Scaccia de Appella

TRACTATVS DE APPELLATIONIBVS

In Duas Partes Diuisus,

IN QVIBVS PLENE, RITE, RECTE, ET PVLCRO ORDINE examinatum, frugi solidaq; doctrina resolutum, quicquid ad prædictas appellationes quoquomodo spectare aut contingere potest, tam quoad praxim, quam quoad theoricam, discurrendo per XX. Quæstiones, et plurimos articulos per omnia tribunalia, ritus, & statuta cuiusque Principis, Reipublicæ, & Ciuitatis.

AVCTORE

SIGISMVNDO SCACCIA

Causarum Aduocato & Iur. Conf. Romano.

CVI IN HAC NOSTRA POSTREMA EDITIONE ACCESSERVNT ADDITIONES NOVISSIMAE ad eandem materiam pertinentes, in Corpore Tractatus insertæ, & hoc peculiari signo † notatæ.

OPERA, ET INDVSTRIA NICOLAI GALIARDI. I. V. D.

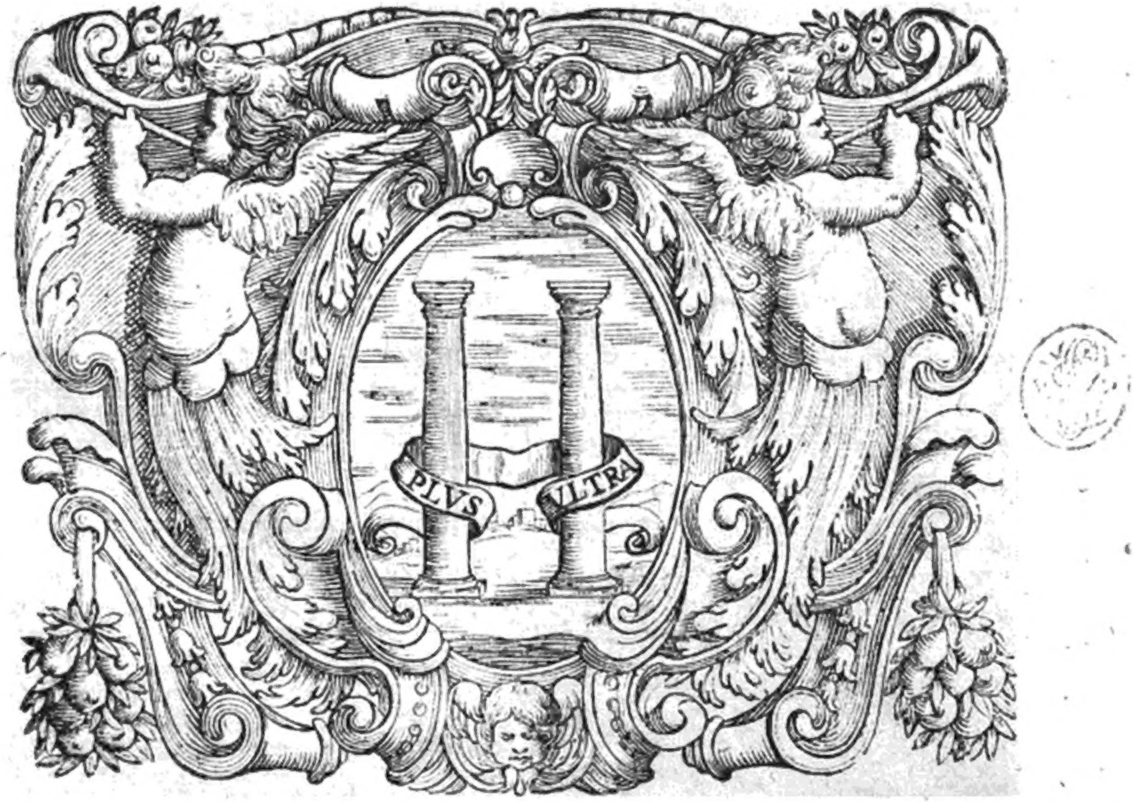
Vna cum DECISIONIBVS Sacræ Rotæ Romanæ collectis à

IOSEPHO RENZOLIO, I. V. D.

Ac cum annotationibus omnium singularium eiusdem Rotæ Romanæ decerptis ex tractatu nouissimo

THEODOSII RVBEI. I.C.R.

Cum summarijs, & duplici Indice rerum, & verborum locupletissimo.

VENETIIS, Apud Bertanos, M. DC. LXVII.

SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIIS.

ARGVMENTA QVÆSTIONVM ARTICVLORVM, ET CONCLVSIONVM, QVAE SVNT ISTO TRACTATV.

num iuris, & redire pro Apostolis.
7 An iudex à quo appellanti, redeunti in termino præfixo pro Apostolis, dando alium terminum, seu prorogando, possit, eo non redeunte, procedere.
8 An pendente termino iuris ad redeundum pro apostolis, possit impetrari iudex appellationis, & gesta, pendente dicto termino, valeant.
9 Quando incipiat currere terminus iuris, qui datur ad redeundum pro Apostolis.
10 An iudex, dando Apostolos refutatorios, possit appellanti præfigere terminum ad se præsentandum.
11 An Apostoli, & eorum tempus habeant locum in appellatione ab interlocutoria.
12 Qualis sit terminus iuris, intra quem Apostoli peti, & concedi debent, &c.
13 An iudex non deferendo appellationi puniatur, & qua pœna.
14 Cuius expensis debeant concedi, & mitti Apostoli.

Quæstio XIV.

Infra quantum tempus debeat impetrari iudex, seu committi causa appellationis.

Quæstio XV.

De fatalibus, & instantijs causarum.

Articuli 11.

1 Vnde dicantur fatalia.
2 Quæ sint fatalia.
3 An appellanti impedito currat tempus primi fatalis, ideoque ei concedi debeat secundum.
4 Cui incumbat onus probandi impedimentum, & qualiter probetur.
5 Quanti temporis exigatur impedimento, vt appellans habeat secundum fatale, & vt non habeat, quanti temporis exigatur negligentia.
6 An impedimentum, quod appellans potuisset remouere, & non remouit, sufficiat ad habendum secundum annum & euitandam desertionem causæ.
7 Quando incipiant currere fatalia.
8 An, lapso Primo fatali, sententia transeat in rem iudicatam, vel requiratur lapsus secundi fatalis.
9 Nunquid appellatis impeditus debeat protestari, alias tempora fatalium currant, &c.
10 An tempora fatalium possint prorogari, seu breuiari.
11 In quibus differant fatalia ab instantijs primæ causæ.

Quæstio XVI.

A quibus iudicibus liceat appellare, & a quibus non liceat appellare.

Quæstio XVII.

A quibus sententijs possit appellari, & a quibus non possit appellari.

Quæstio XVIII.

Diuersorum statutorum quod attendendum sit in materia appellationis.

Quæstio XIX.

De remedijs, deficiente appellatione.

Remed. 1. de nullitate.

Conclusiones 7.

1 Qui sit nullitas.
2 Quot sint species sententiarum, a quibus non potest appellari, & potest dici de nullitate.
3 Quot modis nullitas possit intentari.
4 Nullitas principaliter intentata non retardat executionem.
5 Nullitas deducta per viam exceptionis non retardat executionem.
6 Coram quo iudice nullitas intentari debeat.
7 Vsque ad quod tempus possit agi, & excipi de nullitate.

Remed. 2. de restitutione in integrum.

Conclusiones 4.

1 Restitutio in integrum datur tam aduersus sententiam inappellabilem, ex natura causæ, quam aduersus sententiam inappellabilem propter excellentiam iudicis.
2 Quilibet iudex ordinarius potest restituere in integrum, prout de iure.
3 Restitutio in integrum impedit executionem.
4 Concessa a Signatura restitutione in integrum prout de iure, iudex caute agit, non pronuntiando super ea.

Remed. 3. de supplicatione, querela, reclamatione, reuisione, & recursu.

Remed. 4. de syndicatu.

Quæstio XX.

De transportatione, & expensis actorum.

Articuli 2.

1 A quo producenda sint acta in secunda instantia.
2 Cuius expensis confici debeat regestum, & quomodo procedatur ad consequendam eius mercedem.

SIGIS-

SIGISMVNDI SCACCIÆ IVRISCONS. ROMANI

DE APPELLATIONIBVS,

Pars Prima.

QVÆSTIO I.

ARGVMENTVM.

De significatione verbi, appellare; & verbi prouocare, & in qua significatione sumatur appellatio in isto tractatu.

SVMMARIA.

Appellandi vsus est frequens, & necessarius, num. 1.
Frequentia plenius tractari debent, num. 2.
Appellationis nomen sumitur multipliciter, & appellare est verbum æquiuocum, eiusque aliquæ recensentur significationes, num. 3. *& seq.*
Adsectari differt ab appellare, num. 3.
Appellare quando stet proprie, num. 4.
Appellatio extraiudicialis dicitur improprie appellatio, numero 5.
Appellatio iudicialis dicitur proprie appellatio, num. 8.
Appellatio datur tam iudicialis quam extraiudicialis, nu. 5.
Appellatio, & appellare sunt coniugata, nu. 6.
Coniugatorum argumentum valet, num. 6.
Appellatio extraiudicialis non comprehenditur in dispositione odiosa, num. 8.
Appellatio extraiudicialis non venit in rescriptis de appellationibus, num. 8.
Prouocare verbum est genus æquiuocum, num. 9.
Prouocare verbum potest sumi in genere, & in specie, numero 9.
Adoptio est nomen generale, significans &c. nu. 10.
Cognatio generice & specifice sumpta quid significet, nu. 11.
Ius ciuile generice, & specifice sumptum quid significet, numero 12.
Appellatio quælibet est prouocatio, sed non e contra, num. 13.
Genus quomodo cognoscatur, num. 13.
Prouocare verbum in dubio quomodo sumendum, nu. 14.
Verba sunt intelligenda in specie, sicque potentiori significatu, num. 14.
Vocabula sunt pauciora negocijs, num 15.
Appellatio in qua significatu tractetur a nobis, num. 16.

1 APPELLANDI *vsus quam sit frequens, quamque necessarius nemo est, qui
nesciat*, inquit Vlpianus *in l.* 1. *ff. de appell. & relat.*
2 † quare, quæ ad hunc spectant vsum, plenius attingam; *quotidiana enim sunt*, inquit Paulus *in l.* 25. *legaui Titio, ff. de liber. leg.*

3 Appellationis nomen sumitur tribus modis; latissime, late, & proprie, vt explicat Card. Alex. *in rubr. n.* 8. *et seqq. vers. expedita continuatione de appellat.* Latissime enim sumpta significat quamcumque vocationem, seu inuitationem, & ideo si vocarem te ad cœnam, diceretur appellatio, *Bar. in l.* 1. *n.* 2. *versus finem ff. de appell. & relat. & Card. Alex. vbi sup.* Late sumpta significat quamcumque prouocationem ad iudicium, & sic etiam appellationem extraiudicialem, *vt explicat Card. Alex. d. rubr. n.* 8. *et seqq. vsque ad nu.* 11. *inclusiue.* Stricte vero, seu proprie sumpta significat appellationem iudicialem, *Card. Alex. d. rubr. n.* 12. *in fine, & num.* 13. *& seqq.*

Sic quoque appellare est verbum æquiuocum, quia habet varias significationes, de quibus scripserunt Rebuff. *in l. liberti appellatione, ff. de verb. signif.* ad quem locum se remittit *in tract. de appell. in præfat. sub n.* 10. *tom.* 3. *fol.* 476. *Brederod. tract. de appell. tit.* 3. *p.* 1. *& Greg. Tolos. eod. tract. libro* 1. *capitulo secundo*, ad quos duos postremos se remittit Ruginell. *eod. tract. de appell. post præfationem in titulo de appell. n.* 2. *fol.* 11.

Interdum enim significat nominare. Interdum accusare. Interdum implorare aliquem testimonij, vel auxilij gratia. Interdum exigere rem debitam a debitore, interdum significat blanda oratione pudicitiam alicuius attentare, *l. item apud Labeonem, §. si quis & vers. appellare, ff. de iniur. & famos. libell. Hercul. tract. de attent. c.* 1. *n.* 6. *&* 7. *tom.* 5. *fol.* 255. notans propriam differentiam inter appellare, & adsectari. *Rebuff. tract. de appell. in præfat. nu.* 9. *tom.* 3. *fol.* 476. *& Greg. Tolos. tract. de appell. lib.* 1. *c.* 2. *nu.* 2.

4 Omissis denique his, & alijs significationibus, quę non respiciunt nostrum scopum, significat tam post latã sententiam prouocare ad maiorem iudicem, quam prouocare ante sententiam ad iudicem propter instans, vel futurum grauamẽ, quod infertur extraiudicialiter; & appella-

re in ista generali significatione sumitur impropriè, quia
appellatio isto modo sumpta, prout significat tam ap-
pellare iudicialiter, quam extraiudicialiter sumitur im-
propriè, vt declarant Abb. *in c.5.cum sit Romana. nu. 21.*
vers.opp,& videtur Franc.num.4.vers.vltimo nota.& Dec.
not.7.n.25.de appell.idem Dec.in c.51. bonæ memoriæ. ver-
5 *sic. secunda differentia. n. 20. eod tit.* † & quod appellatio
detur iudicialis,& extraiudicialis,scribit Abb.*in rubr.n.3.*
ibi.appellatio est a minore.de appell. Et quod detur appel-
latio extraiudicialis, sed impropriè dicatur appellatio,
scribunt Innoc. *in d.cap.5.cum sit Romana. & Abb.sub n.*
21.de appell. Dec.loco supra proxime citato, Gomes.in reg.
de triennn.poss.q.54.n.3.Brederod.tractat.de appellat.par.1.
6 *tit.9.col.17.sub littera a.* † Igitur idem prorsus dicendum
est de verbo appellare, quia sunt coniugata, vt patet ex *l.*
prima §.si quis in appellatione,ff.de appell. dum ibi Iurecō-
sultus explicat errorem appellationis per verbum *appel-*
lare:& in coniugatis certum est,quod valet argumentum
constructiuè,& destructiuè, *Aristot.lib.3.Topic.c.4.*& pa-
tet ex *l.1.ff.si cert.pet.* vbi Iurecons.volens declarare no-
bis verba rubricæ,*de rebus creditis*, declarat nobis coniu-
gatum, videlicet, quid sit credere *?* & appellatio isto vlti-
mo modo sumpta dicitur impropriè appellatio.
7 Vltimo demum significat solum prouocare ad maio-
rem iudicem post latam sententiam, iuxta text. *in d.l.1.*
§.si quis in appellatione, ff.de appell. & iuxta definitionem
appellationis,de qua *q.seq.n.1.* & consequenter in hac si-
gnificatione dicitur propriè appellatio, vt retuli, & se-
quutus sum *ead.q.seq.n.33.* aduertendo, vt dixi,quod va-
let illatio in coniugatis.
8 Comprobatur, quod appellare,seu appellatio signifi-
cet propriè appellationē iudicialem post latam senten-
tiam,quia in materia odiosa,seu stricta,& pœnali,in qua
verba sunt strictè, & propriè intelligenda, sub nomine
appellationis non comprehenditur, nisi dicta appellatio
iudicialis. *Abb.in d.c.51.bonæ memoriæ,sub n.8. de appell.*
& Dec.in d.c.5.cum sit Romana. not.7.n.25. dicens, in di-
spositionibus odiosis non comprehēdi appellationē ex-
traiudicialē,*Corn.in l 3.n.5.C.de appell.* quem refert & se-
quitur Contard. *in l.vnic.limit.25.sub n.4. C.si de momen.*
*poss.*dicens,quod d.lex *tertia;* in qua disponitur,quod ni-
hil debet innouari appellatione pendente, non procedit
in appellatione extraiudiciali. *Bero in cons.112.n.5.lib.3.*
& Contard.*d.limitat.25.n.5. & 6.* dicens, quod in rescri-
ptis sub nomine appellationis non venit appellatio ex-
traiudicialis: Ex quibus Contard. *in d.limit.* infert, quod
illa *l.vnica, Cod.si de moment.poss.* quæ prohibet appella-
tionem,non habet locum in appellatione extraiudiciali.
Reliquum est, vt explicemus significationem verbi,
prouocare,quo vsi sumus ad explicandum verbum, *appel-*
lare,& nomen *appellationis*.
9 Procurare est genus quoddam æquiuocum, hoc est,se-
cundum meum intellectum, est verbum, quod potest su-
mi genericè, prout significat tam appellationem extra-
iudicialem, quā iudicialē; & potest sumi specificè,prout
significat appellationē extraiudicialem,prout isto vltimo
modo sumunt Rebuff.*tract.de appell.in præfat.n.53.tom.3*
*fol.479.& Abb.in c.51.bona memoriæ n.8.de appell.*quem
refert,& sequitur Marches.*tract.de commiss.par.2. in com-*
miss.appellat.c.1.n.27.fol.8.& aduertunt Federic.Schench.
tract.de appellat.sub num.1.tomo 5.fol.55.Io.Ferrar.eodem
tractat.lib.1.c.3.num 17.tomo 5.fol.64. Contard.in l.vnica
limit.25.n.3.ibi,secundo, quia C.si de moment.possess.& la-
te Breder.tract.de appell.part.1 titulo 9.col.16.versus finem
sub litera d.& col.17.in pluribus locis.
10 Hoc idem dicimus de adoptione,quæ vt nomen gene-
rale æquiuocum, significat etiā arrogationē sed eam nō
significat, si sumatur specificè, *Instit.de adoption.in princ.*
11 Idem dicimus de cognatione,quæ genericè sumpta si-
gnificat tam cognatos per sexum fœmininum,quam per
virilem, qui dicuntur agnati; sed sumpta specificè signi-
ficat solum coniunctos per sexum fœmineum, qui dicun-
tur consanguinei, *vt not.Instit.de legit.agnat.tut.in verbo.*
cognati.
Idē dicimus de iure ciuili, quod genericè sumptum si-
gnificat tam ius ciuile Atheniensium, quam Romano-
rum sed specificè sumptum significat ius ciuile Romano-
rum, *Instit.de iur.natur.gent. & ciuili.§.sed ius quidem.*
Et alia sunt eiusmodi in iure,quæ capiuntur in genere,
& in specie, quorum multa cumulauit Ioan.Fran.Far. *tr.*
de essent.infant.cap.3.num.2. & seqq.tom.8.par.2.fol.389.
& 390.
13 Et quod prouocatio possit sumi loco generis appella-
tionis, patet, quia omnis appellatio est prouocatio, sed
non è contra,*Felin.in rubr.de appell.in princ.* Et illud cer-
tum est, quod genus dicitur illud, a quo non valet subsi-
stendi consequentia;*l.2.§.creditum,ff.si cert.pet.& ibi Gl.*
*in verbo.genus.*vbi patet, quod omne mutuum, quod est
species,est creditū,sed nō è cōtra,quia creditū est genus.
Est necessarium,quod hoc verbum, *prouocare*, sumi
possit genericè,vt declaraui,quia alias si sumeretur solum
specificè prout significat appellationem extraiudicia-
lem, malè poneretur loco generis in appellationis defi-
nitione,de qua nos sumus acturi seq.quæst.
14 *Prouocare*, verbū,quod, vt dixi,potest sumi in genere,
& potest sumi in specie, deberet in dubio sumi in specie
prout significat appellationem extraiudicialem,reg.text.
*Instit.de iur.*nat.gent.& ciuil.*§.sed ius quidem.*vbi ius ciui-
le in dubio intelligitur de iure ciuili Romanorum, quod
verbum quod potest capi vt species, & vti genus,debeat
in dubio capi,vt species;refert ex pluribus, & sequitur
Cōtard.*in l.vnic.in reb.num.51.vers.& adhanc C.si de mo-*
*ment.poss.*sunt enim verba intelligenda in potentiori si-
gnificatu,*vt Dec.retuli,& sequutus sum supra lib.1.c.62.sub*
n.31. tamen in definitione appellationis, & explicatione
verbi, *appellare*, de quo egimus supra,& de quo loquitur
*l.1.§.si quis in appellatione ff.de appell.*sumi debet in gene-
re propter subiectam materiam, quia ingreditur vt ge-
nus definitionem, & declarationem appellationis.
15 Ratio cur hæc verba, sicut alia pleraque habeant di-
uersas significationes,est, quia plura sunt negocia,quam
vocabula,*l.4.ff.de præscript.verb.*
Non tamen sumi possunt in qualibet significatione,
sed in ea sola,quam subiecta materia admittit.
16 His præcognitis, sciendum est, quod nos agemus de
appellatione in penultima, & vltima significatione.
Præmissis istis,definiamus quid sit appellatio.

QVÆSTIO II.

ARGVMENTVM.

De Diffinitione, & quotuplicitate appellationis.

SVMMARIA.

Appellatio est prouocatio de minori ad maiorem, &c. numero primo.
Illatio I.appellandum est à minori ad maiorem iudicem,n.3.— Subinfertur appellationem à maiori ad minorē vitiari, n.5.
¶ *Ampliatur I.illatio, vt neque de consuetudine possit induci contrarium.n.6.et quomodo hoc sit verum n.26. et 28.*
Ampliatur II.vt neque per statutum,n.7.
Ampliatur III. vt neque per pactum, n.8.
Ampliatur IV. vt neque ex consuetudine possit appellari ad æqualem,n.9.— Subampliatur etiam ficte æquali,n.11.
Ampliatur V.vt interposita ad minorē noceat, etiā si ignoranter,n.12. —Subāpliatur etiā si sit interposito ad æqualē,n.13.
Amplia-

Ampliatur VI. vt multo minus possit appellari ad eundem numero 14. — Subampliatur etiam si mutaret tribunal num. 15. — Declaratur ampliatio, vt procedat in appellatione à definitiua, num.16.

¶ *Restringitur I. illatio, vt non procedat in appellatione per errorem ad æqualem superiori num.17.*

Restringitur II. in appellatione ab interloquutoria ad æqualem, num.18.

Restringitur III. in recursu ad idem tribunal. num.19.

Illatio II. à Papa, seu Imperatore non potest appellari, num.20.

Appellatio vocatur multis nominibus, num.2.

Superior corrigit factum inferioris, num.5.

Aequiuocatio impedit definitionem, num.21.

Capitanei appellationum in Vrbe quæ sit iurisdictio, & ad eum appellari à sententia lata de voto assettamenti, & à sententia Senatoris vrbis, num.22.

Senator est superior & maior Capitaneo appellationum.nu 23.

Potestas Pisanus est maior Capitaneo, à cuius tamen sententia appellatur ad Potestatem. n.24.

Prætor Lucensis est maior Rota Lucensi, sed à Prætore appellatur ad Rotam. num.24.

Capitaneus iustitiæ Ciuitatis Senarum est maior Rota, num.24.

Rota Maceratensis est iudex ad quem appellatur à delegato Papæ in illa Prouincia n.24. vers. 5.

Præfectus est minor Consule, à Consulis tamen delegato toleratur appellatio ad præfectum n.25. & quomodo sit minor, & maior Consule, n.30.

Episcopi habent æqualem dignitatem cum Cardinalibus, sed administrationem minorem. n.30.

Administratio facit quem esse maiorem. n.30. in fine.

Iudex aliquis potest diuersis respectibus esse maior, & minor altero, nu.27.

Interpretatio in dubio fieri debet pro validitate actus, num.29.

Appellatio non est actio, & c. sed est ius quoddam & c. n.31.

Appellatio quotuplex sit, & earum species, nu.32.

Appellatio iudicialis, & appellatio extraiudicialis habent vndecim differentias, quæ assignantur, nu.33. & seqq. vsque ad n.46. inclusiue.

Appellatio legitima quæ dicatur, n.37.

Appellatio friuola, frustratoria, & similis quæ dicatur. num.38.

Appellatio quando dicatur sine causa, & sine grauamine relinquitur arbitrio iudicis, n.49. & quando iudex debeat arbitrari esse friuolam, n.50.

Appellatio friuola, seu calumniosa, & appellatio legitima quas habeant differentias. n.51. & 52.

HAnc quæstionem absoluam tribus articulis.

Primo. *Quid sit appellatio, & quæ inferantur ex definitione appellationis.*

Secundo. *Quibus oppositionibus impugnetur definitio, & illationes illius, & quomodo soluantur oppositiones.*

Tertio. *Quotuplex sit appellatio, & quæ sint earum differentiæ.*

ARTICVLVS I.

Ad Primum articulum. Quid sit appellatio.

Appellatio definitur a Doctoribus multipliciter.

1 Prima definitio. Est prouocatio de minori ad maiorem iudicem *l.1.§.si quis in appell.ff.de appel.& relat.Goffr. & alij Summistæ in tit. de appel.Glos.in c.2.in verbo officiali.de consuet.in 6.Abb.in rubr.sub n.3.vers.circa, de appell. Card.Iacob.tract.de conc. lib.10 art.3.n.1.tom.13 p.1.fol.*

* 355. & quod hæc sit communis * definitio appellationis testatur Rebuff. *tract.de appell. n.1 tom.3.fol.475.*

Secunda definitio. Est sententiæ a minore iudice latæ per inuocationem maioris iudicis prætextu iniquitatis rescissio, *Azo.in sum.C.rub.de appell. nu.2.*

Sed vtramque definitionem impugnat *Bar.in d.l.1.sub n.1.& 2.ff.de appell.& relat.*

Tertia definitio. Est ius, quo interim prima sententia extinguitur, & interim causæ cognitio ad iudicem superiorem deuoluitur: & hoc prout loquimur de appellatione a definitiua, *Bar.in d.l.1.n.3.ff.de appell.& relat.* quam definitionem late explicat, & tuetur Card. Alex. *in rubr. n.22. & seq. de appell.*

Quarta definitio, vt ex allegata Gl. *in c.2.de consuet.in 6.* refert & sequitur Franch. *in rubr.n.1.in fine.de appellat.* est ad maiorem iudicem prouocatio ratione grauaminis illati, vel comminati, & ex eo Lancel. *tract.de attent. p.2. c.12.de attent.& in nou.appell.pend.in præfatione n.2.tom.5.fol.346.* hæcque definitio conuenit appellationi propriæ sumptæ, videlicet appellationi iudiciali, quæ interponitur solum a grauamine præterito, seu præsenti, & non a futuro, vide *infra n.43.*

Quinta definitio. Est prouocatio ad maiorem iudicem ratione grauaminis illati, vel inferendi, *vt definit Maran. in suo spec.p.6.act.2.in verbo, & quandoque appellatur.n.1. fol.460.* & hæc definitio conuenit etiam appellationi extraiudiciali, *Abb.in d.rubr.sub n.3.in fine de appell.*

Reliquas, si placet, definitiones videto apud Brederod. *tract.de appell.p.1 tit.7.fol.12.litera c.& d.*

2 Appellatio ex multis eius attributis multis vocatus nominibus, de quibus Ruginel. *tract.de appell.tit.1.num. 3.fol.11.*

3 Infero I. ex hac definitione appellandum esse a minori ad maiorem iudicem, vt dicit textus *in c. anteriorum. ibi. illo videlicet 2.q.6.&* scribunt Gloss. *1.in c.1.vers.ad quem 2.q.6. Azo in d.rubr.de appell nu.16. vers.appellatio debet fieri.Papien.in pract.in forma appell.à sent.diffin.in glos.& ad quemcunque fol.415. Scheneb.in tract.de appell. num.9. tom.5.fol.55.Marches.tract.de commiss. p.2.de commiss.appell.c.1.num.25.fol.7.&* quod in iudicio semper sit appellandum ad superiorem tribunalis, a quo appellatur, scribit Abb. *in c.55 dilectis,n.5.& n.9. in fine de appell.* & dicam latius *infra q.7.& 8.*

4 Ratio huius illationis est, quia superior debet corrigere, quod fecit inferior, & non è conuerso, *c. si quis a modo.distin.81. c.cum inferior.de maior.& obed. Dec.in rubr. nu.7.de appell.Maran.in suo spec.p.6.act.2. princ.in principio,in verbo, & quandoque appellatur,n.3.fol.460.& Marches.vbi supra,&* eleganter Ioan.Ferrar.*tract.de appell.lib. 2.c.5.n.138. tom.5.fol.69.* dicens, quod ratio ipsa suadet ad maiorem iudicem appellandum esse, quia vt prior sententia emendetur hoc subsidium quærimus, id quod maioris authoritatis est opus.

5 Subinfero ex ista illatione, quod appellatio interposita à maiori iudice ad minorem non valet, sed vitiatur, *ad notata per Azon.in rubr.nu.19.ibi quid autem si per errorem, C.de appell.Spec.tit.de appell.§.nunc tractemus, n.14.vers. quid si per errorem,lib.2.fol.189. Bart.in l.1.§.si quis in appellatio.n.1.5.& 7.ff.de appell.& relat.Nicel.tract.de concord.glos.concor.6.fallen.42.n.84.tom.18.fol.194.& Card. Iacob.tract.de concil.lib.10.art.1.n 37.tom.13.p.1.fol.352.*

6 Amplia. I. eandem illationem, vt neque consuetudine introduci possit, quod appelletur ad minorem, *Glos.in c. 2.in verbo officiali.de consuet.in 6.Fran.in rubr.n.2.* dicens, non posse introduci, quod appelletur ad minorem iudicem, vel ad parem vere, vel ficte, *& ibidem Felin.in princ. de appel.Nicel.concord.glos.concor.6.n.84.fall.42.to.18.fol. 194.Card.Iacobat.tract.de concil.li.10.art.1.sub n.37.to.13. p.2.fol.352.Maran.in suo spec.p.6.act.2.princ. in verbo, & quādoq; appellatur.sub n.3.fol.460.Rebuff.tract.de appel.in prin.n.4.to.3. fol.475.Barbat.in rub.col.34.de fid.instr.* quē refert & sequitur Gig.ad Dec.*in rub.sub n.7.in verbo consuetudo lit.d.de appel.et Mādos.tr.de inhib.q.4.n.9.to.5.fol. 87.* firmās ex hoc, non tenere consuetudinē, vt Beneuenti possit appellari à Gubernatore ad Vicariū Archiepiscopi in causis ciuilib. & Marches *tract.de cōmiss.p.2. cammis.de appel.c.1.sub n.24.& 25.fol.8.* inferē, quod Gubernatores

Ciuitatum,seu Prætores terrarum non debent tolerare istã prauam consuetudinem,seu abusum,vt ab eorum sententijs appelletur ad quosdam iudices pedaneos, vt puta Cancellario Communitatum, seu alios ab ipsis Communitatibus deputatos, dicens, quod Gubernatores, non obstante inhibitione dictorum iudicum pedaneorum debent ad vlteriora procedere, nisi, &c. & de communi opinione testatur Maran. *vbi supra*.

Ratio huius ampliationis est, quia consuetudo quæ introducit,vt minor habeat iurisdictionem in maiorem, non valet. *Archidiac.in c.inferior.n.1. distinct. 21.* & *Dec. in d.rub.de appell.n.7.* & *in cap.dilecti.il.3.n.25.eodem tit.*

Ratio rationis est,quia consuetudo non potest tollere substantialia, & saluare actum;sed de substantia appellationis est, vt appelletur ad maiorem. *Abb.in rub.de appell. sub n.2.et latius ibidem Felyn. in princip. Rebuff.tract. de appel.in præf.it.n 4.et 5.tom.3.fol.475.*& dicitur de substantia appellationis,quia, cum minor non possit contra maiorem, appellatio ad minorem seruiret de vento, vt considerat Ioan. Ferrar. *tractat.de appellat.cap.quinto,n. centesimo trigesimo octauo,tom.5.fol.69.*

7 Amplia. II. vt neque statuto possit introduci,quia nec statutum potest actus substantiam mutare. *Rebuff. dict. tractat.de appellat.in præfatione nu. quinto tom.3 fol. 475.*

7 Amplia. III. vt neque per pactum possit appellari à maiori ad maiorem iudicem, *Rebuff.tract. de appellatione in princip.n.4.et 5.tom.3.fol.475*

9 Amplia. IV. vt consuetudine introduci non possit, quod appelletur ad æqualem iudicem. *Glos.in cap.2.in verb.officiali.ibi.sed falsum est vt hic vides.de consuet.in 6. Franch.in rubr.nu.2.de appell.Rebuff. vbi supra.n.4.tom.3. fol.475.Felin.d.rubr.in princ. de appell.* dum sentit contra Abbatem constituentem differentiam, &c. Et hinc est, quod à spectabilibus ad spectabiles non potest appellari, *cap.anteriorum.§.illo videlicet.2.q.6.et ibi. Gloss.in figuratione casus.*

10 Ratio est, quia par in parem non habet imperiũ *Card. Iacobat.tract.de concil.lib.10.sub n.42.tom.13.par.fol.352.* & *Io.Ferrar.d.c.5.n.138.tom.4.fol.69.*dicens,quod par in parem non habet imperium,nisi omnem magistrans vim dissoluere,& Remp.quæ sine eo consistere non potest intentionem exponere velimus.

Contra istam ampliationem tenet Host. quem refert, & sequitur Anch. *in c.Romana.nu.6.vers. quæro de quibusdam.de appell.in 6.*& adducit nonnulla Dec. *in rub.de appell.sub num.vndecimo*, quæ mihi non probantur.

11 Subamplia hanc ampliationem, vt procedat etiam si ficte tantum sit æqualis, vt ex Franc. retuli, & sequutus sum *sup.n.6. ampl.1.* & ideo neque à Vicario ad Episcopum, neq;e conuerso admittitur appellatio. *Franch.in c. 66.dilecti.sub n.32. vers.in ea glos.de appel.*

12 Amplia. V. vt appellatio interposita ad minorem noceat etiam si sit interposita ignoranter, *l.1.§.si quis in appellatione ff. de appel.* & *relat.Guid.de Suzar.tract. de ord. iud.n.119.to.3 par.1.fol.38.Io.Ferrar.tract.de appell.lib.2. cap 5.num.139.to.5.fol.69 Guid. Pap.eod.tract. de appell. quæst.42. sub n.35.tom.5. fol.59.* & ita intelligas Franch. *in c.66.dilecti sub nu 3.vers. aduerte tamen.* & *vers.si vero appelletur. de appell.* dum corrupte legitur, *ad maiorem*, quia debet legi, *ad minorem*: quare appellatio eiusmodi habetur pro non apposita,ideoque caueat appellans, vt, si non sit lapsum tempus appellandi,denuo appellet. *Bar. in d.§.quis in appellat.n.7.versic.quæro dicitur hic.*

13 Subamplia istam ampliationem, vt procedat etiam si appellatio sit interposita ad æqualẽ. *Guid.Pap. vbi supra.*

Contra hanc ampliationem tenent Gemin. *in c.3. Romana.sub nu.8.* & *Anch.n.6.de appel. in 6.* & *Card. Iacab. tract.de concil.libr.decimo.art.primo.n.37.tom.decimo tertio,part.prima, fol.352.*admittẽs, quod possit tolerari appellatio à pare ad parem interposita, errore interueniente.

Non recedas à subampliatione.

14 Amplia. VI. vt multo minus possit appellari ad eundem iudicem, quia tunc substantia appellationis deficit dupliciter: primo, non appellatur ad superiorem: secundo,quia appellaretur ad eum,qui grauauit.

15 Subamplia hanc ampliationem, vt procedat etiam si iudex à quo ascenderet ad locum iudicis ad quem,vt puta quia Episcopus, lata sententia, & interposita appellatione promoueretur in Archiepiscopum. quia licet tunc videatur alius,& non iudex à quo,tamen ex debito tenetur alteri illam causam delegare, & ipse abstinere ab illius cognitione, *vt ex Glos.* & *Bart. refert,* & *sequitur Franch.in cap.6.ad hæc column. vltima, quæstione quarta, sub numero septimo de appellationibus vide omnino infra quæst.8.sub num.86.extensione 1.*

16 Declara eandem ampliationem, vt sit vera in sententia diffinitiua: secus in interlocutoria, à qua potest appellari ad eundem iudicem, *vt dixi infra quæstione octaua, n.73.restr.2.*

17 Restringe I. eandem illationem, vt appellatio, interposita per errorem non ad illum maiorem,seu superiorem, ad quem erat appellandum, sed ad æqualem illi superiori, non sit inutilis,quia iste error non nocet, *l.1.§.si quis in appellatione, ff.de appel.Guid. de Suzar. tract.de iudic.n. 119.tom.3. par.1.fol.38. Azo in sum.C.de appell.nu.19. ibi quid autem si per errorem. Archid.in cap.anteriorum. n.18. in fin.* & *n.192.quæst.6.Vide infra quæst.7.n.97.*

18 Restringe II. vt non procedat in appellatione, interposita ab interloquutoria, quia potest interponi ad æqualem,qui habeat eandem iurisdictionem,vt in appellatione a Vicario ad Episcopum dixi *infra q.8.art.3.restr. 2.n.73.* Imò potest interponi ad eundem iudicemmet, vt declaraui *ead.q.8.sub n.73.74* & *75*

19 Restringe III. vt licet non possit appellari ad idem tribunal,quia esset appellare ad æqualem,seu ad eundem iudicem, *vt dixi infra q.8.n.53.* tamen potest quandoque recurri ad idem tribunal,vt declaraui *infra d.q.8.art.6.n. 131.* & *132.*

20 Infero II. a Papa, & Imperatore, seu alio non recognoscente superiorem non posse appellari iuxta ea, quæ scripsi *infra q.16.limit.1.n.1.* & *seqq.ad eum.*

Declara, vt hæc definitio, & illationem firmatæ habeant locum in appellatione a iudice, procedente iudicialiter,seu extraiudicialiter:sed in appellatione extraiudiciali a parte, ad quem sit appellandum, vide infra *q.17 ampl.12.n.43.* & *seqq.ad eum.*

ARTICVLVS II.

Ad Secundum articulum: *Quibus oppositionibus impugnentur definitio,* & *illationes illius,* & *quomodo soluantur oppositiones?*

Definitio eiusque illationes a me firmatæ possunt pluribus oppositionibus impugnari.

Nam, impugnando particulariter definitionem, dico, quod tam appellatio, quæ est res definita,quam prouocatio,quæ est definiens sunt nomina æquiuoca, vt de appellationis nomine patet ex his, quæ dixi *q.præced.n.3.* & 1

21 de nomine prouocationis ibidem *n.9.* † & tamen illud certum est, quod æquiuocatio definitioni præstat impedimentum, *vt scribunt Rip.tract.de pest.num.1.* & *Arist. 2.poster.cap.15.* & *ibi interpretes,* & *dixi sup.lib.1.c.1.n.2.*

Respondeo huic oppositioni,quod in casu nostro tollitur æquiuocatio ex verbis adiuncti,& positis loco differentiæ,& ex ipsa materia subiecta.

Oppono etiam contra illationes,& consequenter contra ipsam definitionem, quia in multis casibus appellatur ad iudices inferiores.

22 Primo enim hic in Vrbe in foro Capitolino habemus Capi-

Capitaneum appellationum, qui est iudex ordinarius, cognoscens regulariter causas appellationum nullitatum, & iniquitatum quarumcumque sententiarum tam ciuilium, quam criminalium, & mixtarum latarum in prima instantia a Senatore, illiusque iudicibus, & quibuscumque officialibus Capitolinis, seu arbitris, vel arbitratoribus, vt disponunt noua statuta, seu reformationes Vrbis *l. 1. cap. 166. & 167.* & notaui *l. 1. c. 24. n. 1. & infra q. 8. n. 134. & seqq.* hancque cognitionem habet etiamsi sententia esset lata de voto totius Assettamenti. Et quod etiam olim a sententijs Senatoris appellaretur de facto ad Capitaneum appellationum, scribit Mandos. *tract. de commiss. in commiss. 17. appellationum in prima instantia, in verbo alicui alteri. fol. mihi 102. citans statuta antiqua lib. 1. c. 172. & seq.* quem refert etiam, & sequitur Ruginel. *tract. de appellat. §. 2. c. 2. sub nu. 23. vers. a sententia senatoris Romæ.* & quod a Senatore appelletur ad iudicem Capitolinum, qui est ordinarius omnium appellationum, notat etiam Greg. Tolos. *tract. de appell. l. 3. c. 11. num 4. in fine.* & adde quæ scripsi *infra q. 16. limit.... num....*

23 Et tamen senator est superior, & maior Capitaneo appellationum, estque in longe maiori dignitate, & iurisdictione, vt patet ex eisdem nou. stat. Vrb. *lib. 1. c. 3.* vbi agitur de electione Senatoris, & ex *c. 5.* vbi agitur de electione Capitanei. & ex *c. 178. & 179.* vbi Senatori datur iurisdictio recognoscendi sententiam latam à Capitaneo, quod notaui etiam *infra q. 8. n. 139. vers. à capitaneo.* hancque Senatoris maiorem dignitatem notaui etiam *lib. præcedenti c. 9. n. 793.* imò tanta est Senatoris dignitas, vt ab ea appellari non deberet, secundùm aliquos, quos citaui *infra q. 16. limit. 4. num. 1.*

24 Secundo Pisis extat consuetudo, vt a Capitaneo appelletur ad Potestatem, qui est minor Capitaneo, sicut aduertit Dec. *in c. referente. vers. secundo respondetur, n. 13. de præbend.* & in ciuitate Lucensi a Prætore appellatur ad Rotam in causis appellabilibus, & in ciuitate Senarum a Capitaneo iustitiæ ad Rotam, & tamen Prætor. & Capitaneus iustitiæ sunt digniores, & præcedunt Rotam.

Tertio a Rege quandoque appellatur ad Ducem, vt dixi *infra q. 16. limit. 5. num. 9.*

Quarto ab Episcopo appellatur ad sæcularem, vt dixi *infra q. 8. n. 90. & seq.* & tamen sæcularis est inferior Episcopo, per ea quæ scripsi *d. q. 8. nu. 101.*

Quinto in prouincia Marchiæ a Delegato Papæ appellatur ad Rotam Maceratensem, & tamen Delegatus Papæ non habet supra se alium iudicem, quam ipsum Papam delegantem, *Marc. Anton. de Amat. decis. 47. per totam.*

25 Sexto in textu *in l. 1. §. si quis in appellatione, ff. de appell.* toleratur appellatio, facta a delegato Consulis ad Præfectum, & tamen Præfectus est minor Consule, & consequenter minor etiam delegato Consulis, *Bar. in d. §. si quis in appellatione, n. 2.* & quod iudex ad quem possit esse minor in quibusdam iudice a quo, scribit Mandos. *tract. de inhibit. q. 100. nu. 3. tom. 5. fol. 109.*

His non obstantibus, veræ sunt illationes, & definitio.

Nam huic oppositioni, & adductis in ea vsque ad id, quod adduxi sexto loco exclusiue, respondeo, quod omnia sunt vera, sed non obstant,

26 † quia illa conclusio, quod consuetudine introduci non possit, vt appelletur ad minorem, vel parem, procedit, nisi consuetudo, vel statutum disponeret, quod ille talis iudex in ipso actu appellationis censeatur maior, & ita limitatur illa conclusio, *Frãch. in rubr. n. 15. vers. et adde prædictis, et ibid. Dec. n. 8. & seqq. ibi. limitatur tamen de appel.* vbi de communi * opinione. Et quod ex consuetudine appellari a maiori ad minorem quando consuetudo faceret illum in casu appellationis maiorem, refert, & sequitur Rebuff. *tract. de appellat. in præfat. nu. 6. tom. 3. fol. 476.* & quod possit de consuetudine appellari ad æqualem, quando consuetudo illum æqualem facit maiorem in illo articulo appellationis, scribit Gemin. *in c. 3. Romana. sub nu. 8. vers. gloss. super verbo de iure. de appell. in 6.*

At quando statutum, consuetudo, seu lex defert appellationem ad iudicem minorem, ex necessario antecedenti facit illum maiorem in causa appellationis, per ea, quæ adducit *Dec. in c. 7. referente. vers. 2. respondetur. n. 12. in fin. & n. 13. de præb. & latius. d. rub. de appel. sub n. 12. & seqq. vers. vlterius etiam,* vbi tamen ea non sequitur.

Ratio est, quia qui vult consequens, intelligitur velle omne necessarium antecedens ad illud, *vt dixi lib. preced. cap. 9. nu. 763. & 764. in fine.*

27 Et quod vnus iudex possit vno respectu esse maior. & alio respectu minor, notat Bar. *in l. 1. §. si quis in appellatione, ff. de appel.* quem refert & sequitur Dec. *in d. cap. referente num. 13.*

Contra istam solutionem facit illatio, quam deducit Dec. *d. rubr. de appel. sub n. 12. vers. vlterius,* dicens, quod attenta ista solutione Glossæ, ex qua & alijs formaui primam ampliationem *sup. n. 6.* infertur, dictam Gl. seu ampliationem, ex ea sumptam, non posse verificari, Quia; si consuetudo eo ipso, quod defert appellationem ad minorem iudicem facit illum maiorẽ, falso ponitur ampliatio, quod de consuetudine non possit introduci, vt appelletur ad minorem iudicem: nam poterit, si facit eo ipso maiorem, Vnde Dec. *in ead. rubr. de appel. sub n. 14. ibi. sed tamen & n. 15. & 16.* tollendo istam consequentiam, & saluando dictam Gl. seu ampliationem, scribit, non esse verũ, quod iudex minor fiat maior eo ipso, quod ad eum de consuetudine defertur appellatio; quia, inquit, cum non appareat, quod consuetudo deferat appellationem cum hac intentione faciendi eum maiorem, præsumendum est, quod sit consuetudo erronea, credens, quod is sit maior; secus (inquit) est, si appareat de intentione consuetudinis.

Hanc solutionem, & saluationem Decij impugnat Nerut. Gemin. *in eadem rubr. de appell.* prout in eadem rubr. ad Dec. notat Aldob. *in verbo saluando.*

28 Solue tu melius illud contrarium, & dic, quod ampliatio, quam posui *supra nu. 6.* debet intelligi, vt loquatur de consuetudine, quæ vellet deferre appellationem minori, vt minori, non faciendo eum aliter maiorem; hæcque intelligentia eo sustinetur fundamento, quod nimirum sunt præsupponendi termini habiles, ita quod prudentum dicta reprehensionem non mereantur, vt, loquendo de legislatore, & de interpretatione statuti, scribit Bal. *consil. mihi 87. per statutum lib. 4.* & de decretis iudicum Crauet. *cons. 3 iudex num. 12.* & apertius *cons. 5. tria sunt, num. 14.*

Difficultas posset remanere; an consuetudo, deferens appellationem alicui minori, præsumatur eam deferre ignoranter, sicque non teneret, tanquam erronea, vel præsumatur deferre scienter, volens facere illum maiorem, sicque remanet valida.

Resp. quod præsumitur deferre hoc vltimo modo, videlicet, scienter; & moueor pluribus rationibus.

Prima, quia difficile est præsumere ignorantiam in consuetudine, quæ habet tacitum consensum totius populi, & versatur circa factum præsens, & quilibet appellans tenetur indagare iudicem maiorem, ad quem debeat appellare, quæ omnia operantur, vt limitetur regula, sumpta ex *c. præsumitur ignorantia, de reg. iur. in 6.* & ex alijs, congestis per Mascar. *tractat. de probat. conclus. 879. ignorantia. in princ. lib. 2.*

29 Secunda ratio est, quia in dubio debet fieri interpretatio pro validitate actus, *ad congesta per Rolan. a Vall. cons. 8. in præsenti, n. 22. & seqq. lib. 1. & q. seq. n. 4.* & sic debemus interpretari, vt deferat scienter.

Tertia ratio est, quia valet argumentum a statuto ad consuetudinẽ: ambulant enim pari passu. *Remig. de Gonny.*

tract.de charit.subsid.q.61.in fine n.64.tom.15.par.2.fol.85. Sed quando ex dispositione statuti à maiori appellatur ad minorem, vt in statuto Capitolino à nobis relato *supra num 22.* tunc non disputatur de ignorantia, vel scientia statuentium, seu statuti: ergo idem dicendum est in consuetudine.

Infero ex his rationibus, veram non indistinctè videri restrictionem, quam dat Marches. *tract.de commis.p.2.de commis.appel.c.1.sub n.25.fol.8.* dicens quod illa consuetudo deferendi appellationes a Gubernatoribus ad iudices pedaneos, *vt retuli supra n.6.* non est obseruanda, nisi id esset concessum ex priuilegio a Sede Apostolica: nam hæc restrictio procedit præsupposito, quod illa consuetudo, seu præscriptio sit inducta sine scientia Principis, contra quem inducitur illa consuetudo; & consequenter tũc illa consuetudo non tenet ex defectu scientiæ eius, contra quem inducitur: at nos præsupponimus consuetudinem ex omnibus suis numeris absolutam, quia alias non dicitur consuetudo.

30 Ad sextam oppositionem de *l.1.§.si quis in appellatione.ff.de app.& rel.* resp. verum esse, quod Consul est maior Præfecto quantum ad dignitatem, sed non quantum ad administrationem, sicuti in simili dicimus, quod Episcopi habent æqualem dignitatem cum Cardinalibus, sed non habent æqualem administrationem, quia Cardinales sunt de Consistorio Papæ, &c. *Bar.in d.§.si quis in appellatione,n.3.* & ideo sunt digniores, *Staph.de grat.expect. vers.videndum est nunc de sexta parte principali, num.29. fol.289.*

Et quis dicitur maior, seu etiam superior respectu administrationis, *vt scribit Rebuff.tract. de appel.in princ.n.7.tom.3.fol.476.*

Retenta ergo definitione appellationis.

31 Declara pro maiori eius cognitione, appellationem non esse actionem, non officium iudicis, neque exceptionem, sed ius quoddam ab his separatum, vt ostendit Bar. *in l.1.n.4.vers. iuxta prædicta, ff.de appell.& relat.* quem refert, & sequitur Papien. *in pract.in form.appel.a sent.diffin.in gl.fuisse & esse nullam num.6.fol.409.* & tuetur Card. Alex. *in rubr.sub num.26. vers.sed opere pretium.de appel.*

ARTICVLVS III.

Ad Tertium articulum. *Quotuplex sit appellatio, & quæ sint earum differentiæ?*

32 Resp. quod Bar. *in l.1.sub n.4. vers.secundo quæro ff.de appell.& relat.* diuidit eam in tres species: quædam, inquit, est appellatio a diffinitiua: quædam est ab interlocutoria: & quædã est appellatio ab alijs actibus extraiudicialibus: Sed tu dic, appellationem posse diuidi in duas species principales: Alia enim dicitur appellatio iudicialis: Alia extraiudicialis, vt diuidunt Franc. *in rubr.sub n.1. de appell.in 6. Io.Ferrar.tract.de appellat.cap.3.n.16. tom.5.fol.64. Greg. Tolos.tract.de appell.lib.1.cap.1.n.1.fol.84.* & ita sentit aperte Speculat. *de appel.§.ante omnia, & §. restat videre, lib.4.fol.71.& 72.* in quibus agit de vtraque specie; & ab hac diuisione nemo discedit.

De formula vtriusque appellationis vide Spec. vbi supra.

Rursus vtraq; species subdiuiditur in plures alias species: Alia enim dicitur appellatio legitima: Alia dicitur appellatio friuola, seu manifestè friuola, frustratoria, seu calumniosa, prout hanc diuisionem facit etiam Greg. Tol. *tract.de appel.lib.1.c.13.n.1.fol.95.* Rursus appellatio iudicilis diuiditur in alias duas species: alia enim dicitur appellatio a sententia diffinitiua: alia dicitur ab interlocutoria. *Franch.in d.rub. sub n.1. de appel.in 6.* & ista vel ab interloquutoria ante contestationem litis, vel post contestationem litis, & quandoque etiam post sentẽtiam diffinitiuam. Vel secundum Card. Alex. *in rubr.n.12.in fin. & n.13.vers.& illa, & n.14.de appell.* est quadruplex: Anteiudicialis, quæ interponitur ante litis contestationem. Intraiudicialis, quæ interponitur inter litis contestationem, & sententiam diffinitiuam. Iudicialis, quæ interponitur à senten tia diffinitiua: Postiudicialis, quæ interponitur post executionem, puta ab excessu executionis. Rursus alia quæ inducit effectum deuolutiuum solum, alia, quæ inducit & deuolutiuum, & suspensiuum.

Vt singulas has species cognoscamus, debemus cognoscere earum differentias, & effectus; Videamus igitur in primis differentias inter appellationem iudicialem, & appellationem extraiudicialem, quas differentias collegerunt ordinate Abb. *in c.51.bonæ memoriæ.not.vlt.nu.7. & seqq. Card. Alex.n.54.in 3.q.princ.& Dec.not.vlt.n.17. n.20.& seqq.de appell.& Gregor.Tolos.tract.de appel.lib.1. c.11.n.3.& seqq.fol.86.*

33 Prima ergo differentia est, & quod appellatio iudicialis dicitur propriè appellatio, *vt scribunt Io.Ferra.d.c.3. num.16. in fin.& Contar. in l.vnica.limit.25. num 2. in fin. ibi, secundo quia.C.de moment.poss.* & quod sit propriè appellatio, ideoque in materia pœnali, odiosa, seu aliter stricta sub nomine appellationis non comprehendatur, nisi appellatio iudicialis, scribunt Abb. Dec. Com. & alij, quos retuli, & sequutus sum *quæst.præced.n.8. vers.comprobatur.*

At appellatio extraiudicialis non est propriè appellatio, *testibus Innoc. Dec.Gomes.& Berder.quos retuli, & sequutus sum dict.quæst.præced.num.5.* & ita tenent omnes*; vnde hæc appellatio dicitur prouocatio, *Innoc.in c.5.cum sit Romanæ.n.1.& Abb.n.21.in fin.rursus Abb.in c.51. bonæ memoriæ. n.5. & 8.& Dec.n.20. in 2.differentia. de appell.& Contar.d.limit.25.n.3.*

34 Secunda differentia est, † quod appellatio iudicialis dicitur in iudicio, seu interponitur ab actu iudiciario, *Abb. & Dec.vbi supra*, quia appellatio propriè sumpto vocabulo, interponitur, in iudicio, cum appellatio non fiat, nisi caussa iam cœpta, *Innoc.in d.c.5.cum sit Romanæ. n.1. Abb.sub n.21. vers.opp.& videtur.de appell.* & ideo tunc dicitur appellatio iudicialis, seu in iudicio, quando præcessit citatio, alias appellatio ante citationem non dicitur iudicialis, *Domin.de San.Gemin.in cap.1.n.4.vers. quæro quando, & Franch.n.1.in fin.de appel.in 6.*

Sed appellatio extraiudicialis, seu prouocatio fit extraiudicium, & in caussa non cœpta; vnde dicitur prouocatio ad caussam incipiendam, *Innoc.in d.cap. 5. cum sit Romana.sub n.1.& Abb.n.21.in fin.& Io.Ferr.tract.de appel.cap.3.n.17.tom.5.fol.64.* & quod appellatio extraiudicialis fiat, non adhuc introducta caussa in iudicium, & sit veluti præuia ad litem inchoandam, ideoque habeat vim citationis, scribit Greg.Tolos. *tract.de appel.lib.1.c.11.sub n.3.vers.prima differentia.fol.86.* & quod appellatio, quæ interponitur ab actu gesto per iudicem ante citationem, non dicatur iudicialis, scribit Gemin. *d.cap.1.n.5.vers.nota incidenter.de appel.in 6.*

35 Tertia differentia est, † quod omnia gesta, pendente Appellatione iudiciali, reuocantur per viam attentati, vt retuli, & sequutus sum *infra quæst.seq.n.48.& seqq.*

Secus est in appellatione extraiudiciali, quia regula est, quod gesta appellatione extraiudiciali pendente, valent, & non sunt nulla aut attentata, *Abb.in c.51. bonæ memoriæ.sub n.10.& Dec.n.34. & 35.vterque in 12. differentia. & Franch.n.29.& seqq.de appel.* qui tamen procedit per multas conclusiones, & declarationes, sicut facit etiam Lancell. *tract.de attent.part.2.c.12. de attent.et innou. appel.pend.limit.3.princ.n.3.et seqq.tom.5.fol.362.* ad quos, late examinantes hanc regulam, te remitto.

36 Restringe tamen † hanc differentiam, dum duxi, nõ reuocari ea, quę sunt gesta, pendente appellatione extraiudicia-

diciali; vt non procedat, quando illud gestum est contra ipsam appellationem, quia illud venit reuocandum; cetera autem alia, quæ fierent, non reuocantur, quantumuis appellatio iustissima esset, *Franch. in c.1. sub n.4. vers. vlt. tene menti de appel.* hancque differentiam vt supra restrictiuè notat etiam Contar. *in l. vnica limit.25. n.15. versus finem C. si de momen. poss.*

37 Ratio huius differentiæ; † quare in appellatione iudiciali reuocentur omnia per viam attentati, siue sint contra ipsam appellationem, siue non; & in appellatione extraiudiciali reuocentur solum ea, quæ sunt facta contra ipsam appellationem, est, quia appellatio iudicialis etiam in vno articulo suspendit iurisdictionem iudicis in totum, & quoad totam caussam, & ex quo iurisdictio est suspensa in totum, ideo est, quod attentata reuocantur; secus in appellatione extraiudiciali, cum ibi non sit suspensa iurisdictio, ex quo extraiudicialiter proceditur, propter hoc est, quod non reuocatur, nisi id solum, quod esset factum in grauamen appellationis, & sic contra appellationem. teste Innoc. quem refert, & sequitur Franch. *sub d. num.4. & in cap.51. bonæ memoriæ n.29. vers. decimotertio dubitatur, & n.31. de appel.* & adde quæ scripsi *infr. q.17. limit.47. membr.2. n.1. & seqq.*

Contra istam differentiam, & eius rationem, confutando propterea Abbatem, & Franch. qui eam adducunt, scribit. Dec. *in d. c. bonæ memoriæ, n.34. in fin. ibi, prædictis non obstantibus, & num.35. & 36.* vbi sustinendo opinionem Antonij de Butr. scribit, quod etiam in iuditialibus suspenditur illud tantum, quod est contra appellationem quia, inquit, ratio, quæ consideratur in appellatione extradiciali, videtur procedere etiam in iuditiali, quia appelatio, quæ pendet in vna caussa, non suspendit iurisdictionem iudicis à quo in alia caussa contra ipsum appellantem. Ergo, inquit, idem dicendum est, quando articulus appellationis est separatus à caussa principali.

38 Quarta differentia est, † quod appellatio iudicialis non fit nisi à iudice, *Abb. in c.5. cum sit Romana sub n.21. vers. opp. & videtur de appel.*

At appellatio extraiudicialis fit dupliciter: aliquando enim non appellatur à iudice, sed à patre extra iudicium aliquando à iudice, sed extraiudicialiter procedente, *Franch. in cap.51. bonę memoriæ sub num.16. col.5. vers. in gl. in fin. de appel. Maran. in suo spec. par.6. act.2. prin. in verb. & quandoque appellatur, nu.278. in fin fol.501. Lancel. tract. de attent. par.2. cap.12. de attent. & in nou. appel. pend. limit.3. princip. n.2. tomo 5. fol.362. & Ruginel. tract. appel. §.2. cap.3. n.14. vers. interponitur.*

39 Hæcque appellatio extraiudicialis, † interposita agrauamine illato à parte, habet vim citationis, *vt retuli, & sequutus sum infra q.17. ampl.15. num.43. & seq.* & habet vim conuentionis, *vt retuli, & sequutus sum infra sub numer.46.*

40 Quinta differentia est, † quod in appellatione iudiciali necessario peti debent Apostoli, *Auth. d. cap.51. bonæ memoriæ sub num.8. differen.4.* & in appellatione iudiciali intelligas *cap. ab eo de appellat. in 6. Rot. Spec. Cassad.* & commun. conclusionem, quam posui *infra q.13. n.24. art.3.*

At in appellatione extraiudiciali quando apostoli sint petendi, & quando non, dixi *infra d. q.13. n.31. & 32 extens.4. & 5.*

41 Sexta differentia est, † quod in appellatione iudiciali requiritur, quod præcesserit grauamen ex causa vera, & legitima, *Abb. in cap.51. bonæ memoriæ sub num.7. in prima differentia Franch. sub num.17. col.5. vers. quarto quia, & Dec. sub num.17. not. vltim. de appell. Felyn. in cap.1. sub num.3. consideratione 2. eod. tit. de appell. & Greg. Tholos. tract. de appell. lib.1. c.11. n.8. differ.6.*

Secus est in appellatione extraiudiciali, quia sufficit, quod caussa sit verisimilis, & probabilis, *Abb. Franch. Dec. Felin. & Greg. Tholos. in loco supra proxime citatis, & idem Franch. in eod. cap.51. bonæ memoriæ sub n.17. ver. sed conclude, ibi, vnde potest appellari ne aliquis.*

Ratio differentiæ est, quia appellatio iudicialis interponitur à grauamine de præterito, secundum eos, quos citaui in seq. differentia: sed appellatio extraiudicialis interponitur à grauamine futuro, & ideo sufficit, quod appellatio fundetur in caussa, quæ tempore appelationis sit verisimilis, *Felyn. vbi supra* vt puta; verisimiliter timui grauari in possessione alicuius rei, licet adhuc non sim grauatus; nihilominus possum extra iudicium appellare, *Abb. d. n.7. in fin.* vel si quis adiuit, factum fuisse sermonem de actu faciendo in eius damnum; sufficit quod appellet ex caussa verisimili, & probabili, *Felin. vbi supra.*

Rationem aliam recenset, & impugnat Dec. *in d. c. bonę memoriæ sub n.17.*

42 Declara, † differentiam esse inter probationem caussæ appellationis iudicialis, & probationem caussæ appellationis extraiudicialis quia in appellatione iudiciali sola oblatio probationis iustificat appllationem, licet non probetur veritas grauaminis, *Abb. in cap.51. bonæ memoriæ numer.8. differ.4. Franch. num.41. concl.8. Card. Alexand. sub num.54. differ.6. de appell. & Felyn. in cap.1. sub n.2. versus finem ibi, sed quando appellatur à iudice, eod. tit. de appell.*

Secus est in appellatione extraiudiciali, quia sola oblatio non sufficit, sed debet caussa, in ea expressa, vere probari, *Abb. Franch. & Card. Alexand. in locis supra proximè citatis, & latius Felin. d. cap.1. num 2. vers. dum dicit de appellat.*

43 Septima differentia est, † quod appellatio iudicialis non interponitur à grauamine futuro, *per ea, quæ scripsi infra q.5. art.1. ampl.1. n.101.* sed interponitur à grauamine præterito, *Abb. in cap.51. bonæ memoriæ sub num.10. differ.9. Franch. sub num.16. vers. primo in forma de appell. Natt. cons.606. approbo in fin. n.14.* vel à grauamine præsenti, *secundum Franch. d. c. bonæ memoriæ, n.17. vers. sed conclude sic. ibi, solum in hoc est.* dum scribit, quod in appellatione iudiciali requiritur, quod exprimatur grauamen de præsenti.

Extraiudicialis vero appellatio interponitur ratione caussæ de futuro, quia tunc timet grauari; *Abb. Franch. & Natt. in locis supra proxime citatis, & Contar. in l. vnica, limit.25. sub num.2. C. si de moment. possess.* & quod in extraiudicialibus possit appellari à futuro grauamine, scribit idem Franch. *in cap.18. consuluit il 2. sub numer.4. vers. quid autem sit & in c.63. dilecto not.3. vers. de quo tamen de appell.*

Octaua differentia patet ex ista præcedenti declaratione.

44 Nona differentia est, † quod ad appellandum iudicialiter admittitur etiam excommunicatus, vt retuli, & sequutus sum *infra q.5. n.6. vers. declara.*

Sed non admittitur ad appellandum extraiudicialiter, testibus ijsdem, quos citaui, & sequutus sum *d. quæst.5. n.6. & seq.*

45 Decima differentia est, † quod appellatio iudicialis est licita tam de iure canonico, quam de iure ciuili, & hoc transit sine controuersia.

Sed appellatio extraiudicialis, an sit licita etiam de iure ciuili, non transit sine controuersia, quamuis teneamus etiam de iure ciuili esse licitam, vide *infra q.17. ampl.10. n.36. & seqq.*

46 Vndecima differentia, † quam apud alios qui collegerunt differentias, non inueni, est, quod appellatio iudicialis semper interponitur ad superiorem tribunalis, à quo appellatur, vt retuli, & sequutus sum *q. præced. n.3.*

At appellatio extraiudicialis interponitur etiam ipsa ad su-

ad superiorem iudicis, quando appellatur à iudice extraiudicialiter procedente, per ea, quæ scripsi de definitione appellationis, *d.q.præced.n.*1. Sed si appellatur à parte; tunc, quia eiusmodi appellatio assumit naturam conuentionis, *vt ex Abb.& Gail.retuli,& sequutus sum infra q.*7. *lim.*15.*verſ.restringe,n.*108.*& n.*52.*extenſ.*1. & habet vim citationis, vt retuli, & sequutus sum *infra qu.* 17. *ampl.*15, *verſ.declar.n.* 44. ideo aduertendum est, quod isto casu, quando appellatur à parte, debet interponi non ad superiorem alicuius iudicis, quia nullus iudex processit, sed interponitur ad iudicem ordinarium appellati, si appellans petit sibi iustitiam fieri de appellato; nam actor sequitur forum rei: secus est si appellans prouocat, ne turbetur in iure suo, quia tunc in veritate est reus, considerata origine, & re ipsa; & ideo prouocatur ad iudicem ipsius prouocantis, vt scribit Abb. quem retuli, & sequutus sum *infra d.q.*7.*n.*108. vbi videas.

Reliquas differentias, si quæ supersunt, videbis apud citatos, & quas conuenientias habeant appellatio iudicialis, & appellatio extraiudicialis, colligunt Franch. *in c.*51. *bonæ memoriæ,n.*16.*& seqq.per totum verſ.in gloſſ.in fin.& Card.Alex.verſus finem,n.*55.*in* 4.*q.princ.de appell.*

Appellatio extraiudicialis in quibus casibus admittatur vide declarationem quam posui *infr.q.*17. *ampl.*10 *n.* 39. vbi citaui, qui eos ponunt.

Videamus nunc, quæ dicatur appellatio legitima, & quæ friuola, & aliæ, de quibus supra.

47 Appellatio legitima dicitur illa, † quæ interponitur ex tali caussa, quæ, si esset probata, reputaretur causa legitima, *Contar.in l.vnica,q* 4.*n.*14.*C.ſi de momen. poſſ.*

48 Appellatio friuola dicitur illa, † quæ est vana, & inanis, *secundum Gemin.in c.*5.*cum appellationibus,n.*5.*verſ. quæro quid importet,& Franch.n.*1. *de appell.in* 6. seu appellatio friuola dicitur illa, in qua nulla exprimitur caussa, vel exprimitur minus legitima, cum appellatur ab interlocutoria; seu est reprobata, aut falsa, *Corn.conſ.*193.*pro decisione primi dubij,in fin.n.*17.*lib.*2. In appellatione enim ab interlocutoria debet exprimi talis caussa, quæ, si foret probata, reputaretur legitima, alias appellatio non tenet, *Franch.in c.*59.*vt debitus, ſub n.*1. *verſ.secundo tene menti de appel.* Seu appellatio friuola, frustatoria, seu temeraria, quæ significat appellationem vanam, inanem, & sine iusta caussa interpositam, dicitur illa, quæ interponitur sine legitima caussa, vt quando quis non grauatus appellat, *Maran.in ſuo ſpec.p.*6.*act.*2.*princ.in verb.& quandoq; appellatur,n.*347.*verſ.quæ autem dicatur,fol.*509. Seu quando nõ inferitur causa rationabilis, *Contar.in l.vnica q.*1.*n.*37.*C. ſi de momen.poſſ.* vel nullã habet caussam expressam, vel non legitimam, vel si legitimã, tamen manifestè falsam, seu calumniosam, *Contar.ead.q.*1.*n.*39.*& dixi ſupra lib.*1.*c.*97.*n.* 85.*verſ.verum circa hanc.* Verbum enim friuolum importat caducum, vel inutile, *Gemin. d.c.cum appellationib. n.*5.

49 Quando appellatio † dicatur sine causa, & sine grauamine relinquitur arbitrio iudicis, *vt ex Pegn. Menoch. & Moder.* retuli, & sequutus sum *d.c.*97.*ſub num.*85. & consequenter arbitrio iudicis relinquitur, quæ appellationes dicantur friuolæ, *vt ex Contar. retuli & sequutus ſum infra q.*17.*limit.*6.*memb.*7.*reſtr.*11.*princ.n.*103. *in fine.*

50 Iudex † non debet appellationem arbitrari friuolam, nisi eam, quæ notoriè apparet inutilis, & calumniosa: Illa enim appellatio dicitur friuola, quæ est manifestè friuola, sed remanet disputandum, an sit friuola, non dicetur friuola, argumento eorum, quam scribit Alb. de Rof. *in l.* 41.*tutor. n.*2.*ff.de vſur.& c.* dicens, appellationem friuolam, & frustatoriam esse, quando hoc est in euidenti, puta, inquit, aliquis appellauit contra electum, dicens eum monoculum, & apparet contrarium, scilicet, quod habet duos oculos: item si quis appellaret, ne quis prouidus, litteratus, vel honestus eligatur, talis, inquit, appellatio expresse reprobatur à iure: item dicitur friuola, quando appellat post lapsos decem dies, & vide quæ scripsi *d.c.*97. *ſub n.* 85. vbi posui nonnulla alia exempla appellationis manifestè friuolæ.

Appellatio calumniosa dicitur, non solum illa, quæ in eius interpositione apparet talis, sed etiam illa, quæ talis detegitur in fine caussæ.

51 Istæ appellationes, † legitima, friuola, & calumniosa habent aliquas differentias.

Prima differentia est, quod appellatio legitima admittitur, & habet effectus, de quibus scripsi *q. ſeq.*

At appellationi friuolæ iustitia non defert, nec iudex debet deferre, vide *infra q.* 17.*limit.*36.*princ.*

Et hoc procedit etiam si appellatio friuola interponeretur à diffinitiua, quare licet expressio caussæ in appellatione à diffinitiua non sit necessaria, per ea quæ retuli, & sequutus sum *infra q.*4.*n.*25. tamen, si in appellatione exprimatur caussa friuola, appellatio vitiatur, vtputa, si dicat *appello,* quia cœlum digito non tango, *Gemin. in cap.*1. *§.his,quæ in fin.& Franch.in §.poſt hæc in fin.n.*10.*de appel. in* 6.*& Contar.in l.vnica,q.*1.*n.*13.*& ſeq. C. ſi de moment. poſſ.* & sic illa conclusio, quod ineptitudo libelli non vitiat in casu, quod libellus non est necessarius, *iuxta ea, quæ retuli,& ſequutus ſunt ſup.lib.*1.*c.*50.*ſub n.*15.*&* 16. non applicatur caussæ friuolæ, expressæ in appellatione.

Imo iudex, admittens appellationem friuolam, peccat, vt retuli, & sequutus sum *infra q.*17.*limit.*4.*n.*3.*& lim.*36.

Amplius potest iudex à quo friuolæ appellantem excommunicare, tanquam contumacem, *Abb.Franch.Card. Alex.& Dec.in cap.*54.*ſollicitudinem, not.*1. *n.*1.*de appell.*

52 Secunda differentia est, † quod appellatio, quæ est legitima, & talis apparet etiam in fine caussæ, dum iustificatur caussa grauaminis, operatur, vt iudex ad quem debeat reuocare sententiam iudicis à quo.

At appellatio, quæ in fine apparet fuisse calumniosam, operatur, vt appellans debeat condemnari in expensis, & puniri etiam pęna pecuniaria in caussa ciuili, sed in caussa criminali perdit litem, & notatur infamia, *vt ſcribit Franch.in cap.*59.*vt debitus, ſub n.*43.*verſus finem,verſ.in gl.in ver.in expenſis,de appel.* & quod succumbens in articulo appellationis debeat condemnari in expensis illius articuli, patet *in d.c.vt debitus,et ibi Franch.ſub n.*45. *verſ. in gl. pen.* & quod appellans frustatorie remittatur ad iudicem à quo, & condemnetur in expensis, notat Gemin. *in c.*1.*§.quod ſi appellator,n.*1.*de appell.in* 6.

Sed quicquid sit de iure ciuili, de iure canonico calumniosè, vel temere appellans punitur solum condemnatione expensarum, vt refert, & sequitur Franch. *d.n.*43.*in fin.* & ita videmus seruari de consuetudine.

Et an debeat condemnari in expensis, si opinio alicuius doctoris faceret pro ipso appellante, vide eundem Franch.*d.c.vt debitus,n.*44. *verſ.ſecundo aduerte.* Sed nos in Rom. curia videmus indistinctè condẽnari in expensis.

De appellatione à diffinitiua, de appellatione ab interloquutoria, & de earum differentia videbis infra in diuersis locis, videlicet *q.*4.*n.*9.*n.*25.*& ſeqq. & qu.*17. *limit.* 47. & sparsim in pluribus locis.

QVÆSTIO III.

ARGVMENTVM.

De fine, & effectibus appellationis.

SVMMARIA.

*Appellatio ad quid fuerit instituta, num.*1.

*Appellationis remedio litigantes, & iudices quandoque abutuntur, num.*2.

Effectus

Effectus I. appellationis est, vt commissio appellationis non possit impetrari, nisi præcesserit appellatio, n.3. — In dubio tamen præsumitur præcessisse, n.4.
Commissio appellationis tenet etiam si non fuerit appellatum, dummodo in commissione adsit clausula (quam, & quas) n.5. & seqq. — Vel caussa sit commissa cum toto negotio, num.8. — Et tanto magis, quando in ea adesset vtraque clausula (quam, & quas) & (cum toto negotio principali) n.9.
Processus caussæ appellationis, commissæ non interposita appellatione, debet præsupposita commissione cum clausula (quam, & quas) habere terminos substantiales primæ instantiæ, n.10.
Iudex ordinarius appellationis non potest inhibere, nisi prius sibi constiterit de legitima appellatione, n.11. — Hoc non seruatur in Tribunali Auditoris Cameræ, n.12.
Clausula (quam, & quas) operatur, vt iudex appellationis possit, omisso articulo appellationis, aggredi negocium principale, n.6. — Et appellans possit prosequi litem connexam cum prima, licet caussa appellationis sit deserta, n.7.
Clausula (quam, & quas) non mutat iudicium cœptum, seu viam electam, n.10. vers. confirmatur.
Effectus II. Appellatio deuoluit caussam, & iurisdictionem. num.13.
¶ Extenditur I. iste effectus, vt deuoluat etiam accessoria, n.14.
Extenditur II. etiam si appellatio sit interposita à sententia nulla num.15. — Declaratur iste effectus, dummodo appellatio sit ex iusta caussa, & legitime interposita sub eod. n.15. vers. declara.
Effectus III. Appellatio suspendit iurisdictionem iudicis à quo, &c. n.16.
¶ Ampliatur I. vt habeat locum etiam in termino ad appellandum n.17.
Ampliatur II. vt suspendat effectum sententiæ, trahentes secum executionem n.18.
Ampliatur III. vt suspendat, siue iudex à quo admittat appellationem, siue non, n.19.
¶ Limitatur I. vt non procedat in his, quæ tendunt in faciliorem exitum, & fauorem appellantis, vnde iudex à quo potest, pendente appellatione, facere multa n.20.
Primo potest decernere, an sit, vel non sit deferendum appellationi n.21.
Secundo potest respondere de apostolis, n.22.
Tertio potest diuersos terminos præfigere n.23.
Quarto potest reuocare grauamen attentatiuum, n.24. — Vnde mala est formula sententiæ, in qua iudex decernit, et relaxat mandatum n.25.
Quinto potest examinare testes ad perpetuam memoriã n.26.
Sexto potest deuenire ad capturam propter fugæ periculum n.27
Septimo potest deuenire ad sequestrum, si adsit suspitio dilapidationis, num.28. — Et possunt sequestrari etiam res immobiles, num.29. — Potest fieri sequestrum ob solum timorem dilapidationis, num.30. — Ad fructuum descriptionem post latam sententiam potest deueniri, etiam non existente suspitione dilapidationis, num.31. — A quo iudice debeat decerni sequestrum, n.32.
Octauo potest inhibere, ne possessor molestetur, nu.33. — Ista omnia prædicta procedunt etiam si iudex ad quem inhibuisset iudici à quo num.34. — Item procedunt etiam in iudice delegato num.35. — Et potest inhibere innouationem, etiam si ipse appellationi detulisset num. 36. — Potest prohibere, & procedere contra tertium innouantem, n.37. — Hoc non habeat locum in iudice delegato n.38.
Nono potest absoluere excommunicatum, nu.39. — Procedit hoc non solum quando excommunicatus staret in articulo mortis, num.40. — Sed etiamsi non staret in articulo mortis, num.41. — Potest absoluere etiam si detulisset appellationi num.42. — Hoc habet locum in ordinario, non in delegato, num.43. — Quando excommunicatus dicatur renuntiare appellationi, petendo absolutionem, n.44.
Decimo potest facere multa alia, de quibus remissiuè, num.45.
Limitatur II. vt non procedat quoad caussam separatam, nu.46
Limitatur III. vt aliter suspendat in diffinitiua, & aliter in interloquutoria, nu.47
Effectus IV. Appellatione pendẽte nihil est inouandum, nu.48.
¶ Ampliatur I. in appellatione iudiciali etiam si non innouaretur contra appellationem. nu.49.
Ampliatur II. etiam pendente termino ad appellandum, num.50. — Subampliatur, vt quandoque plus impediat terminus quam ipsa appellatio. nu.51. — Restringitur eadem secunda appellatio vt non procedat quando terminus labitur, appellatione non interposita. num.52
¶ Limitatur I. idem effectus, vt non procedat in appellatione extraiudiciali, nu.53.
Limitatur II. vt non habeat locum quoad taxationem expensarum, num.54. — Contrarium, non enim potest taxare num.56. — Etiam si iudex in sententia reseruasset sibi taxationem expensarum, eodem numero 56. — Præcipue quando iudex ad quem inhibuisset, numero 57. — Casus tamen, in quibus potest taxare sunt isti. Primus si procedatur de rigore iuris numero 58. — Secundus quando taxatio fieret in continenti numero 59. — Tertius in expensis regesti, numero 60. — Quartus in expensis caussæ attentatorum, n.61.
Limitatur III. vt non procedat in tertio, n.62. — Restringitur primo hæc tertia limitatio, ut non procedat in tertio, habente caussam à patre appellata, vel, &c. numero 63. — Restringitur secundo in tertio succedente in re attentata, &c. n. 64.
Limitatur IV. in sententia censuræ Ecclesiasticæ, quia, &c. nu. 65. — Sublimitatur primo hæc quarta limitatio, vt procedat quando appellatio est interposita post sententiam censuræ; secus, &c. n.66. — Sublimitatur secundo, vt procedat in sententia interdicti in spiritualibus, & diuinis officiis, secus, &c. num.67. — Ampliatur hæc secunda sublimitatio, vt habeat locum etiam in suspensione, vel interdicto à beneficio, &c. num.68.
Limitatur V. vt non procedat in casibus, in quibus iura prohibent appellationem, n.69.
Declaratur primo idem quartus effectus, vt non dicatur attentare, seu innouare, qui continuat, nu.70. — Ampliatur hæc declaratio etiam in appellatione extraiudiciali, n.71. — Infertur primo ex eadem declaratione, quod Episcopus, qui appellauit à sententia depositionis, potest, pendente appellatione libere suum officium exercere, nu.72. — Infertur secundo, quod si condemnatus ad mortem appellet, suspendit effectum sententiæ, &c. n.73. — Subinfertur primo ex his illationibus, quod appellatio suspendit effectum sententiæ, trahentis secum executionem, n.74. — Subinfertur secundo, quod Canonicus depositus per sententiam, si appellet, potest eligere, & alia facere, nu.75. — Notatur differentia inter gesta ratione publici, seu priuati officij, & gesta ratione priuati iuris, ibidem. — Restringitur primo eadem declaratio, vt non procedat in sententia excommunicationis, quia licet excommunicatus appellet, tamen non potest continuare. nu. 76. — Restringitur secundo in sententia suspensionis, numer. 77. — Subrestringitur hæc restrictio, vt non procedat quando suspensio infligitur in pœnam, num. 78. — Subdeclaratur eadem prima declaratio, vt non procedat quando superior auocaret ad se caussam, quia tunc inferior non posset in ea vti iure suo. n.79.
Declaratur secundo idem quartus effectus, vt appellans possit facere ea omnia, quæ non pertinent ad caussam appellationis. n.80.
Declaratur tertio, vt attentata sint reuocanda, dummodo reuocatio petatur ante conclusionem in caussa, numero 81.
Appellatio non suspendit actum futurum omnino accessorium ad ipsam sententiam; vnde, &c. n.55.
Suspensus à beneficio, seu à pontificialibus, aut ab vsu palij, & celebrans in diuinis non incurrit irregularitatem, n.68. vers. confirmatur.

Appella-

Appellatio suspendit infamiam illatam per sententiam. n.74. vers. comprobatur.

Effectus V. appellatio suspendit iudicatum, non tamen rescindit, num.82.— Infertur quod condemnatus soluere sub aliqua pœna infra certum tempus, & non soluens, sed appellans non incurrit pœnam, etiam si illa sententia fuerit confirmata. num.83.

Effectus VI. Appellatio reponit appellantem in statu, quo erat tempore litis contestatæ, n.84.

Effectus VII. Appellatio sicut est varia, ita varios producit effectus, num.85.

HAnc quæstionem absoluam duobus articulis.

Primus articulus est: *Ad quem finem sit introducta appellatio.*

ARTICVLVS I.

1 Ad primum articulum: † *Ad quem finem sit introducta appellatio.*

Concludo, appellationem fuisse introductam principaliter, vt per eam iniquitas iudicantium, & imperitia corrigatur, *l.1. in princip. & ibi Bart. in princip. ff. de appellat. & relat. & Franch. in cap.15. suggestum, sub num.1. de appellat.* seu vt grauamen possit reparari, non autem ad deprimendam iustitiam alterius, *Franch. in d. cap.15. suggestum, not.2. sub num.1.* ad præsidium innocentiæ, non vt sit vinculum iniquitatis, *Franch. in cap.22. præterea, in 3. not. eod. tit. de Appell.* Seu fuit inuenta, ne iudicantis iniquitas, vel imperitia remaneat in partis præiudicium occultata, *Papiens. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gloss. coram vobis, sub num.2. ibi, secunda est, fol.404.* & quod sit inuenta ad subueniendum oppressis, & corrigendum iniquitates iudicum, scribunt Socc. *consil.39. capio primum, n.9. lib.4. Rebuff. tract. de appell. in præfatione n.17. & seqq. tom.3. fol.476. Contar. in l. vnica, in ratione dubitandi, num.3. & 5. C. si de momen. poss.* & quod appellatio sit theriaca, quæ datur contra venenum iudicum, refert, & sequitur Rebuff. *vbi supra n.76. fol.481.*

Fuit etiam introducta, vt defectus probationis, interueniens in principali lite, possit suppleri, & restaurari in appellatione, *Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gloss. coram vobis, num.2. fol.404.* sicque ad subueniendum, & releuandum grauamen, quod litigator ex propria culpa, negligentia, seu ignorantia passus est in sententia, ideoque dicimus, quod in appellatione non probata probabo, & non deducta deducam; & ex hac ratione potest appellari à sententia diffinitiua, quantumcunque iustissima, ad finem vt suppleantur omissa, *Franch. in d. cap. 15. suggestum, sub n.1. de appellat. & Maran. in suo spec. p.6. act.2. princ. in verb. & quandoque appellatur, n.160. in tertia differentia, fol.481.* & quod appellatio detur propter grauamen, vide *infra q.5. n.94. att.2.*

2 Verum quia, † hominum succrescente malitia, quod prouisum est ad remedium, tendit ad noxam, *cap.1. de except. in 6.* quando iudices appellationum non corrigunt sententias iniquas, sed sententias, bene latas, in peius reformant, vt dicit tex. *in l.1. in princ. ff. de appel. & relat.* & aduertit Rebuff. *tract. de appell. in præfat. num.80. tom.3. fol.481.* & litigantes appellationis remedio non grauari, sed grauaturi vtuntur, *Concil. Trid. c.1. sess.13. de refor.* dum appellant, vt lites protrahant per annum, vel biennium, & deinceps; sicque pauperes appellatos eo vsque appellationibus remorentur, donec litem propter magnas regesti, & sportularum expensas deserere, vel concordiam cum eorum damno subire cogantur: quorum malitijs deberet iudex in eo, quod potest obuiare, quia, non obuiando, peccat, *vt scribit Franch. in cap.27. ad hæc, il 2. sub n.3. de appel.* vbiq; enim iudex debet potentum malitijs obuiare, *l.39. in fundo, ff. de rei vendic. & c.16. ex tenore in fin. de rescrip.* idque, quoad malum inuitamur, amouendum est *l.5. conuenire, ff. de pact. dotal.*

ARTICVLVS II.

Ad Secundum Articulum: *Quos effectus producat appellatio.*

Respondeo quod producit multos, quorum ego septem hic referam.

3 Primus effectus est, vt possit validè impetrari iudex, seu expediri commissio appellationis: nam; si caussa appellationis committatur, seu delegetur, non interposita prius appellatione; commissio est nulla, *Dec. in c.38. cum in ecclesia not.2. num.3. de appel. & Cæs. de Grass. decis.8. alias 2. per totam tit. de rescript. fol.12. & 13.* & iste effectus præsupponitur notus in Curia ex vulgata Bellameræ *decis.28. iudex & decis.100. Commissio,* inquit, *facta super appellatione nondum interposita est nulla ipso iure.* vide etiam Marches. *tract. de commiss. par.1. de commiss. appell. super diuers. cap.28. num.2. fol.298. in secunda impressione & Ruginell. tract. de appell. §.6. gl.4. sub n.7. vers. & aduertendum fol.209.*

Ratio huius effectus est, quia commissio non potest dare iurisdictionem super eo, quod non est, *Bellamer. decis.22. secundum et Cæs. de Grass. decis.8. n.4.*

4 Declara hunc effectum, † vt si eodem die, quo appellatio est interposita, reperiatur etiam expedita commissio appellationis, & pars appellata opponeret, commissionem non tenere, quia præcessit appellationem, teneat ipsa pars appellata probare, quia in dubio, vt commissio appellationis sustineatur, præsumitur quod appellatio eam præcesserit; in dubio enim solet præsumi pro validitate actus, *Marches. d. c.28. n.3. fol.298.*

Confirmatur primo hæc declaratio, quia quando in sententia censuræ non constat, an præcesserit sententia, vel appellatio, præsumitur, quod præcesserit appellatio, quamuis ex ista præsumptione oriatur nullitas sententię, vt retuli, & sequutus sum *infra q.17. limit.22. vers. declara obiter n.57.*

Confirmatur secundo, quia appellatio in dubio debet admitti, vt retuli, & sequutus sum *infra q.17. n.60. ampl.17.* & sic debet in dubio responderi, vt appellatio procedat: ergo in casu dubio præsumi debet, quod tendit ad validitatem appellationis.

5 Restringe istum effectum, vt † non procedat quando in commissione est apposita clausula, *quam,* & *quas,* quia vigore huius clausulæ posset sustineri commissio, vt ex Sarnen. *in reg. de infirm. resign. q.34. n.4.* refert & sequitur dubitatiuè Cæs. de Grass. *dict. decis.8. num.5. & 6.* & indubitatè Achill. de Grass. *decis.14. alias 30. commissæ caussa, n.1. de rescrip. Cæs. Barz. in Bonon. decis.47. in caussa vertente, n.37. & Marches. tract. de commiss. p.1. de commiss. appel. in Rom. cur. c.5. in verb. nec non quam & quas, n.39. in fin. et n.42. fol.48. in secunda impressione.*

6 Ratio huius restrictionis est, † quia virtus dictæ clausulæ, *quam,* & *quas,* &c. operatur, vt iudex, cui caussa committitur cum d. clausula, possit, omisso articulo appellationis, amplecti negotium principale, quod comprehenditur, & æque principaliter introducitur vigore d. clausulæ; & ideo operatur, vt iudex habeat iurisdictionem, & possit pronunciare sicut in prima instantia, etiam quod non constet de sententia, neq; de appellatione, *Barz. d. decis.47. n.37. & 38.*

7 Deduco ex ista ratione, quod † licet caussa appellationis sit deserta, tamen appellans potest prosequi lite connexam cum prima, & prosequendo, & procedendo reputatur in ea actor, licet originariè in principali caussa esset reus, in qua non potest amplius esse reus, nec actor, quia iam

sum est deserta, *Achill.de Graff.decis.7. aliàs 233. appellans,n.1.de appell.fol.107.*

8 Extende I.eandem † restrictionem,vt procedat etiam, quando caussa est commissa vna cum toto negotio principali, vigore cuius pars esset citata per contradictas, & non comparuisset, quia de consensu partium, etiam appellatione non producta, hoc potest; quod tamen fuit declaratum procedere in appellatione à grauamine sine dubio, licet forte secus esset in sententia diffinitiua, *Achil.de Graff.d.decis.14.n.2.et 3.de rescript.*

9 Extende II. vt † procedat à fortiori, quando adest vtraque clausula,videlicet, *quam & quas,&, cum toto negotio principali*, quia tunc etiam quod non constet de appellatione interposita à sententia, vel sententia nondum lata potest inhiberi,vt refert,& sequitur Marches.*d.c.5.paulo supra n.51.fol.49.in secunda impressione.*

10 Subrestringe eandem † restrictionem, eiusque extensiones,vt non procedant, quando coram iudice appellationis procederetur, non seruatis terminis substantialibus,qui debent seruari in prima instantia, quia tunc nec pars,nec iudex dicerentur vsi dicta clausula,*quam,& quas* & ideo sententia,quæ proferretur à tali iudice, diceretur secunda, vel tertia *Caputaq.decis.125.seu 12.sententia lata, numero 1.et seqq.parte 3.*& consequenter etiam commissio non sustineretur quoad illam sententiam.

Confirmatur hæc subrestrictio, quia clausula,*quam*, & *quas*, non mutat iudicium cœptum, seu viam electam, & ideò si Seius citauerit generaliter quoscunque sua interesse putantes, & Titius obtinuerit commissionem, vt docto de suo iure admitteretur ad caussam cum clausula,*quam,& quas*,tamen remanet reus,quia,&c. *Mohed.decis.5.alias 229.in vna,de iudic.fol.58.*

11 Infero ex † eodem effectu, quod sicut,non interposita appellatione, non potest impetrari iudex appellationis per prædicta; ita etiam, vbi certus sit ordinarius iudex appellationis non potest ab eo obtineri inhibitio antequam sibi constet, ad se legitimè appellatum, & si ante inhiberet, seu procederet in caussa, esset legitima caussa grauaminis, & posset ex hoc appellari, *vt refert & sequitur Franch. in capit.1. dilecti numero 14. de appell.*

12 Restringe hanc † illationem, vt non procedat de stylo coram Auditore Cameræ,quia coram eo;non aliter constito de interpositione appellationis coram iudice à quo, dummodo constet de sententia lata; passim dantur inhibitiones contra partem,& iudicem,qui sententiam tulit.

Ratio huius restrictionis est, quia appellatio interponitur ex ipso recursu ad Auditorem Cameræ:nam coram eo interponitur appellatio, & vigore illius appellationis datur inhibitio, sicque constat ei de appellatione: & iste stylus seruatur,licet de iure appellatio deberet interponi coram iudice à quo,vt latè scripsi,& declaraui, *infra q 6. n.1.& seqq.*

13 Secundus effectus † appellationis est,vt deuoluat caussam,& iurisdictionem ad iudicem ad quem, Franch.*in rubrica numero 28.vers.quarto est permittendum, & in cap.59.vt debitus not.7.sub nu.4. de appell.* & quod appellatio deuoluat totam caussam,& negotium principale ad iudicem appellationis,scribunt Bart. Paul. de Castr. Abb.Alex.& alij,quos retuli, & sequutus sum *infra q.11.nu.114. art.4.dub.10.*

14 Extende I.hunc effectum,vt appellatio legitimè interposita deuoluat non solum negotium principale, sed etiam accessoria, *cap.55.dilectus, et ibi omnes Canonistæ in summario, de appell. et Franch. tam in summario, quam etiam in not.13.n.11. idem Franch.d.cap.vt debitus not.7. sub n.4.*

15 Extende II.vt procedat, etiamsi appellatio sit interposita à sententia nulla,vt *ex Iacob.de Arena Franch. Alex. et alijs retuli, et sequutus sum infra q.17. limit.19.sub n.8. vers.primus effectus.*

Declara eundem effectum esse verum, dummodo appellatio sit ex iusta caussa interposita,*vt scribit Franch.in cap.38. cum in ecclesia n.2.vers.secundo tene menti de appell.*& sit legitimè interposita, quia nunquam præsumitur appellatum,aut legitimè, sine ex iusta caussa, nisi hoc per appellantem probetur, & ideo appellans debet probare hæc tria:primum, se appellasse;secundum, quod ex legitima caussa;tertium,quod appellauerit intra decem dies,*Franch.d.c.cum in ecclesia n.3.not.vlt.*

16 Tertius effectus † est,vt suspendat iurisdictionem iudicis à quo,*Franch.in rubrica num.29.vers.secundò suspendit de appellat.* & eximat appellantem ab eius iurisdictione, potestate quoad illam caussam,*Franch.in c.39.directæ.n.3 vers.vltimo tene menti eod.tit.de appell.& Lancel. tract.de attent.par.2.cap.12.de attent.et innou.appel.apend.in præfat.n.109.tomo 5.fol.348.*

17 Amplia I.hunc effectum,† vt habeat locum non solum in appellatione, sed etiam in termino ad appellandum, quia, pendente termino ad appellandum, nihil est innouandum, *Lancel.tract.de attent.par.2 cap.11. de attent. pend.temp. ad appel.n.1.tomo.5. fol.344.* nam paria sunt pendere terminum ad appellandum,& esse appellatum *Lancel.d.cap.11.num.25.et alij,quos citaui supra lib.1.cap.97.num.47.*

Restringe hanc ampliationem vt restrinxi *infra n. 52. effectu* 4.vbi videas.

18 Amplia II. notabiliter, † vt suspendat iurisdictionem, & effectum sententiæ, etiam si sententia sit talis, quæ secum trahat executionem, *vt scripsi infra n.72.et 73.*

19 Amplia III. vt † eam suspendat siue is admittat, siue non admittat appellationem, *Lancel.d.c.12.in præfatione numero 110. fol.348.*& bene hoc probat textus,si legatur cum dictione negatiua,*non*,prout legitur in textu meo,& notat ibi Gloss.1.*in l.6.sciendũ ff.de appel.recipien.vel non*, quod tu intelligas in casu, quo iudex à quo debebat admittere, iuxta ea quæ retuli, & sequutus sum *infra q.10. numero 11.art.1.declar.8.* secus in casu, quo non debet admittere, quia tunc, si non admittit, non suspenditur eius iurisdictio.

20 Limita I. hunc tertium effectum, † vt non procedat in his quæ tendunt in fauorem, & faciliorem exitum caussæ appallationis,dummodo iudex a quo illa expedire possit absque cognitione articuli appellationis, *Franch. in c.4. personas in prin.not.2.& sub numero 9. & in cap.17. cum teneatur n.2. vers. secundo tene menti & sub n.3. & sub n. 21.de appell.Maran.in suo spec.par.6.act.2.prin.in verb.& quandoque appellatur numero 205. limit.21.fol.486. Vest. in prax.lib.8.c.penult. vt lit.penden.numero 2.in fine,& nu. 3.fol.250. & Lancel.tract.de attent.par.2.c.12. de attent. & innou.appell.pend.limit.4.princ.n.1.& seqq.& n.28. tomo 5.fol.363.& c.20.de attent.post inhibit.limit.4.princ.n. 1.& 2 fol. 414.*

21 Infero I.ex hac limitatione,† quod iudex a quo habet, pendente appellatione, cognoscere, & decernere, an illi sit,vel non sit deferendum,*vt ex Franch. & Contar.retuli, & sequutus sum infra quæst.11.n.1.& seqq.*

22 Infero II.quod † iudex à quo potest appellanti,petenti sibi responderi de Apostolis, præfigere terminũ ad redeundum pro illis,seu pro responso,*vt retuli sequutus sum infra q.13.n.43. & q.15. sub numero 12.vers. secundum*, & appellans,redeundo,non renunciat appellationi, *Felyn. quem retuli, & sequutus sum infra q.17. limit.2.nu.79.restrict.11.*

23 Infero III.quod † iudex a quo potest,pendente appellatione, præfigere appellanti diuersos terminos ad prosequendam appellationem,*vt ex Franc.Maran.et Lancel.* retuli,

retuli,& sequutus sum infra q.17.art.2.not.2. & vide infra *q.14.n.15.*

24 Infero IV.quod potest, † appellatione pendente, reuocare grauamen attentatiuum, quod ipse iudex a quo intulit,vt puta;Vicarius Episcopi,cognoscendo,an instrumentum sit vsurarium,inhibet iudici sæculari,ne,lite pendente super vsura instrumenti,exequatur instrumentum: postea Vicarius pronunciat, non adesse vsuram, ideoque reuocat inhibitionem, & mandat iudici sæculari, quod exequatur instrumentum;pars, quæ egit de vsura, appellat a sententia Vicarij, & petit reuocari reuocationem inhibitionis, & mandari iudici sæculari, quod supersedeat;certe Vicarius potest, & debet hoc facere, quia ipse non debebat reuocare illam inhibitoriam, pendente appellatione ab eius sententia,vel pendente termino ad appellandum, *Franch.in cap.17. cum teneamur, num.24. de appell.*

25 Nota,seu † subinferas ex ista illatione, malam esse formulam sententiarum, in quibus iudices in prima instantia, & in caussa appellabili condemnando reum, addunt in fine sententiæ,quod etiam decernunt,& relaxant quodcunque mandatum necessarium,& opportunum, quia, hoc est decernere executionem,pendente termino ad appellandum,quam decernere non possunt, & decernendo attentant,vt patet ex his,quæ scribit Franch. *vbi supra*,& ideo illud vti attentatum esse reuocandum sentit Rot. quam refert,& sequitur Lancel.*tract.de attent.par.2.c.11. de atten.pend.comp.ad appell.sub n.42. vers. octauo regula. tom.5.fol.345.* & propterea iudices debent cum eiusmodi sententiarum schedulæ sibi a procuratoribus dantur, lacerare eas,& vbi non lacerauerint,debent, appellante instante,reuocare illud decretum mandati executiui, dummodo appellauerit infra legitima tempora, *vt dixi infra effect.4. n.52.vers.restringe.*

26 Infero V.quod potest † pendente appellatione, examinare testes ad perpetuam rei memoriam, neque propterea diceretur appellans renuntiasse appellationi,vide, quæ scripsi *lib præced.c.8.n.106.* concurrentibus tamen requisitis de quibus dixi *eod. c.8. n.107. & seqq.* & quod Legatus Papæ possit examinare testes, & facere alia tendentia in faciliorem expeditionem caussæ appellationis interpositæ ad Papam,retuli,& sequutus sum *infra q.7.sub num.60.*

27 Infero VI. quod † vbi timor fugæ debitoris appellantis superueniret,posset capturã decernere, *Vestr. in prax. l.8.c.4.vt lite pend.sub n.3.fol.251.*& quod appellans possit,appellatione pendente, capi personaliter ratione suspicionis fugæ, scribit Franc.*in c.17. cum teneamur, n.13. de appell.*& quod captura,facta contra suspectum de fuga, non inducat attentata,scribunt Rot.*diuers.decis.926.Carthaginensis.p.3.lib.3.fol.230.& Lancel.tract.de attent.p.2. c.12.de attent,& innou.appel.pend.limit.31.princ.n.1.tom. 5.fol.373.*& dixi etiam supra *lib.1.c.37.n.18.*

28 Infero VII.quod † pendente appellatione, possunt sequestrari fructus, & res ipsæ, si appellans, seu appellatus esset suspectus de dilapidatione,*Spec.tit.de appel. §. nouissimè.in princ.Franch.in d.c.17.cum teneamur,n.10. vers.sed limita omnia,& Lanc.d c.12.lim.31.princ.n.1. & seqq. fol. 373.*& quod si per possessorem dissiparentur fructus,possit tunc deueniri ad sequestrationem etiam appellatione pendente, & sequestro non aliter decreto in sententia, scribit Lanc.*eod.c.12.lim.12.princ.n.11.vers. secundus casus,fol.368.*

29 Extende I.hanc illationem,† vt possit sequestrari, etiã res immobiles ratione dilapidationis,& suspicionis,*Frãc. d.c.cum teneamur, n.11.* & quod possit interdici possessori,ne bona stabilia alienet,scribunt Aufr.ad Cappel.Tholos. *decis.478.sub num.3.* & Lancell. *d.limit,12. numer.16. fol.368.*

Sed aduerte, quod pro re immobili non datur sequestrũ,sed datur inhibitio loco sequestri,*Ias.in l.fideiussor, §. si satisdatum,n.31.ff.qui satisd.cogan.& Capuaq.decis.158. seu 9.sequestrum conceditur,n.2.& seqq.p.3.*

30 Extende II.vt ad sequestrum † pendente appellatione possit deueniri,etiamsi extet solus timor dissipationis, licet nondum sit deuentum ad dissipationem, *Vital.tract. de claus.clausula nil nouari generalis,sub n.1. vers.item fallit secundum,tom.18.fol.380.& Lancel. d.limit.12. n.15. fol. 368.& limit.31. princ.n.1.& 2.fol.373.*

31 Extende III. vt si ageretur † de sola fructuum descriptione post latam sententiam,& appellatione pendente, possit ad eam deueniri, nulla etiam dissipationis fructuũ suspicione existente: quare actore,qui sententiam obtinuit in prima instantia, instante pro descriptione fructuum,potest iudex a quo,non obstante appellatione,deuenire ad præfatam descriptionem, quæ non erit reuocanda tanquam attentatum, quia tendit in faciliorem exitum appellationis,& appellanti nullum infert præiudicium,*Lancel.d.limit.12.princ.n.25.& fol.368.*

32 Declara eandem illationem, † vt si appellatio est introducta coram iudice ad quem, debeat sequestrum fieri eius auctoritate, secus si appellationis caussa non est introducta,quia fiet auctoritate iudicis a quo, *Franch.d.c. cum teneamur,n.12.de appel.Maran.in suo spec. p.6. act.2. princ.in verb.& quandoq;appellatur,n.188.limit.9.fol.485. & Lancel.d.limit.12.n.17.& 18.fol.368.*

33 Infero VIII. quod potest,† pendente appellatione,inhibendo, prouidere, ne quis in sua possessione turbetur, *Franc.in c.17.cum teneamur,num.2.in fin.vers.secundo tenementi,de appell.Vestr.in prax.lib.8 cap.penult. vt lite pend. n.4.fol.251.quos,& alios refert,& sequitur Lancel. tract.de attent.p.2.c.12.de attent et innou.appel.pend.limit.4.princ. num.3.tom.5.fol.363.* & quod iudex a quo possit se intromittere, & resumere possessionem appellantis turbati ab appellato,scribit idem Lancel.*eod.cap.12.lim.17. n.1.& 2. fol.369.*& potest etiam præcipere partibus in caussa matrimonij,ne pendente appellatione, alteri nubant, *Franc. d.c.cum teneamur,not.2. sub num.3.Vestr.d. cap.pen.n.4 & Lancel.d.4.limit.princ,n 4.*

34 Amplia I. has illationes, † vt procedant etiamsi iudex ad quem canonice inhibuisset iudici a quo, quia nihilominus poterit expedire hæc,quæ, tendant in faciliorem expeditionem appellationis.*Franch in cap 17.cum teneamur,n.21.in fin.& n.22.de appel. Vestr.in prax.lib.8. c.4.vt lit.pend.n.7.vers.nec eo minus,fol.251. Lancel. tract. de attent.d.lim.4.princ.n.19.& ead.p.2.c.20. de attent. post inhibit.limit 4.prin.n.1.& seqq.fol 414.*

35 Amplia II.vt procedant † non solum in iudice ordinario,sed etiam in delegato,*Franch. in c.17. cum teneamur, num.23.de appel.Vestr.d.cap.4.sub numero 6. & Lancel.d. limit.4.princip.ampl.2.n.21.fol.363.& par.3. c.20. n.168. fol.407.*

36 Amplia III.eandem illationem,† vt procedat etiamsi appellationi detulisset, quia nihilominus posset partibus prohibere, ne quicquam innouarent in præiudicium appellationis,*vt refert,et sequitur Lancel.d.lim.4.princ.ampl. 3.n.23.fol.363.*

37 Extende hanc ampliationem, vt † multo magis possit prohibere, & procedere contra tertium innouantem, & turbantem,*Franch,in d.cap.17. cum teneamur, sub num.15. vers.in eadem gloss.Card.Alex.num.10. vers. nota vltimo de appel.*

38 Restringe eandem ampliationem, † vt non habeat locum in iudice delegato,quia, vbi is semel detulerit appellationi exspirat omnino eius iurisdictio,*Franch. dict. cap. 17.cum teneamur,versus finem,sub n.24.versic. & aduerte, de appell.Vestr.dict.lib.8.cap.4.sub num.7.versic.nec eo minus,& Lancell.dict.lim.4.princip,ampl.2,n.22. & 26,* adde

quæ

quæ ſcripſi *infra q.17. limit.47. memb.1. n.41.*

Contra hanc reſtrictionem: quod enim delegatus, etiã ſi detulerit appellationi, poſſit reuocari grauamen, & alia attentata, pendente appellatione, ſi tendant in faciliorem expeditionem appellationis, ſcribit Franch. in hoc ſibimet contrarius *in c.33. ad aures, in fin. de appell.*

Non recedo a reſtrictione.

39 Infero IX. quod iudex a quo poteſt, † appellatione pendente, abſoluere excommunicatum ab excommunicatione, quia tendit in faciliorem exitum cauſſæ appellationis, *Abb. in cap.25. qua fronte, num.1, Franch. n.9. verſ. quarto nota, & num.27. & 29. & Dec. ſub num.17. de appel. & Lancel. tract. de attent. p.2. c.12. de attent. & innou. app. pend. limit.4. princ. n.10. ibi, hinc procedit & illud, & n.25. tom.5. fol.363.*

Contra hanc illationem oppono: quia excommunicatus, petendo abſolutionem a iudice a quo, renuntiat appellationi, niſi de hoc proteſtetur, vt retuli, & ſequutus ſum *infra q.17. limit.2. ſub num.46. verſ. amplia.* Ergo abſolutio quoad iudicem a quo non ſolum non tendit in faciliorem exitum cauſſæ appellationis, ſed tollit appellationem.

Retenta illatione.

40 Extende I. eam, † vt tunc præcipue procedat quando excommunicatus ſtaret in articulo mortis, quia tunc propter moræ periculum poteſt tanto magis iudex a quo eum abſoluere, *Lancell. tractat. de attent. p.2. cap.12. de attent. & innou. appell. pend. limit.43. princ. fol.376.*

41 Subextende, etiamſi † non ſtaret in articulo mortis, quia excommunicatio accelerat terminos vitæ hominis, *Franch. in d.c.25. qua fronte, ſub n.18. in prima ratione, de appel.* & quia ſingulis diebus quis mori poteſt, *Dec. ibid. ſub n.17.* & quod quis propter peccata citius moriatur, notat *in eod. c. Franch. n.17. verſ. in gl. in verb. decedat, & ante eum Abb. ſub n.14.* & adde quæ ſcripſi *lib. præced. c.9. ſub num.1901. verſ. tertia,* & dixi *infra q.17. limit.38. n.3. verſ. ratio.*

42 Extende II. vt † poſſit abſoluere etiam ſi appellationi detuliſſet, *Franch. in d.c.25. qua fronte, num.9. verſ. quarto nota, de appell.*

43 Declara reſtringendo † hanc extenſionem, vt habeat locum in ordinario, ſecus in delegato, quia delegatus, deferendo appellationi, abdicat a ſe omnem iuriſdictionem *Franch. in d. cap. qua fronte, n.28.*

44 Declara II. totam hanc illationem, † vt excommunicatus, petendo abſolutionem a iudice a quo, dicatur renuntiare appellationi, niſi de hoc proteſtetur, vide *infra queſt.17. limit.2. num.66. verſic. ampla, & ſub n.60. verſic. ſecus.*

45 Infero X. & generaliter, † quod iudex a quo poteſt facere ea omnia, de quibus dixi *infra q.17. limit.2. num.20. & ſeq.* vbi videas, & multa alia, de quibus in aliquibus ex quinquaginta tribus limitationibus, quas congeſſit Lancell. *d. c.12.*

46 Limita II. declarando, † vt procedat quoad eam cauſſam, ſeu articulum, a quo eſt appellatum; ſecus quoad aliam cauſſam ſeparatam, quia appellatio non ſuſpendit iuriſdictionem iudicis a quo extra illam cauſſam, a quo fuit appellatum; vide *infra q.17. limit.47. membr.2. num.1. & ſeqq.*

47 Limita III. declarando, † vt aliter ſuſpendat in ſententia diffinitiua, & aliter in ſententia interlocutoria: nam in diffinitiua omnia attentata, appellatione pendente, reuocantur ante omnia, *vt dixi in ſeq. effectu.* Sed in interlocutoria non reuocantur ante omnia, niſi primo iuſtificetur cauſſa appellationis, vide *infra q.17. limit.47. memb.1. ſub num.28.*

48 Quartus effectus † (& fraternizat cum præced.) eſt, vt appellatione pendente, nihil poſſit innouari, *toto tit. ff. nil nou. appel. pend. & C. vt lit. pend. & c.7. non ſolum, de appel. in 6. & late Lancell. tract. de atten. part.2. c.12. de atten. & innou. appel. pend. n.75. & ſeqq. tom.5. fol.348.*

Quod ſi aliquid fuerit innouatum, ſeu geſtum ab ipſis partibus, vel a iudice, a quo, habebit locum abſque dubio remedium attentati, *Franch. in cap.51. bonæ memoriæ, n.10. in fin. verſ. prima quod, de appel.* & reuocabitur, vti attentatum, quia omnia geſta, pendente appellatione iudiciali, reuocantur vti attentata, *Abb. in d. cap.51. bonæ memoriæ, ſub n.10. differen.12. late Franch. n.30. & ſeqq. & Dec. differ.12. n.34. & 35. de appel. idem Franch. in c.53. paſtoralis, n.6. verſ. ſexto operatur, eod. tit. de appel. Contar. in l. vnica, limit.25. ſub n.15. ibi, verum quia dubito C. ſi de momen. poſſ. & Lancel. d. c.12. n.75. & ſeqq.* vbi per ampliationes, & limitationes: & quis iudex reuocet attentata dixi *infra q.11. art.3. ampl.1. n.18.*

49 Amplia I. hunc quartum effectum, † vt in appellatione iudiciali habeat locum etiam ſi illud, quod eſt geſtum, ſeu innouatum poſt appellationem, non ſit contra ipſam appellationem, quia in appellatione iudiciali quicquid fit poſt appellationem, licet non ſit contra appellationem, reuocatur per viam attentati, *vt ſcribit Franch. in c.1. ſub n.4. verſ. vltimo tene menti, de appel.* & quod in appellatione iudiciali omnia geſta a iudice a quo irritentur, quia appellatio iudicialis ſuſpendit eius iuriſdictionem reſpectu omnium concernentium materiam, ſcribit Felyn. *in c.1. ſub n.1. eod. tit. de appel.*

Rationem huius ampliationis vide *q. præced. art.3. differ.3. n.37.*

Contra hanc ampliationem, quando articuli ſunt ſeparati, vide *infra q.17. lim.47. memb.2. num.12. verſ. ſecundus caſus.*

50 Amplia II. vt habeat † locum etiam pendente termino ad appellandum, quia omnia geſta, pendente iſto termino, reuocantur vti attentata, *c.7. non ſolum, de appel. in 6. late Lanc. d. p.2. c.11. de attent. pend. temp. ad appel. n.1. & ſeqq. tom 5. fol.344.*

51 Sub Amplia, † vt quandoque pendentia termini ad appellandum plus impediat iuriſdictionem iudicis a quo, quam appellatio ipſa, vide *infra quaſt.19. rem.1. concluſ.6. num.28.*

52 Reſtringe eandem ampliationem, † vt non procedat quando appellatio non interponeretur infra eundem terminum, quia tunc ea, quæ geſta ſunt infra eundem terminum, non dicuntur attentata, *Lanc. dict. cap.11. num.42. verſ. octauo regula, tom.5. fol.345.* quare licet iudex, decernendo mandatum executiuum ſententiæ, pendente termino ad appellandum ab ipſa ſententia, dicatur attentare, tamen, ſi pars non appellet infra decem dies, non dicitur fuiſſe attentatum, *Rot. quam refert, & ſequitur Lancell. ſub d. num.42.* hæcque reſtrictio probatur etiam *ex d. c.7. non ſolum, de appel. in 6. in illis verbis, quæ poſtmodum infra decennium, &c.*

Reliqua pertinentia ad hanc ampliationem vide apud Lancel. *d. c.11. per totum.*

53 Limita I. eundem † quartum effectum, vt non habeat locum in appellatione extraiudiciali, quia geſta, pendente appellatione extraiudiciali, non reuocantur tanquam attentata, teſtibus Abb. Dec. Franch. & Lancel. quos remiſſiue citaui *q. præced. ſub n.35. uerſ. ſecus.*

54 Limita II. vt † non habeat locum quoad taxationem expenſarum, quia etſi iudex a quo, pendente appellatione, nihil poſſit innouare, tamen ſi a ſententia, qua quis fuit condemnatus ad expenſas; appelletur, poterit iudex a quo illas taxare, *Lap. alleg.82. in cauſſa matrimoniali, n.8. Maran. in ſuo ſpec. par.6. act.2. princ. in uerb. & quandoque appellatur, n.197. limit.17. fol.485. & Felyn. & Marſ. quos refert, & ſequitur Carauit. ſuper rit.298. num.24. uerſ. quæro primo,* quibus adde Gabr. *in concluſ. lib.6. tit. de reg. iur. concluſ.3.*

conclus.3.n.54. ampl.8.& num.45.

Ratio est, quia iudex, taxando expensas, non dicitur innouare, sed pronunciata declarare, *Carauit eod. rit.298. n.25.* nam taxatio expensarum non est proprie interlocutoria, sed est quædam declaratio condemnationis expensarum, *Bald. in l.3.terminato, n.8.vers. modo ergo quæro, de fruct.& lit.expens.*

55 Comprobatur hæc ratio, † & consequenter ipsa limitatio, quia appellatio non suspendit actum futurum omnino accessorium ad ipsam sententiam: vnde vbicunque appellatio non suspendit actum, iam gestum de præterito, similiter non suspendit actum gerendum, si ille est actus omnino accessorius, & consecutiuus ad actum gestum non suspensum per appellationem, *Abb. in cap.53. pastoralis verum quia not. 1. numero 2. de appell.* & quod traditio sigili vti consecutiua ad actum, gestum ante appellationem interpositam ad Papam, non impediatur, pendente appellatione, vide quæ scribit Franch. *in capit. 56. vt nostrum, sub numero 4. vers. in gl. in ver. reuocamus de appell.*

Sed taxatio expensarum est actus futurus omnino accessorius.

Contra hanc limitationem: quod enim si feratur sententia, in qua pars condemnetur in expensis, appelletur: que, nunquam expensæ sint taxandæ donec caussa fuerit finita per tres instantias, alias si fieret taxatio, iudex ad quem reuocaret per modum attentati, dixit, nihil allegando Rot. *decis.46. alias 831. nota dic quod si feratur de sent.& re iud. in antiq.* & ita contra limitationem firmant Dec. *in c.53. pastoralis §. verum, versus finem, vers. postremo non omitto, sub num.29.& seqq. de appel. Asin. in prax. iudic.§.32.cap.12. sub nu.3. ibi, verum decisionem, & proprie sub n.4. vers. verum si recte, & n.5.& 6. Lancel. tract. de attent. par.2.c.12. de attent. et innou. appel. pend. limit.11. princ. n.2.& seqq.& sub n.7. vers. regula tomo 5. fol.367.& Ruginel. tract. de appel.§.2.c.3. in verb. taxatio num.935.* & de probabiliori, magis æqua, & veriori * testantur Asin. & Rugin. supra citati.

56 Retenta hac opinione † contra limitationem.

Extende I. eam, vt procedat, etiam si iudex, pronunciando in aliqua caussa diffinitiue, & condemnando in expensis, retineat sibi earum taxationem, quia nihilominus, si fuerit ab ea appellatum, & dederit apostolos reuerentiales, sicut fieri debet, quando appellatur a diffinitiua, non poterit pendente appellatione, facere dictam taxationem, nec aliquid innouare, *Rota decis.43. aliàs 636. si dominus auditor de sent.& re iud. in antiq.*

57 Extende II. vt maximè procedat, † quando iudex ad quem inhibuisset iudici a quo, quod in causa non se intromitteret, nec aliquid innouaret, quoniam tunc non potest expensas taxare, *Carauit. super d. rit.298. sub nu.25.*

58 Restringe I. eandem, † vt non procedat de rigore iuris, quia iudex, a quo est appellatum, potest de rigore iuris, pendente appellatione, taxare expensas, ad quas condemnauit, *Rot. decis.25. aliàs 60. not. quod vbi iudex de sent.& re iud. in antiq.& Lancel. d. lim.11. princ. n.8.& 9.* vbi quod ista restrictio esset seruanda contra Iudæos, contra quos seruari debet rigor iuris.

59 Restringe II. vt non procedat, † quando taxatio fieret incontinenti post appellationem, cum tunc non videatur fieri aliquid de nouo, *Capel. Tholos. decis.466. an iudex a quo & Lancel. d. limit.11. princ. limit.2. n.11.* vbi sic intelligit Lap. & Maran. supra citatos.

60 Restringe III. vt non † procedat in expensis regesti, quia illę taxantur etiam pendente appellatione, vt retuli, & sequutus sum *infra q. vlt. versic. quarta n.44.*

61 Restringe IV. vt non procedat, † si fiat condemnatio expensarum in caussa attentatorum, quia poterunt taxari ante prolationem sententiæ in principali, & taxabuntur pro sententia, lata super attentatis, quantum taxarentur super principali, *Rot. decis.37. alias 454. nota si fiat condemnatio de sent.& re iud. in antiq.* seu, vt explicat Lancel. *d. limit.11. in fin. sub n.14. fol.367.* taxatio expensarum in caussa attentatorum potest fieri, quamuis pendeat appellatio super caussa principali.

Dubitari posset in casibus istarum restrictionum, quando iudex ad quem inhibuisset.

62 Limita III. vt † non habeat locum contra tertium, quia ex quo non fuit contra eum appellatum, non potest dici, quod ipse aliquid attentauerit, lite vel appellatione pendente, cum lis, & appellatio non sint cum eo; vnde contra tertium spoliantem, & innouantem, pendente appellatione, debet agi coram suo iudice ordinario, & ordine iudiciario seruato, *Franch. in c.51. bonæ memoriæ, n. 9. de appel.* & quod inhibitio, facta per iudicem appellationis, non trahatur ad tertium, quia res inter alios acta &c. scribit Gemi. *in c.3. Romana, §. in alium de appel. in 6.* & faciunt, quæ scripsi *infra q.17. lim.6. memb.4. n.41.& seqq. restr.4*

Restringe I. hanc limitationem, † vt non procedat in tertio, habente caussam a parte appellata, vel à iudice, vel ab ipso appellante, quia isto casu habet locum remedium attentati, *Franch. d. cap.51. bonæ memorię n.11. vers. secunda conclusio de appel. Rot. diuers. dec.1147. lite pendente. parte 3. lib.3. fol.255.*

64 Restringe II. vt non procedat † in tertio succedente in ipsa re attentata, dato quod non habuerit caussam a iudice vel a partibus innouantibus: censetur enim tale vitium reale, & sic transit, & agi potest contra quemlibet successorem etiam cum titulo, & bona fide, *Franch. eod. cap.51. bonę memorię, numero 12. vers. tertia & vltima conclusio.*

Secus si ipse tertius principaliter innouaret, pendente appellatione, & non haberet caussam a iudice, vel a parte quia tunc non habet locum remedium attentati contra tertium innouantem, pendente appellatione, & etiam post inhibitoriam iudicis, *Franch. d. n.12. in fin.* licet in libro meo corrupte legatur affirmatiue.

65 Limita IV. vnico † verbo in qualibet sententia censuræ ecclesiasticæ, quia per appellationem non suspenditur eius effectus, ideoque excommunicatus, suspensus, vel interdictus, licet appellet, tamen interim eodem modo erit excommunicatus, suspensus, & interdictus, *vt ex Spec. Dec. Franch. & alijs retuli, & sequutus sum infra q.17. lim. 22. n.1.& seqq.* vbi late de hac materia.

66 Sublimita I. declarando † hanc limitationem, vt procedat in appellatione interposita post sententiam censuræ, secus in appellatione interposita ante sententiam censuræ, quia tunc appellatio impedit illius effectum, vt retuli, & sequutus sum *d. q.17. limit.22. num.54.& seqq.* vbi videas.

67 Sublimita II. declarando, † vt procedat in sententia interdicti in spiritualibus, & diuinis officijs, quia in istis non impeditur effectus per appellationem, secus si interdictum, vel suspensio respiceret alia: tunc enim appellatio subsequens suspenderet effectum talis interdicti, vel suspensionis: vnde si iudex interdixit tibi ingressum ciuitatis, seu palatij, appellando a tali interdicto, suspenderetur effectus sententiæ, *Franch. in c.37. ad hæc quoniam, sub n.3. de appel.*

68 Amplia hanc sublimitationem, † vt habeat locum etiã in suspensione, vel interdicto a beneficio aut a pontificialibus, seu ab vsu pallij, quia appellando impeditur effectus sententiæ quoad ista, *Franch. vbi supra.*

Confirmatur hæc ampliatio, quia suspensus a beneficio, seu a pontificabilibus, aut ab vsu pallij, celebrans in diuinis, non incurrit irregularitatem, *Franch. in d.c.37. ad hæc quoniam, n.3. in vltimis verbis, de appell.*

69 Limi-

69 Limita V. & vltimo generaliter † vno verbo, vt non procedat in casibus in quibus iura prohibent appellationem, *c.7.non solum de appel.in 6.* seu iura, vel statuta concedunt executionem paratam, quia in his potest procedi, & innouari: & qui sint isti casus, seu caussæ, quæ appellationem non admittunt, videbis *infr.q.5.16.& 17.* in quibus peculiariter eas sententias, & caussas pro secutus sum.

70 Declara I. nunc eundem † quartum effectum, vt innouare, seu attentare non dicatur is, qui facit actum continuatiuum, hoc est continuat, *Rot.decis.tom.aliàs 89.nota quod vbi de appel.in antiq.& decis.44. alias 344.licet caussa, sub num.1. de appel.innou.Franch.in cap.17. cum teneamur, not.1.num.1.& in cap.51.bonæ memoriæ, versus finem, col.vltim.sub num.44. vers.vltimo infertur de appel. Natt. consil.606.approbo num.12.in fin.& num.13.* quia lis, seu appellatio non debet quemquam sua possessione priuare, *Franch.d.c.cum teneamur, not.1.& 7. Natt.sub d.num. 13.& Lancel.tract.de attent.par.2.c.12.de attent.& innou. app.pend.limit.26.princ.num.1.& seqq.n.6.tomo 5.fol.373* & quod quis non dicatur innouare contra statum litis, seu lite pendente, si vtatur sua possessione, licet talis vsus sit contra ius, principaliter in iudicio deductum, scribit Franch.*in c.69.significante not.4. num.6.de appell.* Nullus enim tenetur dimittere ius suum, vel desistere a continuatione sui iuris, vel possessionis, propter aliquam appellationem, imo desideret, qui hoc saperet, *Rota d.decis.44.n. 2. de appel. innou.*

71 Amplia hanc declarationem, † vt procedat etiam in appellatione extraiudiciali: Quare pone, quod ego appellem, ne aliquis emat talem domum, vel aliam rem, quia est mea, & pone etiam, quod ego non sim in possessione; certe isto casu appellatio mea non impedit alienationem illius rei, quia appellatus, & possidens non debet dimittere, quo minus vtatur iure suo propter appellationem alterius; vnde ego cogar probare caussam appellationis esse veram, scilicet, quod illa domus, vel res sit mea, alias non rescinderetur venditio, nec fieret reuocatio attentatorum, *Franch.in d.c.51.bonæ memoriæ, versus finem vers.vltimo infertur Contar.in l.vnica lim.25.n.21.in fin.& n.22.C.si de mom. poss.* & ad eos remissiuè Ruginel. *tract.de appel.§.2.c.3.n.32.exempl.15.*

72 Infero I. ex eadem declaratione, † quod si Episcopus, per sententiam diffinitiuam depositus appellauit à sententia, potest pendente appellatione, suum officium libere exercere, ideoque excommunicare, & alia iurisdictionalia, vt ante sententiam poterat, exercere, *Franch.in c.17 cum teneamur n.8.& 9.de appel.Lancel.tract.de attent.d.c. 12.limit.26.n.4.fol.373.* & similiter canonicus, qui per sententiam fuit depositus, potest, appellatione pendente, eligere, ac testimonium ferre: *Lancel.d.c.12.in præfat.n.95.et 96.vers.tertio in canonico, fol.348.* & quod prælatus depositus possit, pẽdẽte appellatione, exercere suã iurisdictionem, quia appellatio suspendit effectum sententiæ, scribit Franch.*in c.37.ad hæc quoniam, n.1.in fi.de appel.* & quod sẽtẽtia depositionis suspendatur per appellationẽ, notat Abb.*in c.44.sepe, n.15.uers.ex quibus, eod.tit.de appel.*

73 Infero II. quod licet † condemnatus ad mortem fiat seruus pœnæ, tamen per appellationem suspenditur effectus sententiæ, & ideo interim integer est status appellantis, *ut ex Franch.retuli, & sequutus sum infra q.17. lim. 22.n.2.*

74 Subinfero I. ex his illationibus, † quod appellatio suspendit effectum sententiæ, etiamsi sententia sit talis, quę traheret secum executionem, vt, loquendo in casibus dictarum illationum, scribit Franch.*in d.c.37.ab hac quoniam sub n.1.*

Comprobatur hæc subillatio, quia sententia, qua quis condemnatur de furto, infamat, & executionem secum trahit, & tamen appellatio suspendit infamiam iam illatam per sententiam, *Franch. in dict.c.37.ad hæc quoniam sub numero 75.de appellat.*

75 Subinfero II. notabiliter † quod si canonicus ex crimine, irrogante infamiam, est depositus per sententiam, à qua appellat, & pendente appellatione, ferat testimonium, vel eligat, testimonium, seu electio tenet, quamuis appellatio deseruatur, *Franch.in c.44.sæpe, sub num.36.de appel.* Similiter licet condemnatus ad mortem prohibeatur facere testamentum, & quod fecisset, irritetur, *vt scribit Franch.d.c.sępè numero 37.& ex Bart.Bald.Ang.Natt. August. Clar.& Clemen.retuli, & sequutus sum lib.præced. c.9.numero 1820.& seqq.* vbi videas, tamen si iste condemnatus appellet, & pendente appellatione, moriatur, testamentum remanebit validum, *Franch.vbi supra.* Item licet condemnatus de delicto, irrogante infamiam, censeatur fuisse infamis a die latæ sententiæ, tamen si appellat, & pendente appellatione, exerceat aliquos actus ratione sui publici officij, eiusmodi actus tenent, valent, nec retractantur, licet appellatio deseratur, *Franch.in eod.c. sæpe, n.35.uers.2.patet, de appel.*

Differentia tamen est inter gesta ratione publici, seu priuati officij, & gesta ratione priuati iuris; quia gesta ratione officij publici, vel priuati non retractantur, quãuis appellatio deseratur; sed gesta ratione priuati iuris retractantur, si deseratur appellatio, *Franch.in d.c.sæpè n. 38.* Et ideo si condemnatus ad mortem appellet, & faciat deinde testamentum, appellatione pendente, & appellatio deseratur, testamentum erit nullum, *Franch.vbi supra n.37.in fin.*

76 Restringe I. hanc † declarationem, eiusdemque illationes, vt non procedant in sententia excommunicationis, quia licet excommunicatus appellet, tamen non potest continuare, *Franch.in c.17.cum teneamur, n.7.in fin.de appel.& Lancel.tract.de attent.par.2.c.12.de attent.et innou. appel.pend.limit.26.n.7.* & ideo licet appellet, tamen remanet excommunicatus, & remanent eius effectus, *Lancel.d.c.12.in præfat.n.99.et 100.et seqq.limit.1.fol.348* & vide infra *q.17.limit.22.n.8.*

Ratio huius restrictionis est, quia sententiæ censuræ sunt medicinales, & tendunt ad corrigendum, *vt ex Abb. et Franch. retuli, et sequutus sum infra q.17.limit.22.nu.3.*

77 Restringe II. in sententia † suspensionis, quia licet suspensus appellet, tamen, appellatione etiam pendente, remanet suspensus, *Franch.in cap.37.ad hæc quoniam, num. 2.de appel. Mil.in verb.appellatio sicut sub n.27. Lancel.de attent.par.2.c.12. de attent.et innou.app.pend in præfat.nu. 104 limit.2.tomo 5. fol. 348.* & quod suspensionis sententia non suspendatur per appellationem, scribit etiam Abb.*in c.44.sepe sub n.15.de appell.*

Contra hanc restrictionem oppono, quia depositio ab ordine continet in se suspensionem, cum depositio sit perpetua remotio ab altaris ministerio suspensio autem ad tempus, vt argumentando scribit Abb. *vbi supra.*

Sed sententia depositionis suspenditur per appellationem, *vt ex Franch.et Abb.retuli, et sequutus sum supra, nu. 72.vers. infero primo.* ergo idem dicendum est in sententia suspensionis.

Huic oppositioni respondent *Abb.in d.c.sæpe sub n.15 ibi, sed saluando, et Franch.n.33.de appel.* quod sententia suspensionis est sententia censuræ medicinalis ad correctionem, & ideo non suspenditur per appellationem; at sententia dispositionis non est sententia censuræ, cum imponatur in maximam pœnam, vnde cum sit res grauissimi præiudicij, & cesset ratio præallegata, debet suspendi per appellationem, sicut ceteræ aliæ sententiæ.

78 Subrestringe hanc † restrictionem, vt non procedat

quando suspensio infligitur alicui in pœnam, quod fieri potest, quia tunc talis sententia suspensionis suspenditur per appellationem: non enim potest tunc dici medicina, *Abb. in d. cap. 44. sæpe n. 16. vers. ex quo posset, & satis comprobatur ex dictis n. præced.* Et licet Franch. *in eodem cap. sæpe, n. 34. in fine, ibi, sed certe.* notet differentiam, tamen mihi placet subrestrictio.

79 Subdeclara eandem † declarationem, positam *supra n. 70.* vt licet, appellatione pendente, quis non priuetur iure suo, sed possit illo vti: tamen, dato casu, in quo iudex possit, appellatione pendente, aliquid facere in illa caussa, quia dicatur vti iure suo; non poterit, si superior auocauerit ad se illam caussam, seu negotium, quia, stante auocatione, priuatur possessione, & facultate vtendi iure suo, *Franch. in cap. 56. vt nostrum, num. 5. vers. in ead. gloss. de appell.*

80 Declara II. eundem quartum † effectum dum dicimus, quod, appellatione pendente, nihil est innouandum: quia nihilominus is, qui appellat, potest comedere, bibere, vendere, emere, & similia facere, quæ non retractantur, sed illa tantum, quæ contingunt ipsam appellationem, & fiunt contra ipsam appellationem, *Io. Andr. in cap. 54. solicitudinem, n. 5. de appel.*

81 Declara III. dum dicimus, † attentata esse reuocanda, vt procedat, dummodo reuocatio petatur ante conclusionem in caussa, quia post conclusum in causa oportet expectare sententiam super negotio principali ipsius appellationis, *Rot. decis. 4. vt lite pend. in nou. & decis. 6. eod. in antiq. Franch. in cap. 66. dilecti, num. 3. in fin. & numero 4. vers. & intellige prædicta, de appell. Vestr. in praxi lib. 8. c. 4. num. 14.* Et hæc declaratio procedit in attentatis ante conclusionem in caussa, secus in commissis post conclusionem: *Vestr. d. cap. 4. num. 15. & Lancell. tract. de attent. part. 3. c. 23. num. 23. & seqq. fol. 425.* vbi ponit plures limitationes.

Reliqua habes in præcedenti effectu.

82 Quintus effectus est, † vt suspendat iudicatum, non tamen rescindat, *Franch. in cap. 44. sæpe, nu. 16. not. 10. de appell. & quæ scripsi supra libro 1. c. 97. sub num. 109. versic. ad primum*, & hanc esse veriorem opinionem testatur Papien. *in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gl. coram vobis, sub n. 6. & 7. fol. 404.*

Contra istum effectum: quod enim appellatio extinguat pronuntiatum: tenuerunt alij Doctores, quos citat Lancel. *tract. de attent. p. 2. cap. 12. de attent. & innou. appel. pend. in præfat. sub n. 114. tom. 5. fol. 349.*

Concordari potest ista contrarietas: nam quatenus appellatio respicit futura suspendit pronunciatum, & ita procedit iste quintus effectus: quatenus vero respicit præsentem statum extinguit, & ita procedit opinio contraria, Felyn. *in cap. 28. pastoralis, §. præterea, sub num. 14. vers. conclusio sit, de offic. & potest. iudic. deleg.* & hancque opin. seu concordiam esse communem * testantur, & sequuntur Addition. ad Felyn. & Lancell. *in locis supra proxime citatis.*

Non recedas ab isto effectu: nam ego non video, quod Doctores discordent in re, sed in verbis, & attendendo verba, magis proprie videtur dici, quod suspendat.

83 Retento ergo † isto effectu.

Infero, comprobando eum, quod si primus iudex condemnat te ad soluendum mihi aliquid infra certum tempus sub certa pœna, & tu infra legitima tempora appellas, & non soluis: & postea iudex appellationis confirmat sententiam; tamen tu non teneris soluere illam pœnam eo, quia recusasti soluere, pendente appellatione: & ratio est, quia, appellatione pendente, suspenditur, vel extinguitur effectus sententiæ, *Papien. in d. form. appell. a sent. diffin. in gloss. causis & rationibus, sub num. 8. versic. amplius quæritur, fol. 426.*

84 Sextus effectus est, † vt reponat appellantem in statu, quo erat tempore litis contestatæ, & non in statu, quo erat ante litem contestatam, *Franch. in c. 58. per tuas, n. 1. de appel. & Lancel. tract. de attent. p. 2. c. 12. de attent. & innou. appel. pen. in præfat. n. 119. & 120. tom. 5. fol. 349.*

Vtilitatem, & casus huius sexti effectus habes *infra qu. 11. num. 36. art. 4. dub. 1. vers. confirmatur, & numero 46. dub. 3.*

85 Septimus effectus, † qui est difformis secundum qualitatem appellationis, stat in fine caussæ appellationis, & ideo alius est in appellatione legitima, & alius in friuola seu calumniosa; vt, notando differentiam inter has appellationes, scripsi *q. præced. n. 52.* vbi videas.

De effectibus appellationis vide, si placet, Card. Alex. *in rubr. n. 69. vers. viso quo iure, & seqq. vsq; ad n. 82. inclusiue de appell.* vbi nixus est cumulare duodecim effectus.

QVÆSTIO IV.

ARGVMENTVM.

De requisitis substantialibus appellationis.

SVMMARIA.

APPELLATIO regulariter debet dari in scriptis, n. 1.

¶ *Extenditur I. hac regula, vt procedat in appellatione ab interlocutoria, habente vim diffinitiua, n. 2.*

Extenditur II. in appellatione extraiudiciali, n. 4.

Extenditur III. vt non sufficiat, appellationem redigi in scriptis per notarium, n. 5.

Extende IV. etiamsi iudex deferret appellationi, num. 6. vbi vide etiam contrarium.

Extenditur V. vt statutum, aliter disponens, non valeat, n. 7. vbi etiam contrarium.

Extenditur VI. vt alias appellatio efficiatur deserta, n. 8.

Extenditur VII. vt sit vera indistincte, & c. num. 9. — Moderatur primo hæc extensio, vt non procedat quando ex dispositione statuti proceditur iuris ordinibus non seruatis, n. 10. — Ampliatur hæc moderatio quando proceditur summarie, etc. Et quid in Regno Neapol. num. 11. — Moderatur secundo, vt procedat solum interlocutoria mera, secus, & c. num. 12. — Declaratur primo eadem regula, vt scriptura priuata sufficiat, & quando requiratur scriptura authentica, num. 13. — Declaratur secundo, vt cedula appellationis possit probari per testes, si sit perdita, n. 14.

¶ *Restringitur I. eadem regula, vt non procedat in appellatione, quæ interponitur incontinenti, n. 15. — Declaratur quando dicatur incontinenti, n. 16. — Subrestringitur, vt non procedat in interlocutoria, n. 17.*

Restringitur II. vt non procedat in appellatione ad Papam, n. 18. vbi vide etiam contrarium.

Restringitur III. quando iudex detulit appellationi, n. 18. vers. restringe tertio.

Verba (in his scriptis) non sunt necessaria in appellatione, sub n. 5. vers. non tamen.

Appellatio viua voce ab interlocutoria, reseruato beneficio appellandi in scriptis, est inutilis sub n. 9. uers. infero.

Appello uerbum, non est de substantia appellationis, n. 19.

Appellatio nil refert per quæ uerba interponatur, ibid.

Declaratur, dummodo exprimantur omnia necessaria, n. 22.

Sententia ualet, licet in ea non sit appositum uerbum, condemno, & c. n. 20.

Verba deseruiunt intentioni, non econtra n. 21.

Appellatio unica à pluribus sententijs non sufficit, sed requiruntur plures n. 23.

Extenditur etiam si unica sententia condemnarentur plures, & c. n. 24.

Caussæ grauaminis expressio non est necessaria in appellatione à diffi-

QVæstio ista sex definitur articulis.

Primo. *An appellatio debet dari in scriptis.*

Secundo, *An verbum(appello)sit de forma, vel sufficiant quæcumque alia verba æquippollentia.*

Tertio. *An à pluribus sententijs sufficiat vnica appellatio, vel requirantur plures.*

Quarto. *An in appellatione ad eius validitatem debeat exprimis causa grauaminis.*

Quinto. *An schedula appellationis debeat dari iudici à quo.*

Sexto. *Quæ sint exprimenda in libello, seu schedula appellationis.*

ARTICVLVS I.

Ad primum articulum, *An appellatio debeat dari in scriptis.*

1 Resp.constituendo regulam, appellandum esse in scriptis à sententia diffinitiua *Papien. in pract.in form. appell. a sent.diffin.in gloss.in his scriptis n.1.fol.414.Franc. in c.38 cum in ecclesia, versus finē n.12.de appell.Guid. Pap.tract. de appell.concl.8.n.6.tomo 5,fol.57.Nicel.tract.de concord. gloss.concor.6.fall.69.n.110. tomo 18. fol.196. Luc.Pret.in pract.cap.lib.5.cap.1.n.1. Contard.in l.vnic.limit.25. n.4.in fine C.si de moment.poss.Ruginell.tract.de appell.in præfat.n. 38.fol.6.* & de communi * opin.loquendo de iure canonico, testatur, & sequitur *Franch.in cap.59.vt debitus in 2. princip.quæst.2.n.11.vers.secundo quæritur an sit de appell.* & probatur *ex l.1.§.fin.ff. de appell.& relat.* in illis verbis *vt habeant scriptum*, & quod requiratur appellatio in scriptis, siue appelletur ad Papam, siue ad alios inferiores. & ita seruetur de consuetudine, scribit *Franch.d.q.2.sub n. 11.& rursus in c.1.n.10.de apeell.in 6.*

Ratio secundum Petr.de Bellap.*in l.1. §. libelli sub n.1. ff.de appel.& relat.* loquendo de appellatione a sententia diffinitiua, est, quia sententia ipsa diffinitiua in scriptis debet proferri: ergo, inquit, & in scriptis debet ab ea appellari, quia nihil tam naturale est, &c.

2 Extende I. hanc regulam, vt procedat etiam in appellatione ab habente vim diffinitiuæ, quia debet etiam dari in scriptis, *Guid.Pap.d.tract.de appell.q.10.sub num.17. fol.58.*

3 Ratio erit, quia sententia, quæ habet vim diffinitiuæ æquiparatur diffinitiuæ, vide *infra n.56.*

4 Extende II. vt habeat locum etiam in appellatione extraiudiciali, *Franc.in c.51.bonæ memoria.n.17.in fine.vers. quinto requiritur. de appell. Ruginell.tract. de appell. §.2.c. 3.n.13.fol.72.* & quod appellans extraiudicialiter teneatur exprimere causam in scriptis, consuluit Natt. *cons. 606.approbo.sub n.1.*

5 Extende III. vt non sufficiat, si appellans, voce dicat, *appello*, & appellationem incontinenti faciat redigi in scriptis per Notarium, *Iacob.de Aren.in l.præses.sub n.1. ff.de re iud.* dicens vlterius, quod hæc appellatio non impedit executionem, *Franch.in c.59.vt debitus.in 2.principali.quæst.3.n.12.de appell. & in cap.1.sub n.10.vers.secundo aduerte. de appell. in 6. Masuer. in addit. ad pract. Papien. in form. appell. à sent. diffin.in gloss. in his scriptis.fol. 415.* Aliud enim est, quod quis teneatur appellare in scriptis, aliud vero; quod appellatio redigatur in scriptis, *Ruginell.tract.de appell.in præfat.n.38.& 39.*

Non tamen est necesse, quod appellans proferat illa verba *(in his scriptis, appellat)* sufficit enin, quod appellet in scriptis, *vt contra Ang.& Spec.tenet Franch. in dict.c. vt debitus.quæst.4.n.13.& dict.cap.1.n.10.in fine.*

Nota ex hac extensione errorem eorum Notariorū, qui dicunt se rogatos de appellatione in scriptis interposita, & dicunt parti, *dabis postea eam mihi;* nam ante omnia debet esse dictata, scripta, & data priusquā nota-

rius sit, vel esse possit rogatus, *Ang. Aret. in l. 1. §. vltim. sub num. 11. vers. vnum tamen nota perpetuo. ff. de appell. & relat.*

6 Extende IV. vt appellatio sine scriptis à diffinitiua non valeat etiamsi iudex illi detulerit, *Achil. de Graff. decis. 2. alias 228. appellatio. de appell. fol. 104.*

Contra hanc extensionem *vide infra sub n. 18. vers. restringe tertio.*

7 Extende V. vt statutum, permittens posse appellari sine scriptis, non valeat, *Ruginel. tract. de appell. §. 2. c. 4. n. 2. in fine & n. 3. fol. 145.*

Hanc extensionem arbitror non veram, *per ea, quæ ex Ang. Franch. & alijs retuli infra n. 10. & 11.*

8 Extende VI. vt in tantum requiratur appellatio in scriptis, vt alias appellatio efficiatur deserta, *Guid. Pap. tract. de appell. q. 9. nu. 17. tom. 5. fol. 58. Rebuff. tract. de appell. art. 5. gloss. vna, num 8. tom. 3 fol. 496.* vbi tamen *nu. 9.* addit corrigendo, vocandam esse potius appellationem inualidam, quam desertam, & rationem reddit.

9 Extende VII. vt ab interlocutoria debeat indistinctè appellari in scriptis, siue appelletur ex interuallo, siue incontinenti, siue iudice non sedente pro tribunali, siue sedente, *Spec. tit. de appell. §. qualiter autem, n. 1. in fine lib. 2. fol. 190. Franch. in c. 59. vt debitus, q. 7. nu. 16. de appel. & in c. 1. sub num. 5. vers. in gloss. ibi in scriptis. de appell. in 6. & Luc. Pæt. in pract. capitolin. lib. 5. c. 6. num. 2. & 3.*

Limita declarando hanc extensionem, vt procedat de iure canonico, sicut distinguendo explicat *Bal. in l. 6. eos. §. sin autem sub num. 2. vers. nam de iure Ciuili, C. de appell.* & quod ita sit determinatum de iure canonico, testatur *Bar. in l. 4. eius qui, sub num. 4. vers. primo quæro, ff. de appellat. recip.*

Secus est de iure ciuili, quia sicut in prolatione interlocutoriæ non est necessaria scriptura, ita neque est necessaria in eius appellatione, vt contrariorum, sit eadem disciplina, *Bal. vbi supra,* & ita videtur sentire Glos. vnica *in fine l. 2. ff. de appel. & relat.* & nonnulla scribit, sed confuse Ang. Aret. *in l. 1. §. vltimo, num. 10. ff. eod.*

Contra hanc limitationem: quod enim etiam de iure ciuili requiratur appellatio in scriptis, ostendit Bart. *vbi sup.* dicens vlterius, quod ita obseruat consuetudo, quam consuetudinem ex Bartol. refert, & ad eum se remittit Franch. *in c. 1. sub n. 10. vers. & aduert. de appell. in 6.* qui tamen cum prius citauerit Glos. in contrarium videtur anceps locutus.

Retenta ergo simpliciter extensione tam de iure canonico, quam de iure ciuili.

Infero ex hac intensione, inutilem esse in appellatione ab interlocutoria practicam appellandi, qua dicimus (*appello viua voce, reseruato beneficio appellandi in scriptis*) requiritur enim adhuc, quod appelletur in scriptis infra decem dies, hac si appellatio viua voce emissa non esset, *Franch. in c. 59. vt debitus, q. 7. num. 16. versus finem de appell.*

10 Modera I. eandem extensionem, vt non habeat locum stante statuto, quod in appellationibus procedatur solemnitatibus, & iuris ordinibus non seruatis, quia valebit appellatio etiam ab interlocutoria sine scriptis, & absque insertione alicuius causæ, vt ex Ang. refert, & sequitur. *Franch. in c. 59. vt debitus, qu. 7. num. 17. & 18. ibi aduerte tamen ad vnam, de appell.* & ex Franch. refert dubitatiue Luc. Pæt. *in pract. capitolin. lib. 5. c. 6. num. 8. vers. item & septimam.*

11 Amplia hanc moderationem, vt procedat etiam stante statuto, quod in causa procedatur summarie, &c. quia in omnibus causis, in quibus poterit procedi summarie, &c. valebit etiam sine scriptis, & ideo valebit etiam in omnibus casibus de quibus *in clem. dispendiosam. de iud.* quia causa appellationis est eiusdem naturæ, qualis est causa principalis, *Franch. d. c. 59. vt debitus quæst. 7. num. 18. in fin.*

Contra hanc ampliationem in appellatione a diffinitiua tenet Puteus *decis. 103. in vna Gerundens. num. 4. lib. 3.* Ego non discedo ab ampliatione.

Infero corroborando hanc ampliationem, quod in Regno Neapol. valida est appellatio a quauis interlocutoria, etiam quod non sit expressa causa grauaminis, & non sit appellatum in scriptis, sed viua voce, quia in Regno Neap. omnes causæ sunt summariæ. *Foller. in addit. ad Maran. in suo spec. p. 6. act. 2. princ. in verbo & quandoque appellatur sub num. 154. fol. 480. & Carauit. tit. 288. capitulum sub num. 11. vers. 7. infertur.*

Contra hanc illationem memini, me vidisse in vno tractatu, seu praxi moderna curiæ Neapol. auctorem illius multum exclamare contra Foller. & Carauit. asserendo, illationem non esse veram, & in practica non esse receptam, eo quia expressio grauaminis, & scriptura sunt de substantia appellationis ab interlocutoria, & substantialia non sunt sublata per iura municipalia Regni Neapol. mandantia, omnes causas esse summarias.

Non recedas ab illatione, quia in Regno Neap. potest procedi summarie, & sine solemnitatibus, & ideo sine libello, vt citatis legibus illius Regni, scripsi *supra libro 1. c. 50. num. 34.* Quare si potest procedi sine libello in prima instantia: ergo potest etiam procedi in secunda, & sic in caussa appellationis, quia causa appellationis censetur eadem cum prima, & ideo si causa prima est summaria, causa appellationis quoque erit summaria, *vt dixi supra vers. amplia, & infra q. 11. n. 17.* nam & in causa primæ instantiæ requiritur libellus in scriptis, *vt retuli, & sequutus sum supra d. c. 50. n. 19. vers. tertia difficultas,* quia libellus est scriptura, *vt dixi eod. c. 50. & c. 51. vtrobique n. 1.* & tamen si causa sit summaria, in qua possit procedi sine figura iudicij, libellus non est necessarius, testibus ijs, quos citaui, & sequutus sum *d. lib. 1. c. 53. n. 21. & sub n. 22.* quia in eiusmodi causa summaria sunt remissa omnia substantialia ordinis iudiciarij, vt retuli, & sequutus sum *d. c. 53. n. 17. & 20.* Ergo &c.

Verum tamen est, quod si posset procedi solum summarie, seu simpliciter, sicque causa esset solum summaria, in qua substantialia ordinis iudiciarij non sunt remissa, testibus ijs, quos citaui, & sequutus sum *eod. c. 53. num. 14.* tunc requireretur libellus in scriptis cum expressione grauaminis.

12 Modera II. vt habeat locum solum in interlocutoria mera, secus in interlocutoria, quæ habet vim diffinitiuæ, quia ab ista interlocutoria, habente vim diffinitiuæ, si appelletur incontinenti, potest appellari viua voce, sicut à diffinitiua, *Franch. in d. c. 59. vt debitus q. 7. sub num. 16. in fine:* nam quoad formam appellationis, & solemnia sententiæ, habens vim diffinitiuæ, æquiparatur in omnibus, & per omnia sententiæ diffinitiuæ, vt retuli, & sequutus sum *infra sub num. 37. restric. 5.*

Aduerte tu, qui versaris in foro Capitolino, quia si appellaueris ante sententiam diffinitiuam, appellatio debet scribi per notarium causæ, nisi is fuerit legitimè impeditus, & tunc ea appellatio cum nomine notarij, per cuius acta fuerit interposita, appellato debet denuntiari, alias appellatio non tenet, & nullum sortitur iuris effectum, *lib. 1. stat. Vrb. c. 172.* Sed hoc statutum est de raro contingentibus, & non tamen derogat in reliquis iuri communi, de quo supra *num. 9.*

13 Declara I. eandem regulam: dum dicimus, appellandum esse in scriptis, quia non propterea scriptura debet esse publica, sed sufficiens quælibet scriptura priuata ad validitatem appellationis. *Ang. Aret. in l. 1. §. vltim. sub num. 10. ff. de appell. & relat. Gemin. & Franch. infra proxime citati:* Vt tamen hæc scriptura priuata probet, appellatio-

latiónem esse interpositam requiritur præsentia duorum testium; *vt scribunt Gemin. in cap. 1. sub num. 16. vers. in ea gloss. ibi probari possit. & Franch. sub n. 11. de appel. in 6. rursus Franch. in cap. 59. vt debitus. sub n. 13. q. 5. de appell.* & ita seruamus in Curia; datur enim notario schedula priuata appellationis, & notarius legit eam iudici coram testibus.

Subdeclara, vt in schedula, quę datur parti ad intimandam appellationem secundum formam clem. *causam de elect.* scriptura debeat esse authentica, *Franch. in d. cap. 1. sub n. 11. & ante eum Gemin. sub n. 15. de appelat. in 6.*

14 Declara II. vt, si chedula appellationis fuerit deperdita, possit probari per testes quod fuit appellatum in scriptis; *Franch. in cap. 59. vt debitus, quæst. 6. num. 14. de appellat.*

15 Restringe I. eandem regulam, vt non procedat, quando appellatur in continenti tempore sententiæ, quia tunc potest viua voce appellari, *Spec. tit. de appellat. §. qualiter autem in principio. lib. 2. fol. 190.* & potest vno verbo appellari, dicendo, *appello, Bar. in l. 1. §. fin. in princip. ff. de appell. & relat.* Et quod in ista appellatione; quæ fit viua voce, sufficiat dicere, *appello*, & subintelligatur, quod appello a te, a sententia, quã statim protulisti inter me, & aduersarium meum in tali casu, scribit Bar. *in d. §. fin. n. 2. ibi. & primo circa appellationem.* & quod si appelletur incontinenti, possit appellari viua voce absque scriptura, tenent Papien. *in pract. in form. appell. à sent. diffin. in glos. coram vobis. n. 12. vers. amplius etiam fol. 406. & in glos. in his scriptis. sub n. 1. fol. 141. Franc. in cap. 59. vt debitus. quæst. 7. n. 15. de appell. Guid. Pap. tract. de appell. conclus. 8. num. 6. tom. 5. fol. 57. Nicell. tract. de concord. gloss. cõcord. 6. fall. 69. n. 110. tom. 18. fol. 198. Luc. Pæt. in pract. Capit. libr. 5. c. 1. n. 1. & 3. & sentit. Achil. de Grass. decis. 2. alias 228. appellatio. de appell. fol. 104.*

16 Declara hanc restrictionem, vt facultas appellandi duret solum, donec iudex sedet pro tribunal, *Spec. titul. de appellat. §. qualiter autem. sub n. 1. vers. per quæ iura. lib. 2. fol. 190. Franch. d. c. vt debitus. sub n. 15. Luc. Pæt. d. lib. 5. c. 1. n. 7. vers. incontinenti.* & de communi* obseruantia testatus est Bar. *in d. §. fin. n. 3. in fine*, etiamsi sederit per horam post latam sententiam, secus si iam iuerit ad prandium, vel ad alios actus diuertirit. *Spec. vbi supra*, & per magnam horam, *vt scribit Franch. in c. 1. n. 5. & Gemin. in §. his. quæ sub n. 3. de appell. in 6.* imo etiamsi sederit per magnam moram, vt loquitur ibidem Gemin. *n. 14. vers. item nota ex gloss.*

Verum Petr. de Bellap. *in l. 1. §. libelli n. 3 vers. quæritur dictum est ff. de appell. & relat.* videtur dicere, quòd sufficiat appellare illo die, & ita probat text. *in l. 2. sed si apud acta. ff. de appel. & relat.*

Sed quidquid sentiat Petr.* communiter tenetur declaratio, vt testatur etiam Ang. Aret. *in l. 1. §. libelli n. 8. in vltimis verbis, & n. 9. ff. de appell. & relat.* & ad textum. *in d. l. 2.* respondeo quòd procedit, dummodo iudex sedeat pro tribunali.

17 Subrestringe eandem restrictionem, vt non procedat in interlocutoria, quia siue appelletur ex interuallo, siue incontinenti, semper requiritur appellatio in scriptis, vt retuli, & sequutus sum *supra n. 9. extens. 7.* vbi videas.

An hæc diligentia appellandi incontinenti possit esse damnosa, vide eundem Luc. Pæt. *d. c. 1. n. 4. & 5.* & an possit aliquando esse vtilis, vide eundem *ibid. n. 6. vers. posset tamen. Mohed. decis. 6. alias 132. n. 6. de appell.*

18 Restringe II. vt forsan non procedat quando appelletur ad Papam, *secundum ea, quæ ex Arch. refert. Rot. decis. 54. alias 358. si appelletur. n. 1. de appellat in nou. fol. 260.*

Contra hanc restrictionem facit quod ex Franch. retuli, & sequutus sum *supra sub n. 1.*

Restringe III. vt non procedat, quando iudex a quo appellationem admitteret; quia tunc illa appellatio: quamuis sine scriptis fuerit interposita; tamẽ ex quo iudex ei detulit, deuoluit negotium ad superiorem, *vt ex Franc. Contar. & Gemin. retuli, & sequutus sum infra quæst. 17. limit. 36. n. 3.*

ARTICVLVS II.

Ad secundum articulum: *An verbum, appello, sit de forma, vel sufficiant alia quæcunque verba æquipollentia.*

19 Concludo, non esse necessarium, vt appellans vtatur verbo (*appello*) sed potest vti alijs verbis æquipollentibus, quia nõ refert, quòd ex verbis æquipollentibus proferatur, quare sufficit, si dicat, *proclamo*, vel *prouoco*, seu *conqueror*, & similia, vt refert, & sequitur Franch. *in cap. 34. ad audientiam. not. vlt. sub n. 2. de appel.* item sufficit quod quis dicat, *submitto me, & mea bona sub protectione Papæ, dict. cap. ad audientiam. & ibi Franch. not. 1. sub n. 1. de appella.* Quare submittens se, & sua sub protectione Papæ, intelligitur appellare ad Papam, licet verbum, *appello*, nõ expresserit; *vt in d. capit. ad audientiam.* & quod sufficiat dicere, *Domine vos grauastis me in tali articulo, nolo amplius litigare coram vobis, sed volo ire ad Papam, & apostolos peto*, scribit Natt. *cons. 606. approbo. sub n. 1. & sub n. 4. ibi quid enim interest*, & quod sufficiant verba æquippollentia, quando constat de mente, scribit Franch. *in c. 1. n. 5. versus finem de appellat. in 6.*

20 Confirmatur hæc declaratio, quia in sententia diffinitiua nihil refert, quo verbo iudex vtatur in condemnãdo, ideoq; æque valet sententia, si iudex vtatur verbo, *condemno*, sicut si vtatur alio æquipollenti, *Alex. in l. 1. n. 26. ff. de verb. oblig.* Quare dicitur sententiare, etiamsi diceret, *Non video, cur nõ condemnem, Alex. in l. 1. n. 7. ff. de sent. & re iud. Vant. tract. nullit rubr. de nullit. ex defect. process. sub n. 92. vers. idem foret.* Similiter diceret, *Credo talem debere, &c. Vant. vbi supra n. 92.* vel si diceret, *mihi videtur talẽ debere*, vt per eosdẽ, & Scal. *de cõs sapien. lib. 4. cap. 13. tomo 3. p. 1. fol. 349.* Similiter etiamsi iudex pronunciaret, instrumentum esse exequendum, diceretur diffinitiue sententiare, quia præceptum iudicis, factum super negotio principali, accipitur pro sententia diffinitiua, licet iudex non dicat, Condemno, sed præcipio, *Alex. in cons. 50. visis actis n. 11. uers. præterea iussus iudicis lib. 2.* Hincque alias ego respondebam de iure, quod iudex pronunciando, votum esse exequendum; dicebatur sententiam protulisse: Imò in fortioribus terminis si iudex dicat, *Absoluo Titium, & in expensis uictum uictori*, sententia valet, quia etsi deficiat verbum (*Condemno*) nec possit intelligi repetitum tamen debet subintelligi, *Bar. in l. 1. § fin. sub nu. 2. ff. de hæred. instit.*

21 Ratio, est quia verba deseruiunt intentioni non e contra, *Franch. in d. c. ad aduentitiam sub n. 1. de appellat.* magis ideo attendi debet mens, quam verba, quæ propterea improprianda etiam sunt, vt substineatur intentio, & sententia, *Alex. in d. l. 1. n. 27. ff. de uerb. oblig. & Vant. d. rubr. de nullit. defect. process. sub numero 92. uers. sufficeret, & Scal. d. c. 13.*

22 Declara hanc conclusionem procedere, dummodo exprimantur omnia necessaria in appellatione: quare non satis esset se, & bona sua submittere protectioni Papæ, sed debent omnia alia necessaria adhiberi, *vt explicat Franch. d. c. ad audientiam. not. vlt. n. 2.*

ARTICVLVS III.

Ad Tertium articulum; *An a pluribus sententijs sufficiat vnica appellatio, vel requirantur plures?*

23 Resp. & concludo pro regula, quod a pluribus sententijs plures requiruntur appellationes *l. 10. si qui separatim,*

tim,& ibi Petr.de Bellap.Bar.& Paul.de Caſtr.ff.de appellat. & relat. pluribus enim malis plura medicamenta: & quod tot ſint neceſſariæ appellationes,quot fuerunt ſententiæ, licet vno contextu, refert, & ſequitur Franch. *in rubr.n.5.in fin.de appell.* Quare ſi quis coram eodem iudice fuerit conuentus diuerſis libellis ſuper diuerſis rebus; & iudex ferat duas ſententias vnico contextu ſuper dictis libellis, & deinde condemnatus appellet ſimpliciter a ſententia,& impetret ſuper appellatione tale reſcriptum conqueſtus eſt talis, quod talis iudex iniquo contra eum tulit ſententiam, a qua ad ſedem Apoſtolicam appellauit, & deinde in vim huius reſcripti agat coram iudice appellationis ad reſciſſionem vtriuſque ſententiæ, dico, quod iudex appellationis non poterit procedere, niſi in cauſa vltimæ ſententiæ vel durioris ſententiæ, & ſic in cauſa vnius ſententiæ, *Franch.d.rubr.num.6. verſ.propter hoc. de appell.*

Extende I. hanc regulam, vt habeat locum, etiam ſi ſimul,& ſemel proferantur interlocutoria, & diffinitiua ſententia; quia duæ etiam interponi debent appellationes, *Guid.Pap. tract.de appell. quæſt.62. ſub num.46. tomo 5.fol.59.*

Extende II. vt habeat locum, etiam ſi plures condemnarentur de eadem re, ſeu ex eadem cauſa, quia plures etiam requirerentur appellationes & appellatio vnius alteri non prodeſſet *d.l.ſi qui ſeparatim, & ibi Doct.* & hoc facit ſeparatio condemnationis *ſecundum Petr.de Bellap. in d.l.ſi qui ſeparatim,n.1.in fine*, ſed intelligas,hoc eſſe verum,quando fuerunt condemnati etiam ex diuerſo genere probationis;alias, ſi condemnarentur ex eodem genere probationis,appellatio vnius prodeſſet alteri, etiam ſi eſſet contra eos diuerſis libellis,& iudicijs actum, vt declarant Bart.*in d.l.ſi qui ſeparatim.* Paul.de Caſt. & latius Ang.Aret. qui adducunt exempla.

24 Extende III. vt procedat etiam ſi vnica ſententia condemnarentur plures ex diuerſis capitulis, quia plures requirerentur appellationes: Vna enim appellatio quæ reſpiceret vnam perſonam, non ſuſpenderet totam ſententiam, *Pariſ.conſ.66.videtur.num.3.& ſeqq. lib.1.*

Vel requiritur vna ſimplex appellatio à tota ſententia, *Pariſ.eod. conſ.66.num.9.*

ARTICVLVS IV.

Ad Quartum articulum. *An in appellatione ad eius validitatem debeat ex primi cauſa grauaminis.*

25 Pro reſolutione diſtinguo duas ſpecies appellationis. Prima ſpecies eſt Appellatio a diffinitiua.
Secunda ſpecies eſt Appellatio ab interlocutoria.

Venio ad primam:& concludo,quòd expreſſio grauaminis non eſt neceſſaria, quia non eſt de ſubſtantia appellationis,& ideo appellatio a diffinitiua eſt valida,licet in ea minime expreſſa ſit cauſſa, *Spec.tit.de appell.§.qualiter autem.num.2.verſ.hæc eſt vna differentia.lib.2.fol.190. Archid.in c.Romana. ſub num.10. & 11. ibi vnde dicas. de appell.in 6. Abb.in c.38.cum in eccleſiæ,ſub n.6.de appel.& ibidem Franch.nu.4. verſ.in gloſ.in verb.iuſta.* dicens, ſatis eſſe, quòd dicat, *appello*; quia expreſſio cauſæ non eſt de forma appellationis a diffinitiua, *idem Franch. in cap.14. conſuluit. verſus finem,ſub num.6.& in c.62. cum cauſſam, in fine,ſub num.30.eod.titul.de appell.*& quod poſt ſententiam diffinitiuam licite appelletur a quocunque, & per quemcunque etiam ſine cauſæ rationabilis expreſſione, ſcribit Spec.*tit.de appell.§.in quibus,ſub n.28. verſus finem lib.2.fol.186.* & quod in appellatione a diffinitiua non ſit neceſſarium,vt contineat cauſas grauaminis in ſpecie,ſed ſufficiat,quòd appellans in genere dicat, ſe grauatum, ſcribit Maran. *in ſuo ſpec.p.6.act. 2.prin. in verb. & quandoque appellatur,num.153.fol.480.* & quod ſufficiat dicere: appello ab iſta ſententia, tanquam ab iniqua, ſcribit Petr.de Bellap.*in l.3.ſcio. ſub num.6. verſ.quærit gloſſ.ff.de appell.& relat.* imo neceſſe neceſſarium dicere,iniquam, ſeu iniuſtam,ſcribit,& bene Contar. *in l.vnica in ampliat. n.106.C.ſi de mom.poſſ.*

26 Extende I. hanc concluſionem, vt ſit vera tam de iure ciuili, quam de iure canonico, quia regulare eſt, tam attento iure ciuili,quam attento iure canonico, quod cauſa non ſit exprimenda in appellatione a diffinitiua. *Contar.in l.vnica,limit.3.ſub num.34.verſ.declara:ibi.ſi igitur. C.ſi de nomen.poſſ.*

27 Extende II. vt ſit vera, etiamſi eſſemus in ijs ſententijs diffinitiuis, in quibus appellatio non admittitur ad effectum ſuſpenſiuum: quia nihilominus appellatio ab eiuſmodi ſententijs in ſe eſt valida; etiam non expreſſa cauſa in appellatione: expreſſio enim cauſæ operatur ſolum quoad leuiorem receptionem appellationis,& inhibitionem faciendam, *vt ex Arch.Franch.& Cont.& Farin.retuli,& ſequutus ſum infra q.17.limit.4.num.55.* vbi videas, *& limit.6.memb.7. num.111.* Et quod expreſſio rationabilis cauſæ operetur, vt appellatio admittatur etiam in caſu, in quo eſt prohibita, retuli, & ſequutus ſum *d.limit. 4. ſub num.52.*

28 Extende III. vt ſicut expreſſio cauſæ regulariter non eſt neceſſaria in appellatione a diffinitiua, ita neque eſt neceſſaria in appellatione ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ; quia regulatur ſecundum naturam diffinitiuæ, *Franch.in c.28.peruenit. il 2.n.8. & in c.59. vt debitus, q.14.num.25.de appell.*

29 Reſtringe eandem concluſionem, vt non habeat locum in ſequentibus quatuor caſibus,quos poſuit *Franch. in d.c.59.vt debitus,q.14.ſub num.25.ibi.& adde prædictis. de appellat.* dicens, quòd impetratio literarum ſuper appellatione a diffinitiua eſt nulla,ſi in appellatione non ſit expreſſa cauſſa.

Primus caſus eſt in appellatione a correctione, quia quamuis ſit appellatio a diffinitiua, tamen eſt neceſſaria expreſſio cauſæ.

Secundus in appellatione ab executione.

Tertius in appellatione à ſententia,lata in cauſa,commiſſa, appellatione remota.

Quartus in appellatione interpoſita a tertia a ſententia diffinitiua propter ſuum intereſſe, quia niſi exprimat cauſam rationabilem,per quam appareat, quod prætendit iuſtum intereſſe, non auditur, huncque quartum caſum ponunt alij,quos retuli, & ſequutus ſum *infra qu.17. limit.6.memb.4. n....*

Quintus caſus, quem ipſe conſidero, poſſet eſſe in ſententia diffinitiua, lata ſuper cauſſa poſſeſſionis momentaneæ,quia requiritur expreſſio cauſæ,vide *infra q.11.ſub n.86. verſ.infero.*

Aduerte quod cum in appellatione a diffinitiua non ſit neceſſaria expreſſio cauſæ, cauere debes,ne exprimas, quia ſi exprimeres friuolam cauſſam, appellatio, vitiaretur,vt retuli,& ſequutus ſum *ſupra qu.2. ſub num.51.verſ. & hoc.*

30 Venio ad ſecundam ſpeciem,& concludo contrarium, debet enim in appellatione a ſententia mere interlocutoria exprimi,& nominatim cauſſa grauaminis, *Spec.tit. de appell. §.qualiter autem ſub nu.2. verſ. hæc eſt vna differentia,lib.2.fol.190.Franch. in c.18. conſuluit. il 2.nu.1.& 3.verſ.amplius, & in c.38. cum in Eccleſia, num.4. in gloſſ. in verb.iuſtæ,& in c.59.vt debitus, q.8.num.17.& in c.62. cum cauſam;in fine,ſub n.30.de appell.& in c.1.nu.3.in fin. & Gemin. num.3. de appell. in 6.* Et quod in appellatione ab interlocutoria ſit neceſſe exprimere cauſam, ſcribunt Abb. *d.c.cum in Eccleſia, ſub num.6. & Duc.Pet. in pract. capit. lib.5.c.6.num.3. & 4.* & quod hodie non liceat ſine cauſa rationabili ante ſententiam appellare,ſcribit Spec.

tit.de

tit.de appel. §.in quibus.sub n.27. verſ. porro cum appellatur.in fine libr.2.fol.186. quod appellatio ante diffinitiuam,ſeu ab interlocutoria,non expreſſa rationabili cauſa,ſit nulla, ſcribit Franch.in d.c.59. vt debitus.ſub num.1. verſ.tene menti,& quæſt.8.ſub n.17 & quod appellatio ab interlocutoria non valeat, niſi exprimatur cauſa grauaminis in ipſa appellatione, & debeat exprimi in ſpecie,& in genere non ſufficiat, ſcribit Maran. in ſuo ſpec. par. 6. act.2.prin.in verbo,& quandoque appellatur.ſub num.153. fol.480.

Confirmatur hæc concluſio, quia appellatio ab interlocutoria non poteſt iuſtificari ex alia cauſa, quam ex nominatim expreſſa ſecundum ea, quæ firmaui infra quæſt.11.n. Ergo in neceſſarium antecedens requiritur expreſſio cauſæ nominatim.

Extende I. hanc concluſionem,vt habeat locum etiam in appellatione à ſententia excommunicationis,quia requiritur expreſſio cauſæ, ex quo non poteſt æquiparari ſententiæ diffinitiuæ, Franch.in c.1.n.5.in fine, de appell. in 6.

31 Extende II. eandem concluſionem,vt in tantum debeat nominatim exprimi cauſa grauaminis,vt non ſufficiat illam exprimere generaliter per relationem ad acta, dicẽdo (Appello ab iniquitate ſententiæ interlocutoriæ, & pro cauſæ grauamine allego omnes cauſas, quæ ex actis colligi poſſunt) Rota deciſ.2.aliàs 7.ſi appellatur ſub n.1. de appell. in nou.Franch.in c.18.conſuluit.il 2.ſub num.3.de appell.& breuius in c.1.n.6.de appell.in 6.Maran.in ſuo Spec.p.6.act.2.princip.in verbo,& quandoq;appellatur. ſub num.153. fol.480.& Luc.Pet. in pract.cap.lib.5. cap.6.nu.4. & loquendo de appellatione ab executione, ſcribunt Capyc.deciſ.1.num.20. & Lancell.tract.de attent.par.2.c.12.de attent.& innou.appell pend.limit.53. quæ eſt vltima.n.44. tom.5. fol. 384. & in caſu huius extenſionis intelligas eundem eod.c.12.limit.1. ſub n.42.fol.359. dum allegat,quod non ſufficiat expreſſio per relationem ad acta.

32 Tempera iſtam extenſionem,vt non procedat quando fieret relatio ad certam partem actorum, in quibus diceretur apparere de grauamine, quia tunc cauſa grauaminis poſſet dici nominatim expreſſa, & ideo ſufficeret,vt ex Bal.& Rot.refert & ſequitur Franc.in d.cap.conſuluit il 2.ſub n.3.& cap.59.vt debitus.quæſt.12.n.23.verſus finem, de appell. & in cap.1.ſub n.8. verſ.ſed aduerte de appell.in 6.& ſentit Luc.Pet. vbi ſupr. & in caſu huius tẽperationis intellige ampliationem, quam dubitando ponit Lancell. d.limit.1.n.42.

Infero I. ex his, quòd cauſa grauaminis dicetur ſufficienter expreſſa,ſi dicatur (appello,quia me grauaſtis, non attendiſtis exceptionem pacti, de qua conſtat in actis) Marchеſ.tract.de commiſſ.par.2.in commiſſ.appell.capit.1.n.48. fol.13.

33 Infero II. quòd non ſufficit dicere (appello ab iniqua interlocutoria,quia me grauaſti) ſed debet exprimi cauſa in ſpecie, Franch.d.quæſt.8.ſub n.17.Neque diceretur iuſta cauſa appellandi, ſi quis dicere (appello quia ex teſtibus, vel alijs inſtrumentis aliter pronuntiandum erat) Idem ſi dicatur, quia interlocutoria lata eſt iniuſta. eſt enim nimis generalis cauſa, & ideo debet exprimi grauamen, vt in appellatione ab interlocutoria in noui operis nuntiatione ſcribit Innoc.in c.vlt.de nou.oper.nunt.

Extende III.vt procedat etiam de iure ciuili,Franch.in cap.59. vt debitus. num.29. verſ.poſtremo quæritur. de appell.quod etiam ſentit aperte Bar.in l.4.eius qui n.2.& 4. ff.eod.

Contra hanc extenſionem innuit Petr.de Bellap. in l.3.ſcio.ſub n.6. verſ.quærit gloſſ.ff.de appell.& relat. dicens, quòd in iure ciuili nihil de hoc eſt expreſſum.

34 Reſtringe I. eandem concluſionem, vt non procedat quando ex forma tenore, & inſpectione ipſius ſententiæ vere conſtaret de grauamine, puta quia in ea exprimitur iniuſta cauſa, vel reprobata à iure; tunc enim appellatio tenet, quamuis non ſit expreſſa cauſa grauaminis,quia iſto caſu notorium releuat etiam ab eo onere proponendi,ſeu allegandi,Franch.in cap.59.vt debitus.q.10.n.21.et Card Alex.nu.41. verſ.ſtat ergo regula fallen.2. de appell. rurſus Franch.in cap.1.ſub n.7.verſ. tertio limita.de appell. in 6.Luc.Pet.in pract.capitol.lib.5.cap.6.ſub n.5.limit.4.& loquendo de appellatione ab executione, ſcribunt Capic.deciſ.1.ſub nu.21.& 22.& Lancel.tract.de attent.par.2.cap.12.de attent.& innou.appell.pend.limit.53.n.40.& 41.tom.5.fol.384.

Amplia hanc reſtrictionem, vt procedat, etiamſi de grauamine appareat iuris præſumptione, aut per ſolas allegationes iuris; puta, interloquitur iudex fieri debere ſequeſtrum, quòd de iure regulariter eſt prohibitũ, quia iſto caſu non eſt neceſſaria expreſſio cauſæ grauaminis; teſtibus Bald.Franch.& Card.Alex.quos retuli, & ſequutus ſum infra quæſt.17. limit.47. memb.1.num.216. ſublimit.6.Contar.in l.vnica quæſt.1.num.49.verſ.declara.C.ſi de momen.poſſ.Luc.Pet.d.lib.5. cap.6.ſub n.5.limit.3. & Lancel.tract.de attent.par.2. cap.12.de attent. & innou.appell. pend.limit.1.prin.nu.33.tom.5.fol.358.& limit.53. quæ eſt vltima n.42.& 43.fol.384.

35 Contra reſtrictionem,& ampliationem: quòd enim cauſa grauaminis quantumuis ſit notoria debeat allegari,& exprimi nominatim in appellatione: videtur reſidere idem Franch.in d.cap.59.vt debitus.q.9.n.18.in fine, de appell.& in c.1.n.2.in fine, & n.6.de appel.in 6. qua notorietas non videtur excuſare a forma data in appellatione, licet excuſet a neceſſitate probationis, Franch.d.c.vt debitus quæſt.12.ſub n.23.qui propterea videtur confuſe, & ſine determinatione loquutus,& Lancel.d.limit.1.princip. n.32.fol. 358. & quod in appellatione extraiudiciali debet exprimi cauſa appellationis, etiamſi cauſa ſit notoria de iure, & de facto, quia licet notorium excuſet ab onere probandi, non tamen excuſat ab onere allegandi, ſcribit Feder.Schen. tract.de appell.n.2.& 3.tom.5.fol.55.

36 Tu non recedas a reſtrictione, & ampliatione quia in notorijs ceſſant ſolemnia.

Reſtringe II. vt non procedat, quando iudex deferret appellationi,quia tunc appellatio etiam ſine expreſſione cauſæ tenet,& deuoluit ad ſuperiorem, Gemin.in cap.1.§. poſt hoc.n.14.verſ.ſed pone de appel.in 6.& Franch in cap.59.vt debitus.n.28.verſ.vltimo pone,de appell.

37 Reſtringe III. ſeu declara, vt non procedat, quando poſt interpoſitam appellationem inde ad tres, ſeu quatuor dies, antequam tranſeat tempus ad appellandum, exprimeretur cauſa,quia tunc licet non fuerit expreſſa in appellatione,tamen habetur,ac ſi eſſet expreſſa in appellatione, & ideo teneret appellatio: ſed poſt lapſum tempus ad appellandum nihil iuuaret expreſſio cauſæ, Ang.Aret.in l.1 §.vltimo ſub n.10.verſ.vnum tamen nota perpetuo ff.de appell. & relation. & Franch.in d.c.vt debitus.q.15.num.2.6 & in c.1.ſub n.8.verſ. ſexto limita.de appell.in 6.

Reſtringe IV.vt non procedat in cauſis, in quibus poteſt procedi ſummarie &c. quia in illis appellatio ab interlocutoria valet,etiam non expreſſa cauſa grauaminis, vt ex Franch. Luc.Pet. & Foller. retuli, & ſequutus ſum ſupra n.10.& ſub n.11.verſ.infero.

Reſtringe V. vt non habeat locum in interlocutoria, habent vim diffinitiuæ,quia de ea iudicatur,vt de diffinitiua, Franch.in cap.1.n.7.verſ.limita tamen de appell. in 6.

ARTICVLVS V.

Ad Quintum articulum; *An ſchedula appellationis debeat dari iudici à quo?*

38 Reſp.

38 Resp. quod sic, non tamen est necessarium, quod dicta schedula appellationis legatur, seu recitetur iudici, *Franch. in cap. 38. cum in ecclesia. versus finem sub n. 12. & in cap. vlt. si iustus. quæst. 8. n. 29. in fine*, de appell. *Papien. in pract. in form. appellat. a sent. diffinit. in glos. in his scriptis: n. 1. in fine fol. 414. Luc. Pet. in pract. cap. lib. 5. cap. 1. nu. 22. fol 151. & Ruginell. tract. de appell. in præfact. n. 40.* & ita est textus ad literam *in c. 9. appellatio. de appell. in 6.* Neque est necessarium, quando dat, seu exhibet dictam scripturam appellationis coram iudice a quo, quod loquatur, vel dicat, *appello*; sufficit enim sola exhibitio in scriptis, *Franch. in d. cap. si iustus. quæst. 8. nu. 29. in fine, & in c. appellatio. nu. 2. vers. vlt. nota. ead. in 6.* & ita seruatur in praxi: Immo satis est, quòd appellans det in actis schedulam appellationis infra legitima tempora, & ita practicatur hic in Vrbe.

Et hæc schedula, seu cedula appellationis dicitur libellus appellationis, *Franch. in d. c. appellatio. n. 6. vers. 2. nota de appell. & in 6. & Ruginell. tract. de appell. in præfat. n. 41. vers. schedula.*

Huius tamen schedulæ an debeat appellans tradere copiam iudici a quo, si eam petat, Doctores sunt varij: ego concludo, quòd si sumus in appellatione, in qua requiritur expressio causæ, tunc debet eam tradere si sit petita in tantum, quod si eam non tradat, priusquam labatur tempus petendorum apostolorum, appellatio efficitur deserta; secus non requiratur expressio causæ, quia tunc copiam, etiamsi fuerit petita non tenetur tradere; ita refert, & sequitur Franc. *in c. appellatio. sub n. 5. ibi. sed an requiratur. de appell. in 6. & in c. vlt. si iustus, q. 12. sub n. 34. de appell. vide infra q. 6. sub n. 33. vers. difficultas.*

ARTICVLVS VI.

Ad Sextum articulum: *Quæ sint exprimenda in libello, seu schedula appellationis?*

39 Resp. quod libellus appellationis pro forma substantiali debet continere sex infra scripta.

Primo debet continere nomen appellationis *Bar. in l. 1. §. fin. in princ. ff. de appellat. & relat. Ang. Aret. in l. scio. n. 2. ff. eod. Franch. in rubr. num. 3. vers. de forma. de appell. Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gloss. coram vobis. n. 1. fol. 414. Rebuff. tract. de appell. in præf. n. 29. tom. 3. fol. 477. Lancel. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & innou. app. pend. limit. 50. princ. n. 189. tom. 5. fol. 381. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. c. 4. nu. 22. nomen appellantis. & probatur ex dict. l. 1. §. fin. ff. de appellat. & relat.*

Procurator fideiussor, filiusfamilias, venditor, & emptor appellantes, quo nomine appellare debeant dixi *q. seq. n. 24. 31. 34. 36. & 65.*

Declara restringendo, vt si sint plures condemnati, ex vna, & eadem causa ita, quod omnibus competat eadem defensio, tunc sufficiat exprimi nomen illius, qui appellat, quia appellatio eius omnibus proderit, *Ruginell. tract. de appell. §. 2. c. 4. sub num. 27. & 29.* & ratio est manifesta, quia illa appellatio efficitur communis omnibus, *vt ex Petr. de Bellap. Ruin. Io. Fer. & Gail. retuli & sequutus sum q. seq. num. 58.* & textum *in l. 3. scio quæsitum. ibi. cæterum si plures. ff. de appell. et relat.* qui videtur contrarium innuere, intelligas, quando sunt condemnati ex diuersa causa.

40 Secundo debet continere nomen aduersarij, idest appellati, *Papien. Franch. & Lancell. in locis supra proxime citatis, Rebuff. d. tract. de appell. in præfat. n. 30. tom. 3. fol. 478.* & videtur satis probari ex *l. 1. in vltimis verbis. ff. de appell. & relat.*

Contrarium opinionem; quòd enim appellatio valeat, licet non contineat nomen appellati: tenent *Gloss. in l. 1. §. fin. in verbo aduersus quem, & ibidem Bar. in princ. ff. de appell. & relat. Spec. tit. de appell. §. qualiter autem, n. 4. vers. hoc autem nota lib. 2. fol. 190. Franch. in rubr. sub n. 4. vers. circa quartum. de appellat. Put. decis. 46. appellauerat. n. 2. lib. 1.* nam expressio nominis aduersarij non est de substantia appellationis, quia quando quis appellat incontinenti, sufficit, quod dicat, appello. *Caputaq. decis. 36. appellatio. n. 1. & seq. p. 1.* Et quod appellatio sustineatur quamuis non contineat nomen appellati scribit Lancell. *tract. de attent. part. secunda, capit. duodecimo de attent. & innou. appellat. pend. ampl. 18. princ. numero tertio fol. 357. & limit. 50. princ. n. 190. fol. 381. & Ruginell. d. cap. 4. n. 25.* Et quod sufficiat exprimere procuratorem loco partis, quia procurator pars dicitur, scribit idem Caputaque. *d. decis. 36. n. 5.* Et demum hæc contraria opinio, quod nō sit necessarium exprimere in libello appellationis contra quem aduersarium appelletur, dicit ad literam tex. *in l. 3. scio quæsitum. in princ. ff. de appel. & relat.*

Retenta hac contraria opinione.

41 Extende eam, vt in tantum valeat appellatio, etiam nō expresso nomine appellati, vt valeat etiam si esset expressum nomen erroneum, puta, quia volens appellare contra Alfonsum, dixerit, quod appellabat contra Franciscum: nam talis erronea & falsa expressio nominis ipsius appellati non vitiat appellationem. *Put. vbi supra. Rot. quam refert, & sequitur Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & innou. app. pend. d. ampl. 18. nu. 4. fol. 357. & limit. 50. princ. num. 191. ibi quinimo. folio 381. tom. 5. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. c. 4. n. 26.*

42 Declara, seu distingue in isto secundo substantiali, vt expressio nominis appellati vno casu sit omnino necessaria, alias appellatio non diceretur interposita: Casus est iste: vt vnica sententia condemnaris pluribus ex diuersis tamen causis; tu appellas à dicta sententia, & in appellatione vnius tantū nomē ex aduersarijs exprimis, hæc appellatio dicitur interposita solū quoad eum, cuius nomē fuit in appellatione expressū, sed non quo ad alios, quia corū nomina nō fuerunt expressa, *Paris. cons. 96. videtur. n. 3. & seqq. lib. 1. Bero. cons. 113. visa sententia. sub n. 4. et sub n. 5. vers. et pro intelligentia in tertio casu lib. 3.* dicens, quod si diuersę sunt causę, & diuersa est ratio defensionis, quæ diuersitas causarum singulas personas aduersariorum respiciat, tunc appellatio prodest appellanti quoad eos quorum nomina fuerunt expressa, *Lancel. trac. de attent. par. 2. c. 12. de attent. et innou. app. pend. limit. 2. prin. n. 20. in fine, et n. seqq. to. 5. fol. 351. et Ruginell. tract. de appell. §. 2. c. 4. sub num. 27. ibi si vero appellans fuit condemnatus.* & probatur ex *l. 3. scio quæsitum ff. de appell. et relat.* Secus tamen esset, si tu appellares simpliciter a tota sententia, vel a sententia; quia tunc posset sustineri appellatio quo ad omnes, *secundum ea, quę scribit Paris. d. cons. 66. n. 9. Bero. d. cons. 113. num. 5. vers. & pro intelligentia in primo casu, & sub num. 9. lib. 3.* dicens, quod si appellans appellat simpliciter a sententia lata ad fauorem plurium, non exprimendo nomina aliquorum, prout non est necesse, & tunc siue vna tantum sit caussa, siue sint plures diuersæ, appallatio respectu omnium appellanti prodest, & tanto magis si appellans totum sententiæ tenorem expressserit. Secus etiam esset, si condemnaretur pluribus ex eadem caussa, quia satis esset, quod exprimeret nomen vnius *d. l. scio quęsitum, ibi, sed illud cecidit, & Bero. d. consil. 113. visa sententia, numero 4. lib. 3.* dicens, quod appellatio prodest appellanti quoad omnes aduersario, quando aliquorum nomina fuerunt expressa in appellatione, & aliquorum non fuerunt expressa, quando vna tantum est caussa, & ratio defensionis; & hanc testatur etiam * communem opin.

Contra primam partem huius declarationis: quod enim satis sit, condemnatum appellantem exprimere nomen vnius ex victoribus, quibus est condemnatus, etiamsi

etiamsi non ex vna eademq; caussa sit omnibus condemnatis, sed ex diuersis, & separatis, dummodo tamen sit vnica sententia condemnatus; tenet Ang. Aret. *in l. scio §. sed illud, in fine principij, & num. 1. ff. de appell. & relat.* Et mouetur ea ratione, quia nomen appellati non est necessarium ad validitatem appellationis: ergo, inquit, quo ad eos, quorum nomina non expressit, sibi non præiudicauit, & exprimendo nomen vnius, videtur potius expressisse ad declarandum, quod appellauit, quam ad se restringendum: & ad text. *in d. §. sed illud*, vbi ponderanda videntur illa verba: *& cum vna caussa sit, &c.* respondet, quod illa dictio, *caussa* sumitur pro *sententia*, quasi dicat textus, esse considerandum, an sit vnica sententia condemnatus.

Ego in praxi hanc vti benigniorem amplecterer opinionem, quia in dubio est respondendum pro appellatione. Et maximè quando appellans in appellatione insereret totum tenorem sententiæ, *Ang. Aret. vbi supra*; tamen in puncto iuris non recedo a declaratione: nam & ipsemet Ang. Aret. *in eod. §. sed illud, sub num. 3.* in casu, quo plures sint condemnati, & vnus appellet, considerat non solum vnitatem sententiæ, sed an sit idem negotium, vel diuersum.

43 Tertio † debet continere nomen iudicis a quo, *Bart. in l. 1. §. fin. in principio, ff. de appellat. & relat. Papien. in form. appell. a sent. diffin. in glossa coram vobis, sub num. 1. fol. 404. Francb. in rubr. num. 3. versiculo de forma, de appell. Rebuff. tract. de appellat. in præfat. num. 29. tom. 3. fol. 477. Lancell. tract. de attent. p. 2. c. 12. de attent. & innou. app. pend. limit. 50. princ. num. 189. tom. 5. fol. 381. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. capitulo quarto, num. 30. versicul. nomen iudicis, & probatur ex l. 1. §. fin. in illis verbis, & aduersus quem, ff. de appell. & relat.* nam illa verba, aduersus quem, exponunt Gloss. & alij, scilicet, iudicem: non enim sunt intelligenda de aduersario, quia aduersarentur textui *in l. 3. scio quæsitum, ff. eod.*

Ratio potest esse, quia sunt aliqui iudices, a quibus non licet appellare, de quibus dixi infra *quæst. 16. limitat. 1. & seqq.* vnde non potest constare, an super tali appellatione possit procedi, nisi appareat, a quo iudice lata sit sententia.

44 Declara † primo, vt satis sit, si contineat nomen dignitatis iudicis, vt puta, appello a Gubernatore Sublacensi, ab Auditore Cameræ, ab Episcopo Marsicano, *Bart. in d. l. 1. §. fin. num. 6. versic. super secundo, ff. de appellat. & relat. Francb. d. rubr. sub num. 4. versic. circa secundum, de appell. & Rebuff. d. num. 29. fol. 477.* & quod sufficiat dicere, appello ab audientia talis Episcopi, absque eo, quod exprimatur nomen proprium Episcopi, notat Gemin. *in c. 3. Romana, §. cum autem, de appell. in 6.*

45 Declara † secundo, quod licet in commissione, seu rescripto, non sit expressum nomen iudicis, a quo appellatur, tamen commissio appellationis tenet, quia satis est, quod constet de caussa, & de personis, inter quas est lata sententia, *Franch. vbi supra, & in c. 57. oblatæ, num. 1. de appell. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. c. 4. num. 31. versic. in commissione.*

46 Quarto † debet continere nomen iudicis ad quem, *Francb. in rubr. sub num. 3. versic. de forma, de appell. Rebuff. tract. de appell. in præfat. nu. 30. in fine, to. 3. fol. 478. Lancell. tract. de attent. p. 2. c. 12. de attent. & innou. app. pend. limit. 50. princ. nu. 189. tom. 5. fol. 381. & Luc. Pat. in pract. capit. lib. 5. c. 1. sub nu. 16. vers. addo & quintum* & hoc probari videtur ex *l. 1. §. si quis in appellatione, ff. de appell. & relat.* in illis verbis, *cum alium appellare deberet.*

Contra hoc quartum substantiale, quod enim appellatio valet etiam non expresso iudice ad quem appellatur: tenent Ang. Aret. *in l. 1. §. si quis in appell. sub num. 2. ff. de appell. & relat. Francb. in c. 3. Romana, §. cum autem, num. 1. de appell. in 6. & Gundiss. Villad. tract. de legat p. 1. q. 8. n. 40. tom. 13. p. 2. fol. 263.* & dixi infra *q. 7. num. 4.*

Quid dicendum? Resp. quod hæc difficultas habet dependentiam ab illa; an appellatio incerta, seu alternatiua valeat; & quia in illa diximus *infra q. 9.* appellationem esse validam, sequitur, quod clare debeamus tenere hanc contrariam opinionem.

47 Retenta † ergo hac contraria opinione.

Extende primo eam, vt tunc præcipue sit vera, quando iudex appellationis est certus, quia tunc iudicis ad quem expressio non est necessaria, testibus ijs, quos refert & sequitur Ruginell. *tract. de appell. §. 2. c. 4. num. 36. vers. tertio declaratio*, vide infra *q. 7. num. 9. & 10.*

48 Extende secundo, vt maximè procedat, quando appellans habet vnum tantum superiorem, puta Papam, quia tunc tenet appellatio non expresso iudice, ad quem, per ea, quæ dixi infra *q. 7. num. 11. & q. 9. num. 9.*

49 Extende † tertio, vt habeat locum, quando est appellatum ad iudicem competentem, *Luc. Pat. in pract. c. lib. 5. c. 1. num. 16. vers. addo & quartum*, vide infra *qu. 7. num. 9. et seqq. et num. 12.*

50 Aduerte, † quod licet nomen iudicis ad quem non sit exprimendum necessario in appellatione, tamen in rescripto commissionis debet certe, & nominatim exprimi, *Francb. in c. 57. oblatæ. not. 1. sub num. 1. de appell.*

Declara istam aduertentiam, vt habeat locum quando is, cui committitur, non habet nomen dignitatis ex aliquo tribunali, quia tunc debet nominatim exprimi; secus si haberet nomen dignitatis sui tribunalis, vtputa, Gubernator Vrbis, Auditor Cameræ, quia tunc sufficit exprimere nomen dignitatis, & ita seruatur; & quod appellans ad aliquod tribunal, non expresso nomine iudicis illius tribunalis, valide appellet, scribunt Gemin. & Franch. *in c. 3. Romana, §. cum autem, sub n. 1. & rursus Gemin. in §. cum vero, num. 1. de appell. in 6.*

51 Quinto debet continere sententiam, a qua appellatur, *Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gloss. coram vobis, sub num. 1. fol. 404. Francb. in rub. sub num. 3. versic. de forma, de appell. Rebuff. tract. de appel. in præfat. num. 30. to. 3. fol. 477. Nicel. tract. de concord. gloss. concor. 6. fall. 95. nu. 137. to. 18. fol. 197. & Lancell. tract. de attent. p. 2. c. 12. de attent. et innou. app. pend. limit. 50. prin. nu. 188. vers. quarta caussa, fol. 381. et probatur ex l. 1. §. fin. in vltim. verbis, ff. de appell. et relat. ibi, et a qua sententia.*

52 Declara istud quintum substantiale, vt non sit necessarium exprimere rem, super qua lata est sententia, dummodo alia demonstratione demonstretur, sententiam esse latam; quare cum dico, *appello a sententia, lata tali die per vos*, non est necesse, quod inferatur res, super qua est lata; & si dico rem, non est necesse, quod dicam diem: quod enim vna demonstratione demonstratur, amplius demonstrare non est necesse; vnde quomodocunque appareat, quod certa sententia est, satis est; *Bart. in l. 1. §. fin. num. 7. ibi. super tertio, ff. de appell. & relat.* quem recitius refert, & sequitur Franch. *in rubr. sub num. 4. vers. circa tertium, de appell.*

Infero ex ista declaratione, quod si ego in appellatione exprimo rem, super qua est lata sententia, quam dico esse latam die decimo huius mensis, & tamen fuerat lata die vndecimo appellatio nihilominus est valida, quia talis falsa demonstratio non vitiat appellationem, & error non nocet, *Franch. in rubr. num. 5. de appell. Rebuff. tract. de appell. art. vltim. glossa vna, num. 20. vers. effectus alius, tom. 3. fol. 536. et Ruginel. tract. de appell. §. 2. c. 4. n. 40. vers. hinc dicitur, fol. 147.*

Infero 2. quod si non exprimo diem, debeo exprimere rem, vel aliam demonstrationem, qua demonstretur sententia ex doctrina Bartoli supra relata.

53 Subdeclara eandem declarationem, vt quamuis non esset

esset necessarium inserere in appellatione rem, super qua lata est sententia, tamen expedit iustitiæ, si exprimatur, quia sunt aliquæ caussæ, in quibus non admittitur appellatio, puta in caussis non excedentibus valorem decem scutorum, & ideo iudex appellationis, quando sibi præsentatur appellatio, quę non contineret certam summam facit, quod appellans dicat in appellatione de quanta summa fuerit sententiatum, vt recenset Carauit. *super ritu.* 257.*sub num.*2. & aduertit Marches. *tract. de commiss. p.*1.*commiss.*2.*auocat.caus.c.*1.*sub nu.*7.*&* 8 *fol.*68. admonens, vt Referendarij faciant exprimi præcise certam summam in commissione.

54 Sexto debet continere petitionem Apostolorum, *Franch.in rubr.sub num.*3. *versic.de forma.de appell.* & eos esse petendos, & instanter secundum aliquos refert, sed dubitat Gloss.vltim. *in l.*1.*§.fin.ff. de appell. & relat.* & esse instanter, & instantissime petendos scribunt Luc. Pæt. *in pract.Cap. lib.*5.*c.*1.*num.*18.*vers.sexto requiritur, et Ruginell. tract.de appellat.in præfat. sub num.*21.*vers.schedula, & §.*2.*c.*4.*num.*56. Et hoc procedit etiam si sit appellatio extraiudicialis, vt retuli, & sequutus sum *infra q.*13. *art.*3.*num.*32.

Declara istud requisitum, vt petitio Apostolorum non sit necessaria in ipsa appellatione, quia possunt peti etiam post appellationem, vide infra *d. quæst.*13. *num.*24. *art.*3.

55 Formula appellationis ex substantialibus enarratis qualis sit, vide *in c.*31.*post appellationem,§.forma apostolorum,ibi. forma vero appellantis,* 2. *qu.*6. & apud eos, quos citat Ruginell.*tract.de appell.§.*2.*c.*4.*n.*1. & per extensum eam ponunt Luc.Pæt. *in pract.capitol.lib.*5.*c.*1. *n.*15.*vers. forma appellationis,* & latius Papien. *in pract. in forma appell. a sent.diffin. fol.*404.

56 Et nota vnum generale circa formam, & solemnia appellationis, quod interlocutoria, habens vim diffinitiuæ, æquiparatur quo ad omnia ipsi diffinitiuæ, *Franch. in c.*59.*vt debitus,q.*14.*sub num.*25.*de appell.* imo sententia, quæ habet vim diffinitiuæ, obtinet priuilegia, & effectus diffinitiuæ, *vt dixi supra l.*1.*c.*97.*sub num.*105. *vers.ratio, & sub num.*44.*vers.cupio.*

57 Vlterius debet in ipsa appellatione notari dies, qua interponitur appellatio, *Gail.& Ruginell.in locis infra citat.* vel, vt est stylus, debet notarius notare diem, qua porrigitur schedula, ad effectum vt appareat, an sit appellatum infra legitima tempora. Quinimo consultum est, vt notetur non solum dies, sed etiam hora diei appellationis ad hoc, vt rite cognoscatur, an decendium effluxum sit: quia prima dies appellationis non computatur tota, sed momentum, & hora, & punctus illius diei, qui ad decimum diem puncti referri debet, *Ang. Aret. in l.*1. *§.dies autem,n.*9 *ff.quan.appell.sit,&c. Felin.in c.*15.*quoad consultationem,concl.*4.*numer.*26.*de sent. & re iudic. Card. Alex.in c.*4.*personas,n.*2.*in fine, de appell.Gail. in pract. obseru.lib.*1.*obseru.*139.*sub n.*5.*& Ruginell. tract.de appell.§.*2.*c.*4.*nu.*14. *&* 15. & hoc de hora, & puncto est necessarium, quando appellatur vltima die, *Card. Alex. vbi supra,* seruatur de iure communi, secus de stylo Romanę Curię, de quo scripsi infra *q.*12.*n.*52.*&* 53.

Et aduerte, quod potest appellari quocunque die, etiã in die feriato in honorem Dei, *vt retuli, & sequutus sum infra q.*12. *num.*.

58 Postremo loco nota, quod appellatio iudicialis ab interlocutoria quoad solemnia, & appellatio extraiudicialis regulantur eodem modo, *Gemin.in c.*1 *et Franch. vterque nu.*1. *de appell. in* 6. & quæ sint ista solemnia ponunt ijdem Gemin. & Franch. *eod.c.*1. *vterque, n.*3.

QVÆSTIO V.

ARGVMENTVM.

Quæ personæ possint appellare, & quæ non possint appellare.

SVMMARIA.

Appellatio conceditur cuilibet grauato, numero 1. *& hæc est regula. — Procedit hæc regula in grauato, non in timente grauari, num.*2.

¶ *Extenditur I. & declaratur regula, vt possit quis esse grauatus etiamsi sententia sit iuste lata, num.*3.

*Extenditur II. etiamsi grauatus met tulisset sententiam grauantem, num.*4.

Extenditur III. vt procedat etiam in excommunicato, numero 5. *— Excommunicatus potest appellare iudicialiter, non extraiudicialiter, numer.*6. *— Excommunicatus non potest appellare in mere extraiudicialibus secus,&c. nu.*7. *— Excommunicatus potest impetrare iudicem, ibid. versic. subdeclara secundo. — Excommunicatus potest appellare etiam si sit actor originarius, ibid. vers. subextende primo. — Excommunicatus potest impetrare rescriptum, nulla etiam facta mentione de excommunicatione, numer.*8. *— Excommunicatus potest appellare in caussa propria, secus in caussa aliena, nu.*9. *— Omnia hæc dicta in excommunicato procedunt etiam in bannito, num.*9. *in fine.*

*Extenditur IV. vt possit appellare procurator, nu.*10. *— Sufficit mandatum generale, nu.*11. *— Tenetur appellare, nu.*12. *— An, et quando teneatur prosequi, appellationem, & quando possit prosequi, ibid. — Et quod teneatur denuntiare domino, numero* 13. *— An, et quando procurator in rem propriam, qualis est emptor, teneatur appellare, & prosequi, num.*14.*&* 15. *— An requiratur mandatum speciale, quando ex appellatione posset dominus pœnam incurrere, nu.*16. *— Non tenetur appellare, si dominus cesserit liti, numero* 17. *— Procurator ad contestandam litem potest appellare, num.*18. *— Si litem sit contestatus potest substituere ad appellandum, numero* 19. *— Procurator ad appellandum ab interlocutoria dicitur habere sufficiens mandatum in caussa principali, num.*20. *— Si omiserit appellare tenetur domino, num.*21. *— Quando debeat denuntiare domino, numero* 22. *— Et quando non teneatur appellare, ibidem, versic. declara secundo. — Procurator ad præsentandum, vel,&c. potest appellare, numer.*23. *— Quo nomine debeat appellare, num.* 24. *— Procurator reuocatus non potest appellare, num.*25. *— Restringitur secundo in procuratore non habente sufficiens mandatum, num.*25. *— Etiam si superueniret mandatum bonum, numer.*27. *— Adducitur casus, in quo procurator non dicitur habere mandatum sufficiens ad prosequendam appellationem, num.*28.

*Extenditur V. etiam in negotiorum gestore, n.*29.

*Extenditur VI. in quolibet gerente negotium alienum, num.*30.

*Extenditur VII. in fideiussore, num.*31. *— Declaratur in fideiussore contractus etiam si sit fideiussor de iudicatum soluendo, secus si sit fideiussor iudicij, num.*32.

*Extenditur VIII. in fideiussore venditoris, num.*33. *— Subextenditur vt possit appellare etiam emptor, nu.*34. *— Quando venditor non possit appellare, sed solum assistere, num.*35. *— A qua sententia possit venditor appellare, num.*36.

*Extenditur IX. in legatarijs, nu.*37. *— Subextenditur declarando, vt possint appellare infra decem dies a die scientiæ, numero* 38.

*Extenditur X. in domino quando eius procurator non appellat, num.*39.

*Extenditur XI. in tutoribus & curatoribus, num.*40.

*Extenditur XII. in gestore, num.*41.

Extenditur XIII. in patre pro filio, n.42.
Extenditur XIV. in quolibet extraneo pro condemnato, dummodo, &c. n.43.
Extenditur XV. in quolibet extraneo pro condemnato in caussa criminali, n.44. — Subextenditur primo etiã in clerico, n.45. — Secundo etiam quoad prosequendam appellationem, n.46. — Tertio, vt appellatio possit interponi nomine proprio, & nomine condemnati, nu.47. — Quarto in matre pro filio condemnato, tam in caussa criminali, quam in caussa ciuili, n.48. — Quinto in domino pro seruo, n.49. — Sexto in ipsomet seruo, nu.50. — Septimo in quolibet extraneo, siue condemnatio sit ad mortem, siue ad aliam speciẽ penę, n.51. — Etiamsi condemnatus renuntiasset appellationi, ib. — Restringitur primo eadem extensio decima quinta, quãdo condemnatus esset notorius delinquens, ib. — Ampliatur hęc restrictio etiamsi extraneus appellaret pro suo solo interesse. — Restringitur secũdo, vt procedat solũ quando condemnatus est in carcere, n.52.
Extenditur XVI. in Episcopo pro sua ciuitate, n.53.
Extenditur XVII. in Abbate pro monacho, n.54.
Extenditur XVIII. in Capitulo pro caussa Episcopi, n.55.
Extendiutur XIX. in quolibet domino pro suo subdito, num.56. — Et quo nomine possint appellare, ibid. — Declarantur istę extensiones in superiore habente aliquod interesse, num.57. — Et quale requiratur interesse, ibid.
Extenditur XX. in litisconsorte, n.58.
Extenditur XXI. in creditore, &c. n.59.
Extenditur XXII. in nominato, &c. n.60.
Extenditur XXIII. in muliere pro interesse suæ dotis, num.61.
Extenditur XXIV. in fratre pro fratre, n.62.
Extenditur XXV. in patre pro filio, & marito pro vxore, n.63. — Et an filius possit appellare pro patre, ibid. & n.64. — Et quo nomine filius appellet, nu.65.
Extenditur XXVI. in coniuncto pro coniuncto, n.66.
Extenditur XXVII. in amico, n.67.
Extenditur XXVIII. in quolibet, cuius intersit, n.68. — Subextenditur etiam si is in prima instantia non interuenerit, n.69. — Declaratur eadem extensio vt relinquatur arbitrio iudicis quando dicatur interesse, n.70.
Extenditur XXIX. in quolibet tertio pro suo interesse, n.71. & 72. — Subextenditur hæc extensio, vt possit appellare etiam propter quale præiudicium, n.73. — Restringitur hæc subextensio, vt non procedat in habente interesse ex spe, n.74.
Extenditur XXX. vt adimpetrandum iudicem admittatur etiam is, qui nullum habet mandatum, sub eod. nu.74.
Extenditur XXXI. vt repræsentatio appellationis, &c. possit fieri à quolibet, &c. sub eod. n.74.
¶ *Limitatur I. regula in eo, qui non detulit appellationi aduersarij, n.75. & seqq. — Declaratur primo hæc limitatio, vt sit vera quando appellatio erat legitima, nu.79. — Declaratur secundo in quibus casibus procedat, & in quibus non, nu.80.*
Limitatur II. in eo, qui renuntiauit appellationi, num.81.
Limitatur III. quando fuit reuocatum grauamen, nu.82.
Limitatur IV. in excommunicato, cum declaratione, n.83.
Limitatur V. in bannito, nu.84. — Extenditur hæc limitatio, vt procedat etiam in appellatione iudiciali in sex casibus, n.86. & seqq. Et quid de ista extensione in Rep. Lucensi, nu.87. & seqq. vbi omnino vide.
Limitatur VI. in vero contumace, sub n.91.
Limitatur VII. in confesso, sub eod. n.91.
Limitatur VIII. in confesso, & conuicto, sub n.91.
Limitatur IX. in notorio, n.91. in fine.
Limitatur X. in patre, & filio, n.92.
Limitatur XI. in patrono, & liberto, sub n.92.
Limitatur XII. in seruo, sub n.92.
Limitatur XIII. in omnibus personis, quæ prohibentur stare in iudicio, n.93.
Appellatio non conceditur non grauato, & hæc est regula, n.94. — Inferuntur plures casus, in quib. appellans non auditur eo, quod sua non interest, seu quia non est grauatus, n.95. et seqq.
¶ *Ampliatur I. declarando regulam, vt timens grauamen, sed nondum grauatus non appellet iudicialiter, n.101. — Subampliatur, vt procedat etiam de iure canonico, nu.102. — Inferuntur plures casus, in quibus appellatio ante latam sententiam non valet, n.103. et seqq. — Declarantur illationes, nu.109. — Restringitur primo ampliatio, vt nõ procedat in grauamine irreparabili, n.110. — Exemplificatur dupliciter hęc restrictio, nu.111. et seqq. — Restringitur secundo quando grauamen, quod timetur, trahit originem a grauamine illato, n.113. — Restringitur tertio in grauamine comminato per iudicem, n.114. — Restringitur quarto in extraiudicialib. n.115.*
Ampliatur II. vt propter solam suspicionem non possit appellari, num.116.
Ampliatur III. vt, reuocato grauamine, non appellet, numero 117. & 118.
¶ *Limitatur I. eadem regula, vt Signatura soleat committere caussam appellationis, etiam quod iudex reuocauerit grauamen, num.119.*
Limitatur II. in sententia, lata ad fauorem excommunicati agentis, quia potest quilibet tertius appellare, n.120.
Limitatur III. in sententijs criminalibus, num.121.
Mandati boni productio superueniens de stylo Rotæ validat processum, sub num.27. vers. prima, & versic. comprobatur secundo.
Ius superueniens ex caussa de præterito conualidat iudicium, sub num.27. vers. secunda.
Accusatus de vulnere, si, pendente iudicio, vulneratus moriatur, an possit condemnari de homicidio, sub nu.27. vers. comprobatur primo.
Puniri quis debet in eo, quo deliquit, n.76.
Delinquens in ecclesia non gaudet illius immunitate, nu.77.
Maritus, committens adulterium, non debet ali ex dote, nu.78.
Excommunicatio, & bannum habent similitudines, & dissimilitudines, n.84.
Excommunicatus potest petere, tenutam sibi acceptam restitui, & c. num.85.
Bannitus potest petere tenutam sibi acceptam restitui, num.85.
Appellatio datur propter grauamen, num.94. vers. ratio.

QVæstionem istam duobus explicabo articulis. Primo. *Omnis grauatus potest appellare.* Secundo. *Non grauatus non potest appellare.*

ARTICVLVS I.

1 Ad primum articulum: Constituo regulam, quod omnis oppressus, seu iniuste grauatus potest appellare, *c.3. omnis oppressus, 2.q.6. c.59. vt debitus, de appell. Spec. eod. titul. de appell. §.1. in princ. lib.2. fol.183. Ruginell. tract. de appell. §.2. c.1. ampl.12. n.118.* & quod condemnatus, & quilibet grauatus possit appellare, scribit Papien. *in pract. in form. appell. a sent. diffin. in glos. coram vobis, n.5. vers. quæritur quis possit, fol.404.*

2 Declara hanc regulam, vt procedat, prout sonant verba in eo, qui est grauatus, & sic ex caussa de præterito, non autem in eo, qui non est grauatus, sed timet grauari, & hoc in appellatione iudiciali, vt declaraui *art. seq. ampl. 1. n.101.* vbi videas.

3 Extende I. declarando eandem regulam, vt habeat locum non solum in eo, qui est grauatus sententia iudicis iniuste lata; sed etiam in eo, qui non est grauatus, considerato præsenti statu causæ, sed potest esse grauatus, considerato possibili futuro statu, quia adhuc poterit appellare; quare licet sententia iudicis secundum acta, & probata sit iustissima; tamen ex quo secundum facti veritatem, melius probandam, sicque, considerato possibili futuro statu causæ, grauat, potest appellare: vnde etiam a sententia iustissima licet appellare, vt retuli, & sequutus sum supra *q.3. art.1. sub num.1. vers. fuit etiam, & q. præced. nu.25. in fine.*

4 Extende II. eandem regulam, vt procedat etiam si is, qui appellat, tulisset illam sententiam, a qua appellat, vt pu-

puta ſi is ſucceſſerit illi, quem ipſe condemnauerat, quia adhuc ipſe poterit appellare a propria ſententia, Gloſſ in l.1.ff.de except.rei ven.quam citat.& ſequitur Franch.in c.6.ad hæc,col.vlt.quæſt.4.n.8.de appell.

5 Extende III. eandem regulam, vt procedat etiam in excommunicato,quia poteſt appellare,Spec.tit.de appell.§.1.num.1.lib.2.fol.183. Franch in rub.num.25.ibi, & tamen non dicitur.de appell.Rebuff.tract.de appel.in præfat.n.16.tom.3.fol.480.Contar.in l.vnica, in ratione dubitandi, n.4.C.ſi de momen.poſſ.fol.8.Greg.Tholoſ.tract. de appell.l.5.c.1.n.19.verſ.augetur.Ruginell.trac.de appel §.9.gl.2.ſub n.5.verſ.fran.autem.fol.298. & quod poſſit conſtituere procuratorem in cauſſa appellationis, & per ſe ipſum proſequi, ſcribit Innoc. in c.38. veniens, n.2.in princ. de teſtib. quem ibidem refert & ſequitur Anton.de Butr.n.7.verſ. oppono quod debuerat, & optime faciunt quæ ſcripſi lib. præced.c.9.n.1024.

6 Declara I.hanc extenſionem, vt ſit vera in appellatione iudiciali,quæ habet naturam defenſionis,quæ etiam diabolo non denegatur, & ideo neq; excommunicato,vti reo neceſſario, per ea quæ ſcripſi d.lib.præc.c.2.n.179.& c.9.nu.1024. Secus autem in extraiudiciali,quia non poteſt appellare extraiudicialiter, Abb.in c.51.bonæ memoriæ,n.10.differ.8.Franch,num.25.verſ.vndecimo licet Card.Alex.ſub nu.54.differ.2.& Dec.n.29.differ.8. de appel.Rebuff.vbi ſupra,& Greg.Tholoſ.tract.de appell.lib.1.c.11.n.13.differ.11.fol.91.& faciunt,quæ ſcripſi d.c.9.ſub n.1024.

Confirmatur hęc declaratio,dum dicitur non poſſe appellare extraiudicialiter, quia appellatio extraiudicialis habet vim conuentionis, vt ex Gail.& Abb.retuli, & ſequutus ſum in locis, remiſſiue citatis ſupra q.2.art.3.nu.46.differ.11.

Sed excommunicatus non poteſt conuenire,ſeu agere, teſtibus ijs,quos retuli, & ſequutus ſum libro præced. c.2.n.124.Ergo non poteſt appellare extraiudicialiter.

Subdeclara I.hanc declarationem, dum dicimus, quod excommunicatus non poteſt appellare extraiudicialiter, vt ſit vera in appellatione mere extraiudiciali quia tunc obſtabit exceptio excommunicationis; ſecus ſi appellatio non ſit mere extraiudicialis,puta ſi appelletur ab executore, volente prouidere de beneficio quia tunc excommunicatus poterit appellare, proſequi in iudicio; quare ſi executor aſſumit partes iudicis tunc appellatio ab eo eſſet iudicialis; quod ſi aſſumit partes meri executoris,tunc appellatio dicetur extraiudicialis,ſed non mere extraiudicialis,quia eſſet mixta; ex quo viue, iudicis confert, ſeu exequitur, cum fiat ab eo, habente iuriſdictionem, & participat de extraiudiciali, ex quo extraiudicialiter procedit: & ideo poteſt excommunicatus appellare, vt poſt Gemin.in cap.8.concertationi,in fi.nu.19.de appel.in 6.concludit Franch,in d.c.51.bonæ memoriæ,n.25.verſ. vndecimo licet, in fi.de appel.

Subdeclara II.vt non procedat quoad impètrationem iudicis, ſeu commiſſionis in Curia, quia cum huiuſmodi impetratio in Curia non ſit, niſi quædam diſtributio,valet commiſſio impetrata per excommunicatum, & per non habentem mandatum,& per quemcunque,Rot.deciſ.6.alias 175.commiſſio impetrata, de iudic.in nou.

An ſit neceſſaria ratificatio eius, pro quo impetrata eſt commiſſio ſine mandato, vide infra ſub n.74.verſ.declara,& verſ.contra.

Subextende I. eandem extenſionem ſic declaratam in appellatione iudiciali,vt procedat indiſtincte,etiamſi excommunicatus eſſet actor originarius, vt puta, quia poſtea ſit excommunicatus, quia nihilominus poterit appellare;& ratio eſt,quia appellatio, cum ſit neceſſaria,dicitur magis tendere ad defenſionem, quam ad impugnationem, Ang.Aret.in l.1,ſub n.3.ff.de appell.& relat.

8 Subextende II. eandem extenſionem ſic declaratam vt excommunicatus poſſit impetrare reſcriptum ſuper appellatione, etiam nulla facta mentione, de excommunicatione,Franch.in c.51.bonæ memoriæ, ſub n.25.verſ.11.licet exceptio.de appell.

9 Declara II. vt ſit vera in appellatione iudiciali,quã interponit in cauſſa propria, quia tunc poteſt appellare.

Secus ſi vellet appellare pro alia perſona, vti procurator,ſeu alius defenſor, quia etiamſi vellet appellare iudicialiter non poſſet,quia non habet legitimam perſonam ſtandi in iudicio,Vant.tractat.null.rubr.de nullit.ex defec.inhabil.ſeu mand.&c.n.136.& 132.& ſeq.tom.4.fol.403.& 404.in quibus loquitur etiam de ſeruo,monacho,de pupillo, de minore,& ſimilibus, & ita intelligas Lancell.tractat.de attent.par.2.cap.12.de attent.& innou.appellat.pend.limit.50.princ.n.14.& 15.tom.5.fol.378.dum ſcribit de nullitate appellationis, eo quod ſit interpoſita a perſona non legitima.

Subextende hæc omnia, quæ dixi de excommunicato,vt poſſint accommodari in bannito, vide infra lim.5.num.84.

10 Extende IV. vt poſſit appellare,procurator,qui habet mandatum. Spec.tit.de appell.§.1.ſub n.1.lib.2.fol.183.& quod ſufficiat mandatum generale ad lites, quia non requiritur mandatum ſpeciale, ſcribit Lancell. tract.de attent.par,2.cap.12.de attent.& innou.appell.pend.limit.50.n.32.& 33.tom.5.fol.378. appellatio enim eſt de proſecutione primæ inſtantiæ vt dixi infra n.12,verſ.ratio.Vnde licet procurator non habeat mandatum, niſi ſuper prima inſtantia,tamen poterit appellare.

11 Subextende I. vt ſufficiat generale mandatum, etiamſi procurator,appellando poſſet aliquo caſu facere incidere dominium in pęnam,Bero, conſil.114.circa n.9.& 10.verſ.2.reſpondeo, lib.3. quem refert & ſequitur Lancel,tract.de attent.d.limit.50,princip.n.33.& 34.

Declara hanc ſubextenſionem ex his, quæ ſcripſi infra ſub n.16.vbi vide.

12 Subextende II. vt non ſolum poſſit appellare, ſed teneatur appellare, Gloſſ.1. in l.vltim.ff. an per alium cauſ.appellat.&c. dicens, quod ita tenent omnes, * Spec.tit.de appell. §.1.ſub num.1.verſus finem,libr.2.fol.174. Salyc.in l.17.inuitus, n.6.oppoſ.9. C.de procur. Paul.de Caſtr.in l.4.ab executore, §.ſi procurator.in vltimis verbis,ff.de appell.Ang. Aret. in l.vlt.ſi procurator ſub nu.4. ff.an per al.cauſ.appell.&c.Io.de Ligu.tract.de cenſ.eccleſ.§.14.n.28.tom.14.fol.318.Rebuff.tract. de appell.art.1.gloſ.2.nu.1.tom.3.fol.484.Io.Ferrar.eod.tract.lib.2.c.1.n.112.tom.5.fol.67.Bero,conſ.114.circa.n.9.verſ.ſecũdo reſpondeo,lib.3.et Greg.Toloſ.tract. de appell.lib.5.c.1.nu.13.verſ.quæritur in fine.

Ratio eſt,quia appellationis interpoſitio eſt de proſecutione primæ inſtantiæ, Paul.de Caſtr.in l.4.ab executore, §.ſi procurator.n.2.ff.de appell.& relat.& in d.l.inuitus,n.4.verſ.nota ergo.C.de procur.& Ang. Aret. in loco ſupra proxime citato, & quod appellatio ſit de proceſſu primæ inſtantiæ,oſtendi infra q.18.ſub n.2.

Amplia hanc ſubextenſionem vt non ſolum teneatur appellare, ſed teneatur etiam proſequi appellationem, Placent.gloſſator antiquus, quẽ eiuſque rationes referunt Gloſſ.in dict.leg.17.inuitus,in verbo extendere,& latius Salyc.d.n.6.oppoſ.9. & opinionem hanc Placentini ſequitur Io. de Anan.pro vera, vt recenſet Ang. Aret. in d.l.vlt.ſi procur.ſub n.4.ff.an per al.cauſ.appell.&c.

Contra hanc ampliationem; quod enim procurator teneatur appellare,ſed non proſequi appellationem:ſcribunt Spec. Paul.de Caſtr.Io. de Lign. Rebuff.Io. Ferrar.Bero & Greg.Toloſ.in locis citatis hic ſupra n.12.& Gloſſ.in d.verbo extendere, in fine, & Gloſſ.1.in l.vlt.ff.an per alium cauſ.appell.&c.& eſſe cõmunẽ * teſtantur & ſequũtur Salyc.& Ang.Aret.in locis,citatis hic in ampliatione;licet Aret. faciat poſtea nonnullas concluſiones: & quod non

non cogatur inuitus prosequi appellationem, scribit Gemin. *in c.1.§.post hoc, sub num.12. vers. quæro an procurator, de appell. in 6.*

Retenta hac opinione contraria, quæ est communis.

Extende eam, vt non solum non teneatur prosequi, sed non possit prosequi etiamsi velit, *secundum ea, quæ scribunt Bal. in d.l. inuitus, quæst.3.nu.6.in fine*, dicens, quòd si procurator non habet mandatum generale, sed speciale, & discretiuum in vna caussa, non potest exercere caussam appellationis, & ibidem Salyc. *sub num.10.* dicens ex distinctione domini sui, quòd, si vult admitti virtute primi mandati, non potest, quia illud est finitum, & Paul. de Castr. *sub n.5. vers. qualiter autem, C.de procur.* Et hoc est, quod sentit idem Castrens. *in l.4. ab executore, §.si procurator. in vltimis verbis, ff. de appellat.* dicendo, quod tenetur appellare, licet prosequi non teneatur, vel non possit, & apertissime Io.Ferrar. *tract. de appell. lib.2.c.1.n.113. tom.5.fol.68.* & quod prosecutio appellationis non sit de appendìtijs primæ instantiæ, & procurator constitutus in vna caussa, lata sententia desinat esse procurator, tenuit Rot. de qua Mohed. *decis.6. alias 126. fuit dubitatum sub n.1. & 2. de procur.*

Contrariam opinionem; quod enim possit prosequi, si velit: tenent Spec. *tit. de appell. §.1. sub num.2. vers. breuiter, lib.2.fol.184. Gloss. vlt. in l.si. ff. an per alium, &c. secundum Salyc. supra citatum*, & aperte Gemin. *in c.1.§.post hoc, num.12. vers. quæro an procurator. de appellat. in 6.* dicens, quod procurator caussæ principalis potest virtute primi mandati prosequi caussam appellationis.

Non recedas ab extensione.

Restringe nunc eandem contrariam communem opinionem, vt non sit vera in sequentibus quinque casibus, in quibus tenetur prosequi appellationem.

Primus casus est in appellatione ab interlocutoria, quia procurator tenetur ab interlocutoria, non solum appellare, sed etiam prosequi appellationem, *Bald. in l.17. inuitus, n.6. vers. tertio quæritur. Salyc. nu.9. C.de procur. & Ang. Aret. in l.vlt. sub nu.5. in quinto, & vltimo casu, ff. an per al. caus. appell. &c. Io.Ferrar. tract. de appell. lib.2.c.1.n.114. tom.5.fol.68.* & tenent communiter * omnes.

Intellige cum grano salis, dummodo caussa appellationis non sit tractanda in aliquo loco adeo remoto, vt procurator ad illum accedere non possit, quin dimittat sua negotia & familiam, *Salyc. Ang. Aret. & Io.Ferrar. in locis hic supra proxime citatis.*

Secundus casus est, quando procurator fuit constitutus generaliter ad agendum, petendum & defendendum, &c. quia isto casu procurator potest prosequi appellationem etiam a diffinitiua sententia, *Bal. in d.l. inuitus, qu.3.nu.6. versus finem:* seu ad lites præsentes, vel futuros, *vt loquuntur ibidem Paul. de Castr. sub n.5. & Ang. Aret. in l. vlt. sub n.3. ibi adde tertium, ff. an per al. caus. app. &c.*

Tertius casus erit, quando procurator est generalis, constitutus ad negotia, quia tunc poterit exercere iudicia præsentia, & futura, quousq; durat mandatum, & ideo tenetur prosequi appellationem, *Gloss.1. in prima solutione in l.vlt. ff. an per al. causs. appell. &c.* quam ibidem refert & sequitur Ang. Aret. *nu.3.* & Greg. Tolos. *tract. de appell. lib.5.c.1.n.13. vers. quæritur, in fine.*

Quartus casus est, quando procurator habet speciale mandatum ad caussam appellationis; quia tunc sine dubio tenetur eam prosequi, si mandatum acceptauit, *Gloss.1. in secunda solutione, in l.vlt. ff. an per al. causs. appell. &c.* quam ibidem refert & sequitur Ang. Aret. *sub nu.3.* & iste casus non habet difficultatem.

Imò tenetur non solum ad primam, sed etiam ad secundam prosecutionem, *vt per Salyc. in l.17. inuitus, sub n.12. C.de procur.* nam sicut tenetur non solum semel, sed bis appellare, *vt ex Bald. & Io.Ferrar. retuli, & sequutus sum infra sub n.24. sub extens.9.* ita etiam tenetur prosequi.

Quintus casus est, quando procurator sua culpa succubuit, quia tunc se ipsum adstrinxit ad culpam purgandam quòd non potest fieri, nisi per prosecutionem appellationis, *Bal. in d.l. inuitus, nu.7. vers.4. quæritur, C.de procur. & Io.Ferrar. tract. de appell. lib.2.c.1.n.115. tom.5.fol.68.*

Tempera etiam duobus casibus extensionem, positam hic supra, in qua dixi, quod procurator non potest prosequi appellationem, etiamsi velit eam prosequi.

Primus casus, in quo procurator potest admitti ad prosequendam caussam appellationis, & sic contra extensionem, positam supra, est in procuratore rei, qui, licet non habeat mandatum ad caussam appellationis, tamen, præstita legitima satisdatione, potest admitti, *Salyc. in l.17. inuitus, sub n.10. C.de procur. & Ang. Aret. in l.vlt. sub n.5. ibi, quinto & vltimo casu, ff. an per al. caus. appell. &c.*

Secundus casus est in procuratore actoris, qui, si sit coniuncta persona, admittitur ad prosequendam caussam appellationis cum cautione de rato, licet non habeat mandatum ad caussam appellationis, *Salyc & Ang. Aret. in locis supra proxime citatis.*

Quod si non sit coniuncta persona, non potest admitti sine nouo mandato, *Salyc. vbi supra.*

13 Declara I. nunc eandem communem opinionem, retentam contra ampliationem, vt licet procurator non teneatur prosequi appellationem, tamen in illis casibus, in quibus non tenetur prosequi; tenetur denunciare domino, appellationem fuisse interpositam, *c.penult. de procur. & l.17. inuitus, C.eod. Spec. tit. de appell. §.1. sub num.2. vers. breuiter, lib.2.fol.184.* & facit secunda sub declaratio, quam habes *num. seq. in fin.*

14 Declara II. vt procurator in rem propriam ex caussa onerosa, qui potest habere regressum contra suum auctorem, teneatur appellare, & exercere appellationem, qualis est emptor, quem teneri ad exercendum appellationem scribunt Spec. *titul. de appell. §.1.num.8. vers. sed nunquid. Decis. consil.74. diligenter pro viribus, num.2. vers. tertio hoc debet*, dicens, quod venditor non tenetur de euictione, nisi emtor appellauerit, & prosequutus fuerit appellationem, & Franch. Marc. *decis.587. quæritur an emtor*, qui sentiunt, quod teneatur etiam prosequi, nisi excusetur propter paupertatem.

Contrariam opinionem: quod enim emtor non teneatur appellare: testantur, & sequuntur communem * esse opinionem Ruin. *cons.84. quæritur, num.2. in fin. vers. sed præmissis, lib.5. & Addit. ad Dec. d.cons.74. in litera c. in verbo appellare.*

Retenta si vis declaratione.

Subdeclara I. restringendo eam, vt non sit vera quando emtor habet malam caussam, vel dubiam, quia tunc non tenetur appellare, *Natt. consil.208. viso themate, sub num.1. lib.1.* & in his terminis loquitur Ruin. *vbi supra*, quando scilicet est dubius de iniustitia sententiæ.

Subdeclara II. restringendo, vt non procedat, quando emtor denunciat venditori sententiam latam, vt possit appellare; quia tunc emtor ex ista denunciatione exoneratur ab onere appellandi, *Natt. consil.208.n.2.*

15 Subdeclara III. restringendo, vt non procedat, quando sententia fuit lata, præsente venditore, quia tunc emtor non tenetur appellare, *Apostill. ad Spec. tit. de appell. §.1. in princ. n.8. vers. sed nunquid, Natt. d.consil.208. num.2.*

Amplia has subdeclarationes, vt non solum non teneatur appellare, sed caute agat, si non appellet, quia si appellasset, & casus esset dubius, teneretur etiam prosequi, quia, appellando, declarasset suo iudicio sententiam latam esse iniustam, *Natt. d.consil.208. viso themate, ibi, & laudo*, & in tantum tenetur prosequi, si appellauit, vt si non prosequatur, vel appellationi renunciauerit, non poterit agere de euictione contra venditorem, quia emtor,

appellando; fateri videtur, sententiam esse iniustam, & iniuriosam, & ideo sua confessio præiudicat, si non prosequitur, & non tenetur isto casu venditor de euictione, *Ruin.cons.84.quæritur vtrum,sub n.3.lib.5.*

Confirmatur hæc ampliatio, quia emptor in casu, quo tenetur appellare, tenetur etiam appellationem, prosequi, *vt scribit Ang.Aret.in l.vlt.sub n.5.ibi, secundo casu, ff.an per al.caus.appell.&c.*

16 Declara IV. vt non teneatur appellare, nisi habeat mandatum speciale, quando ex procuratoris appellatione posset dominus incidere in pœnam, *Rebuff.tract.de appell.art.1.gloss.2.n.2.tom.3.fol.484.* nam requiritur mandatum speciale, *vt ex Contar.retuli, & sequutus sum infra q.17.limit.6.n.4.num.16.* & adde quæ scripsi supra *lib.1.c.101.sub nu.38.* vbi dixi, sub generali mandato non comprehendi ea, quæ sunt contra factum domini, &c.

Tempera hanc declarationem, dux dixi, quod requiritur speciale mandatum, vt hoc si verum in casu, quo appellanti esset simpliciter prohibita appellatio sub certa pœna, & sic eo ipso solo, quòd appellat, incurreret pœnam: quia tunc procurator non potest appellare, sine speciali mandato; secus est, quando pœna non esset simpliciter imposita propter appellationem, sed esset imposita propter appellationem cum succumbentia, id est, non propter appellationem, sed propter succumbentiam in caussa appellationis, qualis est pęna condemnationis expensarum contra succumbentem, quia isto casu procurator, potest appellare, sine speciali mandato, & facere, appellando, vt dominus incurrat eiusmodi pœnam, alias procurator nunquam posset appellare sine speciali mandato, per ea, quæ considerat *Ber o.consil.114. circa, num.10.vers.nec obstat lib.3.* & ita procedit, quod scripsi *supra n.11.*

17 Declara VI. vt non teneatur appellare, si dominus cesserit liti, *Rebuff.tract. de appell.art.1.glo.2.num.6. tom.3. fol.484.* imò non admittitur appellatio, *Cassad.decis.2.nota quod,num.1.& 8.de appell.*

18 Subextende III. eandem quartam extensionem, vt habens mandatum ad constandam litem possit appellare, quia dicitur habere sufficiens mandatum, *Franch.in cap.64.Nicolao.nu.16.vers.nono quæritur, & Cardinal. Alex.n.11.vers.sed nunquid datus, de appell.*

19 Subextende IV. vt si procurator litem contestatus fuerit, possit alium procuratorem constituere ad appellandum, *Spec.tit.de appell.§.1.sub n.1.in fi.lib.2.f.184. Io. & Ferrar. trac.de appell.li.2.c.1.n.118. in vltimis verbis tom. 5.fol.68.* non tamen ad prosequendum, Achill. de Crass. *dec.4.alias 230.n.3.de appell.*

20 Subextende V. vt procurator, missus cum simplici mandato ad Curiam ad expediendam caussam appellationis interpositam ab aliqua interlocutoria, dicatur habere sufficiens mandatum etiam ad ipsam caussam principalem, *Franc.in d.cap.64. Nicolao, n.10.vers.sexto quæritur,de appell.*

Intellige hanc subextensionem, nisi appellatus tempore appellationis petierit, quod etiam super caussa principali veniat instructus, quia isto casu debet habere sufficiens mandatum etiam ad caussam principalẽ. *Franch. vbi supra,& Card.Alex.eod.cap.64.Nicolao, sub n.7.vers. habetis secundo,ibi.& ideo ex prædictis,de appell.*

21 Subextende VI. vt in tantum possit procurator appellare; vt, si omiserit appellare; teneatur domino actione mandati, *lib.32.liberto, §.fin.de neg.gest.Spec.d.tit. de appell.§.1.n.2.vers.breuiter*, nam dominus potest agere ad interesse contra procuratorem, qui non appellauit, vt declaraui *infra q.12.n.124.* vbi videas.

22 Declara I. restringendo eandem subextensionem, vt non procedat quando procurator laboraret inopia, quæ ipsum excusaret, quia tunc non tenetur appellare, *Gloss. in l.17.inuitus, in verbo, extendere,& Salyc.n.6.oppos.9.C. de procur.*

Subdeclara, vt licet procurator ex aliqua iusta caussa impeditus, puta metu, inopia, vel ignorantia, non teneatur appellare, tamen tenetur denuntiare domino, siue dominus hoc ignoret, siue non, ad effectum vt dominus possit appellare, si voluerit, *Spec.d.tit.de appell.§.1. nu.2. vers.breuiter.*

Declara II. restringendo, vt non procedat, quando procurator iuste succubuit, quia debet bonam fidem agnoscere, & in dubio præsumitur iuste succubuisse; ideo in dubio non tenetur appellare, quia sententia in dubio præsumitur iusta, *Alex.in l.17.inuitus, not.2. numer.4. C.de procur.Io. Ferrar.tract. de appell.lib.2.c.1. sub n.112. ibi.a qua tamẽ necessitate.tom.5.fol.67.& Natt.cons. 208. visso themate, sub n. 1. lib. 1.* & certe hæc opinio seruatur apud nos, quia nunquam vidi actum contra procuratorẽ eo, quod omiserit appellare; sed vtinam omitterent appellare: propter bonam fidẽ, & non appellarent propter malam; loquor de ijs, qui potius pecuniæ, quam conscientiæ seruiunt: adsunt enim multi timoratæ conscientiæ.

23 Subextende VII. vt possit appellare etiam procurator constitutus ad præsentandum aliquem Episcopo ad aliquod officium, vel ad recipiendum pro aliquo inuestituram de aliquo beneficio, vel ad petendum illi prouideri de aliquo beneficio, *Spec.tit.de appell.§.1.n.4.vers.procurator lib.2.fol.184.*

24 Subextende VIII. declarando, vt procurator appellans debeat appellare procuratorio nomine, *Franch.in rubr.nu.4.vers.circa primum, de appell.& ruginell.tract.de appell.§.2.cap.4.n.23.vers.procurator*, & sufficit quòd dicat, appello, quia intelligitur appellasse procuratorio nomine, *Bar.in l.1.§.fin.sub nu.5.ff.de appell. & relat.& Franch.vbi supra.* Sed si sit effectus dominus litis, tunc potest appellare nomine proprio, *Franch.vbi sup.* quia vt dicit Bar *in l.1.§.fi.n.5.de appell.& relat.* cum in eum feratur sentẽtia debet posse proprio nomine appellare, & ita intelligas Anch.*in cap.9.appellatio, sub n.1.de appell.in 6.* dum scribit, quod potest appellare tam nomine domini, quam nomine proprio.

Subextende IX. vt procurator, constitutus ad agendũ, defendendum, & appellandum, videatur constitutus ad appellandum non solum a prima sententia, sed etiam a secunda, *Bald.in l 17.inuitus, in fine sub num.8.vers.vlterius quæritur, C.de procur.Io.Ferrar.tract.de appell.lib.2.c.1.sub n.113.ibi. vnde est quod si procurator.tom.5.fol.68.& Rot. diuers.dec.867.Romanæ hæreditatis, sub n.2.& 3.p.3.lib.3.*

25 Restringe I. eandem quartam extensionem, vt non procedat in procuratore reuocato, quia is nulliter appellat, *Lanc.tract.de attent.par.2.cap.12.limit.50.princ.n. 20.fol.378.*

26 Restringe II. vt non procedat, quando procurator nõ haberet sufficiens mandatum, vt puta, quia esset procurator constitutus ad audiendum sententiam; is enim appellare non posset, *Franch.in cap.64.Nicolao.nu.15.vers. 8.quærit, & Card. Alex.n.10.vers.sed nunquid procurator. de appell.*

27 Amplia I. hanc restrictionem, vt procedat etiãsi postmodum haberet aliud mandatum sufficiens, quia adhuc appellatio, per eum prius interposita, non valeret secundum communiorem * opin. quam sequuta est Rota, *vt refert. Achil.de Grass.decis.10.alias 236.appellatio procuratoris, de appel fol.108.* quam refert, & sequitur Lancel.*d. lim.50.princ.n.21.& 22.fol.378.* dicens, quod propterea talis appellatio non caussaret attentata.

Ratio est quia personæ habilitas, requisita tempore actus, non sufficit, quod interueniat postea, vide sup.*lib. 1.cap.101.n.32.in fine.*

Confirmatur hæc ampliatio; quia executio sententiæ, aduer-

aduersus quam sit petita, & obtenta restitutio in integrum ad appellandum non reuocatur vti attentata, quare licet quis possessionem cœperit, postquam eius aduersarius obtinuit, committi caussam restitutionis ad appellandum, & postquam citauit formaliter ad dicendum contra huiusmodi commissionem; nihilominus, si iste citatus recesserit ad partes cum executoria, vigore cuius habuerit possessionem; & deinde aduersarius restituatur ad appellandum: possessio cœpta non reuocatur per viam attentati, *Rot. decis. 92. alias 446. si lata, sub num. 1. et in fine, de appell. in nou. et Lanc. d. limit. 50. princ. num. 23. fol. 378.*

Ratio confirmationis est, quia ius acquisitum mediante re iudicata, non suspenditur.

Hec tamen confirmatio, seu Rotæ decisio non est tuta, quia contrarium tenuit Rot. *decis. 51. alias 379. si committatur, eod. tit. in nou.* quam decis. esse in obseruantia testatur Cassad. *decis. 1. vt lite penden.*

Contra istam ampliationem possunt adduci multę oppositiones.

Prima oppositio, quia de stylo Rotæ superueniens productio boni mandati solet validare processum antea cum eiusmodi procuratore factum, *Lancell. d. limit. 50. sub num. 23. fol. 378.*

Secunda (& hæc comprobatur multipliciter) quia ius superueniens ex caussa de præterito conualidat iudicium præsens inchoatum, *Bart. in l. 9. si Titius, numero secundo, ff. de verbor. obligat. Alex. consil. 177. viso themate, numero 12. colum. penultim. in fine, libro 2.* vbi, sequendo Ioannem de Imola, iudicium non legitime cœptum, ex quo non erat adita hæreditas, conualidatur per aditionem hæreditatis, *Caputaqu. decision. 181. conductor, numero 2. par. 1.* dicens, quod conductor, si pendente lite super caducitate cessat in solutione pensionis, incurrit caducitatem, *et decis. 118. seu 2. iudicium, par. 2. fusius Capic. decis. 16. in caussa venerabilis, sub num. 6. et Capell. Tolos. decis. 30.* & facit, quod scripsi sup. *libro 1. c. 50. sub num. 24. vers. in omni genere.*

Comprobatur primo ista oppositio, quia si quis est accusatus, seu inquisitus de vulnere, & pendente processu vulneris, sequitur mors vulnerati, disputant Alberic. de Ros. *tract. de statut. p. 2. quæst. 46. numero 5. & seq. tom. 2. fol. 36. Bald. in l. non quemadmodum, versic. in gloss. vero, ff. de iud. fol. 249. Ang. tract. de malef. in verbo, vna alia percus. sub num. 2. Boss. tract. crimin. titu. de inquisit. nu. 108. et Farinac. in qq. crimin. lib. 1. titu. de inquisit. q. 1. num. 70. et sequent.* an ex eadem instantia possit sequi condemnatio de homicidio.

Comprobatur secundo, quia licet sit actum cum asserto procuratore, & sententia sit lata, non constito de mandato, tamen, si extabat in rerum natura mandatum sufficiens, licet non productum, & de illo constet etiam post sententiam, sustinetur sententia, *Rot. decis. 19. alias 248. de procur. in antiq. Vant. tract. nullit. rubr. de nullit. ex defec. inhabil. seu mand. &c. nu. 116. & 117. tom. 4. fol. 403. Mohed. decis. 7. alias 204. coram, de procur. Rot. diuers. decis. 871. Vrbeuetana, in fine, et decis. 1503. idem in Gerunden. p. 3. libro tertio, Crescen. decis. 1. alias 18. tres, numero 4. de sent. & re iud. Marcb. tract. de commiss. p. 2. de commiss. sanat. null. c. 2. num. 8. & 9. fol. 340. in 2. impress.* & quod ita seruet Rota, testatur addit. ad Rot. *decis. 7. alias 145. si procurator. de procur. in nou.* & ideo hic in Curia seruatur praxis, vt procuratores, seu principales, protestantes neminem audiri, nisi docto de legitimo mandato, addant illa verba, *ita quod per ratificationem gesta conualidari nequeant*, quia stante eiusmodi protestatione sententia esset nulla, quamuis postea appareret de mandato, *vt sequitur Marcb. sub d. num. 9. fol. 340.*

In simili licet, quis processerit per audientiam contra dictarum, non docto prius de absentia aduersarij, neque decreto processu per contradictas, tamen sustinetur processus, si postea doceatur, quod aduersarius tunc temporis fuit absens, *Rot. diuers. decis. 871. Vrbeuetana, part. 3. lib. 3.*

Comprobatur tertio ex *l. 9. si rem alienam, §. fi. ff. de pignor. act.* vbi agens pignoratitia actione antequam soluat debitum, male agit, sed si offerat solutionem, pendente iudicio, conualidatur illud iudicium.

Comprobatur quarto, quia venditio rei alienæ confirmatur, si venditor succedat domino ipsius rei, vel aliter ad eum postea perueniat dominium ipsius rei, *Fab. de Mont. tract. de empt. & vendit. q. 4. princ. sub nu. 9. tom. 6. p. 1. fol. 45.*

Comprobatur quinto, quia si ego debeo tibi centum sub conditione, si Rex Romam venerit, & tu agis antequam Rex veniat, & pendente iudicio, Rex venit, possum condemnari ex eod. processu, *Bal. in d. l. non quemadmodum, vers. in ea gl. ff. de iud.*

Quid dicendum? Nam hæc secunda oppositio, seu regula tot modis comprobata, habet multas limitationes, quas ponunt Poma. *in addit. ad Bart. in d. l. 9. si Titius sub num. 2. in verbo, pendente iudicio, & in ead. l. Ias. col. vltim. sub nu. 4. ff. de verb. oblig. & Gabr. in concl. lib. 2. tit. de iudic. conclus. 3.* & de ista materia, an & quando ius superueniens possit allegari, agitur in *c. 3. abbate sane, de sent. & re iud. in 6.* & bene materiam declarat Abb. *in c. vlt. sub nu. 11. vt lit. pend. et adde Rot. diu. decis. 47. dubitaui, nu. 17. p. 2.* & de superuenientia iuris ad validandum, quod non suffragetur post motam litem super inualiditate, Melch. Palaez. *tract. maior. q. vltim. in fin. num. 21. tom. 10. part. 1. fol. vltimo.*

Non discedas ab ampliatione.

Ad adducta contra eam in prima oppositione, & in secunda comprobatione secundæ oppositionis habes responsionem, *q. seq. sub num. 24. versic. oppositioni, & versic. hæc.*

Amplia II. etiam si procurator, dum appellat, esset vere, & cum sufficienti mandato constitutus procurator, sed mandatum nondum habuisset, quia appellatio esset adhuc nulla.

Moueor primo, quia in simili licet iurisdictio delegantis sit radicata, quando delegat, vtputa, quia sit electus, sed nondum habeat exercitium, & ideo delegatio confirmetur per superuenientiam integrę iurisdictionis, tamen hæc confirmatio validat delegationem factam, sed non processum, factum a delegato. *Felyn. in c. 16. cum ex offici, num. 35. concl. 8. de præscript.*

Moueor secundo, quia licet quis a principio, quo incipit procedere, habeat iurisdictionem delegatam, sed nondum receperit literas delegationis, sicque licet data præcesserit processum, tamen præsentatio sequens non validat processum, *Felyn. vbi supra eod. n. 35. ibi amplia hoc.* & quod potestas delegata non acquiratur, nisi scienti, & consentienti, & ideoquis exequi non possit mandatum, nisi prius receperit literas suæ potestatis, scribit Bellarm. *dec. 110. præsumitur, n. 11. in fi. et n. 12. & 13.* & quod iudex antequam procedat ad aliquem actum debeat esse certus de sua iurisdictione, alias ille actus sit nullus, refert, & sequitur Caputaq. *dec. 114. seu 3. iudex p. 2.*

Moueor tertio, quia procurator, qui non est certus de mandato, non potuit appellare, vti procurator, & cum non appellauerit vti procurator, appellatio non tenet, *per ea quæ in aliis terminis tenuit Rota, vt per Mohed. decis. 5. alias 101. fratres, de procur.*

Non obstat, quod Rot. quam sequitur Lanc. *tract. de attent. p. 2. c. 12. limit. 50. princ. n. 30. fol. 370.* voluerit, vt nihilominus is, pro quo appellauerat procurator, qui nec receperat mandatum, neque illius habuerat verisimili-

ter notitiam, audiretur, & si constaret de illius bono iure, impediretur executio, alias secus.

Quia resp. quod Rot. ex quadam præeminentia vult gustare ius sententiæ priusquam exequatur.

Restringe III. vt procurator missus ad Curiam ad impetrandum iudicem in partibus, vel ad contradicendum impetrationi alterius partis, non dicatur habere mandatum sufficiens ad prosequendam appellationem in Curia Rom. & ideo appellans reputaretur contumax, & veniret condemnandus in expensis, si caussa esset tractanda in Curia Rom. *Franch. in capit. 62. Nicolao, sub num. 2. not. 3. & numer. 8. & vers. quarto quæritur. & Card. Alexand. sub numer. septimo, versicul. habetis secunda ibi, & ideo ex prædictis, de appellat.* secus si caussa esset tractanda in partibus, quia haberet sufficiens mandatum, *Franch. d. cap. Nicolao, sub nu. quinto versic. aliquando & quarto, & Card. Alexand. sub num. 7. ibi, vbi autem caussa non est in Curia.*

Restringe IV. vt non procedat in caussis executiuis, nisi habeat mandatum specificum, & indiuiduum ad appellandum ab executione: non enim sufficit mandatum ad lites, & caussa, etiamsi mandatum dicat, quod possit appellare ab omni sententia diffinitiua, vel interlocutoria: & ratio est, quia appellans, & succumbens in caussa appellationis executionis cadit in pœnam, quinquaginta librarum agenti: quare cum possibile sit, vt possit talis procurator appellans ab executione facere cadere dominium prædictam pœnam, si succumbat; ideo necesse est habere speciale mandatum, *Angel. Aret. in l. 4. ab executore sub vers. vnum tamen, numer. 9. ff. de appel. & relat.* dicens quod hoc est perpetuo menti tenendum, & quod ipse illo anno habuit in facto, & obtinuit, *Soc. consil. 120. cum in præsenti num. 7. lib. 1. Decis. in cap. 43. nouit. sub nu. 15. ibi secundo quod si alieno nomine, & num. 16. de appellat. & Rol. à Vall. consil. 43. de duobus, num. 11. vers. quibus non obstantibus, lib. 1. & consil. 26. circa principalem, num. 24. lib. 2.* qui alios allegant, & est opinio communi, * quia semper requiritur mandatum speciale, quando ex procuratoris appellatione posset dominus incidere in pœnam, *vt dixi supra n. 16.* Vnde procurator non potest iurare de calumnia sine speciali mandato, quia non obligaret dominum, *Bar. in l. 13. qui bona fide. §. si alieno. nu. 4. & 5. ff. de damn. infec.* & est generale, vt procurator non possit sine mandato speciali facere id, per quod dominus, incidit in pœnam.

Contraria opinio; quidquid duxerit communi opinio; seruatur in praxi.

Confirmatur primo hæc contraria opinio, quia illa pœna contra appellantem ab executione non est in vsu iuxta ea, quæ scripsi *infra quæst. 17. limit.* Vnde cessante pœna, fuit fundamentum communis opinionis.

Confirmatur secundo, quia secundum Doctores citatos in restrictione, illa pœna habet locum, si procurator succumberet in caussa appellationi; sed pœna, quæ non oritur immediate ex appellatione, sed ex succumbentia in caussa appellationis, non operatur, vt requiratur mandatum speciale, iuxta ea, quæ, loquendo de pœna expensarum, scripsit *supra sub numer. 16. vers. tempera.* Ergo &c.

Confirmatur tertio, quia esto quod in mandato esset expressum, quod procurator posset appellare ab executione, & quod procurator appellaret, & succumberet; tamen principalis non incideret in pœnam, quia illud mandatum intelligitur secundum terminos iuris, vt possit appellare ab excessu executionis; quo casu non est tractandum de pœna, *Decius in d. capitul. nouit n. 16. vers. fin.* Ergo frustra ad hunc effectum requiritur mandatum speciale.

Firmata hanc opinione communi.

Amplia eam, vt procedat etiam in appellatione ab immissione in possessionem ex remedio *leg. finem, Codic. de edict. diu. Adrian. tollend.* quia, cum pœna imposita contra appellantem, in casu dictæ legis non sit in vsu, cessat ratio exigendi mandatum speciale in procuratore appellante, quicquid in contrarium scripserit Roland. à Vall. *dict. consil. 26. n. 24. lib. 2.*

Retenta tamen gratia disputandi; non tamen consulendi, aut iudicandi restrictione.

Declara eam, vt possit habere locum in re iudicata, à cuius executione est prohibita, etiam appellatio deuolutiua: Secus est in executione instrumentorum, habentium executionem paratam, in quibus est prohibita soluta solum appellatio suspensiua, & non deuolutiua, *iuxta ea, quæ latius declaraui, infra quæstion. 17. limit.* ... multi enim sunt casus etiam in iure, in quibus statim fit executio, & tamen in eis non est interdicta appellatio, *Contar. in l. vnica, in quinta ratione decidendi. numero 9. vers. verum. C. si de momen. poss.* Quare quod generaliter Rol. à Vall. *in d. consil. 43. numer. 11. libr. 1.* scribit in caussis executiuis, indiget hac declaratione, etiamsi daremus restrictionem esse veram: nam l. 5. *ab executione. C. quor. appellat. non recip.* quæ imponit præfatam pœnam procuratoribus appellantibus loquitur quando appellatur ab executione sententiæ diffinitiuæ, quia tunc est quid imputetur appellanti, quare non appellauit à sententia, quæ ratio cessat cum appellatur a executione instrumenti, *Paul. de Castr. in dict. leg. ab executione, sub numero quarto.*

29 Extende Quinto, eandem regulam positam *supra num. primo*, vt etiam negotiorum gestor possit appellare absque mandato, & etiam in caussis ciuilibus, dummodo tamen dominus ratum postea habeat infra tempus appellandi, Franch. in *capitul. 64. Nicolao, num. 17. versicul. vltimo quæritur, & Cardinal. Alexandr. in fine num. 12. de appellat.*

30 Extende VI. vt possit appellare quilibet, qui alienum gerit negotium, *c. 30. non solent. 2. quæst. 6. Spec. titul. de appell. §. 1. n. 1. libr. 2. fol. 183.* non tamen tenetur appellationem prosequi, *Spec. eod. §. 1. sub n. 2. versicul. breuiter,* loquens de negotiorum gestore.

31 Extende VII. vt fideiussor possit appellare pro eo, pro quo fideiussit. *leg. 5. à sententia, & ibi Bart. numer. 2. ff. de appell. & relat. Spec. tit. de appell. §. 1. sub n. 1 libr. 2. fol. 184. et Surd. consilio 271. Franciscus de indusia. sub numero 16. versicul. at prædictis, et numer. 17. et sequentibus libr. 2.* non tamen tenetur etiam prosequi, *Spec. dict. §. 1. sub num. 2. vers. breuiter.*

Difficultas superest, an debeat appellare nomine suo, & pro suo interesse, vel nomine principalis. In qua difficultate text. *in d. l. à sententia,* videtur decidere, quod debeat appellare nomine eius, pro quo fideiussit; Sed Bart. *in l. 2. si procuratorio, §. si alius. num. 1. ff. quan. appell. sit & c.* quem in ead. *l. n. 2.* refert, & sequitur Ang. Aret. & ex eo Ruginell. *tract. de appell. §. 2. cap. 4. n. 24.* scribit, quod non debet appellare nomine alterius, sed proprio nomine, & pro interesse proprio.

32 Declara istam extensionem, vt in fideiussore contractus procedat indistincte, etiamsi sit fideiussor de soluendo iudicatum, *Surd. consil. 171. Franciscus de indusia. in secunda responsione. sub num. 39. lib. 2.* referens, & sequens, quod si quis fideiussit per contractum pro Titio, & promissit soluere iudicatum, non potest, Titio condemnato, executiue conueniri, & sic potest appellare, & *Ruginell. d. §. 2. capit 1. n. 27.* Secus vero si sit fideiussor iudicij, idest, apud acta quia poterit executiue conueniri, & ideo non potest appellare, *Sur. d. consil. 271. sub n. 36. vers. secundo, & n. seqq. & Ruginell. vbi supra.*

Hæc declaratio sumpta ex Surd. late consulente, & Rugi-

Ruginell. *vbi supra*, habet duritiem; ideo tu, aliter distinguendo, clarius declara: Aut sententia lata contra principalem est vnica, & non fecit transitum in rem iudicatam, & propterea potest ipse principalis appellare, quamuis ipse, & eius fideiussor se prius in iudicio obligauerint de stando iuri, & iudicatum soluendo, iuxta ea, quæ scripsi *infra quæst. 17. limit. 2. num. . . .* & isto casu poterit etiam fideiussor appellare: quicquid in cotrarium senserit Surd. Aut principalis non potest appellare, quia est tertia sententia, vel vnica, quæ fecit transitum in rem iudicatam, seu materia de sui natura est in appellabilis: & isto casu potest intrare distinctio, seu declaratio Surdi, vt, si fideiussor promiserit apud acta soluere iudicatum, non possit appellare, secus si promiserit alia specie contractus, a quo detur appellatio.

33 Extende VIII. vt fideiussor venditoris possit, emptore victo, appellare, *leg. quinta à sententia, ff. de appellat. & relat. Spec. dict. titul. de appell. §. 1. sub n. 1. & Ruginell. d. §. 2. c. 1. n. 27. fol. 42.* etiamsi emptor, & venditor acquiescant, *d. l. a sententia, in fine principij*.

34 Subextende hanc extensionem, vt sicut potest appellare fideiussor venditoris, & a fortiori ipse venditor, victo emptore, *iuxta ea, quæ scripsi infra numero 36.* ita etiam è conuerso, victo venditore, potest appellare emptor, *Spec. vbi supra, Paul. de Castr. in l. 4. ab executore, §. alio condemnato, sub num. 2. vers. idem dico in tertio exemplo, ff. de appel. & relat.* addens quod emptor debet appellare non nomine proprio, sed nomine venditoris, sicut dicit etiam de venditore; quod debeat appellare nomine emptoris; vt ex eo retuli infra *sub num. 36.* & scribit Ioan. Ferrar. *tract. de appell. lib. 2. cap. 1. n. 121. tom. 5. fol. 68.* loquens conditionaliter vt possit appellare, venditore victo nolente appellare.

35 Declara I. istam subextensionem, dum dicimus, quod venditor potest appellare, victo emptore, & emptor, victo venditore; declara inquam, vt si emptor prius appellauerit, tunc venditor non possit appellare, sed solum possit assistere emptori, qui appellauit, *consil. 84. quæritur vtrum num. 5. vers. quinimò arbitror. lib. 5. & Ruginell. tractat. de appellat. §. 2. cap. 1. num. 25. versus finem*, hæcque declaratio satis probari videtur ex *l. 4. ab executore, §. alio ff. de appel. & relat.* illis verbis, *Si emptor de proprietate victus est, eo cessante, author eius appellare poterit*. Ergo a contrario sensu illius textus, emptore non cessante appellare, venditor non poterit appellare.

Comprobatur hæc declaratio, quia appellatio superflua non est admittenda, testibus ijs, quos retuli, & sequutus sum *infra q. 17. limit. . n. . .* sed appellatio venditoris est superflua, quando appellat emptor, quia non interest venditoris appellare, ex quo potest assistere, & adhærere appellationi emptoris, & consequenter potest producere testes ac alia facere ac si ipsemet appellasset, vt considerat Ruin. *d. consil. 84. sub n. 5.*

Secus tamen est, si prius appellaret venditor, quia emptor posset etiam ipse postea appellare: & ratio diuersitatis est, quia ad emptorem principaliter spectat defensio, & in consequentiam, ac secundario, & accessorie ad venditorem; & sic isto casu principale non impeditur a suo accessorio, sed in casu præcedenti accessorium impeditur a suo principali, quia accessorium sequitur naturam sui principalis, non e contra, *Ruin. d. cons. 84. sub n. 5. vers. nec obstat prædictis*. Quod autem caussa defensionis principaliter pertineat ad emptorem, & non ad venditorem patet ex his, quæ ex Paul. de Castr. retuli *n. seq.*

Quod si demus casum, in quo eque principaliter caussa defensionis pertineat ad vtrumque appellantem, tunc etiam vterque poterit appellare, *Ruin. vbi supra*.

36 Declara II. vt venditor possit appellare solum ab illa sententia, a qua potest appellare etiam emptor, non autem ab illa, a qua non potest appellare emptor, vtputa, quia sit tertia sententia conformis alijs duabus, vel quia, cum non fuerit appellatum infra decem dies, fecerit transitum in iudicatum, *Couar. pract. quæst. c. 15. n. 3. vers. tertio deducitur, & Ruginell. d. §. 2. cap. 1. n. 25. in fine*, & hoc est, quod sentit Paul. de Castr. *in l. 4. ab executore, §. alio condemnato, sub num. 2. in secundo casu, ff. de appellat. & relat.* dicens, quod si est lata sententia contra emptorem super proprietate rei emptæ nocet venditori per indirectum, quia habebit regressum, contra venditorem; non tamen, inquit, sententia dicitur lata contra venditorem, quia non super iure venditoris, nec super actione, quæ competat ipsi venditori, vel contra ipsum venditorem; sed dicitur lata principaliter contra emptorem; & ideo, inquit, si venditor vult appellare: non debet appellare nomine suo, sed nomine emptoris; vnde, inquit, debet appellare infra decem dies à die latæ sententiæ; alias sententia transit in rem iudicatam, & non potest postea appellare ratione proprij interesse.

Contrariam opinionem: quod enim venditor possit appellare ratione proprij interesse, infra decem dies, cōputandos a die scientiæ, & sic etiam post lapsos decem dies latæ sententiæ, & consequenter possit appellare, quāuis ab appellatione sit exclusus emptor propter lapsos decem dies: consuluit Cæphal. *cons. 106. videbatur, n. 4. & seqq. lib. 1.* quem refert, & sequitur Lancell. tract. *de attent. p. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 50. princip. n. 169. & seqq. tom. 5. fol. 380.*

Comprobatur hæc contraria opinio, quia nominatus in dominum, & condemnatus potest appellare etiamsi non potuisset appellare is, qui nominauit, *vt ex Mar. Soc. retuli infra n. 60.*

Quid dicendum in ista contrarietate: in qua idem Cæphal. *d. cons. 106. n. 3.* allegat prius Paulum de Castr. a nobis supra citatum pro contraria parte; & postea *num. 6.* allegat eundem *in eod. §. alio condemnato*, in diuersis tamen locis pro hac contraria parte, qui tamen Paul. de Castr. pro hac contraria parte allegatus loquitur, an a sententia, lata contra debitorem, possit creditor appellare, sicut fideiussor retuli *infra numero 59.* vbi videas & demum *sub eod. num. 6. vers. non obstat, & num. 7.* interpretatur eundem, ac concordantem conatur reddere, dicens, quod præsupponit scientiam sententiæ in ipso venditore.

Dic, quod resolutio huius puncti pendet ab illa controuersia: an, & quando tertius possit appellare pro suo interesse: quam controuersiam, quia late examino *infra q. 17. lim. 6. memb. 4. n. 42. & seqq. & q. 12. n. . . .* ideo hanc materiam ibi plenius habebis.

37 Extende IX. vt legatarij, & qui libertatem acceperunt possint appellare, quando hæres fuit victus ab eo, qui egit de inofficioso testamento, *leg. quinta à sententia, & leg. 14. si perlusorio, & ibi Doct. ff. de appell. & relat. Spec. titul. de appell. §. 1. sub n. 1. lib. 2. fol. 184. & Ruginell. tract. de appel. §. 2. cap. 1. n. 28.*

38 Subextende declarando hanc extensionem, vt legatarius possit appellare infra decem dies a die scientiæ, *Cou. pract. quæst. cap. 15. n. 3. versic. 3. deducitur, & Rugin. dict. §. 2. n. 28. in fine.*

39 Extende X. vt dominus possit appellare, quando procurator suus non appellat, *Spec. vbi sup. sub n. 1.*

40 Extende XI. vt tutores, & curatores possint appellare: immo tenentur appellare, & prosequi, *Spec. titul. de appellat. §. 1. num. 3. vers. tutores, lib. 2. fol. 184.* & quod tutor teneatur prosequi appellationem, scribit etiam Angel. Aret. *in l. vlt. sub num. 5. ibi, quarto casu ff. an per al. caus. appell. &c.*

Subextende I. vt etiam actor, ad rem controuersam datus a tutore, teneatur appellare, sed appellationem exercere non possit, cum sit loco simplicis procuratoris.

Io. Fer-

Io. Ferrar. tract. de appel. lib. 2. c. 1. n. 117. tomo 5. fol. 68.

Subextende II. vt multo magis teneatur appellare, & etiam prosequi appellationem actor, ordinatus ad omnia negotia forensia pupilli, *Io. Ferrar. d. lib. 2. c. 1. sub n. 117. ibi quod secus est, tomo 5. fol. 68.*

41 Extende XII. vt gestor, qui accessit animo omnia gerendi, teneatur appellare, vt curator, *Spec. titul. de appellat. §. 1. numero 4. in fine*, & quod negotiorum gestor, qui accessit ad vniuersa negotia gerenda, teneatur appellare, & appellationem prosequi, scribit Ang. Aret. *in l. vltim. sub numero 5. ibi tertio casu ff. an per al. caus. appell. &c.*

42 Extende XIII. vt pater possit appellare pro filio victo in caussa libertatis, *Spec. tit. de appell. §. 1. sub num. 10. vers. in criminalibus, lib. 2. fol. 184. Ruginel. d. §. 2. c. 1. n. 73.* adde quæ scripsi *infra n. 63.*

43 Extende XIV. vt quilibet extraneus audiatur appellans pro condemnato in caussa ciuili, dummodo condemnatus ratam habeat appellationem infra legitima tempora, *Petr. de Bellaper. in leg. 27. tutor. sub numero secundo vers. quæritur quis est, ff. de appell. & relat. Spec. tit. de appellat. §. 1. numero 7. vers. porro, libro secundo fol. 184. & Ruginell. tractat. de appellat. §. 2. cap. 1. numero 81. fol. 45.* sed lapso tempore ad appellandum non seruiret ratificatio, *Guid. Pap. decis. 13. ego retuli numero 1. & seqq.* quam decis. refert, & sequitur idem Guid. Pap. *tract. de appellat. quæst. 76. sub num. 51. tomo 5. fol. 59.* dicens quod, si quis appellat nomine meo sine mandato, debeo appellationem ratificare infra decem dies, qui dantur ad appellandum; alias appellatio efficitur deserta: & quod appellans alieno nomine sine mandato ab aliqua sententia debeat illam appellationem ratificari facere ad domino litis infra decem dies, computandos a die, quo sciuit latam esse sententiam contra se, alias, elapsis decem diebus, non possit ratificare, & sententia, transeat in rem iudicatam, quia ratificatio debet fieri infra tempus habile, scribit Maran. *in suo spec. p. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, numero 218. fol. 489.* quem retuli, & sequutus sum *supra lib. 1. capit. 101. numero 52.* adde *infra sub n. 62.*

Contrarium: quod enim extraneus non possit sine mandato in caussa ciuili appellare pro condemnato etiamsi condemnatus ratum haberet, tenuit verius esse Spec. *d. §. 1. n. 14. in fine vers. item dixerunt, lib. 2. fol. 184.* & hanc opin. tenet Bertach. *tract. de episc. p. 5. lib. 4. sub n. 31 tomo 13. parte 1. fol. 349.*

44 Extende XV. vt in caussis criminalibus possit appellare non solum condemnatus, sed quilibet extraneus inuito etiam condemnato, & hoc ratione humanitatis, cum sit proximus, *l. 6. non tantum, ff. de appellat. & relat. Spec. tit. de appellat. §. 1. numero 10. vers. in criminalibus Franch. in cap. 5. cum sit Romana. §. præterea, principio de appell. Felyn. in c. 17. cum super, numero 2. & 3. vers. tertius appellare de sent. & re iud. Guid. Pap. tract. de appellat. quæst. 119. sub numero 84. tomo 5. fol. 61. Feder. de Senn. eod. tract. de appell. numero 6. tom. 5. fol. 55. & Prosp. Farin. in qq. crimin. q. 101. numero 23. ampl. 10 & quæst. 79. numero 175. limit.* * *28.* vbi de opin. communi, * & quod possit appellare, notat etiam Ruginell. *tract. de appel. §. 2. cap. 1. numero 53. & seqq.* etiam sine mandato, *Bertach. tract. de episc. parte 5. lib. 4. sub numero 31. tomo 13. p. 2. fol. 349. & Farin. vbi supra*, & quamuis non sit coniunctus, *d. l. non tantum, Guid. Pap. d. q. 119. sub num. 82. tomo 5. fol. 61. & Farin. dict. q. 101. num. 23.* & quod in criminalibus possit aliquis tertius appellare, ne innocens puniatur, scribit Rebuff. *tract. de appellat. articul. 1. glos. 2. n. 15. tomo 3. fol. 485.* adde infra *q. 12. limit. 12. n. 171.*

45 Subextende I. hanc extensionem, vt procedat etiam in clerico, qui potest appellare pro condemnato, *Felin. in c. 17. cum super numero 3. versicul. amplia secundo, de sent. & re iudic. Bertach. tractat. de episcop. parte 5. lib. 4. sub numero 31. tomo 13. parte 2. fol. 349. Guid. Pap. tract. de appel. q. 119. numero 83. vers. sed an clericus, tomo 5. fol. 61. Ruginell. d. §. 2. c. 1. numero 57. in fine*, sed pro carcerato condemnato capitaliter, *Farin. d. q. 101. n. 17. & 28.*

Ratio est, quia nullum subest periculum, cum petat pœnam non imponi; & reos sanguinis defendit ecclesia, *Fel. Guid. Pap. vbi sup.*

46 Subextende II. vt non solum quis admittatur ad appellandum pro carcerato condemnato, sed admittatur etiã ad prosequendam appellationem sine alio mandato, *Ang. Aret. in l. 6. non tantum, numero 10. versus, vltim. aduertas, ff. de appell. & relat. Felyn. in dict. c. 17. cum super sub numero 3. ampl. 3. de sent. & re iud. Guid. Pap. tract. de appell. q. 119. sub numero 84. vers. sed an isto casu tomo 5. fol. 61. & Farin. eadem q. 101. numero 25. ampl. 2.* qui loquitur, etiam inuito condemnato.

47 Subextende III. vt talis appellatio possit fieri nomine appellantis, & nomine appellati, & simpliciter, & isto casu, quando interponitur simpliciter, intelligitur facta omni meliori modo, *Guid. Pap. tractat. de appell. quæst. 120 numero 83. in fine, tomo 5. fol. 61. & Ruginell. d. §. 2. c. 1. numero 60. et 61.* & quod possit singulis prædictis nominibus appellari scribit etiam Bertach. *tractatu de episcop. parte 5. lib. 4. sub n. 31. versus finem, tomo 13. parte 2. fol. 349.*

Subextende IV. vt maxime possit appellare mater pro filio, de quocunque crimine condemnato Spec. *tit. de appel. §. 1. n. 10. vers. in criminalibus, lib. 2.*

48 Amplia hanc subextensionem, vt possit indistincte appellare etiam in caussa ciuili, quia licet mater non possit ab initio defendere filium, tamen, si pietati operam dando appellauerit à sententia lata contra filium, debet audiri, *l. 1. ff. de appell. recip. vel non* nam etsi mater non habeat legitimam personam standi iudicio pro filio in caussa principali, tamen secus est in caussa appellationis; *Bald. in l. 18. alienam sub numero 1. C. de procur. et Ruginell. tract. de appell. §. 2. capit. 1. numero 33. et 71. et clare Feder. de Senn. tract. de appell. sub numero 5. et 6. tomo 5. fol. 55.*

49 Subextende V. vt dominus, vel alius nomine domini possit appellare, pro seruo condemnato in caussa criminali, *l. 18 lucius, et ibi Petr. de Bellaper. et alij ff. de appell. et relat. et Spec. tit. de appell. §. 1. n. 14. versic. item seruus, lib. 2. fol. 184.*

50 Subextende VI. vt etiam ipse seruus condemnatus possit triste auxilium appellationis implorare, quando nullus appellat pro eo *l. 15. serui appellare, ff. de appell. et relat. & Spec. vbi supra, ex quo verbo, triste auxilium*, quo vtitur Iuriscons. *in d. l. serui appellare*, notat Ang. quem refert ibi Angel. Aret. *in principio, illud prouerbium, chi appella a la mala nouella.*

Regulariter tamen seruus non potest appellare, quia seruus nihil est de iure ciuili, *Petr. de Bellap. in d. l. 15. serui appellare*, & ideo est ei denegatum iudicium, *Nicol. tract. de concord. glos. concor. 6. fallen. 110. numero 146. in fine tomo 18. fol. 197.* seu est ei prohibitum stare in iudicio, & appellatio est pars iudicij, *vt deducit Lancel. tract. de attent. parte 2 cap. 12. de attent. et inn. appellat. pend. limit. 50. princip. sub n. 14. & seqq. tomo 5. fol. 378.*

51 Subextende VII. vt extraneus possit appellare siue sit condemnatus ad mortem, siue ad membri abscissionem quia abscissio membri æquiparatur morti, cum saltem illud membrum moriatur, *Guid. Pap. tract. de appellat. q. 119. sub numero 84. tomo 5. fol. 61.* & quod possit appellari etiamsi sit condemnatus ad mortem ciuilem, vel ad mutilationem membri sub conditione, scribit Bertach. *tractat. de episc. parte 5. lib. 4. sub numero 31. tomo 13. parte 2. fol. 349.* & quod, si quis fuerit condemnatus ad mortem ciuilem, vt quia sit condemnatus in deportationem conditionaliter, si non soluerit tot infra mensem; possit qui-

libet

libet extraneus sine mandato soluere pro eo, etiam inuito, scribit idem Guid. *Pap. d.quæstio* 119.*sub numero* 84. *fol.* 61. & quod possit appellari non solum quando quis est condemnatus in pœnam vltimi supplicij, sed etiam si sit condemnatus corporaliter, aut in mortem ciuilem, puta deportationem, seu pœnam perpetui carceris refert, & sequitur Prosp. Farin. *in qq.crimin.q.*101. *numero* 24.*in fine*.

Contra hanc subextensionem sentire, videntur Ant. de Canar. *tract.de excusat.in* 2.*partic.sub numero* 4.*quæst.*12. *tomo* 11.*parte* 1.*fol.*309.& Par. de Put. *tract.de synd.in verbo appellatio numero* 15.*versus finem,tomo* 7.*fol.*242.quos refert & sequi videtur (sed inaduertenter forsan) idem Farin. *quæst.*99.*numero* 178.*versicul.aduerte secundo*, dum scribunt, quod potest vnusquisque appellare sine mandato, si appellet pro eo, qui ducitur ad mortem, seu vltimum supplicium, & intra legitima tempora secus inquit, si appellet pro eo, qui non ducatur ad mortem, quia tunc videtur necessarium mandatum, & rursus *quæst.*101. *num.*29. dicens, quod sit non sit in fortijs Curiæ, nec ad supplicium ducatur, tunc non appellat, eo inuito, nisi appellet pro suo interesse.

Non recedas à subextensione.

Amplia hanc subextensionem, vt possit appellare, etiamsi condemnatus renunciasset appellationi, tum quia renunciatio non nocet extraneo, *Bertach. tract.de episc. parte* 5.*lib.*4.*sub n.*31. *tomo* 13.*parte* 2.*fol.*349. tum quia appellationi renunciari non potest in criminalibus, vide *infra q.*17.*limit.*2.*num.*91.

Restringe I. eandem decimam quintam extensionem, vt non procedat in casu, quo reo est prohibita appellatio à iure communi, vt puta, quia sit notorius delinquens, vel à statuto, & consuetudine, de quibus locutus sum *infra q.*17. *limit.*48. quia his casibus sicut non potest appellare condemnatus, ita neque alius pro eo, & hoc est expeditum, & in praxi, inuiolabiliter receptum.

Amplia hanc restrictionem, vt procedat etiamsi extraneus appellaret pro suo interesse tantum, puta dominus pro interesse pretij serui condemnati, quia nihilominus non audiretur appellans, si ex illa appellatione deueniretur ad impugnandum sententiam, latam contra seruum: & ita seruatur: secus est, si posset tractari de suo interesse, remanente sententia lata in suo robore contra seruum, quia tunc auditur.

52 Restringe II. declarando, vt in casu, quo condemnatus non sit in carceribus in fortijs Curiæ, & pœna possit imponi à relegatione supra, tunc nec extraneus, nec vllus alius etiam cum specialissimo mandato admittatur ad appellandum: Secus est si caussa sit pecuniaria, vel alias ex ea sequi soleat pęna vsque ad relegationem inclusiue, *l.*1. *ff.an per alium causs.appell.agi poss.* Secus etiam est, quando est in fortijs Curiæ, quia tunc de quauis pęna agatur, potest appellare tam ipse condemnatus, quam quilibet extraneus, etiam sine mandato, *Guid. Pap.tract.de appellat. quæstio* 119.*n.*82.*tomo* 5.*fol.*61.& vide omnino *infra quæst.* 17.*lim.*48.*n.*28.

Ratio huius restrictionis est, quia caussa appellationis est eiusdem naturæ cum caussa primæ instantiæ, & ideo eiusdem casibus, in quibus non auditur procurator rei, vel alius eius nomine in prima instantia, minus auditur in caussa appellationis per ea, quæ sequutus sum *q.præced.num.*11.*vers.amplia & infra quæst.*11.*num.*17.*versic.confirmatur.*

Sed iuxta hanc restrictionem admittitur procurator in prima instantia. Ergo & in caussa appellationis.

53 Extende XVI. vt Episcopus possit sine speciali mandato appellare pro Ciuitate sua, & pro subditis, *Spec.tit. de appell.*§.1.*in fine n.*15.*vers.item episc.lib.*2.*fol.*148.*Bertach tractat.de episc.parte quinta libro quarto,n.*31.*tom.*13. *parte secunda fol.*349.*Guid. Pap.tract.de appel.quæstio* 21. *numero vigesimoquarto tomo quinto fol.*58. & *decis.*203.*filiusfamilias in fine numero* 3.*Greg.Tholosan.tract.de appel. libro quinto capit.*1. *numero* 23. & *Ruginell.eod. tractat.de appellat.*§.2.*c.*1.*n.*83.

54 Extende XVII. vt Abbas possit appellare pro suo Monacho, *Ruginell.dict.*§.2. *capitul.primo,numero* 84. & faciunt, quæ scripsi infra, *sub num.*63.*versicul.confirmatur secundo*.

Monachus tamen an possit appellare pro Abbate, habet difficultatem: nam regulariter iura, quæ loquuntur de seruis, ad aptantur ad monachos, licet potestas in monachos sit magis similis patriæ potestati, quam seruili, *Anch.in clem.* 2. & *si principalis,in vltimis verbis, numero decimo de rescript.* vnde Angel. Aret. *in lib.*28.*creditor,numero* 1.*versicul.nota quod seruus,ff.de appellat.& relat.* ait quod ex illo textu videtur posse inferri, quod monachus non possit appellare, quia æquiparatur seruo, qui non potest appellare pro domino, & postea difficultatem hanc relinquit Canonistis.

55 Extende XVIII. vt Capitulum possit appellare pro caussa Episcopi: si Episcopus sit negligens, vel aliquid facit in eius præiudicium, *Spec.tit.de appellat.*§.1. *in fine sub num.*15.*lib.*2. *fol.*184. & *Greg. Tholosan.tractat.de appell. lib.*5. *c.*1. *num.*35.

57 Extende XIX. vt quilibet dominus possit appellare pro suo subdito, *Spec.tit.de appell.*§.1.*sub numer.*15.*versic. item episcopus,lib.*2.*fol.*184.*Guid.Pap.decis.*203.*filiusfamilias,n.*2.*vers.idem dicerem, Io.Ferrar.tract.de appell.lib.*2. *c.*1.*n.*122.*tomo* 5.*fol.*68.& *Ruginell tract.de appell.*§.2.*c.*1 *num.*84.*fol.*45. & demum potest quilibet superior appellare pro suo subdito, *Abbas in c.*55.*dilectis, not.*4.*nu.*6.*de appell. Bertach.tract.de episc.p.*5.*lib.*4.*sub n.*31.*tomo* 13.*parte* 2.*fol.*349.& *Greg.Tholos.d.lib.*5.*c.*1.*n.*24.

Comprobantur istæ extensiones, loquentes de domino, & superiore, quia iudex ecclesiasticus potest repetere subditum à quocunque iniuste detinente, sicut etiam potest superior agere pro eius subdito iniuste molestato: *Abb.in d.c.*55.*dilectis, not.*3. *n.*4.& 5. & *Franch.not.*4.*n.*4.& 5.*deappellat.*

57 Subextende has extensiones, in quibus dixi, quod Episcopus, & alius quilibet superior potest appellare pro suis subditis, vt possit appellare tàm nomine suo, quam nomine subditorum, quia factum subditorum tangit dominos, *Spec.tit.de appell.*§.1.*in fi.n.*15.*vers.item Episcopus, lib.*2.*fol.*184.& *Bertach.d.tract.de Episcop.par.*5.*lib.*4.*sub num.*31.*tom.*13. *p.*2. *fol.*349.

Declara restringendo easdem extensiones, dum dixi, quod superior potest appellare pro suis subditis, & dominus pro seruo, & similes; si quis sunt; pro similibus, vt sint veræ quando superior potest prætendere aliquod interesse respectu subditorum, *Abb.in d.cap.*55. *dilectis,not.*4.*n.*6.*de appell.Gail in pract.obseru.lib.*1.*obseru.*125.*nu.*3. *ibi alterum est,* & *num.seqq.* & *Ruginell.tract.de appel.*§.2. *c.*1.*sub n.*87.*vers.prædicta, in fine*, Vnde non alia ratione dominus potest defendere seruum de crimine per se, & procuratorem, nisi propter suum interesse, non tanquam procurator, & ideo caussa quoad dominium est ciuilis; respectu vero serui est criminalis, *Petr.de Bellaper.in leg.* 18. *Lucius ff.de appell.& relat.* & *Io. de Anan in c.*15.*veniens*, *n.*20.*de accusat.* & dominus admittitur ad defendendum seruum, quia non dicitur defendere alium, sed rem suam, sicut si defenderet asinum, vel bouem suum, *vt ex Odofr.in leg. seruum quoque* §.*publice*, *numero tertio ff.de procurator. refert.* & *sequitur Prosp. Farin.in qq.crimin.quæstio* 99. *sub n.*154.

Secus si non prætenderent interesse: quare si ex defensione, & appellatione ipsius tantum subditis veniret acquirendū, dominus, aliusue superior non posset appellare ab-

re absque mandato, vt putà si furtum subditi, vel iniuriam ad contumeliam ipsorum subditorum tantum passi sint, Gail. *dicta obseru.* 125. *sub n.* 1. *& Ruginel. vbi supra*: non enim audiuntur appellantes, nisi quorum interest, ex his quæ scripsi *infra n* 95. *art. seq. illat.* 1.

Subdeclara, explicando magis, vt interesse considerabile in isto proposito quoad dominos, & superiores non dicatur illud, quia intersit dominorum habere subditos locupletes, quia, quamuis verum sit, interesse dominorum habere subditos locupletes, *Auth. v. iud. sine quoque suffrag. §. cogitatio.* tamen hæc ratio est nimis generalis, *Abb. in cap. 9. licet, n.* 13. *&* 14. *vers. vltim. not. de probat. & Gail. dict. obseru.* 125. *n.* 2. *versic. nec obstat.* sed dicatur interesse considerabile quando collectæ indebite exigerẽtur a subditis; vel molestarentur in cultura agrorum ipsorum dominorum, *Gail. d. obseru.* 125. *sub n.* 3.

58 Extende XX. vt vnus ex pluribus litis consortibus possit appellare pro omnibus, *Bar. in leg. vltim. Codic. si plur. vna sent.* nam appellatio vnius prodest alijs non appellantibus, quando caussa est communis, & vna eademque omnium defensio, *Petr. de Bellap. in leg.* 3. *scio. sub num.* 3. *ibi solutio refert, & in l.* 10. *si qui separatim, §. si quis vna, n.* 5. *& in §. quod est rescriptum, sub num.* 1. *&* 2. *ff. de appellat. & relat. Ruin. consil.* 26. *visa & diligenter, n.* 3. *lib.* 4. *Io. Ferrer. tract. de appell. lib.* 2. *c.* 1. *in fine sub num.* 124. *tom.* 5. *fol.* 68. *Paris. cons.* 66. *videtur, n.* 12. *lib.* 1. *Gail. in pract. obseruat. lib.* 1. *obseru.* 126. *n.* 3. & quod socius possit appellare pro socio, scribit Rugin. *tract. de appell. §.* 2. *c.* 1. *n.* 29. & in his terminis intelligas Lancell. *tract. de attent. p.* 2. *c.* 12. *de attent. & innou. appell. pend. ampl.* 11. *princip. num.* 1. *& seqq. tom.* 5. *fol.* 353. & communem * opin. quam sine determinatione, motiuando, & se remittendo ad Lancell. vbi supra refert Prosp. Farinac. *in qq. crim. p.* 2. *tom.* 1. *q.* 101. *n.* 17. *ampl.* 8. *fol.* 440.

Aduerte igitur, quod secus esset, si non esset eadem omnium defensio, seu condemnarentur ex diuersis caussis, quia tunc appellatio vnius alteri non prodesset, testibus ijsdem Petr. de Bellap. Ruin. Io. Ferrar. Paris. & Gail. citatus supra in hac extensione, *Mohed. decis.* 1. *alias* 14. *in eadem de appell. Lancell. dict. ampl.* 11. *n.* 12. *limit.* 6. *fol.* 354. & probatur ex *lib.* 3 *scio, ibi cæterum si plures, ff. de appell. & relat.* prout induxi *q. præced. n.* 39. *in fine*.

Subextende declarando hanc extensionem, vt sicut appellatio vnius, prodest alijs, ita etiam prodest prosecutio: dummodo illi alij non appellauerint; secus si etiam illi alij appellauerint, quia, appellando, viderentur declarasse nolle pendere ab appellatione litis consortis, & cõsequenter si vnus eorum, qui appellarunt, succumberet, quia non esset prosecutus appellationem, & alter eorum esset prosecutus: ille, qui succubuisset, non iuuaretur appellatione eius, qui prosequutus fuisset appellationem, vt à iure suo non ceciderit *Caputaque decis.* 37. *appellantes, n.* 1. *& secundo, p.* 1. quem refert & sequitur Lancell. *d. ampl.* 11. *n.* 9. *lim.* 3.

Hæc extensio vigesima, habet alias declarationes, quibus restringitur, quas declarationes per modum limitationum posuit Lancell. *dict. ampl. vndecimo n.* 7. *& seqq.* vbi casus euenerit, vide eum.

59 Extende XXI. vt creditor possit appellare à sententia, qua debitor fuit victus super proprietate rei pignoratæ, sed cum distinctione duorum membrorum principalium: Aut enim fuit victus postquam pignorauit: & isto casu duo requiruntur ad hoc, vt sententia, lata contra debitorem, noceat creditori: primum, quod sit lata contra debitorem defendentem caussam: secundum, quod creditor sciuerit, caussam agitari, & potuerit adesse, & nõ adfuerit, nec defer derit, quibus duobus concurrentibus, sententia, lata contra debitorem, facit plenum præiudiciũ creditori, quia ius creditoris dependet a iure debitoris vnde si declaratum est, debitorem non habere ius in re, per consequens censetur declaratum, etiam creditorem ius non habere, & sic censetur lata contra vtrumque: & poterit creditor appellare infra decem dies, numerandos à die scientiæ latæ sententiæ, etiamsi sententia fecerit trãsitum in rem iudicatam contra debitorem eo, quod non appellauerit: quod si non concurrant ista duo, seu alterum eorum deficiat, tunc sententia creditori non noceret, *Paul. de Castr. in l.* 4. *ab executore, §. alio condemnato, sub n.* 2. *vers. in quarto vero exemplo, ff. de appell. & relat.* & consequenter non potest appellare: *Paul. de Castr. vbi supra*. nam non grauatus, non appellat, nisi consideremus, quod adhuc adest aliquale præiudicium, propter quod Paul. de Cast. mutata opinio censet, quod possit appellare? & hęc de primo membro, quando fuit victus postquam pignorauit: Aut sententia lata contra debitorem fuit lata antequam pignorauit: & isto casu Paul. de Cast. *vbi supra* scribit, certum esse, quod illa sententia præiudicat creditori indistinctè: sed non declarat, an possit appellare. Tu de materia huius extensionis vide quæ habentur *in leg.* 11. *si mater, §. fin. ff. de excep. rei iud.*

60 Extende XXII. vt nominatus in dominum possit appellare à sententia, quę contra ipsum ferretur, etiamsi appellare non potuisset nominans, si ipse iudicium prosecutus fuisset, vt argumento textus *in cap.* 15. *super eo, versus finem, de offic. et potest. iud. deleg.* notat Socc. *in cap. quoniam frequenter, sub num.* 128. *quæst.* 7. *vt lit non contest. & Ruginell. tractat. de appell. §.* 2. *c.* 1. *n.* 31. *fol.* 42.

Pro, & contra istam extensionem considera ea, quæ scripsi *supra n.* 36. *versic. declara secundo*.

61 Extende XXIII. vt mulier pro interesse suę dotis possit appellare a sententia, lata contra maritum, *vt consulit Ruin. consilio* 121. *in dubium, per totum, & præsertim sub n.* 7. *vers. qualiter ergo cunque, lib.* 5. *& Ruginell. tract. de appell. §.* 2. *c.* 1. *n.* 32.

62 Extende XXIV. vt frater possit appellare pro fratre, *Ruginell. tract. de appell. §.* 2. *cap.* 1. *n.* 76. Verum duo requiruntur. Primo quod appellans caueat de rato, quia ita coniunctus admittitur sine mandato ad appellãdum pro coniuncto, *vt retuli, & sequutus sum infra num.* 66. Secundo requiritur quod frater, pro quo alter frater appellauit, ratificet infra decem dies datos ad appellandum, alias appellatio non tenet, & ita loquitur Alexandr. *in cons.* 101. *viso processu, n.* 3. *vers. tertia ratione, lib.* 2. quem citat Ruginell. *allegatus*.

63 Extende XXV. vt pater possit appellare pro filio, *Ruginell. tract. de appell. §.* 2. *cap.* 1. *n.* 73. & quod pater possit appellare pro filio victo in caussa libertatis, retuli, & sequutus sum ex Spec. & Ruginell. *supra n.* 42.

Confirmatur primo hæc extensio, quia qui potest intentare in iudicio actionem pro altero, litem contestari, & testes producere sine mandato, is multo magis potest appellare, & appellationem interpositam introducere, vt loquendo de filio pro patre, scribit Guid. Pap. *decis.* 203. *filiusfamilias, sub numero* 1. Sed filiusfamilias potest hæc omnia facere pro patre, & ideo potest tanto magis appellare, *Guid. Pap. dict. decis.* 203. *num.* 1. Ergo hæc omnia debet posse facere pater pro filio, cum pater habeat & plus iuris in filio, & magis idoneam personam standi in iudicio.

Confirmatur secundo, quia dominus pro vasallo, Abbas pro monacho, pater pro filio, & similes possunt comparere, & defensionem suscipere sine mandato, *iuxta ea*, quæ congerit, & sequitur Prosp. Farin. *in qq. crimin. q.* 99. *num.* 154. *limit.* 26. *& num.* 159. vbi testatur de magis communi * opin. licet loquatur ibi in caussis criminalibus, & cum grano salis. Sed dominus pro seruo, & Abbas pro monacho possunt appellare sine mandato, vt retuli, & sequutus sum *sup. n.* 54. *&* 56. Ergo etiam pater pro filio,

E con-

E conuerso filius etiam sine mandato admittitur ad appellandum, & introducendam appellationem pro parte, *Guid. Pap. decision. 203. filiusfamilia, numero primo, Gregor. Tholos. tract. at. de appellation. libro quinto, capitul. primo, numero* 14. & quod filius possit appellare pro parte, tam in criminalibus, quam in ciuilibus, scribit etiam Ruginell. *tract. de appell. §. 2. capitul. primo, numero* 74. *&* 75. & quod filius admittatur ad defendendum patrem, vti verius sequitur Prosp. Farin. *in qq. crimin. quæst. 99. num. 169. versicul. contrarium,* sed is, & ij, quos citat, loquuntur in caussis criminalibus, & non in terminis appellationis, sed in prima instantia. Et profecto in caussis criminalibus, quod possit appellare, non habet difficultatem, quia etiam quilibet de populo potest appellare pro condemnato, vt retuli, & sequutus sum supra *numero* 44. *&* 51. Ergo dicerem, quod potest appellare, saltem dummodo pater ratificet appellationem intra tempora appellandi, quia si hoc potest frater pro fratre, vt retuli, & sequutus sum num. præcedenti, tanto magis debet posse filius pro patre, vel saltem poterit appellare cum cautione de rato, quia si ita potest appellare coniunctus pro coniuncto, *vt dixi infra numero 66.* Ergo tanto magis filius, qui est omnium coniunctissimus.

64 Regulariter tamen filiusfamilias non potest appellare quia est de personis, quæ non possunt stare in iudicio, & appellatio est pars iudicij, *vt deducit Lancell. tract. de attent. parte 2. cap. 12. de attent. & innou. appel. pend. limit. 50. princ. sub n. 14. & seq. tomo 5. fol. 378.* & ex eo refert, & sequitur Ruginell. *d. § 2. c. 1. sub n. 132.*

65 Appellando tamen à sententia, lata contra eius patrem siue sit lata in bonis aduentitijs, siue in bonis profectitijs, non debet appellare nomine proprio, sed nomine patris, *libro 23. ex consensu, §. filiumfam. ff. de appell. & relat. & ibi Ang. Aret. in principio, & sub numero 6.* vbi distinguit, & Ruginell. *tract. de appell. §. 2. c. 4. sub n. 24.*

Ratio colligitur ex notabili, quod ponit ibi Ang. Aret. *numero 2.* dicens, quod interesse sperandæ successionis etiam secundum ordinationem iuris, & naturæ non est iusta caussa appellandi à sententia, lata contra tertiũ.

Maritus quoque potest sine mandato appellare pro vxore, sed cum distinctione: Aut enim agitur de bonis non dotalibus, puta de bonis receptitijs, seu aliunde vxori, constante matrimonio obuenientibus; etenim vxor habet bona triplicis generis: receptitia, dotalia, & paraphernalia: & in his non dotalibus potest appellare sine mandato, sed cum cautione de rato: sicut quilibet alius coniunctus pro coniuncto: Aut agitur de rebus dotalibus: & tunc potest appellare non solum sine mandato, sed etiam sine cautione de rato, *Gail. in pract. obseru. libro primo, obseru. 133. numero 1. & seqq. & particulariter, numero* 7. loquens tam in appellatione, quam in actione, & litis prosecutione, & *Ruginell. tract. de appel. §. 2. c. 1. n. 78. versic. quando autem maritus.*

Vxor autem pro marito absente non potest appellare, nisi agat pro libertate mariti, vel nisi maritus sit in carcere, *Gail. d. obseru. 133. n. 8. & seqq. vers. an vero,* quem refert, & sequitur Ruginell. *d. §. 2. c. 1. n. 79.*

66 Extende XXVI. vt coniunctus pro coniuncto possit appellare sine mandato cum cautione de rato, hancque esse regulam testatur, & sequitur Gail. *in pract. obseru. libro 1. obseru. 133. numero 1. & 2.* quem refert, & sequitur Ruginell. *tract. de appell. §. 2. c. 1. numero 78. vers. quando autem,* & comprobatur ex his quæ scripsi *numero præced. vers. maritus, & supra n. 62.* & faciunt, quæ de coniuncta persona, comparente ad agendum, seu defendendum cum cautione de rato, retuli, & sequutus sum *supra lib. 1. c. 101. numero 48. & seqq.*

67 Extende XXVII. vt amicus possit sine mandato appellare pro amico absente, *Archid. in c. 1. sub n. 5. vers. tamen is, col. 5. de elec. in 6. Alex. in addit. ad Bart. in l. 1. ff. de susp. pell. recipien. Io. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. c. 1. n. 123. tomo 5. fol. 68. Ruginell. tract. de appel. §. 2. c. 1. n. 80.* & faciunt, quæ scripsi *d. lib. 1. c. 101. n. 48. & 49.*

Sed hæc appellatio non prodest, nisi is, pro quo est appellatum, ratam illam habeat infra decem dies, *Archid. vbi supra.*

Imo censeo, amicum non posse appellare nisi cum promissione de rato, quia si hæc promissio requiritur in fratre, *vt dixi supra n. 62.* requiritur etiam in amico.

68 Extende XXVIII. vt possit appellare quilibet, cuius interest, sententiam non esse sic latam, *libro quinto a sententia, ff. de appell. & relat. Papien. in pract. in form. appel. à sent. diffin. in glo. corum vobis, sub num. 5. fol. 404.* & quod is, cuius interest, possit appellare, ideoque, si cohæres patiatur, se condemnari in præiudicium cohæredis, possit cohæres appellare, licet sit tutus etiam sine appellatione, scribit Spec. *tit. de appell. §. 1. sub n. 1. lib. 2. fol. 183.* & quod cohæres possit appellare, vide Ruginell. *tract. de appell. §. 2. c. 1, numero 26.* & probatur ad literam ex *d. l. à sententia,* & quod quilibet, cuius interest, possit appellare; firmat pro regula idem Ruginell. *eod. §. 2. c. 1. n. 22.*

69 Subextende hanc extensionem, vt procedat etiamsi nullo modo interuenerit in prima instantia, *Abb. in c. 17. cum super, not. 2. numero 3. de sent. & reiud. & Ruginell. d. §. 2. c. 1. numer. 24. & 25.* vbi ponit exempla in emptore, & venditore.

70 Declara eandem extensionem, vt relinquatur arbitrio iudicis, quando intersit alicuius, qui iudex, inspectis instrumentis, actis, & iuribus, factique diligenter veritate considerata considerabit, & iudicabit, an tractetur de interesse eius, qui appellat, *Ruginell. eod. §. 2. c. 1. n. 23.*

71 Extende XXIX. vt quilibet tertius possit appellare pro suo interesse, *libro quarto, ab executore, §. alio condemnato, in illis primis verbis, alio condemnato, is, cuius interest, potest appellare, ff. de appel. & relat. & l. 1. ff. de appell. recip. vel non, Petr. de Bellaper. in l. 14. si perlusorio, ff. de appell. & rel. Corn. cons. 25. attentis narratis, sub nu. 1. lib. 3. Abb. in c. 17. cum super not. 2 num. 3. de sent. & re iud. Tiraq. in tit. seu tract. res inter alios acta, limi. 19. fol. 111.* vbi plures congerit, & quod sit regulare, vt tertius, cuius interest, possit appellare, scribit Surd. *cõs. 271. Frãciscus de indusia n. 21. lib. 2*

Subextende hanc extensionem, vt possit appellare etiam si principalis condemnatus non posset appellare, vide *infra q. 17. limit. 6. memb. 4. n. 41. & seqq.* vbi habes copiose materiam appellationis interpositæ à tertio.

72 An, & quando appellatio tertij impediat executionem vide *infra d. q. 17. limi. 6. memb. 4. n. 46. & seqq.*

An tertius appellans debeat appellare infra decem dies: & an, & quando possit prosequi appellationem interpositam ab alio, *vide infra q. 12. n. 69. & seqq.*

An tertij appellatio, & victoria prosit victo, vide *eod. q. 12. n. 77. & seqq.*

73 Subextende hanc extensionem, vt tertius possit appellare non solum pro vero, & certo interesse, sed etiam propter quale præiudicium, vt referunt, & sequuntur Tiraq. in *d. limit. 23. nu. 10. Cod. si de mom. poss.* & quod satis sit, quod modo sua intersit, scribit Gl. *in c. 17. cum super, in verbo interpositam de sent. & re iud.* & communiter * omnes in diuersis locis. Et quod appellatio sententiæ permittatur cuilibet etiam ratione leuis preiudicij, seu interesse, imo ratione solius humanitatis, dixi *lib. preced. cap. 11. numer. 216.*

74 Restringe istam subextensionem, vt non procedat in eo, qui pretendit interesse ex successione, & sic habet ius spe tantum: is enim non appellat a sententia, lata contra tertium, *per ea quæ scribit Ang. Aret. quem retuli, et sequutus sum supra n. 65. vers. ratio,* & ex eodem refert, & sequitur Ruginell *tract. de appell. §. 1. c. 1. n. 51. fol. 34.*

Exten-

Extende XXX. vt quoad impetrationem iudicis admittatur quilibet etiam nullum habens mandatum, *Specul. titul. de appell. §. nunc breuiter, num. 14. vers. quid si apparet, lib. 2. fol. 193. & Rot. decis. 6. alias 175 commissio, n. 1. de iud. in nou. & dec. 60. alias 429. si in caussa, de appell. in nou.*

Quare in commissionibus, quas D. Papa in Curia facit per schedulas, vel per Cursores, non excipitur ad cuius instantiam sit datus Auditor, seu alius iudex, sed simpliciter dicitur: mandat D. Papa magistro Iacobo Caualerio, quod caussam inter talem, & talem audiat, &c. Spec. *vbi supra*.

Subextende vt habeat locum etiam attento moderno stylo apponendi nomen, & cognomen eius qui dat commissionem a tergo commissionis, quia non censeo, hunc stylum esse inductum ad hunc finem, vt possit constare, an commissio sit data a persona legitima, seu habente mandatum: quare licet sit data a persona, quæ non haberet mandatum, tamen commissio teneret.

Declara eandem extensionem, vt procedat dummodo is, pro quo impetratus est iudex, ratum habeat, Spec. *vbi supra*.

Contra hanc declarationem: quod enim commissio appellationis, obtenta a non habente vllum mandatum, & nunquam ratificata ab eo, pro quo est obtenta, si valida, præsertim si caussa sit commissa alicui ex Rotæ Auditoribus; tenuit Rot. *d. decis. 60. & decis. 61. alias 430. fuit dubitatum, de appell. in nou.* dicens, quod si in caussa beneficiali sit legitime appellatum ad Curiam, appellatus potest venire, & procedere per audientiam, & sententia, quā obtinebit, erit valida, quamuis commissio appellationis fuerit obtenta ad instantiam falsi, vel nullius procuratoris, appellante etiam ignorante, & adde quæ scripsi *infra q. 19. rem. 1. concl. 4. n. 37. in fine versic. secus*.

Extende XXXI. vt repræsentatio instrumenti appellationis, & apostolorum, facienda infra quinque dies coram Capitaneo appellationum, iuxta formam statutorum, sit valida, & admittatur, a quauis persona fiat, etiam non habente mandatum, *Luc. Pet. in pract. Capitol. lib. 5. cap. 4. n. 2.*

75 Limita I. nunc regulam, positam supra num. 1. vt non procedat in eo, qui non detulit appellationi sui aduersarij, quia si contingat, eum postea grauari a iudice, non poterit appellare; pone ergo, quod aliquis erat paratus spoliare aliquem re sua, ille appellauit; is, non obstante illa appellatione, spoliauit appellantem: Spoliatus traxit spoliatorem in caussam, paratus probare incontinenti spolium, ille spoliator appellauit, certe eius appellatio non admittitur *cap. 42. an sit deferendum, & ibi Canonistæ de appell.*

Similiter etiamsi propriæ appellationi non deferat, vt puta si appellans, pendente sua appellatione, innouet in præiudicium appellati, vt quia cum spoliet; quo casu videtur suæmet appellationi non deferre, *Franch. & Maran. quos retuli, & sequutus sum infra, qu. 17. limit. 2. num. 103. exempl. 7.*

76 Ratio est, quia in eo quis puniri debet, in quo deliquit *d. c. an sit deferendum*, non enim iuuatur edicto, qui contemnit edictum, & frustra legis auxilium inuocat, qui in legem committit, *Franch. in d. cap. an sit deferendum, num. 1. vers. primæ regulæ, & scripsi supra l. 1. c. 59. sub num. 18.*

77 *vers. tertio quia*. † Quare licet ecclesia præbeat immunitatem delinquentibus, qui ad eam confugiunt, tamen non præbet, si delictum committant in ecclesia, *cap. fin. de immun. eccles. Lud. Montal de reprob. sen. pil. dub. 1. num. 39. to. 14. fol. 10. Nicol. Moron. tract. de fid. treg. & pac. quæst. 103. num. 10. tom. 12. par. 1 fol. 433. Alciat. tract. de præsump. reg. 3. præsum. 33. num. 2. tomo 4. fol. 342.* vbi loquitur de delinquente in cæmiterio, vel prope ecclesiam, & testantur

* omnes, * *vt refert, & sequitur Clar. lib. 5. recep. sentent. §. fin. q. 30. vers. item quæro, & vers. sed quid si aliquis*, quem retuli, & sequutus sum *d. c. 59. sub num. 18. vers. tertio quia.*

78 † Similiter si maritus committat adulterium, propter quod vxor de iure canonico recedat ab eo respectu thori, & dos redit ad ipsam vxorem, non debet maritus ali ex dote, quia non debet consequi præmium ex matrimonio, quod nisus est impugnare: quod si non peccauerit in legem matrimonij, sed commiserit aliud crimen, propter quod sit bannitus, tenetur vxor alere eum ex fructibus dotis, vt decidit Bald. *in l. 29. vbi adhuc, n. 21. C. de iur. dot.* quem referunt, & sequuntur Osasc. *decis. 124. in quæstione, n. 12.* & Surd. *tract. de aliment. titul. 1. qu. 36. n. 13. & 14. & tit. 7. q. 25. n. 1. & 2.*

79 Declara I. istam limitationem procedere, quando appellatio aduersarij erat legitima; alias si non foret legitima, non esset ei deferendum, & consequenter cessaret hæc limitatio, *Franch. in d. c. 42. an sit, sub n. 1. vers. sed tamen limita, de appell.*

80 Declara II. distinguendo duos casus principales.

Primus casus est, quando quis, non deferendo appellationi aduersarij, spoliat ipsum aduersarium, & postea appellat in eadem caussa, seu in eodem articulo, vel in connexo, vel in separato: & isto casu concludo indistincte, appellationem reijciendam esse, vt refert, & sequitur *in d. cap. an sit in 3. casu, n. 8. vers. sed aduerte, de appell.* reprobata opin. Abbatis *ibidem sub n. 3. in fine*.

Secundus casus erit: quando appellatio, quam interponit spoliator, non est in eadem caussa: & in isto casu adhibeo duas considerationes.

Prima consideratio est; quando appellatio tendit ad differendam reuocationem attentatorum: & concludo, appellationem similiter esse reijciendam, *Franch. in d. capitulo an sit, sub n. 7. in primo casu*.

Secunda consideratio est; quando appellatio non tendit ad differendam reuocationem attentatorum: & concludo appellationem esse permissam, *Franch.* testans de

* communi * *in d. cap. an sit, sub d. num. 7. ibi, alias autem si caussa alia non habet connexitatem, & in fine, sub num. 8. in vltimis verbis*, & pro ista consideratione. *Abb. in capitulo 55. dilectis, not. 7. num. 11. de appell.* dicit, quod per illum textum singulariter probatur, quod quamuis non detulerit quis appellationi aduersarij, nihilominus si ille postmodum appellat in alio articulo etiam in eadem caussa, talis appellatio defendit appellantem etiam respectu aduersarij, cuius appellationi noluit iste deferre, & de hoc facit Abb. magnum festum.

81 Limita II. vt non procedat in eo, qui renuntiauit appellationi, vide *infra q. 17. lim. 2.*

82 Limita III. in eo, qui grauatus appellat, & iudex a quo reuocat grauamen, quia reuocato grauamine, non auditur appellans, vide artic. seq. *ampl. 3. n. 117.*

83 Limita IV. in excommunicato, quia non potest audiri, testibus Paul. de Castr. Boer. & Ant. de Butr. quos retuli, & sequutus sum *libro præced. capit. 2. num. 174.* imo prohibetur implorare officium iudicis, *August. consil. 141. viso, & diligenter, num. 9. vers. 3. & sub num. 17. vers. non obstat, lib. 1.* & quod appellatio, interposita ab excommunicato, dicatur nulla, vti interposita a persona non legitima, scribit Lancell. *tract. de attent. parte 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limitat. 50. princip. num. 14. & 15. & tom. 5. fol. 378.*

84 Declara, & intellige istam limitationem, prout declaraui *supra num. 5. & seqq. extens. 3. & infra q. 16. lim. 1. sub n. 31.* vbi videas.

Limita V. seu potius extende præcedentem quartam limitationem, loquentem in excommunicato, vt habeat locum etiam in bannito, quia licet inter bannum, & excommunicationem possint considerari aliquæ dissimilitudines, *vt scribit Alber. tractat. de statut. lib. vlt. quæst. 60.*

pendet

pendet etiam, numero 15. tom.2.fol.76. & ostendit Bar.in quæst. 1. Lucanæ ciuitatis, sub numero 17. tamen habent multa similia, teste eodem Alber. vbi supra, & quæst.13.sub num.19.& 20. fol.68. adeo, quod valet argumentum ab excommunicato ad bannitum, vt ex Odd. Bart. & Alberretuli, & sequutus sum lib.præced. cap.9. sub numero 1028. vers.ergo, sicut enim excommunicatio eijcit excommunicatum a communione fidelium, ita bannum separat bannitum a beneficijs Ciuitatis, quæ competunt ciuibus, Bald.in l.1. numer.4. C.de hæredit.instit. quem referunt, & sequuntur Nell.de San.Gemin. tract.de bann.prim.part. secund.temp. quæst.3.sub numero 3.vers.vnde autem, tom. 11. part.1. fol.365. Foller. & Gail. quos retuli, & sequutus sum supra lib.1.cap.97.sub numero 66. seu bannum priuat communione ciuium, sicut excommunicatio priuat communione fidelium, Albe.de Rof.tract.de statut lib.4. q.1.n. 8. & quæst.81.num.4.tom.2. fol.66. & 81. & sicut excommunicati desinunt esse membra Ecclesiæ; ita banniti desinunt esse membra Ciuitatis, vt dixi d.capit.97. sub numero 66.

Confirmatur hæc limitatio, seu extensio, quia sicut excommunicatus non potest agere, iuxta ea, quæ retuli, & sequutus sum lib.præced.c.2. n.124. ita neque potest agere
85 bannitus, Iacob.de Aren.in l.de pupillo, §.qui remissionem, num.1.ff.de oper.nou. nunc, & infra n.seq.

Et è contra sicut excommunicatus potest petere tenutam sibi acceptam restitui, vt refert Anguis. consil.141. versic. & diligenter, num.8.16.in fine, & 17. lib.1. ita etiam potest bannitus, Iacob.de Aren. vbi supra. Et ratio est, quia petere restitutionem tenutæ, iudicialiter sibi captæ, non est agere, sed est se defendere, & defensio non tollitur, dummodo remaneat in puris terminis defensionis; & vt remaneat in puris terminis defensionis requiruntur tria. Primum, quod tenuta, quam petit sibi restitui, fuerit iudicialiter sibi capta, quia alias si peteret restitui tenutam non iudicialiter captam diceretur agere, & sic non audiretur, per ea quæ dixi supra. Secundum, quod eius restitutionem petat incidenter, & in consequentiam, alias si eam peteret principaliter, non audiretur, Anguis. d. num. 17. Tertium, quod non petat sibi adiudicari, sed solum absolui, Anguis.eod. consil. 141. num.decimosecundo, & decimosexto, & hoc tertium requisitum, loquendo de reo excommunicato absente, ponit Rot. decis.7 alias 194.pro reo, de re iud.in nou.

Similiter etiam sicut excommunicatus potest appellare iudicialiter, per ea quæ scripsi supra num.6.vers.declara primo. ita etiam debet posse bannitus.

Et è conuerso sicut excõmunicatus non potest appellare extraiudicialiter, per ea quæ ex Abb. Franch. Card. Alexand.& alijs retuli, & sequutus sum d.nnu.6. ita neque debet posse appellare bannitus quia bannitus dicitur positus extra protectionem ciuitatis, & ideo non potest appellare? vide infra q.16.lim.1.n.58.

86 Extende hanc limitationem, dum dixi, quod bannitus non potest appellare extraiudicialiter, vt habeat locum etiam in appellatione iudiciali, in sequentibus sex casibus.

Primus casus est, si bannitus sit vere contumax, vide Nell. Foller. Bursat. & Flam. Cartar. quos citaui infra q.17. limit.3. sublim.2. sub n.10. vers.contra.

Hic casus licet in puncto iuris sit verus, per ea, quæ late scripsi dict.lim.3. n.1. tamen in praxi non attenderetur, si inspiceretur sola contumacia, per ea quæ dixi eadem lim. 3. n.12. & seqq.

Secundus casus est, quando contumax non comparens in termino primi banni declaratur pro confesso iuxta consuetudinem, & dispositionem iuris communis, de quo loquutus sum libr. præcedent. capitul. septimo numer. 477. & seqq. seu iuxta dispositionem legum municipalium, & statutorum, secundum quæ habetur pro confesso, seu pro confesso, & conuicto iuxta, ea quæ scripsi supra lib.primo, cap.97. sub num.118. vers.contrarium, & infra quæst.17. limit.4. illat.2. restrict.5. num.60. & vlterius vti confessus, seu confessus, & conuictus condemnatur diffinitiue.

Contra hunc casum facit opinio contraria, de qua habes infra d.q.17.limit.4.illat.2.sub n.60. vers.contra.

Tertius casus est, quando consuetudo, statuta aliæque leges municipales, & motus proprij, seu constitutiones apostolicæ disponunt, quod in caussis criminalibus non detur appellatio, de quibus consuetudine, statutis, & constitutionibus vide quæ scripsi supra lib.1.c.97.n.137. & infra q.17.limit.48.

87 Quartus casus sit in Rep.Lucensi, si bannitus condemnatus, & positus in secundo banno, non comparuerit infra terminum sex dierum, quia tunc sententia banni remanet firma, & transit in rem iudicatam, & ipse amplius non potest audiri, sic disponentibus statutis Lucensibus lib.4.c.21.in fin. & lib.5. c.5.in principio.

Amplia primo hunc casum in Rep.Lucensi, vt sententiæ secundorum bannorum in criminalibus, latæ contra contumacem post sex dies, a die prolationis eorum transeant in rem iudicatam, & amplius de iniquitate, vel nullitate dictorum bannorum cognosci nequeat vllo modo, & nullus iudex possit querelas, seu recursus, seu nullitatis caussas audire, vel super eis procedere quouis modo, sed tales bannorum sententiæ, contra contumaces latæ, firmę remaneant, & exequi possunt, & debent, & omnes solemnitates præsumuntur adhibitæ, quamuis non constaret de processu, cuius vigore huiusmodi sententiæ latæ forent, dummodo tales sententiæ reperiantur in archiuio librorum Lucensis Ciuitatis, sic disponentibus statutis illius Ciuitatis lib.4.c.55.& lib.5.c.5.

88 Amplia secundo, vt neque possit appellare, si compareat ante lapsos sex dies prædictos: nam aut agitur de pena corporali, & isto casu non audiretur appellans, ex quo a sententia eiusmodi, continente pœnam corporalem, non datur appellatio d. cap.55. lib.4. sententiæ vero condemnatoriæ: Aut sententia continet pœnam pecuniariam, & similiter non potest appellari, etiamsi ab illa sententia, lata contra præsentem, licuisset alias appellari; & moueor, quia potest se defendere ex remedio ordinario statutorum coram eodem iudice, qui illum comparentem intra terminum sex dierum debet audire in suis defensionibus, vt in præfatis statutis lib.4.cap.21.in fine, & sic cum habeat remedium ordinarium audiendi sine appellatione, debet cessare appellatio, vt scripsi supra lib.1. cap.97. sub numer.139. nam quod extra quæreret, intus haberet, vt in alio proposito scribit Abb. quem retuli, & sequutus sum infra quæst.17. limitat.47. membr.3.num.9. Vnde in simili dicimus, quod appellatio a subdelegato delegati Papæ datur ad ipsum delegatum subdelegantem, & non ad Papam, testibus Io.Andr. Ant.de Butr.& Abb. quos retuli, & sequutus sum infra quæst.7. numero 64. vers. ratio. Similiter, accedendo propinquius, quia licet citatio sit iniqua, seu iniusta, tamen citatus non appellat, quia potest comparendo consequi, quod intendit consequi per appellationem, vt ex mente Bartoli scribit, & sequitur Bal.in l.2.sub numero 7.venio ad citationem, Cod.de episcop.aud.

89 Amplia tertio eundem quartum casum, & subamplia ampliationes, dum diximus, quod bannitus non appellat in statu Lucensi, idem dicamus in statu Ecclesiastico, siue bannitus compareat post lapsum annum, seu sit captus ante, quia vtroque casu sententia dicitur fecisse transitum in rem iudicatam, vt late scripsi supra libr. 1. cap.97. sub num.137. siue compareat ante annum iuxta tenorem motuum propriorum, & constitutionum apo-

stolicarum, loquentium de appellatione bannitorum, de quibus constitutionibus loquutus sum *sub dict. numero 137. & 139. & seqq.* & ita in practicatur etiam in caussa appellabili, cum reus condemnatus in contumaciam, possit, comparendo, vt dixi, audiri ab eodem iudice; militant enim eædem rationes, quas adduxi ampliatione præced.

Quamuis isto casu, quando caussa esset appellabilis, non sit in puncto iuris tantum dicere, quod non possit appellari.

90 Quintus casus est in declaratoria recognitionis, qua iudex pronuntiat, ipsum esse illummet, de quo in sententiam, & banno, quia non potest appellare, vide quæ scripsi *supra lib. 1. cap. 97. n. 178. difficult. 8.*

91 Sextus casus est in sententia primi banni, quia illa dicitur interlocutoria, cuius grauamen non solum potest reparari, in diffinitiua, sed per solam comparitionem reuocatur *vt scripsi supra lib. 1. c. 97. n. 38. q. 4.* & ideo non potest appellari.

Infero ex hac extensione, posita supra numero 86. sub extendendo, & declarando eam, quod in ijs casibus, in quibus bannitus potest impune offendi ex forma statutorum, poterit impune offendi etiam pendente appellatione a sententia banni, vt retuli, & sequutus sum cum declaratione supra *libr. 1. capitul. 97. numero 67. & sub numero 126. vers. non obstat quod Menoch.* vbi videas de ista illatione.

Restringe eandem extensionem, positam *supra nu. 86.* vt non procedat in sententia, quia iudex declarat, reum positum in primo banno, & contumacem, reputari, & haberi pro confesso, seu pro confesso, & conuicto, iuxta formam statutorum, seu constitutionum, aut consuetudinis, quia si bannitus, sic declaratus pro confesso, seu pro confesso, & conuicto, compareat priusquam diffinitiue condemnetur, & ponatur in secundo, & diffinitiuo banno, poterit appellare ab ista sententia declaratoria, vt supponunt Franch. Becc. *consil. 11. extat in princip. & sub numero 1. libro 1. Nell. Boss. & Flam.* Cart. quos retuli, & sequutus sum *supra libro 1. capitul. 97. numero 46.* quod confirmaui *eodem capitul. 97. numero 44. & 45.* quem locum citaui, & denuo sequutus sum *libr. præced. cap. 7. sub numero 545.* & ita etiam tenui *d. cap. 97. numero 103.* quando bannitus non fuerit vere contumax; ita vt propter veram contumaciam priuaretur appellatione, loquendo in terminis iuris communis iuxta ea, quæ scripsi *infra declar. 2.*

Comprobatur primo hæc restrictio, quia idem dicimus in caussa ciuili, præsupposito eodem statuto, quod contumax in non respondendo positionibus habeatur pro confesso, seu pro confesso, & conuicto; quia si declaretur, potest appellare a sententia declaratoria, vt referunt, & sequuntur Duc. Pet. *in pract. libro 1. q. num. 16. vers. post pronuntiam & numero 29.* quem retuli, & sequutus sum *d. cap. 97. sub numero 46.* & Moron. *tract. de fid. tren. & pac. quæstio 75. numero 2. & 11. tomo 11. parte 1. fol. 424.* quem retuli, & sequutus sum *libro præced. c. 7. sub numero 545.* & ab hac sententia loquendo in terminis iuris communis, non decessi *supra libro 1. capit. 96. sub num. 21.* & esse communem * sententiam testatus sum *lib. præced. d. c. 7. sub n. 545.*

Nec obstat, quod Dec. *consilio 34.* pro tenui facultate, *sub num. 2.* ibi *similiter qui fuit contumax,* dicat quod hæc comprobatio est vera de iure canonico, secundum quod potest appellari etiam ab interlocutoria, inserendo caussam legitimam, secus de iure ciuili, quia de iure ciuili non potest appellari cum sit interlocutoria.

Nam respondeo, esse verum etiam de iure ciuili, quia ista interlocutoria habet vim diffinitiuæ, a qua interlocutoria potest appellari etiam de iure ciuili, hæcq; responsio satis comprobata est a me *supra lib. 1. c. 97. sub n. 44. & 45.*

Comprobatur secundo, quia contumax in non iurando de calumnia, declaratusque pro confesso, & conuicto, potest appellare, si suam contumaciam excuset, vt ex Bal. retuli, & sequutus sum *d. c. 7. sub num. 545.* quod scribunt etiam Paul. de Castr. *in auth. principales, §. quod si actor sub numero 6. C. de iure iur. prop. calum. & Curt. Sent. tract. de iure iur. prop. calum. d. §. quod si actor n. 13. tomo 3. p. 2. fol. 134.* dicens, quod illa contumacia in non iurando satis habet, in quo lædat, videlicet, qui facit eum haberi pro confesso, & ideo, inquit, non debet afferre hoc aliud præiudicium, vt non possit appellare, & ostendere id, quod eum excusat a contumacia, quod idem per illa verba scribit Salyc. *in d. §. quod si actor autem n. 33. vers. quæro an ab huiusmodi,* & quod possit appellari a declaratoria quia iudex pronuntiat, actorem cecidisse ab actione, vel reum haberi pro confesso eo, quod noluerunt iurare de calumnia, scribunt Io. Gl. Spec. Ant. de Butr. Abb. & communiter * Doct. *in d. §. quod si actor. quos retuli lib. præc. c. 1. n. 105.* vbi videas.

92 Amplia notabiliter hanc restrictionem, vt habeat locum etiamsi iudex simul, & semel declararet, & diffinitiue sententiaret; quia lex non tolerat, vt appellationem, quam ipsa concedit, iudex ex sua cautela, nulla intercedente culpa aut negligentia condemnati, de medio tollat; sic enim esset in potestate iudicis illusoriam reddere legem: quare, cum declaratus possit appellare, si separatim a sententia diffinitiua declaretur, debet posse appellare etiamsi coniunctim declaretur.

Infero ex ista ampliatione, quod illa praxis, declarãdi, & condemnandi simul, de qua testantur Nell. Ang. Marsi Roland. a Vall. Clar. & Prosp. Farinac. quos sequutus sum *supra lib. 1. capit. 97. sub numer 64. vers. ex qua practic.* & ex Afflict. *eod. cap. sub num. 112. in secunda opin. in fine,* potest stare in caussis criminalibus, in quibus sit prohibita appellatio, iuxta ea, quæ scripsi *in seq. prima declaratione,* secus in caussis, in quibus appellatio nõ est prohibita, quia in istis daretur appellatio, vt dixi, & consequenter illa sẽtentia diffinitiua, lata super confessione, esset nulla ipso iure, & reuocaretur vti attentata, & ideo alia denuo post expeditam appellationem a declaratoria, esset ferenda sententia diffinitiua.

Declara I. eandem restrictionem, loquentem in caussa criminali, vt procedat, non præsupposito alio statuto, quod in caussis criminalibus tollat appellationem; secus ergo si extaret aliud statutum, quod prohiberet appellationem in caussis criminalibus: quia tunc declaratus pro confesso non posset appellare; vnde si statutum prohibeat appellationem in aliqua specie caussarum criminalium, & in aliqua non prohibeat, iuxta ea quæ scripsi *infra q. 17. dim. 48.* tunc appellatio admittetur, & non admittetur, attenta specie caussæ criminalis.

93 Subdeclara hanc declarationem, vt in casu, quo statutum prohibeat appellationem, & iudex non possit reuocare, seu nolit reuocare illam declaratoriam, debeat tunc declaratus pro confesso assumere in se onus probandi suam innocentiam coram eodem iudice, iuxta ea quæ scripsi *supra lib. 1. c. 97. 104. & 109.* nam etiamsi posset appellare deberet assumere onus probandi contrarium, secundum ea, quæ in effectu consuluit Franch. Becc. *consil. 11. extat, n. 2. in fine, vers. nam. & n. 3. & seq. lib. 1.* Vel posset in ciuilibus impetrare restitutionem in integrum, quia prohibita appellatione, non intelligitur prohibita restitutio in integrum, testibus ijs, quos citaui, & sequutus sum *infra q. 19. rem. 2. & lib. præc. c. 7 sub n. 546. vers. declara restringende.*

Declara II. vt procedat præsupposito, quod sit declaratus confessus, propter contumaciam fictam, quia tunc

tunc potest appellare, loquendo de iure communi; & ita procedant firmata in restrictione; & ita loquutus sum supra *lib.1.c.97. num.103*. Secus autem, si sit declaratus pro confesso propter contumaciam veram, quia tunc, loquẽdo in terminis iuris communis, sola contumacia vera excludit a beneficio appellationis, iuxta ea, quæ dixi *d.c.97. sub n.101.* & latius, *infra q.17. limit. tertia, sub n.10. versicul. contra*, vbi videas.

Verum hæc declaratio in secunda parte non seruatur in praxi, quia etiamsi sit declaratus confessus propter contumaciam veram admittitur ad appellandum, *vt dixit, d.limit.3.n.12.& seqq.*

Declara III. eandem restrictionem in prima comprobatione, dum dixi, quod contumax in non respondendo positionibus, & declaratus pro confesso potest appellare, vt non procedat in foro Capitolino, neque in Reg. Neap. vide supra *lib.1.c.96.n.21.& lib.1.c.7.n.546.*

Declara IV. notabiliter eandem restrictionem in secunda comprobatione, vt habeat locum, etiamsi statuta disponerent, quod si quis, a iudice monitus, vt iuramentum calumniæ interponat, iurare expresse recusauerit, si fuerit actor, cadat ab instituta actione, si autem fuerit reus, pro confesso habeatur, & a sententia, quę contra taliter recusantem promulgaretur, nõ possit appellari supplicari, vel ad aliquem iudicem recursus haberi: quod si non recusauerit expresse, sed monitus iurare neglexerit, & in tali negligentia perseuerauerit die sequenti iuridica, incurrat pœnas prædictas, prout disponunt statuta Ciuitatis Lucensi *libro primo cap.65.* Nam licet prædicta statuta disponant, quod habeatur pro confesso; tamen in primis priusquam, possit condemnari diffinitiue requiritur declaratoria, vt sequutus sum *libro præced.cap.7.num.522. & libro primo cap.97.sub numer.112.& seqq.* vbi videas. Et ab ista declaratoria datur appellatio per ea, quæ sequutus sum supra in ista restrictione, & eius comprobationibus.

Nec obstat, quod statuta prædicta expressa prohibeat appellationem, quia resp. quod intelliguntur prohibere appellationem a sententia diffinitiua iuxta ea, quæ loquendo de appellatione a sententia diffinitiua, lata contra non respondentem positionibus, & declaratum prius pro confesso, scripsi *lib.præced.c.7. sub n.545. vers. nec obstat,* hancque declarationem nota, Lucensis, quia est magna interpretatio ad illud statutum.

Declara V. vt in Curijs Franciæ, si legitimo impedimento detentus non responderit, possit sine alia appellatione admitti ad respondendum, iuxta ea quæ scribit Rebuff. *tract. de respons. per credit. &c. gloss. vna, artic. 39. n.4. tom.3. fol.364. in fine.*

Reliqua, pertinentia ad materiam eiusdem restrictionis, habes *in d.lib.1.c.97.* in varijs locis; ad illud in casu occurrenti recurras.

Limita VI. formaliter, & illatiue in contumace vero, cui denegari appellationem patet ex his, quæ dixi supra *vers. primus, & vers. restringe,* sed peculiariter scripsi *infra q.17. lim.3.* vbi posui totam materiam huius limitationis.

Limita VII. in confesso, cui denegari appellationem scripsi, & declaraui *infra q.17. limit.4. num.30.& seqq.* vbi videas.

Limita VIII. in confesso, & conuicto, cui denegari appellationem late scripsi, & declaraui *ead.q.17. limit.4. num. 3.& seqq.*

Limita IX. in notorio, cui tam in criminalibus, quam in ciuilibus denegari appellationem late scripsi, & declaraui, *d.q.17. limit.4.*

Conuictus tantum per testes, an appellet, vide *d. lim.4. n.72.& seqq.*

Repertus in flagranti crimine an appellet, vide *ead. limit.4.n.88.*

92 Limita X. in patre, & filio, quos non appellare, maximè si lata sit inter eos sententia ex officio iudicis, vt in caussa alimentorum, emancipationis, & similium, scribit Nicel. *tract. de concord. gl. concor.6. fol.82. n.227. tom.18. fol. 196. in fine,* qui tamen nihil boni allegat: nam Spec. ab ipso, & a nobis infra citatus, loquitur cum grano salis, qui inficit istam limitationem.

Hæc limitatio nullo iure, nullaue ratione probatur: nam esto, quod in caussa alimentorum, emancipationis & petitionis filij, qui a nemine detinetur, non detur appellatio, tamen hoc procedet non ex eo, quia sit filius seu pater; sed ex eo, quia agatur de re, quæ dilationem non capiat, vel quæ expediatur iudicis officio, a quo appellari non possit, prout, loquendo de alimentis futuris, quæ dilationem non capiunt, scripsi *infra q.17. limitat. 7. num.1. & 14.* & de expensis non petitis, ad quas iudex potest ex officio condemnare, vel omittere condemnationem, *ead. quæst.17. limit.21. sub nu.34.* quare Spec. *in tit. de off. omn. iud. §.1. iudicis officium sub num.4. vers. sed an, & n.5. vers. item agitur, lib.1. fol.55.* ad quem locum se remittit *in tit. de appell. §. in quibus, n.11. in fine, vers. sed nunquid vbi agitur, lib.2. fol.185.* præmittendo, quod inter patrem & filium disceptantes de patria potestate in casu, quo constet tantum de filiatione, sit agendum officio iudicis; quærit an inter patrem & filium: patronum, & libertum detur appellatio, & relata prius opinione negatiua, subijcit, quod alij tenent contrariam, quod scilicet detur appellatio, ita tamen, quod, pendente appellatione, alatur, qui fuerit pronunciatus alendus, sine præiudicio tamen, &c. & sic Spec. nihil adducit, vt constituat limitationem respectu personarum.

Limita XI. in patrono, & liberto, quos non appellare scribit Rugin. *tract. de appell. §.2. c.1. n.137. limit.6.* & allegat Spec. *in loco citato in præcedenti limitatione.*

Sed hæc limitatio sicut precedens nullo iure probatur; & Spec. eam non tenet, quia loquitur, prout eum retuli in præcedenti limitatione.

Limita XII. in seruo, quem regulariter non posse appellare retuli, & sequutus sum *supra sub num.50. vers. regulariter.*

Amplia hanc limitationem, vt appellationem, quam seruus interponeret in caussa domini pro ipso domino, non possit dominus illam ratificare, etiamsi vellet eam ratificare infra tempus debitum; & ratio est, quia appellatio est actus iudiciarius, & consequenter, si geratur a seruo, est funditus nullus; & quod est funditus nullum ratificari non potest, *Ang. quem sequitur Ang. Aret. in l.28. creditor, n.1.* & specialiter *sub n.2. vers. nam si seruus, ibi, sed ego qui teneo, ff. de appell. et relat.* reprobando ibidem opinionem contrariam Ioannis de Annan. & quod appellatio, interposita a seruo nomine domini, sit nullius momenti probatur est *d.l. creditor.*

Sublimita eandem limitationem, vt non procedat, quando seruus est condemnatus ad pœnam corporis afflictiuam, & nemo pro eo appellat, quia tunc potest ipse appellare, *vt retuli, & sequutus sum supra n.50.*

93 Limita XIII. generaliter in omnibus illis personis, quę prohibentur stare in iudicio, seu cum quibus iudicium redditur nullum, saltem parte opponente, *Nicel. tractat. de concord. gloss. concor.6. fall.110. num.146. in fine, tom.18. fol.197.*

ARTICVLVS II.

Ad secundum articulum: *Non grauatus non appellat.*

94 Constituo hanc esse regulam, quod is, qui non est grauatus, non potest appellare, *Bald. in l. vnic.a, sub numero 7. C. neo lic. vna eadem caus. Franch. in cap.7. si duobus, num.1. de appell. Nicel. tract. de concord. gl. concord.6. fall.43. sub*

 num.84.

n.84.tomo 18.fol.194.Osasc.decis.61.actor iuramentum,n.3. vers.3.Gregor.Tholos.tract.de appell.libro 5.c.1.n.1.fol.461. Cas.Barz.Bononien.decis.52.lata fuis,n.10.Quare dicimus; Si grauaris,appella.

Ratio huius regulæ est, quia appellatio datur propter grauamen,sicque grauamen est caussa appellationis,c.59 vt debitus, de appell. Abb.in c.70.interposita, not.vlt.sub n.3.eod.titul.de appellat.& dixi supra q.3.numero 1. Ergo, cessante grauamine, quod est caussa appellationis, cessat appellatio,c.cum cessante, eod.tit.de appell & dixi infra, ampl.3.n.117.

95 Infero I. comprobando eandem regulam, quod non solent audiri appellantes, nisi quorum interest, l. 1. ff.de appel. recip.vel non, & notant Abb.in c.55.dilectis, not.4. n.6.in fine, & Franch.not.5.n.5.in fine de appell.& dixi supra n.57.nam in iudicio non admittitur,nisi is,cuius interest;exceptio enim, tua non interest, repellit agentem, & impedit litis ingressum, Franch.in c.19. cum parati not.2. sub n.2.eod.tit.de appel,

96 Infero II.quod vere contumax non appellat,vide infra q.17.lim.3. & de contumace non audiendo, nisi refectis expensis, vide infra ead.q.17.lim.21. sub n.67. nam si est vere contumax,& perseuerat in contumacia,& ideo condemnatur,& vult appellare,non auditur,quia non dicitur grauatus,

97 Infero III. quod notorius delinquens,seu confessus & conuictus,seu confessus tantum non appellat, vide infr.q. 17.lim.4. quia non dicitur grauatus.

98 Infero IV.comprobando,quod si iudex processerit ex officio contra plures inquisitos de rixa cum armis, eosque absoluerit, præter vnum ex eis, quem condemnauerit in aliqua pœna extraordinaria,non potest vnus ex ipsis absolutis appellare, aut tempore syndicatus querelare judicem, quod nimis mite illum condemnauerit: nam licet illum nimis mite condemnauerit; tamen non grauauit ipsum, quem absoluit: & de nimis miti pœna illius condemnati spectat ad procuratores fiscales quærelam exponere,qui satis eam exponunt in eo capitulo generalis inquisitionis; quod non condemnauerit condemnandos,&c.& Principis interest, quod eius caussæ tractentur a suis officialibus deputatis;alias posset quilibet priuatus facere præiudicium,comparendo,& male agendo,seu excipiendo.

99 Infero V. quod si appellatio posset deferri ad plures iudices,electio iudicis erit appellantis,qui reputetur grauatus,& non appellati,qui non est grauatus: quare si appellans appellet ad Archiepiscopum, & appellatus dicat; & ergo appello ad Papam, appellatus non debet audiri, Abb.in c.7.si duobus, in fin.n.20. vers.vltimo quæro, de appell.& Marches.tract.de commiss.par.2.in commiss.appel.c. 1.n.57.fol.15. & vide quæ scripsi infra q.9.n.3.

100 Infero demum, quod friuole appellans non auditur: imò eo quod appellat potest mulctari, vel excommunicari,vt retuli,& sequutus sum supra quæst.2.art.3.sub n.51. imò iudex qui eius appellationem admittit,peccat,vt retuli,& sequutus sum infra q.17.limit.4.n.3. & limit.36.vbi videas.

Ratio est,quia non est grauatus,sed quærit grauare.

101 Amplia I. declarando hanc regulam in appellatione iudiciali,vt procedat etiam si quis appellaret,timens grauari,quia nihilominus;cum nondum diceretur grauatus; sed grauandus, succedit regula firmata, quod non grauatus non appellet, Card. Alex.in c.59.vt debitus, sub n.36. vers.primo quod caussa,de appell. Et quod in iudicijs non possit appellari à futuro grauamine, scribit Franch. in c. 63.dilecto,not.3.sub n.1.de appel, & quod hæc sit regula in appellatione iudiciali,vt nullo casu possit recedi à iudice per appellationem antequam grauet, ideoq;à futuro graua mine, sicq;antequam sit illa tum non possit recedi à iudice per appellationem, refert & sequitur Franch. in c.59.vt debitus q.2.n.9.de appell.vbi firmat hanc communem opin. esse tenendam:& facit,quia in iudicio appellatur à grauamine præterito, vel præsenti, vt retuli, & sequutus sum supra q.2.art.2.diff.8.n.43.

Contra hanc communem opinionem more suo motiuat Dec.in c.51.bonæ memoriæ, numero 30. differ.9. de appel.& ita sibi parum constans videtur sentire Franch.in c. 60.cum cessante,not 6.numero 7.de appell.& videtur apertè tenere Maran.in suo spec.par.6.act.2.princ.in verbo, & quandoque appellatur,sub n.4.fol.460.dicens, posse appellari non solum ab illato, verum etiam à futuro grauamine, & faciunt, quæ scripsi infra numero 110.restric.1. vbi videas.

102 Retenta ampliatione.

Subamplia eam, vt procedat etiam de iure canonico: quod enim de iure canonico appellari non possit à futuro grauamine,scribit Guid.Pap.tract.de appel.q.26.n.26. tomo 5.fol.58.

Contra hanc subampliationem allegat Franch. in rub. n.17.versus finem,de appell.

Non recedo à subampliatione.

103 Infero I. comprobando hanc ampliationem, & subampliationem, quod huiusmodi appellatio non tenet (oppono exceptionem subreptionis contra rescriptum,et quatenus iudex procedat in caussa appello)quia hæc appellatio est à futuro grauamine debet enim proponens exceptionem expectare, an iudex admittat, vel non admittat, & postea ab illato grauamine debet appellare: quia antequam iudex admittat, vel non admittat, pars non habet, de quo possit conqueri, ideo ante illatum grauamen non tenet appellatio,cum non possit tunc in appellatione exprimi caussa grauaminis; Franch.in d.c.59.vt debitus,q.2. sub n.9.& in c.63. dilecto not.3. sub n.1. de appell.& Corn. consil.80.in decisiuis, sub n.3.ibi, ante itaque illatum grauamen, lib.1. & quod sint iuris ignari, qui proponunt exceptiones,& appellant in ipsa propositione, si non admittantur,scribit Gemin.in c.1.§.quod si appellatur, sub num. 4.de appell. in 6. & quod reprobetur practica quorumdam aduocatorum, qui petunt admitti exceptiones, & non expectata interlocutoria,conditionaliter appellant, dicendo, si vero prædicta facere recusaueritis, appello: debent enim expectare interlocutoriam antequam appellent,scribunt Guid. Pap. d.tract.de appell.quæst.26.sub nu. 26.tomo 5.fol.58.& Ruginell.tract.de appell.§.2. cap.3.sub num.71.

104 Extende hanc illationem,vt procedat etiamsi diceretur (ex nunc prout ex tunc appello, si non admiseris exceptiones meas,)quia adhuc appellatio non teneret,Franch. & Corn. vbi supra.

105 Infero II. comprobando, quod hæc appellatio non tenet(peto quartam productionem cum solemnitate legali, quam productionem,si vos,Domine iudex,denegaueritis,appello)& ratio est, quia dicitur appellatio à futuro grauamine, Innoc.in c.36.significauerunt, sub n.3.vers.sed si monachi, de testib,Franch.in d.c.59. vt debitus, quæst.2.sub n. 9.ibi,secundo eandem sententiam,de appel.& Corn.d.consil.

* 80 sub n.3.lib.1.& quod hanc illationem sequantur*communiter Doctores,& soleat pro notabili allegari ab omnibus,testatur Abb.sed non sequitur in d.c.36.significauerunt, sub n.10.vers.sed quæro quid, & quod eam teneant

* communiter * DD. testatur ibidem Felin. sub nu.9. vers. extra gloss.

Contra hanc illationem dubitat Abb.in d.c.significauerunt,sub n.10.& 11.de testib. dicens hanc illationem forte non esse veram, quoniam non appellatur simpliciter à futuro grauamine, sed potius à præterito, quia appellatio est conditionalis, si denegaueritis, &c. & trahitur ad diem extantis conditionis, & fit ad diem denegatæ dilatio-

dilationis, vnde perinde est, ac si appellatio interponeretur post grauamen, sicut in simili dicimus in excommunicatione, lata sub conditione, puta, si hoc feceris, te excommunico, & hoc in dubium, quod facit Abb. tendit contra omnes istas illationes, & hanc opin. Abbatis, quod possit à futuro grauamine appellari sub conditione, vt puta, *si me grauaris, appello*, nititur sustinere Dec. *in c.63. dilecto, sub num.5. vers. sed tamen his remotis, & num.6. & 7. de appell.*

Non recedas ab illationibus, quia tenentur communiter * vt aduersus Abbatem firmat Franch. *d.c. vt debitus, q.2 sub n.9. vers. quarto eandem.*

106 Infero III. quod si iudex iuste comminatur, puta quia in peremptorio comminatur de procedendo ad vlteriora, si pars non comparuerit, & eius contumacia non obstante, non poterit appellari, *Franch. in c.60. cum cessante, sub n.6. versic. aliquando & quarto de appell.* nisi, vt inquit, appelletur ab ipso peremptorio.

107 Infero IV. generaliter, quod non possum appellare ab interlocutoria antequam feratur, quia debeo expectare verbum iudicis, vel æquipollens, vtputa, quia iudex procedit ad id, quod non se competitur cum iure meo, *Bald. in l. penult. ante sententia, n.6. vers. quæro an ab interlocutoria, C. quorum appellat. non recip.* quem refert, *& sequitur Franch. in d. cap. vt debitus, q.2. sub num.9. vers. tertio hanc sententiam, de appell.*

108 Subinfero ex istis illationibus, quod eiusmodi appellationes non impediunt, quin valeat quicquid fit post tales appellationes, etiamsi iudex postea per sententiam deneget, quod appellans petit in appellatione conditionali, quia appellans debet rursus appellare post denegationem, quia antea nullum grauamen, vel causa suberat tempore primæ appellationis, *Innoc. in d.c.36. significauerunt, sub n.3. vers. sed si monachi, de testib.*

109 Tempera istas illationes, vt non procedant, quando iudex denegasset quartam productionem, seu dilationem, aut quid aliud petitum, & pars appellaret, nisi iudex reuocaret tale grauamen, quia isto casu appellatio valet, quia non est à futuro grauamine, sed à præsenti: nec obstat, si dicatur, quod est appellatio à futuro per illud verbum, nisi reuocaueris: quia respondetur, quod reuocatio, quæ petitur, & quæ est de futuro, non est grauamen, sed est releuatio grauaminis: illa enim denegatio præcedens fuit grauamen, a quo potuit appellari, vt benè explicat Innoc. *in d.c. significauerunt, sub num. 3. de testibus* quem ibidem refert, & sequitur Abb. *sub num.10. & Franch. in d.c. vt debitus, sub num.9. ibi, quando autem iudex denegasset, de appell.*

110 Restringe I. nunc eandem primam ampliationem, in qua dixi, non appellari à futuro grauamine, vt non procedat in casu, quo grauamen esset irreparabile per appellationem subsequentem, quia tunc potest appellari à futuro grauamine, Franch. *in d.c.59. vt debitus, q.2. sub n.9. limit.1. de appell.*

111 Exemplifica I. comprobando hanc restrictionem in casu, quo iudex habet terminum pro seruato ad sententiam secundum stylum Rom. Curiæ, de quo scripsi *infra q.12. num.8. & in 2. oppositione, & quæst.17 limit.21. num. 24. vers. eadem praxis*, nam cum iudex; tenendo illum terminum pro seruato vsque ad vltimam diem decendij, & vlterius, si sit iudex delegatus; possit sententiam proferre dicta die decima, vel etiam postea si sit delegatus, *vt ibid. declaraui*; necessario debet pars posse appellare conditionaliter; quatenus contra, *vt dixi d. lim.21. vers. hac praxis*: quia, si expectaret sententiam in actis, non posset per appellationem reparare grauamen sententiæ, quia, vt dixi, iudices possunt sententiam proferre post lapsum terminum ad appellandum, ex quo illa sententia pro sui validitate fingitur lata in die, ad quam pars fuit citata ad audiendam sententiam, & notarij sub illa die eam scribunt, adeo, quod non potest probari contrarium, quia, si probaretur contrarium, & reperiretur scripta sub illa die, notarius videretur falsarius: quare ex præmissis debet pars isto casu posse appellare à futuro grauamine, quia fingitur grauamen præcedens.

Pro ista praxi, & contra istam praxim appellandi conditionaliter; vide *infra d.q.17. lim.6. memb.4. n.93.* vbi habes concordiam.

112 Exemplifica II. in tortura futura, quia, cum eius grauamen non possit reparari per appellationem, poterit appellari ante illatum grauamen, *Franch. in cap.59. vt debitus, quæst.2. sub num.9. limit.1. de appell.* Et quod, si pronuntiatur quis torquendus, possit appellare antequam torqueatur, ex quo tractatu de præiudicio irreparabili, scribit Marf. *in pract. crim. §. expedita, sub num.69. & 70.* & quod præeminentia non habeat locum quando appellatio esset interposita a futura tortura, expressa aliqua iusta caussa, quia ex quo tractatur de actu irretractabili debet super sederi tortura, etiam non facta inhibitione, scribit Io. Ant. de Nig. *super capit. Regn. c.272. si cum sceleratis, n.51. vers. sextodecimo non habet*, & dixi *supra lib.1. cap. 97. sub num.59.* & quod possit appellari à captura, & quolibet alio grauamine irreparabili, scribit Franch. *vbi supr.* & quod in criminalibus possit appellari à futuro grauamine, scribit Marf. *vbi supra*.

Contra hanc exemplificationem: quod enim à futura tortura non possit appellari, nisi prout posset appellari etiam ab alijs grauaminibus reparabilibus per appellationem, probatur: aut enim loquimur de appellatione, interponenda ab ipsa tortura, forsan inferenda de facto absque sententia de torquendo: & isto casu dico, satis esse, quod cum iudex, seu ministri præpararent torturam, interponatur appellatio, quia dicitur interposita à grauamine præsenti, cum præparamenta, seu ligatura torturæ dicatur tortura in primo saltem gradu, & sic per hanc appellationem potest reparari etiam grauamen torturæ: aut loquimur de appellatione interponenda à sententia torturæ: & isto casu debet appellari post sententiam, quia ante sententiam non adest grauamen, & per appellationem potest reparari grauamen, quia, pendente appellatione, nihil est innouandum, & quod scribit Marf. citatus, dicens, posse appellari antequam torqueatur, ex quo tractatur de præiudicio irreparabili, nullam habet difficultatem, sed non sequitur, quod possit appellari ante sententiam, seu præparamentum.

113 Restringe II. vt non procedat, quando futurum grauamen trahit originem à grauamine iam illato, & appellatio interponitur ratione vtriusque: puta si dicatur, sciēs, *se grauatum ex tali actu, seu ex tali caussa, & timens in futurum a dicto iudice posse plus grauari; ideo appellat, &c. Franch. d.c. vt debitus, sub n.9. lim.2. de appell.*

114 Restringe III. vt non procedat, quando futurum grauamen esset comminatum per iudicem, quia tunc ab eiusmodi futuro grauamine posset appellari: nam ex præsenti comminatione dicitur caussata iusta caussa grauaminis, *Franch. in d.c. vt debitus q.2. sub n.9. in fin. lim.3. de appell.* & quod à comminatione iudicis possit appellari, latè ostendit idem Franch. *in c.60. cum cessante, sub n.6. vers. in gl. prima, eod. tit. de appell.* & quod à quacunq; comminatione, per iudicem illata, appelletur ex communi * omnium sententia, refert, & sequitur Ruginell. *tract. de appell. §.2. cap.3. in verbo comminatio, num.189.* & cum hac restrictione concordat appellationis definitio, quam ex Franch. & Lancel. retuli, & sequutus sum *supra qu 2. sub num.1.* vide quæ, declarando hanc restrictionem, scribit Bald. *in margarita ad Innocent. in verbo appellari potest ab instanti grauamine.*

115 Restringe IV. vt non procedat in appellatione ex-

traiudiciali, quia potest interponi à futuro grauamine, iuxta ea quæ declaraui *supra qu.2.n.41. differ.septima, & n.43. differ.octaua*.

Aduerte quod si interponeretur conditionaliter, videlicet, appello, si fiat hoc, tunc non deuoluit nisi secuto illo facto, quia, cum sit conditionalis, nihil ponit in esse, nisi secuta conditione, *Achil.de Grass.decis.14. alias 240. petebat, n.3.de appell.* & hoc est verum etiamsi sit interposita cum illa clausula, *ex nunc prout ex tunc*, quia semper intelligitur, secuto grauamine, *Achil. de Grass.d.decis. 14.n.6.in fine, & n.7.*

Sed hæc non est proprie restrictio, quia ampliatio, quam restringimus, loquitur de appellatione iudiciali, & hæc restrictio loquitur de appellatione extraiudiciali.

116 Amplia II. eandem regulam, vt quis non possit appellare à iudice suspecto, nisi grauet: non enim potest quis à iudice suspecto immediatè recedere per viam appellationis; vnde non debet dicere; *dico, iudicem esse suspectum, & ideo ab eo appello*; ratio est, quia caussa immediata appellationis est ipsum grauamen; sed is, qui est suspectus, non ex eo solo, quod est suspectus, dicitur grauare; quare debet recedi à iudice suspecto per viam recusationis, allegando eum suspecto ex caussa legitima; tunc enim, si recusationem non admitteret, potest, & debet appellari, quia tunc est, quod grauat, & non ante, *Franch.in cap.43.nouit.not.3.num.3. & in cap.59. vt debitus, q.2. sub nu.9. versic.4. eandem, de appell. & Corn. consil.80 in decisiuis, sub num.3. lib.1.* & quæ pertinent ad materiam huius ampliationis scripsi *supra lib.1.c.66.n.13. & seqq. & c.101.nu.16. & nu.20. & seqq.*

Contra hanc ampliationem oppono, quia statim atque quis citatur ad locum suspectum, id est, notoriè non tutũ, potest immediatè appellare, vt *retuli, & sequutus sum infra q.17.limit.47.memb.1 numer.8. & 11.* Ergo idem dicendum est, quando citatur coram iudice notorie suspecto.

Huic oppositioni respondeo, differentiam esse inter suspicionem ratione loci, & suspicionem ratione iudicis, quia quantumcumque iudex sit notorie suspectus, tamen notorium non releuat ab onere proponendi, & excipiẽdi, quia tenetur quis comparere, & allegare de suspicione iudicis etiã notoriè suspecti, quia possibile est, quod etsi suspectus sit, tamen faciat iustitiam; vnde etiam filius potest esse iudex in caussa patris, nisi recusetur, & ideo citatus coram iudice suspecto, litigando coram eo, censetur renunciare exceptioni suspicionis, *Franch.in cap.47. ex parte tua, n 11. & 12. col.3.de appell.*

At quando quis citatur ad locum notorie non totum, tunc notorium excusat non solum ab onere probandi, sed etiam ab onere allegandi, *vt retuli, & sequutus sum d. limit.47.memb.1.n.9. & 10.* & statuti eo ipso, quod quis citatur ad locum notorie non totum, dicitur grauari, & ideo potest appellare, *vt retuli, et sequutus sum d.limit.47. memb.1.n.8. & 11. & seqq.* vbi videas.

Contra eandem ampliationem; quod enim hæc appellatio sit valida (*appello ne procedas, cum sis mihi suspectus ex tali caussa, propter quam te recuso*) scribit Hostien. relatus a Franch *vbi supra*.

Non recedas ab ampliatione.

117 Amplia III. vt procedat etiamsi prius fuerit grauatus quia si appellauerit, & iudex a quo reuocet grauamen, cessabit appellatio interposita, sicque non poterit appellare, quia grauamen est caussa, quare detur appellatio, & cessante caussa, cessat effectus, *c.60.cum cessante, et ibi Canonistæ de appell. Tiraq.tract.causs.cessan. & c.num.41. in verbo appellationis caussa, fol.4.* paria enim sunt; nullam ab initio fuisse caussam, vel fuisse aliquam, sed eam finitam, *Tiraq.d.tract.caus.cessan.n.14.fol.2.*

118 Subamplia I. hanc ampliationem, vt non solum tollatur appellatio, sed etiam facultas recusandi iudicem, quia & si iudex, qui grauauit, reddatur suspectus, ideoque possit recusari, ne amplius procedat in illa caussa, *per ea, quæ scripsi infra quæst.17.limit.47.memb.3. num.secundo*, tamen, cum ipse reuocat, recuperat non solum iurisdictionem, sed eneruatur etiam suspicio orta ex grauamine, *Franch.in d.c.60.cum cessante, n.35. vers.in ead. gl. & Card. Alex.n.14.vers.not.vltimo.*

Subamplia II. vt, reuocata interlocutoria, irritentur omnia acta coram iudice ad quem, vt retuli, & sequutus sum *infra q.17.limit.47.memb.1.n.30. extens.2.*

119 Limita I. eandem regulam positam *supra n.94.* vt non procedat in caussis ordinarijs non executiuis, quando quis appellauit ab aliquo existenti, & vero grauamine, seu illius interlocutoria appellabili, & idem iudex reuocat illam interlocutoriam, & grauamen, quia nihilominus, quamuis iudex reuocauerit grauamen, potest grauatus qui appellauit, non obstante reuocatione, seu, vt vocant, repositione, obtinere commissionem appellationis interpositæ, adiecto, quod valeat commissio, non obstante, quod iudex animo forsan magis grauandi reposuerit ipsum appellantem, *vt scribit Galles.ad form.camer.oblig. rubr.reliqua de processu, nu.31. ibi, illud tamen prætereundum, tomo 6.parte 2.fol. 362.*

Contra istam limitationem pugnat de directo ampliatio præcedens, posita *n.117.* Quare censeo, istam limitationem posse procedere quando Signatura sic iudicaret ex quadam præeminentia.

120 Limita II. vt non procedat in sententia, lata ad fauorem excommunicati agentis, quia quilibet tertius, non habens interesse in dicta sentẽtia potest opponere, & dicere de nullitate; & moueor ad hanc limitationem, quia tertius, cuius non interest, & non est nominatus, neque citatus in iudicio, admittitur ad opponendum exceptionem excommunicationis, quia omni casu, in quo iudex potest ex suo officio supplere, potest etiam admittere tertium, cuius non interest, ad opponendum, & ad allegandum, *vt scribunt Franch.in cap.19.cum parati sub nu.2. not.2. de appell. & ibidem Card. Alex.nu.3.* qui tamen declarat esse in arbitrio iudicis, si velit, vel nolit tertium admittere.

121 Limita III. vt non procedat in sententijs criminalibus condemnatorijs quia in eis etiam tertius potest appellare pro reo carcerato, & condemnato, *vt declaraui supra n.44. vers.extende decimoquinto, & seqq.* vbi videas.

QVÆSTIO VI.

ARGVMENTVM.

Coram quo appellatio debeat interponi.

SVMMARIA.

Appellatio debet interponi coram iudice a quo, & hæc est conclusio.n.1.

¶ *Extenditur I. etiamsi plures sint iudices, quia debet interponi coram maiori parte, num.2. — Declaratur hæc extensio, quando sunt duo iudices, n.3.*

Extenditur II. vt non sufficiat appellare in tribunali iudicis a quo sine eius præsentia, n.4.

Extenditur III. in appellatione extraiudiciali, n.5.

Extenditur IV. vt alias appellatio sit nulla, n.6. — Inferuntur aliqua. Primum, quod appellatio, non interpositam coram iudice a quo, non suspendit, & consequenter non caussat attentata. Secundum, quod non caussat incursum pœnæ contra appellationem, n.7.

¶ *Declaratur I. eadem conclusio, vt ob iustum timorem possit non appellari corã iudice a quo, sed corã alijs, n.8. & 10. —*

Prote-

Protestatio habetur pro facta, si adsit iustus metus protestandi, n.9.— Quæ requirantur in hac protestatione, n.11.— Quæ sit praxis appellandi quando propter iustum metum non appellatur coram iudice, a quo, n.12.— Relinquitur arbitrio iudicis quando dicatur iustus metus, num.13.— Quibus modis probetur iustus metus, remissiue, nu.14. — Ampliatur primo hæc prima declaratio, vt procedat etiamsi iustus metus processerit ex culpa ipsius, qui debet appellare, n.15.— Ampliatur secundo, vt procedat siue metus incutiatur a iudice, siue a parte, nu.16.— Ampliatur tertio, vt habeat locum etiam in appellatione extraiudiciali, num.17.

Declaratur II. vt si non possit inueniri iudex a quo, possit appellari coram iudice ad quem, & quæ sit praxis huius declarationis, nu.18.— Subdeclaratur, vt iudex a quo non sit requirendus in horto, vel in villa, n.19.

Declaratur III. vt appellatio sit interponenda coram iudice ad quem siue coram honestis personis tam quando iudex a quo non potest inueniri, quam quando adest iustus metus, nu.20.— Subdeclaratur, vt si non adsit iudex ordinarius appellationis, tunc necessario sit appellandum coram honestis viris, num.21.& 22.

Declaratur IV. vt debeant esse duo honesti viri, vel saltem vnus, & cum eo notarius, & testes, aut ad minus testes, num.23.— Et an sufficiat vnus honestus vir cum notario, numer.24.

Declaratur V. vt appellans coram honestis viris eo, quia non fuerit inuentus iudex, non teneatur appellare coram eo postquam redierit, neque ab eo petere apostolos, n.25.& seqq. in quibus disputatur.

Declaratur VI. qualis sit ordo appellandi quando non potest appellari coram iudice a quo, nu.28.— Sed, an, non seruato isto ordine, appellatio sit nulla, referuntur opiniones, & concordia, num.29.

Declaratur VII. vt appellatio, interposita coram iudice ad quem, vel coram honestis personis propter absentiam iudicis a quo, vel propter iustum metum deuoluat, sed non suspēdat, si non fuerat intimata iudici, & parti, numero 30.& 31.— An sufficiat alteri eorum intimasse, numero 32.— Subdeclaratur eadem declaratio decem modis, num.33.— Appellatio, si sit interposita a procuratore, debet intimari etiam mandatum procuratoris, n.34.— Dantur quatuor intelligentiæ, sub eod. numer.34.— Restringitur primo eadem septima declaratio, vt intimatio appellationis non sit necessaria, quando iudex & pars iam sunt conscij de appellatione, num. 35.— Restringitur secundo, vt non sit necessaria quando propter metum desinit appellare coram iudice, num. 36. — Restringitur tertio quando iudex non vult audire intimationem sub eod. nu.36.

Declaratur VIII. vt appellatio interponendam coram iudice ad quem, debeat interponi infra decem dies, num.37.

Declaratur IX. vt appellatio, interponenda coram honestis viris, debeat interponi infra decem dies, nu.38.— Hoc tempus decem dierum non currit quando propter metum coram eis non potest appellari, n.39.

Declaratur X. quando appellatio ad vsum praxis dicatur interposita coram iudice a quo, n.40.

Declaratur XI. vt coram Auditore Cameræ, tanquam iudice ordinario appellationum, possit de stylo interponi appellatio, non aliter facta diligentia de appellando coram iudice a quo, sub eod. n.40.

Declaratur XII. vt non procedat quando grauatus post litem motam arripit iter ad Papam, quia illa itineris arreptio habet vim appellationis, numero 41.— Extenditur hæc declaratio vt eadem itineris arreptio releuet ab onere petendi apostolos, numero 42.— Subdeclaratur primo, vt habeat vim appellationis, si fiat infra decem dies, & intimetur parti, vel iudici, sub eodem numero 42.— Subdeclaratur secundo, vt si itineris arreptio fiat ante motam litem, tunc non habeat vim appellationis, sed tamen suspendit, num.43.— Sed suspendit, & tuetur itinerantem ipsum, non autem eum qui mittit nuntium, num.44.

1 Appellatio debet interponi coram iudice a quo Innoc. in c. vlt. si iustus, in fine, de appell. & apertius Bald. in l. 14. apertissimi, sub n.3. ibi, simile habemus. C. de iudic. Abb. in c.15 suggestum, sub num.4. de appel. Franch. in c.59. vt debitus, sub num.1. not.3. & q.3. num.12. & Card. Alex. num.8. rursus, & late idem Franch. in d.c. vlt. si iustus, versic. in glos. 2. in fine sub num.17. ibi, sed aduerte quia quod appellatio sit nulla, & Card. Alex. num.11. de appell. Spec. tit. de appell. §. nunc dicamus, num.10. versic. & scias, l.2. fol.194. Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gl. coram vobis, num.11. vers. quinto quæritur, fol.406. Soc. cons.39. capio primum, sub nu.32. lib.4. Rot. decis.50. alias 29. si appelletur a diffinitiua, sub n.1. de appell. in nou. Gramm. decis.36. solon. n.76. Maran. in suo spec. p.6. act 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, n 133. fol.475. Io. Ferrar. tract. de appell. l.2. c.3. n.130. versus finem, ibi, præter hos quot quot. tom.5. fol.68. Nicell. tract. de concord. gl. concor.6. fall.44. nu.85. tom.18. fol.195. Vestr. in prax. l.7. c.3. n.27. et Grauat. in annot. ad eum, n 57. Lancell. tract. de attent. p.2. c.12. de attent. & innou. appell. pend. ampl.15. princ. n.1. tom.5. fol.355. & limit.50. princ n. 184. vers. tertia caussa, fol.381. & Surd. cons.228. fiscus castagneti, n.1. lib.2. & est conclusio communis, * quæ probatur ex d.c.59. vt debitus, de appell. & ex alijs iuribus allegatis per Gramm. & Lancell. supra citatos.

Rationes, quare appellatio debeat interponi in præsentia iudicis a quo, assignat Franch. in c. vlt. si iustus, vers. secundo quæritur, num.19. de appell. quas poteris videre. Sed ego, considerando effectum suspensiuum appellationis, adduco hanc vnicam rationem, videlicet, quia appellatio debet esse nota iudici a quo ad effectum, vt vlterius non procedat, & procedendo, reuocentur tanquam attentata, iuxta ea quæ scripsi infra n.31. vers. tamen.

2 Extende I. hanc conclusionem, vt, si plures iudices tulerint sententiam, appellatio coram singulis communiter, vel separatim debeat interponi, clemen.1. de appellat. Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in glossa coram vobis, sub num.11. versic. quinto quæritur, fol.406. & quod coram omnibus, vel saltem coram maiori parte appellatio sit interponenda, licet separatim possit interponi, si non inueniantur simul, scribunt Franch. in c. vlt. si iustus, q.7. num.27. & Card. Alex numero 12. vers. sed nunquid, de appell. Nicell. tract. de concord. glos. concor.6. fall.92. n.134. tom.18. fol.397. & Luc. Pat. in pract. Capitol. lib.5. c.1. n.27. versic. quod si plures.

3 Declara hanc extensionem, vt, si sint duo iudices, tunc, quia non est dare maiorem partem, & ideo non valeret appellatio coram vno solo, debeat necessario interponi coram ambobus, si potest, saltem diuisim, alias coram iudice ad quem, & in subsidium coram honestis personis, Gloss. in clem.1. in verbo maiori, de appellat. Franch. in d.c. si iustus, q.7. sub num.27. & Card. Alex. sub num.12. vers. sed nunquid, de appell.

4 Extende II. vt neque sufficiat interponere appellationem in tribunali iudicis sine præsentia iudicis, Soc. cons. 39. capio primum, sub nu.32. lib.4. quem refert, & sequitur Surd. cons.228. fiscus, sub nu.1. lib.2. debet enim interponi in eius præsentia, vt ex Franch. Gram. Io. Ferrar. & Vestr. retuli. & sequutum sum supra num.1. Sed quid seruetur in praxi vide infra n.40.

5 Extende III. vt habeat locum etiam in appellatione extraiudiciali, quia est interponenda coram iudice a quo, Franch in c.5. cum sit Romana, versic. vltimo nota. col. 1. n.6. de appell.

6 Extende IV. vt in tantum debeat interponi coram iudice a quo, vt, si non sit interposita coram eo, appellatio sit nulla, Franch. in c.5. cum sit Romana, num.6. & c. vlt. si iu-

si iustus,sub n.17. & *Cardin.Alex.sub n.11.de appell.Socc. cons.39.capio primum,sub n.32.lib.4.* & *alij,quos citant,* & *sequuntur Gram.decis.36.solon.n.77.* & *Lancell.tract.de attent.* & *innou.appell.pend.ampl.15.princip.n.2.* & *3.tom.5. fol.355.* & *limit.50. princip.n.7.* & *n.184* & de communi * opin.testatur *Socc.vbi supra.*

7 Infero I. notabiliter ex hac extensione, quod appellatio,non interposita coram iudice à quo, non solum non operatur effectum suspensiuum, sed neque deuolutiuum; & moueor, quia appellatio non ritè interposita,non deuoluit, non suspendit,nec extinguit pronuntiatum; & ideò primus iudex, non obstante appellatione nulliter interposita,potest suam sententiam mandare executioni, *Ang.Aret.in l.27.præses,n.3.* & *4.ff.de re iud.* sed eiusmodi appellatio, non interposita coram iudice à quo, dicitur non ritè interposita. Ergo, &c.& in terminis,*Socc.d. cons.39.num.32. versus finem,lib.4.*dicens,quod, si appellatio fuerit nulla eo,quod non fuerit interposita coram iudice à quo, nulla etiam dicetur deuoluta iurisdictio, & consequenter nulla esset sententia, quam proferret iudex ad quem,tanquam lata à non habente iurisdictionem.

Subinfero quod gesta post eiusmodi appellationem non reuocantur vti attentata,*Soc.iun.cons.138.n.18.lib.3.* quem refert,& sequitur Surd.*cons.228.fiscus,sub n.1.lib.3.*

Infero II.quod taliter appellans non incurrit pœnam, indictam ex statuto appellantibus. *Surd.in loco supra proximè citato.*

8 Declara I. principaliter nunc restringendo eandem conclusionem, positam *supra num.1.* vt si condemnatus non audeat ob iustum, seu probabilem metū appellare, tunc possit omitti appellatio, & sufficiet, quod is dicat iudici à quo:Domine iudex,me grauatis in hoc,& hoc,& adducat talia grauamina, à quibus liceat appellare, quia adductio talium grauaminum habetur pro sufficienti appellatione, stante iusto timore appellandi, *cap.vlt.si iustus,* & *ibid.Glos.in verbo, excusat.* & *Innoc. de appell.* & *Spec.tit.de appellat.iud.n.15.lib.4.fol.72.*vbi ponit formulam per extensum.

9 Subdeclara I. hanc declerationem, vt si quis ob iustum metum timeat facere prædictam protestationem coram iudice à quo protestatio habeatur pro facta, & ideò erit appellandum coram honestis personis, præmissa dicta protestatione, quod non audet appellare coram iudice à quo,*d.c.vlt.* & *ibi Gloss.in figuratione casus,* & *in fine in verbo,exprimendas,in fine de appell.* & ita intelligo, quæ scribit ibidem Franch. *in fine,nu.51.* vel debet protestari coram testibus, quod non potest appellare, & timet, & hoc sufficit tanquam appellatio esset interposita, *Ang. Aret. in l.prima, §.libelli, sub num.5.vers.sed dubium.ff.de appell.* & *relat.*

10 Confirmatur hæc subdeclaratio, quia ob iustum metum potest appellari in absentia iudicis à quo, *Abb.in c. 15.suggestum, sub n.4.de appellat.* & quod,stante iusto timore, sufficiat appellatio in absentia iudicis cum protestatione, scribit Rot. *decis.50.alias 29.si appelletur à diffinitiua,sub n.1.de appell.in nou.*& quod isto casu possit appellari coram honestis personis,retuli,& sequutus sum *n. seq.* & *n.12.vbi videas.*

11 Explica vlterius subdeclarationem, vt in ista protestatione requirantur tria. *Primum,* quod fiat tempore congruo,id est, infra decem dies, *Secundum,* quod fiat publicè, id est, coram publicis personis, aut coram iudice, id est, coram publicis personis, aut coram iudice cuiusque fori.*Tertium,*quod contineat causas metus, non tamen est necessarium, quod contineat caussas caussæ, nisi postea in prosecutione caussæ, *Franch.in capit. vltim. si iustus, n.14.vers.* & *aduerte primo,de appellat.*& quod sufficiat expressio causæ in genere,vt puta,iniqua sententia est lata contra me, nec audeo appellare,& hoc protestor coram vobis,scribit Gloss.finā.*in fine,in cap.fin.si iustus,de appell.*& quod pars,iustè timens de iudice,possit appellare coram probis viris,licet ad sit iudex, refert,& sequitur Surd.*cons.228.fiscus,n.15.lib.2.*

12 Infero practicam quando adest iustus metus appellandi coram iudice à quo; vt is,qui vult appellare,sed iustè timet,dicat iudici honestis verbis, quod sentit se grauatum in hoc,& hoc; sed non audet appellare: quod si timet etiam hoc dicere, tunc debet coram honestis viris dicere, & exponere grauamen in genere, & dicere,quod non audet appellare, & quod de hoc protestatur coram ipsis; vel posset dicere,quod,cum non audeat appellare coram iudice à quo, appellat coram ipsis: Vel,& erit altera practica, potest appellare coram iudice ad quem,vt retuli,& sequutus sum *infra n.18.* vbi videas.

13 Subdeclara II. vt relinquatur arbitrio iudicis quando metus dicatur iustus,*Franch.in cap.vltim.si iustus,n.12.* & *Cardin.Alex.not.1.sub n.2.de appellat.*

14 Subdeclara III. vt metus probetur ijs modis, quos docet Franc.*dict.cap.si iustus,quæst.2.* & *3.n.5.* & *seqq.*quem poteris videre.

15 Amplia I. eandem primam declarationem, & dicta circa eam de metu, vt iustus, aut probabilis metus excuset à necessitate appellandi etiam si ipse,cui opus est appellare, fuerit causa ipsius metus, & sui culpa inciderit in metum,*Franch.in cap.vltim.si iustus, n.2. ibi.sed iustus aut probabilis.* & *Cardin.Alex.n.3. de appellat.* & facit quod scripsi *infra quæst.decimaseptima,limit.47.memb.1.extens. 5.n.18.vers.confirmatur.*

16 Amplia II. vt iustus metus circa appellationem excuset siue incutiatur à iudice, quia sit terribilis contra appellantes, siue inferatur à partibus, siue à consanguineis partium, siue incutiatur à statuto, vt puta,quia imponat pœnam appellanti in certa patria, vt declarant Franch. *in dict.cap.vltim. si iustus, nu.4.versic.in gloss.1.* & *Cardin. Alex.sub n.3.* & *4.de appellat.*

17 Amplia III. vt omnia prædicta circa primam declarationem habeant locum etiam in appellatione extraiudiciali interponenda ab actu, quem iudex facit extraiudicialiter, quia si ob iustum metum non possit appellari coram eo,debet appellari coram honestis viris,*Franch.in cap.vltim.si iustus,quæst.14. n.40.de appell.*

18 Declara II. principaliter restringendo eandem conclusionem, positam supra num.1. vt si non possit haberi copia iudicis à quo, tunc sufficiat appellare coram iudice ad quem,vel coram notario,& honestis viris, *Spec.tit. de appell.§.nunc.dicamus,sub n.10.lib.2.fol.194.*seu coram iudice ad quem, vel corā honestis viris, vel loquitur Bal. *in l.14.apertissimi,sub n.3.ibi, simile habemus.C.de iudic.*& quod si fortè iudicis non haberetur copia, quia fugit, & latitat,vt plerumque faciunt meticulosi iudices, tunc sufficiat adire iudicem superiorem, ad quem deuoluitur de iure appellatio, & infra legitima tempora ad appellandum libellum appellationis porrigere, scribit Papien. *in pract.in form.appell.à sent.diffin.in gloss. coram vobis,sub n. 11.vers.quinto quæritur,fol.496.*

Praxis appellandi coram iudice ad quem in casu huius declarationis est duplex secundum Papien.*vbi supra.*Prima praxis est, vt eatur ad domum solitæ habitationis ipsius iudicis, si erat delegatus, vel ad solitum tribunal,si erat ordinarius,& ibi appellaturus protestetur de absentia iudicis,& per notarium faciat scribi suam appellationem,& deinde vadat cum ipsa appellatione ad iudicem superiorem,& coram eo prosequatur causam,quę tamen prima praxis non placet ipsi Papien. quia, vt inquit, est vtilis tantum ad ostendendum de diligentia ipsius partis, & absentia iudicis. Secunda praxis, seu consilium ipsius Papiensis est vt reiteretur appellatio coram ipso iudice superiore.

19 Sub-

19 Subdeclara eandem declarationem, vt iudex non sit requirendus in horto, vel in villa, sed satis sit, quod perquiratur in loco publico, *Rot.decis.50. alias 29.si appelletur a diffinitina. sub num.1.de appell.in nou.Mynsing.in sing. obseru. cent.2. obseru.1. & Lancell.tract.de attent.part.2. c.12.de attent.& innou.appell.pend.limit.50.princ.n.174. tomo 5.fol.*380. & quod tunc dicatur posse commodè haberi præsentia iudicis, quando iudex exhibet se in publico, & in loco sui tribunalis, quia non tenetur appellans requirere eum in domo, vel in horto, vel in villa suburbana, scribunt Franch. *in c.vlt.si iustus, q.6.n.23.de app.*

Si tamen sit consuetus dare audientiam, & reddere ius in domo, seu in eius camera, tenetur ibi eum requirere, vt declarat Franch. *in d.c.si iustus, num.24. vers.sed limita prædicta.*

20 Declara III. principaliter extendendo, vt appellatio sit interponenda coram honestis personis, seu coram iudice ad quem, tam quando non potest haberi præsentia iudicis à quo, quam quando ex iusto metu quis non audet coram eo appellare. *Maran.in suo spec p.6.act.2. princ.in verbo.& quandoque appellatur, sub n.133.fol.475.& Ioan. Ferrar.tract.de appell.lib.2.c.3.sub n.130.& 131.tom.5.fol.* 68. & sic paria sunt, iudicem abesse, vel ob iustum metum non appellari coram eo.

21 Subdeclara restringendo hanc declarationem, loquentem de appellatione alternatiua coram iudice ad quem, seu coram honestis personis, vt procedat quando extat iudex ordinarius appellationum, ad quem possit via ordinaria appellari, & is se in publico exhibeat; secus autem si non extet iudex ordinarius, vel, si extet, non exhibeat sui præsentiam: quia tunc indistinctè sufficit appellare coram honestis viris, vt scribunt Innoc. *in c.vlt.si iustus.in verbo copiam.de appell. Abb. in c.15.suggestum. sub num.4.ibi, nam vt ibi patet.de appell. Nicell.tract. concord. gloss.concor.6. fall.44.n.85.tom.18.fol.195. Henric. Bouer. sing.8. rubr.de appell. tom.1.fol.203.& Papien. in pract. in form.appell.a sent.diffin.in gloss.coram vobis, nu.11. in fine. ibi.& si fortasse.fol.406.*

22 Amplia hanc subdeclarationem de appellando coram honestis viris, quando in loco non adest iudex ordinarius appellationum, vel si adest non facit sui præsentiam, vt procedat etiam si in loco extaret Princeps, vt puta Papa, seu Cancellaria, & eius Regens, quia adhuc, si non possit appellari coram iudice à quo, poterit protestari, & appellari coram honestis viris.

Confirmatur hæc ampliatio: ex stylo, quo vtuntur cauti Procuratores in Curia: hi namque, quando non reperitur iudex intra decendium, eunt ad eius habitationem tempore momenti, &, si nequeunt habere eius copiam, appellant coram quocunque Notario, & testibus cum protestatione de absentia, aut impedimento, *Cassad.decis. 8.appellauerat, n.1.in fine, & n.2.de appell.fol.315.*

23 Declara IV. principaliter, vt in omnem casum, quo possit appellari coram honestis viris, debeant esse duo honesti viri, vel saltem vnus honestus vir notarius, & testes, quia non sufficerent solus notarius, & testes: aut sufficit appellare coram vno honesto viro, puta sacerdote, & testibus, *Franch.in c.vlt.si iustus q.9.n.30.de appel.*& quod sufficiat appellare, seu protestari coram notario, & vno honesto viro, & testibus, refert etiam, & sequitur ibidem Card.Alex.*n.8.vers.not.ex tex.in fine,*& tenet Surd. *consil. 228.fiscus, sub n.9.& 10.lib.2.*

24 Sed nunquid sufficiet appellare coram vno honesto viro, & notario.

Resp.quod Lancell. *tract.de attent. p.2.c.12. de attent. & innou. appellat. pend. ampliat. 15. sub numero 9. & 17. tomo 5.fol.355.* refert, & sequitur ex Card.Alex. quem citat sub nomine Præpositi communem * esse opin. quod sufficiat.

Verum aduerte, quod Præpos. seu alio nomine Card. Alex. *vbi supra,* non dicit hoc, sed testatur, quod Doct. cõmuniter * tenent, quod non sufficiat præsentia testium, & postea subdit, bene fatentur, quod vnus bonus vir cum præsentia tabellionis, & testium sufficit.

25 Declara V. principaliter, vt sic appellans coram honesta persona eo, quia non inuenerit iudicem, non teneatur postea redire ad iudicem post eius reditum, & coram eo appellare, *Surd.cons.228.fiscus, sub num 15.vers.nec mouet. & nu.16.& 12.lib.2.* qui hanc declarationem astruit auctoritate eorum, qui loquuntur in terminis sequentis confirmationis.

Confirmatur primo hæc declaratio, quia is, qui appellauit coram honesta persona eo, quia non inuenerit iudicem, non tenetur postea redire ad iudicem pro apostolis, nec probare, quod fuerit in momento impeditus, *Cassad.decis.8.appellauerat.de appell.fol.315.* dicens, quod licet quidam appellasset biduo ante cursum decendij coram honesta persona, quæsito prius iudice à quo, & non inuento, nec curasset postea redire ad iudicem ipsum pro apostolis, nec probare quod fuisset in momento impeditus, tamen fuit, inquit, à maiori parte Dominorum conclusum, non esse desertam appellationem, & cum hac decis. residet Surd. *d.cons.228.sub num.17.* vbi alios citat, licet loquatur in terminis proximæ præcedentis quintæ declarationis.

Hæc confirmatio probatur sequentibus argumentis.

Primo, quia, si iudex se absentet a loco iudicij, sufficit appellare coram persona authentica, ne tenetur appellans sequi alibi iudicem pro intimanda appellatione, & petendis apostolis, *Cassador. dicta decis.8. numer. 6. & 7. appellation.*

Huic primo argumento potest responderi, quod non procedit, quando iudex se absentat à tribunali, & loco iudicij, sed procedit quando se absentata Ciuitate, *Felyn. in c.10.ex transmissa, n.5.in fine de præscript.*

Secundo quia, quando appellatur in absentia iudicis, non sunt de necessitate petendi apostoli, *iuxta ea, quæ retuli infra q.13.n.31. vers.contra.*

Huic secundo argumento potest responderi, quod procedit secundum opinionem eorum, qui tenent, satis esse semel adire iudicem ante momentum temporis, quæ opinio non est tuta, sed infirma, vt patet ex seqq. & ex his, quæ scripsi *infra q.13.nu.50.* vel saltem eorum opinio potest procedere, quando fuit in vltimo momento appellatum, non ante momentum, vel quando ante, si fuisset doctum de absentia, aut impedimento iudicis etiam in ipso momento: in his enim duobus dumtaxat casibus procedunt dicta eorum, qui volunt, quod non debeat iterum adiri, *Cassad.d.decis.8.sub n.10.versus finem.ibi, verum pro affirmatiua.*

Tertia quia ius defert appellationi à diffinitiua, vt retuli, & sequutus sum *infra q.14.n.7. vers.ratio.*

Huic tertio argumento potest responderi, quod procedit dummodo appellatio sit legitime interposita, videlicet, coram iudice à quo, vel sit expectatum vltimum momentum.

26 Contrariam opinionem: quod enim teneatur appellans redire ad iudicem pro apostolis, momento temporis: tenet Felyn. *in c.10.ex transmissa. sub nu.5.vers.est verum de præscript.* & sentiebat vna pars Dominorum de Rota, vt recenset Cassad. *d.decis.8.n.1.*& horum sententia probatur his rationibus, quæ adducuntur à Cassad. *d.n.1. & seqq. vsque ad n.6. exclusiue.*

Prima ratio est, quia si appellans non potest habere copiam Principis, debet protestari de impedimento, nec satis est, quod semel fuerit impeditus, sed oportet quod durauerit, & constet durare, quia si hodie non potuit habere copiam Principis, habebit crastina, *Ant.de Butr.c.8.*

extra-

ex ratione.n.8.ibi.ex his deciditur,de appell. quem,& alios citat disputando casum huius confirmationis Cassad. *d. decis.8.sub n.2.& 3.*

Secunda ratio est, quia non sufficit semel requirere dominum iudicem pro introductione appellationis, sed debet iterum requiri, quando redit, vt ex pluribus comprobat Alex.*cons.19.viso processu.n.3.vers.circa secundum. lib.1.*& quod appellans coram honestis viris ob defectũ, contingentem in persona iudicis à quo,debeat altera die requirere iudicem,refert, & sequitur Felyn. *in cap.16. ex transmissa.sub n.5.vers.ad hæc vltima.de prescript.*

His duabus rationibus respondet Cassad. *d.decis.8. sub n.10.ibi.& ad dicta.*quod allegata à Doctoribus loquuntur de tempore appellationis prosequendæ anni, vel biennij, quod est satis diuersum à terminis appellandi,& petendi apostolos.

Tertia ratio est, quia terminus iuris ad redeundum pro apostolis est inductus ad commodum iudicis, qui propterea, etiamsi fuerit inuentus ab appellante, potest dicere prout practicatur, si velit differre; *nullo adhuc respondere,quia sum in termino*, & sic potest tenere appellantem impeditum, & consequenter appellans cogitur expectare vltimam horam ad habendam iudicis præsentiam,aut probandam absentiam seu impedimentum *Cassad.d.decis.8.n.4 in fine,& n.5.* Ergo,si responsio de apostolis debet haberi quando iudex est paratus, & vult respondere;non satis est adire eum quando non adest,quia tunc est impeditus,& ideo non paratus.

Huic tertiæ rationi respondet Cassad. *ead. decis.8.sub n.10.ibi ad clement.* quod licet appellans, iudice nolente respondere ante finem termini iuris de apostolis, cogatur expectare, si per totum terminum offerre eos voluerit, cum non dicatur morosus iudex ante lapsum termini;tamen appellans non tenetur iterum adire iudicem, postquam semel infra terminum petijt, per quam petitionem videtur iuri satisfecisse: nam, inquit, eiusmodi terminus pro apostolis communis est tam appellanti, quam iudici.

Quarta ratio est, quia in Curia cauti Procuratores eunt ad habitationem iudicis tempore momenti, &c. *vt retuli supra sub n.22. vers.confirmatur,& infra q.12.sub n.8.vers.contra.*

Huic quartæ rationi respondet Cassad. *dict.decis.8.sub n.10.*non esse necessarium quod procuratores expectent momentum,sed expectare ad abundantem cautelam,quę non nocet,& tollit omnem dubitationem.

Quinta ratio est, quia alias appellans posset captare iudicem impeditum tertia,sexta,aut nona die,& tunc appellare coram honesta persona post factam diligentiam de iudice reperiendo,& eo modo vitare,ne coram eo appellaret, si semel ante momentum absentia, vel impedimentum sufficeret; quinimo fugeret refutatorio apostolos, quos forsan habuisset, quod non debet posset esse in potestate partis.

Huic quintæ rationi respondet Cassad. *eadem decis. 8. sub n.10.ibi quoniam potest.* non absonum, ex quo durius esset tenere, quod condemnatus, cuius fauore est datus à lege terminus appellandi,& petendi apostolos,vel saltem ita eius contemplatione,sicut, & iudicis aliter impediti, cogeretur omni die cum dispendio, & labore data absentia, inquirere iudicem etiam vsque ad vltimum momentum; quid enim si ob causam, super qua lis vertitur, aut alia negocia compelleretur statim potest sententiam, aut diem sequentem, seu vlteriorem prope finem decendij longius Peregrinari? vtique lex debuit esse contenta tali diligentia, per quam iudici honor est tributus absq; contemptu, & magis absentiæ iudicis in dubio est imputandum, partiq; subueniendum,quam fraudi adscribendum.

27 His difficultatib. adductis, concludit Cassad. *in fine dictæ decisionis,*quod vtilis esset Principis declaratio.

Confirmatur secundo eadem quinta declaratio, quia sicut is, qui ob iustum metum potest appellare coram honestis viris,& liceat postea cesset metus tamen non tenetur iterato appellare coram Iudice,*Bal.in l.2.n.4.vers. quæro quid si post. C. de his qui propter met. iud.* quem refert, & sequitur Surd.*cons.228. Fiscus.sub n.27.lib.2.*ita etiam dicendum est de eo, qui non potuit appellare propter absentiam iudicis.

Quamuis Ang.Aret.*in l.1.§.libelli. sub n.5.vers.sed aduertendum est.ff.de appell.& relat.*scribat,quod,metu cessante, debet infra decem dies appellationem suam legitime interponere,qua interposita,omnia interim vt attentata,reuocantur,quod ait esse notandum, quia est singulare,si est verum,& quotidianum.

28 Declara VI.principaliter, vt ordo appellandi in casu, quo non potest appellari coram iudice à quo, fit, vt appelletur coram iudice ad quem: nam non sufficit appellare coram iudice ad quem, quando potest haberi copia iudicis à quo, *Franch.in capitul. vltim.si iustus.n.22.vers. quinto quæritur.de appellat.* quod si neq; coram iudice ad quem possit appellari, tunc appellabitur coram honestis personis, *Abb.in capit.15.suggestum.sub n.4.ibi nam vt ibi patet.de appellat. Franch.in cap.vltim. quæst.4.sub n.21.de appell.& Ioan.Ferrar.tract.de appell.n.30.versus finem.& sub n.31.tom.5.fol.68.* & ita sentiunt Innoc. Nicell.& Bouer.*citati supra n.21.& rursus,& apertius idem Nicel.eod. tract.de concor.gloss.concord.6. fallent.92 n.135. to.18. fol. 197.& Lancell.tract.de attent.part.2.cap.12.de attent. & innou.appell.pend.limit.50.n.172. vers.octauo limit. tom.5. fol.380.inspecto ordine,*quo loquuntur,licet non aliter exprimant, Maran.tamen, quem citaui *supra declarat. 3.n. 20.*inaduertenter loquitur ordine conuerso: & esse appellandũ infra decem dies dixi. *infra n.37. declaratione 8.*

29 Extende hanc declarationem,vt in tantum debeat obseruari præscriptus ordo,vt si fuerit appellatum coram honestis personis, non facta prius diligentia de appellãdo corã iudice à quo,& deinde coram iudice ad quem, talis appellatio non valeat, Nicell. *in loco proxime citato n.præced.*& Ruin. quem refert, & sequitur Lancell. *tract. de attent.p.2.c.12.de attent.& innou.appell.pend.ampl.15. princ.n.50.& 51.fol.356.*ponens hoc pro notabili,quia alij non ponunt,quod hoc copulatiue requiratur.

Contrariam opinionem, quod enim,si non potest appellari coram iudice à quo,sufficiat appellare coram honestis viris,omisso iudice ad quem: tenet Franch. *in cap. vlt.si iustus.quæst.4.n.21.de appell.*sentit enim,appellationem interpositam coram iudice ad quem, esse nullam, si potuisset interponi coram iudice à quo, sed si non potuisset interponi coram iudice à quo, & fit interposita coram honestis viris, cum potuisset interponi coram iudice ad quem, sentit posse sustineri pro valida, & hanc partem esse humaniorem, & ita secundum ipsum tenet Spec.*tit.de appel.§.nunc dicamus.versus finem.n.10.vers.et scias lib.2. f.194.* & hanc opinionem sequitur Surd.*cons. 228.fiscus.sub n.20.& 21.vers.vlt.non resistit lib.2.*

Pro concordia dantur duæ distinctiones.

Prima distinctio est,vt si loquamur de interponenda appellatione, tunc sit de necessitate seruandus præscriptus ordo,de quo in extensione: Secus si loquamur de interponenda protestatione, quia tunc non est necessarium, adire iudicem ad quem, sed sufficit protestari coram honestis viris, *Card.Alexand.in cap.vltimo si iustus. sub n.14.versicul.ex his dicerem.de appellat.*

Secunda distinctio est, vt extensio sit vera, si de facili iudex ad quẽ adiri possit:alias sit vera opinio contraria; quia, quod dicitur de honestis viris, habet locum in subsidium, cum non potest haberi copia iudicis à quo, neque

que iudicis ad quem, *Dec. eod. c. vltim. si iustus, not. 4. num. 13. & 14.*

Quid dicendum? Ego non recedo ab ista opinione contra extensionem; & moueor ex textu *in d. c. vlt. si iustus de appellat.* quo cauetur, vt si non potuerit appellari coram iudice à quo, sufficiat coram bonis viris, proposita super hoc protestatione; causas appellationis deducere, & sic censeo superfluam esse adductam concordiam.

30 Declara VII. principalis, vt quamuis appellatio, interposita coram honestis personis eo, quia non potuerit interponi coram iudice à quo, propter eius absentiam, seu propter aliud impedimentum, sit valida, etiam quod postea iudici, & parti appellatæ non intimetur, quia iura ad validitatem appellationis non requirunt intimationem; *Franch. in c. vltim. si iustus, num. 41. vers. vltimo quæritur. et num. 42. & Card. Alex. sub num. 20. vers. sed nunquid debeat, de appell.* & quod valeat appellatio, & ei non censeatur renunciatum; quamuis appellans potuerit postea eam intimare iudici, & non intimauerit, tenuit Rot. *dec. 50 alias 29. si appelletur, sub num. 2. de appell. in nou.* & propterea, cum talis appellatio sit valida, sequitur, vt, etiam non sequuta intimatione, deuoluat; & tribuat iurisdictionem, *Franch. d. c. vlt. nu. 42. Lancell. tract. de attent. p. 2. c. 12. de atten. & innou. appell. pend. ampl. 15. prin. nu. 12. & 21. tom. 5. fol. 355. & Surd. conf. 228. fiscus. n. 17. in fin. lib. 2. & Achil. de Grass. decis. 9. alias 235. appellatio procuratoris num. 2. de appell. fol. 108.*

31 Tamen hæc appellatio, interposita in absentia iudicis, non operatur effectum suspensiuum, sicque non impedit processum iudicis à quo, nec causat attentata, nisi fuerit prius intimata; cum alias non sit quid imputetur iudici, & parti, si appellationem ignorent, *Franch. in d. c. vltim. si iustus, sub num. 42. & numer. 50. vers. sed quid si intimatio. Card. Alex. sub n. 20. de appell. Lancell. d. ampl. 15. num. 20. 21. & seqq. vers. 2. limita, fol. 355. & limit. 26. princ. n. 1. & 2. fol. 374. & Surd. d. cons. 228. n. 17. in fin. lib. 2.* & loquendo in appellatione extraiudiciali, *Rot. decis. 38. alias 309. attentata. de appell. in nou.*

32 Difficultas superest, nunquid appellatio, interposita in absentia iudicis à quo, sit intimanda ipsi iudici, & parti appellatæ; vel satis sit, si alteri eorum fuerit intimata.

Respondeo, esse vtrique intimandam, & intimationem, alteri eorum factam, non sufficere ad suspendendam iurisdictionem iudicis à quo; & moueor considerando vtrumque casum.

Primus casus est, quando fuit intimata parti, & non iudici; & in isto casu sunt duæ opiniones.

Vna opinio est, quod sufficiat, & quod ideo licet iudex à quo ignoranter processerit, quia sibi non fuerit intimata, tamen processus, quem faceret, veniret reuocandus, ex quo pars sciuit de appellatione; hancque opin. tenent Lap. & alii, quos citat, sed non sequitur Franch. *in c. vlt. si iustus, num. 50. vers. sed quid si intimatio,* & hanc opin. tenet aperte, loquendo de processu, facto ad vtilitatem partis appellatæ, cui fuit intimata appellatio, Card. Alex. *d. c. vltim. n. 22. vers. secundum intimatio,* dicens, quod attentata in vtilitatem partis essent reuocanda, sicut si intimatio fuisset facta iudici.

Altera opinio est in contrarium, quod non sufficiat, sed requiratur quod sit intimata iudici; hancque opin. tenet Imol. quem refert, & sequi videtur Franch. *vbi supra,* & tenet aperte Lancell. *tract. de attent. part. 2. cap. 12. de attent. & innou. appellation. pend. ampliat. 15. num. 26. & 27. tom. 5. fol. 355.* dicens, quod, non facta intimatione iudici, processus tenet, quamuis intimatio fuisset facta parti.

Ratio huius opinionis perspicua videtur esse, quia est quid imputetur appellanti, qui cum citatus coram iudice à quo non comparuit, & non opposuit de appellatione, cum pars aduersa non teneatur aliter iura ipsius appellantis allegare, *Franch. d. c. vlt. si iustus, sub n. 50.*

Secundus casus est oppositus: quando fuit intimata iudici, & non parti: & isto casu censeo similiter, non satis esse, quia, si appellatio fuerit interposita in absentia partis debet ei postea intimari, *Franch. in c. vltim. si iustus, nu. 18. vers. sed quæritur primo. & Card. Alex. sub nu. 12. vers. sed nunquid si plures, de appell.* Si debet intimari parti: Ergo non sufficeret, quod intimaretur iudici tantum. Et hæc opinio est de aperta mente eorundem Franch. & Card. Alex. *in d. c. vltimo, dum primus num. 41. & 42.* & secundus *sub n. 20.* requirunt intimationem faciendam copulatiue, & iudici, & parti.

Confirmatur hæc opinio, quia pars appellata, ignorans appellationem, si procedat, excusatur: Excusatur etiam iudex a quo præsertim si habeat multas causas, & appellatio non sit de recenti interposita, quia, his concurrentibus, facile potest obliuisci in qua causa, inter quas personas, & de qua re iudicauerit, & de ipsa interpositione appellationis, argumento eorum quæ in alio proposito, loquendo de Papa, & de Ordinario, scribit Rip. *in l. 14. quod iussit. nu. 47. & 48. ff. de re iud.* dicens, quod in Papa propter multitudinem negotiorum præsumitur obliuio etiam eorum, quæ paulo antea gesta fuerunt, & quod illa ratio, quod etiam Ordinarius propter multiplicitatem negotiorum non præsumatur recordari de prima sententia, quando tulit secundam maxime vera est in ordinario sene iuxta illud Senecæ *solebat mihi bona fide esse memoria, nunc autem ætate cassata, &c.* Adde quod inculpatur appellans, qui cum esset citatus, non comparuerit, & non opposuerit de appellatione interposita.

Neque dicatur, quod appellans non debet grauari ad comparendum postquam notificauerit iudici appellationem; Quia respond. quod debet grauari donec notificauerit parti appellationem, quia iudex a quo non tenetur reminisci.

33 Subdeclara I. eandem declarationem & dicta in ea, vt habeant locum etiam in appellatione extraiudiciali, quia ipsa quoque debet intimari alias gesta ante intimationem non reuocantur, vti attentata, *Rot. dec. 38 alias 309. attentata per iudicem, de appellat. in nou.* & ita in effectu quando appellatio est contra certam personam videtur residere Franch. *in c. 51. bona memoriæ, concl. 9. sub nu. 42. de appell.*

Secus si appellatio extraiudicialis sit generalis contra incertas personas, quia tunc non requiritur intimatio appellationis, ex quo persona non est certa; & attentata veniunt reuocanda, *Bal. in d. c. bonæ memoriæ, n. 2. versic. in text. ibi ne quis, & aperte Franch. sub d. numer. 42. in fine, & Lancell. tract. de attent. part. 2. c. 12. de attent. & innou. appellat. pend. ampl. 16. princ. num. 51. versic. tertio regulam, tom. 5. fol. 356.*

Subdeclara II. vt intimatio appellationis possit fieri a quocunque sine vllo mandato, quia sufficit quod qualitercunque venerit in notitiam appellati, *Bellam. decis. 59. intimatio. n. 2. & 3. Rot. decis. 18. alias 127. valet intimatio. de appell. in non. Felyn. in c. 24. cum contingat. sub num. 9. conclus. 7. de rescript. & Achill. Grass. decis. 9. alias 235. appellatio procuratoris, n. 3. de appell. fol. 108.* & bene & apertius Franch. *in c. vltimo si iustus, sub num. 44. versic. sed dubitatur. de appell.*

Quamuis loquendo de appellatione extra iudicium, contrarium tenuerit Rot. *decis. tertia alias 12. nota quod vbi appellatur. in fine. de appell. in antiqu.* volens, quod debeat intimari per procuratorem.

Subdeclara III. vt hæc intimatio appellationis debeat fieri principali, vel eius procuratori, specialiter in illa causa constituto, *clem. 3. causam in princ. de elect. & c.* Quare intimatio appellationis, facta procuratori generali, qui

qui nunquã tractauerit nullam causam, nec vnquam fuerit in illo iudicio, non iuuat, ac si non esset facta, secus si ille procurator generalis tractauit illam causam, *Franch. in c. vltim. si iustus, nu.45. vers. item dubitatur. de appell.*

Subdeclara IV. vt intimatio sit facienda personaliter, si inueniatur is cui est facienda, & non absit, alias sufficit, intimationem fieri ad domum, vt habetur *in clem.3. causam vers. quod si forsan, de elect. &c.* & refert, & sequitur Franch, *d.c. vlt. n.43. vers. sed aduerte.* quod si domus in remotis existat, tunc debet fieri in ecclesia cathedrali, & alias, *vt in d. clem. causam.*

Subdeclara V. vt si appellatio sit interposita in absentia iudicis a quo extra casus, in quibus iura permittunt, posse appellari in eius absentia; tunc intimatio appellationis nullum operetur effectum, quia ipsamet appellatio est nulla, per ea quæ retuli, & sequutus sum *supra n.1. & 6.* & sublato fundamento, cætera corruunt: & sic intimatio appellationis, vt habeat vsum, & effectum deuoluendi, seu suspendendi, debet appellatio esse valida. Casus autem, in quibus iura permittunt posse appellari in absentia iudicis, sunt; quando iudex est absens, seu non facit sui copiam, vel appellans propter iustum timorem non audet coram eo appellare, vt retuli, & sequutus sum *supra n.9. 18. & seqq.* extra hos casus non licet appellare in absentia iudicis, & appellando, appellatio est nulla, & consequenter inutilis esset intimatio, vt dixi.

Subdeclara VI. consequenter, vt intimatio appellationis sit facienda iudici quoties appellatio fuit legitime interposita in eius absentia, & ad eius notitiam non deuenit, iuxta ea quæ retuli, & sequutus sum *supra num.30.* secus si appellatio sit interposita coram eo, seu alias ad eius notitiam peruenit, quia tunc frustra intimatur ei illud, quod coram eo solemniter est gestum; & intimatio non est necessaria quando iudex de ea aliter est conscius: vide *infra sub n.35. restric.1.* Item secus si non legitime sit interposita in eius absentia, quia esset inutilis per ea, quæ dixi in præcedenti subdeclaratione.

Subdeclara VII. similiter, vt parti appellatæ sit facienda intimatio appellationis quoties appellatio non fuit interposita in eius præsentia, seu ad eius notitiam non deuenit; secus si in eius, vel sui procuratoris, in causa specialiter constituti, præsentia d. clement. causam. de elect. vel aliter ad alterius eorum notitiam deuenerit, vt dixi *infra n.35. restrict.1.* sed illa est aduertenda differentia, quod appellatio non potest interponi in absentia iudicis, testibus iis, quos sequutus sum *supra n.1.* alias esset nulla; vt retuli, & sequutus sum *supra n.6.* præterquam in casibus absentiæ vel iusti timoris, vt retuli & sequutus sum *supra n.9. & 18.* sed extra præsentiam partis appellatę potest indistincte interponi, quia eius præsentia nunquam est necessaria *Card. Alex. in c. vlt. si iustus sub nu.12. vers. sed nunquid si plures. de appell.* etiam si præsentia partis commode haberi posset, *vt scribit ibid. Franc. n.18. vers. sed quæritur primo.* Imò præsentia partis appellatæ non est necessaria etiãsi esset appellatio extraiudicialis a grauamine illato per partem, & pars grauans esset certa, quia nihilominus appellatio potest interponi coram honestis viris sine eius præsentia, dummodo postea ei notificetur, *Franch. eod. cap. vltim. si iustus. sub n.40. quæst.14.*

Subdeclara VIII. eandem septimam declarationem, vt intimatio appellationis, facienda parti appellatæ, possit considerari in duplici casu, & sicut vnus casus est diuersus ab altero, ita etiam intimatio appellationis in vno casu est vnius naturæ, & in altero alterius naturæ.

Primus casus sit: quando per appellationem deuoluitur causa ad Curiam, vt puta quia ab electione, prouisione, & similibus appellatur ad Sedem Apostolicam: Et in isto casu concludo, intimationem esse necessariam non solum ad effectum suspensiuum, sed etiam ad effectum, vt causa deuoluatur ad Curiam, & esse faciendam infra mensem, seu postea quam cito commode fieri poterit *d. clem. causam de elect.* alias notificatio post hoc tempus facta non arctat appellatum, nec deuoluit, quia, si arctaret, sequeretur hoc absurdum quod si post annum notificaret appellationem, arctaret appellatum, & deuolueret, *Glos. penult. in d. clem. causam in verbo tempus.* appellatio tamen remanet valida, sed, vt dixi, non deuoluit ad Curiam, nisi sit intimata, *vt sup. Glos. in ead. clem. causam. in verbo. deuoluta.* Et quod in caussis beneficialibus requiratur hæc intimatio, vt deuoluat, scribit *Gloss. penult. in ead. clem. causam. in verbo. tempus ibi. inter alia ergo substantialia.*

Contra hanc subdeclarationem: quod enim debeat intimari decem dies videtur sentire Lancel. *tract. de attent. par.2. cap.12. de attent. & innou. & appellat. pend. limit.50. princip. ampl.13. n.114. tom.5. fol.379.*

Confirmatur hæc opinio, quia itineris arreptio, quæ habet vim appellationis, *vt ex Ant. de Butr. Mil. Franch. Lancell. & Grauat. retuli, & sequutus sum infra numer.41.* non suspendit iurisdictionem iudicis a quo, nisi sit intimata eidem iudici infra eosdem decem dies, *vt ex eisdem Ant. de Butr. Franch. Mil. & Lancell. retuli, & sequutus sum infra n.42.*

Non discedas a subdeclaratione, quia habet textum expressum.

Ad Lancell. respondeo, quod loquitur remissiue ad ampl.15. *n.47. fol.356.* vbi non loquitur de intimatione appellationis, sed de interponenda appellatione infra decem dies; prout eundem retuli *infra n.38.*

Ad Ant. de Butr. Franc. Mil. & Lancell. respondeo quod volunt, itineris arreptionem esse intimandam infra eosdem decem dies ad hoc, vt nullum remaneat tempus procedendi, quin committantur attentata; sed non negant, quin intimatio possit fieri etiam postea; sed quia donec intimatur, potest iudex, & pars procedere sine vitio attentatorum, ideo cautela est, vt quanto citius intimetur.

Secundus casus est: quando per appellationem non deuoluitur causa ad Curiam eo, quod causa iam est in Curia, & appellatum est a sententia lata in Curia: & in isto casu concludo, intimationem non esse necessariam, nisi ad effectũ suspensiuum, vt scripsi *supra nu.31.* nam in isto casu habent locum ea, quæ ibi retuli, & sequutus sum, & intimatio ad istum effectum potest fieri quandocunque, dummodo fiat pendente casu appellationis priusquam sit deserta: & solet hæc intimatio omitti hic in Curia, quia, cum appellatus vt procedere, debet citare partem, quæ tunc opponit de appellatione, & sic oritur intimatio, quæ suspendit futura, sed non impedit facta.

Subdeclara IX. vt in hac intimatione appellationis debeat intimatio ostendi, & legi appellatio in scriptura authentica, si intimatio fiat per personam priuatam, secus si fiat per nuntium publicum, quia ei credendum est etiam sine scriptura publica, vt refert, & sequi videtur Franch. *in cap. vlt. si iustus. n.49. de appell. vide infra vers. primus.*

Difficultas oritur: *nunquid si iudex, a quo appellamus petat copiam appellationis, quam ei intimamus, teneamur ei eam tradere?*

Videtur prima fronte simpliciter dicendum non esse tradendam, quia sufficit, quod intimans ostendat appellationem, & legat absque eo, quod aliter mittat copiam, *Franch. in d.c. vlt. si iustus. n.48. de appell.* Sed tu distingue, vt copia petita si tradenda, si in appellatione requiritur expressio causæ, secus si non requiritur, *Franch. in d.c. vlt. si iustus. num.34. q.12. & in cap. appellatio sub n.5. ibi sed an requiratur. de appell. in 6.* quem retuli, & sequutus sum, etiam *supra q.4. n.38. in fine.* & hoc respectu iudicis.

Sed respectu partis appellatæ, petentis copiam appellatio-

lationis, sunt distinguendi duo casus.

Primus casus est in causa beneficiali, & in appellatione, emissa de partibus ad Sedem Apostolicam: & isto casu concludo, quod in causa beneficiali requiritur regulariter intimatio appellationis, nec sufficit dari copiam, sed requiritur, quod vel in authentica forma detur copia, vel illi scriptura sub authentica forma confecta legatur, & simplex copia dimittatur contra quem appellatur, si tamen copiam authenticam petierit, debet ei sub forma authentica dari, *clem.3.causam de elect.&c. Rot.decis.26. alias 168.si in causa de appel.in nou.& Card.Alex. in c.vlt. si iustus.in fin.n.22.vers.in causa autem beneficiali. de appel.* & vide supra *q.4.n.13.in fin.*& ratio est, quia eiusmodi intimatio habet vim citationis, & deuolutionis causæ ad Curiam, *vt dixi supra vers primus*, vel ratio generalis est, quia ad hoc, vt constet de actu præterito, requiritur fides plena, *Gemin.in c.9.appellatio n.4.de appell.in 6.*

Secundus casus est in appellationibus à sententijs, latis in Curia, seu in appellationibus, quæ causam appellationis non deuoluunt ad Curiam, sed ad suum iudicem ordinarium: & in isto casu intelligo, vt loquatur Franch. *in d. c.vlt.si iniustus.q.11.n.33.de appell.* vbi ex doctrina Antonij de Butr. tenet, quod copia non sit danda, quia instrumentum appellationis, cum nondum sit productum in iudicium, non est commune, sed proprium ipsius appellantis, qui posset appellationi renunciare: Secus autem inquit, si appellatus fuisset citatus super causa appellationis: tunc enim non potest renunciare appellationi, cum res non sit integra; & licet instrumentum appellationis non sit productum, tamen videtur, quod debeat produci & dari copia appellato, vt sic possit deliberare.

Vlterius pro complemẽto aduerte duo: Primum, quod vtile consilium esse appellato de petitione prædicta facere confici instrumentum publicum; satis tamen esset de hoc per testes fidẽ fieri posse, *Gloss. Ioannis And.in d.clem. causam in verbo si petita,& Franc.in d.c.vlt. q.11.n.33. in fi.de appell.* Secundum quod copia appellationis petita, est danda non expensis petentis, sed expensis intimantis, *Gloss. in d.clem. causam in verbo.porrecto. de elect.&c.* ad quam se remittit Franch. *in d.c.vlt.q.12.nu.34. in fine:* sic enim dicimus de copia libelli quod debet dari sumptibus actoris, & non rei, vide *supra lib.1.c.100.n.10.*

34 Subdeclara X. vt † in appellatione interposita in caussa beneficiali à procuratore ad Sedem Apostolicam requiratur non solum intimatio appellationis, facienda parti appellatæ, sed etiam intimatio mandati procuratorij, *Felyn.in c.24.cum contingat.conclus.7. sub n.9.de rescript. Caputaqu.decis.35.appellauerat,num.6.p.1. Tht. decis.405.in caussa Giennensi n.2.& 5.lib.3.*& debet eodem modo intimari, *Achil.de Graff. decis.17. alias 243. in eadem n.1.de appell.* & quod appellatio procuratoris requirat intimationem vna cum mandato, scribit idem Achil. *decis.9.alias 235.appellatio procuratoris, n.1.eod.tit. de appell.* & quod alias non valeat, nisi appellato fiat fides de mandato ipsius procuratoris, copiosè ante hoc scripsit Bellam. *decis.58.intimatio. n.1.*

Ratio huius subdeclarationis est, quia, cum sine mandato appellari non possit, mandatum videtur esse pars appellationis, *Bellam.d.decis.58.n.2.Caputaq.et Felyn.vbi supra*. Sed intimare in hac parte, non est, nisi edere, hoc est, ad notitiam deducere: editio autem in totum facienda est: Ergo, cum mandatum sit pars appellationis, sequitur, quod sicut debet intimari appellatio, ita etiam debeat intimari mandatum, *Bellam. vbi supra.*

Contrariam opinionem (quod enim appellatio sit valida, licet mandatum procuratoris non fuerit intimatum; dummodo verè esset procurator, & præsumptiuè constaret de eius mandato) refert, & sequi videtur ex Rot. quam citat Lancel. *tract.de attent. p.2.c.12. de attent. & innou. appel.pend.limit.50.princ.n.27. & seqq.fol.378.*

Oppono similiter contra rationem ipsius subdeclarationis, quia superueniens productio boni mandati validat appellationem, vt retuli *q.præced.sub n.27.vers.prima.* & similiter sententia lata, cum asserto procuratore, validatur, si de mandato constet post sententiam, vt retuli *d. q.præced. sub nu.27. vers.comprobatur secundo.* Ego sufficiens mandatum non est pars necessaria appellationis, & consequenter non est verum, quod sit intimandum vti pars appellationis.

Non recedo à subdeclaratione.

Ad Rotæ decisionem, quam citat, & sequitur Lancel. *vbi supra*, respondeo, quod illa decisio subiacet censuræ huius decimæ subdeclarationis, & ideo aliquid diuersum est in ea præsupponendum, puta, quod adeo præsumptiuè constaret de eius mandato, vt Rota ex iuridica æquitate potuerit moueri ad iudicandum, quod non esset necessaria alia intimatio mandati.

Oppositioni, adductæ contra rationem subdeclarationis, respondet Lancel. *d.limit.50.princ. sub nu.33.fol.378.* quod illa procedunt in processu, ex cuius validitate non infertur pœna, quia tunc materia reputatur fauorabilis pro validitate, & ideo superueniens productio boni mandati validat illum processum: secus est, inquit, in appellatione, quia tunc, cum ex eius validitate possint venire pœnæ attentatorum, videlicet, refectionis expensarum, restitutionis fructuum, & similes, materia reputata est odiosa, & ideo superueniens productio boni mandati non validat appellationem.

Hæc Lancellotti responsio, & si transire possit, tamen in prima parte non potest admitti indistinctè: licet enim agatur solum de validitate processus sine pena; tamen adhuc est distinguendum; vt superueniens productio boni mandati validet processum, si non fuerit antea oppositum, neminem audiri, nisi docto de legitimo mandato; secus si fuerit oppositum, quia tunc non validaret; Rot. coram R.P.D. Litta dicta die 13. Maij 1594. in vna Imolen. bonorum, & faciunt quę in alijs terminis retuli, & secutus sum *lib.præced.c.2. n.406.*

Intellige I. nunc eandem decimam subdeclarationem, vt intimatio mandati procuratoris appellantis, facienda appellato, sit indistinctè necessaria in appellatione extraiudiciali, puta, ab electione, postulatione, seu prouisione, vt disponit *clem.3.caussam.de elect.&c.*

Sed in appellatione iudiciali distingue, vt intimatio sit necessaria, quando is, qui appellat, non prius docuerit de suo mandato; Secus est, quando is, qui appellat, iam prius in processu docuit de suo mandato ad lites, quia tunc non est aliter intimandum mandatum, cum appellato iam per prius sit notum: & ita seruatur sine difficultate.

Intellige II. vt intimatio mandati procuratorij possit fieri à quocunque sine vllo mandato, quia sufficit, quod appellatio venerit qualitercunque in notitiam appellati, *Bellam.Rot.Franch.Felyn. & Achil.de Graff. quos retuli, et secutus sum supra nu.præced.vers.subdeclara secundo.* Ergo idem dicendum est de mandato, quod est pars appellationis.

Intellige III. vt si principalis met infra legitima tempora ad appellandum intimet appellato appellationem interpositam à suo procuratore, tunc non erit necessaria intimatio mandati procuratoris, quia, intimando principalis infra legitima tempora ad appellandum, dicitur eam ratificare: Secus est, si intimet post lapsum tempus appellandi, quia tunc requiritur etiam intimatio mandati procuratoris, qui appellauit, *Bellam.decis.58.intimatio. n.4* ad effectum videndi, si erat procurator.

Intellige IV. vt si tenor mandati procuratorij sit insertus in instrumento appellationis per eundem notarium, qui receperit eiusdem mandati, & appellationis instru-

menta, tunc non sit necessaria alia intimatio mandati procuratoris, *Bellam.dict.decis.50.sub num.4.ibi,secundo casu principali, & Felyn.in cap.24.cum contingat.sub n.9. conclus.7.vers.limita nisi.de rescrip.*

35 Restringe I. nunc; & explicando eandem septimam principalem declarationem,positam *supra n.30* dum dixi, appellationem esse intimandam; vt non requiratur hæc intimatio, quando pars, & iudex iam aliter essent conscij de appellatione: sufficit enim, quod venerit qualitercunque ad eorum notitiam, *Franch.in c.vlt si iustus. n.46.vers.vlterius dubitatur. de appell.& Lancell. tract.de attent.par.2.cap.12. de attent. & innou.appell.pend. ampl. 15.princ.n.28.& 29.tom.5.fol.355.*

36 Restringe II. vt † ista notificatio,seu intimatio,facienda iudici, non sit necessaria, quando propter iustum timorem non appellat coram iudice iuxta primam declarationem, quam posui *supra n.8.& 9.* quia tunc metus excusat,ne teneatur appellare coram eo, ita etiam debet excusare,ne teneatur ei intimare appellationem, quia militat eadem ratio metus:& in simili videmus, quod citatio ad videndum iurare, seu examinari testes, quæ est necessaria, potest omitti, si sint examinandi contra formidabilem, & tyrannum, *vt retuli, & sequutus sum lib. præced.c.8.n.90.& seqq.* Ergo si iudex,cui intimari debet appellatio,si potens, & terribilis,debet posse omitti intimatio.

Confirmatur hæc restrictio, quia necessitas intimandi appellationem cessat, si per eum, cui debet intimari, stet quo minus intimetur, vt retuli & sequutus sum *in seq.restrict.* sed quando quis non audet appellare coram iudice propter iustum metum iudicis, dicitur stare per iudicem quominus coram eo appelletur, & consequenter quominus habeat notitiam appellationis. Ergo appellans vlterius non arctatur ad intimationem faciendam.

Restringe III. vt intimatio appellationis,seu sententiæ non sit necessaria, si iudex, vel pars,dum qui se præparat ad intimandum nolunt audire, quia eis imputatur, ex quo non stetit per denuntiãtem, *Franch.in c.vlt.si iustus. nu.47. vers.quid autem si quis.de appell. & Lancel.tract.de attent.part.2.c.12.de attent.& innou.appel.pend.ampl.15. princ.n.40.vers.secundo sublimita.tom.5.fol.356.*

37 Declara VIII.principaliter, † vt talis appellatio interponenda coram iudice ad quem, debeat interponi similiter infra decem dies, *Io.Ferrar.tract.de appell.lib.2. cap. 3.n.131.to.5.fol.68.*dummodo sit facultas adeundi eum, vt distinctius loquitur Mynsing. *in sing. obseruat. cent.2. obseru.2.*

38 Declara IX.principaliter,† vt;si non possit haberi copia iudicis a quo,neque iudicis ad quem,& ideo sit appellandum coram honestis personis; debeat appellatio similiter interponi congruo tempore, idest infra illos decem dies, infra quos debuisset appellari coram iudice, quia licet non possit haberi copia iudicis a quo, neque iudicis ad quem, tamen tempus currit,& nõ sufficit protestari,sed debet appellari infra decem dies coram honestis viris, & hoc esse non de consilio, sed requiri in puncto iuris,testatur Franch.*in cap.vlt.si iustus.q.10.num.32, vers. ad opiniones tamen. de appell.* & quod ad hoc, vt talis appellatio, facta coram honestis viris operetur suos effectus, & per consequens effectum attentatorum, debeat esse interposita intra decẽ dies, scribit Lancel. *tract. de attent.part.2.c.12 de attent.& innou.appell. pend.ampl. 15 princ.n.47.vers.primo vt talis.fol.356.*&, quod ita vsus obtineat,testatur Mynsing. *in sing.obseruat.cent.2.obseru. 2.sub n.3.* & ad tenendum quod debeat appellari infra decẽ dies adduco: hac etiam ratione, quia subrogatũ loco appellationis debet exerceri intra tẽpus,quo licet appellare, *Ant.de But.in d.c.vlt.si iustus.not.2.n.3.de appel.*

Contra istam declarationem: quod enim in casu, quo non potuerit haberi copia iudicis ad quem,possit appellari post lapsos decem dies: videtur sentire Spec. *tit. de appell.§.restat.sub nu.1.vers.nunquid.lib.2.fol.189.& Bar. in l.1.§.dies.in princ.& n.4.ff.quan.appell.sit.*dum scribunt, quod tempus appellationis interponendæ est vtile quoad initium, & quod ipso iure non currit quando stat per iudicem, sed tamen consulunt, quod protestetur, & interponatur appellatio coram honestis personis: Et sic secundum Spec. & Bar. non est de necessitate, quod appelletur coram honestis personis, sed de consilio, & idem Lancell.*d.c.12.limit.50.princ.num.172.& seqq.limit.8.fol. 380.*dum *n.37.vers.secunda causa.fol.378.* ponit regulam esse appellandum infra decem dies, & deinde *sub n.127. & 128.& seqq.*ponit limitationes,& *d.n.172.& seqq.* ponit octauam limitationem, vt regula prædicta procedat quando appellanti fuit facultas adeundi iudicem, qui tulit sententiam, vel iudicem ad quem,secus, inquit,si appellans non habuisset hanc facultatem, & pro hac contraria opin.poteris videre quæ adducit, sed non sequitur Franch.*d.q.10.n.31.*

39 Retenta † declaratione.

Restringe eam vt non procedat,quando propter metum non potuisset appellari coram honestis viris, quia tunc absque dubio non currit tempus decem dierum appellandum, *Franch.in d.c.vlt.si iustus.q.10.n.32. in fin.de appell.*

40 Declara X. principaliter † vt de consuetudine appellatio satis dicatur interposita coram iudice a quo etiam si in officio notarij in absentia iudicis sit data schedula appellationis notario causæ, qui postea infra legitima tempora illam legere debet iudici,&,dum eam legit,non est necessaria præsentia partis appellantis, & ita in praxi vidi seruari,sed potest appellans si vult,esse præsens,& iudex audita appellatione, aut tacet, aut interloquitur super admissione,vel nõ admissione appellationis,de qua admissione, & non admissione separatim egimus *infra quæst.13.art.2.*

Declara XI.principaliter, vt non procedat de stylo in appellationibus de partib. ad Auditorem Cameræ, quia licet appellatio non interponatur coram iudice a quo, tamen Auditor Cameræ procedit in ea, *vt dixi supra q.3. n.12.*

41 Declara XII.principaliter † restringendo eandem cõclusionem, vt non procedat quando post litem motam grauatus arripit iter, seu mittit nuncium ad Papam, seu eius Curiam propter grauamen, quia talis itineris arreptio seu nuntij missio habet vim appellationis, vt declarant Ant.de Butr. *in cap.59. vt debitus.sub n.15.ibi,quandoque iter arripit caussa cœpta.de appel. Mil. in repert. in verb.appellationis vim obtinet.* & de communi * opin.testatur Franch. *in d.cap.vt debitus. sub n.33.vers.secũdo casu.*& ex eo refert,& sequitur ampliãdo eam Lancel.*tract. de attent.p.2.c.12.de attent.& innou.appell.pend.ampl.16. sub n.3.vers.regula.to.5.fol.356.* & quod itineris arreptio ad Papam vim habeat appellationis nedum de iure põtificio,sed etiã de iure Cæsareo, refert, & sequitur Grauat. *in annot.ad prax.Vestr.lib.7.c.vlt.sub n.27.*& sic non est necesse,quod appellatio interponatur coram iudice a quo.

Ratio huius declarationis est, quia plus est aliquid facere facto,quam verbo. *Rot.decis.54.alias 385.si appelletur.n.1.de appel.in nou.Franch.in c.52.dilecti.n.1.& Card. Alex.n.4.de appell.*

Contra hanc declarationem: quod enim sola arreptio itineris ad Papam absq;appellatione, vel sola missio nuncij ad Papam non habeantur pro appellatione, cum sit necessarium, quod specifice, & expresse interponatur appellatio: scribit idem Franch. *eod.cap.vt debitus n.1. in fin.not.3.*

42 Retenta † declaratione.

Exten-

Extende eam, vt non ſolum habeat vim appellationis, ſed releuet etiam ab onere petendi Apoſtolos, vt ex Innoc. refert, & ſequitur Anch. *in c.6. ab eod. num.3. not.4. de appell. in 6.* licet ipſe prius adducat ſuam opinionem in contrarium.

Subdeclara I. reſtringendo eandem declarationem, & extenſionem vt ita demum arreptio itineris habeat vim appellationis, & ſuſpendat iuriſdictionem iudicis a quo, ſi ſequuta fuerit infra decem dies a die illati grauaminis, & fuerit intimata iudici, vel parti, *Anton. de Butr. d.c. vt debitus, ſub num.15. & Franch. ſub num.33. verſ. alij vero tenet. de appell. & Mil. in repert. in verb. appellationis vim obtinet. il 2. Lancel. d.c.12. ampl.16. nu.15. & 17. fol.356. & Contar. in l. vnica, lim.25. n.18. et 19. C. ſi de momen. poſſ.* Et quod hæc duo copulatiue coniuncta habeant vim appellationis; videlicet, primum, quod quis proteſtetur parti expreſſe, ne aliquid noui faciat: ſecundum, quod arripiat iter ad ſuperiorem, alias ſola arreptio itineris vim appellationis non habeat, ſcribit Iaſ. *in l. de pupillo, §. ſi quis ipſi prætori. verſus finem, ſub nu.21. ff. de oper. nou. nunciat.* quia neceſſe eſt, vt obſeruentur illa, quæ debent obſeruari in appellatione in quantum poſſunt, *Ant. de Butr. ſub d.n.15. ibi, neceſſe tamen eſt. Nat. conſ.606. approb. ſub n.1. lib.3. & Lancel. d. ampl.16. n.17.*

43 Subdeclara II. vt ſi itineris arreptio fiat ante cœptam cauſſam, tunc non habet vim appellationis, ſed tamen, ſi ſit facta ex legitima cauſſa, ſuſpendit iuriſdictionem iudicis inferioris, *Ant. de Butr. d.c. vt debitus, ſub nu.15. ibi dic concludendo.*

44 Aduerte primo circa iſtam ſecundam ſubdeclarationem, quia iſta itineris arreptio ex legitima cauſſa facta tuetur eum, qui vadit, & non eum, qui mittit, *Franch. d.c. vt debitus ſub n.32. verſ. in gloſſ.4.* & ratio eſt, quia itineris arreptio, quæ ſit ad Papam ante cęptam cauſſam, ſuſpendit iuriſdictionem inferioris, ſiue ſit ordinarius ſiue delegatus, non ex eo, quod habeat vim appellationis, quia non habet, quando cauſſa non eſt cępta, ſed ſuſpendit, & tuetur itinerantem propter *c. vnicum, de peregr. Milan repert. in verb. appellationis vim obtinet. il 2. & Card. Alex. in c.52. dilecti, n.8. limit.3. de appell.*

Aduerte ſecundo, quod præfatum priuilegium, datum itineranti ad Curiam Papæ, vt interim non poſſit in patria conueniri, non habet locum, quando iter arripit, poſtquam fuerit citatus, vel habuerit notitiam litterarum quas aduerſarius impetrauit a Papa, *c.9. meminimus, & c.15. ſuggeſtum, et vtrobique Canoniſtæ, de appell.* niſi iter arriperet grauatus, quia tunc illa itineri arreptio haberet vim appellationis, *vt dixi ſupra nu.41.* Sed ſi iter arripiat antequam ſit citatus, vel priuſquam habuerit notitiam literarum, tunc habet prefatum priuilegium, ne poſſit conueniri in patria, *d.c. meminimus, in fi.* dummodo abſit dolus, & malitia, quia, ſi doloſe iter arriperet, adhuc non competeret priuilegium, vide Card. Alex. *d.c. meminimus, n.2. & latius Dec. not.3. n.9. & ſeqq.*

Dixi in hac quæſtione appellationem eſſe interponendam coram iudice a quo, ſequitur, vt videamus quo ordine ſit appellandum.

QVÆSTIO VII.

ARGVMENTVM.

Appellatio debet fieri ad ſuperiorem, non omiſſo medio.

SVMMARIA.

Appellatio debet fieri ad ſuperiorem gradatim, & hæc eſt concluſio, n.1. — Declaratur primo hæc concluſio, qui dicatur ſuperior gradatim, nu.3. — Declaratur ſecundo, vt appellatio ſimpliciter interpoſita, dicatur gradatim interpoſita, nu.4.5. et ſeqq. — Extenditur hæc ſecunda declaratio maxime quãdo exſtat certus iudex appell. n.9. — Exemplum in appellatione interpoſita in foro Capitolino, num.10. — Aliud exemplum in appellatione eius, qui non recognoſcit ſuperiorem, niſi Papam, numero 11. — Declaratur tertio, gradatim appellatum dici, quando eſt appellatum ad iudicem competentem, nu.12. — Procedit hæc declaratio, tam de iure ciuili, quam de iure canonico, numero 13. — Declaratur quarto, vt gradatim dicatur appellatum, etiamſi a ſæculari, & Eccleſiaſtico condelegatis ſit appellatum ad ſuperiorem condelegati ſæcularis, & ad quemcunque alium competentem, numero 14.

¶ *Ampliatur I. concluſio, vt non ſolum de iure ciuili, ſed etiam de iure canonico ſit appellandum gradatim, n.15.*

Ampliatur II. vt appellatio interpoſita non gradatim, ſit nulla, num.16. — Subampliatur etiam parte non opponente, numero 17. — Et hoc eſt verum ſecundum leges, numer.20. — Secus ſecundum canones eodem nu.20. iunctis num.18. et 19. — Reſtringitur primo ſubampliatio, vt non procedat in appellatione ad Papam, num.21. — Extenditur reſtrictio, vt procedat etiam parte opponente, ſed tunc Papa eam remittit ad iudicem ſuum, num.22. — Illamque remittit etiam poſt lapſa tempora ad appellandum, num.23. — Debet tamen appellans impetrare commiſſionem cauſſæ infra legitima tempora, numero 24. — Reſtringitur ſecundo, vt non procedat quando eſt appellatum per errorem omiſſo medio, numero 25. — Reſtringitur tertio, vt non procedat de iure canonico, numero 26. — Reſtringitur quarto, vt appellans poſſit intra legitima tempora variare appellationem, numero 27. — Etiam ſi ſuperior, ad quem eſſet appellatum omiſſo medio, inhibuiſſet, numero 28. — Hoc procedit, ſi ad hunc ſuperiorem, qui inhibuit, non potuerit appellari omiſſo medio, num.29.

Ampliatur III. vt neque ad Imperatorem poſſit appellari omiſſo medio, num.30. — Reſtringitur hęc ampliatio in multis caſibus in Camera Imperiali, n.31.

Ampliatur IV. vt etiam Papa in Curia ſolitus ſit obſeruare regulam de non appellando ad ſuperiorem, omiſſo medio, numero 32.

Ampliatur V. vt Baro prohibere ſolitus ſit Vaſallis, ne in derogationem ſuæ iuriſdictionis vadant ad Curiam Regiam, nu.33. — Hinc domini temporales ſumunt anſam prohibendi vaſallis, vt deſiſtant proſequi litem in Curia Romana, & c. num.34. — Quod poteſt intelligi in cauſſis prophanis, et quomodo, num.35.

¶ *Limitatur I. eadem concluſio, vt non habeat locum in appellatione a delegato vniuerſitatis cauſſarum, quia appellatur omiſſo medio, n.36.*

Limitatur II. quando ſuperior proximus eſſet inhabilis, numero 37. — Exemplificatur hæc limitatio in excommunicato, num.38. — In hæretico, num.39. — In mortuo, num.40. — In ſuſpecto, num.41. — In ſuſpecto, qui delegauit, num.42. — Declaratur vt appellatio deuoluatur ad ſuperiorem gradatim proximum, num.44.

Limitatur III. quando iudex mediatus denegat iuſtitiam, vel ſua ſponte cauſſam remittit ad ſuum ſuperiorem, num.43. — Declaratur, vt appellatio deuoluatur ad ſuperiorem proximum gradatim, n.44.

Limitatur IV. in appellationem ad Papam, num 46. — Sed eſt in electione appellantis, & non appellati, ibid. — Infertur primo a ſententia Vicarij, & c. poſſe appellari ad Papam, numero 50. — Infertur ſecundo, a delegato Legati poſſe appellari ad Papam, numero 51. — Extenditur primo limitatio, etiamſi appellatur a grauamine, extraiudicialiter illato a iudice ad inſtantiam partis, ſecus ſi eſſet illatum tanquam a parte, numero 52. — Et coram quo iudice ſit agendum, numero 53. — Extenditur ſecundo, etiamſi appellatio interponeretur a ſententia, lata in Ciuitate, cuius

statutis appelationes essent cognoscenda in illa Ciuitate, &c. n.54.— Extenditur tertio, vt si appellatione interposita ad Papam, processerit Metropolitanus ordinarius, processus sit nullus, & attentatus, nu.55.— Extenditur quarto, vt in terris, quæ sunt de temporali iurisdictione ecclesiæ procedat etiamsi appellaretur a sententia iudicis secularis, nu.56.— Extenditur quinto, vt caussa, quæ de sui natura non est cognoscenda in Curia, veniat cognoscenda, si appellans iuraret, quod non speraret iustitiam in partibus, num. 57.— Declaratur primo eadem quarta limitatio, vt caussa deuoluta ad Papam cognoscatur ab eius delegatis, num.58.— Declaratur secundo, vt appellatione interposita ad Papam, sint ligata manus inferiorum, num.59.— Subdeclaratur, vt Legatus de latere possit se intromittere, partibus consentientibus, &c. num.60.— Extenditur, vt partibus consentientibus, possit cognoscere de caussa appellationis, quam, &c. num.61.— Declaratur tertio, vt possit, omisso medio, appellari etiam scienter, num.62.— Sublimitatur primo eadem quarta limitatio, vt non procedat in appellatione a sententia, lata a subdelegato Papæ, &c. num.63.— Delegatus enim Papæ gerit personam Papæ, num.64.— Restringitur primo hæc sublimitatio, vt non procedat quando appellatus non exciperet, quia processus factus coram Papa teneret, n.65.— Extenditur hæc restrictio, vt, si subdelegatus detulerit appellationi, interpositæ ad Papam, non possit caussam ad se reuocare, nu. 66.— Subextenditur, vt procedat eo ipso, quod subdelegatus detulit appellationi, &c. num.67.— Restringitur secundo, vt non procedat, quando subdelegatus, cui non in totum delegatus delegauerit fuerit interlocutus, reijciendo, &c. num.68.— Restringitur tertio quando appellatur a subdelegato delegati inferioris, quia posset appellari ad Papam omisso medio, num. 69.— Restringitur quarto, vt non procedat in Curia Romana, num.70.— Declaratur, an hæc restrictio sit vera, num.71.— Restringitur quinto, quando Papa delegasset appellatione remota, num. 72.— De opin. communi in contrarium, ibidem.— Hæc communis contraria extenditur etiamsi caussa non esset commissa, appellatione remota, num.73.— Sublimitatur secundo eadem quarta limitatio, vt non procedat extra Statum Ecclesiasticum in temporalibus, quia Papa non admittit appellationes, nisi iustitia non administrata, num.74.— Infertur ex ista sublimitatione prohibitio, quam Barones extra Statum Ecclesiasticum faciunt sui Vasalli, num.75.— Extenditur hæc secunda limitatio, vt procedat etiam in Ciuitate Parmæ, in Regno Neap. & Regno Apuliæ, &c. num. 76.77.— Declaratur primo eadem sublimitatio quando dicatur iustitia non administrata, num. 78.— Declaratur secundo, vt procedat quando variatur quæstio, &c. num.79.— Declaratur tertio, vt Papa potius adiuuet Barones aduersus duritiem vasallorum, quam aduocet ad se caussas, num.80.— Subdeclarantur ista declarationes, vt seruentur in caussis arduis, num.81.— Sublimitatur tertio in caussis, quæ cognoscuntur hic in Curia, &c. numer. 82.— Sublimitatur quarto, vt nihilominus Papa, appellato instante, remittat caussam ad iudicem suum, num.83.— Declaratur primo hæc sublimitatio, vt non procedat quando rationabilis caussa dictaret, vt Papa, seu alia Curia suprema non remitteret, num. 84.— Subdeclaratur quid seruetur in Regno Franciæ, num. 85.— Et ibi non datur reclamatio, nu. 86.— Declaratur secundo, cuius expensis remittatur caussa in Regno Franciæ, n.87.

Limitatur V. quando appellatur a iudice, habente iurisdictionem a persona ecclesiastica, num.88.— Sublimitatur, vt procedat in habente iurisdictionem spiritualem, vel temporalem, n.89.— Infertur praxis Auditoris Cameræ, admittentis appellationes, omissis medijs, n.90.— Extenditur illatio, vt Signatura non rescribat contra istam praxim, nisi ageretur de re parua, n.91.

Limitatur VI. vt non procedat de iure canonico, n.92.

Limitatur VII. quando exstaret consuetudo appellandi, omisso medio num.93.— Extenditur primo hæc limitatio, quando exstaret præscriptio, num.94.— Extenditur secundo quando exstaret priuilegium, n.95.

Limitatur VIII. quando per errorem omittitur mediatus index, n.96.— Extenditur primo etiamsi appelletur ad inferiorem Imperatore, n.97.— Extenditur secundo, vt appellatio teneat etiam si sit interposita ad æqualem illi, ad quem erat interponenda, ibidem, versiculo extende secundo.— Quæ sit vtilitas huius limitationis, & extensionis, n.98.

Limitatur IX. in Regno Neap. num.99.— Sublimitatur primo, vt Magna Curia remittat ad iudicem mediatum, nu.100.— Sublimitatur secundo quando exstaret iudex secundarum caussarum, &c. n.101.

Limitatur X. in scholari, qui potest, omisso medio, appellare ad Imperatorem, n.102.

Limitatur XI. in Legato Papæ, quia ad eum potest appellari, omisso medio, n.103.

Limitatur XII. in Patriarcha Constantinopolitano, & Alexandrino, n.104.

Limitatur XIII. quando pars appellata non opponit, numero 105.

Limitatur XIV. quando concurrunt simul iurisdictio mediata, & immediata, n.106.

Limitatur XV. quando Episcopus litigaret cum subdito, n.107.— Et quando isto casu non sint eligendi arbitri, n.108.

Limitatur XVI. quando appellatur a sententia arbitrorum, electorum propter suspicionem iudicis, n.109.— Declaratur, vt procedat quando iudex erat delegatus Papæ vel erat ordinarius, a quo appellatur ad Papam. n.110.

Limitatur XVII. quando superior proximus, sit absens, &c. nu. 111.

Limitatur XVIII. quando vocat Imperium, n.112.

Limitatur XIX. in viduis, & pupillis, alijsque miserabilibus personis, n.113.— Ampliatur, vt hæ personæ possint etiam in prima instantia adire Principem, omisso mediato ordinario, n.114.— Subampliatur primo hæc ampliatio, vt vidua, & pupilli nequeant renuntiare eiusmodi limitationi, n.115.— Subampliatur secundo, vt habeat locum in muliere habente maritum inutilem, nu.116.— Subampliatur tertio etiam in vidua diuite, num.117.— Subampliatur quarto etiamsi pupillus efficeretur maior post litem cœptam, n.118.— Extenditur hæc subampliatio etiam in vidua, quæ caussa cœpta, nuberet. nu.119.— Subampliatio quinto etiamsi vidua cœperit iudicium coram ordinario, quia poterit petere, se remitti ad Principem, num.120.— Extenditur hæc subampliatur, vt e conuerso possit vidua declinare iudicium coram principe, n. 121.— Subampliatur sexto, vt litis consortes gaudeant priuilegio viduali num. 122.— Restringitur hæc subampliatio vt non procedat, quando iudicium est cœptum, num.123.— Subampliatur septimo, vt procedat non solum in pupillis legitimis, sed etiam in naturalibus legitimatis, num.124.— Subampliatur octauo, etiamsi Ciuitates haberent priuilegium, vt omnes caussæ in prima instantia cognoscerentur ab ordinario, num.125.— Subampliatur nono etiamsi vidua sit mediate subiecta principi, numero 126.— Extenduntur istæ subampliationes etiam in secunda instantia, num. 127.— Restringitur primo eadem limitatio, vt non habeat locum inter ipsos priuilegiatos, numer.128.— Declaratur hæc restrictio, vt non procedat quando vnus ex priuilegiatis est inops, & alter est diues, num.129.— Restringitur secundo, vt non procedat in Ecclesijs, monialibus, alijsque vniuersitatibus, &c. num.130.— Restringitur tertio in vidua inhonesta, n.131.— Restringitur quarto in caussa criminali. numer. 132.— Restringitur quinto, si sint hæredes, & caussa sit inchoata cum eo, cuius sunt hæredes. num.133.— Restringitur sexto in obligatione formæ Cameræ, num.134.— Restringitur septimo in pupillis spurijs, nu.135.— Restringitur octauo de consuetudine Cameræ imperialis, nu.136.— Declaratur primo hæc decimanona limitatio, vt sit vera respectu loci ad locum,

locum,& non respectu fori ad forum,&c.n.937.— Declaratur secundo, quæ dicatur persona miserabilis, comprehensa in hac limitatione, num.138.
Sublimitantur adductæ limitationes , vt non procedant quoad illum superiorem , qui non habet gradum cum iudice a quo. num.139.
Iurisdictiones non debet confundi, nu.2.
Electa an censeatur via iuris specialis , an vero iuris communis,num.5.
Prorogare iurisdictionem possunt partes,&c.n.19.
Curiæ Romanæ stylus defenditur,nu.47.& seqq.
Io.Pet.de Ferrarijs Papiensis reprehenditur,nu.48.
Ecclesia est cultrix,& auctrix iustitiæ, n.49.
Appellatio an,& quando Ciuitatis statuto tolli possit, sub n.54. vers.pro intelligentia .
Ius canonicum seruari debet in Ciuitate Parmæ , Ferrariæ, & similibus, quæ sunt de iurisdictione temporalis Ecclesiæ , num.77.

1 APpellatio , quæ est prouocatio de minori ad maiorem iudicem,*vt dixi supra q.2.*debet fieri gradatim, non omisso medio,*l.21.Imperatores, ff.de appellat. & relat.Imperatores rescripserunt , appellationes , quæ retro ad Principem factæ sunt,omissis his,aa quos debuerunt fieri , ex vno ordine ad Præsides remitti,&c. Gloss.2.in c.66.dilecti,il 3.& ibidem Abb.num.6.& Dec. num.10. vers.in gloss. de appell.Glos.1.in c.1.vers.ad quem 2.quæst.6.Guid.de Suzar. tract.de ord.iudic.titul ad quem appellatur.num.118.tom.3. p.1.fol.38. Archid.in c.7.si delegatus,versus finem,sub n.4. ibi,& ratio est quia gradatim,de off.& pot.iudic.deleg.in 6. Bisig.decis.21.an subsequutores, n.4.de appell. Io.de Anan. cons.2. Soc.in reg.23.et cons.39.capio primum, nu.22.vers. secundum,libro 4.Felyn.in c.27.super quæstionum, §.porro, vers.appellari,n.14.de off.& pot.iud.deleg.Afflict.in const. cum noua.notab.4.nu.6.lib.1. Maran.in suo spec. p.6.act.2. prin.in verb.et quandoq; appellatur,q.5.nu.368.fol.511.Io. Ferrar.tract.de app.li.2.c.5.sub n.138.to.5.fol.69.Mynsing. in sing.obseru cent.1.obser.67.et cent.2.obser.4.n.2. Rebuff. tract.de appel.art.2.gl.vna,n.9.to.3.fol.487.et tract.de priuil.schol.priuil.164.n.1.to.18.fol.60.Horat.Lut.eod.trac.priuil.73.fol.83.Gail.in prac.obser.lib.1.obser.119.n.2.et tract. de pac.publ.lib.1.c.13.sub n.15.Carauit.super ritu 265.n.37.* Spec.*tit.de appel.§.nunc tractemus,in prin.lib.2.fol.*188.vbi exemplificat,& Andr.de Isern.*in const.officiorum,lib.61.et seqq.fol.83.col.1 lib.1.* dicens a sententia Baiuli appellari ad Baronem,*et ib.Afflict.sub n.13.fol.170.*& quod de iure ciuili non possit appellari , omissis medijs etiamsi appellaretur ad Imperatorem, notat Ang.Aret. *in d.l.Imperatores,n.1.ff.de appell.et relat.*& quod hæc conclusio sit vera de iure ciuili,scribit Nicel.*tract.de concord.gloss.concord.6. fall.39.n.81.to.18.fol.194.* & satis probatur etiam ex his , quæ scripsi *infra n.7.& n.13.* & hæc conclusio seruatur in foro Capitolino,quia in eo seruatur ius ciuile , *Luc.Pet. in pract.Capit.lib.5.c.1.sub n.16. vers.addo.*

2 Ratio est , quia iurisdictiones non debent confundi *l. nemo,et ibi glos. in verb.auxilium,C.de iurisd.omn.iud.Guid. Pap.decis.436.cum materia n.3.Nat.cons.82.in caussa,n.4. & cons.271.concurro.n.2.& l.2 Gail.d.obser.119.sub n.2.et pulchre Rol.a Vall.cons 48.magnificus,n.29.et seqq.lib.2.&* non debet vasallus venire ad principem per saltum pro consequẽdá iustitia, *Paris.de Put.tract.de syndic.in rub.de excessib.baronũ erga subd.in verb.an baro,n.4.to 7.fol.231.*

3 Declara I. hanc conclusionem, vt gradatim non omisso medio dicatur appellari , quando appellatur ad eum , qui est superior,& proximior iudici,qui tulit sententiam, *Azo in summ.C.de appell.n.16.vers.appellatio debet. Guid. de Suzar.tract.de ord.iudic.tit.ad quem appellatur,nu.118. tom.3.p.1.fol.38.* quod idem sentit aperte Dec.*in rub.q.5. sub nu.44. ibi,& breuiter.de appell.* dicens conclusionem, esse,quod sit recurrendum ad superiorem proximum, *& Ioan.Ferrar.tract.de appell.lib.2.c.5.sub n.138.to.5.fol.69.* dicens,appellandum esse ad eum , qui iudice a quo superior tantum est licet is adhuc maiorem habeat .

Subdeclara , vt superior gradatim dicatur ille , qui est subalternatus iudici a quo , vt puta, ab Episcopo ad Metropolitanum illius Episcopi ; secus si ad alium Metropolitanum , puta , ab Episcopo diœcesis Mediolanensis ad Metropolitanum Beneuentanum , quia non esset appellatio ad superiorem subalternatum , & consequenter non teneret,per ea quæ scripsi *infra n.97.in fi. vers.declara eandem .*

4 Declara II.vt gradatim non omisso medio dicatur appellari, & ideo teneat appellatio, etiam quando appellatio est interposita simpliciter , non expresso iudice ad quem,quia intelligitur interposita ad superiorem proximum,non omisso medio,*Arch.in c.28 anteriorum,n.18.2. q.6.& in c.7.si delegatus, versus finem,sub nu.4. ibi.vnde si quis dicat appello. de offic.deleg.in 6 Bar. in l.1.§.si quis in appell. vers.quaro quid.n.8.& Ang.Aret.n.2 vers.est ergo salubre.ff.de appel.& relat.Spec.tit.de appel.§.nunc tractemus,n.19.ibi.sed quid si quis,lib.2.fol.189.Alex.cons.12.viso processu.col.pen.sub n.13.vers. nec fuit necesse lib.6. Soc. cons.39.capio primum,n.22.l.4. Guid.Pap.tract.de præsum. nu.95.to.4.fol.303.* quod sufficiat dicere (appello) scribit Bal.*in l.14.apertissimi. vers.idem est cautum. sub nu.5. C.de iudic.*quem refert,& sequitur Maran.*in suo spec.p.5.act.2. prin.in verb.& quandoq;appellatur.sub n.132. fol.475.* vbi testatur de opinione *communi quam ex eo refert, & sequitur Lancel. *tract.de attent.p.2.c.12.limit.50.n.121. & 122.fol.380.* & quod idem sit in effectu appellare simpliciter,vel appellare ad proximum superiorem, seu ad cõpetentem iudicem, neque propterea sit necesse,vt appellans declaret infra decem dies,coram quo velit prosequi, quia satis apparet, & certus est iudex , videlicet superior proximus,scribit Alex. *d.cons.12.sub n.13.l.6.*

5 Confirmatur hæc declaratio,quia licet appellatio simplex , seu generalis possit extendi ad plures iudices , tamen in dubio debet censeri esse appellatum secundum formam iuris , & sic ad proximum superiorem, quia vbi quis potest vti iure speciali,& iure communi,non videtur in dubio eligere viam iuris specialis, sed iuris communis, nisi aliud declaretur , & quia in dubio debet fieri interpretatio,vt actus magis valeat quam pereat, secundum ea quæ ex Imol.referunt Franch. *in c.66. dilecti, q.16.sub n.56.& Card. Alex. sub num.31.ibi, & hanc partem tenet, de appell.*

Huic confirmationi respondet Card. Alex.*sub d.n.21. ibi,non obstat argumentum.*

6 Contra istam declarationem videtur sentire Cardin. Alex. *in d.c.66.dilecti, sub num.21.de appellat.* prout eum retuli,*nu.seq.in fin.& eum refert,& sequitur Nicell tract. de concord.gloss.concord.6.fall.40.num.82.tom.18.fol.194.* dicens appellationem ad omnes superiores non valere , *& Rebuff.tract.de appell.art.5.gloss.vna, num.5 tom.3. fol. 496.* dicens desertam effici caussam , si quis appellauerit ad iudicem competentem , sed plures sunt hi iudices , & pars intra tempus præstitutum non declaret ad quem illorum, *& Lancell.tract.de attent.part.2.c.12.de attent.& innouat.appell.pend.limit.50.princ. in 17.ampliat. nu.121. & seqq. tom.5. fol.380.* dicens quod quamuis talis appellatio, generaliter interposita ad competentem iudicem , sustineatur secundum communem * opinionem ; iudicis tamen , inquit, declaratio debet fieri infra decem dies , hancque refert , & sequitur esse communem * opinionem .

7 Concordari possent istæ opiniones, vt declaratio procedat de iure ciuili,quia de iure ciuili appellandum est ad proximum superiorem,non omisso medio : Ergo , cum

simpliciter appellatur, ita debet intelligi fuisse appellatum. Opinio vero contraria: quod talis appellatio non teneat: procedet de iure canonico; quia, cum de iure canonico possit appellari ad Papam, omissis medijs: item ad Legatum, & ad Patriarcham, omisso medio, talis appellatio simplex remanet subiecta incertitudini: unde non debet valere, quia iudex debet esse certus, & maxime iudex ad quem, & non licet cum alicuius iniuria vagari, & in hac concordia ex præfatis rationibus residet Franch. *in d.cap 66. dilecti. quæst.16. sub numer.56. ibi.sed certe tenendum videtur,& Card. Alex. sub num.21. de appell.* qui propterea subdit, quod ista appellatio non procedet, nisi infra decem dies appellans declarauerit a die sententiæ, de quo iudice sentiat, & fecerit de hoc certiorem appellatum.

8 Non recedas à declaratione, tum quia hæc appellatio, de qua Nicel. & Rebuff. est incertior, cum appellet ad omnes superiores, tum quia hæc eadem appellatio sustinetur ex iusta caussa incertitudinis, vel si appellans declaret infra decem dies, sicut loquitur Rebuff. supra citatus, & ex alijs refert, & sequitur Nicell. *vbi supra*, & probatur ex his, quæ scripsi *infra quæst.9. & 10. num....* vbi videas.

9 Extende eandem declarationem vt maxime procedat quando iudex appellationis est certus, *Ruginell. tract.de appell.§.2.c.4.sub nu.35.vers.tertio dicens, isto casu non esse necessariam declarationem.*

10 Exemplifica I. hanc extensionem in appellatione simpliciter interposita a sententia, lata in foro Capitolino, quia, cum Capitaneus appellationum sit certus iudex appellationis, non est necessaria alia nominatio, seu declaratio.

11 Exemplifica II. in appellatione interposita ab eo, qui non recognosceret alium superiorem, quam Summum Pontificem, *Ruginell.d.c.4 sub n.35.vers.tertio.* vide etiam quæ scripsi *infra q.9. sub n.9.*

12 Declara III. eandem conclusionem, vt non omisso medio dicatur appellatum, quando est appellatum ad iudicem competentem, quia talis appellatio valet, *Bar. in l.1. §.si quis in appellatione, num.8.ff.de appell. & relat. & in l. qui Romæ, §.Seia, ff.de verb.obligat.* quem referunt, & sequuntur Guid.Pap. *decis.336.cum materia. q 51.num.59. & tract.de appell.q.50.n.40.fol.59. & Papien. in pract. in form.appell.a sent.diffin.in gl.1.n.10, in fin.fol.416.& in gl. ad quemcunque in fin.fol.416.* dicens, sic consulto appellari, quia non erratur, &, quod sufficiat dicere per verba generalia *(appello ad quemlibet iudicem competẽtem)* quia intelligitur gradatim appellatum, vt in generali sermone videatur ordo iuris inferius, scribit Bald. *in l.14. apertissimi. vers.idem est. sub num.5.C.de iudic.* quem referunt, & sequuntur Io.Ferrar. *tractat.de appell.lib.2 c.5.num.138. in fin.tom.5. fol.69. & Maran. in suo specul. p.6.act.2. princ. in verb.& quandoque appellatur. sub num.132. fol.475.* &, quod sit salubre consilium appellanti, vt dicat simpliciter *(appello)* nec aliquem nominet, quia non est de substantia appellationis appellare certum iudicem; vel vt dicat *(appello ad superiorem iudicem)* vel vt dicat *(appello ad iudicem competentem)* scribit Ang. Aret. *in d. l.1. §.si quis in appellatione, n.2.* & de communi * opinione testatur Maran. *vbi supra*, quam ex eo refert, & sequitur Lancel. *tract. de attent.p.2.c.12.limit.50.nu.121.& 122.fol.380.* licet is non bene loquatur, dum ait, debere fieri declarationem infra decem dies.

13 Subdeclara eandem declarationem, vt procedat de iure ciuili, quia de iure ciuili intelligitur necessario appellatum ad superiorem proximiorem, cum non possit appellari, omisso medio; secus de iure canonico, quia de iure canonico non tenet hæc appellatio, cum iudices competentes possint esse plures, ex quo potest appellari, omissis medijs; & ideo de iure canonico appellatio remanet incerta, & consequenter inualida. *Franch. in c.66. dilecti. q.17.num.57.in fine.Card. Alex. n.23. iunctis alijs,* quæ scripsit *sub num.21.*& ad quæ se remittit, *de appell.& Ruginell tract.de appell.§.2.c.4.nu.32.& 33.v.n.f.nominatio. fol.147.*

Nos censemus posse sustineri tam de iure ciuili, quam de iure canonico, reiecta ista subdeclaratione *per ea. quæ dixi infra q.9.& 10.*

14 Declara IV. vt, non omisso medio, dicatur appellatum etiamsi sententia esset simul lata a iudice Ecclesiastico, & iudice seculari condelegatis, & appellatio sit interposita ad superiorem delegati secularis & ad quemcumq; alium iudicem competentem, & appellans sic generaliter non declarauerit infra decem dies, coram quo iudice velit prosequi appellationem, quia nihilominus appellatio valet, vt consuluit Alex. *cons.12. viso processu.n.1.& seqq. lib. 6.* & præsertim *sub nu.9. vers.sed præmissis non obstantibus & n.13.& seqq.* vbi tollit contraria.

Qui dicatur superior, & proximior declarabo *qu.seq. per totam.*

15 Firmata igitur, & declarata conclusione quod est appellandum ad superiorem, non omisso medio.

Amplia I. eandem conclusionem, vt procedat non solum de iure ciuili secundum leges, sed etiam de iure canonico, & secundum canones, *Franch.in c.66. dilecti.num. 11.vers.in gl.1.ibi, gradatim, & Card. Alex.n.9.col.3.de appell.* & in effectu Ang. Aret. *in l.21. Imperatores, sub n.1.ff. de appell.& relat.*

Contra hanc ampliationem sentire videntur Specul. *tit.de appell.§.nunc tractemus, nu.1.versus finem. lib.2.fol. 188.* dicens, quod cum appellatur ab eo, qui habet iurisdictionem a persona Ecclesiastica, appellatur secundum canones, omisso medio, *Nicel. tract.de concord. gloss.concord.6.fall.39.num.81.tom.18.fol.194.* dicens, quod de iure canonico potest appellari per saltum, omisso medio, *Gamb.tract.de auct.leg.de lat.lib.8.q.22.n.108 in fi.& 109. tom.13.part.2.fol.212.* dicens de iure canonico appellari, omisso medio, secus de iure ciuili, & *Gail.in pract. obseru. lib.1.obseru.119.sub n.2.*

Retenta ampliatione, quæ est vera regulariter.

Resp. ad contraria, quod procedunt respectu Papę, ad quem de iure canonico potest appellari, omisso medio, & ita procedunt contraria, vt declarat Ang. Aret. *in d.l. Imperatores, sub nu.1.* & latius ostendi *infra limit.4. num. 46.* & tamen ad Imperatorem non potest appellari de iure ciuili, omisso medio, *iuxta ea, quæ scripsi infra sub nu. 33. & d.num.46. vers.contra,* & ita procedit differentia inter ius ciuile, & ius canonicum quoad appellationem ad principem: procedunt etiam contraria in multis alijs personis, ad quas potest appellari, omisso medio, de quibus personis formauimus limitationes *infra num. 88. 89. 102. & seqq.*

16 Amplia II. eandem conclusionem, vt in tantum sit vera, quod si omittatur medius, & proximus iudex appellatio, & processus sint nulli, *Guid.de Suzar.tract.de ord.iudic.tit.ad quem appellatur.num.118.tom.3.part.1.fol.38.*&, quod appellatio isto casu non teneat, scribit Luc.Pæt. *in pract.Cap.lib.5.c.1.sub n.16.vers.addo & quartum.*&, quod non habeat vires scribit Mynsing. *in singul. obseru.cent.1. obseru.67. licet.n.1.*

17 Subamplia hanc ampliationem, vt sit vera, etiam parte appellata non opponente, quia adhuc appellatio esset nulla ipso iure; quamuis esset interposita infra legitima tempora, *secundum ea, quæ scribunt Archid. in c.7. si delegatus, versus finem sub n.4. vers.appellari debet. de offic. & potest.iudic.deleg.in 6.* qui allegata annotata per Innoc.& Hostien. *in c.6. referente. de præben.*& ex Archid. refert, & sequitur Rot. *decis.16.alias 387. si tres, quæ est penultima.*

sub

*sub n.1.de offic.deleg.in non. Bart.in l.1.§.si quis in appellatione.sub n.4.ff.de appell.quem refert. Decij.in c.65. dilecti. ib.3.sub n.11.& seqq.de appell.*dum Bar.opponit d.l.*si per errorem.* dicens, quod iudicium agitatum, seu prosequutio appellationis coram iudice incompetente est nulla.

18 Contra istam subampliationem tenent Gl. *in d.c.66. dilecti.il 3.& ibi Abb.n.7.vers.excipitur primo.Franch.nu. 12.vers.in eadem.de appell. Affl. in constit. cum noua n.6. lib.1.Maran.in suo spec.p.6 actu 2.princ.in verb. & quandoque appellatur.limit.4.n.373.fol.512.& Rebuff.tract.de appell.art.2.gl.vna.n.5.6.& 12.tom.3.fol.*487.quod idem videtur clare sentire Brederod. *tractat.de appell.par.1.tit. 18.omisso medio.col.*205.& 206. *in verb.si nihil opponatur,* * *& in verbo.si taceat.* hancq; esse communem * opinionem, quod processus & appellatio, teneant, partem non opponente, scribit Abb.*vbi supra* & ex eo refert, & sequitur Decius. *in d.c 7.referente in fin.de præben.*dicens, non * esse recedendum a communi opinione, & de communi * opin.testatur etiam, & sequitur Cardin.Alex.*in d.cap.66. dilecti. sub n.9. fallent.1.de appell.* & testatur pariter ibidem Dec.*sub n.11.*licet conetur sibimet parum constans impugnare.

19 Ratio huius contrariæ opinionis erit, quia regula est, quod partes possunt prorogare iurisdictionem alterius iudicis sine proprij iudicis consensu, *vt refert, & sequitur Capic.decis.9.in caussa vertente,num.*1.& procedit hæc regula etiamsi partes litigantes sint subditi Comitum, Regum, vel aliorum Principum, & Baronum perpetuorum, quia dummodo non agatur de re feudali possunt prorogare iurisdictionem, *Capic.d.decis.9.sub numer.3. & seqq. & n.8.*

20 Concorda has opiniones contrarias, vt subampliatio procedat secundum leges, & opinio contra subampliationem procedat secundum canones, vt dixi *infra nu.26. vers.restringe tertio.*

21 Retenta tamen disputatiue subampliatione.

Restringe I.eam, vt non procedat, quando est appellatum ad Papam, quia tunc, appellato non opponente, ac non petente remitti ad iudicem mediatum, processus, factus etiam ex certa scientia partium, & non per errorem, tenet *Archid.in d.cap.7.si delegatus. versus finem.sub n.4. de offi.deleg.in 6.Rot.d.decis.16.ead.tit.in non.Guid.Pap.decis.436.cum materia.q.41.sub n.49.* & sentit expresse Maran.*in suo spec.p.6.actu.2.prin.in verb. & quãdoque appellatur.sub numero 370.ibi, & prædictam limitationem. fol.* 511.

22 Extende hanc restrictionem (quando scilicet est appellatum ad Papam, vel Imperatorem) vt procedat non solum quando pars non opponit, sed etiam quando opponit, & vlterius fuit appellatum scienter, quia adhuc appellatio non erit nulla sed solum operabitur oppositio partis, vt Papa, vel Imperator remittat appellationem ad Præsidem, & ita intelligas, quæ scribunt Azo.*in summa.C. de appell.vers.appellatio debet.num.16.Spec.tit.de appell.§. nunc tractemus.in princ. & n.1.lib.2.fol.190. Rebuff.tract. de priuil.schol.priuil.164.nu.2.& 3.tom.18.fol.60.& Guid. Pap.decis.436.cum materia q.41.sub nu.49.& tract. de appell.q.41.sub n.34.t.5.fol.59.* & quod appellatio, scienter facta ad Imperatorem de iure ciuili, omisso medio, non sit nulla, sed habeatur, ac si ad debitum iudicem foret appellatum, & ad eum remittatur appellatio, scribit, bene declarando Franch.*in c.66.dilecti,sub n.13. vers.conclude ergo de appell. & in c.3.Romana.n.6.eod. tit. in 6.* & vide quæ ipse scripsi *infra sub n.47.versus finem* & satis probatur *ex l. Imperatores.*quam citaui *supra n.1.*& ex ratione, quia debet remanere differentia inter appellationem ad Imperatorem, omisso medio, & ad alium Superiorem inferiorem, *vt ex Franch.retuli, & sequutus sum n.seq. vers. confirmatur 1.*

Nec obstat, quod Maran.*in suo specul.par.6.act.2.princip.in verb.& quandoque appellatur.sub n.370.ibi, & prædictam limitationem,*dicat esse nullam, si opponatur.

Quia respondetur, esse nullam in quantum Papa de ea non cognoscit, sed remittit, vt dixi.

Cuius expensis sit facienda remissio caussæ, vide infra *num* 87.

23 Vtilitas huius extensionis est, quia Papa, seu Imperator, ad quem extitit appellatum scienter, omisso medio, potest etiam post lapsa legitima tempora ad appellandum, & etiam parte opponente, appellationem remittere, dummodo ad eum intra legitima tempora fuerit appellatum; Secus est in alio iudice inferiore, ad quem esset scienter appellatum, omisso medio, vel si esset appellatum per errorem; pars opposuisset, quia post lapsa legitima tempora ad appellandum non posset ad competentem appellare, & ideo sententia remaneret firma, Abb.*in c. 66.dilecti.il.3.sub n.8.de appell.*

Confirmatur primo ista vtilitas, & differentia, quia paria sunt, quantum ad firmitatem appellationis; appellare ignoranter ad Superiorem, omisso medio, quo casu appellatio non est inutilis, testibus ijs, quos citaui *infra limit.8.n.96.* & appellare scienter ad Papam, omisso medio, quo etiam casu appellatio non est inutilis, *Franch.in d.c.66.dilecti.sub n.13.vers.conclude ergo de appell.*

Sed secundum ea, quæ ex Guid.Pap. & sollan. *decis.10. instantiæ.n.7.vers.5.retuli, & sequutus sum infra limit.8.n. 98.* instantia appellationis non currit, si fuerit appellatum ad superiorem, omisso medio, per errorem: Ergo idem dicendum est, quando est appellatum ad Papam scienter, omisso medio.

Confirmatur secundo, quia sicut appellatio ad Superiorem omisso medio, tenet, parte non opponente, *vt dixi supra num.18.versic.contra.* ita etiam appellatio ad Papam, omisso medio, tenet, etiam parte opponente, *vt dixi supra n.22.in extensione.* Ergo sicut appellatio ad alium Superiorem remanet valida etiam post lapsa legitima tempora ad appellandum quando pars non opponit cõtra appellationem: ita etiam quando fuit appellatum ad Papam debet remanere valida etiam post legitima tempora, & etiamsi pars opposuisset.

24 Declara moderando notabiliter istam vtilitatẽ quoad Papam, vt cum Papa non cognoscat per se caussas appellationis, ad se deuoluta, sed illa alteri deleget cognoscendas, *vt dixi infra n.58.* debeat appellans facere caussam remitti ad suum iudicẽ, aut alteri delegato infra illa legitima tempora, intra quæ appellans debuisset caussam appellationis introduxisset coram iudice ad quem; alias caussa efficitur deserta, quia is, qui vult caussam expediri, seu non desertari, debet curare remissionem, sicut, quando caussa legitime deuoluitur ad Papam, debet appellans curare, & facere, vt committatur infrà legitima tempora, alias efficitur deserta, vt late totam huius declarationis materiam explicaui *infra quæst.14.n.37.* & per totam illam quæstionem, vbi habes infra quantum tempus debeat impetrari commissio.

25 Restringe II.eandem subampliationem, positam *supra n.17* vt non procedat, quando per errorem est appellatum ad superiorem, omisso medio, testibus Bart. Guid. de Suzar. Az. Specul. & alijs, quos retuli, & sequutus sum *infra limit.8 n.96.*vbi videas.

26 Restringe III. vt multo minus procedat de iure canonico, quia tenet appellatio non solum si sit interposita per errorem, vt in præcedenti restrictione, sed etiamsi sit interposita scienter, si per partem de hoc nõ excipiatur, *Franch.in cap.66.dilecti.sub num.13.vers.conclude ergo. in fin.de appell.* & quod de iure canonico valeat appellatio, omisso medio, dummodo non opponatur exceptio, scribit idem Franc.*in rubr.sub num.7. vers.de accidentibus. de* appel-

appellat. & declarando Abbatem, quod possit secundum canones appellari, omisso medio, si non fuit obiectum, scribit Addition. ad Ab. *in rubr. sub num. 2. in verb. omisso de appellat.*

27 Restringe IV. seu potius declara vt quamuis appellatio scienter ad superiorem, omisso medio, cesset nulla, vt in hac secunda ampliatione *supra numero 16.* tamen appellans poterit variare, & rursus appellare infra legitima tempora ad iudicem competentem, quia, cum illa appellatio sit nulla, non præstat impedimentum: non enim præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum, *cap. 52. non præstat. de reg. iur. in 6. Ioann. Ferrar. tract. de appell. libro 2. c. 5. sub n. 139. vers. sin autem tomo 5. fol. 69.* & vide *q. seq. n. 83. vers. verum.*

28 Extende hanc restrictionem, vt procedat etiam si ille superior remotus inhibuisset in vim appellationis, quia nihilominus appellans posset adire iudicem competentem proximum, & renunciare illi appellationi, & inhibitioni, & appellatus inhibitus posset similiter sine timore inhibitionis comparere coram eodem iudice, coram quo appellans secunda vice appellasset; & processus erit validus, quia ille iudex, cum appellatio sit nulla, non est iudex appellationis, & consequenter non potuit in vim appellationis inhibere, quia non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum.

Nec obijciatur, quod processus, factus post inhibitionem, est nullus, etiamsi pars renunciauerit appellationi, *Rot. decis. 20. alias 130. si post inhibitionem de appell. in nou. Bocr. decis. 256. dico vno verbo n. 3. vers. & pro ista Rebuff. tract. de appell. art. 2. glos. vna n. 7. fol. 487. & art. 4. gl. 1. nu. 13. tomo 3. fol. 492.*

Quia respondeo, obiectionem procedere, quando appellatio, & inhibitio est valida eo, quia processerit à iudice competenti: at nos loquimur, quando neque appellatio, neque inhibitio est valida.

29 Declara eandem extensionem vt sit vera, quando ad illum superiorem non potuit appellari, omisso medio, secus si potuerit appellari, vt puta, quia sit appellatum ad Papam, quia tunc, si Papa inhibuisset, seu aliter appo suisset manum, sunt ligatæ manus quorumcunque iudicum: vide pro intelligentia huius declarationis ea, quæ scripsi *infra n. 59. vers. declara 2.*

30 Amplia III. eandem conclusionem, vt neque ad Imperatorem possit appellari, omisso medio, *Franch. in rubr. sub numero 7. vers. de accidentibus & in cap. 7. si duobus §. denique n. 10. de appell.* & scribunt ij, quos citaui *infra sub n. 46. vers. contra.*

31 Restringe istam ampliationem, vt in Camera imperiali non seruetur in multis casibus ex varijs ordinationibus, quos casus congerit Gail. *in pract. obseru. lib. 1. obseru. 1.* & Camera repræsentat Cæsarem quoad iurisdictionem contentiosam, *vt scribit Gail. eadem obseruat. 1. fall. 6. sub n. 7.*

32 Amplia IV. vt etiam Papa obseruet multum in Curia Romana eandem conclusionem, *iuxta ea quæ scripsi infra n. 82. & 83. vers. sublim. & q. seq. n. 153. & seqq.*

33 Amplia V. vt in tantum sit vera, quod Baro, habens merum, & mixtum imperium, vel cognitionem primarum caussarum ciuilium, & criminalium, possit prohibere vasallo, ne in derogationem iurisdictionis, & priuilegiorum suorum vadat ad Curiam Regiam; quia in iurisdictionalibus ita seruatur ordo, vt ad Principem non eatur per saltum, sed gradatim pro consequenda iustitia: vnde debet primo adiri ordinarius, deinde superior proximior, & tertio debet recurri ad Principem, *Paris. de Put. tract. de synd. rubrica de excess. baron. erg. subd. in verb. an baro numero 2. & seqq. tomo 7. fol. 231. Natt. consil. 271. concurro in princ. & numero 1. lib. 2.* dicens, quod non debet adiri superior, omisso medio inferiore per saltum, sed debet adiri gradatim in defectu iustitiæ per viam appellationis, *Marin. Frecc. tract. de subfeud. lib. 2. auth. 9. & 10 fol. 342.* dicens, quod Rex non potest se intromittere in caussis spectantibus ad suum baronem, quia baro exercet iurisdictionem priuatiue, *Capyc. dec. 130. primum dubium, sub numero 10. fol. 420. & Mandos. tract. de inhibit. q. 123. sub n. 5. ibi, opinionem affirmatiuam to. 5. fol. 114.* qui soluit contraria, & ex dispositione sacri Concilij Trident. *sess. 24. cap. 20. caussa omnes.* debent omnes caussæ etiam beneficiales cognosci coram ordinarijs locorum in prima instantia, & vide quæ scripsi *supra l. 1. c. 66. sub n. 5.*

34 Subamplia hanc ampliationem, vt hinc dominus temporalis extra statum ecclesiasticum sumat ansam prohibendi vassallis sub pœna, vt desistant prosequi litem in Curia Romana, & agant coram ius iudicibus, & Signatura solet huiusmodi commissiones caussarum de medio tollere, & remittere caussam in partibus, *Marches. tract. de commiss. parte 2. commiss. appellat. capit. 1. numero 41. & seq. fol. 12.* qui, & si dicat, quod dominus temporalis potius prohibet de facto quam de iure, tamen, sibi parum forsan constans, subdit inferius *numero 43.* talem appellationem, interpositam ad Papam in temporalibus, esse nullam, quia Papa non potest exercere illam iurisdictionem.

35 Intellige istam subampliationem, vt possit procedere solum in caussis prophanis, & non in alijs, quæ spectant ad forum ecclesiasticum sicut declarat Marches. *vbi supra & numero 44.* & in caussis prophanis quomodo possit procedere, & quomodo non possit procedere, vide *infra numer. 75.*

36 Limita I. nunc eandem conclusionem, positam *supra nu. 1.* vt non habeat locum in appellatione a delegato ad vniuersitatem caussarum, quia appellatur ab eo ad superiorem, omisso medio, *vt scribit Specul. tit. de appell. § nunc tractemus, sub n. 3. vers. vt autem in hoc lib. 2. fol. 188.* exemplificando istam limitationem in Vicario Episcopi, seu alio officiali, a quo appellatur ad Archiepiscopum, & non ad Episcopum.

Aduerte, quia licet exemplificatio huius limitationis de appellando a Vicario Episcopi ad Archiepiscopum sit vera in Vicario generali, vt dixi *q. seq. numero 86.* tamen limitatio (parcat mihi iurisconsultissimus, & præceptor communis Specul.) non est vera, quia Vicarij generalis, & Episcopi dicitur idem tribunal, & Archiepiscopus dicit superior proximior Episcopi, vt dixi *quæst. seq. numero 53. vers. a vicario*, & loquendo de vicario foraneo, & sic de delegato ad vniuersitatem caussarum, non est verum, quod appelletur ad Archiepiscopum, qui appellatur ad Episcopum, & sic non omisso medio, *vt retuli, & sequutus sum quæst. seq numero 26.* & sic vndique ista limitatio, & exemplum ipsius remanent conquassata.

37 Limita II. vt non procedat, si superior proximior mediatus esse inhabilis, quia tunc posset, eo omisso, appellari ad alium magis superiorem. *Gloss. in capitul. 10. si is cui de offic. & potest. indic. delegat. in 6. Abb. in c. 66. dilecti il 3. n. 15. casu 9. de appell. Socin. reg. 23. fall. 15. & 12. Felin. in c. 27. super quæstionum §. porro sub n. 14. vers. item fallit generaliter de offic. & potest iud. de leg. Mynsing. sing. obser. cent. prima obseru. 67.* licet n. 2. referens plures casus, in quibus hæc limitatio fuit practicata in Camera Imperiali, *Maran. in suo specul. parte 6. actu 2. princ. in verb. & quandoque appellatur limit. 6 numero 375. fol. 512. Rebuff. tract. de appellat. artic. 2. gl. vna numero 15 limit. 4. fol. 488. tomo 3. Gail. in pract. obseruat. lib. 1. obseruat. 119. sub nu. 2. & Brederod. tract. de appellat. p. 1. tit. 18. omisso medio an, & c. in verb. si medius inhabilis col. 205.*

38 Exemplifica I. istam limitationem in excommunicato, prout

prout exemplificant Gloss. 1. in d.c. si is cui. de offic. & potest. iudic. deleg. in 6. Arch. in c. 28. anteriorum. sub n. 17. casu 4. 2. q. 6. Abb. Socin. Felyn. Mynsing. Maran. Rebuff. supra citati & Breder. d. tit. 18. col. 205. lit. C. & D.

39 Exemplifica II. in hæretico, vt per eosdem Abb. Socin. Felyn. & Brederod. vbi supra, & quod appelletur, omisso medio, quando mediatus non est catholicus, scribunt Franch. in cap. 66. dilecti, limit. 6. n. 20. de appell. & Gemin. & Franch. in c. 3. Romanæ, §. ab Archidiaconis, vterque sub n. 4. limit. 5. de appell. in 6.

40 Exemplifica III. sine vllo scrupulo, quando mediatus iudex esset mortuus, Gl. & Rebuff. vbi supr.

41 Exemplifica IV. in suspenso, vt loquitur Abb. vbi supra.

42 Exemplifica V. in ordinario, qui, cum esset suspectus, delegauit, quia a delegato non appellatur ad delegantem, vti suspectum, Specul. tit. de appell. §. nunc tractemus, vers. si vero a delegato num. 5. & 6. lib. 2. fol. 188. Franch. in c. 66. dilecti, lim. 6. num. 20. de appell. Soc. d. reg. 23. fall. 12. Felyn. d. §. porro, sub num. 14. vers. item fallit vbi episcopus. Maran. Mynsing. & Gail. in locis citatis supra, rursus Maran. in eod. verb. & quandoque appellatur, num. 387. fol. 513. & Breder. d. tit. 18. col. 204. sub liter. C. & col 206. sub lit. C. & quod, si Episcopus recusatur, vti suspectus, & ipse ideo delegat caussam, non appelletur a delegato ad Episcopum, sed ad superiorem Episcopi, & sic, omisso medio, scribunt Gemin. in cap. 3. Romana, §. ab Archidiaconis. sub n. 4. cas. 6. & Franch. sub n. 4. limit. 7. de appell. in 6.

43 Limita III. quando mediatus iudex denegat iustitiam, vel sua sponte caussam remittit ad superiorem, Gail. in pract. obseru. l. 1. obser. 119. sub num. 2. & quod, si iudex medius palam, & euidenter denegat iustitiam, possit appellari, omisso medio, scribit Mynsing. in sing. obseru. cent. 1. obseru. 67. licet, n. 2. & quod in casu denegatæ iustitiæ, seu negligentiæ possit adiri superior, scripsi supra l. 1. c. 66. sub n. 5. & quod possit recurri ad iudicem ecclesiasticũ, quando iudex secularis negligit facere iustitiam, seu opprimit, probatur ex textu in cap. 10 licet ex suscepto, & ibi gloss. in verb. vacante, de foro compet. & ex cap. seq. ex tenore, versus finem, ibi, dummodo per iudicem secularem, eod. tit.

44 Declara istas, secundam & tertiam limitationem, vt appellatio adhuc deuoluatur gradatim ad superiorem proximiorem, per ea quæ scribunt Innoc. in d. c. licet ex suscepto, num. 1. in verb. vacante, de foro comp. dicens, quod, si aliquis rector, subditus alij superiori, quam Imperatori, sit negligens in administranda iustitia, reuertitur ad superiorem proximum, & non ad Papam; quod idem ex Franch. retuli infra numero 74. versus finem, Bal. in l. sed etsi per pretorem, in additione, vers. in gl. 1. cancellando, ff. quibus ex causs. maior 25. ann. restit. fol. 227. dicens, quod si iudex secularis, qui denegat iustitiam, habet iudicem superiorẽ secularem, ille superior debet adiri per viam querelæ, & non Episcopus, quia Episcopus posset adiri, & cognoscere, quando non exstaret iudex superior secularis, Roma. cons. 501. vt declarationem, in fin. n. 10. dicens, quod, deficiẽte eo, ad quem deuolui solent appellationum caussæ appellatur ad superiorem proximum, & sic ad Consilium generale ipsius Ciuitatis, & Addit. ad Rom. quos refert, & sequitur Masner. in addit. ad Pract. Pap. in for. appell. a sent. diffinit. in gloss. ad quemcunque fol. 416, sicque nota ex ista declaratione, quod, rupto vno ordine, seruantur alij.

45 Subdeclara hanc declarationem, vt iudex ecclesiasticus possit adiri ad effectum, vt cogat iudicem secularem, Par. de Put. tract. de syndic. in verb. an & quando, n. 1. tom. 7. fol. 246. & n. 2. vbi de pœnis contra iudicem, qui denegat facere iustitiam.

46 Limita IV. vt non procedat in appellatione ad Papam, quia ad eum potest appellari, omisso medio, Bisig. decis. 21. a subexecutore, num. 4. de appell. Pap. in pract. in form. appellat. a sent. diffinit. in gloss. & ad quemcunque, fol. 415. Abb. in c. 66. dilecti, il 3. n. 11. vers. quartus casus, & ibid. Franch. lim. 10. num. 25. & Decis. fall. 3. n. 17. de appell. idem Franch. in rubr. num. 7. vers. de accidentibus, in fin. de appell. dicens, secundum canones posse appellari ad Papam, omisso medio, Ang. Aret. in l. 21. Imperatores, sub num. 1. ff. de appell. & relat. gloss. in constit. Neapol. cum noua. in verbo, sed ad celsitudinem, in fin. lib. 1. fol. 99. & ibi Afflict. not. 4 sub n. 6. fol. 203. Maran. in suo specul. part. 6. act. 2. princ. in verb. & quandoque appellatur, n. 369. fol. 511. Restaur. Castal. tract. de Imper. q. 95 fol. 70. Guid. Pap. tract. de appell. qu. 41. num. 34. in fin. tom. 5. fol. 59. Luc. Pet. in pract. Capitol. lib. 5. cap. 1. sub n. 16. vers. addo & quartum, Bero. cons. 7. in caussa super præcedentia, num. 17 in fin. lib. 1. Rebuff. tract. de priuil. schol. priuil. 164. n. 2. & 3. t. 18. fol. 60. Feder. Senn. tract. de appell. sub num. 7. vers. appellandum est, to. 5. fol. 55. dicens appellandum esse a minori ad maiorem gradatim, sed ad Romanam Ecclesiam appellandum esse ab omnibus, maxime tamen ab oppressis, & ad eam recurrendum quasi ad matrem, vt eius vberibus nutriantur, & a suis oppressoribus defendantur, quia non potest, nec debet mater obliuisci filium suum, Lancel. tract. de attent. par. 2 cap. 12. ampliat. 21. num. 3. t. 5. fol. 537. Leonar. in addit. ad pract. Pap. in form. appell a sent. diffinit. in gloss. & ad quemcunque in verb. appellare, fol. 416. Brederod. tract. de appell. p. 1. tit. 18. in pluribus locis. Addit. ad Guid. Pap. decis. 436. q. 41. num. 49. in lit. F. Mynsing. in sing. obseru. cent. 2. obseru. 4. & Io. Ferrar. tract. de appell. c. 5. sub n. 134. vers. ius pontificium, tom. 5. fol. 69.

Cõtra istam limitationem tacite videtur sensisse Spec. tit. de appel. §. nunc tractemus, in princ. lib. 2. fol. 188. dum inquit (sed sit benedictus Imperator, qui etsi sit dominus totius mundi, tamen non patitur in præiudicium inferiorum ordinariorum, & in damnum, & laborem inæstimabilem litigatorum ad se appellari, omissis medijs) nam Imperatore, vt, citando hunc locum Speculatoris, scribit Restaur. Castal. d. q. 95. n. 2. tanquam magnificus & gloriosus, sicut aquila distribuit prædam suam, & non curat in omnibus epulis os apponere; & mordaciter contra istam limitationem scripserat Papien. non expurgatè, & licentiosè ex eo referũt, & adhęrere videntur Addit. ad Guid. Pap. Mynsing. & Io. Ferrar. quos citaui versus finem limitationis dum scribunt, limitationem hanc inductam esse quadam insatiabili Clericorum auaritia, & quo plus negotiorum forensium ad Curiam pertraheretur, & nundinationes frequentiores essent qua etiam falsa imputatione Cyn. relatus a nobis infra q. 17. limit. 47. memb. 1. n... vbi etiam egi de appellatione ab interlocutoria, dixit, introductam esse a iure canonico licentiam appellandi ab interlocutorijs eo, quod ius canonicum intenderit extorsioni pecuniarũ.

47 His, sic erronee sentientibus, & licentiosè loquentibus de Curia Romana, potest responderi dupliciter.

Primo potest responderi ex his, quę scribit Card. Alex. in rubr. sub num. 21. ibi, sed dicet quispiam. de appellat. quem etiam refert, & sequitur Gamb. tractat. de auct. leg. de lat. lib. 8. q. 22. n. 109 tom. 13. p. 2. fol. 212. dicens, quod Papa non quærit alijs præferri, & rationem, quare appelletur ad Papam, & non ad Imperatorem omissis medijs, esse, quia Imperator habuit a populo, vel a subditis potestatem, ideo non debet esse ingratus, & illiberalis in eos, qui sibi fuerunt munifici, cum benefacienti benefacere debeamus per obligationem ad antidota, quare minus, quam fieri potest debet eorum potestati derogare: sed Papa potestatem, inquit, habuit a Christo per illa verba, TV ES PETRVS, &c. & ab eo vti fonte deriuantur omnes dignitates ecclesiæ, ideo cum maiori honestate potuit sibi reseruare plura in præeminentiam.

Secundo respondeo, quod Papa admittit appellationes, non vt habeat maiorem Curiam, sicut aliquid, quorũ liber forsan est corrupte impressus, legunt in Bat. infra

citato;

citato;sed, vt habeat maiorem curam, sicut in libro meo scribit Bart. *in l.* 1. §. *si quis in appellatione ff.de appellat.* & quod Papa admittat appellationes, omisso medio, vt habeat maiorem coram,seu,vt pateat maior aditus iustitiæ, & consequenter subleuet subditos, scribit Gambar.*tract.de auct.leg.de lat.lib.8.quæst.22.numer.* 109.*tom.* 13.*parte* 2.*fol.*212.& patet, quia innumeræ difficultates; & lites ex litibus oriuntur, cùm disputatur,quis sit iudex mediatus,& proximus, & an a subdelegato appelletur ad delegatum, vel ad primum delegantem; quæ difficultates non minus sunt inextricabiles,quam inutiles,& dispēdiosæ: vnde,respondendo formaliter ad Speculatorem, dico cum eo:*sit benedictus Imperator;* sed addo, *sit terque quaterque benedictus Papa, qui subditos litigantes ab istis inutilibus, dispendiosis, laboriosisque contrauersijs vtiliter liberauit, non faciendo alicui preiudicium;* nam Papa licet admittat appellationem,omisso medio,tamen appellatio instante priusquam incipiat procedere, causam ad mediatum solet remittere, *vt dixi infra numero* 82. *&* 83. *vers.sublimita*, & vide, quæ scripsi *quæst.seq.numero* 153. *& seqq.*Imò sicut appellans ad Imperatorem appellationem,quam interposuit, potest, absque, quod Imperator illam remittat introducere,& prosequi coram inferiore
* competenti, vt, testando de communi * opinione firmat Ang.Aret.*in l.*21.*Imperatores sub n.*2.*vers.nota ibi remitti ff.de appell.& relat.* Est enim, ac si ad debitum iudicem foret appellatum, *vt ex Franch.retuli, & sequutus sum supra sub num.* 22. ita etiam practicatur in appellatione interposita ad Papam,aliosq;iudices competentes,quia appellans, non aliter adito Papa pro remissione caussæ, illam introducit, & prosequitur coram inferiore competenti,vt etiam dixi *infra sub n.*51. *illat.*3.

48 Et respondeo ad Papiens. dico, quod fuit mala lingua & non aduertit, quod lingua, transiens super terram, non debet os opponere in cœlum, & melius fecisset defendere Papam,quia Ecclesia non potest errare,sicut defendit Præpos. à me sub nomine Cardinalis Alex. citatus *num. præced.* prout hæc omnia aduersus Papiens.scribit Sylu. *nupt. libr.* 1. *in verbo non est nubendum sub numero* 132.*folio* 80.dicens etiam *num.*31.*folio* 79. quod iste Practicus in sua practica professus est autem obloquendi de clericis.

49 Debebant Papien. & eius socij reminisci quod Ecclesia dicitur cultrix,& auctrix iustitiæ,*cap.*1.*§.sed diuersum de alien. feud.lib.*1. *feud.folio* 175. *& ibi notat Bald.not.*6. *numero* 5.*fol.*25.& ex pluribus alij refert & sequitur Sylu. nupt.*in d.verbo non est nubendum num.*139.*fol.*82.& quod est mater æquitatis; vnde non vult tolerare, quod quis frustretur indebitis expensis,*Surd.consil.*222. *quamus numero* 22. *lib.*2. & quod Pontifex *in capitul. primo cordi de appell.in* 6.scribit eius cordi esse lites minuere; & à laboribus releuare subiectos.

50 Infero I. ex hac limitatione, quod a sententia Vicarij Episcopi, vel delegati ab Episcopo potest appellari ad Papam,omisso medio, *Spec.tit.de appellat §. nunc tractemus vers.vt autem in hoc num.*3. *& vers.si vero a delegato num.*5. *versus finem lib.*2. *fol.* 188. & quod a delegato Episcopi possit appellari ad Legatum Papæ,vel ad Papam omisso medio,scribit Franch.*in c.*66.*dilecti,sub n.*29.*vers.* 6.*intellige de appell.*

51 Infero II. quod à delegato Legati potest appellari ad Papam,vt dixi *q.seq.n.*46.*vers.extende hanc.*

Infero III. ex hac limitatione ortam esse in statu Ecclesiastico praxim appellandi ad Papam, eiusque Sanctam Sedem Apostolicam, & copulatiue ad alium certum mediatum inferiorem iudicem, exprimendo nomen dignitatis illius iudicis, vt puta ad Auditorem Cameræ, & in foro Capitolino ad Capitaneum appellationum illius Curiæ, vt in exemplo, posito a Luc.Pæt. *in pract. Capitol. lib.* 5. *capitul.* 1. *numero* 15. quia dum in primis appellationem dirigimus ad Papam,saluamus illā ab impugnatione,quod fuerit interposita ad superiorē,omisso medio, quia licet sit omissus medius, tamen potuit omitti, ex quo fuit interposita ad Papam; & nihilominus potest sic appellans introducere,& prosequi appellationem coram inferiore competenti,ac si non fuisset appellatum ad Papam, vt, loquendo de appellatione interposita ad Imperatorem, retuli, & sequutus sum ex Ang. Aret.*supra numero* 47.*in fine*, Vnde illa interpositio ad Papam, & copulatiue ad alium inferiorem fit solum pro cautela, vt non possit impugnari quod fuerit interposita, omisso medio.

Sed posset quispiam dubitare, quomodo hęc formula, & praxis appellandi, quæ procedit a iure canonico, sit recepta in Curia Capitolina vbi ex dispositione statutorum illius Curiæ *capitul.*7. *libr.*1. Senator Vrbis iurat seruare statuta,& statutis deficientibus iura ciuilia,& deficientibus iuribus, iure canonica; & tamen de iure ciuili non potest appellari,omisso medio, etiamsi appellaretur ad Imperatorem,*iuxta ea quæ scripsi supra n.*30.

Huic dubitationi respondeo, quod appellatio ad supremum Principem, omisso medio,tenet etiam de iure ciuili,quia appellans potest introducere,& prosequi coram inferiore competenti,vt retuli,& sequutus sum *supra n.*47.*in fine*.

52 Extende I. hanc limitationem,vt procedat etiamsi appellaretur a grauamine extraiudiciali, illato ad instantiam partis ab aliquo Magistratu, *Gail.in prac.obseru.lib.* 1.*obseru.* 120.*sub n.*3.dicens, quod, si quis grauetur extraiudicialiter ab aliquo Principe ad instantiam partis, potest grauatus appellare immediate ad Cameram: secus, inquit, si grauetur a Principe tanquam parte in caussa propria, quia tunc debet subditus grauatus conuenire illum Principem coram iudice illius Principis in prima instantia, quia appellatio ista extraiudicialis a grauamine quod infertur a patre, habet vim conuentionis; vide aliqua *supra q.*2.*nu.*39. *vers.hæcque appellatio & infra q.* 15.*ampl.*12. *n.*43. *&* 44.

53 Restringe hanc extensionem in ea, quod dixi, Principem, grauantem vti partem, esse conueniendum coram iudice ordinario illius Principis, vt hoc non sit verum quando conueniretur pro molestationibus, & turbationibus;quia tunc posset conueniri coram iudice proprio ipsius molestati,qui eum conueniret, iuxta ea, quæ retuli, & sequutus sum *infra limitatione* 15. *vers.restringe num.* 108. & hoc dummodo ille Princeps non esset exemptus a iurisdictione illius iudicis.

54 Extende II. eandem limitationem,vt procedat etiamsi, appellaretur a sententia,lata in ea Ciuitate, cuius statutis caueretur,quod primæ,secundæ,& tertię sentētiæ cognoscerentur in ipsa Ciuitate, & statuta illa essent confirmata a Papa, quia illa statuta non comprehenderent appellationes,interponendas ad Papam,& Sanctam Sedē Apostolicam,quia licet Papa confirmauerit illa statuta, tamē censetur sibi reseruasse facultatem derogandi: vnde; si Signaturæ videbitur,quæ nūquam,nisi ex rationabili caussa mouetur: poterit,non obstantibus dictis statutis,caussas tàm in prima, quàm in secunda instantia delegare in Curia,vt,loquendo de statutis Anconæ, & Bononiæ, refert,& sequitur Marches. *tract.de commiss.part.*1. *de commiss.super diuersis, cap.*28. *num,*68, *fol.*305, *in secunda impressione*, ad quæ scripsi *quæst.seq. num.*112. Et quod non possit præscribi, vt non appelletur ad Principem, quia hoc ad supremam iurisdictionem pertinet, refert, & sequitur Rebuff. *tract. de appellat. artic.* 1.*gloss,nu.*9.*tom.*3. *fol.*483.

Pro intelligentia huius extensionis est aduertendum, quod exstat controuersia inter Doctores, an appellatio

possit

possit tolli per statutum? In qua controuersia Bartol. *in l. 9. omnes populi, 3. quæst. principali n. 27.* ibi, *iuxta præmissa quæro, ff. de iustitia & iure.* motiuando ait, quod non, quia solus princeps potest hoc facere, & postea, soluendo controuersiam, dat hanc doctrinam: Aut quæris de iure ciuili, secundum quod non potest appellari ad principem, omissis medijs: & tunc aut Ciuitas, quæ facit tale statutum, habet iurisdictionem primæ, & secundæ appellationis, & valet: aut habet solam iurisdictionem primæ appellationis, & non secundæ, & non valet. Impediendo enim primam appellationem, impedit secundam, per quam deuenitur ad superiorem: aut nullam habet iurisdictionem in appellationibus: & tunc idem a fortiori. Aut quæris de iure canonico, secundum quod potest appellari ad Papam, omissis medijs, & tunc tale statutum, prout impedit iurisdictionem superioris, non valet; & cum hac distinctione intelligas. Rebuff. *tractat. de appellat. art. 1. gloss. 1. num. 8. tom. 3. fol.* 483. & reliquos, si qui sunt, dum scribunt, quod consuetudo, seu statutum, vt non possit appellari, non valet; & pro maiori intelligentia vide, quæ post Rol. a Vall. scripsi *infra quæstion. 17. limitat. 48. num. 22.*

55 Extende III. vt in tantum possit appellari ad Papam, omisso ordinario mediato proximo, vt si exstiterit appellatum ad Papam, & Metropolitanus ordinarius, tanquam caussa ad eum per viam appellationis deuoluta, processerit, talis processus sit nullus, & dicatur attentatus, vt refert, & sequitur Lancell. *tract. de attent. p. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. ampl. 21. princ. sub n. 3. & 4. tom. 5. fol. 357.*

56 Extende IV. vt in terris, quæ sunt de temporali iurisdictione ecclesiæ, procedat, etiamsi appellatio interponeretur a sententia, lata a iudice seculari; quia posset ab ea appellari ad Papam, omisso medio, *vt sentit Franch. in c. 7. si duobus, §. denique n. 11. vers. vltimo tene menti, ibi, sed aduerte, de appell.*

Secus est in terris, quæ non sunt de temporali iurisdictione Ecclesiæ, vide *infra n. 74. sublim. 2.*

57 Extende V. vt quamuis caussa appellationis neque de sui natura, neque ex delatione veniat cognoscenda in Curia, tamen poterit appellans obtinere, caussam committi in Curia, quando allegaret, & iuraret, quod non sperat, posse obtinere iustitiam in partibus, *Abb. in c. 64. Nicolao, sub n. 6. ibi, ad vnum tamen aduerte. Franch. num. 7. vers. tertio quæritur, & Card. Alex. sub n. 7. vers. habetis secundo, ibi, est tamen vnus casus, de appell.*

58 Declara I. eandem quartam limitationem, vt caussæ, quæ deferuntur ad Papam, siue in prima instantia, siue per viam appellationis, omisso, vel non omisso medio, semper veniant cognoscendæ a delegatis, quibus Papa illas committit per Signaturam iustitiæ, & quandoque per Signaturam gratiæ, vt latius, si se locus offeret, declarabimus; quare potest appellari ad ipsum Papam, omisso medio, non vt ipse cognoscat de viribus, & iustitia appellationis, sed vt appellationis cognitionem ad iudicem competentem mediatum deuoluat, sicut ex Glos. *in l. 1. §. si quis in appellatione, ff. de appell.* refert, & sequitur Rugin. *tract. de appell. in præfat. sub n. 55. & 56. f. 8.* Quare sic olim princeps, ad quem appellabatur, alijs occupatus non poterat vacare negotijs singularum personarum, & cum ipse haberet in Curia sua multos nobiles, & magnates ad consilia sua, aliquibus ex eis committebat, qui haberent de caussarum appellationibus cognoscere, *vt ex l. 32. præcipimus, C. de appell. notat ibi Paul. de Castr. in principio*: ita etiam hodie, cum Papa alijs occupatus non possit ipse cognoscere, non satis est appellare ad Papam, sed oportet ab eo infra legitima tempora extrahere commissionem caussæ.

59 Declara II. extendendo eandem limitationem, vt, appellatione interposita ad Papam sint ligatæ manus inferiorum, puta Metropolitani, *Lancellot. tract. de attent. c. 1. num. 15. fol. 343.*

60 Subdeclara, vt Legatus de latere possit se intromittere, partibus consentientibus, *Gamb. tract. de auct. leg. de later. lib. 8. quæst. 20. num. 102. fol. 212. & Gundis. Villad. eod. tract. q. 10. num. 43. fol. 264. omnes in tract. diuers. tom. 13. p. 2.* Vel si Legatus vellet solum caussam instruere, & ad Pontificem remittere, *Gamb. & Gundis. in locis supra proxime citatis*: & quod Legatus Papæ etiam Cardinalis non possit se intromittere de appellationibus, interpositis ad Papam in præiudicium appellantis, sed tamen possit se ingerere extraiudicialiter, vt sic caussam instructam ad Papam remittat, puta, examinando testes, & alia tendentia in faciliorem expeditionem caussæ appellationis, scribit Franch. *in c. 45. constitutus, n. 4. not. 3. & sub n. 20. vers. item aduerte, de appel.*

61 Extende istam subdeclarationem vt, partibus consentientibus, possit etiam cognoscere de caussa appellationis, quam ipse Legatus remisisset ad Papam, *Gamb. vbi supra q. 21. n. 103.*

62 Declara III. extendendo, vt ad Papam, seu ad Imperatorem possit appellari, omisso medio, etiam scienter ad differentiam aliorum superiorum, ad quos solum per errorem posset appellari, omisso medio, *iuxta ea, quæ scripsi supra n. 21. & 22.*

63 Sublimita I. eandem quartam limitationem, vt non procedat in appellatione a sententia lata a Papæ subdelegato, cui Papæ delegatus non integram caussam subdelegauerit, sed aliquid sibi reseruauerit, quia tunc non appellabitur ad Papam delegantem, sed ad delegatum subdelegantem, *c. 27. super quæstionum, §. porro, & ibi Anton. de Butr. Abb. & Felyn. in princip. n. 12. de offic. & potest. iudic. deleg. & cap. 7. si delegatus, in fine, eod. in 6. & ibi Archidiacon. sub n. 4. ibi, & not. quod ordo. Abb. in cap. 66. dilecti, il 3. vers. quartus casus, n. 21. in fallentia, & n. 19. & Franch. limit. 10 sub n. 25. fallent. 1. idem Franch. in dict. c. 7. si duobus, §. denique n. 9. ibi, sed limita supradictam, de appellatio. Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffinit. in gloss. 1. sub num. 10. fol. 405. Maran. in suo spec. par. 4. dist. 5. sub n. 28. versic. quarto differunt, fol. 102. & p. 6. act. 2. princ. in verb. & quandoque appellatur, sub n. 370. fol. 511. & n. 386. vers. tertia fol. 513.* & quod ita teneant Decretistæ, & hoc procedat in eorum foro, scribit Bart. *in l. 1. §. ab eo, sub num. 1. ff. quis, & a quo appell.* & quod hæc sit commun. conclusio * testatur Maran. *sub dict. n. 386.* & quod sit communiter * approbata, testatur Abb. *in d. §. porro, versus finem, & ita intelligas, quos citaui quæst. seq. n. 31.* & quod Cancellaria non det iudices appellanti ad Papam a subdelegato delegati Papæ, dato non in totum, scribit Io. Andr. *in dicto c. 7. si delegatus, in verb. quicquid de offic. & potest. iudic. deleg. in 6.* referens, ita se habuisse a Domino Cumano Episcopo, tunc Auditore contradictarum, & ex Ioan. Andr. refert ibidem Anton. de Butr. *sub n. 12. in fin.*

Secus est, quando delegatus nihil sibi reseruauit, iuxta ea quæ scripsi *q. seq. n. 34. versic. limit. 2.*

64 Ratio huius sublimationis est, quia delegatus Papæ gerit personam ipsius Papæ; vnde, cum appellans habeat iudicium Papæ paratum in personam delegati, qui subdelegauit, non debet audiri volens appellare ad Papam, quia, quod quærit, habet ante oculos, *vt scribunt Io. Andr. in d. §. porro, sub n. 48. Ant. de Butr. n. 12. vers. caussa antem quare hic non appelletur*, & fusius, aclarius Abb. *in fin. & in c. 18. cum Bertol. versus finem. vers. vltimo extra, sub n. 40. de sent. & re iud.* Et quia in impetranda noua commissione esset necessarius labor, & fierent expensæ, quę debent euitari in casu non necessario, vt considerat in istomet proposito Abb. *in d. §. porro, in vltimis verbis*, & ex eo refert Fel. *ibid. sub num. 13. in 2. fallent. in fin.* quod videtur etiam proba-

probari ex ipso, §. *porro in vltimis verbis.*

65 Restringe I. istam sublimitationem, vt non procedat, quando pars appellata non exciperet, quia tunc appellatio, & processus, factus coram Papa, tenerent, *Archid. in d. cap. 7. si delegatus, in fin. de offic. deleg. in 6. Bisingn. decis. 11. a sub executore, sub num. 3. de appell. fol. 603. Rot. decisio 16. alias 387. si tres de offic. deleg. in nou. Franch. in cap. 7. si duobus. §. denique numero 6. in fine. & in capit. 66. dilecti. limit. 10. num. vigesimoquinto, in fine, & num. 26. fallen. 2. de appell. Felyn. in cap. 27. super quæstionum. §. porro num. 12. in fine, & numer. 13. fall. 1. de offic. & potest iud. deleg. & Guid. Pap. decis. 436. cum materia, quæst. 41. numero 49. in fine.*

66 Extende istam restrictionem, vt si subdelegatus detulerit appellationi, interpositæ ad Papam, omisso medio, & caussa appellationis sit inchoata, appellato non contradicente, delegatus non possit causam ad se reuocare, *Bisig. d. decis. 21. a subexecutore num. 1. & seqq.* quem refert, & sequitur Felyn. *in c. 27. super quæstionum §. porro limit. 6. sub n. 13. de offic. & potest. iud. deleg.*

67 Subextende hanc extensionem, vt procedat eo ipso, quod subdelegatus, cui in totum caussa fuit subdelegata, detulit appellationi, quia licet non debuisset deferre; tamen deferendo, repræsentat vices delegati, & ideo delegatus reuocare non posset delationem, etiamsi ipse delegatus subdelegasset cum clausula (donec duxerit reuocandum,) *Franch. in c. 66. dilecti n. 27. vers. tertio intellige, de appell.* qui loquitur sine ista consideratione, an causa appellationis sit inchoata.

68 Restringe II. vt non procedat quando subdelegatus, cui non in totum a delegato commissæ sint vices, suæ, interlocutus fuerit, reijciendo exceptionem iurisdictionis, prouenientem ex morte primi delegantis, quod mortuus sit antequam subdelegatus inciperet procedere: quia ab ista interlocutoria appellabitur non ad ipsum delegatum subdelegantem, sed ad Papam, & sic omisso medio, *capitul. 14. si a subdelegato de offic. del. in 6. & Franch. in cap. 66. dilecti sub numero 28. vers. quinto intellige, de appell.*

69 Restringe III. quando appellaretur a subdelegato delegati inferioris, quia posset, omisso medio, appelari ad Papam, vt scribit Felyn. *in capitul. 27. super quæstionum §. porro sub numero 13. fall. 7.* & fusius Abb. *numero 4. in fine de offic. & potest. iud. deleg.* sed adhuc fusius, & clarius idem Abb. *in capitul. 18. cum Bertoldus versus finem vers. vltimo extra sub numero 40. ibi quare conclude de sent. de re iud.* Et, quod a subdelegato delegati alterius, quam a Papa, possit de iure canonico appellari ad Papam, omissis medijs, scribit Franch. *in cap. 66. dilecti, num. 29. vers. sexto intellige de appell.*

70 Restringe IV. vt non procedat in Curia Romana, quia in ea potest a subdelegato appellari ad Papam, quãuis delegatus Papæ non in totum subdelegauerit; Et ratio est, quia, cum, caussa est delegata in Curia, & in eadem denuo recommittitur, non considerantur labores, & expensæ impetranda noua commissione, quia quinque iulijs expeditur commissio in Curia; sed pro impetrando iudice extra Curiam expenduntur vltra scuta tria, & propter istam rationem tacite Ant. de Butr. *in cap. 27. super quæstionum, §. porro sub num. 12. vers. causa autem de offic. deleg.* tenet sub verbo forte hanc restictionem seruari de stylo in Curia.

71 Declara istam restrictionem, vt si vera, si sit stylus, alias non, quia licet causa tractaretur in Curia, tamen adhuc in ea haberet locum ratio expẽsarum commissionis, prout post Immol. quem citat, scribit Felyn. *in d. §. porro, sub n. 13. fall. 2.*

72 Restringe V. vt non procedat quando Papa delegasset; appellatione remota; quia tunc appellaretur ad Papam, & non ad delegatum subdelegantem, quamuis delegatus non subdelegasset in totum, *Spec. tit. de appell. §. nunc tractemus, sub n. 7. &* 8. dicens, sic seruari de facto in Curia Romana, licet fieri non deberet.

Contra istam restrictionem (quod enim debeat appellari ad delegatum) tenent alij, *vt testatur idem Specul. sub d. numero 7. & tenet Gloss. in capit. 27 super quæstionum §. porro, in verbo si causa sit ei in fine, de off. deleg.* dicens, verius esse, quod prius dixit, appellandum scilicet esse ad delegatum, *Abb. in d. §. porro, sub numero 4. ibi & hanc opin. Ioan. Andr. ibidem numero 47. versus finem ibi vbi ergo hæc duo concurrunt,* & quod ita transeant Ioan. Andr. &
* communiter * Doct. aduertit Abb. *in capitul. 18. cum Bertoldus sub numero 40. vers. vltimo extra ibi vel quarto, de sent. & re iudic.* licet inepte soluat contrarium, adductum contra illum textum, dum scribit, quod illud contrarium de appellando ad delegatum, qui subdelegauit, & non ad Papam procedit in subdelegato Papæ dato cum clausula, *appellationes remota,* hæcque opinio videtur placere Speculatori *d. §. nunc tractemus sub numero* 8. dum reprobat intellectum, quem; tenentes restrictionem, dant ad *d. §.*
* *porro,* demum hæc opinio communis * contra restrictionem satis probatur ex *d. §. porro,* in illis verbis. *Cum autem sibi aliquid de iurisdictione reseruat, si causa sit ei appellatione remota commissa, non ad nos, sed ad eum poterit de iure appellari,* ob quem tex. bene hanc opinionem tenuit etiam Hostiens. sed errauit is postea, dum propter eundem textum tenuit contra extensionem infrascriptam.

Nec obstat responsio, quam, tenentes restrictionem, afferunt huic textui, quod Papa, scribens eo loci non ad se, sed ad delegatum posse appellari de iure intelligat de iure communi, quia appellatione iuris intelligitur ius commune, secus de iure speciali.

Quia hæc responsio est diuinatiua, & contra textum *in capit. 7. si delegatus, de off. & potest. iudic. deleg. in 6.* & merito propterea hæc responsio displicet Speculatori, vt dixi.

73 Retenta hac opinione contra restrictionem.

Extende ea, vt procedat etiamsi delegato non fuisset caussa commissa, appellatione remota; quia adhuc ad eum esset appellandum, si non subdelegasset in totum, *Gloss. in capitulo vigesimoseptimo, super quæstionum, §. porro in verbo. si caussa sit ei, de offic. & potest. iudic. delegat. & ibidem Innocen. in verbo appellationem numero octauo, Ioan. Andr. sub numero, quadragesimumseptimum, Anton. de Butr. vers. oppono quarto, sub numerum vndecimum, & Ab-*
* *bas sub numero quarto* vbi attestatur etiam de communi, * & probatur ex textum *in capite septimo, si delegatus de offic. & potest. iud. deleg. in sexto,* vbi nulla facta distinctione an sit delegata, appellatione remota, vel simpliciter, dicitur, quod appellatur ad delegatum.

Contra extensionem facit text. *in d. §. porro* inducendo eum a contrario in illis verbis, relatis supra *numero præcedenti,* & ita per illum textum tenuit Hostiens. arbitratus, quod hæc sit vna de virtutibus dictæ clausulæ (*appellatione remota*) & quod ideo allegata Gloss. destruxerit textum *in d. §. porro.* dum addit (*maxime.*)

Non recedas ab extensione: Primo, quia opinio contra extensionem non placuit Glossæ, nec Innoc. supra citatis, cui displicet etiam adductum argumentum a contrario sensu, & Hostiensem reprobant in hoc Ant. de Butr. & Abb. supra citati: Secundo quia ista clausula (*appellatione remota*) hodie censetur apposita in omnibus litteris propter *c. vt debitus de appell.* iuxta ea, quæ considerant Inn. Io. Andr. & Ant. de Butr. supra citati.

Sublimita II. eandem quartam limitationem, vt non procedat extra statum Ecclesiasticum in temporalibus; quia; cum Papa non intendat ordinariorum iurisdictioni præiudicare, per ea, quæ ipsemet Pontifex scribit,

in c.

in c.13.nouit.de iudic. in illis verbis: Non putet aliquis, quod iurisdictionem illustris Regis Francorum perturbare, aut minuere intendamus, &c. non enim intendimus iudicare de feudo, cuius ad ipsum spectat iudicium, & faciunt, quæ retuli, & sequutus sum infra n.82. & q.seq.n.153.154. & 155. & supra n.34. in fine. & ideo non admittat eiusmodi appellationes, nisi in casu non inuentæ iustitiæ, & quando alia remedia iudicialia in eo statu deficiunt; sequitur vt non possit appellari omisso medio, sed sint necessario prius excutienda omnia media, iuxta ea quæ scribit Innoc. in c.10. licet ex suscepto n.1. in verbo vacante, & n.2. & 4. in fine vers. & ipse Iesus, de for. comp. quem referunt, & sequuntur Franch. Arr. tract. de bell. & eius iust. n.216. to.16 fol.335. & Leonar. in addit. ad Tract. Papien. in form. appell. a sent. diff. in gloss. ad quemcunque in verbo appellare, fol.416. sunt enim indistinctæ iurisdictiones inter Papam, & Imperatorem, & vnus non se intromittit in iurisdictionem alterius, d.c. nouit. de iudic. Dec. in c.7. si duobus not.5. n.8. de appell. & Mandos. tract. de inhibit. q.47. n.6. to.5. fol.94. & in casu huius sublimitationis loquitur Frāch. in d.c.7. si duobus, §. deniq; n.11. vers. vltimo tenementi de appel. quē etiā citaui infra n.113. lim.19. vers. contra hanc. dum inquit, quod grauatus a iudice sæculari non potest talem iniustitiam deducere ad Papam etiam per viam appellationis, cum a iudice laico sit gradatim appellandum ad eius superiorem: & postea limitat hoc, vt non procedat in terris, quæ sunt de temporali iurisdictione Ecclesiæ.

75 Infero, quod ex ista sublimitatione domini temporales, quorum dominia non sunt de temporali iurisdictione Ecclesiæ, sumunt occasionem prohibendi suis vasallis, ne in prima aut secunda instantia, neque in alia recurrant ad Curiam Romanam, & litigantibus in ea prohibent, vt desistant & litigent in eorum foro, vt retuli supra n.33.34. & 35. & faciendo hoc, non credunt, se id facere de facto, prout de facto fieri scribit Marchesi. tract. de commiss. par. 2. in commissione appel. c.1. nu.41. fol.11. sed possunt credere, se facere de iure eo tantum respectu, quod & ipsemet Pontifex non intendit præiudicare ordinariorum iurisdictioni, & vult, vt quilibet vtatur iure suo: etsi enim omne imperium, tam in spiritualibus, quam in temporalibus fuerit translatum in Christum; fuit enim Christus Rex, & Sacerdos, vt retuli, & sequutus sum supra l.1. c.11. num.6. & 7. & ideo Pontifex, qui est eius Vicarius, retinet habitu iurisdictionem temporalem vbique, vt declaraui d.c.11. n.10. sicque etiam e extra statum ecclesiasticum, vt ex Restaur. Castal. retuli, & sequutus sum lib. praeced. c.9. sub n.736. vers. ad secundam. tamen hanc habitualem iurisdictionem non deducit vnquam ad actualem, vt ipsemet exerceat, nisi ex causa, quæ in Pontifice semper est præsumenda, vt dixi d.c.9. sub n.736. & ideo non vult vnquam præiudicare ordinariorum iurisdictioni, per ea quæ dixi n. præced. & patet ex dispositione sacri Concilij Tridentini, de quo scripsi infra q.15. n.277. & seqq. & eo modo, quo Barones, subditi Regis possunt prohibere suis vassallis, ne accedat ad Curiam regiam, vt scribunt Doctores, quos citaui supra n.33. possumus admittere, quod eodem modo prohibeant, ne in temporalibus accedant ad Curiam Papæ, quia ita verisimiliter est de mente Papæ.

76 Extende I. istam sublimitationem, vt procedat etiam in Ciuitate Parmæ, in Regno Neap. & in Regno Apuliæ, & procedebat etiam in Ciuitate Ferrariæ, quando detinebatur in feudum a Sereniss. Ducibus Estensibus, quia licet prædicta loca sint de iurisdictione temporali Ecclesiæ vt mox dicam, tamen Papa, & Sancta Sedes Apostolica non intendit illis feudatarijs iurisdictionem concessam auferre; quare a sententia Sacri Consilij Neap. non habetur recursus ad Papam, nisi contineret notoriam iniustitiā, & causa esset magna, puta de vna Baronia, vel de vno magno castro, vel de maiori parte bonorū, vel de crimine capitali, vt retuli, & sequutus sum infra q.16. lim.15. vers. restringe, n.3. & sic præmissa secunda sublimitatio seruatur etiam in locis mediate subiectus.

77 Nec obstat, quod iura canonica sint seruanda in illis locis, ex quo sunt de iurisdictione ecclesiastica, vt, loquendo de Ciuitate Ferrariæ scribunt Dec. cons.97. in casu proposito in prin. & Beniten. decis.97. mota lite n.1. & alij, quos refert, & sequitur Contard. in l. vnica, lim.3. n.11. C. si de mom. poss. & loquendo de Ciuitate Parmæ, scribit eod. n.11. & de Ciuitate Apuliæ, & de toto regno Neapolitano scribit Corn. cons.90. in causa vertente col.3. sub n.7. ibi quia ex pacto opposito lib.4. quem similiter refert, & sequitur Cōtare, d. lim.3. n.12. & quod Regnum Neapolitanum sit feudum Sedis Apostolicæ, innui etiam lib. pr. c. c.9. sub n.736. vers. ad secundam, & ius canonicum disponat quod possit appellari ad Papam, omisso medio.

Quia, concedendo omnia, resp. quod extensio nititur inuestituræ, secundum quam non debet feudatarius inuestitus priuari iurisdictione secundarum causarum: Adducta ergo in contrarium procedunt in officialibus, & ministris, qui non habent iurisdictionē, & administrationē temporalē perpetuā iure proprio; prout sunt Episcopi, Archidiaconi, Vicarij, & similes: quia ab istis potest appellari ad Papam, omisso medio; secus est in Ducibus, & similibus inuestitis cum mero, & mixto imperio, tam primarum, quam secundarum causarum, quia ab illis nō debet appellari per saltum, ita vt priuentur iurisdictione, cū Papa non intendat inferiorum iurisdictioni præiudicare.

Ceterum, vt obiter reuertar ad id, quod dicebam, Regnum Neap. esse de iurisdictione temporali ecclesiæ, hoc scribunt Corn. & Contar. supra citati, & late Marin. Frec. tract. de subfeud. l.1. rub. de antiq. stat. reg. sub num.14. vers. postquam & num. seqq. fol.59. & seqq. vbi inter alia refert, Constantinum Imperatorem donasse vniuersum occidentem, reseruata sibi solum Vrbe Neap. pro Camera Imperij: de Regno Apuliæ, quod sit feudum Ecclesiæ, scripsi lib. pr. c. c.9. n.1696.

78 Declara I. istam sublimitationem, dum dicimus, appellationem non admitti, nisi in casu non inuentæ iustitiæ vt iustitiam non inueniri dicamus, quando notorie constat de iniustitia, secundum ea, quæ scribit Dec. in rubr. q.5. numero 38. & 41. & in capitul.7. si duobus, numero 11. de appellat. alias enim quilibet post latas contra se tres conformes adhuc appellaret ad Papam sub prætextu non inuentæ iustitiæ.

79 Declara II. vt procedat, quando propter difficultatem variatur quæstio inter iudices, Innocen. in c.10. licet ex suscepto sub n.3. in verbo imperio de for. comp. vel quia inferiores non possunt de facto exequi sententias, Innoc. vbi supra sub n.4.

80 Declara III. vna cum Innocentio in d.c. licet ex suscepto num.1. de for. comp. vt in casu, quo Princeps secularis impediretur ministrare iustitiam propter duritiem subditorum, Papa non apponat in eius iurisdictionem manum auocando ad se causas, vel iurisdictionem, sed ipsum Principem adiuuaret, vt posset subditorum rebellionem domare.

81 Subdeclara has declarationes, vt praxis eas non admittat, nisi in caussis arduis inter magnates, & potentes, ex quorum discordia posset oriri perturbatio multorum, iuxta ea, quæ scripsi lib. pr. c. c.2. n.24.

82 Sublimita III. vt hæc limitatio non seruetur in caussis, quæ cognoscuntur hic in Curia, quia Papa non admittit appellationem, si extant iudices mediati appellationum, ideoque Signatura iustitiæ eiusmodi commissiones, non signat, iuxta ea, quæ declaraui q. seq. n.154.

Confirmatur hæc sublimitatio, quia Papa non præsumitur in ista Signatura iustitiæ concedere aliquid in præiudicium alterius, Steph. tractat. de sign. liter. iustit. rub. de

sanat.contract.inual.nu.6. vers.consilat, & ideo ista Signatura non rescribit in præiudicium ordinariorum: quare vbi materia tangit Cameram, Signatura dicit; *Videat Camera.* Vbi tangit religionem; *Videat Protector*, quia ipse est verus, & legitimus ordinarius illorum de illa religione; & eodem modo vbi tanguntur officia Papæ, Signatura dicit; *Videant Domini Secretarij*, quia ordo ecclesiasticus confunditur, si vnicuique sua iurisdictio non seruatur, *Staph.de rubr.de sanat.contract.inual.n.7.& 8. vers.similiter fol.287.in impressu Romæ anno* 1587.

83 Sublimita IV. generaliter, vt quamuis possit appellari ad Papam, omisso medio, tamen Papa, instante appellato, remittit caussam ad suum iudicem, *iuxta ea, quæ scribunt Archidiach.in c.7.si delegatus in fine de offic.& potest. iud. deleg.in 6. Bisid.decis.21. a subexecutore num.5. in fine de appel. Ant. de Butr. in c.66. dilecti sub num.6. de appel. Abb.in capit.18. cum Bertoldus, versus finem vers. vltimo extra num.40 de sent.& re iud. Afflict.in const. Neap. cum nou.n.6.lib.1 & Guid.Pap.decis.436. cum materia q. 41.num.39.* dicens quod si appellans petat, se remitti iudici mediato, debet remitti, quod idem sentit Rebuff.*tract. de appel.artic.2.gloss.vna n.9.11.& 12.tomo 3.fol.487.&* 488. dicens, ex regula appellandum esse gradatim, & omisso medio, caussa ad immediatum esse remittendam, etiamsi ad Papam appellatum fuerit; nisi partes non peterent remitti.

84 Declara I. hanc sublimitationem, vt non procedat quando Princeps, seu Curia suprema videret caussam rationabilem, per quam deberet retinere caussam, quia tunc poterit eam retinere *Rebuff.d.art.2.gloss.vna numer. 17.fol.*488.

85 Subdeclara hanc declarationem, vt in Regno Franciæ stetur conscientijs Consistoriorum, & Parlamentorum an habeat iustam caussam non remittendi caussas appellationum, interpositarum ad ea, omissis medijs, *Rebuff. tract.de appel.art.3.gloss.vna,n.1.tomo 3.fol.489.*

86 Infero ex ista subdeclaratione non posse reclamari ab ista non remissione, *Rebuff.ead.gl.vna n.3*, quem etiam retuli, & sequutus sum *infr.q.17.lim.15.sub n.3.*

87 Declara II. vt hæc remissio in Regno Franciæ fiat expensis appellantis, nisi fuisset appellatum a iudice non Regio ad Curiam, quia tunc fieret remissio sine expensis, *vt testatur Rebuff.tractat.de appell.art.2 gloss. vna, n.2.& 3.tom.3.fol.*487.& quod is, qui appellauit, omisso medio, expensas non euadat, scribit *Rebuff.tractat.de appell.art.9. gloss.vna num.24.tom.3. fol.*509. Nos tamen hic in Vrbe, quicquid sit de stylo Franciæ, videmus expeditiones remissionis caussæ fieri expensis appellati, petentis remissionem, quia hic in Vrbe potest appellari, omisso medio; quod si non potest, deberet fieri expensis appellantis.

88 Limita V. quando appellatur a iudice, qui habet iurisdictionem a persona ecclesiastica, quia potest ab eo appellari secundum canones, omisso medio, *vt scribunt Spec. Nicell.Gamb.& Gail.* quos citaui, & declaraui *supra n.15. ampl.1.vers.contra, et vers.retenta, et infra n.92.* vbi vide.

89 Sublimita hanc limitationem, vt procedat in his, qui habent iurisdictionem spiritualem, & in his, qui habent iurisdictionem temporalem sine inuestitura perpetuæ iurisdictionis prout sunt Gubernatores, alijque officiales ad tempus, quia ab istis potest appellari ad superiorem omisso medio.

90 Infero ex hac limitatione, & sublimitatione, bonam esse praxim, quam seruat Tribunal Auditorij Cameræ in admittendis appellationibus de partibus Intra Statum Ecclesiasticum, omissis medijs, id est, omissis iudicibus secundarum causarum, & appellationum, qui ibidem essent; quæ praxis hodie habet cohærentiam, & robur a facultatibus, concessis a Gregorio XIV. Auditori Cameræ, prout in eis legitur num.9. quare tu, qui versatus es forsan in iurisdictione Gubernatoris Campaniæ, & Maritimæ, nosti forsan, quod a sententijs, latis per Gubernatores Ciuitatum Campaniæ potest appellari ad Auditorem Cameræ, omisso Gubernatore generali habente residentiam in terra Frosinonis; habet enim Auditor Cameræ iurisdictionem secundarum causarum cumulatiue non obstantibus statutis, quæ forsan existerent in contrarium in illis locis iuxta ea quæ scripsi *supra numero quinquagesimoquarto, vers.extende 2.& 4,seq.n.112.*

Aduerte obiter, quod Auditor Cameræ non debet recipere appellationes de partibus, nisi cum clausula expressa, quatenus a sententia diffinitiua, vel vim diffinitiuæ habente appellatum sit, sic disponentibus bullis 74. Pij IV. reformatio tribunalis Auditoris Cameræ, *vers.deinde non recipiat fol.755.*& Pij V. quas etiam citaui *supra lib. 1.c.22. sub n.2.*

91 Extende istam illationem, vt neque Signatura soleat isto casu rescribere contra Tribunal Auditoris Cameræ, & remittere caussam appellationis ad iudices de partibus, nisi forsan ageretur de re modici valoris.

92 Limita VI. vt non procedat de iure canonico, quia potest appellari ad Papam, & multos alios, omisso medio, *vbi scripsi supra n.88.lim.præced.& infra num.102.& seqq.* Quare hæc limitatio restringitur ad personas, de quibus egi num. citatis.

93 Limita VII. si extaret consuetudo appellandi omisso medio, *capitul.7.referente, cum ibi not.de præben.* vbi presbyter a sententia Archidiaconi appellauit ad Archiepiscopum; & deinde, cum idem presbyter excommunicaretur ab eodem Archidiacono, appellauit ad Papam, sicque vtraque vice appellauit omisso medio, *Soccin.reg.23 fall. 6.Abb.in c.66 dilecti, il 3.n.9. vers.secundus casus Franch. in 2.limit.num.14.& Decis.fall.2.num.15.& seqq.de appel. idem Dec.in d.c.referente num.8. de præben. Franch.in rub. nu.7. vers.de accidentibus de appell.& in c.3.Romana §.ab archidiaconis num.4.limit.1. & ibidem Gemin.num.3.vers. nota quod consuetudo de appel.in 6. Felyn.in c.27. super §. porro sub n.14.vers.item fallit nisi consuetudo de offic.& potest.iud.deleg. Maran.in suo specul.par.6. actu 2. princip.in verbo, & quandoque appellatur lim.5.n.374. fol.512. Mynsing.in sing.obseru.cent.1. obseru.67. in fine & Rebuff.tract. de appell.art.2.gloss.vna.nu.16.tom.3.fol.*488. Et quod valet consuetudo, vt a iudice seculari in omni loco, & in omni foro appelletur ad ecclesiasticum, omisso medio cum consuetudo det rat ius appellandi ad eum, qui alias non esset iudex illius appellationis, scribit *Franch.in cap.si duobus.§.denique.n.12.& 13.limit.2. de appell.*

Ratio est, quia quod non possit appellari, omisso medio, est de accidentalibus appellationis, ideoque valet cõsuetudo. *Abb.in rubr.col.1.sub nu.2.de appell.* & quod solus ordo appellandi ad maiorẽ sit de substantia appellationis, sed ordo appellandi gradatim non sit de substantia, sed de circumstantijs, scribit, loquendo de appellatione interposita per errorem ad superiorem, omisso medio, Ang. Aret. *in l.1.§.si quis in appellat.sub num.10.vers. subdit tamen.ff.de appell.& relat.*

94 Extende I. hanc limitationẽ vt procedat etiam in præscriptione, quia potest præscribi, vt appelletur ad superiorẽ omisso medio, *Franch.in d.c.66.dilecti, lim.2.num.14.& in c.4.Romana §. ab archidiaconis, sub nu.4. lim.3. de appell.in 6.* sed hæc extensio est eadem cum limitatione.

95 Extende II. vt habeat locum etiam in priuilegio, quia priuilegium, quod possit appellari, omisso medio, *Franc. d.cap.66. dilecti num.15.de appellat.& in cap.3. Romana §.ab archidiaconis sub n.4. limit.2.de appell.in 6.& Rebuff. d.art.2.gloss vna.num.16.* dicens, quod in praxi tamen seruatur, vt priuilegium non prosit, si non fuerit confirmatum.

96 Limita VIII. quãdo appellaretur per errorem, omisso medio,

medio,quia tunc appellatio non eſſet inutilis *l.1.§. ſi quis in appellatione,& ibi Bart.num.1.& 5.ff.de appell. Guid. de Suzar.tract.de ord.iud.num.119.tom.3.par.1.fol.38 Azo in ſumm.C.de appell.num.19.ibi. quid autem.Spec.tit.de appel. §.nunc tractemus, num.14.verſic.quid ſi per errorem . Archid.in cap.28.anteriorum.num.10.2.q.6.Papien. in Tract. in form.appellat.a ſent.diſſin.in gloſſ.& ad quemcunque. fol. 415.Io.Ferrar.tract.de appel.lib.2.c.5.ſub n.139.tom.5 fol. 69.Luc.Pet.in pract.Capitol.lib.5.c.1.n.16.verſus finem:*iſto enim caſu appellatio non nocet,*Gemin.in c.3.Romana,ſub n.8.de app. in 6.* quia intelligitur in effectu deuoluta cauſa ad iudicem competentem, *vt ſcribunt .Abb.in cap.66.dilecti,il 3.ſub n.8.& Franch.ſub n.13. verſ. aduerte tamen, & verſ.conclude ergo ibi.ſi vero appelletur, de appell.* & quod appellatio non efficiatur deſerta , quando per errorem fuit interpoſita ad iudicem immediatum ſuperiorem , & ideo ſit remittenda ad iudicem mediatum, qui de illa cognoſcet,ſcribit Guid.Pap.*tract.de appel.q.42. n.35.fol.59.*

Ratio ſecundum Bar.*in d.n.5.*& Ioan. Ferrar. *dict.c.5. ſub n.139.t.5.fol.69.* eſt,quia quod plus eſt vtique tantum eſt:quare appellando ad maiorem videretur appellare ad minorem: ſecus ſi ſit appellatum ad minorem,quia quamuis per errorem,tamen appellatio eſſet nulla,vt, pluribus citatis,ſcripſi *ſupra quæſt.2. num.12.* vel ratio eſt ea,quam ex Ang.Aret.retuli *ſupra num.93.in fine,*vbi videas ; ſecus tamen eſſet ſi appellatur,omiſſio medio ſciente, quia erit nulla .

97 Extende I. hanc limitationem , vt ſit vera etiamſi appelletur ad iudicem inferiorem Imperatore , quia nihilominus ſi ſit ignoranter appellatum , omiſſo medio, error excuſat,*Franch.ſub d.n.13.verſ. conclude ergo .*

Extende II. vt ſicut appellatio, interpoſita ad ſuperiorem,omiſſo medio per errorem,non nocet, iuxta ea quæ ſcripſi *n. præcedenti ;* ita etiam non noceat ſi ſit per errorem interpoſita ad æqualem ſuperiori mediato, ad quem erat appellandum,*Guid.de Suzar.Az. & Archid. quos retuli,& ſequutus ſum ſupra q.2.num.17.* & declarant apertius Paul.de Caſtr.*in l.1.§.& ſi quis in appellatione, n.2.& Ang.Aret.ſub n.8. verſus finem.verſ.in ea gloſſ. in fin. ff. de appell.& relat.*

Declara eandem limitationem, vt appellatio ignoranter interpoſita ad ſuperiorem,omiſſo medio, non ſit inutilis , dummodo ille ſuperior ſit ſubalternatus iudici a quo,vt declarat *Arch.in cap.3. Romana,ſub numer.6.verſ. quæro de quibuſdam.de appell.in 6.* ſeu dummodo ſit error tranſgreſſionis graduum, & non error poteſtatis, quia eſſet incompetens,& ideo appellatio non valeret , *Ang. Aret.in l.1. §.ſi quis in appellatione, ſub numer.7.ff. de appell.& relat.* vt puta , ſi tu debes appellare ad Archiepiſcopum Rauennatem , & appellas ad Patriarcham Conſtantinopolitanum,quia hæc appellatio non tenet. *Arch. vbi ſupra .*

98 Vtilitas huius limitationis,& extenſionis erit, quia interim non curret inſtantia appellationis , *Foſſanen.quem retuli & ſequutus ſum ſupra ſub n.23.verſ. ſed ſecundum,& ſentit Guid.Pap.vbi ſupra,* dum ait,appellationem non fore deſertam .

Difficultas ſupereſt, quomodo conſtabit, fuiſſe appellatum per errorem,cum poſſet appellans,ſcienter, & malitioſe appellare , vt magis defatigaret appellatum , vel quia coram illo ſuperiore haberet aliquem fauorem .

Huic difficultati,quam nemo,quam viderim,ante me excitauit , reſpondeo , quod licet appellaret ſcienter, & malitioſe ad defatigandum , tamen erraret in eo , quod crederet talem appellationem eſſe validam ; & iſte error præſumitur, & non quod voluerit nulliter appellare, vel , quod fuerit adeo malitioſus, vt excogitauerit hanc erroris præſumptionem .

99 Limita IX.in Regno Neap.quia ibi poteſt,omiſſo medio,appellari a quocumq; iudice ad Regiam, vel ad magnam Curiam Vicariæ ex diſpoſitione *rit.52.*& ibi notat Carau.*n.1.& 2.& ex conſt.appellationum tempora , lib.2. fol.192.& conſtit.cum nou.lib.1.& ibi gloſ.col.2. in princ. in verbo,ſed ad celſitudinem,fol.99.de Affl.not.4.n.6.fol.203. And.de Iſern.in conſt.officiorum,lin.62.lib.1.fol.83.& Afflict.ſub n.13.ibi, fallit in hoc regno,& Maran. in ſuo ſpec.p. 6.act.2. princ.in verbo, & quandoq; appellatur lim.8. num. 377.fol.512.& n.398.in 10.reg.fol.514.*

100 Sublimita I.iſtam limitationem,vt Regia, ſeu Magna Curia non cognoſcat , ſed remittat cauſam appellationis ad iudicem medium , qui eſt Præſes Prouinciæ , quando pars inſtat pro remiſſione cauſæ,ſicut ex Afflict. refert & ſequitur Carau.*d.rit.52.ſub n.2.*adde, quæ ſcripſi *q.ſeq. n. 110. verſ.exemplifica .*

101 Subamplia II. quando ex conſuetudine,vel ex priuilegio extaret iudex ſecundarum cauſarum , quod bene ſeruatur in Baronibus,qui habent ſecundas,& tertias cauſas,*vt ſcribit Carau.d.rit.52.ſub n.2 ibi,ſecundo limita,* de quibus Baronibus,habentibus ſecundas,& tertias cauſas , mentionem feci *ſupra lib 1.c.66.ſub n.5.verſ. ſi vero .*

102 Limita X.in ſcholari,quia is,poteſt,omiſſo medio,appellare a quocunq; iudice inferiore ad Imperatorem. *auth.habita , Cod.ne fil. pro patr. & ibi Nicol.de Neap.& Bal.col.4.verſic ſequitur,nu.14. Franch.in cap.7. ſi duobus, denique,ſub n.10.& 11.de appel.Fel.in cap.27.ſuper quæſtionum,§.porro,n.14.in vlt.fall.de offi.& poteſt.iud. deleg.Dec. in cap.66.dilecti,il 3 n.19.de appell.Martin.Laud.tractat.de princip q.425.tom.16.fol.210.Socc.reg.23 fall.5.Maran.in ſuo ſpec.par.6.in d.verbo,& quandoque appellatur, lim.3.n. 372.fol.512.Reſtaur.Caſtal.tract.de imper.q.95.n.3.fol.70. Rebuff.tract.de appell.art.2 gloſ.vna,n.13.limit.2.tom.3.fol. 488.& tract.de priuil.ſchol.priuil.164.n.9. tom.18.diuerſ. f. 60.& Hor.Lut.priuil.73.fol.83.qui alios allegant , Gregor. Toloſ.tract.de appell.lib.4.c.13.ſub num.3.verſ. Horatius & verſ.& Rebuffus,fol.446.*

De priuilegijs ſcholarium gymnaſij almæ Vrbis circa forum in prima inſtantia, vide bullam 2. Bonifacij VIII. *fol.37.*

103 Limita XI. in Legato Papæ , quia ad eum poteſt appellari,omiſſis medijs,qui ſunt eius legatione, *Spec. tit.de appell.§.nunc tractemus,verſ.& nunquid,num.15.lib.2 fol. 188..Abb.in c.66.dilecti,il 3.verſic. extra gl.numer.12. & Franch.limit.8.num.22. de appell. rurſus idem Franch. in c. 7.ſi duobus,§.denique not.2.ſub num.8.de appellat.& in c.3. Romana,§.ab archidiaconis,ſub num.4.limit.9.eodem tit. in 6.Socc.reg.23 fall.13.Maran.in ſuo ſpecul par.6.act.2.princip.in verbo,& quandoque appellatur , num.371. fol.512. Gundiſs.Villad.tract.delegat.quæſt.8.nu.32.fol.263. Gamb. de auct.leg.de lat.lib.8.quæſt.22.num.105.fol.212.omnes in*
* *tractat.diuerſ. tom.13. par.2.* & de communi * teſtantur Abb.*vbi ſupra,*& Ang.Aret.*in l.21.Imperatores , n.2. ff.de appell.& relat.*

Ratio,quam adducit Gundiſ.loco citato , eſt duplex: Prima,quia legatus gerit vices Papæ : ſecunda quia concurrit cum quolibet ordinario , & conſequenter , inquit Gundiſ.appellatur ad eum, tanquam ad ordinarium, ſicque habetur pro iudice mediato , ideſt , ſuperiore proximo .

Contra iſtam limitationem tenent Io. & alij quidam , vt teſtatur Spec. *vbi ſupra,* moti ea ratione,quod ſit ſpeciale in Papa,aſſerit tamen Speculator, limitationem ſeruari de facto contra eandem limitationem ſtatutum eſſe in concord.Franciæ ſcribit Rebuff. *tract.de appell.art.2. gloſs.vna n.11.tom.3.fol.487.*

104 Limita XII. in Patriarcha Conſtantinopolitano , & Alexandrino,ad quos poteſt appellari,miſſo medio,*Specul.tit.de appel.§.nunc.tractemus,n.15.in fine & Maran.in ſuo ſpec.par.6.in d.verbo, & quandoque appellatur , n.371.*

& loquendo generaliter in quolibet Patriarcha, scribunt Soccin.*reg.23. fall. vlt.14. Franch.in cap.7.si duobus §.denique not.2.sub num.8. & in cap.66. dilecti limit 9.numero 24. de appellat. & in capit.3. Romana §. ab archidiaconis sub num.4 limit 10.eod.tit.in 6.Felin.in cap.27. super quæstionum, §.porro sub num.14. de offic.& pot. iud. deleg.& Gamb.tract.de auct.leg.de lat.lib.8. quæstio 22.n.106.* vbi * de communi * *opin.tomo 13.par.2.fol.212.*

105 Limita XIII. quando pars appellata non opponit, quia tūc appellatio valet, omisso medio, *vt ex Gloss. Abb. Franch. Affl. Maran. Rebuff. & alijs retuli, & sequutus sum supra num.18.vers.contra istam,* & quod appellatio, omisso medio, valeat, nisi excipiatur, scribit Felyn.*in allegato §.porro num.14.fallen.1.de offic.& potest.iud.deleg.*& quod de iure canonico hæc limitatio sit vera, etiamsi appellans scienter appellasset, retuli, & sequutus sum *supra n.26.restrict.3.*

106 Limita XIV. quando concurrunt iurisdictio mediata, & immediata, vt puta, si appellatur ab aliquo Prelato, subdito Archidiaconi, qui est subditus Episcopi, quia poterit appellari ad Papam, seu ad Episcopum, omisso Archidiacono, *Guid.de Baif.in cap.28.anteriorum sub num.12 in 3.casu 2.q.6. Abb.in cap.66. dilecti il 3.vers.octauus casus sub n.14.& Franch.limit.5.n.19.de appellat.Socin.reg.23.fall.10.Felyn.in c.27.super quæstionum §.porro sub num.14.de offic.& potest.iud.deleg.Gemin.in c.tertio, Romana §. ab archidiaconis sub n.4. cas.4. & Franch.sub n.4. limit.6. de appallat.in 6.* qui variant in exemplificatione huius limitationis.

107 Limita XV. quando Episcopus litigaret cum subdito, vt puta cum Clerico, quo casu eligerentur arbitri, & a sentētia arbitrorum appellatur ad Papam, omisso medio *Gemin.in c.3.Romana §.ab archidiaconis, sub n.4.vers.quæro quare, & Franch.sub n.4. lim.4.de appel.in 6.Soccin.reg.23.fall.9.Maran.in suo specul.par.6.act.2.princip.in verbo, & quandoque appellatur lim.7.nu.376.fol.512. & Breder. tract.de appel. par.1. tit.18. in verbo ab arbitris col. 202.* Vel (& est clarius exemplum) quando Metropolitanus cōuenit subditum sui suffraganei, id est, Episcopi coram ipso Episcopo, quia isto casu non appellatur ab Episcopo ad Metropolitanum, quia esset appellare ad aduersarium, & ideo, omisso Metropolitano iudice superiore proximo, appellatur ad superiorem Metropolitani, *vt scribunt Archid.in c.28.anteriorum sub n.12 in 2.casu, 2.q.6. Abb. in c.66.dilecti il 3.vers.sextus casus, n.13.& Franch.lim 3. n.17.& lim.4.n.18. de appell. Gemin.in c.3. Romana §.ab archidiaconis, sub n.4.cas.2.& Franch.sub n.4.lim.8. de appell.in 6.Socc.reg.23.fall.8.Breder.tract.de appell.par.1.tit.18.in ver.ab archiepiscopo col.202.et in ver.ab epis.col.203.*

108 Restringe istam limitationem, dum dixi, quod sunt eligendi arbitri, & ab arbitris appellatur ad Papam, omisso Archiepiscopo, vt non habeat locum in appellatione extraiudiciali interposita, ne ipse appellans turbetur in iure suo, quia isto casu posset Episcopus appellare ad proprium iudicem, sicque ad Archiepiscopum: quare licet Archiepiscopus, qui est Metropolitanus non sit iudex subditorum sui suffraganei, ideoque, si Episcopus velit conuenire Decanū, suum subditum, sint eligendi arbitri; tamen, si Episcopus appellet extraiudicialiter, seu conueniat suum subditum super molestijs, sibi a subdito illatis, quia appellare extraiudicialiter est conuenire; poterit ipsum conuenire, seu appellare ad Metropolitanum, sicque ad proprium iudicem appellantis, & non appellati, *Abb. in c.55.dilectis, not.5.num.7.8.& 9.de appell.* vbi existimat hoc esse pulchrum, & singulare dictum.

Confirmatur hæc restrictio, quia si molestatus extraiudicialiter, & ideo appellans, intentat vti diffamatus remedium legis diffamari, agit coram iudice suo, *vt scribunt Alex.Rom.& alij,* quos retuli, & sequutus sum supra *lib.1. c.34.sub n.43.vers.contrariam & Vrsill.in Annot.ad Affl. decis.268.sub num.2.* & de opinione communi testantur* * Vant.*tract.nullit.rub.de nullit.ex defect.proces.n.65. tom.4.fol.416.* & alij quos similiter citaui *d.n.43.vers. contrariam.*& sequutus sum etiam *lib.præced.c.2.sub num.187.*

109 Limita XVI. quando appellatur a sententia arbitrorum electorum super recusatione iudicis suspecti, quia appellatur similiter ad Papam, & non gradatim: censentur enim delegati Papę *cap.11.ab arbitris. de offic.& potest. iud. deleg.in 6 Specul. tit. de appel. §. nunc tractemus. vers.sed ad quem, n 5.in fine.l.2.fol.188.Abb.in cap.66.dilecti, il 3. vers.7.casus, num.14. de appell.Felyn.in cap.27. super quæstionum.§.porro.sub num.14.vers.item fallit in arbitris.de offic. & potest.iud.deleg. & Maaran. in suo spec.d. limit.7 n.376.fol.512.*& quod a sententia eorum, qui sunt delegati a lege, appelletur ad Principem, tanquam ad delegantem, scribit Breder.*tract.de appel.par.1.tit.15.col.139 litera B.vers.appellatio a sententia.*

110 Declara istam limitationem, vt procedat solum, quādo est recusatus delegatus Papę, prout loquitur text.*in d. c.11.ab arbitris*, vel est recusatus ordinarius, a cuius sententia esset appellandum ad Papam: secus quando recusatur delegatus inferior, vel ordinarius, a cuius sententia non appelletur ad Papam, vt puta quando allegatur suspectus delegatus, Regis, vel alterius Baronis, quia isto casu ab arbitris censeo appellandum esse ad Regem, seu Baronem, &c.

111 Limita XVII. quando superior proximus esset absens longo impedimento detentus, quia tunc potest appellari ad superiorem, omisso medio, *Maran.in suo spec. par.6.act.2.princ.in verbo, & quandoque appellatur limit. 10.num.379. fol.512.* & quod isto casu appelletur ad superiorem superioris impediti: secus si impedimentum esset modico tempore duraturum, quia esset expectanda cessatio impedimenti, scribit Franch.*in rub.n.40. vers.quæritur de appel.*

112 Limita XVIII. quando vacat Imperium, quia tunc indistincte appellatur ad Papam, omisso medio, *c.10.licet ex suscepto & ibi Gl.in verbo, vacante defer.compet. Maran.in d.verbo, & quandoque appellatur versic. quarta regula, n.388. fol.513.*

113 Limita XIX. in viduis, & pupillis, quia eis permissum est appellare, omisso medio, *Caran.super rit.19. item quod procurator.n.20. priuil.16.& Thes. Fossan. decis.177. miserabiles, ampl.5.n.8.* & hæc limitatio procedit etiam in alijs personis miserabilibus, *Rebuff. tract.de sentent. prouis.art.3.gloss.vlt.n.31.vers.12.tomo 1.fol.298.& tract. de appel.art.3.glos.vna, fall.3.n.14.tomo 3.fol.488.*

Contra hanc limitationem videtur facere quod scribit Franch.*in cap.7.si duobus, §.denique in fine lim.vlt.sub n.15 & sub n.11.vers.vltimo tene menti de appell.* dicens, quod ecclesia, clericus, vel miserabilis persona non possunt a iudice seculari appellare ad Papam, & quod grauatus a iudice seculari non potest talem iniustitiam deducere ad Papam etiam per viam appellationis, cum a iudice laico sit gradatim appellandum ad eius superiorem.

Non recedas a limitatione, quia Franch. non dicit, quod miserabilis persona non possit appellare, omisso medio, sed solum dicit, quod non potest de vno foro transire ad alium forum diuersæ speciei, per ea, quæ dixi *supra n.74.in fine*, & clarius *infra n.137.*

114 Amplia obiter pro maiori intelligentia, & confirmatione eiusdem limitationis, vt sicut vidua, aliæq; personæ miserabiles possunt in secunda instantia adire Principem per viam appellationis, omisso medio, vt dixi, ita etiam possunt, omisso medio, adire eum in prima instantia; quia etsi nemo possit pro lite examinanda conueniri in prima instantia coram Principe, *Couar.pract.qq.cap.6. in principio.* tamen pupillis, viduis, alijsque miserabilibus perso-

personis datum est priuilegium, vt possint agendo trahere eum extra proprium domicilium; & illum in prima instantia conuenire in Curia Principis, omisso ordinario, *l. vnica C. quando imper. int. pupil. & c. Rebuff. tract. de sent. prouis. artic. 3. gloss. vlt. num. 20. vers. secundo quia tomo 1. fol. 297. Maran. in suo spec. par. 4. distin. 9. n. 194. fol. 176. Couar. d. c. 6. in princ. & num. 1. & cap. 7. nu. 1. Gail. in pract. obseru. l. 1. obseru. 1. fall. 28. num. 40. & Thess. Fossan d. dec. 177. n. 1. & seqq.* hocque priuilegium videtur habere originem a iure diuino, quia habetur Exod. *cap. 22. n. 22. & seqq. fol. 96. Viduæ & pupillo non nocebitis, si læseritis eos vociferabuntur ad me, & ego audiam clamorem eorum & indignabitur furor meus, percutiamque vos gladio, & erunt vxores vestræ viduæ, & filij vestri pupilli.* merito Princeps, imitans Deum Principem omnium, sibi reseruat cognitionem istarum personarum.

Declara hanc ampliationem, vt loco Principis sumamus eius supremam Curiam, vt puta Senatum, prout loquitur Rol. a Vall. *consil. 76. pluribus, num. 35. & 36. lib. 1.* vel magnam Curiam Vicariæ, seu Regiam Audientiam in Regno Neap. prout loquuntur Doctores Regnicolæ, citati *supra numero 120. et 121. in fine, et sub numero 126.* & Signaturam iustitiæ, & Auditorem Cameræ hic in Vrbe.

115 Subamplia eandem ampliationem vt viduæ pupilli, aliæque miserabiles personæ non possint renuntiare priuilegio dictæ *l. vnica C. quan. imp. & c. Neuiz. in silu. nupt. lib. 6. sub n. 37. ibi in tantum procedit. Vincen. de Franch. decis. 192. eo ipso n. 7. Carau. super rit 231. item si pupillus, n. 4. Natt. cons. 590. circa præsentem, n. 15. Thes. Foss. decis. 177. miserabiles, sub num. 2. Marches. tract. de commiss. par. 2. de commiss. anoc. caus. c. 4. c. 2. n. 13. fol. 473. in secunda impressione,* & ita tenent omnes, prout de communi * opinione testatur Gail. *in pract. obser u. lib. 1. obser. 1. sub n. 40.*

Rationem huius subampliationis varij variam reddunt: nam Rebuff. *tract. de liter. prouis. art. 3. gl. vlt. in fine, n. 38. tom. 1. fol. 299.* scribit, priuilegium, datum causa miserationis, non posse tolli per renuntiationem, factam a miserabilibus personis, quia facile, & modico dato, renuntiarent: Vinc. de Franch. & Carau. *supra proxime* citati scribunt, quod, cum hoc priuilegium sit concessum miserationis intuitu, si posset illi renuntiari, tolleretur misericordia, quod esset contra bonos mores: Ego addo aliam rationem, quia hoc priuilegium habet originem a iure diuino, vt dixi supra in ampliatione, quare sicut clerici non possunt renuntiare priuilegio fori, quia est de iure diuino, ita neque istæ miserabiles personæ.

116 Subamplia II. vt hoc priuilegium habeat locum etiam in muliere nupta, quæ habeat virum inutilem, quia dicitur vidua, *Rebuff. d. tract. de sent. prouis. art. 3. gl. vlt. n. 3. versic. item vidua, to. 1. fol. 295. Cou. pract. qq. c. 7. sub n. 2. vers. est & in hoc, & Carau. super rit. 19. item quod procurator, n 22.* vt puta si maritus sit exul, aut captus ab hostibus, vel damnatus ad triremes, *Couar. vt supra.*

Quod mulier, quę diuortium fecit cum marito, dicatur vidua, & habeat priuilegium viduæ, vide Carau. *d. rit. 19. sub n. 21. ibi vidua etiam,* nisi tamen diuortium eius culpa fuerit sequutum, quia delictum nemini patrocinari debet, *Carau. eod. rit. 19. n. 22. in fine, & n. 23. & 24.*

117 Subamplia III. vt habeat locum etiam in vidua diuite, *Carau. super rit. 19. item quod procurator, num. 9. Gail. in pract. obseru. lib. 1. obseru. 1. fall. 28. sub n. 40. Thes. Fossan. d. decis. 177. sub num. 2. versic. ampliatur, & num. 3.* dicens, Senatum Pedemontanum amplexum esse hanc opinionem, vti veriorem, & *Marches. tractat. de commiss. par 2. de commiss. auoc. caus. cap. 4. cap 2. num. 18. & 19. fol 475. & 476. in secunda impressione,* vbi, recitatis auctoritatibus contrarijs, testatur, hanc esse magis communem * & à Signatura approbatam.

118 Subamplia IV. vt procedat etiamsi pupillus efficiatur maior post litem cœptam coram supremo Magistratu, *Thes. Fossan. d. decis. 177. n. 4. ampl. 1.* & comprobatur ex sequentibus extensione.

119 Extende istam subampliationem, vt procedat etiam in vidua, quæ, caussa iam cœpta, nuberet, quia caussa adhuc debet remanere coram iudice, ad quem vidua traxit caussam ex priuilegio viduali, *Thes. Fossan. vbi supra;* & quod hæc extensio seruetur in practica, testatur, re disputata, Carau. *super rit. 233. item clericus, qu. 4. sub n. 18. vers. scias tamen,* vbi loquitur de vidua, nupta, vel mortua, vel quæ querelam remiserit.

Contra hanc extensionem vrgentia argumenta adducit Carau. *d. rit. 233. quæst. 4. num. 12. in fine, ibi, contrarium ego, & n. 13. & seqq.* quibus argumentis adductis, asserit hanc opinionem contra extensionem esse in puncto iuris veram, hancque eandem opinionem sequutus videtur Marches. *tractat. de commiss. par. 2 de commiss. auoc. caus. c. 4. cap. 2. numero 28. in fine, & numero 29. fol. 478. in secunda impressione.*

Ego non recedo ab extensione.

120 Subamplia V. vt procedat etiamsi vidua, seu alia miserabilis persona cœperit iudicium coram ordinario, quia nihilominus poterit petere, se remitti ad Principem, *Afflict. in constit. Regn. rubr. 37. statumus, quæst. 13. n. 36. lib. 1. Natt. cons. 590. circa præsentem, sub n. 15. Neuiz. d. lib. 6. num. 38. Carau. super rit. 231. item si pupillus, num. 3. & seqq. & conclusine, num. 6. & rit. 233. item clericus, quest. 2. n. 8. & seqq.* & hanc esse de iure communi magis communem * opin. testatur, & sequitur Thes. Fossan. *d. decis. 177. ampl. 4. num. 6.* & quod vidua possit non solum eligere, sed etiam variare, scribunt Affl. *vbi supra,* & Franch. Scagl. *rit. 230. n. 4.*

Ratio huius sublimitationis est, quia priuilegio concesso viduis, pupillis, alijsque personis miserabilibus renuntiari non potest, testibus ijs, quos citaui, & sequutus sum *supra n. 115.*

Contra hanc subampliationem tenent idem Affl. *d. constit. Regn. rubr. 37. statumus, quæst. 5. num. 24. vers. & aduerte lib. 1.* qui contra eius morem non satis accurate loquens, scribit, declinatoriam fori, à muliere, minore, & rustico per ignorantiam iuris non oppositam ante litis contestationem, posse opponi etiam post litem contestatam, & istud non esse priuilegium miserabilium personarum, & demum scribit, quod miserabilis persona potest opponere declinatoriam fori etiam post litem contestatam, si eam per errorem omisit opponere antea, & constet de errore, aperte Couarr. *pract. qq. cap. 7. versus finem sub num. 5. vers. 9. vbi lis,* & Marches. *tract. de commiss. par. 2. de commiss. auoc. caus. c. 4. c. 2. num. 58. fol. 483. in secunda impressione.*

Quid dicendum in isto articulo? In quo Couar. Carauit. Thes. Fossan. & Marches. affligunt Afflictum: nam Couar. allegat contra se Affl. citatum *d. nu. 24.* & tamen Affl. in eo num. stat secum: Carauit. allegat eundem Affl. pro vtraque opin. & repræhendit eum: Thes. Fossan. allegat eundem Afflictum pro subampliatione, & Marches. allegat eundem contra subampliationem. Breuiter non recedo à subampliatione.

Extende I. eandem subampliationem, vt procedat etiamsi lis fuerit contestata coram ordinario, quia adhuc poterit miserabilis persona variare, & trahere aduersarium ad tribunal Principis, prout in his terminis loquuntur exprese Natt. & Carau. citati supra in subampliatione, & etiam post caussam appunctatam, vt ex Neuiz. refert, & sequitur Carau. *d. rit. 231. sub n. 4.* seu post conclusum in caussa, *Carau. ibid. & d. rit. 233. sub n. 9.*

121 Extende II. vt sicut vidua, aliaque miserabilis persona potest declinare proprium iudicem ordinarium, &

adire Principem, *vt dixi in subampliatione*; ita etiam possit e conuerso declinare iudicium Principis,& petere, se remitti ad iudicem sui domicilij, *Afflict.in constit.Regn. rubr.37.statuimus,numero 14.versic.primum,lib.1.& Marchef.tract.de commiss.part 2.de commiss.auoc.caus. cap.4. c. 2.sub num.16.fol.475.in secunda impressione*, dicens, quod Signatura, iure suadente, debet eis fauorabilis esse tam quando volunt aliquem trahere ad Rom. Curiam, quam quando volunt remitti ad partes, *& num.37. in fine, fol.* 478. dicens, ita fuisse resolutum in Signatura ad fauorem duarum viduarum, ad quarum instantiam ait fuisse auocata caussam à Curia, & remissam ad partes, quamuis ageretur de iure patronatus.

Ratio huius extensionis potest esse,quia minor,vidua, pupillus, aliæque personæ miserabiles non possunt per rescriptum Principis trahi ad iudicium extra domicilium suum, nisi in rescripto fiat mentio expressa de qualitate personæ,*Mil.in repert.in verbo minor,in vltimo verbo*. Ergo multo minus est dicendum, quod extrahi possint absque rescripto.

Contra hanc extensionem videtur apertè tenere Carau.*d.rit.233.q.2 sub num.9*.dicens,quod licet vidua,aliaque miserabilis persona possit ab ordinario, & de tribunali sui domicilij variare ad tribunal Principis (& certè in his terminis loquuntur Affl.Natt.& Thes.Fossan.citati in subampliatione) tamen secus est,inquit Carau.si vellet variare de tribunali Principis ad suum ordinarium, quia post litem contestatam non posset, secundum ea quæ deducit, & credit in veritate iuris.

Verum idem Carauit.*eod.rit.233.sub num.10. ibi, bene verum est*,scribit, in practica non seruari, & variationem bis, & ter concedi tam à Curia domicilij, quam à magna Curia,& Regia Audientia, & testatur, se vidisse, viduas elegisse Regiam Audientiam, & postmodum variasse ad Curiam Baronis, & à Curia Baronis variasse iterum ad Regiam Audientiam & fuisse admissas:sed Marchef *tract. de commiss.p.2. de commiss.auoc.caus.cap 4.cap.2. num.64. fol.483. in secunda impressione* scribit, variationem semel tantum esse permissam.

122 Subamplia VI. vt hoc priuilegium extendatur ad litisconsortes non miserabiles, *Thes.Fossan.decis.177. miserabiles,ampl.3.sub num.4. & latè Natt.consil.590. circa præsentem,num.16.& sequentibus vers.tertio videndum est Marchef.tract.de commiss.par.2.de commiss.auoc. caus.cap. 4. cap.2.num.21. fol.477.* & ita videtur sentire Couarr. *pract.qq. cap.7.in fine; vers. solet autem, si caussa commodè diuidi non possit*.

123 Restringe declarando hanc subampliationem,vt non procedat quando persona miserabilis non est principalis in caussa,sed venit tanquam tertius pro suo interesse, vtputa in casu,quo veniret laudata ab emptore;quia tunc nec ipsa,multoque minus litisconsortes habent præfatum priuilegium.

Moueor primo, quia clericus venditor, laudatus ab emptore,tenetur sequi forum emptoris, & non potest illud iudicium trahere coram iudice suo ecclesiastico, hancque esse communem * opin.testantur Caball *tractat. de euict.§.3.q.2.sub num.116.& 120.to.6. par.1.fol.88.Couar. pract.qq.c.8. sub num.3*.vbi eam sequitur, & latè tuetur,& esse veriorem,& receptam opin.in Camera testatur Gail. *in pract.obseru.lib.1.obseru.37.num.7.* & ita seruari in Regno Franciæ testatur Steph.Aufr.*tract.de potest.secul.reg. 2.num.6. tom.11.par.1. fol.332.* hancque commun. opin. retuli,& sequutus sum *lib.praced.c.2.n.735.& supra lib.1. cap.11.n.98. limit.10.*

Moueor secundo, quia si emptor laudet Fiscum in auctorem, tenetur Fiscus defendere emptorem coram iudice, coram quo emptor molestatur secundum communem * & veriorem opin.de qua testatur Caball. *tract. de euict.§.3.sub n.124.& seq.tom.6.part.1.fol.89.* quam communem sequitur Thes.Fossan.*decis.213.priuatus, n.3.* & ego in praxi obtinui.

Declara I.hanc restrictionem, vt cum minori controuersia procedat, si inter principales personas iam deuentum sit ad litiscontestationem,quando persona miserabilis,seu eius consocius venit ad litem, quia isto casu durius est,quod possit variari,*Marchef tract.de commiss.par.2.de commiss.auoc.caus.cap.4.cap.2.num.22. 54. & 55.fol.477. & 483.in secunda impressione,& Neuiz. in silu. nupt. lib.6. sub n.38.*licet is dicat,videri durum, &c.

Ceterum si nondum sit lis contestata, tunc vrget controuersia, quia idem Marchef. *d.tract.de commiss. part.1. commiss.auoc.caus.cap.2.num.22. & 24. fol.81. in prima impressione,& cap.4.cap.2.sub num.47.ibi,sed pro faciliori, fol.490.*illud primum motiuum de clerico, adductum pro restrictione supra vers. *moueor primo*, declarat, vt non procedat quando clericus comparet ante litiscontestationem, quia tunc traheret aduersarium coram iudice ecclesiastico; quod an verum sit hic non discutio.

Declara II. vt procedat quando iudicium substantiatur in persona principali non miserabili, quia tunc licet interueniat persona miserabilis, vti tertius, tamen non mutatur iudicium; secus si iudicium substantiaretur in persona miserabili, vt puta si principalis persona non miserabilis compareret nomine miserabilis personæ, prout hanc declarationem seu distinctionem sequitur in quæstione de clerico,*Caball.tract.de euict.§.3. q.2.n.121. tom.6. par.1.fol.88.*& loquendo diuersis terminis, *Marchef.d.par.2.de commiss.auoc.caus.c.4.n.33.fol.499.*

124 Subamplia VII. vt procedat non solum in pupillis naturalibus, & legitimis, sed etiam in naturalibus legitimatis, secundum opinionem quam disputando firmat Marchef.*tract. de commiss.par.2.de commiss.auoc.caus. c.4. c.2.sub n.50.& 51.fol.482. in secunda impressione*.

Huic subampliationi, quam verissimam existimo, licet Doctores,quos citat Marchef.de ea non loquantur, non obstat obiectio de illegitimitate, quia dato quod priuilegium dictæ *l.vnicæ, C.quan. imper. &c.* esset restrictiuè concessum pupillis legitimis,& naturalibus; quod tamen penes me non est resolutum; tamen debet extendi etiam ad legitimatos, per ea quæ in omni specie legitimationis in alijs terminis scripsi *lib.præcedenti c.9. numer. 1725.& seqq.vsq.ad n.1732.& n.1767.& seqq.*& in terminis compromissi *c.2.n.233.& seqq.*vbi de naturalibus tantum,*& n.237.& seqq.*vbi de legitimatis.

125 Subamplia VIII. vt procedat etiamsi Ciuitates, & Oppida, immediatè Principi subiecta, haberent priuilegia, vt in eis cognoscerentur caussæ omnes pro prima cognitione, quia adhuc miserabiles personæ possent in prima instantia adire Principem, vt iudicatum fuisse in Senatu Pedemontano testatur, & sequitur Thes.Fossan. *decis.177.miserabiles,ampl.6.num.9.*& confirmatur ex seq. subampliatione.

126 Subamplia IX.vt procedat etiamsi Castrum, seu Terra esset concessa in feudum cum cognitione primarum, & secundarum caussarum in omnes, & quoscunque ciues, & habitatores illius Terræ, quia nihilominus ex ista generali concessione non censeretur derogatum priuilegio dictæ *l. vnicæ*, quæ miserationis gratia hoc priuilegium dedit personis in ea l.compræhensis, *Vincent. de Franch.decis.192. eo ipso, num. 2.* Et quod hoc priuilegium competat etiam miserabilibus personis,non immediatè, sed mediatè subiectis Principis, quales sunt vassalli Baronis, tenuit maior pars dominorum Senatus Pedemontani post longam disputationem, licet cum temperamento, refert Thes. Fossan.*d.decis.177. sub numero 11. vers.alij vero,& num.13.*& quod nisi sit expresè derogatum priuilegio dictæ *l.vnicæ*,reus teneatur sequi forum

actoris,

actoris, qui sit miserabilis persona, eligens Regem vel magnam curiam Vicariæ in suum iudicem, scribit Affl. *in constit. Regn. rubr. 37. statuimus, num. 15. vers. sed speciale est, lib. 1.*

Secus tamen est, quando esset concessum merum, & mixtum imperium cum clausula derogatoria iurisdictionis magnæ curiæ Vicariæ, & cum clausula derogatoria, non obstantibus priuilegijs, quę de iure, & per sacras Regni constitutiones conceduntur pupillis, viduis, & miserabilibus personis, quia tunc pupilli non possunt vt prædicto priuilegio, *Affl. vbi supra.*

127 Extende notabiliter, vt hæ omnes subampliationes, quæ loquuntur in prima instantia, habeant locum etiam in secunda in terminis decimænonæ limitationis, quam posui *supra n. 113.* quia, vt illi limitationi, quæ est de nostra materia, deseruirent, eas collegi.

128 Restringe I. nunc eandem ampliationem, positam *supra numero 114.* & consequenter decimamnonam limitationem, positam supra *numer. 113.* vt priuilegium dictæ l. vnicæ, *C. quan. imper. &c.* non habeat locum inter ipsos priuilegiatos, & miserabiles personas, quia priuilegiatus non vtitur priuilegio contra priuilegiatum, secundum ea quæ scribit Couar. *pract. qq. c. 7. n. 4. vers. est & in hoc, & sub n. 5. in 2. 3. 4. & 5. casu, Thes. Fossan. decis. 177. miserabiles, sub n. 9. vers. limitatur, & Marches. tract. de commiss. par. 2. de commiss. auoc. caus. c. 4. cap. 2. n. 24. & 25. fol. 477. in secunda impressione*, & ex dispositione ritus Neap. scribit Carau. *rit. 228. item quod nullus, n. 2. in fine, & n. 3.*

Subrestringe I. hanc restrictionem, vt non procedat quando vnus est priuilegiatus naturaliter, sicut est pupillus ratione ætatis, & alter est priuilegiatus accidentaliter, sicut est pauper, vel vidua, cum paupertas, & viduitas sit quid accidentale, quia pręfertur priuilegiatus naturaliter, sic pupillus, *Afflict. in constitut. Regn. rubr. 37. statuimus, quæst. 12. sub numero 35. lib. 1. & apertius Carau. rit. 23. item quod aduocatus. n. 11.*

Contra hanc subrestrictionem, respondendo ad Afflictum, firmat multis argumentis Couar. *pract. qq. c. 7. sub n. 4. vers. primus, & seqq.*

Occasione huius subrestrictionis Carau. *d. rit. sub n. 11. & 12.* determinat, quod in casu dictę subrestrictionis procurator, seu aduocatus pauperum tenetur defendere potius pupillum, quam viduam seu pauperem: ego tamen censeo, quod aduocatus pauperum debeat potius patrocinium præstare pro paupere egeno, quam pro pupillo diuite.

Determinat etiam, quod, si sint æque priuilegiati, tunc melior sit conditio occupantis, & ideo debeat patrocinium pręstare pro illo, qui eum præuenit.

Determinat insuper, quod, si simul accederent, ita vt vnus non præuenerit alium, debeat suscipere partem actoris, quia in ordine iudicij actor est primus: sed postea, mutata determinatione, ait, quod debet abstinere à defensione vtriusque.

Subrestringe II. seu declara, vt cum priuilegiatus non possit vti priuilegio contra priuilegiatum, priuilegiatus, qui insistit iuri communi, præferatur: quare si vnus velit caussam agi coram Principe, & alter coram Ordinario, iste, qui instat agi coram ordinario, debet preferri, quia cum priuilegia mutuo cõquassentur, remanet sola dispositio iuris communis, quæ est, vt caussa in prima instantia agatur coram ordinario; & ita sentit etiam Couar. *pract. qq. 7. sub num. 4. vers. sexto idem, & actor sequatur forum rei, Afflict. in constit. Regn. rubr. 37. statuimur, q. nu. 20. & 21. lib. 1.*

129 Subrestringe III. vt non procedat, quando vnus esset miserabilior altero, quia tunc miserabilior præfertur, quasi non sint æque priuilegiati; quare si duo pupilli litem habeant, quorum vnus sit pauper, diuturno morbo fatigatus, & debilis aliusque fortunæ iniuria miserabilis, alter vero sit sanus, diues, & potēs, certe miserabilior pręfertur, quia plura vincula magis stringunt, quam vnum, & ita censuit etiam Marches. *tract. de commiss. part. 2. de commiss. auoc. caus. c. 4. c. 2. n. 55. in fin. fol. 483. in 2. impressione*, & bene probatur hæc subrestrictio ex Afflict. *dec. 56. fuit die 19. & ex allegatis per Vrsil. in annot. ad eã, sub n. 1. et seq.*

Contra hanc subrestrictionem tenet aperte, quasi sibimet contrarius, Afflict. *in constit. Regn. rubr. 37. statuimus, q. 1. nu. 19. in fine, lib. 1.* dicens, quod l. vnica, *C. quand. imp. &c.* non distinguit inter magis miserabilem, & minus miserabilem.

Retenta subrectione.

Extende eam, vt procedat etiam in terminis secundæ præcedentis, quando pupillus diues insisteret iuri cõmuni vt caussa inter eos ageretur coram ordinario, quia nihilominus præferendus esset alter pupillur pauper, qui instaret, vt caussa ageretur coram Principe.

130 Restringe II. vt non habeat locum in ecclesia. Afflict. *in constit. Regn. rubr. 37. statuimus, nu. 17. vers. an autem ecclesia, lib. 1 & decis. 257.* dicit *constitutio, n. 2. Couarr. pract. qq. cap. 7. nu. 3. vers. verum de ecclesia dubitatur, Carau. rit. 233. item clericus, q. 1. nu. 1. in vltimis verbis, & num. 2. & Marches. tract. de commiss. part. 2. de commiss. auoc. caus. c. 4. cap. 2. num. 28. fol. 477. in secunda impressione.*

Extende istam restrictionem, vt habeat locum etiam in Vniuersitate, & Communitate, quia Vniuersitas, seu Cõmunitas non est de personis comprehensis & enumeratis *in l. vnica, C. quan. imper. inter &c.* Et quod ita passim seruet Signatura, vt caussam non remittat etiamsi allegaretur paupertas Vniuersitatis, quia si singuli vnum quadrãtem ponant constituent summam sufficientem, scribit Marches. *d. c. 4. c. 2. n. 26. in fine, & n. 27.*

Contra hanc extensionem videntur sentire in consilijs ciuilibus Gramm. *consil 76. in caussa vniuersitatis monopolis num 5. in fine, num. 6. & 7.* & Vrsill. *in annot. ad Afflict. decis. 257. dict. num. 1. in fine*, ea ratione, quia vniuersitas est priuilegiata; sicut pupillus, & æquiparatur pupillo, hancque contrariam opin. firmati in Regn. testatur Carau. *super rit. 233. item clericus, sub n. 3.*

Ego pro nunc non recedo, loquendo in terminis iuris communis, ab extensione; nam ecclesia etiam æquiparatur pupillo, & tamen de iure communi non habet illud priuilegium, per ea quæ dixi in præcedenti secunda restrictione, & infra *vers. ratio.*

Subrestringe I. declarando eandem restrictionem vt ecclesia, quæ propria re fuerit auctoritate priuata spoliata, data violentia; vel rapina, possit expoliatorem etiam laicum, coram quo maluerit iudice, etiam ecclesiastico conuenire, & sic habet electionem fori, *Canonistæ in c. 8. cum sit generale, de for. comp. Alex. cons. 103. consideratis his, in fine, num. 9. vers. quia respondetur, lib. 5. Affl. Couar. et Carau in locis supra proxime citatis.*

Verum licet hæc subrestrictio sit communis,* *vt refert & sequitur Couar. vbi supra*; tamen procedat quoad electionem iudicis secularis, vel ecclesiastici, vt possit quem vult eligere, sed non quoad eligendum iudicem superiorem omisso medio ordinario vel conuenti seculari, vel ecclesiastico, *Couar. vbi supra.*

Subrestringe II. vt non procedat, in Regn. Neap. *Affl. d. rubr. 37. statuimus, sub n. 17. et d. decis. 257. n. 1. in fine, Capic. decis. 160. in caussa N. Carau. dict. rit. 233 q. 1. num. 1.* neque in Regno Castellæ, *Couar. pract. qq. c. 7. sub nu. 3. vers. verum de ecclesia.*

Ratio huius restrictionis potuit esse, quia ecclesia æquiparatur pupillo, *Couar. d. c. 7. n. 3. vers. verum de ecclesia in fine, et Carau. d. rit. 233. q. 1. n. 3.*

Subre-

Subrestringe III. vt non habeat locum in Ecclesia, seu monasterio monialium, quia debent moniales, sicut viduæ, habere hoc priuilegium; & licet nemo, quem viderim, ponat ita explicite hanc subrestrictionem, tamen ad eam tenendam moueor hac vnica ratione; quia mulier, quæ cœlibem vitam agit, nec vsquam virum habuit, nec de nuptijs tractat. & si maior sit, habet priuilegium dictæ l. vnicæ, C. *quan. imp. inter, & c. vt* scribunt Azo. Cyn. Oldr. Alber. Bart. & pulchrè Affl. *in constit. Regn. rubr. 37. statuimus, q. 8. num. 29. lib. 1.* quos, & alios citat, sed non omninò sequitur Couar. infra citatus, & de communi * opin. testatur Fulgos. quem similiter citat Couarr. *pract. qq. c. 7. n. 2. vers. sæpe tamen*, & sequitur Caranit. *super rit. 19. item quod procurator, sub n. 21. vers. quatro congruenter*, & ita posse iudicem arbitrari, & iudicatum quandoq; vidisse, testatur Couarr. *d. c. 7. sub n. 1. vers. cæterum quia*, & hanc opin. sequutus videtur etiam Marches. *tract. de commiss. p. 2. de commiss. auoc. caus. c. 4. c. 2. sub n. 56. fol. 483. in secunda impressione.*

Sed moniales, & quælibet earum vitam cœlibem agit, & non tractat de nuptijs: ergo habent priuilegium: & quod hæc subrestrictio seruetur in Regno Castellæ, testatur Couar. *d. c. 7. sub n. 3. vers. verum de ecclesiæ, versus fine.*

Contra hanc subrestrictionem videtur tenere, loquendo de monialibus, & earum Ecclesijs, Marches. *d. c. 4. c. 2. nu. 28. fol. 477.*

Ego non recedo à subrestrictione.

Virgo per vim stuprata, volens ciuiliter, vel criminaliter agere contra stupratorem, quod habeat priuilegium, datum viduæ *in d. l. vnica*, vide Caranit. *d. rit. 19. quæst. 2. sub num. 25.*

131 Restringe III. vt non procedat in vidua inhonesta, quæ luxuriosè viuit, & inhonestam vitam ducit, quæ statim amittit hoc priuilegium, *vt referunt, & sequuntur Couar. pract. qq. c. 7. sub n. 1. Carau. super rit. 19. item quod procurator, n. 7. & sub n. 8. in fine, & n. 24. & 36. & Marches. d. c. 4. c. 2. sub n. 29. fol. 478.*

Multoq; minus procedit in vidua, quæ seipsam viduauit, occidendo proprium maritum: nam hæc nullatenus est digna priuilegio viduali, *Couar. pract. qq. c. 6. sub nu. 3. vers. sed si quis in paupertatem, in fine*: nemo enim ex proprio delicto debet consequi præmium.

Quid; si vidua, quæ olim fuit inhonesta, tempore, quo agit, viuat honestè, nunquid habebit hoc priuilegium? vide Carau. *d. rit. 19. in fine. q. 3. n. 36.* qui tenet, quod sic; sed ego dubito.

Et quod ad excludendam viduam ab electione fori, sufficiat probare, eam mensibus, seu annis præteritis inhonestè vixisse, licet non probetur, quod ad præsens inhonestè viuat, quia de tempore præterito præsumitur in præsens, vide Carau. *d. rit. 19. in fine n. 36.*

132 Restringe IV. vt non procedat in caussa criminali, quoniam ratione delicti sortiuntur forum, vbi delinquunt, *Marches. d. c. 4. c. 2. num. 38. fol. 478.* & hæc restrictio videtur probari ex cap. 1. *de priuil. in 6.* vbi Papa declarat, quod exemptio, alicui concessa, ne possit conueniri coram suo ordinario, non habet locum, quando exemptus delinquit in loco non exempto intra iurisdictionem illius iudicis ordinarij; quod idem notant Legistæ in authent. *qua in prouincia, C. vbi de crim. ag. oport.* & præsertim Bal. *n. 1. & sub nu. 6. not. vlt. vers. oppono quod aut.* dicens, quod delinquens potest conueniri in loco delicti, non obstante priuilegio sibi dato, quod non possit conueniri, nisi sub certo iudice.

Contrariam sententiam (quod enim habeant priuilegium, etiam in delictis) firmat Affl. *in constit. Regn. rubr. 37. statuimus, q. 5. n. 23. lib. 1.*

133 Restringe V. vt non habeat locum quando pupillus, vidua, aut alia persona miserabilis est hæres eius, qui non fuit persona miserabilis, & aliqua caussa antequam sit hæres fuerat cum eo inchoata, quia in illa caussa non habet priuilegium, concessum personis miserabilibus, *Caran. super rit. 234. item vbi pupillus, sub nu. 3. ampl. 2. & Marches. tract. de commiss. p. 2. de commiss. auoc. caus. c. 4. c. 2. num. 39. fol. 478. & n. 44. fol. 481. in secunda impressione.*

Confirmatur hæc restrictio, quia instantia, inchoata cum defuncto, ita transit in hæredem, vt quamuis sit inchoata coram iudice seculari, & hæres sit clericus; tamen tenetur eam prosequi coram illo iudice seculari, coram quo fuit inchoata, *Surd. cons. 222. quamuis, sub nu. 9. vers. hæc autem, et n. 10. lib. 2. late Couarr. pract. qq. c. 8. n. 2. & 3. vers. secunda conclusio, & punctualiter vers. hinc ergo*, & hanc esse veriorem opinionem scribit *sub eod. nu. 3. vers. verum contraria, ibi nihilominus ego veriorem. Caranit. d. rit. 234. item vbi pupillus, sub nu. 3. ampl. 2.* Quare similiter Fiscus, si sit hæres, debet prosequi iudicium coram iudice, coram quo litigabat defunctus, *Surd. d. cons. 222. n. 18. vers. non contradicit.* quia, vt inquit, non solum est successor bonorum, sed etiam personæ.

Contra hanc restrictionem oppono, quia miserabiles personæ, agentes ex iure cesso, habent priuilegium dictæ l. vnicæ, *C. quan. imp. & c.* siue cessio processerit ex caussa necessaria, & onerosa, siue ex caussa lucratiua, dummodo fuerit facta bona fide, & sine dolo & fraude, vt, recitatis prius opinionibus, & distinctionibus firmat: reiectis distinctionibus Affl. *in constit. Regn. rub. 37. statuimus, q. 6. num. 25. & 26. in fine, lib. 1. & Marches. d. c. 4. c. 2 sub num. 55. fol. 483.*

Retenta restrictione, quæ est vera: nec obstat oppositio, quia in cessione non supponimus caussam esse inchoatam.

Subrestringe eam, vt non procedat quando caussa non esset cepta, quia tunc haberent priuilegium, prout haberet clericus hæres, in quo ita tenent plures Doctores, quos refert, sequitur, & testatur de communi * opinione Couarru. *pract. qq. cap. 8. num. 4. vers. tertia conclusio.*

134 Restringe VI. vt non procedat quando pupillus, vidua, seu alia persona miserabilis de partibus conueniretur pro obligatione formæ Cameræ coram Auditore Cameræ, & ista persona miserabilis peteret ex priuilegio dictæ l. vnicæ, se remitti in partibus ad suum iudicem ordinarium, quia non remitteretur, & ita obseruauit, & obseruat Signatura iustitiæ, ex quo in facultatibus, concessis Auditori Cameræ, est de mente Papæ derogatum priuilegio dictæ l. vnicæ, quando agitur de obligatione Camerali, vt latè testatur *Marches. tract. de commiss. p. 2. de commiss. auoc. caus. c. 4. c. 2. nu. 40. & 41. et seqq. fol. 478. & 479. in secunda impressione.*

135 Restringe VII. vt non habeat locum in pupillis spurijs, *secundum Marches. d. c. 4. c. 2. n. 47. & 48. fol. 482.*

136 Restringe VIII. vt de consuetudine non seruetur in Camera Imperiali, quia ipsimet Princeps, & Status Imperij cognoscunt caussas pupillorum, & viduarum, ideoque non decernuntur processus in Camera, nisi in casu denegatæ, vel protractæ iustitiæ, *Gail. in pract. obseru. lib. 1. obseru. 1. fall. 28. sub n. 40.*

Restringe IX. vt non procedat in ijs personis miserabilibus, quæ sui propria culpa inciderint in miserias, vt puta, quia propter delictum fuerit quis factus cęcus, seu mutilatus, quia eiusmodi personæ, quamuis miserabiles sint, tamen non habent priuilegium *l. vnicæ. C. quand. imp. & c. Afflict. in constit. Regn. rubr. 37. q. 7. sub n. 28. lib. 1.*

Comprobatur primo hæc restrictio, quia vidua licet sit persona miserabilis, tamen, si sit inhonesta, amittit priuilegium, *vt retuli, & sequutus sum supra n. 131.*

Com-

Comprobatur secundo, quia mulier, quæ est effecta vidua propter mariticidium, non gaudet priuilegio viduarum, vide supra sub *d.n.133. vers. multoque.*

Contra hanc restrictionem, & Afflictum tenet aperte, loquendo de eo, qui in paupertatem, & miserum statum inciderit culpa sua, luxu nempe, gula, ludo, aut denique ob crimen, *Couar. pract. qq. c.6. sub nu.3. vers. sed si quis in paupertatem*.

137 Declara I. vt priuilegium dictę l. vnicæ, *C. quan. imp. &c.* habeat locum respectu loci ad locum, non variata specie iurisdictionis: secus est respectu fori ad forum, mutata specie iurisdictionis; quare potest vidua à iudice ordinario seculari conuolare ad Curiam Principis secularis, vel Ecclesiastici (si sit etiam dominus in temporalibus;) & e contra potest à Curia Principis secularis recedere ad iudicem ordinarium secularem; sed non potest à iudice ordinario seculari conuolare ad Principem Ecclesiasticum, nisi in casu denegatæ iustitiæ, *c.11. ex tenore, de for. comp.* vbi Papa, loquendo in isto proposito, ait, *nos sic sumus viduis in iustitia debitores, quod alijs iniustitiam facere non debemus, Marches. tract. de commiss. p.2. de commiss. auoc. caus. c.4. c.2. n.36. in fine, fol.478. in secunda impressione*, & facit quod scripsi *supra sub num.74. & nu.113. vers. contra.* Et aduerte, quod vidua potest eligere, & variare de curia sui ordinarij ad Curiam Principis, & è conuerso, *vt dixi*, sed non potest variare extra has Curias; quare non potest, relicto suo ordinario, transire ad alium ordinarium, inferiorem Principe, neque potest Principe transire ad alium iudicem ordinarium non suum, & sic intelligas Marches. *d.c.4. c.2. sub n.64. fol.483.*

138 Declara II. vt persona miserabilis dicatur omnis, cuius natura mouet nos ad miserandum propter fortunæ iniuriam, iuxta verba, quibus vtitur Imperator *in l. vnica, C. quan. imper. inter, &c.* & dicitur miserabilis, quasi miseriæ habilis, *Rebuff. trac. de sent. prouis. art.3. gl. vlt. n.15. vers. vlt. miserabilis, tom.1. fol.297.* & quæ personæ dicantur miserabiles, scribunt Rebuff. *d. gloss. vlt. à n.2. vsque ad num.19. Thes. Fossan. decis.177. miserabiles, sub n.1. & Marches. d.c.4. c.2. sub n.16. fol.475.*

Subdeclara hanc declarationem, vt præter expressim in iure nominatas personas miserabiles, relinquatur arbitrio iudicis, quæ personæ dicantur miserabiles secun- * dum communem * opinionem, de qua testatur, & sequitur Couar. *pract. qq. c.6. nu.3. in fine, versic. relinquendum*, quare in ijs personis, quæ sunt expressim nominatę in iure, vel communi doctorum sententia habitæ pro miserabilibus, cessat arbitrium iudicis, *Rebuff. d. art.3. gl. vlt. n.18. vers. intellige tom.1. fol.297.*

139 Sublimita nunc easdem limitationes, in quibus *supra n.36. & seqq.* dixi posse appellari ad superiorem, omisso medio, vt non sint veræ, quando ille superior non habet gradum cum medio omisso, & ideo in illa caussa tam in secunda, quam in alia quauis vlteriori instantia caret iurisdictione, quia tunc diceretur appellatum ad incompetentem, & consequenter appellatio esset nulla, vt, loquendo de appellatione ignoranter interposita, scribunt in illis terminis Anch. & Ang. Aret. quos retuli, & sequutus sum *supra sub n.97. vers. declara.*

Imò talis appellatio; puta si à Rota Florentina appellares ad Consilium Neapolitanum; non solum non prodesset, sed haberet vim irritandi Dominum illius Rotæ.

Aduerte vltimo loco, quod ille met iudex, qui est superior ei, à quo appellatur, potest vocari mediatus, vt cõmuniter vocant Doctores, à nobis (parsim citati supra, dum scribunt, non posse appellari, omisso medio, & potest etiam vocari immediatus, prout sic vocat Rebuff. quē retuli *sup. n.93. versus finem*; sed diuersis respectibus, quia alias esset quædam repugnantia: Vocatur igitur mediatus, si consideras, quod ipse habet adhuc alium superiorem; vnde ipse remanet in medio inter iudicem inferiorem à quo appellatur, & illum alium superiorem; vocatur etiam immediatus, si non consideras illum alium superiorem, quia tunc inter ipsum, & eum, a quo appellatur, nullus alius extat iudex.

Dixi in hac q. appellandum esse ad superiores gradatim, non omisso medio, sequitur, vt in sequenti videamus, qui sint isti superiores.

QVÆSTIO VIII.

ARGVMENTVM.

Qui sint iudices superiores, ad quos appellandum est gradatim, non omisso medio.

SVMMARIA.

Ordo appellationum secundum tempora antiqua est infrascriptus.

A præside, seu Clarissimo appellatur ad Spectabilem, num.1.— Etiam si præses esset Dux; & quid si Dux esset Spectabilis, vel Illustris, nu.2.— Et qualis fuerit postea seruatus ordo in appellatione à sententia Clarissimi, n.3.

A Spectabili appellatur ad Illustrem, n.4. & 5.— Qui sint Spectabiles, & qui Illustres, num.4.5. & 6.— Et quis in Curia Delphin. sit subrogatus in locum Quæstoris, n.7.— Declaratur ordo appellandi à spectabili ad Illustres iuxta qualitatem caussæ, n.8.

A Proceribus fidelissimis non datur appellatio, n.9.

A Delegato Imperatoris ad quem appelletur, n.10. & 11.

Appellandi ordo, supra relatus, hodie non seruatus, num.12. & 13.

Ordo appellationum, qui seruatur hodie, est infrascriptus.

A Delegato vnius caussæ appellatur ad Delegantem, nu.14. & 15.— Extenditur primo in delegato Papæ, dato in partibus etiamsi adsit Legatus de latere, nu.16.— Subextenditur, vt non possit appellari ad Aud. Cam. eod. nu.16.— Extenditur secundo, vt ad ordinarium delegantem sit appellandum, non habita distinctione, an tota caussa, vel articulus fuerit delegatus, num.17.— Extenditur tertio etiamsi fuerit delegatus iussu superioris, eod. n.17.— Extenditur quarto etiam si delegans iussu Principis, non haberet iurisdictionem, eod. nu.17.— Infertur primo, à delegato ordinarij appellari ad ordinarium, nu.18.— Quod tamen fallit quando ordinarius delegat eo, quod ipse sit suspectus, n.19.— Infertur secundo, ab Auditore Rotę appellari ad Papam, n.20.— Infertur tertio, ab arbitris cognoscentibus de suspicione, appellari ad Papam num.21.— Infertur quarto, à delegato vniuersitatis caussarum appellari ad delegantem, n.22.— Quare Collectore Papæ appellatur ad Papam, n.23.— Infertur quinto, à delegato Episcopi appellari ad Episcopum, num.24.— Etiamsi esset Vicarius generalis, n.25.— Et ideo à Vicario foraneo appellatur ad Episcopum, n.26.— Sed si Episcopus delegat, eo quod ipse est suspectus, non appellabitur ad Episcopum, nu.27.— Similiter non appellabitur ad ipsum, si delegasset in fraudem, num.28. & 29. Vbi quod à delegato Baronis non appellatur ad Baronem.

Ampliatur I. eadem conclusio de appellando à delegato ad delegantem, vt procedat etiam in subdelegato ad subdelegantem, n.30.

Ampliatur II. in subdelegato Papæ, seu Principis, nu.31.— Declaratur, vt procedat quando delegatus aliquid sibi reseruauit, num.32.— Limitatur primo eadem appellatio in Regno Franciæ, quia à subdelegato Regis appellatur ad Regem, vel, &c. nu.33.— Limitatur secundo, quando delegatus nihil sibi reseruauit, n.34.— Dantur quatuor exempla, & vna confirmatio, in quibus appellatur ad Papam, omisso medio, quasi delegatus subdelegando nisi sibi reseruauerit, num.35. & seq. vsque

vsque ad num. 41.— Sublimitatur eandem secunda limitatio, num. 42.— Limitatur tertio, quando pars appellat ad Sedem Apostolicam, & subdelegatus defert appellationi, &c. eod. num. 42.

Ampliatur III. vt procedat in quocunque subdelegato, nu. 43. Contrarium, n. 44.— Extenditur hoc contrarium, nu. 45.— Declarantur extensiue ampliationes, n. 47.

Limitatur I. eandem conclusio, vt non procedat quando delegatus subdeleganit propter sui suspicionem, n. 48.

Limitatur II. quando Princeps deputauit certum iudicem appellationum à sententijs delegatorum, n. 49.

Limitatur III. in Regno Neap. n. 50.

Limitatur IV. quando appellatur à sententia delegati in procedendo, n. 51.

Limitatur V. in appellationibus, interpositis ad auditorem Cameræ, n. 52.

Ab Archidiacono appellatur ad Episcopum, n. 52.

A Vicario non appellatur ad Episcopum secundum communem conclusionem, n. 53. & seqq.

¶ *Extenditur I. hæc communis conclusio, vt procedat etiam extraiudicialibus, n. 58.*

Extenditur II. vt neque de consuetudine possit introduci contrarium, n. 59.

Extenditur III. vt à gestis in capitulo, in quo Episcopus præsidēte vt Prælatus, non possit appellari ad ipsum Episcopum, secus si interuenisset, vt Canonicus, n. 60.

Extenditur IV. vt procedat etiam de iure ciuili in quolibet Vicario generali, n. 61.

Extenditur V. in quolibet Vicesgerente, eod. nu. 61.— Infertur primo ex eadem communi conclusione, à Papa, non posse appellari ad Deum, n. 62.— Infertur secundo, à Papa non posse appellari ad Concilium, n. 63.— Neque ad Cardinales, etiā Sede vacante, nu. 64.— A Papa, male informato, potest appellari ad eundem Papam, nu. 65. et 66.— Infertur tertio, à Locumtenēte, non appellari ad eum, cuius est Locumtenens, n. 67.— Infertur quarto, Vicarium posse allegari suspectum, si est suspectus Episcopus, nu. 68.— Extenditur, & limitatur, num. 69. & seqq.

Restringitur I. eadem conclusio, vt non procedat in Vicario foraneo, quia ab eo appellatur ad Episcopum, n. 72.

Restringitur II. vt non procedat in appellatione ab interlocutoria, n. 37.— Declaratur dupliciter hæc restrictio, & declaratio extenditur, n. 74. & seqq.

Restringitur III. vt neq; procedat in restitutione in integrum, et dictione de nullitate, n. 77.

Restringitur IV. vt non procedat de iure ciuili, sed ponitur contrarium, n. 78.

Restringitur V. vt non procedat in supplicatione, n. 79. & 80. vbi declaratur.

Restringitur VI. vt non procedat in his, quæ Vicarius non potuit cognoscere, nisi ex commissione speciali, nu. 81.— Vnde à Vicario potest appellari ad Episcopum in caussis criminalibus, eod. n. 81.

Restringitur VII. quando Episcopus, ad quem fuerit appellatum, delegat caußam, &c. Contrarium, n. 82. & 83.

Restringitur VIII. in Vicario Principis, n. 84.

Declaratur eadem conclusio, vt, Vicario recusato vti suspecto, possit Episcopus dare alium iudicem, n. 85.

Ab Episcopo, seu Vicario generali appellatur ad Archiepiscopum, n. 86.— Extenditur etiamsi Episcopus fuerit promotus in Archiepiscopum, n. 86.— Et etiamsi iurisdictio fuerit excitata, eod. n. 86.

Declaratur I. quid in Episcopo procedente iurisdictione ordinaria, & quid in precedente iurisdictione delegata, n. 87.— Et quid si Episcopus procedat iurisdictione ordinaria in caussis fidei n. 88.— Et quid si procedat vtraq; iurisdictione, n. 89.

Declaratur II. vt etiam in temporalibus appelletur ad Archiepiscopum, n. 90.— Subdeclaratur quando iurisdictio est totaliter translata in Ecclesiam, num. 91.— Restringitur primo eadem declaratio, vt regulariter non procedat in feudalibus, nu. 92.— Extenditur hæc restrictio, vt quandoque sit iudex dominus feudi, quandoque Pares Curiæ, & quandoque Papa, & quandoque Prælatus Clerici, eod. nu. 92 per totum.— Extenditur secundo eadem prima restrictio, vt procedat in quolibet Episcopo, qui sit iudex ordinarius, vel delegatus Principis secularis, num. 93.— Restringitur secundo, vt non procedat in Regno Franciæ, num. 94.— Restringitur tertio in Hispania, nu. 95.— Etiam si totaliter esset translata iurisdictio, nu. 96.

Ab Archiepiscopo appellatur ad Primatem, nu. 97.— Et quid si Archiepiscopus processisset simul auctoritate ordinaria, et Apostolica, n. 98.

A Primate appellatur ad Papam, n. 99.

A Concilio Prouinciali appellatur ad Papam, n. 100.

Ab Ecclesiastico et Laico simul iudicantibus, appellatur ad Ecclesiasticum, n. 101. et 102.

A Baiulo, seu officiali Baronis an possit appellari ad ipsum Baronem, n. 103. et seqq.

A Barone, & quouis feudatario ad quem appelletur, n. 106. et seqq. et n. 110. & 111. in quibus de appellatione à iudicibus Baronum Regni Neap. et de iurisdictione Regis, et nu. 112. vbi de iurisdictione suprema Regis, & de ampla iurisdictione Auditoris Cameræ, et n. 113. et 114. in quibus de iurisdictione Baronum intra statum Ecclesiasticum, et num. 115. et seqq. in quibus quando dicatur concessa iurisdictio secundarum caussarum.

A Potestate ad quem appelletur, si non est prouisum de iudice appellationum, n. 120.

A Iudice ordinario, electo à Populo, et confirmato à Domino, ad quem appelletur, sub n. 120.

A Paribus Curiæ, siue Domino feudi ad quem appelletur, sub num. 120.

A Capitulo ad quem appelletur, n. 60.

A Rectore alicuius collegij vel artis, ad quem appelletur, num. 121. et seqq.

A Papa male informato, appellatur ad eundem Papam, n. 65.

Appellationes a sententijs iudicum, & Officialium status Ecclesiastici ad quos interponatur, n. 125. & 126.

Appellationes a sententijs Iudicum Romanæ Curiæ ad quos interponantur, indicatur numeris sequentibus.

Ad quem appellatur

- *A Curiæ Sabellorum iudice, n. 128.*
- *A Turris Nonæ iudice, sub n. 128.*
- *A Ripę, & Ripettæ iudice, n. 129.*
- *A Vicario Papæ, & ab eius Locumtenentibus, nu. 130. & 131.*
- *A Vicesgerente, n. 132.*
- *A Magistris iustitiarijs, n. 132.*
- *A Consulibus artis agriculturæ, n. 133.*
- *A Consulibus artium, n. 134.*
- *A Magistris viarum, n. 135.*
- *A Collateralibus, Senatore, & iudice maleficiorum, nu. 136. & seqq.*
- *A Capitaneo appellationum, n. 139. & 140.*
- *A Senatore, n. 136. & 138. vers. extende secundo.*
- *A Gubernatore Burgi, n. 141.*
- *A Gubernatore Vrbis, eiusque Locumtenentibus, n. 142. & 143.*
- *Ab Auditore Cameræ, eiusque Locumtenentibus, n. 144.*
- *A Rotæ Auditore, n. 144.*
- *A Delegato Papæ, n. 144.*
- *A Doanerio, & Doanerio Patrimonij, n. 145.*
- *A Camera Apostolica, n. 146.*
- *A Clerico Cameræ Apostolicæ, n. 146. & 147.*
- *A Præside Doanarum* }
- *A Præside Ripæ, & Rippettæ* }
- *A Camerario* } *num. 148. & seqq.*
- *A Thesaurario* }
- *A Commissario* }

Signa-

Signatura iustitiæ non rescribit in appellationibus a sententijs Cameralibus, nu.153. et 154.— Neque in appellationibus a sententijs Capitolinis, nu.155.— Secus est super restitutionibus in integrum, n.156.

HAnc quæstionem absoluam sex articulis.

Primo: *Qualis ordo seruaretur olim in appellationibus.*

Secundo: *Qualis ordo seruetur hodie in appellationibus a sententijs delegatorum.*

Tertio: *Ad quos appelletur a sententijs, latis a iudicibus ordinarijs ecclesiasticis.*

Quarto: *Ad quos appelletur a sententijs, latis a iudicibus ordinarijs secularibus.*

Quinto: *Ad quos appelletur a sententijs, latis a iudicibus ordinarijs locorum status Ecclesiastici, immediate Sedi Apostolicæ subiecti.*

Sexto: *Ad quos appelletur a sententijs, latis ab officialibus, et iudicibus Romanæ Curiæ.*

ARTICVLVS I.

AD Primum articulum: *Qualis ordo seruaretur olim in appellationibus.*

Pro clara resolutione distinguo duas species iudicum.

Prima species est iudicum ordinariorum: Et, loquendo in ista specie, ordo, qui colligitur ex *l.32.præcipimus, & seqq. ad eum, C.de appell.* est, quem nunc infra recenseo.

1 A Præside, seu alio Clarissimo appellatur ad Spectabilem, *vt scribit Azo.in summ.C.de appell.num.*18. & declarat Glos. *vlt.in d.l.32.præcipimus, in verbo, intelligant, versus finem, ibi, sed iure Authen.a clarissimo ad spectabilem,* & consequenter a Præside appellatur ad Spectabilem, quia Præses est Clarissimus, *vt dicit Gl.in d l.32. præcipimus, in verbo, & præses sit, C.de appell.* & quod appelletur ad Spectabilem, satis certe innuit Gloss.1.*in d.l.præcipimus,* dum, enumerando quatuor gradus Magistratuum, in penultimo gradu ponit Spectabiles, & in vltimo Clarissimos: Ergo necesse est, vt a Clarissimis appelletur ad Spectabiles, quia appellatio fit gradatim, non omisso medio, iuxta ea, quæ late prosequutus sum *quæst.præced.* & suadetur ex ipsa *l.præcipimus,* in illis verbis: *quod si a Duce fuerit appellatum, si idem & Præses sit, Præfectura necessarium tantum iure ordinario in Sacro Auditorio iudicabit,* pro cuius legis inductione aduertendum est, quod Gl. *in d.l.præcipimus, in verbo, augustali,* scribit, quod Præfectus Ægypti est Spectabilis, & Bart. *in ead.l.præcipimus, n.*1. scribit, quod, si appellatur a sententia Spectabilium, cognoscent Præfectus, & Quæstor; sed si appelletur a sententia Clarissimorum, cognoscet, inquit, Præfectus: & sic necessarium est vt illa Præfectura in sacro Auditorio, de qua loquitur *d.l. præcipimus,* sit Spectabilis; quæ cognoscet per viam appellationis sententiam Præsidis, qui est Clarissimus.

Sed quia iam video, quod vobis videbor fastidiosus in recensendo illum antiquum ordinem appellandi, de quo loquitur *d.l.præcipimus,* ideo hic protestor, & veniam peto, quod non sum ego fastidiosus, sed est fastidiosa dicta *l.præcipimus,* testibus Bart. & Paul.de Castr. quos citaui *infra n.12.vers.limita.*

Ratio autem cur d. lex sit fastidiosa secundum Bart. & Paul.de Castr. citatos *infra sub d.n.*12. est, quia illa lex non est in vsu; qua ratione mouemur ad legum lectionem & praxi vtendum sæpe, & in singulos dies, ne nobis fastidiosæ sint leges: sic & muliones sarcinulas, & onera non discunt, nisi itinerando, adæquare.

2 Declara I. extendendo, vt a Præside appelletur ad Spectabilem, etiamsi Præses esset Dux, quia licet dignitas præsidalis sit minor dignitate ducali, tamen, si iudicat, vt Præses, non consideratur dignitas ducalis, & sic consideratur dignitas ducalis, & sic consideratur dignitas iudicaturæ, & non personæ, *Salyc.in d.l.præcipimus, sub n.*1. *ibi. et pondera quod hic dux.* ideoque ab eo appellatur ad Præfecturam in Sacro Auditorio, *vt ex d.l. præcipimus, retuli n. præcedenti;* quam Præfecturam esse Spectabilem ex Gl. & Bart. deduxi *eod. numero præcedenti.* Quod si Dux esset Spectabilis, vel Illustris; dico, quod in eo tunc est speciale, vt siue esset ordinarius, siue delegatus, appellatio deuolueretur ad Magistrum officiorum, & Sacri Palatij, & sic non seruatur ordo, qui seruatur in appellationibus ab alijs Spectabilibus, *Gloss.in d.l.præcipimus, in verbo, & præses sit, & Salyc.in l.36. si quando ducíano, in summario, Cod.de appel.* Imò notat Bart. ibi, quod illa lex corrigit in hoc legem *præcipimus.*

3 Declara II. vt iste ordo, quem retuli, appellãdi ad Spectabilem, postea non fuerit seruatus, quia si a sententia iudicis Clarissimi, vti iudicis ordinarij, appellabatur ad Imperatorem, solus Præfectu prætorio vice Principis iudicabat, vt aduertit *Az. in summ.C. de appell num.*17. Et quod a sententia Clarissimorum cognoscat Præfectus tantum notat Bar. *in d.l.præcipimus, sub n.*1.*C.de appell.*

4 A Spectabili appellatur ad Illustrem: nam Proconsul, Augustalis, idest Præfectus Ægypti, & Comes orientis sunt Spectabiles, vt declarat Gloss. *in d.l.32.præcipimus in istis nominib.*

5 † Sed ab istis Proconsule, Augustali, id est Præfecto Ægypti, & a Comite orientis appellatur ad illustrem Præfectum prætorio & illustrem Quæstionem Palatij, qui simul cognoscant, seu illustrissimam Præfecturam *d.l.præcipimus, & ca.28.anteriorum, & ibi Gloss.in casu.§.illo videlicet, 2.q.6.* Ergo apparet, quod a Spectabili appellatur ad illustrem: & Archid. *in d. cap. anteriorum, sub n.21.vers.antiquo more.* scribit, quod secundum more antiquum a Spectabili appellabatur ad Illustrem, & ab illustri ad Superillustrem.

Nota hic obiter quod Dux etiam dicitur Spectabilis,

6 *Frecc.tract.de subfeud.li.2.tit.quis dicatur dux n.7.fol.*24. licet, vt refert ibidem, de consuetudine dicatur illustrissimus.

7 † In Curia Delph. quis sit hodie de consuetudine, subrogatus in locum Quæstoris, vide Guid.Pap. *tract.de appell.q.31.n.30.tom.5.fol.*58.

8 Declara hunc ordinẽ appellandi a Spectabili ad Præfectum prætorio, & Quæstorem Sacri Palatij, qui simul cognoscant, procedere, si caussa est vltra decem libras auri secus si est infra, quia infra deuoluitur ad alterum eorum: Quod si caussa excedat summam 20. librarum auri, tunc appellatur ad Auditorium fidelissimorum procerum *l.35.in offerendis et ibi Bar. & Salyc.in princ. C.de appellat.* quod notant etiam Az. *in sum.C. eod.vers.appellatio debet.nu.*16.*& Guid.de Suz.tract. de ord.iudic.tit.ad quem appell.sub n.118. tom.3.par.1.fol.*38.

9 A Proceribus fidelissimis non datur appellatio *d.l.in offerendis, in fine,* & iste est ordo in iudicibus ordinarijs.

10 Secunda species est iudicium delegatorum, & loquendo in ista species: talis est ordo.

A delegato Imperatoris, si delegatus sit Illustris, appellatur ad ipsum Imperatorem, qui delegauit: sed si delegatus non sit Illustris, appellatur ad Præfectum prætorio, qui cognoscat vna cum Quæstore Sacri Palatij; Quod si delegatus Illustris vel non Illustris fuerit, antequam iudicet illustri dignitate decoratus, tunc de caussa appellationis cognoscet Principes; idem quoque est si fuerint delegati Illustris, & non Illustris, simul, *Az.in sum.C.de appell. sub n.*17. sed ante a Spectabili, seu Illustri delegato Imperatoris appellabatur ad competentes antiquos Romæ iudices: si vero delegabat priuato, appellabatur ad Spectabiles,

11 *Az.in d.tit.de appell.n.* 18. † Verum quia Imperator hodie non habet in Curia Præfectum prætorio, neque istos Spectabiles, necesse est, vt interposita appellatione, faciat commissionem, *Salyc.in l.32 præcipimus, sub n.4.C.de appell.*

Con-

Contra istam doctrinam in eo, quod dicimus, appellari a sententia, lata a delegato Imperatoris, facit, quia, sicut non appellatur a sententia Imperatoris, *per ea, quæ dixi infra q. 16. limit. 1. n. 1. & 2.* ita etiam nullatenus debet posse appellari ab eius delegato, qui in illa caussa repræsentat personam delegantis, & videtur subrogatus, a quo non potest appellari, si non potest appellari ab eo, in cuius locum est subrogatus, *vt in alijs terminis retuli ex Anguiss. infra q. 17. limit. 14. nu.* ... & quod delegatus Papæ gerat personam ipsius Papæ dixi *q. præced. num. 64.* hincq; in Ciuitate Lucæ vidi appellationem non dari in caussis delegatis ab Excellentiss. Consilio generali, quod propterea vbi vult posse appellari, id exprimit in delegatione.

His non obstantibus, non recedas a præfata doctrina, quia omnes sine controuersia admittunt, a delegato Principis appellari ad ipsum Principem, *vt dixi infra num. 14.*

Non obstat, quod dicitur de stylo Lucensi; quia resp. id seruari ex stylo illius Excellentissimi Cons.

12 Limita hæc omnia, quę dixi de ordine appellandi a iudicibus ordinarijs, & a delegatis, vt hodie seruentur, *teste Bar. in l. 32. pręcipimus*, quem ibidem citat, & sequitur Paul. de Castr. C. *de appell.* vbi ait, materiam dictæ l. in qua agitur de relato ordine appellandi, esse fastidiosam, quia (inquit) non est in vsu, quod testatur idem Bar. *in l. 1. §. si quis in appellatione. n. 9. ff. de appell.* vbi ait, esse limitatam secundum diuersas constitutiones curiarum, & Greg. Tholos. *tract. de appell. lib. 3. cap. 14. sub nu. 2.* vbi ait, quod hæc antiqua, hodie non obtinent, & quod tunc etiam quando obtinebant, erant consideranda iuxta mãdata, quæ dabantur potestatibus, a quorum inquit, mandatorum terminis non licebat missis in Prouinciam discedere.

13 Ratio huius limitationis, & inobseruantiæ, (loquendo de appellationibus in caussis prophanis) est, quia Imperator magnificus, & gloriosus, sicut aquila distribuens prædam suam, & non curans in omnibus epulis os apponere, *Restaur. Gastal. de imper. q. 95. n. 2. to. 16. fol. 70.* iurisdictionem pluribus communicat, quibus cognitionem primarum, quam secundarum caussarum cum mero, & mixto imperio, & sub varijs, & diuersis inuestituris in perpetuum concessit adeo, quod, alterato, & mutato dominio, quo dominabatur Princeps tempore illius legis, *pręcipimus*, mutatus etiam est ille ordo appellandi.

ARTICVLVS II.

AD secundam articulum: *Qualis ordo seruetur hodie in appellationibus a sententijs delegatorum.*

14 Concludo quod a delegato vnius caussæ appellatur ad delegantem siue is sit delegatus a Principe, siue ab alio ordinario inferiore, *Spec. tit. de appell. §. nunc tractemus, vers. si vero a delegato num. 5. lib. 2. fol. 188.* & quod a delegato appellatur ad leleganter, & non ad superiorem, refert ex pluribus Frecc. *tractat. de subfeud. l. 2. auct. 13. n. 4. 346.* & quod appelletur ad ordinarium delegantem, scribit Pap. *in pract. inform. appellat. a sent. diffin. in gloss. coram vobis, sub num. 10. versicul. inde quæritur fol. 405.* & sic possumus intelligere Gloss. *in l. 32. præcipimus, in verbo iudicandas, C. de appell. Guid. de Suz. tract. de ord. iudic. tit. ad quem appellatur. sub num. 118. tom. 3. par. 1. fol. 38. Guid. Pap. tract. de de appell. q. 32. to. 5. fol. 58. Fed. Schen. tract. de appell. numer. 8. tom. 5. fol. 55. Gail in pract. obseru. lib. 1. obseru. 121. num. 2.* & communiter* omnes in diuersis locis, dum simpliciter scribunt, a delegato appellari ad delegãtem; quicquid in contrarium scribat Gloss. *in c. 28. anteriorum, in verbo competens. 2. quęst. 6.* dicens, appellari ad alium, quam ad delegantem; procedit enim ista Gloss. secundum ius antiquum de quo dixi *supra sub nu. 10. vers. a delegato.*

15 † Et quod a delegato Principis appelletur ad Principem, non obstante, quod ipse delegatus fungatur authoritate Principis, scribit Breder. *tractat. de appell. p. 1. tit 15. col. 138. litera A. vers. a delegato, & vers. si vero,* & scripsi in fortioribus terminis *infra q. 16. limit. 1. n. 154.*

16 Extende I. vt à delegato Papæ in tantum sit appellandum ad Papam, vt sententia fuerit lata à delegato in partibus, vbi adsit Legatus de latere, qui ibi gerit vices Papę, tamen non potest ad eum appellari, sed debet appellari ad ipsum Papam, *Marches. tract. de commiss. par. 1. de commiss. super diuers. cap. 28. nu. 67. ibi. propterea, fol. 305. in secunda impressione.*

Subextende hanc extensionem, vt neque possit appellari ad Auditorem Camerę, quia & si Auditor Cameræ sit ordinarius omnium appellationum interpositarum à sententijs, extra Curiam latis à quibusuis iudicibus, tam ordinarijs, quam delegatis, vt in eius facultatibus, concessis à Greg. XIV. anno 1590. pridie idus Decembris *nu. 9. vers. & quascunq;* tamen illæ facultates non procedunt in delegatis ipsius Papæ, sed procedunt in delegatis inferiorum; quia esset absurdum, quod extra Curiam æque comprehenderent etiam delegatos Papæ, & in Curia æque excluderent etiam delegatos inferiorum.

Verum Auditor Cameræ aliter forsan de facto seruaret, & posset moueri, ex eo, quod sicut facultates, excludendo delegatos in Curia ex obseruata praxi intelliguntur excludere delegatos Papæ, ita etiam, includendo delegatos extra Curiam, intelliguntur includere delegatos Papę; alias nos variaremus terminos, quos facultates non mutarunt: laudarem ideo, quo facultas ista nominatim Auditori Cameræ concederetur.

17 Extende II. vt ad ipsum ordinarium delegantem appellatur, siue esset delegatus ad totam caussam, siue ad certam partem, *Papien. in d. gloss. coram vobis, sub numer. 10. fol. 405.*

Extende III. vt licet non fuerit delegatus sponte à delegante, sed iussu superioris, tamen non ad superiorem, sed ad delegantem appellatur, *l. vlt. dato iudice, ff. quis & a quo appell. Ang. Aret. in l. 1. §. si quis in appellatione, nu. 4. vers. item nota. ff. de appellat. & relat.*

Extende IV. vt si Princeps mandet alicui, qui non habet iurisdictionem contentiosam *(vt sunt Antiani)* quod committat certam caussam, & ille committat, ab illo cõmissario, seu delegato appellandum erit ad eum, qui ex iussu Principis delegauit, sicque isto casu ille etiam habebit iurisdictionem contentiosam, quam non habebat, *Paul. de Castr. in l. 1. §. si quis in appellatione, nu. 4. & Ang. Aret. n. 6. vers. item nota secundum, & n. 8. vers. in ea gloss. ibi. ff. de appell. & relat.*

18 Infero I. ex eadem conclusione, quod à delegato ordinarij appellatur ad ordinarium, *testibus Speculat. vbi supra. & Papien. in pract. in form. appellat. a sent. diff. in gloss. 1. sub n. 10. fol. 405.*

19 Restringe istam illationem, vt non procedat, quando ordinarius delegauit, eo quia ipse erat suspectus; quia tunc à delegato appellatur ad superiorem ordinarij, *vt dixi q. pręced. n. 42.* similiter si delegatus subdelegat eo, quia ipse delegatus est suspectus, à subdelegato non potest appellari ad delegatum subdelegantem, vide *infra n. 48. vers. limita 1.*

20 Infero II. quod à sententia lata ab Auditore Rotæ appellatur ad Papam, qui caussam appellationis delegabit Alteri Auditori Rotæ, vt recensent Mandos. *tract. de commiss. commiss. 17. appellationis in prima instantia, in verbo, alicui alteri fol. mihi 103.* quem refert, & sequitur Rugineil. *tract. de appellat. §. 2. cap. 2. n. 34. vers. a sententia Rotę Romę*, & quod appelletur ad Auditoribus Rotæ Romanæ, refert *eod. c. 2. n. 56. vers. idem erit*, nam Auditores

Rotæ

Rotæ sunt delegati Papę in definiendo,& pronuntiando, *vt dixi lib.1.c.26.n.3.* & caussa semel effecta Rotalis, remanet in omni instantia Rotalis.

Nec fit iniuria Rotæ, quod ab eius sententijs appelletur,quia,vt respondet Mandos. *vbi supra in 3.ratione*,satis est,quod eadem Rota iudicet.

Minus fit præiudicium appellanti,quia quilibet Auditor Rotæ habet quatuor responsales, ideoque licet iudicet eadem Rota,tamen non ijdem Auditores;vnde seruatur decus tanti tribunalis,quia appellatur ad idem tribunal. sicque intelligas, Rotam non habere tribunal supra se,& consulitur appellanti,vt non idem Auditor iudicet, neque de eorundem voto.

21 Infero III. quod ad arbitris,electis ad cognoscendum de caussa suspicionis appellatur ad Papam, quia censentur eius delegati, *vt dixi q.præced.n.109.limit.16.*

22 Infero IV. quod à delegato ad vniuersitatem caussarum,qualis est Inquisitor hæreticæ prauitatis, appellatur ad Papam delegantem,eiusq;Congregationē Sancti officij, & non ad Inquisitoris Prælatum, *Zanch.tract.de hæret.c.29.num.3. tomo 11.p.2.fol.261.* quem refert, & sequitur Pegn.ad Eymer.*direct.par.3.comm.31.vers.verum propter,fol.492.*

23 Subinfero ex hac illatione, quod à Collectore Papæ, imponente subsidium,appellabitur ad Papam, tanquam à Papæ delegato, *Remig.de Gonn de charit.subsid.q.52.nu.6.tom.15.p.2.fol.180.*

24 Infero V.quod à delegato Episcopi appellatur ad Episcopum,*Gl.in c.2.in ver.officiali,de consuet.in 6.Spec.tit.de appell.§.nunc tractemus,nu.6.vers.sed secundum, lib.2. fol.188.Rot.decis.3.alias 350.licet officialis,de offic.vicar.in nouis.Guid.Pap.tract.de appell.q.33.sub n.31.to.5.fol.58.* Vel appellatur ad eius Vicarium generalem, *Franch.in c.66. dilecti,n.33.vers.2.quæritur,de appell. & in c.3.Roman.sub n.5.vers.in glos.in ver.ad se ipsos,eod.tit.in 6.Bertach.tract. de episc.lib.4.p.7.q.26.sub n.36.tom.13.p.2.fol.358.Maran. in suo spec.cap.p.6.in verbo, & quandoque appellatur,num.385.fol.513.* & ita tenerem,reiecta distinctione Abbatis: quam sequitur Card.Alex. *d.c.dilecti,sub n.15.*nam omnis Vicarius potest cognoscere de appellatione, specialiter,& nominatim interposita ad eum, cuius est Vicarius, *Franch. d.c.dilecti,num.34.* Et similiter à delegato Vicarij potest appellari ad Episcopum, *Franch.in d. c.dilecti, q.4.nu.38.*

25 Extende I. istam illationem,vt procedat etiam si caussam delegasset Vicario generali, *Abb.in c.66.dilecti,il 3. n.18.de appell.*

Confirmatur ex his,quæ scripsi *infra num.81.restrict.6.* vbi dixi, quod appellatur ad Episcopum in his, quæ non comprehenduntur in commissione generali.

26 Extende II. vt procedat etiamsi appelletur à Vicario foraneo,seu non generali, quia ab eo appellatur ad Episcopum,Rot.*d.decis.3. num.8 de offic.vicarij in nou.Rot.et ibid.Gemin. sub num.4.vers.oppono secundo, de appell.in 6. Abb.in c.19.relatum,nu.8.vers.hinc est,de off.& potest.iud. deleg.Bertach.tract.de episc.lib.4.p.7.q.26.num.36.tom.13. p.2.fol.358.Curt.Iun.tract.de feud. p.7. & vlt.q.12. nu.32. in fine tomo 10.p.2.fol.92.Maran.in d.verbo,& quandoque appellatur, num.381. fol.513.latè Rota diuers. decis.1131. p.3.lib.3.* quæ est duplicata apud Mohed. *decis.5.alias 133. caussa matrimonialis, sub num.1.& seqq.de appell.fol.154.* quem refert,& sequitur Marches. *tract.de commiss.part.2. commiss. appell.c.6.sub num.19.fol.107.& p.1. de commiss. appell.extra Rom cur. c.6.numero 67.in fine.fol.76.* dicens, posse appellari ad electionem appellantis ad Episcopum vel ad Archiepiscopum: Ratio est,quia iste Vicarius reputatur pro delegato, & in Vicaria delegata potest etiam de iure canonico à Vicario appellari ad ordinarium, *Bal.in l.19 à proconsulibus, n.1.in fine,C.de appellat.* & quod à Vicario,qui non sit ordinarius, sed delegatus, appelletur ad eum,qui illum constituit Vicarium, scribit Bar.quem citaui *infra sub n.103.vers.confirmatur secundo*, nam si reputaretur pro ordinario, non posset appellari ad Episcopum,*iuxta ea,quæ scripsi infra nu.53.* mirum tamen est,quod reputetur pro delegato, cum ei vniuersitas caussarum certi loci,& hominum sit commissa, *Anch. in clem.2.& si principalis,n.7.vers.secundo principaliter quæro, de rescript.*

27 Restringe I.eandem quintam illationem,quando Episcopus delegasset,eo quod ipse erat suspectus, quia tunc non ad ipsum Episcopum, sed ad superiorem Episcopi appellatur,*vt dixi q.præced.n.42.& hic sup.n.19.*

28 Restringe II. vt non procedat quando Episcopus delegat caussam in fraudem, vt caussa appellationis reuertatur ad se; nam non debet ex fraude reportare commodum, *Specul.titul.de appellat. §.nunc tractemus, vers sed secundum, num.6.* immo Episcopus posset isto casu excommunicari per superiorem, *Abb.in c.66.dilecti, il 3. sub num.18.& Franch.qu.3.sub num.37.de appell.* dicens, quod fraus probatur per coniecturas,& Gemin. *in cap.3. Romana,sub n.4. vers.oppono tertio,& Franch. sub num.5. vers.quid autem si Episcopus, de appellat.in 6.* qui tenent, quod sententia excommunicationis, lata à Metropolitano per modum constitutionis in genere contra committentes huiusmodi,fraudes,sit valida; quod idem refert, & sequitur Bertach.*tract.de episc.lib.4.p.7.q.26.sub num.36. tomo 13. p.2.fol.358.* dicens, quod sufficit, si constet per coniecturas.

Ratio huius restrictionis est,quia alias Episcopus posset de facili vsurpare iurisdictionem Metropolitani in cognitione caussarum appellationum; nam posset caussam sæpius delegare, vel posset in prima instantia sententiari à Vicario foraneo,in secunda à delegato, & in tertia ab Episcopo, sicque referre in suo tribunali tres sententias.

29 Confirmatur hæc restrictio, quia licet à delegato appelletur ad delegātem, & non ad superiorem,& sic à sententia delegata à Barone appelletur ad ipsum Baronem delegantem, secundum ea quæ adducit Frecc. *tract. de subfeud.lib.2.auct.13.num.3.& 4.fol.346.* Tamen, quia in Regno cautum est, ne Barones se intromittant in caussis appellationum,quæ spectant ad Curiam Regis, & Magister iusticiarius est ordinarius iudex omnium appellationum caussarum Regni, dubitandum est, an posset appellari ad Baronem delegantem, *Frecc. d. auct.13. numero 5.* nam posset de facili fieri fraus per Baronem, vt vsurparet sibi per indirectum caussas appellationum, committendo,& delegando caussas particulares ad hoc, vt ad eum esset appellandum, *Frecc. d. auct. 13. sub numero 6. vers. secundo, fol. 346.* & ideò non ad Baronem, sed ad magnam Curia Vicariæ esse appellandum concludit *ibid. numero 8.*& ego retuli, & sequutus sum *infra numero 50. limit.3.*

30 Amplia I. nunc conclusionem,positam *supra nu.14.* vt procedat etiam in subdelegato delegati ad vniuersitatem caussarum, quia ab illo subdelegato appellatur ad legatum vniuersitatis caussarum,qui subdelegauit, secundum ea quibus magis adhærere videtur Specul. *tit de appell.§. nunc tractemus,n.3.vers.& hoc in ordinarijs,& n.10.vers. porrò si appellatur,lib.2.fol.188.*reprobata contraria opinione,quam mox adducam.

Contra istam ampliationem tenent Gloss. 1. *in l.1.§. ab eo,ff.quis & a quo appelletur, Maran.in suo Spec.par.4. distin.5.sub n.28. vers.4.differunt,fol.102. & Abb.in c.66. dilecti,il 3.sub n.10.vers.tertius casus,de appell.*qui dicunt, à subdelegato appellari ad primum delegantem, sicque, non ad delegatum vniuersitatis caussarum, quia delegatus ad vniuersitatem caussarum licet censeatur quasi

ordinarius in eo, quod poteſt ſubdelegare vnā cauſſam; tamen in appellatione, interponenda à ſubdelegati ſententia, non cenſetur quaſi ordinarius: vnde, ſi delegauit cauſſam in totum, appellatur non ad ipſum, ſed ad illius ſuperiorem, & ſic, omiſſo medio, ad primum delegantem, prout idem dicimus in delegato ad vnam cauſſam, qui illam in totum ſubdelegauit, quia à ſubdelegato non appellatur ad delegatum, ſed ad primum delegantem, *Abb. vbi ſupra*, quem refert, & ſequitur Franch. *in eod. cap. 66. dilect. num. 31. verſ. quid autem.* Quare ſecundum Abb. & Franch. quantum ad appellationem nulla eſt differentia in ſubdelegatum deleganti ad vniuerſitatem cauſſarum, vel ſubdelegatum alterius delegati ſpecialiter ad vnam cauſſam: vnde ſicut in delegato vnius cauſſæ conſideratur ſolum, an integram cauſſam ſubdeleget, vel an ſibi aliquid reſeruet: ita etiam conſiderandum eſt in delegato ad vniuerſitatem cauſſarum.

31 Amplia II. vt procedat etiam in ſubdelegato Papæ, ſeu Principis, quia ab eo appellatur ad delegatum ſubdelegantem, *cap. 7. ſi delegatus, in fine, & ibi. Io. And. de off. & pot. iudic. deleg. in 6. Spec. tit. de appell. §. nunc tractemus. n. 7. verſ. cæterum, li. 2. fol. 188. Guid. de Suz. tract. de ord. iudic. tit. ad quem appell. ſub n. 118. tom. 3. par. 1. fol. 38. Bar. in l. 1. §. ab eo, nu. 2. verſ. item oppono, ibi. aut appell. ff. quis & à quo appell. Fed. Schen. tract. de appellat. n. 8. tom. 5. fol. 55. et Rebuff. tract. de appellat. in præfat. ſub n. 33. tom. 3. fol. 478.*

Ratio eſt, quia ipſe delegatus Papæ repræſentat Papā, merito non eſt appellandum ad Papam, ſed ad ipſum delegatum, *cap. 27. ſuper quæſt. §. porro, de off & poteſt. iud. deleg. & notant Abb. in cap. 66. dilecti, il 3. n. 11. de appell. & Leonard. in addit. ad pract. Pap. in forma appell. à ſententia diffinitiua, in gloſſ. & ad quemcunque, in verbo appel. fol. 416. & adde omnino, quæ ſcripſi q. præced. n. 63. & 64. ſub lim. 1. verſ. ratio. & infra, num. 45.*

32 Declara, iſtam ſecundam ampliationem procedere, quando delegatus, qui ſubdelegauit, reſeruauit ſibi aliquid cauſſæ ſubdelegatæ, vt, ſublimitando latius dixi *quæſt. præced. n. 63.*

Secus ſi nihil reſeruauit, quia tunc appellatur ad Papam, omiſſo delegato, vt proſequor *in ſequ. limitat. 2. num. 34.*

Extende hanc declarationem, vt ſit vera tam de iure canonico, quam de iure ciuili, reprobata differentia, quā ponit Bar. quia communiter non tenetur, teſte Maran. *in ſuo ſpec. par. 4. diſtinct. 5. ſub n. 28. verſ. quarto differunt, fol. 102.* qui tamen non verè loquitur, dum etiam reijcit differentiam inter appellationem à ſubdelegato Principis, & appellationem à ſubdelegato alterius ordinarij inferioris: nam remanet differentia, vt patet ex his, quæ retuli, & ſequutus ſum *infra n. 44. verſ. contra, & num. 45.* vbi videas.

33 Limita I. eandem ſecundam ampliationem, vt non procedat in Francia, quia ibi à ſubdelegato Regis appellatur ad Regem, vel ad ſupremam Curiam, Rebuff. *tract. de appell. in princ. n. 33. tom. 3. fol. 478.*

34 Limita II. quando delegatus, ſubdelegando, nihil ſibi reſeruauit, quia tunc appellatur ad Papam delegantem, *cap. 27. ſuper quæſtionum. §. porro, & ibi Felyn. in princip. n. 12 de off. & poteſt. iud. delegat. Fed. Schen. tract. de appellat. ſub num. 8. tom. 5. fol. 55. & Caſ. Barzius in Bonqnien. deciſ. 155. præſuppoſita, ſub num. 2* & quod ſi ſit à delegato ſubdelegata tota cauſſa, & appelletur ab iſto ſubdelegato, debeat appellari ad ordinarium, & non ad delegatum, qui ſubdelegauit, ſcribit Papien. *in practic. in form. appell. à ſent. diffin. in gloſſ. coram vobis, num. 10. verſ. inde quæritur, fol. 405.* & eſſe appellandum ad primum delegantem, omiſſo medio, quando delegatus ſubdelegauit totam cauſſam, teſtatur, & ſequitur communem * eſſe concluſionem Maran. *in ſuo ſpec. par. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, ſub n. 386. fol. 513.* & quod Decretiſtæ ita teneant, vt non poſſit appellari ad eum, qui ſubdelegauit, & hoc procedat in eorum foro, ſcribit Bar. *in l. 1. §. ab eo, ſub num. 1. ibi. decretiſtæ tamen. ff. quis & à quo appellat.*

Contra iſtam limitationem, & etiam contra ſecundam ampliationem, poſitam ſupra, facit concluſio, quam colligit Papien. *in pract. in for. appel. à ſent. diffin. in gloſſ. coram vobis, ſub n. 10. ibi ſicq; patet ex prædictis, fol. 405. in fi.* Colligit ergo ipſe, quod à ſententia diffinitiua, lata à ſubdelegato ſuper tota cauſſa appellatur ad ordinarium, id eſt, ad primum delegantem; ſed ad interlocutoria appellatur ad delegatum ſubdelegantem: quæ concluſio, ſi vera eſt, euaneſcit conſideratio ſupra ſcripta, an delegauerit totam cauſſam, ſeu aliquid ſibi reſeruauerit.

Ratio huius concluſionis in prima parte eſt, quia, lata ſententia diffinitiua ſuper tota cauſſa, nihil potuit ſubdelegans ſibi reſeruare, & iam functus, eſt officio ſuo; alias poſſet via ordinarius habere plures appellationes in fraudem ſuperioris: nam ſemel appellaretur ad ſubdelegantem, & à ſubdelegante appellaretur ad ordinarium delegantem.

Ratio etiam in ſecunda parte poteſt eſſe, quia, non prolata ſententia diffinitiua, videtur de ſui natura remanere iuriſdictio apud ſubdelegantem, ſi contingat appellari.

Non recedas ab ampliatione, & limitatione, quia & rationes, contra eas adductæ, videantur vrgere, tamen ampliatio, & limitatio communiter * tenentur.

35 Exemplifica I. extendendo iſtam ſecundam limitationem totius cauſſæ ſubdelegatæ, appellationiſque propterea interponendæ ad Papam, vt procedat etiam quando delegatus, ſubdelegando, committeret alteri vices ſuas quouſque non reuocauerit eas, quia iſto caſu, ſi eas non reuocauerit, ſententia, quam ſubdelegatus proferet, erit valida, & ab ea appellabitur ad Papam indiſtinctè: imò appellaretur ad Papam, etiamſi appellari contingeret antequam ſubdelegatus diffinitiuam proferret ſententiam, ſecundum vltimam opinionem, quam refert, & ideò cenſetur approbare Spec. *tit. de appell. §. nunc tractemus, ſub numero 9. verſ. ſed quid ſi delegatus, liber. 2. fol. 188.* Cenſetur enim Doctor tenere eam opinionem, quam refert vltimo loco etiamſi dicat, quod aliqui eam tenent, *Affl. in conſtit. Regn. rubr. 37. ſtatuimus, quæſt. 6. numero 26. in fine liber. 1.* Quare in caſu huius exemplificationis erit, ac ſi delegatus nihil ſibi reſeruaſſet.

Contra iſtam exemplificationem probat apertè textus *in cap. 7. ſi delegatus in fine, de offic. & pot. iud. deleg. in 6.* quod notat Io. And. *in addit. ad Spec. §. nunc tractemus, n. 9. in fine, in verbo, ſubdelegatum eius, lib. 2. fol. 188.* & tenet in effectu Gloſſ. vlt. *in d. cap. ſi delegatus*, potuit enim delegatus ſubdelegando reſeruare ſibi executionem, & virtute huius reſeruationis debet ad eum appellari à ſubdelegato, *Abb. in cap. 27. ſuper quæſtionum, §. porrò, n. 3. de offic. & pot. iud. deleg.* ſicque reprobatur in primis opinio Tan. qui dicebat, delegatum poſſe ſibi reſeruare ſolam executionem ſententiæ; reprobatur etiam opinio Ber. & Innoc. qui dixerunt, quod licet delegatus poſſit reſeruare executionem, ſi tamen appelletur à ſententia, non appellabitur ad eum, ſed ad primum delegantem, prout has reprobationes conſiderauit Gl. vlt. *in d. cap. ſi delegatus*, maximè autem procedit hæc opinio contra exemplificationem, quando à ſubdelegato appellaretur ante ſententiam, quia tunc poſſet eo certius appellari ad delegatum, quia ad huc poterat cauſſam ad ſe reuocare, *vt ſcribit Spec. d. §. nunc. tractemus, n. 9.* ſicque iſta exemplificatio vndique corruit, & non eſt bona, quia dicitur ſibi reſeruaſſe, & ideò ad eum appellabitur.

36 Exem-

36 Exemplifica II. extendendo vt procedat etiam, quando sunt dati duo delegati, quorum vnus subdelegat totaliter vices suas: alter verò committit solum aliquid; quia isto casu attenditur subdelegatio illius, qui totaliter subdelegauit, ideoque debet appellari ad Papam, & non ad parem, quasi sit facta subdelegatio totius caussæ sine aliqua reseruatione, *Specul. titul. de appellat. §. nunc tractemus, numero 11. versicul. sed pone, libro 2. folio* 188. qualitercunque enim permisceas delegatam, & subdelegatam in totum cum subdelegata in partem, semper appellatur ad Papam, *vt scribit Io. Andr. in addition. ad Specul. d. numero 11. in verbo ibi. not. quia debet inspici maior iurisdictio*.

37 Extende istam exemplificationem, vt procedat etiam in casu, quo vnus ex duobus Papæ delegatis alterum simpliciter subdelegauerit, & ab illo subdelegato, qui solus remansit iudex, contingat appellari, quia non ad subdelegantem, sed ad Papam debet appellatio interponi, quia ille, qui habet iurisdictionem delegatam, & subdelegatam, consideratur perinde, ac si esset in totum delegatus respectu appellationis, interponendæ ad delegantem primum, qui fuit Papa, & ratio est in promptu, cur illud compositum assumat in totum naturam alterius speciei, hoc est delegati, quia sic assumendo, minus iuri communi derogatur; nam si appellaretur ad subdelegantem resultaret absurdum, quia subdelegans cognosceret de facto sui collegæ, cum tamen par in parem non habeat imperium, *teste Abb. quem refert, & sequitur Contar. in l. vnica, limitat. 2. in princ. sub numer. 28. & 29. Cod. si de mom. poss.* notans ibidem *num. 25 & 27.* quod mixtum assumit naturam illius simplicis, quod est fauorabile, & *d. numer. 28.* quod in casibus mixtis attendi debeat, quod est conforme iuri communi, & non id, quod tendit contra ius commune, cum fauor odio præferri debeat.

38 Restringe istam extensionem, vt non sit vera, si vnus delegatus committat alteri condelegato vices suas, reseruando sibi aliquid, quia appellabitur ad ipsum condelegantem; Et ratio est, quia licet non appelletur de pari ad parem, & ideò videatur appellandum esse ad Papam, tamen non est ita, quia condelegatus, recipiendo condelegationem, efficitur minor, & hoc est verum, si adsit clausula (*quod si non ambos*) sed si non adsit hæc clausula, appellabitur ad Papam, *Spec. d. §. nunc tractemus num. 12. vers. sed in illa q. lib. 2. fol.* 188. & quod appelletur ad subdelegantem, & non ad Principem delegantem, quando subdelegans non subdelegauit in totum, refert, & sequitur Cæsar Barzius *in Bononien. decis. 155. præsupposita, sub num. 2.*

39 Contra istam restrictionem tenent Gloss. *in c. 3. si duo, in verbo, duobus alijs, de offic. & potest. iudic. deleg. in 6. Io. Andr. in addit. ad Spec. vbi supra, in verbo, minorem*, dicens, quod opinio Speculatoris esset vera, si condelegatus procederet ex sola condelegatione, sed quia delegatio est permixta, absit, inquit, vt appelletur ad collegam, *Franch. in c. 66. dilecti, nu. 28. vers. quarto intellige, de appell. Felyn. in c. 27. super quæstionum, §. porro, num. 15. in fine fall. vlt. de offic. & potest. iud. deleg.*

Confirmatur hæc opinio contra restrictionem, quia si sint delegati tres iudices, quorum duo ex eis duobus alijs non in totum subdelegent vices suas, ipsique subdelegati procedant cum tertio delegato, & appelletur ab ipsis delegato, & subdelegatis, non appellabitur ad condelegatos, sed ad primum delegantem, vt puta ad Papam, *d. c. 3. si duo ex tribus, de offic. & pot. iud. deleg. in 6.* & ita in effectu inclinarunt omnes Domini de Rota *in decis. 16. alias 387. si tres, num. 1. in fine, de offic. & potest. iud. delegati, in nouiss.* in casu quo vnus ex tribus delegatis, *cum clausula, quod si non omnes &c.* alijs duobus collegis suis commiserat vices suas non in totum cum clausula, *donec, &c.* & hoc est expeditum per dictum *c. si duo, vt dicit Io. And. in addit. ad Spec. tit. de appell. §. nunc tractemus, sub num. 11. vers. quid si sint tres, in fine in verbo, §. si vero, lib. 2. fol.* 188. & ita firmissimè teneas, quicquid sentiat Spec. *d. num. 11. in fine*, dum vltimo loco scribit, quod aliqui tenent, esse appellandum ad tertium delegatum, si in literis sit clausula illa, *quod si non omnes &c.*

40 Exemplifica III. extendendo, vt procedat etiam, quando delegatus in subdelegatione reseruat sibi aliquos actus puta litis contestationem, vel receptionem testium, hosque actus expedit, & deinde pars, quandocunque appellat à subdelegato, quia isto casu delegatus, qui subdelegauit, nihil habet iurisdictionis reseruatæ tempore appellationis, & consequenter debet appellari ad Papam, vt scribit Io. Andr. *in c. 7. si delegatus, sub num. 1. ibi. quicquid. de offic. & potest. iudic. deleg. in 6.* quem refert, & sequitur Felyn. *in 27. super quæstionum, §. porro, fall. 4. sub num. 13. eod. tit. extra.*

41 Exemplifica IV. quando delegatus reseruasset sibi solum consilium, quia hæc reseruatio non facit, quominus subdelegauerit totam, *Felyn. d. §. porro, fall. 5. sub nu. 13.*

42 Amplia III. vt non procedat, quando pars appellauit à subdelegato ad sedem Apostolicam, & subdelegatus detulit appellationi, quia tunc per illam delationem deuoluta est iurisdictio ad superiorem, & nulla remansit in delegato, quamuis delegatus subdelegauerit vices suas, donec duxisset assumere, aut reuocare, & quamuis appellatus à delatione appellationis appellauerit ad delegatum, qui processerit in caussa, *Mohed. decis. vlt. 10. alias 321. in caussa Bracharen. de appell. fol. 158.*

43 Limita III. eandem conclusionem positam *supra n. 14.* seu potius subamplia primam ampliationem, positam *supra num. 30.* vt procedat in quocunque subdelegato, siue sit subdelegatus Papæ, seu Principis; siue sit delegatus alterius inferioris, quia semper à subdelegato appellabitur ad delegatum subdelegantem, secundum prima motiua, quæ facit Specul. *titul. de appellat. §. nunc tractemus, num. 10. vers. porro si appelletur, libro 2. fol.* 188. & ita, nulla constituta differentia, an sit subdelegatus Principis, vel alterius inferioris; sed solum an delegatus subdelegauerit totam caussam, vel aliquid sibi reseruauerit, scribunt Papien. *in pract. in form. appellat. à sent. diffinit. in gloss. 1. sub num. 10. fol. 405.* dum loquitur de subdelegato iudicis ordinarij, & *Maran. in suo spec. p. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoq; appellatur sub n. 386. vers. tertia principalis regula, folio 513. & apertè in 4. p. distinct. 5. sub n. 28. versic. quarto differunt, fol. 102.*

44 Contra istam ampliationem tenet apertè Bar. *in l. 1. §. ab eo, sub num. 2, vers. item oppono, ff. quis & à quo appellat.* dicens distinguendo, quod, si appellatur à subdelegato delegati ordinarij, appellatur ad ipsum ordinarium, omisso subdelegante medio; quod (licet obscurè) sentire videtur etiam Guid. de Suz. *tract. de ord. iud. tit. ad quem appellatur, sub num. 18. in fine, fol. 38.* dicens, quod, si sit delegatus ab ordinario, appellatur ad ordinarium, & non ad delegatum.

45 Retenta ampliatione in subdelegato non totius caussæ.

Explica eam, vt aliter procedat in subdelegato Papæ, & aliter in subdelegato inferiorum, quia à subdelegato Papæ appellatur ad delegatum, quia, cum is gerat personam Papæ, idem est appellare ad ipsum, vel ad Papam, per ea quæ scribit Abb. quem retuli, & sequutus sum *qu. præced. n. 64. et 69. in 2. allegatione, & dixi supra sub n. 31. versic. ratio.* Secus est in subdelegato inferiorum, quia ab eo potest, omisso delegato medio, appellari ad Papam, *vt retuli, & sequutus sum d. n. 69.*

46 Extende secundum membrum huius explicationis, vt

procedat etiam si esset delegatus, seu subdelegatus Legati Papæ, quia à sententia ipsius delegati, seu subdelegati posset adhuc appellari ad Papam, omisso Legato, seu eius delegato, qui sunt medij, *Felyn. & Abb. in locis, à me citatis d. q. præced. n. 69. restrict. 3.*

47 Declara extendendo easdem ampliationes, vt in tantum a subdelegato appelletur ad delegantem, vt si delegatus, qui subdelegauit, desinat esse delegatus, appelletur ad eum, qui erit postea in eius loco, *Gloss. in l. 32. præcipimus, in verbo iudicandas. C. de appell. & ibidem Salyc. nu. 4.*

48 Limita I. nunc principalem conclusionem, positam *supra n. 14.* vt non procedat quando delegatus subdelegauit eo, quod ipse erat suspectus, quia tunc a subdelegato non appellatur ad delegatum subdelegantem, sed ad alium superiorem, per ea quæ de ordinario delegante retuli, & sequutus sum *supra numero decimonono, & quæstio. præced. n. 42.*

49 Limita II. eandem conclusionem, in qua asserimus, à delegato Principis appellari ad ipsum Principem, vt non procedat, quando Princeps ordinasset aliquem iudicem appellationum, interpositarum, seu interponendarum ab eius delegatis, quia tunc nõ appellaretur ad ipsum Principem, sed ad illum iudicem, vt in prouincia Marchiæ, vbi a delegatis Papæ in ea prouincia non appellatur ad Papam, sed ad Rotam Maceratensem, secundum opinionem quam sæpe tenuit illa Rota, a me citata *infra sub nu. 99. vers. & licet eadem,* & similiter hic in Curia, vbi Auditor Cam. procederet in appellationibus a delegatis Papæ extra Curiam, *vt dixi supra sub n. 16. versus finem.*

50 Limita III. vt non procedat in Regno Neap. quia non solum a delegato Baronis, sed a delegato ipsius Regis appellatur ad magnam Cur. Vicariæ, quæ cognoscit de appellationibus omnium delegatorum, etiam si sint delegati a Rege, *Frec. trac. de subfeud. lib. 2. auct. 13. nu. 8. fol. 346.* quem retuli supra *n. 29.*

Contrarium in delegatis Regis scribit Carau. *super rit. 52. sub n. 20.*

51 Limita IV. vt non procedat, quando appellatur a sententia delegati in procedendo, vt Puta Princeps rescribit alicui ordinario, quod in tali caussa, quæ spectat ad ipsū, procedat iurisdictione extraordinaria, summarie, & de plano: sed declara cum hac distinctione: aut appellatur ab aliqua interlocutoria, & tunc appellatur ad Principē delegantem, quia in interlocutorijs est delegatus: aut appellatur a diffinitiua, & tunc appellabitur ad proximum superiorem ordinarij, quia in definiendo est ordinarius, *Paul. de Castr. in l. 57. qui procuratorem, versiculo per prædicta, numero octauo, & nono, ff. de procurat. & defensō.* dicens, quod hoc voluit Iacob. Butr. & quod sibi multum placet de iure. Et quod intelligatur delegatus quantum ad procedendum, sed remaneat ordinarius in sententiando, & ideo ab eo appelletur tanquam ab ordinario, refert & sequitur Cæl. Barz. *in Bononien. dec. 55. præsupposita, num. 3.*

Contra istam limitationem videntur sentire Io. Andr. & Bald. quos citat idem Paul. de Castr. dum sentiunt, quod iste sit delegatus propter alteratum modum procedendi.

Limita V. vt nõ procedat in appellationibus ad Auditorem Cameræ, quia a delegato, tam in Curia quam extra potest appellari ad Auditorem Cameræ, dummodo non sit delegatus Papæ, vide *supra numer. 16. vers. subextende.*

ARTICVLVS III.

AD Tertium articulum: *Ad quos appelletur a sententijs, latis a iudicibus ordinarijs ecclesiasticis.*

Respondeo, in iudicibus ecclesiasticis seruandum esse ordinem gradatim, quia vniuersitas ecclesiastica ex vario dignitatum gradu decoratur ad instar ecclesiæ triumphantis, in qua dicimus esse gradatim choros Angelorum, *cap. vlt. ad hoc distinct. 89.* & nisi sua cuique iurisdictio seruetur, ecclesiasticus ordo, & neruus ecclesiasticæ disciplinæ confunditur, *c. 39. peruenit, in fine, 11. quæst. 1.* & exornat Cardin. Alex. *in rubr. n. 20. de appellat.* & iste ordo gradatim appellandi a sententijs, latis a iudicibus ecclesiasticis, est iste:

52 Ab Archidiacono appellatur ad Episcopum, *capitulo tertio, Romana. §. ab archidiaconis, de appell. in 6. Spec. titulo de appellat. §. nunc tractemus, in princip. libr. 2. fol. 188.* seu ad Vicarium: & similiter ab Abbate, ab Archipresbytero, & quouis alio Prælato, subdito Episcopo, appellatur ad Episcopū, & non ad Archiepiscopum, quia est appellandum gradatim, non omisso medio, *Gemin. in dict. §. ab archidiaconis, n. 4.*

53 A Vicario nunquid appelletur ad Episcopum?

Resp. quod non, quia esset appellatio ad idem tribunal, seu saltem ad parem iudicem, *capit. 3. Romana. de appellat. in 6. & text. & Gloss. in cap. 2. in verbo, officiali, de consuet. in 6. Spec. titulo de appell. §. nunc tractemus, versicul. vt autem in hoc, n. 3. in fine, libro secundo, Archid. in c. 7. si delegatus, sub nu. 4. vers. sed ob. de offic. & potest. iud. deleg. in 6. & in c. 28. anteriorum, n. 2. 2. quæst. 6. Bertach. tract. de episc. libro 4. par. 7. quæst. 26. numer. 36. & 38. tom. 13. par. 2. fol. 358. & par. 5. quæst. 37. num. 67. fol. 350. Nicell. tract. de concor. glos. concor. 6. numer. 83. fall. 41. tom. 18. fol. 194. Guid. Pap. tract. de appell. quæst. 32. numero 31. fol. 58.* dicens, quod appellatur ad eum, ad quem appellaretur, si esset lata ab Episcopo, *Dec. in capitulo 66. dilecti, il 3. num. 20. & sequentibus de appellat. Put. decis. 503. die eodem, libro secundo, Maran in suo spec. par. 6. act. 2. princ. in verbo, et quandoque appellatur, num. 380. & 381. fol. 513. Marches. tract. de commiss. par. 2. commiss. appellat capitulo sexto, nu. 19. fol. 107.* & est omnium communis * conclusio: nam iste Vicarius tenetur pro ordinario, *vt scribit Spec. vbi supra, & Innoc. in capitulo Romana, in princip. de appellat. in 6. post titul. de appell. fol. 131.*

54 Confirmatur hæc communis conclusio, quia iurisdictio Vicarij est adeo connexa cum Episcopo, vt suspenso, & excommunicato Episcopo, censeatur suspensa iurisdictio Vicarij ipsius, *Franch. de cap. 66. dilecti, n. 34. ibi. hinc est quod omnis, de appell.* & quod excommunicato Episcopo, Vicarius non habeat exercitium iurisdictionis, scribit Anch. *in clem. & si principalis, sub n. 5. vers. quærit, de rescrip.* & faciunt quæ scripsi *supra n. 24. illat. 5.*

Contra istam communem conclusionem: quod enim Legistæ velint, quod a sententia Vicarij appelletur ad constituentē, seu ad suum Episcopum, testatur, licet ipse non sequatur, Card. Alex. *in rubr. sub n. 18. de appell.* hæcque contraria opinio comprobatur multis argumentis.

Primo, quia a delegato potest appellari ad delegantem, *vt dixi supra n. 14. & seqq.* & argumentando scribit etiam Bart. *in l. 32. præcipimus, not. & nu. 2. C. de appell.* & tamen delegantis, & delegati est idem tribunal.

55 Secundo, quia a sententia magni Camerarij in Regno Neap. datur reclamatio, seu supplicatio, ad idem tribunal tamē ex moderna regis tolerantia, *vt refert Frecc. tract. de subfeud. lib. 1. tit. de offic. mag. cam. nu. 15. & 16. fol. 41.* & hic in Vrbe a sententijs inappellabilibus, latis per locumtenentem in ciuilibus Illustrissimi Vicarij, datur recursus ad Vicesgerentem, & a sententijs inappellabilibus, latis per locumtenentem in ciuilibus Reuerendissimi Gubernatoris datur recursus ad Gubernatorem, qui solet alium deputare, *vt dixi infra n. 131. & 143. & late infra quæst. 19. rem. 3. n. 13.*

Tertio faciunt, quæ de officiali Baronis, de Vicario Principis, de Vicario Præfecti prætorio, & de Vicario

Papæ scripsi *infra num.106. & seqq. num.130.*

56 Quarto facit, quia si caussa sit a Papa delegata Episcopo, non potest eius Vicarius illam cognoscere, licet sit idem tribunal; & e contra, si sit delegata Vicario, non potest Episcopus in ea se intromittere, nec sententiare, *Anch.in clem.2.& si principalis, nu.5.de rescrip.Franch in c.66.dilecti,q.5.n.40.de appell.Bertach.tract.de episc.lib 4. p.5.q.32.n.59.& p.7.q.4.n.4.tom.13.p.2.fol.350. & 357. & Marches.tract.de commiss.p.2.de commiss.auoc.caus.c.4. n.108.fol.506.in secunda impressione.*

Intellige hoc argumentum, vt Episcopus tunc non cognoscat de caussa delegata Vicario, quando est illi delegata sub nomine proprio, & dignitatis, vel sub nomine proprio tantum; secus si sub nomine dignitatis tantum, quia tunc, mortuo, vel absente Vicario, posset Episcopus cognoscere, *Franch. & Bertach. in locis supra proxime citatis*, sed Vicarius nunquam cognoscit de caussa, delegata Episcopo absolute, *Bertach.d.p.5.q.32.n.59.*& ideo videmus passim, quod Cancellaria in rescriptis ad Episcopos addit, *Vel eius in spiritualibus generali Vicario, Marches.d.tract.de commiss.p.1.de commiss.ext.Rom.cur.c.6.n. 24.& 25. fol.71. in secunda impressione.*

Quinto, quia licet non possit appellari a sententia Potestatis, tamen potest appellari a sententia eius Vicarij, ideoque licet Episcopus esset priuilegiatus in hoc, vt ab eius sententia non posset appellari tamen possit appellari a sententia eius Vicarij, vt retuli, & sequutus sum *infra quæst.16.limit.1.num.70. versic.prima enim confirmatio.*

57 Sexto, quia Episcopus potest auocare ad se caussam, vel aliud negotium, agitatum coram suo Vicario, & facta auocatione non valet, quod postea fieret per Vicarium in illa caussa: potest enim Episcopus inhibere suo Vicario, ne in certa caussa, aut alio negotio se intromittat, *Franch. in c.56. vt nostrum, not.3. sub numer.3. de appell.Couarr.pract.qq.c.9.sub num.1.vers.prima hinc, et Maran. quem retuli, & sequutus sum supra lib.1.c.66.nu.21.in fine. n.14.* Quare Episcopus potest cognoscere de caussa inchoata a Vicario, sed non e contra, *Franch.in c.3.Romana, num.2. de appell.in 6.* Imo potest etiam ex toto reuocare Vicarium ad libitum, *Franch.in d.c.vt nostrum, not.3.sub n.3.*etiam si esset constitutus cum iuramento de non reuocando, *Bertach.tract.de episc.lib.4.p.7.q.12. nu. 14.tom.13.p.2.fol.357.*

Septimo, quia licet, recusato Episcopo vti suspecto, censeatur etiam suspectus Vicarius, tamen non e contra, recusato Vicario vti suspecto, non dicitur suspectus Episcopus, sicque quoad recusationem non censetur idem tribunal, *Franch.in c.66.dilecti,q.14.n.53.& 54.de appell.* & quod si est suspectus Episcopus possit allegari suspectus Vicarius, vide *infra n.68.*

Octauo, quia demum consistorium Episcopi, & Vicarij non videtur idem propter maiorem iurisdictionem, quam habet Episcopus in multis, *vt ostendunt Gemin. in c.3. Romana, num.7. vers.gloss.super, & Franch.nu.2.3.& 4.de appellat.in 6.& late Bertach.tract.de episc.in pluribus locis*, & quod Episcopus, committens suam iurisdictionem Vicario, censeatur semper maiorem apud se reseruasse, retuli, & sequutus sum *supra lib.1.c.66.sub n.5. vers. difficultas.*

58 Retenta communi conclusione, quod a Vicario non appelletur ad Episcopum.

Extende I. vt procedat etiam in extraiudicialibus, *Rot.decision.7.alias 371. quæ est vlt.si episcopus, sub n.2.ibi. audiui postea. de offic. vica.in nou.* quam refert & sequitur Nicell. *tract.de concor.gl.concor.6.fall.41.num.83. in fine, tom.18.fol.194.*

59 Extende II. vt neque a consuetudine possit induci, vt a Vicario appelletur ad Episcopum, *c.2.non putamus,& ibi Gloss.in verbo.officiali, de consuetud.in 6.Franch.in c.66. dilecti, il 3 vers.in ea gloss.n.32. Dec.vers.in ea gloss.n 20.& seqq.de appell.Bertach.tract.de episc.lib.4. p.7.q.26.nu.36. tom.13.p.2.fol.358. & Rol.a Vall. consil.75. in isto crimine hæresis, n.17.lib.3.*& optime faciunt quæ scripsi *supra q.2. n.9.& 10.* vbi videas.

60 Extende III. vt neque a gestis in capitulo, in quo Episcopus præsidet, vt Prælatus, appelletur ad ipsum Episcopum *c.11.a collatione, de appell.in 6.Abb.in c.66.dilecti, il 3.n.17.de appell.Card.Iacobat tract.de concil.lib.10. art.1. sub nu.8.tom.13. p.1.fol.351.* neque a Vicario, & officiali principali ad ipsum Capitulum, *Panuin.tract.de offic.& potest. c.sed.vac. q.10. 2.p. princ. num.14.tomo 13.part.2. fol.219.& Gamb.tract.de auct.leg. de lat.lib.9. num.55.fol. 219.eod.tom.*

Secus tamen esset, si Episcopus interuenisset in Capitulo, tanquam Canonicus, quia tunc appellaretur ab eodem ad eundem aliter consideratum, *d. c.a collatione, de appell.in 6.Abb.vbi supra, & Euer.in loco, de tanquam, nu. 9.vers.sexto facit, fol.696.* dicens, quod, si a collatione beneficij, per Episcopum, vt Canonicum, & Capitulum in mei præiudicium facta, volo appellare, debeo appellare ad Episcopum, & non ad Archiepiscopum, quia, ex quo Episcopus non interfuit collationi factæ, vt & tanquam Episcopus, sed vt & tanquam Canonicus, non appellatur ab eodem ad eundem, sed ab inferiore ad superiorem, & subinde refert, & sequitur, quòd si Episcopus habet vocem in Capitulo tanquam Canonicus, non debet habere primum locum in Capitulo, quia ibi non est vt Episcopus, sed vt Canonicus, & ideo Prælatus, vel senior Capituli debet habere primum locum; quod nos seruari videmus inter Canonicos sancti Petri, sancti Ioannis, & sanctæ Mariæ Maioris hic in Vrbe, & pro confirmatione huius secundi membri extensionis vide *infra sub num. 92. vers.confirmatur 2.& q.17.limit.2.nu.68.vers.restringe decimo quarto*, & facit etiam, quod scripsi *infra q.16. limit.5. nu.9.vers.sublimita primo.*

Pro corroboratione totius extensionis vide *infra sub n.120.vers. a capitulo.*

61 Extende IV. vt idem sit de iure ciuili in quolibet Vicario generali, quia ab eius sententia non potest appellari ad eum, cuius vices ipse Vicarius gerit: esset enim appellare ad idem, vel par tribunal, seu auditorium: sed debet appellari ad maiorem iudicem, *Bar.Dec. & Franch. quos citaui, & sequutus sum infra sub n.78.vers.contra*

Contra istam extensionem vide *infra d. nu.78. vers.restringe.*

Non recedas ab extensione, quam sequutus sum etiam *infra sub d.n.78. vers.contra.*

Extende V. seu potius declarat, vt, quod dixi in Vicario generali, procedat etiam in quolibet gerente vices generales Episcopi, seu alterius, quia isti dicuntur officiales Episcopi, & possunt vocari Vicarij, *Gemin.in c.3.Romana, n.1.not.de appell.in 6.*

62 Infero I. ex eadem communi conclusione, firmata *supra nu.53.*quod a Papa non potest appellari ad Deum, quia Dei & Papæ est idem consistorium, *vt scribunt Io. Andr. in c.3. quanto, numero quarto, de trans.episc. Card. Iacob. tract. de concil.libro 10. art.1.num.52.tomo 13.p.1. fol.353.& Card.Alban.tract.de potest. Pap.p.2. nu.81. fol. 76.* & sentiunt Ant.de Butr. & Abb. *eod.c.quanto, num.4. & 5.* dicens, quod factum a Papa, vti Vicario Iesu Christi, attribuitur factum a Deo, cuius locum Papa tenet in terris. Et quod Christus, & Papa habeant idem consistorium, scribit Marc. Laud. *tract. de princ. quæst.474.tomo 16.fol 211.*& quod a Papa non possit appellari ad Deum, firmat ex pluribus conclusiue Card. Iacob. *d.lib.10.art.4. per tot. fol.355.*

63 Infero II. quod non potest appellari a Papa ad Concilium,

cilium, per ea, quæ ſic firmando, adducit Iacobat. *d. lib. 10. art. 1. n. 35. & ſeqq. vſque ad n. 90. fol. 352. & ſeq.* firmando etiam, quod tenere contrarium eſſet hæreticum, quia eſſet conſtituere duo capita in eccleſia, prout admonet etiam Card. Alban. *d. par. 2. n. 82. & 83. fol. 76.* & quod aſſeuerans, appellare licere a Papa ad vniuerſale Cōcilium ſit hæreticus ex Bulla, in cœna domini, refert, & ſequitur Ruginell. *tract. de appell. §. 2. c. 2. ſub n. 10. verſ. regula*, & quod ij, qui appellant ad vniuerſale futurum Concilium, ſint excommunicati in d. Bulla cenæ domini, patet ex dicta Bulla, *n. 2. fol. mihi* 884. & ſunt puniendi tanquam hæretici, & rei læſæ maieſtatis, vt in Bulla 3. Pij. II. execrabilis, *fol.* 75. & in Bulla 10. Iulij II. ſuſcepti regiminis, *fol.* 160. & in bullario magno, *fol.* 156.

Nunquid a Concilio poſſit appellari ad Papam, vide *infra n. 100. verſ. à concilio*, vbi cumulaui neceſſaria.

64 Subinfero ex hac illatione, vt neque poſſit appellari a Papa ad Cardinales etiam ſede vacante *Manfred. tract. de card. deciſ. 391. tom. 13. par. 2. fol. 105. poſt Cardinalem Iacobat*, quem citat, ſed Card. *d. tract. de concil. lib. 10. art. 1. nu. 8. in 5. arg. tom. 13. par. 1. fol. 351.* non ſentit aliud, niſi quod non appelletur a Papa ad Conſiſtorum; ſed capit Conſiſtorium pro Concilio, & inepte argumentatur, quia, argumentando pro parte affirmatiua, adducit argumentum negatiuum: ſed tu pro hac ſubillationes habes etiam Gamb. *tract. deleg. de lat. libro nono, n. 55. & 56. fol. 219.* qui, reprobata ſententia Bartoli, tenet ſede vacāte non poſſe appellari ad Cardinales; & bene videtur probari ex his, quæ ſcribit Mart. Laud. *tract. de princip. quæſtio. 478. tom. 16. fol. 211.* dicens, quod Vicaria non tranſit ad Concilium, ſede vacante, & de cœtu Cardinalium (inquit) non eſt dubium, quia Vicarius eccleſiæ vniuerſalis ſolum Petro, & ſucceſſoribus fuit datus, nec tranſit in alium, ſede vacante.

65 Declara has duas illationes, & ſubillationem, in quibus dicimus, non poſſe appellari a ſententia Papæ, quia eſſet appellatio ad ſe ipſum; vt non procedat, ſi appellaretur a Papa male informato ad eundem bene informandum, vt ipſemet corrigat, quia hæc appellatio eſſet admittenda, *Cardinal. Iacob. tract. de concil. libro 10. art. 1. n. 59. tom. 13. par. 1. fol. 353. Martin. Lauden. tract. de princ. q. 42. tom. 16 fol. 205. Rot. diuerſ. deciſ. 50. dubitauit in cauſſa Bononien. n. 10. par. 2. Card. Alban. tract. de poteſt. Pap. par. 2. n. 80. tom. 13. par. 1. fol. 76. Dec. in c. 5. ſi quando, nu. 13. ibi. & ad prædicta. de reſcript. & Gabr. in concluſ. lib. 2. concluſ. 1. n. 6. limit. 3.* qui tres poſtremi loquuntur de appellatione a ſentētia Principis male informati de veritate, & *Ruginell. trac. de appell. §. 2. c. 2. n. 5. & n. 11. & 12. verſ. appellari tamen.* dicens, quod poteſt appellari ad eundem melius informatum, quia poteſt appellari a mala informatione Papæ.

Circa hanc declarationem quid ſeruent Domini Lucenſes, vide *infra quæſt. 16. limit. 1. n. 137.*

66 Subdeclara I. eandem declarationem, vt eiuſmodi appellatio non ſuſpendat pronunciatum; vide *infra quæſtio. 16. limit. 1. n. 135. verſiculo reſtringe ſecundo.*

67 Infero III. quod a locumtenente non poteſt appellari ad eum, cuius eſt locumtenens, quia eſt idem tribunal; vide *infra n. 130 verſiculo declara.*

68 Infero IV. quod, ſi eſt ſuſpectus Epiſcopus, poteſt allegari ſuſpectus etiam eius Vicarius, *Abb. in c. 25. inſinuante not. 2. num. 2. Imol. numero 10. & Felyn. ſub numero primo, ibi. ſed quod poſſit recuſari, de offic. & poteſt. iud. deleg. Rot. diuerſ. deciſ. 2. fuit concluſum, numero 21. in fine, & numero 22. par. 2. Marcheſ. tract. de commiſſ. par. 2. de commiſſ. appell. extra. Rom. cur. c. 6. ſub numero 76. fol. 77. in ſecunda impreſſione*, & quod hæc ſit verior, & receptior opinio, teſtatur Rot. *vbi ſupra*, & quod recuſatio Epiſcopi includat recuſationem Vicarij, ſcribit Bertach. *tract. de epiſc. lib. 4. par. 7. q. 15. num. 18. tom. 13. par. 2. fol. 357.*

69 Extende iſtam illationem, vt procedat etiam reſpectu cauſſæ delegatæ vtrique, Epiſcopo ſcilicet, & Vicario ſimul, *Abb. vbi ſupra.*

70 Limita I. eandem illatione, vt non procedat in cauſſa delegata ſoli Vicario, *vt ex Card. refert, & ſequitur Felyn. d. c. 24. inſinuante, n. 1. verſus finem, ibi. fallit in cauſſa.*

Contra hanc limitationem, quod enim adhuc poſſit recuſari, tenuit Rota, de qua Cæſar de Graſ. *deciſ. 4. alias 93. cauſſas, num. 3. & 4. de exception. fol. 163.* vbi ſic intelligit Felinum.

71 Limita II. vt non habeat locum in Vicario, qui habitaret ſeorſum ab Epiſcopo; Item in Vicario, ab alio, quā ab ordinario deputato, ſicut ex Franch. & Felyn. refert, & ſequitur Rot. *diuerſ. d. dec. 2. in fine, par. 2.*

72 Reſtringe I. nunc eandem communem concluſionem, firmatam *ſupra nu. 53. & 58.* vt non procedat in Vicario foraneo, ſeu aliter non generali, quia ab eo poteſt appellari ad Epiſcopum, *vt dixi ſupra n. 26. extenſ. 2.*

73 Reſtringe II. vt non procedat, quando appellatur ab interlocutoria, quia tunc poteſt appellari a Vicario generali ad Epiſcopum, *A. M. Papaz. in addition. ad Rot. deciſion. 3. alias 350. licet officialis, de offic. vicar. in nou. Put. deciſ. 503. die eodem, libro ſecunda, Marcheſ. tract. de commiſſ. par. 2. commiſ. appellat. capit. 6. n. 19. fol. 107. & in ſecūda impreſſione, par. 1. de commiſſ. appellat. extra Roman. cur. c. 6. n. 67. verſus finem, fol. 76.* nam Epiſcopus poteſt reuocare interlocutoriam ſui Vicarij ſicut poſſet ipſemet Vicarius, *Franch. in c. 66. dilecti. queſt. 12. n. 51. de appell.* Quare in interlocutorijs poteſt appellari ad eundem iudicem, ſicque ad ipſummet Vicarium, quia iudex poteſt reuocare ſuam interlocutoriam, ergo a fortiori poteſt appellari ad Epiſcopum, qui ficte eſt idem iudex.

74 Declara I. ſubreſtringendo, vt Epiſcopus poſſit reuocare eam tantum interlocutoriam, quam poſſet reuocare ipſemet Vicarius, ſecus eſt ſi ipſemet Vicarius reuocare non poſſet, quia tunc neque poſſet Epiſcopus, *Franch. d. n. 51. & 52.*

75 Declara II. eandem reſtrictionem, quamuis appellans ab interlocutoria poſſit appellare ad eundem iudicem, vt dixi, tamen, ſi appellans non appellet ad eum, cauſſa appellationis non poteſt ei delegari, niſi per Principem ex certa ſcientia, alias ſi delegaretur per inferiorem, delegatio eſſet ipſo iure nulla, nec eſset opus excipere de ſuſpicione, cum ſit ſuſpicio iuris, & de iure, quæ non indiget recuſatione, *Franch. in c. 6. ad hęc col. vltima, nu. nono, verſiculo vltimo quęritur, de appell. & in capitulo quinto, cum appellationibus, §. ſi vero num. 4. verſic. in ea gloſ. eod. tit. in 6.*

76 Extende hanc declarationem, vt procedat ſimpliciter, non habita conſideratione limitationis, quā ponit Franch. *d. c. ad hec, in fine*, dicens, quod inferior Principe poteſt delegare eidem iudici a quo cauſſam appellationis ab interlocutoria, quando appellatio eſt friuola, & iniuſta: nam ego dico, quod iſto caſu appellatio eſt reijcienda, & non deleganda, ideoque debet remitti appellans ad eundem iudicem, vt procedat ad vlteriora in cauſſa principali.

77 Reſtringe III. vt non procedat in reſtitutione in integrum, & dictione de nullitate, quia poteſt recurri ad Epiſcopum, a quo poteſt peti, & obtineri reſtitutio in integrum, *vt ſcribunt Abb. Gemin. Franch. Bertach. Maran. & Odd. quos retuli, & ſequutus ſum infra queſt. 19. rem. 2. n. 33. verſicul. ſubdeclara 2.* & poteſt coram eo dici de nullitate, *Bertach. & Maran. in locis ibidem citatis*: & ratio eſt, quia in iſtis poſſet recurri etiam ad ipſum Vicarium etiā aduerſus ſententiam, latam ab Epiſcopo, vide *infra d. q. 19. rem. 2. n. 33. & 34.*

78 Reſtringe IV. vt non procedat de iure ciuili, ſecundum

dum quod a Vicario poteſt appellari ad eius ordinarium quia de iure ciuili Vicarius non habet iuriſdictionem ordinariam; ſecus de iure canonico, vt ſcribunt Nicell. *tract. de concord. gloſſ. concluſ. 6. numero 83. fall. 41. folio 194.* & Dec. *in capitulo 66. dilecti numero vigeſimoſexto, & vigeſimonono, de appellat.* & ab hac reſtrictione, qua conſtituitur hæc differentia inter ius ciuile, & ius canonicum non diſcedit Rot. *diuerſ. deciſ. 2. fuit concluſum, in fine n. 23. par. 2.* quod de iure ciuili à Vicario appelletur ad ordinarium, ſcribit Bald. *in l. 19. a proconſulibus, ſub n. 1. C. de appel.*

Contra iſtam reſtrictionem, reprobando iſtam differentiam inter ius ciuile, & ius canonicum tenet Bartol. quem in effectu videtur ſequi Dec. *vbi ſupra*, & quod non ſolum de iure canonico, ſed etiam de iure ciuili appellari non poſſit ab officiali generali alterius quam Epiſcopi ad illum, cuius vices gerit, ſcribit Franch. *in capitul. tertio, Romana numero quinto, verſiculo in gloſſ. in verbo. ad ſe ipſos, de appell. in 6.* & quod minus de iure ciuili appelletur à Vicario ad eum, cuius eſt Vicarius, cum reputetur idem, patet ex l. 32. *præcipimus*, & ibi notat apoſtolica *C. de appellat.* vbi tantum eſt, quod appelletur a Spectabilibus, quantum ſi appelletur ab eorum Vicarijs, & tenet idem Franch. *dict. capitul. 66. dilecti, quæſtio. 8 numero 43. de appellat.*

79 Reſtringe V. vt non procedat in ſupplicatione, quia licet non poſſit appellari, poterit tamen ſupplicari, ſecundum Innoc. quem refert, & ſequitur Archid. *in capit. 28. anteriorum, ſub n. 2. 2. quæſt. 6. fol. 135.*

80 Subreſtringe declarando iſtam reſtrictionem, vt procedat in ſupplicatione, largo ſumpto vocabulo, prout importat ſupplicationem aduerſus rem iudicatam, quia eiuſmodi ſupplicationem non poteſt admittere inferior Principe, *Franch. in capitulo 66. dilecti quæſtio 9. numero 44. de appellat. & in capitulo tertio, Romana ſub numero quinto, verſic. quid autem, ibi ſed an poſſit ſupplicari, & latius Gemin. numero 6. verſic. quæro an epiſcopus, eod. titulo in ſexto*, nam prohibita appellatione ex natura cauſſæ, cenſetur prohibita etiam ſupplicatio, *vt retuli & ſequutus ſum infra quæſtio. 19. rem. 3. n. quinto.* Procedit ergo reſtrictio in reſtitutione in integrum quam non ſolum Epiſcopus, ſed etiam Vicarius aduerſus propriam ſententiam concedere poteſt, *vt dixi ſupra n. 77.*

Reſtringe VI. vt non procedat in his, quæ non veniũt in commiſſione generali, ſed requirunt commiſſionem ſpecialem, quia ſi in eis Vicarius proferat ſententiam, appellabitur ad Epiſcopum, *Rot. deciſion. 7. alias 371. ſi epiſcopus, ſub numero ſecunda, de officio vicar. in nouiſ. Maran. in ſuo ſpec. par. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur numero 384. fol. 513.* Et ratio eſt, quia Vicarius in eis pronuntiabit vt delegatus, *Felyn. in capitulo 12. licet in corrigendis, ſub numero primo, de offic. & poteſt. iud. ord.* & a Vicario delegato appellatur ad Epiſcopum, *vt dixi ſupra n. 24.*

Infero ex hac reſtrictione, quod in cauſſis criminalibus a Vicario poteſt appellari ad Epiſcopum, ſi vera eſſet hæc ſexta reſtrictio, quia licet Vicarius vigore generalis mandati, (ſi ſeruetur opinio Ioannis Mon.) poſſit inquirere, & cognoſcere de criminibus, & delictis, tam ex ſuo mero, quam ex implorato officio, tamen, ſi inuenerit criminoſum, remittet eum puniendum ad Epiſcopum, vt refert *Rot. deciſione 2. alias 66. ſi ſeruetur, de offic. vicar. in nouiſſ.* & ex Ang. refert Bertach. *infra* citatus; quare ipſe Vicarius poteſt cognoſcere ſolum cauſſas ciuiles, ſed non cauſſas criminales, vel alias, requirentes ſpeciale mandatum, *capit. 2. de offic. vicar. in 6. Gemin. in cap. 3. Romana num. 2. verſic. nota quod vicarius, & Franch. num. 1. de appel. in 6. & Bertach. tract. de epiſc. lib. 4. par. 7. quæſt. 13. num. 15. tom. 13. par. 2. fol. 357.* dicens quod Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt cognoſcere de criminibus, niſi habeat ſpecialem commiſſionem; Cautela ergo, inquit, eſt, quod Epiſcopus, cum conſtituit Vicarium, det ei plenam auctoritatem, & inquirendi, & puniendi de criminibus, & ita ait de facto ſeruari de opinion. comm. *ſupra lib. 1. c. 13. n. 14.*

82 Reſtringe VII. quando Epiſcopus, ad quem extitit appellatum a ſentẽtia, lata per Vicarium, delegauit cauſſam appellationis, & partes, ſcientes delegationem non tenere, litigant nihilominus coram iudice delegato, quia iſta caſus proceſſus tenet ſecundum opinionem, quam vltimo loco refert Specul. *tit. de appell. §. nunc tractemus, verſic. quid ſi de facto, n. 4. lib. 2. fol. 188.*

Contra iſtam reſtrictionem tenent alij, vt teſtatur idem Spec. *vbi ſupra*, quem refert, & ſequi videtur Franc. *in c. 66. dilecti, ſub n. 32. verſ. in ea gloſſ. de appel.*

83 Verum ſi lapſi nondum forent decem dies dati ad appellandum, poſſet appellans quamuis ſcienter appellaſſet ad iudicem incompetentem, denuo appellare ad competentem, quia illa prima appellatio, quæ fuit nulla, nullum præſtat impedimentum, *Io. Ferrar. tract. de appell libro ſecundo, c. 5. ſub n. 139. verſic ſi autem, tom. 5. fol. 69. & dixi quæſtio. præced. n. 37.*

84 Reſtringe VIII. vt hæc, quæ diximus de non appellando a Vicario Epiſcopi ad Epiſcopum, non habeant locũ in Vicario Principis, & in Vicario Papæ, *iuxta ea quæ ſcripſi infra n. 130.* neque in Vicarij, qui ſubſunt Præſidi Prouinciæ, quia ab eorum ſententijs appellatus ad Præſidem, *Marcheſ. tract. de commiſſ. par. 1. de commiſſ. appell. extra Rom. cur. c. 6. ſub n. 67. fol. 76. in 2. impreſſione.*

85 Declara eandem communem concluſionem, firmatam *ſupra num. 53.* vt licet a ſententiam Vicarij non poſſit appellari ad Epiſcopum, tamen ſi Vicarius recuſatur vt ſuſpectus, poterit Epiſcopus dare alium iudicem, *ſecundum ea, quæ citat Marcheſ. d. c. 6. ſub num. 67. ibi, ſed ſi vicarius, fol. 76.* quia ſuſpicio contra Vicarium non militat contra Epiſcopum, licet militet in caſu contrario, *vt dixi ſupra n. 68. illat. 4.*

86 Ab Epiſcopo ſeu Vicario generali appellatur ad Archiepiſcopum, *cap. 3. Romana per totum, & præſertim in §. debet autem, & in §. fin. de appell. in 6. Spec. titulo de appel. §. nunc tractemus, in prin. lib. 2. fol. 188.* & quod de iure cõmuni appelletur ad Archiepiſcopum, notant Gemin. *in d. §. debet autem, n. ſecundo, & Franch. num. 1.* & patet ex his, quæ ſcribit Abb. *in cap. 11. paſtoralis. in principio, de offic. ord.* & quod ab Epiſcopis ad Archiepiſcopum appelletur potiſſimum in ſpiritualibus, ſcribit Greg. Toloſ. *tract. de appel. lib. 4. c. 2. ſub n. 1. verſ. ab epiſcopis*, hæc eſt
* concluſio communis.*

Ratio huius communis concluſionis eſt, quia Archiepiſcopus eſt gradatim ſupra Epiſcopum, & appellatio debet interponi gradatim ad ſuperiorem, *Card. Alex. in rub. ſub n. 20. de appel.* dicitur enim Archiepiſcopus ab archos, quod eſt Princeps, quaſi Princeps Epiſcoporum, *Card. Iacob. trac. de concil. lib. 1. art. 1. n. 162. to. 13. p. 1. fol. 199.*

Ratio autem cur etiam a Vicario appelletur ad Archiepiſcopum eſt, quia à Vicarios appellatur eodem modo, quo appellandum eſſet ab his, quorum Vicarij ſunt, *Innoc. in d. c. Romana in principio, de appell. in 6. poſt tit. de cret. extra.*

Extende I. hanc concluſionem, vt ab Epiſcopo in tantum appelletur ad Archiepiſcopum, vt ipſemet Epiſcopus, ſi poſt interpoſitam appellationem promoueatur in Archiepiſcopum, ſit iudex appellationis a ſententia, quã ipſe protulit, dum erat Epiſcopus, *Gloſſ. vlt. in l. 22. filius non impeditur in verbo, cum non proprio, ff. de inoff. teſtam.* dicens, quod ſi is, qui tulit ſententiam, ſucceſſit iudici appellationis, poteſt iudicare, & Gregor. *trac. de appel. lib. 4. cap. 17.* diſputando iſtum paſſum generaliter; an cauſſa

appella-

appellationis possit tractari coram eodem iudice, qui iudicauit, si ascenderit sedem appellationis, adducit pro ista extensione septem argumenta a *n.1. vsque ad* 8.

Contra hanc extensionem; quod enim ipse non possit iudicare, sed teneatur alteri delegare, retuli, & sequutus sum *supra q.2.n.15.* & pro hac opinione contra extensionem idem Greg. Tolos. *d. capitulo 17. n.9. & seqq.* adducit alia quatuor argumenta.

Confirmatur primo hæc contraria opinio; quia si Archiepiscopus sit effectus Legatus, qui videtur superior Archiepiscopi, a sententia, quam ipse tulit, vt Archiepiscopus, non appellabitur ad ipsum, *Card. Alex. in rubr. n.55. vers. quid modo, in fin. de appell.* licet addat verbum *cogitabitis*.

Confirmatur secundo, quia si ab vno Comite appellandum est ad Ducem, & ipsemet sit etiam ille Dux, & ideo possit ad ipsum vti Ducem appellari a sententia, quam tulit vti Comes, tamen, quia esset suspectus, iudicando in facto proprio, debet delegare, *vt refert, & sequi videtur Card. Alex. in d. rubr. n.55. vers. quid modo.*

Concludas igitur, quod & si per ascensum ad cathedrã appellationis iurisdictio sit in eo radicata, tamen iurisdictionem non potest, iudicando, sed solum delegando, in illa caussa exercere, stante iusta suspicione.

Extende II. vt possit appellari ad Archiepiscopum, etiam si Episcopi iurisdictio fuerit a Papa excitata in ea caussa, in qua Episcopus protulit sententiam, quia Papa, committendo caussam Episcopo, quam ipse Episcopus poterat cognoscere ex iurisdictione sua ordinaria, regulariter dicitur excitasse eius iurisdictionem, & non delegasse caussam, & consequenter est appellandum ad Archiepiscopum, *c.12 licet. de offic. iud. ordin.*

Secus est si non excitaret, sed delegaret; quia tunc Episcopus reputaretur delegatus: nam ordinarius, cui delegatur caussa, quam ipse ordinarius potuisset cognoscere iure ordinariæ iurisdictionis, efficitur in ea delegatus, *Bertach. tract. de episc. libro 4. par.4 numero 78. tom.13. par.2. fol.351. Alber. Brun. tract. de augm in 3. conclus. princip. sub n.21. & versiculo primo, tom.17. fol.352 Lanfr. in cap. quoniam contra, sub num.17. de probat. inter tract. diuers. tomo quarto, fol.34.* & ex Tho. Triuis. retuli, & sequutus sum *supra libro primo, capitulo 16. numero quinto, in fine*, & ideo appellandum est ad delegantem, vt dixi *supra num.14. & sequentibus*.

Quando iurisdictio dicatur excitata, vel potius delegata, vide Felyn. *in d. cap.12 licet, num.1. & seqq. de offic. ord. Maran. in suo spec. par.4. distinct.5. in fine differ.40. num.77. fol.110. Vant. tract. nullit. rubr. coram quo possit, &c. sub n.19. tom.4. fol.374. & Lanfr. vbi supra.*

Et quando dicatur delegatus in procedendo, & ordinarius in definiendo secundum Paul. de Castr. retuli *supra sub n.51.* cuius tamen doctrina non placuit, quia vel erit ordinarius, vel delegatus in omnibus.

87 Declara I. principaliter eandem conclusionem, vt ab Episcopo, procedente iurisdictione ordinaria, possit appellari ad Archiepiscopum, vel ad Papam, sed ab Episcopo, procedente iurisdictione delegata contra exemptos, appellatur solum ad Papam, *Zanch. tract. de hæret. c.29. n.4. tom.11. par.1. fol.261.*

88 Limita I. istam declarationem in prima parte, dum dicimus, ab Episcopo, procedente iurisdictione ordinaria, posse appellari ad Metropolitanum, vel ad Papam; vt nõ procedat in caussis fidei, quia in eis, quamuis procedat iurisdictione ordinaria, debet appellari ad Papam, omissis alijs medijs, sicut ex prudenti responso R.P.D. Petri Dusinæ generalis assess. Sanctæ Inquisitionis, & ex alijs firmat Peg. ad Eymer. *direct. par.3. commen.31. versic. hæc postrema, & vers. seq.* & hoc esse verius, testatur postea Zanch. *d. c.29. in fine*.

89 Limita II. vt non procedat quãdo Episcopus, seu alius ordinarius procederet vtraque auctoritate, ordinaria scilicet, & delegata: quia tunc ab eius sententia appellaretur indistincte ad delegantem, quia iurisdictio delegata est maior, cui credit ordinaria, quæ est minor, *Henr. Bouer. sing.11. rubr. de appell. fol.203 col.4.*

90 Declara II. principaliter extendendo, vt etiam in temporalibus appelletur ad Archiepiscopum, & non ad Regem, seu alium dominum temporalem, a quo illa temporalia habentur, *cap.3. Romana, §. debet, & ibi Gemin. num.2 & Franch. num.1. de appell. in 6. Specul. titul. de appell. §. nunc tractemus, in fin. vers. illud autem, lib.2. f.189 & Guid. Pap. tractat. de appell. quæst.34. n.32. tom.5. fol.58. & decis. 436. cum materia, versus finem, n.110.*

Quare Archiepiscopus est iudex appellationis in his, quæ exercet Episcopus etiam ex iure accidentali, seu non solum in his, quæ exercet de iure communi, sed etiam in his, quæ exercet de iure speciali ex priuilegio, quia habere iurisdictionem temporalem non competit Episcopo de iure communi, *Gemin. & Franch. vbi supra.*

91 Subdeclara istam declarationem, vt sit vera, quando iurisdictio temporalis est totaliter translata in ecclesiam, adeo quod pro illa non recognoscit superiorem temporalem, quia tunc ab Episcopo appellatur ad Archiepiscopum, *Gemin. in d. cap.3 Romana, §. debet, num.3. vers. quæ est ratio, versus finem, & Franch. sub num.2. vers. sed cessante consuetudine, de appell. in 6. rursus idem Franch. in rub. n.37 vers.3. quæritur, de appell.* etiamsi Episcopus, seu clericus teneret illa temporalia in feudum, *Steph. Aufr. tract. de potest. secul. reg.2. num.3. fallen.2. in fine, tom.11. par.1. fol. 332.* & quod si dignitas comitatus sit libere incorporata in patrimonium ecclesiæ, nec pro illa dignitate recognoscat dominum temporalem, tunc appelletur ad forum ecclesiasticum, & hæc sit veritas, scribit Greg. Tolos. *tract. de appell. libro quarto, capitulo quarto, sub numero quinto, versiculo tamen, ibi, veritas est.*

Quid in Hispania, vide *infra n.96.*

92 Restringe I. istam declarationem, vt regulariter non sit vera in feudalibus quia ab Episcopo, seu clerico tenente feudum a laico, appellatur ad dominum directum, a quo feudum tenet; & non ad Metropolitanum, nec ad Papam, *Bart. in libro 36. si quando, numero 2. C. de appell. & in l.1. §. si quis, numero 14. ff. eod. Abb. in rubr. numero 13. versiculo sed quatenus, Franc. sub numero 37. versiculo tertio quæritur, ibi, sed si episcopus, & Dec. q.6. numero 47. & 48. de appell. Gemin. in capit. tertio, Romana, §. debet, numero tertio, vers. quæ est ratio, versus finem, & Franch. sub numero 2. de appell. in 6 Felyn. in c.27 super quæstionum, §. porro, sub numero 14 versiculo limita, de off. & potest. iud. deleg. Frecc. tract. de subfeud. libro 1. versiculo alia etiam fuit quæstio, n.11. fol.24. Steph. Aufr. tract. de potest. secul. reg.2. numero 3. fall.2. tom.11. par.1. fol.332.* & de communi opin. testatur Rom. quem retuli, & sequutus sum *supra libro primo, capit. 11. sub num.97. lim.9.* vbi addidi omnino videndum Gailum *in locis, ibidem a me citatis*: quare ab Episcopo tanquam Comite non appellatur ad Papam, sed ad superiorem Comitatus, *Gail. in locis, a me citatis, d. cap.11. n.97. & Greg. Tolos. tract. de appell. lib.4. c.5. n.4. versiculo si appelletur.* Et quod si Episcopus, seu alius clericus recognoscat dominum temporalem in feudo, debeat appellari ad aliũ, quam ad ecclesiasticum, scribit idem Tolos. *eod. libr. quarto, capitulo quarto, sub numero quinto,* vbi etiam quod nihilominus Episcopus in comitatu, annexo episcopatui, vtitur sigillo episcopali, & facit, quod de appellatione a Rege ad Ducem scripsi *infra q.16. limit.5. num.9.* & demum hæc restrictio probatur aperte ex *capitulo sexto, solitæ, de maior. & obed.* in illis verbis: *non negamus, quin præcellat Imperator in temporalibus illos duntaxat, qui ab eo suscipiũt temporalia*, & ex capitulo septimo *verum, de for. compet.*

Ratio

Ratio huius restrictionis est:quia Prælati in istis feudis non iudicant, vti personæ ecclesiasticæ, sed vti laici , *vt scripsi d.libro primo,capitulo 11.sub numero 97.* vbi videas: & consequenter vti iudicant,ita sunt iudicandi etiam in gradu appellationis; vnde si Rex iudicat, vti Dux, consideratur vt Dux, *vt retuli, & sequutus sum infra quæst.16. limit.5.numero nono*, & Dux iudicans, vti Præses,& non vt Dux, vide supra *numero secundo, versiculo declara primo*, & Episcopus , iudicans in Capitulo vti Canonicus, consideratur vti Canonicus,*vt retuli, & sequutus sum sup. n.60.vers.secus tamen*.

Confirmatur primo hæc ratio , etiam in alijs terminis quam appellationis;quia Episcopus de iure communi nõ habet tricesimas, nec sportulas in caussis, quas iudicat, & determinat,argumento textus,*in capitulo 15.inter cætera, de offic.iudic.ordin*,vbi iniungitur Episcopis, quod omnia, quæ pertinent ad eorum officium pro salute animarum exequantur,&c.& in terminis confirmationis scribit Marin. *Frecc.tract. de subfeud. libro 1. versiculo etiam fuit quæstio.num:decimosecundo fol.* 24. & quod Episcopi committendo caussas, & delegando, ipsi de suo debeant satisfacere pro labore eorum; nam habent redditus, & iura episcopalia,per quæ sunt debitores iustitiæ , *notat Andr. de Isern.constitution.Reg.libro 1.titulo 74. constitutio, cum circa,lin.53.folio 92.columna secunda*,& tamen, si iudicat, vt Baro,habet emolumentum sportulatum,*vt scribit idem Frecc.vbi supra*.

Confirmatur secundo,quia in Regno Franciæ,quando agitur de negotijs Regni , tunc Prælati ecclesiastici non debent sedere in loco, in quo sederent, si tractaretur de reformatione ecclesiæ, *secundum Boer. quem refert , & sequitur Frecc.d.num.12.in fine,& num.13.*vbi infert,quod, cum in parlamento fiat congregatio Baronum, & feudatariorum Regis ad effectum tractandi inter eos de rebus, spectantibus ad eos,vti Barones,& feudatarios Regis, nõ debet attendi,quod aliqui ipsorum Baronum sint officiales Regij, vel habeant vnum ex septem officijs Regni, aut sint ecclesiarum Prælati, Episcopi,vel Archiepiscopi,quia non ideo interfuit, vel vocantur, quia sunt Regis officiales,vel Prælati,sed quia tenent feuda,Castra,Comitatum , vel Ducatum a Rege , & ideo eorum persona consideratur in illo actu, vti feudataria.

Similiter si Episcopus est in studio tanquam scholaris, sedebit tanquam scholaris,& ideo Rector eum præcedet, *Card.Iacob.tract.de concil.lib.1.art.1.n.166.tom.13.par.1. fol.199.*

Confirmatur tertio , quia Episcopus filius tenetur in domo facere reuerentiam patri; sed in ecclesia, alijsque officijs publicis præcedit patrem , *vt refert, & sequitur Frecc.vbi supra n.15.*

Confirmatur quarto , & propinquius , quia Curia suprema Franciæ,quamuis sit mixta ex clericis,& laicis,tamen non potest iudicare de caussis spiritualibus , quia illi clerici iudicant vti laici , repræsentando curiam secularem. *Rebuff.tract.de decim.q.10.n.36.*

Extende I.hanc restrictionem , vt , si sit quæstio inter Episcopum,& tertium de feudo Regio, Rex sit iudex cõpetens,*Franch.in cap.3.Romana, §.debet, num.3.de appell. in 6.*nam,quod clericus ratione feudi, quod habet a laico, subijciatur in concernentibus feudum iurisdictioni ipsius domini feudi,sibi tributæ a lege ciuili, scribit Abb. *in suis qq.quæstio.6. Gandulphus,sub num.3. in 3. argument.* quod ecclesia quoad bona feudalia, quæ tenet a Rege , alioue domino temporali ligetur legibus feudalibus laicorum,& subsit domino temporali,refert, & sequitur Caran. *super rit.52.not.5.sub num.6.* Et de communi * sententia, quod ecclesiastici ratione regalium, & feudorum temporalium debeant secularibus, a quibus talia regalia, & feudalia recognoscunt,obedientiam præstare,& sequi forum seculare,scribit Greg.Tholos.*tract.de appell.lib.4.c.5.sub num.4 vers.& communis*. Et quod dominus feudi sit iudex competens inter vasallos , etiamsi ipsi vasalli sicut clerici , ex pluribus, & ex communi * opinione retuli , & sequutus sum *supra lib.1.c.11.n.97.lim.9.* vbi videas.

Secus est, si quæstio sit inter Episcopum, & Regem, vt quia Rex dicit,feudum ad se reuersum propter pacta non seruata,quia tunc debent adiri Pares Curiæ , *Franch.vbi supra*,& licet vasallus sit clericus,& Pares Curiæ sint laici , nihilominus iudices erunt, *Mynsing.in sing. obseru. cent.4. obser.89.notum est,n.2.in fine, & n.3.*

Subextende hanc extensionem (dum dixi,quod dominus directus est iudex inter Episcopum,& tertiũ, & quod Episcopus ligatur legibus feudalibus laicorum in feudo , quod retinet a laico)vt & officiales, deputati per Episcopum,seu alios Prælatos ecclesiasticos in aliqua Terra,subsint iurisdictioni domini feudi : quare in Regno Neap. subsunt magnæ Curiæ Vicariæ , & cuilibet officiali regio superiori,vt sunt Iustitiarij prouinciarum,*Carau.d.rit 52. not.5.n.6.*

Declara I. restringendo eandem extensionem,dum dixi, adeundos esse Pares Curiæ, vt non procedat , quando Episcopus negaret,rem esse feudalem,dicendo,eam esse de proprietate ecclesiæ,quia illo casu,cum Rex sit actor, debet sequi forum rei , & conuenire Episcopum coram Papa,*Franch.in dict.§. debet, sub n.3.*

Declara II. restringendo , vt non procedat , quando ageretur criminaliter,seu de crimine, quia tunc cognitio spectaret ad Prælatum suum,vide Foller. *in addit.ad spec, Maran.p.4. distinct.11.sub n.75.& Surd. consil.193. cognitio,numero 12.in fine,& num.13.& seqq.lib.2.& dixi supra lib.1.c.11.n.97.in fine.*

Declara III.restringendo etiam dum dixi, quod ecclesia, & clericus ligantur legibus feudalibus laicorum , quia nihilominus non ita arcte ligatur ecclesia , sicut ligatur laicus, quando agitur de priuatione feudi propter aliquã culpam feudatarij ; quare si Prælatus committeret aliquã culpam contra Regem, vel dominum , a quo ecclesia tenet feudum,ecclesia non priuaretur illo feudo,sed solum , viuente illo Prælato , dominus directus illud retineret , & perciperet fructus , & eo mortuo, reuerteretur ad Prælatum successorem,vt sic culpa Prælati sibi tantum noceat , & non ecclesiæ ; secus tamen est si laicus feudatarius culpam committeret,quia priuaretur feudo, & applicaretur domino,*Carau.super rit.52.not.5.sub n.6.* & quod vbi feudum peruenerit ad manus ecclesiæ non superstit amplius spes, quod reuertatur ad dominum scripsi in alio proposito,*lib.præced.c.9.n.1602.*

93 Extend II.eandem primam restrictionem,vt procedat in quolibet Episcopo , seu clerico, deputato iudice ordinario,seu delegato a iudice,seu Principe seculari , *Abb.in rubr.num.13.versic.sed quatenus,& Franch.sub numer.37. versic.tertio quæritur,ibi,sed si episcopus,& num.39. versic. tertio infertur,de appell.Gemin.in cap.3. Romana, §.debet , sub num.3. versicul.quæ est ratio,ibi,conclude aut episcopus , & Franch.sub num.2. ibi, & idem quando episcopus,de appell.in 6.Gregor.Tolos.tractat.de appell.lib.4. cap.5. num.3. vers.potest,Breder.tractat.de appellat.par.1.titul.15.in verbo,a clerico,column.132.* qui scribunt, esse appellandum ad Principem secularem, qui illum clericum constituit in iudicem.

94 Restringe II. vt non habeat locum in Regno Franciæ * quia in temporalibus appellatur ad dominum, a quo habentur illa bona temporalia,*Spec.tit.de appell.§.nunc tractemus,in fine lib.2.fol.189.*quem,& alios refert etiam Couar.infra citatus,& ex Spec.refert etiam Greg.Tolos.*tractat.de appell.lib.4.c.4.n.4.iuncto versic. præcedenti.*

95 Restringe III.vt non habeat locum in Hispania,quia ibi etiam iure Regio constitutum est , vt a Prælatis ecclesiasticis

siasticis ciuilem,& secularem,temporalem ve iurisdictionem,habentibus,ad Regem ipsum prouocetur, & appellandum sit, *vt scribit Couar.pract.qq.c.4.n.2. vers.hinc factum est,fol.430.& 431.*

96 Extende hanc restrictionem, vt procedat etiamsi in Prælatum esset translata tota iurisdictio temporalis vtcunque libere, absque iure feudi, & feudalis recognitionis, quia adhuc appellabitur ad Regem, *per ea,quę censet Couar.d.c.4.sub n.22.fol.431.* sicque subdeclaratio,posita supra *n.91.* non seruatur in Hispania.

Castra, & Terræ cum vasallis, quæ possidentur per Prælatos Ecclesiasticos,an præsumantur ipso iure feudalia,vel libera, vide Carau.*super rit.52.not.4.n.5.*

Quando a sententia Episcopi possit appellari ad Concilium Prouinciale,vide textum *in c.60.cōstitutum,16.q.1.* & Card.Alex.*in rub.n.34.vers.sed quid de sententia episcopi,de appell.*

Reliqua, quæ ad Archiepiscopi iurisdictionem pertinent in caussis, in quibus ab Episcopi sententia est appellatum, vel dictum de nullitate, seu petita est restitutio in integrum,habes *infra quæst.19.remed.1.& 2.*

97 Ab Archiepiscopo appellatur ad Primatem, *Spec. tit. appel.§.nunc tractemus, in princ.lib.2. fol.188. Card. Iacobat.tract.de concil.lib.1.art.1. sub n.255. versus finem,tom.13 part.1.fol.204. & Greg.Tolos.tract. de appell.lib.4. c.2. sub nu.2.vers.ab episcopis,* dicitur enim primas, quasi primus præsidens, *Card.Iacobat.d.n.255.in fine,* seu dicuntur Primates,quia tenent primas sedes,*Card.Iacobat.d.art.1. num.256.*

Vel ab Archiepiscopo appellatur ad Patriarcham, quia Patriacha est gradatim supra Archiepiscopū, *Card. Alex.in rub.nu.20.in fine,de appell.* dicitur enim Patriarcha ab archo,id est,princeps patrum, *Card.Iacobat.d.art.1,n.163.& Andr.Gamb.tract.de leg.de lat.lib.2.cap.de varijs ordinariorum nominibus.num.11.tom.13. part.2.fol. 156.*

* & hæc est communis * conclusio, quod Patriarcha sit supra Archiepiscopum, vt ostendi *infra sub n.99.vers.quod si velimus,*& consequenter ab Archiepiscopo appellatur ad Patriarcham, seu Primatem, sumendo promiscue vnum pro altero.

Intellige vt appelletur ad Primatem,seu Patriarcham, cui sit subiectus ille Archiepiscopus,alias si non extet Patriarcha, cui sit subiectus ille Archiepiscopus, appellabitur ad Papam,*secundum Greg.Tolos d.c.2.sub n.2.*

98 Restringe eandem conclusionem, vt non procedat, quando Archiepiscopus procederet simul auctoritate ordinaria, & apostolica, quia tunc non appellaretur ad Primatem,sed ad Papam,*Spec.d.§.nunc tractemus,num.2. vers.quid si,* minor enim iurisdictio cedit maiori.

Declara I.eandem conclusionem,vt Primas,ad quem dicimus appellari a sententia Archiepiscopi, sit idem, quod Patriarcha; & in istis terminis sunt intelligendi Spec.Panuin.& Card. Iacob.quos retuli, & sequutus sum *sub n.seq.versic.neque tollitur,* dum scribunt,quod Patriarcha,& Primas idem sunt.

Declara II.vt Patriarchæ,& Primates,ad quos dicimus posse appellari a sententia Archiepiscopi, restringantur ad quatuor tantum Patriarchas, videlicet, ad Constantinopolitanum,Alexandrinum,Antiochenum,& Hierosolymitanum;quare alij Patriarchæ,qui sunt Archiepiscopi primates non comprehenduntur in terminis huius conclusionis;de quibus Patriarchis,& Primatibus vide *sub n. seq.vers.quod si velimus.*

Declara III. pro maiori intelligentia, vt Archiepiscopus exerceat iurisdictionem archiepiscopalem non solū in secundis caussis,quæ ad ipsum deuoluuntur per viam appellationis a sententijs, latis ab eius Suffraganeis inter subditos ipsorum Suffraganeorum, *iuxta ea, quæ scribunt Spec.Abb.Gemin. & Franch. quos retuli, & sequutus sum supra nu.86.* sed exerceat iurisdictionem etiam in primis caussis, ciuilibus tamen, in quibus Suffraganei non sunt iudices, sed sunt partes; hancque iurisdictionem exercet, adhibitis suæ synodi Episcopis, *ad textum in §.si quis vero. Auth.de sanctiss episc. coll. 9. quod notauit Lęl. Iord. tract.de Rom.sed erig.c.13. & vlt.n.7.tom.13.par.1.fol.18.* & a sententia Archiepiscopi, lata in caussa propria sui Suffraganei, siue fuerit caussa de iurisdictione siue de iure ecclesiæ, siue de alijs rebus appellatur ad beatissimum Patriarcham diœcesis, cuius sententiæ est standum ad textum *in d.§.si quis vero,*& notat Lęl.Iord. *d.c.13.n.8.*& sic a sententia Archiepiscopi appellatur ad Primatem, id est,Patriarcham, siue sit sententia secunda, lata in caussa appellationis inter subditos Suffraganei, siue sit sententia prima,lata inter Suffraganeum,& alium.

Contra istam declarationem vrget text. *in c.5. primates,in fine 2.q.1.* vbi habetur, quod si Primas iniuste condemnauerit Episcopum, condemnatio retractabitur a Synodo;& aduerte, quod Primas in eo textu intelligitur de Archiepiscopo,quia Primates,& Archiepiscopi idem sunt,vt scripsi *n.seq.vers.quod si velimus,* sicq;attento *d.c. primates,* ab Archiepiscopi sententia, lata contra Suffraganeum, non appellabitur ad Primatem,seu Patriarchā, sed ad Synodum,& ita scribit Card.Iacobat.*tract.de concil.lib.10.art.1.sub n.10.tom.13.p.1.fol.351.*

In hac contrarietate (quicquid disposuerit Iustinianus Imperator *in citato §.si quis vero;* & quicquid colligatur ex *d.c. primates*) concludo, quod Archiepiscopus indifferenter cognoscit de caussa ciuili, etiam si subditus Episcopi conueniat Episcopum; nam debet eum conuenire coram Archiepiscopo, *Abb.in cap.11. pastoralis, sub n.2.ibi,de caussa vero ciuili,de off.ordin.*& ab Archiepiscopo appellabitur ad Patriarcham, *vt dixi n.preced.*

Secus est, si Episcopus ageret contra suum subditum, quia non decet, vt Episcopus conueniat eum coram Archiepiscopo, cum Archiepiscopus non sit iudex subditorum Episcopi,neque Episcopus debet esse iudex in caussa propria, *Abb.vbi supra,*& ideo eligi debent arbitri auctoritate iuris, Abb. ibidem & ex Gemin.Franch.Socc. Maran.& Breder.retuli,& sequutus sum *q.preced.nu.107. limit.15.* & ab his arbitris appellabitur ad Papam, vt ex eisdem retuli,& sequutus sum *eod. n.107.*

Secus etiam est in caussis criminalibus; quia eas non cognoscit Archiepiscopus: Aut enim agitur de delictis maioribus, pro quibus venit imponenda pœna depositionis;& tunc solus Papa cognoscit, *Abb. d.c.pastoralis, sub num.2.vers.nota primo,de offic.ordin.* & est dispositum in Sacro Concil.Trident. *c.5.caussæ criminales,sess.24. de reform.* quam caussarum criminalium cognitionem & punitionem, etiamsi in eis de enormibus criminibus,delictis, & excessibus quibuscumque agatur commisit Auditori Cameræ, qui iure ordinario potest procedere contra eos,dummodo monitoria contra Episcopos, vel eorum superiores ad comparendum personaliter non decernat,nisi præuia commissione,manu Papæ signata,vt in modernioribus facultatibus,concessis Auditori Cameræ, *num.12.& 13.* Aut agitur de delictis paruis;& tunc adhuc non iudicat Archiepiscopus, *vt scribit, Abb. vbi supra,* sed iudicat Concilium Prouinciale, vt disponitur in Concil. Tridentino supra citato, ad quod in isto articulo recurras,& ad facultates,datas Auditori Cameræ.

Declara IV. vt Metropolitani,Episcopi,Primates,aut Patriarchæ in Suffraganeos non iudicent, nisi in casibus, a iure expressis,& ita Sacra Congregatio Episcoporum, facta prius relatione Clementi VIII. ac de eiusdem mandato viuæ vocis oraculo desuper habito, declarauit de Anno 1600. die 13. Octobris.

99 A Primate appellatur ad Papam, & sic gradatim, *Spec. tit.de appell.§.nunc tractemus,in principio,lib.2.fol.188. et*

Greg.

Greg.Tolof.de appell.lib.4.c.2 sub n.1.verf.exemplum.

Contrariam opinionem quod enim a Primate appellandum sit ad Legatum,& non ad Papam; videtur aperte sentire Card.Alex.*in rub.num.20.de appell.*dicens, appellandum esse gradatim, & Legatos esse supra Patriarcham,& sic aperte innuit secundum sua verba,quod a Patriarcha gradatim appellatur ad Legatum, & non ad Papam.

Neque tollitur contrarietas opinionum eo,quia Spec. loquatur in Primate, & Card. Alex. loquatur in Patriarcha; nam aduertendum est,quod Patriarchas, & primas idem sunt,*Spec.tit.de dispensat.§.sunt quoque, num.2. vers. & nota,lib.1.fol.34.Panuin.tract.de off.& pot. cap. sed vacan.prælud.6.num.12.tom.13.p.2.fol.412.& Card.Iacobat. tract.de concil.lib.1.art 1.sub n.256.tom.13. p.1. fol.*204.& ideo stat contrarietas opinionum.

Quod si velimus, Primates differre à Patriarchis, tunc augeretur difficultas, quia Patriarchæ,proprie sumpti ad differentiam Primatum,sunt quatuor tantum, *vt scribunt Spec.d.§.sunt quoque,sub numer.2. vers.& nota, fol.34.& Card.Iacobat.d.art.1.sub num.256.* & dicuntur superillustres,& ipsis maior debetur reuerentia,*Card.Iacob.vbi supra,*& hi quatuor Patriarchæ sunt Constantinopolitanus, Alexandrinus,Antiochenus,& Hierosolymitanus, *Spec. vbi supra,& Panuin.d.prelud.6.sub n.12.tom.13.part.2.fol.* 412. Alij vero Patriarchæ dicuntur in proprie Patriarchæ,quia potius dicuntur Primates,vt Aquilegiensis,Venetiarum,Gradensis,Toletanus,& alij, de quibus Panuin. *vbi supra,*& Card.Iacobat.*dict.art.1. n.257.& seqq.* & hi dicuntur solum illustres,& sunt minoris dignitatis, *Card. Iacob.eod.art.1.n.256.versus finem*, & ad hos non potest appellari,omisso medio, *Card.Iacob.d.art.1.sub n.259.fol.* 204.& hi Primates sunt Archiepiscopi; Primas enim in Italia est Archiepiscopus Pisanus, in Vngaria Archiepiscopus Strigoniensis, in Alemania Archiepiscopus Magdeburgensis, in Hispania Archiepiscopus Toletanus, in Francia Viennensis,& alij,de quibus Panuin. *dict. prælud. 6.num.13.in verbo,sunt etiam primates*, & Card.Iacob.*d. lib.1.art.1.num.260.fol.*204.& ideo idem Iacobat.*eod.art. 1,sub num.256.* loquitur,non ponendo differentiam inter Primates,& Archiepiscopos: Igitur si sumamus Primates proprie,tantum abest,vt ab ipsis appelletur ad Papam,vt potius dicendum esset, quod ab ipsis appelletur ad Patriarchas;& sic ad inferiorem Legato.Cogita.

A Legato appellatur ad Papam,*Card.Alex.in rub.n.38. versic.quid modo de legatis,de appell.& Greg.Tolos. in trac. de appell.lib.4.c.13.sub n.16.versic & regulariter*, quia Legato Papæ nullus est superior,nisi Papa,*idem Greg. Tolos. dict.c.12.sub n.16.*

In Gallia ad quem appelletur quando legatus abutitur potestate,vide Greg.Tolos.*d.cap.12.num.17.vers.in Gallia,* sed eius dictum non approbo,nisi cum inspectione, quam scripsi *infra n.100.in fine versic.verum*.

Non est hic disputandum, an a sententia Legati Papæ possit appellari, quia posse appellari satis ex his constat, & firmaui *infra q.16.limit...*

Limita nunc, seu declara totum istum ordinem appellandi in iurisdictione ecclesiastica, relatum *supra numero 52.vsque huc*, vt possit ille ordo omitti, si appelletur ad eos,ad quos potest appellari,omissis medijs:quare,si appelletur a sententia Archidiaconi,aut alterius similis Prælati,poterit appellari ad Episcopum,& omisso Episcopo, ad Patriarcham,ad Legatum, & ad Papam, & a sententia Episcopi, seu eius Vicarij, aut delegati poterit appellari ad Archiepiscopum, & Archiepiscopo omisso, ad Patriarcham,ad Legatum, & ad Papam, ad quos posse appellari,omissis medijs,retuli,& sequutus sum *quæst.præced. num.46.limit.4.& num.*103. & 104. & demum potest ille gradatus ordo appellandi omitti in illis omnibus casibus,in quibus d.quæst.precedenti *num.37.limit.2.et seqq.* dixi,posse appellari omisso medio: nam quod a sententia Episcopi possit appellari ad Archiepiscopum,ad Patriarcham,ad Legatum,& ad Papam,scribit etiam Card.Alex. *in cap.66. dilecti. sub num. 21. ibi, sed illa appellatio,de appell.*non tamen potest a sententia delegati Episcopi appellari ad Archiepiscopum, quod non recte videtur considerasse Marchef. quem citaui *supra sub num. 26.* quia Archiepiscopus non est de illis,ad quos potest appellari, omisso medio;quare nec a sententia Archidiaconi,aut similis Prælati potest, omisso Episcopo, appellari ad Archiepiscopum.

Declara limitationem istam, vt iudex ordinarius appellationum, interponendarum ad sanctam Sedem Apostolicam,& ad Papam,sit Auditor Cameræ,cui a Papa est concessa hæc iurisdictio, & ideo ab illismet sententijs, a quibus potest,omissis medijs,appellari ad Papam, potest appellari ad Auditorem Cameræ, cum ad ipsum deuoluantur appellationes, interpositæ ad Sedem Apostolicam;quare a sententia Archidiaconi,Vicarij,Episcopi,& Archiepiscopi potest appellari ad Aud.Cam.omissis medijs: facultates enim ipsius Aud. Cam. a me relatæ supra *sub num.16.vers.subextende,& infra num.*112. dum mandant, vt ad eum possit extra Curiam appellari a quibuscumque iudicibus ordinarijs,vel delegatis,ac etiam Sedis Apostolicæ Legatis, habent locum non solum in appellationibus, quæ gradatim venirent interponendæ ad Sedem Apostolicam, sed etiam in appellationibus, quæ interponerentur,omissis medijs,vt scripsi *quæst.preced.num. 90.vers.infero,& infra sub num.125.vers.extende, & vers. declara primo*.

Extende hanc declarationem,vt idem dicamus de Rota,Maceratensi restrictiue,quoad caussas prouinciæ Marchiæ, quia Rota prædicta est iudex competens omnium appellationum, quæ in ea prouincia interponerentur ad Papam, vt habetur in facultatibus, concessis dictæ Rotæ *sub n.21.appellationes quoque*, dummodo non sint primæ appellationes in secunda instantia ex illis locis,& Ciuitatibus quæ habent indultum cognoscendi caussas appellationum, quia Papa non intendit illis præiudicare quoad primas appellationes, sed solum quoad vlteriores appellationes,vt habetur in eisdem facultatibus *sub n.17.versic. totius verò*.

Et licet eadem Rota sæpissime iudicauerit, quod ipsa habeat iurisdictionem etiam in caussis appellationum, interpositarum a sententijs, latis a delegatis ipsius Papæ in illa prouincia, sic referente M.Ant.Amat. *decis.47.à sententia,num. 5.versic. in contrarium,& decis.36. in caussa,in fine num.11.& 12.* quem citaui etiam *supra qu. 2.sub num.24.versic.5. in prouincia*, & mota est Rota eo fundamento,quod constitutio rotalis *sub d. n. 21.* mandat,appellationes, interpositas ad Romanum Pontificem, deuolui ad illam Rotam, *& n.20. præcedenti vers.in quibus proferendis,*loquitur de caussis;etiam à Sede Apostolica delegatis:vnde Rota,coniungendo vtrumque locum, deducit argumentum,quod etiam appellationes à delegatis deuoluantur ad Rotam.

Licet etiam in iudicando videatur, non posse absque temeritate discedi ab hac diu obseruata interpretatione illius constitutionis in tot caussis, quia daretur materia excitandi nullitates aduersus illas sententias, in tot caussis iam latas.

Tamen,si casus veniret in Rota Romana,dubito,quod vix obtineretur:quia vere illa constitutio loquitur de appellationibus ac ordinarijs illius prouinciæ.

Sed an facultates Rotæ præfatæ, vel alterius Rotæ status ecclesiastici præiudicent facultatibus Auditoris Cameræ,quo minus ad eum in illis caussis appelletur, inspiciendæ sunt facultates cuiusque Rotæ, & moderniores

res Auditoris Cameræ: interim ego video, & audio, quod potest appellari etiam ad Auditorem, & quod Signatura cum difficultate illas remitteret & iure quidem (nam loquendo de Rota Maceratensi) constitutio illius Rotæ *sub num.17.verſ.totus vero*, agendo de præiudicio iurisdictionis circa appellationes caussarum illius prouinciæ respicit solum ciuitates, & loca dictæ prouinciæ, & loquendo de quauis Rota, non est verisimile, quod Papa deroget facultatibus Auditoris Cameræ, cum illas indies augeat.

Subdeclara I. restringendo eandem declarationem, eiusque extensionem, vt habeant locum solum in caussis prophanis, & caussis quasi spiritualibus; quia in istis Auditor Cameræ, & Rotæ prædictæ habent iurisdictionem, & potest ad eos appellari, etiam omissis medijs: sicut potest, omissis medijs, appellari ad Papam: Secus est in caussis matrimonialibus, & in mere spiritualibus, ac beneficialibus, quia de istis non habet potestatem iudicandi, nisi Episcopus, & ideo Auditor Cameræ ex sua iurisdictione ordinaria non potest de illis cognoscere, &, cognoscendo, nulliter cognosceret, & sententia esset nulla; quamuis enim eius facultates *num.8, vrsic. nec non omnes*, loquantur etiam de caussis spiritualibus, ecclesiasticis: tamen intelligi debent de caussis quasi spiritualibus, vt tenuit Rota coram Illustriss. Card. Blanchetto in Casertana beneficij die 5. Maij 1595. & Coram R. P. D. Iusto in vna Venetiarum nullitatis matrimonij, die lunæ 5. Iulij 1604. & hic est notorius Curiæ stylus, cui standum est, quamuis (si à mendacio semper abstinendum est) respondeo, quā Rota accommodat facultatibus Auditoris Cameræ, mihi non satisfaciat, & meliorem excogitare nescio; Quare iuxta hanc declarationem concludo, quod facultas appellandi extra Curiam, omisso medio, ad auditorem Cam. habet maxime locum in caussis mere prophanis, prout in his terminis loquutus sum *q. præced. numer. 90.* loquendo de appellatione à Gubernatoribus prouinciæ Campaniæ: & ideo ad Auditorem Cameræ poterit, omisso Episcopo, & Archiepiscopo, appellari in alijs caussis, quam in matrimonialibus, & beneficialibus, quia in istis impetrandus est iudex delegandus à Papa, adeundo eius Signaturam iustitiæ, quæ dictas caussas matrimoniales, & beneficiales non solet delegare, nisi Rotæ *per ea, quæ scribit Marchesſ. tract. de commiſſ. p.2. de commiſſ. appellat. c.3. ſub n.2. & n.8. in fine*, dicens, quod caussæ beneficiales sunt rotales.

Ratio huius styli, & delegationis caussarum beneficialium in tribunali Rotæ est, quia, cum ad Papam ex toto terrarum orbe deferantur appellationes præsertim caussarum beneficialium, conuenit, vt, qui ad eum pro iustitiæ consecutione ex remotissimis accedit partibus, in hoc integre consoletur, quod non vnum, nempe Auditorem Cameræ, iudicem inueniet, sed Collegium plurium, diu in eiusmodi caussarum genere versatorum, quales sunt sacræ Rotæ Auditores, qui caussas non vulgari trutina, sed aurificis statera diligentissime examinant, cæterosque iureconsultos adeo iurisprudentia antecellere debent, vt eorum iudicium nunquam errare credatur; tales expedit cuique Resp. habere iudices, vt eorum sententię ex iustitia prolatæ censeantur, quo facilius subditi illis acquiescant, & sicut odium ac discordia ex lite oriebatur; ita ex sententia beneuolentia, & concordia propagetur.

Verum aduerte, quod, si caussa beneficialis sit beneficio, cuius annus introitus non ascendat ad minus ad summam decem ducatorum auri de Camera, non solum non delegatur Rotæ, sed neque in Curia; Quare, si sit minoris valoris, solet remitti per breue in partibus, &, vbi remaneret in Curia, solet committi extra Rotam ad euitandas in caussa modici valoris expensas non modicæ quantitatis, *Marcheſ. d. c.3. num.1.*

Subdeclara II. dum dixi, quod Auditor Cameræ est iudex appellationum interponendarum, ad Papam, seu Sedem Apostolicam, vt non procedat in appellatione à Concilio, etiamsi esset Concilium synodale, seu prouinciale, quia licet Concilium celebrandum authoritate Papæ, absente ipso Papa, dicatur habere iurisdictionem ordinariam ad relata per Campeg. *tract. de concil. cap. 23. num.9.* seu iurisdictionem delegatam secundum vnam opinionem, quam refert Card. Iacobat. *eod. tract. de concil. lib.5. ar.8. num.54. & seqq.* seu ordinariam secundum alteram opinionem, quam refert *eod. art.8. ſub num.57. tom.13. par.1. fol.266.* & consequenter licet concilium dicatur iudex ordinarius, vel delegatus extra Curiam: licet etiam à dicto Concilio, celebrato auctoritate Papæ, ipso tamen Papa absente, appelletur ad Papam, vt retuli, & sequutus sum *num. ſeq.* licet pariter ad Aud. Cam. deuoluantur omnes appellationes, à quibuscumque iudicibus ordinarijs, vel delegatis interpositæ extra Curiam ad Sedem Apostolicam ex facultatibus Auditoris Cam. à me citatis *infra ſub n.125. verſ.3. concludo*.

Tamen non potest à Concilio appellari ad Auditorem Camer. quia eius facultates etsi generalibus verbis concessæ sint, restrictionem nihilominus patiuntur secundum subiectam materiam, vt patet ex his, quæ scripsi *ſupra verſ. ſubdeclara, & infra ſub n.152. verſ. contra.* Sed absurdum esset, quod Auditor Cameræ, & solus recognosceret, quod tot Patrum, & Prælatorum vnanimi consensu, & volunntate est iudicatum, accedente etiam authoritate Papæ in eorum congregatione.

100 A Concilio Prouincialis appellatur ad Papam, *c.48. ſicut excellentiam, 13. quæſt.4. Card. Alex. in rubr. ſub num. 34. verſ. ſed quid, in fine de appell. Greg. Toloſ. tract. de appellat. libr.3. capitul.6. numero 2. verſ. ſed certe, & Rugmell. tract. de appellat. §.2 c.2. num.14.* & quod à Concilio Prouinciali possit recurri ad Papam, scribit Card. Iacobat. *tract. de concil. lib.9. art.12. num.200.* respondeo ad argumentum adductum prius *eod. art.12. ſub numer.81. verſ. ad idem tomo 13. parte.1. fol.350. & 345.* & loquendo simpliciter de concilio clarum esse, quod à Concilio recte appelletur ad Papam scribit idem Card. Iacob. *d. tract. de concil. lib.10. art.12. num.1. fol.351.*

Concilium prouinciale dicitur illud, cui præest Archiepiscopus, vel Patriarcha, seu Primas, *vt ſcribit idem Cad. Iacobat. d. tract. de concil. lib.1. art.1. ſub nu.19. verſic. quot autem ſint genera conciliorū: fol.192.*

Dici etiam potest prouinciale illud, quod facit Legatus in prouincia, sibi decreta, auctoritate Papæ, *Card. Iac. ſub d. n.19.*

Amplia I. hanc conclusionem etiam in Concilio synodali, & in Concilio religiosorum, tum quia regula est, quod à Concilio appellatur ad Papam, *vt patet ex prędictis, & ſeqq.* tum etiam quia ad Papam potest appellari, omisso medio, *vt retuli, & ſequutus ſum q. præced. limit. 4. n.46.*

Concilium synodale dicitur illud, quod facit Episcopus cum prælatis, & clericis suæ ecclesię, *Card. Iacob. in loco, ſupra proxime citato.*

Concilium religiosorum vocatur capitulum, *idem Card. vbi ſupra.*

Amplia II. eandem conclusionem, vt habeat locum etiam in Concilio generali, quia etiam ab eo appellabitur ad Papam, *Card. Alex. in rubrica n.35. verſ. ſed quid de concilio vniuerſali, & n.36. de appell.* quem refert, & sequitur Card. Iacob. *tract. de concil. lib.10. art.2. n.2. in vltimis verbis, tomo 13 par.1. fol.354.*

Subamplia I. istam ampliationem, vt præcipue procedat, si Concilium non fuerit legitime congregatum, quia si ab eiusmodi Concilio contingat appellari, appellabi-

labitur sine dubio ad Papam, *vt firmat Card. Iacob. d. art. 2. n. 1. & seqq.*

Declara istam subampliationem, vt à Concilio, non legitime congregato, reclametur potius, quam appelletur, quia cum non habuerit iurisdictionem, habebit locum reclamatio, per quam Papa declarabit nulla omnia gesta in illo Concilio, *Card. Iac. d. ar. 2. sub n. 6.* Immo cum Concilium, non legitime congregatum, non dicatur Concilium, sed conciliabulum, & Satanæ Synagoga, *c. 5. multis, dist. 17.* non dicitur appellatio à Concilio, & consequenter multo minus in eiusmodi reclamatione erunt attendenda tempora appellationis, quia cessat timor desertionis appellationis, cũ nullius entis nullæ sint qualitates.

Subamplia II. vt habeat locum etiam in Concilio generali, legitime congregato de voluntate Papæ, quia, si in eo Papa non præfuerit, posset ad ipsum, Papam appellari, *secundum Card. Iac. d. art. 2. in fine, n. 7. fol. 354.* nam Concilium generale dicitur etiam illud, in quo non præest Papa, sed præest alius eius loco, *Card. Iacob. d. tract. de concil. lib. 1. art. 1. n. 19. vers. quot autem, fol. 192.*

Limita I. eandem ampliationem, vt non procedat quãdo Papa præfuit Concilio, quia tunc à Concilio nullatenus potest appellari, cum determinatio, facta à Concilio attribuatur Papæ, qui non habet superiorem, ad quem liceat appellari, *Card. Alex. in rubr. n. 36 in fine, ibi, prædicta intellige, de appell. & Card. Iacob. d. tract. de concil. lib. 10. art. 2. n. 4. & art. 1. sub n. 74. in responsione ad quartum argumentum fol.* 354. & in terminis huius limitationis potest procedere, quod scribunt Rebuff. *tract. de appel. art. 3. gl. vna, n. 9. tomo 3. fol.* 489 dicens, non posse appellari, quia sub concilio generali comprehẽditur Papa, & Greg. Tholos. *tract. de app. lib. 3. c. 6. n. 2. vers. sed certe*, dicens, à concilijs vniuersalibus, legitime celebratis, & cum auctoritate Pontificis, vt oportet cœptis, non esse admittendas appellationes.

Tempera hanc limitationem, vt si in his, quę in Concilio decreta sunt, emerserit aliquod dubium, quod explicatione indigeat, possit isto casu recurri ad Papam, *Greg. Tholos. tract. de appel. lib. 3. c. 6 n. 2. in fin. vers. potest tamen fol.* 301.

Limita II. vt non habeat locum in Concilio generali, legitime congregato, super contentione papatus, quia tunc à sententia Concilijs generalis, legitime congregati, non appellatur, cum isto casu Concilium non habeat superiorem in ecclesia, quia non est aliquis eo superior, ex quo Papa non habetur; & ideo ipsum Concilium iudicat de papatu, *Card. Iac. d. lib. 10. art. 2. n. 5. & 6.*

Qualis debeat esse contentio de papatu ad hoc, vt Cõciliũ possit cõgregari sine auctoritate Papæ, vide Thom. Cãpeg. Episcopũ Feltrens. *tract. de concil. c. 2. cas. 2. n. 13. et 14. fol.* 400. & latissime, Card. Iacob. *eod. tract. lib. 3. art. 1. n. 46. & seqq. fol. 226. & numer. 114. & seqq. tomo 13. part. 1. fol.* 231.

Et qui sint casus, in quibus Doctores disputant, an cõcilium possit congregari contra Papam, vide eundem Campeg. *d. c. 2. n. 10. & seqq.* & aliqua ponit, *c. 1. num. 9. & seqq. et Card. Iacobat. dict. tract. de concil. lib. 4. art. 2. n. 10. et seqq. fol. 242. & Iacob. Simanc. tract. de cath. instit. tit. 12. de concilijs, n. 13. & 14. to. 11. p. 2. fol. 135.*

A Prelato regulari, vtputa ab Abbate procedente contra monachum, an possit appellari, & ad quem appelletur vide *infra q. 17. lim. ... n. ...*

A Papa male informato appellatur ad eundem Papam vide *supra n. 65.*

Infero ex ordine appellandi à nobis hucusque tradito in foro ecclesiastico, vnam iam omnibus diu notam conclusionem, quod à iudice ecclesiastico, qui iudicat vti ecclesiasticus, non potest appellari ad iudicem secularem, sed debet appellari ad iudices ecclesiasticos.

Ratio huius illationis est duplex.

Prima ratio est, quia appellatio debet interponi ad superiorem, qui habeat gradum cum eo, à quo appellamus: alias, si interponatur ad superiorem, qui cum eo non habeat gradum, appellatio vti ad incompetentem non valeret, testibus Anch. & Angel. Arct. quos in alijs terminis retuli, & sequutus sum *quæst. præced. sub num. 97. versic. declara, & num. 139.* Sed inter ecclesiasticum, & laicum regulariter non sunt gradus, & quisque eorum habet separatam, & diuersam iurisdictionem, *c. 8. quoniam idem, distinct. 10* & in alijs terminis scripsi *ead. q. præced. n. 74. & supra libro 1. c. 11. & 12. Diuisum imperium cum Ioue Cæsar habet*, vt inquit Poet. & rursus; *Non illi imperium, &c. Sed mihi sorte datum: tenet ille immania saxa*, & alter alterius iurisdictionem nõ perturbat, *c. 13. nouit. de iud.* Et hęc ratio est adeo vera, vt neque à laico possit appellari ad ecclesiasticum, vide *q. præc. sub n. 44. n. 74. in fine, & n. 113. vers. contra.*

Secunda ratio est, quia cum iurisdictio ecclesiastica antecellat secularem *c. 6. solitæ, de maior, & obed.* est enim ecclesiastica tanquam sol, & secularis tanquam luna, *Rebuff. tract. de appell. tanquam ab abusu, in princip. num. 5. vers. imo etiam, tom. 3. fol.* 450. appellatio ab ecclesiastico ad secularem esset à superiore ad inferiorem, & ideo nulla, *per ea, quæ scripsi supra q. 2. n. 1. 3. & seqq.* & tota hæc secunda ratio bene comprobatur ex his, quæ dixi *num. seq. vers. ab ecclesiastico.*

Hanc illationem restringunt Galli, vt in eorum Regno non procedat in appellatione ab abusu, id est, in caussa notorij abusus iudicis ecclesiastici, *Rebuff. d. trac. de appel. tanquam ab abusu, in principio, num. 4. vers. & de hac, tomo 3. fol. 539. & Greg. Tholos. tract. de appel. lib. 4. c. 6. nu. 1. fol.* 401. quia Galli regales prætendunt hanc iurisdictionem ex concordatis, & priuilegijs, Galliæ à pluribus Pontificibus concessis ob beneficia collata in Sedem Apostolicam, vt deduci Greg. Tholos. *d. c. 6. n. 14. 16. & 20.* & qui sint casus, in quibus potest à iudice ecclesiastico recurri & appellari propter abusum ad supremam Curiam, & Parlamentum, tractat Rebuff. *tract. de appell. tanquam ab abusu, num. 4. & seqq.* sed qui de eiusmodi iurisdictione scribunt, regulam ponunt, vt abusus sit, quando quis palam, & notorie sanctis decretis, ac concordatis, priuilegijsque Gallię perperam, vtitur, *Rebuff. d. tit. de appell. &c. n. 2. fol. 539.*

Eandemque restrictionem, propositis ad vtramque partem argumentis, defendit Greg. Tholos. *d. c. 6. n. 16. 17. & seqq.*

Verum Galli, quiq; ipsos hac in re tuetur, videant, ne ecclesiasticam lædant iurisdictionem, & caueant ne idcirco incurrant in excommunicationem bullæ cœnæ domini, *cap. 15. 16. & 19.* qua in bulla reuocantur priuilegia, etiamsi per viam remunerationis, aut contractus concessa forent.

101 Ab Ecclesiastico, & Laico simul iudicantibus appellatur ad superiorem iudicis ecclesiastici, quia is est maior vtriusque, *Bart. in l. 1. §. si quis in appellatione, nu. 13. vers. quæro pone, ff. de appel. & relat. Franch. in rubr. n. 42. quæst. 6. & Card. Alex. n. 56. vers. sed quid si clericus, de appell. Alex. consil. 12. viso processu, n. 1. lib. 6. Maran. in suo spec. p. 6. act. 2. princ. in verb & qandoque appellatur, n. 379. limit. 10. fol. 512. Rebuff. tract. de priuileg. schol. priuil. 106. nu. 14. vers. 14. to. 18. fol. 53. & Greg. Tholos. tract. de appel. lib. 4. c. 7. n. 1. fol.* 415. & est conclusio communis. *

Ratio est, quia magis dignum trahit ad se minus dignum; nec caussæ continentia est diuidenda.

102 Amplia hanc communem conclusionem, vt procedat etiamsi ecclesiasticus sit simplex plebanus, & laicus sit Comes, *Card. Alex. in d rub. n. 56. & 57. de appel.*

Infero I. ex eadem communi conclusione comprobando

bando eam, quod; si iudicent simul iudex ordinarius, & iudex delegatus, ordinario adiunctus à Principe, & contrarias proferant sententias; erit recurrendum ad Principem, tanquam si vterque fuisset delegatus Principis, *Bart. in l.28. duo iudices, n.3. ff. de re iud.* nam delegatus est maior ordinario in caussa delegata, quia gerit vices delegantis, *vt scripsi supra n.11. vers. contra, & quæst. præced. n. 64. vers. ratio*.

Infero II. quod; si non Illustris coniunctus Illustri iudicent simul, appellabitur ad eum, ad quem appellaretur, si iudicasset solus Illustris, *Greg. Tolos. d. c.7. n.3. vers. ita coniunctus. fol 415*.

Infero III. quod si caussa fuerit compromissa in laico & clerico, & ab eorum laudo petatur reductio ad arbitrium boni viri, erit recurrendum ad Episcopum, quia clericus vti dignior attrahit laicum, *Salyc. in l.32. præcipimus, in fine, C. de appell. Franch. in rubr. n.43. de appell. Addit. ad Bart. in d. l. duo iudices, in verbo, potentior, ff. de re iud. & Rebuff. tract. de priuil. schol. priuil. 106. n.15. vers. 15. tom. 18. fol. 53*.

Declara hanc illationem ex his, quæ scripsi *infra q.17. limit. 14. n...* vbi videas.

Infero IV. generaliter, quod vbicunque inferior & superior simul cognoscant, semper appellabitur ad superiorem illius superioris, omisso medio superiore illius inferioris, *Franch. in rubr. n.41. q.5. de appell.*

Declara restringendo eandem communem conclusionem, vt non procedat, quando vterque iudex ex auctoritate vnius Principis, seu domini, iurisdictionem habentis, iudicant, quia tunc licet simul iudicent, & vnus laicus, & alter ecclesiasticus, tamen ad eum, ex cuius auctoritate, & commissione iudicant, indistinctè appellandum est, siue sit laicus, siue ecclesiasticus, vt considerauit etiam Greg. Tolos. *tract. de appell. lib.4. c.7. n.5. versic. existimarem, fol. 416.* & optime facit quod scripsi *supra n.93. vers. extende secundo*.

ARTICVLVS IV.

Ad Quartum Articulum: *Ad quos appelletur à sententijs, latis à iudicibus ordinarijs secularibus*.

Resp. non posse dari certam, & generalem doctrinam; ad quos sit appellandum, quia ille ordo generalis, traditus ab Imperatore *in l.32. præcipimus, & sequentibus, Cod. de appell.* non seruit, *teste Bart. quem citaui supra n.12.* & hoc quia etsi Imperator sit omnibus potentatibus secularibus superior, tamen non ita, vt antea, imperat: sunt enim hodie multa dominia, quæ de facto non recognoscunt Imperatorem, vt de Regno Hispaniarum, & de Regno Franciæ notaui *supra lib.1. c.16. n.3.* & habent constitutiones locales, & diuersos ordines magistratuum; & ipsemet Imperator, tanquam magnificus, & gloriosus, sicut aquila, distribuit prædam suum; *vt retuli quæst. præced. sub n.46. vers. contra*, & similiter Rex Hispaniarum ob egregia belli, vel pacis facinora in Reip. vtilitatem præclarè gesta, aliaue ex caussa nobilibus ciuitates, villas, aut oppida regio beneficio confert cum iurisdictione mero, & mixto imperio adhuc in amplissimo territorio exercendis, vt scribit Couar. *pract. qq. c.4 in principio*, & hos, quibus Imperator prædam distribuit, & Rex oppida, & Ciuitates confert, feudatarios, seu Barones vocamus; qui de iure ciuili sunt incogniti, & ideo non habent, nisi eam iurisdictionem, quam ex tenore priuilegiorum, inuestituræ, & concessionis accipiunt, *vt scribit etiam Carau. super rit. 265. n.4. in fine*, ad quas inuestituras in materia iurisdictionis, & appellationum est recurrendum.

Veruntamen licet mutatus sit ille ordo appellandi, tamen illius substantia, quæ est vt ab inferiore appelletur ad superiorem, nunquam fuit mutata, neque potest mutari: quare, & in Curijs Regum, Principum, Ducum, Marchionum, Comitum, aliorumque Baronum ab inferioribus appellandum est ad superiores: & circumscriptis inuestituris, ac varijs magistratuum ordinibus, quos quisque, habens iurisdictionem, potest ad beneplacitum constituere, ordinem, qui certæ doctrinæ ex capax, aggredior.

103 A Baiulo, seu officiali Baronis appellatur ad Baronem, *Andr. de Iser. in const. officior. lin.67. col.1. lib.1. fol.83.* quem refert & sequitur Marin. Frecc. *tractat. de sub feud. lib.2. author.16. n.1. fol.349.* & ratio secundum Iser. *vbi supra* est, quia licet à Vicario non appelletur ad Episcopũ, ex quo Vicarius est tanquam assessor loco episcopi, ideoque esset appellare ad idem tribunal, tamen ab officiali Baronis ad Baronem non dicitur appellari ad idem tribunal. Affl. *in eadem const. officiorum n.12.* scribit ista verba Andreæ de Iser. esse menti tenenda, quia non meminit alibi legisse hanc differentiam, sed postea miratur, quod Isernia hæc dixerit, ostendendo, quod Vicarius Episcopi dicitur iudex subdens, quod idcirco multum dubitat de dicto Iserniæ: *Frecc. dictis auth.16. sub n.2.* aliam reddens rationem, scribit, propter modicitatem caussarum, quæ tractantur coram Baronibus, ordinatum esse ex lege Diui Gulielmi, vt à sententia Baiuli appelletur ad Baronem, & non ad Regem, quia pro habendo recursu ad Regem, vel Iustitiarium Prouinciæ maior esset impensa quam valor causæ veluti, inquit, quæstio de equo, posito in stabulo: *Roll. à Vall. cons.75. in isto crimine, n.10. vers.2. confirmatur, & n.17. in fin. vers. non obstat. lib.3. citat eosdem And. de Iser. & Affl.* & quasi non intelligeret, qui sint isti Baiuli, de quibus loquuntur, inquit, quod si loquuntur de Baiulis, qui sint Potestates Castellani, vel Vicarij ordinarij generalis male loquuntur.

Confirmatur primo hæc opinio Andreæ de Isernia, quia si vasallus sit inuestitus de mero, & mixto imperio, & omnimoda iurisdictione, & ipse deputet Potestatem, qui ferat sententiam; ab ista sententia appellabitur ad vasallum inuestitum feudatarium, qui deputauit Potestatem, *Curt. Iun. tract. de feud. in 7. vult. par. princip. q.12. n.32. tom. 10. p.2. fol.92.* & quod cognitio primarum causarum appellationum spectet ad vasallum inuestitum de mero, & mixto imperio, & omnimoda iurisdictione, scribit Ias. *consil.161. circa primum, lib.2.* & quod sub concessione meri, & mixti imperij, & omnimodæ iurisdictionis veniat cognitio causæ appellationis, tanquam species comprehensa sub dictis generalibus, scribit Paris. *cons.8. ad veritatem, n.31. & 32. lib.1.*

Confirmatur secundo, quia si quis committeret alicui vniuersitatem causarum exercendarum in alio, loco, puta, in aliquo Castro sui territorij, & diceret, *facimus vos nostrum Vicarium*, tamen ab eo appellaretur ad ipsum, qui fecit eum Vicarium, & non ad alium superiorem, *Bar. in l. 1. §. ab eo, in fine, vers. sed quæro, ff. quis & à quo appell.* nam iste dicitur delegatus ad vniuersitatem causarum, & non ordinarius, *Bar. vbi supra*, & à sententia Vicarij foranei, quia est delegatus appellatur ad Episcopum, *vt ex Rot. Franch. Abb. Cur. Iun. & alij retuli, & sequutus sum supra num. 26.* & quod secundum Legistas à sententia Vicarij possit appellari ad eum, qui constituit Vicarium, & ideo ad Episcopum, scribit Card. Alex. *in rubr. sub num.18. de appell.*

Confirmatur tertio ex *l.19. à proconsulibus, C. de appell. & consult.* ex qua probatur, quod à Vicario potest appellari ad iudicem ordinarium, cuius vices gerit, & à quo constitutus est, *secundum Bal. in ead. l. à proconsulib.* quem citat Roland. à Val. *cons.75. in isto, n.9. lib.3.*

Contraria opinio, quod enim non appelletur ad ipsum Baronem feudatarium sed ad Dominum superiorem; probatur ex eo, quia prima confirmatio, à qua pendet totus iste articulus, non est vera: licet enim vasallus sit inue-

inuestitus de feudo alicuius Castri cum mero, & mixto imperio,& omnimoda iurisdictione,tamen, si subditi appellāt à Potestate, vel Vicario deputato per ipsum inuestitum, non erit appellandū ad ipsum feudatarium inuestitum, sed ad Dominum superiorem,quia licet Princeps cōcedat vasallo merum, & mixtum imperiū,& omnimodam iurisdictionē in aliquo loco, non tamen illi videtur concessisse appellationes, nisi de eis fiat expressa mentio in concessione, *Iacob. de S. Georg. tract. de feud. in verbo, cū mero & mixto imperio. versus finem n. 9. vers. sed an ille, n. 10. par. 1. fol. 192. & rursus in verbo, & dicti vasalli pro dictis rebus. sub n. 36. ibi. vnum semper. fol. 223.* admonēs hoc esse notandum, *& Boss. & Brun. quos retuli, & sequutus sum supra lib. 1. c. 66. sub n. 5. vers. si vero.* & hanc esse communem opin. testatur, & sequitur Rol. à Val. *d. cons. 75. in ista sub n. 14. vers. his non obstantibus, & n. 15. lib. 3.* & quod cōcessio iurisdictionis meri & mixti imperij, etiam in proprietatem, & ratione territorij intelligatur quoad primam instantiam, non autem in secunda, nec quoad causa appellationum scribit Couar. *prax. qq. c. 4. sub n. 5. vers. prima conclus. fol. 433.* vbi ita firmat in specie contra Isern. Affiict. & Curt. iun. citatos supra pro aduersa opinione testans hanc opin. esse in praxi receptiorē, & adde omnino, quæ pro ista opin. scripsi *supra d. c. 66. sub n. 5.* huiusq; opinionis praxim in Regno Neap. vide *infra n. 110.*

Non obstant adducta pro prima opinione, tum quia hæc opinio contraria est communis, *vt dixi,* tum quia contra Isern. Afli. & Curt. firmat in specie Cou. supra citatus, & contra Ias. *in allegato cons. 161. lib. 2.* tenent Crauet. *cons. 209. illustrissimus nu. 9. vers. fortius,* dicens, quod consuetudo non approbat illius dictum, *Natt. cons. 580. primo quaritur in fine, sub n. 25. Rol. à Vall. d. cons. 75. in isto nu. 18. & 19. lib. 3. & Franch. Bec. in addit. ad eiusdem Ias. cons. 161.* Ad *l. a proconsulibus.* adductam in tertia cōprobatione respondeo dupliciter. Primo quod illa lex dicit solum, quod appellatur; sed non aperit, ad quem appelletur, & licet Bal. in ea dicat, quod appellatur ad ipsum Præfectum, tamen hoc est verum, quando cognoscit ex delegatione, secus quādo cognoscit ex iurisdictione Vicariatus, quia tunc non ad eum, cuius est Vicarius, sed ad superiorem illius, *Salyc. in d. l. a proconsulibus sub n. 1. & in l. 32. præcipimus, n. 2. C. de appel. & consul.* Secundo respondeo vna cum Rol. à Vall. *d. cons. 75. n. 16. vers. superest.* quod illa lex loquitur in Vicario Præfecti prætorio cuius Præfecti prætorio tanta olim erat dignitas, vt ab eo tanquam à Principe non liceret appellare, ideo non mirum, si ab eius Vicario appellatur ad eum, cum ad alium appellari non possit, eandemq; responsionem clarius ante eum explicauit Car. Alex. *in c. 66. dilecti vers. sed punctus stat. de appel.* dicens quod cum tribunal Vicarij & eius, cuius est Vicarius, reputetur idem tribunal, & a sententia Præfecti prætorio non possit appellari, videtur, quod neq; possit appellari a sententia sui Vicarij, quare inquit debet tolerari, quod possit appellari ad ipsum Præfectum prætorio, ne iniquitas Vicarij remaneret indiscussa, & quia priuilegium, concessum ordinario, non transit in eius Vicarium; quæ responsio, si esset bona, bene confirmaretur ex his, quæ de appellatione Vicarij Principis ad ipsum Principem scripsi *infra n. 130.*

104 Retenta, si placeret, prima opinione, quæ tamen non est vera.

Declara I. eam ex mente Frecciæ *d. auth. 16. sub n. 2.* vt in modicis appelletur ad Baronem propter vitandas impensas, & vt subditis facilior pateat aditus in causulis quinque, aut decem tarenorum Amalphiæ, aut vnius porcelli; Secus est in non modicis, quia tunc appellabitur ad eum, a quo appellaretur, si sententiam protulisset Baro.

105 Declara II. vt Baro, nō habens in specie causas appellationum, dicatur procedere in illis causis modicis Baiuli, vti iudex delegatus per Regem, & non vt ordinarius causæ appellationis, quæ per priuilegium concessa non apparet, *Frecc. d. auth. 16. n. 2. fol. 349.*

106 A Barone, seu quouis feudatario appellatur iuxta formam inuestituræ feudalis: quare distingue duas species inuestituræ.

Prima species est: quando inuestitura non concedit feudatario secundas causas, id est, causas primæ, vel secundæ appellationis, sed solum concedit merum, & mixtum imperium, & omnimodam iurisdictionem; & in ista specie concludo, quod appellatur ad Dominum directum, qui concessit feudum, seu ad officiales, & iudices appellationum, deputatos ab ipso Domino gradatim, quia cum feudatarius nō possit cognoscere causas appellationum, *per ea quæ dixi supra sub n. 103. vers. contraria opinio.* necessario cognoscet Dominus, qui concessit feudum: & hoc caret difficultate.

107 Exemplifica hanc conclusionem in multis Baronibus Regni Neap. qui habent solum primas causas, quamuis habeant omnimodam iurisdictionem.

108 Quare in effectu non recedo ab opinione firmata *supra sub n. 103. vers. contraria.*

109 Secunda species est: quando inuestitura concedit expresse Baroni, seu feudatario non tantum primas, sed etiā secundas causas, & quandoque tertias; & in ista specie concludo, ab ordinario primarum causarum ipsius Baronis appellari ad iudicem secundarum causarum, deputatum ab eodem Barone, & ab illo ad iudicem tertiarum causarum *per ea quæ scribit Carauit. super rit. 265. n. 37. & rit. 52. dnn. 2. sub n. 2.* quem retuli, & sequutus sum *quæstio. præced. n. 101. sublimit. 2.*

110 Exemplifica I. notabiliter hanc conclusionem in feudatario Regni Neap. seu Siciliæ: Sed pro absoluta intelligentia huius exemplificationis scire debes, quod Constantinus ex Helena Constantij, assumptus ad imperium Romanorum, repudiatis deinde erroribus, maiestatem veri Dei agnoscens, ac Christianam puritatem amplectēs lepra mundatus baptismi lauacro sumpto a Syluestro Papa, eidem Syluestro, eiusque successoribus Pontificibus die quarta sui baptismi vniuersum occidentem donauit, vt legitur *in c. 14. Constantinus distinct. 96. & in c. 17. fundamenta de elect. in 6. & scripsi lib. 1. c. 11. nu. 9.* Vnde qui postea creati sunt Reges Regni Neapolitani, à Pontificibus inuestituras acceperunt, vt omnium prædictorum Regum, & inuestiturarum nomenclaturam, inchoando à Constantini donatione ordinate recenset Marin. Frecc. *tract. de subfeud. lib. 1. rubr. de antiq. stat. regn. & c. sub n. 15. vers. Constantinus ibi ferunt Constantinum fol. 60. & 61. & n. 24. & seqq. vsque ad num. 50. fol. 68.* & quod Reges præfatum Regnum obtineant in feudum a Sede Apostolica, scribit idem Frecc. *d. rubr. de antiq. stat. regn. & c. sub n 51. fol. 68. & rubr. de offic. magn. cancell. n. 25. fol. 53.* & aliqua verba inuestituræ huius feudi, factæ Carolo I. a Clemente IV. anno Domini 1266. Kal. Iunij recenset idem Frecc. *de subfeud. lib. 3. rubrica differentiæ inter feuda ex pacto, & prouidētia, & hæreditaria differ. 16. n. 2. in fine, & 3. fol. 417* & quod Regnum Neap. sit de temporali iurisdictione Ecclesiæ, retuli & sequutus sum *quæst. præc sub n. 77. in fine, versic. cæterum.* & Pontifex *in capitulo secundo, ad Apostolica, de sent. & re iud. in 6.* scribit, quod Regnum Siciliæ est speciale patrimonium Beati Petri: Et quod sit feudum Sedis Apostolicæ satis superque testatur publicus annuus census, quem in festiuitate S. Petri, & Pauli Orator Regis Catholici singulis annis solemniter soluit Pontifici Beati Petri successori: & quod Ecclesia, translato solum vtili dominio in Reges, retineat directum, scribit Marin. Frecc. *dict. rubrica de antiq. stat. regn. & c. sub numero 52. fol. 68.* Quare satis superque constat, quod Rex est feudatarius Sedis Apostolicæ, & quia est infeudatus de

H 2 regno,

regno, non est dubitandum, quod potest cognoscere causas in quauis instantia, quia etsi Rex habeat regnum in feudum, tamen habet supremam potestatem in illo regno ex natura rei concessæ, *vt retuli, et sequutus sum infra quæstione decimasexta limit.5.num.*.. vbi videas. Et quod Ecclesia in Regno Siciliæ nihil obtineat præter annuum censum, omnibus in Regem, eiusque hæredes translatis iuribus, scribit Marin. Frecc. *dict. tractat. de subfeud. libro 1. rub. de antiq. statu regn. &c. numero quinquagesimooctauo, versicul. hodie tamen fol. 69.* Sed de hoc recurrendum est ad tenorem inuestituræ, vt dixi *libro præced. cap.9.n.*1334. Illud tamen certum est, quod Rex cognoscit primas, secundas, & tertias causas totius Regni, & nullus superior apponit manum in eius iurisdictione temporali: Vnde Rex in eo Regno habet multos subfeudatarios, & Barones, & a sententijs iudicum, & officialium dictorum Baronum, & subfeudatariorum appellatur ad iudices ipsius Regis; nempe ad Præsidem prouinciæ, vti iudicem proximum, & mediatum, *Carau. d. rit.52. limit.1. sub n.2.* quia vasallus non potest extrahi a sua prouincia, sic disponente pragm. *querula expositione, in rubr. vbi delic. quis conuen. deb.* & deinde a Præside prouinciæ appellatur ad magnam Curiam, seu sacrum Consilium ad electionem appellantis, *Carau. sub d. num.2. ibi dispositio istius ritus.* Quare ab officialibus Baronum in Prouincia Aprutij appellatur ad Viceregem, seu Præsidem Ciuitatis Theatinæ, quia Tribunal illius Præsidis est Regia Audientia Aprutij; & ab illa Audientia Theatina appellatur ad Vicariam, aliosque iudices Neap.

111 Infero ex dictis in hac exemplificatione, deceptum videri Contardum *in l. vnica, limit.3. numero 13. Cod. si de momen. poss.* dum recenset, quod in Regno Neap. magna Curia Vicariæ cognoscebat de causa, & a sententia magnæ Curiæ appellabatur ad iudices appellationum, a quibus, inquit, appellabatur ad Regem, & Rex committebat alteri caussam, si tractabatur interesse Regis, & si ille Commissarius tertiam ferebat sententiam, non licebat tertio prouocare, & sic, inquit, victus est exclusus ab appellatione ad Sedem Apostolicam, per titulum, ne liceat tertio prouocare, hancque cautelam esse existimat: deceptio Contardi consistit in eo, quod credit, hac cautela victum excludi ab appellatione ad Sedem Apostolicam, non aduertens, quod Rex cognoscit causas in quacumque instantia, & ideo non indiget præfata cautela; minus etiam aduertit, quod hæc cautela non seruiret, *per ea quæ dixi supra num.28. restr. secunda*, & quia sententiæ possent esse difformes: vnde ille modus, relatus a Contar. fuerat in eo Regno inuentus potius ad bene esse, quam ad excludendam appellationem,

Contra ista exemplificationem oppono dupliciter.

Primo oppono in eo, quod dixi, in Regno Neap. appellari gradatim, non omisso medio: nam contrarium retuli, & sequutus sum *quæst. præce. lim.9. n.99.*

Oppono secundo, (dum dixi, *quod Rex cognoscit in quacunq; instantia omnes caussas subditorum spectantes ad forum seculare sine appellatione ad Sedem Apostolicam*) quia Rex; quantumuis concedat alicui nobili Ciuitates, vel oppida cum iurisdictione, mero, & mixto imperio, eam tamen iurisdictionem, quæ apud Regem summa est, & qua ad ipsum Regem possunt, vti ad supremum Reip. patrem, deferri querelæ, prouocationes aut appellationes a iudicibus inferioribus, nunquam videtur transtulisse, etiamsi vsus fuerit verbis quoad significationem vberrimis; hæc enim iurisdictio pertinet ad supremam principatus recognitionem, ideoque *maioriam* vocant, & nullo modo a Rege alienari potest: est enim forma, & substantialis essentia maiestatis Regis; quamobrem non potest Rex, nec subinde censetur aliquem regni locum ita alteri domino subijcere quod ius appellationum, & supremæ potestatis etiam quoad administrationem, & executionem realem apud ipsum non remaneat, *Couar. pract. qq. cap.4. num.1. fol.430.* & quod appellationes, interponendæ ad Sedem Apostolicam, censeantur reseruatæ, & non possit præscribi, vt non appelletur ad Principem, retuli, & sequutus sum *q. præced. n.54.*

Si hoc dicimus in feudo regio de Rege: cur non idem in feudo ecclesiæ de Papa, qui est Rex Regum huius mundi? & consequenter non per hoc, quia Rex cognoscit causas in omni instantia, est sublata maioria, & suprema iurisdictio Papæ, quominus ad eum deferantur appellationes.

112 Iure propterea Pontifex de anno 1591. die 14. mensis Iunij Auditorem Cameræ potuit constituere iudicem competentem omnium appellationum, interponendarum ad Sedem Apostolicam a sententijs latis a quibuscunque iudicibus, ac etiam dictæ sedis Apostolicæ Legatis in terris, eidem Romanæ Ecclesiæ mediate, vel immediate subiectis, aut ab alijs earum Gubernatoribus, vel officialibus, & quibusuis in feudum, seu vicariatum, aut alias quomodolibet concessis, & demum a quibuscumque ordinarijs etiam extra statum ecclesiæ, vt legitur in ipsius Auditoris facultatibus *n.9. vers. & quascumque*, concessis dicto die 14. Iunij, estque prædictarum appellationum iudex, etiam si ad ipsum vel ad Pontificem interponantur, omissis medijs, *vt scripsi quæst. præced. n.90. vers. infero, & latius hac eadem quæstio. supra sub n.99. vers. declara. & infra sub n.125. vers. extende, & vers. declara primo.*

Ad primam oppositionem resp. quod in exemplificatione loquutus sum in terminis pragmaticæ; quæ, an seruetur, vel non, remitto me ad practicos illius fori.

Ad secundam oppositionem resp. concedendo omnia, sed cum distinctione: Aut enim loquimur de appellatione, prout est vltimus recursus aduersus iniustitiam, quam subditus non potest amplius reparare apud iudices & magistratus feudatarij: & tunc sine dubio potest recurri, & appellari ad Papam non solum a feudatario ecclesiæ, sed a quouis alio etiam non feudatario, & cuiusuis etiam imperialis dignitatis existat, *vt retuli & sequutus sum infra quæst. 16. lim... & q. præced. num.74.* Siue ergo Rex habeat ex natura rei concessæ, siue ex iure concessionis, siue ex iure consuetudinario, & præscriptionis, siue quomodo facultatem cognoscendi causas in omni instantia, tamen apud Papam semper remanet superior potestas, & isto casu procedunt adducta in oppositione, quæ verissima sunt: Aut loquimur de appellatione, prout non est vltimus recursus, quia subditus non tentauerit omnes vias iuridicas ad consequendam iustitiam: & isto casu Papa non intendit præiudicare iurisdictioni Regis, *iuxta ea, quæ scripsi q. præced. n.74. & in specie n. 76. & infra sub n.125. ver. respondeo*, & ita procedit exemplificatio; quod si officiales Regij non contenti hac verissima distinctione, maiorem exerceant iurisdictionem, id non iure facerent, sed de facto, secundum quod isti reges nolunt recognoscere superiorem in temporalibus, *iuxta ea quæ scripsi supra l.1. c.16. n.3. & infra q.16. limit.5. n.1. & seqq.*

113 Exemplifica II. eandem conclusionem in aliquibus Baronibus intra statum Ecclesiasticum, qui cognoscunt primas, & vlteriores causas vassallorum, sed an de iure, vel de facto cognoscant recurrendum est ad tenorem inuestiturarum, quia, nisi eis specialiter concessa sit iurisdictio in causis appellationum; prout est concessa aliquibus Baronibus Regijs in prouincia Aprutij, quorum memini *supra lib.1. c.66. sub n.5.* non possunt eas cognoscere, per ea quæ retuli, & sequutus sum *infra n.115. & 116.*

114 Restringe declarando hanc exemplificationem, vt quamuis Baro Sedis Apostolicæ habeat merum, & mixtum imperium, & cognitionem causarum etiam in secunda, & tertia instantia, tamen vasallus appellans potest via ordinaria,

omisso

omisso medio, recurrere ad Aud.Cam. *& scripsi infr.sub num.125.vers.extende*, & potest etiam recurrere ad Signaturam, quæ det sibi iudicem appellationis, sed Baro postea occulto odio prosequitur vasallum, vt contra nõnullos Barones Regni, qui carcerant subditos appellantes, ad regia tribunalia, notat Capic. *decis.130. primum dubium, sub num.10.*

115 Dubium incidenter occurrit circa prædictas duas exẽplificationes, quando censeatur concessa iurisdictio tam primarum causarum, quam secundarum, & tertiarum.

Resp. distinguendo quinque casus.

Primus casus est; quando conceditur sola iurisdictio; & tunc censentur concessæ solum caussę in prima instantia, *iuxta ea quæ scripsi supra lib.1.c.66.nu.5.* vbi videas.

116 Secundus est; quando conceditur feudum cum mero, & mixto imperio, & omnimoda iurisdictione, & dico idem, quia intelliguntur concessæ solum primæ caussæ, idest, cognitio causarum in prima instantia, *Natt.consil. 500.primo quæritur,in fine,nu.25.Rol.à Vall.cons.75.in isto sub n.14.vers.hic tamen,& n.15.l.3. Crauet cons.209.illustrissimus, nu.9.* quos reprobantes Iasonem, consulentem contrarium, refert & sequitur Becc. *in addit.ad ipsum Ias. cons.161.circa primum in princip.lib.2.* quibus adde Iacob. de S.Georg. & Couar. quos retuli & sequutus sum *sup.sub nu.103.vers.contraria opin.* vbi videas.

117 Tertius est, quando conceditur feudum cum amplissimis clausulis, & facultatibus, sed tamen concedens reseruat sibi ius appellationis, seu reseruat sibi altum dominium, & tunc videtur sibi reseruasse vltimam appellationem, & ius superioritatis, sicut Rex Franciæ in Ducatu Flandriæ, *vt recenset Rebuff.tract.de appell.in præfat.num. 78.tom.3.fol.481.*

118 Quartus casus est, quando nominatim est concessa iurisdictio secundarum causarum, seu etiam tertiarum causarum, & isto casu dico, nos esse in claris, *per ea quæ scripsi d.cap.66.sub n.5.vers.si vero.*

119 Quintus casus est, quando in iurisdictione non recognoscit superiorem, vel habet iure proprio, & in perpetuum dignitatem, & administrationem, & isto casu dico, quod potest cognoscere tam primas, quam secundas, & tertias causas, *iuxta ea quæ retuli, & sequutus sum infra q. 16.limit.1.nu.112.*

120 A potestate seu iudice, qui cognouit primas causas, si non est aliter prouisum de iudice appellationis, appellabitur ad Superiorem, qui ipsum Potestatem, seu officialem elegit, quia talis dicitur proximus superior, *Franch. in rubr.sub nu.35.vers.6.& vlt.de appell.*

Sed hoc debet intelligi vt procedat, quando is, qui potestatem elegit, non habet alium superiorem, vt puta in Republica Lucensi, vbi illius Consilium generale eligit potestatem, dico, quod si in illa Rep. à sententia Potestatis non esset aliquo casu prouisum de Iudice appellationis, appellandum esset à Potestate ad Consilium generale, & ideo, si potestas iudicauerit in caussa inapellabili, & pars aliqua prætendat iniustitiam, nõ potest illa pars recurrere ad alium, quam ad ipsam Remp. & sic ad Consilium generale, quod repræsentando Rempublicam, elegit Potestatem.

A Iudice ordinario, electo à Populo, & confirmato à Domino appellatur ad ipsum Dominum, quia licet iudex habeat iurisdictionem à Domino confirmante, tamen non est omnino idem tribunal Domini & iudicis, cum non constituatur libere à Domino, sed tantum ab eo cõfirmetur, postquam fuerit à Populo electus, & conuenit admodum, quod appelletur ad Dominum, vt ipse aliquã vel primam, vel secũdam causarum cognitionem habeat, alioquin esset iurisdictio penes ipsum sine vsu præsertim libero *Couarr.pract.qq.cap.4.sub num.6.vers.secunda conclusio, fol.433.*

A Paribus Curiæ siue Domino in caussa feudali appellatur ad proximiorem Dominum superiorẽ illius feudi, & ab isto proximiore superiore appellatur ad alium proximiorem superiorẽ, & ab isto appellatur vltimo ad Imperatorem, *Iacob.de S.Geor.tract.de feud. versus finem, in verbo.& dicti vasalli pro dictis rebus, sub n.36.tom.10.par. 1.fol.223.* & esse communi * conclusionem testatur, & sequitur Curt.Iun. *tract.de feud.in 7.& vlt.par.princ.q.11.n. 31.to.10.par.2.fol.92.* quem refert, & sequitur Clar. *lib.4. recept.sentent.§.feudum,qu.90.in fine.*

Aduerte tamen, quod ille ordo appellãdi vltimo loco ad imperatorem habet locum in feudis imperialibus, secus si sit feudum ecclesię, quia appellaretur vltimo loco ad Sanctam Sedem Apostolicam.

Cęterum an, & quando Dominus feudi, quando ordinarius, & quando pares Curiæ iudicent in causa feudali, vide Canonistas *in c.5. cæterum vbi præsertim Dec.nu.42. & seqq.de iud.Fran.Sonsb.trac.ad vsus feud.par.14.n.1.& seqq.to.10.par.2.fol.160.Minsing.in sing.obseru. cent.1.obs. penul.99.per totam,& cent.4.obser.89. notum per totã, & late, & ordinate Curt.Iun.d.tr.de feud.in 7.& vl.par.princ. n.1.& seq.to.10.par.2.fol.90.* & vide, quæ scripsi *sup.n.92.*

A capitulo, idest, à gestis in capitulo appellatur cum distinctione: Aut enim in capitulo interuenit pręses, seu Pręlatus, vti pręses: & tunc certum est, quod non potest appellari, nisi ad superiorem illius Pręsidis; & ideo, si Episcopus interuenerit in capitulo vti Episcopus non potest appellari ad ipsum Episcopum, sed debet appellari ad superiorem Episcopi, *vt retuli, & sequutus sum supra sub n. 60.* & ideo à concilio prouinciali, in quo interuenerit Archiepiscopus vti Archiepiscopus, appellatur ad Papã, vti superiorem, *vt retuli, & sequutus sum supra num.100.* & à concilio generali, in quo interuenit Papa, non potest appellari, quia Papa non habet superiorem *iuxta ea, quæ scripsi sub d.num.100. vers.limita primo*. Aut in capitulo interuenit præses seu Pręlatus, non vti Prælatus, & tunc appellatur ad Pręlatum, seu pręsidem illius capituli, & ideo, si Episcopus interuenerit in capitulo vti Canonicus, appellari poterit ad ipsum Episcopum, *vt retuli, & sequutus sum sub d.num 60.* & similiter, si Archiepiscopus interuenerit in concilio prouinciali, vti Archiepiscopus, & postea euaserit Papa, poterit ad ipsum vti Papam appellari.

Quando Episcopus, seu alius præses dicatur interuenire vti præses, sicque vti caput, & quando non vti pręses, sed vti membrum, cognoscitur ex sede, & subscriptione: nam si sederit in prima sede, seque subscripserit primo loco, dicetur interuenisse vti preses, & caput, secus si non sederit in prima sede, seque non subscripserit primo loco, quare si Episcopus sedet, & subscribit post Archidiaconum, dicetur interuenisse vti Canonicus, *Glos.in c.11.à collatione, in verbo,prælat.de appell. in 6.* quod si non appareat de ordine, quo sederit, & actus fuerit celebratus sine scriptura, tunc in dubio præsumitur interuenisse, vti caput, *Glos.vbi supra,& Greg.Tolos.tract. de appell. libr.4. cap.2.nu.6.vers.præsumitur, fol.373.*

121 A Rectore alicuius collegij, vel artis appellatur ad illũ, cui tale collegium est subiectum, puta ad Potestatem ipsius loci, quia illa collegia, & eorum rectores sunt subiecta ordinarijs locorum, & ad eorum libitum possunt destrui, sicut etiam à principio possunt prohiberi, ne fiant, *Franch.in rub.n.36.q.2.Card.Alex.nu.52.vers.sed quid de sententijs,& Dec.n.46.q.6.de appell.* & quod a collegio, & rectore collegij possit appellari, refert, & sequitur Rugi-nell. *tract de appell.§.2.cap.3.nu.57.*

122 Aduerte quod si collegium est mere seculare, puta mercatorum, & aliorum artificum, & eorum rector est secularis, tunc appelletur ad superiorem seculare, *Franch. & Card. Alex. vbi supra.*

123 Quod si collegium est ecclesiasticum, & similiter rector est ecclesiasticus, tunc debet appellari ad immediatum superiorem Ecclesiasticum, *Franch. & Car. Alex. vbi supra*.

124 Si vero collegium est mixtum laicorum, & clericorum, puta si appelletur a Rectore scholarium: isto casu, si pro maiori parte sunt clerici, esset appellandum ad Episcopum indistincte: sed si pro maiori parte sunt laici, tunc si rector est clericus, & iudicat de clerico, & debet appellari ad Episcopum, cum is rector iudicet, vt ecclesiasticus, ex quo aliter in clericum non datur iurisdictio: sed si iudicat de laico, tunc debet appellari ad Potestatem, quia licet ipse rector sit clericus, tamen isto casu iudicat vt laicus, & tanquam rector collegij secularis. *Franch. d. rubr. sub n. 36. quæst. 2. ibi aliquando collegium est mixtum, & Card. Alexan. sub n. 53. vers. aut vero in eis de appell.* Sed Spec. *in tit. de execut. sent.* §. *nunc dicendum est. n. 12. vers. sed nunquid lib. 2. fol. 179.* recisius, & imperfecte ait, quod appellatur ad defensionem ciuitatis, si litigatores sunt laici, si vero clerici, ad Episcopum.

Nota obiter dum dixi, a Rectore scholarium appellari ad Episcopum, vel ad laicum iuxta relatam distinctionem; quod rector scholarium, est iudex competens scholarium, *auth. habita, versus finem C. ne fil. pro patr.* quæ auth. est canonizata in priuilegium scholarium profitentiũ in almo Vrbis gymnasio a Bonif. VIII. octauo idus Iunij anno 1303. & loco Episcopi est declaratus Vicarius Romani Pontificis, & ideo cessat disputatio, quam facit Abb. *in qq. q. 6. Gandulphus sub num. 1.* dum arguit, quod scholares non possint facere vniuersitatem, & consequenter non possint de iure communi habere rectorem; & an rector sit comprehensus in d. auth. *habitę* non disputo; tu poteris videre Abb. *d. q. 6. sub n. 7.*]*vers. ego vero pro decisione*.

Nota etiam, quod rector nõ est iudex scholarium priuatiue quoad alios, sed cumulatiue ad electionem scholaris, qui potest etiam conuentus eligere vel dominum, vel magistrum suum, vel episcopum ciuitatis; *vt in d. auth. habita*. Super hoc notabili vide, quæ late scribit Hor. *Lut. tract. de priuil. schol. priuil. 65. & seqq. tom. 18 fol. 82.*

Declara etiam, dum dixi, a rectore esse appellandum ad Episcopum, vel ad laicum, vt scholaris possit appellare, etiam omisso medio, *vt retuli, & sequutus sum q. præced. n. 102. lim. 10.*

ARTICVLVS V.

125 AD quintum articulum; *Ad quos appelletur a sententijs, latis a iudicibus ordinarijs locorum status ecclesiastici, immediate Sedi Apostolicæ subiecti.*

Vt satisfaciam huic articulo, constituo tres conclusiones.

Primo igitur concludo, quod a iudicibus ecclesiasticis appellatur gradatim ad superiores eo ordine, de quo egi *supra num. 52. & seqq.* cum limitatione, & declarationibus, quas posui supra *sub n. 99. vers. lim. & vers. seqq.* ille enim ordo est generalis, & obseruandus in singulis prouincijs, dominijs, ducatibus, regnis, & in toto mundo, vbi sunt iurisdictiones ecclesiasticæ, & propterea in primis est obseruandus in statu & dominio temporali ecclesiæ.

Secundo concludo, quod a iudicibus secularibus status ecclesiastici, immediate temporali Ecclesiæ dominio subiecti, appellatur gradatim ad superiores, & ideo a Prætoribus, Commissarijs, Locatenentibus, & similibus iudicibus Castrorum, Terrarum & Ciuitatum appellatur ad proprios Gubernatores Prouinciæ, ad Vicelegatos, Legatos, Rotas, & ad Sacram Consultam iuxta tenorem priuilegiorum, indultorum, facultatum, literarum, & breuium apostolicorum, de quibus priuilegijs, seu indultis apostolicis meminit Sixtus V. in constitutione rotali prouinciæ Marchiæ, prout legitur *in d constitutione sub n. 17. vers. totius vero.* & consequenter de iudicibus appellationum non potest dari certior doctrina, ex quo priuilegia, seu indulta sunt diuersa, & facultates prædictæ possunt augeri, diminui, & alterari ad beneplacitum ipsius Papæ; quare in casu occurrenti necesse est, vt ad ea recurramus.

Tertio concludo, quod ab ijsdem omnibus iudicibus status ecclesiastici, etiam si sint Legati Sedis Apostolicæ, potest appellari etiam ad Aud. Cam. quia appellationes, quæ extra Curiam a quibusvis iudicibus interponantur ad Sedem Apostolicam, deuoluuntur ad ipsum Audit. Cam. iuxta eius facultates, a me citatas *supra sub num. 16. vers. subextende & num. 112. & quæst. præce. n. 90. vers. infero*, & scripsit etiam Vestr. *in prax. lib. 2. c. 4. sub n. 4.* quem retuli, & sequutus *sum supra lib. 1. c. 22. n. 2.* sed ad Papam potest ab omnibus, etiam omissis medijs, appellari; Ergo & ad Auditorem Cameræ.

Contra hanc conclusionem in eo, quod dicimus, appellationes, interpositas ad Papam, deuolui ad Auditorẽ Cam. tenet. Rot. *decis. 42. alias 336. si a iudice de appell. in nou.* dicens, quod si a iudice in Campania appellatur ad Papam, vel eius officiales, Auditor Cameræ sine speciali commissione non potest se intromittere, quia Auditor Cameræ non est Auditor, neque officialis Papę, sed Auditor Cameræ, & Camerarij, & quemadmodum, inquit, Camerarius de eiusmodi caussis, per appellationem ad Curiam deuolutis, non potest se intromittere, ita neque eius Auditor.

Non discedas a conclusione, quia facultates Auditoris Cameræ sunt claræ, & inficiunt istam decisionem, quæ poterat procedere quando Auditor Cameræ non habebat istas facultates; *prout notauit etiam Vestr. d. lib. 2 c. 4. sub n. 4.* facultates enim Auditoris Cameræ in dies auctas esse testatur Mandos. *tract. de inhibit. q. 93. nu. 2. tom. 5. fol. 107.* & dixi *supra lib. 1. c. 22. n. 4.*

Extende eandem conclusionem, vt ad Auditorem Cameræ possit appellari, etiam omissis medijs, *vt scripsi dict. quæst. præced. num. 90. & supra dictis num. 99. vers. & declara & num. 112.* & ratio est euidens, quia Papa constituit Auditorem Cameræ iudicem appellationum, interponendarũ ad Sedem Apostolicam, seu ad ipsum Papam, vt in eius dictis facultatibus, sed ad ipsum Papam, potest appellari, omisso medio, vt late prosequutus sum, & declaraui *q. præced. lim. 4. n. 46. & seqq.* ergo ad ipsum Auditorem Cameræ.

Contra istam extensionem facit, quia priuilegium datum iudicio ordinario, non transit in eius substitutum; quare licet a sententia iudicis ordinarij non possit appellari, tamen potest appellari a sententia sui vicarij, seu substituti, vt retuli, & sequutus sum *supra sub n. 56. vers. quinto quia*. Sic in proposito licet Auditor Cameræ sit substitutus, & quasi vicarius appellationum, interponendarum ad Papam, tamen Papa habet hanc præeminentiam vt possit ad se appellari, omissis medijs; Ergo ista præeminentia non censetur translata in Auditorem Cameræ.

Non discedas ab extensione, quæ practicatur quotidie sine vlla controuersia, & clare colligitur ex ipsis facultatibus, dum in eis constituitur iudex appellationum etiam a sententijs delegatorum, quia cum non appelletur ad delegantem, omittitur medius.

Subextende eandem extensionem, vt procedat etiã si iudices medij, id est, ij, a quibus deputati sunt, vel loca ipsa, in quibus iudicant, vt puta, Barones, Domicelli, feudatarij, Communitates, & Vniuersitates status ecclesiastici haberent indulta, seu priuilegia cognoscendi secundas caussas, quia adhuc posset appellari ad Auditorem Cameræ

Cameræ, his medijs omissis, ex quo his omnibus priuilegijs, & indultis derogat Papa in facultatibus Auditoris Cameræ *sub nu.35. vers. non obstantib.* concessis de anno 1590. pridie idus Decembris, & adde quæ scripsi *q.praeced. n.54.& 90.*

Oppono contra hanc subextensionem: quia Papa non intendit præiudicare iurisdictioni ordinariorum, per ea, quæ retuli, & sequutus sum *q.praeced. numero 74. & 75.* & propterea, appellato instante, solet remittere caussam ad iudicem mediatum, vt retuli & sequutus sum *eadem, q.praeced.numi.83.* & Signatura commissiones appellationum, interpositarum à iudicibus extra statum Ecclesiasticum, solet de medio tollere, *vt scripsi ead.q.praeced. nu. 34.* Ergo autem non potest appellari ad Auditorem Cam. omisso medio, aut saltem caussa est remittenda ad mediatum.

Resp. huic oppositioni, quod nos sumus in casu, in quo constat expresse de intentione Papæ; ad quem cum possit appellari, omisso medio, vt retuli, & sequutus sum *d.quæst.præced.num.46.& 47.* nemini iniuriam facit, si suo iure vtatur, præsertim ad nostram vtilitatem, *per ea quæ scripsi d. num.47.* & licet non soleat remittere causam appellationis, interpositæ intra statum Ecclesiasticum, & introductæ coram Audit. Cameræ, vt etiam testatus sum *d. quæst. praeced. num. 91.* & solet de medio tollere commissiones appellationum interpositarum in locis extra statum Ecclesiasticum, *vt scripsi eadem q.praeced. num.34.* etiam si illa loca sint feudalia sedis Apostolicæ, *vt dixi ead. q.praeced.nu.76.* sicque soleat diuerso iure vti; tamen ratio huius diuersitatis est, quia ipse intra statum Ecclesiasticum exercet iurisdictionem temporalem immediate, & minus mediate, quam extra dictum statum. Vnde in re magis propria, & suæ administrationi magis seruata potest facilius, & solet intentius prouidere, quam in re, cuius curam alteri strictioribus forsan pactis, & inuestituris commisit: Vlterius huius diuersitatis ratio non est solicite quærenda, tum quia Papa non mouetur, nisi ex caussa, vt retuli, & sequutus sum *quæst.praeced.sub num.75.* tum quia, cum Papa habeat iurisdictionem in administranda iustitia, quantumuis iurisdictio alteri sit concessa, iuxta ea, quæ scripsi *supra n.111.in secundæ oppositione, & n.112.* non facit præiudicium si non dat, quod non tenetur dare.

Subextende II. vt procedat etiam in appellationibus à sententijs, latis iudicibus Terrarum Populi Romani, quia etsi Statuta Vrbis *lib.1.c.15. & c. 188. de appellationibus subditorum, &c.* mandent, ob illis sententijs appellari, recurri & dici de nullitate dictarum sententiarum ad Conseruatores Vrbis nihilominus, cum facultates Auditoris Cameræ habeant clausulam derogatoriam statutis Vrbis, poterit appellari etiam ad Auditorem Cameræ, omissis Conseruatoribus.

126 Restringe I. eandem conclusionem, vt non procedat in casu, qui esset de vniuersitate causarum, delegatarum alicui iudici priuatiue quoad alios, quia tunc si coram alio procederetur non appellabitur ad Auditorem Cameræ, sed patebit aditus ad ipsum delegatum vniuersitatis causarum, qui iuxta suas facultates poterit ad partis instantiam inhibere, & reassumere caussam tam extra Curiam quam in Curia:. Et qui sint in Vrbe isti delegati ad vniuersitatem causarum, & quam habeant iurisdictionem, tu ex cuiusque proprijs impressis facultatibus in casu occurrenti facile cognosces.

Restringe II. vt non procedat in appellationibus à iudicibus secularibus extra statum Ecclesiasticum, quia Papa non solet eas recipere, per ea quæ scripsi *supra vers. respondeo*, nisi in casu, quo esset in eo loco clausus locus iustitiæ, *vt dixi supra sub num.112.versus finem, & in locis ibidem citatis.*

Restringe III. vt non procedat in caussis matrimonialibus, & beneficialibus, quia Auditor Cameræ ex ordinaria iurisdictione eas non potest cognoscere, & ideo ad eum neque gradatim, neque non gradatim potest in illis appellari sed solum ad ipsum Papam, qui illas deleget, *vt scripsi supr. sub n.99. vers. subdeclara.*

ARTICVLVS VI.

127 AD Sextum articulum: *Ad quos appelletur à sententijs, latis à iudicibus Romanæ Curiæ.*

Priusquam satisfaciam huic articulo non desinam in vestram redigere memoriam, quod in Curia Romana extant non solum quam plures iudices, sed etiam quod eorum iurisdictio quandoque mutatur, & alteratur, iuxta ea, quæ, loquendo de iurisdictione Auditoris Cam. scripsi *supra sub nu.125. vers. non discedas*, quod cum ita sit hunc prosequar articulum iuxta moderniores facultates, & iurisdictiones iudicum.

128 A marescalli Vrbis iudice, quem vocamus *Iudicem Curiæ Sabellorum*, appellatur ad Auditorem Cameræ, veluti ordinarium appellationum dictæ Curiæ, vt scribit Vestr. *in prax lib.2.c.14 sub num.1.* quem retuli & sequutus sum *supra lib.1.c.28.* Et ratio est, quia iste iudex Curiæ Sabellorum est iudex ordinarius inferioris ordinis sequentium Romanam Curiam non exemptorum, sed humilioris conditionis, sicut enarrat Vestr. *d.lib.2.c.14. num.2.c.4. sub num.4.* & quod iste iudex Curiæ Sabellorum sit iudex ordinarius, scribunt etiam Gloss. Spec. & Vant. quos retuli, & sequutus sum *infra q.19. rem.1. concl. 6. nu.79. vers. confirmatur*, & Auditor Cameræ est iudex ordinarius superior Curialium; merito ab illo inferiore appellatur ad Aud.Cam. qui est superior, *Vestr.d.c.14.n.1. in vltimis verbis*, hæc est certa conclusio.

Confirmatur hodie hæc conclusio ex facultatibus Auditoris Cameræ, concessis in forma literarum à Gregor. XIV. *nu.9. vers. & quascunque*, & à me sæpe citatis *supra sub nu.16. vers. subextende, & nu.112.* in quibus Auditor Cameræ constituitur iudex omnium appellationum a iudicibus ordinarijs in Curia, exceptis Vicario Gubernatore, & Senatore.

Aduerte obiter, quod Camerarius, & Camera ipsa Apostolica, quæ est iudex ordinarius, non est de exceptis in dictis facultatibus, quia eo ipso, quod Auditor Cameræ dicitur Auditor Cameræ, non potest Camera comprehendi inter iudices ordinarios, à quibus potest appellari ad Auditorem Cameræ, quia esset appellare ab inferiore ad superiorem, *vt latius scripsi infra sub n. 152. vers. facilis.*

Ab eodem iudice Curiæ Sabellorum appellatur etiam ad Gubernatorem Vrbis, quia Gubernator in illis appellationibus de facto se intromittit, *vt scribit Vestr. d. lib. 2.c.14. sub n.1.* quem concise retuli, & sequutus sum etiam *supra lib.1.c.28.*

A Soldani Romanæ Curiæ iudicem, quem Iudicem Turris nonæ vocamus, appellatur ad Gubernatorem Vrbis, *vt enarrat Vestr. in prax. lib.2.c.15. sub n.1.*

Ab eodem Iudice Turris nonæ potest appellari ad Auditorem Cameræ, quia est iudex appellationum à iudicibus ordinarijs in Curia, vt in eius facultatibus quas citaui *supra versic. confirmatur.*

129 A Ripæ & Ripettæ iudice appellatur ad Præsidem pro tempore dictæ Ripæ, & Ripettæ, & duæ sententiæ faciunt rem iudicatam, vt disponitur in motu proprio Papæ Pauli III. *postquam registrato lib.5. diuersorum Pauli III. fol.118.*

Ratio est, quia Iudex Ripæ, & Ripettæ est iudex Camerarius, & ordinarius caussarum Ripalium, & eius iurisdictio habet multa priuilegia, concessa inter alios Pontifices

tifices à Papa Paulo III. in d. *motu proprio*, & de eius iurisdictionis origine habens motum proprium Clementis VII. *nuper*. quo etiam disponitur, vt deputetur per Præsidentem Cameræ Apostolicæ, seu eius Decanum; habes etiam motum proprium 72. Pij IV. *cupientes. fol* 752.

Cumque sit iudex Camerarius, debeat ab eius sententia appellari ad Præsidentem, qui est Clericus Cameræ.

130 A Vicario Papæ appellatur ad Papam, *Dec. in c.* 66. *dilecti. num.* 30. *de appell.* & quod à sententia Vicarij Principis appelletur ad Principem scribunt Franch. *d. c. dilecti. num.* 41. *vers. sexto quæritur.* etiam si sit Vicarius generalis, & quamuis sit idem auditorium cum ipso Principe, scribit *ibidem n.* 42. *vers. septimo quæritur.* & Maran. *in suo spec. p.* 6. *act.* 2. *princ. in verb. & quandoque appellatur. num.* 383. *fol.* 513. & ratio est, quia alias sententia Vicarij non posset reuideri, cum Principis, & Vicarij sit idem tribunal, *Maran. vbi supra.*

Nec obstat quod à Vicario non possit appellari ad Episcopum, *per ea quæ scripsi supra n.* 53.
Quia respondeo, quod non appellatur ad Episcopum, quia exstat Archiepiscopus, ad quem potest appellari; sed à Vicario Principis debet posse appellari ad Principem, quia non exstat alius superior, ad quem possit appellari.

Declara I. extendendo, vt à Vicarij Locumtenentibus, qui sunt duo, vnus in ciuilibus, & alter in criminalibus, appelletur similiter ad Papam, quia à Locumtenentibus seu Vicarijs appellatur, sicut appellatur ab his, quorum Vicarij sunt, *vt ex Innoc. retuli, & sequutus sum supra num.* 86. Est enim idem tribunal, *vt late retuli, & sequutus sum supra n.* 53. *& seqq.* & quod à Locumtenente non possit appellari ad eum, cuius est locumtenens quia est idem tribunal, scribit Paul de Castr. *in l.* 5. *a iudice. sub n.* 4. *C. de iudic.* Vide Corn. *conf.* 48. *n.* 1. *lib.* 1.

131 Declara II. vt hodie à Locumtenente Vicarij in ciuilibus, qui profert sententias sub nomine tribunalis, si caussa est inappellabilis propter modicam summam, detur recursus ad Vicesgerentem, qui est iudex eiusdem tribunalis, repræsentans personam Vicarij, & ab eo datur recursus ad Illustriss. Cardinalem Vicarium.

132 A Vicesgerente, qui similiter potest caussas cognoscere in prima instantia, appellatur ad Papam, sed si caussa sit inappellabilis, quia sit de modica summa, potest recurri ad Illustrissimum D. Vicarium.

De recursu, supplicatione, & reuisione vide, quę scripsi *infra q.* 19. *rem.* 3.

A Magistris Iustitiarijs appellatur ad Capitaneum appellationum ex dispositione stat Vrbis *lib.* 3. *c.* 40. *in fine princ.*

133 A Consulibus Agricolturæ non datur appellatio, sed solum reuisio per duos probos viros, de arte agriculturæ eligendos à Consulibus artis ad instantiam partis, petentis riuisionem, qui viri eligendi non sint partibus suspecti: & hæc reuisio debet peti infra octo dies, immediatè sequentes post latam sententiam: & postquam fuerint electi, debet is, qui petijt eos eligi, efficere vt dicti reuisores electi acceptent infra octo alios dies: qui reuisores debent infra mensem, inchoandum à die, quod vltimus reuisor acceptauit, terminare caussam reuisionis ex eisdem actis: & demum poterit peti altera tantum reuisio, vt latius habetur in statutis nobilis artis agriculturæ, *cap.* 54

134 A Consulibus artium in casu appellabili appellatur ad Capitaneum appellationum, quia is est iudex appellationum à sententijs latis à iudicibus, & officialibus quibuscunque Curiæ Capitolij, *vt dixi supra q.* 2. *num.* 22. In casu vero non appellabili datur recursus per viam querelæ ad Conseruatores Vrbis, ex dispositione statutorum, *lib.* 1. *c.* 15.

135 A Magistris viarum in ordinarijs appellatur ad Capitaneum appellationum, vel ad Cameram Apostolicam ad electionem appellantis; in alijs verò, de quibus cognoscunt per priuilegia, & litteras Apostolicas cum Reuerendissimo D. Camerario S.R.E. appellatur ad Reuer. Cam. Apostolicam ex dispositione statut. Vrb. *lib.* 3. *cap.* 39. *in princ.* vel ad Præsidem viarum.

De iurisdictione, & facultatibus Magistrorum viarum vide literas Pij IV. datas Romæ 10. Kal. Septembris anno Domini 1565.

136 A Collateralibus, & Senatore, eiusque Iudice maleficiorum appellatur ad Capitaneum appellationum, etiam si sententia fuerit lata de voto totius Assettamenti, *vt notaui supra q.* 2. *n.* 22. vbi videas.

137 Extende I. vt procedat etiam in sententia, prolata in prima instantia à delegato, seu deputato Senatoris, quia adhuc appellatur ad Capitaneum ex dispositione statut. Vrbis *lib.* 1. *c.* 12.

138 Declara istam extensionem, vt procedat de plano, quando fuit deputatus in locum Collateralis, allegati suspecti; quia tunc sicut à sententia, lata ab illo Collaterali, fuisset appellandum ad Capitaneum, ita etiam erit in sententia, lata à subrogato in eius locum; sed si caussa erat cognoscenda ab ipso Senatore, & is eam delegauerit, posset oriri dubitatio ex eo, quod à delegato appellatur ad delegantem, *vt dixi supra n.* 14. *& seqq. & n.* 24. loquendo in delegato ab Episcopo.

Extende II. vt à sententia Senatoris, cognoscentis de appellatione à sententia, lata per Capitaneum, appelletur ad eundem Capitaneum, qui si fuerit illemet qui prius in ea iudicauerit, caussam appellationis determinabit consilio Consultoris aligendi; alioqui si Capitaneus erit mutatus, ipse cognoscet, vt partim expresse disponitur, & partim colligitur ex statut. *lib.* 1. *cap.* 180. & hæc extensio adaptatur, quando Capitaneus iudicat in prima instantia, quia appellatur ad Senatorem, *vt dixi infra an.* 140.

139 A Capitaneo appellationum, si eius sententia est cõformis sententiæ à qua fuit appellatum, non datur appellatio, quia duæ conformes faciunt rem iudicatam. Si verò est difformis, tunc omnino appellatur ad Senatorem; qui tamen si prima sententia fuit lata à se, vel ab aliquo ex ipsius Senatoris Iudicibus, non cognoscit, sed caussam determinat consilio Consultoris, eligendi; sed si non ipse Senator, neque aliquis ex eius officialibus primam tulerint sententiam, ipse Senator vti iudex appellationum cognoscet caussam appellationis sententiæ, latæ à Capitaneo, vt in statut. Vrbis *lib.* 1. *cap.* 178. quod credo procedere etiam, quando prima sententia esset lata à delegato Senatoris in casu, quo ipse Senator debuisset iudicare, quia sicut isto casu potuisset à sententia delegati, seu deputati immediatè appellari ad Senatorem, vt dubitando dixi *sub num. præced.* ita à fortiori credo, quod vbi de facto fuerit appellatum ad Capitaneum, & is protulerit sententiam difformem, possit tanto magis appellari ad Senatorem, quia isto respectu illa prima sententia non dicitur lata à Senatore, neque ab aliquo ex eius officialibus.

140 A Capitaneo, iudicante in prima instantia, appellatur ad Senatorem, siue sententia Capitanei sit diffinitiua, siue habeat vim diffinitiuæ, & dummodo caussa sit appellabilis, sic disponentibus stat. Vrb. *lib.* 1. *c.* 179.

A Senatore appellatur ad Capitaneum appellationum, *vt dixi supra n.* 136. *& sub n.* 138. *vers. extende* 2.

141 A Gubernatores Burgi appellatur ad Audit. Camer. quia Gubernator Burgi non est de exceptis; & a non exceptis appellatur ad Audit. Cam. vt in eius facultatibus *num.* 9.

142 A Gubernatores Vrbis, eiusque Locumtenentibus in caussis appellabilibus, & in quibus non agitur de interesso

reſſe Fiſci, quales ſunt cauſſæ inter priuatum, & priuatum inter quos agitur ciuiliter, appellatur ad Papam, vt habetur in Bulla Sixti V. *reformatio curiæ almę Vrbis Gubernatoris, &c. verſ. in cauſſis ordinarijs*. publicata anno 1587. die 1. menſis Decemb.

Sed in cauſſis, in quibus agitur de intereſſe Fiſci, quales ſunt illæ, in quibus agitur de pœna applicanda fiſco, debet appellari ad Cameram ex diſpoſitione Bullæ Pij IV. ſuper ordinatione tribunalis Cameræ Apoſtolicæ, edite anno 1564. Kal. Nouembris, in illis verbis: *Nec non ius reddendi, & iuſtitiam tam fiſco, & priuato, quam ipſis priuatis, ſi qua ratione de fiſci intereſſe agatur, adminiſtrandi*, & rurſus circa medium dictæ Bullæ: *Verum, vt prolixa litium diſpendia quo poteſt compendio arceantur, Clericus, qui iudex, vel commiſſarius fuerit, cauſſam aliquam propoſiturus, partibus prius auditis diligenter factum diſcutiat, illoque bene, & ſufficienter inſtructo, ſchedulam manu ſua ſubſcriptam parti agenti, & inſtanti contra fiſcum, vel alium, ſeu procuratori fiſci cõtra partem de more tradat, qua etiam Clericos, & Camerales omnes certiores faciat, ſe huiuſmodi cauſſam præſtituto die propoſiturum*.

Vel eſſet appellandum ad Aud. Cam. ex diſpoſitione motus proprij Pij V. reformatorij motus proprij Pij IV. cum ſicut accepimus, niſi eiuſdem Audit. iuriſdictio declarata eſſet incompetens quoad appellationes à ſententijs Gubernatoris, vt in ipſius Auditoris facultatibus *n.9. verſ. & quaſcunque*, conceſſis de anno 1590. pridie Idus Decembris, niſi tu replices quod dictæ facultates, cum ſtent ampliatiue, non derogant in caſibus, in quibus Auditor Cam. iam habebat iuriſdictionem. Cogita.

143 A Gubernatoris Vrbis Locumtenente iuriſdictionis ciuilis in cauſſis non appellabilibus, & in quibus de iure recurſus datur, recurri poteſt ad Gubernatorem, qui cauſſas huiuſmodi recurſus per ſe ipſum, vel alium, ab eo deputandum iuxta ſuas facultates, expediat: & eiuſmodi recurſus peti debet infra decem dies dumtaxat, & eius petitione non retardatur executio vſquequo Gubernator petitum recurſum non admiſerit, vt habetur in dicta Bulla Sixti V. reformatio curiæ almæ vrbis Gubernatoris, *verſ. in cauſſis ordinarijs*.

De materia recurſus, ſupplicationis, & ſimilium vide, quæ ſcripſi *infra q.19. rem 3*.

In quibus cauſſis, ſeu ſententijs non appelletur à Gubernatore, ſeu eius Locumtenentibus criminalibus, vide *infra q.17. limit.48*.

144 Ab Auditore Camerę eiuſque Locumtenentibus appellatur ad Papam.

A Rotæ Auditore appellatur ad Papam, *vt declaraui ſupra n.20. illatione 2.*

A Delegato Papæ appellatur ad Papam delegantem, *vt dixi ſupra n.16.*

145 A Doanerio, & à Doanerio Patrimonij appellatur ad Præſidem Doanarum: nam ex Clericis Reuer. Cameræ Apoſtolicæ eliguntur Præſides, qui dicuntur habere ordinarium, ac propriam demandatam iuriſdictionem ad vniuerſitatem cauſſarum ratione guberniorum, quæ quot annis inter ipſos clericos diſtribuuntur, *vt notat Paul. Granut. theor. 21. ordinarium, n.13.*

Nota obiter, quod hi Præſides proferunt ſententias ſine voto Cameræ, etiam ſi pars, ſeu partes peteret ſententiam non proferri ſine voto Cameræ; quod non eſt quando cauſſa cognoſcitur ab alio Clerico Cameræ, quia is, etiam ſi ſit delegatus per reſcriptum Papæ, non poteſt expedire cauſſam ſine voto Camerę iuxta diſpoſitionem Bullæ Pij IV. editæ anno 1564. Kal. Nouembris ſuper ordinatione tribunalis Cameræ Apoſtolicæ.

Ratio quare Clericus Cameræ non poſſit expedire cauſſam ſine voto Cameræ eſt, quia clerici Cameræ nullam habent iuriſdictionem, vt ſinguli, ſed tantum collegialiter, & in plena Camerá, vt diſponit Bulla 70. Pij IV. reformatio Cameræ Apoſtolicæ & eius officialium, *verſ. clerici verò, ſol.748.*

A Præſidibus ſupradictis appellatur ad Cameram, *vt dixi nu. ſeqq.*

146 A Camera Apoſtolica appellatur ad ipſammet Cameram, *vt ex ſeqq. clare patebit*.

A Clericis igitur, ſeu clerico Cameræ Apoſtolicæ appellatur ad eandem Cameram, & cauſſa committitur per turnum alteri clerico, qui de voto ſimiliter eorundem clericorum ſententiam profert; quare cauſſa ſemel effecta cameralis, remanet cameralis, & alibi videri non poteſt, *Marcheſ. tract. de commiſſ. parte 1. rubric. de commiſſ. in particulari cap. 3. ſub num. 16. ibi*, quare ſi. *fol. 28. in ſecunda impreſſione*.

Ratio eſt, quia tribunal Cameræ eſt tribunal primarium, & ſupremum, vt illud vocat Pius IV. in bulla ſuper ordinatione tribunalis Cameræ Apoſtolicæ, edita anno 1564. Kal. Nouembris.

147 Declara, vt quamuis Clericus, cui Camera cauſſam per turnum committit, repræſentet totam Cameram, & ideo dicitur adhuc iudex ordinarius, & non delegatus, *Paul. Granut. theor. 21. ordinarium, ſub nu.17. verſic. ſi vero loquimur*. Tamen ille clericus non poteſt expedire cauſſam ſine voto Cameræ, etiamſi ei cauſſa eſſet commiſſa per ſpeciale reſcriptum Papę, *vt dixi ſupra nu.145.* & debet illam expedire ſub nomine Camerarij, *vt per eundem Granut. d. theor. 21. nu.11. & 16.* & ratio eſt, quia clerici Camerę nullam habent iuriſdictionem vt ſinguli, ſed tantum collegialiter in plena Camera, *vt retuli ſub d. nu.145.* Et quando clericus Camerę dicatur delegatus in cauſa, vide Granut. *d. theor. 21. ſub n.17.*

148 A Præſide Doanarum, & Graſciæ appellatur ad Cameram, quia eſt iudex Camerarius.

149 A Præſide Ripæ, & Ripettæ, alijſque Præſidibus & clericis, Gubernatoribus Camerarijs appellatur ad Cameram ob eandem rationem.

150 A Camerario ipſo appellatur etiam ad Cameram, quæ cauſſam committit alicui ex Clericus eiuſdem Cameræ, *Marcheſ. tract. de commiſſ. p.1. rub. de commiſſ. in particulari c.3. ſub n.16. fol.28. col.1. in 2. impreſſ.*

151 A Theſaurario appellatur ad Cameram, *Marcheſ. tract. de commiſſ. p.1. rubr. de commiſſ. in particulari c.3. ſub n.16. fol.28. col.1. in ſecunda impreſſ.*

Aduerte, quod a ſententijs, latis per Theſaurarium, ſeu Locumtenentem, vel Auditorem, ſeu alios eius miniſtros datur appellatio, facto prius actuali depoſito infra viginti dies a die latæ ſententiæ penes Montem Pietatis, aut alium locum arbitrio eiuſdem Theſaurarij, alias nullatenus retardatur executio, vide facultates, Theſaurario a Clem. VIII. verſus finem *verſ. tu tuuſque*, conceſſas Kal. Auguſti Anno Domini 1596.

Confirmatur hæc aduertentia ex his, quæ ſcripſi *infra q.17. lim.17. num 6.* vbi dixi non admitti appellationem, niſi facto actuali depoſito, quando agitur de debito Cameræ.

152 A Commiſſario Cameræ appellatur ad Cameram, quia etiam ipſe eſt officialis Cameræ Apoſtolicę, & habet iuriſdictionem contra detinentes ſcripturas pertinẽtes ad Cameram, & contra eos proceditur manu regia, & executiue, vt in facultatibus, conceſſis a Sixto V. anno Domini 1586. 4. Idus Octobris; & quia in hoc procedit executiue, ideo non datur appellatio ſuſpenſiua.

Contra hunc ordinem appellandi ad Cameram, poſitum *ſupra nu. 145. vſque ad hunc num.* & contra appellationem, de qua ſupra *nu.149.* facit difficultatem, quia hi iudices ſunt ordinarij, & præſertim ipſe Camerarius, qui eſt iudex ordinarius ipſius D. Papæ, *vt ex Hoſt. & Vant. retuli, & ſequutus ſum infra q.19. rem... concluſ... num...* & pro-

propterea videbatur appellandum esse ad Auditorem Cameræ, qui est constitutus iudex omnium appellationum a quibusuis iudicibus ordinarijs in Curia, vt in eius facultatibus, *n.9.vers.& quascumque citatis a me supra sub n.16.versic.subextẽde,& n.128.vers.confirmatur.*& in ipsis facultatibus excipiuntur Vicarius, Gubernator vrbis, & Senator: Ergo, cum Camera non sit excepta, videtur ab ea appellandum ad Auditorem Cameræ.

Facilis est solutio huius difficultatis: nam nomẽ ipsum Auditoris Cameræ solutionem secum portat: quia, cum sit Auditor Cameræ, & Camerarij, & ita se ipsum in suis diplomatibus vocet, absurdum esset, quod Auditor esset supra eum, cuius est Auditor, & quod a Camera, quæ est pars suprema, appellaretur ad suum Auditorem, qui est pars inferior, quare non erat necessarium, vt exciperetur Camera, quia de substantia appellationis est, vt fiat ad superiores: & quod tribunal Cameræ sit primarium, & supremum dixi *supra n. 46.in fin.*

153 Demum in tantum appellatur ad Cameram a sententia, lata in Camera, seu ab aliquo ex cameralibus, vt Signatura iustitiæ in his non soleat rescribere, stantibus priuilegijs, concessis ipsi Cameræ a diuersis Pontificibus, *Marches.d.cap.3.sub n.16.fol.28. col.1.* Quare si materia, proposita in Signatura, tangat Cameram, Signatura dicit, *Videat Camera*, vt ex Staph. retuli, & sequutus sum *quæst.præced.sub n.82.versic.confirmatur.*

De iurisdictione Cameræ Apostolicæ, eiusq; Præsidentum, & clericorum, & circa quæ versetur, vide quæ compendiose scribit Ant. Bard. *trac.de temp.vtil.c.15.sub n.1. versic.& ita tom.5.fol.221.*& de eius ampla iurisdictione, officio, & dignitate scribit aliqua Redoan. *trac.de simon. ment.part.1.cap.13.sub n.6.tom.15.par.2.fol.43.*

154 Declara, vt ordo appellandi ad iudices proprios in Rom. Curia, quem retuli in *precedentibus*, sit adeo obseruandus, vt neque Signatura soleat contra eum rescribere, vide omnino quæ scripsi *quæst. præce.n.82.& 83.*

155 Infero ex hac declaratione, quod Signatura iustitiæ non delegat caussas Capitolinas, neque in earum appellationibus rescribit, quia Curia Capitolina habet suos iudices ordinarios; & quod Signatura iustitiæ non rescribat in foro Capitolino super casibus, in quibus statuta disponunt, notat etiam Marches. *tract.de commiss.par.1. in commiss.7 prorog.fatal.c.1.n.38.in fin fol.205.*

156 Restringe istam illationem, vt non sit vera, si ageretur de restitutione in integrum aduersus lapsum dilationum statutorum, seu lapsum fatalium, seu quid aliud etiã ex clausula, *si qua mihi iusta caussa*: quia licet statutis Vrbis *lib.1.cap.50.* sit generaliter prouisum, vt iudices Capitolini possint restituere tamen solet etiam Signatura rescribere iudicibus Capitolinis, vt prorogent, seu de nouo concedant eorum arbitrio; quasi a statutis prouisum non sit.

157 Sede Vacante, nunquid iurisdictio iudicum in Curia Romana & aliorum habentium iurisdictionem immediate a Papa exspiret, & consequenter nũquid possit appellari ad eosdem iudices appellationum, sicut si Papa esset viuus: vel potius sit appellandum ad Collegium Cardinalium.

Vt claram huius difficultatis habeamus resolutionem, firmo duas conclusiones.

Prima conclusio est, quod iurisdictio ordinariorum non expirat, & proinde Camerarius, Marescallus, & Auditor Cameræ possunt, etiam sede vacante, exercere suam iurisdictionem, *Spec.tit.de offic.ordin in princip.n.3. vers. quid de auditoribus.lib.1.fol.39.* quem citat gloss. *in clemẽt. 2.ne Romani.§.eo tamen.in verbo expirare.de elect.* asserẽdo, quod si habent iurisdictionem ordinariam, durat eorum officium, *Pauin.tra.de visit.q.2.p.1.n.29.tom.14.fol. 180.* qui loquitur de iurisdictione Camerarij, eiusque Auditoris, & Gamb. *tract.de auct.leg.de lat.lib.9.sub nu.68. tom.13.p.2.fol. 219.* dicens, quod si Auditores Rotæ habent iurisdictionem ordinariam, res caret dubio, quod durat eorum iurisdictio, *Maran.in suo spec.p.4.dist.5.num. 61.differ.28.fol.107.* quem retuli & sequutus sum *supra lib. 1.cap. 66.num. 7 in fin.* dicens, quod iurisdictio ordinarij non expirat per mortem superioris, qui eam constituit, etiam re integra; & facit quod scribit Io. Fab. *in §.item si adhuc.n.4 vers.quid ergo.Inst.de mand.* dicens, quod delegatus ad vniuersitatem caussarum non reuocatur morte, si sit quasi ordinarius; & sic tu vides istam conclusionem communiter * teneri.

158 Comprobatur hæc conclusio, qui iurisdictio, seu officium Legati Papæ non expirat per obitum Papæ, *cap.2. legatos.de offic.leg.in 6.Gamb.d.l.9.sub n.29.vers sed dubitatur.& n.30.to.13.par.2.fol.219.* & quod iurisdictio ordinaria non expiret per mortem committentis, notat Franch. *in d.c.2.n.2.versic.vltimo nota.*

Contrariam opinionem tenebant aliqui Cardinales, qui, vt recenset Spec. *vbi supra*, dicebant, quod præfati tunc de caussis audiebant authoritate Collegij, & nõ sua.

159 Confirmatur primo hæc opinio, quia in Curia Romana nullus habet iurisdictionem ordinariam, nisi Papa, *Arch. & alij, quos citaui infra quæst. 19. rem. ... concl. ... num. ...*

Confirmatur secundo quia Vicarius Episcopi habet iurisdictionem ordinariam, *A.M.Papaz.in addit.ad Rot. decis.1.alias 47.valent.n.2.de offic.in nou.Bertach.tract.de episc.lib.4.par.7.num.1.tom.13.par.2.fol.357.Couarr.var. resol.lib.3 cap.20. quod est vltim.sub nu.3.vers. quinto qui. ibi,nam & isti.& dixi supra num.78. & lib.1.cap.13.n. 12. in fin.*& de comm. * opin.testatur Couar. *vbi supra*, & tamen, mortuo Episcopo, exspirat omnino iurisdictio Vicarij etiam quo ad caussas cœptas, vt referunt, & sequuntur idem Bertach. *d.lib.4.part.7.q.6.nu.6.* & Couar. *pract. qq.c.4.sub n.4.ibi nec mortuo.* vbi etiam testatur de communi * opinione.

Confirmatur tertio, quia si non exspiraret iurisdictio iudicum Caporiones iurisdictionem, quam exercent, nõ haberent; & tamen non singulis sedibus vacantibus videmus, quod Caporiones, sede vacante, exercent quandam iurisdictionem, *vt scripsi infra n.163.*

His tamen vtcumque vrgentibus, non discedo à conclusione.

Ad primam enim confirmationem respondeo, quod non negat, quod iurisdictio ordinaria non exspiret, sed negat, iudices Romanæ Curiæ esse ordinarios; & consequenter difficultas consistit solum, qui sint iudices ordinarij in Curia Romana; in qua difficultate non insisto, quia præfatos, & aliquos alios esse ordinarios scripsi *d.q. 19.rem. ...*

Ad secundam respondeo quod officialis Episcopi repræsentat Episcopum, & idem auditorium est vtriusque, & eadem iurisdictio, *vt dixit Io.Fab.in §.item si adhuc.nu. 5.vers.quid de officiali.Inst.de mand.*& ideo à Vicario non potest appellari ad Episcopum testibus ijs, quos sequutus sum *supra n.53.& seqq.* secus est in ordinarijs, qui habent iurisdictionem formalem distinctam à iurisdictione instituentis, quia ista iurisdictio est verè & propriè ordinaria, nec reuocatur morte, & ideò balliui Baronum non reuocantur per mortem eorum, quamuis dicti balliui habeant, quasi omnimodam conformitatem cum officialibus Episcoporum; Et ratio quare balliui non reuocantur per mortem Baronum; & tamen Vicarij reuocentur per mortem Episcoporum est, quia Barones, qui instituunt, sunt domini, Episcopi autem non sunt domini, *Io.Fab.in d.§.item si adhuc.num.5.in fin.quem refert, & sequitur Couar.pract.qq.cap.4 sub num.4.* Sed iudex ordinarius, constitutus à Papa, non videtur omninò habere idem auditorum

torium cum ipso Papa,& ideò ab eiusmodi ordinario appellatur ad Papam, vt patet ex his, quæ dixi *supra nu.*130. 142.*&* 144.& Papa habet magis naturam Baronis,quam Episcopi,quia est magis dominus, quam Episcopus.nam Papa dat aliquib iudicibus titulo oneroso iurisdictionē perpetuam,durante eorum vita,quales sunt Camerarius, Clerici Cameræ, & Auditor Cameræ, & alicui non titulo oneroso,qualis est Vicarius; Ergo non mirum, si morte Papæ non expirat iurisdictio ordinariorum, præsertim eorum,quorum iurisdictio est perpetua, durante eorum vita.

Declara obiter eandem secundam confirmationem, quod mortuo Episcopo gesta coram Vicario ignorante eius mortem,quam opin. hominum iuuabat, tenent, vt etiam in reuocatione requiritur intimatio, *Rot. diuers.* 1448.*idem in iacen par.*3.*lib.*3.

Ad tertiam confirmationem respondeo, quod iurisdictio quam exercent Caporiones, non procedit ex eo, quia exspirauerit iurisdictio ordinariorum, sed procedit ex eo, quia, cum sit mortuus Papa, & Cardinales intrent Conclaue, & sic videantur destituti defensore, & partes ipse dubitent de eorum iurisdictione, ipsi nō procedunt.

160 Amplia eandem conclusionem, vt procedat etiam in iudicibus delegatis, si res non sit integra, quia tunc eorum iurisdictio non expirat per mortem delegantis, *Franch.in cap.*7.*si delegatus. sub num.*5. *vers. & ex prædictis.de offic.& potest.iudic.deleg.in* 6. & quod non expiret in caussis iam cœptis,scribit Gamb.*d.lib.*9.*num.*68.*in fin. fol.*219.

Contra istam ampliationem firmat Spec. *tit.de off.ordin.in princ.n.*3.*versus finem. ibi.auditores autem. lib.*1.*fol.* 39.dicens, quod & si auditores Palatij haberent ordinariam cognitionem,tamen non habent ordinariam iurisdictionem,& sunt delegati,& ideo, mortuo Papa, caussas etiam cœptas non audiunt, & hoc tenent etiam Io.Fab. *in §.item si adhuc.numer.*4.*vers.quid ergo. Inst.de mand.& Bertach.tract.de episc.lib.*4.*par.*7.*q.*6.*num.*6. *in fin.tom.*13. *par.*2.*fol.*357.

Retenta hac opinione contra ampliationem.

Extende eam, vt habeat locum etiam in delegato ad vniuersitatem caussarum, quia etsi delegatus ad vniuersitatem caussarum æquiparetur in quibusdam ordinario, *vt dixi supra sub num.*30. *vers.contra. & supra lib.* 1.*c.*66. *num.*7. tamen in aliquibus non æquiparatur ordinario, sed delegato,vide *sub n.*30.*vers.contra.* & in specie, quod æquiparetur delegato in casu, de quo agimus, scribunt. Io.Fab. *vbi supra*, & Maran.quem retuli, & sequutus sum *d.c.*66.*n.*7.*in fin.*

Restringe hanc extentionem, vt non procedat in Inquisitore contra hæreticos,quia eius iurisdictio,quamuis sit delegatus ad vniuersitatem caussarum, non exspirat morte superioris, nempe Papæ, qui eum constituit, *c.*10. *ne aliqui.de hæret.in* 6. *Io.Fab. in d.§.item si adhuc nu.*4.*in fin.Glos.Eymer.Pegn.& Ias.quos retuli,& sequutus sum supra lib.*1.*c.*67.*n.*8.vbi videas.

161 Limita I.nunc, vt non procedat in iudice,qui habuit iurisdictionem ordinariam ad beneplacitum Principis, quia si Princeps moriatur,iurisdictio exspirat etiam ante aduentum successoris, vt contra Bal. tenet Franch.*in d.c.*7.*si delegatus.sub num.*5. *vers.& ex prædictis*; quare officiales status ecclesiastici, qui vt plurimum habent litteras, & breuia, duratura ad beneplacitum Papæ,mortuo Papa,carent iurisdictione,si vera est hæc opinio Franchi contra Baldum.

162 Limita II. vt non procedat de consuetudine præsertim in Curia Romana,quia iudices quantumuis ordinariam habeant iurisdictionem, eam tamen non exercent, partim quia mortuo Papa, languescit etiam iustitia; & cursores, mandatarij, satellites, cęterique ministri non audent liberè exercere officia,& partim quia iudices timet, & partes dubitant ex prædictis de eorum iurisdictione:& quod Doctores communiter * dicant, obseruari, vt Auditores Rotę non procedant,testatur Gamb.*d.lib.*9.*q.*17. *n.*73.*in fin.&* 74.*fol.*219.

163 Confirmatur hæc limitatio, quia, Sede vacante, Caporiones, qui sunt tresdecim,quasi iurisdictio,& tutela ciuitatis, donec eligatur Pontifex, sit deuoluta ad populum, vigilant, & quisque eorum, accensis de eorundem ordine luminibus in fenestris discurrit de nocte per suam regionem, & caussulas,quæ celerem requirunt expeditionem, quisque in sua regione militari, regiaque manu audit & terminat, vt recenset etiam Ant. Bard. *tract. de temp.vtil.c.*15.*n.*1.*in fin.vers.adsunt.tom.*5.*fol.*221.

164 Ratio quare Caporiones habeant hanc iurisdictionē,est,quia sicut si alicuius ciuitatis rector a Rege datus mortem obierit,interim dum Rex ipse alium mortuo suffecerit ac substituerit, Decurionum collegium creabit magistratus ad regimen ciuitatis, ne populus ipse rectore magna cum iactura careat, *vt scribit Couar.pract.qq. cap.*4.*num.*3.*in fin.ibi,sic sane.* & sicut vbi Rex negligeret destinare,& mittere iudices in ciuitates & populum,posset populus ipse,eiusque nomine collegium Decurionum iudices constituere, & creare donec Rex constitueret, & mitteret,vt bene aduertit Couarr. *d.cap.*4.*sub num.*3.*ibi, quod si rex.* ita etiam, si Vrbs ob mortē Pontificis careat iudicibus debet populus,eiusque nomine Caporiones assumere onus iustitię,donec Illustrissimi Cardinales creauerint nouum Pontificem, vel, si vrgens,& imminens necessitas postularet,prouiderent de iudicibus.

165 Secunda conclusio est, quod (quicquid sit de iurisdictione capituli sede vacāte) Cardinales nō possunt, mortuo Papa,exercere ea, quæ spectant ad potestatem, & iurisdictionem Papæ,dum viuit, *clem.*2.*in fine principij, de elect.Gl.in c.vnico. ad succidendos.in verbo sede vacante,in fine.de schismat.in* 6.*& addit.ad Bart.in l.*29. *vbi absunt.in verbo collegium Cardinalium, ff.de tut. & cur. dat. &c.* & quod Vicariatus Ecclesiæ vniuersalis, datus soli Petro, & successoribus, non transeat in alium, sede vacante,scribit Martin.Lauden.quem retuli, & sequutus sum *supr.nu.*64. *in fin.*

Ratio huius conclusionis est; ne differatur Pontificis electio, cum Ecclesiæ Romanæ prolixa vacatio grauibus sit onusta dispendijs, & plena periculis,*vt habetur in c.*3. *vbi periculum.de elect.in* 6.*& Gl.supra proxime citata.*

Contra hanc conclusionem tenent Bar. *in d.l.vbi absunt.n.*3.*ff de tut.& curat.dat.&c.* dicens, quod vacante Papatu, remanet iurisdictio apud collegium Cardinaliū, *& Ant.Bard.tract.de temp.vtil.c.*15.*sub nu.*1. *vers. aliqui vero.tom.*5.*fol.*221.dicens quod collegium Cardinalium, sede vacante remanet dominus totius status ecclesiastici, quod etiā sentiebant aliqui Cardinales,qui dicebāt,quod Camerarius & alij audiebant caussas auctoritate collegij, vt recenset Spec.à me citatus *supra n.*158.*ver.contrariam.*

Non discedas à conclusione,cum restrictionibus infra dicendis.

166 Restringe I.eandem conclusionem, vt non procedat in his,quæ de grandi,euidenti,& imminenti necessitate expediri deberent,quia collegium Cardinalium potest in his fungi iurisdictione Papæ, vt pluribus adductis argumentis,firmat Host.quem referunt,& sequuntur Gloss.*in d.c.vnico.in verb sede vacante.de schismat.in* 6.*& Panum. tract.de visit.q.*2.*par.*1.*n.*26.*&* 27.*tom.*14.*fol.*180.

Infero primo ex hac restrictione,quod collegium Cardinalium potest liberè prouidere, si Camerarius dilapidaret, vel Castellanus esset suspectus, ne arcem proderet, *Gamb.tract.de auct.leg.de lat.lib.*9.*sub n.*54.*vers. existimo. tom.*3.*par.*2.*fol.*219.

Infero secundo, quod potest & solet deputare Gubernato-

natorem Burgi, *vt scribit etiam Ant. Bard. d. c. 15 sub nu. 1. vers. aliqua vero. fol. 221.*

Infero tertio, quod collegium Cardinalium potest, necessitates vrgente, demandare iurisdictionem caussarum criminalium, quia si iustitia & gladij potestas cessaret in facinorosos, ius esset in armis, & scelerati, ac viarum grassatores vrbem, & orbem euerterent; vnde esset impia, & ideo non seruanda lex, quæ eiusmodi vetaret iurisdictionem.

167 Verumtamen differenda nunquam est Papæ electio, quia etsi in facinorosos remaneat iurisdictio apud collegium Cardinalium, & vigilent Caporiones, *vt dixi n. præced. & n. 163.* tamen adhuc non tanti æstimatur iustitia, quanti æstimatur, Pōtifice viuo, quia vnus in apibus princeps, *c. 41. in apibus. 7. q. 1.* & plures non facilè corpore, & animo simul conueniunt, & quod à pluribus communiter possidetur, regulariter negligitur, seu vt dicit carmen, relatum à Gloss. *in §. sed si ex testamento. Inst. de satisd. tut. Signius expediunt commissa negotia plures,* & pulchrè Rol. à Val. *cons. 1. n. 40. & 41. lib. 1.*

168 Restringe II. vt non procedat in Camerario, & summo Pœnitentiario, quia hi duo Cardinales habent iurisdictionem, etiam Sede vacante ex speciali prouisione *d. clem. 2. ne Romani, §. eo tamen prouiso. de elect.* & quod iurisdictio Cameræ Apostolicæ, videlicet Camerarij, Præsidentum, & clericorum ipsius Cameræ non exspiret Sede vacante, scribit Ant. Bard. *d. c. 15. sub n. 1. vers. & ita to. 5. fol. 221.* & de iurisdictione Camerarij testantur Redoan. *tract. de simon. ment. p. 1. c. 13. sub n. 6. tom. 15. p. 2. fol. 43. Spec. & Panuin. in locis citatis supra vers. prima conclusio. & nos supra lib. 1. c. 21. n. 2.*

Substringe hanc restrictionem loquentem de iurisdictione Cameræ, seu Camerarij, vt procedat solum in exactione pecuniarum, Camerę Apostolicæ debitarum, vt vna cum Camerarijs prouidere valeat de his, quæ ratione Sedis vacantis necessaria sunt; secus in alijs, quæ, Pontifice viuo, exercere non solet, seu aliter ob reuerentiam Pontificis abstinere consueuit; secus etiam denique in omnibus, quæ iustitiam aut gratiam concernunt, vide Pij IV. constitutionem super reformatione Conclauis, editam anno Domini 1562. Id. Octobris, & bullam 70. reformatio Camerę Apostolicæ, & eius officialium, *vers. sede autem. fol. 748.*

169 Concludo ex his soluendo difficultatem positam *supra n. 157.* quod etsi de iure possit appellari ad eosdem iudices ordinarios, ad quos appellabatur ante Sedem vacantem; & appellationem, eiusque prosecutionem crederem esse validam, cum eorum iurisdictio non exspiret, tamen de consuetudine prosecutio omnino omittitur, & appellatio ad tollendas difficultates posset interponi ad S. Sedem Apostolicam, omnemque alium iudicem competentem; & vbi appellatio esset interponendam ad Papam, puta, quia appellaretur ab aliquo delegato Papæ, esset appellandum ad Sedem Apostolicam, futurumque Pontificem.

Vnde ad collegium Cardinalium concludo non posse appellari, *Addit. ad Bar. in l. 19. vbi absunt. in verbo collegium Cardinalium, ff. de tut. et curat. dat. & c. Gamb. tract. de auct. leg. de lat. l. 9. q. 15. sub n. 55. & 56. tom. 13. p. 2. fol. 219.* & ita censeo legendum esse apud Panuin. *tract. de offic. & potest. capit. sede vacan. prælud. 6. n. 7. eod. tom. fol. 412.* licet in libro meo mutilate legatur.

Quamuis Bar. *in d. l. 19. vbi absunt. n. 3.* dicat appellandum esse ad collegium Cardinalium.

170 Amplia hæc omnia, quæ dixi de Sede vacante ob mortem Pontificis, vt bene applicentur, etiam quando Sedes vacaret propter schisma, ita vt non esset certus Papa; secus si esset certus Papa, quia tunc sedes non vacaret: & quod possint bene applicari in Sede Vacante propter schisma, patet ex his, quæ promiscue de vtriusque vacationis specie scribit Gloss. *in c. vnico. in verb. sede vacante. de schismat. in 6.*

Iurisdictio iudicis ordinarij constituti a Barone, quod morte Baronis non exspiret, patet ex his, quæ ex Ioan. Fabr. retuli, & sequutus sum *supra sub n. 159. vers. ad secundam,* & in hac iurisdictione procedit clarius prima conclusio, quam posui *supra sub num. 157.* & ego vidi pluries, mortuos esse Barones, & nunquam vidi fuisse dubitatum de iurisdictione iudicum ordinariorum, quos Barones constituerant.

Nec dicatur, quod Baro æquiparatur Episcopo, *vt dixi supra lib. 1. c. 13. n. 12.* Et ideo sicut exspirat iurisdictio Vicarij, *vt dixi supra nu. 159.* ita etiam debeat exspirare iurisdictio iudicis constituti a Barone.

Quia respondeo, quod etsi æquiparentur in aliquibus, in hoc non æquiparantur, *vt ex Io. Fabr. retuli, & secutus sum sub d. n. 159. vers. ad secundam.*

Dixi in hac quęstione ad quos superiores sit appellandum: verum quia appellaturus dubitat quandoque qui sit gradatim superior, & quandoq; plures videntur competentes, solet in isto dubio appellare alternatiue, ideo de appellatione alternatiua est agendum.

QVÆSTIO IX.

ARGVMENTVM.

Appellatio alternatiua an sit valida.

SVMMARIA.

APPELLATIO alternatiua ad Legatum, vel ad Papam cum reseruatione electionis est valida, num. 1. — Et potest appellans eligere infra tempus datum a iure vel ab homine, nu. 2. — Et antequam appellans eligat, appellatus non potest præuenire, n. 3.

¶ *Extenditur I. vt maxime sit valida de iure ciuili, n. 4.*

Extenditur II. quando appellans certificaret appellatum infra decem dies quem eligat, n. 5.

Extenditur III. quando in appellatione concurrit aliqua probabilis dubitatio, n. 6.

Extenditur IV. quando ad vnum tamen posset appellari, numero 7.

Extenditur V. etiam si appellans non reseruasset sibi electionem, neque elegerit infra decem dies, nu. 8. — Subextenditur vt maxime procedat, quando appellans non recognoscit aliū superiorem, quam Papam, et in appellatione appellat ad Sedem Apostolicam, & alium competentem iudicem, n. 9.

Extenditur VI. vt appellans alternatiue possit prosequi appellationem coram inferiore, nu. 10. — Subextenditur, vt appellans possit etiam variare, n. 11.

1 QVæro, *An appellatio alternatiua cum reseruatione electionis prosequendi sit valida, vt puta,* appello ad *Legatum, vel ad Papam, mihi electione reseruata coram quo malim prosequi appellationem.*

Prima opinio erit affirmatiua: nam Specul. *tit. de appell. §. nunc tractemus, nu. 18.* ibi. *quid si dicat, l. 2.* quem refert, & sequitur Rot. *decis. 33. alias 209. appellatio alternatiua, de appell. in non.* propositis ad vtramq; partem argumentis, concludit appellationem tenere, & debere remanere coram Papa, reiecta distinctione Ioannis de Deo, an appellatio sit approbata a iudice, seu acceptata à parte, vel non; hancque opinionem seruari in Curia indistincte, reiecta decisione Io. Andr. *infra citandi, testatur Rot. d. decis. 33. versus finem:* hanc etiam opin. tenet Bero. *cons. 7. in causa super praecedentia, n. 16. in fin. & n. 17. lib. 1.* quem refert, & sequitur Lancel. *tract. de attent. p. 2. c. 12. de attēt. & in-*

& innou.appel.pend.limit.50.princ.n.125.to.5.fol.380. dicens in casu suo, quod appellatio in qua fuerat appellatum ad Episcopum, Archiepiscopum, vel Romanum Pontificem, optione appellanti reseruata coram quo maluerit appellationem prosequi, erat valida, & ad ipsum appellantem spectabat declarare, & eligere etiam infra tempus, datum ad prosequendam appellationem, coram quo caussa appellationis sit cognoscenda, an coram Episcopo, vel coram Papa; nam coram Archiepiscopo, inquit, cognoscit non potuit, quia cum appellatio fuerit interposita ab actu Capituli, debuit appellari ad Episcopum, non autem ad Archiepiscopum; quia ad Archiepiscopum non potest appellari, omisso medio, *Gundiss. in infra citato n.39. & dixi quæst. præceden. sub n.99. vers. limita nunc.* hancque partem affirmatiuam, relatis prius compendiose prædictis distinctionibus, & opinionibus, firmat etiam Gundiss. Villad. *tract. de leg. part.1. q.8. nu.37. & 39. & 40. tom.13. part.2. fol.263.* & quod appellatio alternatiua sit valida de iure ciuili, referunt, & sequi videtur Card. Alex. *in rubr. sub nu.31. vers. vtrum valeant, Franch. in c.66. dilecti. q.19. n.59. & idem Card. Alex. sub num.25. fallen.1. de appell.* & quod ita teneant Legistæ, refert idem Cardin. Alex. *d. rub. sub n.31.* & hæc est opinio * communis de iure ciuili, & secundum Legistas.

Secundam opin. contrariam præcedenti: quod enim appellatio non teneat, & non audiatur coram Papa, sentit Io. And. *in reg. in alternatiuis in mercurial.* & sentiunt infra citati, secundum quorum sententiam requiritur idcirco, quod appellans declaret intra legitima tempora appellandi ad quem appellauerit, postquam optionem sibi reseruauit, alias appellatio vti incerta non tenet: & lapso tempore ad appellandum, & non facta declaratione, sententia transit in iudicatum, secundum ea, quæ scribunt Gamb. *trac. de auct. leg. de later. lib.8. q.26. n.114. & seqq. fol.212. Alex. cons.79. in caussa & lite. n.6. & 8. lib.7. Io. Ferrar. trac. de appel. lib.2. c.5. nu.140. & lib.3. c.9. vers. quinto superiorem n.247. tom.5. fol.75.* & quod dicit Gamb. istam appellationem alternatiuam valere, intelligit ipse Gamb. esse verum si appellans habuerit probabilem caussam dubitandi, alias appellatio non teneret; quod idem videtur sentire Ferrar. *d. n.141.* dicens, quod caussa subsistente, non est absurdum appellare simul plures iudices; & aperte ita sentit Ruginell. *tract. de appel. §.2. cap.4. nu.35. vers. vbi vero. fol.147.* qui propterea non bene in hanc sententiam videtur citasse Bero. quem nos citauimus pro præced. opinio. cum Bero. sentiat, appellationem posse certificari infra tempus datum ad prosequendum, & hæc secunda opinio velit, certificari infra tempus, datum ad appellandum. Et quod appellatio non valeat, & non fuerit receptus appellans, quia iudice ecclesiastico appellauerat ad illum, vel illos, ad quem, vel ad quos de iure potest appellatio deuolui, scribit Rebuff. *tract. de appell. art. vlt. gloss. vna. n.10. & 11. tom.3. fol.535.* & quod secundum canones non valeat appellatio alternatiua, quia est incerta, & libellus debeat esse certus, continens certitudinem iudicis ad quem, videtur aperte sentire Franch. *in rub. n.8. de appell.* & quod hæc opin. loquendo de appellatione alternatiua, sit vera de iure canonico, referunt, & loquendo de illo iure, sequuntur Franch. *in d. rubr. n.8.* & Card. Alex. *sub n.31. vers. vtrum valeat.* & rursus idem Franch. *in c.66. dilecti. q.19. sub nu.59. vers. tu aduerte, quod de iure canonico. & Card. Alex. sub num.24. vers. contrariam opin. iuncto n.25. de appell.*

Confirmatur primo hæc secunda opinio, quia iudex à quo debet esse certus ad quem interposita sit appellatio: forte enim daret Apostolos reuerentiales, si intelligeret esse appellatum ad Papam, & non sic faceret, si ad alium iudicem, *Franch. d. q.19. n.59. in fine.*

Confirmatur secundo quia si appellatio est incerta ad quem iudicem sit interposita, iudex à quo non potest cogruum terminum assignare appellanti ad prosequendam appellationem: maius enim tempus & minus assignabit ad iterandum secundum distantiam locorum iudicum, *Franch. vbi sup.*

Confirmatur tertio, quia si appellans sic generaliter non cogeretur infra decem dies prosequi & citare, posset detinere suspensum, & incertum appellatum vsq; ad annũ, qui datur ad prosequendum, *Franch. d. q.19. sub num.59. vers. tu aduerte quia.*

Tertia opinio, (& hæc habet vim conciliationis, & deducitur ex confusis distinctionibus, quibus loquuti sunt antiqui in isto articulo) firmari potest ex dictis per Paul. de Castr. *in l.1. §. si quis in appellatione. in fin. nu.6. vers. ex prædict.* & Ang. Aret. *in fin. num.15. ff. de app. & relat.* licet Paul. de Castr. non videatur firmiter figere pedes, dicens, quod si appellatio interponatur alternatiuè ad talem, vel ad talem, valet de iure ciuili, quia non redditur incerta, dummodo vnus de illis sit iudex competens, vel maior, vel æqualis cum competenti; secus si vterq; sit incompetens. De iure autem canonico, si non est appellatum ad Papam, idem, inquit, per omnia: Si vero sit appellatũ ad Papam, vel Archiepiscopum alternatiue, seu ad alium inferiorem; tunc si inferior non est competens, valet, inquit, appellatio, quia Papa est competens, & ad ipsum censetur interposita: sed si alter erat competens, & sic duo sunt competentes, videtur nulla propter incertitudinem: Si tamen, inquit, appellans reseruasset sibi electionem, & postea durante adhuc termino ad appellandum, eligeret, & aduersarium certificaret, clarum esset, quod teneret; sed si hoc non faceret, credendum est quod non teneret. Et postea de isto articulo ait videnda esse dicta per Io. And. Sed Ang. Aret. breuius absoluẽdo dicit, quod appellatio semper tenet; excipit tamen casum quando à sententia Episcopi appellatur ad Archiepiscopum, vel ad Papam, quia tunc, inquit, non valet, nisi infra decem dies, qui dantur ad appellandum, declaret ad quem intellexit in appellatione.

Non recedam à prima opinione, quam tenent Spec. Rot. Bero. Lancell. & Gundiss. Villad. in ea citati. Et ratio est, quia incertitudo appellationis tollitur, cum ipse appellans incipiet prosequi appellationem coram vno ex ipsis, & partem citari faciet, *Rot. d. decis.33. de appell. in nou.* & quod, prosequendo appellationem, eligere videatur, refert & sequitur Ruginel. *d. c.4. sub nu.35. in fin. vers. quarto fol.147.* Quod si appellans non prosequatur, poterit appellatus eligere quem maluerit, & prosequi, *vt scribit Gundis. d. q.8. sub n.40. tom.13. par.2. fol.263.* & subdit etiam ibidem *sub n.41.* quod stante illa alternatiua, iudex à quo dabit apostolos ad iudicem competentem, licet non declaret ad quem.

Nec obstat incertitudo, quam considerat Paul. de Castr. relatus in tertia opin. quando vterq; iudex est competens: quia respondeo, appellationem deuolui ad magis superiorem, & sic ad Papam, quia iurisdictio maioris absorbet iurisdictionem inferioris, vt retuli, & sequutus sum *quæst. seq. n.1. & 10.* Sicut in simili dicimus, quod licet appellatio simpliciter interposita, non expresso iudice ad quem, sit incerta, tamen valet quia intelligitur interposita ad competentem, seu magis competentem, vt retuli, & sequutus sum *supra q.7. n.4. & seqq.*

Aduerte pro maiori intelligentia huius opinionis, quod appellans cum reseruatione optionis potest declarare, id est, eligere infra tempus datum ad prosequendũ, vt dixi, quod tempus, vel datur ab homine, & est illud, quod dabitur, vel datur à iure, & est vnius anni, & ex caussa est biennij, & ante certificationem, & declarationem faciendam non constabit de iudice, coram quo sit prosequendum, & talis electio, & declaratio facienda pertine-

bit ad appellantem, & non ad appellatum, *Bero d. cons. 7. n. 18. versus finem, & sub n. 19. lib. 1.*

3 Infero ex ista aduertentia, quod antequam appellans declaret & eligat iudicem, non poterit appellatus præuenire ipsum appellantem, & supplantare, adeundo Curiam seu Papam ad effectum, vt contra appellantem procedatur per audientiam contradictatum in caussa appellationis, *Bero. d. cons. 7. sub nu. 19. & seqq.* quem refert, & sequitur Ruginell. *tract. de appellatio. §. sexto. c. 8. sub nu. 6. vers. non poterit, fol. 229.*

Ratio huius illationis potest etiam esse, quia iudex appellationis debet dari appellanti, qui fuit grauatus, & non appellato, qui non fuit grauatus, vide *supra q. 5. n. 99. et seqq. n. 4. et 5.*

Adde omnino pro declaratione huius illationis ea, quæ scripsi *infra q. 14. n. 56.*

4 Extende I. eandem primam opinionem, vt maxime procedat de iure ciuili, quia intelligitur appellatum ad proximum superiorem, & sic cessat incertitudo, *vt ex Io. Andr. refert, & sequitur Franch. in c. 66. dilecti, q. 19. n. 59. et tenet ibidem Card. Alex. n. 25. fall. 1. col. penult. de appell.* & quod Io. And. teneat quod valeat de iure ciuili, & ita teneant Legistæ, refert idem Card. Alex. *in rubr. sub n. 31. vers. vtrum valeat, de appell.* & ita etiam sentit Paul. de Castr. relatus *supra in 3. opin.*

5 Extende II. vt maxime procedat, quando appellans certificaret infra decem dies appellatum coram quo iudicet velit prosequi appellationem, *Franch. d. c. 66. dilecti, n. 69. et Card. Alex. d. nu. 25. fall. 2. de appell. Paul. de Castr. relatus supra in 3. opin.*

6 Extende III. vt præcipue procedat quando in appellante concurrit aliqua probabilis dubitatio iuris vel facti ad quem sit appellandum quia tunc etiam de iure canonico valet appellatio alternatiua, & generalis *Franch. in d. c. dilecti, nu. 61 limit. 2. & Card. Alex. sub num. 25. fall. 3. de appell. et ex Gamb. Ferrar. et Ruginell. adduxi in 2. opin. sub num. 1.*

7 Extende IV. vt præcipue procedat, quando essemus in aliquo casu, in quo ex pluribus iudicibus, in appellatione expressis, ad vnum tantum ex eis posset appellari, quia teneret appellatio etiam de iure canonico, & intelligeretur appellatum ad illum vnum, *Franch. in d. c. 66. dilecti, q. 19. n. 59. circa principium, & Card. Alex. sub n. 25. fall. 4. de appell. & Paul. de Cast. relatus supra in 3. opin.*

8 Extende V. vt procedat etiam si in appellatione sibi non reseruauerit opinionem, quia adhuc appellatio tenebit nec erit necesse, quod eiusmodi electio seu certificatio fiat infra decem dies, *Rot. d. decis. 33. in fin. & Alex. cons. 12. viso processu, n. 15. lib. 6.* qui loquuntur de appellatione alternatiua sine clausula reseruatæ optionis, & illorum si meminisset Lanc infra citatus, forsan non firmasset contra hanc extensionem, & maxime si aduertisset quod Io. And. citatus similiter infra contra hanc extensionem, ab istis non approbatur: hancq; extensionem tenet etiam Cæs. Barz. *in Bononiens. decis. 155. præsupposita, sub nu. 17. versic. at in casu,* dicens neque esse necessarium, quod infra decem dies fiat electio, seu declaratio.

Contra hanc extensionem: quod enim in appellatione alternatiua sine clausula reseruatæ optionis sit facienda declaratio iudicis infra decem dies datos ad appellandū: suadetur per ea, quæ ex Io. Andr. refert, sed impugnat the Alex. *d. cons. 12. viso processu, n. 14. vers. non obstat id, & nu. 15. lib 6.* quamuis enim appellatio alternatiua sit valida
* secundum com. * opin. quam refert & sequitur Lancell. *d. limit. 50 principali n. 122.* tamen debet fieri declaratio iu-
* dicis infra decem dies, et ex alia comm. * opin. refert, & sequitur *ibi n. 132. fol. 380. & rursus ibidem in vltima impressione in addit. n. 230. fol. 299.* allegans Paseth. *consil. 27. n. 1.* & hanc opin. tenet Bero. *cons. 7. in causa super præcedentia, n. 18. vers. si verò fuisset alternatiue. lib. 1.* alias electione non facta infra decem dies, appellatio habetur pro non interposita, *vt refert & sequitur Bero. sub d. nu. 18.* & quod certum, sit appellationem alternatiuam admitti dummodo quis intra tempus, quo appellare debuit certum iudicem appellationis nominet, scribit Osasch. *decis. 131. decreto. n. 8. vers. præterea certum est.*

In hac contrarietate possent distingui duo casus. Primus est, quando appellans alternatiue ad Dominos NN. seu ad quemcunque alium iudicem, ad quem præsens appellatio magis & melius de iure deuoluat, sciebat sine probabili dubitatione esse appellandum ad Principem, omissis Dominis NN. & isto casu censetur appellatum ad ipsum Principem absque alia declaratione, & appellatio legitime facta etiam absq; eo, quod infra decendium declaratio aliqua sequuta fuerit. Secundus casus est, cum appellans alternatiue, probabiliter dubitabat ex aliqua iusta causa, & probabiliter poterat esse incertus, nunquid appellandum esset ad Præfatos Dominos NN. vel potius ad Principem: & isto casu tenet appellatio, alternatiue facta ad proximum superiorem, seu ad ipsum Principem, & sustinetur, si sequatur declaratio in termino decem dierum, secundum ea quæ refert & sequitur *
Cæs. Barzius *in Bononien. decis. 155. præsupposita, sub num. 4. & seqq.*

Retenta extensione simpliciter.

9 Subextende eandem extensionem, vt maxime procedat, quando is, qui non recognoscit nisi Papam in superiorem, appellat ad Sedem Apostolicam, & alium competentem iudicē, quia isto casu appellatio valet, quamuis in ea non sit reseruata optio, nec est necessaria alia declaratio iudicis infra decem dies, *Lancel. d. limit. 50. princ. nu. 124.* & quod appellatio, interposita ad Papam, omnemq; alium iudicem competentem, sit valida, quia in ea dicatur expressum nomen iudicis ad quem, scribit Luc. Pæt. quem retuli & sequutus sum *q. seq. in fine,* & quod appellatio, simpliciter interposita ad iudicem competentem, sit valida, præsertim quando iudex appellationis est certus, vt puta quia appellans non recognoscat alium superiorem, quam Papam, vide *supra q. 7. n. 4. 9. & 11.*

10 Extende VI. vt appellatio alternatiua cum reseruatione electionis in tantum teneat, vt possit appellans prosequi appellationem etiam coram inferiore: quare licet ego appellem ad Papam, vel Archiepiscopum, reseruata mihi electione, & appellationem præsentem Archiepiscopo, qui non aliter pronunciet se competentem, tamen possum appellationem coram eo prosequi, secundum ea quæ disputando adducit Io. Andr. *in addit. ad Spec. tit. de appell. § nunc tractemus, nu. 18. in verb placet. vers. sed fingamus. lib. 2. fol. 189.*

11 Subextende istam extensionem, vt in tantum teneat præfata appellatio, vt appellans possit etiam variare prosecutionē appellationis coram superiore: quare licet ego appellem ad Papam, vel Archiepiscopum, reseruata mihi electione coram quo eorū voluerim prosequi, & adeam postea Archiepiscopum, eique præsentem appellationem & Archiepiscopus pronunciet se iudicem, tamen potero prosequi coram Papa, secundum ea quæ scribit Io. Andr. *d. n. 18. in fin. in verbo placet.* qui, proposita hac quæstione, tenet, quod possim prosequi coram Papa, quia appellatio coram Archiepiscopo videtur non fuisse, cum non durauerit, & quia talis electio potest mutari vsque ad litis contestationem; sed hoc inquit Io. Andr. procedit, si de viribus appellationis non fuerit obiectum, vel discussum; secus, inquit, si contra eiusmodi appellationem extiterit obiectum, discussum, & pronunciatum, nec fuerit appellatum à pronunciatione. *Osasch. decis. 131. decreto. sub nu. 13. vers. tertio confirmatur, & n. 14.* dicens, in appellate admitti mutationem voluntatis, dummodo æqualis,

vel

vel maioris iurisdictionis iudex appelletur, non autem si minoris, & Cæs. Barz. *decis. Bononien.* 156. *præsuppofita; nu.* 13. *vers. & quod.* dicens, quod quando quis vult pœnitere, se ad talem iudicem appellasse, potest variare, & ad alium iudicem reuerti, dummodo ad maiorem, & apertius *sub n.* 14. *versic. neque etiam. & n.* 45 vbi loquendo de appellatione alternatiua, scribit, quod si sit appellatum, & appellatio prosecuta coram iudice, coram quo non debuisset appellari, si talis iudex sit par, vel minor, error non nocet appellanti, & ille de appellatione cognoscet, ad quem reuera debuit appellari: vnde si committeretur error etiã in prosequendo appellationem, non valet processus, neque tenet vllo modo, & potest nihilominus fieri prosecutio coram eo, ad quem debuit appellari.

Dixi in hac quæstione de appellatione alternatiua: verum quia appellans, ignorans quandoque qui sit superior mediatus, ad quem sit appellandum, eligit appellare non alternatiue, sed copulatiue, ideo sequitur, vt agamus de appellatione copulatiua.

QVÆSTIO X.

ARGVMENTVM.

De appellatione copulatiua, & de appellationibus ad diuersos iudices.

SVMMARIA.

APPELLATIO Copulatiua ad plures iudices an valeat. n. 1. *& seqq.*

Appellatio copulatiua ad plures, intelligitur ad magis proximum, n. 2.

Variare non potest, qui appellauit, n. 3.

APPELLARE an, & quando possit vtraque pars ab eadem sententia n. 4. *& seqq.— Quando vtraque pars potest appellare ad diuersos iudices, vterque iudex procedet in sua appellatione, n.* 9.

Appellationis caussam, quando vna pars appellat ad vnum, & altera ad illius vnius superiorem, tunc cognoscit illius superior. num. 10. *&* 11.*— Extenditur, & restringitur multipliciter, n.* 12. *& seqq.*

Citatus tenetur comparere, quamuis iurisdictio citantis sit elidibilis. n. 15.*— Secus est si iudex citans sciret, iurisdictionem esse deuolutam ad superiorem, n.* 16.

Archiepiscopus in quibus casibus possit se intromittere de caussa appellationis, interpositæ ad Papam, n. 17.

1 ABsoluam hanc quæstionem articulis.

Primo: *An appellatio, quam vnus interponit ad diuersos iudices valeat.*

Secundo: *An vtraque pars possit appellare ab eadem sententia.*

Tertio: *Quando vna pars appellat ad vnum, & altera pars appellat ad illius superiorem; quis eorum prævaleat.*

ARTICVLVS I.

Ad Primum articulum: *An appellatio, quam vnus interponit ad diuersos iudices, valeat.*

Respondeo, quod iste articulus est controuersus.

Prima enim opinio est, quod valeat & intelligatur appellatum ad superiorem, quia iurisdictio maior absorbet ad se illam minorem; vnde si quis appellet copulatiue ad Archiepiscopum, & ad Legatum seu ad Legatum, & ad Papam, intelligitur appellatum ad supremum istorum, *Gundiss. Villad. trac. de leg. p.* 1. *q.* 8. *sub n.* 41. *&* 42. *to.* 13. *p.* 2. *fol.* 263. & quod si ego ita appellarem, *appello ad Archiepiscopum, appello ad Papam, appello ad Legatum,* eiusmodi appellatio teneat, quia Papa, ad quem intelligitur appellatum, cognoscet de eiusmodi appellatione, scribit Archid. in *capitulo* 28. *anteriorum, sub n.* 20. 3. *q.* 6. dicens, sic fuisse obtentum.

Secundam opinionem contrariam: quod eiusmodi appellatio non valeat: scribunt Spec. *tit. de appell. §. nunc tractemus, n.* 16. *vers. sed pone aliquis. lib.* 2. *fol.* 189. *Franch. in rub. n.* 8. *ibi, & ex hac ratione. de appell.* hæcque opinio negatiua placeat Io. And. *in addit. ad Spec. vbi supra in lit. D. in verbo in princ.*

Augetur difficultas contra primam opinionem, quia dato, quod appellatio copulatiua valeat tamen non intelligitur appellatum ad superiorem immediatum, sed ad mediatum proximiorem, qui est semper certus, *vt scribit Ang. Aret. in l.* 1. *§. si quis in appellatione. in fin. nu.* 15. *ff. de appel. & relat.* & hoc confirmat appellationis formula, qua vtimur in foro Capitolino, vbi attenditur ius ciuile; Sic enim appellamus: *Appello ad Sanctiss. D. N. Papam Paulum V. eiusq; S. Sedem Apostolicam dominum Capitaneũ appellationum Vrbis, omnemq; alium iudicem competentem.* vt scribit Luc. Pæt. *in pract. Capitol. lib.* 5. *c.* 1. *n.* 15. & tamen eiusmodi appellatio censetur interposita ad Capitaneũ, quia alias si censeretur interposita ad Papam, & attenderetur ius ciuile insurgeret difficultas, an talis appellatio valeret, *per ea, quæ scripsi supra q.* 7. *n.* 16. *ampl.* 2.

In hac opinionum varietate possunt excogitari duæ concordiæ.

Prima concordia est, vt valeat, dummodo appellans infra legitima tempore appellandi eligat alterum ex his, ad quos appellauit, vel habuerit probabilem caussam sic appellandi, *Io. And. vbi supra in addit. ad Spec. & Io. Ferrar. tract. de appel. l.* 2. *c.* 5. *in fin. n.* 141. *fol.* 69. & quod appellatio copulatiua interposita ad dominum Malatestã de Malatestis, & ad quemlibet iudicem competentem efficiatur deserta, si is, qui appellauit, non declarauerit infra decem dies datos ad appellandum, coram quo iudice intendat prosequi caussam appellationis, consuluit Alex. *cons.* 164. *viso processu caussarum, n.* 1. *& seqq. lib.* 2.

Ratio est, quia si appellans posset declarare etiam post decem dies, fieret præiudicium appellato, quia nesciret coram quod velit prosequi appellationem, & sic cogeretur exspectare donec appellans inciperet prosequi. *Alex. d. cons.* 164. *n.* 4.

Secunda concordia est, vt prima opinio procedat de iure ciuili, quia de iure ciuili intelligitur appellatum ad superiorem proximiorem, & secunda opinio procedat de iure canonico, quia de iure canonico appellatio remanet incerta, vt ex Imol. sic distinguente, refert & sequi videtur Franch. *in c.* 66. *dilecti. q. eo. nu.* 62. *col. vlt. de appell.* prout in non dissimili casu eandem concordiam retuli *supra q.* 7. *n.* 7.

Pro vtraq; opinione, & concordia posse multa cumulare ex his, quæ scripsi *q. præc. sub n.* 1. sed omitto, quia poteris ibi videre.

Quid dicẽdum? Concludo non esse recedendum a prima opione, per ea quæ firmaui quæst. præcedenti in appellatione alternatiua, & valebit etiam si infra decem dies non declaret, coram quo velit prosequi appellationem, per ea quæ dixi *quæst. præc. n.* 8.

Retenta prima opinione, quod possit quis appellare copulatiue ad diuersos iudices.

Declara eam, vt quamuis possit ab initio appellare copulatiue, tamen si non appellauerit copulatiue, sed appellauerit ad vnum, & deinde velit variare ad alium, non poterit etiam si vellet variare infra decem dies, *Franch. in c.* 66. *dilecti in fin. num.* 63. *de appell.* & aperte Olasch. *decis.* 131 *decreto. sub n.* 8 *vers. his tamen. & num. seqq.* vbi testatur hanc opinionem fuisse visam veriorem, & ex Olaschi refert & sequitur Masner. *in addit. ad pract. Papien. in*

*form.appell. à sent.diffin.in gl. coram vobis, in vltima additione,fol.*408.

Heçque declaratio maxime procedit; quando iudex à quo admiserit appellationem,& ad maiorem iudicem,vt in casu de quo Osasch. *vbi supra*.

Non procedit heç declaratio,quando prima appellatio esset nulla , quia tunc potest iterum appellari dummodo non sint elapsi decem dies, *vt retuli,et sequutus sum supra q.7.n.27.*

ARTICVLVS II.

4 Ad Secundum articulum: *An vtraque pars posset appellare ab eadem sententia?*

Respondeo constituendo duos casus principales.

Primus casus est quando sententia condemnat vnam tantum partem ad omnia iuxta petitionem alterius partis,& isto casu concludo,quod non potest appellare, nisi pars condemnata,quę potest prętendere se esse grauatā, & non altera pars,quia,cum non possit prętendere,se esse grauatam,non potest appellare, *Innoc.in c.7.si duobus, in princ.Franch.n.1.vers.ex quo nota.Card.Alex.num.1.et Dec.n.2.de appell.*quod sentit etiam ibidem Abb.*n.1.not.1.et n.20.versic.vlt.hic quęro.et dixi supra q.5.n.94.et 99.* & ita procedit illatio,quam posui *d.q.5.n.99.*

5 Secundus casus est, quando vtraque pars potest prętendere se grauatam: & isto casu licet Innoc, *d.c.si duobus in princ.* dicat simpliciter,quod vna pars potest appellare ad vnum, & altera pars ad alium:tu tamen adhibe tres considerationes.

Prima consideratio est, quando sententia continet vnicum negotium,& sic vnum capitulum: & in ista consideratione licet Doctores, *in d.c.si duobus,de appell.* transeant, quod vtraque pars possit prętendere se grauatam: tu tamen concludas , quod & si vtraque pars possit appellare, vna tamen parte appellante: altera pars non poterit appellare , quia lex non defert appellationi superfluæ,*Franch.in d. c. si duobus num.4.vers.circa primum. & Card.Alex. sub n. 2. & apertius nu.11. vers. pro clariori*,& ita in effectu residet ibidem Decis. *sub n.52. & seqq. vers. vltimo secundum.*

Et hæc conclusio procedit etiam si appellare limitate ab vna tantum parte sententiæ,Franch.*sub d.num.4.& 7. vers.sed quæritur primo*, & adde omnino quæ late scripsi *infra q.17.limit.21.n.25. & seqq.*

6 Secunda consideratio est, quando sententia continet, plura & diuersa capitula,sed tamen connexa; & in ista consideratione concludo omnino idem,quod conclusi in præcedenti, quia capitula connexa reputantur vnum ratione connexitatis,*Franch.in d.c.7.si duobus,n.5. vers.circa secundum.Card.Alex.sub n 11.vers.aut secundo, & Dec. n.55.de appell.* & adde quæ scripsi *d.q.17.limit.21.num...*

Et procedit similiter hęc conclusio etiam si pars limitate appellaret ab vna tantum parte seu capitulo sententiæ , quia nihilominus censeretur deuoluta iurisdictio quoad omnia capitula sententiæ,*Franch.d.c.si duobus sub n.7.* & vide quæ scripsi *d. limit.21.*

7 Tertia consideratio est quando sententia continet diuersa capitula separata: & in ista consideratione concludo,quod vtraque pars potest appellare ad diuersos iudices,quia quot sunt capitula, tot censentur esse sententiæ, & ideo appellatio super vno capitulo non deuoluit in alijs,& consequenter est necesse,vt vtraque pars appellet, alias sententia transiret in rem iudicatam contra non appellantem,*Franch.in d.c.si duobus,n.6.vers.circa tertiū, & n.11.de appell.*& ita residet ibidem Card.Alex. *sub nu.11.vers.aut pars,in fi.& vers.aut sententia*, & quod a sententia,continente capitula separata, possit vtraque pars appellare ad diuersos iudices, scribunt Crauet. *cons.232. dominus n.7.& Contar.in l.vnica,lim.1.nu.37.C.si de mom. poss.*& quod tot censeantur sententiæ,quod sunt capitula separata,refert,& sequitur Contard. *d.limit.1.n.38.& ex Rot.diuers.retuli,et sequutus sum lib.præced.c.7.nu.706.* & quod à pluribus sententijs plures interponi debeant appellationes, & vna non sufficiat,scribunt Franc. & Guid. Pap.quos retuli,& sequutus sum *sup. q.4.n.23.*

8 Declara primo istam conclusionem,vt procedat in appellationibus limitatis, id est, quando vna pars appellat limitate & taxatiue ab vna parte , seu ab vno capitulo sententiæ, quia tunc debet appellare etiam altera pars: secus si vna pars appellat simpliciter a sententia, quia tunc quamuis sententia contineat plura capitula separata: tamen appellatio simpliciter interposita deuoluit in omnibus, & ideo altera pars non potest appellare, quia superflue appellaret *Franc.in d.c.7.si duobus,sub n.6.vers. circa tertium.ibi sed intellige sane.& apertius sub n 9. vers. sed certe.Card.Alex.sub n.11. vers.aut & tertio.de appell.* & hæc est communis * opinio,a qua non discedas , quicquid in contrarium more solito scribat ibidem Dec. *sub n.63. vers.et retenta, & n.64.*

9 Declara secundo , vt vterq; iudex procedat in sua appellatione,*Franch.in d.c.si duobus,n.11.vers.vlt. quæritur.* quia etsi text.*in c.3.dispendia. de rescript.in 6. cum alijs similibus*, prohibeat , ne quis possit impetrare rescriptum ad iudices, ne reus vexetur coram diuersis iudicibus , tamen ille textus , & consimiles non procedunt in caussa appellationis. *Franch.in d.c.7.si delegatus, nu.12. vers.nec prædictis de appell. quem refert, et sequitur Card.Alex. sub n.12,vers.sed pro complemento*,& de opinione * communi testatur Dec.*ibid.sub n.61. vers.secundus casus, n.59.*

Contra istam declarationem multa vrgentia adducit Dec.*d.n.61.& seqq.& sub nu.63.* residet in ista contraria opinione,quod vnus tantum debeat cognoscere de vtraque appellatione.

ARTICVLVS III.

10 Ad Tertium articulum: *Quando vna pars appellat ad vnum,& altera pars appellat ad illius superiorem; quis eorum præualeat.*

Resp.quod si vna pars appellat ad Archiepiscopum,& altera ad Legatum , præualet appellatio interposita ad Legatum,*Spec.tit.de appel.§.nunc tractemus, vers.quid si a sententia suffraganei,n.17.lib.2.fol.189.Franch.in c.7.si duobus,n.3.ibi,quid autem si vna pars,de appell.& Gamb.infra citatus*;sicut etiam si vna pars appellet ad Legatum,& altera ad Papam,cognoscet Papa, *Franch.vbi supra*, sicque Archiepiscopus omni casu erit exclusus , *Gamb. tract.de auct.leg.de lat.lib.8.q.25.n.112.to.13.p.2.fol.212.*& quod, vna parte appellante ad Papam,& altera ad inferiorem, appellatio totius caussę dicatur deuoluta ad Papam,etiā si is,qui appellauit ad inferiorem,prius appellasset,& coram eo cœptus esset processus,scribit Bero, *consil.6. etsi plura,nu.4.lib.3.* quem refert, & sequitur Lancel. *tract.de attent.par.2.c.12. de attent.et innou.appell.pend.ampl.15. princ.n.23.tom.5.fol.355.*& quod vbicunq;a diuersis partibus interponatur appellatio ad diuersos iudices, quorum vnus sit superior altero , tunc iurisdictio superioris absorbeat iurisdictionem inferioris in ipsa caussa appellationis,notant Abb.*in d.c.si duobus.Franch.not.2.n.2. & alij Canonistæ,de appell.& Osasch.decis.131.decreto. n.14.* & hæc est communis * opinio.

Contra hanc communem opinio.latet obstatiua difficultas,quam oculatissimi Doct.non viderunt,pręter Decium,qui habet oculos linceos,vt scribit Boss. *tract.crim. tit.quom.proced.per excep.sub n.11.circa finem*; & difficultas est ista. Aut enim potest vna tantum pars appellare eo,quia sententia non continet capitula separata:& tunc secun-

secunda appellatio non valet, quia est superflua, cum sufficiat appellatio prima, *vt ex Franch. & Card. Alex. retuli, & sequutus sum supra sub n. 5. & 6.* & consequenter, si vnus appellauerit ad Archiepiscopum, non potest deinde alius appellare ad Papam, quia superflue appellaret, *Dec. in d. cap. 7. si duobus num. 3. & 4. vers. secundo per dominum.* Nec obstat textus *in d. cap. si duobus* vbi præualet appellatio ad Papam, quia ibi præcesserat appellatio ad Papam, & ideo secunda non valuit, & attenta hac ratione idem idem dicendum esset, quando prius appellatum fuisset ad inferiorem, quia, ex quo ad competentem facta esset appellatio, negocium ad eum deuolutum esset pro vtraque parte, & consequenter superflua esset appellatio, quę interponeretur ad Papam, vt subtiliter considerat, & residet in hac opin. Dec. *vbi supra.* Aut potest vtraque pars appellare, quia sententia continet capitula separata, & vna pars appellat limitare: & tunc non possumus dicere, quod appellatio interposita ad Papam præualeat, & absorbeat aliam, interpositam ad inferiorem, quia istæ appellationes non concurrunt, & ideo non habet locum prælatio, sed quælibet appellatio est separata, & habet suum iudicem, *vt ex Franc. & Card. Alex. retuli num. præced. vers. declara secundo.* & consequenter nunquam est verum, quod appellatio, interposita ad Papam, habeat hanc præeminentiam, vt præualeat.

11 Retenta communi opinione (si placet) quod appellatio, interposita ad Papam, præualeat.

Ad adducta in contrarium respondeo, quod procedunt in appellationibus interpositis ad diuersos iudices, quorum vnus non sit superior alterius, & ideo appellando ad eos non dicatur appellatum, omisso medio, vt puta si hic in Vrbe ab aliquo iudice pedaneo appellaret vna pars ad Auditorem Cameræ, & altera ad Gubernatorem, cum ad vtrumque posset appellari, iuxta ea, quæ de appellatione a Marescallo, & Soldano scripsi *supra q. 8. sub num. 128.*

Secus est quando vnus superior alterius, ita quod ad eum possit appellari, omisso medio, vt in appellatione ad Papam, ad Legatum, & ad Patriarcham, ad quos potest appellari a sententijs Archidiaconi, Episcopi, & Archiepiscopi, omissis medijs, *vt late scripsi supra quæst. 7. n. 46. 103. & 104. & q. 8. sub n. 99. vers. limita.* quia isto casu habet locum communis opinio, vt appellatio ad Papam præualeat.

Quod si hæc responsio tibi non satisfaceret, dico, saluãdo communem opinionem, quod procedit duobus casibus. Primo in casu secundæ extensionis positæ *infra n. 13.* quando non apparet, quæ appellatio præcesserit. Secundo in casu secundæ declarationis positæ *supra n. 9.* quando potest appellari ad diuersos iudices, quia tunc Papa cognoscet de vtraq; appellatione, sequendo opinionem eiusdem Decij ibidem citati, *vers. contra.*

Retenta tamen simpliciter communi opinione, quod appellatio interposita ad Papam præualeat.

12 Extende I. eandem communem opinionem, vt habet locum non solum in appellatione ad Papam, sed etiam in appellatione ad inferiores, ad quos tamen possit appellari, omisso medio.

13 Extende II. vt maxime habeat locum quando vtraque pars ita simul appellaret, vt ignoraretur, quæ prius appellauerit, quia tunc tanto magis præualet appellatio, interposita ad superiorem, quare Dec. quem retuli supra *sub nu. 10. vers. contra.* impugnando illam communem opin. quæ tenet, appellationem ad Papam præualere, saluat vt procedat quando non apparet, quę appellatio fuerit prius interposita.

14 Restringe I. declarando eandem communem opin. vt procedat quando est appellatum à sententia quæ continet capitula connexa, seu continet vnicum negotium, vt est de mente textus *in c. 7. si duobus de appell.* dum loquitur de appellatione interposita super eodem negotio, quia tunc præualet appellatio ad Papam; secus si sit appellatum à sententia, quæ contineat capitula separata, quia tunc sunt appellationes separatæ à diuersis sententijs, & vna non collidit aliam & ideo vtraque tenet.

15 Restringe II. declarando, vt quamuis appellatio, interposita ad superiorem, puta ad Papam, Præualeat, *vt dixi,* tamen si is, qui appellauit ad Papam, fuerit citatus coram Archiepiscopo, ad quem appellauerit aduersarius, tenetur comparere, alias, si non comparuerit, posset vti contumax excommunicari ab Archiepiscopo, *c. 7. si duob. de appell.* & bene motiuando, & soluẽdo declarat ibi Franc. *sub nu. 13. & seqq. vers. in gloss. in verbo tenebit.* Archiepiscopus enim habet iurisdictionem, sed elidibilem ope exceptionis, & ideo donec exceptione non elidatur, valide potest procedere, vt declarant Card. Alex. *in d. c. si duobus n. 3. vers. nota ex textu. & Dec. n. 5. not. 3.*

16 Subrestringe hanc restrictionem, vt procedat, quando Archiepiscopus ignorabat appellationem interpositam ad Papam, prout loquitur textus *in d. c. si duobus.* secus si Archiepiscopus sciebat appellationem interpositam ad Papam, quia isto casu excommunicatio nõ teneret, *Gloss. in d. c. si duobus. in verbo. nisi cognouerit. Card. Alex. n. 5. & Dec. n. 7. not. 4.*

17 Restringe III. vt quamuis appellatio ad Papam præualeat, & ideo Archiepiscopus in ea non possit se intromittere: tamen sunt aliqui casus, in quibus potest adhuc Archiepiscopus se intromittere.

Primus casus est, quando excommunicatio, prolata ab Episcopo, esse notorie iniusta: quia isto casu etsi appellatio esset interposita ad Papam tamen potest adiri Archiepiscopus, & ab eo peti absolutio excommunicationis ad cautelam, cum conditione de parendo mandatis iudicis ad quem, non obstante appellatione interposita ad Papam, *Card. Alex. in cap. 54. solicitudinem. sub n. 4. de appell.*

Aduerte, quod Archiepiscopus potest adiri etiam si iniustitia excommunicationis non sit notorio, dummodo præstetur prædicta cautio, quia non per hoc Archiepiscopus cognoscit de iniustitia, seu nullitate excommunicationis, quia hoc non potest, *Franch. in d. c. solicitudinem. q. 4. n. 8.*

Secundus casus est, quando Archiepiscopus adiretur circa caussam appellationis, sed tamen illud, super quo adiretur, non respiceret caussam appellationis, nec faceret præiudicium appellationi, *Card. Alex. sub d. nu. 4. ibi, fallit secundo.*

Tertius casus est, quando appellans renuntiasset appellationi, quam interposuerit ad Papam, siue renunciatio t expressa, siue tacita per comparitionem coram Archiepiscopo sine protestatione. *Card. Alex. sub eod. num. 4. ibi, fallit tertio. & egregie Dec. n. 13. not. 6. & sub num. 17.* sed de isto tertio casu satis abunde loquutus sum *infra q. 17. limit. 2.*

QVÆSTIO XI.

ARGVMENTVM.

De officio, & potestate iudicis a quo, & iudicis ad quem, & de natura, & processu causæ appellationis.

SVMMARIA.

IVDEX a quo cognoscit ad debeat deferre appellationi. n. 1.

¶ *Declaratur I. vt cognoscat etiam appellatio sit legitima num. 2.*

Re-

Restringitur V. quando sententia est lata post peremptam instantiam, n.144.& 145.— Declaratur ib.

Restringitur VI. in sententia interlocutoria, n.146.

Restringitur VII. quando sententia nulla esset mandata executioni, n.147.

Desertam esse caussam, seu rem esse iudicatam an debeat pronũtiari, & quando pronuntiet iudex à quo, & quando iudex ad quem cum distinctione duorum casuum & trium specierum desertionis n. 148.& seqq.

Expensarum condemnatio contra desertorem appellationis ad quem spectet cum distinctione duorum specierum desertionis. Et quando non condemnetur, & ad quas expensas condemnatur, n.160.& 161.

Executio rei iudicatæ plurium conformium spectat ad iudicem appellationis, qui profert vltimam conformem, n.162.

¶ *Extenditur vt procedat etiam in principis delegato, nu.163. — Declaratur extensio, n.164.170.& seqq.*

¶ *Restringitur I. vt non procedat quando prima sententia confirmatur ex recessu partium ab appellatione, quia tunc vterque iudex potest exequi, n.165.*

Restringitur II. vt iudex à quo exequatur quando intentatur actio iudicati sub n.165.

Restringitur III. quando sententia transiuit in iudicatum ob non interpositam appellationem, n.166.

Restringitur IV. quando sententia transiuit in iudicatum ob non prosecutam appellationem interpositam, n.167.— Extenditur multipliciter hæc restrictio, n.168.& seqq.

Declarantur eædem restrictiones n.171.

Subrestringuntur primo eadem restrictiones, vt regulariter non procedant in Curia Romana, num.172. —Extenditur eadem subrestrictio, numero 173. & seqq.— Declaratur eadem subrestrictio, num.180.— Extenditur declaratio; num.181.— Restringitur extensio, numer.182.— Temperatur substrictio, ibidem.

Subrestringuntur secundo, n.179.

Restringitur V. vt non procedat in sententia corporis afflictiua, &c. n.183.

Executio rei indicata quomodo sit petenda, n.184.

Executio rei indicatæ an & quando concedatur sine citatione, & quando cum citatione, n.186.& seqq.

Commissio reformatoria datur contra eum, qui impetrauit commissionem appellationis, non facta mentione rei indicatæ, numero 193.

Sententia contra rem iudicatam an & quando possit valere, n. 194.& seqq.

Executio rei indicatæ quo ordine, & quibus terminis, petatur, nu.200.& 201.& sub nu.173.vers.contrà.

EXaminabo hanc quæstionem octo articulis.

Primo. *Ad quem spectet cognitio, an sit deferendum appellationi.*

Secundo. *Ad quem spectet cognitio, an appellatio sit admittenda, &c.*

Tertio. *An officium iudicis ad quem sit latius officio iudicis à quo.*

Quarto. *Quomodo procedatur in caussa appellationis post introductam appellationem.*

Quinto. *An pronuntiatio desertionis sit necessaria, & quis iudex debeat pronuntiare super desertione, & re iudicata.*

Sexto. *Quis iudex possit condemnare desertorem appellationis ad expensas.*

Septimo. *Qui debeat exequi rem iudicatam.*

Octauo. *Quo ordine procedatur ad executionem rei iudicatæ.*

ARTICVLVS I.

1 Ad primum articulum; *Ad quem spectet cognitio, an sit deferendum appellationi.*

Respondeo, quod spectat ad iudicem à quo, *Spec. tit. de appell. §. nunc dicamus sub numero 2. vers. sed quis iudicabit lib. 2 fol. 194. Franch. in capitul. 34. ad audientiam sub num. 2. vers. in glos. in verbo sine causæ cognitione, & in cap. 59. vt debitus nu. 42. vers. in glos. in ver. ex rationabili de appel. & Contar. in l. vnica q. 1. num. 17. & 27. vers. concludendum et quæst. 3. in fine, vers. pro qua C. si de momen. poss.* & hæc est conclusio communis.*

Ratio huius communis conclusionis est, quia si iudex non deferat iustæ appellationi, vel deferat friuolæ, vtroque casu punitur, vt retuli, & sequutus sum *infra sub nu. 4. vers. sub infero primo.* Imo peccat si deferat friuolæ appellationi. *vt retuli et sequutus sum supra q. 2. sub nu. 51. vers. imo* merito ad eum absolutè pertinet cognitio, an debeat deferre, vel non deferre.

2 Declara I. hanc communem conclusionem, vt iudex à quo, cognoscendo, an debeat deferre appellationi, ex necessario antecedenti, debeat etiam cognoscere an appellatio sit friuola, vel legitima, quia ex hoc pendet recta resolutio, vtrum debeat, vel non debeat appellationi deferre, *Franch. in locis supra proxime citatis,* & quod ad eum spectet hæc cognititio, vt sciat, & deliberet, an appellatio sit talis, propter quam debeat supersedere ab executione vel vlteriori processu, hancque deliberationem habere non possit, nisi prius cognouerit de qualitate appellationis, scribit similibus verbis Cont. *d. q. 1. n. 18. & 19.* & quod hæc deliberatio, an ipse debeat, vel non debeat admittere appellationem, spectet ad ipsummet iudicem à quo, vt sciat quales apostolos ipse debeat dare, scribit Franc. *in c. 45. constitutus sub n. 19. de appell.* & hæc etiam est conclusio non solum communis; * sed indubitata ex prædicta ratione.

3 Declara II. seu potius subdeclara, vt iudex debeat adhibere hanc cognitionem ad solam sui instructionem, & non ad effectum, vt pronuntiet super iustitia, vel iniustitia appellationis, seu an appellatio sit legitima, vel non legitima, aut an sit, vel non sit admittenda, quia hæc pronuntiatio non spectat ad ipsum. Franch. in eisdem locis supra proxime citatis, & Contar. *d. quæst. 1. n. 21. & 22.*

4 Declara III. extendendo præcedentem declarationem vt procedat, etiamsi constaret, appellationem non esse recipiendam, quia nihilominus iudex à quo non potest pronuntiare super isto incidenti, *Franch. in c. 45. constitutus sub n. 19. de appell.* quem refert, & sequitur Cont. *d. q. 1. sub n. 22. vers. hinc sequitur et n. 23.*

Infero ex hac secunda, & tertia declaratione, quod cũ Iudex debeat ad sui solam instructionem cognoscere de qualitate appellationis, debet, cognitione adhibita, talem proferre interlocutoriam, quæ decernat admissionem, seu non admissionem quoad se, & non quoad partes, vnde debet dicere, *admitto*, vel *non admitto appellationem*, seu, *defero* vel *non defero appellationi. Franch. in c. 45. constitutus sub n. 19. de appell.* quia ipse circa admissibilitatem appellationis non habet iurisdictionem, nisi prout est quid facti: nam abstinere à receptione appellationis est quid facti, *Franc. vbi sup.* & ideo illa interlocutoria debet respicere limitate factum, & personam ipsius iudicis, quam limitate non respiceret, si pronuntiaret impersonaliter, esse deferendum, vel non deferendum appellationi, seu esse admittendam, vel non admittendam appellationem, quia, pronuntiando sic generaliter, & impersonaliter, videretur respexisse etiam personam partium, & earum iura, & diceretur cognouisse iudicialiter, & in præiudicium appellationis, quod iudex à quo non potest facere, quia cognoscere de iustitia appellationis spectat solum ad iudicem ad quem, *vt late retuli, et sequutus sum infra sub n. 13. versus secundus casus.*

Subin-

Subinfero I. quod in ista cognitione, an appellatio sit admittenda, consideratur principaliter interesse iudicis à quo, quia, si is non deferat iustæ appellationi, venit puniẽdus, vt retuli & sequutus sum *infra q.13.art.13. n*.... & similiter puniri debet si deferat appellationi friuolæ, *Frãch. in c.59. vt debitus, sub num.42. vers. in gloss. in ver. ex rationabili de appell. & Contar. in l. vnica, quæst.19. num.4. C. si de momen. poss.* immo deferendo appellationi friuolæ peccat, *vt retuli & sequutus sum infra q.17. limit.4. n.3. & limit.36. n*... quia iudex non obuiando malitijs, peccat, *vt retuli, & sequutus sum supra q.3. n.2. vers. verum*.

Et licet veniat etiam interesse partis, tamen hoc interesse non venit principaliter, sed in consequentiam, & ideò non consideratur, & tanto minus consideratur, quod iudex à quo potest bene sibi præiudicare, & nocere per allegata in subillatione, sed non potest præiudicare partibus, nisi modicè, vt retuli, & sequutus sum *infra n.9*.

Subinfero II. quod iudex à quo, cum tractetur de suo interesse, non potest cogi, quod deferat appellationi, quando putat eam minus legitimam, *Franch. in c.54. solicitudinem, not.1. n.1. de appell.* quia cogeretur ad peccandum, cum deferendo appellationi friuolæ, peccet, *vt dixi in præced. subillatione*.

Subinfero III. quod si iudex à quo pronuntiaret appellationem interpositam non tenere, seu non esse admittendam, & is qui appellauit, non, appellaret ab ista pronuntiatione; tamen pronuntiatio non faceret appellanti, neque iudici ad quem aliquod præiudicium, vnde iudex ad quem poterit pronuntiare appellationem legitimam, non obstante contraria pronuntiatione iudicis à quo, *Franch. in d. c.45. constitutus, n.19. in fine, de appell.*

Imò iudex ad quem potest; & debet hanc pronuntiationem iudicis à quo reuocare per viam attentati, secundum ea, quæ scribit Franch. *in d. c.45. constitutus, n.17. versus finem*.

Extende hanc subillationem, vt procedat etiam si is, qui appellauit, esset præsens, & ab hac non admissione non appellaret, seu aliter non contradiceret, quia nihilominus pronuntiatio iudicis à quo non præiudicet, alia si iudex denuo reijceret appellationem esset denuo appellandum, sicque daretur processus in infinitum, vide infra *q.17. lim.47. memb.1. sub n.166. declar.1.* quicquid in contrarium referant, & sequantur Capic. *decis.34. in causa magnifici Andreæ, n.6. in fine, & n.7. & Contar. in l. vnica, q.1. num.24. & 25. C. si de momen. poss.* dum limitare volunt, quod non præiudicat, si appellans est absens, vel, si est præsens, contradicit, & appellat.

Restringe eandem subillationem, vt iudex ad quem possit etiam per viam attentati reuocare interlocutoriam iudicis à quo, quando non constat notoriè appellationem esse friuolam, & non admittendam; secus si notoriè constet appellationem esse friuolam, & non admittendam, quia isto casu & si iudex à quo melius fecisset abstinere ab eiusmodi declaratione, tamen iudex ad quem non debet reuocare, quia frustra fit reuocatio, quæ facta non releuat: & ita teneas, licet Franch. *in d. c.45. constitutus, sub n.17. & 18.* faciat longam distinctionem & non tangat hunc passum.

5 Subinfero IV. per oppositum quod licet iudex à quo deferat appellationi frustratoriæ, tamen iudex ad quem potest, inuito iudice à quo, & inuitis partibus, repellere illam appellationem, & remittere negotium ad iudicem à quo, *Franch. in c.5. cum appellationibus, §. si vero, n.1. de appell. in 6.* adde quæ scripsi *infra q.17. limit.47. membr.1. num.49*.

6 Declara IV. vt iudex à quo, in cognoscendo, an debeat deferre appellationi, debeat sequi hanc instructionem, diuisam in tribus casibus, & non errabit.

Primus casus est, quando ipse est certus, vel ita tenet pro certo, quod appellatio sit legitima, & admittenda, & isto casu tenetur omnino supersedere in executione, *Io. Andr. in cap.28. pastoralis, sub num.10. versus finem de off. deleg.* & quod debeat admitti, & nihil innouari, concludit Franch. *in cap.45. constitutus, n.17. in vltimis verbis, vers. in gloss. in verbo ratum*, & quod vbi appellatio est manifestè rationabilis, & legitima, qualis est illa, quæ interponitur ex causa expressa in iure, iudex debeat deferre, quia & ius eam admittit, scribit Spec. *tit. de appell. §. nunc dicamus sub n.4. vers. circa hoc, lib.2. fol.194*.

Secundus casus est; quando dubitat nunquid appellatio sit legitima, & admittenda; & isto etiam casu dico, quod tenetur eam admittere, vt retuli & sequutus sum *infra q.17. ampl. vlt. n.60*.

Tertius casus est, quando notoriè constat appellationem esse nullam, seu iniustam, vel non tenere, & isto casu dico, quod non debet appellationi deferre, *Spec. tit. de appell. §. nunc dicamus, sub n.4. vers. circa hoc, ibi. quædam vero est manifeste friuola, & n.9. vers. sed cum cognoscere, lib.2. fol.194. Io. Andr. in c.28 pastoralis, sub n.11. ibi, vbi certum est, de off. deleg.* vbi ponit exempla videlicet, quando crimen de quo quis est condemnatus, est notorium, vel quia appellat sine causa in casu, quo causa est exprimenda, dicens, quod cum notorium iuris est, appellationem non tenere, non est recurrendum ad iudicem, vel ad aliam indaginem, & sic ait, quod isto casu iudex ad quem non cognoscit, an appellatio sit recipienda. *Ant. de Butr. in eod. cap. pastoralis, §. præterea, sub n.15. vers. post gloss. ibi, hoc enim casu*, dicens, quod propter certitudinem, & notorietatem spectat ad iudicem à quo, & Bellam. quos refert & sequitur Contar. *in l. vnica q.1. n.16. vers. nec his obstat. C. si de momen. poss.*

Verum aduerte, quod non per hoc iudex a quo debet interloqui super iniustitia, seu nullitate appellationis interpositæ, quia quantumuis appareat de iniustitia appellationis, tamen pronuntiatio super ea non pertinet ad eius iurisdictionem, *per ea quæ dixi supra sub n.3. vers. extende*, potest tamen procedere ad executionem, *vt retuli & sequutus sum infra sub n.10. vers. subdeclara*.

7 Difficultas emergit in secundo casu, quando potest dubitari, an appellatio sit admittenda, nunquid tunc iudex à quo teneatur conferre hoc cum peritis in tantum, quod super hoc articulo possit per partem pati consilium sapientis, & iudex teneatur concedere.

Respondeo, quod Spec. *in tit. de appell. §. nunc dicamus, n.3. vers. consulto tamen, lib.2. f.194.* quẽ refert, & sequitur Ant. de Butr. *in c.59. vt debitus, sub n.29. vers. quæro cum gloss. vers. finem, de app.* tenet opinionem affirmatiuam, in tantum, quod si iudex non cõcederet, diceretur grauare.

Contrariam opinionem: quod enim iudex non cogatur concedere petitum consilium sapientis, tenet Abb. *in eod. cap. vt debitus,* quem refert & sequitur Franch. *sub n.43. vers. in ea gloss.*

8 Declara V. vt iudex ad cognoscendum quando appellatio sit legitima, vel non legitima, & sic quando debeat deferre, & quando non deferre appellationi, debeat considerare hæc quatuor.

Primum, an causa expressa in appellatione appareat ex actis causæ, *Contar. in l. vnica q.1. n.35. vers. in summaria, C. si de mom. poss.* quia non sufficit eam exprimere, nisi etiam probet *Contard. eod. q.1. n.56. vers. intellige*.

Secundum, an causa adducta in appellatione, sit expressa in iure, *Contar. d. q.1. n.36.* ipse enim iudex à quo cognoscit de causis expressis in appellatione, vt sciat, an appellatio sit talis, propter quam debeat supersedere in executione, *Contar. d. q.1. n.18*.

Et hæ duæ considerationes habent locum in causis, in quibus appellatio non admittitur sine expressione rationabilis causæ.

Tertium,

Tertium, an reperiatur expressum in iure, quod appellatio non recipiatur in illa causa, quia tunc non erit recipienda: quod si in iure non est expressum, tunc erit recipienda, *Contard. ead. q. 1. n. 43. vers. nec hoc.*

Quartum an in sua conscientia probabiliter dubitet, vtrum appellationi sit deferendum, quia si dubitat, nihil debet innouare, *Contar. d. q. 1. n. 41. vers. quando agitur.* quia iudex in dubio debet defere appellationi, *vt retuli & sequutus sum infra q. 17. ampl. vltima, n. 68.*

9 Declara VI. vt iudex à quo cognoscendo, an teneatur deferre appellationi, non debeat procedere iudicialiter, *Contar. in l. vnica q. 1. n. 33. C. si de momen. poss.* & debeat cognoscere summariè, parte etiam absente, *vt bene explicat Nat. cons. 519. iudex ecclesiasticus n. 30. et seqq. et Contard. d. q. 1. n. 35. & 28.* reddentes rationem, quia eius cognitio est modici præiudicij.

10 Declara VII. vt licet iudex à quo non deferat appellationi, & non admittat, tamen interim nihil est innouandum, *l. 1. & ibi Doctores ff. nihil nou. appell. interp. Appellatione interposita siue recepta sit, siue non, medio tempore nihil innouari oportet. Spec. tit. de appell. §. nunc dicamus num. 8. vers. item appellatione lib. 2. fol. 194 & Greg. Tholos. tract. de appell. lib. 6. cap. 12. numero 2. vers. appellatione.* Quare non per hoc, quia non defert appellationi, est in eius potestate tollere effectum, & vigorem appellationis totaliter: vnde licet causa non deuoluatur immediatè ad Curiam, quando iudex vel appellatus non defert appellationi, tamen appellatio in omnibus alijs habet suum vigorem quoad facultatem prosequendi ipsam appellationem, & quoad reuocationem attentatorum, & quoad pœnam iudicis non deferentis appellationi, *Franch. in c. 44. sæpe num. 14. not. 8. de appell.* & licet iudex à quo declarat, appellationem non esse legitimam, tamen non impedit vires appellationis, *idem Franch. in cap. 59. vt debitus sub numero 42. eod. titul. de appell.* & licet iudex à quo non recipiat appellationem, tamen causa deuoluitur ad superiorem, & eius conquiescit officium, tanquam appellatio sit recepta, *Ang. Aret. in l. 5 si cuius numero 1. ff. de appell. recip. vel non,* & innouatio inhibetur à iure, & ideo omnia innouata veniunt reuocanda, quamuis iudex à quo non receperit appellationem, *Rol. à Vall. cons. 77. viso & bene n. 4. in fine, & n. 5. & seqq. lib. 2. & ex Lanc. retuli, & sequutus sum supra q. 3. n. 19.*

11 Declara VIII. seu potius subdeclara hanc declarationem, vt non procedat, quando est notorium, vel manifestum, appellationem esse nullam, seu iniustam, aut non recipiendam, quia tunc iudex à quo potest procedere ad executionem sententiæ, non obstante appellatione, *Spec. tit. de appell. §. nunc dicamus, sub n. 8. vers. item appellatione lib. 2. fol. 194. Io. Andr. in c. 28. pastoralis n. 11. ibi vbi vero certum est de off. & potest. iud. deleg. & Franch. in c. 45. constitutus sub n. 18. de appell.* & quod possit procedere ad vlteriora, & processus non dicatur attentatus, scribit Ang. Aret. *in loco supra proxime citato,* & in casu, quo appellatio de iure tenet, loquitur Rol. à Vall. *d. cons. 77. sub n. 5.* & quod non dicatur attentare ille, qui facit executionem contra appellantem, cui resistit ius commune, tenuit Rot. *decis. 35. alias 234. si rector. de appel. in nou. & clarius Caputaq. decis. 52. attentare & latius decis. 328 seu 3. executio sententiæ, n. 2. par. 1.*

Declara IX. quod Doctores, dum tractant, ad quem spectet deferre appellationi, promiscuè vtuntur deferre appellationi, vel admittere appellationem, non faciendo differentiam inter vnum, & alterum: nam Franch. *in c. 45. constitutus sub n. 17. & n. 18. et in c. 59. vt debitus sub num. 42. de appell.* promiscuè loquitur, & Contar. *in l. vnica, quæst. 1. n. 17. vers. et licet.* vbi de delatione, *et num. 20.* vbi de admissione, & ita passim vnum pro altero vsurpatum reperies, quod & notari potest ex his, quæ scripsi *supra sub numero 6. vers. primus.* vbi citaui Franc. loquentem de admissione, & Spec. loquentem de delatione & admissione.

Verumtamen aliud est deferre appellationi, & aliud admittere appellationem; nam deferre importat indistinctè delationem, & abdicationem exercitij iurisdictionis in illa causa, *vt retuli, et sequutus sum infra quæst. 17. limit. 47 membr. 1. numero 41.* sed admittere, seu recipere appellationem importat delationem cum distinctione, quam retuli & sequutus sum *infra quæst. 13. sub numer. 15. vers. declara.*

ARTICVLVS II.

12 Ad secundum articulum. *Ad quem spectet cognitio, an appellatio sit admittenda, an sit appellatum, an sit in tempore appellatum, an appellatio sit legitima, an sit nulla, an deserta, et similia.*

Respondeo, quod etsi resolutio huius articuli pendeat multum à resolutione præcedentis articuli, tamen indiget vlteriori explicatione, pro qua sunt adhibendæ duæ inspectiones principales.

Prima inspectio est; quando iudex ad quem cœpit cognoscere de appellatione, & in ista inspectione concludo quod cognitio omnium, & singulorum prædictorum spectat ad iudicem ad quem, & alius inferior cognoscere non potest, *Ant. de Butr. in cap. 45. constitutus sub n. 13. ibi quandoque appellatione interposita, et Franch. sub n. 17. col. 3 de appel.* qui scribunt, quod aliquando appellatione interposita, iudex inferior, a quo est appellatum, vult incidenter cognoscere de appellatione, puta, appellatus instat procedi ad sententiam, vel alium actum, appellans excipit de appellatione, appellatus explicat nõ esse appellatum, vel appellationem non deuoluere, aut opponit, appellationem esse desertam: certè, inquiunt, non potest tunc iudex a quo cognoscere, si iudex ad quem cœpit cognoscere.

13 Secunda inspectio est: quando iudex ad quem nondum cœpit cognoscere de appellatione, & in ista inspectione considero quatuor casus.

Primus casus est, quando appellatio nullatenus apparet: vt puta, quia appellatus negat, fuisse appellatum, & isto casu concludo quod iudex a quo potest cognoscere, quare praxis est hic in Vrbe, vt is, qui vult executionem sententiæ a qua non sit appellatum, citet aduersarium coram iudice a quo ad docendum de appellatione iuxta praxim quam habes in loco citato infra *sub nu. 192 vers. praxim.* de qua appellatione non docto iudex a quo procedit ad executionem, vt retuli & sequutus sum *infra art. 7. n. 166.* & isto primo casu procedunt quæ scribit Ant. de Butr. *d. c. 45. constitutus sub n. 13. vers. quandoque appellatione. ibi. si non est per superiorem recepta, de appell.* dicẽs, quod si coram inferiore opponatur de defectu potestatis eo, quia pendet appellatio, & ex aduerso negetur, fuisse appellatum, poterit, inquit, de hoc cognoscere, & sententiam super hoc lata partibus præiudicabit, nisi fuerit appellatum.

Et hæc de isto primo casu, in quo si citatus ad docendum de appellatione ostenderet, se appellasse, tunc intrant quæ scripsi sequentibus casibus.

Secundus casus est, quando fuit appellatum, sed controuertitur nunquid appellatio sit recipienda eo, quia vna pars dicit, appellationem esse legitimam, & iustam, & altera pars dicit esse friuolam, & iniustam, & isto casu cõcludo, quod iudex à quo potest cognoscere solum ad sui instructionem, & sic ad effectum, vt possit deliberare de qualitate apostolorum dandorum, & an debeat supersedere, vel non supersedere in executione, *vt latius explicaui supra num. 2. & seq.* sed cognitio inter ipsas partes

super

ſuper iuſtitia & iniuſtitia appellationis ſpectat ad iudicē ad quem, *Franch. in c.34. ad audientiam, ſub num.2. verſ. in gloſſ. in verb. ſine cauſæ cognitione, de appell.* & ſimiliter ad eum ſpectat cognitio, an appellatio ſit legitima, vel non, *Contard. in l. vnica, quæſt.1. ſub n.20. C. ſi de momen. poſſeſſ.* & ideo ad eum ſpectat cognoſcere, an cauſæ inſertæ in appellatione, ſint legitimæ, *Paul. de Caſtr. conſ.288. ad primū, ſub num.1. ibi pertinebit autem ad iudicem appellationis lib. primo, & Contar. in dict. l. vnica, limit.19. num.28. & dict. q.1. num.17. verſ. & licet*, & conſequenter ad eum ſpectat pronuntiare appellationem eſſe, vel non eſſe recipiendā, quia hæc eſt pronuntiatio iuris, & iuriſdictionis, & ideo non ſpectat ad alium iudicem, quam ad iudicem appellationis. *Franch. in cap.45. conſtitutus, ſub num.19. de appell.* quem refert, & ſequitur Contar. *in d. l. vnica quæſt.1. num.23. C. ſi de momen. poſſ.* & quod iudex appellationis cognoſcat articulum, an appellatio ſit recipienda vel ne, ſcribit Brun. *in feud. conſil.200. omnipotentis, colum.9. verſ. quoad tertium, lib.2* & quod in Curia Capitolina ad officium iudicis appellationum pertineat accurate perſpicere, an appellationes ſint recipiendæ diſponunt ſtat. Vrbis *lib.1. cap.167.*

Tertius caſus eſt, quando fuit appellatum, & non controuertitur de iuſtitia, vel iniuſtitia appellationis, quia præſupponitur appellatio legitima, & iuſta, ſed controuertitur, appellationem fuiſſe deſertam, eo quia iudex à quo dederit appellanti apoſtolos reuerentiales in forma cum termino decem dierum ad proſequendam appellationem, & appellans non fecerit cauſam committi infra decem dies, neque forſan fecerit diligentiam, adeundo Regentem Cancellariæ pro fide præſentata, iuxta ea quæ ſcripſi *infra quæſt.14. n.*... ſeu aliter cauſam appellationis non introduxit coram iudice ad quem, & iſto caſu includo ſimiliter, quod iudex à quo poteſt cognoſcere, vnde hic in Curia praxis eſt, vt appellatus citet coram iudice à quo appellantem ad docendum de appellatione, & legitima illius proſecutione, de quaſi non docuerit, iudex à quo procedit ad executionem, vt retuli, & ſequutus ſum *infra ſub num.192.* & ſic ipſe cognoſcit, & iſto etiam caſu procedit, quod ſcribit Ant. de Butr. *vbi ſupra*, dicens quod ſi dicatur appellationem eſſe deſertam, poterit iudex inferior cognoſcere.

Quartus caſus eſt, quando fuit appellatum, & appellatio fuit introducta coram iudice ad quem, ſed tamen appellans aliud non fecit adeo, quod cauſa eſt omnino deſerta, & iſto caſu certum eſt, quod cognitio deſertionis ſpectat ad iudicem ad quem, vt retuli, & ſequutus ſum *infra art.5. n.151.* ſed iſte caſus non eſt caſus, quia vagatur nimis extra cancellos inſpectionis, vnde de eo diximus in præcedenti prima inſpectione.

14 Retenta concluſione ſecundi caſus, quod cognitio, an appellatio ſit legitima, & ideo recipienda, ſpectet ad iudicem ad quem.

Declara eandem concluſionem, vt iudex appellationis in iſto articulo, an appellatio ſit admittenda, debet adhibere plenam cognitionem, *Gloſſ. in l.1. in verbo ſummatim. C. quor. appell. non recip.* & debet plene cognoſcere, citatis partibus, *Bar. in d. l.1. in fine, n.3. C. quor. appell. non recip. quos refert & ſequitur Natt. conſ.529. iudex eccleſiaſticus, n.29 in fine, & n.30. lib.3. Contar. in l. vnica, q.1. an cauſa in appell. n.27. in fine, & n.28. C. ſi de momen. poſſ.*

Contra iſtam declarationem, quod enim iudex poſſit ſtatuere, etiam parte abſente, vtrum appellatio ſit recipienda vel non, ſcribunt Innoc. *in c.28. paſtoralis, ſub n.4. verſ. veruntamen. verſus finem, & Ioan. Andr. de offic. & poteſt. iud. deleg.* & quod ſuperior ſummatim cognoſcat, an appellatio debeat recipi, ſcribit ſibi parum in hoc conſtans Bar. *in l.6. ſciendum, ff. de appell. recip.*

In hac contrarietate Contar. *in l. vnica, q.1. ſub num.30. verſ. poſſent tamen, & verſ. poſſent etiam, C. ſi de moment. poſſ.* dat ſuas concordantias.

Prima eſt, vt declaratio procedat parte opponente, appellationem non eſſe recipiendam, quia tunc adhibenda eſt plena cauſæ cognitio: Opinio vero contra declarationem procedet, parte non opponente.

Secunda concordantia ſumpta ex Bart. *in d. l. ſciendum, ff. de appell. recipien.* eſt, vt declaratio, quæ requirit plenam probationem procedat quoad probationem ſummariā, id eſt, reſpectu probationis ſummariæ hæc debet eſſe plena, ſed non reſpectu ordinis, quia forte fiet, parte abſente, quaſi dicat Bar. hæc probatio, ſeu cauſæ cognitio, ſumenda à iudice appellationis debet eſſe plena reſpectu probationis ſummariæ, quia licet probatio ſummaria poſſit eſſe non plena, tamen hæc debet eſſe plena: & ita procedit declaratio: ſed quoad ordinem non requiritur plena probatio, quare poteſt iſta probatio fieri, etiam parte abſente, & ita procedet opinio contraria declarationi.

Infero Capitolino an, & quando Capitaneus appellationum debeat ſignificare, & inhibere parte citata, vide infra *n.34. in fine verſ. in curia.*

15 Limita nunc eandem concluſionem ſecundi caſus, poſitam *ſupra ſub n.13. verſ. ſecundus caſus*, vt non procedat quoad cognitionem, quæ reſpicit principaliter intereſſe iudicis à quo, quia hæc cognitio ſpectat ad eundem iudicem à quo, vt late declaraui *ſupra n.2. & ſeqq.*

Amplia hanc limitationem, vt in tantum iudex à quo poſſit cognoſcere, vt ſi ei ex actis notoriè conſtiterit, appellationem eſſe nullam, ſeu aliter iniuſtam, poſſit appellatione non obſtante, procedere ad executionem, vt retuli & ſequutus ſum *ſupra ſub n.10. verſ. ſubdeclara.*

16 Reſtringe declarando hanc ampliationem, vt quamuis iudex à quo poſſit in caſu huius ampliationis cognoſcere ſuper iſto incidenti, & procedere ad executionem, tamen non poteſt ſuper eo pronuntiare, quamuis conſtet, appellationem non eſſe recipiendam, Franch. & Conarr. quos retuli, & ſequutus ſum *ſupra ſub numero 3. verſ. extende.*

ARTICVLVS III.

17 Ad tertium articulum: *An officium iudicis ad quem, ſit latius officio iudicis a quo?*

Videtur dicendum, quod non, quia iudex appellationis ſuccedit in locum iudicis à quo, quoniam in appellatione eſt quædam ſubrogatio, *Bald. in l. penult. num.6. verſ. quæro an ab interlocutoria, in fine, C. quor. appell. non recip. Bellam. deciſ.41. ſi Papa, in fine*, & quod iudex appellationis ſuccedat primo iudici, ſcribit Put. *deciſ.166. in vna Toletan. n.2. lib.3.* & declarat *dec.184. Ioan. ſolano, num.5. lib.2.* Vnde nō poteſt cognoſcere, niſi de eo, quod cognouit iudex à quo, & ideo habet pronuntiare ſuper meritis primæ cauſæ, *Bart. in l.1. in fine ſub n.3. C. ſi aduerſ. liber.* quia iudex cauſſæ appellationis habet iuriſdictionem per deuolutionem circa ea quæ vertuntur in prima inſtantia, & non ſuper alijs, *Affl. deciſ.155. fuit lata, ſub n.3. Put. d. dec.184. n.4. & 5.* Quare coram eo non poteſt aliquid de nouo peti, & is non debet admittere impertinentia ad cauſam neq; nouū capitulum, *Abb. & Guid. Pap. quos retuli & ſequutus ſum infra q.17. limit.21. princ. n.51. & ſcripſi infra. n.111. verſ. limita ſecundo.* Et quando iudex appellationis non habeat aliud cognoſcere, niſi quomodo primus iudex habuerit ſe in iudicando, quia in appellatione à diffinitiua non tractatur directè de principali quæſtione, ſed an bene, vel male fuerit iudicatum, & ideo licet corā aliquo ſupremo iudice, procedente in prima inſtantiā, poſſent ex eius facultatibus omitti aliquæ ſolemnitates ſubſtātiales, iudicij, tamen, cum iudicat vti iudex appellationis, debet videre, an iudex ſeruauerit illas ſolemnitates, quia fungitur officio illius

illius iudicis in causa appellationis, bene deducit Natt. cons. 573. vetus n. 35. & 36. lib. 3.

Confirmatur hæc opinio, quia regulariter causa appellationis sequitur naturam causæ principalis, vt in casu sup scribit Dec. in rubr. numero 23. versus finem de appellat. Imò causa appellationis dicitur eadem cum prima, Bald. in l. 17. innitur num. 6. vers. tertio quæritur C. de procur. & Franch. quem retuli, & sequutus sum supra q. 4. sub num. 1. vers. amplia, & infra sub nu. 41. vers. primus. Quare si caussa prima est summaria, caussa appellationis etiam erit summaria, Bell. in decis. 41. si Papa Ang. Aret. in l. 1. num. 3. vers. nota regul. in ff. in per al. caus. appell. & c. Vant. tract. null. rubr. de null. ex def. process. numero 58. vers. & nota tomo 4. fol. 416. dicens, quod causa semel effecta summaria remanet semper summaria in quacunque instantia, & coram quocunque iudice, Rot. diuers. 783. dicunt parte 3. lib. 3. vbi declarat ad de quæ scripsi infra sub n. 59. vers. deduco secundo. hæcque confirmatio probatur ex d. l. 1. ff. ap per al. caus. appel. &c. vbi habetur, quod si procurator potest interuenire in causa principali, poterit interuenire etiam in caussa appellationis.

Quinimò videtur dicendum, quod officium iudicis à quo sit latius, quia iudex à quo interlocutoriam, quæ non respicit negotium principale, nec reddit iudicium nullum, quamuis ab ea non sit appellatum, potest reuocare vsq; ad sententiam diffinitiuam; sed post diffinitiuam, nec iudex à quo, nec iudex ad quem potest amplius reuocare, & sic iudex ad quem non potest, quantum potuit iudex à quo, Franch. in cap. 60. cum cessante limit. 14. n. 30. de appell.

Contrarium est verum, quod enim officium iudicis ad quem sit latius, scribunt Franch. in c. 38. cum in ecclesia sub n. 11. de appel. & Ruginell. tract. de appell. §. 11. glos. 1. c. 1. n. 17. vers. visa commissione. & ita constitutio pro regula, per ea quæ dicturus sum infra.

18 Amplia I. confirmando hanc regulam, vt reuocatio attentatorum appellatione pendente pertineat ad iudicem appellationis, & ideo alius iudex non potest cognoscere de innouatione post appellationem, si attentata tangunt articulum appellationis, etiamsi si hoc ageretur ad petitionem appellantis, Franch. in c. 54. solicitudinem not. 3. n. 3. de appell.

19 Limita hanc ampliationem, vt non procedat, quando attentata non tangunt causam vel negotium appellationis, sed possunt expediri citra cognitionem articuli appellationis, quia isto casu potest inferior, & alius iudex se intromittere super attentatis, Franch. sub d. n. 3. & 4. in 3. lim. & faciunt quæ scripsi supra q. 5. n. 33.

20 Limita II. vt non procedat quando appellans vult renuntiare appellationi, Franch. eodem not. 3. n. 3. lim. 1.

21 Limita III. nisi attentata sint notoriè iniusta, Franc. in d. capit. 54. solicitudinem sub numer. 3. limit. 2. & sub n. 4. de appell.

22 Amplia II. confirmando eandem regulam, vt iudex appellationis à diffinitiua possit sententiam, latam ex falsa caussa, confirmare ex alia caussa vera, quia caussa appellationis à diffinitiua potest iustificari etiam ex alia caussa, quam ex ea, quam assumpsit iudex à quo, Franch. in c. 38. cum in ecclesia n. 7. de appell. Maran. in suo spec. p. 6. act. 2. princip. in verbo & quandoque appellatur n. 163. lim. 2. fol. 482. & dixi infr. sub n. 84.

23 Declara I. hanc ampliationem esse veram, quando noua causa, ex qua iudex appellationis moueretur, comprehendebatur in primo iudicio, seu ex actis, & processu primæ caussæ saltem implicite, secus si talis noua caussa nullatenus includebatur, quia tunc ex illa noua caussa iustificari non posset, Franch. in dict. cap. 38. cum in ecclesia, nu. 8. de appell. & quod iudex appellationis non possit supplere ea, quæ veniunt ad omnino nouam petitionem, scribit, Rebuff. tract. de appel. art. vltim. gloss. vna sub num. 33. tomo 3. fol. 537. Nam quod super nouo capitulo non dependente à primo, nec illud concernente, iudex appellationis cognoscere non possit, scribit Put. decis. 184. Io. Solano num. 4. lib. secundo. & quod est omnino nouum non dicitur pronuntiatum, ergo nec appellatum, ergo neque deuoluta iurisdictio, Bald. in l. 4. per hanc num. 10. vers. quæro ergo, in fine, C. de tempor. appell. & quod possit cognoscere, & iudicare solum super eo, quod potest includi sub generalitate primi libelli, & ideo possit iudicare super caussa domus, diuersa ab ea, quam partes prosequutæ sunt in prima instantia, declarat Maran. d. p. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur sub n. 163. fol. 482. & dixi infra n. 30.

Adde exornando hanc declarationem, si placet, quod scripsi infra sub n. 45. versus finem, vers. restringe.

24 Declara II. esse veram, nisi processus, vel libellus, seu modus agendi esset ineptus: tunc enim iudex appellationis habet cessare sententiam, tanquam latam super libello, seu processu incepto, reseruato iure apte agendi, Franch. in d. c. 38. cum in ecclesia n. 10. & 11. de appel. & Vestr. in prax. lib. 8. c. 1. n. 15. in fin. fol. 231. Quare libellus non potest mutari in caussa appellationis, vide art. seq. n. 36.

25 Exemplifica hanc declarationem in casu, quo minor ageret remedio restitutionis in integrum ex capite læsionis aduersus contractum venditionis: nam cum possit agere remedio ordinario ex l. 2. C. de rescin. vendit. inepte agit restitutione in integrum, quod est remedium extraordinarium, Crau. cons. 7. n. 2. & sub n. 12. quem retuli, & sequutus sum supra lib. 1. c. 50. n. 9. Quare si minor isto casu obtinuisset sententiam fauorabilem in restitutione in integrum, & reus appellet, non potest iudex appellationis confirmare illam sententiam, quamuis minor probaret læsionem vltra dimidium.

26 Extende eandem declarationem, vt procedat etiam quando actio intentata esset apta, sed tamen esset inepta intentio, quia adhuc diceretur inepte actum, vt declarat Ant. de Butr. in cap. 15. examinata. sub n. 32. vers. venio ad secundum in 4. intellectu. de iudic.

27 Restringe subdeclarando eandem declarationem, vt si ineptitudo versetur circa rem ipsam petitã, vt puta, quia vna res petitur, & alia probatur, tunc declaratio sit vera indistinctè tã in ordinarijs, quam in summarijs, vt scripsi infra num. 33. secus est si ineptitudo non sit circa rem, sed sit circa modum agendi, quia isto casu declaratio procedit solum in causis ordinarijs, in quibus obstat ineptitudo libelli, sed non in causis summarijs, quia in summarijs non attenditur ineptitudo libelli.

28 Amplia III. vt positiones, factæ post litem contestatam in causa principali, possint mutari in causa appellationis, & ideo admittitur variatio, vt si egi rei vendicatione in prima instantia, & volui probare, quod res petita pertinebat ad me iure dominij ex traditione mihi facta à Seio, nunc potero variare, & dicere, quod fuit mihi facta à Meuio, vel quod ad me spectat per præscriptionem, vel ex legato, vt scribit Glos. in l. 4. per hanc, in verbo nouum capitul. C. de temp. & repar. appellat. quam referunt, & sequuntur Bal. ibd. sub numero 18. vers. quæro ergo si egit. & Franch. in capitul. 38. cum in Ecclesia sub numero 11. de appellat. dicens, quod sufficit, posse includi sub libello, Maran. in suo spec. parte 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur sub numero 163. ibi. secus quando, fol. 482. & quando possit prosequi aliam caussam, quam expressam in appellatione, retuli & sequutus sum infra numero 84. & quod iudex appellationis possit supplere in caussa id, quod venit ad coadiuuandam petitionem, scribit Rebuff. tract. de appel. ar. vlt. gloss. vna, nu. 33. tomo 3. fol. 537.

Com-

Comprobatur hæc ampliatio, quia etiam in plenarijs iudicijs actio inepte expressa nō vitiat, si ex alia ius competat, & quocunque iure quis agat, dummodo ei res petita debeatur, bene agit, vt tenuit Rota, de qua Caputaque, *decis.126 seu 16.sententia ferri,n.2.& 3.p.3.*

29 Declara hanc ampliationem, vt procedat, quando res iudicata extenderet vires suas etiam ad illud, quod variatur, seu mutatur, quia tūc licita est illa variatio: cum enim includitur sub viribus latæ sententiæ, non est variatio cōsiderabilis, & hoc est, quod scribit Bal. *in d.l.4.per hanc, n.11.versic.& breuiter*, dicens, quod vbicunque non oritur exceptio rei iudicatæ, ibi appellatio vim suam non extendit, sed vbi vim suam extendit, totum illud, inquit, est prosequibile in caussa appellationis tam per actorem, quam per reum, seu declara cum Franch. *in dict. capit.* 38. *cum in ecclesia, sub num.11.de appell.* vt ampliatio procedat quando illa variatio est talis, vt possit includi sub libello.

Secus est, si exceptio rei iudicatæ non se extenderet ad illam variationem, seu variatio non includeretur sub illo libello, quia tunc illa variatio, seu nouum capitulum non debet admitti, *Bald. & Franch. in locis supra proximè citatis, & Mar.Socc.in cap.17.fraternitatis, articul.5.princip. n. 63. de testibus inter tractat.diuers.tom.*4. *fol.*194. dum tractat, & concludit, quod articuli omnino noui, & ideo non admittendi dicuntur, quando exceptio rei iudicatæ in primis articulis non habet obstare in casu nouorum articulorum.

Confirmatur tota hæc declaratio ex his, quæ scripsi *supra num.*23.

II. Declara hanc declarationem ad maiorem intelligentiam; vt appellatio extendat vires suas, seu exceptio rei iudicatæ dicatur obstare, quando concurrunt hæc tria requisita. Primum, quod petatur idem corpus, seu eadem quantitas. Secundum, quod sit idem ius, siue eadem caussa petendi. Tertium, quod sit eadem conditio personarū, *l.12.cum quæritur, cum duabus ll.seqq.& ibi Paul. de Castr. ff.de except.rei iudic. Abb.consil.50.circa quæstionem, sub n.2.lib.1.Dec.consil.96.viso puncto, sub num.1. ibi, sed postea contrarium, & consil.445.in casu ad me transmisso, num.43. & Rot.diuers.decis.100.ex nouem,n.3.in fine versic.3. quia, & n.4.p.1.* Vbicunque ergo non intraret exceptio rei iudicatæ, cessat prosecutio appellationis, hoc est, appellatio ibi vim suam non extendit.

Tempera secundam partem declarationis, & tertium requisitum huius subdeclarationis, vt non sit verum, si interueniat tertius, habens interesse in caussa, quia tunc potest iudex appellationis cognoscere de iure tertij, de quo non cognouit iudex a quo, *Felyn.in cap.17.cum super, sub num.11.versic.etiamsi principalis, de sent.& re iudic. Put. decis.166.in vna Toletan.sub n.1.& seqq.lib.3.Gail.in practic.obseru.lib.1.obseru.122.n.1.* quia sicut iudex in prima instantia admitteret tertium habentem interesse, ita etiā debet admittere iudex appellationis, *Put.& Felyn. vbi supra*, quem vide, quia declarat.

Infero I. exemplificando secundam partem eiusdem declarationis, quod si tu in prima caussa agis de boue, nō potes deinde in caussa appellationis agere, seu cumulare, vel probare de equo, vel asino, *Bald.in d.l.4.per hanc, num.10.versic.quæro ergo, C.de temp.& repar.appell. et Franch. in d.cap.cum in ecclesia, sub n.11.de appell.* & quod in caussa appellationis proponi non possint, quæ pertinent ad nouam omnino petitionem, scribit Greg.Tolos. *tractat. de appell.lib.6.cap.15.num.1.in fine, versic.si modo*, libellus enim non potest mutari in caussa appellationis, vide *infra num.*36.

30 Infero II. quod si tu ageres contra colonum actione arborum, furtim cæsarum, & in caussa appellationis vis prosequi actionem ex locato, certe non potes, quia est nouum capitulum, *Franch. vbi supra*: actio enim mutari non potest, *Bald.in d.l.per hanc, sub num.10.versic. quæro ergo*, adhoc facit, quod refert, & sequitur idem Bald. *in d.l. per hanc, n.12.versic. quærit spec.* dicens, quod lite contestata in actione depositi, & probato commodato, non potest sequi condemnatio.

Contra hanc illationem, & consequenter contra declarationem, eiusque subdeclarationem, positas supra, pugnat, quod scribit Lancell. *tract.de attent.par.2.cap.12. de attent.et innou.appell.pend.limit.27.princip.num.38. et 9.tom.5.fol.373.* dicens, quod in caussa appellationis potest mutari actio, motus ex Afflict. *decis.53. quidam de pistoribus, num.2.* qui ait, fuisse conclusum, quod licet illi de pistoribus egerint vti legatarij ex testamento ad consequendum legatum, & quia illud testamentum erat minus solemne, fuerit reus conuentus absolutus, tamen; inquit, potuerunt in caussa appellationis per viam principalis petitionis agere ad totam hæreditatem ab intestato, &, probando incumbentia, & reo conuento nihil opponente, obtinere, & cum hac Afflict. decisione satis concordare videtur Caputaq. *decis.26.p.3.à me citata supra n.28. in fine*, vnde ex illa Afflicti decisione Lancell. confirmat, posse in caussa appellationis mutari actionem.

Hoc non obstante, non recedas ab illatione, & præcedente subdeclaratione.

Ad Lancel. respondeo dupliciter.

Primo respondeo, quod Afflict. quem citat, loquitur in casu, quo agebatur per viam principalis petitionis coram iudice ad quem, & appellatus non opponebat, & ideo intrabat prorogatio iurisdictionis, vt in simili dixi idem Consilium Neap. relatum ab eod. Afflict. *decis.155.fuit lata, in fine*, vnde Afflict. non potest allegari contra illationem, cum in illatione loquamur de processu per viam appellationis.

Secundo respondeo, quod in Regno Neap. facilius toleratur variatio actionis, ex quo ibi potest ferri sententia super probatis, etiam non conformis libello ex dispositione *rit.289.*& notat Carau. *rit.288.n.10.* sed appellatio reponit ad statum, in quo erat tempore litis contestatæ, *vt dixi infra sub num.46.* Ergo potest etiam in caussa appellationis.

Infero III. quod si actor egerit vtili Saluiano interdicto, &, lata ad sui fauorem sententia, missus fuerit in possessionem, & reus condemnatus appellauerit, & fecerit committi caussam appellationis deuolutiuæ, non poterit actor appellatus prosequi in appellatione caussam petitorij, & subinde minus potest iudex appellationis sententiare in petitorio, tum quia, cum sententia, lata in mero possessorio, non extendat vires suas ad petitorium, non potest in caussa appellationis fieri prosequutio petitorij, iuxta ea, quæ ex Bald. retuli, & sequutus sum *supra n.29.* & 30. tum quia super eo, quod est omnino nouum, non dicitur pronunciatum; Si non dicitur pronuntiatum: Ergo neque appellatum, & consequenter neque potest dici in eo deuoluta iurisdictio ad iudicem appellationis, Bald. quem retuli, & sequutus sum *supra sub n.23.* tum etiam (& omnia tendunt ad idem) quia in caussa appellationis non sunt admittendi articuli omnino noui, iuxta ea, quæ retuli, & sequutus sum *infra n.*...

Nec obstat, si dicatur, quod sicut hæres potest cumulare possessorium adipiscendæ possessionis, & petitorium, ita vt cum fuerit missus in possessionem possit petere se declarari hæredem, *Menoch.tract.de adipisc. possess. rem.4. q.64.cas.2.n.517.in fine, & 518.& cas.3.n.537.* ita etiam actor missus in possessionem ex Saluiano interdicto possit postea petere se declarari dominum.

Quia respondeo posse intentari, & cumulari coram iudice primæ instantiæ, vt in alijs terminis scribit Afflict. *in decis.155. fuit lata, sub num.3.& 4.* & sic si non fuerit appella-

pellatum: sed post interpositam appellationem debet prius terminari caussa appellationis, quia si iudex appellationis pronuntiabit, bene iudicatum, & male appellatũ, caussa redit ad iudicem a quo, & tunc coram eo potest idem actor intentare petitorium: quod si pronunciabit, bene appellatum, & male iudicatum, tunc iudex appellationis remanet iudex, & ideo coram eo potest intentari petitorium.

31 Subinfero ex ista Illatione, quod reconuentio non habet locum coram iudice appellationis, *Rot. decis. 1. alias 61. de mutat. petit. in antiq. Specul. tit. de reconuen. §. nunc dicamus, num. sexto, versic. sed nunquid, lib. 2. fol. 76. Anch. in clem. vnica, n. 8. versi. venio ad alias, de caus. possess. & propr. Guid. Pap. tract. de appell. quæst. 85. sub n. 55. tom. 5. fol. 59.* & esse communem * opin. testatur, & sequitur Maran. *in suo spec. p. 4. dist. 6. q. 4. n. 24. fol. 116.* & quod in interdicto retinendæ in corporalibus non admittatur reconuentio de proprietate in caussa appellationis, refert, & sequitur *Afflict. d. decis. 155. n. 4.*

Restringe I. hanc sub illationem, vt procedat in appellatione interposita propter iniuriam, quam appellans arbitratur sibi factam a iudice; quo casu ex necessitate adit iudicem appellationis; secus est si sua sponte iudicem eligeret, *secundum ea, quæ scribunt Abb. in c. 1. q. 3. num. 31. de mut. petit. & Maran. vbi supra.*

Hæc restrictio in appellatione iudiciali est vana, quia iudex appellationis non datur, nisi propter grauamen; *iuxta ea, quæ scripsi supra q. 5. sub n. 94.* & sic semper præsumitur iniuria, & consequenter iudex appellationis semper aditur ex necessitate: sed potest saluari in appellatione extraiudiciali, vt *dixi infra restr. 3.*

Restringo II. vt procedat in caussa appellationis interpositæ a sententia diffinitiua, seu alia post litem contestatam, quia tunc non datur reconuentio; secus in caussa appellationis interpositæ, ante litem contestatam, quia tunc potest habere locum reconuentio, *vt ex Ioan. Andr. late refert Abb. vbi supra, & scribit Maran. d. dist. 6. q. 4. sub num. 25.*

Restringe III. vt procedat in appellatione iudiciali, secus in appellatione extraiudiciali, *Spec. d. tit. de reconuent. §. nunc dicamus, versicul. sed nunquid, sub n. 6. Abb. d. c. 1. n. 31. in fine, & Maran. d. q. 4. n. 27. fol. 117.* quia in appellatione extraiudiciali iudex appellationis non aditur ex necessitate iniuriæ illatæ à iudice.

De reconuentione clerici coram iudice seculari vide quæ scripsi *supra lib. 1. c. 11. n. 93. limit. 5. & Sebast. Medic. tract. de compens. p. 2. q. 1. n. 9. tom. 6. p. 2. fol. 267.*

32 Infero IV. quod, lata sententia super interdicto retinendæ in re corporali ad fauorem actoris, vt conuentus desistat a turbatione, & deuoluta caussa per appellationem ad iudicem appellationis: non potest appellans, qui fuit condemnatus in prima instantia, cumulare, & dare de proprietate, seu petitorio in secunda instantia, *Afflict. in decis. 155. fuit lata, sub numero tertio, & per totam decisionem.*

Intellige I. dilatando hanc illationem, vt habeat locum etiam in appellato, quia neque is potest in caussa appellationis dare de proprietate propter rationes, quas adduxi in illatione præcedenti.

Intellige II. dilatando, vt procedat etiamsi sententia fuisset lata super interdicto retinendæ in rebus in corporalibus quia etsi in isto interdicto permittatur cumulatio possessorij, & petitorij super iuribus incorporalibus, *vt scribit Afflict. ead. decis. 155. fuit lata, n. 1. in vltimis verbis, & num. 2.* ad differentiam interdicti retinendæ super re corporali, in quo non permittitur hæc cumulatio propter repugnantiam, & contrarietatem, *Afflict. d. decis. 155 num. 5. & latius Menoch. tract. de retinen. poss. rem. 3. qu 66. n. 512. & seqq. & n. 515. & seqq.* tamen procedit cumulatio in prima instantia, non in caussa appellationis, *Afflict. d. decis. 155. sub n. 3.*

33 Extende I. nunc eandem declarationem tertiæ ampliationis, eiusque primam illationem, positas *supra num. 29. & 30.* dum dixi, quod non potest fieri prosecutio appellationis in alia re, quam in re petita, vt procedat etiam in caussis summarijs, quia in caussa summaria militat eadem ratio, quæ militat in ordinaria, in casu, de quo agimus, nam licet caussa sit summaria, tamen iudex non potest iudicare nisi de re petita, quia in re non petita non fuit lis, & consequenter in ea non fuit data defensio, & de quo non cognouit iudex a quo, non cognoscit iudex ad quem.

Contraria opinio videtur verior, quia licet in causis ordinarijs condemnatio non possit fieri in alio, quam in eo, quod est petitum, *l. fin. ff. de fideicommiss. liber. Anton. de Butr. in c. 15. examinata, sub n. 22. de iudic.* quia in eo, in quo non fuit facta contestatio litis, non potest ferri sententia diffinitiua, cum contestatio litis sit fundamentum iudicij, vt retuli, & sequutus sum *supra lib. 1. c. vlt. n. 1.* & in eo, quod non fuit petitum, non potest stare contestatio litis.

Tamen secus est in caussis summarijs, quia in eis potest procedi ad condemnationem, quamuis in petitione fuerit intentata vna caussa, & probata fuerit non illa, sed alia caussa in legitima, *Alex. in l. 126. si ita stipulatus, §. Chrysogonus, colum. 5. num. 8. ff. de verbor. oblig.* & quod sententia ferri possit etiam iuxta non petita per partem agentem, si proceditur summarie, & hoc licet vna caussa sit deducta, & altera probata ex prosequutis, scribunt Caputaque *decis. 126. seu 16. sententia ferri, num. 1. & 3. par. 3.* dicens, ita fuisse tantum in Rota, & Cæs. de Grass. *decis. seu discursu 3. alias 148. prima, numero 4. in fine, & num. 5. de solut. fol. 140.* dum declarando Aretinum, scribit quod licet reus, qui in actione depositi confitetur commodatum, non possit ex sua confessione condemnari in iudicio ordinario, tamen, inquit, secus est in iudicio summario, in quo venit etiam non petitum, dummodo ex actis quoquomodo rasultet, *& Rot. diuers. decis. 256. num. 2. in fine, & nu. 3. & sub n. 7. p. 1.* & alij, quos retuli & sequutus sum *sup. lib. 1. c. 53. n. 12.* & quod licet in petitorio non possit sequi condemnatio, quando agens, vnam caussam deduxit, & aliam probauit; tamen bene sequi possit in possessorio, refert & sequitur Ias. *Instit. de action. §. omnium, n. 119. fol. 12.*

Si ergo iudex a quo potest in summarijs ferre sententiam super probatis, quamuis non fuerint petita; a fortiori poterit iudex ad quem, cuius officium non est strictus, sed est latius, *vt retuli, & sequutus sum supra sub n. 17. vers. contrarium.*

Non discedo ab extensione.

Ad adducta pro contraria opinione respondeo, quod possunt procedere, reo non contradicente, quia tunc, si fiat probatio super re diuersa, videtur mutari petitio de consensu rei, vnde iudex non dicitur ferre sententiam super re non petita, sed super petita; quod si reus contradicat: iudex non debet admittere illam mutationem, quin actor prius reficiat expensas; quia sicut in ordinarijs libellus non potest mutari, seu emendari post litem contestatam, nisi refectis expensis, *Bart. Bald. & alij, quos retuli, & sequutus sum infra sub num. 36.* ita neque in summarijs potest mutari petitio post actum, qui sapit litis contestationem, nisi refectis expensis, nam ratio quare actor debeat reficere expensas in caussa ordinaria est, quia fuit damnificatus reus, qui super prima actione, seu via, & iure intentato fuit coactus consulere aduocatos, & incumbere liti temerariæ, *Bart. in l. 3. edita, numero 31. C. de eden.* & ille expensæ non fuissent factæ, *Bald. ibidem sub numero 55. versic. de secunda, in prima repetitione,* & culpa actoris fiunt bis expensæ, *Bald. in ead. l. edita, in secunda repetitione,*

K

petitione, n. 113. & qui reus forsan non litigasset, *Salyc. ibidem n. 13. versus finem, ibi, respondeo quia*, & quia ex ista mutatione seu additione lis efficitur longior; & consequenter reus damnificatur, *Alexand. ibidem n. 21. versus finem*, & quælibet istarum rationum militat etiam in caussa summaria. Ergo, &c. Quare si iudex admitteret istam mutationem, inuito reo, & non refectis expensis, reus posset appellare, & non appellando tacite consentiret mutationi, & consequenter iudex diceretur sententiare super repetita.

Vlterius difficilius videtur tolerari mutatio in caussa appellationis, quam in caussa principali, quia actor in prima instantia potest refectis expensis omittere iudicium intentatum, & aliud instituere vt dixi, sed an iudex appellationis possit, omisso articulo appellationis, procedere in negotio principali, inuito appellato, vide *infra q. 17. lim. 47. memb.... n....*

34 Extende II. vt procedat etiam si id, quod variatur in caussa appellationis, hoc est, illud nouum capitulum ita clare probaretur in caussa appellationis, quod haberet notorietatem, quia adhuc iudex appellationis non posset in eo sententiam ferre; & moueor, quia videretur iudex incompetens, cum eius iurisdictio restringatur ad id, quod est ad eum deuolutum per appellationem, *vt retuli, & sequutus sum supra n. 23.*

Contraria sententia videtur verior, quia iudex potest ex officio suo supplere ad vtilitatem partis in his, quæ sibi constant ex actis, quia quod constat ex actis iudicij est notorium iuris, & in omni notorio iudex supplet de facto, & procedit iuris ordine non seruato, in tantum quod, si totum ius partis est radicatum in actis, potest iudex appellationis procedere absente altera parte, *Franch. in cap. 50. ex insinuatione, num. 3. vers. secundo teneo menti, de appell.* & quod iudex possit ex officio procedere in omnibus casibus notorijs, scribunt Bald. Angel. Corn. Soc. Afflict. Gramm. & Maran. quos retuli, & sequutus sum *supra lib. 1. cap. 68. num. 7.* & quod illud, quod constat ex actis, dicatur notorium iuris, scripsi *lib. prac. cap. 1. nu. 25. cap. 9. numero 571. & seqq. & supra dicto lib. 1. capitul. 76. sub num. 3. & 8.* & quod in notorio non requiratur ordo, late scripsi *d. cap. 76. num. 9. & d. lib. praced. capit. 9. num. 51. & 579.* vbi iunctis *numeris præcedentibus & seqq.* late declaraui. Et quod iudex officio pronuntiare super omni eo, quod fuerit probatum, & de his, de quibus constat ex actis, possit ex officio iudicare, maxime cum acta faciant notorium, quia libellus suppletur ex actis, & sequens probatio declarat libellum, refert, & sequitur Felyn. *in c. 31. licet beli. numer. 28. limitat. 10. de simon.* quem referunt, & sequuntur Paris. *consl. 76. ad resolutionem, n. 12. lib. 1.* dicens, sententiam esse proferendam secundum probata, & prosequuta, & petitionem non esse considerandam, & Caputaque *decis. 264. seu 4. nulla non est, num. 1. & 2. parte 2.* dicens, nullam non esse sententiam, si non est conformis libello, si potest ex prosequutis, & probatis iustificari.

Ex his orta est praxis Rotæ Romanæ, vt eandem die, qua proferenda est sententia, formetur petitio secundum deducta, & probata, & super tali petitione profertur sententia, vt testatur Paris. *d. cons. 76. n. 11. lib. primo*, quem referunt, & sequuntur, Caputaque *d. decis. 264. seu 4. alibi 262. n. 2. & 3. & Contar. in l. vnica, lim. 2. §. 6 n. 43. & 44. C. si de mom. poss.*

Deduco consequentiam, quod si iudex in prima instantia potest sententiare etiam super eo, quod non continetur in petitione, & libello, dummodo constet ex actis & sit probatum; ergo idem potest iudex appellationis in secunda instantia, quia succedit in locum iudicis a quo; immo habet latiorem potestatem, *vt retuli, & sequutus sum supra num. 17.*

Non recedo ab extensione.

Ad adducta pro contraria sententia respondeo, distinguendo duo capita: Primum caput est in iudice appellationis, de quo loquimur: & in isto concludo, quod iudex appellationis non habet iurisdictionem, nisi super eo, quod ad eum est deuolutum per viam appellationis in secunda instantia: in alia enim re, quantumuis notoria sit, careret iurisdictione: & quod dicitur, iudicem appellationis succedere in locum iudicis a quo procedit restrictiue respectu solius negotij deuoluti per viam appellationis, secus respectu negotij non deuoluti; quare licet coram ordinario primarum instantiarum possit deduci quodlibet negotium, tamen coram iudice secundarum instantiarum non potest deduci, nisi deductum coram ordinario primarum instantiarum, & consequenter licet coram ordinario primarum instantiarum possit stare illa praxis Rotæ reformandi petitionem ex deductis, & probatis ante sententiam, tamen non potest stare coram iudice appellationis, quia eius iurisdictio non potest excedere deducta, & sententiata coram iudice primarum instantiarum: Secundum caput est in iudice primarum instantiarum, seu secundarum, qui tamen possit adiri etiam per viam querelæ; & in isto considero duo membra. Aut enim loquimur in caussis criminalibus & concludo indistincte, quo iudex potest procedere ex officio, & ita seruatur, quia fiscus semper est præsens, & semper instat, & sic licet iudex dicatur procedere ex officio, tamen virtualiter procedit ad instantiam fisci. Aut loquimur in caussis ciuilibus, & in isto firmo regulam, quod iudex non suplet de facto principaliter agendo, etiam quod illud factum esset notorium, per ea quæ scribit Ant. de But. *tract. de notor. art. 4. num. 5. & seqq. tom. 4. fol. 53. & scripsi lib. prac. c. 9. n. 580.* & ideo non potest procedere, nisi super eo, quod fuit petitum, & super quo fuit lis contestata.

Declara tamen, quod tam iudex primarum instantiarum, quam iudex appellationum possunt ex officio, & parte non instante, procedere, & iudicare super annexis, si notoria sint, *vt latius habes in sequenti subampliatione*, & in terminis huius declarationis potest procedere sententia, adducta contra extensionem.

Amplia IV. eandem regulam, positam *supra n. 17. in fine*, vt iudex appellationis possit pronuntiare etiam super articulus accessorijs, omissis a primo iudice, *Rebuff. tract. de appell. art. vlt. gloss. vna n. 16. tom. 3. fol. 536.* quia appellatio deuoluit etiam accessoria, *Rebuff. ibidem, & retuli, & sequutus sum supra q. 3. n. 14.*

Subamplia vt iudex appellationis possit super his procedere, & pronunciare etiam sine instantia partis, & nemine petente, *Card. Alex. in rubr. in fine, n. 85. versic. pone de appell.* quia appellatio deuoluit negotium principale cum omnibus sequelis suis, dependentijs, & connexis; & ideo potest iudex appellationis de ijs cognoscere sine noua commissione, *Rot. decis. 59. alias 424. si a diffinitiua, de appell. in nou.* & hæc est decisio, quam sub alia numero citat Card. Alex. *vbi supra*, & eam non inuenisse scribit Rebuff. *in loco supra proxime citato.*

Nec video cur Rebuff. *d. art. vlt. gloss. vna, numero 17.* dissenserit ab hac subampliatione, cum enim loquatur de articulis omissis a primo iudice, necessario debet præsupponere, quod primus iudex potuisset super illis pronuntiare, quia alias non diceretur omisisse pronuntiare; dico ego, si poterat pronuntiare iudex a quo: Ergo potest iudex ad quem; & quod iudex, possit pronuntiare ex officio sine instantia partis super connexis, quando sunt notoria, scribit loquendo indefinite, *Anton. de Butr. in tractat. de notor. art. 4. sub num. 5. & seqq. tomo 4. fol. 53.* quem retuli, & sequutus sum *lib. prac. d. cap. 9. num. 582.* dicens, iudice posse ex officio suo sine instantia partis procedere,

dere,& sententiare super his,quę sunt annexa caussę principali, & emergunt in iudicio, lite pendente.

Exemplifica pro maiori intelligentia eandem ampliationem,& subampliationem,quando libellus est ineptus, seu calumniosus,quia iudex potest ex officio dentibus illum lacerare,*vt retuli,& sequutus sum supra lib.1.cap.50.n.5.& 9.* vbi in secunda futura illius libri impressione, vt spero, satis declaro, & ineptitudo libelli dicitur notoria, quia apparet ex actis,*vt dixi eod.c.50.n.6.* Item in condēnatione expensarum & damnorum, & attentatis, vt declarat Anton.de Butr.*vbi supra,*& quod iudex possit condemnare in expensis non petitis, si factæ fuerint post litē contestatam,scribit Rebuff.*tract.de expens.damn.& inter artic.3.gloss.vna sub num.16.tom.3. fol.*448. Item quando ex actis constat iudici actorem carere actione, quia tunc iudex potest ex officio illum repellere, *vt refert, & sequitur Alex.in l.1.num.6.vers.limita,C.vt quæ des. aduoc.&c.* imò tenetur repellere,*Par.de Put.tract. de synd. in verbo, iudex qui potest,n.3.& 4.tom.7.fol.293.*

ARTICVLVS IV.

Ad Quartum articulum: *Quomodo procedatur in caussa appellationis post interpositam appellationem.*

Pro clara resolutione huius articuli propono, & soluo decem, & tria dubia.

¶ Primum dubium. *An et quando iudex appellationis possit inhibere iudici à quo.*

Hanc dubitationem soluunt Gemin. *in c.3. Romana, §. quod si,n.2.et 4.vers.sed pro intellectu, et Franch. n.2. vers. vltimo tene menti,de appell. in 6. et latissime Lancell. tract. de attent.p.2.c.20.de attent.post inhib.n.112.et seqq.to.5.f.406.*ad quos in casu occurrenti poteris recurrere.

Ego enim non insisto,quia,quicquid sit de iure,video, quod iudices appellationum statim nulla causæ cognitione adhibita,inhibent.

Immo hic in Vrbe tanta introducitur facilitas inhibendi,vt notarij,inscijs iudicibus,ponant decretum,quod iudex inhibuit,& volunt appellantes introducere stylum, vt statim,præsentata citatione parti ad videndum sibi inhiberi ad statim,quod ex tunc habeatur,ac si ei esset inhibitum.

In Curia Capitolina ex dispositione statutorum Vrbis *lib.1.c.167.de officio eiusdem capitanei appellationum,* si est appellatum ab interlocutoria & in Vrbe, debet Capitaneus appellationum,parte citata,inhibere:alias debet statim significare,& inhibere iudici a quo, &c.

35 ¶ Secundum dubium: *Nunquid in caussa appellationis sit necessarius nouus libellus coram iudice ad quem; an vero sufficiat coram eo producere appellationem interpositam coram iudice a quo?*

In isto dubio possem recensere varias Doctorum opiniones; sed, agendo resolutiue, concludo, veriorem in puncto iuris,& seruatam in tribunalibus opinionem esse, quod nouus libellus non sit necessarius, siue sit appellatum à diffinitiua,siue ab interlocutoria, *Franch.in c.58. per tuas,sub n.4.de appell.*hancq;conclusionem seruat stylus vniformis in Curia Rom.quia inter terminos substantiales, quos seruat in secunda & tertia instantia, non seruat terminum ad libellandum, quasi iudicauerit indistincte,libellum non esse necessarium: *vide infra dub.5. n.58.* & ita est dispositum in Curia Capitolina per stat. *lib.1. c.182.de prosecutione,etc.*

Confirmatur hæc conclusio: Aut enim volumus, posse dari eundem prorsus libellum, qui fuit datus in prima instantia;& hoc esset frustratorium,& superfluum: Aut volumus,posse dari libellum diuersum,mutando priorem datum in prima instantia;& hoc non conceditur, quia libellus primæ caussæ non potest mutari, seu emendari in caussa appellationis,*Franch.in d.c.58.per tuas,n.6.et seqq. ibi, secundo dubitatur,de appellat.* & ratio est in promptu, quia in caussa appellationis non potest fieri illud, quod non potuisset fieri in prima caussa post litem contestatam,& ideo non possunt in caussa appellationis opponi, exceptiones dilatoriæ, quia non potuissent opponi in prima caussa post litem contestatam, per ea quæ retuli,& sequutus sum *infra num.46.vers. in exceptionibus.* Sed libellus non potuisset mutari aut emendari in prima caussa post litem contestatam, nisi refectis expensis, quibus reum defatigauit,*Bart.in l.edita,num.30.in fine,et num.31. Bald.in 1.repetit.num 55.vers.de secunda,et in 2. repetit. in studio Patauino,num.113.vers.secundo quæro. Salyc.sub n.13.ibi respondeo quia Alexand.num.21.versic. in gloss.et n.22.Ias.num.37.versic.primam habes;et Dec.n.93. versic. in ea gloss.Cod.de eden.Bal.cons.3.per statutum, in fine,num.5. lib.2.*dicens non debere audiri,nisi refectis expensis liquidis,& satisdato de non liquidis,*Asin.in prax.iudic. §. 32. c.2.ampl.14.et 15.in fine*, & in foro Capitolino est dispositum per stat.Vrbis *lib.1.c.59.*adde,quæ scripsi supra *sub n.33.vers.ad adducta.*

Ergo neque potest mutari, aut emendari in caussa appellationis, & quod in caussa appellationis non possit mutari libellus, & prosecutio appellationis debeat esse de eadem re,& non de diuersa, sentit Franc. *in c.38. cum in ecclesia,sub n.11.de app.*& facit quod scripsi *supra sub n.30*

Contra tamen istam confirmationem: quod enim in caussa appellationis possit mutari actio,& agi petitione hæreditatis ab intestato,licet in prima instantia sit actum ex testamento, tenent Afflict. & Lancel. quos retuli & sequutus sum *art.præc.ampl.3.*

Non recedas a confirmatione.

37 ¶ Tertium dubium. *An in caussa appellationis sit necessaria contestatio litis?*

Resp.non esse necessariam,Bart.*in l.vnica,num.3. C.ne lic.in vn.ead.caus.etc.Rot.decis.vlt.quæ est 7. alias 467. auditor,de litis contestat.in nou.optime Franch. in cap.58. per tuas,n.1.de appell.*& dixi supra *lib.1.c.vlt.num.11. vers.itē omnes*, & ita firmo pro resolutione, quicquid in contrarium sentiat Bald.*in l.fin.sub num.1. ibi, quarta pars. C.de tempor.appell.* & ita est dispositum in Curia Capitolina per stat.*lib.1.c.182. de prosecutione,&c.*

38 Extende I.hanc resolutionem,vt præcipue procedat in caussa appellationis ab interlocutoria, *Franch. in cap.44. sæpe,n.23.versic.in glos.in verbo peremptorie,de appell.Rot. d.decis.7.n.2.*quam refert etiam,& sequitur Franch.*d.cap. per tuas,sub n.9.versic.primo casu*, in vna enim instantia vna sufficit litis contestatio, *Rot.vbi supra.*

39 Subextende hanc extensionem, vt si appellatus se contumaciter absente,litis contestatio non sit necessaria,etiā quod in caussa principali non fuisset contestata, *c.70. interposita,§.sane,de appell.& ibi Franch. n.2.*

40 Restringe eandem extensionem, vt non procedat, quando partes sunt præsentes, & lis nondum fuit contestata in negotio principali, quia debet contestari in caussa appellationis ab interlocutoria,*Franch.in d §. sane, sub num.2.*

41 Extende II. vt procedat etiam in caussa appellationis a diffinitiua, sed cum distinctione sequentium casuum, & considerationum.

Primus igitur casus est, quando caussa de sui natura non requirit litis contestationem,quo casu litis contestationem non esse necessariam scribit Franch. *sub d.num.9. vers. secundo casu*, & certe iste casus nullam habet difficultatem,quia si non requiritur litis contestatio in prima instantia, multo minus requiritur in secunda, quia caussa appellationis reputatur eiusdem naturæ,cuius est caussa principalis,*Franch.d.c.per tuas,sub num.4. & Dec.n.12. de app.* & quod in appellatione sit quædam subrogatio,

retuli & sequutus sum supra art. præced. *in principio, n.17.* & quod caussa appellationis reguletur secundum naturam caussæ principalis, vnde si caussa principalis erat sũmaria, ita censeatur caussa appellationis, & sic si in caussa principali non erat necessaria litis contestatio, idem sit in caussa appellationis, scribit Franch. *in c.70. interposita, §. sane, n.3. de appell.* & quod causa appellationis sit eiusdem naturę cum caussa prima, vide *supra sub n.17.*

Quæ sint caussæ, in quibus contestatio litis non est necessaria, dixi *supra lib.1.c.vlt.n.9.ex seqq.& c.63.sub nu.3. vers.si vero lis.*

42 Secundus casus est; quando lis fuit contestata coram primo iudice, quo casu litis contestationem amplius non esse necessariam scribunt Rot. *d. decis. 7. sub numero 3.& Franch.sub d.num.9.vers.primo si iam erat,* & ita procedit resolutio à nobis firmata *supra num....* & quod ita seruet audientia, quando lis fuit contestata in caussa principali, testatur Rot. *decis.5.alias 208. nota quod seruat.de litis contest.in antiq.*

Verum iste casus non est simpliciter verus, sed recipit distinctionem, an partes sint pręsentes, vel absentes, & ideo habet quatuor considerationes.

Prima consideratio est, quando appellans est absens: & tunc, dato casu, quod appellatus possit præuenire appellantem, & prosequi caussam appellationis, *iuxta ea quę scripsi infra q.14.num.56.* concludo, quo contestatio litis non est necessaria, *Franch.sub d.n.9.cas. quinto*, nam appellans in caussa appellationis est actor: sed etiam in prima instantia potest sine contestatione litis procedi ad instantiam rei ad diffinitiuam sententiam quando actor est contumax, *vt retuli, & sequutus sum supra lib.1.c. 93.sub n.3.vers.si vero lis.* Ergo poterit etiam in caussa appellationis.

Secunda consideratio est, quando est absens appellatus: & tunc proculdubio potest procedi ad diffinitiuam, non aliter cọntestata lite in caussa appellationis, *Franch. sub d. n.9. cas.6.* & in casu istarum considerationum potest procedere, quod scribit simpliciter Rebuff. *tract.de appell.art.vlt.glos.vna.n.39.t.3.fol.338.* dicens posse procedi inter absentes, lite non cõtestata.

Tertia consideratio est, quando vterque est absens, sed tamen tertius, qui habet interesse, instat per iudicem procedi & dico quod iudex non potest procedere, *Franch.d. c.per tuas, n.9. versus fin.cas.7.*

Et in istis tribus considerationibus procedat secundus casus.

43 Quarta consideratio est, quando vtraque pars est pręsens: & in ista consideratione Abb. *in eod.cap.per tuas sub n.4.& cæteri Doct.* vt testatur Franch. *sub d.n.9.vers.quartus casus*, simpliciter concludunt, quod vtraque parte præsente, sit litis contestatio in caussa appellationis, quamuis fuerit contestata in prima instantia.

Sed tu vna cum Franch. vbi supra declara, hanc conclusionem esse veram, quando partes, seu altera earum facit instantiam pro contestatione litis, quia tunc contestatio est necessaria; secus quando neutra earum instat pro contestatione, sed mutuo, tacitoq; consensu, procedendo in causa, eam amittunt, quod possunt facere, vt bene ostendit Franch. *d col.4. versus finem.*

44 Tertius casus est, quando lis in caussa principali, id est, in prima instantia non fuit contestata: & isto casu videtur absolutè dicendũ, quod sit necessaria in caussa appellationis, *vt tenuit Rot.decis.vlt.quæ est 7. alias 467. auditor sub nu.3.de lit.contest.in nou.& decis.5.alias 208.nota quod seruat.de litis contest.in antiq.*

Sed tu distingue. Aut vtraque pars est pręsens: & dic quod contestatio litis est necessaria, quia impossibile est, quod possit deueniri ad sententiam diffinitiuam sine vna litis contestatione, iudicium enim esset nullum, *Franch.in d.c.58.per tuas sub n.9.versic.tertius casus, de appellat.* Aut est absens appellatus, & dico esse similiter necessariam litis contestationem, & ita intelligas Franch. *sub d.n.9.in secundo casu.* Aut est absens appellans, & isto casu si potuit deueniri ad diffinitiuam eo quod actor fuisset contumax, *vt retuli, & sequutus sum supra lib.1.c. 93.sub n.3.vers.si vero lis*, dico, quod si simus in eodẽ casu & appellans sit absens non erit necessaria litis cõtestatio.

Aduerte tu, qui versaris in Curia Romana, quod hic, relictis istis considerationibus, & casibus, stylus vniformis est, quod in caussa appellationis, tam in secunda, quam in tertia instantia, non seruatur terminus, ad contestandam litem, quia stylus iudicauit, litis contestationem non esse necessariam; vide de hoc *infra dub.5.nu.58.* & ita procedit statutum Vrbis in Curia Capitolina, allegatum *supra n.35.in fine.*

In Curijs Franciæ licet pariter non sit necessaria litis contestatio, tamen conclusio, quam faciunt partes, seu procuratores coram grapherio, seu iudice, habet vim litis contestationis: vnde solet dicere iudex, concludatis, & appellans concludit male iudicatum, & appellatus, bene, *Rebuff.tract.de appell.art.vlt.glos.vna, num.42.& 43.tomo 3. fol.538.& latius tract.de senten.prouis.art.1.gl.12.n.4.tom. 1.fol.263.*

De iuramento calumniæ an sit necessarium in caussa appellationis, vide quæ scripsi *lib.præced.cap.1. n.165.& seqq.* & quod terminus ad iurandum de calumnia sit necessarius in caussa appellationis, sicut in prima instantia patet ex terminorum obseruatione, de qua scripsi, *infra num.59.*

Conclusio numquid sit necessaria in caussa appellationis?

Dic quod non, præsertim in Curia Romana, vbi non seruantur alij termini, quam ij, qui seruantur in prima instantia, *vt dixi infra n.59.* sed conclusio non est necessaria in prima instantia, testibus ijs, quos citaui, & sequutus sum *lib.præc.c.vlt.n.5.& 11.& c.3.n.276.*

In Regno tamen Franciæ tenetur appellans concludere in caussa appellationis, vide Rebuff. *tract.de sentent. prouis.art.1.gl.12.n.3.& seqq.to.1.fol.263.*

¶ Quartum dubium. *Numquid in caussa appellationis possint opponi omnes exceptiones, tam peremptoriæ, quam dilatoriæ.*

Resp. aliud esse dicendum in peremptorijs, & aliud in dilatorijs, & declinatorijs.

45 In Peremptorijs exceptionibus concludo, posse eas opponi, & probari in causa appellationis, quia exceptiones peremptoriæ sunt de meritis, & omnia quæ sunt de meritis, possunt suppleri in caussa appellationis, *Franch. in cap. 58.per tuas, sub nu.2.de appellat.* nam regula, quod in caussa appellationis possit non deductum deduci, & non probatum probari, procedit in his quę possunt fieri post litem contestatam, vt declarat Franch. *in dict.cap.per tuas sub nu.1.* & probatur *ex l.2. peremptorias C.quæ sent. rescin.non poss.*

Confirmatur hæc conclusio, quia exceptiones peremptorię de earum propria natura opponuntur post litem contestatam. *Dec.in rub.n.6.C.de eden.& alij, quos citat, et sequitur Asin.in prax.iud.§.13.c.4.n.1.fol.103.*

Sed in caussa appellationis potest opponi totum illud, quod poterat opponi post contestatam litem, *vt dixi infra vers.extende quarto.* Ergo, &c.

Extende I. hanc conclusionem, vt procedat etiamsi fuerint oppositæ in prima instantia, & reiectæ a iudice per interlocutoriam, a qua minus fuerit appellatum intra decem dies, & ideo interlocutoria fecerit transitum in rem iudicatam, quia nihilominus, si deinde appelletur à sententia diffinitiua, iudex appellationis, iustitia mediante, grauamen, per illam interlocutoriam illatũ, poterit reuocare,

care, *cap. vltim. de appellat. in 6.*

Extende II. vt multo magis procedat, quando esset appellatum ab interlocutoria, & iudex a quo, non obstante appellatione, processisset ad sententiam diffinitiuam, quia isto casu appellatio interposita ab interlocutoria suscipit naturam appellationis a diffinitiua, & ideo potest iustificari ex nouiter deducendis, *vt retuli, et sequutus sum infra n.97. lim.6.*

Extende III. vt procedat etiam si exceptio superuenerit reo, pendente appellatione, quia sufficit quandocunq; reo superueniat exceptio, *Bald. in l.4. per hanc, sub n.12. vers. sed dubitatur quid si pendente, C. de tempor. appell.*

Extende IV. vt procedat etiam in exceptione, seu replicatione, quæ, pendente appellatione, superuenisset actori appellanti, vel appellato: & moueor, quia appellatio reponit in eo statu, in quo caussa erat tempore litis contestatæ, *vt dixi supra q.3. n. 84.* & consequenter quod poterat opponi, & allegari eo tempore, potest opponi, & allegari in caussa appellationis, *per ea, quæ dixi hic supra versi. in peremptorijs*, & quod in caussa appellationis possit opponi totum illud, quod potuisset opponi in prima instantia post litem contestatam scribunt Franch. *in c.58. per tuas, in fine, de appell. & Asin. in prax. iudic. §.13 cap.2. limit.4. n.2. fol.98.* & e conuerso quod non poterat opponi eo tempore, non potest opponi in caussa appellationis, *per ea, quæ dixi n. seq. vers. in dilatorijs.*

Sed actor etiam post litem contestatam potest vti iure superueniente, & illud ius superueniens ex caussa de præterito conualidat iudicium præsens inchoatum, *vt ex Bart. & alijs retuli*, & comprobaui *supra q.5. sub n.27. vers. secunda*, ergo potest etiam in caussa appellationis.

Confirmatur hæc extensio, quia si exceptio dilatoria, quæ superueniat post litem contestatam, potest adhuc opponi post litis contestationem, *vt retuli, & sequutus sum infra numero 52.* Ergo multo magis exceptio peremptoria.

Contra vniuersam hanc conclusionem firmatam, & ampliatam oppono, quia de eo, de quo non potuisset cognoscere iudex a quo, non potest cognoscere iudex ad quem, per ea, quæ dixi *supra n.17.*

Sed iudex a quo non potest diffinitiuam sententiam proferre super eo, in quo deficit litis contestatio, quia sententia in eo esset nulla, *per ea, quæ retuli, & sequutus sum supra lib.1. cap. vlt. n.13.* & in specie Contar. *in l. vnica limit.2. §.6. n.13. vers. verum, C. si de momen. poss.* Ergo frustra deducitur exceptio in caussa appellationis, cum iudex appellationis super ea pronuntiare non possit.

Vnde Contar. *in d. §.6. n.11. & seqq.* sentit, litem contestandam esse super exceptione dominij, & quando dicatur facta litis contestatio super exceptionibus declarat idem Contar. *d. §.6. n.45. 46. et 48.* & quod aliqui teneant, contestationem litis esse necessariam super qualibet exceptione scribit Spec. quem citaui *lib. præced. capit.7. numero 10.*

Huic oppositioni respondeo vnico verbo, litis contestationem non esse necessariam super exceptionibus licet aliqui contrarium male arbitrentur, *Bal. in l.4. per hanc, sub n.12. vers. sed dubitatur. C. de temp. appell.* & est bona responsio, quia ita etiam practicatur.

Restringe easdem tertiam, & quartam extensionem, vt non procedant, quando exceptio, seu replicatio, oritetur ex noua lege, facta post introductam caussam appellationis, quia tunc illa exceptio, seu replicatio non iuuaret, per ea quæ scribit *Spec. tit. de appell. §. de officio, n.13. vers. sed quid si, lib.2. fol.195.* dicens, quod si, dum caussa appellationis, vel dum negotium principale discutitur, fiat noua lex ad alterius partis petitionem, illa lex non valet in illa caussa, & ideo iudex iudicabit secundum legem antiquam; idem etiam, inquit, est, vbi proprio motu, nullo petente, sit facta post latam sententiam, siue postquam partes allegationibus renuntiauerint: tunc enim, inquit, non valet etiamsi in ea diceretur, quod traheretur ad preterita.

Exceptiones peremptoriæ quæ dicantur vide Asin. *in prax. iud. §.13. c.3. & seqq.*

46 In dilatorijs & declinatorijs exceptionibus firmo contrariam conclusionem: concludo enim, eas non posse opponi in caussa appellationis à sententia diffinitiua, lata post contestationem litis, *Franch. in cap.58 per tuas, sub num.1. & 2. de appell. & Rebuff. tract. de appell. artic. vlt. gl. vna, num.41. vers. item effectus, tom.3 fol.538.* & esse communem opin.* refert, & sequitur Asin. *in prax. iud. §.3. c.2. ampl.1. n.1. fol.98. & Greg. Tolos. tract. de appell. lib.6. c.15. sub n.1. vers. si modo.*

Ratio est, quia neque per sententiam diffinitiuam, neque per appellationem ab ea tollitur litis contestatio, neque eius effectus; vnde & si appellatio reponat appellantem in pristinum statum, tamen reponit ad statum, in quo erat tempore litis contestatæ, vt admonet Rebuff. *vbi supra*, & retuli, & sequutus sum *supra quæst.3. effect.6. num.84.*

Sed in prima instantia exceptiones dilatoriæ debent opponi ante litis contestationem, & non postea, testibus his, quos citaui, & sequutus sum *supra libr.1. c.101. num.2. & cap. vlt. num.8.* Ergo non possunt opponi in caussa appellationis.

Vnum circa hanc rationem obiter aduerto, quod & si Doctores passim habeant in ore, quod appellatio reponit in eo statu, in quo caussa erat tempore litis contestatæ, tamen hoc est verum quoad priuandum partes, ne possint in causa appellationis facere, quod post litem contestatam non potuissent facere in caussa primæ instantiæ, sed non; vt tollat acta probatoria, facta in prima instantia quasi reponat, ac si facta non essent, quia hoc non est verum, *Becc. consi.11. exstat. n.3. lib.1.*

47 Extende hanc conclusionem, vt habeat locum tam in caussis temporalibus, quam in spiritualibus, & beneficialibus, *Franch. in d.c.58. per tuas sub n.1. de appell.*

48 Infero ex hac extensione, quod exceptio subreptionis contra literas ad beneficia, omissa in caussa principali, non poterit opponi in caussa appellationis, *Franch. in d. c.58. per tuas sub n.1. de appell.*

49 Declara hanc illationem, vt exceptio subreptionis possit opponi in duplici virtute, primo scilicet in vim dilatoriæ contra litteras ad impediendum processum, & isto casu debet opponi ante litem contestatam: secundo contra gratiam, & quia isto casu opponitur in vim peremptoriæ, ad perimendam gratiam, ideo potest opponi post litis contestationem, vt declarat Franch. *in capitul. 63. dilecto, sub num.1. de appell. cap.36. repetitio est in fine lecturæ.*

50 Subdeclara hanc declarationem, vt procedat in litteris impetratoris beneficij, quæ sunt litteræ gratiosæ, quia earum subreptio potest opponi etiam ad merita ad perimendam gratiam, vt declarat Franc. *in d.c.63. dilecto. sub num.1. & Card. Alex. sub num.2.* secus est si literæ non sint impetratæ ad gratiam, sed ad lites, quia exceptio subreptionis dictarum litterarum poterit solummodo opponi vti dilatoria ante litem contestatam, *Franch. vbi supra, & clarius Card. Alex. ibid. sub n.2. & 3.*

Quæ exceptiones dilatoriæ, seu quando exceptio dilatoria, ampliando conclusionem, non possint opponi post litem contestatam, vide Asin. *in prax. iudic. §.13. capit.2. ampl.1. & seqq. fol. 98. & 99.* vbi ponit septem ampliationes.

51 Restringe I. eandem conclusionem, vt non procedat, quando exceptio dilatoria fuit ignoranter omissa, & non opposita ante contestationem litis, quia isto casu poterit

opponi in caussa appellationis; *Franch. in capitul. 58. per tuas, numero 1. versus finem, & in capitul. 60. cum cessante limit. 13. sub num. 29. vers. aliquando & secundo, & vers. aliquando & tertio, de appel. Asin. in prax. iud. §. 13. c. 2. lim. 4. n. 1. fol. 98.*

Comprobatur hæc restrictio, quia exceptio dilatoria, quæ per ignorantiam non fuit opposita ante litis contestationem potest opponi postea, *Franch. vbi sup. & Asin. d. lim. 4. num. 1. in fi.* & esse communem, & magis communem * testatur, & sequitur idem Asin. *eod. c. 2. lim. 14 n. 1. fol. 103.*

Ergo quemadmodum potuisset opponi post litem contestatam in caussa primæ instantiæ, ita etiam poterit opponi in caussa appellationis, *Franch. vbi supra, et Asin. d. §. 13. c. 2. lim. 4. sub n. 1. & 2. fol. 98.*

Declara I. hanc restrictionem, vt procedat quando exceptio fuit omissa, per ignorantiam facti; quia tunc posset opponi post litem contestatam, secus si fuisset omissa per ignorantiam iuris, quia tunc non posset opponi, *Asin. d. c. 2. lim. 4 n. 3. & lim. 14.* & consequenter idem est dicendum in caussa appellationis.

Declara II. vt procedat, dummodo ei, qui vult opponere post litem contestatam, non possit imputari culpa ignorantiæ, secus si ei posset imputari, quia tunc non posset eam opponere post litis contestationem, *Asin. in eiusdem lim. 4 n. 4. & lim. 14. sub n. 1.*

52 Restringe II. vt non habeat locum in dilatoria, seu declinatoria, quæ ortum habuit post litem contestatam, & sic superuenit de nouo, quia ea poterit opponi etiam lite contestata, *Maran. in suo spec. parte 6. memb. 9. num. 9. fol. 339.* & quamplures alij, quos cumulat, & sequitur Asin. *in prax. iudic. §. 13. c. 2. limit. 1. numero 1, fol. 99.* & loquendo de recusatione iudicis suspecti, dixi *supra lib. 1. c. 101. n. 10. & 11. limit. 2* quia quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio, *l. de ætate. §. ex caussa ff. de ventr. inspic.* & est restrictio communis. *

Subrestringe I. declarando hanc restrictionem, vt procedat, dummodo opponatur cum deuenerit ad notitiam & sic nullus fiat scienter actus ante oppositionem; secus si opponeretur post alium actum scienter factum, quia tunc oppositio non admitteretur, *Franch. in c. 58. per tuas, numero 2. ibi. sed tu limita, de appell. & alij, quos citat, & sequitur Asin. in prax. iudic. §. 13. c. 2. limit. 1 sublimit. 4. n. 1. fol. 99.* Quare si post litem contestatam oriatur, seu veniat in notitiam exceptio dilatoria, seu declinatoria, vt puta; quia post litem contestatam constituatur procurator, qui esse non possit, vel aduersarius efficiatur familiaris iudicis, vel inhabilitas procuratoris, seu suspicio iudicis veniat in notitiam post contestatam litem, certe debet posse opponi, etiam lite contestate, vt dixi in restrictione; sed si pars eam non opponit, cum primum ad eius notitiam peruenit, sed eam scienter omittit, & procedit ad vlteriora, sibi præiudicat, vt amplius eam opponere non possit in caussa principali, quia ille processus ad vlteriora operatur effectum litis contestationis quoad excludendas exceptiones dilatorias, & consequenter minus poterit opponi in caussa appellationis, *Franch. vbi supra.*

Subrestringe II. vt non procedat in exceptione suspicionis contra iudicem, si suspicio processerit ex facto proprio, quia tunc licet superuenerit post litem contestatam, tamen quia superuenit culpa, & facto proprio, non potest opponi, *Maran. in suo spec. par. 6. membr. 9. sub num. 9. fall. 1. fol. 339. & alij, quos refert, & sequitur Asin. in prax. iud. §. 13. c. 2. lim. 1. sublim. 2. fol. 99.* & dixi *supra lib. 1. c. 101 sub n. 11.*

Comprobatur, quia licet vidua habeat priuilegium, tamen, si seipsam viduauit occidendo maritum, caret priuilegio, *vt dixi supra quæst. 7. sub n. 131. vers. multoque,* similiter licet mulier, sequuto diuortio, habeat priuilegium viduæ, tamen non habet, si eius culpa sit sequutum, vide *supra d. quæst. 7. n. 116. in fine.*

Contra hanc subrestrictionem facit, quia licet metus appellandi processerit ex facto, & culpa ipsius, qui est appellaturus, tamen hoc non consideratur, vide *supra quæst. 6. n. 19.* similiter licet locus, ad quem reus citatur, sit non tutus, sicque suspectus ex facto & culpa ipsius citati, tamen non tenetur ad illum comparere, *per ea quę scripsi lib. præced. capitul. 9. num. 1774. & supra lib. 1. cap. 32. num. 30.* ideoque citatus potest appellare, vt dixi *infra limita. 47. memb. 1. n. 18.*

Quas alias subrestrictiones possit habere hæc secunda restrictio, superius posita, vide apud Asin. *d. §. 13. c. 2. in sublimitationibus primæ limitationis fol. 99.* vbi ponit quinque sublimitationes, seu subrestrictiones.

53 Restringe III. vt non procedat in caussa appellationis ab interlocutoria, lata ante contestationem litis, quia cum nondum sit lis contestata, non erit dubium quod poterit opponi.

54 Restringe IV. vt non procedat in exceptione dilatoria, quæ reddit processum retro nullum, quia eiusmodi exceptio, quamuis sit dilatoria, potest opponi etiam post litem contestatam, *Maran. in suo spec. par. 6. memb. 9. n. 10. lim. 2. fol. 339.* & alij, quos refert, & sequitur, & ponit exempla Asi. *in prax. iud. §. 13. c. 2. limit. 8. n. 1. & 2. fol. 102.* Quare si potest opponi post litem contestatam; ergo etiam in caussa appellationis, per ea quæ dixi *supra sub n. 45. vers. extende quarto.*

Subrestringe declarando hanc restrictionem, vt procedat quando redderet iudicium ipso iure nullum, quia tunc posset opponi in caussa appellationis: secus si non redderet retro nullum ipso iure sed solum ope exceptionis, quia tunc non posset opponi in caussa appellationis, Franch. *in c. 60. cum cessante, sub n. 29. ibi aduerte tamen, & vers. aliquando & secundo, de appel.*

Amplia hanc subrestrictionem, vt procedat etiamsi exceptio dilatoria fuisset opposita in prima instantia, iudexque eam reiecisset, neque ab ea reiectione fuerit appellatum, & ideo transierit in rem iudicatam, quia si postea appelletur à sententia diffinitiua, & illa dilatoria sit eius naturæ, vt reddat iudicium & processum ipso iure nullum, poterit opponi etiam in caussa appellationis, & iudex ad quem poterit reuocare illam reiectionem, seu interlocutoriam iudicis à quo, si viderit fuisse iniustam; secus autem si illa exceptio dilatoria sit eius naturæ, vt non reddat iudicium ipso iure nullum, sed solum ope exceptionis, quia isto casu ad hoc vt possit opponi in caussa appellationis, debet prius fuisse opposita in prima instantia, & si in ea fuerit reiecta, debet pars appellasse, alias si non appellauerit, & transierit in rem iudicatam, licet postea appellet à diffinitiua, tamen ea non potest amplius opponi aut, reuocari, *Franch. in d. c. 60. cum cessante sub n. 29. ibi aduerte tamen, & vers. aliquando et quarto, & vers. aliquando et quinto, de appel.* hæcque ampliatio probatur ex cap. *vlt. appel. in 6.*

Infero ex his, quæ dixi *supra sub numer. 45. in prima extensio, et hic supra in ista ampliatione*, veram non videri obseruationem, quam posuit Mynsing. *in sing. obser. cent. 2. obser. 49. si quis,* dicens, quod si quis appellet ab interlocutoria, & iudex nō admittat appellationē tāquā ex friuolis caussis interpositā, ab ista, inquit, nō admissione appellationis nisi pariter appelletur, appellatio censetur deserta, nec potest, inquit, tale grauamen reparari per appellationem à diffinitiua: huic enim obseruationi Mynsingeri obstat, quia, si interlocutoria fuerit lata super exceptione peremptoria, potest à iudice appellationis, interponendæ à sententia diffinitiua, retractari, quamuis illa interlocutoria, transierit in iudicatum, *vt dixi sub num. 45.*

vers.

verſ.extende primo. Similiter ſi ſit lata ſuper exceptione dilatoria, quæ ſit apta reddere proceſſum ipſo iure nullum,& ab interlocutoria non fuerit appellatum, & ideò tranſierit in iudicatum, adhuc in cauſſa appellationis à diffinitiua poterit reparari grauamen interlocutoriæ, *vt dixi hic ſupra in ampliatione*. Quod ſi non ſit apta reddere proceſſum ipſo iure nullum,ſufficiet fuiſſe appellatum ab interlocutoria, *vt dixi ſupra in eadem ampliatione, & ſupra ſub n.45. verſ.extende ſecundo.*

55 Ex his etiam non benè videtur loquutus Felyn. *in cap. 15.quod conſultationem,concluſ.13.n.33.de ſent. & re iud.* dum videtur facere fundamentum, an à diffinitiua contingat appellari priuſquam interlocutoria tranſeat in rem iudicatam,prout eum retuli *infra num.98.limit.7.* niſi eum ſaluemus, vt eius dictum procedat in interlocutoria, quæ non eſt apta reddere proceſſum ipſo iure nullum.

Quæ, ſeu quando exceptiones dilatoriæ poſſint opponi etiam poſt litis conteſtationem, vide Aſin. *in prax. iudic.§.13.c.1.limit.1. & ſeq.fol.99.& ſeq. vſque ad cap.3.* vbi viginti ponit caſus ſeu limitationes, & vide quæ de exceptionibus dilatorijs,& in ſpecie de recuſatione iudicis ſcripſi *ſupra lib.1.c.101.n.1.& ſeqq.et n.6.et 7.et ſeqq.* & conſequenter ex illis tu colligere poteris reſtrictiones & caſus, in quibus exceptio dilatoria poteſt opponi etiam in cauſſa appellationis.

Quæ exceptiones dicantur dilatoriæ vide Aſin. *d.§.13. c.2.n.1.& ſeqq.* vbi ponit multa exempla.

¶ Quintum dubium. *An in cauſſa & proceſſu appellationis requiratur citatio.*

56 Reſpondeo, quod ſic, Gemin.& Franch. *in c.3.Romana,§.ſi vero,n.1.*& idem Franch. *in §.fin. cum autem,num. 4. de appell. in 6.* licet enim in cauſſa appellationis non requiratur conteſtatio litis, & ideo poſſit procedi in contumaciam, tamen requiritur citatio, *Franch. in c.58. per tuas,not.vlt.num.3.de appellat.* & quod de ſtylo curiæ Romanæ requiratur citatio patet ex obſeruatione terminorum,de quibus ſcripſi *infra n.58.* & hæc eſt concluſio ſeu regula.

Extende I. hanc concluſionem, vt ſit vera etiamſi eſſet pronuntiandum ſuper deſertione, ſeu procedendum ad executoriales, quia priuſquam decernantur executoriales pars eſt citanda,vt tenuit Rot. *diuerſ. dec.300. domini reſoluerunt,n.1.in fine verſ.ſecundum quod. p.2.* quia tempus proſequendæ appellationis eſt vtile, quod non currit impedito,*Rot.d.dec.300.n.5.& dixi infra, q.15.num.*... & conſequenter iudex non poteſt eſſe certus de deſertione,niſi pars fuerit citata, quæ poſſet docere de legitimo impedimento, & de citatione in executione ſententię vide *infra n.186.art.8.*

Extende II. vt ſi fuerit appellatum à diffinitiua ad Curiam, & appellatus impetret commiſſionem cauſſæ deſertionis,& petat pronuntiari ſuper deſertione & procedi per audientiam contra appellantem abſentem,debeat appellans abſens legitimè citari in partibus ad negotium deſertionis principaliter commiſſum in Curia tractandum,& finiendum, quia citatus fortè deſertionem excuſabit propter legitima impedimenta, quæ habuit, Rot. *dec.56. alias 418.ſi appelletur.& deciſ.59. alias 424. ſi à diffinitiua,verſus finem,de appell.in nou. et Franch. in c.44. ſæpe,ſub nu 24. verſ.ſed quæritur primo,ibi ſecus ſi pars appellata,de appell.*

Secus eſt, ſi appellatus non impetret commiſſionem cauſſæ deſertionis; quia iſto caſu iudex,cui commiſſa eſt cauſſa appellationis,poteſt in primis abſq;noua commiſſione cognoſcere de deſertione, *Rot. deciſ.24. alias 153. auditor latus,et d.deciſ.59.de appel.in nou.* nam negotium deſertionis ſtat acceſſoriè ad negotium appellationis, ſeu eſt pars appellationis, & ideo ſi opponatur de deſertione poteſt & debet de ea tanquam de præiudiciali ante omnia cognoſcere, *Rot.d.deciſ.24. et Franch. d.c.ſæpe, ſub n.24.verſ.ſed quæritur primo*, & quod deſertio appellationis ſit dependens,& incidens appellationis,retuli & ſequutus ſum *infra numero 176. in fine*, & cognoſcendo de ea ad effectum pronuntiandi ſe iudicem vel non, procedet per audientiam, *Rot. d.deciſ.59. ibi. præterea cauſſa deſertionis*, & quod non requiratur citatio, tenet Franch. *vbi ſup.*

Ratio poteſt eſſe, quia deſertio appellationis eſt poſt finitum annum;& circa finem anni appellatus citatur ab ipſo iure, *vt dixi ſub num.ſeq. verſ.tamen ego.* merito poteſt citari per audientiam.

Declara I. reſtringendo eandem concluſionem, vt ſi iudex ſeu pars appellata detulerit, ſeu approbauerit appellationem,& vlterius iudex ſtatuerit appellanti terminum ad proſequendam appellationem, talis terminus habebit vim peremptorij ad totam cauſſam adeo, quod abſque alia citatione poterit procedi contra abſentem ad inſtantiam alterius partis, *Franch.in d.c.44. ſæpe not. 7.n.13.de appell.*

Declara II. vt ſi iudex detulerit appellationi,& appellatus,recepta appellatione,petierit, quod appellans veniat ad Curiam cum omnibus actis & monumentis, vt ſic,ſi appellatus, aut iudex velit, omiſſo articulo appellationis,procedi in negotio principali,poſſit procedi, appellante vlterius non citato, teneatur appellans iſto caſu venire per ſe,aut per procuratorem inſtructum cum omnibus actis,alias poterit, ipſo appellante vlterius non citato,procedi etiam in negotio principali,& ita, allegando pro & contra,confuſe videtur reſidere Franch. *in d.c. 44.ſæpe,in quinta concl.ſub num.19. de appell.* & in quibus terminis loquatur Rota,quam ipſe variè citat,vide *num. ſeq.* vbi eam retuli in terminis ſuis,& cum hac declaratione reſidet rurſus idem Franch. *d.c.ſæpe,n.23.verſ. in gl. in verbo peremptorie*.

57 Declara III. eandem concluſionem, vt ſi appellatus proſequatur appellationem in vltimo menſe anni, & appellans ſit abſens, non ſit neceſſaria citatio perſonalis contra appellantem,manentem in partibus ſed ſatis erit, quod citetur in Curia in locis publicis: & idem eſt,quando appellans proſequeretur appellationem circa finem anni, abſente appellato: ſecus ſi proſequeretur ante finē anni,quia iſto caſu requiritur, quod ſpecialiter citetur in partibus,nec ſufficit citatio generalis in Curia, *Franch.in c.70.interpoſita,§.ſanè,in fi.nu.4.verſ.vlt.vide de appell.* & cum hac declaratione in prima parte videtur concordare Compilator poſt *deciſ. 32. alias 104. ex præmiſſis, de appellat. in nou.* dicens, quod ſi iudex detulerit appellationi, & appellatus petierit, quod appellans veniret ad Curiam cum omnibus actis,& monumentis, & appellans non venerit, poterit circa finem anni procedi per audientiam in negotio principali,& ita ipſe credit, ſub dubio tamen.

Contrarium in eadem prima parte declarationis; quod enim ſit opus noua citatione, tenebat maior pars Dominorum de Rota, vt refert Compilator ſupra citatus,qui declarat, hoc eſſe verum, quando appellatus nihil feciſſet,nec petiſſet,quod appellans veniret cum actis ad Curiam.

Quid dicendum? Vt latam habeamus reſolutionem, conſidero tres caſus principales.

Primus caſus eſt,quando vna pars citat alteram perſonaliter: & iſto caſu concludo indiſtinctè, quod deinceps poterit ad reliquos actus quoſcunque procedi per audientiam contra eum,qui non venerit ad Curiam, vel in ea non conſtituerit procuratorem, qui ſuſcipiat onus mandati, & poſſit citari, & ita ſeruatur, per ea quæ loquendo generaliter, retuli, & ſequutus ſum ſupra *lib.1. cap.88.*

cap.88.n.10.& 14. & cap.27.sub n.1.cap.34.sub n.2.

59 Secundus casus est, quando à sententia lata in partibus fuit legitimè interposita appellatio ad Curiam, partibus, vel procuratoribus præsentibus, & sic caussa est legitimè deuoluta ad Curiam, licet amplius non fiat intimatio, quia certus amplius certiorari nō debet: & isto casu Rota, de qua Caputaq.*decis.*100.*caussa est,par.*1.tenuit, quod contra absentem non comparentem potest procedi per contradictas, & loquendo de sententia lata per audientiam contradictarum in caussa beneficiali contra appellatum, cui appellatio sit personaliter intimata, *iuxta clem. 3.caussam,de elect.sentit aperte Rot. dec. 22. alias 137.appellatus de appel.in nou.*

Tertius casus est, quando pars non est citata personaliter, neque appellatio est, ea præsente, interposita, neque est ei personaliter intimata: & isto casu licet videatur dicendum, quod citatio, quæ fieret per contradictas, sit nulla, nisi fuerit prius citata personaliter. *vt retuli,& sequutus sum q.seq.sub n.16.*

Tamen ego distinguerem duo membra. Aut enim appellatur à diffinitiua; & tunc procedit distinctio, quam ex Franch. retuli in declaratione, videlicet, quod citatio requiratur si procedatur ante finem anni, sed si procedatur circa finem anni, sufficiet citatio per audientiam, quamuis non præcesserit citatio personalis: Et ratio est, quia cum appellatus, & appellans sint certi de appellatione, citantur ab ipso iure prope finem anni. Aut appellatur ab interlocutoria, & tunc si procedatur ad expeditionem appellationis ab interlocutoria, dico idem, quod dixi de appellatione à diffinitiua: Si vero, omisso articulo appellationis, vel lata sententia bene esse appellatum, procederetur ad negotium principale, constituo regulam, quod esset opus noua citatione, & ita procedit, quod volebat maior pars Dominorum de Rota post *decis. 32. alias 104.ex expressis, de appell.in nou.* & ita ex Io. Andr. refert, & sequi videtur Franch. *in d.cap.44. sæpe.sub n.23.* & ex Rot.& Imo.confuse refert ibidem sub *n.19.in 5.conclus.vers.sed aduerte.* Fallit tamē forsan hæc regula, quando Iudex detulisset appellationi, & appellatus petijsset, quod appellans accederet ad Curiam cū omnibus actis, & monumentis; quia posset procedi, appellante non citato, secundum Franch. quem citaui sub *n. præced.declar. 1.& 2.* sed ego intelligo quod possit procedi, eo non citato personaliter, neque domi in partibus, sed quod debeat citari per audientiam.

In foro Capitolino an & quando Capitaneus appellationum debeat significare, & inhibere, parte citata in caussa appellationis; vide *supra n.34.in fine, vers.in curia.*

¶ Sextum dubium: *Quot. & qui sint termini substantiales, quibus vtimur ad expediendam caussam appellationis in Curia?*

58 Respondeo distinguendo duos casus appellationis.

Primus casus est, quando est appellatum ab aliqua interlocutoria, seu grauamine; & isto casu de stylo Palatij processus habet sequentes dilationes, & terminos substantiales.

Singuli ad p.d. (Ad dicendum contra commissionem.
(Ad dicendum contra appellationem.
(Ad impugnandum, & iustificandum.

Quibus terminis, sed dilationibus elapsis, iudex ad quem potest pronuntiare super caussam grauaminis: Quod si appellans, iustificato grauamine, velit procedere super negotio principali noua erit opus obseruatione terminorum infrascriptorum; vide ad hæc Vestr.*in prax. lib.5.cap.6.*

Secundus casus est quando fuit appellatum à diffinitiua: & isto casu sunt seruandi ijdem termini, qui seruantur in prima instanti, exceptis illis duobus *(ad libellandum)* & *(ad contestandam litem)* & qui termini sint seruandi in prima instantia dixi *lib.præced.cap.3.q.13.n.237.& seqq. & n.276.* & exceptis numeris dierum, quia in secunda instantia seruantur breuiores, quam in prima: & in tertia breuiores, quam in secūda, *vt ex Rot.Vestr.& Formul.retuli,& sequutus sum d.cap.3.n.278.* vbi videas. Et breuitatis caussa seruat stylus, vt omnes termini ponantur vnica citatione.

Deduco primo ex his, quod licet Domini de Rota *decis.4.alias 20.anno domini, de appell.in nou.* ordinauerint, quod in caussa appellationis a diffinitiua, commissa Auditori seruentur ijdem termini, qui seruantur de stylo in prima instantia in Curia, nisi constaret, quod essent seruati in prima instantia, quia cum in tribunali Auditoris Cameræ, & multo minus coram iudicibus de partibus raro, vel nunquam seruentur termini Palatij, facilè propter defectum ordinis iudiciarij tam prima, quam secunda sententia poterat impugnari, & impediri executio, & ita ordinarunt de æquitate, non de rigore iuris.

Tamen, *vt dixi hic supra,* non seruantur omnes illi, qui seruantur in prima instantia, neque seruantur eædem dilationes terminorum.

Deduco secundo, quod sicut Auditor Cameræ validè procedit in obligatione camerali, nullis seruatis terminis, ita etiam Auditor Rotæ in caussa appellationis potest procedere etiam non seruatis terminis, maximè si commissio dicit de Auditore Cameræ, *Rot. diuers. dec. 946.Redonen.lib.3.par.3.fol.232.*

Confirmatur hęc deductio, quia qualis naturę est caussa principalis, talis est caussa appellationis, vt retuli, & sequutus sum *supra sub n.17.*

Aduerte primo, quod terminus ad dicendum contra commissionē seruatur solum in caussis commissarijs, secus in caussis, quæ cognoscerentur coram ordinario appellationum, quia cognosceret sine commissione.

Aduerte secundo, quod in foro Capitolino non seruantur aliqui termini, quia introducta caussa appellationis coram iudice ad quem, per solam transportationem actorum factorum in prima instantia, & illorum repetitionem caussa appellationis censetur instructa, *lib.1 stat. c.182. de prosecutione caussæ appellationis, & cap.167.de officio eiusdem capitanei appellationum, vers. si vero facta fuerit,* vbi disponitur, quod transportatis actis, & auditis partibus, Capitaneus debet pronuntiare bene, vel male iudicatum.

¶ Septimum dubium. *Quomodo appellans debeat iustificare caussam appellationis coram iudice ad quem.*

60 Respondeo, distinguendo triplicem effectum iustificationis appellationis.

Primus effectus est, quando appellans intendit consequi admissionem suæ appellationis, & consequenter reddere eam aptam ad deuoluendum.

Secundus effectum est, quādo appellans intendit consequi deuolutionem caussæ appellationis, & totius negotij eo; quia iudex à quo grauauerit eum, reijciendo, seu aliter non admittendo eius exceptionem.

Tertius effectus est, quando intendit consequi reuocationem sententiæ, quam tulit iudex à quo, & reportare victoriam decisiuam caussæ appellationis.

61 Capio primum effectum: & concludo, quod appellans tenetur solum probare, se appellasse infra legitima tempora: nam vel appellat à diffinitiua, & sufficit appellare etiā sine expressione caussæ, quia non requiritur expressio caussæ, testib.Spec.Archid.Abb.& Frāch.quos retuli, & sequutus sum *supra q.4.art.4.n.25.* vel appellat ab interlocutoria, & sufficit, quod appellet, inserta rationabili caussa appellationis, vt retuli & sequutus sū *d.art.4.n.30.*

Capio secundum effectum: quando appellans intendit consequi deuolutionem totius negotij &c. & distinguo duos casus.

Casus

Casus primus est, quando quis opponit aliquam exceptionem, & quia iudex eam reijcit, ipse appellat: & isto casu attingendo materiam famosi, & multum allegabilis capituli 70. *interposita, de appell.* concludo, quod appellans tenetur probare veritatem exceptionis, quam iudex à quo non admisit; alias, si eam non probet, non potest dici, quod ex sola non admissione exceptionis fuerit grauatus, *d.c.interposita, de appell.* vbi habetur, quod non sufficit appellanti probare, quod prouocauerit ex legitima caussa, si eam non doceat esse veram, quod ibidem notât Ant.de Butr.*n.1.& sub n.5.& sub n.10. Abb.n.1. Franch. num.1.vers.tene menti primo, & vers.tene mente aliam, et Dec. nu.1.* & consequenter non deuoluitur negotium ad iudicem appellationis, nisi probetur veritas exceptionis, *Card.Alex.in eod.cap.interposita, not.1.num 1.*

62 Amplia hanc conclusionem, vt procedat etiamsi appareat appellationem fuisse ex probabili, seu legitima caussa interpositam, vt puta, quia reus opposuerit exceptionem legitimam, & nihilominus iudex eam reiecit, & reus appellat à reiectione: adhuc enim reus tenetur coram iudice appellationis probare, illam exceptionem esse veram, *d.c.interposita, de appell. & Canonistæ in eo, & citati num.praeced.* licet enim reiectio exceptionis suę prima facie legitimæ sit iusta caussa appellandi, tamen ex illa sola reiectione non probatur grauamen iustificatiuum appellationis, nisi aliter doceatur de veritate ipsius exceptionis, *Ant.de Butr.d.c.interposita, sub n.10. col.3.vers. oppono quod solo exceptionis obiectu.et Franch.sub n.1.vers. tene menti,* & communiter cęteri Canonistę: posset enim reus opponere exceptionem in se legitimam, sed tamen fictam, & non existentem in casu suo, & sic esset oppositio malitiosa, & calumniosa, & iudex à quo, reijciendo eam, non solum non grauat sed prudenter facit, cum suspicatus sit, eam malitiose fuisse oppositam, & in dubio præsumendum est pro iudice, *Ant.de Butr.in d.c.interposita, sub n.10 & Abb. not.1.num.2.*

63 Limita I. eandem conclusionem, vt non procedat in casibus, in quibus de veritate exceptionis oppositę per se patet absque alia probatione facienda, quia in hic casib. appellatio dicitur iustificata ex sola reiectione appellationis, vt patet in seqq. exemplificationibus.

64 Exemplifica I. quando iudex denegat inducias deliberatorias, & pars appellat a denegatione, quia tunc appellatio dicitur iustificata sine alia probatione, *Ant.de Butr. in c.70. interposita, sub num.9.opp.3.& Franch.sub num.2. limit.2.de appell.*

65 Exemplifica II. quando iudex denegat copiam actorum, vel instrumentorum communium, seu sententiæ, *Ant.de Butr.& Franch.vbi supra, & Dec.ibidem sub nu.2. ibi.secundo ista prima regula.*

66 Extende hanc limitationem, vt procedat etiamsi de veritate exceptionis constet solum præsumptiuè, *Franch. d.c.interposita, sub n.2.limit.3.& Dec.sub nu.2.ibi.secundo ista prima regula, & Card.Alex.sub nu.3.fall.4.* apud quos inuenies casus huius extensionis.

67 Limita II. vt non procedat in exceptione recusationis quia quando recusatur iudex, opposita legitima caussa recusationis, si, ea non obstante iudex procedat in caussa principali, appellatio ex hoc censetur iustificata, licet appellans non probet caussas recusationis coram iudice appellationis, *Franch.in c.70.interposita, nu.2.vers.in gl.2. & Card. Alex.sub nu.3.fall.2.de appell.* & ita teneas quicquid in contrarium motiuauerit ibidem Dec.*nu.2.* cuius motiuum non placet.

68 Casus secundus est, quando quis opponit non solum exceptionem, sed offert, se incontinenti illam probaturum, & postea propter exceptionem, & oblatam illius probationem non admissam appellat: & isto casu concludo, quod statim & ipso facto censetur iustificata appellatio, ita quod sufficiet coram iudice appellationis, probare, fuisse propositam legitimam exceptionem, & oblatam probationem, & iudicem noluisse admittere, *d. c.70.interposita, in fin.princ. & ibi. Abb.not.vlt.num.3.& Franch.sub num.1.col.1.vers.4.& vlt.* & communiter cæteri Canonistæ, *de appell.& Lancell.tract.de attent.par.2. c.12.de attent.& innou.appell.pend.limit.1.princ.nu.40.& 41.to.5.fol.359.* nam isto casu appellatio iustificatur non solum si probetur actualiter veritas exceptionis, sed etiã si probetur solum, quod probatio fuit oblata, & non admissa, *Lancell.d.limit.1.num.38. & 39.* & hæc est bona cautela, vt appellans non teneatur coram iudice ad quem probare exceptionem, quam reiecit iudex à quo, Franch. *vbi supra.*

Ratio huius conclusionis est, quia iudex à quo, non admittendo probationem legitimæ exceptionis incontinenti oblatam, non potest excusari, quod non grauauerit, quia præsumpta malitia contra excipientem purgatur ex oblata probatione incontinenti: vnde iudex, reijciendo oblatam probationem, ipso facto ostendit iniquitatem suam contra excipientem, & ideò non est necesse probare veritatem exceptionis, quia siue exceptio sit vera, siue sit falsa, iudex grauamen intulit, *vt scribunt Abb. in d.cap.interposita, sub num.4. & Franch.sub nu.1. vers.quarto & vltimo, ibi.verum quando excipiens obtulit. col 2.de appell.*

69 Amplia hanc conclusionem, vt habeat locum non solum in exceptionibus dilatorijs, sed etiam in peremptorijs, quia si opponatur exceptio peremptoria, & offeratur illius probatio incontinenti, & non admittatur, & ideo appelletur, dicetur iustificata appellatio, *Ant. de Butr. in d. cap.interposita, sub numer.10. ibi.secundo quod exceptio, & Franch.nu.4.vers.in gloss.in verbo, si offerens, de appell.*

70 Declara notabiliter conclusionem huius secundi casus, & limitationes præcedentis primi casus, vt iustificatio appellationis sic facta, ex eo solo, quod iudex à quo noluit admittere probationem legitimæ exceptionis incontinenti oblatam, operetur solum deuolutionem negotij ad iudicem appellationis, & reuocationem attentatorum, sed non absolutionem, quia ad consequendam absolutionem debet appellans probare veritatem exceptionis, *vt scribunt Ant.de Butr.in c.70.interposita, num.7. versus finem, vers.gl signat.col.3.& sub nu.10.col.4. fall.3. & Franch.sub num.4.col.4. limit.7.de appellat.& Felin. in c.1.sub num.2.versus finem, ibi.sed quando appellatur à iudice. eod.tit.de appell.* Et hoc est, quod sentit Abb. *in d.c. interposita, sub num.6.ibi. vnum tamen tene menti.* dicens, quod oblatio probationis iustificat appellationem quoad deuolutionem caussæ dumtaxat, non autem vt exceptio habeatur pro probata in præiudicium partis aduersæ, quia iniquitas iudicis non debet nocere parti, & latius ibidem, sed intricate Dec. *num.10.* & de communi opin.testatur Abb. *vbi supra,* & Card.Alex.*ibidem sub nu. 4. fall.8.* Et quod appellatio in casu huius declarationis operetur deuolutionem, & reuocationem attentatorum refert & sequitur Lancell. *tract de attent. p.2.c.12. de attent. & innou.appell.pend.limit.1.princ. num.38.39.et 44. tom.5.fol.359.*

Ratio quare appellationis in casu huius declarationis operetur etiam reuocationem attẽtatorum est, quia per iustificationem appellationis iurisdictio iudicis, à cuius interlocutoria est appellatum, dicitur suspensa: vnde stante suspensione oriuntur attenta, *Lancell.d.limitat.1. princ. n.36.& 37.fol.359*

71 Infero comprobando hanc declarationem, quod si reus opponat exceptionem peremptoriam, & offerat illius probationem debito tempore, & iudex non admittat, sed immo statim proferat sententiam diffinitiuam con-

contra reum, & reus appellet à diffinitiua, illa oblatio probationis non iustificat appellationem, quia, appellando à diffinitiua, intendit consequi finalem effectum, & victoriam ipsius exceptionis, ideò oportet, quod illa probetur: secus tamen esset si primo appellaret à grauamine, & secundo à diffinitiua; tunc enim, si prosequitur caussam appellationis ab interlocutoria, diceretur iustificata appellatio, & ipsa sententia diffinitiua veniret reuocanda per viam attentati, *Franch.in d.cap.interposita.sub num. 4.limit.8.colum.4.in fine, & Card.Alex.sub num.4.fallen. 9. de appell.* & vide pro hac illatione restrictionem quintam *infra n.81.*

72 Restringe I. eandem conclusionem huius secundi casus, vt non procedat, quando oblatio probationis in continenti facienda est inutiliter facta, quia tunc appellatio à reiecta exceptione non dicitur iustificata; sed debet probari veritas ipsius exceptionis, vt patet in seqq. exemplificationibus.

Ratio huius restrictionis est euidens, quia paria sunt nullatenus esse, & esse inutiliter: sed quando nullatenus offertur probatio, tunc appellatio non dicitur iustificata, Ergo neque dicitur iustificata quando inutiliter offertur.

73 Exemplifica I. hanc restrictionem in appellatione extraiudiciali, quia ex oblatione probationis non iustificatur cum non sit, qui probationem possit recipere, quia in extraiudicialibus vel appellatur à parte, & pars non tenetur recipere probationes alterius partis, cum non sit iudex, *Abb.in cap.interposita, num.5.vers.sed quæro, Franch.sub n.4.limit.5.col 4.Card.Alex.sub num.4.fallen.6.col. 3.& Dec.num.5. exempl.1. & Felyn.in cap.1.num.2.vers. dum dicit.signanter. de appell.* vel appellatur iudice, & is similiter in extraiudicialibus non necessitatur recipere probationes, *Ant.de Butr.in d.cap.interposita, sub n.10.ibi. per hęc apparet quod in appellationib. extraiudicialibus, & Card.Alex.d.fal.5.*

74 Infero ex hac exemplificatione, quod coram mero executore non dicitur iustificata appellatio ex sola oblatione probationis, quia executor non tenetur recipere probationes, quando procedit, vt merus executor, *Franch.in d.cap.interposita, sub n.4. limit.5.in fine, & Dec.nu.7. exempl.2.de appell.*

75 Exemplificata II. quando appellatur in absentia iudicis, quia tunc nō est qui recipiat oblatam probationem, & consequenter oblatio probationis non iustificat appellationem, *Abb.d.cap.interposita, sub num.5.fallent.2. Franch.sub n.4.limit.6 col.4. Card.Alex.fallen.7 sub n.4. & Dec.n 8.exempl.3.de appell.*

76 Restringe II. in omni casu, quo iudex potest reseruare exceptiones oppositas ad merita causæ, quia tunc licet opponens exceptionem offerat incontinenti illius probationem, & à reiectione appellet, tamen ex hoc solo nō dicitur iustificata appellatio, *Franch.in d.ca.70.interposita, sub n.4.lim.2.& Card.Alex.sub n.4 fallen.2.& 3.col.3. de appell.* qui ponunt exemplum, quādo opponitur exceptio contra testem, quod sit infamis, seu criminosus, & offertur probatio incontinenti, quia tunc si iudex non admittat, & propter hoc appelletur; debet probari in caussa appellationis de veritate ipsius exceptionis, nec sufficeret tunc obtulisse probationem: & ratio est, quia iudex, si vult, non tenetur recipere à principio probationes contra personas testium, sed potest eas reseruare in tempus publicationis testium.

77 Infero extendendo hanc restrictionem, quod ex sola oblatione probationis in continenti faciendæ non iustificatur appellatio, quoties exceptio probanda relinquitur arbitrio iudicis, an sit admittenda vel non admittenda, quia in iure non sit determinatum: quare veritas ipsius exceptionis adhuc erit probanda in caussa appellationis, *Franch.in c.70.interposita, sub n.4.limit.4.& Card. Alex.sub n.4.fallen.4.col.3.de appellat.*

78 Restringe III. vt non procedat, quando is, qui opposuit exceptionem & obtulit eius probationem in continenti, appellauit à non admissa oblata probatione, sed appellauit à non admissa exceptione, quia isto casu non dicitur ex sola oblatione probationis iustificata appellatio secundum vnum intellectum, quem ad cap.ex parte refert Franch.*in cap.70.interposita sub n.4.lim.9.de appell.* quare admonet Franch. loco citato; sis cautus, vt in appellatione exprimas caussam grauaminis, scilicet exceptionem & oblatam probationem non admissam.

79 Restringe IV. declarando, vt procedat quando oblatio probationis offertur incontinenti, sicut declarat Ant.de Butr. *in d.c.interposita, sub n.10.col.4.in fine, ibi.sed est dubium qualis exigatur probatio.de appell.* & ibidem ex eo refert, & sequitur Abb.*sub n.7.vers.vlt.scias,* reprobata opinione Ioãnes And. qui requirit realem oblationem probationis: quare non est necessaria oblatio realis cum scripturis in sacco, & testibus ad latus, sed sufficit oblatio verbalis, *vt scribit Ant.de Butr.vbi supra,* & ideo, vt dicit Abb. sufficit, quod petat terminum breuissimum, & quod debeat offerri incontinenti, scribit Card.Alex. *ibidem sub num.4.fallen.11.* vbi sequitur opinionem Abbatis, & quod non sit necessaria oblatio realis cum sacco parato, sed sufficiat oblatio verbalis, reprobata opin. Ioannes Andr. adhærendo opinioni Antonij de But. refert, & sequitur ibidem Franch.*sub n.4.limit.15*

Secus tamen est, quando simpliciter offerretur probatio sed non incontinenti, quia ex eiusmodi oblatione non diceretur iustificata appellatio, *Franch.in d.cap.interposita, sub n.4.limit.vlt.vers.vltimo limita.*

80 Subrestringe hanc declarationem, dum dicimus requiri oblationem probationis faciendæ incontinenti, alias ex oblatione simplici non iustificari appellationem; vt hoc sit verum in casibus, in quibus non debet admitti exceptio requirēs altiorem indaginem; secus autem si possit admitti exceptio requirens altiorem indaginem, quia isto casu sufficeret oblatio simplex probationis; vt concordandos opiniones, bene declara Franch. *loco supra proxime citato.*

81 Restringe V. vt non procedat quando grauamen, retractatum propter iustificatam appellationem, est statim recidiuum in pristinum statum ex iniustitia, nō probata veritate, quia tunc appellatio non debet iustificari ex oblata probatione, vt circuitus euitetur, *Ant.de Butr.in cap.70.interposita, sub n.10.fallen.6.Franch.sub n.4. limit.10. & apertius Card.Alex.sub n.4.fallent.12. de appell.* sed hanc restrictionem melius explicat *Gl.in c.7.ex parte A.in verbo, teste: idoneos, in fine de testibus*, dicens, quod licet appellans probet se caussam probabilem allegasse, ac eam se probaturum obtulisse: non tamen, inquit, debet propter hoc sententia reuocari nisi probet, testes fuisse tales, vt allegabat, quia si cassaretur eius sententia, & postea non probaret, testes fuisse tales, prout dicebat, & offerebat se probaturum, iterum condemnaretur, & sic rediret in pristinum statum, quare inquit, non debet cassari sententia, nisi probet primo, quod ante sententiam probare tenebatur: sed certe video, quod hæc restrictio est eadem declaratione, & illatione, de quib. supra.

82 Restrictiones seu limitationes, & fallētias alias videbis apud præcitatos Doctores, & præsertim Franch.*in d.cap. interposita, n.4.vsque ad finem, versic.in glos.in verbo, si offerens, & Card.Alex.n.4.per totum de appellat.* qui collegerunt vsque ad sexdecim limitationes: quarum tamen aliquæ videntur conculcate positæ.

83 Capio tertium effectum; quando appellans intendit consequi reuocationem sententiæ, & decisiuam, ac finalē victoriam caussæ: & concludo, quod tenetur tam in appel-

appellatione a diffinitiua, quam in appellatione ab interlocutoria probare de veritate, & sic iustificare caussam appellationis; quia non sufficit obtulisse probationem coram iudice a quo, *testibus Ant. de But. Franc. Abb. & alijs, quos retuli & sequutus sum supra n.70. vers. declara*, alias si non probet iniustitiam sententiæ, lapsis fatalibus, sententia ex solo lapsu fatalium transit in rem iudicatam, *vt retuli & sequutus sum infra q.15 art.8.n.179. & 180. & q.20.n.8. vers. & in hac concl.* nam licet initio ad introducendam caussam appellationis præsumatur pro appellante, & sic pro appellatione contra sententiam, tamen in fine est fauendum sententiæ, & iudicandum pro sententia, *vt retuli, & sequutus sum infra q.17. ampl.14. n. 65. vers. minus.* Quare debet appellans vel ex ipsis actis factis in prima instantia, vel ex actis faciendis in secunda probasse iniustitiam sententiæ, & consequenter iustificasse appellationem.

Octauum dubium. *Nunquid appellatio possit iustificari ex alia caussa, quam ex expressa in appellatione.*

84 Resp. distinguendo duas species principales appellationis.

Prima species est appellatio a diffinitiua.

Secunda species est appellatio ab interlocutoria.

In Prima specie concludo, posse appellationem iustificari etiam ex alia caussa, quam ex expressa, sicque tam ex noua caussa, quam ex nouis probationibus, *Franc. in cap. 38. cum in Ecclesia, nu.6. de appell.* & quod appellans a diffinitiua possit in caussa appellationis prosequi aliam caussam, quam expressam in appellatione, scribit Guid. Pap. *tract. de appell. q.117. sub n.78. & 79. tom.5. fol.60.* & quod si in libello appellationis sit expressa vna tantum caussa, & postea probetur de alia caussa, hoc sufficiat in libello appellationis a diffinitiua, scribit Franch. *in c.58. per tuas sub n.5. ibi. sed dubitatur, de appell.* & quod appellatio a diffinitiua possit iustificaris ex nouis caussis, & nouis probationibus, quia dicit appellans, non probatum probabo, & non producta producam, scribit Maran. *in suo spec p.6. act.2. princ. in verbo, & quandoque appellatur. n.159. in 3. differentia fol.481.* & adde, quæ scripsi *sup. n.22. & infra n.102.*

Ratio potest esse, quia expressio caussæ in appellatione a diffinitiua non est necessaria, *testibus Specul. Arch. Abb. & alijs, quos retuli, & sequutus sum sup. q.4. sub n.25.* ergo licet fuerit expressa, tamen non arctabit.

85 Extende hanc conclusionem, vt habeat locum etiam in appellatione ab interlocutoria, habente vim diffinitiuæ, quia potest iustificari etiam ex alijs caussis, quam ex expressis in ea, cum reguletur secundum naturam diffinitiuæ, ideoque in ea non esse aliquo modo necessariam caussæ expressionem, retuli & sequutus sum *supra quest.4. art.4. num.28.*

Declara & intellige istam conclusionem, & eius extensionem, iuxta ea quæ scripsi *supra art.3. num.29. vers. declara.*

86 Restringe eandem conclusionem, vt non procedat in sententia diffinitiua, lata in caussa possessionis momentaneæ, quia appellans non potest prosequi aliam caussam, quam expressam in appellatione, *Contar. in l. vnica, q.2. sub num.1. vers. contrarium, & num.2. et seqq. C. si de mom. poss.*

Ratio est quia licet sententia, lata super momentanea possessione, dicatur diffinitiua, *vt retuli & sequutus sum infra q.17. limit.6. princ. memb.3. nu.5.* tamen habet naturam interlocutoriæ in hoc, quod in ea admittitur appellatio, si in ea sit inserta iusta caussa, *vt retuli et sequutus sum ead. limit.6. memb.3. n.6.*

Infero ex hac restrictione, eiusque ratione, posse tentari, quod de iure ciuili appellatio, interposita sine expressione iustæ caussæ a sententia, lata super possessione momentanea, sit nulla, *per ea, quæ dixi supra quest.4. num. 30.* vbi dixi, appellationem ab interlocutoria sine expressione caussæ esse nullam: sed appellatio super momentanea possessione habet naturam interlocutoriæ, *vt dixi hic.* Ergo.

Contra tamen istam limitationem dubito ex eo, quod sententia lata contra notorium, puta contra confessum, est diffinitiua, & ab ea non admittitur appellatio, nisi sit in ea expressa rationabilis caussa, & tamen appellatio in se est valida, quamuis caussa non sit expressa, vide *infra q. 17. limit.4. n.55.*

87 In Secunda specie, videlicet in appellatione ab interlocutoria mera, concludo debere iustificari ex caussa nominatim in ea expressa: quare appellans non potest prosequi alias caussas, quam expressas in appellatione, text. est *in clem. appellanti, de appell. & scribunt Bar. in l.4. eius qui, not.3. nu.3. ff. de app. recip. vel non, Franch. in c.18. consuluit. il 2. num.1. et 2. & in c.58. per tuas, sub num.5. ibi, sed dubitatur, et in c.62. cum caussam, in fine, & in c.59. vt debitus, q.13. num.24. vbi late Card. Alex. n.40. vers. qualis autem, & numer.41. vers. stat ergo, iuncto versic. cum ergo, num.35. in fin de appell. Guid. Papien. tract. de appell. quæst. 117. nu.78. in fin. tom.5. fol.60. Rebuff. tract. de appell. art. vlt. gloss. vna, num.2. tom.3. fol.534.* Et quod appellatio ab interlocutoria non possit iustificari, nisi ex eisdem caussis antiquis, & in appellatione expressis, & nihil de nouo produci possit, scribit Maran. *in suo spec. p.6 act.2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, sub n.159. in tertia differentia, fol.481.*

88 Amplia I. hanc conclusionem, vt sit vera etiam de iure ciuili, *Franch. in c.59. vt debitus, quæst.13. sub num.24. de appell.*

Amplia II. vt quamuis appellans ab interlocutoria, vno, vel duobus grauaminibus in appellatione expressis, addat clausulam generalem (*& ab omnibus alijs grauaminibus, quæ possunt colligi ex actis, seu processu caussæ*) tamen adhuc non poterit prosequi, nisi caussas grauaminis, in appellatione nominatim expressas, & dicta clausula generalis nihil operatur, *Franch. in c.1 nu.6. versus finem de appell. in 6.* & ita fuit decisum per omnes Dominos de Rota *dec.2. alias 7. si appelletur, sub n.1. de appel. in nou.* Et ratio est, quia requiritur expressio caussæ nominatim in specie, & expressio generalis per relationem ad acta non sufficit, testibus Franch. Mara. & alijs, quos retuli, & sequutus sum *sup. q.4. n.31.*

89 Amplia III. vt non solum debeat iustificari ex caussa nominatim expressa in appellatione, *vt dixi*, sed debeat etiam iustificari ex eisdem actis: non enim potest iustificari ex caussis non deductis coram iudice a quo, quia interlocutoria potest impugnari solum ex primis actis, *Bart. in d.l.4. eius qui, q.4. n.8. Franch. in d.c.59. vt debitus, q.13. sub n.24. & Card. Alex. n.51. vers. circa duodecimum, de appell. Maran. in suo spec. part.6. act.2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, sub n.163. vers. secundam regulam, fol.481. Henric. Boner. sing.2. n.1. tit. de appell. lib.1. fol.203. col.4.* & facit, quod ex Cranet. retuli, & sequutus sum *lib. prac. c.7. n.167.* vbi dixi, articulos non esse recipiendos in caussa appellationis ab interlocutoria.

90 Declara hanc conclusionem, sic ampliatam, vt quamuis in appellatione ab interlocutoria sint expressę plures caussæ grauaminis, tamen non est necesse, quod probentur omnes, sed satis erit probare, & iustificare vnam solam sufficientem caussam ex expressis, etiam si appellans copulatiue omnes expresserit, & sine clausula (*non tamen se adstringens*) adhuc enim satis erit, quod probetur vna sufficiens ex expressis, *Franch. in d.c.59. vt debitus, q.16. n. 27. de appell. & in c.1. n.8. in fi. vers. & aduerte, de appell. in 6. & Lancell. tract. de attent. par.2. c.12. de attent. et innou. appell. pend. limit.1. nu.43. tom.5. fol.359.*

91 In-

91 Infero ex eadem ampliatione, quod illa regula; non probatum probabo, & non deductum deducam; non habet locum in appellatione ab interlocutoria, *Bart. in l.7. ait prætor. n.4. vers. item ex prædictis nota. ff. de min. viginti quin. ann. & Franch. in d.c. vt debitus, q.13. n.24. de appell.*

Quare si procurator, producens mandatum insufficiens, fuerit à iudice repulsus, & ipse procurator appellet, & velit caussam appellationis iustificare, producendo aliud mandatum sufficiens, quærit *Bald. in l.4. per hanc, n.32. vers. quærit Cyn. C. de temp. appell. an possit*; & dicit, quod forte sic de iure ciuili, sed quod tamen tutius est tenere contrarium per d. clemen. *appellanti*, a me citatam *supra n.87.* quia inquit, iudex appellationis non debet esse protestor culparum.

92 Limita I. eandem conclusionem, & illationem, vt non procedat, quando noua caussa superueniret de nouo, quia tunc non potest imputari appellanti, quod eam non deduxerit in appellatione, *Card. Alex. in c.59. vt debitus, sub n.51. fallen.1. de appell. & Maran. in suo spec. p.6. act.2. princip. in verbo, & quandoque appellatur. nu.165. fol.482.* maxime si illa caussa superuenisset facto appellati, *Card. Alex. vbi supra.*

93 Limita II. quando interlocutoriæ executio continet damnum irreparabile, quia poterit appellatio iustificari etiam ex nouis caussis, *Card. Alex. d.n.51. fallen.2. & Maran. in d. verbo, & quando appellatur, limit.6. n.169.*

94 Limita III. quando iudex a quo noluisset admittere probationes, quia tunc poterunt deduci in caussa appellationis, *Card. Alex. d.n.51. fallen.3. & Maran. in dict. verbo, & quandoq; appellatur. n.166. lim.3. fol.482.*

95 Limita IV. dum dicimus, appellationem ab interlocutoria posse iustificari solum ex caussa expressa, quia poterit tamen iustificari ex nouis, & diuersis probationibus dummodo illæ probationes concludant ad probationem caussæ expressæ in appellatione, *Franc. in c.38. cum in ecclesia n.5. de app. & Maran. suo spec. p.6. act.2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, n.164. vers. secundam regulam, fol.482.*

96 Limita V. in appellatione ab interlocutoria, lata contra absentem, quia potest iustificari ex nouiter deducendis, *Card. Alex. in c.59. vt debitus, sub n.51. fallen.4. de appella. & Maran. vbi supra n.168. limit.5.*

97 Limita VI. quando appellatum esset ab interlocutoria, & iudex a quo, non obstante appellatione, processisset ad sententiam diffinitiuam; quia isto casu appellatio interposita ab interlocutoria suscipit naturam appellationis a diffinitiua, *Card. Alex. sub d.n.51. fallent.5.* adde, quæ scripsi supra *sub n.45. in prima & secunda extensione, & sub n.55. vers. infero.*

98 Limita VII. quando esset appellatum à diffinitiua, & cum ea fuisset simul lata interlocutoria, vel paulo prius, ita quod non transeat in rem iudicatam ante appellationem a diffinitiua, quia isto casu illa interlocutoria non præiudicat, & in appellatione à diffinitiua includetur reuisio interlocutoriæ, & admittentur nouæ allegationes, & nouæ probationes, *Felin. in c.15. quoad consultationem, conclus.13. n.33. de sent. & re iudic.* & quod in appellationis caussa a diffinitiua possit ex nouis caussis, & probationibus reparari grauamen illatum per præcedentem interlocutoriam, scribit *Maran. dict. act.2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, n.167. limit.4. fol.482.*

Adde pro pleniori intelligentia huius limitationis ea, quæ scripsi *sub num.45. in prima, & secunda extensione, & num.55.*

99 Limita VIII. in interlocutoria, habente vim diffinitiuæ, quia potest iustificari ex nouis actis, *Maran. vbi supra limit.7. n.170. fol.483.*

100 Limita IX. in allegationibus iuris, quia possunt deduci in causa appellationis ab interlocutoria, quamuis non fuerint deductæ ante interlocutoriam, *Card. Alex. d.c. vt debitus, n.51. fallen.6. de appell.*

De his limitationibus multa scribit Breder. *trac. de appell. p.1. tit.20. col.463. & seq. vsq. ad col.466. inclusiue.*

¶ Nonum dubium. *An possint examinari testes in caussa appellationis:*

Respondeo distinguendo duos casus.

101 Primus casus est, quando appellatur ab interlocutoria: & isto casu an, & quando possint admitti probationes dixi *supra n.87. & seqq.*

102 Secundus casus est, quando appellatur à diffinitiua: & isto casu concludo, quod testes possunt examinari in caussa appellationis, & moueor, quia appellatio a diffinitiua potest iustificari etiam ex nouis caussis; *vt retuli, & sequutus sum supra n.84.* quia in caussa appellationis dicimus, non probatum probabo, *Anch. in clem. vnica not.4. n.6. de caus. poss. & propriet. Greg. Tolos. tract. de appell. lib.6. c.15. sub n.1. versic. prima erit. Franch. quem retuli, & sequutus sum supra q.3. sub num.1. vers. fuit etiam, & Maran. quem retuli, & sequutus sum sub d. num.84. in fin.* & hæc est conclusio indubitata, * quam multipliciter exemplificat Felin. *in c.10. cum Ioannes, n.17. de fid. instru.*

103 Amplia declarando hanc conclusionem, vt procedat, quando in principali caussa non fuit facta publicatio, vel si fuit facta, probatur, quod pars non fuit percunctata attestationes, quia tunc indifferenter admittuntur testes, *Mar. Socc. in c.17. fraternitatis, artic.10. princip. membr.1. sub n.11. de testib. inter tractat. diuers. tom.4. fol.197.* & hanc ampliationem seruat Curia, quia eius stylus est, vt testes in caussa principalis non publicentur, *Socc. vbi supra, & Vestr. in prax. lib.7. cap.1. n.4. vers. quod si probatio, fol.179.* dicens, quod si probatio consisteret in testibus, & depositiones testium retineantur sub secreta custodia, cauti caussarum patroni in Rom. Curia non solent petere vt publicentur, nisi in tertia instantia, & tunc quoque nisi cum ipsa tertia sententia immineret, & hoc vt facultas non probata probandi conseruetur vsque ad finem; quod & nos aduertimus *libr. præced. cap.12. n.4.*

104 Subamplia comprobando fortius ampliationem, vt procedat etiam si testes venirent examinandi super omnino eisdem, vel directo contrarijs, quia adhuc, remota scientia testificatorum, possent examinari, vt disputando concludit Maria. Socc. *d. artic.10. memb.1. n.108. & seqq. vsque ad n.112.*

Confirmatur primo hæc subampliatio ex text. *in clement.2. de testibus*, a contrario sensu; nam prohibetur examen testium super articulis de directo cōtrarijs post publicatas attestationes, & ita loquuntur DD. *in d.c. fraternitatis, de testib.* Ergo ante processus publicationem examen est permissum.

Confirmatur secundo hæc subampliatio ex his, quæ scripsi *lib. præced. c.7. q.35. n.779. & seqq.* in quib. firmaui, quod reus, visa etiam copia articulorum actoris, potest dare articulos de directo contrarios.

Confirmatur tertio, quia; si testes non sint examinandi super eisdem, vel de directo contrarijs, sed super dependentibus; possunt examinari etiam post didicita testificata, *vt dixi n. seq.* Ergo vt ignorantia testificatorum aliquid operetur, debemus dicere, quod non didicitis testificatis, possunt examinari etiam super eisdem, & de directo contrarijs.

105 Amplia II. vt possint examinari etiam si in prima instantia fuerit facta conclusio in caussa: & moueor, quia, & si conclusio in caussa sit renunciatio omnibus probationibus, vt ex pluribus retuli, & sequutus sum *lib. præced. c. vlt. n.16.* tamen conclusio facta in caussa principali non extenditur ad caussam appellationis, *testibus Abb. Io. de Grass. & Bald. Perus. quos retuli, & sequutus sum d. cap.12. num.3. Anch. in clem. vnica. not.4. numer.6. de caus. poss. & propr.*

propr.& Rol.a Vall.conf.94.præsupposita,n.13.lib.1.

Amplia III. vt super articulis nouis dependentibus,seu inclusis in articulis antiquis, possint examinari etiam post publicationem, & didicita testificata, vt declarat Mar.Socc. *in d.c.fraternitatis, art.7.princ.nu.65. versus finem,vers.secundo casu,& n.66.& seqq.de testib.inter tract. diuers.tom.4.fol.*194. vbi ponit multa exempla, in quibus testes etiam post didicita testificata possunt examinari, super articulis nouis,qui comprehenduntur sub antiquis de necessitate facti;vide eum.

Amplia IV. vt ne dum appellans sed etiam appellatus possit examinare testes,quia regula,non deductum deducam,& non probatum probabo, habet æque locum in vtroque,*Felin.in c.10.cum Ioannes,n.18.de fid.instr.*& hęc ampliatio nullam habet difficultatem.

106 Limita I. eandem conclusionem,vt non procedat post publicatas attestationes, quia tunc non possunt examinari testes super eisdem capitulis, vel de directo contrarijs,*d.c.fraternitatis,& ibi Gl.& cæteri Canonistæ,de testib. Affl.dec.216.quotidie,n.1.late Gabr.in concl.lib.1.tit.de testib.concl.21.n.1.& seqq.in nostris terminis,n.2.ampl.7.*

Sed quia hæc limitatio requirit longum sermonem, cum habeat multas extensiones,seu ampliationes,de quibus Gabr.*in d.concl.21.n.1.& seqq.*& multas recipit sublimitationes,de quibus Mar.Socc. *d.c.fraternitatis, art.11. princ.n.133.& seqq.fol.198.& seq.*vbi congessit quinquaginta quatuor casus,*Gabr.d.concl.21.a n.18.per totam vsque ad n.149.*vbi cumulauit septuaginta & vnam sublimitationes,ideo sufficiat hic dixisse necessaria,cum sperem, Deo adiuuante,totam materiam prosequi *c.seq.* vbi reassumam quæ in ista materia scripsi *lib.præced.c.3.n.127.et 128.& c.8.nu.220.& seqq.* & discutiam de intellectu statutorum vrbis *lib.1.c.183.*vbi permittitur posse in caussis appellationum induci testes de nouo repertos, & examinari tam super articulis datis in prima instantia, quam super alijs de nouo dandis.

107 Declara solum hic hanc limitationem, vt sola publicatio testium non impediat productionem aliorum testium nisi sint etiam didicita testificata, vide *lib.præced. c.8.n.123.*

108 Subdeclara I. vt testificata dicantur didicita, quando in prima instantia fuit facta publicatio testium, & decreta copia, etiam si non constaret de datione copię,& pars iuraret,se illam non habuisse,*vt retuli,d.c.8.n.224.* & latius prosequar *c.seq.*

109 Declara II. vt si esset facta publicatio testium,& decreta copia,& tamen constaret, quod pars non didicerit testificata,ad producendum alios testes, *vt retuli,& sequutus sum d.c.8.n.125.& latius c. seq. num...*

110 Subdeclara III. vt non dicantur didicita,quando perfunctorie tantum quis attestationes legisset, *vt retuli, & sequutus sum d.c.8.n.226.& latius, c.seq. n...*

111 Subdeclara IV. vt publicatio non sit necessaria, quia sufficit sola scientia testificatorum, etiam non facta publicatione, Mar.Socc. *d. c.fraternitatis, num.46.vers.circa secundum, de testib.tom.4.fol.193.* dicens, quod sola scientia testificatorum excludit quem a potestate producendorum testium, & Gabr. *in concl.lib.1. titul.de testib. concl.21.n.32.declar.2.* dicens,quod in omni casu, in quo quis præsumitur didicisse testificata, impeditur facultas producendi testes.

Limita II. vt non procedat super capitulis omnino nouis, quia super eis non possunt examinari:siue testes,sint publicati, siue non,& siue testificata sint dedicita, siue non, quia tales articuli, seu capitula vti impertinentia sunt omnino reijcienda, secundum ea quæ scribit Mars. Socc.*in d.c.fraternitatis,art.5.princ.num.63.de testib.inter tract.diuers.to.4.fol.194.* & quod iudex appellationis non debeat admittere impertinentiam ad caussam,neque nouum capitulum,scribit Guid.Pap. quem retuli, & sequutus sum *infra q.17.limit.21.nu.51.* vbi videas;nam si sunt impertinentia,reijcerentur etiam in prima instantia, vt retuli,& sequutus sum *lib.præced. c.7.n.91.& seqq.*

Declara hanc limitationem, quando articuli in caussa appellationis dicantur omnino noui,& quando non,pro vt declaraui supra *art.3.n.28.& seqq.*

An & quando articuli obiectiui dati ab appellante sint admittendi vide *lib.præced.c.7.n.314.& seqq.*

Decimum articulum. *Qualiter iudex appellationis debeat ferre sententiam.*

112 Resp. conueniunt omnes; quod forma in summa sit ista,*Sententiamus fuisse iuste pronunciatum*, vel, *sententiamus fuisse iniuste pronuntiatum.* Glos.*in l.6.eos,in verbo,vel iniustam,Bal.n.5.vers.modo venio, & Paul.de Castr.n.4.C. de appell.& consult.Abb. in c.16.sicut,nu.12. de sent. & re iud.Felyn.in c.10.cum Ioannes nu.13. & 14. de fid.instr.* & per extensum ponit Papien. *in pract.in form. sent. in caus. appell.fol.425.& Rebuff.tract.de app.art.12. gl.vna,n.1.to. 3.fol.513.*& satis probatur ex *d.l.6.eos,in fin.principij*; vel potest pronunciare,bene, seu male appellatum, & horum alterum sufficit, quia verbum absoluo, vel condemno resultat in consequentiam, *Card.Alex.in rubr.n.83.et 84.de appell.*

Et si parti non sit satisfactum, dicendo bene, vel male iudicatum,debet addere pro casus necessitate, & contingentia, *Rebuff.tract.de appell.art.vlt.gl.vna,n.32.to.5.fol. 537.& d.art.12.gl.vna,n.2.et seq. & n.17.fol.513.*

Sed nunquid hæc formula sit substantialis, vt, ea omissa,sententia reddatur nulla?

Videtur dicendum,quod sic, secundum ea, quæ adducit Put.*decis.184.Io.Solano lib.2.* dicens, fuisse oppositum de nullitate sententiæ eo,quod non confirmando,nec infirmando primam sententiam pronuntiauerat;nam,cum esset iudex in secunda instantia non poterat pronuntiare in prima,sed debebat,inquit, pronunciare sententiam iustam,vel iniustam.

Contrarium, quòd enim non sit forma substantialis, tenet Paul,de Castr.*in d.l.eos,sub n.7.* & idem videtur ibidem aperte sentire Bal. *sub n.6.* & ita videtur de aperta mente Felyni *in d.c.cum Ioannes,n.13.*dum scribunt,quod iudex potest primam sententiam reformare, declarando melius iura partium,& quòd potest condemnare,vel absoluere etiam ex primis actis; & bene declarat Rebuff. *d. art.vlt.gl.vna,n.33.& seqq.fol.537.*

Quare satis est, quod iudex appellationis faciat mentionem de sententia lata, & quòd aperiat se esse iudicem appellationis illius sententiæ, & in reliquis debet iudicare condemnando, vel absoluendo, aut reformando, aut declarando,prout iustitia & iura partium exigunt: & ita seruatur,quia in hoc non sunt præscripta verba formalia, sed sufficiunt quæcunque æquipollentia.

Nunquid etiam, si pars pluries appellauerit, vel plura sint grauamina, iudex appellationis possit simpliciter pronuntiare,bene vel male appellatum; an vero debeat pronunciare,& dicere,*in omnib.et per omnia bene,seu male appellatum*, vel pronuntiare sigillatim super qualibet appellatione.

Resp. quod debet pronuntiare istis vltimis modis; & non simpliciter,alias perperam iudicaret,*Rebuff.tract.de appell.art.22.gl.2.n.11.et 12.tom.3.fol.354.*

Aduerte tamen tu qui es iudex appellationis,& vis reformare sententiam iudicis a quo,quia debes quantum potest consulere honori, & famæ iudicis a quo sine damno partium,argumento textus *in c.59. vt debitus, de appell.* & ideo,reformando,impugnando,seu reuocando illius sententiam,debes exprimere caussas,quibus mouearis ad reformandũ,*Papien.in pract.in for.appel.a sent.diffin.in gl.caussis et rationib.n.1.f.426,*quare debet iudex appella-

tionis declarare, quod reformat, ſeu reuocet illius ſententiam ex nouiter productis, vel deductis, & probatis coram ipſo iudice appellationis, ſi ita ſit, vt bene cõſiderant Franc. *in d.c. vt debitus, ſub n.6. de appell. & Rebuff. d. art.12. gl. vna, n.19. to.3. f.*514. & hæc eſt concluſio com-
* munis,* quam ego vidi ſeruatam a bonis iudicibus;& qui aliter ſeruant non ſunt laudandi.

Ratio huius concluſionis eſt, quia iudex ratione iuriſdictionis dicitur eſſe in dignitate, & ratione dignitatis lex ſemper præſumit pro ipſo iudice: vnde præſumitur pro eius ſententia & pro omnibus geſtis ab eo, *Franch. vbi ſupra*, & conſequenter debet exprimi cauſſa, ſtante hac præſumptione.

113 Reſtringe eandem communem concluſionem, vt non procedat, quando iudex appellationis confirmat ſententiam iudicis, quia tunc non tenetur cauſſas exprimere, *Addi. ad prac. Pap. in d. gl. cauſſis & rationib. in prima add. f.*427. & ratio eſt euidens, quia ex ipſa confirmatione cõſultum eſt iudicis honori, prout neque tenetur exprimere, quando infirmat ex primis actis, quia tunc non poteſt haberi ratio de honore iudicis, *Felyn. in c.10. cum Ioannes, n.16. in fine de fid. inſtr.*

¶ Vndecimum dubium. *An iudex appellationis poſſit confirmare ſententiam nullam, pronuntiando ſuper negotio & cauſſa princ.*

114 Reſp. conſtituendo regulam, quòd poteſt, *Bar. in l.19. ſi expreſſ. n.14. in fi. & n.15. ff. de appel. & relat. & in l.4. ſi vt proponis, n.3. in fi. & n.4. C. quom. & quand. iud. Paul. de Caſt. in l.12. ſi conſtat. ſub n.1. ff. de appell. & relat.* dicens quòd appellatio deuoluit totam cauſſam ad ſuperiorem, *Alex. conſ.79. proſpectis verbis, n.2. lib.2. Abb. conſ.97. attingam, n.1. lib.1.* & quod ſententia nulla, dummodo ſit iuſta poſſit confirmari, ſcribunt Cæſ. de Graſſ. *dec.9. alias 37. opponebatur, num.11. de cauſ. poſſ. & propr. fol.52. Vant. tract. nullit. rubr. vlt. nu.129. verſ. erit etiam conſil. to.4. fol. vlt.* dicens, quod præſuppoſito quod ſentẽtia prima foret nulla, puta quia eſt lata abſq; citatione, vel in die feriato: ſi tamẽ, inquit, conſtaret, eandem quod cauſſæ merita in ſe iuſtitiã cõtinere, poterit à iudice appellationis, ſeu nullitatis in parte, vel in toto quoad merita, & negotiũ principale confirmari vel reformari, *Gail. in pract. obſer. l.1. obſeru.84. ſub n.3. & 4. Ruginel. tract. de appel. §.11. gl.1. c.1. n.*
* 35. & hanc eſſe communem * opin. teſtatur & ſequuntur Alex. *conſ.111. viſo themate, n.2. verſ. ad quod oſtendẽdum, lib.5. Rip. in l.14. quod iuſſit, ſub n.69. ibi. vltima fuit opinio., ff. de re iudic. & Hier. Gabr. in conſ.49. ſi ſententiam, n.4. in*
* *fine, & n.5. lib.1.* & eſſe cõmunem * opin. quod iudex appellationis, quando ſibi conſtat de iuſtitia ſententiæ, quæ eſt nulla ex parte actoris, quia acta ſunt inualide geſta, poſſit illam non ſolum reformare, ſed etiam confirmare, teſtatur & ſequitur Put. *decıſ. 60. in cauſſa Meſſanen. lib.3.* & hanc pro concluſione ponit Paul. Granut. *theor.17. in prin.* & receptiſſimam teſtatur ibidem *n.1.* & quod iudex appellationis poſſit ſine dubio confirmare & reformare ſententiam nullam, ſcribit Alex. *conſ.53. quæritur an ſtante, n.2. lib.5.* & loquendo de ſententia nulla ob non præſtitum iuramentum calumniæ, ſcripſi *lib. præced. c.1. n.90.* Et quod appellatio a ſententia nulla deuoluat cognitionem cauſſæ ad iudicem appellationis adeo, quod poſſit pronuntiare non ſolum ſuper nullitate, & validitate appellationis, ſed poſſit etiam pronuntiare ſuper iuſtitia, vel iniuſtitia, & confirmare, ſeu reformare ſententiam, ſcribit Alex. quem retuli & ſequutus ſum *infra q.17. limit. 19. ſub n.10. verſ. ſecundus effectus.*

115 Extende I. hanc regulam, vt habeat locum etiam ſi ſententia eſſet nulla ex defectu iuriſdictionis, vt puta, quia ſit lata a iudice incompetenti, quia nihilominus ſententia iudicis appellationis confirmantis illa eſt valida, & niſi ab illa confirmatoria appelletur, tranſibit in rem iudicatam, & dabit robur primæ ſententiæ adeo quod contra eam nihil dici poterit, ſi eius executio petatur, *Alex. conſ.111. viſo themate, n.1. & ſeqq. lib.5. Vant. tract. nullit. rubr. vlt. ſub n.132. tom.4. fol. vlt. Achil. de Graſſ. deciſ.4. alias 216. ſententia confirmans, de ſent. & re iud. fol.99. Praxis Curiæ Archiepiſc. Neap. cap.70. not.7. n.16.* & hanc eſſe
* communem opin. * refert, & ſequitur Paul. Granut. *theor. 17. ſub n.2. verſ. & in ſpecie*, quem refert, & ſequitur Ruginel. *tract. de appell. §.11. gloſſ.1. c.1. n.35. in fine, & ſcripſi d. c.1. ſub n.91. extenſ.2.*

Contra hanc extenſionem: quod enim iudex appellationis non poſſit confirmare ſententiam nullam ex defectu iuriſdictionis; tenent Guid. Pap. *deciſ.294. quæritur vtrum ſententia quæ nulla eſt, numer.1. & 2. Pariſ. conſ. 107. non obſtat. num.8. in fine lib.4. Crauet. conſ.270. in cauſſa communitatis, verſus finem, verſ quarto in terminis. & alij, quos citat, ſed non ſequitur Paul. Granut. d. theor.17. n. 2. verſ. contrarium.*

Huic opinioni contrariæ reſpondeo quod habet com
* munem opin. in contrarium, quam eſſe & communem, * & veriorem teſtatur Granut. *dict. theor.17. numer.2. in fine.*

Contra eandem extenſionem opponitur, quia licet lex, ſeu ſtatutum prohibeat, dici, ſeu excipi de nullitate, tamen nunquam cenſetur excluſa nullitas, proueniens ex defectu iuriſdictionis, *Card. Alex. Alexan. Gabr. & alij*, quos retuli & ſequutus ſum infra *q.19. rem.1. concl.6. n.58.* ergo nullitas ex defectu iuriſdictionis debet adhuc poſſe opponi.

Huic oppoſitioni reſpondet Alex. *d. conſ.111. n.3.* quod fallit, quando talis ſententia fuit confirmata, & a ſententia confirmante non fuit appellatum.

Retenta ergo extenſione.

116 Infero quod vbi ſententia nulla ex defectu iuriſdictionis fuerit confirmata a iudice competenti, & a confirmatoria non fuerit appellatum, non poterit amplius dici de nullitate ſententiæ cõfirmatæ, *Paul. Granut. d. theor. 17. n.5.* quare non poterit amplius opponi de incompetentia primi iudicis, *Ruginel. tract. de appell. §.11. gloſ.1. c.1. n.39.*

117 Extende II. confirmando primam, vt procedat etiã ſi vitium nullitatis non ſit remiſſibile a parte, quia iudex appellationis poteſt confirmare ſententiam nullam, etiã ſi vitium non ſit remiſſibile partibus, vt reprobata diſtinctione Cardinalis, & Decij ſcribunt Achil. de Graſſ. *deciſ.4. alias 216. ſententia confirmans, num.2. de ſent. & re iud. fol.99. & Gabr. conſil.49. ſi ſententia vltima, ſub n.5. lib. 1.* quem etiam refert & ſequitur Paul. Granut. *theor.17. ampl.3. n.8.*

118 Extende III. declarando, vt iudex appellationis poſſit expreſſe confirmare ſententiam nullam, dummodo ſẽtentia, quam confirmat, non habeat expreſſum errorem, & haberet vim ex ſecunda ſententia, non ex prima *Bar. in l.1. in fine, C. quan. prouoc. non eſt neceſſ.* & dummodo in ſententia, qua iudex appellationis confirmat, ceſſet cauſſa nullitatis ſententiæ confirmatæ, vide *infra n.141.*

119 Extende IV. vt habeat locum, quando vitium eſſet in ſententia, quia ſententia etiam nulla poſſet confirmari quando conſtaret de iuſtitia illius, *A. M. Papaz. in addit. ad Rot. deciſ.2. alias 33. quando, n.39. de re ſcrip. in nou.* Et quod, ſi defectus eſt in ipſa ſententia, ſeu in immediate concernentibus ipſam ſententiam tunc iudex appellationis poſſit per ſuam ſententiam confirmari eiuſmodi ſententiam nullam, ſcribit Paul. Granut. *theor.17. n.9.* & patet ex ſequentibus exemplis: & quod poſſit ſententiam
* reformare, teſtatur & ſequitur eſſe communem * opin. Alex. *conſ.79. proſpectis verbis, n.1. lib.2.* quem refert & ſequitur Rol. à Val. *conſ.41. primo quidem, ſub n.39. verſ. ſed vlterius, n.40. lib.1.*

120 Exem-

120 Exemplifica I. iſtas extenſiones, quando ſententia eſt nulla eo, quod eſt lata in die feriato; vel parte non citata: nam iudex appellationis poteſt, conſtito ſibi de bono iure in negotio principali, eam confirmare, proferendo ipſe ſententiam die iuridico, & parte citata, Franch. in c. 63. dilecto, q. 41. ſub n. 94. verſus finem, de appell. Alex. conſil. 53. quæritur an ſtante, ſub n. 2. lib. 5. Vant. tract. nullit. rubr. vlt. n. 129. verſ. erit etiam conſilium, tom. 4. fol. vlt. & Ruginel. tract. de appell. §. 11. gl. 1. c. 1. ſub nu. 35. verſ. etiam ſi ſententia, et verſ. vel nulla. Et quod ſententia nulla defectu ordinis iudiciarij, quia fuit lata in die feriata, ſeu alio reſpectu, poſſit confirmari in cauſſa appellationis, ſcribit Abb. in conſ. 97. attingam. n. 1. lib. 1. & quod ſententia nulla ex defectu citationis poſſit confirmari in cauſſa appellationis, refert Paul. Granut. theorem. 17. n. 3. et n. 9. vbi idem dicit de ſententia, quæ ſit lata, iudice non ſedente pro tribunali, vel de nocte: adde omnino quæ ſcripſi infra q. 19. rem. 1. concl. 6. in fi. num. 114.

Ratio eſt quia cauſſa nullitatis primæ ſententiæ confirmatæ, ceſſat in iſta ſecunda ſententia confirmante, Franch. vbi ſup.

121 Exemplifica II. in proceſſu & ſententia, qui poſt legitimam recuſationem ſunt nulli, quia nihilominus, dummodo ſententia ſit iuſta, poterit confirmari, vt teſtando
* de communi * opinione, ſcribit Lancel. tract. de atten. p. 2. c. 6. de attent. poſt recuſat. indic. n. 53. tom. 5. fol. 341. quem refert & ſequitur Paul. Granut. theorem. 17. ſub n. 1.

122 Extende V. vt habeat locum etiam in iudice nullitatis, quia is etiam poteſt non ſolum pronunciare ſuper nullitate, ſed poteſt etiam ſententiare ſuper cauſſa principali, Bart. in l. 19. ſi expreſſim, ſub nu. 14. verſus finem, ibi. ſed ſi ſimpliciter, ff. de appell. & relat. & quod nullitas principaliter intentata deuoluat totam cauſſam, & negotium principale ad ſuperiorem, coram quo eſt deducta nullitas, ſcribit Franch. in c. 63. dilecti, q. 10. verſ. circa primum, n. 24. de appell. nam ſicut appellatio deuoluit totam cauſſam ad ſuperiorem, vt poſſit ſententiam reformare etiam ex noua cauſa, ita etiam cauſſa nullitatis deuoluit totam cauſſam ad ſuperiorem, vt poſſit primam ſententiam reformare, Bart. in d. l. ſi expreſſim, n. 14. in fine, & num. 15. Alex. conſ. 79. proſpectis verbis, n. 2. lib. 2. Abb. Felyn. et Tiraq. quos retuli & ſequutus ſum infra qu. 19. rem. 1. concl. 6. n. 109. & quod cauſſa nullitatis deuoluat cauſſam iniquitatis, ſcribit Papienſ. in pract. in form. appell. à ſent. diffin. in gloſſ. fuiſſe & eſſe, ſub n. 8. fol. 410. & quod ſententia nulla quoad merita cauſſæ poſſit confirmari à iudice nullitatis
* eſt communis * Doctorum opinio, quam refert & ſequitur Vant. tract. nullit. rubr. vlt. nu. 132. tom. 4. fol. vlt. & eſſe
* magis communem * opin. quod iudex nullitatis poſſit confirmare ſententiam nullam, refert & ſequitur Paul. Granut. theor. 13. ampl. 2. num. 7. & quod cauſſa nullitatis non operetur effectum ſuſpenſiuum, niſi volente parte, cui negotij cognitio præiudicaret, ſcribit Veſtr. in prax. lib. 8. c. 1. n. 15. fol. 231.

123 Declara hanc extenſionem ad vſum praxis, dum loquitur de nullitate principaliter intentata, vt habeat locum coram ſuperiore, qui poſſit adiri per viam querelæ, quare iudex appellationum, qualis eſt Archiepiſcopus, qui non poteſt adiri, per viam querelæ, ſed ſolum per viã appellationis, non poſſet cognoſcere de cauſſa nullitatis principaliter intentatæ, prætermiſſo appellationis articulo, vide infra q. 19. rem. 1. concl. 6. n. 85. & 86.

124 Declara II. obiter, vt hæc nullitas poſſit intentari etiam coram eodem iudice, qui ſententiam ipſam nullam tulit, vide infra q. 19. rem. 1. concl. 6. n. 73. & 108.

125 Extende VI. explicando vlterius præcedentem, vt tunc præcipuè poſſit cognoſcere de cauſſa principali, & reformare ſententiam; quando dicens de nullitate ſententiæ, ſeu proceſſus petit in libello, ſententiam declarari nullam, & in melius reformari, quia tunc iudex nullitatis poterit cognoſcere ſuper cauſſa principali, & reformare ſententiam eo, quia ſuper hoc eſt aditus, Franch. in c. 63. dilecto, q. 10. ſub num. 24. verſ. ſed aduerte quia Bald. de appel. & Rip. in l. 14 quod iuſſit, ſub n. 69. ibi. item intellige, ff. de re iud. vbi tamen malè videtur intellexiſſe Franchum: & ita, formata aliter quæſtione, & recenſendo varia motiua, & opiniones, ſcribit breuibus verbis Bald. in l. tale pactum, §. qui prouocauit, il 2. q. 14. ſub nu. 12. ibi. ſol. aut eſt petitum hoc ſolum, ff. de pact. fol. 141. citatus ſimpliciter à Franch. vbi ſupra.

126 Subextende hanc extenſionem, vt procedat, quando peto principaliter, ſententiam ferri de nouo, quia prima fuit nulla: hoc enim caſu nullitas cognoſcitur incidenter, & ſuper hoc incidenti non eſt neceſſe, quod pronuntietur nulla, Bar. in l. 4. ſi vt proponis, in fine ſub num. C. quom. & quand. iudex. & alij, quos retuli, & ſequutus ſum infra q. 19. remed. 1. concl. 6. ſub n. 113. verſ. ſecus, vbi videas.

127 Reſtringe I. per oppoſitum eandem regulam, & punctualiter hanc ſextam extenſionem, vt non procedat, quando libellus fundatur ſimpliciter ſuper nullitate, & petitur ſimpliciter, pronuntiari ſententiam nullam, quia tunc iudex nullitatis non acquirit iuriſdictionem ſuper negotio principali eo, quia non eſt ſuper hoc aditus, nec eſt hoc petitum, Bald. & Franch. in locis ſupra proxime citatis. & quod ſi quis petat ſententiam principaliter pronuntiari nullam eſſe, tunc ſuper hoc debeat primo pronuntiari eſſe, vel non eſſe nullam, ſcribunt Bar. in l. 4. ſi vt proponis, verſus finem ſub n. 6. ibi. dixi quod debet, C. quom. & quand. iud. Crauet. conſ. 270. in cauſſa communitatis, in fi. verſ. quinto poſito. Vant. tract. nullit. rubr. quoties & intra quod tempus de nullitatem & c. n. 12. to. 4. fol. 384. & Paul. Granut. theor. 17. n. 20. Et quod iudex appellationis, confirmando ſententiam nullam, faciat iniuſtitiam iſto caſu, quando pars coram eo oppoſuit de nullitatibus notoriè apparentibus ex actis, ſeu inſtetit, pronuntiari omnino ſuper nullitate, ſcribit Cæſ. de Graſſ. deciſ. 9. alias 37. opponebatur, n. 8. & 12. de cauſſ. poſſ. & prop. fol. 52. et deciſ. 11. alias 104. nullitas, n. 2. et 3. de ſent. et re iud. fol. 149. quæ deciſio habetur etiam in Rot. diuerſ. deciſ. 361. p. 1. Ruginell. tract. de appell. §. 11. gl. 1. c. 1. ſub n. 39. verſ. tertio limita. Et quod ſententia nulla ob non præſtitum iuramentum calumniæ non poſſit confirmari, parte opponente, tenuit Rot. quam retuli, & ſequutus ſum lib. præced. c. 1. ſub n. 91. verſ. reſtringe primo, & quod de iure, ſi nullitates ſint in actis, & pars petat eas reuocari, & refici expenſas debeant tunc nullitates tolli, & declarari, & pronuntiari ſuper expenſis reficiendis, ſcribit Put. deciſ. 72. in cauſſa meſſan. n. 2. et 3. lib. 3. & quod cauſſa nullitatis ſit præiudicialis, & ideo de ea priuſquam de negotio principali cognoſcendum ſit, ſcribit Vant. de rubr. quoties, et intra quod tempus, ſub n. 11. & quod impediat litis conteſtationem, & ante litis conteſtationem opponi poſſit, ſcribit Rot. deciſ. 2. alias 115. nota quod cauſſa nullitatis, de litis conteſt. in antiq. et deciſ. 8. alias 107. nota quod vbi aliquis, n. 2. de reſtitut. ſpol. in antiq. & quod propterea, pendente cauſſa nullitatis, non currant fatalia appellationis, retuli & ſequutus ſum infra q. 15. art. 3. num. 91. ſubill. 3. & quod cauſſa nullitatis operetur effectum ſuſpenſiuum in negotio principali, volente parte, ſentit Veſtr. in prax. lib. 8. c. 1. n. 15. fol. 231. quem retuli, & ſequutus ſum ſupra nu. 122. extenſio 5. Et quod iudex, aditus ſuper nullitate, debeat prius cognoſcere, & pronuntiare ſuper nullitate, tanquam ſuper iudicio principaliter intentato, & poſtea ſuper meritis cauſæ principalis, ſcribunt Bart. Bald. Card. Alex. Veſtr. & Lancell. quos retuli; & ſequutus ſum infra q. 19. rem. 1. concl. 6. n. 11.

Confirmatur hæc reſtrictio, quia in caſu oppoſito, ſi in appellatione ſit expreſſe reſeruata nullitas, non poteſt

iudex de ea cognoscere, quia ferret sententiam non conformem libello, *Alex.cons.59.viso titulo, num 10 vers.sed quando,lib.4.*

128 Amplia I. hanc restrictionem, vt etiam sententia iudicis appellationis confirmatoria sententiæ nullæ dicatur nulla, quia habet iniustitiam notoriam ex actis, *Cas.de Grass.decis.9.alias 37 opponebatur,nu.8. & 12.de caus.poss. & propriet.fol.52. quem refert; & sequitur Paul.Granut. theor.17.sub n.20.& retuli, & sequutus sum d.cap.1.sub n.91.vers.extende hanc.*

129 Amplia II. vt procedat etiamsi nullitas haberet in se euidentem calumniam, & moueor, quia licet iudex possit spernere exceptionem, quam vehementer suspicatur opponit caussa morandæ litis; & licet ille appellet, nihilominus non irritabitur sententia, si exceptio opponebatur calumniosè, *Innoc.in c.7.post electionem,n.3.in verbo, quæ institutio de conceß.preb.& idem in l.2. peremptorias, col. 6.in fine,not.4.n.42.C.sent.rescind.non poss. Anchar.consil. 158.ex narratis,col.penult.sub n.19 ibi,vbi si iudex, Dec.in cap.licet caussam,not.6.n.42.de probat. Mars.in pract.crim. opportune,n.87.in fine, & 88.& sing.686. calumniosè petita, & Io.Redm.tract.de Maiest.princ.seu in princ. Instit.imperatoriam, & c.vers.sed etiam per legitimos tramites, & c. n.135.& 137.tom.16.fol.165.* licet pariter euidens calumnia habeat locum libelli inepti, *Par.de Put.tract.de synd. in verbo,iudex,num.16.tom.7.fol.276.& Vant.tract.nullit. rubr.de nullit.ex deffect.processs.& c.n.23. in fine versi.nota etiam, tom.4.fol.414.* & libellus ineptus reijciatur: & hoc dummodo non agatur de præiudicio irreparabili, *Marsil.d.sing.686.versus finem.*

130 Tamen non sequitur ex hoc, quod possit cognoscere de negotio principali, super quo non acquisiuit iurisdictionem, *per ea, quæ dixi supra n.127. restrict.prima.*

131 Amplia III. vt procedat etiam in Curia Romana, & etiam quod nullitas intentata non sit ex illis tribus, quia nihilominus dico, quod iudex, si sit aditus super nullitate, non potest confirmare sententiam alias iustam. Et ratio est eadem, quia non acquisiuit iurisdictionem super negotio principali: & quod dixi *lib.praeced.cap.1.sub n.91. vers.subrestringe,* intelligitur, quando iudex non fuit simpliciter aditus super nullitate, licet hæc intelligentia non bene ibi colligatur.

132 Amplia IV. vt maximè procedat, quando rescriptum, seu commissio mandaret, et prius procederetur super nullitate, *Put.decis.60 in caussa Messaneu.n.1 lib.3.& Paul.Granut.theor.17.n.18.limit.2.*

133 Declara eandem primam restrictionem, vt idem iudex, cogita nullitate, possit deinde aggredi, & cognoscere de negotio principali, quia caussa nullitatis deuoluit etiam caussam iniquitatis, *vt retuli, & sequutus sum supra extens.5.n.122.* Et ratio est in promptu, vt euitetur circuitus.

134 Verum; an isto casu debeant coram iudice, qui pronuntiat sententiam nullam, renouari acta, vel potius debeat iudicare ex eisdem actis; distingue: Aut omnia acta sunt nulla, vtputa quia litigatum est cum minore sine curatore; & debent omnia reintegrari: Aut nullitas est solum in sententia, vtputa, quia est lata die feriata, & tunc iudicabit ex eisdem actis: Aut nullitas consistit in quadam parte actorum, vsq; ad sententiam, vtputa quia reus decessit post litem contestatam, & processus est contra mortuum vsq; ad sentetiam; & tunc omnia acta à die, quo reus est mortuus, & sententia sunt nulla, & ideò omnia ista acta, quæ sunt nulla, debent rescribi, seu recenseri, vt declarat *Bar.in l.4.si vt proponis.n.5.C.quom.& quan.iud.* quem referunt & sequuntur Papien. *in pract. in form.appell.à sent.diffin.in gl.su sse & esse, n.9.vers.superest,fol.410. Crauet.cons.270. in caussa communitatis, sub.nu 7. vers.sed præmissis,& Vestr.in prax.lib.8.c.1.in fine sub n.16.fol.231.*

& adde, quæ scripsi *infra q.17.limit.19.n.11.vers.tertius effectus.*

135 Restringe II. vt non procedat, quando nullitas surgit ex fundamento iudicij, puta quia libellus seu processus sit ineptus, tunc enim iudex habet simpliciter pronuntiare sententiam, & processum nullum, quia reformare, seu aliter validare non posset etiam si nullitas sit deuoluta per viam appellationis, *Franch.in c.63.dilecto,q.10.n.24.in fine,vers.postremo adde,de appell. Felyn.in c.9.in litteris, sub n.5. declar.3.de off.& potest.iud.deleg.* & quod iudex appellationis non possit supplere defectum iudicis à quo, quando processus est ineptus, & teneatur cassare sententiam, scribit Bal.*in l.2.q.14.num.18.C.de rescind.vendit* & quod iudex appellationis non habeat reformare sententiam nullam, quando nullitas procedit ex defectu processus in substantialibus, scribunt Dec. *in cons.483.pro resolutione litis,n.8.Vant.tract.nullit.rub.de nul.ex defect.proc. & c.num.7.& sub n.22.vers.& de isto defectu,to.4.fol.414. Vest.in prax.lib.8.cap.1.sub n.15.fol.231.Hier. Gab.cons. 49.si sententia vltima, sub n.5.lib.1.& Paul. Granut.theor. 17.n.11.& 12.vers.ideoque infertur,& versic. sicut etiam.* & de opin.commun.* testantur, & sequuntur Alex.*cons.79. prospectis verbis,n.1.lib.2.*vbi, testando de commun.* opinione, scribit sententiam nullam posse reformari, si nullitas, seu defectus concernit ipsam sententiã, secus si cõcernit reliqua substantialia processus, vt apertius declarat *n. 3.ibi,est verum. Nat.cons.139.magnifici,n.10.lib.1.& Raginell.tract.de appell.§.11.gl.1.c.1.sub n.36.vers.4. limitatur.* & quod si nos teneamus, sententia latam, omisso termino ad producendum omnia, esse nullam ipso iure; tunc talis sententia non possit confirmari, videtur sentire in puncto iuris A.M.Papaz.*in addit.ad Rot.decis.2.alias 33. quando,sub n.38.& 39.iuncto n.37.de rescript. in nou.* dicens, sententiam nullam posse confirmari, si vitium esset tantum in sententia, non in processu.

136 Extende hanc restrictionem, vt iudex appellationis isto casu, etiam non suspenso negotio, & etiam parte non opponente, non possit sententiam reformare, *Vestr.d.lib. 8.c.1.sub n.15.*

Ratio huius restrictionis est, quia idem vitium nullitatis diceretur esse in sententia confirmante, *Hier.Gabr. d.cons.49.n.5.& March.tractat,de commiss.part.2.de commiss.sanat.nullit.c.1.c.3.sub n.94.fol.353.in secunda impressione,* referens, ex Signatura, primam sententiam ipso iure nullam non posse confirmari in causa appellationis, cum idẽ esset error in secunda sentẽtia, qui est in prima.

137 Subrestringe I. seu declara hanc restrictionem, vt non procedat, quando coram iudice appellationis renouarentur acta substantialia, & fieret nouus, & aptus processus, quia tunc posset confirmare sententiam nullam iudicis à quo, si sit iusta quoad merita causæ: & moueor ad hanc subrestrictionem quia in simili dicimus, quod licet iudex appellationis non possit confirmare sententiam, quæ sit nulla eo, quod sit lata post peremptam instantiam, vt retuli, & sequutus sum *infra restr.5.num.144.* tamen, si renouentur acta, potest illam confirmare, vt retuli & sequutus sum ibidem *n.145.in declaratione.*

Confirmatur primo hæc subrestrictio, quia iudex, cui caussa committitur de nouo, non debet iudicare ex isdem actis, quando acta sunt nulla: nam quandoque defectus, ex quo sententia est nulla, respicit vniformiter acta, sicut sententiam, vtputa si litigatum est cum minore non habente curatorem, & tunc omnia acta debent reintegrari; Quandoque caussa nullitatis respicit solum sententiam, vtputa, quia est lata die feriata, & tunc iudicabitur ex eisdem actis: Quandoque est talis defectus, qui respicit sententiam, & partem actorum, vtputa quia reus decessit post litem contestatam, & processum est contra mortuum vsque ad sententiam, &

tunc

tunc sententia,& omnia acta à die,qua reus est mortuus, sunt nulla,& ideo omnia,quæ sunt nulla,debent rescribi, seu reconsferi,vt retuli & sequutus sum *supra n.134.*

Confirmatur secundo, quia secundus iudex potest cõfirmare sententiam nullam primi iudicis,quando caussa inferens nullitatem primæ sententiæ, cessat in secunda sententia confirmatoria, vt retuli, & sequutus sum *infra restr.4. nu.143.* sed caussa inferens nullitatem primæ sententiæ est, quia non adest fundamentum, super quo sententia potuerit ferri, *Rip.in l.14.quod iussit,n.69. in fi. vers. tertio intellige,ff.de re iud.* & ista caussa nullitatis cessat in sententia confirmatoria,quia renouatur idoneus processus:ergo potest confirmare.

Contra istam subrestrictionem: quod enim adhuc iudex appellationis non possit confirmare sententiam nullam: adducitur,quia etiamsi iudex appellationis seruaret omnes terminos, nihilominus non potest confirmare sententiam, quæ esset nulla ex omissione alicuius termini, *Ant.M.Papaz in addit.ad Rot.decis.2.alias 33.quando, n.38.et 39.de rescript.in nou.* dicens, quod omisso termini ad producendum omnia vitiat processum,& sententiam, & ideo, inquit, si teneamus ex omissione dicti termini sententiam esse nullam ipso iure, Auditor tertiæ instantiæ non potest eam confirmare,quamuis ipse seruet omnes terminos.

Non recedas à subrestrictione.

Non obstant adducta contra eam: nam contrariam opinionem;nimirum,quod, seruando omnes terminos, possit eam confirmare; vti æquiorem sequitur. A.M.Papaz. *vbi supra.*

138 Declara istam subrestrictionem ad vsum praxis, vt possit practicari solum coram superiore,qui adeatur per viam querelæ,seu nullitatis simpliciter, & non habeat iurisdictionem limitatam, quia is superior, qui non habet iurisdictionem limitatam, potest cognoscere de nullitate,& denuo pronuntiare,iuxta ea quæ retuli, & sequutus sum *infra q.19.rem.1.concl.6.n.85.declar.7.* secus est si sit superior qui possit adiri solum per viam appellationis, quia is,si processus,vel libellus, seu modus agendi sit ineptus,non potest nisi cassare sententiam, reseruato iure apte agendi,teste Franch. quem retuli, & sequutus sum *supra art.3.declar.2.n.24.*Quare Archiepiscopus,quia habet limitatam iurisdictionem in caussis appellationum, non potest cognoscere de nullitate,vide *infra q.19.rem.1. concl.6.num.86.*

139 Subrestringe II. eandem restrictionem, vt non procedat; quando ex aliqua parte actorum deprehenderetur confessio aduersarij, quia tunc iudex appellationis posset confirmare sententiam quamuis nullam, latam contra ipsum aduersarium;& moueor,quia confessio sanat omnes defectus,& nullitates processus, *Innoc.& alij in c.24.qualiter & quando, il 2. de accus. Bar. in l.5. si confessus,num.2.ff.de custod.& exhibit.reor. Alex.cons.19.circa primum,num.2.& 6.lib.7. Neuiz.consil.18.in caussa nobilis causidici,num.17.Becc.consil.70.executio,num.1.& 9. versus finem,lib.1. Affl.decis.372.fuit lata,nu.7.& 8. Mathes.sing.53.nota vtilem. Card. Alex. in c.63.dilecto, nu.6. ibi,imò plus,de appell. Ang.tract.de malef.in verbo, qui dominus iudex videns quod dicti inquisiti,nu.32.Hercul.tract. de negat.probat.vers.duodecimus modus,sub nu.196.tom.4. fol. 22.Vant.tract.nullit.rub.vlt.n.126.vers.postremo generaliter,eod.tom.4.fol.vlt.Grauat.in annot.ad prax.Vestr.lib. 5.c.16.nu.16. Prosp.Farinac. in qq.crim.q.11.nu.34.lib.1. Mascard.tract.de probat.conclus.344.num.4.lib.1.Mancin. tract.de confess.c.1.n.10.versic.purgat.*& scripsi supra *lib.1.*

* *c.97.sub n.126.versic.quinto ex eo;*& de communi * opin. testatur Ias.*in l.83.inter stipulantem,§.Stychum,n.11.ff.de verborum oblig.*& alij,quos referunt,& sequuntur Clar.& Flam.Cart. quos citaui, & sequutus sum *supra lib.1. c.76. num.9.versus finem,vers.si in secunda,* & ex hac communi opin.firmat regulam,& ampliando exornat Prosp.Farin. *in qq.crim.tit.de reo confess.et conuict.q.81.n.66.& seqq.*de qua etiam ampliando,scripsi aliqua *infra qu.19.remed.1. concl.5.ampl.8.n.61.& seqq.*& quod ex confessione possit ferri sententia, non obstante ineptitudine processus, refert, & sequitur Alex.Sciat. *in pract.iud. c.19.nu.49.* quicquid in contrarium consuluerit Ang. per eum citatus *ib. sub num.50.& 51.*

Ratio est,quia confessio inducit notorium,& in notorijs ordo est non seruare ordinem.

140 Declara istam subrestrictionem, vt procedat in confessione vera, secus in ficta, quia confessio ficta non sanat defectus processus, & in hoc differt confessio vera à confessione ficta,vt retuli & sequutus sum *supra lib.1.c.97.sub num.126.vers.quinto ex eo, & lib.præced. c.7.nu.516.* vbi videas.

141 Restringe III. vt non procedat quando esset expressus error in sententia,quia tunc iudex appellationis non potest eam confirmare, &,confirmando,vtraq;esset nulla, *Bartol.in l.1.sub num.9.ibi,breuiter videtur mihi, & in fine n.21.C.quan.prouoc.non est necess.Franch.in c.63.dilecto. q.41.num.94.& 95. de appell. Alex.cons.79.prospectis verbis,n.4.lib.2. Luc.Pet.in pract.Capit.lib.6. c.1.num.40. versic.hæc ego intelligo.Paul.Granut.theor.17.sub num.16, vers.sed quid dices,& Surd.cons.160.remedium, n.76.lib.4.*

* & communiter * omnes.

Ratio secundum Bart. & alios est,quia esset error in secunda,sicut in prima; nam confirmatoria refert se ad confirmatam,& consequenter error,qui est in confirmata,est in confirmatoria, *Alex. vbi sup.*

142 Declara hanc restrictionem, vt error expressus, qui facit nullam tam ipsam sententiam,in qua est expressus, quam sententiam confirmatam,debeat esse talis, vt oculo corporali legatur in ipsa sententia, & non sufficit, quod ex mente comprehendatur, *Alex cons.79. prospectis, n.5.& 6.lib.2.* vbi habes optimum exemplum in casu,quo ipse consuluit.

143 Restringe IV. vt non procedat, quando caussa, inferens nullitatem primæ sententiæ,non cessat respectu sententiæ confirmatoriæ, quam profert iudex appellationis, quia tunc etiam confirmatoria esset nulla, *Franch. in cap.63.dilecto,quæst.41.num 94.de appell.*Secus est quando illa caussa nullitatis cessat in sententia confirmatoria, quia tunc potest iudex appellationis confirmare sententiam nullam, *Franch.vbi supra, & declaraui infra art.8. concl.4.sub n.195.& 196.versic.extende,*vbi videas intelligentiam, & exempla huius restrictionis, ne inutiliter hic repetam.

144 Restringe V. vt non habeat locum in sententia,quæ est nulla eo, quod est lata post peremptam instantiam, quia iudex appellationis non potest illam confirmare, *Crauet.consil.270.in caussa communitatis,sub nu.7.vers.sed præmissis.Paul.Granut.theor.17.n.26.vers.sed nunquid, & Ruginell.tract.de appell. §.11.gl.1.c.1.sub num.36.limit.2.*

Contra hanc restrictionem tenet Alex. *consil.181. in caussa & lite,n.14.& 15.versic tertio respondeo,lib.6.*dum sustinendo sententiam latam post tempus decreti,respõdet,quod iudex appellationis; si sibi constat de æquitate sententiæ, debet illam confirmare, quamuis sit nulla.

145 Retenta restrictione,quæ est vera, & Alexandro respondet Crauet. *supra* citatus.

Declara confirmando eandem restrictionem,vt sit vera,quando iudex appellationis, seu alius iudex iudicaret, non renouatis actis ordinatorijs, quia tunc talis sententia esset nulla, *vt ex Bart.Salyc. Alex.Ias.& alijs retuli & sequutus sum infra q.15.art.11.n.350.* eo, quia deficerent substantialia iudicij,vt declaraui *eod.art.11.n.348.*& ideo non potest iudicari ex eisdem actis, *Franch. in c.63. dile-*

lo,q.39.n.90.de appell.& Crauet.vbi supra.

Secus si renouarentur acta ordinatoria, quia tunc posset confirmare sententiam latam post peremptam instantiam, iuxta doctrinam quam ex Bar. Alex. Marian. Soc.& alijs retuli & sequutus sum *infra q.15.art.11.n.335.* & ita, respondendo ad Alex. scribit Crauet. *d.cons.270. versus finem sub n.7.versic.quarto in terminis, in fine.*

146 Restringe VI. vt non procedat in sententia interlocutoria, quia, si sit nulla, non potest iudex appellationis eam confirmare, *Paris.consil.107.non obstat,nu.15.lib.4. Paul.Granut.theor.17.n.17.& Ruginell.tract.de appell.§.11.gl.1.c.1.sub n.36.vers.conclusio prædicta.*

147 Restringe VII. vt non procedat quando sententia nulla esset mandata executioni, quia tunc non posset confirmari, nisi prius reuocatis attentatis, *Paul.Granut. theor.17.n.19.limit.3.& Ruginell.tract.de appell.§.11.gl.1. c.1.n.36.in fine,vers.quinto confirmari.*

¶ Duodecimum dubium. *Nunquid iudex appellationis possit confirmare, vel infirmare sententiam, quæ per desertionem caussæ transiuit in rem iudicatam.*

Satisfeci huic dubio *infra quæst.15.sub num.202.* & an possit infirmare, aliqua habes infra *in hac ead. qu. num. 194.& 196.*

¶ Decimum tertium dubium. *Vbi iudex appellationis ab interlocutoria pronuntiauerit confirmando, vel infirmando interlocutoriam iudicis à quo, quis eorum procedet in negotio principali?*

Huic dubio satisfeci *infra q.17.limit.47.memb.3. nu.1. & seqq.*

ARTICVLVS V.

148 Ad quintum articulum, *An pronuntiatio desertionis sit necessaria, & quis iudex debeat pronuntiare super re iudicata, seu desertione appellationis; an iudex à quo, vel iudex ad quem?*

Respondeo distinguendo duos casus.

Primus casus est, quando res iudicata procedit à pluribus sententijs conformibus, facientibus rem iudicatam: & isto casu concludo, nullam pronuntiationem esse necessariam, sed iudex, qui profert vltimam sententiam, debet eam exequi, vt ex Bar. Vestr.& Mandos. extendendo & restringendo retuli & sequutus sum *infra art. 7. nu. 162.& seqq.* quia non requiritur pronuntiatio, etiam parte opponente non extare tres conformes, & dato quod posset videri requiri aliquam pronuntiationem, dico quod sufficeret tacita pronuntiatio, quia iudex eo ipso, quod exequitur, intelligitur ordine intellectus pronuntiare, adesse rem iudicatam.

149 Secundus casus est, quando res iudicata procedit à desertione caussæ, & in isto concludo similiter, non esse necessarium, quod pronuntietur appellationem esse desertam, Card. Alex. *in cap.8. ex ratione, sub numero 44. vers. in contrarium, de appellat.* vbi testatur de opin. * communi, * & loquitur generaliter & indefinitè; sed ego pro clariori intelligentia distinguo rursus tres species desertionis.

Prima desertio est, quando appellatio nullatenus fuit interposita, & ideo sententia transiuit in rem iudicatam: & in ista desertione dico similiter, non esse necessarium, quod pronuntietur super desertione, & ita euitabitur magnus circuitus, vt in casu sequentis desertionis retuli & sequutus sum *infra art.7.restr.3. num.167.* dato tamen, quod pronuntiatio esset necessaria, concludo indubitanter, pronuntiationem hanc spectare ad iudicem a quo, *vt ex Vestr. & Mandos. retuli & sequutus sum infra art.7. nu.166.* quia iudex appellationis non habet cognitionem aliquam, nisi per viam appellationis, & ideo, cessante appellatione, superflue quærimus, an ipse possit cognoscere, & pronuntiare, imò, cessante appellatione, deficit iudex ad quem.

150 Secunda desertio est, quando fuit interposita appellatio, sed tamen nec appellans, nec appellatus vnquam introduxit caussam appellationis coram iudice ad quem & sic neque in termino, forsan assignato ab homine, id est, a iudice à quo, neque in termino assignato à iure fuit facta aliqua prosecutio: & concludo similiter, quod potest adiri iudex à quo, & is debet pronuntiare appellationem esse desertam, *Franch.in c.8.ex ratione, sub nu.67. vers.quoad primum conclude,& Card.Alex.n.49.vers.sexta est quæstio, de appell.*

Verum, cum isto casu sit interposita appellatio, concludo, posse etiam adiri iudicem ad quem, & peti quod pronuntiet appellationem desertam, & condemnet appellantem in expensis, *Franch.d.n.67.in fi. & Card. Alex. sub d.n.49.ibi, tamen etiam quando.*

Aduerte tamen, quod neque iudicis à quo, neque iudicis ad quem pronuntiatio desertionis est necessaria *secundum eundem Card. Alex.* quem retuli & sequutus sum *num.præced.vers.secundus, & Felyn. quem retuli & sequutus sum infra art.7.n.167.restr.3.*

151 Tertia desertio est, quando caussa appellationis fuit introducta coram iudice ad quem: Et in ista concludo, quod pronuntiatio spectat ad iudicem ad quem, quia is ratione dubij, an appellans fuerit legitimè impeditus, vel non, & consequenter an appellatio sit deserta, vel non, debet cognoscere & pronuntiare super desertione, cum is fuerit semel aditus, *Franch.in c.8.ex ratione, sub nu.67. vers.quoad primum conclude, ibi, si vero caussa fuit introducta,& sub n.99.vers.septimo & vltimo quæritur, de appell.*

152 Confirmatur hæc conclusio, quia appellanti datur pro cautela, vt adeat iudicem ad quem, & petat inhiberi iudici à quo; & deinde coram eodem iudice ad quem, prosequatur caussam appellationis, & si opponatur de desertione, replicet de impedimentis, & petat restitutionem in integrum, & sic iudex ad quem cognoscet, & poterit pronuntiare, appellationem non esse desertam, & reuocare per viam attentati executionem, quam fecisset iudex à quo, & hanc esse vtilem cautelam, & menti tenendam in practica aduersus executionem, quam appellatus in casu desertæ appellationis peteret coram iudice à quo, scribit Franch. *in d.c.8. ex ratione, sub nu.100. vers. dubium tamen facit, col.antepen.in fi. de appell.*

153 Confirmatur secundo, quia si ex forma statuti tempora appellationis prosequendæ essent vtilia, vtputa, quia statutum mandet, caussam appellationis expediri infra 30. dies vtiles, tunc licet caussa appellationis ob non prosequutam appellationem efficiatur deserta, tamen sententia non potest mandari executioni, nisi prius pronuntiatum sit, appellationem esse desertam, quia tempora vtilia regulariter non currunt impedito, & ideò inquirendum prius est de lapsu temporis, seu de facto, *vt scribit Bal. in l.6.eos, colum.3. num.10. vers.ex his apparet. C. de appellat.* quem referunt, & sequuntur Franch. *eod. cap. 8. ex ratione, num.101. & Card. Alex. ibidem sub num.44. vers.in contrarium,* & pronuntiandum esse per iudicem ad quem scribit Franch. *vbi supra,* & quod tempora vtilia non currant impedito facto iudicis scribunt Paris. *consil. 124.præsentis, nu.1 lib.1. et Bald.tract.de præscrip.in 1.p.4. princ.q.6.n.4.tom.17.fol.71.*

Sed sic est, quod etiam tempora continua appellationum ob quædam impedimenta non currunt, *iuxta ea, quæ retuli & sequutus sum infra q.15.n.44.et seqq.art.3.per totum.* Ergo prius inquirendum est de istis impedimentis, & pronuntiandum super desertione.

154 Contra hanc conclusionem (quod enim pronuntiatio super desertione seu non desertione non sit necessaria) tenet Card. Alex. *in d.c.ex ratione, sub num.44.vers.*

in

in contrarium est communis, de appellat. vbi generaliter loquendo, & testando de communi, * firmat, istam pronuntiationem non esse necessariam.

Contra eandem conclusionem, præsupposito etiam, quod pronūtiatio sit necessara, nihilominus quod appellatus possit adire iudicem, qui sententiam tulit, & petere ab eo, vt exequatur sententiam, & si appellans opponat dependentia appellationis, possit appellatus replicare de desertione; de qua iudex aditus pro executione sententiæ habebit cognoscere tanquam de emergenti, & ideo non requiritur quod prius feratur sententia super desertione per iudicem ad quem refert & sequitur idem Franch. *d.c.ex ratione, sub num.99.vers.septimo, & vltimo quæritur,* dicens, quod iudex a quo, constito sibi desertione, potest sententiam exequi.

155 Quid dicendum? Concludo primo, pronuntiationem super desertione non esse necessariam, per ea, quæ generaliter loquendo adducit Card. Alex. citatus *num.præcedenti.*

156 Amplia istam conclusionem, vt sit vera etiamsi tempora prosequendæ appellationis sint vtilia ex forma statuti, quicquid in contrarium scribant Bald. Franch. & Card. Alex. *supra* citati: nam dico contra eos ex sententia eiusdem Baldi *in ead.l. eos, colum.2. sub numer.7. vers. modo quærit. C. de appellat.* quod etiam ante biennium, quod est tempus continuum ad finiendam appellationem, potuerunt interuenire impedimenta, quorum probatio, vel reprobatio consistit in facto, & ideò est dubium: vnde vel vtroque casu requiritur pronuntiatio, vel neutro, quia in vtroq; militat illa ratio inquisitionis facti.

157 Concludo secundo, quod si demus pronuntiationem esse necessariam; sed dubitemus, an iudex à quo, vel iudex ad quem debeat pronuntiare; tunc est distinguendum: Aut enim appellans non declinat iurisdictionem iudicis, à quo; faciendo ei inhiberi per iudicem ad quem: & isto casu procedit hæc opinio contraria, quod iudex à quo potest cognoscere de desertione: Aut appellans declinat eius iurisdictionem; faciendo ei inhiberi per iudicem ad quem; & isto casu non potest iudex a quo cognoscere: & ita procedit prima opinio.

158 Retenta hac distinctione.

Declara primum eius membrum, in quo dixi, posse iudicem à quo, appellante non declinante eius iurisdictionem, cognoscere de desertione, vt habeat locum solum in cognitione emergenti: secus in cognitione principali, quia iudex à quo non potest adiri principaliter super desertione, vel pronuntiatione desertionis appellationis, sed solum potest de ea cognoscere emergenter, dum principaliter aditur super executione sententiæ, vt declarat Franch. *in d.c.ex ratione, sub n.99. vers septimo & vltimo, de appel.*

159 Retenta rursus conclusione, posita in ista tertia desertione; quod iudex ad quem debeat pronutiare super desertione.

Extende primo, vt habeat locum etiam in delegato, *vt dixi infra sub n.176. vers. contra.*

Extende secundo, vt iudex ad quem vtiliter pronunciet, appellationem esse desertam etiamsi sententia, à qua fuerit appellatum, sit ipso iure nulla, *Rot. decis.48. alias 361. fuit dubitatum, de appel. in nou.*

ARTICVLVS VI.

160 Ad sextum articulum. *Quis iudex possit condemnare ad expensas desertorem appellationis.*

Respondeo, inhærendo quasi in totum distinctioni præcedentis articuli, considerandas esse duas species desertionis.

Prima desertio est, quando appellans nullo modo fuit prosequutus caussam: & tunc debet condemnari per iudicem a quo: poterit tamen condemnari etiam per iudicem ad quem, ex quo partes post interpositam appellationem habent coram eo comparere, vt refert, & sequitur Franch. *in capitul.26. reprehensibilis, in fine numero 15. versic. extra gloss. de appellat.* & ita concludunt communiter * Doct.

Confirmatur hæc conclusio, quia qui potest pronuntiare, appellationem esse desertam, potest etiam condemnare ad expensas, *vt ex Franch. & Card. Alex. retuli, & sequutus sum infra n.177. vers. extende.*

Sed tam iudex a quo, quam iudex ad quem potest in ista specie desertionis pronuntiare, appellationem esse desertam, vt ex eisdem Franch. & Card. Alex. retuli & sequutus sum *art. præc. n.150. vers. secunda.* Ergo.

Et potest condemnare non solum iudex ordinarius appellationum, sed etiam iudex delegatus, *vt retuli & sequutus sum infra n.177.*

161 Secunda desertio, est quando caussa fuit cœpta coram iudice ad quem; & in ista desertione condemnatio expensarum debet fieri per eundem iudicem, licet appellatio sit deserta. *Franch. in d.c.26. reprehensibilis, in fine sub n.15. de appel.*

Infero corroborando, & declarando resolutionem huius articuli, quod appellans, si deserat appellationē commissam, & appellatus prosequatur, debet ipse appellans condemnari in expensis, quas appellatus fecit in prosequendo appellationem, si misit procuratorem, vel alium propter appellationem: secus est si appellatio non sit commissa, & ideo nullas appellatus fecerit expensas in eius prosecutione, sed solum ratione desertionis, quia ad istas appellans non tenetur, *testibus Rot. Ant. de Butr. & aliis,* quos retuli & sequutus sum *infra q.17. limit.2. princ. versus finem, n.144* vbi videas.

Declara hanc illationem, vt quamuis condemnatus in expensis simpliciter à iudice appellationis intelligatur condemnatus tam in expensis causæ appellationis, quam in expensis caussę principalis, *vt ex Felyn. Dec. Rebuff. & Put. retuli & sequutus sum infra q.17. limit.21. nu.53. vers. declara,* tamen illud procedit, quando iudex appellationis profert sententiam in negotio principali: secus est quando pronuntiat solum super desertione, quia isto casu condemnatio in expensis intelligitur de expensis factis in prosecutione appellationis.

ARTICVLVS VII.

162 Ad septimum articulum. *An iudex à quo, vel iudex ad quem debeat exequi rem iudicatam.*

Concludo, loquendo de iure communi, quod si sumus in tribus conformibus, seu duabus ex dispositione statutorum, ordinarius appellationum, qui vltimam tulit sententiam, exequitur eam, *Bart. in l.15. a diuo Pio, n.15. vers. quæro & reuoco, ff. de re iud. & in l.32. præcipimus, §. officys sub n.1. not.2. & sub n.2. ibi, quandoque sententia confirmatur per sententiam iudicis C. de appellat. & consult.* dicens, quod iudex, ad quem appellatur, mandat sententiam executioni, non iudex primus, *Franch. in cap.3. Romana, §. fin. cum autem, sub n.3. versic. aliquando sententia diffinititiua, de appel. in 6.* hancque Bartoli doctrinam sequuntur omnes, * vt testatur Vestr. *in prax. lib.8. c. vlt. sub n.9. vers. sed dices, ibi, quod si non tempore, & Mandos. in formul. commiss. in commiss.23. executor, in verbo, præfato R.D. Auditori, fol.126.* & quod ita sequantur, communiter * Doct. testatur Franch. *supra citatus.* Et quod si secunda sententia fuit expresse confirmatoria primæ, tunc secunda mittatur executioni per iudicem appellationis, si est ordinarius, scribit Papien. *in pract. in for. appel. a sēt. diffin. in gl. c. au̇ sis & ratio-*

& rationibus, n.3.fol.426. & quod quando iudex appellationis cognouit de appellatione, & confirmauit, vel infirmauit sententiam, vel aliquid immutauit, tunc ad illum iudicem appellationis spectet executio; scribit Rebuff. *tract. de sent. execut. ar.7. gl.9. n.5. to.1. fol.364.* & quod iudex appellationis exequatur si confirmat, scribit Mynsing. *in sing. obser. cent.5. obser.94. in caussis.*

Ratio est quia quando prima, seu secunda sententia fuit confirmata, agitur ex sententia confirmante, & non ex confirmata, *Papien. in pract. d. gl. caussis & rationibus, sub num.2. fol.426. Franch. in cap.8. ex ratione, col. antepenult. in fine n.98. de appell. & in loco supra hic citato, Cassad. decis.13. habuerat, n.3. de rescript. fol.269. & Vestr. sub n.9. vers. sed dices.*

163 Extende hanc conclusionem vt procedat etiam in Principis delegato, cui caussa sit delegata in tertia instantia, quia si is confirmauerit duas priores, seu priorem in casu statuti mandantis, quod duæ conformes faciant rem iudicatam, poterit exequi suam sententiam, *Bart. in d.l. à diuo Pio, q.2. sub n.2. ff. de re iud.* & faciunt, quæ motiuando adducit Mandos. *in form. commiss.23. executor, in verbo caussarum auditore, fol.124.*

Ratio est, quia delegatus Principis potest tam de iure ciuili, quam de iure canonico exequi suam sententiam, dummodo exequatur intra annum; & potest etiamsi vult committere ordinario, vt eam exequatur, *Spec. titul. de execut. senten. §. nunc dicendum est, num.3. vers. hoc autem certum est, fol.179. lib.2. Maran. in suo spec. par.4. dist.5. differ.18. n.45. fol.105.*

164 Declara & intellige hanc extensionem ex his, quæ subrestringendo scripsi *infra n.172. & seqq.*

165 Restringe I. nunc eandem conclusionem, dum diximus, quod iudex ad quem, & non iudex primus, potest exequi rem iudicatam, id est, sententiam vltimam; vt illa conclusio non procedat, quando prima, seu secunda sententia est confirmata per consensum partium, recedentium ab appellatione, quia isto casu potest vterque iudex exequi sentētiam, videlicet iudex à quo, & iudex ad quē, *Bart. in d.l. à diuo Pio, sub n.15. ibi, quandoque pars sua sponte, ff. de re iud. & in d.l. præcipimus, §. officijs, sub num.2. C. de appel. & consult. & Vestr. in prax. lib.8. c. vlt. sub nu.9. vers. sed dices, ibi si vero non tempore, fol.267.* & quod quando appellans renuntiat, vel acquiescit appellationi possit iudex a quo exequi sententiam, refert & sequitur Rebuff. *d. art.7. gl.9. sub n.6. fol.364.*

Restringe II. declarando, vt procedat, quando pro executione sententiæ imploratur officium iudicis, quod ex sententia producitur, & habet paratam executionem; secus si intentaretur actio iudicati, vel in factum, quæ oritur ex sententia, quia isto casu poterit intentari etiam coram iudice a quo, cum possit intentari coram quolibet iudice ordinario, sicut & quælibet alia actio, *Franch. in c.3. Romana, §. fin. cum autem, sub n.2. vers. limitam tamen, de appell. in 6.*

166 Restringe III. vt non procedat, quando sententia transit in rem iudicatam ob non interpositam appellationem infra legitima tempora, quia tunc iudex, qui sententiam tulit, eam exequitur, *Franch. in c.3. Romana §. fin. cum autem, n.3. vers. aliquando prima sententia de appell. in 6. Rebuff. tract. de senten. execut. art.7. gloss.9. nu.6. to.1. fol.364. Vestr. d. lib.8. c. vlt. sub n.9. vers. sed dices*, ipsemet enim pronuntiabit caussam desertam, & sententiam exequetur, *Mandos. in formul. commiss. in commiss.23. executor, in verbo, ob non prosecutionem, & in verbo, præfato R. D. Auditori, fol.125. & 126.*

167 Restringe IV. vt non procedat, quando appellatio efficitur deserta ob non prosecutionem interpositæ appellationis: quia isto casu potest victor appellatus adire iudicem, qui sententiam tulit, & petere, vt mandet illam executioni, citato appellante ad contradicendum, cur non sit executioni mandanda, & tenetur appellans comparere, & docere de prosecutione: & si non comparet, vel non docet, potest ad executionem deueniri: nec est opus, quod pronuntiet super desertione, & ita euitabitur magnus circuitus, *Felyn. in c.12. ex parte, il 2. numer.9. versic. secundo declara, de rescript.* Et quod, deserta appellatione, primus iudex habeat exequi, præsertim quando appellatio est deserta, non interueniente aliqua pronuntiatione iudicis ad quem, scribit Franch. *in capit.8. ex ratione, col. antepenult. n.95. vers. sexto quæritur deserta appellatione, de appel.* & quod si iudex appellationis nō cognouerit de caussa, tunc ad primum iudicem spectet executio ac si non esset appellatum; vnde si appellans non releuet appellationem intra tres menses, vel eam non prosequatur, & siue iudex appellationis eam proferat desertam, vel non recipiendam, vel frustratoriam, ad primum iudicem à quo spectet executio, scribit Rebuff. *d. art.7. gloss.9. num.6. tom.1. fol.364.* Et quod non sit necessarium, vt iudex ad quem pronuntiet super desertione, refert & sequitur Franch. *d.c. ex ratione, sub num.99. vers. septimo, & vltimo quæritur.* Et quod non sit necessarium, vt iudex ad quem remittat iudici à quo, refert, & sequitur Mandos. *in formul. commiss. in commiss.23. executor, in verbo, ob nō prosecutionem, fol.125.* Et quod si prima sententia fuit tacitè confirmata per lapsum instantiæ, aut per aliam solemnitatem omissam, tunc primus iudex ipsam primam sententiam mandet executioni, scribit Papien. *in pract. in form. appel. a sent. diffin. in gl. caussis & rationibus, sub nu.3. fol.426.*

Ratio, est quia sententia isto casu non confirmatur à iudice appellationis, sed confirmatur, ex cursu temporis dierum fatalium, vt loquuntur Bart. *in d.l. a diuo Pio, sub n.15. et in d.l. præcipimus, §. officijs, n.2. vers. breuiter, et Vestr. d. lib.8. c. vlt. n.9. vers. sed dices.*

168 Extende I. hanc restrictionem, vt procedat, etiam si iudex a quo detulisset appellationi, quia adhuc poterit exequi: quare licet delegatus detulerit appellationi, tamen, appellatione deserta per lapsum termini, potest caussam reassumere, *Franc. in c.33. ad aures, sub n.1. de app.* & ratio est, quia delatio appellationis non priuat iudicem habitu iurisdictionis ipsius caussæ, sed solum exercitium transfertur ad superiorem: vnde, deserta appellatione, iudex a quo potest de caussa principali cognoscere, *Franch. in c.5. cum appellationibus, §. si vero, n.3. in fine, de appell. in 6.*

169 Extende II. hanc restrictionem, vt procedat, etiam si iudex ad quem declaret, appellationē esse desertam, quia nihilominus non iudex ad quem, sed iudex a quo debet exequi sententiam, vt loquuntur Bart. & Vestr. *in locis supra proximè citatis, Franch. in d.c. ex ratione, nu.96. versic. quid autem si iudex, de appel. Rebuff. d. art.7. gloss.9. sub n.6.* quem retuli, & sequutus sum *supra sub n.167. et Mynsing. in sing. obseru. cent.5. obseru.94. in caussis.*

Ratio huius extensionis est, quia licet iudex appellationis, declarando appellationem esse desertam, confirmet sententiam latam, & agi debeat ex sententia confirmante, non ex confirmata, per ea quæ retuli, & sequutus sum *supra sub n.162. vers. ratio*, tamen hęc sententia declaratoria desertionis est interlocutoria, ex qua nulla oritur actio, vel obligatio ad dandum, seu faciendum, neque confirmat sententiam, quia iam erat confirmata a iure ob lapsum temporis, sed solum declarat, *vt dixi, et scribunt Franch. vbi sup. et Vestr. d. lib.8. c. vlt. n.9. vers. sed dices.*

170 Extende III. vt procedat, etiamsi iudex pronuntiaret, appellationem esse desertam, & expresse confirmaret primam sententiam, quia adhuc executio pertineret ad iudicem a quo: imò pertineret ad iudicem a quo etiam si pronuntiaret, bene iudicatū, *Franc. in d.c.8. ex ratione, col. antepen.*

antepen q.6.verf.sed dubitatur,n.97.de appell.

Ratio secundum eundem est, quia, appellatione deserta, superuacuo adiungitur confirmatio per iudicem ad quem, cum ipsa sententia sit à iure confirmata, & ideò superflua iudicis ad quem pronuntiatione non debet ad eum executio deuolui.

Non obstat, quod debeat agi ex sententia confirmante, & non ex confirmata; quia resp. hoc esse verum, quando sententia confirmans debuit cognoscere de meritis, & iustitia sententiæ, secus si solum super desertione, *Franch. d.c.ex ratione, n.98.de appell.* & quod si prima sententia sit tacitè confirmata per lapsum instantiæ, seu per aliam solemnitatem omissam, tunc prima sententia sit mittenda executioni, & ex ea agendum, scribit Papien. *in practic. in form. appell. a sent. diffin. in gl. caussis & rationibus, sub num. 2. fol. 126.*

172 Declara I. has restrictiones, vt iudex primus, seu iudex à quo, qui debet exequi sententiam in casibus dictarum restrictionum, sit ille, qui tulit sententiam à qua vel non est appellatum, vel deserta est appellatio, siue sit prima, siue secunda sententia, *Vestr. sub d.n.9. vers. sed dices.*

Declara II. extendendo, vt si iudex appellationis infirmauerit sententiam iudicis à quo, etiam si infirmauerit pronuntiando simpliciter, bene esse appellatum, & malè iudicatum, quia isto casu videtur tacitè condemnare, si iudex à quo absoluisset, & similiter si non infirmauerit in totum, sed emendauerit, quia vtroque casu ipse iudex ad quem exequetur sententiam, præsupposito quod sententia veniat exequenda, vel quia non sit appellatum, vt in tertia restrictione posita *supra num. 166.* vel quia non fuerit facta prosecutio appellationis, vt in quarta restrictione posita *supra num. 167. Gemin. in c.3. Romana, §. fin. cum autem, sub n.2. vers. in fine, gl. & clarius Franch. sub n.2. ibi, si vero loquimur in ciuilibus, de appell. in 6. & Rebuff. tract. de sentent. execut. art.7. gl.9. n.5. tom.1. fol.364.* quem refert, & sequutus sum *supra sub num. 162.* & intellige propriè istam declarationem, quando sententia primi iudicis à quo fuisset absolutoria, alias, si fuisset condemnatoria, & sententia iudicis ad quem esset absolutoria, frustra tractaretur de executione, quia absolutoria trahit secum executionem, Franch. *vbi supra.*

Subrestringe I. has restrictiones, dum in eis diximus, quod iudex vltimus exequitur sententiam, vel iudex à quo secundum diuersitatem casuum; vt illa doctrina, de qua in dictis restrictionibus, non habeat regulariter locũ in Curia Romana, quia in ea, *vt testantur Vest. Mandos. & Marches. infracitati,* stylus est, vt litigator, prætendens ex quouis capite habere rem iudicatam, adeat Signaturam iustitiæ, eique porrigat supplicem libellum executionis, seu, vt vocamus, commissionem executorialem, cuius cõmissionis summam ponunt Vestr. *in prax. lib.8. c. vltimo n.9. vers. sed hodie, & n.11. vers. generalis vero, fol.268. Marches. tract. de commiss. p.2. de commiss. restitut. in integr. c.2. n. 44. fol.211.* & per extensum ponit Mandos. *in formul. commiss. 23. executorialis.*

173 Extende I. hanc subrestrictionem, vt habeat locum etiam in iudicibus ordinarijs, quia non possunt exequi suas sententias sine speciali commissione, & ita videtur sentire Vestr. *in prax. lib.8. c. vlt. sub n.9. vers. sed hodie, fol. 268.* dum loquitur generaliter, & sine distinctione.

Ratio est, quia in Curia Roman. propter præsentiam Papæ omnes iudices dicuntur delegati secundum opinionem eorum, quos citaui *supra lib.1. c.22. sub num.4. & infra, q. 19. rem.1. concl.6. sub n.79. versic. contra.* Sed in delegatis, lata sententia, expirat iurisdictio, quæ reuertitur ad Papam, vt, ratiocinando in ista materia, scribit Marches. *d. commiss. restit. in integr. c.2. sub n.48 fol.212.*

Contraria opinio est vera, & seruatur inuiolabiliter: nam Auditor Cameræ, Vicarius Sanctissimi, & Gubernator, aliique iudices ordinarij, si sententiam tulerint, à qua non sit intra legitima tempora appellatum, vel sit appellatum, & non sit commissa causa appellationis, possunt eam sine vlla commissione exequi, & ita videmus passim seruari, quia habent ordinariam iurisdictionem, vt expressè in hoc articulo scribit Marches. *d. commiss. restit. in integr. c.2. num.49. fol.212.* & quod hi habeant ordinariam iurisdictionem, retuli, & sequutus sum *supra lib.1. c. 22. sub n.4. c.23. n.2. & cap.25. n.1.* & quod etiam Camerarius sit iudex ordinarius, retuli, & sequutus sum *supra lib. 2. c.21. n.1.* & similiter Senator Vrbis dixi *eod. lib. 1. c.24. in fine versic. aduertendum est, & latius infra qu.19. rem.1. concl.6. n.79. versic. confirmatur.*

Et in processu huius executionis seruantur illi quatuor termini, de quibus scripsi *infra sub num.200. versic. quod si commissio, concl.5.*

Retenta hac opinione contra extensionem,

174 Declara eandem opinionem, vt si agatur de exequenda sententia, lata hic in Curia ab aliquo iudice ordinario, tunc non requiratur commissio, siue illa sententia sit lata in prima instantia, & ob non interpositam, seu non prosecutam appellationem transierit in iudicatum, siue quia sit vltima conformis; quare Auditor Cameræ potest exequi suam sententiam in casu, de quo *num. præcedenti, vers. contraria,* & casu quo ad eum deuoluta esset causa per viã appellationis ab aliqua sententia, lata hic in Curia, puta à sententia, lata à iudice Curiæ Sabellorum, & coram eo causa desertaretur, posset Curiæ Sabellorum ordinarius, qui sententiam tulit, illam exequi sine commissione, *per ea quæ dixi supra n.167. et seqq. ad illam,* & similiter in casu, quo Auditor Cameræ in causa ad eum deuoluta de partibus per viam appellationis vltimam ferret conformem sententiam, ipse eam sine alia commissione exequeretur, quia sunt sententiæ latæ in Curia ab ordinarijs.

Secus est, si ageretur de exequenda sententia lata extra Curiam; quia requireretur commissio: quare si à sententia de partibus sit appellatum ad Auditorem Cameræ, & coram eo ob non prosecutam appellationem sententia de partibus transierit in iudicatum, requiritur commissio executorialis, quia Auditor Cameræ eam non remittit ad iudicem à quo, neque eam exequitur sine commissione.

175 Extende II. eandem subrestrictionem, vt habeat locum in delegato Papæ, & sic in Rotæ Auditoribus quia Auditor Rotæ, qui est delegatus, non potest exequi suam sententiam sine speciali commissione Papæ, *Cassad. decis. 13. habuerat, num.4. de rescript. & latius Mandos. in formul. commiss. in commiss. 23. execut. in verb. causarum auditorie f.124.* hodie tamen, vt scribit Marches. *tract. de commiss. p. 2. in commiss. restit. in integr. c.2. sub n.49. fol. 212. & in 2. impress. n.40. fol.397. & sub n.43. ibi sed pro huius, fol.398.* habent ampliores facultates, quam antea.

Ratio est, quia, lata sententia, expirat iurisdictio delegati, *vt scripsi supra sub n.173. vers. ratio.*

Ratio rationis est, quia delegationes causarum in Rom. Curia, vt ex earum tenore inspicimus, mandant solum decisionem causarum, & non executionem, *March. d. c.2. n.47. fol.212.*

176 Subextende I. hanc extensionem, vt Auditor Rotæ non solum non possit exequi sententiam, sed neque possit pronuntiare super desertione causæ sine speciali commissione, *Felyn. in c.12. ex parte il secundo sub n.10. vers. declara tertio, de rescript. & Mandos. d. commiss. 23. in verbo, causarum auditore in fine, fol.124.*

Ratio secundum Felyn. *vbi supra* est, quia articulus desertionis est, diuersus a negotio principali, quod est delegatum.

Contra hanc subextensionem: quod enim delegatus in causa appellationis possit pronũtiare super desertione, tenent

uent Franch. *in d.c.8. ex ratione num.69. ibi, quantum autem ad iudicem delegatum*, & Card. Alex. *n.50. vers. septima, & vltima est quæstio. de appellat.*. & probatur ea præsertim ratione, quod commissiones dantur cum incidentibus, emergentibus, dependentibus &c. Sed desertio appellationis est incidens, Ergo potest super ea pronuntiari, dummodo appellans comparuerit coram iudice ad quem, alias non, Felyn. *d. cap. ex parte sub num. 10. ibi & quia omnes*, & quod negotium desertionis sit accessorie ad negotium appellationis, seu sit pars appellationis, retuli, & sequutus sum in alio casu *supra sub num.56. versic. secus est*.

Retenta hac contraria opinione in terminis iuris communis.

177 Extende eam, vt delegatus possit etiam condemnare ad expensas desertorem appellationis, quod enim ille iudex, qui potest pronuntiare, appellationem esse desertam, possit etiam condemnare ad expensas, non distinguendo, an is sit ordinarius, vel delegatus, scribunt Franch. *in cap.8. ex ratione sub num.72. vers. circa tertium. ibi, sed contrarium & in fine dicti num.72. & sub numer.75. & seq.* & esse magis communem testatur & sequitur ibidem Card. Alex. *sub num.53. ibi tamen magis communis de appell.* & scribunt hoc procedere, siue sit iudex à quo, siue iudex ad quem.

Subextende II. vt delegatus non possit exequi, etiam si is, cui caussa est delegata, sit iudex ordinarius; vnde licet Auditor Cameræ, vti iudex ordinarius possit exequi suam sententiam, *vt dixi supra numero 173. vers. contraria numero 174.* tamen non potest in caussa sibi delegata, & hoc non habet difficultatẽ, & seruat praxis regulariter.

178 Restringe nunc eandem secundam extensionem, positam *supra n.175.* vt non habeat locum in delegatis extra Curiam Romanam, quia delegatus Papæ extra Curiam potest suam sententiam exequi sine speciali commissione, & ratio est, quia extra Curiam cessat præsentia Papæ, &c. *Marches. tract. de commiss. par.2. commiss. restit. in integ. c.2. sub n.49. fol.112.* & succedunt, quæ scripsi *supra sub n.162. vers. ratio est.*

179 Restringe II. seu declara, vt si vltimus delegatus sit delegatus non a Principe, sed ab ordinario, tunc non delegatus, sed ordinarius, qui delegauit, possit exequi sententiam, quia delegatus ordinarij non potest exequi suam sententiam, sed eam exequitur ordinarius, *Maran. in suo spec. par.4. dist.5. differ.18. n.45. fol.105.* & potest ordinarius exequi etiam non requisitus, *Ias. quem retuli, & sequutus sum supra lib.1. c.63. sub n.6.*

180 Declara vlterius subrestrictionem positam *supra nu. 172.* vt Signatura petitam executionem sententiæ soleat committere eidem iudici, qui illam protulit sententiam, *Cassad. decis.13. habuerat in fine sub n.4. de rescript. Vestr. in prax. lib. octauo, c. vltimo sub n.9. vers. sed hodie, & n.10. ibi. qua ratione, fol.268.*

181 Extende hanc declarationem, vt habeat locum etiam si a sententia, cuius executio petitur, fuisset appellatum, & appellatio esset deserta, quia nihilominus executionem committeret iudici, qui sententiam tulit, *Vestr. d. vers. sed hodie.*

182 Restringe hanc extensionem, vt non procedat, si caussa appellationis esset alteri commissa, quia tunc Signatura consueuit rescribere iudici ad quem etiamsi prætenderetur desertio appellationis, *Vestr. vbi supra*, dicens, quod Signatura solet hunc articulum executionis committere iudici ad quem cum clausula, seruatis quatuor terminis in similibus seruari solitis, vel præfixo illorum loco aliquo breui, & peremptorio termino, de cuius clausulæ significatur, & natura vide Mandos. *in formul. commiss. in commiss.23. execut. in verbo seruatis quatuor terminis folio 127.*

Quod si is, qui daret commissionem pro executione, peteret a Signatura committi iudici a quo Signatura solita est rescribere eidem iudici ad quem, quod seruatis dictis quatuor terminis, seu vnico illorum loco, vt supra præfixo inhibitionem suam, si modo inhibuisset, moderetur, & caussam ad iudicem a quo remittat, *Vestr. dict. lib.8. capitul. vltimo sub num.9. vers. & si appellationis. fol.268.*

Resumendo eandem conclusionem positam *sup. n.162.* & prosequendo eius restrictiones.

183 Restringe V. eam, vt non procedat in sententia corporali, qui iudex a quo exequitur eam, quamuis fuerit confirmata a iudice ad quem, maximè quia hodie non fit remissio, *Ang. tract. de malef. in verbo præsente dicto Caio, &c. n.26.* quem refert & sequitur Guid. Pap. *tract. de appell. num.29. in fine tomo 5. fol.61.* immo debet exequi iudex a quo, quia reus debet remitti ad locum delicti, *Franch. in cap.3. Romana §. cum autem sub num.2. versicul. in gloss. in verb. ante sententiam de appell. in 6.* & quod in criminalibus, etiam si iudex appellationis cognouerit, remittat executionem ad primum iudicem, vt delinquens puniatur in loco, in quo scelus perpetrauit, scribit Rebuff. *tract. de sent. execut. art. septimo, gloss. nona, sub n.6. to. 1. fol.364.*

Contra istam restrictionem vrget distinctio, quam refert, & sequitur August. ad Ang. *vbi supra*, dicens, quod si iudex a quo habet ius in criminoso, puta quia deliquit in sua iurisdictione, & sic habet ius tale, quod vbicunque sit potest criminosum petere, vt sibi remittatur, tunc ipse iudex a quo exequitur sententiam, quia solatium est cognatis, & affinibus offensorum, vt videant ostendentes punitos: Si vero iudex a quo nullum ius habet in criminosum, si ratione originis, vel domicilij, & tunc iudex appellationis mandabit sententiam executioni.

An iudex à quo, vel iudex ad quem condemnet ad expensas, deserta appellatione; vide Franch. *in cap.44. sæpe quæst.2. n.45 et seqq. de appell.* & iudex ad quem possit in caussa appellationis condemnare ad expensas factas coram iudice à quo, & multa alia de materia expensarum in isto proposito vide apud Franch. *d.c. sæpe n.52. q.7. & seqq. & infra q.17. lim.12. nu.47. et seqq.* & quod iudex à quo possit taxare expensas, pendente appellatione, dixi *supra quæst.3. n.54.*

ARTICVLVS. VIII.

184 Ad Octauum articulum. *Quod ordine procedatur ad executionem rei iudicatæ?*

Respondeo procedendo cum infra scriptis quinque conclusionibus.

Concludo I. ad vsum praxis, quod tu, qui obtinuisti rem iudicatam trium conformium, vel duarum, de quibus scripsi *supra numero 162.* non debes intentare actionem rei iudicatæ, quia in ea requiritur libellus, litis contestatio, & ordo iudiciarius, *vt scribunt Cyn. in l.5. ab executione sub num.2. ibi si eligitur actio iudicati C. quor. appel. non recip. fol.474. et Afflict. decis.346. in quadam causa sub numero 9. et 10.* sed expedit, vt interites officium iudicis nobile, vt admonet Spec. quem referunt, & sequuntur Vestr. *in prax. libr.8. cap. vltim. sub n.2. et Mandos. in form. commiss. in commiss.23. executoriali in verbo in rem transiuit iudicatam folio 126.* & quod melius sit petere executionem officio iudicis, quia nec libellus, nec litis contestatio requiritur, secus si petatur via actionis, scribit And. de Isern. quem referunt, & sequuntur Mandos. *vbi supra*, & Grauat. *in annot. ad Vestr. dict. lib.8. capitul. vltim. numero 24.*

185 Concludo II. quod ante executionem sententiæ, quæ

ob non

ob non prosecutionem appellationis transiuit in rem iudicatam, possunt emergere duæ difficultates: Prima est, *an sit prius pronuntiandum super desertione*: Secunda, *quis iudex debeat super ea pronuntiare; an iudex à quo, vel iudex ad quem*, quarum difficultatum resolutiones posui *supra n.148.& seqq.art.5.* ideo non repeto.

186 Concludo III. quod in decreto, & mandato, quo committitur, & relaxatur executio contra condemnatum tribus sententijs conformibus, citatio non est necessaria, secundum ea quæ scribunt Maran. *in suo spec. par.6. act.3. princip. in verbo, post omnia aduertatur circa executionem, num.17. vers. secunda conclusio, fol.521. Vestr. in prax. lib.8. cap.vlt. num.3. vers. quamobrem, fol.264.& Afin. in prax. iudicior.§.7. cap.5. limit.9.n.1.* licet enim isti Doctores loquantur simpliciter de executione sententiæ, tamen sunt necessario intelligendi, vt loquantur de executione sententiæ, quæ meretur executionem, qualis in primis est illa, quæ habet alias duas conformes, seu est aliter inappellabilis, quia dum de vno disputamus, debemus præsupponere terminos habiles.

Ratio huius conclusionis est, quia in prolatione vltimę sententiæ, cui dari debet executio, adhibetur omnis necessaria cognitio, quæ debet præcedere mandatum executiuum, seu decretum de exequendo, ne alias lites ex litibus oriantur: Vnde practica debet esse, quod in eadem sententia decernatur; & relaxetur mandatum executiuum pro contentis in ipsa sententia.

Contrariam opinionem; quod enim requiratur citatio, tenet indistincte Cyn. *in l.5. ab executione, ibi, nam si eligitur actio iudicati, C. quor. appell. non recip. fol.474.* dicẽs, quod si eligitur actio iudicati, datur libellus, & fit processus iudiciarius, & si eligitur officium iudicis, tũc, inquit, similiter pars debet citari, quia iudex antequam exequatur debet pronuntiare interloquendo, in quibus rebus fiat executio, hancque contrariam opinionem, non punctatis verbis, tenet Rebuff. *tractat. de sentent. execut. art.7. gloss.9. num.7.& seqq. tom.1. fol.365.& tract. de sentent. prouis. artic.2 gloss. vltim. vers. quomodo, eodem tom. fol.269.* & punctualiter, eam fingendo pro regula, multis tuetur rationibus, *dict. art.7. gloss.11. num.10.& seqq. eod. tom.1. fol. 370.* eamque esse veriorem, seruarique in Regno Franciæ testatur *ead. gloss.11. n.16. ampl.4.* & in eadem opin. potest etiam allegari Ang. Aret. *in l.4. ab executore, sub n.12. vers. alius modus, ff. de app. & relat.*

Non recedo a conclusione, quia non obstat, quod aduersus executionem possint opponi multæ exceptiones: nam respondeo, quod non possunt opponi contra executionem faciendam vigore sententiarum conformium, & rei iudicatæ, sed poterunt opponi contra executionem factam, & ita seruatur.

187 Retenta conclusione.

Extende I. eam, vt maxime procedat quando præcessisset cognitio super executione, & non restaret nisi executio facti, quia tunc necessariam non esse citationem, & posse tunc iudicem ad petitionem partis committere nũtio, vt exequatur, nulla facta partis citatione, concedit etiam ipse Rebuff. *d. gloss.11. limit.1. n.10. fol.371.*

Extende II. vt procedat de stylo & consuetudine Curiarum Delphinalium, in quibus non fiunt citationes, si sententia exequatur intra vnum annum, secus si post, *Guid. Pap. decis.329. de iure, sub n.2. vers.& super in fine, & Rebuff. d. gloss.11. limit.2. sub n.19.*

Extende III. vt maxime procedat, quando citato aduersario, esset facta executio de parte, quia tunc si in alia parte fiat executio, non requiritur citatio, *Rebuff. dict. gloss.11. n.21.* licet dubitet in Francia propter stylum.

Extende IV. eam vt procedat tam in executione, quæ fit in actione personali, quam in ea, quæ fit in actione reali, maxime si fiat in illamet re, ĩn qua est lata sententia, & maxime si exequeretur ille iudex, qui tulit sententiam exequendam, & exequeretur contra eundem condemnatum, & constaret iudici, quod condemnato nulla competeret defensio, quia, his concurrentibus, cessant aliquæ difficultates, quæ adduci solent contra conclusionem.

Quicquid scripserit in contrarium Rebuff. *tract. de sent. execut. art.7. gloss.11. num.13.14.15.16.& 18. to.1. fol.371.* dicens, ampliando opinionem contra cõclusionem, quod etiam in prædictis casibus requiritur citatio: Nam ego respondeo, quod sicut non est vera opinio, quam firmat contra conclusionem, ita neque sunt veræ illæ ampliationes, quæ sunt inseparabiles à conclusione, & in quibus ipsa conclusio præcipue potest verificari: Neque obstante auctoritates, quas adducit, quia respondeo, quod procedunt in re iudicata, orta ex appellationis desertione, de qua, limitando conclusionem, scripsi *infra n.192.* dum dicit requiri citationem, etiam si constet, condemnato nullam competere defensionem, loquitur de stylo Franciæ, quia alias in terminis iuris communis loqueretur contra communes doctrinas, & contra rationem siquidem citatio adhibetur, vt citatus possit se defendere.

Extende V. vt non sit considerandum, an executio fiat in rebus, cum tamen sententia condemnet ad pecunias, quia non propterea dicitur fieri in alia re, quam in re contenta in sententia; secus tamen est si sententia condemnaret non ad pecuniam, sed ad aliquam aliam rem, & executio fieret in alia re, quia tunc proculdubio requireretur citatio, & causæ cognitio, & sic intelligo Innoc. *in c.17. cum super versus finem, n.10. vers. rationabiliter, ibi, sed contra, de sent. & re iudic.*

Contra hanc extensionem: quod enim executio dicatur fieri in alia re, si sententia condemnet ad quantitatem & executio fiat in rebus, seu in persona, sentiunt Franch. *in c.8. ex ratione, sub n.89. vers.5. quæritur, de appel. Maran. d. act.3. princ. n.19. vers. superest modo, & Afin. d. lim.9. sublimit.4. n.8.* dum aiunt, hunc casum esse dubium, & Franc. allegat Innocentium, qui tamen non loquitur de quantitate, seu pecunia.

Distingue & adhæreas extensioni. Aut loquimur de captione, & subhastatione pignorum; & citatio saltem in captione pignorum non est necessaria, & ista est executio: Aut loquimur de adiudicatione pignorum, & tunc omnino requiritur citatio, *Maran. d. act.3. princip. num.19. ibi. pro solutione tamen. Idoc. tractat. de subhastat. cap.3. sub num.20.& num.37. tom.6. p.1. fol.79.& 80.* & quod secundum decretum debeat interponi vtraque parte præsente, scribit Spec. *tit. de secundo decreto. §. nunc dicamus, sub n.1. lib.2. fol.49.* & de hac citatione locutus sum *supra libr.1. c. 96. n.9.11.& sub n.21. versus finem*, hancque distinctionem facit etiam Maran. *vbi supra.*

188 Declara I. eandem conclusionem, vt ad tollendas lites expediat citare; nam, quod eiusmodi citationes ad abundantiam possint fieri, patet ex his, quæ scribit Vestr. *in prax. lib.8. cap. vlt. sub n.3. vers. quamobrem*, & quod hæc sit practica tuta, vt executio fiat præmissa citatione, refert & sequitur Card. Alex. *in cap.8. ex ratione, sub num.61. vers. secundum caput est de appell.* Et quod generaliter in omni executione tutius sit quod fiat citatio, refert & sequitur Rebuff. *tract. de sentent. execut. art.7. gloss.11. n.16. vers. quarto ampl. tom.1. fol.381*, & quod de communi stylo Franciæ citetur condemnatus, etiam si appareat, vt nullam competere defensionem, testatur Rebuff. *tract. de sent. execut. art.7. gloss.11. n.18. tom.1. fol.371.*

Declara II. vt in executione non sufficiat citare procuratorem, quia, cum iam instantia sit finita, non censetur amplius esse procurator, *Rebuff. tractat. de sentent. execut. art.7. gloss.11. num.22. tom.1. fol.372.* dicens hoc non procedere in parlamentis, quia is, qui occupauit, tenetur comparere in taxandis expensis, &c.

Decla-

Declara III. vt quāmuis non ſit neceſſaria citatio, & ſit res iudicata ſuper aliqua certa re, tamen non poteſt actor illam rem propria auctoritate occupare,& occupando incideret in pœnam, *Rebuff.dict.gloſſ.11. in fine, numero 23.*

189 Limita I. eandem concluſionem, vt non habet locum in curia Capitolina,quia in ea ex forma ſtatutorum *lib.1. cap.87.de executione ſententiarum,&c.* præfigi debet condemnato terminus,octo dierum ad parendum ſententiæ, intra quos ſi non paruerit, aut non docuerit de cauſſa rationabili,quare parere non debeat, relaxatur contra eum citatum mandatum executiuum, vt etiam ſcripſi *ſupra lib.1.c.96.ſub n.11.verſ.ſed grauamen.*

Hocque ſtatutum eſt conforme practicæ, quam docet Ant.Aret.*in l.4.ab executore num.12.verſ.quæro de forma ff.de appell.& relat.* & ex Bar. refert & ſequitur Card. Alex. *vbi ſupra* dicens tutam eſſe practicam Bartoli, quod fiat præceptum in condemnatum, vt ſatisfaciat ſententiæ officio iudicis cum clauſula iuſtificatiua *(ſi ſenſerit ſe grauatum)* quia tale præceptum,parte non veniente,habebit executionem, & veniente, reſoluetur in ſimplicem citationem.

190 Limita II.vt neque habeat locum in alijs Curijs Ciuilibus, in quibus ad habendam executionem dantur Principi commſſiones executoriales, prout dantur hic in Vrbe,præterquam in tribunali Cameræ,in quo Papa non ſolet reſcribere: quando enim datur commiſſio executorialis,illa obtenta,citatur pars ad dicendum contra eam, &c.vt *ſcripſi infra n.200.per totum*,vbi videas,quia ſcripſi totum modum procedendi.

191 Limita III. vt non procedat quando executio eſt facienda contra non nominatum,in ſententia, puta contra ſucceſſorem condemnati, quia tunc citatio eſt neceſſaria,*Maran.dict.act.3.princ.num.18. verſ.tertia concluſio Aſin.d.limit.9. num.6. & Veſtr.d.lib.8. cap.vlt.ſub num.4. verſ.quæ tamen.*

192 Limita IV. quando agitur non de executione rei iudicatæ plurium ſententiarum conformium,ſed de executione ſententiæ, quæ ob non interpoſitam, vel non proſecutam appellationem tranſiuit in iudicatum, quia tunc omni caſu in executione ſententiæ requiritur cauſæ cognitio, & partis citatio, non ſolum quando a ſententia fuit appellatum,& appellatio eſt deſerta,ſed etiam ſi nulla fuit appellatione ſuſpenſa, & etiam ſiue executio habeat fieri in eadem re, ſiue in diuerſa, *Franch.in d.cap.8. ex ratione quæſt.4. ſub num.86. & quæſt.5. num.89. & 90. ibi in contrariam vero partem, & num.91. de appell.* Et quod fuit appellatum & appellatio eſt deſerta,requiratur citatio, alias executio non valeat, ſcribunt Dec. *Conſ.97. in caſu propoſito col.2.ſub num.2.ibi, & etiamſi executio. Rebuff.tract.de ſent.execut.art.7.gloſſ.11. n.17.verſ.quinto procedit tomo 1.fol.371. Maran.d.act.3. princip.ſub numero 16.verſ.an autem in executione fol.521. & Aſin.dict.limit. 9.ſub nu.1. verſ.hæc autem limitatio*, & hanc eſſe communem * teſtatur Maran.*vbi ſupra*, & requiri citationem etiamſi executio ſit facienda ſuper eadem reſcribit Aſin. *vbi ſupra.*

Praxim citandi, & procedendi ad executionem in caſu huius limitationis hic in Curia Romana habes *infra ſub n.200. verſ.quod ſi commiſſio*, ſiue procedatur vigore commiſſionis executorialis, *vt ibidem locutus ſum*, ſiue procedatur ſine commiſſione executoriali, quia agatur coram iudice, qui poſſit exequi ſine commiſſione executoriali,*vt locutus ſum ſupra ſub n.173.verſ contra.*

Et hæc ſufficiant de citatione circa commiſſionem executionis.

De citatione in venditione,& adiudicatione executionis,vide quæ ſcripſi *ſupra lib.1.cap.96.ſub num.21.& infra capit...*

193 Concludo IV. quod ſi tu obtinueris rem iudicatam per tres ſententias conformes, vel duas, quæ faciant rem iudicatam ex lege municipali, vel aliter: & tuus aduerſarius expediat commiſſionem ordinariam appellationis, & appellationum: conſilium eſt,vt cum primum tu fueris citatus coram iudice delegato, non ſolum opponas de re iudicata, & proteſteris de non conſentiendo in iuriſdictionem, ſed vlterius des commiſſionem reformatoriam ad tollendas difficultates, & laqueos: nam ſi tu non opponeres de re iudicata, & iudex delegatus proferret ſententiam contra tuam rem iudicatam, incideres in difficultatem; an talis ſententia teneat: & ſi tu opponis de re iudicata, ſeu deſertione, & reuocetur in dubium de re iudicata, incides ſimiliter in controuerſiam an ſententia poſtea lata ſit valida;& demum concedamus quod ſententia vtroq;caſu ſit ipſo iure nulla, tamē oportet, vt facias committi cauſam nullitatis huius ſententiæ, & tranſportes acta,& dato deinde, quod iudex, cui committitur cauſa nullitatis; declaret ſentētiam eſſe ipſo iure nullam tamen aduerſarius appellabit, & tranſibit per alias conformes & interim tu non habebis executionem, & ita practicatur in Vrbe: quare expedit vndique dare commiſſionem reformatoriam in Signatura iuſtitiæ, prout quotidie practicatur.

Videamus tamen, *an ſententia, lata contra rem iudicatam,poſſit valere,ſeu ſit ipſo iure nulla.*

Vt huic difficultati ſatisfaciam, conſidero duos caſus principales.

Primus caſus eſt: quando fuit exceptum, & probatum de re iudicata:& iſto caſu dico, quod ſententia, lata contra rem iudicatam, eſt nulla, *Bal.in l.1.col.2.n.5. verſ.ex prædictis,C.quando prouoc.non eſt neceſ.& in c.65.ſuas nobis, & ibidem Franch. n.12. verſ. ſed quæritur de appell.* &

* hanc eſſe communem* opin.teſtatur, & ſequitur Franch. *in c.63.dilecto q.41.ſub n.94.eod.tit.de appell.*

195 Extende hunc primum caſum, vt non ſolum ſit nulla prima ſententia, lata contra rem iudicatam, ſed ſit nulla etiam ſecunda ſententia,quæ confirmaret illam nullam, ſi etiam coram iſto iudice confirmante oppoſitum, & probatum ſit de re iudicata,quia non poteſt iudex ſecundæ appellationis confirmare ſententiam, quæ ſit nulla eo, quia fuerit lata contra rem iudicatam, non attenta exceptione,& probatione dictæ rei iudicatæ,ſi etiam coram eo opponatur de re iudicata; quare ſi tertius iudex, coram quo etiam opponatur de re iudicata, confirmaret ſecundam ſententiam, quæ ſit nulla eo, quia non obſtante exceptione rei iudicatæ fuit lata contra primam,quæ fecerat tranſitum in rem iudicatam, erit nulla etiam iſta ſententia confirmatoria, lata a tertio iudice: Do exemplum:reus habuit ſententiam abſolutoriam,quæ tranſiuit in rem iudicatam, actor appellauit ab iſta ſententia, & reus coram iudice appellationis oppoſuit,& probauit de re iudicata, nihilominis iſte bonus ſecundus iudex appellationis tulit contrariam ſententiam, qua condemnauit ipſum reum, qui fuerat abſolutus à iudice, a quo, & reus appellauit, & tertius iudex, non obſtante exceptione rei iudicatæ etiam coram ſe oppoſita, confirmauit ſententiam ſecundi iudicis, certe iſta etiam ſententia erit nulla;Ratio eſt, quia licet ſecunda ſententia non habeat errorem expreſſum, & ideo videatur dicendum, quod hæc tertia ſententia potuerit illam confirmare, nihilominus aliter eſt dicendum,quia cauſſa,inferens nullitatem ſecundæ ſententiæ,non ceſſat reſpectu tertiæ ſententiæ,quæ eam confirmat,& ideo dicimus,quod iſte tertius iudex non potuit confirmare ſententiam nullam ſecundi iudicis,*Franch.dict.capit.63.dilecto quæſt.41. ſub num.94. de appell.*

196 Secundus caſus eſt,quando non fuit probatum neque exceptum de re iudicata: & in iſto caſu ſunt opiniones.

Opinio-

exceptum de re iudicatâ:& in isto casu sunt opiniones.

Opinionem affirmatiuam, quod sententia lata contra rem iudicatam sit valida, tenent Bald. *in d.l.1. col. 2. num. 5. vers. ex prædictis, C. quan. pronoc. non est necess. & in c.65. sua nobis*, quem ibidem refert, & sequi videtur Franch. *n. 12. vers. sed quæritur, de appell.* & tenet aperte idem Franch. *in d.c.63. dilecto, q.41. sub n.94. ibi, si vero causa nullitatis primæ sententiæ, eod. tit. de appellat. & Put. decis.120. in vna legionen. n.4. lib. prim.* dicens, quod si alicui esset commissa caussa, & non opponeretur de re iudicata, tunc secundus iudex potest pronuntiare, & pronuntiando præiudicat primæ rei iudicatæ ita, vt dicatur illa prima res iudicata eneruata, & infirmata, *& decis.202. fuit resolutum, lib.2. & Rugin. tract. de appell. §. vndecimo, gloss.1. c.1. n.38. versic. & ad id quod, fol.283.*

Confirmatur hæc opinio affirmatiua, quia contra rem iudicatam possunt recipi, & examinari testes, parte non opponente, *vt refert, & sequitur Arelet. in additio. ad Alciat. tract. de præsumpt. par.2. n.10. tom.4. fol.366. & aduertit Menoch. tract. de præsumpt. lib.2. præsump.67. n.53. vers. quartus est casus. & scripsi lib. præced. c.7. sub n.209.* & pars non opponens videtur renuntiare rei iudicatæ, quæ consequenter redditur nullius momenti, *Mohed. decis.4. alias 39. dubitarunt, de sentent. & re iud. Caputaq. decis.278. alibi 280. oppositio, & 281. opponens, p.2. & dixi dict. c.7. n.209. in fine*, & consequenter si victus probauerit de iniustitia sententiæ & rei iudicatæ, illa sententia, & res iudicata retractabitur, *Arelet. vbi supra*.

Extende hanc opinionem affirmatiuam, vt procedat, & habeat vim etiam confirmandi sententiam quæ sit nulla eo, quia fuerit lata contra rem iudicatam spreta rei iudicatæ exceptione, & probatione, quia nihilominus si coram iudice confirmante non sit opposita exceptio rei iudicatæ, potest confirmare sententiam nullam, & confirmando præiudicare rei iudicatæ: quare licet coram iudice primæ appellationis sit exceptum, & probatum de re iudicata, & consequenter sententia ipsius iudicis primæ appellationis, lata contra rem iudicatam, sit nulla, tamen si coram iudice secundæ appellationis non sit exceptum, neque probatum de re iudicata, & ferat sententiam confirmatoriam sententię iudicis, primæ appellationis, talis sententia confirmatoria valebit, quia iudex appellationis potest confirmare sententiam nullam, quando caussa nullitatis illius sententię confirmatæ cessat in sententia confirmante, *Franch. in c.63. dilecto, quest.41. sub num.94. de appell.*

Declara, vt is dicatur opponere de re iudicata, qui dicit generalia contra productionem, & admissionem iurium, quia impugnando productionem potest intelligi, quod hæc impugnatio fiat, quia productioni obstet res iudicata, *Caputaq. d. decis.281.*

Secus est si opponat generalia contra instrumenta producta, & postea nihil aliud opponatur, *Caputaq. decis. 280. & decis.281. sub n.1. p.2.*

Et licet hæc declaratio videatur sibimet pugnans, vt aduertit Mantin. *tract. de confess. c.6. n.24. & 25.* & sit fulcita sola Rotæ auctoritate, tamen mihi videtur satis iuridica, quia is, qui opponit generalia contra instrumenta, videtur consentire productioni, & si consentit, renunciat rei iudicatæ.

Opinionem negatiuam contrariam, quod enim sententia, lata contra rem iudicatam, sit nulla etiam si non sit probatum, neque exceptum de re iudicata, tenent Frăch. sibimet contrarius, *in cap.36. directę conclus.8. sub num.10. de appell.* vbi magis sensate loquitur, & Anch. *consil.345. iam deserta appellatione*, qui considerant, quod iudex appellationis est incompetens, stante re iudicata, *Franch. Crau. Cas. de Grass. & Rebuff. quos retuli & sequutus sum infra q.15. art.10. n.202.*

Comprobatur hæc opinio negatiua ex his, quæ scripsi *q. seq. ampl.10. num 100. & seqq.* in quibus habes, quod appellatio recepta post decem dies, & sententia super ea lata, etiam parte non opponente, sed immo consentiente est nulla.

Non recedo a prima opinione affirmatiua, quæ etiam seruatur in praxi.

197 Retenta tamen hac opinione negatiua in via disputatiua.

Extende eam, vt sententia lata contra rem iudicatam sit non solum nulla, sed ipso iure nulla, etiam si vtraque pars consentiret, vt sententia ferretur, & multo magis si altera pars tacuerit, *vt retuli & sequutus sum infra qu. 15. art.10. n.203. vers. imò*.

198 Restringe primo eandem opin. negatiuam, vt non procedat, quando iudex fuit aditus per viam nullitatis, quia tunc is potest procedere, & pronuntiare super nullitate; imò vbi pars non opponat de re iudicata, posset procedere super negotio principali, vide *infra q.19. rem. 1. concl.6. n.112. vers. subdeclara*.

199 Restringe secundo, vt non procedat, quando reuocaretur prius in dubium de ipsa appellatione, & iudex pronuntiaret, se competentem, & partes litigarent coram eo, quia tunc sententia, quam ferret, non diceretur nulla eo, quod esset lata contra rem iudicatam, *Franch. in c.39. directæ, num.10. concl.8. versus finem de appel.* quod etiam, respondendo ad Inn. videtur admittere Anch. *cons. 345. iam deserta appellatione; sub n.1.* & quod vbi non appareat euidenter de desertione, sed sit dubium, tunc nisi iudex pronuntiet caussam esse desertam, ipse remaneat iudex super negotio principali ratione dubij, scribit Addition. ad Rot. *decis.94. alias 98. licet appellatio, de appell. in nou.* Quare ex hac restrictione vides, quod non est omnino tutum excipere de re iudicata, quia si iudex super ista exceptione assumit cognitionem, &, disputando de viribus appellationis, pronunciat se competentem, posset valide vlterius procedere.

Ex quibus omnibus vides, bonum esse consilium, & praxim, qua vtimur reformandi commissionem *vt dixi supra n.193.*

200 Concludo V. quod tu, qui iuxta stylum Rom. Curiæ habuisti commissionem executorialem, directam iudici delegato siue in prima instantia, quia non sit appellatum, siue in secunda, quia appellatio non fuerit prosecuta, & vis executionem, debes postea citare aduersarium ad dicendum contra commissionem vltimo loco in actis præsentatam, & vbi hæc citatio fiat contra absentem, ab Vrbe, debet in ea inseri tenor dictæ commissionis, *Vestr. in prax. lib.8. c. vltim. num.11. in fine versic. impetrata. fol.269.* hæcque citatio est necessaria, in quauis specie rei iudicatæ simus.

Aduersario citato, reproductaque citatione in actis, debes videre, an commissio præcise rescribat (quod tamen nunquam facit, sed si facerer procederetur immediate ad rescripti executionem) an vero rescribat sub aliqua clausula conditionali, vt semper facit, vtputa *constito de trib. conformibus*, seu *iudicata*, siue *assertis*, quia in hac specie debes in primis docere de conditione, videlicet de tribus conformibus, aut alia conditione opposita, & satis docebis per repetitionem actorum, si ex eisdem actis posset constare, alias debes docere per alias congruentes probationes, citata tamen vtroque casu parte, quia verbum *constito* in iudicialibus includit partis citationem, *Vestr. d. lib.8. cap. vlt. n.12 & 13. fol.269.* Quare erit necessaria secunda citatio ad dicendum contra iura producta & repetita, & in termino huius citationis debet is, qui citauit, repetere in actis sententias, & rem iudicatam, & similia, ex quibus probetur conditio, seu modus, sub quo Signatura rescripsit.

M His

His absolutis, debes videre, *an commissio tradat vlterius aliquem modum procedendi*, vt puta qui daret, vt seruarentur quatuor termini soliti, vel quod illorum loco vnicus præfigeretur terminus, quia seruanda erit ad vnguem illius forma.

Quod si commissio certam non præscribat formam; tunc aduerte de qua executione agatur.

Aut enim agitur de executione rei iudicatæ vnius sententiæ, quæ fecerit transitum in rem iudicatam ob non interpositam, seu ob non prosequutam appellationem infra legitima tempora, & isto casu consueuimus seruare quatuor terminos substantiales quatuor audientijs, citãdo aduersarium quatuor vicibus, & separatis citationibus, videlicet, ad docendum de legitimis appellatione, diligẽtijs, & prosecutione primo pro prima dilatione; secundo pro secunda: tertio pro tertia: & deniq; quarto pro quarta dilationibus, *vt docent Vestr. d. lib. 8. cap. vlt. sub num. 13. vers. & si commissio fol. 270. & clarus lib. 5. c. 10. vers. quandoque etiam fol. 104. Mandos. tract. de commiss. in commiss. 23. executor in verbo seruatis quatuor terminis, & Marches. eod. tract. in commiss. restit. in integr. c. 2. n. 45. par. 2. fol. 213.* qui termini seruantur singuli ad primam, *Vestr. d. c. 10. in fine fol. 104.*

Aut agitur de executione trium sententiarum conformium, vel de alia sententia inappellabili, & isto casu citatio, & termini supradicti non seruantur, quia non congruunt, & ideo Vestr. *d. c. vlt. sub n. 13. vers. & si commissio*, cum mysterio, & sensate loquitur, dum ait, quod præfati termini sunt seruandi, quando sumus in casu, in quo seruari debeant, & postea vers. *sequenti* his peractis, inquit, quod seruata tela iuxta suos casus necessaria, quasi dicat, non in omnibus vnam, eandemque seruandam esse: quare in isto casu trium conformium, vel vnius inappellabilis fiet hæc alia citatio ad videndum taxari, & moderari singulas expensas, sicut latè docent Vestr. *in prax. lib. 8. cap. vlt. n. 14.* & Mandos. *d. commiss. 23. executor in verb. omnes & singulas expensas.*

201 Nunquid autem executoriales decretæ, non seruatis quatuor terminis in casu, quo rescriptum mandet eos seruari, vel alias seruandi essent de stylo, sint validæ.

Respondeo, quod si ex actis constet de re iudicata sustineri possunt executoriales pro validis, vt tenuit Rot. quam refert, & sequitur Mandos. *tract. de commiss. in commiss. 23. executor in verbo citatione præcedente vers. primo igitur, versus finem ibi, concluserunt fol. 129.*

Explicitis qq. de essentia appellationis, de ordine appellandi, & de processu appellationis, sequitur vt agamus de temporibus appellationis.

QVÆSTIO XII.

ARGVMENTVM.

Appellatio infra quantum tempus debeat interponi.

SVMMARIA.

Appellatio infra quantum tempus interponi debebat de iure Digestorum & Codicis, n. 1.— Sed hodie infra decem dies, n. 2.— Infra quantum tempus in Francia, n. 3.— In foro Capitolino, n. 4.

Statutum consuetudo, seu stylus alterans tempus appellandi est validum, n. 5.— Etiam si statutum sit conditum à Ciuitate recognoscente superiorem, n. 6.

Tempus, quod datur ad appellandum, quando incipiat currere à die habitæ notitiæ sententiæ latæ, sub nu. 7. & 13. & seqq. in quibus habentur extensiones, restrictiones, intelligentia, & declarationes vsque ad n. 59.— Et quando incipiat à die latæ sententiæ, n. 9. & seqq.

Terminus, quem Iudices Romana Curia de stylo habent pro seruato, quantum duret, n. 8.

Conclusio de appellando infra decem dies, vt in n. 2. habet seqq. ampliationes & limitationes.

¶ *Ampliatur I. etiam si quis vellet in caussa appellationis probare nullitatem sententiæ, n. 59.— Subampliatur etiam si vellet probare nullitatem ex defectu iurisdictionis, n. 60.*

Ampliatur II. vt appellans teneatur etiam probare omnia formalia appellationis, etiamsi &c. n. 62.— Subampliatur num. 63. & 64.

Ampliatur III. etiam si quis vellet probare notoriam iniustitiam sententiæ, n. 67.

Ampliatur IV. vt non solum principales teneantur appellare infra decem dies, sed etiam tertij, volentes adhærere eorum appellationi, debeat adherere infra eosdem decem dies, n. 69.— Subampliatur, n. 70.— Declaratur eadem ampliatio multipliciter, nu. 71. & seqq.— Restringitur eadem quarta ampliatio multipliciter, n. 76. & seqq.

Ampliatur V. vt sicut ampliatio debet fieri infra decem dies, ita etiam infra eosdem decem dies debeat ratificari, n. 79.— Declaratur, n. 80.

Ampliatur VI. in sententia, quæ non transiuit in rem iudicatam, n. 81.— Infertur, n. 82.

Ampliatur VII. etiam in supplicatione, n. 83.

Ampliatur VIII. in appellatione ab interlocutoria, nu. 84.— Subampliatur, n. 85.— Declaratur ampliatio multipliciter, n. 86. & seqq.

Ampliatur IX. in fisco, n. 99.

Ampliatur X. vt neque de partium consensu possit admitti appellatio post decem dies, n. 100.— Subampliatur, nu. 101. & seqq.

Ampliatur XI. in causa beneficiali, n. 103.— Restringitur, num. 104. & 105.

Ampliatur XII. in omni appellatione etiam quod appelletur ab actu extraiudiciali, n. 106.

Ampliatur XIII. in protestatione interponenda coram honestis viris, n. 107.

Ampliatur XIV. in appellatione coram iudice ad quem, n. 108.

Ampliatur XV. in intimatione appellationis, n. 109.

Ampliatur XVI. etiam pendente compromisso, n. 110.

Ampliatur XVII. in sententia conditionali, n. 111.

Ampliatur XVIII. in sententia arbitri, n. 114.— Subampliatur n. 115. & seqq.

Ampliatur XIX. in sententia lata, præsente procuratore, quia adhuc dominus absens non posset appellare post lapsos decem dies, n. 118.— Subampliatur, nu. 120. & 122.— Declaratur omnia, n. 123. & seqq. in quibus habentur omnia necessaria vsque ad n. 141.

Ampliatur XX. in eo, qui fuit restitutus ad appellandum, n. 141.

Ampliatur XXI. in actu dependente à sententia, n. 142.

Ampliatur XXII. in sententia lata contra infirmum, seu aliter impeditum, sub n. 142.

Ampliatur XXIII. in causa feudali, sub n. 142.

Ampliatur XXIV. in causa criminali, sub n. 142.

Ampliatur XXV. vt lapsis decem diebus non possit appellari, licet nondum fuerit declarata desertio appellationis, n. 143.

¶ ***Limitatur I. eandem conclusio de appellando infra decem dies vt non procedat in grauamine successiuo, n. 144. & seqq. in quibus dantur exempla, & restrictiones vsq; ad n. 153.***

Limitatur II. vt non procedat quoad effectu ratificandi nu. 153.

Limitatur III. in appellatione tertij, n. 154.— Exemplificatur, n. 155.

Limitatur IV. in appellatione à statuto n. 156.— Declaratur, n. 157. & 158.

Limitatur V. in comminationibus, n. 159.

Limitatur VI. in præceptis, quæ fiunt a iudice absque caussa cognitione, n. 160.

Limitatur VII. in appellatione a delatione iuramenti, & c. num. 161.

Limita-

1 OLim de iure Digestorum, & Codicis appellatio erat interponenda infra duos dies in caussa propria, & infra tres in causa aliena, hoc est principalis; si caussam agebat per se ipsum, habebat duos dies ad appellandum, sed si eam agebat per procuratorem habebat tres dies à die latæ sententiæ, *l.6.eos, §.sin autem, C.de appel.et consult. & l.1.§.biduum, & §.dies, & §.in propria, ff.quan.appellan. sit.Ioan.Ferrar.tract.de appell.lib.2.c.4.num.134. tom.5.f.68.Rebuff.tract.de appellat.art.primo gloss.1.num.1. tom.3. fol.482.*

2 Hodie tamen sufficit, quod interponatur infra decem dies tam de iure authenticorum, *auth.hodie, C.de appellat.* quam de iure canonico, *c.28.anteriorum, 2.q.6. & cap.32. cum dilectis, in fine, de elect. & cap 15. quod ad consultationem, de sent. & re iud. & c.8.concertationi, de appell.in 6.* & quod sit appellandum infra decem dies, scribunt Spec. *tit. de appell.§. restat videre, in princip.lib.2. fol.189. Azor. in sum.C.tit.quor.appell.non recip.num.1. & Salyc. in d.auth. hodie, in princip.Papien.in pract.in form.appell.à sent.diffin. in gloss.coram vobis, sub num.12.fol.406.Card.Alex.in cap. 4.personas, sub num.2.de appell. Maran.in suo spec. part.6. act.2. princ.in verbo, & quandoque appellatur.qu.3.princ.n. 213.& 214.fol.488. Iacob. Nouell. tract.de iur. prothomis. §.6.num.27.& 28.fol.43.Mynsing.in sing.obseru.cent.3.obseru.11.non solum num. 1.* dicens, id esse dispositum etiam ordinatione Cameræ, *Menoch.tractat. de præsumpt. libr.2. præsumpt.95.num.1.Odd.tractat.de restit. in integr. part.2. quæst.69.num.2.Ioan.Ferrar.d.cap.4.n.135. to.5. fol.68.* & quod facultas ista appellandi non viuat vltra decem dies, refert & sequitur Lancell. *tract.de attent.par.2.c.12.de attent.& innou.appell.pend.limit.50.princip. num.38. tom.5. fol.378.& par 3.cap.26.de prob.attent.num.17. & 18. fol. 440.* Et hæc conclusio est nota omnibus * in foro versantibus, & etiam non versantibus, cum qua nos loquendo in materia criminali, transiuimus simpliciter *supra lib.1.cap. 97.num. 129.* & quod in Curia Romana debeat schedula appellationis præsentari infra decem dies, refert, & sequitur Rugin. *tract.de appell.§.4.c.1.n.18. vers.si quis appellauit, fol.157.*

3 In patria tamen consuetudinaria statuit Rex Franciæ, vt illico appelletur, id est, simulatque prolata est sententia, vel iudice adhuc sedente pro tribunali, & antequam ab auditorio discedat, *Rebuff.d.art.1.gloss.1.num.4. tom.3. fol.483.*

4 Item in foro Capitolino ex dispositione statutorum *lib.1.cap.166.* debet appellari infra octo dies, quod etiam notat M.Ant.Bard. *tract.de temp.vtil.cap.3.num.1. tom.5. fol.212.*

5 Nota ex his postremis valere statutum, consuetudinem, vel stylum augentem, vel diminuentem tempus appellandi, *Franch.in c.5.cum sit Romana, num.8.vers. ex hoc etiam infertur, de appell.Rebuff.d.gloss.1.n.7.tom.3. fol.483. & M.Ant Bard.d.c.3.sub n.1.tom.5.fol.212.* & quod statutum, seu consuetudo possit disponere, vt valeat, & possit appellari etiam post decem dies, qui dantur de iure communi, refert & sequitur Lancell. *tract.de attent.p.2.c.12.de attent.& innouan. appell.pend.limitat.50. princ.num.164 vers.5.fol.380.*

6 Et procedit hoc notabile de statuto, etiam si conditum sit à Ciuitate recognoscente superiorem, quia licet Ciuitas, superiorem recognoscens, non possit ex toto tollere appellationem, tamen potest per statutum diminuere, seu elongare tempus appellandi, *Franch. vbi supra.*

7 Contra istam conclusionem in eo, quod dixi esse interponendam infra decem dies à die sententię, oppono dupliciter.

Primo, quia sufficit, quod interponatur infra decem dies à die, quo habetur notitia seu scientia latę sententię, *Specul.tit.de appell.§.1.sub num.6. vers.illud autem, ibi, cæterum licet, lib.2. fol.184.* & quod decem dies, dati ad appellandum, computentur à die notitię, scribit Rebuff. *tract.de appell.in præfat.n.69.& art.1.gl.1.sub n.3 tom.3.fol 480.& fol.482.*

Imò adhoc, vt incipiat currere terminus ad appellandum, non satis est, quod appellaturus sciat latam esse sententiam, sed requiritur, quod sciat etiam, quomodo fuerit lata, an pro, vel contra, & donec hoc non sciat, non incipit currere terminus, *Card.Alex.in c 4.personas sub n.2.ibi nec sufficit sciat.de appell.Felin.in c.15. quoad consultationem, num.22.vers. postremo circa cursum, & clarius n.32. vers.12.conclusio, de sent.& re iud. Afflict.tract.de iure prothomis.§.2.n.4.tom.17.fol.7.& Nouel.§.7.n.17.fol.44.Maran.in suo spec. p.6. act.2.princ.in verbo & quandoque appellatur, q.3.princip.vers.limita, n.215.fol.488. Natt.consil. 51.viso processu, n.1.lib.1.& cons.348.videtur primo.n.1.& 4.lib.2.* vbi quod debet certificari de qualitate, & tenore ipsius sententię, *M.A.Bard.tract.de temp.vtil.c.3.sub n.1. vers.hoc autem, in fine tom.5.fol.212.Odd.tract.de rest.in integr.q.69.art.1.n.2.in fine, & Lancell.tract.de attent. p.2. c. 12.de attent & innou.appell.pend.lim.50. princ. n.158.ibi. hac autem, to.5.fol.380.* & ideo, donec non potuerit habere copiam sententię, tempus ad appellandum non currit, *Franch.in c.8.ex ratione, sub n.2.de appell.* & quod intimās sententiam debeat illam legere aduersario, cui eam intimat, sed tamen non teneatur ei copiam relinquere, scribit *Franch.in c.vlt.si iustus, n.48 ibi, sed an sufficiat quod intimans de appell.* & quomodo hoc sit verum declarabi vna cum eodem Lancell. *infra n.30.vers. restringe.*

8 Secundo oppono de stylo Curię Romanę, vbi iudices, reproducta citatione ad sententiam in termino citationis, dubij adhuc de qualitate sententię, proferendę, solent habere illum terminum citationis pro seruato pro vtraque parte, qui terminus pro seruato durat diuersimode, nam coram iudicibus ordinarijs, & eorum delegatis, & subdelegatis, & similiter coram delegatis, ad vniuersitatem causarum durat per decem dies, ideoque debent prefati iudices ante vltimam diem decendij, seu ipsa saltem vltima die sententiam proferre, & coram Auditoribus Rotę durat per quindecim dies, & in vltima audientia per mensem, sed coram alijs delegatis, seu subdelegatis Papę iste terminus pro seruato durat sine termino, ideoque potest delegatus subscribere sententiam quandocunque, & pars debet appellare infra decem dies, inchoandos non ex die sententię, sed ex die termini habiti pro seruato, quia ad illum diem retrotrahitur sententia, quę postea fertur durante termino pro seruato, vt enarrabi *infra q.17.lim.21.n.23.& 24.* & sic in terminis primę oppositionis non est necessarium, quod appelletur infra decem dies à die latę sententię, & in terminis secundę oppositionis est necessarium, quod appelletur ante latam sententiam.

Vnum aduerte obiter, quod si causa delegetur ordinario in Romana Curia, ille ordinarius habet terminum

pro ſeruato non tanquàm delegatus, ſed tāquam ordinarius, vel quia in modo procedendi ordinarius delegatus ſeruat ſtylum ſui tribunalis, vt retuli *lib. precedenti cap.3. n.275.* vel quia in definiendo remanet ordinarius ſecundum Paul. de Caſtr. quem retuli, licet non ſequutus ſim, *ſupra q.8.n.51.& num.86.in fine*, & propterea in hoc non diſputatur, an eius iuriſdictio fuerit excitata, vel fuerit delegata, prout poſſet diſputari in alijs terminis, *per ea quæ ſcripſi d.q.8.ſub n.86.verſ.extende ſecundo.*

Pro ſolutione oppoſitionum, & concordia conſidera duos caſus.

Primus caſus eſt, quando quis eſt citatus perſonaliter ad ſententiam; & in iſto caſu falſa eſt prima oppoſitio, quia terminus ad appellandum incipiet currere à prolatione ſententiæ, ſi feratur in termino citationis, *vt ſcribunt Capic. deciſ.139. in cauſa Hieronymi.ſub nu.1.& ſeqq. Caputaq.deciſ.130.ſeu 17 ſententia tranſiuit par.3.& Veſtr. in prax.lib.7. c.3.ſub n.21.* & quod citatus perſonaliter nō poſſit appellare à die notitiæ, dicit Rot. *diuerſ.deciſ.758. Bellicen.n.3.par.3. lib.3. fol.204.* vel incipit currere à termino habito pro ſeruato, vt in ſecunda oppoſitione.

10 Neque obſtat, quod dicebam, requiri ſcientiā tenoris ſententię, quia reſp. paria eſſe, quod ſciuerit tenorem ſententiæ, vel neglexerit ſcire, quia cum fuerit citatus perſonaliter poterat ſententiam audire, videre, & legere, *Odd. tract. de reſtit.in integr.q.69.art.3. verſ.ſi demum.* dicens, iſto caſu non ſuccurri non appellanti.

Idq; multò minus obſtat in Curia, quia in ea propter ſtylum, à me relatum *ſupra ſub n.8.* eſt appellandum infra decem dies, etiam penitus ignorata qualitate ſententiæ.

Minus obſtat, quod Io. Ferrar. *tract.de appel.lib.2.c.4. n.137.verſ.inſuper to.5.fol.69.* ſcribat tempus decem dierum ſupputari à ſententię die, modo, pręſente principali, vel eius procuratore, ſententia proferatur.

Quia reſpondeo, citatum perſonaliter haberi pro pręſente.

11 Intellige I. iſtum primum caſum cum præſuppoſito, quod citatus comparuerit, alias, ſi non comparuerit, diceretur verus contumax, qui non audiretur appellans, etiamſi vellet appellare infra decem dies, & hoc de iure, ſed de conſuetudine etiam verus contumax auditur appellans, dummodo appellet infra decem dies, computandos à prolatione ſententiæ, vide quæ de tota hac intelligentia ſcripſi *infra q.17.lim.3.n.12.& ſeqq.*

12 Intellige II. vt procedat, ceſſante impedimento ad appellandum, alias ſecus, *per ea quæ ſcripſi infra n.162.et 167.*

Intellige III. vt procedat contra ipſum citatum perſonaliter, ſecus contra eius hæredem, quia terminus ad appellandum non currit hæredi, niſi à die notitiæ, Vnde licet defunctus fueri citatus perſonaliter, tamen ſi, lata ſententia deceſſerit, hæredi non currit tempus ad appellandum, niſi à die notitiæ, *Franch.in c.8 ex ratione, n.94. de appell.*

13 Secundus caſus eſt, quando non eſt citatus perſonaliter, ſed eſt citatus domi, & iſto caſu procedit prima oppoſitio, quia terminus decem dierum non incipit currere a die prolatæ ſententiæ, ſed a die notitiæ, & ſcientiæ latæ ſententiæ, vt declarant Card. Alex. *in cap.4.perſonas ſub n.2.de appell. Felin.in c.15. quoad conſultationem n.23. verſ.conſidera duos de ſent.& re iudic. Tiraq.tractat.de retract.lignag §.9.gloſſ.2.n.42.verſ.ex ijs autem fol.242. Rot. diuerſ.deciſ.55.fuit concluſum.n.2.par.1. Lancell.tract.de attent.par.2. c.12. de attent.& innou.appell.pend.lim.50. princ.n.143 to.5.fol.380. Capic. Caputaq. Veſtr.in locis citatis ſupra n.9.verſ.primus, & Marcheſ.tract.de commiſſ.par.1.de commiſſ.ſuper diuerſ.c.28.n 62.ibi ſuccumbens fol.304. in ſecunda impreſſione, quibus adde Gloſſ. vltimam in auth. hodie C.de appell.*

Ratio eſt, quia citatus domi dicitur fictus contumax, qui poteſt appellare quandocunque infra decem dies a die ſcientiæ, *vt explicaui n.ſeqq.*

Aduerte hic obiter, quod citatio debet fieri non in domo, ſed ante domum; eo enim inuito non debet domū ingredi quia faceret ei iniuriam, *Gloſſ.in clem.3.cauſam in verbo in domo, & Petr.de Anch.n.11.verſ.vndecimo nota, de elect. &c.* quam aduertentiam citandis etiam inuitis ſeruant Curſores, & Mandatarij in Curia Romana, quia non tantum abſtinent ab ingreſſu domus citandi, ſed vix copiam citationis nunquam legibilem, per rimulas hoſtij de ſero immittunt & abeunt, & citationem quandoque in vicini hoſtio relinquunt.

14 Extende I. generaliter iſtum ſecundum caſum, vt habeat locum in quocunque ficto contumace, quia is poteſt ſemper appellare infra decem dies, inchoandos a die habitæ notitiæ, & non arctatur appellare a die prolationis ſententiæ, *Rot.deciſ.28.alias 351 licet ficte contumax de appell.in nou.& Lancell.tract.de attent.par.2.c. duodecimo, de atten.& innou.appel.pend.lim.50.princ.n.142.to.5. fol.* 300. & in caſu appellationis intimatæ iuxta clem. 3. *cauſā de elect.* & ſecuta deinde ſententia quod in Rota ſępius a ſententia ſecuta recepta ſit appellatio interpoſita infra decem dies, a tempore ſcientiæ, quando appellatio in caſu dictę clem. *cauſam* non fuit intimata appellato, vel ſuo procuratori perſonaliter apprehenſo, ſed ad domum, vel in eccleſia cathedrali, quia tunc reputatur fictè contumax, qui bene auditur, teſtatur Rot. *deciſ.22 alias 137 appellatus, in fine de appell.in nou.*

15 Extende II. in eo, qui fuit citatus in loco beneficij, quia dicitur fictus contumax, ac ſi fuiſſet citatus domi, *Felin.in cap.15. quoad conſultationē ſub nu.23.verſ.conſidera duos, caſus de ſentent.& re iudic.* quem refert. & ſequitur Lancellot. *dict.limit.59.nu.145.fol.380.*

16. Extende III. vt iſte ſecundus caſus habeat locum etiam in citatione per contradictas, *Marcheſ. tract. de commiſſ. part.1.de commiſſ.appell ſuper diuerſ.cap.28.nu.63.fol.304. 2.impreſſ.* licet enim citatio per contradictas requirat ad ſui validitatem quod præceſſerit citatio perſonalis, quia alias citatio per contradictas eſſet nulla, *Caputaq deciſ. 107.citatio executa n.3.in fine, & n.4.par.1.* & proceſſui per contradictas non eſt locus, niſi antecedat citatio perſonalis, *Marcheſ.d.cap.28. ſub num.65.* & citatus perſonaliter & contumax excludatur ab appellatione tam poſt lapſos decem dies, quam ante: quia eſt verè contumax; tamen Rota de æquitate admittit eius appellationem etiam infra decem dies a die ſcientię, *Rot. deciſ.22. alias 137. appellatus in fine de appell. in nou.* & ſic habet locum etiam in citatione per audientiarum contradictarum, in qua loquuntur Rot. *d.deciſ.22.et Rot. diuerſ.deciſ. 55.fuit concluſum n.2 par.1. Marcheſ. vbi ſupra, et Lancell. d.lim.50 num.146.* quia citatio per audientiam contradictarum eſt eadem cum citatione per contradictas.

Reſtringe hanc extenſionem, vt non procedat, ſi prius fuerit citatus perſonaliter ſemel initio cauſæ, & conſtituerit procuratores, qui ſe abſentauerint, quia licet deinde procedatur ad condemnationem per audientiam contradictarum, tamen non dicitur fictus, ſed verus contumax, & conſequenter non poſſet appellare, niſi infra decem dies à die prolatę ſententiæ, & non à die habitæ notitiæ, *Lancell.d.limit.50.n.147.fol.380* ſed eſſet audiendus via reſtitutionis, *Lancell.d.limit.50.n.148.*

17 Extende IV. vt habeat locum etiam in citatione per edictum, quia & ſi citatio per edictum arctet ſicut citatio perſonalis, ideoque citatus per edictum poſſit excommunicari, cum tamen is, qui non eſt citatus perſonaliter, non poſſit excōmunicari, *iuxta ea, quę ſcripſi ſupra lib.1.c.45. dub.5.n.21.* nihilominus citatus per edictum ad ſententiam poterit appellare, ſicut citatus domi, à tempore habi-

re habitæ notitiæ, *Rot. decis. 16. alias 364. cum iura, num. 1. & 2. de dol. & contum. in nou. Franch. in cap. 51. bonæ memoriæ n. 22. de appell. Capic. d. decis. 139. sub num. 3. ibi, secundus casus est. Lancell. d. limit. 50. num. 144. fol. 380. & Marches. vbi supra*, & quod citatus per contradictas, vel per edictum dicatur in ficta contumacia, & ideo, refectis expensis, sit audiendus contra rem iudicatam, tenuit Rot. de qua Caputaq; *decis. 118. citatus, p. 1.* hæc enim citatio per edictum non differt à citatione per audientiam contradictarum, nisi in eo, quod citatio per audientiam contradictarum legitur in ipsa audientia contradictarum; & per eam quis citatur à die prima Octobris vsque quo indicantur feriæ generales; per edictum vero citatur tempore feriarum generalium à die, nempe, quo de mense Iulij indicuntur vsque ad Kalendas Octobris, *vt latius scripsi supra lib. c. 45. sub n. 14. & 15.*

18 Extende V. vt habeat locum etiam in citatione, quæ fit per diligentias, quia sic citatus poterit appellare infra decem dies, computandos à die habitæ notitiæ, & non à die prolatæ sententiæ; & si enim hæc citatio non fiat, nisi contra eum, qui semel saltem fuerit personaliter citatus in Curia, & ideo videatur verus contumax, tamen adhuc debet admitti ad appellandum, & infra decem dies à die habitæ notitiæ; *per ea quæ de citato per contradictas scripsi supra.*

19 Restringe easdem omnes extensiones, vt non procedant in eo, qui dolo non permittit se citari personaliter; quia is; cum non debeat ex dolo reportare commodum; debet haberi pro citato personaliter, *Maran. in suo spec. p. 6. act. 2. princip. num. 190. fol. 502.* & quod citatio habeatur pro facta, cum citandus facit, ne citetur, latè scribit Tiraq. *tract. de retract. lignag. §. 2. gloss. 1. n. 9. vers. & idem fol. 194.* & quod contra citandum personaliter, qui malitiosè se absentasset, & latitaret, sufficiat citatio publica ad domum, id est, sufficiat publicum edictum, scribunt Gloss. Abb. Mathesil. & alij quos retuli & sequutus sum *lib. praeced. c. 8. n. 196.*

20 Extende VI. vt procedat etiam quando solus procurator est citatus personaliter, *vt dixi infra sub num. 121. vers. contra.*

Sed verior est opinio contraria; quam firmaui *ibid. n. 120. & sub n. 121. vers. non recedas.*

21 Extende VII. vt procedat etiam coram Auditore Cameræ in caussis ordinarijs; quia & si in eis executio citationis, facta domi, sit valida, tamen tempus ad appellandum non currit à die latæ sententiæ, sed à die notitiæ.

22 Subextende hanc extensionem, vt procedat etiam in caussis executiuis, considerata appellatione deuolutiua; quare si Auditor Cameræ sub citatione executa domi decernat, & relaxet mandatum executiuum vigore obligationis cameralis, appellatio deuolutiua potest interponi infra decem dies à die scientiæ, de qua appellatione deuolutiua scripsi *infra q. 17. lim. 9.*

23 Limita I. nunc eundem secundum casum, positum *supra num. 13.* vt non procedat, quando citatus domi comparet in termino citationis ad sententiam in actis, quia illa comparitio tribuit effectum citationis personalis, & ideò habetur ac si fuisset citatus personaliter; nam comparitio sanat hunc defectum, quando requireretur citatio personalis.

Limita II. vt non procedat in foro Capitolino, quia citatus ad sententiam non potest appellare post lapsos octo dies à die latæ sententiæ, *lib. 1. statut. c. 166.* vbi contumax fictus non distinguitur à contumace vero; ideoque indistinctè prohibetur allegatio ignorantię, *vt scribit Luc. Pet. in pract. Cap. lib. 5. c. 1. in fine n. 28.*

Declara hanc limitationem esse veram, dummodo ad sententiam fuerint citati tam principalis, quam procurator, *vt in eod. lib. 1. cap. 53. & latius scripsi lib. praeced. cap. 8. num. 697. & seqq.* vbi videas multa necessaria, & dummodo sententia fuerit promolgata in loco publico, *vt in d. cap. 166.*

Quid dicendum, quando principalis litigaret per se ipsum; & ideo ipse solus citaretur domi?

Dic quod isto casu poterit appellare infra octo dies, à die scientiæ, secus si citaretur personaliter, quia vterque iste casus est omissus à statuto, & ideo remanet sub dispositione iuris communis, de quo scripsi supra.

Quid si principalis haberet procuratorem, & vnus solus eorum citaretur, sed personaliter, alter verò nullatenus citaretur?

Dic quod isto casu sententia esset nulla, quia careret citatione, nihilominus per viam appellationis non posset de nullitate cognosci, nisi appellaretur infra octo dies, à die latæ sententiæ.

24 Intellige I. eundem secundum casum, vt appellato incumbat onus probandi notitiam sententiæ latæ, quando appellans asserit, se non prius habuisse notitiam, nam in dubio præsumitur, appellationem esse interpositam infra legitima tempora, à tempore habitæ notitiæ, *Franch. in c. 51. bonæ memoriæ, n. 20. de appell. Rot. diuers. decis. 55. fuit conclusum, in fine n. 3. par. 1. & Marches. tract. de commiss. par. 1. de commis. appel. super diuers. cap. 28. num. 64. fol. 304. in 2. impress.* quare absens, qui appellat post 10. dies, à tempore latæ sententiæ, præsumitur appellare infra 10. dies, à tempore scientiæ, quia non præsumitur scientia, *secundum Bellam. decis. 349. sicut præsumitur, n. 1. Felin. in c. 15. quoad consultationem, sub num. 25. vers. secunda conclusio, in fine, de sent. & re iud. & Menoch. tract. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 95. vers. declaratur secundo, n. 7.* & quod in dubio præsumatur ignorantia, nisi scientia probetur, scribit Franch. *vbi supra.*

Contra istam intelligentiam tenent Card. Alex. *in c. 4. personas, sub n. 2. ibi, & si vult dicere de appell.* & Lancell. *tract. de attent. p. 2. c. 12. de atent. & innou. appell. pend. lim. 50. princip. n. 179. & seqq. tom. 5. fol. 380.* dicens, præfatam declarationem esse parum tutam, & propterea de ea valde subsistendum videri, & facit quod ex Rot. refert & sequitur Gabr. *in conclus. lib. 2. tit. de appell. concl. 5. n. 2.* dicens, quod non præsumitur appellatio interposita infra decem dies à tempore notitiæ, nisi probetur.

Quid dicendum in hac contrarietate. nam Franch. citatus pro declaratione allegat pro declaratione Rot. *dec. 316. alias 39. si professor beneficij, de appell. in nou.* & Card. Alex. citatus contra declarationem allegat contra declarationem eandem decisionem.

Non recedo ab intelligentia, & pro explicatione aduerte, quod aliud est præsumi notitiam sententiæ, aliud probari veram notitiam sententiæ, quia notitia præsumpta sententiæ est ficta, & non excludit ab appellatione, & ideò licet citatus domi præsumatur habere ex illa citatione notitiam sententiæ, tamen ista præsumpta, & ficta notitia operatur solum validitatem sententię, sed non excludit ab appellatione; quia ad exclusionem appellationis requiritur non notitia pręsumpta, sed notitia vera, quæ notitia vera non præsumitur ex citatione facta domi, vide *Franch. in d. c. bonæ memoriæ n. 21. & 22.*

Quomodo appellatus possit probare notitiam sententiæ latę dixi *infra n. seqq.*

25 Intellige II. vt notitia sufficiens intelligatur probata à tempore intimatę sententię etiamsi intimatio sit facta domi; quia ex illo die, quo intimatur ad domum, incipient currere decem dies ad appellandum, licet citatio ad sententiam, & eius intimatio fuerit exequuta domi, *Franch. in cap. 51. bonæ memoriæ sub numer. 22. ibi non obstat prædictis, & in cap. vltim. si iustus, num. 43. vers. sed aduerte, de appell. Felyn. in c. decimoquinto, quoad consultationem, sub n. 23. vers. considera ibi istum casum, de sent. & re*

iud.Capic. dict.decif.139.in cauſsa Hieronymi. n.4. & Lancell.tract. de attent. par.2.cap.12.limit.50. princip.n 156. tom.5.fol. 380.& M.Ant. Bard.tract.de temp. vtil. cap.3. ſub n.1.verſ.hoc tamen in fine,eod.tom.5.fol.215.

Ratio huius intelligentię eſt,quia & ſi notitia pręſumpta, & ficta, quæ oritur ex citatione facta domi, non excludat ab appellatione. *vt retuli & ſequutus ſum ſupra n. præced.in fine.* tamen fallit,quando concurrit duplex pręſumptio, prima ex citatione facta ad domum ad audiendam ſententiam; & ſecunda ex notificatione poſtea facta ad domum de ipſa ſententia, vnde inducitur ſufficiens notitia ex duplicata pręſumptione,*vt ſcribit Franch.in d. c.51.bonæ memoriæ.ſub n.22.de appell.*

26 Infero ex hac intelligentia, bonum eſſe ſtylum, quo vtitur Auditor Cameræ in executiuis, decernendo mandata executiua, niſi ad primam diem cum intimatione; quia debitores citantur domi, & non perſonaliter, quare tempus appellandi reſpectu deuolutionis curret à die intimationis,& adde quæ ſcripſi *infra n.31.*

27 Extende eandem intelligentiam, vt procedat æqualiter in omnibus factis contumacibus, quibus ſententia intimatur in eiſdem locis,in quibus fuerunt citati ad ſententiam,*Felin.d.cap.15. quoad conſultationem.ſub n.23. verſ. conſidera ibi iſtum caſum. de ſenten. & re iud. & Lancell. dict.c.12.limit.50.princip.n.156.*

28 Nota ex his pro appellato contra appellantem, quod ad probandum,appellantem habuiſſe notitiam ſententiæ ſufficit oſtendere intimationem factam eius domi de ſẽtentia lata, quia ex die intimationis probatur notitia ſententiæ,*Lancell.d.limit.50.n.156.& ſeq.fol.380.*

29 Subintellige I. hanc ſecundam intelligentiam, vt procedat, dummodo intimatio contineat non ſolum ſententiam eſſe latam, ſed contineat ſic, & ſic eſſe latam, *vt ex Card.Felin.Affl.Nouel.Mantan.Natt.Odd.& Lancell.retuli,& ſequutus ſum ſupra ſub n.7. verſ.immo ad hoc.* Imò de ſententia fieri debet aduerſario fides per publicum ſigillum aut inſtrumentum, *vt refert & ſequitur Natt. conſ. 51.viſo proceſſu.n.1.lib.1.& conſ.384. videtur primo ſub n. 1.& 2.lib.1.Lancell.d.limit.50.n.159.*

Confirmatur hæc ſubintelligentia ex his, quæ ſcripſi *lib.præced.cap.2.n.35.* vbi in multis caſibus oſtendi,quod denuntiatio facienda debet continere certam, & plenam ſcientiam.

30 Reſtringe hanc ſubintelligentiam, vt ſit vera quando denuntiatio fit ſine auctoritate iudicis, ſecus quando intimatio fit auctoritate iudicis, quia tunc ſufficit intimare ſententiam eſſe latam contra eum, licet tenor ſententiæ non inſeratur,*teſte Natt.d.conſ.348.num.2.in fine,& num. 3.lib.2.* quem refert & ſequitur Lancell.*d.limit.50.nu.160. & 161.fol.380.* & pro hac reſtrictione facit; quod ſcripſi de intimatione litis motæ *ſupra lib.1.c.30. ſub n.9. ibi neque obſtat.* ſicque ex hac reſtrictione habes declarationem ad primam oppoſitionem poſitam *ſupra ſub n.7.*

31 Infero ex hac reſtrictione bonum eſſe ſtylum Auditoris Cameræ, dum decernit mandata executiua niſi ad primam diem cum intimatione, quia tunc illa intimatio fit auctoritate iudicis,& ideò nõ eſt neceſſarium inſerere tenorem ſententiæ,alias,ſi fieret ſine iuſſu, & auctoritate iudicis, deberet inſeri tenor ſententiæ,vt dixi,nec ſufficeret illa relatio, in qua dicimus *(& alias prout in actis)* teſtibus ijs, quos retuli, & ſequutus ſum *lib.præced. cap.3. num.36.*

32 Subintellige II.vt notitia ſufficiens poſſit ſufficienter probari etiam ſine intimatione, & ideo talis intimatio ſententiæ non eſt neceſſaria, quando pars haberet notitiam ſententiæ,& tenoris illius,*Lancell.d.limit.50.n.162. fol.390.* & quod intimatio ſententiæ non ſit neceſſaria, quando pars eſt certa de ea, ſcribit Franch. *in cap.vlt.ſi iuſtus.num.46.verſ. vlterius dubitatur de appell.*

33 Infero ex hac ſubintelligẽtia,quod ſi quis citatur domi coram Aud. Cameræ ad videndum decerni, & relaxari mandatum executiuum, &c. & Auditor Cameræ in die citationis decernat mandatum, niſi ad primam diem cum intimatione,iuxta ſtylum illius tribunalis; & citatus die ſequenti poſt decretum mandatum appellet, & deinde cauſam appellationis non committat, quia expectet intimationem, cauſa efficitur deſerta, quia iam habuit ſe pro intimato de ſententia.

34 Intellige III. vt intimatio non ſit neceſſaria, ſi dum quis ſe preparat ad intimandam ſententiam, aduerſarius, cui eſt intimanda, non vult audire, quia tunc ei imputatur, ex quo non fietit per denuntiantem, *Franch. in cap. vlt.ſi iuſtus,num.47.verſ.quid autem ſi quis de appell.*

35 Intellige IV. ad vſum praxis,vt, data commiſſione appellationis infra decem dies à die habitæ notitiæ, Signatura committat cauſam appellationis cum clauſula *prout de iure;* quæ clauſula operatur, vt ſi appellatus probauerit, appellantem non appellaſſe infra decem dies à die habitæ notitiæ,commiſſio,& appellatio ſint nullæ,& ſententia ſit mittenda executioni, *Marcheſ.tractat. de commiſſ.par.1.de commiſſ.appell.ſup.diuerſ.c.28.num.66 & 67. fol.304.& 305.in 2.impreſſ.*

36 Intellige V. vt in cauſis, in quibus non datur appellatio, nihil referat,citationem eſſe executam perſonaliter, vel domi,quia,ſi non datur appellatio, fruſtra quæritur à qua die currat tempus ad appellandum, cum non entis nullæ ſint qualitates *vulgo tu.* ſimiliter in executiuis, & poſſeſſorijs reſpectu appellationis ſuſpenſiuę nihil refert, quod citatio ſit executa domi,cum appellatio ſuſpenſiua denegetur, vt *latè ſcripſi infra quæſt.17.limit.9. princip.n. & limit.6.membr.*

37 Intellige VI. vt iſte ſecundus caſus, de quo *ſupra n. 13.* non practicetur hic in Vrbe in cauſis delegatis, & Rotalibus, quia in eis citationes non admittuntur, niſi ſint executę perſonaliter,præterquam citationes per audientiam contradictarum,ſeu per edictum,aut per diligentias in ſuis caſibus.

Firmata iam concluſione, quod appellandum ſit infra decem dies à die latæ ſententiæ, ſi citato ad ſententiam fuerit exequuta perſonaliter, vel à die habitæ notitiæ, ſi non fuerit executa perſonaliter cum ſuis peculiaribus intelligentijs,de quibus ſupra.

Non differentiam appellationis interpoſitæ poſt decem dies à die prolatæ ſententiæ, ſed infra decem dies à die habitæ notitiæ prolatę ſententię quia iſto caſu attentata per iudicem, ſeu executorem poſt lapſos decem dies à tempore prolationis ſententiæ, & ante interpoſitam appellationem valent & tenent nec reuocantur per modum attentati, ſeu nullitatis, ſed ſolum beneficio iniuſtitiæ,docto,& cognito de ea in cauſa appellationis,*Rot.deciſ.28.alias 351. licet ſiſte de appell.in nou.*

Secus eſt ſi ſint attentata, pendente termino decem dierum,inchoandorum à prolatione ſententiæ.

His abſolutis.

Declara I.eandem concluſionem ſic firmatam,vt citatione perſonaliter executa, terminus decem dierum,qui dantur ad appellandum,incipiant currere à die,ad quam quis eſt citatus ad ſententiam,ſiue illa die feratur ſententia,ſiue non feratur,ſed habeatur pro ſeruato,quia adhuc appellatio debet interponi infra decem dies à die habiti termini pro ſeruato; & ita ſeruatur: vnde ſtylus & praxis inoleuit appellandi à ſententia quatenus contra, prout ſcribit Veſtr. *in pract.lib.7.cap.3.ſub nu.29.verſ. amplius. fol.203.* vbi, loquendo de more Auditorum Rotæ, qui pronuntiant prout in ſchedula, & plerunque inſtat decimus dies antequam ſubſcribant ſchedulam, inquit,cum iſto caſu non ſatis certi ſimus, an ſententia ſit futura fauorabilis, vel contra, inoleuit practica,quæ huic incertitudini

tudini occurrimus, appellando non alias simpliciter, sed cum clausula (*quatenus contra partem nostram*) de qua praxi appellandi quatenus contra, & in parte, & partibus, vide quæ scripsi *infra q.17.limit.21. num.19. & seqq.* & de præfato stylo habendi terminum pro seruato, & difficultatibus eius vide *infra q.14.n.9. & 10.*

Difficultas oritur in casu huius declarationis; *quid si iudex ordinarius habuit terminum pro seruato, & pars dedit intra terminum decem dierum schedulam appellationis, & iudex intra terminum pro seruato habitum non pronuntiauit, & sic est circunductus ille terminus: nunquid, cum denuo iudex habebit terminum pro seruato, erit denuo danda alia schedula appellationis, seu repetenda illa: an vero sufficiet iam data in antecedenti termino habito pro seruato?*

Respondeo esse denuo appellandum, vel repetendam schedulam appellationis, quia ille terminus habitus pro seruato est circunductus, & euanuit, sicut dicimus de citatione circunducta, quod est denuo facienda, & cum ille terminus habitus pro seruato sit circunductus, sequitur, vt sententia non dicatur lata, & consequenter non potest appellari, quia si non est lata sententia, nullum fuit adhuc illatum grauamen, & non illato grauamine, cessat appellatio, *per ea, quæ dixi supra q.5.n.101.* & ideo illa prior appellatio est inutilis, & nulla, quia fuit interposita ante sententiam, vide *infra q.17.limit.22. sub n.23.*

39 Extende vt eadem praxis appellandi quatenus contra infra decem dies sit vtilis, & necessaria in quolibet loco, in quo seruaretur præfatus stylus pronuntiandi prout in schedula, sicut seruatur in Curia Romana.

40 Declara II. non satis esse appellanti probare se appellasse, sed debere etiam probare, se appellasse infra legitima tempora, *Gemin. in c.3. Romana, §. si vero num. 2. et 3. et Franch. sub nu.4. de appell. in 6. rursus idem Franch. in c.38. cum in ecclesia, sub num. & non vltim. & Dec. not. 2. num.4. de appell. Card. Alex. in c.4. personas sub num. 2. eodem tit. de appell. Franch. Aret. in c.36. significauerunt. num.6. de testib. Felyn. c.15. quoad consultationem, num.25. vers. secunda conclusio de sent. et re iudic. Lancell. tract. de attent. p.2. cap.12. de attent. et innou. appell. pend. limit. 50. num.47. & seqq. tom.5. fol.378. et Mynsing. in sing. obseru. cent.3. obser. 15. circa appellationem, et clarius obseru. 11. non solum, n.2.* dicens quod iudex ad quem non debet inhibere, neque procedere antequam sibi de hoc sit facta fides, & alij quos refert, & sequitur Menoch. *tract. de præsumpt. lib.2. præsumpt.95. sub num.3.* Et ratio est, quia appellante intra decem dies est quædam solemnitas extrinseca quæ non præsumitur, vel appellare infra decem dies est de substantia appellationis, ideoque qui se sic appellasse asserit debet probare, *Menoch. d.nu.3. et 4. Surd. cons.287. quæsito. proposita, n.4. et 10. lib.2.*

Comprobatur hæc declaratio, quia etiam in restitutione in integrum is, qui eam petit, debet probare, se eam petijsse infra legitima tempora, nempe intra quadriennium, *Surd. d. cons.287. quæstio n.4. & seqq. lib.4.*

Praxis ideo est, vt notetur dies, quo datur appellatio, *vt scripsi supra quæst.4. num.57.* & hora diei, quando datur vltima die, *vt scripsi infra num. 50.* & deinde ad docendum appellationem fuisse interpositam infra decem dies, appellans tenetur producere appellationem, & ipsam sententiam, a qua appellat, cum alias non possit bene probari, quod appellauerit infra decem dies a die sententiæ, nisi fidem faciat de sententia, & de die latæ sententiæ, *Franch. in c.38. cum in Ecclesia, sub n.3. de appell. & Gemin. in c.3. Romana, §. si vero sub nu.9. vers. quaro quare. de appell. in 6.*

Quod si appellans non habeat apud se istam sententiam, neque de facili possit habere, poterit petere ab aduersario, qui sententiam obtinuit, vt illam exhibeat: Imò; quod plus est, si appellatus recuset edere sententiam, negando ipsam habere apud se, iudex appellationis poterit pronuntiare, quod si in futurum vnquam producant, nullum habeat effectum, vt ex Innoc. refert, & sequitur, testans vlterius de communi* opinione Dec. *in d. c.38. cum in ecclesia, n.6. & 7. in fine;* licet contra eam stringat Fed. de Sen. quem citat.

41 Extende I. istam declarationem, vt procedat, etiamsi pars appellata confiteretur, fuisse appellatum, quia adhuc tenetur vtrumque probare, etiam appellato non opponente; & ratio est, quia quis, etiam partem non habens, tenetur probare omnia constitutiua formaliter iuris sui, sine quibus ius habere non potest, *Bellam. dec.683. quamquam, sub nu.3.* & quod ad effectum reuocandi attentata non satis sit, partem appellatam confiteri appellationem fuisse interpositam, sed debeat constare fuisse appellatum infra decem dies, quia non sequitur: fuit appellatum: ergo fuit appellatum infra decem dies, *Rot. decis.30. alias 190. quoad reuocationem. de appell. in nou. quam post Franch. citat, & sequitur Couar. pract. qq. c.23. nu.1. in fine vers. secundo. fol. 517.*

Ratio meo iudicio potest esse, quia hæc confessio appellati venit producenda ab appellante qui se fundat in ea; sed confessio dubia intelligitur non contra confitentem, sed contra producentem, *vt ex Gloss. Rot. & Alex. retuli, & sequutus sum libr. præced. capit. 11. numero 442. & 443.*

Ergo, cum confessio non contineat infra quantum tempus fuerit appellatum, remanet obscura; & ideo interpretanda contra producentem.

Contra istam extensionem firmat Lancell. *d. limit. 50. ampl. 8. num. 99. fol. 379.* & citantur Bellam. *decis. 349. sicut præsumitur num. & Rot. decis. 39. alias 316. si professor. de appell. in nou.* quæ non facit ad rem, & tenet etiam Menoch. *tract. de præsumpt. lib 2. præsumpt. 95. versi. declaratur primo (sub num. 6. allegans Bellam. dict. decis. 683. & Rot. d. decis. 30.* dicens, quod ita sentit Bellam. etsi Felyn. *in d. c. quoad consultationem, num. 25* aliter intellexerit ipsum Bellam.

Retenta extensione, à qua non discedo propter rationes in ea adductas,

Intellige, & restringe eam, vt non procedat in confessione tacita, de qua habes *infra n.44.*

43 Extende II. eandem declarationem, vt non satis sit appellanti docere, se appellasse infra legitima tempora, sed debet etiam docere, appellationem fuisse interpositam à persona idonea, id est, quæ habuerit potestatem, *Rot. d. decis. 30. quoad riuocationem, de appell. in nou.* & vide quæ scripsi *supra q.5. n.26 et 27.* & fuisse intimatam in suis casibus, de quibus scripsi *supra q.6. n.30. et seqq.* & fuisse datam schedulam appellationis in scriptis infra decem dies, quia non sufficeret, fuisse appellatum viua voce, *Lancell. tract. de attent. p.2. c.12. de attent. et innou. appell. pend. in præfat. num.57. tom.5 fol.347.* & demum debet probari, quod appellatio habeat omnia alia eius extrema, & formalia requisita, *Breder. tract. de appell. p.1. tit.12. col.41. in princ.*

44 Restringe eandem declarationem, vt non procedat in casu confessionis tacitæ, habentis actum positiuum, qui supponit appellationem validam, quia tunc dicerentur omnia probata ex confessione partis aduersæ, vtputa si appellatus daret commissionem, qua impetraret iudicem super appellatione aduersarij; de qua tamen non constaret, & postmodum coram iudice impetrato daret etiam libellum, in quo peteret pronuntiari, malè appellatum, & confirmari sententiam, quia ex his videretur confessus, appellationem fuisse legitimè interpositam, *Bellam. d. decis. 683. quamquam, in princ.* quem refert, & sequi videtur Felyn. *d. cap. 15. quoad consultationem, sub nu. 25. versicu. secunda conclusio, de sent. & re iud.* licet alleget

Rotam

Rotam in contrarium; eandem restrictionē firmat Lancell. *d. limit. 50. ampl. 8. sub num. 100 ibi, quod tanto magis. fol. 379.*

Aduerte, quia ista restrictione forsan non procederet, quando is, qui sic est confessus appellationem, molestaretur pro reuocatione attentatorum, quia forsan deberet aliter probari appellatio, per ea, quæ retuli, & sequutus sum *supra n. 42. vers. extende primo.*

45 Extende istam restrictionem, vt procedat, etiamsi reus condemnatus dedisset commissionem, & actor postea, non aliter constito de appellatione, commissionem appellationis expediri curaret, ac, præsentata commissione in actis, instaret, procedi ad vlteriora, & pronunciari malè appellatum, & benè iudicatum, quia tunc videretur fateri, fuisse debito tempore appellatum, ideoque poterit iudex sine alia probatione appellationi pronuntiare, *vt refert & sequitur Marches. tract. de commiss. par. 1. de commiss. appell. super diuers. c. 28. n. 1. versus finem, fol. 298. in secunda impressione.*

46 Declara III. vt neque satis vt reperiri scriptū in actis: *Ego à decem diebus proximè præteritis citra habui notitiam sententiæ, à qua appello,* quia & si de æquitate Domini de Rota tenuerint, præsumi appellatum intra decem dies, *Rot. decis. 39. alias 316. si possessor. de appell. in non.* quam referunt, & sequuntur, Franch. *in cap. 8. concertationi. in fine, sub nu. 7. versic. quid autem, de appell. in 6. Felyn. in cap. 15. quoad consultationem, sub n. 25. versic. tertia conclusio. de sentent. & re iud. & Menoch. tract. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 95. versic. extenditur, sub n. 4.* tamen de rigore iuris aliter esset dicendum, quia præsumeretur appellatum post lapsos decem dies, vt, citando Rot. *in ead. decis. 39.* referunt & sequuntur Felyn. *vbi supra, & Balb. tractat. de præscript. in 4. & vlt. part. princip. quæst. 2. prin. sub num. 10. tom. 17. fol. 120.*

Secus est quando, addendo copulam (&) dixissem, *à decem diebus proxime preteritis, & citra,* quia tunc præsumeretur appellasse intra decem dies, *Rot. Felyn. & Menoch. in locis supra proxime citatis.*

47 Declara IV. vt appellans non cogatur adire iudicem à quo vltimo momento decendij, sed potest quandocunque adire intra decēdium; & vbi non inuenerit iudicem, & ideo appellauerit coram honesta persona, non tenetur amplius redire & perquirere iudicem, Cassad. quem retuli & sequutus sum *supra q. 6. n. 25. declar. 5.* vbi videas.

48 Declara V. vt hoc tempus decem dierum sit vtile quoad sui initium, quia non incipit currere nisi à tempore scientiæ, quare non currit ignoranti, nisi sit vere contumax; item non currit ei, qui est impeditus adire iudicem à quo, vel iudicem ad quem; sed quoad sui progressum est continuum, vt declarant Specul. *tit. de appellat. § restat, sub num. 1. versic. sed nunquid, lib. 2. fol. 189. Felyn. in d. cap. 15. quod ad consultationem, numer. 26. vers. quarta conclusio, in fine, de sent. & re iudic. Ioann. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. cap. 4. nu. 137. vers. insuper, tom. 5. fol. 69. & Lancell. tract. de attent. part. 2. c. 12. limit. 50. n. 40. fol. 378.* & ita tenent Bart. & cæteri communiter * *in l. 1. §. dies, ff. quan. appell. sit,* & quod ita obseruetur in Camera, vt hoc tempus decendij ad appellandum sit ab initio vtile, & quoad progressum continuum, testatur Mynsing. *in sing. obseru. cent. 2. obseru. 2. in fine.*

49 Declara VI. decem dies, datos ad appellandum, numerari non solum à recitatione sententiæ, *capitul. 28. anteriorum, 2. quæst. 6. Rebuff. tract. de appellat. art. 1. gl. 1. sub n. 2. tom. 3. fol. 482. Ioan. Ferrar. d. cap. 4. n. 137. vers. insuper, tom. 5. fol. 69.* sed eorum initium, sed alterius temporis statutarij, dati ad appellandum, incipere ab illo puncto, & momento, quo recitatur sententia, & currere vsq; ad vltimum punctum, & momentum decendij, sicque tempus istud ad appellandum currit de momento ad momentum, *Gloss. in l. 1. §. dies, in verbo, subtraxisse, & Bart. n. 3. ibi. item quæritur, ff. quan. appell. sit. Spec. tit. de appell. §. restat. col. 3. sub n. 3. ibi, tu dicas, fol. 190. Gloss. in clem. sicut, in verbo, à die, de appell. Salyc. in auth. hodie, in princ. C. de appell. Felyn. in c. 15. quoad consultationem, n. 26. vers. quarta conclusio. de sentent. & re ind. Card. Alex. in c. 4. personas, n. 2. versic. & antequam, in fine, ibi, sit tamen cautus, de appell. Hier. Gig. ad Dec. in c. 8. ex ratione, in 1. addit. in verbo, currat, eod. tit. de appell. Maran. in suo spec. part. 6. actu. 2. princ. in verbo & quandoque appellatur. n. 214. in fine fol. 488. Mynsing. in sing. obseru. cent. 3. obseru. 11. non solum, sub n. 1. Gail. in pract. obseru. lib. 1. obseru. 139. n. 4. in fine & n. 5. Luc. Pet. in pract. c. lib. 5. c. 1. nu. 11. & 12. Moder. tract. de proc. execut. par. 1. c. 2. num. 1. Tiraq. infra citatus; & dixi supra lib. 1. cap. 32. sub n. 19. & hoc eod. c. q. 4. sub num. 57.* & de communi * opinione testatur Collegium Patauinum *in cons. Alex. cons. 87. nos doctores, num. 1. lib. 7. quem refert & sequitur Lancell. tract. de attent. p. 2. c. 12. lim. 50. nu. 41. & 42. fol. 378.* vbi firmat hanc regulam, & quod seruetur in Camera Imperiali, testatur Mynsing. *in sing. obseru. cent. 6. obseru. 12. fatalia, n. 1. & 2.* & quod in dubio omne tempus semper currat de momento ad momentum, & semper dies termini computetur in termino, nisi in casibus, in quibus à iure est expressum contrarium, scribit Franch. *in c. 12. super eo. 2. num. 22. de appell.* & quod hoc sit commune omnium temporum, vt fiat computatio de momento ad momentum, nisi aliud exprimatur, vel nisi sit tempus vtile; quod habet suas intercapedines, scribunt ij, quos cumulat Tiraq. *tract. de retract. lignag. § 1. gl. 11. sub n. 20. vers. alij, & numero 12. fol. 126. & 127.* & quod etiam 30. dies, qui assignantur pro apostolis, currant de momento ad momentum, scripsi *q. seq. numer. 41. in fine.*

Habes ex ista declaratione, quod dies appellationis computatur in numero decem dierum. *Spec. d. §. restat, n. 3. vers. sed nunquid dies, fol. 189.* & similiter dies latæ sententiæ computatur in termino, *Tiraq. d. gl. 11. n. 56. vers. & hoc quoque, fol. 131.* loquens de biduo, quod dabatur prius ad appellandum.

50 Infero I. ex ista declaratione quod is, qui appellat in vltima die, debet exprimere horam diei, qua appellat, *Card. Alex. in c. 4. personas. nu. 2. vers. & antequam in fine, ibi, sit tamen, cautus, de appell. Felyn. in c. 15. quo ad consultationem, n. 26. concl. 4. de sent. & re iud. Hier. Gig. ad Dec. in d. c. ex ratione, in prima additione, Cæsar. Barz. in Bonon. dec. 52. lata fuit, num. 5. & ex Ang. Aret. & alijs retuli & sequutus sum supra q. 4. sub n. 57.*

51 Infero II. quod appellatio potest interponi quolibet tempore tam non feriato, quam feriato, *Gl. in l. 1. §. dies autem, in verbo, copiam, ff. quan. appell. sit, Papiens. in pract. in form. appell. à sent. diffin. in gl. coram vobis, n. 6. fol. 404.* & sic etiam feriato in honorem Dei, *Ang. Aret. in d. §. dies autem, n. 6. vers. in ea gl. in fine not. et Frāch. in c. vlt. si iustus, q. 8. sub n. 29. de appell.* & quod per constitutiones Marchiæ sic dispositum, vt, imminente lapsu decem dierum ad appellandum, possit notarius rogari in die feriato ad honorem Dei de interpositione appellationis, retuli *lib. praeced. c. 1. sub num. 42.* & potest interponi etiam de nocte, *Frāch. vbi supra, et Ias. in l. more Romano, n. 13. vers. vltimo adde, ff. de fer. et scripsi eod. lib. praeced. c. 3. n. 329. vers. comprobatur octauo.*

Ratio huius illationis non est ea sola, quia appellatio sit actus extraiudicialis, qui, si periculum sit in mora, potest exerceri etiam tempore feriato, & de nocte, vt considerat Franch. *vbi supra*, sed potest etiam esse, quia hoc tempus ad appellandum currit de momento ad momentum, & sufficit, quod appelletur antequam transeat vltimum momentum; ergo debet posse appellare in vltimo momento, siue sit tempus iuridicum, siue feriatum,

siue

sine de die, siue de nocte: ergo non attenditur qualitas temporis in appellatione.

Cæterum in materia indifferenti, & in pluribus casibus, an & quando dies termini computetur in termino, vide Mil. *in repert. in verbo terminus*, *fol. mihi 373. Vant. tract. nullit. rubr. de null. ex defect. iurisd. num. 160. tomo 4. fol. 392. Petr. Peck tract. de iure sisten. c. 37. num. 9. tom. 3. p. 2. fol. 174. Rot. diuers. decis. 75. Stephanus, n. 3. & 12. p. 2. fol. 48. & Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gloss. 11. à nu. 17. vers. sed vt his, vsque ad num. 62. fol. 126. & seqq.* qui supposita vtraque opinione; quod scilicet non computetur in termino, & quod computetur, multas ad vtramque opinionem subijcit limitationes. Et opinionem, quod dies termini non computetur in termino, sequutus sum *supra lib. 1. c. 52. sub n. 19.*

52 Subdeclara eandem declarationem, vt in casu dubio, quando non constaret aperta, an esset lapsum vltimum momentum decendij, debeat iudicari non esse lapsum, & consequenter appellationem non esse desertam, & moueor ex eo, quod in dubio est pronunciandum, appellationem non esse desertam, ne ius alterius pereat, *Rebuff. tract. de appel. in præfat. n. 75. tom. 3. fol. 481.* Moueor etiam ex eo, quia si in dubio est deferendum appellationi, *vt retuli & sequutus sum infra q. 17. ampl. 14. num. 60.* Ergo etiam in dubio debemus pronunciare, appellationem non esse desertam.

53 Restringe I. eandem declarationem in eo, quod dixi initium temporis ad appellandum incipere a momento, & puncto recitatæ sententiæ, vt seruatur Romæ ex dispositione bullæ Innocentij Octaui sub datum Romæ apud S. Petrum Anno Domini 1487. Idus Ianuarij; quia satis est appellare vltima die decendij, etiamsi lapsum sit vltimum momentum; sicut ex ead. bulla Innocentiana referunt testando de stylo Palatij Vestr. *lib. 7. c. 3. vers. verum etsi, sub num. 26. Ant. Bard. tract. de temp. vtil. c. 3. sub nu. 1. vers. hoc tamen tempus, tom. 5. fol. 212. & Menoch. tract. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 95. sub num. 6.* Quare licet sententia feratur die prima Maij hora 13. & die 11. eiusdem mensis eadem hora 13. finiant decem dies, ita quod, illa hora 13. elapsa, non possit appellare de iure communi, tamen in vim dictæ bullæ potest appellari vsque ad extremum punctum illius diei artificialis, vt declarat Bard. *vbi supra*, dicens, quod non attenditur, si tamen eadem die momenti interposita fit.

54 Extende istam restrictionem, vt præfata bulla in hoc seruetur de consuetudine passim in toto statu Ecclesiastico; nullibi enim vidi intra statum Ecclesiasticum obseruari ista momenta, sed solum attendi quod interponatur ante vltimum momentum decimi diei, & quod iste stylus sit seruandus in cæteris curijs Pontificijs, aduertit etiam Menoch. *d. præsumpt. 95. sub n. 6.*

55 Extende II. vt in tantum non attendatur istud momentum ad momentum, vt propterea dies termini non computetur in termino, hoc est, dies, quo profertur sententia, non numeratur in termino, vltima tamen dies ad appellandum durat vsque ad extremam partem diei ante tempus noctis; & ita seruatur, alias inspici deberet momentum, ne vni, vel alteri parti fieret præiudicium.

56 Restringe II. vt non procedat quando statutum ordinaret, vt posset appellari intra decem dies à die latæ sententiæ; quia tunc dies latæ sententiæ non computatur in termino, *Alex. consil. 87. nos Doctores, num. 10. lib. 7.* & ita de statuto Romano scribit Luc. Pat. *in pract. Capit. lib. 5. c. 1. num. 12. & 13.*

57 Ratio huius restrictionis est, quia istę distinctiones *A*, *AB*, *EX*, regulariter excludunt, vt dies ipse à quo non computetur, *Tiraq. tract. de retract. lignag. §. 1. gl. 11. num. 51. limit. 7. & num. 54. fol. 130.* & quod dictio A, vel AB, ponatur exclusiue in termino, cui adiungitur, & ideo quando terminus adiungitur numero dierum, vel mensium cum præfata dictione, puta infra mensem, à die præsentationis litterarum, vel à die contestationis litis, tunc illa dies non computetur in termino, refert, & sequitur Franch. *in c. 12. super eo, il secundo, sub num. 22. de appell.* & quod dictio, A, faciat separationem, referunt, & sequuntur Dec. *in c. 8. ex ratione, not. 1. num. 3. & Hier. Gig. in addit. ad eum, littera B, verbo, littera, de appell.* colligentes, quod annus datus ad finiendam caussam appellationis incipit à die appellationis exclusiue; sed plura de natura huius dictionis, A, vide apud Hier. Gig. *vbi supra*, & de dictione Ex, quod excludat diem cui adiungitur, & significet post illum diem, vide Tiraq. *d. gl. 11. nu. 54. vers. de dictione, n. 55. fol. 131.* & de dictione, Ex TVNC, quod de sui natura denotet extremitatem temporis, cui adiungitur, ideoque fiat computatio de momento ad momentum, & tam dies feriati, quàm non feriati computentur, scribit Franch. *d. c. super eo, nu. 20. & 21.* de hac dictione vide, quæ scribit Tiraq. *d. gl. 11. n. 29.*

58 Declara VII. vt appellatio, quæ debet interponi infra præfatos decem dies, possit interponi etiam tempore feriato, & de nocte, vt retuli, & sequutus sum *supra nu. 51.*

59 Amplia I. nunc eandem conclusionem de appellando infra decem dies positam *supra num. 2.* vt procedat, etiam si quis in caussa appellationis vellet probare nullitatem sententiæ, quia adhuc succumberet, nisi doceret, se appellasse infra legitima tempora; licet enim potuisset deducere nullitatem absque appellatione, & satis fuisset probare nullitatem simpliciter, tamen quando nullitas deducitur per viam appellationis debet appellans necessario probare, se appellasse infra legitima tempora, quia non sufficit probare nullitatem simpliciter, *Io. Andr. in c. 63. dilecto, colum. 2. in verbo, & inanem, numer. 5. & ibid. Franchinum 3. & 4. vers. ex quibus, & Card. Alex. q. 29. nu. 61. de appell.* dicens, quod appellans à sententia nulla non obtinet in caussa appellationis, etsi probet notorie nullitatem, nisi iustificet eius appellationem, probando fuisse legitime interpositam, quod ibidem scribunt Abb. * *num. 6.* & cæteri communiter * & ex Franch. supra citato refert, & sequitur Vant. *tractat. nullit. rubr. à quo, & quibus modis, &c. sub nu. 20. vers. et quod diximus, in fine, tom. 4. fol. 383.*

60 Subamplia hanc ampliationem, vt procedat, etiamsi appellans vellet probare nullitatem ex defectu iurisdictionis iudicis à quo, vel quia is fuerit excommunicatus, vel quia deficiat litis contestatio, quia hæc non veniunt in prosecutione appellationis *secundum Innoc. quem refert, & sequitur Ioan. Andr. d. cap. 63. dilecto, numero 7. de appellat.* Verum iudex ipse, videns nullitatem non potest exequi sententiam, quamuis non sit appellatum infra legitima tempora.

61 Nunquid si fuerit dictum de nullitate infra decem dies eaque nullitate pendente, labantur decem dies ad appellandum, possit adhuc appellari post lapsos decem dies, quia, pendente iudicio nullitatis, non currat tempus ad appellandum, vide *infra limit. 9. num. 169. et infra qu. 15. n. 91. et seqq.*

62 Amplia II. vt appellans teneatur probare formalia suæ appellationis etiamsi appellatus confiteretur ore proprio de non iure ipsius appellari, & sic notorie constaret de non iure appellati, quia adhuc iudex appellationis non posset pronunciare, pro appellante, si caussa fuit deducta per viam appellationis, *Franch. in c. 63. dilecto, n. 6. vers. verum his non obstantibus, de appell.* & sic tenetur omnino probare, se appellasse infra legitima tempora, quia hoc est de formalitate appellationis.

63 Subamplia I. vt procedat etiamsi causa appellationis esset deuoluta ad Papam, quia adhuc is, aditus per viam appellationis, non posset pronuntiare pro appellante, prout

prout in his terminis loquitur Franch. *vbi supra*.

64 Subamplia II. vt, cum appellatio iudicialis à futuro grauamine careat formalibus appellationis, iudex, aditus per viam appellationis, non possit pronuntiare ad fauorem appellantis, etiamsi de eius iure constaret per confessionem appellati, quia cum à futuro grauamine non liceat appellare, & consequenter appellatio nullam deuoluat, iurisdictionem ad iudicem ad quem, sequitur vt quamuis ex confessione ipsius appellati probetur intentio appellantis, tamen iudex appellationis non potest pronuntiare pro appellante, *Card. Alexandr. in capitul. 63. dilecto, n. 6. de appell.*

65 Ratio huius ampliationis, & subampliationum est, quia confessio partis licet faciat notorium, *vt scribunt Franch. & Card. Alex. in locis supra proxime citatis, & dixi infra q. 17. limit. 4. n. 1. & 30.* licet etiam sanet omnem nullitatem processus, etiamsi nullitas prouenirer ex defectu formæ mandati, siue propter ineptum modum agendi, siue propter nō seruatum ordinem iudiciarium siue quia sententia sit lata post peremptam instantiam, *vt scribunt Franch. in dict. c. 63. dilecto, num. 5. vers. & ex prædictis, & Card. Alex. n. 6. de appell. & scripsi supra lib. 1. c. 97. sub n. 126. versic. 5. ex eo.*

66 Tamen non sanat nullitatem ex defectu iurisdictionis, seu mauis dicere, hæc omnia procedunt, data iurisdictione iudicis, in modo agendi intentati, *Franch. in c. 63. dilecto, n. 6. vers. verum his non obstantibus, & Card. Alex. n. 6. de appell.*

67 Amplia III. vt procedat etiamsi quis vellet in prosecutione appellationis probare notoriam iniustitiam & manifestam iniquitatem sententiæ, quia adhuc non audiretur, nisi appellasset infra decem dies. *Rebuff. tract. de appell. art. 1. gl. 2. n. 18. tom. 3. fol.* 485. dicens quod posset appellare si Princeps releuaret istum appellantem; alioqui, inquit, post tempus sine Principis beneficio non posset.

Confirmo, & respondeo tacitæ obiectioni, quia etsi sententia, quæ continet manifestam, seu euidentem iniquitatem, non transeat in rem iudicatam, *Contar. in l. vnica, limit. 9. n. 42. C. si de moment. poss.* quia notoria iniustitia, & nullitas æquiparantur, *vt dixi lib. preced. c. 3. n. 292.* & sententia nulla non meretur nomen sententiæ, & ideo non transit in rem iudicatam, testibus ijs, quos retuli, & sequutus sum *supra lib. 1. c. 97. n. 195.* Tamen etiam à sententijs, quæ non transeunt in rem iudicatam, debet appellari infra decem dies, *Abb. in c. 65. sua nobis, sub nu. 7. versicul. vel dic, de appellat.* quem retuli, & sequutus sum *infra quæst. 17. limit. 1. n. 6. vers. extende tertio*, & ex pluribus refert, & sequitur Maran. *in suo Spec. part. 6. in 3. & vlt. part. in verbo, & demum fertur sententia n. 155. fol. 449.* quem retuli & sequutus sum *supra lib. 1. c. 97. sub n. 131. ibi, respectu temporis*, dicens, quod sententiæ, quę non transeunt in rem iudicatam, in nihilum differunt ab alijs quoad remedium appellationis, & ipse Maran. *in eodem verbo, n. 141. casu* 12. loquutus est de sententia iniqua, & satis patet veritas huius ampliationis ex eo, quod sententia nulla non transit vnquam in rem iudicatam, & tamen ab ea non potest appellari elapsis decem diebus, testibus ijs, quos citaui, & sequutus sum *supra n. 59. ampliatione prima.*

68 Cautela tamen pro eo, contra quem est lata sententia notorie iniqua, & non appellauit infra decem dies est, vt dicat de nullitate sententiæ, *per ea, quæ scripsi infra q. 19. rem. 1. conf. 2. n. 1. & seqq* &, commissa causa nullitatis paulatim doceat de iniustitia sententiæ quoniam si constaret de præfata euidenti iniquitate, licet nullitas non probaretur, tamen sententia, quæ alias transijsset in rem iudicatam, poterit reuocari per viam notoriæ iniustitiæ: quia hoc casu valet secunda sententia contra primam, *vt refert & sequitur Contar. in l. vnica, limit. 9. sub num. 48. vers. hinc sit cautus, & n. 49. C. si de moment. poss.* & retuli etiam & sequutus sum *infra q. 17. limit. 6. memb. 2. num. 38. versic. intellige.*

Cautela etiam erit, vt notorietatem iniustitiæ opponat in exequutione sententiæ, *per ea, quæ dixi infra quæst. 17. limit. 1. num. ...*

69 Amplia IV. eandem conclusionem, vt non solum principales litigantes teneantur appellare infra decem dies, sed etiam tertij, volentes adhærere appellationi, tenentur adhærere infra eosdem decem dies, *Rot. decis. 5. alias 225. adhærentes, de sentent. excomm. in nou. Mil. in repert. in verbo appellationi ab alio, fol. 18. in prima pag. & in verbo, excommunicatus petens, fol. 118. pag. 1. Salyc. in authent. hodie, quæst. 9. sub n. 4. Cod. de appellat.* dum scribunt, adhærentem appellationi interpositæ ab alio, & excommunicatum post adhæsionem, non debere audiri, si petat absolutionem ad cautelam, nisi doceat, se intra decendium, quo poterat appellare, adhæsisse, *Socin. consil. 45. visa, sub n. 10. vers. quinta dubitatio, lib. 1. Guid. Pap. tract. de appell. quæst. 75. n. 51. tom. 5. fol. 59. Lancell. tract. de attent. p. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 50. princip. ampl. 1. n. 50. tom. 5. fol. 378.* & quod intra tempus appellandi debeat quis appellationi adhærere, & non postea, scribit Rebuff. *tract. de appell. 1. gl. 1. in fine, n. 12. tom. 3. fol. 483.*

Ratio huius ampliationis adducitur a Socc. *dict. cons. 45. sub n. 10. vers. quinimò.*

70 Subamplia hanc ampliationem, vt procedat etiam in eo, qui semel adhæsit appellationi, & postea renuntiauit adhæsioni, quia, si velit iterum adhærere, debet adhærere infra eosdem decem dies, *Socc. d. cons. 45. sub n. 10. vers. sexta declaratio, lib. 1. & Lancell. tract. de atten. p. 2. c. 12. de attent. & innou. appel. pend. limit. 50. princ. in nou. 51. tom. 5. fol. 378.*

71 Declara I. eandem ampliationem, vt non satis sit adhęrere simpliciter appellationi, sed debet ipsa adhæsio intimari iudici à quo, *Mil. vbi supra*, & debet intimari debito tempore, *Rot. d. decis. 5. & Lancell. d. c. 12. ampl. 12. n. 7. fol. 319.*

72 Declara II. vt hæc adhæsio non possit habere locum, nisi in eo, qui habet interesse, *Mil. vbi supra, & Lancell. d. ampl. 12. n. 7. & 9. fol. 354.*

Ratio est aperta, quia tertius non potest appellare, nisi habeat interesse, vide supra *quæst. 5. sub n. 57. vers. secus*, & est regula generalis, quod non audiantur nisi hi, quorum interest, *vt dixi q. 5. n. 95.* & quod tertij, qui admittuntur ad appellandum admittantur solum pro eorum interesse, satis scripsi *d. quæst. 5. n. 71. & n. 31. & seqq.* & quale interesse requiratur dixi *ead. q. 5. n. 73.*

73 Declara III. vt adhæsio debeat esse expressa, *Mil. vbi supra.*

74 Declara IV. vt adhæsio remaneat firma etiamsi principalis, qui appellauit, renunciet appellationi, seu moriatur, quia adhærens poterit nihilominus prosequi appellationem in sua adhæsione, *Salyc. in d. auth. hodie, q. 9. sub n. 4. C. de appell.* & in litis consorte retuli, & sequutus sum *infra n. 78.*

Declara V. vt adhærenti nihil debeat adiudicari, quia nihil petitur, sed solum petitur, quod ei non præiudicetur, si caussam reperit iure defendisse, *Salyc. dict. quæst. 9. sub num. 4.*

75 Declara VI. magistraliter restringendo ampliationem vt procedat in duobus casibus. Primus est, quando ipse tertius vult appellare, quia debet appellare infra decem dies, Gail. *in pract. obseru. lib. 1. obseru. 122. sub num. 5. vers. tertius casus.* Secundus casus est, quando tertius vult posse prosequi appellationem, etiamsi appellans nollet illam prosequi, neque introducere coram iudice appellationis, quia isto casu, & ad hunc effectum debet adhæsisse appellationi, eamque ratam habere infra decem dies, datos

ad ap-

ad appellandum vt sentit Gail. *d. obseru.* 122. *sub n.* 4. *vers. secundus casus*, iunctis ijs, quę scribit *sub num.* 1. *et eod. n.* 4. *vers. intellige hanc*.

Secus est quando non intendit appellare, neque prosequi appellationem, sed solum adhærere prosecutioni appellantis quia isto casu, seu ad hunc effectum sufficit etiamsi adhæreat post lapsos decem dies: & hoc est, quod sentit Gail. *d. num.* 1. *et* 4. *vers. intellige hanc*, dicens, quod tertius, qui habet interesse, potest prosequi appellationem, ab alio interpositam, licet ipse non appellauerit, quia per appellationem principalis suspensa est sententia, & omnibus, quibus grauamen est illatum, via est aperta ita, vt non sit opus alia appellatione, quia ipsemet appellatus potest adhærere appellationi appellantis, & deducere sua iura, antea non deducta, perinde ac si ab initio ipsemet debito tempore appellasset, & hæc omnia, inquit, dummodo caussa appellationis sit per appellantem introducta coram iudice appellationis.

Declara VII. vt decem dies, intra quos tertius tenetur appellare, incipiant à die habitæ notitiæ, & retuli, & sequutus sum *infra n.* 154.

76 Restringe I. eandem quartam ampliationem, vt non procedat quoad præiudicialia contra adhærentem, quia quoad ea tenet adhæsio, extra tempus facta, *vt refert, & sequitur Lancell. d. lim* 50 *n.* 52. *fol.* 378.

77 Restringe II. vt non procedat in litis consortibus, quia licet vnus seu aliqui eorum non appellent infra decem, neque postea, tamen sufficit, quod appellauerit vnus eorum, quia appellatio vnius prodest alijs non appellantibus, quando caussa est communis, & vna eademque omnium defensio, *Bart. Pet. de Bellap. Ruin. Io. Ferrar. Paris. Gail. Ruginell. Lancel. & Prosp. Farin. quos retuli & sequutus sum supra q.* 5. *num.* 58. Imo si idem sit negotium, & eadem caussa defensionis; & iure communi iuuentur, & vnus litis consortium appellet, & obtineat, hoc alij, seu alijs proderit, qui fuerant condemnati pro parte, *c.* 72. *vna sententia, & ibi Ant. de Butr. Abb. Franch. & alij nu.* 1. *de appell. & Spec. tit. de appell.* §. 1. *num.* 11. *vers. item si plures, lib.* 2. *fol.* 184. & sic licet consors neque infra decem dies, neque alio tempore adhæserit appellationi, neque eius prosecutioni, tamen sententia, & victoria obtenta proderit ei, *Farin. in quæst. crimin. lib.* 3. *q.* 101. *ampl.* 8. *nu.* 17. vbi nihil firmat, & Guid. Pap. *tract. de appell. num.* 97. *vers. sed an appellatione interposita*, *tom.* 5. *fol.* 61. dicens, quod, appellatione interposita ab vno ex consortibus, non potest fieri executio contra alios, qui non appellarunt in casum, in quem victoria vnius prodest alijs, quinimo secundum eundem Guid Pap. ibidem *sub num.* 95. & 96. etiam victoria postea obtenta in caussa appellationis prodest alijs consortibus, qui non appellarunt, fallit tamen in hoc in multis casibus quos nota Guid. Pap. *vbi supra*. Et quod victoria tertij appellantis pro suo interesse regulariter prosit principali iam antea victo, scribit Gail. *in pract. obseru lib.* 1. *obseru.* 122. *num.* 7. & quod appellatio vnius prosit alij litis consorti, scribunt Rot. *diuers.* 729. *contra sententiam, num.* 3. *& num.* 8. *in fine par.* 1. & Mandos. *tract. de inhibit. q.* 48. *n.* 2. *&* 3. *& n.* 1. vbi quod etiam inhibitio prodest *tom.* 5. *fol.* 94.

Secus tamen foret, si non esset eadem omnium defensio, vide supra *q.* 5. *sub n.* 58. *vers. aduerte*.

Extende istam restrictionem, vt appellatio vnius ex litis consortibus in tantum prosit alijs, vt licet is, qui appellauit, composuerit se cum actore, tamen poterit alius litis consors exercere caussam appellationis, nec audiretur actor, si diceret: Non potes, quia nòn appellasti, & ille, qui appellauit, se composuit mecum, *Spec. Abb. Franc. & Achil. personal. quos retuli & sequutus sum infra q.* 17. *lim.* 2. *sublimit.* 4. *num.* 96. & ex Salyc. loquente non in litis consorte, sed in tertio retuli, & sequutus sum *supra n.* 74.

Restringe III. illatiue ex præcedenti secunda restrictione, vt non procedat in eo tertio, cui sententia ferenda parat præiudicium, quia iste tertius potest adhærere appellationi etiam post lapsos decem dies, *per ea, quę scribit Oldr. cons.* 255. *contra prouisionem, sub n.* 2. *versic. praeterea, ibi, sed in casu nostro contrarium*. Et ratio est, quia regula iuris est, quod cuius officium officit, eius factum proficit: quo enim succumbente alteri præiudicium generatur, eodem appellante à sententiæ præiudicio reparatur, *Oldr. d. cons.* 255. *n.* 3. dicens, quod in populari actione factum singularis personæ actionem in iudicium deducentis, & succumbentis officit cuilibet de populo, & propterea, inquit, appellatio prodesse debet cuilibet de populo. Pręterea, vt idem Oldr. *eod. cons.* 255. *n.* 4. ait, nullum dubium est, & omnes fatentur, quod omnes, quorum interest, durante caussa, possunt venire ad caussam, & admittuntur in statu, in quo eam inueniunt, & caussa dicitur pendere per appellationem.

79 Amplia V. vt sicut appellatio debet fieri infra decem dies, ita etiam debet fieri infra eosdem decem dies ratificatio appellationis, interpositæ ab alio nomine eius, qui vult ratificare, *Socc. cons.* 45. *visa, sub num.* 10. *vers. quinimo, lib.* 1. *Guid. Pap. tract. de appell. q.* 76. *sub nu.* 51. *tom.* 5. *fol.* 59. *& alij, quos refert, et sequitur Lancel. d. lim.* 50. *ampl.* 2. *n.* 53. *fol.* 378.

Contra istam quintam ampliationem; quod enim sufficiat ratificatio infra decem dies à die scientiæ, & sic etiã post decem dies à prolatione sententiæ, tenuerunt Spec. *tit. de appell.* §. 1. *n.* 7. *vers. porro, lib.* 2. *fol.* 184. *Oldr. cons.* 130. *omissa prolixitate, nu.* 12. *versi. nunc transeamus, & Mil. in repert. in verbo, ratificatio appellationis, fol.* 338. ad quos se remittit Lancel. *tract. de attent. d. limit.* 50. *nu.* 54. *fol.* 378.

Ratificatio commissionis impetratæ an sit necessaria vide *sup. q.* 5. *sub n.* 74. *vers. declara*.

80 Declara istam ampliationem, vt quamuis ratificatio, interposita extra tempus, non teneat ad fauorem ratificantis, tamen in eius præiudicium, & pœnam attenderetur, *vt ex Bero. cons.* 25. *visis, n.* 24. *lib.* 3. *refert, & sequitur Lancell. d. limit.* 50. *sub n.* 54. *&* 55. *fol.* 378. est enim de natura ratificationis, vt præiudicet ratificanti, etiamsi ratificatio non teneat, quare licet quis ratum habere non possit, quod suo nomine gestum non est, *c.* 9. *ratum, de reg. iur. in* 6. tamen hoc est verum quoad sui commodum: secus autem quoad sui incommodum & præiudicium, *l.* 3. *mater, & ibi Gloss. & Bald. C. de rei vend. cum alijs allegatis per Tiraq. tract. de retract. lignag.* §. 1. *gloss.* 9. *nu.* 248. *vers. sed id quod, fol.* 96. *Negus. tract. de pignor. part.* 2. *princ. in* 2. *membro sub n.* 56. *tom.* 6. *p.* 1. *fol.* 197 *in fine, &* 198. *Osasch. decis.* 138. *anno. n.* 8. *Lancell. d. tract. de attent. p.* 1. *c.* 1. *de attent. à par. n.* 66. *tom.* 5. *fol.* 291. *& Gramm. decis.* 103. *illustr. n.* 11. *&* 12. & quomodo hoc procedat declarant Cyn. *in l. vnica, nec si maior nu.* 1. *C. si in comm. eademque cau. in integr. & c. fol.* 95. *Bart. in l.* 1. §. *sed & si cum quis, sub n.* 2. *ibi, tu vero dicas aliter, ff. de vi & vi arm. Dec. cons.* 281. *viso puncto, sub n.* 3. *Osasch. d. decis.* 138. *sub n.* 18.

81 Amplia VI. vt procedat etiam in sententijs, quæ non transeunt in rem iudicatam, quales sunt illæ, de quibus egi *supra lib.* 1. *c.* 97. *sub n.* 131. quia licet post lapsos decem dies possit aduersus eas institui querela, vt, loquendo de sententia, lata in caussa matrimoniali, scribunt Ant. de Butr. *infra* citatus, dicens, quod sententia, lata in caussa matrimoniali, non transit in rem iudicatam quoad finem ne possit rescindi, & retractari, *& Abb. infra citato c. sua nobis, sub n.* 7. sicut etiam in eodem genere sententiarum, quæ non transeunt in rem iudicatam, querelam institui posse aduersus tres conformes ex eisdem Abb. & Ant. de Butr. retuli & sequutus sum *infra quæst.* 17. *limit.* 1. *num.*... tamen post lapsos decem dies non admittitur appellatio, sicque non potest superior adiri via appellationis

testi-

testibus Ant. de Butr. in c.7. lator præsentium, versus finem ibi, aduerte tamen in quantum, & Abb. sub n.10. ibi, primo enim scias, de sent. & re iudic. rursus Abb. in cap.65. sua nobis, sub n.7. ibi, sicut in simili dicimus, de appell. Franch. in c. 39. directæ, sub n.8. concl.6. eod. tit. de appell. nam sicut appellationi obstat res iudicata trium conformium, *vt ex eod. Abb. & Gabr. retuli & sequutus sum d. limit.1. num....* itaquoque debet obstare res iudicatam ob non interpositam appellationem in tempore.

82 Infero; declarando hanc ampliationem in eo, quod dixi, aduersus sententiam, à qua nō potest appellari, posse proponi querelam; vt non possit proponi apud superiorem, habentem limitatam iurisdictionem in caussis appellationum tantum, & ideo, si nōn appellatur ab Episcopo, non potest causa deferri ad Archiepiscopum, sed debet deferri per viam querelę ad superiorem non habentem limitatam iurisdictionem, *Abb in dict. cap. lator, sub n.10. ibi, primo enim, de sent. & re iud.*

83 Amplia VII. vt procedat etiam in supplicatione, *Io. Ferrar. tract. de appell. lib.4. c.3. num.270. & seqq. tom.5. fol.77. Gail. in pract. obseru. lib.1. obseru.139. num.4. & Lancell. d. limit.50. num.56. & seqq. tom.5. fol.378. & 379.* vbi declarat.

84 Amplia VIII. vt procedat etiam in appellatione à sententia interlocutoria, quia debet interponi infra decem dies, sicut quando appellatur à diffinitiua, *Paul. de Castr. consil.334. visa appellatione, n.3. versic. breuiter circa hoc, lib.1. Maran. in suo spec. par.6. act.2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, q.3 princ. n.213. fol.488. Salyc. in auth. hodie, in princ. C. de appell. & Lancell. tract. de attent. p.2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. lim.50. princ. ampl. 4. n. 64. tom.5. fol.379.* & probatur ex text. *in c.3. Romana, §. si vero, de appell. in 6.* alias transiret in iudicatum, vt interlocutoria lata super competentia, seu incompetentia ex Rol. à Vall. & Becc. retuli, & sequutus sum *infra q.17. limit.6. memb.7. n.47.* Et declaraui *n. seqq.* & quod interlocutoria, à qua non est appellatum, transeat in rem iudicatam quoad partes, scribit etiam Franch. *in c.39. directæ, concl.4. n.6. de appell.* ratio est, quia interlocutoria in eo articulo, quem definit, vtputa cum pronuntia, libellū, seu articulos non esse admittendo, vel esse admittendos, habet vim diffinitiuæ, *Paul. de Castr. vbi supra;* habet, inquam, vim diffinitiuæ quoad partes, sed non quoad iudicem, nisi fuerit exequutioni mandata, vt declaraui infra *n.95.* & restrinxi infra *qu.17. limit.48 memb.1. n.58.*

85 Subamplia istam ampliationem, vt procedat etiam in interlocutoria tacita, puta quia pars opponat exceptionem, impedientem processum, & nihilominus iudex procedit ad vlteriora, quia procedendo ad vlteriora, tacitè reijcit illam exceptionem, a qua tacita reiectione, seu processu ad vlteriora debet appellari infra decem dies, vt, loquendo de tacita interlocutoria, notant expresse Franch. *in c.68. intimasti, sub num.8. versic. tu aduerte, de appellat.* quem refert, & sequitur Lancell. *d. limit.50. n.65.* & in terminis tacitæ interlocutoriæ loquuntur Roland. à Vall. & Becc. quos retuli, & sequutus sum *d. q.17. lim.6. memb. 7. num.47.*

86 Restringe declarando istam subampliationem, vt licet quis per lapsum decendij sit exclusus ab appellatione, quam potuisset interponere tacita interlocutoria non admissionis exceptionis, seu articulorum, tamen poterit pars denuo proponere eandem exceptionem, seu instare pro admissione eorundem articulorum, & si iudex pronunciet, seu iterum procedat ad vlteriora, poterit quasi à nouo grauamine appellare infra decem dies, *Paul. de Castr. consil.334 visa appellatione. n.5. versic. interdum vero, & num.6. lib.1.* quem sequitur Lancell. *d. lim.50 princ. ampl 4. n.66. tom.5 fol.379.* secus est secundum Castrens. *vbi supra,* si fuisset interlocutoria expressa quia exclusus ab appellatione per lapsum decem dierum non posset denuo appellare, quamuis iudex iterum expresse, vel tacite interloqueretur super noua instantia admissionis articulorum, seu exceptionis.

87 Et ratio diuersitatis secundum Castrens. est, quia tacita non est tanti effectus, quanti est expressa: nam tacita voluntas, seu tacitus actus non est latæ interpretandus, sicut est late interpretandus actus expressus: quare actus tacitus eatenus est interpretandus, quatenus se extendit id, ex quo resultat ille tacitus actus *l.1. §. Iulianus, ff. de itin. actuq priu.* in illis verbis: *Iulianus ait quousque ingressus est fundum, eo vsque ei competere interdictum,* sed actus, seu voluntas expressa censetur generalis quoad omnes actus qui fieri possunt, & sic in rem, *Paul. de Castr. vbi supra,* & quod expressum sit extensibilius, quam tacitum, notat Euerar. *in loco à ratione legis lar. ampl. seu gener. numer.78. versus finem fol.482. & in loco ab express. ad tacit. num.19. fol.216.* citans vtrobique Castrensem, vti singulariter loquentem in citato consilio, hocque probatur ex eo, quod scribunt Gl. *in clement. sæpe, in fine, in verbo partibus, de verbor. signif.* dum firmat, quod, si partes expressè consenserint, quod iudex seruaret ordinem iudiciarium, non poterunt postea, inuito iudice, qui ordinatè incepit procedere, pœnitere; quod si non consenserint expressè, sed solum tacitè, non contradicendo; tunc in postea occurrētibus possunt contradicere, *Spec. & Ant. de Butr.* quos retuli, & sequutus sum *lib. præced. cap.2. n.640. vers. confirmatur tertio,* dum scribunt, quod licet passus sim, me semel trahi vltra duas dietas, tamen, si iteratò trahar, possum appellare, quasi iterato sim grauatus, & absurdum sit dicere, quod semel grauatus possim semper grauari.

88 Declara I. extendendo eandem octauam ampliationem, vt procedat etiam, quando iudex sine expressa, & sine tacita interlocutoria grauat partem, vtpute quia inchoando ab exequutione facit aliquem capi, & detineri, vel ponit aliquem in tenutam bonorum, vel citat ad locum non tutum, vel assignat terminum nimis breuem, his enim casibus potest appellari etiam post decem dies, quandocunque durante grauamine illato; quia isti casu differunt à casu præcedentes restrictionis, quia licet, large loquendo, iudex dicatur etiam istis casibus interloqui, tamen talis interlocutoria non sapit diffinitiuam, quia non declarat aliquod dubium, sicut declarat interlocutoria expressa, vel tacita, latæ super aliqua instantia, facta à parte; vtputa si pars peteret, admitti articulos, & iudex interloqueretur, non esse admittendos, seu procederet ad vlteriora, vt egregiè declarat Paul. de Castr. *consil.334 visa appellatione, n.4. vers. interdum iudex, lib.1. & sentit Spec. tit. de appell. §. restat, n.4. vers. sed quid dices, lib.2. fol.190.*

89 Declara II. restringendo, vt non procedat in eo actu, qui non habet vim sententiæ, quia tunc grauatus in illo actu potest appellare quandocumque etiam post lapsos decem dies; Et ratio est, quia cum ille actu non habeat vim sententiæ, non potest dici, quod sententia fecerit transitum in rem iudicatam: vnde hic est obiter aduertēdum pro corroboratione huius declarationis, quod non omnis vox iudicis est sententia, *Spec. tit. de appell. §. restat, vers. sed quid dices, num.4. fol.190. Anton. de Butr. in cap.29. dilectus filius, il secundo, num.12. versicu. plus late, de rescript. & Lancell. tractat. de attent. par.2. cap.12. de attent. et innou. appell. pend. limit.50. princip. n.68. & 69. tom.5. fol.379.*

Contra istam declarationem facit, quia omnis vox iudicis, faciens ad caussam, dicitur saltem interlocutoria, *vt ex Gloss. Bal. Ang. Alex. & Maran. retuli, & sequutus sum supra lib.1. cap.57. num.3.* & sic redditur falsa corroboratio huius declarationis; & omnis actus factus à iudice in ordine, & processu caussæ habet vim tacitæ interloqui-

ordine, & processu caussæ habet vim tacitæ interlocutoriæ, à qua tacita interlocutoria an, & quando possit appellari dixi supra *in subampliatione, & praeced. declaratione*, sicque ista declaratio redditur superflua.

90 Declara III. vt in casu, quo quis non appellet, sed petat solum interlocutoriam contrario imperio reuocari, & iudex illam interlocutoriam non reuocat, sed confirmat, possit tunc appellare ab illa confirmatoria etiam post decem dies à die primæ interlocutoriæ, & talis appellatio deuoluet caussam ad iudicem ad quem, vt possit etiam cognoscere de illa interlocutoria, a qua non fuit appellatum, *Guid. Pap. tract. de appell. q. 108. nu. 73. tom. 5. fol. 60.* quem refert, & sequitur Lancell. *tract. de attent. p. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 50. princip. sub num. 120. d. tom. 5. fol. 380.* & pro hac declaratione Guid. Pap. citat Innoc. *in c. penult. significantibus, versus finem de nou. oper. nunt.* qui tamen non dicit hoc, quod si iudex à quo nolit reuocare interlocutoriam, possit pars appellare, etiam post lapsos decem dies à die primæ interlocutoriæ sed dicit solum, quod is, contra quem iudex protulit interlocutoriam, debet post latam dictam interlocutoriam producere probationes, quas si iudex sine iusta caussa recusauerit recipere, potest appellare, quod si eas receperit, & is iam appellauerit ab illa interlocutoria, iudex appellationis poterit ex illis reuocare interlocutoriam, si appellationem iustificent.

Retenta hac declaratione pro vera, prout existimo.

Subdeclara eandem, vt reuocatio interlocutoriæ debeat peti infra decem dies, & appellatio debeat interponi infra alios decem dies à die, quo iudex confirmat, alias appellans non est audiendus, quia licet iudex non reuocet, sed confirmet interlocutoriam, quæ transiuit in rem iudicatam, tamen si illa interlocutoria fuerit expressa, non potest pars à confirmatoria appellare, teste Paul. de Cast. quem retulis, & sequutus sum *supra sub nu. 86.* Et ratio est euidens, quia non quia non reuocat, grauat partem, cum iudex ad instantiam partis non cogatur reuocare interlocutoriam, quæ transierit in iudicatum, *teste Abb.* quem retuli, & sequutus sum infra *numero 96.* minusue grauat si illam confirmet, quia non est iudicandum contra rem iudicatam: si non grauat: ergo frustratoriè appellat: quare reuocatio debet peti antequam transeat in iudicatum ad effectum, vt possit appellari à confirmatoria.

91 Declara IV. vt non procedat, quando sententia non transit in rem iudicatam, & iudex prouocatus, & requisitus pro reuocatione sententiæ non reuocat sententiam, quia tunc potest appellari etiam post lapsos decem dies, quia non appellatur à sententia, sed appellatur à non reuocatione, *vt refert & sequitur Ant. de Butr. in c. 29. dilectus filius, il secundo, n. 12. vers. plus late, in fine de rescript. et ex eo Lancell. d. limit. 50. n. 70. & 71. fol. 379.*

Aduerte quia aut hæc declaratio recipit præcedentem subdeclarationem, aut subdeclaratio non esset vera.

92 Quæ sint sententiæ, quæ non transeunt in rem iudicatam, vide *supra lib. 1. c. 97. sub n. 131. & supra n. 81.*

93 Declara V. vt licet lapsis decem diebus non possit ab interlocutoria lata super aliqua exceptione appellari, tamen in caussa appellationis à diffinitiua poterit coram iudice, ad quem est appellatum, agi de eadem exceptione, non obstante illius re iudicata, dummodo illa exceptio tangat negotium principale, seu reddat processum ipso iure nullum, vt in effectu concludit Innoc. *in cap. 15. quo ad consultationem sub n. 4. vers. iudicare, ibi alijs aliter, de sent. & re iud.* quem in hac re citat etiam Paul. de Cast. *in l. 2. ante sententiam, q. 5. num. 2. ff. de appell. recipien. vel non.* quod clarius declarat Franch. *in c. 60. cum cessante, nu. 26. limit. 13. & sub n. 29. de appell.* vbi loquitur in exceptionibus peremptorijs, & dilatorijs, quæ reddunt iudicium ipso iure retronullum, & concludit, quod res iudicata interlocutoriæ super eis latè potest retractari in appellatione a diffinitiua, ac si non transijsset in rem iudicatam, quod ego etiam explicaui *q. praeced. sub num. 45. vers. extende primo, & n. 54 & 55.*

Secus est si exceptio non tangat negotium principale, vt, loquendo de condemnatione ad expensas, scribunt Innoc. *in d. c. quoad consultationem, sub n. 4. ibi. ad rationes autem*, & Franch. in loco quem retuli, & sequutus sum *qu. praeced. sub n. 17. vers. quinimò.*

Contra istam declarationem facit, quia vbi interlocutoria fuerit bis confirmata, sicq; adsit res iudicata, iudex appellationis interpositæ deinde à diffinitiua non potest de illa interlocutoria amplius cognoscere, Franch. & Dec. quos retuli & sequutus sum *infra q. 17. limit. 1. nu. 5.* & hoc siue articulus decisus per interlocutoriam tangat, siue non tangat negotium principale; ergo idem dicendum est in re iudicata ob non interpositam appellationem.

Non discedo à declaratione.

Non obstant aliquæ aliæ oppositiones, quas facit Innoc. *in d. c. quoad consultationem, sub n. 4.* quia ipse easdem soluit, & partim tolluntur ex distinctione, contenta in ista declaratione, quam attenta declaratur etiam, quod scribit Franch. *in c. 39 directæ, nu. 6. concl. 4. de appell.* dicens, quod grauamen illatum per interlocutoriam, quæ fecerit transitum in rem iudicatam ob non interpositam appellationem infra legitima tempora, potest reparari in appellatione à diffinitiua; nam hoc procedit quando tangit negotium principale, seu reddit iudicium retronullum ipso iure, secus in alijs.

94 Extende eandem declarationem, vt iudex appellationis possit reuocare, non solum dando licentiam appellanti proponēdi easdem exceptiones, vt loquitur Innoc. *vbi supra*, quem refert, & sequitur Contar. *in l. vnica, lim. 13. sub nu 41. & 42. C. si de momen. poss.* sed etiam sine datione licentiæ & absque quod proponantur eædem exceptiones, quia iudex appellationis debet cognoscere de omnibus meritis, respicientibus principaliter, vel connexe inseparabiliter negotium principale, ad eum deuolutum per viam appellationis, & de eo, de quo sibi notoriè constet ex actis, potest cognoscere, & decidere etiam nemine instante, per ea, quæ scripsi *q. praeced. sub nu. 34. vers. contraria, & vers. amplia quarto.*

95 Declara VI. vt licet respectu partis sententia interlocutoria transeat in rem iudicatam postlapsos decem dies vt scripsi *in ampliatione, n. 84.* tamen non transit respectu iudicis, *vt ex Gloss. Franch Socc. & alijs retuli & sequutus sum supra lib 1. c. 97. n. 105.*

96 Restringe I. hanc declarationem, vt licet iudex possit ex se etiam post lapsos decem dies reuocare interlocutoriam, tamen non potest reuocare ad instantiam partis, quia respectu partis, per lapsum decem dierum transit in iudicatum, *Abb. in c. 60. cum cessante, sub n. 9. ibi nota istam de appell.*

97 Restringe II. vt non procedat, quando interlocutoria fuisset per binam appellationem confirmata, quia tunc illa interlocutoria transit in rem iudicatam tam quoad partes, quam quoad iudicem, *vt retuli, et sequutus sum infra q. 17. limit. 1. n. 4.*

98 Restringe etiam alijs modis, de quibus egi *infra q. 17. limit. 47. memb. 1. n. 37. & seqq.*

99 Declara VII. vt non procedat in interlocutoria, lata sine caussæ cognitione, quia nunquam transit in rem iudicatam etiam quoad partes, *Franch. in c. 60 cum cessante sub n. 10. de appell.* & adde quæ scripsi *infra nu. 160. lim. 6.*

100 Amplia IX. vt habeat locum etiam in fisco; quia non potest appellare post lapsos decem dies: nam fiscus non dicitur habere prærogatiuam, nisi in his, in quib. expresse

reperitur priuilegiatus, *Lancell.tract.de attent.p.2.c.12.de attent.& innou.appell.pend.limit.*50 *princ.n.*126.*ampl.*18. *tom.*5. *fol.*380. & quod in caussis fiscalibus debeat appellari infra decem dies, scribit Gail.*in pract.obseru.*139.*n.*3.

101 Amplia X. vt neque de consensu partium possit recipi appellatio post lapsos decem dies, *Felin. in cap.*15.*quo ad consultationem.n.*26.*vers.quarta concl.vers.fi.de sent.& re iudic.Guid Pap.tract.de appell.q.*114.*sub n.*76.*tom.*5.*fol.*60.*& Lancel.d.lim.*50.*princ.amp.*5.*num.*72.*tom.*5.*fol.*379. Quare licet appellans, & appellatus prosequerentur appellationis caussam coram iudice ad quem, tamen talis prosequutio non haberetur in consideratione, vide *infra n.*102.*subampl.*2.

Subamplia I. istam ampliatione, vt procedat etiamsi tertius adhæsisset huic appellationi, eamq; vellet prosequi, quia prosecutio nihil releuaret; *Salyc.in auth.hodie, quæst.*9.*sub n.*4.*C.de appell.& Lancell.d.limit.*50.*num.*74. *fol.*379.

Subamplia II. vt procedat etiamsi appellans & appellatus sponte, & scienter processissent super appellatione, & desuper ferretur sententia, quia ille processus, & sententia nō valerent, *Bald.in auth.hodie n.*5.*vers. quaro quid si est appellatum, & Salyc.q.*6.*n.*2.*in fine. C.de appell.Maran.in suo spec.par.*6.*act.*2.*princip.in verbo, & quandoque appellatur, sub n.*241.*fol.*495.*Ofasch.decis.*7.*lata sententia, n.*6.*&* 7. Et quod partium consensu non possit prorogari tempus decem dierum, datum ad appellandum, refert & sequitur Afin. *in prax. iudic.§.*2.*cap.*9.*n.*1. Quare licet appellatus non opponat contra appellationem interpositam post decem dies, tamen sententia, quæ ferretur, non valeret, *Mynsing.in sing.obseru.cent.*3.*obser.*11.*non solum, n.*2. & quod approbatio & prosecutio appellationis, facta per ambas partes, non habeatur in consideratione, scribit Lancell.*tract.de attent.d.cap.*12.*limit.*6.*princ.num.*42.*fol.*364. adde quæ scripsi *infra q.*15.*art.*10.*numer.*199. *& seqq.*

Ratio huius subampliationis, totiusque ampliationis est, quia sententia, à qua non fuit appellatum infra decē dies, transiuit in rem iudicatam, quam partes non potuerunt impedire, *Ofasch.vbi supra*, & sententia lata contra rem iudicatam, est nulla, *vt ex Crauet.Glos.Caccialup. Cas. de Graff.& Rebuff.* *retuli & sequutus sum infra q.*15. *art.*10.*n.*202.

Contra hanc decimam ampliationem eiusque subampliationes oppono tripliciter.

Primo oppono, quia, parte non opponēte, admittuntur articuli contra rem iudicatam, & inducitur renuntiatio rei iudicatæ, *vt retuli & sequutus sum lib.præcedenti c.*7.*sub n.*209.*& q.praced. n.*196. & consequenter sententia, quæ postea ferantur contra rem iudicatam, est valida, *vt ibidem retuli & sequutus sum.*

Secundo oppono, quia attestationes testium, non rite receptæ, possunt de consensu, partium approbari, & ratificari, *vt ex Spec.Bar.Bal.Felyn.& Rot.retuli d.lib.præced. c.*8.*num.*589. & loquendo de consensu expresso sequutus sum *eodem c.*8.*n.*592.*& c.*9.*n.*697.*& seqq.*

Tertio oppono, quia licet appellatio efficiatur deserta ob non prosecutionem ipsius; tamen iudex ad quem potest multis casibus sententiam reuocare, *vt retuli & sequutus sum infra quæst.*15.*art.*10.*n.*295.*& seqq.*

His oppositionibus obstantibus, multum dubitari potest de ista ampliatione, eiusque subampliationibus.

102 Amplia XI. vt habeat locum etiam in caussa beneficiali, quia sententia etiam in caussis beneficialibus transit in rem iudicatam, *Franch.in c.*5.*cum sit Romana, col. vlt.sub n.*16.*vers.sed dubitatur, & vers.sed aduerte, & cap.*45.*constitutus, n.*2.*vers.*3.*tenementi, de appellat.* & dixi *infra n.*122.*subampl.*2.*& quæst.*15.*art.*2.*n.*9.

103 Restringe I. istam ampliationem vt non procedat respectu superioris, quia licet sententia lata in caussa beneficiali transeat in rem iudicatam quoad præiudicium ipsarum partium, tamen non transit quoad præiudicium superioris, quare deserta appellatione per negligentiam appellantis, superior iudex appellationis potest inquirere de meritis caussæ appellationis, *Franch. in d.c.*45.*constit.n.*2.*de appel.*

104 Restringe II. vt non procedat quando labitur terminus hominis, quia tunc appellatio in caussa beneficiali non efficitur deserta, vide *infra q.*15.*art.*2.*n.*21.

105 Amplia XII. vt procedat in omni appellatione siue appellatur ab actu iudiciali, siue extraiudiciali, *c.*8.*concertationi, & ibi Anch.sub nu.*1.*not.*2.*de appel.in* 6. *Abb.in c.*51.*bonæ memoriæ, sub num.*10.*diser.*13.*& Franch. sub nu.*19.*vers.*8. *de appell.rursus idem. Franch.in c.*5. *cum sit Romana, vers.vltimo nota, n.*5.*& in cap.*1.*sub n.*10.*vers.sed dic notabiliter, eod.tit.de appell.Mynsing.in sing.obseru.cēt.*3.*obser.*11. *non solum, sub n.*1. Et quod procedat etiam quando appellatur ab actu extraiudiciali, quia debeat appellari infra decem dies, scribit Maran. *in suo spec.par.*6.*act.*2.*princ.in verbo, & quandoque appellatur, q.*3.*princ. n.*213. *in fine, fol.*488. *& Ruginell.tractat. de appell.§.* 2.*c.*3.*n.*13.15.*&* 16.*fol.*72. & quod in appellatione extraiudiciali debeat etiam intra decem dies appellari à die illati grauaminis, siue quis velit appellare verbo, siue facto, & in specie, quod arreptio itineris, quando habet vim appellationis, debeat fieri infra decem dies post illatum grauamen, refert & sequitur Natt. *cons.*606.*approbo.nu.*5 *vers.circa aliud fundamentum.*

Contra istam ampliationem tenent Rebuff. *tract.de appellat.in præfat.n.*69.*&* 70.*tom.*3.*fol.*408. vbi notando differentiam inter appellationem iudicialem & extraiudicialem, ait, ab extraiudiciali posse appellari etiam post lapsos decem dies, quia extraiudicialia non transeunt in rem iudicatam, & *Lancel.tract.de attent.p.*2.*c.*12.*de attent.& innou.appell.pend.limi.*50.*princ.fall.*3.*num.*137.*& seqq.tom.*5.*fol.*380. vbi, reprobato Mynsing. dicit in extraiudicialibus, puta ab electionibus, postulationibus, prouisionibus, & similibus posse appellari etiam post decem dies ab illato grauamine, dummodo appelletur intra decendium à die scientiæ.

Quicquid dicant Rebuff. & Lancell. in hoc non est differentia inter appellationem iudicialem, & appellationē extraiudicialem, quia in appellatione extraiudiciali dantur decem dies à die scientiæ, & non plures, textus est ad litteram *in d.cap.concertationi*, & totidem à die scientiæ dantur in appellatione iudiciali, & ideo ex *d.cap. concertationi*, superflua redduntur etiam nonnulla, quæ scribit Spec. *tit.de appell.§.restat.n.*7.*&* 8.*vers.sed quid dices, lib.*2.*fol.*190.

Verum tamen est, quod exclusus ab appellatione extraiudiciali propter lapsum decem dierum potest recurrere ad viam querelæ, *vt declarat Franch. in locis supra proxime citatis.*

Retenta ergo ampliatione.

106 Subamplia eam, vt præcipuè procedat, si grauamen, à quo appellatur, haberet vim sententiæ diffinitiuæ, vel interlocutoriæ, quia hoc casu deberet appellari infra decem dies à die grauaminis, vt puta si appellandum sit à confirmatione electionis, quia confirmatio electionis continet vim sententiæ, *Lancel.d.limit.*50.*n.*140. *&* 141.

107 Amplia XIII. vt procedat etiam in protestatione, quæ interponi debet coram honestis viris, quia est interponenda infra decem dies, *vt ex Franc.retuli, & sequutus sum supra q.*6.*n.*13.

108 Amplia XIV. vt procedat etiam in appellatione, quæ interponi debet coram iudice ad quem, seu coram honestis viris in casu quo non potuerit interponi coram iudice à quo, *vt retuli, & sequutus sum supra quæst.*6.*n.*37.

109 Am-

109 Amplia XV. vt etiam intimatio appellationis debeat fieri infra decem dies, vide supra *d.q.6.n.32.*

110 Amplia XVI. vt procedat etiam si intra eosdem decem dies fiat compromissum super illa caussa, duraturum vltra illos decem dies, quia adhuc sententia transit in rem iudicatam, si non appelletur infra illos decem dies, quare compromissum hoc casu non retardat cursum temporis præfixi ad appellandum, *Rot.decis.2.alias 360. fuit dubitatum. sub num.2.de dilat.in nou.Franch. in c.8.ex ratione, num.20.vers tertio quæritur, an tempus decem dierum, Card. Alex.sub num.16.vers circa tertiam speciem,ibi.quod de tempore decem dierum, & Felyn. sub num. 3. de appell. Guid.Pap. decis.115 compromissum , ad quam se remittit tract.de appell. q.23.sub num.24.fol.58. Maran.in suo spec. par.6 act.2.prin.in verbo,& quandoque appellatur, n.241. fol.495. Grauat.in annot. ad prax. Vestr. lib.7.c.vlt.sub num.42.in verbo,licet tempora,fol.124.Gabr.in conclus.lib.2.tit. de arbitr. conclus.4.in fine n.6. Odd tract.de restit.in integr. q.70. art.4.limit.3.num.26. latè M. Ant.Blanc.tract.de compromiss. q.6.de effect.compromiss.num.27.vers.quarto intellige,tomo 3. p.1. fol.180.* quem refert, & sequitur Lancell. *tract.de attent. p.2.c.12. limit.50. ampl.6.num.75.in fine, & num.79. & seqq.fol.379.* & huius ampliationis rationem assignat Blanc. *vbi supra*, & quod hoc tempus appellandi non possit partium consensu produci, scribunt etiam Franch. *vbi supra, & Io. Ferrar. tract. de appellat. lib.2.c.9. num.156. tom.5.fol 70.* & quod non possit prorogari, quia non possunt facere partes, quod deuoluatur iurisdictio ad non habentem, nec facere, ne sententia transeat in rem iudicatam, scribunt Bald. *auth.ei qui appell. num.10. vers.quæro nunquid tempus appellandi, C. de tempor.appell.& Felyn.in cap.penult.venerabilis,declar.2. num.14. de iudic.* & quod iudex non possit, etiam accedente partium consensu, prorogare tempus decem dierum, datum ad appellandum, scribit Dec. *in cap.5.cum sit Romana,n.46.ibi.ex prædictis infertur, de appell.* & casum huius ampliationis excipe à generalitate, qua vsus est Vestr. *in prax.lib.7.c.vlt.num.18.fol.18.fol.219.* dicens, quod licet tempora appellationum non possint ad longiora prorogari, tamen, inquit, cursu potest suspendi per compromissum; debet enim Vestr. intelligi de tempore petendi apostolos, & prosequendi caussam appellationis, quia de istis loquitur.

Contra istam apliationem fuit iudicatum in Ciuitate Lucana, *vt ex Paul.de Castr. referunt præcitati M. Ant. Blant.& Lancell.*

Contra eandem ampliationem facit, quia fatalia non currunt, pendente compromissio, testibus Anch. Fosian. Maran. Lancell. & Blanc. quos retuli, & sequutus sum *lib.præced. c.2. num.679. in fine, & infra qu.15. art.3. cas. 3. num. 105.*

Primæ oppositioni respondeo, quod fuit iudicatum contra communem &c.

Secundæ oppositioni satisfacit Blanch. *d.q.6.n.27.* vbi reddit rationem differentiæ inter fatalia, data ad prosequendum, & tempus præfixum ad appellandum.

111 Amplia XVII. vt procedat etiamsi sententia sit conditionalis, quia adhuc debet ab ea appellari infra decem dies, vt habetur expressè *in l.1.§.biduum,in fine,ff.quan. appellat.sit*, quod est canonixatum in *c.29.biduum, 2.qu.6. Bar.in d.§.biduum, Franch.in c.40.præterea, nu.9.ibi.sed in alijs sententijs,de appell.Card. Alex.in c.4.personas,sub nu. 3.ibi. in sententia autem conditionali,eod.tit.de app. Tiraq. in tract.de retract.lignag.§.1.glos.10.sub n.44.q.8 fol.110. & sub num.51.versus finem,et latius n.52.vers.ego autem, & n.53.& 54.fol.111.Mynsing.in sing.obseru.cent.5.obser. 95.noti iuris est,Lancell.tract.de attent.p 2.c.12.de attent. & innou.appell.pend.limit.50.princ.ampl.10.num.104. & seqq.tom.5.fol.379.& Rusinell. tract.de appell.§.4.c.1.nu. 19.vers.an autem,fol.158.* & de communi opin. testatur Franch. *vbi supra*, & ita, loquendo de sententia banni, tenui *supra lib.1.c.97.sub n.66.q.10.*

112 Contra hanc ampliationem oppono, quia regulariter tempus non currit in actis conditionalibus, nisi à die conditione extantis *l.7.cum notissimi,§.illud,C.de præscrip. 30.ann.* & motiuando in simili difficultate, scribit Ant. de Butr. *in c.15.quoad consultationem,sub n.11.vers.venio ad gl.de sent.& re iud.*

Huic oppositioni respondeo, quod in actionibus non currit tempus, nisi à die conditionis existentis, quia ante diem, vel conditionem non est orta actio, ideoque agi non potest, & consequenter cessat negligentia: at in sententijs grauamen oritur à die sententiæ, & à grauamine appellandum est: ergo à die sententiæ, *Ant.de But.d.vers. venio ad gl.ibi. non obstat quod.*

Retenta ampliatione.

113 Limita eam, vt non procedat in sententijs censuræ, quia in istis sententijs conditionalibus potest appellari quandocunque etiam post decem dies, dummodo ante euentum conditionis, quia si appellaretur post euentum conditionis, appellatio non suspenderet, licet deuolueret, quandocunque interponeretur post decem dies, *Franch.in d.c.40.præterea, n.8.vers.in ead.gl.de appell.* Et quod tempus appellandi à sententia excommunicationis, lata sub conditione, incipiat currere non à die prolationis, sed à die existentis conditionis, refert & sequitur Lancell. *tract.de attent.p.2.c.12.de attent.& innou.appell. pend.limit.21.princ.n.35.f.371.& limit.50.princ.n 176.& 177.fol.380.* & quod à sententia censuratum, lata sub conditione, possit appellari post decem dies, scribit *ead. limit.50.n.108.fol.379.*

Neque huic limitationi contradicit Vestr. *in prax. lib. 7.c.3.sub n.21.* dum, loquendo de tempore ad appellandũ à sententijs conditionalibus, scribit, appellandum esse infra decem dies, numerandos à momento, quo profertur sententia conditionalis, quam exemplificat in sententia excommunicationis quia aduertendum est quod ponit sententiam excommunicationis ad exemplificandum sententiam conditionalem, sed non ad exemplificandum sententiam, à qua debeat appellari infra decem dies, licet hoc non admonuerim *supra lib.1.c.97.sub n.66.*

114 Amplia XVIII. vt habeat locum etiam in laudo; seu sententia arbitri electi ex forma statuti, seu legis, a qua sententia appellandum esse infra 10.dies scribit in terminis M.Ant.Blanc. *tract.de compromiss.q.10.sub n.17.f.204.* & Lancell. infra citatus, & sentiunt apertè Bapt.de S.Blas. *tract.de arbit.& arbitr.q.71.n.44.to.3.p.1.fol.306.& Lancel.tract.de attent.p.2.lib.50.princ.n.111.& 112.fol.379.* dum scribunt, sententiam arbitri taciturnitate decem dierum homologari; nam si spatio decem dierum homologatus laudum arbitrorum voluntariorum; à fortiori igitur debet intra decem dies appellari à sententia arbitri necessarij, electi ex forma statuti.

Comprobatur ista ampliatio, quia arbiter necessarius dicitur habere iurisdictionem, & ferre proprie sententiã, vt retuli, & sequutus sum *lib.præced c.2.n.5.& seqq.* Ergo sicut a sententia debet appellari infra decem dies.

115 Subamplia I. hanc ampliationem, vt procedat etiam in laudo arbitri voluntarij, quia taciturnitate decem dierum homologatur, & ex illis elapsis, reductio peti non potest, *testibus Abb.& Maran.quos retuli, & sequutus sum lib.præced. c.2.n.439.*

116 Declara hanc ampliationem, & eius extensionem, vt sint veræ quando laudum non continet manifestam iniquitatem; secus si continet iniquitatem manifestam, quia potest peti etiam postea, vt declaraui *eodem cap.2. num.440.*

117 Subamplia II. vt in foro Capitolino procedat etiam

ex forma statutorum, vt notaui d.c.2.n.439.in fine.

118 Amplia XIX. vt habeat locum etiam si sententia sit lata præsente procuratore, cum quo caussa agebatur; quia adhuc procurator, seu dominus debet appellare infra decem dies à tempore latæ sententiæ, quamuis dominus fuerit absens, & non fuerit citatus, alias, si non appellet infra decem dies, sententia transit in rem iudicatam, sicque negligentia, seu contumacia procuratoris in non appellando nocet domino, vt scribunt Specul. *tit.de appellat.§.1.n.6.vers. illud, ibi. caterum licet, lib.2.fol.*184. *Salyc.in auth.hodie, num.* 1.*C. de appell.Felin.in cap.1.sub n.6.vers.si procurator, & vers.aduerte tamen dupliciter, vt lit.non contest.quem refert, & sequitur Nicell.tract. de concord.gl.concord.6 fall.*18.*n.*54.*& seqq.& n.*57. *tom.*18.*fol.* 193 *Affl.decis.*344.*fuit dubitatum, n.*1. Est isto casu quando lis agebatur cum procuratore procedit communis opinio, de qua testatur Felyn. *vbi supra*, & ex eo refert, & sequitur Lancell. *tract.de atten.par.*2.*cap.*12. *de attent.& innou.appell. pend.limit.*50. *princip.ampl.*7.*nu.*80. *& seqq. tom.*5.*fol.*379. Et quod procurator, non appellando infra decem dies, possit præiudicare domino, scribit Cæph. *cons.*185.*in caussa, n.*34.*lib.*2. & quod imputetur domino, si elegit procuratorem negligentem, qui non sit prosecutus appellationem, & possit procurator tacitè, non appellando vel non prosequendo appellationem, renuntiare appellationi, & contumacia procuratoris sit apta ad nocendum domino etiam quoad pœnam excommunicationis, scribit Franch. *in c.*64. *Nicolao, vers.*7.*quaritur, n.* 11.*& seqq.de appell.*

Ratio est, quia contumacia procuratoris in non appellando non reputatur delictum, prout reputatur contumacia in non comparendo, & cum non reputetur delictum potest præiudicare domino secundum doctrinam, quam ex Bart.& alijs retuli, & sequutus sum *infra n.*121. *vers.tamen.*

Contra hanc ampliationē videtur sentire Rebuff. *tract. de appell.art.*1.*gl.*2.*n.*1.*tom.*3.*fol.*484. dum ait, quod post lapsum tempus ad appellandum non recipitur appellatio, nisi interuenerit dolus procuratoris; & subdit, quod in dolo versatus videtur, si non prouocauerit, & postea *n.* 14. ait, odie, quia esset difficile probare dolum, fraudem, vel collusionem, ob id sufficit, dolum, vel collusionem re ipsa docere interuenisse, vt quia iustam caussam agebat, & tamen fuit condemnatus, & habebat potestatem prouocandi, & non prouocauit, & sic secundum Rebuff. potest indistinctè appellari, quia præsumitur dolus, & stante dolo potest appellari.

Comprobatur hæc opinio contra ampliationem, quia procurator non potest expresse renuntiare appellationi, per ea quæ retuli, & sequutus sum *infra q.*17.*limit.*2.*num.* 105.*sublimit.*1. ergo neque tacite per lapsum decendij, quia expressum habet maiorem vim, quam tacitum, per ea quæ dixi *supra n.*87.

Non recedas ab ampliatione.

Nō obstat, quod scribit Rebuff. quia resp. quod potest allegari etiam pro ampliatione, dum ead. *gl.*2.*n.*4. scribit, quod si procurator bona fide cessauit appellare, quia putabat sententiam iustam, non poterit postea dominus appellare, & *n* 9. scribit, dolum esset probandum ad ea parte, quæ illum allegat.

119 Respondeo etiam comprobationi, quod licet procurator non possit renuntiare expresſè, tamē potest renūtiare tacitè, & ita videmus passim, & similes casus, in quibus magis operatur renuntiatio tacita per lapsum temporis, quam expressa, *cumulauit Ias. in l.*3.*cum quid, n.*10. *& 11.ff.si cert.pet.in 2.lect.& post latius Tiraq. tract.de legibus connub.gl.*7.*in verbo, expres.num.*73.*in fine & num.* 74.*et seqq.* & ad hunc locum remissiuè *in tract.de retraict. conuent.§.1. gl.*2.*n.*52, *in fine fol.*431. vide etiam Gramm. *dec.*13.*lata sententia, sub num.*1.

120 Subamplia I. hanc ampliationem, vt habeat locum etiam si sententia lata contra procuratorem, qui sit verus contumax, quia licet contumacia vera procuratoris non excludat dominum à beneficio appellationis, *testibus Rebuff.Bar.Felin.Nicel.& alijs, quos retuli, & sequutus sum infra q.*17.*limit.*3.*n.*8. tamen debet dominus appellare infra decem dies à die latæ sententiæ, & non à die scientiæ, Rot.*decis.*27.*alias* 313.*nota quod vbi procurator, versus finem, de appell.in antiq.* dicens, quod licet procurator, qui est verè contumax, non audiatur appellans, tamen auditur dominus infra decem dies à tempore sentētiæ, *Franch.in c.*64.*Nicolao, sub n.*19.*vers.sed difficultas est an tempus, de appell.Spec.tit.de appellat.§.*1. *vers.illud autem, ibi. sed si ibi per procuratorem, & etiam in fine*, dum hanc vltimo loco refert, quod factum, scientia, & dolus procuratoris post litis contestationem noceat domino, *Felin.d.c.* 1.*sub num.*6. *vers. aduerte tamen ibi, sed si agitatum est Nicell.d.fallen.*18.*sub n.*57. *Afflict.d.decis.*344.*num.*2 *ibi ego autem, Rol.a Vall.cons.*91. *egregius, n.*8.*iunctis n.precedentib.lib.*4.*& Lancell.d.limit.*50.*num.*80. Et pro hac subampliatione possunt etiam allegari Innoc. *in d.c.*1. *num.*5.*in verbo, sciens, vt lit.non contest. Ant.de Butr.& Imol.* quos tres postremos, & Speculatorem citat, sed non sequitur Additionator ad Felin. *in d.c.*1.*n.*6. *vers. si procurator est verus contumax.* pro eadem subampliatione potest allegari Bar. citatus *infra vers. tamen*, & Capic. & qui eum citat, & sequitur *dec.*139.*in caussa Hieronymi.in fine sub n.*5.

121 Ratio est, quia licet procurator non possit facere incidere dominum in pœnam delicti, quia nunquam censetur mandatū procuratori, vt delinquat, nisi ad hoc appareat mandatum speciale, per ea quæ in his terminis retuli, & sequutus sum *infra q.*17.*limit.*3.*sub n.*8.*vers.ratio.*

Tamen potest procurator facere incidere dominum in alia præiudicialia, quæ possunt emanere sine delicto, sed non posse appellare post lapsos decem dies, potest non esse pœna. Ergo, quando non est pœna, potest dominus culpa procuratoris priuari facultate appellandi *ad tradita per Bar.in l.*1.*§.si aduersus, sub n.*2.*ff.quan.appell. sit.* quem referunt, & sequuntur Felyn. *d.c.*1.*num.*6.*vers.si procurator, vt lit.non contest. Nicell.d.fall.*18.*n.*52.*&* 53. *fol.*193.*& Affl.decis.*344.*fuit dubitatum, sub n.*1.

Contra hanc subampliationem: quod enim dominus possit appellare infra decem dies à die scientiæ latæ sententiæ, licet lapsum sit decendium à die latæ sententiæ, refert & sequitur Addition. ad *Felyn. vbi supra*, dicens hoc esse æquius.

* Non recedas à subampliatione, quæ est communis * & fundata in bona ratione: Neque allegatio, quam facit Addition. *vbi supra*, est bona: nam inter alios, quos allegat, Rot. *decis.*22.*alias* 137.*appellatus, de appell.in nou.* quam citaui & sequutus sum *supra sub n.*16. & pro qua erronee ipse citat *dec.* 32. *de procur.& decis.*49. *alias* 363. *ex hoc insurrexit, de appell.in nou.* quam similiter erronee allegat *in tit.de procur.* non faciunt ad rem, & Abb. *d.c.*1.*n.* 25.*& 26.vt lit.non cōtest.* videtur potius sequi subampliationē; nam loquitur de prohibita appellatione simpliciter, & de prohibita appellatione post decem dies, & dum loquitur de prohibita post decem dies videtur tenere, quod contumacia vera procuratoris noceat saltem, quādo cum eo fuit lis contestata iuxta distinctionem, quam refert ex Compostel. quam distinctionem ex eod. Comp. Gemin. & Lap. refert etiam, sed non videtur sequi Franch. *d.cap.Nicolao, n.*19.*vers.sed difficultas, in fine.*

122 Subamplia II. vt habeat locum etiam in caussa matrimonij, in caussa status, infamiæ, & in caussa beneficiali, quia si in his caussis procurator sit negligens absq; malitia, & dolo, noceret domino, *Franch.in c.*44.*sæpe, n.*2. *vers.& adde vnam, in fine de appell.*

Confir-

Confirmatur hæc ſubampliatio in beneficialibus cauſſis, quia ſententia etiam in eis tranſit in rem iudicatam, *vt ex eod. Franc. retuli et ſequutus ſum infra q.15.ar.2.n.9.*

123 Retentis igitur ampliatione,& ſubampliationibus.

Declara I. reſtringendo eas vt non procedant, quando lis non agebatur cum procuratore, ſed agebatur cum domino, quia iſto caſu licet procurator fuerit contumax verus, ideoque nullatenus ipſe poſſit appellare, per ea, quæ retuli & ſequutus ſum *infra q.17.limit.3.n.1.& ſeqq.* tamen dominus poteſt appellare non ſolum infra decem dies, per ea, quæ retuli & ſequutus ſum ſupra *in ſubampliatione, nu.120.* ſed etiam poſt lapſos decem dies, dummodo appellet infra decem dies à die ſcientiæ, vt diſtinguendo ſcribit Felyn *d.c.1.ſub n.6.verſ. aduerte tamen, vt lit. non conteſt.* quem refert & ſequitur Nicell. *d.fall.18.nu.57.ibi.aſſignat etiam, fol.193.* & ita ex Innoc. ſentit *Afflict. d.deciſ.244.fuit dubitatum, n.2.*

124 Declara II. vt procedat quando procurator eſt ſoluendo, quia tunc dominus, cui præiudicauit, poteſt præiudicium reparare agendo contra procuratorem ad intereſſe, *Rol. à Vall. conſ.91.egregius, nu.14.verſ. hæc tamen, lib.4.* & loquendo aduerſus procuratorem, cuius dolo, aut negligentia deſeritur appellatio, ſcribunt Caſſad. *dec. 5.regula iuris, num.1.& 2.de appell. fol.313. Benint. dec.26. princ.n.3.6.& 7. et Odd. tract. de reſt. in integ. q.29. art 4. nu. 13. verſ. lim.& q.69. art.4. ſub n.24. verſ. ſed vera,* tenetur enim procurator ad intereſſe, quia procurator tenetur de omni culpa *l.13. à procuratore, C. mand.* & tenetur etiam de leuiſſima culpa quando eſt procurator ad iudicia, *Aret. Inſtit. de mand. §. mand. n.3.*

Secus eſt ſi procurator non eſt ſoluendo, quia tunc dominus poſſet appellare, *Bar. in l.1.§. ſi aduerſus, in fin. ff. quan. appell. ſit, Felyn. in d.c.1. ſub n.6. verſ.2. aduerte, vt lit. non conteſt. Afflict. d. dec.344. n.1. in fi. in 3. fall. Rol. d. conſ. 91.n.14. Lancel. tract. de attent. p.2.c.12. limit.50. ampl.7.n. 86. fol.379.* & aduerte quod poteſt appellare infra decem dies à die habitæ notitiæ, & non poſtea, *teſtib. Fely. in d.c. 1.n.7. ibi. bene erit vt puto, vt lit. non conteſt. Guid. Pap. trac. de appell. q.77.n.52.fol.59. Veſtr. in pract. lib.7.c.3.nu.24. verſ. rurſus finge.& Rol. à Vall. d. conſ.91.n.15.*

125 Subdeclara primum membrum huius declarationis, vt in praxi ſit parum vſitatum, nuſquam enim vidi principales egiſſe contra procuratores negligentes, & multò minus vidi, procuratores negligentes condemnari, adeo quod de conſuetudine non ſeruatur, vt dominus agat contra procuratorem.

Ratio huius conſuetudinis potuit eſſe multiplex. *Prima*, quia imputet ſibi, qui negligentem & non idoneum procuratorem elegit. *Secunda*, quia difficilis eſt admodum ad vſum praxis æſtimatio intereſſe taxati à negligentia procuratoris. *Tertia*, quia, vt *ſcribit Rebuff. tract. de reſtit. art.1.gl.2.n.23.tom.3.fol.125. quem refert, & ſequitur Odd. tract. de reſtit. in integr. q.69.n.24.* facilius poſſet erui claua de manu Herculis, quam quicquam exigi a procuratoribus.

126 Si tamen primum membrum præcedentis declarationis practicaretur, deberet principalis docere de ſuo bono iure, quod habeat contra ſuum aduerſarium, & iudex iuxta qualitatem dicti boni iuris deberet condemnare procuratorem ad intereſſe.

127 Subdeclara etiam ſecundum membrum dictæ declarationis, dum dixi dominum poſſe appellare, quando procurator non eſt ſoluendo, quia hoc procedit non ipſo iure, ſed impetrata prius reſtitutione in integrum, *Salyc. in auth. hodie n.1. in fine verſic. quæritur.& nu.2. verſ. ſed dubium, C. de appell.* & eſſe comm. opinionem * ſcribit Odd. *d.q.69.art.4. ſub nu.24. verſ. ſed vera,* & clarius aperit Addition. ad Felyn. *in d.c.1. num.7. in verbo, ſi procurator non eſt,* & ita terminis deſertiones loquuntur Caſſad. *d.dec.5.num.3. Benint. d.dec.26.num.3. verſic. fin. Gramm. conſil.117. redemptoris, verſus finem ſub nu.7. Lancell. dict. limit 50.num.87.fol.379.& Veſtr. d.lib.7.c.3. ſub num.24. fol.201.* dicens hanc reſtitutionem eſſe petendam coram iudice à quo, & in noſtris terminis Rebuff. *tract. de appell. art.1.gloſſ.2. ſub numero 14. verſicul. hodie, tom.3.fol. 485.* dicens, quod allegatis illis cauſſis, quas ipſe recenſet in litteris, Princeps, non obſtante omiſſione appellationis facta per procuratorem, indulget, vt licet appellare.

128 Contra iſtam ſubdeclarationem; nam, ceſſante dolo procuratoris, denegatur etiam reſtitutio in integrum, *Mohed. dec.2. alias 78. Nicolaus, verſus finem de appell. fol. 152. Rot. diverſ. dec.156. in cauſſa Calaguritan. n.4. et 5. p.3. lib.2. fol.41.& dec.439. petebatur, ſub num.2.& ſeqq. ead. p.3. lib.3. Caſſad. d. deciſ.5.n.1. de appell. Lancell. d. limit.50. n.88.fol.379.& Veſtr. in prax. lib.7.c.3.n.24. verſus finem fol.201.* dicens, ſic ſeruari in Palatio, vt non admittatur ad appellandum, neque reſtituatur in integrum ad appellandum: & in hac ſententia videtur etiam reſidere Spec. *tit. de appel. in princ. n.6. verſ. illud autem in fine,* dum vltimo loco recitat eorum opinionem, qui dixerunt, quod factum, ſcientia, & dolus procuratoris poſt litem conteſtatam nocet domino, hancque ſententiam refert contra eos, qui dixerunt, ſubueniendum eſſe domino, quando procurator non eſt ſoluendo; & adde quę ſcripſi *ſupra n.121. verſic. non recedas.*

Contra eandem ſubdeclarationem facit, quia eſto, quod procurator non ſit ſoluendo, tamen domino concedi non debet reſtitutio in integrum, quia ſi ſententia eſt iniuſta, dominus habet viam agendi in ſyndicatu cōtra iudicem vt ex Bar. & alijs retuli & ſequutus ſum *infra q.19. rem.4.n.1.* & licet in praxi non ſeruetur, *vt ibidem dixi, n.4. et 5.* tamen ſubdeclaratio adhuc non eſt vera.

Contra eadem, loquendo in cauſſis beneficialibus facit, quia in eis non poteſt conſiderari an procurator ſit ſoluendo, ſiue non ſoluendo; vnde ex iſto capite non videtur danda ſeu neganda reſtitutio, quia cauſſa beneficiales non recipiunt æſtimationem, vide infra *q.19. rem. 2. ſub n.129. verſic. quid dicendum.*

129 Declara III. reſtringendo vt procedant, quando procurator, colludendo & per fraudem, omiſiſſet appellare. *Bart. in l.1.§. ſi aduerſus, ſub num.2. ff. quan. appell. ſit, Guid. Pap. tract. de appell. q.77.nu.52.fol.59. Afflict. dec.344. fuit dubitatum, ſub n.1. Lancell. d. limit.50. n.86. in fine fol.379.* & quod ſi procurator doloſe omiſerit appellare, dominus poſſit poſtea appellare, cum ad eius notitiam peruenerit, ſcribit Rebuff. *tract. de appell. art.1. gloſſ.2. num.10. tom.3. fol.484.*

Confirmatur iſta declaratio, quia principalis poteſt appellare poſt lapſos decem dies, quando interceſſit dolus procuratoris, hoc eſt, reſtituitur in integrum ad appellandum, *Odd. tract. de reſtit. in integr. qu.69. art.4. ſub num.22. verſ. ſed videtur,* & quod interueniente dolo, ſeu malitia procuratoris, detur reſtitutio in integrum prout de iure, ſcribunt Staph. & Veſtr. quos citaui *infra qu.19. rem.2. num.129. verſicul. ſublimita,* & tenet ſub verbo dubitatiuo Rot. quam ſimiliter citaui *d. remed.2. ſub n.129. verſ. quid dicendum,* & quod, vbi interuenerit dolus procuratoris, recipiatur appellatio etiam poſt effluxum tempus, ſcribit Rebuff. *tract. de appell. art.1. gloſſ.2. nu.1. tom.3. fol.484.*

Contra iſtam declarationem facit, quia ſicut dominus non excuſatur à deſertione appellationis, quamuis ſit deſerta dolo procuratoris, neque ei conceditur reſtitutio in integrum, niſi caſu, quo procurator non eſſet ſoluendo, *Caſſad. deciſ.5. regula, num.1. de appell. fol.313.* ita etiam non excuſatur, & non reſtituitur, ſi non fuerit appellatum.

130 Retenta declaratione;respondeo ad Cassad.quod ad verum in dolo præsumpto, qui præsumitur ex eo solo, quod fuit negligens in appellando secus est si dolus aliter appareat,& ita procedat declaratio.

131 Subdeclara eandem declarationem vt dolus procuratoris non probetur ex eo solo quod omisit appellare: nam si hoc esset verum, sequeretur, quod dominus indistinctè posset appellare, quando procurator omisisset appellare;sed hoc est falsum, vt patet ex his, quæ scripsi *supra n.118. & 120.*

Confirmatur hæc subdeclaratio, quia ad probandum dolum debet vltra omissionem appellationis apparere, quod his agebat iustam caussam, secundum ea, quæ scribit Rebuff.quem retuli *supra sub nu.118.vers.contra hanc*, & excusatur procurator qui bona fide omisit appellare, *secundum Rebuff.quem citaui infra nu.138.declar.6.* & an bona, vel mala fide omiserit appellare residet in corde procuratoris,& cor soli Deo patet, *vt scripsi lib.præc.c.9. n.312.* ideo difficilis est probationis.

132 Extende I.hanc tertiam declarationem,vt idem sit,si procurator perfraudem,seu collusionem omiserit appellare, quia poterit tunc dominus appellare à die notitiæ, *Rebuff.d.art.1.gl.2.n.11.& 12.tom.3.fol.485.*quamuis hæc extensio videatur superflua,cum sit in effectu eadem cum declaratione,posita *supra n.129.*sed eam vti diuersam ponit Rebuff. citatus, & nos in gratiam eorum, qui omnia desiderant in terminis terminantibus.

133 Extende II.vt idem sit, si gratia euidens interuenerit, *Rebuff. d.gl.2.n.13.fol.485.*

134 Extende III. vt præcipue procedat in caussa matrimonij in caussa status, infamiæ,& in caussa beneficiali, & similibus quæ non recipiunt interesse pecuniarium, seu extimationem,quia in his dolus,vel malitia procuratoris nullo casu noceret domino;ex quo dominus in huiusmodi caussis non posset habere regressum contra procuratorem, *Franch.in c.44.sæpe,num.2.versic. & adde vnam, de appell.* & quod caussæ beneficiales non recipiant extimationem, scribunt Cassad.& Marches.quos citaui,& sequutus sum *infra qu.19. remed.sub num.130. vers.quid dicendum.*

135 Declara IV. restringendo, vt non procedat,quando principalis ex legitima caussa fuisset absens, quia tūc poterit appellare post decem dies *Bart.in l.1.§.si aduersus,in fine,ff.quand.appell.sit. Afflict.decis.344.n.1.in fine*, & clarius Gramm.*cons.117.redemptoris,n.2.* qui aperte loquitur in absentia principalis,licet Bart.& Afflict. videantur loqui de absentia procuratoris.

136 Declara V. quando procurator fuisset legitima caussa absens, quia tunc principalis poterit appellare à die scientiæ, *Bart in l.1.in vltimis verbis dictæ legis,ff.quand. appell.sit,& Rebuff.tract.de appell.art.1.gloss.2. sub nu.13. tom.3.fol.485.*

137 Declara VI.quando procurator bona fide omisit appellare,quia tunc dominus non potest appellare, *Rebuff. tract.de appell.art.1.gl.2.n.4.tom.3.fol.484.*

Contra istam declarationem; quod enim Domino, si ei consultum non sit via agendi contra procuratorem, eo quia soluendo non sit; dari tunc debeat restitutio integrum ad appellandum, refert, & sequitur ex veriori, & * communi * sententia Odd. *tract.de restit.in integr.qu.69. art.4.sub num.25.* in quam sententiam titubando videtur fuisse Felin. *in c.1.sub nu.6.versus finem, vers.pulcre, vt lit. non contest.*

139 Declara VII. quando exactis euidenter constat, quod procurator debuit appellare, & non appellauit, quia tunc dominus forsan admittitur ad appellandum; & ratio est, quia isto casu procurator, non appellando, delinquit; & delictum nunquam censetur ei mandatum, nisi habeat speciale mandatum, *Bart.in l.1.§.si aduersus, sub num.2. ff. quand. appell. sit.*

140 Et quia in huius 19. ampliationis materia Doctores confuse, & intricate loquentes nihil certi videntur concludere, & si quid concludunt illud non concludunt, nisi prius,vagando extra casum, (quod facere solent,qui quo tendant,ignorant, vel qui dilatando sperant illustriorem fieri intellectum) integram Bartoli, & aliorum quorundam famosissimorum Iurisconsultorum doctrinam referant, *vt faciunt Felyn.in c.1.n.6.vers.si procurator.vt lit.nō contest.& Afflict.decis.344.fuit dubitatum, n.1.& seqq.* & quod ipse Felin. supra citatus confuse processerit, notat Apostill.ad eum *d.n.6.*ideo,si quid à me concise,aut confuse hac in re dictum tibi videatur tu audisti.

141 Amplia XX.in eo,qui fuit restitutus ad appellandum: nam & is tenetur appellare infra decem dies à die latæ sententiæ, super restitutione in integrum ad appellandum, *vt ex Vestr.& Lancell.retuli,et sequutus sum in q.19. rem.2.n.80. vers.declara.*

142 Amplia XXI. vt intra decem dies sit appellandum non solum ab ipsa sententia,sed etiam ab actu,qui dependet ab ipsa sententia,alioqui si,lapsis decem diebus iudex procedat ad aliquem actum executionis sententiæ, & pars,contra quam procedit, appellet, non auditur, quia debebat appellare infra decem dies ab ipsa sententia, *Lancell. tract.de attent. p.2.c.12.de attent.in nou. appellat. pend.limit.50.princ.num.118.& seqq.to.5.fol.380.* vide ad hanc ampliationem ea,quæ scripsi *infra q.17.limit.10.nu. 6.& lim.47.memb.1.n.143.*

Amplia XXII.vt habeat locum etiam in sententia lata contra infirmum, seu aliter impeditum, qui citatus non allegauerit impedimentum, sed miserit procuratorem, quia illius infirmitas non retardabit cursum decem dierum, & ideo,nisi appellauerit infra decem dies, transibit in rem iudicatam, *Mohed.dec.2.alias 78.Nicolaus,de appell.* mittendo enim procuratorem, poterat illum mittere etiam ad appellandum,& sic infirmitatis impedimentum erat remotum,& quando impedimentum potest remoueri, tunc non habetur in consideratione *per ea, quæ dixi infra q.15.num..*

Propinquiori, ac veriori explicatione huius ampliationis distingue duos casus principales. 1

Primus casus est, quando infirmus citatus misit excusatorem,qui allegauit infirmitatem, & de impedimento infirmitatis certiorauit iudicem; & isto casu distinguo duo membra: Aut enim caussa, pro qua citatur, est grauis, & talis, vt in ea non possit constituere procuratorem: & tunc dico quod non solum non curreret ei tempus ad appellandum à sententia, quam iudex contra ipsum ferret; sed quod plus est, sententia ipsa esset ipso iure nulla,& in his terminis procedit indubitate conclusio, quam ex Bartol.Ias.Odd. & comm.opin.retuli & sequutus sum, simpliciter loquendo,*lib.præc.c.9.nu.1909.* Aut caussa est talis,in qua tenetur constituere procuratorem: & tunc citatio arctat, & impedimentum non excusat, *Franch.in c.55.dilectis,not.& nu.2.de appell.* qui & si non omnino firmet, sed relinquat cogitandum, tamen ego 2 firmo, & moueor, tum quia impedimentum, quod potest remoueri:non habetur in consideratione; *per ea,quæ dixi infra qu.25.num..* sed quando potest constitui procurator, tunc remouetur impedimentum infirmitatis. Ergo sententia transit in iudicatum isto casu, tum etiam 3 quia ita seruamus in praxi; nunquam enim audiretur excusator ad impediendam litem, sed solum ad impetrandam aliquam dilationem, eo, quia procurator non esset plene informatus, neque posset informari propter grauem forsan principalis infirmitatem; Vnde decisio Rotæ, & consequenter hæc vigesima secunda ampliatio ex ea formata inaniter considerant non allegatum impedimentum, & missionem procuratoris, cum 4

siue

siue alleget impedimentum, siue non, & siue mittat procuratorem; siue non, sentenaia in caussis ciuilibus, in quibus loquitur Rota, indistincte transeat in rem iudicatam, ex quo impedimentum infirmitatis remoueri potest, comparendo per procuratorem.

Secundus casus est, quando iudex non fuit certioratus de impedimento: & isto casu facio duas conclusiones.

Prima conclusio est, quod sententia mero iure, & indistincte tenet, siue caussa sit talis, in qua possit constitui procurator, siue sit talis, in qua non possit constitui, & ita indistincte intelliges Rot. per Mohed. *d. decis. 2. de appell.* ceterosque Doctores, dum simpliciter, & communiter scribunt, valere sententiam vt retuli, & sequutus sum *libr. prac. c. 9. n. 1908. in fine.*

Secunda conclusio est, quod in ijs caussis, in quibus tenetur constituere procuratorem, transit similiter iudicatum *per ea, quæ dixi in primo casu.* In his vero, in quibus non potest constituere procuratorem, non transit, quia impedito non currit tempus, *per ea, quæ scripsi infra quæst. 15. num....*

Amplia XXIII. in sententia lata in causa feudali, *Iacob. de S. Georg. tract. de feud. versus finem, in verbo, & dicti vasalli pro dictis rebus, n. 38. vers. nunc descendo, to. 10. p. 1. fol. 223.* & esse opinionem commun.* testatur, & sequitur Curt. Iun. *tract. de feud. in 7. & vlt. p. princ. q. 13. n. 33. to. 10. p. 2. fol. 92.*

Amplia XXIV. in sententia, lata in caussa criminali; quia debet appellari infra legitima tempora, *leg. 7. additos, in fine, C. de episc. aud.*

143 Amplia XXV. conclusionem de appellando infra decem dies à die latæ sententiæ, vt, lapsis decem diebus sententia transeat in rem iudicatam ipso iure, etiam non sequuta aliqua iudicis declaratione super re iudicata, & desertione, & ideo non audiretur volens appellare eo, quod nondum esset declarata appellatio deserta, vide quæ scripsi *supra libr. 1. c. 97. n. 75. vers. qua ampliatio,* & in his terminis intellige text. *in c. 15. quoad consultationi, de sent. & re iud. Maran. & cæteros,* dum communiter aiunt, quod lapsis decem diebus sententia transit in rem iudicatam, *vt scripsi infra q. 17. limit. 2. n. 69.*

144 Limita I. eandem principalem conclusionem positam *supra n. 1. & 2. de appellando infra decem dies,* vt non procedat in grauamine successiuo, *per ea quæ scribunt Doct. citati in seqq. exemplis.*

145 Exemplifica I. hanc limitationem in captura; & carceratione: licet enim captus, & carceratus non appellauerit infra decem dies à tempore interlocutoriæ, seu decretæ capturæ, tamen poterit appellare etiam post quandoque, donec durat grauamen, *per ea, quæ scribunt Bald. in l. 2. versic. secundo quæro, num. septimo Cod. de episcopo audien. Nicell. tract. de concordat. gloss. concord 6. fall. 27. num. 69. tomo 18. fol. 194. Paul. de Castr. consil. 334. visa appellatione, numero quarto, versicul. interdum, libr. 1. Franch. in cap. 12. super eodem il secundo, colum. 1. num. 4. & in capitul. 47. ex parte tua, numero 9. de appellat. Felyn. in capitul. 15. quod ad consultationem, num. 9. versicul. nona conclusio. de sent. & re iud. Lancellott. tract. de attent. par. 2. cap. 12. limitat. 50. princip. num. 131. limitat. 2. tomo quinto, fol. 380. Vestr. in prax. lib. 7. cap. tertio n. 23. Marches. tract. de commiss. parte 1. de commiss. appell. super diuers. cap. 28. num. 71. & 62. fol. 305. in 2. impress. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 3. nu. 17. fol. 83. & Cæsar. Barz. in Bonon. dec. 47. in causa vertente n. 29. & 34.*

Ratio est, quia is, qui continuatim grauatur continuatim dicitur esse infra decem dies, datos ad appellandum, *Franch. vbi supra.*

146 Restringe I. istam exemplificationem, vt non procedat, quando quis declaratur legitime carceratus, quia is debet appellare infra decem dies, à tempore declarationis, *vt scribunt Franch. in d. cap. super ea, il secundo, & cap. 47. ex parte, il primo, sub n. 9. ibi aliam limitationem, de appell. Grauat. in annot. ad prax. Vestr. d. lib. 7. c. 3. nu. 56. & Ruginell. d. §. 2. c. 3. n. 176. & scribit Lancell. d. lim. 50. princ. n. 134. ibi secundo nisi, fol. 380.*

147 Restringe II. vt non procedat, quando carceratus dedisset fideiussores de soluendo; vel de redeundo ad carceres, quia sic consensit carcerationi, *Bart. in q. 6. Lapus, sub n. 13. vers. secundo casu.* ideoque non diceretur grauatus, *Socc. cons. 113. quoniam, nu. tertio, in fine, & 4. lib. 3. & Magon. in Floren. decis. 126 n. 2.* & consequenter non posset appellare, etiamsi appellaret infra decem dies, *Ruginell. tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 177.*

148 Restringe III. vt non procedat in eo, qui est carceratus pro caussa inappellabili, vel pro caussa, pro qua captura est permissa, quia non auditur appellans, etiam si appellaret infra decem dies, *Ruginell. d. cap. 3. num. 178.* & quod testis carceratus, vt prohibeat testimonium, non possit appellare à carceratione ex dispositione statutorum Mediolanensium *lib. 1. c. 98. refert Ruginell. d. c. 3. nu. 952. fol. 142.* quod ego credo esse etiam ex dispositione iuris communis, & generalis consuetudinis, quæ non aliter seruat.

149 Restringe IV. vt non procedat, quando appellaret præterito grauamine, & allegaret caussam grauaminis de præterito, quia tunc non posset appellare post lapsos decem dies: quare sit cautus appellans, vt appellet ex caussa grauaminis de præsenti, *Franch. in cap. 47. ex parte tua, sub num. 9. de appell.*

150 Exemplifica II. in citato ad locum non tutum, quia is potest appellare, *vt retuli, et sequutus sum infra quæst. 17. limit. 47. num. 1. num. 8. et 11. et seqq.* Et licet is citatus non appellet in prima, neque in secunda citatione, tamen poterit appellare in tertia, seu quarta, quoties citatur ad locum non tutum, toties grauatur, & ideo, si non appellat à primo grauamine, potest appellare à secundo, quasi grauamen sit successiuum.

Restringe hanc exemplificationem, vt non procedat, quando iudex pronunciaret, locum esse tutum, quia tunc appellandum est infra decem dies à dies pronuntiationis, *Franch. in c. 47. ex par. tua, 9. versus finem de appell.*

151 Exemplifica III. in excommunicatione, quia excommunicatio non transit in rem iudicatam, etiam si nunquam ab ea appelletur; immo licet ab ea, fuerit appellatum, & appellatio sit deserta, tamen non per hoc remanet firma & valida, sed poterit adhuc cognosci de ea, *Franch. in capitul. 25. quæ fronte, sub numero 13. not. 8. de appellat.*

Ratio huius exemplificationis est non solum ea, quia sententia, in qua tractatur de periculo animæ, nunquam transit in rem iudicatam, *Maran. in suo spec. p. 3. p. 6. in verbo, et demum fertur sententia, cas. 18. n. 147. fol. 449.* sed etiam ea, quia sicut carceratus quotidie carcere grauatur, ita & excommunicatus quodam animæ carcere quotidie excommunicatione grauatur.

Extende hanc exemplicationem, vt præcipue procedat, quando quis petit reuocari sententiam excommunicationis, quia quandiu non reuocatur poterit appellare etiam post lapsos decem dies post petitionem reuocatio *Franch. in c. 60. cum cessante sub n. 6. vers. aliquando & quarto de appell.*

152 Exemplifica IV. in processu, quem facit iudex, qui est allegatus suspectus; nam licet is, qui eum allegauit suspectum, non appellauerit infra decem dies a processu, seu actis, quæ facit post allegationem suspicionis tamen satis est, quod appellat quandoque post allegatam suspicionem infra decem dies, numerandos à die actorum, à quibus vult appellare & ideo licet non posset appellare ab illis actis, quæ fecisset per decem dies ante appellationem,

nem, tamen poterit appellare ab illis, quæ faceret postea, dummodo appellet infra decem dies, numerandos à die actorum, à quibus appellat, quia iudex, procedendo postquam est allegatus suspectus, successiue grauat in quolibet actu, quem facit.

153 Limita II. vt non procedat quoad effectum ratificandi gesta per falsum procuratorem, quia hunc effectum operaretur etiam post lapsos decem dies, vide de ista limitatione *infra q.17.limit.19.n.14.*

154 Limita III. in appellatione interponenda tertio, quia is ratione sui interesse potest appellare infra decem dies à die notitiæ & scientiæ, & non arctatur à die latæ sententiæ, *Lancell.tract.de attent.part.2.c.12. de attent. & innou. appell.pend.limit.50.princip.num.168.& seqq.vers.septimo limita, to.5.fol.380.* & ita sentiunt Rot. Mil. & Salyc. quos retuli & sequutus sum *supra n.69.* dum scribunt, quod tertius debet adhæsisse appellationi intra decendium, intra quod potuisset appellare, & facit, quod retuli *sup. q.5. sub n.36.vers.contrariam, & n.38.& sub n.59.*

Et potest adhærere quandocunque, si sententia proferenda sit ei præiudicialis, & sic potest adhærere etiam post lapsos decem dies, *vt ex Old.retuli & sequutus sum supra sub n.78. restrict.3.*

155 Exemplifica hanc limitationem in sententia lata contra hæredem, quia nihilominus legatarius poterit ab ea appellare, quandocunque infra decem dies à die scientiæ latę sententię secundum communem opin.* quam refert & sequitur Couar. *pract.qq.c.15. sub n.2. per totum, & sub n.4.vers.non obierit.* hancq; opin. ex eod. Couar. & Rugin. sequutus sum *supra q.5.n.38.*

156 Limita IV. vt non procedat in appellatione, quæ interponitur à statuto, quia satis est, quod contradicatur statuto, & non requiritur appellatio infra decem dies, *Rot.diuers.decision.50.dubitaui in caussa Bononien.sub num. 13.parte secunda,* quæ enim sunt extraiudicialia, prout est statutum, non transeunt rem iudicatam; Quare fortior est sententia iudicis, quam statuti. Veruntamen ista facultas appellandi à statuto non est perpetua, sed durat solum per annum, *Dec.in cap.6. cum omnes, not.5. sub numero decimoquinto & sequentibus vsque ad numerum 18.inclusiue, in 1.lectio, de constit.*

157 Declara I. istam limitationem, vt procedat quoad facultatem impugnandi, & contradicendi statuto, quæ durat etiam post decem dies à die conditi statuti, sed non quoad facultatem appellandi, quia facultas appellandi, non durat, nisi infra decem dies, prout dicimus in sententijs, quæ non transeunt in rem iudicatam, quia possunt per viam querelæ impugnari etiam post decem dies, sed per viam appellationis non potest agi, nisi fuerit appellatum infra decem dies, vide supra *n.81.ampliat.6.* & scribit Brederod. *tractat.de appell.par.1.col.522. in fine, & 523. in princ.*

158 Declara II. consequenter ex præcedenti, vt de iniquitate statuti possit agi non solum per viam appellationis, sed etiam post tempus constitutum ad appellandum possit reclamari per viam querelæ, & recursus; sed infra annum, *vt scribit Dec.in c.29.consuluit. il 3.n.30. & 34. vers. postremo, & vers. & vltimo, de appell.* quem & alios refert, & sequitur Breder. *tract.de appell.p.1.colum.521. sub littera A, & B.*

Contra istam declarationem videtur prius sensisse idē Dec. *d.cap.consuluit, versic.postremo, n.32.* dicens, ab iniquitate statuti posse semper supplicari. Et ratio huius cōtrariæ opinionis potest esse, quia statutum iniquum dicitur nullum, quia lex, & sic etiam statutum, debet esse iusta: ergo si statutum non sit iustum, sed sit iniquum, non erit statutum, *Abb.in c.6.cum omnes, n.2. de constit. & in d.c.29.consuluit, il 3. n.4. de appell.* At de nullitate potest dici vsque ad mille annos. Ergo,

159 Non recedas à declaratione, quia contra Abb. tenentem statutum, esse nullum tenent communiter * Doctores, prout de communi testatur Dec. *d.cap.consuluit, n.32. in fine, & n.33.de appell.* et Brederod. *tract.de appell.p.1.col. 521.sub littera B.* licet ipse conetur conciliare.

Limita V. vt non habeat locum in comminationibus quia, ex quo comminationes non habent vim sententiæ non transeunt in rem iudicatam, poterit ab eis appellari etiam post decem dies, *vt refert et sequitur Franch.in c.60. cum cessante, num.6. versus fin. versic. aliquando & quarto de appell.*

160 Limita VI. vt non habeat locum in præceptis; quæ fiunt à iudice absque caussæ cognitione, quia non transeunt in rem iudicatam, & ideo potest ab eis appellari quandocunque etiam post decem dies, *Franch in d.c.cum cessante, num.6.in fine, & sub n.10.de appell.* & quod etiam quoad partes non transeant in rem iudicatam, scribit *sub num.10.* & quod interlocutoria, lata absque caussæ cognitione, nunquam transeat in rem iudicatam, dixi *supra num.98.*

Sublimita hanc limitationem, vt non habeat locum in monitorio, seu præcepto ad soluendum mercedem registi, quia quamuis fiat cum clausula iustificatoria; & sic sine caussæ cognitione, tamen, lapsis tribus diebus, transit in rem iudicatam, vt retuli & sequutus sum *infra quæst. 20. numero 39.*

161 Limita VII. in appellatione à delatione iuramenti secundum stylum Cameræ Imperialis, quia licet non appelletur infra decem dies à decreto de deferendo iuramento, tamen potest appellari postea quando pars est parata iurare; vide Lancel. *trac.de attent.p.2.c.12. limit.50. princ. n.175.limit 9.fol.380.*

Hæc limitatio procedit de stylo, sed de iure communi non procederet, per ea, quæ loquendo de admissione articulorum, scripsi *infra q.17.limit.47.mem.1.n.140.*

162 Limita VIII. vt non procedat in sententia lata dolo iudicis, quia potest ab ea appellari etiam post lapsos decem dies, vt retuli, & sequutus sum *infra q.17.limit.6.princ. memb.7.n.78.*

163 Limita IX. vt non procedat in paupere, qui ob suam paupertatem non potuit appellare intra decem dies, vt puta si in interpositione appellationis debeat fieri aliqua impensa, quia tunc paupertas, & sic impossibilitas; seu difficultas excusat à mora, *Guid.Pap.tract. de appell. q.15. num.2.to.5.fol.58. Vestr.in pract.lib.7. c.vlt. in fine, sub n. 20.* dicens, hoc esse verum, non obstante ratione de modica impensa, *& Lancell.tract.de attent.par.2.c.12. de attent.& innou.appell.pend.ampl.1.n.55.in fine & 56.fol.351 & limit.50.princ.n.116.& 117.f.379.* & quod hæc sit firma propositio, testatur Cassad. *decis.6. firma est, num.1. de appell.fol.313.*

Confirmatur hæc limitatio ex his, quę scripsi *infra q.15 art.3.n.45.* de eo, qui propter paupertatem non prosecutus fuit appellationem interpositam.

Amplia hanc limitationem vt procedat etiam in caussis criminalibus, *Boer.decis.247. nunc ad secundam sub n. 16.& Lancell.tract.de attent.p.2.c.12.ampl.4.princ.n.9.to. 5.fol.352.*

164 Exemplifica I. hanc limitationem quando appellans tenetur soluere gabellam pro appellatione, vt ex forma statutorum Ciuitatis Lucensis *lib.5.c.13.de datia &c.* quo cauetur, vt appellans teneatur ipsa die motæ appellationis, vel saltem infra tres dies proxime, & immediate sequentes soluere maiori, & generali Camerario, vel saltem Camerario prouentuum, & gabellarum pro datia dictæ appellationis denarios 12. pro qualibet libra quantitatis contentæ in sententia, prout sic exemplificat Cassad. *vbi supra.*

Aduerte obiter, quod istud exemplum non potest adaptari

ptari in appellationibus in foro Capitolino, quia etsi ibidem ex forma statutorum *lib. 1. c. 169. 170. & 171.* debeat appellans facere depositum certæ quãtitatis, prout in dictis capitulis, tamen non potest cogi ad aliquam solutionem, sed solum caussa efficitur deserta, & ideo paupertas excusaret forsan à prosequutione appellationis, sed non ab interpositione appellationis, at in Ciuitate Lucensi excusaret etiam ab omissa appellatione, quia appellans, timens cogi ad solutionem datiæ, non appellat, nec enim posset à solutione dictæ datiæ se defendere ex cap. 23 *de datia soluenda, in fine lib. 1.* vbi statutum est, quod à pauperibus nihil exigi debeat pro datia, quia aduertendum est, quod illud capitulum loquitur expresse in datia pro decretis, & auctoritatibus interpositis extra iudicium.

165 Exemplifica II. in appellatione ad Papam pro impetrando iudice, quia in formanda, & rehabenda commissione à banco Cursorum requiritur impensa, & solutio, de qua meminit etiam Cassad. *dec. 4. de more, sub nu. 2. de appel fol. 312.*

166 Exemplifica III. in appellatione, pro qua aduocatus debet facere libellum, nam requiritur impensa pro aduocato, *Cassad. vbi sup.*

Verum hoc exemplum non potest adduci sine iniuria aduocatorum, quia gratis patrocinari debent, ad idq; officio iudicis cogi possunt, *vt refert, & sequitur Benin. de paup. & eius priu. q. 7. n. 9. fol.* 147. & aduocatus, qui renuit pauperi gratis patrocinari, saluari non potest, quia abscondit talentum domini sui, *vt ex* Diuo Gregorio *super homil. Matt.* 15. refert Benincas *d. q. 7. num.* 10. & in foro conscientiæ peccat qui à paupere pecuniam scienter recipit, *teste Alber. quem similiter refert, & sequitur Benin. vbi supra.*

An & quando aduocatus & procurator teneantur gratis patrocinari pauperibus, dixi infra q...n...

Contra aduocatos, cæterosq; iustitię ministros aui dos, vide quæ dixi *sup. lib. 1. c. 50. n. 33. & c. 107. sub n.* 8

167 Limita X. quando immensitas ventorum, vel fluminis impetus, & inundatio, aut, quia mare erat innauigabile, appellantem detinuerunt, ne appellationem interponendam prosequeretur, *Thes. Fossan. decis. 10. instantia, cas. 6. n.* 8. & quod tempus appellandi non currat ei, qui est impeditus adire iudicem à quo, vel iudicem ad quem scripsi *supra numero 48. declar. 5.* & quod possit appellari etiam post lapsos decem dies quando non potest haberi copia iudicis à quo, neq; iudicis ad quem, vide *supra q. 6. nu. 38. vers. contra.*

168 Declara hanc decimam, & precedentem limitationem, vt satis sit impedimentum, sed debeat impeditus protestari de impedimento, iuxta ea, quæ de protestatione, facienda ab eo, qui impeditus appellationem prosequi non potest, dixi *infra quæst. 15. artic. 9 numero* 181. *& seqq.*

169 Limita XI. si aliquis agendo principaliter de nullitate dicat sententiam nullam, quia pendente caussa nullitatis, non currit tempus decem dierum ad appellandum, quamuis agens succumbat, dummodo non egerit calumniosè de nullitate, aut ex caussa improbabili, *Cyn. in l. 16. contra maiores, n. 7. C. de inoffic. testam. Franch. in c. 63. dilecto, q. 6. n. 11. de appell. & Marsil. sing. 152. succumbens,* quē refert, & sequitur Thes. Fossan. *dec. 10. instantia cas. 8. n.* 10 secus si calumniosè, aut ex caussa improbabili, quia tunc curreret tempus; nam temeritas sua non debet ei prodesse, *Franch. vbi supra.*

Confirmatur hæc limitatio ex his, quæ scripsi *infr. q. 15. art. 3. n. 91.* vbi omnino videas.

Contra hanc limitationem tenet Guid. Pap. *tract. de appel. q. 65. sub n. 47. to. 5. fol. 59.* quem refert, & sequitur Lancell. *tract. de attent. p. 2. c. 12. de attent. & innon. appell. pend. lim. 50. princ. n. 127. eod. to. fol. 380.*

Non discedo à limitatione.

170 Limita XII. pendente articulo, an appellatio sit deserta, vel non; & moueor, quia terminus non currit, vbi disputatur super eo, quod expediendum est, *Thes. Fossan. ead. dec. 10. cas. 4. n. 6.*

171 Limita XIII. in caussis criminalibus, quia ne innocens puniatur potest tertius appellare quandocunque, *Rebuff. tract. de appell. art. 1. gl. 2. n. 15. tom. 3. fol.* 485. nam tertius potest appellare etiamsi condemnatus acquieuisset sententiæ, *l. 6. non tantum. ff. de appell. & relat.* ergo licet condemnatus, non appellando infra legitima tempora, acquiescat sententiæ, tamen poterit tertius appellare, pro eo etiam inuito, *vt latius scripsi sup. q. 5. n.* 44. & etiã si condemnatus appellationi renuntiasset, vt dixi *ead. qu. 5. sub n. 51. vers. ampl.*

Confirmatur, hæc limitatio quia si tertius admittitur ad appellandum vti tertius, debet posse appellare infra decem dies à die habitæ notitię, etiamsi principalis non posset appellare, propter lapsum decendij, *per ea quę dixi sup. n.* 154.

172 Contraria opinio videtur verior, quia *sup. n.* 142. ampliando diximus etiam in criminalibus appellandum esse infra legitima tempora: & hæc contraria opinio seruaretur in practica, quia si veniret tertius post lapsa tempora ad appellandum, cum tractaretur de executione, certe non admitteretur.

Hæcque contraria opinio præsertim procedit in casibus in quibus à iure, vel à consuetudine est prohibita appellatio, quia tunc neque intra tempus, neque post tempus, neque principalis, neque tertius potest appellare, vide *sup. quæst. 5. sub n. 51. restrict. 1.* & admittit ipse Rebuff. *d. gl. 2. n. 16.*

Non obstant adducta pro limitatione, quia respondeo quod tertius potest appellare etiam condemnato inuito, dummodo appellet infra legitima tempora, & non potest appellare postea vti tertius, quia, & si possit appellare vti tertius, tamen appellat pro reo condemnato ratione solius humanitatis, & non pro suo interesse, & sic cessat confirmatio.

173 Limita XIV. vt non procedat quoad alia remedia extraordinaria, quia ea possunt intentari etiam post lapsa tempora ad appellandum; quare licet quis non possit appellare post lapsos decem dies, tamen potest agere de nullitate etiam vsq; ad 30. annos, *vt scripsi infra q. 19. rem. 1. concl. 1. & 7.*

Item licet quis sit prohibitus appellare, tamen poterit implorare officium iudicis, *vt refert, & sequitur Rebuff. d. gl. 2. n. 20. fol.* 485.

Similiter licet quis non possit appellare post lapsos 10. die ab actu extraiudiciali, tamen potest agere per viam querelæ, *retuli, & sequutus sum infra quæstio 19. rem. 3. num....*

Item licet quis prohibeatur appellare, tamen potest petere restitutionem in integrum *iuxta ea, quæ scripsi infra q. 10. rem. 2. n. 1. & seqq.*

174 Limita XV. demum: vt non procedat in reductione arbitramenti arbitratoris ad arbitrium boni viri, quia, & si reductio ad arbitrium boni viri sit similis appellationi, *& sequutus sum libr. præced. cap. 2. num.* 469. tamen non est similis in hoc, quod appellatio debet interponi infra 10. dies, & reductio ad arbitrium boni viri ab arbitramento potest peti infra 30. annos, *vt ex Cyn. Bal. Oldrad. Bapt. de S. Blas. M. Ant. Blanc. Affl. Vrsil. Soc. Dec. Lanfr. de Orian. Tiraq. Maran. & Lancel. retuli, & sequutus sum lib. præc. c. 2. n.* 441.

Infra quantum tempus peti debeat in foro Capitolino dixi *lib. præc. d. c. 2. n.* 444.

75 Declara postremo, vt appellatio, quæ de iure potest inter-

interponi post lapsos 10. dies à die prolatæ sententiæ, nunquam operetur, vt ea, quæ sint gesta ante appellationem, sed post lapsos 10. dies à die prolatæ sententię reuocentur per viam attentati seu nullitatis sed solum per viam iniustitiæ, docto, & cognito de ea, vt loquendo in appellatione ficti contumacis, interposita post lapsos 10. dies à promulgatione sententię, scribunt Rot. quam retuli, & sequutus sum *supra sub num.38. vers.nota, & Marsf.sing.87.* licet ficte, & generaliter loquendo in quolibet casu, in quo possit appellari post præfatos 10. dies, *Vestr.in prax.lib.8. c.4.sub n.9.fol.252. & Lancell.tract.de attent.p.2.c.12.lim. princip.50.n.183.vers.2 declara, tom.5. fol.381.*

Hincque Vestr. *vbi supra* sumit ansam admonendi procuratores, vt desinant in commissione attentatorum apponere illa verba, vt reuocet per viam attentati. Nam inquit, si veniant reuocanda per viam iniustitiæ, vt in casu huius declarationis, illa commissio, & modus agendi esset inutilis.

Vidimus in hac quæstione de primo tempore appellationis, videlicet, ad appellandum, sequitur vt videamus de secundo, ad consequendum apostolos.

QVÆSTIO XIII.

ARGVMENTVM.

De Apostolis.

SVMMARIA.

Apostoli vnde dicantur num.1. Et quid sint, n.2. — Et quæ sit eis exprimenda caussa, eod.n.2.

Apostolorum species sunt quinq; n.3. & seqq. in quibus declarantur singulæ, & ponuntur diuersi modi quibus iudex respondere dicitur modo de vna specie, & modo de alia vsque ad num.23.

Apostolorum petitio est necessaria, num.24. & sequentibus in quibus dantur multæ extensiones, & restrictionis vsque ad num.37.

Apostoli sunt pars appellationis, & de forma, & substantia appellationis, sub n.24. vers. ratio.

Apostoli nisi petantur, iudex eos tradere non tenetur, & appellatione euanescit, n.25.

Apostoli nunquid sint necessario petendi insimul in appellatione, vel infra quantum tempus, n.38. & sequentibus in quibus dantur multæ declarationes vsque ad n.41.

Apostolis petitis in ipsamet appellatione, an cogatur iudex omnino de illis respondere, & infra quantum tempus, n.42. & seqq. in quibus declarantur multa necessaria vsq; ad n.48.

Apostolorum petitio per se sola non sufficiat ad euadendam appellationis desertionem, num.49. & quæ alia requirantur declaratur per extensiones, & restrictiones, n.50. et seqq. vsque ad num.57.

Iudex debite requisitus pro apostolis in termino præfixo, si det alium terminum, seu proroget iam datum, & appellans non redeat, non potest procedere in caussa, n.58. & seqq. in quibus extenditur, et declaratur sub multiplici casuum distinctione; vsque ad n.73.

Pendente termino ad redeundum pro apostolis, an possit impetrari iudex appellationis, num.74. & 76. & seqq. in quibus generaliter tractatur de alijs gestis pendente dicto termino. an valeant, & dantur ampliationes, & limitationes, vsque ad n.82.

Terminus iuris triginta dierum, qui dantur parti iudici, incipit currere à die interpositæ appellationis, n.83. & seqq. in quibus declaratur, & restringitur, vsque ad n.86.

Iudex, dando apostolos dimissorios, potest appellanti præfigere terminum ad se præsentandum cum apostolis coram iudice appellationis, n.87. & sequentibus, vsque ad n.90.

Apostolorum dispositio, & vsus an habeant locum etiam in appellatione ab interlocutoria, num.91. vbi distinguntur plures casus.

Apostolorum terminus, petitio, & concessio in Regno Neap. & in foro Capitolino qualis sit, n.92. & seqq. declarantur multa necessaria vsque ad n.99.

Iudex non deferens appellationi, & non respondens de Apostolis, punitur, & qua pœna de iure ciuili, num.100. — Et qua pœna de iure canonico, num.101. — Declaratur multipliciter qualitas pœnæ, & secundum diuersitatem casuum n.102. & seqq. in quibus etiam quando pœna non habeat locum vsque ad n.113.

Apostoli cuius expensis concedantur, & mittantur, n.114.

HAnc quæstionem absoluam quatuordecim articulis.

Primo. *Vnde dicantur apostoli, & quid sint.*

Secundo. *Quot, & quę sint Apostolor. species.*

Tertio. *An appellans debeat necessario petere apostolos.*

Quarto. *An apostoli, sint petēdi in ipsamet appellatione, etc.*

Quinto. *An appellatione legitime interposita, petitisq; in ea apostolis, iudex debeat statim de illis respondere, &c.*

Sexto. *An ad euitandam desertionem appellationis satis sit petere apostolos, habere à iudice terminum iuris, & redire pro apostolis.*

Septimo. *Si iudex à quo appellanti, redeunti in termino præfixo pro apostolis, det alium terminum, seu proroget datum, & appellans vlterius non redeat, an possit iudex procedere, &c.*

Octauo. *An pendente termino iuris, seu alio dato ad redeundum pro apostolis, possit impetrari iudex appellationis.*

Nono. *Quando incipiat currere terminus iuris, qui datur pro apostolis, &c.*

Decimo. *An iudex dando apostolos dimissorios, possit appellanti præfigere terminum ad se pręsentandum, &c.*

Vndecimo. *An dispositio de apostolis habeant locum etiam in appellatione ab interlocutoria?*

Duodecimo. *Qualis sit terminus iuris, intra quem apostoli debent peti, & concedi in Regno Neapol. et in foro Capitolino.*

Decimotertio. *An iudex, non deferens appellationi in casu, quo debet deferre, et non tradens apostolos, puniatur, et qua pœna.*

Decimoquarto. *Cuius expensis debeant concedi, & mitti apostoli.*

ARTICVLVS I.

Ad Primum articulum. *Vnde dicantur apostoli, et quid sint?*

1 Apostoli dicuntur ab ἀπὸ, quod est, de, & στολὴ, quod est *missio*, quasi missio, quam facit vnus iudex ad alium: Sic etiam dicimus de Appstolis, quod a Deo, vel de cœlo missi sunt, *vt ex Hostiens. et Pet. referunt et sequuntur Io. And. in addit. ad Gl. in c.1. in verbo, petat apostolos, & Gemin. n.16 vers. in fin. gl. et dicunt, de app. in 6.* seu dicuntur apostoli ab ἀπὸ, quod est supra, & στολὴ id est, missio, quasi literę missę ad superiorem, *vt ex Card. in clem. 2. quamuis, in princ. in 2. q. de appell. et ex Gl. sup. citata, refert, et sequitur Maran. in suo spec. p.6. act.2. princ. in verbo, et quandoque appel. in 3. q. princ. n.226.* fol.490. & concordat Dec. in *c.51. bonę memorię, n.24. et 25. in 4. differ. de app.* in & ita dicuntur à verbo Greco, quod significat *mittere:* sunt enim litterę quędam, missę a iudice à quo ad iudicem ad quem quibus totius appellationis negotium breuiter narratur *l. vnica, ff. de libell. dimiss. c.24. ab eo, et c.31. 2. q.6. Granat. ad praxim. Vestr. lib.7. c.3. n.60.* seu vt dicit ipse Vest. *eod. c.3. n.32.* dicuntur ab ἀποστέλλειν quod est *mittere* seu *nuntiare*, quasi sint nuntij, seu literę nuntiatorię, quibus iudex nuntiat iudici superiori, in tali caussa appellatum esse à sua sententia, seque appellantem dimittere, vel non dimittere; quod ex Vestr. refert, & sequitur Marches. *tract. de commiss. p.1. in commiss. appell. c.1. n.15. fol.30.*

Apo-

Apostoli ergo; quicquid sit de eorum nomine: sunt literæ seu instrumentum, per quod iudex à quo significat iudici ad quem, an detulerit, vel non appellationi.

Declara ex his, quod in apostolis est exprimenda caussa non solum delationis, vel non delationis, sed etiam caussa ipsius appellationis, c.1.§.*in quibus*, *& ibi Franch. & Gemin.n.1.& latius sub n.4.ibi, ergo credo quod vtraq; de app. in 6.* & adde quem scripsi *infra n.23.* & quod sit exprimenda in apostolis refutatorijs: retuli, & sequutus sum *infra n.23.* & hi apostoli habent diuersa nomina à diuersitate caussæ, quæ in eis exprimitur vt patet ex his, quæ scripsi *infra n.10.in fin.& n.18.*

Subdeclara vt sit exprimenda caussa, quare iudex non defert appellationi, vt puta non defero appellationi, quia est friuola, sed non tenetur exprimere caussam caussæ; quare non tenetur assignare caussam, quare sit friuola, *Gemin.in cap.quinto cum appellationibus sub n.1. vers. nota augmentum, de appell.in 6.*

ARTICVLVS II.

Ad Secundum articulum. *Quot & quæ sint apostolorum species.*

3 Respondeo, Apostolorum species esse quinque.

Prima species dicuntur apostoli conuentionales, quando scilicet pars admittit appellationem siue in iudicio, iudice refutante, vel tacente, siue extra iudicium: quibus apostolis debet appellatus apponere suum sigillum, licet hoc non sit expressum in iure, *Specul.tit.de apostol.in rub. sequitur videre, numero primo, lib.4.fol.73. Vestr.in prax. lib.7.capitul.tertio, sub numero 32.ibi alij denique, fol.204. & Luc.Pet. in pract.Capitol.lib.5. capitul.2. numero 1.* & quod si pars appellata deferat appellationi, sit idem ac si detulisset iudex, scribit Lancell. quem retuli, & sequutus sum *infra q.17.lim.6.mem 7.numero 93.* & quod pars appellata possit approbare appellationem, licet iudex nolit deferre, scribit Rot.*dec.32.alias 104.appellatus, seu maius attendere initium, ex promissis, in fine, de appel.in nou.* & potest appellatus petere etiam, quod appellans intra terminum iuris veniat cum omnibus actis, & monumentis ad Curiam, vel mittat procuratorem instructum, &c. *Rot.d. dec.32. appellatus in principio.*

4 Declara I. extendendo vt pars dicatur admittere non solum quando admittit expresse, sed etiam quando admittat tacite, vt puta si post appellationem aduersarij, à iudice non admissam, constitueret procuratorem simpliciter ad illam caussam, nec alias diceret, quatenus deuoluta sit: immo iste casu adeo sufficit ista tacita admissio partis, vt frustra protestaretur procurator constitutus in acceptatione mandati, quod non acceptat, nisi quoad caussas deuolutas: quia satis dicitur deuoluta per constitutionem procuratoris, *Vestr.dict.capitul.3.sub numero 32.fol.204.* & quod pars appellata, comparendo coram iudice ad quem, & non reclamando, sed patiendo eum procedi, dicatur deferre appellationi, scribit Lancell. quem retuli & sequutus sum *infra quæst.17. lim.6. membr. 7. num.93.*

5 Declara II. vt quando pars appellata consensit appellationi interpositæ ad Papam, tunc siue iudex deferat, siue non, appellatio deuoluit negotium appellationis, aliosq; effectus appellationis producit, *Vestr.d.lib.7.c.3.sub n.32. ibi alij denique fol.204.*

6 Secunda species dicuntur testimoniales, quia testificantur de appellatione facta coram iudice, vel coram publicis, vel honestis personis, *Spec. tit.de apostol.sub num.1. & n.11.versic.hoc etiam scias, lib.4.fol.73. Maran.in suo spec.parte 6. actu 2.princip.in verbo, & quandoque appell. quæst.3.princip.sub num.225.fol.490. Vestr.in prax. lib.7.c.3.sub n.32 ibi alij etiam, Luc.Pet.in pract.Cap.lib.5.c.2.sub n.1.& latius c.1.sub n.25. Henric. Boner.sing.8.rub.de app. fol.203.col.4.tomo.1.*

7 Aduerte I. ad vsum praxis, quod isti apostoli testimoniales habent locum, quando appellatur in absentia iudicis, quo casu appellans potest illos ad cautelam petere ab eisdem honestis personis, coram quibus appellat, & sufficit, quod protestetur, se libenter appellaturum, & apostolos petiturum, prout in schedula, quam in manibus habet, si iudicis copiam haberet, & propterea requirit notarium ibidem præsentem, vt de eius diligentia fidem faciat, & ipse de apostolis respondeat: qui notarius dare debet testimoniales, id est, debet de prædictis omnibus conficere publicum instrumentum, *secundum ea, quæ scribunt Franch. in capitul. vltim.si iustus quæst.13. numero 35.& seqq.de appellat. Vestr.in prax.lib.7.capitul.3.sub nu. 32.& Luc.Pet.in pract.capit.lib.5.capi.1.num.25.vers.coram iudice.*

7 Aduerte II. quod hi apostoli testimoniales operantur, vt appellans non cogatur, iudice reuerso, eum adire & apostolos petere, Arch.& Io.And. quos referunt & sequuntur Franch. *d.c.vlt.si iustus quæst.13. in fine sub n.38.de appell.& Mandos. tract.de commiss. in commiss.17. appell.in prima instant.in verbo, pro apostolos forsan dato, fol.104.* & hæc est communis,* & seruatur.

Contra: quod, reuerso iudice, teneatur ad eum redire temporis momento, & petere apostolos; motiuat Cassad.*decis.8.appellauerat, numero 1 fine, & 2.de appell.* ex praxi, qua cauti procuratores vtuntur in Curia, hi namque eunt ad domum iudicis tempore momenti, & si nequeunt habere eius copiam petunt responderi de apostolis coram quocunque notario, & testibus cum protestatione de absentia, aut impedimento, quasi, inquit Cassad. stylus innuat, non esse satis ita appellasse, si in momento, data iudicis copia non redeat ad ipsum appellans pro apostolis.

Reliqua motiua, quæ adducit idem Cassad. vsq; *ad n.6.* exclusiue retuli *supra q.6.n.26.vers.contrarium.*

Pro resolutione vide quæ scripsi *d.q.6.sub num.25.vers. hæc confirmatio & n.26.*

9 Nota obiter, quod Abb.*in capitul.51. bonæ memoriæ, numero 9. differt. 5. de appellat.* colligendo differentias inter appellationem iudicialem, & appellationem extraiudicialem, scribit, has duas species apostolorum, conuentionalium scilicet & testimonialium dici simpliciter extraiudiciales, reliquas vero sequentes species, nempe dimissorios, refutatorios, & reuerentiales dari in iudicio.

Sed cum reuerentia Abbatis ego aliter censeo: nam etiam in iudiciali appellatione datur testimoniales, & etiam in extraiudiciali, quando appellatio interponitur à iudice, dantur dimissorij, refutatorij, & reuerentiales.

10 Tertia species dicuntur dimissorij, per quos apparet, quod iudex detulit appellationi, sicque appellantem à sua potestate & iurisdictione dimittit, *Specul. titul.de apostoll.in rubrica sequitur videre, sub numero 1.libro 4. fol. 73. Franch.in cap. 55.dilectis, not.12.numero 10. in fine de appellat.& in capitul.1.§.in quibus, sub numero 1.de appell. in 6.Maran.in suo spec.parte 6. actu secundo princip.in verbo, & quandoque appellatur, 3.quæst. principali sub numero 225.fol.490. Vestr.in prax.lib.7.c.3.sub numero 32.ibi apostoli diuersimode, Luc. Pet.in pract.Capitol.lib.5.capitul.2. sub numero 1.& Mandos. tractat.de commiss.in 17. commiss. appellat.in prima instantia, in verbo, pro apostolis forsan dato, fol.104.* Quare eo ipso, quod iudex exprimit qualiter appellatio est recepta & eius caussam, censentur apostoli dimissorij, seu delatorij, *vt scribit Franch. in dict. §. in quibus.*

11 Declara vt si iudex dixerit, *dabo apostolos*, & nullum assignauerit terminum, habeatur pro expresse denegante in tan-

in tantum, quo licet iudex postea intra terminum iuris citat appellantem ad recipiendum apostolos, tamen appellans non tenetur comparere, nec ipse iudex vlterius refutatorios, dare poterit, quia cum expresse denegauerit habetur ac si detulisset appellationi quoad hunc effectum, vt ab eo sit abdicata iurisdictio, & non possit vlterius procedere, *Franch. in c.6. ab eo, §. illud autem n.2. vers. in tex. ibi expresse, de appel. in 6.* & hoc est, quod dicit, citando eundem Franch. Luc. Pæt. *in pract. c. lib. 5. c. 2. nu. 4.* dicens, quod habetur pro deferente.

Extende I. istam declarationem, vt idem prorsus sit dicendum, quando iudex, requisitus pro apostolis, nihil responderet, quia est, ac si expresse denegaret dare apostolos, & consequenter careret deinde iurisdictione, & non posset vlterius procedere etiamsi vellet dare apostolos, quia non posset, *Franch. in d. c. ab eo, § illud autem, n. 2. de appel. in 6.* adde, quæ ex Rot. Vestr. Mandos. & Lancel. retuli, & sequutus sum *infra n. 56. & 57.*

12 Extende II. istam declarationem vt si iudex, respondendo simpliciter appellanti dicat (*do apostolos*) seu simpliciter notificet iudici, ad quem, qualiter appellatum est in tali caussa, censeatur detulisse appellationi, *Anch. in c. 55. dilectis filijs, n. 7. not. 11. de appell. & Luc. Pæt. in pract. cap. lib. 5. c. 2. n. 5. & 6.* & consequenter, censetur dedisse apostolos dimissorios, seu reuerentiales, *vt dicit Luc. Pæt. vbi supra.*

13 Extende III. vt idem sit, quando iudex loco apostolorum reuerentialium daret acta, quia censeretur detulisse appellationi, licet non vtatur verbo, defero, *Rot. et Lancel. quos retuli, & sequutus sum infra q. 17. lim. 6. membr. 7. n. 9. Franch. in c. quinto, cum appellationibus, §. si vero, versus finem sub n. 11. de appell. in 6. & Luc. Pæt. in pract. Capitol. lib. 5. c. 2. n. 7.*

Imò hodie communiter dantur acta pro apostolis, & in ipsis actis scribitur, an iudex deferat, vel non deferat appellationi, *vt testatur Franch. in c. 1. §. in quibus, ibi, hodie de appel. in 6.* & censeo, quod, si simpliciter daret acta pro apostolis, censeretur detulisse.

14 Extende IV. vt si iudex dicat *recipio appellationem*; censeatur deferre appellationi, *Franch. in c. 44. sæpe, num. 4. de appellat.*

15 Declara hanc extensionem, vt sit vera, quando iudex ita dicit post lectam appellationem, quia tunc illa verba, recipio appellationem, important admissionem appellationis, secus si iudex dicat illa verba in actu receptionis, antequam illam legerit, quia tunc illa verba non important admissionem appellationis, *teste Paul. de Leaza, quem refert, & sequitur Gemin. in c. 1. §. in quibus, n. 5. de appel. in 6.* & hæc declaratio procedit, siue dixerit simpliciter, quod recipiebat appellationem, siue addiderit: quod recipiebat reuerenter, Gemin vbi supra, quem refert & sequitur Franch. *in c. 5. cum appellationibus, § si vero n. 10. de appell. in 6.*

Subdeclara vt idem sit dicere; *recipio appellationem*, vel *admitto appellationem*; quare, quod dixi de receptione appellationis, habet locum in admissione appellationis, *Gemin. in c. quinto, cum appellationibus, §. si vero, n. 5. vers. quæro an sola, de appell. in 6.*

16 Sed quid si reperiatur scriptum in actis; *quam appellationem iudex benigne recipit*, an censeatur detulisse appellationi.

Dico quod sic, Franch. *in cap. 57. oblatæ, sub num. 1. not. 2. de appellat.* quia, si aliud non probetur, præsumitur, quod ita fuerit scriptum postquam iudex legerit appellationem.

17 Extende V. vt si iudex præfigat appellanti terminum ad prosequendam appellationem, id est, ad committendam caussam, censeatur detulisse appellationi, vt retuli & sequutus sum, *quæst. seq. numero 19. versicul. subdeclara, & infra q. 17. lim. 6. memb. 7. sub n. 91.*

17 Quando iudex admittit appellationem cum clausula, *si & in quantum*, vel quando dicit, *non admitto, nisi si & in quantum de iure teneor*, an censeatur detulisse appellationi, vide *infra q. 17. lim. 6. memb. 7. n. 100.*

Quarta species dicuntur reuerentiales, seu reuerendi, quando scilicet deferetur appellationi propter reuerentiam superioris, *Spec. tit. de apost. nu. octauo, versic. alij sunt reuerendi, lib. 4. fol. 73. & Franch. in c. 1. §. in quibus, sub n. 1. de appel. in 6.* dicens, quod si caussa admissionis appellationis expressa à iudice in apostolis, fuit propter reuerentiam superioris, erunt reuerentiales, *Maran. in suo spec. p. sexta, actu 2. princip. in verbo, & quandocunque appellatur, in 3. quæst. pr ncip. sub num. 225. fol. 490.* dicens, quod istis apostolis significatur, appellationem, alias non admissibilem, esse admissam propter reuerentiam superioris; *Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. sub num. 32. ibi, aut ob superioris reuerentiam, fol. 203. Luc. Pæt. in pract. Capit. lib. cap. 2. sub num. 1.* dicens aduersus Spec. dimissorios non differre à reuerentialibus; sed tu dic, quod reuerentiales differunt à dimissorijs in eo, quod dimissorii dantur, cum iudex non dubitat appellationi esse deferendum: at reuerentiales dantur, cum iudex dubitat, an appellationi sit deferendum, in quo dubio debet deferre, quia melius est errare, deferendo, quam non deferendo, cum deferendo exhibeat reuerentiam superiori, & hanc consicerationem accepi à Franch. *in c. 59. vt debitus, sub n. 43. versic. in eadem de appell.* dum scribit quod iudex a quo in dubio debet deferre appellationi, & ipsam admittere propter reuerentiam superioris; quare licet dimissorij, & reuerentiales conueniant in hoc vno, quod deferunt appellationi; differunt tamen in hoc, quod dimissorij deferunt in casu certo, & reuerentiales in casu dubio, & sub qua forma concedi soleant hic in Vrbe isti apostoli reuerentiales, scripsi *q. seq. sub n. 7.*

19 Quinta species dicuntur refutatorij, per quos apparet, quod iudex non defert appellationi, *Spec. tit. de apost. n. 6. versic. alij dicuntur, lib. 4. fol. 73. Maran. in suo spec. parte sexta act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, q. 3. princ. sub n. 225. fol. 490. Vestr. in prax lib. 7. c. 3. sub n. 32. fol. 203. Mandos. tract. de cōmiss. in commiss. 17. appell. in prima instantia in verbo, pro apostolis forsan dato, fol. 104. & Luc. Pæt. in pract. Capit. lib. 5. c. 2. numero 1. in fine,* & formulam istorum apostolorum, seu litterarum ponit Specul. *vbi supra.*

20 Declara I. vt si iudex, requisitus pro apostolis, det terminum iuris, & deinde eidem appellanti, redeunti in termino iuris, det alium terminum iuris, non censeatur detulisse appellationi, & habeatur ac si dedisset refutatorios *secundum Lancel.* quem retuli, *infra n. 60. & q. seq. n. 32.* adde quę scripsi *supra n. 11.*

21 Declara II. vt si iudex, requisitus pro apostolis, responderit se daturum, nullo certo termino assignato, habeatur tunc pro expresse denegante, & idem si nihil responderit, in tantum, quod si iudex, postea citauerit appellantem intra terminum iuris ad recipiendum apostolos, tamen appellans non tenetur comparere, neque ipse iudex posset vlterius dare refutatorios, quia cum iudex, nihil respondeo, habeatur pro expresse denegante, & qui expresse denegat videtur deferre; sequitur, quod iudex a quo amplius se intromittere non possit, *Franch. in cap. 6. ab eo, §. illud autem num. 2. de appel. in 6.* idem etiam est, si dixerit, quod audiebat, & nihil vltra responderit, quia censebitur tunc denegasse apostolos, *vt scribunt Mandos. & Lancel. quos retuli. & sequutus sum infra art. 6. in fin. num. 57.*

Immo si nihil respondet, sed obmutescit, neque aliud facit ad propositum dicitur iustitiam denegare, vt in alio proposito retuli *infra d. art. 6. n. 56.*

Contra

Contra istam declarationem tenet Luc. Pæt. *in pract. Capit.lib.5.c.2.n.3.* dicens, quod iudex tacens habetur pro deferente, adeo quod si postea vellet dare refutatorios non posset, & faciunt quæ dixi *sup.n.....*

22 Subdeclara has declarationes, & opinionem contra secundam, si eam teneas, Vt habeant locum, quando iudex decit respondere in termino, & tempore congruo, secus si desit respondere, postquam dedit terminum iuris, & appellans rediret ante vltimum momentum, quia tunc licet iudex non respondeat, tamen appellatus tenebitur redire, vltima die, quia, cum non redierit congruo tempore, habetur, ac si non rediisset.

23 Declara III. vt iudex à quo, volens reijcere appellationem, & dare refutatorios super appellatione à diffinitiua, debeat in eis inserere caussam quare appellationi non deferat, *Contar.in l.vnica, quæst.1.versus finem, numer. 61. Codic.si de moment. possess.* & quod non admittendo ab interlocutoria appellationem, vel ei deferendo forsan ex superioris reuerentia, debeat vtroque casu iudex à quo in apostolis exprimere cur non, admittat, vel ex superioris reuerentia deferat, disponit *capitul.1.de appellat. in 6.*

Declara IV. vt si sint plures iudices discordantes in qualitate tradendorum apostolorum, quia eorum vnus deferat appellationi, & alter non, & simus in casu, in quo vnus sine altero procedere non possit, & ille, qui defert appellationi, perseueret in eadem voluntate, tunc neuter potest procedere; quia si vnus non potest procedere, sine altero, is qui detulit, non potest procedere quia detulit, & is, qui non detulit, non potest procedere quia collega non vult procedere, etiamsi non detulisset, quia satis est ad impediendum collegam, quod perseueret in eadem voluntate deferendi: quod si is, qui detulit appellationi non perseueret in eadem voluntate; tunc, cum talis delatio non sit legitima, quia ex duobus iudicibus factum per vnum non valet, non abdicat iurisdictionem ab ipso deferente, nec transfert eam in superiorem: poterit se pœnitere se detulisse, & vna cum collega dare apostolos refutatorios, & postea simul procedere; verum si vnus poterat sine altero procedere, tunc is, qui detulit, non poterit procedere, sed bene poterit pœnitere: at is, qui non detulit, potest procedere, dummodo prius dederit apostolos refutatorios, *Franch. in cap.5. cum appellationibus, §.si vero, sub num 5.& 6.versic.quid autem, si sunt plures, & versic. si vero ipse, de appell.in 6.* & ita ante eum plenius, sed confusius concludit in effectu ibidē Gemin. *sub n.8. versic sed quid si erant dati duo iudices*, & cum hanc declaratione videtur concordasse Rot. *dec.20. alias 222.nota vbi appellatur, de appel.in antiq.*

Subdeclara I restringendo hanc declarationem, vt non procedat, quando à grauamine fuerit appellatum à tribus iudicibus, delegatis in caussa per Sedem Apostolicam, & vnus deferat appellationi, & remittat caussam ad Sedem Apostolicam, & terminum præfigat ad prosequēdum appellationem, alij vero non deferant, quia caussa isto casu censetur deuoluta ad Curiam propter reuerentiam Sedis Apostolicæ, *Rot.decis.55. alias 569.vtrum si à grauamine, de appel.in antiq.*

Subdeclara II. vt si ex duobus iudicibus, habētibus iurisdictionem insolidum ita, vt vnus possit procedere sine altero, inceperit vnus solus procedere, & ab eo appelletur, & is deferat appellationi: tunc eius delatio deuoluet caussam ad superiorem, & collegæ præcludet vim procedendi, quia non poterit collega reuocare delationem, & ideo à fortiori si vicarius episcopi cœperit procedere, & ab eius sententia fuerit appellatum, causa deuoluitur ad metropolitanum, & nec ipse, nec episcopus poterunt reuocare delationem, *Franch.in d.c.5. cum appellationibus, §.si vero, nu.6. versic.si vero ipse, versus finem de appel.in 6.*

Formulam litterarum scribendarum iudici, ad quem quando iudex à quo dat apostolos, indicant *l. vnica, ff.de libell.dimiss.c.24.ab eo, & c.31.2.q.6.* & ponit Papien. *in pract.in form.appel.à sent.diffinit.seu in form.libell.appell.in gloss.spectabilis, fol.420.in fine.*

ARTICVLVS III.

Ad Tertium articulum. *An appellans debeat necessario peteres apostolos.*

24 Respondeo, quod sic, *c.6.ab eo, de appellat.in 6.& clement.1.quamuis, de appellat. Franch.in c.1.sub num.3. versic.secundo debent, et in c.4.vt super, nu.2.not.3. de appellat. in 6.* & quod in appellatione iudiciali necessario peti debeant apostoli, scribit Abb. quem retuli, & sequutus sum *supra quæst.2. n.40. differ.5.* Et hæc est conclusio communis,* quæ elucebit, dum ex eorum non petitione quasdam infra deducemus illationes, magisq; elucebit ex extensionibus infra dicendis.

Ratio quare apostoli sint petendi est, quia apostoli sunt pars appellationis, *Rot. seu verius Collector decis.41. alias 357.fuit dubitatum, de appel.in nou. Franch.in c.primo, sub n.tertio, versic.secundo debent, de appell.in 6. Maran.in suo spec.part.6.actu.2.princip.in verbo, & quandoque appellatur, n.417.in fine fol.517. Cassad.decisio.8. appellauerat, n. octauo, in fine de appell. Vestr.in prax.lib.7.c.3. versus finem sub n.37.fol.205. Mandos.tract.de commiss.in commiss.17.appell.in 1.instant.in verbo, pro apostolis forsan dato, vers.quæro, fol.104. Luc.Pæt.in pract.Capit.lib.5.c.3.nu.6. Lancellot. tract.de attent.part.2.c.12.limit.50. princip.n.202. tomo 5. fol.381.& latius c.13.nu.19.folio 385. Io.Ferrar.tractat.de appellat.libr.secundo, c.6.n.143.tomo 5.fol.69. & Marches. tract.de commiss.parte secunda, de commiss.appel.c.1. nu.17. fol.30.& in 2.impress.c.12.de apost.petit.nu.5.versus finem, fol. 105.*

Vel sunt de forma appellationis, *Spec.tit.de apost.in rub. sequitur videre, sub n.12.vers.in summa, lib.4.fol.73.*

Aut sunt de substantia appellationis, *Rot.decis.50.alias 29.si appelletur, n.3.de appellat.innou.& Lancel.d.limit.50. num.202.* qui loquuntur copulatiue, quod sint pares, & de substantia.

Ergo sunt omnino necessarij in appellatione.

Non obstat, quod Arch. quem retuli, & sequutus sum *infra sub n.38.* dicat, apostolos non esse de substantia appellationis, & ei nullam det responsionem Gemin. *in cap. sexto, ab eo, in fine sub n.decimoprimo, de appellat.in 6.* quia respondeo ego, quod Arch dicit, non esse de substantia, quod petantur in ipsa appellatione, id est, infra illos eosdem decem dies, intra quos est appellandum, & vere loquitur.

Minus obstat, quod vnus ex Dominis de Rot. diceret, petitionem apostolorum non esse multum necessariam in appellatione à diffinitiua, ex quo iudex in appellatione à diffinitiua non potest dare alios apostolos, quam reuerentiales, *Rot.decis.50.alias 29.quam si appelletur, sub n. 2.vers.præterea vnus, de appell.in nou.* Quia respondeo, Rotam tenuisse contrarium: & aliter & bene respondet Gemin. *in d.c.ab eo, in fine.*

An apostoli sint petendi in ipsa appellatione dixi *sub num.38.*

Firmata conclusione, quod apostoli sint necessario petendi.

Infero I. corroborando eam, quod si non fuerint petiti, iudex non tenetur eos tradere, *Gemin.in c.4.vt super, n. 3.versic.nota quod iudex, & Franch.n.3.in vltimis verbis, rursus idem Franch.in c.1.n.11. de appel.in 6.*

Restringe hanc illationem, prout restrinxi *infra nu.37.*

Infero II. quod is, qui appellauit, & non petit sibi de apostolis responderi infra terminum iuris, præsumitur re-

O nuntia-

nuntiare appellationi, *c.6.ab eo, & ibi Gloss.1. & in casus figuratione, et Gemin.num.3.de appell.in 6.Spec.tit.de apost. in rubr.sequitur videre,num.13.versic.debet autem, lib.4.f.73.Cassad.decis.8.appellauerat,sub num.1.de appell.* Et quod appellans dicatur renuntiasse appellationi, si in termino præfixo non petierit cum debita instantia apostolos; dixit Rot.*decis.57. alias 460. si auditor. versus finem sub n.4. ibi,nam ex quo,de appell.in nou.* & est opinio communis, & nota.

Et adeo præsumitur renuntiare, vt non possit probari contrarium,quia est præsumptio iuris, & de iure, *Franch. in d.c.ab eo,n.3.*

Seu appellatio efficitur deserta, & expirat illius effectus,*Maran.in suo spec.p.6.act.2.princ.in verbo,& quandoque appellatur,num.416. versic. quarto casus,fol.516.* quod idem,loquendo secundum constitut.Regni Neap.repetit *ibidem sub num.417. & Lancell.tract.de attent. p.2.c.12.in præfat.n.52.tom.5.fol.347.*

Vel censetur non appellasse, *Franch.in c.1.sub num.3. vers.secundo debent,de appell.in 6.Cassad.d.decis.8. appellauerat,n.9.& Addit.ad Rot.decis.50. alias 29. si appelletur, de appell.in nou.*

Aut, inquam, appellatio sine apostolorum petitione est inualida,& nulla,*Guid.Pap.trac.de appell.q.3.n.13.to.5 fol.58.*

25 Extende I. eandem communem conclusionem firmatam *num. præcedenti*, vt apostoli sint non solum petendi, sed debeant pluries,& instantissime peti, *l.vnica,ff.de libell.dimiss.& c.6.ab eo,de appellat.in 6. Ioan. Ferrar. tract.at.de appell lib.2. c.6. num.143.in fine, fol.69.Marches. tract.de commiss.par.2.in commiss.appell.c.1. num.17. in fine,& num.18.fol.30.Lancellot.tract.de attent. p.2.c.12. limit.50.num.196.fol.381.Lucern.inquis. not.22.fol.334.to. 11.par.2.*

Ratio quare apostoli sint petendi cum tantis instantijs est,vt iudici deferatur debitus honor,& ipse moueatur ad reuocandum grauamen, si grauauit, quod fortè non faceret,si talis instantia non fieret,*Rot.decis.46. alias 351. si appelletur. de appellat. in nouat.* & sic tunc præcipuè sunt instantius petendi, quando index potest reuocare sententiam.

26 Tempera I. hanc extensionem, vt licet sint petendi instanter, instantissimè, tamen hodie sufficit, quod vnico contextu fiat ista multiplex instantia,quamuis de iure antiquo esset facienda interpolatis,seu renouatis vicibus, *vt scribunt Rot.decis.57.alias 460. si auditor, versus finem de appell.in nou.Luc.Pæt.in pract.Capit.lib.5. c.1.nu.18. Cass. decis.8.appellauerat,n.10.de appell.*dicens,quod hodie sufficit vnica petitio.

27 Tempera II. vt non procedat in regno Neapol. quia, ibi non est necessarium petere apostolos instantissimè, *Maran.in suo spec. part.6.actu 2.princip. in verbo, & quandoque appellatur,num.418.fol.517.& Caran.super ritu 260. num.11.*

28 Tempera III. vt licet apostoli fuerint petiti,sed non instanter saltem vnico contextu, tamen si iudex incontinenti detulerit appellationi, & terminum præfixerit ad prosequendum, quem appellans acceptauerit, valebit acceptatio,& appellatio,*Rot.decis.46.alias 351.si appelletur, de appell.in nou.*quam refert & sequitur Luc.Pæt. *in pract. Capitol.lib.5.c.1.n.18. versic.sed etsi,*adde quæ scripsi *infra num.37.*

Ratio est,quia, cum iudex detulerit appellationi, videtur desijsse esse iudex, & ideo amplius eos dare non potest, vltra quod superfluum esset apostolos datos iterato petere, *Rot.vbi supra;* nam, deferendo appellationi, videtur iam dimissorios dare apostolos.

29 Extende II. vt non satis sit apostolos petere in ipsa appellatione instanter, instantius, & instantissimè, vt moris est,sed debeat appellans redire pro eorum responsione in termino, quem iudex ei præfiget, & si nullum ei præfigeret terminum,sed taceret, debet redire vltimo momento triginta dierum, qui dantur iudici ad respondendum de apostolis, *secundum ea, quæ scribit Collect.decis.57.alias 460.si auditor, sub num.4.de appell.in nou.* vbi,reprobata opinione aliquorum,qui credebant,sufficere primam petitionem, quam facit appellans tempore appellationis, scribit,quod,si appellans non redeat pro apostolis in termino sibi præfixo à iudice, censetur renuntiasse appellationis,& consequenter,sublata appellatione, iudex non dat apostolos; hanc extensionem copiosius habes *infra art.6.n.49.*

30 Extende III. eandem conclusionem,vt procedat etiam. si appellaretur in absentia iudicis, quando non potuit inueniri,seu aliter eius copia haberi, quia etsi secundum aliquos,quando appellatur extra iudicium, non sit necesse peti apostolos,cautela tamen est etiam,quod ab aduersario petantur,*Spec tit.de apost in princ. sub n.11. versic. hoc etiam,lib.4. fol.73.*

31 Contra istam extensionem adducuntur duo. Primo adducitur ipsemet Spec.*loco citato*,quia ait,ad cautelam peti.Secundo adducitur Bal.*in l.2.bisqui,num.2.versic.tertio qualiter,& ibidem Angel.C.de his qui propt.met. iudic. non appell.* quo loci inquit Bald. non est necesse petere apostolos,quia nec refutatorios,nec delatorios alius,quam iudex à quo dare potest,quis enim,inquit,potest à sua iurisdictione dimittere,nisi ipse?& ideo subdit, quando appellatur coram iudice ad quem, quia non potest haberi copia iudicis à quo,non est necesse,quod apostoli petantur,in hanc sententiam videtur iuisse Cassad. *d.decis.8. sub num.8.& 9.*

Quare concludo, petendos esse necessario apostolos, quando appellatur in præsentia iudicis à quo, vt scribit Cassad. *vbi supra*, sed quando appellatur in absentia possunt peti ad cautelam: vnde apostoli testimoniales non est necessarium quod petantur,sed possunt peti ad cautelam,vt retuli & sequutus sum *supra n.7.*

Pro vlteriori intelligentia & resolutione vide, quæ scripsi,*supra q.6.n.25.& 26.*

Extende IV. vt apostoli peti debeant etiam in appellatione ab interlocutoria,vt scribunt Gemin.*in c.1. num.3. vers.nota hic tria solemnia,& Franch.n.3. vers.secundo debent,de appell.in 6.*

Subextende hanc extensionem,vt peti debeant etiamsi appelletur ab interlocutoria extraiudiciali, *vt aperte sentiunt ijdem Gemin. & Franch. quos citaui & sequutus sum supra q.4.in fine,n.58.*

32 Extende V. declarando,vt apostoli peti debeant etiam in appellatione extraiudiciali,id est,si appelletur à iudice procedente extraiudicialiter,quia tunc extat qui illos dare possit,scilicet iudex;secus est si appelletur à parte, quia tunc non extat qui illos dare possit;& ideo eorum petitio non est necessaria: tutius tamen est, vt petantur sub conditione,scilicet si extet qui illos dare possit, *Franch.in c.51 bonæ memoriæ,num.18.versic.sexto requiritur, de appell.& in c.1.sub num.11.versic.in gloss.in verbo petat.de appell. in 6.* & ex eo referunt,& sequuntur Maran. *in suo specul. par. 6.act.2.princ.in verbo,& quandoque appellatur, in 3.quæst. princ.num.227.fol.490.& Nat.consil.606.approbo,sub n.4.* & ita intelligas Abb.*in d.cap.bonæ memoriæ, num. 8. in fine differ.4.& Card. Alex. num.54. versus finem differ.10.* Et quod sit cautela vt petantur etiam ab aduersario,quando appellatur extra iudicium,retuli & sequutus sum ex Spec. *supra n.30.& 31.*

33 Restringe I. eandem conclusionem vt non habeat locum in rustico;vide infra *declar.4. n.41.*

34 Restringe II. vt non procedat in termino prorogato; quare si iudex appellanti, & apostolos petenti, præfigat certum

certum terminum ad dandum,& recipiendum apostolos, & illos appellans in termino certo præfixo petat, & iudex iterum proroget eumdem terminum ad aliam certam diem,in qua die nec appellans comparcat,nec iudex det;tamen non dicitur appellans renuntiasse suæ appellationi. Et ratio est,quia non tenetur appellans plus petere apostolos; interest enim appellantis, ne toties grauetur in eundo,& in petendo, *Rot.decis.57.alias 460. si auditor, n.1.& 2.de appell.innou.*

35 Amplia hanc restrictionem, vt habeat locum etiam in termino anticipato; quare si iudex assignauit terminum iuris,siue vltimam diem termini iuris ad dandum & recipiendum apostolos, & deinde, volens illos dare ante prædictum terminum iuris, facit appellantem citari ad certum diem ante dictum terminum iuris, in quo appellans non comparet, & iudex dat apostolos refutatorios in contumaciam citati non comparentis tunc, nec in termino iuris; tamen appellans non dicitur renuntiasse suæ appellationi, quia sicut non tenebatur petere in termino prorogato,ita nec in anticipato, *Rot.d.decis.57. sub num.2.*

36 Restringe III.vt non habeat locum in Regno Franciæ nam ibi sublata est iuris solemnitas petendi apostolos, & statutum est,eos petendos non esse,vide constitutionem, & Rebuff.ad eam *tractat.de appellat.art.10.gl.vna,tomo 3. fol.511.*

Ratio cur in Regno Franciæ sit sublata apostolorum petitio,est, quia apostolorum petitio videtur introducta ad excludendam appellantes, multæq; dabantur cautelæ ad illa queandos appellantes, eosque excludendum ab eorum appellationibus, *vt refert, & sequitur Rebuff. vbi supra.*

Hæc ratio non tuetur constitutionem Franciæ, quia vbique Principis est malitijs hominum obuiare, etiam cum malitia,quia clauum clauo trudere possumus,& cretizare contra Cretésem, *teste eod.Rebuff.tract.de sent.exe-cut.art.7.gloss.8.tomo 1.fol.363.* Sed sic est, quod partes per longas appellationes amittunt ius, vel saltem eorum ius opprimitur, *teste eodem in Rebuff.d.art.7. gloss.7.fol. 363.*& multi per malitiam, & fraudem passim appellant, *teste eodem Rebuff.dict.art.7.gloss.1.sub n.1.fol.358.* Ergo licet apostolorum petitio sit ad illaqueandos appellantes, tamen est laudabilis, & iuridica illaqueatio, quia alias ius canonicum, quod multa de apostolorum petitione ordinauit, fuisset parum æquum, quod dicere est absurdissimum.

37 Restringe IV.eandem conclusionem,in qua dixi *supra n.4.* apostolos esse omnino petendos, vt non procedat, quando iudex recepit appellationem, quia tunc tenetur tradere apostolos,etiam non requisitus, *Gemin in c.1. n.12. vers. quæro an iudex.Franch.n.11. in fine, & Pet. de Anch.not.5.n.4.& idem Franch. in cap.4.vt super, n.3.in fine,de appellat. in 6.* Quare si iudex detulerit appellationi,sustinetur appellatio,etiam quod non petatur apostoli, *Lancell.tract.de attent.par.2.c.12.lim.50.princ.n.202.& 203.fol.381.*

ARTICVLVS IV.

38 Ad quartum articulum. *An apostoli,sint petendi in ipsamet appellatione, vel possint peti quandoque infra triginta dies.*

Respondeo,non esse necessarium,quod apostoli petãtur in ipsa appellatione, sufficit enim quod petantur postea separatim ab appellatione, dummodo petãtur intra terminum iuris, videlicet dierum 30. vt, sub diuersis verbis loquendo, scribunt *Gloss.1. in c.6.ab eo,* & in casus figuratione, Gemin.& Franch. *omnes. sub num.1.de appell. in 6.*& idem Franch.*in c.1.sub num.3.vers.secundo debent, eod.tit.de appell.in 6.Spec.tit.de apostol.in rubr.sequitur videre,in fine,num.15.versic.sed nunquid in libello,lib.4.fol.73. Archid. in cap.6. ab eo versic.debet. de appellat.in 6.* dicens, quod petitio apostolorum non est de substantia appellationis, quia,si esset, appellans haberet necesse petere apostolos infra decem dies,sicut infra illos appellare tenetur. Vnde,inquit,licet non petat apostolos in appellatione ipsa, appellatio ex hoc non vitiatur: veruntamen inquit,si non petat infra triginta dies, reputabitur non appellans, *Bart.in l.1.§.libelli, n.8.versic.quæsit gloss.ff.de appell.& relat.Feder.Sen.tract.de appell.n.30.fol.56.* dicés, sufficere quod appellans petierit intra tempus, *Maran.in suo spec.parte 6.act.2.princip.in verbo,& quandoque appellatur,n.416.versic.quartus casus,fol.516.* dicens, quod appellatio efficitur deserta de iure communi, si appellans non petierit apostolos infra 30. dies, *Io.Ferran.tract.de appel.lib.2.c.6.sub n.143.fol.69.& Luc.Pæt.in pract.Capit. lib.5.c.1.n.17.& Marches.tract.de commiss.part.1.c.12.de apostol.petit.sub n.4 fol.105.in 2.impress.* dicens,quod apostoli debent peti intra triginta dies, & licet *Gloss.vlt.in l. 1.§.fin.ff. de appel. & relat.* hoc non sit ausa libere affirmare, sed solum sub verbo, *forte*, tu tamen hoc sine vllo scrupulo teneas.

Cautum tamen est, quod petantur insimul in ipsa appellatione, *Franch.in d.c.1.sub num.3. versicu.secundo debent,de appell.in 6.*& communiter obseruari,vt instanter petantur in ipsa appellatione, testatur Bar.*in d.§ libelli, sub num.8.* quem refert,& sequitur Luc.Pæt.*d.lib.5.c.1 nu. 17.in fine.*& ita nos videmus passim in omnibus tribunalibus.

Ratio huius communis obseruantiæ est,quia,si appellatio est a diffinitiua, iudex post petitos apostolos non potest vlterius procedere,nisi prius dederit refutatorios, etiam si appellatio sit manifeste friuola, *vt retuli,& secutus sum infra num.63.*& ita seruatur: sed non petitis apostolis possit procedere, quando appellatio esset manifeste friuola: Vlterius non desunt,qui tenuerint post petitos apostolos etiam in appellatione ab interlocutoria iudicem nulliter procedere, quamuis eorum opinio commun.* non teneatur,vide *infra sub numer.91.versicul. quartus casus.*

Et aduerte, quod quamuis peti possint, & peterentur ex interuallo post appellationem, tamen sunt semper pars appellationis,vt scribunt Doct.quos retuli,& secutus sum *supra n.24.vers.ratio.*

39 Declara I. vt appellans debeat eos petere ante vltimã diem,& sic non debet expectare trigesimam diem ad petendum apostolos,quia sequeretur absurdum,quod iudici nullus remaneret terminus ad illos concedendum, *Marches.d.c.12 de apost.petit.& concess.sub nu.12.fol.106. in 2.impress.*

Contra illam declarationem faciũt duo. Primum quia in tempore triginta dierum, qui dantur ad petendos apostolos,includitur etiam vltima dies, *vt scribunt Gemin. in c.6.ab eo, num 6.versic.quæro an in termino, & Franch. sub n.1.de appellat.in 6.* dummodo non sit feriata, quia requiritur tempus congruum, *vt ponderat Franch. vbi sup.* Secundum, quia terminus apostolorum est communis tam appellanti,quam iudici, *vt scribunt Gemin. in d. c.6. ab eo, num.2.& Franch.num.2. not.2. de appellat.in 6.* dicens, quod ideo iste terminus incipit æqualiter currere tam appellanti, quam iudici, & ita communiter * omnes *in d.c.ab eo,in principio.* Quare iudex post interpositam appellationem debet cogitare de responsione,danda petituro apostolos, & ad cogitandum habet triginta dies, & ideo debet stare paratus, & credere, quod appellans petet responderi de apostolis, hancque contrariam opinionem hac ratione motus tenet Arch. *in d. c. ab eo, in principio.* quæ opinio eo magis placet, quod non reperitur

ritur in iure determinatum, qua die debeat appellans præfatos apostolos petere.

Confirmatur hæc opinio contraria, quia alias sequeretur, quod ad habendam responsionem apostolorum concederentur sexaginta dies; triginta enim concederentur appellanti, & triginta iudici; quod est falsum, quia infra triginta dies sunt petendi, & infra dictum tempus à iudice debent exhiberi, *c.6.ab eo, de appell in 6. & l.24. iudicibus, C. de appell.* & terminus triginta dierum est communis, *vt dixi*.

Hæc controuersia cessat hic in Curia, attento stylo, de quo scripsi *q. seq. n.26. vers. sublimita*.

Declara II. vt apostoli peti debeant per appellantem, & non per appellatum, *Gemin. et Franch. in c.6. ab eo, vtrerque n.1. de appell. in 6.* & satis patet ex præcedentibus duabus declarationibus: & ideò non releuaret appellantem, quod peterentur ab appellato.

Ratio huius declarationis est duplex. Prima quia apostoli sunt pars appellationis, vt retuli, & sequutus sum *sup. n.24.* sed appellatus, qui non sit grauatus in sententia, non potest appellare, *per ea, quæ retuli, & sequutus sum supra q. 5. n.94.* Ergo neque potest petere apostolos, qui sunt pars appellationis. Secunda, quia apostolorum vsus est inuentus pro appellantibus: ergo non possunt peti, nisi ab appellantibus.

40 Declara III. vt omni casu, quo requiritur appellatio in scriptis, debeant similiter in scriptis peti apostoli, quia sunt pars appellationis, *Ioan. Ferrar. tract. de appel. lib.2. c.6. n.143. fol.69.* & cum hac distinctione intelligas Gemin. *in c.6. ab eo, n.7. vers. quæro an sit necesse, & Franch. n.1. in fine, de appell. in 6.* dum scribunt simpliciter, non esse necesse, quod petantur in scriptis.

41 Declara IV. limitando, vt non procedat in rustico, quia licet is non petierit apostolos, ex quo nescit eos petere, propter eius simplicitatem, tamen iudex, videns illã simplicitatem, potest apostolos, quamuis non petitos, concedere; dummodo incontinenti concedat, & confirmabitur appellatio, secus si eos non concedat incontinenti, *Guid. Pap. tract. de appell. q.4. n.13. fol.58.*

ARTICVLVS V.

Ad quintum articulum: *An appellatione legitime interposita, petitisq; in ea apostolis, iudex debeat statim de illis respondere, vel infra quantum tempus?*

Resp. quod iudex tenetur quidem petitos apostolos exhibere, *c.1. & c.4. vt super, de appell. in 6.* & tenetur indistinctè, siue receperit appellationem, quo casu tenetur illos tradere, etiamsi non essent petiti, *vt retuli, & secutus sum supra n. 37. versic. restringe 4.* siue non receperit appellationem, quo casu tenetur, si apostoli fuerint petiti, vt in isto articulo, alias non tenetur, *testib. Gemin. & Franch. quos citaui, & sequutus sum supra sub n. 24.* & sub prædicta distinctione in his terminis scribit Gemin. *in c.1. num.1.2. vers. quæro an iudex, de appell. in 6.*

Sed tamen non tenetur illos tradere incontinenti, quia lex concedit iudici triginta dies, vt intra eos possit deliberare, an debeat admittere, vel reijcere appellationem, *l.24. iudicibus, C. de appell. & relat. c.6. ab eo, de appellat. in 6. & Clement. 2. quamuis, de appellat. Maran. in suo spec. p.6. act.2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, q.3. princ. num.219. fol.489. Mandos. tract. de commiss. in commiss. 17. appell. in prima instant. in verbo, termino iuris, fol.103. Vest. in prax. lib 7. c.3. num.32. in fine, & num.33. fol.204. Luc. Pat. in pract. Capit. lib.5. c.3. num.1. Feder. Schen. tractat. de appell. num.31. fol.56. Lancell. tract. de attent. par.2. c.12. de attent. & innou. appellat. pend. in præfat. vers. secundo ob non reditionem, numer.53. fol.347. & c.13. de attent. pend. temp. apostol. peten. num.1. fol.185. & Marches. tract. de commiss. par.2. in commiss. appell. c.1. num.18. in fine, & num.29. fol.30.* Et hæc est conclusio indubitata, & isti 30. dies, qui à iure indulgentur iudici, dicuntur terminus iuris, vt vocant præcitati Doctores, & notant in specie Marches. *d. cap.1. num.26. fol.30.* Et iste terminus iuris datur, vt iudex dubius possit cogitare quam responsionem debeat dare, *Luc. Pat. d. lib.5. c.2. in fine, num.11.* & sunt communes iudici, & appellanti, *vt retuli, & sequutus sum supra sub n.39. vers. contra*.

Et isti triginta dies currunt de momento ad momentum, *Guid. Pap. tract. de appell. q.28. numer.28. fol.50. & Io. Ferrar. tract. de appell. lib.2. c.6. n.145. versic. aduertendum, tom.5. fol.69.* prout currunt illi decem dies, qui dantur ad appellandum, de quibus scripsi *q. præced. n.49. versic. declara sexto*.

43 Declara I. ad vsum praxis, vt appellanti, petenti in appellatione, vel post interpositam appellationem sibi responderi de apostolis, iudex debeat ei assignare terminũ ad recipiendos apostolos petitos, *Franch. in c.4. personas, sub num.3. versic. quarto assignat, de appell. & alij, quos citaui, & sequutus sum num. seq.* Quare si appellans petit in ipsamet appellatione, vt moris est, sibi concedi apostolos, & iudex vult frui spatio istorum triginta dierum, debet monere appellantem, vt redeat infra terminum iuris, vel solet simpliciter dare terminum iuris, & potest etiam assignare alium breuiorem terminũ, monendo appellantem, vt in fine illius termini redeat pro apostolis, alias, omissa illa monitione, appellatio non efficeretur deserta.

Et sub qua forma iudex præfigat hunc terminum ad redeundum pro apostolis scribit Papien. *in pract. in form. appell. à sent. diffin. in gloss. suprascriptus, fol.418.*

44 Declara II. vt cum iudex possit, si velit, citius respondere de apostolis ante trigesimum diem, possit propterea præfigere terminum breuiorem eius arbitrio, *vt scribunt Maran. in suo spec. p.6. act.2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, num.223. fol.490. & latius num.205. limit.21. fo. 486. ibi, quartus est, & num.412. fol.516. Granat. in annot. ad pract. Vestr. lib.7. c.3. num.71. & c. vltimo, num.24. fol.220. Io. Ferrar. tract. de appell. lib.2. c.6. sub num.144. vers. insuper, ibi, præter hoc, fol.69.* & quod possit hunc terminum abbreuiare, dixit Rot. *decis.57. alias 460. si auditor, num.2. versus finem de appellat. in non.* & quod possit præfigere etiam longiorem, dixit ead. Rot. *d. decis.57 sub numero 2.* dicens, quod sicut iudex potuit prorogare, &c. & quod possit hunc terminum abbreuiare, seu etiam prorogare, scribit Lancell. *tractat. de attent part.2. cap.13. de attent. pend. tem. apost. num.49. versicul. quid autem, tom.5. fol.386.* & quod iudex quandoque proroget, seu det alium terminum, patet ex his, quæ scripsi *q. seq. numer.60.* & confirmatur ex eo, quod potest præfigere arbitrarium; nam quod possit præfigere arbitrarium, scribunt Lancell. *tractat. de attent. par.2. c.12. in præfat. num.53. fol.347.* & quod iudex à quo possit præfigere breuiorem terminum ad prosequendum, sentit aperte Maran. *in suo spec. p 6. act.2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, num.235.* loquens de fatalibus.

Aduerte, quia quod dixi, iudicem posse prorogare terminum iuris non est tutum; & ideò non firmo. Et quod in foro Capitolino iudex non possit longiorem præfigere, seu prorogare terminum quinque dierum, qui dantur pro termino iuris, disponunt statuta Vrbis, *lib.1. cap.167.* & quod non possit iudex longiorem præfigere, scribit Io. Ferrar. *d. lib.2. c.6. sub n.144. vers. tametsi, fol.69.* & quod non possit prorogare, facit, quod scripsi *infra sub num.87. et num.93. vers. declara primo*, & satis comprobatur ex eo, quod scripsi *infra n.60.* vbi illa prorogatio, seu noua datio termini est inutilis, ac si non esset data, & de facultate iudicis in abbreuiando, vel elongando termino dato à lege, vide quos citaui *lib. præced. c.3. number.87.* & quæ copiosius

piosius scripsi *infra q.15.art.10.n.214.& seqq.*

45 Extende hanc declarationem, vt neque partes possint suspendere, seu prorogare hunc terminum, *Io.Ferrar.trac. de appell.lib.2.c.19. sub n.156. tomo 5.fol.170.* & ideo licet fecerint compromissum, tamen terminus currit, sicut curreret terminus decem dierum ad appellandum, *Odd.tract. de restit.in integr.q.70.art.4.limit.3.n.26.* & de termino ad appellandum, quod currat, etiam pendente compromisso, scripsi *q præc.n.110.ampl.16.*

Ratio huius extensionis est, quia, cum iste terminus non præfigatur partibus, non possunt partes eum prorogare, quam rationem adduxi etiam *infra quæst.15.art.3. sub num.106.*

Contra hanc extensionem tenent Bald. *in auth.hodie, §.apostolos, n.5.vers.modo hic quæro de tali quæstione, C. de appel.Franch.in c.8.ex ratione, q.5.sub n.22.ibi, sed Bal. de appell.& idem Card.Alex.sub n.16. versic.circa tertiam speciem, ibi, sed quid de tempore ad dandum apostolos, de appell.* dicens, quod istud tempus suspenditur per compromissum, *Vestr.in prax.lib.7.c.vlt.n.17.in fine, fol.219.& Lancell.tract.de attent.p.2.c.13.de attent.pend.temp.apost. in fine, n.62.& 93.fol. 386.*

Sequor hanc contrariam opin.quia partes possunt suspendere fatalia, *vt dixi infra q.15.art.3.nu.105. & art.10. numero 188.* sed fatalia incipiunt à die interpositæ appellationis: merito tempus post interpositam appellationem comprehenditur in suspensione & non tempus ad appellandum.

46 Declara III. vt iudex, intra terminum iuris requisitus congruis loco, & tempore pro responsione apostolorum teneatur necessaria de eis respondere, dando eos, alias si eos non daret, & procederet, processus esset ipso iure nullus, *c.4.vt super, & c.6.ab eo, de appellat.in 6.* & similiter esset nullus, si expressè negaret illos dare, vel malitiose, aut negligenter illos tradere prætermitteret, *vt in d.capit.ab eo, de appellat.in 6.& Gloss.in capit.1.in verbo exhiberi, eodem tit.de appellat.in 6.* & quod si iudex taceret, & postea procederet, processus esset nullus, retuli, & sequutus sum *supra n.11.*

Subdeclara I. restringendo hanc declarationem, vt non procedat, quando pendet appellatio ab interlocutoria, & iudex appellationi non detulit, & infra tempus petendorum apostolorum reuocat grauamen, tunc potest ad vlteriora procedere, & non tenetur amplius tradere apostolos petitos, *Gemin.in d.c.4.vt super, n.7.versic.sed quid si index, de appell.in 6.*

Subdeclara II. vt procedat, quando appellatio non est ipso iure nulla; secus quando est ipso iure nulla, vt puta, quia fit appellatum ab interlocutoria sine scriptis, quia tunc licet appellans petierit apostolos, & nihilominus, iudex apostolis non datis, processerit, valebit processus, quia appellatio nō tenuit, sed fuit ipso iure nulla, & quod de iure non tenet, non præstat impedimentum, *Gemin.in c.1.§.quod si appellator n.7. versicul.sed pone quod appelletur, in cap.4.vt super, in fine de appell.in 6. & ibidem Franch. n.6.& ex Rot.refert, & sequitur Lancell.tract.de attent. par.2.c.12.de attent.& innou.appell.pend.lim.1.nu.63.fol. 359.* adde, quæ pro clariori intelligentia scripsi *infra sub n.91.vers.secundus.*

47 Declara IV. vt si duo iudices simul tulerint sententiam non possit vnus solus eorum dare apostolos. *Franch.in c. vlt.si iustus, quæst.7.num.17.in fine de appell.* nam sicut non potest ab vno eorum tantum appellari, testibus iis, quos retuli, & sequutus sum *supra quæst.6.n.2.& 3.* ita etiam ab vno solo dari nequeunt apostoli.

Quod si discordent in qualitate tradendorum apostolorum, vide *supra sub n.23. vers.declara quarto.*

48 Subdeclara hanc declarationem, vt si horum duorum iudicum vnus det apostolos delatorios, alter vero cōtrarios, talis datio apostolorum non valet, quia apud eos discordes nulla est iurisdictio; & ideo est ac si apostoli non essent dati, *secundum Franc.in d.cap.si iustus qu.6. num.28. vers.quid autem.*

ARTICVLVS VI.

49 Ad sextum articulum. *An ad euitandam desertionem appellationis satis sit petere apostolos, habere à iudice terminum iuris, & redire pro ipsis apostolis.*

Respondeo, quod hæc non sufficiunt, nisi appellans redeat pro apostolis in termino sibi præfixo, alias appellatio efficitur deserta, *Franch. in cap.4.personas sub num. 3.vers.quarto assignat. de appell. Maran.in suo spec.par.6. act.2.princip.in verbo, & quandoque appellatur q.2. limit. 21.sub n.205.ibi quartus fol.486.* & quod, si non reuertatur pro apostolis, censeatur non appellans, scribit *Vestr.in prax.lib.7.c.3.versus finem.sub numer.37.fol.205.& Mandos.tract.de commiss.in 17. commiss.appell.in 1.instan.versus finem, in verbo redire non teneatur fol.104. Lancell.tract.de attent.par.2.c.12.in præfat.vers.secundo ob non reditionem numero 53.& 55.fol.347. Vestr.in prax.lib.7.c.3. versus finem sub num.37.fol.204.& Marches.tract.de commiss.par. 2.in commiss.appellat.c.1.sub numero 21.fol.31.& ex Collectore decis.57 de appell.innon.retuli, & sequutus sum supra art.3.n.29.extens.2.* Et in foro Capitolino per stat.Vrbis *lib.1.c.168.* est dispositum, quod si appellans non repræsentauerit appellationem infra terminum quinque dierum, datum à statutis, censeatur renuntiasse appellationi, & hæc sit conclusio.

50 Extende I. hanc conclusionem, vt non solum teneatur redire pro apostolis, sed teneatur etiam expectare vltimum momentum termini sibi dati, & in eo redire, & non prius, vel postea, quia, si rediret ante iudex non cogitur respondere, *Vestr.dict.lib.7.c.3. numero 33.in fine, & 34. fol.204.*

Contra istam extensionem faciunt ea, quæ disputando adducit Cassad *decis.8.appellauerat.de appellat.* dicens in vltimis verbis decisionis, quod vtilis esset Principis declaratio, & contra istam extensionem tenet apertè Luc. Pæt.*in pract.c.lib.5.c.1 numero 26.*dicens, sic vidisse seruatum, & in foro Capitolino habemus statuta Vrbis *lib. 1.c. 167.* quo disponitur, vt sufficiat redire pro apostolis in quacunque parte quinti diei, vide quæ scripsi *quæst. seq.num....*

51 Declara & concordabis etiam extensionem, quod iudex à quo potest appellanti tribus modis assignare terminum ad recipiendum apostolos. Primo potest ei assignare certum, & clarum terminum, vt puta, redeas die decima huius mensis: & tunc appellans debet illa die accedere, alias appellatio efficitur deserta, *Frāch.in c.4.personas sub n 5.vers.circa secundum, ibi, & aduerte iuncto n.3. vers.quarto assignat de appel.* Secundo potest ei assignare, vt compareat ad recipiendum apostolos infra terminum iuris: & tunc satis est comparere in quacunque parte termini iuris. Tertio potest ei assignare terminum ad recipiendos apostolos in termino iuris, & tunc non potest appellans quandocunque infra terminum comparere, sed debet in vltima die termini comparere, alias sua appellatio efficitur deserta, *Franch.d.c.per personas sub n.5. vers. aliquando non assignat.* quem in hoc referunt, & sequuntur Felyn.*ibidem sub n.1.col.2. et Luc. Pæt.in pract.Capitol.lib. 5.c.3.sub n.12.*

Aduerte I. circa hunc tertium modum, quod idem est assignare in termino, & assignare ad terminum; quare citatus ad articulandum ad octauam, non potest ante vltimam diem dare articulos, *Paul.de Castr.in l.18. item illa. col.2.sub n.5.et 6. ff.de constit.pecun.* quem refert & sequitur Luc.Pæt.*in loco supra proxime citato.*

Aduerte II. quod in isto tertio modo assignandi terminum sufficit appellanti comparere penultima die termini *secundum Franch. vbi supra*.

Contrarium tenuit & bene Luc.Pæt. *vbi supra*, dicens, quod comparens penultima die non satisfacit termino, nisi appellans fuerit monitus ad penultimam diem.

52 Extende II. vt adhuc non sufficit redijsse pro apostolis in termino præfixo, sed requiratur vlterius, vt habeantur ipsi apostoli, vel, si non dentur, fiat protestatio contra iudicem, alias appellatio efficeretur deserta, *Maran. in suo spec. p. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur. q. 3. princ. n. 219. fol. 489.*

53 Restringe I. conclusionem, eiusque extensiones, vt non procedant, quando appellans faceret causam committi, & inhiberi intra terminum sibi præfixum ad redeundum pro apostolis, quia tunc licet non redierit pro apostolis, tamen appellatio non diceretur deserta, *Lancell. tract. de attent. p. 2. c. 12. in præfat. n. 55. & 56. fol. 347.* & commissio iudicis validè impetratur, vt ex Rot. & alijs retuli & sequutus sum *q. seq. n. 26. vers. sublimita.*

54 Restringe II. primam extensionem, vt non procedat in casu, quo iudex præfixisset appellanti certum terminum, puta terminum iuris, & addidisset clausulam (*& interim quandocunque*) prout ex inueterato, & benigno stylo Curiæ solent semper iudices addere talem clausulam, quia tunc non cogitur appellans expectare vltimum momentum termini, sed posset redire quandocunque intra terminum, *Vestr. in prax. lib. 7. c. 3. sub numer. 34. fol. 204. & Mandos. tract. de commiss. in commiss. 17. appell. in 1. instant. in verbo, termino iuris, fol. 103. in fine*.

55 Aduerte pro vlteriori intelligentia huius restrictionis, & clausulæ, quod dempta hac clausula, si appellans rediret pro apostolis ante trigesimum diem, potest iudex à quo dicere, prout practicatur, si velit differre (*nolo adhuc respondere quia sum in termino*) cum possint intra terminum iuris tenere impeditum appellantem, *Cassad. decis. 8. appellauerat, num. 4. in fine, & num. 5. de appellat.* & appellans cogetur redire, & expectare vltimum momentum, *vt ex Vestr. retuli, & secutus sum supra extens. 1. numero 50.*

Secus est quando fuit assignatus terminis iuris cum præfata clausula (*& interim quandocumque*) quia tunc, appellante redeunte pro apostolis ante trigesimam diem, & iudice nihil respondente, vel monente ad alium terminum, non tenetur appellans amplius redire, *per ea, quæ scripsi n. seq. & infra n. 60.*

56 Restringe III. declarando, vt cum appellans redierit semel in termino pro apostolis, & iudex non respondet appellanti de apostolis, vel tacet, vel vlterius terminum prorogat, tunc appellans non tenetur amplius redire, *Rot. decis. 57. alias 460. si auditor n. 1. in fine, & num. 2. de appell. in nou. & Vestr. in prax. lib. 7. c. 3. sub n. 34. ibi, item appellanti, fol. 205. & Lancell. quem retuli & sequutus sum infra n. 60.* hæcque restrictio in foro Capitolino procedit ex expressa dispositione statutorum *lib. 1. c. 167.* nam est, ac si iudex expresse denegaret tradere apostolos, & consequenter in illa caussa remaneret priuatus iurisdictione, vt retuli, & secutus sum *supra n. 11.*

57 Restringe IV. confirmando præcedentem, vt si appellans institerit pro apostolis, & iudex solum dixerit, quod audiebat, & nihil vltra responderit, tunc appellans non tenetur amplius redire pro apostolis, *Mandos. tractat. de commiss. in commiss. 17. appellat. in prim. instant. in fine f. 104. Lancell. tract. de attent. p. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. in præfat. n. 54. to. 5. fol. 347. & c. 13. de attentat. pend. temp. apostol. n. 47. vers. 5. fol. 386.*

Ratio est, quia iudex tacendo, vel habetur pro tacente, & tunc censetur denegasse apostolos, & ideo appellans non tenetur redire, vel non habetur pro tacente, & tunc ex quo non dat terminum iuris, habetur similiter pro negante, *Mandos. & Lancel. post Rotam quam allegant*.

ARTICVLVS VII.

58 Ad Septimū articulum. *An si iudex à quo non appellāti redeunti in termino præfixo pro apostolis, det alium terminū, seu proroget datum, & appellans vlterius non redeat, possit iudex procedere in caussa, ac si appellans suæ appellationi renuntiasset, ex quo non reduit in secundo termino.*

Resp. quod si iudex, etiam non requisitus, non dederit apostolos in secundo termino per ipsum præfixo, non potest vlterius procedere in caussa, quia amisit iurisdictionem, *Rot. decis. 57. alias 460. si auditor, n. 3. in secundo dubio, de appell. in nou. & audacter Vestr. in prax. lib. 7. c. 3. sub n. 36. fol. 204.* dicens, quod appellans non solum non tenetur amplius redire, seu ipse iudex à quo qui in termino iuris dato non respondet de apostolis, amittit iurisdictionem ita, quod non remanet amplius iudex, & appellans censetur à iurisdictionem sua dimissus ita, quod absq; alio potest coram iudice ad quem appellationem suam prosequi. Et hæc videtur communis * conclusio.

Ratio huius conclusionis est, quia cum iudex à quo, nō redeunte appellante in termino pro apostolis, possit exequi sententiam, quasi appellans renuntiauerit appellationi, iudices malitiose nouum dabant terminum appellanti ad redeundum pro apostolis, sic appellantem defatigarent, donec quandoque oblitus, aut impeditus non redierit, & quandoque tacebant, & non respondebant; vnde lex, volens eiusmodi iudicum malitijs obuiare, eos, non respondentes de apostolis in termino, priuato iurisdictione & annullat processum, quem facerent, sicut dixi *n. seq. vers. confirmatur 2.* & est optima medicina.

Confirmatur primo hæc conclusio, quia hæc duo non possunt simul stare: quod appellans in casu huius articuli non teneatur amplius redire; & quod iudex à quo possit procedere; quia nulla ratione suaderi potest, vt procedatur contra eum, qui non teneatur comparere: sed appellans in casu huius articuli, quando iudex prorogat terminum, non tenetur redire, testibus iisdem Rot. & Vestr. quos retuli, & sequutus sum *supra n. 56. vers. restringe tertio.* Ergo &c.

59 Confirmatur secundo, quia si iudex requisitus non exhibuerit apostolos, ex tunc, si in caussa procedat, eius inualidus & irritus est processus, *c. 4. vt super de appell. in 6.* & loquendo de appellatione ab interlocutoria, scribit Lancell. *tract. de attent. p. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 1. num. 60. & seqq. tom. 5. fol. 359.* Quod procedit cum iudex super hoc cum debita instantia, loco, & tempore congruo requisitus nos expresse denegat, vel infra tempus præfixum malitiose, aut negligenter illi tradere prætermittit, *c. 6. ab eod. de appell. in 6. & Gloss. in c. 1. in verbo exhiberi eod. tit. de appell. in 6.* & apertius explicaui *infra sub n. 91. vers. quartus casus*.

At is, qui congruis loco & tempore requisitus de apostolis non dat eos, sed dat alium terminum iuris, malitiosè aut saltem negligenter tradere eos prætermittit. Ergo si procedat, nulliter procedit.

60 Contrariam opinionem: quod enim isto casu, quo iudex dat alium terminum iuris, censeatur non detulisse appellationi, etiam si appellatus intra terminum prorogatum obtinuerit dari reuerentiales cum termino decem dierum ad prosequendum in forma & hoc fuerit appellanti intimatum; & ideo licet appellans non redierit amplius pro apostolis, nec causam committat in termino, tamen non dicitur renunciare appellationi & potest caussam vsque ad annum, & ex caussa biennium prosequi, scribit Lancel. *tract. de attent. p. 2. c. 12. de attent. & innou. appel. pend. in præfat. num. 71. fol. 348.* & apertius *lim. 13. princ. sub num. 5.*

n.5.fol.368. & quod prædicto casu appellans non teneatur amplius redire pro apostolis, & perinde sit, ac si dati essent refutatorij, scribit *in vlt. impress. dict. cap.12. in præfat. num.78.* Et quod sicut appellans non cogitur redire pro apostolis in tempore prorogato, ita etiam pendentia dicti termini prorogati non sit habenda in consideratione respectu attentatorum, scribit idem Lancell. *tract. de attent. part.2. capit.13. de attent. penden. temp. apostol. in fine sub n.51. vers. vnde sicut tom.5. fol.386.* Et quod si fiat aliquid durante termino apostolorum prorogato, non dicatur attentatum, scribit *eod. cap.13. n.50.* Ergo si dando alium terminum iuris, habetur ac si dedisset refutatorios, & gesta pendente termino prorogato, non reuocantur vti attentata, clarum est, quod non admittit iurisdictionem.

61 Retenta conclusione pro vera, tum quia est bene fundata, tum quia Lancell. ex aduerso adductus non potest allegari, nisi ad hoc: quod appellans non censetur renuntiasse appellationi, & quod potest commissionem caussæ impetrare intra terminum iuris communis; & in hoc bene loquitur, sed non potest allegari ad hoc, quod iudex censeatur respondisse de apostolis ad effectum, ne amittat iurisdictionem: & tamen etiam in prædicto casu, in quo potest allegari, nihil boni allegat.

Extende I. eandem conclusionem, vt licet iudex à quo post lapsum terminum prorogatum daret apostolos, tamen adhuc non posset procedere, quia iam semel amisit iurisdictionem, quam sine noua commissione non recuperat, semel enim extincta iurisdictio non reuiuiscit. *Rot. d. decis.57. alias 460. si auditor. n.3. in fine, & n.4. de appell. in nou.*

62 Subextende hanc extensionem, vt etiam si iudex in termino secundo per eum prorogato daret apostolos etiam petenti isto eodem termino, & recipienti, nihilominus iurisdictionem amisit, ex quo in primo termino per eum præfixo apostolos non dedit appellanti petenti, *vt ostendit Rot. vbi supra.*

Hæc subextensio; quicquid sit in puncto iuris, in Palatio & Curia non seruatus, *testibus Rot. vbi supra, & Vestr. in prax. lib.6. c.3. n.36. in fine.*

63 Extende II. vt procedat, etiam si alias appellatio non valeat, vt puta quia erat manifeste friuola, cui merito non erat deferendum, qui adhuc iudex, non exhibens apostolos, & procedens, facit processum nullum; licet enim appellationi manifeste friuolæ deferendum non sit, tamen tunc dandi sunt apostoli refutatorij, in quibus exprimi debet causa, quare appellationi minime delatum, fit *Archid. in c.3. vt super. vers. irritus. de appellat. in 6.* & satis probatur ex *c.1. de appell. in 6.* vbi iubetur iudici, vt det apostolos, in quibus debeat exprimere, cur appellationẽ non admiserit, sicque apparet, dandos esse etiam apostolos refutatorios; & ideo non excusatur iudex à non traditione, eo quod appellatio non esset admittenda, teste etiam Gemin. quem retuli & sequutus sum *infra sub n.91. vers. secundus.* vbi videas.

64 Declara eandem conclusionem, distinguendo tres casus.

Primus casus est quoad renuntiationem appellationis: & in isto casu concludo, quod licet appellans non redeat amplius in termino prorogato pro apostolis, tamen non dicitur renuntiasse appellationi, *Rot. quam retuli, & sequutus sum supra n.34 art.3. restrict.2.* Et ratio est, quia iudex debet dare apostolos in primo termino, & non debet grauare appellantem in eundo, & redeundo, & ideo appellans non tenetur amplius redire, *Rot. & Vestr.* quos retuli & sequutus sum *sup. art.6. n.56.* & propterea non valet argumentum, quod sicut appellans non rediens in primo termino præfixo pro apostolis, dicitur renuntiare appellationi, ita etiam censeatur renuntiare non rediens in termino prorogato, & consequenter possumus inferre, quod iudex à quo non potest procedere ex isto capite, quia appellans renuntiauerit appellationi, eo quia non redierit in termino prorogato.

65 Secundus casus est quoad tẽpus impetrandi iudicem, expediendique commissionem appellationis: & in isto concludo quod appellans habet annum ad impetrandum, iudicẽ, ac si iudex a quo dedisset refutatorios, etiam si appellatus obtinuisset intra terminum prorogatum dari appellanti reuerentiales in forma, & dicto reuerentiales intimaret, *vt ex Lancel. retuli & sequutus sum supra n.60. & 61. & quæst. seq. n.32.*

Ratio est, quia, postquam malitiose iudex aut negligenter prętermittit dare apostolos in termino præfixo, amittit iurisdictionem, & processus, quem facit est irritus & nullus, *vt dixi supra, n.58.* Ergo non potest apostolos dare (quicumque illi sint) post lapsum terminum, & congruam requisitionem; vt illos daret, & dando est datio nulla, & consequenter appellans illis apostolis non arctatur, sed remanet in terminis iuris communis, quod indulget annum.

66 Tertius casus est, quoad validitatem processus, quem facere iudex a quo, pendente termino prorogato: & in isto distinguo in primis inter ius, & stylum. Si loquimur de iure, concludo, quod processus est nullus, & irritus, vt dixi supra in hoc articulo *n.58. et 59.* Si loquimur de stylo adhibendæ sunt duæ inspectiones: *Prima* inspectio est, quando causa est appellabilis: & in ista concludo processum esse nullum, & attentatum: *Secunda est*, quando est inappellabilis: & concludo processum esse validum.

67 Pro intelligentia huius tertij casus in ista secunda inspectione, in qua concludimus, processum esse validum, de stylo, aduertendum est, quod hodie apostolorum vsus multipliciter recessit a Curia, vt ostendam.

Primo enim nos habemus, quod de iure, pendente termino ad redeundum pro apostolis, non potest impetrari commissio caussæ appellationis, *Rot. siue Collector, Vestr. et Mandos.* quos retuli & sequutus sum *art. seq. num.74.* & tamen de stylo valide impetratur, quasi ius deferat appellationi, *vt ex Rot. Vestr. et alijs retuli et sequutus sum q. seq. num 26.*

68 Secundo nos habemus, quod, non petitis apostolis infra terminum iuris, appellans censetur renuntiasse appellationi, etiam si vaderet, aut mitteret ad appellationem prosequendam, *c.6. ab eo. de appell. in 6.* Et tamen si hic in Curia litigator appellaret simpliciter, non petendo apostolos, daretque, & expediret commissionem infra decem dies à die latæ sententiæ, commissio haberetur pro bona: & coram Auditore Cameræ etiam non aliter appellatione interposita coram iudice à quo dantur inhibitiones in vim appellationis, quæ coram eo interponitur, vt de hoc stylo scripsi *sup. q.3. num.12. vers. restringe hanc.*

69 Tertio habemus in iure, quod iudex à quo appellanti, & petenti apostolos, id est, literas missiuas, tenetur illos exhibere, & in eis narrare qualitatem caussæ, & cur appellationi non detulerit, vel si detulerit, an ex superioris reuerentia sit delatum, *l. vnica, ff. de libell. dimiss. & c.1. de appell. in 6.* & ratio est, quia, cum iudex ad quem non sit informatus de meritis causę, & ideo non possit esse certus, an debeat, vel non debeat admittere appellationem, & retardare vel non detardare executionem, & eiusmodi informatione a nemine magis ideo possit habere, quã à iudice, qui sententiam retulit, & ad quẽ spectat etiam aliqualiter ista cognitio, *vt retuli, & sequutus sum supra qu.11. n.1. & seq. & n.21.* merito appellans debet accedere cum apostolis, dandis à iudice à quo: &, loquendo de appellatione ad Principem, ratio est, quia, cum appellationis commissio signetur, appellato non citato, conuenit, vt Prin-

Princeps ex literis iudicis à quo cognoscat qualitatem causæ, & rationem, quare ipse appellationi non detulerit: ne appellatus cogatur venire ad Vrbem pro reformatione commissionis; & tamen de stylo, dum de partibus, aut à iudicibus Romanæ Curiæ non exceptis appellamus ad Auditorem Cameræ tanquam iudicem ordinarium appellationum, numquam iudicis à quo apostolos deferimus, neque pro apostolis ad eum prius redimus, & similiter, dum Signaturam adimus pro commissione causæ appellationis, numquam ad Signaturam apostolos, seu literas iudicis à quo deferimus; neque quid iudex à quo responderit narramus, neque diem latæ sententiæ exprimimus, sed solum dicimus, infra legitima tempora esse appellatum.

70 Quarto, supposita sententia inappellabili: & quod propterea iudex à quo possit exequi, non obstante appellatione, debet adhuc iudex respondere de apostolis refutatorijs alias exequendo, nulliter procederet, quamuis appellatio esset manifeste friuola, vt citato textu *in c. 1. de appell. in 6. ex Arch.* retuli, *& sequutus sum supra nu. 63. extens. 2.* & tamen de stylo, si iudex in causa inappellabili procederet ad executionem, pendente appellatione, & non datam responsione apostolorum, & appellans recurreret ad Signaturam, & Signatura agnosceret, sententiam esse inappellabilem, nullam haberet rationem de non data apostolorum responsione, & propterea neque daret commissionem attentatorum, sed solum committeret caussam appellationis sine præiudicio legitimæ executionis, seu ad effectum deuolutiuum tantum; quia Signatura vbi agnoscit bonum ius, & id, quod est factum si non esset factum, fore vt fieret, illud non annullat, quia odit inanes circuitus.

71 Comprobatur conclusio, & dicta de stylo prodictæ conclusionis intelligentia, quia processus factus à iudice à quo, pendente termino apostolorum, dicitur validus, vt tenuit Rot. quam refert & sequitur Lancell. *tract. de attent. p. 2. c. 13. de attent. pend. temp. apost. limit. 2. sub nu. 32. tom. 5. fol. 386.* dicens, quod cum esset appellatum ab interlocutoria, per quam iudex pronuntiauerat, se competentem, & datus terminus iuris, & iudex, eo pendente, processerit, Domini reputarunt processum pro valido, & reddit Lancellott. rationem, quia pendentia huius termini apostolorum non debet plus operari, quam ipsa appellatio, attento quod apostoli sunt pars, & accessorium quoddam appellationis; vnde inquit, si ipsum principale, appellatio scilicet ab interlocutoria, non impedit processum, multo minus debet accessorium illum impedire.

72 Ratio, quare apostolorum vsus, & lex de eis lata recesserit à Palatijs est multiplex.

Prima, quia superior certius de qualitate caussæ, & de rationibus admittendæ, vel non admittendæ appellationis informatur à partibus, quam à iudice, qui in eius apostolis posse vel inscitia, vel nequitia, mendacem facere informationem: Vnde hic in Curia is, qui fauorabilem, inappellabilemque obtinuit sententiam, habet duo remedia, ne aduersarius à Signatura, non informata de qualitate caussæ, & de rationibus non admittendæ appellationis (*cum cessit vsus apostolorum*) commissionem appellationis obtineat: Primum remedium est, vt, lata sententia, det vt vocant (*nihil transeat*) quia tunc aduersarij commissio non signatur, nisi parte citata: Secundum remedium est, vt faciant commissionem reformari vtraq; parte informante; & hec est certior, ac securior praxis, quam praxis apostolorum, & vlterius moderno stylo introductum est, vt in his, quæ concernunt appellationem à decretis, & sententijs R. P. Domini Locumtenentis Illustrissimi Auditoris Cameræ, informetur etiam idem Locumtenens, & assistat Signaturæ.

73 Secunda ratio est, quia stylus Curiæ Romanæ tolerat, vt iudices delegati possint tenere terminum pro seruato ad sententiam, & sic sententiæ prolationem differre per plures dies, menses, & annos ad eorum libitum, *vt dixi q. praeced. num. 8. & infra quæst. 17. limit. 21. num. 24.* & consequenter, cum nondum sint certi, & resoluti de qualitate sententiæ proferendæ, & an contra vnam, vel contra alteram partem sint eam laturi, non debent posse cogi ad respondendum de apostolis; quia cui conceditur antecedens, intelligitur concessum necessarium consequens, sed iudicibus conceditur, vt possint deliberare de sententia, ergo concessum etiam intelligitur, vt possint deliberare de apostolis: quia absurdum esset, vt tenerentur respondere de apostolis, antequam deliberauerint de sententia proferenda.

Tertia ratio est, quia, stante hoc stylo, de quo dixi in hac præcedenti ratione, illud remedium, de quo scripsi supra sub n. 58. vers. ratio huius, inductum contra malitiam iudicis, nutriret malitiam appellantis, qui rediret in termino pro apostolis, & quia iudex nondum esset certus de sententia proferenda, daret, quasi ex necessitate alium terminum, sicque iurisdictionem amitteret, dato etiam, quod esset executor rei iudicatæ.

ARTICVLVS VIII.

74 Ad Octauum articulum. *An pendente termino iuris, seu alio dato ad redeundum pro apostolis, possit impetrari iudex appellationis?*

Respondeo, quod non potest impetrari, & commissio signata non teneret, *Collector decisionum in decis. 41. alias 357. fuit dubitatum, circa medium, de appell. in non. Vestr. in prax. lib. 7. c. 3. num. 37. fol. 205. Mandos. tract. de commiss. in comm. 17. appell. in 1. instan in verbo termino iuris in fi. fol. 104. & Ruginell. tract. de appell. 6. 6. gloss. 4. sub nu. 7. versic. & aduertendum, folio 209.* & satis probatur ex *c. 6. ab eod. de appell. in 6.* Et quod pendente termino iuris, nihil omnino possit innouari per iudicem, neque per partem; est dispositum per statutum Vrbis, *lib. 1. c. 167. in fine*, & hæc videtur regula.

Ratio huius regulæ est, quia apostoli sunt pars appellationis, vt retuli, & sequutus sum *supra art. 3. nu. 24.* & antequam appellans illos obtineat, vel habeantur pro obtentis, status appellationis pendet, ex quo si non reuertatur pro apostolis, appellatio circumducitur, & censetur non appellans, merito super eo, quod non habet adhuc statum in natura, non potuit aliquid fieri, neque iudex impetrari, *Vestr. d. lib. 7. c. 3. sub n. 37. fol. 205.*

75 Contra istam regulam oritur difficultas ex illo articulo: *an gesta pendente termino ad dandum, vel recipiendum apostolos, sint nulla?* qui articulus non parum contorsit Doctores, *vt ostendit Lancel. tract. de attent. p. 2. c. 13. de attent. penden. temp. apost. petend. n. 5. fol. 385.* ad quem locum se remittit *eod. tract. p. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 1. n. 65. fol. 359.* & ideo in eo, quod ibi dicit, non est faciendum aliud fundamentum.

Prima enim opinio est, quod processus valet, *vt refert Lancell. d. c. 13. num. 6. hancque tenuit Rot. decis. 19. alias 128. si iudex de appell. in nou. quæ est eadem cum decis. 37. alias 406. nota quod si iudex de appell. in antiq.* & late ita firmat Bellamer. *decis. 621. processus factus per iudicem a quo est appellatum pendente termino. num. 1. & seqq.* hancque esse opin. commun. * quod iudex à quo possit, pendente termino iuris, vel hominis, procedere, & processus teneat, scribunt Boer. Gabr. & Foller. quos retuli *lib. praeced. c. 3. n. 178.* & quod hanc opinionem teneat Balatium, testatur Ægid. *vbi supra*, & quod ita teneat Rota, testatur Vant. quem citaui *d. c. 3. nu. 178. in fine*, & hæc opinio placet Ioanni Andr. reprobata opinione contraria.

Ho-

Hostiensis, vt habes *in gloss. in cap. 4. vt supra. in verbo. ex tunc. in addit. de appell. in 6.*

Secunda opinio est in contrarium, quod non valet, *vt refert Lancellott. eod. cap. 13. num. 7.* & hanc tenuit Collector decisionum *in d. decis. 19. alias 128. si iudex. de appell. in nou. Felyn. in c. 4. personas. nu. 4. vers. pendentib. istis de appell.*

Tertia opinio distinguit: aut iudex: à cuius sententia est appellatum, processit post sententiam, & pendente termino ad recipiendos apostolos, & postea detulit appellationi, & processus isto casu non valet, aut non detulit, & processus valet, *vt refert Lancell. vbi supra n. 8.* hæcque opinio deducitur ex distinctione, quam vacillando tradit Io. de Ling. sed eam tamen non sequitur, *teste Collectore in d. decis. 19. alias 128. in fine de appell. in nou.*

Quarta opinio similiter distinguit: aut sumus in iudice delegato; & gesta per eum hoc tempore non valent: aut sumus in ordinario, & valent; *Lancellot. vbi supra n. 9.* hæcque distinctio latius colligitur ex dictis per Rot. *decis. 77. alias 570. iudici delegato, de appell. in antiq.*

Quinta opinio distinguit etiam: aut non fuerunt petiti apostoli per appellantem, & tunc processus iudicis à quo non est irritus: aut fuerunt petiti, & iudex præfixit appellati terminum ad illos recipiendum, & tunc eius processus non valet, *Collector decisionum in decis. 41. alias 357. fuit dubitatum. de appellat. in nou. & refert Lancell. d. c. 13. n. 10. fol. 385.*

Sexta opinio, quam etiam format Lancell. *d. c. 13. n. 11.* procedit similiter distinguendo duo membra. Primum membrum est, quando est appellatum à diffinitiua, & dubitatur, an pendente hoc termino possit appellans impetrare iudicem appellationis, & coram ipso impetrato procedere, & tenet, quod tam ipsa impetratio iudicis, quam processus coram eo factus valeat, *Rot. dec. 54. alias 734. nota quod quando. de appell. in antiq. & decis. 41. alias 357. fuit dubitatum. ibid. nam ex quo. de appellat. in nou.* Secundum membrum est, quando est appellatum ab interlocutoria, & tunc tenet, quod valeat non solum impetratio iudicis, & processus coram eo factus, sed quod valeat etiam processus, qui fieret coram iudice à quo, *Rot. & Lancell.* quos retuli, & sequutus sum *infra n. 81. & qu. seq. n. 31. vers. contra.*

76 Quid dicendum.

Concludo ex regula, quod, pendente tempore apostolorum recipiendorum, omnia, quæ geruntur, siue à parte, siue à iudice à quo, siue à iudice ad quem, sunt nulla, & attentata, *Lancell. vbi supra num. 15. & seqq. fol. 385.* & quod si iudex assignauerit terminum ad audiendum responsum an appellatio sit admittēda, vel non, vel ad apostolos recipiendos, siue terminum ad iter arripiendum, seu ad audiendum responsum super receptione apostolorū, quilibet istorum terminorum faciat, quod interim officium iudicis conquiescat, refert & sequitur Franch. *in cap. 4. personas col. vlt. n. 20. de appell.* & pro hac conclusione loquendo de appellatione à diffinitiua, vide *infra sub n. 91. vers. quartus casus.*

77 Amplia I. hanc conclusionem (dum dixi, quod pendente termino, conquiescit officium iudicis) vt habeat locum etiam in termino, quem iudex præfixisset ad prosequendam appellationem, & retēta etiam opinione quod non propter huius termini præfixionem censeatur detulisse appellationi, quia adhuc quamuis non detulerit, tamen non potest procedere contra appellantem, *Franch. in eodem cap. personas, num. 18. vers. sed dubitatus primo. de appellat.*

78 Amplia II. notabiliter, vt pendente termino, seu dilatione assignata appellanti ab interlocutoria, iudex à quo non possit contra ipsum appellantem procedere; licet enim in appellatione ab interlocutoria iudex à quo non teneatur supersedere, immo, etiam pendente appellatione, possit procedere in caussa ante inhibitoriam secutam, & etiam ipse appellantem vlterius non citato, tamē quando iudex à quo statuit terminum appellanti, etiamsi nullatenus detulisset appellationi, non poterit, termino pendente, procedere, *Franch. in eod. cap. personas. col. vlt. n. 19. de appellat.*

Contra hanc ampliationem tenent Rot. & Lancell. quos retuli, & sequutus sum *infra limit. 3. n. 81.*

79 Limita I. istam conclusionem, vt non procedat in actu impetrationis iudicis ad quem, & in processu, qui postea fit coram ipso iudice impetrato, quia erunt validi, *Lancell. tract. de attent. part. 2. cap. 13. n. 26. & 27.* & in pluribus decisionibus Caputaq; quos retuli, & sequutus sum *quæst. seq. n. 26. vers. sublimita.* vbi videas,

80 Limita II. eandem conclusionem, vt non procedat, quando in assignatione certi termini, ad recipiendum apostolos, vel ad audiendum responsum iudex addidisset clausulam *(& postea quandocunque)* quia tunc, elapso termino certo assignato, terminus amplius non durat, quia ista clausula *(& postea quandocunque)* non facit terminū, seu dilationem, & ideo, & pars, & iudex possunt libere procedere, *Franc. in eod. cap. 4. personas. col. vlt. n. 21. ibi. et adde prædictis de appell.*

81 Limita III. vt non procedat, quando sumus in appellatione ab interlocutoria, & tractat de validitate processus iudicis à quo, quia hoc casu processus factus coram iudice à quo, pendente hoc termino apostolorum, est validus, *Rot. quam refert, et sequitur Lancell. tract. de attent. p. 2. c. 13. de attent. pend. temp. apost. nu. 32. et 33. tom. 5. fol. 386.* & in casu huius limitationis ait Lancell. procedere decisiones allegatas pro prima opinione: & hanc limitationem tenent Gemin. & Franch. quos retuli & sequutus sum *infra sub n. 91. vers. prima opinio,* vbi videas.

82 Reliquas limitationes ad hanc conclusionem ponit Lancell. *d. c. 13. n. 32. et seq. fol. 386.* vide eum.

Iuxta præfatam conclusionem inuenta est praxis: vt appellatus volens amputare appellanti protractionem litis, & expedire ipse commissionem, citet appellatum ad vidēdum sibi responderi de apostolis, vt recēset Marches. *tract. de commiss. part. 1. c. 26. de commiss. appellat. vig. c. oblatæ. n. 10. fol. 285. in secunda impress.*

Verum ista praxis quantum ad ipsum appellantem vt possit commissionem impetrare non est necessaria, cum possit illam impetrare, etiam pendente termino, *vt dixi supra n. 79.* & quantum ad appellatum, vt possit præuenire appellantem: restringitur vt procedat solum quando caussa venit committenda hic in Curia, quia in Curia non habet locum. *c. 57. oblatæ, de appell. de non præueniendo appellantem in impetratione rescripti. testibus Rot. Franch. Dec. & Marches. quos retuli et sequutus sum q. seq. n. 46.* secus si caussa venit committenda extra Curiam, quia tunc appellatus non potest præuenire, *per ea, quæ scripsi dict. quæst. seq. n. 46. & 56.*

ARTICVLVS IX.

Ad Nonum articulum. *Quando incipiat currere terminus iuris, qui datur pro apostolis, hoc est, nunquid triginta dies, qui dicitur terminus iuris, & conceduntur appellanti ad petendos apostolos, vt dixi supra art. 4. n. 37. & seqq. & conceduntur etiam iudici à quo ad respondendum de apostolis, vt dixi supra num. 42. art. 5. incipiant currere tam respectu partis, quam respectu iudicis à die interpositæ appellationis, vel à die sententiæ?*

Respondeo, quod incipiunt currere à die interpositæ appellationis, *secundum Host. in cap. 1. de appellat. in 6. Rot. decis. 5. alias 29. fuit dubitatum. de appellat. in nou. Luc. Pet. in pract. Capitol. lib. 5. cap. 3. sub numer. 1. Mandos. tract. de* com-

commiss.in commiss.17. appell. in prima instan. in verbo termino iuris, fol.104. dicens, quod hac opinione vtimur, & Lancell.tract.de attent.p.2.c.13. de attent.pend.temp. apostol.petend.nu.2.& 3.fol.385. & de ista obseruantia testatur etiam Rota d.decis.5.in fine, quam refert etiam Franc. in c.6.ab eo, num.5. vers.si vero quæritur.de appell. in 6. & quod fatalia incipiant currere à die appellationis, scribit Luc.Pæt.in pract.Cap.lib.5.c.1.num.5. & hæc est communis * conclusio.

Contra istam conclusionem: quod enim incipiant currere à die sententiæ, disponit text. in l.24.iudicibus,C. de appell. & tenent Gloss.in l.vnica, in verbo intra tempus, ff.de libell.dimiss.& in c.6.ab eo qui appell.in verbo triginta dies,de appell.in 6. Io.Ferrar. tract. de appell. lib.2.c.6. sub n.143.& 145.fol.69.& videtur communis opinio * de qua testantur, & sequuntur Guid.Pap. tract.de appell.qu.27. num.27.fol.58.& Mynsing.in sing.obseru.cent.4.obseru.36. quando aliquis.

Alij, nempe Ioan.de Lign.quem referunt Rot. d.decis. 5.num.2 de appell.in nou. & Franch.in c.6.ab eo, sub nu.4. versus finem,de appell.in 6. distinguit, vt si appellans habuerit notitiam sententiæ latæ currat sibi terminus à die latæ sententiæ, si vero non habuerit notitiam, currant à die scientiæ, quo poterat appellare, hancque distinctionem Maran.in suo spec.p.6.act.2.princ.in verbo, et quandoque appellatur, sub num.120.fol.489. testatur, teneri magis communiter, * & esse æquam, quia alias, si tempus petendi apostolos curreret simpliciter à die latę sententię, posset ob ignoratam sententiam transire totum tempus petendi apostolos, hancque distinctionem videtur sentire Gloss. in d.c.ab eo qui appell.in verbo.30.dies,de appell. in 6. dum scribit, hos 30. dies currere à die sententiæ quando appellatum est infra decem dies, alias, inquit, si poneremus, appellatum esse post triginta dies, impossibile foret computari tempora à die sententiæ; verum ista distinctio cessat, si teneamus illam opinionem, quod incipiant à die interpositæ appellationis, quia tunc necessario excluditur ignorantia.

Aliam distinctionem referunt Io.Ferrar. & Guid.Pap. supra citati, quam poteris videre.

84 Ego excogitaui vnam distinctionem non minus veram, quam facilem; & est ista; Aut loquimur de iudice, qui tenetur dare apostolos infra triginta dies, vt dixi supra art.4.num.39. vers. confirmatur, & concludo, quod indistinctè debet eos dare infra triginta dies a die sententiæ, textus est clarus in d.l.24.iudicib. C.de appell. quare iudex postquam tulerit sententiam debet separare, vt infra triginta dies à die latæ sententiæ possit dare apostolos, quia in eo non potest considerari illa distinctio, an sciuerit vel ignorauerit, quia cum ipse ferat sententiam, habet indubitatam scientiam: Aut loquimur in appellante: & concludo in eo posse adaptari controuersiam, & opiniones relatas; nam textus in d.l.iudicibus, aperte disponens, numerandos esse à die sententiæ, aperte loquitur in iudice, & non in appellante, & in ista controuersia ego rursus distinguerem: Vel pars fuit citata personaliter; & dicerem idem, quod dixi in iudice: Vel non fuit citata personaliter; & dicerem quod currunt à die scientiæ, & indubitate à die appellationis, quæ probat scientiam.

Et hæc procedunt de iure.

Praxis tamen, & communis obseruantia seruat opinionem Hostiensis, quam adduxi primo loco, vt tam iudici, quam parti incipiant currere à die interpositæ appellationis, vt testatur decisionum Collector, quem refert etiam Franch. in c.6.ab eo sub num.5.ver.si vero quæritur,de appell.in 6. & in foro Capitolino ex dispositione statutorum Vrbis, lib.1.c.167. quinque illi dies, qui dantur ad redeundum pro apostolis, incipiunt currere a die appellationis.

85 Declara I. istam conclusionem, vt dies, quâ est interposita appellatio non computetur in termino triginta dierum, seu quinque dierum ad vsum Capitolinum, Luc. Pæt. in pract.Cap.lib.5.c.4.n.1.

86 Declara II. vt si quis statim lata sententia appellauerit viua voce reseruando sibi facultatem appellandi in scriptis, & deinde iterum appellet in scriptis infra legitima tempora, tunc fatalia incipient currere non a die primæ appellationis, sed a die secundæ, vt refert & sequitur Luc. Pæt.in pract.Cap. lib.5.c.1.n.8.& 9.

Restringe istam declarationem, vt non procedat quando iudex eo tempore, quo fuit appellatum viua voce, præfixit appellanti certum terminum ad redeundum pro apostolis, quia tunc, nisi redeat pro apostolis, infra illum terminum præfixum, appellatio efficitur deserta, quamuis non essent lapsa tempora ad appellandum in scriptis, Luc.Pæt. d.c.1.n.10.

ARTICVLVS X.

Ad Decimum articulum. *An iudex dando apostolos dimissorios, possit appellanti præfigere terminum ad se præsentandum cum apostolis coram iudice appellationis?*

87 Respondeo quod potest, vt refert, & sequitur Contar. in l.vnica, limit.13.sub num.20.C.si de momen.poss. Quare si dum iudex dat apostolos dimissorios præfigat appellanti terminum ad se præsentandum vna cum apostolis coram iudice ad quem, tunc debet appellans se infra terminum sibi assignatum præsentare alias si terminus sibi assignatus sit competens, quia habeat congruum spatium, & appellans intra illum terminum non se præsentauerit coram iudice ad quem, appellatio efficitur deserta; secus est si terminus assignatus sit indiscretus sine congruo spatio, quia appellatio non efficeretur deserta, Franch.in c.4.personas, sub num.3. vers.tertio potest. de appell. nam quod iudex à quo possit appellanti præfigere terminum ad se præsentandum coram iudice ad quem, scribunt Franch.d.c.4.personas, sub num.3.vers.secundo ad præsentandum,& d.vers.tertio,& sub num.5. vers.circa secundum ibi.sed in secundo termino. Rebuff.tract.de appell.in præfat.num.51.fol.479.tom.3.& retuli & sequutus sum infra quæst.15.art.2.sub num.15.vers.nota primo, & quod iudex possit præfigere appellanti certum tempus ad introducendum eius appellationem coram iudice ad quem, ita, quod si eam intra tempus præfixum non introduxerit, appellatio efficiatur deserta, neque possit iudex terminum hunc a se præfixum prorogare, durante termino, scribit Guid.Pap. tract.de appell. quæst.39. sub numer.34. tom.5 fol.59. & quod non possit hunc terminum prorogare, licet possit eum præfigere, refert, & sequitur ex eo Lancel. tract.de attent. p.2.c.12. limit.13.princ.nu.6. eod. tom.5.fol.368.

88 Contra istam communem conclusionem de termino ad se præsentandum coram iudice appellationis viget consuetudo, de qua testatur Rebuff. loco supra proxime citato. dicens, quod prefata præfixio termini non est consueta in Curijs secularibus.

Retenta conclusione.

89 Declara obiter eam quoad terminum, qui præfigeretur appellanti ad se præsentandum coram Domino nostro Papa, ad quem esset appellatum extra Curiam, quia sufficit comparere coram Auditore deputato super impetratione litterarum, sicut est Auditor contradictarum qui habet iurisdictionem ordinariam, & facit idem auditorium, seu consistorium Papa, Feder.de Sen. consil.108. punctus num.1. in fine, & num.2. quem referunt, & sequuntur Felyn. in cap.4.personas, num.2.in fine, & numer.3. & Franch.num.7.vers.vltimo quando, de appell. licet Franch. non loquatur in Auditore contradictarum, sed in Audito-

tore generali caussarum, qui est in Curia.

Intellige I. hanc declarationem, vt hodie, remota omni controuersia, procedat in Auditore Cameræ, qui ex eius facultatibus potest tanquam iudex deputatus à Papa cognoscere, & decidere caussas appellationum interpositarum ad Papam, *vt dixi supra quæst.8. nu.112.& in alijs n. ibdem citatis*.

Nec obstat decisio Rotæ, quam nos vitauimus *eadem quæst.8.sub n.125.vers.contra hanc*.quamque refert & sequitur Felin.*d.cap.4.personas. sub n.3.vers. limita* dicens, quod Auditor Cameræ non potest se intromittere de appellationibus interpositis ad Sedem Apostolicam, quia solent tractari, & committi in Palatio Apostolico per D. Vicecancellarium.

Quia respondeo, quod Rot. & Felyn. qui eam sequitur loquuntur eo tempore, quo auditor Cameræ non habebat ista facultates, quibus venit reijcienda illa decisio, *vt scripsi dicta q.8.sub n.125.vers.non discedas*.

90 Restringe eandem declarationem, & intelligentiam, vt non procedat; quando Auditor Cameræ non posset procedere in illa caussa sine speciali commissione, quia tunc non satis est, se præsentare coram Auditore Cameræ, *Franch.in d.c.personas,nu.7.in fine,& Felyn.nu.3.vers. limita,de appellat.* Vnde is qui debet se præsentare conspectui Apostolico non sufficit se præsentare coram Cathedra Papali, sed debet se præsentare coram præsentia ipsius Papæ, quam habere non valens debet protestari, *Franch.in eod.c.personas,n.8.& Felyn.sub d.n.3.*

ARTICVLVS XI.

91 Ad vndecimum articulum, *An disposita de apostolis habeant etiam locum in appellatione ab interlocutoria.*

Respondeo, considerando quinque casus.

Primus casus est: *An appellans ab interlocutoria debeat petere apostolos*: & concludo indistinctè petendos esse, *vt ex Gem.& Franch.retuli, & sequutus sum supra num.31. vers.extende quarto*: vbi quod sunt petendi etiam in appellatione extraiudiciali, & probatur ad litteram *ex c.1. de appell.in 6.* & hoc de iure canonico procedit etiam ea ratione, quod de iure canonico potest appellari ab interlocutoria, *vt retuli,& sequutus sum infra quæst. 17.limit. 47.memb.1.n.73.*

Hocque procedit etiam attento iure ciuili, quia & si de iure ciuili sit prohibita appellatio à mera interlocutoria, *vt retuli, & sequutus sum infra d.quæst.17. limit.47. memb.1.numer.1.& seqq.*& ideo iudex possit, spreta appellatione procedere ad vlteriora, *vt scripsi ead.limit.47. memb.1.numer.28.* tamen is, qui appellat, tenetur petere apostolos, alias appellatio esset nulla, quia apostoli sunt indistinctè pars appellationis, *vt retuli, & sequutus sum supra sub n.24.*

Secundus casus est: *An in petitione, & traditione apostolorum ab interlocutoria sint seruanda eadem tempora quæ seruantur in apostolica diffinitiua*: Et dico quod sic, quia non reperio, quod iura faciant aliquam differentiam, & in specie quod iudex teneatur respondere, & tradere apostolos petitos, etiam quando est appellatum ab interlocutoria, disponit ad literam textus in *capit.1. de appellat.in 6.* licet enim iudex possit prætendere, appellationem esse iniustam, & ideò illam reijciat, tamen tenetur tradere apostolos petitos, *vt retuli, & sequutus sum supra sub numer.42. vers.respondeo*. dummodo enim appellatio sit valida, quia non peccet in forma, & ideo dummodo non sit ipso iure nulla, tenetur iudex exhibere apostolos, *vt declarat.Gemin.in d.cap.1.§.quod si appellator, versus finem,sub n.7.de appell.in 6.et ex Arch.retuli, et sequutus sum supra numer. 63.* secus autem si appellatio esset ipso iure nulla, *vt retuli, et sequutus sum supra sub numer. 46.vers.subdeclara secundo, vbi videas*.

Tertius casus est: an interposita appellatione ab interlocutoria, & non petitis apostolis, possit iudex à quo pẽdẽte appellatione, & termino ad petendũ apostolos, procedere: & concludo absque difficultate, quod potest, *per ea quæ dixi infra q.17.limit.47.memb.1.n.28.*

Quartus casus est: *An interposita appellatione ab interlocutoria, et petitis apostolis, possit iudex ante traditionem apostolorum procedere in caussa?* Et iste casu sunt duæ opiniones.

Prima opinio est quod iudex possit procedere, & in hoc differt appellatio à diffinitiua ab appellatione ab interlocutoria, quod, pendente appellatione à diffinitiua, processus, quem facere iudex à quo, est ipso iure nullus, & retractatur per viam attentati ex hoc solo, quod fuit processum pendente appellatione, & termino ad petendos apostolos, sed nullitas processus quem faceret iudex à quo, pendente appellatione ab interlocutoria etiam cum petitione apostolorum, pendente à futuro euentu, quia, si appellans obtinebit in caussa appellationis ab ipsa interlocutoria, retractabitur processus, alias non, Franch. *in cap.4.vt super, sub n.4 ibi. si vero appellatur ab interlocutoria. & latius ante eum Gemin. sub num.8. vers. glo.super verbo ex tunc.& num.9 vers.sed quæritur de appell.in 6* & pro hac opinione vide omnino supra *sub nu. 75.vers.prima enim. & versic. sexta opinio.in fine,& n.81. vers.limita tertio*.

Secunda opinio est in contrarium, quo iudex non possit in aliquo procedere antequam sint exhibiti apostoli, & procedendo sit irritus processus; & hanc opinionem tenuit Host. *in c.1.de appellat. in 6.* & pro hac opin. vide quæ scripsi *supra n.75. vers.secunda opinio*.

Non discedas à prima opinione.

Imò amplia eam, vt iudex possit procedere non solum pendende petitione apostolorum, & termino iuris, sed etiam pendente termino assignato à iudice ad redeundum pro apostolis; & in his terminis loquuntur Gem. & Franch. *in locis supra proximè citatis*.

Quintus casu est: quando iudex à quo expresse denegat dare apostolos, vel in termino iuris illos non exhibet, & postea procedit: & isto casu concludo, quod processus, quem facit, est ipso iure nullus, & hoc probatur ex textu *in c.4. vt super. & ibi. Gl.in verbo.ex tunc.& in c.ab eo.de appell.in 6. & scribit apertè Franch. in dict.c.4.vt super.n.5.vers.sed ipsa expressa de appell.in 6.*

Aduerte tamen tu ex Regno Neap. quod in Regno tempus prosequendæ appellationis, & sic tempus etiam apostolorum non habet locum in appellatione ab interlocutoria, sed solum in appellatione à diffinitiua, *vt retuli,& sequutus sum infra n.97.*

ARTICVLVS XII.

92 Ad duodecimum articulum: *Qualis sit terminus iuris, intra quem apostoli debent peti, & concedi in Regno Neap. et in foro Capitolino*.

Respondeo, quod in Regno Neap.ex constitut.appellationum tempora.*rubr.45.lib.2.& tit.198.* non dantur illi triginta dies, de quibus scripsi *supra art.4.& 5.* sed dantur simpliciter quinquaginta dies ad prosequendum coram iudice appellationis, quare sufficit, quod appellans petierit apostolos quandocunq; post sententiam, dummodo eos præsentet iudici appellationis vna cum processu ante lapsum quinquaginta dierum, *vt scribunt Maran.in suo spec.p.6.act.2.princ.in verbo,& quandoq; appellatur,n.221.& 222.fol.489.& n.243.vers.vltimo quia. fol.495 Carauit.super ritu 260.in princ.et per totum, quem citant etiam Mandos. tract. de comiss.in 17.cõmiss. appell.in prima instan.in verbo.termino iuris.fol.103. et Lãcel.tract. de at-*

de attent.p.2.r.18.in præfat.sub nu.53.fol.347. & hi quinquaginta dies incipiunt non à die sententiæ,sed à die appellationis, *Maran.d.n.222.*

Et praxis in Regno est, vt appellans debeat ista omnia expedire infra quinquaginta dies, videlicet, præsentare appellationem, processum & apostolos iudici ad quem, & habere congruum responsum à iudice appellationis,& licentiatus recedere, *Maran.in d.verbo,& quandoque appellatur,num.222.fol.491.& num.417. vers.collige ergo,fol.517.et apertius Carauit.d.ritu.260.n.9.in 2.not* qui recenser,quid seruetur de licentia,habenda à iudice appellationis.

93 Declara I.istam praxim; vt iudex possit quidem breuiare, sed non elongare hunc terminum quinquaginta dierum, *Maran. in suo spec. part.6.act.2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, sub num.412. vers. tertius casus est,fol.516.*

Contra istam declarationem scribit Carauit.*super ritu 251.sub num.4.*

94 Declara II.vt,lapsis 50.diebus,& non præsentato processu,*vt dixi supra*,appellatio dicatur deserta,*Maran.in d. verbo,& quandoque appellatur,nu.411. vers.secundus casus,fol.516.& Carauit.super ritu 260.n.1.*

95 Extende I. istam declarationem, vt procedat etiam in casu,quo iudex ad quem breuiasset præfatum terminum, quia si appellans non præsentauerit processum, aliaque necessaria non fecerit infra terminum breuiatum, appellatio efficitur deserta, *Carauit.rit.251.sub n.5.& 6.*

96 Extende II. vt appellatio efficiatur deserta ipso iure, & sententia transeat in rem iudicatam in tantum, quod partes iudicis consistunt solum in declarando, appellationem esse desertam, *Carauit.super ritu 260. sub nu.2.*& licet hæc extensio moderetur de stylo sacrij Regij Consilij Neap. vbi admittitur præsentatio processus etiam post lapsos quinquaginta dies, & cognoscitur caussa ex ijsdem actis, dummodo appellatio non sit pronuntiata deserta,tamen iste stylus,quia est contra ius commune, non potest seruari in alijs Curijs,quæ sunt inferiores, *Carauit. d.ritu 260.n.6.& seqq.*

97 Restringe eandem praxim, vt procedat solum in appellatione à diffinitiua, quia dicta constitutio regia loquitur præcisè de appellatione à diffinitiua; quare non habet locum in appellatione ab interlocutoria,quia in ea stamus dispositioni iuris communis, *vt declarat Maran. in suo spec.p.6.actu in princ.in verbo, & quandoque appellatur, n.243.fol 495.* nisi ista interlocutoria haberet vim diffinitiuæ, *Maran.eod.n.243.in fine.*

98 In foro Capitolino ex dispositione statutorum Vrbis *lib.1.c.167.*terminus iuris non sunt triginta dies,sed sunt quinque, & in hoc statutum sequutum est dispositionem *c.24.ab eo à quo,2.q.6.* quare appellans,monitus à iudice ad terminum iuris, debet redire quinta die à die appellationis; Vide Luc.Pæt. *in pract.Cap.lib.5.c.4.num.1.*& hæc quinta dies datur non solum ad redeundum pro apostolis, sed ad præsentandam appellationem coram Capitaneo appellationum in actis notarij, vt disponitur in statutis Vrbis *lib.1.cap.168.* & disputando in terminis antiquorum statutorum resoluit Luc.Pæt. *in pract.Capit. lib. 5.c.3.num.3 & seqq.& num.8.vers.ex his.ibi. quicquid tamen,& num.seqq.* Verum tamen est,quod in ista præsentatione appellationis nulla requiritur solemnitas, & ideò sufficit,quod detur instrumentum appellationis notario caussæ,qui illius præsentationem notabit in actis, nec requiritur decretum iudicis,*Luc.Pæt. d.c.4.sub n.1.*& quod sufficiat in quacunque parte quintæ diei apostolos petijsse,& sic non teneatur appellans exspectare vltimum momentum, & quod, iudice semel requisito in d. quinta die, siue apostolos dederit, siue non, appellatio possit repræsentari, quia sufficit, apostolos fuisse petitos, scribit Luc.Pæt. *in pract.Capit. lib.5.c.3. num.9.*

99 Illud quoque obiter aduertimus, quod, si tempore præsentandæ appellationis vacaret officium Capitaneatus, posset ex dispositione statutorum antiquorum præsentari Conseruatoribus, *Luc. Pæt. d.libro 5. capit.4. numer. 3. & 4.*

ARTICVLVS XIII.

100 Ad Decimumtertium articulum. *An iudex,non deferens appellationi in casu, quo debet deferre, et non tradens apostolos, puniatur, et qua pœna.*

Circa primum respondeo,quod iudex à quo, non deferendo iustæ appellationi,punitur, *Spec. tit.de appell. §. nunc dicamus,nu.1.lib.2.fol.193.Franch.in c.53.pastoralis, sub n.5.vers.quinto operatur.et in c.59.vt debitus,num.42. vers.in gloss.in verbo ex rationabili,& sub n.43. vers. in eadem,& clarius in c.31.de priore.in princ.de appell. & Contar.in l.vnica,limit.27.n.8.C.si de momen.poss.*

Et hoc procedit etiam, quando non vult dare apostolos,quia iudex requisitus tenetur præcisè dare apostolos, alias non dando illos,processus non solum est nullus, seu venit annullandus iuxta distinctionem, quam adduxi *supra num.91.* sed vlterius iudex venit puniendus, vt *sentit Gemin.in c.4.vt super.num. 5.vers.quæro an non tradens.de appell.in 6.* quare non sufficit deferre appellationi,sed requiritur etiam traditio apostolorum, & vtrumque sub pœna.

Circa secundum; qua pœna puniatur; respondeo distinguendo inter ius ciuile,& ius canonicum:nam de iure ciuili punitur non solum iudex, sed punitur etiam eius officialis,si ei non contradixerit, & punitur triginta pôdo auri, *l.21.quoniam iudices,C.de appell.Spec. tit.de app. §.nunc dicamus,num.1. lib.fol.193.* Sed Franch. *in c.31. de priore. sub num.3. vers.in gloss.fin. de appell. Maran. in suo spec. p.6.actu.2.princip.in verbo,& quandoque appellatur, num.210.fol.487.& num.399.in 6.quæst. princ.fol.514.* & Lancell. *tract.de attent.cap.vlt.de pœn.attentat. num.250. & 251.fol.465.* vlterius distinguendo,scribunt hanc pœnam habere locum in caussa ciuili, sed si caussa est criminalis,tunc secundum eosdem Franch. & Maran. punitur pœna arbitraria,Bal.tamen *in l.addictos,n.1.post medium, vers.sed si esset appellatum,C.de episc.audien.* scribit, quod iudex, qui post interpositam appellationem, exequitur sentẽtiam capitalem,punitur etiam ipse capitaliter,quia paria sunt occidere innocentem,& occidere eum,qui fugit ad iustam iuris defensionem, *Lancell. d.c.vlt.nu.242. & 243.fol.405.* scribit quod in criminalibus in certis casibus grauibus est introducta pœna deportationis, nam iudex,qui post appellationem procedit,tenetur pęna legis Iuliæ de vi publ. *Guid.Pap.tract.de appell.q.2.num.11. fol.58.& q.120.num.89.& 94.fol.61.Lancell.vbi supra,& Rebuff.tract.de sent.execut in præfat.nu.22.tom.1.fol.307.* & quod iudex, qui in criminalibus appellationem non admittit, teneatur pœna *d. l.Iulia, de vi publ.* & sic condemnatus sit infamis,refert & sequitur Farinac. *in qq.crimin.lib.3.q.101.ampl 3.n.5.*

101 De iure canonico, si caussa est ciuilis, punitur pena arbitraria, *Franch.in c.31.de priore,num.3.vers.in gloss.fin. de appell.& Maran.vbi supra.* Si est criminalis, deponitur,Franch.& Maran. *locis citatis, Boer.decis.153. certum est enim,num.4.Lancell. d.cap.vltim.num.243. fol.465.* & ex his apparet communis * conclusio, quod iudex non admittens appellationem punitur tam de iure ciuili,quã de iure canonico, & quod non deferens appellationi interpositæ ad Papam, mittatur cum litteris ordinarij ad Curiam puniendus,disponit text. *in d.c.31.de priore*,quia debet ei deferre ob reuerentiam superioris, ne dum vbi certum est, appellationem ipsam fore probabilem, sed

etiam

etiam vbi dubitatur, an sit probabilis, vt scribit Contar. *in l. vnica, quæst. 19. n. 3. vers. item punitur. C. si de momen. poss.*

102 Declara I. istam conclusionem, vt ista pena depositionis, quæ imponitur à iure canonico, habeat locum contra clericos, aliosque religiosos non admittentes appellationem, *c. 11. decreto. 2. q. 6. & Gloss. vltima in cap. 31. de priore. de appell.*

Ratio huius declarationis est, quia clerici alijque religiosi non proferunt sententias sanguinarias, ideo sufficienter prouisum est per depositionem.

103 Declara II. vt prædictæ pœnæ habeant locum, quando iudex non solum denegat appellationem, sed etiam procedit ad vlteriora in exequutione, secus est quando non procedit ad vlteriora, quia isto casu imponerentur pęnæ mitiores, & ratio est, quia qui procedit vlterius, lædit grauius partem, *Lancell. tract. de attent. c. vltimo, de pœn. attent. n. 244. & seqq. fol. 465.*

104 Declara III. vt istæ pœnæ in caussis ciuilibus, quando exequutio est retractabilis, non seruentur in praxi, quia solum reuocantur attentata contra partem attentantem, quia factum iudicis censetur factum partis, & ita vidi sæpe seruari, nunquam punito iudice.

105 Subdeclara I. istam declarationem, vt si iudex attentaret, & procederet ex se sine partis instantiæ, tunc deberet in primis condemnari ad interesse & damna partis; secundo deberet priuari officio tanquam nimis imperitus; nam iudex potest ex officio reuocare attentata sine partis instantia, sed non debet ea committere.

106 Subdeclara II. vt si vltra appellationem intercesserit etiam inhibitio iudicis ad quem, tunc debeat condemnari in pęnis contentis in inhibitione, in qua iudices solent comminari varias pęnas, *Lancell. tract. de attent. cap. vlt. n. 253. & seqq. fol. 465.* quamuis caussa sit ciuilis, vel saltē debet puniri aliqualiter arbitrio iudicis, sed hic Romæ solet vexari potius aduersarius, quia principalis solet facere instantiam contra aduersarium, & iudicibus non solet intimari inhibitio.

107 Declara IV. vt si iudex à quo non admissa appellatione in caussa capitali, processerit ad exequutionem, cum tamen appellatio esset admittenda, debet etiam ipse eadem pęna capitali puniri, *Ang. Aret. in l. 6. non tantum. n. 3. ff. de appell. & relat. & Boer. decis. 153. certum est enim. n. 5. vers. tamen.* Quare in Francia tres latrunculatores, quos Præpositos Marescallorum vocant, fuerunt capite truncati, eo, quod, non obstante exceptione fori opposita à reo, & post appellationem ad Senatum emissam, exsequutionem fecerant, & Iordanus de Lisle, qui neptem Papæ desponsauerat, suspendio vitam Parisijs finiuit eo, quod suspendi fecerat Siguinum, & Renatum Valete, cum appellassent ad Senatum, & appellationi noluissent renuntiare, vt recenset Rebuff. *tract. de sent. exsecut. in præfat. sub n. 24. tom. 1. fol. 307.* Verum hoc exemplum, relatum à Rebuff. non procederet forsan, quando illi appellantes meruissent illam pęnam, quia tunc iudex, quia non admisisset appellationem, posset condemnari in aliqua pęna pecuniaria, vt seruatum fuisse contra quatuor iudices refert Boer. 1. *decis. 53. certum est n. 15.*

108 Extende I. hanc declarationem vt non solum teneatur ipse iudex, qui commisit huiusmodi exsequutionem, sed teneantur etiam eius subditi, commissarij, & seruientes ita, vt iussus iudicis non excuset teste Mansuer. quem refert & sequitur Lancell. *tract. de attent. p. 2. c. 12. de attent. & innouat. appell. pend. ampl. 4. princ. n. 11. vers. quarto amplia, fol. 352.*

Ratio huius extensionis potest esse, quia per appellationem ablata est iurisdictio iudicis à quo, vt scribit Bald. *in l. 7. addictos. sub n. 2. vers. item adde. C. de episc. aud.* & sic iudex à quo post interpositam appellationem efficitur incompetens, ex quo negotium deuoluitur ad superiorem; vnde ei tanquam non iudici non est parēdum, *Lancell. tract. de attent. p. 2. c. 12. de attent. et innouat. appellat. pend. ampl. 20. princ. n. 2. fol. 357.*

Contra istam extensionem facit, quia auctoritas superioris excusat, *Crauet. cons. 6. plura videnda. sub n. 95. vers. non obstat.* Quare Mitridates Attilium, qui ei insidias struxerat, supplicio affecit, & seruos eius impunitos esse voluit ob parendi necessitatem, *vt recenset Gail. in pract. obseruat. de pac. publ. lib. 1. c. 4. sub n. 14.*

Facit etiam, quia actus tribuitur ordinanti, & non exequenti, testibus ijs, quos retuli & sequutus sum *infra q. 17. limit. 10. n. 3. et 4. vers. ratio.*

Huic oppositioni patet solutio ex allegatis supra in ratione extensionis; non dicitur superior stante appellatione, & sic cessat argumentum.

109 Extende II. eandem declarationem, vt in Regno Frāciæ procedat, etiamsi subesset iusta caussa non recipiendi appellationem, quia adhuc iudex debet expectare, quod iudex ad quem hoc pronuntiet, & remittat exequutionē faciendam, *Boer. d. decis. 153. n. 6.* nam in Francia omni appellationi est deferendum ob superioris reuerentiam, siue caussa sit ciuili, siue criminalis, *Rebuff. tract. de senten. execut. in præfat. num. 23. et 24. tom. 1. fol. 307.* & adde quæ scripsi *infra quæst. 17. limit. 47. memb. 3. sub nu. 26. et limit. 48. sub n. 47. vers. imo.*

110 Restringe istam extensionem vt non procedat duobus casibus. Primum est, quando periculum esset in mora. Secundum est, quando iudex est talis, à quo non potest appellari; quia quolibet istorum casuum potest procedi ad executionem etiam in Regno Franciæ, *Boer. d. decis. 153. n. 6. et 7.* Tertius casus erat in delinquente capto in ipso maleficio. Quartus erat in spontè confessio; sed hodie etiam in istis recipitur appellatio, vt scribit Rebuff. *sub d. n. 24.* & quod iudex possit procedere in adducto primo casu ad executionem, quando periculum est in mora, scribit Boer. *d. decis. 153. sub n. 5.* quem refert, & sequitur Lancellot. *tract. de attent. p. 2. c. 12. ampliat. 4. princ. n. 16. vers. secundo, fol. 352. et limit. 6. princ. n. 24. fol. 364. et latius limit. 43. fol. 376.* & adde, quæ scripsi *infra quæst. 17. limit. 38. n. 1. et seqq. et limit. 48. n. 36. et 37.*

111 Aduerte declarando istam restrictionem, quod licet iudex à quo quando imminet periculum moræ, possit procedere ad executionem, tamen debet postea superiori scribere causam, quare appellationem non receperit, & si illa causa est legitima non punietur, si autem non repeririatur legitima, & debuisset appellationi deferre, tunc tenetur *Boer. d. decis. 153. certum est, sub n. 5. vers. tamen vult.* & adde quæ scripsi *infra q. 19. rem. 2. concl. 4. n. 82 et 83.* & ideò aduertat iudex, quod casus sit clarus, ne alias ponat se in aliquo magno periculo.

112 Declara V. vt omnes pœnæ essent, quando iudex non admisit appellationem, quæ non debebat admitti, quia tunc potuit impune procedere ad vlteriora, *Franch. in c. 31. de priore in princip. vers. nota à contrario sensu, de appel.* quod intellige, donec ei fuerit inhibitum, sed quandoque etiam si fuerit ei inhibitum, vt in casu confessi, & conuicti, de quo scripsi *infra quæst. 17 limit. 4. num. 13. et limit. 48. num. 25.*

113 Extende I. hanc declartionem, vt non solum cessent pœnę, sed iudex, qui admitteret appellationem iniustam, seu friuolam, peccaret, *vt scripsi infra q. 17. limit. 4. nu. 3. et limit. 36.*

Extende II. vt procedat etiam quando probabiliter dubitari posset, an appellatio sit admittenda, quia ratione probabilis dubij excusatur, *Franch. in cap. 59. vt debitus, sub n. 42. vers. in glos. in verb. ex rationabilis de appell. et Contar. in l. vnica, quæst. 19. n. 5. vers. limita nisi. C. si de momen. poss.*

Declara VI. vt cessent pœnæ, quando iudex non admittendo vsus est clausula (*nisi si & quatenus,*) quia tunc non habetur pro reiecta simpliciter, vide *infra q.17.limit. 6.memb.7.n.100.*

Declara VII. vt hodie dictæ pœnæ non sint in vsu, tum quia in rescriptis apponitur clausula (*appellatione remota*) tum quia non dantur commissiones contra iudices, *Contr.in l.vnica, q.19.num.10.& 11.vers.cæterum. C.si de mom.poss.*

Hæc declaratio est nimis vaga, ideo tempera eam ex his, quę scripsi *infra q.17.limit.6.memb.9.n.78.*

ARTICVLVS XIV.

114 Ad decimumquartum articulum, *Cuius expensis debeant mitti, seu dari apostoli?*

Respondeo, dandos esset expensis petentis, *Bal.in aut. hodie.§. apostolos. nu.13. vers. queri consueuit. C.de appell.* & quod Doct. teneant, esset tradẽdos expensis appellantis scribit Gemin.*in c.1.n.13.vers.sed an apostolis.de appel. in 6.* & esse communem * conclusionem, scribit Maran.*in suo spec.par.6.act.2. princ.in verbo. & quandoque appellatur.n.224. fol.490.* & quod apostoli, seu literæ dimissoriæ debeant dari expensis petentis tantum, refert, & sequitur Alexan.Stiat.*in pract.iudic.c.14.n.2.in fine.*

Confirmatur ista communis conclusio ex his, quæ dixi *lib.preced.c.8.n.849.& seqq.*

Egi in hac quæstione de secundo tempore caussæ appellationis, videlicet, de tempore petendi apostolos, sequitur, vt videamus de tertio, nimirum de tempore impetrandi iudicem, & committendi caussam appellationis.

QVÆSTIO XIV.

ARGVMENTVM.

Infra quantum tempus sit committenda caussa appellationis.

SVMMARIA.

COMMISSIO *causæ appellationis impetranda consideratur in quinque casibus, qui reducuntur ad duos, n.1.*

Appellans habet in quatuor casibus annum ad committendum causam appellationis, sub n.1. vers.in primo, & n.2.3.& 4.— Iudex potest præfigere terminum breuiorem, n.5.

Commissio causę appellationis à sententia diffinitiua, lata in Curia, debet secundum stylum impetrari infra decem dies, n.6. & 7.— Extenditur, n.8.& seqq.in quibus agitur de commissione impetranda post habitum terminum pro seruato ante subscriptionem sententiæ, vsque ad num. 11.— Infertur quo termino priuari non possit appellans, commissurus causam ex stylo Romanę Curię, n.12.& 13.— Declaratur multipliciter stylus Romanę Curię committendi causam infra decem dies, num.14.& seqq. vsque ad num.23.— Limitatur multipliciter idem stylus committendi caussam infra decem dies, num. 42. et seqq. vsque ad finem quæstionis.— Prima Limitatio est, quando causa est inappellabilis, quia tunc non procedit stylus deferendi cuilibet appellationi, num.24.— Secunda Limitatio, quando iudex, requisitus de apostolis, moneret ad terminum iuris, num.25.et seqq.in quibus multa discutiuntur de commissione impetrata, pendente termino iuris, deque illius subreptione, validitate, & inualiditate cum distinctione plurium casuum vsque num.31.— Tertia limitatio, quando iudex dedit secundum terminum iuris. num. 32.— Quarta limitatio, quando per appellantem non stetit, quominus committatur infra decem dies, num.33. & seqq. in quibus dantur multa exempla vsque ad numer.45.— Quinta limitatio, quando appellatus præuenit appellantem incommittendo caussam, quia tunc caussa appellationis non desertatur, licet appellans eam non fecerit committi, numer.46. & 47.— Sexta limitatio, quando appellatio interponitur à sententia, lata extra Curiam, num.48. & seqq. in quibus dantur multa declarationes vsque ad num. 59.— Septima limitatio, quando dantur apostoli testimoniales, num.60.— Octaua limitatio, quando caussa fuit commissa saltem die vndecima, n.61.— Nona limitatio, quando appellatur à iudice suspecto procedente, n.62.

1 QVoniam in aliquibus casibus appellatur ad Principem, & hic in Curia Rom sunt multi iudices, à quorum sententijs non potest appellari, nisi ad Papam, de quibus iudicibus scripsi *supra quæst.8. nu.117. & seqq. artic.6.* & quia Princeps committit caussam proceribus dirimendam, & Papa, ad quem appellatur non cognoscit ipse, sed delegat, ideo videndum est infra quantum tempus debeat appellans impetrasse commissionem caussæ appellationis.

Pro absoluta resolutione sunt considerandi quinque casus, qui tamen possunt reduci ad duos.

Primus casus est, quando iudex à quo statim reijcit appellationem.

Secundus casus est, quando nec reijcit, nec admittit, sed dat terminum iuris, vel alium ad redeundũ pro apostolis petitis in appellatione; & deinde appellanti in termino iuris, dat apostolos refutatorios.

Tertius casus est, quando dantur apostoli testimoniales.

Quartus casus est, quando admittit appellationem, seu illomet tempore, quo datur appellatio, dat simpliciter apostolos reuerentiales sine aliqua termini præfixione ad prosequendam appellationem.

Quintus casus est, quando iudex eodem tempore, quo admitti appellatione, vel in termino dato ad redeundum pro apostolis, dat reuerentiales cum aliquo termino ad prosequendam appellationem, id est, committendam caussam, nam quod iudex possit appellanti assignare terminum ad prosequendam appellationem, scribunt Franch.& Maran. quos retuli, & sequutus sum *quæstio. seq.art. 2.sub n.15.vers.quinto.*

In primo, & secundo casu (quando iudex reijcit appellationem, seu in termino iuris dato respondet de apostolis refutatorijs) concludo, quod appellans habet integrum annum ad committendam caussam appellationis, eamque finiendam, & ex caussa biennium, & per viam restitutionis in integrum etiam triennium, ratio est, quia cum iudex ab initio reijcit appellationem, vel reijcit in termino iuris, dando apostolos refutatorios, nullum ipse dat terminum ad prosequendam appellationem, quia, reijciendo eam, videtur incompatibile, quod ipse diceretur præfixisse aliquem terminum ad prosequendam appellationem, quam ipse voluit de medio tollere, & consequẽter appellans remanet in terminis iuris communis: sed de iure communi appellans, volens prosequi suam appellationem, debet eam prosequi & expedire infra annum, vt dixi, & ex caussa infra biennium, *capit.5. cum sit Romana. & ibi Doct. de appellat.* quia in iure non est aliter determinatum istud tempus faciendi committi, & prosequendi caussam, nisi vt supra, videlicet infra annum, & ex caussa infra biennium, *Bal. & Card. Alex.quos retuli & sequutus sum quæst.seq. art.2. nu.2. & 12. declarat.1.vers.sextum tempus. & vers. septimum.* & ideo sufficit, quod appellans faciat eam committi quandocunque, dummodo intra annum faciat non solum committi, sed etiam expediri, si nõ fuerit impeditus, iuxta ea, quæ declarando scripsi *quæst.seq.art.2.num.27.& seqq.& art.8. n.179.* nam caussa appellationis interpositæ nõ dicitur

citur deserta, nisi lapso anno, & ex caussa impedimenti biennio, *per ea, quæ retuli & sequutus sum quæstio. seq. dict. art.8. sub n.179. & 180.*

Neque obstat, quod iudex a quo non detulerit seu non admiserit appellationem, quia non per hoc est in eius potestate tollere effectum, & vigorem appellationis, imo remanet in suo vigore quoad eius prosequutionem, vt ex Franch. retuli & sequutus sum *supra quæst. 41. art. 1. numer. 10.*

Extende conclusionem huius secundi casus, vt habeat locum etiam si appellanti, redeunti pro appostolis in termino iuris, præfixerit alium terminum intra quem appellatus obtinuerit dari reuerentiales &c, vide casum huius extensionis *quæst. præced. num. 60. & infra num. 32.*

2 In Tertio casu (quando sunt dati apostoli testimoniales) concludo, vt in præcedenti, quod appellans habet annum ad faciendum committi causam appellationis, vt retuli *infra limit. 7. n. 60.*

3 Extende vtramque conclusinem vt in tantum detur annus ad faciendum committi caussam appellationis, vt iudex non possit breuiare hunc terminum, quia si non admittit appellationem, non potest appellanti præfigere terminum ad eam prosequendam, Rot. Vestr. & Dec. quos retuli & sequutus sum *infra num. 15. vers. declara secundo.*

4 In quarto casu (quando iudex admittit appellationem, seu dat apostolos reuerentiales, nullo præfixo termino appellanti ad prosequendam appellationem) concludo, vt in præcedentibus, quod appellans habet vnum annum ad prosequendam appellationem, *Franch. in cap. 57. oblatæ. sub n. 4. col. 3. vers. prima est quando nullus do appelliat.* militant enim eadem rationes, quæ militant in præcedentibus casibus.

Quare, vt vides, omnes hi quatuor casus possunt reduci ad vnum, quia omnes habent hanc conclusionem, quod appellans habet vnum annum ad faciendum committi caussam appellationis.

Contra hanc conclusionem, quando iudex appellationis impetrari debet à Principe oppono: videtur enim quod appellans tunc habeat tempus indefinitum; quia commissio causæ appellationis connumeratur inter fatalia, seu est pars fatalium, nam fatalia initiantur ab origine appellationis, *vt ex Bal. & Card. Alex. retuli & sequutus sum quæst. seq. art. 2. n. 12. vers. declara primo.* quare fatalia incipiunt currere non à die commissionis causæ, sed à die interpositæ appellationis, *vt retuli, & sequutus sum quæst. seq. art. 7. n. 172.*

Sed in auditorio Principis fatalia non currunt, seu causa appellationis non efficitur deserta, etiam si staret per mille annos in cõsistorio Principis, *Abb. Card. Alex. Dec. Odd. & alij, quos retuli & sequutus sum q. seq. n. 131.* Et in specie, quod in caussa appellationis, introductæ in cõsistorio Principis, non currant fatalia donec Princeps constituat quis cognoscat, scribit Affl. quem retuli, & sequutus sum *q. seq. art. 3. cas. 4. sub n. 131.* & quod appellans excusetur à prosecutione appellationis, si Principi notificauerit appellationem interpositam, & petierit sibi dari iudicẽ ad quem, & Princeps distulerit dare iudicem, scribit Ios. Cumia, quem retuli, & sequutus sum *vbi supra,* quod appellans dicatur impeditus facto Principis ante commissionem, scribit Thes. Fossan. quem retuli & sequutus sum *infra d. cas. 4. sub n. 133. vers. subrestringe.*

Resp. huic oppositioni, quod appellanti non currunt fatalia, quando apud Principem vtitur diligentia debitã pro causæ commissione impetranda alias, si non vtatur diligentia debita, fatalia currunt, & causa efficitur deserta, *vt ex Alex. M. Ant. Bauer. Gramm. et Thess. Fossan. retuli et sequutus sum n. seq. et n. 6.*

5 In quinto, & vltimo casu (quando iudex à quo admittit appellationem, & præfigit appellanti terminum ad committi faciendum causam appellationis) concludo, quod appellans isto casu debet infra terminum sibi præfixum fecisse committi caussam appellationis, vel saltem adhibuisse solitam diligentiam, vt committeretur, alias appellatio efficitur deserta, & ideò introductum est, quod appellantes vadunt ad Cameram Principis, & solicitant portinarium, & pulsant ad Cameram pro introducenda appellationis causa, & faciunt rogare notarium coram testibus, quod non possunt habere aditum, *vt ex Ang. in auth. sed lit. C. de tempor. appell. referunt & sequuntur Alex. cons. 164. viso processu causarum. sub num. 5. ibi, vnde dicit Ang. lib. 2. & M. Ant. Bauer. tract. de mora, par. 1. in 4. temperam. sub n. 12. ibi. facit quod pulchre. tom. 6. par. 2. fol. 406.* & quod appellans debeat requirere superiorem, cum opportunitate, vt causam appellationis committat, sicut dicimus, quando requiritur iudex, vt det apostolos, alias appellatio efficitur deserta, scribit idem Alex. *cons. 19. viso processu. num. 3. vers. circa secundum. & ibi vnde debuerunt priores. lib. 1.* & magis correctè *d. cons. 164. sub num. 1.* & quod appellans debeat facere debitam diligentiam pro commissione causæ, sentit Thes. Fossan. *decis. 10. instantia cas. 1. nu. 3.* Et quod in consistorio principis, si appellans fuerit negligens, vt causa committatur, sibi sit imputandum, refert, & sequitur M. Ant. Bard. *tract. de temp. vtil. cap. 4. sub n. 3. vers. sed redeundo to. 5. fol. 214.* & quod si appellatur in Curia, tunc debeat appellans ne dum arripere iter versus Cancellariam, sed debeat ad ipsum Vicecancellarium, vel eius Locumtenentem accedere, si poterit, alioquin de hoc debeat protestari, & præsentare commissionem signandam, & recipere super hoc publicum instrumentum, quia hoc facto, si commissio non fuerit signata vel præsentata infra terminum appellanti præfixum ad prosequendum appellationem, non sibi nocebit, testatur Rot. *decis. 25. alias 155. si certus terminus. sub n. 1. ibi. hæc procedunt. de appell. in nou.*

Nec sufficit, quod appellans semel attentauerit adire superiorem pro impetranda commissione causæ, & ipsũ requisiuerit, & postea discesserit superior, quia tenetur, cum superior reuersus fuerit, redire ad eum, & denuo requirere, quia sola absentia non excusat, & appellantes qui accedunt ad Sedem Apostolicam, si non possunt habere copiam Papæ, oportet, quod protestentur de impedimẽto *Ant. de Butr. in cap. 8. ex ratione, num. 8. vers. ex his decidit. de appell.* quem refert, & sequitur *Alex. d. cons. 19. sub num. 3. vers. circa secundum. lib. 1.* & quod non sufficiat semel adire superiorem pro impetranda commissione, & esse impeditum, nisi impedimentum perseuerauerit, & perseueret, scribunt ijdem Ant. de Butr. & Alex. vbi supra, & M. Ant. Bauer. *d. par. 1. sub num. 13.* quia si appellans non potuit hodie habere copiam Papę habebit cras, *Ant. de Butr. & Alex. vbi supra* & quod appellans debeat instanter, & instantissimè petere commissionem caussæ, scribit Alex. *d. consil. 164. viso processu caussarum, num. 5. lib. 2.* ita quod non sufficeret semel institisse scribit etiam Gramm. *decis. 13. lata sententia, sub num. 4.*

6 Exemplifica, declarando practicabilem conclusionem huius quinti casus, in appellatione legitimè interposita, & infra legitima tempora à sententia diffinitiua, lata hic in Curia, quia ex inueterato, & vniformi stylo iudex à quo eam admittit cum termino decem dierum ad committendam caussam appellationis, alias appellatio efficitur deserta, *Cassad. decis. 4. de more, in principio, de appell. fol. 312. Caputaq. decis. 31. appellatio. & decis. 32. & dic. par. 1. Vestr. in prax. lib. 7. cap. vlt. n. 6. iunctis præcedentibus, & latè Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. in præfatione, n. 59. & seqq vers. 4. finitur, tom. 5. fol. 347.*

7 Ratio huius styli est, quia mos Palatij, seu Curię Rom.

est, vt appellanti à diffinitiua dentur apostoli reuerentiales, & hoc cum termino decem dierum in forma solita, quia ius defert appellationi, *Cassad. d. decis. 4. in princ.* & quod in appellatione à diffinitiua delatio iudicis à quo nihil operetur, quia iudex ex debito tenetur deferre; & quia ius defert ipsi appellationi à diffinitiua, scribunt Franch. *in c. 44. sæpe, sub n. 20. vers. in eadem gl. ibi, statim, et Card. Alex. n. 35. de appell.* & quod ius deferat appellationi à diffinitiua & terminum statuat, dixit Rot. *decis. 41. alias 357. fuit dubitatum, de appell. in nou.* & quod non sit in consideratione, an iudex deferat appellationi à diffinitiua, cum ius deferat, scribit Put. *dec. 203. in vna Gerunden. sub n. 1. & 2. lib. 3.* & quod ius deferat appellationi à diffinitiua, & iudex non deferēs puniatur, scribit idem Cassad. *ead. dec. 4. de more, in princ. & decis. 8. appellauerunt, n. 1. de appell. fol. 312. et 316.* & quod ex stylo Palatij intelligantur semper dati reuerentiales, scribit Caputaq. *decis. 443. commissio appellationis, n. 2. p. 1.* seu quia appellanti à diffinitiua lex ipsa defert, & quia appellationes in Rom. Curia semper ad Sedem Apostolicam emittūtur, & iudex, qui eiusmodi appellationi non deferret, puniretur, & ob hoc propterea iudices Romanæ Cur. in appellationē à diffinitiua dare apostolos reuerentiales in forma; & forma, quam postea notarius extendit est ista, *memoratus D. iudex dedit reuerentiales apostolos quatenus à diffinitiua, et intra decendium, ac quatenus à legitima persona, alias refutatorios.* Et quia iudex à quo potest appellanti præfigere terminū ad prosequendam appellationem, vsu receptum est in Sacro Palatio, vt iudex eodem contextu, quo dat præfatos apostolos reuerentiales, præsignat terminum decem dierum ad prosequendam appellationem, *vt enarrat Vestr. d. lib. 7. c. vlt. numer. 1. & 2.* & quod apostoli reuerentiales dentur sub prædicta forma, scribit etiam Cassad. *decis. 7. quamuis auditor, n. 5. de appell. fol. 315.* & de præfato stylo & obseruantia Sacri Palatij testatur rursus idem Vestr. *ead. prax. lib. 3. c. 5. num. 4. fol. 56.* vocans hunc terminum decem dierum terminum ipsius iudicis, & hominis ad prosequendam appellationem. Et cum hac praxi præfigendi terminum decem dierum ad prosequendam appellationem concordat casus, quem ponit Rot. *decis. vltim. 66. alias 488. si papa, de appell. in nou.* & concordant, quæ scribit Crescent. *decis. 1. alias 25. terminus, de appell. fol. 140.* & quod mos sit, vt iudex præfigat terminum decem dierum, scribit Rot. *decis. 41. alias 357. fuit dubitatum, de appell. in nou.* & quod datis reuerentialibus in Curia, censeatur etiam per iudicem datus terminus decem dierum ad committendam causam, scribit Lancell. *d. c. 12. in præfat. n. 59. & 60.*

Contra hanc exemplificationem, seu stylum oppono tripliciter.

Primo, quia in auditorio Principis fatalia non currunt, & ideò causa non efficitur deserta, *iuxta ea, quæ retuli & sequutus sum quæst. seq. n. 31. art. 3. cas. 4.* sed tempora committendi causam sunt de temporibus fatalium, *vt retuli & sequutus sum ead. q. seq. sub num. 12. art. 2. vers. tertium tempus ergo.*

Huic oppositioni respondi *supra n. 4. in fine, nu. 5. & 6.*

Secundo oppono, quia, si iudex à quo defert appellationi, iam abdicat à se omnem iurisdictionem quoad illam caussam, *vt ex Bar. Soc. Felyn. Mar. in. Lancell. retuli & sequutus sum infra q. 17. limit. 47. memb. 1. n. 41. vers. restringe quinto.* Ergo cum defert appellationi non potest appellanti præfigere terminum, quia terminum præfigere importat habere iurisdictionem.

Huic oppositioni respondet Franch, *in c. 5. cum appellationibus, §. si vero. sub n. 8. de appell. in 6.* dicens, quod iudex non potest præfigere terminum ex iurisdictione, quam habebat in caussa principali, quia illa est à se abdicata; sed potest, quia in hoc est sibi concessa iurisdictio à iure, vt in iuribus citatis à Franch. Et quod iudex à quo postquam detulit appellationi possit terminum præfigere, scribit etiam Gemin. quem retuli, & sequutus sum *infra q. 17. limit. 47. memb. 1.*

Tertio oppono, quia, quando iudex à quo præfigit terminum appellanti ad prosequendam appellationem, est imponere legem superiori, quod inferior facere non potest, scribus Abb. Franch. Dec. & alijs, quos retuli & sequutus sum *q. seq. art. 10. decl. 2. n. 218.*

Resp. quod iudex à quo præfigit terminum appellanti ad faciendam diligentiam committendi caussam, & non ad eam committendam, sicque præfigi parti; & non superiori, quod bene fieri potest, *vt declarant ibidem.*

Rejecta exemplificatione & stylo.

8 Extende I. eundem stylum, seu potius illius rationem admittendi omnem appellationem, vt seruatur etiam in Regno Franciæ, nam ibi omni appellationi defertur ob reuerentiam superiorum; laudabile enim est superioribus honorem, & reuerentiam deferre, & iudex debet velle, si malam & iniquam protulerit sententiam, vt superior eam reformet, ne pars condemnata remaneat læsa, & ipse in foro animæ teneatur; licet quidam damnati, & corrupti iudices odio prosequantur appellantes, *vt dicit Franch. & Capic. retuli infra q. 17. memb. 3. sub num. 26.* vbi videas.

9 Extende II. eandem exemplificationem seu stylum committendi caussam appellationis infra decem dies, vt procedat etiamsi sit habitus terminus pro seruato coram iudice delegato, coram quo terminus pro seruato potest durare vltra annum, *vt scripsi supra q. 12. n. 8.* quia nihilominus appellatio debet interponi infra decem dies à die habiti termini pro seruato, & iudice deinde appellationi deferente, & dante reuerentiales in forma, debet appellans extunc infra alios decem dies sequentes, expedire commissionem caussæ appellationis; quamuis sententia nondum sit subscripta.

10 Contra hanc extensionem & stylum oppono tripliciter, & erunt oppositiones vtiles ad habendam veram notitiam styli.

Primo oppono, quia caussa appellationis non potest committi ante latam sententiam, quia non grauatus non appellat; si non appellat, ergo non potest committere caussam appellationis, *Match. tract. de commiss. part. 1. de commiss. appell. super diuers. c. 28. n. 1. & 2. fol. 298. in 2. impress.* imò neque potest committi post latam sententiam, nisi sit etiam interposita appellatio infra legitima tempora, vt *scripsi supra q. 3. n. 3. vers. primus*, & elapsis decem diebus, appellans non est amplius in tempore ad appellandum, & consequenter neque ad faciendum committi caussam appellationis.

Sed, attento præfato stylo, quod iudex possit proferre sententiam post decem dies quandocunque, pars appellaret ante latam sententiam, & non dum constito, an esset grauata: ergo impossibile videtur, quod pars arceatur ad impetrandum commissionem caussæ appellationis, cum forsan sententia subscribetur in eius fauorem, & ideò volit illam approbare, & non appellare.

Resp. huic oppositioni, negando assumptum, quia sententia præsumitur, seu fingitur lata eo die, quo terminus est habitus pro seruato, & ideo ex tunc extat sententia, & consequenter ex tunc adest grauamen, & stante grauamine potest interponi appellatio, & interposita appellatione, sequitur à primo ad vltimum quod possit caussam appellationis committere, & commissione vti quatenus sententia subscribatur contra se; Vnde praxis est, vt detur commissio ordinaria: *Dignetur S. V. caussam, & caussas appellationis et appellationum à quadam assertа sententia diffinitiua, vt dicitur lata per Auditorem Cameræ inter Seium actorem ex vna, et Titium reum, conuentum S. V.*

orato-

curatorem ex altera de, et super &c. rebusque alijs etc. in prima instantia, et sine obligatione camerali etc.

Et vultis videre, quod sententia fingatur lata in die habitionis termini pro seruato, seu præsumatur ea die lata, sitque præsumptio iuris, & de iure, quę probationē non recipit in contrarium; respicite hoc, quod R. P. D. Locumtenens in ciuilibus Auditoris Cameræ habet plures terminos pro seruatis in die iuridica, quos tamen postea publicè declarat in die informationis notarij, etiam si illa dies non sit dies iuridica, & tamen nunquam est auditum, quod illa decreta, & sententiæ possint impugnari, quia fuerint lata in die non iuridico, finguntur enim datam die termini, qui fuit habitus pro seruato.

Hincque procurator frustra post terminum habitum pro seruato, accedit ad notarium vna cum testibus, &, non reperta sententia in actis, allegat iudicem suspectū; quia nihilominus sententia, quæ postea subscribitur, dicetur fuisse antea lata, & sic dicitur allegatus suspectus post latam sententiam.

Hinc etiam vana reddi potest cautela procuratoris, qui, cum ad instantiam partis aduersæ sit habitus terminus pro seruato ad sententiam, & valde timeat, sententiā subscribi contra suum clientulum, citat partem aduersam ad dicendum contra iura producta ad effectum, vt iudice admittente illa iura, circunducatur terminus habitus pro seruato; & si caussa est delegata, & est vltima audientia, differatur vsque ad nouas audientias de mense Octobris, & noua requiratur citatio; quia iudices, obuiantes his procuratorum subterfugijs, admittere solent iura sine prejudicio termini habiti pro seruato, & frustra tunc procurator niteretur probare, quod sententia non erat subscripta; quia, si daretur hæc probatio, de facili notarius, qui sententiam scribit sub die termini habiti pro seruato, conuinceretur de falso.

Minusue obstat, quod possit contingere, vt sententia subscribatur in eius fauorem, quo casu nollet appellasse: quia respondeo, quod potuit appellare quatenus contra, *vt dixi infra.*

Secundo oppono, quia si appellatio non est pura, sed conditionalis puta si aliquis protestaretur, se non molestari in sua possessione, & possessionem ab eo non auferri, & quatenus auferretur appellaret, & conditione non adimpleta, procedatur super tali appellatione, processus dicitur inualidus ex eo, quia huiusmodi appellatio conditionalis, non adimpleta conditione, nihil ponit in esse, & consequenter processus non habet vbi se fundet: vnde sicut processus est nullus ob nullitatem appellationis, ita etiam, si quid, pendente huiusmodi appellatione, fuerit gestum, non debet censeri attentatum, cum appellatio nulla non possit operari effectum attentatorum; quare si quis appellauerit, quatenus contra eum subscribatur sententia, & omni meliori modo, talis appellatio dicitur nulla, & cessant attentata, vt deducit, & sequitur Lancell. *tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. et innou. appellat. pend. limit. 50. princ. numer. 192. et seqq. vers. quinta caussa. tom. 5. fol. 381.* pro qua oppositione Lancell. citat Achil. decis. quam ego retuli, & sequutus sum *supra quæst. 5. sub num. 115. vers. aduerte.* & quod appellatio conditionalis a futuro grauamine non teneat, scribunt Franch. Corn. & & alij, quos retuli, & sequutus sum *supra dict. quæst. 5. num. 103. et seqq.*

Sed appellans ab eiusmodi sententijs appellat conditionaliter, quatenus contra, *vt dixi supra eadem quæst. 5. sub n. 111.* ergo eiusmodi appellatio non tenet.

Huic secūdæ oppositioni respondeo, verum esse, quod si procederetur super appellatione conditionali, non prius adimpleta conditione, processus appellationis esse nullus; sed in casu, de quo agimus, appellatio dicitur interposita post latam sententiam, & in ipsa caussa appellationis non proceditur, nisi post latam sententiam, quia licet appellans expediat commissionem appellationis, eamque redimat a Cursoribus, & producat in officio archiuij, tamen nunquam citat partem ad dicendum contra commissionem, nisi cum fuerit subscripta sententia, & quia sententia posset esse subscripta in omnibus, & per omnia ad eius fauorem, potest commissione non vti, ex quo appellauit quatenus contra.

Tertio oppono, quia dato isto stylo, quod iudex delegatus possit habere terminum ad sententiam pro seruato vsque ad biennium, & sententiam deinde subscribere, sequerentur duo absurda. Primo enim sequeretur quod iudex, antequam subscriberet sententiam, non cogeretur respondere de apostolis, *per ea, quæ consideraui quæst. preced. n. 73.* sicque redderentur vana illa iura, quæ iudici imponunt necessitatem respondendi de apostolis infra triginta dies, de quibus iuris scripsi *ead. quæst. præced. n. 42. 46. art. 4. et n. 59. art. 7. et sub num. 100. art. 13.* Secundo sequeretur necessario desertio caussæ, quia si iudex non subscriberet sententiam, nisi post lapsum biennium, sequeretur necessario lapsus fatalium, & ex lapsu fatalium desertio, sicq; esse in potestate iudicis facere sententiam in appellabilem.

Huic tertię oppositioni respondeo, euacuando vtrumque absurdum.

Ad primum absurdum respondeo, quod iudex delegatus, requisitus pro apostolis, dabit terminum iuris, & requisitus in fine termini solet dare alium terminum iuris, & sic deinceps, quoties requiretur, donec subscriberet sēntentiam, & quia, dando secundum terminum iuris appellans non tenetur amplius redire, *teste Rot. et alijs, quos citaui, et sequutus sum quæst. præced. n. 34. et 56.* & ipse iudex vlterius apostolos de iure dare non potest, Rot. quam citaui *eadem quæst. præced. n. 62.* & habetur, ac si dati essent refutatorij, *vt scripsi eadem quęstio. pręceden. nu. 60. vers. contrariam. et n. 65.* cessat absurdum, quia censentur dati refutatorij, & consequenter potest committere caussam appellationis, *vt dixi quæst. preced. n. 65.*

Ad secundum absurdum respondeo dupliciter.

Primo respondeo, quod isto casu appellans impediretur facto iudicis, ne posset prosequi appellationem, & ideo aut fatalia ipso iure non currerent, præsertim si appellans protestaretur de isto impedimento, aut restitueretur aduersus lapsum fatalium, vt latius declaraui *quæst. seq. art. 3. ex quæst. 4. n. 123. & 9 n. 181.*

Secundo respondeo, quod appellans isto casu debet facere instantiam apud iudicem pro aperitione termini habiti pro seruato, *vt post Rot. sentit Lancellot. tractat. de attent. par. 2. capit. duodecimo, de attent. et innou. appellat. pend. in præfat. num. 29. vers. amplia primo. tom. 5. fol. 347.* dicens, quod fatalia currunt, & ob illorum lapsum appellatio censetur deserta, etiam si intra fatalia fuisset per iudicem habitus terminus pro seruato, & deinde antequam pro parte appellantis fuisset facta instātia pro aperitione termini, lapsum esse quadriennium, & demum ad instantiam appellati terminus fuerit resolutus, quia sententia dicetur transijsse in rem iudicatam; subdens, quod fatalia currunt, etiam si sententia non fuerit subscripta.

Aduerte, quod hæc tertia oppositio non potest considerari in iudicib. ordinarijs, qui possūt habere terminum pro seruato solum per dies decem, etiam si sint delegati; neque in ijs delegatis, qui possunt habere terminum pro seruato solum per quindecim dies, aut vsque ad mensem, quales sunt Auditores Rotæ, *vt scripsi supra quæst. 12. nu. octauo.* quia isti si infra decem dies a die termini habiti pro seruato detur appellatio, & requirantur pro apostolis, possunt dare terminum iuris, qui est vnus mensis, & tunc appellanti redeunti possunt dare apostolos, quia

Princeps ex literis iudicis à quo cognoſcat qualitatem cauſæ, & rationem, quare ipſe appellationi non detulerit: ne appellatus cogatur venire ad Vrbem pro reformatione commiſſionis; & tamen de ſtylo, dum de partibus, aut à iudicibus Romanæ Curiæ non exceptis appellamus ad Auditorem Cameræ tanquam iudicem ordinarium appellationum, nunquam iudicis à quo apoſtolos deferimus, neque pro apoſtolis ad eum prius redimus, & ſimiliter, dum Signaturam adimus pro commiſſione cauſæ appellationis, nunquam ad Signaturam apoſtolos, ſeu literas iudicis à quo deferimus; neque quid iudex à quo reſponderit narramus; neque diem latæ ſententiæ exprimimus, ſed ſolum dicimus, infra legitima tempora eſſe appellatum.

70 Quarto, ſuppoſita ſententia inappellabili: & quod propterea iudex à quo poſſit exequi, non obſtante appellatione, debet adhuc iudex reſpondere de apoſtolis refutatorijs alias exequendo, nulliter procederet, quamuis appellatio eſſet manifeſte friuola, vt citato textu *in c. 1. de appell. in 6. ex Arch. retuli, & ſequutus ſum ſupra nu. 63. extenſ. 2.* & tamen de ſtylo, ſi iudex in cauſa inappellabili procederet ad executionem, pendente appellatione, & non datam reſponſione apoſtolorum, & appellans recurreret ad Signaturam, & Signatura agnoſceret, ſententiam eſſe inappellabilem, nullam haberet rationem de non data apoſtolorum reſponſione, & propterea neque daret commiſſionem attentatorum, ſed ſolum committeret cauſſam appellationis ſine præiudicio legitimæ executionis, ſeu ad effectum deuolutiuum tantum; quia Signatura vbi agnoſcit bonum ius, & id, quod eſt factum ſi non eſſet factum, fore vt fieret, illud non annullat, quia odit inanes circuitus.

71 Comprobatur concluſio, & dicta de ſtylo prodictæ concluſionis intelligentia, quia proceſſus factus à iudice à quo, pendente termino apoſtolorum, dicitur validus, vt tenuit Rot. quam refert & ſequitur Lancell. *tract. de attent. p. 2. c. 13. de attent. pend. temp. apoſt. limit. 2. ſub nu. 32. tom. 5. fol. 386.* dicens, quod cum eſſet appellatum ab interlocutoria, per quam iudex pronuntiauerat, ſe competentem, & datus terminus iuris, & iudex, eo pendente, proceſſerit, Domini reputarunt proceſſum pro valido, & reddit Lancellott. rationem, quia pendentia huius termini apoſtolorum non debet plus operari, quam ipſa appellatio, attento quod apoſtoli ſunt pars, & acceſſorium quoddam appellationis; vnde inquit, ſi ipſum principale, appellatio ſcilicet ab interlocutoria, non impedit proceſſum, multo minus debet acceſſorium illum impedire.

72 Ratio, quare apoſtolorum vſus, & lex de eis lata receſſerit à Palatijs, eſt multiplex.

Prima, quia ſuperior certius de qualitate cauſſæ, & de rationibus admittendæ, vel non admittendæ appellationis informatur à partibus, quam à iudice, qui in eius apoſtolis poſſe vel inſcitia, vel nequitia, mendacem facere informationem: Vnde hic in Curia is, qui fauorabilem, inappellabilemque obtinuit ſententiam, habet duo remedia, ne aduerſarius à Signatura, non informata de qualitate cauſſæ, & de rationibus non admittendæ appellationis (*cum ceſſit vſus apoſtolorum*) commiſſionem appellationis obtineat: Primum remedium eſt, vt, lata ſententia, det vt vocant (*nihil tranſeat*) quia tunc aduerſarij commiſſio non ſignatur, niſi parte citata: Secundum remediũ eſt, vt faciant commiſſionem reformari vtraq; parte informante; & hec eſt certior, ac ſecurior praxis, quam praxis apoſtolorum, & vlterius moderno ſtylo introductum eſt, vt in his, quæ concernunt appellationem à decretis, & ſententijs R. P. Domini Locumtenentis Illuſtriſſimi Auditoris Cameræ, informetur etiam idem Locumtenens, & aſſiſtat Signatura.

73 Secunda ratio eſt, quia ſtylus Curiæ Romanæ tolerat, vt iudices delegati poſſint tenere terminum pro ſeruato ad ſententiam, & ſic ſententiæ prolationem differre per plures dies, menſes, & annos ad eorum libitum, *vt dixi q. præced. num. 8. & infra quæſt. 17. limit. 21. num. 24.* & conſequenter, cum nondum ſint certi, & reſoluti de qualitate ſententiæ proferendæ, & an contra vnam, vel contra alteram partem ſint eam laturi, non debent poſſe cogi ad reſpondendum de apoſtolis; quia cui conceditur antecedens, intelligitur conceſſum neceſſarium conſequens, ſed iudicibus conceditur, vt poſſint deliberare de ſententia, ergo conceſſum etiam intelligitur, vt poſſint deliberare de apoſtolis: quia abſurdum eſſet, vt tenerentur reſpondere de apoſtolis, antequam deliberauerint de ſententia proferenda.

Tertia ratio eſt, quia, ſtante hoc ſtylo, de quo dixi in hac præcedenti ratione, illud remedium, de quo ſcripſi ſupra ſub n. 58. verſ. ratio huius, inductum contra malitiam iudicis, nutriret malitiam appellantis, qui rediret in termino pro apoſtolis, & quia iudex nondum eſſet certus de ſententia proferenda, daret, quaſi ex neceſſitate alium terminum, ſicque iuriſdictionem amitteret, dato etiam, quod eſſet executor rei iudicatæ.

ARTICVLVS VIII.

74 Ad Octauum articulum. *An pendente termino iuris, ſeu alio dato ad redeundum pro apoſtolis, poſſit impetrari iudex appellationis?*

Reſpondeo, quod non poteſt impetrari, & commiſſio ſignata non teneret, *Collector deciſionum in deciſ. 41. alias 357. fuit dubitatum, circa medium, de appell. in nou. Veſtr. in prax. lib. 7. c. 3. num. 37. fol. 205. Mandoſ. tract. de commiſſ. in comm. 17. appell. in 1. inſtan in verbo termino iuris in fi. fol. 104. & Ruginell. tract. de appell. §. 6. gloſſ. 4. ſub nu. 7. verſic. & aduertendum, folio* 209. & ſatis probatur ex *c. 6. ab eod. de appell. in 6.* Et quod pendente termino iuris, nihil omnino poſſit innouari per iudicem, neque per partem, eſt diſpoſitum per ſtatutum Vrbis, *lib. 1. c. 167. in fine,* & hæc videtur regula.

Ratio huius regulæ eſt, quia apoſtoli ſunt pars appellationis, vt retuli, & ſequutus ſum *ſupra art. 3. nu. 24.* & antequam appellans illos obtineat, vel habeantur pro obtentis, ſtatus appellationis pendet, ex quo ſi non reuertatur pro apoſtolis, appellatio circunducitur, & cenſetur non appellans, merito ſuper eo, quod non habet adhuc ſtatum in natura, non potuit aliquid fieri, neque iudex impetrari, *Veſtr. d. lib. 7. c. 3. ſub n. 37. fol.* 205.

75 Contra iſtam regulam oritur difficultas ex illo articulo: *an geſta pendente termino ad dandum, vel recipiendum apoſtolos, ſint nulla?* qui articulus non parum contorſit Doctores, *vt oſtendit Lancel. tract. de attent. p. 2. c. 13. de attent. penden. temp. apoſt. petend. n. 5. fol. 385.* ad quem locum ſe remittit *eod. tract. p. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 1. n. 65. fol. 359.* & ideo in eo, quod ibi dicit, non eſt faciendum aliud fundamentum.

Prima enim opinio eſt, quod proceſſus valet, *vt refert Lancell. d. c. 13. num. 6. hancque tenuit Rot. deciſ. 19. alias 128. ſi iudex de appell. in nou. quæ eſt eadem cum deciſ. 37. alias 406. nota quod ſi iudex de appell. in antiq.* & late ita firmat Bellamer. *deciſ. 621. proceſſus factus per iudicem a quo eſt appellatum pendente termino num. 1. & ſeqq.* hancque eſſe opin. commun. * quod iudex à quo poſſit, pendente termino iuris, vel hominis, procedere, & proceſſus teneat, ſcribunt Boer. Gabr. & Foller. quos retuli *lib. præced. c. 3. n. 178.* & quod hanc opinionem teneat Balatium, teſtatur Ægid. *vbi ſupra*, & quod ita teneat Rota, teſtatur Vant. quem citaui *d. c. 3. nu. 178. in fine,* & hæc opinio placet Ioanni Andr. reprobata opinione contraria.

Ho-

Hostiensis, vt habes *in gloss. in cap. 4. vt supra. in verbo. ex tunc. in addit. de appell. in 6.*

Secunda opinio est in contrarium, quod non valet, *vt refert Lancellott. eod. cap. 13. num. 7.* & hanc tenuit Collector decisionum *in d. decis. 19. alias 128. si iudex. de appell. in nou. Felyn. in c. 4. personas. nu. 4. vers. pendentib. istis de appell.*

Tertia opinio distinguit: aut iudex, à cuius sententia est appellatum, processit post sententiam, & pendente termino ad recipiendos apostolos, & postea detulit appellationi, & processus isto casu non valet, aut non detulit, & processus valet, *vt refert Lancel. vbi supra n. 8.* hæcque opinio deducitur ex distinctione, quam vacillando tradit Io. de Ling. sed eam tamen non sequitur, *teste Collectore in d. decis. 19. alias 128. in fine de appell. in nou.*

Quarta opinio similiter distinguit: aut sumus in iudice delegato; & gesta per eum hoc tempore non valent: aut sumus in ordinario, & valent; *Lancellot. vbi supra n. 9.* hæcque distinctio latius colligitur ex dictis per Rot. *decis. 77. alias 570. iudici delegato, de appell. in antiq*

Quinta opinio distinguit etiam: aut non fuerunt petiti apostoli per appellantem, & tunc processus iudicis à quo non est irritus: aut fuerunt petiti, & iudex præfixit appellati terminum ad illos recipiendum, & tunc eius processus non valet, *Collector decisionum in decis. 41. alias 357. fuit dubitatum. de appellat. in nou. & refert Lancell. d. c. 13. n. 10. fol. 385.*

Sexta opinio, quam etiam format Lancell. *d. c. 13. n. 11.* procedit similiter distinguendo duo membra. Primum membrum est, quando est appellatum à diffinitiua, & dubitatur, an pendente hoc termino possit appellans impetrare iudicem appellationis, & coram ipso impetrato procedere, & tenet, quod tam ipsa impetratio iudicis, quam processus coram eo factus valeat, *Rot. dec. 54. alias 734. nota quod quando. de appell. in antiq. & decis. 41. alias 357. fuit dubitatum. ibid. nam ex quo. de appellat. in nou.* Secundum membrum est, quando est appellatum ab interlocutoria, & tunc tenet, quod valeat non solum impetratio iudicis, & processus coram eo factus, sed quod valeat etiam processus, qui fieret coram iudice à quo, *Rot. & Lancell.* quos retuli, & sequutus sum *infra n. 81. & qu. seq. n. 31. vers. contra.*

76 Quid dicendum.

Concludo ex regula, quod, pendente tempore apostolorum recipiendorum, omnia, quæ geruntur, siue à parte, siue à iudice à quo, siue à iudice ad quem, sunt nulla, & attentata, *Lancell. vbi supra num. 15. & seqq. fol. 385.* & quod si iudex assignauerit terminum ad audiendum responsum an appellatio sit admittẽda, vel non, vel ad apostolos recipiendos, siue terminum ad iter arripiendum, seu ad audiendum responsum super receptione apostolorũ, quilibet istorum terminorum faciat, quod interim officium iudicis conquiescat, refert & sequitur Franch. *in cap. 4. personas col. vlt. n. 20. de appell.* & pro hac conclusione loquendo de appellatione à diffinitiua, vide *infra sub n. 91. vers. quartus casus.*

77 Amplia I. hanc conclusionem (dum dixi, quod pendente termino, conquiescit officium iudicis) vt habeat locum etiam in termino, quem iudex præfixisset ad prosequendam appellationem, & retẽta etiam opinione quod non propter huius termini præfixionem censeatur detulisse appellationi, quia adhuc quamuis non detulerit, tamen non potest procedere contra appellantem, *Franch. in eodem cap. personas, num. 18. vers. sed dubitatus primo. de appellat.*

78 Amplia II. notabiliter, vt pendente termino, seu dilatione assignata appellanti ab interlocutoria, iudex à quo non possit contra ipsum appellantem procedere; licet enim in appellatione ab interlocutoria iudex à quo non teneatur supersedere, immo, etiam pendente appellatione, possit procedere in caussa ante inhibitoriam secutam, & etiam ipse appellantem vlterius non citato, tamẽ quando iudex à quo statuit terminum appellanti, etiamsi nullatenus detulisset appellationi, non poterit, termino pendente, procedere, *Franch. in eod. cap. personas. col. vlt. n. 19. de appellat.*

Contra hanc ampliationem tenent Rot. & Lancell. quos retuli, & sequutus sum *infra limit. 3. n. 81.*

79 Limita I. istam conclusionem, vt non procedat in actu impetrationis iudicis ad quem, & in processu, qui postea fit coram ipso iudice impetrato, quia erunt validi, *Lancell. tract. de attent. part. 2. cap. 13. n. 26. & 27.* & in pluribus decisionibus Caputaq; quos retuli, & sequutus sum *quæst. seq. n. 26. vers. sublimita.* vbi videas,

80 Limita II. eandem conclusionem, vt non procedat, quando in assignatione certi termini, ad recipiendum apostolos, vel ad audiendum responsum iudex addidisset clausulam (*& postea quandocunque*) quia tunc, elapso termino certo assignato, terminus amplius non durat, quia ista clausula (*& postea quandocunque*) non facit terminũ, seu dilationem, & ideo, & pars, & iudex possunt libere procedere, *Franc. in eod. cap. 4. personas. col. vlt. n. 21. ibi. et adde prædictis de appell.*

81 Limita III. vt non procedat, quando sumus in appellatione ab interlocutoria, & tractat de validitate processus iudicis à quo, quia hoc casu processus factus coram iudice à quo, pendente hoc termino apostolorum, est validus, *Rot. quam refert, et sequitur Lancell. tract. de attent. p. 2. c. 13. de attent. pend. temp. apost. nu. 32. et 33. tom. 5. fol. 386.* & in casu huius limitationis ait Lancell. procedere decisiones allegatas pro prima opinione: & hanc limitationem tenent Gemin. & Franch. quos retuli & sequutus sum *infra sub n. 91. vers. prima opinio,* vbi videas.

82 Reliquas limitationes ad hanc conclusionem ponit Lancell. *d. c. 13. n. 32. et seq. fol. 386.* vide eum.

Iuxta præfatam conclusionem inuenta est praxis: vt appellatus volens amputare appellanti protractionem litis, & expedire ipse commissionem, citet appellatum ad videndum sibi responderi de apostolis, vt recẽset Marches. *tract. de commiss. part. 1. c. 26. de commiss. appellat. vig. c. oblatæ. n. 10. fol. 285. in secunda impress.*

Verum ista praxis quantum ad ipsum appellantem vt possit commissionem impetrare non est necessaria, cum possit illam impetrare, etiam pendente termino, *vt dixi supra n. 79.* & quantum ad appellatum, vt possit præuenire appellantem: restringitur vt procedat solum quando caussa venit committenda hic in Curia, quia in Curia non habet locum. *c. 57. oblatæ, de appell. de non præueniendo appellantem in impetratione rescripti. testibus Rot. Franch. Dec. & Marches.* quos retuli et sequutus sum *q. seq. n. 46.* secus si caussa venit committenda extra Curiam, quia tunc appellatus non potest præuenire, *per ea, quæ scripsi dict. quæst. seq. n. 46. & 56.*

ARTICVLVS IX.

Ad Nonum articulum. *Quando incipiat currere terminus iuris, qui datur pro apostolis, hoc est, nunquid triginta dies, qui dicitur terminus iuris, & conceduntur appellanti ad petendos apostolos, vt dixi supra art. 4. n. 37. & seqq. & conceduntur etiam iudici à quo ad respondendum de apostolis, vt dixi supra num. 42. art. 5. incipiant currere tam respectu partis, quam respectu iudicis à die interpositæ appellationis, vel à die sententiæ?*

Respondeo, quod incipiunt currere à die interpositæ appellationis, *secundum Host. in cap. 1. de appellat. in 6. Rot. decis. 5. alias 29. fuit dubitatum. de appellat. in nou. Luc. Pet. in pract. Capitol. lib. 5. cap. 3. sub numer. 1. Mandos. tract. de* com-

*commiss.in commiss.17. appell.in prima instan. in verbo termino iuris, fol.*104. dicens, quod hac opinione vtimur, & *Lancell.tract.de attent.p.2.c.13. de attent.pend.temp. apostol.petend.nu.2.& 3.fol.*385. & de ista obseruantia testatur etiam Rota *d.decis.5.in fine*, quam refert etiam Franc. *in c.6.ab eo,num.5. vers.si vero quæritur.de appell. in 6.* & quod fatalia incipiant currere à die appellationis, scribit Luc.Pæt.*in pract.Cap.lib.5.c.1.num.5.* & hæc est communis * conclusio.

Contra istam conclusionem: quod enim incipiant currere à die sententiæ, disponit text. *in l.24.iudicibus,C. de appell.* & *tenent Gloss.in l.vnica, in verbo.intra tempus, ff.de libell.dimiss.& in c.6.ab eo qui appell.in verbo triginta dies,de appell.in 6. Io.Ferrar. tract. de appell. lib.2.c.6. sub n.143.& 145.fol.69.*& videtur communis opinio* de qua testantur, & sequuntur Guid.Pap. *tract.de appell.qu.27. num.27.fol.58.& Mynsing.in sing.obseru.cent.4.obseru.36. quando aliquis.*

Alij, nempe Ioan.de Lign.quem referunt Rot. *d.decis. 5.num.2 de appell.in nou. & Franch.in c.6.ab eo, sub nu.4. versus finem,de appell.in 6.* distinguit, vt si appellans habuerit notitiam sententiæ latæ currat sibi terminus à die latæ sententiæ, si vero non habuerit notitiam, currant à die scientiæ, quo poterat appellare, hancque distinctionem Maran.*in suo spec.p.6.act.2.princ.in verbo,et quandoque appellatur,sub num.*120.*fol.*489. testatur, teneri magis communiter,* & esse æquam, quia alias, si tempus petendi apostolos curreret simpliciter à die latæ sententiæ, posset ob ignoratam sententiam transire totum tempus petendi apostolos, hancque distinctionem videtur sentire Gloss. *in d.c.ab eo qui appell.in verbo.30.dies,de appell. in 6.* dum scribit, hos 30. dies currere à die sententiæ quando appellatum est infra decem dies, alias, inquit, si poneremus, appellatum esse post triginta dies, impossibile foret computari tempora à die sententiæ; verum ista distinctio cessat, si teneamus illam opinionem, quod incipiant à die interpositæ appellationis, quia tunc necessario excluditur ignorantia.

Aliam distinctionem referunt Io.Ferrar. & Guid.Pap. *supra* citati, quam poteris videre.

84 Ego excogitaui vnam distinctionem non minus veram, quam facilem; & est ista; Aut loquimur de iudice, qui tenetur dare apostolos infra triginta dies, *vt dixi supra art.4.num.39. vers. confirmatur*, & concludo, quod indistinctè debet eos dare infra triginta dies a die sententiæ, textus est clarus *in d.l.24.iudicib. C.de appell.* quare iudex postquam tulerit sententiam debet separare, vt infra triginta dies à die latæ sententiæ possit dare apostolos, quia in eo non potest considerari illa distinctio, an sciuerit vel ignorauerit, quia cum ipse ferat sententiam, habet indubitatam scientiam: Aut loquimur in appellante: & concludo in eo posse adaptari controuersiam, & opiniones relatas; nam textus *in d.l.iudicibus*, aperte disponens, numerandos esse à die sententiæ, aperte loquitur in iudice, & non in appellante, & in ista controuersia ego rursus distinguerem: Vel pars fuit citata personaliter; & dicerem idem, quod dixi in iudice: Vel non fuit citata personaliter; & dicerem quod currunt à die scientiæ, & indubitate à die appellationis, quæ probat scientiam.

Et hæc procedunt de iure.

Praxis tamen, & communis obseruantia seruat opinionem Hostiensis, quam adduxi primo loco, vt tam iudici, quam parti incipiant currere a die interpositæ appellationis, vt testatur decisionum Collector, quem refert etiam Franch. *in c.6.ab eo sub num.5.ver.si vero quæritur,de appell.in 6.* & in foro Capitolino ex dispositione statutorum Vrbis, *lib.1.c.*167. quinque illi dies, qui dantur ad redeundum pro apostolis, incipiunt currere a die appellationis.

85 Declara I. istam conclusionem, vt dies, quâ est interposita appellatio non computetur in termino triginta dierum, seu quinque dierum ad vsum Capitolinum, *Luc. Pæt. in pract.Cap.lib.5.c.4.n.1.*

86 Declara II. vt si quis statim lata sententia appellauerit viua voce reseruando sibi facultatem appellandi in scriptis, & deinde iterum appellet in scriptis infra legitima tempora, tunc fatalia incipient currere non a die primæ appellationis, sed a die secundæ, *vt refert & sequitur Luc. Pæt.in pract.Cap. lib.5.c.1.n.8.& 9.*

Restringe istam declarationem, vt non procedat quãdo iudex eo tempore, quo fuit appellatum viua voce, præfixit appellanti certum terminum ad redeundum pro apostolis, quia tunc, nisi redeat pro apostolis, infra illum terminum præfixum, appellatio efficitur deserta, quamuis non essent lapsa tempora ad appellandum in scriptis, *Luc.Pæt. d.c.1.n.10.*

ARTICVLVS X.

Ad Decimum articulum. *An iudex dando apostolos dimissorios, possit appellanti præfigere terminum ad se præsentandum cum apostolis coram iudice appellationis?*

87 Respondeo quod potest, vt refert, & sequitur Contar. *in l.vnica,limit.13.sub num.20.C.si de momen.poss.* Quare si dum iudex dat apostolos dimissorios præfigat appellanti terminum ad se præsentandum vna cum apostolis coram iudice ad quem, tunc debet appellans se infra terminum sibi assignatum præsentare alias si terminus sibi assignatus sit competens, quia habeat congruum spatium, & appellans intra illum terminum non se præsentauerit coram iudice ad quem, appellatio efficitur deserta; secus est si terminus assignatus sit indiscretus sine congruo spatio, quia appellatio non efficeretur deserta, *Franch.in c.4.personas,sub num.3. vers.tertio potest. de appell.* nam quod iudex à quo possit appellanti præfigere terminum ad se præsentandum coram iudice ad quem, scribunt Franch.*d.c.4.personas,sub num.3.vers.secundo ad præsentandum,& d.vers.tertio,& sub num.5. vers.circa secundum ibi.sed in secundo termino. Rebuff.tract.de appell.in præfat.num.51.fol.479.tom.3.*& retuli & sequutus sum *infra quæst.15.art.2.sub num.15.vers.nota primo*,& quod iudex possit præfigere appellanti certum tempus ad introducendum eius appellationem coram iudice ad quem, ita, quod si eam intra tempus præfixum non introduxerit, appellatio efficiatur deserta, neque possit iudex terminum hunc a se præfixum prorogare, durante termino, scribit Guid.Pap. *tract.de appell. quæst.39. sub numer.34. tom.5 fol.59.* & quod non possit hunc terminum prorogare, licet possit eum præfigere, refert, & sequitur ex eo Lancel. *tract.de attent. p.2.c.12. limit.13.princ.nu.6. eod. tom.5.fol.368.*

88 Contra istam communem conclusionem de termino ad se præsentandum coram iudice appellationis viget consuetudo, de qua testatur Rebuff. *loco supra proxime citato.* dicens, quod præfata præfixio termini non est consueta in Curijs secularibus.

Retenta conclusione.

89 Declara obiter eam quoad terminum, qui præfigeretur appellanti ad se præsentandum coram Domino nostro Papa, ad quem esset appellatum extra Curiam, quia sufficit comparere coram Auditore deputato super impetratione litterarum, sicut est Auditor contradictarum qui habet iurisdictionem ordinariam, & facit idem auditorium, seu consistorium Papæ, *Feder.de Sen. consil.108. punctus num.1. in fine,& num.2.quem referunt,& sequuntur Felyn. in cap.4.personas, num.2.in fine,& numer.3.& Franch.num.7.vers.vltimo quando, de appell.* licet Franch. non loquatur in Auditore contradictarum, sed in Audito-

tore generali caussarum, qui est in Curia.

Intellige I. hanc declarationem, vt hodie, remota omni controuersia, procedat in Auditore Cameræ, qui ex eius facultatibus potest tanquam iudex deputatus à Papa cognoscere, & decidere caussas appellationum interpositarum ad Papam, *vt dixi supra quæst.8. nu.122.& in alijs n. ibdem citatis.*

Nec obstat decisio Rotæ, quam nos vitauimus *eadem quæst.8. sub n.125. vers. contra hanc.* quamque refert & sequitur Felin. *d. cap.4. personas. sub n.3. vers. limita* dicens, quod Auditor Cameræ non potest se intromittere de appellationibus interpositis ad Sedem Apostolicam, quia solent tractari, & committi in Palatio Apostolico per D. Vicecancellarium.

Quia respondeo, quod Rot. & Felyn. qui eam sequitur loquuntur eo tempore, quo auditor Cameræ non habebat ita facultates, quibus venit reijcienda illa decisio, *vt scripsi dicta q.8. sub n.125. vers. non discedas.*

90 Restringe eandem declarationem, & intelligentiam, vt non procedat, quando Auditor Cameræ non posset procedere in illa caussa sine speciali commissione, quia tunc non satis est, se præsentare coram Auditore Cameræ, *Franch. in d.c. personas, nu.7. in fine, & Felyn. nu.3. vers. limita, de appellat.* Vnde is qui debet se præsentare conspectui Apostolico non sufficit se præsentare coram Cathedra Papali, sed debet se præsentare coram præsentia ipsius Papæ, quam habere non valens debet protestari, *Franch. in eod. c. personas, n.8. & Felyn. sub d.n.3.*

ARTICVLVS XI.

91 Ad vndecimum articulum, *An disposita de apostolis habeant etiam locum in appellatione ab interlocutoria.*

Respondeo, considerando quinque casus.

Primus casus est: *An appellans ab interlocutoria debeat petere apostolos*: & concludo indistinctè: petendos esse, *vt ex Gem. & Franch. retuli, & sequutus sum supra num.31. vers. extende quarto.* vbi quod sunt petendi etiam in appellatione extraiudiciali, & probatur ad litteram *ex c.1. de appell. in 6.* & hoc de iure canonico procedit etiam ea ratione, quod de iure canonico potest appellari ab interlocutoria, *vt retuli, & sequutus sum infra quæst. 17. limit. 47. memb.1. n.73.*

Hocque procedit etiam attento iure ciuili, quia & si de iure ciuili sit prohibita appellatio à mera interlocutoria, *vt retuli, & sequutus sum infra d. quæst.17. limit.47. memb.1. numer.1. & seqq.* & ideo iudex possit, spreta appellatione procedere ad vlteriora, *vt scripsi ead. limit.47. memb.1. numer.28.* tamen is, qui appellat, tenetur petere apostolos, alias appellatio esset nulla, quia apostoli sunt indistinctè pars appellationis, *vt retuli, & sequutus sum supra sub n.24.*

Secundus casus est: *An in petitione, & traditione apostolorum ab interlocutoria sint seruanda eadem tempora quæ seruantur in apostolica diffinitiua*: Et dico quod sic, quia non reperio, quod iura faciant aliquam differentiam, & in specie quod iudex teneatur respondere, & tradere apostolos petitos, etiam quando est appellatum ab interlocutoria, disponit ad literam textus in *capit.1. de appellat. in 6.* licet enim iudex possit prætendere, appellationem esse iniustam, & ideò illam reijciat, tamen tenetur tradere apostolos petitos, *vt retuli, & sequutus sum supra sub numer.42. vers. respondeo.* dummodo enim appellatio sit valida, quia non peccet in forma, & ideo dummodo non sit ipso iure nulla, tenetur iudex exhibere apostolos, *vt declarat Gemin. in d. cap.1. §. quod si appellator, versus finem, sub n.7. de appell. in 6. et ex Arch. retuli, et sequutus sum supra numer. 63.* secus autem si appellatio esset ipso iure nulla, *vt retuli, et sequutus sum supra sub numer. 46. vers. subdeclara secundo. vbi videas.*

Tertius casus est: an interposita appellatione ab interlocutoria, & non petitis apostolis, possit iudex à quo pendente appellatione, & termino ad petendũ apostolos, procedere: & concludo absque difficultate, quod potest, *per ea quæ dixi infra q.17. limit.47. memb.1. n.28.*

Quartus casus est: *An interposita appellatione ab interlocutoria, et petitis apostolis, possit iudex ante traditionem apostolorum procedere in caussa?* Et iste casu sunt duæ opiniones.

Prima opinio est quod iudex possit procedere, & in hoc differt appellatio à diffinitiua ab appellatione ab interlocutoria, quod, pendente appellatione à diffinitiua, processus, quem facere iudex à quo, est ipso iure nullus, & retractatur per viam attentati ex hoc solo, quod fuit processum pendente appellatione, & termino ad petendos apostolos, sed nullitas processus quem faceret iudex à quo, pendente appellatione ab interlocutoria etiam cum petitione apostolorum, pendente à futuro euentu, quia, si appellans obtinebit in caussa appellationis ab ipsa interlocutoria, retractabitur processus, alias non, Franch. *in cap.4. vt super, sub n.4. ibi. si vero appellatur ab interlocutoria. & latius ante eum Gemin. sub num.8. vers. glo. super verbo ex tunc. & num.9. vers. sed quæritur de appell. in 6* & pro hac opinione vide omnino supra *sub nu. 75. vers. prima enim. & versic. sexta opinio in fine, & n.81. vers. limita tertio.*

Secunda opinio est in contrarium, quo iudex non possit in aliquo procedere antequam sint exhibiti apostoli, & procedendo sit irritus processus; & hanc opinionem tenuit Host. *in c.1. de appellat. in 6.* & pro hac opin. vide quæ scripsi *supra n.75. vers. secunda opinio.*

Non discedas à prima opinione.

Imò amplia eam, vt iudex possit procedere non solum pendende petitione apostolorum, & termino iuris, sed etiam pendente termino assignato à iudice ad redeundum pro apostolis; & in his terminis loquuntur Gem. & Franch. *in locis supra proximè citatis.*

Quintus casu est: quando iudex à quo expresse denegat dare apostolos, vel in termino iuris illos non exhibet, & postea procedit: & isto casu concludo, quod processus, quem facit, est ipso iure nullus, & hoc probatur ex textu *in c.4. vt super. & ibi. Gl. in verbo. ex tunc. & in c.6. ab eo. de appell. in 6. & scribit apertè Franch. in dict. c.4. vt super. n.5. vers. sed ipsa expressa de appell. in 6.*

Aduerte tamen tu ex Regno Neap. quod in Regno tempus prosequendæ appellationis, & sic tempus etiam apostolorum non habet locum in appellatione ab interlocutoria, sed solum in appellatione à diffinitiua, *vt retuli, & sequutus sum infra n.97.*

ARTICVLVS XII.

92 Ad duodecimum articulum: *Qualis sit terminus iuris, intra quem apostoli debent peti, & concedi in Regno Neap. et in foro Capitolino.*

Respondeo, quod in Regno Neap. ex constitut. appellationum tempora *rubr.45. lib.2. & tit.198.* non dantur illi triginta dies, de quibus scripsi *supra art.4. & 5.* sed dantur simpliciter quinquaginta dies ad prosequendum coram iudice appellationis, quare sufficit, quod appellans petierit apostolos quandocunq; post sententiam, dummodo eos præsentet iudici appellationis vna cum processu ante lapsum quinquaginta dierum, *vt scribunt Maran. in suo spec. p.6. act.2. princ. in verbo, & quandoq; appellatur, n.221. & 222. fol.489. & n.243. vers. vltimo quia. fol.495. Carauit. super ritu 260. in princ. et per totum, quem citant etiam Mandos. tract. de comiss. in 17. comiss. appell. in prima instan. in verbo termino iuris. fol.103. et Lãcel. tract. de at-*

de attent.p.2.c.10.in præfat.sub nu.53.fol.347. & hi quinquaginta dies incipiunt non à die sententiæ,sed à die appellationis, *Maran.d.n.222.*

Et praxis in Regno est, vt appellans debeat ista omnia expedire infra quinquaginta dies, videlicet, præsentare appellationem, processum & apostolos iudici ad quem, & habere congruum responsum à iudice appellationis,& licentiatus recedere, *Maran.in d.verbo,& quandoque appellatur,num.222.fol.491.& num.417. vers.collige ergo,fol.517.et apertius Carauit.d.ritu.260.n.9.in 2.not* qui recensor,quid seruetur de licentia,habenda à iudice appellationis.

93 Declara I.istam praxim; vt iudex possit quidem breuiare, sed non elongare hunc terminum quinquaginta dierum, *Maran. in suo spec. part.6.act.2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, sub num.412. vers. tertius casus est,fol.516.*

Contra istam declarationem scribit Carauit.*super ritu 251.sub num.4.*

94 Declara II.vt,lapsis 50.diebus,& non præsentato processu,*vt dixi supra*,appellatio dicatur deserta,*Maran.in d. verbo,& quandoque appellatur,nu.411. vers.secundus casus,fol.516.& Carauit.super ritu 260.n.1.*

95 Extende I. istam declarationem, vt procedat etiam in casu,quo iudex ad quem breuiasset præfatum terminum, quia si appellans non præsentauerit processum, aliaque necessaria non fecerit infra terminum breuiatum, appellatio efficitur deserta, *Carauit.rit.251.sub n.5.& 6.*

96 Extende II. vt appellatio efficiatur deserta ipso iure, & sententia transeat in rem iudicatam in tantum, quod partes iudicis consistunt solum in declarando, appellationem esse desertam, *Carauit.super ritu 260. sub nu.2.*& licet hæc extensio moderetur de stylo sacrij Regij Consilij Neap. vbi admittitur præsentatio processus etiam post lapsos quinquaginta dies, & cognoscitur caussa ex ijsdem actis, dummodo appellatio non sit pronuntiata deserta,tamen iste stylus,quia est contra ius commune, non potest seruari in alijs Curijs,quæ sunt inferiores, *Carauit. d.ritu 260.n.6.& seqq.*

97 Restringe eandem praxim, vt procedat solum in appellatione à diffinitiua, quia dicta constitutio regia loquitur præcise de appellatione à diffinitiua; quare non habet locum in appellatione ab interlocutoria,quia in ea stamus dispositioni iuris communis, *vt declarat Maran. in suo spec.p.6.actu in princ.in verbo, & quandoque appellatur, n.243.fol 495.* nisi ista interlocutoria haberet vim diffinitiuæ, *Maran.eod.n.243.in fine.*

98 In foro Capitolino ex dispositione statutorum Vrbis *lib.1.c.167.*terminus iuris non sunt triginta dies,sed sunt quinque, & in hoc statutum sequutum est dispositionem *c.24.ab eo à quo,2.q.6.* quare appellans,monitus à iudice ad terminum iuris, debet redire quinta die à die appellationis; Vide Luc.Pæt. *in pract.Cap.lib.5.c.4.num.1.*& hæc quinta dies datur non solum ad redeundum pro apostolis, sed ad præsentandam appellationem coram Capitaneo appellationum in actis notarij, vt disponitur in statutis Vrbis *lib.1.cap.168.* & disputando in terminis antiquorum statutorum resoluit Luc.Pæt. *in pract.Capit. lib. 5.c.3.num.3 & seqq.& num.8.vers.ex his.ibi. quicquid tamen,& num.seqq.* Verum tamen est,quod in ista præsentatione appellationis nulla requiritur solemnitas, & ideò sufficit,quod detur instrumentum appellationis notario caussæ,qui illius præsentationem notabit in actis, nec requiritur decretum iudicis,*Luc.P.et. d.c.4.sub n.1.*& quod sufficiat in quacunque parte quintæ diei apostolos petijsse,& sic non teneatur appellans expectare vltimum momentum, & quod, iudice semel requisito in d. quinta die, siue apostolos dederit, siue non, appellatio possit repræsentari, quia sufficit, apostolos fuisse petitos, scribit Luc.Pæt. *in pract.Capit. lib.5.c.3. num.9.*

99 Illud quoque obiter aduertimus, quod, si tempore præsentandæ appellationis vacaret officium Capitaneatus, posset ex dispositione statutorum antiquorum præsentari Conseruatoribus, *Luc. Pæt. d.libro 5. capit.4. numer. 3. & 4.*

ARTICVLVS XIII.

100 Ad Decimumtertium articulum. *An iudex,non deferens appellationi in casu, quo debet deferre, et non tradens apostolos, puniatur, et qua pœna.*

Circa primum respondeo,quod iudex à quo, non deferendo iustæ appellationi,punitur, *Spec. tit.de appell. §. nunc dicamus,nu.1.lib.2.fol.193.Franch.in c.53.pastoralis, sub n.5.vers.quinto operatur.et in c.59.vt debitus,num.42. vers.in gloss.in verbo ex rationabili,& sub n.43. vers. in eadem,& clarius in c.31.de priore.in princ.de appell. & Contar.in l.vnica,limit.27. n.8.C.si de momen.poss.*

Et hoc procedit etiam, quando non vult dare apostolos,quia iudex requisitus tenetur præcise dare apostolos, alias non dando illos,processus non solum est nullus, seu venit annullandus iuxta distinctionem, quam adduxi *supra num.91.* sed vlterius iudex venit puniendus, vt *sentit Gemin.in c.4.vt super.num. 5.vers.quæro an non tradens.de appell.in 6.* quare non sufficit deferre appellationi,sed requiritur etiam traditio apostolorum, & vtrumque sub pœna.

Circa secundum; qua pœna puniatur; respondeo distinguendo inter ius ciuile,& ius canonicum:nam de iure ciuili punitur non solum iudex, sed punitur etiam eius officialis,si ei non contradixerit, & punitur triginta pódo auri, *l.21.quoniam iudices,C.de appell.Spec. tit.de app. §.nunc dicamus,num.1. lib.fol.193.* Sed Franch. *in c.31. de priore. sub num.3. vers.in gloss.fin. de appell. Maran. in suo spec. p.6.actu.2.princip.in verbo,& quandoque appellatur, num.210.fol.487.& num.399.in 6.quæst. princ.fol.514.* & Lancell. *tract.de attent.cap.vlt.de pœn.attentat. num.250. & 251.fol.465.* vlterius distinguendo,scribunt hanc pœnam habere locum in caussa ciuili, sed si caussa est criminalis,tunc secundum eosdem Franch. & Maran. punitur pœna arbitraria,Bal.tamen *in l.addictos,n.1.post medium, vers.sed si esset appellatum,C.de episc.audien.* scribit, quod iudex, qui post interpositam appellationem, exequitur sentẽtiam capitalem,punitur etiam ipse capitaliter,quia paria sunt occidere innocentem,& occidere eum,qui fugit ad iustam iuris defensionem, *Lancell. d.c.vlt.nu.242. & 243.fol.405.* scribit quod in criminalibus in certis casibus grauibus est introducta pœna deportationis, nam iudex,qui post appellationem procedit,tenetur pęna legis Iuliæ de vi publ. *Guid.Pap.tract.de appell.q.2.num.11. fol.58.& q.120.num.89.& 94.fol.61.Lancell.vbi supra,& Rebuff.tract.de sent.execut in præfat.nu.22.tom.1.fol.307.* & quod iudex, qui in criminalibus appellationem non admittit, teneatur pœna *d. l.Iulia, de vi publ.* & sic condemnatus sit infamis,refert & sequitur Farinac. *in qq.crimin.lib.3.q.101.ampl 3.n.5.*

101 De iure canonico, si caussa est ciuilis, punitur pena arbitraria, *Franch.in c.31.de priore,num.3.vers.in gloss.fin. de appell.& Maran.vbi supra.* Si est criminalis, deponitur,Franch.& Maran. *locis citatis, Boer.decis.153. certum est enim,num.4.Lancell. d.cap.vltim.num.243. fol.465.* & ex his apparet communis * conclusio, quod iudex non admittens appellationem punitur tam de iure ciuili,quā de iure canonico, & quod non deferens appellationi interpositæ ad Papam, mittatur cum litteris ordinarij ad Curiam puniendus,disponit text. *in d.c.31.de priore*,quia debet ei deferre ob reuerentiam superioris, ne dum vbi certum est, appellationem ipsam fore probabilem, sed

etiam

etiam vbi dubitatur, an sit probabilis, vt scribit Contar. *in l. vnica, quæst. 19. n. 3. vers. item punitur. C. si de momen. poss.*

102 Declara I. istam conclusionem, vt ista pena depositionis, quæ imponitur à iure canonico, habeat locum contra clericos, aliosque religiosos non admittentes appellationem, *c. 11. decreto. 2. q. 6. & Gloss. vltima in cap. 31. de priore. de appell.*

Ratio huius declarationis est, quia clerici alijque religiosi non proferunt sententias sanguinarias, ideo sufficienter prouisum est per depositionem.

103 Declara II. vt prædictæ pœnæ habeant locum, quando iudex non solum denegat appellationem, sed etiam procedit ad vlteriora in exequutione, secus est quando non procedit ad vlteriora, quia isto casu imponerentur pęnæ mitiores, & ratio est, quia qui procedit vlterius, lædit grauius partem, *Lancell. tract. de attent. c. vltimo, de pœn. attent. n. 244. & seqq. fol. 465.*

104 Declara III. vt istæ pœnæ in caussis ciuilibus, quando exequutio est retractabilis, non seruentur in praxi, quia solum reuocantur attentata contra partem attentantem, quia factum iudicis censetur factum partis, & ita vidi sæpe seruari, nunquam punito iudice.

105 Subdeclara I. istam declarationem, vt si iudex attentaret, & procederet ex se sine partis instantiæ, tunc deberet in primis condemnari ad interesse & damna partis; secundo deberet priuari officio tanquam nimis imperitus; nam iudex potest ex officio reuocare attentata sine partis instantia, sed non debet ea committere.

106 Subdeclara II. vt si vltra appellationem intercesserit etiam inhibitio iudicis ad quem, tunc debeat condemnari in pęnis contentis in inhibitione, in qua iudices solent comminari varias pęnas, *Lancell. tract. de attent. cap. vlt. n. 253. & seqq. fol. 465.* quamuis caussa sit ciuilis, vel saltē debet puniri aliqualiter arbitrio iudicis, sed hic Romæ solet vexari potius aduersarius, quia principalis solet facere instantiam contra aduersarium, & iudicibus non solet intimari inhibitio.

107 Declara IV. vt si iudex à quo non admissa appellatione in caussa capitali, processerit ad exequutionem, cum tamen appellatio esset admittenda, debet etiam ipse eadem pęna capitali puniri, *Ang. Aret. in l. 6. non tantum. n. 3. ff. de appell. & relat. & Boer. decis. 153. certum est enim. n. 5. vers. tamen.* Quare in Francia tres latrunculatores, quos Præpositos Marescallorum vocant, fuerunt capite truncati, eo, quod, non obstante exceptione fori opposita à reo, & post appellationem ad Senatum emissam, exsequutionem fecerant, & Iordanus de Lisle, qui neptem Papæ desponsauerat, suspendio vitam Parisijs finiuit eo, quod suspendi fecerat Siguinum, & Renatum Valete, cum appellassent ad Senatum, & appellationi noluissent renuntiare, vt recenset Rebuff. *tract. de sent. exsecut. in pręfat. sub n. 24. tom. 1. fol. 307.* Verum hoc exemplum, relatum à Rebuff. non procederet forsan, quando illi appellantes meruissent illam penam, quia tunc iudex, quia non admisisset appellationem, posset condemnari in aliqua pęna pecuniaria, vt seruatum fuisse contra quatuor iudices refert Boer. 1. *decis. 53. certum est n. 15.*

108 Extende I. hanc declarationem vt non solum teneatur ipse iudex, qui commisit huiusmodi exsequutionem, sed teneantur etiam eius subditi, commissarij, & seruientes ita, vt iussus iudicis non excuset teste Mansuer. quem refert & sequitur Lancell. *tract. de attent. p. 2. c. 12. de attent. & innouat. appell. pend. ampl. 4. princ. n. 11. vers. quarto amplia, fol. 352.*

Ratio huius extensionis potest esse, quia per appellationem ablata est iurisdictio iudicis à quo, vt *scribit Bald. in l. 7. addictos. sub n. 2. vers. item adde. C. de episc. aud.* & sic iudex à quo post interpositam appellationem efficitur incompetens, ex quo negotium deuoluitur ad superiorem; vnde ei tanquam non iudici non est parēdum, *Lancell. tract. de attent. p. 2. c. 12. de attent. et innouat. appellat. pend. ampl. 20. princ. n. 2. fol. 357.*

Contra istam extensionem facit, quia auctoritas superioris excusat, *Crauet. cons. 6. plura videnda. sub n. 95. vers. non obstat.* Quare Mitridates Attilium, qui ei insidias struxerat, supplicio affecit, & seruos eius impunitos esse voluit ob parendi necessitatem, *vt recenset Gail. in pract. obseruat. de pac. publ. lib. 1. c. 4. sub n. 14.*

Facit etiam, quia actus tribuitur ordinanti, & non exequenti, testibus ijs, quos retuli & sequutus sum *infra q. 17. limit. 10. n. 3. et 4. vers. ratio.*

Huic oppositioni patet solutio ex allegatis supra in ratione extensionis; non dicitur superior stante appellatione, & sic cessat argumentum.

109 Extende II. eandem declarationem, vt in Regno Frāciæ procedat, etiamsi subesset iusta caussa non recipiendi appellationem, quia adhuc iudex debet expectare, quod iudex ad quem hoc pronuntiet, & remittat exequutionē faciendam, *Boer. d. decis. 153. n. 6.* nam in Francia omni appellationi est deferendum ob superioris reuerentiam, siue caussa sit ciuili, siue criminalis, *Rebuff. tract. de senten. execut. in pręfat. num. 23. et 24. tom. 1. fol. 307.* & adde quæ scripsi *infra quæst. 17. limit. 47. memb. 3. sub nu. 26. et limit. 48. sub n. 47. vers. imo.*

110 Restringe istam extensionem vt non procedat duobus casibus. Primum est, quando periculum esset in mora. Secundum est, quando iudex est talis, à quo non potest appellari; quia quolibet istorum casuum potest procedi ad executionem etiam in Regno Franciæ, *Boer. d. decis. 153. n. 6. et 7.* Tertius casus erat in delinquente capto in ipso maleficio. Quartus erat in spontè confessio; sed hodie etiam in istis recipitur appellatio, vt scribit Rebuff. *sub d. n. 24.* & quod iudex possit procedere in adducto primo casu ad executionem, quando periculum est in mora, scribit Boer. *d. decis. 153. sub n. 5.* quem refert, & sequitur Lancellot. *tract. de attent. p. 2. c. 12. ampliat. 4. princ. n. 16. vers. secundo, fol. 352. et limit. 6. princ. n. 24. fol. 364. et latius limit. 43. fol. 376.* & adde, quæ scripsi *infra quæst. 17. limit. 38. n. 1. et seqq. et limit. 48. n. 36. et 37.*

111 Aduerte declarando istam restrictionem, quod licet iudex à quo quando imminet periculum moræ, possit procedere ad executionem, tamen debet postea superiori scribere causam, quare appellationem non receperit, & si illa causa est legitima non punietur, si autem non reperiatur legitima, & debuisset appellationi deferre, tunc tenetur *Boer. d. decis. 153. certum est, sub n. 5. vers. tamen vult.* & adde quæ scripsi *infra q. 19. rem. 2. concl. 4. n. 82 et 83.* & ideò aduertat iudex, quod casus sit clarus, ne alias ponat se in aliquo magno periculo.

112 Declara V. vt omnes pœnæ essent, quando iudex non admisit appellationem, quæ non debebat admitti, quia tunc potuit impune procedere ad vlteriora, *Franch. in c. 31. de priore in princip. vers. nota à contrario sensu, de appel.* quod intellige, donec ei fuerit inhibitum, sed quandoque etiam si fuerit ei inhibitum, vt in casu confessi, & conuicti, de quo scripsi *infra quæst. 17 limit. 4. num. 13. et limit. 48. num. 25.*

113 Extende I. hanc declartionem, vt non solum cessent pœnę, sed iudex, qui admitteret appellationem iniustam, seu friuolam, peccaret, *vt scripsi infra q. 17. limit. 4. nu. 3. et limit. 36.*

Extende II. vt procedat etiam quando probabiliter dubitari posset, an appellatio sit admittenda, quia ratione probabilis dubij excusatur, *Franch. in cap. 59. vt debitus, sub n. 42. vers. in glos. in verb. ex rationabilis de appell. et Contar. in l. vnica, quæst. 19. n. 5. vers. limita nisi. C. si de momen. poss.*

Declara VI. vt cessent pœnæ, quando iudex non admittendo vsus est clausula (*nisi si & quatenus,*) quia tunc non habetur pro reiecta simpliciter, vide *infra q.17.limit.6.memb.7.n.100.*

Declara VII. vt hodie dictæ pœnæ non sint in vsu, tum quia in rescriptis apponitur clausula (*appellatione remota*) tum quia non dantur commissiones contra iudices, *Contr.in l.vnica, q.19.num.10.& 11.vers.cæterum. C.si de mom.poss.*

Hæc declaratio est nimis vaga, ideo tempera eam ex his, quę scripsi *infra q.17.limit.6.memb.9.n.78.*

ARTICVLVS XIV.

114 Ad decimumquartum articulum, *Cuius expensis debeant mitti, seu dari apostoli?*

Respondeo, dandos esset expensis petentis, *Bal.in aut. hodie.§. apostolos. nu.13. vers. queri consueuit. C.de appell.* & quod Doct. teneant, esse tradedos expensis appellantis scribit Gemin. *in c.1.n.13.vers.sed an apostolis.de appel. in 6.* & esse communem * conclusionem, scribit Maran. *in suo spec.par.6.act.2. princ.in verbo. & quandoque appellatur.n.224. fol.490.* & quod apostoli, seu literæ dimissoriæ debeant dari expensis petentis tantum, refert, & sequitur, Alexan.Stiat. *in pract.iudic.c.14.n.2.in fine.*

Confirmatur ista communis conclusio ex his, quæ dixi *lib.preced.c.8.n.849.& seqq.*

Egi in hac quæstione de secundo tempore caussæ appellationis, videlicet, de tempore petendi apostolos, sequitur, vt videamus de tertio, nimirum de tempore impetrandi iudicem, & committendi caussam appellationis.

QVÆSTIO XIV.

ARGVMENTVM.

Infra quantum tempus sit committenda caussa appellationis.

SVMMARIA.

COMMISSIO *causæ appellationis impetranda consideratur in quinque casibus, qui reducuntur ad duos, n.1.*

Appellans habet in quatuor casibus annum ad committendum causam appellationis, sub n.1.vers.in primo, & n.2.3.& 4. — Index potest præfigere terminum breuiorem, n.5.

Commissio causæ appellationis à sententia diffinitiua, lata in Curia, debet secundum stylum impetrari infra decem dies, n.6. & 7.— Extenditur, n.8.& seqq.in quibus agitur de commissione impetranda post habitum terminum pro seruato ante subscriptionem sententiæ, vsque ad num. 11.— Infertur quo termino priuari non possit appellans, commissurus causam ex stylo Romanę Curię, n.12.& 13.— Declaratur multipliciter stylus Romanę Curię committendi causam infra decem dies, num.14.& seqq. vsque ad num.23.— Limitatur multipliciter idem stylus committendi caussam infra decem dies, num. 42. et seqq. vsque ad finem quæstionis.— Prima Limitatio est, quando causa est inappellabilis, quia tunc non procedit stylus deferendi cuilibet appellationi, num.24.— Secunda Limitatio, quando iudex, requisitus de apostolis, moneret ad terminum iuris, num.25.et seqq.in quibus multa discutiuntur de commissione impetrata, pendente termino iuris, deque illius subreptione, validitate, & inualiditate cum distinctione plurium casuum vsque num.31.— Tertia limitatio, quando iudex dedit secundum terminum iuris. num. 32.— Quarta limitatio, quando per appellantem non stetit, quominus committatur infra decem dies, num.33. & seqq. in quibus dantur multa exempla vsque ad numer.45.— Quinta limitatio, quando appellatus præuenit appellantem in committendo caussam, quia tunc caussa appellationis non desertatur, licet appellans eam non fecerit committi, numer.46.& 47. — Sexta limitatio, quando appellatio interponitur à sententia, lata extra Curiam, num.48.& seqq. in quibus dantur multæ declarationes vsque ad num. 59.— Septima limitatio, quando dantur apostoli testimoniales, num.60.— Octaua limitatio, quando caussa fuit commissa saltem die vndecima, n.61.— Nona limitatio, quando appellatur à iudice suspecto procedente, n.62.

1 QVoniam in aliquibus casibus appellatur ad Principem, & hic in Curia Rom sunt multi iudices, à quorum sententijs non potest appellari, nisi ad Papam, de quibus iudicibus scripsi *supra quæst.8. nu.117. & seqq. artic.6.* & quia Princeps committit caussam proceribus dirimendam, & Papa, ad quem appellatur non cognoscit ipse, sed delegat, ideo videndum est infra quantum tempus debeat appellans impetrasse commissionem caussæ appellationis.

Pro absoluta resolutione sunt considerandi quinque casus, qui tamen possunt reduci ad duos.

Primus casus est, quando iudex à quo statim reijcit appellationem.

Secundus casus est, quando nec reijcit, nec admittit, sed dat terminum iuris, vel alium ad redeundum pro apostolis petitis in appellatione; & deinde appellanti in termino iuris, dat apostolos refutatorios.

Tertius casus est, quando dantur apostoli testimoniales.

Quartus casus est, quando admittit appellationem, seu illomet tempore, quo datur appellatio, dat simpliciter apostolos reuerentiales sine aliqua termini præfixione ad prosequendam appellationem.

Quintus casus est, quando iudex eodem tempore, quo admitti appellatione, vel in termino dato ad redeundum pro apostolis, dat reuerentiales cum aliquo termino ad prosequendam appellationem, id est, committendam caussam in nam quod iudex possit appellanti assignare terminum ad prosequendam appellationem, scribunt Fran. ch.& Maran. quos retuli, & sequutus sum *quæstio. seq. art. 2.sub n.15.vers.quinto.*

In primo, & secundo casu (quando iudex reijcit appellationem, seu in termino iuris dato respondet de apostolis refutatorijs) concludo, quod appellans habet integrum annum ad committendam caussam appellationis, eamque finiendam, & ex caussa biennium, & per viam restitutionis in integrum etiam triennium, ratio est, quia cum iudex ab initio reijcit appellationem, vel reijcit in termino iuris, dando apostolos refutatorios, nullum ipse dat terminum ad prosequendam appellationem, quia, reijciendo eam, videtur incompatibile, quod ipse diceretur præfixisse aliquem terminum ad prosequendam appellationem, quam ipse voluit de medio tollere, & consequęter appellans remanet in terminis iuris communis: sed de iure communi appellans, volens prosequi suam appellationem, debet eam prosequi & expedire infra annum, vt dixi, & ex caussa infra biennium, *capit.5. cum sit Romana. & ibi Doct. de appellat.* quia in iure non est aliter determinatum istud tempus faciendi committi, & prosequendi caussam, nisi vt supra, videlicet infra annum, & ex caussa infra biennium, *Bal. & Card. Alex.quos retuli & sequutus sum quæst.seq. art.2. nu.2. & 12. declarat. 1.vers.sextum tempus. & vers. septimum.* & ideo sufficit, quod appellans faciat eam committi quandocunque, dummodo intra annum faciat non solum committi, sed etiam expediri, si nō fuerit impeditus, iuxta ea, quæ declarando scripsi *quæst.seq.art.2.num.27.& seqq.& art.8. n.179.* nam caussa appellationis interpositæ nō dicitur

citur deserta, nisi lapso anno, & ex caussa impedimenti biennio, *per ea, quæ retuli & sequutus sum quæstio. seq. dict. art.8. sub n.179.& 180.*

Neque obstat, quod iudex a quo non detulerit seu non admiserit appellationem, quia non per hoc est in eius potestate tollere effectum, & vigorem appellationis, immo remanet in suo vigore quoad eius prosequutionem, vt ex Franch. retuli & sequutus sum *supra quæst. 41. art. 1. numer.10.*

Extende conclusionem huius secundi casus, vt habeat locum etiam si appellanti, redeunti pro appostolis in termino iuris, præfixerit alium terminum intra quem appellatus obtinuerit dari reuerentiales &c, vide casum huius extensionis *quæst. præced. num.60.& infra num.32.*

2 In Tertio casu (quando sunt dari apostoli testimoniales) concludo, vt in præcedenti, quod appellans habet annum ad faciendum committi causam appellationis, vt retuli *infra limit.7. n.60.*

3 Extende vtramque conclusinem vt in tantum detur annus ad faciendum committi caussam appellationis, vt iudex non possit breuiare hunc terminum, quia si non admittit appellationem, non potest appellanti præfigere terminum ad eam prosequendam, Rot. Vestr. & Dec. quos retuli & sequutus sum *infra num.15. vers. declara secundo.*

4 In quarto casu (quando iudex admittit appellationem, seu dat apostolos reuerentiales, nullo præfixo termino appellanti ad prosequendam appellationem) concludo, vt in præcedentibus, quod appellans habet vnum annum ad prosequendam appellationem, *Franch. in cap. 57. oblat. sub n.4. col.3. vers. prima est quando nullus de appellat.* militant enim eædem rationes, quæ militant in præcedentibus casibus.

Quare, vt vides, omnes hi quatuor casus possunt reduci ad vnum, quia omnes habent hanc conclusionem, quod appellans habet vnum annum ad faciendum committi caussam appellationis.

Contra hanc conclusionem, quando iudex appellationis impetrari debet à Principe oppono: videtur enim quod appellans tunc habeat tempus indefinitum, quia commissio causæ appellationis connumeratur inter fatalia, seu est pars fatalium, nam fatalia initiantur ab origine appellationis, *vt ex Bal.& Card. Alex. retuli & sequutus sum quæst. seq. art.2. n.12. vers. declara primo.* quare fatalia incipiunt currere non à die commissionis caussæ, sed à die interpositæ appellationis, *vt retuli, & sequutus sum quæst. seq. art.7. n.172.*

Sed in auditorio Principis fatalia non currunt, seu causa appellationis non efficitur deserta, etiam si staret per mille annos in cõsistorio Principis, *Abb. Card. Alex. Dec. Odd.& alij, quos retuli & sequutus sum q. seq. n.131.* Et in specie, quod in caussa appellationis, introductæ in cõsistorio Principis, non currant fatalia donec Princeps constituat quis cognoscat, scribit Affl. quem retuli, & sequutus sum *q. seq. art.3. cas.4. sub n.131.* & quod appellans excusetur à prosecutione appellationis, si Principi notificauerit appellationem interpositam, & petierit sibi dari iudicẽ ad quem, & Princeps distulerit dare iudicem, scribit Ios. Cumia, quem retuli, & sequutus sum *vbi supra,* quod appellans dicatur impeditus facto Principis ante commissionem, scribit Thes. Fossan. quem retuli & sequutus sum *infra d. cas.4. sub n.133. vers. subrestringe.*

Resp. huic oppositioni, quod appellanti non currunt fatalia, quando apud Principem vtitur diligentia debitã pro causæ commissione impetranda alias, si non vtatur diligentia debita, fatalia currunt, & causa efficitur deserta, *vt ex Alex. M. Ant. Bauer. Gramm. et Thess. Fossan. retuli et sequutus sum n. seq. et n.6.*

5 In quinto, & vltimo casu (quando iudex à quo admittit appellationem, & præfigit appellanti terminum ad committi faciendum causam appellationis) concludo, quod appellans isto casu debet infra terminum sibi præfixum fecisse committi caussam appellationis, vel saltem adhibuisse solitam diligentiam, vt committeretur, alias appellatio efficitur deserta, & ideò introductum est, quod appellantes vadunt ad Cameram Principis, & solicitant portinarium, & pulsant ad Cameram pro introducenda appellationis causa, & faciunt rogare notarium coram testibus, quod non possunt habere aditum, vt *ex Aug. in auth. sed si C. de tempor. appell. referunt & sequuntur Alex. cons.164. viso processu causarum sub num.5. ibi, vnde dicit Angl. lib.2.& M. Ant. Bauer. tract. de mora, par.1. in 4. temperam. sub n.12. ibi. facit quod pulchre. tom.6. par. 2. fol. 406.* & quod appellans debeat requirere superiorem cum opportunitate, vt causam appellationis committat, sicut dicimus, quando requiritur iudex, vt det apostolos, alias appellatio efficitur deserta, scribit idem Alex. *cons. 19. viso processu. num.3. vers. circa secundum.& ibi vnde debuerunt priores lib.1.* & magis correctè *d. cons.164. sub num. 1.* & quod appellans debeat facere debitam diligentiam pro commissione causæ, sentit Thes. Fossan. *decis. 10. instantia cas.1. nu.3.* Et quod in consistorio principis, si appellans fuerit negligens, vt causa committatur, sibi sit imputandum, refert, & sequitur M. Ant. Bard. *tract. de temp. vtil. cap.4. sub n.13. vers. sed redeundo to.5. fol.214.* & quod si appellatur in Curia, tunc debeat appellans ne dum arripere iter versus Cancellariam, sed debeat ad ipsum Vicecancellarium, vel eius Locumtenentem accedere, si poterit, alioquin de hoc debeat protestari, & præsentare commissionem signandam, & recipere super hoc publicum instrumentum, quia hoc facto, si commissio non fuerit signata vel præsentata infra terminum appellanti præfixum ad prosequendum appellationem, non sibi nocebit, testatur Rot. *decis.25. alias 155. si certus terminus. sub n.1. ibi. hec procedunt de appell. in nou.*

Nec sufficit, quod appellans semel attentauerit adire superiorem pro impetranda commissione caussæ, & ipsũ requisiuerit, & postea discesserit superior, quia tenetur, cum superior reuersus fuerit, redire ad eum, & denuo requirere, quia sola absentia non excusat, & appellantes qui accedunt ad Sedem Apostolicam, si non possunt habere copiam Papæ, oportet, quod protestentur de impedimẽto *Ant. de Butr. in cap.8. ex ratione, num.8. vers. ex his deciditur. de appell.* quem refert, *& sequitur Alex. d. cons.19. sub num.3. vers. circa secundum lib.1.* & quod non sufficiat semel adire superiorem pro impetranda commissione, & esse impeditum, nisi impedimentum perseuerauerit, & perseueret, scribunt iidem Ant. de Butr. & Alex. vbi supra, & M. Ant. Bauer. *d. par.1. sub num.13.* quia si appellans non potuit hodie habere copiam Papæ habebit cras, *Ant. de Butr.& Alex. vbi supra* & quod appellans debeat instanter, & instantissimè petere commissionem caussæ, scribit Alex. *d. consil.164. viso processu caussarum, num.5. lib.2.* ita quod non sufficeret semel institisse scribit etiam Gramm. *decis.13. lata sententia, sub num.4.*

6 Exemplifica, declarando practicabilem conclusionem huius quinti casus, in appellatione legitimè interposita, & infra legitima tempora à sententia diffinitiua, lata hic in Curia, quia ex inueterato, & vniformi stylo iudex à quo eam admittit cum termino decem dierum ad committendam caussam appellationis, alias appellatio efficitur deserta, *Cassad. decis.4. de more, in principio, de appell. fol.312. Caputaq. decis.31. appellatio. & decis.32.& dic. par.1. Vestr. in prax. lib.7. cap. vlt. n.6. iunctis præcedentibus, & latè Lancell. tract. de attent. par.2. c.12. de attent. & innou. appell. pend. in præfatione, n.59.& seqq. vers.4. finitur, tom.5. fol.347.*

7 Ratio huius styli est, quia mos Palatij, seu Curiæ Rom.

peratorem ex altera de, et super &c. rebusque alijs etc. in prima instantia, et sine obligatione camerali etc.

Et vultis videre, quod sententia fingatur lata in die habitionis termini pro seruato, seu præsumatur ea die lata, sitque præsumptio iuris, & de iure, quę probationē non recipit in contrarium; respicite hoc, quod R. P. D. Locumtenens in ciuilibus Auditoris Cameræ habet plures terminos pro seruatis in die iuridica, quos tamen postea publicè declarat in die informationis notarij, etiam si illa dies non sit dies iuridica, & tamen nunquam est auditum, quod illa decreta, & sententiæ possint impugnari, quia fuerint latæ in die non iuridico, finguntur enim latæ die termini, qui fuit habitus pro seruato.

Hincque procurator frustra post terminum habitum pro seruato, accedit ad notarium vna cum testibus, &, non reperta sententia in actis, allegat iudicem suspectū; quia nihilominus sententia, quæ postea subscribitur, dicetur fuisse antea lata, & sic dicitur allegatus suspectus post latam sententiam.

Hinc etiam vana reddi potest cautela procuratoris, qui, cum ad instantiam partis aduersæ sit habitus terminus pro seruato ad sententiam, & valde timeat, sententiā subscribi contra suum clientulum, citat partem aduersam ad dicendum contra iura producta ad effectum, vt iudice admittente illa iura, circunducatur terminus habitus pro seruato; & si caussa est delegata, & est vltima audientia, differatur vsque ad nouas audientias de mense Octobris, & noua requiratur citatio; quia iudices, obuiantes his procuratorum subterfugijs, admittere solent iura sine pręiudicio termini habiti pro seruato, & frustra tunc procurator niteretur probare, quod sententia non erat subscripta; quia, si daretur hæc probatio, de facili notarius, qui sententiam scribit sub die termini habiti pro seruato, conuinceretur de falso.

Minusue obstat, quod possit contingere, vt sententia subscribatur in eius fauorem, quo casu nollet appellasse: quia respondeo, quod potuit appellare quatenus contra, *vt dixi infra.*

Secundo oppono, quia si appellatio non est pura, sed conditionalis puta si aliquis protestaretur, se non molestari in sua possessione, & possessionem ab eo non auferri, & quatenus auferretur appellaret, &c. conditione non adimpleta, procedatur super tali appellatione, processus dicitur inualidus ex eo, quia huiusmodi appellatio conditionalis, non adimpleta conditione, nihil ponit in esse, & consequenter processus non habet vbi se fundet: vnde sicut processus est nullus ob nullitatem appellationis, ita etiam, si quid, pendente huiusmodi appellatione, fuerit gestum, non debet censeri attentatum, cum appellatio nulla non possit operari effectum attentatorum; quare si quis appellauerit, quatenus contra eum subscribatur sententia, & omni meliori modo, talis appellatio dicitur nulla, & cessant attentata, vt deducit, & sequitur Lancell. *tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. et innou. appellat. pend. limit. 50. princ. numer. 192. et seqq. vers. quinta caussa. tom. 5. fol. 381.* pro qua oppositione Lancell. citat Achil. decis. quam ego retuli, & sequutus sum *supra quæst. 5. sub num. 115. vers. aduerte.* & quod appellatio conditionalis a futuro grauamine non teneat, scribunt Franch. Corn. & & alij, quos retuli, & sequutus sum *supra dict. quæst. 5. num. 103. et seqq.*

Sed appellans ab eiusmodi sententijs appellat conditionaliter, quatenus contra, *vt dixi supra eadem quæst. 5. sub n. 111.* ergo eiusmodi appellatio non tenet.

Huic secūdæ oppositioni respondeo, verum esse, quod si procederetur super appellatione conditionali, non prius adimpleta conditione, processus appellationis esse nullus; sed in casu, de quo agimus, appellatio dicitur interposita post latam sententiam, & in ipsa caussa appellationis non proceditur, nisi post latam sententiam, quia licet appellans expediat commissionem appellationis, eamque redimat à Cursoribus, & producat in officio archiuij, tamen nunquam citat partem ad dicendum contra commissionem, nisi cum fuerit subscripta sententia, &, quia sententia posset esse subscripta in omnibus, & per omnia ad eius fauorem, potest commissione non vti, ex quo appellauit quatenus contra.

Tertio oppono, quia dato isto stylo, quod iudex delegatus possit habere terminum ad sententiam pro seruato vsque ad biennium, & sententiam deindè subscribere, sequerentur duo absurda. Primo enim sequeretur quod iudex, antequam subscriberet sententiam, non cogeretur respondere de apostolis, *per ea, quæ consideraui quæst. pręced. n. 73.* sicque redderentur vana illa iura, quæ iudici imponunt necessitatem respondendi de apostolis infra triginta dies, de quibus iuris scripsi *ead. quæst. præced. n. 42. 46. art. 4. et n. 59. art. 7. et sub num. 100. art. 13.* Secundo sequeretur necessario desertio caussæ, quia si iudex non subscriberet sententiam, nisi post lapsum biennium, sequeretur necessario lapsus fatalium, & ex lapsu fatalium desertio, sicq; esse in potestate iudicis facere sententiam inappellabilem.

Huic tertię oppositioni respondeo, euacuando vtrumque absurdum.

Ad primum absurdum respondeo, quod iudex delegatus, requisitus pro apostolis, dabit terminum iuris, & requisitus in fine termini solet dare alium terminum iuris, & sic deinceps, quoties requiretur, donec subscriberet sētentiam, & quia, dando secundum terminum iuris appellans non tenetur amplius redire, *teste Rot. et alijs, quos citaui, et sequutus sum quæst. præced. n. 34. et 56.* & ipse iudex vlterius apostolos de iure dare non potest, Rot. quam citaui *eadem quęst. præced. n. 62.* & habetur, ac si dati essent refutatorij, *vt scripsi eadem quęstio. pręceden. nu. 60. vers. contrariam. et n. 65.* cessat absurdum, quia censentur dati refutatorij, & consequenter potest committere caussam appellationis, *vt dixi quęst. pręced. n. 65.*

Ad secundum absurdum respondeo dupliciter.

Primo respondeo, quod isto casu appellans impediretur facto iudicis, ne posset prosequi appellationem, & ideo aut fatalia ipso iure non currerent, præsertim si appellans protestaretur de isto impedimento, aut restitueretur aduersus lapsum fatalium, vt latius declaraui *quæst. seq. art. 3. cas. 4. n. 123. & 9 n. 181.*

Secundo respondeo, quod appellans isto casu debet facere instantiam apud iudicem pro aperitione termini habiti pro seruato, *vt post Rot. sentit Lancellot. tractat. de attent. part. 2. capit. duodecimo, de attent. et innou. appellat. pend. in præfat. num. 29. vers. amplia primo. tom. 5. fol. 347.* dicens, quod fatalia currunt, & ob illorum lapsum appellatio censetur deserta, etiam si intra fatalia fuisset per iudicem habitus terminus pro seruato, & deinde antequam pro parte appellantis fuisset facta instātia pro aperitione termini, lapsum esse quadriennium, & demum ad instantiam appellati terminus fuerit resolutus, quia sententia dicetur transijsse in rem iudicatam; subdens, quod fatalia currunt, etiam si sententia non fuerit subscripta.

Aduerte, quod hæc tertia oppositio non potest considerari in iudicib. ordinarijs, qui possūt habere terminum pro seruato solum per dies decem, etiam si sint delegati; neque in ijs delegatis, qui possunt habere terminum pro seruato solum per quindecim dies, aut vsque ad mensem, quales sunt Auditores Rotæ, *vt scripsi supra quæst. 12. nu. octauo.* quia illi si infra decem dies a die termini habiti pro seruato detur appellatio, & requirantur pro apostolis, possunt dare terminum iuris, qui est vnus mensis, & tunc appellanti redeunti possunt dare apostolos, quia

tulerunt iam sententiam, & sic cessat sententiæ incertitudo, quam in alijs delegatis considerauí *quæstione præced. num. 37.*

12 Retenta extensione.

Infero, quod appellans à sententijs, latis in Curia Rom. non potest priuari termino viginti dierum ad committendam caussam appellationis à die latæ sententiæ; lata enim sententia, habet primos decem dies ad appellandum, sicque potest appellare vltima die decendij, & alios decem habebit ad committendam caussam, si iudex appellationi detulerit, dederitque incontinenti reuerentiales in forma; quod si non fecerit eam committi intra hos decem dies, sufficit quod fecerit annotari præsentatam commissionem, *vt dixi infra num. 36.* & ex tunc habebit mensem, *vt dixi infra nu. 37.*

13 Intellige eandem exēplificationem, & stylum, eiusdemque secundam extensionem, vt iste stylus Roman. Curiæ committendi caussam infra decem dies à die appellationis importet vno tantum casu necessitatem, ita vt si appellans eam non commiserit seu non fecerit diligentiam, committendi infra dictos decem dies, efficiatur deserta; & casus est iste, quando iudex defert appellationi, datque incontinenti apostolos reuerentiales in forma, vt in præcedenti illatione.

At in alijs casibus iste stylus non importat necessitatem, sed solum dat licentiam appellanti, vt possit nihilominus, si voluerit, committere infra eosdem decem dies, non expectato termino vnius anni à iure sibi indulto, aut alio sibi à iudice præfixo ad redeundum pro apostolis.

Ratio, quare de stylo possit committi infra decem dies etiam in istis casibus est; quia licet iudex det appellanti terminum iuris, seu non detulerit appellationi, tamen eam admittit ius, & ideo idem stylus est vt caussa possit committi infra dictos decem dies, ac si iudex appellationi detulisset, & dedisset apostolos reuerentiales in forma.

14 Declara I. eandem exemplificationem, & stylum vt appellans dicatur caussam commisisse infra decem dies, dummodo ante lapsum tempus decem dierum commissio sit in banco Cursorum, quia satis dicitur tunc appellans prosecutus caussam appellationis, cum non sit necessarium, commissionem fuisse præsentatam iudici, cui committitur, *Cassad. decis. 4. de more. n. 1. de appell. Put. dec. 389. in vna Gienen. sub n. 1 lib. 2. & apertius Crescen. dec. 1. alias 25. tempus, & decis. 8. alias 66. lib. 2. commissionem de appell.* neque fuisse redemptam à Cursoribus, *Rot. diuers. decis. 790. Osten. p. 3. lib. 3. fol. 208.*

Ratio huius declarationis est, quia isti decem dies, qui dantur ad expediendam commissionem dantur ad inchoandam prosecutionem appellationis, *vt retuli & sequutus sum infra sub num. 39.* & non ad se præsentandum coram iudice appellationis; terminus enim ad inchoandam prosecutionem appellationis est tempus ad appellationem subleuandam, id est, ad præsentandum apostolos iudici ad quem, de quo tempore scripsi *quæst. seq. sub num. 12. vers. tertium tempus,* & differt à tempore, quod datur ad præsentandam appellationem iudici ad quem, vt retuli & sequutus sum *d. quæst. seq. sub nu. 12. vers. quartum tempus.*

15 Declara II. dum dicimus, quod iudex præfigit terminum appellanti ad prosequendam appellationem idest, ad committendam caussam appellationis, vt hoc procedat in terminis, in quibus loquitur conclusio, videlicet, quando iudex à quo defert appellationi, quo casu iudex potest præfigere terminum appellanti ad prosequendam appellationem, vt disputando late firmat, pluribus rationibus adductis, Gemin. *in cap. 5. cum appellationibus, §. si vero num. 7. vers. sed quæro an postquam, de appellat. in 6.* Secus si appellationi non deferat, quia tunc non potest terminum præfigere ad prosequendam appellationem, *Rot. decis. 16. alias 282. nota quod iudex de appell. in antiq. Gemin. in cap. 1. §. in quibus, sub num. quarto, ibidem sed dicit hic, & Franch. in §. post hac. sub num. 1. de appellat. in 6. Dec. in c. 5. cum sit Romana, sub n. 15. vers. subijcit etiam, de appell. Vestr. in prax. lib. 7. cap. vltim. sub num. 3. ibi dixi autem, Lancell. tract. de attent. p. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 13. num. 4. & 5. fol. 368.* & hanc esse communem * opinion. testatur, & sequitur disputando Dec. *d. c. cum sit Romana, sub num. 17. versus finem, vers. secundus casus, & n. 18. & seqq.* sunt enim hæc incompatibilia, vt iudex præfigat terminum appellanti ad prosequendam appellationem, & appellationi non deferat; *Vestr. vbi supra.*

Contra hanc declarationem; quod enim iudex possit præfigere hunc terminum, etiam si appellationi non detulerit, videtur probari ex text. *in c. 1. §. post hoc appellatori, de appell. in 6.* vbi post exhibitos apostolos dimissorios, vel refutatorios subdit de præfixione termini, ad prosequendam appellationem. Et ita ex illo textu notat ibi in summario Gemin. & refert & sequitur Franch. *in c. 4. personas, sub n. 10. versic. sed dubitatur. ibi. sed ipse idem, de appell.* hancque contrariam opinionem, arbitratur veram esse Gemin. sibimet contrarius *in d. c. cum appellationibus, §. si vero, n. 7. in fine, vers. sed quid e conuerso, de appell. in 6.* & videtur eam sequutus dum eam vltimo refert loco Guid. Pap. *tract. de appell. d. q. 88. n. 57. tom. 5. fol. 59.* eamque esse veriorem testatur, & sequitur Moder. prax. Cur. Archiep. Neap. *c. 70. n. 5. vers. sed difficultas.*

16 Retenta declaratione, si placet in via disputandi.

Subdeclara illatiue, vt eo ipso, quod iudex præfigit terminum ad prosequendam appellationem, censeatur admittere appellationem, licet appellatio ab initio non fuerit recepta, *Rot. decis. 21. alias 242. nota quod in caussa profana, de appellat. in antiq. & Vestr. in prax. lib. 7. c. vltimo sub num. 3. ibi. dixi autem.* Et quod iudex censeatur admittere appellationem, quando simpliciter præfigit terminum, non admittendo, nec reijciendo appellationem, scribit Dec. *in d. cap. 5. cum sit Romana, sub numer. 19. ibi, vel locum habent. de appellat.* & apertius soluendo contraria *in d. cap. 57. oblatæ, nota 2. num. 2.* & quod huiusmodi termini præfixio habeat vim delationis, scribit Lancellott. *tractat. de attent. parte 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 1. num. 59. tom. 5. fol. 359.* quem latius retuli, & sequutus sum *infra q. 17. limit. 6. membr. 7. num. 91.*

Ratio est, quia, qui vult consequens, necesse est, vt velit antecedens necessarium.

Contra eandem subdeclarationem tenent Abb. *in cap. 44. sæpe n. 22. vers. an iudex præfigendo, de appell. & Franc. in c. 4. personas, n. 11. versic. & aduerte. de appell. & in c. 5. cum appellationibus, §. si vero, n. 8. versic. in ea glo. de appell. in 6* & quod delatio appellationis, & assignatio termini sint diuersa, & per assignationem termini non videatur iudex à quo deferre appellationi, scribunt idem *Franch. in c. 57. oblatæ, sub nu. 1. not. 2. eod. tit. de appell.* & esse communem * opinionem testatur idem Franch. *in c. 64. Nicolao, sub n. 4. vers. in gl. 1. de appell.*

17 Retenta subdeclaratione, quæ est vera.

Extende eam, vt præfixio termini operetur tres effectus, quos operatur etiam admissio appellationis. *Primus* effectus est, quia purgat suspicionem, quæ poterat resultare contra appellantem, quod appellaret caussa differendi iudicium. *Secundus* effectus est, quia non poterit appellans præueniri ab aduersario in impetratione iudicis. *Tertius* effectus est, quia appellans non comparens, seu non prosequens in termino condemnatur, in expensis absque aliqua citatione; si appellatus non instat pro processu ad vlteriora in causa appellationis, se-

cus

cus si instat procedi in caussa appellationis, quia tunc non condemnatur in expensis, quamuis contumax, sed debet exspectari diffinitiua, *Abb. in d.c.64. Nicolao, nu.7. Franch.n.6.vers.2. quæritur, & Card. Alex.n.7. vers. habitu secundo de appell.*

18 Restringe eandem subdeclarationem, vt non procedat, quoad effectum introducendi caussam in Curia, quia delatio, admissio, seu receptio appellationis habita à iudice, vel à parte operatur, vt caussa dicatur esse in Curia, vt, loquendo de appellatione ab interlocutoria, & à diffinitiua, declarant Franch. *in c.64. Nicolao, n.5. vers. sed quæritur primo, & vers. aliquando & quinto, & apertius Card. Alex. sub n.6. de appel. & idem Franch. in c.70. interposita, §. eidem, not.2.n.2. eod.tit. de appell.*

Sed sola præfixio, seu assignatio termini non deuoluit causam ad Curiam, sed requiritur vltra quod appellatio sit recepta à iudice, vel ab appellato, *Franch. d.c. Nicolao, sub n.4. vers. in gloss. 1. ibi, & ideo host. de appell.* & de communi* opinione testatur ibidem, *Dec. n.27. vers. in gloss. 1.* & ante eum ipsemet Franch. & quod ista sit veritas, & communiter* sequantur scribentes testatur ibidem Card. Alex. *n.6. vers. in verbo, appellationis suæ.*

19 Vtilitas huius restrictionis est, quia in primo casu tenetur appellans prosequi caussam in Curia, vel ad eam transmittere procuratorem cum sufficienti mandato ad prosequendam: in secundo vero casu tenetur solum appellans impetrare, seu mittere procuratorem ad impetrando in Curia iudicem appellationis, qui cognoscat in partibus, & non in Curia, vt clare explicat Card. Alexan. *vbi supra.* Et quod appellatio, cui non sit delatum per iudicem, vel per partem, deuoluat caussam ad Curiam, ad finem vt tractetur in Curia, scribit idem Franch. *in c.70. interposita, §. eidem, not. 1. n. 1. eod. tit. de appel.* & vide supra *q.5. restrict.3. n.28.*

20 Subrestringe declarando eandem restrictionem vt habeat locum in caussis prophanis, non in beneficialibus, vide Franch. *in d.c.64. Nicolao, nu.4. in fine, ibi. & intellige prædicta in alijs causis quam in beneficialibus, & Card. Alex. sub n.6.*

Secus ergo in caussis beneficialibus, quæ de sui natura tractandæ sunt in Curia, quia illæ per appellationem semper sunt tractandæ in Curia, & proinde sola etiam præfixio termini deuoluit ad Curiam, *Franch. & Card. Alex. vbi supra.*

21 Declara III. vt iudex à quo, volens præfigere appellanti terminum ad prosequendam, appellationem, debeat illum præfigere, eodem contextu, quo appellationem admittit, quia post admissam appellationem non posset deinde infra tres dies præfigere ei aliquem terminum, cum post admissam appellationem totum negotium, tam principale, quam accessorium videatur deuolutum ad superiorem secundum vnam opin. quam refert Rot. *decis. 40. alias 356. si appelletur à diffinitiua, de appell. in nou.* quam refert, & sequitur Vestr. *in prax. lib.7. c. vlt. sub n.3. versi. dixi quoque.*

Contrariam opin. quod enim iudex possit post admissam appellationem præfigere etiam ex interuallo terminum ad prosequendam appellationem, tenent Gemin. *in c.5. cum appellationibus, §. si vero, sub n.7. de appell. in 6. Franch. in c.4. personas, sub n.9. versic. non obstat. & vers. & procedunt prædicta, de appell.* & esse communem* opin. testatur, & sequitur Dec. *in c.5. cum sit Romana, sub n.15. in fine, versi. subijcit etiam, de appell.* hancque opin. in casu, quo iudex præfigit terminum post tres dies, sequuta est Rot. *vbi supra.*

22 Declara IV. vt iudex possit, si vult, præfigere hunc terminum, sed non cogitur præfigere, *Franch. in c.4. personas sub num.2. vers. in gloss. 1. & in c.27 ad hæc, nu.1. vers. tene menti, de appell. & Dec. in c.5. cum sit Romana, sub nu. 19. ibi, & erat hac potestate, eod. titul. de appell.*

23 Declara V. vt nihil referat commissionem appellationis esse expeditam per principalem met, seu per procuratorem, vel aliam quamuis personam, & non habentem mandatum, etiam si esset excommunicatus, vel filius familias, quia commissio, seu iudex potest impetrari a quolibet etiam sine mandato, vt *ex Spec. & Rot. retuli, & sequutus sum supra q.5. n.7. sub declar. 2. et sub n.74. ex tens. 30.* vbi videas.

24 Limita I. nunc eandem exemplificationem deferendi cuicumque appellationi, & dandi apostolos reuerentiales, vt non habeat locum in obligationibus formæ Cameræ, alijsque materijs, & caussis executiuis, quia si iudex in his decernat mandatum, & debitor appellet, iudex dat refutatorios in forma, etiam si appellatio interponatur ad Papam, & licet, nulla data de apostoli responsione, procederet ad executionem, sustineretur tamen de stylo executio, dummodo constaret Signaturæ de obligatione in forma Cameræ, seu materiam esse executiuam, *per ea, quæ dixi q. præced. n.70.*

25 Limita II. declarando eundem stylum, de quo *supra n. 6.* cogentem ad committendam caussam infra decem dies à die appellationis, ita quod si non fuerit commissa, appellatio efficiatur deserta, quia hoc procedit duobus tantum casibus. *Primus* est, quando iudex à quo expresse præfigit appellanti terminum decem dierum. *Secundus* casus est, quando eidem appellanti, & petenti apostolos, respondet de apostolis reuerentialibus in forma, quia moris est, vt intelligantur concessi decem dies ad committendam causam appellationis, *vt dixi supra nu.6. & 7.*

Secus est, quando iudex requisitus de apostolis, daret terminum iuris ad redeundum pro apostolis, quia, cum terminus iuris sint triginta dies, *vt, citatis iuribus, & Maran. Mandos. Vestr. et alijs, scripsi quæst. præced. sub n.42 art. 5. versic. sed tamen.* tunc appellans tenetur expectare vltimum momentum trigesimi diei, & in eo vltimo momento debet redire pro responsione apostolorum, & habita responsione, intrat alius terminus secundum qualitatem apostolorum, quos dabit iudex: aut enim dat reuerentiales in forma, & tunc debet caussam committere in decem dies, *vt supra dixi.* Sed si daret reuerentiales cum alio longiori termino, sufficit, quod eam committat infra illum longiorem terminum assignatum: aut dat reuerentiales simpliciter, seu refutatorios, seu testimoniales, & sine aliqua præfixione termini: & tunc habet annum ad committendum, *vt dixi supra n.1.*

Ratio huius limitationis est, quia pars, appellans, & monita ad terminum iuris, est impedita, & non potest caussam comittere pendente termino & si aliter diceremus, quod appellans deberet intra eumdem terminum redire pro apostolis, & præsentare appellationem iudici ad quem, posset iudex à quo semper opprimere appellantem, detinendo eum vsque ad vltimum momentum: item quia sunt distincta tempora, vt hæc omnia in casu statuti Vrbis considerat Luc. Pæt. *in pract. capit. lib.5. c.3. n.4. & seqq.* Quare, pendente termino iuris, seu alio assignato à iudice, non potest impetrari iudex appellationis, seu committi caussa, quia, pendente termino, nihil est innouandum, *Rot. Vestr. Mandos. & Ruginell. quos retuli, & sequutus sum q. præced. n.74. art.8.*

26 Sublimita hanc limitationem in eo, quod dicimus, appellantem non posse impetrare iudicem appellationis, pendente termino ad redeundum pro apostolis sibi dato quibus hoc non procedit in Curia: quare potest appellans non aliter expectato responso super apostolis, facere committi caussam appellationis, *Rot. dec.54. alias 734. nota quod quando, de appel. in antiq. & dec.41. alias 357. fuit dubitatum. paulo post principium, ibid. nam ex quo, de appell. in non. Caputaq. dec.38. appellatio bona, la seconda, n.1. p.1.*

desis.

decis.157.commissio appellationis, ead.part.1. & decis.115. seu 4.iudex si dedit,par.2.Vestr.in prax. lib.septimo, c.3. in fine in vltimis verbis,sub num.37.folio 206.Lancell.tract.de attent.par.2.c.13.de attent.pend.temp.apostol. sub num.27. ibi,impetratio enim iudicis,tom.5.fol.385.Marches.tract.de commiss.in 2.par.in commiss. appell.c.1. sub num.21. fol.31. ideoque licet de stylo soleat apponi clausula in commissione,*ac termino iuris pro apostolis forsan dato, ita quod pro illis vlterius redire non teneatur, attento quod à diffinitiua*, vt notant Mandos.*tractat.de commiss.in commiss.17.appellat.in 1.instant.in verbo,termino iuris,fol.103.in fine, Vestr. in prax.dict.lib.7.c.3.versus finem sub num.37.& Marches. d.c.1.sub num.21.fol.31.* tamen ista etiam clausula non est necessaria;quia,vt dixi,appellans potest impetrare iudicẽ etiam pendente termino recipiendorum apostolorum, *Lancell.dict.c.13.n.28.& seqq.fol.385.*

Ratio huius sublimitationis est,quia lex ipsa defert appellationi a diffinitiua,*Rot.d.decis.41.ibid.nam ex quo ius, Cassad.decis.4.de more,in principio,de appell. fol.312. Vestr. d.lib.7.c.3.in vltimis verbis,& late c.vltim.num.1. & 2.* & quod ius deferat appellationi à diffinitiua,ideoque iudex non deferens puniatur,retuli,& sequutus sum *sup. num.7. vers.ratio*.

27 Extende obiter eandem sublimitationem, vt commissio impetrata pendente termino ad redeũdum pro apostolis,non solum teneat iuxta prædictam sublimitationẽ; sed (quod plus est) commissio, præsentatis literis,impedit iudicem à quo, ne possit procedere ad executionem, etiamsi notorium esset, appellationem non tenere, *Io. Andr.in c.28.pastoralis,sub numer.11. versus finem,ibi,vel melius dicas.de offic.& potest.iud.deleg.& Contar. in l. vnica,qu.3.n.1.C.si de moment. poss.* seu notorium esset, quod appellatio fuerit illegitime interposita, quia cognitio, verbi gratia,an Papa fuerit certificatus, quod sententia esset lata in iudicio momentaneæ possessionis,seu esset iudici à quo commissa caussa cum clausula, *appellatione remota*, non spectat ad iudicem à quo, sed ad iudicem, cui committitur caussa appellationis,*Contar. d.q.3.n.8. vers. quinimò*.

Contrariam opinionem; quod enim commissio causæ appellationis non,valeat,quando est subreptitia eo,quod in ea non fuerit expressum,quod caussa fuerat delegata iudici à quo cum clausula *appellatione remota*;tenet Abb. *in c.28.pastoralis §.prçterea,sub num.4. & alij Canonistç de offic.& potest.iud.deleg.* quia si Papa sciuisset, non ita de facili admisisset appellationem,& consequenter non dicitur concessisse ex certa scientia, sed per ignorantiam, & subreptionem, *Abb.vbi supra*, & quod iurisdictio primi delegati tunc sit suspensa interim quoad executionem, quando Papa scienter admisit appellationem interpositam à suo delegato,dato cum clausula, *appellatione remota*,scribunt Felyn.*in d.§.prçterea,num.14* & alij,quos refert,& sequitur Contar.*in d.l.vnica,q.3.n.4.& seqq.vsque ad n.8.C.si de momen poss.*

Confirmatur hæc opinio contraria,quia rescriptum, seu commissio auocatoria caussæ,si sit subreptitia, est ipso iure nulla absque ope exceptionis; & ideo nullam tribuit iurisdictionem, *testibus, Vant.& Vestr.quos retuli, & sequutus sum supra lib.1.c.64.n.9. in fine*.

28 Sed commissio causę appellationis,quando sententia est inappellabilis saltem quoad effectum suspensiuum,importat auocationem caussæ quoad executionem, quia auocat executionem à iudice à quo.

Ergo,cum talis commissio sit subreptitia,erit ipso iure nulla quoad illum effectum suspensiuum: si est ipso iure nulla,non tribuit iurisdictionem quoad illum effectum: si non tribuit iurisdictionem,iudex à quo indubitanter potest procedere ad vlteriora in executione.

29 Corroboratur hæc illatio, quia in simili videmus datũ esse in facultatibus Reuerendissimo Auditori Cameræ, vt,si in commissione,appellationis, ab obligationi camerali non sit facta expressa mentio obligationis cameralis,possit,non obstante commissione procedere ad executionem,vt in eius facultatibus *num.27. vers. & non obstantibus*,concessis à Greg.XIV. Anno Domini 1590.pridie idus Decembris:& notat Mandos. *tract.de inhibit. qu. 93.sub n.2.to.5.fol.107.*quas facultates ex allegatis, *supra sub n.27.vers.confirmatur,& n.28.* censeo non esse contra mentem iuris communis.

30 Quid dicendum; Pro aliquali concordia, maiori intelligentia,declaratione,& praxi eorum, quæ dicta sunt in extensione, & contra extensionem, considerandi sunt septem casus, quos quasi per modum decisiuum ponam, quia habent adeo copiosam materiam, vt ea incidenter tractari non possit sub hac extensione.

Primus casus est: quando appellatio non est interposita infra legitima tempora,vel causa erat delegata, appellatione remota, & nihilominus est impetrata commissio appellationis, & impetratio est notificata iudici à quo; dum pars quæ impetrauit commissionem appellationis, citata coram ipso iudice à quo, excepit de secundis literis, seu secundo rescripto impetrato: & isto casu secundum ea,quæ ex Ant.de Butr.refert,& sequitur Abb.*in c.3. cæterum, sub num.10. ibi si autem est facta ad instantiam partis, de rescript.* processus factus post exceptionem est nullus:sed secundum Felyn.*ibid.num.17.extens.2.* non sufficit excipere, sed si iudex procedat, non obstante exceptione,requiritur appellatio à reiectione exceptionis; & ita,generaliter loquendo,quando iudex expresse pronunciat rescriptum subreptitium, vel pronuntiat tacite, procedendo ad vlteriora, & reijciendo obiecta, scribit Marches.*tractat.de commiss.part.2.de commiss.sanat.nullit. c.1. sub num.26. fol.377. in secunda impress.* & quod si iudex à quo non supersedeat in executione,postquam Papa concessit literas super appellatione interposita, pars, quæ literas impetrauit,possit appellare,ex quo grauatur, & debeat appellare,quia licet iudex procedendo faciat male, tamen processus tenet, & via nullitatis succurri non posset,scribit Contar.*in l.vnica,q.3.n.1.2.& 3.Cod. si de moment.poss.*

Ratio est,quia iudex,coram quo excipitur de commissione caussæ,potest,vt dixi,expresse,vel tacite pronuntiare commissionem esse subreptitiam,casu quo eius processus tenet,nisi appelletur.

Neque dicatur,quod hæc cognitio; an rescriptum sit subreptitium;pertinet ad iudicem appellationis.

Quia respondeo, quod potest pertinere etiam ad iudicem à quo, si non coram iudice ad quem, sed coram ipso de eo controuertatur.

Secũdus casus est:quando Princeps in secũdis literis,seu commissione appellationis apposuit clausulam decreti irritantis,vel alia verba,per quæ appareat, Principem velle reuocare ex tunc quicquid fuerit agitatum per primum iudicem: & isto casu processus est ipso iure nullus, etiam data ignorantia iudicis, *Abb.in c.3. cæterum, sub num.10. ibi,ego aliter soleo dicere, de rescript.* & isto casu procedit extensio.

Tertius casus est, quando commissio appellationis est impetrata super appellatione legitime interposita,& in caussa appellabili; & isto casu non est dubium, quod iudex à quod non potest vlterius procedere, quia eius manus sunt ligatæ etiam sola appellatione absque commissione, & procedendo, processus esset nullus ipso iure, & reuocaretur per viam attentati, *Lancell. tract.de attent.p. 2 c.12.de attent.& innou.appell.pend.in præfat. n.12. tom. 5.fol.347.*

Quartus casus est, quando commissio appellationis est impetrata in caussa inappellabili,& iudici à quo nondum est no-

est notificata commissio impetrata : & isto casu potest valide procedere, siue illa commissio sit subreptitia, siue non per ea, quæ scribit Abb. in d. c. cæterum num. 10. versus finem ibi aut renocatio est facta. simpliciter de rescript. nisi sit facta motu proprio cum clausula irritanti, quia tunc sumus in secundo casu.

Quintus casus est; quando rescriptum ad lites, non tamen auocatorium caussæ, est subreptitium, seu obreptitium, & dubitatur an sit validum; & concludo, quod est validum, & quod ideo tribuit iurisdictionem, donec pronuncietur esse subreptitium, Aufreri tract. de commiss. par. 2. de commiss. auocat. caus. c. 4. n. 21. fol. 478. in secunda impressione; non enim est nullum ipso iure, sed vitiatur ope exceptionis, vt retuli & sequutus sum supra lib. 1. c. 64. sub n. 9. & adde, quæ scripsi infra n. 53. & quod iudex habeat iurisdictionem, quamuis contra literas impetrationis iudicis, obiiciatur exceptio falsi; non quod ipsæ literæ sint falsæ, sed quod in eis narratum sit mendacium à parte scribunt, Bart. & Innoc. quos retuli & sequutus sum infra q. 17. lim. 6. memb. 7. n. 55.

Sextus casus est, quando rescriptum auocatorium caussæ est subreptitium, seu obreptitium; & dubitatur, an sit ipso iure nullum; & concludo, quod sic per ea, quæ scripsi supra contra extensionem.

Septimus casus est; quando oritur controuersia super subreptione, & obreptione rescripti in prædictis, & aliis casibus, & dubitatur quis debeat cognoscere prælatam controuersiam, & concludo, quod debet cognoscere is, coram quo de eo agitur; quare si is, qui rescriptum obtinuit, citet aduersarium coram iudice, ad quem rescriptum est directum, is de eo cognoscet: sed quia iudices, ad quos spectat arbitrari, an omissio, seu expressio sit talis, vt induxerit Principem ad rescribendum: nolunt diuinare mentem Principis præsentis in Curia, ideo in Vrbe optimus viget stylus, vt is, qui prætendit rescriptum esse subreptitium, adeat eundem Principem, citato aduersario, pro reformatione illius rescripti, vt retuli, & sequutus sum supra lib. 1. c. 64. n. 11. in fine, & sic materia subreptionis in Curia non practicatur, nisi coram eodem Principe.

31 Restringe eandem sublimitationem, positam supra numero 26. dum diximus, caussam appellationis posse committi etiam ante dationem apostolorum, vt non procedat in appellatione ab interlocutoria Rot. decis. 54. alias 734. nota quod quando, ibid. secus autem de appell. in antiq. & decis. 41. alias 357. fuit dubitatum de appel. lit. innou. & quod Signatura non soleat dare commissiones appellationum, pendente termino ad redeundum pro apostolis, nisi in appellatione a diffinitiua, ideoque in clausula, qua petitur in commissione derogari obstaculo pendentiæ dicti termini, debeat exprimi, attento quod a diffinitiua, scribunt Vestr. & Marches. quos retuli supra sub n. 26.

Contra hanc restrictionem: quod enim commissio impetrationis iudicis teneat etiam in interlocutoria, & ideo sublimitatio procedat indistincte, tam si sit appellatum a diffinitiua, quam si sit appellatum ab interlocutoria; tenebat vna pars Dominorum Rotæ decis. 53. alias 564. vtrum si appellatur de appell. in antiq. hancque veram credit illius decisionis Collector, & vt veriorem, & communiorem * sequitur Lancel. tractat. de attent. parte 2. c. 13. de attent. pend. temp. apostol. petend. numero 34. & 35. vers. amplia vt non solum tomo 5. fol. 386. reprobationis decisionibus, citatis in restrictione, & inconstantia Boerij, & Neuizan, quos citat, & idem tenet eod. c. 13. sub n. 11. 12. & 13.

32 Limita III. vt multo minus procedat, quando iudex dedit appellanti terminum iuris, videlicet triginta dies ad redeundum pro apostolis, & deinde eidē redeunti pro apostolis in termino, dat alium terminum iuris, intra quē postea appellatus obtinet, appellanti dari reuerentiales cū intimatione, quia licet appellans in casu huius limitationis, non fecerit caussam committi intra decē dies à die intimationis, tamen appellatio non dicitur deserta, Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. in præfat. numero 71. tomo 5. fol. 348. & fusius limit. 13. princip. sub num. 5. fol. 368. dicens, quod licet iudex appellanti, redeunti pro apostolis in termino iuris, dederit alium terminum iuris intra quem appellatus obtinuerit dari reuerentiales cum termino decem dierum ad prosequendum in forma, & hoc fuerit appellanti intimatum, tamen appellans, quamuis non redeat vltra pro apostolis, nec in termino caussam committi faciat, non dicitur renuntiare appellationi, & potest caussam vsque ad annum, & ex caussa vsque ad biennium prosequi, cum quo iudex hoc casu non censetur appellationi detulisse, & in vltima impressione in præfat. d. c. 12. n. 78. ait, quod appellans non tenetur amplius redire pro apostolis, & perinde est ac si fuissent dati refutatorij, de quo re vide q. 17. præced. sub n. 60. & 61.

33 Limita IV. vt non procedat, quando non stat per appellantem, quominus caussa committatur intra terminum decem dierum sibi præfixum ad eam committendam, quia satis est, quod eam faciat committi quandocunque poterit: paria enim sunt ad euitandum desertionem appellationis facere caussam committi, vel adhibere diligentiam, quod committitur, vt ex exemplis infra positis clare apparebit.

34 Declara hanc limitationem circa probationem diligentiæ, vt relinquatur arbitrio iudicis, quando dicatur fuisse adhibita diligentia, quia si appellans dicat, se adhibuisse diligētiam, & tamen non potuisse facere, quod caussa committeretur, necesse est, vt etiam dicat, se fuisse impeditum, & consequenter teneatur probare legitimum impedimentum, cuius probatio relinquitur arbitrio iudicis, vt loquendo etiam de excusatione desertionis caussæ propter impedimentum retuli, & sequutus sum q. 7. n. 147. art. 4.

35 Subdeclara hanc declarationem, vt iudicis arbitrium cesset in casibus, decisis à iure, vel à iudiciorum vsu, vel à statuto, vel à communi Doctorum interpretatione, & demum in rebus claris: quare arbitrium potest versari solum in ambiguis, iuxta ea quæ scripsi lib. præced. c. 19. numero 31. & 35. & seq. & cap. 11. numero 378. 379. & 381. & quod arbitrium iudicis cesset in iis, in quibus habemus consuetudinem, vide quæ refert, & sequitur Beninc. tract. de pauper. quæst. 6. numero 39. & 40. tomo 18. fol. ... & quod propterea in pœnis arbitrariis illud dicatur certum, quod est vsitatum, scribit Bart. in l. 33. seruum quoque §. publice num. 2. ff. de procur. & quod id, quod est consuetum fieri, non dicatur arbitrarium, sed necessarium, scribit Bal. in l. 4. quicunque non. vers. scias autem, numero 17. in fine C. de seru. fugit. Et quod iudex in imponendis pœnis debeat sequi consuetudinem, & imponere pœnas solitas receptas a consuetudine, non minores, quando quidem faciendis compositionibus debeat attendere modum consuetum, qui probatur per libros prouantium Curiæ, vide Par. de Put. tract. in de synd. in verb. an si potestas numero 7. tomo 7. fol. 234. Et quod iudex, non seruans in arbitrariis consuetudinem, faciat litem suam, vide eundem, Parid. de Put. eod. tract. in verbo potestas qui habet, numer. 3. fol. 245. & Beninc. vbi supra. & quod pœna arbitraria habeat solum locum, quando deficit ius commune, vel statutum, aut consuetudo, scripsi supra lib. 1. cap. 12. num. 85. & multa cumulat Euer. in locis argumentorum, in loco ab vsitato, seu solito, fol. 630.

36 Exemplifica I. hanc quartam eandem limitationem sic subdeclaratam, quando appellans adiuerit Regentem Cancellariæ pro impetratione judicis, & commissione

caussæ

caussæ infra illos decem dies, *Rot.decis.25.alias 155.si certus terminus, et decis.41.alias 357. fuit dubitatum de appell. in nou.* dicens, quod in appellationibus à sententijs, latis in Curia, debet appellans ire ad Cancellariam, vel eius Locumtenentem, seu Vicecancellarium, & ei debet porrigere schedulam commissionis, *Cassad.decis.4.de more, sub num.2.de appell. Vestr.in prax.lib.7.c.vlt.num.5.in fine, fol. 216.& lib.3.c.5.sub n.4.fol.56.* dicens, diligentiam committendi caussam appellationis probari, ne dum si probetur, commissionem caussæ fuisse infra terminum Cursoribus, & banco suo præsentatam, verum etiam si probetur, quod appellans in termino adiuerit eum, qui signat commissiones, & ei suam commissionem præsentauerit, *Lancell.tract.de attent.p.2.c.12.in præfat.num.65.tom.5.f. 348.& in vlt.impress.n.71.* dicens, quod debet accipere fidem præsentationis commissionis à Præfecto Signaturæ, vel à D. Regente Cancellariæ. *Crescent. decis.8. alias 66. lib.2.commissionem causæ, num.4.in fine, & num.4.de appel. fol.146.* quem refert & sequitur Marches. *tract.de commiss. par.2.in commiss.appell.c.1.num.67.fol.17.* qui quatuor vltimi ad vsum hodiernum scribunt sufficere, quod appellans adeat Regentem Cancellariæ, vt is sua manu apponat in calce commissionis diem præsentatæ commissionis per ista verba, *præsentata die 14. Iulij* 1610. ad effectum, vt per hanc eius subscriptionem constet de diligentia appellantis: & ad hanc praxim reducitur hodie doctrina, quam tradit Rot. *dict.decis.25.si certus terminus, de appel. in nou.* quam latius retuli, & sequutus sum *supra sub num.5. vers.in quinto, ibi, & quod si appellatur.*

Vtilis, oriens ex hac præsentata, est duplex.

37 Prima, quia caussa præseruatur à desertione, quamuis commissio non fuerit expedita infra decem dies, *Vestr. in prax.lib.3.c.5.sub n.4.* & hoc seruatur quotidie sine controuersia.

Secunda, quia de stylo prorogat ad eam committendam infra mensem à die præsentatæ, *March.tract.de commiss.vbi supra, & in secunda impress.p.1.c.4.de offic.& auct. vicecanc.num.16.fol.38.* sed est exhibenda saltem eadem decima die in actis notarij iudicis à quo, vt is se abstineat ab exequutione, cum per illam exhibitionem sibi certo constet de diligentia appellantis in prosequendo appellationem.

Contra hunc stylum, seu secundam vtilitatem de prorogando tempus ad vnum mensem facit, quia, si stylus arbitratur, tempus decem dierum à iudice congrue dare in apostolis reuerentialibus ad committendam caussam appellationis; inconsideratè in vim præsentatæ prorogat ad mensem, siquidem de natura dilationis, quæ datur ei, qui ob iustum impedimentum non expediuit actum, est, vt ad summum reintegretur dilatio à capite, *vt ex Bar. Bal. & Paul.de Castr.retuli, & sequutus sum lib.præced. c.3. n.75. declar.4.& qu.seq. sub num.227.* vnde sensate videtur loquutus Put. *decis.389.in vna Genuen.in fine numer.3.lib.2.* dicens, quod quis non dicitur prosequi appellationem debita diligentia, vt tenetur, nisi penes Regentem loco Vicecãcellarij institerit pro signatura commissionis obtinenda, & ad Cursores perferenda infra viginti dies post appellationem, quare, si commissio postquam fuerit præsentata Regenti steterit per viginti dies antequam venerit ad bancum Cursorum appellatio efficitur deserta, *Put.d.decis.389.sub num.1.* quasi apertè dicat Put. quod si commissio post præsentatam non expediatur infra alios decem dies, qui constituunt numerum viginti dierum à die appellationis, in qua fuerunt dati reuerentiales, caussa efficitur deserta.

His non obstantibus, rationabilis est stylus, quia tempus decem dierum ad committendam caussam appellationis procedit solum, quando sunt dati reuerentiales in forma, quo casu sciendum est, quod Regens Cancellariæ, habita fide notarij iudicis à quo in calce commissionis de apostolis reuerentialibus, potest ipse commissionem signare, & rescribere absque Referendario, & absque Illustrissimo Cardinali Præfecto Signaturæ, & absque alicuius ministri reuisione, & signatam immediatè transmittere ad bancum Cursorum, sicque facilis, & breuis est ista via, & ideo stylus arbitratur, tempus decem dierum esse congruum; At quando appellans esset negligens, vel nollet istam fidem notarij, sibique magis satisfieret, commissionem expediri via ordinaria, tunc est in primis adeundus Referendarius, qui videat commissionem, & de more nomen suum in capite apponat, & deinde adeundus est Reuisor commissionum, quem *Tudescum* hodie dicimus, qui illam vel reijcit melius formandam, vel portat ad Illustrissimum Cardinalem, qui apponit rescriptum, & deinde portatur ad Io. Finalem, qui est substitutus Regentis inde ad Regentem ipsius Cancellariæ, qui apponit iudicem, iterumque reuertitur ad Finalem, qui commissionem annotat ad librum suum, & demum illam transmittit ad bancum Cursorum, & sæpe, dum ambulat per manus istorum, euenit aliquod impedimentum, ita quod non prius expediri possit, quam per mensem.

Aduerte, quod hæc diligentia committendi caussam non probatur ex libro Baccodi; primo, quia non probat certam diem &c. vt in casu, de quo loquitur *Caputaq. decis.31.appellatio, par.1.* secundo quia non probat, *vt per eundem decis.32.& die, num.3.ead. p.1.* & quod non sufficiat diligentia, quod in libro Martini Lupi, qui solet portare commissiones ad signandum, reperiatur nomen appellantis, &c. dixit Rot. *diuers.dec.796.Oscen.par.3. lib.3.f. 208.* & aduerte quod ista sunt nomina Reuisorum, qui eo tempore reuidebant commissiones, & hodie prænominati loco eorum.

Extende I. eandem exemplificationem, vt procedat, etiam si hæc præsentata non sit facta in commissione originali, sed in eius copia, quia nihilominus præseruaret à desertione, vnde in casu, quo die 18. mensis Iunij fuerant dati reuerentiales, & die 4. sequentis mensis Iulij fuerat Iudici præsentata commissio, & ex copia commissionis apparebat de diligentia manu D. Regentis, & dubitabatur, an caussa esset deserta, Rot. tenuit non esse desertam, *Lancell.tract.de attent.p.2.c.12.de attent.& innou. appell. pend.in præfat.n.66.tom.5.fol.348.*

40 Ratio huius exemplificationis sic extensæ est, quia decem dies, qui dantur ad prosequendam appellationem, non dantur ad complendam prosequutionem appellationis, sed dantur ad inchoandum prosequutionem, *Rot. diuers.decis.796.Oscen.p.3.lib.3.fol.208.& Crescen. decis.8. alias 66.lib.2.commissionem, n.3.& seqq. de appell. & vide infra num.59.*

Extende II. vt præfata diligentia, facta coram Vicecancellario, seu Regente Cancellariæ post interpositam appellationem à diffinitiua, sufficiat etiam si fuerit facta antequam iudex dederit apostolos, & terminum præfixerit ad prosequendum, & etiam quod iudex ipse à quo detulerit deinde appellationi, & terminum decem dierum præfixerit ad prosequendum, quia nihilominus appellans non tenetur post delationem appellationi facere iterum præfatam diligentiam, quia sufficit illa prima, ex quo ius detulit appellationi, *Rot.decis.41.alias 357.fuit dubitatum de app.in nou.* licet ibi contrarium tenet Collector.

41 Declara nunc eandem primam exemplificationem, vt, si appellans adiuerit Regentem Cancellariæ, sed is vel non fuit repertus, vel fuit repertus impeditus, & ideo non potuit annotare diem præsentatæ commissionis, appellans debeat isto casu protestari & super hoc recipere publicum instrumentum, quia alias non sufficeret illa diligentia adeundi Regentem, *Rot.decis.25. alias 155.si certus terminus, de appell.in nou.& decis.20.eodem tit.in antiquior.*

quior.Cassad.decis.4. de more, n.2.eod.tit. Vestr.in prax.lib.7.c.vlt.sub n.5.ibi vel curia vtique, fol.216, & Lancel.d.c.12.in præfat.n.64. to.5.fol.348.

42 Exemplica I I. eandem quartam limitationem, & diligentiam in casu, quo quis est impeditus à ferijs, vt puta, die prima Iunij est lata sententia, die 9. eiusdem sunt dati reuerentiales & deinde 19. eiusdem fuit facta diligentia coram Regente Cancellariæ, de qua diligentia constabat per manus eiusdem; & deinde die 27. Iulij commissio fuit præsentata in banco Cursorum, & vltimo loco die 26. Octobris eiusdem anni fuit citatus appellatus ad dicendum contra: nam isto casu licet à die 19. Iunij, quo fuit facta diligentia coram Regente Cancellariæ vsque ad diem 27. Iulij intercesserit spatium vltra mensem; tamen, quia superuenerunt feriæ, quæ indici solent de mense Iulij circa principium, *vt scripsi lib.prac.cap.5. num.185.* & sic materia incidit in tempore feriarum, & non fuerunt lapsi nisi 38. dies à die diligentiæ vsque ad transmissionem commissionis ad bancum Cursorum; sicque negligentia consistit in octo diebus, quibus iam superuenerant feriæ; excusatur desertio, *Lancel.tract.de attent.par.2. c.12.in præfat.n.67. fol.348.*

43 Exemplifica III. in casu, quo quis dat commissionem Reuisori commissionum infra tres dies à die datorum reuerentialium, & postea redit ad eundem Reuisorem pro expeditione dictæ commissionis, & reperit, quod aduersarius accepit dictam commissionem tanquam suã, & dum ipse appellans laborat pro illius recuperatione labitur tempus decem dierum; certè isto casu appellatio non efficitur deserta, ex quo ei, qui est impeditus facto aduersarij, non currit tempus, *iuxta ea quæ scripsi quæst. seq.art.3.cas.2.n.61. & seqq.& signanter sub n.66.* & ita vidi practicatum.

44 Exemplifica I V. quando quis obtinuit rescriptum à Signatura cum aliqua clausula, quæ sibi non placet, & ideò vult nouam dare commissionem, quia, si interim labatur tempus, non attenditur lapsus, ex quo satis constat de diligentia.

45 Exemplifica V. in quouis alio iusto, seu legitimo impedimento, quia, stante iusto impedimento, caussa non efficitur deserta, vide Lancell.*tract.de attent.par.2.c.12.in præfatione, n.70.& 73.fol.348.*

46 Limita V. eundem stylum Romanæ Curiæ; arctantem appellantem ad committẽdam caussam appellationis infra decem dies, seu alius terminum, appellanti assignatum, vt non procedat hic in Curia, quando appellatus, præueniendo appellantem, faceret caussam committi intra eosdem decem dies, quia *c.57.oblatæ de appell.* de non præueniendo appellantem in impetratione rescripti per appellatum non habet locum in Curia, vbi statim datis apostolis, appellatus potest impetrare commissionem super appellatione, cuius commissionis vigore appellans, tenetur procedere, nisi ipse præuenerit appellatum in faciendo committi caussam appellationis, *Rot. decis.16.alias 104.capitulum numero 1. de appellat. innon. Franch. in d.c.oblatæ in fine, numero 12.vers.vltimo aduerte.Card.Alex.sub num.7.vers.aduertendum, & Dec.not.3. n.7. Marches.tract. de commiss. par.1.c.26. de commiss.appel.vig.c.oblatæ, n.9.fol.285. in secunda impress.* & hoc est notum in Curia.

Secus si iudex impetraretur extra Curiam, quia tunc appellatus non posset præuenire appellantem, *d.c.oblatæ, & ibi Franch.in fine sub d.n.12.Card.d.num.7.vers.nota ex text.& Dec.d.not.3.n.6.*

Ratio diuersitatis est triplex. Prima, quia in Curia datur iudex ex officio arbitrio Regentis Cancellariæ, sed extra Curiam datur quem impetrans vult, nisi contradicatur in Audientia, *Rot.d.decis.16.num.2.Franch.& Card. supra proximè citati, & Marches.dict.c.26.n.11. 12.& 14.*

Secunda ratio est, vt liti finis celerior imponatur, & euitetur circuitus, *Rot. vbi supra, & Marches.d.c.26.num.7. & 8.fol.285.* sed hæ rationes non videntur tutæ, quia etiam extra Curiam posset dari iudex ex officio, & vbique lites sunt celeriter quoad fieri potest expediendæ. Tertia igitur ratio, quam excogito, est, quia quando caussa committitur in Curia consideratur stylus iudicum, qui appellationi deferunt cum termino decem dierum, *vt dixi supra n.6.& 7.* qua consideratione attenta, nullum appellanti infertur præiudicium, si appellatus caussam in eo termino committat, imò potius res ipsi grata agitur, tum quia expensas appellationis, quas ipse teneretur facere, facit appellatus, tum quia onerosa est diligentia committendi caussam intra tam breuem terminum, à qua releuatur per appellatum, hæcque consideratio dilatata est etiam si caussa committatur à sententia lata extra Curiam, dummodo caussa committatur in Curia: At quando caussa committitur extra Curiam supponere debemus, etiam sententiam latam esse extra Curiam, quia non conuenit, vt sententiæ, latæ in Curia, reuideantur extra Curiam; & in appellationibus à sententijs latis extra Curiam cessat hic stylus deferendi appellationi cum termino decem dierum, & consideratur in eis terminus iuris, qui est annus: qua consideratione attenta, inferretur appellanti præiudicium, si appellatus posset præueniendo committere caussam, & procedere, quia interest appellantis habere dilationem vnius anni, *Rot. decis.32.alias 104.appellatus sub n.2.de appell. in nou. & clarè Anch.d.c.oblatæ n.4.& 5.*

Infero ex prima ratione restrictionem huius limitationis, dum dixi, in Curia posse appellantem præueniri ab appellato, vt non procedat quando iudex daretur, quem pars peteret in commissione, quia isto casu etiam in Curia non teneret impetratio, non facta mentione de termino, *Franch.in d.c.57.oblatæ in vltimis verbis.*

Extende hanc limitationem, vt sicut commissio caussæ appellationis, impetrata ab appellante, efficitur communis appellato, *Caputaque decis.36.appellatio licet, n.4.par.1.* quem retuli & sequutus sum *lib. prac. c. 3. numero 214. in fine*, etiam si appellatus non appellauerit, *Caputaq.vbi supra*, nam & ipsa appellatio efficitur communis appellato, qui propterea potest illi adhærere, & deducere iura sua antea non deducta, perinde, ac si ipsemet initio debito tempore appellasset, *Gail.in pract.obseru lib.1. obseru. 122.numero 3.& Mynsing.in sing.obseru.cent.2. obseru.21. numero 2.* vbi de communi * opin.& comprobatur ex his, quæ scripsi *d.c.3 numero 209.& seqq.* & potest prosequi appellationem etiam appellante inuito, *Rot. decis.47.alias 507.nota quod si appellatus de appell. in antiq. et decis. 7.alias 65.si appellatus eod.in nou.* imò, vna parte appellante, altera prohibetur appellare, quando est vnicum negotium, seu sunt plura connexa, *vt declaraui supra qu.10. sub n.5.vers.prima, et vers.et hac et infra q.17.limit.21.nu. 25.et seqq.* vbi videas.

Ita etiam appellationis commissio, quam appellatus impetrat in Curia infra terminum præfixum appellanti, efficitur communis, & prodest ipsi appellanti, *Bellam.decis.259. præfixo termino.* & in fortioribus terminis Rot. *citata in seqq.subextens.*

Subextende I. confirmando, vt si vigore commissionis impetratæ ab appellato fuerit processum vsque ad conclusionem, & deinde appellans doceat de diligentia prosequutionis, per eum facta infra terminum sibi præfixum processus teneat etiam si commissio fuerit ab appellato impetrata post terminum, *Rot.decis.37.alias 44. si appellatus de appellat.in nou.et decis.7.alias 65.si appellatus eod.in antiq.*

Subextende I I. vt procedat etiam si appellans, citatus ab appellato ad dicendum contra commissionem, dixerit genera-

generalia contra, seu dedert exceptiones generales, dummodo in eis non persistat, neque propterea appellet, *Rot. d.decis.7.de appell.in nou.* & *decis.47. alias 507. nota quod si appellatus,eod.in antiq.Dec.in c.4.personas num.45.vers. vlt.Abb.de appel.* & *Vestr.in prax.lib.7.c.vlt.n.7.*

Declara I. restringendo eandem limitationem, dum dicimus, in Curia posse appellatum præueniendo appellantem, committere caussam appellationis, vt hoc procedat, dummodo obtineat committi, vt appellatus secus si liqueret de contrario in supplicatione, quod magis committeret, vt appellans, quia talis commissio non teneret, *Cæs.de Grass.decis.8.alias 2.fuit resolutum n.9.* & *10. vers.nec obstat. de rescript.fol.13.*

Declara II. vt si appellatus impetrauerit commissionē intra terminum, nihilominus appellans, si fuisset legitimè impeditus, poterit prosequi appellationem, *Abb.in c.4. personas n.13.vers. vlterius quero de appell.* & quoties appellatus instaret pro confirmatione suæ sententiæ vigore literarum, quas impetrauerit, toties appellans poterit prosequi suam appellationem, licet deserta esset per lapsum termini assignati ab homine, *Abb.d.c.personas sub n.13.ibi aut appellatus vult prosequi*, & *c. Dec.nu.45.vers. vlt.abb.* quia rescriptum efficitur commune, & ideo, si appellatus eo vtitur, potest etiam eo vti appellans, & dicitur eo vti, quando illud præsentauit iudici, & partem citauit, *Dec.eod.c.personas n.46.* & *47.*

Secus si appellatus resisteret, nolletq; eo vti, & appellans non fuisset legitimè impeditus, quia isto casu non possit appellans prosequi suam appellationē iam desertam, *Abb.sub d.n.13.ibi aut non fuit impeditus.* nam & appellatus non posset adhærere appellationi appellātis, nisi appellans eam introduxerit coram iudice appellationis, *Gail.in pract.obser.lib.1.obser.122.n.4.vers. intellige hanc.*

Reliqua quædam desideranda in isto articulo de appellato præueniente in committendo caussam appellationis vide *infra n.53.et 56.*

Aduerte obiter circa eandem limitationem, dum dixi in Curia non dari iudicem ad voluntatem partis, sed arbitrio R. P. D. Regentis Cancellariæ, quia cautela impetrandi vnum ex aliquibus magis confidentem est, vt in commissione petatur committi alicui Prælato, vel iudici ordinario in Romana Curia commoranti, vel, si magis placet, D. N. de meritis caussæ magis informatio, quia, si agatur de caussa dependente aliquo modo ad alia, pendente coram illo, sed solet illi delegari, vnde hac indirecta via pars sæpe obtinet quem vult iudicem, & alias non haberet, *Marches.tractat.de commiss.par. 1.c.26.de commiss.appell.vig.c.oblatæ num.13.fol.285.in 2. impressione.*

48 Limita VI. eandem declarationem, seu stylum, de quo *supra numero 6. et 7.* de expedienda commissione infra decem dies; vt non procedat in appellatione interposita in partibus ad Curiam, quia, si iudex à quo præfigat appellanti terminum ad prosequendam appellationem, sufficit appellanti iter arripere infra terminum sibi præfixum ad prosequendum appellationem, licet super illa non impetret rescriptum infra eundem terminum, quia, iter arripiendo, facit diligentiam in prosequendo: debet enim parare sarcinulas ad viam, & caussam ita, quod si infra dictum terminum non prosequatur, non est sibi imputandum, *Rot.decis.13. alias 94. si iudex in partibus n.1. de appel.in nou.* & quod si certus terminus præfigatur per iudicem extra Curiam ad prosequendum appellationem sufficiat appellanti iter infra illud tempus arripere, quia, cum terminus assignatur ad prosequendum dumtaxat, sufficit inchoare, vel incipere vltima die, scribunt Rot. *decis.25.alias 155.si certus terminus sub n.1.et decis 66. alias 488.si papa,de appel.innou.* quas retuli & sequutus sū *infra n.59.vers.extēde eandē.* & Franch. *in c.4.personas sub nu.5. vers. quantum vero de appell.* & quod propterea non sit necessarium, quod appellans se infra dictum terminum præsentet coram iudice ad quem, & ei libellum, seu supplicationem præsentet, quia licet terminus ad prosequendum videatur plus importare, quam simplex terminus ad iter arripiendum, tamen quod ita seruetur in practica, & sit opinio, quæ procedit etiam de iure, vt satis sit iter arripere vltima die termini dati ad prosequendum, scribit Franch. *sub numero 5.vers.quantum vero, in fine,* & quod ad euitandam desertionem sufficiat sola itineris arreptio, scribunt *Rot.d.decis.66.et Vestr.in prax.lib.7.c.vlt. n.5.* Et ratio est, quia illud tempus decem dierum non ad prosecutionem appellationis complendam, sed ad eius inchoationem statuitur, *Rot.d.decis.66. de appellat.in nou.* Quare in casu hujus limitationis illi decem dies, dati ad faciendum committi caussam, vel saltem ad inchoandam diligentiam coram Regente Cancellariæ, iuxta ea quæ scripsi *supra numero 36. vers. exemplifica.* non incipiunt currere, nisi à die, quo verisimiliter potuit appellans facere committi caussam appellationis in Curia, *vt refert,et sequitur Lancell.tract.de attent.par.2.c.12.in præfat.n.49.tomo 5.fol.347.* vnde si quis appellat ex Hispania ad Romanam Curiam, tempus appellationis prosequendæ, id est, biennium non incipit currere à die interpositæ appellationis, sed à die, quo verisimiliter caussa potuit committi, attentis impedimentis bellorum secundum ea, quæ scribunt Put. *decis.151. in vna Hispalen.n.2.in fine, et n.3.et decis.154. caussa Hispalen.lib.2.et Lancell.d.c.12. in præfat. n.46. fol.347.* & quod in casu huius limitationis fatalia nō incipiant currere, nisi à die, quo appellans potuerit verisimiliter facere committi caussam appellationis in Curia, vltra Put. & Lancell. hic citatos scribunt Mandos. & Ruginel. quos retuli, & sequutus sum *q.seq.num.*

49 *175. art.7.vers. tempera secundo.* & † quod appellans à sententia lata extra Romanam Curiam, ei non assignato termino à iudice, neque à semetipso appellante, habeat annum ad committendam, seu prosequēdam appellationem in Curia, & ex caussa biennium, patet ex text. *in cap. 57.oblatæ, et c.4.personas, et c.seq.de appel.* & notat Marches. *tract.de commiss.par.1.c.26.de commiss.appel.vig.cap. oblatæ n.2.fol.284.in 2.impressione.*

Nota ex dictis in hac limitatione, quod terminus ad prosequendum appellationem aliter sumitur in appellatione interposita extra Curiam, & aliter in interposita in Curia.

50 Declara I. istam limitationem, vt ad effectum introducēdi appellationem iudex à quo possit præfatum tempus vnius anni, seu biennij recisius moderari secundum locorum distantiam & personarum & negocij qualitatem, *c. 5. cum sit Romana, et late ibi Gloss. in verbo recisius de appell.* sed non potest prorogare, *c.57. oblatæ eod.et dixi qu. seq.n.214.art.10.vers.limita quarto.*

51 Declara II. vt iudex à quo possit appellanti præfigere terminum ad prosequendum appellationem, idest, ad introducendam caussam appellationis coram iudice ad quem, *vt retuli et sequutus sum quest.seq.sub nu.218.vers. tamen art.10.* sed non ad finiendum, expediendumq; prosequutionem, & caussam appellationis, quia esset imponere legem iudici ad quem, quod iudex à quo non potest facere, quia est inferior: testibus ijs, quos retuli & sequutus sum *d.n.218. vers.declara 2.art.10.*

52 Declara III. vt si à iudice, vel à semetipso appellante fuerit præfixus terminus (nam potest de iure appellans sibimet præfigere terminum breuiorem) tunc appellatus non potest, præueniendo appellantem, impetrare iudicē, seu commissionem caussæ, nisi in ipsa commissione faciat mentionem de termino, quia non facta ista mentione, commissio seu rescriptum esset subreptitium, & ideo non valeret, *cap.44.sæpe in fine,et dict.cap.oblatæ, de appell.*

appellat.& quod literæ impetrationis,id est, rescriptum non valeat,scribit Franch.*in d.c.sæpe num.41. vers.in gloss. in fin.*

53 Subdeclara I.hanc declarationem,vt procedat quando impetratur iudex extra Curiam, secus si impetratur in Curia,quia tunc potest impetrari, nulla etiam facta mentione de termino,*Franch.in c.57.oblatæ,in fine, sub n.12. de appell.*

Subdeclara II. vt commissio impetrata ab appellato, præuento appellante, non sit nulla ipso iure, sed veniat annullanda ope exceptionis, & ideo si pars opposuerit, processus erit nullus, quia illa commissio stante oppositione non tribuit iurisdictionem,secus si pars non opposuerit,quia tunc,quamuis sit subreptitium,tribuit iurisdictionem,& ideo processus valeret, *Put.decis.241. die 2. Martij lib.2.Crescent.decis.4.alias 72.rescriptum,de rescrip. & decis.vltima,quæ est 9.alias 45.lib.2. de appell.& Marchesi.tract.de commiss.p.1.c.26.de commiss.appell.vig. c.oblatæ,n.3.& 4.fol.284.in 2.impress.*dicens quod,si non opponat de subreptione,videbitur ratificasse impetrata, & adde quæ scripsi *sup.sub n.30.ver. quintus casus.*

54 Extende eandem declarationem, sic subdeclaratam, vt non solum non possit appellatus impetrare iudicem ante terminum ab appellantemet, vel à iudice præfixum, sed neque possit ipse appellans, nisi fiat mentio in commissione de termino præfixo,*Gloss.in d.c.44.sæpe. in verbo.careat impetratis,de appell. & in casus figuratione in d.c.57. oblatæ,n.20.in fine eod.* notans, quod terminum statutum à iudice,vel ab appellante neutra pars potest præuenire, *Abbas in eod.cap.oblatæ,in principio,& sub num.4.not.4.& Franch.n.10.& 11.limit.vlt.*

55 Subextende eandem extensionem,vt non solum appellans non possit impetrare ante tempus, sibi à iudice præfixum, & impetrando, literæ impetrationis sint nullæ, vt dixi, sed etiam patiatur pœnas contumaciæ si recesserit ante terminum, sed si expectauerit finem termini, non censebitur contumax,*Franch.in d.c.44.sæpe, numer.41. de appellat.*

Intellige tamen,quod & si literæ impetratæ sint nullæ, & patiatur pœnam contumaciæ, tamen non propterea priuabitur commodo appellationis; vnde si datus esset mensis ad prosequendum,seu ad præsentandum se coram iudice ad quem,& appellans præsentet se xx.die,& literas impetret, & recedat, literæ non valent, sed tamen dicitur satisfecisse termino sibi assignato per iudicem à quo, & potuit in quacunque parte termini prosequi,& sic appellatio non est deserta,*Franch.vbi supra.*

56 Declara IV. vt si appellanti nec iudex, nec appellansmet præfixerit sibi terminum,& ideo remaneat terminus legalis,de quo dixi *supra n.1.vers.in primo,*appellatus possit,præueniendo appellantem impetrare iudicem,& commissionem causæ, nec cogitur aliquam expressionem termini legalis facere in commissione, dummodo nimium non festinet, vt appellantem in commissione supplantet, & iudicem sibi amicum impetret,*c.57.oblatæ,de appell.& ibidem Gloss.in figuratione casus,& in verbo, præcurrat.* dicens, quod nemo debet præuenire diligentiam alterius captiose,*& Franch.limit.vlt.sub n.11.Gloss.in c.44. sæpe,in fine,in verbo,præueniens,de appellat..Alex. in consil.19. viso processu,n.5.lib.1.& Marches.de commiss.p.1.c.26. sub n.2. fol.284.*

57 Subdeclara hanc declarationem,vt arbitrio iudicis relinquatur,quando dicatur appellatum nimium præcurrisse,& festinasse in impetranda commissione caussæ, & debet iudex in hoc arbitrio considerare qualitatem personæ,qualitatem caussæ,& distantiam loci,*Anch.in d.c.oblatæ,not.5.n.5.et Abb.sub num.10.ibi concludas,ergo Alex.d. cons.19.viso processu,sub n.5.ibi,et secundum,lib.1.* & iis cõsideratis,arbitrabitur,appellatum nimium præcurrisse, quando appellans nondum videtur fuisse negligens, secus autem,si potest arbitrari,appellantem fuisse negligentem in impetranda commissione, quia isto casu non diceremus, appellatum nimium præcurrisse, *Alex.vbi supra,* & hanc esse veram opin.in puncto iuris testatur Franch. *infra citatus.*

Contra hanc subdeclarationem:quod enim non sit arbitrarium; tenet alij, sed diuersimode sub diuersis opin. quas omnes refert Franch.*in c.57.oblatæ col.3. sub num.4. in secunda difficultate, vers.circa secundam, de appell.*vbi, proposita difficultate, nunquid appellatus possit, inuito vel negligente appellante, prosequi appellationem, adducit quinque opiniones, quarum prima est, vt cum appellatus non possit nimium præcurrere appellantem in prosequenda appellatione, relinquatur arbitrio iudicis, quando dicatur nimium præcurrere, ex quo non est determinatum in iure, & opinionibus relatis, concludit hanc opin.sicq;subdeclarationem esse in puncto iuris veram, vt testatur *sub n.4.vers.prima opinio, & sub n.6. vers. tertio & vltimo aduerte.*

Sed tamen quatuor argumentis tuetur secundam opin. quæ tenet,non esse arbitrarium, ex quo tempus est à iure determinatum, dicens, quod appellatus tenetur expectare vsque ad vltimum mensem secundi fatalis, hancque secundam opin.adducit *sub d.n.4. vers.secunda fuit.*hancque opin.contra Io.And.Bal.Ant.de Butr.& Moder. respondendo rationibus contrarijs, tuetur, & vt veriorem, & communem * sequitur *Dec.in d.cap.oblatæ, n.20. vers. in gloss.in verb.pars appellata.*

In hac controuersia statuo tres conclusiones, quibus opiniones possunt conciliari.

Prima conclusio est, quod hæc controuersia cessat, quando caussa committitur in Curia, vt retuli, & sequutus sum *supra sub n.46.*

Secunda conclusio est, quod si appellatus impetrat iudicem in vltimo mense anni, non dicetur nimium præuenisse,& in hoc cessat penitus arbitrium, quia est determinatum in iure, & ita procedat opinio, quam firmat Dec.

Tertia conclusio est, quod si appellatus vult impetrare iudicem ante vltimum mensem anni, tunc relinquitur arbitrio iudicis, an & quando dicatur nimium præcurrere, & ita procedat subdeclaratio.

58 Nota ex hac declaratione, & subdeclaratione, quod tam appellans, quam appellatus potest impetrare iudicem super appellatione prosequenda: appellans enim debet impetrare super reuocatione sententiæ, & appellatus super confirmatione suæ, sententiæ, & debet facere mentionem de appellatione partis aduersæ, alias literæ essent subreptitiæ,*Franch.in cap.57.oblatæ. not.3.sub numer.1.de appell.*

59 Extende eandem limitationem multipliciter declaratam,vt habeat locum etiamsi sit appellatum in Curia, sed Papa cum Cancellaria existat in aliquo loco extra Curiam,vt puta Papa, & Cancellaria existunt in Anania, & Auditores Palatij in Roma,& Auditor in Roma fert sententiam,& parti condemnatæ, viua voce illico ab eadem sententia appellanti,datis apostolis reuerentialibus, præfigit terminum decem dierum ad prosequendam appellationem, & appellans infra decem dies arripit iter per se, vel per alium ad Ananiam pro impetranda commissione super dicta appellatione, talis itineris arreptio, & prosecutio est sufficiens, & excusat desertionem, quia illud tempus non ad prosecutionem appellationis complendam, sed ad eius inchoationem statuitur modo inchoet prosequi &c. *Rota decis.13.alias 94.si iudex & decis. 25.alias 155.si certus terminus,& decis.66.alias 488.si Papa.quæ est vlt.de appell.in non.& decis.48.alias 538. nota si certus,de app.in antiq. cũ alijs,quas citat, & sequitur Cresc.*

Q decis.8.

decis.8.alias 66.lib.2.commissionem,n.3.& 4.de appell.

Limita VII.vt non procedat, quando sunt dati apostoli testimoniales, quia tunc appellans habet annum ad faciendum caussam committi, *Put.decis.371. in vna Fauentina lib.2.& Marches.tractat.de commiss.par.2. de commiss. appell, cap.2.sub num.10. ibi.vt quando dantur testimoniales, fol.29.*

Ratio huius limitationis est illa eadem, quam adduxi *supra sub n.1.* videlicet, quia iudex, dando testimoniales, nullum præfigit terminum ad prosequendam appellationem, & consequenter remanet terminus iuris, qui est vnius anni, *cap 5. cum sit Romana de appell. vt dixi supra sub d.n.1.*

61 Limita VIII.quando caussa fuit commissa saltem die vndecima, quia appellatio non dicetur deserta, quamuis non sit commissa infra decem dies, *Lancel.tract.de attent. c.12.in præfat.n.72.to.5.fol.348.*

62 Limita IX. vt non procedat, quando, iudice allegato suspecto procedente, appellatur ab eius processu: quia isto casu processus postea ab eo factus est inualidus, etiam si appellans non prosequatur appellationem, *Achil. de Grass.decis.3.alias 205.processum de except.fol.95.* quam refert, & sequitur Lancell.*tract.de attent.par.2. cap.de attent.post recusat.n.17. vers.tertio amplia.fol.340.* Quare appellans isto casu non cogitur infra decem dies, neque postea expedire commissionem caussæ, quia non tenetur prosequi caussam appellationis, & si exter iudex ordinarius appellationum, non tenetur coram eo prosequi, quia sola appellatio impedit iudicem à quo.

Aduerte postremo loco, quod terminus, quem iudex à quo præfigit ad committendam caussam appellationis, debet præfigi vel principali caussam agenti, vel eius legitimo procuratori; alias caussa non efficeretur deserta. Quare si procuratori simpliciter cōstituto in aliqua caussa sit præfixus terminus per iudicem à quo ad committendam caussam appellationis, & is eam non commiserit tamen caussa appellationis non efficitur deserta, *Mohed. decis.6.alias 226.fuit dubitatū n.1. et seqq.de procur. duplicata in Rot diuers.decis.1124.fuit dubitatū p.3.lib.3.f.250.*

In hac quæstione vidimus de tertio tempore appellationis, videlicet de tempore committendi caussam appellationis, quod est tempus ad inchoandam prosecutionem appellationis, sequitur, vt videamus de quarto tempore, nimirum de tempore prosequendi, & finiendi appellationem.

QVÆSTIO XV.

ARGVMENTVM.

De fatalibus, & instantijs caussarum.

SVMMARIA.

Quæstio hæc quo casu, & quam magnam habeat difficultatem, dicitur in exordio quæstionis.

Fatalia vnde dicantur, n.1.

Fatalia sunt duo anni, intra quos appellans debet inchoare, & terminare caussam appellationis, numero 2.— Extenditur multipliciter in diuersis speciebus caussarum, numero 3.& seqq.vsque ad num.11.— Declaratur primo in quot partes, seu tempora diuidantur fatalia, numer.12.& seqq.vsque ad numero 26.— Declaratur secundo, vt fatalia dentur ordine successiuo, & non ab initio, num.27.— Declaratur tertio, vt primum fatale detur simpliciter ipso iure, sed secundum conceditur ex caussa, num.28.& seqq.in quibus dantur subdeclarationes, illationes, & intelligentiæ, vsque ad numero 35.— Declaratur quarto, vt eadem fatalia, quæ seruantur in secunda instantia, seruentur in vlterioribus, nu.36.— Declaratur quinto, vt non habeant locum in reductione ad arbitrium boni viri, n.37.— Declaratur sexto, vt non habeāt locum quando à Principe vel à statuto breuiantur, nu.38.& seqq. in quibus dantur exempla vsque ad n.42. exclusiuè.— Declaratur septimo, vt in consistorio Principis sint perpetua, n.42.— Declaratur octauo, non habere locum in iudice, habente liberum arbitrium, n.42.

Impedito in prosequutione appellationis ex facto proprio conceditur secundum fatale ipso iure, sub n. 44.— Exemplificatur multipliciter vsque ad n. 57.— Limitatur n.58. & seqq. vsque ad n.59.

Impedito ex facto appellati non currit tempus, num.61.— Declaratur, & inferuntur multa cum alijs declarationibus, & restrictionibus necessarijs, numer.62.& seqq.vsque ad numero 104.

Impedito mixtim ex facto ipsius appellantis & appellati non currit tempus, n.105.— Exemplificatur, extenditur, restringitur, & declaratur multipliciter, n.107. & seqq.vsque ad num.121.

Impedito ex facto iudicis currit primum fatale, sed conceditur secundum ipso iure num.122.& seqq.— Declaratur quando caussa dicatur deserta facto iudicis, n.125.— Extenditur hæc declaratio, n.126.& 127.— Restringitur, n.128.& seqq.vsque ad n.135.exclusiuè.

Impedito ex facto tertij datur actio ad interesse contra ipsum tertium, eoque non existente soluendo, datur restitutio in integrum, n.135.— Extenditur, & declaratur vsque ad n.145. exclusiuè.

Impedito ex casu fortuito currit primum fatale, sed datur ipso iure secundum, n.145.

Impedimenti probatio pertinet ad appellantem, qui se fundat in eo, n.146.— Et quomodo probetur, n.147.

Impedimentum quantum esse debeat, vt appellans habeat secundum fatale, num.48.& seqq.vsque ad numero 156.exclusiuè, in quibus recensentur aliquot casus, & varia opiniones.

Impedimentum remouibile non excusat, n.156.& seqq.— Inferuntur aliqua, n.160.& 161.

Fatalia incipiunt currere à die appellationis, n.162.— Declaratur primo quando ex interuallo interponerentur plures appellationes, n.163.& seqq.vsque ad n.170.— Declaratur secundo, vt non computetur dies appellationis, nu.171.— Declaratur tertio tam in appellatione iudiciali, quam in extraiudiciali, n.172.— Infertur, & temperatur, nu.173.& seqq. vsque ad n.179.exclusiuè.

Protestatio de impedimento an sit necessaria ne sequatur desertio caussæ, n.181.& seqq.in quibus distinguuntur species impedimenti, dantur extensiones, restrictiones & declarationes vsque ad n.187.

Fatalia possunt à partibus de communi consensu prorogari, nu. 188.& seqq.— Extenditur, vt à fortiori possint breuiari, n. 195.— Limitatur primo, vt non possint prorogari postquam sunt elapsa, n.196.197.& 198.— Infertur, sententiam quam iudex ad quem ferret super meritis post desertam appellationem, esse nullam, n.199.& seqq.— Declaratur hæc illatio multipliciter, n.204.& seqq.— Limitatur secundo, si procurator non habeat speciale mandatum, n.212. Limitatur tertio, vt prorogatio non possit fieri sine scriptura, nu.213.— Limitatur quarto in iudice, quia non potest augere seu prorogare tempus prosequendæ appellationis, nu.214.— Neque minuere tempus, numero 215.— Declaratur multipliciter hæc quarta limitatio, numero 217.& seqq.— Et præsertim in Auditoribus Rotæ, numero 220. & seqq.in quibus tractantur necessaria de commissione prorogationis fatalium vsque ad n.240.

Fatalia in quibus differant ab instantijs, n.241.& seqq.303.& seqq.330.& seqq.339.& seqq.346.& seqq.

Instantia durat triennio in ciuilibus, et in criminalibus biennio, n.241 & 242.

¶ Am-

¶ *Ampliatur hæc conclusio multipliciter. — Primo in caussis summarijs, num. 244. & seqq. — Secundo in caussis executiuis, sed cum distinctione, num. 248. & seq. — Tertio in caussis ciuilibus, in quibus proceditur per officium iudicis, num. 253. — Quarto in instantia criminalis habeat locum etiam in processu per inquisitionem, numero 254. — Quinto coram iudice delegato, num. 298. Tertio in caussis syndicatum, num. 299. 255. — Sexto coram arbitris, num. 256. Septimo in iudice, coram quo petitur reductio ad arbitrium boni viri n. 258. — Octauo etiamsi litigator, pendente lite, moriatur, num. 260. — Nono etiam si partes vellent prorogare, quia non possunt, num. 263.*

¶ *Limitatur in multis casibus, in quibus potest esse longior. — Prima in caussis fiscalibus, n. 264. & 265. — Secundo in consistorio Principis, num. 266. & seqq. — Tertia in iudice habente liberum arbitrium, num. 271. — Quarto quando iudex moreretur, n. 273. — Quinto de iure canonico, n. 275. et seqq. in quibus habentur multæ declarationes vsque ad n. 282. exclusiuè.*

¶ *Declaratur etiam in multis casibus, in quibus potest esse breuior. — Primo quando per statutum, seu rescriptum Principis est breuiata n. 282. & seqq. in quibus de instantijs statutarijs plurium locorum vsque ad num. 297. — Secundo quando de communi consensu partium breuiatur, n. 300. — Quarto in caussa naufragij num. 301. — Quinto in caussis discussionum, num. 302.*

Instantiæ cursus non retardatur eisdem prorsus impedimentis, quibus retardatur cursus fatalium, n. 303. & seqq.

Impedito ex facto proprio in prima instantia currit tempus, sed restituitur, sub num. 304. vers. capio. — Extenditur, restringitur, declaratur, & exemplificatur, num. 305. & seqq. vsq; ad num. 315.

Impedito propter subterfugia rei non currit tempus primæ instantiæ, sub n. 316. & seqq. — Declaratur, n. 319. & seq. vsq; ad n. 321.

Impedito ex facto mixto vtriusque partis instantia currit, sub n. 322. & 323.

Impedito ex facto iudicis currit instantia, sed datur restitutio sub n. 324. & seqq. vsque ad n. 327. exclusiue.

Impedito ex facto tertij currit instantia, sed datur restitutio, n. 327. & 328.

Impedito casu fortuito currit instantia, sed datur restitutio, numer. 329.

Instantia iuris communis non potest etiam de partium consensu prorogari, sub n. 330. — Extenditur, & restringitur multipliciter, n. 331. & seqq. vsque ad n. 338.

Instantia incipit a die litis contestatæ, sub n. 339. — Declaratur multipliciter, num. 340. & sequentib. vsque ad num. 346. exclusiue.

Instantia licet pereat, tamen remanet integrum ius iterum agendi, n. 346. & seqq. in quibus declarantur multa necessaria vsque ad finem quæstionis.

HÆc quæstio, præsertim in 3. casu quinti articuli, de qua egi *infra num. 148.* habet materiam difficile, vt refert Neuiz. *cons. 41. sciunt etiam, n. 3. & Ant. de Butr. in c. 8. ex ratione, num. 2. de appellat.* recenset, quod Io. Andr. *in addit. ad Spec. in vlt. parte scribit,* quod dum ad curiam portasset dictam decretalem, & occurrisset quæstio de facto perfectus sensus extrahi non potuit ex his, quæ ipse Io. Andr. scripsit *in ipsa decret. & sub n. 9. q. 6. ibi, istæ sunt conclusiones,* relatis varijs sententijs in materia illius sextæ quæstionis, subdit; istæ sunt conclusiones, quas olim posuit hic Io. Andr. quas recitare placuit, vt possis, si vis in antiquis speculari, & vt ipse fatetur, cum portasset librum ad Curiam, dicit quod ex dictis suis nihil boni potuit côcludi. Abb. vero *in ead. decret. ex ratione, n. 12. vers. ad quintam quæstionem,* refert, quod Io. And. tot opin. & tam confuse recitauit in *d. decretali, ex ratione,* vt ipsemet fateatur *in addit. ad Spec. tit. de appel. in 2. q. super rubr.* quod, dum casus dubius circa hanc materiam contigisset in Curia Romana, non potuit decidi per scripta sua in dicta decretali; de hac eadem difficultate Ioannis Andreæ loquitur Neuiz. *d. cons. 41. sub n. 27.* dicens, quod hodie interpretatio, quam dedit practica post Ant. de Butr. tollit; illam difficultatem, quando Io. Andr. *in vltima parte Spec. in rubr. de appell.* dicit adduxisse in Curia, & nihil potuisse eruere, de qua, si videretur scripta sua *in d. c. ex ratione in nouella*, quam tunc secum detulit licet nondum correxisset, nec publicasset, quis inueniret se perplexum: sed ego, his accuratius deferendo, dico, quod Io. Andr. *in addit. ad Spec. in rubr. de appell. lib. 4. p. 2. fol. 90.* recenset quemdam casum de lapsu fatalium, quem dum ipse esset in Curia, refert sibi fuisse narratum, & scribit, quod ipse dicebat, quod illa quæstio nauigabat alto mari, & turbido, & quia audierat, quod compositores clementinarum, qui circa huius materiæ dubia commendabiliter terminarunt, hoc aggressi, non occurrit eis definitio, quæ non esset parum eis grata: de quo casu relato à Io. Andr. egi *infr. art. 5.* Volui hoc præfari, vt attentiores simus, addendo etiam, quod hæc materia, vt scribit Nat. quem citat Neuiz. *d. cons. 41. sub n. 3. & n. 27.* est male intellecta à mero Canonista, & peius à mero Legista.

Quæstionem hanc sequentibus vndecim articulis absoluam.

Primo. *Fatalia vnde dicantur.*

Secundo. *Quæ sint fatalia.*

Tertio. *An appellanti impedito currat tempus primi fatalis, ideoque debeat ei concedi secundum.*

Quarto. *Cui incumbat onus probandi impedimentum, & quomodo probetur.*

Quinto. *Quanti temporis exigatur impedimentum, vt appellans habeat secundum fatale, & vt non habeat quanti temporis exigatur negligentia.*

Sexto. *An impedimentum, quod appellans potuisset remouere, & non remouit, sufficiat ad habendum secundum annum, & euitandum desertionem caussæ.*

Septimo. *Quando incipiant currere fatalia.*

Octauo. *An, lapso primo fatali, sententia transeat in rem iudicatam, vel requiratur etiam lapsus secundi fatalis.*

Nono. *Nunquid appellans impeditus debeat protestari, alias, protestatione omissa, tempora fatalium currant.*

Decimo. *An tempora fatalia possunt prorogari, seu breuiari.*

Vndecimo. *In quibus differant fatalia ab instantijs primæ caussæ.*

ARTICVLVS I.

1 Ad Primum articulum. *Fatalia vnde dicantur.*

Respondeo, fatalia dici à fato, sumendo hic fatum pro morte iuxta textum *in l. 2. meminimus, in princ. Cod. quan. & quib. quar. pars, lib. 10. ibi, fati munus implentium, l. 2. C. de temp. in integr. restitut. ibi, pater tuus in fata concessit, l. 3. quoties, C. de naufr. lib. 11. ibi, qui si fatali sorte defuerint, Plin. in paneg. in principe, qui electo successore fato concessit,* sicque fatalia dicuntur: quasi mortalia, id est, mortem inferentia; vnde dicimus ensem fatalem, & similia: dicuntur ergo fatalia, quia appellationi mortem inferunt, vt explicant per diuersa verba Bald. *in l. fin. num. 5. versic. modo restat, C. de tempor. appellat. Abb. in c. 8. ex ratione, sub num. 8. ibi, sed contra hanc Franch. num. septimo, & Card. Alexand. sub num. 1. versic. tertio præmitto, de appellat. Maran. in suo spec. parte 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, num. 232. versic. tertio pondero, fol. 492. Neuiz. cons. 41. sciunt, etiam, num. 23. Beninc. tract. de pauper. & eius priuil. q. 9. spec. 3. in iudic. num. 2. tom. 18. fol. 149. Mandos. tract. de commiss. in 18. commiss. fatal. prorog. in verbo, fatalia, fol. 105.*

Marches. eod. tract. par. 1. in 7. comm. q. prorog. fit ab eisdem. 2. fol. 197. & Rugnell. tract. de appel. §. 10. gloss. 1. sub n. 14. vers. primum, fol. 260. & communiter * omnes in diuersis locis.

† Et immunita sunt fatalia ad diminuendum lites, *secundum Abb. in c. ex ratione de appell. col. 2. quem sequitur Nenz. cons. 42. n. 33.*

ARTICVLVS II.

2 Ad Secundum articulum: *Quæ sint fatalia.*

Respondeo, quod fatalia sunt illa tempora, intra quæ debet inchoari, & terminari causa appellationis, alias efficitur deserta, quæ tempora, quot & quæ essent olim, habes in *l. 35. ab offerendis, C. de appell. & l. fin. C. de temp. et repar. appell.* eaque recenset Bart. *in auth. ita ut quam. n. 2. et seqq. C. eod.* & ego omitto ea recensere, quia sunt correcta, *vt scribit Bart. in authentic. sub appell. sub n. 2. C. eod.*

Tempora ergo, seu fatalia, quæ seruantur hodie ad finiendam caussam, sunt duo anni, qui dantur ad prosequendum, & finiendum caussam appellationis, *capit. 5. cum sit Romana, & ibi omnes Canonistæ de appell.* quæ caussa, si intra hos annos non fuerit terminata, efficitur deserta, & mortua, quasi fato cesserit, *vt declaro num. seqq.* adeo quod omnis terminus, cuius lapsu appellatio efficitur deserta, dicitur fatalis, *Card. Alex. in c. 4. personas, num. 9. vers. est aduertendum, de appell.* & demum omnis terminus statutus à iure est fatalis *secundum Bald. in l. 2. tempora, not. 2. n. 2. C. de tempor. & repar. appell.* & hæc sit certa, & indubitata conclusio.

3 Extende I. hanc conclusionem, vt habeat locum etiam in illis caussis, quarum prima instantia, nullo etiam interueniente impedimento, durat vltra triennium, seu est perpetua, quare licet de iure canonico instantia sit perpetua, vt retuli, & sequutus sum *lib. præced. c. 2. n. 687. et latius infra n. 275.* tamen fatalia non sunt perpetua, sed sunt biennialia, hæcque extensio non indiget alio testimonio hic in Curia, quia omnes sciunt, quod instantia coram primo iudice est perpetua, attento iure canonico, *vt dixi sub dict. num. 275. & 281.* (dempta Curia Capitolina, vbi durat per biennium, *vt dixi infra sub n. 282. versic. nam hic in vrbe,*) & tamen fatalia non sunt perpetua, sed biennalia, vt nullus causidicus, quantumuis tyro, sit ignorat.

4 Extende II. vt habeat locum tam in diffinitiua sententia, quam in interlocutoria, *Ant. de Butr. in c. 8. ex ratione, q. 1. n. 3. & Franch. sub n. 5. de appell.*

5 Extende III. vt habeat locum etiam in caussis criminalibus, quia & si instantia sit breuior, vt dixi *infra articul. 11. num. 242.* tamen non reperio, quod fatalia sint breuiora.

6 Extende IV. etiam si appellans moreretur, pendente appellatione quia tenentur caussam prosequi eius hæredes, alias sententia transiret contra eos in rem iudicatam *l. 1. Cod. si pend. appell. mors interu.* adduntur tamen hæredibus quatuor menses *l. vltim. C. eod.* & similiter, si moriatur appellatus, debet nihilominus appellans prosequi caussam appellationis, quia alias fatalia labuntur contra appellantem, *Mohed. decis. 8. alias 190. lite pendente, sub n. 2. & seqq. de appell.* nam & instantiam continuari in hæredem retuli, & sequutus sum *infra n. 260.* vide etiam ad materiam huius extensionis Crescen. *dec. 4. alias 111. quia fatalia, de appell.*

7 Extende V. vt hæc fatalium tempora habeant locum, siue prima instantia sit triennalis, siue sit breuior, siue ex dispositione iuris communis, siue ex dispositione statutorum, quia quantumuis sit breuis instantia, tamen in caussa appellationis seruantur illa eadem fatalia, quæ seruantur in caussis, quæ haberent longam instantiam, & ita vidi seruari in Ciuitate Lucensi.

8 Extende VI. vt habeant locum etiam in appellatione extraiudiciali, quare si labatur terminus iuris, nihil grauamen, à quo fuit appellatum, transit in rem iudicatam, *Franch. in c. 5. cum sit Romana, sub num. 15. vers. sed certe, & Card. Alex. n. 7. de appell.* & adde, quæ scripsi *infra num. 172. & 174.*

9 Extende VII. vt habeant locum etiam in caussis beneficialibus, & moueor, quia sententia etiam in beneficialibus transit ex negligentia appellantis in rem iudicatam, *Franch. in c. 45. constitutus, il primo n. 2. de appell.*

10 Restringe hanc extensionem, vt non procedat respectu iudicis appellationis, quia is potest inquirere de meritis caussæ appellationis, licet enim sententia in beneficialibus transeat in rem iudicatam respectu partium, tamen non transit respectu superioris, *Franch. in d. c. 45. constitutus il primo n. 3. de appell.*

11 Extende VIII. vt habeant locum etiam in appellatione à grauamine futuro, quia etiam ea per lapsum termini, iuris efficitur deserta, *Franch. in eod. c. cum sit Romana sub n. 14.*

Extende IX. vt habeant locum etiam in sententia fur per declarationem iuris, *vt retuli, & sequutus sum infra q. 72. limit. 22. n. 37.*

Extende X. vt habeant locum etiam in caussis summarijs, & executiuis, a quibus executiuis potest appellari ad effectum deuolutiuum: nam, cum fatalia habeant locum etiam in caussis, quibus instantia non consideratur, seu est perpetua, vt retuli, & sequutus sum *supra sub num. 3.* sequitur quod debeant habere locum etiam in caussis summarijs, & executiuis, etiamsi teneremus, quod in eis instantia non haberet locum, de qua rescripsi *infra, n. 244. & 248. & 249.*

Extende XI. vt habeant locum in caussa feudali, *Iacob. de S. Georg. tract. de feud. versus finem, in verbo, & dicti vasalli pro dictis rebus, num. 38. tom. 10. par. 1. fol. 223.* & esse comm. * conclusionem testatur, & sequitur Curt. Iun. *eod. tract. in 7. & vlt. par. princ. q. 13. num. 33. tom. 10. par. 2. fol. 92.*

Extende XII. vt habeant locum etiam in caussa coram Principe, quia etsi coram eo fatalia non currant, seu sint perpetua, *vt retuli, & sequutus sum infra num. 231.* tamen illud videtur non ex eo, quia non habeant locum fatalia, sed quia, stante legitimo impedimento, fatalia non currunt, quare, data negligentia appellantis, posset tentari, quod desertio haberet locum per ea, quæ in alijs terminis scripsi *q. præced. n. 4. in fine, & n. 5.*

12 Declara I. vt hæc fatalia diuidantur in septem partes, seu septem tempora fatalia, de quibus scribunt Card. Alex. *in cap. 4. personas, sub n. 2. & seqq. versic. et antequam, & Bero in c. 5. cum sit Romana, n. 23. de appell.* nam, vt ait Bal. *in l. fin. sub num. 1. vers. nota quatuor actus, ibi, considera quod appellatio, C. de tempor. appell.* appellatio habet plures partes, sicut per similitudinem via longa habet principium, medium, & finem.

13 Primum tempus assignatur in origine appellationis, & hoc est decem dierum, *Bal. & Card. Alex. vbi supra,* & de hoc egimus *supra q. 12.* Sed hoc tempus proprie non est de primo, & secundo fatali, seu primo & secundo anno, qui dantur instantiæ caussæ appellationis, quia incipiunt à die appellationis exclusiue, *vt retuli & sequutus sum infra n. 171.* dicitur tamen tempus fatale, quia eius lapsu finitur facultas appellandi.

Secundum tempus est ad appellationem in esse productam fomentandam, & hoc est triginta dierum ad petendos apostolos, *Bal. d. l. fin. sub n. 1. ibi secunda pars, & Card. Alex. vbi sup. sub n. 3.* & de hoc egimus *sup. q. 13.*

Tertium tempus est ad appellationem subleuandam, id est, ad præsentandum apostolos iudici ad quem, & illud est arbitrarium, *Bald. d. l. fin. sub num. 1. ibi, tertia pars,*

pars, C. de tempor. appellat. & Card. Alex. d. cap. personas, n. 4. verʃ. textium est tempus de appellat. & hoc tempus non est a lege definitum, neque in iure est expressa pena, sed

* Doct. communiter * tenent, quod pena contumacis sit, quia videtur appellationi renũtiare, *Bal. vbi supra*, & istud est illud tempus, quod iudices de stylo Romanæ Curiæ assignant appellanti ad committendum caussam appellationis, de quo tempore, seu termino scripsi, *q. præced.*

Quartum tempus est, quod assignatur post appellationem sublatam ad introducendam eam effectualiter, videlicet, ad offerendum libellum id est, ad præsentandam ipsam appellationem iudici ad quem, & informandum ipsum iudicem ad quem, *Bald. in d. l. fin. sub n. 1. ibi quarta pars, & Card. Alex. vbi supra n. 5. verʃ. quartum.*

Quintum tempus est ad inchoandam caussam appellationis, quę inchoatio non potest fieri, nisi postquam constiterit appellationem esse legitimam, quia tunc iudex, incipiet procedere in ipsa caussa, cognoscendo, an sit iusta, vel iniusta, *Card. Alex. vbi supra n. 6.*

Sextum tempus est ad eam prosequẽdam, & hoc etiam non est certum, dummodo faciat intra annum, *Card. Alex. d. c. 4. personas, n. 7. verʃ. sextum* sed Bal. *in d. l. fin.* hoc numerat quintum tempus, & dicit in isto fieri articulos & probationes.

Septimum tempus est ad finiendam caussam appellationis, & hoc est tempus vnius anni, & ex iusta caussa biennij, *Card. Alex. vbi supra n. 7. verʃic. septimum*, & de hoc vltimo tempore particulariter agimus in hac quæst.

† Non datur tamen secundus annus, nisi duo copulatiuè interuenerint, primum, quod appellans non potuerit appellationem prosequi, & finire intra annum, vel saltem intra terminum iuris, vel hominis, ex causa necessaria, & euidenti, *Bald. in c. ex parte de rescript.* Altera quod intra annum non concedatur, sed eo elapso, *c. cum sit Romana, de appell. Guid. Pap. sing. 615.*

Verum hæ septem partes, seu tempora bene reducuntur ad quatuor tantum, prout reduxit etiam Ruginel. *tract. de appel. §. 10. gloss. 1. n. 4.* & nos ea tractauimus per quatuor quæstiones, nam tertium, quartum, quintum, & sextum tempus non sunt tempora iuris, sed sunt tempora hominis, id est, iudicis, seu sunt quædam breuiationes, seu distinctiones temporis annalis, dati à iure, quas breuiationes, & distinctiones possunt facere iudices, apud nos tamen non sunt in vsu, nisi illa, quę respicit tertium tempus ad committendam caussam appellationis, de quo diximus *q. præced.*

13 Subdeclara, vt omnia tempora fatalium reducantur ad duos terminos, videlicet ad terminum iuris, & ad terminum hominis, & sicut per lapsum termini iuris deseritur appellatio, ita & per lapsum termini hominis etiam in appellatione a diffinitiua, vnde non expectatur tunc lapsus termini iuris, *Franch. in c. 5. cum sit Romana, not. 3. n. 3. de appell.* Et quod sententia firma remaneat ex solo lapsu termini hominis, non expectato vlterius lapsu termini iuris, refert, & sequitur *ibidem col. 2. num. 12. in vltimis verbis, versic. in ead. gl. in fine.*

Quid in caussis beneficialibus vide *infra sub n. 21. versic. rursus.*

14 Amplia I. hanc subdeclarationem, vt hæc duo tempora, seu termini fatalium, ad quos reducuntur omnia, habeant locum etiam in appellatione extraiudiciali, *Franc. in d. c. cum sit Romana, colum. 2. in fine, nu. 13. versic. & aduerte, de appell.* dicens quod grauamen illatum extraiudicialiter transit in rem iudicatam per lapsum termini hominis, sicut per lapsum termini iuris.

Amplia II. vt habeat locum etiam in appellatione à grauamine futuro, vide *supra ext. ens. 8. n. 11.*

15 Nota primo obiter circa eandem primam declarationem, quod hæc tempora, quæ non sunt determinata à iure, solet iudex à quo octo, seu nouem modis assignare ad illaqueandum ipsum appellantem, vt appellatio efficiatur deserta, *vt aduertit Franch. in c. 4. personas, nu. 2. in fine, versic. tertio, & vltimo, & n. 3. versic. circa primum, de appell.* sed est laudabilis, illaqueatio, vt scripsi *supra q. 13. sub n. 36. in fine.*

Primo ergo potest assignare tempus ad iter arripiendum.

Secundo ad præsentandum se coram iudice ad quem.

Tertio potest ei, petenti apostolos, assignare terminum, infra quem cum apostolis se repræsentet coram iudice ad quem.

Quarto assignat terminum ad recipiendum apostolos petitos.

Quinto statuit terminum ad prosequendum appellationem, & de his scribit Franch. *d. n. 3. vsque ad n. 4.* quem in omnibus refert, & sequitur Maran. citatus *inf. verʃ. nono*, scribit etiam idem Franch. *in c. 50. ex insinuatione, sub n. 1. eod. tit. de appell.* in quibus tamen videtur præposterare ordinem, quia primo loco videbatur dicendum de termino ad recipiendum apostolos, & ipse de hoc dicit in quarto loco, & deinde videbatur dicendum de alijs, respiciendo progressum ordinatum.

Sexto quandoque statuit terminum ad redeundum cum literis impetratis, sed hoc non potest, quia esset imponere legem superiori.

Septimo quandoque statuit terminum ad faciendum sibi fidem de prosecutione, sed neque hoc potest.

Octauo iudex a quo aliquãdo in præfixione dicti termini ad faciendum fidem cõminatur, quod si in termino præfixo non fecerit fidem, appellatio efficietur deserta, sed neque hoc facere potest.

Nono, & vltimo quandoque iudex à quo præfigit terminum ad finiendã caussam appellationis, sed neque hoc potest facere, quia esset imponere legẽ superiori, *Franch. in c. 50. ex insinuatione, num. 1. de appellat.* & de his singulis vide eundem Franch. *in d. c. 4. personas, a num. 4. vsque ad num. 5. exclusiue*, a quo ista summarie, prout ipse ponit, retuli prout ex eod. ante nos retulit Maran. *in suo spec. parte 6. act. 2. in princ. in verbo, & quandoque appellatur, sub num. 205. limit. 21. fol. 486.*

16 Aduerte, quod terminus præfixus ad finiendam appellationem habetur, ac si esset præfixus ad prosequendam appellationem, quia terminus ad finiendum includit in se etiam terminum ad prosequendum; quia non posset finire, si non prosequeretur: vndè, si terminus ad finiendum non valuit respectu finis, valet respectu prosecutionis, & sic, si non valet dilatio, vt ago, valet, vt valere potest, quia dilatio, assignata ad plura, si non potest operari quoad omnia, operatur quantum potest, quia in effectu duo videntur mandata, videlicet, vt prosequatur, & vt finiat, & ideo licet vnum non teneat, debet tamen adimpleri alterum, quod tenet, Franch. *in d. c. 50. ex insinuatione, sub n. 1. not. vlt. de appell.*

17 Nota secundo, quod licet, pendente appellatione, nihil sit innouandum, & sit suspẽsa iurisdictio iudicis à quo tamẽ iudex a quo quando appellanti præfixit terminum prolixum, aut nullum, potest de nouo statuere terminum competentem, ad prosequendum appellationem, aut ad præsentandum se coram iudice ad quem, quia non intelligitur suspensa iurisdictio iudicis à quo in concernentibus faciliorem expeditionem ipsius caussæ appellationis, *Franch. in capit. 4. personas, in princ. verʃ. secundo nota, sub num. 9. & in cap. 17. cum teneamur, sub num. 21. de appell. Maran. in suo spec. parte 6. actu 2. in verbo, & quandoque appellatur, num. 205. limit. 21. fol. 486. Lancell. tract. de attent. parte 2. cap. 12. attent. & innon. appel. pend. limit. 4. princip. num. 5. tom. 5. fol. 363.* & adde, quæ scripsi *supra quæst. 3. num. 20.* Et quod, appellatione pendente, possit

iudex à quo præfigere diuersos terminos, puta, ad iter arripiendum, ad præsentandum se superiori, ad prosequendum, aut ad docendum de prosecutione, & præsentatione, & sic iste actus præfixionis etiam appellatione, pendente factus non sit attentatus, refert, & declarat Lancell. *tract. de attent. p. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 13. n. 1. & seqq. & limit. 14. n. 1. tom. 5. fol. 368.* & quod possit assignare terminum appellanti ad arripiendum iter, & ad prosequendum, quia ista tendunt ad faciliorem expeditionem caussæ appellationis, scribit Franch. *in d. c. 17. cum teneamur, n. 3. in fine, & Vestr. in prax. lib. 8. c. penul. sub n. 3. fol. 250. in fine.*

18 Extende hoc notandum, vt procedat etiamsi sit iudex delegatus, quia etiam iudex delegatus a quo potest appellanti assignare terminum ad arripiendum iter & ad prosequendum, *Franch. in c. 33. ad aures, n. 1. de appell.*

19 Nota tertio, quod sicut Franch. *vbi supra in 1. not.* ad augendum numerum temporum, multa addidit, quæ iudex non potest assignare, ita etiam vnum tempus ad se præsentandum cum apostolis coram iudice ad quem, in duo superflue diuisit tempora.

20 Nota quarto, quod omnis terminus, assignatus à iudice ad prosequendam appellationem, erit semper pars anni assignati à iure ad finiendam appellationem, quare terminus iuris currit, & non retardatur termino assignato à iudice, quia terminus hominis venit ad abbreuandū terminum iuris, *Franch. in c. 8. ex ratione, sub n. 5. de appell.* quare illi triginta dies, qui dantur ad redeundum pro apostolis, computantur in anno, qui datur à iure ad prosequendam & finiendam appellationem.

21 Nota quinto aliqua necessaria circa hæc tempora.

Circa primum tempus ad arripiendum iter, quando appellans dicatur satisfecisse huic termino, vide *q. præceden. limit. 6. num. 48.* & alia de itineris arreptione, vide supra *q. 6. declar. 12. num. 41. & seqq.*

Adde obiter, quod vbi appelletur à sententia lata in magno feudo, dantur sex hebdomadæ appellanti ad arripiendum iter ad Regem, & appellans cogit iudicem venire personaliter ad Regem ad discutiendam caussam, nec sufficit alium mittere, secus in alijs feudis *Marin. Frec. tract. de subfeud. lib. 3. rubr. differentia inter feuda regalia, diff. 8. n. 1. fol. 432.*

Rursus aduerte, quod, etsi iudex in caussis beneficialibus assignet terminum appellanti ad arripiendum iter, & prosequendam appellationem & appellans nihil faciat nihilominus appellatio ex lapsu huius termini assignati à iudice non efficitur deserta, quia iudex non potest in beneficialibus assignare alium terminum, quam expressum *in c. 1. de elect. in 6.* sic contra Lap. scribit Anch. *in clem. 1. vers. finem vers. de appell.* nisi terminus assignaretur de consensu partium, vel ipsis non contradicentibus *secundum Franch. in c. 45 constitutus, il 1. n. 3. & latius in c. 5. cum sit Romana, n. 16. de appell.*

Circa secundum, & tertium tempus ad se præsentandum cum apostolis coram iudice ad quem vide *eadem q. 13. art. 10. n. 87.*

Circa quartum tempus ad recipiendum apostolos, vide, quæ scripsi *eadem q. 13. n. 43. & seqq.*

Circa quintum tempus ad prosequendum appellationem aduerte, quod sub isto tempore includitur tempus ad faciendum committi caussam, de quo tempore egi *q. præced. cas. 5. n. 5.* adeo vide ibi.

22 Circa septimum tempus, omisso sexto, nunquid iudex possit appellanti, præfigere terminum ad faciendum sibi fidem, de prosecutione appellationis.

Concludas, quod potest, & hoc in tantum seruatur de consuetudine, vt si appellans deficiat facere istam fidem, & ipsi iudici aliter non constet de prosecutione, possit sine pœna, & reprehensione exequi suam sententiam, *Feder. de Sen. cons. 28. punctus quæstionis, sub num. 1. & in fine, Rot. dec. 13. alias 94. si iudex partibus, n. 1. & 2. de appell. in nou. Franch. in d. c. 4. personas, sub num. 4. versic. septimo, ibi, sed aduerte, de appellat. & Lancell. tract. de attent. part. 2. c. 12. de attent. & innou. app. pend. limit. 14. n. 1. & seqq.* Addit. ad Rot. *decis. 25. alias 155 si certus terminus, n. 3. de appell. in nou.*

23 Infero ex hac conclusione, quod executio sententiæ non poterit retractari per viam attentati, sed pendebit ex futuro euentu ipsius caussæ appellationis, *Franch. in d. c. personas, sub num. 4. versic. septimo aliquando, de appell. & Lancell. tract. de attent. part. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 14. n. 4. ibi, & talis executio, tom. 5. fol. 368.* & ita sentiunt Federic. de Sen. *dict. consil. 28. sub num. 2.* dicens, talem executionem non debere retractari, sed pendere à futuro euentu caussæ appellationis, *& Rot. d. decis. 13. in fine, de appell. in nou.* dicens, quod si appellans obtinuerit in caussa appellationis infirmari sententiam, cassabitur & eius executio.

Contra hanc illationem: quod enim debeat executio retractari per viam attentatorum, tenuit Guid. Papiens. *tract. de appell q. 14. n. 20. in fine t. 5. f. 58.*

Non recedas ab illatione, sicut contra Guid. Pap. admonet Lancell. *vbi supra.*

24 Tempera primo, vt hęc conclusio non sit vera, quando appellans contradixit huic termini assignationi, quia tunc non tenetur obedire illi termino, *Franch. in d. c. personas, sub n. 4. vers. sed dubitat, & Lancell. d. c. 12. limit. 13. n. 3. & dict. limit. 14. n. 8. tom. 5. fol. 368.*

25 Tempera secundo, vt licet appellans non faciat fidem, tamen appellatio non per hoc efficitur deserta, *Rot. decis. 13. alias 94. si iudex, num. 3. de appell. in nou. Fed. de Sen. d. consil. 28. num. 2. in vltimis verbis, Franc. d. cap. personas, sub num. 4. versic. sed dubitat. Addition. ad Rot. d. decis. 25. sub n. 3. de appellat. in nou. & Guid. Pap. tract. de appell. q. 14. sub n. 20. fol. 58.*

26 Extende hoc temperamentum, vt sit verum, etiamsi iudex assignando terminum ad faciendum fidem, communitas fuerit, quod, si in termino fidem non fecerit de prosecutione, appellatio ipsa sit deserta, quia, hac comminatione non obstante, appellatio non erit deserta, *Franch. d. c. personas, sub n. 4. vers. & iudex, de appellat. & Guid. Pap. d. q. 14. sub n. 20. ibi, dicit tamen, qui alios allegant.*

Contrarium: quod enim isto casu appellatio sit deserta, tenuit Lap. quem citant præfati, & loquitur Addition. ad Rot. *d. decis. 25. alias 155. si certus, sub n. 3. ibi, nisi iudex in termini præfixione, de appell. in nou.* dicens non fore desertam ipso iure, sed opus esse sententia.

Non recedas ab extensione.

27 Declara II. vt illa tempora seu fatalia non dentur omnia ab initio simpliciter, nisi primus annus, secundus autem datur ex caussa, prout de primo, & secundo anno loquuntur text. *in auth. ei qui appellat. & ibi Bart. & alij, C. de tempor. appellat. c. 5. cum sit Romana, & ibi, Gloss. Ioann. Andr. Card. Alex. & cæteri de appell. Spec. tit. de appell. §. nunc breuiter, in princ. lib. 2. folio 192. Franch. in c. 8. ex ratione, sub num. 6. de appell. Maran. in suo spec. part. 6. actu 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, sub n. 228. vers. sequitur modo videre fol. 491. Vestr. in prax. lib. 3. c. 5. num. 2. Odd. tract. de restit. in integr. q. 70. art. 1. num. 1.* Hæc tamen fatalia, seu secundus annus potest vlterius protrahi per viam restitutionis ob iustum contingens impedimētum, vt loquitur text. *in d. c. 8. ex ratione, & ibi Glos. & Doct. de appel. Specul. Maran. & Odd. in locis supra proxime citatis, & Doct. citati n. seq.* sicque potest via restitutionis ex iusta causa dari tertius annus, & horum trium annorum primus dicitur primum fatale, & sic deinceps, secundum & tertium fatale, *Franch. vbi supra, & Maran. in suo spec. p. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, num. 232.*

num. 232. verſ. tertio pondero, fol. 491.

28 Declara III. vt primum fatale, id eſt, primus annus concedatur ſimpliciter, & integer ipſo iure à lege ſine miniſterio iudicis, & ſine alia conſideratione: ſecundus vero annus concedatur etiam ipſe integer, & ipſo iure à lege, ſed tamen ex cauſſa, *vt in d. auth. ei qui appellat. & d. c. cum ſit Romana*, & ſcribunt communiter * Doct. citati *in præced. 1. declarat. num. 12.* hancque differentiam inter primum, & ſecundum annum, quod primus concedatur ſimpliciter, & ſecundus ex cauſſa, adnotat etiam M. Ant. Bard. *tract. de temp. vtil. c. 6. nu. 1. fol. 215.* & cauſſa, ex qua concedi debet ſecundus annus, dicitur impedimentum iuſtum *vt late explicaui infra num. 44. & ſeqq.* At tertius annus datur non ipſo iure, ſed à iudice per viam reſtitutionis in integrum *d. c. ex ratione, & ibi Io. Andr. ſub n. 17. verſi. ſed quid ſi tertio. Abb. ſub n. 3. ibi, ex quo infero. Franch. ſub nu. 64. verſ. ſecundo caſu quando impedimentum, ibi, ſecunda fuit opinio, & Card. Alex. nu. 6. verſ. not. ex text. de appell. Guid. Pap. tract. de appell. q. 101. ſub n. 65. verſic. attamen, & n. 6. verſ. eſt ergo dicendum, fol. 60. Maran. d. verbo, & quandoque appellatur, ſub n. 228. M. Ant. Bard. d. c. 6. num. 2. verſicul. tertius, fol. 215.* Et quod tertius annum competat per reſtitutionem in integrum officio iudicis ex clauſula, ſi qua mihi iuſta cauſſa, refert, & ſequitur Ruginell. *tract. de appell. §. 10. gloſſ. 1. num. 19. verſic. exiſtente, fol. 261.*

29 Subdeclara I. hanc declarationem ad vſum praxis, vt, ſtantibus iuſtis cauſſis, id eſt, impedimentis, propter quæ veniat concedendus ſecundus vel tertius annus, non ſit appellanti neceſſarium ante omnia adire iudicem appellationis, & petere declarari, ipſum appellantem fuiſſe impeditum, & ſibi competere vlterius tempus, ſed ſatis erit, cautiuſque aget, ſi proſequatur ſuam appellationem, & ſi ei opponatur de deſertione, replicet de impedimento, & poterit procedi in cauſſa, cognoſcendo de impedimento, licet nulla alia ſententia interlocutoria præcedat. *Franch. in c. 8. ex ratione, num. 65. verſ. circa tertiam dubitationem, punctualiter, num. 66. ibi, ſed dubitatur, & Card. Alex. ſub nu. 33. verſ. ſed punctus eſt, ibi, in contrarium eſt veritas, de appell.*

† Notandum tamen eſt, vt talis petens ſe reſtitui nedum impedimentum probare debet, ſaltem præſumptiuè ſed etiam docere aliquid de iniuſtitia. *Bellam. deciſ. 418. Mynſyng. obſer. 98. cent. 4.*

30 Infero I. ex eadem declarationem, quod, cum ſecundus annus concedatur iſpo iure, non poteſt ante lapſum primi anni concedi per viam reſtitutionis in integrum aliquod tempus aduerſus lapſum dicti primi anni, *Neuiz. conſ. 41. ſciunt etiam, num. 18. 19. & ſeq.* & eſſe communem* concluſionem teſtatur, & ſequitur Odd. *tract. de reſtit. in integr. q. 70. art. 6. & 7. ſub n. 35. & 36.* vbi quod reſtitutio eſt ſuperflua.

31 Intellige hanc illationem, vt licet reſtitutio in integrum, conceſſa aduerſus lapſum primi fatalis ad dotum illud tempus, in quo appellans fuit impeditus in illo primo fatali, non operetur effectum reſtitutionis, & ideo illud tempus computabitur in ſecundo fatali, quia non debet vltra ſecundum annum habere tempus, ad quod fuit data reſtitutio integrum & hoc eſt, quod conſuluit Neuiz. *vbi ſupra*, dicens *ſub n. 21. verſus finem*, quod dato, quod conceſſio ſecundis fatalis, & reſtitutio in integrum ſimul concurrerent, tamen, pendente iudicio ſuper vno, tempus curret etiam in alio.

Tamen reſtitutio operabitur, vt cenſeatur probatum impedimentum, quo ipſo iure conceditur ſecundus annus.

32 Infero II. quod tertius annus, qui concedi poteſt via reſtitutionis in integrum, propter impedimentum, quod fuit in ſecundo anno, non debet eſſe integer, ſed ſolum ad tantundem tempus, quantum fuit impedimentum, *Franch. in c. 8. ex ratione, ſub n. 64. verſ. ſecundo caſu, de appell.*

33 Infero III. quod procuratores in cauſſis appellationum debent in primo anno eſſe diligentes, in ſecundo diligentiores, in tertio diligentiſſimi, *Bald. in cap. 8. ex ratione, num. 8. de appell. Neuiz. d. conſ. 41. num. 1. M. Ant. Bard. tract. de temp. vtil. cap. c. 6. ſub num. 2. verſ. tertius, fol. 215. & Maran. in ſuo ſpec. par. 6. actu 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, ſub n. 232. verſ. 3. pondero, ibi, ſexto ad hoc, fol. 492.*

34 Subdeclara II. eandem declarationem, vt ſecundum fatale non concedatur, niſi concurrentibus quatuor. Primo, quod appellans non potuerit ex neceſſaria, ſeu iuſta cauſſa impeditus proſequi, & terminare appellationem in primo fatali, *capitul. 8. ex ratione, & capit. quinto cum ſit Romana, & ibi Anton. de Butr. num. 2. Abb. in princ. & n. 2. not. 2. & Card. Alex. num. 2. de appell.* ita quod non ſufficit probare ſolum impedimentum tempore primi fatalis, niſi etiam probetur, quod tale impedimentum fuit immediata cauſſa, quare non potuit proſequi appellationem tempore debito, ideoque debet docere, ſe feciſſe debitam diligentiam, *Staph. tract. de ſignat. liter. iuſt. de clauſ. cautione præſtanda iudicis arb. n. 3. fol. 301. in impreſſ. Romana*; imò debet feciſſe diligentiam remouendi impedimentum, quia, facta diligentia, ſi remanet impedimentum, tunc dicitur ex iuſta, & neceſſaria cauſſa impeditus, *vt retuli, & ſequutus ſum infra art. 5.*

† Cum ſemper verum ſit, appellantem ex curſu biennij, conſtitui in notoria negligentia, vt voluit, *Hercul. de probat. negat. ſub n. 250. in fine.*

Et quod reſtitutio in integrum aduerſus præſcriptionem ſtatutariam non detur impedito, qui potuiſſet impedimentum remouere, dixi Rot. *diuerſ. deciſ. 603. omnes domini, ſub n. 2. p. 1.* probato autem impedimento, conceditur ſecundus annus, quia probato impedimento, primæ dilationis, conceditur ſecũda dilatio, *vt ex Gloſſ. Panlo de Caſtr. Iaſ. & alijs retuli, & ſequutus ſum lib. præced. c. 3. ſub num. 67. verſ. exemplifica.* Secundo, quod ipſa cauſſa neceſſaria, & iuſta ſit euidens *l. fin. §. illud, ibi, euidentiſſimis probationibus, Cod. de temp. appell. & dict. cap. cum ſit Romana, et ibid. Io. Andr. n. ſecundo*, dicens, eam eſſe probandam, niſi ſit notoria, aliter, inquit, nõ habebit biennium, *Ant. de Butr. Abb. & Card. Alex. ibid. n. 2. Ruginell. tract. de appell. §. 10. gloſ. 1. ſub n. 9. &* 10. Nam, vt propter impedimentum primæ dilationis concedatur ſecunda dilatio, requiritur, quod impedimentum fuerit efficax, & magnum, *vt retuli, & ſequutus ſum dict. cap. 3. ſub num. 71.* Tertio, quod, ſi non fuerit toto tempore impeditus, fecerit aliquid in primo anno, vtputa fecerit committi cauſſam, præſentauerit commiſſionem, citauerit partem, & fecerit aliquem alium actum, & hoc de ſtylo Curiæ Rom. retuli & ſequutus ſum *infra verſ. confirmatur*, nam ei, qui nihil procurauit agere in prima dilatione, nagatur ſecunda, *teſtib. Beninten. & Alex. Stiat. quos retuli, & ſequutus ſum lib. præced. c. 3. ſub n. 153.* Quarto, quod lapſum ſit primum fatale: nam eo non elapſo, non conceditur ſecundum, *Ruginel. ſub d. num. 9. & 13.* & de primo, ſecundo, & quarto requiſitis loquitur Guid. Pap. *tract. de appell. q. 101. ſub num. 64. fol. 60.* referens, & ſequens, quod, finito primo anno, debebit appellans probare cauſſam impedimenti, quæ ſi iuſta ſit, iudex declarabit ei competere ſecundum annum, datum à lege.

Contra primum, & ſecundum requiſitum huius ſubdeclarationis oppono, quia ſententia non tranſit in rem iudicatam, ſeu non confirmatur per lapſum primi anni, niſi lapſum ſit biennium, *Bart. Bald. Alex. Felyn. Hier. Gig. & Neuiz. quos citaui infra artic. 8. n. 179.*

Ergo non requiritur cauſſa, & multo minus requiritur eius probatio.

Confir-

Confirmatur hæc oppoſitio ex ſtylo Curiæ Romanæ, vbi ad habendum ſecundum annum ſufficit, fuiſſe inceptam proſequutionem appellationis, vt, loquendo de ſtylo Rotæ refert Odd. *tract. de reſtitut. in integ. q. 70. art. 5. verſ. & dicit propterea, ſub n. 32.* vel ſaltem ſufficit, quod appellans in primo anno fecerit aliquam diligentiam, & actum in cauſſa vltra commiſſionem cauſſæ impetratam, *vt ſcribunt Caſſad. Mandoſ. Veſtr. & Lancell. quos retuli, & ſequutus ſum infra art. 5. nu. 151. & 153. & M. Ant. Bard. tract. de temp. vtil. c. 6. ſub n. 2. verſ. tertius, f. 215.* quem etiã refert, & ſequitur Odd. *d. art. 3. verſic. & in his terminis, ſub n. 32.* quaſi illa aliqualis diligentia, & proceſſus poſt commiſſionem cauſſæ habeatur ex ſtylo, & obſeruatione palatij loco cauſſæ, quæ de iure communi requiritur ad habendum biennium, *vt retuli, & ſequutus ſum d. art. 5. num. 151.* & quod de ſtylo Rotę ſemper detur triennium, quando aliquid poſt commiſſam cauſſam factum fuit, tenuit Rot. *diuerſ. deciſ. 181. in cauſſa Parmen. num. 3. p. 3. lib. 2.*

35 Retenta ſubdeclaratione, quę eſt vera.

Subdeclara III. continuando materiam huius præcedentis ſubdeclarationis, vt neceſſaria, ſeu iuſta cauſſa concedendi ſecundum fatale poſſit euenire quinque, ſeu ſex modis, de quibus egi *art. ſeq. n. 44. & ſeqq.* vbi videas.

36 Declara IV. vt hæc fatalia habeant locum tam in ſecunda, quam in tertia inſtantia, quia dicuntur fatalia appellationum, & appellatio datur tam in ſecunda, quam in tertia inſtantia, *Mandoſ. tract. de commiſſ. in commiſſ. 18. fatalium prorogationis, in verbo, ſecunda inſtantia, fol. 105.* & in hoc non reperio aliquem, qui dubitauerit.

37 Declara V. vt ſecundum vnam opin. quam retuli, *infra n. 258. verſ. contra,* habeant locum etiam in reductione ad arbitrium boni viri.

38 Declara VI. reſtringendo, vt non habeant locum, quando à Principe, vel à ſtatuto eſſent breuiata fatalia appellationis, quia tunc ſeruantur illa tempora præfixa à Principe, ſeu ſtatuto, ſicut, loquendo de inſtantia, ſcribit Maran. *in ſuo ſpec. part. 5. limit. 4. n. 17. fol. 241.*

39 Extende hanc declarationem, vt fatalia poſſint breuiari etiam de communi conſenſu partium, *vt ex Cyn. & Alex. retuli, et ſequutus ſum infra art. 10. n. 195. verſ. extende tertio.*

40 Exemplifica I. eandem declarationem in ſtatuto Capitolino, quando diſponitur, vt fatalia in ſecunda inſtantia ſint ſex menſium, *lib. 1. ſtatut. c. 8 n.* & quatuor in tertia, *eod. lib. 1. c. 181.*

Ratio, qua moti eſſe debent ſtatuentes, eſt, quia dilatio ſecunda debet eſſe breuior prima, & tertia breuior ſecunda, iuxta ea quæ ſcripſi *lib. præced. c. 3. n. 153.*

41 Exemplifica in prouincia Marchiæ Anconitanæ, vbi ex illius conſtitutionibus *lib. 6. cap. 9.* ſi ſit appellatum ab interlocutoria in cauſſa ciuili, debet expediri infra duos menſes: ſi à diffinitiua, intra tres menſes, ſed ſi cauſſa ſit criminalis; debet expediri infra menſem, ſi cauſſa non reuideatur in alio loco, ſed ſi reuideatur in alio loco, infra duos menſes.

Exemplifica vlterius in Abbatia Sublacenſi, quia, vt habetur in fine ſtatutorum in eorum reformationibus, cap. 8. cauſſæ appellationum debent expediri infra duos menſes.

Intellige iſtas exemplificationes, vt ſeruentur in ſuis tribunalibus, ſed non in alijs, quia diſpoſitio municipalis circa fatalia, & tempora appellationum eſt de ordinatorijs, *vt ſcripſi lib. præceden. cap. 2. num. 456. et 457.* & loquendo de appellationis admiſſione, ſcripſi etiam *infra quæſt. 18.*

42 Declara VII. vt in conſiſtorio Principis fatalia ſint perpetua, & nunquam currant, vide *art. ſeq. caſ. 4. n. 131.*

43 Declara VIII. vt non procedat, quando iudici appellationis datum eſſet à lege, vel à Principe arbitrium liberum procedendi, & ſententiandi, quia tunc ſicut inſtantia durat poſt triennium, *vt ſcribit Maran. in ſuo ſpec. p. 5. limitat. 3. n. 16. fol. 141.* ita videtur poſſe dici de fatalibus in cauſſa appellationis.

Hæc declaratio, loquendo in fatalibus, non eſt vera, per ea quæ ſcripſi *ſupra n. 3. et 11. extenſ. 10.*

ARTICVLVS III.

44 Ad tertium articulum: *An appellanti impedito currat tempus primi fatalis, ideoque debeat ei concedi ſecundum?*

Reſpondeo, conſiderando ſex modos, ſeu caſus, quibus appellans poteſt impediri, prout conſiderauit etiam Franch. *in capit. 8. ex ratione, numer. 8. verſ. circa primum, de appellat.* quos, dempto ſexto, declarat etiam Abb. *in d. cap. 8. ex ratione, num. 4. verſ. venio ad primum,* & ex eo refert, & ſequitur ibidem Dec. *num. 14. 15. et ſeqq. verſ. prima quæſtio.*

Primo poteſt impediri ex facto proprio, ſeu ex impedimento, concernente perſonam propriam appellantis.

Secundo ex facto appellati.

Tertio ex facto mixto, videlicet appellantis, & appellati.

Quarto ex facto iudicis.

Quinto ex facto tertij.

Sexto, & vltimo ex caſu fortuito: ad quos ſex modos reduci poſſunt illi decem modi, quos enumerat Card. Alex. *in eod. c. ex ratione, n. 7. verſ. primum.*

Concludo, capiendo primum modum, quando impedimentum proceſſit ex facto proprio, ſeu concernente propriã perſonam, & dico communiter * teneri, quod ipſo iure concedatur ſecundum fatale, *Abb. d. c. ex ratione, n. 4. in fin. de appell.* quam comm. concluſionem diſputando ſequitur ibidem Dec. *n. 15. et ſeqq. et ſignanter ſub n. 18. verſ. inhærendum eſt igitur concluſioni.* Et quod hoc impedimentum non impediat curſum primi fatalis, ſed habeat ipſo iure ſecundum fatale à iure abſque alia reſtitutione, ſcribit ibid. Franch. *n. 15. verſ. circa tertium princ.* & ideò ipſo iure currit primus annus, vt apertè ſcribit Card. Alex. *eod. c. ex ratione q. 4. princ. num. 13.* & quod ex communi * ſententia concedatur ſecundum fatale, ſcribit Mynſing. *in ſing. obſeruatent. 5. obſer. 98. n. 1. et 2.*

Exemplifica I. hanc concluſionem, quando appellans non potuit propter inopiam, ſeu paupertatem proſequi cauſſam appellationis, *Abb. d. c. ex ratione, n. 5. verſ. et inter cætera, et Dec. n. 18. in fine, verſ. et inter alia, et num. 19. de appell. Veſtr. in prax lib. 7. c. vlt. in fin. n. 20. M. Ant. Bard. tract. de temp. vtil. cap. 4. nu. 2. verſ. de impedimento, tom. 5. fol. 213. Theſ. Foſſ. dec. 10. inſtantia. caſ. 3. numer. 5. Ioſ. Gumi. ſuper ritibus Sicil. cap. 89. num. 57. et latius Benint. tract. de pauper. et eius priuil. quæſt. 9. ſpec. 3. in iudicijs, num. 14. et ſeqq. verſ. fauore tamen paupertatis, tom. 18. fol. 150.* & in caſu huius exemplificationis loquitur Mynſing. *ſupra citatus.*

45 Confirmatur iſte caſus paupertatis ex his, quæ de eo, qui propter paupertatem non potuit appellare, ſcripſi *ſupra q. 162. limit. 9.*

Contra hanc exemplificationem: nam, cum notarij, procuratores, aduocati, & cæteri teneantur gratis inſeruire pauperibus, *vt retuli, & ſequutus ſum infra numer. 51.* & hæc exemplificatio non procedat in loco, vbi acta, ſcripturæ, & patrocinia gratis pauperibus ſubminiſtranda ſunt; vt ex Ioſ. Gumia, Theſ. Foſan. retuli, & ſequutus ſum *infra n. 50.* ſequitur quod paupertas non excuſet.

Reſpondeo, quod licet exemplificatio in puncto iuris non videatur vera, tamen eſt vera in facto, quia in facto notarij, procuratores, & aduocati gratis non ſeruiunt.

Retenta ergo exemplificatione.

46 Infe-

46 Infero ex eis, quod appellantes ad Curiam Romanam & propter inopiam non prosequentes caussam intra annum, ex iusta causa consequuntur biennium, Abb. & Benninc. vbi supra.

47 Extende hanc exemplificationem, vt habeat locum non solum in inopia, de qua loquitur text. in §. 1. Auth. de his, qui ingred. ad appel. sed etiam in paupertate, licet inops dicatur is, qui nihil penitus habet, pauper vero is, qui parum habet, Decian. d. c. 8. ex ratione, n. 19. in fine, vers. aduerte, num. 20. & 21. in paupertate loquuntur Abb. Mi. Abb. Bard. & ceteri citati in exemplificatione.

48 Restringe I. declarando eandem exemplificationem, vt procedat, dummodo pauper sæpius protestetur, quod propter paupertatem, & pecuniæ inopiam non potest caussam appellationis prosequi, & ipsam paupertatem iureiurando se deduxit, quia licet paupertas excuset a prosecutione caussæ, non tamen excusat ab ista protestatione, Thesaur. Fossan. decis. 10. instantia, cas. 3. sub n. 5. & ex Ios. Cumia retuli, & sequutus sum seq. restrict.

Contra hanc restrictionem; quod enim paupertas excuset etiam a protestatione, scribunt Felyn. in c. 8. si qui testium, sub n. 16. vbi. ad item vide testib. & Odd. tract. de rest. in integr. q. 28. art. 3. sub n. 20. limit. 1. & quod protestatio non sit necessaria, nisi in impedimento, quod procedit ex facto iudicis, & non in alijs impedimentis, ex Franch. & alijs, retuli & sequutus sum infra n. 181. & seqq. & n. 185.

Contra eandem restrictionem facit, quia licet impeditus facto iudicis debeat protestari secundum communem * opin. quam retuli infra sub num. 124. & 181. art. 9. tamen contrariam opin. quod protestatio sit ad cautelam, & non necessaria, secuta est Rota, vt retuli & sequutus sum sub d. n. 181. vers. opinionem negatiuam, & maxime debet procedere ista opinio in impedimento paupertatis, cui magis fauendum est.

Retenta hac contraria opin.

49 Extende eam, vt sine difficultate procedat, quando paupertas est notoria, quia tunc protestationem non esse necessariam, refert, & sequitur idem Thes. Fossan. vbi supra.

† Et paupertatem excusare etiam ab ipsa appellatione, probat textus in l. si procuratorem §. si ignorantes, circa finem ff. mand. in illis verbis, quid tamen si paupertas eis non permisit excusata est eorum inopia.

50 Restringe II. eandem exemplificationem vt non procedat in loco, vbi pauperibus, vel ex statutis, vel ex Principis prouisione, seu alias gratis & amore Dei scripturæ, & omnia necessaria dari debent, prout ita in Regno Siciliæ prouisum esse per ritum scribit Ios. Cumia in ritib. Sicul. cap. 88. sub num. 59. & in Senatu Pedemontano scribit Thes. Fossan. decis. 10. instantia, cas. 3. num. 5. in fine, & in Curia Delphin. conductores, seu firmarij, & grapherij compelluntur mittere ad iudicem appellationis, & conficere acta miserabilium gratis. Guid. Pap. quem etiam citat Rebuff. vbi supra, & in tribunali Auditorum Rotæ copia actorum est concedenda gratis pauperibus, ex dispositione bullæ 6. Ioannis XXII. reformatio auditorum &c. ibi. item quod si aliquis, fol. 37. & de copia iudiciorum danda ante torturam depositum est in motu proprio 74. Pij IV. reformatio tribunalis Cameræ, vers. insuper præfatus, fol. 756. quem allegat etiam Flam. Cart. pract. interrog. reor. lib. 3. cap. 3. num. 55. in fine, quia isto casu, cum pauperes habeant gratis scripturas, & patrocinia, non conceditur eis secundum fatale ex capite paupertatis, nisi vbi notarij recusarent gratis dare, & pauperes protestati sint, quia paupertas non excusat a protestatione, Ios. Cum. d. cap. 88. n. 59. in fine, & 60. & Thes. Fossan. d. cas. 3. sub n. 5.

Hæc restrictio non videtur tuta, quia aduocati, ceterique caussidici ex præcepto operis misericordiæ, & ex dispositione iuris communis, tenentur gratis inseruire pauperibus litigantibus, vt dixi n. seqq. & tamen paupertas reputatur impedimentum legitimum per ea, quæ dixi in exemplificatione, num. 45. Ergo idem dicendum est, cum teneantur vigore publici salarij, quia sicut non obediunt legi vniuersali, ita neque legi particulari; nam & si salariati sint, tamen pauperibus litigantibus non est omnino consultum.

Quicquid sit de ista restrictione.

51 Attendite, notarij, procuratores, aduocati, ceterique caussidici, quod et si in loco, vbi munus vestrum exercetis, sint statutis, aliaque Principis ordinatione deputati certi salariati aduocati, & procuratores pro patrocinio caussarum pauperum; tamen etiam vos qui non estis salariati, ad id tenemini, vt ex communi * omnium recentiorum scribit Fr. Mich. Sal. ad D. Thom. 2. 2. qu. 17. art. 1. controuers. 1. in fine, fol. 500. & multo magis tenemini, si isti ex publico salario constituti non sint; nam in primis vos egregij notarij, debetis copiam gratis dare, l. 21. tam demétis, in fine, & ibi Gloss. in verbo prægrauetur, C. de episc. aud. Decian. a n. 21. & seqq. de probat. Afflit. in constit. appellationum tempora, not. 5. n. 18. lib. 2. Cauens. super rit. 290. n. 10. Foller. in pract. crimin. in verbo, & si confitebuntur, in q. p. 3. partis n. 55. Beninc. tract. de pauper. & eius priuil. qu. 7. spec. qui iudices, nu. 14. tom. 18. fol. 148. Prosp. Farin. in qq. crimin. lib. 1. q. 39. n. 159. Neuiz. cons. 44. quod debeat, n. 13. Rebuff. tract. de senten. prouis. art. 3. gl. vlt. n. 26. & 27. tom. 1. fol. 298. & scripsi supra lib. 1. c. 100. sub n. 8.

Nec excusamini, quod emeritis officium, Fr. Mic. Sal. d. q. 17. art. 1. in fine, concl. vlt. fol. 502.

52 Et vos, Domini Procuratores, tenemini gratis pauperibus inseruire, Beninc. d. q. 7. spec. 1. num. 14. fol. 148. Vos etiam, excellentissimi Aduocati, ad id tenemini, quia patrocinari pauperi pertinet ad opera misericordiæ, Fr. Mich. Salon. in 2. 2. D. Thom. quæst. 17. art. 1. fol. 499. & nisi patrocinemini gratis pauperi in extrema necessitate, peccatis mortaliter, vt late explicat Salon dicto articulo primo controuers. 1. vers. obseruemus secundo, fol. 499. in fine; & quod ideo inuiti officio iudicis cogi possitis, & Aduocatus, qui renuit pauperi patrocinari gratis, saluari non possit, quia abscondit talentum Domini sui, & in foro conscientiæ peccet, qui a paupere scienter pecuniam recipit, retuli supra quæstione 12. sub n. 166.

Sed hæc iuris communis dispositio non solum a notarijs non seruatur, sed fit totum oppositum, vt testantur Neuiz. d. cons. 44. num. 13. dicens, quod notarij faciunt totum oppositum, quia diuiti dant gratis, & pauperi non sine mercede, & Rebuff. vbi supra, dicens, quod hodie potius eriperetur Herculis claua, quam a Scribis, & Pharisæis acta sine pretio, cum ex diabolica eorum vsurpatione triplex soleant percipere salarium, quod non fieret, inquit, si acrimonia iuris in eos exerceretur, sed nostri tolerant abusus illorum. Hæc Rebuff. Procuratorum etiam, & Aduocatorum charitas frigescit; immo erubescunt, etiam sibi mercede soluta, pauperum clientelam sumere aduersus diuites, & nobiles, quasi tuentes pauperum caussas parui æstimentur. Iudices quoque pauperum caussas cum mora negligunt, diuitum vero cum instantia promouent, in illis rigorem ostendunt, in istis ex mansuetudine dispensant, illos cum difficultate respiciunt, istos cum facinore tractant, illos negligenter audiunt, istos subtiliter auscultant, vt retuli etiam supra lib. 1. cap. 90. sub num. 1. adeo, quod vere Poeta ille, Curia pauperibus clausa est, &c. quæ retuli infra quæstio. 17. limit. 40. num. 7. & loquendo de caussis criminalibus, vere inquit alter Poeta, dat veniam coruis, vexat censura columbos, relatus a Boss. tract. crim. tit. de par. supp. sub num. 18. Claud. Cantiun. tract. de offic. iudic. lib. 2. cap. 7. num. 29. in fine

in fine tomo 3. parte 1. fol.83. & à Petr. Bel. tractat.de re milit.titul.23.num.14.tomo 16.fol.341. qui loquendo de fiscalibus,inquit,quod habent retia,quæ tendunt columbis,& non miluis.

Aduerte tamen,quod Aduocato non est præceptum indistinctè,quod patrocinetur gratis pro paupere, & sub præcepto peccati mortalis, quia, cum hoc sit opus misericordiæ,& mandetur præcepto affirmatiuo, tale præceptum non obligat semper,& pro semper,sed seruatis conditionibus,quas recenset Fr.Mich.Sal.ad D.*Thom.2.2.q. 17.art.1.fol.499.*& adhibita distinctione necessitatis pauperis litigantis consideratæ in triplici specie per eundem Sal. *art.1.controu.1.* & considerato statu aduocati, *vt per eundem Sal.*

53 Exemplifica II. quando per errorem fuit, omisso medio,appellatum ad superiorem, quia interim dum disputatur, an sit iudex competens, & instatur pro remissione caussæ,dicitur appellans facto proprio impeditur,& consequenter conceditur ei ipso iure secundum fatale, & ita intelligas Thess.Fossanen.*decis.10.instantia,cas.5.numero septimo,* quem retuli, & sequutus sum *supra qu.7. numero 98.*dum scribit, quod instantia appellationis non currit, si per errorem ad superiorem appellatum fuerit, omisso medio.

54 Exemplifica III.quando appellans fuit carceratus, loquitur Ant.de Butr.*in c.8. ex ratione, sub n.6.* seu quando fuit infirmus seu absens,*Dec.ibid.n.15.in vltimis verbis, de appel.*& de infirmitate, alioque, casu fortuito loquitur M. Ant. Bard. *tract.de temp.vtil.c.4.n.2.vers.*de impedimento,*to.5.fol.213.*

55 Extende eandem conclusionem sic exemplificatam, vt habeat locum etiam quando impedimentum tangit personam suorum nuntiorum, seu procuratorum, *Card. Alex.dict.cap.ex ratione, quæst.5.princip.in 7.impedimento, numero 25.* & de impedimento nuntij itinere loquuntur Guid.Pap. *tract.de appellat.quest.91.num.58.to.5.fol. 59.& Thess.Fossan.decis.10. instantia,sub n.11. vers.deniq;* licet ipse hoc impedimentum nuntij, ponat esse impedimentum tertij, & Card. Alex. vbi supra inter impedimenta casus fortuiti.

56 Subextende vt idem dicendum sit quando non potuisset habere instrumenta, facientia ad caussam, quia is non diceretur negligens; seu fuisset impeditus in producendis testibus, *Franch.in d.c.ex ratione, n.56.ibi secundo queritur quid si fuerit, de appell.* licet non omnino explicet;quod etiam dicendum arbitror, quando appellans, vel appellatus haberet testes in longinquis partibus, & peteret dilationem excedentem metam fatalium, per ea, quæ loquendo de prima instantia retuli, & sequutus sum *lib.prac.c.3.n.201.& 202.*

57 Declara eandem extensionem,vt habeat locum quando impedimentum procedens ex facto procuratoris, seu nuntij procedit casu fortuito,quia tunc excusatur appellans, & conceditur secundum fatale,ac si impedimentum occurrisset in propria persona ipsius appellantis,*Franch. in d.c.8.ex ratione n.54. vers.circa sextum & vltimum impedimentum de appell.*

Secus si procedat ex negligentia aut dolo, vt retuli, & sequutus sum *infra cas.5.n.136.*

58 Limita I.nunc eandem conclusionem, vt non procedat, quando impedimentum appellanti sonaret in propriam culpam, & negligentiam, vt puta, quia non fuerit expedita eius dimissoria iam decreta, quia isto casu currunt fatalia, & inducitur desertio, *Caputaq.decis.12.seu 1. fatalia currere,n.1.& 3.in fine,par.2.*

59 Quid in casu, quo considerari posset factum mixtum, vide eundem Caputaq.*decis.11.seu 1.fatalia appellationis, n.1.par.2.*& vide *infra n.67.*

60 Limita II.generaliter vt non procedat in impedimento iniusto,id est in impedimento,quod vel procedit à sola voluntate appellantis, de quo dixi *infra art.6. illat. 1. numero 160* vel procedit à mera eius negligentia,& ideò non excusat, vt puta impedimentum feriarum ordinarium,quod est iniustum, cum sit imputandum, appellanti, qui debet sibi prouidere in tempore iuridico, *Franch. in c.8.ex ratione,numero 55. versic.sed circa hoc quæritur, de appell.*quare debet esse ineuitabile, & ex caussa necessaria,vt retuli, & sequutus sum *supra n.34. art.2. vers.subdeclara secundo,& infra n.156.& seqq.art.6.*

Declara eandem conclusionem, vt, lapso etiam secondo anno, tertius non detur ipso iure, sed per viam restitutionis in integrum, & absque refectione expensarum.

61 ¶ Concludo capiendo secundum casum, quando impedimentum processit ex facto appellati: & dico, quod tunc tempus non currit, sicque appellans remanet illæsus, *Abb.in cap.8.ex ratione, sub n.8.versic.quandoque impedimentum prouenit ex facto solius appellati,& Dec num. 38.vers.quartus casus,de appell.* Neurz.*consf.41.sciunt etiam, sub num.1. Odd.tract.de restit.in integr.q.70. art.4.limit.7. n.31.Minsing.in sing.obseru.cent.5. obser.98.n.5. cas.4.Caputaq.decis.11.seu 1.fatalia appell.n.1.& 2.par.2.* & ita cum sequenti declaratione concludit etiam Card. Alex. in ea citatus.

Ratio huius conclusionis est, quia tempus fatalium labitur culpa, & facto aduersarij,& desertio debet fieri contra culpabilem, & negligentem, & non contra impeditum,*Cassad.decis.9. nu.esset, sub n.9.de appell.*loquens in casu,de quo *infra n 67. vers.confirmatur 2.*

Contra hanc conclusionem Abb.vbi supra adducit Innocentium (quem ego in libro meo non inueni) dicentem, quod impeditus habebit annum, & dicit postea *vers.ego enim,*quod ipse teneret hanc,vel præcedentem conclusionem, vt tenet Rot. quam nos citamus *seqq.illatione,*& ita cum Abb.sequente præfatam conclusionem & Rotam residet Card. Alex. *d.quæst.4. princ.n.13.in vltimis verbis.*

Retenta conclusione,quæ probatur ex infra dicendis.

62 Declara restringendo hanc conclusionem esse veram, quando impedimentum est iudicialiter illatum, quia tunc tempora non currunt,*Card. Alex.ind.in dict.capitul. ex ratione, 4.quæst.princ sub nu.13. ibi circa secundam speciem,& ibi.quodam est impedimentum,*& patet ex seq.illationibus.

Secus autem quando impedimentum est de facto, quia tunc secundum Imol. & alios, quos citat, & sequitur Card. Alex. *vbi supra*, currunt tempora, sed ipse appellatus, qui impedit, si est soluendo, tenetur dolo ad damna, & interesse eidem appellanti, quod si non sit soluendo,restituuntur tempora ipsi appellanti; & ab hac distinctione non videtur multum discessisse Franch. *in eod.capitul. ex ratione sub numero 36. versic.circa tertium impedimentum.*

Contra hanc declarationem, seu distinctionem (quod enim indistinctè fatalia non currant, etiamsi impedimentum sit illatum extraiudicialiter) ostendunt sequentes prima, & secunda illatio, in quibus impedimentum est extraiudiciale, & tamen impedito non currit instantia.

Retenta ergo simpliciter conclusione.

63 Infero I.ex hac conclusione sic declarata, quod, si appellatus efficiatur familiaris iudicis ad quem, appellanti non debent currere fatalia,durante magistratu, officio seu iurisdictione illius iudicis, per ea, quæ loquendo de prima instantia, & de regia constitutione, scribunt Affl. *in constitutione,iustitiarij per prouincias,not.6.sub numer.6. & seqq. lib.1. & Maran in suo spec.parte 5. limit.14. numer.37.fol.244.*dum scribunt,quod si aliquis litigator est familia-

familiaris officialis, coram quo ventilari debet caussa, non currit instantia.

64 Infero II. quod si appellatus, pendente appellatione, efficiatur priuilegiatus, adeo quod appellanti, durante illo priuilegio, denegetur audientia, non current ipsi appellanti fatalia, per ea quæ, loquendo de instantia, refert & sequitur Maran, *in suo spec. par. 5. limit. 17. n. 40. fol. 244.* dicens, quod si aliquis impeditur agere impedimento iuris, vt quia reus conuentus est interim effectus priuilegiatus, adeo quod non possit conueniri, non currit instantia.

65 Infero III. quod fatalia ad prosequendum, & finiendum appellationem non currunt appellanti, qui prosequitur, & agit super attentatis; imò illud tempus, & etiam tempus executionis finiendum post sententias super attentatis latas, est de fatalibus subducendum, quia licet appellans possit appellationem suam, & negotium principale, & caussam attentatorum simul prosequi, tamen ad hoc non astatur: imò à lege sibi indultum est, vt ante omnia audiatur super attentatis, *Rot. decis. 15. alias 102. fatalia ad prosequendum, de appell. in non. & decis. 10. alias 89. nota quod vbi, num. 3. & decis. 79. alias 448. nota quod fatalia, de appell. in antiquis*, quas decisiones citant, & sequuntur Abb. Dec. & Odd. citati supra in conclusione, *Franch. in cap. 36. dilecto, quæst. 16. vers. tertio modo, num. 13. in fine, de appell. Fel. in d. c. ex ratione, n. 4. vers. quarto dum dicunt, de appell. Orest. en. decis. 10. alias 242. regulæ de annali, n. 3. de causs. poss. & propriet. Vestr. in prax. lib. 7. cap. vlt. sub num. 19. ibi quæ ration. idem, fol. 219.* & ita cum declarationibus, de quibus *infra num. 69. & seqq.* tenent Franch. *in d. cap. ex ratione, sub nu. 36. vers. circa tertium impedimentum, & punctualiter n. 37. & Card. Alex. q. 14. princip. sub n. 13. versus finem, ibi & ideò si appellatus aliquid attentauit, de appell.*

66 Confirmatur primo hæc illatio; quia instantia non perit, quando actor fuit impeditus facto rei, *Abb. in cap. penult. venerabilis, sub numer. 9. ibi, aduerte tamen, de iudic.* & quod instantia non currat impedito per cauillationes, & subterfugia aduersarij, scribunt Dec. *in cap. 8. ex ratione, casu 4. n. 39. de appellat. Io. de Amic. consil. 6. in sacro regio, n. 9. vers. sed contra, & consil. 139. non est opus, n. 1. Maran. in suo spec. par. 5. limit. 11. n. 30. fol. 242. Ios. Cumia super ritibus Sicil. cap. 88. n. 64. vers. attedat pro prædictorum*, &

* hanc videri magis communem * opinionem, vt instantia non labatur, testatur, & sequitur Afin. in *prax. iudic. §. 2. cap. 7. in princip.* quod vbi quis per aduersarium impeditur producere ad finem excusationem, & transacta sunt tempora, possit sine noua caussa, seu instantia procedere ad excusationem, quod facit ad quæstionem, nunquid sententia lata post terminum sit ipso iure nulla, scribit Bar. in *l. 42. si cum ipse, ff. de excusat. tut.* & quod tempus, infra quod debet causa expediri, non currat ei, qui impeditur facto aduersarij, scribit Catald. quem retuli, & sequutus sum *lib. præced. cap. 3. num. 95.* & quod instantia non currat, & appellatio non pronuntietur deserta, si culpa partis subterfugientis, & cauillantis caussa protelata fuerit, quia, stante culpa partis subterfugientis, restituitur appellans in integrum aduersus cursum instantiæ, scribit Thes. Fossan. *decis. 10. instantia, nu. 11. cas. 8.* & faciunt, quæ scripsi *d. c. 3. n. 91.* vbi videas.

† Sicut etiam Princeps potest restituere aduersus lapsum fatalium, *ita tenuit Crau. cons. 266. Gail. obseru. 143.* Immo Princeps potest ex aliqua verisimili præsumptione appellationem desertam remittere, *Guid. Pap. quæst. 185. Mynsing. obseru. 98. cent. 5.*

Contra tamen hanc confirmationem scribit Alex. *consil. 72. videtur prima facie, num. 16. vers. non obstat igitur, lib. 3.*

67 Confirmatur secundo, quia appellanti non currunt fatalia: pendente remissoria concessa appellato ad examinandos testes secundum opinionem, quæ placet Cassadoro *decis. 9. an esset, n. 4. in fine, & n. 5. & seqq. de appell. fol. 317. Vestr. in prax. lib. 7. cap. vlt. sub n. 18. vers. rursus finge appellatum remissoriam, & n. 19. fol. 219. & Odd. tract. de rest. in integr. q. 71. art. 1. limit. 7. n. 13.*

Contra tamen istam confirmationem tenebat altera pars dominorum forsan maior, *vt recenset Cassad. d. decis. 9. n. 1. ibi pars alia*, quem refert, & sequitur Caputaq. *decis. 12. seu 1. fatalia currere, num. 1. par. 2.* mota pluribus fundamentis, quorum tria, quæ fortiora videntur, refero. Primo, quia debet imputari parti, quæ patitur concedi tantam dilationem. Secundo, & hoc conuenit peculiariter Rotæ auditori; qui potest petere prorogationem fatalium. Tertio, quia terminus fatalium præfigitur non liti, sed iurisdictioni, & ideò prorogari non potest. Addo quarto, quod corroboro primum, quia ab interlocutoria, qua iudex concedit reo tantam dilationem, quæ excedit tempus instantiæ, potest appellari, ex quo grauamen est irreparabile, *Guid. Pap. tract. de appell. q. 74. n. 50. tom. 5. fol. 59.*

Confirmatur demum ex pluribus, quæ scripsi *lib. præced. c. 3. n. 91. & seqq.* in quibus ostendi, quod tempus non currit ei, qui est impeditus facto aduersarij.

68 Extende eandem illationem, vt procedat, etiam si appellans potuisset vna caussa attentatorum prosequi, & expedire caussam appellationis, quia adhuc dicemus, quod ei fatalia non currunt, *Rot. Abb. & alij, quos retuli & sequutus sum supra in illatione, n. 65.*

Contra hanc extensionem, multa adducendo, tenet in casu suo quando attentat appellans, *Io. de Amic. cons. 6. in sacro regio, n. 18. & seqq. vers. confirmo prædicta.*

Sed quicquid consuluerit Io. de Amic. non recedas ab extensione, quæ est vera, & seruatur in practica, & Io. de Amic. non considerat Rotam à nobis citatam.

69 Declara I. eandem illationem esse veram, quando appellans, volens in primis prosequi caussam principalem appellationis interpositæ à sententia diffinitiua, & negotio principali, petit ante omnia in libello reuocationem attentatorum, vel etiam in medio litis, quia his casibus appellanti non currunt interim fatalia super caussa principali: secus quando litigat primo, & principaliter super attentatis, non inchoata prosecutione in caussa appellationis principalis, quia isto casu, si non prosequitur caussam appellationis infra terminum iuris, appellatio fit deserta, & currunt tunc fatalia caussæ principalis, licet litigetur super attentatis *secundum Innoc. in cap. 66. dilecti, sub numer. 2. vers. nobis non videtur, de appell.* quem ibidem refert, & sequitur Fran. *quæst. 4. num. 8.* dicens in fine, hoc esse menti tenendum, quia est passus, qui non reperitur alibi.

70 Declara II. eandem illationem vt habeat locum ante desertam appellationem, secus postea. Quare, si appellans vellet agere pro reuocatione attentatorum, post desertam appellationem, non audiretur, & sic caussa attentatorum impedit, sed non tollit cursum fatalium iam absolutum, id est, si appellans ante desertam appellationem agit pro reuocatione attentatorum, non currunt fatalia, sed vbi fatalia lapsa sint, non iuuatur appellans, deducendo quod pendente appellatione, fuit attentatum, *Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attēt. & innou. appell. pend. ampl. 1. princip. n. 17. 18. & 19. limit. 5. tom. 5. fol. 350.* Quare attentata appellatione pendente à diffinitiua post ipsius desertionem non veniunt per modum attentanti reuocanda; tum quia legitimè factum non debet reuocari tum quia, sublato principali, sublata videntur omnia priuilegia, quæ possunt accessoriè sequi ex illo, tum etiam, quia res deuenit ad eum statum, à quo potuit habere efficax principium, *Rot. decis. 1. alias 1. attentata, n. 1. & 2.*

& 2.de appellat. in nou. quam refert, & sequitur Lancell. *d.ampl.1.num.8. tom.5.fol.350.* Et quod non possit dari post rem iudicatam de attentatis commissis, pendente appellatione, quia, cum non opposuerit de attentatis,& passus fuit procedi in caussa principali, videtur illis renuntiasse,tenuit Rota,de qua Crescen. *decis.7.alias 140. non potest,de sent.& re iud.*quam citat Cæl de Crass.*decis. 2.alias 108.domini dixerunt,num.3.de appell.*

71 Subdeclara I. hanc declarationem procedere quando ex actis clarè constat de desertione, quia tunc appellans petendo reuocationem attentatorum, submouetur per regulam, Dolo petis,quod restituturus es, *Rot.d.decis.1. num.3.*item quia appellatione deserta, iudex appellationis non est amplius iudex, sed remanet iudex ille,qui tulit primam sententiam; Si igitur iudex appellationis vellet pronuntiare super attentatis, eius sententia tanquam lata à non suo iudice non teneret, *Rot.sub dict.num.3.& Lancell.tract.de attent.part.secunda, cap.12.de attent. & innou.appell.pend.ampl.1.princ.num.3.in fine,& n.8.limit. 1.to.5.fol.349.& 350.* & faciunt, quæ scripsi *infra n.209. art.10. declar.6.*

Secus est si ex actis notoriè non constaret de prædicta desertione, sed pars ipsam allegans vellet probare, tunc enim propter priuilegium attentatorum, quæ in concursu omnium aliarum caussarum sunt reuocanda, iudex posset ea reuocare,non obstante desertione appellationis allegata, sed nondum probata, *Rot.d.decis.1.sub nu.3.de appell.in nou. & Lancell.d.ampl.1. princip.limitat. 1.num 8.fol.350.*

72 Subdeclara II.vt quamuis appellans renuntiauerit appellationi, aut appellatio sit deserta, & ideo non possit agi pro reuocatione attentatorum, iuxta ea, quæ dixi in *declaratione*,tamen non propterea sequitur,quod attentata ex se non sint alias nulla,vnde succumbens in appellatione posset prosequi nullitatem attentatorum, agendo per viam nullitatis; nam attentata sunt ipso iure nulla, *Franc in cap.34.ad audientiam,in fine,num.6.de appell.* & hoc est, quod sentit idem Franch. *in cap.18. consuluit. il 2.in fine,sub num.10.eod.tit.de appell.*dum scribit, quod appellans, excipiens de nullitate attentatorum, potest probare de veritate caussæ appellationis, quantumcunq; renuntiasset appellationi, aut sua appellatio sit deserta, quia innouata post appellationem iudicialem sunt nulla, & non reconualescunt, dato quod appellatio sit deserta, aut sit renuntiatum appellationi, idque latius explicat *in c.44.sæpe,sub n.30. vers.in gl.in ver.rata,& ibi.Card.Alex. nu.36.eod.tit.de appell.rursus idem Franch.in cap.51.bon. mem.nu.39.eod.tit.de appell.& Lancell.tract.de attent.p.3. cap.21.num.36.& 37.fol.421.*

73 Exemplifica pro maiori intelligentia istam subdeclarationem in sententia excommunicationis, lata post interpositam legitimam appellationem,quę sententia ideo est nulla, vt retuli, & sequutus sum *infra q.17.limit.22.n. 54.*& cum sit nulla;non reconualescit ex eo, quod appellatio sit deserta in tantum, quod appellans poterit post desertionem docere de veritate caussæ appellationis ad finem obtinendi nullitatem sententiæ, & aliorum attentatorum post appellationem legitimam; Nam si præcessit legitima appellatio, iurisdictio iudicis fuit suspensa adeo, quod appellans dicitur exemptus à iurisdictione iudicis à quo; si fuit suspensa iurisdictio; ergo attentata sunt nulla, *Franch. & Card. Alex. in locis supra proxime citatis.*

74 Firmo ex hac subdeclaratione, quod licet deserta appellatione, attentata non veniant reuocāda per modum attentati, quia priuilegium attentatorum non durat,deserta appellatione, & ita procedit declaratio, & decisio Rotæ in ea citata; tamen remanet remedium agendi via ordinaria de nullitate principaliter,& sic,licet cesset priuilegium illud agendi summariè absque litis contestatione ad reuocatione attentatorum, tamen nō cessat remedium agendi principaliter via ordinaria, *Franch.in d.c. 44.sæpe,sub nu.30.vers.in glos.in verb.rata, & Card. Alex. num.37.de appell.*

75 Limita I.eandem declarationem,vt non procedat in processu facto per iudicem recusatum post appellationem, quia eiusmodi processus est adeo nullus,vt licet recusans non fuerit prosecutus appellationem, nihilominus dicitur esse inualidus, *Lancell.tract. de attent.par.2. cap.12.de attent.& innou.appellat. pend.ampl.1. princip.n. 9.tom.5.fol.350.*

Limita II. eandem declarationem distinguendo,quod aut attentata sunt perpetrata intra decem dies, datos ad appellandum, quamuis & appellatum non fuisset,& tunc reuocantur etiam lite deserta, non quidem per viam attentatorum, sed per viam nullitatis: aut sunt commissa post prædictos decem dies, & sic post terminum,datum ad appellandum, & tunc, lite deserta, non reuocantur, sed obstat res iudicata, *Cęs.de Grass. decis. 2. alloqui 108. domini dixerunt, num.5.de appell.* & isto secundo casu distinctionis intrant decisiones allegatæ *supra num.70.in 2. declar.*& hanc distinctionem in primo casu,quod factum infra decem dies datos ad appellandum non reuocetur per viam attentati, & cessent attentata, si non fuerit appellatum: retuli, & sequutus sum *supra quæst.3.n.52.* quia tamen illud factum intra decem dies datos ad appellandum potest reuocari via nullitatis, ideo dicimus, quod reuocatur, & non conualescit,quamuis non fuerit appellatum; *Mohed.decis.11. alias 150.papa contulit,numer.2.de præben.Rot.diuers.decis.834. Barchinonen.numer.1. et seq. decis.1149.dum Andreas, nu.1. et decis.1322. in Veronen. part.3.libr.3.fol.215.255. et 272.* in quibus concluserunt Domini,quod collatio beneficij facta per Papam,vel per ordinarium infra decem dies datos ad appellandum à sententia priuatoria beneficij, non tenet, quamuis appellatio à dicta sententia non interponatur, seu deseratur; intellige enim tu has decisiones de reuocatione per viam nullitatis.

Contra hanc limitationem, seu distinctionem, conquassando eam,vrget subdeclaratio posita *supra num.72. et seqq.*vbi, citatis Franch.& Card. Alex.*in pluribus locis*, dixi indistinctè, quod, commissis attentatis etiam post decem dies datos ad appellandum, potest agi ad eorum reuocationem via nullitatis,licet caussa appellationis sit deserta, quia, *vt ibi dixi*, licet appellans succumbat in appellatione, tamen potest deinde agere de nullitate attentatorum: præterea Rota citata pro limitatione nullam adducit rationem differentiæ.

76 Restringe I.nunc eandem illationem esse veram, quādo attentat appellatus, vt declaraui *in seqq. secunda restrictione.*

Secus est si attētat appellans,& appellatus agit pro reuocatione attentatorum,quia tunc fatalia currunt appellanti, ex quo tunc appellans dat causam edicto, & ipse præstat impedimentum sibi ipsi, & non debet ei propria culpa,& dolus suffragari. *Ioan.de Amic. consil.6.in sacro regio,numer.17.iunctis, num.15.& 16.* Quare procedit, si appellatus obtinet,*Gramm.in crimin, consilio 54.in caussa syndicatus, sub num.20.ibid.accedat insuper*, alias quilibet appellans, qui esset in possessione, posset attentare, vt, dum appellatus ageret pro reuocatione attentatorum, fatalia sibi non currerent diutiusque sic moraretur in possessione.

77 Subrestringe hanc secundam partem restrictionis, vt non procedat, quando appellans, conuentus de attentatis, obtinet in causa attentatorum, quia tunc ei non currunt fatalia, *Gramm.d.conf.54.in caussa syndicatus, versus finem,sub num.20.ibi. accedat insuper decisio.* Et ratio est, quia

quia si obtinet, non attentauit, & consequenter impedimentum processit ab appellato, qui indebitè eum vexauit.

78 Restringe II. esse veram, quando appellatus attentat, & appellans obtinet in caussa attentatorum, quia tunc ex victoria ista subsecuta apparet, quod appellatus fuit in culpa litis super attentatis, *Abb. in cap. 8. ex ratione, sub n. 8. ibi. vnde dicunt quod si appellatus, Franch. sub n. 37. & 38. & Dec. num. 42. de appellat. Vestr. in prax. lib. 7. cap. vlt. nu. 19. versus finem, ibi. quæ tamen intelligas si appellans, fol. 220. et Odd. tract. de restit. in integr. quæst. 71. art. 1. n. 8. vers. sublimitando.*

Secus si obtinuit appellatus, & appellans succubuit, quia tunc appellans sibimet impedimentum dicitur præstitisse, & dolose egisse, sicque fraus, & dolus sibi prodesse non debent, *Abb. Franch. Felyn. Dec. Vestr. & Odd. citati supra in illatione, & hic, & Rot. decis. 15. alias 102. fatalia ad prosequendum, in fine appellat. in nou. Crescen. dicta decis. 10. alias 242. regulæ de annali, sub n. 3. de caus. poss. & propr,* & propterea fatalia tunc currunt, & facit, quod scripsi *infra subillatione 1. n. 86.*

79 Confirmatur hæc secunda pars, restrictionis, quia subiectio regulæ de annali, qui tenetur caussam expedire infra biennium, non subducitur tempus, quo, suspenso per aduersarium petitorio, proceditur super spolio, sit in eo succumbit. *Crescen. d. decis. 10. n. 1. & 2. quia, vt dicit d. n. 2.* hoc impedimentum litis super spolio, seu possessorio, in quo succubuit, poterat ipse remouere, cedendo spolio, sicque non dicitur impeditus, qui potest impedimentum remouere, testibus ijs, quos retuli, & sequutus sum *infra n. 156. & seqq. art. 6.*

80 Subrestringe hanc vltimam partem restrictionis eiusque confirmationem, vt non procedat quando appellans habuisset iustam, & probabilem caussam litigandi, quia tunc etsi appellans succumbat, tamen fatalia non currunt, *Felyn. in cap. 8. ex ratione, sub humer. 4. vers. limitant. ibi. tu hanc limitationem intellige, de appel.* quia sicut victus excusabitur ab expensis, si habuit iustam caussam litigandi, ita etiam excusatur iste, *Dec. d. cap. ex ratione, n. 42. in fine, ibi. quod tamen verum intelligitur, Odd. dict. quæst. 71. art. 1. sub num. 8.* & quod excusetur, & interim non currat tempus, sentit Rota, de qua Cresc. *d. dec. 10. versus finem, sub n. 3. ibi. tamen propter iustam caussam,* & sic isto casu paria sunt obtinere, vel habuisse iustam, & probabilem caussam litigandi super attentatis.

81 Declara hanc subrestrictionem, vt appellans dicatur habuisse iustam caussam litigandi, *Felyn. d. cap. ex ratione, sub n. 4. seu, 5. ibi ista limita de appell.*

82 Infero IV. quod terminus non currit quamdiu pendet articulus, an instantia sit perempta, vel non quia terminus non currit, vbi disputatur super eo quod expediendum est, *Ios. Cumia super ritibus Sicil. c. 88. num. 65. & Thes. Fossan. decis. 10. instantia, cas. 4. n. 6.*

83 Infero V. & generaliter, quod de tempore appellationis prosequendæ subducuntur omnia tempora emergentis, vel incidentis cuiuscunque articuli, moti ab appellato: intra quæ iste articulus examinatur, si appellatus succubuit, *Franch. in cap. 8. ex ratione, num. 38. & Card. Alex. q. 4. princip. sub n. 13. ibi. & ideo facit regulam, de appell.* & quod super quouis articulo incident disputaretur, subducatur illud tempus disputationis de cursu fatalium, scribunt Vestr. *in prax. lib. 7. cap. vlt. sub n. 19. ibi idem si super quouis alio incidenti. fol. 220. & Odd. tract. de restit. in integr. q. 71. art. 1. limit. 6. n. 11.*

84 Exemplifica hanc illationem, quando appellante prosequente caussam appellationis interpositæ à sententia lata super negotio principali, & iudice in ea interloquente, appellatus appellat ab illa interlocutoria, quia tunc tempus, quod consumitur in decidenda caussa appellationis illius interlocutoriæ, non computatur in fatalibus, *Vestr. dicto lib. 7. cap. vlt. sub n. 19.*

85 Intellige hanc exemplificationem esse veram cum grano salis, de quo loquitur illatio, videlicet quando appellans ab interlocutoria succumbit, quia tunc verè ipse præstat impedimentum; secus si obtineat quia tunc impedimentum processit à parte, quia factum iudicis censetur factum partis, prout declarat, & intelligit sub generali sermone, Vestr. *vbi supra,* & clare Franch. *in cap. 8. ex ratione, sub num. 38. ibi. quę omnia sunt menti tenenda, de appell.*

Infero VI. quod fatalia super petitorio non currunt, quandiu durat lis super possessorio, *Rot. diuers. 857. Vicentin. n. 2. & 3. par. 3. lib. 3. fol. 220.*

86 Subinfero I. ex istis illationibus, & declarationibus, quod si appellans formauerit libellum ineptum, super quo fuerit diu disceptatum, & tandem pronuntiatum super ineptitudine, istud spatium non reputabitur tempus impedimenti, ideoque istud tempus frustratorium curret, *Bal. in auth. et qui appellat. numer. 2. vers. quæro appellans, C. de tempor. appellat.* quem referunt, & sequuntur Card. Alex. *d. cap. ex ratione, num. 14. vers. & per prædicta, & Franch. num. 39. de appell. idem Franc. in c. 63. dilecto, q. 6. n. 14. de appell. et Odd. tract. de restit. in integr. q. 71. art. 1. in fine n. 14.*

87 Extende I. hanc subillationem, vt procedat etiam quãdo appellans misisset procuratorem non idoneum, & diu disputatum fuerit de mandato, & tandem fuerit pronuntiatum, mandatum non sufficere, quia tempus tunc appellanti currit sua propria culpa, *Bal. d. auth. et qui appellat. numer. 3. vers. quæro si appellans misit,* quem similiter *refert, et sequitur Card. Alex. vbi supra, et Franch. d. cap. 63. dilecto, qu. 6. sub numer. 14. vers. pone, de appell. Io. de Amic. cons. 6. in sacro regio, numer. 5. et Odd. d. q. 71. art. 1. in fine, num. 14.*

Intellige hanc subillationem, & eius extensionem, vt procedant, quando in prædictis non fuit iusta caussa litigandi, alias secus, *Franch. d. q. 6. sub n. 14.*

88 Extende II. vt procedat etiam quando disputatur de nullitate sententiæ, vel alia nullitate processus, opposita contra appellantem, *Card. Alex. eod. c. ex ratione, n. 14. in fine, de appell.*

89 Exemplifica notabiliter hanc extensionem, ego obtineo contra te sententiam validam, tu appellas, & obtines contra me sententiam, quæ reuocat meam, latam ad mei fauorem, ego dico de nullitate tuæ sententiæ, & apparet nullitas: vtique mea sententia prima, lata contra te, dicitur transiisse in rem iudicatam ob lapsum fatalium, quia non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum & paria sunt inualidè factum, & non factum, & ideò sicut fatalia dicerentur lapsa, si non fuisset lata sententia, ita dici debent lapsa, si nulliter si lata, secundum motiua, quæ adducit Mandos. *tract. de commiss. in 18. commiss. fatal. prorogat. in verbo, proroget, quæst. 2. fol. 108.* & ex eo refert Marches. *ead. commiss. cap. 1. sub num. 35. par. 1. fol. 204.*

Contra istam exemplificationem tenuit Rota, & exemplificatio procedit, quando nullitas est ex defectu iurisdictionis, quia fuit pronuntiatum post iam lapsa fatalia, *Mandos. et Marches. vbi supra.*

90 Subinfero II. oppositum, quod si in casibus de quibus in dicta subillatione, eiusque extensionibus succubuerit appellatus, tempora illa subducuntur, *Card. Alex. d. c. 8. ex ratione, q. 4. princ. num. 14. vers. & per prædicta, de appellat.* seu non sunt interim decursa fatalia, *Gramm. consil. crim. 54. in caussa syndicatus, versus finem, n. 19. & 20. ibi. accedit prædictis.*

91 Subinfero III. ex hac quinta illatione, ortam forsan ex illa praxi dicendi simul de nullitate,& appellādi, in hunc modum, *dico sententiam nullam, & si quæ est appello*, quē modum ex Card. Alex. Ias. Euer. Couar.& alijs retuli,& sequutus sum *infra q.19.rem.1.concl.3.n.... vers. secundus modus*, quia, attenta illatione,dū cognoscitur,& disputatur de nullitate sententiæ,non currunt fatalia appellationis, *Bar.in l.19.si expressim.num.7.vers.quandoque iste duæ caussæ,de appell.& relat.& in l.1.sub n 8.versus finem, ibi. sed si caussa appellationis,C.quand.prouoc.non est necess.Bal. in l.16.contra maiores,versus finem,num.4.vers. ecce aliam quæstionem, C.de inoffic.testam.Franc.in cap.63.dilecto, q.6.num.12. vers. secundo modo, de appell.Vant.tract.nullit. rubr.quoties & intra quod tempus de nullitate &c.num.12. tom.4.fol.*384.dicens,quod,pendente cognitione nullitatis conquiescit, ac dormit caussa negotij principalis, & appellationis, & *Addition.ad Falyn.in cap.8. ex ratione, sub n.4.in litera D.de appell.* Et quod si quis,agendo principaliter de nullitate, dicat sententiam nullam,& probabili ratione id ostendat, non currat interim ei tempus ad appellandum, quamuis de iure communi habeat decem dies ad appellandum, scribit Thel.Fossan.*decis.10.instantia, cas.8.n.10.* faciunt quæ scripsi *supra quæst.12.nu.169. limitat.10.*

92 Declara I.hanc subillationem esse veram,quando caussa nullitatis, & caussa appellationis sunt incompatibiles, vt puta quia descendant ex eodem fonte,contrarijs tamē modis; ecce exemplum; dico sententiam nullam,quia ille,cuius auctoritate fuit in iudicio,non erat meus curator,& dico iniquam, seu appello per ea,quæ sunt facta ab illo eodem meo curatore; sum enim in hoc exemplo mihi contrarius, ideoque non possum audiri in prosequutione, & ideo, donec prosequor caussam nullitatis, non currunt tempora in caussa appellationis, *Bar. in d.l. si expressim, sub numer.7.* & ita sentit Cyn. *in d.l. contra maiores, num 7.ibi item ex præmissis, C.de inoff.testam.*

Ratio est secundum Cyn. *in d.l.contra maiores, nu.1.& seqq.& d. num.7.* quia non valenti agere non currit præscriptio; sed non potest procedi in appellatione, dum proceditur super nullitate incompatibili.

93 Exemplifica eandem declarationem,quando ipsa nullitas deducitur coram eodem iudice,qui tulit sententiam, quia appellatione interposita coram eo, *vt in præcedenti tertia subillatione*, tempora ad prosequendam appellationem non possunt currere, quia tunc non possunt coram eodem iudice simul tractari nullitas, & appellatio, nam licet coram iudice à quo possit dicere de nullitate, & prosequi nullitatem, non tamen potest prosequi appellationem coram eo: quare litigans super nullitate tanquam super principali non debet tempus currere in caussa appellationis, *Franc.in c.63.dilecto,quæst.6.sub nu.12. vers.secundo modo,de appell.*

94 Declara II.extendendo eandem subillationem,vt procedat non solum in casu,quo prosecutio nullitatis,& appellationis non possent simul fieri, vt in casu præcedentis declarationis, & exemplificationis,sed etiam in casu,quo posset simul fieri prosecutio vtriusque, vt puta, quia ista duo remedia non sunt sibi inuicem contraria, & proceditur coram iudice appellationis, coram quo potest procedi super vtroque remedio, *Franch. in capitul.63.dilecto, quæst.6.num.13.vers. tertio modo, de appell.*

95 Contra hanc declarationem, quod enim currant fatalia quando vtraque caussa, nullitatis, scilicet, & appellationis sunt compatibiles, quia tunc potest fieri simul prosecutio vtriusque sentit Bar. *in d. l. si expressim, sub num.7. & in d.l.1.sub numer.*8. nam cessat illa ratio quod non valenti agere,non currat præscriptio. Neque dicatur, quod etiam in caussa attentatorum potest vtraque caussa simul cognosci;& tamen,pendente caussa attentatorum, non currunt fatalia appellationis, testib.ijs, quos citaui, & sequutus sum supra in prima illatione; quia respondeo,illud procedere in odium attentatorum,hancq; opinionem simpliciter firmat,non habita distinctione, an nullitas sit compatibilis, vel non compatibilis, *Io.de Amic.cons.6.in sacro regio,n.29.& seqq.& sub nu.35.* vbi de communi.*

Retenta declaratione,

96 Subdeclara eandem declarationem, vt sit vera quando is, qui appellauit eo modo, de quo in præcedenti tertia subillatione, postea prosequitur separatim, & solam caussam nullitatis, tunc non currunt tempora quoad instantiam appellationis, nec è contra,quia vna ante aliam debet intentari,illa scilicet,quam elegit, vt refert & sequitur Franch. *d.q.6.n.13.ibi,sed quando quis elegit primo.*

Secus si simul & permixtum prosequitur caussam nullitatis, & iniustitiæ, quia tunc currunt simul tempora licet instantia nullitatis duret triennio, *Franch.vbi supra.*

97 Declara III. restringendo eandem subillationem, vt procedat quando litigans super vno remedio nullitatis, vel appellationis, habuit iustam caussam litigandi,& fuit probabili ratione motus, quia tunc ei non currunt tempora,alias currunt, *Franch.d.q.6.n.13.in fine, & Thess.Fossan.vbi supra.*

98 Extende eandem subillationem, vt non solum non currant fatalia prosequendę appellationis,sed neque currat tempus decem dierum ad appellandum, *Cyn. Franch. Mars.& Thess.Fossan. quos retuli, & sequutus sum supra q. 12.n.169.limit.11.*vbi videas,sed intellige vt supra.

99 Restringe I.eandem subillationem, vt non procedat quando dicens de nullitate fuit improbabili ratione, & temerario modo motus, quia tunc currunt fatalia appellationis,quia temeritas sua non debet sibi prodesse, *Bal.in d.l.contra maiores,vers.fin.sub n.4.C.de inoff.testam. & alij, quos refert,& sequitur Vant.tract.nullit.rubr.quoties,& intra quod tempus,&c.n.13.vers.quod intellige,& vers. prout formaliter.tom.4.fol.384.*

† Remedium nullitatis est fauorabile, & ideo latè interpretandum; dicitur enim iuris remedium, legum tutamen, pœna temerariorum, auxilium commune, & vera defensio oppressorum, ita *Hypp. Rimin. consil.80.4. numero 30.*

Comprobatur hæc restrictio ex his,quæ dixi supra, loquendo de attentatis, *n.78.79.*& 80.

100 Extende hanc restrictionem, vt procedat non solum quando caussa nullitatis, & caussa appellationis sunt compatibiles,quo casu est minor difficultas, sed etiam quando sunt incompatibiles, vt temeritas vtroque casu puniatur.

101 Restringe II.vt non procedat in nullitate,quæ stat incidenter,& inhærenter appellationi,de qua nullitate,quæ stat adhærenter,scripsi *infra quæst.19. remed.1. concl.3. n. 11.* quia currunt fatalia appellationis, & vtraque caussa efficitur simul deserta, *Card. Alex.c.63.dilecto,q.15.princ. n.97.de appell.Vant.d.rubr.quoties, & intra quod tempus, sub num.8.versus fin.vers. quicquid tamen,fol.387.& Io.de Amic.d.cons.6.in sacro regio,sub n.29.30.& 31.*& hoc non habet dubium,neque nos in subillatione loquimur de ista nullitate.

102 Aduerte I.circa eandem subillationem, quod licet de nullitate possit agi intra 30.annos, *vt ex Bal. Salyc. Card. Alex.Rebuff.& Vant. retuli, & sequutus sum infra qu. 19. rem.1.concl.7.n.1.*

Tamen

Tamen instantia nullitatis durat, quantum durat alia instantia, videlicet triennio, *vt scribunt Bal. in l. tale pactu, §. qui prouocauit, il secundo, q.13.n.12. ff. de pact. f.141. Frã. in c.63. dilecto, q.6.n.13. & Card. Alex. q.15. princ. sub nu. 96. de appellat. fol.101. Vant. d. rubr. quoties, & intra quod tempus &c. sub n.8. vers. quicquid tamen, & Io. de Amic. d. cons.6.n.33.* Quare instantia nullitatis perit, sicut in alijs iudicijs, *Franch. d. c. dilecto, qu.5. n.10.* & in appellatione habebit fatalia, sicut aliæ appellationes, quia nullibi reperitur in iure cautum, quod caussa nullitatis habeat diuersam instantiam.

103 Aduerte II. quod fatalia, de quibus locutus sum supra in caussa nullitatis, non habet locum in caussa nullitatis, quæ procedit ex defectu potestatis iudicantis, *Bald. & Vant. quos retuli, & sequutus sum infra num.208. artic.10. declar.5.*

104 Aduerte III. quod non habent locum in nullitate, quæ debent incontinenti probari, iuxta ea, quæ loquendo de nullitate opposita ad impediendam executionem rei iudicatæ, retuli, & sequutus sum *infra q.19. remed.1. concl.4. n.25. & seqq.* quia illa nullitas debet probari infra tempus executionis, seu aliud breue tempus secundum varias opiniones, quas retuli *ead. quæst.19. rem.1. concl.4. n.65. & seqq.*

105 ¶ Concludo capiendo tertium casum, quando impedimentum est mixtum, procedens ex facto appellantis, & appellati, vt puta, quia pendente appellatione fecerint compromissum: & dico, quod tempus non currit ipso iure, ideoq; non datur secundus annus, *Abb. in c.8. ex ratione, n.7. de appell.* & quod isto tertio casu non currat ipso iure tempus, tenent etiam Ant. de Butr. *ibidem sub n.6. Franch. n.16. vers. quid autẽ sit de secundo, Card. Alex. n.16. vers. circa tertiam, & q.6. princ. sub n.31. & Dec. n.27. in fine, vers. tertius est casus, & n.28. & seq. Mynsing. in sing. obseru. cent.5. obser.98. n.4. cas.3. Caputaq. dec.11. seu 1. fatalia appellationis, n.1. p.2.* hancque esse regulam testatur, & sequitur Odd. *tract. de restit. in integr. q.70. art.4. num.18.* & quod biennium datum appellanti à lege ad prosequendũ appellationem, non currat quamdiu litigatur coram arbitris, quia totum illud tempus detrahitur ex biennio incepto coram iudice appellationis, etiamsi tempus, quo litigatur coram arbitris decies millies excesserit biennium dicit tex. *in auth. si tamen, versus finem, C. de tempor. & repar. appellat. prout retuli etiam, & sequutus sum lib. praeced. cap.2. sub n.673. & n.679.* Et quod instantia appellationis non currat quamdiu durat compromissum, scribunt Rot. *decis.2. alias 360. fuit dubitatum, sub n.2. ibi. praeterea pro parte, de dilat. in nou. Mohed. decis.8. alias 190. lite pendente n.1. de appellat. Gabr. in conclus. lib.2. de arbitr. concl.4. num.1. Maran. in suo spec. par.5. in verbo, & omnia fiant durante instantia, limitat.8. num.24. fol.242. & par.6. act.2. in verbo, & quandoque appellatur, num.242. fol.495. Mandos. tract. de commiss. in commiss.18. fatal. prorog. in verbo, proroget, vers. quaro A. fol.108. Thes. Fossan. dec.244. fatalia, num.6. vers. ampliatur hæc. Lancell. tract. de atten. par.2. cap.12. de attent. & innou. appell. pend. in præfat. numer.31. & 32. & limitat.5. ampl.6. numer.76. folio 379. & cap.15. num.65. fol.389. Ruginell. tract. de appell. §.10. gloss.1. numer.57.* Et quod omnes Doct. concludant, hanc instantiam appellationis suspendi per compromissum, & de hoc non sit difficultas, testatur Blanc. *tract. de comprom. q.6. de effect. comprom. num.23. tom.3. par.1. fol.180.* & quod tempus compromissi in calculo fatalium subducatur, & tempus precedens compromissum coniungatur cum sequenti, scribit Vestr. *in prax. lib.7. cap. vlt. sub num.17.* & quod instantia appellationis non currat, quamdiu durat compromissum siue instantia sit legalis, siue statuaria, scribit Anch. *cons.284. Io. Andr. n.1.* quem refert, & sequitur Thes. Fossan. *dec.10. instantia, cas.2. n.4.* Et quod in Senatu Parisiensi fuerit decisum, vt tempus compromissi, quod durauit vltra tres menses, nõ computetur in tempore trium mensium, qui dantur in Regno Franciæ ad releuandam appellationem, testatur Rebuff. *tract. de appellat. ar.4. gloss.1. num.10. tom.3. fol.492.*

106 Ratio huius conclusionis est, quia potest per pactum impediri cursus fatalium, quod interim non currant vsque ad certum tempus, *Franch. in cap.8. ex ratione n.17. vers. sed iuxta prædicta, de appell.* & quod possit partium consensu prorogari, seu differri, ita quod medio tempore non currant fatalia, scribit Guid. Pap. *tract. de appell. q.38 n.34. tom.5. fol.58.*

Ratio rationis est, quia tempus prosecutionis appellationis datur vtrique parti, ideò communis consensus facit cursum eius dormire, *vt refert, & sequitur Rot. d. decis.2. num.2. in fine de dilation. in nou.* quod non est in tempore dato ad appellandum, quia datur vni tantum parti ad suspendendam sententiam, vel grauaminis effectum, & ideo eius cursum etiam communis partium consensus non retardat, *Rot. vbi sup.*

107 Exemplifica I. hanc conclusionem non solum in compromisso, in quo loquuntur Doctores citati, sed etiam in casu, quo ambæ partes expressæ consentirent pendente appellatione ire vtraque ad S. Iacobum, quia, pendente tempore huius iterationis, non curreret tempus ad prosequendum, *Card. Alex. in d. cap. ex ratione sub n.16. vers. circa tertiam, de appellat.*

Contra hanc exemplificationem videtur sentire Asin. *in prax. iudic. §.2. cap.11. sub numer.30. ibi. quandoquidem,* dicens, quod si appellatus, & appellans conuenerunt peregrè in externas, & longinquas regiones proficisci, vel alio modo caussam differre, fatalia currant, & appellanti imputabitur.

108 Exemplifica II. quando caussa est commissa consilio sapientis, quia tunc impediri cursum fatalium, refert, & sequitur Gabr. *in concl. lib.2. tit. de arb. concl.4. n.2.*

109 Extende I. conclusionem huius tertij casus, vt procedat etiam si fatalia sint determinata à statutis, *Car. Alex. Anch. & Rebuff. vbi supra, Franch. in c.8. ex ratione, n.23. vers. sexto quæritur, & sub n.24. de appell. & Odd. tract. de restit. in integr. q.70. art.4. ampl.3. num.23.* & de communi * conclusione testatur *sub num.28. vers. sed hæc limitatio,* & quod fatalia statuaria subrogentur loco fatalium iuris, & ideo regulentur, & sortiantur naturam fatalium iuris communis, scribunt Franch. *in dict. cap. ex ratione, quæst.6. sub num.24. de appellat. & Neuiz. cons.41. sciunt etiam sub n.3.*

Pro vlteriori intelligentia, & limitatione huius extentionis, vide, quæ scripsi *infra n.192. & 193. art.10.*

110 Subextende hanc extensionem, quod tempus statuti est breuius, *vt retuli, & sequutus sum infra num.191. ar.10. extens.2.*

111 Retenta conclusione exemplificata in compromisso.

Extende II. vt procedat etiamsi in compromisso fuisset tantum deductum negotium principale, non etiã appellationis caussa, quia pendente compromisso, non currerent fatalia caussæ appellationis, *Franch. in c.8. ex ratione, col.7. vers. quarto quæritur, n.21. de appel.* quem refert & sequitur Vestr. *in prax. lib.7. c. vlt. sub n.17. vers. sed hic fatalium, & Lancell. tract. de attent. par.2. c.12. de attent. & innou. appell. pend. in præfat. n.33. fol.347.*

112 Restringe I. eadem conclusionem, vt non habeat locum in caussa matrimoniali, vel alias priuilegiata, quæ compromisso suspendi non potest, *Ruginell. tr. de appell. §.10. glos.1. n.59. vers. fallit conclusio.*

Amplia hanc restrictionem, vt procedat in omnibus caussis, quæ compromitti non possunt, & quæ sint istæ caussæ, quæ compromitti non possunt, scripsimus *lib. praeced. c.2. n.*

Contra hanc conclusionem Abb. adducit seqq. tres, seu quatuor opiniones, & Card. Alex. *d. cap. ex ratione, n. 31. verf. quinta species*, scribit quod isto casu, quot sunt capita, tot sunt sententiæ.

Prima opinio est, quod tempus non currat ipso iure secundum Gl. quam citat Ant. de Butr. *d. cap. ex ratione, sub n. 6.* seu secundum Innoc. relatum per Abb. *vbi supra*, quia negligentia iudicis non debet præiudicare appellanti. Sed ego non reperio in libro meo, quod Innoc. dixerit hoc, sed solum, quod appellanti impedito, vel facto iudicis, vel ob aliam iustam caussam subuenitur per beneficium restitutionis in integrum, vide eum *d. cap. ex ratione, sub n. 2.* hancque primam opinionem, quod tempus non currat, & ideo concedatur secundus annus tenet Beninc. *vbi supra*, & quod tempus non currat, quando stat per iudicem, & non per appellantem, scribit Paul. de Castr. *consil. 334. visa appellatione, sub n. 8. verf. circa vltimũ, lib. 1.* & quod non currat ipso iure, videtur * communis secundum ea, quæ citat Ant. de Butr. *vbi supra*, & eam videtur sequi M. Ant. Bard *tract. de temp. vtil. c. 4. sub nu. 3. verf. impedimentum, tom. 5. fol. 214.*

124 Et maximè procederet hæc opinio, si posset dici, quod fatalia essent tempora vtilia, quia tempus vtile non currit ei, qui est impeditus facto iudicis, *Paris. cons. 124. præsentis, n. 1. lib. 1. & Balb. tract. de præscrip. in prima, par. 4. par. princip. quæst. 6. n. 4. tom. 17. fol. 71.* Sed hoc non potest dici, quia fatalia non sunt tempora vtilia.

Confirmatur etiam eadem opinio, si esset verum, quod scribit Par. de Put. *tract. de synd. in verbo, iudex qui tenetur, sub n. 2. versus finem, tom. 7. fol. 271.* dicens, quod tempus instatiæ non currit impedito facto iudicis.

Aduerte vnum priusquam procedam ad sequẽtes opiniones, quos Beninc. supra citatus, & alij, si qui sunt, ineptè loquuntur, dum scribunt, concedi secundum annum, & primum non currere, quia hęc pugnant, nam si non currit primus, non datur secundus, *teste Dec. d. cap. ex ratione, n. 22. verf. secundus casus*, dum loquitur de impedito ex facto Principis.

Secunda opinio est Bartoli *in auth. item si appellatione, n. 3. C. de tempor. appell.* qui scribit, quod si stet per iudicem, tamen tempus currit, sed datur restitutio sine libello, & incidenter, quia dicet iudex, quia talis fuit impeditus facto nostro, ideo eum præsentem, & petentem ad tale tempus restituimus, hancque opinionem teneri à Legistis scribit Ant. de Butr. *vbi supra*, hancque opinionem, loquendo de cursu temporis instantiæ, refert & sequitur esse communem * Gramm. *vot. 32. in caussa eiusdem, sub num. 12.* dicens, quod tempus instantiæ currit etiam si steterit per iudicem, sed tamen dabitur restitutio, subdens, quod hoc intelligit, subsistente iusto impedimento iudicis, & quia ob multitudinem agendorum non potuit terminare, quia, inquit, eo casu deficit omne remedium in syndicatu contra iudicem, quod idem scribit Alex. *in d. l. properandum, §. sin autem vtraque, n. 3. C. de iud.* & quod restitutio detur, quando iudex non est soluendo, secus si est soluendo, quia tunc habet remedium ordinariũ agendi contra iudicem, scribit Mar. Socc. *d. c. venerabilis, art. 22. n. 44.*

Contra Bart. tenet Alex. ibi *in addit. ad eum*.

Tertia opinio est Ant. de Butr. *in d. c. ex ratione, sub n. 6. ibi, potest eligi media via, col. 3.* qui scribit, eligendo mediam viam, vt non currat tempus ipso iure, sed tamen non detur biennium.

Quartam addo opinionem, quod appellans impeditus facto iudicis debeat protestari per se non stare, & ideò tempora non currere; qua protestatione stante, si iudex non tollat impedimentum, fatalia non currunt, *testib. Franch. Odd. Maran. Osasch. Thes. Fossan. Gramm. & Ios. Cum. quos citaui infra n. 181. art. 9.*

Contra hanc opinionem, quod enim protestatio non sit necessaria tenent Rip. Rot. & M. Ant. Bard. quos retuli, & sequutus sum *infra eod. art. 9. n. 181. in fine*.

125 Retenta conclusione, quam late defendit Dec. *vbi supra*.

Declara eandem, vt appellatio dicatur deserta facto iudicis, quando infra primum fatale, vel secundum appellans conclusit in caussa, & facit instantiam pro sententia, secus si solum conclusit & non fecit instantiam pro sententiæ prolatione, quia tunc appellatio diceretur deserta facto & negligentia appellantis, *Rot. decis. 38. alias 435. nota postquam fuit, & latius dec. 25. alias 295 nota quod vbi aliquis, de appell. in antiq.* Et quod post conclusum in caussa currant fatalia, quia pars debet facere instantiam pro sententia, etiam si mortuus sit iudex, quia debet petere sententiam coram successore, & etiam Sede vacante, dummodo adsit administrato, scribunt Franch. *in c. 8. ex ratione, n. 47. verf. 2. quæritur pœne. & Card. Alex. sub n. 35. q. 10. princ. de appell.* & quod ante lapsum fatalis secundi anni debeat, citata parte, summa ope niti pro sententiæ prolatione post conclusum in caussa, refert & sequitur Vestr. *in prax. lib. 7. cap. vlt. sub n. 12. verf. at si biennij, fol. 218.*

126 Extende I. hanc declarationem, vt non sufficiat, fuisse requisitum antecessorem in officio, sed requirendus sit etiam successor in officio, productis actis, & citata parte ad sententiam coram eo, alias non diceretur impeditus facto iudicis, *Franch. in d. cap. ex ratione, n. 48. ibi. amplius etiam concludit, de appell.* quem refert, & sequitur *Vestr. d. lib. 7. cap. vlt. n. 12. verf. at si biennij, in fine*, & ego formaliter retuli etiam *infra sub n. 181. verf. quinimò, art. 9.*

127 Extende II. eandem declarationem, vt non solum debeat facere instantiam pro sententia, sed vbi iudex haberet terminum pro seruato, debet facere instantiam pro illius apertione, quia fatalia currunt, & ob illorum lapsum appellatio censetur deserta, etiam si intra fatalia habitus sit terminus pro seruato, *secundum Lancell. quem citaui q. præced. sub n. 11. verf. 2. respondeo*.

Contra hanc extensionem facit Caputaq. *dec. 14. seu 4. fatalia an currant, par. 2.* dicens, Dominos fuisse varios, an fatalia currerent appellanti, postquam Auditor tenuit terminum ad sententiam, licet non subscripserit, si interim fatalia lapsa sint, & fuisse sumptum temperamentum, vt videretur de bono iure, & adde quæ scripsi *infra num. 174.*

128 Restringe I. eandem conclusionem, vt non procedat in secundo fatali, quia secundum fatale ipso iure non currit, hancq; esse veriorem, communem * opin. & æquam distinctionem testatur Franch. *in c. 8. ex ratione, sub n. 45. ibi, sed certè alia opinio est de iure verior. de appel.*

Contra hanc restrictionem oppono, quia frustra curreret primus annus, si non curreret secundus, cum sit idẽ impedimentum, & esse quędam ordinatio inutilis, vt curreret primus annus, & daretur ipso iure secundus, qui nõ curreret: & ideò censeo hanc restrictionem non esse veram prout etiam confutatur ex his, quæ scribit Dec. *d. c. ex ratione, sub n. 27. ibi, sed tamen ista solutio*.

129 Retenta hac opinione, quæ est vera contra restrict.

Amplia eam, vt procedat etiamsi appellans adiuerit superiorem iudicis, & per viam querelæ petierit eum cogi; licet enim Franch. *in eod. cap. ex ratione, sub n. 59. verf. sed vlterius aduerte*, volens sustinere præcedentem restrictionem, dicat eam esse intelligendam, quando appellans impeditus in primo fatali requirit iudicem, & protestatur, quo casu, inquit, datur secundum fatale ipso iure, & deinde impeditus etiam in secundo fatali, adest superiorem, & querelam exponendo, petit, vt eum cogat, & tunc inquit, secundum fatale non currit: tamen ego censeo adhuc secundum fatale currere, quia satis diligens

fuit in protestando, & requirendo iudicem, & tamen illa diligentia non impedit cursum fatalium, & in iure non reperitur expressum, quod adeundus sit superior, & hac ratione ipsemet Franch. dubitando scribit, secundum fatale non currere.

130 Restringe I I. vt non procedat si iudex delegatus, cui est commissa definitio caussæ infra certum tempus, reperiatur tunc excommunicatus post datam rescripti, quia isto casu est impedimentum iuris, cum nec iudex, nec partes procedere possint, durante excommunicatione, & ideo tempus non currit, *Franch. in c.12. super eo, il secundo sub n.23. vers. sed quærit. de appell.*

131 Restringe III. vt non procedat in Principe, sed solum in iudice inferiore, quare, si caussa appellationis sit introducta coram Principe in eius auditorio, fatalia nunquam currunt, sicq; perpetua est instantia appellationis coram Principe, & consequenter non datur secundus, neque vlterior annus, quia semper manet illæsus etiam si per mille annos impediretur ex facto Principis, *Abb. in dict. cap. 8. ex ratione, sub numero 6. ibi ego euitando, de appellat. quem referunt, & sequuntur ibi Franch. n. 43. & 44. versic. circa quintum, Card. Alex. sub num. 22. vers. sciatisq; & sub num. 31. in 6. q. princ.* hancque esse communem * opin. testatur, & sequitur iterum, atque iterum Dec. *ibid. sub numero 22. & 24. in secundo casu*, & ex eo refert, & sequitur Odd. *tract. de restit. in integr. quæst. 70. art. 3. limit. 3. n. 12. & quæst. 71. art. 1. numero. 2.* & ita declarando dictum Hostiensis scribit Rot. *decis. 25. alias 295. nota quod vbi aliquis prosequitur, num. 2. de appell. in antiq.* dicens, quod in Curia Romana non habet locum desertio, quando agitur coram Papa, de cuius persona non potest haberi copia, secus de alijs iudicibus, & M. Ant. Bard. citatus *infra num. 133.* Et quod in caussa appellationis introductæ in consistorio Principis non currant fatalia, donec Princeps constituat quis cognoscat, scribit Affl. 78. *in caussa, sub num. 3.* Et quod appellans impeditus facto Principis excusetur prosecutione appellationis, si Principi notificauerit appellationem interpositam, & petierit, sibi dari iudicem ad quem, & Princeps recusauerit, vel distulerit dare iudicem, scribit Ios. Cum. *super ritib. Sicil. c. 88. n. 61.* & quòd in computatione temporis ad effectum videndi, an appellatio sit deserta ob lapsum fatalium, sit deducendum tempus Sedis vacantis, refert, & sequitur fuisse decisum in Rota Lancel. *tract. de attent. par. 2. capu. 12. de attent. & innou. app. pend. in præfatione, n. 51. fol. 347.* & quod impeditus ex facto Principis, ad quem sit appellatum, remaneat illæsus, & sibi tempus non currat, ideoque altero fatale non indigeat; scribit Mynsing. *in sing. obseru. cent. 5. obseru. 98. n. 3. cas. 2.*

132 Confirmatur hæc restrictio, quia, quando caussa ventilatur coram Principe, seu in eius consistorio, instantia nunquam perit, & sic durat vltra triennium, *Maran. in suo spec. par. 5. limitat. 2. n. 15. fol. 240.* & quod si caussa debeat consultari Principi, non currat instantia donec expectatur responsio Principis, refert, & sequitur Maran. *d. par. 5. lim. 15. n. 38. fol. 244.*

133 Subrestringe ergo hanc restrictionem, vt non habeat locum in delegatis Papæ, seu Principis, quia coram eis habet locum desertio, & consequenter attenduntur tempora fatalium, *vt sentiunt Rotæ supra citatæ, et M. Ant. Bard. tract. de temp. vtil. c. 4. sub n. 3. vers. ob impedimentum, tomo 5. fol. 213.* dicens, quod fatalia remanent intacta, donec Princeps caussam commiserit, *et aperte Odd. d. q. 70. art. 3. n. 14. vers. et pro exemplo*, & quod appellans non dicatur amplius facto Principis impeditus, cum commiserit caussam, sed solum ante commissionem, scribit Thes. Foss. *decis. 10. instantia, casu 1. n. 3.* hecq; restrictio nota est in Curia.

Confirmatur hæc subrestrictio claro exemplo Rotæ; nam Papa sæpe delegat caussam vni ex Rotæ Auditoribus, qui propterea dicuntur delegati in pronuntiando, *vt scripsi supra quæst. 8. n. 20.* & Rotæ tribunal dicitur tribunal ipsius Pontificis, & magistrale, *vt dixi supra lib. 1. c. 28. sub n. 4.* & nihilominus data est eius facultas prorogandi fatalia, *vt retuli et sequutus sum infra n. 220.* quia fatalia currunt etiam in caussis coram eis; frustratoria enim alias esset illa facultas prorogandi.

Extende I. hanc subrestrictionem, vt habeat locum etiam in Sacro Regio Consilio Neap. vigore regiæ pragmaticæ, quam allegant Affl. *decis. 78. in caussa Firmani sub n. 2. et Vrsill. in annot. ad eum n. 1.*

134 Extende I I. vt habeant locum in Curia etiam in Camera, quæ & si sint tribunal supremum, & in eo Signatura Iustitiæ non rescribat, iuxta ea, quæ scripsi *sup. quæst. 8. num. 153.* tamen fatalia currunt, & inducitur desertio appellationis etiam in caussis, quæ aguntur in Camera Apostolica.

135 ¶ Concludo capiendo quintum casum; quando impedimentum, processit ex facto tertij, & dico, quod tunc datur actio ad interesse contra ipsum tertium, qui si soluendo non sit, restituitur in integrum, *Abb. in d. c. ex ratione, num. 8. in fine, ibi quandoq; impedimentum, et Dec. cas. 5. n. 44. de appell. et M. Ant. Bard. tract. de temp. vtil. capit. 4. num. 7. vers. vltimo loco, tomo 5. fol. 214.* hancq; esse communem * opin. testantur & sequuntur Abb. *vbi supra*, & Mynsing. *in sing. obser. cent. 5. obser. 98. n. 6. cas. 5.* & sic indistincte currunt tempora, non obstant impedimento tertij, *Card. Alex. d. c. 8. ex ratione n. 24. vers. sextum impedimentum, et Franch. n. 40. vers. circa quartum impedimētū.*

138 Extende eandem conclusionem, vt habeat locum, etiā si ex de solo procuratoris deserta sit appellatio, quia appellans aget contra procuratorem ad interesse, si est soluendo, alias datur sibi restitutio *Franch. d. c. ex ratione, n. 41. et 42. et n. 54. in fine vers. circa sextum*, & adde quæ scripsi *sup. q. 12. n. 124. et seqq. et infra q. 19. rem. 2. n. 129.*

Secus est, si appellatio deseratur sine dolo procuratoris, quia tunc distinguo duos casus. Primus est, quando desertio caussatur ex negligentia sine dolo: & isto casu datur actio ad interesse, vt in casu doli, sed differentia remanet in hoc, quod isto casu non datur restitutio in integrum, quamuis procurator soluendo non sit, per ea, quæ retuli, & sequutus sum *supra quæst. 13. n. 128.* & in proprijs terminis, ex vera, & magis comm. opin. * tenuit Rot. coram Crescen. *decis. 7. alias 12. lib. 2. procuratore, de appellat.* Secundus casus est, quando desertio caussatur ex aliquo iusto impedimento, & iste casus non differt ab impedimento cernente propriam personam, *vt dixi sup. numero 57.*

137 Declara I. eandem conclusionem, vt habeat locum post lapsum secundum annum: quia, lapso solo primo anno, intelligitur datus secundus, annus à iure *vt ex Bal. refert et sequitur Card. Alex. in d. c. ex ratione, sub n. 24. vers. sextum impedimentum de appell.*

138 Declara II. vt is dicatur esse non soluendo, & non idoneus, qui non habet bona in territorio, vel prope territorium, *Frāch. in d. c. 8. ex ratione, n. 40. vers. circa quartum in fine, et Dec. n. 45. in 5. cas. de appell.* quod Franch. vbi supra dicit esse notandum pro fideiussoribus, *et Rol. à Vall. cons. 91. egregius, n. 18. li. 4.*

139 Subdeclara hanc secundam declarationem, vt forsan non procederet, quando exempligratia Titius venderet domum emptori in Ciuitate Bononiæ cum pacto, quod ipse Titius venditor teneretur conuertere pretium in emptionem prædiorum, quia Titius non potest emere prædia in alio territorio, quam Bononiēsi, attento, quod fuit conuentum, quod dicta prædia emantur pro cautione dicti emptoris domus in causa euictionis, *Alex. in l. 7. si de fideiussor, §. si necessaria, sub n. 3. ff. qui satisd. cog.*

Ratio

Ratio differentiæ inter casum declarationis, & subdeclarationis potest esse, quia in casu declarationis obligatio procedit ex dispositione iuris, & sic ex necessitate, at in casu subdeclarationis promissio emptionis prædiorū loco fideiussionis de euictione procedit ex voluntate, & magis subuenitur ei, qui facit actum ex necessitate, quam ei, qui facit ex voluntate, *d. § si necessaria, & ibi Bart. Bal. & cæteri*.

140 Confirmatur primo hæc subdeclaratio, & ratio illius, quia si is, qui tenetur præstare satisdationem necessariam potest satisdare alibi, quam in loco iudicij, dummodo satisdet in loco non multum distanti, *Bart. in l. 8. de die. §. vl. num. 1. ff. qui satisd. cog.* seu dummodo satisdet in loco propinquo, *Bart. in l. 13. sciendum §. 1. num. 1. ff. eod. & Alex. in cons. 57. ponderatis verbis, sub n. 5. vers. sed dubium facit lib. 3.* dicens, quod debet attendi solum, an locus, in quo reus vult præstare satisdationem, sit multum remotus à loco, in quo petitur satisdatio, & si non sit multum remotus, debet, inquit, audiri, alias secus.

Ergo si satisdatio necessaria est illa, quæ potest dari in loco propinquo; satisdatio voluntaria, & ex conuentione debet præstari ipso loco conuentionis, alias non remaneret differentia inter satisdationem necessariam, & satisdationem voluntariam, contra textum *in d. l. si fideiussor, §. si necessaria, ff. qui satisd. cog.*

141 Confirmatur secundo, quia sicut is, qui sua culpa arctatur ad fideiubendum, vt puta quia deliquit, debet fideiussorem præstare in loco iudicij secundum ea, quæ scribit Bal. *in d. l. si fideiussor. §. si necessaria n. 1. vers. not. hic ff. qui satisd. cog.* & ideo si Aquilanus fuit in Magna Curia Vicariæ inculpatus de homicidio, & obtulit fideiussores in Ciuitate Aquilæ, & petit, quod scribatur Capitaneo regio Ciuitatis Aquilæ, quod recipiantur fideiussores de iudicio sisti in Magna Curia Vicariæ, & liberetur à carceribus, non auditur, quia debet fideiussores præstare in Magna Curia Vicariæ, & ita ex his, quæ scribit Alex. *in d. §. necessaria*, testatur vidisse obseruatum Afflict. *in constitut. humanitate, seu rubr. 10. sub n. 5. & 6. lib. 2.* quem refert & sequitur Clar. *lib. 5. recept. sent. §. fi. q. 46. vers. pone quod papiensis*. Ergo à fortiori tenetur is, qui voluntate, & cōuentione arctatur ad fideiubendum.

Confirmatur tertio hæc subdeclaratio, quia; quicquid sit in datione fideiussionis, quam; quia difficile quandoque est inuenire præsertim forensibus, *Bal. in l. consensisse, §. sed si dubitetur, in fine, ff. de iudic. fol. 245. columm. 1.* is, cui difficile est satisdare in vna ciuitate, in aliam mittitur, vt satisdet, *Glos. in cap. 11. statutum, in verbo, nec audiantur in fine, de rescrip. in 6.* hæc difficultas, seu saltem tanta difficultas non cadit in emptione prædiorum iuxta considerationem, quam facit Ias. *in d. l. si fideiussor, §. si necessaria, sub n. 8. ff. qui satisd. cog.*

Contra hanc subdeclarationem adducuntur retorcutiones confirmationum.

142 Primo retorquetur prima confirmatio, quia si satisdatio necessaria habet hoc, vt stetur iuramento debentis satisdare, an possit, vel non possit satisdare in loco iudicij, & vbi iurauerit, non posse satisdare in loco iudicij, admittitur, vt satisdet in alia ciuitate eiusdem Prouinciæ, dummodo sit cōsultū actori *Bart. in l. 8. de die § fi. ff. qui sat. cog.* seu in quauis alia ciuitate, & loco etiam extra Prouinciā, & quantumuis distanti, & etiamsi non sit consultū actori, quam satisdationem si actor recuset, tunc reus admittitur ad iuratoriam satisdationem, qua promittet stare iuri, & iudicatum soluere, & obligabit omnia sua bona, secundū ea, quæ in casu suo consuluit Alex. *cons. 57. ponderatis verbis, sub n. 6. & 7. lib. 3.* Ergo in satisdatione, quæ est voluntaria, sufficit, quod præstetur in loco prope locum, in quo præstanda esset, dummodo sit consultum parti.

143 Secundo retorquetur secunda confirmatio, adducta pro subdeclaratione: nam sicut is, qui in delictis, & sic sua culpa arctatur fideiubere in loco iudicij, potest satisdare de ciue, vel forense idoneo, non enim repellitur, quia forensis sit, dummodo sit idoneus, *Bal. in d. §. si necessaria*. Imò in fortioribus, quod ista culpa delinquentis non cōsideretur, quia non erat ad hoc ordinata, & ideo satisdatio in delictis sumatur potius vti necessaria, ostēdit Alex. contra Bal. *in d. §. si necessaria, sub num. 4. vers. vltimo secūdum*, & ideo male Affl. citatus supra in confirmatione, num. 141. allegat pro illa confirmatione Alexandrum, & consequenter male etiam Clar. videtur sequutus Afflictū; quasi cæcus cæcum ducens ambo cadunt. Ergo tam is, qui propria culpa, quam is, qui propria voluntate, & cōuentione arctatur satisdare, possunt in alia ciuitate satisdare, seu forensem dare in fideiussorem idoneum.

Tertio retorquetur tertia, quia ita potest esse difficile inuenire prædia emenda pro iusto pretio, sicut inuenire fideiussorem: nam is, qui emit, vult, etiam fieri reinuestimentum pretij, & si deinceps, adeo, quod vndique angustiæ.

144 Quid dicendum? Ego censeo, paria esse, quod prædium ematur in territorio domus venditæ, vel in territorio prope territorium domus venditæ, præsertim quando iudex, seu magistratus exercet iurisdictionem etiam in territorio prope territorium, & ita ego obtinui declarari à R. P. D. Locumtenente in ciuilibus Reuerend. D. A. C.

In omnibus autem debet semper versari rectum arbitrium boni, prudentisque iudicis, qui arbitrabitur, inspecta qualitate loci, personarum, & factorum, quando locus dicatur vicinus, vt bene in casu suo scripsit Alexand. *d cons. 57. sub n. 6. lib. 3.*

145 ¶ Concludo, capiendo sextum casum; quando impedimentum processit à casu fortuito; & dico, quod fatalia currunt; & ideo, elapso primo anno, datur ipso iure secundus, *Franch. in c. 8. ex ratiōne, n. 54. vers. circa sextum, & Card. Alex. n. 25. vers. circa septimum, de appell.* & conclusio huius casus nullatenus est diuersa à conclusione primi casus, quando impedimentum cōcernit personam appellantis, ideoque Innoc. *in d. cap. ex ratione sub num. 2. col. 1. & Io. Andr. sub n. 14. 13. Ioan. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. cap. 9. sub n. 155. tom. 5. fol. 70. & Greg. Tolos. eod. trac. lib. 6. c. 10. sub n. 10. versic. si probibitus fol. 593.* promiscue loquuntur de impedimentis concernentibus personam solam ipsius appellantis, vt puta de eius infirmitate, & inopia: & de impedimento casus fortuiti concernente omnium personas, vt puta de tempestate: & demum M. Ant. Bard. *tractat. de temp. vtil. cap. 4. num. 2. eod. tom. 5. fol. 213.* promiscue loquitur de quolibet casu fortuito: nam secundum ea, quæ scribit Thes. Fossan. *decis. 10. instantia, cas. 6. n. 8.* potest appellans impediri immensitate ventorum, fluminis inundatione, & impetu, & mare non nauigabili, & adde quæ scripsi *infra art. 11. cas. 6. nu. 329.* loquendo de isto impedimento in prima instantia, quia faciunt pro ista conclusione.

Contra hanc conclusionem facit, quod si appellans in Hispania venerit tarde propter bella ad committendam caussam, ita, quod à die interpositæ appellationis lapsum sit biennium, appellatio non censetur deserta, quia biennium non incipiet nisi à die commissæ caussæ, testibus ijs, quos retuli, & sequutus sum *q. præced. sub n. 48. limit. 6.* & sic apparet, quod fatalia non currunt. Cogita.

ARTICVLVS IV.

146 Ad Quartum articulum. *Cui incumbat onus probandi impedimentum, & qualiter sit probandum?*

Respond. quod incumbit appellanti, qui illud allegat, *Franch. in cap. 8. ex ratione, num. 10. versic. circa secundam Card.*

Card.Alex.num.10. verſ.circa primam,de appellat. & hoc non habet difficultatem,& in alio propoſito dixi *lib.præced.cap.9.num.1913.* imo in tantum tenetur probare impedimentum, vt teneatur etiam probare, ſe feciſſe diligentiam,per ea; quæ ſcripſi *infra n.156.art.6.*

147 Sed *qualiter debeat probare?*

Dic, varias fuiſſe opiniones, quas recenſent Abb.*in d.c.ex ratione,qu.4 numer.11. verſ.qualiter autem probetur.* Card.Alex.*nu.12.verſ.circa tertiam,* & Dec.*q.4.princ.nu.53.et ſeqq.de appell.* videntur tamen communiter * concludere, quod relinquatur arbitrio iudicis, qui, conſiderata diſtantia loci, qualitate perſonæ, & ſimilibus, poterit arbitrari an ſufficiat iuramentum impediti; & tu poteris in materia indifferenti de probatione impedimenti videre, quæ cumulauit Maſchard. *tr.de probat. concl.885. impedimentum iuramento etc.per totam,lib.2.*& ſcripſi aliquid in alio propoſito *libr.præced. c.9.in fine, num.1914. et 1915.*

ARTICVLVS V.

148 Ad Quintum articulum. *Quanti temporis exigatur impedimentum, vt appellans habeat ſecundum fatale, et vt non habeat quanti temporis exigatur negligentia.*

Priuſquam reſpondeam huic articulo præmitto, quod materia huius articuli eſt illa, in qua Abb. quem citaui initio quæſtionis, teſtatur, quod Io.Andr.recitauit tot, & tam confuſe opiniones, & in hoc conſiſtere maiorem difficultatem, quam ſit in materia totius *cap.ex ratione, teſtatur Franch.in d.cap.ex ratione num.62.verſ.videndum eſt nunc, de appell.* & licet Neuiz.*conſ.41.ſciunt etiam, ſub nu.17.*dicat, quod interpretatio, quam hodie dedit practica poſt Ant.de Butr. tollit illam difficultatem, de qua loquitur Ioan.Andr.quem nos citauimus initio quæſtionis, licet etiam propterea eiuſdem Ant.de Butr. veſtigia ſequuti ſint Abb.& Card.Alex.tamen mihi eorum diſtinctiones non probantur, quia videntur potius confundere, quam diſtinguere.

Hoc præmiſſo, reſpondeo conſtituendo quatuor opiniones.

Prima opinio eſt Canoniſtarum,qui conſiderant,tres, ſeu quinque caſus.

Primus caſus eſt, quando appellãs fuit toto primo anno impeditus: & iſto caſu concludo, dari ipſo iure biennium,ideſt,ſecundum annum in caſibus, in quibus datur, *Ant.de Butr.d.c.ex ratione,q.6.ſub num.9.ibi,dic tu excludendo caſus,de appell.& ibi.Franch.ſub num.63. verſ.circa primum,ibi, aliquando & ſecundo, & Card.Alex.qu.5.ſub num.27.ibi,quandoque & ſecundo caſu.*

Ratio eſt manifeſta, quia non poteſt dari reſtitutio minor ea,quæ contineat tantum pro tanto, etiamſi ageretur de termino hominis,cum quo durius agitur, quam cum lege,*iuxta ea,quæ ſcribit Franch.in d.c.ex ratione, nu.63.verſ.circa primum videtur,de appell.*

Secundus caſus eſt, quando appellans nõ fuit toto primo anno impeditus, ſed parum,puta per vnam diem, & ſemper fuit diligens, & ſimiliter concludo, dari ei ſecundum annum, *Anton.de Butr. & Card.Alex. vbi ſupra, & Franch.ſub eod.num.63. ibi nam aliquando & primo appellans fuit diligens.*

Imo dabitur ipſo iure ſecundus annus, etiamſi nullatenus fuerit impeditus, dummodo toto anno fuerit diligens,quia non ſtetit per eum,*Ant.de But. & Card.Alex. vbi ſupra.*

Tertius caſus eſt (& in iſto ſtat difficultas,quando impedimentum durauit tanto tempore, quod fuiſſet ſufficiens ad proſequendum, & finiendum cauſſam appellationis: & iſto caſu Doctores videtur communiter diſtinguere tria tempora impedimenti.

Primum tempus eſt, quando impedimentum fuit in prima parte anni, & negligentia fuit in ſecunda parte, quia ceſſauit impedimentum, & remanſit tantum tempus,quo appellans potuiſſet adhuc cauſam expedire, & non expediuit: & in iſto concludunt, ſecundum annum non dari, *Abb.in d.cap.ex ratione,ſub num.12.qu.5.princ. de appell.& ita ibi.ſentiunt Ant.de Butr.ſub d.n.9.in 3.caſ. ibi.ſi impedimentum fuit à principio,* & in hanc ſententiam iuerunt Cyn.*in auth.ei qui appellat.verſus finem,ſub nu.4. C.de tempor. & repar.appell.* dum motiuando, & poſtea ſoluendo inquit: ſecundum quoſdam ſi tantum tempus fuit ceſſationis in negligentia, quod infra illud veriſimiliter potuiſſet appellator cauſſam finire,ſi fuiſſet præſens, tunc repellitur in totum; & poſtea refert aliam opin. & in fine inquit, primam ſententiam videri magis amicam dictæ authenticæ,ei qui appellat,& Card.Alex.*d.c.ex ratione,q.6.ſub num.27.*in ſecundo caſu,dum conſiderat,an tempus, quod ſupereſt poſt ceſſationem impedimenti, ſufficiat, vel non ſufficiat ad finiendam cauſſam; hanc etiam, relata prius contraria opin. tenet ibidem Franch. *ſub nu.63.verſ.aliquando et tertio,ibi,ſed Dominus Ant.et Panorm.et verſic.ex quibus*, & hanc videri communem opin.* ſcribit idem Dec.*q.5.princ. ſub nu.57. et 58.ibi*; & licet iſta videatur communis * opinio, & quod ſit communis * opinio ſcribit Odd. *tract. de reſtit.in integr.q.70. art.vlt.ſub num.64.verſ.ſed in contrarium,* hancque opin. eſſe veram ſicut euangelium ſcribit Ang. *conſ.310.in propoſita quæſtione,* quem citat etiam Dec.*ſub d.num.58.*

Ratio huius communis opinionis eſt, quia ſequens negligentia habet confundere effectum præcedentis impedimenti, ſicut dicitur quod vltima mora nocent, *Franch.in dict.c.ex ratione,ſub num.63. verſ.aliquando, et tertio.*

Probatur primo hæc concluſio, quia appellans repellitur à ſecundo anno, ſi per eum ſteterit, quominus proſequatur,*leg. fin.§.illud.C.de tempor. appell.*

Sed ſi potuit in ſecunda parte anni proſequi, & expedire,& non expediuit, dicitur per eum ſtetiſſe. Ergo.

Probatur ſecundo,quia ad hoc vt appellans habeat ſecundum annum debet ſumma ope niti in primo anno, *d.§.illud,* ſed ſi fuit negligens in ſecunda parte, non dicitur niſus ſumma ope. Ergo.

Probatur tertio,quia appellanti conceditur biennium ex neceſſaria,& euidenti cauſa,*c.5.cum ſit Romana,de appell.*Sed neceſſaria, & euidens cauſa ceſſat, quando potuit in primo anno expedire cauſſam appellationis. Ergo.

Probatur quarto, quia, vt concedatur ſecundus annus, requiritur cauſa ineuitabilis, *auth.de his, qui ingred. ad appell.§.1.*

Contra hanc concluſionem, quod enim concedi debeat ſecundus annus, tenent Bart.*in auth.item ſi appellatione, ſub numer.2.C.de tempor.appell.*dicens, quod ſi appellans impediatur tanto tempore, intra quod potuiſſet cauſam expedire, ſi eam proſequutus fuiſſet, tunc debet habere integrum biennium, & quia,inquit,lex præſumit, quod cauſa poſſit expediri intra menſem, ideo ſufficit impedimentum vnius menſis: neque, inquit, attenditur, quod poſſent forſan probationes induci ab vtraque parte, & reprobari teſtes, *Dec.d.c.ex ratione,ſub num.58.ibi, et licet iſta videatur,et Neuiz.conſ.41.ſciunt etiam num.7. et ſeqq.verſ.non obſtat.* Quare, vt explicant Abb. & Dec. *vbi ſupra* ex mente Bartoli, ſi appellans fuerit impeditus primo menſe, dabitur ei ſecundus annus, licet fuerit negligens in alijs vndecim ſequentibus menſibus; & in hãc ſententiam videntur iuiſſe Oldr. *conſ.60.eſt tempus, ſub nu.3.verſ.quid ſi impeditus eſt, ibi, ſed pone quod in princ.* vbi in fine concludit, quod attenditur impedimentum, quod fuit in principio anni, & non vltima mora, ſeu negli-

gligentia, quæ fuit in fine anni, Card. Alex. sub d. num. 27. in 3. casu, qui ibi propterea videtur parum constans, dum contra Anton. de Butr. Abb. supra citatos in conclusione, & contra Imol. & nouissimos scribit, quod datur secundus annus, si fuit à principio diligens, quia cœpit caussam agere, & interuenit postea impedimentum, quod fuit tanti temporis, vt intra illud potuisset caussa finiri, licet postea cessauerit impedimentum, & remanserit tantum tempus sine impedimento, quod potuisset caussam finire.

Confirmatur hæc opinio Bartoli, quia adhoc, vt appellans habeat secundum annum, sufficit, quod ostendat, quod in illo tempore impedimenti fuisset caussam prosequutus, nisi fuisset impeditus: quoniam, si caussa appellationis potest expediri vno mense, in potestate appellantis est eligere illum mensem, & si in illo mense extat impedimentum, dabitur secundus annus, vt defendendo Bartoli opinionem scribit, & respondet contrarijs Dec. dict. c. 8. ex ratione, quæst. 5. sub num. 58. ibi, & licet ista videatur, de appell. & quod tempus primi fatalis totum sit in arbitrio appellantis, quando velit incipere procedere, dummodo supersit sibi tempus ad finiendam caussam, & ideo non potest dici negligens, etiam si per sex primos menses destiterit, cum supersint alij sex menses, scribunt Doct. citati in seq. membro distinctionis, & bene etiam id aperit Oldrad. consil. 60. est tempus, sub num. 3. versic. quid si impeditus est, inferens, quod appellatus non potest prosequi, nisi cum superest mensis, quia appellans potest quandocunque vult.

Secundum tempus est; quando e contra negligentia appellantis fuit in prima parte anni, & impedimentum in secunda parte anni: & tunc concludunt secundum annum non dari, quia non apparet euidenter, quod non fuerit prosequutus propter impedimentum, præsupponendo, vt loquitur Ant. de Butr. infra citatus, quod appellans nunquam inchoauerit caussam: Sed si supponimus diligentiam, sicq; quod adeo ante lapsum annum inchoauerit prosequi, quod potuisset caussam finire, sed superuenerit impedimentum; & tunc concludunt, dari integrũ secundum annum, ex quo habuit tantum tempus post negligentiam, quod poterat expedire, si non fuisset impeditus, Ant. de Butr. d. c. ex ratione, q. 6. sub n. 9. versus finem in 3. cas. ibi, si ab initio fuit negligentia, Abb. q. 5. princ. sub n. 12. ibi, secundo casu quando negligentia præcessit, & Franch. sub n. 63. vers. aliquando & quarto à princ. dicens, quod si appellans fuit diligens à principio, vel alio debito tempore caussam inchoauit, quod potuisset finem accipere, & superuenit impedimentum, habebit secundum fatale, posito etiam quod nimis se arctauerit in primo fatali, Neuiz. cons. 41. [illegible], sub num. [illegible] vers. quinimo etiam, & quod in hoc concordent * omnes testantur [illegible] c. ex ratione, Card. Alex. q. 5. princ. sub num. 27. ibi, quandoque & quarto casu, & Dec. q. 5. princ. n. 58. in fine vers. 2. Abb. quos refert & sequitur Odd. tract. de restit. in integr. q. 70. art. 9. sub n. 57. vers. contrarium.

Secus est, quando illud tempus, in quo inchoauit in fine anni, non poterat sufficere ad expediendam caussam, quia tunc non daretur secundus annus, quia se nimis arctauit, Franch. in d. c. 8. ex ratione, sub n. 63. vers. aliquando & quarto appellans, & Odd. d. art. 9. limit. 1. n. 58.

Confirmatur hæc conclusio eodem fundamento, quo fuit confirmata opinio Bartoli in præcedenti primo membro distinctionis, videlicet, quia totum tempus est in arbitrio appellantis, Dec. d. n. 58. in fine.

Limita hanc conclusionem, vt non procedat, quando appellans se nimis restringeret ad illud tantum tempus, quod præcise, & totum esset omnimodo necessarium, quia tunc, cum ex quolibet minimo superueniente impedimento caussa non possit expediri, & appellans debeat credere ex communiter accidentibus, superuenturum esse aliquod saltem breue impedimentum, dicetur in culpa, seu negligens si ita se angustauit, Abb. vbi supra, & exornat Card. Alex. vbi supra in quarto casu.

Contrarium: quod enim conclusio prædicta debeat ampliari, vt procedat, etiamsi appellans se angustauerit ad tempus, quod integrum, nullo etiam superueniente impedimento, esset necessarium, refert, & sequitur Dec. d. c. ex ratione, n. 59. & de communi * opin. testantur Card. Alexand. sub d. num. 27. in quarto casu, in fine, & Odd. qui aperte sequitur d. q. 70. art. 9. n. 62. & vers. sed contrarium, & vers. & ego sequor.

Tertium tempus est, quando impedimenta fuerunt interualla, seu interpolata ita, vt vno tempore fuerit negligentia, & alio impedimentum; & tunc si tempora impedimenti eo vsque progressa sint, vt non remanserit tempus sufficiens ad inchoandam, & finiendam appellationẽ, sicque negligentia non sit in tanto tempore, quantum requiritur pro expeditione caussæ, concludunt dari secundum annum; & idem concludunt, si impedimentum durauit tanto tempore, quod fuisset sufficiens ad finiendam causam, Ant. de Butr. & Abb. vbi supra, licet obscure loquantur, & Franc. in d. c. ex ratione, sub n. 63. versus finem vers. aliquando & vltimo, in fine, ibi, & hæc sit vltima, conclusio, dicens, quod si appellans debito tempore inchoauit, sed superuenit impedimentum in primo anno, post quod non potuisset caussa expediri, ipso iure datur secũdum fatale, dato quod appellans nullam aliam diligentiã fecerit post impedimentum; & multa scribit Dec. ibid. n. 61. & seqq. versic. 3. & vltimo, ad ostendendum, an appellans debeat probare non solum impedimẽtum, sed etiam diligentiam ita, vt appareat, quod si non fuisset impedimentum, prosequutus fuisset caussam appellationis: & licet testetur communem * opin. esse, quod debeat probare diligentiam, tamen ipse sub n. 68. vers. pro resolutione, concludit contra communem, quod sufficiat probare impedimentum tanti temporis, quod fuisset sufficiens ad prosequendam, & finiendam caussam appellationis, quia cum sit in facultate appellantis prosequi in qualibet parte anni, semper poterit dicere, quod impedimentum fuit caussa immediata, quod non fuit appellationem prosecutus, ex quo in tali tempore impedimenti habebat facultatem implendi, & implere potuisset.

149 Secunda opinio est Bartoli in auth. item, si appellatione, sub n. 2. C. de tempor. appell. qui, vt ait Card. Alex. in sæpe citato cap. ex ratione, q. 5. princip. sub n. 27. de appell. se vnico verbo expediuit, dicens in summa, quod si impedimẽtum durauit tanto tempore, quod intra illud tempus impedimenti potuisset caussa expediri, datur secundus annus, prout hanc Bartoli sententiam ex eisdem Bar. Dec. Neuiz. Oldr. & Card. Alex. retuli, & sequutus sum supra in 3. casu vers. contra hanc conclusionem. Secus ergo si impedimentum non durauit tanto tempore quantum requiritur ad finiendam caussam appellationis; sed durauit minus, quia isto casu non daretur secundus annus.

Rationem huius opin. retuli, & sequutus sum supra d. 3. casu, vers. confirmatur hæc opin.

Difficultas superest in hac opinione, quantum sit illud tempus intra quod potest expediri caussa appellationis: in qua difficultate Bart. vbi supra, Ant. de Butr. in d. c. ex ratione, sub n. 9. q. 6. versus finem, Abb. q. 5. sub n. 12. Cardin. Alex. q. 5. princip. sub n. 27. ibi, quandoque & secundo casu, & Dec. q. 5. princ. sub n. 58. de appell. ex auth. ei qui appell. C. de tempor. appell. deducunt vnum mensem sufficere, quod etiam sentire videtur Oldr. cons. 60. est tempus, sub n. 3.

150 Tertia opinio est, quod sufficiat impedimentum vnius diei ad habendum integrum secundum annum, Paul. de Castr. cons. 334. visa appellatione, sub n. 8. vers. præterea etiam, lib. 1. Felyn. in d. c. ex ratione, sub n. 6. vers. si dum

intri-

intricate, de appell. Neuiz. *cons.41. sciunt etiam, sub numero 5. & 12. & Odd. tractat. de restit. in integr. quæst.70. art.8. ampl.1. nu.46. & 47.* vbi quod sufficit etiam impedimentum vnius horæ.

Contra hanc opin. facit, quia nullo iure probatur, & *Io. Andr. in d.c. ex ratione, sub num.20. de appell.* quem citant Paul. de Castr. & Odd. *d. art.8. sub num.45. vers. sed communis*, motiuando dicit, quod iusta caussa videtur impedimentum vnius diei, sed postea *vers. solutio in primo*, aliter determinat.

Retenta hac 3. opinione.

Declara primo, eam procedere in casu quo impedimentum illius diei impediret, diligentiam totius temporis: prout declarat Odd. *d. art.8. num.49. et seqq.* pro qua declaratione facit quod scripsi *lib. præced. c.3. num.80.* vbi videas.

Declara secundo, & melius, vt impedimentum vnius diei sufficiat ad habendum integrum annum, quando appellans cœpisset adeo ante finem anni prosequi caussam, vt eam verisimiliter potuisset expedire, sed interuenit impedimentum vnius diei, propter quod non potuit expediri, *Oldr. cons.60. est tempus, sub n.3. versic. quid si impeditus, ibi Innoc. dicit aliter, Ioann. Ferrar. tract. de appel. lib.2. c.9. nu.155. in fine, vers. quod si appellator, tomo 5. fol.70. &* Neuiz. *dict. cons.41. sub n.12.*

Subdeclara extendendo, vt impedimentum vnius horæ dicatur in hoc proposito impedimentum vnius diei, & ita procedant, quæ scribunt de impedimento vnius horæ Neuiz. *d. cons.41. sub n.5.* & Odd. *d. art.8. n.47.*

151 Quarta opinio est, quod impedimentum præsumatur, & præsumptum sufficiat ad habendum secundum annum, quando appellans vsus fuerit diligentia in faciendo caussam committi, & partem citauerit ad dicendum contra commissionem in actis præsentatam, & aliusque alium actum fecerit in primo anno, præsertim ante vltimos dies, puta ante vltimos decem dies anni, quia tunc ad effectum habendi secundum annum non requiritur probatio, neque allegatio alterius impedimenti, quia præsumitur, & est præsumptio iuris, & de iure; & hæc opinio seruatur de stylo in Romana Curia, quæ concedit biennium absque caussa, tum quia Romana Curia vt plurimum sunt caussæ forensium, qui non modico indigent tempore ad veniendum, & conducendum testes, ac portandum instrumenta: tum quia in ea est magna multitudo caussarum, quæ ad ipsam Curiam ex vniuersis Christianorum regionibus deferuntur, quasi stylus Curiæ disponat, ista succedere loco caussæ, & impedimenti, *Cassad. decis.6. firma est propositio, num.8. vers. sciendum quod licet, de appell. fol.314.* quem etiam refert, & sequitur Put. *decis.154. caussa Hispalen. decimarum, n.3. lib.2. Mandos. tract. de commiss. in 18. cōmiss. fatal. prorogat, in verbo proroget, qu.3. fol.108. & tract. de annal. casib. sub n.134. 10. 17. fol.214. & Vestr. in prax. lib.3. capit.5. sub num.2. & lib.7. cap. vlt. sub num. 8. ibi, quam concessionem biennij, & sub num.10. vsque ad num.11. fol.217. &* 218. De hoc eodem stylo Romanæ Curiæ testantur Neuiz. *cons.41. sciunt etiam, sub num.5. &* 13. M. Anton. Bard. & Odd. quos retuli, & sequutus sum *supra artic.2. numero 34. in fine*. Et quod si caussa in primo anno sit non solum commissa, sed sit etiam deuentum ad citationem, & ad inhibitionem, tunc caussa non fiat deserta, nisi per biennium, tenuit Rot. *vt per Achil. de Grass. decis.11. alias 237. dubium, de appell. fol.108.* sed sola præsentatio commissionis, non facta alia diligentia intra annum, non sufficeret ad effugiendam caussæ desertionem, *Achill. de Grass. vbi supra, & Lancellot. tractat. de attent. parte 2. capitul.12. de attent. & innou. appellat. pend. in præfat. n.49. et 50. tomo 5. fol.347.*

Hæc opinio, seu stylus Romanæ Curiæ nititur etiam iure; quia impossibile est, quod appellans non fuerit saltem vna hora legitime impeditus; sed impeditus etiam vna hora intra annum, habet biennium, *vt dixi supra n.50. in 3. opin.* Ergo.

Declara tamen hanc quartam opinionem, vt ista diligentia sit necessaria, quando iudex ad quem, sicque Papa est in eadem Ciuitate, in qua est lata sententia, quia tunc requiritur tota ista diligentia, de qua in hac quarta opinione.

Secus est quando iudex ad quem, non est in Curia seu in loco, in quo appellatur, quia isto casu sufficit arripere inter loco prosecutionis, quare appellans, cui fuit præfixus terminus ad prosequendam appellationem, dicetur prosequutus & satisfecisse termino, si iter arripuerit pro appellatione prosequenda; quia sufficit in termino ad prosequendum inchoare dumtaxat, aut incipere etiam vltima die, licet aliter in termino non præsentet se, neq; porrigat libellum, vel supplicationem coram iudice ad quem, & ita, reprobata opinione Ioannis Andr. firmat, & in practica seruari testatur Franch. *in cap.4 personas, sub numero 5. et 6. vers. quantum vero ad id, et vers. sed limita, de appell.* quem, & alios retuli sequutus sum *q. præc. n.48. lim.6.*

152 Quid dicendum; Concludo, non esse recedendum à secunda opinione, quam tenuit Bart. & demum videtur * communis, quia ijdem, qui illam impugnant, videntur sequi, dum ea vtuntur ratione, quod sit in arbitrio appellantis eligere tempus anni, in quo vult appellationem prosequi; & est fauorabilis pro non desertione.

153 In Curia tamen Romana seruari debet opinio, quam quarto loco retuli propter illius stylum.

154 Et illa opinio Bartoli procedit indistinctè siue impedimentum fuerit initio anni, siue in medio, siue in fine. Et dato quod appellans per vndecim menses fuerit negligens, & postea duodecimo mense inchoauerit caussam prosequi, & in isto duodecimo mense superuenerit impedimentum vnius diei, seu vnius horæ, dabitur integer secundus annus, *vt retuli, & sequutus sum supra sub num. 150. in 3. opin. vers. declara 2.*

155 Aduerte tamen, quia & si Bartol. & cæteri, quos citaui *supra in 2. opin. vers. difficultas*, dixerint, vnum mensem sufficere ad expediendam caussam appellationis: tamen ego vna cum Oldr. *cons.60. est tempus, sub num.3. versicul. quid si impeditus, ibi, Innoc. dicit aliter*; censeo relinquendum esse arbitrio iudicis, qui æstimabit, an verisimile sit, appellantem potuisse caussam prosequi, & finire intra illud tempus, etiam nullo succedente impedimento, quod etiam videtur sensisse Cyn. *in auth. si qui appell. quæst.3. sub n.4. ibi, et hoc iudici committitur C. de tempor. et repar. appell. fol.491.*

ARTICVLVS VI.

156 Ad Sextum Articulum. *An impedimentum, quod appellans potuisset remouere, & non remouit, sufficiat ad habendum secundum annū, & ad euitandā desertionem caussæ.*

Resp. quod non sufficit: debet enim esse impedimentum ineuitabile, quia appellans debet prosequi appellationem cum maxima diligentia, & summa ope litem exercere, vt aperte probatur ex iuribus, quæ citaui *supra n.34. et sub num.148. in 3. casu*, & in isto articulo deducit, & concludit Dec. *cons.677. visis et consideratis, sub num.2. vers. sed breuiter his*, & similibus non obstantibus, & ita etiam sentit Ant. de Butr. *in cap.8. ex ratione quæst.5. numero 6. versus finem ibi, vbi dixi impotentiam, de appellat.* quem refert, et sequitur *Alex. cons.72. videtur prima facie, num.12. ibi, et hoc videtur in specie, et sub num.17. lib.3. et vtrumque M. Ant. Bauer. tractat. de mora, parte 1. sub n.14. & 15.*

& 15.tom.6.par.2.fol.406. dicens, quod negligentia iudicis excusat appellantem à prosequutione, quando sibi prouidere non poterat per recursum ad superiorem, quia excusatur demum, cum non habet quid faciat, & M. Ant. Bauer.tract.temp.v tit.34.fol.105.vers.caute dum tamen est, tom.5.fol.204. dicens quod si potest remouere impedimentum, recurrendo ad principem, vel ad superiorem, & non recurrit, sibi tempus currere, nec restitutionem in integrum, quod idem dixerunt Alexandr. d.num.19. & M.Ant.Bauer.d.num.14.in fine, & quod appellanti currant fatalia, quando sibi patet recursus ad Principem, seu superiorem, vel alia via sibi prouidere potest, & non prouideret, etiam si stet per iudicem, quominus causa terminetur, scribit Marches.tract.de commiss.par.1.commiss.prorogat.fatal.1.sub n.16.fol.200. Et quod ad hoc, vt dicatur stetisse per iudicem, & consequenter, ne currat tempus in caussa appellationis, non sufficiat instare coram iudice, vt causam expediat, & de sua negligentia protestari, sed debeat etiam instare coram superiore, inculcando suam negligentiam, & instando, vt eius negligentiam corrigat, refert, & sequitur M.Anton.Bauer.d.par.1.num.14. ibi, fortius est dicendum d.tom.6.par.2.folio 406. Et quod vt concedatur secundus annus & multo magis tertius propter impedimentum, debeat appellans vsus fuisse omni eius diligentia, vt impedimentum remoueret, & quod remouere non potuerit, scribit Odd.tract.de restit.in integr. q.71.art.3.num.1.vers.secundo quia. Et quod restitutio in integrum aduersus præscriptionem non propter impedimentum, quod potuisset remoueri, retuli, & sequutus sum supra art.2.sub declar.2.sub n.3.

Si appellans debet summa ope niti, & exercere litem, & impedimentum debet esse ineuitabile: Ergo appellans nihil debet omittere, & nihil quærere intactum, vt litem exerceat, & remoueat impedimentum, quia is dicitur summa ope niti, qui nihil omittit, M.Ant.Bauer.sub d.n.14.seu non habet quid faciat, vt loquitur Ant.de Butr.supra citatis.

157 Confirmatur primo hæc resolutio, quia ei, cui est prohibita electio sine licentia Papæ, & ad eligendum est præfixum tempus, currit illud tempus, neque consideratur impedimentum licentiæ, quia illam debet quærere, & sic potest remouere impedimentum, c.fin.de elect.

158 Confirmatur secundo, quia, qui potest facere, vt possit, iam dicitur posse l.139.qui potest facere, ff.de reg.iur. & ideo non dicitur impeditus, qui de facili potest remouere impedimentum, Bald.in l.sed nec ad eos, ff.quibus ex caus. maior.25.ann.restitut.fol.227.Rot.diuers.decis.104.actum fuit,n.3.par.Crescen.decis.10.alias 242.regula de annali,n.2.de caus.poss.& propr.quem retuli, & sequutus sum supra artic.3.num.79. & non sufficit extare impedimentum, sed debet impeditus procurare remotionem impedimenti, alias illud impedimentum non excusat, Put.decis.320.in vna Toletan.num.4.lib.2. & impeditus, si non agit vt remoueatur impedimentum, dicitur volens illud pati, & non excusatur, Bal.in l.40.quibus diebus, ff.de condit.& demonstr.fol.126.per illum text.qui optime probat, dicitur enim ibi, quod testator legauit Titio centum, si infra decem dies ascenderit Capitolium, legatarius in via publica impeditur ab aliquo, nisi adeat Prætorem, & quereletur contra impedientem, elapsis decem diebus, conditio dicitur defecta, & non habebit legatum, & has confirmationes latè deducit, & corroborat in casu suo Ioann.de Amic.consil.6.in sacra regio,num.18.& seqq.vers.sic confirmo prædicta, licet male consuluerit in casu suo, vt notaui supra art.3.in 2.cas.n.68.

159 Confirmatur tertio, quia quis non excusatur propter locum non tutum, quando potest eum facere tutum, impetrando litteras salui conductus, M.Ant.Bauer.d.p.1.sub n.15.fol.406.

160 Infero I. ex hac resolutione, quod si impedimentum fuerit voluntarium, puta, si abfuerit caussa commerciorũ, non erit sufficiens ad euitandam desertionem appellationis, quia debet esse impedimentum ineuitabile, vt refert & sequitur Ios.Cumia super ritib.Sicil.c.88.sub n.67. vers. prima limitatio, & quod debeat esse ineuitabile impedimentum, retuli, & sequutus sum initio huius articuli, & supra sub n.34.art.2.sub decl.2.

161 Infero II. quod si A. obtinuit sententiam contra B. reum conuentum, qui appellauit, & currentibus fatalibus, A. est mortuus, & in eius locum post lapsa fatalia successit C. qui prætendit, sententiam contra B. ob non prorogationem fatalium transiisse in rem iudicatam, dicetur caussa deserta, & firma manet sententia, quia B. appellans tenebatur prorogare fatalia, non obstante, quod eius aduersarius, pro quo erat pronunciatum, esset mortuus infra biennium, nullo alio gratiose subrogato, vel ad litem admisso, quia per obitum vnius ex colligantibus non finitur lis, & ideo debebat litem prosequi, citatis sua interesse putantibus per audientiam contradictarum, Mandos.tract.de commiss.in commiss.18.fatal.prorog.in verbo, prorogatur, vers.quero, et sibi, pars affirmatiua, fol.108. & Marchesan.quem retuli, & sequutus sum sup.q.6.

ARTICVLVS VII.

162 Ad Septimum articulum: *Quando incipiant currere fatalia, de quibus loquimur.*

Respondeo, quod incipiunt currere à die interpositæ appellationis, c.1.& ex parte de rescript. & c.fin. de appell. Ant.de Butr.in c.8.ex ratione, q.2.num.4.de appell.vbi notat, Card.sub num.2.Franch.num.3.& 5.Card.Alex.num.6.sub n.2.& Dec.not.8.num.3.de appellat.Bald.in auth.si tutor,n.2.C.de temp.appell.Bal.in l.fin.n.2.vers.sic sed dubitatur, vbi redeo ad primum C.de tempor.appell.tur.Franch.in c.57.oblata,not.4.num.2.de appellat.Bal.decis.96.eadem die, lib.2.Maran.in suo spec.par.6.actu 2.princip.in verbo, & quandoque appellatur, sub num.328.versus finem, ibi, verum est sciendum, fol.491.Mandos.tract.de commiss.in 18.commiss.fatal.prorog.in verbo, fatalia, versic. quero quando, fol.2 ad 5.Lancell.tract.de attent.p.2.c.12.de attent.& inhib.appell.pend.in præfat.n.47.vers.declara,tom.5.fol.94.Assin.in prax.iudic.§.1.c.1.num.6.Buginell.tract.de appell.§.vn.gl.1.n.22.vers.currit autem. Et hæc est omnium communis conclusio, quia hodie non habet contradicentem.

* Quare tempus decem dierum assignatum ad appellandum, non est de fatalibus, nisi ex ea die, qua interponitur appellatio, quia primum fatale est vnius anni, & secundum fatale est alterius anni, vt retuli, & sequutus sum supra num.& seqq.art.2.per totum, & fatalia incipiunt currere non à die sententiæ, sed à die appellationis, vt dixi supra.

163 Declara I. vt si appellans interponat ex interuallo duas, aut plures appellationes, infra tamen tempus decem dierum, fatalia inchoentur non à prima, sed ab vltima appellatione, secundum eam, quæ refert, & sequi videtur Car. Alex.in c.58.bonæ memoriæ, sub n.4.de appell.hancque esse

* communem opin. testatur & sequitur ibidem Dec.sub n.68.versic.postremo dum, & ita tenuit etiam Ang.quem Franch.in c.65.sua nobis, num.16.& 17.de appell.late examinando articulum huius declarationis, adducit in tertia opinione.

Contrariam opinionem, quod enim appellans debeat prosequi primam, & non secundam appellationem, tenet Bart.in d.l.2.§.cum procurator, §.1.n.3.vers.in st.a prædicta, ff.de oper.nou.nunt.quem refert, & in effectu sequitur Franc. in d.c.65.sua nobis n.16.& 17.vers.in ea gl.in fine, & n.3.

* vers.vltima dubitatio, de appell.& hanc opin. esse magis *
cõmunem testatur & sequitur Maran.in suo spec.p.6.act.2.
princ.

princ.in verbo,& quandoque appellatur,n.144. fol.478.

Alij tenuerunt, quod vtraque appellatio ſit valida, & quod propterea poſſit appellans proſequi, quam voluerit, Io.Andr. quem ſimiliter citat Franch. *in d.c.ſua nobis, ſub n.16. in ſecunda opin.*

Quid dicendum? Reſpondeo, hunc articulum eſſe brocardicum, quia aliquando præualet prima appellatio, aliquando ſecunda, & quandoq; attenditur vtraq; & ideo ſunt formandi plures caſus.

164 Primus caſus eſt; quando clare conſtat de mente appellantis quod per ſecundam appellationem voluit recedere à prima, & iſto caſu proculdubio ſtandum eſt ſecundæ appellationi, *Franch. in dict. capitul. ſua nobis, num. 21. concl. 6.*

165 Secundus caſus eſt, quando primo appellatio eſt nulla, & ſecunda valida, & iſto caſu ſine vlla difficultate attenditur ſecunda: *Franch. vbi ſupra ſub num. 17. in ſecunda concluſione, et M.tran. in d. verbo, & quandoque appellatio, ſub n.44. fol.448.* & adde quæ ſcripſi *ſupra q.7. nu.27. & q. 10. n.3. in fine.*

166 Tertius caſus eſt, quando appellatio geminatur incontinenti, & ſucceſſiue eodem tempore, &, quia iſto caſu cenſetur vnica appellatio, non poteſt dici, quod per ſecundam ſit receſſum a prima, *Franch. vbi ſupra n.17. verſ. ſed aduerte*, & conſequenter iſte caſus vagatur extra materiam.

167 Quartus caſus eſt; quando ſecunda appellatio interponitur ſuper alio, quam fuerit interpoſita prima, vt puta in appellatione ab interlocutoria, & in appellatione à diffinitiua, quia tunc vtraque appellatio tenet, *Franch. vbi ſupra nu.13. concl.3.* & iſte etiam caſus vagatur extra materiam.

168 Quintus caſus eſt: quando eſt rite appellatum ab interlocutoria, expreſſo grauamine, & infra tempus interponitur alia appellationum expreſſione alterius grauaminis, quod non ſit contrarium grauamini expreſſo in alia appellatione: & iſto caſu appellans poterit proſequi eam, quam voluerit, *Franch. vbi ſupra, numero 19. concluſ. 4.*

169 Sextus caſus eſt: quando prima appellatio interponitur ad vnum iudicem, & ſecunda ad alium iudicem; & iſto caſu attenditur ſecunda, per quam videtur eſſe receſſum a prima, *Franch. vbi ſup. n.20. concl.5.*

Contra reſolutionem huius ſexti caſus vide eundem Franch. quem retuli, & ſequutus ſum *ſupra q.11. ſub nu.3.* qui propterea eſt ſibimet contrarius; & dato, quod reſolutio prædicta eſſet vera, tunc adde, quæ ſcripſi *ſupra q.9. ſub n.11.*

170 Septimus caſus eſt: quando iudex à quo, priuſquam interponatur ſecunda appellatio, dedit apoſtolos reuerentiales, ſeu dimiſſorios; quia tunc iudex eſt functus officio ſuo, & non poteſt vlterius dare apoſtolos, & ſic fruſtra interponitur ſecunda appellatio, quia non poteſt habere apoſtolos, qui ſunt pars appellationis, & conſequenter iſta appellatio vti imperfecta non attenditur: ſecus quando ſecunda appellatio interponeretur antequam traderentur apoſtoli, vel eſſent dati refutatorij, qui habent vim interlocutoriæ, quam iudex poſſet reuocare, quia iſto caſu, an & quando attendatur prima, vel ſecunda appellatio, recurrendum eſt ad præcedentes caſus, *Franch. vbi ſupra ſub n.21. verſ. ultima concluſio, & n.26. & ſeqq.* vbi late declarat.

171 Declara II. extendendo præcedentem, vt neque computetur ipſa dies interpoſitæ appellationis, *Franch. in c. 8. ex ratione, n.3. in fine, & n.4. de appell.* quia *clem.3. ſicut, de appell.* diſponit cauſſam, appellationis finiendam eſſe infra annum a die interpoſitionis appellationis, & nos fatalia incipere à die interpoſitæ appellationis ex communi * omnium concluſione firmauimus initio huius articuli ſub *numero* 162.

Sed littera A. facit ſeparationem, vt ex Tiraquel. Franch. Dec. & Hier. Gig. retuli, & ſequutus ſum *ſupra q.12. n. 57. verſ. ratio.* Ergo, &c.

172 Declara III. extendendo eandem communem concluſionem, vt procedat tam in appellatione iudiciali, quam in extraiudiciali, quæ debet ſimiliter finiri intra annum a die interpoſitionis ipſius, *clem.3. ſicut, de appell. & Ant. de Butr. in cap.8. ex ratione, quaſt.2. num.4. in fine, & Franch. ſub num.5. de appellat. idem Franch. in capit.5. cum ſit Romana, ſub numero 13. verſ. & aduerte. eod. titul.* dicens, quod, interpoſita à grauamine extraiudiciali, currit annus à die appellationis: quod tu intellige, ſi eſt à grauamine illato, vt dixi, quia appellatio extraiudicialis non habet effectum, niſi a tempore illati grauaminis, & tunc incipit currere tempus, *Rot. deciſ.32. alias 376. nota quod vbi num.2. de appell. in antiq.* & ſic in appellatione extraiudiciali à futuro grauamine non incipit, niſi a die exiſtentis grauaminis, *Ant. de Butr. vbi ſupra & Franch. in d.c. cum ſit Romana n.13. in fine, et n.14.* & dixi latius *infra n.174.* vbi vide.

173 Infero ex eadem communi concluſione, quod, ſi hic in Curia labatur biennium a die appellationis, licet non à die præſentatæ commiſſionis, appellatio cenſetur deſerta *Mandoſ. tract. de commiſſ. in commiſſ.18. fatal. prorog. in verbo fatalia verſ. quæro quando fol. 105. Lancellot. tractat. de attent. parte 2. capitul.12. de attent. et innou. appellat. penden. in præfatione, ſub numero 47. verſ. declara tom.5. fol. 347. et Ruginel. tract. de appell.§.10. gl.1. ſub nu.22. fol.261.* & fuiſſe deciſum in Rota teſtatur Put. *deciſ. 56. eadem die libr.2.*

174 Tempera I. eandem concluſionem, vt non procedat in appellatione à grauamine futuro, quia in ea non incipit currere tempus a die appellationis: ſed incipit currere a die illati grauaminis: quare & tempus aſſignatum ab homine in appellatione à grauamine futuro non currit a die aſſignationis termini ſed incipiet currere à die illati grauaminis, *Franch. in capit.5. cum ſit Romana ſub num. 13. verſicul. et aduerte cum et numero 14. de appellat. et in capit.8. ex ratione ſub numero 3. eod. titul.* Appellatio enim à futuro grauamine eſt conditionalis, cuius fatalia non incipiunt niſi à die exiſtentis conditionis, id eſt grauaminis, *Put. deciſ.311. ead. die numero 2. lib.3.* imo, non ſequuto grauamine reſoluitur appellatio à futuro grauamine, & eam propter[illegible] appellans, nec appellatus poteſt proſequi, *Put. deciſ. 313. die 13. numero 2. et 3. lib.3.* & adde quæ ſcripſi *ſupra numero* 172. Vnde licet in Curia appelletur conditionaliter, quatenus contra, quaſi à futuro grauamine, dum iudex delegatus habet terminum preſeruato ad ſententiam, *vt ſcripſi quæſt. præcedenti numero 9. et ſupra quæſt.12. numero* 8. tamen appellans non proſequitur appellationem, niſi poſt ſecutam ſententiæ ſubſcriptum, vide ead. *quæſt. præcedenti numer.10. in fine verſ. huic.* & ante ſententiæ ſubſcriptionem tempus non currit quod & ſi alternatiue dixi *d. quæſt. præced. ſub num.11. verſ. primo reſpondeo*, hic tamen ex prædictis ſimpliciter firmo, & ſimiliter licet Rot. fuerit varia, dubitando, an fatalia lapſa eſſent poſtquam Auditor tenuit terminum ad ſententiam licet non ſubſcripſerit, vt retuli *ſupra ſub nu.127. verſ. contra*, tamen ex his, quę dixi, eſt reſoluendum, quod interim fatalia non currunt.

175 Tempera II. eandem concluſionem, vt non habeat locum in appellationibus interpoſitis de partibus ad Curiam; quia fatalia non incipiunt currere, niſi a die, quo veriſimiliter potuit appellans committi facere cauſſam appellationis in Curia, *Mandoſ. d. verſ. quæro, quando, ibi, aut ſumus et Ruginel. vbi ſupra*, & fuiſſe deciſum in Rota teſtantur Put. & Lancell. quos retuli, & ſequutus ſum *qu. præc. ſub n.48. lim.6.* vbi vide.

176 Tem-

176 Tempera III. restringendo particulariter illationem positam hic *supra n.*173. vt non procedat, quando statutu seu decretum mandat, quod eligi debeat certos iudex appellationis, ex numero confidentium, quia isto casu, si partes post interpositam appellationem starent decem annos ad faciendum dari iudicem appellationis, per illos decem annos nunquam curreret instantia appellationis, & sic isto casu fatalia non currunt à die interpositæ appellationis sed à die commissionis ipsius caussæ, *Lanfranc. in tract. de arbitr. n.17. in fine, & num.18. tomo 3. par. 1. f.*207. quem refert, & sequitur Afin. *in prax iud.* §.1. *c.*1. *num.*7. & alios eiusdem farinæ citat, sed non sequitur Ruginell. *tract. de appell.* §.10. *gloss.* 1. *num.*23. *vers. sed quid de iure municipali*.

177 Contra hoc temperamentum tenet Thes. Fossan. *decis.* 10. *instantia cas.*7. *sub num.*9. quia, vt inquit, & bene, firmissima est regula, quod quotiescunque facto ipsius appellantis currit tempus appellationis, instantia labitur cum ipso tempore, & appellans, qui non eligit iudicem, & non instat, est in negligentia.

Confirmatur hæc contraria sententia, quia si quis appellauerit ad dominos Priores, qui ex forma statutorum debeant committere appellationem vni iudici Ciuitatis, neutri parti suspecto, & iudex, cui committitur, debeat caussam terminare intra decem dies commissionis, & contingat, quod is, qui appellauit, non sollicitauerit Priores ad committendam caussam, & ideo non fuerit commissa, appellatio efficitur deserta, vt ex Ang. refert, & sequitur Alex. *cons.*164. *viso processu caussarum sub nu.*6. *l.*2.

In hac controuersia Ruginell. *tract. de appell.* §.10. *gloss.* 1. *sub num.*23. *vers. at contraria*, adhæret distinctioni, quam refert ex Anguis. vt prior sententia procedat, quando statutum dicit simpliciter, vt eligatur iudex appellationis confidens, & contraria sententia procedat, quando statutum dicit, quod, interposita appellatione, debeat statim iudex committere appellationem, & appellans non vsus sit diligentia pro obtinenda commissione.

178 Retenta opinione contra temperamentum, quæ est vera.

Declara eam, vt tempus, quod fuerit consumptum in faciendo caussam committi, adhibita diligentia solita, & debita, non computetur in tempore fatalium, sed subducatur, si non remaneat tantum tempus, intra quod posit expediri causa, vt puta, quia statutum mandet expediri infra mensem; nam isto casu mensis incipit à die commissionis, & non à die appellationis, dummodo appellans fecerit debitam diligentiam pro commissione causæ, *Alex. d. cons.*164. *sub nu.*4. *ibi aut consideramus, & num.*5. *lib.*2.

ARTICVLVS VIII.

179 Ad Octauum articulum. *An lapso primo fatali, sententia transeat in rem iudicatam, vel requiratur etiam lapsus secundi fatalis?*

Prima opinio est, quod sententia non transeat in rem iudicatam, seu non confirmetur per lapsum primi anni, nisi lapsum sit biennium, *Bar. in auth. et qui appell. not.*2. *num.*6. *et ibi Alex. in addit. C. de tempor. appell. et Bal. in l.* 6. *eos sub num.*7. *vers. modo quærit. ibi, scias tamen C. de appell.* dicens, quod ex solo cursu temporis non constat de desertione, nisi lapsum sit biennium, quia ante biennium potuerunt interuenire impedimenta, quorum probatio, vel reprobatio, consistit in facto, *Felyn. in d. cap.*12. *ex parte il secundo col. penult. sub num.*10. *vers. et nota duo de rescript. Hier. Gig. in addit. ad Dec. in cap.*8. *ex ratione in verbo prædicti nu.*18. *de appellat. Neuiz. cons.*41. *sciunt etiam sub num.*1. *ibi, et licet Alex.* hancque opin. videtur sequutus Card. Alex. *in cap.*8. *ex ratione quæst.*2. *sub numero* 58. *vers. in contrarium*, dum hanc vltimo ponit loco, & ibidem expressius videtur sequi Franch. *sub num.*85. *vers. secundo quæritur pone. ibi. sed aduerte. de appellat.* & pro hac opinione multa adducit, sed non sequitur Osasc. *decis.*28. *dubitatum fuit sub num.*4. *vers. in contrarium vsque ad nu.* 12. *versus finem, vers. quid dicendum*, & quod ita teneant * communiter Doct. & quod ista opinio videatur magis * communis, scribit, sed non sequitur Maran. *in suo spec. parte* 6. *act.*2. *princip. in verbo, et quandoque appellat. nu.*231. *vers. vlterius super ista fol.*491.

Confirmatur hæc opinio, quia secundum stylum Curiæ Rom. datur ipso iure secundus annus, quando in primo fuit factum aliquid, *vt ex Odd. Cassad. Vestr. Lancell. M. Ant. Bard. et Rot. retuli, et sequutus sum supra sub num.*34. *vers. confirm. art.*2. *et num.*151. *art.*5. Ergo non sufficit lapsus primi anni.

Secunda opinio contraria præcedenti est, quod sufficiat lapsus primi fatalis, id est, quod per lapsum primi anni, non exspectato biennio, causa appellationis efficiatur deserta & sententia transeat in iudicatum; hancq; opinionem tenent Innoc. *in cap.*8. *ex ratione in princ. et Ant. de Butr. q.*8. *num.*12. *de appellat.* & late eam defendit, & sequitur Maran. *in suo spec. parte* 6. *act.*2. *princ. in verbo, et quandoque appellatur sub numero* 231. *vers. vlterius super ista, ibi, et licet ista opinio, et numero* 232. *et* 233. *fol.*492. *et post eum Osasch. d. decis.*28. *à numero* 1. *vsque ad num.*4. *et numero* 13. *et seqq.* in quibus respondet contrarijs.

Quid dicendum? Distinguo duos casus.

Primus casus est, quando appellans fecit diligentiam in primo anno, quia fecit committi causam, præsentauit commissionem, & citauit partem, & fecit aliquem alium actum iuxta ea, quæ loquendo de stylo Curiæ Rom. retuli, & sequutus *supra sub d. nu.*34. *vers. confirmatur art.*2. Et isto casu concludo, veram esse primam opinionem, quod requiratur lapsus biennij, quia isto casu conceditur ipso iure secundus annus, vt retuli, & sequutus sum loco, supra citato.

180 Secundus casus est, quando appellans non fecit vllam diligentiam, vel non fecit prædictam, sed solum appellauit, præsentauit commissionem, & postea nihil fecit infra annum; & isto casu concludo, veram esse secundam opinionem, quod sufficiat lapsus primi anni, ad inducendam desertionem causæ, *Rot. diuers. decis.*108 *fuit decisum par.* 3. *lib.*1. & ita distinguendo, tenet etiam Ruginell. *tract. de appell.* §.10. *gl.*1. *sub n.*31. *vers. distinctione*, & hanc distinctionem videtur sentire Alex. *cons.*19. *viso processu sub n.*5. *ibi, et si nullus institerit lib.*1.

ARTICVLVS IX.

Ad Nonum articulum. *Nunquid appellans impeditus debeat protestari alias, protestatione omissa tempora fatalium currant, et ex cursu inducatur desertio caussæ?*

Respondeo, dari varias distinctiones.

Prima enim distinctio sit, quod sint consideranda tria impedimenta. Primum impedimentum est ex facto tertij, puta iudicis, aduersarij, vel legis municipalis: & in isto impedimento requiritur protestatio, alias tempus currit. Secundum impedimentum est ex persona eius, qui actum gerere debet; puta ex caussa infirmitatis, seu iustę absentię: & hoc impedimentum excusat absque protestatione, nisi sit casus, in quo debeat mitti procurator. Tertium impedimentum est ex casu fortuito, puta propter aeris intemperiem, periculum maris, vel discrimina viarum; & in isto impedimento non est necessaria protestatio, sed requiritur solum quod ipse impe-

ditus fecerit præparamenta, ita, quod si non super venisset impedimentum, potuisset expedire illum actum, & expediuisset, vt loquendo de impedimentis circa interponendam appellationem scribit generaliter Fran. *in c. vlt. si iustus, n. 13. vers. in ead. glos. de appell.*

Sed, omissa hac prima distinctione, veniamus ad secundam, quæ peculiarius attingit articulum.

Secunda ergo distinctio est; vt consideramus duas species impedimenti.

Prima species est impedimentum, procedens ex facto judicis; & in ista specie Doctores sunt contrarij.

Opinionem affirmatiuam; quod protestatio sit necessaria, tenuerunt Franch. *in cap. 8. ex ratione num. 13. vers. sed dubitatur, & in fine vers. concludo ergo, & sub num. 45. versus finem, de appell.* & quam plures alij Doctores relati a Crescent. *decis. 5. alias 234 impeditus facto iudicis, num. 1. de except. fol. 122.* & addo Odd. *tract. de restit. in integr. q. 71. art. 1. sub num. 6. vers. mihi, & art. 9. in fine num. 24.* & * quod omnes Doct. communiter * concludant; quod, quando stat per iudicem, debeat appellans in primo anno protestari, scribit Maran. *in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, num. 233. vers. octauo pondero, fol. 492.* & ita fuisse decisum in Senatu Pedemontano testatur, & sequitur Thes. Fossan. *decis. 10. instantia, num. 13.* Et quod fatalia non currant, quando stat per iudicem, & appellans non potest habere recursum ad superiorem, neque sibi alia via prouidere, & ideo protestatur in actis, scribit Marches. *tract. de commiss. par. 1. commiss. 7. prorog. fatal. c. 1. num. 15. fol. 200.* & hanc esse communem * opinionem testantur plures, quos refert Odd. *tract. de restit. in integr. q. 28. art. 3. sub n. 11. vers. in contrarium,* & sequitur in effectu testandi etiam esse veriorem, securiorem, * & videri magis communem * opin. *sub num. 19. vers. 3. casu.*

Immo quod si stat per iudicem debeat appellans protestari, & pluries protestari de impedimento ad hoc, vt dicatur stetisse per iudicem, quia vnica protestatio, & requisitio, vt caussam expediat, non sufficit, tenet Franch. *in d. c. 8. ex ratione, sub n. 46. ibi, sed tu teneas in casu nostro de appell.* & quod requirantur plures protestationes ad hoc, vt sibi restituatur tempus, scribit pro vera conclusione Maran. *d. verbo, & quandoque appellatur, num. 230. versic. sed iuxta hoc quæritur, f. 491.* & quod requiratur multiplex protestatio, & interpellatio contra iudicem ne sequatur desertio causæ appellationis, scribit Osasch. *decis. 12. appellant, sub n. 5. vers. in contrarium, et n. seqq.* & secun- * dum hanc opin. tanquam * communem fuisse iudicatum in Senatu Pedemontano testatur *in fine dictæ decisionis n. 11. in fine;* Et quod partes non debeant apparere negligentes, ideoq; detur consilium vt partes faciant multiplices protestationes iudici adhoc, vt eis detur restitutio, & tales protestationes sint necessariæ, & debeant apparere in actis, & fuisse factas instanter, instantius, & instantissime ad hoc, vt dicatur stetisse per iudicem, scribit, loquendo de cursu temporis instantiæ, Gramm. *vot. 31. in caussa eiusdem, sub n. 12.* & quod si stat per iudicem, quin caussa expediatur intra primam instantiã, debeat pars expresse protestari iudici, & debeat in actis apparere de tali protestatione, & talis protestatio sit non solum vtilis, sed etiã necessaria, scribit Ias. *in l. 1. properandum, §. sin autem vtraq. n. 3. vers. nota tamẽ perpetuo, C. de iud.* & quod facto iudicis non impediatur cursus instantiæ, si pars non protestatur, & ad superiorem non recurrit, scribit sic intelligendo communem opin. Thes. Fossan. *d. decis. 10. instantia, sub n. 12.* & quod impeditus aliquid facere infra terminũ debeat protestari, & sæpius protestari, alias non excusetur, & appellatio efficiatur deserta scribit Ios. Cumia *sup. rit. Sicil. c. 88. n. 68. vers. 2. intelligendum, & n. 69.* & faciunt, quæ scripsi *infra q. 17. in ampl. n. 53. vers. contra, ampl. 16.*

Quinimò vlterius, quod protestatio facta iudici antecessori in officio non prodesset coram successore; & ideo adeundus sit successor in officio, & coram eo producenda sint acta, & is denuo interpellandus sit de expeditione caussæ, & sit pars citanda ad caussam, vel ad sententiam, refert, & sequitur Franch. *d. c. ex ratione, nu. 48. ibi amplius etiam concludit, de appell.* & hoc, quod requirendus sit etiã successor in officio post conclusum in caussa, retuli, & sequutus sum *sup. n. 125. & 126. art. 3. cas. 4.*

Opinionem negatiuam contrariam: quod enim protestatio non sit necessaria, late firmat Rip. *tract. de pest. tit. de priuilegijs iudiciorum caussa pestis, in 3. p. 2. partis principal. sub n. 23. vers. contrariam opinionem, & n. 24. & seqq. et signanter n. 26. fol. mihi 46.* hancq; opinionem contra cõmunem sequuta est Rota; vt testantur, & sequuntur Capitaq. *decis. 73. seu 61. impedimentum ad hoc p. 2.* & Crescen. *d. decis. 5. n. 2. de except.* & M. Ant. Bard. *tract. de temp. vtil. c. 4. sub n. 3. vers. contrarium tamen, tom. 5. fol. 214.*

182 Retenta hac opinione contraria.

Extende eandem opin. vt præcipuè procedat quando impedimentum est notorium, & diligentia in protestando proficua non esset, quia tunc protestationem non esse necessariam scribunt M. Ant. Bauer. *tract. de mora, p. 1. sub n. 13. tom. 6. p. 2. fol. 406. M. Ant. Bard. tract. de temp. vtil. c. 4. sub n. 3. vers. impedimentum, to. 5. fol. 214. & Rip. dict. tit. de priuil. iudic. caussa pestis, sub num. 26. ibi, & hæc conclusio maxime vera est, fol. 46.* Et quod vbi impedimentum sit notorium, protestatio non sit necessaria, refert ex com- * muni * opin. Odd. *tract. de restit. in integr. q. 28. art. 4. sub n. 25. vers. in contrarium,* & sequitur ibidem *in fine, vers. aut notorietas,* quando impedimentum est insuperabile, secus si sit superabile.

183 Restringe primo eandem opinionem, vt non procedat, quando impeditus vult facere actum in alio loco, & coram alijs personis, quam coram illis, coram quibus tenebatur, quia tunc debet protestari, quod ibi, & coram illis personis actum facit, quia est impeditus coram personis, & in loco a iure deputatis illum actum expedire, vide Rip. *sub d. n. 26. vers. fallit. primo.*

184 Restringe secundo, vt non procedat in casu, quo ex probabilibus indicijs, & coniecturis dubitaretur, animum impediti fuisse, etiam non obstante impedimento, non prosequi, quia tunc protestatio est, præcise necessaria, vt refert, & sequitur Odd. *tract. de restit. in integr. q. 28. art. 1. sub n. 4.*

185 Secunda species est impedimentum procedens aliunde, quam ex facto iudicis: & in ista specie facilius concludo, non esse necessariam protestationem *Franch. in c. 8. ex ratione, num. 13. vers. sed dubitatur, & versic. secus in alijs impedimentis, de appell. Dec. in c. fin. sub n. 21. ibi, & quod dictum est de protestatione, eod. tit. Maran. in suo spec. part. 6. act. 2. princip. sub n. 230. vers. sed iuxta hoc, ibi, si vero impediatur, fol. 491. & Rip. d. tit. de priuil. iudic. causs. pest. sub n. 25.* & * hæc est communis * opinio, vt, loquendo in impedimento procedente à necessitate naturæ, vel à casu fortuito ineuitabili, refert, & sequitur Odd. *d. q. 28. art. 2. sub num. 2.*

† Sed an iuramento probari possit impedimentum, maximè infirmitatis *not. Cass. ad. decis. 6. de appell. Guido Pap. q. 205. Rom. sing. 201. Alex. de Neuo in c. ex ratione, n. 29. vsq; ad n. 40. Pacian. de prob. c. 39. n. 6. lib. 1.*

Extende & restringe hanc communem opinionem, prout extendi, & restrinxi supra in prima specie.

186 Declara easdem opiniones, in quibus diximus, necessariam non esse protestationẽ, vt licet non sit necessaria, tamen vnanimiter teneant omnes Doctores, eam esse vtilem quomodocunq; à quocunq; & quocunque casu fiat, vt in indifferẽti materia testatur Odd. *trac. de rest. in integr. q. 28 art. 1. n. 1.* & quod sit optima cautela in omni casu protestari

stari de impedimento, ne impedito currat tempus, refert, & sequitur Franch. *in c. vlt. si iustus. n. 13. in fine de appell.*

187 Subdeclara hanc declarationem esse veram quando protestatio fieret ante factum, secus si post factum, quia tunc non releuaret, *Odd. d. q. 28. art. 1. in fine, n. 6.*

ARTICVLVS X.

188 Ad Decimum articulum. *An tempora fatalium possint prorogari, sub breuiari.*

Capio prorogationem: & concludo quod partes possunt communi consensu prorogare tempora fatalium, *Bar. in l. vltim. cum anterioribus §. sin autem, & apertius Bald. in eod. §. sin autem n. 4. vers. pone quod accepi. in fine, ibi. per istam etiam. C. de tempor. appell.* dicens ex illo textu colligi, quod tempus exercendæ appellationis potest augeri, & minui per pactum, *And. Barbat. in addit. ibidem ad eum. Bald. in auth. ei qui appellat. n. 11. vers. quæro nunquid partes. C. eod. tit. Franch. in c. 8. ex ratione. n. 18. vers. sed dubitatio est. ibi sed certe licet. & Felyn. sub n. 2. vers. secundo dum firmat. ibi. dic contra. de appell. Maran. in suo spec. p. 6. act. 2. princ. in verbo. & quandoque appellatur. n. 236. vers. secundo limit. & ibi. in ista tamen varietate. fol. 493. Asin. in prax. iudic. §. 2. cap. 9. sub n. 2. ibi contrariam vero opinionem. Osasc. decis. 28. dubitatum fuit. versus finem n. 16.* & ita fuisse decisum in Senatu Pedemontano testatur, & sequitur Thess. Fossan. *decis. 244. fatalia. sub n. 2. vers. & hanc opinionem.* eandem videtur sequutus Io. Ferrar. *tract. de appell. lib. 2. c. 9. n. 156. to. 5. fol. 70.* dicens hoc tempus produci posse partium consensu, hancque eandem conclusionem in puncto iuris veriorem esse reprobata doctrina Abbatis testatur Dec. *in d. c. 8. ex ratione. n. 33. vers. secunda conclusio. & n. 34. & seqq. & n. 37. vers. finem, & appell.* & in hanc sententiam videtur iuisse Roc. *decis. 2. alias 360. fuit dubitatum. sub n. 2. ibi. præterea pro parte de dilat. innou.* hancque opin. cum declaratione videtur sequutus Ruginell. *tract. de appell. §. 10. gloss. 1. sub n. 47. vers. sequendo primam. fol. 265.* & quod possint partes concordi consensu, & cum decreto iudicis prorogare scribit Marches. *tract. de commiss. p. 1. commiss. 7. prorog. fatal. c. 1. n. 2. in fine fol. 197.* & quod parte possint prorogare tempus trium mensium datum in Regno Franciæ ad releuandam appellationem, scribit Rebuff. *tract. de appell. art. 4 gloss. 1. n. 22. tom. 3. fol. 493.* & hæc sententia probatur ex *d. l. fin. C. de temp. appell. & clem. 3. quandiu. de appell.*

Rationes huius opinionis sunt plures, quas ordinate recenset Io. And. *in loco citato n. seq.* licet ipse eas non sequatur, quia tenet sequentem contrariam opinionem.

Contrariam opinionem; quod enim partes non possint expresse fatalia prorogare, tenuerunt Bar. sibi parum constans *in auth. si tamen. n. 3. C. de tempor. appell. Io. And. in addit. ad Spec. tit. de appell. §. nunc breuiter. sub n. 1. litera F. in verbo ex ratione, ibi. contrarium videtur tutius. lib. 2. f. 191. Ant. de Butr. in c. 8. ex ratione q. 5. sub nu. 6. col. 3. ibi. d. c. quod nec terminus hominis. de appell.* quem ibidem punctualiter refert, & sequitur Abb. *sub n. 8.* hancq; contrariā opin. tenuit Alex. *in l. 11. properandum sub n. 13. vers. virū*
* *autem. C. de indic.* & esse cōmunem * testantur, & sequūtur
* Vestr. *in prax. li. 7. c. vlt. n. 18. & Grauat. in annot. ad eum n.*
* *42. in verbo licet tempora.* & esse magis * communē testatur, & sequitur Alex. *cons. 24. inspecto processu. in fine, n. 13.*
* *li. 4.* & quod videatur magis * comunis opinio, scribit Neuiz. *cons. 41. sciunt etiam. sub n. 32. vers. non obstat. dū dicimus, in fine,* & qui alij tenuerint hāc opin. recenset Ruginel. *d. gl. 1. sub n. 47. vers. negatiuā, & vers. communiorem,* & quod ista videatur communis aduertit, sed non sequitur Thess. Fossan. *d. dec. 244. sub nu. 1. ver. & hanc opionem. in*
* *fine;* & quod hāc teneant communiter * Canonistæ testatur anceps de veritate Car. Alex. *in d. c. ex ratione q. 14. vers. finem sub numero 41. vers. in contrarium.*

Ratio potissima huius opinionis est, quia lex volens obuiare litibus, quibus iudex inquietatur, respublica læditur, partes vexantur expensis, & materia criminibus ex longa concertatione præbetur, præfixit certum terminum, cui partes non debent prorogatione posse renunciare, quia illa terminus concernit reipub. præiudicium, *Io. Andr. & latius Abb. in locis supra proxime citatis.*

Quid dicendum in hac controuersia? nam. Card. Alex. *in d. c. ex ratione, q. 14. n. 41. in fine;* relata vtraque opinione Doctorum anceps quam sequi debeat, inquit, in hoc articulo libet dicere istis Doctoribus: nō nostrum est inter vos tantas componere lites. Ego tamen facilius trahor in primam opinionem, quia Doctores vtriusque opinionis concordant, quod partes possint expresso consensu suspendere fatalia, vt aduertit Asin. *in prax. iudic. §. 2. c. 9. n. 3. in fine, ibi, nam cum ipsi fateantur,* & probatur ex *dict. clem. 3. quamdiu de appell.* sed illa differentia, quam Ant. de Butr. Abb. & cæteri sequaces adducunt inter prorogationem, & suspensionem; non videtur realis *ad tradita per Felyn. d. c. ex ratione sub n. 2. ibi, dic contra, et Dec. n. 33. vers. secunda conclusio, de appell. & Maran. d. par. 6. in verbo, & quandoque appellatur sub n. 240. fol. 495.* vbi miratur, quod Doctores ita elaborauerint in faciendo eiusmodi differentiam, *& Asin. d. c. 9. n. 4. 5. & 6.*

Neque valet argumentum de instantia causæ principalis ad fatalia causæ appellationis *iuxta ea quæ scripsi n. 330 art. seq. in tertia differentia,* quia militat ratio diuersitatis, quam retuli, & sequutus sum *infra n. 322. in fine, & n. 346. in quinta differentia art. seq.*

189 Retenta igitur prima opinione, quod possit fieri prorogatio.

Extende I. eam, vt procedat, quando prorogatio non fit per modum duplicationis, seu triplicationis, aut alterius multiplicationis fatalium, sed fit per conuentionem, quod per tantum tempus, puta durante tractatu, vel durante absentia, vel per sequentes septem menses huius anni non currant fatalia, quia sic posse prorogari admittunt etiam Ant. de Butr. & Abb. *in d. c. ex ratione. Alex. in d. l. 11. properandum sub n. 13. C. de indic. & Lancell tract. de attent. parte 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. in præfat. n. 35. tomo 5. fol. 347.* quia eiusmodi prorogatio est illa suspensio quam omnes admittunt posse fieri, vt considerat etiam Asin. *in prax. §. 2. c. 9. n. 3. in fine, & n. 4.* prout & hanc suspensionem posse fieri etiam in termino præfixo a statuto admittit Franch. *in d. c. ex ratione quæst. 6. sub n. 24. ibi vnde secundo aduerte de appell.*

190 Subextende hanc extensionem, vt habeat locum etiā in tacita conuentione, quæ colligitur ex eo, quod partes faciunt actum, qui repugnat prosequutioni caussæ, puta, quia compromittunt causam, seu conueniunt de eundo ad Sanctum Iacobum, *vt retuli & sequutus sum supra nu. 107 vers. exemplifica art. 3. cas. 3.*

191 Extende II. vt habeat locum etiam in fatalibus statutarijs, quia ea posse per litigantes prorogari quando tēpus est, breue, scribit Bald. super feud. *tit. de pac. constant. in verbo hoc quod nos, not. 5. n. 18.* quem referunt, & sequūtur Franch. *in c. 8. ex ratione q. 6. in fine, n. 28. ibi item aliam limitationem de appell. & Rol. à Vall. cons. 21. sententia lata sub n. 15. & 16. lib. 3.* immo quod facilius possint prorogari, refert, & sequitur Thes. Fossan. *decis. 244. fatalia sub n. 5. vers. ampliatur dicta opinio.*

† Extende III. vt prorogatio fatalium possit fieri etiam à iudice ex causa iusta puta ob nimiam loci distantiam, vel si itinera propter inundationes aquarum vel bellum minus tuta sint, vel si casus fortuitus aut fatalis occurrat in personam nuntij ita *Gail. d. obseruat. 140.*

Comprobatur hæc extensio, quia fatalia statutaria suspenduntur ex cōpromisso partium, *vt retuli, & sequutus*

sum supra art.3.cas.3.extens.1.n.109.

192 Restringe I. hanc extensionem, vt non procedat, quando ex verbis statuti constaret, quod vult, instantiam non posse prorogari, *Franch.in c.8.ex ratione,q.6.n.24.de appell.* vt puta si statutum redderet appellationis instantiam ad naturam caussę principalis, obuiando varijs astutijs nitentium lites protrahere, vt in statuto, in quo consuluit Anch *cons.284.Ioannes Andreas. sub num.2.* vel si statutum assignaret certum tempus, addendo dictiones, *& non vltra*, vel, *tantum*, aut expresse prohiberet prorogationem, *Ruginell.tract.de appell.§.10.glos.1.sub num.47. vers.sequendo*.

193 Restringe II. declarando, vt possint prorogari solum vsque ad tempus ordinatum à lege communi, & non vltra, *Rugin.sub dict.n.47.vers.vbi autem*.

194 Confirmatur hæc restrictio; quia sic dicimus in instãtia statutaria, quæ si sit breuior instantia iuris communis, potest prorogari de consensu partium vsque ad trienniũ, & non vltra, *Alex.in l.11.properandum,n.12. vers. in tempore vero breuiori,C.de iudic.& Maran.in suo spec.par.5. in verbo,& omnia fiant durante instantia, n.25. vers. prædicta tamen,fol.242.* vbi testatur, istam esse magis communem * opin. quam ex eo refert, & sequitur Rol.à Vall. *consil.21. sententia lata sub n.16.lib.3.*

195 Extende III. vt sicut partes possunt prorogare fatalia, ita à fortiori possint breuiare, & coarctare, quia, dum breuiant, faciunt actum, qui placet legi, & ideo sicut possent in totum renuntiare appellationi, vt retuli, & sequutus sum *infra q.17.limit.2.n.1.& seqq.* ita multo magis debent posse renuntiare in parte, arctando tempora, vt *ex Cyn. refert,& sequitur Alex.in d.l properandum, sub n.13. vers. vtrum autem,C.de iudic.*

196 Limita I.nunc declarando eandem primam opinionem, positam *supra n.188.* vt procedat, quando durant fatalia, quia tunc possunt partes prorogare, vt declarant Neuiz.*cons.41.sciunt etiam,sub n.30.vers.tertio pro ista parte,& Rugin.tract.de appell.§.10.gloss.1.sub n.47.versic. declara quinto*, & ita procedat illa prima opinio.

197 Secus est, quando non durant, sed sunt elapsa, quia tũc non possunt prorogari, *Bal.in auth.et qui appell.n.11.vers. quæro nunquid partes,C.de tempor. appellat.* dicens, partes posse prorogare tempus appellationis prosequendæ, nisi prosecutio esset prius consumpta, *Franch in c.8. ex ratione,n.18.vers. sed dubitatio est, versus finem de appell. Asin. in prax.indic.§.2 c.9.sub n.2.Neuiz. cons.41. sciunt etiam, sub num.30.versic.tertio pro ista parte*, dicens, quod partes post desertam appellationẽ non possunt dare iurisdictionem, & *Rugin.tract.de appell.§.10.gloss.1.sub n.47.vers.declara quinto,& vers.6.* & ideo si in Curia detur commissio prorogationis fatalium, & in ea non narretur quod fatalia adhuc durant, debet Referendarius addere ista verba, *quatenus durent*, vt aduertit Marchel.*tract.de commiss.p.1. in commiss.7.prorog.fatal c.1.n.26.fol.202.*

198 Ratio huius limitationis in prima parte est, quia prorogatio dicitur fieri, durante primo tempore, vt extra, casum nostrum in materia indifferenti, & in pluribus casibus tractat Gabr.*in concl.lib.2.de dilat.concl.2.n.1.et seqq.* & potest, si placent, addere, quę loquendo de prorogatione dilationis, scripsi *lib.præced.c.3.num.51.* Et in secunda parte limitationis est, quia per oppositum prorogatio non dicitur fieri, finito tempore, *Gabr.d.tit.de dilat.concl. 3.num.1.& seqq.* & potes similiter, si placent, addere, quæ scripsi *d.c.3.n.51.*

199 Infero ex hac limitatione, quod licet iudex ad quem post desertam, appellationem procedat in caussa appellationis ad instantiam appellantis, citato appellato, & etiam consentiente expresse, quod feratur sententia, tamẽ sententia, quam feret super meritis causæ, est nulla, quia partes non possunt prorogare dictionem expiratam per lapsum instantiæ, *Neuiz.cons.41.sciunt etiam sub num.27. vers.contrarium,& n.28.& seqq.*

200 Comprobatur hęc illatio, quia compromissum, & laudum inde secutum post rem iudicatam non valet, quia sicut post res iudicatas non potest transigi super rebus liquidis, & iam per sententiam finitis, ita neq; compromitti, *Caccialup.tract.de transact.q.9.n.1.& 2.to.6.p.1.fol.32. Io. Andr. Anton. de Butr. Abb. Alex. Dec. Becc. & Rom. quos retuli, & sequutus sum lib.præced.c.2.n.94.& 95.*

201 Extende hanc illationem, vt multo magis procedat, quando is, qui obtinuit sententiam fauorabilem, à qua aduersarius appellauit, non consensit expresse, sed solum tacite, non opponendo de re iudicata, & de desertione per lapsum fatalium, quia si iudex appellationis ferat sententiam super meritis causæ, tali sententia erit nulla ex defectu iurisdictionis, *vt ex Osasch. Odd. Ruginell. & Neuiz.retuli,& sequutus sum supra n.117.vers.declara primo.art.3.cas.3.* & faciunt quę scripsi *supra q.12.n.102.*

Ratio est, quia consensus tacitus inductus ex sola patientia non sufficit ad prorogandum, *iuxta ea,quæ ex eisdem retuli,& sequutus sum sup.d.n.117.*

202 Confirmatur tam illatio, quam extensio, quia sententia, lata contra sententiam, quæ fecit transitum in iudicatum, est nulla, *Franch.in cap.39.directæ,n.10.concl.8.de appell.Crauet.cons.103. visis multiplicibus.n.4.lib.1.* Et quod sententia lata contra rem iudicatam trium conformium sit nulla ex defectu iurisdictionis, scribit Frãch. *vbi supra*, & quod sententia, lata à iudice ad quem post desertam appellationem dicatur nulla ex defectu iurisdictionis, quia regula est; quod iurisdictio expirat post desertionem caussæ, scribit Cæsar. de Graff.*decis.104.alioqui 1. licet regula,n.1.& 2.de appell.fol.154.* & quod appellatione deserta processus postea non valeat, nec sententia, quia est iudex incompetens, bene ostendit Anch.*cons.345. iam deserta appellatione,per totum*, quem etiam refert, & sequitur Rebuff.*tract.de appell.art.5.gloss.vna n.11.& seqq. to. 3.fol.496.*

203 Imò est ipso iure nulla, etiamsi partes consenserint vt ferretur, *Gloss. fin.in l.14. si diuersa, in verbo agi.C.de transact.* quem refert, & sequitur Caccialup.*d.q.9.n.5. to.6 p.1.f.32.* & quod non possit cognoscere etiam de consensu partium, scribit Anch.*cons.345.iam deserta,in fine.*

Contra hanc confirmationem vide supra *q.11.n.196. art.8.concl.4.*

Contra illationem eiusque extensionem positas *supra. n.199 & 201.* vide opinionem quam sequutus sum *d.q. 11.n.196.*

Retentis tamen si placet illatione, & extensione.

204 Declara I.restringendo illationem, eiusque comprobationem, vt non procedãt, quando renuntiaretur prius specialiter tali sententiæ, & rei, iudicatæ, quia tunc sententia, & compromissum, ac laudum inde sequutum possent valere *secundum Caccialup. Dec.& Becc. quo retuli,& sequutus sum dict.cap.2.sub n.95.*

205 Declara II. extensionem, vt non procedat in Magna Curia, & Regijs Audientijs Regni Neapolitan. quia istæ Curiæ, & Audientiæ supremæ priusquam pronuntient super desertione caussæ eo, quod processus non sit præsentatus in tempore, faciunt se informari ab aduocatis partium super meritis caussæ, citra tamen præiudicium desertionis, & si vident sententiam bene latam, vel saltem ex facto dubio intricatam, decernunt appellationem. Si vero vident male latam esse sententiam, determinant caussam principalem, omisso capite desertionis, *Carauit. supr.rit. 260.n.7.vers.finem,& n.8.* subdens, quod quilibet bonus iudex debet ita facere, imò sicut ab igne cauere pronuntiare appellationem desertam, vbi videt sententiam male latam, sed debet vel ipsam reuocare vel abstinere à decreto desertionis.

206 Hæc

206 Hæc declaratio potest procedere in iudice ordinario appellationum, & in delegato, cui sit commissa caussa appellationis, quia sententia notorie iniqua nunquam transit in rem iudicatam: *per ea, quæ scripsi supra quæst.* 12. *sub num.* 67. & consequenter non consideratur desertio; sed quid in delegato, cui est commissum simpliciter, quod procedat ad legitimam executionem *vide infra q.* 19. *rem. l.*

207 Declara III. vt non procedat quando pars, contra quam adducitur desertio appellationis, excipit, & allegat impedimentum; tunc enim iudex, si desertio non est clara, & liquida, debet decernere, quod procedatur ad vlteriora in caussa principali, exceptione desertionis ad merita deseruata: quod si desertio est clara, & liquida, & apertissime constat, tunc non obstante impedimento allegato, iudex debet pronuntiare appellationem esse desertam, &c. *Cauauit. d. rit.* 260. *sub n.* 12.

208 Declara IV. vt non procedat, quando sententia lata esset nulla ex defectu iurisdictionis, quia tempora fatalia non habent locum in nullitate, quæ procedit ex defectu iurisdictionis, quia tunc dicitur appellatum à priuato, *Bald. in l.* 1. *sub n.* 1. *not.* 3. *C. qui pro sua iurisdictione*. quem refert, & sequitur Vant. *tractat. nullit. rubr. quoties & intra quod tempus, &c. sub n.* 8. *vers. quicquid tamen. in fine, tom.* 4. *fol.* 383. Quare si iudex protulerit sententiam post peremptam instantiam iuris communis, & condemnatus appellauerit, & labi permiserit fatalia, nihilominus appellatio non dicitur deserta, & illa sententia adhuc est nulla ex defectu iurisdictionis.

209 Declara V. vt iudex appellationis non possit post desertam appellationem pronuntiare super meritis, iuxta ea quæ dixi *supra num.* 202. & 203. infirmando sententiam, tamen potest eam confirmare, si vult, Rot. *decis.* 14. *alias* 98. *licet appellatio interposita. de appell. in nou. Put. decis.* 120. *in vna legionen. n.* 1. *lib.* 1. Sententia enim, quæ transiuit in rem iudicatam, potest confirmari, non autem per sententiam tolli, neque petens confirmari ei renuntiat, *Rot. diuers. decis.* 1434. *aquen. par.* 3. *lib.* 3. *fol.* 278. & fuisse decisum in Rota testantur Mohed. *dec.* 9. *alias* 293. *in caussa legionen. de appell. & Cæs. de Graff. decis.* 104. *alioqui* 1. *licet. regula. num.* 4. *de appell. fol.* 154. præsertim si in commissione sibi facta negotium principale expresse committatur, *Rot. dict. decis.* 14. *de appellat. in nou.* Et quod iudex tertiæ instantiæ licet reperiat ex actis appellationem à secunda sententia interpositam desertam, tamen, si de hoc non sit quæstio, possit secundam sententiam confirmare, scribit Aeg. *decis.* 438. *index*, & similiter potest pronuntiare caussam esse desertam, *vt retuli, & sequutus sum supra quæst.* 11. *num.* 151. etiam si sententia esset ipso iure nulla, *vt retuli, sequutus sum ibidem n.* 159.

210 Subdeclara restringendo hanc declarationem, dum dicimus, iudicem appellationis posse post desertam appellationem confirmare sententiam; vt sit vera solum ex stylo Rotæ, vt loquitur decisio citata per Cæsar. de Graff.

Secus ergo de iure, quia, deserta appellatione, habetur ac si nunquam fuisset appellatum, & iurisdictio est reuersa ad iudicem à quo, sicq; diceretur lata a non habente iurisdictionem *secundum Host. quem refert, & sequitur Franch. in c.* 8. *ex ratione. sub n.* 79. *vers. circa octauum membrum. de appell.* & quod deserta appellatione, iudex ad quem non possit iudicare bene, vel male appellatum, vel condemnare, vel absoluere, quia ipso iure iurisdictio reuolauit ad iudicem primum refert, & sequitur Addit. ad *Rot. d. decis.* 14. *alias* 98. *de appell. in nou.*

211 Excipe ab hac subdeclaratione casum, in quo iudex appellationis potest, deserta appellatione, confirmare, vel infirmare sententiam pronuntiando super meritis: Casus est, quando coram iudice appellationis foret reuocatum in dubium de desertione per ipsas partes, & iudex pronuntiauit, appellationem non esse desertam, & à dicta pronuntiatione non fuit appellatum, quia tunc potest valere sententia infirmatoria lata à iudice appellationis, *Franch. sub dict. nu.* 79. *ibi. non sic quando coram iudice. &c. & ante eum Bald. in l.* 6. *eos sub n.* 7. *vers. modo quærit. ibi. tu dic quod si dubium est, de appell.* quem referuntur, & sequitur Addit. ad Rot. *d. decis.* 14. *de appellat. in nou.* & Card. Alex. *in c.* 8. *ex ratione. sub n.* 49. *versicul. sexta est quæstio. de appell.* dicens, quod si est dubium, an appellatio sit deserta, tunc iurisdictio ad primum iudicem non redit, ideoque, non pronuntiando caussam esse desertam, remanet ratione dubij iudex super negotio principali, & hoc, inquit Card. Alex. *vbi supra*, est magni effectus, quia licet re vera esset deserta, tamen cum in casu dubio habeat iurisdictionem pronuntiandi super desertione, & pronuntiauerit pro non desertione, & pars non appellat, potest procedere ad vlteriora; secus si ex actis constat de desertione, vide etiam *supra q.* 11. *n.* 199

212 Limita II. vt non procedat in procuratore non habente speciale mandatum, quia non potest prorogare, seu suspendere fatalia, *Felyn. in cap.* 8. *ex ratione, nu.* 3. *vers. tertio dum dicitur. de appellat.* & alij, quos refert, & sequitur Thes. Fossanen. *decis.* 244 *fatalia nu.* 7. *vers. limitatur prædicta.* & ex eo refert, & sequitur Ruginell. *tract. de appell.* §. 10. *gloss.* 1. *sub num.* 47. *vers. declara secundo.* Et quod procurator non possit prorogare tempus trium mensium, datum in Regno Franciæ ad releuandam appellationem, scribit Rebuff. *tractat. de appellat. art* 4. *gloss.* 1. *nu.* 21. *tom.* 3. *fol.* 493.

213 Limita III. vt non possit fieri prorogatio sine scriptura. *Ruginell. d.* §. 10. *gloss.* 1. *sub num.* 47. *vers. declara tertio.* & ita sæpius fuisse iudicatum in Senatu Pedemontano, testatur & sequitur Thes. *Fossan. dict. decis.* 224. *in fine, sub num.* 7.

214 Limita IV. vt non procedat in iudice, quia is non potest augere tempus prosequendæ appellationis, *Cyn. in auth. ei qui appell. in fine, numer.* 5. *vers vltimo, quæri solet, C. de tempor. & repar. appellat. fol.* 471. *& Tiraq. de retract. lignag.* §. 8. *gloss.* 2 *sub nu* 14. *vers. sed pro ea, fol.* 221. & quod non possit terminum ampliare, scribit Dec. *in cap.* 5. *cum sit Romana, not.* 4. *num.* 11. *de appellat.* & quod non possit excedere terminum præfixum instantię etiam vigore alicuius generalis arbitrij, scribit ibidem *num.* 43. & 44. *fallent.* 1. & quod non possit prorogare terminum datum à lege ad prosequendum appellationem scribit *numer.* 45. *fallent.* 2. & quod non possit de iure communi prorogare fatalia scribunt Cresen. *decis.* 3. *alias* 231. *prorogatio fatalium, n.* 1. *de offic. & potest. iudic. deleg.* Neuiz. *cons.* 41. *sciunt etiam sub num* 27. *vers. contrarium teneo. & M. Ant. Bard. tract. de tem. vtil. c.* 4. *sub num.* 9. *versic. sed in alia. tom.* 5. *fol.* 214. & quod non alius iudex, quam Auditor Rotæ possit prorogare fatalia absque speciali rescripto, scribit Mandos. *tract. de commiss. in commiss.* 18. *fatal. prorog. in verbo coram R. D. Aud. Cameræ. fol.* 105. & quod syndicatores non debent posse extendere tempus datum à lege ad syndicandum, scribit Par. de Put. *tract. de synd. in verbo, & modo num.* 2. *tom.* 7. *fol.* 237. & quod iudex non possit prorogare, terminum datum à lege ad conficiendum inuentarium e quia iudex non potest reuocare factum legis ex æquitate sui capitis, scribit Rollan. à Val. *tractat. de confect. inuent. part. tertia. vers. vnum etiam. tom.* 8. *par.* 2. *folio* 174. & demum, quod non possit prorogare tempus, appositum in sententia ad soluendum, nec elongare alia tempora, præfixa à iure sine ministerio hominis qualia sunt tempus decem dierum ad appellandum, tempus biennij ad prosequendam appellationem, & similia, scribit Paul. de Castr. viden. *in l.* 2. *vers. quæro secundum. num.* 3. & 4. *ff. de re iudic.*

215 Et quod neque poſſit iudex minuere tempus proſequendæ appellationis, ſcribit Cyn. *in d. auth. ei qui appell. in fine, num. 5. verſ. vlt. quæri ſolet, C. de temp. appell. fol* 471. & quod non poſſit arctare, refert, & ſequitur *Bal. ibidem num. 12.*

Et quod non poſſit minuere tempus ſtatuti, ſi ſtatutum diſponat, quod bannitus, non comparens infra octo dies, habeatur pro confeſſo, ſcribunt Dec. *in cap. 5. cum ſit Romana, fall. 7. n. 54. ibi, vnde ſi ſtatutum, de appell. & Rip. in d. l. 2. qui pro tribunali, ſub n. 17. verſ. limita & declara, ff. de re iudic.* quod ipſe ex Bal. Alber. Brun. & alijs retuli, & ſequutus ſum etiam *ſupra lib. 1. c. 97. q. 5. n. 39.*

216 Et quod non poſſit variare, ſeu breuiare tempus decem dierum, datum à lege ad appellandum, teſtatur, & ſequitur communem * eſſe opin. Rip. *in d. l. 2. num. 19. verſ. prima eſt.*

217 Declara I. reſtringendo hanc limitationem, vt licet iudex ad quem non poſſit imponere metam inſtantiæ appellationis, & fatalibus, tamen, ſi ei liquet de cauſſa partibus præſentibus, poteſt quandocunque pronuntiare, & ſic imponere terminum, & finire fatalia, *Bald. citatus ſupra n. 215.* quem quibuſdam ampliatiuis verbis additis, refert, & ſequitur Franch. *in c. 5 cum ſit Romana, col. 2. ſub n. 12. verſ. in eadem gl. de appell.*

218 Declara II. vt licet iudex à quo non poſſit in præiudicium ſuperioris ad quem arctare, vel elongare terminum, vt puta præfigendo appellanti terminum finiendi appellationem, *c. 50. ex inſinuatione, & ibi Canoniſtæ de appellat. & Abb. in cap. 5. cum ſit Romana, ſub num. 11. & 12. Franch. num. 2. not. 2. & Dec. num. 51. fallen 5. de appellat. et Rip. in d. l. qui pro tribunali, num. 21. concluſ. 2. ibi, intellige quantum, ff. de re iudic.* & communiter * omnes, quia finire cauſſam appellationis non eſt in abſoluta facultate appellantis, cum dependeat etiam à iudice appellationis, qui eſt ſuperior iudice à quo, & inferior non poteſt imponere legem ſuperiori, *dict. c. ex inſinuatione, de appell.*

Tamen terminum ad proſequendam appellationem poteſt coarctare, & elongare, quia concernit ius partis, quamuis proſecutio fieri debeat coram ſuperiore, vt declarant Abb. *in d. c. cum ſit Romana, ſub num. 11. ibi, aduerte mihi, et n. 12. et 17. Franch. ſub num. 8. il primo, et Dec. ſub num. 11. ibi, in quo aduertendum eſt, de appell.* & quod iudex à quo poſſit reſtringere terminum iuris ad proſequendam appellationem, notat idem Franch. *in c. 57. oblatæ, not. 5. ſub n. 2. eod. tit. de appell.*

219 Pro diſtinctiori intelligentia huius declarationis, dum dicimus, quod iudex poteſt coarctare, & elongare terminum ad proſequendam appellationem, ſunt conſiderandi tres termini.

Primus terminus eſt ad inchoandam appellationem, qui eſt decem dierum, datus a lege ſine miniſterio hominis, quo elapſo, inducitur à iure deſertio cauſſæ, & hunc terminum dico à iudice non poſſe elongari, neque abbreuiari ſecundum communem * opin. quam ex Rip. retuli *ſupra*, & amplector, vti veram, quicquid in contrariũ ſcripſerint Abb. *in d. c. cum ſit Romana, num. 13. Franch. ſub n. 8. verſus finem, et Dec. n. 47. verſus ponit tamen tale tempus, de appell.* dum ſcribunt, quod iudex, exiſtente magna cauſſa, puta ſcandalo, vel alia vtilitate publica ſuadente, poteſt minuere terminum decem dierum, præfixum a lege ad appellandum, quia non per hoc præfigitur lex ſuperiori, ſed ipſi parti, quæ habet appellare.

Secundus eſt petendorum apoſtolorum, & iſte eſt 30. dierum, & iudex hunc non poteſt elongare, quia ſi elongaret, pars non teneretur pro illis redire, vide quæ ſcripſi *ſupra q. 13. n. 58. et ſeqq.* poteſt tamen breuiare, quia datur ipſi iudici.

Tertius terminus eſt ad præſentandum ſe coram iudice ad quem, & iudex poteſt iſtam elongare, & breuiare, quia hic eſt terminus iudicis, & non legis, cum lex in hoc non præfigat aliquem certum terminum ſeparatum, ſed ſolum terminum ad finiendam appellationem.

Circa hunc articulum prorogandi, elongandi, abbreuiandique terminos, datos à lege, multa dicere poſſem ex his, quæ cumularunt Doct. *in d. l. 2. ff. de re iudic.* & Canoniſtæ *in d. c. cum ſit Romana, de appellat.* ſed omitto, quia reddunt materiam brocardicam, & potius inuoluunt quam diſſoluant.

Et in materia indifferenti, an & quando iudex poſſit prorogare, & abbreuiare tempus datum à lege, vide loca, quæ citaui *lib. præced. c. 3. n. 87. ver. occaſiones.*

220 Declara III. ſublimitando, vt non habeat locum in Rota, quia Auditoribus Rotæ Romanæ Innoc. VI. conceſſit facultatem, vt poſſint prorogare fatalia appellationis ſemel, bis, ter, & quoties arbitrio Auditoris videbitur, *Staph. tract. de ſignat. liter. iuſtit. fatalia quo vigore prorogentur, num. 1. fol. 351. in impreſſione Romana, Mandoſ. tract. de commiſſ. commiſſ. 18 fatal. prorog. in princ. in verbo, lite, fall. 105. Caſſad. deciſ. 7. quamuis auditor, in principio, et num. 2. et 8. de appellat.* vbi quod poteſt prorogare etiam ſine partis citatione, *Veſtr. in prax. lib. 3. c. 5. ſub num. 3. Marcheſ. tract. de commiſſ. par. 1. commiſſ. 7. prorog. fatal. c. 1. n. 8. fol. 198. Ruginell. tractat. de appellat. §. 10. gloſſ. 1. num. 50.* & fuiſſe deciſum in Rota, quia Auditor poteſt, etiam parte inuita, & contradicente, prorogare, ſcribit Creſc. *deciſ. 3. alias 231. prorogat. num. 4. et 5. de offic. et poteſt. iud. deleg.*

221 Subdeclara I. extendendo hanc declarationem, vt Auditor Rotæ poſſit in vim præfatæ bullæ Innocentianæ prorogare etiam ſine partis citatione, *vt ſcribunt Mandoſ. Caſſad. Veſtr. Marcheſ. Rugin. et Creſc. in locis ſupra proxime citatis, et M. Ant. Bard. tract. de temp. vtil. c. 4. ſub n. 9. verſ. quibus tamen. fol. 214.*

222 Confirmatur hæc ſubdeclaratio, quia, data facultate arbitris prorogandi compromiſſum, poſſunt prorogare ſine citatione, *vt refert, et ſequitur Aſin. in prax. iudic. §. 7. c. 5 limit 92. fol.* 84. licet compromiſſi prorogatio facta ſit partibus intimanda, *vt copioſe oſtendit Becc. conſ. 99. compromiſſum factum, n. 19. lib. 1.*

223 Extende hanc ſubdeclarationem, vt procedat etiam ſi citatio eſſet inepta, ſeu inualida, vt quia ſit citatus procurator putatiuus, ſeu alia non legitima perſona, *Caſſad. d. deciſ. 7. num. 1. et ſeqq. et n. 8.* quia quod non eſt neceſſarium, ſi nulliter adhibeatur, non vitiat, vt loquendo de libello, & citatione, poteris tu videre, quæ ſcripſi *ſupra lib. 1. c. 50. ſub n. 16.*

224 Reſtringe eandem ſubdeclarationem, vt non procedat, quando Auditor prorogaret in vim commiſſionis prorogationes fatalium, a parte impetratæ; quia illo caſu requireretur citatio partis, *Caſſad. d. deciſ. 7. quamuis auditor, verſus finem, ſub n. 8. de appell. Mandoſ. d. commiſſ. fatalium prorog. in verbo, lite et cauſſa, in fine, f. 105. et Marcheſ. d. c. 1 n. 8. in fine, fol. 198.*

225 Subreſtringe declarando hanc reſtrictionem, vt in caſu, quo extaret commiſſio prorogationis, & tamen Auditor prorogaret non in vim illius commiſſionis, ſed in vim Bullæ Innocentianæ, prorogatio teneret, etiam parte non citata; & an prorogatio dicatur facta in vim bullæ Innocentianæ, vel in vim commiſſionis, cognoſcitur ex verbis, quibus vtitur inſtans pro prorogatione: nam aut petit prorogari in vim bullæ Innocentianæ, aut in vim commiſſionis, *Caſſad. d. deciſ. 7. n. 8.* Quod ſi non appareret, qua facultate Auditor prorogauerit, debemus in dubio præſumere, eum vſum eſſe facultate, qua actus eſt validus, *Caſſad. ead. deciſ. 7. ſub n. 1.*

226 Subdeclara II. vt Auditor poſſit prorogare, ſeu denuo concedere, dummodo ante decurſum fatale prorogет,

ſeu

ſeu concedat, qua poſt lapaſa tempora ſententia tranſitum faceret in rem iudicatam, ideoque appellans non poſſet obtinere prorogationem, ſed indigeret reſtitutione in integrum aduerſus lapſum fatalium, *Steph. tract. de ſignat. liter, inſt. fatalia quo vigore prorogentur nu. 1. in fine fol. 351. in impreſſione Romana*, quem refert, & ſequitur Marcheſ. *tract. de commiſſ. par. 1. commiſſ. 7. prorogationis fatalium, cap. 1. n. 10. fol. 198.*

227 Subdeclara III. vt prima prorogatio detur ad annum, & ſecunda, & vlteriores dentur ad ſex menſes, *Staph. vbi ſupra, Mandoſ. tract. de commiſſ. in commiſſ. 18. fatal. prorog. in verb. lite & cauſſa fol. 105. & Marcheſ. tract. par. 1. commiſſ. 7. prorogat. fatal. c. 1. n. 9. fol. 198.*

Ratio quare prima prorogatio detur ad annum & non vltra, eſt, quia de natura prorogationis eſt, vt cenſeatur facta ad tãtundem tempus, & non vltra, & ſub eiſdem qualitatibus, ſicut dicimus in tacita reconductione, *Tiraq. tract. de retract. lignag. §. 1. gloſ. 10. numero 27. & 28.* & in terminis noſtris M. Ant. Bard *tract. de temp. vtil. c. 4. ſub numero 8. tomo 5. fol. 214.* Et quod prorogatio debeat fieri cum ſuis qualitatibus, alias non teneat, & ideo, ſi appoſitum eſt tempus, vt talis cauſſa expediatur intra menſem, poteſt fieri prorogatio ſolum ad alium menſem, & non ad duos menſes, ſed benè poteſt hodie fieri prorogatio ad vnum menſem & poſteà ad alium, *Felyn. in c. 4. de cauſis ſub numero 2. limit. de offic. & poteſt. 2. iud. deleg.* & quod prorogatio compromiſſi debeat fieri pro tempore, quo factum eſt primum compromiſſum, & non ad longius tempus, ſcribit M. Ant. Blanc. *tract. de compromiſſ. quæſt. 7. princip. numero 51. verſ. intellige etiam & nu. 54. tomo 3. parte 1. fol. 185.* ſed de iure datur annus ad proſequendam appellationem, *vt dixi ſupra numer. 2. articul. 2.* Ergo.

228 Declara IV. ſublimitando, vt non procedat in Principe, quia is dubitate poteſt prorogare, & facere omnia alia, quæ reſpiciunt ſolemnitatem proceſſus.

229 Subdeclara extendendo hanc declarationem, vt iſta declaratio habeat locum non ſolum quando ipſemet Princeps cognoſcit, quia tunc non eſt opus prorogare, ex quo coram Principe fatalia nunquam currunt, iuxta ea quæ ſcripſi *ſupra num. 131. art. 3. caſ. 4.* ſed etiam quando cognoſcit alius, ſiue ſit ordinarius, ſiue delegatus, & Princeps ei reſcribit, vt proroget, quia tunc poteſt ille iudex in vim commiſſionis, & reſcripti prorogare fatalia, & inſtantiam iuxta formam reſcripti: Quare in Rom. Curia inuenta eſt commiſſio prorogationis fatalium, cuius formam ponit Mandoſ. *tract. de commiſſ. in 18. commiſſ. fatal. prorog. fol. 104. in fine*, &, quia huius commiſſionis vſus eſt frequens in Curia, expedit, vt aliqua notabilia ſcribamus,

230 Nota primo circa hanc declarationem, quod vſus huius commiſſionis fuit inuentus præcipuè ad tollendas diſputationes, an inſtantia ipſo iure non currat, *Mandoſ. tract. de commiſſ. in 18. commiſſ. fatal. prorogat. in verbo, expedire poſſe, fol. 106.* ſeu an fatale duret, nec ne, *Marcheſ. tract. de commiſſ. par. 1. commiſſ. 7. prorog. fatal. c. 1. ſub n. 21. fol. 201.* & conſequenter ad tollendas multas alias dependentes controuerſias, an impedimentum eſſet neceſſarium, & ineuitabile, an potuerit remoueri; an appellans illud euidenter probauerit; an fuerit in aliqua negligentia, & ſimiles.

231 Nota ſecundo, quod ad impetrandum hanc commiſſionem debet orator in ea narrare vel iudicis impedimentum propter cauſſarum multitudinem, vel impedimenta propria, puta paupertatem, vel quod teſtes examinandi ſunt in longinquis partibus, & ſimilia, de quibus in propoſito huius notabilis Mandoſ. *tractat. de commiſſ. in 18. commiſſ. in fatal. prorog. in verbo, expedire poſſe fol. 106. & Marcheſ. tract. de commiſſ. par. 1. commiſſ. 7. prorog. fatal. cap. 1. numero 21. fol. 201.*

232 Nota tertio, quod ad impetrandum hanc commiſſionem non eſt neceſſaria citatio partis, *Marcheſ. d. commiſſ. 7. c. 1. n. 17. in fine, fol. 200.* requiritur tamen, quando præſentatur ad dicendum contra commiſſionem, & videndum prorogari iuxta tenorem dictæ commiſſionis, *Caſſad. deciſ. 7. quamuis auditor ſub n. 8. verſic. negatiua vero, & n. 9. de appell. vide ſupra n. 224.*

233 Nota quarto, quod hæc commiſſio dans facultatem prorogandi intelligitur non ſolum de vna vice, ſed de vlteriori vice, quia verbum, quod poteſt referri ad plures actus, tunc refertur ad primum, quando primus actus conſumit effectum, alius ſecundum intentionem loquentis intelligitur etiam de vlteriori actu, *Mobed. dec. 7. alias 172. in cauſſa Salernitan. de appell.*

Quid ſi princeps expreſſe reſcriberet iudici in commiſſione, vt toties, quoties opus fuerit proroget, nunquid illa verba importent numerum infinitum, vel reſtringantur ad duas vices tantum, & non vlterius? Eſt non leuis difficultas; in qua & ſi Marcheſ. *tract. de commiſſ. parte 1. commiſſ. 7. prorogat. fatal. c. 1. ſub num. 22. fol. 201.* ex ſententia Mandoſij aſſerat, non poſſe vltra duas vices prorogari; tamen Mandoſ. in *trac. ead. commiſſ. in verbo toties quoties fol. 106.* articulo diſputato, non magis vni, quam alteri opinioni adhærere videtur: & pro hac difficultate poſſunt adduci, ea, quæ ſcripſi *lib. præc cap. 2. numero 638. & ſeqq.* ſed, omiſſa diſputatione, ego ſum in ea ſententia, quod iudex non poſſit prorogare vltra duas vices, quia reſcripta Principis debent intelligi, vt habeant conformitatem cum diſpoſitione iuris communis, & ius commune, odio habens lites, concedit ſecundum annum ex cauſſa, & per viam reſtitutionis in integrum concedit tertium annum: Ergo ſic interpretari debemus reſcriptum principis: quare data commiſſionem cum præfatis verbis *toties quoties*, Referendarius deberet illa delere, quia commiſſio cum præfatis verbis concedi non ſolet, *Marcheſ. d. tract. de commiſſ. par. 1. commiſſ. 7. prorogat. fatalia, c. 1. ſub numero 24. ibi, et ideo deleantur fol. 202.* & ideo Gregor. XIII. vt refert idem Marcheſ. *ſub d. n. 24.* mandauit: ne in ſecunda inſtantia fatalia prorogarentur vltra tertiam vicem, & quod non daretur commiſſio.

Contra hanc opin. facit, quia, data arbitris facultate prorogandi toties quoties, vidi in quadam magna cauſſa indicatam, potuiſſe arbitros prorogare vltra duas vices, & Auditores Rotæ, quibus ex bulla Innocentiana conceditur facultas prorogandi toties, quoties eorum arbitrio, poſſunt prorogare vltra duas vices.

Non recedas ab opin. firmata, & ad iſta contraria reſpondeo, quod in arbitris militat fauor dirimendæ litis, & in Auditoribos Rotæ conſideratur, quod ſunt plures, & ideò magis de illis confidendum eſt, *Mandoſ. vbi ſupra* & quia eorum tribunal dicitur tribunal Papæ, *vt dixi ſupra lib. 1. cap. 26. in fine*, & coram Papa debet ceſſare deſertio cauſſæ.

234 Nota quinto, quod impetrata prorogatione fatalium currente primo anno, non conceditur deinde ſecundus annus, qui concederetur de iure, ſi non fuiſſet impetrata prorogatio: & ratio eſt, quia petens & obtinens prorogationem videtur eligere aliam viam, quam viam habendi ſecundum annum, & ita fuiſſe deciſum in Rota refert & ſequitur Mandoſ. *tract. de commiſſ. in 18. commiſſ. fatal. prorogat. in verbo proroget. quæſt. 3. ibi contrarium concluſit. fol. 109.* quare lapſa prorogatione, cauſſa efficitur deſerta.

235 Nota ſexto, quod terminus prorogationis non incipit à die, qua datur prorogatio, ſed incipit à die qua exſpirat terminus prorogatus, *Mandoſ. tract. de commiſſ. in 18. commiſſ. fatal. prorog. in verbo lite et cauſſa fol. 105.*

236 Aduerte tamen, quod prorogans non debet dicere,

Proro-

Prorogamus ad tale tempus, finito isto, quia prorogatio non teneret, quia esset facta relatio ad tempus inhabile, *Felyn.in d.c.4.de causis, declar.4.n.4. de offic. & potest.iud. deleg. & M.Ant.Blanc. tract.de comprom.q.7. princ.n.57. vers.idem dicas, tom.3.p.1.fol.185.*

237 Nota septimo, quod Referendarius nō debet manum apponere in commissionibus prorogationis fatalium, nisi in quibus prima vice ipsa prorogatio petitur ex dispositione Bullæ Pij IV. super reformatione signaturæ iustitiæ, *vers. nec etiam manum.*

238 Nota octauo, quod commissio prorogationis fatalium si petatur secunda, vel vlteriori vice vltra primam, debet proponi in Signatura gratiæ ex dispositione dictæ Bullæ Pij IV. super reformatione signaturæ iustitiæ. Secus si petatur prima vice, quia potest peti in Signatura iustitiæ, & ita tu intelligas Marchel. *tract. de commiss.p.1. commiss.7. prorog. fatal. c.1. sub n.17.fol.200.* dum promiscue loquitur de vtraque Signatura huius commissionis.

239 Expeditis istis notabilibus.

Declara IV. eandem quartam limitationem loquentem de restrictione termini positam *supra n.215.* vt quāuis iudex a quo, seu appellans possent forsan restringere hunc terminum; tamen appellatus certo non potest, *Franch.in c.57.oblatæ not.5. sub n.2. de appell.*

240 Declara V. vt neque iudex ad quem possit breuiare terminum ad prosequendam appellationem, etiam ad petitionem appellati, cum appellatus non possit nimium præcurrere, & præuenire appellantem, *Franch.in cap.57. oblatæ, sub n.4 not.vlt.de appell.*

Ratio differentiæ quare iudex a quo possit abbreuiare terminum iuris, & cogere appellantem ad prosequēdum, & iudex ad quem non possit, est, quia in iudice, a quo fit præiudicium cum suspendatur eius iurisdictio per appellationem, ideo interest sua; secus est in iudice ad quem, cui non fit præiudicium, *Franch.vbi sup.*

ARTICVLVS XI.

241 Ad vndecimum articulum. *In quibus differant fatalia ab instantijs primæ causæ.*

Respondeo, differre in multis, quorum ego quinque prosequar.

¶ Prima differētia est, quod fatalia habent vnum annum, & ex causa biennium, & deinde per viam restitutionis, vt declaraui *supra n.2.art.2.*

Instantia autem de iure communi durat triennio in ciuilibus, *l.11.properandum, & ibi Cyn.Bar.Bal.Salic.Ale. & Ias.de iudic.Maran.in suo spec.p.5.n.2. & 5.fol.239. & 240.Carauit.super rit.248.n.1. Asin.in prax.iudic. in princ. c.3.n.15.& ex Spec.Io.Bap. Lanfr. Ant. de Butr. Abb. & Vestr.retuli, & sequutus sum lib.præced.c.2.n.675.*

242 Et in criminalibus durat biennio, *d.l.properandum, & Doct.in ea, Maran. Carau. & Asin.vbi sup.* & hæc est conclusio communis,* quæ non habet difficultatem.

243 Hæcque eadem instantia iuris communis seruari debet in Regno Neap.ex dispositione *rit.248. & ibi Carau. n.1.* & notat Maran. *in suo spec.p.5.princ. in verbo, & omnia fiant durante instantia, q.2.n.5. in fine, fol.240.*

Ratio cur lex præfixerit certum terminum primæ instantiæ, est, vt obuiet litibus, quibus iudex inquietatur, respublica læditur partes vexantur expensis, & materia criminibus ex longa concertatione præbetur, vt bene considerant Io.And.& Abb.quos retuli, & sequutus sum *supra sub n.188.vers. ratio potissima.* vtinam iudices id attenderent; video enim lites ex litibus fieri, & euadere immortales, etiam si de re minima agatur.

244 Amplia I. hanc communem conclusionem, & differētiam, vt instantia triennalis habet locum etiam in causis summarijs, *Abb.in c.penult.n.22. vers. additio, & Felyn.col. penult.n.23. vers.instantia in caussis, de iudic. Alex.cons.50. visis actis, n.10. vers.ad prædictorum, lib.2.Socc.cons.95. capiendo primum, num.2.lib.1.Ias.in d.l.properandum, num.9. & seqq.C.de iudic. Affl. dec.356. in quadam caussa, num.7. Bero, cons.114.circa, n.4.vers. nec obstat, lib.3.* & hanc esse frequentioribus * calculis receptam, & probabiliorem opin. testatur Asin. *in pract.iudic. in princ.c.3.n.42.* multis pro ea citatis sub *n.37. vers.contrariam vero opin.* & in hanc opinionem videtur succinctè inclinasse Bened. de Barz. *tract.de guarintig.p.2 q.5.tom.6 p.2.fol.347.*

245 Comprobatur primo hæc opinio, quia licet in caussis summarijs non requiratur contestatio litis, *Mar. Socc. in cap. vlt. quoniam frequenter fallen.18.sub n.26. vt lit. non contest.Rot.Card.& Maran.* quos retuli, & sequutus sum *supra lib.1. cap.vlt. n.11.* & instantia incipiat a contestatione litis, *vt retuli, & sequutus sum infra n.339.vers.quarta differentia.* Tamen in caussis, in quibus lis non contestatur, incipit instantia ab ea die, qua cępit tractari de meritis caussæ, *Cyn.in d.l.properandum, n.5. Bar. in §.& si quidem n.1.Bal.n.1.vers. nota hic quod tempus, Salyc.nu.1. ibi.sed in casibus, Alex.n.2.vers. in caussis autem, C.de iud. Marian.Socc.in cap.venerabilis, art.8.sub num.24. versus finem, de iudic.inter tract.diuers.tom.3.p.1.fol.98. Curt.Sen. in l.1.sub nu.14. C.de iureiur. prop. colum.inter tract.diuers. tom.3.p.2.fol.131.* & ex Bar.Bal.Paul.de Castr. Rom.Ias. & Maran. retuli, & sequutus sum *d.lib.1. cap.vltimo n.12.* & sentit Bal. *in l.3. edita, in 1.repetit. vers. vnde dubitari, n.48.C.de eden.* dicens, quod contestatio fit, cum reus cōtradicit super negotio principali, & in hoc conueniunt communiter * omnes.

246 Comprobatur secundo, quia in caussis summarijs fertur sententia diffinitiua, & tamen sententia diffinitiua ferri non potest sine instantia præcedente, *Ias.in d.l.properandum, num.12. vers.tertio adhuc fortius, quod sentiunt etiam Curt.Sen.in d.l.1 numer.15.C.de iureiur.prop.calum. & Franch. Aret. in cap. penult. in vltimis verbis, de iudic.* dicens, verius esse primum dictum, vt instātia habeat locum etiam in his, in quibus lis non contestatur, si tamen speretur sententia diffinitiua.

Contra hanc communem ampliationem facit, quod scribit Bar. *in l.19. litibus, n.7.C. de agric. & censit, lib.11.* dicens quod *l.properandum,* præfigens instantiam caussæ, non habet locum in casibus, in quibus lis non contestatur, & multos citat loquendo promiscue de caussis summarijs, & executiuis, Asin. *in prax. iudic. in princip. cap.3. sub n.34.vers. verum, & n.36. & 37.* quos ipse non sequitur in proposita ampliatione, nec ego refero, quia loquuntur in casu sequentis ampliationis.

Confirmatur hæc cōtraria opinio, quia in caussis summarijs non sunt necessariæ solemnitates iuris ciuilis, de quibus dixi *supra lib.1.c.53.diffic.8.n.11.* Sed instantia est solemnitas iuris ciuilis. Igitur non est necessaria.

Resp. huic confirmationi, quod iurisdictio est de iure naturali, & est substantia iudicij, & iudici, dum præfigitur instantia, tollitur iurisdictio extra instantiam; & datur instantia, vt litium sit finis, præsertim in caussis summarijs, in quibus lites debent esse breuiores: Cum ergo instantia contineat iurisdictionem, sequitur, quod iudex tam in ordinarijs, quam in summarijs debeat seruare tempora instantiæ.

247 Retenta ampliatione, quæ est vera, & communis.

Infero, quod quamuis caussa dotis sit summaria, tamen in ea habet locum instantia iuris communis secundum magis communem * opin. quam refert, & sequitur Asin. *in prax.iudic. in princ. cap.3.n.68. in fine, vers.solent præterea, & n.74.* & esse communem * refert, & sequitur Ios. Cum super ritib. *Sicil.c.19.n.79.*

248 Amplia II. vt habeat locum etiam in caussis executiuis, puta quando instrumenta habent executionem paratam,

ratam vel ex iure communi, vel ex iure municipali; *Bal. in l.1.not. 3. num.3. vers. & hoc facit.in fine,C. de iureiur. prop.calum.* quem referunt, & sequuntur Paul. de Castr. *ibidem sub num.5.& 6.& in l.2.§.obseruari.C.eod.tit.& in d.l.properandum.& ibidem Alex.sub nu.3. ibi. sed ipsemet. & sub num.4.ibi sed verior videtur.& Ias.sub num.8. vers. breuiter tene contrariam.C.de iudi. Alex. in cons.50. visis actis.sub n.7.vers.praeterea. & num.8. & seqq.lib.2. Socc. cons.95. vers. capiendo primum.num.2.lib.1. Maran.in suo spec.par.5.in verbo.& omnia fiant durante instantia. ampl. 3.num.8. fol.240.* & in hanc videtur succinctè iuisse. Bened.de Barz.*tract.de guarentig.par.2.q.5.tom.6.par.2.fol. 345.* & hanc esse communem * opin.testatur, & sequitur cum limitationibus Affl.*in constit.hac lege.sub n.7. versic. an autem quando proceditur.lib.1.* & esse communem * testatur, sequitur, & defendit Ios. Cunia *super ritib. Sicil. cap.4.num.19. & seqq. vers. quaero circa hoc*. & esse magis communem * refert, sed sequitur sub distinctione, de qua inferius, Lancell.*tract.de attent.par.3.cap.23.quando, & intra quod tempus &c.num.103. & 105.tom 5.fol.426.*

Confirmatur hæc ampliatio, quia si iudex pronuntiat, instrumentum esse mandādum executioni, talis pronuntiatio dicitur sententia diffinitiua, *secundum Alex. Maran.Ios.Cum. & Ruginell.* quos citaui, sed non sum sequutus *infra q.17.limit.47. memb.1.sub num.191. vers.contra vtramque.* Ergo requiritur, quod præcedat instantia, vt dixi *supra n.246 compra.*

Contrariam opin. quod enim non habeat locum instantia quando petitur executio instrumenti, habentis paratam executionem, tenet Bar.*in l.19.litib. sub num.7. C.de agricol.& censit.lib.11.* quem refert, & sequitur Bal. *in l.41.tale pactum.§.qui prouocauit,sub n.11.q.10.vers.adde dicit.in vltimis verbis.ff.de pact.fol.mihi 141.Ang.Aret. in l.4.ab executore, num.11.ff.de appell.& relat.* hanc eandem opin. negatiuam veram putat, & sequitur Ant. de Canar. *tract. de execut.instr. quæst.33. sub numero 71. versus finem,tom.5.fol.44.* eandem videtur sequutus Franch.Aret. *in cap.penult. in fine, de iudic.* dicens, quod cum in iudicio executiuo non speretur sententia diffinitiua ideo mirum non est, si in eo non datur instantia. Eandē opin. videtur sentire Bal.*in l.8 consentaneum in fine,sub n. 49.vers.extra quaero. C. quom. & quan.iudic.* vbi formata difficultate de præscriptione statutaria contra eos, qui per decennium non petierunt debitum, neque fecerunt fieri executionem, concludit, quod non putat primum decretum perire lapsu triennij, quia non habet instantiam triennalem ex quo *l.properandum*, requirit duo, videlicet, quod lis sit contestata, & quod non sit sententiatum, adde quos citat Asin.*in prax.iudic.in principio c.3. sub n.37.*

Quid dicendum? Distinguo duos casus principales.

Primus casus est in executione instrumenti habentis executionem paratam, prout in casu isto loquitur ampliatio.

Secundus est in executione sententiæ, & rei iudicatę.

In primo casu ego tenerem opinionem negatiuam contra ampliationem, quod executio non habeat instantiam; & ideo concurro cum distinctione, quam adducit Curt.Sen.*in l.1.numero 13. & seqq. et particulariter num. 15.in fine,C.de iureiur.prop.calum.* dicens, quod, implorato iudicis officio in executione sententiæ, & pari modo implorata executione publici instrumenti habentis virtutem rei iudicatæ, non datur aliqua instantia, & ideo, *numero 16.* inquit, diuersa est caussa summaria ab executiua.

Nisi ageretur via ordinaria actione resultante ex instrumento, & non via executiua, quia tunc haberet locum instantia, *vt Aduertit Ant.de Canar.d.qu.33.sub n.71.* & hoc non habet difficultatem, quia agendo via ordinaria renuntiat executioni instrumenti.

249 In secundo casu distinguo: Aut executio sententiæ petitur actione in factum, & certum est, quod, tunc est instantia, *Bald.in l.1.§.is videtur, versus finem, ibi si autem agitur actione in factum, ff.si quis ius dicen.non obtemper. Cur.Sen.in d.l.1.sub numer.13. ibi, secundo modo, et concludenter, num.16.vers.secundo vero casu C.de iureiur.prop. calum. Ant.de Canar.d.quæst.33.sub numer.71. Affl.decis. 346.in quadam caussa sub num.9. et 10. et in constit.hac lege num.8.vers.sed ista communis lib.1. et Asin.in prax.iud. in principio, cap.3.sub numero 46.et propriè sub num.48. ibi planè si in factum.* qui omnes sequuntur Baldum *vbi supra:* moti ea ratione, quod tunc sit necessarius libellus, & sit necessaria litis contestatio, & ex Asin. refert, & sequitur Lancell.*tract.de atten.par.3.c.23.n.105. in fine, et numero 106.tomo 5.fol.426.* Aut executio sententiæ petitur officio iudicis, & tunc subdistinguo. Vel contra petita executionem nihil opponitur, seu nihil aliud iudex habet pronuntiare, quam exequi sententiam; & isto casu non est dare instantiam; & in isto casu intelligo Bal. *in d. §.is videtur, vers.finem, ibi opinio aduocatorum.* dum dicit, opinionem aduocatorum esse, quod non sit instantia vbi petitur executio, quia expeditur per interlocutoriam, & hoc, inquit, agitur officio iudicis, *Curt.Sen.in d.l.1.sub n. 13.et 14. Affl.d.decis.346.num.9.* & ita declarauit Consilium Neap.*teste Affl.d.decis.346. sub num.12.* Vel iudex habet aliud pronuntiare vltra executionem sententiæ, & tunc est dare instantiam executionis, & ita iudicauit consilium Neapo. *Affl.vbi supra,* & ita videtur sentire Bal.*in l.2.col.2.sub numero 3.C.de execut.rei iud.* dicens, quod si petendo executionem sententiæ, descenditur ad nouam petitionem, vt quia petitur interponi primum, vel secundum decretum, non est officium mercenarium, sed nobile, in quo officio nobili Asin. *in prax.iudic.in princip. cap. 3.num.49.in fine,et 50.* ait, quod datur instantia, vide omnino Affl.*d.constit.hac lege, sub num.9.lim.3.et numero 10.* vbi declarat.

250 Retenta distinctione huius secundi casus.

Infero, quod cum pro reuocatione attentatorum regulariter procedatur officio iudicis mercenario ad petitionem partis, non consideratur instantia, & ideò lapsu triennij non perit, *Lancell.tract.de attent.parte 3.cap.23. quando et intra quod tempus etc.sub n.106.fol.426.*

251 Aduerte I. pro clariori eius intelligentia, quod, vbicunque in executione rei iudicatæ requiritur libellus, & litis contestatio, semper habet locum instantia; & requiritur litis contestatio, quando agitur actione iudicati, seu in factum, *Bal.in l.2.sub numero 2.ibid.aut agitur actione iudicati, & numero 8. vers.modo quaero C.de execut.rei iud. Affl.d. decis.346. sub numero 10.* vbicunque vero non est necessaria litis contestatio, tunc agitur officio iudicis mercenario, & ideo instantia non habet locum, quia officium iudicis perpetuum est, *Bal.d. num.8.* & quod non habeat locum instantia, quando imploratur officium iudicis mercenarium, refert, & sequitur Lancell.*dict.cap.23. sub num.6.*

252 Aduerte II. quod officium iudicis quo petitur executio sententiæ, & non datur instantia, non habet locum, nisi sententia sit liquida, cui nihil possit opponi; quare si non est liquida, tunc est necessaria actio in factum, & idem si instrumentum sententiæ casu est perditum, oportet quod libellus offeratur, & hoc verum, si reus petit sibi libellum offerri, alioquin officium iudicis patrocinatur indistinctè, *Bald.in d.l.2.sub numero 2.col.2 in principio ibi dicet aliquis, Affl.d.decis.346.sub numero 11.*

253 Amplia III. vt habeat locum etiam in caussis ciuilibus in quibus proceditur per officium iudicis, *Maran. in suo spec. par. 5. in verbo & omnia fiant durante instantia ampl. 2.n.7.fol.240.*

254 Am-

254 Amplia IV. vt instantia criminalis, quæ est bienni), habeat locum etiam in processu per inquisitionem ex nobili officio iudicis, vt benè disputando tenet Bal.*in l. 11.properandum,sub n.7.vers.in contrarium videtur.& n. 8. & seqq. vsque ad finem, C.de iudic.* quem refert & sequuntur Alex.*ibidem in fine,n.25.& Abb.in cap.penult.in fine,n.23.de iudic. & Maran.in suo spec.par.5.in verbo,& omnia fiant durante instantia.n.6.ampl.1.fol.240.* & rationes,quibus mouetur Bal.sunt multum bonæ.

Declara restringendo istam ampliationem, vt procedat in caussis, in quibus fiscus, seu accusator agit ad pænam contra delinquentem;prout in istis terminis loquitur ampliatio.

Secus est in caussis fiscalibus, quia in istis instantia est perpetua, & non clauditur triennio, vide *infra num. 264.*

255 Amplia V. vt habeat locum tam coram ordinario, quam coram iudice delegato.*l.11. properandum. ibi. sed omnes iudices.C.de iudic.Maran.in suo spec.par.5. in verbo,& omnia fiant durante instantiam.ampl.4.n.9.fol.240.*

256 Amplia VI. vt habeat locum etiam in caussis coram arbitris,quia etiam in eis seruatur ciuilis instantia triennij, *vt ex Azo.Spec.Io. Bapt.Lanfr. de Orian. Guid. Pap. Boer.Blanc.Abb.& alijs retuli, & secutus sum lib.praced. cap.2.sub n.673.vers.secunda.& n.678.*

257 Restringe hanc ampliationem, vt non procedat in arbitratore, quia coram eo non habet locum instantia, *Asin.in prax.iudic.in principio cap.3.num.60.& seqq.n.66.* sed ego nihil hic firmo de hac restrictione, ideo vide Salyc.*in l.77.si societatem.q.4.sub n.8.ibi.sed in arbitratore, ff.pro soc.& Doct.in cap.23.quintauallis.de iureiur.Bapt.de de S.Blas.Io. Bapt.Lanfr. de Orian. & Maran.* ad quos in isto articulo me remisi *lib.preced.cap.2.n.694.*

258 Amplia VII. notabiliter,vt habeat locum etiam coram iudice, ad quem petitur reductio ad arbitrium boni viri à laudo arbitri, seu arbitramento arbitratoris, quia coram eo durat, quantum durat instantia caussæ principalis secundum communem * opinionem, de qua testatur, & sequitur Lanfran.de Orian.*tract. de arbitr. diuis.7. quæstio.21.n.53.tom.3. par.1.fol.220.*

Contra istam ampliationem: quod enim duret quantum durat instantia caussæ appellationis, videntur sentire Gloss.& Ang.quos citat Lanfr.*vbi supra.*& in terminis nostris ita putat Papien. *in pract. form. libell. quo agit ad pæn.compromiss. in gloss.nec reductio.n.7.vers. circa prædicta. fol.460.*

Alij dicunt, quod instantia reductionis ad arbitrium boni viri durabit, quantum durauit compromissum, *vt refert Papien.vbi supra.*

259 In foro Capitolino ex forma statutorum Vrbis *lib.1. cap.176.* caussa reductionis ad arbitrium boni viri debet terminari infra tres menses.

260 Amplia VIII.vt habeat locum,etiamsi litigator,pendente lite, moriatur,quia nihilominus instantia non perit,sed continuatur in hæredem, *Bar.in l.78. Lucius.§.rogatus.ff.ad senatusconf.trebell.Socc.conf.31.prosequendo ordinem.num.8. vers.aduertendum est lib. primo. & Maran. in suo spec.par.5.in verbo. & omnia fiant durante instantia. ampliat.6. num.12.* & quod instantia incepta per prædecessorem transeat in singularem successorem tenuit Rota,*vt testatur,& sequitur Mohed.decis.1. alias 41.post non paucam. de iudic.* quem refert & sequitur M. Ant. Bard. *tract.te temp.vtil.cap.13.num.4. tom.5.fol.219.* & adde quæ scripsi *supra art.6.num.161.* vbi loquutus sum de instantia fatalium,sed circa totam materiam huius ampliationis poteris, tu videre ea omnia, quæ latè cumulauit Asin.*in prax.iudic.§.2.cap.12.& 13.*

261 Amplia IX. vt habeat locum etiam in caussa nullitatis, quia & si de nullitate possit agi vsque ad triginta annos,vt retuli, & sequutus sum *supra sub n.102. & infra q. 19.rem.1.concl.7.num.1.* tamen instantia iudicij in caussa nullitatis durat triennio, sicut durant reliquæ instantiæ, non enim inuenitur,quod caussa nullitatis habeat determinatam instantiam per aliam legem,quam per *l.11.properandum.C.de iudic.* Bald. Franch. Card. Alex.& alij,quos retuli, & sequutus sum *supra sub n.102.vers.tamen instantia.*vbi vide.

262 Declara hanc ampliationem, vt procedat simpliciter, quando intentatur nullitas de per se, seu principaliter cum appellatione, quia tunc eius instantia durat triennio, *vt ex Franch. retuli & sequutus sum supra hac ead.q.num.96.in fine,*& currunt simul tempora instantiæ appellationis, & instantiæ nullitatis, quando fit simul prosecutio, vt ibidem dixi, & sic instantia appellationis absoluetur biennio,& instantia nullitatis triennio.

Secus quando nullitas venit incidenter, & adhærenter appellationi, quia tunc perit cum instantia appellationis, vide supra *num.101. & infra q.17. limit.2. in fine sub num.151.*

263 Amplia X. vt hanc instantiam præfixam à iure communi partes prorogare non possint, *testibus Gloss. Cyn. Bar.& alijs,quos citaui, & sequutus sum infra n.30.in tertia differentia.*

264 Limita I. nunc eandem communem conclusionem, positam supra *num.241.*dum dixi, instantiam durare solum vsque ad triennium,vt non procedat in caussis fiscalibus, quæ pertinent ad publicas functiones, quia in eis instantia numquam perit *l.11.properandum & ibi Gloss.in verbo fisco. & in verbo functiones. & Cyn.n.1.C.de iudic. Abb.in cap.penult.venerabilis.num.9.in fine vers.in caussis vero fiscalibus.de iudic.Mart. Landen. tract. de fisc.q.187. tom.12.fol.5.& Francis.Lucan.tract.de priuil.fisc.n.28.fol. 7.Maran.in suo spec.par.5.in verbo.& omnia fiant durante instantia.lim.6.n.20.fol.241.Hier. Zannet.tractat.de differ. iuris ciuil.& canon.differ.30.n.44.tom.1.fol.201. & Asin. in prax.iudic.in principio,cap.3.sub n.34.vers.verum enim.* & publica tributa dicuntur publicæ functiones. *Gloss.& Maran.vbi supra.*

265 Extende hanc limitationem, *vt* procedat non solum quando fiscus est actor,quo casu interest fisci instantiam non perire & fauore caussarum fiscalium est introducta ista limitatio, *Benint.decis.76. mota lite n.2.* sed procedit etiam quando fiscus est reus, vt late deducit, respondendo contrarijs,*idem Benint.ead.decis.76. n.7. in fine vers.in contrarium.& n.8.& seq.*

266 Limita II.vt non procedat in Consistorio Principis, id est, quando caussa ventilatur coram Principe,quia coram eo instantia est perpetua,& nũquam perit,*Bal.cons. 217. ego puto. versus finem. num.5. vers. illud etiam.lib.3. Maran.in suo spec.par.5.in verbo,et omnia fiant durante instantia,limitat.2.nu.15.fol.240.Asin.in prax.iudic.in princ. c.3.n.28.et Affl.in constitut.hac lege,not.3.sub nu.6.in fine, ibi.sed in contrarium,& n.7.lib.1.*& quod instantia in consistorio Cameræ Imperialis non pereat triennio, sed duret perpetuo,scribit Mynsing.*in sing.obseru.cent.2.obseru. 48. in consistorio, num.4.*

Confirmatur primo hæc limitatio, quia instantia appellationis nunquam currit coram Principe propter eius legitima impedimenta, & occupationes, testibus *Abb. Franch.Card.Alex. & alijs, quos retuli, et sequutus sum supra n.131.vers.restringe tertio,art.3.cas.4.*

Ergo idem dicendum est de instantia primæ caussæ, & multo magis secundum Asin. *d.c.3.sub n.28.*

Huic confirmationi, & Asinio potest responderi, non esse eandem rationem inter instantiam primam, & instantiam secundam, quia in prima non perit ius partis, sicut perit in secunda, & ideò facilius perit prima, quam secunda.

Con-

Confirmatur secundo quia Princeps habet liberum arbitrium, & qui habet liberum arbitrium non ligatur lege instantiæ, *testibus ijs, quos retuli, & sequutus sum sequitur n.271.*

270 Extende I. hanc limitationem, vt habeat locũ in Rege Francorum, qui francus est à iure Romano, & dedignatur legibus subijci, non tamen dedignatur sacros canones imitari, *Bald. d.cons.217.sub n.5.lib.3.quem refert, & non impugnat Affl.d.constit. hac lege. not.3. sub num.6. lib.1.*

268 Extende II. vt habeat locum etiam in alijs Regibus, qui habent liberum arbitrium, *Affl. vbi supra* licet, prius ex Gloss. quam citat, dixerit contrarium; sed illa Glossa nihil in meo libro.

269 Extende III. vt habeat locum etiam quando caussa est Principi referenda, quia, donec habeatur responsum à Principe, non currit instantia, *Luc. de Peni. quem refert, & sequitur Affl. d. constitut. hac lege, not.3. sub n.6. lib. 1. & Maran. in suo spec. par.5. in verbo, & omnia fiant durante instantia, limitat.15. n.28. fol.244.* & quod postquam caussa est consilio permissa in Parlamento, amplius non fit peremptio instantiæ, quia non est in potestate partiũ, vt caussa finiatur, scribit Rebuff. *tract. de appell. art.14. gloss. vna, n.8. tom.3. fol.15.*

270 Restringe eandem limitationem, vt non habeat locum in magistratu, qui iudicat nomine regis, vt puta in sacro regio Cons. Neap. quia in eo currit, & perit, instantia, *Affl. in d. constitut. hac lege, not.3. n.7. lib.1.* & ita intelligas eum in decis.283. *dum est sub n.4.* & quod in sacro regio Consilio Neapol. instantia pereat & insufletur in eodem mot sacro regio Cons. testatur Vrsil. ad *Affl. d. decis.283. n.9. vers. circa aliam.*

Confirmatur hæc restrictio, quia licet delegatus Principis iudicet nomine Principis, tamen coram eo currit tempus instantiæ.

Confirmatur secundo, quia coram delegato Principis currunt fatalia appellationis, *vt ex Rot. M. Ant. Bard. & Odd. retuli, & sequutus sum supra n.133. vers. subrestringe, art.3. cas.4.*

Confirmatur tertio, quia licet quis possit procedere iure regio, seu manu regia, tamen ab eius sententia potest appellari, licet non possit appellari à sententia lata ab ipso Rege, secundum ea, quæ disputando, & respondendo adduxi *quæst. seq. limit.1. n.70. & seqq.* sed contra istam confirmationem scripsi *ibid. limit.5. n.6.*

Confirmatur quarto, quia fatalia habent locum in sacro regio Cons. Neap. *vt dixi supra num.134.* licet non habeant locum in ipso Rege, *per ea, quæ dixi supra num.131. art.3. cas.4.*

Contra hanc restrictionem firmat Maran. *in suo spec. par.5. in verbo, & omnia fiant durante instantia, limit.2. sub nu.15. fol.241.* quem refert, & sequi videtur *Asin. in prax. iudic. in principio, c.3. sub n.30. & 31.*

Non recedas à restrictione.

271 Limita III. vt non habeat locum in iudice, habente liberum arbitrium in procedendo, quia tunc instantia non perit triennio, *Alex. cons.50. visis actis, col.3. num.5. vers. pro hoc facit. & col. fin. sub n.13. vers. non obstat. libr. 2. & Maran. in suo spec. p.5. in verbo, & omnia fiant durante instantia. limit.3. num.16.* quod sentit etiam Affl. *in constit. hac lege, not.3. num.6. versus fin. lib.1.* dum scribit, quod Rex non ligatur lege instantiæ, quia habet liberum arbitrium.

272 Secus est, quando iudex habet liberum arbitrium solum in sententiando, quia tunc ligatur instantia, *Alex. & Maran. in locis supra proximè citatis*, & ita intelligas tu Felyn. *in cap. penult. venerabilis, sub nu.3. vers. adde quod si statutum, de iudic.* dum dicit, quod si statutum dat alicui liberum arbitrium, nihilominus tenebitur expedire caussam intra instantiam iuris communis.

273 Limita IV. vt non habeat locum, quando iudex, corã quo caussa fuit incœpta, moreretur, vel esset remotus ab officio, & caussa esset prope finem triennij, quia isto casu successori daretur alius integer annus, *l.11. properandum, §. sin autem vtraque. C. de iudic. Maran. in suo spec. p.5. in verbo, & omnia fiant durante. instantia, limit.9. n.28. fol.244.*

274 Infero ex hac limitatione, iuridica esse statuta Sublacensia *lib.1. cap.6.* dum, ordinando instantias causarum ciuilium, & criminalium, prorogant instantiam vsque ad certum terminum successori in officio, quoad causas pẽdentes, & inchoatas coram suo prædecessore: aduertendo, quod illi quo menses in ciuilibus, & ille sesquimensis in criminalibus, assignati successori, intelliguntur, dummodo, computatis temporibus, quibus causa durauit coram præcessore, remaneat integra instantia; secus si non remaneret integra instantia, vt puta, quia coram prædecessore steterit causa per decem dies, quia isto casu successori daretur longior terminus ita, vt coniunctus cum primo constitueret integram instantiam: nam, cum statutum intendat augere instantiam ratione mutationis, absurdum esset, quod minueret.

Statuta etiam Lucensia *lib.4. cap.47.* eadem ratione admodum iuridica, & clariora sunt; dum disponunt, quod instantia causarum criminalium coram Prætore duret per duos menses, & si, pendente termino prædicto, successorem habeat, & de termino dictorum duorum mensium non superesset mensis integer, superaddunt ipsi successori tot dies in illa instantia, qui constituant mensem integrum, ideoq; si coram præcessore effluxissent quinquaginta nouem dies, tunc Prætori successori intelligerentur superadditi alij vigintinouem dies, sicque haberet vnum diem, qui superest de instantia inchoata coram præcessore, & viginti nouem, qui dantur sibi, qui constituunt vnum mensem, quia illa statuta volunt, quod successor non possit habere breuius tempus, quam vnius mensis ad finiendam causam cœptam, & non finitam coram præcessore; quod si de instantia inchoata coram præcessore supersit vnus mensis, nulla fit temporis additio ipsi successori, sed debet caussam infra illum mensem expedire: Ex quibus resultat etiam conclusio, quod instantia caussæ criminalis, agitata coram præcessore, non potest coram successore excedere tres menses: nam si coram præcessore durauerit vsque ad sexagesimum diem, & die sexagesimo habuerit successorem, tunc, quia successor nullum diem habet ex instantia præcessoris, habebit integrum mensem, sicque illa instantia mutatione iudicis habebit vitam trium mensium.

Sed aduertendum est, quod præfata statuta non præfigunt aliquam instantiam causæ, sed solum imponunt pœnas iudici non expedienti causam, & ideo remanet instantia iuris communis, & consequenter licet lapsa sint præfata tempora statutaria, tamen acta nullatenus pereunt, & sententia potest vallidè ferri, dummodo feratur intra instantiam iuris communis, quia statuta non corrigunt instantiam iuris communis, sed accelerant iudices metu pœnarum.

275 Limita V. vt non procedat de iure canonico, quia de iure canonico instantia est perpetua *cap. penult. venerabilis, & ibi Canonistæ de iudic. & ibidem Marian. Socc. sub num.13. vers. vlterius quæro, & sub num.14. inter tract. diuers. de iudic. tom.3. parte 1. fol.97. Ias. in l.11. properandum num.27. vers. in ea gl. C. de iudic. Cassad. dec.5. erat in vna n.4. vt lit. pend. Maran. in suo spec. parte 5. in verbo, & omnia fiant durante instantia limit.1. num.14. fol.240. Vant. tract. nullit. rubr. de nullitate ex defectu iurisdictionis & vnde &c. num.126. vers. insuper aduertas, tomo 4. fol.390. Gamb. de auth. legat. de later. lib.3. nu.469. tomo 13. par.2. fol.172.*

Hier.

Hier.Zannet.tract.de differ.iur.ciuil. et canon. differ.30.nu. 43.tom.1.fol.201. Mandos.tract.de annal.cas.nu.133. tomo 17.fol.214. Asin.in prax.iudic.in princ. c.3.num.22. & alij, quos retuli,& sequutus sum, *lib.praeced. c.2.n.687.* & de communi * testatur multi ex citatis, & esse communem retuli,& sequutus sum *sub d. num.687.* & ita practicari testatur Ant.de Butr. *in d.c.venerabilis, sub num.9. de iudic.* & quod hic in Curia nunquam finiatur caussa, nisi per sententiam, scribit Rot. *decis.10. alias 411. si lite pendente nu. 3. vt lit.pend.in nou.*

Ratio huius limitationis est, quia de iure canonico potest appellari à qualibet interlocutoria, *vt ex Pet.de Belleper.Cyn.Paul.de Castr.Franch. & alijs retuli, & sequutus sum infra q.17.limit.47.memb.1.num.73.sublimit.1.* & cum possit appellari à qualibet interlocutoria, instantia causæ principalis debet esse perpetua, quia si esset triennij, vt plurimum periret, prout hanc rationem ex Bal. & Asin. retuli *d.limit.47.memb.1.n.74.*

† Nota quod Iura dederunt longum tempus ad prosequendam appellationem, & sustinendam instantiam non vt illud infructuosè labatur, sed si aliquod impedimentum eueniret; alio tempore posset emendari, *Bertrand. in consil.207. lib.2. Franch. in cap. ex ratione, num.5. vers. & scias.*

Contra hanc rationem insurgit Rom. cui videtur adhærere Ias. *in l.11. properandum, versus finem, sub numero 27. Cod. de appellat.* dicens, quod etiam in causa appellationis potest appellari ab interlocutorijs; & tamen, inquit, ius canonicum limitauit instantiam appellationis, vt duraret solum per biennium, sicut disposuit etiam ius ciuile.

Contra eandem rationem facit, quia dum pendet lis super emergenti seu incidenti, non currit instantia, *testibus. Abb.Io.de amic. & alijs,* quos retuli, & sequutus sum *infra sub n 316.in 2 differ.cas.2.vers.confirmatur,* quia reus appellans ab interlocutoria præstat impedimentum, & ideò non currit instantia secundum communem * opin. quam retuli,& sequutus sum *d.cas.2. n.316.*

Contra eandem facit, quia hodie in statu Ecclesiastico ex pluribus Apostolicis constitutionibus in materia appellandi ab interlocutorijs seruatur ius ciuile; & tamen instantia est perpetua.

Ratio igitur, qua potuit moueri ius canonicum, potest esse, quia, perempta instantia, solet disputari de impedimento, eoque probato, datur restitutio in integrum aduersus lapsum instantiæ, etiam non refectis expensis, & quandoque instantiæ cursus dicitur fuisse impedimento retardatus, & aliquando datur restitutio, refectis expensis, & in omnem peiorem casum, refectis expensis, renouat instantia, prout de istis egi *infra num.306. & seqq. vbi videas, & 324.* & ideo ex peremptione instantiæ non solum non terminantur lites, sed sæpe ex ea oriuntur aliæ, & protrahuntur, dum de impedimentis, & restitutione disputatur.

276 Extende I. hanc limitationem, vt habeat locum etiam in instantia coram arbitris, *vt ex Ant.de Butr.Abb.Corn. & alijs retuli, & sequutus sum lib.præced. c.2.n.687.*

Extende II. vt hæc iuris canonici dispositio seruetur in Regno Franciæ, vbi lites de consuetudine protrahuntur vltra triennium, & quandoque vltra triginta annos tam in Curijs Parlamentorum, quam in alijs inferioribus, *Rebuff.in repet.l.vnicæ,not.1,num.5.C.de sent. quæ pro eo quod inter,&c. fol.356.*

277 Declara I. hanc limitationem, vt quamuis instantia perpetua sit, tamen ex dispositione Sacri Concilij Trid. *c.20.sess.24.de reformat.* omnes causæ, ad forum ecclesiasticum, quomodolibet pertinentes, etiam si beneficiales sint, in prima instantia coram ordinarijs debent omnino saltem infra biennium à die motę litis terminari, alioquin post id spatium liberum est partibus, vel alteri illarum iudices superiores alias tamen competentes, adire, qui causam in eo statu, quo fuerit, assumant, & quamprimum terminari curent.

278 Subdeclara I. istam declarationem, vt Concilium Tridentinum non præfigat instantiam causis, & ideo, lapso biennio, acta non pereunt, & partes, si volunt, possunt prosequi litem coram eodem ordinario, & sententia, quam ordinarius proferet, nunquam erit nulla ex lapsu instantiæ.

279 Subdeclara II. vt Concilium Tridentinum procedat solum in causis spectantibus ad forum Ecclesiasticum, in quibus loquitur, & non in causis prophanis, quæ idcirco non auocantur ex lapsu biennij, *Marches.tract.de commiss. p.1.de commiss.appell.extra Rom.cur.c.6 sub n.82.fol.79. in 2. impress.*

280 Subdeclara III. vt ista auocatio fieri non debeat, nisi præcedente negligentia ordinarij, & ideo debet ordinarius fuisse prius requisitus pro expeditione causæ, vt post Marches. retuli,& sequutus sum *infra q.17. in ampliat.num. 55. ampl. 16.* & quod requiratur negligentia Episcopi, alias Nuntij, & Legati non possint se intromittere, disponit idem Concil.Trident. quod ad hoc citaui etiam *supra lib.1.c.66.sub numero 12.* vbi videas, quia multa scripsi de auocatione causarum propter negligentiam iudicum: Et, an requisitio facta coram antecessore pro expeditione causæ constituat successorem in negligentia, vide Marches. *eodem cap.6 numero 79.versus finem, fol.78.* & quomodo debeat fieri requisitio, & quoties vide *infra d. qu. 17. ampliat.16. num.50. & seqq.* & an debeat fieri in actis vide *supra hac eadem quæst. sub num.181. vers. imo quod si stat. art.9.*

281 Declara II. vt ista limitatio, sicque ius canonicum sit seruandum in Curia Romana, & in quolibet foro Ecclesiastico, & in omnibus terris subiectis Ecclesiæ, prout declaraui *lib.præced. c.2.n.691. & seqq.* vbi videas.

Absolutis limitationibus, quibus prosecutus sum casus, in quibus instantia est perpetua, & ideò durat vltra triennium & biennium: Nunc sequentibus declarationibus prosequar casus, in quibus instantia est minor triennio, & biennio.

282 Declara I. ergo eandem conclusionem, positam *supra num.241.* vt non habeat locum, quando instantia est breuiata per statutum, vel rescriptum principis, vtputa quia princeps committit causam finiendam infra tres menses, *Maran.in suo spec. p.5. in verbo, & omnia fiant durante instantia, limit.4. num.17. fol.241.* Et quod instantia possit moderari, & breuiari per statutum, præsupponunt de plano Doctores, citati *infra num.288.* in illo articulo, an sententia, lata post lapsam instantiam statutariam, sit valida, & in plerisque locis extant eiusmodi statuta, quæ instantiam iuris communis abbreuiant, & omnino seruanda sunt, vt scribit Odd. *tract.de restit.in integr. q.67. art.1. num 9.* & quod communiter contingat, instantiam iuris communis abbreuiari per statuta, testatur etiam Mar. Socc. *in c.venerabilis, art.16.sub num.39.in fine, vers.secundo casu, de iudic.inter tract.diuers.tom.3.p.1.fol.99.* & quod instantia, præfixa à iure communi, hodie communiter per statuta terrarum, ac constitutiones locales alteretur, testatur Vant. *tract.nullit.rubr.de nullit.ex def. iurisdict. et vnde etc. nu.117.in fine, vers.et quoniam, tomo quarto, fol. 390.* & demum quod vbique communiter statuta limitent instantiam causarum vsque ad duos, vel tres menses, testatur Ias. *in l.11.properandum, sub num. 23. limit.5. C. de iudic.*

Nam hic in Vrbe ex dispositione statutorum Vrbis *lib.1.c.81.* omnes causæ ciuiles, etiam executiuæ, & summariæ, in Curia Capitolina vertentes, infra biennium à die litis contestationis, seu pro contestata habitæ compu-

putandum terminari debent, quo biennio elapso, instantia perit, & actor condemnatur in expensis, & iudex in pœnam viginti quinque aureorum, & nihilominus iudex ad instantiam rei tenetur causam expedire, de quo statuto mentionem etiam feci *lib. præced. cap. 2. numero* 710.

283 Instantia compromissi quantum duret in Vrbe ex dispositione statutorum dixi *eod. lib. præced. cap. 2. n. 688.*

Quantum duret in Regno Neapol. ex dispositione pragmaticæ dixi *eod. cap. 2. n. 689.*

284 In Ciuitate Lucensi instantia in causis criminalibus durat per duos menses, *vt retuli supra sub n. 174. vers. statuta etiam.*

Et in territorio, statuque Lucensi durat per quadraginta dies, sed possunt Illustriss. Antiani prorogare vsque ad alios viginti dies, & sic ad duos menses, vt patet ex additionibus ad statuta Lucensia, *lib. 4. c. 1. fol. 1.*

Et istæ instantiæ dierum sexaginta in ipsa Ciuitate, & dierum quadraginta in Comitatu extra Ciuitatem seruantur, quando reus est in fortijs Curiæ, seu comparet, & negat inquisitionem.

285 Sed quando reus est contumax, tunc instantia videtur restringi ad dies viginti octo, seu ad summum ad dies trigintaquatuor: nam, aperta via ad inquirendum ex querela, seu alijs indicijs sufficientibus ad formandam inquisitionem, tenetur Prætor, seu alius iudex criminalis in Ciuitate Lucensi formare inquisitionem infra quatuor dies ex dispositione statutorum *lib. 4. cap. 1.* vel infra decem dies iuxta dispositionem decretorum additionalium ad dictum *lib. 4. malefic. cap. 1.* loquentem de processibus formandis a iudicibus criminalibus territorij Lucensis: qua inquisitione formata, citari debet reus inquisitus duabus vicibus, & vtraque vice cum termino non minori trium dierum ad comparendum, & se excusandum, vt disponunt eod. *lib. 4. cap. 19. & cap. 20.* lapsis istis sex diebus; & visis citationum relationibus, ponitur in primo banno cum termino octo dierum ad comparendum, & se defendendum, &c. & elapsis octo diebus, habetur pro vero contumace, & pro confesso, *vt in d. cap. 20.* & tenetur iudex infra alios decem dies immediatè sequentes proferre sententiam ad bancum iuris, prout de sententia proferenda disponunt eadem stat. *lib. 4. cap. 21.* & de termino decem dierum disponit decretum additionale ad dictum *cap. 20. lib. 4.* reo sic condemnato, debet iudex eundem expectare sex diebus integris à die latæ sententiæ computandis, &, si comparuerit, debet audiri, & totum tempus, quo steterit contumax in primo, seu secundo banno detrahi debet de tempore instantiæ duorum mensium; quod si infra dictos sex dies non comparuerit, sententia transit in rem iudicatam, vt disponunt eadem statuta *d. cap. 21. lib. 4.*

286 Similiter restringitur, quando reus comparet, & fatetur delictum, quia tunc, assignatis octo diebus post confessionem secundum quod disponunt statuta *eod. lib. 4. c. 39.* non debent iudices expectare, prout expectabant, finem instantiæ ad ferendam sententiam, sed debent eam proferre infra sex dies immediatè sequentes ex dispositione decreti additionalis *ad d. cap. 39. lib. 4.*

287 Statuta illa, seu verius eorum additionalia decreta, habent etiam in quibusdam casibus criminalibus, breuiores instantias; nam in causis pallinorum, aliorumque instrumentorum ad interficiendos columbos instantia est dierum quindecim ex dispositione decretorum additionalium *ad cap. 189. lib. 4. statutorum fol. 79.* & ex forma statutorum Fondaci, *lib. 3. cap. 6. in fin. fol. 112.* est dierum vigintiquinque.

In causa impediti sequestri instantia durat per quatuor dies ex dispositione dictorum decretorum additionalium *ad c. 116. lib. 4. statutorum, fol. 54. in fin. & 55.*

In causa fracti sequestri instantia durat per quindecim dies ex dispositione eorundem decretorum *ad c. 166. lib. 4. fol. 56. et 57.*

Verum decreta præfata additionalia sunt sæpe ad tempus, quod est notatum in eorum margine.

In causis damnatorum datorum instantia durat centum diebus continuis, *c. 179. lib. 4. statutorum.*

In Abbatia Sublacensi quanta sit instantia ex dispositione statutorum dixi *lib. præced. c. 2. n. 711. et hic supra limit. 4. vers. infero. n. 274.*

288 Subdeclara I. hanc declarationem, vt in his instantijs, quæ vel à statuto, vel à lege ipsa in aliquo particulari casu breuiores præfiguntur ea, quæ est generaliter præfixa in omnibus casibus à *l. 13. properandum C. de iudic.* sint multum consideranda verba statuti, seu legis; quia tempus potest præfigi parti, potest præfigi causæ, potest præfigi iudici, & potest præfigi actioni iuxta longam declarationem, quam faciunt Bar. *in d. l. properandum numero sexto, vers. quæro quid si sententia, Bal. numero sexto, ibi. modo quæro quid si statutum, et Salyc. sub n. 3. ibi. ideo et notabiliter attende.* & ego eorum vestigia sequutus complexus sum infra *n. 341. 351. et seqq.* & sub breuiori distinctione *lib. præced. c. 2. n. 709. et 712.* & quando instantia est præfixa causæ, seu liti, sententia lata post instantiam est nulla, secus, si est præfixa iudici, quia est valida, dummodo sit lata intra instantiam iuris communis, vt retuli, & sequutus sum *d. c. 2. n. 709. et seqq. et infra differentia 4. n. 353.*

Quomodo cognosci possint, an instantia sit præfixa iudici, vel instantiæ tantum, quando ex verbis legis, seu statuti clarè non apparet, & quod in dubio præsumendum sit, vide infra *n. 355. vers. sed ad.*

289 Subdeclara II. vt prædicta statuta, quę dum præfigunt instantiam iudici, imponunt ei pœnam, si non expediuerit causam infra illum terminum statutarium, non habeat locum, nisi petita fuerit iustitia à parte cum protestatione contra iudicem, *Par. de Put. tract. de syndic. in verbo, an & quando, n. 3. & 4. tom. 7. fol. 240. & in verbo. negligentia, nn. 3. & 4. fol. 286.* & quod statutum non habeat locum, nisi iudex fuerit requisitus, scribunt Franch. *in cap. 8. ex ratione, in vltimis verbis, de appell. Felyn. in c. 11. significauerunt, sub num. 4. ibi. bene facit, de except. & in c. penult. venerabilis, n. 20. vers. et nota quod iudex. de iudic. Iaf. in l. 13. properandum, n. 15. vers. si tamen statutum. C. de iudic. et Rip. in l. vlt. numer. 6. et 7. vers. quarto infertur, ff. de damn. infec.* & communiter * omnes in diuersis locis scribunt, quod statutum, mandans iudici, quod teneatur determinare lites intra certum tempus sub tanta pœna, intelligitur, si fuerit requisitus, vt licet cognoscere ex pluribus ad id cumulatis per Afin. *in prax. iudic. § 2. c. 17. n. 1. et 2. fol. 33.* & pro hac subdeclaratione vide etiam, quæ scripsi *lib. præced. cap. 1. n. 59.*

290 Subdeclara III. vt quamuis iudex requisitus etiam cum protestatione non determinauerit caussam, tamen non incurrit pœnam sequentibus casibus.

Primus casus est, quando iudex ex iusta, & necessaria causa, concernente eius personam impeditus non potuit causam expedire vt puta, quia fuerit infirmus, vel ex necessaria causa fuerit absens; & generaliter loquendo de quolibet impedimento, scribit Franch. Aret. *in c. penult. venerabilis, sub n 8. ibi. aduerte tamen quia licet. de iudic.* Ratio, qua moueor, est, quia, quod de iure non tenet, nequit pœnæ vinculo alligari, *Rot. Ioan. dilect. et alij, quos retuli, et sequutus sum supra lib. 1. cap. 57. sub numero 6.* sed præceptum factum à statuto, quod iudex impeditus faciat, quod facere non potest propter impedimentum, non tenet, & est ipso iure nullum, quia obligat, & continet impossibilia, *Papien. et Neuiz. quos retuli, et sequutus sum, d. cap. 57. num. 6.* & quæ impossibilia sunt siue de facto, siue de iure nullatenus attenduntur, *Abb. &*

T *Iacob.*

Iacob. de Zoch. quos retuli, & sequutus sum eod. c. 57. num. 6. Ratio etiam est, quia statuta puniunt negligentiam iudicis; at iudex, qui est impeditus, non dicitur negligens: ergo non punitur; & ideò Par. de Put. *tract. de synd. in verbo negligentia intra quantum tempus, n. 6. tom. 7. fol. 286.* dicit, quod iudex non dicitur negligens, seu non stare per iudicem, quando esset impeditus multitudine causarum, vt in curia principis, subdens sub *nu. 7. & 8.* quod per ista poteris fauere iudici in syndicatu.

261 Secundus casus est, quando fuit impeditus facto partium, vtputa, quia sæpius appellauerint ab interlocutorijs, quo casu instantiam suspendi, retuli & sequutus sum *infra sub num. 316. versic. confirmatur*, & quod impedito ex facto aduersarij non currant fatalia, retuli, & sequutus sum *supra num. 61. & seqq. art. 3. cas. 2.* & quod actori impedito ex facto rei non currat instantia, retuli & sequutus sum ex comm. opin. *infra nu. 316. vers. tamen in 2. differentia*. Igitur durante instantia non efficitur locus pœnæ. Et quod instantia non currat, si testes accusentur de falso, refert, & sequitur Catald. *tract. de synd. num. 46. in fine, tom. 7. fol. 353.* & quod capitaneus, qui tenetur sub pena intra quinquaginta dies continuos causas criminales terminare, non incurrant pœnam, si accusatus de homicidio testes intra eosdem quinquaginta dies accusauerit de falso, & ista falsitatis querela non appareat calumniosa, refert, & sequi videtur Par. de Put. *tract. de synd. in verbo, dicit constitutio principis, in princ. tom. 7. fol. 290.* & tenet apertè Marian. Socc. *in cap. venerabilis, art. 23. sub nu. 45. vers. sed quæro circa prædicta. de iudic. inter tract. diuers. tomo 3. p. 1. fol. 100.* vbi hoc limitat, nisi remaneat sufficiens numerum testium ad eum condemnandum, & quod instantia trium mensium præfixa caussæ non se extendat ad eam causam, in qua peteretur dilatio ad examinandos testes vltramarinos, seu existentes in longissimis partibus, quia, durante dilatione, non currit illa instantia, retuli, & sequutus sum *lib. præced. c. 3. num. 201. & 202.* vbi declaraui; & demum, quod vbi iudex non fuit in culpa, non expediendo processum, non debeat esse in pœna, & excusetur iudex, qui non potuit causam expedire intra tempus statutum, refert, & sequitur Catald. *tract. de synd. numero 49. d. tomo 7. folio 353.* & quando iudex excusetur, si non potuit expedire causam, vide Par. de Put. *tractat. de synd. in verbo, an si partes fuerint impeditæ, num. 1. & seqq. & in verbo, iudex qui tenetur, sub nu. 2. fol. 271.*

292 Quia tamen non expedit iudici disputare in syndicatu de istis impedimentis, & excusationibus, dantur multæ cautelæ, vt se liberet ab istis vexationibus.

Prima cautela est, vt iudex, videns, breuitatem instantiæ, præfigat vnico contextu terminos ad producendum positiones ad articulandum, probandum, & ad instrumenta producendum, & excipiendum, replicandum, & similia, ne currat terminus iudicij, infra quem instantia debet perire, Bald. *in l. 11. properandum, num. 2. vers. in textu.* *Salyc. sub n. 1. ibi, item ex verbo, Alex. nu. 6. vers. item nota ex textu. & Ias. not. 8. n. 14. C. de iudic.* & in nostris terminis Catald. *tract. de synd. nu. 46. tom. 7. fol. 353. Amod. eod. tract. in verbo, inchoata & formata fuit, n. 183. fol. 344. & Par. de Put. eod. tract. in verbo, iudex qui tenetur, n. 2. vers. & isto casu propter breuem, fol. 271.*

293 Secunda cautela est, vt iudex dicat in sententia; *absoluo absoluendum, & condemno condemnandum*, seu vt ex Butr. refert Bal. *in l. 11. cum iudex, num. 6. vers. quæro quid si iudex non potuit examinare, C. de sent. & interloc. omn. iudic.* dicet, *absoluo reum, si ex probationibus factis apparet absoluendum, & condemno, si apparet condemnandum*, & ex Butr. referunt, & sequuntur Ant. de Butr. *in c. penult. sub num. 11. ibi, vbi autem iudici imponitur, Abb. sub n. 20. vers. item nota aliud singulare, & Felyn. 21. vers. signa cautelam, de iudic. Ias. in l. 11. properandum, n. 26. versus finem, ibi, nota etiam in materia, C. de iudic. Catald. d. tract. de syndic. nu. 89. vers. adde si statutum, tom. 7. fol. 355. & Asin. in prax. iudic. §. 2. c. 17. sub n. 4. & 5. fol. 33.*

Vel secundum eundem Butrig. posset iudex addere in sententia, *absoluo reum, si ex probationibus factis & faciendis, &c.* quod tamen impugnat Bal. *vbi supra*, dicens hoc esse falsum, & ex Bal. refert, & sequitur Felyn. *vbi supra.*

294 Tertia cautela est, vt iudex absoluat reum ab obseruatione iudicij, adiecta caussa, quia sibi de meritis causæ non liquet, vt refert, & sequitur cum declaratione Felyn. *d. cap. venerabilis, sub num. 21. vers. datur & alia, de iudic.* hancque negatiuam, quod sibi de causæ meritis non liquet, debet iuramento proprio asserere, *Catald. d. tract. de synd. num. 89. in fine, & Par. de Put. eod. tract. in verbo, dicit constitutio principis, sub num. 1. eod. tom. 7. fol. 270. & Asin. d. c. 17. sub n. 5.*

295 Quarta cautela (supposito statuto, quod non soluens decimam non debeat audiri in causa, & sententia, quæ pro eo ferretur, non valeat: & eueniat casus, vt reus decimam non soluerit, & actor in causa nihil probauerit, & instantia labatur, & iudex sub pena teneatur sententiam proferre) isto casu, cum iudex non possit condemnare reum, quia actor non probauit, neque possit absoluere, quia decimam non soluit, *Bal. cons. 128. statuto cauetur quod non soluēs, n. 4. vers. ad horum intelligentiam, li. 5.* præmissa eleganti disputatione in caussa appellationis à sententia, qua iudex condemnauerat reum: dicit, quod iudex, coram quo vertitur prima causa, debet absoluere reum de facto, cum de iure non possit, vel debet pronunciare, se propterea pro actore pronunciare non posse, quia non probauit, neque pro reo, quia non soluit decimam, & per hanc pronunciationem, inquit, iudex euadet penam statuti, hancque cautelam ex Bald. refert, & sequitur Asin. *in prax. iudic. §. 2. c. 17. sub n. 21. vers. non est etiam & n. 22. & seqq. fol. 34.*

Alias cautelas recenset Felyn. quem poteris videre in *d. c. penult. venerabilis, sub n. 21. de iudic.*

Neque obstat, si diceres; sententias, vt in dictis cautelis latas, esse nullas, & paria esse nullatenus aliquid fieri, & nulliter fieri, & consequenter iudex, qui nulliter pronunciat, non excusatur à pena.

296 Quia respondeo, quod dato, & non concesso, quod sententia in aliquo casu esset nulla, tamen dico, quod sententia quamuis sit nulla excusat à lapsu fatalium, vt tenuit Rot. de qua Put. *dec. 374. in vna Queten. n. 1. & seqq. lib. 2.* ergo excusat etiam à lapsu primæ instantiæ.

297 Quinta cautela est, vt iudex pronunciet, prout in schedula, quia talis sententia est valida, *vt scribit Bal. in l. 1. C. de sent. ex breuit. recit.* quem retuli, & sequutus sum *infra q. 17. limit. 21. n. 23. vers. hæc praxis, et supra q. 12. n. 38. vers. declara*, & vbi ex forma statuti tenetur pronunciare secundum consilium sapientis, & illa die sibi traditum non sit consilium, poterit pronunciare hoc modo, *Pronuncio secundum consilium ferendum; Bald. in l. 11. cum iudex, n. 5. versic. quæro quid si iudex per formam statuti, C. de sent. & interl. omn. iud. & Maran. in suo spec. p. 5. princip. in verbo, & omnia fiant durante instantia, limit. 18. sub n. 41. fol. 245.* quem refert, etiam Asin. *in prax. iud. §. 2. c. 11. nu. 24. in fine, & n. 25. fol. 23.*

298 Declara II. eandem conclusionem, positam *supra num. 241.* vt non procedat, quando instantia est de partium communi consensu breuiata, quia tunc debet terminari intra illud tempus, quod partes conuenerunt, quia partes possunt breuiare tempus instantiæ, quia hoc casu pactum est consonum publicæ vtilitati, & non contra publicam vtilitatem, *Alex. in l. 11. properandum, numero 18. versic. vtrum autem instantia possit abbreuiari, & Ias. sub n. 23. versic. quarto limita quod licet C. de iud. Felyn.*

vt

in c.penult.venerabilis,declarat.4.n.12.in fine,de iudic.Maran. in suo spec.p.5. in verbo, & omnia fiant durante instantia.limit.8.n.22.fol.242.

299 Declara III. vt non procedat in causis syndicatus officialium, quia in eis instantia durat quinquaginta dies l.1.C.vt omnes iudices tam ciuiles quam militares, & leg.3. consiliarios,Cod.de assess. & 4.necessitatem. Auth.vt iud.sine quoque suffrag. Bald.de Perus. tract.de synd.n.24. q.3.to.7.fol.225. Par.de Put. eod.tract. de synd.in verbo, & modo videndum est,n.1,7.fol.237. & Mar. Socc. in cap. venerabilis,sub n.22.fall.7.de iud.inter tract.diuers.tom.3 p.1.fol.97. Quorum quinquaginta dierum triginta dantur ad querelandum, & reliqui viginti ad finiendum causam syndicatus, secundum Par.de Put.in d.verbo, et modo videndum est,n.1.fol.237. vel quinquaginta ad querelandum, & alij viginti ad finiendum, vt scribit Bald.vbi supra, vt videtur probari ex d.l.1.C.vt omnes iudices, &c. syndicatores, qui intra hos viginti dies non terminant, puniuntur decem libris auri, vt disponit textus in d.l.1.versus finem C. vt omnes iudices tam ciuiles, quam criminales,& hunc terminum syndicatores neque augere, neque minuere possunt,Par.de Put.dict.tract.de synd.in verbo,et modo videndum est,n.2.tom.7.fol.237.etiam de consensu partium,Catal.eod.tract.n.69.in fine,fol.354.

Cæterum in plerisq; locis Italiæ, & forsan in omnibus statuta breuiorem præfigunt instantiam;nam qualis præfigi debeat in Vrbe ad syndicandos iudices Capitolinos habes in lib.1.c.13. & 14. sed nullatenus syndicantur, vt dixi infra 19.rem.4.n.4. & seqq. In Regno Neapol. qualis instantia præfigatur,scribit Par.de Put.tract.de synd.in verbo, & modo videndum est,sub n.2.to.7.fol.237. In statu ecclesiastico habens ex constitutione Picœna lib.2. c. 40. In ciuitate Lucensi habes ex capitulis Rotæ c.vlt.

Et in multis locis præfigitur terminus ad querelandum arbitrio syndicatorum atteto, quod officiales stant in officijs aliquando anno, aliquando biennio, & triennio, & aliquando plus ad arbitrium Principis, Par. de Put.vbi supra.

300 Finito ergo officio iudicis, debet iudex stare in syndicatu tempore prædicto, & syndicari debet de iure cõmuni à Præfacto Prætorio, & Episcopo, §.necessitatem, Auth. vt iudic.sint quoque suffrag. Bal.de Perus. tractat.de synd.n.17.tom.7.fol.225. Ang.de Perus. eod.tract.nu.1.fol.226. August.Dulced.eod.tractat.n.13.tom.7.char.penult.& Par.de Put.eod.tract.in verbo, suscipio, an syndicatores,sub n.1.f.313. dicens, quod de iure communi syndicatores sunt Præfectus prætorius, & Episcopus,seu Vicarius,vel successor in officio.

Verum de consuetudine,& ex dispositione statutorum alij,quam isti,eliguntur syndicatores, maxime,quia hunc Præfectum prætorium in Vrbe non habemus, & iurisdictio Episcopi ad Syndicandum non est in vsu, Ang.Dulcet.vbi sup. & quod iurisdictio Episcopi recesserit in hoc ab aula testatur etiam Bal. de Perus. d.tract.de syndic. sub num.17.fol.225. & vbi à statuto, vel consuetudine non est prouisum,successor in officio est syndicator, Bal.d.Perus. de tract.de syndic.n.18. & 19. fol. 225. vel quilibet Præses Prouinciæ, August.Dulcet.vbi supra sub n.13.sed qui hodie habeantur loco Præfecti prætorio vide infra q.16. limit.9.n.3.

301 Declara IV. vt non procedat in causa naufragij, quia debet terminari infra biennium, l.penult.de submersis, C. de naufrag.lib.11.Marian.Socc.in cap. venerabilis,sub num.22.fallent.10.de indic. inter tract. diuersorum tom.3. par.1. fol.97.

302 Declara V. vt non procedat in caussa discussionum, quæ agitur inter creditores, quia eius instantia est trium mensium inter præsentes,& quoad absentes citra montes est sex mensium, & quoad absentes vltra montes est nouem mensium ex bulla 84. Pij IV. reformatio signaturæ iustitiæ, in bullario,fol.774.

303 ¶ Secunda differentia est, quod non omnino eiusdẽ impedimentis:quibus retardatur cursu fatalium, videtur retardari cursus primæ instantiæ: imò illa distinctio impedimentorum, quam in fatalibus retuli, & sequutus sum supra nu.44.art.3. in prima instantia, videtur omnino cessare, quia in prima instantia impedito currit omnino tempus irreparabiliter, vt scribunt Felyn. in cap. penult. venerabilis, in 1.conclus.n.4. de iudic. & in omnibus casibus, Soccin.cons.31. prosequendo ordinem,num.9. & 10. vers.& similiter, & nu.seqq.lib.1.Capic.decis.11.in caussa Federici, num.14.in fine, vers.secundo respondetur,& num. 15.& 16.Et ratio differentiæ, est,quia,vt, loquendo de impedimento precedente ex facto iudicis, considerat Cyn.in auth.item si appellatione, qu.2.num,2.C.de tempor. & repar.appell.fol.471.& post eum Paul.de Castr. in auth. si tamen,C.eod.Iga.in l.3.§.eleganter,num.85.ff.ad senatusc. Syllan. & Asin.in prax.iudic.§.2.c.6.nu.5. appellans per lapsum fatalium perdit ius suum, ex quo sententia lata transit in rem iudicatam, & ideo impedimentum debet facilius retardare cursum fatalium; At lapsus primæ instantiæ non tollit ius partis, sed solam perit instantia, & ideo difficilius debet impedimentum retardare eius cursum,& consequenter videtur indistinctè concludendum, quod tempus impedimenti nunquam subducatur de tempore instantiæ.

Contra istam secundam differentiam facit, quia Boet. decis.247. nunc ad secundam, n.13.& 14.vers. & circa vltimam,& Asin.in prax.iudic.§.2,cap.6.num.2. & in c.7.& alij alibi, dum disputant, an tempus instantiæ currat ei, qui est impeditus,promiscuè citant iura,& Doct.loquentes de cursu fatalium.

304 Retenta differentia,discurro sex casus impedimenti vt appareat veritas huius secundæ differentiæ.

Primus, casus est, quando actor impeditur ex facto proprio,id est,concernente suam personam,vt puta propter infirmitatem,carceratione,& similia.

Secundus. casus est,quando impeditur ex facto aduersarij,puta propter eius cauillationes,& subterfugia.

Tertius:quod impeditur ex facto mixto vtriusque puta quia fecerunt compromissum.

Quartus. quando impeditur ex facto iudicis.

Quintus:quando impeditur ex facto tertij,puta procuratoris,vel &c.

Sextus.quando impeditur per casus fortuitos, puta propter discrimina viarum,propter vim ventorum, & similia.

Capio primum casum: quando impedimentum processit ex facto actoris,id est,prosequentis causam:& concludo,quod licet appellans impeditus in primo fatali habeat ipso iure secundum sine ministerio restitutionis in integrum,vel ipso iure non currat secundum varios casus impedimenti, iuxta ea, quæ scripsi supra n.44. & sequentib.art.3.cas.1.

Tamen in prima instantia tempus currit, sed datur restitutio, Abb.in cap.penult.venerabilis, sub n.9. versus finem ibi,si vero stat.per eum, & Marian.Socc.art.23.sub n.44.vers.circa primum, de iudic.idem Socc.d.cons.31.n.10. vers.& similiter,lib.1.& Capic.d.decis.11.n.15. & in hanc conclusionem potest etiam allegari Felyn.in d. c. penult. venerabilis,conclus.1.n.4.de iudic. dum scribit indistinctè, quod impedito currit irreparabiliter tempus in prima instantia,& de opinion.communi * testatur Abb. vbi supra.

Ratio differentiæ est,quia ex lapso fatalium appellans amittit ius, secus est ex lapsu instantiæ, quia pereunt solum acta, vt retuli, & sequutus sum supra n.preced. & infra n.322.in fin.vers.ratio.

Imo fatalia, & prima instantia in hoc non videntur differre, quia tempora fatalia sunt breuiora, & tamen, lapso secundo anno, tertius non datur, nisi per viam restitutionis in integrum, *iuxta ea, quæ scripsi supra sub n. 37. & 28. art. 2.*

Ergo, si in fatalibus, in quibus tempus est breuius, & agitur de maiori præiudicio, currit tempus secundi anni, a fortiori debet currere in prima instantia.

Contra hanc conclusionem faciunt multa; quod enim actori impedito infirmitate, vel carceratione non currat tempus instantiæ, suadetur ex tribus.

Primo ex regula generali; quia non valenti agere non currit præscriptio, *Balb. & Rot. diuers. quos retuli, et secutus sum lib. præced. c. 3. n. 95. in fin.* sed is, qui est impeditus infirmitate, aut alia simili causa, non valet agere, & prosequi; ergo non debet ei currere instantia triennalis, quæ est in effectu præscriptio quædam.

Secundo, quia lex docet, melius esse in tempore occurrere, quam post exitum vendicare; sed omnes admittunt, dari isto casu restitutionem in integrum aduersus lapsum instantiæ: Ergo opportunius prouideret lex, si statueret tempus non currere.

Tertio, quia non est absolute verum, quod tempus currat irreparabiliter in quolibet casu impedimenti, vt patet ex his, quæ scripsi *infra n. 316. & seqq.*

Retenta conclusione, quæ communiter tenetur.

305 Extende eam, vt procedat non solum in casu, quo est legitime impeditus, sicut in isto casu loquuntur Abb. *in d. c. venerabilis, sub nu. 9. & Mar. Socc. sub nu. 44. vers. circa primum, de iudic.* etiam quando non fuit legitime impeditus, quia adhuc daretur ei restitutio in integrum, refectis tamen expensis, vt in cas. seq. restrictionis.

306 Restringe I. declarando eandem; vt impedito detur restitutio in integrum aduersus lapsum instantiæ, refectis tamen expensis, argumento textus *in l. 11. properandum, §. sin autem alterutra, & l. 13. sancimus, Cod. de iudic. Asin. in prax. iudic. §. 2. c. 16. n. 9. in fine, & nu. 10. fol. 32.* & quod si adsit negligentia petentis restaurationem instantiæ, consueuerit tunc Regia Curia eam concedere, refectis tamen expensis, ita quod aliter is agere non possit, testatur Aud. de Isern. quem referunt, & sequuntur Boer. *decis. 247. nunc ad secundam, sub nu. 11. vers. sed vbi fuisset, & Gram. decis. 69. in causa nobilis Caroli, sub nu. 3.* & quod si currit instantia per negligentiam partis, tunc non restituatur, nisi refectis expensis, disponit pragm. Regn. Neapol. *in instantia rubr. de instantia non restituenda, & c. fol. 424.* quam etiam citat, hoc idem dicendo Maran. *in suo spec. p. 5. in verbo, & omnia fiant durante instantia, limit. 11. num. 31.* & quod, perempta instantia, soleat actor adire Regem, vel sacrum Regium Consilium, vt auctoritate regia insufflet spiritum, refert, & sequitur Maran. *eadem limit. 11. nu. 32. fol. 243.* & quod Princeps, quando concedit petitam instantiæ prorogationem, pars, quæ illam obtinet, teneatur parti ad expensas, refert & sequitur Caballin. ad constit. Marchiæ *lib. 6. c. 11. n. 9.*

307 Ratio est, quia, perempta instantia, iudex debet actorem condemnare ad expensas, quia licet sit perempta instantia, tamen remanet iudex, quantum ad condemnationem expensarum, *Bar. in d. l. properandum, §. illo procul dubio, in fine n. 4. & Bal. q. 2 sub n. 4. C. de iud. Mar. Socc. in c. venerabilis, art. 23 sub n. 44. vers. circa primum, de iudic. inter tract. diuers. to. 3. p. 1. fol. 100. & art. 30. sub nu. 59. fol. 101. Mar. d. p. 5. n. 47. in fine fol. 245.*

Ratio rationis est, quia, perempta instantia, reus absoluitur ab obseruatione iudicij, *vt refert, & sequitur Asin. in prax. iudic. §. 32. c. 2. ampl. 17. nu 1. fol. 198.* & reo absoluto ab obseruatione iudicij propter peremptam instantiam, si actor vult denuo agere, cogitur in primis reficere expensas, *Maran. & Granat. quos retuli, & secutus sum, lib. 1. cap. 94. numero 3, in fine.*

308 Confirmatur extensiue hæc restrictio, quia, contumax non auditur, nisi refectis expensis, *d. l. 13. sancimus, et ibi pulchre examinat Ias. C. de iudic. & Curau. super rit. 298. n. 1.* idque procedit etiam si habuisset iustam causam litigandi, quia in contumacia non potest includi iusta causa litigandi, *Salyc. in d. l. properandum, §. sin autem altera, sub n. 37. Alex. nu 8. Ias. limit. 3. sub nu. 7. C. de iudic. & Conar. pract. qq. c. 27. sub n. 3. versic. idem erit.* sed actor, qui est negligens in prosequendo causam, dicitur quodammodo contumax in non prosequendo.

Contra hanc restrictionem, dum in ea dicimus, dari restitutionem, etiam si culpa, aut negligentia actoris lapsa sit instantia, tenet Mar. Socc. *in c. venerabilis, art. 23. sub n. 44. vers. circa primum, de iudic. inter tract. diuers. tom. 3. p. 1. fol. 99.* dicens, quod ei non datur restitutio, sed condemnatur in expensis.

309 Contra eandem restrictionem in eo, quod dicimus, dari restitutionem in integrum, refectis expensis, oppono, quia actor, refectis expensis, potest ipso iure sine ope restitutionis denuo agere, quia contumax auditur, refectis expensis, *d. l. sancimus, C. de iudic.*

Respondeo huic oppositioni, quod restitutio est necessaria adhoc, vt remaneant acta, quia licet actor possit audiri etiam sine restitutione in integrum, quando reficit expensas, tamen debet denuo reiterare omnia acta ordinatoria, vt scripsi infra, quod non erit, si fuerit restitutus in integrum.

310 Retenta ergo restrictione de reficiendis expensis, quando conceditur restitutio.

Extende eandem restrictionem de reficiendis expensis, vt procedat, etiamsi Princeps, puta sacrum Consilium Neap. insufflaret, nulla facta mentione de expensis, quia tunc posset pars aduersa opponere, quod non audiatur, nisi refectis expensis, quia priuilegium, seu rescriptum Principis debet intelligi sine præiudicio tertij, *Maran. in suo spec. p. 5. in verbo, et omnia fiant durante instantia, limit. 12. n. 33. fol. 243.*

311 Declara eandem extensionem, vt procedat quando peremptio instantiæ causatur a negligentia actoris quia tunc is non restituitur, nisi in primis reficiat expensas, & ita loquuntur expresse multi ex citatis in restrictione, *nu. 306.* & in his terminis procedit etiam extensio posita supra, & ex processu debet cognosci, an fuerit causata ex eius negligentia, *Maran. d. part. 5. sub num. 33. fol. 243.* & quod vbi allegatur aliqua causa colorata, ex qua perpenditur aliqua negligentia partis in prosequendo, vel in protestando, tunc concedatur insufflatio cum refectione expensarum, refert & sequitur. Maran. *d. p. 5. n. 32. versus finem.*

Secus ergo si sit perempta sine negligentia actoris, quia tunc daretur ei restitutio in integrum absque refectione expensarum, *Gramm. decis. 69. in causa nobilis, sub n. 3. Boer. dec. 247. nunc ad secundam, n. 10. vers. & primo, in fine, Caball. ad constit. March. lib. 6. c. 11, in vltimis verbis,* & quod si lapsus instantiæ processerit ex aliqua iusta causa, tunc restitutus non teneatur ad expensas, scribit etiam Maran. *d. p. 5 limit. 12 n. 33. in vltimis verbis fol. 243.*

Ratio, quare non teneatur ad expensas, est, quia sicut is, qui citatus non comparuit eo, quia fuit impeditus sine sua culpa, & sic non videtur fuisse contumax, non tenetur ad expensas, sicut etiam non teneretur ad pœnam præmissam saltem ope exceptionis quia fuit impeditus, ne sisteret, Ias. qui bene deducit, & probat *in l. 13. sancimus, limit. 2, sub nu. 7. C. de iud.* ita etiam non debet posse condemnari ad expensas actor, qui sine sui culpa fuit impeditus, ne posset prosequi causam.

Imo secundum aliquos sunt aliqui casus, seu aliqua impedimenta, in quibus actor non indiget restitutione, quia

quia instantia non diceretur lapsa, de quibus casibus, & impedimentis scripsi, *infra n.316.& seq.*

312 Exemplifica I. hanc secundam partem huius declarationis, quando sunt plures iudices, qui habent simul votare, & iudicare in causa, quia ista multitudo iudicum habet excusationem, vt non teneatur ad expensas, si perempta est instantia, & insufflet ur per regem spiritus vitę in causa, dummodo actor protestatus fuerit de dicto impedimento, *Afflict.in constit.sæpe contingit,n.1.& 4.rubr. 68 libr.* quem refert, & sequitur Maran. *in suo spec.p.5. in verbo, & omnia fiant durante instantia, num.32.in fine,folio 243.*

313 Intellige hanc exemplificationem, dum Afflict. requirit protestationem, vt procedat secundum illam communem opinionem, quæ requirit protestationem impedimenti, ne currant fatalia, quam communem nos supra *sub n.181.versic.opinionem negatiuam* sequuti non sumus.

314 Exemplifica II. quando actor fuisset impeditus à iudice, seu facto iudicis, quia tunc actor restitueretur etiam non refectis expensis, *Boer.decis.247.nunc ad secundam, n.9.versic.& 1.versus finem , & Gramm. decis.69. in causa nobilis Caroli, sub n.3.* de hac exemplificatione vide infra *n.324.cas.4.*

315 Exemplifica III. in impedimento infirmitatis, carcerationis, paupertatis compromissi pendentiæ, longioris dilationis petitæ, negligentiæ procuratoris, item si iudex noluit, vel nõ potuit in causa procedere, item in casu fortuito contingente in itinere, sicut hæc omnia impedimẽta considerat Afflict. *d.constitut. sæpe contingit.not.2. n.3. lib.1.* vel quia sit effectus furiosus, vt hoc impedimentum considerat Marian.Socc. *in c.venerabilis, articul.23.sub n.44.versic.circa primum, de indic.inter tract. diuers. tom.3. p.1.fol.99.*

Confirmantur hæc secunda & tertia exemplificatio, quia, quicquid sit de restitutione concedenda, vel non, iudex, absoluendo reum ab obseruatione iudicij, non debet condemnare actorem in expensis, si sine eius culpa perijt instantia, sicut non debere iudex condemnare reum in expensis, si sine eius culpa instantia perierit, scribit Mar.Socc. *d.c.venerabilis, art.30.sub n.59.fol.101.*

Contra has secundam, & tertiam exemplificationem, quod enim in aliquo impedimento non detur restitutio, & in aliquo non sit necessaria, quia ipso iure non currit instantia, vide infra.

316 Capio secundum casũ; quando impedimentum processit ex facto rei, puta propter eius subterfugia, & cauillationes: & concludo, quod licet in fatalibus sit expressum, quod tempus non currat, per ea, quæ retuli, & sequutus sum *supra n.61.& seqq.art.3.cas.2.*

Tamen in tempore primæ instantiæ videntur extare opiniones, de quibus Abb. *in cap.penult.venerabilis, sub n.9.& post eum Mar.Socc.art.23.sub n.44. vers. circa primum de ind.* earum tamen illa est communis, quod tempus non currat, quam retuli *supra n.66. versic.confirmatur.art.3.cas.2.*

Confirmatur hæc communis opinio, quia si reus appellet à pluribus interlocutorijs habentibus diffinitiuæ, & in eis succumbat, absurdum videretur, quod actori diligenti periret instantia in sententia diffinitiua, cum totum illud tempus consumptum disputatione incidentium, & emergentium culpa rei conuenti detrahi debeat de triennio instantiæ, *Ioann. de Amic.consil.139. non est opus, in fine principij, ibi, quibus stantibus, & latiùs,* ac melius Abb. *in cap.penult. venerabilis, num.10.versic.additio, de iudic.* dicens, quod propter multa appellationes, protrahitur lis vltra terminum præfixum instantijs à iure communi, vel statuto, sententia potest ferri vltra terminum, *Par.de Put.tract.de synd.in verbo, dicit constitutio, n.4.tom.7.f.270.* dicens, quod si fuerit appellatum à multis interlocutorijs, propter quod protelata fuerit instantia, poterit propter hoc impedimentum deinde pronunciari, nisi fuerit inhibitum per superiorem, quia suspenditur instantia.

Et quod ideo, si pendente quæstionem coram laico, excipitur, quod instrumentum est vsurarium, vel de defectu natalium, sicq; articulus illæ incidens remittatur ad iudicem ecclesiasticum, qui inhibeat seculari, vt interim nõ procedat in negotio principali, sicque terminus instantiæ labatur, antequam finiatur ille articulus incidens, quod, inquam, isto casu possit iudex causam finire post terminum, scribunt Abb. *vbi supra Maran.in suo spec.p.5. in verbo, & omnia fiant durante instantia, limit.6.n.39.fol. 244.& Mandos.tract.de inhibit.quæstio.50 tom.5.fol.95.* & licet Capic. *decis.11.in causa Federic.n.14.in fine, & nu. 15.in secunda responsione,* dicat contrarium, quod instantia currit, tamen bene loquitur Abb. & quod in incidentibus, & emergentibus post litis contestationem non requiratur litis contestatio, & in istis emergentibus instantia sit perpetua, scribit Hier.Zann. *tract.de diff.iur.ciuil.& canon.diff.30.sub n.46.& 47.tom.1.fol.201.* & quod instãtia suspendatur, scribit Afin. *in prax.iudic.§.2.c.11.n.1.& seqq.fol.22.*

318 Et quod propterea, si accusatus, & coniunctus per testes de homicidio accuset eosdem testes de falso, instantia causæ super homicidio interim non currat, retuli, & sequutus sum *supra sub n.291.versicul. secundus casus.*

Et quod pendente lite super hæreditate, non currat tempus conficiendi inuentarium, scribit Phanuc. *tract.de inuent.p.1.n.14.tom 8.par.2. fol.286.* quod tamen declaratur non esse verum, si hæres adiuit, & possidet hæreditatem, quia tunc currit tempus conficiendi inuentarium, *Rol.à Vall.tract.at.de inueut.p.3.vers. quæritur quo tempore, sub n.5.ibi, intellige tamen, fol.174.* quem refert, & sequitur Monticul. *eod tract.c.7.n.6.fol.212.*

Et maxime procedit hæc confirmatio, quia etiam instantia interlocutoriæ habet triennium.

319 Declara I. hanc conclusionem esse veram, quando reus succumbit in exceptionibus.

323 Declara II. vt actor, qui videt, cauillationibus rei litem protrahi, & non posse expediri, & instare iam finem triennij, protestetur sæpius, instantiam labi facto, & culpa ipsius rei, & postea, lapsa instantia, compareat, & petat, pronuntiari instantiam peremptam facto, & culpa rei conuenti, & faciat illum condemnari in expensis, *Mar. Socc.in cap.venerabilis, articul.23.sub n.44.vers.circa primũ, ibi.arbitror tamẽ, quod optima sit cautela, de indic.inter tract.diuers.to.3.p 1.fol.100.* & quod iudex debeat condẽnare in expensis eam, cuius culpa instantia perijt, siue sit actor, siue reus, declarat rursus idem Mar.Socc. *eod.c.venerabilis, versus finem, art.30.sub n.59.fol.101.*

321 Subdeclara hanc declarationem habere locum & practicari, quando teneremus illam opin. quod curreret instantia, sed actori daretur actio de dolo ad damna, & interesse contra reum, sicut, tenendo hanc opinionem, scribit Marian.Socc. *sub d.n.44.vers.circa primum.*

322 Capio tertium: quando impedimentum processit ex facto mixto vtriusque, puta quia fecerunt compromissum: & concludo, quod licet fatalium tempus non currat, secundum ea, quæ retuli, & sequutus sum supra *n.105.art. 3.cas.3.*

Tamen tempus instantiæ currit, Ias. *in l.11.properandum, n.23.limit.1.vers.tu aduerte, C.de indic.Franch.in c.8. ex ratione, q.2.n.19.de appell. Felyn.in c.penult.venerabilis, declar.3.sub n.11.de iudic. Maran.in suo spec.p.5.in verbo, & omnia fiant.durante instantia, limit.8.nu.24.fol.242. & p.6.actu 2. princip.in verbo, & quandocunque appellatur, n.237.vers.ego autem, & n.338.fol.494.Capic.decis.11. in caussa Federici, in fine sub n.17.* & hanc esse veriorem

 opinio-

opinionem testatur, & sequitur Abb. *in d. cap. venerabilis, sub num. 14. in additioni, ibi, sed primum dictum*, & hanc esse
* communem* opin. testatur & sequitur Salyc. *in d. l. properandum, sub num. 6. vers. quæro an per modum compromissi, C. de iudic.* & quod tempus instantiæ, neque per compromissum prorogari possit testantur Specul. Io. And. Rom. Lanfr. de Orian. & M. Ant. Blanc. quos retuli, & sequutus sum *lib. præced. cap. 2. numer. 680.* vbi etiam de communi
* opin.

Ratio differentiæ est, quia perempta instantia, non perit actio, & remanet saluum ius iterum agendi, sed peremptis fatalibus appellationis, totum ius est peremptum, quia sententia transit in rem iudicatam, *Abb. Salic. Franc. Ias. & Maran. in locis supra proxime citatis*, & quod perempta instantia non pereat causa, neque ius partis, sed possit actor de nouo causam incipere, & nouam instantiam fa-
* bricare, scribit & sequitur esse comm. *opin. Maran. *in suo spec. p. 5. princ. in verbo, & omnia fiant durante instantia, nu. 47. vers. 4. per inceptionem caussæ, fol. 245.*

323 Declara extendendo hanc conclusionem, vt quamuis terminus, assignatus à iudice vtriq; parti ad probandum, non currat, pendente compromisso, *vt refert, & sequitur Franch. in d. c. ex ratione, nu. 26. versic. & adde prædictis, de appell.* tamen currit instantia, quia tempus instantiæ non retardatur compromisso; licet ille terminus sit assignatus intra tempus instantiæ, alias aperiretur via eludendi dispositionem iuris.

Restringe eandem conclusionem, vt non procedat, quando vna cum instantia periret etiam ius partis, quia tempus non curreret *secundum ea, quæ ex Bald. Mar. Socc. & Felyn. retuli, & sequutus sum seq. 3. diff. restr. 1. num. 332.*

324 Capio quartum casum: quando impedimentum processit ex facto iudicis: & concludo, quod, & si in fatalibus variæ circumferantur opiniones, & ea nobis probata sit, quod secundus annus concedatur ipso iure, & ideo restitutio in integrum non sit necessaria, *iuxta ea, quæ scripsi supra n. 122. & seqq. art. 3. cas. 4.*

Tamen tempus instantiæ currit quidem secundum
* communem* opinionem, quam sequor, & retuli *supra num. 123. vers. confirmatur hæc conclusio, art. 3. cas. 4.* sed datur impedito restitutio in integrum, si impedimentum fuerit iustum, vt sequor, & retuli *supra sub num. 124. vers. secunda*, & datur isto casu absque refectione expensarum, vt puta, quia iudex fuerit infirmus, vel ex necessitate absens, vel detentus multitudine causarum, vel ob aliam similem iustam causam impeditus, *Maran. in suo spec. p. 5. in verbo, & omnia fiant durante instantia, limitat. 11. versus finem, sub num. 32. fol. 243.* & quod detur restitutio, si iudex propter multitudinem causarum non potuit expedire causam, scribit Alex. *in l. ii. properandum, §. sin autem vtraque, num. 3. C. de iudic.* secus si non fuerit iustum, quia tunc non datur, ex quo tunc competit sibi recursus, seu actio contra iudicem in syndicatu, & ita intelligas Salyc. *in d. l. properandum sub num. 47.* dum sequitur opin. quod isto casu maiori non detur restitutio, & cum hac distin-
* ctione intelligas illam magis communem* opin. quam refert, sed non sequitur Odd. *tract. de restit. in integr. quæst. 67. art. 5. sub num. 32. vers. in contrarium*, dum ait, quod si posset dari recursus contra iudicem, non daretur restitutio in integrum; ipse enim *num. 33.* tenet quod siue possit dari recursus, siue non indistincte detur restitutio in integrum.

325 Sed in Regn. Neap. ex dispositione pragmaticæ, instantia causæ, *rubr. de instantia non restituenda, & c. fol. 424.* intelligitur ipso iure restituta instantia, dummodo actor protestatus fuerit, & ideo non cogitur adire Regem, neque sacrum Consilium pro insufflatione, *Maran. in suo spec. p. 5. in verbo, & omnia fiant durante instantia, nu. 34. fol. 244.*

326 Restringe declarando hanc conclusionem, vt per iudicem stetisse dicatur in Regno Neap. quando processus fuit conclusus per duos menses ante triennium cum petitione, & protestatione deueniri debere ad expeditionem causæ, *Maran. d. p. 5. sub n. 31. fol. 243.*

Secus forsan si processus stetisset penes consultorem, quia tunc, an interim currat instantia, disputant Maran. *d. p. 5. limit. 18. n. 41. fol. 244. & Asin. in prax. iudic. §. 2. c. 11. n. 23. & seqq. fol. 23.* quos poteris videre.

Limita eandem communem conclusionem, vt non procedat quando lis esset coram Principe, seu in eius Consistorio, quia ibi nunquam perit instantia, sed perpetuo durat, *vt dixi supra num. 132. vers. confirmatur, art. 3. cas. 4.*

327 Capio quintum casum: quando impedimentum processit ex facto tertij: & concludo, differentiam non esse inter fatalia, & primam instantiam, quia sicut currunt fatalia, & datur actio ad interesse contra tertium, & in subsidium daretur restitutio, vt retuli, & sequutus sum *supra nu. 135. art. 3. cas. 5.* ita etiam dicimus, quando instantia perierit facto, & culpa tertij, quia currit tempus instantiæ, sed datur actio ad interesse contra tertium, si est soluendo, sin minus datur restitutio ad litem, *Gloss. in Auth. vt sponsalitia largitas, §. hoc quoque sancimus, in verbo, præiudicium, ibi, in caussa vero principali. Abb. in c. penult. venerabilis, sub n. 9. versus finem, & Marian. Socc. art. 24. sub nu. 46. vers. circa primum casum, ibi, si vero stetit, de iudic. inter*
328 *tract. diuers. tom. 3. p. 1.* † Et quod si facto tutoris, curatoris, actoris, vel procuratoris pupilli, aut minoris pereat instantia, non detur restitutio, nisi in subsidium, sed agatur contra tutorem, curatorem, actorem, procuratorem, vel fideiussorem, eorum quæ hæredes, sicque currat, & pereat instantia, scribit Socc. *d. vers. circa primum casum inter tract. diuers. tom. 3. p. 1. fol. 100.*

Et isto casu, quando daretur restitutio, esset danda, etiam non refectis expensis.

329 Capio sextum casum: quando impedimentum processit casu fortuito, vt puta, quia superuenit pestis: & concludo, differentiam non esse, quia sicut currunt fatalia, vt dixi *supra nu. 145. art. 3. cas. 6.* ita etiam dico, quod currit, & perit instantia, sed datur restitutio in integrum, *Bertach. tract. de gabel. p. 2. de locatione gabellarum, n. 47. in vltimis verbis tom. 12. fol. 58. Asin. in prax. iudic. § 2. c. 11. nu. 34. fol. 23.* & loquendo generaliter in quolibet casu fortuito, scribit Maria. Socc. *cons. 31. prosequendo ordinem, nu. 12. vers. insuper etiam, lib. 1.* & quod sit necessaria restitutio scribit idem Mar. Socc. *in c. venerabilis, art. 24. sub n. 46. ibi si vero instantia periit, de iudic. inter tract. diuers. tom. 3. p. 1. fol. 100.* & quod fatalia appellationis currant, non obstante impedimento pestis, sentit Gloss. *in clem. 3. quamdiu, in verbo, vel alias, de appell. & ibi Additiuncula, citato Panormitano, notat in margine.*

Et isto casu datur restitutio sine refectione expensarum, quia peremptio instantiæ non est causata à negligentia actoris, *iuxta ea, quæ scripsi supra.*

330 ¶ Tertia differentia est, quod fatalia possunt partium consensu prorogari, *vt retuli, & sequutus sum supra num. 105. & seqq. art. 3. cas. 3. & specialiter, num. 188. art. 10.*

Instantia autem iuris communis neque partium consensu potest prorogari, *Gloss. in l. 11. properandum, in verbo, triennij, Cyn. sub n. 4. Bar. num. 2. & seqq. vers. circa hanc legem, Bal. n. 4. Salyc. n. 6. vers. quæro an terminus, Alex. nu. 10. & Ias. n. 19. 22. & 23. C. de iudic.* & multis alijs citatis, quos omitto, sequitur Asin. *in prax. iudic. §. 2. c. 8. n. 1.* & esse
* communem* opin. testantur, & sequuntur Maran. *in suo spec. p. 5. in verbo, & omnia fiant durante instantia, limit. 8. sub num. 23. vers. an autem possit fol. 242. & Carau. super rit.*
* *248. n. 7. vers. quæro primo*, & hanc esse communem* opin. quod

quod neq; expresso, neque tacito partium consensu possit prorogari, testatur & sequitur Marian. Soc. *in c. venerabilis, sub n.38. art.16. de iudic. inter tract. diuers. tom.3. p.1. fol.99.*

Rationem huius differentiæ adduxi *supra n.322. in fine vers. ratio.*

331 Extende hanc communem opin. vt procedat etiam si prorogatio fieret cum iuramento, quia adhuc non teneret, quia est contra publicam vtilitatem, *Bar. in d.l. properandum. num.4. ibi, ex prædictis apparet, C. de iudic.* quem referunt & sequuntur Ant. de Butr. *in cap. penult. venerabilis, versus finem sub n.12. & Mar. Socc. num.38. art.16. de iudic. Ias. in d.l. properandum, sub n.21. vers. tertio amplia.* & hoc idem referunt, & sequuntur ex alijs Abb. *in d. c. venerabilis, n.15. & Felin. n.13. declar.5. de iudic. & Vant. tract. nullit. rubr. de nullit. ex defect. iurisdict. & vnde &c. sub n.127. vers. intellige insuper, tom.4. fol.390.*

332 Restringe I. eandem communem opinionem, & non procedat, quando vna cum instantia periret etiam ius partis, quia tunc illa ratio permissę prorogationis in causa appellationis, seu in fatalibus, de qua dixi *supra sub n.322. cas.3.* militat etiam in prima instantia, vt argumentatur Bal. *in d.l. properandum, num.4. vers. venio ad quæstionem; in fine, C. de iudic.* quem referunt, & sequũtur Marian. Socc. *in c. venerabilis, art.16 princip. sub n.39. fallen.2. & Felyn. sub n.4. concl.1. ibi, fallit hoc, de iudic.*

333 Restringe II. eandem communem opin. vt non procedat in instantia statutaria, quæ sit breuior ea, quæ est de iure communi, quia poterit prorogari vsque ad eam, quæ est de iure communi, *Ias. in d.l. properandum, sub n.23. lim.5. C. de iudic. Felyn. in c. penult. venerabilis, n.10. declar.2. de iudic. Maran. in suo spec. p.5. in verbo, & omnia fiant durante instantia, n.25. vers. prædicta tamen intellige, fol.242.* & hæc restrictio est communis.*

334 Restringe III. vt non procedat in ijs casibus, in quibus instantia facto rei, vel iudicis non curreret, quia esset quædam impropria specie prorogationis, de quibus casibus vide, quæ scripsi *supra n.316. cas.3. & n.132. art.3. cas.4.* & vide pro hac restrictione fallentias, quas ponit Mar. Socc. *in d. c. venerabilis, art.16. princip. sub num.38. & 39. de iudic. inter tract. diuers. tom.3. p.1. fol.99.*

335 Restringe IV. & est restrictio impropria, vt non habeat locum, quando partes vnico contextu, seu vnico actu repeterent omnia acta, quia tunc iudex potest etiam post peremptam instantiam ferre validam sententiam, *Bar. in l.11. properandum, sub n.5. ibi cogito quod vnus, Alex. num. decimoseptimo, vers. vtrum autem, Ias. sub num 23. limit.2. C. de iudic. Mar. Socc. in cap. penult. venerabilis; art.10. princip. sub num.31. vers. quarto modo, & latius art.16. princip. sub num.38. vers. primo fallit, & Felyn. n.12. declar.4. de iudic. & Maran. in suo spec. par.5. princip. in verbo, & omnia fiant durante instantia, limit.21. n.45. fol.245. & Crau. cons.270. in causa communitatis, versus finem sub n.7. vers. tertio quod talis.*

Contra hanc restrictionem dubitauit Ant. de Butr. *d. c. venerabilis, in fine, sub n.12. ibi, dicit secundo*, dicens quod illa nouatio actorum non esset tuta, si perempta instantia, perempta esset actio, vel causa, item, inquit, forte cum in aliquibus exigatur formalitas, non sufficeret illud generaliter recenseri; & ex Ant. de Butr. refert & sequitur ibidem Abb. *sub n.16.* dicit tamen posse dari, addẽs, quod de facili illuderetur illi constitutioni, & daretur materia figmentis: subdit tamen, nota dictum Bartoli in practica, & tene semper menti.

Sed dubitationibus Butrij potest responderi, & respõdet Alex. *in d.l. properandum, sub n.17.* & dictum Bartoli, reprobata dubitatione Butrij, esse verissimum, & sæpissime practicari, & obseruari testatur Maria. Socc. *d. artic.16. sub num.38.* & motiuo Abbatis de figmentis respondet Felyn. *d. numero 12. in fin.*

336 Retenta ergo restrictione.

Nota, eius practicam esse, vt actor producat libellum, iudex admittat in forma consueta, reus producat exceptiones iam productas, & actor replicationes suas repetat, & iterum actor, & reus repetant litiscontestationem, si facta fuit, & iuramentum calumniæ, si fuit delatum, fiat etiam productio positionum, & sic attestationum, actor omnia acta sua, & reus sua, & iudex suo debito ordine, & loco, & si forte esset aliqua termini assignatio facta per iudicem, partes illi renuntient, prout hæc omnia tradit Mar. Socc. *d. art.16 sub n.38.* vel, vt dicit Alex. *sub d. n.17.* actor dicat reo: libellum, quem alias tibi obtuli, reoffero: & reus dicat, & ego respondeo, prout alias respondi, & sic de singulis.

337 Declara I. eandem restrictionem, vt ista non sit prorogatio instantiæ, sed renouatio, seu inchoatio nouæ instantiæ, *Alex. Ias. Felyn. & Maran. in locis supra proxime citatis, & Mar. Socc. d. art.16. n.39. inter tract. diuers. tom.3. p.1. fol.99.*

338 Declara II. subrestringendo, vt non procedat quando talis est causa, in qua, perempta instantia, perimitur ius, vt in actione de dolo, & similibus, quia tunc non esset renouanda instantia, *Bar. in d.l. properandum, sub num.5. ibi prædicta intellige, C. de iudic.* & in hac restrictione bene locutus est Ant. de Butr. citatus *supr. vers. contra hanc restrictionem, n.335.*

339 ¶ Quarta differentia est, quod fatalia incipiunt a die interpositæ appellationis, prout declaraui *supra num.162. artic.7.*

Instantia autem incipit à die litis contestationis, *l.11. properandum*, in illis expressis verbis: *non vltra triennij metas post litem contestatam*, & ibi Bald. *in fine principij ante n.1. ibi, & per hoc apparet quod instantia, Salyc. num.1 Alex. num.2. & Ias. n.5. not.5. C. de iudic. Marian. Socc. in c. venerabilis, art.8. sub n.24. de iudic inter tract. diuers. to.3. part.1. fol.98. Maran. in suo spec. part.5. princip. in verbo, & omnia fiant durante instantia, num.3. vers. quæro igitur primo, fol.239.* Et hæc est communis * conclusio, quæ procedit de plano, & sine contradictore, & hanc conclusionẽ, loquendo de instantia coram arbitris, retuli, & sequutus sum ex Spec. Ioan. Bapt. Lanfr. de Orian. Guid. Pap. Boer. Blanc. Bapt. de S Blas. & alijs *lib. præced. c.2. sub n.673. vers. secunda opinio, & num.675.*

340 Declara I. hanc conclusionem, vt in causis, in quibus lis non contestatur, incipiat ab eo actu, qui sequeretur immediate post contestationem litis in cognitionem meritorum, id est, cum incipit cognosci de meritis, *vt ex Cyn. Bart. Bald. Alex. & alijs retuli, & sequutus sum supra n.245. vers. comprobatur primo.*

341 Declara II. restringendo eandem communem conclusionem, vt non procedat quando à statuto præfigitur certus terminus instantiæ, inchoandæ ante litem contestatam, vel ab aliquo actu post litem contestatam, & ideo attendenda esse ad hunc effectum verba statuti, vtrum loquantur per verbum, causa, vel per verbum, controuersia, aut, petitio, seu, lis, vel, quæstio, vel per alia similia verba, quia tunc incipiet currere secundum significationem illius verbi, admonet Mar. Socc. *in cap. venerabilis, art.8. sub num.26. versic. sed quæro circa prædicta, & n.27. de iudic. inter tract. diuers. tom.3. p.1. fol.98.* de quorum verborum significatione, in articulo petendi compromissi, & initiãdæ instantiæ coram arbitris vide, quæ scripsi *lib. præced. c.2. n.43. & seqq. & n.719.* quia illa bene inseruiunt huic declarationi.

342 Declara III. restringendo, vt non procedat de instantia, quam Princeps præfigit iudici delegato ad terminandam causam, quam ei committit, quia incipit à die præsentatæ commissionis, text. est ad literam *in cap.12.*

super

ſuper eo in fine de appellat. Mar. Socc. in capit. venerabilis, *art. 8. ſub numero 27. verſic. vlterius quæritur de iudic. inter tract. diuerſ. tomo 3. parte 1. fol. 98. Franch. in d. c. 12. ſuper eo il 2. not. 4. n. 7. & 8. de appel.* dicens, quod tempus datum ad finiendam cauſam non incipit à die datarum literarum, ſed à die, quo præſentantur iudicis; & ideo, inquit, tempus non currit donec literę preſententur.

343 Extende hanc declarationem, vt procedat etiam in caſu, quo cauſſa fuit delegata de conſenſu vtriuſque partis, & reus præſentat reſcriptum, vt præiudicet actori, faciendo ei currere tempus à die præſentationis, & præcipue eſt vera hæc extenſio, ſi reus præſentauerit reſcriptum ſine malitia, non præueniendo nimium actorem, quia tunc imputatur actori, qui fuit negligens; quod ſi malitioſe nimium præueniendo præſentauerit, tunc currit quidem tempus, ſed delegans prorogabit tempus, vel iudex condemnabit reum in expenſis, *Franch. d. c. ſuper eod. in fine n. 24. & 25.*

344 Reſtringe ſubdeclarando eandem declarationem, vt procedat, quando in reſcripto apponitur tempus per dinumerationem dierum, puta quod cauſa debeat expediri infra triginta dies, infra menſem, vel infra annum; ſecus ſi tempus eſſet dinumeratum ad certam diem, puta quia mandatur, cauſſam expediri ante paſcha, vel ante Kalend. Ianuarij, quia iſto caſu non habet locum declaratio, ſed tempus incipiet currere à die datarum literarum, & ſemper labitur, etiam ſi nunquam præſentarentur literæ, vt refert, & ſequitur Franch. *d. c. ſuper eod. ſub n. 8.*

345 Infero notabiliter ex hac communi concluſione ſic declarata, quod inſtantia nunquam currit illis, quæ aguntur ante litem conteſtatam, ſeu ante initium ipſius inſtantię, & conſequenter poſſunt partes ante conteſtationem litis litigare per mille annos ſuper exceptionibus, & perſonarum legitimatione, & ſemper remanebunt tres anni in ciuilibus, & duo in criminalibus poſt conteſtatam litem ad finiendam cauſam, *ſecundum Bald. in l. 73. & poſt edictum, §. penult. in fine ff. de iudic.* quę referunt, & ſequuntur Alex. *in l. 11. properandum, numero 5. ibi ex hoc textu etiam infertur, & Iaſ. numero 6. not. 6. C. de iudic. & Maran. in ſuo ſpec. parte 5. princip. in verbo, & omnia fiant durante inſtantia, ſub numero 3. ibi hinc pulchre, fol. 239. ex Azo. Spec. Io. Bapt. Guid. Pap. retuli*, & ſequutus ſum lib. præced. *capitul. 2. numero 683.* Et quod in iſtis emergentibus ante litis conteſtationem inſtantia ſit perpetua, retuli & ſequutus ſum ex Hier. Zan. *ſupra ſub n. 317. verſ. & quod ideo, differ. 2. caſ. 2.*

Nota hanc illationem, quia poteſt euenire in praxi, vt litigetur non ſolum per annos decem ante litiſconteſtationem, ſicut loquitur Bal. *vbi ſupra*, ſed etiam per annos nos triginta, ſicut in facto teſtatur Spec. *in titul. de appellat. §. nunc breuiter verſicul. item iuſta cauſa numero 4.* dicens, in quadam decimarum Anglicana cauſa, quę tunc coram eo pendebat, fuiſſe diſputatum vltra triginta quatuor annos priuſquam deueniretur ad litis conteſtationem, & ex Spec. refert Iaſ. *in dict. l. properandum, not. 6. nu. 6. Cod. de iudic.* vbi miratur, quod Spec. tam breui tempore ætatis ſuę tam euaſiſſet in tam ſummum virum, ſubdens, nobiſcum dici poſſe illud Diui Ambroſij: *Quid nos ventris animalia vnquam tale fecimus, quos ſi ſecunda hora vigilantes offenderit, oſcitamus, & manibus faciem defricamus*, & alij, quos citaui *infra quæſt. 17. limit. 47. membr. 1. n. 177. verſ. infertur.*

346 ¶ Quinta differentia eſt, quod, lapſis fatalibus, cauſa efficitur deſerta, ſententia tranſit in iudicatum, & conſequenter peritius appellantis, *vt ex Abb. Salyc. Franch. & alijs retuli*, & ſequutus ſum ſupra *ſub n. 322. in fine in 2. differ. caſ. 3.*

Inſtantia autem perempta, remanet ius iterum agendi *vt conſideratur ijdem Abb. Salyc. & Franch. ſupra citati*, & hęc eſt concluſio communis, quæ procedit de plano, & ſine contradictore.

347 Limita hanc communem concluſionem, vt non procedat in cauſa criminali, quia in ea, perempta inſtantia, actor non admittit ad renouandam inſtantiam, *teſtibus Bald. Salyc. Alex. & alijs, quos retuli, & ſequutus ſum infra q. 17. limit. 49. n. 6. verſ. extende quarto.*

348 Declara I. eandem communem concluſionem, vt, perempta inſtātia, pereant omnia acta ordinatoria iudicij, *Bart. in l. 11. properandum, ſub numero 6. ibi quandoque tempus ſtatuitur inſtantiæ, C. de iudic.* ſeu acta ordinatoria litis *vt loquitur Franch. in cap. 63. dilecto, q. 39. numer. 9. de appellat.* ſeu vt dicit Abb. *in cap. penul. venerabilis, ſub nu. 14. verſ. quæro quæ acta pereunt de iudic.* pereunt acta iudicij, non autem acta cauſę, ſeu litis, *Maran. in ſuo ſpec. p. 5. princip. in verbo, & omnia fiant durante inſtantia, numero 55. fol. 247.* quem retuli, & ſequutus ſum, *lib. præced. capit. 2. numero 704. verſ. primus effectus*, & ex Ronchegallo refert, & ſequitur Aſin. *in prax. iudic. §. 14. capit. 3. num. 9. fol. 108.*

349 Subdeclara I. hanc declarationem, vt acta ordinatoria iudicij ſint iſta: libelli oblatio, citatio, litiſcōteſtatio, ſatiſdatio, iuramentum calumnię, delatio iuramenti, & ſimilia, quę pereunt, perempta inſtantia, *Alber. de Roſ. tract. de ſtatut. parte 1. quæſt. 56. numero 2. tomo 2. fol. 10. Franch. in capit. 63. dilecto, quæſt. 39. numero 90. de appell. Mar. Socc. in capitul. venerabilis, art. 27. numero 51. concluſ. 2. de iudic. inter tract. diuerſ. tomo 3. parte 1. fol. 100. & Maran. in ſuo ſpec. p. 5. princip. in verbo, & omnia fiant durante inſtantia, ſub n. 55. verſ. iſtis præſuppoſitis, fol. 247.* de quibus actis ordinatorijs, ſeu actis iudicij, quę ſint vide etiam Aſin. *d. c. 3. n. 7. & 8.*

350 Infero I. ex hac ſubdeclaratione, rationem, quare ſētentia, lata poſt peremptam inſtantiam, ſit nulla, eſſe quia deficiunt acta ſubſtantialia iudicij, *Bart. in l. 11. properandum, ſum n. 6. ibi ratio quia ſent. non valet, Cod. de iudic. Iaſ. & Mar. Socc. infra citati, & dixi libro præcedent. cap. 2. numero 706.* & quod ſententia lata poſt peremptam inſtantiam ſit nulla, ſcribunt Gloſ. *in d. l. properandum, in verbo triennij, ibi, item quid ſi ſententia lata eſt. Bart. numero 6. verſ. quæro quid ſi ſententia. Salyc. num. 7. verſ. quæro quarto. Alex. num. 19. verſ. in eadem, & Iaſ. n. 26. verſ. in quinta parte, C. de iudic. Franch. in cap. 63. dilecto q. 39. n. 90. de appell. Mar. Socc. in c. venerabilis, art. 15. n. 35. in vltimis verbis, & numer. 36. de iudic. inter tract. diuerſ. tomo 3. p. 1. fol. 99. et ex Alex. Affl. Maran. et Caran. retuli, et ſequutus ſum d. cap. 2. num. 705. verſ. ſecundus effectus*, vbi de communi opin. & adde quæ ſcripſi *eod. cap. 2. nu. 712. verſ. capio ſecundum.*

Reſtringe iſtam illationem, declarando aliquos caſus,

351 Primus caſus eſt: quando tempus ſtatuitur parti: & iſto caſu dico, quod pars, lapſo tempore, non auditur, *Bart. in d. l. properandum, ſub n. 6. ibi, primo caſu. Bal. ſub n. 6. verſic. circa iſtam autem materiam, Salyc. ſub n. 3. ibi ideo et notabiliter attende, Cod. de iudic. Alber. de Roſ. tract. de ſtatut. p. 1. q. 56. ſub n. 6. ibi aut tempus præfigitur parti, t. 2. fol. 10.* & ita ſub breuiori diſtinctione tenui *lib. præced. cap. 2. ſub n. 709. & 712.* in ſecundo caſu.

352 Secundus caſus eſt, quando tempus ſtatuitur iudici, & iuriſdictioni: & iſto caſu iudex, finito illo tempore, non poteſt aliqui facere, *Bart. Bald. Salyc. & Alber. Roſ. in locis ſupra proxime citatis*, & ſub breuiori diſtinctione dixi *d. c. 2. ſub n. 709. & 712. in ſecundo caſu.*

353 Tertius caſus eſt, quando tempus ſtatuitur iudici tantum: & iſto caſu quod iudex facit poſt tempus, valet, ſed ipſe punietur, *Bart. Bal. Salyc. et Alber. de Roſ. in locis ſupra proxime citatis*, & quod iſto caſu ſententia poſſit ferri, perempta inſtantia, ſcribunt Bald. Paul. de Caſtr. Alex. Maran. Carau. Et quod hæc opinio ſit multum in vſu, &

com-

* communiter * approbetur, & quod hæc distinctio videatur satis bona, testantur ijdem, & quod hæc opinio probetur ex l. vnica §. sciant autem, C. vt omnes iudices tam ciuiles, quam militares, & quod ideo causa syndicatus possit expediri etiam ipso tēpore præfixo, scribit. Par. de Put. quæ omnia, & quos omnes retuli, & sequutus sum d. p. 2. sub n. 709. versic. apio primum, vbi videas.

354 Quartus casus est, quando tempus statuitur instantiæ, hoc est, non præfigitur tempus circa substantiam actionis, sed circa litis instantiam; & quia isto casu, finito tempore, finitur instantia ipso iure, cōcludo, quod illud, quod iudex facit, finita instantia, non valet, quia non potest pronunciare, Bald. in d. l. properandum, sub num. sexto, versus finem, cas. 4. & Salyc. sub num. tertio, versic. quandoque lex præfixit, Cod. de iudic. Alber. de Rof. tract. de statut. p. 1. quæstio 56. sub num. sexto, versus finem, ibi aut non præfigitur tempus, tomo secundo, folio vndecimo; & isto casu intelligendi sunt ij, quos retuli, & sequutus sum supra in illatione.

Aduerte, quod isto casu iudex potest de nouo cognoscere, & iudicare, sed non vigore primæ instantiæ, Bal. & Alber. in locis supra proxime citatis.

355 Quintus casus est, quando tempus statuitur actioni: & isto casu iudex non potest aliqui facere finito tempore, quia finita est actio, Bal. in d. l. 11. properandum, n. 6. in vltimis verbis, Bal. sub n. 6. vers. circa istam autem, in tertio casu, C. de indic. Alber. de Rof. tract. de statut. p. 1. q. 56. sub n. 6. ibi tertio casu, to. 2. fol. 11. Salyc. vero in eadem l. properandum, sub n. 3. versi. quandoq. tempus præfigitur actioni, intelligit, hoc esse verum, quando præfigitur actioni, & eius instantiæ.

Adeuerte, quod hoc est verum, quando lapsus temporis finit actionem ipso iure, vt dicit Bal. vbi supra, quod Sal. vbi supra declarat vlterius, vt procedat, quando aduersus actionem opponitur exceptio intentionis, vel facti, qua opposita at, actionem non posse deduci in iudicio, ea autem non opposita, tenent inquit, processus, & sententia: & in hoc sunt contrarij Bal. & Salyc. super qua contrarietate cogita.

Secus, inquit Bal. si lapsus temporis finit actionem ope exceptionis, quia licet quis sit tutus exceptione, tamen sententia lata valet, & in hoc à fortiori concordat Salyc. sub d. n. 3. in fin.

356 Sed ad cognoscendum, quando lex, seu statutum præfigat tempus parti, vel iudici, aut instantiæ, aut actioni, consideranda sunt verba, quibus loquitur lex, seu statutum, quibus verbis ad hunc effectum vide, quæ scribunt Salyc. in dict. l. properandum, n. 4. versic. quando autem, Cod. de iud. Vant. tract. nullitat. rubr. de nullitat. ex defect. iurisd. & vnde & c. num. 118. versu primis, & n. seqq. & n. 122. tom. 4. fol. 390. & Afin. in prax. iudic. §. 2. c. 1. n. 3. & seq. & 2. per totum, & c. 3.

357 Et quod in dubio præsumi oporteat, tempus esse præfixum causæ, & instantiæ, referunt, & sequuntur Alexand. in d. l. properandum, num. 20. vers. sed dubium est, C. de iudic. & Vant. d. rubr. de nullit. ex defec. iurisd. & vnde & c. num. 119.

358 Infero II. quod, perempta instantia, liberantur fideiussores de iudicio sisti, & iudicato soluendo, etiamsi omnia acta vnico contextu post peremptam instantiam repeterentur, vt refert, & sequitur Marian. Socc. d. art. 27. in fine, sub n. 58. concl. 4. fol. 101.

359 Subdeclara II. vt non pereant quo ad effectum, vt probent, sic fuisse facta, quia hunc effectum retinent quandocunque, ideoque, si fuerint in publicam formam redacta per notarium, fidem facient, quod ita fuerit actum non solum inter easdem personas, sed inter quascunque alias, & in quacunque causa, Marian. Socc. in d. c. venerabilis, art. 27. sub n. 56. de iud.

360 Subdeclara III. vt acta ordinatoria pereant quoad effectum, vt ex eis in futurum sequi non possit sententia; secus quoad alios effectus extra sententiam, & instantiam iam causatos ab ipsius actis ordinatorijs, quia quoad istos effectus remanent valida, seu, inquam, isti effectus causati durant; & ideo perpetuatio actionis facta per litis contestationem remanet valida, & similiter mala fides possessoris, à contestatione litis causata, remanet in suo esse, vt limitando, disputando declarat Mar. Socc. d. art. 27. sub n. 51. 52. & seqq. ad quem vos remitto, quia non intendo super hoc passu vlterius hic insistere.

361 Declara II. vt acta litis decisoria non pereant, perempta instantia, Franc. in cap. 63. dilecto q. 39. num. 90. de appellat. vel dic, quod acta probatoria, seu ad veritatis indaginem pertinentia non pereunt, perempta instantia, Marian. Socc. in c. venerabilis, art. 27. concl. 3. sub n. 55. & 56 de iudic. inter tract. diuers. tom. 3. p. 1. fol. 101. Maran. in suo spec. p. 5. princ. in verbo, & omnia fiant durante instantia sub nu. 55. fol. 247. & hoc est, quod sentit Abb. in d. c. venerabilis, sub n. 14. quem retuli, & sequutus sum declar. præced. n. 348 dum ait, quod non pereunt acta causæ, seu litis; & sit hæc est declaratio communis.

362 Subdeclara hanc declarationem, vt acta decisoria, seu probatoria, quæ non pereunt, sint depositiones testium, instrumenta, confessiones, & similia, Franc. in d. c. 63. dilecto, q. 39. n. 90. de appell. Maran. vbi supra: & an confessio ficta, vide Mar. Socc. d. artic. 27. num. 56. in fine, & num. 57. vers. aduerto tamen, & an attestationes non publicatæ, vide per eundem sub eod. n. 57. vers. 2. infertur, fol. 101.

QVÆSTIO XVI.

ARGVMENTVM.

A quibus iudicibus liceat, & à quibus non liceat appellare.

SVMMARIVM.

1 REgula est, quod à quolibet iudice potest appellari, vt scribunt Specul. tit. de appel. §. videndum restat, in princip. lib. 2. fol. 187. Bar. in l. 19. à proconsulibus, n. 3. C. de appel. And. Barbar. tract. de card. leg. de lat. q. 5. sub n. 12. & 13. t. 13. p. 2. fol. 141. Maran. in suo spec. par. 6. art. 2. princ. in verbo, & quandoq; appellatur, vers. quarto principaliter, numer. 246. fol. 496. Io. Ferrar. tract. de appel. lib. 2. c. 3. in princ. fol. 68. Marches. trac. de commiss. p. 2. in commiss. appell. c. 1. n. 56. fol. 12. dicens posse appellari tam à iudicibus ordinarijs, quam

quam à delegatis, quod scribit etiam Spec. vbi supra.

Ratio respectu iudicum est, quia & si obediendum sit iudicibus, tamen sunt iudices alij alijs ita subordinati, vt ex inferioribus liceat recurrere ad superiores, *Fr. Mich. Sal. in 2.2. D. Tho. q. 69. art. 3. concl. 1. fol. 474.*

3 Ratio vero respectu appellantis est, quia sicut iure naturæ cuique conceditur, vt possit se defendere, ne occidatur; quæ naturæ defensio non tantum iure ciuili, sed etiam iure cœli est comprobata, vt contra Accurs. bene scribit Couar. *in clement. si furiosus, parte 3. §. vnico, numero 1. de homic.* nõ enim est necessarium ad salutem, vt quis actum moderatæ tutelæ prætermittat ad euitandam occisionem, quia plus tenetur homo vitæ suæ prouidere, quam vitæ alterius: hæc enim lex non est scripta, sed nata, eam non didicimus, non accepimus, non legimus, sed ex natura ipsa arripuimus, hausimus, expressimus, ad eam nõ docti, sed facti, non instituti, sed imbuti sumus, vt si vita nostra in aliquas insidias, si in vim, in tela, aut latronum, aut inimicorum incideris, omnis honesta ratio erit expediẽdæ salutis; silent enim inter arma leges, *Couar. vbi supra.* Quare si quis a clerico insultante aliter se defendere non posset, licitum esset ei illum interficere, vt ex communi

* opin. refert, & sequitur *Clarus infra citato, §. homicidium, vers. præterea,* imo etiam Cardinalem, vt ex Ang. *in l. 3. vt vim, ff. de iust. & iur.* refert, & sequitur idem Dec. *numero 7.* & sentit Glos. *in cap. fin. in verbo, percusserit, de pæn. in 6.* Et hoc procedit etiam in foro conscientiæ secundum

* communem * opin. Theologorum. *Sot. lib. 5. de iustit. & iur. quæst. 1. articul. 8. Nauar. in manual. confess. capitul. 15. numero 3. Couar. vbi supra, & Clar. lib. 5. recept. sent. §. homicidium, versic. excusatur autem, in fine,* & sacerdos, qui ad sui necessarium defensionem suum occidit inuasorem, irregularitatem non contrahit, *late Couar. d. §. vnico, in princip. & numero 1. & seqq.* in tantum, quod sacerdos interficiens aggressorem, dum celebrat, potest prosequi celebrationem, *Mars. in leg. 1. numero 28. & seqq. ff. ad leg. Corn. de Sicar. & consil. 4. numero 4. & 5. Bertaz. consil. 1. numero 3. lib. 1. criminalium:* & monachus potest assumere arma ad defensionem contra Abbatem, qui ipsum odio haberet, & grauaret, *vt ex Card. refert, & sequitur Dec. in c. 3. ad nostram, n. 4. de appell.*

Ita etiam ab eodẽ fonte naturæ oritur defensio quam ius positiuum constituit in appellatione aduersus grauamen, quod sine violentia est reparabile; nulla enim honestiori via grauatus se tueri potest, quam via recursus ad superiorem, qui potest grauamen reuocare, *Fr. Mich. vbi supra.*

4 Vnde, cum appellatio sit species defensionis *l. 1. ff. de appellat. & cap. 61. cum speciali, §. porro, de appellat. Bisig. decis. vlt. numero 3. de appell. Socc. consil. 39. capio primum, numero 9. ibi, est enim appellatio, lib. 4. Alex. consil. 113. viso themate, numero 1. lib. 5. Maran. in suo spec. parte 6. in verbo, & quandoque appellatur, numero 247. fol. 496.* & quod appellatio concernat defensionem, ab iniusta sententia, & sit inducta ad præsidium innocentiæ, scribit Franch. *in rubr. numer. 24. vers. sed tamen dubitatur, de appell.* & quomodo appellatio sit defensio, vide supra, *qu. 3. sub n. 1. & infra limit. 1. sub n. 21.* merito à quocunque inferatur grauamen, debet esse permissa.

Hæc regula, vti aliarum legitima soror, est dota suis ampliationibus, quas & si superflue enumerare videatur qui singulas niteretur prosequi limitationes: alterum enim necessarium est, vel ponere singulas ampliationes, vel singulas limitationes, seu exceptiones, quia exceptio firmat regulam contrariam in cæteris, vt retuli, & sequutus sum *lib. prac. c. 10. n. 2.*

Nos tamen, etsi singulas limitationes saltem necessarias, aut frequentiores ponere conemur: nihilominus aliquas ex ijs, quæ antiquos respiciunt magistratus, selectas, ideoque nobis non familiares ampliationes non omnino omittemus.

5 Amplia I. igitur hanc regulam, vt appellaretur a Clarissimo *l. 32. præcipimus, in illis verbis, & si à sententia clarissimorum, & c. C. de appellat.* & ex Gloss. & Azo. retuli, & sequutus sum *supra q. 8. sub n. 1.*

6 Amplia II. vt appellaretur à Præside, *Ruginell. tract. de appellat. §. 2. cap. 2. num. 49.* dicens, quod a Duce, eodemque Præside appellatur, quod satis patet ex his, quę scripsi *supra quæst. 8. num. 2.* & ex eo quod Diuus Paulus appellauit a Fœlice Præside Prouinciæ ad Cæsarem, & eius appellatio fuit admissa, vt legitur *in apostol. act. cap. 25. & 26.* & notauit Greg. Tholos. *tract. de appellat. lib. 3. capit. 14. in fine, fol. 345.* & quod Festus Paulum, Cæsarem appellantem, ad Cęsarem remiserit, notant etiam Oldr. *consil. 89. episcopus, sub num. 3. Salon. in 2. 2. D. Thom. quæst. 69. art. 3. concl. 1. in fine, fol. 474. Card. Iacobat. tract. de concil. lib. 10. art. 1. sub num. 10. versic. ad quod, tomo 13. par. 1. fol. 351. & Card. Alex. in cap. 6. cum ad verum, dist. 96. column. 3. in princ. in 8. & vlt. argum.* & ibidem versus finem *dicti capit. in responsione* ad octauum argumentum declarat, quod appellauit ad Cæsarem tanquam superiorem non suum, sed superiorem illius, a quo Paulus iniuriam acceperat.

7 Amplia III. vt appellaretur à Duce, vt retuli, & sequutus sum *supra q. 8. sub n. 2.*

Idem à magistris officiorum, *l. 2. C. de his qui permet. iudic.*

Idem à Proconsulibus ita P. Gregor. *lib. 3. de appellat. capit. 13.*

A Vicario Foraneo quod ad Episcopum appelletur *not. Rol. à Vall. consil. 75. numero 17. & seq. lib. 3.* Sed à Vicarij almæ Vrbis sententia à summa ducatorum quinque infra non appellatur secundum Veitr. *in praxi lib. 2. c. 16. n. 4.*

8 Amplia IV. vt appellaretur à Prætoribus Vrbano, & Peregrino, *l. 17. si apud vtrumque, C. de appellat. consule. Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 3. c. 14. n. 1. fol. 345. & Rugin. eod. tract. de appell. §. 2. c. 2. nu. 44.* dicens, quod appellatur a Prætoribus Romanis.

Aduerte, quod loco istius Prætoris Vrbani habemus hodie Senatorem, *vt ex Vestr. & Greg. Tolos. retuli infra limit. 4. sub num. 2.*

9 Amplia V. vt appellaretur a Proconsulibus, & Comitibus, & ijs, qui vice Præfectorum cognoscunt, siue ex appellatione, siue ex delegatione, siue ex ordine iudicauerint *l. 19. à proconsulibus, & l. 32. præcepimus. C. de appell. Greg. Tolos. tract. de appellat. lib. 3. c. 13. nu. 1. et 3. et Rugin. d. §. 2. c. 2. nu. 51.* & quod à Vicepræfectis appellaretur scribit rursus idem Rugin. *eod. §. 2. c. 2. num. 54.*

10 Amplia VI. vt appellaretur à Præfecto Aegypti *l. 1. C. de postul. et l. 32. præcipimus. C. de appellat. seu Præfecto pretorio, augustali, et Greg. Tholos. tract. de appell. lib. 3. c. 12. sub n. 4. fol. 342.*

11 Amplia VII. vt appellaretur à Comite orientis *d. l. præcipimus, C. de appell.*

12 Amplia VIII. vt appellaretur à Vicarijs eorum de quibus in duabus præcedentibus ampliationibus *d. l. præcipimus, et Rugin. d. §. 2. c. 2. n. 53.*

13 Amplia IX. vt appellaretur à Procuratore Cæsaris, *l. 5. cum eorum, iuncta Gloss. in verbo procurator, C. de sent. et interloc. omn. iud. Rugin. tract. de appell. §. 2. c. 2. n. 52.*

14 Amplia X. vt appellaretur à Vicepræfectis, *vt dixi supra ampl. 5. n. 9.*

15 Amplia XI. vt appellaretur à Spectabili, vt retuli, & sequutus sum *supra q. 8. sub n. 2. ibi, quod si iudex, et n. 4. et 5.*

16 Amplia XII. vt appellaretur ab Illustri, *vt dixi d. q. 8. n. 4.*

17 Amplia XIII. vt appelletur a delegato Imperatoris

co

eo ordine, quem retuli *supra q.8. sub n.10.*

18 Amplia XIV. vt possit appellari ab Antianis, vt ex Bredér. refert, & sequitur Rugin. *tractat. de appell. §.2.cap.2. num.55.*

19 Amplia XV. vt possit appellari ab Assessore si grauet, *Specul.tit.de assessor.§.debet autem, n.1.lib.1.fol.40.*

20 Amplia XVI. vt possit appellari a Collegio, & a Rectori Collegij, vide supra *q.8.n.121.*

21 Amplia XVII. vt possit appellari à iudice duelli, etiam si is sit Dux executiuis, vel Capitaneus armorum, vel magnus Contestabulus, quia isti sunt officiales Imperij, Regum, vel Ducum, & appellabitur ad eorum superiorem, *Par.de Put.tract.de re mil.c.vlt.an à sententia lata, &c.sub num.1.& sub num.3.tom.16.fol.428.* ad quem se remittit Iac.de Castil.*tract.de duell.c.vlt.in extremis verbis,tom 12. fol.293.*

Sed ampliationem hanc recenseo, vt te admoneam, quod duellum iure optimo est prohibitum, *vt retuli, libr. præced.c.9.n.1711.& 1712.*

22 Amplia XVIII. vt possit appellari à sententia Legati: quia appellatur ad Papam, *vt dixi supra q.8.sub n.99.vers. a legato*, & loco Papæ potest appellari ad Auditorem Cameræ, vt habetur in eius facultatibus *num.* 9. concessis à Greg.XIV.de quibus dixi *d.quæst.8.sub n.125.vers. tertio concludo.*

Contra hanc ampliationem faciunt ea, quæ de Legati de latere potestate consideraui *infra limit.*10.Sed tamen non recedas ab ampliatione, quam reiecta etiam illa limitatione, ibidem amplexus sum.

23 Amplia XIX. vt possit appellari à Baronibus, alijsque Domicellis, qui non sunt Principes, etiamsi non recognoscerent Imperatorem, *Alb.Brun.in feud. cons.154. attento in princ.li.2.* Imò etiamsi sit Princeps, qui principatum habeat in feudum, *idem Alb.Brun.in cons.200. circa primum, in fine, ibi, post scripta, eod. lib.2.* & quod semper remaneat ius appellandi ad eum supremum superiorem, a quo deriuatur inuestitura, vide *supra q.8. sub n.111. vers. oppono secundo, & n.112.* & quod a non recognoscentibus superiorem, appelletur ad Papam, scripsi *limit.1. nu.126.* vbi vide.

24 Subamplia, vt multo magis possit appellari ab eorum Vicarius, Potestatibus, Locatenentibus, & Gubernatoribus, Licet enim ab illorum Dominis non posset appellari, tamen potest appellari ab ipsis, *Alber.Brun.d.cons.154. attento, lib.2* & facit quod scripsi *infra limit.1.n.71.* Et licet idem Alb.Brun. *vbi supra*, dicat, quod ab istis Potestatibus non potest appellari ad eorum Dominos, quia est idem tribunal, tu tamen vide quæ scripsi *supra quæst. 8. n. 103.& 106.& seqq.*

Quia contra hanc ampliationem, & subampliationem, possent multa allegari, ideo pro concordia, & absoluta intelligentia uide quæ scripsi *infra lim.1.num.110.111.& seqq.vsq.ad n.115.exclusiue.*

25 Amplia XX. vt possit appellari à maioribus, & minoribus iudicibus, *Bald.in l.19.à proconsulibus, C.de appell.* & à quolibet, à quo non fit expresse prohibita appellatio per ea, quæ dixi *sup.n.1.*

An possit appellari ab executore, ab arbitrio, ab arbitratore, & alijs quibusdam, videbis *quæst. sequenti limitat. 11.13.& 14.*

Reliquas ampliationes omitto, quia supra *quæstione octaua*, dum egi: ad quos iudices appelletur, satis dixi à quibus appelletur, quia terminus ad quem habet terminum à quo.

LIMITATIO I.

SVMMARIA.

Appellari non potest à sententia Principis, n.1. & 2. & hæc est limitatio regulæ.

¶ *Extenditur I. hæc limitatio, loquendo in Papa, vt procedat etiamsi appellaretur ad Concilium generale, n.3.*

Extende II. loquendo de Imperatore, etiamsi appelletur ad Papam, n.4.— Restringitur hæc extensio, n.5. & 126.

Extenditur III. in quolibet non recognoscente superiorem n.6

Extenditur IV. vt à sententia Papæ non solum non appelletur, sed neque possit allegari suspectus, n.7. & 8.— Subextenditur hæc extensio, n.9.10.& seqq.in quibus habetur, qui possint & qui non possint allegari suspecti.

Extenditur V. etiam in sententia duelli, lata ab Imperatore, &c. num.19.

Extenditur VI. vt sicut non potest appellari à Principe, ita neq; possit appellari à sententia iudicis dati à Principe cum clausula (appellatione remota) n.20.& seqq.in quib.an et quomodo Princeps possit tollere appellationem vsq; ad n. 25.— Subextenditur primo, vt hæc clausula præcipue operetur in caussa possessoria, n.26.— Subextenditur secundo contra ipsum, qui clausulam impetrat, n.27.— Subextenditur tertio, vt clausulæ, quib. appellatio intelligitur sublata, sint multæ, quarum viginti duæ hic recensentur à n. 28. vsque ad n.77. inclusiue.— Declarantur multipliciter natura, & effectus clausulæ, qua remouetur appellatio, n.78. & seqq. vsq; ad n.106. exclusiue.— Restringitur extensio explicando, qui Princeps possit dare iudicem cum clausula (appellatione remota) & qui non possint, n.106.& seqq. in quib. de potestate Baronum. vsque ad n.116. inclusiue.

Extenditur VII. vt appellatio à Principe sit probibita ad vtrumque effectum, n.117.

Extenditur VIII. in fidelissimis Procerib.&c. sub eod. n.117.

Extenditur IX. vt Princeps sicut potest dare iudicem remota appellatione, ita etiam possit dare, remota recusatione, n.118.— Declaratur, subextenditur, & restringitur multipliciter, à n.119. vsq; ad n.125. inclusiue.

¶ *Sublimitatur I. vt non procedat in sententia, quæ contineret manifestam iniquitatem, quia tunc etiam à sententia Imperatoris potest appellari ad Papam, n.126. & seqq.— Ampliatur, vt Papa possit cognoscere caussam appellationis, pertinentem ad Curiam Imperatoris, quando appellans propter impotentiam non posset recurrere ad Imperatorem, sub n.128.*

Sublimitatur II. vt non procedat in sententia, quam Papa, seu Imperator proferret ex relatione, n.130.— Sed est appellandum ad eundem Papam, n 132.— Extenditur hæc sublimitatio, nu.133.— Restringitur multipliciter, n.134. & seqq.

Sublimitatur III. in sententia lata à iudice secundum rescriptum Principis, num.138.— Declaratur cum distinctione quatuor casuum, n.139.& seqq. vsque ad n.147.— Extenditur eadem sublimitatio multipliciter, n.148. & seqq. vsque ad n.152.

Sublimitatur IV. quando appellaretur à Principe male informato, n.153.

Sublimitatur V. in sententia lata à delegato Principis, num. 154.— Restringitur hæc sublimitatio, n.155.

1 Limita I. eandem regulam, vt non habeat locum in Principe non recognoscente superiorem, quia ab eius sententia non datur appellatio, *l.1. ff. à quibus appellat. non lis, & quidem stultum est, illud admonere à Principe appellare fas non esse, cum ipse sit, qui prouocatur, &c.17. cuncta per mundum, 9.q.3. Azo.in summ. C. tit.de appell. n. 15.vers.porro quidam, Spec.tit.de app.§.videndum restat, in princ.*

princip.libr.2.fol.187. Archid.in c.28.anteriorum,sub num. 1.2 q.6.Franch.in rubrica numero 9.de appellat.& in rubr. sub numero 2.vers.reperitur tamen,eod.in 6.Ias.in l.5.si quis aduersus, sub numero 1.C.de precib.imper.offer. Claud. Cantiunc.tract.de offic.iudic.lib.2.c.4.n.5.fol.81. Nicel.tractat. de concord.gl.concor.6.fall.19.numero 60,folio 138.Marau. in suo spec.parte 6.act.2.princip.in verbo, & quandoque appellatur,numero 248. lim.1.folio 496. Io. Ferrar.tractat.de appell.lib.2.cap.3. à cuius iudicis sententia, numero 130.to. 5.fol.68. Rebuff.tractat.de appellat.art.7.gl.2. numero 27. vers.13.tomo 3.folio 504.Pol.à Val.consil.94. præsupposita, numero 1.lib.1.Rot.diuers.decis.50.dubitaui in caussa Bonon. numero 4.parte 2.& Rugin.tract.de appell.§.2.cap.2.num. 20.vers.à sententia principis.

2 Declara istam limitationem, dum loquitur de Principe, vt intelligatur de Papa, & Imperatore, vt declarat Spec.*vbi supra*,& loquitur Mart. Laud. *tractat.de princip. q.266.licet à sententia, tomo 16. fol.208.* & Papa loquitur Franch.*in rubr.sub numero 2. vers.reperitur tamen, de appel.in 6.*& de Papa,& Imperatore loquuntur Rebuff.*tractat.de appell.art.3. glos.vna numero 8. & 10. tomo 3.fol. 489.& Farin.in qq.crim.q.101.lim.14. numero 72.* & de sententia Papæ loquitur Rugin.*tract.appellat.§.2.c.2.n.9. vers.regula.* & de sententia Imperatoris loquitur *eod.c.2. n.15. vers.à sententia Imperatoris.*

Ratio huius limitationis sic declaratæ est, quia de substantia appellationis est, vt fiat à minori ad maiorem iudicem,*vt dixi supra q.2.n.1.& sub num.6. vers.ratio rationis.*Sed Papa,& Imperator non habent superiorem;Ergo &c.Et quod ideo non possit appellari à Papa,quia non habet superiorem in mundo,scribit Rebuff.*d.ar.3.gl.vna, nu.8.* & quod ratione non possit appellari à sententia Principis, quia non habet superiorem in iurisdictione, scribit Franch.*in rubrica sub num.2. vers. reperitur tamen de appell.in 6.*

3 Extende I. hanc limitationem loquentem in Papa vt procedat etiamsi appellaretur ad Concilium generale, vide supra *q.8.n.63.* vbi quod est error hæreticalis tenere contra hanc extensionem.

4 Extende II. vt eandem limitationem, loquentem in Imperatore, vt procedat etiamsi ab Imperatore appellaretur ad Papam, quia appellatio non teneret, ex quo Imperator non habet superiorem in temporalibus, *Franch. in rubrica numero 13. vers.& ex prædictis, de appellat.*

5 Restringe hanc secundam extensionem prout restrinxi infra *vers.sublimita 1. n.126.*

6 Extende III. vt habeat locum in quolibet, qui non recognoscit superiorem, *Franch.in rubrica sub numero 9.de appellat.*

7 Extende IV. vt litigantes non solum non possint appellare à sententia,& processu Papæ, *iuxta ea quæ dixi hic supra*, sed neque possint eum vti suspectum recusare, *Franch.in capit.36.postremo, num.14 q.6.in fine,& in cap. 61.cum speciali,q.11.num.32. de appell.& Lancellot.tract. de attent.parte 2.c.6.de attent.post recusationem, nu.34.& 35.fol.340.*

8 Ratio est, quia appellatio, & recusatio à pari procedunt,*Franch.in c.43.nouit.n.4.in fine de appell.& Felyn.in c.1.sub n.6.col.3.ibi tamen dicas, de iud.*

Confirmatur primo ista extensio, quia suspicio secundum praxim, & generalem consuetudinem proponi debet coram superiore,vt patet ex his,quæ retuli, & sequutus sum *supra lib.1.c.101.sub numero 28. versic.in reliquis caussis, vers.in regno.* Sed Papa non habet superiorem, Ergo,&c.

Confirmatur secũdo,quia Papa potest de plenitudine potestatis committere caussam sine facultate recusandi secundum commun.* opin. quam retuli,& sequutus sum *infra n.118.vers.extende octauo.*

Retenta illa ratione,posita supra *sub n.2.*

9 Subextende primo hanc quartam extensionem, vt habeat locum in Imperatore, & quolibet Principe, non recognoscentes superiorem: & quod Princeps, non possit recusari suspectus,quia nullo modo præsumitur, quod faciat iniustitiam, ideoque Imperator possit esse iudex in caussa propria,scribit Franch.*in c.61.cum speciali,q.11.n. 32.de appell.*

Retenta etiam ratione eiusdem extensionis, positæ *supra n.8.*

10 Subextẽde secundo,vt procedat etiam in mero executore, quia sicut ab executore non appellatur,ita nec potest allegari suspectus,*Franch.in cap.43.nouit.not.2.nume. 2.de appel.*quia appellatio,& recusatio à pari procedunt, *secundum Franch.& Felyn.quos retuli,& sequutus sum supra n.8.*

11 Restringe hanc subextensionem, vt non habeat locum in executore mixto, habente iurisdictionem quia tunc potest grauare,& ideo potest vti suspectus recusari,*Franch.in d.c.nouit.n.5.de appell.*

12 Infero primo ex hac restrictione, quod executor, deputatus ad examinationem testium, vel ad audiendum, & referendum, potest recusari suspectus, quia potest occulte grauare partem, *Franch.in d.cap.43. nouit.numer.7. de appell.*

13 Infero secundo,quod executor in literis beneficialibus si assumsit partes iudicis,potest recusari suspectus:secus si est deputatus in dando possessionem beneficij,quia tunc non potest recusari, nisi possessionem tradere debeat parte citata,& citato possessore,quia tunc posset partem occulte grauare,& ideo posset recusari, *Franch.d.c.nouit. n.8.vers.sed dubitatur.*

14 Infero tertio generaliter,quod executor,qui potest occulte grauare partem,potest suspectus recusari, *vt in præcedentibus illationibus.*

Secus si non potest grauare, quia notorie constet de grauamine, quia tunc non potest vti suspectus recusari, *Franch.in d.c.43.nouit.n.7.in fine,& n.8 in fine.*

15 Aduerte obiter circa materiam huius quartæ extensionis,quod si principaliores sunt suspecti, reliquum potest haberi pro suspecto, *Alber. Brun.in feud.cons.200.circa primum,vers.sed prædicta, lib.2.*

16 Quare si Metropolitanus est suspectus,potest tota Synodus,haberi suspecta,*Alber.Brun.vbi supra;*& quod Synodus, seu Concilium prouinciale possit vti suspectum recusari,ex quo potest errare,vide Franch.*in c.36.postremo,n.16.de appellat.* & latius Felyn.*in c.1.sub n.16. de iud. & Boer.decis.269.an curia supremæ, n.1.& seqq.* qui procedunt declarando.

Similiter si est suspectus Rector potest totum Consilium haberi pro suspecto,& non est absurdum,quod possit vna patria haberi pro suspecta, *Alber. Brun. vbi supra.*

Et quod quæcunque vniuersitas,& omne collegium, vel rectores, & consules collegiorum possint ex iusta caussa suspicionis recusari,scribit Franch.*in d.cap.36. postremo, q.8.num.17. & c.61.cum speciali, q.10.num.31. de appell.*& vide Boer.*vbi supra* loquentem de Vniuersitate, Parlamento, & Cardinali, & alios, ad quos se remittit Lancell.*tract.de attent.parte 2.c.6.de attent.post recusat.n. 35.& seqq.*

17 Quod Cardinalis non possit recusari ratione suspicionis,scribunt Anch.*in c.43.nouit.not.4. n.4. de appellat.& Franch.d.c.36.postremo,quæst.7.n.15.de appell.*

Certusiensis, vel alius religiosus bonæ obseruantiæ non potest recusari, vide Franch. *eod.capit.postremo, q.6. num.14.*

Concilium generale non potest recusari, maxime quando

quando præest Papa, quia Ecclesia tota non potest errare, *Franch. in d. c. 36. postremo, quæst. 8. num. 16. de appell.* ad quem locum se remitti *in c. 61. cum speciali, num. 30. q. 9. eod. tit.*

18 Qui alij possint, vel non possint vti suspecti recusari, vide eundem Franch. *d. c. postremo, num. 15. & seqq. & in d. c. cum speciali, n. 29. & seqq.*

19 Extende V. eandem limitationem positam *supra num. 1.* vt procedat etiam si sententia fuerit lata super duello, quia si Imperator, Rex Franciæ, vel alter Rex, Princeps, vel Dux Monarcha in Regno suo, qui per pugnatores fuerit electus pro iudice, & dederit campum, tunc ab eius facto, vel sententia non appellabitur, *Par. de Put. tract. de re milit. in fine c. vlt. an a sententia lata, sub n. 2. tom. 16. fol. 428.* ad quem se remittit Iacob. de Castil. *de duell. cap. vlt. & in vltimis verbis, tom. 12. fol. 293.*

Sed hæc extensio à nobis recensetur, *vt dicamus*, quod duellum est iure execratum, vt dixi *libr. præced. cap. 9. numer. 1711.*

20 Extende VI. vt sicut non potest appellari à sententia Principis, ita neque possit appellari à sententia iudicis dati à Principe cum clausula, *appellatione remota, l. 1. §. interdum, ff. à quibus appell. non lic. c. 53. pastoralis, & ibi communiter* * *Canonistæ de appell. Spec. tit. de appell. §. in quib. num. 15. versic. duodecimo, lib. 2. fol. 185. Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in glos. coram vobis, sub n. 9. versic. quæritur vltra, fol. 405. Franch. in rubr. sub n. 3. vers. aliquãdo vero, de appell. in 6. Nicell. tract. de concord. gloss. concor. 6. fall. 68. n. 108. fol. 196. & Ioan. Ferrar. tract. de appell. lib. 2. c. 3. à cuius iudicis sententia, n. 130. tom. 5. fol. 68. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo, et quandoque appellatur, limit. 28. n. 336. Feder. Schen tract. de appell. sub n. 38. versic. quarto, Rebuff. tract. de appell. art. 7. gl. 2. n. 26. versic. duodecimo tom. 3. fol. 504.*

21 Ratio huius extensionis est, quia Princeps potest per rescriptum tollere appellationem, & rescribere, appellatione remota, *Rebuff. tractat. de appell. in præfat. num. 82. to. 3. fol. 481.* & quod Princeps possit per rescriptum tollere appellationem, scribunt Modern. *tract. de process. execut. par. 4. c. 1. sub num. 19. fol. 746. Anguiss. cons. 76. de tribus, n. 5. vers. quod sic, n. 15. & 16. lib. 1. Breder. tract. de appel. par. 1. tit. 11. col. 24. & seqq.* & est communis * opinio, de qua testatur Couar. *pract. qq. cap. 23. num. 6. vers. non negamus, versicul. 5. probaui, & versic. 6. quando qualitas, volum. 2. fol. 521.*

Contra hanc rationem insurgo duobus medijs.

Primo, quia appellatio est species defensionis, vt retuli, & sequutus sum *supra initio huius q. num. 4. vers. sed appellatio*, & ideo appellatio non denegatur excommunicato, testibus ijs, quos retuli, & sequutus sum *supra q. 5. n. 5. vers. extende tertio.* At defensio est de iure naturali, & quæ sunt de iure naturali tolli non possunt, quia inferior non potest tollere, quod facit superior. Ergo, &c.

Secundo, quia consuetudo, seu statutum, quod non liceat appellare, non valet, testibus ijs, quos citaui *q. seq. lim. 48. n. 14. sub n. 1.*

Ad primum medium, respondeo multipliciter.

22 Primo Respondeo, quod in appellatione sunt duę partes; Prima pars est appellationis substantia, quæ est, vt iustitia reddatur aduersus iniquitatem, vel imperitiam iudicis, hancq; partem appellationis Princeps non potest tollere, quia est de iure naturali: Secunda pars est appellationis formalitas, hancq; potest Princeps tollere, quia est de iure positiuo, vt scribit Abb. *in rub. n. 7. vers. ex quibus, de appell.* quem refert, & sequitur Breder. *tract. de appell. d. tit. 11. col. 26. littera D.* Dico ergo, quod quando Princeps tollit appellationem, præsumit, sententiam esse iustam vel propter excellentiam iudicis, vel, &c. & sic non tollit substantiam appellationis.

23 Secundo Respondeo, [& sonant hæc secunda, & seqq. responsiones in idem] quod licet appellatio sit defensio, tamen est defensio iudicialis, quæ potest tolli, vt firmat Alber. *tract. de statut. lib. 4. q. 53. sed quid si, num. 3. in fine, et num. 4. & seqq. tom. 2. fol. 74.* & scribunt Franch. *in c. 53. pastoralis, quæst. 4. num. 20. de appell. & Rebuff. d. tract. de appellat. in præfat. n. 84. tom. 3. fol. 481.* dicens, quod Princeps non potest tollere defensionem inuentam à iure naturali, sed potest, inquit, tollere defensionem inductam a se, & sentiunt Abb. *d. rubr. vers. ex quibus, sub n. 7. versus finem, et Felyn. sub n. 3. versic. circa tertiam, de appell.* dum scribunt, quod sicut lex, confidens de iustitia trium sententiarum conformium, tollit appellationem, præsumens, quod admissio appellationis esset abusus appellationis; ita etiam in aliquibus casibus potest confidere de iustitia vnius sententiæ, ideoque in multis casibus denegat etiam primam appellationem.

Tertio respondeo, quod licet non possit tolli defensio, tamen potest tolli modalitas, seu forma defensionis, *Anguiss. dict. cons. 76. de tribus, n. 15. & 16. lib. 1.*

24 Quarto respondeo, quod non ex eo, quod tollitur appellatio tollitur defensio, quia potuit condemnatus antequam condemnaretur, se plene defendere in prima instantia, *Rebuff. d. tract. de appell. in præfat. sub n. 84. vers. nec refragatur, tom. 3. fol. 481.*

25 Quinto respondeo, quod Princeps potest tollere defensionem quoad formam suam, & iuris positiui solemnitatem, sed non quoad eius substantiam, prout est de iure naturali, & æquitatem continet *Asin. in prax. iudic. §. 31. c. 34. sub n. 6. vers. in contrarium, & sub n. 7.* & ideo condemnatus, qui non potest appellare, poterit post solutam condemnationem repetere condictione indebiti, sicut in eo, qui, sublata sibi omni exceptione, fuit coactus soluere, scribit Asin. *sub d. n. 7. & ego retuli, & sequutus sum infr. n. 49. versic. defenditur primo.*

Ad secundum argumentum patet solutio ex eisdem, quæ scripsi hic *supra sub n. 22. 23. & 25. & in eadem citata limit. 48. sub n. 172.*

Retenta extensione, quæ est vera.

26 Subextende primo eam, vt si ista clausula, *appellatione remota*, sit apposita in rescripto iudicij possessorij, tollat appellationem etiam in casu, quo à iure communi concederetur, vt retuli, & sequutus sum *qu. seq. limit. 6. membr. 7. n. 1. & 2.*

27 Subextende secundo, vt non solum tollat appellationẽ, quam potuisset interponere is, contra quem impetratum est rescriptum cum dicta clausula, sed tollat etiam appellationem, quam potuisset interponere is, qui rescriptum impetrauit, *vt scribunt Felyn. & Contar. quos citaui qu. seq. limit. 7. n. 24.*

28 Subextende tertio eandem extensionem, vt appellatio possit tolli non solum præfata clausula, de qua *supra num. 20.* quæ habet verba aperta, & propria, sed etiã alijs clausulis, quæ non habent verba ita aperta, vt aduertit etiam Lancell. *tract. de attent. p. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 8. princ. n. 2. in fine, & n. 3. fol. 365.* & patet ex seqq. & quæ sint istæ clausulæ, quibus appellatio intelligitur sublata, ordinate discurramus.

I. Clausula erit ista, *Sententia firma remaneat, & executioni mittatur*, quæ verba tollunt facultatem appellandi, *Rugin. tract. de appell. §. 2. gl. 2. n. 2. vers. primo igitur & sentiunt Ias. in cons. 187. circa primum, n. 23. ibi similiter & è contra, lib. 2. Contar. in l. vnica in notabilibus, num. 20. C. si de mom poss. Anguis. cons. 76. de tribus, n. 9. lib. 1.* dicens, appellationem censeri prohibitam, quando statutum vult, quod sententia mandetur executioni.

29 II. Clausula, & est similis præcedenti, *Sententia sortiatur effectum suum, Rugin. tractat. de appellat. §. 9. gl. 2. num. 4. & Contar. in d. l. vnica, in notabilibus, n. 18. 19. 20. & sub n. 23. & 25.*

& 25.C. si de mom.possess. dum narrando, quod effectus sententiæ est executio, & quod tunc dicitur sententia sortita effectum, quando est deducta ad executionem, infert, quod lex tollit appellationem, quando mandat executionem fieri, adeo, quod amplius de eius iustitia, vel iniustitia cognosci non possit, & expressius Ios. Lud. *in Perus. dec. 20. domina Martiana, num. 17. ibi, lata sententia*, dicens, quod præfata verba (*lata sententia sortiatur effectum*) habebant illis temporibus, Bartoli scilicet, communem intellectum, quod sententia transiret in iudicatum quoad vtrunque effectum, & *numero* 18. dicens, quod post illa tempora, scil. Bartoli, habuerunt hunc magis communem intellectum, quod admitteretur appellatio quoad effectum deuolutiuum, non retardata executione, de hac re, vide, quæ late scripsi *q. seq. limit. 6. membr. 7. numero 16. & seqq.*

30 III. *Non audiatur*, quibus verbis sublatam esse appellationem scribunt Spec. *tit. de appell. §. in quibus, sub n. 22. vers. trigesimo secundo, lib. 2 fol. 186. Nicel. tract. de concord. gl concor. 6. fall. 62. n. 98 fol. 195. Contar. in l. vnica, in notab. sub n. 20. vers. ideoque, & n. 21. C. si de momen. possess. Marches. tract. de commiss. par. 1. de comm. cum clausula, appell. rem c. 10. n. 17. fol. 101. in 2. impress.* loquens de clausula, *Nullatenus audiatur*, & quod, denegata audientia, intelligatur prohibita appellatio, quia audiretur appellando, scribunt Franch. *in rubr. n. 25. de appell. Rebuff. tract. de appell. art. 6. gl. 2. n. 36. tomo 3. fol. 505. & Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & innou. appel. pend. limit. 50. princ. n. 16. fol. 378. & p. 3. c. 28. n. 78. & 79. fol. 447.*

Contrarium refert, & sequitur Cæs. Barz. *in Bonon. dec. 150. in ardua sub n. 6. vers. nam id diluitur.*

Retenta prima opinione.

31 Declara eam veram esse, quando denegatur audientia tam agendo, quam defendendo, *Franch. in rubr. n. 25. in fine, de appell. & Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 12. limit. 8. n. 3. fol. 365. & d. lim. 50. sub n. 18. fol. 378.* Secus si denegetur audientia simpliciter, quia tunc appellatio non censetur sublata; & ratio est, quia appellatio est defensio, quæ non censetur sublata, eo quod sit sublata actio; quare licet excommunicato denegetur actio, seu audientia agendo, vt dixi *supr. q. 5. n. 6. in fine*, tamen poterit appellare, *vt ex Spec. Franch. Rebuff. & alijs retuli, & sequutus sum d. q. 5. n. 5. extens. 3.*

32 Retenta hac declaratione.

33 Extende eandem primam opin. vt, denegata audientia, sit sublata etiam facultas petendi restitutionem ad possessionem, *vt ex Affl. refert, & sequitur Contar. in l. vnica, in notabilibus, sub n. 21. C. si de momen. possess.*

IV. *Imprator perpetuum silentium.* Quibus verbis prohiberi appellationem scribunt Nicell. *tract. de concor. gl. concor 6. n. 100. in princ. & in vltimis verbis, tomo 18 fol. 195. Rugin. d. §. 9. gl. 2. n. 7. vers. quarto.* Et quod, imposito silentio, non possit audiri, vide Lancellot. *tract. de attent. par. 3. c. 28. n. 84. fol. 447.* & quod non possit peti restitutio in integrum, vide Capic. *dec. 69. in caussa Ioannis, sub num. 13. in 3. resp.*

34 V. *Absque lite fiat restitutio*, his verbis sublatam esse appellationem scribunt Bal. & Boss. quos citat, & sequitur Contar. *in l. vnica, in notabilibus, n. 22. C. si de mom. poss.* Et quod verba, *sine lite, & caussa cito expediatur*, importent, quod, sequuta declaratione iudicis, nulla detur appellatio scribit Cornaz. *in Lucen. decis. 193. in caussa N. n. 2. in fine, sequutus Baldum cons. 330. n. 7. lib. 1.* & quod verba, *Sine lite, & litigio*, tollant appellationem, refert, & sequitur Rugin. *tract. de appell. §. 9. gl. 2. q. 16. n. 46.*

35 VI. *Non possit querelare*, quibus verbis sublatam esse appellationem, scribunt Dec. *in cap. 4. personas, not. 4. in fine, n. 7. de appel. Contar. in d. l. vnica, in notab. sub n. 23. C. de mom. poss. Lancell. tract. de attent. parte 2. c. 12. de attent. et innou. appell. pend. limit. 8. princ. n. 4. fol. 365. & Rugin. d. §. 9. gl. 2. n. 8.*

36 VII. *Non possit contradicere, seu, Sit remota omnis contradictio*, hæc verba tollunt appellationem, *Dec. d. c. personas. not. 4. n. 6. de appellat. Contar. in d. l. vnica, in notabil. n. 23. C. si de mom. poss. Lancell. d. lim. 8. n. 4. fol. 365. Rugin. d. §. 9. gl. 2. n. 14.*

37 Declara, hæc verba, distinguendo tres casus, vt per Crot. quem citat, & sequitur Rugin. *tract. de appell. §. 9. gl. 2. n. 15.* Primus est in istis verbis: *Procedas absque contradictione*, & conceditur appellatio; quia intelligitur de eo qui facto contradicit. Secundus est in istis: *Remota quacunq; contradictione*, & denegatur appellatio, quia illa dictio, *Quæcunq;* non patitur præfatam restrictionem. Tertius est in illis, *Absq; aliqua contradictione*, vel, *nulla contradictione recepta*, seu, *nulla prorsus contradictione recepta*, & censetur omnino prohibita appellatio.

38 Extende secundum, & tertium casum huius declarationis, vt idem sit quando statutum diceret, *nulla exceptione, vel appositione*, quibus verbis sublatam esse appellationem scribit in terminis statuti Mediolanensis Ruginell. *d. glos. 2. n. 37. versic. duodecimo quæro.*

39 VIII. *Procedas sine ordine iudiciario*, quibus verbis sublatam esse appellationem deducit Anguiss. *cons. 76. de tribus, numero 6. vers. quo stante, lib. 1.* Idem dicendum est de verbis; *Procedas citra omnem iudicij formam*, *Anguiss. d. cons. 76. sub n. 10.* Idem à fortiori dicemus de verbis: *Procedere libere, et circa omnem iudicij formam*, prout in istis aperte loquitur Anguiss. *vbi supra.* Idem dicemus etiam de verbis; *Procedas libere*, nam his verbis intelligi remotam appellationẽ, scribit Anguiss. *eod. cons. 76. n. 11. sed declara, vt infra nu. 41. vers. decimo*, & quod verba, *Sine strepitu iudicij*, excludat appellationes, refert Olasc. *decis. 1. sub n. 14.*

40 IX. *Non possit se defendere*, his verbis appellationem tolli patet manifeste, quia appellatio est species defensionis, iuxta ea, quæ dixi *initio huius q. n. 4.* Sublato ergo genere, sunt sublatę species, *Ruginell. tract. de appell. §. 9. gl. 2. n. 9. versic. sexto.*

41 X. *Libere facias*, vel, *libere expedias*, quibus verbis sublatam esse appellationem scribunt Bal. & Ant. de Butr. *in c. 13. irrestagabili, in princ. de offic. ordin. & Ias. in l. 19. si filiã, versus finem, sub n. 9. vers. secundo facit C. de inoffic. test.*

Verum Franch. *in rub. n. 26. vers. sed quid si, de appell.* videtur tenere, quod possit appellari, vbi foret iusta caussa appellandi.

Quid dicendum? Dec. *in c. 1. n. 17. vers. nam dictum eorum, de rescript.* reprobans dictum Franchi, scribit naturam dictionis, *libere*, esse, vt tollat appellationem saltem quoad interlocutoriam, secus quoad diffinitiuam, cui distinctioni videtur adhærere Rugin. *tract. de appell. §. 9 gl. 2. n. 11.*

42 Declara hanc distinctionem, vt in casu, quo addita essent alia verba, puta, *libere, et sine lite*, tunc, attenta geminatione, semper intelligitur sublata appellatio, *Rugin. d. gl. 2. sub n. 12.*

43 XI. *Sine aliqua censura, et oppositione*, quibus verbis tolli appellationem saltem in casu statuti Mediolanen. scribit Rugin. *trac. de appell. §. 9. gloss. 2. n. 17.*

44 XII. *Ad satisfactionem condignam facias obseruari*, quibus verbis sublatam esse appellationem scribit Ruginell. *sub d. n. 17. vers. decimam.* Rota tamen, quam citat, nihil in libro meo.

45 XIII. *Nulla exceptione obstante, vel, remota omni exceptione*, quibus verbis sublatam esse appellationem sentit Rugin. *d. §. 9. gl. 2. quæst. 11 numer. 18.* motus ea ratione, quod præfata verba habeant eandem vim, quam habent verba, *nulla contradictione, vel oppositione obstante*, de quibus verbis loquutus sum *supra num. 37. versic. declara.*

quic-

quicquid enixe consulat Alexand. *consil.* 113. *viso themate, sub num.* 12. *lib.* 5. dicens, aliud esse, quod statutum dicat, contra sententiam iudicis condemnantis ad pœnam non posse excipi, & aliud, quod dicat, vt iudex absque condemnatoria compellat illum, omni exceptione remota.

46 Confirmatur primo declaratio istorum verborum, quia, statuto disponente, contra laudum nullam posse opponi exceptionem, censetur sublata etiam reductio ad arbitrium boni viri, *secundum Bal. in l.* 1. §. *quod autem, ff. de aleat. & in ad. tit. ad Spec. tit. de arbit. vers. sed quid si statutum dicat*, quem citat Alex. *d. cons.* 113. *n.* 10. *in fine, & n.* 11. *lib.* 5.

Contra hanc confirmationem multa adducit Alex. *d. cons.* 113. *sub n.* 11. dicens, quod reductio ad arbitrium boni viri expeditur iudicis officio, quod à præfato statuto non censetur sublatum.

47 Confirmatur secundo, quia, stante statuto, quod nulla alia exceptio, vel defensio admittatur, non potest implorari iudicis officium, *Bar. in l.* 1. §. *& parui, n.* 8. *ibi, sed si statutum, ff. quod vi aut clam, & ex Barbat. cons.* 44. *col.* 4. *& cons.* 79. *col.* 6. *lib.* 3. & alijs pluribus refert, & sequitur Asin. *in prax. iud.* §. 31. *c.* 34. *n.* 1. *& 6. in fine*. Si censetur remotum officium iudicis, quod est maius, *Marf. in pract. crim.* §. *opportune, n.* 62. Ergo à fortiori censetur remota appellatio, quæ est minor.

48 Contra hanc secundam confirmationem facit illa communis opinio,* quæ vult, vt remota omni exceptione; nō sit sublatum officium iudicis, *Asin. in dicto* §. 31. *c.* 33. *n.* 1. & quod statutum excludens exceptionem, non excludat facultatem implorandi officium iudicis saltem vbi alia pars locupletaretur cum aliena iactura, refert, & sequi videtur Alex. *d. cons.* 113. *viso themate, numer.* 12. *ibi, ergo vbi statutum, lib.* 5.

49 Defenditur primo hęc secunda confirmatio, quia si cętera remedia deficiant, ideoque quis locupletaretur cum aliena iactura, tunc forsan officium iudicis non intelligeretur sublatum, sed concessum in vltimum subsidium; & in istis terminis potest saluari communis opinio; secus est, quando non deficiunt alia remedia, & quis cum aliena iactura non locupletatur, quia tunc censetur remotum officium iudicis: quare si condemnato sit permissa indebiti repetitio, vt euenit condemnato in vim obligationis cameralis, censebitur sublatum etiam officium iudicis, quia statutum non tollit exceptiones in totum, sed differt, *Ios. Cumia in rit. magn. cur. Sicil. cap.* 17. *num.* 42. *& seqq.* quem refert, & sequitur Ruginell. *tract. de appell.* §. 9. *glos.* 2. *sub n.* 24. Et quod is, cui ex forma statuti est sublata omnis defensio, & exceptio, potiit, facta solutione, solutum repetere condictione indebiti, declarat Bar. *in l.* 1. §. *& parui, n.* 9. *vers. quod ergo erit remedium, ff. quod vi aut clam*, dicens, quod si antequam soluam opposui exceptionem; dolo facis cum petas, quod restituturus es; & ista exceptio non fuit admissa, potero tunc soluere, & repetere actione mihi competente, quia non fuit in primo iudicio examinatum, an essem debitor, vel ne, eo quia fui coactus executiue ad soluendum vigore pręcepti, seu statuti, vel iuramenti; secus, inquit, si in primo iudicio fuisset examinatum, quia tunc non possem infringere iudicis sententia; hancque esse communem* opin. refert, & sequitur Asin. *d.* §. 31. *cap.* 34. *num.* 2. 3. *&* 4. Et quod, si ex forma statuti contra instrumentum nulla potest opponi exceptio, possit soluens postea repetere per condictionem indebiti, quia non videtur renunciasse iuri suo, ex quo cogebatur præcise soluere, scribunt Franc. Aret. *in cap.* 36. *significauerunt, sub num.* 14. *in fine, de testib. & Felyn. in c.* 15. *quoad consultationem sub n.* 7. *limit.* 2. *de senten. & reiudic.* quod idem ex Gallesi. & Moder. retuli, & sequutus sum *q. seq. limit.* 9. *n.* 54. *versic. minus*.

50 Defenditur secundo, & melius, respondendo, quod illa communis opinio, de qua Asin. *d.* §. 31. *c.* 33. *n.* 1. loquitur, quando est remota omnis exceptio; sed confirmatio loquitur in fortioribus terminis quando est remota omnis exceptio, & omnis defensio, prout hanc differentiam aduertit Bar. *in l.* 41. *plane, in fine, num.* 5. *ff. de petit. hared.* quo casu cum censeatur remotum etiam officium iudicis, poterit, si subsit ęquitas naturalis, ne quis contra naturam, & cum peccato lucretur, intentari contra eum denuntiatio euangelica, *Asin. d. cap* 34. *num.* 7. *in fine, vers. est etiam, & num.* 8.

51 Contra eandem secundam confirmationem, facit, quia aut illa verba: *Nulla audiatur exceptio*, sunt apposita in rescripto emanato ad obseruantiam iuris communis: & tunc intelliguntur sublatæ solum exceptiones friuolæ: aut reperiuntur in lege: & tunc remouentur omnes præter expresse permissas in aliqua lege, seu legibus: aut reperiũtur in statuto præter, vel contra ius commune: & tunc statutum est præcise obseruandum si aliquid addat legi, *Alex. in addit. ad Bar. in d. l. plane, ff. de petit. hæred. in vltima additione, ibi, ego, dico, & Rugin. tract. de appell.* §. 9. *glos.* 2. *sub n.* 24 *vers. præterea*.

52 Contra eandem facit; quia licet statutum disponat, vt is, qui negauerit positiones, pendentes à facto proprio, incidat in pœnam centum, & iudex debeat eum cogere, omni iuris & facti exceptione remota, & absq; condemnatione ad eam soluendam infra decem dies numerandos a die, quo apparebit, positiones esse veras: tamen is, qui negauit eas, poterit appellare, si rationabiliter appellet, vtputa, quia dicat, se innocentem à culpa, & delicto; quia statutum, reijciens omnem exceptionem, non reijcit effectualiter exceptionem innocentiæ, *secundum Alex. consil.* 113. *viso themate, sub n.* 7. *vers. nunc solum, & num.* 8. *lib.* 5. quem refert, & sequitur Rugin. *d.* §. 9. *glos.* 2. *n.* 27.

53 Contra eandem obstat etiam, quia sublata exceptione, non intelligitur sublata defensio, *secundum multos, quos citat Asin. d.* §. 31. *c.* 62. At appellatio est defensio, *vt scripsi supra initio huius quæst. num.* 4. ergo, sublata exceptione, non intelligitur sublata appellatio, *Ruginel. d. glos.* 2. *n.* 28. *&* 29.

54 Pro resolutione, & declaratione, omissis multis, considero tres casus.

Primus casus est, quando negatur id, cuius, petitur executio, & ex facie instrumenti, seu sententiæ, habentis executionem paratam, non apparet, vt puta locator agit pro expulsione de domo, & euacuatione, & inquilinus negat, esse finitum tempus, & an sit finitum non apparet; quia in instrumento, seu sententia non est definitum tempus, quo debeat durare locatio: seu agitur de tacita reconductione: & isto casu potest inquilinus appellare per ea, quæ ex Alciat. *in l.* 1. §. *& præsens, num.* 25. *ff. de ver. obligat.* refert, & sequitur Ruginell. *d. glos.* 2. *sub num.* 26. *&* 30. *vers. idem*.

55 Secundus casus est, quando actor non egit via executiua, in qua statutum negat appellationem: & tunc similiter potest appellari, quia actor non videtur se fundasse in statuto, *Ruginell. d. gl.* 2. *n.* 31. *&* 32. & ego retuli *supra lib.* 1. *c.* 76. *sub n.* 9. & dixi *infra limit.* 9. *n.* .. & in his duobus casibus cessat effectus verborum, de quibus *supra num.* 45. *vers. decimotertio*.

56 Tertius casus est, quando constat, inquilinum esse in casu instrumenti habentis executionem paratam, seu in casu statuti, seu legis mandantis procedi ad executionem, nulla exceptione obstante, & isto casu denegatur appellatio, & ita procedunt, quæ scripsi *supra d. n.* 45.

Exemplifica hunc tertium casum, quando locator, finito tempore locationis, agit contra conductorem, quia, supposito dicto statuto, denegabitur appellatio, *per ea quæ scribit Rugin. d. gl.* 2. *n.* 25. *&* 26. *vers. prædicta*.

Quinimo, circunducto etiam statuto, denegabitur appellatio in casu huius exemplificationis, *vt retuli, & sequutus sum q.seq.lim.6.memb.6.exempl.3.*

57 XIV. *Prout tibi videbitur*, vel *arbitrio*, seu *iudicio tuo*, his verbis, an & quando intelligatur sublata appellatio, vide *q.seq.lim.15.n.1. & seqq.*

58 XV. *Sit extra protectionem ciuitatis, & iudicis*, his verbis in statuto appositis, excludi appellationem refert, & sequitur Ruginel.*d.§.9.gl.2.q.15.n.45.* & probatur ex textu *in c.34.ad audient.de appel.* vbi ista verba in sensu affirmatiuo (*submitto me, & mea bona protectioni Papæ*) important appellationem ad Papam, vt retuli, & sequutus sum *supra q.4.n.19.* ergo in sensu negatiuo, si quis sit positus extra protectionem ciuitatis, & iudicis, dicitur priuatus facultate appellandi; imò hoc sentiunt etiam Franch. *in dicto c.ad audientiam, sub n.2. ibi, quid autem si dicta verba*, & Card. Alex.*n.5.* dum scribunt, quod dicta verba denegant audientiam, seu ius non debere reddi, aut quod sit bannitus, quæ singula verba, & præsertim quod sit bannitus, & excludunt appellationem.

Declara tamen hæc esse vera loquendo de appellatione extraiudiciali; de ea enim loquuntur Doct. *in dicto c. ad audientiam*, quia appellatio extraiudicialis habet naturam conuentionis, & modum agendi, & bannitus non potest agere, *per ea, quæ dixi supra q.5.sub n.84.lim.5.* secus est, loquendo de appellatione iudiciali, quia illa est defensio, & non est sublata, *per ea, quæ dixi supra sub num.31. vers.declara eam.* vbi videas.

59 XVI. *Mox, statim protinus, incontinenti, illico, confestim, sine mora, sine interuallo, sine vlla ludificatione, & sine vlla procrastinatione*, quolibet istorum verborum sublatam esse appellationē scribit Rugin.*trac.de appel.§.9.gl.2.q.18 n.49.* qui sunt verba, quæ desiderant celeritatē, & quæ desiderant celeritatem non recipiunt appellationem, *l.fin.ff. de appell.recip.* & dixi *q.seq. in plurib.limitat. & locis, & præsertim lim.7.n.1.*

60 Declara quod dixi de istis verbis, vt procedat, si ex ipsis verbis positis in statuto possit inferri ad executionem, & fiat processus executiuus, & cætera, quę sunt in statuto, seruentur, *Rugin. d.gl.2.sub num.49. versus finem, vers. omnia enim.*

61 XVII. *Celeriter*, siue alia similia verba, quæ celeritatem important, excludunt appellationem, *vt ex Castren. & alijs refert, et sequitur Ruginell.tract.de appel.§.9.gl.2.q.17. n.48.* & videtur sentire Bal.*cons.330. statuto cauetur, sub n. 7. ibi debeat sic velociter procedi, lim.1. in impress. de anno 1543. typis Vincentij de Portonarijs, & Cornaz. in Lucens. dec.193. in caussa N. sub n.2. vers.primo quia, & n.4.*

62 XVIII. *Procedatur sine processu*, appellationem his verbis prohibitam esse refert, & sequitur ex Carpan. *ad statut.Mediol.super stat.ad caussas crimin.c.368.n.9.* Cornaz. *d.decis.193.n.5.*

63 XIX. *Procedatur de plano*, hæc verba important, quod possit procedi sine processu, *Cels. Vgon tract.de claus.nu. 80.fol.495.* Redoan.*tract.de spol.eccles.q.11.n.17.tomo 14. fol.252.* Ergo tollunt appellationem *per ea, quæ scripsi n. praced.*

64 XX. *Procedatur de facto*, quibus verbis sublatam esse appellationem scribunt Bal.*cons.330. statuto cauetur, sub n.7.li.1. Anguis.cons.76.de trib.n.12. & seq.li.1. Cornaz.d. dec.193. in caussa, sub n.2.vers.primo quia, & Ruginel.trac. de appell.§ 9.gl.2.q.21.n.60.* ita tenent communiter Doct. Ratio huius communis opin.est, quia illa verba (*procedatur de facto*) excludunt litem, & lis non excluderetur, appellatio.

Confirmatur primo, quia procedere de facto est idem quod procedere manu regia, *Bar. Bap.de S.Blas. Menoch. & Anguis.* quos retuli, & sequutus sum *supra li.1.c.53.nu. 41.in fin.*

Sed à sententia Regis non datur appellatio, *testibus Corset, Nicel.Laud, & alijs, quos retuli, & sequutus sum infra lim.5.n.1.* ergo neque datur à sententia alterius iudicis qui possit procedere manu regia, *secundum ea, quæ scripsi infra d.lim.5.extens.3.n.6.*

65 Confirmatur secundo, quia prędicta verba (*procedas de facto*) tribuunt liberam, & absolutam potestatem, *vt refert, & sequitur Menoch.tract.de arbit.iud.lib.1.q.7.nu.69. vers.9.liberam.*

Sed à sententia iudicis, qui habet liberum, & absolutū arbitrium, non datur appellatio, *testibus Felyn. Menoch. Farin. & Ruginell. quos retuli, & sequutus sum q.seq.lim.15. n.1.* Ergo &c.

Confirmatur tertio, quia à sententia, seu arbitramento arbitratoris non datur appellatio, *testibus Soc. Alex. Boer. Bal. & alijs, quos retuli, & sequutus sum, d.q.seq.limit. 14.numero 1.*

66 At arbitrator dicitur is, cui partes dant potestatem procedendi de iure, & de facto, *vt scribit Paul.de Castr.in l.57.qui procuratorem, nu.7. vers.sed quid si sit, ff.de procur. & defens.* Ergo &c.

67 Confirmatur quarto, quia licet appellatione processus, & sic actorum non contineatur sententia; ideoque is, cui partes dant facultatem in compromisso, vt possit procedere de iure, & de facto, possit illam facultatem exercere solum in processu, & non in sententia, quia illud verbum restringitur ad processum; cum sit contra ius commune, & odiosum, quod possit auferri de iure vnius, & dari alteri etiam in modica quantitate; tamen quando prædicta facultas datur à lege, & sic quando illud verbum, processus, & acta, ꝓfertur à lege, tunc appellatione processus venit etiam sententia, vt habetur *in l.46. actorum verba, ff.de re iud.* & vt supra distinguēdo docet Paul. de Castr.*in d.l.57.qui procuratorem, n.7.ff.de procur.et defens.* ideoque cautelare ad tollendam disputationem, partes quando compromittunt de iure, & de facto solent, restringendo, exprimere, in procedendo tantum, sed in sententiando de iure; cum sine ista expressione, & ignorata prædicta distinctione, satis obstaret *d.l.actorum verba*: Ergo si iudex procedat de facto ex dispositione legis, vel statuti, poterit etiam hac facultate vti in sententiando.

68 Contra istam communē conclusionem adduco multa.

Primum, quia quodlibet iudicium habet duas principales partes: prima est in procedendo: secunda in decidendo; sed statutum, seu rescriptum, quod dat arbitrium, & potestatem in procedendo, non censetur eam dedisse in sententiando, & decidendo, vel è contra, quia sunt diuersa, & vno concesso, non censetur concessum alterum, *Bal.in d.l.qui procuratorem, vers.& faciunt, & vers. pone quod, ff.de procur.& defens.* dicens, quod si datur arbitrium Potestati procedendi de iure, & de facto, non videtur data licentia decidendi de iure, & de facto, & ideo decidendo, debet seruare ius commune, *Socc.cons.195. circa primum, sub n.1. ibi alio etiam modo, & sub n.2.lib.2.* vbi consuluit, quod licet à sententijs iudicis gabellæ latis super datijs non possit appellari, tamen potest appellari sententia delegati Illustrissimi Ducis Mediolani cum potestate procedendi more datario, quia, vt inquit, potestas procedendi non extenditur ad decisoria.

Sed quod sit in totum prohibita appellatio, est de decisorijs, *vt ex eodem Socc. Aret. Franch. Dec. et Gozad. retuli, et sequutus sum infra q.18. nu.1. vers.secus.*

69 Imò † non solus totalis prohibitio appellationis dicitur de decisorijs, sed etiam non totalis, vt puta quia prohibeatur, ne liceat secundo prouocare secundum Rotam, quam refert, & sequitur Marches. *tractat. de commiss. parte 2.de commiss. restitu. in integr. capitul.2. capit.3. sub numero 150.folio 417.in secunda impressione*, dicens, quod statutum

statutum Vrbis, disponens, quod duæ sententię conformes faciant rem iudicatam, compræhendit etiam sententias Rotales: quod tu intelligas ideò verum esse, quia statuta Vrbis sunt seruanda in omnibus tribunalibus quo ad decisoria, secus quo ad ordinatoria: Ergo appellatio vti de decisorijs non venit in commissione, quæ respicit modum procedendi.

Secuudum, quia possunt remoueri omnes confirmationes adductæ pro contraria opinione.

Prima enim confirmatio remoueretur dupliciter.

70 Primo ex ijs, quæ scribunt Bar. *in l.19. a proconsulibus, num.2.C.de appellat.*& Bertach.*tract.de episc.lib.4. part.7. q.11.num.13.tom.13.par.2.fol.*357.qui dicunt, quod licet Episcopus esset priuilegiatus, vt à sua sententia non appelletur, tamen potest appellari à sententia eius Vicarij, *Franch.in cap.66.dilecti,q.6.num.41.de appell.*dicens,quod priuilegium, concessum dignitati alicuius iudicis, vt ab eius sententia non possit appellari, non extenditur ad eius Vicarium,*& Socc.d.conf.195.sub n.1.* vbi ostendit, quod potest appellari à sententia subrogati, licet non posset appellari à sententia eius, in cuius locum subrogatur, rursus idem Bar.*in d.l.a proconsulibus,sub numer.2.* dicens, quod licet statutum disponeret, quod a sententia talis Potestatis non posset appellari, tamen quando sententia fertur ab eius Vicario potest appellari, hancque esse communem * scribit & sequitur Socc. *conf. 39. capio primum,num.13.vers.sed quando,lib.4* adde quod scripsi *infra num.109.*

71 Secundo, quia quamuis delegatus possit procedere more datiarij, tamen ab eius sententia potest appellari, quamuis non possit appellari à sententia datiarij, & sic licet non possit appellari à sententia Regis, tamen potest appellari ab eo, qui potest procedere manu regia, sicut etiam dicimus, quod licet non possit appellari a sententia Principis, tamen potest appellari a sententia eius delegati, *vt dixi infra n.154.ver.sublimita quinto.*Et ratio est in promptu, quia in Principe delegante deficit possibilitas appellandi, ex quo non adest superior, qui sententiam possit corrigere, sed in substituto, subrogato, seu delegato non deficit, quia potest corrigi à suo superiori: Videmus pariter, quod licet ab arbitratore non detur appellatio, tamen a iudice ordinario, qui cognouit per viam reductionis ad arbitrium boni viri, datur appellatio, *vt retuli, q.seq.limit.14.n.2.vers.sublimita.*

72 Secunda confirmatio remouetur ex ijs, quæ ipsemet Menoch.*eadem q.7. n.70. & seq.* & non scripsimus *supra lib.1.cap 53.n.30.& 35.*dum diximus, quod ipsemet Princeps debet seruare leges, & potest solum deferere modum rigorosum procedendi, & solemnitate processus, sed non potest in definiendo mutare ius positiuum, quod sapit naturalem æquitatem.

Sed sic est, quod appellatio est de decisorijs, & est species defensionis, ideoque continet, & sapit naturalem æquitatem: Ergo &c.

Tertia confirmatio remouetur, quia Bar. & Rom. tenent contrarium, & Alex.non ausus est definire, quos citaui *q.seq.limit.14.sub n.1.vers.contra istam,*dum scribunt, dari appellationem ab arbitratore.

Quarta confirmatio potest remoueri, quia licet esset verum, quod processus includeret etiam sententiam: tamen non propterea tollit appellationem: Præterea ista quarta confirmatio videtur optimè sublata ex ijs, quæ scribunt Bal.& Socc. quos adduxi *supra n.68. vers.contra istam,* dum ostendunt, quod facultas data circa modum procedendi non se extendit ad modum sententiandi, & loquuntur etiam ipsi in facultate data à lege.

73 Tertium, quia quando Princeps delegat caussam iudici cum præcepto, quod faciat, quod iuris est, licet eidem tribuat facultatem procedendi de facto, tamen non censetur prohibere appellationem, quia appellatio permittitur de iure, & in decisorijs vult, vt faciat, quæ sunt de iure, *Socc.d.conf.195.sub n.1.& 2.*

Sed sic est, quod quamuis Princeps, seu statutum non dicat in delegatione, vt faciat, quod iuris est, censetur tamen dixisse, quia Princeps præsumitur velle, quod iustum est.

Ergo nunquam censetur prohibere appellationem, nisi id expressis dixerit verbis.

Quartum, quia quodcunque arbitrium, & potestas detur iudici in procedendo, & etiam in pronuntiando, tamen intelligitur in ijs, quæ ipse iudex facere debet, sed non in ijs, quæ parti essent quæsita de iure gentium.

Sed pronunciare, an appellari possit, vel non, pertinet ad iudicem ad quem.

Igitur hoc non venit in arbitrio, & potestate data, *Soc. d.conf.195.n.4.ibi nam quæcunque potestas, lib.2.*

74 His non obstantibus, tenenda est conclusio, quod non possit appellari, tum quia est communis, *vt dixi*, tum quia est validis argumentis confirmata, tum etiam quia adducta contra eam facilè tolluntur.

Ad primum enim respondetur, quod licet iudici non censeatur data facultas sententiandi de facto per ea, quæ scribunt Bal.& Socc. quia re vera lex, seu Princeps nunquam potest intendere, vt iudex possit sententiando excedere leges, & facere iniustitiam; tamen non tenet ista consequentia: iudex non potest sententiando facere iniustitiam; & definire de facto; ergo appellatio non intelligitur prohibita; nam si teneret, teneret etiam ista: statutum, & Princeps, committendo caussam, remota quacunque appellatione, & nullitatis dictione, non tribuunt facultatem iudici, vt possit sententiando excedere leges, & facere iniustitiam; Ergo neque isto casu dicitur prohibita appellatio; & tamen ista consequentia non tenet, sed est falsissima, quia appellatio est aperte prohibita; & ratio quare non teneat, est, quia illa verba, *de facto*, de sui natura important executionem, seu processum executiuum, vt bene, & apertè innuit Bald. *d.conf.330. sub n.7. lib.1.* & in executiuis non datur appellatio.

Nec obstat cons.Socc. quia ad illud patebit responsio ex sequenti responsione.

75 Ad secundum dico, quod non obstant adducta contra primam confirmationem; nam respondeo, quod licet à delegato detur appellatio, & non detur à delegante; item licet detur à delegato more datiarij, & non detur à datiario; tamen dico, quod hoc procedit, quando remotio appellationis consideratur respectu iudicis, quo casu non militat eadem ratio in delegato, quæ militat in delegante, quia delegans consideratur, vt iudex supremus; secus est quando appellatio remouetur non ratione personæ iudicantis, sed ratione celeritatis, quæ desideratur in caussa, quia tunc procedit confirmatio, eo quod tam in delegante, quã in delegato militat ratio celeritatis: Sed sic est, quod in casu nostro desideratur celeritas per illa verba, *procedatur de facto*. Ergo sicut non appellatur à sententia Regis propter eminentiam Regis, ita etiam non appellatur ab eo, qui iudicat manu regia propter celeritatẽ, quæ desideratur in caussa; cum manu regia idem sit quod de facto, & de facto celeritatem importet; fateor tamen, quod non est tuta illa argumentatio deducta in prima confirmatione, si velimus admittere cons.Socc. cui tamen posset multipliciter responderi, sed non est necessarium.

Non obstant adducta contra secundam confirmationem, quia respondeo, quod illa conclusio, quod Princeps non possit tollere appellationem, maximè per viam legis est falsissima, & in testem adduco experientiam.

Non obstant adducta contra tertiam cõfirmationem, quia respondeo, quod illa opinio contra cõfirmationem

V 3 non

non est vera;nam communi opinio est,quod ab arbitratore non detur appellatio,per ea, quæ retuli, & sequutus sum *q.seq.limit.14 n.1.*

Minus obstant adducta contra quartam confirmationem, quia respondeo quod licet facultas data in procedendo non extendatur in sententiando, tamen id est verum, quando illa facultas in procedendo importaret iniustitiam in sententiando, & ita procedant, quæ sunt dicta contra confirmationem;secus quando non importarent iniustitiam: sed sic est,quod verbum,de facto,prout respicit processum executiuum non importat iniustitiam in sententiando:ergo appellatione processus potest contineri sententia.

Ad tertium respondetur, quod licet appellatio sit de decisorijs, & ideo regulariter non veniat in modo procedendi, tamen venit exclusiuè, quando modus procedendi est executiuus, requirens celeritatem, quia alias non posset stare processus executiuus,& celeritas caussæ, si non excluderetur appellatio,& ideò satis expressis verbis dicitur appellatio prohibita, quando lex mandat procedi executiuè.

Ad quartum respondent inueterata praxis, inconcussus stylus, & nota experientia, quæ passim in omnibus tribunalibus seruant,vt à sententia iudicis, cui sit data facultas procedendi executiuè, non detur appellatio *per ea,quæ latè scripsi q.seq. limit.9.& 10.*

Et per hæc,dum essem Prætor Ciuitatis Lucensis,concludebam, non dari appellationem ei, qui fuerit condemnatus ob delationem pallinorum, ex quo statuta Fondaci *lib.3. cap.6.* in fine mandant procedi de facto,& ita tenuit Rot.Lucensis, vt in eius decisionibus testatur Cornaz. *decis.193.in caussa N.*

76 XXI.*Procedatur sola facti veritate inspecta*,quibus verbis sublatam esse appellationem sentio ex eo, quod ista verba important manu regia,*Achil.Person.tract.de petit. hæredit. nu.561. fol.282.* sed à sententia Regis non datur appellatio: Ergo neque à processu facto manu regia, *per ea,quæ scripsi supra n.64. vers.20.*

77 XXII.*Sine lite,statim,& ex officio*,quibus verbis sublatam esse appellationem refert, & sequitur Lancell. *tract. de atten.p.3.c.28.n.69.vers.sexto. tom.5.fol.447.*

78 Declara primo nunc sextam extensionem,positam *supra n.20.* seu naturam clausulæ,*appellatione remota*, vt licet Princeps rescribat cum dicta clausula, tamen illa clausula non operatur contra tertium;& ideò tertius poterit appellare per ea, quæ retuli, & sequutus sum *q.seq. limit.6. memb.4.n.78. vers.confirmatur primo.*

Declara secundo, vt clausula, *appellatione remota*, seu alia similis posita in medio literarum respiciat solum præcedentia,non autem sequentia, nisi fuerit in fine literarum,& hoc,si negotia sint separata, *c.71.inquisitioni,et ibi Canonistæ, de appell.* & quod clausula (*appellatione remota*) posita in vno articulo rescripti continentis plures articulos habeat locum in omnibus illis articulis, scribit Franch. *in c.41.secundo requis.in summario, de appell.* quia clausula in principio, vel in medio, seu in fine posita debet referri ad omnia, quando non est dare rationem diuersitatis,quare magis ad vnum,quam ad reliquum referatur,*Franch.in c.41.secundo requis.num.3 & Card. Alex. num.7.in fine,& seqq.* vbi declarat; & quod clausula posita inter plura capitula,vel in principio,vel in fine referatur ad omnia capitula,quando non est ratio, quare magis referatur ad vnum,quam ad aliud, quia si extaret ratio,quare ad quædam non posset referri,ad ea non referretur,scribunt Bar. *in l.30.talis scriptura, §. hanc autem, sub num.3.ff.de leg.1.& Affl.in constit.vt de successionibus, sub num.64.lib.3.fol.145.* vbi materiam declarat,& vide Aret. *in l.3.& si pepererit,sub nu.9. versus finem, ibi.adde primo,& nu.10.ff.de liber.& posthum.* & quod non possit dari certa doctrina,scribit Franch. *in d.c.71. inquisitioni, not.vlt.num.3.de appell.* & an clausula posita in vno capitulo videatur repetita in alio, vide Papien. *in pract. in form.libell.pro leg rei sing.in gl.coram vobis, nu.28.fol.386.& Socc.Iun.cons.109. n.59 lib.2.* nam quod clausula posita in dispositione vnius capituli referatur ad illud solum capitulum,& non ad præcedentia,vel sequentia, scribunt Bar. *in d.§.hanc autem,sub num.3. ff.de leg.1.& Affl. sub d.num.64.ibi.fallit nisi clausula*, dicens, quod si sit in fine posita continuata ad proxima,tunc non refertur ad connexa tantum, *& Aret. in ead.l.talis scriptura, sub num.4. versus finem,ibi.& ad primum adde*,allegans contra istam doctrinam casum *in l.5. & qui data, §.1. ff. ex quib. caus. mai.* & postea soluendo, ait, quod ibi non est sumendum argumentum à contrario sensu, nisi fortè in eo casu, in quo qualitas adiecta in vno capitulo videtur repetita in alio.

80 Declara tertio eandem clausulam, vt non operetur, quando à iure esset specialiter concessa appellatio. Vide quæ scripsi *infra nu.100. vers. restringe idem temperamentum*,& quod clausula (*appellatione remota*) non impediat reuocationem attentatorum, quando appellatio interponitur ex caussa expressa in iure, retuli & sequutus sum *infra n.105.vers.aduerte vlt.*

81 Subdeclara, vt appellatio dicatur expressè approbata à iure,& ideò possit appellari,non obstante dicta clausula,in casibus, de quibus Spec.Abb. Franch. & Dec. quos citaui *infra sub n.100 vers.casus.*

82 Declara quarto, vt non intelligatur prohibita ab interlocutoria,*Felyn.Rot.& Brederod.*quos retuli,& sequutus sum *q.seq.limit.6.memb.7. n.31.*

Intellige istam declarationem cum distinctione,quam posui *eadem limit.6.memb.7.n.35.*

83 Declara quinto, vt non habeat locum, quando iudex dolo malo,vel lata culpa protulit sententiam, *vt retuli et sequutus sum quæst. seq. limit.6. memb.7.sub num.76. vers. restringe quinto.*

84 Declara sexto, dummodo non adsit notorium grauamen,quia clausula(*appellatione remota*)non excludit grauamen notorium, *Caputaq. decis.33.appellatione, p.1.* seu dummodo sententia non sit euidenter iniqua, *Io.Ferrar. tract.de appell.lib.2.c.3.sub n.130.tom.5.fol.68. Felyn.in c.14.caussam quæ,sub num.3.de sent.& re iudic.* dicens,quod clausula (*appellatione remota*) non operatur, vbi est iniustitia notoria, idem per similia verba scribunt Lancell. *tract.de appell.p.2.c.12.de attent. & innou.appell.pend. limit.8.princ.n.24.fol.365.& Breder.tract.de appel.1.tit.11. col.27.versus finem sub litera D.*

85 Extende primo istam declarationem, vt iudex in casu huius declarationis teneatur deferre appellationi, licet alias non teneatur,procedendo cum ista clausula, appellatione remota, *Contar.in l.vnica,limit.9 nu.5. vers.idque adeo verum,& latius q.16.nu.7.C.si de moment.poss.* iuncti his,quæ dicit *num.6.& 10.* dicens, quod talis appellatio operatur vtrumque effectum.

Extende secundo, vt possit appellari etiam si per rescriptum Principis de partium consensu esset sublata omnis appellatio, quia nihilominus, si appareat de euidenti iniquitate sententiæ, poterit appellari; nunquam enim eiusmodi iniquitas censetur permissa, & nec Princeps,nec partes verisimiliter intellexerunt de appellatione ab euidenti iniquitate.

Contra hanc extensionem tenet Ruin. *cons.82. viso ac perlecto,sub num.3. vers.est & alias casus,ibi,sed in contrarium,lib.5.* Ratio est,quia sicut alienatio, prohibita à lege,& ab homine,intelligitur prohibita etiam in illis casibus,in quibus non intelligeretur prohibita, si vnica tantum prohibitione esset prohibita, ita etiam appellatio intelligitur prohibita etiam in illis casibus, in quibus

non

non intelligeretur prohibita, si vnica tantum prohibitio. ne esse prohibita, *Ruin.d.conf.82.n.4.*

Ego non discedo ab extensione, nam ratio Ruini confutatur ex sequenti subextensione.

Subextende vt maximè procedat, quando intercessisset dolus iudicis, quia tunc posset appellari, quamuis per rescriptum Principis de partium consensu esset sublata omnis appellatio, quia dolus remitti non potuit, *Ruin.d. consf.82.n.3.verf.est & alius, in fine, lib.5.* sed dolus non dicitur propter modicam lęsionem, sed propter enormissimam, vel nimis magnam, *Ruin.d.conf.82.n.5.*

Tempera eandem extensionem, vt si iniquitas sententiæ appareret in re minima, tunc non admittatur appellatio, quia de minimis non habetur ratio; & sic remanet sub arbitrio recti iudicis.

Subdeclara eandem declarationem, vt appellari debeat infra decem dies, *per ea, quæ dixi supra q.12.num.67.* vbi videas.

86 Declara septimo, vt hanc clausulam possit Princeps concedere ex gratia, sed non ex iure, ideoque eam non dabit Signatura iustitiæ, sed solum Signatura gratiæ, *Marchesf.tract.de commiss.part.1.de commiss.* cum clausula, appellatione remota, *c.10.nu.1. & 2.fol.99.in 2.impress.* Et ita seruatur.

Contra hanc declarationem facit, quia appellatio respicit ordinatoria iudicij, vt retuli, & sequutus sum *infra q.18.n.3.& seqq.* Sed Signatura iustitiæ potest tollere ordinem iudicij, & ideò committit caussas summariè, & sola facti veritate inspecta: Ergo.

Retenta declaratione, quæ seruatur in praxi.

87 Restringe eam, vt non procedat, quando signaretur de communi partium consensu, quia tunc illam concederet etiam Signatura iustitiæ, *Marchesf.d.c.10.sub n.7.fol.99.* & an procuratoris consensu sufficiat, vide *q.seq.lim.2.n.110. verf. secundus casus.*

88 Declara octauo, vt non procedat, quando offertur probatio parata continenti ad iustificandam appellationem, quia clausula (appellatione remota) non tollit hanc appellationem, *Contar.in l.vnica, limit.12.num.2.& 3. C. si de mom.poss.*

89 Declara nono, vt commissa caussa cum clausula (*appellatione remota*) non intelligatur prohibita recusatio iudicis, nec intelligitur caussa commissa, recusatione remota, *c.36.postremo, de appell.* & hanc esse communem * opin. quia quando sunt duo iura separata, remoto vno, non sequitur remotio alterius, scribit Bar. *in l.fin. in vltimis verbis, C.de sent.& interl.omn.iud.*

90 Extende hanc declarationem, vt sit vera etiam de iure ciuili, quia separatorum separata est ratio, *Franch.in cap. 12.super eo, il secundo, col.3.sub num.18.de appell.* quod appellatio & recusatio sint separatæ patet ex pluribus, de quibus Franch. *eod.cap.super eo, num.17.verf.in gl.in verbo, sicut appell.*

Primo enim sunt separatæ, seu differunt in hoc, quod ab executore non appelletur, & tamen recusatur.

Secundo, quia à iudice non appellatur, nisi grauet, & tamen recusatur, vt suspectus, etiam si non grauet.

Tertio, quia à iudice, in quem quis consensit, potest appellare, & tamen eum non potest recusare, nisi ex noua caussa.

Quarto, quia à Vicario Episcopi non appellatur ad Episcopum, & tamen recusatur coram Episcopo.

Contra hanc extensionem in delegato putat Abb. *in eod.cap.super eo, n.10.versus finem, de appell.* dicens quod sicut non licet sine caussa appellare, ita nec recusare.

Non recedas ab extensione, & contra Abb. firmauit Franch. *vbi supra.*

91 Declara decimo, vt non habeat locum in casibus in quibus appellatur ex rationabili caussa, quia in eis potest appellari, quamuis in rescripto sit inhibita appellatio, & hi casus sunt plures, quos ponit Spec. *tit.de appel.§.in quibus, n.28.per totum, verf.sed quam dices, lib 2.fol.186.*

92 Declara vndecimo, vt clausula (*appellatione remota*) & quæuis alia similis clausula non ita efficaciter tollat, ac remoueat appellationem, prout tollit, & remouet ius commune, seu statutum, quia fortior est remotio inducta à statuto, seu à lege, quam inducta per rescriptum Principis, *Dec.in cap.1.sicut Romana, not.1.verf.fin.n.18. ibi. & ad prædicta notandum est, de rescrip. & Ruginel.tract. de appell.§.6.glos.2.cap.8.num.6. verf.postea, fol.200.*

93 Declara Duodecimo, vt hæc clausula, appellatione remota, tollat solam appellationem friuolam, *Spec.tit.de appell.§.in quibus, n.15.verf.duodecimo, lib.2.fol.185.* dicens, quod censetur remota sola appellatio friuola, *Bar. in l.1.§.parui, sub nu.3.ibi pro hoc facit, ff.quod vi aut clam, Felyn.in cap.18.caussam quæ, num.21. verf. similiter dicit, de rescript. Rebuff.tract.de appell.art.7.glos.2. sub num.26. verf.decimo tertio, tom.3.fol.504. Lancell.tract.de attent p. 2.cap.12.de attent.& innou.appell.pend.limit.8. princip.n. 40.tom.5.fol.366.* dicens, quod solet dici, quod talis clausula tollit solum friuolas, non autem legitimas appellationes, & à iure permissas, *Marchesf.tract.de commiss. cum clauf.appell.remot.cap.10 num.18.* referens quod intelligitur remota friuola, & non legitima, *& n.12.fol.99.in secunda impress.* dicens, quod si præfacta clausula apponitur in literis, quæ expediuntur sine caussæ cognitione non tollit, quin appellatio interponatur; secus erit, si sint expeditæ, caussa cognita, *Socc.conf.39.capio primum, num.10. lib.4.* dicens, quod statutum, seu rescriptum tollens appellationem, saltem quoad effectum suspensiuum non intelligitur de appellatione iusta, & rationabili.

94 Ratio quare censeatur remota sola appellatio friuola, prout ita limitatè loquuntur Spec. & cæteri supra citati, & plerique alij, est, quia mens Principis apponentis istam clausulam est tollere solum iniustas appellationes, *Franch.c.41.secundo requisit.not.2. num.2. de appell.* Vnde hæc clausula sonat potius in quandam monitionem, videlicet, vt non deferatur appellationi frustatoriæ, quam quod in aliquo deroget iuri communi, consequenter apponitur potius de stylo generali, quam de mysterio speciali, *Lancell.d.limit.8.princip.n.39. tom.5. fol.366. & Rugin. tract. de appell.§.6.gloss.2.cap.8.n.7. fol.200.* Et quod hæc clausula soleat apponi in vulgari, & vendibili rescripto *conquestus*, non aliter adhibito maturo consilio Principis, & quasi inscio, scribit idem Lancell. *d. limit.8. princ. limit. 10.num.38.fol.366.* & adde quæ scripsi *infra sub num.105. in 4. cas.*

† Si fortè hęc clausula, appellatione remota, fuerit apposita in rescripto, cum maturo consilio tunc operatur effectus complures notatos à Doct. *in cap. pastoralis de appellat.* Sed maiorem effectum pariet clausula illa, si proueniat à Papa, vel à Cardinali, *Bald.in l.prima, §.his cunabulis, ff.de off.præfect.ita Vital.de clausul. n.5.*

95 Subdeclara, vt hæc declaratio habet locum de iure canonico, quia canones de facili permittunt appellationem, & sic rescriptum de iure canonico operatur remotionem appellationis friuolæ, secus de iure ciuili, quia operatur remotionem appellationis etiam non friuolæ, ex quo leges ipsæ sine rescripto reijciunt appellationem friuolam, *Glos.in l.1.§.interdum, in verbo, ab eo prouocare, ff.a quibus appell. non lic.* & quod de iure ciuili nullatenus possit appellari, residet Franch. *in cap.53.pastoralis. n.13. verf circa secundum, de appel.* vbi, agendo quid operetur hæc clausula de iure ciuili, & relatis varis dictis, scribit, tenendum videri, quod quando dicta clausula apponitur à Principe, nullatenus possit appellari, etiamsi iusta caussa in appellatione inferatur, & hoc inquit, tam in definitiua, quam in interlocutoria; & demum subdit

quod

quod hæc clausula tollit omnes appellationes etiam iniustas, dummodo non sint specifice à iure permissæ.

Contra hanc subdeclarationem, & in specie contra Glos. insurgit Bar. *in d. §. interdum, num. 1.* dicens, quod etiam de iure ciuili potest multis casibus appellari ante sententiam diffinitiuam, quasi dicat, istas appellationes ante diffinitiuam sententiam esse friuolas, & tamen permitti etiam de iure ciuili: & concludendo, non esse in hoc differentiam inter ius ciuile, & ius canonicum, subdit, delegationem, seu commissionem caussæ, appellatione indistinctè remota, esse prohibitam de iure ciuili, ideoque talem delegationem non valere: quare, replicando idem, inquit, si committatur caussa, appellatione remota simpliciter, commissio non valet nec secundum leges, nec secundum canones; sed si, inquit, committatur, remota appellatione diffinitiua, valet commissio, & secundum leges, & secundum canones.

Contra eandem subdeclarationem: quod enim hæc clausula etiam de iure canonico remoueat appellationē, etiam ex iusta, & rationabili causa interpositam, sentit Franch. *in d. cap. 53. pastoralis, sub n. 3. ibi. operatur ergo, de appell.* dicens, quod licet de iure canonico pro omni caussa grauaminis, quantumcunq; minima, possit appellari, dummodo sit rationabilis caussa illius grauaminis, tamen, inquit, vbi apponitur clausula (*appellatione remota*) ex nulla caussa poterit appellari etiam iusta, & rationabili, & pro qua alias regulariter esset permissa appellatio, nisi talis caussa, propter quam appellatur, sit in iure expressa ita; quod à iure specialiter sit permissa appellatio in illo casu.

96 Retenta hac subdeclaratione; quod saltem de iure ciuili censeatur prohibita etiam appellatio interposita ex iusta, & legitima caussa.

Extende eam, vt maximè procedat, quando esset apposita clausula (*omni, & quacunque appellatione remota*) prout communiter solet apponi, quia tunc omnino denegatur appellatio, *Marches. tract. de commiss. p. 1. de commiss. cum claus. appel. rem. cap. 10. num. 18. in fine, & nu. 19. fol. 101.* Et facit quod de clausula (*remota omni exceptione recusationis*) scripsi *infra n. 118. ext. 9.*

97 Tempora eandem subdeclarationem, vt sit vera respectu iudicis à quo, qui stante hac clausula, non tenetur deferre appellationi, quæcunque appellatio sit, dummodo non sit expressè à iure concessa, quare potest in vim dictæ clausulæ appellationi cuicumque non deferre, nisi velit, *Spec. tit. de appel. §. in quibus, sub num. 32. vers. est autem, ibi. tu dic quod dicitur, lib. 2. fol. 187.* & quod clausula (*appellatione remota*) tollat omnem appellationem etiam ex legitima, & probabili caussa interpositam, quoad necessitatem deferendi tali appellationi, quia iudex non tenetur deferre, scribit Franch. *in d. c. pastoralis, num. 1. not. 1. & 2.* & quod iudex à quo non teneatur deferre appellationi, ideoque appellatio non suspendat eius iurisdictionem, sed possit iudex exequi suam sententiam antequam recipiatur à superiore, scribit Abb. *in eod. cap. pastoralis, n. 9. in primo effectu,* & quod non teneatur deferre, scribit etiam Contar. quem retuli, & sequutus sum *vers. seq. in fine.*

98 Secus est respectu iudicis ad quem, sicq. respectu deuolutionis negotij ad superiorem, quia hæc clausula (*appellatione remota*) non tollit, quominus appellatio ex legitima caussa interposita habet effectum deuoluendi negotium ad superiorem; vt sic possit per eum reuocari, & emendari grauamen per viam appellationis, secundum
* communem* intellectum ad dictum *cap. pastoralis, vt scribit ibidem Franch. not. 2. & latè sub num. 6. vers. secus operatur.* Et quod pars possit appellare licet grauamem non sit expressum in iure, & superior reuocet illud grauamen, quod fuerit commissum post appellationem, licet iudex à quo appellationi non detulerit, eique caussa fuerit commissa, appellatione remota, scribit Spec. *vbi supra,* & hoc sentiunt etiam Abb. *in d. cap. pastoralis, num. 3. 13. & 15. et Franch. num. 5. versus finem, vers. aduerte tamen,* & de magis communi opinione testatur Abb. *d. num. 15.* & quod dicta clausula nihil operetur quoad partes, quominus semper ex iusta caussa possit appellare, sed operetur quoad iudicem, ne teneatur deferre, refert, & sequitur Contar. *in l. vnica, ver. 16. numer. 6. vers. vlt. non obstat. C. si de mom. poss.*

99 Imò iudex ad quem non solum potest per viam appellationis reuocare grauamen, sed tenetur reuocare ex debito iustitiæ in tantum, quod faciendo aliter, diceretur inferre iniustitiam, & ex hoc posset appellari, quia intentio opponentis clausulam (*appellatione remota,*) est, vt iustitia consequatur effectum: si ergo iudici appellationis constat de grauamine, cessat ratio prohibitionis, *Franch. in d. cap. pastoralis, sub num. 6. versus finem, vers. dubitatur tamen.*

Contra hoc temperamentum: quod enim iudex à quo debeat deferre appellationi, & supersedere, quando appellans colorat suam appellationem, inserendo in ea causam iustam, scribit Contar. *in l. vnica, q. 1. n. 9. iunctis, n. 4. & 5. C. si de mom. poss.*

100 Restringe idem temperamentum, dum dicimus, quod iudex à quo non tenetur deferre appellationi, vt hoc non habeat locum in casibus, in quibus caussa, propter quam appellatur, est expressa in iure ita, vt in iure sit propterea in eisdem casibus expresse etiam permissa appellatio: tunc enim, quamuis sit in rescripto inhibita, poterit appellari, *Spec. tit. de appell. §. in quibus, sub num. 28. vers. finem, ibi. in his ergo casibus, lib. 2. fol. 186. in fine, Abb. in cap. 53. pastoralis, num. 1. & ibidem Franch. num. 1. & sub num. 3. ibi. operatur ergo, de appell. Contar. in l. vnica, quæst. 16. in fine, num. 10 C. si de mom. poss. & Breder. tract. de appellat. part. 1.* & satis probatur ex ipso textu *in d. cap. pastoralis.*

Casus, in quibus iura expresse permittunt, appellari, seu caussas rationabiles appellandi expressas in iure ita, vt in ipsis possit appellari, etiam si in rescripto sit inhibita appellatio, docent per regulas, *Abb. in cap. 53. pastoralis, n. 14. vers. ad secundam quæstionem, Franch. q. 9. n. 28. & Dec. n. 39. vers. secundo quæritur, de appell.* sed latius, ponendo casus, enumerat Spec. *in d. §. in quibus, n. 28. vers. sed quam dices, fol. 186.* & aliquos casus habes *supra in 1. 4. & 5. declarat. n. 78. 82. & 83.*

101 Declara decimotertio, vt quamuis iudex à quo teneatur deferre iustæ appellationi, alias puniatur, *vt ex Spec. Franch. & Contar. retuli, & sequutus sum qu. seq. in ampliat. 17. num. 61. vers. confirmatur primò,* tamen non punitur, si caussa esset ei commissa cum clausula (appellatione remota) *Abb. in d. cap. 53. pastoralis, num. 10. vers. secundus effectus. & Franc. sub n. 5. vers. quinto operatur, de appell.*

102 Subdeclara istam declarationem, dummodo caussa appellandi, seu appellatio non sit expressè permissa in iura *Franch. vbi supra.*

103 Declara decimoquarto, vt licet attentata post appellationem à diffinitiua reuocentur ante omnia per viam attentati, *vt ex Abb. Franch. Dec. contar. & Lancell. retuli, & sequutus sum supra q. 3. num. 48. effect. 4.* tamen non veniunt reuocanda per viam attentati, si caussa erat commissa, appellatione remota, *Abb. in cap. 53. pastoralis, n. 11. vers. tertius effectus Franch. n. 6. vers. sexto quæritur, de appell. & latè Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. et innou. appell. pend. lim. 8. princip. nu. 1. & seq. tom. 5 fol. 365.* quia iudex vigore huius clausulæ potest exequi sententiā, non obstante appellatione, *Spec. tit. de appell. §. in quibus, sub n. 34. ibi. hinc est, lib. 2. fol. 187. Abb. in d. c. 53. pastoralis,*

ralis, sub n. 9. vers. primus quod vbi, & Franch. num. 4. vers. quarto operatur, & nu. 6. vers. sexto operatur. Maran. in suo spec. p. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, lim. 28. num. 336. in fine, fol. 507. & Rot. diuers. decis. 1258. Peregrinus, p. 3. lib. 3. fol. 268.

104 Aduerte tamen, quod & si non veniant reuocanda per viam attentati, tamen possunt reuocari per viam querelæ, agendo ordinariè coram superiore, Abb. & Franch. in locis supra proximè citatis.

105 Aduerte vlterius, quod in quibusdam casibus reuocantur etiam per viam attentati, non obstante dicta clausula.

Primus est, si forent attentata post inhibitionem, Franch. vbi supra, & Lancell. tract. de attent. d. limit. 8. num. 9. limit. 2.

Secundus est, si essent gesta post receptam appellationem ex certa scientia à Papa. Franch. vbi infra, & Lancell. d. limit. 8. n. 10. limit. 3. tom. 5. fol. 365.

Tertius casus est, quando esset appellatum ex caussa expressa in iure, quia isto casu appellatio operatur omnes eius effectus, & sic deuolutiuum, & suspensiuum, & consequenter attentata veniret reuocanda priuilegio attentatorum, Franch. in d. c. 53. pastoralis, sub n. 6. vers. sexto operatur, de appell. & Lancell. d. tract. de attent. p. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 8. princ. n. 13. & 14. lim. 4. tom. 5. fol. 365. & iste tertius casus comprobatur ex his, quæ dixi supra n. 100. vers. restringe idem.

Quartus casus est, quando hæc clausula esset apposita in vulgari, & vendibili rescripto conquestus, quia cum non sit apposita sciente Principe, & maturo consilio, non impedire vocationem attentatorum, Rot. diuers. d. decis. 1258. peregrinus, p. 3. li. 3. quam refert, & sequitur Lancel. tract. de attent. p. 2. c. 12. lim. 8. princ. n. 38. fol. 366. adde quæ scripsi supra num. 94. Vnde clausula appellatione remota in literis executorialibus, quæ expediuntur per contradictas, quia passim in talibus literis, & sine caussæ cognitione apponitur, nihil operatur, & ideo reuocantur attentata, Put. decis. 328. in vna Hispalen. lib. 2. adde quæ scripsi supra n. 93. & 94.

Declara decimoquinto, vt hæc clausula tollat appellationem quoad necessitatem deferendi, non tamen tollit quoad effectum deuoluendi negotium ad superiorem, qui poterit grauamen emendare, & reparare, vide quos citat Conrar. in l. voica, limit. 13. num. 16. C. si de mom. poss. & sic tollit effectum suspensiuum, sed non deuolutiuū, & adde, quæ scripsi supra num. 98. vers. secus est, & extenderе hanc declarationem etiam in clausula omni, & qualicunque appellatione remota.

Reliquas declarationes, seu effectus huius clausulæ, si qui sunt, non prosequor, poteris tu eos videre apud Franch. in c. 53. pastoralis, sub num. 3. ibi operatur ergo, & num. 4. & seqq. vsque ad nu. 12. inclusiue, de appel. qui enumerat decem, & septem effectus, & apud eos, ad quos se remittit Conar. pract. qq. c. 23. num. 6. in fine, vers. effectus, tom. 2. fol. 522 & Lancell. tract. de attent. p. 2. c. 12. de atten. & innou. appell. pend. limit. 8. princ.

106 Restringe nunc eandem sextam extensionem, positam supra num. 20. in qua dixi principem posse dare iudicem cum clausula, appellatione remota, vt non procedat in alio inferiore, quia nullus inferior à Principe potest committere caussam, appellatione remota, etiam si esset Legatus de latere, quia iste est casus reseruatus soli Principi, Franch. in rubr. nu. 23. vers. aduerte tamen, & in c. 36. postremo, sub num. 5. vers. tertio & vltimo, versus finem, & in c. 53. pastoralis, n. 15. 16. & 18. vers. secundo quaritur, & ibidem Dec. n. 10. de appell. & rursus idem Franch. in rubr. sub n. 3. vers. aliquando vero, de appell. in 6. et Lancell. tract. de attent. p. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 8. princ. num. 15. 16. & 17. tom. 5. fol. 365. vbi de opinione communi, & probatur ad literam ex l. 1. §. interdum, ff. à quibus appell. non liceat.

107 Ratio est, quia non potest inferior præiudicare iurisdictioni superioris, Bar. in d. §. interdum, sub nu. 2. ff. à quibus appell. non lic. & Franch. in d. c. 53. pastoralis, sub nu. 18. versic. secunda fuit opinio, de appell.

108 Confirmatur hæc restrictio, quia de iure communi inferior Papa, seu Principe non potest delegare caussam summariè cognoscendam, Gig. tract. de crimin. læs maiest. p. 2 q. 5. num. 3. tom. 11. part. 1. fol. 50. & loquendo in Baronibus, Par. de Put. tract. de synd. in verbo, est tamen, tom. 7. fol. 308. & quod nullus inferior à Principe, etiam si sit Legatus de latere, possit committere caussam summariè, de plano, &c. scribit Franch. in c. 36. postremo, nu. 5. vers. tertio & vltimo, in fine, de appell. & de hac confirmatione poteris videre, quæ scripsi supra lib. 1. c. 53. sub nu. 13. vers. secundam.

109 Extende hanc restrictionem, loquentem in Legato de latere, vt procedat etiamsi Papa concessisset Legato legationem cum clausula (omni appellatione remota) quia licet dicta clausula operetur, quoad sententias ferendas per eum, tamen Legatus non poterit hoc concedere suo delegato, Bal. quem citat, & sequitur Franch. in d. c. pastoralis, num. 17. & adde quæ scripsi supra n. 70. & 71. vbi vide.

110 Substringe primo eandem restrictionem, vt non habeat locum in inferiore, qui tamen non recognoscat superiorem, quia is potest dare iudicem, appellatione remota, Bar. in l. 1. §. interdum, num. 3. ff. a quibus appell. non lic. & Dec. in d. c. 53. pastoralis. n. 12. ibi. & quod dictum est. de appell. quamuis non de iure sed de facto solum non recognoscat superiorem, quare licet sit inferior à Principe, tamen potest dare iudicem cum clausula (appellatione remota) vt Rex Franciæ, & alij plerique, & quedam Ciuitates Italiæ, quia isti vtuntur iure Principis, Abb. in d. c. pastoralis, n. 5. Franch. q. 5. n. 21. et Dec. n. 13.

111 Extende hanc restrictionem, vt habeat locum etiam in inferioribus, qui recognoscunt superiorem, sed tamen habent dignitatem, & administrationem iure proprio in perpetuum, vt sunt Duces, Comites, & Marchiones, qui propterea videntur esse Principes in terris suis, & quoad suos subditos possunt omnia, quæ potest ipse Imperator, Dec. in d. c. pastoralis, numer. 15. et seqq. ibi idem dicendum videtur, et Rol. à Vall. consil. 86. illustris domine, n. 16. lib. 1.

Comprobatur hæc extensio, quia Duces, Comites, seu Marchiones perpetuo inuestiti censentur Principes in eorum ducatu, comitatu seu marchionatu, & in eorum subditos possunt omnia, quæ posset Imperator in toto orbe, vt citatis Paul. de Castr. Alex. & Barbat. scribit Curt. Iun. tract. de feud. par. 2. princ. inter. qq. de personis laicis, q. 2. princ. num. 6. tom. 10. par. 2. fol. 58. & quod Duces, comites, Barones, & reliqui Princeps perpetuo inuestiti dicantur habere iura imperij, & possint in terris suis, quod potest Imperator in toto orbe; & ideò possint etiam reseruata specialiter Imperatori, refert, & sequitur, citato Bellon. conf. 51. et 59. num. 8. pro communis opinione, Clement. tract. de patr. potest. effect. 2. sub num. 41. fol. 106. Et quod Duces, Marchiones, Comites, & alij Barones possint in eorum terris, quod potest Imperator in suo regno in tantum, quod Baro dicitur Princeps ciuitatis, & territorij, referunt Carau. super. rit. 49. num. 9. & Rolan. à Vall. cons. 29. num. 24. & sequentibus lib. 1. & quod isti domini temporales, velint posse omnia in eorum territorio, & ita de facto seruetur, & esset reuangare mundum, si potestas istorum dominorum temporalium reuocaretur in dubium, refert, & essentitur Corn. cons. 299. viso rescripto, col. vlt. sub num. 7. lib. 1. & cons. 178. visa copia, sub num. 3. ibi. nec videtur obstare, lib. 3. Et quod Dominus Pandulfus de Malatestis, quamuis recognosceret Papam in superiorem,

rem, tamen teneret in terris suis locum Principis, & omnis Rex habeat in regno suo plenitudinem potestatis, etiam si regnum habeat in feudum ab alio Rege, sicque recognoscat superiorem, & quod hodie Reges in regnis suis de facto obtineant vicem Imperatoris,& quod etiam isti alij domini temporales perpetui fungantur saltem de facto vice Principis in eorum terris; & quod etiam Vicarij perpetui, Duces, Comites, vel Barones possint facere in terris suis omnia, quæ Imperator potest facere de iure per totum orbem, refert, & sequitur, consulẽdo super donatione facta à Domino Iulio Cæsare de Varano Domino Camerini, Corn. *d.cons.299.num.9.versus finem, et n.7. lib.1.*& quod habentes iurisdictionem iure proprio, & in perpetuam dignitatem,& administrationem cognoscant primas, secundas,& tertias caussas, retuli,& sequutus sum *supra quæst.8.n.119.vers. quintus casus*.

113 Contra hanc extensionem: quod enim isti non possint dare iudicem, appellatione remota, probatur, tum quia ab ipsemet Comitibus, Ducibus,& Baronibus potest appellari, vt scripsi *supra in ampliat.num.23 & 24.* tum quia in iure aliter non cauetur, nec Doctores, citati in comprobatione extensionis, allegant iura probantia eorum dicta, *Corn. sibimet in hoc contrarius cons.200. videtur prima facie n.3. ibi dato etiam sine præiudicio, lib.1.*

114 Quid dicendum pro veritate, & resolutione? nam Doctores loquuntur in isto articulo placentia eorum Dominis,& Baronibus.

Distingue duo membra.

Aut enim isti inferiores dant iudicem, appellatione remota, in præiudicium superioris, ad quem deuolui debet appellatio: & dico, quod non possunt; quare licet Baro habeat quantumuis amplam concessionem cum mero,& mixto imperio, tamen nunquam ei intelligitur concessa illa iurisdictio, quæ reseruatur ipsi concedenti in casu, quo inuestitus faceret iniustitiam, seu negligeret facere iustitiam per se ipsum, vel per officiales, etiamsi in eum translata esset omnis potestas,& iurisdictio, vide ad hoc quæ ex Couar. retuli,& sequutus sum *supra q.8.n.111. opposit.2.& n.112.*

Aut dant iudicem sine præiudicio iurisdictionis superioris, vt puta quia in eorum inuestituris habent primas, & secundas caussas, seu etiam tertias, de quibus baronibus, habentibus tales inuestituras, dixi *supra qu.8.nu.118. vers. quartus casus*, sed tamen nolunt dare appellationem quia nolunt in eorum iurisdictione amplius, quam semel illam caussam cognosci, non tamen volunt tollere appellationem deuoluendam ad superiorem: & isto casu dico, quod possunt,& sic appellabitur omisso medio.

Et hæc distinctio potest stare in Baronibus habentibus merum,& mixtum imperium, sed si non habeant merum, & mixtum imperium non possunt derogare iure communi, *Phanut. de Phanut. tract. de dot. glos 5.num.41. tom.9. fol.428.*

115 Subrestringe secundo, vt non procedat, quando inferior puta Legatus haberet in commissione specialem facultatem delegandi cum clausula, (*appellatione remota*) quia tunc posset, *Franch. in c.53. pastoralis, sub num.16. de appell.*

116 Declara hanc subrestrictionem, vt commissa per Principem, seu Papam alicui vniuersitate caussarum, cum plena,& omnimoda potestate; non intelligitur per hoc concessa potestas subdelegandi cum dicta clausula, *Franch. in d.c. pastoralis, num.18.*

Subrestringe tertio, vt non procedat in appellatione ab interlocutoria, quia etiam inferior potest apponere istam clausulam, & tunc non poterit appellari ab interlocutoria, etiam si alias appellari potuisset de iure, *Glos.1, & Gl.vlt. in l.fin.C.de sent. & interl. omn. iudic.* quam ibidem refert & sequitur Bar. *sub n.4.*

Contra hanc subrestrictionem: quod enim per hanc clausulam, appositam ab inferiore non possit prohiberi appellatio in casibus à iure permissis, quia inferiori non potest prohibere appellationem in præiudicium superioris, tenent Bar. sibimet contrarius *in l.1.§.interdum, num.2.ff.a quib.appell.non lic.* quod si legitimè appellatur ab interlocutoria, non posset per inferiorem remoueri, quia per hoc preiudicaret iurisdictioni maioris ad quem deueniret, *Franch. in c.53. pastoralis, sub num.18. in secunda opin. de appell.* & ab hac opin. non esse recedendum, testatur ibidem Dec. *num.11. in fine*, vocans eam communem; * quare inferior non potest apponere istam clausulam, etiam loquendo de interlocutoria, nisi ad finem, vt intelligatur secundum dispositionem iuris, sicque ad deseruiendum iuri, *Franch. in d.cap. pastoralis, sub num. 20. quæst.4.*

117 Extende VII. vt à Principe, eiusque delegato cum clausula, (*appellatione remota*) sed præsertim à Principe, appellatio sit prohibita non solum quoad effectum suspensiuum, sed etiam quoad effectum deuolutiuum; quia æque militat in vtroque effectu defectu superioris, ad quem possit appellari, & præsumptio iustitiæ sententiæ latæ, vt *scripsi etiam q. seq. limit.1.n.14 vers. confirmatur.*

Extende VIII. vt neque possit appellari ab Auditorio florentissimorum Procerum, qui cognoscebant caussas appellationum à viginti libris supra, de quibus *in l.35. in offerendis, C.de appell.& consult. & dixi supra qu.8 num.8. & 9.* nam reminisci oportet, quod, vt dicebam *supra qu. 14. in princ.* Imperator non cognoscit ipsemet, sed alijs eius nomine; quare cum Auditorium florentissimorum Procerum sit Consistorium ipsius Principis, *vt scribunt Bar. & Salyc. in summario dictæ l. in offerendis*, merito ab eis non potest appellari, quia iudicant nomine Principis.

118 Extende IX. vt sicut Princeps potest dare iudicem sine appellatione, sic à fortiori potest dare sine recusatione, dummodo in rescripto remoueat omnem exceptionem recusationis, quia minus grauatur pars, cum tunc sibi non desit remedium appellandi, licet caussa committatur, recusatione remota, cum per remotionem vnius iuris non sit sublatum alterum ius, *Franch. in c.36. postremo, n.5. vers. tertio & vlt. de appell.* & quod Princeps possit de plenitudine potestatis dare iudicem cum clausula (*suspicione remota*) refert & sequitur Franch. *in d.c.36. postremo, sub n.5. vers. tertio et vlt.* & esse comm. * opin. quod Papa possit de plenitudine potestatis committere caussam sine facultate recusandi iudicem, refert, & sequitur Lancell. *tract. de attent. p.2.c.6. de attent. post recusat. sub n.32. to.5. fol.340.* & quod Princeps possit prohibere omnem exceptionem recusationis; & tunc iudex recusari non possit, etiam si recusatio non esset friuola, refert & sequitur Franch. *in rubr. sub n.27. vers. secundo aduerte ibi, si tamen ipse princeps, de appell.*

Contra istam extensionem: quod enim Papa non possit tollere exceptionem suspicionis, quia continet defensionem, scribit Mart. de Caraz. *tract. de princ. q.385 princeps, tom.16. fol.210.* & qui alij secuti sint hanc opin. contra extensionem, & quibus rationibus moti sint, scribit Franch. *in d.c.36. postremo, n.3. de appell.*

119 Retent. extensione, quæ est vera,& communis.

Declara primo, eam esse veram, quando Princeps tollit exceptionem recusationis, vt in extensione, secus si non tolleret, sed solum daret iudicem notoriè suspectum quia isto casu, quamuis illum daret ex certa scientia, tamen posset recusari, *Franch. in rubr. n.27. vers. secundo aduerte, & in c.6. ad hæc, col. vlt. sub n.9. vers. dubium tamen, et in d.c.36. postremo, not.2. n.1. & latius n.4. de appell.*

120 Declara secundo, vt dato iudice cum clausula (*recusatione remota*) intelligatur remota, recusatio friuola, non autẽ recusatio iusta, Spec. quem refert & sequitur Franch.

in

in d.rubr.sub n.27.& d.cap.36.postremo, sub n.5.vers.tertio & vltimo,de appell. & quod dicta clausula intelligatur de friuola tantum suspicione, & non de quacumque suspicione, refert & sequitur Lancell.*tract.de attent.p.2.c.6.de attent.post recus.n.33 fol.340.* Secus est quando iudex daretur cum clausula ampliori (*remota quacunque suspicione*) vt dixi *supra in extensione n.118.*

121 Declara tertio, extensionem esse veram, quando Princeps ex iusta caussa remouet omnem exceptionem suspicionis, quia tunc tollit etiam non friuolam exceptionem,& potest tunc tollere exceptionem suspicionis, quamuis talis exceptio concernatur defensionem,& fundetur in æquitate & ratione naturali; secus si Princeps eam tolleret sine caussa,vide Franch.*in d.rubr.sub n.27.de appell.*

Sed quis dicet Principi,quod facit sine causa?

122 Subextende eandem extensionem, vt etiam inferior Principe possit dare iudicem notorie suspectum, cum saluum semper sit ius recusationis, *Franch.in cap.6.ad hæc, col.vlt.n.8.& sub num.9.vers. dubium tamen.& in d.c.36. postremo not.2.n.1.& n.4.de appell.* quare si non recusetur,processus per eum factus tenet, Franch. *d.cap.ad hæc, sub n.9.de appell.*

123 Restringe primo hanc subextensionem, vt non procedat quando iudex esset notorie suspectus, eo quia ab eo sit appellatum, & eidem sit commissa caussa appellationis, quia tunc, si caussa sit ei commissa per inferiorem Principem,commissio,seu delegatio caussæ est ipso iure nulla,nec est opus, quod allegetur suspicio secus si esset commissa per Principem, vt retuli & sequutus sum *supra q.8.n.75.vers.declara secundo.*

124 Restringe secundo, vt non procedat, quando iudex procederet contra contumacem, quia tunc processus factus à iudice notorie suspecto,& dato per inferiorē Principe esset ipso iure nullus, quia contumax non censetur in eum consentire,*Franch.in d.cap.ad hæc versus finem sub n.9. vers. dubium tamen*, & quod contumax nunquam intelligatur prorogare iurisdictionem in iudicem, nec in ipsum iudicem consentire; & ideo semper possit dici de nullitate,procedente ex defectu iurisdictionis,refert & sequitur,loquendo de iudice incompetente, idem Franch. *c.7.si duobus,col.6.in princ.n.19.de appell.*

125 Restringe tertio, vt non possit committere caussam cum clausula (*remota suspicione*) quia nullus inferior potest tollere recusationem iudicis,*Franch.in c.36.postremo, sub n.5. vers.tertio & vlt.de app.* aliud enim est dare iudicem, suspectum & hoc potest, quia parti remanet ius recusandi *vt dixi in subextensione*, & aliud dare iudicem cum clausula (*remota suspicione*) quia ista clausula importat,vt non possit recusari.

De appellatione à iudice suspecto vide supra *q.5.num. 116.vers.amplia secundo.*

126 Sublimita I.nunc eandem primam limitationem, positam *supra num.1.*loquente de Imperatore,seu alio Principe non recognoscente superiorem, vt non habeat locum, si sententia contineret manifestam iniquitatem, quia tunc ab istorum sententia posset appellari ad Papam, quia Papa ratione peccati est iudex competens cōtra omnes,non recognoscentes superiorem; *Dec.in rubr. sub n.40.de appellat. Franch.in c.7.si duobus, §.denique,limit.3.num.14.eod.tit.Corset.tract.de potest.reg.par.3.q.22. n.21.tom.16.fol.134.Alb.Brun.in feud.cons.154.attenta.in princ.l.2.* & quod a superiore non recognoscēte superiorem possit appellari ad Papam,refert, & sequitur Guid. Pap. *tract.de appell.concl.7.sub n.5.fol.57.& q.119.num. 181.tom.5.fol.61.*loquens de superiore laico; & in temporalibus aperte Abb.*in d.rubr.sub nu.9.vers. ad quintum,in fine, & ibidem Franch.num.14. vers.sed limita.de appell.* dicens quod, si sententia Imperatoris, Regis,seu aliorum non recognoscentium superiorem contineat iniustitiam manifestam, tunc potest appellari ad Papam, quia est iudex competens contra omnes non recognoscentes superiorē ratione iustitiæ,& peccati,& *Maran. in suo spec.p.6. act.2.princip.in verbo. & quandoque appellatur, num.276. vers.vnum adde.fol.500.*& quod possit appellari à sententia Principis,si contineat manifestam iniquitatem,refert, & sequitur Ruginel.*tract.de appel.§.2.cap.2.n.6.vers.tertius,& n.70.vers.appellabitur*, dicens,quod potest appellari à quocunque iudice doloso & iniustitiam notorie committente, etiam si talis iudex sit Rex, & Princeps; & adde quod scripsi de appellatione, sex recursu à sententia Consilij Neap. ad Papam *infra limit.15.nu.3.vers. restringe.*

127 Ratio huius sublimitationis est,quia Ecclesia Romana est refugium Christianorum oppressorum, nam sicut Rex Dauid tuba Spiritus sancti erat recursus oppressorum;vt patet in *1.lib.Reg.c.22.* & omnis,qui opprimebatur a Saule recurrebat ad Dauid, ita Summus Pontifex non debet auertere faciem suam ab oppressis, *Afflict.in prælud.ad constitut.quæst.21.n.9.& Contar.in l.vnica,limit. tertia sub n.17.C.si de mom.poss.*

Aduerte circa hanc sublimitationem, quod Papa non debet esse onerosus,nec delicatus in admittenda, vel non admittenda appellatione, nec enim debet quærere colorem absorbendi iurisdictionem Regum, nec de facili debet credere appellanti, sed debet adhibere maximam caussæ cognitionem,considerando cuius naturæ sit Rex; an sit iustus, & solitus facere iustitiam, vel potius sit solitus opprimere subditos, & iniustitiam facere an caussa sit magna,vel parua, an contra iudicem laboret aliqua suspitio sordis, an præce, vel amore, aut odio sit motus, *vt ex Afflict.d.quæst.21.n.11.refert, & sequitur Contar.d. limitat.3.n.16.et 17.*

128 Amplia notabiliter hanc sublimitationem, vt in tantum possit ab Imperatore appellari ad Papam, ne remaneat notoria iniustitia, vt si subditus recipiat iniustitiam à Domino feudatario, qui recognoscat Imperatorem in superiorem, quia ab eo feudum habeat, & iste subditus, & Dominus feudi, qui grauat, sint valde remoti à Curia Imperatoris, & causa non sit magna; & subditus grauatus non sit ita diues, vt possit recurrere ad Imperatorem propter nimiam distantiam, possit isto casu recurrere ad Papam, *vt ex Maran.Socc.refert,et sequitur Alber. Brun. in feud. cons.154. attento quod vers. sed stat difficultas; lib. 2.* Vel saltem, ne iste subditus propter impotentiam recurrēdi ad Imperatorem remaneat grauatus, debet posset recurrere ad Episcopum, aut ad alium superiorem proximum, cum quo dominus feudatarius habeat adhærentiam,*Alber.Brun.vbi supra.*

Confirmatur hæc ampliatio, quia si iudex mediatus deneget iustitiam,seu sit negligens, potest recurri ad superiorem,*vt retuli, et sequutus sum supra quæst.7.num.43.* similiter potest appellari ad superiorem, si medius sit absens,*vt dixi eadem quæst.7.num.111.* & vacante Imperio, appellatur ad Papam,*vt retuli,et sequutus sum d.q.7.n.112* quia Papa est dignior, maior, & superior Imperatore,*vt scripsi supra lib.1.c.11.n.6.* & iurisdictio ecclesiastica est longè dignior, quam secularis,*vt retuli, et sequutus sum supra q.8.sub n.100.vers.prima ratio.et n.101.*

Sed in casu huius ampliationis grauatus non potest propter inopiam,& longam distantiam recurrere ad Imperatorem, & longè maior esset sumptus pro recursu ad Imperatorem, quam valor totius causæ, & ideò medius iudex non quidem verbaliter, & formaliter, sed in effectu,& realiter dicitur denegare iustitiam,& esse negligens, absens, & vacare imperium quoad ipsum grauatum;& ne esset negligens, deberet pauperibus litigantib. constituere ordinarium iudicem appellationum in Prouincia,

uincia, ad quem possent recurrere, prout constitutum esse in Regno Neap. scripsi *supra q.8.sub nu.110. versus fin.* Ergo, cum adiri non possit medius iudex, debet posse adiri superior, qui est Papa, seu alius iudex ecclesiasticus, qualis est Auditor Cameræ, ne quis ex defectu iudicis medij remaneat indebitè grauatus, & grauans in peccato, ad quod remouendum Ecclesia semper habet potestatem.

Hæc ampliatio & si verissima sit, & Deo, ac Christianæ religioni admodum grata, eius tamen vsum an vnquam inueneris nescio: etenim, cum ageretur de negligentia Imperatoris, & de denegata iustitia, & propterea de immittendo falcem in eius messem, materia redditur scabrosa, quia in primis deberet apparere de negligentia, de longa distantia, & de impotentia partis grauatæ, in quib. fundata est ampliatio, quorum omnium probatio respicit etiam interesse Imperatoris, & cum pauper non valet contra partem recurrere ad Imperatorem, multò difficilius valebit contra Imperatorem, quia pauperibus &c. *vt dixi q. præcedenti sub n.52. vers. sed hæc.*

129 Infero confirmando eandem sublimitationem, quod Princeps secularis non recognoscens superiorem non potest statuere in suo regno, aut permittere, quod Iudæi habeant, vel habere possint mancipium christianum, neque potest permittere, quod iudei non deferant signum, & habitum distinctum, per quem publicè à Christianis dignoscantur, quia Principes sæculares, quantumcunque non recognoscant superiorem, subsunt Papæ in concernentibus periculum animę, aut decorem, & honestatem Christianæ religionis, *Franch in c.29. consuluit, il tertio not.2.n.2.de appell. quem ibid. refert & seq. Dec. not.3.n.15. et 16.* & ideò, si Princeps aliter in his faceret, posset appellari ad Papam.

Subdit tamen Dec. *vbi supra*, quod vbi in loco esset aliqua consuetudo, quod Iudæi non deferrent aliquod signum, seruaretur consuetudo, & quod Papa potest aliquo in loco id concedere per priuilegium.

Subinfero à cõtrario sensu ex ista illatione, quod Christianis permittitur habere Christianũ mancipium, quod est notãdum contra opinionem vulgarium, qui credunt, seruum effici liberum statim, quod est baptizatus; nã hoc est falsum, quia Christianus non prohibetur habere seruum Christianum, *Dec. in cap. consuluit. il tertio, n.5. & 6.*

130 Sublimita II. vt non procedat in sententia, quam Papa, seu Imperator profert ex relatione alterius, quia datur appellatio, *Rom. conf.521. circa propositam, n.1. & 2. Socc. conf.195. circa primum consultationis articulum, vers. postr. posito, n.4. in fin. & n.5. lib.2. Nicel. tract. de concor. gl. concor.6. fal.19. n.60. to.18. f.193. Dec. in c.68. intimasti, sub n.18. ibi vnde a sententia princ. de appell. Gram. dec.35. cum fuisset, n.2. Rugin. tract. de appell. §.2. c.2. n.2. vers. sed etiam. & n.11. vers. appell.* vbi loquitur de sententia Papæ: *Cæsar. Barz. in Bonon. decis.150. in ardua. n.7.* & quod sit magis * communis, testatur Gabr. *in conclus. lib.2. de appell. concl.1. n.1. & 3. in fin. Contar. in l. vnic. limit.2. in princ. versus finem, sub nu.48. C. si de mom. poss. & Franch. in qq. crimin. q.101. n.75.*

Ratio huius sublimitationis est, quia videtur potius prouocari aduersus possibilem calumniam, seu errorem relatoris, quam aduersus sententiam Principis, seu Pontificis. *Rom. d. conf.521. & Gramm. d. decis.53. sub n.2 & 3.*

131 Extende primo hanc sublimitationem, vt procedat etiam si Princeps sententiam proferret, ad relationem Cardinalis, Rom. & Gramm. *in locis supra proximè citatis.*

132 Extende secundo eandem sublimitationem, vt procedat etiam si pars, contra quam fuit lata sententia, habuisset copiam relationis, quia adhuc poterit appellari, *Gabr. d. concl.1. n.3.*

133 Declara eandem sublimitationem, vt isto casu appellandum sit ad Concilium generale, *Nicel. tract. de concord. glos. conc.6. fallen.19. sub n.60. to.18. f.193.*

134 Contra hanc declarationem facit, quia licet possit appellari propter relationem, tamen, si sententia est lata à Papa, non potest appellari ad Concilium generale, quia esset constituere duo capita, & esset hæresis, per ea, quæ retuli, & sequutus sum *supra q.8. n.63. vers. infero secundo.* Quare caue ab ista declaratione, & à dicto Nicelli, quia ipse est lapsus.

Dic ergo, appellandum esse ad eundem Papam, seu Imperatorem melius informandos, iuxta ea, quæ retuli, & sequutus sum *supra d. q.8. n.65. versic. declara has.*

Restringe primo declarando eandem secundam sublimitationem, vt licet possit appellari, tamen Princeps non tenetur appellationi deferre, *Gabr. d. conclus.1. n.4. & Ruginell. tract. de appell. §.2. c.2. n.4.*

135 Restringe secundo, vt talis appellatio non impediat executionem, *Gabr. d. conclus.1. limit.2. nu.5. Farin. in qq. crimin. d. q.101. n.76.* & quod eiusmodi appellatio non suspendat pronuntiatum, scribit etiam Card. Iacobat. *tract. de conc. lib.10. n.60. tom.13. p.1. f.353.*

136 Restringe tertio, vt non procedat, quando pars consensisset relationi, factæ Principi, quia tunc, cum approbauerit illam relationem, non potest appellare à sententia Principis, secundum ea, quæ ex Bar. & Dec. loquentibus de sententia iudicis, lata secundum rescriptum Principis super relatione, & consultatione ipsius iudicis retuli *infra sub n.138. vers. contra.*

Contra hanc restrictionem facit opinio contraria eorum, qui tenent adhuc posse appellari à sententia, quam iudex profert secũdum consilium, seu respõsionem Principis, quamuis partes consenserint relationi iudicis, quorum opinionem retuli *infra num. 138. vers. sublimita tertio.*

Non recedo restrictione.

137 Restringe quarto in Rep. Lucẽs. quia si Excellentiss. Consilium generale Lucense approbat relationem D. Prætoris, seu alterius delegati, nulla prorsus datur appellatio, neque vidi vnquam toto tempore mearum relationum, dum essem Prætor Ciuitatis Lucensis, fuisse practicatum, quod supplicari posset ad idem Consilium tanquam male informatum.

138 Sublimita III. vt non habeat locum in sententia, quã iudex profert secundum rescriptum Principis, seu secundum consilium Principis, seu responsionem Principis, factam relationi, seu consultationi iudicantis, quia à tali sententia potest appellari, vt loquendo de sententia lata secundum rescriptum, scribit Bar. *in l.1. §. quæsitum est, in princ.* & rursus de sententia lata secundum rescriptum, & consilium ibidem *num.6. ibi tertio, ff. de appell.* & loquendo de sententia lata secundum consilium, scribit idem Bart. *in l.2. numer.1. C. de appell.* & loquendo de sententia lata secundum responsionem, seu consultationem, scribunt Salyc. *in d. l.2. num.3. Abb. in cap.68. intimasti, sub nu.5. vers. quartus actus, de appell. & Rugin. tract. de appel. §.2. c.2. n.3.* & quod detur appellatio etiam si iudex pronuntiaret secundum consilium Principis, & etiam quod iudex diceret in sententia criminali, facto verbo cum Sanctiss. scribit Farin. quem retuli, & sequutus sum *infr. n.145. vers. sublimita quinto*, & quod à rescripto Principis non appelletur sed appelletur sententia inde sequuta, scribit Bal. *in l.3. iubemus, in princ. C. de appel.*

Contra hanc sublimitationem motiuant Bar. *in d. §. quæsitum est, n.3. vers. opp. & fortius sub n.6. ibi. sed contra hoc*, dicens, quod si non potest appellari à rescripto Principis; ergo, inquit, neque à sentẽtia secundum rescriptum Principis lata; non enim potest pars conqueri de facto, quia consultationem approbauit, nec de iure, quod Princeps sic consuluit quod est ius, & Dec. *in d. cap. intimasti.*

masti, sub nu. 18. ibi. sed aduertendum est, de appell. dicens, quod sicut non potest appellari à responsione Principis, neque à sententia ipsius Principis, ita neque posse appellari à sententia lata ex eius responsione.

139 Retenta sublimitatione si placet.

Declara eam, distinguendo quatuor actus, vt distinguunt Abb. & Salyc. *infra citati.*

Primus actus est interlocutoria iudicis de consultatione facienda, & ab ista interlocutoria non appellatur, *Bar. in l. 1. §. quæsitum est, n. 5. ibi primo; Bal. in l. vlt. si quando, sub n. 5. ibi, primus est actus, C. de relat. Salyc. in l. 2. nu. 6. ibi primus est interlocutionis, C. de appell. Abb. in c. 68. intimasti, sub num. 5. ibi primus Franch. sub n. 5. vers. primus, & Dec. sub nu. 18. vers. gloss. circa finem, de appell.* & communiter omnes, & ratio est, quia per eam nemo grauatur, *Bar. Bal. & Dec. vbi supra* posset tamen appellari, si iudex malitiose referret, vt euitaret onus iudicandi, *Franch. vbi supra*, vt puta quia casus esset clarus, quia tunc posse appellari, scribit Dec. *vbi supra*, & dicitur relatio malitiosa, quando res est clara, *Dec. c. intimasti, sub num. 6. ibi, & quod dictum est.* Quare sicut non valet statutum, disponens, quod iudex teneatur committere caussam consilio sapientis, etiamsi calumniose petatur, *Dec. eod. cap. intimasti, num. 8.* ita etiam non potest iudex malitiose, seu calumniose caussam referre, & referendo, poterit appellari.

140 Nota primo pro intelligentia huius primi actus, quod multis ex caussis iudex refert caussam superiori. Quandoque ex natura ipsius caussæ, vt puta, quia est reseruata superiori, & in hac relatione cessat materia istius sublimitationis: quia caussa remanet in auditorio Principis. Quandoque fit relatio virtute delegationis iam factæ, vt quia Princeps delegauit caussam cognoscendam, & instruendam; & instructam remittendam ad eum, vel simpliciter commisit, vt intra certum tempus remitteretur instructa, vel non instructa, & pariter in hac relatione cessat materia huius sublimitationis, quia totus processus remittitur superiori, & statur processui, & non verbis iudicis. Quandoque fit relatio superiori, caussa consulendi eum de aliquo dubio in iure, & hic est casus huius sublimitationis; nam hoc casu non remittitur totus processus ad Principem, ne fatigetur, sed solum elicitur ex actis punctus dubius, *Abb. in d. c. intimasti, n. 2. de appell.*

141 Nota secundo, quo ad hoc, vt relatio iudicis probet, & non possit impugnari debet fieri partib. consentientibus, vel non contradicentibus, *vt ex Abb. & alijs retuli, & sequutus sum infra n. 143.* quod si partes discordent in formatione puncti transmittendi, iudex potest eas ad cōcordiam reducere, & si noluerint concordare, poterit interloqui, factum sic se habere, prout ipse format, & nisi appelletur, stabitur interlocutoriæ suæ, *Abb. d. c. intimasti, sub num. 2. & 3.* & quod vbi caussa sit committenda consilio sapientis, & partes discordent in formatione dubij, seu puncti, debeat iudex ipse tunc punctum formare, notat ibidem Dec. *not. 3. num. 11.* & debet punctus, seu articulus dari partibus, vt videant, an sit plene formatus, *Franch. in d. c. 68. intimasti, sub num. 2. & num. 5. vers. et aduerte. & Dec. num. 10. not. 3.* quæ copia, & exemplum dicti articuli, seu relationis debet dari partibus publica manu tabellionis, vel munita sigillo authentico, ne possit aliquid diminui, vel exprimi in præiudicium partis, *Franch. sub d. nu. 2.* & potest dari clausa, vel aperta, quia vtroque modo fieri potest, *Franch. sub num. 8. versic. quarto principaliter quæritur.*

142 Infero ex hoc notabili, quod consulte agit Rotæ Auditor, cui caussa est commissa, dum studet, vt partes concordent de dubio; nam, si nollent concordare, teneretur ad instantiam properantis ad expeditionem interloqui, dubium esse sic formandum, & à tali interlocutoria daretur appellatio.

143 Secundus actus est ipsa relatio, seu literæ, quæ mittuntur Principi pro consilio, & ab istis potest appellare, qui se grauatum in eis sentit, si iudex in eis mendacia inseruerit, vel veritatem tacuerit; *Bar. in d. §. quæsitum est, sub n. 5. ibi secundo. Bal. in d. l. si quando, sub n. 5. ibi. secundus est actus, C. de relat. Salyc. in d. l. 2. sub n. 6. ibi. secundus est, C. de appell. & Abb. d. c. 58. intimasti, sub num. 5. ibi, secundus actus, de appel.* loquuntur tamen diuersis verbis; nam Bar. loquitur ijsdem verbis, quibus vsus sum, Bal. inquit, quod si fuerint asserta aliqua falsa, vel simulata, vel tacita veritas, eo absente, vel contradicente, potest appellare, quia ab interlocutoria, quæ ingerit difficultatem circa caussæ decisionem, potest appellari; Salyc. ait, quod si relatio, quę mittitur ad Principem, est secundum veritatem, & displicet, non appellatur, sed caussa altera reclamatur, & refutatur, Abb. inquit quod à principio potest appellari, si iudex verum non exprimit, sed si partes consenserunt, non possunt contradicere ante sententiam: Sed tu ex his, quæ quasi confuse, & titubando videtur locutus Franch. *in d. c. intimasti, sub num. 5. & sub num. 8.* collige duos casus. Primus casus est: quando parte, seu pars expresse consentit relationi, seu puncto formato; & isto casu non possunt appellare seu non potest appellare is, qui consensit expresse, & ita intelligas Abb. *vbi supra*, & ita scribunt Franch. *d. num. 8. vers. aliquando & primo, & Dec. sub num. 18. vers. gloss. circa fin. ibi secundus actus est*, & dicitur consentire non solum, quando expressis verbis consentit, sed etiam quando est præsens, & tacens, & facit aliquem actum positiuum, tendentem ad consensum, *Franc. sub d. num. 5. vers. & aduerte.* Secundus casus est: quando relatio fit, partibus præsentibus, scientibus, tacentibus, & non contradicentibus, & in isto casu Franch. videtur titubare, nam sub *d. nu. 5.* inquit; quod pars videtur confiteri, punctum fuisse bene formatum, & ideo, inquit, non posset postea appellare à formatione puncti; sed postea subdit, quod licet præsens, & tacens in iudicijs habeatur pro consentiente, tamen, limitando, inquit, hoc non procedit, in sententijs diffinitiuis, vel interlocutorijs, quia sibi non præiudicat in appellando, nisi taceat per decem dies; quod apertius repetit sub *d. num. 8. vers. tu aduerte*, dicens, quod prædicta debent intelligi nisi, pars quæ fuit præsens, & tacuit, & appellet postea infra decem dies, quia, inquit cum relatio sit, quædam interlocutoria, taciturnitas non nocet, & post quandocunque appellari intra decem dies.

Contra hanc resolutionem, quam tenet Franch. firmat Dec. *in eod. cap. intimasti, num. 16. & seqq. ibi. sed tamen*, dicens, quod ex quo partes requiruntur ad hoc, vt consentiant, nisi contradicant habentur pro consentientibus: tu super hoc cogita.

Debet autem appellans ab ista relatione in appellatione exprimere rationem grauaminis, scilicet, quod falsum sit insertum, verum omissum, &c. *Bar. in d. §. quęsitum est, sub n. 5.*

144 Oppono contra hunc casum, quia grauamen, quod infertur per mendacem relationem, potest reparari per appellationem à diffinitiua, vt scribit Bar. *in d. §. quæsitum est, sub n. 6.* à qua diffinitiua posse appellari, retuli, & sequutus sum *infra num. 147. versic. quartus.*

Respondet huic oppositioni idem Bart. *vbi supra*, dicens, quando istud grauamen non potest reparari per appellationem à diffinitiua sine magno præiudicio partis, quia post consilium Principis datum durior est caussa nostra, quia iudices fauent consilio Principis, tacite etiam respondet Bal. quem retuli, & sequutus sum *num. præced.* dicens quod potest appellari ab interlocutoria, quæ ingerit difficultatem circa caussæ decisionem, & facit, quod scripsi *q. seq. limit. 6. memb. 8. num. 3. versic. extende secundo*, vbi videas.

145 Tertius actus est responsum, seu rescriptum à Principe emanatum, & ab hoc non appellari scribunt Salyc. *in l. secunda, sub n.6. ibi, tertius est, C. de appell. Abb. et Franch. in cap.68. intimasti, sub n.5. vers. tertius actus, et Dec. sub nu. 18. de appell.* & quod à rescripto Principis non appelletur, scribunt Bal. & Salyc. *in l.34. iubemus, C. de appellat.*

146 Declara, resolutionem huius tertij actus esse veram, si pars habuit, & approbauit copiam consultationis missæ ad Principem; secus si non habuit, vel, si habuit, reprobauit, Salyc. *vbi supra*, seu & clarius vt dicunt Franch. & Dec. *vbi supra*, non potest appellari, nisi Princeps sit circumuentus narratione facti.

147 Quartus, & vltimus actus est sententia diffinitiua lata secundum rescriptum Principis, à qua sententia posse appellari scribunt Bart. Salyc. Abb. & Ruginel. quos retuli, & sequutus sum *supra n.138. in sublimitatione*, & Franch. *eod. c.68. intimasti, n.6. vers. quartus, de appell.*

148 Retenta ergo sublimitatione posita *supra n. 138.* in isto vltimo actu.

Extende primo eam, vt procedat etiamsi pars habuerit copiam relationis, quia adhuc poterit appellare, vt in casu, quo Princeps ipse profert sententiam ex relatione alterius, scribit Gabr. quem retuli, & sequutus sum supra *nu.133. vers. extende*, non etiam video considerabilem diuersitatem inter hunc, & illum casum.

149 Extende secundo, vt procedat etiamsi pars consenserit relationi, quia adhuc poterit appellare à sententia, *secundum Glos. 1. sed confuse in l.2. Codic. de appell. et Bartol. in l.1. §. quæsitum est, sub num.6. ff. de appell. et relat.* vbi ait, quod etaim si pars non decepta consenserit relationi potest appellare, vt caussa reparetur ex nouis probationibus, & allegationibus, & Abb. *in c.68. intimasti, sub n.5. ibi, secundus actus*, dicens, quod si partes consenserint relationi non possum contradicere ante sententiam, & aperte ibi, *quartus actus, de appell.*

Ratio huius extensionis est, quia in caussa appellationis poterit probari, quod punctus non fuit bene formatus, & quod per errorem consenserit: item poterit caussam instruere nouis actis; nam habet locum, non probatum probabo, *Abb. vbi sup.* & quod possit caussa reparari ex nouis probationibus, & allegationibus, scribit Bart. *supra citatus*.

Contra hanc extẽsionem tenent Cyn. & Iac. But. quos citat, & titubando sequitur Salyc. *in l.2. sub n.5. & sub n.6. in fin. C. de appellat.* dicens quod si pars habuit copiam, & approbauit non potest appellari.

Comprobatur hæc opinio, quia si ratio, quam assignant Bartol. & Abb. supra citati, esset vera, sequeretur etiam, quod à sententia, lata à Principe indistinctè posset appellari, quia semper posset in causa appellationis probari, non probatum: sed hoc consequens est falsum, quia à sententia lata à Principe non appellatur, *iuxta ea, quæ scripsi supra nu. 1.* Ergo falsa est ratio huius extensionis; Ergo, si non subsistit ratio extensionis, non subsistet extensio.

Non recedas ab extensione, quia à sententia Principis non appellatur, eo quod ipse non habet superiorem, ad quem possit appellari, & sic appellatio est prohibita ratione iudicis: secus est, quando iudicat alius iudex inferior, quia tunc ratione illius iudicis cõceditur appellatio.

150 Retenta eadem sublimitatione, posita supra *n.138.* infero alias duas clariores extensione.

Extende tertio, quando iudex pronunciaret, non expectata responsione Principis, quia posset appellari, vel dici de nullitate, *Salyc. in d.l.2. sub n.6. Cod. de appellat. & in l.3. si quando, n.1. C. de relat.* dicens, quod sententiam non valet, & *Franch. in c.68. intimasti, sub n.10. versic. aliquando et secundo, ibi, tu aduerte, de appell.*

151 Subextende primo hanc extensionem, vt in casu, quo relatio fuerit præsentata à Principi, procedat etiamsi iudex de consensu vtriusque partis recederet à relatione, & eam reuocaret, quia nihilominus postquam relatio fuit præsentata non potest eam reuocare, sed solum antequã sit præsentata potest, accedente consensu vtriusque partis, reuocare, & vnius solius consensus non sufficeret, *Franch. d.c.68. intimasti, n.9. vers. quinto et vltimo quæritur, et sub n.10. ibi, et intellige omnia prædicta procedere antequam relatio, de appell.*

Declara istam subextensionem, vt habeat locum in iudice ordinario, secus in delegato, quia postquam semel retulit caussam ad superiorem, indistinctè abdicata est iurisdictio ab eo, quam etiam de consensu partium reassumere non potest, *Franch. sub d. n.10. ibi, si vero iudex erat delegatus.*

Extende quarto, quando iudex non pronunciauit secundum rescriptum, quia tunc eo magis potest appellari, *Salyc. vbi supra*, quinimo secundum *Bal. d.l. si quando, sub n.4. versic. quæro an grauatus, versus finem, C. de relat.* non appellatur, quia sententia non valet.

152 Restringe nunc eandem sublimitationem, vt procedat in terminis, in quibus loquitur, quando scilicet Princeps respondet super informatione, seu puncto sibi transmisso, quia tunc potest appellari à sententia iudicis, *vt dixi in d. sublimit. n.138.*

Secus autem si Princeps ex se ipso mandauerit, quia tunc à sententia iudicis, quia iudicauit secundum, quod Princeps mandauit iudicari, non datur appellatio, *Ruginell. tract. de appell. §.2. cap.2. nu.24. & seq. versic. hinc notandum, & sub n.26. versic. quod intelligas.*

† Et ratio illa assignari potest, quia tunc delegatus representat delegantem, *l.1. ff. de offic. eius.* & factum delegati censetur factum delegatis, quia vnum videtur Tribunal vtriusque, *arg. cap.2. de consuet. in 6. Ita Dec. cons.143. n. 2.* Hæc autem intelligendo erunt de factis iustè, & legitimè, alias non præsumuntur facta à delegante si sunt iniusta, *Dec. d. cons.143. n.3.*

153 Sublimita IV. vt non procedat si appelletur à Principe male informato, quia appellatio permitteretur ad eundem Principem, *vt dixi supra q.8. art.3. n.65. versi. declara bas.*

154 Sublimita V. vt non procedat in sententia, lata à delegato Principis, quia ab ea datur appellatio, *vt dixi supra quæst.8. sub num.10. & n.14. & 15.* & hoc nos quotidiè practicamus in Curia, vbi passim appellationes interponuntur à sententijs, quas proferuntur delegati, etiamsi sint Rotæ Auditores; & quod detur appellatio etiam si iudex pronuntiaret secundum consilium eiusdem Principis, refert, & sequitur Prosp. Farin. *qq. crim. part. 2. tom. 1. qu.101. n.78.* & adde quæ scripsi *supra n.130.* admonetque insuper Farin. vbi supra procuratores criminales in Romana Curia, non ideò esse prohibitam appellationẽ, quia iudices criminales apponant illa verba; *facto verbo cum Sanctissimo*, licet, vt inquit, propter illa verba non possit recurri, nisi ad Signaturam gratiæ ex quo Papa manum apposuit.

Hæc ratio, quia Papa manum apposuit, non est perpetuo vera; nisi quando ageretur de re noua, prout in casu isto, si daretur commissio appellationis; secus si ageretur de re iam semel concessa à Papa, vtputa, quia Papa; id est, eius Signatura gratiæ delegasset caussam, etiam cum clausula (*appellatione remota*) & postea is iudex remitteret caussam ad Cancellariam; quia isto casu non esset necessarium denuo adire Signaturam gratiæ, quia aliũ subrogaret iudicem, sed esset adeundus Regens Cancellariæ, seu Signatura iustitiæ, quia Papa iam concessit, & ita seruatur.

155 Restringe hanc sublimitationem, vt non procedat in eo delegato, cui Princeps caussam delegaret cum clausulis,

sulis, tollentibus appellationem, iuxta ea, quæ latè prosecutus sum *supra num. 20. & seqq.*

LIMITATIO II.

SVMMARIVM.

A Concilij generalis sententia non appellatur.

1 Limita II. vt non procedat in Concilio generali, quia ab eo non datur appellatio *per ea, quæ scripsi supra qu. 8. sub n. 100. vers. limita primo.*

Declara istam limitationem, vt procedat in Concilio, cui præfuerit Papa, vt ibidem dixi, & in Concilio generali legitimè congregato super contentione papatus, *vt dixi sub eod. num. 100. vers. limita secundo.* Secus est in alijs Concilijs, quia ab illis appellatur ad Papam, *vt dixi ead. q. 8. n. 100.* vbi satis locutus sum de materia huius limitationis.

LIMITATIO III.

SVMMARIVM.

A Cardinalium sententia non appellatur, num. 1. — Secus est à sententia vnius Cardinalis, num. 2.

1 Limita III. vt non procedat in sententia lata à cœtu Cardinalium, *Martin. Lauden. tract. de card. q. 66. tom. 13. p. 2. fol. 62. & Bugin. tract. de appell. §. 2. c. 2. nu. 27. versic. à sententia cœtus Cardinalium.*

† Idem dicendum est de sententia Patriarchæ, *vt ex Nouell. de sanctiss. Episc. c. 22.*

Ratio est, quia cœtus Cardinalium est Senatus Ecclesiæ, *c. 7. Ecclesia, 16. qu. 1.* Sed à Senatu non appellatur: Ergo, &c.

2 Ab vnius tamen Cardinalis sententia posse appellari scribunt Card. Alex. *in rubr. num. 40. de appell. & Martin. Lauden. tract. de Card. qu. 67. dubitatum est, tom. 13. p. 2. fol. 62,* & hoc est verum etiamsi esset Legatus Papæ, vt retuli, & sequutus sum *supra qu. 8 sub num. 99. versic. à legato,* imò ab eo posse appellare ad Audit. Cameræ dixi *supra in ampl. num. 22. ampl. 18.*

LIMITATIO IV.

SVMMARIVM.

A Regis sententia non appellatur, n. 1. — Declaratur limitatio multipliciter, num. 2. & seqq.

1 Limita IV. vt non procedat in sententia Senatus, *l. 1. ff. à quib. appell. non lic. Sciendum est appellari non posse à Senatu ad Principem, & c. 7. ecclesia. 16. q. 1. Azo in sum. C. de appell. versi. porro quidam sunt, nu. 15. Spec. tit. de appell. §. videndum restat, in princ. lib. 2. fol. 187. Cyn. in l. fin. sub n. 1. C. de petit. hæred. Archid. in c. 28. anteriorum, sub n. 2. 2. q. 7. Mart. Laud. tract. de Card. q. 66. tom. 13. p. 2. fol. 62. Franch. in rubr. sub n. 2. vers. reperitur tamen, de appell. in 6. Ias. in l. 5. si quis aduersus, sub n. 1. C. de præc. imper. offer. Claud. Cantiun. tract. de offic. iud. lib. 2. c. 4. sub n. 4. & 5. tom. 3. p. 1. fol. 81. Card. Iacobat. tract. de concil. lib. 10. art. 2. n. 3. tom. 13. p. 1. fol. 354. Nicell. tract. de concord. gl. concor. 6. fall. 91. num. 133. to. 18. fol. 197. Rol. à Val. cons. 94. præsupposita, n. 1 lib. 1. Farin. in qq. crim. p. 2. to. 1. q. 101. lim. 14. n. 72. Rug. in tract. de appel. §. 2. c. 2. n. 20. vers. à sententia principis.*

Vnde Mandos. *tract. de commiss. in commiss. appellatio. 17. in prima instantia, in verbo, alicui alteri, fol. 102.* adducit per modum dubitationis, quod à sententia Senatoris Vrbis non esset appellandum, pro qua dubitatione facit Cyn. *in d. l. fin. sub n. 1.* dicens, videri, quod non possit appellari à sententia vnius Senatoris, qui est in Vrbe, quia ius collegij remanet etiam in vno, & ex Cyn. referunt, & sequuntur Ioan. Andr. *in addit. ad Spec. tit. de appell. §. videndum restat, in 1. addit. in verbo separatim, lib. 2. fol. 187. et Franch. in rubr. sub n. 12. versic. & aduerte quia à sententia senatus, de app. et in rub. n. 3. versic. quid autem, eod. in 6.* sed (quicquid isti dicant) contrarium de facto seruari credunt Ang. Aret. *in l. 1. sub num. 1. versi. sed vtrum de facto, ff. à quibus appell. lic. vel non, & Alber. Brun. in feud. consil. 200. circa primum, versus finem additionis, ibi, ad prædicta, lib. 2.* & errasse Cynum scribit Gregor. Tolos. *tract. de appell. lib. 3. c. 11. sub nu. 4. versus finem, versic. & proinde folio 338.* dicens, quod Senator Vrbis re vera est potius Prætor vrbanus, & ideo, inquit, depræhenditur error Cyni, qui dicebat, Senatorem Vrbis habere eandem auctoritatem, quam habuit olim totus Senatus, Vestr. quoque *in prax. lib. 2. c. 15. nu. 1.* scribit, quod Pontifex ciuibus Romanis dedit Prætorem Vrbanum, quem Senatorem vocamus, & hodie de hoc non disputamus, quia ab eius sententia appellari ex forma statutorum clarè scripsi *supra q. 2. sub n. 22.*

Ratio huius limitationis est, quia Princeps erat de numero Senatorum, *l. 8. ius senatorum, & ibi Bart. in summario, C. de dignit. lib. 12. & Alb. Brun. in feud. d. cons. 200. circa primum, versic. sed in contrarium, lib. 2.* & ideò Senatores, qui repræsentant Principem faciunt expeditiones nomine Principis, vnde & Consiliarij Consilij Neap sententiam ferunt sub nomine Regis, *vt scripsi infra lim. 15. n. 2. vers. ratio,* ergo si appellaretur ab eorum sententia ad Principem, appellaretur ab eodem ad eundem.

2 Declara I. hanc limitationem habere locum in Senatoribus Imperatoris, ac supremi Principis, *vt explicat Alber. Brun. in feud. cons. 200. circa primum, versic. sed in contrarium, lib. 2.*

3 Declara II. extendendo, vt habeat locum generaliter in omnibus Senatoribus, & Consiliarijs, quorum Dominus, seu caput est tantæ præeminentiæ, vt ab eius sententia non possit appellari, quia tunc est, quod neque potest appellari à sententia suorum Senatorum, qui sunt pars ipsius Principis, *vt retuli, & sequutus sum supra sub nu. 1. versic. ratio.*

Secus est in Senatoribus, & Consiliarijs alicuius Duci, Marchionis, & similis, à cuius sententia possit appellari, quia tunc tantò magis potest appellari à sententia eorum Senatorum, vt benè deducit Alber. Brun. *d. cons. 200. in fine, ibi post scripta, lib. 2. iunctis dictis antea,* & hoc caret omni difficultate.

4 Declara III. vt habeat locum in Senatoribus, & Consiliarijs, qui faciunt expeditiones sub nomine Principis, *vt dixi infra limit. 15. num. 2.* secus si faciant, & iudicent sub nomine Consilij, & Senatus, quia tunc daretur appellatio, *vt considerat Alber. Brun. d. cons. 200. vers. sed in contrarium.*

5 Declara IV. vt sententia Senatus, à qua non licet appellare, debeat esse prolata ab omnibus Senatoribus, qui erant numero centum, secus si esset prolata ab vno eorū, *Spec. tit. de appell. §. videndum restat, in princ. lib. 2. fol. 187.*

Restringe hanc declarationem, vt hodie non procedat quia non extat numerus illorum Senatorum, sed minor, & non requiritur quod sit prolata ab omnibus, sed sufficit quod sit prolata à maiori parte secundum diuersas ordinationes locales, de quibus dixi aliqua *num. seq.*

6 Declara V. Senatorum Collegium, quod olim erat in Vrbe, hodie amplius non extare, & illius speciem conseruatam esse in vno tantum Senatore, de quo loquutus sum *supra numero 1.* & multi Principes, & Duces in eorum dominijs constituunt Senatum, à cuius sententia

non licet appellare, & hoc quando à sententijs ipsorum Principum non posset appellari, *vt dixi supra n.3.*

Primo enim extat Senatus Mediolanensis, à quo non dari appellationem iuxta constitutionem, seu decretum Mediolani, scribunt Ias. *in l.5. si quis aduersus, sub n.3. ibi, & ita alias, C. de precib. imper. offer. & Rugin. tract. de appell. §.2. c.2. sub n.20. versic. à sententia principis.*

Secundo extat Senatus Pedemontanus, qui est constitutus numero viginti Senatorum, quos ponit Thes. Fossan. *initio suarum decisionum.* & à sententia lata à maiori parte eorum non dari appellationem scribit idem Thes. *decis.1. & 2*, dicens eorum sententiam æquiparari sententiæ Præfecti prætorio.

Tertio extat Senatus Taurinensis; Delphinatus & Montisferrati, *Rugin. vbi supra.*

Sed à Senatoribus Marchionalis Excellentiæ Montisferrati, de qua loquitur Alber. Brun. *in feud. cons.157. illi hominis, lib.2.* posse appellari late consuluit idem Alber. Brun. *cons.200. circa primum, vers. sed in contrarium, et cons.201. eod. lib.2.*

Sed quicquid consuluerit Alberic. Brun. isti Duces, qui habent amplum dominium, & sunt valde potentes, constituunt Senatum, à cuius sententia non appellatur.

Quarto extat Consilium Neap. à cuius sententia non dari appellationem, quia illius Consiliarij æquiparantur Senatoribus, scripsi infra *limit.15.*

Quinto extat Senatus, seu Consilium generale Reip. Lucensis, in quo magis, quam in prædictis conseruatur species Senatus: sunt enim numero centum, & ipsi simul congregati in illo Senatu, hoc est, tota illa congregatio in actu consulendi est ipse Princeps, qui tamen quicquam non potest decernere, neque sententiam proferre, nisi ex quatuor partibus tres conueniant; & cum ex quatuor partibus tres conueniunt, nulla prorsus datur appellatio, & habent facultatem legis condendæ vti Princeps.

Sunt multa alia loca, quæ habent Consilia, Parlamenta, & Arresta à quorum sententijs non datur appellatio, se ad intelligentiam declarationis sufficit retulisse adducta.

LIMITATIO V.

SVMMARIVM.

A Regis sententia non appellatur, n.1. — Extenditur multipliciter, n.2. & seqq. — Sublimitatur n.9. & 10.

1 Limita V. in sententia Regis, quia ab ea non appellatur, *Ant. Corset. tract. de potest. reg. part.3. quæst.22. numer. 18. tom.16. fol.134. Nicell. tractat. de concord. gloss. concord. 6. fallen.19. num.60. tom.18. fol.193. Mart. de Car. Laudon. tract. de princip. quæst.402. à sententia regis, tom.16. fol.219. Anguiss. consil.76. de tribus, nu.13. lib.1. & Farin. in qq. crimin. lib.3. quæst.101. limit.14. num.72.* & quod à Rege Francorum non appelletur, scribunt Spec. *tit. de appell. §. videndum restat num.3. vers. item à sententia lata, lib.2. fol.187. Franch. in rub. sub num.9. de appellat. & in rubr. nu.2. in fine, eod. in 6. Rebuff. trac. de appell. art.3. gl. vna, n.11. tom.3. fol.489. & Par de Put. tract. de re milit. cap. penult. à sententia, n.3. tom.16. fol.428.*

2 Extende I. hanc limitationem, vt procedat etiamsi Rex sit subditus Romano Imperio, quia adhuc non appellatur ab eius sententia, *Rugin. tract. de appell. §.2. c.2. r. 16. vers. à sententia regis.*

3 Extende II. & fraternizat cum præcedenti, vt sit vera, etiamsi Rex recognosceret superiorem; quia adhuc ab eius sententia non posset appellari, *Decan cap.63. pastoralis, n.17. ibi, & ideo à sententia regis, de appellat. Roland. à Vallen. consil.86. illustrio, nu.17. & 18. lib.1. & Paris. cons. 118. domina Luchina, n.1. lib.1.* & quod Rex habeat supremam potestatem, & æquiparetur Imperatori, & ab eius sententia non appelletur etiam in Regno, quod habet in feudum, scribit Alber. Brun. *tract. de statut. art.13. n.15. & seqq. to.2. fol.238. & 239. et dixi sup. q.8. sub n.110.*

4 Ratio huius quintæ limitationis sic extensæ est; quia illa ratio, quare non appelletur à sententia Præfecti prætorio, neque à sententia Senatus, quam retuli, & sequutus sum infra *limit.9.* militat multo magis in sententia Regis.

Falsa igitur est illa ratio, quam assignant aliqui, videlicet, quia Rex Franciæ de facto non recognoscit superiorem; licet enim Doctores asserere videantur, quod de facto Rex Franciæ, Rex Hispaniarum, & Rex Angliæ non recognoscant Imperatorem in superiorem, *Gabr. in conclus.5. tit. de acquir. rer. domin. conclus.3. n.3. et seqq.* & quod Rex Francorum saltem de facto non recognoscat Imperatorem, *Neniz. consil. penult. n.3. et dixi supra lib.1. c.16. n.3.* & quod Rex Francorum, & Rex Hispaniæ non recognoscant Imperatorum in superiorem, vide Corset. *tract. de potestat. reg. p.5. et vltim. n.66. tomo 16. fol.144.* & de Rege Franciæ, quod nec de facto, nec de iure cognoscat superiorem, vide Oldr. *consil.169. consueuerit dubitari, in fine, sub n.12.* & quod non habeat in temporalibus superiorem, scribit Rebuff. *tract. de appellat. art.3. gloss. vna, in fine, nu.11. tomo 3. fol.489.* & quod Reges Franciæ in eorum consecrationibus consueuerit vngi ampulla, quam apportauit de cœlo, columba cum chrismat rostro suo, vide Addition. ad Spec. *titul. de appellat. §. nunc tractemus, in princip. in fine additionis.*

5 Tamen, quod Imperator sit dominus mundi, omnes prouinciæ sint sub eo, & omnes nationes ei subsint, omnes Princeps, & omnia sint in eius potestate, & ita tenendum sit de iure communi, scribit Franch. *in rubr. sub n.9. versus finem, de appell.* & quod sit huius mundi machinæ dominus, retuli, & sequutus sum ex * commu. opin. citatis Franc. Zoan. & Rastaur. Castal. *lib. praeced. c.9. n.1609. & 1610.* vbi videas & quod etiam Sclaui, & Francigenæ sint sub Imperio Romano, refert, & sequitur Franch. *d. rubr. de appell. sub n.9.*

Ergo loquendo de iure, illa ratio est falsa.

6 Extende III. eandẽ limitationem, vt procedat etiam in sententia, lata à iudice in caussa, in qua ex forma statuti, vel ex tenore delegationis, & rescripti potuit procedi manu regia, quia non poterit appellari secundum ea, quæ scribit Anguiss. *consil.76. de tribus n.12. & 13. lib.1.* dum ait, ideo non posse appellari, quando potest procedi de facto, quia procedere de facto intelligitur, id est, manu regia, sed vt dixi à sententia regis non potest appellari; ergo neque à sententia iudicis, qui potest procedere manu regia, & quod procedere de facto sit idem quod procedere manu regia, vide supra, *lib.1. cap.53. n.41. in fine*, & quod appellatio non solum non haberet locum, sed esset incognita, quando procedebatur manu regia, illo primæuo sæculo, refert, & sequitur Marches. *tract. de commiss. p.1. rubr. diuersa, de appell. cap.27. num.1. & 2. fol.288. in 2. impress.*

7 Declara istam extensionem, vt procedat cum consideratione, quam feci supra *limit.1. n.75.* vbi vide.

8 Subextende istam extensionem, vt procedat in iudice, qui ex forma statuti, seu rescripti processit de facto, quia ab eius sententia non dari appellationem scribunt Bald. Anguis. & alij, quos retuli, & sequutus sum *supra limit.1. n.64.*

9 Sublimita I. eandem limitationem, vt non procedat si Rex tulerit sententiam, tanquam Comes, quia tunc appellabitur ab eo ad Ducem, seu, inquam, superiorem comitatus, Bartol. *in l.1. §. si quis in appellatione, in fine, n.15. ff. de appell. et in l.36. si quando duciano, nu.1. C. de appell. et consul.*

*consul.Franch.in rub.nu.38.vers.secundo infertur,de appell. Barbat.tract.de præstant.card. q.1.num.32.in fine,tomo 13. p.2.fol.66.Henric.Boer.sing.9.tit.de appell. fol.203. colu.4. to.1. Guid.Pap.tract.de appell.q.36.num.33. tom.5.fol.58. Crauet.tract.de antiq.temp.rubr.antiquum in præscriptione sub n.34.tom.17.fol.163.Breder.tract.de appel.p.1.tit.10.in verbo,regibus,col.167.& Contar.in l.vnica,lim.3.vers.quinimo,nu.11.in fi. C.si de mom.poss.fol.*270. & quod ratione feudi à Principe,& Rege,qui feudum habet,possit appellari ad dominum feudi,refert, & sequitur Rugin. *tract.de appell.§.2.c.2.n.19. vers.ratione.*

Confirmatur hęc sublimitatio ex his,quæ scripsi supra *q.8.sub n.92. versic.restringe primo,* vbi videas.

Contra istam sublimitationem videtur facere limitatio,quam ponit Thes.Fossan. *decis.*14. *reductio à laudo, in fine,num.*10. dicens, quod si caussa sit compromissa personæ illustri,puta,præsidi,Senatori,aut magno Cancellario seu Consiliario ducali,appellatur ab eo ad Principem vel ad Senatum.

Contra eandem sublimitationem, si eam poneremus etiam in principe,prout loquitur Ruginell.supra citatus, faciunt illa inconuenientia,quæ adduxi *lib.præced.c.9.nu.* 1602.& 1603.

Non discedo à sublimitatione.

10 Sublimita II. vt non procedat in sententia Regis dormitantis,vel minus sobrij,quia ab eo potest appellari ad eundem experrectum,vel sobrium,Ruginell. *tract.de app. §.2.c.2.sub n.16. versic.à sententia regis, in fine.*

LIMITATIO VI.

SVMMARIVM.

A fortunæ,seu sortis iudicio non appellatur,n.1.— Extenditur, & subextenditur, n.2.— Sublimitatur,n.3.

1 Limita VI. vt non habeat locum in Fortuna,seu sorte, qui à sententia,lata iudicio sortis, seu fortunæ, non appellatur: Cum enim partes in re controuersa supponunt se iudicio fortunæ, assumunt ipsam fortunam pro voluntate diuini numinis, & consequenter fortuna ipsa non potest habere superiorem, *Bald.in l.fin.C.commun.de leg. Franch.in rubr.nu.10.ibi,& adde prædictis, & Card.Alex. num.46.versic.& per prædicta,Dec. numer.39.de appellat. rursus Franch.in rubr sub nu.3.versic.quid autem, eod.in 6. Par.de Put.tract.de re milit.in fine,n.2.tom.16.fol.428.Rebuff.tract.de appel.art.3.gl.vna,num.5.tom.3.fol.489. Nicell.tract.de concord.gl.concord.6.fall.45.n.86.tom.18.fol. 195.Maran.in suo spec.p.6.act.2.princ.in verbo,et quandoque appellatur,n.257.limit.6.fol.497.& Rugin.tract.de appell.§.2.c.3.n.887.& n.453.*

Comprobatur hæc limitatio, quia sors non est aliquid mali, sed est res in dubitatione humana diuinam iudicans voluntatem, *cap.1.26.qu.2.* & hæc limitatio,eiusque comprobatio procedunt in sorte licita,quæ fit necessitatis caussa ad dirimendam controuersiam;alias sors illicita est prohibita.

2 Extende hanc limitationem,vt à bonorum diuisione, quæ sorte quandoque fit inter fratres, non detur recursus, *Franch.in d.rubr.n.10.de appell.*& quod bonorum diuisiones,quæ sorte interdum fiunt, non soleant rescindi, scribit Rebuff.*tract.de appell.art.3.gl.vna,nu.6.tom.3. fol.* 489. & quod à iudicio sortis non possit peti restitutio in integrum,scribit Maran,*in suo spec.p.6.act.2.princ.in verbo,& quandoq; appellatur,lim.6.n.258.fol.497.*

Subextende hanc extensionem, vt restitutio in integrum aduersus iudicium sortis denegetur etiam minori, *Franch.in d.rubr.sub num.11.versic.sed dubitatur an ratione minoris ætatis,Gig.in addit.ad Dec.ibidem,sub nu.39. in verbo,dirimuntur sorte,de appell.Rebuff.d.art.3.gl.vna, nu. 6.tom.3.fol.489.*& in hac videtur residere Breder.*tract.de appell.p.1.col.519.in fine,& col.520.*

Ratio est,quia quod fato contingit,posset cuius patrisfamilias quantumuis diligentissimo contingere, *Rebuff. vbi sup.*& ideo non potest attribui imbecillitati eius ætati, *Gig.vbi sup.*

3 Sublimita seu declara eandem limitationem, vt non procedat, si adesset enormis læsio, quia tunc vel potest implorari officium iudicis,& peti, quod sententia in melius reformetur,vt loquuntur Franch.*in d.rubr.n.10.in fine de appell.& in rubr.sub n.3.versic.quid autem, eod.in 6. Rebuff.d.art.3.gl.vna,nu.7.tom.3.fol.489. & Breder.d.p.1. col.519. sub litera,C,* Vel potest appellari,*vt loquuntur ijdem Breder.d.col.519.literæ D,& Rugin.d.§.2.c.2.nu.453.*

Sed ego arbitror, magis proprie peti restitutionem, quam appellari, & in hac petitione restitutionis in integrum non debet minor allegare se læsum iudicio sortis, sed potius malitia & dolo aduersarij, qui dolus, seu malitia ad hunc effectum probatur re ipsa ex eo solo, quod extat magna lęsio, *Rebuff.d.art.3.gl.vna,n.7.to.3.fol.489.*

Contra hanc sublimitationem oppono dupliciter.

Primo,quia quando ex aliquo actu quis potest consequi damnum, sicut lucrum, tunc non consideratur læsio etiam in minore,*Rot.diuers.decis.590.fuit resolutum,nu.3. par.1.* & delæsione non consideranda in venditione spei, alijsque actibus, qui habent dubium euentum, vide, quæ scripsi *lib.præced. c.2.n.476.*

Sed minor in iudicio sortis sentijsset lucrum si habuisset alteram partem: nam est consequentia ineuitabilis, quod si in vna fuit læsus, in altera habuisset lucrum, & alter,qui secum contraxit,diceretur læsus; Ergo deneganda est restitutio.

Secundo,quia si iudicium sortis,seu fortunæ assumitur pro voluntate diuini numinis,*vt dixi supra n.1.* ergo non potest allegari læsio,seu iniustitia,quia Deus non lædit,& est summa iustitia,& scit,quod agit.

His non obstantibus, non recedo à sublimitatione, quia sub specie iudicij sortis & fortunæ potestati quis, qui sit valde malitiosus, & callidus, diuidentem, seu contrahentem secum decipere, vnde, cum apparet de enormissima læsione, præsumitur deceptus & non læsus iudicio sortis, quia sors non lædit, cum se æqualiter habeat ad vtrumque extremum,& ita tolluntur adducta in contrarium.

LIMITATIO VII.

SVMMARIVM.

A Dictatoris sententia non appellatur.

1 Limita VII. in sententia lata à Dictatore, quia ab eo non dabatur appellatio, *Valent.Forster.de histor. iur.ciu. Rom.mutat.2.dictator creatus,& c.vers.initio dicam,tomo 1.fol.29. col.3. Liu.lib.2.cuius verba formalia ponit Rugin. tract.de appel.in præfat.n.15.& 17.*& aperte probatur ex *l.2.§.post deinde, ff.de orig.iur. Interdum, re exigente, placuit maioris potestatis magistratum constitui, itaque Dictatores proditi sunt,à quibus nec prouocandi ius fuit,& quibus etiam capitis animaduersio data est,& c.*& à quo crearetur iste Dictator, & quod maiori quam Coss. potestate imperaret,& quod ob summam potestatem, quam habebat non erat fas eam vltra sextum mensem retinere, recenset Forster.*vbi supra*, & multa etiam enarrat Schedul. *magistrat.ciuil.tom.16.fol.184.col.3.& fol.185* vbi de Dictatore, & Comitestabili Franciæ.

LIMITATIO VII.

SVMMARIVM.

A Decemuiri sententia non appellatur.

1 Limita VIII. in sententia lata à Decemuiro, quia ab eo non appellabatur, *l.2.§.exactis deinde regibus,ff.de orig. iur. Placuit publica auctoritate decem constitui viros, & c, datumq;est eis ius & c.neq;prouocatio ab eis,sicut à reliquis magistratibus fieret*, & quod Decemuiri creare sine prouocatione scribunt etiam Forster. *de hist.iur.ciu.Rom.mut. 4.decem viri creati,versic.finis decemuiratus,tom.1.fol.32. col.1.Aym.Riual.de hist iur.ciuil.lib.2. n.121.tom.1.fol.15, & Ruginell. d.tract.de appell.in præfat.n.16.*

Et quod peius erat,si quis collegam appellasset,ab eo, ad quem venerat, ita discedebat, vt pœniteret prioris decreto non stetisse, *vt ex Liu.lib.3.recenset Ruginell. vbi supra.*

De istorum Decemuirorum origine, magistratu, & demum de eorum insolentia ac tyrannide, vide quę scribunt Forst. *vbi supra, & Corad.Brunt.tract. de sedit.lib.2. c.6.tom.11.p.1.fol.112.*

LIMITATIO IX.

SVMMARIVM.

A Præfecti pratorio sententia,non appellatur,n.1.— Declaratur, num.2.& 3.

1 Limita IX. in sententia lata à Præfecto prætorio,*l.19. à proconsulibus,& ibi Bart.num.1. C.de appell. Gloss.in l.9. episcopale,in verbo vestris, C.de episcop.audien. Az.in sum. C.de appell. vers.porro quidam sunt,num.15.Spec.tit.de appell.§.videndum restat,in princ.lib.2.fol.187. Archid. in c. 28.anteriorum,num.1.2.q.6. Salyc.in l.1.num.2.C.ne lic.in vna eademque caus.& c.* Nicell.*tract.de concor.gl.concord. 6.fall.20.nu.61.tom.18.fol.193. Guid.Pap.tract.de appell. q.44.nu.36. tom.5.fol.59. Rol.à Vall. cons.94.præsupposita, n.1.lib.1.Alber.Brun.in feud.cons.154.attento in princ. lib. 2.Farin.in qq.crim.q.101.lim.14.nu.72.Io.Ferrar.tract.de appell.lib.2.c.3. à cuius iudicis sententia, num.130.tom.5. fol.68. Gregor.Tolos. eod.tract.lib.3.c.12. num.1. fol.340. Ruginell.tract.de appell. §.2.c.2.num.35. vers. à sententia præfecti prætorio, & Cantiunc. tract. de offic. iudic. lib.2. c 4. sub num.5. tomo 3. part.1.fol.81.* hanc reddens rationem in sententia Senatus, & Præfecti prætorio, quod Princeps, eos, qui ad magnitudinem huius officij promouentur, credit non aliter iudicaturos, quam ipse iudicaret.

2 Declara, quod sententia Prefecti prætorio habet executionem media cautione, *Thes.Fossan.decis.2. sententia senatus,sub nu.1.*

3 Hodię Imperator non habet in Curia Prefectum Pretorio, *Salyc.quem citaui supra q.8. num.11.* quia tamen iudices hodię habeantur pro Præfectis prætorio enarrant *Io.Ferrar. tract.de appell. d.lib.2.num.30. tom.5. fol. 68.* dicens esse Principes sacri Imperij electores, & Cardinale apud Papam, *Guid.Pap. tract.de appell. q.44.num. 36. eod.tom.5.fol.59.* dicens,ideo non appellari à sententia curiæ Parlamenti, quia illa curia habetur loco Præfecti prætorio,& *Fossanen.d.dec.2.*

LIMITATIO X.

SVMMARIVM.

A Legati de latere sententia an appelletur.

1 Limita X. in sententia,lata à Legato de latere; & moueor, quia eo solo, quod est Cardinalis æquiparatur Regi, & Præfecto prætorio, *vt refert Card. Alexand.in rubr. num.39. vers. sed quid de cardinalibus, de appellat.* Sed à sententia Regis,& à sententia Præfecti prætorio non appellatur, testibus ijs, quos citaui, & sequutus sum *supra lim.5. & lim.præcedent.* Ergo neque appellatur à sententia Cardinalis: Moueor vrgentius, quia loquimur non solum in Cardinali, sed in Legato qui habet regiam potestatem in prouincia sibi commissa, *Andr.Gambar. tractat. de leg de lat.lib.2 in princ. num.13.& seqq.tom.13.p. 2. fol.154.* Sed à sententia Regis non appellatur, testibus ijs, quos citaui *supra lim.5. num1.* Ergo neque à sententia Legati.

Item habet maiorem potestatem,quam Prefectus pretorio, sed à Præfecti prætorij sententia non appellatur, testibus ijs,quos retuli, & sequutus sum *limit.præced.* & quod habet maiorem potestatem colligitur ex his, quæ scribit Andr.Gamb. *d.n.13.& seqq.& n.30.* vbi quod Legatus de latere dicitur super illustris,&c.

Hæc limitatio non est vera, *per ea, quæ dixi supra in ampliat. sub num.21.ampliat.18. & supra limitat.3.versic. ab vnius.*

LIMITATIO XI.

SVMMARIVM.

A Mediolani Ducis sententia non appellatur.

1 Limita XI. in Duce Mediolani, quia etsi habeat inuestituram ab Imperatore,& eum ideo recognoscat tamen est in quasi possessione agendi, & faciendi, vt Princeps non recognoscens superiorem, *Mobed. decis.6. alias 45. Anno 1545. de sent.& re iudic.& Ruginell.tract.de appel. §.2. c.2.n.18. versic.nec à duce.*

LIMITATIO XII.

SVMMARIVM.

A Venetiarum Ducis sententia non appellatur.

1 Limita XII.in Duce Venetiarum,à quo non datur appellatio Franch.*in rubr.sub nu.9.de appell.& in rubr.nu.3. versicul.quid autem, eod. in 6. Maran.in suo specul. part.6. act.2.princ.in verbo, & quandoque appellatur, lim 4.num. 254.fol.496.et Ruginell.tract.de appell.§.2.c.2.n.17.versic. idem etiam.*

Et ratio est, quia Dux Venetiarum alium superiorem non habet. *Scribunt Franch.*

LIMITATIO XIII.

SVMMARIVM.

A parlamenti sententia non appellatur.

1 Limita XIII. in Curia Parlamenti,quia,cum habeatur loco Præfecti prætorio, potest solum supplicari, *Guid. Pap. decis.436.q.45.num.53.* & quod à Parlamentis non appelletur, scribit Rebuff. *tract. de appellat.art.7. gloss.2. num.27.*

num.27. versic.13. tom.3.fol. 504. & quod à Curia parlamentorum in Gallia non appelletur, refert etiam Ruginell.*tractat.de appellat.§.2. capit.2.numer.22. versic.idem dicimus.*

LIMITATIO XIV.

SVMMARIVM.

A Curiæ supremæ sententia in Francia non appellatur.

1 Limita XIV. in Curijs supremis Franciæ, vt à Curijs Generalium iustitiæ, magni Consilij, & similibus, à quibus non posse appellari testatur Rebuff.*d.art.7.gl.2.num.27.fol.504.*

LIMITATIO XV.

SVMMARIVM.

A Consilij Neap.sententia non appellatur,n.1.& 2.– Restringitur,n.3.

1 Limita XV.in sacro regio Consilio Neapol.quia ab illius sententia non datur appellatio, *Maran. in suo spec. par.6.act.2,princip.in verbo,& quandoque appellatur,num.251.& 252. in 3.lim.fol.496. Lancell.tract. de attent.part.2.c.12. de attent.& innouat.appell pend.limit.28. princip. fol.373.Contar.in l.vnica, limit 3. num.14. vers.sed hodie, C.si de mom.pos.*referens ex Afflict.quod hodie Consilium cognoscit etiam de primis caussis,& post eius sententiam supplicatur,quia repræsentat personam Regis, *& Rugin. tract.de appel.§.2.c.3.n.21. vers.idem etiam.*

2 Ratio huius limitationis, est quia illa sententia fertur nomine regiæ Maiestatis, *vt scribunt Afflict.decis.190. pulchrum,in fine, & decis.383 licet hodie, sub nu.8.& Maran.vbi supra:*sed à sententia Regis non appellatur, testibus ijs,quos citaui,& sequutus sum *supra lim.5.* Ergo neque à sententia Consilij: & iure quidem proferunt sententias nomine Regis,quia Domini de cons.Neap.æquiparantur Senatoribus, *Maran.in d.verbo, & quandoque appellatur,n.*253.& Senatores sunt pars Principis, quia Princeps est de eorum numero,*vt scripsi supra limit.4.sub n.2. vers.ratio.*

3 Restringe istam limitationem,vt non procedat,quando sententia sacri Consilij contineret notoriam iniustitiam,& caussa esset magna,puta,de vna baronia vel de vno magno Castro,vel de maiori parte bonorum, vel de crimine,capitali,quia tunc posset de iure haberi recursus ad Papam, *vt ex Afflict.in tit.quæ sint regal.in rubr.nu.60. refert,& sequitur Contar.in l.vnica,limit.3.n.14.in fine, & n.15.C.si de mom.poss.*

LIMITATIO XVI.

SVMMARIVM.

A Ducis Sabaudiæ sententia non appellatur.

1 Limita XVI.in sententia, lata à Serenissimo Duce Sabaudiæ,quia ab ea non appellari consuluit Paris.*cons.*118. *domina Luchina, n.1.lib.1.*

LIMITATIO XVII.

SVMMARIVM.

Ab arbitri,& arbitratoris laudo an appelletur.

1 Limita XVII. in laudo arbitri, & arbitramento arbitratoris,*vt scripsi q.seq lim.13.& 14.n.1.& seqq.*

LIMITATIO XVIII.

SVMMARIVM.

Ab Episcopi laudo an appelletur.

1 Limita XVIII. in Episcopo, in quē est factū compromissū,quia ab eo non appellatur de iure ciuili,secus de iure canonico *secundum Speculatorem tit. de appell.§. in quibus,vers.vigesimo secundo,sub numero 19.* imo hæc limitatio procedit non solum in Episcopo, sed in iudice indistinctè *secundum Ant.de Butr. in cap.23. quintauallis, col.7.versus finem,versic.ad primum,sub numero 36.ibi,idem si compromissum est in iudicem,de iureiur.*vbi sic citat Specul. supra adductum quem impugnat, dicens, posse appellari de iure canonico,quia de iure canonico potest compromitti in iudicem:sed de iure ciuili,inquit,non potest appellari, quia de iure ciuili non valet compromissum in iudicem, postea rursus variando scribit, speciale esse in Episcopo,cuius iurisdictio est prorogata à laico,vt non possit appellari, & hos refert, & sequitur Nicell. *tract.de concor.gl.concord.6. fall.21.n.62.fol.193.* & quod ab Episcopo, cuius iurisdictio de consensu partium sit prorogata per laicum, non appelletur refert, & sequitur Rugin. *tract.de appel.§ 2.c.2.n.31. vers.non appellatur*, & hæc limitatio videtur colligi ex *l.18. si qui ex consensu, C. de episc.aud* in illis verbis,*arbitri more*, nam si est veluti arbiter, & ab arbitro non appellatur: Ergo neque ab episcopo.

Quicquid scribant isti, de consuetudine hæc limitatio non seruatur,quia potest,& non potest appellari à laudo episcopi arbitri, sicut à laudo alterius arbitri.

LIMITATIO XIX.

SVMMARIVM.

A Patriarchæ sententia an appelletur.

1 Limita XIX.in sententia Patriarchæ, quia ab ea non datur appellatio, argumento textus *in §.si quis vero. Auth.de sanctis episc.collat.9.et notant.Lal.Iord.tract.de Rom. sed orig.c.13.& vult.n.8.tomo 1.& Rugin.tract.de appell.§.2.c.2.n.28.vers.à patriarcha,*& pro intelligentia huius limitationis vide omnino, quæ scripsi *supra q.8.sub nu.98. declar.3.*

Hæc limitatio non est vera, quia à sententia Patriarchę datur appellatio,vt ostendi *d.quæst.8.sub n.98.declar.3.*& ad quem appelletur dixi *ibidem n.99.*

LIMITATIO XX.

SVMMARIVM.

Ab Auditorio florentissimorum Procerum non appellatur.

Limita XX.in Sacro Auditorio florentissimorum procerum, quia ab eis non appellatur, cum iudicent nomine Principis,& faciant Consistorium Principis, vt scripsi *supra lim.1.sub n.117.extens.8. vbi videas.*

Aduerte solum hic, quod & si Ruginell. *in tract.de appell.§.2.cap.2.n.37.* ponat vnam limitationem, quod ab Auditorio sacro non datur appellatio,*et n.41.*ponat alteram, quod à Proceribus florentissimis non datur appellatio,& pro vtraque alleget tex. *in l.fin.C.de appell.* tamen (sit eius pace dictum) videtur, quod Sacrum Auditorū, & floren-

florentissimi Proceres sint vnum, & idem, & quod ideo non duæ, sed vnica constituenda sit limitatio, eaque non ex *l.fin.*sed ex *l.35.in offerendis*, comprobetur, prout dixi supra *d.limit.1.sub n.117.extens.8.*

LIMITATIO XXI.

SVMMARIVM.

A Consiliarijs Principis non appellatur.

1 Limita XXI. in Principum consiliarijs, qui caussam examinant, quia ab eis non appellatur *l.34.iubemus, C.de appellat.& consult.Rugineil.d.cap.2.num.38. versic. a consiliarijs.*

LIMITATIO XXII.

SVMMARIVM.

Ab Vniuersitatis studij Parisij sententia, lata inter Scholares an appelletur.

1 Limita XXII. vt non procedat in sententia, lata inter Scholares ab Vniuersitate studij Parisiensis, quia ab ea non appellari scribit Rebuff.*tract.de priuil.scholar. priuil.158.num.2.tom.18.fol.60.*quem refert, & sequitur Rugin. *tractat.de appell.§.2. c.2. num.39. versic. ab vniuersitate.* Rebuff. tamen subdit, hodie appellari, sed non sine reatu periurij, ad Senatum.

LIMITATIO XXIII.

SVMMARIVM.

A iudicibus, qui iudicabant in Palatio Imperatoris, non appellabatur.

1 Limita XXIII. in omnibus iudicibus Sacri Palatij Imperatoris, qui habebant iurisdictionem, habita ratione æstimationis litis; alij enim iudicabant in caussis a certa summa infra, & alij a certa alia infra, & ab istis non dabatur appellatio, quia erant iudices Sacri Palatij, prout habetur *in l.35.in offerendis, C.de appell.*& latius, ac clarius, in *c.28. anteriorum, 2.q.6.*

LIMITATIO XXIV.

SVMMARIA.

Ab executore non appellatur. — Quid in iudice habente liberum arbitrium — Quid in iudice, qui iudicat secundum suam conscientiam, n.1.

Extenduntur limitationes, vt sint veræ tam in effectu suspensiuo, quam in deuolutiuo, n.2.

Sublimitantur I. quando sententia esset lata simul a duobus coniudicibus, & ab vno eorum posset appellari, n.3.

Sublimitantur II. quando sententia contineret notoriam iniustitiam, n.4.

1 Limita XXIV. in executore, a quo appellari non posse scribunt Spec. Abb. Alex. Maran. & alij, quos retuli, & sequutus sum *q seq.limit.11.*

A iudice, habente liberum arbitrium, an possit appellari, vide *infra q.seq.limit.15.n.1. & seqq.*

A iudice, qui debet iudicare secundum suam conscientiam, an possit appellari, vide *d.quæst.seq.lim.15.n.3. vers. extende secundo.*

2 Extende I. nunc omnes adductas limitationes, vt quoties appellatio est prohibita ob excellentiam iudicis, qui iudicat, tunc appellatio censeatur prohibita non solum quoad effectum suspensiuum, sed etiam quoad effectum deuolutiuum, quia in vtroque effectu militat prohibitionis ratio, quæ est, quia præsumitur, quod iuste, & recte iudicauerit, vt, loquendo in Principe, scripsi *supra limitat.1. sub num.117. extens.7.* & loquendo in sententia Senatus, & Præfecti prætorio, scripsi *supra limitat.9.n.1.in fine.*

3 Sublimita I. easdem singulas limitationes, vt non procedat, quando cum iudice, a quo non potest appellari, iudicaret simul iudex, a quo posset appellari, quia tunc quoad potentiam appellandi attenderetur persona iudicis, a quo posset appellari, secundum ea, quæ scribit Rebuff.*tract.de priuil.scholar.priuil.106.versic.16.n.16.f.53.* licet is loquatur solum de sententia arbitri iuris, & alterius iudicis, a quo non possit appellari.

4 Sublimita II. vt non procedant, quando sententia contineret notoriam iniustitiam, quia tunc potest semper appellari ad Papam, vide supra *limit.1.n.126.vers.sublimita primo.*

Vidimus in hac quæstione, a quibus iudicibus possit, & a quibus non possit appellari, sequitur, vt videamus, a quibus sententijs possit, & a quibus non possit appellari.

QVÆSTIO XVII.

ARGVMENTVM.

A quibus sententijs possit, & a quibus non possit appellari.

SVMMARIA.

APPELLATIO regulariter permittitur à qualibet sententia, num.1.& seqq.

Ampliatur I. hæc regula in causis maioribus, num.5.— Ampliatur II. in causis minoribus, num.6.— Ampliatur III. in causis summarijs, num.7.& seqq.— Ampliatio IV. in causis pijs, num.10. Infertur, & restringitur, num.11.& 12.— Ampliatur V. in causis minimis, num.13. Restringitur, num.16.& sequentibus.— Ampliatur VI. in sententijs, quæ habent vim diffinitiuæ num.19.— Ampliatur VII. in pluribus sententijs interlocutorijs, numer.20.— Ampliatur VIII. vt possit appellari à delegatione, quando &c. num.21.— Ampliatur IX. etiam in arbitrarijs, num.22.— Ampliatur X. in criminalibus, num.23. Subampliatur multipliciter, num.24.& seqq. Restringitur, num.27.— Ampliatur XI. in manifestis, num.28.— Ampliatur XII. in sententia lata in vim instrumenti publici, numero 29. Extenditur, & restringitur multipliciter, num.30.& seqq.— Ampliatur XIII. in qualibet grauamine, num.35. Subampliatur, restringitur, & declaratur, num.36.& seqq.— Ampliatur XIV. de iure canonico in grauamine inferendo &c. num.42.— Ampliatur XV. vt appellatio extraiudicialis possit interponi etiam à grauamine illato à parte, num.43.& 44.— Ampliatur XVI. vt possit appellari à tarditate, & negligentia iudicis, numero 46.& seqq. Exemplificatur, num.49. Declaratur, & subdeclaratur multipliciter, numero 50.& seqq.— Ampliatur XVII. vt in dubio sit deferendum appellationi, & sit admittenda, num.60.& seqq. Extenditur dupliciter, numer.64.& seqq.

1 Appellatio est permissa regulariter ab omni sententia, *l.1.ff.de appell.& scribunt Spec.tit. de appellat.§. in quibus in princ.lib.2.fol.184. Papiens.in pract.in form. app. à sent.diffin.in gl.coram vobis, num.9. vers. quæritur vltra, fol.405. Alex.cons.113.viso themate, n.3. vers. hoc præmisso, lib.5 Soc.cons.195.circa primum, n.1.li.2.& cons.39.capia primũ, n.1.lib.4.Mar.in suo spec.p.6.act.2.princ.in verbo, &* quan-

quandoque appellatur,nu.278 fol.501.Osasc.decis.61 actor. iuramentum,num.6. vers.in contrarium.Tiraq.trac.le mort. saisis leuis.declar.6.numero 9.vers.nec illud fol.120.& Vestr.in prax.lib.7.c.3.n.1.& dixi supra lib.1.c.97.sub nu.52. & ita pro regula post relatas quasdam intricationes scribit Nicell.tract.de concord.gl.concord.6.n.15. vers.vt ergo, tomo 18.fol.191.Surd.tract.de alim.tit.8.priuil.6.numer.1. Et quod regula sit, vt grauatus per diffinitiuam sententiam possit appellare in omni causa,scribit Par. de Put. tract.de synd.in verbo, appellatio num.15. vers.an à sententia, lata, tomo 7.folio 242. & quod appellatio censeatur permissa omni casu, nisi reperiatur exprelse prohibita, scribunt Franch. in rubr. numero 18. vers. tertio præmitte quod regulariter, de appell.& rursus in rubrica numer.2. vers.tertio præmitte,eod.in 6.Surd.cons.163. arbitror,sub n. 3.vers.2.fundatur,& n.4.lib.2.Lancell.tract de attent.p.2. c.12.ampl 5.n.8.fol.352.& p.3.c.30.n.18.fol.455. quem refert,& sequitur Bredecod. tract.de appell.par.1.titul.11. col.21. sub lit. D. & quod à quacumque sententia: & in omnibus casibus, si à iure non inueniatur prohibita, receptatur appellatio, scribit Rebuff.tract.de appell.in præfatione,n.72.tom.3.fol.480.

Contra hanc regulam adduco vnum nouum argumentum.

2 Quod potest æqualiter se habere ad bonum, & ad malum; debet prohiberi, & non permitti, vt, loquendo de negotiatione, scribit Bartol.& ; loquendo indistinctè, notat Abb quos retuli; & secus sum supra libr.1. capitul. 12.num.49.

Sed appellatione potest obuiari iniustitiæ,& iustitiæ, quia licet sit instituta ad bonum finem: videlicet, ad corrigendas malas sententias, & iniquitates iudicum; tamen vsu compertum est, quod litigantes, ea sæpe vtuntur ad protelandas lites,& ad defatigandum, vt scripsi sup.q.3. n.2.Ergo.

3 Respondeo huic argumento,quod ea,quæ de sui natura bona sunt,vt dare eleemosynam, ieiunare,& similia, licet possint fieri mala ex circumstantijs, tamen non prohibentur;sed sunt laudabilia,& de præcepto; Abb. in c.8. cum ab omni, sub numer.2.de vit.& honest.cleric. Sed appellatio de sui natura est bona, quia est species defensionis. Ergo licet possit fieri iniuste;tamen non est prohibenda.

4 Retenta igitur regula.

Infero ex hac regula,quod is,qui dicit aliquo casu non posse appellari, tenetur id ostendere, quia regula est in contrarium, Franch.d.rubr.sub numer.19 de appell.& in d. rubr.sub numer.2.eod.in 6.& Socc.d.cons.39.sub numero 1. lib.4.

5 Amplia I. eandem regulam, vt procedat in causis maioribus. Nicel.tract.de concord.gl.concord.6. num.15. ver. vt ergo,to.18.fol.191. & Menoch. tract. de recuper. poss.remed.5.versus finem.q.22.n.8. & hæc ampliatio non habet difficultatem.

6 Amplia II.vt habeat locum in causis minoribus, Nicel. & Menoch. vbi supra, & hæc ampliatio probatur ex seq. 5.ampliat. vbi, quod etiam in minimis potest appellari.

7 Amplia III.vt habeat locum in causis summarijs, Contar.in l.vnica,in 1.opposit.n.1.& 2.C.si de mom.poss.& Luc. Pat.in pract Cap.lib.4.c.2.n.16.& cõprobatur ex seqq. & quod in summarijs causis detur appellatio, etiam si præiudicium sit reparabile in alio iudicio, scribit Rugin. tract.de appell.§.2.c.3.n.897.

Hoc tamen non procedit in pronuntia facta, vtrum summariè,vel ordinariè procedendum sit,à qua pronuntia non appellatur,ex statuto Mediolani,Rugin.§.2.cap.3. num.898.

8 Infero, quod in causis, quæ sunt summariæ ex forma statutorum Vrbis lib.1.c.88.potest appellari:quare statuta in eis non prohibent appellationem, & quando non prohibent censeatur permittere,vt retuli,& sequutus sum supra n.1.

9 Restringe hanc ampliationem, & illationem, vt sint multæ causæ, quæ sunt summariæ, & non admittunt appellationem, non eo quia sunt summariæ, sed eo, quod vel requirunt celeritatem, vel agitur de præiudicio reparabili in alio iudicio,huiusmodi sunt causæ alimentorum, & causæ possessoriæ, quæ, & si summariæ sint ex dispositione iuris communis, & statutorum, vt in d.l.1. capitul. 88. tamen in eis non admitti appellationem scripsi infra lim.7.& 6.

10 Amplia IV. vt habeat locum etiam in causis pijs,quia de sententia in eis lata regulariter non censetur prohibita appellatio, Franch.in rub.n.2 n.de appel.

11 Infero quod potest appellari à sententia lata pro libertate,Franch.d.rubr.de appel.n.20.ibi hinc est.

12 Restringe hanc ampliationem,vt non habeat locum in causis pijs, quæ celeritatem desiderant, quia in eis denegari appellationem scripsi infra limit.8.n.11. iunctis alijs dictis in antecedentibus.

13 Amplia V. vt habeat locum in causis minimis, Spec.tit. de appell.§.in quibus,sub n.20. vers.vigesimoquinto, in fine lib.2.fol.186.Alex.cons.113.viso themate,n.3. vers.hoc præmisso,lib.5.Tiraq.tract.de iud.in reb.exig.vers.9.facit,tomo 3.fol.98.& Contar.in l.vnica, in ratione dubitandi, n.2.C.si mom.poss.

14 Contra hanc ampliationem vide eundem Spec.d.n.20 Nicel.tract.de concor.gl.concor.6.fall.57.num 95.fol.195. Maran.in suo spec.parte 6.actu.2.princ.in verbo, & quandoque appellatur,n.326.lim.21.fol.507.qui allegant, quod in causis minimis & breuioribus non appellatur.

15 Concorda istam contrarietatem, vt ampliatio sit vera de iure canonico, & hæc opinio contraria sit vera de iure ciuili,testibus eisdem Specul. Nicell.& Maran. supra citatis.

Et quod hæc ampliatio sit vera de iure canonico, retuli, & sequutus sum infra lim.40.num.47. vers.sublimita secundo.

16 Restringe primo hanc ampliationem, vt in Curia non detur appellatio in causis non excedentibus summam duc.16.Cameræ,iuxta ea quæ scripsi infra lim.43.n.1.vbi videas.

17 Restringe secundo eandem ampliationem, vt in foro Capitolino non habet locum in causis à scutis decem infra iuxta ea,quæ scripsi infra limit.42.nu.1.& seqq. vbi videas.

18 Restringe tertio in regno Neapolitano,vt non habeat locum in causis duarum vnicarum ciuiliter petitarum, iuxta ea,quæ infra lim.44.n.1.

19 Amplia VI. vt habeat locum in sententijs,quæ habent vim diffinitiuæ, quia ab eis posse appellari, retuli, & declaraui infra limit.47.membr.1.num.171. versic.sublimita quarto.

20 Amplia VII. vt habeat locum in multis sententijs interlocutorijs: de hac ampliatione vide quæ scripsi infra lim. 47.memb.1.n.73.& seqq. vers.sublimita primo.

Limita multipliciter istam ampliationem prout limitaui infra eadem limit.47.mem.1.vbi habes materiam.

21 Amplia VIII. vt possit appellari à delegatione, ne delegatus procedat &c. Franch. Cardin. Alex.& clare Abb.in c.30.ad hæc de appel.: cum enim quis mittit nuncium ad Curiam antequam sit citatus, vel antequam habeat notitiam literarum, non potest pro illa causa pro qua misit,conueniri in patria,vide supra q.6.in fine sub n. 44.vers aduerte secundo,ergo si delegatus velit procedere potest appellare.

22 Amplia IX. vt possit appellari etiam in arbitrarijs, vt retuli infra limit.15. sub n.2. vers.contra. vbi videas.

23 Amplia

23 Amplia X. vt de iure communi possit appellari etiam in criminalibus, *Franch. in c. 5. cum sit Romana, §. præterea, in princip. de appell.* & quod possit appellari tam in ciuilibus, quam in criminalibus, scribunt Papiens. *in pract. in form. appell. à sentent. diffin. in gl. coram vobis, num. 9. vers. quæritur vltra, fol. 405. Nicell. tract. de concord. gl. concord. 6 n. 15. vers. vt ergo, fol. 191. & Rebuff. tract. de appell. in præfat. n. 72. tom. 3. fol. 480.* & quod possit appellari in criminalibus probatur ex *l. 6. non tantum ff. de appell.* & ex alijs iuribus, citatis à Gail. *tract. de pac. publ. lib. 1. c. vlt. num. 36.* vbi testatur de comm. * opin. & late Farin. *in qq. crim. qu. 101. n. 1.*

24 Subamplia primo hanc ampliationem, vt in causis capitalibus, & vbi ageretur de pœna mortis in tantum sit permissa appellatio, vt non solum ipse condemnatus, sed etiam quilibet alius absque vllo mandato, immo etiam inuito, & contradicente ipso condemnato, possit appellare, *vt retuli, & sequutus sum supra q. 5. n. 44. vers. extende decimo quinto, & n. 51. & 52.* vbi videas.

25 Subamplia secundo, vt, pendente appellatione, sententia non possit mandari executioni, *Lancel. tract. de attent. p. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. ampl. 4. princ. n. 1. et seqq. tom. 5. fol. 352.*

26 Subamplia tertio, vt non admittens appellationem, & eius ministri, & executores possint puniri, *vt scripsi supra q. 13. n. 100. & 108.*

27 Restringe, & declara hanc ampliationem, prout restrinxi, & declaraui *infra limit. 4. illat. 3. n. 76. & seqq. & limit. 48. n. 1. & seqq.*

A decreto torturæ an, & quando possit appellari, vide *infra limitat. 47. membr. 1. num. 148. vers. exemplifica decimotertio.*

28 Amplia XI. vt possit appellari etiam in manifestis, *vt retuli, & sequutus sum infra limitat. 4. num. 99. vers. sublimita octauo.*

29 Amplia XII. vt habeat locum etiam in sententia, lata in vim instrumenti publici, quia, cum instrumentum publicum de iure communi non habeat executionem paratam secundum communem * opin. de qua testantur plures, quos retuli, & sequutus sum *supra lib. 1. c. 62. sub num. 1.* & ideo agi debeat via ordinaria, producendo libellum, contestando litem, & deueniendo ad sententiam diffinitiuam vt scribit Franch. Becc. *consil. 17. in casu præsenti, n. 1. & 2. & sub n. 7. vers. non obstat, lib. 1.* sequitur: quod à sententia lata pro instrumento publico possit appellari.

Confirmatur hæc ampliatio, quia licet instrumentũ publicum faciat notorium iuris; tamen etiam in notorio iuris dari appellationem, retuli & sequutus sum *infra limit. 4. n. 72. & 75.*

30 Extende primo hanc subampliationem, vt procedat etiamsi instrumentum esset iuratum, quia cum nihilominus non habeat executionem paratam secundum communem * opin. quam retuli, & sequutus sum *d. c. 62. sub n. 10. dabitur appellatio.*

31 Extende secundo, vt habeat locum etiam si sententia sit lata pro deposito, de quo appareat instrumentum publicum, quia nihilominus, cum de iure communi non habeat executionem paratam secundum comm. * opin. quã retuli, & sequutus sum *dict. c. 62. sub n. 11. vers. contrariam,* datur appellatio.

32 Subextende hanc extensionem, vt multo magis procedat, quando depositum probaretur non per instrumentum, sed per testes, quia tunc multo minus haberet executionem paratam, testibus ijs, quos retuli, & sequutus sum *dict. c. 62. sub n. 11. vers. secundo,* & ideo daretur appellatio, per ea, quæ loquendo de obligatione in forma Cameræ retuli, & sequutus sum *infra limit. 9. num. 32. vers. sublimita septimo.*

33 Restringe primo eandem duodecimam ampliationẽ, eiusque primam, & secundam extensionem, vt non habeant locum in instrumento testamenti non rasi, & non cancellati, quia non dari appellationem retuli; & sequutus sum *infra limit. 6. memb. 4. n. 6. & seqq.*

34 Restringe secundo, vt non procedant, stante statuto, quod instrumenta publica habeant executionem paratam, *iuxta ea, quæ scripsi infra limit. 9. n. 23. & seqq.*

35 Amplia XIII. vt habeat locum in quolibet grauamine, *Spec. tit. de appell. §. in quibus, in princ. lib. 2. fol. 184.* & præsertim de iure canonico, *Franch. in rubr. sub num. 17. ibi, sed de iure canonico, de appellat.* & loquendo in actu iudiciali, potest appellari non solum, si sit interlocutoria, sed etiam à quolibet grauamine illato, vel cominato, *vt ex Ioann. Andr. refert, & sequitur Franch. in c. 1. not. 2. num. 2. de appellat. in 6.*

36 Subamplia declarando, vt habeat locum tam in grauamine iudiciali, quam in extraiudiciali, Mar. *in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, num. 278 fol. 501.*

37 Restringe hanc subampliationem, vt quoad grauamen extraiudiciale sit vera de iure canonico, secundum quod potest appellari à grauamine extraiudiciali, vt sentiunt *Franch. in rubr. sub n. 17. ibi, sed de iure canonico, de appel. et Feder. Schen. tract. de appell. sub n. 1. tom. 5. fol 55.*

38 Contra eandem restrictionem, quod enim à grauamine extraiudiciali possit appellari etiam de iure ciuili, firmant Franch. *in cap. 1. bonæ memoriæ, sub n. 23. & præsertim in fin. vers. nono an de iure ciuili, de appell. & Contar. in l. vnica, limit. 25. n. 7 vers. contraria tamen, sub n. 7. & seqq. C. si de mom. poss.*

Retenta hac opinione contra restrictionem.

39 Declara primo eandem, vt in omnibus casibus in quibus posset adiri iudex, & implorari eius officium in eisdẽ possit à grauamine appellari, & attentata venient reuocanda, dummodo in appellatione sit inserta iusta causa, *Franch. in c. 51 bonæ memoriæ, sub n. 23. vers. nono an de iure ciuili de appell.* vel declara, quod ita demum de iure ciuili in extraiudicialibus possit appellari, si illa extraiudicialia fiant per modum iurisdictionis, vt in officijs publicis auctoritate, & vtilitate, vel auctoritate tantum, vel in his, quæ fiunt à pluribus, vt vniuersis; alia autem, quæ neq; auctoritate, neque vtilitate publica sunt, si tendunt ad impediendas lites, admittitur appellatio extraiudicialis: vbi autem non est iurisdictio, nec sententia diffinitiua litis, si vnus actus perficitur, & consumatur, non potest appellari, vide Contar. *d. limit. 25. n. 20. & 21.* & quando ab actu extraiudiciali possit appellari declarat etiam Greg. Tolos. *tract. de appell. lib. 1. c. 12. n. 1. & seqq. fol. 92.* quem poteris videre, si placet, & aliquos casus, in quibus habet locum appellatio extraiudicialis, ponunt Franch. *vbi supra,* & Contar. *d. limit. 25. n. 8. & seqq.* & vigintiquinq; cumulauit Ruginell. *tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 18. & seqq. vsque ad n. 43. exclusiue,* & vnum in notabili effectu vide *supra q. 3. eff. 4. num. 71.*

40 Declara secundo, vt eiusmodi appellatio, proprie loquendo, dicatur prouocatio, & non appellatio, *iuxta ea, quæ scripsi supra q. 1. n. 5. & q. 2. sub n. 33.*

41 Declara tertio, vt pro grauamine extra iudiciali competat duplex remedium. Primum est appellatio interponenda infra decem dies, *vt dixi supra quæst. 12. ampliat. 12. num. 106.* Secundum est querela, quæ potest interponi etiam post decem dies quia licet lapsus decem dierum præcludat viam omnibus appellationibus etiam extraiudicialibus, tamen appellationes extraiudiciales possunt quandocunq; retractari etiam post lapsos decem dies per viam quærelæ, sed non per viam appellationis, quia actus extraiudiciales nunquam transeunt in rem iudicatam, Franch. *in cap. 1. sub num. 10. vers. sed dic notabiliter, & in c. 51 bonæ memoriæ, sub num. 19. vers. octauo debet appellare,* de ap-

de appell.& Lancell.tract.de attent.par.2.c.12.lim.3.princ. n.1.tomo 5.fol.362.

42 Amplia XIV.vt de iure canonico possit appellari non solum à grauamine illato in iudicio,vel extra;sed etiam à grauamine inferendo, vel comminato, *Franch.in rubr. sub n.17.de appellat.* adde, quæ scripsi supra *quæst.2.sub n. 2an quarta,& quinta diffinitione*.

Contra hanc ampliationem vide supra *q.5.n.102.vers. subamplia eam*.

43 Amplia XV, vt appellatio extraiudicialis possit interponi non solum à grauamine illato à iudice procedente extraiudicialiter,sed etiam a grauamine illato a parte, *vt ex Franch.Maran.& alijs retuli,& sequutus sum supra qu. 2.n.38.art.3.differ.4.*

44 Declara hanc ampliationem, vt hęc appellatio, quæ interponitur a grauamine illato à parte quandoque habeat vim citationis, vt in beneficialibus, *Franch in cap.51. bonæ memoriæ,sub num.16.versic.sed conclude sic,de appell. Maran.in suo spec.parte 6.actu 2.princip.in verbo,& quandoque appellatur, num.279.folio 501. & Gregor.Tholosan. in act.de appellat.lib.1.cap.11.sub numero tertio, versic.primæ differentia,folio* 86. Et quod appellatio extraiudicialis in præsentia appellati interposita in beneficialibus deuoluat causam ad Curiam, & habeat vim citationis, dixerunt Domini de Rot. Caputaq. *decis.35.appellauerat,numero 1.parte 1.* & quod appellatio extraiudicialis habeat vim citationis,scribit Achil.de Grass.*decis.14.petebat,numero 2.de appellat.folio 109.* & quod deuoluat, & habeat vim citationis,& quando hoc non sit verum,scribit idem Achil.de Grass. *decis.5. alias 231. appellatio extraiudicialis,n.1.& 2.de appell.fol.106.* & quod appellatio hæc habeat vim conuentionis coram ordinario in prima instantia, scribit Gail.quem retuli & sequutus sum *supra q. 7.num.52.*& 53. *vers.extende hanc*, & dixi *supra quest.2. sub n.46.*

45 Subdeclara,vt appellatus teneatur comparere coram iudice ad quem sine alia citatione,alias procedi potest in eius contumaciam in illa causa, *vt notabiliter scribit Maran.d.n.279.*

Imo non solum habet vim citationis contra appellatum,sed habet vin citationis contra appellãtem,quia appellans extraiudicialiter per ipsam appellationem se ipsum citat, *Put.decis.517. in vna Salamantin.numero 7.lib. 2.*& licet sit informiter interposita, tamen deuoluit causam,appellato volente,alias non, *Put.ead.decis.517. num. 2.& seqq.*

De materia huius appellationis scripsimus supra *in pluribus locis*,fere in singulis quęstionibus,prout inuenies in huius operis indice.

46 Amplia XVI.vt possit appellari non solum a sententia quæ grauamen inferat,sed etiam a non sententia,quando eo, quod sententia non profertur, infertur grauamen; quare potest appellari à tarditate iudicis non procedentis, quia iudex, ter humiliter congruis loco, & tempore requisitus facere, si non facit, dicitur denegare iustitiam licet non respondeat, & ideo potest appellari à denegata iustitia, Ioan. Andr. *in capitul. 63.dilecto,sub numero tertio,ibi, sed quid si iudex semper est in deliberando,de appell. Abb.in c.67.ex parte, il 2.numero 3. ibi, quid autem si iudex, & Dec.sub numero vndecimo, ibi,& idem si iudex tertio,eod.titul. Felyn.in cap.11. pastoralis,sub numero sexto, vers.considero tertio,ibi, & vbi episcopus ter requisitus,de offic.iud.ordin.& alij plures,quos refert & sequitur Neuiz. cons.97. quia intelligo sub numero 15.& 16.vers.septimo facit,ibi,quod puto procedere.Osasch. decis.12.appellans, vers.in contrarium, num.6. Rot.diuers. 514.dubitaui de validitate,numero 4.parte 1.quæ est superflue duplicata in decis. 259. parte 2. Greg. Tholos. tract.de appellat. lib.2. capit.28.num.1. & 2. fol.265. & Ruginell. tract.de appel.§.2.cap.3.num.73.vers.à quacunque*,& ita intelligas Franch.*in cap.8.ex ratione,numer.60 ibi,non tamen propter hoc,de appell.* vbi, & si prima facie videatur loqui sine determinatione,tamen in effectu tenet, posse appellari à grauamine illato in non faciendo, subdens, & teneas,vt dixi,sic etiam intelligas Card, Alexan. *in eod.c. 8.ex ratione,num.23.vers.sed opere pretium*,dum adductis contrarijs, subdit, pro ista amplatione maiores esse auctoritates,& maiori etiam niti ratione,præsertim de iure canonico,inquit enim Bald.*in cap. vnico, num.primo,vers. nota quod de milit.vasal.qui centum est*.qui non loquitur, & obmutescit, iustitiam denegare videtur, & ex Bald.refert,& sequitur Franch. *in d.cap. ex ratione, num.49.* dicens,quod si iudex est requisitus de iustitia, aut de expeditione, & ipse nihil responder, aut obmutescit, aut nihil facit ad propositum,dicitur tunc iustitiam denegare.

47 Comprobatur hæc ampliatio,quia iudices,recusantes ministrare iustitiam clericis post trinam requisitionem, iurisdictione priuantur, *auth.statuimus, C.de episcop.& Cleric.Felyn.in capitul.11.ex literis, sub numero 8.fallen.2. de constit.*

48 Comprobatur secundo,quia si arbitri nolunt pronunciare super suspicionem iudicis, appellatur ad Papam, Gl *fin.in fine,in c.2.legitima,de appel.in 6.*

Non obstat, quod Bal.& Felyn. quos citaui *infra vers. declara secundo,num.56.*& alij quos citat Neuiz.*d.cons. 97 num.15.*dicant à tarditate iudicis non posse appellari,sed debere adiri superiorem per simplicem querelam, eo quod differre non est proprie grauare.Quia respondeo, hanc opin.posse procedere, quando iudex non fuerit ter humiliter, requisitus congruo loco,& tempore, *vt ex Felyn.& Neuiz.retuli,& sequutus sum,infra nu.58.vers.subdeclara 2.*

49 Exemplifica notabiliter istam ampliationem, quando reus opponit exceptionem, non esse procedendum ad vlteriora, & iudex post oppositam exceptionem non procedit,sed tamen reus vlterius instat,& ter requirit,seu monet iudicem,vt pronunciet,non esse procedendum ad vlteriora,quia si iudex non pronunciet,licet supersedeat, & non procedat,potest reus appellare,vt consuluit Corn. *cons.80.in decisiuis sub num.3.ibi,accedat ad prædicta quod not.lib.1.*sunt enim aliqui mali iudices, qui supersedent in causa,vt excipientem vexent,& ideo potest tunc,præmissa trina monitione, appellari, imo, premissa vnica tantum,*Franch.in c.67.ex parte M num.6.vers. quid autem si iudex,de appell.*

50 Declara primo extendendo eandem ampliationem,vt possit sufficere triplex requisitio vnico contextu facta, quia reputantur tres requisitiones,vt in requisitione pro Apostolis determinat *clem.2.quamuis de appell.*& in specie tenent Rom. quem titubando refert, & sequitur Felyn.*d.cap.ex literis,sub num.8. fallen.1. vers.sed hanc fallẽtiam, de constit.* & quod Felyn. sequatur hanc declarationem scribit Dec.*in dict.c.67.ex parte,il 2.sub n.11.ibi, & mod.sequuntur,de appell.*& ab hac declaratione non videtur discedere Greg. Tholos.*d.c.28.num.4. vers.secundo requiritur*, dicens tutius esse, quod sæpius fiat requisitio, & hanc esse veritatem, vt sufficiat vna interpellatio, nisi in casibus generaliter expressis, scribit, citatis præfatis Rom.Fel.& Dec.Additionator ad Alex.*cons.81.stantibus, sub n.1.in verbo,trina,lib.4.*

51 Comprobatur primo hæc declaratio, quia,stante statuto,quod instantia pereat quinque mensibus,nisi per actorem non steterit, si actor semel interpellet iudicem, quod proferat sententiam,satis est, vt perpetuo videatur stare per iudicem, *Bart.in l.89.Titia Seio, §.vsuras,in fine, n.4.ff de leg.2.cum alijs,quos refert,& sequi videtur Alex. n.cons.81 stantibus,n.1.in fine,& n.2.*

Et licet Bal. *in auth. item appellat.in fine, C.de tempor. appell.*

appell. sentiat contradictum Bartoli supra citati in instantia causæ appellationis, quia tunc appellans debet summa ope niti, tamen extra casum instantiæ appellationis non videtur dissentire a Bar. *teste Alex. vbi supra*.

52 Comprobatur secundo, quia vbi requirantur tres citationes, potest vna peremptoria sufficere pro omnibus secundum communem, & magis communem * opin. de qua testatur, & sequitur Afflict. *decis. 289. serenissimus, sub n. 6. & 7.* & ex eo retuli, & sequutus sum *supra lib. 1. c. 91. n. 35. in fine, versic. cæterum*.

53 Contra hanc declarationem firmat multa deducendo M. Ant. Bauer. *tractat. de mora, par. 1. sub num. 6. ibi, contrarium tenuit, vsque ad num. 9. inclusiuè, tom. 6. par. 2. fol. 406.* hancq; testatur esse * comm. opinionem, & sequi videtur Dec. *d. cap. ex parte, il 2. sub num 11. ibi, sed saluando communem opin.*

54 Confirmatur primo hæc opinio ex text. *in c. 1. de supplen. negl. prælat.* vbi negligentia prælatorum conuincitur trina humili requisitione, & ita sentit etiam Gl. *in Clem. 2. dudum, vers. si verò idem, in verbo, recusarint, de sepultur.* quæ similiter ad conuincendam prælati negligentiam requirit trinam monitionem, seu requisitionem.

55 Confirmatur secundo ex his, quæ scripsi *supra q. 15. sub n. 181. vers. immo quod si stat. art. 9.*

Confirmatur tertio hæc communis opinio ex stylo Signaturæ iustitiæ, quæ non solum non committit causam, nisi iudex fuerit pluries requisitus, *Marches. tract. de commiss. p. 1. de commiss. appell. extra Rom. cur. c. 6. sub num. 81. fol. 78. in 2. impress.* sed vlterius priusquam committat, solet præfigere quatuor, aut sex menses ordinario ad experientiam causam, *Marches. eod. c. 6. n. 82.* & in Regno Neapol. quando per negligentiam iudicis, vel per dilationes partis causa protrahitur in longum, potest fieri comminatio per magnam Curiam Vicariæ, vt infra duos menses causam expediat, alias, quod ipsa magna Curia causam ad se auocabit, *Ioan. Ant. de Nigr. in c. regn. c. 83. sub n. 8.* & similes stylus seruatur in Regno Franciæ, *vt scripsi infra n. 57.* & huic confirmationi adde quæ scripsi *supra q. 15. nu. 289. art. 11.*

56 Declara secundo, vt, dato, quod non posset appellari, poterit recurri per viam querelæ ad superiorem, quia hoc nemo negat, *teste Neuiz. cons. 97. quia intelligo, numer. 19. vers. tamen,* nam quod à tarditate iudicis possit recurri ad superiorem per viam querelæ, licet propter tarditatem non possit appellari, scribit Bal. *in l. fin. §. illud, num. 4. vers. nota literam, C. de tempor. appellat.* quem refert, & sequitur Felyn. *in c. 11. pastoralis, sub numer. 6. vers. considero tertio, ibi, quod autem à tarditate, de offic. iud. ord.* & ex Bald. refert etiam Franch. *in c. 6. ex ratione, numer. 60. de appell.*

57 Subdeclara primo hanc declarationem, vt quamuis superior non possit auocare causam per viam appellationis, tamen potest adiri per viam querelæ, vt iudici præfigat certum tempus, in quo causam determinet, & ita in Regno Franciæ impetrari literas à Cancellaria, quibus præcipitur magistratui, vt causam determinet, & decidat infra tale tempus, scribit Rebuff. *tract. de euocat. in præfat. q. 5. n. 55. & 56. tom. 1. fol. 442.* Quare si Archiepiscopus sit aditus per viã querelæ, remittet causam Episcopo, astringendo eum, vt faciat iustitiam, sicut declarat Felyn. *in d. c. 11. pastoralis, sub n. 6. versus finem, de offic. ordin.* nisi ageretur de peccato, vel esset periculum in mora, *vt per eundem Fely. vbi supra*.

58 Subdeclara secundo, vt per viam querelæ, & non per viam appellationis possit adiri superior, quando inferior non fuit prius ter requisitus: secus si fuerit prius ter requisitus, quia tunc potest appellari, vt declarat Felyn. *d. cap. pastoralis, num. 6. versus finem, de off. iud. ordin. & Neuiz. cons. 97. quia intelligo, sub num. 15. & 16.* quia, cum est ter requisitus, & non facit, dicitur denegare iustitiam, *Neuiz. vbi supra*.

59 Declara tertio, vt in iure, & municipalibus dispositionibus sint determinata certa tempora, intra quæ si iudex causam non expediat, dicitur negligens, de quibus temporibus, non est hic locus, videto interim aliqua quæ scripsi *supra lib. 1. cap. 66. num. 12. & supra q. 15. num. 277. & seqq.*

Declara quarto, restringendo eandem ampliationem, dum dixi, requiri trinam requisitionem, vt non sit vera, quando iudex in prima requisitione expressè recusauerit, quia tunc non requiritur alia requisitio, *Alex. cons. 81. stantibus, n. 3. lib. 4. & Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 2. c. 28. sub num. 4.*

60 Amplia XVII. vt in dubio sit deferendum appellationi, *Spec. tit. de appell. §. nunc dicamus, num. 2. in fine, & sub num. 6 & n. 8. vers. item appellatione, lib. 2. fol. 194. Franch. in c. 31. de priore, num. 1. ibi, aut sumus in dubio, c. 45. constitutus, n. 18. & in c. 59. vt debitus, sub num. 43. vers. in eadem ibi in tali dubio, de appell. Card. Alex. in c. 61. cum speciali, §. porro, sub num. 16. vers. tertio, si allegat, eod. tit. Rebuff. tract. de sent. execut art. 7. glos. 1. n. 3. tom. 1. fol. 359. Tiraq. tract. le mort saisist leuif, par. 6. declar. 6. num. 10. fol. 120. Anguis. cons. 76. de tribus, sub num. 1. & 2. lib. 1. Sud. tract. de alimen. tit. 18. priuil. 60. sub n. 1. & 2. & cons. 163. arbitror, n. 5. vers. tertio vbi. lib. 2. Marches. tract. de commiss. par. 2. commiss. appell. c. 1. n. 7. fol. 5.* & quod in dubio debeat fieri interpretatio, quod appellatio procedat potius, quam non procedat, scribit Alex. *cons. 113. viso thomate, n. 2. lib. 5.* & quod vbi de iure vel de facto est dubium, nunquid appellatio teneat, tunc iudex à quo debeat supersedere in executione, scribunt Spec. *d. §. nunc dicamus, n. 8.* Io. Andr. *in cap. 28. pastoralis, n. 10. in fine, de offic. & potest. iud. deleg.* & quod tunc nihil debeat innouare, scribunt idem Spec. *vbi supra*, & Franch. *in d. c. 45. constitutus sub n. 18.* & quod in dubio sit deferendum potius appellationi, quam sententiæ, scribit Spec. *d. §. nunc dicamus, sub numer. 6. vers. dicunt autem quidem, versus finem, lib. 2. fol. 194.* & quod præsumatur quod appellatio præcesserit sententiam excommunicationis in foro iudiciali, & sic præsumatur pro validitate appellationis contra validitatem sententiæ excommunicationis, retuli & sequutus sum *infra limit. 22. n. 57. versic. declara obiter*, & adde infra *limit. 9. sub num. 77. vers. quarto quia*.

61 Confirmatur primo hæc ampliatio ex eo, quod si iudex à quo non deferat iustæ appellationi punitur, *vt ex Spec. Franch. & Contar. retuli, & sequutus sum supra q. 13. sub n. 100.* & tamen non punitur, si deferat appellationi iniustæ, seu cui non erat deferendum, Franch. *in cap. 59. vt debitus, sub num. 43. versic. in eadem, & in cap. 31. de priore, in princ. de appell. & Contar. in l. vnica, limit. 27. num. 8. C. si de moment. poss.* Ergo in dubio expedit admittere appellationem.

62 Aduerte, quod non punitur, si deferat appellationi, cui non erat deferendum, quando casus erat dubius; sed si casus non esset dubius & deferret appellationi friuolæ, seu iniustæ, cui non est deferendum, puniretur, *Franch. d. cap. vt debitus, sub numero 43. vers. in eadem, rursus, sed ineptè idem Franch. in c. 31. de priore, in princ. & Card. Alex. in d. cap. 59. vt debitus, numero 23. vers. in gl. in ver. ex rationabili, de appell. & retuli, & sequutus sum supra q. 11. sub n. 4. subillat. 1.*

63 Confirmatur secundo, quia potest appellari non solum ex causa probabili, sed etiam ex causa dubia, *Contard. d. l. vnica, q. 1. sub n. 42. vers. & idem*.

64 Extende primo hanc ampliationem, vt procedat etiam in casu, in quo appellatio sit regulariter prohibita, puta in causa possessoria, quia nihilominus, si adsit dubitatio circa admissionem, vel non admissionem, debet admitti,

admitti, *Surd.d.conf.163. arbitror,nu.6.lib.2. & Contar.d. lim.27.n.1.& seqq.& quæst.1.n.43.in fine, & n.44. C.si de mom.poss*

Quicquid contra hanc extensionem consuluerit, Dec. *cons.28.in fine,n.8.*

Non obstat, quod in dubio sit adhærendum regulæ, quæ appellationem prohibet in causis possessorijs, vt argumentatur Dec. *vbi supra*: Quia respondeo,retorquêdo obiectionem; quod regula de non appellando in causa possessoria est limitatio ad regulam, quod in qualibet causa possit appellari, & ideò nos ex causa possessoria deduximis ad hanc regulam limitationem, quam posuimus sexto loco:ergo,inhærendo regulæ,appellatio debet esse permissa.

Minus obstat, quod concurrentibus duabus causis, permissiua scilicet, & prohibitiua, debeat attendi potius prohibitiua,vt dixi *lib.præced.capitul.7.numero 89.* Quia resp. hoc esse verum, quando de prohibitiua constat apertè, secus quando est dubia, quia tunc debemus adhærere regulæ.

65 Minus etiam obstabit,si diceres, quod in dubio præsumitur pro iustitia sententiæ,quia præsumitur pro validitate actus, *vt dixi supra q.2.num.29.vers.secunda ratio, & supra lib.2.cap.97.num.78. in fine principij.* Quia resp.hoc non esse verum, quando est appellatum à sententia, quia tunc in principio est fauendum appellationi,& præsumêdum,quod appellatio sit iusta,& sententia iniusta: at in medio est æqualiter vtrique fauendum; in fine autem est fauendum sententiæ, & in dubio iudicandum pro sententia, vt benè declarat Franch. *in dict. capitul. 3i. de priore,sub numero 2.ibi,aduerte tamen, de appell.*& de appellatione in principio intelliges Ferrar.& Lancel.qui eum refert,& sequitur *in tract.de attent.par.2.c.12.de attent.& innou.appell.pend.num.118.tomo 5.fol.349.*dum scribunt, appellationem esse magis fauorabilem, quam sententiam: quia pro appellatione magis præsumitur, & quando non præsumatur pro sententia dixi etiam *infra lim.22.sub n 58.vers.neque obstat.*

66 Extende secundo,vt iudex, dubitando an teneatur deferre appellationi,debeat conferre cum peritis, & à parte potest peti consilium sapientis,&c.secundum vnam opinionem, quam retuli, sed non sum sequutus *supra q.11. n.7.in fine.*

Declara eandem ampliationem, vt procedat in casu, quo adsint rationes pro vtraque parte, & non faciles ad resoluendum, *Ruginell.tract.de appell.§.2.cap.3. sub num. 289.fol.93.*

Reliquas ampliationes colliges ex sparsim dictis in limitationibus,& præsertim *in lim.47.*

LIMITATIO I.

SVMMARIA.

Appellatio à tertia sententia conformi non datur,n.1.

¶ *Extenditur I. vt nec Princeps possit ex ordinaria potestate eam concedere,n.2.Secus per viam priuilegij, & n.3.*

Extenditur II.siue sententia sit diffinitiua, siue interlocutoria,n.4.Subextenditur,n.5.

Extenditur III.in sententijs,quæ non transeunt in rem iudicatam,n.6.& 7,Declaratur,infertur, & subdeclaratur,n. 8.9.& 10.

Extenditur IV. vt ad effectum suspensiuum non possit appellari etiam in casu,quo daretur tertia appellatio,n.11.

Extenditur V. vt appellatio, pendens ab aliqua interlocutoria, non retardet effectum trium conformium diffinitiuarum,n.12.

Extenditur VI.vt sit probibita ad vtrumq;effectum,numer. 13.& 14.

Extenditur VII.vt neque sit permissa supplicatio,n.15. Restringitur,n.16.

Extenditur VIII.vt neque tertius possit appellare, n.17. Subextenditur,& restringitur,ibidem.

¶ *Declaratur I.vt in dubio sit pronuntiandum,sententias non esse conformes,n.18 Extenditur,n.19.*

Declaratur II. vt etiam sententia tertia dicatur conformis cum prima,quia,& c.n.20.

Declaratur III.quæ sententiæ dicantur conformes, num.21. Exemplificatur multipliciter hæc declaratio,n.22.et seqq. in quibus ponuntur varij casus sententiarum vsque ad n. 30.inclusiuè.

Declaratur IV. vt sententiæ, conformes in aliqua parte, appellationem in ea parte non recipiant,n.31. Exemplificatur multipliciter n.32.& seqq.vsque ad n.36.

Declaratur V. quando sententiæ dicantur non conformes, n. 37.Extenditur hæc declaratio, n.38.& 39.

Declaratur VI. vt à sententijs diuersis non conformibus detur tertia, quarta, & vlterior appellatio iuxta numerum sententiarum,n.40.& 41.

Declaratur VII. vt vna pars non possit ter appellare, vtraque tamen pars potest bis appellare,numero 42.Infertur, numero 43.

Declara VIII.vt in eo,in quo sententiæ non sunt conformes, possit appellari,n.44.Exemplificatur multipliciter,nu.45. & seqq.

Declaratur IX. vt possit appellari à sententia, qua declaratur,sententias latas esse conformes,n.49.

Declaratur X.vt licet quis non possit appellare,tamen potest adhærere appellationi aduersarij,n.50.Extenditur,& restringitur,n.51.& seqq.

Declaratur XI.vt licet quis non possit appellare à tertia sententia conformi,tamen potest dicere de nullitate,& deinde à sententia super nullitate appellare, & sic litem protrahere in infinitum,n.55.Subdeclaratur,n.56.& 57.Restringitur, num.58. & seqq. in quibus habes necessaria ex clem.vt calumnijs.

Declaratur XII.vt licet quis non possit appellare,tamen potest dicere de notoria iniustitia,n.62.

Declaratur XIII. vt tertius possit appellare etiam à tertia sententia conformi,n.63.

Declaratur XIV. vt qui non potest appellare, possit tamen experiri alia remedia,n.64.

¶ *Ampliantur I.omnia prædicta,vt procedant in secunda sententia conformi,quando statutum disponit, à secunda conformi non posse appellari,n.65. Exemplificatur,n.66. Declaratur,n.67& 68.vbi quomodo soleat rescribere Signatura,et n.69.*

Ampliantur II.etiam in casibus, in quibus semel tantum licet appellare,n.70.

Ampliantur III. etiam in vnica sententia, quæ transierit in iudicatum,n.71.Declaratur,n.72.& 73.

POst ampliationes agendum est de limitationibus, quæ sunt numerosæ, & ideo non omnes comprehenduntur illis versibus,quos ponunt Tanc.& alij, vt refert Io. And. *in addit.ad Spec.tit.de appell.§. in quib.vers.27. in verbo, cessante,lib.2.f.186.*& Breder.*tract.de appell.par.1. tit.19. col.213.litera C.in fine,*vbi eosdem explicat.

Appellare vetant scelus,excellentia, pacta,
Contemptus,minima res,interdictio facta,
Arbitrium,res quæ perit,& sic longius acta.

1 Limita I.eandem regulam,vt non procedat in tertia sententia, quæ habeat duas alias præcedens conformes, quia ab ea non appellatur, *l.vnica, & ibi Gl.Cyn.Bar.Bal. Salyc.& Paul.de Castr. C.ne lic.in vna ead.caus. Spec.tit.de appell.§.quoties in princ.lib.2.fol.193.Maran.in suo spec.p. 6.act.2.princ.in verbo,& quãdoq;appellatur,n.280.lim.1.f. 501.Nicel.trac.de cõcord.gl.cõcor.6.fall.26.n.67.t.18.f.194.*

Vestr.in prax.lib.7.cap.3.vers. generaliter, n.19. & Crauet. cons.183.regula, n.1. & de ista limitatione sunt alia iura concordia, citata à Glos.& Spec. *vbi supra*, & non habet contradictionem,& hoc est, quod citati Doct. & Rebuff. *tract.de appell.art.7.gl.2.n.29.vers.decimo quinto, to.5. fol.* 504.alijq;communiter,imò ipsa rub.C.*supra citata* aiunt, non licere tertio appellare, seu prouocare.

2 Extende I.hanc limitationem,vt neque Papa,seu Princeps per viam rescripti ex ordinaria potestate possit concedere tertiam appellationem,*Franch. in cap.39. directæ, num.9. concl.7.& cap.65.sua nobis, num.13. vers.secundo quæritur, de appellat.*.*Addition.ad Salyc.in l.1.in 1.addit C. ne lic.in vna eademque caus.&c.* quem refert, & sequitur Marches.*tract.de commiss.par.2. de commiss. super nullit. c. 2. sub num.1. fol.140.* & facit quod scripsi *infra quæst.19. remed.3. numer.29. conclus.4.* & adde quæ scribit Thes. Fossan.*decis.122.tertio prouocare,numer.3. vers.hoc autem decretum*.

3 Declara hanc extensionem, vt licet Princeps non possit per viam rescripti indulgere tertiam appellationem, tamen per viam priuilegij ex certa scientia potest concedere tertiam appellationem, quia tunc videtur vti Plenitudine potestatis,*Franch. vbi supra*, vnde qui vult obtinere à Principe tertiam appellationem debet adire Signaturam gratiæ, quia Signatura iustitiæ non potest eam concedere.

4 Extende II.vt sit vera tam in sententia diffinitiua, quã in interlocutoria,*Spec.tit.de appell.§.quoties,initio,& n.1. lib.2.fol.193.Maran.in suo spec.par.6.act.2.princip. in verbo,& quandoque appellatur,lim.1.n.280. fol.501.* Et quod tit.*ne liceat vna eademq;causa tertio prouocare*, habeat locum etiam quando appellatur ab interlocutoria, scribunt Bal.*in l.vnica,sub num.5.not.3. C.ne lic. vna eademq; caus.&c.Abb.in c.39.directæ, n.8. de appell.* & sentit Ant. de Butr.quem retuli, & sequutus sum *infra qu.19. rem.1. concl 6. n.63.vers.ratio*.

Quare bis tantum & non vltra potest interlocutoria reuocari,*Abb.Card.Alex.Dec.Fely.Alex. Rip.et Bar.quos retuli,& sequutus sum infra q.19.rem.1.concl.6.n 61. vers. limita quarto*.

5 Subextende hanc extensionem, vt in tantum tertia appellatio sit prohibita ab interlocutoria, quod neque postea in appellatione diffinitiua possit super ea audiri, *Franch.in c.39.directæ,sub n.6.concl.4. & Dec. in c.65. sua nobis,num.14. ibi,& procedit ista conclusio, de appell.* quod etiam scribit aperte Bal.supra citatus.

Contra hanc subextensionem facit, quod scripsi supra *q.11.n.55.& sub n.45.extension.1.* vide supra *qu.12. sub n. 93.vers.contra*.

6 Extende III.vt procedat etiam in sententijs, quæ non transeunt in rem iudicatam, quia etiam in eis habet locũ tit.*ne liceat in vna eademq;causa tertio prouocare*;quare is, qui fuit per tres sententias conformes condemnatus,non potest vlterius per viam appellationis audiri,*Abb.in cap. 65.sua nobis,n.7.vers.vel dic.de appell.& in c.6.fraternitatis,n.21.vers.vltimo ponderabis,de frigid.& malef. Franch. in eod.cap.sua nobis,sub n.10.vers.in gl.2. versus finem, & c.39.directæ,n.8.concl.6.de appell. Ruin. cons.79. quæritur primo,n.1.lib.5.Gabr.in conclus.lib.2.tit.de execut.rei iudic. concl.1.ampl.6.n.12.* & loquendo in causa matrimoniali, Sud.*cons.223.publicatis,n.31.lib.2.*

7 Confirmatur hæc extensio,quia desertio appellationis extraiudicialis tollit viam appellandi, quia appellatio efficitur deserta etiam in grauaminibus,& negotijs,quæ nõ transeunt in rem iudicatam,vt ex Abb.refert Franc. *in c. 5.cum sit Romana,col.3.num.15.ibi, tamen dicit hic, de appel.*dicens, quod deserta appellatione extraiudiciali appellans non auditur per viam appellationis,& *in c.39. directæ,sub n.8.concl.6.versus finem,eod.tit.de appell.*dicens, quod licet huiusmodi sententiæ non transeant in rem iudicatam,si tamen sit appellatum,ita deseruiat appellatio, sicut in alijs.

8 Declara hanc extensionem, vt licet non possit audiri per viam appellationis, tamen poterit per viam querelæ proponere iniustitiam sententiæ, & ita poterit agere, *Abb.d.cap.fraternitatis,sub num.21. versic.vltimo ponderabis*,& ita poterit causam de nouo inchoare, *Abb.d.cap. 65.sua nobis,sub num.7.& Franch.sub num.10. de appell.* & quod sententia, quæ non transit in rem iudicatam, possit retractari coram iudice competente via nullitatis, vel querelę,vel restitutionis in integrum,scribit Ant.de Butr. *in cap.7.lator,versus finem.de sent. & re iud.* & quod causa possit de nouo agitari,scribit Ruin. *d.cons.79. quæritur primo,n.1.lib.5.*

Contra hanc declarationem, loquendo in casu præcedentis confirmationis,tenet Franch. *d.c.cum sit Romana, num.15.* vbi contra Abb. qui tenet *ibidem num.22.* quod deserta appellatione extraiudiciali, appellans iterum audiatur super iure suo per viam querelæ, scribit, hoc dictũ Abbatis non transire sine dubio, quia generalis regula est, quod non prosequens suum grauamen in termino iuris vel hominis,quantum ad se non auditur amplius super illo, ex quo ius dat ei electionem, an velit prosequi per viam appellationis,vel querelæ:vnde,inquit,si elegit viam appellationis, & succubuit, quia fit deserta eius appellatio per lapsum termini iuris, vel hominis, non videtur quod amplius possit deducere illud grauamen postea per viam querelæ, quia viam, quam elegit, hæc sibi pateat.

Retenta si placet declaratione.

9 Infero ex hac extensione,sic declarata,quod iudex appellationis non est iudex competens,quia non potest adiri per viam querelæ, nisi sit talis, qui non habeat iurisdictionem limitatam,*per ea,quæ scripsi infra qu.19.remed.1. concl.6.n.85.& 86.*

10 Subdeclara eandem declarationem, vt ista facultas inchoandi causam de nouo duret vsque ad triginta annos; quia tot annis præscribitur omnis actio, & præscribitur etiam iuris dicendi se nullitate, *vt ex Bal.Salyc.Vant. & Maran.retuli,& sequutus sum infra q.19. rem.1. concl.7.n. 1.*nisi sit causa,in qua versetur animæ periculum, *vbi ibidem dixi n.2.*

11 Extende IV. vt tertia appellatio non admittatur quoad effectum suspensiuum,etiam si essemus in aliquo casu, in quo licet appellare à tribus sententijs conformibus, quia nihilominus appellatio nõ impediret executionem, ideoque iudex à quo posset exequi,non obstante appellatione, nec competeret appellanti remedium attentatorum,*Lancell.tract.de attent.par.2.c.12.de atten.par. & innou.appell.pend.limit.45.princip. n.1. fol.376.* ideoque iudex,cui causa appellationis committeretur post latas tres sententias conformes,non statim inhiberet,*Lancell.d.lim. 45.n.2.*

Ratio est euidens, quia euitanda est legum correctio; vnde tolerabilior erit correctio,in vno effectu, quam in duobus.

In quibusdam regionibus Regni Franciæ tertio appellatur; scilicet vbi sunt domini habentes iurisdictionem primæuam, cui præest Præpositus, à quo appellatur ad Bailliuum eiusdem domini,postea ad alium Bailliuum,seu Seneschallum Regium, demum ad Parlamentum, sed hoc ratum est,*Rebuff.tract.de appel.art.7.glos.2.num.30.tom.3. fol.504.* Dubitari potest, an hæc extensio habeat ibi locum:hoc dubium illis relinquo, qui debent in hoc habere determinatum stylum.

12 Extende V.vt sicut appellatio à negotio principali post latas tres sententias conformes non impedit executionẽ, ita etiam non impediat appellatio pendens ab interlocuto-

cuto-

cutoria, id est, quamuis pendeat causa appellationis ab interlocutoria, tamen tertia sententia lata in negotio principali mandabitur executioni, *vt retuli, & sequutus sum infra q. 19. rem. 1. concl. 5. n. 53.*

13 Extende VI. vt, dempto casu præcedentis quartæ extensionis, appellatio sit prohibita non solum quoad effectum suspensiuum, sed etiam quoad effectum deuolutiuũ, quia exceptio rei iudicatæ est exceptio litis finitæ: Ergo, si lis est finita, cessat appellatio, & proditum est solum remedium nullitatis, restitutionis integrum, & similium, de quibus dixi *infra q. 19. rem. 1. & seqq.*

14 Confirmatur primo notabiliter hæc extensio, quia, quod appellatio intelligatur prohibita solum quoad effectum suspensiuum non potest considerari, nisi quando appellatio prohibetur eo, quod sententia, seu res, de qua agitur, celeritatem desideret, & paratam habeat executionẽ, vt in causa alimẽtorum, mercedis, & similium, & in instrumentis publicis habentibus executionem paratam, de quibus scripsi *infra lim. 7. n. 27. lim. 8. n. 9. &* 18. in quibus causis dicemus potius, dari executionem paratam, seu posse procedi, etiam appellatione pendente, quam prohiberi appellationem: quæ ideo procedit sine retardatione executionis.

Secus est in sententijs, à quibus appellatio prohibetur, eo, quia non habent superiorem, qui eas possit reuidere, vt in sententia lata à Principe, vel eo, quia præsumuntur iustè latæ, vt sunt tres sententiæ conformes, vel sententia Senatus, aut Præfecti prætorio, quia ab istis appellatio intelligetur prohibita ad vtrumque effectum, videlicet tam suspensiuum, quam deuolutiuum: nam in vtroque effectu militat excellentia iudicis, qui sententiam protulit, & præsumptio, quod sententia sit iustè lata, & consequenter in vtroque effectum militabit prohibitio appellationis.

Confirmatur secundo, quia quando conceditur tertia appellatio intelligitur solum ad effectum deuolutiuum, *vt dixi supra n. 11.* ergo quando non conceditur, cessat etiam quoad istum effectum.

15 Extende VII. vt sicut à tribus sententijs, seu re iudicata non potest appellari, *per ea, quæ dixi supra num. 1.* ita etiã non possit supplicari, quia reputatur impossibile, imò supplicans punitur, *vt scribunt Bal. Ias. & Boss. quos retuli & sequutus sum supra lib. 1. cap. 97. sub n. 131. versic. sententia quæ transiuit, & dixi infra q. 19. rem. 3. n. 19. vers. extende tertio.*

16 Restringe hanc extensionem, vt non sit vera in eo genere sententiam, quæ non transeunt in rem iudicatam, qualis est sententia lata in causa matrimoniali, quia potest supplicari, *vt retuli, & sequutus sum infra d. q. 19. rem. 3. n. 21. vers. restringe primo.*

17 Extende VIII. vt neque tertius, puta venditor possit appellare à tertia sententia, lata contra emptorem, quia sicut ab ea non posset appellare emptor, ita etiam non potest appellare venditor, *Couar. & alij, quos retuli, & sequutus sum supra q. 5. n. 36. vers. declara secundo.*

Subextende hanc extensionem, vt procedat etiam si tertius fuisset admissus, ad causam in tertia instantia, quia adhuc non poterit appellare, vide *infra lim. 6. memb. 4. n. 99.*

Restringe declarando eandem extensionem, vt procedat, quando tertius sciuit ante sententiam, quod causa agitabatur, quia tunc tertius non potest tertio appellare; imputet enim sibi, quare, sibi prius non prouidit, *Bar. Abb. Dec. Put. Couar. & alij, quos retuli, et sequutus sum infra lim. 6. princ. memb. 4. n. 100.* Secus si ignorauit, quia tũc potest appellare, ex quo sine culpa sua non debet damnificari, *Abb. in c. 17. cum super, num. 26. ibi, sed dubium est de sent. & re iud. Dec. in c. 65. sua nobis, nu. 25. versic. quarto fallit, de appel. Put. decis. 71. Iacobus Cordellas, in fin. lib. 3. Couar. pract. qq. c. 15. sub n. octauo, vers. hactenus ergo. & Contar. in l. vnica, limit. 23. sub n. 5. & 7. in fin. ibi, intellige etiam, C. si de mom. poss.* & quod tertius possit appellare à die scientiæ, licet sententia transiuerit in rem iudicatam contra victum, eo quod non appellauerit, infra legitima tempora, scibunt Ceph. & Lancell. quos retuli, & sequutus sum *supra quæst. 5. sub num. 36. versic. contrariam, & num. 59.* & quod tertius non teneatur appellare, nisi à die notitiæ, & non à die latæ sententiæ, dixi *supra q. 12. numero 154. & 155.*

Declara I. principaliter eandem limitationem, vt in dubio sit pronuntiandum, sententias non esse conformes prout in dubio pronuntiandum est, appellationem non esse desertam, *Ruginel. tractat. de appel. §. 12. glos. 1. numero 26. vers. si dubium, fol. 298.* & quod in dubio sit pronuntiandum pronon desertione, refert, & sequitur Tiraquell. *tract. le mort saisit, le vif. par. 6. in fine, sub numero 10. fol. 120.*

Ratio est, quia, quod prædicatur de genere, prædicatur de singulis speciebus illius, *vt scripsi supra lib. 1. capitul. 49. numero 1.* sed de regula generali prædicatur, quod in dubio sit appellationi deferendum, *vt late scripsi supra in ampliat. numero 60. ampl. 17.* ergo, in quauis specie loquamur, eligenda erit via, per quam appellationi faueamus.

19 Extende hanc declarationem, vt præcipuè procedat, quando statutum mandat, duas sententias conformes haberi loco trium, & facere rem iudicatam, quia hoc statutum corrigit ius commune, & ideo si, interpretatio pro conformitate tanquam odiosa reijcitur in dispositione iuris communis, à fortiori debet reijci in dispositione statuti, quod corrigit ius commune, *Dec. cons. 385. iuridicam, sub n. 2. ibi, & etiam si res esset dubia* quicquid in fine dicti consilij dicat, quod tale statutum potest dici fauorabile, vt litibus finis imponatur.

20 Declara II. principaliter, vt sententia dicatur conformis cum prima, etiamsi non sit sententia secunda, sed sit tertia, quia licet non sit continuata de prima in secundã, sed sit interpolata, tamen remanet conformis, *Dec. d. cons. 385. sub num. secundo, ibi, & vlterius. Couar. pract. qq. c. 25. sub n. 3. vers. quarto, fol. 529. Gabr. in conclus. lib. 2. de execut. rei iud. concl. 1. ampl. 5. n. 12. & Thess. Fossan. decis. 122. tertio prouocare, n. 16.*

21 Declara III. principaliter, vt illæ sententiæ dicantur conformes, quæ conueniunt in qualitate, & substantia, *vt refert, & sequitur Rugin. tract. de appell. §. 12. glos. 1. nu. 10. vers. omnesque,* & quod conformitas in substantia, & in effectu sit attendenda, scribit Thess. *Fossan. decis. 228. tres sententiæ, sub numero 2.* & quod res iudicata dicatur quando concurrit identitas rei, causæ, & personarum, scribit Rot. *diuers. decis. 100. ex nouem, numero 3. in fine, & num. 4. par. 1. fol. 35.* & quod conformitas adsit, quando adest identitas rei, causæ, & personæ, vel verè, vel interpretatiuè, refert, & sequitur Ruginel. *d. glos. 1. n. 9. vers. hinc Soc. sen.* & quod conformitas sententiarum consideretur magis ex effectu, quam ex verbis, scribunt Dec. *d. consilio 85. sub numero 2. ibi, his tamen non obstantibus,* & alij, quos refert, & sequitur Ruginell. *dict. glos. 1. numero 8. versicul. quicquid sit, fol. 297.* & facit quod scripsi *lib. præced. capit. 7. numero 457.* & quod ideò non attendatur ex qua via, seu modo sint latæ sententiæ, dummodo conueniant in substantia, & in eo, quod principaliter agitur, scribit Tess. Fossan. *dict. decis. 228. sub numero 1. versic. item quia, & numero 2.*

22 Exemplica primo hanc declarationem; quando prima & secunda sententia sunt latæ super negotio principali, & tertia est lata supra desertione appellationis interpositæ à secunda; quia adhuc dicentur tres sententiæ conformes, vt ex pluribus, reiecta aliorum opinione, referunt, &

sequuntur Thess. Fossan. *decis.* 122 *tertio pronocare, num.* 12. *vers. quinto dicentur*, & Rugin. *tract. de appell.* §. 12. *glos.* 1. *n.* 13. *vers. tertio conformes. fol.* 197.

Contra hanc exemplificationem tenent Rot. *decis.* 3. *alias* 21. *nota quod vbi, de sent. et re iud. in antiq.* Corn. *cons.* 38. *sub n.* 3. *lib.* 4. Crauet. *cons.* 183. *regula quod appellatio*, & Conar. *in pract. qq. c.* 25. *n.* 5. dicens, isto casu posse opponi exceptionem nullitatis, vt impediatur executio, quia non sunt tres conformes.

Retenta exemplificatione, si placet.

23 Extende eam, vt habeat locum etiam quando prima est lata super negotio principali, & secunda super desertione appellationis interpositæ à prima, attento statuto quod duæ conformes faciant rem iudicatam, vt contra decisionem Auenionensem refert, & transire videtur Fossan. *d. decis.* 122. *n.* 12. *in fine.*

Exemplifica secundo, quando sunt latæ duæ sententiæ conformes super negotio principali, & postea fertur tertia, quæ pronuntiat, illas duas fuisse nullas, & postea fertur quarta, quæ reuocat tertiam, & confirmat duas primas, quia sic remanent tres sententiæ conformes, & consequenter erit locus clementinæ 1. *vt calumnijs, de sentent. et re iud.* Couar. *pract. qq. c.* 26. *sub numero quinto, versic. nono ibi, contrariam*, & quod dicantur conformes etiam si sententia fuerit nulla, sed fuerit confirmata validè, refert, & sequitur Gabr. *in conclus. lib.* 2. *tit. de execut. re iud. conclus.* 1. *ampl.* 7. *num.* 14. & quod non possit dici de nullitate primæ sententiæ, quando de eius nullitate fuit dictum coram iudice appellationis, qui nihilominus tulit sententiam confirmatoriam, quæ transiuit in rem iudicatam, consulit Paris. *cons.* 109. *omisso, in principio, & numero* 1. & 2. *libr.* 4.

Contra hanc exemplificationem dubitat, & non resoluit Rot. *decis.* 14. *alias* 424. *de sent. & re iud. in antiq.* sed resoluit, & tenent Rot. *diuers. decis.* 863. *in eadem Calafora par.* 3. *lib.* 3. *fol.* 221. vbi cum A. obtinuisset duas sententias canonizatorias sine titulo, & B. aduersarius postea produxisset suum titulum anteriorem fuerunt reuocatæ dictæ duæ sententiæ, & A. produxerit deinde titulum suum anteriorem, & ideo fuerit pro eo lata tertia sententia, Rota tenuit, quod illa sententia non erat tertia, sed prima, ex quo illæ duæ nullæ non poterant confirmari, quia constabat, quod erant latæ sine titulo, *Thes. Fossan. d. decis.* 228. *n.* 2. *in vltimis verbis, & n.* 3. *Ruginel. tract. de appel.* §. 12. *gl.* 1. *numer.* 22. *vers.* 2. *prima, fol.* 298. & *Granut. theor.* 17. *sub num.* 20.

In hac contrarietate ego pro omnium concordia distinguerem tres casus.

Primus casus est, quando in tertia instantia fuit processum per viam appellationis, & isto casu erit vera exemplificatio, vt dicantur conformes, quamuis in eis sit pronunciatum de nullitate, & validitate, *Couar. vbi supra.*

Secundus casus est, quando non fuit processum per viam appellationis, sed fuit solum dictum de nullitate: & isto casu non dicentur conformes, ex quo duæ vltimæ non sunt latæ super negotio principali, *Couar. vbi supra.*

Tertius casus est; quando per nouas productiones notorie constat de iniustitia primæ sententiæ; & isto casu quia extat notoria iniustitia, quæ nunquam confirmari, aut sanari potest, ideo sententia, quę illam confirmaret, non posset habere nisi rationem primę sententiæ, & in his terminis procedit Rot. diuers. supra citata.

25 Exemplifica tertio, quando duæ sententiæ sunt latæ absolutoriæ super negotio principali, & vna est lata absolutoria ab obseruatione iudicij, quia adhuc dicentur tres sententiæ conformes, à quib. propterea non licebit appellare, *Thes. Fossan. d. dec.* 122. *tertio pronocare n.* 9. *vers.* 2. *locū, et Rugin. tract. de appel.* §. 12. *gl.* 1. *n.* 14. *vers.* 4. *f.* 297.

26 Exemplifica quarto, vt dicantur conformes etiam si vna earum dicat, stantibus actis prout stant, seu alio non apparente, *Thes. Fossan. d. decis.* 122. *n.* 13. *vers.* 6. & *Rugin. d. gl.* 1. *n.* 15. *vers.* 5.

Contra hanc exemplificationem facit, quod scribit idē Ruginell. *eod. tract.* §. 1. *c. secundo, n.* 44. *vers. quid vero, fol.* 25. dicens eiusmodi sententiam non esse diffinitiuam, neque interlocutoriam meram, sed esse interlocutoriam mixtam, habentem vim diffinitiuæ.

Infero, quod non est conformis, quia alia, seu aliæ sententiæ sunt diffinitiuæ.

Non recedo ab exēplificatione, quia ego sentio adhuc esse diffinitiuam, *vt scripsi infra limit.* 47. *memb.* 1. *num.* 89. *exempl.* 9. *vers. contra.*

27 Exemplifica quinto, vt dicatur conformes etiamsi vna earum sit lata in contumaciam, *Thes. Fossan. d. decis.* 122. *tertio pronocare, n.* 13. *vers. octauo, & Rugin. d. gl.* 1. *num.* 6. *vers. sexto.*

28 Exemplifica sexto, vt dicantur tres conformes etiamsi secundus iudex dicat, male iudicatum à primo iudice, sed tamen ex nouiter productis confirmet eius sententiam, & tertius iudex confirmet hanc secundam, quia nihilominus dicuntur tres sententiæ conformes, *Thes. Fossan. d. decis.* 228. *tres sententiæ, vsq; ad n.* 3.

29 Extende hanc exemplificationem, vt præcipuè sit vera, quando in causa potest procedi sola facti veritate inspecta, *Fossan. d. decis.* 228. *sub n.* 1. *vers. in contrarium facit.*

30 Restringe eandem exemplificationem, vt non procedat, quando sententia confirmata esset declarata nulla, seu esset notoriè nulla, quia tunc non facit numerum, & consequenter cessat conformitas respectu ipsius, *Rot. diuers. Thess. Fossan. Granut. & Rugin. quos citaui supra sub numero* 24. *vers. contra hanc.* vbi vide de veritate huius restrictionis.

Exemplifica septimo quando vlterius iudex pronuntiat, sententiam esse exequendam, quia hæc sententia dicitur conformis, quicquid in contrarium scripserint Corn. *consil.* 38. *num.* 3. *vers. his tamen, lib.* 4. dicens, quod hæc vltima sententia non dicitur lata super negotio principali, sed super processu primi iudicis, & *cons.* 144. *viso dicto themate in fine, n.* 3. *lib. primo, & Crauet. cons.* 184. *regula quod appellatio, numero primo, in fine, vers. similiter*, friuolæ enim sunt rationes Cornei, quia inferent, quod lex non rebus, sed verbis esset interposita.

31 Declara IV. principaliter, vt sententiæ, quandoque respectu certæ rei, seu articuli, vel quantitatis sint conformes, & ideo respectu illius, in quo sunt conformes, non licet tertio prouocare, *Alex. cons.* 77. *in causa & lite, num.* 1. *lib.* 2. sed mitti debent executioni, quæ, licet opponatur de earum nullitate, non retardatur, *Gabr. in conclus. lib.* 2. *tit. de execut. rei iudic. concl.* 1. *ampl.* 2. *nu.* 5. ideoque quoad id, in quo sunt conformes, habebit locum lex, seu statutū, loquēs de conformibus: & per oppositum, si respectu certæ rei, certi articuli, seu quantitatis sint difformes, cessabit in eo lex, seu statutum, loquens de conformibus, sicque sententia in vna parte sui erit inappellabilis, & in alia erit appellabilis, & non considerabitur, vt indiuidua, sed vt diuidua in isto proposito, vt patet in exemplis infrascriptis.

32 Exemplifica primo hanc declarationem, quando prima sententia condemnat in plus, quam secunda, & secunda in plus, quam tertia, quia omnes dicentur conformes in ea quantitate, ad quam condemnat tertia, & sic in minori summa, vt ex *Affl. Conar. & Fossanen. retuli, & sequutus sum lib. preced. c.* 2. *n.* 576. *vers. confirmatur*, & consequenter à tertia sententia seu à summaria, ad quam condemnat tertia sententia, non datur appellatio, sed à summa maiori, ad quam condemnat prima, & secunda, datur appellatio, quia in ea maiori non sunt conformes.

33 Exem-

Exemplifica ſecundo, quando ſtatutum mandat, rem
33 iudicatam fieri duabus conformibus, & prima ſententia dicit, tenutam eſſe nullam, & reos eſſe abſoluendos cum reſeruatione iterum agendi, & probandi, & tertia ſententia dicit, tenutam debere remanere pro valida, & eſſe ſuſpendendam & reos conuentos non debere moleſtari, nō factis alijs probationibus, quia ſunt conformes in hoc, quod rei non ſint moleſtandi, donec actores melius non probauerint, licet ſint diſformes, quoad validitatem, & inualiditatem tenutæ, *Dec. conſ. 385. iuridicam, ſub n. 2. verſic. bis tamen non obſtantibus*.

34 Exemplifica tertio, quando omnes tres ſententiæ conformiter condemnant ad certam ſummam, ſeu in negotio principali, ſed vna earum condemnat etiam ad expenſas; quia tunc reſpectu illius certæ quantitatis, ſeu negotij principali non admittitur appellatio, *vt patet, in præcedentibus 1. & 2. exemplificatione*, ſed quoad condemnationem expenſarum poteſt appellari, quia eſt nouum grauamen, & erit prima appellatio, *vt ex Alex. Dec. Contar. Conar. & Theſſ. Foſſan. retuli, & ſequutus ſum infra n. 45. decl. 8. verſic. exemplifica primo*.

35 Exemplifica quarto, quando omnes tres ſententiæ cōformiter condemnant ad intereſſe, ſed tertia vlterius liquidat illud intereſſe; quia tunc licet à condemnatione intereſſe non detur appellatio per prædicta; tamen dabitur à liquidatione tertiæ ſententiæ, *vt retuli, & ſequutus ſum infra limit. 10. n. 54. verſ. exemplifica quinto, & n. ſeqq.* vbi videas materiam huius exemplificationis.

36 Extende eandem declarationem, eiuſque exempla, vt in Vrbe procedant etiam ex diſpoſitione ſtatutorum *cap. 178. & 180. lib. 1.* & ſimiliter in ciuitate Lucenſi ex ſuorum ſtatutorum ordinatione, *c. 4. lib. 5. & c. 29. & 31. in capitulis Rota*.

37 Declara V. principaliter per oppoſitum, vt ſententiæ non dicantur conformes, quando vna abſoluit à toto eo, ad quod alia condemnat, quia tunc pugnant de diametro: & hoc non habet difficultatem.

38 Extende primo hanc declarationem, vt dicantur non conformes, etiamſi vtraque condemnet, ſed tamen vna condemnet ad vnam rem, & alia ad aliam rem, *Rugin. tractat. de appell. §. 12. gloſ. 1. n. 24. verſ. quarto*, licet enim ſint conformes in condemnando; tamen, quia hæc condemnatio ſimplex in abſtracto ſine ſubſtantia rei nullam poteſt recipere executionem, neque liquidationem, talis conformitas non attenditur: & prout non remanet in abſtracto, ſed habet ſubſtantiam rei, habet diſformitatem, merito datur omnino appellatio tanquam ab omnino diſformibus.

39 Extende ſecundo vt dicantur non conformes etiam ſi vtraque condemnet ad eandem rem, ſed tamen vna condemnet ſimpliciter, & altera infra certum tempus, vt puta, vnus condemnat in ſcutis 300. & alius in eiſdem ſcutis 300. ſoluendi infra tres menſes, *Alex. conſ. 77. in cauſa & lite, numero 2. & 3. libro* quem refert, & ſequitur Ruginell. *tract. de appellat. §. 12. gloſ. 1. num. 23. verſ. tertio ſententia, fol. 248.*

Contra iſtam extenſionem non timeo firmare, quamuis magna ſit Alexandri auctoritas, & vrgens adducat pro ſe fundamentum: cenſeo ergo, has ſententias eſſe conformes: nam ſententia, quæ condemnat ſimpliciter ad ſcuta 300. condemnat tam infra tres menſes, quam poſtea, & ſemper donec ſoluat, & ſic ſi continet omne tempus, continet etiam tempus trimeſtre, ergo remanebit conformis in tempore trimeſtri, ſicut dicimus de ſententia, quę continet maiorem ſummam, quia remanebit conformis in minori ſumma.

40 Declara VI. principaliter eandem limitationem, vt licet ab vna eademque ſententia, ſeu articulo non poſſit tertio appellari, tamen à diuerſis poteſt millies appellari, ſi millies grauaretur etiam in vna eademque cauſa, *Spec. tit. de appell. §. quoties, num. 1. verſus finem, ibi, item non licet tertio, lib. 2. fol. 193. Abb. in c. 65. ſua nobis, num. 7. verſ. vel dic. Franch. in c. 39. directæ, ſub n. 5. eod. tit. de appell. & Maran. in ſuo ſpec. p. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, n. 280. limit. 1. fol. 501.* & quod licet ſemel, bis, & tertio quis ſuccubuerit ſuper eodem negotio, tamen poſſit appellare, quando alia feratur de nouo ſententia, quæ inferat nouum grauamen, quia non erit tertia appellatio, ſed prima, refert, & ſequitur Cæſar Bar. *in Bononien. deciſ. 55. dominus, n. 8.*

41 Dicitur vna eademq; ſententia, quando ſine diuerſitate perſonarum litigantium, & ſine varietate rei controuerſæ ſententia lata à primo iudice eſt confirmata à ſecūdo, & tertio, quia licet, conſideratis iudicibus, actis, terminis ſubſtantialibus, & inſtantijs, ſint tres ſententiæ, tamen, conſiderata determinatione rei controuerſæ, eſt vnica: & per oppoſitum diuerſæ dicuntur illæ, quæ habent diuerſam determinationem rei controuerſæ, *vt latius patebit ex ſequentibus declarationibus*.

Nec obſtat, quod rubr. C. ſupra citata dicat, in vna cauſa non poſſe tertio prouocari. Quia reſpondeo, ſumi cauſam pro ſententia.

42 Declara VII. principaliter, vt vna eademque pars non poſſit tertio appellare, vtraque tamen poteſt bis appellare, *Abb. d. cap. 65. ſua nobis, ſub num. 7. Franch. ſub num. 10. verſic. in gloſſ. 2. & Dec. num. 17. ibi, prædicta concluſio. idem Franch. in cap. 39. directæ, ſub num. 5. verſ. ſecunda concluſio, de appell. & Socc. conſ. 39. capio primum, ſub n. 16. & 17. lib. 4. Maran. in ſuo ſpec. p. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, ſub n. 280. in fine, fol. 501. & Surd. conſ. 163. arbitror, n. 1. in fine, & n. 2. lib. 2.* Pone caſum clarum. A. in prima inſtantia obtinet ſententiam fauorabilem contra B. a qua B. appellat, & iudex appellationis confirmat ſententiam latam pro A. rurſus B. appellat, & ſic bis appellauit, & A. duas obtinuit ſententias conformes, iſte iudex ſecūdæ appellationis, interpoſitę à B. reuocat duas ſententias, lata ad fauorem A. & fert ſententiam pro B. à qua ſententia reuocatoria A. appellat, & iudex tertiæ appellationis confirmat eandem ſententiam, latam ad fauorem B. rurſus A. appellat, & ſic etiam ipſe bis appellauit, & vterque duas habet ſententias fauorabiles conformes, neceſſe eſt modo, vt iſte vltimus iudex quartæ appellationis confirmet vnam ex iſtis ſententia, & quamlibet confirmet, erunt tres conformes, à quibus non licet amplius appellare; vnde excluditur quinta appellatio.

43 Infero ex hac declaratione, quod ſtatutum mandans, non poſſe in aliqua cauſa niſi ſemel appellari, debet intelligi, vt ab eadem parte non poſſit bis appellari, ſed ſolum ſemel. ſecus eſt quoad vtramque partem, quia poterit bis appellari, cum vtraque poſſit ſemel appellare, *Socc. d. conſil. 39. numero 16. verſic. ſecundo poteſt, lib. 4.* quod idem per diuerſum modum loquendi ſcribit ſupra *num. 14.* dicens, quod præfatum ſtatutum debet intelligi, quando ſententia lata in cauſa appellationis, fuerit confirmatoria primæ, non autem, quando fuit diuerſa, aut contraria, *Surd. d. conſ. 163. arbitror, num. 2. in fine, & ſub n. 3. lib. 2.*

44 Declara VIII. principaliter, vt non liceat tertio appellare in eo, in quo ſententiæ ſunt conformes, per ea quæ retuli, & ſequutus ſum *ſupra num. 31. verſ. declara quarto*, ſecus in eo, in quo non ſunt conformes, quia in eo toties poteſt appellari, quoties fertur ſententia; quare ſi tertia ſententia legatur aliquod capitulum, quod in primis duabus non inuenitur, admittitur appellatio circa illud capitulum, *Alex. conſil. 77. in cauſa & lite, ſub numer. 1. lib. 2. Grau. conſ. 183. regula, num. 1.* & ideò, ſi in tertia ſententia, ſeu in iudicio executionis primæ ſententiæ inferatur nouum grauamen, poterit appellari infra decem dies ab executione dictæ ſententiæ, *Ruin. conſ. 78. in quæſtione,*

sub n.1.ibi,& istud clarius, lib.5. quod satis patet ex dictis *supra n.40.*& in seqq.exemplis.

45 Exemplifica primo hanc declarationem, quando tertius iudex, ferendo sententiam conformem primæ, & secundæ, adijcit condemnationem expensarum, de quibus non fuit habita consideratio per primos iudices aliarum sententiarum,quia tunc poterit à condemnatione expensarum appellare., quia licet appellet tertio, tamen quoad expensas est prima appellatio, *secundum Franch.in cap.39.directa, sub num.5.vers.tertia conclusio, Dec.in cap.65.sua nobis, n.20.vers.conclusio, de appellat.& ex Ang.& Franch.referunt,et sequuntur Maran.vbi supra, n.281.fol.501.Contar.in l.vnica,lim.19.n.16.in fine,n.7.& seqq.C.si de mom.poss.*& ex Ang.refert,& sequitur,Couar. *pract.qq.c.25.sub num.6. vers.decimo, fol.530. vol.2.* & cum hac declaratione transiisse Senatum Pedemontanũ testatur Thesf.*Fossan.decis.122,tertio prouocare, sub num. 6.vers.in oppositum,& num.7.in fine*. & quod à condemnatione expensarum ratione victoriæ possit appellari, scribit, loquendo simpliciter de appellatione à condemnatione expensarum,Salyc.*in l.11.properandum, num.45. vers.quaro an à condemnatione expensarum, C.de iudic.*& quod de hoc non sit dubium, scribit Ias.*in l.13.sancimus, num.17.q.5.C.eod,tit.de iud.*& quod licet quis non appellauerit à sententia diffinitiua,vel interlocutoria, tamen possit appellare à condemnatione expensarum, quando habuit iustam causam litigandi,scribit Franch.*in c.44.sæpe q.9.n.55.in fine,de appell.*

46 Exemplifica secundo,quando is, qui non potest tertio procuratore,dicit de nullitate tertiæ sententiæ iuxta practicam,quam latè retuli *infra num.55.*quia,si in dictione nullitatis succumbat, poterit appellare eo, quod est nouum,& diuersum grauamen,sed in ipsa appellatione causa poterit cognosci solum super nullitate,& non de iniustitia sententiæ, Franch.quem refert, & sequitur Cæs. Barz.*in Bononien.decis.55.dominus, n.9.*& dixi *infra n.56.* & si iudex appellationis pronuntiauerit contra eum, qui dixit de nullitate,poterit is denuo appellare,& demum, cum non amplius admitteretur ad appellandum, poterit iterum dicere de nullitate illius, sententiæ, à qua non potest appellare, & sic deinceps, vt latius, ponendo exemplum, scripsi *infra d.n.55.*

47 Exemplifica demum in omnibus iisdem casibus,in quibus exemplificaui præcedentem septimam declarationẽ.

48 Subdeclara eandem octauam declarationem, vt non satis sit aliquid de nouo fieri,nisi de nouo pars grauetur, quare si illud, quod de nouo fit,non infert nouum grauamen, sed est pars executionis, non poterit appellari, & ideo declaratoria censurarum ob non paritionem rei iudicatæ non datur appellatio, quia censetur pars executionis rei iudicatæ, *testibus Contar. & Lancel.quos retuli, & sequutus sum infra limit. 22. numero 44. vers. restringe primo*, adde quæ scripsi *supra q.12.nu.142. & infra limit. 10.n.6.*

49 Declara IX.principaliter, vt licet non possit appellari à tribus,seu duabus conformibus,tamen poterit appellari à sententia declarante, sententias esse conformes, *Rugin.tract.de appel.§.2.c.3.n.218.*

Contrarium est verum, per ea, quæ loquendo de pronunciatione super executione instrumenti dixi *infra lim. 20.num...*

50 Declara X.principaliter,vt licet quis non possit tertio appellare in eadem causa; tamen potest inhærere appellationi aduersarij eaque vti,ac si ipsemet potuisset appellare,*l.37.ampliorem, C.de appell.Franch.in c.39.directæ,n. 7.concl.5.de appell.Dec.in c.65.sua n.bis,n.17.& 18.ibi,& tali casu pars qua,eod,tit.de appell.& ex Maran.retuli, & sequutus sum lib.præced.c.3.sub n.206.vers.adde*

51 Extende primò istam declarationem,vt habeat locum etiamsi statutum prohiberet, vt in eadem causa non liceret appellare nisi semel,quia intelligitur ab eadem parte, vt retuli,& sequutus sum *supra num.43.* quare poterit inhærere appellationi alterius partis, quamuis ipsa semel appellauerit,*Dec.cons.49.præstantissime,sub num.1.& in d. cap.sua nobis, d.n.18.& 19.* dicens, quod non potuit obtinere istam extensionem Senis, quia ibi inoleuerat practica erronea.

52 Extende secundo, vt habeat locum etiam in eo, cui prohibita est appellatio eo,quia non detulit appellationi sui aduersarij,hoc est,innouauit, & spoliauit, pendente appellatione aduersarij, quia nihilominus poterit aduersarij appellationem prosequi:quare pone, quod in causa beneficiali sit appellatum, & intimata appellatio secundum formam clem.3. *causam, de elect.* & ego non detuli tuæ appellationis, imò feci per meos executores fieri processum contra te appellantem, & tandem, quia non proficiebant, volo prosequi tuam appellationem, certè potero, vt firmat, & benè Franch. *in capitul.42,an sit deferendum,sub num. 1. vers.secundo lim. de appellat*,

53 Restringe primo eandem declarationem, & extensionem,vt non habeant locum in regno Franciæ,vbi de stylo curiarum est opus vtramq;partem appellare, alioqui appellatio nihil proderit ei, qui non appellauit, nec sententia quoad eum reformabitur, *Rebuff.tract.de appell.in præfatione,num.26.tomo 3.fol.477.& Boer.decis.73.*quem retuli formaliter *infra limit.21. numero 18.vers.sublimita secundo*.

54 Restringe secundo,subdeclarando eandem declarationem,& eius extensionem, vt non sint veræ in appellatione, quæ est interposita in parte, & partibus nociuis ipsi appellanti; quia tunc appellatus non potest illi adhærere in partibus facientibus ad fauorem appellantis,& contra ipsum appellatum,quia ab illis non est appellatum,*Vestr. in pract.lib.7.c.3 sub n.29.vers.amplius,& n.30.fol.303.& Luc.Pat.in pract.Capit.lib.5 cap.1.sub n.19. & seqq.* hicq; modus appellandi est vtilis ad excludendum appellatum, ne possit adhærere huic appellationi,vt dicunt præfati,& *vt dicit Vestr.* inoleuit iste modus in Curia, quia iudices pronunciant vt plurimum, prout in cædula, & vt plurimum instat decima dies antequam subscribatur, & aperiat cædula,cumque sit ne futura fauorabilis, vel contra ignoretur,litigantes appellant conditionaliter,quatenus contra.

Hæc restrictio indiget alia declaratione, de qua vide omnino quæ scripsi *infra limit.21. numero 15. & seqq. & numero 29.*

55 Declara XI.principaliter, vt licet non possit appellari tertio,quia,vt dixi,tres sententię de iure communi,& duę secundum statuta Vrbis faciunt rem iudicatam; tamen potest per indirectum appellari: nam is, qui bis appellauit, & succubuit, poterit dicere de nullitate, & a sententia, quæ feretur super causa nullitatis, poterit appellare, & sic litem in infinitum protrahere secundum antiquam praxim, quam ex Huber.de Bob.& Io.de Deo referunt Spec.Vant.& Contar.quos citaui *infra*,& quod possit dici de nullitate, licet non possit tertio appellari, refert & sequitur ex pluribus Dec.*d.cap.sua nobis,versus finem,nu. 30.vers.postremo,de appell.*& quod hæc declaratio sit vera de iure ciuili, probat Bal.*in l.1.num.2. vers.ex hoc pono, C.ne lic.tert.prouoc.*

Ratio huius declarationis est,quia oppositio nullitatis conquassat numerum trium conformium, quia sententia nulla non est sententia:ergo,si cessant tres conformes seu res iudicata, lis non dicitur finita, iuxta ea quæ scribit Vant.*tract.null.rubr.quoties & intra quod tempus &c.n.3. & 4.fol.483.*

Pone exemplum protrahendi litem in infinitum per hanc

hanc viam dicendi de nullitate: tu fuisti condemnatus per tres sententias conformes, ideoque non vales vlterius appellare; tu dicis, vltimam sententiam, vel primam, vel secundam esse nullam, iudex aditus super nullitate pronunciat, esse validam, tu appellas, & secundus iudex similiter pronuntiat, esse validam, tu appellas, & tertius iudex pronuntiat similiter esse validam, & sic tu non potes vlterius appellare ab istis tribus: tu rursus dicis, vnam ex his tribus esse nullam; & sic deinceps, quoties in iudicio nullitatis sunt prolatæ tres sententiæ conformes, quæ declarant, sententiam esse validam, tu, cum vlterius non potes appellare, dicis, nullam esse vnam ex vltimis sententijs; vide Spec. *tit. de except. & replicat, §. viso, sub nu. 50. vers. item nota, ibi, is enim qui appellat, fol. 70. in princ. & tit. de appellat. §. quoties num. 1. in fine, lib. 2. fol. 193. Vant. tract. nullit. rubr. quoties & infra quod tempus, num. 4 fol. 383. & Contar. in l. vnica, limit. 7. num. 39. C. si de momen. possess.*

Hanc praxim, & cautelam infinitandi litem vituperat Spec. *d. §. viso sub num. 50. & seqq.* & eius auctores dicit fuisse Huber. de Bobio & Io. de Deo: At Io. And. *in addit. ad eum* scribit, se non inuenisse, quod Huber. de Bob. scripserit hanc fraudem, & subdit, quod forsan alter scripsit, & illi attribuit, & allegat Hier. ad Furiam B dicentem, quod aliqui, quod ab eis egreditur, ab alijs audiuisse se simulant; allegat etiam Diogenem, qui dicenti sibi, quod eius amicus de ipso certa mala protulerat, respondit: *an ille hoc dixerit, mihi dubium, te autem hac dixisse, mihi certum est.*

Sed quisquis fuerit ille, qui hanc praxim inuenit, malam docuit doctrinam, & peiorem docuit Io. de Deo, qui si Speculatori *d. num. 50. in fine*, credimus, docuit litigatorem, vt semper insidietur iudici, & inuenta occasione appellet, & non timeat expensas, si diues est, quia, vt inquit, *grata superueniet, quæ non sperabitur hora.* sed tu caue ab his Doctoribus, quia doctrina mala, vt ait Spec. *d. §. viso, nu. 51.* testis est malitiæ doctoris; nam, vt dicit textus *in c. 4. conuenientibus, 1. qu. 7.* malorum doctorum mala est doctrina.

Imo malè egerunt primi, qui recenserunt hanc malam doctrinam, quia vt habetur in tertia *in c. 65. pro dilectione, de consecr. dist. 2.* doctor non erudiendorum, sed perdendorum discipulorum fit is, qui, quod malè didicit, cæteris insinuat, & contra hos vrget quandoque illa suspicio, quam considerat Io. And. supra relatus.

Hæc praxis, & cautela non est tuta, nisi quando in rei veritate sententia esset nulla, alias non suffragaretur, quia tandem, dicens de nullitate, succumberet, & condemnaretur in expensis, *secundum Imol. in cap 65. sua nobis, num. 9. de appell. & Franch. in cap. 39. directæ, concl. 9. num. 11. in fine, eodem tit. de appell,* quos refert, & sequitur Contar. *in l. vnica, limit. 7. num. 40. vers. tamen, C. si de mom. poss.*

56 Subdeclara primo eandem declarationem, vt licet detur appellatio an sententia proferenda super nullitate sententiæ, tamen in ista appellatione non poterit cognosci de iniustitia sententiæ, sed solum super nullitate, *Franc. d. c. directè, num 11.*

Ratio huius subdeclarationis est, quia, cum iste iudex possit adiri solum super nullitate sententiæ, non potest, nisi de ea cognoscere, vide *supra q. 11. n. 127.*

57 Subdeclara secundo, vt iudex huic cautelæ, & malitiæ protrahendi litem in infinitum possit obuiare, quando videt nullitatem opponi calumniosè ad differendam litem, quia tunc potest ea spreta, procedere ad executionem, vt retuli, & sequutus sum *infra quæst. 19. remed. 1. concl.... num...*

Coram quo iudice sit agendum de nullitate scripsi *q. d. q. 19. rem. 1. concl. 7. n. 1. & seqq.*

Infra quantum tempus agi possit de nullitate, vide. *d. q. 19. rem. 1. concl. 7. nu. 1.*

58 Restringe istam declarationem, vt non sit vera de iure canonico nouissimo propter clem. *vt calumnijs, de sent. & re iud.* qua prouisum est, vt condemnatus tribus sententijs conformibus non admittatur ad agendum de nullitate ipsarum, vel alicuius ex eis, nisi prius sententiæ fuerint plenariè mandatæ executioni, & notant Bal. *vbi supra,* Franch. *in c. 63. dilecto, num 27. vers. adde & limita de appell. fol. 42.* dicens, non retardari executionem etiamsi incontinenti offeratur probatio nullitatis, *Vant. tractat. nullit. rubr. qualiter sententiæ & processus qui dicuntur nulli nu. 14. fol. 421.* & fusius *in rubr. quoties & intra quod tempus, num. 3. & 5. & seqq. fol. 383.* dicens, illi antiquæ praxi opponendi de nullitate contra tres conformes per quam oppositionem lis fiebat immortalis, & sententiæ tot expensis & laboribus obtentæ reddebantur illusoriæ, fuisse prouisum per allegatam clem. *vt calumnijs, Vestr. in prax. lib. 8. c. 1. num. 7. ibi quod si appellatio, & ibi, & inter illos casus hac dumtaxat, & Couar. pract. qq. c. 25 num. 1. vers. hinc vero, fol. 528. fol. 2.*

59 Nota igitur ex hac restrictione, quod pendentia executionis retardat processum in causa nullitatis; non enim actio nullitatis cognoscitur, nisi postquam tres sententiæ conformes fuerint plenariè executioni demandatæ, vt apparet ex citata clem. & sentiunt omnes* Doctores, & apertis verbis Vant. *vbi supra;* demandatis autem sententijs plenariè executioni, potest liberè agi de nullitate sententiæ: vnde inquit Bal. *in l. vnica, num. 15. vers. item nota quod licet exceptio. C. ne lic. vna eademque causa ter. prouoc.* quod licet exceptio nullitatis dubia non impediat executionem; tamen non repellitur interim exceptio, sed repellitur modus excipiendi; quare iudex interloquetur, interim exceptionem non obstare, & faciet executionem.

60 Subrestringe eandem restrictionem, & dictam clem. vt non procedat in nullitatibus notorijs, quia nullitas notoria potest opponi, & opposita impedit executionẽ sententiæ, etiamsi sint tres sententiæ conformes, & sic limitatur d. clem. *vt calumnijs,* prout latè hanc subrestrictionem explicaui, ampliando, restringendo, & declarando *infra q. 19. memb. 1. rem. 1. concl. 4. n. 25. & seqq. & concl. 5. num. 23. & seqq.*

61 Infero ex eodem notabili, & restrictione, quod clem. *vt calumnijs,* non tollit prorsus illam cautelam, & praxim protrahendi lites in infinitum, sed prouidet solum, vt tres sententiæ conformes mandentur executioni priusquam possit agi de nullitate earum, seu alicuius ex eis, quando nullitas non est notoria: at postquam fuerint mandatæ executioni, remanet in suo robore illa mala praxis protrahendi litem in infinitum; de qua mala praxi post factam, & consummatam executionem non habetur ratio, quia tunc cauillosus litigator exanimatur.

62 Declara XII. principaliter, vt licet non possit tertio appellari, tamẽ potest dici de notoria iniustitia, quia nullitas, & notoria iniustitia æquiparantur, ideoque sententia, quæ est notoriè iniusta, potest dici nulla, vt retuli, & sequutus sum *lib. praeced. c. 3. num. 291.* & consequenter de vna ad aliam tenet illatio, dummodo iniustitia sit notoria; secus si non sit notoria, quia res iudicata tollit disceptationem super iniustitia, *vt ex Gabr. refert, & sequitur Cæs. Barz. in Bononien. decis. 55. dominus, n. 5.*

63 Declara XIII. principaliter, vt non procedat quoad tertium, quia is potest quandoque appellare licet non possint partes, seu pars: vide de materia huius declarationis *supra sub n. 17. & infra limit. 6. memb. 4. nu. 41. & seqq. n. 96. n. 100 & seqq.* in quibus plenè declaraui.

64 Declara XIV. & vltimo, vt licet à tribus sententijs conformibus non possit appellari, tamen potest aduersus

sus eas intentari remedium restitutionis in integrum tam coram iudice ordinario, quam in Signatura gratiæ, & Signatura institiæ, vt ordinatè, sed breuiter enarraui *infra q.19.rem.2.n.1.& seqq.*

De supplicatione, de querela de reuisione caussæ, & de recursu, quæ sunt remedia subsidiaria aduersus sententias inappellabiles scripsi *dicta quæst.19. remed.3.* vbi videas.

65 Amplia I. nunc præfata omnia, quæ dixi de prohibita facultate appellandi à tertia sententia, quæ confirmet alias duas præcedentes, de concessa facultate dicendi de nullitate, petendi restitutionem in integrum, ac alijs vtendi remedijs contra tres sententias conformes; vt eadem omnia procedant regulariter etiam in secunda sententia, quæ confirmet primam si extet statutum, quod non liceat bis appellare, sed semel tantum, quia, stante hoc statuto, duæ conformes faciunt rem iudicatam, sicut tres conformes, vt retuli & sequutus sum *infra n.67. ver. declara primo.*

66 Exemplifica primo igitur hanc ampliationem in Vrbe, & toto eius districtu ex dispositione statutorum Vrbis *lib.1.cap.178.* quod seruandum esse etiam inter districtuales propter verba ipsius statuti, dixit Rot. *diuers. decis.452.domini concluserunt. in fine p.1. & eodem c.178.& 180.* cauetur, vt ab ea tantum parte sententiæ liceat appellare, quæ non esset conformis primæ.

Exemplifica secundo in ciuitate Lucensi vigore statutorum *lib.5.cap.4.* & capitulorum Rotæ *cap.29. & 31.* In ciuitate Mediolani vigore constitutionum, quas citat Ruginel. *tract. de appell.§.2.c.3.n.217. fol.87.* Et in pluribus Italiæ, & extra Italiam locis, quæ longum, & inutile esset recensere.

67 Declara primo, quod etsi duæ conformes ex dispositione præfatorum statutorum faciant rem iuditatam, sicut tres faciunt rem iudicatam de iure communi, & ideo statuta prædicta sunt comprehensa in clem. 1. *vt calumnijs.de sent. & re iud.* vt ex Paris. *cons.109 omisso pro nunc. n.15.ibi.& cum vigore statutorum verbis lib.4.* refert & sequitur Marches. *tract.de commiss.p.2. de commiss.rest.in integr.c.1.n.66.fol.197.*

68 Tamen Signatura non solet rescribere simpliciter de executione, sed conditionaliter, quatenus statuto locus sit, quia videndum est, an is, contra quem latæ sunt duæ sententiæ conformes, sit districtualis & subiectus statuto, *vt scribit Marches.d.cap.1.n 65.fol.197.*

69 Declara secundo, vt licet statutum disponat, non posse appellari a duabus conformibus, tamen statutum præfatum non se extendit, vbi adsit notoria iniquitas *secundum Riminal. quem refert & sequitur Couar. in l.vnica, limit.9. n.4.vers.mouetur in fine, C.si de momen.poss.*

70 Amplia II. vt habeant locum etiam de iure communi in casibus, in quibus semel tantum licet appellare, & casus sunt isti.

Primus casus est, quando sententia lata ab Episcopo fuit confirmata à iudice appellationis, quia tunc non licet alterius appellare, *Spec.tit.de appell.§.quoties in fine, n.6.vers.item licet regulariter.lib.2.f.193.* dicens quod semel tantum licet appellare, & non bis.

Secundus casus est in duabus sententijs conformibus liquidatorijs, quia faciunt rem iudicatam, sicut tres, *vt scripsi infra limit.9. n.65. vers. verum aduerte.et limit. 10. num.69.*

Et quod in aliquibus casibus sit speciale, vt liceat semel tantum appellare, scribit Surd. *cons.163.arbitror sub n.1.lib.2.*

71 Amplia III. vt habeant locum in vnica sententia, à qua non sit appellatum infra legitima tempora, seu aliter transitum fecerit in rem iudicatam, *iuxta ea, quæ late scripsi supra quæst.12. præsertim n.143.* Quare sicut, latis tribus sententijs conformibus, potest dici de nullitate, ita etiam dici potest, deserta appellatione, *vt scripsi limit.seq.n.125. & 129.*

72 Declara tamen hanc ampliationem, dum dicimus, posse opponi de nullitate aduersus rem iudicatam, quia facilius opponitur de nullitate aduersus rem iudicatam, quia facilius opponitur de nullitate aduersus rem iudicatam vnius sententiæ, quam trium sententiarum conformium, *prout explicaui infra q.19. rem.1.conclus.4. num.71.& 72. vers.declara secundo.*

73 Pro intelligentia huius tertiæ ampliationis scire debes, quod sententia, à qua non appellatur infra legitima tempora transit in rem iudicatam, etiamsi haberet alias duas præcedentes contrarias, quia, transeundo in rem iudicatam, eas inficit: quare interponenda est appellatio semper donec ferantur tres sententiæ conformes, alias ea sententia, à qua non fuerit appellatum, transibit in iudicatum.

Difficultas potest insurgere in Curia Lucensi, quando iudex primarum instantiarum absoluit reum, & actor appellat ad Rotam (*quæ constituitur tribus iudicibus*) & duo ex eis infirmant eodem tempore sententiam, condénando reum, & alius confirmat iuxta casum, de quo loquuntur capitalia Rotæ Lucensis *cap.29.* nam, cum quilibet litigantium habeat eodem tempore duas conformes sententias, & duę conformes faciant rem iudicatam in illa Curia, *vt dixi supra num. 66. vers. exemplifica secundo.* dubitatur, quis eorum sit potior, stante re iudicata vtriusque, vel quis eorum debeat appellare.

Resp. quod idem reus absolutus debet appellare, quia inquit citatum Rotæ cap.29 *Si verò fuerint infirmatæ, seu reformatę in totum, vel pro parte à duobus ex eis tantum, tunc infra tempora à statutis permissa possit appellari dicta à sententia infirmata, &c.* Sed sententia, infirmata in casu propositæ difficultatis, est sententia absolutoria, lata pro reo; Ergo reus debet appellare: & ita in illa Curia sine controuersia passim seruatur.

Ratio est triplex. *Prima*, quia absolutio, confirmans primam sententiam latam, retinet naturam primæ sententiæ, à qua iam fuit appellatum. *Secunda*, quia condemnatio contra reum est omnino secunda sententia per appellationem interpositam. *Tertia*, quia condemnatio est lata à duobus iudicibus secundarum instantiarum, & absolutio ab vno tantum ex iudicibus secundarum instantiarum.

Nec obstat, quod aliter videatur sentire Spec. *tit. de appell. §.quoties, nu.2. vers.sed secundum præmissa, lib.2. fol.193.* vbi posito casu, quod vnus habuerit pro se duas sententias confirmatorias, & alter pro se alias duas, & dubitetur quis sit prior, cum nulli eorum liceat vlterius appellare, concludit, eum esse potiorem, qui prius sententiam obtinuit, siue sit reus, siue sit actor, quia præsumitur pro sententia, quam difficultatem ex Spec. refert etiam Abb. *in c.65.sua nobis n.8.de appell.* dicens, quod Spec. reliquit disputationi.

Quia respondeo, quod in casu Speculatoris fuerant iam super eodem negotio interpositæ quatuor appellationes, & quinto non licebat appellare, & sic prima sententia fuerat bis confirmata, *vt loquitur Abb.* & consequenter nulla superest difficultas, quod is, qui habuit rem iudicatam trium conformium, est potior *per ea quę scripsi supra n.1.* nam, si supponimus quatuor appellationes, necessario pro altera parte sunt tres sentētiæ. Quod si Spec. supponat exstare duas sententias pro vtraque parte, & ab vltima non esse appellatū, tūc similiter res est clara, quod illa vltima, à qua non fuit appellatum, facit transitum in rem iudicatam, & sic omni ex parte difficultas caret difficultate in casu Speculatoris.

LIMI-

LIMITATIO II.

SVMMARIA.

RENVNTIANS appellationi non potest appellare, & hac est secunda limitatio, num. 1.

¶ *Extenditur I. hæc limitatio etiam si renuntiauerit sine scriptura, num. 2.*

Extenditur II. vt possit renuntiari appellationi etiam in beneficialibus, num. 3.

Extenditur III. vt simplex renuntiatio extendatur etiam ad appellationem ab interlocutoria, num. 4.

Extenditur IV. vt procedat in renuntiatione expressa, nu. 5. — Exemplificatur hæc extensio, ampliatur, declaratur & subdeclaratur multipliciter, n. 6. & seqq.

Extenditur V. vt procedat in renuntiatione tacita, num. 12. — Subextenditur, num. 13. — Exemplificatur primo hæc extensio quando appellans reddit ad iudicem à quo, n. 14. — Ampliatur multipliciter hæc exemplificatio, num. 15. & seqq. — Restringitur primo, secundo, & tertio eadem exemplificatio, num. 20. & seqq. — Infertur Auditoris Cameræ stylus concedendi terminum ad soluendum, num. 29. & seqq. — Restringitur quarto, num. 43. & seqq. — Restringitur adhuc multipliciter, num. 51. & seqq. vsque ad nu. 67. inclusiuè. — Exemplificatur secundo, & vlterius eadem extensio, num. 68. & seqq. vsque ad num. 83. inclusiuè.

Extenditur VI. vt renuntians appellationi non possit adhærere nullitati inclusa in appellatione, num. 84.

¶ *Sublimitatur I. eadem limitatio, vt non procedat quando renuntiat procurator, n. 85. — Extenditur hæc sublimitatio multipliciter, num 86. et seqq. — Restringitur in quibusdam casibus, num. 90.*

Sublimitatur II. in caussis criminalibus, n. 91. — Extenditur, et restringitur, num. 92. et 93.

Sublimitatur III. in caussis matrimonialibus, & status, num. 94.

Sublimitatur IV. vt non procedat in præiudicium tertij, sed solum in præiudicium renuntiantis, num. 95. & seqq. in quibus latè explicatur, et agitur de expensarum condemnatione vsque ad n. 124. inclusiuè.

Sublimitatur V. vt renuntiatio appellationis non se extendat ad nullitatem, num. 125. — Extenditur, infertur, et declaratur, n. 126. et seqq.

1 LImita II. quando appellationi est renuntiatum, quia non potest is, qui renuntiauit, appellare, *l. 1. in fine principij, ff. à quib. appellat. non lic. Si quis ante sententiam professus fuerit, se à iudice non prouocaturum, indubitatè prouocandi auxilium perdidit. Spec. tit. de appellat. §. in quibus, num. 13. vers. nono, lib. 2 fol. 185. Azo. in summa C. tit. quor. appel. non recipian. sub num. 7. Bal. in l. 42. tale pactum, §. qui prouocauit, sub nu. 10. vers. quæritur gloss. ff. de pact. fol. 140. col. 4.* & ibidem *Ias. nu. 7. fol. 179* dicens, non esse dubium, quod per pactum expressum potest renuntiari appellationi futuræ, *Vital. tract. de clausul. in rubr. in reductionis de arbitrium boni viri, num. 18. tom. 18. fol. 449. Guid. Pap. tract. de appell. quæst. 118 nu. 85. tom. 5. fol. 61. Feder. Seben. eod. tract. num. 38. versic. tertio, fol. 56. latè Nicoll. tract. de concord. gloss. concord. 6. numer. 22. vers. quarto fallit. & fall. 102. n. 142. to. 18. fol. 191. & 197. et latius Rebuff. eod. tract. de appel. art. 15. gloss. 1. num. 1. & seqq. to. 3. fol. 516.* & quod possit per pactum renuntiari appellationi, scribunt Lanfran. *tract. de arbitr. diuis. 7. num. 38. tom. 3. part. 1. fol. 218. Alber. tract. de statut. lib. 2. q. 54. n. 2. tom. 2. fol. 63. Maran. in suo spec. p. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur. limit. 29. num. 341. fol. 508. & Rebuff. d. art. 15. gloss. 1. num. 6. vers. certum enim, fol. 516.* & quod appellatio effectum aliquem non operetur, si appellationi fuerit expressè renuntiatum, refert, & sequitur Ruginel. *tract. de appel. §. 2. c. 3. n. 79. fol. 75.* & quod non possit appellare in ciuilibus, is qui renuntiauit beneficio appellandi, scribit Papien. *in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gloss. coram vobis, sub n. 9. vers. quæritur vltra, fol. 405.*

2 Extende I. vt procedat etiam si renuntiatio sit facta sine scriptura, quia in pacto, quo renuntiatur appellationi, non est necessaria scriptura secundum communem opin. quam refert, & sequitur Franch. *in c. 70. interposita, §. ille denique, n. 21. vers. sed dubitatur. de appell.*

3 Extende II. vt partes possint renuntiare appellationi etiam in beneficialibus, *Franch. in c. 5. cum sit Romana, col. vlt. sub num. 16. vers. sed aduerte. de appell.* & facit quod scripsi *supra q. 15. n. 9.*

4 Extende III. vt renuntiatio simplex appellationis extendatur tam ad appellationem à diffinitiua, quam ad appellationem ab interlocutoria, quare si quis simpliciter renuntiat appellationi, intelligitur renuntiasse tam appellationi à diffinitiua quam appellationi ab interlocutoria, *Franch. in c. 70. interposita, §. ille denique, q. 5. n. 6. de appell.*

5 Extende IV. declarando limitationem, vt procedat in renuntiatione expressa, vt indicat text. *in d. l. 1. ff. a quibus appell. non lic.* & prout loquuntur multi ex Doctoribus in ea adductis, & quod appellationi interponendæ ab interlocutoria, vel à diffinitiua possit renuntiari per pactum expressum, scribit Rot. *decis. 2. alias 287. licet appellationi, n. 1. de renuntiat. in nou.* vbi in fine *d. n. 1.* scribit, quod hoc procedit in renuntiatione expressa per pactum.

6 Exemplifica primo hanc extensionem, quando quis per pactum, vel alias expressim renuntiat appellationi, *Rebuff. tract. de appellat. art. 15. gloss. 1. num. 3. vers. expressa, tom. 3. fol. 516.* & quod dicatur renuntiatum expressè, quando adest pactum de non appellando, ipsique appellationi interponendæ renuntiatum est, & præcipuè si tale pactum iuratum sit, refert, & sequitur Ruginel. *tract. de appellat. §. 9. gloss. 1. cap. 1. num. 4. & seqq. vers. expresse,* & hæc exemplificatio nullam potest recipere dubitationem.

† Sicut etiam renuntiatur per iuramentum reductioni ad arbitrium boni viri, *vt per Rot. decis. 2. de arb. in antiquis. Seraf. de priuil. iuram. priuil. 136.* Idem seruatur si quis promiserit stare vnicæ sententiæ, *l. tale pactum, §. 3. qui prouocauit, ff. de pact. Felyn. in c. ex parte, num. 6. de rescript. Paris. cons. 34. n. 25. lib. 5.*

7 Amplia hanc exemplificationem, vt procedat non solum quando pactum est reciprocum, sed etiam quando pactum est appositum ex parte vnius tantum, quia adhuc valebit, *Franch. in c. 70. interposita, §. ille denique, num. 22. vers. secundo dubitatur. de appell.*

Intellige hanc ampliationem iuxta ea, quæ dixi *infra n. 9. vers. declara, & subdecl. 2.*

8 Exemplifica secundo in omnibus casibus, in quibus apertis verbis per pactum renuntiatur appellationi, interpositæ, vel interponendæ.

Alios nonnullos casus renuntiationis expressæ ponit Rugin. *tract. de appell. §. 9. gloss. 1. c. 1. à n. 4. vsque ad nu. 15.* quos ego omitto, quia videntur conuenire potius renuntiationi tacitæ, vt patebit ex seq. exemplis.

Aduerte circa hanc quartam extensionem, quod renuntiatio appellationis non probatur ex eo, quod is, qui appellauit, dixerit postea, quod vult renuntiare appellationi, aliud enim est velle renuntiare, & aliud renuntiare, *Rebuff. tract. de appell. art. 15. gloss. 3. n. 3. tom. 3. fol. 521.*

9 Declara eandem extensionem loquentem de renuntiatione expressa, vt si fiat per pactum habeat locum tam in appellatione interposita, quam in appellatione interponenda, quia etiam interponendæ potest renuntiari per

pactũ, *Rot.d.decis.2. alias 287. licet appellationi de renunt. in nou.* & tam post illatum grauamen, seu latam sententiam, quam antea, & tam cum scriptura, quam sine, & tam in iudicio, quam extra, dummodo fiat per pactum, & cõsensum vtriusque partis, *Franch.in cap.70.interposita.§.ille denique n.2.vers.quaeritur prima.de appell.*

Secus si non fiat per pactum, quia renuntiatio expressa sine pacto tenet quoad appellationem interpositam, sed non quoad appellationem interponendam, quia iuri de futuro non potest quis renuntiare simpliciter, sed solum per pactum, *Rot.d.decis.2.alias 287.sub n.1.* & quod hæc sit communis * conclusio Doctorum, quod ante sententiam, vel grauamen non valeat renuntiatio appellationis vnius partis tantum facta extra iudicium testatur Franc. *in d.cap.70.interposita.§.ille denique.sub n.2.versus finem,de appellat.* & quod renuntiatio simplex sine pacto non extendatur ad futura, patet *ex l. 1. C.de pact. & ex Neapol.& Tiraq.* in alio casu retuli, & sequutus sum *lib. praeceden.cap.5.num.163.in fine.* & in his terminis intelligi debet Rebuff. *in tract.de appell.art.15.gl.1.num.4. & seqq. tom.3.fol.517.* cum citet eandem Rotam *d. decis.2.* alias non benè loqueretur.

10 Subdeclara primo extendendo hanc declarationem loquentem de pacto, vt procedat indistinctè, siue pactum fiat ante litem contestatam, siue post; siue ante sententiam, siue post, quia per pactum semper potest renuntiari etiam appellationi interponendæ, *Rot.d.decis.2.sub n.1. & Franch.vbi supra.*

11 Subdeclara secundo, distinguendo inter pactum factũ in iudicio, & pactum extra iudicium de non appellando, vt in primo casu valeat factum per vnam partium tantum, etiam in absentia alterius: in secundo verò casu, quando fit extra iudicium, non valet, nisi ambæ paciscantur, vel sit saltem præsens etiam altera pars, *Rot. d.decis. 2.n.1.in fine, de renunt.in nou. & Franch.d.§.ille denique, n.2.in fine.*

12 Extende V. eandem limitationem, vt habeat locum in renuntiatione tacita; quia renuntiatio appellationis potest fieri expressè, & tacitè, *vt scribunt Maran.in suo spec. par.6.act.2.princ.in verbo, & quandoque appellatur.n.341. limit.29.fol.508.Rebuff.tract.de appell.artic.15. gloss.1.sub n.2.tom.2.fol.516.& Lancellot.tract.de attent. par.2 c.12. de attent.& innou. appell.pend.in præfatione, nu.15.& 19. vers.primo renuntiatione.tom.5.fol.347.& ampl 2.princ.n. 14.& 15.fol.351.* hæcque extensio satis comprobatur ex sequentibus exemplificationibus, & ex his quæ scripsi *infra n 69. & seqq.*

13 Subextende hanc extensionem, vt in aliquibus casibus, de quibus scripsi *infra n. 71. & sub n. 90.* possit renuntiari tacitè, & non expressè.

14 Exemplifica primo eandem quintam extensionem, quando appellator redit, comparendo coram iudice, à quo appellauit, quia tunc, comparendo in eadem caussa, tacitè renuntiat appellationi, *Franch.in c.17. cum teneamur, sub n.4.vers.vltimo tenementi.& in cap.54.solicitudinem.q.6.n.10. de appel.Rebuff.tract.de appell.art.15. gl.1. n.9.vers.tacitè.tom.3.fol.517. Maran. in suo spec.p.6 act.2. princ.in verbo.& quãdoque appellatur.lim.20.n.342.vers. secundo modo.fol.508.& n.424.cas.10.fol.517.Gabr.in conclus.lib.2. de appell.concl.2.n.1.Caputaq.decis.29. appellationi.n.1.p.1. Lancell.tract.de attent.p.2.c.12. de attent.& innou.appell.pend.in præfatione, nu.15.& seqq. vers.primo renuntiatione. tom.5.fol.347. & ampl.2.princ.n.4.& 5.fol. 351. Ruginel.tract.de appell.§.9.glos.1.cap.1.n.41. vers.in super.C.ss.Bary.in Bononien.decis.154.alia n.2.* & quod appellatio non valeat, quando appellans consentit post appellationem coram illo iudice, à quo appellauit, litigare, scribit Neap.à Montal.*tract.de except.artic.24.contra appellationes,n.10.tom.3.p.2.fol.120.*

Comprobatur hæc exemplificatio, quia si reus opponat contra iudicem exceptionem incompetentiæ, & post oppositam exceptionem incompetentiæ compareat, & litiget coram eo, censetur renuntiasse illi exceptioni, *vt scribit Lancell.tractat.de attent.part.2.cap.6. de attent.post recusat,num.28. vers.secundo quando. fol.340. & ex Abb. Alex.Maran.Curt.& Ios.Cum.retuli, & sequutus sum supra lib.1.cap.10. sub n.19. vers.hac conclusio.* vbi de communi * opin.

15 Amplia primo istam exemplificationem, vt procedat etiamsi iudex nihil fecerit, quia sufficit, quod pars coram eo comparuerit, *vt ex Felyn.in cap.5.cum sit Romana.sub n.10.vers. tertio considera.de appel.* refert, & sequitur Gabr.*in concl.d.concl.2.ampl.2.n.3.fol.264.*

16 Amplia secundo, vt procedat etiamsi compareat non coram iudice à quo, sed coram alio illius superiore, ad quem tamen non sit appellatum. *Abb. in c.54. solicitudinem.not.vlt.seu penul.n.4.de appell.* quem referunt, & sequuntur Maran.*in suo pec.p.6.act.2.princ.in verbo.& quãdoque appellatur.lim.29.vers. secundo modo.n.342. in fine. fol.508.& Gabr.in concl.lib.2.tit.de appell.concl.2.ampl.1. n.2.* & quod si appellans adit inferiorem à iudice, ad quẽ appellauit, superiorem tamen iudice à quo, videatur renuntiare appellationi, scribit Aufr.ad Capel. Tholos.*dec. 194.an pars grauata n.3. versus finem*, vt puta cum quis à sententia Episcopi appellat, omisso medio Archiepiscopi, ad Papam, &, pendente appellatione, comparet pro eadem caussa coram Archiepiscopo.

Contra hanc ampliationem in isto exemplo motiuat Dec.*in d.cap.54.solicitudinem. n.13.not.6.* & tenet postea in fine, *n.24.vers.postremo.* dicens, quod censetur renuntiatum appellationi quoad Papam, sed non quoad partem, quæ appellauit.

18 Non discedo ab ampliatione, quia hæc appellationis variatio non permittitur, vide *supra q.10.n.3.*

Subamplia, vt à fortiori procedat, si appellans comparuisset coram iudice æquali illi, à quo appellauit, qui æqualis ideo etiam potuisset cognoscere de caussa principali, quia censetur renuntiare appellationi, ac si compareret coram eodem iudice à quo, Dec. *d.cap.solicitudinem.in fine,de appell.*

18 Amplia tertio, vt procedat nedum in principali, sed etiam in eius procuratore, qui compareret coram iudice à quo, *Bellamer.decis.137.procurator.* dicens, quod si procurator post præsentatam appellationis commissionem, & seruatum per eundem terminum compareat citatus coram iudice à quo, dicitur renuntiasse appellationi, & potuisse renuntiare, *& ex Bellam.refert, & sequitur Gabr.in concl.lib.2.de appellat.conclus.2.amp.3.n.4.*

19 Confirmatur primo hæc ampliatio, quia sicut principalis, idest condemnatus, petendo terminum ad soluendum, censetur acquieuisse sententiæ, & renuntiasse appellationi, vt refert, & sequitur *Gabr.in conc.lib.2.de appell. concl.3. n.1.* & dixi *infra restrict.3.ampl.1. n.28.* ita etiam dicimus, si procurator terminum petierit ad soluendum, quia censebitur renuntiasse appellationi in præiudicium domini, *Felyn.in cap.15.quoad consultationem.sub n.7.versus finem, vers.limita etiam text.ibi.adde etiam.de sentent. & re iud.& Gabr.d.concl.3.n.2.*

Confirmatur secundo, quia hæc est tacita renuntiatio, vt patet ex his, quæ scripsi *supra in hac quinta extensione, eiusque prima exemplificatione n.12.et 14.* sed procurator potest tacitè renuntiare, vt retuli, & sequutus sum *infra n. 71.et sub n.90.vers.tertius.*

Contra hanc ampliationem tenent in terminis Rota, de qua Caputaq. *decis.29. appellationi licet.n.1. et 2.part. 1.* & Vrsil.ad Affl. *decis.78. in caussa firmani.n.9.* & vide quæ scripsi. *lib.praeced.cap.7.n.487.in fine, et infra sub lim. 1.n.85.*

20 Ro-

20 Restringe primo nunc quintæ extensionis eandem primam exemplificationem, positam *supra nu.14.* vt non procedat, si iudex, postquam grauauit, & pars appellauit, citet appellantem ad videndum se aggrauari, & reaggrauari, & appellans compareat, & petat prorogari terminum, quia tunc non censeri renuntiatum appellationi tenuit Rot. vt scribit Achil. de Grass. *decis.21.alias 247. appellationi, n.1.de appell.fol 113.* quem refert, & sequitur Lancell. *tract.de attent. p.2.c.12.de attent. & innou.pend. ampl.2.princ.n.11.tom.5.fol.351.*

Ratio huius restrictionis est, quia iste actus tendit ad remouendum grauamen, & est factus metu censurarum, & ideo non censetur renuntiasse appellationi, *Achil. de Grass.d.decis.21.n.2.& seqq.*

21 Restringe secundo generaliter, extendendo precedentem restrictionem, vt non censeatur renuntiare, quoties appellans comparet coram eo pro reuocatione grauaminis, & ad docendum de grauamine, quia, cum isto casu tendat ad iudicis iurisdictionem declinandam, non potest præsumi quod velit renuntiare appellationi, quia comparitio isto casu tendit ad eundem finem, ad quem intendit appellatio; & propterea non potest dici, quod iste faciat actum contrarium appellationi, *Gloss.in c.10.si à iudice, in verbo.teneris, de appellat.in 6. Rot decis.2. alias 287.licet appellationi, in fine, ibi crederem quod si actus. de renunt.in nou.Franch.in c.54.solicitudinem, sub n.13. limit. 4.de appell.Felyn.in c.20.gratum, sub num.8.vers.secundo limita.de offic. & potest.iud.deleg. Aufr. ad Capel.Tholos. decis.194.an pars grauata.sub numer.4.fall 6.& 7. Gabr.in conclus.lib.2. de appell.concl.2.limit.3.num.14.* qui alios allegat, & hanc esse communem* opin.testantur & sequuntur Socc. *cons.21.abundè & diffusè, sub num.3.vers. confirmo hoc, lib.4.* & Dec. *in c.54 solicitudinem, in 6.not. sub num.13.de appell.* quicquid aliter de ipso Dec.sentiat Gabr. *vbi supra* imo iste actus comparationis pro reuocatione grauaminis tendit ad augmentandum desiderium appellantis, *Felyn.vbi supra.*

22 Subrestringe primo, declarando istam restrictionem, vt procedat, & sit vera, quando appellans comparet coram iudice à quo ad effectum, vt is desistat à processu, & alio futuro grauamine, quod appellans timet, vt puta, si ille, qui à sententia diffinitiua, contra eum per Auditorem Cameræ lata, ad sedem Apostolicam appellauit, & post appellationem comparet coram Auditore, & producit sua iura, vt ei ostendat, suam sententiam fuisse iniustam ad istum finem, vt idem Auditor a dictæ sententiæ executione recedat; nam isto casu suæ appellationi renunciare non videtur, *Rot.decis.63.alias 476.si ille, de appell.innou.* quam referunt & sequuntur Franch. *in cap.17. cum teneamur. sub num.4. vers.vltimo tene menti. ibi. secus si litigat vel petat.de appellat. Felyn. in d.c.gratum, sub num.8.limit.2.de offic.& potest.iud.deleg. & Maran. in suo spec.p.6.act.2.princ.in verbo, & quandoque appellatur. in fine, num.425. fol.517.* & inepte eandem referunt & sequuntur Gabr. *d.concl.2.nu.27.& Aufr.ad Capel. Tholos. d. decis.194. vterque fall.12.* sed forsan est corrupta impressio, seu quando appellans comparet coram eo per modum simplicis informationis, vt loquuntur Gemin. *in d.c.si à iudice, num.4.de appell.in 6.Felyn.d.limit.2. Dec. in eod.cap.gratum, sub num.21.limit.2.*& Gabr. *d.concl.2.lim. 3.n.15.vers.sed domi, & n.31.limit.15.* quia isto casu dicitur aditus extraiudicialiter, & ideo non potest dici, quod sit renuntiatum appellationi iuxta ea quæ scripsi *infra n.24.& n.73.vers.contra.*

Secus est, si appellans comparet coram eodem iudice, vt procedat ad aliquem actum, qui non posset expediri, nisi virtute iurisdictionis, & eiusmodi iurisdictio sit suspensa, quia tunc, faciendo actum contrarium appellationi, videtur velle renuntiare appellationi, alias videretur velle esse sibi contrarius, quod in dubio non creditur, & in expresso non permittitur: & ideo in casu præcedenti, posito initio huius subrestrictionis, si appellans peteret ab Auditore Cameræ, a quo appellauerat, vt pronuntiaret super executione non facienda, vel citaret partem ad dicendum contra, diceretur renuntiare suæ appellationi, quia tales actus sunt contrarij suspensioni iurisdictionis, *Rot.d.decis.63.si ille, in fine, de appell.innou.* & quod comparendo iudicialiter coram eodem iudice ad finem reuocandi grauamen, dicatur renuntiasse appellationi, quamuis illa comparitio tenderet ad eundem finem, ad quem tendit appellatio, tenet Dec. *in d.c.20. gratum sub num.21, limit.2. de offic. & potest.iudic.deleg.* & quod appellans, comparendo post appellationem coram iudice à quo; & petendo reuocari grauamen per interlocutoriam, & acceptando dilationes cum monitionibus, dicatur renuntiare appellationi, quia sunt actus, qui non possunt fieri sine iurisdictione, tenuit Rot. vt testatur Achil. de Grass. *decis.19.alias 245. appellationi, num.1.& 2. de appell.fol.112.* & sic apparet, quod, si appellans procedat iudicialiter coram eodem iudice ad aliquem actum, qui non potest exerceri sine iurisdictione, censetur indistincte renunciare appellationi, quia per appellationem suspenditur iurisdictio, & procedendo iudicialiter ad aliquem actum in eadem caussa iurisdictio non potest stare in suspenso.

23 Ratio rationis, quia sicut protestatio, contraria facto, non tenet per ea, quæ dixi *infra rest.4 n.43.* quia plus est factum, quam verba, & voluntas magis facto quam verbis exprimitur, *c.52.dilecti filij, & ibi communiter. *Canonistæ, de appell.& Rot.diuers.decis.8 1.dubit.sui n.20. vers.plus, & num.21.p.1.* res enim magis quam sermo loquitur, *Tiraq. tract.de retract.conuen.ad finem. sub 6.76.vers.sed videmus,* ita etiam appellatio, quæ consistit in verbis tollitur per actum contrarium.

24 Confirmatur prima pars huius subrestrictionis, quia si iudex, a quo appellatum fuit, adiretur non tanquam iudex, sed tanquam bonus vir, vt reducat partes ad aliquam compositionem, seu concordiam, non dicetur renuntiatum appellationi, *Felyn.in d.c.20.gratum limit.9. n.11.de offic.& potest.iud.deleg. Aufr.ad Capell.Tolos.decis.194.an pars grauata, fall.4.sub n.4.& Gabr.in concl.lib.2.de appel. concl.2.limit.6.num.20.*

Contra secundam partem huius subrestrictionis: quod enim appellans possit super grauamine illato, & super innouatis pendente appellatione comparere coram eodem iudice à quo, & non solum coram eo docere iudicialiter de grauamine, sed petere expresse reuocari grauamen, & super reuocatione pronuntiari, citata parte, tenuit contra Rot. supra citatam Franch. *in d.c.17. cum teneamur, n.5.vers.sed dubitatur, & latius in c.54. solicitudinem, sub num.13.limit.4.eod.tit.de appell.*

Non recedas à restrictione, quæ tenetur communiter,*

25 subrestringe secundo, vt procedat in casu, de quo scripsi *infra n.60.* vbi etiam illum declaraui.

26 Restringe tertio, vt non habet locum in appellatione interponenda, quia licet, quis, comparendo coram iudice à quo, censeatur regulariter renuntiare appellationi interpositæ, tamen non censetur renuntiare appellationi interponendæ; quare si quis, lata sententia, & pendente termino ad appellandum, compareat coram iudice, qui sententiam tulit, non dicitur renuntiasse appellationi interponendæ, idest, iuri appellandi, *Felyn.in d.c.20.gratum, sub n.7.vers.not.et ibi.de off.et potest. iud.deleg.et alij, quos refert et sequitur Gabr.in concl.lib.2.de appel.concl.2. limit.1.n.5.et 6.* vbi testatur, & sequitur esse communem opinionem, & quod videatur communis* testatur, licet non sequatur Dec. *in d. cap.gratum, sub num.19.vers.sed* ad-

aduertendum eſt, iuncto num. praced. & quod ſi quis ante interpoſitam appellationem, ſed pendente tempore ad appellandum, compareat, & litiget coram iudice, qui tulit ſententiam, non dicatur renuntiare, ſeu deſerere appellationem, tenet etiam Maran. *in ſuo ſpec. part. 6. act. 2. princip. in verbo, et quandoque appellatur, num. 424. caſ. 10. fol. 517.*

Contra hanc reſtrictionem; permiſſa diſputatione, & relata quadam diſtinctione, concludit Rot. *deciſ. 2. alias. 287. licet appellationi. in fine; ibi, crederem quod ſi actus. de renunt. in nou.* dicens, quod ſi feratur contra me interlocutoria, & ego infra decendium mihi datum ad appellandũ compareo coram prædicto iudice, qui interlocutoriam protulit, & coram eo produco teſtes, vel facio aliquem actum, cenſeor renuntiaſſe iuri appellandi à dicta interlocutoria, quia ſi iſta renuntiatio cenſetur facta, etiam ſi appellatio eſſet interpoſita, a fortiori cenſebitur facta appellationi interponendæ; quia facilius renuntiatur iuri quærendo, quam quæſito; dummodo actus, quem facio non ſit actus declinatorius iuriſdictionis; ſed potius approbatorius, hancque eadem opin. contra reſtrictionem tenet etiam Dec. *d. cap. gratum. ſub nu. 19. verſ. ſed aduertendum. & n. 29. de offi. & poteſt. iud. deleg.* & quod facilius renuntietur iuri quærendo, quam quæſito, late comprobat Tiraq. *tract. de retract. lign. §. 1. gloſſ. 9. n. 125. verſ. imo videmus. fol. 74.* & latius patet ex his, quæ ſcripſi *lib. præced. c. 2. ſub num. 290. & ſeqq. verſ. reſtringe eandem.*

Comprobatur primo hæc opinio contra reſtrictionẽ, quia paria ſunt, pendere appellationem, & terminum ad appellandum, vt ex Ang. de Aret. refert, ſed non omnino ſequitur Felyn. *in cap. 15. quoad conſultatione, ſub n. 5. verſ. propter difficultatem. in fine, de ſent. et re iud.* & quod paria ſint, & ideo iudex ſicut non poteſt procedere, pendente appellatione, ita non poſſit procedere, pendente termino ad appellandum, ſcribunt Gloſſ. Bal. Corſet. & alij, quos retuli & ſequutus ſum *lib. 1. cap. 97. numer. 47. verſ. paria.*

27 Comprobatur ſecundo, quia præſumptio renuntiationis ex actu geſto coram iudice oritur ex contrarietate, quæ reſultaret inter appellationem, & actum geſtum; quia per appellationem declinatur iuriſdictio iudicis, & per actum coram ego geſtum inducitur conſenſus in iuriſdictionem, quæ cum ſint incompatibilia, vnum excluditur alterum; ſed quia actus factus poſt appellationẽ eſt quid facti, & poſterior, merito excludit appellationẽ, tum quia voluntas magis facto quam verbis oſtenditur, tum quia poſteriora derogant prioribus: Sed hæc contrarietas & incompatibilitas conſideratur etiam in appellatione, quæ poſſet interponi, quia grauatus, dum redit ad iudicem grauantem a quo poſſet ſe eximere, & declinare eius iuriſdictionem, conſentit in eundem iudicem grauantem: Ergo non poteſt ei remanere ius appellandi, quod eſſet contrarium huic conſenſui; & hac confirmatione vtitur Dec. *vbi ſupra.*

28 Retenta, ſi placet, hac opinione contra reſtrictionem.

Amplia primo hanc opin. vt maxime procedat, quando actus, quem facit appellans, concernit ipſam ſententiam, & tendit ad executionem ipſius, quia tunc certius videtur renuntiare iuri appellandi ſecundum, diſtinctionem, quam ex Io: de Lign. refert Rot. *d. deciſ. 2. licet appellationi verſus finem, ibi, dominus et pater, de renunt. in nou. Abb. in cap. 54. ſolicitudinem. in fine. ſub num. 10. verſ. vlterius aduerte. ibi. conclude ſic, et Franch. ſub num. 14. limit. 5. verſ. non obſt. tex. de appel. Felyn. in d. cap. gratum. ſub num. 7. verſ. intellige primo, et Dec. ſub numer. 20. ibi. et hoc fatetur ipſe. de offic. et pot. iud. deleg. Aufr. ad Capel. Tholoſ. deciſ. 194. an pars grauata. ſub num. 2.* & alij, quos refert & ſequitur Gabr. *in concluſ. lib. 2. de appell. concl. 2. numer. 7. verſ. primo ſublimita.*

Pone primo caſum huius ampliationis in ſentẽtia diffinitiua iuxta *l. 5. ad ſolutionem. C. de re iud.* vbi dicitur, quod ſi condemnatus petat tempus ad ſoluendum id, in quo condemnatus eſt, videtur acquieuiſſe ſententiæ, nec poteſt appellare, prout hoc exemplum adducunt & tenent Rot. *d. deciſ. 2. ſub numer. 2. Abb. in c. 15. quoad conſultationem. num. 15. verſ. et tam circa primam, Felyn. num. 6. et 7. limit. 1. et 2. de ſent. et re iud. Abb. in d. cap. 54. ſolicitudinem. in fine, ſub numer. 10. de appell. Rebuff. tract. de appell. art. 15. gloſſ. 1. num. 16. tom. 3. fol. 517. Gabr. in concl. d. concluſ. 2 num. 8. verſ. prout in recipiente.* & quod ſoluens vel aliud faciens ſponte iuxta ſententiam latam dicatur renuntiare appellationi, ſcribit Petr. de Bellap. *in l. 11. cum ex cauſſa, ſub n. 2. ff. de appel. et relat.* & ita ſentit etiam Card. Alex. *in cap. 61. cum ſpeciale §. porro. ſub num. 10. poſt medium. ibi, niſi talis confeſſus. de appell.* dicens, quod ſi debitor meus veniat ad iudicium, & ad mei inſtantiam confitetur debitum, & ſponte ſuſcipit præceptum de ſoluendo penes acta, non poteſt poſtea infra decem dies appellare.

Pone ſecundo caſum in interlocutoria, qua iudex admittit articulos; ſeu mandat examinari teſtes, & pars, contra quam mandat examinari petit terminum ad dandum interlocutoria, vide *infra ſub n. 35. verſ. pono.*

29 Infero, ex hac ampliatione ortum eſſe ſtylum Auditoris Cameræ concedendi ſponte petentibus terminum triginta dierum ad ſoluendum, quia, petendo terminum, renuntiant iuri appellandi, ſicq; licet creditor videatur grauari in conceſſione termini, tamen recompenſatur in hoc, quod debitor, ſuſcipiendo terminum, confitetur debitum, & renuntiat iuri appellandi; non enim conceditur terminus, niſi prius eodem contextu fateatur debitum.

30 Dilata primo hunc ſtylum, vt procedat etiam ſi lapſi ſint illi decem dies, quos notarius præfixit debitori in præcepto guarintigiæ, quia de ſtylo adhuc poſſet iudex concedere alium terminum, *vt ſcripſi ſupra lib. 1. c. 62. ſub n. 18. verſus finem.*

31 Dilata ſecundo vt procedat etiam ſi debitor expreſſe in inſtrumento renuntiauerit ſuſceptioni termini, quia nihilominus Auditor Cameræ, ſiue eius Locumtenens in ciuilibus poteſt arbitrio ſuo præfatum terminum triginta dierum concedere.

32 Dilata tertio, vt Auditor Cameræ poſſit concedere præfatum terminum debitoribus, etiam in alijs tribunalibus conuentis, & condemnatis, & vigore dicti termini ſuſcepti inhibere, & ſuſpendere executiones durante dicto termino.

33 Dilata quarto vt præfatum terminum poſſit Auditor Cameræ concedere etiam poſt factam executionem, ſed ſub hac conditione, quia debitor ſubhaſtationi, & deliberationi pignoris conſenſerit, qui conſenſus idem importat, quod renuntiare etiam termino, qui ſolet aſſignari ad reluendum.

34 Tempera eundem ſtylum, vt non procedat, quando debitor ſuſcepiſſet alium terminum, ſiue coram alio iudice, ſiue coram Auditor Cameræ; qui ideo terminum ſolet concedere, quatenus alius terminus non ſit ſuſceptus; quia, ſi eſſet ſuſceptus, poſſet creditor debitorem citare ad videndum mandari exequi, attento, quod ipſe debitor alias terminum ſuſcepit, quia citatione reproducta, obtinet mandari exequi, niſi ad p. d. cum intimatione: & ſimiliter ſi eſſet facta executio, & terminus eſſet ſuſpẽctus ſine prædicto conſenſu de ſubhaſtatione, & deliberatione pignoris, procederetur ad executionem vt ſupra.

35 Subamplia primo eandem primam ampliationem, vt procedat etiamſi appellans non ſuo ſpontaneo motu terminum petierit, ſed acceptauerit terminum, ſeu præceptum,

ptum, sibi à iudice factum de aliquid faciendo infra talem terminum; quia per hanc acceptationem dicetur similiter renuntiare iuri appellandi. Franch. *in cap. 54. solicitudinem. sub n. 14. vers. aliquando, & quarto. de app.* & Card. Alex. quem retuli, & sequutus sum *supra sub n. 28. vers. pone primo. in fine*, loquentem in eo, qui sponte suscipit præceptum, sibi factum a iudice, & clarius Felyn. *in cap. 15. quoad consultationem. nu. 7. limit. 2. ibi. sed certe negari non potest de sent. & re iudic.* & Dec. *in c. 20. gratum, sub n. 20. ibi. & hoc fatetur ipse de off. deleg.* dicens quod idem videtur esse spõte terminum petere, vel acceptare terminum, sibi datum à iudice, quia non necessitabatur illum acceptare ex quo poterat, appellando, decedere à iudice, & sic actus, inquit, semper videtur esse voluntarius.

Pono hunc casum in ista subampliatione: Iudex nudius tertius mandauit me contradicente, concedi liberas remissoriales ad examinandos testes; hodie præfigit mihi terminum duorum dierum ad dandum interrogatoria: & ego do interrogatoria: certe, dando interrogatoria, renuntiatio facultati appellandi à concessione literarum subsidialium secundum hanc subampliationem: & bene probatur iste casus ex his quæ scribunt Host. & Ioann. Andr. quos retuli, & sequutus sum *infra n. 43. vers. restringe quarto*.

Contra hanc subampliationem tenet Io. de Imol. *in c. 15. quoad consultationem. n. ... de sent. & re iud.* quem referunt, & sequuntur Franch. Aret. *in c. 36. significauerunt. col. 3. sub n. 14. de testib.* Felyn. *in d. cap. gratum n. 8. vers. secundo intellige.* & Gabr. *in conclus. lib. 2. de appell. concl. 3. n. 4. & latius conclus. 2 sub n. 9. vers. contrarium.*

36 Confirmatur hæc opinio contra subampliationẽ, quia facient actum ex necessitate succurritur: & ideo coacte soluens potest solutum condictione indebiti repetere, *vt ex Bart. Asin. Franch. Aret. Felyn. & alijs retuli, & sequutus sum quæst. preced. limit. 1. n. 49. vers. defenditur primo*, & obligato ad satisdandum ex necessitate magis subuenitur, quam obligato ex voluntate, *secundum ea, quę retuli supra quæst. 15. num. 139. in fine, & n. 140.* & iudicans inter duos super re, pertinente ad ipsum ferendo sententiam pro vno, non præiudicat sibi, quia hoc facit ex necessitate officij, *ad notata per Canonistas in c. 21. suborta. de sent. & re iud. Franch. Aret. in c. significauerunt. n. 14. & Felyn. d. c. quoad consultationem. limit. 2. sub nu. 7.* & quod vbi gubernator ciuitatis interponit decretum in transactione ipsius ciuitatis non præiudicet iuri suo, quòd habet in bonis, contentis in transactione, quia tale decretum interponitur ex necessitate officij, scribit Paul. de Castr. *in cons. 423. quin scio. sub n. 2. versic. secundo vidẽdum. & vers. nec obstat. lib. 1. & clarius Crauet. tract. de indemnit. mulier sub n. 2. tom. 6. p. 2. fol. 281.* licet ipse *n. 38. fol. 283.* contrarium dicat in aduocato, dicens, quod si filius exhæredatus aduocauerit, seu patrocinium aduocati pręstiterit pro legatario, censetur approbare testamẽtum, nec potest illud querelare, quia licet officium aduocati sit publicũ, & cogatur pro alio patrocinari, tamen non cogitur postulare pro alio contra se ipsũ de qua re potes videre, quæ latius scribit Tiraq. *tract. de retract. lignag. §. 1. gl. 9. n. 267. et 268. fol. 99.*

Confirmatur secundo, quia actus, qui consistunt in patiendo, nõ arguunt consensum, & consequenter nõ inducunt renuntiationem appellationis, *Ant. de Butr. Felyn. et alijs, quos retuli, & sequutus sum infra n. 56. restrict. 8.*

Quidam distinguuntur inter susceptionem termini sine acceptatione, vt isto casu non dicatur renunciare appellationi, ex quo iste actus sonat in pati; & inter acceptationem termini, vt isto casu dicatur renunciare appellationi, prout hoc duos casus tanquam diuersos considerat Franch. *in c. 54. solicitudinem, sub n. decimoquarto limitat. 4. versicul. aliquando, & tertio, & versicul. aliquando, & quarto de appellat.*

Alij similiter, neutram opinionem simpliciter sequentes, vtramque fędere distinctionis conciliare videntur: Aut enim, suscipiendo terminum, facit actum, tendentem ad executionem grauaminis: & dicitur renuntiare facultati appellandi, *Ant. de Butr. in c. 15. quoad consultationem, sub nu. 13. vers. oppono quod per susceptionem termini. ibi. si suscipit ad executionem sententię. de sent. & re iudic.* & videntur cum eo sentire Abb. *ibidem, sub n. 13. versic. an autem per hoc, & in cap. 54. solicitudinem. in fine, sub nu. 10. ibi. aut sponte non egit, de appell. & Aufr. ad Capell. Tholos. decis. 194. an pars grauata sub n. 2.* dum Abb. vtroque loco, & Aufr. aperte innuunt, quod, ne renuntiet facultati appellandi, quando suscipit terminum, sibi præfixum, non debet facere actum executiuum grauaminis præteriti. Aut, suscipiendo terminum, non facit actum tendentem ad executionem grauaminis, & tunc non dicitur renuntiare facultati appellandi, *Ant. de Butr. Abb. & Aufr. in locis supra proximè citatis*: quare acceptando terminum ad deliberandum absque dubio non censetur renuntiare appellationi interponendæ, nec consentire in iudicem, *Franch. in d. c. 54. solicitudinem, sub n. 14. limit. 4. vers. primo quod de appell.*

Contra hanc conciliationem; quod enim indistinctè non dicatur renuntiare facultati appellandi is qui coacte suscipit terminum siue tendat ad executionem præcedẽtis grauaminis, siue non; tenent Imol. & Aret. *in locis supra proximè citatis, Felyn. in d. cap. gratum. n. 8. & Socc. in cons. 104. visis compromisso. in fine, n. 24. vers. confirmatur. libr. 4.* qui loquuntur de termino ad soluendum, qui est actus tendens ad executionem sententiæ, & tamen dicunt, quod si sit præfixus à iudice, & acceptatus à condẽnato, non per hoc renuntiat appellationi interponẽdæ.

37 Quid dicendum? Ego teneo indistinctè subampliationem, siue actus tendat ad executionem grauaminis siue non, dummodo sit in eadem caussa, & actus sit iudicialis, & moueor, quia paria sunt petere terminum seu actũ sponte facere, vel suscipere terminum præfixum, *vt retuli in ipsa ampliatione*: sed quando terminus petitur, seu fit alius actus sponte, indistinctè renuntiatur facultati appellandi, *per ea, quæ retuli, & sequutus sum supra contra tertiam restrictionem in secunda comprobatione. nu. 27. & clarius infra n. 42. ampl. 2.* ergo.

Nec multum curandum est de quibusdam auctoritatibus in contrarium adductis: nam Felyn. qui *in d. cap. gratum. nu. 8.* tenet contra hanc subampliationem; postea, re maturius discussa, tenet subampliationem *in c. 15. quoad consultationem.* prout eum citaui in ipsa subampliatione, & Gabr. quem etiam citaui contra subampliationem, male allegat ipsum Felynum *in d. c. quoad consultationem.* & Soc. quem citat, & nos citauimus hic supra contra conciliationẽ male videtur citare Antonium de Butr. & Abb. quare, cum Doctores in hac difficultate confuse loqui videantur, & non fideliter allegentur, inhęrendum est rationibus & grauioribus auctoritatibus.

38 Subamplia secundo eandem ampliationem, vt censeatur renuntiare iuri appellandi non solum quoad effectum suspensiuum, sed etiam quoad effectum deuolutiuum, presertim in casibus, in quibus à iure, vel statuto prohibetur appellatio suspensiua.

39 Subamplia tertio, vt per susceptionem termini censeatur renuntiare non solum iuri appellandi, *vt dixi*, sed etiã iuri agendi, & repetendi solutũ condictione indebiti.

40 Intellige primo restringendo has ampliationes, & subampliationes, vt procedant, quando appellans facit illum actum executiuum sententiæ ex certa scientia, vt puta, quia ex certa sẽtentia petit terminum ad soluendũ; secus autem si eum petat per errorem, quia, petendo per errorem, non renuntiat appellationi, aut iuri appellandi,

Z

landi, *Felyn.in c.15.quoad consultationem,n.7.versus finem vers.limit.etiam,de sent.& re iud.et Gabr.in concl.lib.2.tit. de appell,concl.3.lim.4,n.12.*

Ratio est,quia ad inducendam renuntiationem,requiritur consensus; sed nihil magis contrarium consensui; quam error,

41 Intellige secundo restringendo,vt procedant, quando condemnatus suscipit sponte terminum ad soluendum, ad quem suscipiendum nullo iure cogitur, & ita procedunt,quæ scripsi,seu sponte offert se soluturum, *Gabr. d. concl.3.ampl.3.num.5.*

Secus autem est,quando condemnatus sine alia termini susceptione soluit, & sumus in casu, quo ex forma statuti debet soluere,& postea,si vult,repetere; quia isto casu,soluendo etiam sine vlla protestatione, non censetur renuntiare appellationi, quia facit actum ex necessitate, *Gabr.eadem concl.3.nu.10,& 11.& Vrsil.in annot.ad Affl. dec.78. in caussa firmani.sub nu.7. ibi aduerte rogo*,& quod soluens coactè non dicatur renuntiare appellationi, scribit Petr.de Bellap.*in l.11.cum ex caussa, sub nu.2.ff.de appell. & relat.* & facit ad hoc confirmatio contra primam subampliationem,quam posui *supra num.36.*

Ratio diuersitatis est manifesta,quia is,qui soluit coactè,non consentit solutioni,& renuntiatio præsumitur ex consensu; Cessante ergo consensu non potest præsumi renuntiatio:At is,qui suscepit spontè terminum,consentit susceptioni,

Infero ex hac secunda intelligentia, quod condemnatus,si solueret in casu,quo posset non soluere, diceretur, ex illa spontanea solutione acquieuisse sententiæ, & renuntiasse appellationi etiam futuræ, *Gramm.decis.103.illustr.marchionissæ,num.40.in fine,& n.41.& Gabr.d.concl. 3.ampl.4.num.7.* & quod solutio,idest; diuisio bonorum, facta post sententiam,inducat recessum à reclamatione, scribit Affl.*decis.78.in caussa Firmani,sub num.3.vers.item quia.*

42 Amplia secundo eandem opin. retentam *supra sub nu. 26.* vt procedat etiam in condemnato, qui sponte petit terminum à iudice super alio articulo,quia hoc ipso censetur renuntiare facultati appellandi, *vt ex Rot.& Abb. refert,& sequitur Gabr.in conclus.lib.2.de appell.conclu.2, sublimit.2.num.10.* & hanc esse communem* opin.testatur,& sequitur Franch. *in c.54.solicitudinem, sub num.14. vers.aliquando & sexto, de appell.*

43 Restringe quarto eandem primam exemplificationem,positam *supra n.14.* vt non procedat quando comparens coram iudice à quo protestatur, quod propterea non intendit renuntiare appellationi,quia hæc protestatio operatur,ne cēseatur renuntiatum appellationi *Host. et Io.Andr. in c.36.significauerunt, sub nu.3.in verbo,infra 10. dies,de testib.* dum scribunt,quod si iudex me grauauit per aliquam interlocutoriam, & postea assignauit mihi aliam diem ad aliquem articulum expediendum, & ego accepto dilationem,caute faciam,si dicam: Domine,grauastis me per talem interlocutoriam; quare diem illum recipio,saluo mihi iure appellandi infra decem dies, *Cyn. inl.5.ad solutionem,C.de re iud.fol.463.*dicens quod,si quis petat dilationem sub protestatione, non consentit condemnationi, quia protestatio declarat contrarium consensum, & ex Cyn.refert. & sequitur Gab. *in conclus.lib. 2.tit.de appell.conclus.3.limit.5.n.13.*& in proprijs terminis scribunt Guid.Pap.*tract.de appel.q.58.n.44.tom.5.fol. 59.et latius decis.364 si quis coram iudice, Gabr. d.lib.2.de appell.concl.2.limit.10.n.24.et Aufr.ad Capell.Tolos.decis. 194.an pars grauata n.3.*

44 Comprobatur hæc restrictio,quia licet comparens,& litigans coram iudice, coram quo prius opposuerat exceptionem in competentiæ,censeatur renuntiasse illi exceptioni,vt dixi *supra num.14.vers.comprobatur.*tamen,si compareat cum protestatione, quod per illum actum, quem facit,non intendit aliquo modo consentire in eius iurisdictionem,nisi si & quatenus arctetur à iure,non cēsetur renuntiasse illi executioni, *Lancell.tract.de attent.p. 2.c.6.de attent.post recusat.nu.29.tom.5.fol.340.* & ex Ias. Becc.& Masuer. retuli, & sequutus sum *supra lib.1.c.101. sub n.19.vers.an autem.*

Contra istam restrictionem sentit, re non bene discussa, Ruginell. *tract.de appell.§.9.gloss.1.c.1.num.41.vers. insuper.*

45 Confirmatur hæc opinio contraria restrictioni, quia protestatio tollitur per factum contrarium protestationi,vt ex regula firmat Felyn.*in c.9.cum N.Ferrariensis,p. 5.num.77.de constitut.* & quod protestatio tollatur per factum contrarium,quando factum explicatur,id est,perficitur,declarant Abb. *in c.54.solicitudinem, sub nu.8. ibi, sed tu dic vt dixi supra,et Dec.n.21.et 22. versic.in gloss.et versic.an autem protestatio. ibi. secus si factum contrarium, et ibi,et secundus casus,de appell. et Put.decis.380. in vna Placentin. sub nu.1.et 4.ibi sed secus est lib.1.* vbi de magis

* communi* opin.

46 Retenta restrictione.

Amplia eam,vt nullo casu quis per actum contrarium appellationis censeatur renuntiare appellationi interpositæ,vel interponendæ,quando ita protestatur,*Franch.in c.54.solicitudinem,nu.17.vers.tertio, et vltimo adde appell.* licet enim protestatio sit contraria facto, tamen iuuat protestantem quousque reijciatur per iudicem, & non audiatur, & in his quæ dependent à solo animo protestantis,sed potest sibi in futurum denegari audientia,tanquam sibimet contrario:satis tamen est,quod,si audiatur valet protestatio in iudicialibus, *Franch.in d.c.solicitudinem,sub n.18.*quare licet alias excommunicatus,petendo absolutionem coram iudice à quo, censeatur renuntiare appellationi interpositæ,tamen si protestatur,quod non intendit renuntiare appellationi, poterit petere, & obtinere absolutionem à iudice à quo absque renuntiatione appellationis,& hoc vigore dictæ protestationis,*Franch. in d.c.solicitudinem, n.16.vers.2.adde.*

Contra istam ampliationem possent multa adduci ex dicendis in sequentibus subrestrictionibus, ideo de ea magis dubito,quam confido.

47 Retenta igitur rursus restrictione sine ista ampliatione.

Subrestringe primo, declarando eandem restrictionem, vt procedat quando comparens non explicat, seu, inquam,non perficit actum,pro quo comparet, sicq; remanet sola comparitio cum protestatione; quia tunc protestatio,contraria facto,valet,*vt scribunt Abb Dec.et Put.in locis supra proxime citatis;*vtputa quia factum contrarium principio non admittitur,seu à principio opponitur illi de contrarietate,& ideo impeditur, *vt loquuntur idem Abb. et Dec.* & quod non dicatur renunciatum appellationi,quando,præmissa protestatione,aliquid geritur coram iudicem a quo,& aduersarius opponit,quod actus non procedit ratione contrarietatis, scribit Aufr. ad Capel.Tholos.*dec.194.an pars grauata fall.1.n.4.*

Secus est,si actus, contrarius protestationi perficitur, nemine opponente, quia tunc protestatio dicitur facto contrario sublata, *vt ex Abb.Dec.et Put.retuli et sequutus sum præced.confirmat n.45.*Quare si reus prius recusauerit iudicem,& deinde comparuerit coram iudice recusato citra consensum in iurisdictionem,& obtinuerit, iurare testes, aliosq; fecerit actus semper cum protestatione,dicetur renunciasse recusationi,& protestatio vitiatur ex quo iudex eum non repulit,& consequenter processus. & actus,facti post recusationem, sunt validi, prout decisum fuisse in Rota testatur, & sequitur Put.*d.dec.380.sub n.1.et seq.lib.1.*sic dicimus etiam,quod si comparuerit,&

actum

actum perfecerit iudicialiter per interpositam appellationem, dicitur renunciasse appellationi, non obstante protestatione.

48 Amplia primam partem huius subrestrictionis, vt procedat, etiam circumscripta protestatione, quia eo ipso, quod actus, quem appellans volebat facere, fuit a perte, vel à iudice impeditus, seu impugnatus, non dicitur renũciatum appellationi, quia non potest pars aduersa se fundare in eo, quod impugnauit, *testibus Ant. de Butr. Abb. Felyn. et aliis, quos in hoc puncto retuli, et sequutus sum restrict. seqq. n.51.*

49 Amplia etiam secundam partem huius subrestrictionis vt maxime procedat, si is, qui appellauit, compareat postea sponte, & ipsemet instet pro processu ad vlteriora, quia tunc dicetur, non obstante protestatione, renuntiasse appellationi, & moueor ex eo, quia si is, qui recusauit iudicem, postea cum protestatione comparet, instando, dicitur renuntiasse recusationi, *Put. d. decis. 380. in fine, lib. 1.*

Confirmatur hæc ampliatio, quia actus, qui consistunt in agendo, arguunt consensum, *vt ex Felyn. Dec. & aliis retuli, & sequutus sum infra n. 56. restr. 8.*

50 Subrestringe secundo, declarando, vt procedat, quando in quolibet actu, qui fieret post appellationem, repeteretur protestatio, quia tunc protestatio conseruaret appellationem, & ita procedit restrictio.

Secus, si fierent plures actus, & protestatio non repeteretur in quolibet actu, quia tunc appellatio euanesceret, sicut in protestatione citra consensum, quam esse repetendam in quolibet actu, alias, protestationem euanescere, & censeri exceptioni incompetentiæ, seu recusationi, prius oppositæ, renuntiatum, scribunt Lancell. *tract. de attent. p. 2. c. 6. de attent. post recusat. iudic. sub n. 30. fol. 340.* & Marchel. *tract. de commiss. par. 1. de commiss. appell. supra diuers. c. 28. n. 38. fol. 302. in 2. impress.*

51 Restringe quinto, vt non procedat quando iudex à quo reijcit comparitionem, quam facit is, qui appellauit ab eo, quia tunc remanet appellatio in suo robore, *Ant. de Butr. in cap. 20. gratum. not. 4. sub n. 4. Abb. sub n. 7. vers. adde aliam solemnem. & n. octauo, Felyn. sub n. 8. limit. 3. & Dec. limit. 3. n. 22. de offic. deleg. Aufr. ad Capell. Tholos. decis. 194 an pars grauata, fallet. 16. num. 4. in fine. & Gabr. in concl. libr. 2. de appell. conclus. 2. limit. 5. n. 19.* & ita tenent * communiter * omnes.

Ratio huius restrictionis est, quia aduersarius non potest se fundare in eo, quod impugnauit, Felyn. & Dec. *vbi supra*, & quod nemo possit se fundare in actu, quem impugnauit, late deduxi *lib. præced. c. 11. n. 470. & seqq.*

52 Amplia hanc restrictionem, vt procedat, siue comparitio fuerit impugnata à iudice, *vt loquitur Ant. de Butr.* siue fuerit impugnata à parte, *vt loquuntur Franch. in cap. 54. solicitudinem. q. 6. nu. 11. limit. 2. de appell. & Aufr. vbi supra;* siue fuerit impugnata ab vtroq; quia tanto magis; nam sufficit, quod fuerit impugnata, prout sentiunt *Abb. Felyn. Dec. & Gabr. in locis citatis.* dum non exprimunt, à quo debeat esse impugnata.

53 Restringe sexto, vt non procedat, quando is, qui appellauit, comparet coram iudice à quo pro reuocatione attentatorum, quia non per hoc censetur renunciare appellationi, *Abb. in c. 17. cum teneamur. not. 2. n. 2. & Franch. n. 3. sub n. 4. vers. vltimo tenementi. & n. 19. & 20. vers. secundus intellectus. de appell. & Gabr. in conclus. libr. 2. de appell. concl. 2. limit. 13. n. 29. &* 30. vbi ex Paris. quod appellans nõ renuntiat appellationi, si post appellationem petat à iudice à quo, vt prouideat, ne ipse appellans turbetur in sua possessione: Eandem restrictionem ex Cassan. *cons. 68. visis processibus n. 75.* refert, non determinando, Lancell. *tract. de attent. p. 2. c. 12. ampliat. 2. princ. sub n. 5. tom. 5. fol. 351.*

Contra hanc restrictionem motiuauit Dec. *in eod. cap. cum tentamur. not. 3. sub nu. 6.* dicens, quod hæc restrictio procedit solum si comparet per viam simpliciter informationis, secus est si compareat iudicialiter; sed postea ait, hoc motiuum procedere, quando ageretur de articulo appellationis, secus quando agitur de attentatorum reuocatione, quæ est articulus separatus.

54 Restringe septimo, vt non procedat, quando iudex à quo detulit appellationi, quia tunc licet appellans redeat ad eundem, tamen remanet appellatio in suo robore, *Rot. decis. 49. alias 363. ex hoc insurrexit. n. 3. in fine. & n. 4. de appell. innou.* quem referunt & sequuntur Socc. *cons. 21. abunde sub n. 1. lib. 4. Franch. in cap. 54. solicitudinem. qu. 6. n. 12. limit. 3. de appellat. Aufr. ad Capell. Tholos. decis. 194. an pars grauata. n. 4. fallen. 10. & Gabr. in conclus. lib. 2. d. appell. concl. 2. limit. 4. num. 17.*

Contra hanc restrictionẽ, & Rotæ decisionem arguit, & nihil determinat Felyn. *in cap. 20. granatum. sub n. 9. limit. 5. de offic. & potest. iud. deleg.* & contra eandem tenet Dec. *in eod. c. gratum. limit. 5. n. 31. & seqq.* motus iisdem argumentis adductis à Felyn. & motiuat, dubitando, Franch. *vbi supra*.

55 Retenta restrictione, si placet.

Subrestringe eam, vt non procedat in ordinario, *Rot. d. decis. 49. in fine, Aufr. ad Capell. Tholos. d. decis. 194. fall. 10.* & Gabr. *d. concl. 2. n. 18.*

56 Restringe octauo, declarando, vt procedat quando actus, factus coram iudice à quo sonat in agere, quia tunc censetur per illum actum renuntiatum appellationi; secus est, quando sonat in pati, quia tunc non censetur renunciatum appellationi, vt puta, cum excommunicatus à iudice appellat, sed tamen abstinet a prohibitis excommunicato, sicq; videtur tolerare, & acquiescere præcepto excommunicationis; non enim per hoc dicitur renuntiasse appellationi, quia actus consistentes in patiendo non arguunt consensum, sicut actus consistentes in agẽdo, *Ant. de Butr. in c. 20. gratum not. 4. n. 4. Fel. n. 8. vers. finem, vers. vltra Abb. & Dec. limit. 4. sub n. 26. & seq. de offic. & potest. iud. deleg. Franch. in c. 54. solicitudinem q. 6. sub n. 10. limit. 1. de appell. Aufr. ad Capel. Tolos. decis. 194. an pars grauata. sub n. 4. fallent. 11. & Gabr. in concl. lib. 2. de appell. concl. 2. lim. 9. n. 23. & concl. 3. lim. 1. n. 8.* Quare licet episcopus excommunicet subditum si accesserit ad certum locum, vel si turbauerit alium in certa possessione, & subditus pareat sententiæ, quia non accedit, nec turbat, tamẽ ex quo talis actus sonat in pati, non intelligitur propter hoc renuntiasse appellationi, quamuis seruauerit excõmunicationis præceptum, & sententiam iudicis, *Franc. vbi supra.*

57 Restringe nono, vt non procedat, quando iudex a quo dolose induxisset appellantem ad comparendum; & faciendum actum, quia ex illo actu non sequeretur renuntiatio appellationis *Fely. in c. 20. gratum limit. 6. n. 10. de offic. & potest. iud. deleg.* quia præsupposito dolo, cessat consensus, & remoto consensu, deest fundamentum renuntiationis.

58 Restringe decimo, vt non procedat, quando actus fieret ab aliquo appellantis amico seu filio, ipso appellante non mandante, neque ratum habente, quia ex tali actu non sequitur renuntiatio appellationis, *Felyn. d. cap. gratum, sub n. 10. limit. 7.* & ista restrictio nullam prorsus habet difficultatem.

59 Restringe vndecimo, vt non procedat, quando redit ad iudicem à quo pro apostolis, seu pro alio actu, qui esset necessarius ad inchoandam, & perficiendam appellationem, *Felyn. eod. cap. gratum. sub n. 11. limit. 10. de offic. & potest. iud. deleg.*

60 Infero ex hac restrictione, quod si excommunicatus comparet coram iudice, qui excommunicauit, & petit ab eo absolutionem, seu, vt reuocet grauamen excommuni-

municationis, vt possit pendente appellatione, comparere, & interim non maneat in excommunicatione, non dicitur renuntiatum appellationi interpositæ ab ipsa excommunicatione, *Abb. in c. 21. quæst. n. 5. in fine, & n. 6. de appell. quem referunt, & sequuntur Franch. in c. 25. qua fronte, n. 26. vers. vel potest dici septimo, eod. tit. Gabr. in conclus. lib. 2. de appel. concl. 2. nu. 27.* & ita intelligas Aufr. ad Capell. Tolos. *decis. 194. an pars grauata, fall. 2. sub n. 4.*

Hocque multo magis procedit, si protestatur, quod non intendit renuntiare appellationi, *Franch. in d. c. qua fronte sub nu. 26.*

Secus est, si petat absolutionem, tanquam ipse iudex sit cogniturus de iustitia, vel iniustitia caussæ, quia diceretur renuntiatum appellationi, *Abb. d. c. quæst. sub nu. 5. Gabr. vbi supra,* & ita intelligas Innoc. *in d. c. quæstioni. & in c. qua ratione. de appell.*

Ratio est, quia iudex a quo non potest cognoscere de hac iustitia, seu iniustitia, *Lancell. tract. de attent. p. 2. c. 12. limit. 4. princ. in fine, n. 29. fol. 363.* & ideo necesse est, vt appellans renuntiet appellationi.

Item secus est, si absolutionem petat simpliciter, quia censetur renuntiare appellationi, *Franch. vbi supra.*

61 Restringe duodecimo, vt non procedat, quando appellans turbatur non ab appellato, sed ab aliquo tertio in sua possessione, & ipsum tertium turbantem conuenit coram iudice, a quo appellauit, quia ex hoc non dicitur renuntiare suæ appellationi; imo iste tertius non potest conueniri per viam attentati, & consequenter non potest conueniri coram iudice appellationis, quia iudex appellationis, non habet iurisdictionem, nisi inter ipsum appellantem, & appellatum, non autem contra tertium innouantem, ideoque debet super innouatione, facta a tertio, adiri alius ordinarius, *Franch. in c. 17. cum teneamur, n. 15. 16. & 17. de appell.* & quod tertius non dicatur attentare, neq; comprehendatur sub prohibitione iuris de non innouando appellatione pendente, scribit Lanc. *tract. de attent. p. 2. c. 12. de attent. et innou. appell. pend. lim. 10. princ. sub nu. 1. tom. 5. fol. 415.* & quod contra tertium non possit procedi via attentatorum, sed sit procedendum via ordinaria coram iudice ordinario late prosequitur Lancell. *eod. tract. de attent. p. 1. c. 3. de attent. a tert. sub n. 2. & seqq. fol. 293.*

62 Declara qui dicatur tertius in materia huius restrictionis, prout declarat Lancell. *d. c. 3. n. 1. & 2.*

63 Amplia eandem restrictionem, prout ampliat Lancel. *eod. c. 3. num. 9. & seqq.*

64 Limita eandem in multis casibus, in quibus tertius dicitur attentare, *vt ostendit Lancell. eod. tract. de attent. p. 1. cap. 3. num. 16. & seqq. tomo 5. fol. 293.* De materia huius duodecimæ restrictionis vide supra *quæst. 3. nu. 62. & seqq.*

65 Restringe decimotertio, vt non procedat, quando fuit actum petitorio, & a sententia in eo lata fuit appellatum, & appellans fuit, pendente appellatione, spoliatus, seu turbatus in possessione ab appellato, quia isto casu poterit appellans agere contra appellatum via ordinaria coram iudice a quo pro recuperatione, seu manutensione possessionis, quia licet pendeat caussa super petitorio, tamen agendo de possessione est diuersa caussa, & litis pendentia in petitorio non obstat agenti in possessorio, & e conuerso, & ideo agendo non dicitur renuntiare suæ appellationi, *Franch. in c. 17. cum teneamur, n. 19. vers. secundus intellectus, & num. 20. in fine, de appell.*

66 Restringe decimoquarto, vt non procedat, quando iudex a quo gerit etiam vicem iudicis ad quem, qualis est Legatus in partibus, qui ex priuilegio habet facultatem cognoscendi etiam caussas appellationum, interpositarum ad Papam; quia si appellans a Legato redeat ad eundem Legatum non dicetur renuntiasse appellationi; quia tunc videtur aditus tanquam iudex ad quem, & non tanquam iudex a quo, *Felyn. in c. 20. gratum sub n. 10. limit. 8. de offic. & potest. iud. deleg. Aufr. ad Capel. Tolos. decis. 194. an pars grauata, sub n. 4. fall. 8. & Gabr. in conclus. lib. 2. tit. de appell. concl. 2. limit. 8. num. 22.*

Ratio rationis est, quia renuntiatio est strictissime naturæ, *vt retuli, & sequutus sum lib. proced. c. 5. sub num. 63. vers. comprobatur,* & ideo quælibet leuissima caussa sufficit vt quid non dicatur renunciatum, vt dixi *sub eod. nu. 63. vers. comprobatur tertio.*

Confirmatur hæc restrictio, quia quando vna persona gerit vicem duarum, potest ab eadem ad eandem appellari, *vt retuli & sequutus sum q. 8. sub n. 60.*

67 Restringe decimoquinto & vltimo generaliter, vt non procedat in illis casibus, in quibus iudex a quo potest procedere, & expedire, non obstante appellatione, quia si appellans redeat in illis casibus ad iudicem a quo non censetur renuntiare appellationi, de quibus casibus, seu multis eorum scripsi *sup. q. 3. n. 20. & seqq. vers. lim. primo.*

Et hæc sufficiant circa primam exemplificationem, positam *supra n. 14.*

68 Exemplifica secundo eandem quintam extensionem, positam *supra n. 12.* quando appellans post interpositam appellationem, accipit terminum ad soluendum id, quod erat in sententia pronunciatum, vt solueret, quia hoc ipso censetur appellationem deserere, & sententiæ aquiescere, *Maran. in suo spec. p. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, nu. 423. cas. 9. fol. 517.* & differt iste casus ab eo, de quo egi *sup. restr. 3. sub num. 28. vers. pone primo,* quia in eo renuntiatur appellationi futuræ.

69 Exemplifica tertio, quando condemnatus non appellat infra legitima tempora; quia tunc dicitur tacite renunciasse facultati appellandi, *Lancell. tract. de attent. p. 4. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. ampl. 2. princ. n. 16. to. 5. fol. 352* & dicitur confirmata sententia, *Papien. in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gl. coram vobis, sub nu. 3. vers. quæritur quos modu, folio 404.* & ideo sententia transit in rem iudicatam, *c. 15. quoad consultationem,* & ibi communiter Canonistæ, *de sent. & re iud. & Maran. in suo spec. p. 6. act. 2. princ. in verbo & quandoque appellatur, n. 214. & 5. fol. 488.* & communiter omnes in diuersis locis sine difficultate, adde quæ scripsi supra *q. 12. n. 81. 93. & 107.*

70 Exemplifica quarto, quando appellans non petit apostolos, seu non redit pro eis, seu omittit expedire commissionem appellationis, seu eam prosequi, & finire, quia quoties permittit, labi tempus, seu tempora appellationum, & caussa efficitur deserta, dicitur tacite renunciasse appellationi; *vt patet ex his, quæ scribunt Rebuff. tract. de appell. art. 1. 5. gl. 1. n. 11. & seq. vers. idem si appellans, iuncta n. 7. tom. 3. fol. 517. Mandos. tract. de commiss. in commiss. 18. prorog. fatal. in verbo labi contingat, fol. 105. et Rugin. tract. de appel. §. 9. gl. 1. c. 1. n. 15. & seqq. vers. tacite appellatio, fol. 242.* & de quibus singulis speciebus tacitæ renunciationis, & desertionis scripsi *supra q. 13. 14. & 15.*

71 Extende hanc exemplificationem, vt habeat locum etiam in procuratore, quia licet procurator non possit expresse renuntiare appellationi, *testibus Bald. Franch. & alijs, quos retuli, & sequutus sum infra num. 85. vers. sublim.* tamen potest tacite renunciare, non prosequendo appellationem, *Franch. in c. 8. ex ratione, num. 40. vers. circa quartum impedimentum, & punctualiter sub numer. 42. & Card. Alex. n. 18. vers. & ex prædictis, de appell. idem Franch. in c. 64. Nicolao, q. 7. n. 13. eod. tit. de appel.* & quod possit tacite renuntiare appellationi, permittendo, labi tempus, scribit Vrsill. *in annot. ad Afflict. decis. 78. in caussa firmaui, nu. 9. in fine,* & quod possit tacite renunciare appellationi, puta non appellando infra decem dies, vel patiendo caussam desertari, scribit idem Franch. *in cap. 40. interposita, §. ille denique. q. 6. n. 9. de appell.* & faciunt, quæ scripsi

scripsi *supra quæst.12. numero 121.*

72 Exemplifica quinto, quando quis expresse approbat sententiam; tunc enim confirmat sententiam, *Papiens. in pract. in form. appell. à sent. diffin. in gloss. coram vobis nu.3. vers. quæritur quot modis. fol.* 404. si confirmat ergo renunciat appellationi.

73 Exemplifica sexto, quando quis promittit parere sententiæ, seu mandatis iudicis, quia tunc dicitur tacite renunciare appellationi, *vt ex Lancell. & Ruginell. retuli infra limit.12. princ. restr.1.n.11.* (& quod hæc obligatio, seu promissio sit de iure valida, refert, & sequitur Lancell. *tract. de attent. p.2.c.12. de attent. & innou. appell. pend. in præfat.21. tom.5. fol.347.*

Contra hanc exemplificationem; quod enim isto casu non censeatur renuntiatum appellationi, probat text. *in l. penult. cum apud. ff. iud. solut.* vbi responsum est, quod licet defensor rei stipulatione cauerit de soluendo iudicatum, tamen, inquit, Iureconsultus, stipulatio non est commissa eo, quia à sententia appellatum sit: & ita contra istam exemplificationē sentiunt Bald. *in l.41. tale pactum. §. qui procurauit. sub n.10. vers. quærit gloss. ff. de pact. fol.140.* dicens, quod licet quis promiserit de stando iuri, & iudicatum soluendo, tamen hæc promissio intelligitur, si bona fide fuerit pronuntiatum, secus si dolo malo, vel lata culpa ideoque non obstante promissione, poterit appellare, *Ias. in eod. §. qui prouocauit. sub n.7.* dicens, quod ista promissio habet tacitam conditionem, quod soluet iudicatum, nisi appellauerit, *Franch. in c.20. ad hæc n.4. & seqq. vers. quarto tenementi. de appell.* dicens, quod licet partes promiserint cum iuramento stare, & parere sententiæ iudicis tamen possunt, non obstante tali promissione, & obligatione, appellare, & idem, si promiserint soluere iudicatum scribit *n.6. rursus in cap.70. interposita §. ille denique. num.3. q.2. de appel.* dicens, quod licet pars, vel partes cum iuramento promiserint stare sententiæ ferendæ, & mandato ipsius iudicis, tamen non censetur renuntiatum iuri appellandi. *Nicell. tract. de concord. gloss. concord.6. fallen.102 sub n.142. tom.18. fol.197. ibi, modera non procedere.* dicens, quod promittens simpliciter soluere iudicatum, seu sub pœna habere ratum, & soluere, vel stare, sententiæ ferendæ secundum consilium sapientis, non dicitur renuntiare appellationi, *Socc. cons.24. visis ac diligenter, sub nu.2. & 3. lib.1.* dum in casu suo considerat, quod partes intendebant seruare consilium ferendum, & illud adimplere, dummodo esset iustum consilium, subdens hanc clausulam sub intelligi, *Vrsil. ad Afflict. decis. 78. in caussa firmani. in vltimis verbis n.11.* & quod possit appellari, scribit Ruginell. *tract. de appell. §.2. cap.1. num.98. & seqq. & §.9. gloss.1. c.1. sub n.44. vers. tacite. fol.294.* & confirmatur hæc opinio ex seq. *ampliat. n.75.* Et ita video passim seruari, etiam si promissio esset vallata obligatione camerali; licet enim pars, fideiubendo in iudicio, de stando iuri, & iudicatum soluēdo, seu de soluendo simpliciter ad omne mandatum domini, obligauerit se in ampliori forma Cameræ, tamen poterit appellare a sententia, quā iudex proferet; nam neque pœna, neq; obligatio in forma Cameræ mutant naturam promissionis, sed solum eam arctiorem reddunt; Quare cum quis promiserit soluere iudicatum, & iudicatum euanescat per appellationem *secundum Bal. vbi supra*, dicitur euanescere etiam promissio, &, cum euanescat promissio, euanescent etiam pœna, & obligatio in forma Cameræ, quæ sunt accessoriæ; & quod appellans non incidat in pœnam quamuis promiserit soluere iudicatum sub certa pęna, scribit Franch. *dict. cap. ad hæc. sub n.6. de appellat.*

74 Confirmatur hæc opinio contra exemplificationem, quia si compromittens promisit, & iurauit stare mandato arbitratoris, tamen arbitramentum adhuc potest reduci ad arbitrium boni viri, quasi in promissione insit hæc conditio, si æque fuerit arbitratus, *Spec. tit. de arb. & arbitr. §.1. arbiter est. sub nu.4. vers. sed pone, lib.1.* & quod promissio etiam iurata de stando arbitrio alicuius intelligatur, si iuste arbitratus fuerit retuli, & sequutus sum ex M. Ant. Bauer. *lib. præced. c.2. num.368. vers. confirmatur.* & faciunt quæ dixi *d. c.2. sub n.362.364. & seqq.*

75 Retenta hac opinione contra exemplificationem.

Amplia eandem opinionem, vt procedat etiam si quis promisisset stare sententiæ iudicis, qualiscunque erit sententia, quia adhuc poterit appellare, *secundum ea, quæ refert, & sequitur Socc. cons.24. visis ac diligenter, sub nu.3. ibi. aut partes non dant coram formam. lib.1.* & in hanc ampliationem videtur iuisse Pac. Scal. *tract. de cons. sapien. lib.4. c.19. ibi. sed ego vt acquiescam. tom.3. p.1. fol.350.* & clare in hanc iuit, quando quis conuenit, vt iudex sequi debeat consilium qualecunque sit.

Contra hanc ampliationem, loquendo in consilio sapientis, tenent Bal. Franch. Alex. Felyn. Catald. & Nicel. quos retuli *infra limit.12. n.11.*

76 Restringe eandem opinionem, vt non procedat, quando pars, seu partes promitterent stare sententiæ iam latæ, quia tunc viderentur eam emologare, *Franch. in c.70. interposita. §. ille deniq; q.2. n.3. in fine, de appell.*

77 Nota obiter circa istam exemplificationem, in qua locutus sum de promissione standi, & parēdi sententiæ iudicis, quod fideiussor, qui accessit huic promissioni, statim, lata sententia, & interposita appellatione, est liberatus à fideiussione, & amplius non tenetur, quia per appellationem sublata est vis sententiæ, cui fideiussor stare promiserat, *in c.10. ad hæc num.2. de appel.* & de communi * opinione testantur Paris. *cons. penult.171. banna. num. 30. lib.4. Boer. decis.315. & quoad secundam, sub nu.1. Clar. lib.5. recept. sentent. §. fin. qu.46. vers. sis tamen cautus, & Gabr. in concl. lib.3. tit. de fideiuss. concl.4. ampl.1. sub n.2.* & quod appellatio mutet omnes cautiones, & nouas cautiones iudiciales requirat, quia cautio de iudicio sisti finitur in prima instantia, scribunt Card. *Alex. in rub. num. 81. effec.11. de appell.* & Rebuff. *tract. de appell. art. vltim. gloss. vna n.45. & 46. tomo 3. fol.538.* & quod cautio de iudicatum soluendo, mutato iudice, quo gubernante, fuit præstita, perimatur, vide Paul. de Castr. *in l.2. num.10. C. de iur. eiur. prop. calum.* & quod mutatio iudicis faciat hanc cautionem exspirare, scribit Vrsil. *in annot. ad Afflict. dec. 182. quia regia n.4. & 5.* & ideo caute Gubernatores solēt initio officij citare omnes fideiussores, qui fideiusserunt de non offendendo, & qui aliter fideiusserunt pro inquisitis; & magis caute faciunt, qui in stipulatione fideiussionis apponi faciunt clausulam, quod fideiussor promittit stare, & soluere quamcumque condemnationem, quæ fieret contra eius principalem etiam in caussa appellationis, *vt aduertunt Boer. et Clar. in locis supra proxime citatis, & latius Ang. tract. de malef. in verbo, pro quibus & quolibet eorum & c. n.2. & sub n.4. ibi idem si esset fideiussor.*

Contra hoc notabile, communemq; opin. quod enim cautio de stando iuri, & iudicatum soluendo duret post latam primam sententiam in alijs instantijs, tenuerunt alij, quibus magis adhæret Rota, *vt testatur Ces. de Graff. decis.142. alioqui 2. placuit dominis sub n.7. vers. tamen, & n. 8. de loc. & conduc. fol.207.*

Retento notabili.

Extende, vt non solum fideiussores de iudicio sisti liberentur post latam sententiam sed etiam post peremptam instantiam, vide *supra q.15. n.358.*

78 Declara primo idem notabile esse verum quando appellat stipulator, quia tunc censentur liberati fideiussores, ne teneantur in caussa appellationis, *Gul. de Cun. quē n refert, & sequitur Bal. in l.11. Iulianus. col.3. num.2. vers.2. quæritur. ff. qui sat. cog.*

Secus si appellat promissor, quia tunc eius fideiussor

tenetur etiam in caussa appellationis; esset enim absurdum, quod is per friuolam appellationem posset liberare fideiussores, *Bald. vbi supra*, dicens hanc opinionem esse multum æquam, & ex eo refert, & sequitur Boer. *d. decis. 315. sub num. 1.* dicens, quod si reus condemnatus appellat, & iudex ad quem confirmat, ista secunda sententia videtur eadem cum prima, & ideo tenetur fideiussor illi parere, ne alias sit in potestate rei liberare, se & suos fideiussores per simplicicem interpositionem appellationis: & ita refert fuisse iudicatum.

79 Subdeclara secundum membrum huius declarationis, vt procedat quando iudex appellationis simpliciter confirmat primam sententiam, quia tunc fideiussor tenetur, ex quo est eadem cum prima, secus si iudex appellationis diminuat, vel addat, quia tunc non esset eadem cum prima, *Bal. vbi supra*, *& August. ad Ang. tractat. de malef. in verbo, pro quibus & quolibet eorum, & c. n. 3.*

Ego censeo istam subdeclarationem esse veram quoad illud, quod iudex appellationis adderet quia fideiussor ad illud non tenetur, secus quoad illud in quo remaneret conformis cum prima sententia: tu tamen cogita.

80 Declara secundo, vt procedat, quando fuit expressum nomen proprium iudicis, cuius sententiæ promiserunt stare; secus si non sit expressum nomen iudicis, quia tunc fideiussor tenetur etiam in caussa appellationis, *vt ex Mart. Sill. refert, & sequitur Boer. d. decis. 315. sub num. 1. & Gabr. d. conclus. 4. sub n. 2. vers. contrarium.*

Contra hanc declarationem; quod enim fideiussor sit liberatus etiam si non fuerit expressum nomen iudicis; adducit, & videtur firmare August. ad Ang. *in d. verbo, pro quibus & quolibet eorum, & sub n. 2.*

Non recedo à declaratione.

81 Declara tertio confirmando etiam præcedentem declarationem, vt non procedat, quando fideiussor promittit parere mandatis ecclesiæ, quia tunc tenetur etiam in caussa appellationis ad differentiam eius; qui fideiubet parere mandatis iudicis absoluentis, *Franch. in cap. 20. ad hac, n. 3. de appell.* quare si fideiussor promittat parere Curiæ, & non certo iudici tenebitur etiam in causa appellationis.

Contra hanc declarationem tenet Ang. *in d. verbo, pro quibus & quolibet eorum, sub n. 4.* dicens, quod si fideiussor promisit stare, parere, & obedire mandatis Curiæ, & dicti iudicis, liberatur per sententiam.

Non recedo à declaratione.

82 Declara quarto, vt non procedat, quando fideiussor promisit de stando iuri, & iudicatum soluendo, vt communiter recipi solent fideiussiones: & moueor, quia iudicatum proprie dicitur, quando a sententia appellari non potest, quia transiuit in rem iudicatam, *Gemin. in cap. 7. non solum, num. 11. & Franch. num. 9. versic. in ead. gloss. de appellat. in 6.* & consequenter isto casu fideiussor tenetur in quacunque instantia extiterit res iudicata, quia promisit soluere iudicatum, & res iudicata, seu iudicatum non dicitur, nisi sententia fuerit per alias conformes in numero sufficienti, vel per desertionem confirmata, & sic ex propria significatione vocabuli, sub quo concepta est fideiussio, tenetur fideiussor in quauis instantia rei iudicatæ.

Reliqua pertinentia ad istud notabile, videbis apud Ang. *in d. verbo pro quibus, & Gabr. d. concl. 4.*

83 Exemplifica septimo, quando appellans pendente sua appellatione, innouat in præiudicium sui aduersarij, quia tunc censetur suæ appellationi renuntiasse, *Franch. in cap. 42. ansit, n. 2. vers. secunda regula, de appellat.* Quare si appellans, pendente appellatione, spoliat appellatum, censetur renuntiasse appellationi, ex quo suæmet appellationi non detulit, *Maran. in suo specul. part. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, num. 422. cas. 8. fol. 517. & Mynsing. in sing. obseru. cent. 2. obseru. 50. quando,* adde, quæ scripsi *supra q. 5. n. 75. limit. 1.*

Reassumendo extensiones, omissas supra, *n. 12.*

84 Extende VI. eandem secundam limitationem, vt renuntians appellationi non solum censeatur renuntiare appellationi, & ideo amplius non possit appellare, seu prosequi, sed neque possit adhærere nullitati, inclusæ in appellatione, quia renuntians appellationi censetur renuntiasse etiam nullitati, quæ stat accessoriè ad appellationem, non tamen nullitati, quæ non stat accessorie, vide *infra num. 125. sublimit. 5.* vbi sufficienter prosequutus sum materiam huius extensionis.

85 Sublimita I. hanc eandem secundam limitationem, vt non procedat, quando renuntiauit procurator, quia tunc principalis poterit appellare, non obstante, quod procurator renuntiauerit appellationi; quod enim procurator non possit expressè renūtiare appellationi, scribunt Bal. *in l. fin. §. vltimo, n. 7. vers. sed nunquid procurator. C. de tempor. appellat. Franch. in c. 8. ex ratione, n. 42. ibi, licet enim procurator, & Cardin. Alex. n. 18. versic. & ex prædictis, de appellat. idem Franch. in cap. 64. Nicolao, q. 7. sub n. 13. et c. 70. interposita, §. ille denique, quæst. 6. n. 9. eod. titul. de appellat. Vrsil. in annot. ad Affl. decis. 78. in caussa firmani. sub n. 9.* & quod procurator non possit præiudicare domino, renuntiando appellationi, scribit Cassad. *decis. 3. sæpe contingit, sub num. 2. de rescript.* referens ex Felyn. quod Rota concorditer tenuit, quod consensus procuratoris non sufficit, quando Papa committit causam, appellatione remota, dummodo accedat consensus partium, *Mohed. decis. 3. alias 89. contra capitulum, sub nu. 1. & 2. de appellat. Caputaq. decis. 39. appellationi licet, n. 2. p. 1. Bredevod. tractat. de appellat. p. 1. titul. 11. column. 30. in verbo procurator, sub litera B. & Rugin. tract. de appell. §. 9. gl. 1. c. 1. n. 13. vers. syndicus, fol. 242.*

86 Extende primo hanc sublimitationem, vt procedat etiam quoad appellationem interpositam per ipsummet procuratorem, quia nec illi potest expresse renuntiare, *Franch. in loco supra proxime citato* & quod non possit renuntiare sine speciali mandato, scribit idem Mohed. *d. decis. 3. alias 89. contra capitulum, versus finem de appell.*

87 Extēde secundo, vt procedat, etiamsi procurator esset effectus dominus litis, quia adhuc non posset expresse renuntiare, *Franch. in capitul. 70. interposita, §. ille denique quæst. sexta, sub n. 9. de appell.*

88 Extende tertio, vt habeat locum etiam in syndico, quia is non potest renuntiare expresse appellationi, quia est donare, *Ruginell. d. cap. 1. n. 3. versic. syndicus.*

† Et hæc extensio habet locum tam in appellatione interposita quam in interponenda. *Rot. decis. 2. alias 287. de renunt. innou.*

89 Extende quarto, vt habeat locum etiam in prælatis ecclesiarum, qui tenent medium inter simplicem procuratorem, & dominum, *Bal. in l. fin. §. vlt. sub n. 7. vers. sed nūquid procurator. C. de tempor. appell.* quem refert, & sequitur Franch. *in d. c. 8. ex ratione, sub n. 42. & in cap. 70. interposita, §. ille denique, q. 6. n. 9. de appell.*

90 Restringe hanc sublimitationem, vt non sit vera sequentibus quatuor casibus.

Primus casus est, quando procurator habet mandatū speciale ad renuntiandum, vt sentit Card. Alex. *vbi supra*, dum ait, quod procurator non potest expresse renuntiare appellationi, quia procurator non habet potestatem donandi, nisi sit expresse mandata: & iste casus non habet difficultatem.

Secundus casus est, quando procurator, habens mandatum cum libera, consentit, vt signatura iustitiæ committat caussam cum clausula (*appellatione remota*) prout sæpe solent consentire procuratores in Rom. Curia; & maxime procedit iste casus, quando res est dubia, an

præ-

præfata clausula sit futura fauorabilis, vel nociua, & procedi etiam quando principalis causa communis, comparuerit, vel scienter eam agi passus fuerit, per ea, quæ refert, & sequitur Marches. *tract. de commiss. part. 1. de commiss. cum clausul. appell. rem. cap. 10. num. 8. et 9. in fine, fol. 99. in secunda impression.* vbi testatur, quod videtur verior opinio, *& in prima impressione p. 2. de commiss. appell. c. 5. sub n. 41. fol. 95.*

Tertius casus est, quando tacite renuntiat appellationi omittendo appellare, quia isto casu præiudicat domino, & potest sic tacite renuntiare, *vt retuli, & sequutus sum supra nu. 69. 70. & 71.*

Quartus casus est, quando procurator vult renuntiare appellationi ex noua, & magna causa, quæ causa sit talis, quod verisimiliter dominus renunciaret, quia isto casu procurator potest renuntiare appellationi, *Card. Alex. in c. 8. ex ratione, sub nu. 18. vers. & ex prædictis, de appell.* & quod renunciatio appellationis facta per procuratorem ex iusta causa, valeat, refert, & sequitur Franch. *in c. 70. interposita, §. ille denique q. 6. n. 9. in fine, de appell.*

91 Sublimita II. vt non procedat in caussis criminalibus, quia in eis non potest renuntiare appellationi, *Bald. in l. fin. §. vltimo nu. 5. vers. opponitur quod non possit renuntiari, C. de tempor. appellat. Franch. in c. 61. cum speciali, § porro, sub num. 6. versic. ex prædictis, de appell. Guid. Pap. tract. de appell. q. 120. sub n. 85. tom. 5. fol. 61. Rebuff. tract. de appell. art. 15. gloss. 2. n. 25. tom. 3. fol. 518.* & de communi* opin. testatur Prosp. Franch. *in qq. crim. p. 2. tom. 1. qu. 101. ampl. 9. num. 20.* & quod non possit expresse renuntiari, scribunt Afflict. *decis. 78. in caussa firmaui, num. 3.* & Rugiel. *tract. de appell. §. 9. gloss. 1. c. 1. num. 14. versicul. in criminalibus,* & quod neque expresse, neque possit renuntiari, refert, & sequitur Lancel. *tract. de attent. par. 2. c. 12. ampl. 2. princ. n. 8. fol. 351.*

† In criminalibus expresse appellationi renuntiari, non potest. *Afflict. decis. 78. num. 3.*

Quare licet condemnatus ad mortem festinaret mori, & ideo nollet appellationem interponi; tamen potest interponi, & supersedebitur in executione, *Guid. Pap. tract. de appell. q. 119. n. 82. in fine.*

92 Extende hanc sublimitationem, vt procedat, siue agatur de morte naturali, siue de morte ciuili, siue de membri abscissione, *Guid. Pap. d. num. 85.* & quod non possit renuntiari appellationi in caussa status, scribit Bal. *in d. §. vltimo, sub n. 5.*

93 Restringe primo eandem sublimitationem, vt non procedat, quando delinquens esset notorius, vel esset confessus, & conuictus, vel taliter conuictus, quod delictum non posset negare, quia posset his casibus renuntiare appellationi, *Farin. d. q. 201. n. 21.*

Restringe secundo, vt non procedat in renuntiatione tacita, quæ inducitur ex desertione appellationis, non appellando, seu non prosequendo infra legitima tempora, *iuxta ea, quæ scripsi supra nu. 69. & 70.* quia cum etiam in caussis criminalibus debeat appellari infra legitima tempora, vt innuit text. *in l. 7. addictos, in fine, & ibi Gloss. C. de episc. aud.* quod scripsi etiam supra *q. 12. num. 142. in fine,* & in eis locum habent fatalia, *vt scripsi supra qu. 15. n. 5.* certum & quod potest tacite renuntiari appellationi in caussis criminalibus, quod clare scripsit Franch. *in loco infra proxime citato.*

Quicquid in contrarium scripserit inaduertenter Lancell. a nobis relatus *supra sub n. 91.*

Confirmatur hæc restrictio, quia procurator appellationi non potest renuntiare expresse, & tamen potest renuntiare tacite, *vt dixi supra n. 85. & 71.*

94 Sublimita III. vt non procedat in caussis matrimonialibus, vel in caussa status, quia in istis non valet pactum, siue renuntiatio: intellige expresse, quia tacite potest renuntiari, *Franch. in c. 70. interposita, §. ille denique in fine, n. 23. de appell.*

95 Sublimita IV. vt non procedat quoad præiudicium tertij, quia licet appellans possit libere, & quandocunque renuntiare appellationi, etiam inuito appellato, & quocunq; alio; tamen illa renuntiatio tenet, & operatur quoad commodum, quoad appellans potuisset consequi ex illa appellatione, sed non quoad commodum, & vtile, quod ex illa potest consequi eius aduersarius, quia non potest appellans, renuntiando appellationi, præiudicare iuri, quod eius aduersarius acquisiuit, mediante illa appellatione, *Bar. in l. 28. si quis libellos, num. 1. C. de appell. & consult. quem referunt, & sequuntur Franch. in c. 70. interposita, §. ille deniq; q. 8. sub n. 12. & Card. Alex. sub n. 7. fall. 7. de appell.* & quod appellans non possit renunciare appellationi in præiudicium aduersarij, scribit Papien. *in pract. in form. appell. a sent. diffin. in gl. occasione cuiusdam, in fine, sub n. 4. fol. 408.* & quod in hoc differat caussa principalis a caussa appellationis, quod in caussa principali, oblato libello, potest actor renuntiare liti, inuito reo, sed, interposita appellatione, non licet, parte inuita, appellationi renuntiare, scribit idem Papien. *vbi supra, in gl. coram vobis, sub nu. 8. fol. 404.* & quod Legistæ teneant, quod appellans possit renuntiare ad sui commodum, sed non ad incommodum appellati, scribit Ant. de But. *in d. §. ille denique, sub nu. 2.* & hæc sublimitatio tenetur communiter * ab omnibus, *vt testatur Felyn. in c. 12. ex parte il secondo n. 5. de rescript.* nemo enim potest mutare consilium suum in alterius iniuriam, *l. 76. nemo potest, ff. de reg. iur. & c. 53. mutare consilium, eodem in 6.*

Ratio est aperta, quia appellatio efficitur communis, *vt retuli, & sequutus sum supra q. 14. num. 47. vers. extende,* ideoque appellatus potest exercere illam appellationem sicut appellans, & petere sententiam in melius reformari in sui fauorem, *l. 37. ampliorem, & ibi Bar. Bal. & Salyc. C. de appel. & consult.* & quod iudex appellationis possit reformare sententiam etiam in fauorem eius, qui non appellauit, scribit Rol. a Vall. *cons. 41. primo quidem, sub n. 42. lib. 1.* Sed in re communi non potest vnus solus disponere, nisi respectu suæ partis, ergo appellans non potest renuntiare, nisi quoad suum commodum.

96 Et quod appellans non possit renuntiare appellationi in præiudicium eius, qui ei adhæsit pro suo interesse, & sic in præiudicium tertij pro suo interesse prosequentis; & aliorum adhærentium, scribit Franch. *in c. 71. vna sententia, n. 4. de appell.*

Et quod non possit renuntiare suæ appellationi, vel quid simile facere in præiudicium litis consortis, qui non appellauit, scribit Aretin. *in l. 4. ab executore, §. alio condemnato, not. vlt. n. 6. ff. de appell. & relat.*

Et quod, si vnus ex pluribus condemnatis appellauit, & alijs scientibus, & tacentibus, elapsis decem diebus, componit se cum eius aduersario, talis compositio tanquam personalis non noceat alijs post ius quæsitum per illam appellationem, & ideo possint prosequi appellationem, scribunt Spec. *tit. de appell. §. 1. quis possit, n. 12. versi. sed quid si ille, lib. 2. fol. 284.* & ibi Adition. *in littera D. in verbo, si iudex Franch. in d. c. 71. vna sententia, nu. 3. versic. sed quæritur primo, de appell.* & quod etiam tertius possit pro interesse suo prosequi appellationem interpositam per reum principalem, aliter pro se non appellando, imò etiam si reus principalis transigeret cum actore, potest nihilominus iste tertius prosequi quoad ius suum, scribit Abb. *in c. 17. cum super. n. 27. versic. quæro numquid tertius, de sent. & re iud.* & quod tertius possit prosequi appellationem, licet condemnatus se concordauerit cum actore, scribit Achil. Person. *tract. de adipisc. poss. n. 339. versic. quæ conclusio. tom. 3. p. 2. fol. 269.*

97 Aduerte, quod Abb. Franch. & alij *in d. §. ille denique,* vt

vt declararent hanc sublimitationem excogitarunt varias distinctiones, & intelligentias inter appellationem a diffinitiua, & appellationem ab interlocutoria: & inter renuntiationem, quæ fit, re integra, & renuntiationem, quæ fit, re nõ integra; quas distinctiones, quia post adhibitam circa illas maturam examinationem reperij, quod habent in se aliquam terminorum æquiuocationem, & longam difficultatem, omittam, & alio, vt spero, clariori ordine explicabo, prosequendo tamen omnia membra eorum distinctionum, & singulas fallentias, & casus.

Declara primo igitur, qui sint hi casus, in quibus venit interesse appellati, seu alterius, & ideo non potest appellans renuntiare appellationi in præiudicium iuris, quod appellatus, vel alius acquisiuit ex appellatione ipsius appellantis.

98 Primus casus est, quando victus appellat à sententia, contra se lata in negotio principali, & deinde, lapsis decē diebus, sedato animo, & melius cogitans, deliberat renuntiare appellationi eo, quia in sententia fuit omissa condemnatio expensarum, a qua omissa condemnatione expensarum potuisset victor appellare, nisi iam appellasset victus: & in hoc casu concludo, quod appellans non potest renuntiare appellationi in præiudicium appellati: quare appellatus poterit, non obstante dicta renunciatione, prosequi appellationem quoad expensas, ac si ipsemet appellasset, *vt ex Spec. Abb. Felyn. & alijs retuli, & sequutus sum infra limitat. 21. extens. 2. n. 7.* & ratio est euidens, quia lex eo ipso, quod appellauit victus, prohibet victorem, ne possit appellare, quia sufficit appellatio vnius pro vtroque, ne ex superfluis appellationibus fiat iniuria iudici à quo, *vt ex Spec. Rot. & alijs retuli, & sequutus sum d. lim. 21. n. 1.* Quare, si lapso decendio posset appellans renuntiare appellationi, ita vt appellatus propter illam renunciationem non posset prosequi appellationem quoad omissam condemnationem expensarum, appellatus remaneret deceptus, *vt ex Ioan. Andr. Ant. de Butr. & Felyn. retuli, & sequutus sum d. lim. 21. n. 8. vers. ratio melior.*

De materia huius primi casus late scripsi *d. limit. 21.* videas ibi.

99 Secundus casus est, quando vnus ex litigatoribus appellat simpliciter à sententia, eaque sententia in aliqua parte est contra appellantem, & in aliqua parte est contra appellatum: & isto etiam casu concludo, quod appellans non potest in præiudicium appellati renuntiare appellationi, quam interposuit, etiamsi renuntiet re integra, videlicet, antequam ipse appellans inchoauerit prosequi appellationem; quare appellatus, poterit appellationem prosequi quoquomodo sententia ipsum læserit: siue quia sententia non condemnauerit appellantem ad integram quantitatem, seu ad totum illud, quod appellatus petierat, siue e contra; quia sententia non absoluerit appellatum in omnibus, per ea, quæ scribit Bart. *in l. 28. si quis libellos, sub num. 2. Codic. de appell. & consult.* quem referunt, & sequuntur Card. Alex. *in cap. 7. interposita, §. ille denique, sub n. 7. fall. 7. de appell.* & Felyn. *in c. 12. ex parte, il secundo n. 5. de rescript.* dum scribit, quod ille, contra quem est interposita appellatio, potest ea appellatione vti, vt rescindatur sententia, si in aliquo eum læsit, & Papiens. *in pract. in form. appell. à sent. diffin. in gl. coram vobis, sub n. 8. fol. 404.* dicens, quod is, qui obtinuit potest prosequi appellationem, cui renuntiauerit ille, qui eam interposuit, dummodo appellatum sit simpliciter, non distinctis, neq; determinatis capitulis.

Comprobatur iste casus, quia in simili dicimus, quod is, cui est concessa dilatio, non potest illi renuntiare in præiudicium alterius partis, quæ propterea poterit vti eadem dilatione, non obstante, quod pars illi renuntiauerit, *testibus Spec. Bald. & Dec. quos retuli, & sequutus sum lib. præced. c. 3. n. 217.* etiamsi res esset integrâ secundum Bald. quem citaui *eod. c. 3. n. 218.*

Contra istum, casum quod enim appellans à sententia, quæ nocet appellato aliter, quam propter omissam condemnationem expensarum, possit renuntiare appellationi in præiudicium appellati ita, quod non possit appellatus prosequi appellationem, quoad illam partem, in qua sententia est sibi nociua: tenet Io. Andr. *in addit. ad Spec. tit. de appell. §. in quibus, n. 24. in verbo, in fine, in fine additionis lib. 2. fol. 168.* dicens, quod in casu, quem ponit Spec. *eod. tit. de appell. §. 1. n. 13. vers. sed pone, fol. 184.* præiudicat renuntiatio, quia poterat appellare ab illa parte, in qua succubuerat, vnde, inquit, sibi imputet, si non appellauit, & casus, quem ponit Spec. est iste, (*ego peto ab aduersario centum; iudex condemnat eum in quinquaginta, & absoluit in alijs quinquaginta; ille appellat, & non ego, quæritur, quid iuris*) dic, inquit Spec. quod, si ex eadem caussa petij centum, potero coram iudice appellationis petere integre centum, & ex Ioann. Andr. referunt, & videntur sequuti Ant. de Butr. *in dict. §. ille denique, sub num. 4. & Abb. n. 4. in fine, & num. 5. & 6.* & hoc idem sentit idem Io. Andr. *in addit. ad Spec. d. num. 13. vers. sed pone, in verbo ampliorem*, dicens, quod in relato casu ex Spec. ego possum coram iudice appellationis petere integre centum, si appellans prosequitur; & sic, vt vides, Io. Andr. sentit, quod renuntiatio præiudicet appellato, quia admittit, vt is tunc solū possit petere integre centum, quando appellans prosequitur appellationem: ergo, si appellans non prosequitur appellatus non potest.

Pro resolutione huius secundi casus sunt adhibendæ duæ inspectiones.

Prima spectio est, quando sententia continet vnicum negotium, seu vnum capitulum, aut plura capitula connexa, & appellans vult renuntiare, & certiorare appellatum de renunciatione ante lapsos decem dies ad appellandū, ita quod appellatus est in tempore ad appellandum, & in hac inspectione concludo, quod appellans potest renuntiare, inuito appellato, & in eius præiudicium, & ratio est quia appellatus est in tempore ad appellandum, & sic potest reparari præiudicium, & cessat deceptio legis, quam considerauí in præcedenti casu, vt concordando opiniones, scribunt Franch & Card. Alex. *infra citati.*

Secus est, si velit renuntiare post lapsos decem dies, quia tunc non potest renuntiare in præiudicium appellati, & ita distinguendo considerauit Imol. quem, concordando controuersiam opinionum in isto secundo casu referunt, & sequuntur Franch. *in d. §. ille denique, q. 8. sub n. 12. versus finem*, & Card. Alex. *sub n. 7. fallent. 7. in fine*, & in ista inspectione quando sententia continet vnicum capitulum, seu plura connexa, & appellans vult renuntiare, post lapsos decem dies procedit comprobatio, in qua infra *limit. 21. n. 6.* ex Bald. Franch. Dec. & Ruginel. retuli, & sequutus sum, quod appellatus non potest, appellare quia hæc secunda appellatio esset superflua, loquendo in casu, quem ex Spec. retuli *num. præced.*

Ratio in ista inspectione est illamet, quam retuli, & sequutus sum supra in primo casu, videlicet quia appellatus remaneret deceptus sub prohibitione legis, nam, quod in connexis appellatio vnius deuoluat totum negotium, retuli, & sequutus sum *dict. limit. 21. vers. contra hanc, n. 25.* & quod ideo efficiatur communis, retuli, & sequutus sum supra *q. 14. n. 47. vers. extende, & d. limit. 21. sub n. 30. vers. casus primus*, & facit, quod dixi *supra limit. 1. n. 50.* & quod appellans non possit limitate appellare, patet ex his, quæ dixi *d. limit. 21. sub n. 25.*

100 Secunda inspectio est; quando sententia continet plura capitula separata, & appellans appellauit simpliciter, & vult renuntiare appellationi, & consideramus præiudicium contentorum in dicta sententia, & in hac inspectione

ctione latet maior difficultas, quia tot capita, tot sententiæ, & ideo vtraque pars potest appellare à nociuis contentis in dicta sententia, & consequenter, qui non appellat sibi imputet: tamen concludo prorsus idem, quod in præcedenti inspectione quia illa simplex appellatio refertur ad omnia capitula quantumuis separata, ideoque deuoluit totum negotium, *vt retuli, & sequutus sum infra limit. 21. numero 12. extens. 5.* & consequenter appellatus superflue interponeret secundam appellationem, quia iam prima appellatio partis aduersæ deuoluit totum negotium.

Secus est si appellans appellauerit in parte, & partibus quia tunc potest renuntiare, & renunciando, appellatus non potest prosequi appellationem, nisi in ea parte, & partibus, seu capitulis, à quibus fuit appellatum, & non in alijs à quibus non fuit appellatũ, *Papiens. in pract. in formul. appell. à sent. diffin. in gloss. coram vobis, sub n. 8. fol. 404. in fine*, & in eis ratione expensarum, *vt dixi n. 98.* sed non quoad alia, quia illa appellatio non deuoluit, nisi in fauorem appellantis, & propterea appellans potest renuntiare illi appellationi, inuito appellato, *Franch. in d. capit. 70. interposita, §. ille denique, q. 8. num. 13. vers. omnia tamen de appell.*

Ratio est euidens, quia isto casu poterat etiam appellatus appellare à capitulis nociuis; quare si non appellauit, sententia quoad illa capitula transiuit in rem iudicatam *vt retuli, & sequutus sum, infra limit. 1. n. 19. vers. sublimita tertio.*

101 Tertius casus est, quando res non est integra, & ideo appellatio est facta communis appellanti, & appellato, quia tunc appellans non potest renuntiare appellationi in præiudicium appellati, *Abb. in c. 70. interposita, §. ille deniq; not. 1. nu. 2. de appell.* & quod, re non integra, appellans non possit renuntiare appellationi suæ à diffinitiua, inuito appellato, scribit ibidem Franch. *q. 9. n. 14.* & comprobat, quia si non potest renuntiare, re integra, tanto minus potest, re non integra.

Confirmatur iste casus, quia in simili dicimus, quod concessa dilatione vni parti, non potest illa pars renuntiare dilationi in præiudicium alterius partis, si res non est integra, *testib. Bart. Salyc. & Aret. quos retuli, & sequutus sum lib. prac. c. 3. n. 219.*

Iste casus mihi non placet ex pluribus.

Primo, quia Doctores videntur communiter declarare rem dici non integram, quando appellans inchoauit vti appellatione, & tamen nos vidimus, quod in primo casu posito *supra numero 98.* appellans non inchoauit vti appellatione, & nihilominus non potest renuntiare appellationis, & sic iste tertius casus non est casus, quia etiam re integra non potest appellans renuntiare, *teste eodem Franch. d. §. ille denique q. 9. num. 14.* aut iste terminus (re non integra) non est idoneus terminus in hac materia.

Secundo, quia quando res non est integra, adhuc videndum est, an appellatus receperit appellationem, quia licet res non sit integra, tamen si appellatus impugnauit appellationem, potest appellans renuntiare appellationi, inuito appellato, *vt retuli, et sequutus sum, infra numer. 108. vers. secundus casus,* & sic iste terminus seu casus vndique claudicat.

102 Tertio, quia ratio, quare appellans possit, vel non possit renuntiare appellationi, inuito appellato, est illa, quia appellatus non habet, vel habet interesse: quia si appellatus nõ prætendat interesse, appellans sine dubio potest renuntiare appellationi, inuito appellato, siue res sit integra, siue non, quia exceptio, tua non interest, repellit appellatum, *Franch. in d. §. ille denique qu. 9. sub num. 15. vers. aliquando, & tertio, & Card. Alex. versus finem, sub num. 7. fall. 10.* dicens, quod vbicunque dictum est, appellantem non posse renuntiare appellationi, inuito appellato, procedit, si appellati interest, vt non renuncietur, alias, inquit si appellati non interest, poterit semper renuntiare: vnde ego colligo, quod illa ratio, seu potius regula, & consideratio, an res sit vel non sit integra, est à posteriori, collecta ab ista præcedenti, & ideo est fallax & non adæquata.

103 Quartus casus, seu tertius, confutato iam isto adducto, *numero praeced.* est, quando iudex à quo detulit appellationi ab interlocutoria; & isto casu non potest appellans renuntiare appellationi, inuito appellato, in præiudicium iudicis appellationis, ad quem translata est tota iurisdictio quoad illam causam: vnde licet appellans renunciet appellationi, tamen iudex à quo non recuperat iurisdictionem, *Bart. in l. 25. si quis libellos, n. 9. C. de appell. & consulit, Abb. in c. 70. interposita, §. ille denique sub num. 4. vers. primo casu, & Card. Alex. versus finem sub n. 7. fallen. 1. eod. de appel.* & non dissentit ibidem Franch. *n. 17. vers. aliquando & sexto.*

Confirmatur iste casus, quia quando iudex à quo detulit; tũc licet iudex ad quem pronuntiet male appellatum, & bene iudicatum, tamen caussa non redit ad iudicem à quo, nisi iudex ad quem remittat caussam ad eum, & in potestate ipsius est remittere, vel nõ remitere, postquam iudex à quo per delationem appellationis abdicauit à se totam illam caussam, *vt scripsi infra limit. 47. membr. 3. numero 34.*

Contra hunc casum: quod enim appellans possit renuntiare, & eius consensus solus sufficiat, dummodo non intersit appellati, scribit Card. Alex. *in c. 60. cum cessante, sub n. 40. fall. 6. de appellat.*

Non recedas à casu; nam, præsupposito etiam, quod appellati non intersit, *vt loquitur Card. Alex.* tamen deuest iurisdictio, & adest interesse iudicis, ad quem deuoluta est caussa.

Extende eundem casum, vt procedat etiam si accedat consensus appellantis, & appellati, quia nihilominus non potest rediri ad iudicem à quo.

Contra istam extensionem tenent Doct. & communis opin. quos retuli, & sequutus sum *infra limit. 47. membr. 1. sub n. 43. vers. contra hanc extensionem.*

104 Quintus casus est, quando appellatio est interposita in causa beneficiali, vel alia maiori caussa; quia licet appellans renuntiet appellationi, tamen renuntiatio facta, inuito appellato, non operatur, vt caussa tractetur coram iudice à quo, seu in partibus, quia statim atque appellatio est interposita, caussa est deuoluta ad Papam, & sic renunciatio appellationis non præiudicat Curiæ Papæ, *Franch. in capit. 70. interposita, §. ille denique q. vlt. num. 18. de appell.*

Sed aduerte, quia non sufficit, appellationem esse interpositam, sed requiritur etiam, quod appellatio sit præsentata Papæ, & tunc partes non possunt vlterius recedere, *Gl. in cap. 10. quamuis, in verbo partibus, de elect. in 6.* & satis probatur ex ipso *C. quamuis, in fine principij*; rursus Gl. ibidem *in verbo præsentatæ*, & bene faciunt quæ scripsi *infra limit. 47. membr. 3. num. 23. & seq.* Alias, si appellatio non sit præsentata Papæ, potest appellans renuntiare appellationi, etiam inuito appellato, dummodo ei satisfaciat de suo interesse, *Gl. in d. verbo partib.* quã refert, & sequitur Card. Alex. *in d. §. ille deniq; sub num. 7. fall. 2. in fine.*

105 Sextus casus est, quando appellationis caussa est iam delegata, quia tunc non potest appellans renuntiare appellationis, inuito appellato in præiudicium iudicis appellationis, *Card. Alex. in d. §. ille deniq; sub n. 7. fall. 3. in fine,* & colligitur à contrario sensu ex *d. §. ille denique.*

Præcipuè procedit iste casus, quando emanasset citatio coram iudice appellationis, *Card. Alex. sub d. n. 7. fall. 5.*

Confir-

Confirmatur iste casus, quia vbi iudex ad quem receperit appellationem, cui detulerit iudex a quo, non potest ad ipsum iudicem à quo amplius rediri etiā de vtriusque partis consensu, *Arch. in c. 5. cum appellationibus, sub n. 3. ibi, sed videtur contra, de appellat. in 6.*

106 Septimus casus est; quando appellatus recepisset appellationem, quia tunc non potest ab ea recedi, nisi de consensu partium, & sic sola renuntiatio appellantis non valet, *Card. Alex. in d. cap. 70. interposita, §. ille denique, sub num. 7. fallent. 4. & Franch. qu 7. sub n. 11. vbi sic saluat dictum Bartoli, & qu. 9. sub n. 15. vers. aliquando & quinto, de appellat.*

107 Declara secundo qui sint casus, in quibus non venit interesse appellati, & propterea appellans potest renuntiari appellationi, inuito etiam appellato.

Primus casus est, quando appellatio nondum est præsentata superiori, vel nondum est oblatus libellus, vel licet sit prǫsentata, & admissa appellatio per iudicem appellationis, & oblatus libellus, tamen quia poterit appellans retrahere quandocunque ante citationem aduersarij, cum ante citationem rescriptum præsentatum non sit commune, & potest retrahi, & lacerari; consequenter isto casu potest appellans renuntiari appellationi, *Franch. in c. 70. interposita, §. ille denique, q. 7. n. 10. & 11. de appell.* & isto casu potest procedere; quod scribunt Abb. *eod. § ille denique, sub num. 4. vers. si vero non fuit delatum, & idem Franch. quæst. 9. num. 14. in fine*, dum aiunt, quod si res est integra, appellans potest renuntiare, etiam inuito appellato.

108 Secundus casus est, quando appellatus impugnauit appellationem; & isto casu appellans potest renuntiare appellationi, inuito appellato, tum quia appellatus non potest se iuuare ex eo, quod impugnauit, *Abb. in c. 70. interposita, §. ille denique sub n. 4. vers. si vero res non est integra, Franch. q 9. num. 15. ibi, aliquando, & secundo, & Card. Alex. versus finem sub num. 7. fallent. 10. de appell.* & quod quis non possit se tueri ex actu, quem impugnauit, latius scripsi *lib. præced. c. 11. n. 470. & seqq.* tum quia appellatus non habet interesse in ista renuntiatione; nam impugnādo appellationem, vult tollere appellationem, sed per renuntiationem tollitur: ergo consequitur, quod vult, & sic non potest contradicere, siue res sit integra, siue non integra, *Franch. vbi supra.*

109 Tertius casus est in appellatione ab interlocutoria; & in isto potest appellans sine dubio renuntiare appellationi, inuito etiam appellato, *secundum Franch. in d. §. ille denique, sub n. 11.*

Ratio est multiplex. Prima, quia si appellans renuntiat appellationi ab interlocutoria, appellatus nullum potest prætendere interesse, cum caussa veniat remittenda ad iudicem a quo, quam rationem adducit etiam Abb. *in d. §. ille denique sub num 4. ibi, sed in appellatione ab interlocutoria*, nam appellatus ab interlocutoria instat pronuntiari bene sententiatum, & male appellatum, quo casu remittenda est caussa ad iudicem a quo, & sic nullum habet interesse ex renuntiatione appellationis. Secunda ratio est, quia appellans potest non prosequi, seu non iustificare appellationem, & sic venit remittēdus ad iudicem a quo: ergo potest expresse renuntiare appellationi, etiam inuito appellato, quoad hoc, vt iudex a quo habeat cognoscere de caussa principali. Tertia ratio est, quia quod caussa principalis veniat tractanda coram iudice ad quem, si apparebit fuisse bene appellatum, *iuxta ea, quæ scripsi infra lim. 47. memb. 3. n. 1.* est in fauorem ipsius appellantis, quia dicto casu iudex a quo foret sibi suspectus, quam suspicionem non potest allegare appellatus: ergo appellans debet posse renuntiare huic suo fauori, quas omnes rationes adducit etiam Franch. *sub citato n. 11.*

110 Extende hunc casum, vt procedat etiam si res non sit integra, quia militant rationes adductæ, *Franch. in d. §. ille denique, num. 11. in vltimis verbis*, & dummodo reficiantur expensæ, *vt scribit ibidem q. 9. sub n. 15. licet corrupte in libro meo.*

111 Extende secundo, vt procedat etiamsi appellatus receperit appellationem, & res non sit integra, quia adhuc appellans poterit renuntiare appellationi, vt, mutata sententia, firmat Abb. *in d. §. ille denique, sub n. 4. ibi, si vero appellatus recepit.*

Contra hanc extensionem refert, & sequitur ibidem Franch. *q. 9. sub n. 15. ibi, aliquando & quarto, in fine*, quia, vt inquit, ex quo appellatio est approbata ab vtraq; parte, caussa est deuoluta ad iudicem appellationis.

112 Declara tertio, vt in quouis casu, in quo appellans posset renuntiare appellationi, etiam inuito appellato, siue res sit integra, siue non, & appellatus prosequendo appellationem, quouis modo eam prosecutus esset, coactus fuerit facere aliquas expensas, debeat tunc appellans, renuntians appellationi, condemnari in dictis expensis, *c. 70. interposita, §. ille denique in fine, & ibi Abb. Franch. & cæteri n. 1. de appell.*

Ratio huius declarationis est, quia ex pœnitentia præsumitur, quod temere appellauerit, merito condemnatur in expensis, *vt refert, & sequitur Dec. in d. §. ille deniq; num. 2.*

113 Amplia primo hanc declarationem, vt etiamsi appellatus non receperit appellationem, tamen appellans, renuntians appellationi, re etiam integra, debet condemnari in expensis, *Addit. ad Felyn. in c. 12. ex parte, il 2. n. 5. de rescript.* & quod renuntians appellationi etiam re integra sit condemnandus ad expensas, scribit Franch. *vbi supra.*

114 Amplia secundo, vt similiter teneatur ad expensas ille, qui cedit liti, *Dec. d. c. 70. interposita, §. ille denique, num. 4. de appellat.* & quod renuntians liti condemnetur in expensis, refert, & sequitur Asin. *in prax. iudic. §. 32. c. 2. ampl. 2. fol. 196.*

115 Amplia tertio, vt etiam renuntians petitorio teneatur ad expensas; non enim erroris correctio admittitur, nisi refectis expensis, *Dec. in d. §. ille denique, n. 3.* & quod transiens de petitorio ad possessorium, tacite, vel expresse renuntians petitorio condemnandus sit in expensis, scribit & declarat Asin. *in d. c. 2. ampl. 60. fol. 205.*

116 Amplia quarto demum, vt omnis mutatio actionis, seu libelli post litem contestatam trahat secum condemnationem ad expensas, quia non licet actori post litem contestatam mutare actionem, seu libellum, nisi reficiat omnes expensas, quibus reum defatigauit *Bar. in l. 3. edita, num. 30. in fine, & n. 31. Bal. in prima repetit. num. 55. versic. de secunda, & in secunda repetitione in studio Patauino, n. 113. versic. secundo quæro, Salyc. sub num. 13. ibi, respondeo quia. Alex. n. 21. vers. in gl. & n. 22. Ias. n. 37. versic. primam habes, & Dec. n. 93. vers. in ea gl. C. de edend. Bal. cons. 3. per statutum, in fine, n. 5. lib. 2.* dicens, non debere audiri, nisi refectis expensis liquidis, & satisdato de non liquidis, *Asin. in prax. §. 32. c. 2. ampl. 14. & 15.* & in foro Capitolino est dispositum per statuta Vrbis *lib. 1. c. 59.*

117 Subamplia primo hanc ampliationem, vt habeat locum etiam in muliere, quia non excusatur ab istis expensis, *Bar. in d. l. edita, n. 33. in fine, ibi, mulierem. Ias. num. 3. & Dec. n. 96. C. de eden. & Asin. d. § 32. c. 2. ampl. 16.*

118 Subamplia secundo, vt habeat locum etiam in caussis summarijs, quia non licet actori mutare actionem intentatam, nisi reficiat expensas, *per ea quæ ex Bart. Bal. Salyc. & Alex. retuli, & sequutus sum supra q. 11. sub n. 33. vers. ad adducta*, vbi videas, & idem de dicendum est in executiuis, quia militant eædem rationes; esset enim contra naturalem rationem, vt actor posset temerè litigare via summaria, hancque subampliationem censeo habere locū etiam

etiam in foro Capitolino; nam & ſi ſtatutum *lib. 1. c. 59.* loquatur in cauſſis ordinarijs; in quibus fit conteſtatio litis, tamen habebit locum etiam in ſummarijs, primo quia ſi excluderet cauſas ſummarias, iniquè foueret in eis temeritatem litigatoris: ſecundo quia eodem *lib. 1. cap. 81.* dum diſponit, vt condemnatio expenſarum propter peremptam inſtantiam fiat in cauſſis ordinarijs, ſicut in ſummarijs, & executiuis, conſiderat etiam in eis litis conteſtationem.

119 Reſtringe primo eandem quartam ampliationem, vt non procedat, quando ex parte eius, qui mutauit iudicium, nulla potuit conſiderari temeritas, & habuit cauſſam iuſtiſſimam litigandi, vtputa, quia agebatur de articulo valdè implicito, *Put. deciſ. 374. in cauſſa Romana, lib. 3. fol. 757.*

120 Reſtringe ſecundo, quando pendente iudicio, ſuperuenit ius ex cauſſa de præterito, quia tunc illud ius habet conualidare iudicium ſine alia mutatione, *vt retuli, & ſequutus ſum ſupra q. 5. ſub n. 27. verſ. ſecunda,* & licet de iure teneretur ad expenſas factas vſque ad ſuperuenientiam illius iuris, ſi temerè vſque illuc litigaſſet, tamen de conſuetudine non ſeruaretur.

121 Reſtringe tertio, vt non procedat in ſecunda inſtantia, quia in ea poteſt mutari cauſſa, & probari non probatum, *vt retuli, & ſequutus ſum ſupra q. 11. ar 4. dub. 8. n. 84.* & nullis tamen refectis expenſis.

122 Limita primo nunc eandem declarationem poſitam *ſupra numero* 112. vt non procedat, quando appellans habuiſſet iuſtam cauſſam appellandi, quia tunc iuſta cauſſa litigandi excuſaret ab expenſis, *Franch. in c. 70. interpoſita, §. ille denique ſub num. 1. limit. 1. & Dec. limit. 1. num. 5. de appell.* & quod hæc limitatio magis procedat in reo appellante, quam in actore, qui non ita de facili excuſatur ab expenſis, & quod etiam reus appellans non excuſetur ab expenſis propter iuſtam cauſſam litigandi, vide Dec. *vbi ſupra n. 6.*

123 Limita ſecundo, vt non habeat locum in eo, qui renũtiat appellationi conditionaliter, dummodo grauamen reuocetur, vt puta, quia appellans diceret, iudicem eſſe bonum virum, & non grauaſſe ex propoſito, & contentaretur, quod ipſe iudicaret, dummodo grauamen reuocaretur, quia iſto caſu non condemnatur ad expenſis, *teſtibus Io. Andr. & Imol. quos refert, & ſequitur Franch. in c. 70. interpoſita, §. ille deniq; lim. 2. ſub nu. 1. & poſt eum Dec. ſub n. 7. de appell.*

124 Limita tertio, vt declaratio habeat locum in expenſis quas appellatus fecit, proſequendo appellationem, vtputa, quia miſerit procuratorem ad Curiam ad proſequendam appellationem, quia ſi appellans renuntiet appellationi, & petat ſe remitti ad iudicem, à quo appellauit, quod ſibi licet, dummodo id petat ante præſentationem appellationis ſuperiori faciendam, ſeu verius ante commiſſionem ſuper appellatione impetratam, debet condemnari ad expenſas: ſecus ſi appellatus nullas expenſas fecerit occaſione appellationis, ſed dumtaxat occaſione deſertionis; quam appellanti licuit deſerere, illique renũtiare tacitè, & expreſsè, re integra appellato etiam inuito, & contradicente, quia appellans non tenetur ad iſtas expenſas, *Rot. deciſ. 22. alias 425. ſed pone, ſub nu. 1. ibi, ſed ſuppoſito quod valeret, de re iud. in nou. Ant. de But. in c. 70. interpoſita, §. ille deniq; n. 5. ibi, ſed eſt dubium, Franch. ſub n. 1. lim. 3. Card. Alex. n. 5. verſ. not. ex tex. ibi condemnatus, et Dec. n. 8. verſ. tertio concluſio. de appell.*

125 Sublimita V. vt renunciatio appellationis non ſe extendat ad nullitatem, quia appellatio, & nullitas ſunt duo remedia ſeparata, & ideò, vno eorum ſublato, remanet alterum, *Franch. in c. 63. dilecto, quæſt. 49. n. 109. & 110. & cap. 70. interpoſita, §. ille denique, quæſt. 4. n. 5. in fine, de appellat.* & quod ſint duo remedia iuris ad iuicem ſeparata, ideoque prohibitus appellare non cenſeatur prohibitus dicere de nullitate, ſcribunt Grauat. Vant. & Marcheſ. quos retuli, & ſequutus ſum *infra q. 19. rem. 1. concl. 2. ſub 7. verſic. 1.*

126 Extende primo hanc ſublimitationem, vt procedat etiam in renuntiatione tacita per lapſum temporis ad proſequendum appellationem; quare ſi nullitas eſt expreſſè cumulata, & deducta in appellatione: puta; dico, ſententiam nullam, & ſi qua eſt, appello, deſerta poſtea appellatione, remanet nullitas, *Bal. in l. 41. tale pactum §. qui prouocabit, il 2. quæſt. 13. ſub numero 12. ibi ſed ſi expreſſe, ff. de pact. folio 141. & Franch. dict. capitul. 63. dilecto, quæſt. 49. ſub numero 114. & clarius et fuſius quæſt. 58. num. 171. et ſeqq. de appell. et Luc. Pat. in pract. Cap. lib. 6. cap. 1. num. 41.*

127 Intellige & declara iſtam extenſionem, vt declaraui *ſupra quæſt. 15. n. 92. art. 3. ſubillat. 3. et num. 262. verſ. declara hanc.*

128 Extende ſecundo, vt procedat quantumuis renuntiatum prius dicatur appellationi, & conſequenter nullitati acceſſoriæ ad ipſam appellationem iuxta ſequentem declarationem, quia nihilominus non cenſetur factum præiudicium, ſi nullitas poſtea principaliter deducatur, cum ſint iura ſeparata, & diuerſa, *Franch. in d. c. 63. dilecto, qu. 46. ſub n. 114.*

129 Infero primo comprobando totam hanc ſublimitationem, & extenſiones, quod quamuis appellans renuntiauerit appellationi, aut appellatio ſit deſerta, & ideo non poſſit agi ad reuocationem attentatorum, tamen attentata adhuc ſunt nulla, & appellans, qui ſuccubuit in appellatione, poterit proſequi nullitatem attentatorum, agendo per uiam nullitatis, vt retuli, & ſequutus ſum, & exemplificaui, quando ſententia excommunicationis eſt lata poſt interpoſitam legitimam appellationem *ſupra q. 15. n. 72. et 73. art. 3.* vbi videas.

130 Infero ſecundo, quod renuntians appellationi non cenſetur renuntiare liti, & iuri ſuo, ſeu cauſſæ, quia renuntiatio eſt ſtrictiſſimæ naturæ, & ideo in ea non veniunt niſi expreſſa, vide, quæ ſcripſi *lib. præc. c. 5. num. 163.* licet Franch. de hac illatione remiſſiuè ſine determinatione loquatur *in d. §. ille deniq; q. 3. n. 4.*

131 Declara eandem ſublimitationem, vt habeat locum quando nullitas ſtat principaliter; & in his terminis loquuntur Franch. Vant. & alij, citati *in ſublimitatione.*

Secus eſt in nullitate, quæ ſtat adhærenter, & acceſſoriè incluſa in appellatione, quia renuntians appellationi dicitur renuntiare in conſequentiam nullitati; incluſæ in ipſa appellatione, cum in omni appellatione tacitè ſit incluſa cauſſa nullitatis, ſeu cauſſa nullitatis, ſit articulus acceſſorius ad appellationem, & libellum ipſius, ideò, ſi renuntietur principali, cenſetur renuntiatum nullitati acceſſoriæ ipſius appellationis, *vt referunt, & ſequuntur Franch. in c. 70. interpoſita, §. ille denique. q. 4. n. 5. & in c. 63. dilecto, q. 49. n. 114. de appell. & Rip. in l. 4. §. condemnatum, fallen. 3. ſub n. 18. ff. de re iud. fol. 36.*

Et ideo, deſerta cauſa appellationis, dicitur deſerta etiam cauſa nullitatis, quæ tacite inhærebat appellationi, quia ſi deſeritur expreſſum, ergo deſeritur tacitum, *vt ex Gul. de Cun. refert & ſeq. Bal. in l. 41. tale pactum, §. qui prouocauit, il 2. q. 13. ſub n. 12. ff. de pact. fol. 141.* Quare non poſſet iudex appellationis, qui fuit aditus via appellationis, cognoſcere de nullitate ſententiæ, cum nullitas ſtet acceſſoriè ad appellationem; ideò remedium eſt, vt appellans redeat ad iudicem ordinarium, à quo appellauit, qui poteſt cognoſcere de nullitate ſuæ ſententiæ ſecundnm opin. quam refert & ſeq. Guid. Pap. *tract. de appellat. quæſt. 82. num. 54. tom. 5. fol. 59.* & quod iudex ordinarius poſſit cognoſcere de nullitate ſuæ ſententiæ, ſcripſi latè

latè *infra qu.19.rem.1.concl.6.num.2.& seqq.& num.73.& seqq.*

LIMITATIO III.

SVMMARIA.

CONTVMAX verus non appellat, hæc est limitatio, n.1.& 2.
— Et qui dicatur verus contumax, n.3.
¶ *Extenditur I. hæc limitatio, vt habeat locum in singulis actis, in quibus est contumax, n.4.*
Extenditur II. in eo, qui est contumax in citatione ad sententiam, n.5.
Extenditur III. etiam in sententijs, quæ non transeunt in rem iudicatam, n.6.
Extenditur IV. vt neque supplicet, n.7.
¶ *Sublimitatur I. vt principalis possit appellare, quamuis eius procurator sit contumax verus, n.8.& 9.*
Sublimitatur II. quando lex fingit aliquem actum in odium contumacis, n.10.
Sublimitatur III. in minore, muliere, & rustico, n.11.
Sublimitatur IV. de stylo Rotæ, & totius status ecclesiastici, n.12.— Ampliatur, & declaratur, n.13.& seqq.
Sublimitatur V. vt non procedat in contumace, qui comparet, iudice adhuc sedente pro tribunali, vel & c.n.16.
Sublimitatur VI. vt contumax in non agendo possit appellare, num.17.
Sublimitatur VII. vt contumax in non prosequendo appellationem possit appellare, n.18.
Sublimitatur VIII. vt verus contumax possit appellare in his quæ veniunt ex accidenti extra naturam iudici, n.19.

1 LImita III. in sententia lata contra verum contumacē, quia is non auditur appellans, *Spec.tit.de appell. §.in quibus, num.1.lib.2.Rot.decis.16.alias 364.cum iura, num.1. de dol.& contum.in non.Pap.in pract.in form.appell. à sent. diffin.in gloss.coram vobis, sub num.9. vers.quæritur vltra, fol.405.Masuer.in addit.ad eum in 1.addit.in verbo, in vero contumace, fol.406. Franch.in cap.64. Nicolao, n.18. vers. postremo quæritur, de appell.Socc.in reg.24.appell. in qualibet caussa, fall.6.Nicell.tract. de concord.gl.concor.6.fallen. 18.n.51.fol.193 Curt.Sen.tract.de iureiur. propt.calum. §. quod si act.sub num.12.& 13.tom.3.par.2.fol 134.Dec.conf. 34.num.1.& seqq.Rebuff.tract.de appellat.art7.gl.2.n.7.& seqq.to.3.fol.502.Capic.dec.139. num.2.Maran. in suo spec. p.6.memb.2.n.19.& act.2.princ.in verbo, & quandoque appell.num.14.& num.284.fol.462.& 502.* & dixi *supra lib. 1.cap.97.sub num.42.* & quod de rigore iuris non appellet, scribit Rot.*decis.22.alias 137.appellatus, de appellat.in nou.*& probatur ex textu ad literam *in l.11.properandum, §.sin autem reus, ibi.cum ei, qui contumaciter, & c.Cod.de iudic.& in l.1.C.quorum appell.non recip.* & est dispositum in constitut.Marchiæ *lib.6.c.2.* & hæc est communis * limitatio, a qua sacra Congregatio Episcoporum die 13. Octobris 1600.facta prius relatione Papæ Clem. VIII. ac de eius mandato viuæ vocis oraculo desuper habito, non discessit, sed statuit per hæc verba formalia, *à sententia etiam diffinitiua contra verum contumacem prolata appellatio non recipiatur, nec inhibitio, aut alia quauis prouisio, quamdiu appellans in huiusmodi vera contumacia perstiterit, concedatur.*

2 Ratio huius limitationis est, quia contumax, qui non vult parere iudici, est rebellis, largè sumpto vocabulo, vt sentiunt Bar, *in extrauag.qui sint rebelles, in verbo, rebellando, sub num.2.*dicens, quod is, qui in causa criminali, vel ciuili est contumax, dicitur largo modo rebellis, & non incidit in illam constitutionem, & Dec. *in cap.11. sanè, il 2. not.4.num.20. & seqq.de offic.& potest.iudic.deleg.*dicens, quod rebellis dicitur etiam is, qui non vult parere iudici, quia rebelles intelliguntur omnes, qui sunt in proterua, & notoria inobedientia, quia verbum *rebellis*, est vocabulum generale pro quolibet subdito contradicente dicto, vel facto superioris &c. & multa ad hoc propositum scripsi *supra lib.1.c.93.n.1.* Cum igitur sit rebellis, non debet posse appellare, quia beneficium appellationis conceditur ei, qui est oppressus à iudice, *per ea, quæ dixi d. lib.1.c. 97.sub n.119.versus finem, & lib.præced.c.2.n.485.& supr. q.3.sub n.1.*& non ei, qui est contumax aduersus iudicem, quia contra contumacem omnia iura clamant, *vt retuli d. c.93. in fine principij*, & sic clypeus appellationis debet protegere oppressum à iudice, & non eum, qui vult opprimere, & contemnere iurisdictionem iudicis.

3 Declara hanc limitationem, vt verus contumax dicatur is, qui fuit citatus personaliter, *vt scribunt Alex.in l.11. properandum, §.sin autem reus, n.10.vers.extra glos.C.de iudic.& Maran.in suo spec.p.6.act.2.princ.in verbo, & quandoque appellatur, n.285.fol.502.*vel fuit citatus domi, & citatio ad eius notitiam legitimè peruenit, *Alex.et Maran. vbi supra,*& vide supra *lib.1 c.97.sub n.101.*

Requiritur tamen, quod fuerit peremptoriè citatus, alias poterit appellare, quamuis sit verus contumax, *Alexand.in d.§.sin autem reus, numer.12.vers.tertia conclusio*, quem refert, & sequitur Maran.*in d.verbo, & quandoque appellatur, n.286.versus finem, fol.502.*

Dicitur etiam contumax verus ille, qui curat, ne citatio ad eum possit peruenire, *vt scribit Alex.in d.l.properandum, §.sin autem reus, n.14.concl.5.C.de iudic.* & loquendo de tempore dato ad appellandum ei, qui est citatus personaliter, retuli & sequutus sum ex Maran.& Tiraq. *pro q. 19.n.19.*

Quæ citationes habeant vim citationum personalium, & quæ non, vide *eadem q.12.n.15.& seqq.*

4 Extende I. hanc limitationem, vt habeat locum quoad omnes, & singulos actus, in quibus quis esset verus contumax, quia ab eo actu, seu actibus, in quibus est contumax, non potest appellare, siue sit contumax in sententia, siue in alio actu processus, quicquid in contrarium scripserint Maran.*in suo spec.par.6.act.secundo princip. in verbo, & quandoque appellatur, n.284.& 286.fol.502.Paul.de Castr. in auth.principales, §.quod si actor, n.6.& Curt.Sen.n.13.inter tract.diuers.tom.3.p.2.fol.134.C.de iureiur.prop.calum.* vbi ait, quod verus contumax non auditur appellans, si fuit verus contumax ad sententiam, secus si ad alios actus processus.

5 Extende II. vt habeat locum etiam in eo, qui est contumax in citatione ad sententiam, & in hac extensione conueniunt Paul.de Castr.Curt.Sen.& Maran.citati *num. præced.*& ita contra Fulg.& Raph.Cum.firmat Alex. *in l. 11.properandum, §.sin autem reus sub n.18.concl.8. Cod. de iudic.*

Contra hanc extensionem, sequendo Raph. Cum. & Fulg.tenuit Dec.*in cons.34.n.2.versus finem, ibi, non obstat si dicatur, & n.3.*

Non discedo ab extensione.

6 Extende III. vt habeat locum etiam in sententijs, quæ non transeunt in rem iudicatam, *vt refert, & sequitur Franch.in c.64.Nicolao, n.20. vers. adde etiam quod verus, de appell.*

7 Extende IV. vt sicut prohibetur appellare, ita quoque prohibeatur supplicare, *vt referunt, & sequuntur Alex. in l.11.properandum, §.sin autem reus, n.23.concl.12.in fine, C. de iud.Dec.cons.34 sub n.1.& Maran.in suo spec.p.6. act.2. princ.sub n.14.fol.462.*& dixi infra *q.19.rem.3.n.12.*vbi videas totam materiam huius extensionis.

8 Sublimita I. eandem limitationem, vt non habeat locum, quando procurator est verus contumax, quia tunc dominus poterit regulariter appellare, *Rebuff.tract.de appellat.art.7.gloss.2.num.10.tom.3.fol.503.& latius explicant*

*cant Bar.in l.1.§.si aduersus, sub num.2.vers.quæro circa, ff. quand.appell.sit, Franch.in cap.64. Nicolao, numer.18.& seqq.vers.postremo quæritur de appell. Felyn.in cap.1. num. 6.vers.si procurator, vt lit.non contest. Alex.in d.§.sin autē reus,n.24.conclus.13.& Nicell.tract.de concord.gl.concor. 6.fallen.18. n.51. & seqq.fol.193. & quod ita teneant Bar. Ant.de But. Abb.Capol.& communiter** omnes,testatur,& sequitur Addit.ad Felyn. vbi sup.* nisi dominus fuit sciens, & negligens,*vt refert,& sequitur Guid.Pap.tract.de appel. quæst.87.n.56.fol.59.*

Ratio est,quia esse verus contumax, seu vera cōtumacia est delictum; sed hoc, quod procurator delinquat, nunquam præsumitur fuisse mandatum: merito dominus non prohibetur appellare, quia prohibitio appellationis datur pro pęna contumaciæ veræ,*vt scribunt Bar. Felyn. & Nicell.in locis supra proxime citatis*,quod etiam retuli, & sequutus sum *supra q.12.n.120.vers.subamplia,in fine*,& quod procurator non possit facere incidere dominum in pœnam delicti, quia nunquam censetur mandatum procuratori, vt delinquat, nisi ad hoc appareat mandatum speciale, retuli, & sequutus sum *lib.præced.cap.1. sub num.119.& capit.3.sub numer.129. & adde infra limit.4. membr.4.n.8.*

9 Declara istam sublimitationem infra quantum tempus dominus possit appellare ex his, quæ interminus scripsi *supra q.12.n.118.& seqq.ad illum.*

10 Sublimita II.vt non procedat,quando propter contumaciam lex, seu statutum fingit factum esse aliquem actū positiuum à contumace in sui graue damnum, & præiudicium, vt puta,si fingat, ipsum contumacem esse confessum positiones,seu delictum;nam,cum isto casu potuisset lex seu statutum fingere, quod censeretur negasse, sicque potuisset aduersarius deinde procedere ad examen testium, seu ad productionem scripturarum, & nihilominus fingat,ipsum esse confessum; satis est punitus, ideò non debet vlterius puniri etiam in hoc, vt non possit appellare à declaratoria, quia iudex pronuntiat ipsum haberi pro confesso,quia puniretur duplici pęna, vide, quæ scripsi *lib.præced.cap.7.q.16.n.545*.Et quod verus contumax in non iurando de calumnia possit appellare; scribunt Bal.*in l.1.n.1.C.quor.appel.non recip.Paul.de Castr.in auth.principales,§.quod si actor,sub num.6.Salyc.ante n.33. vers.quæro an ab eiusmodi,C.de iureiur.prop.calum..Alex.in l.11.properandum,§.sin autem reus,n.21.concl.10 C.de iudic.& Curt. Sen.tract.de iureur.prop.calum.d.§. quod si actor.n.13.to.3.par.2.fol.133.*

Contra hanc sublimitationem sentiunt Foller.*in pract. crim.in verbo, & si confitebuntur, 4.par.3. par.vers.octauo operatur, nu.35.fol.324.& Flam.Cart.qui eum refert,& sequitur tract.de execut.senten.capto banno, c.1.nu.58.60. & seqq.*dicēs ex distinctione Nelli, quod habitus pro cōfesso,si fuit verè contumax nō appellat,non ex vi confessionis inductæ, sed ex natura veræ cōtumaciæ; hācq;esse cōmunē* cōclusionē refert & sequitur ex Burs per eū citato.

Non recedas à sublimitatione.

11 Sublimita III. vt non procedat in minore,muliere,neque in rustico,qui etsi sint veri contumaces,tamen non repelluntur ab appellando, *Franch.in cap.64.Nicolao,sub n.20.de appell. Mars.sing.377.contumax. Vrsill.ad Afflict. decis.344.fuit dubitatum,n.5.& Rugin.tract.de appel.§.2.c. 3.n.226.fol.88.*

12 Sublimita IV.vt non procedat de obseruantia Rotæ, quia secundum eam potest appellare etiam verus contumax, dummodo appellet infra decem dies à die latæ sententiæ,*vt testatur Rot.decis.16.alius 364 cū iura, in fine, de dol.et contum.in nou.*quam refert, & sequitur Felyn.*in c.2. sub n.7.vers.vnum etiam. vt lit.non contest.*& ex Felyn.refert,& sequitur Nicell.*tract.de concord.gl.concor.6.fall.18. sub n.58.ibi subijciens,to.18.fol.193*,& de eadem obseruantia Rotæ testatur, citata eadem decis.Fel.*in cap.15.quoad consultationem, n.28. de sent.et re iudic.* & hæc restrictio seu obseruantia Rotæ est fundata in æquitate canonica, secundum quam etiam verus contumax potest appellare, *Ferret.cons.216.vertitur, q.n.3.* & ita seruatur tam in Curia Romana,quam in toto statu ecclesiastico,omni prorsus difficultate remota.

13 Amplia primo hanc sublimitationem, vt procedat etiam in locis,in quibus seruantur cōstitutiones Matthiæ, quia licet in eis *lib.6.c.2.* disponatur, vt verus contumax non possit appellare,& *in cap.38. eod.lib.6.* disponatur,vt potius obseruentur ipsæ constitutiones,quam iura canonica; tamen vsus iudiciorum seruat firmatam sublimitationem.

14 Amplia secundo,vt procedat siue fuerit contumax apparenter tantum, siue etiam existenter, quia potest appellare,quidquid,distinguendo, scribat Felyn.*in capit.15. quoad consultationem,sub n.24.vers.secus casus de sent et re iud.*dicens,contumacem verum existenter non appellare; hancque ampliationem ex obseruantia Rotæ tenet ibidem Felyn.*sub n.28.concl.8.*

15 Declara restringendo eandem quartam sublimitationem, vt non procedat in casu, quo appellatus extraiudicialiter in caussa beneficiali iuxta formam *c.1.statuimus de elect.in 6.*& intimatus iuxta formam *clemen.3.caussam, eod. tit.* prosequitur appellationem in contumaciam appellantis, & fauorabilem reportat sententiam, quia isto casu is,qui appellauit, si velit appellare non auditur, nisi per viam restitutionis in integrum, qua via vt possit audiri debet docere de iusta caussa &c. *Rot. decis.53. alias 384.fuit dubitatū,de appell.in nou.*quæ decisio licet loquatur in eo, qui prius appellauerat extraiudicialiter, & in caussa beneficiali,vt dixi,tamen multæ eius rationes concludunt etiam in appellatione iudiciali, & in prophanis.

Neque obstat,quod,si venisset ipse appellans,& prosecutus fuisset in veram contumaciam appellati, & sententiam obtinuisset,nihilominus appellatus potuisset appellare,*Rot.dec.22.alias 137. appellatus in caussa beneficiali, de appell.in nou.*

Quia respondeo,maiorem esse contumaciam actoris, quam rei,*Rot.d.dec.53.*

16 Sublimita V.vt non procedat,quando verè contumax comparet iudice adhuc sedente pro tribunali,seu in continenti atque recessit à tribunali, quia appellans audiretur,vt refert,& sequi videtur Alex.*in l.11.properandum,§. sin autem reus.n.23.concl.12.C.de iud.*

17 Sublimita VI.vt verus contumax in non veniendo non possit appellare,secus si sit verus contumax in non agendo quia is potest appellare, vt in iudicio iactationum, & diffamationum referunt, & sequuntur Franch. *in cap.64. Nicolao,in fine,n.23.de appel.et Alex.in l.11.properandum, §.sin autem reus,sub n.21.concl.10.C.de iud.*

18 Sublimita VII.vt non procedat in eo,qui appellauit, & fuit contumax in non prosequendo appellationem, quæ propterea est deserta,& ideo non auditur amplius; quia, si iste compareat coram eodem iudice à quo, & sic purget suam contumaciam,& deinde grauetur ab eodem iudice,poterit ex nouo grauamine iterum appellare, nec potest excludi vigore primæ contumaciæ, & appellationis desertæ, quasi de cœtero non debuerit audiri appellans,nam illud procedit, nisi contumax purgauerit illam contumaciam,comparendo coram iudice à quo,*Franch. in c.39.directe,sub num.1.et sub n.4.de appell.* Quare illa comparitio, & purgatio contumaciæ operatur, vt possit appellare ab alijs nouis grauaminibus, cum alias,nō purgata illa prima contumacia, non esset audiendus appellans etiam ex nouo grauamine,quia diceretur adhuc cōtumax,qui non auditur appellans,*Franch.sub d.num.4.*

19 Sublimita VIII. vt non procedat in his, quæ veniunt

ex accidenti extra proprium finem, & intrinsecam naturam iudicij, vt puta in mulcta, quæ non potest imponi, nisi ratione veræ contumaciæ, quia in istis etiam verus contumax potest appellare, *Franch. in cap. 64. Nicolao, num. 21. vers. adde in materia veri contumacis, de appell.* vbi declarat, condemnationem, & absolutionem in negotio principali venire ex intrinseca natura iudicij, & in his verum contumacem non posse appellare.

Infero ex hac sublimitatione, quod condemnatus ad expensas propter veram contumaciam potest appellare, *Alex. in l. 11. properandum, §. sin autem reus, n. 22. concl. 11. C. de iudic.*

De contumace in non exhibendo, quod possit appellare, vide text. & ibi Doct. *in l. vlt. creditor, §. iussus à iudice, ff. de appel. & relat.*

Declara restringendo has sublimitationes, & inhærendo limitationi, vt contumax in caussis criminalibus, siue sit verus, siue sit fictus non audiatur appellans, nisi se constituat in carceribus, vide *infra lim. 48. n. 28.*

Reliqua de materia huius limitationis, loquendo de contumace bannito, latè scripsi *supra q. 5. num. 86. vsq; ad num. 92.*

De contumace non audiendo, nisi refectis expensis, vide *infra limit. 21. n. 67.*

De contumace restituto aduersus lapsum instantiæ non audiendo, nisi refectis expensis, vide *supra q. 15. artic. 10. n. 306.*

De expensis reficiendis in multis casibus vide limitat. præced. *n. 113. & seqq.*

In materia huius limitationis, vide quæ *scribit Gratus, cons. 10. lib. 1.*

LIMITATIO IV.

SVMMARIA.

NOTORIVM non recipit appellationem, n. 1.

¶ *Infertur primo, confesso, et conuicto denegari appellationem, n. 3. & seqq.*
Extenditur I. in quinque criminibus exceptis, n. 6.
Extende II. in omnibus delictis, n. 7. Subextenditur multipliciter, n. 10. & seqq.
Extenditur III. in caussis ciuilibus, n. 9. Subextenditur multipliciter, n. 10. & seqq.
Extenditur IV. in delictis attentatis, n. 13.
Extenditur V. in confesso post litem contestatam, n. 14.
Restringitur I. quando in appellatione exprimitur rationabilis caussa, n. 15. Contrarium, n. 16.
Restringitur II. vt non procedat in confessio metu tormentorum, num. 17.— Extenditur, & declaratur, num. 18. & sequentibus.
Restringitur III. in probationibus dubijs, n. 23.— Extenditur, n. 24. & 25.
Restringitur IV. vt iudex à quo debeat supersedere, si iudex ad quem cœperit cognoscere, & inhibuerit, n. 26.
Restringitur V. vt si iudex à quo detulerit appellationi, non possit exequi, n. 27.
Restringitur VI. in Regno Franciæ, n. 28. Declaratur omnia remissiuè, n. 29.

¶ *Infertur secundo, confesso regulariter denegari appellationem, n. 30.*
Extenditur I. de iure canonico, n. 31.
Extenditur II. de iure ciuili, n. 32.
Extenditur III. in criminibus grauissimis, n. 33.
Extenditur IV. in qualibet caussa criminali, n. 34.
Extenditur V. in caussa ciuili, n. 35.
Extenditur VI. si confessus acquiescat sententiæ, num. 36. & seqq.
Extenditur VII. in confesso post litem contestatam, n. 39.
Extenditur VIII. in confessione defuncti de vsuris, num. 40.— Declaratur, n. 41. & 42.
Extenditur IX. in constitutionibus Marchiæ, n. 43.
Extenditur X. in constitutionibus apostolicis, n. 44.
Restringitur I. in confesso metu tormentorum, n. 45.
Restringitur II. quando in appellatione exprimitur caussa probabilis, num. 47.— Declaratur, et extenditur, num. 48. & seqq.
Restringitur III. vt quamuis confesso denegetur appellatio, tamen appellatio tenet, n. 55.
Restringitur IV. in confesso post sententiam, n. 59.
Restringitur V. in fictè confesso, n. 60. & seqq.
Restringitur VI. in confessione procuratoris, n. 67.— Extenditur multipliciter, n. 68. & seqq.

¶ *Infertur tertio, conuicto testibus denegari appellationem, n. 72. Contrarium, n. 73.*
Extenditur I. contraria opinio in notorio per famam, n. 74.
Extende II. etiamsi testes sint publicati, & conclusum in caussa, n. 75.
Restringitur in multis delictis, n. 76. & seqq. Subrestringitur, num. 84.

¶ *Infertur quarto, denegari appellationem in notorio fictionis, num 86.*

¶ *Infertur quinto, condemnato ex præsumptione iuris, & de iure denegari appellationem, n. 87.*

¶ *Infertur sexto, capto in flagranti crimine denegari appellationem, n. 88.*

¶ *Infertur septimo, admissionem, & non admissionem appellationis pendere multum ex arbitrio iudicis, n. 89. Declaratur, num. 90.*

Sublimitatur multipliciter hæc quarta limitatio, n. 91. & sequentibus vsque ad finem limitationis.

1 LIMITA IV. in notorijs, quia in eis non dari appellationem probatur ex cap. 5. *cum sit Romana, in fine c. 13. peruenit, c. 14. consuluit, c. 61. cum speciali, §. porro, & ibi Host. Io. And. Ant. de But. Abb. Franc. Card. Alex. & communiter* * *cæteri Canonistæ, de appell. cap. 3. Romana, eod. in 6. & scribunt Gl. Archid. Innoc. Bar. Bal. Ant. de Butr. Franch. Rom. Dec. Afflict. Maran. & alij, quos retuli, & sequutus sum lib. 1. c. 97. n. 119.* Et procedit hæc limitatio tum in ciuilibus, quam in criminalibus, vt retuli, & sequutus sum ibidem, vbi videas, & scripsi *infra n. 9. & 35.*

Contrariam opinionem tenet Franch. *in cap. 24. proposuit, versus finem, illat. 5. sub n. 10. vers. ex quibus omnibus, de appellat.* concludens, quod in crimine quantumuis notorio poterit habere locum appellatio; hancq; opinionem seruari in Regno Franciæ testatur Rebuff. *tract. de appell. art. 7. gl. 2. n. 22. tom. 3. fol. 504.*

2 Ratio huius opinionis est, quia, quando pœna in notorio crimine est arbitraria, potest appellari, ex quo posset iniquè arbitrari, *Franch. in eodem cap. proposuit, num. 7.* & in notorio facti transeuntis sunt sumendæ probationes super ipso notorio, & dum iudex eas assumit, posset grauare partem, vt dixit Franch. *eod. cap. proposuit, sub n. 8. vers. ex his infert,* si posset grauare: ergo debet posse appellari, & demum debet posse appellari in notorio, quia vel pœna imponenda est arbitraria, & debet posse appellari, quia iudex posset excedere, & inique arbitrari, vt dixi supra, & quod ab excessu pœnæ etiam in notorijs possit appellari, scribunt Lancell. & Prosp. Farinac. quos retuli, & sequutus sum *infra n. 96. sub n. 5.* vel pœna est determinata à iure, & debet similiter posse appellari ab excessu, vt ex eisdem Lancell. & Farin. retuli, & sequutus sum d. *sublimit. 5. n. 96.*

Non discedo à limitatione, quæ tenetur communiter.

Sed vt faciliori, quo possum, ordine eandem explicem, & omnia necessaria attingam, deducam ex ea sex principalis illationes, quibus in singulis notorij speciebus osten-

ostendam, quomodo procedat, & quando non procedat hæc limitatio; & prima illatio erit in notorio confessionis, & probationis; secunda in notorius solius confessionis; tertia in notorio solius probationis; quarta in notorio fictionis seu præsumptionis: quinta in notorio præsumptionis iuris, & de iure sexta in notorio ex flagranti crimine; & demum ponam sublimitationes ad hanc limitationem.

3 ¶ Infero I. ex hac limitatione, confessum, & conuictum non admitti ad appellādum, *testibus Glos. Bart. Bald. Salyc. & Paul. de Castr. in l. 2. C. quorum appell. non recep. & Guid. Pap. tract. de appellat. quæst. 120. num. 90. in fine, tom. 5. fol. 61. & alijs, quos retuli, & sequutus sum d. c. 97. sub nu. 126. vers. sed vere*, vbi de opin. communi. *

Ratio huius limitationis est, quia sumus in duplici notorietate, videlicet confessionis, *vt retuli, & sequutus sum supra lib. 1. cap. 76. sub num. 2.* & aliarum probationum, de quarum notorietate vide *infra sub n. 72.*

Immo peccaret iudex, qui appellationem admitteret, *vt ex Angel. Pap. Clar. Roll. à Vallen. Masuer. & Lancellot. retuli, & sequutus sum infra lim. 36. n.*

Contra istam illationem sentit Azo. *in sum Cod. quor. appell. non recip. sub n. 5. ibi, item non appellant quidam criminosi*, dum ad excludendum condemnatum de delicto à beneficio appellationis, requirit tria, videlicet, quod sit confessus, quod sit conuictus, & quod sit argumentis superatus, prout sic ipsum intellexerunt Glos. *in capit. 3. Romana, §. si autem, in verbo, vel de quo.* & Archid. *n. 10. appellat. in 6.*

4 Retenta illatione, quæ communiter tenetur, & est vera.

Subinfero, quod iudex à quo potest exequi sententiam non obstante appellatione, *Spec. tit. de appell. §. nunc dicamus, num. 8. vers. item appellatione, lib. 2. fol. 194. & Prosp. Farin. in qq. crimin. parte 2. tomo 1. q. 101. num. 114. & dixi supra lib. 1. cap. 97. sub n. 124.* & executio non potest reuocari per viam attentati, *Lancell. tract. de attent. parte 2. cap. 12. ampl. 4. principali, num. 12. tomo 5. fol. 352. et limit. 9. princip. num. 2. et seqq. fol. 366.* & quod in casibus, in quibus est prohibitum appellare, iudex à quo possit exequi sententiam, non obstante appellatione, scribunt Specul. *vbi supra.* & Franch. *in capitul. 45. constitutus, nume. 18. de appellat.* & faciunt, quæ scripsi *supra q. 11. sub num. 6. vers. tertius casus.*

5 Declara eandem illationem, vt ad effectum denegandi appellationem dicatur confessus, & conuictus non solum is, qui est conuictus ex plenis, & concludentibus probationibus, sed etiam is, qui solum conuincitur ex indubitatis iudicijs, per ea, quæ scribit *Bal. in l. 7. addictos, sub num. 1. ibi, hoc fallit in notorijs, C. de episc. audien.* dicens, quod in notorijs non retardatur executio per appellationem, vt puta, inquit, si sit notorum per vehemens indicium, quod per hoc efficitur notorium ipsum maleficium, vt quia interfector cum sanguinolento gladio visus est fugere per plateam in conspectu populi, & ex pluribus refert, & sequitur Prosp. Farin. *in qq. crimin. q. 101. numero 128. ampl. 5.*

6 Extende I. eandem illationem, vt sine dubio procedat in quinque criminibus exceptis *in l. 2. C. quor. appellat. non recip.* de quibus loquutus sum etiam *supra lib. 1. cap. 97. sub n. 126. vers. sed vere*, & in hac extensione conueniunt Doctores, quos mox citabo, & cæteri alij communiter, præter Azonem, supra citatum, qui secundum Gloss. & Archid. quos retuli supra *sub n. 3. versic. contra*, requirit illa tria etiam in istis criminibus exceptis, & maximè procedit etiam hæc extensio in delictis grauissimis, vt in confesso dixi *infra sub n. 33. extens. 3.*

7 Extende II. vt habeat locum in omnibus delictis cuiuscuis speciei sint, *Gloss. in l. 2. in verbo, propria, C. quorum appellat. non recip.* & ibidem *Bar. sub numero 3.* dicens, se credere hanc partem veram, & Bal. *numer. 2. vers. quæro numquid*, & quod ita teneat Dyn. refert ibidem Cyn. *vers. quærit gloss. sub numero 2.* & quod hodie communis * opinio legistarum teneat, quod tam in ciuilibus, quam in criminalibus ita demum quis repellatur ab appellando, si sit confessus, & conuictus, testatur Ant. de Butr. *tract. de notor. articul. 4. sub numero 56. tomo 4. fol. 56.* & quod de iure ciuili, qui est plenè conuictus, & sponte confessus in iudicio non possit appellare, siue caussa sit ciuilis, siue criminalis, & hæc sit communis * sententia, testantur, & sequuntur Ang. Arct. *in l. vlt. §. iussus, numero 16. vers. ad primum respondeo, ff. de appellat. et relat.* & Card. Alex. *in capit. 61. cum speciali, §. porro, sub n. 10. ibi, ad primum respondeo*, & Franch. *sub n. 5. ibi, sed tu pro declaratione, de appellat.* hancque communem opin. ex Imol. But. Dec. Clar. Masuer. Ios. Cum. Lancell. & Flam. Cartar. retuli, & sequutus sum supra *lib. 1. c. 97. sub n. 126. vers. sed vere confessus*, & refert, & sequitur, *Farin. in qq. crimin. quæst. 101. nu. 116. ampl. 1.*

Ratio, est quia illa *l. 2. C. quor. appellat. non recip.* loquens de illis quinque criminibus, est fauorabilis, & æquissima in quantum confessis, & conuictis denegat facultatem appellandi, vt delicta sine dilatione puniantur: est enim vehementissima præsumptio, quod confessus, & conuictus appellet frustratoriè, & caussa differendi, & Reipublicæ valde expedit, delicta puniri, & frustratorias appellationes non admitti: vnde, redeundo ad propositum, cum *d. l. 2.* sit fauorabilis, & æquissima, est extendenda, *Ang. Aret. et Cardin. Alex. in locis supra proxime citatis.*

Priusquam vlterius procedam in explicatione appellationis interpositæ à confesso, vel à conuicto, & confesso, illud hic obiter aduerto, quod sufficeret, nos allegare Ang. Aret. vel Cardin. Alex. quia Cardin. Alex. *in d. §. porro à numero 10. vers. et ideo, ibi, materia ista, vsque ad num. 20.* exclusiuè ad illa verba (& in casibus, in quibus criminalibus) omnia sumpsit ex Ang. Aret. *in d. §. iussus, a num 16. vsque ad num. 21.* & licet ipse initio dicat, quod illa distinctio est de mente Angeli Aretini, tamen ipse omnia transcripsi de verbo ad verbum, & sunt tres bonæ columnæ, de qua longa formali transcriptione, sub assertione mentali, & sub quadam intextura, quod nemo crederet, illa omnia esset transcripta, ego aliquando miratus sum in viro tam celebri, quia & si nobis liceat ex alienis scriptis componere nostra, immo, vt nobis credatur, ad id teneamur, tamen id facere debemus, adhibito modo, quem tradit Seneca epist. 85. lib. 12. dum ait, *Nos quoque apes debemus imitari, et quæcunque ex diuersa lectione congessimus separare; melius enim distincta seruantur, deinde adhibita ingenij nostri cura, et facultate, in vnum sapore varia illa liberamenta confundere, vt etiam si apparuerit, vnde sumptum sit, aliud tamen esse, quam vnde sumptum est, appareat, quod in corpore nostro videmus sine vlla opera nostra facere naturam, alimenta, quæ accipimus, quamdiu in sua qualitate perdurant, et solida innatant stomacho, onera sunt, at cum ex eo, quod erant, mutata sunt, tunc demum in vires, et in sanguinem transeunt: idem in his, quibus aduntur ingenia, præstemus, vt quæcumque hausimus non patiamur integra esse, ne aliena sint, sed concoquamus illa, etc.*

8 Et quod leges, & canones concordent in eo, qui est plenè conuictus, & confessus, scribunt Ang. Aret. *in l. vlt. §. iussus, nu. 17. versic. nunc secundo, ff. de appellat. et relat. et Cardin. Alex in d. §. porro, num. 12. vers. nunc secundo*, & quod inter crimina excepta & alia crimina non sit facienda differentia quoad facultatem appellandi, sentit etiam Azor. *in summ. Cod. rubr. quorum appellat non recip. sub num. 5.* licet ipse non videatur benè loquutus in reliquis.

9 Extende III. vt habeat locum etiam in caussis ciuilibus, seu pecuniarijs, *Gloss. in d.l.2. in verbo, propria, Bal. n.9. versic. quæro vtrum in pecuniarijs, Cod. quorum appellat. non recip.* & de communi * opin. testantur Ang. Aret. Ant. de Butr. Cardin. Alex. & Dec. citati *in præcedenti extensione, num.7, & Farin. in qq. crimin. quæst. 101. num. 118. ampl. 2, & num. 120. vers. tu tamen*, & quod de iure canonico confessus, & conuictus non audiatur appellans, sentit clarè Ant. de Butr. *in cap. 61. cum speciali, § porro, num. 6. de appellat.*

Contra hanc secundam & tertiam extensionem; nam quod, exceptis illis quinque criminibus, in cæteris, alijsq; caussis confessus, & conuictus possit appellare, tenet Gloss. *in l. vlt. §. annus, ff. de appell. & relat. secundum Dyn. tractat. de gloss. contrar. num. 3. to. 18. fol. 187. & Nicell. de concord. gloss. concord. 6. sub n 9. fol. 190.* sed aduerte, quod illa gloss. non est *in §. annus*, vt citat Dyn. neque *in §. Iulius*, sit citat Nicell. quia isti §§. non adsunt, sed est *in §. iussus, in verbo, appellandi.*

* Aduerte etiam, quod illa Gloss. malè à præfatis, alijsq; Doctoribus citatur, quia non loquitur de confesso, & conuicto, sed solum de confesso, & condemnato, quem ait posse appellare, nisi in casibus, de quibus *in d.l.2. C. quor. appell. non recip.* sed quidquid sit de citatione illius Gloss. contra Glos. & Bar. sicq; contra extensionem tenent alij, vt scribit Paul. de Castr. *in d.l.2. sub num. 2. C. quor. appellat. non recip.* & quod confessus, & conuictus appellet in pecuniarijs, tenet Iac. Butr. quem citat, sed non sequitur Bal. *in d.l.2. n.2. vers. quæro nunquid, & num. 9. vers. quæro vtrum in pecuniarijs*, & ita tanquam æquius tenuit Pet. quem in effectu videtur sequutus Cyn. *in d.l.2. sub num. 2. vers. quærit glos. fol. 474.* dicens, quod confessus, & conuictus regulariter appellat præterquam in casibus dictæ legis 2. sic etiam tenet Salyc. *in ead. l.2. n.7. vers. quæro successiuè*, dicens, quod confessus, & conuictus non auditur appellans in caussis criminalibus, secus, inquit, in caussis ciuilibus, & reddit rationes, quas ex eo refert etiam Franch. *in cap. 61. cum speciali, §. porro, sub n.6. versus finem, ibi. secundo casu, de appellat.* & hanc sententiam Petri, & Butrig. vti veriorem sequitur Nicel. *tract. de concord. glos. concord. 6. sub n. 10. ibi, tamen in alijs, tom. 18. fol. 191.* & poteris videre Farin. qui alios allegat, sed non sequitur *in qq. crimin. q. 101, n. 117. 119. vers. & licet.*

Retenta vtraque extensione pro communi.

10 Subextende primo vtramque extensionem vt maximè procedat, si sit confessus & conuictus, & etiam argumentis superatus, quia tanto certius non auditur appellans, *Spec. tit. de confession. §. postremo, vers. sed nunquid confessus, n.8. lib. 2. fol. 101.* dicens, quod confessus, & conuictus potest appellare tam in ciuili, quam in criminali, si non admittitur ad probandum errorem, secus inquit, si sit confessus, conuictus, & argumentis superatus, quia is non potest appellare, etiam si non admittatur ad probandum errorem, *Nicell. tractat. de concord. gloss. concord. 6. num. 20. vers. tertio, tom. 18. fol. 191. Abb. in cap. 61. cum speciali, §. porro, sub num. 5. ibi, vnde dicerem, de appellat.* dicens, quod isto casu nec iudex ad quem debet recipere appellationē, quia videtur interposita caussa subterfugij, & maximè procedit hæc subextensio in illis quinque criminibus exceptis, in quibus loquitur *d.l.2. C. quor. appellat. non recip.* quam legem, paucissimis verbis mutatis, posuerunt Gratianus *in cap. vltimo, §. nullus etiam, 2. quæst. 6. & Specul. in tit. de appell. §. in quibus, vers. secundo homicida, n.2. libr. 2. fol. 184.*

11 Subextende secundo, vt procedat in conuicto, sponte confesso, & condemnato de delicto, quia is non potest appellare, *Card. Alex. in c. 61. cum speciali, §. porro, sub n.7. ibi, vos tamen primo facite, de appell.*

12 Subextende tertio, vt si quis fuerit confessus depositū, & deinde condemnatus appellet, exprimendo caussam in appellatione, quod ipse soluit depositum, seu sibi factum fuit pactum de non petendo, adhuc iudex à quo non tenebitur appellationi deferre, licet iudex ad quem possit, & debeat recipere talem appellationem, si appellans ante omnia fidem faciat semiplenam & summariè de solutione, seu de pacto de non petendo, *Ang. Aret. in l. vltima, §. iussus, n.16. in fine, vers. aduertas tamen, ff. de appell. & rel. & Card. Alex. in c. 61. cum speciali, §. porro, num. 11. vers. sed tunc quæritur, de appell.*

13 Extende IV. vt confessus, & conuictus non appellet etiam si agatur de delicto attentato, & non consumato, *vt ex Bal. Salyc. & Carrer. refert, & sequitur Prosper. Farin. in qq. crim. q. 101. n. 122. & 123. ampl. 3.*

14 Extende V. vt non solum non appellet is, qui est confessus ante litem contestatam, sed neque is, qui est confessus postea, sit etiam conuictus, vide *infra n. 39.*

15 Restringe I. nunc eandem illationem, omnesque eius extensiones, & subextensiones, vt non procedant, si confessus & conuictus exprimat rationabilem caussam in appellatione, quia tunc non solum tenet appellatio, sed iudex à quo tenetur deferre, & supersedere in executione; nam confessus, & conuictus per modum notorij auditur appellans, quando in appellatione exprimit iustam caussam, quæ offuscat notorium, vel confessionem, alias, licet possit appellari in notorijs, tamen iudex à quo potest interim facere executionem, antequam superior de appellatione cognoscat, & ei inhibeat, *Franch. in capit. 61. cum speciali, §. porro, num. 7. vers. sed aduerte, de appell.* & quod confessus, & conuictus possit appellare, si in eius appellatione deducat aliquam caussam, propter quam offuscatur, seu excusatur appellantis confessio, & probatio contra ipsum existens, vt puta, si diceret, occisum fuisse bannitum, & propterea impune potuisse occidi, vel occidisse ad sui defensionem, refert, & sequitur Prosp. Farinac. *in qq. crim. quæst. 101. num. 143. limitat. 6.* & adde quæ scripsi *supra lib. 1. cap. 97. num. 127.* & quæ, loquendo generaliter in appellatione à notorijs, scripsi *infra numero 93. sublimitat. 3.*

Confirmatur hæc restrictio, quia, expressa rationabili caussa in appellatione confessi, iudex debet appellationi deferre, & supersedere, vt retuli, & sequutus sum *infra sub num. 47.* ratio est, quia etiam in notorijs iudex tenetur deferre appellationi, in qua est expressa causa rationabilis, vt scripsi *infra sub numero 93.* ergo, cum confessus, & conuictus sit notorius, debet iudex deferre etiam eius appellationis, si sit in ea expressa caussa rationabilis.

Contra hanc restrictionem, dum Franch. videtur sentire, quod iudex à quo non possit exequi, quando in appellatione est expressa rationabilis caussa, scribunt clarè Ang. Aret. *in l. vlt. § iussus, sub num. 16. versus finem, vers. aduertas tamen, ff. de appell. & relat.* & Card. Alex. *in d. §. porro, num. 10. in fine*, dicens vterque, quod iudex à quo, non obstante appellatione confessi, & conuicti, potest exequi suam sententiam, si tamen, inquit, videretur sibi appellationem prædictam habere probabilem, & verisimilem caussam appellandi, honestè faceret ei deferre, & supersedere in executione, licet ad hoc non teneatur; & sentiunt apertè, & in fortioribus terminis ijdem Ang. Aret. *in d. §. iussus, sub numer. 17. vers. nunc secundo, & Cardin. Alex. in d. §. porro, sub numero 12. vers. nunc secundo*, dum, loquendo de appellatione confessi tantum, & non conuicti (cuius appellatio non est adeo prohibita, prout est appellatio confessi, & conuicti,) scribunt, quod licet in ea sit expressa rationabilis, & verisimilis caussa, & iudex a quo, non deferendo, faciat malè, & ideo possit puniri pœna, qua puniuntur non deferentes appellationi, tamen executio, quam faceret ante inhibitionem iudicis

ad quem,

ad quem, teneret, & non retractaretur, nisi postquam esset obtentum in caussa appellationis, quantumuis in appellatione esset expressa rationabilis caussa, at postquam obtentum esset in caussa appellationis tunc declararetur, omnes actus factos per iudicem à quo post interpositam appellationem fuisse nullos ipso iure.

Comprobatur hæc opinio contraria, quia confessus, & conuictus de deposito licet appellando dicat se soluisse, tamen iudex à quo potest exequi sententiam, vt retuli, & sequutus *supra n. 12.*

Non obstant adducta de appellatione confessi, quia respondeo, facilius tolarari appellationem confessi, quam conuicti, & confessi, vnde iudex à quo potest deferre, & non deferre appellationi confessi, sed appellationem conuicti, & confessi debet conijcere, quia habet maiorem notorietatem, vt hæc omnia retuli, & sequutus sum *supra lib. 1. c. 97. n. 124.*

Deduco ex hac contraria opinione, quod si confessus, & conuictus de homicidio, & condemnatus ad mortem appellauerit, expressa rationabili caussa, & pendente appellatione fuerit decapitatus, & postea contingat obtineri in appellatione, quia probetur, testes fuisse falsos, & confessionem erroneam, declarabitur executionem prius factam fore nullam ipso iure, & sic censebitur, talem hominem decapitatum fuisse integræ famæ, & testamentum suum validum remanere; & eius bona non remanebunt confiscata, & iudex à quo, si fuisset in dolo, deberet puniri, prout hanc deductionem tenent in confesso, & in terris ecclesiæ, in quibus de iure canonico confessus non appellat, *Ang. Aret. in d. §. iussus, num. 18. vers. & ex prædictis, & Card. Alex. in d. §. porro, num. 15. vers. & ex prædictis*, & ego hanc deductionem posui in confesso, & conuicto; quia si hæc deductio in appellatione confessi est vera in terris ecclesiæ eo, quod eius appellatio est prohibita de iure canonico, ergo erit vera vbique in appellatione confessi, & conuicti, quia eius appellatio est vtroque iure prohibita.

Declara nunc limitando hanc eandem contrariam opinionem, vt non procedat, quando confessus, & conuictus non solum appellaret, expressa rationabili, & verisimili caussa, quæ iustificaret appellationem, sed offerret etiam illius probationem incontinenti, quia isto casu censeo, quod iudex à quo teneretur omnino deferre appellationi, & supersedere, & maximè si ageretur de executione irretractabili & nulla vrgens immineret necessitas celeris executionis; nam oblatio probationis incontinenti tollit præsumptionem malitiæ appellantis, vt loquendo in excipiente, scribunt Franch. *in capitul. 70. interposita, sub numero 4. limitat. 15. de appellat.* & Abb. quos retuli, & sequutus sum *supra quæst. 11. num. 68. in fine*, & confesso & conuicto ea ratione denegatur appellatio, quia præsumitur frustratoriè appellare, *vt ex Ang. Aret. & Card. Alex. retuli, & sequutus sum supra sub numero septimo, vers. ratio*, & hæc præsumptio tollitur, vt dixi, ex oblata probatione incontinenti: vnde si confessus & conuictus de homicidio, & condemnatus appellaret, & in appellatione exprimeret, quod occisus erat capitaliter bannitus, & offerret ostendere bannum infra quatuor horas, dicens, quod in termino defensionis non deduxit, quia ignorabat, illum esse bannitum, nescio, si iudex essem, quomodo possem non expectare illas quatuor horas, quia si bannum non produceret, possem liberè exequi, & si produceret, deferrem appellationi, & gauderem abstinuisse ab executione, quia licet quis occiderit bannitum, quem ignorabat esse bannitum, tamen excusatur à pena homicidii, *Clar. lib. 5. recept. sent. §. homicidium, vers. fuit etiam.*

Confirmatur hæc declaratio, quia clausula (*appellatione remota*) non tollit appellationem, quam appellans offert se incontinenti iustificaturum, vide *in q. præcedenti lim. 1. n. 88.*

Hanc declarationem dubito, quod adhuc vix tu obtineres in praxi, præsertim quando esset caussa criminalis, in qua à statuto esset prohibita appellatio, quia tunc concurreret duplex prohibitio, quæ operatur exclusionem appellationis etiam in eo casu in quo non esset exclusa, si vnica tantum esset prohibitio, vt in simili argumentatur Rugin. quem citaui *d. q. præced. lim. 1. sub nu. 85. versic. contra*, & præsertim quando ex retardata executione timeretur vel tumultus populi, vel impedimentum iustitiæ, quæ omnia lex ex necessitate debet committere prudentis iudicis arbitrio; sicut enim pictura, singula, quæ extra corpus depictum extensa, ac cum distantia porrecta sunt, exprimere non potest, sed eius iudicio, qui depictum corpus aspicit, committuntur, eaque in pictura is non intelliget, nisi prius naturalia, aut artis picturæ præcepta agnouerit; sic etiam lex non omnia statuere potest, quæ statuere non potest ignorabit is, qui alias iurisprudentiam, ac legis dogmata non vidit, non agnouit.

Si tamen hæc declaratio esset vera, haberet vtilem effectum, quia, deuoluta caussa ad iudicem appellationis, is omnia in primis reuocaret per viam attentati priusquam inciperet cognoscere de meritis caussæ appellatæ.

17 Restringe II. eandem illationem: vt non procedat in eo, qui est confessus metu tormentorum, quia is quamuis sit etiam plenè conuictus, potest appellare, *Azor. in summ. C. quorum appellat. non recip. numero 5. in fine, Bal. in l. 2. vers. quæro vtrum, num. 9. in fine, Cod. eod.* dicens, quod si constaret de tortura non esset prohibitum appellare, *& ibid. Paul. de Castr. in fine, Franch. in cap. 61. cum specialis, §. porro, sub num. 5. ibi hoc intellige, de appellat. Maran. in suo spec. parte 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, sub num. 292. folio 503. Prosp. Farinac. in qq. crimin. quæst. 101. n. 132. limit. 2. & apertè n. 135. vers. limita rursus*, & sentit Gloss. *in d. l. 2. in verbo propria*, & Bar. *ibidem*, quem citaui *infra n. 20.*

18 Extende istam restrictionem, vt procedat etiamsi quis non fuerit tortus, sed timuerit torqueri, *Paul. de Castr. in d. l. 2. nu. 4. not. vlt. C. quor. appellat. non recip. & Farin. d. q. 101. n. 123. lim. 2.* & hoc videtur sensisse Gloss. *in c. 3. Romana, §. si autem, in verbo, vel de quo, de appellat. in 6.* dum, vt confessus non possit appellare, requirit, quod non sit formidine tormentorum territus.

Hæc extensio de consuetudine non seruatur, quia tu non inuenies istos simplices, qui fateantur delicta, nullo imminente metu tormentorum, nec inuenies iudicem, qui confessi, & conuicti appellationem admittat sub hoc prætextu, quod is timuerit tormentum, quamuis in sua conscientia sciat, quod ille non fuisset confessus, nisi timuisset comminata tormenta.

19 Declara primo eandem restrictionem, vt non procedat in leui tortura, quia leuiter tortus non habetur pro torto, *Bal. in l. 2. numero 4. C. quorum appellat. non recip. & alij, quos citaui, & secutus sum supra lib. 1. cap. 42. sub num. 5.*

20 Declara secundo vt non procedat in eo, qui post torturam perseueratur in confessione, quia confessio perseuerata habetur pro spontanea, vt sentit Bar. *in dict. l. 2. numero 3. Cod. quor. appellat. non recip.* dicens, quod confessio facta metu tormentorum non nocet, nisi in ea perseueretur, & Paul. de Castr. *ibidem sub num. 4. vers. item oppono*, dicens, quod confessio facta in tortura dicitur spontanea, si in ea perseueretur, & aufert beneficium appellandi, & sentiunt apertè Carrer. Clar. Vulp. & Lancellot. quos retuli, & sequutus sum *supra lib. 1. capitul. 27. sub numero 118. vers. tantum operatur*, & addo hic Flam. Cart. *tract. de execution. sent. capto bann. cap. 1. num. 13.* & Farin. *in qq. crimin. par. 2. tomo 1. quæst. 101. num. 133. sub limit. 3.*

& in tantum dicitur spontanea, vt ista, sicut spontanea, faciat notorium iuris, *vt dixi supra lib. 1. capitul. 76. sub numero 2.*

21 Subdeclara istam declarationem, vt confessio dicatur preseuerata quando confessus in tortura, seu metu tormẽtorum ratificat confessionem die sequenti ad bancum iuris extra locum tormẽtorum, *vt refert, & sequitur Clar. lib. receptarum sentent. §. fin. quæstio. 64. versic. et circa hanc*, & sentit Farinac. *dict. quæstio. 101. numero 134. vers. limita rursus*, qui vlterius ait procedere, quando tortura, & ratificatio legitimè processerunt.

22 Extende eandem declarationem sic subdeclaratam, vt maximè sit vera in eo, qui est tortus ex indicijs grauibus, & indubitatis, quia tunc licet sit confessus propter tormenta, tamen si intercedat debita ratificatio, non appellat, *Farinac. dict. quæstio. 101. n. 136. sublimitat. 2. & n. 137. vers. verum.*

23 Restringe III. vt non procedat quando probationes non sunt claræ, sed sunt semiplenæ, seu aliter dubiæ, quia tunc licet sit etiam spontè confessus, tamen potest appellare, *Bal. in l. 2 sub numero 2. vers. quæro nunquid. C. quorum appellat. non recip. Ang. Aret. in l. vltima, §. iussus, sub nu. 16. vers. ad primum, ibi, aliquando loquimur, ff. de appellat. & relat. Franch. in capit. 61. cum speciali, §. porro, sub num. 5. ibi, item tunc non auditur, & Cardinal. Alexand. sub num. 10. ibi, aliquando loquitur, de appellat. Maran. in suo spec. parte 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, sub numero 292. fol. 503. & Farin. dict. quæstio. 101 numero 141. & 142.*

24 Extende primo istam restrictionem, vt in casu huius restrictionis iudex à quo teneatur deferre appellationi, tamen in caussis ciuilibus, quam in criminalibus, *Ang. Aret. in l. vlt. §. iussus, sub num. 16. ff. de appell. & relat. & Card. Alex. d. §. porro sub n. 10. ibi, aliquando loquimur in confesso tantum.*

25 Extende secundo vt maximè teneat appellatio, si in ea sit expressa probabilis caussa, *Franch. d. §. porro, sub n. 5. ibi item tunc non auditur appellans.*

26 Restringe IV. vt licet iudex à quo debeat reijcere appellationem confessi, & conuicti, si tamen iudex ad quem cœperit cognoscere, an appellatio sit admittenda, & inhibuerit, debet iudex à quo supersedere, & parere inhibitioni, vt ex communi* opinione testatur, & sequitur Prosper. Farin. *in qq. crimin. parte 2. tomo 1. quæst. 101. nu. 109. sublimit. 3.* licet enim iudex à quo possit exequi sententiam latam contra notorium, puta contra confessum, & iudex ad quem non possit ei inhibere, ne exequatur; tamen postquam congnoscere cœperit, an appellatio sit recipienda, vel non, & vtrum sit casus, in quo possit appellari, potest inhibere *capit. 3. Romana, §. si autem de appellat. in 6. Rot. decis. 69. alias, 181. sciendum, n. 2. de appell. in antiq.*

Confirmatur primo hæc restrictio; quia inhibitio superioris ligat manus iudicis à quo etiam in casibus, in quibus iudex à quo non tenetur deferre appellationi, & in casibus, in quibus possit procedere, & exequi, non obstante appellatione, vt puta in appellatione ab interlocutoria, vt retuli, & sequutus sum *supra lib. 1. c. 97. n. 53.* Ergo licet iudex à quo non teneatur deferre appellationi confessi, & conuicti, & possit exequi sententiam, non obstante appellatione, tamen, si sit ei inhibitum, & debet supersedere, & parere inhibitioni.

Confirmatur secundo, quia inhibitio, siue iusta, siue iniusta, est, timenda, *Rot. decis. 26 alias 307. nota quod audientia in fine, de appell. in antiq. & Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 12. lim. 50. princip. nu. 130. folio 380. & c. 20. ampl. 11. n. primo, tomo 5. fol. 410.*

Contra hanc restrictionem; quod enim iudex à quo possit exequi sententiam contra confessum, & conuictũ, non obstante inhibitione iudicis ad quem; tenet Guid. Pap. *decis. 74. in caussis, in fine*, quem referunt, & sequitur Mandos. *tract. de inhibit. quæst. 97. nu. 3. tomo 5. fol. 108.* & Lancell. *tract. de atten. par. 2. c. 12. de attent. & innou. appel. pend. ampl. 4. num. 14. tomo 5. fol. 352.* hocque esse verius arbitratur *capit. 20. de attent. post inhibit. ampl. 12. in fine, folio 411.*

Comprobatur hæc contraria opinio, quia iudex ad quem non debet admittere appellationem confessi, & conuicti, *Aufr ad Capell. Tholos. decis. 177. si aliquis sit confessus, sub num. 2. & Couar. pract. qq. capit. 23. num. 5. vers. prima conclusio*, si non debet admittere; ergo multo minus debet inhibere, & propterea eius inhibitio vti non canonica potest impunè sperni per ea, quæ dixi infra *vers. subrestringe.*

Retenta restrictionem pro vera.

Extende eam, vt si inhibitio emanauerit vigore specialis rescripti, vel quia Papa viuæ vocis oraculo mandauerit, caussam appellationis cognosci, & interim inhiberi, tunc non est dubitandum, quod debet supersederi in executione, *Mandos. d. q. 97. versus fin.*

Subextende primo hanc restrictionem, vt habeat locum etiam si iudex ad quem non cœperit cognoscere de caussa, & in his terminis loquitur Mandos. *ibi supra*, & non habet difficultatem.

Subextende secundo, vt inhibitionibus Rotæ procedat similiter etiamsi inhibitio esset iniusta, *vt latè scribit Lancell. d. capitul. 20. ampl. 11. numero 4. 5. & seqq. fol. 410.* quare licet inhibitio emanauerit virtute commissionis, in qua non sint narratæ tres sententiæ latæ, & appellatio non sit iustificata, tamen facta post inhibitionem, totaliter sunt attentata de stylo Rotæ, *Achil. de Graff. decis. 29. alias 255. attentata, numero 1. de appellat.* & licet commissio sit signata conditionaliter, & iudex delegatus, etiam non verificata conditione, inhibuerit, tamen parendum est inhibitioni, *Rot. diuers. decis. 22. quia fuerat, parte, 3. lib. 2.*

Ratio huius subextensionis est, quia si inhibetur in Curia, facilè est adire Principem pro reformatione commissionis, vt considerant Papaz. *in addit. ad Rot. decis. 2. alias 33. quando, num. 30. de rescript. in nou. & Achil. de Graff. et Rot. diuers. supra citati*, si verò inhibitio sit extra Curiam, non est aperienda via inferioribus iudicandi super inhibitionibus superiorum, quia facilè negligerentur, *Achil. de Graff. d. decis. 29. n. 5. et 6.* & ex eo Lancell. supra proximè citatus.

Attenta hac ratione, hæc subextensio videtur habere locum in omnibus inhibitionibus, emanatis a delegatis Papæ.

Subrestringe eandem restrictionem, vt non procedat in inhibitionibus non canonicè ab alijs, quam à prædictis in extensione, & subextensione emanatis, quia non suspenderent iurisdictionem iudicis à quo, & possent impunè sperni; *cap. 7. non solum, de appell. in 6. Rot. decis. 58. alias 412. si appellatur, de appellat. in nou. Vant. tract. null. rubr. de null. ex defect. iurisd. ordin. sub numero 141. in fine, tomo 4. fol. 391. et Lancell. tract. de attent. parte 2. capit. 20. ampl. 11. numero 2. fol. 410. et latius limit. 1. num. 3. et seqq. fol. 413.* & latè ex Spec. Alex. Rol. à Vall. & alijs retuli, & sequutus sum *supra lib. 1. capit. 97. sub num. 53. ibi sed aduerte*, & in istis terminis potest procedere opinio contra restrictionem.

Corroboratur hæc subextensio, quia etiam nuntiatio noui operis, si sit notoriè iniusta, potest impunè sperni, *vt retuli, et sequutus sum supra lib. 1. c. 30. n. 27.*

27 Restringe V. vt licet iudex à quo non teneatur deferre appellationi eius, qui est confessus, & conuictus, & ideo possit exequi sententiam, non obstante appellatione, tamẽ, si detulerit appellationi, suspẽditur eius iurisdictio,

Franch.

Franch. in c. 3. Romana, §. si autem, sub num. 5. vers. quid autem, ibi, quando tamen iudex, de appellat. in 6. & retardatur executio, *Lancellot. tract. de attentat. parte 2. cap. 12. limit. 1. princip. num. 79. & 80. tomo 5. fol. 359.* & loquendo in confesso, & in notorijs, scribunt idem Franch. & Prosper. Farinac. quos retuli, & sequutus sum *infra num. 57. & 95.*

Confirmatur ex his, quæ scripsi *infra limitat. 6. memb. 7. num. 87. & seqq. restrict. 9. & limit. 47. memb. 1. numer. 41. restr. 5.*

28 Restringe VI. vt non procedat in Regno Franciæ, vide infra *limit. 48. n. 46. sublimit. 6.*

Reliquas restrictiones colliges ex his, quæ sublimitando generaliter totam hanc quartam limitationem, scripsi *infra num. 91. & seqq.*

29 Declara nunc generaliter totam istam illationem, vt ea omnia, quæ perficiunt seu inficiunt confessionem in confesso tantum, eadem perficiant, & inficiant confessionem in confesso, & conuicto.

¶ 30 Infertur II. quod confessus regulariter non appellat, arg. tex. *in c. 61. cum speciali, §. porro, de appell. & c. 3. Romana, §. si autem. & ibi Gloss. in verbo, vel de quo, eodem tit. de appell. in 6. Felyn. in c. 26. quærenti, num. 4. fall. 2. de offic. & potest. iudic. deleg.* & hanc opin. videtur sequutus, præmissa disputatione, Franch. *in d. §. porro, sub num. 5. & 8.* & tenet ibidem Dec. *num. 18. vers. secunda conclusio. Guid. Pap. tract. de appell. quæst. 120. sub num. 89. tom. 5. fol. 61.* & quod ita debeamus facere nobis regulam, scribit Card. Alex. *in d. §. porro, num. 9.* & quod hæc sit communis, seu
* magis communis* opinio, retuli, & sequutus sum *supra lib. 1. c. 97. sub num. 118. vers. tantum,* & quod hæc opinio obseruetur testantur ij, quos refert, & sequitur Lancell. *tract. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. ampl. 4. nu. 13. tom. 5. fol. 352.* & ego retuli & sequutus sum *d. c. 97. sub num. 118. vers. tantum,* & post nos Farin. *in qq. crim. q. 101. num. 154. vers. contrarium.*

Deducitur hæc illatio ex hac eadem quartam limitatione, videlicet, quia in notorijs non datur appellatio, testibus ijs, quos citaui *supra num. 1.*

Sed confessus dicitur notorius, testibus ijs, quos citaui *d. c. 97. n. 120.* Ergo &c.

Contra istam illationem sentit Gloss. *in d. §. porro, in verbo, confessione,* dum vltimo loco refert, quod sola confessio non impedit appellationem in criminali, licet, inquit, impediat quando agitur extra ordinem ad correctionem; & quod ita sentiat Gloss. aduertit ibidem Abb. *num. 5.* contra eandem illationem sentiunt cum declaratione Archid. *in c. 3. Romana, sub num. 10. & 11. de appell. in 6.* & alij, quos retuli, & sequutus sum *infra nu. 55. Spec. tit. de confession. §. fin. vers. sed nunquid confessus, num. 8. lib. 2. fol. 101.* dicens, confessum posse appellare tam in caussa criminali, quam in ciuili, si non admittitur ad probandum errorem; clare & simpliciter Gloss. *in l. 2. in verbo, propria, Cyn. & Bar. vterque num. 1. & Salyc. num. 3. oppos. 2. C. quor. appell. non recip.* rursus Gloss. *in l. vlt. §. iussus, in verbo, appellandi, ff. de appell. & relat.* quam adduxi supra *sub num. 9. vers. contra hanc,* & ex Franch. retuli *infra sub num. 60. vers. confirmatur secundo,* sic etiam sentiunt Marcan. *in suo spec. par. 6. actio. 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, sub num. 292. fol. 503.* dicens, requiri copulatiuè ista duo, videlicet, quod sit confessus, & conuictus, & alij, quos citaui *d. c. 97. num. 118.* & quod hæc sit commu-
* nis* opinio legistarum, scribit Ant. de Butr. *tract. de notor. art. 4. sub num. 56. tom. 4. fol. 56.* & hanc opinionem contra illationem videtur amplexus Nicell. *tract. de concord. gloss. concord. 6. num. 10. in fine vsque ad num. 20. tomo 18. fol. 191.* qui & si confusè videatur loquutus, tamen persistit in diffinitione, quod in isto notorio iuris, resultante ex confessione, non sit prohibita appellatio, multaque promiscue adducit, & ita apertè, & sine difficultate refert, & sequitur Farinac. *in qq. crim. p. 2. tomo 1. quæst. 101. numer. 62.* & quod confessus non conuictus possit appellare refert ex pluribus idem Farin. *in d. q. 101. num. 150. limit. 10.* & nos quoque multos citauimus *d. c. 97. sub num. 118.*

Hæ opiniones sunt forsan diuersæ potius, quam contrariæ, & ideò possunt distinguendo concordari: Aut enim appellatio est simplex, nulla rationabili caussa in ea expressa, & tunc appellatio vel non tenet, vel saltem iudex à quo non tenetur illi deferre, & ideò potest, appellatione non obstante ante superioris inhibitionem, exequi sententiam, & in his terminis procedit illatio, quod confessus non appellat: Aut appellatio est cum expressione rationabilis caussæ; & tunc non solum tenet appellatio, sed iudex à quo tenetur illi deferre; & in istis terminis procedit opinio contraria, quod confessus potest ap-
* pellare; hæcque distinctio *communiter tenetur, vt patet ex his, quæ scripsi *num. seq. et infra num. 47.* & ita etiam tenet Prosp. Farin. post hæc scripta à me visus *in qq. crim. q. 101. num. 157. et 158.* qui aduertit, sic etiam nos tenuisse *supra lib. 1. c. 97. sub num. 118. et 125.* dicens, tam de iure ciuili quam de iure canonico caussam esse inserendam in appellatione, non ad effectum, vt appellatio sustineatur, quia etiam sine causa sustinetur, sed ad effectum, vt iudex à quo prohibeatur exequi suam sententiam.

Retenta illatione cum relata communi distinctione, & concordia.

31 Extende I. eandem illationem cum eadem distinctione, vt sit vera de iure canonico, secundum quod confessus non potest appellare, vt patet in iuribus adductis in illatione, & scribunt Ant. de Butr. *in c. 61. cum speciali, §. porro, sub num. 6. ibi, de iure canonico, de appell.* dicens, quod, si appellans vult reuocare confessionem, & illam erroneam allegat, potest de iure canonico appellare, sed simplex appellatio non necessitat ad deferendum, quia à iure remota est appellatio, & ibidem Abb. *num. 5. versus finem, & num. 6.* dicens, quod iudex à quo neutro iure tenetur deferre appellationi, si appellans nullam exprimit caussam confessionis obfuscatiuam, Ang. Aret. *in l. fin. §. iussus, sub num. 17. ff. de appellat. et relat.* & Card. Alex. *in d. §. porro, sub num. 12. vers. nunc secundo,* dicens vterque per eadem formalia verba, quod appellatio confessi tantum in caussis criminalibus, vel ciuilibus, in quibus tractatur de correctione criminum, si se est valida, sed iudex à quo non tenetur illi deferre, nisi in appellatione, sit expressa rationabilis caussa, & Boss. *tract. crim. titul. de appell. sub num. 27.* & loquendo etiam in caussis ciuilibus, communem esse opinionem, quod de iure canonico confessus non appellet, testantur & sequuntur per eadem formalia verba Ang. Aret. *in d. §. iussus, sub nu. 19. vers. quæro quando, ibi, secundo casu,* & Card. Alex. *in d. §. porro, sub num. 16. vers. quæro quando, ibi, secundo casu,* & esse communem
* opinionem testantur ij, quos citat, & sequitur Flam. Cartar. *tract. de execut. sent. capto bann. c. 1. sub num. 72. & 73.* & hanc communem opinionem retuli, & sequutus sum *supra lib. 1. c. 97. sub n. 118. vers. tantum,* & non habet difficultatem, & sequitur cum distinctione Farin. *in qq. crim. q. 101. nu. 155. et 158.* sed, vt vides, Doctores loquuti sunt *
confusis, & promiscuis verbis.

32 Extende II. vt sit vera etiam de iure ciuili secundum Abb. quem retuli, & sequutus sum in præced. extensione, & cum Abb. facta mentione Antonij de Butr. infra citati, tenet Franch. *in sæpe citato c. 61. cum speciali, §. porro, nu. 5. versus finem, de appel. et tenet Farin. d. q. n. 101. n. 156. et 158.*
* & quod ista sit magis communis * opinio testatur Boss. quem refert, & sequitur Flam. Cartar. *tract. de execut. sent. capto bann. c. 1. n. 72.* & ego retuli, & sequutus sum *d. c. 97. sub num. 118. vers. tantum.*

Con-

Contra hanc extensionem tenent Ant. de Butr. *in d. §. porro, sub num. 6. ibi. si est confessus tantum, & ibidem Card. Alex. sub num. 10. vers. ad primum, & vers. aliquando loquitur in confesso tantum, & num. 14 in fine*, dicens esse contra ius ciuile, quod confessus non possit appellare, *Ang. Aret. in l. vlt. §. iussus, sub n. 16. vers. ad primum*, vbi loquitur de iure ciuili, & deinde sub eodem num. 16. *ibi. aliquando loquimur in confesso, & nu. 17. in vltimis verbis, ff. de appell. & relat.* à quo Cardin. Alexan. *in d. §. porro*, hæc & multa alia de verbo ad verbum transcripsit, vt aduerti supra *sub num. 7.* & patet ex ipsismet verbis, quibus loquuntur; & in istam sententiam possumus citare Spec. Gloss. Cyn. Bar. & Salyc. quos adduxi supra *sub num. 30. vers. contra*.

Quid dicendum? Arbitror inter ius ciuile, & ius canonicum nullam esse differentiam, nisi in hoc, quod ius canonicum tanquam posterius videtur declarasse, confessum non posse appellare, quod de iure ciuili non videbatur ita clarè apertum; vnde iidem Doct. qui constituerunt hanc differentiam, deinde per declarationes, quas adhibent, reducunt istum articulum ad vnam consonantiam, & vnum ius, ideoque bene Abb. *in d. §. porro, sub numer. 5. Boss. tract. crimin. tit. de appell. sub numer. 27. & Maran. in suo spec. part. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, sub numer. 292. fol. 503.* rectè procedunt, dum disputant articulum huius secundæ illationis, nulla per eos constituta differentia inter ius canonicum, & ius ciuile.

Immo dico hoc amplius, quod neque est multa contrarietas inter Doct. nisi in modo constituendi conclusionem; nam qui constituunt conclusionem negatiuam, quod nimirum confessus non appellet, restringunt, vt in quibusdam casibus appellet, & in illis casibus loquuntur illi, qui constituunt affirmatiuam, vt patebit ex infra dicendis, sed hoc est, non tantum ex eo, quia homines sunt proni ad dissentiendum, vt in alio proposito scribit Corn. *cons. 50. videtur in hac consultatione, num. 2. lib. 5.* sed etiam quia vnus non videt, vel non considerat, quod scribit alius.

33 Retenta vtraque extensione, quod neque de iure canonico neque de iure ciuili possit confessus appellare.

Extende III. vt maximè procedat in criminalibus grauissimis, quia in eis debet esse celer executio, denegato beneficio appellationis, *Azon. in sum. C. rub. quor. appell. non recip. n. 4.* vbi recenset ista crimina grauissima, *Salyc. in l. 1. n. 1. C. de capt. virg. Ang. trac. de malef. in verbo, præsente d. Caio, n. 20. & in l. vlt. §. iussus, sub num. 16. vers. ad primum, ibi. aliquando loquimur in confesso, ff. de appell. & relat. & Card. Alex. in c. 61. cum speciali, §. porro, sub nu. 10. ibi, aliquando loquimur in confesso, de appell. Guid. Pap. trac. de appell. q. 120. sub n. 86. 87. 88. & 90. fol. 61.*

34 Extende IV. vt procedat generaliter in omnibus delictis, & sic in qualibet caussa criminali, *Abb. in d. §. porro, sub n. 5. in fine.* dicens, quod rationes, quare confesso denegetur appellatio, militant tamen in caussa ciuili, quam in criminali, & quod in criminali loquitur ille tex. & sentit Glos. *in capit. 3. Romana. §. si autem, in verbo, vel de quo, de appell. in 6. ibi, & hoc tam in ciuili quam in criminali,* & de communi * opin. tam in caussis criminalibus, quam in ciuilibus testantur Couar. *pract. qq. cap. 23. sub numer. 5. vers. secunda conclusio, fol. 521. Vin. in comm. opin. in verbo, appellans, opin. 51. inter comm. opin. diuers. tom. 2. lib. 7. tit. 24. n. 5.* quem refert & sequitur Flam. Cartar. *tract. de execut. sent. capt. hab. cap. 1. sub n. 99.* & quod ista extensio sit vera de iure canonico in caussis criminalibus, & in caussis ciuilibus, in quibus tractatur de correctione criminis, scribunt Ang. Aret. *in l. vlt. §. iussus, num. 17. vers. nunc secundo, ff. de appell. & relat. Cardin. Alex. in d. §. porro, n. 12. vers. nunc secundo,* dicens vterque, quod iudex à quo non tenetur deferre appellationi; & loquendo in caussis criminalibus pecuniarijs habemus constitutionem, seu motum proprium Pij V. in Bullario *part. 2. fol. 182. in ordine aliarum constitutionum 180.* qua cauetur, quod si reus carceratus, vel non carceratus (*loquitur enim illa bulla generaliter*) condemnatus sit ex sua propria confessione, tunc nullatenus executionem condemnationis impediat ex quacunq; appellatione interposita: quam bullam in istomet proposito considerat etiam Farinac. *in qq. crimin. lib. 1. q. 33. n. 23.*

Contra istam extensionem sensit Gloss. *in d. §. porro. in verbo, confessione*, dicens, consuetum esse dici, quod sola confessio non impedit in criminali, quin possit appellari, hancque Glos. aduertunt ibidem Ant. de Butr. *num. 6.* Card. Alex. *n. 7. vers. aliud habetis.* & Franc. *n. 5. vers. in gl.* & ita tenet Felyn. *in c. 14. si cautio, n. 24. in fine, in 4. declar. de instr.* dum scribit, quod confessus appellat in caussa criminali.

Non recedas ab extensione.

35 Extende V. vt procedat etiam in caussa ciuili, in qua confessus non appellat, *Abb. in capitul. 61. cum speciali, §. porro n. 5. in fine, de appell. Gemin. in capit. 3. Romana, §. si autem sub n. 6. ibi. sed dominus meus, de appell. in 6.* vbi censet hanc partem esse veram, *Felyn. c. 14 si cautio, num. 24. in fine, declar. 4. fallen. vlt. quæ est potest fall. 15. de fid. instrum.* quem refert, & sequitur Nicell. *tract. de concord. glos. concord. 6. num. 21. in fine, tom. 15. fol. 191.* Et quod confessus nec in ciuilibus, nec in criminalibus appellet, licet testibus, conuictus non sit, testatur esse communem * opin. Couar. *pract. qq. c. 23. sub n. 5. vers. secunda conclusio. fol. 521.* Et quod de iure canonico teneatur communiter ista opinio, testatur Card. Alex. *in d. §. porro, sub num. 16.* * *versic. secundo casu*, & hanc commun. opin. refert & sequitur ex Couar. *vbi supra* Ruginell. *tract. de appell. §. 2. c. 3. sub num. 206. vers. prout, in fine*, hancq. extensionem ex Maran. & Rot. diuers. tenui *supra lib. 1. cap. 97. sub num. 52. ibi exemplifica tertio*, & quod non detur appellatio à confessione debiti disponunt statuta Vrbis *lib. 1. c. 177.* nam *vt inquit Card. Alex. supra citatus*, si denegatur appellatio in caussa criminali, à fortiori potest denegari in caussa ciuili.

Contra istam extensionem sentiunt Gloss. *in d. §. porro, in verbo, confessione*, & Ant. de Butr. *n. 6.* & apertius *tract. de notor. art. 4. sub num. 58. fol. 56.* dicens, quod non reperit textum, qui immutet iura antiqua ciuilia, quæ exigunt conuictum, & confessum, sed quia, inquit, in caussa ciuili militat eadem ratio, quæ in criminali, in qua confessus non appellat, erit, inquit, in potestate iudicis à quo non deferre appellationi, & apertius Lancell. *tract. de attent. part. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 9. princip. num. 11. versic. 4. fol. 366.* dicens, quod in notorio confessionis licet aliqui dicant appellantem non audiri nisi expressa legitima caussa; tutius tamen inquit est tenere indistinctè, appellationem habere omnem effectum etiam suspensiuum.

Non recedas ab extensione.

36 Extende VI. vt maximè procedat, si confessus acquiesceret sententiæ latæ, *vt scribunt Ang. Aret. in leg. vltim. §. iussus, sub n. 16. vers. ad primum, ibi, nisi talis confessus, acquieuerit sententiæ, ff. de appell. & relat. Card. Alex. in c. 61. cum speciali, §. porro, sub n. 10. post medium, ibi, nisi talis confessus acquieuerit sententiæ, de appell.* dicens vterque, quod si debitor meus veniat ad iudicium, & ad meam instantiam confitetur debitum, & sponte suscipit præceptum penes acta, de soluendo, non poterit postea etiam infra decem dies appellare, & secundum Ang. & Cardinalem supra citatos hæc extensio procedit, etiam retenta conclusione quod confessus appellet de iure ciuili, quia in istis terminis loquuntur.

37 Sub-

37 Subextende primò, vt procedat etiam ſi appellans exprimeret cauſſam appellationis, quia adhuc non audiretur, & moueor, quia acquieſcens ſententiæ renunciat iuri appellandi, *vt patet ex his, quæ ſcripſi ſupra limit.2. ſub nu. 28. verſ. pone primo, et n.29.*

38 Subextende ſecundò hanc extenſionem vt procedat etiamſi reus non fateatur ab initio, ſed ſolum poſt conteſtatam litem, & deinde ſponte recipiat ſententiam diffinitiuam, quia non poterit amplius appellare, etiamſi teneremus opinionem, quod confeſſus poteſt appellare de iure ciuili, *Angel. Aret. & Card. Alex. in locis ſupra proxime citatis.*

39 Extende VII. vt procedat etiam in eo, qui ab initio negat, & deinde poſt conteſtatam litem confitetur, quia adhuc dicetur ſponte confeſſus, & non timore probationum, ideoque vti ſponte confeſſus non appellat, & hoc verius arbitratus eſt etiam Farin. qui alios citat *in qq. crimin. q.101. n.147. & 148. limit.8.*

40 Extende VIII. vt confeſſio propria defuncti de commiſſis vſuris & rapinis, operetur etiam contra hæredem, ne poſſit appellare, *Ant. de Butr. in c.61. cum ſpeciali, §. porro, n.6. verſus finem, ibi, per quæ dicit Abb. nu.7. verſ. ſed quæro an hæres, Franch. q.3. n.10. & Card. Alex. n.20. verſ. ſed pro complemento, de appell.*

Contra iſtam extenſionem videtur reſidere Dec. *in d. §. porro, num.25. ibi, videtur tamen,* dicens, quod hæres debet poſſe appellare pro ſuo intereſſe caſu, quo defunctus potuiſſet appellare, ſi viueret; & certe ego neſcio videre quomodo hoc, quod dicit Dec. non ſi verum, quod refert, & ſequitur etiam Rug. *tract. de appell. §.2. c.3. nu.207.* quod hæres poſſit appellare a ſententia lata ſuper confeſſione defuncti; ſcribit ſimpliciter idem Ant. de Butr. *in tract. de notor. art.4. n.59. tom.4. fol.56.*

Nec obſtant quæ ſcribunt Ant. de Butr. & alij, citati ſupra in extenſione, quia reſpondeo, quod loquuntur in caſu, de quo in ſequenti declaratione.

Retenta extenſione.

41 Declara primo reſtringendo eam, vt procedat in caſu, quo defunctus confeſſus eſſet coram epiſcopo, ſeu vicario, ſe exercuiſſe vſuras, & commiſiſſe rapinas, promiſeritque ſe reſtituturum, quia ſecuta declaratione ad fauorem alicuius, qui petierit reſtitutionem, & docuerit de vſuris, hæres condemnatus non poteſt appellare, *teſtibus Ant. de Butr. Abb. Franch. & Card. Alex. citati ſupra in in extenſione,* niſi oſtendatur apertum grauamen, *vt loquitur Ant. de Butr. ſupra citatus,* vel niſi prætendat iuſtam cauſſam grauaminis *vt loquitur Abb.* vel niſi doceret de errore confeſſionis, *vt loquitur Franch.*

Ratio in caſu huius declarationis eſt, quia cum vltra confeſſionem interuenerit promiſſio de reſtituendis vſuris, videtur acquieuiſſe præcepto epiſcopi emanato in vim dictæ confeſſionis; & ſic procedunt quæ dixi *ſupra num.36. verſ. extende ſexto.*

42 Declara ſecundo, reſtringendo, vt non procedat in confeſſione ficta, quia iſta non nocet hæredi ſeu alteri ſucceſſori, *Card. Alex. in cap.61. cum ſpeciali, §. porrò ſub num.21. verſ. & ideò, & Franch. numero 11. verſ. quia autem in ficta,* & facit quod ſcripſi *ſupra lib.1. c.97. ſub num. 126. verſ. tertio ex eo,* vbi dixi quod pater tenetur ſoluere legitimam filij, quando delictum probatur vere: ſecus ſi ficte.

† Etiam ipſe hæres defuncti confeſſi poterit confeſſionem ſui preceſſoris per appellationem reuocare ita Dec. *in cap. cum ſpeciali, §. porrò num.7. de appellat. Surd. conſil. 288. num.7.*

Quamuis contra hanc declarationem teneat Dec. *in eod. §. porro, ſub num.26.*

43 Extende IX. vt habeat locum etiam conſideratis conſtitutionibus Marchiæ, quia confeſſus adhuc non appellat, vide quę ſcripſi *ſupra lib.1. c.97. n.121.* vbi allegaui pro & contra, & firmaui hanc extenſionem.

44 Extende X. vt habeat locum etiam conſideratis motibus proprijs, & conſtitutionibus apoſtolicis, de quibus ſcripſi *d. libro 1. cap.97. num.122. & hic ſupra nu.34. verſus finem, verſ. extende quarto, & infra limit.48. nu.13.*

45 Reſtringe I. nunc eandem illationem, poſitam ſupra num.30. vt non habeat locum in confeſſione facta metu tormentorum, quia illa non impedit appellationem, *Ang. Aret. in l. vlt. §. iuſſus, ſub nu.19. verſ. quæro quando, ibi, tertio ſi allegat, ff. de appell. & relat. Card. Alex. in c.61. cum ſpeciali, §. porro, ſub n.9. fall.1. de appell.* & hæc reſtrictio procedit etiam in eo, qui eſſet conuictus, *vt ex Azo. Bal. Paul. de Caſt. Maran. Franch. Gloſſ. & Bar. retuli, & ſequutus ſum ſupra n.17.*

46 Extende declara, & ſubdeclara iuxta ea, quæ ſcripſi *ſupra n.18. et ſeqq.*

47 Reſtringe II. vt non procedat, quando in appellatione exprimitur probabilis cauſſa appellandi, quia tunc confeſſio non impedit eiuſmodi appellationem, rationabili cauſſa veſtitam, *Gl. in c.3. Romana, §. ſi autem, in verbo vel de quo, de appell. in 6.* dicens quod confeſſus poſſet appellare, ſi vellet allegare, ſe facti errore eſſe confeſſum, quem errorem velit corrigere, *Bal. conſil.141. præmiſſis, ſub nu. 1. lib.1.* dicens, quod ſi appellans talem cauſſam allegat, quæ ſi eſſet vera, appellatio procederet, verbi gratia, ſi dicit ſe confeſſum per metum, vel altera pars dicit contra appellantem eſſe notorium facti, & appellans negat notorium, ideſt, per ſe notum, vel actis indubitanter clarum; cum ergo cauſſa delatiua appellationis, & e contrario eam infringens ſunt in dubio ſemper debet præſumi pro appellante quo ad iuriſdictionem deferendam, *Ant. de Butr. tract. de notor. art.4. numer.58. fol.56. & in c.61. cum ſpeciali, §. porro, ſub num.6. verſ. oppon. gloſſ. de appel.* dicens quod de iure canonico poteſt confeſſus appellare, ſi vult confeſſionem reuocare, & illam alleget erroneam, & *ibidem Dec. num.18. verſ. ſecunda concluſio, & Card. Alex. ſub numer.8. et 9. fall.2. et Aufr. ad Capell. Tholoſ. deciſ.177. ſi aliquis ſit confeſſus, num.4.* & quod ſit communis *concluſio Doctorum, vt confeſſus poſſit appellare a præcepto ſibi facto poſt confeſſionem, ſi alleget, confeſſionem fuiſſe erroneam, teſtatur Galleſ. *ad form. camer. oblig. par. 3. rubr. de liquidat. num.19. tomo 6. par.2. fol.361.* quem etiam refert, & ſequitur Ruginel. *tract. de appell. §.2. c.3. num.206.* & quod hæc reſtrictio ſit communis *patet ex his, quæ ſcripſi *ſupra libro 1. c.97. ſub num.118. et ſub numero 125.*

† Et idem dicendum eſt de confeſſione facta coram iudice incompetenti cuius iuriſdictio non poterat prorogari, quia tunc pariter appellari poterit, ita *Suarez c. poſt rem. ſub n.10. et n.13. ff. de re iud.*

Et, loquendo de appellatione in notorij, vide *infra nu. 93. ſublimit.3.*

Et loquendo generaliter in quauis appellatione, quæ ſit contra ius, vel manifeſte friuola, quod non debeat admitti, & tamen debeat recipi, ſi allegetur aliqua cauſſa rationabilis in caſu ſpeciali permiſſa, vide quæ retuli, & ſequutus ſum *infra n.84. verſ. ſubreſtringe.*

Secus eſt, quando non allegatur rationabilis cauſſa in appellationis libello, quia tunc confeſſio impedit appellationem, & iudex a quo ei deferre non debet, *teſtibus iiſdem Gloſſ. Archid. Ang. Aret. Card. Alex. et Franch. quos retuli, et ſequutus ſum num. ſeq. et infra num.55. reſtr.3.* vbi videas & Contar. *in l. vnica, limit.3. ſub n.42. verſ. alias, C. ſi de mom. poſſ.* & quod ſicut in cauſſa criminali confeſſus non auditur niſi expreſſa legitima cauſſa, ita neq; audiatur in cauſſa ciuili, niſi expreſſa legitima cauſſa, ſcribit Franch. *in c.3. Romana, §. ſi autem, ſub nu.5. verſ. de confeſſo de appell. in 6.*

48 De-

48 Declara primo hanc reſtrictionem, vt iuſta cauſſa, vel veriſimilis, propter quam iudex a quo tenetur omnino deferre appellationi interpoſitæ à confeſſo, & condemnato in cauſſa criminali, dicatur multipliciter. *Primo* quando allegaret, ſe confeſſum eſſe, occidiſſe Titium, quia credebat eum mortuum ex vulnere, quod ei intulit, & nunc paratus eſt incontinenti ſummarie fidem facere ſemiplenam iudici a quo, quod dictus Titius viuit. *Secundo* ſi allegaret, ſe poſitum ad torturam, nullis præcedentibus indicijs ſaltem legitimis, & ideo confeſſionem poſtea ſecutam cum tormentis ſibi non præiudicare; tunc enim iudex a quo, ſi, perpenſis indicijs videt ea non fuiſſe legima, vel ſaltem ſuper hoc eſſe probabile dubium, tenetur in dubio deferre appellationi. *Tertio* ſi allegat, ſe metu tormentorum fuiſſe confeſſum, & ſuam confeſſionem in iudicio ratificaſſe; tunc enim ſi iudex a quo ſcit hoc eſſe, vel probabiliter dubitat, vt quia fuit tortus a ſuo prædeceſſore, & coram eo confeſſus, vel dubitat, ne nimis cito fuerit ductus poſtea ad bancum iuris ad ratificandum, tunc in dubio debet deferre appellationi, *Ang. Aretin. in l. vlt. §. iuſſus, ſub num. 19. verſ. quæro quando, ff. de appell. & relat. & Cardin. Alex. in cap. 61. cum ſpeciali, §. porro, ſub num. 16. verſ. quæro quando, de appell.* Quarto quando allegaret, eum, quem occidit, fuiſſe bannitum, *vt dixi ſupra num. 15.*

Subdeclara, vt ſi iudex a quo ſcit, cauſſam allegatam eſſe falſam, vt quia ſibi bene conſtat, & in actis apparent inditia ſufficientia præceſſiſſe, & ſe moderate malefactorem torſiſſe, & confeſſionem eſſe ſponte factam, & non metu tormentorum, & congrua quiete, & dilatione interueniente, tunc non tenetur deferre appellationi, ipſe enim de facto ſuo, & actis ſuis debet eſſe certus, *Ang. Aret. & Cardinal. Alexand. in locis ſupra proxime citatis.*

Declara ſecundo eandem reſtrictionem ad vſum praxis, vt appellans non dicat, *appello a confeſſione mea*, vel *appello ab errore meo*, ſed dicat *appello a iudicis ſententia*, non obſtante confeſſione mea, quia fui confeſſus per errorem, vel per metum, quem intendo probare coram iudice appellationis, *Bald. in c. 61. dum ſpeciali, n. 19. de appell.* quem refert, & ſequitur Contar. *in l. vnica, limit. 3. nu. 40. C. ſi de momen. poſſ.*

49 Extende primo eandem reſtrictionem, vt, expreſſa cauſſa rationabili, appellatio non ſolum ſit in ſe valida, ſed iudex a quo teneatur illi deferre, *Gl. in c. 3. Romana, §. ſi autem, in verbo mandetur, & Archid. ſub n. 10. & 11. de appell. in 6. Ang. Aret. in l. vlt. §. iuſſus. ſub n. 20. ibi, ſed vbi in appellatione, ff. de appell. & relat. Cardin. Alex. in c. 61. cum ſpeciali, §. porro, ſub n. 7. ibi, ſi vero pars appellat, & ſub n. 19. ibi, ſed vbi in appellatione, de appell. et ibid. Franc. ſub n. 5. ibi ſed aduerte quod confeſſus*, vbi poſtquam ſcripſit, quod confeſſus non appellat, deinde ſequendo doctrinã Archidiaconi ſupra citati, inquit, quod ſi in appellatione eſt expreſſa cauſſa erroris confeſſionis, iudex à quo tenetur deferre appellationi, *Aufr. ad Capel. Tholoſ. deciſ. 177. ſi aliquis ſit confeſſus, n. 4.*

Et, loquendo de appellatione in notorijs, ſcripſi *infra n. 93. ſublimit. 3.*

Et loquendo indiſtinctè, quod ſi pro cauſſa grauaminis allegaretur aliqua ſpecialis cauſſa, quæ ſi eſſet vera, deberet legitima reputari, tunc appellationi ſit deferendum, ſcribit idem Franch. *in c. 31. de priore, in principio, ibi, tu intellige niſi pro cauſſa, de appel.* & quod expreſſio cauſſæ in appellatione, quamuis non ſit de forma appellationis, operetur vt iudex à quo deferat appellationi, cum alias non teneatur admittere appellationem, quando prima facie eſt contra ius ſcribit idem Franch. *in cap. 29. conſuluit, n. 3. not. vlt. & in c. 61. cum ſpeciali, §. porro, n. 6. verſ. ex prædictis nota, de appellat.*

50 Extendo ſecundo, vt teneatur deferre ante inhibitionem iudicis ad quem, *vt ſcribunt in terminis Ang. Aret. in l. vlt. §. iuſſus, ſub nu. 20. ibi, ſed vbi in appellatione, ff. de appell. & relat. & Card. Alex. in c. 61. cum ſpeciali, §. porro, ſub n. 19. ibi, ſed vbi in appellatione, de appell. Maran. in ſuo ſpec. p. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoq; appellatur, ſub n. 292. verſus finem, fol. 503.*

Extende tertio, vt in tantum teneatur deferre, vt, ſi nõ detulerit, malefaciet, & debet puniri ea pęna, quã puniuntur non deferrentes appellationis, *Ang. Aret. in d. §. iuſſus, ſub n. 17. verſ. nunc ſecundo, & Card. Alex. in d. §. porro, ſub n. 12. verſ. nunc ſecundo.*

51 Extende quarto, vt licet non deferat appellationi, tamen eius iuriſdictio eſt ſuſpenſa, & non poteſt exequi ſententiam, quando in appellatione eſt expreſſa cauſſa, quę habet offuſcare notorium, *Couar. pract. qq. c. 23. ſub n. 5. verſ. ſecunda concluſ. & Lancel. tract. de attent. p. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 9. princ. n. 4. tom. 5. fol. 366. & Proſp. Farin. in qq. crim. q. 101. n. 158.* & loquendo generaliter de appellatione in notorijs, retuli, & ſequutus ſum *infra ſub n. 93. in fine ſublim. 3.*

Contra hanc quartam extenſionem tenent Ang. Aret. & Card. Alex. quos citaui ſupra *n. 16.*

Contra eandem extenſionem ſentiunt Archid. *in c. 3. Romana, ſub n. 11. de appell. in 6.* & Contar. *in l. vnica, limit. 3. n. 45. C. ſi de mom. poſſ.* quos retuli, *infra nu. 55.* dum ſcribunt, quod expreſſio cauſſæ rationabilis operatur lepidorem receptionem appellationis, & inhibitionem faciendam, & ſic videntur ſentire, quod de per ſe non ſuſpendat.

Retenta extenſione, quæ eſt vera.

52 Subextende eandem extenſionem, vt in tantum ſuſpendat, quod iudici, volenti exequi in cauſſa criminali, pęnam irretractabilem, non obſtante appellatione interpoſita cum expreſſione rationabilis cauſſæ, poſſit impune reſiſti de facto: & moueor ad hanc ſubextentionem, quia quando appellatio interponitur in caſu permiſſo, & nihilominus iudex vult exequi pęnam irretractabilem, poteſt reſiſti de facto, etiamſi appellatio fuiſſet interpoſita à tertio, & poterit reus extrahi ſibi de manibus ſi velit de eo facere executionem, *Bald. in l. 7. addictos n. 2. verſ. item adde. C. de epiſcop. aud. Card. Alex. in c. 61. cum ſpeciali, §. porro, ſub n. 19. de appell.*

53 Limita primo, declarando hanc quartam extenſionem, quod & ſi hæc appellatio cum expreſſione rationabilis cauſſæ impediat executionem ſententiæ latæ, contra ſponte confeſſum, vt dixi in extenſione, & condemnatus admittatur ad appellandum infra decem dies, tamen iudex poteſt eam exequi, non expectatis decem diebus, qui dantur condemnatis ad appellandum: & ratio eſt, quia terminus ad appellandum conceditur quando ex regula datur appellatio, ſed quando ex regula denegatur appellatio, tunc non conceditur terminus, quia ſublato principali, tolluntur tendentia ad illud, quare, cum appellatio confeſſi regulariter ſit prohibita, & per modum fallentiæ ſit permiſſa, quando in ea eſt expreſſa cauſſa rationabilis, iudex ſtabit in regula, & donec ſibi per fallentiam non inferatur impedimentum, poteſt quandocunque exequi, & hæc eſt veritas, & ita ſeruatur.

54 Limita ſecundo, vt non procedat in appellatione confeſſi, & conuicti, quia quamuis in ea exprimatur cauſſa rationabilis, tamen non ſuſpendit iuriſdictionem iudicis à quo qui propterea poterit exequi ſententiam, non obſtante eiuſmodi appellatione, & moueor ad iſtam limitationem hac vnica ratione.

Contra id, quod eſt probatum, & confeſſione propria, & teſtium depoſitionibus, nulla poteſt recipi probatio, quantumuis allegaretur error confeſſionis, quia

tunc

tunc probationes sunt luce clariores, & ideo non dicitur errasse in confessione, quia veritas consonat cum confessione, vnde non potest confessionem reuocare, *Bald. in l. 2. sub nu. 2. versic. quaero nunquid, C. quor. appell. non recip.* quem refert, & sequitur Rol. à Vall. *consil. 73. si vidissem, num. 26. lib. 3.*

Confirmatur primo hæc ratio, quia confessio præualet dictis testium, quos confessus examinaret contra suam propriam confessionem, *Felyn. in c. 31. præsentium, sub nu. 6. ibi, & certum est, de testibus Gram. decis. 103. illustr. num. 61. Io. Mar. Monticel. in repert. de testibus. fol. 298. col. 3. in principio, tom. 4. Caputaque decis. 20. seu 283. testes examinati, num. 6. & 7. p. 3. Cæs. de Grass. decis. 6. alioqui, 75. quatuor, num. 2. de testib. fol. 110.* etiamsi essent mille testes, *vt scribunt Io. de Amic. consil. 16. factum, num. 16. consil. 33. in caussa, & lite, num. 3. & consil. 45. in caussa agitata, num. 3. Gabr. an conclus. lib. 1. tit. de testib. conclus. 4. num. 77.* Imo testes contrarij confessioni non sunt reducendi ad concordiam cum confessione, licet essent reducendi ad concordiam cum alijs testibus, *Innoc. in c. 36. cum contingat, nu. 2. versic. sed dices, de offic. & potest. iud. deleg.* quem referunt, & sequuntur Abb. *ibidem, sub n. 7. Bar. in l. 2. §. creditum, n. 6. in fine, ibi, sol. dicit, & n. 8. Ias. num. 11. versic. nota tamen, et Dec. n. 8. ff si cert. pet. Felyn. in c. 16. cum tu. concl. 5. num. 9. de testib.* hoc idem scribunt Crauet. *cons. 171. Magister. Io. n. 10. vers. infero, Pet. tract. de fideic. q. 12. n. 1214. et seq. & Caputaq. vbi supra.*

Ergo multo magis præualebit confessio, quæ habet concomitantiam testium concordantium cum ipsa confessione.

Et licet assumptum huius confirmationis non videatur verum in caussa criminali, quia si quis fateatur, se tali die occidisse talem, & testes deponant, istum confessum ea die neminem occidisse, quia illa die fuerunt semper cum eo ita, vt nô potuisset illum occidere, quin vidissent, talis inquisitus de homicidio debet absolui, *vt scribunt Aret. in c. 35. ex tenore, num. 7. de testib. & Boss. tract. crim. tit. de confess. num. 70.* tamen erit indubitate verum, quando adsunt confessio, & testes.

Et maxime, procedit hæc ratio, quando testes iam fuerunt publicati, quo casu alij examinari non possunt, *Nicell. tractat. de concord. gloss. concord. 6. numero 9. in fine, & num. 10. tom. 18. fol. 191.* qui loquitur in proprijs terminis.

Confirmatur secundo ex his, quæ scripsi *lib. præc. c. 7. num. 684.* vbi dixi, quod quis non potest reuocare positionem probatam in actis.

Contra hanc rationem faciunt ea, quæ scribit Franch. *in c. 61. cum speciali, §. porro, sub num. 6. versus finem, de appellat.* & quæ scripsi *supra sub num. 16 versic. deduco,* in quibus locis ponitur pro possibile, quod in caussa appellationis reprobentur dicta testium, & probetur error confessionis.

Quicquid sit de veritate rationis, vera est limitatio, à qua non discedo.

55 Restringe III. seu declara, vt quamuis iudex à quo non teneatur deferre appellationi confessi, & possit exequi sententiam ante inhibitionem, quando in appellatione non est expressa caussa; tamen appellatio in se est valida, & ideo poterit appellans eam prosequi coram iudice ad quem, ex quo deuoluitur caussa ad eum, vt, concordando opiniones, scribit Archid. *in c. 3. Romana, sub num. 10. & 11. ibi, vnde dicas, de appellat. in 6.* dicens, quod appellans non adstringitur exprimere caussam, quin appellatio teneat, tamen, inquit tenetur exprimere, quoad leuiorem receptionem appellationis, & inhibitionem faciendam, & ex eo refert & sequitur clarius Franch. *in c. 14. consuluit, in vltimis verbis, & in c. 61. cum speciali, §. porro, sub nu. 5. ibi, quærit archid. de appell.* & quod licet notorium tollat necessitatem deferendi appellationi; non tamen per omnia tollat eius effectum, quia scilic. nihilominus, appellatio in se est valida, & caussæ expressio fit necessaria solum quoad leuiorem receptionem appellationis, & inhibitionem faciendam, refert, & sequitur Contar. *in l. vnica, limit. 3. sub num. 44. vers. interim, & num. 45. C. si de mom. poss.*

Ratio quare appellatio sit valida est, quia in appellatione à diffinitiua non est necessaria expressio caussæ, *testibus Archid. Abb. Franch. & spec. quos retuli, & sequutus sum supra q. 4. nu. 25.* & quare nihilominus sit exprimenda est, quia expedit appellanti, vt eam exprimat, quia si non exprimat, iudex à quo non tenetur deferre appellationi, & ideo potest exequi ante inhibitionem, & executio tenet, *vt scribit Gemin. in c. 3. Romana, §. si autem, versus finem, num. 7. de appellat. in 6.* & quod in omnibus casibus, in quibus à iure est prohibita appellatio à sententia diffinitiua, debeat exprimi caussa in appellatione, non quia ipsa sit de forma appellationis, sed ad hoc vt iudex à quo deferat iudici ad quem, scribit Franch. *in d. c. consuluit, versus finem, sub num. 6. & in d. §. si autem, in fine, nu. 6. vers. & nota.*

Contra hanc restrictionem; quod enim appellatio in se valida non sit, & ideo non deuoluat, & non possit appellans eam prosequi coram iudice ad quem tenet Cardin. Alex. *in d. §. porro, num. 18. vers. vnum tene menti, in vltimis verbis,* dicens, quod contrarium communiter non tenetur.

Retenta restrictione, quæ est communis.

56 Nota primo illatiue ex his, quę dixi initio huius restrictionis, quod iudex ad quem potest inhibere iudici à quo in caussa appellationis, quando condemnatus est solum confessus, & non conuictus, & iudex a quo tunc non potest vlterius procedere, *Aufr. ad Capell. Tholos. decis. 177. si aliquis sit confessus, sub nu. 6. Clar. lib. 5. recept. sent. §. fin. qu. 94. circa finem principij,* & ita sentiunt Ang. Aret. *in l. vlt. §. iussus, sub n. 17. versic. nunc secundo, ff. de appell. et relat. et Card. Alex. in d. §. porro, sub num. 12. versic. nunc secundo, versus finem,* dum scribunt, quod tenebit executio facta ante legitimam inhibitionem iudicis ad quem, & est communis, * quia difficultatem faciunt Doctores solum in confesso, & conuicto.

57 Nota secundo, quod licet iudex à quo non teneatur deferre appellationi in notorijs, & quando quis est confessus, nisi sit in appellatione expressa caussa rationabilis, *vt dixi in restrictione,* tamen si detulerit negocium deuoluitur ad superiorem, *vt scribit Franch. in c. 5. cum appellationibus, §. si vero, in vltimis verbis, sub n. 11. de appell. in 6.* adde quæ scripsi *infra limit. 6. memb. 7. nu. 87.*

58 Extende eandem restrictionem, dum dicimus, caussæ expressionem, seu insertionem non esse necessariam quoad validitatem appellationis, vt procedat etiam in illis casibus, in quibus ius prohibet appellationem, *Franch. in c. 14. consuluit, il primo, versus finem, sub num. 6. ibi, non tamen intelligas quod expressio,* & clarius, ac fusius *in c. 61. cum speciali, §. porro, nu. 6. versic. ex prædictis not. de appell.* & satis probatur hæc extensio ex dictis *supra num. 55. in restrictione.*

59 Restringe IV. vt non procedat in confesso post sententiam, quia poterit appellare, *Paul. de Castr. in l. 2. nu. 3. vers. & no. C. quor. appell. non recip. Franch in c. 3. Romana, §. si autem, num. 5. vers. quid autem, in fine, de appellat. in 6. & Card. Alex. in c. 61. cum speciali, §. porro, sub num. 9. fall. 3. de appellat. Nicell. tractat. de concord. gloss. concord. 6. fall. 3. in fine, num. 21. tomo 18. fol. 191. & Farin. in qq crim. qu. 101. num. 138. vers. limita tertio, & num. 139.* vbi, loquendo in caussis ciuilibus, refert aliquid in contrarium, & hanc restrictionem esse veram in caussis criminalibus, in quibus quis non potest sibi præiudicare in facultate ap-

pel-

pellandi, scribit Franch. *d.§.porro, sub num.6.*

Ratio est secundum Paul. de Castr. *vbi supra*, quia sententia non dicitur lata virtute confessionis.

60 Restringe V. vt non procedat in ficte confesso, quia is potest appellare, *Franch. in c.61. cum speciali, §.porro, sub n.8. vers. sed quæritur primo. Cardin. Alexandr. fallen.5. sub n.9. & 10. de appell. Aufr. ad Capell. Tholos. decis.177. si aliquis sit confessus, in fine n.11. & idem tenet sub verbo*, credo, *Ant. de But. tract. de notor. artic.4. nu.58. in vltimis verbis, tom.5. fol.56. Farin. in qq. crim. quæst.101. limit.7. n.146.* & quod ficte confessus, & condemnatus, quia fuit contumax in non respondendo positionibus, possit appellare, & excusare suam contumaciam, scribit Franch. *in c. vlt. in fine, de confess. in 6.*

Confirmatur primo ista restrictio in fortioribus, quia, si esset ficte confessus, & conuictus, disponente statuto, quod contumax habeatur pro confesso, & conuicto, posset adhuc appellare, *Bal. in l.13. ita decimum, n.6. vers. restat vnum, C. de procurator. & in l.1. n.1. C. quor. appellat. non recip. Guid. Pap. tract. de appell. quæst.120. n.91. tom.5. fol.61. Farin. in qq. crim. q.101. n.146. limit.7. & alij, quos citaui supra lib.1. c.97. n.126.*

Confirmatur secundo, quia vere confessus potest appellare, *Franch. in d.§. porro, sub num.8. Gl. Spec. Cyn. Bar. & alij, quos citaui supra n.30. vers. contra.* Ergo a fortiori potest appellare ficte confessus, & ita argumentantur Franch. & Card. Alex. *supra citati.*

Contra istam restrictionem firmauimus nos supra *lib.1. c.97. sub n.118. vers. tantum*, quod rursus amplexi videmur *lib. praced. c.7. sub nu.545. vers. nec obstat, & infra lim.48. n.26.*

Comprobatur hæc contraria opinio, retorquendo secundam confirmationem adductam pro restrictione; nam dico, quod vere confessus non appellat, testibus his, quos retuli, & sequutus sum *d. c.97. sub num.118. vers. tantum*, & dixi *supra n.30. & 31.* ergo neque appellabit ficte confessus.

Quid dicendum? Respondeo, istam contrarietatem posse concordari duplici distinctione. Prima distinctio est, vt si appelletur cum expressione rationabilis caussæ, tunc procedit restrictio; secus si appelletur sine expressione rationabilis caussæ, hancq; distinctionem retuli, & sequutus sum *supra sub n.30. vers. hę opiniones*, & in proprijs terminis habes *infra n.62.* Secunda distinctio est, vt si appelletur a declaratoria confessionis, hoc est ab illa interlocutoria habente vim diffinitiuæ, qua contumax ob sui contumaciam declaratur pro confesso, seu pro cōfesso, & conuicto, possit appellari, *per ea, quæ dixi lim. præced. n.10. & latius supra q.5. sub n.91. vers. restringe, & lib. præced. c.7. num.545.* & ita procedit restrictio; secus est, si appelletur postea à sententia diffinitiua lata super negotio principali, quia ab ista non appellatur, per ea, quæ, soluendo eiusmodi contrarietatem, scripsi *d. lib. præced. cap.7. num.545. vers. nec obstat*, & in his terminis procedit opinio contraria, & nota hanc distinctionem, quia eam alibi non reperies, & est multum æqua, quia si non appellat a declaratoria, quæ infert hoc præiudicium, non potest appellare a diffinitiua, quę in hoc grauamen nullum infert.

61 Retenta opinione contra restrictionem cum distinctione relata.

Extende eam, vt procedat etiam in sententia, lata contra eum, qui ob suam contumaciam in non recognoscendo manus suæ scripturam, qua est obligatus, fuit prius pronuntiata pro recognita, & deinde iuxta obligationē condemnatus, *per ea, quæ scripsi lib. præced. c.11. num.1055.* quia licet potuisset appellare a pronuntiatione, quod habetur pro recognita, tamen, si deinde appellet a sententia diffinitiua, non debet audiri sicuti non audiretur, si vere recognouisset, cum in ipsa scriptura adsit confessio, sed male hæc extensio seruatur hic Romæ, vbi vidi sępius admitti istam appellationem, sed certe non deberet admitti, nisi ad effectum deuolutiuum.

62 Limita primo eandem opinionem, eiusque extensionem, vt non procedant si in appellatione allegetur iusta, seu rationabilis caussa, quia tunc poterit appellare, sicut declarant *Ang. Aret. in l. vlt. §. iussus, sub n.9. & seqq. ff. de appell. & relat. & Franch. in d. cap.61. cum speciali, §. porro, vers. quæritur primo, sub n.8. ibi, sed aduerte quia, de appell.* non habet difficultatem, quia procedit etiam in confessione vera *vt ex pluribus retuli, & sequutus sum supra nu.47. versic. restringe secundo.*

63 Limita secundo, vt de stylo non seruetur hic in Curia quia passim appellatio, nulla etiam expressa rationabili caussa, recipitur.

Hic stylus in foro Capitolino sustinetur ex dispositione statutorum, quia, cum statutis prohibita sit appellatio à declaratoria super ficta confessione, & recognitione, vt dixi remissiue *infra n.66.* a qua de iure permitteretur, vt dixi *supra n.90. in fine*, debet concedi a diffinitiua, lata super negotio principali, ne statuta nimis odiosa sint.

64 Limita tertio, vt non procedant in appellatione a declaratione, qua declaratur pro confesso antequam feratur sententia diffinitiua, quia ab ista potest appellari, etiam non expressa caussa, vt distinguendo dixi *supra sub n.60. in fine.*

65 Confirmatur hæc limitatio à simili, quia a declaratione notorij datur appellatio, licet non detur a notorio, *Franch. in cap.13. peruenit, n.13. in vltimis verbis, & n.14. de appell. Felyn. in c.10. cum non ab homine, colum. penult. n.12. vers. & not. de iudic. Nicel. tract. de concor.6. fallen.2. n.18. tom.18. fol.191. & Laucellot. tract. de attent. p.2. c.12. de attent. & innou. appellat. pend. limit.9. princ. in fine, n.13. f.366.* & faciunt, quæ scripsi de declaratoria incursus in excommunicationem *infra limit.22. n.36. vers. sublimita secundo.*

66 Fallit hęc limitatio in foro Capitolino, quia ab ista declaratoria non datur appellatio, *iuxta ea, quæ scripsi supra lib.1. c.96. n.21. & retuli lib. præced. c.7. n.546.*

67 Restringe VI. vt non procedat in confessione procuratoris, quia eius confessio non impedit appellationem, *Ant. de But. tract. de notor. art.4. n.58. in fine tom 4. fol.56. & in c.61. cum speciali, §. porro, sub n.6. vers. aduerte tamen. Franch. num.14. vers. vltimo quæritur, & Card. Alex. n.22. vers. sed quid de confessione, de appell. Bal. in l.2. n.14. vers. deinde nota. Paul. de Castr. n.2. vers. in tex. & Salyc. nu.1. C. quorum appell. non recip. Farin. in qq. crim. p.2. to.1. q.101. n.140. lim.4. Rugin. tract. de appell. §.2. cap.3. n.208.* & hoc sentit tex. *in d. l.2. in illis verbis, voce esset propria.*

68 Extende primo istam restrictionem, vt maxime procedat in procuratore, habente mandatum generale ad negocia, quia is, comparendo in maleficijs, non solum non potest confitendo præiudicare domino, sed dicitur falsus procurator quo ad maleficia, *Bal. in d. l.2. n.3. vers. item nota. C. quor. appell. non recip.*

69 Extende secundo, vt procedat etiamsi habuisset speciale mandatum ad confitendum, quia adhuc dominus posset appellare, *Paul. de Castr. d. l.2. n.2. C. quor. appell. non recip. & Farin. d. quæst.101. n.140. limit.4.*

70 Extende tertio, vt sicut viuæ vocis confessio, facta à procuratore non impedit appellationem *iuxta ea, quę scripsi supra n.67.* ita multo minus impediat confessio ficta, *Cardin. Alex. in c.61. cum speciali, §. porro, nu.22. vers. sed quid de confessione, in fin. de appell.* & sentit ibidem Franch. *q. vlt. n.14.* dum ait, quod confessio procuratoris etiam vera non præiudicat domino, quod appellare non possit.

71 Extende quarto, vt procedat etiamsi vltra confessionem

nem procuratoris extaret plena probatio per testes, quia dominus adhuc posset appellare, *Rugin. tract. de appell. §. 2. c. 3. sub n. 208.*

72 ¶ Infero III. quod conuictus tantum testibus, contra quos nihil fuit oppositum, dicitur notorius, ac si esset confessus, vt sentit aperte Ioann. Andr. *in c. 61. cum speciali, n. 14. in verbo, alio modo, de appell.* & quod probationes faciant notorium, sicut sententia, refert, & sequitur ibidem Abb. *§. porro, num. 4.* & quod probationes faciant notorium post conclusum in caussa, quia tunc non potest contra eas opponi, scribunt Ant. de Butr. *tractat. de notor. art. 2. sub num. 24. & 25. vers. venio ad exempla. tom. 4. fol. 52. Abb. in c. 24. cum olim, sub num. 3. de verb. signific. Contar. in l. vnica, limit. 9. n. 21. 23. 24. & 31. vers. quod pariter, C. si de mom. poss.* & quod faciant notorium, scribit Curt. Sen. *tract. de iuraiur. prop. calum. nu. 4. tom. 3. p. 2. fol. 130.* & ex alijs retuli, & sequutus sum *supra lib. 1. c. 76. sub num. 8. vers. si sumus in secundo*, & consequenter testibus conuictus non potest appellare, quando nihil oppositum fuit, nisi aliqua iusta caussa allegetur, per quam iustificetur appellatio, vt scribit, sed corrupte, in libro meo Dec. *in d. §. porro, num. 13. ibi, nisi dicamus quod quando nihil, &c.* & quod Host. & Io. Andr. *in d. c. cum speciali*, senserint, in notorio probationis non audiri appellantem, scribit sed non sequitur Ant. de Butr. *tract. de not. art. 4. sub n. 56. vers. hæc omnia, tom. 4. fol. 56.*

Ratio huius illationis, & consequentiæ est, quia paria sunt, esse conclusum in caussa, vel esse latam sententiam, *vt referunt, & sequuntur M. Ant. Blanc. tract. de compromiss. q. 5. princ. sub n. 5. tom. 3. p. 1. fol. 177. & Contar. in d. limit. 9. sub n. 25. ibi, facit quod alias.*

Sed sententia, contra quam non opponitur, inducit rem iudicatam, & res iudicata notorium, a quo appellari non potest, *per ea, quæ scripsi supra lib. 1. c. 76. sub nu. 2. & supra q. 12. n. 143. & hac q. 17. lim. 2. nu. 69.* ergo idem dicendum est, si non opponitur contra probationes.

73 Contrariam opinionem; quod enim detur appellatio, tenet breuiter Ant. de Butr. *d. tract. de notor. art. 4. nu. 56. tom. 4. fol. 56.* dicens, planum esse, quod in notorio probationis admittitur appellatio, & quod vbi datur appellatio notorium, resultans ex probationibus, non tollat beneficium appellationis, quia appellatio ipsa suspendit effectum, conclusionis in caussa, & omnium probationum, refert, & sequitur Rot. *diuers. decis. 100. ex nouem, sub num. 9. p. 1.* & quod in notorio probationis planum sit, quod appellans audiatur, & appellatio operetur effectus suos, refert, & sequitur Lancell. *tract. de attent. p. 2. c. 12. de attent. & innou. appel. pend. lim. 9. princ. n. 12. vers. quinto, fol. 366.* & quod conuictus tantum per testes, vel alias probationes possit sine dubio appellare, scribit Franch. *in d. c. 61. cum speciali, §. porro, sub n. 5. ibi, aliquando quis est tantum conuictus per testes, de appellat.* Et certe

* hec sententia est communis, * & recepta in praxi vbique: & in isto notorio intelligo Card. Alex. *in c. 13. peruenit, n. 6. in fine, de appell. & Nicell. tract. de concord. gloss. concor. 6. fall. 2. sub num. 16. fol. 191.* dum ait, in notorio iuris admitti appellationem, & ita clare refert, & sequitur, loquendo aperte de notorio iuris, Farin. *in quæst. crim. qu. 101. num. 62. & num. 131. limit. 1.* hæcque opinio contra illationem potest deduci ex *d. l. 2. C. quor. appell. non recip.* & a Gratiano fuit aperte recepta *in c. vlt. vers. in occultis autem, 2. q. 6.* & hodie hæc contraria opinio in tantum seruatur vbique, vt qui tentaret contrarium, haberetur pro elementario praxis.

74 Extende I. hanc contrariam opinionem, vt possit appellari etiam in notorio per famam, *Lancell. qui alios citat, tract. de attent. p. 2. c. 12. de attent. & innou. appel. pend. limit. 9. princ. sub n. 12. tom. 5. fol. 366.*

75 Extende II. vt procedat etiamsi testes sint publicati, sit conclusum in caussa, sint factæ defensiones, & contra testes non sit oppositum, quia adhuc potest a sententia appellari, *per ea, quæ in istis terminis retuli, & sequutus sum supra n. 73* quia habet locum illud *(non probatum probabo)* & non ex eo, quod quis in prima instantia non impugnauerit testes, dicetur acceptasse eorum dicta.

76 Restringe eandem contrariam opinionem, vt non procedat in aliquibus criminib. grauissimis, quia in eis conuictus non appellat, *l. 16. constitutiones, et ibi Gloss. vlt. ff. de appell. & relat. Salyc. in l. 2. oppos. 3. n. 4. & 6. C. quorum appell. non recip.* & quod in istis grauissimis delictis non detur appellatio, scribunt simpliciter Az. Salyc. Card. Alex. & alij, quos retuli, & sequutus sum *supra sub n. 33.*

Primum delictum grauissimum, in quo non datur appellatio, est hæresis, *Guid. Pap. tract. de appell. q. 120. sub n. 87. tom. 5. fol. 61. Rol. a Val. cons. 73. si vidissem nu. 10. lib. 3. Prosp. Farin. in qq. crim. q. 101. n. 45 limit. 2. & n. 46. Gl. Archid. Eymer. Pegn. Felyn. Maran. Gundiss. Io. Roy. et Simanç.* quos retuli, & sequutus sum supra *lib. 1. c. 97. n. 98.* vbi citaui etiam iura.

77 Secundum delictum grauissimum est raptus virginis, in quo denegatur appellatio, *Salyc. in l. 1. nu. 1. C. de rapt. virg Mara. in suo spec. p. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoq; appellatur, limit. 6. nu. 295. fol. 503.* & alij, quos refert, & sequitur Farin. *in qq. crim. p. 2. to. 1. q. 101. lim. 4. n. 48.* vbi ex

* Decian. de comm. * opin.

Declara istam communem opinionem, vt procedat in principali raptore, secus in socijs & auxiliatoribus: Item si sit plene conuictus per claras probationes, secus si probationes non sint claræ: Item quando mulier fuit rapta, & etiam cognita, secus si rapta, & non cognita, vide Farin. *d. q. 101. n. 49. 50. & 51.*

78 Tertium delictum grauissimum, in quo non datur appellatio, est crimen læsæ Maiestatis, *Guid. Pap. tract. de appell. q. 120. sub nu. 86. & seqq. fol. 61. Nicell. tract. de concord. gl. concor. 6. fall. 115. n. 149. tom. 18. fol. 197. Maran. in suo spec. p. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, lim. 8. num. 297. fol. 503. Aufr. ad Capel. Tholos. decis. 177. si aliquis sit confessus, n. 8. & 10. March. tract. de commiss. p. 2. in commiss. appel. c. 2. num. 33. fol. 34. & Prosp. Farin. in qq. crim. q. 101. nu. 10.*

Contrariam opinionem; quod enim admittatur appellatio in crimine læsæ Maiestatis, tenuerunt Gl. Aret. Carrer. Laud. & alij, quos referunt, & sequuntur Clar. *li. 5. recep. sent. §. fi. q. 94. versus finem principij*, & latius Rol. a Vall. *cons. 73. si vidissem, nu. 10. in fine, vers. sed præmissis, & n. 11. & seqq. lib. 3. et Farin. d. q. 101. n. 9. et 11.* vbi de opin.

* communi, & quod in Francia recipiatur appellatio condemnati de crimine læsæ Maiestatis, & condemnati de falsa moneta, dummodo non sit condemnatus a Rege, vel a suprema eius curia, vel Marescallo, vel a iudicibus deputatis a Rege, scribit Rebuff. *in proœm. constit. gl. 5. nu. 116. versic. non seruatur, tom. 1. fol. 42.*

Quid in crimine barattariæ, vide *infra limit. 16. sub n. 3.*

79 Quartum est insigne latrocinium, quia insignes latrones statim puniri, non admissa appellatione interest Reipub. *l. 16. constitutiones, ff. de appell. & relat. Innoc. in c. 28. pastoralis, sub nu. 3. versus finem, vers. ad hoc ita, de offic. & potest. iud. deleg. Guid. Pap. tract. de appell. q. 120. sub nu. 87. tom. 5. fol. 61. Maran. in suo spec. p. 6. act. 2. princ. in verbo, et quandoque appellatur, limi. 7. n. 296. fol. 503. Marches. tract. de commiss. p. 2. in commiss. appel. c. 2. sub n. 32. seu 33. fol. 34. & Farin. in qq. crim. q. 101. lim. 6. n. 53.* & quod famosus latro non appellet, etiam attenta benignitate iuris canonici, refert, & sequitur Lancell. *tract. de attent. p. 2. c. 12. lim. 25. n. 25. fol. 372.* & qui dicantur insignes latrones, vide Farin. *d. lim. 6. n. 54.*

80 Quintum est concitatio seditionis, in qua non datur appellatio, *d. l. constitutiones, ff. de appel. et relat. Innoc. in d.*

c.pastoralis,n.3.versus fin.de offi.& pot.iud.deleg.

81 Sextum est ductio factionum, quia duces factionum condemnati non appellant, dicta l. constitutiones. Rol.a Vall.cõs.73.si vidissem,n.24.lib.3. & Prosp.Far.in qq.crim. q.101.limit.2.n.12. & aduerte, quod factio sumitur pro proditione, quæ fit contra Principem, vel Remp. Guid. Pap.tract.de appell.q.120.n.97.fol.61.Maran.in suo spec.p.6.act.2.princip.in verbo, & quandoque appellatur, limit.8. n.297.fol.503. & qui dicantur insignes latrones, concitatores seditionum, & duces factionum, declarat Farin.d.q. 101.n.54.& Rollan.à Vall. vbi supra,dicens,quod dux factionis, qui ordinaret, vt Ciuitas rebellaretur,non potest appellare.

82 Septimum est crimen simoniæ Guid. Pap. d.q. 120.sub nu.87.fol.61. Maran.in suo spec.p.6.act.2.princ.in verbo & quandoq;appellatur,lim.9.nu.298.fol.504. & Farin. in qq. crim.p.2.tom. 1.q.101. lim. 3.n.47. vbi recenset Rotæ decisionem distinguentem.

83 Octauum est falsæ monetæ, l.1.& ibi.Salyc. C. de fals. mone.Spec.tit. de appell.§.in quibus,vers.29.num.11.Ang. tract.de malef.in verbo, præsente d.Caio,sub nu.20.fol.263. Maran.in suo spec.p.6. act.2.princ.in verbo, & quandoq; appellatur,lim.5.n.294. fol.503. Aufr.ad Capel.Tholos.decis.177.si aliquis si confessus,n.10.Marches.citatus supra sub n.79.& Farin.d.q.101.lim.5.n.52.

In Francia non seruatur, teste Rebuff.quem citaui supra sub n.78.vers.contrariam.

Sunt & alia delicta grauia, videlicet, homicidium veneficium, ars malefica, seu incantatio adulterium & manifesta violentia, in quibus denegari appellationem homicidis,veneficis; magis,seu maleficis, adulteris,& ijs,qui manifestam commiserunt violentiam, scribit Papien. in pract.in form.appel.a sentent.diffin.in gl.coram vobis,n.9.in fine, ibi, de criminalibus, fol.405 & quod in crimine veneficij non detur appellatio,scribit Prosp.Farin.in qq.crim. p.2.tom.1.q.101.n.56.lim.8.

Contrarium est verum; possunt enim isti omnes appellare,nisi sint confessi delictum, textus est clarus l.2.C. quor.appell.non recip. & ita loquutus sum supra sub n. 33.

Et licet Farin. d.q.101.n.58.lim. 10. dicat, condemnatum de homicidio non posse appellare, attentis constitutionibus apostolicis,quas citat,& postea n.59.declaret, id esse verum,si sit condemnatus,& bannitus in contumaciam pro homicidio; tamen hæc declaratio requirit adhuc longiorem declarationem, de qua vide infra limit. 48.n....

Similiter in crimine assassinij non admitti appellationem scribit Farin.d.q.101.n.55.lim.7. sed ego hic sine determinationem per transeo.

84 Subrestringe eandem restrictionem positam supra n. 76.vt non procedat si in appellatione exprimeretur caussa rationabilis, quia tunc arbitror appellationem dari etiam sententia, lata contra victum de illis delictis exceptis; & moueor ex limitatione generali,& ex limitatione particulari;ex generali, quia licet appellatio,quæ fit contra ius,vel aliter friuola,non debeat admitti,tamen ex generali limitatione admittitur, si in ea exprimatur caussa rationabilis, vt sentiunt Innoc.c.28.pastoralis, sub n.3.vers. ad hoc ita,in fine,& n.4.vers.sed dices,de offic.& pot.iud.de leg. Abb.in c.14. consuluit.versus finem,& Franch.nu.6, de appell.idẽ Franch.in c.29.consuluit,n.3.eod.tit. Roman.cõs. 323.in proposita,n.7. Alex.in addit.ad Bar.in l.vlt.sub n.2. in verbo adiecta caussa, ff.de appell.recip.vel non, Dec.in c. 3.ad nostram, n.30.de appell.Couar.pract.qq. c.23.sub nu.5. vers.secunda.Tiraq.tract.le mort saisit leuif.p.6.declar.6.n. 4.in fine,vers.sed id quod, fol.119.& tract. de pœn.temp.in præfat.n.69.vers.his quoq; fol.9.Contar.in l.vnica, lim.3 n. 44.vers.& quod in notorijs,C.si de momen.poss.et Rug.tract. de appell.§.2.c.3.n.179.in verbo,caussa,qui scribunt generaliter, quod si in casibus,in quibus prohibetur appellatio,exprimatur rationabilis caussa,quare appelletur,non denegatur appellatio: moueor etiam ex limitatione particulari, quia & si conuictus per testes dicatur notorius delinquens,& notorio delinquenti in prædictis delictis de negetur appellatio,tamẽ & in notorijs datur appellatio, si exprimatur caussa rationabilis, vt loquendo in confesso,retuli,& sequutus sum supra n.47.& loquendo generaliter de notorio,retuli & sequutus sum infra n.93.

85 An in illis delictis, in quibus non datur appellatio a sententia diffinitia, detur ab interlocutoria, vide, quæ scripsi supra lib.1.c.97.sub n.98. vbi de interlocutoria in delicto hæresis, & de decreto torturæ, & infra limit.6. memb.7.n.35.

Debitor fisci,id est,priuati ærarij,Principis,si sit aperte, manifesteque conuictus, an audiatur appellans, vide infra lim.17.n....

86 ¶ Infero IV. quod in notorio præsumptionis, & fictionis, prout surgit a facto notorio non admittitur appellatio, Ant.de Butr.tract.de notor,art.4.n.56. fol.56. de hoc notorio præsumptionis & fictionis ponit exempla Ant.de But.eod.tract.art.2.sub nu.35.& 36.fol.53. & nos posuimus supra lib.1.c.76.n.3.

87 ¶ Infero V. & est similis illationis præcedenti, quod condemnatus ex præsumptione iuris, & de iure non appellat, Paul.de Castr.in l.2.n.2.in fine,C.quor.appell.non recip. Nicell.tract.de concord.gloss.concor.6.fall.3.n.21.f.191. Menoch.tract.de præsumpt.lib.1.q.76 nu.1.& 2.Rug.tract. de appell.§.2.cap.3.in verbo præsumptio,n.829.& Farin.in qq.crim.p.2.to.1.q.101.n.124. ampl.4. secus est, si sit condemnatus ex sola præsumptione iuris, quia potest appellare,Farin.vbi supra n.125.& Menoch.d.q.76.n.3.

88 ¶ Infero VI.quod captus in fragranti crimine non appellat, & moueor, quia dicitur notorius delinquens, vt retuli, & sequutus sum supra lib.1.c.78.n.3.& vti notorius delinquens potest statim condemnari, & condemnatio exsequi,iuxta ea quæ scripsi eod.lib.1.c.46. sub n.28. et c.71.sub n.3. versicu.si vero sumus, & d.c.78.nu.16. vbi dixi, quod iudex in leuibus delictis potest delinquentem repertum, & captum in fragranti crimine ponere ad catenam, vel berlinam sine processu, & in specie, quod captus in fragranti crimine non appellet, scribunt Cornaz. Lucen.dec.193. in caussa N.sub nu.4.vers.3.& Marc.trac. de comiss.in comiss.appell.p.2.c.2.sub n.33.fol.34. licet Bal. quem citat,nihil dicat in libro meo.

89 ¶ Infero VII. quod delatio, & non delatio appellationis potest multum pendere ex arbitrio iudicis.

Probatur primo hæc illatio, quia quando aliquid dicatur, vel non dicatur notorium, non est clare determinatum in iure,& ideo,loquendo,more consueto,remanet arbitrium, vt dixi lib.1.c.76.sub n.5.& lib.preced.c.8. nu. 344.sed, an sit deferendum vel non deferendum appellationi,pendet ad hoc,an sit notorium, vel non. Ergo ab arbitrio iudicis pendet,an sit, vel non sit deferendum appellationi.

Probatur secundo, quia licet appellatio,in qua exprimitur caussa rationabilis sit admittenda, quamuis essemus in notorio,per ea, quæ retuli,& sequutus sum supra n. 47.vers.restringe secundo, & infra n.93.vers.sublimita tertio,& cognitio ipsa an sit admittenda spectet ad iudicem ad quem,vt scripsi supra q.11.n.12.& non ad iudicẽ a quo tamen hoc est verum, quando res est dubia, sed quando res est clara, vtputa, quia sumus in casu, in quo a iure definitum sit, appellationem non esse legitimam, & ideo non admittendam; tunc; stante notorio iuris, non est recurrendum ad alium iudicem, sed ipse iudex a quo cognoscens caussam esse falsam, & in ea non dubitans,potest exequi sententiam, vt scribunt Card.Alex.in c.61.cum speciali, §.porro,sub num. 16.de appel.Spec.Io.And.Franc.

Ang.

Ang. Aret. Rol. à Val. Rot. diuers. & Caputaq. quos retuli, et sequutus sum supra q. 11. num. 11. declar. 8. & consequenter eum iudex à quo habeat cognoscere, an res sit notoria, & an caussa, expressa in appellatione, sit legitima ad effectum, vt valeat deliberare, an debeat exequi, vel se abstinere ab executione, *iuxta ea, quæ latius scripsi d. q. 11. n. 11. & seqq.* tota hæc controuersia circa admissibilitatem appellationis ad effectum suspensiuum subijcitur arbitrio iudicis à quo ante inhibitionem iudicis ad quem.

Ratio quare subijciatur arbitrio iudicis est, quia aliter fieri non potest; nam, dum lex ad refrenandam appellantium temeritatem negat eis in re notoria appellationem, quibusdam non bonis iudicibus præbet occasionem, vt hoc notorietatis velo instructi appellationem grauando denegent cumque lex vt iudicibus grauaturis obuiet, decernat appellationem etiam in re notoria esse admittendam, si in ea exprimatur caussa rationabilis, appellantis malitia excitatur ad exprimendam rationabilem caussam, quamuis falsam; demum cum lex huic malitiæ velit mederi, iudici committit, vt de caussa expressa in appellatione cognoscat, *sicut dixi, nu. præced.* sicq; tandem oportet, quod lex semper confidat aliquid de iudice, cum que fore bonum præsumat, quia non omnia potest lex exprimere, vt in alio proposito dixi *supra n. 16. versus finem*, vnde iudicem propitium oportet habere, qui vult litem exercere, quia non est tanta iuris peritia, quanta est hominum malitia.

90 Declara istam illationem, vt iudex in dubio debeat flectere arbitrium pro admissione appellationis, *vt late retuli, & sequutus sum supra initio huius quæstionis in ampl. 17. num. 60.* & sit cautus, ne decipiatur in cognitione adhibenda circa notorium, quia multa dicuntur notoria, quæ non sunt, vide *lib. præced. c. 8 n. 340.*

Absolutis illationibus huius quartæ limitationis, accedamus ad sublimitationes.

91 Sublimita I. nunc generaliter eandem quartam limitationem, omnesque eius illationes, in quibus diximus, non dari appellationem propter notorietatem, vt non procedant quo ad effectum deuolutiuum, quia ad istum effectum potest appellari etiam in notorijs: regulariter enim appellatio in notorijs non operatur effectum suspensiuum, sed tantum deuolutiuum, *Lancell. tract. de attent. p. 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 9. princ. n. 3. in fine fol. 366.* & refert & sequitur Farinac. *in qq. crim. p. 2. to. 1. q. 101. n. 63.* & facit quod scripsi *supra num. 16. vers. contrariam, & vers. deduco.*

92 Sublimita II. vt non procedant in appellatione à declaratione notorij, quia licet non detur appellatio in notorio, tamen datur à notorij declaratione, *vt retuli, & sequutus sum supra n. 65. versic. confirmatur limit. 3.*

93 Sublimita III. vt non procedat si in appellatione exprimatur caussa rationabilis, quæ habeat offuscare notorium, quia tunc etiam notorijs datur appellatio, *secundum ea, quæ scribunt Abb. in c. 14. consuluit, in fine, Franch. num 6. Dec. num. 8. de appell. Roman. consil. 323. in proposita, num. 4. in fine, Maran. in suo spec. p. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, nu. 293. limit. 4. fol. 503. Tiraq. tract. de pœn. temper. in præfat. nu. 69. vers. his quoque, fol. 9. & Contar. in l. unica, limit. 3. nu. 44. uers. & quod in notorijs,* dicens, in appellatione à diffinitiua in notorijs necesse esse caussam inserere, & faciunt quæ scripsi *supra num. 12. subextan. 3. & num. 47. & 84.* & quæ in materia possessoria scripsi *infra limit. 6. memb. 7. num. 103. uers. restringe undecimo.*

Extende hanc sublimitationem, vt iudex à quo teneatur deferre huic appellationi, eiusque sententiæ executionem, appellatione pendente, differre *Contar. in l. unica, limit. 3. num. 8. uersic. sed magis, C. si de mom. poss.* & quod hæc appellatio habeat effectum suspensiuum, quia tunc offuscatur notorium, refert & sequitur Farinac. *in qq. crim. p. 2. tomo 1. q. 101. num. 64.* & quod si notorius criminosus appellet, expressa legitima caussa, valeat appellatio non solum, vt deuoluat iurisdictionem ad iudicem ad quem, vt cognoscere possit, sed etiam, vt iudex à quo deferre debeat, & poterit iudex ad quem inhibere postquam cœperit cognoscere de appellatione, scribit Franc. *in c. 3. Romana §. si autem, sub num. 5. uersic. quid autem si sit confessus, ibi, quando uero notorius, de appell. in 6.*

94 Declara istam extensionem, vt si eiusmodi sit notorium, vt eius sententiæ executio appellatione non suspendatur, quamuis in ea sit expressa caussa rationabilis, suspendatur forsan, si offeratur probatio incontinenti, *vt dixi supra sub n. 16. uers. declara nunc*, vel detur aliquis fumus de ipsa caussa per ea, quæ de expressione caussæ in appellatione ab executione, scripsi *infra lim. 10. n. 94.*

95 Sublimita IV. vt licet in aliquibus casibus appellatio sit prohibita, tamen iudex à quo potest ei deferre, & deferendo, sunt sibi ligatæ manus, *Farinac. in d. quæst. 101. num. 106. & 107.* & dixi *supra num. 27. restrict. 5. & numer. 57. not. 2.*

96 Sublimita V. vt non procedat quoad excessum, pœnæ, quia ab illo excessu potest appellari etiam in notorijs, *Farin. in qq. crim. part. 2. tomo 1. quæst. 110. uersic. sublimita 4.* & quod in notorio confessionis si iudex in imponenda pœna, à iure determinata vel etiam arbitraria, excesserit modum, teneat appellatio quoad omnem effectum tam deuolutiuum, quam suspensiuum &c. refert, & sequitur Lancell. *tract. de attent. parte 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 9. princ. num. 10. fol. 366.* & adde quæ scripsi *supra num. 2.* ſ 101. n.

97 Sublimita VI. vt licet in aliquibus casibus sit prohibita appellatio, tamen non est, prohibita dictio de nullitate, cuius caussa pendente, non fit executio sententiæ criminalis, continentis pœnam irretractabilem, etiamsi cognitio nullitatis requireret altiorem indaginem, testibus ijs, quos retuli, & sequutus sum *infra q. 19. rem. 1. conclus. 4. num. 75.* & quod in notorijs, in quibus est prohibita appellatio, non sit prohibita supplicatio, querela, seu recursus ad Principem, seu superiorem, scribit Prosp. Farin. *d. q. 101. n. 105.*

98 Contra istam sublimitationem pugnant multa: nam, loquendo de recursu, seu supplicatione, obstant ea, quæ scripsi *infra qu. 19. rem. 3. num. 5.* vbi dixi, supplicationem esse prohibitam, quando prohibita est appellatio, ex natura caussæ, & non propter excellentiam iudicis; sed in notorijs appellatio prohibetur *ex natura caussæ*, videlicet, propter notorietatem: Ergo &c. &, loquendo de nullitate, obstat, quia in notorijs non datur nullitas, & sic neque querela.

99 Sublimita VII. vt in omnibus casibus, quibus est prohibita appellatio, censeatur permissa, quando sententia esset notorie iniusta, *Farin. d. qu. 101. num. 112. vers. sublimita 6.* adde quæ in materia possessoria scripsi *infra lim. 6. memb. 7. n. 79.*

100 Sublimita VIII. vt non procedat in manifestis, quia in eis dari, appellationem scribunt Franch. *in cap. 5. cum sit Romana, §. præterea sub num. 2. vers. in gloss. de appell. & ex Mil. in repert.* refert, & sequitur Ruginell. *tract. de appell. §. 2. c. 3. in verbo, manifestum, nu. 598.* quia aliud est notorium, & aliud manifestum, & ideo hæc non est proprie sublimitatio.

Sublimita IX. vt non procedat in notorio probationis; quia in eiusmodi notorio admittitur appellatio, vt firmaui *supra sub numero 73. illat. 3. versicul. contra istam.*

LIMITATIO V.

SVMMARIVM.

A sententia, quæ mandat, testamentum aperiri, non datur appellatio, n.1. & 2. Extenditur, n.3.

1 Limita V. in sententia, seu pronunciatione de aperiendo testamentum, à qua non dari appellationem probatur ex *l. vltim. ff. de appell. recip. vel non. & ex l. 6. quisquis, & ibi Bart. Bald. Salyc. & Paul. de Castr. Cod. quorum appellat. non recip.* quam *l. quisquis*, Gratianus posuit *in c. vltim. vers. si quis etiam ausus fuerit, 2. q. 6. Innoc. in c. 28. pastoralis, n. 3. versus finem, vers. ad hoc ita, de off. & potest iud. deleg. Archid. in d. c. vlt. n. 16. vers. in gl. quia, 2. q. 6. Spec. tit. de appell. §. in quibus, num. 10. vers. 8. lib. 2. Maran. in suo spec. p. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, limit. 19. num. 322. fol. 506. Rebuff. tract. de appell. art. 9. gloss. vna, num. 10. tomo 3. fol. 507. & Menoch. tract. de adipisc. possess. remed. 4. n. 7. fol. 23.*

2 Ratio huius limitationis est duplex. Prima quia apertura testamenti requirit celeritatem, *d. vlt. ff. de appell. recip. vel non.* Secunda quia nemini præiudicat, *Bal. & Salyc. vbi supra.*

Contra istam limitationem oppono, quia in iudicio missionis hæredis in possessionem, cum sit possessio momentanea, non datur appellatio à diffinitiua, testibus ijs, quos citaui, & sequutus sum *limit. seq. memb. 3. num. 3.* Sed quando non datur appellatio à diffinitiua, datur ab interlocutoria, *vt scripsi supra, lib. 1. c. 97. sub n. 98. & limit. seq. memb. 7. nu. 28.* & ista pronunciatio de aperiendo testamentum est mera interlocutoria; Ergo debet dari appellatio.

Non recedas à limitatione, quia iura citata sunt clara.

3 Extende eandem limitationem, vt non solum sit prohibita appellatio, sed contra appellantem sit imposita pena, *d. l. quisquis, C. quor. appell. non recip. Rebuff. d. ar. 9. gl. vna, nu. 11.* & non solum contra appellantem, sed etiam contra iudicem, qui appellationem receperit, *vt habetur in ead. l. quisquis, & scribit Rebuff. d. gl. vna, n. 10. & 11.*

Infero ex hac extensione, quod procurator, qui non habeat speciale mandatum, duplici ratione non admittitur ad appellandum à decreto de aperiendo testamento, prima quia nec principalis admittitur *per iura citata supra nu. 1.* secunda, quia cum principalis appellans incidat penam, *vt dixi*, procurator non potest appellare sine speciali mandato *per ea, quæ dixi supra q. 5. sub n. 28. restr.*

Sed, quicquid sit de iure, de consuetudine hæc pœna non seruatur, vide quæ, loquendo de appellatione in executiuis, *scripsi supra d. q. 5. sub n. 28. restr. 4.*

LIMITATIO VI.

Sextæ Limit. Membr. I.

SVMMARIA.

A Sententijs possessorijs non datur appellatio n. 1. & quare sit potius formanda limitatio, quam regula, sub eod. nu. 1. vers. licet.

Possessorium interdictum, se iudicium diuiditur in duas species principales, & quæ sint, n. 2. & 3.

Ordinarium possessorium subdiuiditur in tres species, num. 4. & seqq.

Qualibet species possessorij ordinarij subdiuiditur in pluries alias n. 7. & seqq.

Adipiscendæ possessionis sunt octo species, sub num. 10. vers. prima, vsque ad n. 17.

Retinendæ possessionis sunt multæ species; de quibus n. 18. & seqq. vsque ad n. 25.

Recuperandæ possessionis sunt viginti quatuor species, & vltra de quibus n. 26. & seqq. vsque ad n. 55.

Summarium possessorium vocatur diuersis nominibus, nu. 56.

Ordinarium possessorium vocatur multis modis, n. 57.

Momentaneum possessorium vocatur etiam alijs nominibus, num 58.

¶ *Summarium possessorium quod dicatur, nu. 59.*

Ordinarium, n. 60.

Momentaneum, n. 61.

Perpetuum, n. 62.

Mixtum, n. 63.

Adipiscendæ possessionis interdictum est prætorium, num. 64.

¶ *Quorum Bonorum interdictum cui detur, n. 65.*

Saluianum, nu. 67.

Officium iudicis, n. 68.

Remedium legis 3. C. de pign. n. 69.

Remedium legis fin. C. de edic. diu. adr. toll. n. 70.

Ne vis fiat ei, n. 71.

Vtrubi, n. 72.

Vti possidetis, n. 73.

De superficie, n. 74.

De itinere actuque priuato, n. 75.

De aqua quotidiana, & æstiua, n. 76.

De riuis, n. 77.

Officium iudicis, n. 78.

Vnde vi, n. 79.

De reliquis interdictis recuperandæ possessionis qui scripserint, num. 80.

1 Limita VI. in sententijs latis in caussis possessorijs, à quibus appellationem regulariter de iure ciuili denegari testantur communiter* Doctores, *vt scribit Rip. in c. sæpe, n. 3. vers. ex præmissis, de restit. spol. & alij, quos citaui infra in 2. & 3. memb. n. 1. & 3.*

Verum quia huius limitationis materia, habet multa æquiuoca, & confusa; quæ æquiuocatio, & confusio vt plurimum euenire solent, quia plura sunt negotia, quam vocabula, vel quia minutissimas differentias etiam occulati iurisconsulti quandoque non vident, quo fit, vt veluti inexperti medici, nescientes distinguere inter lepram, & lepram, perniciose pro diuersis morbis vnico vtamur medicamento, vel quia res inordinate agitur, ideo limitationem hanc, ordinate procedendo, diuido in nouem membra.

In primo membro præmittam *aliqua ad maiorem intelligentiam, euitandasque æquiuocationes valde vtilia.*

In secundo ponam *primam extensionem huius sexta limitationis in possessorio summario cum suis peculiaribus subextensionibus, & restrictionib.*

In tertio ponam *secundam extensionem in possessorio ordinario momentaneo cum suis subextensionibus quarum vltima continebit singulas tres species possessionis.*

In quarto exemplificabo *eandem secundam extensionem, seu verius ultimam eius subextensionem in prima specie, videlicet, in possessione adipiscenda cum suis extensionibus, & restrictionibus.*

In quinto exemplificabo, *eandem secundam extensionem, seu verius ultimam eius subextensionem in secunda specie, videlicet, in possessione retinenda.*

In sexto exemplificabo *in tertia specie, videlicet, in possessione recuperanda.*

In septimo *eandem secundam extensionem, positam in tertio membro, restringam generaliter in multis casibus, applicabilibus cuilibet speciei possessorij.*

In octauo sublimitabo *hanc sextam limitationem, vt non procedat in possessorio ordinario perpetuo.*

In nono sublimitabo, *ut nō procedat in possessorio mixto,*

Aggredior primum membrum, quod continebit *solum nonnulla præmittenda ad euitandas æquiuocationes terminorum, & ad clariorem intelligentiam eorum omnium, quæ in hac sexta limitatione sum dicturus.*

Præmitto I. igitur, quod licet D. Cæsar. Contar. *in solemni eius repetitione ad leg. vnicam, in ampliationibus in princ. & sub n.2. & sub n.4. vers. & ideo C. si de momen. poss.* dixerit, tantam esse sterilitatem dictæ. l. prohibentis appellationem in possessione momentanea, vt vix vnam parturire potuerit extensionem, quia, inquit generalitas verborum, sub qua d. l. fuit concepta, omnem ampliationis speciem respuere videtur.

Tamen ego ex varijs casib. decisis formabo extensiones, vt solent formare nostri interpretes, quia hodie non sufficit allegare regulam, cum in tanta librorum multitudine non sit verisimile non reperiri decisionem in terminis, vel saltem casui longe magis propinquam quam regulam, & ideo iudices non libenter acquiescunt regulæ, cum sæpe etiam vnus casus videatur de regula, & non sit.

Licet etiam ipse Cont. in possessorijs formet regulam prohibitiuam appellationis, & ad eam faciat limitationes.

Tamen ego, inhærendo regulæ, quod in qualibet caussa sit permissa appellatio, feci oppositum; vnde formaui limitationem etiam in possessorijs, *per ea, quæ scripsi supra hac ead. vij. q in ampl. sub n.64. ampl.17.* quam limitationem extendam, & sublimitabo, dixi hic supra in diuisione limitationis.

2 Præmitto II. interdictum, seu iudicium possessorium in genere sumptum posse diuidi in multas, & multas species, sumendo tamen hic speciem non more dialecticorum, sed more legistarum, qui capiunt speciem pro eo, quod quouis modo est diuersum ab alio, *vt admonet etiã Contar. in d. l. vnica, in rubr. n.53. vers. id tamen.* Sed quia omnis bona diuisio debet esse bi membris, vel saltem reducibilis ad eam, *vt scripsi lib. præced. c.9. n.1380.* ideo possessorium iudicium diuido in duas species principales; *prout post alios diuidunt Ios. Ludou. perus. decis.20. domina. Martiana. n.1. p.1. Menoc. tr. de recup. poss. in præludijs num. 24. vers. possessio iudicium duob. modis. & Ios. Cumia super ritib. Sicil. c.38. n.110. fol.196. qui alios citant.*

3 Prima species dicitur possessorium summarium quod semper est momentaneum, habetque locum tam in adipiscenda possessione, quam in retinenda, *vt declaraui membr. seq. n.9. &* 10. & hoc possessorium non subdiuiditur; quare Doct. quos citaui, & sequutus sum *infra memb. 3. n.35. vers. finem, ibi. & quod possessorium.* diuidunt solum possessorium ordinarium non autem possessorium summarium, de quo Ios. Cum. super ritib. Sicil. *c.38. n.110. & seqq. f.196.* & alij citati *memb. seq. n.1. & seqq. n.9. & seqq.* dum tractant, nullum faciunt verbum de diuisione.

4 Secunda species dicitur possessorium ordinarium & hæc subdiuiditur in tres alias species.

Prima species dicitur possessorium ordinarium momentaneum, de qua egi. *infra memb.3.*

5 Secunda dicitur possessorium ordinarium perpetuum, de qua egi *infra memb.8.*

6 Tertia dicitur possessorium mixtum, de qua egi *infra memb.9.* nam posseßorium mixtum esse speciem distinctam scribit Contar. *in d. l. vnica, limit.2. in pr. n.41 & 48. in fine, C. si de momen. poss.*

7 Rursus quælibet ex his tribus speciebus continet sub se alias sequentes species.

Prima species dicitur possessorium adipiscendæ de qua, omissis lectoribus, & consulentibus scripserunt inter alios Maran. *in suo spec. p.4. dist.7. princ. à n.2. vsq; ad num. 14. fol.130. & seqq. Menoch. tract. de adipisc. poss. Ios. Cumiæ super ritib. Sicil. cap.38. num.197. vers. possessorium ergo, & n.18. & seqq. fol.204. & Achil. Person. eod. tract. tom.2. fol. 246.* & nos agimus *infra memb.4.*

8 Secunda species dicitur possessorium retinendæ, de qua inter alios scribunt Maran. *d. dist.7. à n.14. vsq. ad nu. 28. exclusiue fol.123. & seqq. Menoch. tract. de retinen. poss. Ios. Cumia d. c.38. n.200. vers. possessorium verò retinendæ, et n.201. & seq. fol.205. & 206. & virg. de Boccat. tract. de interd. vti possid. tom.3. part.2. fol.300.* & nos agimus *infra memb.5.*

9 Tertia species dicitur interdictum recuperandæ, de qua scripserunt Phil. Franch. *tract. de disput. petit. dub.1. vers. pro parte vero negatiua. n.13. & seqq. vsq; ad n.44. to. 3. p.2. f.316. Maran. d. dist.7. à n.28. vsq. ad nu.62. Menoch. tract. de recuper. poss. Ios. Cumia super ritib. Sicil. c.38. n.206. in fine. & 207. seqq. f.206. Ioan. Bapt. Pont. tract. de spol. to. 14. fol.270.* & nos agimus *infra memb 6.*

10 Hanc adductam tripartiam interdictorum diuisionem
* faciunt communiter *Doct. *vt refert, & sequitur Ruginel. tract. de appell. §.2. c.3. sub n.638. vers. illudq; f.116.* ad quas tres species reducuntur cætere omnes; ideoque quælibet istarum continet sub se plures alias.

¶ Prima enim species adipiscendæ continet sequentes alias.

Prima species adipiscendæ dicitur interdictum quorum bonorum, de quo interdicto vide, quæ scripsi *infra n.65. memb.4. n.1.* & alia tibi occurentia apud Doct. ibi à nobis citatos.

11 Secunda species adipiscendæ inter dictum quorum legatorum, de quo interdicto vide, quæ scripsi & quos allegaui *infra n.66. & memb.4. n.2.*

12 Tertia species dicitur interdictum saluianum, de quo vide, quæ scripsi, & allegaui. *infra n.67. & memb.4. n.3. & memb.9. n.88. & seqq.*

13 Quarta species consistit in imploratione officij iudicis, de quo vide, quæ scripsi, & quos allegaui *infra n.68.*

14 Quinta species consistit in remedio *legis.3. C. de pignor.* de quo remedio vide, quæ scripsi, & quos citaui *infra numer.69.*

15 Sexta dicitur remedium *legis fin. C. de edict. diu. adr. toll.* de cuius natura vide, quæ scripsi, & quos citaui *infra numer.70.*

16 Septima dicitur ea, quæ datur ex primo decreto, de cuius natura scripsi quædam *infra memb.4. n.123. & seqq.*

17 Octaua dicitur *ex l. in rem. ff. de rei vendic.* de qua scripsi *infra memb.4. n.132.*

18 ¶ Secunda etiam species, videlicet, retinendæ plures continent species.

Prima enim species retinendæ dicitur interdictum, *Ne vis fiat ei*, de quo interdicto vide Menoch. quem citaui *infra n.71.*

19 Secunda dicitur interdictum. *Vtrubi*, de qua scripserunt Maran. & Menoch. quos citaui *infra n.72.*

20 Tertia dicitur interdictum, *Vti possidetis*, de quo scripserunt ijdem Maran. & Menoch. quos citaui *infra nu.73. memb.5. n.3.*

21 Quarta dicitur interdictum, *De superficie*, de quo Menoch. quem citaui *infra n.74.*

22 Quinta dicitur interdictum, *De itinere, actuq; priuato*, de quo idem Menoch. quem citaui *infra n.75.*

23 Sexta dicitur interdictum, *De qua quotidiana, & astiua*, de quo scripsi Menoch. quem citaui *infra n.76.* & adde, quæ scripsi *infra memb.5. n.6.*

24 Septima dicitur interdictum, *De riuis*, de quo scripsit idem Menoch. quem citaui *infra n.77.*

25 Octaua, & vltima consistit in iudicis officio, vt cum videt plures rixantes, &c. de quo vide, quæ scripsi & quos citaui *infra n.78. & memb. seq. n.1. & seqq.*

26 ¶ Tertia quoq; species, videlicet recuperandæ multas continet species.

Prima enim species dicitur interdictum, *Vnde vi* de qua vltra legentes, & consulentes in diuersis locis scripserunt Franch. *tract. de disput. petit. dub. 1. sub nu. 36. vers. decimum, to. 3. p. 2. fol. 328. Maran. in suo spec. p. 4. dist. 7. n. 29. vers. primum igitur fol. 134. Menoch. tract. de recup. poss. rem. 1. & Ios. Cumia super ritib. Sicil. c. 38. sub num. 207. vsque ad n. 264. fol. 206. & seqq.* quos in singulis seqq. speciebus citabimus, & nos de natura huius interdicti scripsimus aliqua *infra num. 79.* & late, loquendo de appellatione, *infra memb. 6. n. 2. & seqq.*

27 Secunda species dicitur *ex l. 7. si quis in tantam C. vnde vi*, de cuius materia scripserunt Franch. *d. dub. 1. nu. 41. vers. decimum octauum fol. 329. Const. Roger. tract. de remed. poss. n. 2. fol. 245. vterque tom. 3. p. 2. Maran. d. dist. 7. nu. 51. vers. tertium decimum fol. 137. Menoch. de recup. poss. rem. 9. Ios. Cumia super ritib. Sicil. c. 38. rem. 15. n. 333. fol. 218.* & nuper Prosper Farinacius in luculentissimo suo tractatu, *de furtis tit. 17. q. 175. p. 1.* & nos scripsimus aliqua *infra memb. 6. num. 55.*

28 Tertia dicitur condict. *ex l. 6. meminerint, C. eod.* de qua scripserunt Franc. Const. Rog. Maran. Menoch. & alij in locis à me citatis *infra memb. 6. n. 14. 64. & seq.*

29 Quarta dicitur *Condictio triticaria*, de qua scripserunt Franch. Maran. Menoch. Ios. Cum. & Conta. *in locis à me citatis infra memb. 6. n. 20. & seq.*

30 Quinta dicitur *Condictio indebiti*, de qua scripserunt Franch. Maran. Menoch. Ios. Cum. & Conta. *in locis à me citatis infra memb. 6. nu. 18. & 22.* & nuper Andreas Cludius, insignis Academiæ Iuliæ Cismontanæ Professor, peculiarem & elegantem commentarium edidit Francofurti in Collegio Paltheniano impressum.

31 Sexta est *ex l. inuasor. C. vnde vi*, de qua scripserunt Bar. Franch. Const. Rog. Maran. Menoch. Ios. Cum. & Contar. *in locis à me citatis infra memb. 6. n. 25. & seqq.*

32 Septima est *ex c. 18. sæpe de rest. spol.* vbi Abb. Ripi & cæteri Canonistæ, & scripserunt de eo Franch. *tractat. de disp. petit. dub. 1. num. 37. vers. vndecimum, fol. 329. Const. Rog. de remed. poss. sub n. 5. ibi cæterum quia fol. 245. vterque tom. 3. p. 2. Maran. d. dist. 7. nu. 55. versic. decimum septimum fol. 137. Menoch. tract. de recup. poss. rem. 16. Ios. Cum. super ritib. Sicil. c. 38. rem. 20. nu. 340. fol. 219.* & ego scripsi *infra memb. 6. nu. 31.*

33 Octaua est *ex l. 14. si coloni C. de agric. & cens. lib. 11.* de qua scripserunt Franc. Const. Rog. Maran. Menoch. Ios. Cu. & Contar. *in locis à me citatis infra mem. 6. n. 32.*

34 Nona est *ex l. 25. si quis conductionis, C. loc.* de qua scripserunt Franch. *vbi supra, sub nu. 39. vers. decimum quartum fol. 329. Const. Rog. tract. de remed. poss. sub n. 5. fol. 245. vterque to. 3. p. 2. Maran. d. dist. 7. n. 49. vers. vndecimum remedium fol. 136. Cumia d. c. 38. remed. 12. n. 329. fol. 218.* & ego scripsi *infra memb. 6. n. 37.*

35 Decima est *ex l. fin. C. de acqu. poss.* de qua scripserunt Franch. Const. Rog. Maran. Menoch. Ios. Cum. & alij in locis à me citatis *infra memb. 6. n. 42.*

36 Vndecima dicitur *condictio incerti*, de qua scripserunt Maran. *in suo spec. p. 4. dist. 7. num. 40. vers. tertium remedium, fol. 135. & Ios. Cumia super ritib. Sicil. c. 38. num. 322. versic. quin in remedium fol. 217.*

37 Duodecima est actio in factum, de qua scripserunt Fran. *d. tract. de disp. petit. dub. 1. n. 43. vers. vigesimum quartum, fol. 329. Const. Roger. de remed. poss. sub n. 7. ibi, cæterum quia fol. 245. vterque to. 3. p. 2. Maran. in suo spec. p. 4. dist. 7. prin. n. 42. vers. quintum fol. 135. Ios. Cu. d. c. 38. rem. 8. n. 325. fol. 218.* & ego scripsi *infra memb. 6. n. 52.*

38 Decima tertia est officium iudicis, de quo scripserunt Franch. *vbi supra, Const. Rog. de remed. poss. sub num. 7. ibi, cæterum quia, tom. 3. p. 2. fol. 245. Maran. d. dist. 7. n. 43. vers. sextum, fol. 135. Menoc. d. trac. de recup. poss. rem. 17. & Ios. Cu. super ritib. Sicil. c. 38. rem. 23. nu. 358. f. 221.* & officium iudicis, & actio in factum sunt in effectu vnum, & idem.

39 Decimaquarta est remedium ex æquitate legis, *32. si me & titium, ff. si cert. pet.* de qua scripserunt Bart. Franc. Mar. Menoch. & Ios. Cum. *in locis à me citatis infra memb. 6. num. 15.*

40 Decimaquinta est condictio *ex l. auctoritate, C. vnde vi* de qua scripsit Mar. *d. dist. 7. numer. 47. vers. nonum remedium, fol. 136. Ios. Cum. super ritib. Sicil. c. 38. rem. 9. num. 327. fol. 218.*

41 Decimasexta est condictio *ex l. 33. conductores, C. loc.* de qua scripsit Mar. *d. dist. 7. n. 52. vers. quartum remedium, fol. 137. Ios. Cumia d. c. 38. rem. 13. n. 331. fol. 218.*

42 Decimaseptima est condictio *ex l. 7. cum à te. ff. de vi et vi arm.* de qua scripsit Mar. *ead. dist. 7. nu. 53. vers. quintum decimum, fol. 137.*

43 Decimaoctaua est condictio *ex l. fin. cum quærebatur, C. vnde vi*, de qua scripserunt Franch. *d. tract. de disput. petit. dub. 1. sub num. 40. vers. decimumsextum, fol. 329. Const. Rog. de remed. poss. num. 2. in fine, & n. 3. et 4. fol. 245. vterq; tom. 3. p. 2. Maran. d. dist. 7. n. 54. fol. 137. Menoch. d. tract. recuper. poss. rem. 13. & Ios. Cu. super ritib. Sicil. c. 38. rem. 14. nu. 332. fol. 218.*

44 Decimanona est ex dispositione *c. 1. frequens, de rest. spol. in 6.* de qua scripserunt in eo Canonistæ, *Maran. d. dist. 7. num. 56. fol. 137. & Ios. Cumia d. c. 38. rem. 21. n. 341. fol. 219.*

45 Vigesima est condictio *ex c. reintegranda 3. q. 1.* de qua scripserunt Franch. *d. dub. 1. n. 17. versic. quartum, fol. 327. Const. Rog. de remed. poss. nu. 5. versus huiusmodi sed quia per hoc, fol. 245. vterq. tom. 2. p. 2. Maran. d. dist. 7. n. 58. vers. decimumnonum, fol. 138. Menoch. d. tract. recuper. poss. rem. 15. Ios. Cumia d. c. 38. rem. 22. num. 342. fol. 219.* & scripsi aliqua de eo *infra memb. 6. num. 71. & seqq. & memb. 7. nu. 21. & seqq.*

46 Vigesima prima est in Regno Neap. de qua vide Mar. *d. dist. 7. n. 61. fol. 139.*

47 Vigesimasecunda est similiter in Regno Neap. de qua vide eundem Maran. *ead. dist. 7. nu. 62. fol. 139.*

Has viginti duas species congessit Mar. *d. dist. 7. à num. 28. vsque ad nu. 62.* inter quas ponit duas penultimas, quæ non sunt de iure communi, sicque enumerat species viginti.

At Boer. *decis. 42. alia insuper, sub num. 16.* quem citat Contar. *in l. vnica, limit. 4. sub n. 18. vers. Boer. C. si de mom. poss.* scribit se reperisse prodita esse vigintiquatuor remedia possessoria, ex quibus à iure conceditur posse recuperari possessionem deperditam, & totidem scribit se reperisse Philip. Franch. *trac. de disp. petit. dubio primo, sub n. 13. vers. pro parte vero negatiua*, quę singula vigintiquatuor remedia declarat à dicto *n. 13. vsque ad n. 43. inclusiue fol. 327. et seq. tom. 3. p. 2.*

Quatuor ergo aliæ species, quas enumerat Franch. *vbi supra*, sunt istæ.

48 Prima est condictio sine caussa, de qua scripserunt Franch. Alex. & Bar. in locis à me citatis, *infra membr. 6. num. 18.*

49 Secunda est *ex c. 51. bonæ, de app.* de qua Franch. *d. dub. 1. n. 22. & seqq. vers. sextum, fol. 328.*

50 Tertia est, quid metus caussa, de qua Franch. *vbi supra n. 38. vers. duodecimum, fol. 329.* & ego scripsi de interdicto vnde vi *infra memb. 6. n. 2. & seqq.*

51 Quarta est per actionem de dolo, de qua Fran. *d. 1. dub. n. 39. vers. decimumtertium fol. 329.*

Imò sunt & aliæ.

52 Quinta ergo est *ex l. 10. non ab re. C. vnde vi*, de qua idem Franch. *eod. dub. 1. num. 40. vers. decimumquintum, fol. 329. Const. Rog. tract. de remed. poss. sub num. 5. ibi, & contra eosdem fol. 245. vterque to. 3. p. 2. Menoch. tract. de recuper. poss. remed. 11.*

53 Sexta est ex l. 13. extat. ff. quod met. caus. de qua Franch. d. dub. 1. n. 41. vers. decimum nonum, fol. 329. Menoch. d. trac. de recuper. poss. rem. 5. & Ios. Cum. super ritib. Sicil. c. 38. rem. 16. n. 334. fol. 218.

54 Septima est ex l. 4. si constiterit, C. fin. regund. de qua Franch. d. dub. 1. sub n. 41. vers. vigesimum primum, fol. 329.

55 Octauo est ex lib. 1. C. si per vim vel alio mod. de qua Franch. vbi supr. n. 42. vers. vigesimumsecundum, Consil. Rog. de remed. poss. n. 7. fol. 245. vterque tom. 3. p. 2. & Ios. Cumia d. c. 38. remed. 19. n. 339. fol. 219.

56 Præmitto III. quod possessorium summarium vocatur diuersis nominibus: Quidam enim vocant summarium, Benint. decis. 79. mota lite, num. 1. in fine & num. 2. Mandos. tract. de inhibit. quæst. 118. num. 7. & per totam, tom. 5. fol. 112 & 113. Franch. Becc. cons. 21. dubitatum, num. 9. in fine, & num. 10. & Ios. Lud. Menoch. & Ios. Cumia, quos, diuidentes iudicium possessorium, retuli, & sequutus sum supra, sub num. 2. Quidam vero vocant illud summarijssimum, Menoch. tract. de recuper. poss. in prælud. n. 31. in fine, & tract. de retinen. poss. remed. vlt. num. 4. & apertus d. tractat. de recuper. poss. rem. 15. quæst. 32. num. 413. fol. 113. & summarijssimum vocat etiam Virgin. de Boccat. tractat. de interd. vti possid. cap. 14. de probationibus, &c. num. 43. vers. testium reprobatio, tom. 3. par. 2. fol. 309. & ita hodie & voce, & scriptis, consulendo, & iudicando appellamus. Alij illud vocant extraordinarium, Benintend. d. decis. 79. n. 1. & 2. Ios. Ludou. Perus. decis. 20. domina martiana, num. 7. vers. quod autem, & Rugmell. tractat. de appellat. §. 2. cap. 3. sub num. 641. vers. hoc ipsum. Quidam vocant momentaneum.

† Et hoc nomine vocatur quia deducitur iudicis officio implorato, & in quo iuris ordine non seruato, & summariè proceditur. ita Natt. cons. 121. Gail. pract. obseru. 5. & 7. lib. 1.

Quidam præparatorium ad aliud iudicium possessorium plenarium, Menoch. tract. de retineu. poss. rem. vlt. numer. 3. & 7. & Ios. Cumia super ritib. Sicil. cap. 38. sub n. 112. fol. 197. & n. 160. fol. 202. Hispani vocant hoc iudicium, INTERIM, Menoch. tract. de recuper. poss. in prælud. n. 28. in vltimis verbis, & num. 29. & tractat. de retinen. poss. remed. vlt. num. 6. Galli vocant, recredentiam Menoch. in eisdē præludijs num. 28 & d. rem. vlt. n. 5. Vocant etiam, Casum nouitatis, Menoch. d. nu. 5. Alij vocant, Nouam prouisionem, Menoch. in eisdem præludijs de recuper. poss. num. 29. & antiqui, Vindicias appellarunt, Menoch. in eisdem preludijs num. 31. & tract. de retin. poss. remed. 3. n. 8. qui in singulis allegat.

Nos tamen censemus, summarijmum, rectius, quam summarium vocandum esse, quia iudicium summarium ad differentiam iudicij ordinarij potest habere solum breuiores dilationes, vt dixi supra lib. 1. cap. 53. num. 14. & ideò non potest stare sine libello cæterisque solemnitatibus per ea, quæ dixi ibidem & infra n. 60. vnde requiruntur etiam in eo probationes plenæ, vt retuli, & sequutus sum lib. præced. c. 9. n. 489. & 490. Ad hoc iudicium potest stare sine præfatis solemnitatibus, & sine ordine iuris, vt retuli, & sequutus sum infra n. 59. Ergo non summarium, sed summarijssimum vocandum.

57 Possessorium ordinarium multis quoque synonimis vocatur. Quidam enim vocant, vt dixi, Ordinarium. Quidam Plenarium, Ios. Ludou. d. decis. 20. num. 11. vers. plenarium. Quidam Plenum. Quidam Merum, Ruginell. d. cap. 3. sub n. 642. & dicitur Merum quando in eo non venit alia contentio possessionis, Rugin. eod. c. 3. n. 643.

58 Momentaneum possessorium à quibusdam vocatur merum, & à quibusdam simplex.

59 Præmitto IV. aliqualem cognitionem singulorum prædictorum possessoriorum, & interdictorum.

Summarijssimum igitur possessorium dicitur illud, in quo, implorato iudicis officio, proceditur summariè, & iuris ordine non seruato, Natt. consil. 121. in caussa possessorij, num. 2. & seqq. lib. 1. Menoch. tract. de recup. poss. in preludijs, num. 24. & seqq. fol. 2. & Rugin. tract. de appell. §. 2. c. 3. num. 641. vers. summarium, quare proceditur in eo sine libello, sine contestatione litis, sine plenitudine probationum, & sine sententia diffinitiua, Beninten. decis. 79. mota lite, num. 2. Natt. vbi supra, Mandos. tract. de inhib. q. 118. sub num. 5. tom. 5. fol. 113. & quæ alia sint, quæ sunt de ordine iudicij, & non requiruntur in isto summarijssimo, docent Ios. Ludou. decis. 20. domina Martiana, sub num. 2. p. 1. latè Menoch. tract. de retineu. poss. rem. vlt. q. 11. & seqq. à n. 39. vsque ad n. 44. Couarr. præsertim ad vsum Hispanum pract. qq. cap. 17. per totum, fol. 491. vol. 2. & nos scripsimus aliqua lib. præced. cap. 7. sub n. 297. limit. 19. & c. 8. num. 393 in futura impress. & quod in adipiscenda possessione ex remedio officij iudicis non sit necessarius libellus, sed sufficiat qualis qualis petitio, scribit Menoch. tract. de adip. poss. remed. 6. n. 8.

60 Ordinarium dicitur illud, in quo præceditur iuris ordine seruato, Rugin. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 642. licet enim saluianum interdictum dicatur iudicium summarium, Rot. diuers. decis. 43. in caussa Rom. fructuum versus finem, sub num. 5. p. 1. & similiter omnes caussæ possessoriæ sint de iure summariæ, tamen in eis requiruntur libellis, litis contestatio, & sententia diffinitiua, vt refert, & sequitur Ios. Cumia super ritibus Sicil. cap. 38. num. 164. & seqq. vsque ad n. 170. fol. 203. & quod in possessorio recuperandæ sit necessarius libellus, & litis contestatio, scribit Franch. quem retuli & sequutus sum infra limit. 47. memb. 1. num. 1. vers. nota, & quod in omnibus caussis possessorijs requiratur regulariter libellus, scribit Menoch. tract. de adipisc. poss. remed. 4. q. 57. & seqq. num. 468. & seqq. & quod etiam in caussis summarijs requirantur libellus, litis contestatio, & alia solemnia, scripsi supra libr. 1. cap. 53. num. 14.

61 Momentaneum dicitur illud, quod ordinatur ad alium iudicium, seu cuius grauamen potest de facili reparari in alio iudicio, vt dicam suo loco.

62 Perpetuum dicitur per oppositum, quando non ordinatur ad aliud iudicium, ideoque eius grauamen non potest reparari in alio iudicio.

63 Mixtum dicitur illud, quod deducitur simul cum proprietate, Contar. in l. vnica, limit. 2. in princ. num. 11. ibi, quomodocumque, C. si de mom. possess. & Ruginell. d. cap. 3. num. 644. fol. 117. Potest autem esse mixtum vel sui natura, vel ex accidenti; mixtum sui natura habet ex propria natura annexam caussam proprietatis, Contar. d. limit. 2. in principio, num. 42. & Ruginell. d. cap. 3. num. 465. & quæ possessoria sint mixta natura ipsa explicat, Contar. d. limitat. 2. §. 7. Mixtum ex accidenti dicitur, quando caussa proprietatis interuenit de voluntate partium, agendo, vel excipiendo, Contar. d. limit. 2 in princ. num. 10. & sub num. 48. & Ruginel. d. cap. 3. n. 646. Item erit mixtum siue agatur principaliter de possessione, & incidenter de hæreditate, siue è contra principaliter de hæreditate, & incidenter de possessione, Rugin. eod. cap. 3. n. 647. & siue agatur principaliter de possessione, & incidenter de validitate, seu nullitate contractus, vel è conuerso, vt patet ex his, quæ scripsi infra memb. 9. n. 61. 62. & seqq.

64 Aggredior tres species possessionum, seu interdictorum, quas posui supra n. 7.

Adipiscendæ possessionis interdictum est prætorium, Menoch. tract. de adipisc. poss. in præludijs, num. 1. estque interdictum restitutorium, quo adipiscimur possessionem, quam antea non habuimus; nam si habuissemus antea, hoc interdictum non competeret, Maran. in suo spec. par. 4. distinct. 7. num. 5. Menoch. vbi supra in præludijs, num. 9. in fine, & num. 10. & Ios. Cumia super ritib. Sicil. c. 38. num. 179.

vers.

verſ.poſſeſſorum ergo, *fol.*104. & datur tam pro poſſeſſionem vacua, quam pro non vacua, & ſub iſto interdictio continentur infraſcriptę ſeptem ſpecies,quas poſui ſupra *n.*10.*& ſeqq.*

65 Quorum bonorum datur ei, cui ex prætoris edicto data eſt bonorum poſſeſſio aduerſus poſſidentem pro hærede,vel poſſeſſore,vt ab eo conſequatur poſſeſſionem illorum bonorum,quæ tempore mortis habebat teſtatur cuius bonis ſucceſſit, *l.* 1. *ff.quor.bonor.& §.adipiſcendæ. Inſtit.de interd.Menoch.vbi ſupra in præludijs,numero* 12.& competit tam ei,cui eſt delata hæreditas ex teſtamento, quam ei,cui delata eſt ab inteſtato,*Maran.in ſuo ſpec.parte* 4.*diſtinct.*7.*ſub numero* 2.*Ioſ.Cum.d.cap.*38.*numero* 185. *fol.*204.*et Ruginel.tract.de appellat.§.*2.*cap.*3.*numero* 653. & quomodo actor debeat concipere libellum, vide Conſtan. Roger. *tract.de remed.poſſeſ.ſub numero* 13. *tomo* 3. *parte* 2.*fol.*245.*Maran.de diſt.*7.*numero* 4. & de iſto interdicto vide,quæ latè cumulauit Menoch.*d.tract.de adipiſc. poſſ. remed.*1.*per totum.* & in quibus differat hoc interdictum à remedio, *legis fi.C.de edict.diu. Adr.toll.* & à petitione hæreditatis,vide Conſtan. Roger. *d.tract.de remed. poſſeſſ.n.*12.*&* 13.

66 Quorum legatorum competit hæredi ad auocandam poſſeſſionem legati à legatario, qui auctoritate propria occupauit rem legatam,iacente hæreditate,de quo interdicto ſcribunt Conſtan.Rog.*d.tract.de remed.poſſ.numero* 14.*Maran.diſt.*7.*numero* 10.*verſ.ſecundo*, *Menoch.de adipiſc.poſſ.in præludijs,numero* 13.*Ioſ.Cumia ſupra ritib.Sicil. c.*38.*num.*191.*fol.*205. *Contar.in l.vnica, limit.*2.*§.*1.*num.* 16.*& ſeqq. C.ſi de mom.poſſ.* & ſcripſimus aliqua *lib.præc. cap.*9.*numero* 1272. Competit etiam hæredi aduerſus fideicommiſſarium,qui,hæreditate iacente,occupaſſet hæreditatem;nam is tenetur eam reſtituere hæredi intentāti præfatum interdictum, *Contar.d.§.*1.*num.*19. *verſ.his conſequens*,nam aduerſus legatarium agit,vt detrahat falcidiam, *Contar.d.§.*1. *num.*16. & aduerſus fideicommiſſarium,vt detrahat trebellianicam.Et quod interdicta quorum bonorum, & quorum legatorum ſint adipiſcendæ poſſeſſionis,ſcribunt Maran. & Menoch.*in locis ſupra citatis*,& Cōtar.*d.l.vnica,lim.*2.*§.*1.*n.*38.*verſ.hac ex ea C.ſi de mom.poſſ.* de hoc interdicto latè ſcribit Menoch. *tract. de adipiſc.poſſ.rem.*2.

67 Interdictum ſaluianum competit domino fundi ad adipiſcendam poſſeſſionem bonorum, &c. *Maran.d.parte* 4.*diſtinct.*7.*num.*11.*verſ.tertio.Menoch.tract.de adipiſ.poſſeſſ.in præludijs,num.*14.*& rem.*3. *Ioſ.Cum.ad cap.*38. *num.* 197.*&* 198.*fol.*205. & aliqua ſcripſi *infra memb.*9. *num.* 88.*& ſeqq.*

68 Officium iudicis imploratur ab eo, cui facta eſt collatio alicuius beneficij,vt mittatur in poſſeſſionem,*Maran. d.diſtinct.*7.*n.*13.*Menoch.vbi ſupra in præludijs,n.*18.*in fin.* & de eo plenè ſcribit *rem.*6.*n.*34.*& ſeqq.vſq;in finem,Ioſ. Cumia d.c.*38.*n.*199.*fol.*205.

Imploratur etiam ab eo,qui ſuccedit ab inteſtato,cum ei denegeretur remedium *legis fin.C.de edict. diu.adr. toll.* vt retuli,& ſequutus ſum *infra mem.*4.*n.*4.

69 Remedium *ex l.*3.*C.de pignor.* datur creditori ex pacto inito inter ipſum,& debitorem, vt poſſit ingredi, & apprehendere poſſeſſionem rei debitoris, de quo remedio ſcripſi Menoch.*in præludijs de adipiſc.n.*17.*& late rem.*5. & aliqua ſcripſi *lib.*1.*c.*62. *n.*23.*&* 24. *& memb.ſeq.n.* 39. *& memb.*9.*n.*96.

70 Remedium *legis fin.C.de edict. diu. adr. toll.* competit hæredi ſcripto in teſtamento,quo producto in publica forma,non abolito, & non cancellato, datur hæredi miſſio in poſſeſſionem hæreditatis, *Maran.d.diſtinc.*7.*nu.*12. *& Menoch.tract.de adipiſc.poſſ.in præludijs num.*15.& latè de eo ſcribit *rem.*4.& aliqua nos ſcripſimus *ſupra lib.*1.*c.* 92.*n.*8.*verſ.tertio fallit*, *& lib.præc.c.*9.*n.*127.*E.& infra* *memb.*4.*n.*6.*& ſeqq.*& in quibus differat remedium huius *l.ab interdicto quorum bonorum*, vide Conſtan.Roger.*de rem.poſſ.ſub numero* 12. *&* 13. *tomo* 3. *parte* 2.*fol.*245. & quomodo actor debeat concipere libellum in remedio huius legis indifferentiam libelli in interdicto quorum bonorum,vide eundem Conſt.Rog.*ſub eod.num.*13.*verſ. dico quid fol.* 246.

Quod ſingulæ enarratæ ſpecies ſint adipiſcendæ, ſcribunt Maran.& Menoch.*in locis ſupra citatis*.

Poſſeſſio ex primo decreto datur actori contra reum contumacem &c.

71 Retinendæ poſſeſſionis interdictum continet illas octo ſpecies,quas habes *ſupra n.*17.*& ſeqq.*

Interdictum, ne vis fiat ei, competit eis, qui ſunt miſſi in poſſeſſionem contra eos,quorum dolo malo fit,vt non poſſideant, *vt habetur in l.* 1. *ff. ne vis fiat ei*, de hoc latè ſcripſi Menoch.*tract.de retinen.poſſ. rem.*1. *numero* 1. *& ſeqq.*

72 Interdictum, *Vtrubi*, datur pro retinenda poſſeſſione rerum mobilium,quas quis poſſediſſet maiori parte anni de quo interdicto ſcripſerunt Maran.*in ſuo ſpec.p.*4.*diſt.*7. *n.*14.*verſ.ſecundum,fol.*132.*et Menoc.tract.de retinen.poſſ. rem.*2.*n.*1.*et ſeqq.*

73 Interdictum, *Vti poſſidetis*, datur pro retinenda poſſeſſione rerum immobilium, vt notando differentiam inter hanc,& præcedentem ſpeciem,ſcribunt Maran.*loco ſupra proxime citato*,& Menoch. *d.rem.*2. *n.*1. & latè de hoc interdicto ſcribit *eod.trac.rem.*3.

74 Interdictum, *Deſuperficie*, datur habenti vtili dominiū & ſic ſuperficiem terræ,ſicut habet emphyteota,vel alius ſimilis conductor, de quo interdicto multa ſcribit Menoch.*tractat.de retinen.poſſeſ.remed.*4. *numero* 1. *& ſeqq.*

75 Interdictum, *De itinere, actuque priuato*,datur pro tuitione ruſticarum ſeruitutum, in quo interdicto ſufficit quod actor probet, ſe non vi, aut clam vſum eſſe hoc anno itinere actuque priuato,de quo interdicto latè ſcribit Menoch. *eod.tractat.de retinen.poſſeſ.remed* 5.*numero* 1. *& ſeqq.*

76 Interdictum,*De aqua quotidiana, & æſtiua*, datur ei,qui non vi aut clam, aut præcario aquam hoc anno duxit per fundum, ſeu prædium alienum, de quo interdicto multa ſcripſi Menoch.*tract.de retin.poſſ.rem.*6.*numero* 1. *& ſeqq.*

77 Interdictum, *De riuis*, datur ei, qui eſt in quaſi poſſeſſione ducendi aquam per riuum, de quo interdicto multa ſcripſit Menoch.*d.tractat.de retin.poſſ.rem.*7.*numero* 1. *& ſeqq.*

78 Officium iudicis interponitur ab ipſo iudice, cum videt duos ſeu plures contendentes & rixantes de aliqua poſſeſſione,& vnuſquiſque prætendit,ſe eſſe in poſſeſſione, & poſſe alium arcere, de quo officio iudicis multa ſcribunt Mar.*in ſuo ſpec.parte* 4.*diſt.*7. *numer.*14. *& ſeqq. Menoch.tract.de retin.poſſ.rem.vlt. num.*1. *& ſeqq.* & nos ſcripſimus aliqua *lib.præced.c.*3.*ſub numero* 275.*& c.*8.*ſub numero* 393.

Et quod ſingulæ enarratæ ſpecies ſint retinendæ poſſeſſionis ſcribunt Maran.& Menoch.*in locis ſupra proxime citatis*.

79 Recuperandæ poſſeſſionis interdictum continet illas ſpecies,quas habes *ſupra n.*26.*& ſeqq.*

Interdictum, *Vnde vi*, inter alia particularia habet, vt in libello debeat inſeri tempus deiectionis, & deinde formaliter probari,eo quod iudicium de vi eſt famoſum, *Contar.in l.vnica,in ampliat.n.*15.*& ſub n.*16. *verſi.& licet C.ſi de mom.poſſ.*& debet pariter probari vis illata,*Contar. ſub d.nu.*16.*verſic. & licet.*Item hoc interdictum non datur pro re mobili,*Mar.ſuo ſpec.parte* 4.*diſt.*7. *numer.*29.*et Men.tractat.de recupe.poſſ.rem.*1.*q.*2.*num.*94. *et ſeqq.*nam interdicta nō dantur pro re mobili,ſed datur actio vi bonorum

norum raptorum, & dantur alia remedia possessoria, quę non sunt interdicta, *Maran. d. dist. 7. n. 29.* Neque datur adversus singularem successorem, *Phil. Franch. tract. de disp. petit. in 1. dubio, sub n. 36. vers. decimum tertium, to. 3. par. 2. fol. 329. Menoch. d. rem. 1. q. 13. num. 150. & seq. & Contar. in d. l. vnica in amplia. n. 72. & 30.* & in his differt à remedio canonis reintegranda, quia in remedio dicti canonis non debet narrare se spoliatum, sed solum se possedisse, & quod possessio indebitè est penes talem, & consequenter non cogitur probare spoliationem, vt cogitur probare ille, qui intentat remedium interdicti vnde vi, *Contard. sub d. num. 16. & licet.* Item remedium dicti canonis datur etiam pro re mobili, *Menoch. d. tract. de recuper. possess. remed. 15. q. 16. n. 193. & seqq.* Et datur etiam contra singularem successorem, *vt not. at idem Menoch. eod. rem. 15. q. 13. n. 57. & seqq.* & dixi *lib. præced. c. 7. n. 163.* Item datur non solum pro possessione, sed etiam pro quasi possessione in corporalibus, *Gram. decis. 59. catholicus Rex num. 45.* dicēs, quod in corporalibus datur quasi possessio, & ideò dantur remedia quasi possessoria iurium incorporalium, vide Ruginel. qui alios citat *tract. de appell. §. 2. c. 3. sub n. 694. fol. 123.* nam remedium canonis, *reintegranda*, est pinguius, *Marand. p. 4. dist. 7. n. 58. Menoch. d. rem. 15. q. 2. n. 5.* & datur etiam pro rebus prophanis, & in foro ciuili, *vt retuli, & sequutus sum infra memb. 7. n. 4.*

80 De reliquis interdictis recuperandæ possessionis vide Phil. Franch. *d. tract. de disputat. petit. in primo dubio à num. 13. vsque ad num. 43. inclusiuè, tom. 3. par. 2. fol. 327. Maran. d. dist. 7. à num. 28. vsque ad num. 62. Menoch. tract. de recuper. poss. per totum*, & multa nos indicauimus *infra in proprijs locis eorum*.

81 Præmitto V. appellationis vsum esse duplicem: Aut enim appellamus ad effectum deuolutiuum tantum, & nō quoad effectum suspensiuum: Aut ad vtrumque effectum, vt patebit ex dicendis infra in discursu.

82 Præmitto VI. in admittenda, & reijcienda appellatione in iudicijs possessorijs aliud esse dispositum de iure ciuili, & aliud de iure canonico, *vt patebit ex dicendis infra in discursu.*

83 Præmitto VII. quod Doctores indagantes, quæ remedia possessoria sint inuenta à iure canonico, non omnino concordant; nam Anch. quem citat Contar. *in l. vnica, limit. 4. n. 27. in fine, & n. 28. C. si de mom. poss.* assignat à iure canonico fuisse introducta tria remedia. Primum est ex *cap. conquerente, de restit. spol.* quod remedium datur his, qui spoliantur à iudice ordine prætermisso. Secundum remedium est ex *cap. sæpe contigit, eod. tit.* Tertium est ex *c. reintegranda, 3. q. 1.*

Sed Bal. quem similiter citat Contar. *d. limit. 4. num. 12. vers. non obstat.* videtur sentire, duo tantum remedia fuisse inuenta à iure canonico, dum scribit, remedium canonis *reintegranda, & cap. sæpe, de restit. spol.* nunquam fuisse cognita à iure ciuili, & cum eo videtur concordare Bereng. Fernan. *in §. nihil commune, sub vers. ac quarta, a num. 114. vsque ad num. 117.* dum seriosè enumerando possessoria iuris ciuilis, & iuris canonici, inter remedia introducta à iure canonico non ponit, nisi prędicta *cap. sæpe, & cap. reintegranda*, vt refert Contar. *ead. lim. 4. sub num. 28. versic. bereng.*

Menoch. *tractat. de recuper. possess. in præludijs, num. 60.* quem etiam citat Contar. *sub d. numero 28. vers. & an* quærit, an *cap. accedes, il 1. vt lit. non contest.* & *cap. bona, de appellat.* sint remedia possessoria inuenta à iure canonico.

Ego tamen vniuersam hanc indagationem, vti parum necessariam nostro instituto, omnino prætereo.

SEXTÆ LIMIT. MEMB. II.

SVMMARIA.

1 IN Summario possessorio non datur appellatio, num. 1. & 2 & hæc est extensio.

¶ Subextenditur I. vt neque detur ad effectum deuolutiuum, num. 3.

Subextenditur II. vt neque de iure canonico detur ad effectum suspensiuum, n. 4.

Subextenditur III. vt iudex non possit reuocare præceptum, nisi, &c. n. 5. — Ampliatur, n. 6. — Declaratur, n. 7.

Subextenditur IV. vt neque detur restitutio in integrum, n. 8.

Declaratur in quibus speciebus possessionis habeat locum possessorium summarium, num. 9. & seqq. — Infertur primo, à sententia de mittendo hæredem in possessionem non dari appellationem, n. 13. — Infertur secundo, à sequestro non dari appellationem, n. 14. & seqq. & quæ sit praxis procedendi ad sequestrum, n. 18. & seqq. Declaratur primo, & subdeclaratur hæc secunda illatio, num. 28. & seqq. — Infertur tertio, à sententia de fractando non dari appellationem, n. 36. — Infertur quarto, à sententia lata super præcedentia, &c. non dari appellationem, n. 37. & 38. — Infertur quinto, à decreto, quo creditor mittitur in possessionem vigore pacti, &c. non dari appellationem, n. 39.

¶ Restringuntur I. eadem extensio, & illationes, vt non procedant de iure canonico ad effectum deuolutiuum, n. 40.

Restringitur II. in Regno Franciæ, &c. n. 41.

Reliquæ restrictiones indicantur remissiuè, sub eod. n. 41.

1 EXtende I. nunc hanc sextam limitationem, in qua initio ipsius diximus, in iudicijs possessorijs non admitti appellationem, & sequendo nostrum ordinem positum *memb. præced. num. 3.* vt maximè habeat locum in prima specie, nempe in possessorio summarijssimo, seu, vt vocant alij, summario, in quo denegari appellationem vniformiter, & in diuersis casibus * omnes; nam, quod duobus vel pluribus contendentibus de possessione, ita, vt dubitari debeat, quod verisimiliter veniant ad rixas, & ad arma, debeat tunc iudex ex officio celeriter obuiare, & prouidere, & ab hac prouisione non liceat appellare, scribit Menoch, *tract. de retinen. possess. rem. vlt. q. 17. num. 48. iuncto n. 1.*

Et quod à præcepto, ne quis accedat ad possessionem, seu, ne quis molestet aliquem in possessione, cum agitur possessorio summarijssimo, non detur appellatio, refert & sequitur Achil. Person. *tractat. de adipisc. poss. sub n. 29. vers. quam conclusione, & sub num. 37. to. 3. p. 2. fol. 246.* & quod si pars, prohibita ab ingressu possessionis, appellaret, iudex non debeat admittere, scribit Par. de Put. *tractat. de synd. in verbo, index, vt non arguatur ne negligentia, num. 2. vers. si tamen pars, to. 7. fol. 287.* & quod à præcepto, quod quis manuteneatur, seu non molestetur in possessione, nō detur appellatio, refert & sequitur Ruginel. *tract. de appellat. §. 2. c. 3. n. 691. & 694. in fine, vers. ex his, f. 123.* & quod ab inhibitione, seu præcepto de non molestando non detur appellatio, refert & sequitur idem Rugin. *eod. c. 3. n. 68 vers. 22. & n. 689.* & quod appellatio non admittatur, nec deuoluat à sententia, qua dictum sit, esse inhibendum, & inhiberi sub pœna, ne turbet, seu molestet aliquem in possessione bonorum hæreditariorum, adepta in vim testamenti, tenuit Rota Bononien. *vt refert Cas. Barzius decis. 71. appellationem, in princ.*

Comprobatur primo ista extensio ex *l. vnica, C. si de mom. poss.* vbi prohibetur appellatio à momentanea possessione secundum communem intellectum, vt in eius intellectu *n. 1.* testatur Contar. Sed nulla est magis momētanea possessio, quam ea, quæ determinatur in possessorio sum-

summarijssimo,& ideò licet Doct.controuertant, an appellatio sit prohibita in possessorio ordinario, eo quod secundum aliquos non sit momentaneum, tamen, quod sit prohibita in summarijssimo, eo quod sit momentaneum,non est,qui reuocet in dubium iuxta ea,quæ recenset Contar.*in d.l.vnica.in prima ratione decidendi,sub num.14.& 16.in fine,& n.17.& in quarta ratione decidendi,n.6. C.si de mom.poss.*

Comprobatur secundo efficacissimè ex sequentibus subextensionibus.

2 Ratio, quare in isto summarijssimo possessorio non detur appellatio,est duplex.

Prima, quia damnum in eo illatum potest dupliciter resarciri,videlicet, in possessorio ordinario, & in petitorio,*Contar.in d.l.vnica,lim.16.n.9.in fi.*

Secunda, quia sententia in eo lata dicitur mera interlocutoria, *Cæsar. Barz.d.decis.71. numero 1.* & quod sententia, lata in possessorio summario, pronuntiatur quod talis pars sit in quasi possessione,& non debeat turbari, lite pendente,sit interlocutoria,& non duret eius effectus nisi quousque lis durabit super proprietate,vel possessione,scribunt Paul.de Castr.*consil.3.in caussa quæ n.1.in fine, lib.2. Ang.Aret.in l.2.ante sententiam,numero 16.ff.de appellat.recip.vel non*, *Couar.pract.qq.capit.17.numero 1.in fine, vers.primum fol.492.volum.2.& Beninten.decis.83. orta sub num.7.& decis.79.mota lite numer.2.& 7.*& communiter * cæteri DD.& quod sententia lata super possessione dicatur interlocutoria,quando iudex absque libello mandat, quod nulla fiat nouitas possessorij, scribit Franch. *in cap.60. cum cessante num.57. vers.vigesimo primo de appellat.*

Sed à sententia interlocutoria non datur appellatio per ea,quæ scripsi infra *lim.*47 Ergo,&c.

Quando sententia lata super possessorio sit diffinitiua, vide *infra memb.3.n.5.*

3 Subextende I. hanc extensionem,vt habeat locum etiã quoad effectum deuolutiuum, & sic ad vtrumque effectum, *Ios.Ludou.in Perus.decis.20. domina Martiana.num. 9.vers.propterea parte 1. Caball. ad constitut. March.lib.6. c.2.in verbo ciuil.n.11. Menoch.tract. de retinen.poss.rem. vlt.q.13.num.*50.quem refert, & sequitur Alex.Sciat. *in pract.iudic.c.12.n.16.*

Hæc subextensio non videtur carere ratione;nam,si in possessorio ordinario denegatur appellatio suspensiua, quia eius grauamen potest reparari in petitorio per ea, quæ dixi *membr. seq. numero* 6. in summario debet denegari deuolutiua, quia potest reparari in ordinario per ea quæ dixi *numero præcedenti*, & conuenit, vt inter possessorium ordinarium, & possessorium summarium remaneat aliqua differentia quoad facultatem appellandi.

4 Subextende II.vt à decreto, quo iudex prouidet, ne partes veniant ad arma, appellatio suspensiua prohibeatur etiam de iure canonico,*Beninten.decis.79.mota lite,n. 6.& apertius,n.7.Contar.in l.vnica, lim.3.num.48. & si de mom.poss.Ios.Ludou.in Perus.decis.20. domina Martiana n. 21. vers.de iure vero canonico parte 1. & Menoch. tract.de retinen.poss.rem.vlt.q.17.n.49.* & quod etiam de iure canonico sit prohibita appellatio in possessorio summario, & extraordinario, dummodo in eo iudicio fuerit pars citata,& adhibita caussæ cognitio refert,& sequitur Lancell.*tract.de attent.par.2.c.12.de attent.& innou.appellat. penden.lim.25 princ.n.26.fol.372.*& certè,quando imminet suspicio rixæ,si diceremus aliter, ius canonicum esset iniquum.

5 Subextende III. vt non solam pars non possit appellare, sed neque iudex possit reuocare præceptum emanatum super hoc summarijssimo possessorio, nisi caussa plenè, & ordinatè cognita, & sic, porrecto libello super ista reuocatione, *vt scribũt Spec.tit.de libel.cõcept.§.nunc dicendum cas.12.sub numero 14.lib.4.fol.24.Natt.cons.121. in caussa possessorij,sub num.2.Menoch. tract.de adipisc.poss. rem.6.n.20.& Achil.Person.tract.de adipisc.poss.n.28.in fi. & num.35.tomo 4.parte 2.fol.246.*& quod eiusmodi præceptum de non molestando non possit reuocari,refert & sequitur Rugin.*tractat.de appel.§.2.c.3. nu.690.* & quod iudex non possit reuocare interlocutoriam, qua determinat possessorium summarijssimum,testatur,& sequitur esse veriorem opin. Menoch.*tract.de retin.possess.rem. vlt. q.21.sub num.56.vers.cæterum*,& quod succumbens in hoc possessorio summarijssimo possit iuuari hoc remedio, vt offerat libellum, & petat reuocari sequestrum seu præceptum,scribit Contar.*in l. vnica,limit.16.num.13.Cod.si de mom.poss.*

Confirmatur hæc subextensio, quia quando iudex iubet, alterum ex contendentibus esse in possessione,& alteri inhibet,ne ad possessionem accedat, est interlocutoria,quæ secum trahit executionem,ideoque iudex eam reuocare non potest,*Menoch.de tract.de retinen.poss.rem. vlt. quæst.21.sub n.56.vers.cæterum ego.* vbi supra & quod iudex non possit reuocare interlocutoriam, quæ secum executionem traxit,scribunt Alex.Ias. Card. Alex. & Tiraq.quos retuli,& sequutus sum, *infra limit.47. membr.1. numero 62.*

6 Amplia istam subextensionem, vt sententia reuocatoria lata sine libello sit nulla, *Spec.vbi supra, & Menoch.d. rem.6.n.20.*

7 Declara primo, restringendo hanc tertiam subextensionem,vt sit vera, quando iudex fecit præceptum, capta prius summaria informatione;secus si,ea non capta,præcepisset possessori ne accederet ad possessionẽ, quia isto casu vel posset tacitè reuocari iuxta practicam, quam tradit Achil. Person. *dict.tract.de adipisc. poss.numero 35. & 36.* vel est dicendum, quod vti de facto factum, de facto potest reuocari, *vt dicit idem, numero 37.* & quod libellus tunc sit necessarius quãdo sequestrum fuit factum, seruatis seruandis, alias possit reuocari sine libello, & sine citatione,si ea in sequestri concessione fuerit omissa, dummodo non fuerit omissa ex caussa vrgenti, scribit Contar.*in l.vnica, limit.16.numero 13.& seqq.C.si de momen.poss.*

Nec prædictis obstat,quod *Rot.diuers.decis.641. quoad primam, num.9.parte 1.* & alijs pluribus decisionibus quæ manuscriptę circumferuntur dixerit,quod iudex mandatum de manutenendo, quod concessit, possit indistinctè reuocare,quandocunque constet de possessione alterius, quia est interlocutoria, quæ quoad iudicem non transit in rem iudicatam.

Quia respondeo,Rotæ decisionem esse intelligendam præsuppositis terminis habilibus, qui sunt hi, de quibus *supra nu.5.*& isto *num.7.*alias posset reprehendi à sapientibus.

Multo minus constat,si tu diceres,quod Rota,alijque iudices in Romana Curia reuocant mandata de manutenendo,etiam si ea concesserint,seruatis terminis substantialibus.

Quia respondeo, quod ego, saluis semper eorum honore & reuerentia, auderem dicere, quod faciunt contra ius, quia tunc non sumus in possessorio summarijssimo, sed in ordinario, & consequenter licet sententia lata in possessoria summario,dicatur interlocutoria, *vt scripsi supra numero 2.*& dato quod iudex possit eam reuocare in terminis in quibus locutus sum *supra dict. numero 5. & hic num.7.*tamen illa sententia,quæ fertur,seruatis terminis substantialibus, non est interlocutoria, sed est diffinitiua, *per ea, quæ scribunt Paul.de Castr.consil.3.in caussa quæ vertitur,sub num.1.lib.2.& Beninten.decis.73.orta,sub n.7.* & ex Bal. Franch. & Contar. retuli & sequutus sum

memb.

memb. seq. n. 5. & iudex non potest reuocare sententiam diffinitiuam, & in hoc vidi aliquos errare.

Declara secundo, subextensionem esse veram, cum quis absolutè petit reuocari, vt si dicat se absolutè possessorē; secus si allegaret se possessorem, & poterat sic declarari, & mandari aduersario, ne eum turbet, donec discussum fuerit plenarium possessorium, vel iudicium petitorium, quia hoc casu libellus non erit necessarius, *Zachar. in l. vlt. n.* 224. *C. de adipis. poss.* quem refert, & sequitur Menoch. *de adipisc. poss. rem.* 6. *sub n.* 20. ego tamen non audeo firmare hanc declarationem.

8 Subextende IV. vt neque detur restitutio in integrum, *Menoch. & Contar. quos retuli & sequutus sum infra qu.* 19. *rem.* 2. *n.* 24. *vers. restringe eam.*

9 Retenta extensione cum subextensionibus positis *supra num.* 1. 3. *& seqq.* in quibus dixi non dari appellationem in possessorio summarijssimo, seu, vt vocant alij summario.

Declara, hoc possessorium summarium esse illud in quo proceditur, non seruatis substantialibus iudicij ordinarij, *vt dixi memb. praeced. n.* 59. quia celeriter est expediendum.

Hoc possessorium summarium habet locum in duplici specie possessionis.

Prima species est adipiscendæ, & ista occurrunt tres casus.

Primus casus est, quando scriptus hæres petit ex remedio legis fin. *C. de edic. diu. adr. toll.* se mitti in possessionem vacantem, quo casu, nullo seruato ordine judicij ordinarij, debet mitti in possessionem, quia est iudicium executiuum, *vt retuli, & sequutus sum supra lib.* 1. *c.* 62. *n.* 8.

Secundus casus est, quando quis ex pacto, & contractu debet mitti in possessionem, *vt retuli, & sequutus sum infra n.* 39.

10 Tertius casus est, quando partes ita de adipiscenda possessione contendunt, vt verisimiliter dubitari possit, quod procedent ad arma, iniurias & offensiones, quo casu summario possessorio inter eas procedendum est, vt, loquendo de adipiscenda possessione, scribunt Ios. Cumia *super ritibus Sicil. c.* 38. *num.* 113. vbi, si possessio est vacua, vt quia possessor sit mortuus, & vtraque pars prætendat, se esse hæredem, & vult ingredi possessionem, & nemo vult offerre libellum, nec esse actor, sed reus, & timor est, ne deueniant ad arma, tradit hanc praxim, vt iudex etiam ex mero suo officio motu proprio se informet, quis sit scriptus hæres in vltimo testamento, non cancellato, nec abolito, & illum mittat in possessionem bonorum, quæ defunctus possidebat tempore mortis, etiam si diceretur bona non fuisse defuncti, hancque missionem in possessionem faciet cum clausula (*saluo iure competitorum in agendo tam in possessorio plenario quam in petitorio*) & Ios. Ludou. *in Perus. decis.* 20. *domina Martiana, n.* 2. *p.* 1. dicens summarium possessorium esse, cum, mortuo possessore, duo contendunt de adipiscenda possessione, prætendens quilibet eorum se esse hæredem; quo casu Paul. de Castr. *in l. fin. num.* 2. *C. de edic. diu. adr. toll.* excogitauit, consilium esse, quod quis præueniat occupando bona, sed si simul concurrant, debet inquit, inhiberi vtrique, ne accedant ad possessionem, ad idem consilium Par. de Put. *tractat. de synd. in verbo, index, vt non arguatur, sub num.* 1. *vers. si autem contendunt, tom.* 7. *fol.* 287. dicens, quod si possessio est vacans, & vnus præuenit alium in possessione occupanda, ille qui præuenit, habetur loco possessoris, nec potest vim pati, nec per iudicem expelli, nisi conueniatur, & *Achil. Person tract. de adipisc. poss. num.* 22. *vers. quo conclusio, tom.* 3. *par.* 2. *fol.* 246. dicens, quod iudex debet obuiare scandalis, *Par. de Put. in dicto verbo iudex, vt non arguatur, n.* 1. *tom.* 7. *fol.* 287. vbi, loquendo generaliter, scribit, quod ne iudex arguatur de negligentia in syndicatu, si est contentio inter plures armata manu de adipiscenda possessione, cuilibet prohibere debet accessum ante cognitam rationem.

11 Secunda species est retinendæ possessionis, cum partes contendunt de ea retinenda, & in hac loquuntur Paul. de Castr. *consil.* 3. *in caussa quæ vertitur, sub num.* 1. *lib.* 2. *Consil. Rog. de remed. possess num.* 15 *tom.* 3. *part.* 2. *fol.* 246. *Natt. consil.* 121. *in caussa possessorij, sub num.* 2. *lib.* 1. *Capic. decis.* 55. *in caussa honorabilis, & plenius decis.* 13. *in caussa illustris. & Ios. Cum. d. c.* 38. *sub n.* 111. *fol.* 196. dicens, quod si possessio non est vacua, iudex ex officio potest, & debet summariè sine libello, & capitulis motu eius proprio se informare, quis de præsenti possideat, ad hoc, vt cognoscatur quis reus, & quis actor esse debeat in caussa possessorij plenarij, & possidentem de præsenti tuebitur, & reum constituet in caussa possessorij ordinarij, & alteri mandabit, ne inferat violentiam, sed dirigat se via sua, videlicet, interdicto vti possidetis, & nouisse Cæs. Barz. *in bonon. decis.* 47. *in caussa vertente, n.* 1. *&* 2. sed latè, & ordinatè totā eius naturam explicauit Menoch. *tract. de retin. poss. rem. vlt. n.* 1. *& seqq. & n.* 7. *vers. habet se dicens*, quod hoc iudicium ad iudicium principale possessorium retinendæ se habet, vt illud iudicium principaliter retinendæ ad iudicium de proprietate, quod petitorium appellatur; & multa alia scitu necessaria scribit, quæ poteris videre. Quare, accedendo ad praxim, videmus passim, quod cum vnus ex contendentibus extraiudicialiter de possessione defert querelam contra alium de turbata possessione, iudex videns, extare periculum rixæ, quia neuter vult dare libellū possessorium, prætendens quilibet eorum esse in possessione, statim se summatim informat, & vbi ex informatione potest constare quis sit possessor, constituit illum possessorem, præcipiendo aduersario, ne illum turbet, sed quod agat iudicialiter, dando libellum retinendæ, vel recuperandæ, prout ipse aduersarius voluerit. Quod si non constet qui sit in possessione, procedit ad sequestrum, vt declaraui *infra n.* 18. *vers. praxis.*

12 Similiter summarium possessorium in hac specie retinendæ locum habet, quando aduersarius turbat possessorem, lite pendente, quo casu iudex debet illi aduersariō inhibere, ne molestet, *Couarr. pract. qq. cap.* 17. *in princip.* debet inhibere, etiamsi nulla extet suspicio rixæ, sufficit enim turbatio aduersarij, & possessio petentis inhibitionem.

13 Infero I. ex hac declaratione, exemplificando extensionem positam *supra num.* 1. quod a pronunciatione lata ad fauorem hæredis scripti super adipiscenda possessione vacante ex remedio, *legis fin. C. de edic. diu. adr. toll.* non datur appellatio, quia agitur possessorio summario sine ordine iudicij; immo non datur appellatio etiam si ageretur seruato ordine iudicij, quia est possessio momentanea, *vt retuli, & secutus sum infra memb.* 4. *n.* 6.

14 Infero II. exemplificando, quod à sequestro possessionis, facto à iudice, ne partes veniant ad arma, non potest appellari. Primo, quia sequestrum est possessorium summarijssimum, & modici præiudicij, *Contar. in l. vnica, limitat.* 16. *num.* 3. *in fine, & n.* 5. *C. si de mom. poss.* & in possessorio summarijssimo non datur appellatio, testibus ijs, quos citaui, & secutus sum *supra n.* 1. Secundo, quia quando decernitur possessio per modum prouisionis, ne partes veniant ad arma, non datur appellatio, *Bal. in l. vnica, sub num.* 3. *in fine, ibi, tu dic quod ratio, & Salyc. sub n.* 3. *versus finem, ibi, dicit ergo, C. si de mom. poss. Alex. Stiat. in practic. iudic. c.* 12. *sub num.* 3 *Caroc. tract. de sequest. par.* 4. *q.* 8. *vers. contrarium*, ad quem se remittit Rugin. *tract. de appell.* §. 2. *cap.* 3. *in verbo, sequestrum, n.* 877. Tertio, quia non datur appellatio, quando grauamen, quod infertur in possessorio potest reparari in possessorio ordinario, seu petitorio, *iuxta ea quæ scripsi... his*, & alijs cumulatis rationibus sic fir-

sic firmauit Contar. *in l. vnica, limit. 16. n. 2. & seqq. C. si de mom. poss.*

15 Contra hanc illationem tenet Ang. *cons. 107. dicta constituto n. 3. Duar. reg. 43. limit. 2. Maran. in suo Spec. parte 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur n. 207. lim. 2. fol. 506. Menoch tract. de adipisc. possess. remed 6. nu. 20. in fin.* & videtur sentire etiam Bal. quem citaui. *infra lim. 47. memb. 1. n. 216. vers. sublimita sexto.*

Confirmatur primo hæc opinio, quia, si à sententia sequestri non daretur appellatio, sequestrum posse citra vitium attentatorum decerni, etiam pendẽte appellatione, quia actus, à quo nõ datur appellatio, potest fieri etiã appellatione pendente, vnde absolutio à sententia excommunicationis potest dari etiam pendente appellatione à sententia excommunicationis, eo quid ab absolutione non datur appellatio, vide *infra lim. 22. nu. 23. vers. subextende primo.*

16 Sed hoc; quod sequestrum possit citra attentatorum vitium decerni, etiam appellatione pendente, est falsum; quia sequestrum in caussa prophana, decretum à iudice a quo, pendente appellatione, reuocatur per viam attentati, etiamsi fuerit decretum per modum prouisionis in possessorio summarissimo ad euitandum scandalum, & timorem armorum, *Lancell. tract. de atten. parte 2. cap. 12. de atten. & innou. appell. pend. ampl. 7. n. 1. & 2. tom. 5. fol. 353.*

Ergo falsum est etiam, quod à sequestro non detur appellatio.

17 Corroboratur hæc prima confirmatio ex casu magis dubitabili, quia licet condemnatus in iudicio possessorio ad restituendam possessionem naturalem non possit appellare, quia est iudicium possessorium, si tamen appellauerit, dixitque de nullitate sententiæ, & iudex appellationis, pendente lite, & appellatione, propter timorem armorum sequestrauerit possessionem, & iste condemnatus petat in primis reuocari sequestrum vti attẽtatum & iudex non reuocet, sed det ei terminum ad docendum nullitatem sententiæ, iste potest appellare à non reuocatione sequestri secundum motiua, adducta per Afflict. *decis. 98. pulchrum, numero 1. & 2.* & sic saltem potest appellare à non reuocatione sequestri facti lite pendente, quia peruertitur ordo per ea, quæ scribit Affl. *d. decis. 98. numero 3.* & quod peruertitur ordo, potest appellari etiam in possessorijs, in quibus est prohibita appellatio, *vt retuli, & sequutus sum infra memb. 7. number. 113. vers. restringe duodecimo.* Item iudex, non reuocando ante omnia attentata, facit iniustitiam, *Afflict. ibid. num. 5.* ego addo, quod facit iniustitiam notoriam, & à notoria iniustitia potest appellari etiam in possessorijs, *vt retuli, & sequutus sum infra d. memb. 7. numer. 79. vers. restringe sexto.*

Verum tamen est, quod in casu huius corroborationis, in quo loquitur Afflict. non fuit reuocatum sequestrum, neque fuit processum in caussa appellationis, sed fuit prouisum, quod ille, qui petebat dissequestrari allegaret intra sex dies caussas, quare sententia lata contra eum non deberet mandari executioni, & allegare nullitates, & hoc maxime, quia remedium attentatorum ad instantiam partis non habet locum, quando notoriè constat de non iure petentis reuocationem attentatorum, *Afflict. d. decis. 98. in fin. n. 6.*

Confirmatur secundo, quia præceptum iudicis, quo mandat, rem aliquam sequestrari, est interlocutoria mera *per ea, quæ retuli, supra nu. 2.* Sed ab interlocutoria in iudicis possessorijs datur appellatio, *vt retuli infra memb. 7. n. 28. vers. restringe tertio.*

18 Retenta illatione, quæ est vera, nota praxim procedendi ad sequestrandum.

Praxis est, vt cum duo, vel plures contendunt de possessione, & non constat quis eorum sit in possessione, & est timor, ne veniant ad arma, tunc iudex procedat ad sequestrum. *Guid. Pap. decis. 578. si agatur,* dicens, prædictis tribus concurrentibus, posse decerni sequestrum, *Benint. decis. 73. orta n. 1. & seqq.* Seu praxis est, vt iudex assumat summarias informationes, & si ex ijs assumptis, & adhibita omni diligentia, non posset sibi constare, quis sit potior in possessione, tunc iudex, facto sequestro, possessionem ad se auocabit; quod idem faciet, cum ambo æque de possessione probarent, donec fuerit ordinariè cognitum de possessione, vel super proprietate, *Menoch. tract. de adipisc. poss. rem. 6 sub n. 32. ibi, si vero omni.* & quod, cum iudex non potest cognoscere, quis duorum litigantium sit in possessione, & periculum imminet, ne veniant ad arma, auocet ad se possessionem vna cum fructibus, & vtriq; parti præcipiat sub certa pœna, ne accedant ad possessionem, donec ordinariè super possessorio, vel petitorio de iuribus cognitum sit scribunt Achil. Person. *tract. de adipisc. poss. n. 56. vers. si vero, f. 247.* & Mand. *tract. de inhib. q. 118. sub n. 4. fol. 113.* & quod, hæredibus contendentibus de adipiscenda possessione, & imminente scandali & rixæ timore, ac suspicione, iudex debeat etiam non requisitus se intromittere, & illis contendentibus iubere, vt arma deponant, & ad possessionem adipiscendam non accedant, & interim possit apud se fructus ex prædijs percipiendos sequestrare, scribit Menoch. *dict. remed. 6. numero 12. in fine, & numero 13.* & quod si lis nondum est cœpta inter contendentes de possessione, & iudex videt, seu quomodolibet verisimiliter intelligit aliquid, propter quod dubitat, ne partes veniant ad arma, tunc debeat statim ad se auocari possessionem, de qua contendunt, & partibus inhibere, ne ad illam accedant, donec aliud per ipsum fuerit ordinatum, & semper in his decretis, præceptis, & inhibitionibus debeat adijcere, & per notarium scribi facere in actis, se talia facere citra præiudicium iurium partium, quia sic animus iudicis declaratur, quod non vult priuare aliquem sua possessione, nec alicui præiudicare, & semper debeat mandare, vt infra certum breue temptus eis assignandum debeant hinc inde dare ipsi iudici summarias informationes super possessione facti, scribit Alex. Stiat. *in pract. iudic. capitul. 12. numero 1. in fine, numero 2. & seqq.* & quod in decreto super sequestro ponatur clausula *(citra præiudicium possessionis, & proprietatis)* refert & sequitur Contar. *in l. vnica, lim. 16. nu. 4. C. si de mom. poss.* eadem praxis, sequestrandi, & prohibendi vtriq; parti, ne accedant ad possessionem, donec probetur de proprietate seruabitur, cum vtraq; pars pariter probat, *Par. de Put. tract. de synd. in verbo, iudex, vt non arguatur, sub n. 1. vers. si autem contendunt, tomo 7. fol. 287.*

19 Nota primo, declarando totam praxim, quod ad hoc, vt iudex possit procedere ad sequestrum, debet sibi prius constare de suspicione rixæ inter partes, *vt referunt & sequuntur Beninten. decis. 73. orta num. 3. & 4. Menoch. tract. de adipisc. poss. rem. 6. nu. 14. Achil. Person. tract. de adipisc. poss. n. 23. vers. & iudex, to. 3. par. 2. fol. 246. & Alex. Stiat. d. c. sub n. 9. alias,* cessante suspicione rixæ, debet etiam cessare officium iudicis, qui non debet de facto se intromittere, *Beninten. d. dec. 73. n. 9.*

Ratio est, ne quis fingeret rixam mouere, vt eius aduersarius priuaretur commoditate possessionis, & fructuum, *Benint. d. decis. 73. n. 4.*

Et in tantum debet constare de rixa, vt iudici asserenti adesse periculum rixæ, seu armorum nõ credatur, *Benint. d decis. 73. n. 3. in fi. Menoch. d. rem. 6. n. 15. & seqq.* in quibus soluit motiua. *Achil. Person. vbi supra, & Alex. Stiat. eod. c. 12. numer. 3.* & quod iste timor armorum non habeatur indistinctè in qualibet persona, sed qualitas personæ sit per iudicem attendenda, refert & sequitur Par. de Put.

tract.

tract.de synd.in verbo,index,vt non arguatur,n.1.tom.7.fol. 287.& debet etiam constare, quod inter partes sit contentio super possessione, *Alex.Stiat.eod.c.12.n.11.*

20 Nota secundo, quod requiritur etiam, vt iudici non constet,quis contendentium possideat, alias, si constaret quis eorum esset in possessione, deberet illum manutenere, *Paul.de Castr.consil.3. in caussa quæ vertitur, sub num.1. lib.2.Natt.cons.121. in caussa possessoriij, n.1.in fin.& n.2. lib.1.Alex.Stiat.in pract.iudic.c.12.n.1.* & dixi *lib. præced. cap.3.sub n.275.vers.declara,& c.7.sub n.130.vers.at quis,* & ideo non posset deuenire ad sequestrum, *Benint.d.decis. 73.orta,n.6.Achil.Person.tract.de adipisc.poss.n.29. vers.et non,to.3.par.2.fol.247.Mandos.tract.de inhib.q.118.n.1.& seqq.f.112.* Quare iudex stante timore rixæ debet incontinenti capere informationem,quis sit in possessione, & illum debet manutenere, inhibendo ei, qui non est in possessione ne possessori molestiam inferat,pendente lite, *vt ex Paul.de Castr.refert & sequitur Benint.d.decis.73.sub n. 7.& 8.* seu debet inhibere alteri, ne accedat ante cognitã quæstionem, *Par.de Put.tract.de synd.in verbo, iudex, vt non arguatur, sub n.1.vers.si autem contendunt, tom.7. fol.* 287.& debet illũ manutenere,quamuis possessio esset asinaria, *Achil.Person.de adipisc.poss. n.38.fol.247.* & deueniendo ad sequestrum, peruerteret ordinem, à qua peruersione datur appellatio, *vt retuli,& sequutus sum infra n.34.vers.exemplifica istam.*

21 Extende primo hoc notabile, vt procedat etiam si immineret suspicio,ne partes venirent ad arma, quia nec ad tollenda scandala potest,lite pendente,fieri sequestrum, *Benint.d.decis.73.orta,sub n.4.in fin.& n.5.& Lancell.tract. de attent.par.1.c.4.de attent.lit.pend.ampl.2.princ.sub n.1. & seqq. fol.319.* & quod ob periculum armorum à iuris tramitibus recedendum non sit;& ideò iudex debeat manutenere possessorem in possessione, scribit Achil.Pers. *vbi supra.*

Contra hanc extensionam tenet Bero.*cons.116.pendente appellatione,lib.3.* sibi parum constans,vt *notat.Lancell. d.tract.de attent.p.2.c.12.de attent.& innou. appell. pend. lim.12.princ.n.22.vers.quartus casus,fol.368.*

Pro concordia distingue, vt extẽsio procedat si agatur de sequestratione facienda ad instantiam partis, quia ad eius instantiam non potest opinio contra extensionem procedat, si ex officio iudicis decernatur sequestrum, *Lancell.d.lim.12.princ.n.22.in fin.& n.23.*

22 Extende secundo, vt procedat etiam si sequestrum fieret contra possessorem condemnatum in iudicio possessorio ad restituendam possessionem naturalem,quia licet is condemnatus non possit appellare, nihilominus si appellauerit,dixeritque de nullitate, & iudex appellationis, pendente appellatione, sequestrauerit possessionem propter timorem armorum, tale sequestrum debet in primis reuocari,vt latius hunc casum retuli *supra n.17.*vbi videas, quia fuit prouisum contrarium.

23 Declara hoc secundum notabile,vt cum constat,vnum possidere ciuiliter,& alterum naturaliter, mandatum de manutenendo in hoc possessorio summariissimo concedi debeat possidenti naturaliter, & non possidenti ciuiliter, *Conar.pract.qq.c.17.sub n.5.vers.ego vero,Menoch.tract.de retin.poss.rem.vlt.n.17.& Cæs.Barz. bononien. decis.47. in caussa vertente, n.3.* Secus si agatur possessorio ordinario retinendæ interdicto vti possidetis, quia retinens ciuilem possessionem posset obtinere, *vt retuli & sequutus sum lib.præced.c.7.n.115.& 116.*

24 Nota tertio, quod cum iudex reperit possessorem in isto possessorio summario,& eum vult manutenere, debet interloquendo dicere *(saluo tamen iure alteri parti in plenario & antiquiori possessorio, & petitorio) Ios.Cumia super ritibus Sicil.quem citaui,& sequutus sum supra sub n.9. Ios.Lud.Perus.decis.20.domina Martiana,num.4. par.1.& Ruginell.tract.de appell.§.2. c.3. num.648.*

25 Nota quarto,quod is,qui manutenerit in possessione potest petere ab aduersario fideiussionem de non molestando alterius,& iudex debet cogere ad præstandam petitam fideiussionem, *iuxta ea, quæ adducit Contar. in l.1. in notabilibus, n.15.C.si de mom. poss.*

26 Sub nota ex præcedenti secundo notabili cautelam pro eo,qui timet,præueniri in apprehendenda possessione,vt suscipiat arma ad adipiscendam possessionem, eaq; ita suscipiat,vt verisimiliter dubitari possit de futura rixa, & certo modo procuret,id ad iudicis notitiam deuenire, quia tunc iudex statim, constito sibi de scandali, seu rixæ suspicione per informationes, quas ex suo officio nobili tenetur assumere parte citata,vel non, habito respectu ad timorem imminentis scandali, *vt dixi infra n.28. & 29.* debet præcipere partibus, ne accedant ad possessionem accipiendam sub certa pœna, & possessionem ad se auocabit,fructusque sequestrabit & sic subuenietur ei, vt remaneat in pari gradu cum suo aduersario, *Beninten.d.decis.37.orta,num.15.Menoch.tract.de adipisc. poss. remed.6. sub n.19.ibi,hinc cautelam,& Achil.Person.tract.de adipis. possess.num.27. & vers.& ille,tom.3.p.2.fol.246.* secus est, quando nulla extat futuri scandali suspicio, quia tunc iudex non requisitus non debet se intromittere, si quidem eorum vnus posset alterum præuenire, atque ita possessionem adipisci & ideò in possessionem manutenendi foret, *Menoch.tract.de adipisc.poss. remed.6. num.12. & sub num.14.*

27 Nota quinto ex hac praxi, quod licet iudex regulariter non possit procedere ex officio in caussis ciuilibus,testibus ijs,quos citaui,& secutus sum *supra lib.1. cap. 68. n. 2.* tamen secus est quando partes contendunt de possessione, & subest timor scandali, quia tunc iudex potest, & debet procedere ex officio,quamuis agatur de interesse ciuili inter partes, quia eius officium est occurrere, & prouidere,inhibendo,&c. *vt scribit Paul.de Castr.cons.3.in caussa quæ vertitur,sub num.1.lib.2.*& quod eiusmodi caussa sit expedienda iudicis officio,patet ex congestis à Menoch.*tract.de retinen.poss.rem.vlt.in princ. & n.4. & seqq. & tract.de recup.possess.in præludijs, num.24. & 25. vers. possessorium,& præsertim num.31.in fin.& rem.15.& num. 413.& Ios.Cum.super rit.Cicil.c.38.sub n.111. & 113.* quę retuli & sequutus sum *supra num. 9.* & quod debeat motu proprio, & ex suo officio, ab aliqua partium non implorato,procedere,scribit idem Cumia, *eod.c.38.num.137. vers.hac quidem,* & quod possit etiam ad partis petitionem ex suo officio, à parte implorato procedere, scribit *eod.c.38.n.152.vers.potest etiam,*& quod eius officium sit occurrere,ne rixæ exoriantur,ex quibus aliquando cædes oriri consueuerunt,scribunt Achil.Person. *tract.de adipis. poss.n.22.vers.qua conclusio,tom.3.p.2.fol.246.Alex Stiat. d.cap.12.num.2.*& faciunt, quæ scripsi *supra lib.1. cap.58. sub num.2.*& dixi etiam *eod.libr.1.c.68. sub num. 6. vers.5.* & quod, hæredibus contendentibus de adipiscenda possessione,& immittente timore scandali,& rixæ,debeat iudex etiam non requisitus se intromittere,iisque iubere,vt arma deponant,& adipiscendam possessionem non accedant,scribit Menoch.*tract.de adipisc.poss.rem.6.sub n.12.in fine,* imò quod, etiam vtraque parte contradicente, debeat ex officio sequestrare, & deinde secundum probationis exitum procedere, scribit Benint. *d.decis.73.orta, sub num.2.*

28 Declara primo eandem secundam illationem positam *supra n.14.*vt licet non detur appellatio, tamen potest dici de nullitate sequestri, *Ang.cons.107.dicta constitutio,n.1.* quia & si hoc sequestrum non habeat solum possessorium summariissimum, tamen non debet fieri sine caussæ cognitione,& sine citatione partis, ad videndum assumi informationes, iurareque testes super verisimili timore

scandali, *Ang.d.consil.107.num.1.& 3.in fin. Alex cons.6. ponderatis,n.9.lib.4.Alex.Stiat.d.c.12.num.5. Achil.Person.tract.de adipisc.poss.nu.23.vers & iudex.to.3.par.2.fol.* 246. debet enim, parte citata, discuti, an adsit metus armorum, *Ang.d.consil.107.in fine, Benint.d.decis.73. orta, nu.3,& Contar.in l.vnica,lim.16.num.10.C.si de mom.poss.* & quod sine controuersia possit dici de nullitate, refert & sequitur Menoch. *tract.de adipisc.poss.rem.6. numer.20.in vltimis verbis*, & quod sequestrum concessum ex abrupto non seruatis his, de quibus *supra n.19.& seqq.* debeat de facto reuocari, refert & sequitur Benint. *d.decis.73.n.4.* & quod in iudicio etiam summarijssimo, vti possidentis, requiratur citatio ad videndum examinari testes, si hoc iudicium inchoatum sit cum citatione, scribit Virgin. de Boccar. *tract.de interd.vti poss.cap.14.probation.n.44.vers. & Menoch.tom.3.par.2.fol.309.*

Confirmatur hæc declaratio, quia in iudicijs possessorijs in quibus negatur appellatio datur facultas dicendi de nullitate iuxta ea, quæ declaraui *infra q.19.rem.1. concl.2.num.3.*

29 Cõtra hanc declarationem in eo, quod dicimus requiri citationem, sentiunt plerique, quos citat Achil. Person. *tract.de apidisc.possess. num.24. vers.imò, tom.3.part.2.fol.* 246. Rol. à Val. Mascard. & Neuiz. quos citaui *lib. preced. cap.8.num.393.* dum scribunt, in possessorio summarijssimo posse examinari testes, parte non citata.

Retenta declaratione.

30 Subdeclara primo eam, vt procedat in sequestro, decreto sine imminenti periculo, quia tunc debet decerni præmissa citatione, vt dixi in declaratione, secus est, quãdo periculum esset in mora, quia tunc citatio non est necessaria, *Benint.decis.73.orta,n.14 ibi, nam ibi est dubitatio. Ios.Ludou. Perus.decis.20.domina Martiana, sub nu.2. Menoch.tract.de adipisc.poss.rem.6.num.19. Achil.Person.tractat.de adipisc.poss.sub num.24. vers.quod ego, tomo 3. parte 2 fol.246.& num.38.vers.& si duo, fol.247.* vbi, distinguẽdo an cesset periculum rixæ, vel non cesset, concordat opiniones, Alex. Stiat. *d.c.12.sub n.5.* & quod non sit necessaria citatio, quando imminet suspicio fugæ, refert & sequitur Alex. *d.cons.6.n.10.lib.4.* nam vbi periculum est in mora, potest & debet iudex monere, præcipere, & inhibere sine caussæ cognitione, quia tunc non obligamur regulis iuris, per ea, quæ retuli, & sequutus sum *supra lib.1.cap. 58.sub numero 2 & supra quæst.13.numero 110.* & consequenter non potest impugnari ex defectu citationis, aut alterius ordinis, sed solum posset impugnari, quod fuerit decretum, nulla præcedente verisimili suspicione rixæ, quo casu sequestrum esset nullum, *per ea, quæ retuli, & sequutus sum, n.19.*

31 Exemplifica hanc subdeclarationem, vt periculum dicatur non adesse, quando fœmina, puer vel alius non armigerus preparat adipisci possessionem, quia tunc non facilè oriri posset scandalum, & cessat timor armorum, & propterea isto casu iudex non debet procedere ad capiẽdas informationes, seu sequestrandum, nisi partibus prius citatis, *per ea, quæ scribit Paris.cons.41 optimum, sub nu.31. & seqq.lib.1. quem sequitur Achil. Person.tract.de adipisc. poss.num.16.vers.& periculum fol.246.* & attendendam esse qualitatem personæ in isto proposito retuli & sequutus sum ex Par. de Put. *supra not.1.sub n.19.*

Subdeclara secundo, vt possit dici de nullitate principaliter tantum, & non adhærenter appellationi, *testibus Paul.de Eleaz.Bal.Salyc.& Addition.ad eum, Contar.* & alijs, quos, loquendo in possessorio, retuli, & sequutus sum *infra q.19 rem.1.conclus....n ...*

32 Subdeclara tertio, vt quamuis essemus in casu, in quo posset dici de nullitate sequestri, tamen nullitatis dictio non suspendit executionem sequestri, nisi sit notoria, & euidens, *iuxta ea, quæ scripsi infra quæst.19. remed.1.conclus.4.n.1.& 25.concl.5.n.1.& 23.*

An hæc nullitas sit proponenda coram eodem iudice, vel coram superiore, vide quæ scripsi *d.quæst.19.rem.1. conclus.6.n....*

Nunquid à sententia sequestri, quæ sit nulla possit ex hac causa, quia est nulla, & ideò vti à notoriè iniusta appellari, vide quæ loquendo generaliter in sententia possessorij, scripsi *infra lim.19.n...*

33 Declara secundo, restringendo eandem secundam illationem vt possit appellari, quando subuerteretur ordo petitorij, & possessorij, *Contar.in l.vnica,limit.16.n.11.& 12.& lim.18.sub n.21.& 22.C.si de mom.poss.* & qui à peruersione ordinis possit appellari, scripsi *infra memb.7.nu. 113.& seqq.*

34 Exemplifica istam declarationem quando Titius probat, se possidere, & eius aduersarius nihil vel minus sufficienter probat, & iudex nihilominus, neglecta probatione Titij, procedit ad sequestrandam possessionem; etenim cum iudex deberet ipsum probantem tueri in possessione, & remittere aduersarium ad petitorium, & ipse faciat oppositum, peruertit ordinem causæ ad causam, & peruertendo grauat, a quo grauamine datur appellatio, *Contar.d.lim. 16.sub num.11.& 12.* quia est grauamen notorium, & à notorio grauamine, seu notoria iniustitia datur appellatio etiam in possessorio, *vt scripsi infra mem. 7. numero 15.* & quod iudex tunc possit deuenire ad sequestrum, & non alias quando ei non constat quis sit in possessione, dixi *supra numero 20. versic. nota secundo.*

35 Declara tertio, vt condemnatus, omissa via dicendi de nullitate, & appellandi, volens reuocari sequestrum debeat offerre libellum coram eodem iudice, & petere reuocari sequestrum seu præceptum, per quod ei interdicitur, ne accedat ad possessionem, *vt retuli, & sequutus sum supra n.5.& seqq.vbi videas.*

36 Infero III. exemplificando, quod à sententia defractãdo lata contra scholarem, qui turbat socium, puta latè legendo, ne possit studere, seu contra fabrum malleantem prope Doctores, qui ideò non possunt legere, seu propè Sacerdotes, qui non possunt propterea orare, ad neutrũ effectum potest appellari, *Contar.in l.vnica,q.20.numer.2. vers.contrarium & n.3.C.si de mom.poss.* & quod in prædicto casu scholaris turbantis socium, ne possit studere, non detur appellatio, quia studium dilationem non patitur, scribit Bal. *in ead.l.vnica,n.11.vers.quid si vnus.* vide omnino quæ scripsi *lib.prec.c.5.n.53.& seqq.*

Extende hanc illationem, vt Bibliopola, aut alius condẽnatus ad relaxandum possessionem librorum alicui aduocato, aut procuratori, seu lectori non possit appellare, imò etiam si esset condemnatus ad tradendos libros non poterit appellare suspensiuè, sed deuolutiuè tantum, quia studium non patitur dilationem; nam sicut in alimentis, quibus aluntur corpora, denegatur appellatio suspensiua *vt dixi limit.seq.* ita etiam in alimentis, quibus aluntur ingenia.

37 Infero IV. ad quæstionem, quæ sæpè occurrit in facto inter vxores duorum nobilium, quarum vna tanquam nobilior vult prima sedere in ecclesia, & offerre, & alia se præferri contendit, & nobilior implorat officium iudicis, vt minus nobili inhibeat, ne prima sedeat, vel ne prima offerat, *prout scribit Io. Fab.in §.aliam vero.Inst.de bonor.poss.*

† Et quod possessorium detur pro sede, aut scamno in ecclesia constructo, not. *Franc.marc.dec.275.*

Et iudex præuia aliquali informatione inhibet; quo casu ea, cui inhibitum est, non est appellare, *Ruginel. tract. de appell.§.2.cap.3.num.698.vers.vigesimus septimus, & num.699.*

38 Extende hanc illationem, vt maximè procedat quando

do Episcopus determinat præcedentiæ controuersias, quæ præsepe cum scandalo oriuntur inter religiosos tam seculares, quam regulares, cum in processionibus publicis, tum in ijs, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, & in similibus, quia ab Episcopi determinatione non datur appellatio, vide in Concil. Trident. *c. 13. controuersias, fol. 25.*

39 Infero V. quod si creditor mittitur in possessionem pignoris vigore pacti de ingrediendo eam propria auctoritate, debitor non potest appellare, testibus ijs, quos citaui, & sequutus sum *infra memb. 9. num. 80. vers. declara secundo.*

40 Restringe I. nunc easdem subextensiones, & illationes, vt non procedant de iure canonico quoad effectum deuolutiuum, quia de iure canonico ad effectum deuolutiuum potest appellari etiam in possessorio secundum eos, quos citaui *infra memb. 4. n. 35. versic. contrarium.*

Non tamen desunt, qui tenuerit contrarium, videlicet, neque ad effectum deuolutiuum posse appellari, vide quæ scripsi *d. memb. 4. n. 32.*

Restringe II. non procedant in regno Franciæ, quia ibi potest appellari etiam à recedentiæ sententia, lata super possessorio, sed non obstante appellatione, sententia mandabitur executioni, *Rebuff. tract. de appell. art. 7. glos. 2. num. 17. tom. 3. fol. 503.* & recredentia in Francia est possessorium summarijssimum, *vt dixi memb. præcedenti sub num. 56.*

Reliquas restrictiones, diuersis contingentibus casibus opportunas, colliges ex dictis *infra memb. 7.* vbi per restrictiones cumulaui casus, in quibus datur appellatio à sententia, lata super possessione momentanea.

Vnum postremo admoneo, quod si eueneri casus, in quo dubitetur, nunquid sit intentatum possessorium ordinarium retinendæ, vel summarium, & extraordinarium, poteris tu in isto dubio videre ea, quæ scripsit Paset. *consil. 142. in causa illorum.*

SEXTÆ LIMIT. MEMB. III.

SVMMARIA.

A SENTENTIA lata in possessorio ordinario non datur appellatio, & hæc est extensio, n. 1. 2. 3. & seqq. in quibus agitur de nomine momentaneæ possessionis, & de ratione huius extensionis.

Subextenditur I. hæc extensio, vt in Prouincia Marchiæ procedit ex constitutione, quam vocant ægidianum, n. 8.

Subextenditur II. vt procedat in toto statu ecclesiastico, n. 9. — Secus extra statum ecclesiasticum, n. 10.

Ampliatur primo hæc subextensio vt Curia Romana procedat etiam si litigantes in ea non essent immediatè subiecti Ecclesiæ Romanæ, n. 11. — Ampliatur secundo, vt procedat in quolibet possessorio, num. 12. — Restringuntur primo eædem prima, & secunda subextensiones, vt non habeant locum in causis beneficialibus, & ecclesiasticis, n. 14. — Restringuntur secundo, vt non habeant locum inter personas ecclesiasticas, n. 15. — Impugnantur istæ restrictiones n. 16. & seqq. — Restringuntur tertio, vt non habeant locum, vbi adsunt statuta particularia, n. 19.

Subextenditur III. vt sit vera quoad effectum suspensiuum, num. 20. — Ampliatur, & declaratur hæc subextensio, n. 21. Infertur, quod executio facta appellatione pendente, non dicitur attentata, n. 22. — Extenditur primo hæc illatio, vt multo magis procedat in executione facta pendente termino ad appellandum, n. 23. — Extenditur secundo, vt procedat etiam si executio fiat postquam inhibuit iudex, cui causa fuerit commissa cum clausula (sine præiudicio legitimæ executionis, quatenus ægidianæ locus sit) n. 24. — Restringitur hæc secunda extensio, vt non habeat locum si inhibuerit iudex ordinarius appellationis, n. 25. — Limitatur hæc tertia subextensio, vt non procedat in casibus, in quibus ius ciuile admittit appellationem, quia in illis retardatur executio, n. 26. — Ampliatur hæc limitatio, vt idem sit, attenta constitutione ægidiana, n. 27.

Sextenditur IV. vt procedat tam in possessione rerum corporalium, quam in quasi possessione incorporalium, n. 28. — Exemplificatur hæc subextensio, n. 29. & 30.

Subextenditur V. vt procedat in feudis n. 31.

Subextenditur VI. in sententia lata contra fiscum n. 32.

Subextenditur VII. in sententia lata contra minorem, n. 33.

Subextenditur VIII. in sententia lata contra aliam personam priuilegiatam, n. 34.

Subextenditur IX. vt habeat locum in qualibet specie possessorij ordinarij momentanei, n. 35.

1 EXtende II. principaliter eandem sextam limitationem vt habeat locum in prima specie possessorij ordinarij.

2 Pro explicatione huius extensionis præmitto, quod possessio momentanea dicitur illa, quæ aptitudine est duratura momento, seu quia agitur de possessorio momento, vt explicat *Glos. in l. vnica in verbo momento Cod. si de moment. poss.* vel est duratura momento apud possessorē, hoc est, quando quæritur de possessione loci causa ordinandi litem circa iudicium petitorium, & hoc est iudiciū retinendæ possessionis secundum omnes, * vt explicat Bartol. *in leg. 2. ante sententiam, num. 3. versus finem, ibi & ideo text. & num. 4. ibi, & hoc est iudicium ff. de appell. recipien. vel non & Osasch. decis. 25. mortuo intestato, sub n. 7.* & spinas euellit Bal. *ex d. l. vnica, num. 1. vers. oppono quod possessio.* dicens, quod licet possessio duret longo tempore, donec retinetur animo, & corpore, in tantum quod præscriptio sumat ab ea initium, tamen dicitur momentanea per accidens, quia de facili potest euelli in petitorio, & hanc esse magis communem * rationem assignatam à Doct. testatur Contar. *in repetit. d. l. vnicæ in rubr. sub n. 8. & 9. & num. 25. in fine, & n. 26.* Quod si plura vis scire de significatu, & etymologia huius verbi, *momenti, & momentariæ possessionis*, vide Contar. *in dict. leg. vnica, in rubr. n. 3. & seqq.*

Nota tria occasione huius etymologiæ.

Primum quod licet hæc possessio dicatur momentaria, *vt in rubr. Cod. si de momen. possess.* vbi illud verbum, *momentaria*, & non refertur ad modum agēdi: licet etiam dicatur iudicium possessorium momentarium; tamen non dicitur iudicium momentarium, *Contar. de rubr. sub num. 29.* & quod illud verbum, *momenti*, non referatur ad litem, seu causam, sed ad possessionem, vt sit sensus momentaneæ possessionis, notat idem Contar. *in ead. l. vnica, in 5. oppositione sub numero 5. & in primo notabili num. 1. & 2.*

Secundum, quod licet iudicium momentarium, si ita vocaretur aliquod iudicium, sit summarium, *vt ex Corn. & Salyc. refert, & sequitur Contar. an de reb. n. 29. in fine, & n. 30.* tamen iudicium possessorium momentarium, non dicetur summarium, sed ordinarium, sicque momentarium prout respicit possessionem, seu possessorium iudicium non importat, id quod importat, quando respicit solum iudicium.

Tertium, quod omnis possessio, cuius grauamen posset reparari, siue in petitorio, siue aliter dicitur momentaria, & è contra illa sola possessio, cuius grauamen non potest reparari in petitorio, neque aliter, dicitur possessio simpliciter, seu non momentaria *secundum ea, quæ refert, & sequitur Contar. de rubr. n. 42. 44. & seqq.* & apertius in ratione decidendi n. 14.

Hoc præmisso extensionem sic deduco.

3 In possessorijs momētaneis non datur appellatio *l. vnica*, &

ca, & ibi communiter * Doct. & præsertim Contar. *in rubrica numero 74. Cod. si de mom. poss.* & in hac possessione intelligas Spec. *tit. de appellat. §. in quibus numero octauo, versicul. sexto, lib. 2.* Bartol. *in leg. 2. ante sententiam, numer. 2. in fine versicul. quæ ratio, & numero tertio, & nono, ff. de appellat.* Nicell. *tract. de concord. gloss. concord. 6. fall. 6. numero 26. toll. 18. fol. 191.* Marches. *tractat. de commiss. parte secunda in commiss. appellat. capitul. 2. numero 36.* Osasch. *decisio. 25. mortuo intestato sub n. quarto, versic. contrarium,* qui multos cumulat, & Rot. diuers. *decis. 120. fuit resolutum numero 2. parte 1.* dum scribunt esse prohibitam appellationem, & regulariter à sententia lata in iudicio possessorio prohibitam esse appellationem, scribit Lancell. *tract. de attent. parte secunda, cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limita 25. princ. num. 1. & sequent fol. 372.* & ita notando differentiam inter leges, & canones, scribit Glos. *in cap. 15. cum ad sedem in verbo interdictum versus finem, de restit. spol.* & ita loquendo de iure ciuili, dicunt omnes, * *vt scribit* Bal. *in l. 2. versicul. vltimo quæritur num. 21. C. de episc. audien.* & quod hæc sit conclusio, scribit Vestr. *in pract. lib. 7. cap. 3. numero 2.* hancque esse opin. communem * de iure ciuili refert, & sequitur Vant. *tractat. nullitat. rubr. quis poss. dic. de nullit. num. 34. vers. & propterea fol. 376.* & quod regula legis vnicæ, *Codic. si de mom. poss.* prohibentis appellationem non restringatur ad iudicium solum possessorium summariissimum neque ad iudicium retinendæ possessionis tantum vt aliqui ex antiquis Doct. restringebant, sed procedat in quocunque iudicio possessorio, testatur, & sequitur communi omnium * opinione Contar. *in dict. leg. vnica, in prima rat. decidendi, numero 16. in fine, & numero 17.* certe, loquendo de iure ciuili, nemo est, qui contradicat huic extensioni cui poteris addere quæ scripsi *infra membr. 7. numero 19. versiculo contrariam.*

Sed omnis possessio, cuius grauamen potest reparari in petitorio, dicitur possessio momentanea, etiamsi non sit summariissima, vt aduersus Cagnol. & Plot. scribit Contar. *in l. vnica, in prima ratione decidendi, n. 14 16. in fine, & n. 17. C. si de mom. poss.* & dixi supra *n. preced. in fine,* & grauamen possessori ordinarij momentanei potest reparari in petitorio,

Ergo in eo non datur appellatio.

4 Rationes huius secundæ extensionis varij varias reddunt, quas omnes studiosè congessit, & plenis commentarijs prosequutus est Contar. *in repetit. l. vnic. C. si de mom. poss.* ego earum vnam, aut alteram prosequar.

Prima ratio est, quia sententia, lata super momentanea possessione, est interlocutoria, vt crediderunt antiqui secundum Odofr. *in l. vnica, C. si de mom. poss.* relatum ibidem à Contar. in secunda ratione decidendi initio,

Confirmatur primo hæc ratio auctoritate Gratiani *in c. vlt. vers. de possessione etiam 2. q. 6.* vbi hanc sententiam latam super possessione momentanea dicit esse interlocutoriam,

Confirmatur secundo ex ratione, quia sententia lata super possessione momentanea conuenit in multis cum sententia interlocutoria. Primo enim conuenit in hoc, quod sicut interlocutoria non definit negotium principale, ita etiam hæc sententia non ex toto definit negotium, cum pendeat à petitorio, vt considerat Contar. *in d. l. vnica, in secunda ration. decidendi num. 2. C. si de mom. poss.* Secundo conuenit in hoc, quod in appellatione ab hac sententia est exprimenda causa, sicut in appellatione ab interlocutoria, *vt retuli, & sequutus sum infra membr. 7. num....*

5 Hanc primam rationem reprobant Bar. *in l. 2. ante sententia numero 2. in fine versiculo quæro quæ est ratio & n. 3. ff. de appel. recip.* dicens rationē quare non possit appellari non esse eam, quia sit interlocutoria, & apertius Bal. *in l. vnica, numero 3. in 3. oppos. C. si de mom. poss.* dicens, hoc esse falsum, quia est sententia diffinitiua, cum feratur lite contestata, nam vt scribunt idem Bal. *in l. 9. post sententiam col. 2 numer. 9. vers. quæro an sententia C. de sent. & interlocutoria omn. iud.* & Franch. *in capitul. 60. cum cessante numero 57. vers. vigesimoprimo an sententia de appellatione* quando sententia super possessione est lata, oblato libello, & ideò requiritur litis contestatio, & incipit propterea tunc instantia iudicij possessorij, dicitur sententia diffinitiua, & Contar. *in l. vnica, quæst. 1. num. 2.* dicens quod etiam Canonistæ tenent, quod sententia super possessione sit diffinitiua, & rursus *in ead. l. vnica, in secunda ratione dicendi, n. 9. & sub numero 18. vers. predictis, & num. 19. & sequentibus,* dicens esse diffinitiuam, cum iudicium possessionis fuerit principaliter, & non propter aliud, & via actionis & non exceptionis intentatum, & quod hæc ratio communiter * reprobetur, testatur & sequitur *ibidem numero 4.*

Verum reprobatio huius rationis, fundata in eo quod hæc sententia sit diffinitiua, ex quo proceditur, oblato libello, contestante lite, & seruato ordine iuris, non videtur tuta, quia omnis sententia, in qua proceditur, iuris ordine seruato, est diffinitiua, neque omnis sententia, in qua proceditur, iuris ordine non seruato, est interlocutoria, *Contar. in d. l. vnica in secunda ratione decidendi numero 5. & 6. C. si de mom. poss.*

Ego non discedo à communi opinione, quæ reprobant hanc primam rationem.

Neque obstat prima confirmatio, fundata in auctoritate Gratiani, quia respondeo, quod Gratianus non habuit potestatem legis condendæ, vide *infra membr. 7. sub numero 2. vers. non recedas,* neque est tantæ auctoritatis, vt ei omnino in omnibus credere debeamus, si vera sunt quæ contra eum scribit Couar. *var. resolut. libr. 4. capitul. 13.*

6 Quando tamen sententia, lata super momentanea possessione, sit interlocutoria, & sic saluetur opinio Gratiani, vide Ang. Aret. *in l. 2. ante sententiam numero 21. vers. quærò an sententia ff. de appellat. recip. vel non & membr. prac. numero 2. vers. ratio & mem. seq. numero 20. & seqq. & infra mem. 7. sub num. 36. versic. in hac,* & in quo conueniat cum interlocutoria dixi *supra sub num. 4. in secunda confirmatione.*

Secunda ratio est, quia sententia, lata in possessione momentanea parit modicum præiudicium, *Bar. in d. l. 2, numero 2. in fine, & 3.* & hanc sequuntur communiter * omnes, *vt testatur Osasch. decis. 25. mortuo intestato, sub numero 5. ibi altera ratio.* à qua secunda ratione non videtur discrepare alia ratio, quam Contar. amplectitur in vltima ratione decidendi, videlicet, quod prohibetur appellatio fauore litium abbreuiandarum, ex eo quod plenius poterunt singula tractari in quæstione proprietatis.

Et licet contra hanc secundam rationem scribant Rip. *in c. sæpe, col. 1. n. 3. vers. ex premissis, de restitut. spoliat.* & Osasch. *vbi supra,* ego tamen non recedo ab ea.

7 Tempera hanc rationem, vt sit vera dummodo damnum, quod infertur, possit reparari in petitorio; alias enim diceretur magni præiudicij, & consequenter posset ab ea appellari per ea, quæ *scripsi infra memb. 8. numero 1. & seqq.* & ideo secundum ea, quæ refert, & sequitur Contar. *in l. vnica, in vltima ratione decidendi, nu. 6. ibi, quibus auctoritatibus C. de mom. poss.* ad hoc, vt denegetur appellatio in possessorijs, decet apparere, seu probari aliqua spes seu præparatio, quod damnum, illatum in possessorio, sit reparabile in petitorio; imò, quod sit de facile reparabile, vide *infra n. 3. & seqq.*

8 Subextende I. hanc eandem secundam extensionem, vt hæc

vt hæc dispositio iuris ciuilis, prohibentis appellationem in possessione momentanea, habeat locum in Prouincia Marchiæ ex constitutione, quam vocant Ægidianam, *lib. 6c. 2. constitut. March.* quæ reducit nos ad terminos iuris ciuilis, *vt scribunt Caputaq. decis. 223. constitutio Ægidiana, sub num. 2. & decis. 226. constitutio Ægidiana, num. 3. p. 1.* & alij quos retuli, & sequutus sum *supra lib. 1. c. 97. sub n. 54.*

9 Subextende II. vt habeat locum in toto statu, & terris ecclesiæ, quia licet præfata constitutio Ægidiana fuerit condita pro Prouincia Marchiæ Anconitanæ, tamen fuit deinde confirmata à Papa, vt aduertit Mohed. *decis. alias 47. quamuis de constit.* & quod fuerit confirmata, & extensa à Sixto IV. ad omnes terras ecclesiæ, scribit Caputaq; *decis. 226. constitutio Ægidiana, num. 4. par. 1.* & latius Ioan. Bapt. Pontan. *tractat. de spoliat. lib. 4. c. 3. sub num. 42. vers. quas quidem, tom. 14. fol. 305.* & tam Sixti IV. quàm Pauli III. motum proprium confirmatorium dictæ constitutionis habes impressum initio constitutionum Marchiæ, & seruatur dicta constitutio tam Curia, & Vrbe, vt testantur Rot. *diuers. decis. 120. resolutum, numero 2. p. 1.* & Pontan. *d. cap. 3. sub num. 42. vers. quas quidem, fol. 305.* seu, & distinctius, in reliquis prouincijs Rom. Ecclesiæ immediate subiectis, ideoque seruatur etiam in ciuitate Auenoniensi, *vt scribunt Caputaq. & Pontan. in locis supra proximè citatis.*

10 Secus quoad loca, quæ sunt extra terras ecclesiæ, *Mohed. d. decis. 5. alias 47. in fine de constit.* quem refert, & sequitur Marchesi. *tract. de commiss. appellat. cap. 2. in fine*, secus etiam est quoad loca, quæ sunt mediate subiecta Ecclesiæ Romanæ, quia in illis non seruatur constitutio Ægidiana, sed seruantur statuta, & ius canonicum *Contar. in l. vnica, limit. 3. num. 11. & quæst. 8. Ægidiana, num. 1. & sub num. 7. C. si de momen. possess.* quare non habet locum in Ciuitate Parmæ & Placentiæ, *Rot. diuers. decis. 181. in causa parmen. sub n. 4. & 5. part. 3. lib. 2.* & quod non habeat locum in ciuitate Parmæ, scribit, referendo allegatam decisionem Contar. *d. q. 6. Ægidiana, sub n. 7. vers. & nã,* neque in ciuitate Vrbini, & multo minus in terris Imperij.

Neque concilium Lateranense, dum approbat dictam constitutionem Ægidianam, extendit eam vltra loca, in eadem expressa, *Pontan. d. c. 3. n. 48. in fine, fol. 305.*

11 Amplia primo hanc subextensionem, dum loquitur de obseruantia dictæ Ægidianæ in Curia, vt habeat locum etiam si ij, qui litigarent in Curia, non essent immediatè subiecti Ecclesiæ Romanæ, quia nihilominus, litigando in Curia, litigatur dicta constitutione Ægidiana: in iudicijs enim quasi contrahitur, & ratione quasi contractus non subditus efficitur subditus; & hæc ampliatio est vera respectu appellationis, quæ interponeretur à sententia, quæ ferretur in Curia, secus respectu appellationis, quæ interponeretur à sententia lata in partibus, quia attenditur locus, vbi lata est sententia, *vide q. seq. n.*

12 Amplia secundo, vt præfata constitutio Ægidiana habeat locum in quolibet possessorio, cum sit fauorabilis reducendo ad terminos iuris communis, *Ioan. Bapt. Pontanus tract. de spol. lib. quarto, cap. 3. num. 43. in fine, fol. 306.* & quod constitutio Ægidiana, quamuis loqui videatur de momentanea tantum possessione, tamen comprehendat etiam quamcumque plenaria possessoria, scribit Ios. Ludouic. *perus. decis. 20. domina Martiana, numero 21. part. 1.*

13 Praxis in Romana Curia, vt excludat appellationem à sententia lata in causa possessoria, obseruat, vt is qui sententiam fauorabilem obtinuit, repetat in actis notarij constitutionem Ægidianam, tanquam notoriam absque aliqua alia illius reali productione; cuius praxis obseruantia, & vtilitas potest etiam colligi ex Rot. *diuers. decis. 636. domini concluserunt, numero 3. part. 1.* dum ait, fuisse dictum, quod à sententia lata in mero possessorio non dabatur appellatio stante repetita constitutione Ægidiana.

Hæc praxis seu repetitio Ægidianæ nunquam est necessaria.

14 Restringe primo easdem primam, & secundam subextensiones, vt habeant locum in causis beneficialibus, vel alijs ecclesiasticis, quia Aegidius Cardinalis, qui condidit dictam constitutionem, non habuit facultatem in istis, & Pontifices illam simpliciter confirmarunt, nulla facta mentione de causis ecclesiasticis, vt specie requirebatur *Marchesi. tract. de commiss. par. 2. in commiss. appellat. capitulo secundo numero 55. 63. & 67.* vbi plures adducit Rotæ decisiones, quæ sunt vulgatæ idque sentiunt etiam Vestr. *in prax. libro septimo, capitulo tertio numer. 5. vers. amplius,* dum ait, à Sanctis Pontificibus receptam fuisse præfatam constitutionem in possessorio rei prophanæ, & Ios. Ludouic. *in perus. decis. 20. domina martiana, sub numero 21. part. 1.* dicens quod dicta constitutio obseruatur quoad prophana; & dixi *supra lib. 1. cap. 97. sub num. 54. in futura impressione.*

15 Restringe secundo, vt non habeat locum inter personas ecclesiasticas, nam si non habet locum in rebus, multo minus habet locum in personis, quia personæ sunt digniores rebus.

Contra hanc secundam, & tertiam restrictionem oppono dupliciter.

16 Primo oppono, quia licet hi qui condiderunt statuta Romana, seu nouas reformationes, non haberent facultatem disponendi super personis ecclesiasticis, tamen illa statuta, quia sunt confirmata à Papa, ligant etiam personas ecclesiasticas, nempè clericos, *Rot. diuers. in causa Romana bononien de rufinis numero 3. & decis. 452. domini concluserunt numero 1. part. 1.* quas decisiones retuli, & sequutus sum etiam *lib. præced. cap. 2. num. 206.* vbi alios citaui.

17 Sed constitutio Aegidiana est confirmata à Papa, vt dixi, immo est confirmata à postremo Concil. Lateranen. vt enarrat Paul. III. in reuocatione literarum Sixti IV. confirmatoriam dictæ constitutionis Aegidianæ, & recenset Pontan. *tractat. de spol. lib. 4. cap. 3. num. 41. in fine fol. 305.*

Ergo hæc constitutio debet ligare etiam personas ecclesiasticas, & ligando personas, multo magis ligabit res.

18 Secundo oppono, quia sententia lata super possessione momentanea est saltem quandoque mera interlocutoria, *iuxta ea, quæ scripsi memb. præced. sub n. 2. & mem. sequ. n. 20.*

Sed sacrum Concilium Tridentinum *cap. 20. sess. 24. de reformat.* quod est seruandum tam in rebus prophanis, quam in ecclesiasticis, & tam in laicis, quam in clericis, prohibet appellationem ab interlocutoria non habente vim diffinitiuæ, & cuius grauamen potest reparari per appellationem à diffinitiua.

Ergo appellatio erit prohibita saltem quandoque etiam in rebus ecclesiasticis.

19 Restringe tertio, vt non habeat locum, vbi adsunt statuta particularia, quia attendi debent statuta, *vt retuli, & sequutus sum, q. seq. n.*

20 Subextende III. eandem secundam extensionem, vt sit vera quoad effectum suspensiuum, quia appellatio non impedit executionem, ideoque sententia sortitur effectum suum, *vt dicit textus in l. vnica, C. si de momen. poss. Bar. in l. 2. col. 2. sub numero 6. ibi possumus etiam dicere ff. de appell. recip. Rebuff. tractat. de sent. execut. art. 9. gloss. 5. num. 9. vers. & sic possessorie, tom. 1. fol. 481.* sicque non admittitur appellatio quoad effectum suspensiuum; *Conarr. pract. qq. cap. 25. num. 8. vers. primum equidem, fol. 522. volum. 2. Lancell. tract. de attent. p. 2. c. 12. de attent. & innou.*

appell.pend. limit.25.princ.num.3.fol.372. Marcheſ. tract. de commiſſ.part.2. in commiſſ.appell. c.2. ſub num.39. folio 37. Maran. Gail. Oſaſch. Grauat. Caball. & alij, quos retuli, et ſequutus ſum ſupra lib.1. c.97. ſub num.54. & quod omnes fateantur hanc regulam, quod appellari nequeat quoad effectum ſuſpenſiuum ſcribit Berò. *quæſt.91. in quæſtione, ſub num,1.*

21 Amplia hanc ſubextenſionem, vt ſicut condemnatus non poteſt appellare ſuſpenſiue, *per ea, quæ dixi hic in ſubextenſione*, ſed ſolum deuolutiue; *per ea, quæ retuli, & ſequutus ſum infra memb.7.num.16.* ita quoque nec victor, qui in appellatione deuolutiua condemnetur, poterit appellare aliter quam effectum deuolutiuum, quia mutatio inſtantiæ non mutat naturam cauſæ, ideoque victor, qui in prima inſtantia fuit miſſus in poſſeſſionem, cogetur, ſi fuerit condemnatus in ſecunda, eam dimittere, tum quia in iudicijs ſeruanda eſt æqualitas, tum quia ſumus in ſententia poſſeſſoria, à qua, cum celeritatem deſideret, non datur appellatio ſuſpenſiua, & ita practicatur.

Pro integra intelligentia huius ampliationis conſiderandi ſunt tres caſus.

Primus caſus eſt, quando appellans habet ſe pro ſpoliato, eo quia iudex à quo, ſeu verius appellatus, nulliter procedendo, ſpoliauit ipſum appellantem, & iudex appellationis pronuntiat, appellantem eſſe reintegrandum ad poſſeſſionem, & iudicem à quo nulliter proceſſiſſe, ſeu proceſſum eſſe nullum; & iſto caſu propter mixturam nullitatis oritur difficultas, an appellatio ſit admittenda, in qua difficultate vide quæ ſcripſi *infra memb.6.num.64. & ſeq.* Et quid ſi omiſerit pronuntiare ſuper nullitate, vide *infra memb.9. ſub n.12. verſ. tertium.*

Secundus caſus eſt, quando appellans non habet ſe pro ſpoliato, eo quia licet iudex à quo miſerit appellatum in poſſeſſionem, tamen ipſe appellans non dimiſit poſſeſſionem ciuilem, immo illam animo retinuit, & prætendit, ſe potius turbatum, eo quia iudex, ſeu verius appellatus, nulliter procedendo, proceſſerit de facto; & iſto caſu licet practica Curiæ Romanæ ſeruet, vt iudex appellationis poſſit appellanti dare mandatum de manutenendo, hoc eſt, retinendæ poſſeſſionis, nullamque admittat appellationem, tamen iſte caſus laborat eadem difficultate, qua laborat præcedens, ex quo iudex appellationis virtualiter, & tacitè pronuntiat, iudicem à quo nulliter proceſſiſſe, quia alias non poſſet dare mandatum de manutenendo, & conſequenter videnda ſunt ea, quæ ſcripſi *infra memb.9. n.63.*

Tertius caſus eſt, quando iudex à quo valide proceſſit licet in cauſa fecerit iniuſtitiam; & iſto caſu non poteſt appellanti competere remedium reintegrandæ, vide *infra membro 6. numero 69.* neque remedium retinendæ, quia ſi, iuris ordine ſeruato, fuit eiectus è poſſeſſione, non poteſt dici, quod turbatus retinuerit ciuilem; ſed poterit ei competere ſolum remedium adipiſcendæ, & in iſto remedio ceſſant difficultates conſideratæ in alijs duobus remedijs; de quibus in præcedentibus primo, & ſecundo caſu.

22 Infero corroborando eandem ſubextenſionem eiuſq; ampliationem, quod executio, facta appellatione pendente, à ſententia lata ſuper poſſeſſorio, non dicitur attentata, quia iudex à quo poteſt, non obſtante appellatione, procedere ad executionem citra vitium attentatorum, *Lancell. tract. de attent. p.2. c.12. limit.25. num.1. & ſeqq. fol.372. vide etiam ſupra q.3. n.69.*

23 Extende primo hanc illationem, vt executio multo minus dicatur attentata, ſi fuerit facta, pendente termino ad appellandum *Lancel. d. limit.25. n.12.*

24 Extende ſecundo, vt nec executio, quæ fieret poſt inhibitionem, dicatur attentata, ſi iudici, qui inhibuit, fuerit commiſſa cauſa appellationis cum clauſula, *ſine præiudicio legitimæ executionis, ſine, Lancel. d. limit.25. num.31. fol.373.*

Ratio huius extenſionis eſt, quia inhibitio eſt in præiudicium legitimæ executionis, cui commiſſio cauſæ appellationis noluit præiudicare.

Confirmatur hæc extenſio, quia quando cum prædicta clauſula eſt commiſſa cauſa nullitates rei iudicatæ, iudex à quo poteſt exequi, non obſtante inhibitionis iudicis ad quem, *vt retuli, & ſequutus ſum infra q.19. rem.1. concl.4. num.15.*

25 Declara, reſtringendo hanc extenſionem, vt procedat in iudice delegato, cui cauſa eſt commiſſa cum prædicta clauſula; ſecus in iudice ordinario appellationum, quia eius inhibitio impedit, ne poſſit procedi ad vlteriora, *Lancell. d. limit.25. nu.16.17. verſ. tertio fol.372.* Ratio eſt, quia iuriſdictio ordinarij non eſt reſtricta iudicis delegati ex forma reſcripti, vt procedat ſine præiudicio legitimæ executionis.

Comprobatur hæc declaratio, quia quando cauſa nullitatis rei iudicatæ, committitur ſine prædicta clauſula, iudex à quo non poteſt exequi, ſtante inhibitione ſuperioris, vide *infra q.19. remed.1. concl.4. ſub num.12. verſ. contrariam.*

26 Limita nunc eandem tertiam ſubextenſionem, poſitam *ſupra n.20.* vt non procedat in caſibus, in quibus ius ciuile admittit appellationem à ſententia lata in poſſeſſorio, quia appellatio in illis caſibus ſuſpendit executionem, vt pluribus argumentis oſtendit *Iaſ. conſ.187. col.5. & ſeq. lib.2.* quæ argumenta ordinate recenſet, ſed non ſequitur Oſaſc. *deciſ.25. mortuo inteſtato nu.15. verſ. ſecundum*, hancq; limitationem tenet Caball. *ad conſtit. march. lib.6. c.2. in verbo ciuili, in fine, n.12. fol.371.*

Confirmatur, ſeu, proprius loquendo, oſtenditur ad oculum veritas huius limitationis hac vnica, & inconuincibili inſtantia, quia nos videmus, quod quando ius ciuile admittit appellationem à poſſeſſorij ſententia, cuius grauamen non poſſit reparari in petitorio, *vt late proſequutus ſum infra membr.8.* & ſimiliter à ſententia continente mixturam, *vt late proſequutus ſum infra membr.9.* tunc illa appellatio ſuſpendit, & retardat, *vt dixi in dictis mem.8. & 9.* & è conuerſo videmus, quod quando ius ciuile non admittit appellationem, vt in poſſeſſorio momentaneo, *iuxta ea quæ ſcripſi ſupra hoc eod. memb.9. n.3.* tunc appellatio non ſuſpendit, ſed tamen deuoluit ſecundam vnam communem opinionem, quam retuli, & ſequutus ſum *infra mem.2. n.16.* & ſic ceſſat comprobatio, quam adduxi infra pro contraria opinione, & ceſſant conſiderationes, & rationes, quibus mouetur Oſaſc. pro contraria opin. infra citatus.

Contrariam opinionem; quod enim executio non impediatur per appellationem; tenet Nicell. *tractat. de concord. gloſſ. concor.6. fall.c. num.34. verſ. nota tamen tom.17. fol.192.* & firmat Oſaſc. *d. deciſ.25. num.19. verſ. contrariam.*

Comprobatur hæc contraria opinio, quia de iure ciuili à ſententia lata in poſſeſſorio eſt prohibita appellatio ad vtrumque effectum, vt ex communi opinione retuli *infra memb.7. n.19. verſ. contrariam.*

Ergo retenta hac communi opinione, quando ius ciuile permittit appellationem in aliquibus caſibus, intelligitur permittere ſolum ad effectum deuolutiuum, quia debemus interpretari, vt ſequatur minor correctio.

Retenta limitatione.

27 Amplia eandem limitationem, vt habeat locum, etiam attenta conſtitutione Ægidiana, quia dicta conſtitutio Ægidiana, reducit nos ad ius ciuile, vt retuli, & ſequutus ſum ſupra *n.8. verſic. ſubextende primo.*

28 Subextende IV. eandem ſecundam extenſionem, vt pro-

procedat non solum in possessione momentanea rerum corporalium, sed etiam in quasi possessione rerum incorporalium, *vt loquuntur Contar. & Ruginel. infra citati.*

29 Exemplifica primo hanc subextensionem in alimentis, *Contar. in l. vnica, in ampliat. num.* 140. *& sequentib. C. si de mom. poss. & Ruginel. tract. de appell. §. 2. c. 3. sub nu* 684. *vers. decimonono, & n.* 675. *f.* 123. Rationem tamen, quam sub distinctione refert, & sequitur Contar. *n.* 141. ego reieci *limita. seq. sub n.* 18.

† In his quę dilationem non patiuntur non est locus appellationi *l. si res dilationem, ff. de appell. recip.* Et propterea in alimentis præsentibus, & futuris, à quibus dependet vita hominis l. de alimentis, *C. de transact. ab eis non detur appellatio. vt testatur Rot. Rom. decis. diuers.* 764. *p.* 1.

30 Exemplifica secundo in quasi possessione exigendi datium quia si iudex mandat, pendente lite continuari, non datur appellatio, *Beninten. decis.* 79. *mota lite initio, & n.* 1. quicquid in contrarium consuluerit Macabr. *citatus à Ruginel. tract. de appell. §. 2. c. 3. n.* 692. *&* 693.

Quod etiam in præstationibus annuis mere personalibus detur remedium possessorium, secus vero in alijs, quę proueniunt ex aliquo iure reali fundato super certa re, vel persona, vide Ruginell. *d. §. 2. cap. 3. n.* 694.

31 Subextende V. vt habeat locum etiam in feudis, *Caputaq. d. decis.* 223. *constitutio Aegidiana num.* 6. *part.* 1. & licit loquatur in terminis constitutionis Aegidianę, tamen idem sentit aperte in terminis iuris communis, *vt dixi num. seq.*

32 Subextende VI. vt habeat locum etiam in sententia lata contra fiscum, quia licet fiscus sit priuilegiatus in multis; tamen in possessorio non licet ei appellare, quia in hoc non reperitur priuilegiatus, & non habet plura priuilegia, nec alia, nisi ea quæ reperiuntur expressa in iure, *Caputaq. decis.* 223. *constitutio Ægidiana. nu.* 3. *&* 4. *part.* 1. licet enim loquatur in terminis constitutionis Ægidianæ, tamen idem sentit aperte in terminis iuris communis, dum in ead. decis. *sub nu.* 2. ait quod dicta constitutio nil aliud facit, nisi reducere nos ad terminos iuris ciuilis, & aperte Contar. *in l. vnic. ,7* 12. *fiscus num.* 2. *vers. his tamen & n. seqq. C. si de momen. poss.* dices ita fuisse resolutum in Rota.

33 Subextende VII. vt habeat locum etiam in sententia lata contra minorem, quia etiam minor ligatur dispositione dictæ l. vnicæ, *Salic. in ea sub n.* 4. *q.* 3. *Contar. limit.* 8. *sub n.* 12. *C si de momen. poss.*

34 Subextende VIII. confirmando præcedentem, vt habeat locum etiam in sententia lata contra personam priuilegiatam, puta contra viduam, quia quando est priuilegiata causa, tunc nec vna, nec altera pars quamuis priuilegiata sit potest appellare *Iof. Cumia super rit. sicil. cap.* 44. *in fine num.* 18. *vers. secundo quaro fol.* 286. loquens de causis summarijs ex dispositione ritus illius regni.

35 Subextende IX. vt habeat locum in qualibet specie possessorij ordinarij momentanei; quare appellatio denegatur tam à sententia lata super possessione adipiscenda, quam retinenda, & recuperanda, *Bart. in l.* 2. *col.* 2. *nu.* 4. *ibi. & hoc est iudicium, ff. de appell. recip. & apertis Gl. in l. vnica, in verbo momento & ibidem Bart. q.* 1. *nu.* 3. *&* alyc. *oppos.* 2. *numero* 3. *C. si de momen. possess. Maran. in suo spec. part.* 6. *actu.* 2. *princip. in verbo & quandoque appellatur limit.* 6. *numero* 305. *fol.* 504. *M. Anton. Cucch. tract. de mentien. circa poss. numero* 420. *vers. quid vero. tom.* 3. *par.* 2. *fol.* 300. *Lancell. tract. de attent. part.* 2. *capit.* 12. *de attent. & innou. appell. quod limita* 25. *princip. numero* 10. *fol.* 372. *& ita sentit. Marches. tract. de commiss. p.* 2. *in commiss. appell. cap.* 2. *sub numero* 37. *&* 38. *fol.* 37. & de communi opin.

* testantur, & sequuntur Rol. à Vall. *cons.* 77. *viso & bene numero* 9. *lib.* 2. *& Contar. in l. vnica, in intellectu, sub num.*

* 4. *vers. vnde is, C. si de mom. poss.* & de magis communi * opin. testatur, & sequitur Iof. Cumia *super ritib. sicil. cap.* 80. *nu.* 66 *fol.* 253. & esse approbatam à Rota refert idem Contar. *in d. l. vnica, in ampl. n.* 3. *in fine.* & loquendo in interdicto quorum bonorum referunt, & sequuntur hāc subextensionem Achil. Person. *tract. quorum bonorum, nu.* 792. *in fine, & n.* 493. vbi sæpius, & præsertim ibi, *tamen*

* *ego bene dico & in fine*, vbi de crebiori * opinione, *tom.* 3. *par.* 2. *fol.* 279. & aliquos citat Menoch. *tract. de adipis. possrem.* 1 *in fine, numero* 115. quibus addo Rugin. *tract. de appell. §.* 2. *cap.* 3. *num.* 653 *in fine fol.* 119 & quod à sententia lata super possessorio non appelletur, scribit simpliciter Rebuff. *tract. de appell. art.* 7. *gl.* 2 *num.* 16. *vers sexto tom.* 3. *fol.* 503. & quod in Iudicio possessorio adipiscendæ, vel recuperandæ non sit admittenda appellatio, refert, & sequitur Couar. *pract. qq capit.* 23. *numero octauo, versiculo primum.* & quod possessorium ordinarium seu plenarium sit tantum triplex, & non contineat plures species, scribit Iof. Cumia *super ritib. sicil. cap.* 38. *numero* 163. *vers. aliud est fol.* 202. & aperte sentiunt Bart. Rolan. à Vall. & cæteri hic citati.

Verum tamen quia hæc vltima subextensio in singulis his tribus speciebus comprehendit multos casus, & in aliquibus recipit restrictiones, ideo *in sequentibus* 4. 5. *&* 6. *mem.* ponam in vnaquaque specie aliqua propria exēpla, & peculiares cuiusque restrictiones, inchoando ab adipiscenda possessione quia *vt refert & sequitur Vant. tract. null. rubr. quoties & intra quod tempus de nullitate &c. num.* 69. *fol.* 385. veriores redduntur sermones nostri, cum vniuersalibus cognitis, ad particularia descendimus; nam opinamur tunc vnumquodque cognoscere, cum causas cognoscimus primas, & prima principia vsque ad elementa, & vt inquit Senec. *epist.* 6. *de malo spei & timoris lib.* 1. quem post Papiens. citaui etiam *supra lib.* 1. *cap.* 68. *num.* 9. longum iter est per præcepta, breue, & efficax per exempla.

SXETÆ LIMIT. MEMB. IV.

SVMMARIA.

A SENTENTIA *lata in interdicto, quorum bonorum non datur appellatio, membro primo. — Etiamsi lata sit in vtili interdicto quorum bonorum, eod. n.* 1.

In Interdicto quorum legatorum non datur appellatio, n. 2.

In Saluiano interdicto non datur appellatio, n. 2.

In Officio Iudicis ad adipiscendam possessionem non datur appellatio, n. 4.

In Remedio legis 3. *de pignor. non datur appellatio n.* 5.

In Remedio legis fin. C. de edic. diu. adr. toll. non datur appellatio, & hoc est sextum exemplum adipiscendæ possessionis, n. 6.

¶ *Extenditur primo hoc sextum exemplum vt non solum non detur appellatio, sed puniatur appellans, & iudex num.* 7. — *Extenditur secundo declarando, vt remedium dictæ l. competat etiam si testamentum sit nuncupatiuum non publicatum tempore ipsius testamenti, num. nono — Extenditur tertio vt competat etiam venientibus ab intestato, numero, decimo. Contrarium, ibid. — Sed tamen datur eis officium iudicis, numer.* 11. *&* 12. — *Extenditur quarto, vt remedium dictæ l. detur filiæ institutæ hæredi, volenti adipisci possessionem bonorum feudalium, num.* 13. 14. 15. *&* 16. *in quibus subextenditur, limitatur, & declaratur. — Extenditur quinto, vt competat filiæ institutæ hæredi, volenti adipisci possessionem bonorum emphyteoticariorum, nu.* 17. — *Extenditur sexto vt non detur appellatio etiam si contradictor opponat, testamētum esse rasum vel quod defunctus non possidebat tempore mortis, nu.* 18. — *Extenditur septimo etiam si hæres institutus esset extraneus num.* 19. — *Extenditur octauo, vt maxime cesset appel-*

appellatio, quando hæredi instituto datur possessio sine contradictore, num.20. & seqq.— Extenditur nono, vt non detur appellatio etiam si extet statutum, quod permittat, posse semel appellari, num.23. & seqq. & n.30. vbi subextenditur, & restringitur.— Extenditur 10. vt neque de iure canonico appelletur ad effectum suspensiuum nu. 31. — Et quid in effectum deuolutiuo, n.32. & seqq.

¶ *Restringitur primo, vt procedat quando possessio est vacans &c. secus si sit plena, & opponatur legitima exceptio. &c. num.35.*

Restringitur secundo, vt non procedat quoad effectum deuolutiuum, quia adhuc effectum datur appellatio, n.36. Contrarium, n.37.

Restringitur tertio, quando iudex pronuntiat negatiue contra hæredem num.38.— Extenditur hæc restrictio, num. 39. & 40.

Restringitur quarto, vt non procedat respectu tertij non citati, quia is potest appellare, num.41. & seqq.— Extenditur primo hæc restrictio etiamsi condemnatus nollet, hunc tertium admitti ad appellandum, numer.44.— Extenditur secundo, vt possit prosequi appellationem pro suo interesse, quamuis principales se concordauerint, num. 45.— Extenditur tertio, vt appellatio tertij impediat executionem, num.46.— Subextenditur primo hæc extensio, vt tertius possit appellare, & appellando impediat executionem, etiamsi sententia habeat vim rei iudicatæ contra condemnatum nu.47.— Subextenditur secundo, vt iudex ad quem ob tertij appellationem possit reuocare interlocutoriam, &c. nu.48.— Subextenditur tertio, vt possit appellare ad excludendum vtrumque litigantem num.49.— Subextenditur quarto, vt absque appellatione possit impedire executionem cum distinctione quatuor casuum, n. 51. Primus casus est quādo tertius, allegat se esse in possessione, n.52. & seqq. in quibus ampliatur vsque ad numer. 69. & restringitur n.70. & seqq. Secundus casus est, quando opponit de inhabilitate litigantium, nu.73. Tertius est quando possessio est vacans, nu.74. & seqq. in quibus ampliatur, & restringitur. Quartus est quando agitur actione reali, n.78. & seqq. in extenditur, declaratur, & restringitur vsque ad n.86.

¶ *Limitatur primo hæc eadem quarta restrictio, vt non procedat quando appellatio, seu oppositio tertij præsumeretur calumniosa, quia tunc non retardaret executionem, num. 87. & 88. vbi declaratur,— Limitatur secundo, quando tertius est intrusus, lite pendente, n.91. & seqq. in quibus ampliatur, & sublimitatur.— Limitatur tertio declarando, vt tertius, volens adhærere appellationi, debeat adhærere, seu appellare infra decem dies, num.96. & seqq. in quibus declaratur, & subdeclaratur, vsque ad num.98. — Limitatur quarto, quando tertius venit ad causam in tertia instantia, &c. nu.99. & seqq. in quibus extenditur, & declaratur vsque ad n.104.— Limitatur quinto, quando tertius appellat conditionaliter, num.105.— Limitatur sexto, quando tertius non exprimit causam sui interesse propter quod appellat, n. 106. & seqq. in quibus ampliatur vsque ad numer.109.— Limitatur septimo, quando in causa beneficiali est decretum sequestrum in sententia lata contra possessorem quia sequestrum non impeditur, numer. 110.— Limitatur octauo, vt terminus ad appellandum non iuuet tertium ideo, &c. n.111.— Limitatur nono, quando sententia ita vim habet contra tertium, sicut contra principalem, n.112. & 113. vbi similiter.— Notātur tria practicabilia circa appellationem tertij, num.114.*

Restringitur quinto, quando sententia est euidenter iniusta, num.115.

Restringe sexto, quando sententia fuit lata sine causæ cognitione, n.116.

Restringitur septimo, cum alius ostendit parem titulum, &c. num.117.

Restringitur octauo, quando sententia declarat, quem esse hæredem, n.118. & 119.

Restringitur nono, quando damnum esset irreparabile, numero 120.

Restringitur decimo, quando iudex desert appellationi, numero 121.

Restringitur vndecimo, quando sententia continet mixturam, n.122.

A Primo decreto, quo actor mittitur in possessionem, non datur appellatio n. 123. & 124.— Limitatur in quinque casibus, n.125. & seqq. vsque ad n. 129.— Et quod detur appellatio a secundo decreto, n.130.

Mendax in possessione non appellat, n.132.

Appellatio denegatur in singulis speciebus possessionis adipiscendæ, num.135.

1 EXemplifica igitur eandem secundam extensionem, de qua membr. præced. in prima specie possessorij ordinarij momentanei, videlicet, adipiscendæ, de qua in vltima subextensione memb. præced. lib. nu.35. in interdicto, quorum bonorum, in quo non dari appellationem, quia est quodammodo quæstio momentaneæ possessionis, refert, & sequitur Roll. a Vallen. *consil. 77. viso, & bene numero 10. lib.2.* & quod non detur appellatio, scribunt Maran. *in suo spec. p.6. act. in princip. in verbo, & quandoque appellatur num.323. fol.508.* & Ios. Cumia *super ritib. sicil. cap.38. n.187. fol.204.* dicens, non appellari ad effectum retardandæ executionis; & latius, loquendo de isto interdicto, Achil. Pers. *tract. de adipis. poss. sub num. 495. vers. sed quicquid iunctis n.485. 487. & 409.* in quibus apparet, quod loquitur in isto interdicto; & motiuando scribit & firmat Contar. *in l. vnica, limit. 2. §.1. nu. 1.2.9.14. & 18. C. si de moment. poss.* & non appellari refert, & sequitur ex eo Ruginel. *tract. de appell. §.2. cap.2. n. 653. vers. hæc remedia fol.119.*

Extende hanc exemplificationem, vt habeat locum etiam in vtili interdicto, quorum bonorum, quia in eo non dari appellationem, retuli, & sequutus sum *infra memb.9. n.79.*

2 Exemplifica II. in interdicto, quorum legatorum, in quo non dari appellationem, scribunt Contar. *in d. l. vnica, in secunda ratione decidendi n.32. & in ampliat. n.34. & 35. & in 2. limita. §. primo nu.16. & 17. in fine versiculo tamen receptissimum, & Ruginel. tract. de appell. §.2. cap.3. n. 454. in quarto casu fol.110.*

3 Exemplifica III. in saluiano interdicto, in quo non dari appellationem scripsi *infra memb.9. n.88. vers. secus.*

Huius saluiani interdicti remedium hodie in Palatijs magis frequentatur, quam actio hypothecaria; *teste Negus. tract. de pignor. par.8. princip. membr.3. n.16. fol.258.* & præsertim practicatur in Curia Romana vbi agendo hoc interdicto, inchoamus, vt in cæteris alijs iudicijs non executiuis, à monitorio sub simili formula. *De mandato illustriss. & Reuerendiss. D. Auditoris Cameræ, siue R.P.D. in ciuilibus Locumtenentis, & ad instantiam Domini M. principalis moneatur. N. exaduerso principalis detentor, & possessor vineæ, sita, &c. iuxta &c. & alios suos notorios confines, in actis & processu causæ suo loco, & tempore latius specificandos; quatenus infra triduum proximum sub mille ducatorum auri Cameræ, pijs locis arbitrio domini applicandorum, ac mandati exequutiui, & in subsidium excommunicationis, alijsq; pœnis etc. debeat possessionem realem, actualem, et corporalem vineæ prædictæ, illiusq; iurium, et pertinentiarum eidem D. instanti dimisisse, et relaxasse, donec ei fuerit de scutis 450. per Dominum O. vigore instrumenti obligationis in forma Cameræ sub die etc. recepti debitis satisfactum, et pro quibus dictus O. dictam vineam, et alia sua bona instanti prædicto obligauit, et hypothecauit: quoniam fuit pro parte dicti D. Instātias comparitum, et allegatum, se velle virtute*

dictæ

dictæ hypothecæ, et in vim vtilis saluiani interdicti, ac alterius cuiuscunque remedij possessori imponi, et immitti in possessionem dictæ vineæ, vt supra retinendæ donec etc. et ideo si senserit etc. compareat etc. alioqui.

Et quia saluianum interdictum est iudicium summarium, & possessorium, vt dixit *Rot. diuers. decis. 43. in causa Romana fructuum 50000. inter sub nu. 5. vers. ad illud, p. 1.* ideo in ea seruantur solum illi quatuor termini substantiales, qui seruatur in causis summarijs, *vt dixi lib. praced. c. 3. num. 229. et 241.*

4 Exemplifica IV. in officio iudicis, in quo non dari appellationem suadetur primo ex regula, quia est species adipiscendæ, in adipiscenda, singulisque eius speciebus denegari appellationem retuli, & sequutus sum *infra nu. 135. in fine huius membri, vers. demum.* Suadetur secundo, quia si quis, omissa facultate, quam habet capiendi possessionem propria auctoritate, eam ceperit cum associatione, quam obtinet, implorato iudicis officio parte etiam non citata, non dabitur appellatio, *Rugin. tract. de appel. §. 2. c. 3. n. 702. vers. 28. fol. 124.*

5 Exemplifica V. in remedio *l. 3. C. de pignor.* in quo non dari appellationem scripsi *infra memb. 9. sub num. 96. vers. contra.*

6 Exemplifica VI. in remedio legis *fin. C. de edict. diu. adr. toll.* quando iudex pronuntiet, hæredem scriptum in testamento esse mittendum in possessionem, quia ab ista sententia non datur appellatio, *l. vlt. ff. de appell. recip. & l. 6. quisquis, C. quorum appel. non recip. & ibi Bar. Bal. Paul. de Castr. & Salyc. citati in præced. limit.* hancque *l. quisquis,* registrat Gratianus *in c. vlt. versic. si quis etiam ausus fuerit, 2. q. 6. & ibi Archid. num. 16. versic. in glos. quia Gloss. in d. l fin. in verbo, missus est, & ibidem Bart. sub num. 21. ibi, quando tempore primi, C. de edict. diu. adr. toll. Innoc. in c. 28. pastoralis num. 3. vers. finem, vers. adhoc ita de off. & potest. iudic. deleg. Spec. tit. de appell. §. in quibus num. 10. vers. octauo, l. 2. Paul. de Cast. cons. 39. quod à sententia l. 1. Nicell. de concor. gl. contor. 6. fall. 5. nu. 25. fol. 191. Maran. in suo spec. p 6. act. 2. num. 322. fol. 506. & alij plures, quos referunt, & sequuntur Tiraq. tract. le mort. saisit. le vif. p. 6. decl. 6. vers. est autem, num. 2. fol. 119. & Menoch. tract. de adipisc. poss. rem. 4. q. 100. nu. 826. fol. 52. Marches. tract. de commiss. p. 2. in commiss. appell. c. 2. n. 56. fol. 40. & quæ à sententia lata in remedio legis fin. C. de edict. diu. adr. toll.* non detur appellatio, scribit Rol. à Vall. *cons. 77. viso & bene, nu. 12. versic. similiter lib. 2. Rot. diuers. decis. 659. domini concluserunt, nu. 3. p. 1. late Achil. Person. tract. de adipisc. poss. nu. 130. vers. deinde quæro, & n. 13 et seqq. tom. 3. p. 2. fol. 268. & Rugin. tract. de appell. §. 2. c. 3. nu. 649. vers. secundus summarij fol.* 118. & de communi *omnium opin. testatur Menoch. *vbi supra,* & quod constitutio Ægidiana habeat locum in ista exemplificationis legis fin. scribit Caputaq. *decis. 223. constituto Ægidiani, n. 1. p. 1.*

Ratio huius exemplificationis est, quia causa missionis hæredis in possessionem dilationem non recipit *d. l. vlt. ff. de appell. recip. vel non, Contar. in l. vnica, in 4. ratione decidendi, n. 1. et melius sub nu. 4. ibi quæ ratio, & limita 17. sub n. 18. & seqq. C. si de mom. poss.*

Ratio etiam est illa, quia in hoc possessorio, prout est summarium, agitur de momentanea possessione, quæ non est præiudicialis, nisi donec durat lis super possessorio plenario, *vt scribit Ios. Ludou. decis. perus. 20. domina martiana n. 3. et 5. p. 1.* qua ratione iudex solet his verbis concipere interlocutoriam, saluo iure alteri parti in plenario, & antiquiori possessorio, & petitorio, *vt refert & sequitur Ios. Lud. decis. 20. nu. 4.* de qua clausula scripsi etiam *supra memb. 2. sub n. 10.*

Intellige hanc sextam exemplificationem vt sine dubio procedat quod appellatione suspensiuam *per ea, quæ scripsi membr. præced. n. 20. et infra n. 31.*

7 Extende primo hanc sextam exemplificationem, vt non solum sit prohibita appellatio, sed sit etiam appellanti imposita pœna *d. l. 6. quisquis, C. quor. appell. non recip. Rebuff. tract. de appell. artic. 9. gloss. vna, num. 10. et 11. tomo 3. fol. 507. Rol. à Vall. cons. 26. circa principalem, nu. 24. lib. 2.*

Subextende hanc extensionem, vt eadem pœna sit imposita iudici, qui appellationem reciperet, & procederet in causa appellationis, *d. l. quisquis Rebuff. vbi supra, & Conta. in l. vnica, in vlt. ratione decidendi, n. 24. C. si de mom. poss.* licet nunquam repertum fuerit, quod iudex talem pœnam soluerit, *Marches. d. cap. sub num. 56.* de isto non vsu pœnarum contra friuole appellantes vide *infra limit. 36. num.*

8 Infero ex hac extensione, & subextensione, quod procurator, non habens speciale mandatum prohibetur appellare non solum eo, quia in hac causa non admittitur appellatio, sed etiam, quia, cum hoc casu appellans incidat in pœnam, requiritur in procuratore mandatum induiduum ad appellandum, *Contar. in l. vnica, in ampliat. num. 115. C. si de mom. possess.* adde quæ scripsi *supra q. 5. sub num. 18. restr. 4.*

Aduerte quod hodie ista pœna non est in vsu, & ideo etiam procuratoris appellatio ex isto capite de quo dixi in illatione, non reijceretur, *vide in d. q. 5. sub num. 28. versicul. contraria opinio. & vers. amplia.*

9 Extende secundo, declarando eandem sextam exemplificationem, vt remedium *dictæ l. fin.* competat non solum quando agitur de immissione ex testamento in scriptis conditio, aut ex testamento nuncupatiuo à notario in scriptis condito, aut ex testamento nuncupatiuo à notario in scriptis redacto, lecto, & publicato tempore ipsius testamenti coram testatore, & testibus, vt moris & ; in hoc non est controuersia, *Menoch. tractat. de adipisc. poss. rem. 4. qu. 13. num. 91.* sed procedat etiam quando agitur de immissione ex testamento nuncupatiuo facto coram testibus, non tamen in scriptis tunc redacto; quia isto casu, examinatis testibus ad perpetuam rei memoriam, præmissa citatione contra eos, quorum interest, & facta testium publicatione, notarius de commissione, & auctoritate iudicis potest illud testamentum redigere in scriptis, & exinde vti in summario possessorio paratam habebit executionem, eiusque hæres mittetur in possessionem ex remedio *dictæ fin. C. de edic. diu. adr. toll. Achil. Person. tract. de adipisc. poss. sub numer. 169. vers. & hac ratione & vers. & sicuti testamentum, tom. 3. p. 2. fol. 253.* vbi de opin. * communi, de qua magis recepta opin. testatur, & sequitur etiam Menoch. *tract. de adipisc. possess. remed. 4. qu. 24. num. 96. & seqq.* vbi respondet contrarijs. Sed in remedio *dictæ l. fin.* & in possessorio summario, quod habet executionem paratam, non datur appellatio *per ea, quæ scripsi supra initio huius sextæ limitationis, & memb. 3. n. 3.* ergo clarum est, quod in casu huius extensionis non datur appellatio.

Contra hanc extensionem faciunt, quæ scripsi *infra limit. 9. n. 32. et seqq.*

Non recedas ab extensione.

10 Extende tertio declarando; vt remedium adipiscendæ possessionis habeat locum etiam quando agitur de successione ab intestato, cum plures adsunt prætendentes, se esse hæredes, & iudex summariè, & absque libello post sumptas informationes eum qui primum obtinet locum, puta filium, filiam, fratrem, vel sororem mittit in possessionem bonorum, quæ defunctus possidebat tempore mortis, saluo iure aliorum competitorum, *Ios. Cum. ritibus Sicil. c. 38. nu. 114. versic. si vero ab intestato, et Rugmel. tract. de appell. §. 2. c. 3. nu. 649. in fine, vers. tertius casus, et n. 650. et sub n. 651. vers. et in hac,* dicens, hoc esse possessorium summarium, & non dari appellationem.

Contra

Contra hanc extensionem: quod enim hæredi venienti ab intestato, non competat remedium dictæ *in l. fin. C. de edit. diu. adr. toll.* tenent Bald. *in c. de content. inter masc. & fæm. n. 1. vers. quæro si possessio.* quem referunt, & sequitur Præpos. *ibidem in princip. & Paris. cons. 22. illustrissimũ, n. 67. lib. 1. & consideramus n. 1. lib. 3.* & ita communiter Doct. quos referunt & sequuntur Tiraq. *tract. le mort saisit le vif. par. 2. declar. 7. sub n. 13. versicul. sed & huius fol. 82.* Menoch. *de adipisc. rem. 4. quæst. 9. numero 64.* & Achil. Person. *eod. tractat. numer. 4. & seqq. tom. 3. part. 2. folio 246.*

Ad adductam tertiam extensionem respondeo, quod aliud est dare possessionem officio iudicis, & æquitate *iuxta ea, quæ scripsi num. seq. vers. declarat.* & in his terminis procedit extensio, & quod scribunt Ios. Cum. & Rugin. in ea citati, vel posset etiam procedere in illa possessione, quæ datur in summarijssimo, dum duo, vel plures contendunt de adipiscenda possessione *iuxta ea, quæ scripsi supra membr. 2. numero nono,* & aliud est dare possessionem ex remedio dictæ *leg. fin.* & in his terminis redditur falsa extensio, & procedit opinio, contra extensionem.

Amplia hanc opinionem contra extensionem, vt procedat etiam si successurus ab intestato examinauerit testes, probaueritque ex illis, sibi, petenti missionem in possessionem hæreditatis, deberi successionem ab intestato, quia adhuc ei non competat remedium *dictæ l. fin. C. de edic. diu. adr. toll. Menoch. d. rem. 4. q. 11. n. 85. et 86.*

11 Declara eandem opinionem, & ampliationem vt quamuis hæredi ab intestato non competat remedium dictæ *l. C. de de edic. diu. adr. toll. vt dixi supra,* tamen datur ei officium iudicis adipiscendam possessionem, *vt scribunt Bal. Præpos. & Paris. citati num. præcedenti, vers. contra, Roll. à Vall. cons. 1. num. 50. in vltimis verbis, & num. 54. & seqq. lib. 1. & Achil. Person. tractat. de adipiscend. possess. num. 7. tomo tertio, part. secunda, fol. 246.* maxime datur hoc officium iudicis filio venienti ab intestato, prout in his terminis loquuntur Bald. Præpos. & Achil. Person. *vt supra.*

12 Ratio huius declarationis est, quia quoties viget ratio, vt ei, pro quo non reperitur proditum, remedium à lege, subueniendum sit ad instar eius. Pro quo reperitur proditum, tũc supplex ex æquitate officium iudicis, quod datur, quando deficit actio, vt in his terminis scribit Roll. à Val. *dict. cons. 1. n. 54. & 55.* quem refert, & sequitur Achil. Person. *vbi supra.;* vnde nos videmus, quod ei, cui est collatum beneficium, & non potest ad illius possessionem adipiscendam competere remedium dictæ *leg. fin. C. de edic. diu. adr. toll.* datur ad instar illius officium iudicis, vt retuli, & sequutus sum *supra membr. 1. num. 13. & 68.* & pluribus de facto, & cum imminentia rixæ contendentibus de retinenda possessione iudex ex officio celeriter assumit informationem, quis eorum sit in possessione, vt illum in ea manuteneat, *vt dixi eod. memb. 1 numer. 25. & memb. 2. num. 10.* & similiter ei, cui deficiunt interdicta possessoria ad recuperandam possessionem, datur officium iudicis, *vt scripsi d. memb. 1. num. 39.* & datur demum remedium ex æquitate legis si me & titium *vt retuli, & sequutus sum d. memb. 1. n. 39.* & sic in singulis speciebus interdicti, possessorij datur in subsidium officium iudicis.

13 Extende quarto declarando, vt remedium dictæ *leg. fin.* detur etiam filiæ institutæ hæredi pro adipiscenda possessione bonorum feudalium, *Ioan. Andr. in addit. ad Spec. tit. de testam. §. sequitur. n. 39. in fine in verbo. personam. lib. 4. fol. 137. Menoch. tract. de adipisc. poss. rem. 4. quæst. 47. n. 375. & seqq. & Achil. Person. eod. tract. num. 184. vers. quæ conclusio tom. 3. part. 2. fol. 249.*

Subextende primo hanc extensionem, vt habeat locum etiam in fœmina transuersalis lineæ, vt in sorore; nam etiam soror, si instituta sit hæres, mitti debet in possessionem feudalium ex remedio *dictæ leg. fin. Menoch. d. q. 47. n. 378.*

Subextende secundo, vt procedat etiam si notorie constaret, bona esse feudalia, & filia nullam produceret inuestituram, neque consuetudinem probaret, quia adhuc filia deberet mitti in possessionẽ & ratio est duplex, prima quia alias destruerentur extẽsio, & eius subextensio, quæ, cum loquantur de feudalibus, præsupponunt hos terminos, quod sint feudalia, & sic quod certum sit, esse feudalia: secunda ratio est, quia, cum sint aliqua feuda, quorum etiam fœmina est capax, vt bene discurrendo scribit, *Dec. cons. 424. proponitur sub numer. 10. 11. & seqq.* non possumus dicere, quod iura adeo resistant huic possessioni, quod fœmina teneatur docere de inuestitura, de titulo, aut de retinenda possessione, scripsi *libro præcedenti cap. 7. sub num. 131.* & per recuperanda; *num. 294. & 295.*

Quicquid contra hanc extensionem teneant Ios. Cum. *d. c. 38. num. 116. & seq.* & Ruginel. *tract. de appell. §. 2. c. 3. sub n. 650. vers. nisi agnatus.*

14 Subextende tertio, vt procedat etiam si alius, seu alij agnati opponerent, filiam, seu sororem esse incapacem bonorum feudalium, quia nihilominus mitteretur possessionem. *Osasch. decis. 26. discussis n. 14. Achil. person. dict. tracat. de adipisc. poss. n. 105. Ios. Cum. in ritib. sicil. c. 38. num. 115. et Rugin. tract. de appell. §. 2. cap. 3. sub numer. 650.* & præsertim si filia allegaret pro se inuestituram, aut consuetudinem, quia tunc magis mitteretur in possessionem, cum clausula tamen (*saluo iure agendi agnato ordinarie in possessorio vel petitorio si aliquod sibi ius in d. feudo competat*) *Achil. Person. d. tract. de adipisc. poss. n. 115. et Ios. Cum. vbi supra.*

15 Limita hanc subextensionem, vt non procedat, quando agnatus esset incontinenti paratus docere de iure suo, quia tunc fœmina non mitteretur in possessionem, *Put. decis. 229. aloysia. n. 5. et 6. lib. 1. Menoch. d. rem. 4. quæst. 47. n. 381. et latius Achil. Person. eod. tract. de adipisc. poss. 109. 112. et seqq. fol. 349.* vbi sublimitat.

16 Declara hanc quartam extensionem, vt quamuis Dec. *cons. 424. proponitur sub numer. 10. et 11.* Tiraq. *in tract. le mort. saisit. le vif part. 4. decl. 5. sub num. 20. et 21. fol. 108. Osasch. decis. 23. secundus num. 36. Ios. Cum. in rit. sicil. c. 38. num. 115.* & alij, quos omitto, dicant simpliciter, quod filia, seu soror vel alia fœmina hæres debeat mitti in possessionem bonorum feudalium & non distinguant, an sit hæres ex testamento, vel ab intestato, neque an debeat mitti ex remedio legis *fin. C. de edic. diu. adr. tol.* aut officio iudicis.

Tamen eorum dictum recipit hanc distinctionem, vt si sit hæres ex testamento, competat ei remedium dictæ *l. fin.* vt scribunt Ioan. Andr. Menoch. & Achil. Person. *supra n. 13.* in extensione, secus si sit hęres ab intestato, & veniat vti comprehensa in inuestitura, quia tunc mittitur in possessionem officio iudicis, *vt scribunt Bal. in capit. 1. numero 1. vers. quæro si possessio, & præsup. initio de controuer. inter masc. et fem. Roll. à Vall. in consil. 1. num. 49. in fine, num. 50. 54. et 55. lib. 1. Achil. Person. tractat. de adipiscend. possess. num. 106. tom. 3. part. 2. fol. 246. et Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 3. n. 651. vers. duplex.* Et quod in Regno Siciliæ fœmina descendens, puta filia, vel neptis, si est in proximiori gradu, mittatur in possessionem feudalium bonorum ab intestato, scribit Ios. Cum. *d. cap. 38. num. 120.*

Redeundo, vnde decessi, ad tertiam extensionem, concludo, quod siue loquamur de missione ex remedio legis *fin.* siue de missione ex officio iudicis, siue in rebus allodialibus, siue in feudalibus, non datur appellatio, *Ruginell. sub num. 651. versic. et in hac,* sumus enim in possessione

sessione momentanea, in qua non datur appellatio, ex quo eius præiudicium potest reparari in possessorio ordinario, seu in petitorio, *vt sæpius dixi.*

17 Extende quinto, vt filiæ fœminæ, institutæ hæredi detur hoc remedium legis *fin. C. de edic. diu. adr. toll.* etiam quoad bona emphyteotica, *Menoch. tract. de adipisc. poss. rem. 4. q. 48. n. 385. & 386.*

Extende sexto, vt procedat etiamsi contradictor opponeret testamentum esse rasum, vel quod defunctus tẽpore mortis non possideat alia bona, quia adhuc iudex poterit pronunciare, hæredem scriptum in testamento esse mittendum in possessionem, saluo iure aliorum ius prætendentium in possessorio plenario, & petitorio; & ab ista pronunciatione non datur appellatio, *Contar. in l. vnica, in ampliat. sub nu. 109. & 110. C. de mom. poss. & Ruginel. d. §. 2. c. 2. sub num. 649.*

18 Sed de hac exceptione, quod testamentum est rasum, ab olitum, cancellatum, & de similibus, an, & quando impediant, ne hæres mittatur in possessionem, vide Achil. Person. *tract. de adipisc. poss. nu. 121. & seqq. num. 3. part. 2. fol. 249.*

19 Extende septimo etiam si iste hæres descriptus in testamento esset extraneus, quia nihilominus esset mittendus in possessionem, spreta appellatione, *Ruginell. d. c. 3. num. 649.* quamuis enim excipiens negaret, institutum hæredem esse filium testatoris, & quamuis filius à parte in testamento præteritus sit, & alius institutus, & filius excipiat; testamentum esse nullum, tamen, si institutus petat, se mitti in possessionem bonorum est mittendus, nisi in testamento filius præteritus pro filio nominatus, quia tunc vitium visibile legitur, & ideo hæc exceptio impediret missionem in possessionem, *Achil. Person. de adipisc. poss. sub num. 121. vers. & hac ratione, tomo 3. p. 2. fol. 249.*

20 Extende octauo vt maxime cesset appellatio quando sententia de mittendo, hæredem in possessionem fertur sine reo, seu contradictore, quia isto casu denegatur appellatio non solum eo, quod sumus in adipiscenda possessione, in qua non datur appellatio, testibus ijs, quos retuli, & sequutus sum *memb. præced. num. 35. & hoc membr. nu. 1. & seqq.* sed etiam ex eo, quia hæc pronunciatio est mera interlocutoria ad differentiam eius, quæ fertur cum contradictore, quæ dicitur diffinitiua, prout hanc differentiam notant Menoch. *tract. de adipisc. poss. remed. 4. quæst 98. per totam, num. 802. & sequent. Achil. Person. eod. tract. n. 353. vers. & quando tom. 3. p. 2 fol. 270.* & quod sit interlocutoria scribunt etiam Contar. *in l. vnica, in 2. ratione decidendi numer. 45. C. si de mom. poss. & Cæs. Barz.* quem retuli, & sequutus sum *supra memb. 2. num. 2. vers. ratio,* & quod, si non appareat contradictor, & iudex pronuntiet, heredem esse mittendum in possessionem bonorum, & deinde iubeat nuncio Curiæ, vt illum mittat in possessionem & is missus sit & mox compareat contradictor & velit appellare ab ista interlocutoria, non possit appellare scribit aperte Achil. Person. *tractat. de adipisc. poss. num. 355. vers. si vero contradictor, fol. 169.* item denegatur appellatio, quia non extat quis appellet, & sic frustra quæritur de appellatione, cum pronuncietur ad fauorem hæredis actoris sine contradictore, *iuxta ea, quæ retuli, & sequutus sum infra memb. 9. sub num. 51. vers. quid dicendum.*

21 Nota, primo ex hac extensione distinctionem quod si interlocutoria feratur antequam appareat contradictor, dicetur mera interlocutoria; secus si apparuerit antea contradictor, quia esset interlocutoria habens vim diffinitiuæ, *vt refert & sequitur Contar. in l. vnica, in 2. ratione dicendi, num. 45. vers. aut agitur C. si de mom. poss.*

Contra primum membrum huius notabilis, sicque contra secundam rationem præcedentis extensionis, dum dicimus, esse meram interlocutoriam, si fuerit lata sine contradictore, tenent Menoch. *d. rem. 4. q. 99. n. 820. vers. extenditur,* & Rugin. *tract. de appel. §. 2. c. 3. sub n. 649. vers. non etiam fol. 118.* asserentes, esse interlocutoriam, quæ sapit & habet naturam, & effectum diffinitiuæ.

22 Nota secundo obiter aliam doctrinam generalem ad cognoscendum quando sententia lata super possessorio, dicatur interlocutoria vltra cognitionem datam in hac extensione, *& supra memb. 2. n. 1.* quod in omni casu possessorij intentatur incidenter est interlocutoria, *Franch. in c. 60. cum cessante sub nu. 37. versic. 21. de appell.* & quod sententia, lata super possessione tunc sit interlocutoria, quando incidenter, & excipiendo fuit tractatum de possessione refert, & sequitur esse communem* opin. Contar. *in l. vnica, in ratione dicendi, num. 10. vers. tunc vero, C. si de mom. poss.*

23 Extende nono eandem exemplificationem, vt procedat etiamsi statutum simpliciter permittat, posse semel appellari in causis possessorijs, prout permittit statum Bononiense quia adhuc non licebit appellare à sententia de immittendo hæredem scriptum in possessionem, Bero. *quæst. 44. si statuto per totam quem referunt, & sequuntur Achil. Person. tract. de adipisc. possess. numer. 333. vers. quæ regula tomo 3. part. 2. fol. 268. Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 3. sub nu. 649. versicul. secundus in fine,* vbi, citando eundem Bero, ait, prohibitam esse appellationem ad vtrumque effectum, licet ipse non loquatur in terminis statuti.

Ratio huius extensionis potest reddi multiplex.

24 Prima enim ratio erit, quia isto casu habemus leges speciales, quæ fauore testamentorum prohibent appellationem, vt patet *in d. l. quisquis, C. quor. appell. non recip. & in l. vltim. ff. de appell. recip. vel non* & tantum prohibent, quod iudicem, admittentem appellationem puniunt pœna pecuniaria, vt dixi *limit. præced. num. 3.* quod non est, si admittat appellationes ab alijs possessorijs: Sed statutum, permittens posse semel appellari in causis possessorijs, est generale; ergo prædictæ leges speciales derogant huic statuto generali, quia regula est, quod species derogat generi, *c. 34. generi de reg. iur. in 6. & l. 81. in toto iure, ff. eod.* & dixi supra *libro primo, capitul. 66. numero nono,*

25 † Quæ regula procedit, siue species sequatur siue præcedat, *Iacob. de Aren. de leg. in toto, & ibidem Dec. sub nu. 7. vers. & ista conclusio, & sub num. 13. versic. & ampliatur,* quia mandatum speciale derogat generali, etiamsi generale sit vltimo loco concessum, *Glos. in c. 1. in verbo, man-*
26 *datum, de rescript.* † Et procedit hæc regula tam in legibus, quam in statutis, *Dec. d. l. in toto, sub nu. 7. vers. & ista*
27 *conclusio.* † Procedit similiter in rescriptis seu mandatis, *Dec. d. l. in toto n. 15. versic. eodem modo.* Imo procedit singulariter in rescriptis secundum oppositionem, & solutionem quam tradit Io. de Anan. *in c. 1. n. 2. de re præscrip.*
28 † Procedit etiam ista regula, siue derogatio fit in eadem dispositione, siue in diuersa, dummodo species, & genus inter se contradicant, *Dec. in d. l. in toto, n. 10. vers. procedit ista regula.*

29 Secunda ratio potest esse, quia, quæ notatu digna sunt, requirunt specialem mentionem, *leg. 15. item apud labeonem, §. hoc edictum ff. de iniur.* & hoc est generale vt lex, aliquid nouiter statuens, non procedat in casibus specialibus, & priuilegiatis, nisi de eis fiat expressa mentio, *Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gl. 14. nu. 93. fol. 159.* & quod lex noua corrigens veterem, non intelligatur eam corrigere in casu, quo specialiter prouidit, scripsi *lib. præced. c. 9. nu. 17. 34. 1736. & seq.* ergo statutum loci in quantum simpliciter, & generaliter permittit posse in caussa possessorij semel appellari, locum non habebit in hoc speciali, in quo maior simplicitatis ratio adest quam in alijs possessorijs, *Bero. d. q. 44. n. 1. vbi ex quibus infero.*

Ter-

Tertia ratio potest esse, quia etiam ipsum ius canonicum quod liberalius est admittendis appellationibus à sententijs possessorijs, prohibet appellationem in isto possessorio, *Bero.d.quæst.44.num.3.allegans*, textum *in c. vlt.§.si quis etiam 2. quæst.6.* sed in hoc decipitur Bero. quia dispositio illa *in d.§.si quis etiam* non est textus iuris canonici, sed sunt verba Gratiani, qui non habuit facultatem condendi legem canonicam iuxta ea, quæ scripsi *infra memb.7.sub n.1.vers.non recedas*.

Quarta ratio est quia statutum, loquens simpliciter, & generaliter, non comprehēdit casum pœnalem, sed alios, in quibus pena adiecta non est per ea de statuto, mandante compromitti causas, scribunt Bart. *in l.37.non distinguemus.§.iulianus & in §.ae liberali.ff.de recep.arbit. Rom. cons.262.idem mihi, num.2.& cons.299.seu 285. hęc iuliana, n.6.& seqq.* de qua re late nos *lib.præced.c.2.nu.66.& seqq. & n.73.& seqq.* ergo statutum non comprehendit hunc casum pęnalem, *Bero d.q.44.n.4.*

30 Subextende hanc extensionem, vt nec suspensiue, nec deuolutiue possit appellari, *Bero ead.q.44.si statuto, in fine principij*, dicens, quod appellatio non deuoluit, & in fine, *sub n.5.* dicens, quod nunquam nec vllo casu potest appellari.

Ratio est, quia hoc statutum non corrigit ius commune, per ea, quæ dixi *supra n.24. & seqq.* sed ius commune prohibet appellationem etiam quoad effectum deuolutiuum, quando agitur de adipiscenda possessione per viã possessorij summarij, *vt retuli, & sequutus sum supra memb.2.n.3.& infra sub num.37.vers.contrarium, & vers. contrarietas*.

Restringe hanc nonam extensionem, eiusque subextensionem, vt procedant in adipiscenda possessione prout loquuntur ex remedio legis fin. *Codic.de edic. diu.adr. toll.* Secus in alijs possessorijs, quia in alijs statutum intelligitur permittere appellationem tam deuolutiue, quam suspensiue; & in istis alijs possessorijs intelligo eundem Bero. *qu.19. in quęstione frustrum sub n.1. & 2.* & Rot. *diuers.decisio.330.resoluerunt.n.4.par.2.* dum scribunt, quod statutum Bononiense, permittens, posse semel appellari in causis possessorijs, intelligitur tam deuolutiue, quam suspensiue.

Quamuis Menoch. *tract.de adipisc.poss.rem.4. q.100.n.86.* sentiat posse appellari solum ad effectum deuolutiuũ, à cuius sententia discendendum est, quia vel loquitur in adipiscenda possessione ex remedio dictę *legis fin.* & tunc male sentit, quia nec ad effectum deuolutiuum potest appellari, *per ea; quæ dixi in subextensione*, vel loquitur in alijs possessorijs, & tunc male sentit, quia potest appellari etiam ad effectum suspensiuum, *vt scribunt Bero.et Rot. supra citati*.

31 Extende decimo, loquendo de effectu suspensiuo vt procedat etiam de iure canonico, quia neque de iure canonico potest appellari quoad effectum suspensiuum, nisi ex iusta, & euidenti causa, quæ appareat ex actis *secundum. Bal.cons.141.præmissis.num.1. vers.ad euidentiam lib.1.& cons.203. pronuntiatum fuit. in fine lib.4.* dum inquit, concludendum est igitur de iuris rigore, appellari non posse; propter communem enim appellantium malitiam legum duritia hoc introductum est, sed æquitate canonica ex euidenti, & iusta causa, quæ ex actis appareat, appellari potest, *Couar.pract.qq cap.23.sub num.8. vers.tria conclusio.f.523.* dicens quod non tantum iure ciuili, sed & pontificio appellatio admittenda non est ad suspensionis effectum ab ea sententia, quæ fertur in iudicio possessorio ex constitut. vltimæ, *C.de edic.diu.adr.toll. & Menoch.de adipiscend.possess.remed.4.quæstio.100.num. 480.* qui duo sic sensisse Baldum colligunt ex eo, quod inquit de iure canonico posse appellari si adsit iusta causa apparens ex actis: ergo secundum Bald. si non adest iusta causa apparens ex actis, non potest appellari, & certe intelligendus est Bald. vt loquatur de appellatione suspensiua, prout eum aperte intelligunt ijdem Couar. & Menoch. supra citati, & ita etiam intelligere debemus Bero de *quæst.44.si statuto n.3. & Lancellot.tract.de attent.par. 2.cap.12.limit.25. vers.tertio fol.372.* dum scribunt, quod neque de iure canonico admittitur appellatio in isto possessorio summarijssimo legis fin. *Cod.de edic.diu. adr. toll.* nam quoad effectum deuolutiuum poterit appellari non solum de iure canonico, *vt dixi infra n.33.* sed secundum vnam indistinctam opin. potest appellari etiam de iure ciuili, *vt retuli infra membr.7.n.16.*

Contra hanc extensionem videtur facere hoc solum argumentum, quod in corpore iuris canonici non reperitur textus, qui prohibeat appellationem, nisi *in d.§.si quis etenim.* qui, vt dixi, non est textus iuris canonici, sed sunt verba ius canonicum, & Doctor. qui tenet istam opinionem contra extensionem, allegant Canonistas, nempe Innoc. & non allegant iura, neque allegant Inn. qui dicat, hoc esse de iure canonico, sed supponunt, quod loquatur de iure canonico.

Contra eandem extensionem facit, quia de iure canonico datur appellatio etiam quoad effectum suspensiuum, *vt retuli, & sequutus sum infra memb.7.n.10.* sed aduerte, quia non est verum in possessione ex remedio *dict.c.l.fin.vt dixi eod.memb.7.n.12.*

32 Subextende hanc decimam extensionem, loquentem etiam de iure canonico, vt neque possit appellari quoad effectum deuolutiuum *Ruginell. tract.de appellat.§.2.cap. 3.num.706. vers.quod ergo fol. 125.* vbi reijcit sequentem contrariam opinionem: & in ista subextensione videtur residere Lancell. *tract.de attent.part.2. capitul.12. de attent.& innou.appellat.pend.limitat.25.princip.n.20.iuncto num.27.fol.372.* dum loquendo de appellatione prohibita secundum ius canonicum in possessorio adipiscendæ secundum terminos legis *fin. Cod.de edic.diu.adr.toll.* ait, regulare esse, quod vbi appellatio prohibetur, censeatur prohibita quoad vtrumque effectum, tam deuolutiuum, quam suspensiuum, & videtur probari hæc subextensio est relatione legis, quam facit Gratianus ad suæ assertionis confirmationem *in cap.vltim. vers. de possessione 2.q.6.*

Ratio huius subextensionis est, quia in possessorio summario agitur de modico præiudicio, & reparari, & de possessorio intentato per modum prouisionis in ordine ad alterum iudicium, & vt aliqua remaneat differentia inter istud possessorium summariarum, & possessoriũ plenarium, seu ordinarium conuenit, vt si in plenario admittitur appellatio solum ad effectum deuolutiuum, in isto summario denegetur, *Rugin.sub n.706.& prius n.648. in fine*.

33 Contrariam opinionem; quod enim de iure canonico possit appellari ad effectum deuolutiuum tenet aperte Ios.Ludou. Perus. *decis.20.domina Martiana.num.11.versic.de iure vero canonico, part.1.* dicens, in summarijssimo possessorio, & sic ab interlocutoria, & à quocunque grauamine etiam minimo posse appellari quoad effectum deuolutiuum, & Menoch. *tract.de adipiscend.possess.remed. 4 quæst.100.numer.840.* & ita tacite tenet etiam Benint. *decis.79.mota lite.sub numer.7.* dum, loquendo de possessorio extraordinario, scribit, de iure canonico non posse appellari quoad effectum suspensiuum, quasi dicat à contrario sensu, posse appellari quoad effectum deuolutiuum, quia inclusio vnius est exclusio alterius; & ita ipsum intellexit Contar. *in l.vnica, limit.3. numero 48.& 49. C.si de moment. possess.* & licet idem Benintent. *ead. decis.79. numero 6.* dicat, non posse de iure canonico appellari, saltem quoad effectum suspensiuum, non tamen per hoc sequitur, quod ipse pro certo teneat, non posse

posse appellari, quoad effectum deuolutiuum, & in isto effectu suspensiuo locutus sum *supra membr. secundo, num.* 4. Immo, loquendo in possessorio ordinario, Ios. Ludou. & alij, quos citaui, & sequutus sum *infra membr. 7. num. 10.* tenent de iure canonico posse appellare ad vtrumque effectum.

34 Confirmatur hæc contraria opinio, quia licet ius ciuile, & ius canonicum diuersimode disponant in aliquo casu tamen habent easdem regulas; sed regula iuris ciuilis est, vt eo casu, quo probet appellationem, intelligatur prohibere quo ad effectum suspensiuum, secundum ea, quæ retuli *infra num. ... versic. ...* nisi essemus in casu, in quo prohibuisset sub genere, & postea prohiberet etiam in specie, quia tunc, vt prohibitio in specie operetur, intelligitur prohibere etiam quoad effectum deuolutiuum, vt *scripsi infra n. 37.*

Ergo quando ius canonicum prohibet appellari in casu *legis fin. C. de edict. diu. Adrian. tollen.* intelligitur prohibere quo ad effectum suspensiuum tantum.

Nota ex ista contraria opin. quod cum Benint. videatur tenere hanc contrariam opin. vt deduxi, & eam aperte teneat Ios. Ludou. à me citati, & Bero. *in q. 44. si statuto,* non loquatur apertè, errauit Menoch. dum eos *d. qu. 100. n. 841.* citat pro altera opin. quod non possit appellari de iure canonico quoad effectum deuolutiuum, & proinde errat ipse, dum dicit, eos errasse: *verum.*

Opere in longo fas est obrepere somnum.

vt inquit Horat. est propterea excusatione dignus, prout sic eundem in alio articulo excusauit Contar. *in l. vnica, in fin. C. si de momen. poss.*

35 Restringe primo, declarando eandem sextam exemplificationem, vt procedat quando hæres scriptus in testamento, quamuis sit hæres extraneus, agit ad adipiscendam possessionem vacantem, & ostendit testamentum non cancellatum, neque abolitum, & est in eo descriptus hæres, & in his terminis procedunt deducta in exemplificatione, *n. 6.*

Secus si agat ad possessionem plenam, & opponantur legitimæ exceptiones, eiusque non attentis, iudex eum mittat in possessionem, quia tunc datur appellatio, vt patet ex his, quæ dixi *infra num.* 55. & similiter si producerentur plura testamenta, vel aliter disputaretur de petitorio, quia semper daretur appellatio, vt declaraui in suis proprijs locis.

Restringe secundo declarando eandem sextam; exemplificationem, vt procedat solum quo ad effectum suspensiuum, sed non quo ad effectum deuolutiuum, quia ad hunc effectum deuolutiuum datur appellatio secundum
* magis * receptam sententiam, de qua, loquendo in adipiscenda possessione ex remedio huius *l. fin. Cod. de edict. diu. Adrian. tollen.* testatur Menoch. & loquendo generaliter in possessorio, testantur alij, quos omnes citaui, & sequutus sum *infra membr. 7. numero 16.* & illa tenere plerosque in hoc ipso interdicto adipiscendæ ex remedio *dictæ leg. fin.* testatur, sed non sequitur Achil. Person. *tract. de adipisc. poss. n. 131. versic. dico igitur, tom. 3. part. 2. fol. 268.*

37 Contrariam opin. quod enim appellatio prohibeatur etiam quoad effectum deuolutiuum, tenuerunt quamplures, quos etiam citat, & sequitur Achil. Person. *d. tract. de adipisc. poss. num. 132. vers. alij* dicens, quod alij indistinctè censuerunt, ab immissionis sententia regulariter possessori non dari appellationem; & hoc fauore testamenti, vltimæque voluntatis; & hanc contrariam sententiam, quod appellatio intelligatur prohibita quo ad vtrũque effectum in casu adipiscendæ possessionis ex *l. fin. Cod. de edict. diu. Adrian. tollen.* refert & sequitur Ruginel. *tract. de appellat. §. 2. capitulo tertio, num. 649. versicul. secundus.* † Hoc tamen non procederet quando Iudex reijceret exceptiones concernentes petitorium, puta si contradictor opponat, & probet incontinenti de æquali, vel potiore iure tunc enim appellationi erit locutus. *Achil. Personal. de adipisc. possess. numero 121.* hancque esse
* communem * opin. testatur Contar. *in l. vnica, in vltima ratione decidendi, sub numero 26. versiculo non displiceret, Cod. si de mom. possess.* & Ios. Ludou. Perus. *decis. 20. domina Martiana, numero 9. versiculo præterea, & numero 10. parte 1.* hancque tam in spolio, quam in omni alio possessorio
* esse communiorem * sententiam testatur Ioan. Bapt. Pont. *tractat. de spol. libro quarto, capitulo tertio, sub numero 39 fol. 305.* &, loquendo generaliter in possessorio, scribunt & testantur esse communem, & magis communem opin. plures, quos citaui *infra membr. 7. numero 29. versic. contrariam.*

Confirmatur hæc contraria opinio hoc nouo argumento, quia alias sequeretur, quod lex puniens appellantem, de qua scripsi *supra numero 7.* redderetur elusoria, tum quia appellans semper diceret, quod appellauit ad effectum deuolutiuum, tum quia sufficiebant leges, quæ generaliter prohibeant appellationem in caussis possessorijs, qualis est *l. vnica, C. si de manu. poss.*

Contrarietas ista posset conciliari, vt restrictio procedat in sententia lata in possessorio ordinario in quo potest appellari quoad effectum deuolutiuum, *Ios. Ludou. d. decis. 20. numero 14. versicul. quod ad rem nostram, & num.*
* *15. 16. & 18* vbi de magis communi * opinione & alij, quos retuli, & sequutus sum *infra membr. 7. numero 16.* vbi videas; opinio vero contra restrictionem procedat in sententia lata super possessorio summario, seu, vt alij vocant, summarijssimo, in quo nullatenus, & ad nullum effectum datur appellatio, *testibus eod. Ios. Ludou. & alijs, quos citaui, & sequutus sum supra memb. 2. numero tertio, & Ruginel. quem retuli supra sub numero 32. versic. ratio huius.*

Contra istam conciliationem facit, quod referunt, & sequuntur Breder. *tract. de appel. parte 1. tit. 11. colum. 21. sub litera* D. dicens, quod, prohibita appellatione, censetur prohibita ad vtrumque effectum, & Cæsar. Barz. *in bonon. decis. 71. appellationem, numero 3.* dicens, quod vbicunque appellatio permittitur, vel prohibetur, intelligitur quoad vtrumque effectum.

Non recedas ab ista conciliatione.

Restringe tertio, vt non procedat quando iudex pronunciat contra actorem, videlicet, non esse mittendum in possessionem, quia à pronunciatione negatiua datur appellatio, *Ang. in l. 6. quisquis, numero 3. C. quor. appellat. non recip.* dicens, se multoties ita practicasse, *Iacobin. à S. Georg. in l. fin. numero 30. & Zucchard. numero 443. C. de edic. diu. Adr. toll. Tiraquell. tractat. le mort saisit le vif, parte 6. declar. 6. numero tertio vers. id autem. Duen. regul. 44. fall. 1. Menoch. tractat. de adipisc. possess. remed. 4. quæst. 100. num. 876. versic. secundus fol. 54. Surd. tract. de alim. titul. 8. priuileg. 60. numero vigesimosexto, in fine, & numero 27. Lancell. tractat. de attent. parte 3. c. 28. num. 89. fol. 448. Achil. Personal. tractat. de adipisc. possess. numero 344. versic. vel & quoque fol. 269. & Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. sub num. 649. versus finem vers. appellabitur.* & adde, quæ scripsi *limit. seq. numero decimo nono, versic. declara tertio, & n. 20. & seqq.*

Contrariam opinionem: quod enim appellatio æqualiter prohibita sit reo, contra quem proferatur sententia de immittendo actorem in possessionem & actori, cui sententia deneget missionem in possessionem, seruata æqualiter distinctione, an damnum illatum sit reparabile in petitorio, vt tunc vtrique æqualiter denegetur appellatio, vel non sit reparabile, vt tunc vtrique concedatur, late defendit Contar. *in l. vnica, limit. 17. numero 4. & seqq. C. si de moment. possess.* hancque contrariam

opinionem videtur sequutus Put. *decis.316. in vna asinaten.libro secundo*, quem referunt, & sequuntur Contar. *d.limit.17.n.17.in fine, & March.tract.de commiss. part.1. de commiss.in possess.salu.&c.cap.21.n.28.fol.235. in 2.impress.*dum scribit, quod Ægidiana sicut habet locum quādo sententia est lata in spolio contra spoliatorem, ita etiam habet locum, quando est lata contra spoliatum actorem; huiusque contrariæ opinionis fundamentum seu rationem latè prosequutus sum *limit. sequenti n.23. & sequentib.*vbi videas.

Quid dicendum? Distinguo duos casus.

Primus casus est, quando appellatio denegatur ei, quia sententia celeritatem desiderat, *vt in l.6.quisquis, C.quor. appell.non recip.& in l.fin.C.de edict.diu.tollen.* de qua est nunc sermo noster; & isto casu vera est restrictio, quia ratio quare denegatur appellatio in casu *d.l.quisquis, & l.fin.Cod.de edict.diu.Adrian.tollen.* non est illa, quod eius damnum possit reparari in petitorio, sed est, quia executio testamentorum requirit celeritatem, *vt scripsi supra sub num.6. vers.ratio.* quæ ratio celeritatis cessat quando pronunciatur contra heredem, cum vulneretur testamētum, quo vulnerato, non potest considerari executio ipsius, quia nullius entis nullæ sunt qualitates; vnde, attenta diuersitate rationis, potest appellatio vni denegari, & alteri permitti.

Secundus casus est, quando appellatio in possessorio iudicio denegatur non eo, quia res celeritatem desideret, sed eo, quia eius grauamen possit reparari in alio iudicio, & isto casu vera est contraria opinio, præsupposito, quæ ratio militet tam in actore, quam in reo.

Vel breuius, & magis sapienter dicimus, restrictionem esse vanam, qua appellatio, quæ conceditur actori, non potest habere, nisi effectum deuolutiuum, ad quem effectum appellatio cōceditur etiam reo in possessorio ordinario, *vt retuli & sequutus sum infra memb.7.num. 16.& 25.* ergo in actore nihil est speciale, ex quo sumi possit restrictio, & verbum Angeli, qui in ea fuit antesignanus, male Iacob.à S.Georg. quem sequuti sunt Tiraq. & Lancel. in ea citati; vocat verbum stupendum, cum sit potius verbum vanum.

Retenta restrictione in suo casu.

39 Extende primo eam, vt procedat etiam in casu, quo actor produxisset vnum testamentum, petendo, se mitti in possessionem, & aliud produxerit reus, & iudex pronūciaret, non esse locum summario possessorio, sed esse agēdo possessorio ordinario, ideoque absolueret reū ab obseruatione iudicij, quia ab ista pronunciatione contra actorem daretur appellatio, *Contar.in l.vnica, in ampliat. n.113.vers.non esse.C. si de momen.possess.& Rugin.tract.de appellat.§.2.c.3.sub n.649.vers.secus vero fol.118.*

40 Extende secundo etiam si appareat contradictor, qui petat, immissionem reuocari, & disputetur de validitate testamenti tam ex capite præteritionis filij, quàm quod testator esset manifeste vsurarius, & feratur sententia reuocatoria possessionis, & super nullitate testamenti contra hæredem, cui fuerat decreta missio in possessionem, quia dabitur appellatio ab ista reuocatoria, *Rugin.§.2 c. 3.sub n.649.vers.appellabitur.*

41 Restringe quarto eandem textam exemplificationem, vt non procedat respectu tertij non citati, quia is potest appellare à sententia, seu decreto de immittendo hæredem in possessionem bonorum, *vt ex Zucchar.in l.fin nu. 446 C.de edict. eden.diu. Adrian.tollen.* refert & sequitur Menoch.*tract.de adipiscen.possess.remed.4.quæst.100.num. 845.vers.declaratur primo, fol.53.& post eum Lancel.tract. de attent.par.2.c.12.ampliat.14.sub n.3.& 4.fol.354. Contar.in l.vnica.limit.23.n.1.C. si de momen.possess. & Achil. Person. tract.de adipiscen. possess.n.339.vers.vel & quoque tom.3.part.2.fol.269.*

42 Confirmatur primo ista restrictio, quia, appellatione prohibita in aliqua caussa, prohibitio non se extendit ad tertium, sed solum ad personas principales; quare si Princeps delegat caussam, appellatione remota, tertius poterit appellare, *Bart.in l.1.§.interdum, numero quarto. versiculo quæro Imperator, ff.à quib.appell.non lic. Fr. anc. Aret. in cap.38.veniens.numero decimo quinto, & Felyn. colum. 3.sub num. 5.ibi, prima conclusio de testib.idem Felyn.in cap. 17.qualiter & quando.sub n.13.vers. limita tamen. de accusationib. Franch.in cap.35.pastoralis, n.25. vers.septimo quæritur, & sub n.26.de appellationib. Maran. in suo spec.part. 6.act.2.princip.in verbo.& quandoque appellatur.limit.28. numer.339. fol.508. Couar.pract.qq.cap.15.num.quarto.in fine vers. quarto si ad amussim. & numero quinto, fol.481. Menoch.tractat.de adipiscen.possess remed.4.quæst.100. nu. 847.Lancell.tract.de attent.part.2.c.12. ampliat.14. princ. num.6. & 7.fol.354. & limit.8.princip. in fin.numer.46.& 47.fol.366.& Bred tract de appellat.part.1.tit.11.in verbo, princeps.col.27.sub litera B.* & de hoc est text. satis clarus *in cap.15.super eo.in fine, de offic.& potest. iud.deleg.* & ratio est, quia virtus clausulæ (*appellatione remota*) non se extendit, nisi ad personas inscripto nominatas, *Bar.Franch.& Couar.vbi supra.*

Idem est, quando statutum prohiberet appellationem à sententia consultoris, quia nihilominus tertius poterit appellare, *vt scribit Anton.de Butr. quem referunt & sequuntur Felyn.in d.c.super eo.sub n.1.& alij, quos refert & sequitur Contar.d.limit.23.n.3.ibi, facit quod.*

Et quod tertius possit appellare ab executione instrumenti, seu sententiæ, in quo, seu in qua non est nominatus, licet alijs nominatis sit à statuto, seu consuetudine prohibitum appellare, scribunt Franch. *d.cap.33.pastoralis, n.26.de appellat Rebuff.tract.de lit.oblig.artic.1.glos.10. n.1.& 11.tom.1.fol.77.& 78.& Contar.in l.vnica, limit.23. n.4.C.si de momen.poss.*& quod appellatio, quæ à mandato de exequendo non admittitur inter easdem personas, inter quas fuit lata sententia, & datum mandatum, admittatur quoad tertium, qui comparet, & opponit de iure suo, tenuit Rot. vt refert, & sequitur Caputaq.*decis.40. appellatio non admittitur.part.1.*

Et è conuerso, si sententia feratur pro tertio, poterunt partes principales, seu altera earum appellare propter eandem rationem, vt, loquendo de clausula (*appellatione remota*) tenuit Rot.coram Put. *decis.147.fuit resoluta, libro secundo*, quare tertius nec actiuè, nec passiuè comprehenditur in rescripto, seu alia dispositione emanata inter alias personas; & demum, quod tertius possit appellare, licet non possint principales, scribit Tiraquel.*tit.res inter alios acta, & c.limitat.prima, in fine declarat.tertia, fol 107.*

43 Confirmatur secundo, quia vbicunque conceditur priuilegium instrumento contra ius commune, illud intelligitur concessum quando ex contrahentibus comprehensis in instrumento vnus vtitur instrumento contra alterum, seu contra eius heredes: secus autem si contrahens vtatur illo contra tertium: vnde statutum, quod contra instrumentum guarentigiæ non possint opponi, nisi certæ exceptiones, habet locum quando agitur contra illum cum quo est factum instrumentum, non autem contra tertium, cum quo non est factum illud, instrumentum, *Alexan. d. consil. 83. viso themate colum. vltim.numer.11.ibi, ideo dico, & consil.84. in caussa quæ vertitur numer.8.lib.3.* & quod, si à statuto tributa sit parata executio instrumento guarintigiato, non intelligitur habere eam vim contra tertium, refert & sequitur Menoch.*tractat.de adipiscend.possess.remed. 4. quæst. 100. num 848.* & quod is, qui habet debitorem obligatum ex instrumento guarintigiato, hypothecata bona illius, quæ nunc possideantur, per tertium, non possit contra tertium

tertium agere executiuè, quamuis extaret statutum, quod in caussis vertentibus super instrumento guarintigiato procedatur executiuè, quia præceptum, vel personalis persecutio non sequitur fundum, scribit Bened. de Barz. *tractat. de guarintig. quæst. nona, versicul. aliquando vero, tom. 6. part. 2. fol. 344.* quem retuli, & sequutus sum *supra lib. 1. cap. 62. num. 25. in fine*, & quod hoc instrumentum non habeat locum contra tertium possessorem, etiamsi ageretur hypothecaria, quia confessio priuilegiata posita, in dicto instrumento non sequitur fundum, seu fundi possessorem, scribit Alexand. *in l. §. si hæres, sub numero 1. ff. ad Senatuscons. Trebell. Galles. ad formam. Cam. obligat. in qq. ad primam part. quæst. 2. numero 3. fol. 352.* & quod instrumentum, habens executionem paratam, non habeat eam contra tertium possessorem, refert & sequitur Caroc. *in tractat. de loc. et conduc. in qq. de vsufruct. quæstion. 16. sub num. 11. versic. vnde instrumentum, fol. 88.* & adde quæ copiosius scripsi *dict. c. 62. sub n. 24. vers. sed difficultas*.

44 Extende primo hanc quartam restrictionem, vt procedat, etiam si principalis condemnatus recusaret, nolletque permittere, quod hic tertius posset appellare, quia adhuc poterit appellare, *Achil. Person. tractat. de adipisc. poss. sub n. 339. vers. quæ conclusio, tom. 3. p. 2. fol. 269.*

45 Extende secundo, vt tertius possit prosequi appellationem pro suo interesse, licet condemnatus se concordauerit, & transegerit cum actore, *vt ex Spec. Franch. Abb. & Achil. Person. retuli, & sequutus sum supra lim. 2. num. 96. sublimit. 4.*

Immò tertius potest appellare, etiamsi principales non appellent à sentẽtia inter eos lata, vel appellationi, quam interposuissent renunciassent, *Lancell. tract. de attent. p. 2. c. 12. ampl. 14. n. 8. & 9. fol. 354.* & hoc non habet difficultatem per ea, quæ dixi in *n. seqq.*

46 Extende tertio, vt tertij appellatio impediat executionem sententiæ latæ contra condemnatum, *Anton. de Butr. in cap. 38. veniens num. 10. vers. oppono quod non impediat, & Franch. de Aret. colum. 3. n. 15. de testibus Abb. in c. 17. cum super num. 5. in fin. & 16. in fin. ibi, si vero sciuit de sent. & re iud. Rebuff. tract. de lit. oblig. art. 1. glos. 16. num. 11. tom. 1. fol. 78 Couar. pract. qq. cap. 16. in fine principij, & sub num. 1. Menoch. de adipisc. poss. remed. 4. quæst. 100. num. 849. fol. 53. Contar. in l. vnica, limit. 23. num. 17. C. si de moment. poss.* & hanc pro regula ponit Lancell. *tract. de attent. part. 2. c. 12. ampl. 14. n. 2.* & impedit executionem, quia operatur effectum suspensiuum, *Lancell. d. ampl. 14. sub n. 4. & 5. fol. 354.* & videtur probari ex *cap. 15. super eod. in fin. de off. & pot. iud. del.* & quod fiscus possit vti tertius impedire executionem sententiæ latæ contra feudatarium super castro eo quia habet interesse, tum quia tenetur de euictione, tum quia feudatarius soluere pro feudo, tenuit Rota coram Capisucco, *vt refert Caputaq. decis. 331. seu 6. executionem p. 1.*

Verum, quia materia huius extensionis est difficilis, & in iudicijs admodum frequens, & tamen à Doctoribus non est, prout deberet, benè digesta; nam est de materia *cap. 17. cum super de sent. & re iudic.* vbi Abb. *sub num. 1.* scribit, illam decretalem semper sibi visam fuisse difficilem, tum propter ipsius difficilem materiam, tum propter intricatum modum tradendi ipsam per Commentatores, ideo operæ pretium me facturum existimaui, si pro mea tenui facultate, nitar aliquid scribere ad tollendam obscuritatem, & intricationem, qua nostrates hac in re loquuti videntur, & quo facilius id consequar procedam per subextensiones declarationes, & restrictiones.

47 Subextende primo igitur hanc tertiam extensionem, vt procedat non solum in casu, quo tertius appellat priusquam sententia habeat vim rei iudicatæ, & cuius executionem posset propterea etiam condemnatus appellando impedire; quo casu nullum dubium est, quod si tertius admittitur ad appellandum pro suo interesse, suspendit vim sententiæ; sed procedat etiam in casu, quo appellat postquam sententia lata contra condemnatum habeat vim rei iudicatæ, vel quia condemnatus ab ea non appellauerit, & lapsum sit tempus, ad appellandum, vel quia sit tertia, & vltima sententia conformis, quia nihilominus tertius poterit appellare, & appellando impedit executionem, vt in casu trium conformium loquitur Ruginell. *tract. de appell. §. 2. cap. 1. num. 49.* & isto casu sunt intelligendi Doctores, quos citaui *num. præced.* in extensione.

Comprobatur primo ex eo, quia dum Doctores, quos citaui, & sequutus sum *supra num. 41. restrict. 4.* scribunt, quod tertius potest appellare à sententia lata in iudicio possessorio, à qua non potest appellare principalis victus, necessario intelligunt de appellatione suspensiua, quia, attenta deuolutiua sola, non retardata executione, potest appellare etiam victus, vt loquendo generaliter in materia possessoria, adduxi *infra memb. 7. num. 16. vers. secundo.* Et similiter Doctores, quos citaui, & sequutus sum *supra sub num. 42. & 43.* dum scribunt, tertium posse appellare ab executione instrumenti, à qua non potest appellare nominatus in instrumento, intelligunt etiam de appellatione suspensiua, quia deuolutiuam, non retardata executione, scribunt concedi etiam nominatis in eo, vt loquendo de obligato in forma cameræ, scripsi *infra limit. 9. num. 18. sublimit. 3.* & de alijs instrumentis executiuis *limit. 10 n. 22. sublimit. 4.* Vnde si potest appellare tertius, & non victus, debemus necessario intelligere de appellatione suspensiua.

Comprobatur secundo, quia si oppositio tertij impedit executionem rei iudicatæ, *vt ex Rot. diuers. & alijs retuli, & sequutus sum infra n. 51.* ergo tanto magis oppositio per viam appellationis.

Comprobatur tertio ex doctrina, quam tradit Abb. *in c. 17. cum super sub num. 16. in fine, de sent. & re iud.* dicens, quod si tertius sciuit caussam agitari, & à sententia appellauit, caussa est integra; & ideo per eius appellationem legitime interpositam suspenditur sententia.

Hæc subextensio recipit multas limitationes, de quibus *infra n. 87. & seqq.*

48 Subextende secundo, vt tertij appellatio non solum possit impedire executionem, vt in præcedentibus num. sed operetur, vt quamuis iudex non possit reuocare sententiam interlocutoriam, à qua fuerit bis appellatum, & bis fuerit confirmata, *per ea, quæ ex Abb. Card. Alex. Dec. Felyn. Alex. & Rip. retuli, & sequutus sum infra q. 19. rem. 1. concl. 6. n. 61.* neque iudex appellationis à diffinitiua possit de illa interlocutoria amplius cognoscere, testibus his, quos retuli, & sequutus sum *supra lim. 1. n. 4. & 5.* tamẽ poterit reuocare interlocutoriam, si comparuerit tertius, qui ignorauit caussam agi, & appellauerit, & docuerit de suo interesse, *Felyn. in c. 17. qualiter & quando sub n. 13. fallen. 3. lim. 2. do accus.*

49 Subextende tertio, vt procedat non solum in tertio, qui appellet ad defendendum condemnatam, sed etiam in tertio, qui appellet ad excludendum vtrumque litigantem a iuribus, de quibus agitur, quia vt tertius admittatur ad appellandum satis est, quod sua intersit, *iuxta ea, quæ scripsi supra q. 5. n. 68. 69. & 71.*

Pro intelligentia huius subextensionis reminisci oportet, quod tertius potest duplici via se opponere liti. Prima via est, quando assistit liti ad defensionem vnius ex partibus litigantibus, puta, cum venditor, suscipit defensionem litis motæ contra emptorem, ex quo ei succumbenti teneatur de euictione, vel cum legatarius assistit liti motæ contra hæredem super inualiditate & rescissione

testamenti, vt explicat eruditur Couar. *pract.qq.c.13.initio,& sub nu 1.& 3.* Secunda via est, quando tertius accedit ad litem, vt excludat vtrumque litigantem a iuribus, de quibus agunt, Couar. *d.cap.13.initio, et c.14 num. vers. quandoque tertius.*

50 Et licet, vt dixi, non sit differentia inter primam, & secundam viam quoad amissionem eius appellationis, tamen quoad admissionem ad litem, & caussam differunt; nam in prima via, quando assistit, vt defendat vnum ex litigantibus, admittitur in statu, & terminis, in quibus caussa reperitur, vt explicat Couar. *d.cap.13.numero 1.* & quotidie ita seruat praxis, & consequenter iste tertius potest allegare, & probare omnia, quæ principalis omisit
* allegare, & probare, vt ex communi* opin. refert & sequitur Couar. *d.c.13.sub num.1. vers.primum,& n.2.* vbi hoc declarat.

Secus est in eo, qui accedit ad litem, vt excludat vtrumque, quia cum eo lis initianda est à capite, & omnia sunt ex integro repetenda, vt explicat Couar. *eod.c.13.initio,* & ex opin. communi refert & sequitur *c.14.n 3. versus finem, vers.hactenus,* non tamen interim retardatur lis inter actorem & reum, *Couar.eod.c.14.sub n.4.vers.quandoque tertius ibi, nos vero contrariam.*

51 Subextende quarto, vt quamuis tertius nolit, vel non possit appellare, eo quia non sit in tempore; tamen poterit sine appellatione se opponere, & impedire executionem secundum ea, quæ scribunt Roman. *consil.69.viso quæstionis themate.in fine; Alexan.consil.15.viso & considerato, num.5.lib.6.* & quod tertius opponens, si incontinenti, & in promptu doceat de iure suo, impediat executionem scribit ex regula Boer. *decis.79.breuiter, num.1.* & quod audiatur ad impediendam executionem trium sententiarum conformium, & quod ei non obstet Clem. *vt calumnijs,* quia procedit inter ipsos litigantes, scribunt Rot. Vant. & alij, quos remissiue sequutus sum *infra nu. 66.ampl.9.*

Verùm quia hæc subextensio, ita generaliter posita, habet multas difficultates, & fallentias, quæ ipsam subuertunt, ideo necesse est, vt veniamus ad quatuor casus particulares, quibus ipsam declaremus.

Primus casus est, quando lata sententia inappellabilis, seu latis tribus sententijs conformibus, aut lata decreto in materia executiua, victor vult procedere ad executionem, & tertius se opponit, allegando, quod ipse est in possessione rei super quia actor vult exequi; & isto casu tertius possessor impedit executionem, An. Aret. *in l. 5. à sententia, num.7. versi. aduertas tamen, ff. de appell. & relat.* & ita indubitate respondet Couar. *pract.qq.c.16.sub n.2. vers.tertia solet.*

Ratio est, quia iste tertius possessor rei petitæ nondum fuit victus ab eo, qui petit executionem, alioqui non fieret executio contra victum, sed contra ipsum tertium, qui nunquam litigauit. *Couar. vbi supra,* quam rationem adduxit Bar. *in l.15. à diuo pio. §. si super rebus. num.3. vers. oppono extra. in fine, ff. de re iud.* licet is loquatur, quando fuit actum actione personali, & ideo fit executio super re non petita.

Verum iste casus videtur indigere vlteriori explicatione; nam Ant. de Butr. *in capit.38. veniens, num.10. in fine, de testib.* scribit, quod si res est possessa ab isto, qui comparet pro suo interesse, fiet executio ad præiudicium tantum eius, contra quem agitur, & exceptum censetur præiudicium tertij.

Et Franch. Aret. *ibid. n.20. vers. quinto adde,* nõ contentus distinguit duos casus. Primus est, inquit, quem ponit Anton. de Butr. cum scilicet tertius prætendit, se esse in possessione, & hanc rursus distinguit: aut tertius sciuit, caussam agi per eum, contra quem petitur executio, & tunc videtur quod fiat executio in possessione etiam quoad præiudicium ipsius quoad possessionem, licet non quoad proprietatem, & postea hoc non determinat: aut ille tertius ignorauit, causam agi cum illo, contra quem petitur executio, & tunc, inquit, admittitur ad impediendam executionem, quæ ideo non fiet sine præiudicio possessionis, *vt dicebat Ant. de Butr.* Secundus casus est, quando tertius possidet, & tunc, inquit, non datur tenuta de re per eum possessa, tanquam de re per alium possessa, vnde, vt vides, Aret. distinguit inter eum, qui prætendit se possidere, & eum qui possidet, quæ sanè distinctio in casu, de quo agimus, est insipida, quia nihil refert, an prætendat se possidere, vel possideat quoad effectum impediendi executionem rursus idem Aret. adducit Antonium de Butr. loquentem in primo casu distinctionis, videlicet in eo, qui prætendit se possidere, & tamen Ant. de Butr. loquitur in possessore.

Retenta conclusione, quod impediatur executio.

53 Amplia primo eam, vt procedat non solum quando fuit actum actione personali, & executio fieret contra tertium possessorem, quo casu tertius possessor impedit executionem, vt consuluit Rolan. à Valle *consil.5. videtur, n.8. & seqq. lib.2. & sentit. Ang. Aret. in l.5. à sententia, sub n.7. vers. aduertas tamen, ff. de appell. & relat.* dicens quod tertius admittitur indistinctè ad impediendam executionem; quando fieret in alia re, quam super ea, in qua est sententiatum, & in his terminis benè procedunt primus casus, & ratio adducta *n. præc.* non enim potest dici, quod fuerit vnquam cognitum de iure huius rei, quæ nunquam fuit petita, & ideò facilè impeditur illius executio, vt considerat Bart. in *d. §. si super rebus, n.3. in fine,* sed procedit etiam si actum esset actione reali, ideoque ageretur de executione facienda super ipsa re petita; militat enim adhuc illa ratio adducta supra, quod executio fieret non contra victum sed contra tertium, qui nunquam litigauit, & licet dicatur, quod fuerit cognitum de iure illius rei petitæ, quia fuit petita, & super ea actum, tamen non fuit cognitum vnquam de iure possessionis possessoris, & is nunquam fuit victus aut condemnatus.

54 Amplia secundo, vt procedat etiam si simpliciter alleget, seu probet, se esse in possessione, licet non alleget, neque probet de iustitia possessionis, & ratio est, quia in dubio præsumitur iusta, cum delicta dolus, & fraus non præsumantur.

55 Amplia tertio, vt in tantum impediat executionem, quod si iudex, non obstante hac tertij oppositione, pronunciet, executionem esse faciendam, tertius poterit appellare per ea, quæ disputando scribit Contar. *in l. vnica, quæst.24. tertius an appell. sub n.1. & sub numero 5. vers. quibus tamen, & num.6. C. si de mom. poss.* & resolutiuè Achil. Person. *tract. de adipisc. possess. sub num.340. vers. bene autem, & versic. vel & quoque, & versic. sed ego quidem, tom. 3. par.2. fol.269.*

Hæcque appellatio debet recipi tanquam ab excessu executionis, quia in executione committitur excessus, si reijciantur exceptiones, quæ de iure reijci non possunt, *iuxta ea quæ scripsi infra lim.10. n.34.*

56 Amplia quarto, vt maximè procedat, quando tertius possessor ignorauit causam agi, quia tunc licet possessor habeat notitiam post lapsum tempus ad appellandum, tamen nullum ei fuit factum præiudicium, & ideo potest ante executionem occurrere, vt testando de opinione
* communi* scribit Abb. *in c.17. cum super, n.16. de sent. & re iud.* & ibidem Felyn. *sub n.12. vers. stat difficultas ibi, quod autem domino ignoranti.* nam si ei nullum fit præiudicium etiam quoad possessionem, vt dicunt, necesse est, vt possit impedire executionem, alias fuisset ei factum præiudicium.

57 Amplia quinto, vt procedat etiam si sciuisset, caussam agitari, & non contradixerit, neque appellauerit, quia nihilomi-

nihilominus nullum ei dicetur factum præiudicium etiam quoad possessionem, hancque ampliat. post Cardin. Zabar. reiecta communi opin. firmat Abb. *in d. capit. cum super sub n.17. versus finem, & num.18. de sent. & re iud.* & ita videtur residere Felyn. *ibid. num. 12. & in vers. stat. difficultas.* vbi ait, quod Alex. qui arguit contra Zabarell. & Abb. non respondet rationibus Abbatis; eandem ampl. contra communem vti de iure veriorem, æquiorem, & magis practicabilem sequitur Couarr. *pract. qq. cap.13. sub n.9. vers. cæterum quod.* vnde si ei præiudicium non sit etiam quoad possessionem, vt dicunt præfati, necesse est, quod possit impedire executionem, alias reciperet præiudicium in possessione.

Quamuis opinio communis, de qua testantur Abb. & Felyn. *in locis supra proximè citatis.* sit vt sententia lata, tertio sciente, præiudicet ei quoad possessionem, licet nõ quoad proprietatem, quam communem refert, & sequitur Contar. *in l. vnica, limitat.23. n.9. C. si de momen. poss.* sed ego non discedo ab ampliatione, & quamuis Ang. Aretin. *in l.5. à sententia, sub n.7. vers. sin autem, ff. de appellat. & relat.* dicat quod si tertius sciuit, caussam agi, tunc non videtur quod possit impedire executionem, nisi appellet.

58 Amplia sexto, vt multo magis procedat quando tertius possessor allegaret etiam, se esse dominum, quia tunc impedit executionem per ea, quæ scripsi supra *in præcedentibus ampliationibus*, & ex communi * opin. in terminis huius ampliationis refert & sequitur Couarr. *pract. qq. cap.16. sub nu.4. vers. sed huic distinctioni*, & vltra quod impedit executionem, transfert etiam in eum, qui vult exequi, onus probandi, condemnatum habere dominium illius rei, quia ex quo tertius reperitur in possessione, ipse præsumi etiam dominus, *Couarr. d. cap.16. numer.4. vers. quartus casus. vers. primum, vbi vers. secundum, & vers. tertium.* & quod si possideat tertius, tunc incumbat onus probandi ei, qui vult mitti in possessionem, scribit Bar. *in l.15. à diuo Pio. §. si super rebus, n.4. in fin. ff. de re iud.*

59 Subamplia hanc ampliationem, vt procedat etiam si victor, qui vult exequi, vellet summariè in isto iudicio executionis probare, quod condemnatus est dominus rei, quam possidet tertius possessor ordinario iudicio conuincatur, *Couar. sub d. n.4. vers. sed huic distinctioni.*

60 Declara hanc suambliationem, vt in casu quo victor, agens ad executionem, probet summariè contra tertium possessorem, quod victus, & condemnatus est dominus rei, de cuius executione agitur, fiat tunc executio hunc in modum, vt victor mittatur in possessionem, seu quasi possessionem ipsius dominij, & actionis in rem, quæ, potest, & poterat victo competere, vt ea actione possit agere contra ipsum tertium possessorem, sicut potuisset agere ipse victus, & condemnatus, sicque fiet ista executio, & missio in possessione sine præiudicio ipsius tertij possessorijs contradictoris, *vt refert & sequitur Couarru. pract. qq. cap.16. sub numero 4. versic. quartum.*

61 Extende hanc declarationem, vt procedat etiam si tertius possessor fateretur, condemnatum esse dominum rei, de cuius executione agitur, sed tamen ipse probaret, se possidere, & iustam caussam possessionis allegaret, quia erit isto etiam casu facienda executio absque præiudicio possessoris, licet non probet iustam caussam possidendi, quia præsumitur, si allegetur, *Couarr. d. c.16. sub n.4. versic. quintum.*

62 Restringe hanc extensionem, vt non procedat, quando iste tertius possessor fatetur condemnatum esse dominum, & probat se possidere, sed tamen nullam allegat iustam caussam suæ possessionis, quia tunc præsumitur possessio iniqua, & ideò executio debet fieri etiam quoad possessionem, non obstante ipsius tertij contradictione, *Couar. d. c.16. sub n.4 vers. sextum.*

63 Amplia septimo, vt procedat etiam si iste tertius possessor possideret iniustè quoad alios, sed tamen iustè quoad condemnatum, quia impediret executionem, essetque propterea manutenendus quoad victorem, qui venit ex persona condemnati, cuius respectu possessio non est iniusta, *per ea, quæ scribunt Natt. cons.535. quoniam, n.1. & Contar. in l. vnica, quæst.24. tertius an appellet, n.15. C. si de momen. possess.* adde quæ scripsi *lib. præceden. cap.7. n.405. & seqq.*

64 Amplia octauo, vt tertius possessor, qui, opponendo se executioni, allegat se retinere rem ratione melioramentorum, impediat executionem sententiæ, quia iustè possidet, si rem retinet ratione melioramentorum, *Contar. d. quæst.24. num.15. in fin. vers. idem, & num.16. & seqq.*

65 Comprobatur hæc ampliatio, quia exceptio melioramentorum impedit executionem obligationis in forma cameræ *Galles. ad formul. camer. oblig. ad 4. pratic. quæst: 2. num.12. & 13. fol. 355.* dicens, hoc fuisse obseruatum etiam si aduersarius, qui petit executionem, offerret cautionem de soluendo illa, cum fuerint liquidata, dummodo tamen constet adesse melioramenta; vide Vrsill. ad Afflict. *decis.205. quidam clerici, n.6.*

Contra tamen hanc approbationem; quod enim non retardetur executio, dummodo offeratur præfata cautio, tenuit Rot. *diuers. decis.659. domini concluserunt, in princ. & n.1. part.1.* & quod hæc opinio, quando melioramenta non sunt liquida, sit vera, patet ex his, quæ scribit Contar. *d. quæst.24. sub n.17. & seqq.*

An & quando quis possit retinere rem, in qua sunt facta melioramenta, seu expensæ, vide Surd. *tract. de alim. tit.8. priuil 62. & Caroc. tract. loc. & conduc. fol.243. col.3. in fin. & 4.*

66 Amplia nono, vt procedat, etiam si latæ essent contra condemnatum tres sententiæ conformes, quia nihilominus tertius possessor posset impedire executionem ratione sui interesse, *per ea, quæ scripsi supra in 4. & 5. ampl.* licet condemnatus per tres sententias conformes non possit, opponendo nullitatem, impedire executionem; tamẽ tertius poterit, *vt ex Rot. Alex. Felyn. Vant. Couar. et Hier. Gabr. retuli, et sequutus sum infra quæst.19. remed.1. conclus. 4. n.99. vers. restringe duodecimo.*

67 Amplia decimo, vt procedat etiamsi statutum mandaret, quod sententia Potestatis mitteretur executioni, omni exceptione remota, quia nihilominus non potest mitti executioni contra tertium possessorem, *Fel. in c.17. qualiter, et quando n.13. in fin. de accusat.*

Amplia vndecimo, vt executio impediatur, etiamsi is, qui petit executionem, vellet cauere de restituenda possessione ipsi tertio possessori iuxta formam *l.58. is à quo. ff. de rei vend.* quia illa lex de præstanda cautione procedit quando possidet condemnatus, & non quando possidet tertius, qui non fuerit citatus, *Caputaq. decis.327. seu 2. executio sub n.2. et 3. part.1.* præterquam in casu, de quo supra *sub n.65. vers. contra.*

68 Restringe primo num. declarando eundem primum casum, positum *supra n.52.* omnesque eius ampliationes, in quibus dixi, quod tertius ratione suæ possessionis potest impedire executionem, vt hoc sit verum, dummodo incontinenti doceat de sua possessione, quia tertius debet incontinenti docere de suo interesse, si vult admitti ad impediendam executionem, per ea, quæ, loquendo de tertij appellatione, retuli, & sequutus sum *infra num.106. et 108.* alias, si non doceret de suo interesse, non impediret, quia is, cuius non interest, non audiatur.

69 Restringe secundo, declarando vt tertius possessor possit se opponere executioni duplici modo: Primus modus

dus est per viam appellationis; & tunc debet appellare infra legitima tempora, *vt retuli, & sequutus sum infra, num.96. limit.3.* & debet legitimè appellare, alias non audiretur per viam appellationis, & sic non impediret executionem, quia, quod de iure non tenet, nullum sortitur iuris effectum: Secundus modus est per viam alterius oppositionis, & contradictionis iudicialis; & isto modo potest impedire, & in isto modo procedunt omnia, quæ scripsi in 1. casu, & ampliationibus, *n.52. & seqq. vsque huc.*

70 Restringe tertio eundem primum casum, positum *supra nu.52.* in quo diximus, quod tertius possessor impedit executionem, vt non procedat si sit possessor clandestinus, violentus, aut intrusus lite pendente, aut aliter vitiosus, quia non impediret executionem per ea, quæ de eiusmodi intrusi appellatione retuli, & sequutus sum *infra num.91.* vbi videas.

71 Restringe quarto, vt non procedat, quando essent sententiæ ex illis, quæ possent præiudicare etiam tertio possessori non vocato, ac si esset vocatus; multæ enim sunt sententiæ, quæ contra regulas iuris præiudicant etiā non vocatis, & eorum citatio ideò necessaria non est, de quibus sententijs scripserunt Tiraq. *in tract. seu rubr. res inter alios & c.limit.18.20.23.25. et Couarr. pract. qq.c.13. num.5.& seqq. vers. secundo pranotandum,* & de sententia, lata contra hæredem, an, & quando noceat substituto, & fideicommissario, Hier.Gabr. *consil.42. laudum, libro 2.* Quare si aliqua reperiatur sententia eiusmodi naturæ, tunc tertius possessor non posset impedire executionem quam impedire non potest condemnatus, *Couarr. pract. qq. cap.16.initio.* Inter has autem sententias, quæ nocent etiam tertio non vocato, & ideo contra eum, reiecta omni eius oppositione, mandatur executioni, ex illa, quæ fertur contra venditorem, qui vendidit rem litigiosam, seu contra eum, à quo tertius possessionem vitiosum habuit, *vt scripsi infra, numero nonagesimo secundo, ampl.1,* vbi vide.

Adde pro ista restrictione ea, quæ scripsi *infra, nu.112.*

72 Aduerte primò obiter circa eundem primum casum, quod hæc praxis agendi contra principalem debitorem, omisso possessore, habet circuitum, quia, cum in executione citabitur tertius possessor ad opponendum, quare sententia non debeat mandari executioni, & is se opponat, & impediat executionem, lis erit cum eo initianda, *per ea quæ ex Couar. retuli, & sequutus sum supra num.50. subextensione 3.in fine,* & ideò hæc praxis non est bona, si posset agi aliquo iudicio possessorio contra tertium possessorem, puta saluiniano interdicto, quod ideò frequentatur in curijs, & palatijs, *vt dixi supra, n.3.*

Aduerte secundo, quod hæc praxis citandi possessorem ante adeptionem possessionis est necessaria ad euitandam pœnam, *l.6. meminerint, C. vnde vi,* vt explicaui supra *lib.1.c.34. n.33.*

Et licet ad euadendam pœnam sufficiat citatio, tamen ad apprehendendam possessionem sine vitio spolij requiritur ordo iudiciarius, alias tertius possessor poterit agere de spolio, *vt retuli, & sequutus sum infra membr.6. num.14. et 68.*

Restringe quinto declarando, vt quamuis tertius possessor possit impedire executionem sententiæ latæ contra condemnatum; tamen, si sit actum cum ipso, & sit cōdemnatus, sitq; successor vniuersalis, id est hæres eius, qui condemnatus non potuisset appellare; non poterit impedire executionem contra se faciendam, quia, quando poterat executiuè conueniri debitor, potest etiam executiuè conueniri hæres, vt, loquendo in pacto, seu licentia data à debitore creditori de ingrediendo possessionem propria auctoritate, scribunt Bar. *in l.3. creditores, n. 31. vers. quid in successore vniuersali, C. de pign. et cons.96.* *dico partes, n.2. Affl. in constit. regn. pacis cultum, n.23. vers. an autem ista licentia, rub.8. lib.1. & Addit. ad eum,* &, loquendo de executione parata, concessa per statutum instrumento guarentigiato contra debitorem, scribunt Bart. *in l.44. postulante, n.1. ff. ad senatuscon. trebell. Bened. de Barz. tract. de guarintig.9. vers. redeundo, ibi, sed in contrariam partem, tom.6. p.2. fol.344. et Ant. de Canar. tract. de executio. instr. q.30. tom.5. fol.43.* & scripsi *supra, lib.1. c.62. n.24. q.11.* Ergo sicut non posset appellare ipse debitor, ita neque poterit appellare hæres debitoris.

Declara primo subrestringendo hanc restrictionem, vt sit vera, quando pactum, seu statutum considerat debitum, & non personam, secus si considerat personam, vt puta, quia dicatur, quod instrumentum habeat executionem paratam contra eum, qui promisit, quia isto casu hæres forsan non conueniretur executiuè, *Ant. de Canar. & susius Bened. de Barz. in locis supra proxime citatis.*

Declara secundo obiter, vt quamuis hæres possit conueniri executiuè, tamen debeat semper citari, etiam si debitor, cuius est hæres, potuisset non citatus conueniri, & adstringi, *Bened. de Barz. in loco supra citato, & dixi d. c.62. num.24.*

Extende hanc restrictionem, vt procedat etiam in successore singulari, id est in tertio possessore, qui rem habeat à debitore, qui se constituerit eam possidere nomine creditoris, & conueniatur ex remedio, *legis fin. C. de acquir. poss.* quod est remedium executiuum, & possessorium recuperandæ, *vt retuli, & sequutus sum infra membr. 6. n.48.* vbi omnino videas, quia isto casu tertius possessor condemnatus non potest appellare suspensiuè, seu aliter impedire executionem.

Intellige primo istam extensionem, vt procedat solum quando agitur ex remedio *dictæ l. fin.* secus si non agatur ex remedio illius legis, quia tunc siue habuerit caussam ab alio, siue ab ipso debitore non poterit executiuè conueniri, *per ea, quæ scripsi supra, sub n.43.*

Intellige secundo, vt procedat, quando tertius rem habuit à debitore, sed si habuerit ab alio, & sic per alias manus sine fraude, tunc, quamuis ageretur ex remedio *dictæ l. fin.* an possit agere executiuè actione spolij, est articulus, in quo nihil firmaui, *infra memb.6. sub nu.48. vers. subextende secundo.*

73 Secundus casus quartæ subextensionis, positæ *supra nu. 51.* est, cum tertius non opponit de sua possessione, sed opponit de inhabilitate personarum litigantium, quod non possunt stare in iudicio, ipso tertio inuito, puta, si duo filij in patris potestate constituti, vel duo monachi sine licentia Abbatis litigassent; & isto casu, opponente parte, seu Abbate, concludo, quod ipsi ligantes impedirentur appellare, *Ruginel. tract. de appell. §.2. c.1. num.50.* & sic patris seu Abbatis oppositio, qui sunt tertij, impediunt iudicium ipsum, & consequenter multo magis executionem.

74 Tertius casus est, quando nec tertius, nec alius possidet, sed possessio est vacans, & isto casu concludo, quod tertius, opponendo, & docendo de suo interesse, impedit executionem, *Innoc. in c.38. veniens, sub numer.1. Ant. de Butr. sub nu.10. vers. oppono quod non impediat. ibi, si autem petitur executio, de testibus, Ang. Aret. in l.5. à sententia, nu. 7. vers. aduertas tamen, ff. de appell. & relat. Couarr. pract. qq. c.16. sub num.3. versic. secundus casus, Lancell. tract. de attent. p.2. c.12. ampl.14. num.14.15. et 56. tom.5. fol.354. Contar. in l. vnica, limit.1. num.93. vers. his proximum, C. si de mom. poss. ita etiam sentit Abb. in cap.17. cum super num.16. de sent. & re ind.* & Innocentium supra citatum vti ponentem pulcherrimam distinctionem sequitur Bar. *in l.15. à diuo pio, §. si super rebus, num.3. vers. oppono extra, ff. de re iudic.* & quod omnes * sequantur Innocentium *in loco citato,* testatur ibidem Felyn. *col.3. numero 5.*

ibi

ibi tractat. hic solemniter , *& sub numero 9. ibi declara secundo*, & quod tertius non citatus appellare, quando bona hæreditaria sunt vacantia, & à nemine possessa, quia tunc ipsius tertij interest, ne possessio apprehendatur ab hærede cum eam facilius possit consequi non occupatam quam occupatam; ideoque, comparendo post iussum, sed ante immissionem, debeat audiri ad impediendam executionem sententiæ, dummodo doceat incontinenti de suo interesse saltem apparente, &, si non audiatur, possit appellare, scribit Achil. Person. *tractat. de adipisc. possess. sub numero 340. vers. vel & quoque tomo 3. parte 2. fol. 269.*

Ratio huius casus est manifesta, quia, quando possessio vacans transfertur in aliquem, caussa tertij redditur difficilior, quia facilius quis potest consequi possessionem vacantem, quam non vacantem, *Innoc. Ant. de Butr. Bar. Felyn. Achil. Person. supra citati & alij communiter.**

75 Amplia resolutionem huius casus, vt præcipue procedat, quando tertius ignorauit, caussam agitari, quia tunc licet tempore, quo tertius habet notitiam, sit lapsum tēpus ad appellandum, tamen ei nullum fit præiudicium; vnde potest ante executionem occurrere, & docere de iure suo, hancq; esse communem* opin. testatur, & sequitur Abb. *in d. c. 17. cum super. n. 16. vers. aduerte quia*, *de sent. & re iud.*

76 Restringe primo eandem resolutionem, vt non procedat, quando tertius sciuisset, caussam agi, & potuisset assumere defensionem, quia tunc non impedit executionem, *Card. quem refert, & sequi videtur Abb. in d. cap. cum super sub numero 17. versus finem, de sent. & re iud. Felyn. in cap. 38. veniens sub numero 10. post 3. conclus. fall. 2. de testib.* & in his terminis possumus intelligere, vt loquantur Boer. *decis 79. breuiter, numer. 3. fall. 2. & Lācell. tract. de attent. par. 2. cap 12. ampl. 14. num. 13. vers. tertio quando, fol 354.* dum scribunt simpliciter, quod si tertius sciuit, caussam agi & non comparuit, sed solum appellauit à sententia, præsertim contra præsentem lata, non impedit executionem.

77 Restringe secundo, vt non procedat, quando tertius haberet præsumptionem calumniæ contra se, quia tunc non impediret executionem sententiæ, sed solum præstaretur sibi cautio de restituenda re, *Felyn. d. c. 38. veniens, colum. 5. n. 5. de testib.* & adde quæ scripsi generaliter *infra sub n. 87 lim. 1. vers. ratio.*

78 Quartus casus est, quando agitur actione reali contra eum, qui possidet, & fertur sententia pro actore; & isto casu concludo, quod tertius non impedit executionem, sed solum tenetur victor, qui facit exequi sententiam, cauere pro indemnitate possessoris, & tertij de restituendo eidem possessori condemnato rem super qua facit executionem, *Innoc. in capitul. 38. veniens, sub numero 1. Ant. de Butr. sub numero 10. versic. oppono quod non impediat, versus finem, ibi, si res est ab illo possessa contra quem agitur. Franc. Aret. num. 19. vers. quarto adde, & Felyn. sub numero 7. versic. tertia conclusio, & apertius num. 9. declar. 2. de testib. Bart. in l. 15. à diuo pio, §. si super rebus, num. 3. vers. oppono extra, ff. de re iud. Bald. in marg. ad Innoc. in verbo, sententia debet mādari executioni, Ang. Aret. in l. 5. à sentētia, sub num. 7. vers. aduertas tamen, ff. de appell. & relat. Ofasch. decis. 28. obtenta, sub num. 3. vers. contraria. Couar. pract. qq. c. 16. num. 2. in fine, versic. bis tandem. Lancell. tractat. de attent. parte 2. capitul. 12 limit. 14. numero 9. in fine, versic. limita, fol. 354. & Marches. tractat. de commiss. parte 2. in commiss. de appellat. capitul. 6. numero 32. & seqq. fol. 119.* & quod si hæreditas possideatur, & iste possessor fuerit ab hærede citatus, & non tertius, tunc tertius, volens impedire executionem, non audiatur, quia sua non interest, ex quo eodem modo, quo possessionem potuisset auocare à primo possessore, poterit etiam auocare ab hærede, scribit Achil. Person. *tract. de adipisc. possess. num. 241. versic. si hæreditas, tomo 3. parte 2. fol. 269.* & quod creditor, qui prætendit se esse anteriorem & potiorem, & facit committi caussam suæ anterioritatis, non impediat executionem, quam facit alius creditor contra bona debitoris, data tamen per istum alium creditorem procedentē ad executionem cautione in forma depositi in euentum succumbentiæ, refert, & sequitur Cresc. *decis. 11. alias 14. beatris de rescript.*

Ratio huius casus est, quia tunc præiudicium tertij non est considerabile, quia poterit consequi ab vno, sicut ab alio, *Bar. vbi supra, Abb. in cons. 3. nitar. n. 2. in fine, lib. 3. Felyn. in d. c. veniens sub n. 9. & Achil. Person. supra relatus*, & ita communiter* omnes.

Quod si tertius allegaret suum præiudicium esse quia possessio transfertur in duriorem aduersarium, tunc vide *infra n. 83. vers. subdeclara.*

79 Extende primo hunc casum, vt procedat etiam si iste tertius ante latam sentētiam inter actorem, & reum mouisset litem contra eundem reum possessorem, quia adhuc non retardaretur executio, sed solum victum caueret de restituenda re, *vt dixi supra in hoc casu, et declarani infra n. 82.*

80 Extende secundo, vt procedat etiam si tertius allegaret, quod reus victus tenet illam rem in depositum, seu locationem ab ipso tertio, quia etsi ex hac allegatione concludat, & dicat, se esse possessorem, tamen tenetur hoc probare incontinenti, ex quo res reperitur in potestate victi, *Couar. pract. qq. c. 16. sub n. 4. vers. octauo*, alias si incōtinenti non ostendat, fiet executio sine præiudicio iudicij possessorij.

81 Extende tertio, vt procedat etiam si tertius appellaret, quia nihilominus præstita cautione, de qua supra & infra pluribus in locis loquutus sum, posset procedi ad executionem, quæ non reuocaretur per viam attentati, *Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 12. ampl. 14. nu. 10. lim. 1. tomo 5. fol. 354.* licet nemo ex his, quos citat, loquatur in terminis appellationis, & attentatorum.

82 Declara primo restringendo hunc casum, dum dixi, præstandam esse cautionem, vt hoc sit verum quando tertius, qui se opponit executioni, prius egisset ita, quod pēderet iudicium inter ipsum, & reum; secus si non egisset, quia victori daretur possessio absq; prædicta cautione, *Abb. in capitul. 17. cum super, sub numero 15. vers. tamen quæro, de sent. et re iud. Crescen. decis. 29. alias 236. cautio, sub n. 3. de sent. et re iud. et clarius Franch. Aret. Felyn. et Couarr. infra citati*; & ratio differentiæ est duplex: prima quia si tertius prius egit, & transferatur possessio in alium sine cautione, oportebit, quod inchoet nouam instantiam, & nouum iudicium contra victorem, in quem trasfertur possessio; quę ratio cessat, si nondum egerit contra reum; omnino enim contra possessorem haberet instituere nouum iudicium: secunda ratio est, quia si reus possessor non faceret sibi præstari hanc cautionē, posset conueniri à secundo agente, quasi dolo desiijsset possidere, *vt ex Bar. refert et sequitur Franch. Aret. in dict. capitul. 38. veniens sub numero 18. vers. quarto addo, et ex vtroque Felyn. num. 8. uers. declara primo de testib.* & de communi* opin. testatur idem Aret. *ubi supra*, quem ex eo refert, & sequitur Couar. *pract. qq. cap. 16. num. 3. sub uers. bis tandem.* & in terminis huius declarationis intelligas Boer. *decis. 79. breuiter n. 2.*

83 Subdeclara hanc declarationem, vt quamuis tertius non prius egerit contra reum possessorem, & ideò ei præstanda non sit cautio, quia non sentit præiudicium considerabile, *per ea, quæ dixi supra sub num. 78. vers. ratio et hic num. præced.* nihilominus si allegaret possessionem transferri in duriorem aduersarium; & ita iudici videretur, posset cogere victorem ad præstandam prædictam cautio-

cautionem, *Felyn.in c.38.veniens sub n.9.caf.11.& Couar. d.c.16.sub n.3.*

84 Declara secundo, quod in omnem casum quo executio non possit impediri, & siue executio fiat, data prædicta cautione, siue absq; dicta cautione, semper erit facienda sine præiudicio iurium tertij, qui se opposuit ante executionem, *per ea, quæ scribunt Boer.decis.79.breuiter nu.1.in fine, & Ant.de Butr.* quem in alio casu citaui, *supra sub nu. 52.vers.verum.*

85 Restringe eundem quartum casum, vt non procedat, quando executio est facienda super alia re, quam super re petita, & controuersa, quia tunc tertius debet audiri etiam si condemnatus possideat illam rem, vnde si est lata sententia de quantitate pecuniæ, vt puta, quia actum sit actione personali & tertius se opponat, & doceat, quod habet ius in ea re, in qua actor vult exequi, certè impedit executionem, *Innoc.in capitul.38.veniens, il secundo, numero 2.versic.sed contra de testib. Bar.in l.15. à diuo pio §.si super reb.sub numero 3. versic.oppono extra ibi, si vero fit missio, ff.de re iud.Felyn.in d.capit.38. veniens, colum.5. sub num.9.ibi, secundus casus*, & hanc esse communem* opinionem scribit, & tenet Alex. *consil.15. viso & considerato, col.2.num.5.lib.6.* vnde si Seius primus creditor Titij habeat obligata omnia bona, iura, & actiones Titij, & Sempronius secundus creditor, & cessionarius eiusdem Titij agat contra Meuium debitorem eiusdem Titij, & habita sententia fauorabili, velit illam exequi contra dictum Meuium, poterit Seius primus creditor Titij se opponere sententiæ, & executioni relaxatæ contra Meuium, quia, cum ipse Seius primus creditor Titij ex obligatione illa generali acquisiuerit vtilem actionem contra Meuium debitorem dicti Titij, & penes ipsum Titium remanserit actio directa, non potuit Titius debitor transferre vtilem illam in Sempronium, sed solum potuit, cedendo illi suum creditum contra Meuium transferre exercitium directæ actionis in eum, tanquam in simplicem procuratorem in rem proprij, quare, cum postea concurrunt habens vtilem actionem, & habens directam ad eundem effectum, præfertur habens vtilem, etiamsi habens directam seu eius exercitium obtinuisset pro se sententiam, dummodo non sit facta executio, seu exactio, & habens vtilem contestatus sit litem contra dictum Meuium debitorem sui debitoris, vel aliquam partem debiti ab eo receperit, vel saltem ei denunciauerit, ne soluat habenti directam actionem, eo quia ipse denuntians habet vtilem actionem quæsitam ex tali caussa, faciendo ei notitiam de iure suo, & sufficit, quod talis denuntiatio fiat ei quandocunque etiam post sententiam, quæ transierit in rem iudicatam, dummodo fiat ante factam executionem, *vt consuluit idem Alex.d.consil. 15.& cons.17.requisi.lib.1.quem refert & sequitur. Felyn. in cap.17.cum super col.penul.num.17.ibi, unde tertius, de sent.& re iud.* & quod si sententia, lata super actione personali, mittatur executioni in rebus, quę victor asserat esse ipsius victi, & condemnati, & tertius alleget, & statim probare se velit, se esse dominum illarum rerum, tunc facilius impediatur executio, & ipsi victori, petenti executionem, incumbat onus probandi, victum esse dominum, si tertius sit in possessione, alias incumbat tertio, scribit Couar.*pract.qq.cap.16.num.3. in fine, uers. quartus casus, & num.4.*

86 Declara hanc restrictionem, vt procedat in terminis, in quibus loquitur, quando tertius allegat, se habere ius in re; secus si allegaret solum, se habere ius ad euincendam possessionem, & in ipsa possessione, nec allegat, se possidere, quia isto casu si condemnatus possideat, tertius non impediret executionem, *Ioan. Faber in l.1.ad finem, C.de priu. fisc.quem refert & sequitur Couar. pract.qq.c.16. n.4.in fine.uers.decimo.*

Nec obstat, quod Gl.1.*in d.§. si super reb.in verbo controuersia fiat.* quã ibidem refert, & sequitur Bar.*n.4.et n.5. vers.quæro secundo.* dicat, quod ita impeditur executio, si moueatur controuersia de proprietate, sicut si moueatur de possessione.

Quia respondeo, quod hoc est verum, quando tertius dicit, se possidere, & ita loquitur Glos.

87 Absolutis iam quatuor casibus quartæ subextensionis, positæ *supra n.51.* explicitisq; extensionibus quartæ restrictionis positæ, *supra n.41.* & subextensionibus tertię extẽsionis, positæ, *supra n.46.* reliquum est, vt accedamus ad limitationes eiusdem quartæ restrictionis, eiusdemq; tertiæ extensionis, & subextensionum, in quibus egimus de appellatione tertij admittenda ad impediendam executionem.

Limita primo igitur, vt non procedat, quando appellatio, seu oppositio tertij præsumeretur calumniosa, quia tunc eius appellatio, & oppositio non retardat executionem, *Contar.in l.vnica, lim.7.sub num.41.vers.facitque, & lim.23.num.18.C.si de mom.poss.* & esse opin. communem* testatur, & sequitur Couarr.*pract.qq.capitul.16.numero 2. versic. verum quoties*, & quod frequenter tertij opponant, & plerumque dolo, & fraude, testatur idem Couar. *capitul.14.in fine*, adde quod scripsi *supra cas.3.restrict.2. num.77.*

Ratio huius limitationis est, quia concedẽda, non sunt concedenda, si calumniosè petantur, iuxta ea, quæ cumulant Dec.*cap.9.licet caussam, not.6.n.42.& seqq.de probat. & Mars.in pract.crim.§.opportunè, num.75.& seqq.vsque ad num.90.* & adde, quæ de remissoria non concedenda, quando calumniosè petitur, scripsi *lib.præc.cap.8.nu.823.* nam quando calumnia est euidens habetur loco libelli inepti, *vt retuli, & sequutus sum supra q.11.sub nu. 129.* & libellus ineptus reijcitur, *vt scripsi supra lib.1.cap.51.num. 5.8.& 9.* & adde multa, quæ de calumnia dixi, *dict.quæst. 11.n.127.*

88 Declara hanc limitationem, vt præsumptio calumniæ cesset, quando appellans, seu opponens offert, se probaturum incontinenti de suo interesse, quia tunc tollitur præsumptio calumniæ, & consequenter retardanda est executio, *vt ex Abb.refert, & sequitur Couar.in loco supra proximè citato.*

89 Subdeclara primo hanc declarationem, vt sine controuersia procedat quando offertur plena probatio interesse, *vt scribunt Felyn.in c.38.veniens, sub n.10.fall.1.de testibus, & Couar.pract.qq.c.16.sub n.2.*

Secus quando non offertur plena probatio, sed solum semiplena, quia non sufficeret, & ratio est, quia semiplena est necessaria etiam quod non extet præsumptio calumniæ, nam eo ipso, quod tertius vult appellare seu opponere, debet semiplenè, & summariè docere de suo interesse, *vt scripsi infra numero 106.limit.6.* ergo, quando extat aliqua præsumptio calumniæ, requiritur maior probatio.

90 Subdeclara secundo, vt non sit necessaria oblatio realis cum scripturis in sacco parato, & testibus ad latus, sed sufficiat oblatio verbalis, vt, loquendo de probanda incontinenti exceptione ad iustificandam appellationem, retuli, & sequutus sum *supra quæst.11. num.79.* Quare in vniuersa hac specie probationis tam circa qualitatem ipsius probationis, quam circa tempus ipsum, intra quod debeat fieri, multum erit tribuendum arbitrio boni, ac discreti iudicis, vt admonet Couar.*d.c.16.sub numero 2.vers. verum quoties, in fine*, & quando aliquid dicatur probari incontinenti, vide *infra limit.9.n....& quæst.19. remed.1. conclus.4.n.65.& 66.* & quæ scripsi *lib.præced.capit.7.sub num.974.*

91 Limita secundo, vt non procedant, quando tertius est litẽ pendente intrusus in possessionem, quia tunc eius appellatio

pellatio, seu oppositio non impedit executionem, *Rot. diuers. decis. 100. ex nouem, n. 22. in fi. & n. 23. iuncto num. 6. p. 1. Crescen. decis. 19. alias 216. intrusus, de sent. & re iud. fol. 138. & Lancell. tract. de attent. p. 2. c. 12. ampl. 14. n. 17 to. 5 fol. 357.*

Confirmatur hæc limitatio ex sequentibus ampliationibus.

Ratio huius limitationis est, quia, cum executio, seu executoriales comprehendant etiam lite pendente intrusos, idem est, ac si sententia, & executoriales essent latæ contra intrusum, quo casu certum est, quod possessor intrusus non posset impedire executionem, & quod cessat prædicta cautio, *Cresc. d. decis. 19. & d. decis. 20. vtrobique in fine, de sent. & re iud. & Lancell. d. ampl. 14. n. 18.*

Immo intrusus, lite pendente, non habetur pro possessore, *Cresc. d. decis. 19. num 3.* merito vndique deficit in eo possibilitas impediendi executionem.

92 Amplia primo eandem limitationem, vt procedat in tertio, qui clam, vel violenter possessionem obtineret, vel aliter ad eum per fraudem possessio deuenisset, quia his casibus non audiretur, *per ea, quæ scribit Contar. in l. vnica, q. 24 n. 12. & 13. C. si de mom. poss.* & ideò in ea re fieret executio contra eum, in quem res illa foret alienata, lite pendente, *Contar. d. qu. 24. n. 14.* & quod sententia veniat exequenda contra eum, qui rem emit litigiosam, eoque vitio affectam, etiam si ignorauerit vitium, scribit *Couar. pract. qq. c. 15. n. 7. vers. his vtcumq;*

93 Amplia secundo, vt procedat etiam si iste tertius intrusus appellaret infra legitima tempora, quia adhuc is non impediret executionem, *Cresc. decis. 19. alias 216. intrusus initio, de sent. & re iud.* esto enim quod tertius possessor, in quem sit translata res litigiosa, possit appellare à sententia, modo appellet infra decem dies antequã sententia transeat in rem iudicatam, *vt scribit Couar. prac. qq. c. 15. n. 7. versus finem, vers. illud vero,* contra quem obscurè sentit Lancell. *tract. de attent. par. 2. c 12. ampl. 14. n. 20. tom. 5. fol. 355.* tamen hæc appellatio non retardabit executionem.

94 Amplia tertio, vt eiusmodi appellatio, seu oppositio non solum non retardet executionem, sed neque operetur, vt præstetur cautio, quare fiet executio, nulla etiam ipsi possessori præstita cautione de restituenda re in casu succumbentiæ, *Cresc. decis. 20. alias 236. cautio de sent. & re iud.* quem non bene citat Lancell. *d. ampl. 14. n. 11. et sub num. 20.* loquens de non recipienda cautione, quam vellet præstare ipse possessor intrusus.

Amplia quarto declarando, vt si eiusmodi possessor appellans non doceat de alio interesse, quam de eiusmodi possessione, tunc excludatur non solum ab appellatione suspensiua, sed etiam ab appellatione deuolutiua; quia ex eiusmodi possessione vitiosa nullum prorsus debet sentire commodum: secus si doceret de alio suo interesse, quia tunc admitteretur appellatio deuolutiua.

95 Sublimita declarando eandem limitationem, vt procedat solum quando fuit actum actione reali, sicq; quando fuit alienata res ipsa petita in iudicio, secus si fuerit actum actione personali, quia isto casu licet reus conuentus alienauerit, pendente lite, aliqua bona, seu aliquam rem in fraudem actoris, & dolo desierit possidere, quia post motam sibi litem alienauit, tamen limitatio non habet locum, & non potest fieri executio contra tertium possessorem, *Rol. à Vall. cons. 5. videtur, num. 8. et seqq. vers. quibus non obstantibus lib. 2.* Quare contra hunc tertium erit agendum actione reuocatoria, probando fraudem debitoris, qui alienauit, *vt refert et sequitur Rol. à Vall. d. cons. 5. sub n. 10.*

96 Limita tertio declarando, vt tertius, volens adhærere appellationi, debeat adhærere infra decem dies, *vt ex Rot. Mil. et alijs retuli, et sequutus sum supra q. 12. num. 96. ampl. 4.* & volens ipse appellare debeat similiter appellare infra decem dies, *vt ex Gail. retuli, et sequutus sum d. q. 12. sub num. 75.*

Declara vlterius hanc limitationem, vt appellatio tertij admittatur, & impediat executionem, quando appellat infra legitima tempora, id est, infra decem dies, computandos à die scientiæ, quia ante scientiam, & donec ignorat, sententiam esse latam, non currit sibi tempus ad appellandum, *per ea, quæ scripsi supra q. 5. sub num. 36. vers. contrariam, et quæst. 12. num. 75. in fine num. 154. et 155.* & ratio est vrgens, quia si ei, qui est in lite, & fuit citatus domi, & ideò est fictus contumax, non currit tempus ante scientiam, & propterea potest appellare quandoque infra decem dies à die scientiæ, *vt retuli, et sequutus sum supra d. q. 12. num. 13. et 14.* multo minus debet currere tertio, qui non fuit in lite, non fuit aliquo modo citatus, & consequenter nullatenus est contumax, & ideo is multo magis debet posse appellare quandoque infra decem dies à die scientiæ.

Similiter etiam tertius, donec ignorat, caussam agitanti, non excluditur ab appellatione, quamuis in caussa inter actorem, & reum sint latæ tres sententiæ conformes, *testibus Abb. Dec. Put. Couar. et Contar.* quos retuli, & sequutus sum *supra hac ead. q. lim. 1. sub n. 17.* & consequenter admitti debet eius appellatio.

Secus erit, quando appellaret post lapsa legitima tempora ad appellandum, nempe post decem dies à die scientiæ, quia appellatio non posset admitti, tenetur enim appellare infra decem dies à die scientiæ, *vt late probat Couar. pract. qq. cap. 15. num. 2. vers. nocet equidem, et sub num. 4. versic. tertio deducitur,* & dum Lancell. & idem Couarr. quos citaui, & sequutus sum *supra q. 12. num. 154. & 155.* & Ceph. & idem Lancell. quos citaui *supra qu. 5. sub num. 36. vers. contrariam.* scribunt, quod tertius, qualis est venditor, seu legatarius, potest appellare infra decem dies à die scientiæ, necessario sentiunt, quod post illos decem dies non potest appellare, quia sicut quod ad tempus prohibetur, post tempus censetur permissum, *l. 8. imperator, ff. de postul. & l. 18. Imperator, ff. de stat. hom.* & scribit Rebuff. *de sentent. ex stat. art. 10. gl. 1. num. 10. to. 1. fol. 504.* & Io. le Cier. *tract. de primog. lib. 1. q. 21. num. 5. tom. 10. par. 1. fol. 34.* ita in casu contrario quod ad tempus conceditur, post tempus censetur denegatum, hocque in facultate appellandi clare patet ex his, quæ scripsi *supra q. 12. n. 2. sub nu. 81. 93. & 100.*

Secus etiam est, si tertius habuerit notitiam, quod caussa agebatur, & sibi non prouidit antequam ferretur tertia sententia conformis, quia, ea lata non potest amplius appellare, *testibus Innoc. Abb. Dec. Couar. & alijs, quos retuli, & sequutus sum infra n. 100. vers. extende.*

97 Subdeclara primo hanc declarationem, dum dixi, quod tertius potest appellare à die habitæ notitiæ, vt in dubio præsumatur ignorantia, & consequenter ipsum appellasse infra legitima tempora, & ei, qui alter diceret, incumberet onus probandi per ea, quæ loquendo de appellatione ipsius condemnati, retuli, & sequutus sum *supra qu. 12. num. 24.* & ideo cautela illa iurandi, quam ex Ang. Aret. Felyn. & alijs retuli *infra num. 104. vers. infero* non est necessaria.

98 Sub declara secundo, vt cum difficile sit probare hanc notitiam, ex quo non sufficit notitia, quod sententia fuerit, lata sed requiritur notitia qualitatis sententiæ, *vt scribunt Card. Alex. Nat. & Franch. quos citaui, & sequutus sum supra q. 12 sub n. 7. vers. imo,* ideo solet indistinctè tertius admitti ad appellandum quandocunque, saltem cum iuramento, de quo scripsi *infra d. n. 104. vers. infero.*

Reliqua, quæ desideras in hac limitatione, habes *infra in extensione seq. limitationis, n. 100.*

99 Limita quarto, vt non procedat quando tertius venit quoad

ad caussam in tertia instantia,& fuit in ea admissus in statu,& terminis in quibus caussa erat,¦quia licet sententiam ferenda sit prima quo ad ipsum tamen,¦quia ipse fuit admissus in statu, & terminis in quibus reperitur, sortitur naturam tertiæ tam quo ad principalem, quam quo ad tertium, qui propterea non poterit appellare si fuerit conformis alijs duabus, *Lancellot.tract. de attent.parte 2. cap.12.amplia.14. vers.sexto numero 22.fol.355. Contar.in l.vnica,limit.23.numero 6.versus finem,ibi,intellige, & nu. 7.C.si de mom.possess.Ruginel.tract.de appellat.§ 2.cap.1.n. 36.& pulchrè Put.decis.71.Iacobus Cordellas, sub num.1. lib.3.fol.577.*repræhenso Felyn.vti sibimet repugnante, *in capit.cum super de sent. & re iud.* & quod author non possit appellare à tertia sententia contra emptorem,cum ipse venerit ante conclusionem, scribit Rot. *diuers. decis. 1495. Puteus p.3.lib.3.fol.381.*

100 Extende hanc limitationem,vt procedat etiam si non venerit ad causam, sed tamen sciuerit, quod caussa agitabatur, quia, si velit appellare post latam tertiam sententiam conformem, non auditur; imputet enim sibi, qui sciebat, suam caussam agi,& non prouidet, *Bart.in l.5.à sententia num.8.vers.quæro quid si primus ff.de appellat.& relat.Innoc.in cap.17.cum super num.1. vers.sed quid si abbas.Abb.num.26.vers.sed dubium est de sent.& re iud.Dec. in cap.65. sua nobis sub n.15. vers.3. locum habet.de appell. Put.d.decis.71.in fin.lib.3. Achil. Person.tract.de adipisc. possess.sub num.339.vers.& quod de tertio tom.p.2.fol.269. Couarru.pract.qq.cap.15.num.4. sub vers.tertio deducitur, & clarius,num.8.vers.hactenus Contar.in l.vnica, limit.23. num.5.ibi,his finitium,& num.7.in fine,ibi,intellige etiam Cod.si de mom.possess.& Rugin.tract.de appell.§.2.cap.1.nu. 37.versic.non admittitur,*vide etiam *supra lim.1.prin.sub n. 17.vers.restring.*

Secus est si ignorauerit,caussam agitari, quia isto casu poterit appellare etiam post latas tres sententias conformes, *Abb.Put.Couar.& Contar.*quos retuli, & sequutus sum,*dicta lim.1 sub n.17.versic.restringe.*

101 Declara primo hanc extensionem,dum dicimus,quod tertius excluditur ab appellatione eo,quod habuerit notitiam,quod caussa agitabatur, vt hoc procedat siue notitiam, habuerit in prima, siue in secunda instantia, *Ang. Aret.in l.5. à sententia sub num.16. vers.quæro quando ff.de appellat.& relat.Felyn.in d.cap.17. cum super num.11.vers. quoties tertius.*siue etiam in tertia instantia, dummodo sciuerit ante conclusionem caussæ in tertia seu vltima instantia, secus si non sciuerit ante conclusionem caussæ in tertia instantia; Quare, si ignorauerit vsque ad conclusionem in vltima instantia, poterit appellare, quia eo tempore non poterat ius suum ad defensionem deducere, Ang.Aret. *vbi supra* & Couar.*pract.qq.capitul. 15. sub numero 8. versic. hactenus.* & idem forsan, si sciuerit ante conclusum in caussa, dummodo sciuerit solum ante vltimam sententiam, Innoc.*in dict.capitul.cum super sub nu.1.*

102 Declara secundo,vt modus probandi notitiam & scientiam ipsius tertij non sit in iure determinatus, neque Doctores, quos viderim, de eo quicquam scripserunt, & ideo ego censeo, quod possit probari per scripturas, & per testes,sicut alia probabilia.

103 Declara tertio, vt volenti excludere tertium à facultate appellandi, incumbat onus probandi, quod sciuerit caussam agitari, quia scientia non præsumitur per ea, quæ loquendo similiter, de præsumenda ignorantia sententiæ latæ; retuli, & sequutus sum *supra quæst. 12. numero 24.*

104 Infero ex hac declaratione,non esse necessarium,quod tertius appellando dicat,*iuro ad sancta Dei euangelia, me nuper infra decem dies sciuisse, & ad mei notitiam deuenisse talem sententiam pro tali contra talem in hac, vel simili formali latam,quæ mihi præiudicium facit, saltem quale quale, & me grauat, vnde appello,* licet Ang.Aret.*in d.l.à sententia num.17.ff.de appell.& relat. Felyn.in cap.17.cum super num.11.de sent.& re iud.*Dec.*in cap.65.sua nobis nu.25.& 26.de appellat.Achil.Person.trac.de adipisc.poss.sub n.339. versic. et quod de tertia tomo 3. parte 2. folio 269. et Ruginell.tract.de appell.§.2.cap.1.num.38. versic.ad euitandam* tradant pro cautelo, vt tertius appellando iuret sub prædicta forma.

† Et sufficit vt suspiciari possit de aliquo futuro interesse *vt per Surd.cons.271.n.19.*

Verum quamuis tertius possit appellare, eo quod ignorauerit caussam agi, tamen eius appellatio non impedit executionem,si condemnatus sit in possessione & in hoc sunt dicenda, & repetenda illa eadem, quæ dixi *supra n.78.et seqq.in 4.cas.*imo hęc tertij appellatio nullatenus impedit executionem rei iudicatæ quoad principalem condemnatum, quia principalis nullatenus tertij appellatione releuatur, *Innoc.in cap.17.cum super nu.1. in fine de sent.& re iud.*

105 Limita quinto, vt non procedat,quando tertius appellat conditionaliter,vt puta,quatenus contra, quia appellatio conditionalis non tenet,& ideo non facit attentata, *Lancel.tract.de attent.par.2. cap.12.ampl.14. nu.23. vers.septimo fol.355. & latius limit.50. princ.n.192. vers. quinta caussa tom.5.fol.381,* quem refert, & sequitur Rugin.*tract. de appellat.§.2.cap.1 nu.43.vers. non poterit tertius.& cap.4.n.53.vers.tertius autem.*

† Sciat tamen tertius se teneri exprimere caussam in ipsa appellatione *per tex. in c.cum super.de re iud.Bart. in l.à sententiæ ff.de appell.*

Et de appellatione conditionali vide etiam *supra q. 5. n.115.*

Nec obstat,si dicas, etiam appellationem conditionalem quatenus contra esse validam præsertim de stylo Rom.Curiæ, *vt scripsi sæpius supra d.q.5.n.111.q.12.nu.8. & infra limit.21.n.22.& 24.*

Quia respondeo, hoc posse tolerari in curia, quia,cum stylus dispenset iudici, vt possit habere terminum pro seruato, & sic pars non possit scire, quam suscribet iudex sententiam, & tamen tenetur appellare infra decem dies, debet ei,necessario permitti, quod possit appellare conditionaliter,at secus est,sublato stylo quia tunc pars scit, vel potest scire qualitatem, & tenorem sententiæ, merito debet appellare pure, & simpliciter, & in his terminis, circunducto stylo, procedit limitatio, sicque concordabis contrarietatem,& de isto stylo Romanæ curiæ, illiusque ratione vide supra,*q.14.n.8.*

106 Limita sexto,vt non procedat,quando tertius appellans non exprimit aliquam causam, propter quam dicat, sua interesse quia tunc eius appellatio non admittitur,*l.5.à sententia.& ibi Bar.in fine principij, sub num.9. ff. de appell.& relat.* & quod tertius,quamuis appellet à diffinitiua;debeat in appellatione exprimere caussam ad iustificandam appellationem,scribit Abb.*in cap.17. cum super.num.5.de sent.& re iud.* & quod tertius, appellans pro suo interesse a diffinitiua, debeat exprimere caussã, & docere summariè, & aliqualiter de suo interesse,scribit Card.Alexand.*in cap.61.cum speciali.§.porro.num.8.in fine, de appell.* & quod debeat non solum exprimere caussam legitimam, sed debeat etiam saltẽ in semiplenè verificare priusquam procedatur in caussa appellationis,scribunt Ang.Aret.*in d.l.a sententia.sub n.1. Vestr.in prax.lib. 7.cap.3.n.10.*& Contar.*in l.vnica, limit.23.n.12.ibi declara tamen.& n.13.C.si de moment.possess.* & ita communi-

* ter * scribunt omnes.

Ratio huius limitationis est, quia quod appelletur à sententia, inter alios lata, regulariter non permittitur; vnde appellando debet exprimi causa,*Abb.Card.Alex.et Ang.*

Ang. Aret. vbi supra & Couarru. pract. qq. cap. 15. initio.

Sed ego faciliorem rationem dicerem esse, quia à sententia non appellat, nisi is, cuius interest, *vt scripsi supra q. 5. num. 68. & 95.* & ideo tertius potest appellare propter interesse, *vt dixi ead. q. 5. numero 71. & qu. 12. sub num. 72. vers. ratio.* ergo si appellationis permissio fundatur in interesse, necesse est, vt in primis constet de interesse per ea quæ, loquendo in simili de enormi læsione probanda antequam, concedatur reductio ad arbitrium boni viri, quia semper debeat in primis probari, id quod est fundamentum, scripsi *lib. praced. capitul. 2. numero 466. & 478.* &, loquendo de probanda læsione antequam concedatur restitutio in integrum, scripsi *eod. capit. 2. numero 467.* Quare is, qui fuit condemnatus in sententia, cum constet ex condemnatione de interesse appellare; secus in tertio, quia non fuit condemnatus in sententia, quia debet aliqualiter docere de interesse.

107 Amplia primo hanc limitationem, vt in tantum teneatur tertius docere de suo interesse, quod, si de eo non docuerit, & nihilominus iudex admitteret eius appellationem, possit principalis, qui est in causa, appellare à tali remissione, *Contar. in l. vnica, quæst. 24. numero 36. versic. sed quid si iudex Cod. si de moment. possess. & Achil. Person. quem citaui, & sequutus sum supra sub numero 74. in 3. cas.*

Ratio huius ampliationis est, quia iste articulus an tertius habeat interesse, est articulus præiudicialis, & ideo prius examinandus, *Ang. Aret. in l. 5. à sententia, sub num. 1. ff. de appell. & relat. Rol. à Val. cons. 5. videtur sub numero 3. lib. 2. & Contar. in l. vnica, quæst. 24. numero 36. Cod. si de moment. possess.* Sed quando peruertitur ordo, potest appellari, *Contar. vbi supra*, & quod etiam in iudicio possessorio, in quo est prohibita appellatio, possit appellari à peruersione ordinis scripsi, *infra memb. 7. numero 113.*

108 Amplia secundo, vt tertius appellans teneatur non solum docere de iusta, seu legitima caussa appellandi, puta propter suum interesse, sed debeat etiam de ea docere statim, & incontinenti, *vt scribunt Ang. Aret. in dict. l. à sententia sub num. 1. ff. de appell. & relat. & Couar. pract. qq. cap. 16. sub numero 1.* & quod tertius, opponens de sua possessione, debeat offerre, se velle illam incontinenti probare scribit Contar. *in l. vnica, quæst. 24. num. 11. vers. intellige, C. si de mom. poss.* & quod ad iustificandam appellationem à non admissa exceptione debeat prius obtulisse incontinēti probationem exceptionis, vide quæ scripsi *supra quæst. 11. n. 68. & 79.* & quod si offeratur probatio parata incontinenti ad iustificandam appellationem, tunc clausula *(appellatione remota,)* non operatur, scripsi *q. præc. lim. 1. n. 88.*

Declara hanc ampliationem, vt in appellatione suspēsiua hæc probatio interesse faciēda incontinenti requiratur, ad impediendum executionem, *Couar. prac. qq. c. 16. n. 1. in fine*, & in his terminis loquuntur Glos. *in cap. 38. veniens, in verbo, incontinenti, & Innoc. numero primo, de testib. Boer. decis. 79. breuiter, numero 1. & Achil. Person. quem retuli, & sequutus sum supra sub numer. 74. in 3. cas.* & in appellatione deuolutiua requiratur ad hoc, vt admittatur, & deuoluat, quia antequam constet aliqualiter summariè de interesse nō debet admitti vllatenus appellatio, quicquid dicat Couar. *d. cap. 16. n. 1. in fine*, scribens, quod sufficit quod probetur, & iustificetur in ipsa caussa appellationis.

109 Amplia tertio, vt, si tertius non docuerit de suo interesse, executio fiat sine præiudicio iurium tertij, *Lancell. tract. de attent. p. 2. c. 12. ampl. 14. n. 25.*

110 Limita septimo, vt non procedat, quando virtute sententiæ latæ in causa beneficiali contra possessorem in prima instantia, deuenitur ad sequestrum possessionis decretum in dicta sententia, quia appellatio, seu oppositio tertij non impedit hoc sequestrum; imo neque appellatio principalis, *Lancellott. tractat. de attent. parte 2. capit. 12. ampl. 14. num. 12. fol. 354. & limit. 12. num. 8. vers. 4. tomo 5. fol. 354.*

111 Limita octauo, declarando, vt quamuis appellatio, & terminus ad appellandum à pari procedant quoad reuocationem attentatorum, *vt scripsi supra quæst. 4. numer. 50. & 51.* tamen hoc est verum in principali cōdemnato, secus est in tertio, quia licet principalis possit reuocare gesta, pendente termino decem dierum ad appellandum, tamen si principalis condemnatus non petat reuocari, tertius non potest petere, quia illa pendentia termini consideratur solum respectu condemnati in sententia, & non respectu tertij, *Rot quam citat, & sequitur Lanceil. tractat. de attent. parte 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. ampl. 14. num. vigesimoseptimo, vers. tertio quod licet, tomo quinto, fol. 355.*

Declara istam limitationem, dum dicimus, quod principalis, qui fuit in causa, potest petere reuocari gesta, pendente termino ad appellandum, vt procedat in termino dato à die sententiæ, non à die scientiæ, vide supra *q. 12. sub n. 38. vers. nota.*

112 Limita nono quando sententia ita vim habet ad lædendum tertium, sicut habet ad lædendum principalem, qui fuit in lite, quia tunc, si talis sententia potest mitti executioni contra principalem, potest mitti etiam contra tertium; casus est in fideiussore iudicij, cui sententia, lata contra principalem debitorem, ita præiudicat, vt possit contra ipsum exequi sine alio processu, vt late disputaco in fideiussore de iudicatum soluendo, concludit Bartol. *in l. 1. numero 1. & 2. ff. iud. sol.* quem referunt, & sequuntur Ang. Aret. *in l. 5. à sententia, numero 2. vers. ex quo infertur ff. de appellat. & relat. Papien. in prac. in form. exec. sent. diffin. in glos. sapiens, n. 27. fol. 435 Asin. in prax. iudic. §. 31. c. 2. ampl. 22 n. 1. fol. 174 col. 1. n. 9. vers. illud col. 4. Moder. tract. de proces. execut. par. 2. c. 2. n. 6. Boss. tract. crim. tit. de carcer. fideiuss. commit. n. 60. Clar. recept. sentent. §. fin. lib. 5 q. 95. in princ. ibi, si vero præstitit.* & idem tenet Tiraquel. *in tract. seu rubr. res inter alios acta, etc. limit. 1. vers et id quidem, fol. 107.* & de communi * opin. testantur Ang. Aret. & Clar. *vbi supra*, & Cornaz. *in Lucen. decis. 128. in præsenti causa n. 5* & de magis communi * opin. Mysing. quem refert, & sequitur Lancel. *tract. de attent. p. 2. c. 20. limit. 6. princ n. 13. & 14. to. 5 fol. 414.*

Vnde, si potest exequi contra principalem, quia transierit in iudicatum, seu quia sit materia executiua, fideiussor non potest appellare, *Boss. d. tit. de carcer. fideiuss. comm. num. 60. in fine, et scripsi supra q. 5. sub num. 32. uers. hæc declaratio.*

Quare poterit exequi contra fideiussorem etiam non citatum, *Asin. d. §. 31. capit. 2. ampl. 22. numero 10. fol. 174. col. 4.* licet enim Clar. *d. q. 95. in princ.* dicat, quod vocatur fideiussor, vt soluat, & contra eum, si non soluit, conceditur executio, tamen dico, quod potest ex vrbanitate vocari extraiudicialiter, & ita ex vrbanitate, & secundum bonos mores debet seruari, & posset etiam ad cautelam citari iudicialiter, sed neutrum de rigore iuris est necessarium.

Nec obstat, si dicatur, quod licet contra fideiussorem de iudicatum soluendo non requiratur nouus processus, tamen requiritur summaria cognitio, eo quia fideiussor posset habere aliquas exceptiones, quas non habet principalis, *Bar. in d. l. 1. sub n. 2. ff. iud. solu.* & ideo requiritur citatio.

Quia respondeo, quod illæ exceptiones, quas fideiussor haberet, possunt examinari in illa summaria cognitione, quæ fit tempore executionis, *Bar. sub d. numer. 2. uersus finem.*

Adde

Adde pro hac limitatione ea, quæ scripsi *supra n. 71.*

113 Sublimita hanc limitationem, vt non procedat in fideiussore contractus, quia sententia, lata contra principalem debitorem, non potest exequi contra hunc fideiussorem, sed requiritur nouus processus, *Bar. in d. l. 1. sub n. 1. ff. iud. sol. Ang. Aret. & Papien. supra citati, Natt. cons. 345. Constantinus, num. 1. Asin. d. §. 31. cap. 2. ampl. 22. num. 2. fol.* 174. qui alios citat, & de communi * opin. testantur Bar. Ang. Aret. & Moder. *in locis supra proxime citatis*, & ideo iste fideiussor potest appellare, quamuis non posset appellare debitor principalis dummodo appellet infra legitima tempora appellandi, de quibus temporibus scripsi *supra n. 96. lim. 3.* vbi vide.

De fideiussore de iudicio sisti an sit dicendum idem, quod de fideiussore, de iudicato soluendo, de quo scripsi *supra n. præcedenti*, hoc est, an sententia, lata contra principalem, possit exequi contra hunc fideiussorem etiam non citatum, vide Bar. *in l. 1. n. 3. vers. quæro an in fideiussorem, ff. iud. sol.*

Caueant tamen officiales, quando volunt condemnare eum, qui debet sistere in iudicio, id est, debet repræsentari, vt prius citent fideiussorem ad repræsentandum, & vbi non præsentet, condemnent prius fideiussorem, & postea procedant contra reum repræsentandum, quia alias, si prius condemnarent reum, quem fideiussor tenetur repræsentare, fideiussor esset liberatus, ex quo facto iudicis diceretur factus irrepræsentabilis. *Moron. tract. de treg. fid. & pac. quæst. 28. num. 11. & seqq. vers. at practici, tom. 11. p. 2. fol.* 442.

114 Explicatis his, quæ pertinent ad admittendam, vel non admittendam appellationem tertij, & ad retardandam, vel non retardandam executionem; reliquum est, vt non omittamus quædam notabilia necessaria ad vsum praxis circa eiusdem tertij appellationem.

Nota primo igitur, quod sicut sententia potest dupliciter præiudicare tertio, videlicet, parum, & plenè, seu omnino; ita etiam duplici modo tertius debet formare libellum in causa appellationis; nam si sentētia ei inferat quale quale præiudicium, vt puta, quia cum fuerit lata, ipso tertio ignorante, non potest ei, nisi aliqualiter, prȩiudicare, tunc tertius debet in appellationis libello petere, & concludere, quod iudex appellationis pronuntiet, & declaret, illam sententiam sibi præiudicium non inferre etiā quale quale, non autem debet concludere ad rescissionem sententiæ; sed si sententia inferat plenum præiudicium, vt puta, quia fuerit lata, ipso tertio seruatis seruandis citato, vel quia sit alias sententia de sui natura, quæ plenè præiudicet tertio etiam non citato; & tunc debet in appellationis libello concludere, sententiam fuisse, & esse iniquam, & petere eam rescindi, & se condemnatum absolui, vt scribit Ang. *in l. 29. si suspecta, in fine principij, num. 4. vers. sed tunc restat, ff. de inoff. test.* quem refert, & sequitur Contar. *in l. vnica, limit. 23. num. 61. C. si de moment. poss.* admonēs, hoc esse perpetuo notandum, & ex eo refert, & sequitur Rugin. *tract. de appell. §. 2. cap. 1. num. 42.* & hoc notabile colligitur ex traditis per Innoc. *in c. 17. cum super, de sent. & re iud.* dum scribit, quomodo iudex appellationis debeat pronunciare in caussa appellationis, interpositæ à tertio; de qua re habes in not. sequ. nam ex forma pronunciandi colligitur, qualis esse debeat forma petendi, vt in istomet proposito scribit Abb. *in dict. cap. cum super n. 10. in fine*, qui propterea tradit solum formam pronunciandi, & ex forma pronunciandi, quam tradit colligitur apertè hæc eadem forma tradita in isto notabili; & vnam formam per extensum, quando tertius est in possessione, ponit Innoc. *in dict. c. cum super sub n. 6.*

Nota secundo, quod si defensio causæ principaliter spectabat ad tertium, & sic sententia ei plenum parat preiudicium, tunc iudex debet absoluere tertium, & sententiam ipsam reuocare; secus est quando sententia ei nō præiudicat, nisi quoad præsumptionem, & sic infert quale quale præiudicium, vt dixi in præcedenti notabili, & tunc debet solum pronunciare, illam sententiam ei non præiudicare etiam quoad quale præiudicium, *Innoc. in d. cap. 17. cum super in principio, & sub num. 2. vers. sed dices, & latius Abb. sub n. 8. præsertim, ibi, conclude ergo, de sent. & re iud.*

Nota tertio, quod sententia lata in fauorem tertij aliquando prodest, & aliquando non prodest victo, prout latè declarant Bartol. *in l. 5. à sententia, ff. de appell. & relat. Abb. in c. 17. cum super num. 9. versic. an autem sententia, de sent. & re iud. Ang. tract. de malef. in verbo, præsente dicto Caio, n. 33. & ibi August. in addit. ad eum, Guid. Pap. tract. de appell. q. 120. n. 96. tom. 5. fol. 61. & Ruin. cons. 84. quæritur vtrum, sub n. 1. & cons. 121. in dubium, in fine, n. 9. lib. 5.* & aliquid tetigi *supra q. 12. n. 77.* & hic non insisto, quia satis dixi *cap. præced. de sententijs*, vbi videbis, si Deo placuerit, quod prodeat in lucem.

Nota quarto, & vltimo, quod tertius, si vult pro suo interesse inchoare nouum, iudicium, tenetur libellum offerre, litem contestari, & alia necessaria facere, *vt sentit Innoc. in cap. 17. cum super, sub num. 6. vers. & nota quod cum tertia, versus finem, ibi sed si episcopus Oueten. de sent. & re iud.* dicens, quod, si omissa causa appellationis velit causam incipere à capite in casu, in quo potest, puta si ignorauit primam causam agi, vel eam non defendit, vel alijs consimilibus, tunc, si translata est possessio in actorem, ordinabit, inquit, causam, sicut si nunquam actum fuisset, & apertè scribit ibidē Abb. *n. 31. vers. vlt. hic quæro*, & hoc habebit locum etiam in quouis casu, in quo tam principali, quam tertio denegetur appellatio, quia tenebitur libellum offerre, & alia, inchoando ab initio, facere, vt loquendo in tertio, qui vult agere, postquam hæres est missus in possessionem scribit Achil. Person. *tract. de adipisc. poss. n. 342. vers. & si tertius, t. 3. p. 2. fol. 269.* Idem est etiam in causa appellationis, quando tertius admittitur ad appellandum, & vult prosequi appellationem, quam ipse tertius interposuit, quia debet dare libellum appellationis, & facere alia incumbentia, *Innoc. in d. cap. cum super, sub n. 6. ibi si autem appellationem a se emissam*, sed in hoc vide ibidem Abbatem *sub. n. 31. & 32.* qui sequitur distinctionem Antonij de Butrio.

Secus est si prosequatur litem cœptam per alium, quia tunc non est necesse offerre nouum libellum nec facere alia, quæ sunt facta ab illo, qui litem principaliter sustinet, & idem si velit prosequi appellationem per alium interpositam, *Innoc. in d. c. cum super n. 6. & Abb. n. 31.*

An iste tertius, qui prosequitur litem cæptam, seu appellationem interpositam ab alio, possit testes examinare post publicatas attestationes, vide Innoc. *in d. c. cum super sub n. 6. & Abb. n. 30.*

115 Restringe quinto eandem sextam exemplificationem positām *supra n. 6.* vt non procedat quando sententia, qua declaratur, hæredem esse mittendum in possessionem, est euidenter iniqua, seu iniusta, quia tunc potest appellari, *vt ex Zucchar. Menoch. & Achil. Pers. retuli, & sequutus sum infra membr. 7. n. 79.* vbi hanc restrictionem posui generaliter in tota materia possessoria, vide ibi.

116 Restringe sextò, quando hęc sententia fuisset lata sine causæ cognitione, quia potest ab ea appellari, *Menoch. tract. de adip. poss. rem. 4. q. 100. decl. 3. n. 855.*

117 Restringe septimo, vt non procedat, cum is possessor conuentus asserit se pariter hæredem scriptum in testamento solemni, atque ita parem titulum ostendit, quia is potest appellare à sententia contra se lata, *Nicell. tract. de concor. glos. concor. 6. fall. 9. sub n. 27. vers. decimoquinto, fol. 192. Menoch. d. q. 100. declar. 4. num. 856.* & quod docens de æquali, vel potiori titulo possit appellare, scribit etiam

Rugin.

Ruginel.*tractat.de appell.*§.2.c.3.*sub n.*649. *verſ.ſecus vero*,& confirmatur hæc reſtrictio,quia hæres poteſt appellare à ſententia contra ſe lata,*vt dixi ſupra n.*38.*&* 39.*reſtr.*3.ſed hic aſſerit ſe hæredem. Ergo.

† Idem obſeruatur ſi iudex reiceret concernente petitorium quia tūc datur appellatio *Menoch.de adipiſc. rem.*4.

118 Reſtringe octauo,vt non procedat in ſententia,qua quis declaratur hæres, quia ab iſta declaratoria detur appellatio,per ea quæ in caſu ſtatuti,diſponentis,poſſeſſionem defuncti continuari in hæredem,ſcripſi *infra membr.* 9.*exempl.*16.*n.*114.vbi videas.

Intellige iſtam reſtrictionem,vt procedat quando agitur principaliter vt declaretur hæres:ſecus ſi hæc declaratio veniat facienda vti medium,& neceſſarium antecedēs ad id, de quo principaliter agitur, in eaque non requiratur plena probatio, ſed ſufficiat ſummaria, & ſemiplena quia iſto caſu, cum eiuſmodi probatio non præiudicet petitorio, non datur appellatio; remanet enim iudicium merum poſſeſſorium, & non efficitur mixtum, per ea quæ loquendo de interdicto vnde vi, quorum bonorum,& quorum legatorum, deducit Contar.*in l.vnica, limit.*2.§.1.*numero* 3.*verſic.finge,numero* 8.*&* 9.*verſ.rurſus, & numero* 11.12.16.*&* 18.*C.ſi de mom.poſſ.*nam *vt inquit*, & ſi agens iſtis interdictis debeat ſummatim probare,ſe eſſe hæredem,& ſic dominum, tamen non dicitur poſſeſſorium mixtum,ſed merum,quia,quod agitur principaliter debet attendi,non quod venit conſecutiuè,*per ea,quæ dixi infra mem.*9.*n.* 67. adde pro confirmatione huius intelligentię,quod in remedio *ex l.inuaſor.*retuli *infra mem.* 6.*ſub n.*26.

120 Reſtringe nono,vt non procedat, quando ex ſententia lata in iſto poſſeſſorio afferretur damnum, quod non poſſit reparari per ſententiam, in petitorio, quia tunc poteſt appellari,*Menoch.d.q.*100.*declar.*5.*n.*863.vide quę ſcripſi *infra mem.*8.*n.primo,& ſeqq.*

121 Reſtringe decimo, vt non procedat, quando iudex defert appellationi, quia tunc appellatio tenet, & operatur effectum ſuum,vt,loquēdo generaliter in materia poſſeſſoria,retuli,& ſequutus ſum *infra mem.*7.*nu.*87. *reſtr.*9. *& n.*88.*& ſeqq.*vbi vide,& loquendo in confeſſo, & conuicto,& in notorio,retuli, & ſequutus ſum ſupra *lim.*4. *n.* 27.vbi habes alias remiſſiones.

Contra iſtam reſtrictionem motiuat Menoch. *tract.de adipiſc.poſſ.rem.*4.*q.*100.*ſub n.*868.*declar.*6.ſed tamen non ſe firmat,quia eſſet opinio noua.

122 Reſtringe vndecimo, vt non procedat, quando ſententia contineret etiam condemnationem fructuum,quia tunc ratione fructuum, & intereſſe poteſt appellari, *Menoch.d.q.*100.*declar.*7.*n.*869.*folio* 54. vide ea, quæ ſcripſi *infra mem.*9.*n.*24.*verſ.exemplifica quarto*.

Reliquas reſtrictiones colliges ex reſtrictionibus generalibus,quas in materia poſſeſſoria habes *infra mem.*7. *per totum*,& hæc ſufficiant de hac ſexta ſpecie,& exemplificatione adipiſcendæ; poſita *ſupra n.*1.*&* 6. tranſeamus ad alias.

123 Exemplifica VII.in primo decreto de mittendo actorem in poſſeſſionem contra contumacem, quia ab iſto primo decreto, non dari appellationem ſcribit Dyn.*in l.*15.*ſi finita*,§.*plures,quæſt.*8.*ff.de damn.infect.*quem refert & ſequitur Bar.*in l.*2.*ſub numero* 18. *verſic.ſexto quæro*, *ff.de appellat.recip.* & ex eis, & alijs refert, & ſequitur Contar.*in l.vnica,limit.*16.*numero* 8.*&* 9.*& quæſt.*17.*numero* 2.*& ſeq.C.ſi de mom.poſſeſſ.Ruginell.tract.de appellat.* §.2.*cap.*3.*n.*680.*verſ.ab hoc,fol.*122.*&* ſentit etiam Mar. Ant.Cucch.tract.*de mentien.circa poſſ.ſub nu.*420.*& ſeqq. verſ.quid vero,tomo* 3.*parte* 2.*folio* 300. dum prius *numero* 408. *& ſeqq.* agit de huius primi decreti poſſeſſione, & poſtea, loquendo ſpecialiter de poſſeſſione ex *l. vlt. in rem.ff.de rei vend.*concludit generaliter, in quolibet poſſeſſorio eſſe prohibitam appellationem.

Ratio huius exemplificationis poteſt reddi multiplex.

Prima ratio eſt, quia in momentanea poſſeſſione non datur appellatio, *per ea, quæ retuli, & ſequutus ſum ſupra memb.*3.*n.*3. ſed poſſeſſio, in quam mittitur actor ex primo decreto,licet ſit poſſeſſio, vt ex communi * opin. refert,& ſequitur M.Ant. Cucch. *dict.tract.de mentien.circa poſſ.n.*413.& ex l. ex.Socc.& Moder. retuli, & ſequutus ſum *ſupra lib.*1.*c.*96.*n.*7.tamen eſt poſſeſſio momentanea: Ergo non datur appellatio.

Imo poſſeſſio, in quam mittitur actor ex actione perſonali,non eſt poſſeſſio,ſed eſt quædam nuda detentio, vt conſiderat etiam M.Ant.Cucch.*dict.tract.de mentien.circ. poſſ.n.*409.*fol.*300. & ex pluribus retuli, & ſequutus ſum *d.lib.*1.*c.*96 *ſub n.*7.*in* 3.*differentia*,& in actione perſonali debet intelligi Contar. *d.q.*17. *n.*5. Quæ nuda detentio cauſa rei ſeruandæ eſt minor,quam poſſeſſio,& ideo tanto minus datur appellatio.

Secunda ratio eſt quia paſſus primum decretum, aut eſt contumax verus,& tunc loquendo de iure non appellat,quia eſt verus contumax,*per ea,quæ dixi ſupra lim.*3.*n.*1.aut non eſt verus cōtumax,nec latitat,& ſimiliter adhuc non appellat, quia licet primum decretum habeat materiam excluſiuam à proceſſu, niſi ſatiſdetur, reus tamen poteſt purgare contumaciam, recuperare bona; quod ſi non fecerit, ſibi imputet, vt *refert, & ſequitur idem Contar.d.quæſt.*17.*ſub num.*6.*verſus finem*: & quando ſupereſt remedium ordinarium coram eodem iudice, non debet concedi appellatio, *iuxta ea, quæ ſcripſi ſupra quæſt.* 5.*ſub n.*88.

124 Tertia ratio eſt,quia miſſio in poſſeſſionem ex primo decreto eſt interlocutoria, nec abſorbet ius alterius, quia veniens poſtmodum recuperat poſſeſſionem,Dyn.quem refert Bar.*in d.l.*2.*numer.*18.*verſ.ſexto quæro,ff. de appell. recip.*& ex Bar.*in l.*15.*ſi finita*, §.*ſed ſi forte, ff.de damn.infect.*refert Contar *d.q.*17.*num.*7.*verſ.huius,& in eadem l.* 2.*ratione decidendi,n.*41.& quod ſit interlocutoria,ſcribit etiam Fel.*in rubrica ſub num.*15.*verſ.& ſi pronunciatur,de ſent. & re iud.*

Confirmatur hæc ſeptima exemplificatio ex his,quæ in cauſa damni infecti ſcripſi *infra lim.*30.*n.*1.*et* 4.

Quæ contra iſtam exemplificationem poſſent adduci, diluit Contar.*d.quæſt.*17.*ſub numero* 8.*verſ.prout,& n.*9. 10.*&* 11.

125 Limita primo eandem exemplificationem, vt non procedat de iure canonico, quia de iure canonico datur appellatio,*Bart.in l.*2.*n.*18. *verſ.*6.*quæro, ff.de appel.recip. Contar.d.q.*17.*n.*12.*verſ.limita modo*.

126 Limita ſecundo, vt non procedat, quando miſſo in poſſeſſionem ex primo, decreto acquiritur ius quærendi fructus,*Bart.in d.l.*2.*ſub numero* 18. *verſ.*6.*quæro*, *ibi*, *hoc tamē,ff.de appel.recip.Cōtar.d.q.*17.*n.*13.*verſ.limita rurſus, et Rugin.trac.de appel.*§.2.*c.*3.*ſub n.*680.*verſ.appellabitur.*

Caſus, in quibus actor,miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto,facit fructus ſuos,ſunt plures.

Primus caſus eſt;quando eſt miſſus in poſſeſſionem ex actione reali,*vt retuli,& ſequutus ſum ſupra lib.*1.*c.*96.*ſub n.*7.Secus eſt ſi ſit miſſus in poſſeſſionem ex actione perſonali, quia tunc non lucratur fructus ſed eos compenſat cum debito,*Gloſ.in l.*15.*ſi finita*,§.*ſi plures, in verob, prius, verſus finem,ff.de damn.infect.* ad quam ſe remittit Bar. *in ead.l.ſi finita*,§.*Iulianus, nu.*50.*verſ.quæro vtrum miſſus ex primo decreto, Papien.in pract.in form.reſponſ.rei conuenti, in gloſ.in termino, verſus finem,n.*18. *verſ. vltimo quantum, fol.*175.& hæc eſt communis *ſententia.

Secundus caſus eſt; quando ſtatutum vel conſuetudo diſponeret, quod miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto etiam ex actione perſonali lucraretur fructus, *Addit.ad Bar.in d.*§.*Iulianus, ſub n.*50.*in verbo non eſt bona*,

1, Felyn. in c. 10. *consultationibus, num.* 9. *fallen.* 2. *de off. & pot. iud. deleg.* & quod statuto permittente, possit lucrari fructus, scribit M. Anton. Cucch. *in l. vlt. in rem. seu tract. de mentien. circa poss num.* 412. *tom.* 3. *p.* 2. *fol.* 300. & quod licet de iure actor, missus in possessionem rei seruandæ causa, deberet reddere fructus medij temporis, tamen secundum consuetudines terrarum eos lucretur, testatur Gloss. *in* §. *si vel semel in verbo seruandi, Auth. de exhib. reis* quam refert, & sequitur Bald. *in l.* 11. *si is qui bona,* §. *si antiphona, vers. in gl. not. ff. de pign. & hypoth.* & ex Bal. refert & sequitur Masuer. *ad pract. Papien. in form. libel. act. real. in gloss. in termino in vltima addit. fol.* 179. & quod valeat statutum, vt missus in possessionem lucretur fructus ad rationem decem pro centenario, scribit Felyn. *in d. cap. consultationibus, n.* 10. *versic. valet statutum*, vbi ponit etiam limitationes ad hoc statutum.

Tertius casus est; quando iudex mandat in sententia, vt actor lucretur fructus, *Pap. in pract. in form. libell. act. real. in gl. termino, in fine, n.* 18. *fol.* 175. *& Felyn. in d. c.* 10. *consultationibus, sub n.* 9. *versic. ob nimiam, de off. & pot. iud. deleg.* vbi, adductis contrarijs, testatur, & sequitur hanc esse communem * opin. quæ probari potest ex *l.* 7. *Fulcinius*, §. *vlt. ff. quib. ex caus. in poss. eat.*

127 Limita tertio, vt non procedat, quando reus condemnatus veniret, & vellet audiri sine refectione expensarum, & allegaret causam, propter quam non deberent refici expensæ, & iudex pronunciaret, ipsum non esse audiendũ, nisi refectis expensis, quia poterit appellare, *Bar. in l.* 2. *sub num.* 19. *ff. de appell. recip. vel non, Contar. in l. vnica, qu.* 17. *sub n.* 13. *vers. limita rursus, versus finem, C. si de momen. poss. & Ruginell. tract. de appell.* §. 2. *cap.* 3. *sub n.* 680. *vers. appellabitur*, nam reminisci oportet, quod is, contra quem facta est missio in possessionem ex primo decreto, potest comparere, & reficere expensas, *vt declaraui supra lib.* 1. *c.* 96. *num.* 8.

128 Limita quarto, vt non procedat, quando iudex mulctaret reum, vel condemnaret eum ad interesse, eo quod non permisisset, actorem mitti in possessionem ex primo decreto lato a iudice, quia tunc reus condemnatus posset appellare, *Bart. in d. l.* 2. *n.* 20. *Contar. d. q.* 17. *n.* 14. *& Rugin. sub d. n.* 680. *vers. aut si pars.*

129 Limita quinto, vt non procedat quando compareret tertius, & petit tenutam datam ex primo decreto reuocari, ex quo fuit data in sui possidentis præiudicium, & iudex pronunciat, non esse reuocandam, quia tunc potest tertius appellare secundum opin. quam ex Iac. Butrig. refert Bald. *in l* 7. *ante sententiæ, num.* 7. *versic. quæro de tali quæstione, C. quor. appell. non recip.* & ex eo Contar. *in l. vnica, q.* 18. *sub n.* 1. *C. si de mom. poss.* & ratio est secundum Butrig. quia licet inter actorem, & reum expectetur alia diffinitaua sententia, tamen inter istum tertium non expectatur.

Verum hac in re, sicut in cæteris alijs, varie loquuti sunt Doctores; nam Iac. Butr. *in d. l.* 7. *ante sententiæ*, prout eum refert, & sequitur Ang. *in l.* 2. *ante sententiam, num.* 3. *in fin. ff. de appell. recip. vel non*, tenet posse appellari ob prædictam rationem siue pronuntietur, tenutam non esse reuocandam, siue esse reuocandam. At Bald. *vbi supra* distinguit, vt hæc opinio sit vera, si contradictor intentat proprietatem, aut proprietatem, & possessionem simul: secus si intentat solam possessionem, vide Contar. *vbi supra*, cui placet ista distinctio, quam ex eo vltimo loco refert Ruginel. *tract. de appell.* § 2. *cap.* 3. *sub d. num.* 680. *vers. quid si tenuta.*

Ego tamen; discedendo ab istorum sententia, dico resolutionem huius articuli sumendam esse ex his, quæ latè de tertij appellatione scripsi *supra n. & seqq.*

Diximus de primo decreto.

Quæro, *an liceat appellare à secundo decreto?*

130 Resp. quod sic Bart. *in l.* 15. *si finita,* §. *si forte, in fine, n.* 7. *ff. de damn. infec. & in l.* 2. *sub n.* 18. *vers. sexto quæro, ff. de appell. recip.* & alij, quos referunt, & sequuntur Menoch. *tract. de recuper. poss. rem.* 8. *q.* 6. *n.* 86. *Contar. in l. vnica, q.* 17. *n.* 15. *vers. a secundo, C. si de momen. poss.* & Rugin. *tract. de appell.* §. 2. *c.* 3. *n.* 681. *vers. a secundo decreto*, & est opinio * communis. *

Ratio huius communis opinionis est, quia licet secundum decretum sit sententia interlocutoria, ex quo fertur contra absentem, & lite non contestata, cum diffinitiua non possit ferri, non contestata prius lite, *testibus ijsdem Doct. supra citatis, & Ias. quem retuli, & sequutus sum infra q.* 19. *rem.* 1. *concl.* 6. *sub num.* 24. tamen, quia hæc interlocutoria absorbet ius partis, permittitur appellatio; non enim speratur alia diffinitiua, in qua possit reparari, *Bart. Menoch. Contar. & Ruginel. supra citati*, & dicitur habere vim diffinitiuæ, *vt scribunt Bal. in l.* 2. *quæst.* 10. *sub num.* 12. *ff. si ex noxal. caus. agat. Alex. in l.* 14. *quod iussit, n.* 18. *vers. ex hoc infertur, & Ias. sub n.* 34. *ibi, sed aduerte, ff. de re iud. Felyn. in rubr. n.* 9. *vers. limita dupliciter, versus finem, & sub num.* 15. *vers. & si pronuntiatur, de sent. & re iud. Maran. in suo spec.* 3. *p.* 6. *par. princip. in verbo, et demum fertur sententia, n.* 42. *in fine fol.* 438. *& Contar. in d. l. vnica, in* 2. *ratione decidendi, n* 42. & ita intelligas Franch. *in c.* 60. *cum cessante, n.* 50. *vers. quartodecimo, de appell.* Quod tamen retineat naturam interlocutoriæ, quia iudex, qui eam protulit potest eam reuocare, retuli, & sequutus sum *infra q.* 19. *rem.* 1. *concl.* 6. *n.* 49.

131 Nota ex ista septima exemplificatione posita supra *n.* 123. inter possessoria adipiscendæ numerari etiam istud, quod iudicis officio datur contra contumacem non se defendentem, qui idcirco patitur primum, vel secundum decretum, *vt aduertit M. Anton. Cucch. tractat. de mentien. circa poss. num.* 408. *& seqq. versic. accedere potest, tomo* 3. *p.* 2. *fol.* 300.

132 Exemplifica VIII. *l. vlt. in rem, ff. de rei vend.* nempe quando reus negat, se possidere, vt euitet actionem realẽ contra se, & postea conuincitur de mendacio, probante actore, quod possidet; quo casu actor mittitur in possessionem, vt explicant Rugin. *infra citatus*, & copiosè M. Ant. Cucch. *in repet. dict. l. vlt. n.* 31 *inter tractat. diuers. de mentiente circa possessionem, tom.* 3. *p.* 2. *fol.* 293. & ab hac immissione non datur appellatio, *M. Ant. Cucch. d. tract. sub n.* 419. *vers. quid vero, & n.* 420. *fol.* 300. maximè si priusquam reus negauerit, fuerit ei, dum interrogabatur, cõminatum, quod priuabitur possessione, si non dixerit veritatem, *Rugin. tract. de appell.* §. 2. *cap.* 3. *num.* 687. *vers. vigesimus primus.*

133 Declara restringendo hanc exemplificationem, vt licet reo non detur appellatio, *iuxta ea, quæ dixi in exemplificatione*, tamen dabitur actori, si iudex pronuntiet, eum non esse mittendum in possessionem, *M. Ant. Cucch. tractat. de ment. circa poss. sub n.* 417. *versic. superest, & n.* 418. *fol.* 300. *& n.* 321. *fol.* 298. vbi mouetur hac vnica ratione, quod ab alijs possessorijs præsertim recuperatorijs ad istud valeat argumentum; sed in possessorio recuperatorio quando iudex denegat restitutionem possessionis datur appellatio, vt scribit idem M. Ant. Cucch. quem citaui *infr. memb.* 6. *n.* 76. Ergo datur etiam in isto.

Hæc declaratio laborat illa superfluitate, quam, loquẽdo de adipiscenda possessione ex remedio legis *fin. C. de edic. diu. Adr. toll.* notaui *supra sub n.* 38. *vers. uel.*

134 Nota ex ista exemplificatione, remedium huius l. *in rem.* esse possessorium adipiscendæ, quod Maran. & alij, qui in enumerandis adipiscendæ possessionis remedijs studium adhibuerunt, prætererunt, *ut aduertit M. Anton. Cucch tract. de mentien. cir. poss. n.* 403. *& seqq. uers. postremo, fol.* 300. & consequenter non accurratè uidetur Ios. Cumia *super ritib. Sicil. c.* 38. *remed.* 18. *n.* 337. *fol.* 219. positum

tum inter remedia recuperandæ possessionis.

135 Demum (vt finem imponam exemplis) quod in singulis speciebus possessionis adipiscendæ sit prohibita appellatio, scribit Io. Bapt. Pontan. *tract. de spol. l. 4. c. 3. sub n. 40. tom. 14. fol. 305.*

Transeamus ad species possessionis retinendæ.

SXETÆ LIMIT. MEMB. V.

SVMMARIA.

A Sententia, lata in interdicto ne vis fiat ei, non datur appellatio, n. 1.
In Interdicto vtrubi, non datur appellatio, n. 2.
In Interdicto vti possidetis, non datur appellatio, numero tertio.
In Interdicto de superficie; non datur appellatio, n. 4.
In Interdicto de itinere, actuque priuato, an detur appellatio, numero 5.
In Interdicto de aqua quotidiana, & æstiua, an detur appellatio, n. 6.
In Interdicto de riuis, non datur appellatio, n. 7.
In his interdictis denegatur præsertim appellatio, si agatur possessorio summario, n. 8.

1 EXemplifica I. in interdicto, *Ne vis fiat ei*, in quo non dari appellationem suadetur tum ex regula, quia est species retinendæ possessionis, *vt scripsi supra memb. 1. n. 71.* & in retinenda possessione non dari appellationem scribunt Glos. Bar. Salyc. Maran. & alij, quos retuli, & secutus sum *supra mem. 3. n. 35.* tum ex fallentia, quia in eo non attingitur ius proprietatis, non tractatur de damno irreparabili, neq; de perpetua possessione; suadetur etiam ex eo, quia si appellatio nō potest impedire; ne quis mittatur in possessionem, *per ea, quæ dixi memb. præced.* multo minus debet posse impedire, ne manuteneatur, quia turpius eijcitur, quam non admittitur hospes, & minus malū est tueri vitiosum possessorem, quam admittere, vt in alio proposito scripsi *lib. præced. c. 7. n...*

Declara, vt si reus fuerit condemnatus ad interesse, tunc detur appellatio, *vt ex Bar. et Contar. retuli, & sequutus sum memb. præced. n. 128.* & latius generaliter prosequutus sum *infra memb. 9. n. 25. & seqq.* nam reminisci hic oportet, quod hoc interdictum datur etiam pro interesse prohibitionis, id est, ad tantum, quanti interest actoris, non potuisse possidere, *Menoch. de retinen. poss. rem. 1. q. 15 n. 81. & 82.*

2 Exemplifica II. in interdicto vtrubi, in quo non dari appellationem suadetur tum ex allegatis in præcedenti exemplificatione, tum propinquius ex eo, quod hoc interdictum non differt ab interdicto, vti possidetis, nisi in eo, quod hoc datur pro rebus mobilibus, *vt dixi supra memb. 1. n. 72.* & illud pro rebus immobilibus, vt notando hanc eandem differentiam, scripsi *d. memb. 1. n. 73.* sed in interdicto, vti possidetis, non datur appellatio, testibus his, quos citaui, & sequutus sum *n. seq.* Ergo neque dabitur in isto.

3 Exemplifica III. in interdicto, *Vti possidetis*, in quo non dari appellationem, nisi deuolutiuam, quæ non suspendat executionem, refert & sequitur Menoch. *tractat. de retin. poss. rem. 3. q. 104. n. 843. fol. 110.* & quod in isto interdicto non detur appellatio, sentit apertè, argumentando ab isto interdicto ad interdictum vnde vi, Contar. *in l. vnica, in ampl. sub n. 10. C. si de mom. poss.*

4 Exemplifica IV. in interdicto de superficie, quia est interdictum retinendæ, *vt scripsi supra memb. 1. n. 74.* & in retinenda possessione denegari appellationem scripsi *supra memb. 3. n. 35.*

5 Exemplifica V. in interdicto de itinere actuque priuato, quia est interdictum retinendæ, *vt scripsi supra membr. 1. n. 75.* & ideò denegatur appellatio, *per ea quæ dixi supra memb. 3. n. 35.*

Contraria sententia; quod enim detur appellatio, probatur, quia in eo debet doceri de iure, *vt refert, et sequitur Menoch. tract. de retinen. possess. rem. 6. q. 1. in 1. requisito, n. 10.* Ergo, cum habeat admixtam causam proprietatis admittitur appellatio, *per ea quæ dixi infra num. seq. vers. contrariam.*

Huic contrariæ sententiæ vrgenter obstat eadem oppositio, quam habes *d. n. seq. vers. hæc opinio.*

6 Exemplifica VI. in interdicto de aqua quotidiana, & æstiua, quia est species possessionis retinendæ, *vt scripsi supra memb. 1. n. 76.*

Contrariam opinionem; quod enim in isto interdicto detur appellatio, refert, & sequitur Menoch. *tract. de retinend. poss. rem. 6. q. 38. n. 164. & 165.* & ratio est, quia licet in eo agatur de possessione retinenda, tamen in primis requiritur, quod actor habeat ius ducendi aquam, & sic habet annexam proprietatem, quia debet constare de titulo, *Menoch. d. remed. 6. n. 11.*

Hæc opinio Menochij non est tuta; quia etiam in interdicto, *vnde vi*, in interdicto *quorum bonorum*, & *quorum legatorum*, debet agens docere se esse hæredem, & sic dominum, & tamen non datur appellatio, quia debet per modum antecedentis, & necessarij medij docere summatim se esse hæredem, vide memb. præced. *n. 119.*

7 Exemplifica VII. in interdicto, de riuis; nam est retinēdæ possessionis, & in eo agitur solum de quasi possessione ducendi aquam, & non requiritur, vt doceatur de iure, *Menoch. tract. de retinen. poss. rem. 7. n. 1. & seqq. & n. 10.* & ideò non datur appellatio.

8 Extende hæc omnia exempla, in quibus dixi non dari appellationem, vt maximè sint vera, quando procederetur per viam possessorij summarij, eo quod partes, armis susceptis, vel aliter rixaturi, contentionem de retinenda possessione præpararent, quia isto casu omnis prorsus appellatio prohibetur, *vt ex Menoch. Achil. Person. Par. de Put. & alijs retuli, et sequutus sum infra memb. 2. n. 1.* vbi latè egi de hac extensione.

SEXTÆ LIMIT. MEMB. VI.

SVMMARIA.

A SENTENTIA lata in interdicto recuperande possessionis non datur appellatio, n. 1. vbi quod hæc est conclusio.
¶ *Exemplificatur I. hæc conclusio in sententia lata in interdicto, vnde vi, n. 2.— Extenditur hæc exemplificatio multipliciter, n. 4. & seqq. vsque ad n. 13.*
Exemplificatur II. in sententia lata super remedio l. meminerint, C. vnde vi, n. 14.
Exemplificatur III. in sententia lata super remedio, l. si me, et Titium, ff. si cert. pet. n. 15.— Extenditur, n. 16.— Declaratur extensio, n. 17.
Exemplificatur IV. in sententia super interdicto, sine causa, n. 18.— Et in quibus differat condictio, sine causa, condictio triticaria, & condictio indebiti, n. 19.
Exemplificatur V. in sententia super remedio l. 2. ff. de condic. trit. n. 20.
Exemplificatur VI. in sententia lata in condictione indebiti, n. 22.— Extenditur, n. 23. & 24.
Exemplificatur VII. in sententia lata in remedio, l. inuasor, C. vnde vi, n. 25. & 26.— Temperatur, num. 30.— Et in quo differat l. inuasor, à l. fin. C. eod. n. 27. & seqq.
Exemplificatur VIII. in sententia lata super remedio c. sæpe, de restit. spol. n. 31.
Exemplificatur IX. in sententia super remedio, l. si coloni, C. de agr. & censi. lib. 11. n. 32.— Extenditur, n. 33. & 35.

Exemplificatur X. in sententia lata super remedio, l. si quis conductionis, C. loco n.37 — Extenditur, & ponuntur illationes, n.38. & seqq. — Limitatur, n.41.

Exemplificatur XI. in sententia lata super remedio l. fin. C. de acquir. poss. n. 42. & seqq. in quibus extenditur usque ad n.48.

Exemplificatur XII. in sententia, quæ, finito vsufructu, seu præcario, fertur contra olim vsufructuarium, & eum, qui possidebat nomine præcario, turbantes dominum, ne possideat, n.49.

Exemplificatur XIII. in sententia lata ad fauorem coloni, depositarij, similisque detentoris spoliati, nu.50. — Declaratur, & extenditur, n.51. & 52.

Exemplificatur XIV. in sententia lata super actione in factum, n.53.

¶ *Restringitur I. eadem conclusio posita, n.1. vt non procedat, quando esset actũ ad declarandum, spoliatorem incidisse in pœnas, &c. nu.54. — Infertur difficultas, & resolutio, an à sententia, lata super remedio. l. si quis in tantam, detur appellatio, n.55. & seqq. vsque ad num.62. in quibus ponuntur plures modi intentandi hoc remedium, dantur etiam declarationes, & ampliationes.*

Restringitur II. quando sententia contineret de petitorio, numero 63.

Restringitur III. in sententia, qua declaratur prima nulla, n. 64. — Ampliatur, & declaratur remissiuè, ibidem, & nu. 65. & seqq. vsque ad n.70.

Restringitur IV. vt non procedat in sententia lata super remedio, cap. reintegranda, 3. q. 1. n.71. — Extenditur etiam si ageretur in terris Imperij, n.72. — Contrarium, ibidem, vers. contrarium, & n.73.

Restringitur V. in sententia super spolio attentato, quia datur appellatio, n.75.

Restringitur VI. in sententia lata contra actorem spoliatum, quia is potest appellare, n.76. — Et quid, attenta constitutione Ægidiana, n.77.

1 A Sententia, lata in interdicto recuperandæ possessionis, non dari appellationem scribunt Glos. Bar. Salyc. Maran. & alij, quos retuli, & sequutus sum *supra mem. 3. n.35.* & hæc est conclusio communis, & denegari appellationem regulariter in singulis speciebus recuperandæ possessionis, seu in singulis eius remedijs scribit Contar. *in l. vnica, in ampl. sub n.34. C. si de mom. poss.*

2 Exemplifica I. hanc communem conclusionem in sententia, lata in interdicto, vnde vi, aduersus eum, qui vim intulit, quia ipse condemnatus ad restituendam possessionem non potest appellare, *Glos. 1. & Salyc. qui eam sequitur in l.8. momentariæ, n.4. vers. tertia vtilitas est, C. vnde vi,* dum, notando differentiam inter *l.7. si quis in tantam*, *C. eod.* & interdictum vnde, vi, scribunt, à sententia lata super constitutione dictæ *l. si quis in tantam* posse appellari, secus autem à sententia lata super interdicto, vnde vi, quia ab ea non potest appellari, hancque opinionem, videtur in effectu secutus Dec. *cons.28. sub num.4. col.4. ibi, secundo non obstat.* dum eo loci respondet Federico de Senis infra citato, dicẽs, eum loqui de iure canonico, & contra communem, dum scribit, posse appellari in possessorio recuperandę, hancq; eandem opin. tenet Contar. *in l. vnica, in ampl. n.8. vers. continetur, n. seqq. & n.32. & lim.2. §.1. nu. 3. & seqq. & n.8. C. si de mom. poss.* & videtur tenere Rugin. *tract. de appel. §.2. c.3. n.673.*

3 Contrariam opinionem; quod enim condemnatus ad restituendam possessionem in interdicto, vnde vi, possit appellare tenet Fed. de Sen. *cons.76. domino auditori.* Nic el. *tract. de concord. gl. concor.6. fall 6. sub num.33. vers.91. fol. 192.* & ratio secundum eos est, quia ex sententia, lata in eiusmodi possessorio, infertur ei præiudicium super proprietate: nam in petitorio poterit ei obijci, quod cecidit a iure suo propter violentiam, quæ probatur ex sententia lata super possessorio.

Retenta exemplificatione,

4 Extende primo declarando eam, vt interdictum, *vnde vi*, competat non solum contra ipsum vt spoliantem, sed etiam contra mandantem, & ratum habentem, *Abb. in c. 18. sæpe, n.8. de restit. spol. Phil. Franch. tract. de disput. petit. in primo dubio sub n.36. vers. decimumtertium, fol.329. Constan. Rog. de rem. poss, n.2. fol.245. vterq; tomo 3. parte 2. Ios. Cumia super ritib. Sicil. c.38. sub nu.208. ibi, & hoc interdictum, fol.206. & Contar. in l. vnica in ampl. num.26. vers. ex parte vero, C. si de mom. poss.* ergo neque hi, aduersus quos competit, poterunt appellare.

Hæc extensio licet in puncto iuris possit sustineri, si sẽtentia simpliciter dicat, spoliatum esse reintegrandum ad suam possessionem, tamen ad vsum praxis non subsistit, cum is in executione sententiæ veniat condemnandus ad æstimationem, *vt dixi n. sequen.* & ab æstimatione detur appellatio, *vt dixi eod. n. seq. vers. contra.*

5 Extende secundo, vt hoc interdictum vnde vi, in tantum competat contra spoliatorem, vt competat etiamsi non possideat, neque dolo desierit possidere, quia à principio fuit in culpa, spoliando, & ideò spoliatus poterit ab eo consequi saltem æstimationem, *Abb. d. c. 18. sæpe, n.10. ibi, nec obst. & latius sub n.21. de restit. spol.*

Ratio quare non possit appellare, est, quia æstimatio succedit loco rei: Ergo, sicut restituendo rem non appellat, ita neque appellabit soluendo æstimationem: quia quod spoliator non sit in possessione rei non processit ex facto spoliati.

6 Contra hanc extensionem, eiusque rationem facit, quia æstimatio, quæ succedit loco rei, habet in effectu naturam interesse, quod etiam succedit loco possessionis, seu rei pro illo tempore, quo actor non possedit, & tamen à sententia, lata super interesse, datur appellatio, etiam suspensiua, *vt retuli, & sequutus sum infra mem.9. n.24.* quia in æstimatione, sicut in interesse, requiritur semper quędam liquidatio, à qua semel semper licet appellare, vt, loquendo de condemnato vigore obligationis in forma Cameræ retuli, & sequutus sum *infra lim.9.*

Retenta hac contraria opinione,

7 Amplia enim in casu, de quo loquutus sum *infr. sub n.62 extens. 2.* vbi habes, quod quamuis spoliatus recuperauerit possessionem à singulari successore, tamen potest adhuc agere contra spoliatorem.

8 Extende tertio eandem primam exemplificationem, vt procedat etiam in interdicto, vnde vi, quod est vtile, & competit spoliato à filiofam. vel mercenario contra patrem vel dominum, etiam ignorantes, *Ios. Cumia super ritib. Sicil. c.38. sub n.208. ibi, vtile vero, fol.206.* Ergo nec pater, nec dominus poterunt appellare.

9 Vtile interdictum, vnde vi, competit etiam ei, qui non violenter est expulsus, sed fuit suspicatus, posse expelli, quo casu perdit possessionem ciuilem, *vt refert & sequitur Ios. Cumia d. cap.38. sub num.208. ibi, vtile, etiam, fol. 207. initio.*

10 Extende quarto eam, vt procedat etiam in interdicto, quod vi aut clam, quod competit aduersus eum, qui vi, aut clam opus aliquod fecit, seu destruxit, vt opus factum, seu destructum restituat; nam est remedium mere possessoriũ competens ratione solius possessionis, *vt declarat Bero. q.3. cum princeps, & q.4.* agitata, quem refert, & sequitur Rug. *tract. de appell. §.2. c.3. n.696.* vbi in fine scribit, non dari appellationem.

11 Aduerte, quod & si hoc interdictum habeat effectum recuperandi pristinam possessionem, secundum ea, quæ scribit Bero. *d. q.4. sub num.2.* tamen differt ab interdicto recuperandæ, quia in interdicto, quod vi aut clam, sufficit actori probare possessionem, quamuis reus doceret

doceret de suo bono iure; secus est in spolio, &c. *secundum ea, quæ scribit Bero. d. q. 3. n. 4. & 5.*

12 Extende quinto, vt hoc interdictum competat etiam ei, qui nunciauit nouum opus, quia & si iste videatur facto proprio cecidisse à possessione, cum possessio amittatur etiam per nuntiationem noui operis, & ei, qui facto proprio amisit possessionem, non datur remedium ad recuperandam possessionem: nihilominus, hoc non obstante, datur ei interdictum vnde vi ad recuperandam possessionem, quia is, qui facit nouum opus, dat causam, vt ei nuntietur nouum opus, & sic ipse impellit ad nunciandũ, & consequenter possessio, quæ in ipsum transfertur per nuntiationem, est violenta, & ideò nuntianti competit interdictum vnde vi ad recuperandam possessionem, *vt refert, & sequitur Constan. Roger. tract. de remed. possess. sub n. 9. tom. 3. p. 2. fol. 245.*

Cautela tamen pro eo, cui denuntiatur nouum opus est, vt det satisdationem de demoliendo opere, quia per hanc satisdationem non est amplius violentus possessor, *Const. Rog. vbi supra.*

Hoc interdictum vnde vi in quibus differat à remedio can. *reintegranda*, vide supra *memb. 1. n. 79.*

13 Vt hoc interdictum competat, quot, & quæ requirantur, vide post alios Ios. Cumia *super ritib. Sicil. c. 38. sub n. 208. & n. 215. versic. secundo requiritur, vsque ad n. 264. fol. 207. & seqq.*

14 Exemplifica II. in remedio l. *6. meminerint, C. vnde vi*, quod datur aduersus eum, qui auctoritate nulli, & inualidi decreti, rescripti, vel sententiæ inuasus est possessionem alienam, possessore non citato, nam cadit à iure suo, & tenetur restituere possessionem, *Franch. tract. de disput. petit. dubio primo, sub num. 42. versic. vigesimum tertium, fol. 329. Constan. Roger. de remed. possess. sub numero secundo, ibi, sed quia, folio 245. vterq; tomo 3. parte 2. Maran. in suo spec. parte 4. dist. 7. numero 48. versic. decimum remedium, folio 136. Menoch. tract. de recuper. possess. remed. 8. numero primo, & sequentib. & Ruginel. infra citatus*, & quod tertius possessor, qui fuerit è possessione eiectus, iuris ordine non seruato, & ipso non citato, possit agere de spolio, refert, & sequitur Contar. *in l. vnica, quæstione 24. numer. 32. C. si de momen. possess.* & quod remedium recuperandæ possessionis competat etiam ei, qui fuit spoliatus à iudice, nulliter procedente, scribunt Addition. ad Afflict. *decis. 302. aliud dubium, sub numero primo*, & Ios. Cumia *super ritib. Sicil. c. 38. num. 280. versic. tertium remedium, & sequentib. & numero 290. fol. 214.* & quod remedium iuris canonici *in capit. conquerente, de restitut. spol.* detur his, qui sunt spoliati à iudice, ordine prætermisso, refert & sequitur Contar. *in l. vnica, limit. 4. sub numero 28. C. si de mom. possess.* & dixi *infra num. 68. versic. limita primo.* Ideoque, si spoliatus agat ad possessionem meram, non dabitur appellatio, secus si agat etiam ad priuationem, quia dabitur appellatio ratione mixturæ, *Ruginell. d. §. 2. cap. 3. num. 713. versic. idem iuris, fol. 126.* & de materia huius legis mentionem etiam feci supra *libro 1. cap. 35. sub num. 17. & sub num. 23.* & ad eius materiam vide, quæ scripsi *infra numero 65. & sub num. 69.*

15 Exemplifica III. in remedio *l. 32. si me & Titium, ff. si cert. pet.* cuius l. condictione is, qui erat bonæ fidei possessor, & à possessione cecidit sine iusta causa, potest agere contra possidentem titulo lucratiuo, *Bar. in l. 14. si coloni, sub numero primo, C. de agric. & censit. lib. 11. Maran. in suo Spec. p. 4. dist. 7. num. 44. versic. septimum remedium, fol. 136.* sed fusius de natura huius condictionis vide Bar. *in d. l. si me & Titium, ff. si cert. pet. per totam. Franch. tract. de disp. petit. dub. 1. n. 6. & sub numero decimotertio, versic. pro parte, tomo 3. p. 2. folio 327. Menoch. tract. de recup. possess. rem. 4. & Ios. Cumia, super ritib. Sicil. cap. 38. num. 326. remed. 9. fol. 218.*

Extende exemplificationem huius *l. si me & Titium*, vt habeat locum etiam aduersus eum, qui possideret vigore sententiæ notoriè iniustæ; quare si tu obtinuisti sententiam notoriè iniustam contra me, quæ transiuit in rem iudicatam, & eius executione consequutus es aliquod meum prædium: ego possum contra te agere ex remedio dictæ *l. si me & Titium*, ad recuperandam possessionem, *Contar. in l. vnica, limit. 9. num. 62. & 63. in fine, C. si de momen. possess.* quia quamuis fauore dirimendarum litium cesset hoc remedium quando quis possidet auctoritate sententiæ, *Alex. in d. l. si me & Titium sub n. 3. vers. in gl. in ver. peruenit.* tamen hoc non est verum quando sententia est notoriè iniusta, quia tunc sententia non transit in rem iudicatam, *Contar. d. n. 63.*

18 Declara istam extensionem, vt sicut iudex potest multis modis spoliare; ita etiam multa prodita sint remedia ad recuperandam possessionem. Aut enim iudex processit, reo non citato, & tunc datur remedium ex *l. 6. meminerint, C. vnde vi*, vt dixi *supra n. 14.* Aut processit, reo citato, sed tamen inordinate, & tunc datur remedium ex c. *conquerente, vt dixi supra sub n. 14.* Aut fuit spoliatus iuris ordine seruato, sed tamen per sententiam notoriè iniustam; & tunc datur remedium dictæ *l. me & Titium.*

Exemplifica IV. in condictione sine causa, quam esse remedium possessorium recuperandæ possessionis scribunt Philip. Franch. *tract. de disput. petitorij, dubio primo, n. 35. vers. octauum remedium, tomo 3. part. 2. fol. 328. Alex. cons. 1. Christi nomine, num. 24. vers. circa tertium, lib. 4.* quare, si res mea ad te peruenit, nec est causa, quare apud te debeat remanere, eam certi condictione, vel sine causa condicam, *Bar. in l. 32. si me & Titium, num. 1. ff. si cert. pet.* hancq; condictione agi ad recuperandam possessionem, indebitè in aliquem translatam, scribit Alex. *vbi supra*, loquens de re alienata ex contractu nullo, seu inutili; quo casu consuluit, posse agi triplici actione, videlicet condictione sine causa, vel triticaria, vel condictione indebiti ad possessionem recuperandam.

19 Differunt hæ condictiones, videlicet condictio sine causa, de qua in ista exemplificatione; cõdictio triticaria; & condictio indebiti, de quibus in seqq. exemplis; differunt, inquam, ab alijs remedijs possessorijs in multis.

Prima differentia est, quod hæ condictiones dantur etiam ei, qui facto proprio cecidit à possessione, dantur enim ei, qui contractu nullo, seu inutili alienauerit, *Alex. vbi supra*, &, loquendo de condictione indebiti, idem Alexand. *vbi supra*, & Contar. *in l. vnica, in ampl. n. 37. 38. & 41 C. si de momen. poss.* & Rugin. *tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 672. in 11. casu*, & de triticaria idem Alex. *vbi supra.* Et tamen alia remedia ad recuperandam possessionem non dantur ei, qui facto proprio cecidit à possessione, *Socc. Alex. Caputaq. & alij, quos retuli, & sequutus sum lib. praeced. cap. 9. num. 1280.*

Secunda differentia est, quod, cum actor, agens ad recuperandam possessionem ex contractu nullo, non se fundet super dominio, vel possessione, obtinebit absque alia probatione dominij, vel possessionis, *Contar. d. l. vnica, in ampl. num. 39.* Et tamen in alijs regulariter debet probari possessio.

Tertia differentia est, quod reus non potest referre quæstionem dominij, non solum ea communi ratione, quod exceptio dominij reijcitur in causis possessorijs, *vt retuli & sequutus sum lib. præced. c. 7. n.* sed etiam ea peculiari ratione, quod in casu huius exemplificationis reus habet causam ab actore, *Contar. vbi supra.*

Ex hac tertia differentia infertur necessario sequens quarta.

Quarta differentia est, quod condictio indebiti, actionis triticariæ, incerti, & etiam, *l. si me & Titium, ff. si cert. pet.* nunquam habent locum, nisi quando aliquod ne-

gotium eſſet geſtum inter actorem, & reum, *Philip. Franch. tract. de diſput. petit. dub. 1. ſub nu. 35. verſ. nonum remedium, tom. 3. par. 2. fol. 328. & Contar. in l. vnica, in ampliat. n. 40. C. ſi de momen. poſſ.* idemque in actione ſine cauſa, ſcribit idem Franch. *vbi ſupra*.

Exemplifica V. quando agitur ex *l. 2. ff. de condict. tritic.* cuius remedium eſt ad recuperandam poſſeſſionem, quod datur ei, qui vi deiectus eſt a poſſeſſione, ſeu ei, cui res aliena, quam bona fide poſſidebat, eſt furto ſubtracta: ſed tamen non eſt dominus illius rei, neque in ea vllum ius habet, ſed ſolum eſt, *vt dixi*, bonę fidei poſſeſſor; ideoque quia non eſt dominus, non habet condictionem furtiuam ad eam rem, ſed aget conditione triticaria, vt poſſeſſio illius rei ſibi reſtituatur, *vt latius explicant Franch. tract. de diſput. petit. dub. 1. num. 7. & 15. verſ. ſecundum remedium, fol. 327. Maran. in ſuo ſpec. part. 4. diſt. 7. numer. 39. verſ. ſecundum principale, fol. 135. Menoch. tract. de recuper. poſſ. rem. 3. num. 1. & ſeq. Ioſ. Cumia, ſuper ritib. Sicil. cap. 38. num. 335. & 336. rem. 17. fol. 218. & Contar. in l. vnica, in ampliat. num. 66. verſic. ex eadem, C. ſi de momen. poſſeſſ.* & dicitur iudicium momentaneæ poſſeſſionis, *Contar. vbi ſupra*, & dicitur poſſeſſorium recuperandæ, quo datur etiam ei, cuius poſſeſſionem interuertit is, qui eius nomine poſſidebat, alienando rem in alium, & ideò ſi in iſto remedio ſimplicem poſſeſſionem deducam, non datur appellatio; ſecus ſi prætendam me quoque dominum illius rei, & iudex pronunciet etiam ſuper dominio, quia daretur appellatio, *Contar. in d. l. vnica, in ampliat. ſub nu. 68. verſ. erit igitur*, & Ruginel. *tract. de appell. §. 2. c. 3. num. 659. n. 7. caſu*.

21 Nota obiter, quod condictio triticaria eſt generali, competens ad omnia, præterquam ad pecuniam, & inter cętera competit ad poſſeſſionem, *Corn. conſ. 56. licet in hac, ſub n. 3. & clarius n. 17. verſ. & per hæc, lib. 2. & Menoch. d. rem. 3. n. 2.*

22 Exemplifica VI. in conditione indebiti, puta, quando ego ſoluiſſem tibi indebitè alienos nummos quia poſſum illos à te condicere condictione indebiti ex *l. 15. in debiti, §. ſed etſi nummi, ff. de condic. indeb.* & explicant Franch. *tract. de diſput. petit. dub. 1. ſub num. 35. verſicul. nonum, tom. 3. part. 2. fol. 328. Maran. in ſuo ſpec. parte 4. diſt. 5. num. 41. verſ. quartum remedium, fol. 135. Menoch. tract. de recuper. poſſ. rem. 2. n. 1. & ſeqq. Ioſ. Cum. in ritib. Sicil. c. 38. nu. 324. rem. 7. fol. 218. Contar. in l. vnica, in ampliat. n. 37. verſ. intelliges tamen. C. ſi de momen. poſſ. & Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. n. 672. in 11. caſu.* dicitur enim poſſeſſorium momentaneum, *ſecundum ea, quæ ſcribit. Contar. in ampl. vbi ſupra n. 34.* nam ideò condicere poteſt poſſeſſionem, & non proprietatem, quia proprietatem, quam non habebat, non potuit transferre, *Maran. vbi ſupra*, & in caſu huius exemplificationis non dari appellationem ſcribit Rugin. *d. c. 3. n. 672. in fine*.

Verum ſi indebitè ſoluiſſem nummos meos eoſq; vellem repetere per conditionem indebiti, iudicium eſſet petitorium, *Contar. eod. n. 37.*

23 Extende hanc exemplificationem, ſeu hoc remedium, vt habeat locum, quoties poſſeſſio translata eſt ex contractu nullo, ſeu inutili, vt puta ſi minor, vel eccleſia alienaret ſine ſolemnitatibus, quia poſſent poſſeſſionem recuperare condictione indebiti, *Alex. conſ. 1. Chriſti nomine, n. 24. verſ. circa tertium, lib. 4. Maran. ſub d. n. 41. Ioſ. Cumia ſuper rit. Sicil. cap. 38. n. 324. rem. 7. Contar. d. l. vnica, in ampl. ſub n. 37. & 38. & Ruginell. tract. de appellat. §. 2. c. 3. n. 672. in 11. caſ. fol. 121.*

24 Et cautela eſt, vt petatur declarari contractum nullum, & contrahentem, qui alienauit, non teneri ad illius obſeruantiam, & poſſeſſionem reſtitui, vt *ex Plot. referunt, & ſequuntur Contar. d. n. 38. & Ruginel. d. n. 672.*

Neque in caſu huius exemplificationis, eiuſque extenſionis poteſt competere remedium can. *rIntegrandæ*, neq; interdictum vnde vi, quia iſta non competunt ei, qui facto proprio cecidit à poſſeſſione, *Socc. Alex. Caputaq. Menoch. & alij, quos retuli, & ſequutus ſum lib. præced. c. 9. n. 1180. & ſeqq.* & in ſpecie vide Contar. *d. l. vnica, in amplia. ſub n. 40. verſ. ſed interim, & n. 41.*

25 Exemplifica VII. in remedio *l. 5. inuaſor, Cod. vnde vi*, quod datur domino rei aduerſus eum, qui ignoranter, & iuſto errore lapſus; ſeu iuſta cauſa ductus credens, rem eſſe ſuam, & ideo ſine dolo poſſeſſionem vacantem illius rei occupauit, *vt in eadem l. notant Bar. & cæteri, Franch. trac. de diſput petit, dub. 1. n. 41. verſ. vigeſimum remedium, fol. 329. Conſt. Roger. de remed. poſs. num. 3. in fine, & num. 4. fol. 345. vterq; tomo 3. par. 2. Maran. in ſuo ſpec. parte 4. diſt. 7. num. 50. verſ. duodecimum remedium fol. 136. Menoch. trac. de recuper. poſs. rem. 7. n. 1. & ſeqq. & n. 15. Ioſ. Cumia ſuper ritib. Sicil c. 38. n. 328. rem. 11. fol. 218. Contar. in l. vnica, in ampl. n. 125. & 126. C. ſi de mom. poſs. & Rugin. tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 674. in 13. caſu*, & eſt inter iudicia momentaneæ poſſeſſionis, & reſtituendæ poſſeſſionis, *vt refert et ſequitur Contar. d. num. 125.* ſeu recuperandæ poſſeſſionis, *Maran. d. n. 50. et Menoch. d. rem. 7.* qui ponunt inter remedia recuperandæ poſſeſſionis.

Verum Pontan. *tract. de ſpol. lib. 1. c. 12. num. 107. et 108. tom. 14. fol. 276.* ſentit, remedium huius legis eſſe anomalum, eo quod non ſit propriè adipiſcendæ, neque retinendæ, neque recuperandæ, ſed ſit quædam quarta ſpecies quaſi recuperandæ, licet enim ipſe loquatur in remedio legis *fin. C. eod.* tamen inter hanc legem, & l. *inuaſor*, non conſtituit aliam differentiam, quam eam, quam ſcripſi *infra n. 27* quę huic ſententiæ nullatenus obſtat.

26 Circa iſtam exemplificationem dubitatur de pluribus.

Primo (& hoc attinet ad noſtrum inſtitutum) an à ſententia lata ſuper remedio *dictæ l. inuaſor* detur appellatio.

Videtur reſpondendum negatiuè, quod non detur, & hanc opin. tenet Contar. *in d. l. vnica, in ampl. ſub n. 128. & 129. in fine, & Rugin. d. c. 3. n. 674. in 13 caſu*, & mouetur Contar. ea ratione, quod poſſeſſorium non efficitur mixtum ex eo, quod ex parte actoris ſit probandum dominium, quia, *inquit*, ſufficit, quod probetur præſumptiuè ex poſſeſſione, Ideoq; inquit, cum deducatur incidenter, non efficitur poſſeſſorium mixtum.

Confirmatur hæc opinio, quia licet interueniat ſummaria cognitio proprietatis; tamen interuenit per modū antecedentis, & medij neceſſarij, ſeu conſecutiuè, & ideò ſufficit ſummaria probatio, quæ non præiudicat proprietati, & attenditur id, quod principaliter agitur, non quod venit conſequutiuè, *per ea, quę ſcripſi infra mem. 9. n. 67.*

Contraria opinio, quod detur appellatio, ſuadetur hac vnica ratione, quia, quando agitur de dominio, & de proprietate, iudicium poſſeſſorium efficitur mixtum, & in mixto poſſeſſorio datur appellatio, *vt retuli, & ſequutus ſum infra mem. 9. n. 1.*

Sed dominus rei occupatæ agens ex *d. l. inuaſor, ſeu ex l. fin. C. vnde vi*, de qua videtur ſpecialiter loquutus Rugin. *vbi ſupra*, non poteſt obtinere in iſto iudicio poſſeſſorio, niſi ratione dominij, quod debet probare, *vt ſcribit Bart. in dicta l. inuaſor, ibi, dices tu ad quid*, dum, motiuando contra dictam l. ait, dictam legem ad nihil eſſe bonam, quia dominus debet probare, ſe eſſe dominum, & poſſeſſionem vacantem, quibus probatis, inquit Bar. poſſet dominus obtinere etiam in iudicio rei vendicationis, & poſtea, ſoluendo motiuum, reſpondet, in hoc poſſeſſorio procedi magis ſummariè, & non requiri probationes ita liquidas, ſicut requirerentur in rei vendicatione.

Ergo in iſto poſſeſſorio datur appellatio.

Non diſcedo à prima opinione negatiua, quia dominium, vti in medium neceſſarium, & acceſſoriū probatur

ſummariè

summariè tantum, vt dicit Bart. pro contraria opinione citatus; quæ summaria probatio non causat mixturam.

Secundo dubitatur; in quo differat dicta *l. inuasor*, à l. fin. *C. vnde vi*, & in quo differant istæ duæ leges ab interdicto, vnde vi.

Respondeo: differunt in hoc, quod dicta *l. inuasor*, habet locum contra eum, qui occupat ignoranter, & sine dolo possessionem rei alienæ vacantem, *vt dixi* & *l. fin.* habet locum contra eum, qui dolose occupat possessionem vacantem rei alienæ, & eo ipso quod scit, non esse suam, dicitur esse in dolo præsumpto, quia debet credere, esse alienam, Bar. infra citatus, & Pontan. citatus *supra nu. 25. in fine*: differt etiam vtraque istarum legum ab interdicto vnde vi, quia interdictum vnde vi habet locum contra occupatorem cum violentia, commissa contra personam, *Bartol. in dict. l. final. numero 4. vers. quæro & nunc*, illæ vero leges habent locum contra occupantem sine violentia.

Tertio dubitatu: *ad quid seruiat ista differentia*.

28 Respondeo: seruit in hoc, quod in casu *l. inuasor*, potest forsan procedere vsucapio, & præscriptio propter bonam fidem, & titulum putatiuum, *per ea quæ scribit Balb. in l. 27. Celsus, ff. de vsuc. inter tract. de præscrip. num... tom. 17. fol. 111.* At in l. fin. non potest procedere, quia adest mala fides, & dolus. Item *in d. l. fin.* possessor non potest facere fructus suos; secus est *in l. inuasor &c.*

29 Quarto dubitatur: quomodo possit remedium istarum legum collocari inter remedia recuperandæ possessionis, si actor non erat possessor tempore inuasionis, seu occupationis.

Respondeo, quod in hoc consistit specialitas istarum legum, *vt aduertit Maran. in suo spec. p. 4. dist. 7. n. 50.* vel, *vt ex Pont. retuli & sequutus sum supra sub n. 25.* ideo non dicitur propriè recuperandæ possessionis.

30 Tempera nunc eandem exemplificationem, vt non procedat respectu fructuum, & interesse, ad quos occupator in casu dictæ l. inuasor. tenetur, *vt scribit Contar. in l. vnica, in amplia. sub num. 126. C. si de mom. poss.* quia à condemnatione fructuum, & interesse debet dari appellatio, *per ea, quæ scripsi infra memb. 9. num. 24. vers. exemplifica quarto*, licet non per hoc desinat remedium dictæ l. esse possessorium, *Contar. vbi supra n. 127.*

31 Exemplifica VIII. in remedio *cap. 18. sæpe, de restitut. spolia.* quod datur contra quemlibet tertium possessorem, qui non spoliauit, sed tamen scienter habuit à spoliante, sciens esse rem vitiosam, à quo non appellari scribit Rugin. *tract. de appell. §. 2. c. 3. num. 675. in decimoquarto casu, in fine.*

32 Exemplifica IX. *in l. 14. si coloni, C. de agric. & cens. lib. 11.* qua prouidetur, vt si seruus adscriptitius aufugiat à Domino, seu à bonæ fidei possessore, & alius dicti serui aufugientis possessionem occupauerit, possit tunc dominus, seu bonæ fidei possessor implorare iudicis officium, petendo, vt faciat sibi illius possessionem restitui, quia est paratus fidem facere, quod illum possidebat, & quod aufugit; quo casu iudex sine mora, sumpta celeri informatione, debet cogere illum vt restituat, & sic est remedium recuperandæ possessionis, *Franc. tract. de disput. petit. dub. 1. num. 11. & 29. vers. septimum remedium, folio 328. Const. Rog. de remed. possess. num. 5 in fine, & num. 6. fol. 245. vterque, tom. 3. p. 2. Maran. in suo spec. p. 4. dist. 7. num. 45. & 46. vers. octauum remedium, fol. 316. Menoch. tract. de recup. poss. rem. 10. num. 1. & seqq. Ios. Cum. super ritib. Sicil. c. 38. num. 323. remed. 6. Contar. in l. vnica, in ampliat. num. 116. & 121. vers. & est remedium restitutorium, C. si de mom. poss. & Ruginel. tract. de appell. §. 2. c. 3. num. 676. in 15. casu*, & à sententia lata super conditione huius legis non dari appellationem scribit Ruginel. *vbi supra*, & nos confirmamus ea ratione, quia in meris possessorij prohibetur appellatio, *vt retuli, & sequutus sum supra memb. 3. n. 3. vers. in possessorijs*, sed hoc iudicis officium, quod imploratur in casu dictæ *l. si coloni*, est possessorium momentaneum, *vt notat Contar. d. n. 116. versic. item iudicis*, ergo est prohibita appellatio.

33 Extende primo hanc exemplificationem, vt remedium dictæ *l. si coloni*, extendatur, & habeat locum etiam ad recuperandam possessionem animalium irrationalium, & ideò competit etiam quando aufugiunt canes, equi, vel falcones, & similes, *vt refert, & sequitur Contar. in d. l. vnica, in ampliat. num. 117. et 118. et ex eo Ruginell. sub d. n. 676. in 15. casu.*

34 Contra istam extensionem sentiunt Abb. *in cap. 18. sæpe, sub num. 10. de restit. spol. & Corn. cons. 56. licet in hac, nu. 18. versic. nec competit, lib. 2.* dum scribunt, quod in casu dictæ *l. si coloni*, colonus censitus, seu ascriptitius vitio fugæ transierat ad alium, & negabat se adscriptitium illius, à qua propria auctoritate recesserat; vnde spoliauerat priorem dominum possessione sua, sicque ibi fit potius restitutio contra colonum fugientem, quam contra secundum possessorem: secus, inquiunt, in re inanimata, quæ sine sui dolo peruenit ad manus alterius: Immo secundum Corn. seruus fugitiuus committit furtum sui ipsius, & d. *l. si coloni*, loquitur in illis colonis, in quibus alia in illo titulo specialia inducuntur ob fauorem publicum saltem secundarium, ideo remedium illius legis non debet extendi ad alios casus.

Retenta extensione, quæ est vera, & seruatur.

35 Extende secundo, vt competat etiam pro rebus inanimatis, & pro mobilibus, & immobilibus, secundum commun. *opin. de qua testantur & sequuntur Rip. *d. cap. sæpe, num. 31. vers. secundo quæro*, & Maran. *d. dist. 7. sub num. 46. fol. 136.*

Nota primo obiter vnam differentiam inter remedium dictæ *l. si coloni*, & interdictum vnde vi, quod remedium dictæ l. non datur nisi bonæ fidei possessori, sed interdictum vnde vi, datur etiam prædoni deiecto, sicut refert, & sequitur Maran. *d. rem. 8. n. 46. in fine*, & quod remedium dictæ l. non competat malæ fidei possessori, notat etiam Contar. *in d. l. vnica, in ampliat. nu. 119. et 120. in fine*, eandem differentiam habet cum remedio canonis, *reintegranda*, quod dari etiam malæ fidei possessori notat Contar. *vbi supra in ampl. numero 121. vers. et est remedium.*

Item datur remedium dictæ lege cuilibet, quia possessione cecidit, licet non probetur spoliatio, *Contar. d. num. 119.*

36 Nota secundo, quod pro remedio dictæ l. non competit actio, sed datur iudicis officium, *secundum ea, quæ scripsi supra num. 32. in fine.*

Si vis autem cognoscere quando ex conditione legis, seu canonis nascatur actio, & quando officium iudicis, vide Abb. *in cap. 18. sæpe, numero vndecimo, versicul. sed quia, de restitut. spol.* vbi refert, & sequitur doctrinam Bartoli.

37 Exemplifica X. quando agitur actione locati, vel conditione legis 25. *si quis conductionis, C. loc.* ad relaxandam possessionem rei locatæ ob finitam locationem defectu lineæ, vel tempore, quia si reus opponat, rem esse suam, & iudex pronuntiet, vt reus restituat, & dimittat, non poterit reus appellare, *Gramm. decis. 58. magnifica, num. 14. in fine, & num. 15. Contar. in l. vnica, in ampliat. nu. 71. vers. item, & sub num. 80. uersicul. ex quibus, C. si de momen. possess. Marcb. tract. de commiss. par. 1. de comm. appell. à mand. de euacuan. c. 20. num. 1. fol. 217. et c. 21. numer. 12. folio 218. in vltima columna in 2. impress. Ruginell. tract. de appellat. §. 2. cap. 3. numer. 656. in quinto casu, fol. 119. & §. 9. gloss. 2. numer. 34. et seqq. et Cæs. Barz. Bononien. decis. 115. in causa recursus, numero 10.* & qui scripserint de

hac

hac conditione dixi *supra memb.1. num.34.*

Ratio est, quia est possessorium momentaneum, *vt loquitur Contar. vbi supra, et in pluribus alijs num. seqq. et Rugin. d. cap.3. num.657. vers. possessorium*, seu quia materia locationis dicitur summaria, & celeris expeditionis, *vt loquitur Magon. Lucen. decis.15. in iure, numero 29.* seu, quia remedium dictæ *l. si quis conductionis*, est restituendæ possessionis, in quo remedio non potest refricari quæstio dominij, cum spoliatus sit ante omnia restituendus, & is, qui negat restituere rem locatori, dicitur spoliare locatorem, *Contar. d. num.71.72. & 74. & Ruginel. d. numero 656. et 657.* & quod non possit obijcere de dominio etiam proprio, secus tamen si conueniretur in actione spolij, sed actione locati, scribit Constan. Rog. *tract. de remed. possess. sub num.5. ibi, sed quia per præmissa, tomo 3. p.2. fol.245.*

Et maximè procedit hęc exemplificatio, quando conductor est obligatus in forma cameræ, quia licet conductor contra locatorem allegaret, & prætenderet multa, quæ respiciunt petitorium, tamen non esset audiendus, finito tempore locationis, &c. *Contar. ubi supra num.73. & Ruginel. d. num.657.*

Maximè etiam procedit in ciuitate Lucensi ex dispositione statutorum, *lib.1. cap.167.* quo expresse, & strictè denegatur appellatio.

38 Extende hanc exemplificationem, vt procedat in cæteris contractibus, & negotijs, quorum occasione vnus detinet rem alterius, habens ab illo altero causam, eiusq; nomine possidens; & sic commodatarius, depositarius, gestor negotiorum, tutor, curator, & similes possunt conueniri vtili actione dictæ *l. si quis conductionis*, ad restituendam possessionem, quam eo ipso, quod sine iusta causa negant restituere, dicuntur spoliare, *Salyc. in d.l. si quis conductionis, in fine, & alij, quos referunt, & sequuntur Contar. d. l. vnica in ampliat. num.75. & 76. vers. amplia. & Ruginell. tract. de appell. §.2. c.3. sub numero 657. vers. possessorium.*

39 Infero primo ex hanc exemplificatione, eiusque extensione, quod remedium dictæ *l. si quis conductionis*, non habet locum aduersus emphyteotā, quia licet emphyteosis sit simili locationi, tamen differt in eo, quod emphyteota possidet sibi, & non domino directo, & ideo, cum deficiat possessio, cessat remedium dictæ *l. si quis conductionis, Rim. Sen. consil.94. num.20. lib.1. Contar. d. l. vnica, in ampliat. num.76. & Ruginel. d. c.3. sub num.657. vers. limitat vero.*

Hæc illatio videtur se conquassare cum extensione posita *infra n.46. & 47.* ideò eam non firmo.

40 Infero secundo, quod hoc remedium non competit locatori, si conductor conduxerit ab eo rem propriam, quamuis ipse conductor met possidebat, quia, si locator non erat in possessione, non potest dici spoliatus, & consequenter cessat remedium dictæ l. si quis conductionis, & quia isto casu conductor potest opponere exceptionem dominij, *Contar. d. l. vnica, in ampl. n.77. et 78. & Rugin. vbi supra*, ideò, si eam opposuerit, dabitur propter mixturam appellatio, *Rugin. vbi supra.*

Casus huius illationis potest considerari, & euenire, præsertim in eo, qui ignoranter conducit rem propriam, quia, conducendo ignoranter, non perdit dominium, neque possessionem, *Caroc. tract. de loc. & conduc. p.3. rub. de re propria, fol.140. col.3. numer.1. & 3.* secus tamen est, si scienter eam conduceret, quia licet non amitteret dominium, tamen amitteret possessionem, *Caroc. vbi supra nu. 4.6. & 7.*

41 Limita eandem exemplificationem, vt non procedat in casu, quo conductor conuentus posset refricare quæstionem dominij, vt puta si exciperet de notorio eius dominio, de quo potest obijci, quia tunc ratione mixturæ non prohibetur appellatio, *Contar. dict. leg. vnica, in ampliat. n.81. C. si de mom. poss. & Ruginel. d. §.2. c.3. sub n.657. vers. limitat.*

Extende forsan istam limitationem, vt procederet etiam in casu statuti Lucensis supra citati, quia recipit interpretationem a iure communi, maximè quia illud statutum videtur voluisse declarare ius commune: ergo in eo, in quo non declarauit, vt sequamur eius mentem, debemus nos sequi ius commune, nec statutum dicitur superfluum, tum quia operatur circa dilationem assignandam, tum quia tollit difficultatem.

42 Exemplifica XI. quando agitur ex *leg. fin. C. de acquir. poss.* qua prouisum est, vt si seruus, vel colonus, per quem dominus possidebat, derelinqueret illam possessionem, & alius eam occupauerit, nihilominus poterit dominus aduersus illum occupatorem agere ad recuperandum possessionem, vt explicant Franch. *tract. de disput. petit. dub.1 sub num 40. vers. decim. septimum, tom.3. p.2. fol.329. & Const. Rog. de remed. poss. n.9. versus finem, fol.245. vterq; tomo 3. p.2. Maran. in suo spec. p.4. dist.7. num.59. versi. vigesimum remedium, fol.318. Menoch. tract. de recuper. poss. rem.14. n.1. et seqq. et Ios. Cum. super ritib. Sicil. c.38. n.266. fol.212.* quia remedium *d.l.* est recuperandæ possessionis secundum communem * opin. quam referunt, & sequuntur Menoch. *d. rem.14. n.3. & sub nn.8. vers. veruntamen, & num.9.* & Ios. Cum. *dict. c.38. num.265.* & quod sit remedium momentaneæ possessionis, & restitutorium, refert & sequitur Contar. *in l. vnica, in ampliat. num.82. & 83. C. si de mom. possess. Ruginell. tract. de appellat. §.2. c.3. num.660.*

Fuit inuentum remedium dictæ l. quia in casu dictæ exemplificationis nulla vis committebatur, & ideo dominis non competebat interdictum, vnde vi, nam seruus, seu colonus quorum corpore mediante dominus possidebat, consentiunt possessionis translationi, *Contar. d. l. vnica, in ampliat. n.84.*

43 Verum adhoc vt dicatur intentatum remedium dictæ l. debet factum ita esse narratum, vt comprehendi possit, fuisse intentatum prædictum remedium, *Contar. d. l. vnica, in ampliat. sub n.85. versic. oportet.*

44 Extende primo istam exemplificationem, vt procedat non solum in casu, quo possidens nomine alieno derelinquit possessionem, vt in casu exemplificationis, sed etiam in casu, vbi realiter eam alicui tradidit secundum magis commmuem, * & præualentem opin. quam refert, & sequitur Contar. *d. l. vnica, in ampliat. num.92. vers. quorum C. si de mom. poss. & post eum Rugin. d. c.3. sub num.668. versic. & generaliter.*

45 Infero ex hac extensione, quod si famulus scholaris pignoraret Codicem, seu alium librum scholaris alicui fœneratori, ignorante scholari; item si seruitor alicuius Cardinalis, pignoraret Hebræo vasa argentea ipsius Cardinalis, ignorante Cardinali, competeret ipsis dominis remedium recuperandæ possessionis ex *d. l. fin. Contar. d. leg. vnica, in ampliat. num.86. & 87. C. si de mom. poss. & Rugin. tract. de appell. §.2. c.3. n.661. et seqq. fol.120.* & loquendo de famulo scholaris, refert, & sequitur Ios. Cum. *super rit. Sicil. c.38. n.277.*

46 Extende secundo, vt habeat locum etiam in casu, quo emphyteota alienaret rem emphyteoticam in tertium, quia domino directo competeret remedium præfatum, *Contar. dict. l. vnica, in ampliat. num.90. uers. competit. fol.90. et Ruginell. tract. de appell. §.2. c.3. num.664. fol.120.*

47 Item competit domino feudi, quando baro, seu vasallus interuertit possessionem ciuilem, *Ios. Cum. super ritib. Sicil. cap.38. num.278. & 279. et Ruginell. dict. cap.3. num.665.*

48 Extende tertio, vt remedium *d. l. fin.* competat cuilibet

cre-

creditori, cui debitor obligauit cum clauſula conſtituti omnia ſua bona, & poſtea alienat in alium, tradendo ei poſſeſſionem, quia creditor poteſt agere ad recuperandam poſſeſſionem, etiam contra tertium poſſeſſorem, & non excuſſo principali debitore, Papien.in pract.in form. reſponſ.in act.hypot.in gloſ. exceptionem excuſſionis, num. nono.fol.782.Iaſ in §.item ſi quis, num.77.limit.3.Inſtit.de act.folio 33. Conſtan. Rog.tract.de rem.poſſ. num.10.tom.3. part.2. folio 245. admonens, vt nunquam exeat è memoria, quod ſemper in hypotheca generali facias apponi conſtitutum, Neguſ.tract.de pign.part.8.memb.1.fallen.4. ſub n.17.tomo 6.parte 1.folio 252.dicens, requiri hæc duo; primum, quod bona poſſiderentur a debitore tempore obligationis cum conſtituto ſeu præcario: ſecundum, quod creditor intentet remedium legis fin.C.de acquir poſſeſſ. & non hypothecariam, Maran.in ſuo ſpec.part.2.diſt. 7.n.59.rem.20.folio 138.Rol.a Val.conſ.9.in præſenti, n.19. verſ.ſecundo reſpondetur, lib.1.Ioſ.Cum.in ritib.Sicil.c.38. num.266.fol.212.Teſſ.Foſſan.dec.215.excuſſio, num.2.verſus finem, Contar.in l.vnica, in ampliat.ſub num.90.verſ.quinimò, et num.91. C.ſi de momen.poſſ.& Ruginel.tract.de appell.§.2.c.3.num.667. verſ.datur etiam, & ita reprobato intellectu Barbatiæ reſtringentis dictam l.fin.retuli, & ſequutus ſum ſupra lib.1.cap.62.ſub n.24.verſ.& quidem, et verſ.contrarium, & in his terminis intelligas tu Bar. in l.3. creditores, ſub n.25. C.de pign. & Menoch. tract.de recuper. poſ.rem.14.q.7.n.28.

Secus eſt, ſi intentetur actio hypothecaria, quia eſt deterioris conditionis in quatuor.

Primo, quia in ea regulariter requiritur prius excuſſio principalis debitoris, Neguſ.d.part.8.memb.1.n.11.& nu. 17.in fine fol.252.& 253.Teſſ.Foſſ.deciſ.53.poſito nu.4. &
* eſt omnium communis * regula.

Secundo, quia in actione hypothecaria non poteſt agi executiue, teſtibus his, quos retuli, & ſequutus ſum ſupra memb.4.ſub n.43. At in remedio huius legis non requiritur excuſſio, & agitur executiue, & poſſeſſorio iudicio ad recuperandam poſſeſſionem vt retuli, & ſequutus ſum ſupra.

Tertio, quia in actione hypothecaria datur appellatio, vt retuli, & ſequutus ſum infra memb.9.nu.80.& ſeqq. ſecus eſt remedio huius legis, vide infra d.memb.9.nu.92. verſ.ſecus.

Quarto, quia actioni hypothecaria præſcribitur ſpatio decem, vel viginti annorum, ſed remedio huius l.fin.non præſcribitur, niſi ſpacio triginta annorum Ioſ.Cum.d.cap. 38.n.267.& 268. vide omnino Menoch. de recuper.poſſ. rem.14.in fine, queſt.19.n.68.& ſeqq.

Subextende primo hanc extenſionem, vt procedat etiã ſi debitor alienauerit animo non fraudandi creditorem, quia nihilominus creditor, tanquam ſpoliatus ſua poſſeſſione, poterit agere ad recuperandam poſſeſſionem, Iaſ. in d.§.item ſi quis, n 77.in fine, Inſtit.de action.

Subextende ſecundo, vt procedat etiam ſi iſte tertius poſſeſſor non habeat cauſam ſuæ poſſeſſionis à debitore, ſed ab eo, qui eam habuit à debitore, vel alio iuniori, etiam ſi res tranſierit per tres, ſeu quatuor manus, quia nihilominus creditor poterit ex remedio huius l. agere contra poſſeſſorem ad recuperandam, poſſeſſionem; ratio eſt, quia actio ſpolij competit etiam contra poſſidentem iuſto titulo, & bona fide, quia in actione ſpolij non poteſt reus probare titulum, inuito actore, & poſſeſſio iunior, reſpectu poſſeſſionis antiquioris præſumitur clandeſtina, & vitioſa, vt latius deduxi, & firmaui lib.præc.c.7. n.162.& 163. ſed remedium huius l.fin.C.de acquir.poſſ. eſt remedium, quod datur ſpoliato ad recuperandam poſſeſſionem. Ergo &c.

Contra hanc ſubextenſionem vrgent multa, quæ, ne nimis diuertar, remitto, & nihil firmo.

Reſtringe declarando eandem extenſionem, vt ad hoc vt remedium huius l.fin. competat requiratur, quod conſtitutum, ſeu præcarium fiat præſenti ad hoc, vt transferat poſſeſſionem in ipſum conſtitutarium, Tiraquel. tract.de iur.conſtit.poſſeſſ. limit.30. numero primo, fol.189. ſecus eſt ſi conſtitutum, ſeu præcarium fiat abſenti, quia tunc non operatur in eum translationem poſſeſſionis, Tiraquell.vbi ſupra, & conſequenter ſi interim antequam cõſtitutarius ratum habeat expellatur conſtituens, ipſi conſtitutario non competit remedium recuperandæ poſſeſſionis; etiamſi poſtea ratificet, Tiraqnell.d.limit.30.nu.2. & 3.fol.190.

Et hæc ſufficiant circa hanc vndecimam exemplificationem, reliqua de eius materia videbis apud Menoch. tract.de recuper.poſſ.rem.14.

49 Exemplifica XII.quando, finito vſufructuum ſeu finito præcario, ago contra detinentem rem, qui non patitur, me, qui habeo ciuilem poſſeſſionem, poſſidere, quia ſi nõ patitur, dicitur me turbare, ſeu moleſtare, imò dicitur me ſpoliare, Contar.in l.vnica quæſt.15.n.16.verſ facitque, & n.17.C.ſi de momen.poſſ.quem refert & ſequitur Ruginell. tract.de appell.§.2.c.3.n.658.ponens hunc caſum pro ſexto caſu poſſeſſorij ſummarij.

50 Exemplifica XIII. in ſpolio commiſſo contra colonum, depoſitarium, ſimileſque detentores, quia iſti, ſi ſpolientur, poſſunt agere poſſeſſorio recuperandæ, præcipue contra vitioſos, poſſeſſores, & à ſententia non dabitur appellatio, Ruginell.tract de appell.§.2.cap.3.numero 697. verſ. vigeſimus ſextus. folio 124. licet enim detentoribus non detur remedium poſſeſſorium, quia vere non poſſident; iuxta ea, quæ ſcribit Contar.in l.vnica, limit.21.num. 8.Cod.ſi de moment. poſſeſſ. tamen eis ſuccurritur remedio can.reintegranda, quia eius remedium datur non tantum ſpoliatis: ſed etiam vi deiectis, Contar d.l.limit.21.num.11.
* hancque eſſe communem * opin.quod detur remedium canonis reintegranda, pluribus citatis, refert, & ſequitur Caroc. tract.de depoſ.part.1. titul.de caſu, numero 28. & 29.fol.43.

Contra iſtam exemplificationem, facit, quia ei, qui ſe conſtituit, poſſidere nomine alterius præcario nomine, non datur mandatum de manutenendo contra eum, cuius nomine ſe conſtituit poſſidere, per ea, quæ ſcripſi libr. præced.cap.9.n.1285. Si enim non datur mandatum de manutenendo: ergo nec dabitur reſtitutio ad recuperandam poſſeſſionem.

Contra eandem facit fortius, quia iſtis, ſi ſpolientur, non ſuccurritur per aliquod remedium poſſeſſorium, quia non poſſident, & ideo, ſi ſpolientur à domino, competit eis actio ex locato ad intereſſe; ſi autem ſpolientur à tertio, habent actionem contra dominum, vt eis cedat interdictum, Rip in cap.ſæpe, q.6.num.17.& 18.de reſtit. ſpol.& Contar.in l.vnica, limit.21.num.9.& 10.C.ſi de momen.poſſ.

Retenta exemplificatione, quę eſt, vera, & communis.

51 Declara primo eam, vt licet iſtis non competat interdictum vnde vi ad recuperandam poſſeſſionem, tamen poſſunt implorare officium iudicis, vt eis res reſtituatur pro ſuo intereſſe. vt refert, & ſequitur Ioſ.Cumia ſuper ritib.Sicil.cap.40. ampl.7.n.111.fol.257. & quod ex æquitate detur eis officium iudicis quamuis non competat remedium poſſeſſorium, declarant Rip. d.cap.ſæpe, q.16.num. 18.& Maran.in ſuo ſpec.p.4.diſt.8.princ.n.43.verſ.ſextum, fol.135. & quod eis competat remedium canonis reintegranda, retuli ſupra, & ſequor ex communi opinione.

Declara ſecundo, ſi placet, prout declarat Caroc.d.par. 1.tit.de caſu, n.31.fol.44.

52 Extende hanc exemplificationem ſic declaratam, vt conductoribus, & inquilinis concedatur etiam manda-

tum

tum de manutentione in detentione, imploratio iudicis officio, *Alex.Stiat.in pract.iud.c.12.n.18.*

53 Exemplifica XIV. in actione in factum, quam esse ad recuperandam possessionem scribunt Philip. Franch. *in tract.de disput.petit. primo dubio, numero 43. vers.vigesimumquartum,tomo 3.p.2.folio 329.Maran.in suo specul.4. dist.7.num.42. in 5.remed.fol.135.* Quinimò, *vt refert,& sequitur Contar.in l.unica,in ampl.num.59.C.si de mom.poss.* hodie statutum est, loco interdictorum posse agi actione in factum in omnibus casibus, in quibus olim agebatur ex interdictis.

54 Restringe I. nunc eandem conclusionem, positam *supra nu.1.in hoc 6.membro*, vt non procedat, quando esset actum non solum ad recuperandam possessionem, sed etiam ad declarandum, spoliatorem incidisse in pœnam facientis vim,*Contar.in l.unica,in ampl.num.10.in fine C.si de mom.poss.* & ita sentit Rugin. *tract.de appell.§.2.cap.3. nu.673.in fine.*

55 Infero primo, quod à sententia,lata super remedio *l.7.si quis in tantam,C.unde ui*, potest appellari, *Gloss.in leg. unica,in uerbo momento,& ibidem Bald.colum.penul. num.16.uers.quæro quid in conditione,C.si de mom.poss.* referens vltimo loco opinionem eorum,qui scribunt,posse appellari tam à pœna,quam à possessione,ne continentia iudicij diuidatur,& quia iudicium est mixtum, Salyc. *in l.8. momentaneæ,sub num.5.uers.quid igitur dicemus,C.unde ui,* dicens, quod si ex constitutione *l.si quis in tantam*, fuerit actum ad restitutionem & ad pœnam, poterit appellari à tota sententia,adducendo quatuor rationes; ita etiam sentit,* & communem vocat Ioann.Bapt. Pont. *tract.de spol.lib.4.c.3.num.47. uers.indeque inferatur,tomo 14.fol.306.* quod sentit etiam Contard. *in d.l.unic.limit.2.princ. num.8.C.si de mom.poss.* & scribunt indistinctè Bar.*ibidem n.2.in fine, oppos.3. Rebuff.tract.de sent.execut. art.9.gl.5. uers.item quando,n.10.tomo 1.fol.401. & Osasch. decis.25. mortuo intestato,num.10* volentes, posse appellari à sententia lata super remedio *l.si quis in tantam, Rugin. tract. de appell.§.2.c.3.n.711.uers.quorum.*

† Quando quis petit se restitui ad possessionem,& instat aduersarium condemnari in pœnam ibi comminatam dicitur remedinm mixtum ita, *Pont.de spol.c.8.lib.1. Dec. cons.45.et 46.n.17.*

* Et hanc esse communem * opinionem testatur & non audet ab ea recedere in iudicando Rip. *in c.sæpe,col.ultima sub num.102. de restit.spol.* hancque communem opinionem refert,& sequitur Lancell.*tract.de attent.p.3.cap.28. num.101. in fine, fol.448.* eandemque opinionem latè amplectitur Contar.*in d.l.vnica,limit.2. §.3.nu.1.& seqq.* & præsertim *sub nu.6.vers.rursus,C.si de mom.poss.* & confirmat ex argumentis Salicetì, quæ ab eo,inquit, mutuo accepit Rip. *ubi supra.*

Contra istam illationem facit distinctio, quam tradit *Bald.num.16.* dicens,quod,si agens ex conditione *leg. si quis in tantam*,agit tanquam dominus ad recuperandam possessionem, poterit reus condemnatus ad restituendã possessionem appellare,quia iam dominium est in lite; sed si non agit tanquam dominus,tunc non potest appellare à condemnatione de restituenda possessione,sed poterit appellare à pœna, ad quam condemnaretur; & demum consulit,vt dentur duo libelli separati,quorum vno petatur restitutio possessionis,& altero pœna, hocq; Bal. consilium,vt dentur duo libelli separati, refert & accommodat casui suo Dec. *consil.28.col.3.sub nu.2.* & sequitur Contar. *in sæpe citata l.vnica,limit.2.§.3. nu.15.vers.hinc Bal.C.si de mom.poss.*& Rugin.*tract.de appell.§.2.c.3.num.715. vers.præterea.*

Quid dicendum? Distinguo tres modos agendi,& cessabit contrarietas.

Primus modus est; quando quis agit simpliciter ex *d. leg. si quis in tantam*, & tunc concludo, dari appellationem,& ita procedet exemplificatio, & ita intelligas Gl. Bal.Salyc. Bar. & alios in ea adductos, & ita clare loquitur Dec. *d.consil.28.sub numero 2.* dicens, quod si agatur simpliciter conditione dictæ l. & feratur sententia, potest appellari, quia mixta est caussa possessionis cum proprietate.

Ratio est,quia illa l. loquitur etiam de proprietate.

56 Secundus modus est, quando expresse agitur ad recuperandam possessionem, & ad pœnam: & tunc à fortiori concludo dari appellationem, *Contar. in leg.vnica, limit. 2. in princ. sub num.7. vers.qua conclusio, & num.8.C.si de mom.poss.*

57 Tertius modus est: quando agitur limitate ad recuperandam possessionem;& tunc concludo, non dari appellationem, *Spec. titul de appell. §.in quibus vers.6. non appellatur, sub num 8.lib.2. Dec. dict.consil.28 sub numero 2. vers.si vero limitate,Contar.d.limit.2.§.3.num.10. uers.restringenda,& qu.15.sub num.2.uers.aliud iuris est. Io.Bapt. Pont.tract.de spol.lib.4.c.3.sub n.47. uers.indeque,fol.306.* & ita sentit Bal.supra citatus,dum dat consilium, vt dentur duo libelli,alios citat Contard, *vbi supra*, quos tu poteris videre.

58 Extende conclusionem huius tertij modi, vt procedat in omni alio iudicio mixto, in quo limitate ageretur respectu possessionis tantum quia non posset tunc appellari, testibus ijs,quos refert, & sequitur Contar. *in d.l.vnic. limit.2.§.4.n.13.vers.idque non tantum*, & Ruginel. *tract. de appell.§.2.c.3.n.714.*

† *Bald.in l.1.C.si de momen. num.9.* dat in hoc casu notabilem cautelam, vt appellans det duos libellos separatos, alterum vt possessio restituatur, alterum vero vt pœna præstetur.

59 Declara hanc extensionem, ac vniuersam præcedentem distinctionem,vt ad cognoscendum mixturam iudicij sint attendenda quatuor; videlicet, libellus, conclusio libelli, prosecutio, & sententia quorum vnum est potentius altero: nam conclusio præualet libello;quare licet in libello esset narratum illud, quod respicit proprietatem, tamen,si concluderetur in sola possessione, attenderetur conclusio, eaque non alteraretur ex narratione facta de proprietate,*Dec.consil.28.col.3.sub num.2.ibi,quod autem & num.3. & Contar. in l.vnica, quæst.15.num.2.& seqq. C.si de mom.possess.* vbi conciliat Ias.cum Decio, & conatur explicare istam declarationem: Prosequutio præualet conclusioni: nam licet esset intentatum possessorium, & petitorium simul,si tamen fuerit facta prosequutio solius possessorij, hoc solum erit attendendum, & ideo denegabitur appellatio,vt refert, & sequitur Contar, *in d.l. vnica, limit.2.§.3. num.16.& 17. C.si de mom. poss.* quem refert,& sequitur *Ruginell. tract.de appell.§.2.cap.3.num.720.* Sententia præualet omnibus; nam ab ea pendet facultas appellandi,*vt retuli, & sequutus sum infra memb.9. n.6.* vbi vide.

60 Subdeclara hanc declarationem,vt in casu,quo sententia esset ambigua, & reciperet varias interpretationes, debeat interpretationem recipere à prosecutione potius,quam à libello, aut conclusione libelli,& in casu,quo eam commodè recipere non posset à prosecutione, debeat eam recipere à conclusione libelli.

Nunquid sententia,lata non conformis libello, & prosequutis, sit valida, vide infra *membro 9. sub numero 19. subdeclar.8.*

61 Amplia primo nunc eandem illationem positam *supra, numero 55.* & dicta in ea, vt habeant locum etiam in casu, quo statutum vltra amissionem possessionis imponeret aliquam pœnam, aut requireret satisdationem de non turbando in futurum,Glos. communiter * approbata *in l.8.si momentariæ,ad finem, C.vnde vi*,quam refert,& sequi-

ſequitur Rug. *tract. de appell. §. 2. c. 3. num. 712.*

62 Amplia ſecundo, declarando, vt quamuis ſpoliatus recuperauerit à ſucceſſore ſingulari rem ſibi vi ablatam, tamen poſſit adhuc agere contra ſpoliatorem condictione dictæ *l. ſi quis in tantam.* vt ſcilicet priuetur dominio illius rei, ſi erat dominus, *Abb. in c. 18. ſæpe verſus finem ſub nu. 21. de reſt. ſpol.* quod ſi ſpoliator non erat dominus, poterit nihilominus loco amiſſionis condemnari ad æſtimationem, *Abb. vbi ſupra,* & vtroq; caſu dabitur appellatio, *per ea quæ dixi ſup. n. 6.*

63 Reſtringe II. quando ſententia iudicis continet de petitorio, ſeu de dominio; quia tunc ratione mixturæ datur appellatio, quamuis ex natura actionis intentatæ non daretur, *iuxta ea, quæ ſcripſi infra mem. 9. n. 6.*

64 Reſtringe III. vt non procedat ſententia, qua pronunciatur, iudicem nulliter proceſſiſſe, ideoque ſpoliaſſe, & ſpoliatum eſſe reintegrandum quia ab hac ſententia datur appellatio, *Put. deciſ. 108. quando pronunciatur libr. 3. Contar. in l. vnica, limit. 24. n. 39. C. ſi de momen. poſſ. & Marcheſ. tract. de commiſſ. part. 1. in commiſſ. appell. ſuper diuerſ. c. 28. ſub n. 46. fol. 302. in 2. impreſſ.*

Amplia hanc reſtrictionem, vt procedat etiam ſi iudex omiſerit pronunciare ſuper nullitate, quia nihilominus datur appellatio, vt retuli, & ſequutus ſum *infra memb. 9. num. 69.*

Declara hanc reſtrictionem, eiuſque ampliationem distinguendo duos caſus, quos, agendo de mixtura poſſeſſorij, & petitorij, explicaui in caſu huius reſtrictionis, & ampliationis *infra d. memb. 9. n. 65. & ſeqq. & n. 74.* qui caſus neceſſario ſunt videndi, quia in vno reſtriſtio, & ampliatio ſunt verè, & in alio ſunt falſæ.

65 Pro fundamento, & abſoluta intellligentia huius reſtrictionis ſunt præmittendæ tres concluſiones, quarum vna dependet ab altera.

Prima concluſio eſt, quod iudex nulliter procedendo, ſpoliat, *vt refert. & ſequitur Caſſ. de Graſſ. deciſ. 1. num. 4. de conſtit. fol. 2.* & teſtatur citati in ſequenti concluſione.

Secunda concluſio eſt, quod, procedendo nulliter, ſpoliat, & ſpoliatus eſt reſtituendus, *Abb. in c. 7. conquerente n. 1. de reſtit. ſpol. Fely. in cap. 27. dilectus, ſub n. 1. fallen. 2. de reſcrip. Crauet. conſ. 18. Andreas ſub n. 8. Boer. deciſ. 238. & videtur num. 4. verſ. quinimo ſpoliatus.* & de communi opinione teſtatur Menoch. *tract. de recuper. poſſ. rem. 8. declar. 3. n. 19. in fine,* hancque communem, refert & ſequitur Caputaq; *deciſ. 112. ſeu prima iudex nulliter. par. 2.* & adde, quæ ſcripſi, & quos citaui *ſupra n. 14.*

Tertia concluſio eſt, quod, vt reſtituatur, competit ei remedium recuperandæ poſſeſſionis, *vt ex pluribus. & in ſpecie ex Addit. ad Affl. Ioſ. Cum. & Contar. retuli, & ſequutus ſum ſupra n. 14.*

66 Amplia primo hanc ſecundam, & tertiam concluſionem, vt procedant etiam ſi reus conuentus de ſpolio prætenderet rem iudicatam, quia adhuc ſpoliatus poſſet agere de ſpolio, vt fuiſſe deciſum in Rota in cauſſa Vrbeuetana caſtri refert Ioan. Bapt. Pont. *tract. de ſpol. lib. 2. c. 16. ſub n. 182. tom. 14. fol. 291.* & quod remedium, *l. 32. ſi me et Titium. ff. ſi cert. pet.* quod eſt introductum ad recuperandam poſſeſſionem, *vt ſcripſi ſupra memb. 1. n. 39.* detur, nõ obſtante prætenſione rei iudicatæ, ſi ſententia ſit notoriè iniuſta, ſcripſi *ſupra n. 16.*

67 Amplia ſecundo, vt hoc remedium recuperandæ poſſeſſionis competat etiam ſi fuerit ſpoliatus à Principe, *Vrſil. ad Affl. deciſ. 361. monaſterium. nu. 1. & 49.* & quod ſpoliatus vigore reſcripti, vel literarum Regis debeat reſtitui, & cauere debeant iudices ſimplices, qui recipiunt literas Regis ſigillatas, quibus, dicitur, quod talis narrauit Regi, qualiter alius tenet & poſſidet rem ipſius ſupplicantis, ideo fecit mandari tali officiali, quod compellat poſſeſſorem ad reſtituendam ei poſſeſſionem; quoniam, intelligitur; etiamſi non dicatur, quod citet partem, & mandet reſtitui poſſeſſionem cum clauſula iuſtificatoria, & procedat, iuris ordine ſeruato, *Ioſ. Cum. in ritib. Sicil. c. 38. n. 295. & ſeqq.*

Amplia tertio, vt in tantum competat actio de ſpolio, & remedium recuperandæ poſſeſſionis, quãdo iudex, nulliter procedendo, ſpoliauit, vt ſpolium ſit purgandum, *vt retuli, & ſequutus ſum memb. ſeq. n. 122.*

68 Limita primo declarando eandem concluſionem, vt hoc remedium recuperandæ poſſeſſionis competat aduerſus partem, quæ fuit miſſa in poſſeſſionem quia factũ iudicis, qui proceſſit nulliter, reputatur factum partis, *l. 13. ſi ob cauſſam. de euict. Socc. conſil. 15. inſignis doctor num. 6. lib. 4. Beninten. deciſ. 93. in quadam cauſa. numer. ſeptimo Tiraq. tractat. de retract. lignag. §. 1. gloſſ. 14. num. 13. verſ. & has.* & conſequenter ſpoliatus à iudice parte inſtante, dicitur ſpoliatus à parte, *Dec. conſ. 125. in cauſſa ſpoliationis. num. 1.* quem refert, & ſequitur Benint. *d. deciſ. 93. nu. 8.* Ergo hoc remedium competit contra partem, & non contra iudicem, *teſte Staph. quem retuli, et ſequutus ſum infra n. 78.* vbi videas.

69 Limita ſecundo, vt non procedat, quando quis fuit iuris, ordine ſeruato, ſpoliatus à iudice ſuo, quia tunc non reſtituetur ante cauſæ cognitionem, quia prima facie ſtatur ſententiæ iudicis, *vt ex Hoſt. refert. & ſequitur Felyn. in cap. 27. dilectus. ſub num. 1. fall. 1. de reſcript.* licet enim quis ſit per ſententiam iniuſtam eiectus, è poſſeſſione, tamen non poteſt dici ſpoliatus, & conſequenter non competit ei remedium recuperandæ poſſeſſionis, ſed competit ſolum remedium appellationis, *vt refert, & ſequitur Ioſ. Cum. in ritib. Sicil. cap. 38. num. 287. & ſeqq.* & hæc limitatio ſicut tenetur communiter * ab omnibus, ita etiam eſt recepta, vbique in praxi, & ideo nullam habet difficultatem.

70 Difficultas conſiſtit; quando iudex proceſſit non ſeruato iuris ordine, an tunc dicatur ſpoliaſſe, & competat remedium recuperandæ poſſeſſionis ita, vt ante omnia ſit reſtituendus ad poſſeſſionem: In qua difficultate ſunt diſtinguendi duo caſus principales.

Primus caſus eſt, quando iudex proceſſit extraiudicialiter, & iſto caſu dicitur ſpoliatus, & venit ante omnia reſtituendus *Felyn. in dict. cap. 27. dilectus. ſub num. 1. fall. 1. Neguſ. tractat. de pignor. memb. 2. 2. partis. n. 22. tom. 6. part. 1. fol. 227.* quia cum proceſſerit, vt priuatus, concludunt omnes, * quod eſt in primis reſtituendus, *vt citatis Cyn. Alber. Abb. & alijs pluribus, teſtatur Menoch. tractat. de recup. poſſeſſ. remed. 8. n. 8.*

Secundus caſus eſt, (& iſto venit declarandus præcedens) quando iudex nulliter proceſſit, & iſto caſu Abb. Felyn. Crauet. Boer. & Caputaq. quos citaui, & ſequutus ſum *ſupra n. 65.* tenent idem, quod in præcedenti, & eſſe opin. communem * teſtantur ijdem Caputaq. & Menoch. ibidem citati: ſi enim nulliter procedit, dicitur extraiudicialiter procedere, & adde quæ ſcripſi, & quos citaui *ſupra n. 14.* & facit, quod ſcripſi *ſupra n. 16.*

Alij, ſentientes in hoc caſu difficultatem, diſtinguunt.

Prima diſtinctio eſt, vt ſi iudex, qui nulliter ſeu minus ritè proceſſit, dederit poſtea licentiam parti, vt vigore ſui proceſſus, & decreti ingrediatur poſſeſſionem, tunc ſpoliatio dicatur facta non iudicialiter, ſed priuatè, & habet locum iſte ſecundus caſus, vt dicatur violentus poſſeſſor, & incidat in pœnam, *l. meminerint. C. vnde vi;* Secus ſi vigore ſententiæ non ritè latæ mittatur in poſſeſſionem per executorem, quia tunc non dicitur violentus poſſeſſor, *Neguſ. dict. memb. 2. 2. partis, ſub n. 22.*

Secunda diſtinctio eſt, vt ſi nullitas conſiſtit in defectu citationis, vt puta quia iudex, poſſeſſore non citato, tulit ſententiam, & eum de poſſeſſione eiecit; & tunc procedit ſecundus caſus, quia dicitur proceſſiſſe, vt priuatus, *vt refert,*

fert, & sequitur Menoch.de recuper.possess. remed.8. quæst. 1. sub num.23. & 24. Secus si nullitas consistit in omissione litis contestationis, vel quid similis, *Menoch.eadem q.1.num.27.*

Ego, omissis istis distinctionibus, censeo cum communi opin. quod, vbi iudex nulliter processerit, competat remedium recuperandæ possessionis.

Declara tamen eam, vt procedat, quando nullitas est notoria apparens ex actis, prout in his terminis loquitur Felyn. *in c.27.dilectus, sub num.1. fall.2. de rescript.* alias secus; quare si iudex protulit sententiam nullam, quam verisimiliter putabat valere, ductus probabili errore facti, & quis fuerit vigore huius sententiæ spoliatus, agendum est de nullitate sententiæ, & non de restitutione, *Dec.d.consil.125.col.penult.n.8.*

71 Restringe IV. vt non procedat in remedio recuperandæ possessioni ex cap.3. *reintegranda 3. quæst.1.* quia in eo daretur appellatio, ex quo est inuentum à iure canonico, & de iure canonico datur appellatio, *vt dixi memb. seq.num.1.*

72 Extende hanc restrictionem, vt procedat non solum in terris Ecclesiæ, sed etiam in terris imperij, & in foro sęculari, quia, cum dictum remedium sit de iure canonico, is, qui illo vtitur, debet eo vti cum suis qualitatibus, *Bal.in c.24.querelam, num.16.de elect. Papien.in pract.in form.libell.in caussa spol.poss.in gloss.per vestram, sub num.3. & 4. fol.807.* testans, reprobata contraria opinione, hanc esse veriorem, quam sequuntur Ios.Cum. *super ritib.Sicil.c.38. sub nu.188. & 189.fol.205.* & alij plures, quos citat, & sequitur Menoch. *tract.de recuper.poss.rem.15.q.42.nu.642. & 683.* eamque frequentiori calculo videri comprobatam scribit Contar. *in l.vnica, limit.4.sub num.1. vers.quæ opinio. C.si de mom.poss.* & vti tutissimam sequitur Achil. Person. *tract.de adip.poss.sub n.346. & 347.vers.& si.tom. 3.p 2.fol.209.*

Contra istam extensionem; quod enim in terris imperij non daretur appellatio; multa adducit argumenta Contar. *d.limit.4.sub num.1.vers.quæ opinio, & num.seqq.* & respondet contrarijs *sub num.12.vers.superest, & n.25. vers.vltimo*, & firmat *sub num.26. vers.ex quibus, ibi, & credo me dixisse*, hancque contrariam opin. esse communem* refert, & sequitur Io.Bapt.Pont. *tract.de spol lib.4. c.3.num.43. fol.305.* allegans Alex. *in consil.2. consideratis his, n.15. vers.quantum autem, lib.3.* & Baldum non expresso consilio, sed Addit.ad Papien. *in form.libell.in caus.spol. poss.in verbo, per vestram, sub num.4. litera B.fol.809.* dicit esse *cons.321.incip.ad euidentiam, lib.3.* verum licet Alex. bene allegetur: nam is *in eo cons.num.10.in fine vers.et dato*, vult supponere esse intentatum remedium *cap. reintegranda*, & postea *d.nu.15.* ait, à sententia lata super dicto possessorio non posse appellari in terris imperij, secundum communem* opinionem, tamen Bal. in eo cons. nihil de hoc, neq; eius consilij initium est, *ad euidentiam*, & ideo meo iudicio allegatur forsan, *in cons.141.præmissis, num.1. vers.& ad euidentiam, lib.1.* sed tamen adhuc nihil de hoc, cum dicat solum, quod de iure canonico potest appellari à quolicet possessorio.

Confirmatur, quia idem esset dicendum in opposito; videlicet, quod appellatio non detur, quando quis in foro Ecclesiastico intentaret remedium inuentum de iure ciuili, quia deberet eo vti cum suis qualitatibus; sed tamen non est ita, quia quando appellatio respicit modum procedendi, seruatur, & attentatur ius fori, in quo proceditur, *vt refert, & sequitur Contar.in d.limit.4.num.1.in fine, & seqq.* & ex eo, & alijs retuli, & sequutus sum *qu seq. num.3. & 4.*

In hac contrarietate circumferuntur aliquæ distinctiones.

Prima distinctio est: Aut in eo casu, in quo est intentatum remedium canonis *reintegranda*, seu aliud remedium iuris canonici, est etiam proditum aliud remedium à iure ciuili; & isto casu non datur appellatio à sententia lata super remedio iuris canonici etiam in foro sæculari, quasi remedium iuris canonici suscipiat naturam remedij iuris ciuilis: Aut in eo casu est inuentum remedium à iure canonico solo, & non à iure ciuili: & isto casu à sententia, lata super illo remedio iuris canonici, datur appellatio; vnde à sententia lata super condictione *cap. reintegranda*, quando succedit loco interdicti, deneganda est appellatio secus est, quando succedit loco actionis quod metus caussa, vel de dolo, quia tunc datur appellatio, vt ex eod. Bald. *in d.cap.querelam, numer.16. vers.sed nunquid*, deduci & sequi videtur Contar. *d.limit.4. nu.28. vers.insuper.*

Secunda distinctio est: Aut sumus in sententia interlocutoria, & tunc non datur appellatio, quia appellatio, prout est ab interlocutoria, respicit ordinatoria iudicij, & in ordinatorijs attenditur ius fori, in quo lata est sententia: Aut sumus in sententia diffinitiua, & tunc, si teneamus opinionem, quod appellatio etiam à diffinitiua respiciat ordinatoria iudicij, dico idem, quod dixi in sententia interlocutoria; secus si teneamus, quod respicit decisoria; quia tunc dicendum est, admitti appellationem, ex quo non attenditur ius fori, *Contar.d.limit.4. n.7.vers. huius, & vers.quod si.* Sed an, & quando appellatio respiciat decisoria, vel ordinatoria, vide q.seq.

73 Ego, reiectis istis distinctionibus, censeo indistinctè esse tenendam hanc opinionem negatiuam, quod non detur appellatio, eamque video seruari in praxi.

Nec obstat, quod vtens aliquo remedio, debeat illo vti cum omnibus suis qualitatibus; Quia respondeo, quod forum sæculare, seu ius ciuile admittit dispositionem iuris canonici quoad remedium recuperandæ possessionis, illudque admittit cum omnibus suis qualitatibus, in quibus loquitur ipsum cap. reintegranda, quia pinguius prouidet; sed non admittit aliam partem iuris canonici separatam de admittenda appellatione à qualibet sententia, quia in hoc ius canonicum minus prouidet, quam ius ciuile, *Contar.d.limit.4.n.25. vers.vltimo non obstat*, imò ius canonicum met consentit, vt in ordinatorijs seruetur ius ciuile, si agatur in foro sæculari, quamuis alias esset seruandum ius canonicum, *Contar.d.limit.4. sub nu.12. vers. superest, & sub num.13.*

74 Ad tollendas difficultates, quæ possunt oriri circa intellectum dicti c.reintegranda, super admittenda, vel non admittenda appellatione, in curia fiunt commissiones, per quas deducuntur omnia remedia oratori competentia, *Contar.d.limit.4.n.31.*

Nota obiter ex ista restrictione, seu potius opinione contra restrictionem, positam *supra sub num.72.* quod remedium canonis *reintegranda*, potest intentari etiam in foro seculari, & pro rebus prophanis, quamuis sit remedium iuris canonici, *vt refert, & sequitur Contar. in dict. l.vnica, limit.4. num.12.in fine, & num.13. C.si de momen. possess.*

Sed nunquid hoc remedium possit intentari inter Romanos, stante statuto *lib.1.c.42.* quod inter eos iudicetur secundum ius ciuile, vide Put. *decis.180. Antonius, in princ. lib.2.* qui motiuat negatiuè.

75 Restringe V. vt non procedat in spolio attentato, quia in eo dabitur appellatio secundum communem * opin. quæ videtur recepta in praxi, eamque retuli & sequutus sum infra *limitat.47. membr.1.num.172. vers.exemplifica primo.*

Contrariam opinionem, quod à sententia lata super attentatis non detur appellatio, vti veriorem in puncto iuris, ponit, & comprobat sexdecim argumentis Lancell. *tract. de attent.part.3.cap.28.num.49. & seqq.fol.447. & num.86.*

*num.86.et demum sub n.95.ibi, quod si quis.fol.*448. eamq; defendit respondendo argumentis adductis pro ista restrictione *sub eod.nu.95.verf.ad primum. vsque ad n.98.inclusiue*, hancque contrariam opinionem comprobat, & sequitur Contar.in *l.vnica, in ampliat.num.37. C.si de momen.possess.*quem sicco pede refert, & sequitur Ruginell. *tract de appell.§.2.cap.3.n.684.fol.123.* qui tamen Ruginel.in hoc sibi parum constans *eod.cap.3. nu.86. fol.75.*ex eod.Lancell.refert, & sequitur contrariam opin.sicut notaui *infra limit.47.membr.1.n.172.verf.exemplifica primo.*

Pro concordia adducuntur duæ distinctiones. Prima est, vt restrictio sit vera quoad effectum deuolutiuum, & opinio contraria sit vera quoad effectum suspensiuum, *Lancell.d.cap.28.n.91. & seqq. verf.quarta opinio.fol.*448. Secunda distinctio est illa, quam retuli *limit.seq. sub n.22. verf.hinc oritur.*

Quid dicendum? Omisso multiloquio, dico, me vidisse restrictionem vsu & praxi receptam hic in Vrbe. Limitationes tamen ad eam ponit Lancell. *d.c.28.n.99. & seqq. fol.*448. de quarum veritate non aliter hic nobis quærendum est.

76 Restringe VI. vt non habeat locum in sententia, lata contra actorem spoliatum, quia is potest appellare, *vt scribit.M.Ant.Cucch.tract. de mentiente circa possessionem,sub n.*418.*tom.3.part 2.fol.*300. & licet Ang.Felyn.& Crauet. quos citat, loquantur in diuersis terminis, nempe quando iudex admittit exceptionem rei, sicut ex eod. Crauet. & alijs retuli, & sequutus sum *lib.praced.cap.7.num.*145.tamen ego non dubito de veritate huius restrictionis, sed censeo esse vanam, & superfluam per ea, quæ dixi *supra memb.4.sub n.38.verf.vel breuius.*

Retenta tamen hac restrictione in suis terminis.

77 Subrestringe eandem, vt non procedat, attenta constitutione Ægidiana, qua vtrique prohibetur appellare, *vt dixi supra memb.4.sub n.38.versic.contrariam.*

78 Aduerte obiter, quod actio spolij, seu interdictum recuperandæ possessionis non datur contra iudicem, quare Signatura non dat commissiones contra iudices, vel executores iudicialiter procedétes, licet pars dicat, se læsam, vel alias indebitè spoliatam, *Staph.tract. de liter. iustit.signatura non dat. num.1. fol.*305. *in impressis Romæ de anno* 1587.& quod Signatura in Curia non det commissiones contra iudices, vel executores, auctoritate iudiciaria procedentes, licet pars dicat, se enormiter læsam, vel alias indebitè spoliatam, refert, & sequitur ex Staph. supra citato Contar.*in l.vnica,qu.19 nu.10.in fine, & n.11.C.si de momen.poss.*quem retuli etiam, & sequutus sum *supra q.13.sub n.113. declar.7.*

Quamuis in puncto iuris dicendum forsan esset, quod posset agi de spolio contra iudicem, *vt scribit Io. Bapt. Pont.tract.de spol.lib.2.cap.16.n.183. tom.14.folio 291.*

Ratio est duplex.

Prima, quia, si passim darentur eiusmodi commissiones, non inuenirentur iudices, vel executores, quia timerent, se in posterum posse molestari; sicq; semper se exonerarent ab isto onere: nam iudicare est onus, *Staph.d.n.1.& 2.*ideoque iudices non sindicarentur nisi de dolo, & barrataria, quia nulli vellent iudicis officium subire, retuli, & sequutus sum *infra q.19.remed.4 n.9.*

Secunda ratio est, quia factum iudicis censetur factum partis, *l.13.si ob caussam.C.de euict.*& scribunt Soccin. Beninten.& Dec. quos retuli, & sequutus sum *supra num.68. verf.limita primo,*& consequenter spoliatus à iudice, parte instante, dicitur spoliatus à parte, *vt ex eisdem Dec.& Beninte.retuli & sequutus sum vbi supra.*

79 Extende istam aduertentiam, vt procedat non solum dum est iudex, sed etiam post finitum officium, & tempore syndicatus, quia nunquam poterit aduersus eum agi actione spolij.

80 Tempera eandem aduertentiam, vt non procedat quando iudex, non obstante appellatione, & inhibitione, processisset in caussa, nimis fauendo parti, quia tunc, attenta maxima proteruitate, & inobedientia iudicis daretur commissio contra partem, & iudicem, *Staph.d.n.2. ibi,credo tamen.* qui ibidem attestatur, sic se obtinuisse contra quendam Leonardum de Datis Florentinum, & ex Staph.refert, & sequitur Contar.*in l.vnica, q.19.in fine, n.11.C.si de mom.poss.*

Nota obiter, imponendo finem huic sexto membro, in quo egi de remedijs recuperandæ possessionis in ordine ad materiam appellationis, quod possessio amittitur multipliciter: quandoque enim amittitur per egressum possessionis: quandoque per negligentiam: quandoque mortui illatione: quandoq; obliuione: quandoque per inundationem aquarum: quandoque propter vanum timorem, & quandoq; per noui operis nuntiationem, *vt scribit, citando iura, Constan.Rog.tract.de remed.possess.n.1. tom.3.p.2.fol.*245. sed non pro quacunque possessione amissa competit interdictum recuperandæ.

Expeditus iam subextensionibus ad secundam extensionem positam *supra memb.3.nu.1.* accedamus ad eiusdem restrictiones.

SXETÆ LIMIT. MEMB. VII.

SVMMARIA.

Conclusio communis, quod appellatio denegetur in caussa possessoria habet multas restrictiones, hoc dicitur initio huius membri.

Restringitur I.hac conclusio,vt non procedat de iure canonico, n.1.— Extenditur quinque modis, n.3.& seqq. vsque ad num.13.— Subrestringitur,n.14.& 15.

Restringitur II. vt non procedat quoad effectum deuolutiuum,nu.16.& seqq.— Extenditur,& subrestringitur,nu.25.& seqq.

Restringitur III. vt non procedat in sententia interlocutoria quia ab ea potest appellari in momentanea possessione, nu.28.& seqq.Contrarium vti verius defenditur,num.32.& seqq.vsque ad n.36.— Subrestringitur primo,& secundo, n.37.& 38.— Declaratur secunda subrestrictio primo, & secundo, num. 39.& 40.— Exemplificatur secunda declaratio multipliciter, num. 41.& seqq. vsque ad n.74.

Restringitur IV. in sententia lata super inepto libello, nu.75.

Restringitur V. in sententia lata per iniuriam, seu dolum,nu.76.& seqq.in quibus extenditur.

Restringitur VI. in sententia euidenter iniusta,n.79.& seqq.18.quibus extenditur.

Restringitur VII. quando statutum,vel consuetudo aliter disponit,n.82.

Restringitur VIII.quando appellatus consentit appellationi, n.83.& seqq.in quibus declaratur.

Restringitur IX. quando iudex a quo refert appellationi,nu.87.& seqq.in quibus extenditur multipliciter vsq; ad nu.99.— Subrestringitur,n.100.& seqq.

Restringitur X. quando iudex ad quem inhibuisset &c. numero 102.

Restringitur XI. quando in appellatione exprimitur iusta caussa, n.103.& seqq.in quibus extenditur,et declaratur multipliciter vsque ad n.112.

Restringitur XII. quando iudex procedit inordinate, n.113. seqq. in quibus declaratur quando processus inordinatus reddat, & quando non reddat sententiam nullam,exemplificatur cum multis extensionibus, et ampliatur multipliciter vsque ad n.132.inclusiue.

Restringe XIII. quando appellans offert, se incotinenti iustificaturum appellationem,n.133.

Restringitur. XIV.vt non procedat respectu tertij, n.134.

Restringitur XV. quando dubitatur de admissione, vel non admissione appellationis, n. 135.
Restringitur XVI. in sententia negatiua, lata contra actorem, num. 136.
Restringitur XVII. quando grauamē sententia non posset reparari in petitorio, nu. 137.
Restringitur XVIII. quando possessorium est mixtum, numero 138.
Restringitur XIX. in appellatione extraiudiciali, n. 139.
Dubitatur, an istæ restrictiones procedant, quando statutum prohibet appellationē in caussis possessorijs, n. 140. & 141.
Dantur cautelæ, vt adhibeatur diligentia in expedienda cōmissione, n. 142. & 143.

ABsoluta iam conclusione cum eius extensionibus, & exemplificationibus, quod in causa possessoria non detur appellatio, reliquum est, aggrediendo septimum membrum, vt per viam restrictionum ponamus casus, in quibus appellatio conceditur.

1 Restringe I. igitur eandem secundam extensionem, positam *supra memb. 3. num. 1. & 3.* omnesque eius subextensiones, & exemplificationes, positas memb. præcedenti, vt non procedant de iure canonico, quia secundum ius canonicum potest appellari etiam in momentanea possessione, *Gloss. penul. in cap. 15. cum ad sedem. in verbo, interdictum. versus finem, de rest. spolia. Spec. tit. de appell. §. in quibus, nu. 8. versic. sexto. lib. 2. Bar. in l. 2. ante sententiam. col. 3. numer. 19. ibi, de iure canonico. & Addition. ad eum. ff. de appellat. recip. Abb. cons. 55. in caussa quæ. circa principium lib. 2. Papien. in pract. in form. appell. ab interloc. in gloss. vltima, quæ incipit, in his scriptis, numer. 9. fol. 384. Guid. Pap. tract. de appell. qu. 83. num. 55. tom. 5. fol. 59. Maran. in suo spec. part. 6. 2. act. princip. in verbo. & quando appellatur. n. 306. fol. 501. Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. num. 2. Capell. Thol. decis. vlt. num. 2. Cabal. ad const. March. lib. 6. cap. 2. in verb. ciuili. nu. 1. fol. 370. Lancel. tract. de attent. part. 2. cap. 12. limit. 25. num. 18. vers. 4. fol. 373. Achil. Person. tract. de adipis. poss. nu. 344. vers. vel & quamuis tom. 3. par. 2. fol. 269.* & de opinione communi testantur Abb. *in d. cap. cum ad sedem. sub numer. 3 Papien. vbi supra, Alex. consil. 99. visis processibus. col. 2. nu. 2. vers. & præsupposito libr. 5. Neguf. tr. de pignor. par. 8. memb. 1. sub n. 3. fol. 252.* loquens is in mero possessorio, *Nicel. tract. de concord. glos. concor. 6. fall. 6. sub num. 26. fol. 191. Benint. decis. 79 mota lite. sub nu. 1. late Contard. in l. vnica, limit. 3. numer. 1. & 2. C. si de mom. poss.* & quod in foro ecclesiastico possit appellari, refert ex voto totius consilij Afflict. *decis. 269. iudices, sub num. 2* & quod à diffinitiua sententia in possessione momentanea detur appellatio de iure canonico scribit Bald. in *l. 2. nu. 22. vers. vltimo quæritur, C. de episc. audien.* & quod detur etiam ab interlocutoria scribit idem Bald. *in dict. l. vnica, nu. 4. vers. or. modo in fine, C. si de mom. poss.* & quod Canonistæ communiter dicant, de iure canonico posse bis appellari in mero possessorio, testatur Bero. *q. 44. si statuto, sub num. 3.*

Contra istam restrictionem sentit Archid. *in c. vltima, sub nu. 17. ibi, sed contra potest dici. 2. q. 7.* dicens illam l. vnicam, *C. si de momen. possess.* esse canonizatam per dictum cap. *vltimum*; vnde secundum eum tam de iure ciuili, quā de iure canonico reijcitur appellatio à sententia momētaneæ possessionis, & respondet ad dictum cap. *cum ad sedem*, ex quo videtur probari restrictio.

2 Non recedas à restrictione, quia illa pars *c. vlt. 2. qu. 6. vers. de possessione etiam,* non est text. iuris canonici, sed sunt verba Gratiani, qui compilauit decretum, & verba Gratiani non habent vim canonis, ideoque non canonizant, *Ioann. Andr. in additionibus ad Spec. tit. de appell. §. in quibus, vers. 6. sub nu. octauo, in verbo, conquæstione. Feder. de Sen. cons. 76. domino auditori, sub nu. primo, Menoch. tract. de adipiscend. poss. remed. 4. qu. 100. num. 842. & 843. fol. 53. & Contar. in l. vnica, in secunda ratione decidendi, num. 31. C. si de momen. poss.*

3 Extende primo istam restrictionem, vt procedat etiā in interdicto recuperandæ possessionis, quia de iure canonico permittitur appellatio etiam in caussa reintegrandæ, & à qualibet sententia, *Menoch. tract. de recuper. possrem. 15. q. 42. n. 640. & 641.* & quod in spolio detur appellatio de iure canonico, eo quod experientia compertum sit, magnam esse vtilitatem possessionis &c. scribit Ioan. Bapt. Pont. *tract. de spol. lib. 4. cap. 3. n. 41. vers. verum, tom. 14. fol. 305.* & dari appellationē scribit etiam Achil. *Pers. tract. de adipisc. poss. n. 346. vers. & quamuis, fol. 269.* & plures alij, quos citat & sequitur Contar. *in l. vnica, limit. 3. n. 5. & limit. 4. num. 1. C. si de mom. poss.* & ita, limitando, sed non firmando pro vero, scribit Caball. *ad constit. March. lib. 6. cap. 2. in verbo, ciuili, limit. & nu. 10. folio 371.* quem refert, & sequitur Marches *tract. de commis. p. 2. in commis. appell. cap. 2. num. 53. fol. 39. secundum primam impress. & part. 1. de commiss. in poss. salut. mand. de manu. & c. cap. 21. limit. 26. nu. 86. fol. 242. in 2. impress.* & quod de iure canonico in quolibet genere spolij admittatur appellatio, refert & sequitur Ioan. Bapt. *Pont. vbi supra*, dicens ita fuisse seruatum in Rota vsque ad illa tempora, sicut patet ex aliquibus decisionibus, quas citat nulla habita consideratione constitutionis Aegidianæ.

4 Subextende hanc extensionem, vt si quis intentaret in foro seculari, & in terris imperij remedium canonis *reintegranda, 3. qu. 1.* dari debeat appellatio, *vt retuli membr. preced. num. 73.*

Contrariam opinionem firmaui *supra eod. memb. præced. num. 73.*

5 Limita eandem primam extensionem, vt non procedat in sententia lata contra notorium spoliatorem, quia nec de iure canonico liceret ab ea appellare, *c. 5. cum sit Romana, §. præterea, de appell. Rip. in cap. sæpe, sub nu. 3. ibi, veruntamen, de rest. spol. Contar. in l. vnica, limit. 3. num. 35. C. si de mom. poss.* & quod notorius, & manifestus raptor, aut famosus latro, nec attenta benignitate iuris canonici, possit appellare, refert, & sequitur Lancell. *tract. de attent. par. 2. cap. 12. de atten. & innou. appell. pend. limit. 25. num 25. fol. 372.*

6 Ratio huius limitationis est in promptu, quia in notorijs nō datur appellatio, *iuxta ea, quæ scripsi supra limit. 4.* vel, vt dicit Contar. *d. limit. 3. nu. 36.* quia in notorijs iudicijs pronuntiatio non est propriè sententia, sed quædam iuris executio, à qua non licet appellare.

7 Sublimita primo declarando hanc limitationem esse veram, dummodo talis sit notorietas, vt nulla subsit excusatio, puta quia sit notorium euidentia rei, vel confessione iudiciali, vel probationibus, contra quas nihil opponitur, *Contar. d. limit. 3. nu. 38.* & vide quæ scripsi *supra limit. 4. nu. 72.*

8 Sublimita secundo declarando eandem limitationem, vt non sit vera si appellans exprimat caussam in eius appellatione, quæ caussa debeat legitima reputari, & per quam notorietas obscuretur, vt puta, si alleget suam confessionem esse erroneam, vel si eam declaret, *vt refert, & sequitur Contar. eadem limit. 3. n. 39.* vide etiam quę scripsi supra *limit. 4. princip. n. 48. vers. declara ad vsum.*

9 Extende secundo eandem primam restrictionem, positam *supra n. 1.* vt procedat in quocunque remedio possessorio, *Contar. in l. vnica, limit. 3. n. 5. vers. amplia, C. si de mom. poss.*

10 Extende tertio, vt sine controuersia procedat quoad effectum deuolutiuum; nam plerisque constituentibus differentiam inter ius pontificium, & Cæsareum placuit, vt de iure pontificio appellatio in iudicio possessorio admittatur omnino quoad vtrumque effectum suspēsionis, &

& deuolutionis, *vt refert, & sequitur Contar. in loco citato, num. seq.*

11 Extende quarto eandem restrictionem vt procedat etiam quoad effectum suspensiuum, *Alex. consi. 99. visis processibus, num. 1. & 2. lib. 5. Couar. pract. qq. c. 23. sub num. 8. vers. primum, versus finem, ibi, nec tamen, & vers. prima conclusio. Osasch. decis. 25. mortuo intestato, num. 18. in fine, vers. plura. Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 25. n. 18. vers. quarto, fol. 372. Contar. in l. vnica, limit. 3. nu. 2. C. si de momen. possess. Ios. Ludou. in Perus. decis. 20 domina Martiana, num. 19. & 20. Marches. tract. de commiss. par. 2. in commiss. appell. cap. 2. num. 43. fol. 38. & num. 54. fol. 40.* dicens, quod de iure pontificio potest appellari ad vtrumque effectum; ideoque Couar. & Marches. benè reprobant Gozad. qui tenebat contra istam extensionem, & possumus dicere, quod Menoch. *in tract. de adipisc. poss. rem. 4. q. 100. n. 840. fol. 53.* non debet interpretari Baldũ *in l. vnica, vers. or. modo, n. 4. in fide, C. si de mom. possess.* quod sentiat, vt de iure canonico possit appellari solum quoad effectum deuolutiuum in possessione momentanea à sententia diffinitiua, quia ex ista interpretatione Bal. esset reprehendendus, sicut etiam contra Menoch. notauit Contar. *d. limit. 3. n. 2. in fine.*

12 Limita istam extensionem, vt non procedat in possessione, quæ petitur *ex l. fin. C. de edic. diu. Adr. toll.* quia ad effectum suspensiuum non datur appellatio, *testibus Bal. Couar. & alijs, quos retuli & sequutus sum supra memb. 4. n. 31. in princ. & fine.*

Quicquid scribat Contar. *d. limit. 3. n. 6. & 7.* sentiens non esse constituendam differentiam inter remedium huius l. & alia remedia possessoria.

13 Extende quinto, vt de iure canonico in tantum possit appellari etiam quoad effectum suspensiuum, *vt retuli, et sequutus sum extens. præcedenti,* vt pendente ipso tempore ad appellandum, sit suspensa iurisdictio, quia paria sunt appellare, vel pendere terminum ad appellandum, *Alex. dict. cons. 99. visis processibus, n. 1. lib. 5. & Lancell. d. limit. 25. n. 23. fol. 372. et n. 24.* vbi ampliat, etiamsi iudex à quo reiecisset appellationem, & de ista paritate scripsi etiam *supra lib. 1. cap. 97. num. 47.* & de materia huius extensionis poteris videre, quæ scripsi *supra quæst. 3. numer. 50. et 52. et infra limit. 47. princ. memb. 1. num. 174. et seqq. et numer. 213.*

14 Subrestringe primo, declarando eandem primam restrictionem, positam supra nu. 1. vt procedat, si in appellatione exprimatur caussa, quia alias etiam de iure canonico non admitteretur appellatio, vide *infra n. 105.*

De materia huius subrestrictionis, quando expressa caussa admittatur appellatio, quę alias non admitteretur, vide, quæ late scripsi *infra n. 103. et seqq. restr. 11.*

15 Subrestringe secundo, declarando eandem restrictionem, eiusque extensiones, vt habeant locum in terris, quæ sunt mediatè subiectæ Sanctæ Rom. Ecclesiæ, vt in ciuitate Parmę, quia in eis non seruatur ius ciuile, neque constitutio Ægidiana, testibus his, quos citaui, & sequutus sum *supra memb. 3. num. 10.* & ideo seruatur in eis dispositio iuris Canonici, *Contar. in l. vnica, limit. 3. n. 11. C. si de mom. possess.*

Item habent locum indistinctè, quando agitur de re ecclesiastica, vel inter personas ecclesiasticas, secundum eos, quos citaui *d. memb. 3. n. 14. et 15.*

Secus est in terris Imperij, quia, cum non agatur de euitatione peccati; sed de admittenda appellatione, seruantur leges, & non ius canonicum, *Paul. de Castr. cõs. 39. quod à sententia, versus finem, vers. ex quibus etiam, in fine, lib. 1.*

Secus etiam est in terris, immediatè subiectis Ecclesiæ Romanæ, quia in eis seruatur constitutio Ægidiana, quæ tollẽdo appellationem, reducit nos ad dispositionẽ iuris ciuilis, *vt retuli, et sequutus supra d. memb. 3. num. 8. et 9.*

Nisi ageretur de re ecclesiastica, aut inter personas ecclesiasticas, quia in eis non habet locum constitutio Ægidiana, sed seruatur ius canonicum, *vt dixi vbi supra.*

16 Restringe II. vt non procedat quo ad effectum deuolutiuum, quia ad hunc effectum datur appellatio etiam de iure ciuili, vt sentit Bart. *in l. 2. ante sententiã. sub n. 6. ibi, possumus etiam dicere. ff. de appell. recip.* quem refert, & sequitur Abb. *in cap. 15. cum ad sedem. sub n. 30. ibi, et inter cætera dicit. de restit. spol.* & quod à sententia, lata super possessorio ordinario, seu plenario, detur appellatio deuolutiua scribunt apertè Ios. Lodou. *in Perus. decis. 20. domina Martiana n. 14. 15. et 18.* & Ruginel. *tract. de appell. §. 2. cap. 3. sub num. 706.* & hanc esse magis communem

* testatur; & sequitur Maran. *in suo spec. part. 6. act. 3. prin. in verbo. et quandoque appellatur. nu. 305. in fine, et 306. limit. 16. f. 504.* hancque vti communem, & magis communem

* opinionem retuli, & sequutus sum *sup. lib. 1. cap. 97. sub num. 54.* & quod hæc sententia Bartoli sit frequentiori

* consensu recepta. scribunt Couar. *pract. qq. cap. 23. sub nu. 8. vers. secunda conclusio. folio. 523.* loquens indistinctè in quolibet possessorio, & Ios. Ludou. *d. decis. 29. num. 17. in fine, et num. 18.* & hanc Bartoli sententiam vti veriorem firmat Menoch. *tract. de adipisc. poss. rem. 4. quæst. 100. nu. 828. et tract. de recuper. possess. rem. 9. quæst. 49. n. 322. in fine.* & quod hæc opinio Bartoli fuerit seruata in cons. Neap. refert & sequitur Afflict. *decis. 269. indices. in fine,* quos omnes refert, & sequitur Lancell. *tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 25. num. 3. et seqq. fol. 372.* adde, si placet, quos citat Contar. *in repet. l. vnica, in intellectu n. 2. et 3. C. si de momen. possess.* & quod vsus ita obseruet in quolibet possessorio, testatur M. Ant. Cucch. *tract. de metien. cir. poss. num. 422. tom. 3. p. 2. fol. 300.* & quod detur appellatio ad effectum deuolutiuum scribit Marches. *tract. de commiss. par. 2. in commis. appell. cap. 2. num. 39. fol. 37.* & quod respectu possessorij appellans non audiatur, nisi quoad dimissionem possessionis parito sententiæ scribit relatis verbis idem March. *in eod. tract. in secunda impress. part. 1. de commis. in poss. salu. etc. cap. 21. num. 33. fol. 236.* & quod opinio Bart. sit approbata in regno Franciæ, quamuis sit reprobata per Doctores, scribit Rebuff. *tract. de sent. execut. art. 5. gloss. 3. sub n. 1. et 2. tom. 1. fol. 348.* & hæc restrictio seruatur passim in curia Maceratanensi, & in toto statu ecclesiastico, etiam attenta constitutione Ægidiana, *vt dixi d. c. 97. sub n. 54.*

17 Confirmatur primo hæc restrictio ex illis verbis, *tamen lata sententia sortiatur effectum suum,* quæ sunt *in d. l. vnica, C. si de momen. possess.* quia illa verba non excludunt appellationem, sed solum disponunt, quod per appellationem non impediatur executio vt aduertunt Abb. *cons. 55. in caussa quæ, circa principium lib. 2.* & alij, quos adducit, sed non sequitur Io. Bapt. Pont. *tract. de spol. lib. 4. c. 3. sub n. 39. tom. 14. folio 305.*

18 Confirmatur secundo ex eadem l. dum dicit, *Ita tamen possessionis reformationem fieri oportet, vt integra omnis proprietatis caussa seruetur,* ex quibus verbis Rebuff. *d. art. 5. gloss. 3. sub n. 2.* colligit, quod post executionem sententiæ debet in caussa appellationis ita reformari sententia possessionis, vt remaneat integra caussa proprietatis, sicque post executionem adhuc cognoscetur de possessione, & ex isto intellectu retorqueretur intellectis Papiensis *in pract. in form. appellat. ab interloc. in gloss. vlt. sub n. 9. fol. 384.* & aliorum, qui scribunt, quod relata verba clarè demonstrant, solum reseruatum esse ius agendi super proprietate, cum illa l. non dicat, reseruatum esse ius super possessione.

19 Contrariam opinionem; quod enim de iure ciuili sit prohibita prorsus appellatio, etiam quoad effectum deuolutiuum; tenent Bal. *in d. l. vnica, num. 3. in 3. opposit. ibi,*

alij dicunt.& Salyc.*sub nu.3.ibi,quinto dicit.C.si de momen. poss.*Rol.à *Vall.conf.77.viso & bene, sub num.15. versus finem,ibi,sed quia,& num.16.&* 17.*lib.2.Papien.in d.gl.vlt. sub num,9.fol.384.& Dec. cons.28. pro tenui facultate mea ac temporis,col.3.in fine,sub nu.4* qui duo postremi testan-
* tur etiam de opinione communi, * & quod eorum opi-
* nio magis communiter reprobetur, dum in ea sunt mēte,quod de iure ciuili à sententia, in possessorio lata, appellari possit, licet eorum opinio non reprobetur in eo, quo dicunt per appellationem sententiæ latæ executionem minimè impediri,scribit Osasch.*decis.25.mortuo intestato,sub num.19.vers.contrariam.*& quod sit magis cō-
* munis, testantur Ioan.Bapt.Pont.*tract.de spol.lib.4.c.3. sub num.39,ibi,sed communiter,fol.*305.*& alij*,quos refert & sequitur Contar.*in dict.l.vnica,in intellectu,sub numero 4.per totum,& seqq.*concludens *num.*5. non esse recedendum in iudicando ab ista opinione,& in ista residet in fine *num.*8. quam sequitur etiam *limitat.*17. *numero* 25.*& 26.C.si de moment. possess.* hancque negatiuam tenuerunt etiam Achil.Person.*tract.de adipiscen.possess.nu.*332. *vers. alij autem, fol.*268.referens, Bart.tenentem contrarium,
* esse communiter * reprobatum.*M.Ant. de Amat.decis.* 15.*sub num.*15.*vers.nec dicatur.*licet is postea *decis.*88.testetur de contrario stylo illius tribunalis,*Ruginel.tract.de appel.§.2.cap.3.n.*705.*vers.tunc enim,*& quod hæc opinio contra restrictionem seruetur in foro capitolino,testatur Luc.Pæt. *in pract.Capitol.lib.4.cap.3,num.*5. quem in hoc refert & sequitur Contar. in intellectu *dict.e leg. vnica,sub numer,*4.testans seruatam fuisse etiam in Rota. Et quod hæc opinio fortius iure regio Hispaniarum sit seruanda refert,& sequitur Ruginell.*dict.num.*705.*in fine.* & quod
* ante Bar.hæc fuerit communis * opinio,vt appellatio denegaretur ad vtrumque effectum,recenset Iof.Lud.Perus. *decis.*20.*domina Martiana,num.*16.*in fine,& nu.*17. hanc-
* que esse opinionem veram, & receptissimam, * & obseruatam,vbi seruatur ius ciuile, testatur Hier. Gabr.*consil.* 35.*Terentius, in fine princip ij,& num.*1 *lib.*1. quem refert & sequitur M.Ant.de Amat. *dict.decis.*15.*sub num.*16.& quod plerisque placuerit constituere hanc differentiam inter ius Cæsareum,& Pontificium,vt secundum Cæsareū appellatio minimè admittatur nec ad effectum suspensionis, nec ad effectum deuolutionis,refert Couar.*pract.qq. cap.*23.*sub num.*8.*vers.primum,fol.*523. & quod hæc opinio, quæ fuit veterum quorundam, fuerit olim commu-
* nis, & hodie quibusdam adhuc videatur refert *eod.cap.* 23.*sub num.*8.*vers.secunda.* licet ipse procedat,distinguēdo per tres conclusiones,hancque opin. esse frequentio-
* ri calculo Doctorum tam in legendo, quam in consulēdo approbatam,testatur,& defendit Contar. *vbi supra*,& ad,de,quæ loquendo in adipiscenda possessione,retuli *supra memb.*4.*n.*37.*vers.contrariam.*

30 Comprobatur primo hæc opinio ex d.l.vnica, *C.si de momen.poss.*in illis verbis: *sententia sortiatur effectum,*sortiri enim effectum dicitur sententia, quando transit in rē iudicatam,*vt scribunt Bal.& alij citati supra.* Sed quando sententia transit in rem iudicatam, denegatur appellatio etiam ad effectum deuolutiuum. Ergo &c.

31 Comprobatur secundo,quia, prohibita appellatione, censetur regulariter prohibita ad vtrumque effectum, *vt ex Breder.& Cas.Barz.retuli supra memb.*4.*sub nu.*37.*vers. contra.*

32 In praxi apud nos; quicquid sit in puncto iuris; seruatur restrictio, quam secutus sum etiam *supra lib.*1.*cap.*97. *sub num.*54. vt admittatur appellatio deuolutiua,non retardata executione,hancque praxim accipimus quotidie à Signaturæ iustitiæ tribunali, omnium supremo, dum caussas appellationum, interpositarum à sententijs latis in caussis possessorijs, delegat quoad effectum deuolutiuum, rescribendo cum clausula; *sine præiudicio legitimæ executionis,*quam clausulam dicit esse solitam Lancell. *tr. de attent.part.*2 *cap.*12.*de attent. & innou. appell.pend.limit.*25.*princip.n.*31.*f.* 373. de hac etiam praxi in tribunali RotęMaceratēsis citatur M.Ant.de Amat.*decis.*88. & quod ita obseruetur constitutio Aegidiana,retuli *infr. nu.*25.*vers.extende eam.*

Neque apud me difficultatem facit, quod hodie in commissione reformatoria plerumque apponi soleant in fine eiusmodi verba; *Vel, si magis placet, committatur eidem,quod exequatur,quatenus sit locus constitutioni Aegidianæ,sin minus caussam appellationis cognoscat*, & Signatura rescribat, *placet de secunda parte*, quasi Signatura committat caussam appellationis, quatenus Aegidianæ locus non sit,alias eam nullatenus committat, sed committat solum executionem.

Quia respondeo,quod huic difficultati occurrit altera species rescripti supra relata,& praxis, quæ aliter seruat, *vt dixi.*

Hancque eandem praxim delegandi quoad effectum deuolutiuum seruat Signatura in appellationibus à mandatis decretis, & relaxatis vigore obligationis in forma cameræ,& à cæteris alijs sententijs, latis super re,quæ celeritatem desiderat, quia eas semper delegat cum clausula,*sine præiudicio legitimæ executionis*,vt scripsi *infra limit.* 9.*sub num.*18.

Reliqua,pertinentia ad stylum rescribendi super eiusmodi sententijs latis in caussa possessoria, vide *infra num.* 142.*&* 143.

24 Vsus huius praxis admittendi appellationem quo ad effectum deuolutiuum habet magnam vtilitatē, & æquitatem; nam quis facilius forsan poterit obtinere in possessorio,quā in petitorio, sicut considerat M.Ant.Cuch. *tract.de mensien.circa poss.num.*424. *tom.*3. *par.*2.*fol.*300. Etenim,si in possessorio, in quo forsan posset in caussa appellationis, melius probando, seu melius deducendo iura sua,obtinere, non admitteretur hæc appellatio deuolutiua,& in petitorio deficerent ei probationes,remaneret omnino exclusus.

25 Retenta restrictione,praxique admittendi appellationem quoad effectum deuolutiuum.

Extende eam,vt procedat etiam vbi extat statutū, seu constitutio prohibensappellationem in possessorijs momentaneis,prout in prouincia Marchię extat constitutio *lib.*6.*cap.*72.quæ ab Aegidio Cardinali eius auctore vocatur constitutio Aegidiana, vt latius enarrant literæ confirmatoriæ dictę constitutionis,& Io.Bapt.Pontan.*tract. de spoliat.lib.*4.*cap.*3.*num.*42.*tom.*14.*fol.*305. nam obseruantia dictæ constitutionis est,vt admittatur appellatio deuolutiua,sicut admitteretur de iure ciuili, *vt retuli,& secutus sum supra libr.*1.*cap.*97.*sub num.*54.

Contrariam opinionem; quod enim,attenta dicta cōstitutione Aegidiana; sit sublata prorsus omnis appellatio,etiam deuolutiua,tenent Grat. quem citaui *d.cap.*97. *sub num.*54.*Iof.Lud.decis. Perus.*20. *domina Martiana, nu.* 22.*&* 23. & sentit Io.Bapt.Pont.*tract.de spol.lib.*4.*cap.*3. *sub numer.*42.*fol.*305.dum ait,quod dicta constitutione dum renouauit iuris ciuilis sanctionem, sed eam vberiorem reddidit.

26 Comprobatur primo hæc opinio, quia alias dict.constitutio,si disponeret prorsus idem, quod disponit ius ciuile,videatur superflua, *per ea quæ retuli d.c.*97.*sub nu.*54. sed huic comprobationi patet solutio ibidem.

Comprobatur secundo, quia constitutio Aegidiana non prohibet simpliciter appellationem, vt prohibet ius ciuile, sed vlterius prohibet iudici ad quem, ne eam aliqualiter recipiat,& iudici à quo, ne illi in aliquo deferat. Ergo prohibet etiam appellationem deuolutiuam, quia recipere appellationem deuolutiuam esset aliqualiter eam recipere.

Com-

Comprobatur tertio, quia, si constitutio Ægidiana disponeret idem prorsus, quod disponit ius ciuile superflue, immo non vere Rot. Rom. alijque Doct. quos citaui *supra memb. 3. n. 10.* declarassent, quod constitutio Ægidiana non extenditur ad loca, quæ sunt extra terras ecclesiæ; nam dico, si constitutio Ægidiana disponit idem, quod ius ciuile, & ius ciuile seruatur extra terras ecclesiæ, ergo superflue, & non verè dicimus, quod constitutio Ægidiana non seruatur extra terras ecclesiæ.

Quid dicendum?

Respondeo, quod licet hæc opinio contra extensionem non possit subuerti, præsertim in Ægidiana; tamen in praxi seruatur extensio.

27 Subrestringe eandem secundam restrictionem positem *supra n. 16.* vt non procedat in illis possessorijs, in quibus appellatio non solum est prohibita, sed est etiam appellanti imposita pœna, quia in illis, loquendo de iure ciuili, nec ad effectum deuolutiuum potest appellari, vide quæ scripsi *supra memb. 4. num. 34. & sub nu. 37. vers. confirmatur.*

Nota ex hac subrestrictione, quod tanta opinionum contrarietas potest conciliari, vt opinio affirmatiua procedat in possessorijs, in quibus appellatio est prohibita sine pœna; & opinio negatiua procedat in possessorijs, in quibus appellatio est prohibita cum pœna.

28 Restringe III. vt non procedat in interlocutoria, quia ab ea potest appellari in iudicijs possessorijs, *Dec. in c. 53. pastoralis. n. 28. ibi, vnde licet. de appell. M. Ant. Blanc. tract. de compromiss. quæst. 4. in verbo; caussa emergens. sub numer. 21. vers. quarto adducitur. in fine, tom. 3. par. 1. fol. 167. Natt. cons. 121. in caussa possessorij, sub num. 4. Lancell. tract. de atten. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appellat. pend. limitat. 20. princip. n. 5. fol. 370. Contar. in l. vnica, limit. 5. num. 1. & seqq. & quæst. 26. num. 1. C. si de momen. poss. Maran. Vestr. Grauat. & Ios. Cumia, quos citaui lib. 1. cap. 97. sub n. 98.* & esse verissimam restrictionem testatur Contar. *d. limit. 5. sub n. 1. vers. est tamen verissima.*

Ratio huius restrictionis est duplex.

Prima ratio est, quia in materia odiosa non est idem iudicium de caussa principali, & de articulis adhærentibus, quia debet fieri stricta interpretatio, *vt refert, & sequitur Contar. in dicta limit. 5. n. 2. vers. huius autem.* sed dispositio, quæ prohibet appellationem, est odiosa. Ergo debet strictè interpretari.

29 Secunda ratio est, quia quando grauamen, quod infertur per interlocutoriam non potest reparari per appellationem à sententia diffinitiua, tunc potest appellari ab illa interlocutoria, *Cyn. in l. 7. ante sententiam ibi, tu ergo dicas, fol. 475. Bar. n. 2. & Paul. de Castr. num. 2. C. quor. appell. non recip. Bar. in l. 2. in princ. & n. 2. & 26. & Paul. de Cast. sub n. 1. ff. de appellat. recip. vel non, Bal. in l. 2. n. 4. vers. modo quæro. C. de episcop. audien. & in l. 9. post sententiam. vers. pone ergo. numer. 7. & 8. C. de sent. & interloc. omn. iud. Franch. in cap. 12. super eod. il secondo, not. 2. num. 2. & sub num. 4. versic. concludit ergo, de appellat. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, num. 308. limit. 3. & num. 366. versic. vltimo pro complemento, f. 511. Becc. cons. 31. quod appellari, num. 2.* Et quod ideo appellatio ab interlocutoria, quæ continet grauamen irreparabilem, & executionem irreparabilem, liget statim manus iudicis à quo absque alia inhibitione, refert, & sequitur Lancell. *tract. de attent. part. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 1. num 92. & seq. fol. 360.* & late dixi etiam *supra lib. 1. cap. 97. num. 81.* & quod hoc procedat in interlocutoria super possessorio, si non possit reparari grauamen in diffinitiua, scribit Osasch. *decis. 25. mortuo intestato, sub n. 14. versic. contrarium.* & ita transit Contar. *in dict. l. vnica, limit. 5. n. 3. versic. sed an ratio. C. si de momen. possess.*

Sed grauamen, quod infertur per interlocutoriam in caussis possessorijs, non potest reparari per appellationem à diffinitiua, quia à sententia diffinitiua in caussa possessoria est prohibita appellatio. *Maran. in suo spec. p. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, n. 308. limit. 3. fol. 505.*

Ergo ab interlocutoria lata in caussa possessoria potest appellari.

30 Confirmatur primo hæc restrictio, quia licet statutum prohibeat appellationem à sententia potestatis, tamen debet intelligi de appellatione à sententia, quæ est strictè diffinitiua, *vt ex Bal. in l. 1. in princ. ff. de offic. præfect. prætor. & in addit. ad Spec. tit. de senten. referunt, & sequitur Socc. cons. 39. capio primum, n. 12. versic. præterea vt inquit, lib. 4. & late Alex. cons. 50. visis actis, sub num. 2. lib. 2.* Vnde a sententia, quæ habet vim diffinitiuæ, poterit appellari, quia non dicitur strictè diffinitiua, & dispositio, quæ loquitur de sententia in materia tam odiosa, debet intelligi simpliciter, & in suo priori significatu, *Socc. d. cons. 39. n. 12. in fine.*

31 Confirmatur secundo, quia rescriptum, quo committitur caussa appellatione remota, intelligitur remota solum à diffinitiua in negotio principali, & non in incidentibus, & accessorijs, *Felyn. in cap. 18. caussam quæ versus finem, sub num. 27. vers. & dum. de rescrip. Rot. diuers. decis. 100. ex nouem, num. 10. in fine, & numer. 11. par. 1. & Bredert. tract. de appell. par. 1. tit. 11. col. 23. in fine, & col. 24. in princ.*

Contra tamen istam confirmationem de directo, quod nimirum censeatur prohibita ab interlocutoria, & non à diffinitiua, vide Lancell. *tract. de attent. par. 2. c. 12. limit. 8. vers. sexto, num. 20. & 21. fol. 365.*

Confirmatur demum ex conclusione generali, quod, prohibita appellatione a sententia diffinitiua, non censetur prohibita ab interlocutoria, *testibus Bar. in l. 2. in princip. ff. de appell. recip. Bal. Ang. Felyn. M. Ant. Blanc. Neutz. Maran. Grau. & Ios. Cum. quos citaui d. cap. 97. sub n. 98.* vbi etiam de communi opin. & dixi etiam *infra limit. 16. num. 5. vers. 5.*

Ratio generalis istarum omnium confirmationũ est, quia appellatione sententiæ in dubio, intelligitur de diffinitiua, & non de interlocutoria, & sic in priori significatu, *Cyn. in l. 7. ante sententia, C. quor. appellat. non recip.* & quod intelligatur de diffinitiua, & non de interlocutoria, & sic in potiori significatu, & ideo si statutum requireret, vel permitteret consilium sapientis in sententia, in dubio intelligatur in definitiua, & non in interlocutoria, refert & sequitur Franch. *in cap. 5. cum appellationibus, §. si vero, n. 3. versic. vltimo nota, de appell. in 6.*

32 Contrariam opinionem; quod enim minus possit appellari ab interlocutoria, firmat Bal. *in l. vnica, n. 4. vers. or. modo. C. si de mom. poss.* & pluribus comprobat, & sequitur Menoch. *tract. de adipisc. poss. rem. 4. quæst. 99. n. 813. & seqq. ibi, cæterum in multis. & n. 816. & Rot. diuers. 241. domini tenuerunt, n. 5. par. 1.* qui scribunt, quod prohibita appellatione à sententia intelligitur prohibita ab omni eo, per quod peruenitur ad sententiam, dummodo tangat negotium principale.

33 Comprobatur primo ista contraria opinio, quia si in interlocutoria militat eadem ratio prohibitionis, quæ militat in definitiua, tunc æque ab vna, sicut ab altera censetur prohibita appellatio, *Bened. à Plumbino in l. etiam, §. absens, ff. de manumiss. vind.* quem refert, & sequitur Menoc. *vbi supra,* & ante eum Alex. *cons. 50. visis actis, nu. 12. lib. 2. & latius Felyn. in cap. 18. caussam quæ, sub n. 27. vers. & dum dicit, de rescript. Achill. Person. tract. de adipisc. possess. n. 336. vers. ego bene fateor, to. 3. par. 2. fol. 269.* & quod statutum, loquens de appellatione à diffinitiua, militet in interlocutoria, quando in casu est eandem ratio, scribit

 Paul.

Paul. de Castr. cum quo transit Franch. *in cap. 53. pastoralis, quæst. 6. in fine, num. 24. de appell.* & quod data identitate negotij principalis, & incidentium, clausula *(appellatione remota)* operetur in omnibus, scribit Rot. *diuers. d. decis. 100. num. 20. vers. sexto, p. 1.* & quod si præiudicium, quod infertur per interlocutoriam, possit reparari in iudicio petitorio, tunc qua ratione non potest appellari à diffinitiua lata super possessorio, eadem ratione, & fortiori non possit appellari ab interlocutoria, cum sit minoris præiudicij, quam diffinitiua lata super possessorio, scribit Contar. *in l. vnica, limit. 5. n. 4. vers. limita modo, C. si de mom. poss.*

Sed militat eadem & maior ratio, quia sicut grauamen sententiæ diffinitiuæ potest reparari in petitorio, & ideo prohibetur appellatio, ita etiam in eodem petitorio potest reparari grauamen interlocutoriæ, *vt dixi infra num. 36.*

34 Ex hac comprobatione domini de Rota deciderunt, quod statutum Vrbis, quo cauetur, post annum non posse dici de nullitate sententiæ, intelligitur etiam de nullitate interlocutoriæ, ex quo videtur inconueniens, quod citius terminetur diffinitiua, quam interlocutoria, *Put. decis. 274. die 5. Maij, n. 3. lib. 3. quem refert et sequitur Contar. d. limit. 5. num. 6. in fine.*

35 Comprobatur secundo, quia licet, prohibita appellatione a sententia in tali caussa, censeatur prohibita solum à diffinitiua, & non ab interlocutoria, tum quia appellatione sententiæ intelligitur diffinitiua, *vt dixi supra sub n. 31. vers. ratio*, tum quia debet strictè intelligi prohibitio, quominus lædatur ius commune.

Tamen secus est, quando appellatio non prohibetur à sententia in tali caussa, sed prohibetur simpliciter in tali caussa, quia tunc ita intelligitur prohibita appellatio a diffinitiua, sicut ab interlocutoria, *Franch. in c. 70. interposita, §. ille denique, vers. sed si quæratur, num. 7. de appell. Felyn. in cap. 18. caussam quæ, versus finem, sub num. 27. de rescrip. & Dec. c. 53. pastoralis, sub num. 30. ibi, sed considerandum est de appell.* & quod, si statutum prohibeat appellationem à sententia alicuius officialis, intelligatur prohibere solum à diffinitiua; secus si disponat, ne possit appellari à potestate, quia intelligitur prohibere etiam ab interlocutoria, scribunt Abb. *in d. c. 53. pastoralis, num. 6. vers. item adde aliam*, & Franch. *sub num. 22. qu. 6. rursus idem Franch. in citato, §. ille denique, num. 7. vers. sed si quæratur, in fine.*

In simili, si statutum dicit, quod in caussis damnorum datorum sufficiat probatio per sacramentum, tunc quicquid quocunque modo incidenter tangit caussam damni dati, potest probari per sacramentum, secus est, si statutum diceret, quod in caussis damnorum datorum possit probari damnum datum per sacramentum, quia isto casu potest solum damnum datum probari per sacramentum, & non alius articulus emergens in caussa damni dati, *Bar. in l. 3. solent, n. 16. ibi, ex hoc aduerte, ff. de alim. & cibar. leg. quem referunt & sequuntur Franch. d. §. ille deniq; sub num. 7. Felyn. d. c. caussam quæ, ad finem, Dec. d. c. pastoralis, n. 31. & 32. Socc. Iun. in cons. 300. in caussa interpellationis, nu. 6. in 3. q. ibi, pro hoc adduco, lib. 2.* & communiter omnes in diuersis locis.

Sed iura citata supra *in 5. limit. principali, num. 1.* & in hac *limit. 6. memb. 3. nu. 3.* prohibent simpliciter appellationem in caussa missionis in possessionem bonorum, nulla facta mentione de sententia, sicut aduertit Menoc. *d. q. 99. sub n. 414.*

Ergo appellatio ita censetur prohibita ab interlocutoria, sicut à diffinitiua.

In hac opinionum contrarietate Achil. Person. *tract. de adipisc. poss. sub num. 334. vers. ego autem, tomo 3. part. 2. fol. 628. in fine*, loquens in sententia de immittendo aliquem in possessionem, censet posse distingui; vt si interlocutoria de immittendo aliquem in possessionem sit lata, non citata parte, & non seruato ordine, tunc sit vera restrictio, quod possit appellari ab interlocutoria; secus si interlocutoria de immittendo in possessionem sit lata, citata parte, & seruato ordine, quia tunc procedit opinio contraria, huicque Achillis distinctioni assentitur Ruginell. *tract. de appell. §. 2. c. 3. sub n. 649. vers. ab interlocutoria, in fine fol. 118.*

Sed parcat mihi Achil. Person. quia ipse videtur errare in duobus: Primo quia, dum ipse considerat, an sit seruatus, vel non seruatus ordo, nihil speciale constituit in interlocutoria, cum etiam à diffinitiua possit appellari, quando non seruatur ordo, vt latè prosequutus sum *infra n. 113. & seqq.* Secundo videtur errare, quia ipse discedit à terminis, nam Doctores loquuntur de interlocutorijs, quibus admittuntur, vel non admittuntur in iudicio contentioso testes, iura, & similia, ipse vero loquitur de missione hæredis in possessionem, contradictore non existẽte, cui missioni non adaptatur interlocutoria, de qua loquuntur Doctores, tum quia & si non adsit contradictor, tamen non habet naturam, & effectum diffinitiuæ, & ideò non potest ab ea appellari, *Menoch. tract. de adipisc. poss. rem. 4. n. 820. & Ruginell. tract. de appell. §. 2. c. 3. sub num. 649. vers. non etiam*, tum quia missio hæredis in possessionem ex remedio legis fin. *C. de edic. diu. Adr. toll.* habet executionem paratam, à qua non datur appellatio, *Menoch. d. n. 820. & 821. & dixi supra n. 12.*

36 Ego adhæreo simpliciter opinioni negatiuæ contra restrictionem, quod non possit appellari, & moueor tum ex allegatis num. præcedenti in secunda comprobatione, tum ex sequenti responsione.

Non obstant adducta pro restrictione, & præsertim secunda ratio adducta *supra n. 29.*

Quia, retorquendo illam rationem, respondeo, quod grauamen interlocutoriæ potest reparari tum per appellationem deuolutiuam à sententia diffinitiua, quia ad effectum deuolutiuum posse appellari, retuli & sequutus sum *supra num. 16. & seqq. & num. 25.* tum quia, data pro vera opinione quod esset prohibita appellatio etiam quoad effectum deuolutiuum, superest iudicium petitorium, in quo sicut potest reparari præiudicium sententiæ diffinitiuæ latę in possessorio, ita etiam debet posse reparari præiudicium, & grauamen interlocutoriæ, & consequenter non debet posse appellari, *Paul. de Castr. in cons. 39. quod à sententia lata, lib. 1. Dec. in l. fi. n. 50. in fine, ibi, nã non potest appellari. C. de edict. diu Adr. toll. et Menoch. tract. de adipisc. poss. rem. 4. q. 99. sub n. 817. & 818.* & quod à sententia latæ super possessorio non possit appellari eo quia eius grauamen potest reparari in petitorio refert & sequitur Maran. *in suo Spec. part. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, sub n. 305. limit. 16. fol. 504.*

Hæc opinio negatiua contra restrictionem non solum est vera ex prædictis rationibus, sed seruatur etiam in praxi.

37 Retenta tamen restrictione, non quia sit vera, sed quia per subrestrictiones, & declarationes potest reduci ad concordiam pro his, quibus placet formare restrictionẽ.

Subrestringe primo eandem restrictionem vt non procedat, quando appellatio prohibetur eo quod res, seu sententia celeritatem desideret, vt in casibus legum, de quibus scripsi *supra memb. 4. sub n. 38. versic. primus.* quia, cum celeritas ita impediatur per appellationem à diffinitiua, sicut per appellationem ab interlocutoria, appellatio ita intelligetur prohibita à diffinitiua, sicut ab interlocutoria, *vt etiam aduertit. Menoch. tract. de adipisc. poss. remed. 4. q. 99. n. 813.* & ita est seruandum, ne leges calliditate hominum reddantur vanæ.

38 Subrestringe secundo, vt non procedat, quando grauamen

tamen interlocutoriæ est reparabile, quia tunc non conceditur appellatio; sicut enim non conceditur à diffinitiua quando eius præiudicium potest reparari in iudicio petitorio, ita & multo minus conceditur ab interlocutoria, cum sit minoris præiudicij; *vt considerat Contar. in d.l. vnica, lim.5.n.4. vers. limita modo, C. si de mom. poss.*

39 Declara primo hanc subrestrictionem, vt grauamen interlocutoriæ, latæ in iudicio possessorio, possit reparari quinque vijs. Prima via est, vt reparetur in possessorio plenario, & hæc via procedit solum in interlocutoria possessorij summarij. Secunda via est, vt reparetur in ipsa sententia diffinitiua, quia & si iudex grauet aliquem in interlocutoria, tamen potest deinde sententiam diffinitiuam proferre totaliter ad illius fauorem, & sic euanescit præiudicium illius interlocutoriæ, & ista via procedit tam in interlocutoria possessorij ordinarij, quam in interlocutoria summarij. Tertia via est, vt id, quod iudex interlocutus est non esse sufficiens, seu non esse legitimum, mutetur, & denuo fiat ita, vt non possit impugnari de insufficientia, seu non legitimatè, vt puta, si iudex pronuntiauerit, non esse legitimum procuratorem, seu libellum esse ineptum, quia poterit constitui nouus procurator, & formari nouus libellus; & licet, dum tollitur impedimentum, quod præstabat interlocutoria, ne posset procedi ad vlteriora, insurgat grauamen, vt debeat nouus constitui procurator; & nouus formari libellus, tamen hoc non attenditur, quia est adeo modici præiudicij, vt ius ciuile non concedat posse appellari. Quarta via est, vt reparetur in iudicio petitorio, & ista similiter procedit tam in interlocutoria possessorij summarij, quam in interlocutoria possessorij ordinarij. Quinta via est, vt reparetur per viã appellationis deuolutiuæ à sententia diffinitiua, & ista procedit solum in interlocutoria lata in possessorio ordinario; quia in summario denegatur appellatio etiam ad effectum deuolutiuum, *vt dixi supra memb. 2. num. 3.* & quacunque istarum via possit reparari dicendum est, non posse appellari ab interlocutoria, quia esset appellatio superflua, cum possit reparari, vt declarat, non tamen ita explicite, *Contar. in l. vnica, limit. 5. sub num. 12. vers. limita etiam, C. si de momen. poss.*

Secus est in iudicio petitorio, quia in eo potest appellari ab interlocutoria quoties eius grauamen non possit reparari per appellationem à diffinitiua.

Infero ex hac declaratione, quod si reus absoluatur in iudicio possessorio ab obseruatione iudicij, actor non potest appellare, quia eius grauamen potest reparari in iudicio petitorio, & potest etiam reparari, inchoando denuo iudicium.

Quicquid in contrarium scripserit Contar. *in l. vnica, lim. 26. n. 1. & 2. C. si de momen. possess.* quia eius ratio, dum dicit, posse appellari eo, quia est interlocutoria, confutatur ex prædictis, quia licet sit interlocutoria, tamen ab ea non potest appellari, si possit reparari in petitorio, vt testatur ipsemet Contar. à me citatus *supra in hac prima declaratione;* vnde ex eiusdemmet armis vulneratur hæc sua opinio; sed aliud est in petitorio, *vt dixi infra limitat. 47. memb... num...*

Extende hanc illationem vt sit vera etiam in Ciuitate Lucensi, quia & si illius Ciuitatis statuta *lib. 5. c. 5. vers. ab interlocutorijs vero*, disponant, vt possit appellari ab interlocutoria, quæ non expectat post se sententiam diffinitiuam, tamen procedit hoc in iudicio petitorio, non autem in possessorio, in quo remanet iudicium petitorium, quo potest reparari grauamen illius interlocutoriæ absoluentis ab obseruatione iudicij possessorij.

Limita eandem primam declarationem, vt non sit vera in interlocutoria possessorij iudicij, quæ feratur cum plena caussæ cognitione super aliqua exceptione, quæ concernat proprietatem, & ideo pariat præiudicium etiã in petitorio iudicio, nisi ab ea fuerit appellatum, quia tunc potest ab ea appellari, per ea quæ scribit Contar. *in l. vnica, q. 15 caducitas, sub num. 26. vers. sed vt tandem, & in alijs terminis limit. 24. n. 48. & 49. C. si de mom. poss.* quia vbicunque grauamen illatum in possessorio non potest reparari in petitorio, tunc potest appellari, vt ex communi * omnium opinione scribit Contar. *in d.l. vnica, lim. 1. num. 1.*

Nec obstat, quod possit reparari per appellationem deuolutiuam à sentẽtia diffinitiua, ferenda in possessorio.

Quia respondeo, quod vbicunque ita agitur de proprietate, vt ei fiat præiudicium, tunc non remanet merum possessorium, sed assumit naturam petitorij, in quo non attenditur reparabilitas per viam appellationis deuolutiuæ à diffinitiua, sed datur simpliciter appellatio suspensiua.

Subdeclara obiter hic eandem primam declarationem, vt in iudicio petitorio tripliciter eueniat, quod grauamẽ interlocutoriæ non possit reparari per appellationem à diffinitiua. Primo potest euenire ex eo, quod appellatio à diffinitiua sit prohibita, *vt dixi supra in declaratione, vers. secus,* & nunquid dicatur non posse reparari, quando est prohibita solum suspensiua, sed est concessa deuolutiua, hic non determino. Secundo potest euenire ex eo, quod interlocutoria sit lata super exceptione, quæ non reddat iudicium retro nullum ipso iure, quo casu necessaria est appellatio, alias illa interlocutoria transit in rem iudicatam, & postquam transiuit in rem iudicatam, reuocari à modo non potest, & de hac irreparabilitate vide, quæ scripsi *supra q. 11. n. 55. & sub num. 45. extens. 1.* Tertio potest euenire eo, quia interlocutoria non expectat post se aliam diffinitiuam, à qua possit appellari, qualis est interlocutoria absolutionis ab obseruatione iudicij, de qua videnda sunt, quæ scripsi *infra limitat. 47. memb. 1. num. 27 exemp. 3.*

40 Declara secundo eandem secundam subrestrictionem illatiue ex ipsa, vt, si grauamen interlocutoriæ sit vndique irreparabile tam per viam appellationis, quam per viam iudicij petitorij, tunc appellatio ab ista interlocutoria omnino concedatur, & in hoc omnes * conueniunt, quia ratio est euidens, & ita procedat restrictio posita *supra num. 28.*

41 Exemplifica primo hãc declarationem in interlocutoria, quia iudex admittit testes post lapsum terminum vel testes inhabiles, quia grauamen huius interlocutoriæ non potest reparari, & ideo potest ab ea appellari, vt, loquendo in materia indifferenti, scribunt Bar. *in l. 2. versus finem, num. 25. vers. tertio quæro pone, ff. de appell. recip. Bal. in l. 2. n. 19. q. 13. C. de episc. aud. Bellam. in c. 12. super eo. n. 23. q. 21. de appell. Corn. cons. 35. circa primum, in princ. lib. 1. Fulu. Pacc. tract. de probat. lib. 1. c. 58 n. 42. in fine, & sub n. 47. & Grauat. in annot. ad prax. Vestr. lib. 3. c. 10. n. 6.* & loquendo in caussa possessorii, scribunt Bal. *in l. 9. post sentẽtia, n. 7. & 8. vers. pone ergo, C. de sentent. & interloc. omn. iud. Aufr. ad Capel. Tholos. decis. vltima, n. 3. Ofasch. decis. 25. mortuo intestato, sub n. 14. versic. contrarium. Vestr. in prax. lib. 7. c. 3. sub n. 8. versic. & quamuis, et Contar. in l. vnica, limit. 5. sub n. 13. C. si de momen. poss.*

Et quod hæc interlocutoria contineat grauamen irreparabile, scribunt Rebuff. *tract. de senten. execut. art. 10. gl. 1. n. 7. tom. 1. fol. 403.* & Ful. Pacc. *d. c. 58. n. 47.*

Ratio quare grauamen huius interlocutoriæ sit irreparabile est ea, quia non potest reparari per appellationẽ à diffinitiua, Bal. *in d. l. 9. post sententiam, n. 8.* & alij communiter * in diuersis locis, sed hæc ratio non est bona.

Ratio ergo est quia licet possit appellari à diffinitiua ad effectum deuolutiuum; licet etiam possit, omissa appellatione, recurri ad iudicium petitorium, tamen damnũ est irreparabile; quia licet testes inhabiles, qui nõ debuissent

sent admitti, non probent, quia iudicis ignorantia, vel dolus non debet posse lædere iura partium, tamen adhuc facient aliquale inditium, in tantum quod si, datis hinc inde paribus probationibus, superexistant pro vna parte isti inhabiles, vtiq; sufficient ad victoriam tam in prima, quam in vlteriori instantia, vt bene considerat Bar. *in d.l. sub numero 25.quæst.3.ff.de appellat.recip.* sicq; illud grauamen non solum non reuocatur in causa appellationis, sed operatur, vt grauatus denuo succumbat, & confirmetur sententia; similiter potest de facili euenire casus, vt condemnatus in possessorio non possit habere probationes sufficientes in petitorio, & sic vndiq; remanebit exclusus propter admissionem illorum testium, *Abb. in consil.55. in caussa quæ, circa principium, lib.2.& Rip. in capitul.18. sæpe, col.1.in fine, vers.ex præmissis, numero 3.de restit.spol. fol.31.* & quod hac ratione is, qui amittit possessionem, patiatur magnum damnum, quia, si obscura fuerint vtrinsque iura in quæstione proprietatis, pronuntiabitur pro possessore, scribit in quæstione, an minori detur restitutio. *Gloss.vltim.in l.vnica, in verbo, reformationem, C.si de mom. poss.*

Contra hanc exemplificationem; quod enim non possit appellari, eo quia grauamen potest reparari in petitorio, tenet Menoch. *tract.de adipisc.poss.remed.4. q.99. sub n.816.& 817.*

Retenta exemplificatione.

Amplia primo eam, vt procedat etiamsi interlocutoria esset negatiua, videlicet, testem seu testes non esse admittendos, quia poterit similiter appellari, vt in materia indifferenti scribit Spec. *tit.de teste, §.1.numero 42.versic.recepta autem, lib.1.folio 112.quem refert, & sequitur Fulu. Pacc.tractat.de probat.lib.1.cap.58.sub numero 42.* & idem scribit Grauat. *in annot.ad prax. Vestr.lib.3. capitul.10.sub numero 6.* Et, loquendo in caussa possessoria, scribunt Bal. *in l.9.post sententiam, sub numero 8 C.de sent.& interl.omn. iud. Nicel.tractat.de concord.gloss. concord.6.fall.6. moder. 4.sub numero 26.tomo 18.fol.191. Aufr.ad Capel. Tholos. decis.vlt.numero 3. Vestr.in prax.lib.7.cap.3. sub numero 8. vers.& quamuis, & Osasch.decis.25.mortuo intestato, sub n. 14.vers.contrarium.*

Et quod ab interlocutoria, qua iudex excludit à probando, possit appellari, scribit, loquendo in materia indefinita, Bal. *in l.9.arbitrio, sub n.4.vers.tu ergo scias, ff qui satisd.cog.* &, loquendo in caussa possessoria, scribunt idem Bal. *in margar.ad Innoc.in verbo, appellatur ab interlocutoria.& Osasch.vbi supra.*

Contra hanc ampliationem tenet Menoch. *trac.de adipisc.poss.rem.4.q.99.sub numero 816.& 817.* dicens, non posse appellari, quia eius grauamen potest reparari, in iudicio petitorio.

44 Ego censeo, hanc opinionem contra ampliationem esse veram, sed non censeo veram rationem, quam adducit Menoch. quia potest euenire casus, quod sibi deficiant testes circa proprietatem, & illos, quos haberet circa possessionem, non posset amplius examinare quoad iudiciū possessionis, quia iam est terminatum, & sic præiudicium remaneret irreparabile; vnde dico, rationem esse, quia grauamen potest reparari per appellationem deuolutiuam à sententia diffinitiua, ferenda super possessorio; cum in caussa appellationis possit iudex ad quem illos testes admittere: & posse appellari quoad effectum deuolutiuum à sententia, lata in possessorio iudicio, retuli & sequutus sum *supra numero 16.& seqq.& numero 25.* & interlocutoriam, latam super exceptione peremptoria, posse reuocari, & reparari per appellationem à diffinitiua, quamuis non appelletur ab interlocutoria, & transeat in rem iudicatam, scripsi *supra q.11.sub numero 45. extens.1. & seqq.* & hæc interlocutoria est lata super exceptione peremptoria, non admissio probationum potius perimit quam differat; & nota hęc quia ea alibi non inuenies, cum sit consideratio nostra, & valde legalis.

45 Amplia secundo, vt sicut potest appellari ab interlocutoria admissionis testium, vt dixi, ita etiam possit appellari ab admissione articulorum testibus ijs, quos citaui, & sequutus sum *infra lim.47. princ. memb.1. n.137.* & similiter ab interlocutoria non admissionis articulorum, seu capitulorum, *Natt.consil.172.in caussa et quæst.sub numer. 2.lib.1.& Luginel.tract.de appellat.§.2. capitul.3. numero 86.& 166.*

Hęc ampliatio, quoad interlocutoriam non ammissionis articulorum, non est tuta, quia eius grauamen potest reparari per appellationem à diffinitiua, *vt dixi in præcedenti.*

46 Limita eandem exemplificationem, vt non procedat, quando probationes non admittendæ essent omnino impertinentes, quia tunc licet admittantur, tamen pars non grauatur, *Bar.in l.2.numero 25.versic.tertio quæro, ff.de appel.recip.& Bal.in l.2.numero 19.qu.13. C.de adipisc.aud.* si non est grauata: Ergo non appellat, Bal. *vbi supra,* & quod non grauatus non appellet, latè prosequutus sum *supra q. 5.n.94.& seqq.* Et quod pars isto casu non sit grauata, patet, quia probationes, omnino impertinentes, nullum faciunt indicium.

47 Exemplifica secundo eandem secūdam declarationem positam *supra n.40.* in interlocutoria, qua iudex pronuntiat super competentia, seu incompetentia; quia ab ea potest appellari, vt loquendo in materia indefinita, scribunt Bar. *in l.2.ex quacunque nu.10.vers.quæro vtrum a sententia ff.si quis in ius voc. non ierit,* & in eiusdē repetitione *n. 14.vers. iuxta hoc quæro, & in l.2.vers.secundo quæro num. 13.ff.de appellat. recip.vel non, Bal.in l.2.num.13.vers.septimo quæro, C.de episc.aud. Bellam. in c.12. super eo qu.14. sub n.16. de appel. Guid. Pap.decis.10. si iudex pronunciet num.1.& decis.75. sed circa hoc sub num.2. & tract. de appell.quæst.60. numero 45.tomo 5.fol.59. Rebuff.tractat.de sent.execut.art.10.gloss.1. numero 9.versic.octauo, tomo 1. fol.404. Mynsing.in singul. obseru.cent.3. obser.35. appellatio, numero 1.& Fulu.Paccian.tract.de probat.lib.1.cap.58. numero 47.* & de communi testantur Becc. *consil.21.dubitatum fuit, in fine, numero 42.consil.31.quod appellari, num. 2.& 3.lib.1.Roll.à Vall.& Masuer.* quos retuli, & sequutus sum *supra lib.1.capit.101.numero 18.& tenui eod.lib.1.cap. 97.sub numero 58.* &, loquendo in caussa possessoria, scribit Menoch. *tract.de adipisc.poss.rem.4. q.99. numero 822. & 823.versic.declaratur primo.*

Ratio huius exemplificationis est, quia, si iudex pronuntiat, se non esse iudicem, per eiusmodi interlocutoriā non speratur alia, & si pronūtiat, se esse iudicem, non potest reparari per appellationem à diffinitiua, quia statim sequitur coactio, & executio: talis enim coactio litigandi coram non suo iudice non benè potest postea reparari, *Bart.& Bellam. in locis supra proxime citatis,* & quod, lata pronuntiatione super competentia, vel incompetentia, non expectetur alia sententia, scribit Rebuff. *in loco supra proxime citato,* & quod asserat grauamen, quod non potest reparari per appellationem à diffinitiua, & ideò concedatur appellatio, deducunt Rol. à Vall. *consl.33.articulus, num.1.in fine, numero 2.& 7.lib.4. Becc. d.consil.31.numero 2.& 3.* & quod debeat posse appellari, ne iudices incompetentes trahant ad se omnes caussas, refert & sequitur Luginell. *tract.de appel.§.2.c.3.in verbo, competentia, sub n.186.fol.84.*

48 Hæc exemplificatio (loquendo in iudicio petitorio) & si in vtroq; casu communiter teneatur, & vera sit ratio in casu, quo iudex pronuntiat negatiuè, se non esse competentem, quia tunc, cum non expectetur alia sententia, potest appellari, *vt retuli, & sequutus sum etiam infra lim. 47.memb....num....* tamen ratio, quam Bart. Bellam. Rol. à Vall.

Vall.& Franc. Becc. supra citati assignant in altero casu, quando pronūtiat affirmatiuè,se esse competentē, mihi nunquam satisfecit, quia licet coactio rei conuenti ad litigandum non possit formaliter reparari per appellationem à diffinitiua, quia sicut tortus, quamuis deinde appellet à sententia diffinitiua, non potest reparare, quin fuerit tortus: sic etiam is,qui fuit coactus litigare, quamuis appellet à diffinitiua, non post reparare, quin fuerit coactus, quia non potest fieri, vt quod factum est, non fuerit factum; tamen(quicquid sit in tortura, cuius damnum non habeat idoneam reparationem) satis est, quod illa coactio ad litigandum potest reparari per idoneum æquipollens,videlicet, si aduersarius condemnetur ad expensas,damna, & interesse; quod si aliter diceremus, reus posset à qualibet citatione appellare, quia, dum citatur ad contestandum litem,ad videndum sibi præfigi dilationes,ad iurandum, ad declarandum, & ad similia, semper cogitur litigare; immo etiam in quolibet iudicio possessorio concedenda esset reo appellatio,ex quo illa coactio ad litigandum de possessione non potest per appellationem douolutiuam, aut in iudicio petitorio formaliter reparari, & proinde, si vera esset hæc ratio, destrueretur theorica,& praxis,qua reo, citato, & condemnato in mero possessorio denegatur appellatio.

49 At in iudicio possessorio videtur indistinctè dicendum hanc exemplificationem non esse veram, quia si non datur appellatio ab ipsa sententia diffinitiua, eo quia eius præiudicium potest reparari in iudicio petitorio; multo minus dari debet ab interlocutoria, quæcunque illa sit, dummodo non tangat de dominio,quia si potest reparari præiudicium diffinitiuæ; necesse est vt possit reparari interlocutoriæ,quæ est in ordine ad diffinitiuam; & ita seruandum est in praxi, quicquid scripserit Menoch.citatus *supra sub n.47.*

50 Retenta tamen exemplificatione in petitorio iudicio, & in his casibus,in quibus procedere potest.

Extende primo eam, vt sit vera etiam de iure ciuili, quia etiam de iure ciuili potest ab eiusmodi interlocutoria appellari,*Bar.in d.l.2.numero 13.ff.de appell.recip. Bellam.d.cap.super eo,sub numero 16.quæst.14. de de appellat. Franch.in cap.7.si duobus,sub numero 21.ibi,secundo quæritur quid si iudex eod.tit.& Guid. Pap.d.decis.10. numero 1. & decis.75.sub numero 2.*

51 Extende secundo, vt procedat non solum quando iudex pronuntiat expressè se competentem,sed etiam quādo pronuntiat tacitè per processum ad vlteriora, quia pars potest appellare, *vt ex Franch. Becc.testante de communi opin.in locis citatis supra, sub n.47.retuli, & sequutus sum supra lib.1.c.101.n.18.*

Extende tertio,vt in tantum possit appellare,vt teneatur appellare,alias, non appellando ab interlocutoria lata super competentia, talis interlocuria transit in rem iudicatam, *Franch.in cap.7.si duobus sub num.22. vers.secundo quæritur quid si iudex, de appell. Rolan.à Vall.consil. 33.articulus iste,num.5.lib.4.& Franc.Becc.consil.31. quod appellari,n.3.in fine,& n.6.lib.1.*

Amplia hanc extensionem vt procedat etiamsi Iudex per processum ad vlteriora tacitè pronuntiauerit se esse iudicem competentem, quia, non appellando, talis sententia transit in rem iudicatam, & tenet iudicium, *Dec.in consil.107. in caussa quæ nomine, in principio, & Becc.d. cons.31.sub n.6.lib.1.*

52 Declara eandem tertiam extensionem, & ampliationem,distinguendo tres casus principales.

Primus casus est;quando is,qui pronūtiat,se esse competentem iudicem, nullius generis iurisdictionem habet: & isto casu concludo extensionem, eiusque ampliationem non esse veras,quia siue pars appellet,siue non siue opposuerit de incompetentia, siue non, siue iudex pronuntiauerit tacitè, siue expressè, totum id, quod facit, est ipso iure nullum, *Innoc in capit.20.super literis,numero 5.versic.forsan.in fine,de rescript.*dicens, quod si nullam haberet iurisdictionem, non teneret sententia, qua pronuntiaret suam iurisdictionem, *& sub numero 7.versic.& si quæratur*,dicens,melius dici,quod non teneat sententia, & ex Innoc. refert, & sequitur Afflict. *decis. 354. in caussa reuocationis,numero 14.versic.nec obstat*,dicens,quod sententia, lata à iudice omnino incompetenti, qui pronuntiauerit se competentem,non potest facere eum iudicem, qui non est,etiam quod pars non appellauerit, *& sub numero 15.versic.interdum apparet*,dicens, quod sententia & processus est nullus,si apparet,iudicem esse omnino in competentem in illa caussa, & pronuntiauit se competentem.

53 Comprobatur conclusio huius primi casus,quia si literæ impetrationis iudicis non sint literæ Principis,sed sint falsæ, & iudex delegatus earum vigore processerit, processus est nullus,& semper potest obijci,quia semper obijcitur exceptio falsi, *Bart.in repetitione l.2.ex quacunque, sub numero 16.versic.breuiter vos domini, ff. si quis in ius voc. non ier.* & in isto exemplo loquitur Innoc.supra citatus.

54 Secundus casus est; quando habet aliquam iurisdictionem,& ideo iudex est,sed tamen est omnino,& ipso iure incompetens:& in isto casu Franch.*in cap.7.si duobus, sub numero 30. versic.ex quibus omnibus, de appellat.* facit vnam longam distinctionem, quam omitto, quia iudicio meo melius tractatus constituendo vnam certam conclusionem,& eiusdem ampliationes, & declarationes: Concludo ergo in isto casu, quod si iudex pronuntiat expressè, se esse competentem, pronuntiatio tenebit, & transibit in rem iudicatam,si non fuerit appellatum, & processus, & sententia erunt validi, & ita procedat tertia extensio, *Innoc.in d.cap.super literis, sub numero 5.versic.forsan*, dicēs,quod,si opponitur contra literas de falsa suggestione, vel veritatis suppressione, non per hoc negatur iurisdictio, quia etiam per tales literas datur iurisdictio, & ideò sententia, quam hic iudex tulerit, faciet ius inter partes,nisi appelletur, *et sub numero 7.ibi,sed debes respondere*,dicens quod,cum hic verè sit iudex,bene tenet sententia, *et in capit.2.præterea, numero 1.in fine, versic. sed si postquam, de dilat.*dicens, quod pronuntiatio, quod sit sua iurisdictio, procedet in principali, nec postea poterit obijci, quod sententia sit lata à non suo iudice, cum sit super hoc iudex, scilicet, quod cognoscat, si sua est iurisdictio, & cognouit, & sententiauit, & non est appellatum, *Bart.in d.l.2 sub numero 7.in fine*,dicens,quod si iudex pronuntiauit se competentem,talis sententia faceret ius,nec postea posset disputari de errore,vel dubietate partium,*Franch.in d.c.7.si duobus sub numero 22.ibi,secundo quæritur, de appellat.* dicens, quod valeret processus in caussa principali, posito quod iudex aliter non fuisset iudex competens, & posito, quod contumax non censeatur prorogare iurisdictionem,nec in iudicem consentire, quia fallit, inquit, quando iudex pronuntiat expresse se competentem, & ideò refert, & sequitur, valde de vtile esse, quod semper iudex pronuntiet expresse se iudicem competentem, *sub numero 30 versic.ex quibus omnibus*, dicens, quod si iudex est omnino,& ipso iure incompetens, & processus sit contra præsentem, vel contumacem, in quo processu iudex expressè pronuntiauerit se iudicem competentem, & à tali interlocutoria non fuerit appellatum,non poterit,inquit de cætero amplius dici de incompetentia, *et Ias. in d.l.2. num.39. versic.in quarta parte, ff.si quis in ius voc. non ier.* dicens, quod si partes citentur coram iudice non suo, & nihil opponant, valebit processus, eo quia per tacitum consensum intelligitur prorogata iurisdictio adeo

quod

quod non potest amplius de incompetentia opponi,

55 Comprobatur conclusio huius secundi casus, quia licet contra literas impetrationis iudicij obijciatur exceptio falsi, non quod ipsæ literæ sint falsæ, sed quod in eis narratum sit mendacium à parte, quæ eas impetrauit, tamen iudex per tales literas habet ipso iure iurisdictionē, *Bart. in repet.d.l.2.n.16.in fine,ff.si quis in ius voc.non ier.& Innoc.in d.cap.super literis,num.5.versic.forsan,de rescrip.* dicens vlterius, quod sententia, quam tulerit, ius faciet inter partes, nisi fuerit appellatum.

56 Amplia primo conclusionem huius secundi casus, vt procedat etiam si processus fieret contra contumacem, quia illa pronuntiatio facit ius inter partes, & cætera illius iudicij procedunt, *Bart.in d.l.2.ex quacunque,n.8.versic.sed quæro quid si processum,ff.si quis in ius voc.non ier.& Franch.in d.c.si duobus, sub n.22.quem citaui, & sequutus sum supra n.54.versic.secundus.*

57 Amplia secundo conclusionem huius secundi casus, vt sit vera, etiamsi iudex pronuntiauerit tacitè per processum ad vlteriora, & ita procedit secunda extensio, posita *supra n.51.*

58 Declara primo hanc ampliationem esse veram, si partes comparuerunt, & sciuerunt, illum non esse iudicem, quia tunc videntur prorogare illius iurisdictionem, *Bart. in l.2.ex quacunque,sub n.7.versic.procedo,in gloss.& in repetitione sub num.5. versic. sed iuxta, hoc quæro,& Ias. sub num.39. limit.2. ff.si quis in ius voc.non ier.Franch.in c.7.si duobus, col.penult.sub num.30. ibi,aliquando,& quarto, de appellat.*

Secus si partes ignorauerint, seu dubitauerint, quia tunc non videtur prorogata iurisdictio, *Bar. & Ias. vbi supra.*

59 Declara secundo, veram esse, quando processus fit contra præsentem, qui opponit de incompetentia, quia isto casu iudex, procedendo ad vlteriora, censetur tacitè pronuntiasse, se esse competentem, *Franch.in d.cap. si duobus, sub n.30.versic.ex quibus,ibi,aliquando & tertio processus, de appell.Dec.in consil.107. in caussa quæ nomine, in principio,Gabr.in concl.lib.2.tit.de except.concl.1. n.2.ampl.1.& n.6.& Becc.cons.31.quod appellari, sub n.6.*

Secus si procedat contra contumacem, *vt in seq.3. declarat.*

Contra hanc declarationem (quod enim requiratur declaratio expressa, & processus ad vlteriora non sufficiat) tenent Anton.de Butr.*in cap.20. super literis,col.21. de rescript.& Paul.de Castr.in d.l.2.ex quacunq;* quos ibidem in effectu refert, & sequitur Ias. *sub n.45. vers.iuxta prædicta,& n.46.ff.si quis in ius voc.non ier.*

Nec obstat, quod iudex, procedendo ad vlteriora, censetur reiecisse exceptiones dilatorias oppositas, & ista sit dilatoria, quia respondet Ias. *vbi supra*, quod hoc procedit in alijs exceptionibus dilatorijs, quia in illis constat iam, iudicem esse iudicem, sed in exceptione incompetentiæ dubitatur, an sit iudex, ideò ratione incertitudinis processus redderetur nullus, nisi prius pronuntiaret se competentem, dato etiam, quod esset competens.

60 Retenta declaratione, quæ videtur communis, quando proceditur contra præsentem, qui opponit de incompetentia.

Subdeclara eandem secundam declarationem, vt sit vera quando iudex de opposita incompetentiæ exceptione cognouit: alias si non cognouisset, non censeretur pronuntiasse super ea, & ideò processus foret nullus, *Ias.in d.l.2. sub n.46.versus finem, & Franch.in c.67. ex parte M. sub n.9.ibi,ideo si quæstio emergens sit super iurisdictione, & in d.c.si duobus,col.penult.sub n.30. ibi, intellige quando iudex de exceptione cognouit,de appell.*vbi sic declarat Innocentium *in c.2.præterea, de dilat.*

Confirmatur hæc subdeclaratio, quia si iudex, exceptione opposita, procedat incontinenti ad vlteriora ita, quod de illa exceptione in tanta temporis breuitate verisimiliter cognoscere non potuerit, dicetur super ea non pronuntiasse, & consequenter processus, seu actus gestus per iudicem dicetur nullus, vti factus sine caussæ cognitione, quæ est de substantialibus iudicij, Franch.qui generaliter loquitur in qualibet exceptione, *in d.c.67. ex parte, sub num. 10. ibi, super hac difficultate potest sic concludi*, & vide *infra limit.47.princip.mem.1.num.96.& seqq.& in specie, n.99.*

61 Declara tertio limitando, non esse veram, quādo processus fit contra contumacem, & iudex non pronuntiat expressè se iudicē competentem; quia tūc per processum ad vlteriora non cēsetur pronuntiasse super competētia, & ideò processus esset nullus, ex quo iudex erat ipso iure incompetens; nam isto casu contumax non censetur consentire in iudicem, seu prorogare illius iurisdictionem, *Bar.in dicta,l.secunda,ex quacunque,sub nu.8. ibi, sed si hoc non pronuntiaret,& Ias.num.39.limit.1.ff.si quis in ius voc, non ier.Franch.in d.c.7.si duobus,sub num.30.ibi, aliquando & secundo processus,& sub num.22. versus finem, de appellat,& Gabr.in conclus.2. tit.de except.concl.1.n.7. vers.secus vero.*

62 Amplia hanc declarationem, vt procedat etiam quando processus fit contra præsentem, nihil excipientem de incompetentia, quia tunc processus non valet, ex quo non censentur tacitè pronuntiatum super competentia, per processum ad vlteriora, cum de ea non fuerit oppositum, *Franch.d.cap.si duobus,sub num.30. ibi, aliquando & quarto processus.*

† Hoc tamen intelligitur procedere in ordinario, secus in delegato, *l.priuat.ff.de Iurisd.om. Iud.*

Limita eandem ampliationem, vt non procedat quando iurisdictio esset prorogabilis, & fuisset scienter litigatum, *Franch.vbi supra.*

64 Declara quarto, vt non procedat, quando iurisdictio esset omnino improrogabilis, vt puta, quia sit iudex secularis, & agatur de caussa clerici, quia tam pronuntiatio super competentia, quam processus, qui fieret, essent nulli, quia clericus nec expressè, nec tacitè potest consentire, seu prorogare iurisdictionem iudicis laici, *c.4. at si clerici,de iudic.* & de materia huius declarationis latè egi *supra lib.1.c.11.n.36.38. & seqq.*

65 Tertius casus est; quando iudex est ipso iure competens, sed eius iurisdictio potest per exceptionem elidi: & isto casu, quem ponit Franch.pro secundo casu *in d.cap. si duobus,sub num.30. versic. ex quibus omnibus, de appellat.* concludo, pronuntiationem expressam super competentia nullo casu esse necessariam, & tacitam per processum ad vlteriora semper sufficere, & esse appellandum, *Franc. sub d.n.30.versus finem,ibi,secundo casu principali.*

66 Limita eandem secundam exemplificationem positam *supra n.47.* vt non procedat, quando, orta discordia inter duos iudices ordinarios, vel delegatos, superior, vel arbitri electi super ista discordia pronuntiant, quis eorum sit competens, quia ab hac pronuntiatione partes non possunt appellare, *Angel.in l.2.num.8. versic. & an ab hac, ff. si quis in ius voc.Paul.Ant.del Bene.sing.13.a sententia,& alij,quos refert,& sequitur Ruginell.tract.de appell.§.2.c.3. num.188.*

67 Exemplifica tertio eandem declarationem, seu verius irreparabilitatem grauaminis, de qua *sup.num.39.in fine, versic.tertio potest.* vt non procedat in interlocutoria, qua iudex pronuntiat, procuratorem non esse, vel esse legitimum, quia ab ista interlocutoria datur appellatio, *Bart.in dicta l.2.num.15.vers.tertio quia, ff. de appellat.recip.vel non,Bal.in d.l.2.n.14.vers.octauo quæritur, C. de episc. aud. Bellam.in cap.12.super eo,q.15.sub num.16.de appell. Menoch.de adipisc.poss.rem.4.q.99. num.824. vers.declaratur secun-*

secundo, Fulu. Pacc. tract. de probat. lib. 1. c. 58. num. 47. Contar. in l. vnica, lim. 5. sub numer. 13. vers. reliquum est, C. si de mom. poss. & quod detur appellatio, quando iudex non admittit procuratorem, scribit Rug. *tract. de appell. §. 2. c. 3. num. 63. fol. 74.* & quod licite appelletur, si non admittitur exceptio, quod procurator non habet legitimum mandatum, probat tex. *in cap. 48. significauit, de appellat. & ibi Doct. in summario.*

Procedit hæc restrictio etiam de iure ciuili, *Bar. in l. 2. q. 3. num. 15. de appellat. recip. vel, non quem referunt, & sequuntur Bellam. c. 12. super eo, quæst. 15. sub n. 16. & Franch. in cap. 67. ex parte, not. 5. num. 4. in fine, & num. 5. de appellat.*

Ratio est, quia si pronuntiat, non esse procuratorem, non speratur alia diffinitiua, si vero pronunciat, esse procuratorem, & non sit, ex hac pronunciatione, & non efficitur, & consequenter acta cum eo non præiudicant domino, vnde aduersarius remanet grauatus in hoc, quod ex actis nullis non potest vincere, & hoc grauamen non potest reparari per appellationem à diffinitiua, *Bart. & Bellam. supra citati.*

68 Exemplifica quarto, vt non habeat locum in interlocutoria, qua iudex pronuntiat, tutorem esse, vel non esse legitimum, quia datur appellatio, *Bart. in d. l. 2. sub num. 15. vers. tertio quia, ff. de appellat. recip. vel non. Bal. d. l. 2. num. 14. vers. octauo quæritur, C. de episc. aud. Bellam. d. cap. super eo, quæst. 15. sub num. 16. de appell. Signorol. consil. 14. num. 5. Menoch. tract. de adipisc. possess. rem. 4. q. 99. nu. 824. & 825. & Fulu. Pacc. tractat. de probat. lib. 1. cap. 58. sub num. 47.* & quod detur appellatio, si iudex non admittit tutorem, refert, & sequitur Rugin. *tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 63 fol. 74.*

69 Declara hanc exemplificationem, vt non procedat quando iudex, pronuntiando esse tutorem, adijceret, decernens ratum esse, quod eo auctore factum erit, quia isto casu non potest appellari, ex quo non grauatur, quoniam valent gesta per eum, *Bar. & Bellam. supra citati, et Benint. decis. 79. mota lite, versus finem, sub n. 10.*

Infero ex hac declaratione, quod si tu agis contra me, & ego nomino Titium in patronum principalem, & tu opponis, dictum Titium non esse admittendum, & iudex pronuntiat, esse admittendum, tu non potes appellare, quia acta, quæ tu facies contra Titium, sine dubio valebunt contra me, & sic cessat grauamen, *Beniut. d. decis. 79. mota lite, versus finem.*

70 Exemplifica quinto in interlocutoria, qua pronuntiatur super idoneitate fideiussionis, quia datur appellatio, *Bart. in d. l. 2. sub num. 15. ff. de appell. recip. Contar. in l. vnica, lim. 5. sub n. 13. C. si de mom. poss. Fulu. Pacc. tract. de probat. lib. 1. c. 58. sub n. 47.* & quod si iudex pronuntiet fideiussores idoneos, & nō sint, possit appellari, scribit Guid. Pap. *decis. 75. sed circa, sub n. 2.* & quod, si pronuntiet, esse idoneos, grauamen dicatur irreparabile, & possit appellari, scribit Rebuff. *tract. de sent. execut. art. 10. gl. 1. num. 5. vers. quarto, tom. 1. fol. 403.*

71 Exemplifica sexto in interlocutoria, quia iudex pronuntiat, pecuniam esse soluendam minori sine tutore, *Guid. Pap. d. decis. 75. sed circa, sub n. 2.* seu sine curatoribus, *vt loquitur Rebuff. tract. de sent. exec. art. 10. gloss. 1. n. 5. versic. quarto, in fine, tom. 1. fol. 403.*

72 Exemplifica septimo in interlocutoria, qua iudex pronuntiat, principalem comparentem non habere, vel habere legitimam personam standi iudicio, quia datur appellatio secundum Bal. *in d. l. 2. numero 14. quæst. 8. de episc. audien. Grauat. in annot. ad prax. Vestr. lib. 3. cap. 10. sub num. 6. fol. 68.* & Menoch. qui loquitur generaliter *d. quæst. 99. in fine, num. 825.* & quod ab interlocutoria, lata super legitimatione personæ actoris, possit appellari, refert, & sequitur Fulu. Paccian. *tract. de probat. libr primo cap. 58. sub numero 47.*

Ratio est, quia interlocutoria super legitimatione personæ, dicitur continere damnum irreparabile, *Rebuff. tractat. de sent. execut. art. 10. gl. 1. n. 5. versic. quarto, tom. 1. fol. 403. & Contar. in l. vnica, limit. 5. numer. 13. vers. reliquum est, C. si de mom. poss.* nam si iudex pronuntiat, habere legitimam personam, & non habet, aduersarius, quamuis vincat, non vincit, quia acta sunt nulla, *vt dixi supra num. 67. in fine.*

Declara istam exemplificationem, vt non procedat, quando quis est minor, sed tamen iudex ex falsis probationibus per minorem factis pronuntiat, eum esse maiorem, & debitor, credendo, & acquiescendo huic pronuntiationi, soluit illi minori, quia licet minor consumet pecunias solutas, tamen debitor non potest amplius conueniri; & similiter, si curator ignoranter credidit pronuntiationi, ideoq; rationem reddidit, amplius eo nomine conueniri non potest, *l. 33. minor 25. annis, ff. de minor. 25. ann.* Vnde, cum isti non remaneant grauati hoc decreto, quia debitor rectè soluit, & curator potest sine suo damno cessare ab administratione, non possunt appellare, *Bar. in d. l. 2. n. 15. vers. tertio, in fine, ff de appell. recip.*

Subdeclara hanc declarationem ex his, quæ dixi *num. sequenti.*

73 Extende eandem exemplificationem, vt habeat locum non solum, quando super legitimatione personarum pronuntiatur in litis ingressu, sed etiam quando pronuntiatur in executione, quia adhuc poterit appellari, per ea quæ scribit Bal. *in l. fin. num. 5. versic. quæro quomodo, C. de fideicomm. libert.* dicens, quod licet confessus non possit obijcere de non ordine iudicij; tamen potest obijcere, quod persona non est legitima in iudicio, & nota, inquit, quod lex in appellatione non considerat interesse, sed quod quædam iniuria fit ei, cui non seruantur præcepta legum, vnde quod dicitur (non solent audiri appellantes, nisi quorum interest) debet intelligi, nisi contra eos sit processum præter legis dispositionem, & hanc doctrinam sumpsit Bal. ex textu satis notabili *in l. 7. ait prætor, versic. permittitur etiam, ff. de minor. 25. annis,* vbi habetur, quod si prætor decernat, soluendam pecuniam minori sine curatoribus, quamuis debitor allegauerit, creditorem esse minorem, debitor erit securus, sed, si nollet soluere, posset quasi aduersus iniuriam appellare, hancque doctrinam censeo propterea habere locum, etiamsi debitor esset obligatus in forma cameræ, & quamuis debitor sit plenè conuictus, & confessus, & cēseo, quod appellatio esset admittenda, etiam ad effectum suspēsiuum, & sic nota, quod quis isto casu potest appellare, quamuis sua non intersit, & iudex appellationis, vt inquit Bal. reuocabit præceptum tanquam non rite interpositum.

Subrestringe tertio eandem restrictionem positam *supra n. 28.* vt non procedat in possessorio summarijssimo, quia à sententia in eo lata non datur appellatio, per ea quæ scripsi *supra memb. 2. n. 1.* & tamen illa non est sententia diffinitiua, Ios. Cum. *super ritib. Sicil. c. 38. n. 112.* immo est mera interlocutoria, *vt retuli, & sequutus sum supra memb. 4 n. 20. extens. 8.*

74 Subrestringe quarto, vt non procedat, quando interlocutoria tangit negotium principale, quia ab ea non potest appellari, *Contar. in l. vnica, limit. 5. numero 7. versicul. limita secundo, C. si de mom. poss.* & in his terminis loquuntur Bal. Menoch. & Rot. *diuers. quos citaui supra numer. 32.*

Contra istam subrestrictionem de diametro videntur tenere Rebuff. *tractat. de sent. execut. artic. 10. gl. 1. num. 4. versic. tertio, tom. 1. fol. 403.* & Grauat. *in annot. ad prax. Vestr. lib. 3. cap. 10. sub num. 6.* dum scribunt, quod si iudex pronuntiat, aliquem esse minorem, vel maiorem, prodigum, vel alias inhabilem, potest appellari, quia ex

toto

toto annullatur actus, & tangit factum principale.

Non discedo à subrestrictione, quia, quod scribunt Rebuff. & Grauat. potest procedere in interlocutoria, lata in caussa petitorij.

Amplia has omnes subrestrictiones, vt in earum casibus appellatio intelligatur prohibita tam ad effectum suspensiuum, quam ad effectum deuolutiuum, quia satis est, quod appellatio ad effectum deuolutiuum concedatur à sententia diffinitiua, & quod in illius appellatione possit reparari damnum interlocutoriæ, sicut si appellaretur ab ipsa interlocutoria.

De interlocutoria, quia iudex pronuntiat, esse procedendum ad vlteriora, vide *infra lim.47.memb.1.n.94.vers. exemplifica secundo*.

Et quid in casu contrario, quando pronuntiat, non esse procedendum, vide *in eadem limitat.47. membr.1. numero 190*.

An caussa grauaminis sit exprimenda in appellatione ab interlocutoria, & an appellatio debeat iustificari ex caussa expressa, vide *infra n.106. & 112*.

75 Restringe IV. quando fertur sententia super inepto libello in fauorem libellantis, quia tunc potest appellari, *Nicell.tract.de concord.gl.concord.6.fall.6.vers.octauo, sub n.26.tomo 18.fol.191*.

76 Restringe V. quando sententia fuisset lata per iniuriam seu dolum, quia tunc potest appellari, *Bal.consil.217.verba libelli, in fine, sub numero 9.versic.concludendo, lib.2.Nicell.de concor.gl.concor.6.fall.6.versic.nono, sub numero 26. fol.191. Rebuff.tract.de sent.exec.art.9. gloss.5. numero 9. vers.fallit quando, tomo 1.fol.401. Maran.in suo spec.parte 6.act.2.princip.in verbo, & quandoq; appellatur, lim.10. nu. 315.folio 506 late Contar.in l.vnica, lim.10. numero 1.C.si de mom.poss.* & quod à lege, seu statuto, sublata appellatione, non censeatur prohibita facultas appellandi, vbi aut dolo iudicis, aut etiam partis sententia lata extitit, refert, & sequitur Breder. *tract.de appel.parte 1.tit. 11. in verbo lex, col.23.& ante eum Contar.d.lim.10.n.3*.

Comprobatur hæc restrictio, quia licet à sententia iudicis, cui de communi partium consensu sit commissa caussa cum clausula (*appellatione remota*) non possit appellari, quasi propter excellentiam ipsius iudicis, iuxta ea, quæ scripsi *quæst.præced.lim.1.numero 20. versic.extende sexto*, tamen, si iste iudex pronuntiet dolo malo, poterit appellari, *vt ex Bal.refert & sequitur Contar.in d.l.vnica, lim.10.sub n.1.& 2.C.si mom.poss*.

77 Extende primo hanc restrictionem, vt habeat locum etiamsi sententia sit lata per latam culpam, quia æquiparatur dolo, *Contar.d.lim.10.numero 1.et sub numero 2.ibi tantundem erit*.

78 Extende secundo, vt possit appellari etiam post lapsos decem dies, quia talis sententia, lata per dolum iudicis, nunquam transit in rem iudicatam, *Contar.d.lim.10.nu.7. vers.quinimo etiam*.

Dolus iudicis quomodo probetur dixi *lib.præc.c.2.sub numero 438.vers.sed dolus*.

79 Restringe VI. vt non procedat, quando sententia est euidenter iniusta, quia tunc potest appellari etiam à sententia meri possessorij, *Bal.in l.vnica, colum.2.numero 5. vers.denuo quæro, C.si de mom.poss. Abb.cons.55. in caussa quæ, paulo post principium, lib.2.Maran.in suo spec.parte 6. act.2.princ.in verbo, & quandoque appellatur lim.6.numero 311.fol.505.Vestr.in prax.lib.7. cap.3.vers.at vbi, sub numero 6.ibi, idem si constaret, fol.195. Lancell. tractat.de attent.parte 2.cap.12.limit.25.princ.numero 15.vers.secundo, fol.372. Achil. Person.tractat.de adipisc. poss.sub numero 347.versic.præterea dato, tomo 3.parte 2.fol.269. Io.Bapt. Pontan.tract.de spol.lib.4.c.3.numero 50.vers.quocunque, fol.306.* dicens, quod respectu notoriæ iniquitatis non intelligitur vnquam prohibita appellatio, *late Contar.in l. vnica, lim.9.numero 2.C.si de mom.poss. Et est de mente Bartols, in l.2.numero 5.in vltim.verbis, ibi, præterea video, ff.de appell.recip.* dicens, quod possum appellare, si contra iustitiam auferatur mihi ius possessionis, &, loquendo de sententia, qua pronuntiatur, hæredem scriptum esse mittendum in possessionem, scribunt Zucch. *in l.fin.numero 447. C.de edic.diu.Adr.toll. Menoch.tractat.de adipisc.poss.rem. 4.quæst.100.declar.2.num. 850.& Achil.person.d.tractat. de adipisc.poss.sub n.334.vers.ego autem, fol.268.in fine,& 269.* dicens, quod si post latam sententiam de immittendo hæredem in possessionem, non citato contradictore, compareat contradictor ante executionem sententiæ, id est, ante missionem in possessionem, & incontinenti, probaret de iure suo, tunc iudex tenetur illum admittere, & si non admittit potest ille appellare à non admissione, cum dicta pronunciatio sit euidenter nulla, & iniqua, & scripsi *supra mem.4.num.106.* &, loquendo de notorio, à quo est prohibita appellatio, scripsi *supra lim.4. num.99*.

Ratio huius restrictionis est, quia dispositio generalis non trahitur ad ea, in quibus est euidēs, iniquitas, *Crauet. conf.3.iudex habens, numero 18.vers.vndecimo facit*, quare, reiecta appellatione, non censetur reiecta, quando euidēter, constat de iniquitate sententiæ, Contar. qui plures citat *in l.vnica, limitat.9. numero 4.versic.mouetur, Cod.si de mom.poss.* nam illa præsumptio, quod quis appellet, vt impediat, & differat executionem, cessat quoties grauamen est notorium, *Contar.d.limit.9.numero 14.vers.horum autem*, & facit, quod scripsi *infra q.19.rem.1.concl.4 n.26. vers.comprobatur primo*.

80 Extende primo istam restrictionem, vt procedat etiā si statutum tolleret appellationem, & nullitatem, *Achil.person.tractat.de adipisc. poss.sub numero 347. versic.prætera, versus finem, fol.270.* & quod procedat etiam si statutum prohiberet appellationem, refert, & sequitur Contar. *in l.vnica, lim.9.numero 6.vers.idque procedit, C.si de mom. possess*.

81 Extende secundo, vt possit etiam implorari officium iudicis, & impediri executio sententię, quando sententia est euidenter iniusta, *vt refert, & sequitur, & remissiuè declarat Contar.d.lim.9.numero 11.& 13.vers.& quia* potest enim, & debet superior per officium suum emēdare omnem sententiam, quæ continet manifestam inquitatem, etiamsi sit ab arbitris lata, cui aliàs sit standum, *Contar.d. lim.9.n.18*.

Sententia quando dicitur notoriè, & euidenter iniusta vide Franch. *in capit.63.dilecto, q.55.numero 153.& seqq. de appellat.& Contar.in l.vnica, limit.9.numero 34.C.si de mom.poss.* Et quando dicatur iniusta, sed non euidenter & notoriè iniusta, vide eundem Contar. *ead.lim.9. nu.50.& seqq*.

82 Restringe VII. vt non procedat, quadno statutum seu consuetudo aliter disponeret, *Nicell.tractat. de concord.gloss.concord.6.fallen.6.vers.undecimo, sub numero 26. fol.192.* adde quæ scripsi *supra membr.4. sub numero 30. vers.restringe*.

83 Restringe VIII. vt non procedat, quando appellatus consentit appellationi, quia tenet appellatio, *ut scribit, et comprobat Nicell.d.fall.6. num.27. uersic.duodecimo, folio 192. et Contar.in d.l.unica, q.22. sub numero 2.et seqq.C.si de mom.poss*.

84 Declara primo istam restrictionem, vt si pars appellet à sententia quatenus contra, & postea pars appellata, cōtra quam subscribitur sentētia, appellet, nō dicetur appellare de consensu alterius, partis, quæ appellauit quatenus contra, ideoque non tenebit appellatio in possessorio; & ratio est, quia illa appellatio, quatenus contra, potest intelligi, quatenus non fieret condemnatio ad expēsas, vel ad fructus, sicque non infertur consensus permittende,

mittendæ appellationis ad totam caussam, *Achill. de Graf. decis. 8. alias 234. appellauerat de appel. fol. 207. quem referunt, & sequuntur Contar. d. q. 22. sub n. 5. vers. quibus, & n. 6. & 7. & Marches. tract. de commiss. p. 2. in commiss. appell. c. 2. n. 40. fol. 37.*

85 Declara secundo, vt consensus dicatur adesse, quando appellatus non contradicit, vide Caball. *ad constit. March. lib. 6. capit. 2. in verbo, ciuili, numero & limit. 6. fallen. 371. Marches. d. c. 2. num. 48. limit. 6. fol. 39. & Achil. Person. tract. de adipisc. poss. numero 337. vers. præterea, fol. 269.* qui scribit, in causa mera possessoria, quæ sit momentanea, non permitti appellationem, parte opponente, & contradicente, secus si pars non contradiceret, quia permitteretur appellatio.

86 Declara tertio, vt consensus præstitus in prima appellatione non porrigatur ad secundam; & ideo licet caussa fuerit facta appellabilis, tamen non durat appellabilis secundum plures decisiones, loquentes de constitutione Ægidiana, quas refert, & sequitur Contar. *in l. vnica q. 13. petitorium quid sit, sub n. 106. & latius in qq. Ægidianæ, q. 4. sub n. 4. vers. contrariam, C. si de mom. poss.*

Confirmatur hæc declaratio, quia licet semel passus sim, per rescriptum apostolicum me trahi vltra duas dietas, tamen iterato tractus ibidem potero excipere, & si necesse fuerit, appellare, *Spec. tit. de appla. §. restat, sub nu. 6. ibi item ex præmissis, lib. 2. fol. 190. et Ant. de But. in c. 29. dilectus filius, il secundo, n. 10. vers. secundo circa, de rescript.*

Contra istam declarationem facit, quia caussa semel effecta appellabilis remanet appellabilis, vt in terminis alimentorum scribit Pontan. *tract. de alim. c. 19. nu. 6. & 7. tomo 8. parte 1. fol. 455. Lancell. tract. de atten. parte 2. c. 12. limit. 25. numero 18. fol. 271. in vltima impressione, et Rugin. tract. de appel. §. 2. c. 3 n. 279 fol. 42.* sicut tres semel effecta alienabilis, perpetuo remanet alienabilis, *vt scripsi lib. præc. c. 2. n. 644.*

In hac contrarietate vide, quæ scripsi *infra lim. 47. memb. 1. n. 113.*

87 Restringe IX. vt non procedat quãdo iudex à quo detulit appellationi, quia tunc potest appellans in eo obtinere, *Bal. in l. 9. post sententiam, colum. 2. versic. pone ergo, sub numero 8. C. de sent. & interloc. omn. iudic. quem referũt, & sequuntur Alex. cons. 2. consideratis, his, versus finem, sub n. 15. lib. 3. Ias. in l. 8. patre furioso, col. 3. n. 12. vers. 1. facit, ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. & in l. 1. n. 5. vers. tu tamen, C. de bonorum possess. secund. tab.* hancq; eandem restrictionem ponunt Nicel. *de concord. gl. concor. 6. fall. 6. sub n. 26. vers. decimo, fol. 191. Rol. à Vall. cons. 77. viso, & bene, num. 1. in fine, & n. 2. lib. 2. Achil. Person. tract. de adipisc. poss. n. 337. vers. permittitur, tomo 3. parte 2. fol. 269. Cabal. ad constit. March. lib. 6. c. 2. n. & lim. 8. fol. 371. Marches. tractat. de commiss. parte 2. in commiss. appel. c. 2. n. 50. lim. 8. fol. 39. & late Contar. in l. vnica, lim. 13. num. 1. & seqq. C. si de mem. poss.* & quod hæc restrictio habeat locum etiam in appellatione à notorio vide *supra lim. 4. n. 27. & 57.*

88 Extende primo hanc restrictionem, vt habeat locum etiamsi appellatio esset friuola, quia appellatio, cui esset delatum, ligaret, *vt dixi infra lim. 36. princ. n. 2. vers. declara*, & ideo, licet à sententia, lata contra confessum, & conuictum, non detur appellatio si tamen iudex à quo detulerit appellationi, suspenditur eius iurisdictio, vt retuli, & sequutus sum *supra lim. 4. princ. n. 27.*

89 Extende secundo, vt in tantum procedat, vt si iudex ad quem receperit appellationem, tuuc etiam de vtriusque partis consensu non possit rediri ad iudicem à quo, vide *supra lim. 2. sub n. 103.*

90 Extende tertio eandem restrictionem, vt propterea acta, facta post appellationem, & delationem, sint ipso iure nulla, etiamsi appellatio fuerit friuola, & acta fuerint facta ante inhibitionem, *Rol. à Val. d. cons. 77. sub num. 2. lib. 2.* & quod sint nulla, & veniant reuocanda, scribit Paris. *consil. 160. Bonifacius, n. 6. lib. 4.* quos refert, & sequitur Lancell. *tract. de attent. parte 2. c. 12. de attent. & innou. appel. pen. lim. 1. n. 50. & 66. & seqq. fol. 359.* & adde quæ scripsi *infra lim. 47. princ. mem. 1. n. 41. vers. restringe quinto.*

91 Extende quarto, declarando, vt procedat non solum quando iudex detulit expresse, sed etiam quando detulit tacitè, quia delatio etiam tacita, impedit iudicem, ne possit vlterius procedere, cuius tacitæ, delationis pono hic tres casus.

Primus casus est: quando iudex appellanti præfixit terminum ad prosequendam appellationem, vel ad audiendum responsum; quia tunc pendente appellatione etiam à mera interlocutoria iudex à quo non potest vlterius procedere, quia huiusmodi præfixio termini habet vim dilationis, *Lancell. d. c. 12 lim. 1. n. 58. & 59. fol. 359.* & vnde quæ scripsi *supra q. 14. n. 16. vers. subdeclara.*

92 Secundus casus est; quando iudex dat acta pro apostolis, *Rot. decis. 8. alias 70. si iudex det acta pro apostolis de appell. innou. Lancell. d. lim. 1. numero 75. & Franch. & Luc. Pet. quos retuli, & sequutus sum supra q. 13. numero 13.* vel quando nihil respondet, *Lancel. d. lim. 1. n. 77. fol. 359.*

Tertius casus est; quando iudex, requisitus de apostolis expresse negat illos tradere, vel saltem non tradit in tempore, quia vtroque casu est, ac si detulisset appellationi quoad suspendendum exercitium iurisdictionis, *vt retuli, & sequutus sum infra lim. 47. princ. mem. 1. sub n. 42. versic. subextende secundo.*

93 Extende quinto, etiamsi pars ipsa appellata detulerit, quia est, ac si iudex à quo detulisset, *per ea quæ refert, & sequitur Lancell. tract. de attent. d. c. 12. lim. 6. principali, nu. 36. 37. & 38. fol. 365.* dicitur autem pars appellata deferre appellationi, quando comparet coram iudice ad quem, & non reclamando patitur procedi in caussa *Lancell. vbi supra, & scripsi supra q. 13. sub n. 4. vers. declara primo.*

94 Extende sexto, vt procedat non solum si ipse iudex detulerit, sed etiam si detulerit subdelegatus ab eo cum clausula (donec vices suas duxerit reuocandas) si ante reuocationem detulit, *Lancell. ead. lim. 1. numero 79. & lim. 6. nu. 22. fol. 364.*

95 Extende septimo, vt procedat etiamsi appellatio esset sine caussa, *Lancell. d. lim. 1. numero 69. fol. 359.* vide infra *lim. 36. n. 3.*

96 Extende octauo, etiamsi esset interposita sine scriptis, *Lancell. ead. lim. 1. n. 70.* vide infra *lim. 36. n. 3.*

97 Declara hanc extensionem, vt procedat in appellatione ab interlocutoria, cui si iudex detulerit, facit deuolui totum negotium ad superiorem, vt retuli, & sequutus sum *infra limit. 47. membr. 1. numero 42.* secus est in appellatione a diffinitiua, in qua non delatio, sed appellatio deuoluit, nisi esset appellatum incontinenti, *Achil. de Graff. decis. 2. alias 228. appellatio sine scriptis, de appellat. folio 104.*

98 Extende nono, etiamsi non essent, petiti apostoli, *Lancell. ead. lim. 1. n. 71. vide infra limit. 36. n. 4.*

99 Extende decimo, vt delatio operetur etiam quo ad articulos separatos, quia iurisdictio iudicis à quo remanet suspensa in tota caussa, licet sit appellatum ab vno articulo separato, *Alex. consil. 89. diligenter consideratis, sub numero 9. versic. quantum vero ad capitula separata, lib. 1. & Franch. in c. 10. super eo, col. 2. numero 4. vers. primus si index de appellat.* dicens, hunc casum esse clarum, & Lancell. *tract. de attent. parte 2. c. 12. de atten. & innou. appell. pend. lim. 2. princ. numero 37. fol. 361.*

Contra hanc extensionem optimè argumentatur Lancell. *d. lim. 2. n. 38.* dicens, quod delatio debet restringi ad id, à quo est appellatum, quia in eo, in quo non est appellatum, non potest dici, quod sit delatum appellationi.

Retenta extensione.

Subextende eam, vt procedat etiam si delatum fuerit friuolæ appellationi ab interlocutoria, & quamuis fuerit delatum ob reuerentiam, quia nihilominus iurisdictio defertur ad superiorem, quoad totam caussam, *Franch.in cap.5.cum appellationibus,§.si vero,num.2.not.3.de appellat.in 6.*

100 Subrestringe primo, declarando eandem restrictionem, vt non procedat quando iudex admisit appellationem,cum clausula (*si & in quantum de iure teneor, & aliter non*)seu (*si & in quantum de iure debeo*)quia hæc clausula est vtilis,& operatur,vt si iudex non debeat deferre appellationi,iudex à quo perseuerat in iurisdictione, *Bal. in l.edita,n.98.vers.item,dubitatur si iudex,C.de eden.in repet.Patauina*,quare si appellatio non est admittenda, nõ intelligitur admissa,*Franch.in c.44.sepe,sub n.5.vers.si autem,& Card.Alex.n.14.ibi, quid autem si iudex*, de appell. idem *Franch.in c.5.cum appellationib.§.si vero, n.11. vers. sed limita,ibi secundo limita,eod.tit.in 6.Dec.in c.57.oblatæ, not.2.num,4.de appell.Rol.à Vall.d.cons.77.n.17. in fine,& n.18. lib.2.Lancell.tractat.de attent.p.2.c.12.de attent.& innou,appell.pend,limit.1.n.82.in fine, & 83.to.5.fol.359. Marches.tract.de commiss p.2.in commiss. appell. cap.2. sub n.50.& 51.limit.8.fol.39.& Caball.in d.verbo,ciuili, sub n. 8.fol.371.*& quod si appellatio interponitur ex caussa rationabili,iudex dicatur ei detulisse,secus si sit irrationabilis,referunt,& sequuntur Felyn. *in cap.36. cum contingat, n.12.in fine,vers.vlterius,& num.13.de off.potest.iudic.deleg.*& Contar.*in l.vnica,quest.19.n.6.& latè limit.13.num. 17.& seqq.C.si de mom.poss.*& quod, si appellatio a diffinitiua interponatur ex caussa probabili, iudex dicatur ei detulisse;secus autem si sit irrationabilis, vt puta quia appellata sententia quam transijsset in rem iudicatam constet ex inspectione ipsius sententiæ,quia tunc iudex a quo dicatur perseuerare in iurisdictione, scribit Benint. *decis. 1.sub num.1.*

Nec illa clausula (*si & in quantum,*) inducit suspensionem,quia habet in se latentem veritatem, vt si appellatio sit rationabilis,dicatur admissa,alias non,*Felyn.Benint.et Contar.in locis supra proximè citatis*.

Subrestringe secundo,vt multo minus procedat,quando iudex non admitteret,nisi cum hac clausula negatiua, *Non admitto nisi,si,& in quantum de iure teneor*,quia tunc nunquam videretur deferre,*teste Cardinal Zabar. in clem. 2.quamuis,in fine,vers.tertio quæro de appell.* quem refert, & sequitur Franch.*in c.5.cum appellationibus,§.si vero, n. 11.vers.sed limit.de appell.in 6.*

Aduerte,quod hæc secunda subrestrictio non debet esse diuersa a prima præcedenti,& ideo de dicto Cardinalis dubitauit Fel.*in d.cap.cum contingat, n.13. in fine*, nam licet illa prima verba negatiua *non admitto*, non deferant, & negent,tamen illa sequentia, *nisi si & in quantum*, ponunt aliquid affirmatiuè,*vt tenuit Senatus Pedemon.relatus ab Osasch.decis.131.decreto,n.2.*& ex eo refert,& sequitur Contar.*d.limit.13.n.23.& 24.C.si de mom.poss.* & tenet Luc.Pæt.*in pract.Capit.lib.5.c.2.sub n.10.vers.vidi aliquos,in fine*,dicens idem est, ac si responderet cum verbis affirmatiuis.

Declara easdem subrestrictiones,vt quamuis iudex admittat appellationem cum clausula (*si & in quantum*) tamen non potest, spreta appellatione, procedere ad vlteriora,quia attentaret, ac si appellationem simpliciter admisisset,*vt ex Rot.refert et sequitur Lancell.tract.de attent. p.2.c.12.ampl.5.princip.n.7.fol 352.*nam dato etiam,quod virtus dictæ clausulæ operetur non admissionem appellationis tunc attentata,appellatione pendente; essent reuocanda, quia, appellatione interposita, siue recepta sit, siue non,nihil medio tempore innouari oportet,*l.1.ff. nihil,nou.appell.interp.& l.6.sciendum,ff. de appell. recip, & dixi supra q.3.n.19.*

Subdeclara hanc declarationem, vt nihilominus admissio, seu non admissio appellationis cum præfata clausula (*si & in quantum*) sit vtilis, quia operatur tam effectus appellationis admissæ, quam appellationis non admissæ:effectus appellationis admissæ sunt duo. Primo,vt iudex retineat iurisdictionem, de qua scripsi *supra qu.15. sub n.15.et seqq.vsque ad n.23.* & in specie quod retineat iurisdictionem quo ad dandum apostolos, & quo ad assignationem termini ad prosequendam appellationem, scribit Contar.*in leg.vnica,limit.13.n.20.C.si de mom.poss.* nam licet iudex simpliciter admittat appellationem, tamen remanet ei iurisdictio ad præfigendum appellanti terminos ad prosequendam appellationem, & tamen, si non admittat, ei non remanet, secundum communem * opin.quam citaui *supra q. 14. n.15.* Secundus effectus est quod iudex euitat pœnas impositas contra iudicem non admittentem appellationem, quia habetur pro admissa, *Contar.in d.l.vnica q.19.n.6.*Tertius effectus est quia sicut appellans potest, inuito appellato renuntiare appellationi interpositæ ab interlocutoria,& renunciando, iudex à quo recuperat iurisdictionem,& vbi non renuntiet,& iudex appellationis pronuntiauerit,malè appellatum, & benè iudicatum,caussa redit ad iudicem a quo absque alia remissione caussæ; & tamen, si iudex a quo detulisset appellationi,caret hac recidiua iurisdictione, *vt retuli,& sequutus sum supra hac ead.q.limit.2 princ.n.103.* ita etiam erit quando iudex admittit appellationem cum præfata clausula,quia non dicetur appellationi detulisse, *Benint. dec.1.n 1.in fine,& n.2.*

101 Subrestringe tertio, declarando eandem nonam restrictionem,vt procedat, appellato non opponente secus si opponat,& reclamet, quia tunc delatio non est valida, & potest propterea iudex a quo procedere,& sufficit oppositio per modum recursus ad superiorem,vt,loquendo de appellatione in caussa mercedis, a quo non poterat appellari,tenuit Rot.*diuers.decis.774.domini flante,par.1.* delatio enim iudicis a quo non præiudicat parti reclamanti,si delatio sit irrationabilis, *Cæsar Barzius in Bonon. decis.41.egerat,n.4 & 12.*

102 Restringe X.vt non procedat,quando iudex ad quem inhibuisset iudici a quo, quia tunc appellatio suspendit, & iudex a quo non potest ad vlteriora procedere, *Aufr. ad Capel.Thol.decis.vltim.sub n.5.ibi,et hoc nisi per iudicem ad quem*,& ex eo refert,& sequitur Lancel.*tract.de attent. p.2.c.12.limit.25.princ.n.16.& 17.fol.372.*& de communi * obseruantia Aufr. *vbi supra*.

Et declaranda adde,quę scripsi *sup.mem.3.n.24.& 25.*

103 Restringe XI.vt non procedat,quando in appellatione exprimitur iusta caussa appellādi, patens ex actis;quia tunc appellatio debet admitti non solum ad effectum deuolutiuum, sed etiam ad effectum suspensiuum, *Bar.in l. vltima,num.2.vers.sequitur hic tex. ne testamentum, ff.de appellat,recipien.Bal.in l.6.quisquis,numero 1.in fine C.quorum appell.non recip. & alij in locis citatis à Tiraq. tractat. le mort saisit le vif. p.6.declar.6.num.4. vers.sed id quod,fol. 119.* & quod etiam in possessorio admittatur appellatio, si ratio appellandi sit in promptu, scribunt Gul. de Cum. Bald.Nicel.Aufr.Osasc.& Contar.quos retuli, & sequutus sum *infra num.133.restr.13.*& quod in terminis,*l.vnicæ, C.si de momen.possess.* quæ loquitur, & de possessione momentanea,sit recipienda appellatio, si sit in ea expressa rationabilis caussa grauaminis, refert,& sequitur Contar. *in l.vnica,quæst.1. numero 8. vers. & in terminis, & num. 10.*iunctis his,quæ tradit *n.5.* & loquendo de appellatione in notorijs,retuli,& sequutus sum *supra limitat. 4. num. 93.* & licet præcitati loquantur simpliciter appellationem esse admittendam;seu posset appellari, tamē sunt intelligendi, vt loquantur de appellatione suspensiua, quia deuolutiua admittitur, etiam caussa non expressa

per

per ea,quæ dixi ſupra n.16.verſ.reſtringe ſecundo, & n.22. nam quod appellatio in ſe valida ſit, & deuoluat, etiam cauſſa non expreſſa,& in caſibus, in quibus appellatio eſt prohibita,retuli,& ſequutus ſum ſupra *limit.4. n.55.* ſic in caſu huius reſtrictionis intelligo etiam Innoc. *in cap. 28. paſtoralis,num.3.in fin.verſ.ad hoc ita, de offic. & poteſt. iudic.deleg.* dum ait, quod ſi ſine vlla cauſſa appellaret,neſcriptus hæres in poſſeſſionem mittatur, &c. prout eum intellexit Bal.*conſ.203.pronunciatum fuit, in fine lib.4.* quē retuli etiam,& ſequutus ſum,*ſupra memb.4.num.31.* & ita expreſſe tenet Contar.*in d.l.vnica, q.1. an cauſſa in appellatione, ſub num.4. & 5.* ſic ipſe quoque intelligens Innocentium.

Secus ſi cauſſa,quæ exprimitur, eſſet friuola, quia tunc executio ſententiæ non retardaretur,*Contar.d.q.1.numer. 11.verſ.intellige*, quia paria ſunt nullam cauſſam exprimere,vel exprimere friuolam, *idem Contar.ead. q.1. n.12.* & dicitur appellatio friuola; ſi in ea non ſit inſerta cauſſa rationabilis,*Contar.eadem q.1.num.37. verſ. facitque*, vel cauſſa legitima,vel ſi legitima,tamen manifeſtè falſa, vel calumnioſa,*Contar.ead.q.1.num.39. & 40.* vbi ait, non poſſe definiri quæ appellationes dicantur friuolæ, & ideo relinqui iudicis arbitrio,ſed tu vide *ſupra quæſt.2.num.48. & 50.*

Infero hinc,optimam eſſe practicam Dominorum de Rota,qui ſententiam latam ſuper poſſeſſorio, ſeu ab Auditore Cameræ,a qua non liceat appellare ſuſpenſiuè,non exequuntur, niſi prius eis conſtet de meritis iudicij poſſeſſorij, & de bono iure, quando appellans expreſſit iuſtam cauſſam in appellatione, *Contar. in d. quæſt.1.nu.47. verſ.hic tamen*,imò,vt teſtatur ſimpliciter,non ſolent Domini de Rota exequi ſententias latas extra Rotam, niſi appareat de bono iure.

104 Extende primo iſtam reſtrictionem, vt ſit vera de iure ciuili, in quo loquutos intelligo Doctores in ea citatos;quidquid in contrarium ſcripſerit Zucc.*in l.fin.n.441. C.de edic.diu.Adr.toll.*concludens,quod de iure ciuili non licebit appellare etiam cum inſertione cauſſæ,cuius dictū refert,ſed non ſequitur Contar.*in l.vnica,limit.3.num.31. verſ.at hic exoritur, C.ſi de mom.poſſ.* & benè declarat *q.1. num.55.* dicens,quaſi conciliando, quod ſi exprimatur cauſſa, quæ non conſtituat limitationem regulæ de non appellando in cauſſa poſſeſſoria, tunc nihil operatur expreſſio cauſſæ; ſecus ſi exprimatur cauſſa,quæ, ſi vera eſſet,conſtitueret limitationem, vt puta, quia exprimatur, damnum illatum per ſententiam non poſſe reparari in petitorio.

105 Extende ſecundo eandem reſtrictionem,vt præcipuè procedat de iure canonico,*Bal.conſ.141.præmiſſis verbis, num.1.verſ. ad euidentiam,lib.1.& conſ.203.pronuntiatum fuit,in fine lib.4.*quem referunt,& ſequuntur Couarr. *practic.qq.cap.23.ſub num. 8. verſ. tertia concluſio, in fine, & Menoch.tract.de adipiſc.poſſ.rem.4.q.100.ſub num. 840. & apertius num. 844. fol.53.* & hos adhunc effectum citaui etiam ſupra *memb.4.num.31.verſ.extende decimo*,& quod de iure canonico cauſſa ſit exprimenda in appellatione à ſententia, lata ſuper momentanea poſſeſſione, refert, & ſequitur Contar.*dicta q.1. in principio*, & quod ſecundum canones non liceat appellare, ſicut non licet de iure ciuili, niſi in appellatione ſit expreſſa rationabilis cauſſa appellandi,refert & ſequitur Contar. *ead. l.vnica,limit.3.n. 28.in fine,& num.29.*& quod neque de iure canonico admittatur appellatio niſi ſit expreſſa cauſſa, ſcribit Achil. Perſon.*tract.de adipiſc.poſſ.n.345.verſ.quam concluſionem, to.3.p.2.fol.269.*

106 Intellige primo hanc extenſionem,vt, inſpecto iure canonico,ſufficiat expreſſio cuiuſlibet grauaminis,etiam ſi non ſit tale grauamen, quod conſtituat fallentiam, & faciat cauſſam appellabilem *Contar.d.limit.3. n.32. in fin. ibi,de iure vero canonico, & n.33.* debet tamen eſſe in ſpecie expreſſum.

Secus tamen eſt,in pacto iure ciuili,quia requiritur expreſſio alicuius cauſſæ, quæ per modum limitationis faciat, ſententiam eſſe appellabilem, vt admonet Contar. *ead.limit.3.n.32.& q.1.n.55.*& ſentit Rot.*diuerſ. dec.120. fuit reſolutum,ſub n.2.p.1.* & dixi *ſupra n. 104.*

107 Intellige ſecundo,vt inſpecto iure canonico, appellatio cum expreſſione cauſſæ, ſeu grauaminis procedat etiam ſi notoriè non conſtet de grauamine, *Contar.d.lim. 3.n.32.in fin.& n.33.*

108 Secus eſt inſpecto iure ciuili, quia, ſi grauamen expreſſum in appellatione non conſtituat limitationem iuxta *ea,quæ ſcripſi ſupra ſub nu. 106.* debet eſſe notorium ex actis; quia, ſi erit notorium ex actis dicetur notoriè conſtare de iniuſtitia; quo caſu admittenda eſt appellatio, *Contar. ſub d.n.32.* nam iniuſtitia notoria conſtituit de per ſe limitationem, *vt retuli, & ſequutus ſum ſupra n. 79.reſtr.6.*

109 Contra hanc intelligentiam; quod de iure etiam canonico debeat grauamen eſſe manifeſtum,& per ſe notū, tenet Bal.quem retuli,& ſequutus ſum *ſupra n. 105.* & ex eo refert,& ſequitur Menoch.*de adipiſc.poſſ.rem.4. q.100. ſub n.840.*& tenet Contar.ſibi parum conſtans *d.limit. 3, ſub num.33.* dicens, quod ius canonicum non attendit an grauamen illatum in ſententia poſſeſſorij poſſit reſarciri, vel non in alio iudicio, ſed, an aliquo modo de grauamine conſtet in actis.

Ego non diſcedo ab intelligentia.

110 Exemplifica hanc opinionem, quæ eſt contra intelligentiam,quando iudex miſiſſet heredem in poſſeſſionem ex teſtamento,quod iuris rationibus non ſubſiſtit, & hoc ante miſſionem in poſſeſſionem liquidè eſſet probatum, & ex actis appareret,quia iſto caſu datur appellatio, *Bal. conſ.141.præmiſſis verbis,ſub n.1.lib.1.& Menoch.d.q.100. ſub n.840.circa medium*,vel quando conſtaret per acta, quod teſtamentum eſt ruptum,irritum,& vituperatum, vel non ſolemne, *Bal. conſ.203. pronuntiatum fuit, lib.4.* quem vtroque loco citaui *ſupra n.105.*

111 Declara primo nunc hanc vndecimam reſtrictionem, vt expreſſio cauſæ in appellatione à diffinitiua non requiratur tanquam de ſubſtantia appellationis, ſed requiratur ad effectum, vt iudex a quo teneatur illi deferre, & ſuperſedere in executione,*Contar.in d.l.vnica,q.1.n.3. C.ſi de momen.poſſ.* quod idem, loquendo de appellatione ab exceſſu executionis,ſcribit *lim.19.ſub n.27.*dicens,eſſe exprimendam ad hoc, vt iudex ſciat, an debeat deferre appellationi,& quod expreſſio cauſæ in appellatione a diffinitiua non ſit de ſubſtantia,retuli, & ſequutus ſum *ſupra q.4.num.25.& hac ead.q.17.limit.4.num.55.verſ.reſtringe tertio.*

Secus eſt in appellatione ab interlocutoria, quia requiritur non ſolum expreſſio cauſæ, ſed requiritur nominatim expreſſio, vt,loquendo in materia indifferenti, retuli,& ſequutus ſum *ſupra d.q.4.num.30. verſ. venio ad ſecundam.*

An iudex poſſit exequi, non obſtante appellatione cum expreſſione cauſæ,quæ non appareat ex actis notoriè,vide *ſupra d.lim.4.ſub n.50.verſ.contra.*

Amplia primo hanc declarationem in ſecunda parte, loquendo de interlocutoria, vt procedat non ſolum inſpecto iure ciuili, ſed etiam inſpecto iure canonico, *per ea,quæ dixi infra limit.47.memb.1.ſub n.79.*

Amplia ſecundo,tempera,inferas, & accommoda ea omnia,quæ ſcripſi *ſupra q.4.n.30.& ſeqq.*

112 Declara ſecundo eandem reſtrictionem, vt appellatio ab interlocutoria non poſſit iuſtificari ex alia cauſſa, quam ex nominatim expreſſa in ea, *Bar.Franch. & alij, quos retuli,& ſequutus ſum ſupra q.11.n.87.*

Amplia & limita multipliciter hanc declarationem, prout ampliaui, & limitaui *d.q.11.n.88. & seqq.*

113 Restringe XII. vt non procedat, quando iudex, procederet inordinatè, quia in possessorio iudicio datur appellatio ab inordinato processu, *Bald.in cap.10.ex cõquestione, nu.1.de restit.spol. & latè in l.1.C.de appellat. & consult.Ias.in l.1.numero 5.limit.2. & Dec. num.6.ibi, quinto ab inordinato processu, Cod.de bonor.poss.secun.tab.rursus idem Dec.in capit.53.pastoralis,num.29.ibi, & notat etiam, de appellat. Couarru.pract.qq.c.23. sub numero 8.versus finem, vers.cæterum licet, folio 524. Natt.cons.121.in causa possessorij, vers.quarto præsuppono, num.4.lib.1. Menoch.tract.de adipisc.poss.rem.4.q.99. num.808. Achil. Person.trac.de adipisc.poss.sub n.336.vers.ego autem benefateor. & sub nom. 337.vers.vel & quoque, fol.269.Caball.ad consl.March.lib.6.c.2.in verbo, ciuili, limit.et num.4.fol.270.Contar.in l.vnica, lim.7.sub n.9.ibi, & licet aliquando, & latius limit.18 n.1.seqq. & sub numero 21. & 22. C.si de mom.poss. & Marches.tract.de commiss.p.2.in commiss.appell c.2.n.46. lim.4. fol.38.* & quod ex peruersione ordinis caussæ ad eandem caussam processus reddatur nullus, & ex eadem peruersione grauetur pars, & ideo detur appellatio, scribit Gramm.*dec.65.excellens comitissa, sub numero 82.* & quod ex peruersione ordinis ad eandem caussam processus redatur nullus, vel saltem detur appellatio, scribit Abb.*cons. 14. indiuiduæ trinitatis n.2.versus finem.lib.1.*

Ratio huius restrictionis est, quia grauamen inordinati processus non potest reparari per appellationem à diffinitiua super possessorio, quia à possessorij sententia non datur appellatio, & quando grauamen non potest reparari per appellationem à diffinitiua, datur tunc appellatio ab illo grauamine, *Contar.dict.limit.18.sub numero 22.*

Hæc ratio confutatur, quia licet non possit reparari per appellationem à diffinitiua, tamen sufficit, quod possit reparari in petitorio, *vt scripsi supra mem 3.sub numero 6.vers.secunda.*

Ratio melior erit, quia etiam in possessorijs seruandus est ordo iuris, *Vant.tract.null.rub.de null.ex defec.process. numero 5. tomo 4. fol.413. quem refert & sequutur Contar. ead.lim.18.numero 24.* si igitur iudex eum non seruat, facit iniustitiam, & quia iniustitia ordinis non seruati est euidens ex actis, & à sententia euidenter iniusta potest appellari etiam in possessorijs, *vt retuli, & sequutus sum supra numero 79.* sequitur, vt ab inordinato processu possit appellari.

114 Declara istam restrictionem, vt ordo, à cuius peruersione potest appellari, sit duplex.

Primus est ordo, qui traditur ab homine.

Secundus est ordo, qui traditur à iure, & iste est triplex.

Primus ordo, qui traditur à iure, est vnius caussæ in se ipsa, & est ordo substantialis.

Secundus ordo, qui traditur à iure, est etiam vnius caussæ, sed non est substantialis.

Tertius ordo, qui traditur à iure, est vnius caussæ ad aliam caussam; in quibus singulis necesse est, vt veritatem huius restrictionis breuiter ostendam, quia in eius materia Doctores confusè, & intricatè loquuntur.

115 Capio primum ordinem, qui traditur ab homine; & concludo, quod si iste ordo peruertatur, id quod fiet, ipso iure non tenebit, *Bal.in l.1.sub n.1 not.3.C.de appel. & cõsult.* & consequenter ab ista peruersione ordinis potest appellari, quia etiam ab actu nullo, seu sententia nulla potest appellari, *vt retuli & sequutus sum infra lim.19.n....*

Quare si Princeps dat ordinẽ, ille ordo semper est substantialis, & ideo non distinguimus, vtrum sit ordo vnius caussæ ad seipsam, vel ad aliam, & consequenter id, quod fit contra ordinem datum, est ipso iure nullum, *Bal.in l. 4.prolatam, numero 12.vers.& nota quod princeps, C.de interl.omn.iud.* vnde si iudici delegetur, vt prius cognoscat de possessione, quam de proprietate, & is delegatus contra formam rescripti cognoscat cumulatiuè de vtroque, processus & sententia erunt nulli quamuis pars in processu non opposuerit, *Alex.in l.12.naturaliter, §.nihil commune, num.94.vers.adde casum, quem ibidem refert & sequitur Ias.num.164. vers.tertio vltra, ff.de acquir.poss. & ex his Caputaq.decis.143.seu 30.sententia lata super petitorio, nu. 2.in fine, & n.3.et seqq.parte 3.* quia forma mandati est diligenter attendenda per delegatum, *Ias.vbi supra.*

Hunc ordinem idem Bald.*in dict.l.prolatam, n.2 in fine,* diuidit, vt alius dicatur datus pro simplici instructione, & alius pro forma.

Contra conclusionem huius primi ordinis vide *infra limitat.10.sub n.24.in fine,* quia nihil in iure est ita determinatum, vt controuersiam non habeat.

116 Capio alium primum ordinẽ, qui traditur à iure, & est vnius caussæ, & est substantialis: & concludo, vt in præcedenti, quod ista peruersio caussat nullitatem, *l.4. prolatam, & ibi Bal. & Salyc. & Paul.de Castr. C.de sent. & interl.omn.iud.* & à sententia nulla potest appellari, *vt retuli, & sequutus sum infra d.lim.19.n....*

Ratio differentiæ inter hunc ordinem, & ordinem vnius caussæ ad alteram causam, de quo habes *infra n.118.* est, quia ordo vnius causæ in se ipsa est veluti ordo membrorum in vno corpore indiuiduo, à quo si remoueatur seu subuertatur, aliquod membrum principale, totum corpus perit; sed ordo vnius causæ ad aliam causam est ordo vnius corporis separati ad aliud corpus separatum, *Bal.in l.4.prolatam, nu.9.vers.sed opponitur, C.de sent. & interl.omn.iud.*

Exemplifica primo hunc ordinem, quando iudex profert prius sententiam, & postea illam scribit, nam peruertit ordinem, quia ordo est, vt prius scribatur, & postea legatur, *Bal.in d.l.prolatam, sub n.4.vers.demum, & sub n.7. in 4.exemplo, & Salyc.sub n.2.ibi, sed videamus.*

Exemplifica secundo, quando iudex prius fert sententiam, & deinde recipit probationes, quas antea noluit recipere, quia est ordo substantialis, vt prius cognoscatur, & deinde definiatur, *Bal.in dict.l.prolatam numero 5. in 3. exemplo.*

Exemplifica tertio in casu executionis factæ non seruato ordine, si teneamus opinionem, quod ille ordo sit substantialis, vide *infra lim.10.n.24. & seqq.*

Amplia hunc ordinem, vt multo magis sententia dicatur nulla quando ordo substantialis omnino omittitur in processu, vtputa quia, nullo dato libello, seu non contestata litẽ, iudex procedit ad sentẽtiam diffinitiuam, *Paul. de Castr. in d.l. prolatam sub n.3.*

117 Capio secundum ordinem, qui traditur à iure in caussa ad se ipsam, sed non datur pro fama, seu substantia iudicij: & concludo, quod sententia tenet, sed potest appellari, & ita potest saluari communis opinio, quę tenet executionem factam peruerso ordine esse validam, si teneamus illum ordinem non esse substantialem, vide *infra limit.10. sub n.24.vers.contraria.*

118 Capio tertium ordinem, qui traditur à iure inter diuersas lites, vt loquitur *Bal.in d.l.4.prolatam, sub numer.1. vers.item præmitto, C.de sent. & interl.omn.iudic.* seu traditur vnius caussæ ad alteram separatam, *vt loquuntur Bal. ibidem, num.9.vers.sed opponitur, Salyc.num.4.in fine, vers. oppono nunc, & Bart. & Paul. de Castr.in l.1.n.1.C.de appel.* seu vt loquitur idem Paul. de Castr. *in d.l.prolatam, nu.2.* traditur vnius iudicij ad aliud. Et isto ordine concludo, quod licet peruertatur, tamen sententia tenet, *scribunt Bal Salyc.et Paul de Castr.in locis supra proxime citatis,* sed tamen iudex malè facit, & ideo potest appellari *vt notant Bar. Bal.Salyc.et Paul.de Castr.in d.l.1.C.de appel.et cõsult*

per il-

per illum textum, & nos late explicamus *n. seqq.*

119 Exemplifica primo hunc ordinem: actor agit contra reum interdicto vnde vi ad recuperandam possessionem fundi, quo reus spoliauit actorem; reus opponit, quod fundus erat suus, & offert probationes; actor replicat, quod reus non est audiendus, quia spoliatus ante omnia debet restitui, iudex non obstante actoris replicatione, recipit probationes rei conuenti super proprietate fundi, & adhita cognitione, absoluit reum; certè actor poterit appellare non solum ex regula, quod actor potest appellare à sententia negatiua, *vt retuli, & sequutus sum supra membr. 4. n. 38.* sed etiam ea peculiari, & propria ratione, quod iudex peruertit ordinem, *l. 1. Cod. de appell. & consul. Prius de possessione pronunciare, & ita crimen violentiæ excutere præses prouinciæ debuit quod cum non fecerit, iustè ab eo prouocatum est, & ibidem Paul. de Cast. sub n. 1.* quem refert, & sequitur Contar. *in l. vnica lim. 18. n. 2. C. si de mom. poss.* debet enim prius terminari præambulum, quam id, cuius est præambulum, *Bal. in d. l. 1. in princ.*

120 Extende primo hanc exemplificationem vt procedat etiam si reus conuentus de spolio obtulisset probationes incontinenti de dominio, quia adhuc actore contradicente, non posset audiri, *testibus Glos. Ant. de Butr. Abb. Dec. & alijs, quos retulis, & sequutus sum lib. praced. c. 7. n. 134. & seqq.* Ergo, si iudex audiendo peruertat hunc ordinem, dabitur appellatio.

121 Extende secundo, vt procedat etiamsi esset terminatum iudicum spolij, quia nihilominus, nisi fuerit etiam facta plenaria restitutio, & purgatum spolium tam quoad possessionem, quam quoad fructus, & expensas, reus spoliator non potest audiri in negotio principali, *Caputaq. decis. 171. spoliatus, per totam, decis. 176. spolium, & decis. 185. spolium licet, n. 1. p. 3.* & priusquam possit audiri tenetur restituere vsq; ad obolum, *Thess. Fossan. decis. 15. possessorij, n. 2.* seu vsque ad vltimum quadrantem, *Mohed. decis. 1. alias 117. episcopus, n. 1. de solut. Vrsil. in annot. ad Afflict. decis. 98. pulchrum, n. 1. & multa cumulat Paris. cons. 1. visa facti narratione. n. 144. & seqq. lib. 1.* hæcq. extensio est cõmuni, & sine contradictione; quare si iudex ad instantiam rei, inuito actore, procederet super proprietate, non purgato spolio, posset actor appellare.

122 Subextende hanc extensionem, vt procedat etiamsi spolium esset commissum à iudice nulliter procedente, & hoc esset declaratum, quia esset purgandum spolium, *Caputaq. decis 186. spolium dicitur, p. 3.* Ergo, si iudex procedat, eo non purgato, erit locus appellationi.

123 Extende tertio, vt ab ista ordinis peruersione possit appellari etiamsi Signatura iustitiæ dedisset, vt procederetur simul super spolio, & proprietate, quia adhuc poterit appellari, cum Signatura iustitiæ non possit dare, vt cognoscatur simul de spolio, & proprietate, ex quo obstat dispositio iuris communis, *Staph. tract. de signat. liter. iust. rubr. de sanat. contract. inual. sub num. 4. vers. similiter in ista, f. 286. in paruis, & Sarnen. in reg. de non tollen. iur. quæs. q. 6. n. 9. vers. hinc est.*

124 Comprobatur hæc extensio, quia loquendo in spolio attentatiuo, commissio impetrata, quod procedatur ad vlteriorem executionem, prout iustum fuerit, non tollit neque impedit iudicium attentatorum, eo quia caussa attentatorum est priuilegiata, & in primis super attentatis est pronuntiandum in odium attentãtis: nec obstat commissio prædicta, quia Papa in ea nihil disponit circa attẽtata, nec derogat regulæ de iure quæsito non tollendo cũ propter attentata, & per sententiam latam super eis fuerit ius quæsitum parti, & ideo cum iuri quęsito non fuerit derogatum per Papam, Rota intelligit hanc commissionem de iure sine præiudicio attentatorum, maximè quia rescripta ad lites sunt stricti iuris, & strictissimè interpretanda, *Caputaq. decisio. 154. commissio impetrata, p. 1.*

125 Contra istam extensionem videtur firmasse Tes. Fossan. *decis. 15. possessorij, n. 4. & 5.* dum plurium auctoritate ostendit, quod Princeps potest etiam de potestate ordinaria concedere, vt, non purgato spolio, procedatur super petitorio.

Confirmatur hęc contraria opinio, quia quod spolium purgetur antea, vel post, respicit ordinem, super quo ordine rescribit etiam Signatura iustitiæ, dum delegat caussas, sola facti veritate inspecta, prout ex Osasch. refert, & sequitur Fossanen. *d. dec. 15. sub n. 4.* & tanto magis quod respicit ordinem non substantialem, sed congruitatis, vt retuli, & sequutus sum *infra n. 127.*

126 Extende quarto (& est extensio notabilis) vt in tantum detur appellatio, vt iudex appellationis possit reuocare sententiam absque quod eam examinet quia eo ipso, quod fuit peruersus ordo debet reuocari, *Paul. de Cast. in l. 1. sub num. 1. C. de appellat. & consult.* quem refert, & sequitur Contar. *in l. vnica, limit. 18. n. 2. & 3. C. si de mom. possess.*

127 Intellige istam exemplificationem positam, *sup. num. 119.* eiusq; extensiones, vt quamuis iudex non debeat peruertere ordinem caussæ ad caussam, nihilominus si reus conuentus de spolio excipiat, de domino, & actor replicet, reum non esse audiendum super dominio, & proprietate, nisi prius fuerit cognitum super spolio, illudq; purgauerit, & iudex spreta oppositione actoris, processerit, & pronunciauerit super dominio, processus, & sententia sunt validi, quia iste ordo non est ordo substantialis iudicij, sed est ordo congruitatis, *vt scribunt Ioan. Monach. Io. Andr. & Gemin. omnes, in c. 1. in fine, de accus. in 6. & aperte Paul. de Castr. in l. 1. sub num. 1. C. de appellat. & consult. Aret. in l. 12. naturaliter. §. nihil commune, sub n. 9. vers. quod si opponitur, in fine, ff. de acquir. poss.* vbi citat etiam Gras. de Hispania in quadam apostilla *in cap. 1. de restit. spol. Felyn. in cap. 20. inter monasterium, sub n. 23. vers. tempera tamen, ibi, forte tamen est necessaria, de sent. & re iud. Crauet. cons. 248. iniustitia, n. 4. vers. amplius, cons. 299. Antonius, sub n. 8. & cons. 302. in hac causa, sub num. 6. vers. sed dicet aliquis, Contar. in l. vnica, limit. 2. in princ. n. 16. ibi, quod si iudex, & limit. 13. n. 39. ibi, quod vbi opponitur, C. si de momen. poss. & scripsi lib. praced. c. 7. n. 145.* Vnde debet actor appellare, alias processus & sententia tenent. *Paul. de Cast. Aret. Felyn. Crauet. & Contar. supra citati.* Et quod oppositio non prosit, & ideo pars debeat appellare, scribit Iacob. Cancer. *variar. resol. p. 1. c. 18. de except. in fine, n. 37.* dicens, sic se in facti contingentia vsum esse.

Confirmatur hæc intelligentia, quia quando peruertitur ordo vnius causę ad alteram caussam, sententia non est ipso iure nulla; imo est valida, & tenet, Bar. *in d. l. 1. & ibidem Bal. not. 2. & sub n. 1. vers. oppono quod ipso iure. Salyc. sub n. 4. in 2. opposit. Paul. de Castr. n. 1. C. de appellat. & consult. Ant. de Butr. in c. 6. cum dilectus, sub n. 11. de caus. poss. & propr. Bellam. in c. 1. sub num. 2. de sentent. & re iud.* & communiter omnes in diuersis locis. Et ratio est, quia iste ordo est ordo extrinsecus, & ad corpus separatum, *Bal. in l. 4. prolatam, n. 9. vers. sed opponitur, C. de sent. & interl. omn. iud.* seu est ordo, qui non concernit solemnitatẽ iudicij, sed concernit caussam, & iustitiam partis, *Paul. de Castr. & Salyc. quos citaui, & sequutus sum supra numero 118. vers. capio tertium,* & non est ordo substantialis, *Bellam. vbi supra, Io. Monac. Io. Andr. & Gemin. citati supra vers. intellige.*

Sed caussa possessionis est diuersa a caussa proprietatis, *vt sentiunt præcitati Doctores:* Ergo præposteratio ordinis in eis non caussat nullitatem, *late Contar. in l. vnica, limit. 18. n. 1. in fin. & n. 27. in fine, n. 8. & 9. C. si de momen. poss.* vbi quod talis ordo non est essentialis, & ideo, si postponitur, quod debet præmitti, non reddit sententiam nullam, sed iniquam.

Contrariam opinionem; quod enim ista sententia sit nulla, quamuis non fuerit appellatum; quia sufficit dissensus; tenuit Hier. Gabr. *cons. 54. receptum est, num. 6. lib. 1.* dicens, hanc esse communem, & veram opinionem, & notata per Aret. citatum pro contraria parte, posse procedere in habente iurisdictionem & facultatem reijciendi exceptionem oppositam; secus in non habente iurisdictionem, vt in casu, quo est suspensum petitorium, cum tunc, inquit, cesset iurisdictio.

Comprobatur hæc opinio contraria, quia vbi ratione ordinis, vel prælationis iudicia non concurrunt, qualia sunt petitorium, & possessorium, debet opponi exceptio, quia alias iudicia non sunt nulla, *Bar. in l. 12. naturaliter, §. nihil commune, quæstio 2. numero 30. ff. de acq. poss.* quem formaliter refert & sequitur Ant. de Butr. *in capit. 6. cum dilectus, sub num. 10. versus finem, vers. quæro an in casibus, de caus. poss. & propr.* quasi apertè dicat Bar. quod, opposita exceptione, iudicium est nullum, & ex Bar. referunt, & sequuntur ibidem Alex. *numero 91. vers. quærit secundo &* Ias. *numero 156. vers. 2. principaliter*, & ex his, & alijs, loquendo apertius, refert, & sequitur Caputaq. *dec. 143. seu 30. sententia, lata, parte 3.* dicens, quod sententia, lata super petitorio, & possessorio, petitorio tamen suspenso per partem, est nulla in totum, quia cumulatio petitorij, & possessorij, parte opponente, non admittitur, & si iudex processerit super vtroque, processus est nullus, & in hoc dicit, Bartolum supra citatum, esse approbatum communiter, & Bellam. *in cap. 1. sub n. 2. de sent. & re iud.* dicens, quod ordo vnius caussæ ad aliam caussam non est essentialis, & ideo sententia valet, & est appellandum, quod, inquit, est verum, nisi suspenso petitorio in eo procederetur, quia tunc processus in petitorio factus esset nullus, & ex eo refert, & sequitur Contar. *in l. vnica, lim. 18. n. 11. C. si de mom. poss.*

Ratio huius comprobationis est, quia sententia, lata non conformis libello, & sic extra rem petitam, est nulla, quia in ea deficit litiscontestatio, & defensio, *vt retuli, & sequutus sum supra quæst. 11. sub numero 33. vers. contraria, & latius cap. præc. quæst... num...* sed, si petitorium est suspensum, & iudex fert sententiam super eo, sententia dicetur non conformis libello, & lata extra rem petitam, sicque sine libello, & sine contestatione litis, & consequenter erit nulla.

His vtcunque vrgentibus, adhuc non discedo ab intelligentia, firmata *supra n. 127.*

Ad Hier. Gabr. citatum pro ista opinione contra intelligentiam respondeo, quod ipse loquitur de processu iudicis post desertam caussam, quo casu dicit, processum esse nullum ex defectu iurisdictionis, quia iudex ad quem est iudex appellationis, & ideo cessante, seu deserta appellatione, cessat eius iurisdictio, quam partes nõ possunt ei dare, vnde processus est nullus, etiam si partes consentirent, quod procederet, & multo magis est nullus, si pars dissentiat, & protestetur, licet non appellet, *Felyn. in capitul. 11. quoniam contra, numero 30. de probat.* & loquendo isto casu, bene testatur de communi, * & vera opinione, sed si hoc idem sentiret in casu intelligentiæ, positæ supra *numero* 127. non bene opinaretur, & eius auctoritas, alioqui non aspernenda, cessat, vbi contra se habet tot partes.

Secundo respondeo, conuincendo eum ineuitabili ratione, nam licet in casu suo, quando iudex procedit infirmando sententiam post desertam appellationem, dicatur processus nullus ex defectu iurisdictionis, tamen non est ita quando iudex procedit, non purgato spolio, quia tunc habet iurisdictionem, & ideo pars debet appellare, & volumus videre, quod habeat iurisdictionem, attendamus hoc, quod certum est, quod partes non possunt dare iurisdictionem, & tamen, si iudex procedat, non purgato spolio, & partibus non contradicentibus, procedit cum iurisdictione: Ergo habet iurisdictionem, quia si eam non haberet, ex non contradictione partium eam non acquireret, quia partes eam neq. expressè, neq. tacitè dare possunt, sicque Hier. Gabr. mouetur nec pro fundamento.

Ad comprobationem, cuius aculeus non pendet, nisi ex ratione, quam nos pro ea adduximus, respondeo dupliciter.

Primo respondeo, quod Bellam. Caputaque & Contar. pro ea citati, non remouent opinionem illam, quod sententia lata, peruerso ordine caussæ ad caussam, est valida, quamuis fuerit oppositum contra peruersionem, imo non solum non remouent, sed de ea in hoc puncto non videntur habuisse cognitionem, cum de ea nullam fecerint mentionem, & tamen debuissent, quia vrgenter obstat, cum sit communis, & valida ratione fulcita, & non tuta est nauis, quam gubernator per incognitos sibi scopulos, & sirtes incautè ducit. Vltra quod Bar. Alex. & Ias. quos citat Caputaque non possunt allegari nisi per subauditos intellectus, qui subaudiri non debent, quando habent repugnantiam opinionis communis.

Secundo respondeo, distinguendo, & declarando tres casus, quos diligenter nota, quia alibi non inuenies.

Primus casus est; quando actor agit possessorio iudicio reus excipit de proprietate, & dat de ea articulos; actor replicat, non esse admittendos, nihilominus iudex eos admittit, testes recipit, examinat, cognoscit de illis, & tandem reum absoluit a petitione actoris, non tamen pronuntiat super proprietate: & isto casu sententia est valida, quia licet iudex peruertat ordinem caussæ ad caussam, audiendo reum super petitorio, quod per replicationem, & oppositionem actoris intelligitur suspensum, tamen cum sententia sit lata solum super possessione, dicitur conformis libello, & non dicitur lata super petitorio suspenso; & ideo actor debet appellare ab illa peruersione ordinis, quando reum audit super proprietate, vel debet appellare a diffinitiua, quia fuit peruersus ordo: & isto casu procedit intelligentia, posita *supra numero* 127. quod sententia lata peruerso ordine est valida.

Secundus casus est; quando actor dat libellũ de possessione, & reus conuentus dat alium libellum super proprietate, & iudex procedit super vtroq; libello, & actor, qui dedit libellum de possessione, opponit, non esse procedendum super proprietate, nisi prius fuerit terminata caussa possessionis, quæ est præiudicialis, & de qua ideo prius cognosci debet *l. 13. ordinarij, C. de rei vend.* & nihilominus iudex, spreta oppositione actoris, procedit super proprietate, & fert sentẽtiam super vtroq; & isto casu dico idem, quod in præcedenti, quia, cum sententia sit conformis libello, & sit lata, seruatis solemnitatibus, & substantialibus iudicij, est valida, & pars debet appellare a peruersione ordinis, & his duobus casibus procedit intelligentia, seu opinio, posita *supra n. 127.*

Tertius casus est: quando reus conuentus in iudicio possessorio auditur super exceptionibus proprietatis, inuito & contradicente actore, & deinde non solum absoluitur, sed declaratur dominus; & isto casu sententia, lata super petitorio suspenso per illam contradictionem actoris, est nulla, eo quia non solum non est conformis libello, sed dicitur lata sine libello, & sine contestatione litis, *vt retuli, & sequutus sum supra q. 11. sub num. 33. vers. contraria*, & consequenter est nulla, non eo quia sit peruersus ordo caussæ ad caussam, sed eo quia est lata sine solemnitatibus, & substantialibus iudicij; & isto casu procedit comprobatio, seu opinio, de qua *supra sub num.* 127. quod senten-

sententia lata super petitorio suspenso, est nulla.

Secus forsan est, si actor non contradiceret, quia tunc videretur de consensu actoris institui quasi nouum iudicium, & fieri mutationem prioris libelli de consensu vtriusque, & consequenter valida esset sententia, quæ ferretur super proprietate.

128 Exemplifica secundo conclusionem tertij ordinis vnius caussæ ad alteram caussam, positi *supra nu.* 118. reus conuentus de spolio excipit de præscriptione, allegando quod remedium *cap. reintegranda*, intentatum non competit actori, quia sit tempore sublatum, & hanc exceptionem liquidat ex solo temporis lapsu, vel potest statim liquidare, & iudex, spreta hac exceptione, procedit ad sẽtentiam; certe reus isto casu potest appellare, ex quo iudex subuertit ordinem caussarum diuersarum inter se, quia ordo iuris est, vt reus non cogatur ad contestãdum litem, si opponat exceptionem liquidam, seu statim liquidabilem, quæ impediat litis ingressum, sed potius imponatur actori super eius petitione perpetuum silentium, & ideò iudex debet prius cognoscere illam exceptionem, & non cognoscendo peruertit ordinem, *Contard. in l. vnica, limit. 2. §. 4. nu. 18. ibi, tunc autem, & num. 19. & seqq. C. si de momen. possess.*

Restringe primo istam exemplificationem, vt nõ procedat, si teneremus illam opinionem, quod remedium dicti *cap. reintegranda*, sit impræscriptibile, quia tunc rectè reijcitur hæc exceptio, & proceditur ad vlteriora, vide Contar. *d. §. 4. n. 23.*

Restringe secundo generaliter, vt non procedat quotiescunque hæc exceptio præscriptionis non sit admittenda in iudicio spolij, quia tunc iudex rectè procedit ad sententiam.

Explica istam restrictionem, vt exceptio præscriptionis non sit admittenda quando opponitur tanquam ad merita caussæ ad finem, vt excipiẽs declaretur dominus, quia si ita opponatur non est admittenda, *Contar. d. §. 4. sub num. 13. & 14.* & ita debet intelligi Bal. *conf. 331. super prædicto versus finem, lib. 1.* dicens nullo iure caueri, quod à possessorio, cui obijcitur exceptio præscriptionis, possit appellari, quia inquit, metimur ius ex persona actoris, nec potest reus excipiendo mutare naturam iudicij, vide Contar. *d. num. 13. vers. verum, & num. seqq.* & consequenter, si iudex isto casu reijciat exceptionem præscriptionis, non debet reus posse appellare, quia non peruertitur ordo, & iudex non posset declarare, reum esse dominum iure præscriptionis, quia metiretur in sententiãdo ius ex persona rei, & ferret sententiam non conformem libello, & propterea esset nulla.

Secus est si opponatur ad processum, ad finem, vt impediatur processus, & reus simpliciter absoluatur, quia isto casu exceptio debet admitti, & à non admissione daretur appellatio, vt dixi supra in exemplificatione.

129 Exemplifica tertio, quando legitime cumulantur petitorium, & possessorium ita, vt & vtrumque debeat vnica sententia terminari, quia licet iudex non terminet vnica sententia, tamen sententia est valida; *Crauett. consil. 248. instituta, sub numer. 4. in fine, vers. amplius dico,* & esse magis communem opinionem post allegatam remissiue concludit Alex. *in l. 12. naturaliter, §. nihil commune, versus finem, num. 98. vers. tangit hic, ff. de acquir. posses.* quem referunt, & sequuntur Rot. *diuers. decision. 34. conclusum fuit, sub numero decimo, versic. & sententiam, part. 2. & Contar. in l. vnica, limitat. 18. num. 13. Cod. si de mom. poss.* & est de apertamente Negusanti *tract. de pign par. 8. membr. 3. sub num. 26. quem retuli, & sequutus sum infra membr. nono, nu. 106.* & ratio est, quia est ordo vnius caussæ ad aliam, & ideo sententia non est nulla, sed oportet appellare, *Cont. vbi supra.*

Exemplificã demum in quouis possessorio, & petitorio, quia quoties omittitur ordo petitorij & possessorij potest appellari, *Bart. in l. 2. num. 5. in fine ibi, præterea video, ff. de appell. recipien.*

Alia exempla particularia habes apud Contar. *d. limit. 18. num. 14. 15. 16. & seqq.* ego in eis non immoror, quia late omnia prosequutus sum cap. præced. *de sententijs*, si placuerit Deo, vt procedat in lucem.

130 Amplia primo nunc eandem restrictionem positam *supra num.* 113. sic declaratam, & exemplificatam, vt habeat locum etiam in sententia interlocutoria, inordinate lata, quia etiam ab ea in caussa possessoria posse appellari, scribit Achil. Person. *tract. de adipisc. poss. nu. 334. vers. cæteri autem, tomo 3. par. 2. fol. 268.* quia quælibet peruersio, seu præposteratio ordinis in processu dicitur interlocutoria; nam eo ipso, quod iudex procedit interloquitur tacite, vel expresse, vnde eo ipso, quod appellatur ab inordinato processu, appellatur ab interlocutoria inordinata, sicque hæc ampliatio videtur superflua, quia conuertitur cum restrictione.

131 Amplia secundo, vt procedat non solum in processu inordinato super possessorio ordinario, seu plenario, sed etiam in processu inordinato super possessorio summario, seu vt vocant, summarijssimo, quia & si in eo non requiri ordinem iudicij scripserim *supra membr. 1. num. 59.* tamen requiritur quędam ordinata cognitio, de qua late scripsi *supra memb. 2. num. 19. & seqq.* qua omissa daretur etiam in eo appellatio, *vt scripsi eod. membr. 2. numer. 33. 34. & 17.* & loquendo in adipiscenda possessione ex remedio legis fin. *Cod. de edict. diu. Adrian. toll.* & prout est possessorium summarium, *iuxta ea, quæ scripsi supra membr. 2. num. 10. & membr. 4. sub numer. 6. vers. ratio etiam, & sub num. 30. vers. ratio,* requiritur citatio, alias si omittatur, potest appellari, *vt dixi supra sub num. 35. vers. in hac, & versic. sed pareat.*

132 Amplia tertio, vt non solum detur appellatio deuolutiua, sed etiã suspensiua ita, vt interim impediatur executio, & processus ad vlteriora, *vt ex Cagn. & Hier. Grat. refert & sequitur Contar. in l. vnica, limitat. 18. num. 23. ibi, & consequenter, C. si de momen. poss.*

133 Restringe XIII. vt non procedat, quando appellans offert se incontinenti iustificaturum appellationem, quia tunc ex quo ratio appellandi est in promptu, iudex debet deferre appellationi, *vt ex Gul. de Cun. in l. si ex caussa, §. nunc videndum, ff. de min. refert & sequitur Bald. in l. 8. consentaneum, num. 23. vers. quæro nunquid à tali missione, Cod. quomod. & quando iud. & ex Bald. referunt & sequuntur Nicell. tract. de concord. gloss. concord. 6. fall. 6. sub num. 26. in 1. moderat. fol. 191. Aufr. ad Capell. Tholos. decis. vlt. sub num. 2. ibi, idem quando ratio. Osasch. decis. 25. mortuo intestato, num. 13. & Contar. in l. vnica, limitat. 12. numer. 1. C. si de momen. poss. qui citat alios.*

Confirmatur primo hæc restrictio; quia clausula (*appellatione remota*) non tollit appellationem, quam appellans offert se incontinenti iustificaturum, *Rip. in capit. 1. sub numero 2. de rescrip. & Contar. quem retuli, & sequutus sum quæst. præced. limitat. 1. numer. 88. & sentit Gloss. in capit. 6. suscitata, verbo, sententiæ, de integr. restitut.* dicens, quod sententia debet mandari executioni, non obstante aliqua exceptione, nisi incontinenti probetur exceptio.

Confirmatur secundo, quia oblatio probationis incontinenti tollit præsumptionem calumniæ, ob quam solet denegari appellatio, vt retuli, & sequutus sum *supra limit. 4. princip. sub num. 16. vers. declara nunc.*

Declara istam restrictionem, vt ratio appellandi in promptu, seu probatio incontinenti ad iustificandam appellationem dicatur, cum appellans ostendit scripturam, vel aliud documentum, nondum de actis, quod & si requirat aliquam discussionem, seu caussæ cognitionem; tamen

tamen facit magnam præsumptionem pro appellatione; vnde non requiritur, quod ex actis præteritis doceatur de iniquitate sententiæ; quia si requireretur, hæc restrictio esset superflua, quia esset eadem cum posita *supra n.79.*

Quicquid in contrarium scripserint Ossasch. *d.decision.* 35.*n.*13. & Contar. *d.limit.*12 *sub n.*14. cum aiunt, quod ratio appellandi in promptu dicitur esse, si ex actis resultet euidens iniquitas sententiæ.

134 Restringe XIV. vt non procedat respectu tertij, licet enim principalis non possit appellare, tamen non prohibetur tertius, per ea, quę loquendo in remedio adipiscendæ *ex l.fi.C.de edict.diu.Adr.toll.* retuli, & sequutus sum *supra membr.*4.*n.*41.*& seqq.verf. restringe quarto.*

135 Restringe XV. vt non habeat locum, quando dubitatio esset de admittenda, vel non admittenda appellatione à sententia lata super possessorio quia tunc ratione dubij esset admittenda, vt retuli, & sequutus sum *supra hac ead. quæst.*17. *in ampliat.numer.*68. *ampl.*17. *verf.extende primo.*

136 Restringe XVI. vt non procedat in sententia negatiua, lata in possessorio adipiscendę, quia ab ea, lata contra actorem, datur appellatio, *vt ex Ang.Iacobin.Zuccar.Tiraq.Duen. & alijs retuli supra membr.*4.*n.*38.*verf. restringe tertio*, & similiter sententia negatiua, lata in possessorio recuperandæ, datur actori spoliato appellatio de iure communi, *vt retuli membr.praeced.n.*76. licet secus attenta constitutione Ægidiana, *vt retuli d.memb.*4.*sub eod.n.*38. *verf.contrariam.*

Hæc restrictio est superflua, vide *supra d.membr.*4.*sub n.*38.*verf.vel breuius.*

137 Restringe XVII. vt non procedat quando grauamen sententiæ latæ in possessorio? non posset reparari in petitorio, quia tunc datur appellatio, prout latè scripsi *membr.seq.n.*1.*& sequentibus.*

138 Restringe XVIII. vt non procedat, quando possessorium est mixtum, & mixtura consideratur in sententia, vt late scripsi, & declaraui *infra membr.*9. *numero* 1. *& seqq.*

139 Restringe XIX. vt non procedat in appellatione extraiudiciali, quia posse appellari extraiudicialiter in possessione momentanea arbitratur, & tuetur Contar. *in l. vnica, limit.*25.*n.*1.*& seqq.C.si de mom.poss.*

140 Subrestringe easdem omnes praecedentes restrictiones, vt non procedant in loco, vbi extat statutum prohibitorium appellationis in caussis possessorijs, quia hoc statutum, ne reddatur elusorium, debet intelligi, vt prohibeat appellationem in casibus, in quibus est permissa à iure communi, Neguf.*tract.de pignor.par.*8.*membr.*1.*n.*3. *fol* 252. vbi refert ad constitutionem ægidianam Marchię Anconitanæ; qua constitutione prohibetur appellatio in caussa possessorij, & ex eo refert, & sequitur Put. *dec.* 293. *in caussa Placentin.sub n.*2.*lib.*2. *Contar.in l.vnica, in ampl.n.*131 *C.si de mom.poss.*

141 Confirmatur hæc subrestrictio, quia si clausula (*appellatione,remota*) apponatur, in rescripto iudicij possessorij, operatur, quod nullatenus appelletur, etiam vbi alias appellaretur in aliquo casu speciali, ampliat enim naturam possessorij, & remouet obstaculum, vt sic aliquid operetur, Franch. *in c.*53.*pastoralis,n.*12.*in fine,quæst.*17. *de appell.& Contar.in d.l.vnica, in ampl.n.*134.*C.si de momen.poss.*

Contrariam opinionem censeo veriorem, & moueor, quia vel istud statutum fit in Terris Ecclesiæ, & tunc satis est, quod per eiusmodi statutum reducamur ad dispositionem iuris ciuilis, per ea quæ, loquendo de eadem constitutione ægidiana, scripsi *supra.lib.*1. *cap.*97. *sub nu.*54. vel sumus in Terris Imperij; & tunc dico, quod inter Doctores est controuersia, de qua scripsi *supra n.*16.*& seqq.* an de iure appellatio sit prohibita etiam ad effectum deuolutiuum; vnde hoc statutum, tollendo hanc controuersiam, vel potius corrigendo ius commune prohibet eam etiam ad effectum deuolutiuum; sicque non est frustratorium, *per ea, quæ dixi d.cap.*97.*sub num.*54. & corrigendo ius commune in hoc, quod tollit appellationem deuolutiuam, non debemus illud extendere, vt tollat etiam appellationem in casibus, in quibus de iure ciuili est permissa, quia statutum, quod potest stare correctorie in vno, vel in duobus, debet intelligi, vt corrigat in vno tantum, vt retuli, & sequutus sum *lib.praced.cap.*8.*n.*411. adde, quę scripsi *supra n.*24.*&* 25.

142 Nota praxim, & cautelam, qua sagax reus condemnatus in caussa possessorij, vtitur ad defatigandum aduersarium, eumque intricandum, ne possit exequi sententiam; is enim videns, quod in caussa possessorij non potest per appellationem impedire executionem, *iuxta ea quæ scripsi initio huius sextæ limitationis, & membr.*2.*num.*1.*& membr.*3.*num.*3.*& alijs pluribus in locis*, dat commissionem ordinariam appellationis, & appellationum, tacendo sententiam esse latam super mero possessorio; Signatura caussam delegat simpliciter: & iudex delegatus ad instantiam appellantis statim inhibet; vnde appellatus, vt remoueat obstaculum inhibitionis, & commissionis, cogitur, parte citata, adire, & informare totam Signaturam, eiq; dare commissionem, vt vocant, reformatoriam, præinserta commissione aduersarij reformanda: Signatura deinde informata, si gustat, per appellationem non esse retardandam executionem, rescribit eidem iudici à quo, cum clausula (*vt exequatur quatenus sit locus constitutioni ægidianæ:*) si vero adest aliqua difficultas, seu aliqua caussa benè visa Signaturæ, rescribit eidem iudici ad quem, cui reus appellans fecit committi causam appellationis, eiq. rescribit cum clausula (*vt quatenus ægidianæ locus sit, in primis, & ante omnia exequatur, sin minus caussam appellationis cognoscat*) vt refert Marchel. *tract. de commiss. part.*2.*in commiss.appell.c.*2.*sub n.*58.*fol.*40.

Quare si victor non sit diligens, sed præueniatur à condemnato in dando commissionem, victo sentit duplex damnum: Primum, quia cogitur, parte citata, dare commissionem reformatoriam, quo casu res plerumque controuersiam recipit, *vt dicit Vestr. in prax.lib.*7.*cap.*3.*sub n.*5.*verf.amplius*, Secundum, quia, si Signatura rescribat iudici ad quem victor tenetur in primis facere registrum actorum, eaq; transportare, & tanta est regesti impensa, vt si sit pauper, cogatur deserere causam; vnde Signaturę facilitas ad rescribendum iudici ad quem, quando causa est inter pauperes, est paupertati onerosa.

143 Quod si procurator, qui sententiam condemnatoriam obtinuit contra reum, sit diligens in impetrando commissionem contra reum pro executione sententiæ, Signatura rescribit, vt iudex, qui sententiam protulit, eam quatenus ægidianæ constitutioni locus sit exequatur, *Vestr.vbi supra, & lib.*8.*cap.vlt.sub n.*6. *ibi consueuit, signatura*, vel alijs casibus (quatenus executioni locus fiat,) *Vestr.sub d.n.*6.

Quibus remedijs possit subueniri ei, qui in possessorio iudicio est appellationis auxilio destitutus, scripsi quæst. seq. ibi poteris videre.

SEXTÆ LIMIT. MEMB. VIII.

SVMMARIA.

*Limitatio, quod non appellatur à sententia lata in caussa possessoria sublimitatur, vt non procedat, quando grauamen sententia non potest reparari in petitorio, n.*1.

*Extenditur primo hac sublimitatio, etiam si possit reparari, sed non in toto, n.*2.

Exten-

Extenditur secundo etiam si possit reparari, sed cum magna difficultate, nu. 3. Subextenditur tripliciter hæc extensio, n. 4. & seqq.
Extenditur tertio, vt appellatio admittatur etiam ad effectum suspensiuum, nu. 8.
Exemplificatur I. eadem sublimitatio in sententia lata contra eum, qui detinet rem ratione expensarum &c. num. 9. Declaratur, n. 10.
Exemplificatur II. in sententia lata vigore contractus ad tradendum possessionem, n. 11.
Exemplificatur III. remissiue, n. 12.
Exemplificatur IV. in sententia lata contra eum, qui prius succubuit in petitorio &c. n. 13. & seqq.
Exemplificatur V. in sententia lata super actione hypothecaria, nu. 17.
Exemplificatur VI. in sententia lata contra eum, qui non habet aliud remedium, quam remedium retentionis, nu. 18. — Infertur dari appellationem à sententia lata super actione ad exhibendum, num. 19. — Declaratur illatio, nu. 20. & sequentibus.
Exemplificatur VII. in sententia lata contra possessorem facti, seu detentorem, num. 23. & 24.

1 SVblimita I. eandem sextam limitationem positam *supra initio, & memb. 3. num. 3.* vt non procedat quando grauamen sententiæ latæ in iudicio possessorio non potest reparari in iudicio petitorio, quia tunc potest appellari à sententia lata in possessorio, *Bald. in l. 2. sub nu. 22. vers. vltimo quæritur, C. de episc. aud. Marches. tract. de commiss. p. 2. in commiss. appell. c. 2. nu. 45. fol. 38. Rot. diuers. dec. 356. domini erant. num. 6. in fine, & num. 7. p. 1.* hanc esse
* communem opinionem etiam de iure ciuili testatur, & sequitur Couar. *pract. qq. cap. 23. sub num. 8. versic. sic denique,* quem refert & sequitur Contar. *in l. vnica, lim. 1. nu. 1. in fine, C. si de moment. poss.* & est sublimitatio angularis, & nota.

Comprobatur hæc sublimitatio, quia in causa possessoria potest idcirco appellari ab interlocutoria, quia, cũ appellatio sit prohibita à diffinitiua, non potest reparari per appellationem à diffinitiua, secundum eos, quos citaui *memb. præceden. num. 29.* & hoc procedit generaliter in qualibet interlocutoria cuius grauamen non possit reparari per appellationem à diffinitiua, vide *infra limit. 47. memb. 1. num. 84. & seqq.*

2 Extende I. hanc sublimitationem, vt procedat etiam quando potest reparari, sed non in toto, seu plene, *Contar. in d. limit. 1. num. 6. per ea, quæ in alijs terminis scribunt Bal. in l. 1. C. ne in integr. restit. post. & Felyn. in cap. 17. cum super, sub numer. 17. versic. scias etiam, ibi, vnde tertius, de sent. & re iudic.* & facit, quod scripsi *supra mem. 4. sub nu. 74. & 83.*

Confirmatur hæc extensio, quia licet ab interlocutoria nõ possit appellari, tamen si inferat grauamen, quod non possit perfecte reparari in diffinitiua, poterit appellari, *Rebuff. tract. de sentent. execut. art. 10. gl. 1. numer. 11. vers. nono intellige, tom. 1. fol. 404.* & quod possit appellari, quando eius grauamen non potest reparari per appellationem à diffinitiua sine magno præiudicio, retuli, & sequutus sum *praeced. lim. 1. num. 144. vers. oppono.*

3 Extende II. vt procedat etiam si possit reparari, sed cũ magna difficultate, quia tunc permittitur appellatio, *Menoch. tract. de adipisc. poss. rem. 4. q. 100. sub num. 866. Marches. tract. de commis. part. 2. in commis. appell. cap. 2. num. 52. limit. 9. fol. 39. & latius Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoque appellatur num. 312. lim. 7. fol. 505. Gasp. Caball. ad constit. March. lib. 6. cap. 2. in verbo, ciuili, nu. 10. & Contar. in l. vnica, limitat. 1. num. 7. & 15. C. si de mom. poss.*

Confirmatur hæc extensio, quia licet appellatio ab interlocutoria sit prohibita, tamen, si eius grauamen non possit reparari, nisi cum magna difficultate, appellatio permittitur, *Rebuff. tract. de sent. execut. art. 10 gl. 1. nu. 12. tom. 1. fol. 404. & Lancellot. tract. de attent. part. 2. cap. 12. limit. 1. num. 97. fol. 360.* & quod possit appellari ab interlocutoria quando ingerit difficultatem circa decisionem caussæ, scribit Bal. quem citaui, & sequutus sum *q. praced. limit. 1. n. 143. & 144.*

4 Subextende primo hanc extensionem, vt procedat, quando difficultas procedit tam ex natura rei, quam ex dispositione iuris, vtputa si sententia feratur inter duas vniuersitates litigantes super possessione herbarum, nemorum, aquarum, confinium, & similium, quia, cum vt plurimum propter temporis antiquitatem non soleant habere instrumenta diuisoria territorij, & si habent, sint quandoque mutata vocabula, & loca confinium sint obscura, & ideo sententia, quæ inter eas fertur super possessione, infert damnum irreparabile in petitorio, ex quo non possunt habere probationes de dominio, *Maran. Gasp. Caball. & Contar. in locis citatis numer. præcedenti, & Mynsing. in sing. obseru. centur. sexta, obseru. 13. quod pro regula, num. 5. & 7.*

Declara hanc subextensionem, vt relinquatur arbitrio iudicis, quando probatio circa petitorium dicatur facilis, aut difficilis, *Contar. in l. vnica, limitat. 1. numer. 13. & 14. Cod. si de mom. poss.* vbi etiam declarat quando dicatur facilis.

5 Subextende secundo, vt hæc appellatio admittatur etiam ad effectum suspensiuum *Maran. vbi supra, Osasch. decis. 25. mortuo intestato, num. 8. & Menoch. de adipis. poss. rem. 4. n. 867.*

Pro & contra hanc subextensionem vide *infra n. 8.*

6 Subextende tertio, vt procedat etiam quando difficultas reparabilitatis procedit ex parte aduersarij, qui mitteretur in possessionem, vt puta si ageretur de missione in possessionem alicuius Castri, seu Fortilitij ita muniti, vt de facili recuperari non posset, quia tunc admitteretur
* appellatio, vt ex communi opinione refert, & sequitur Contar. *in l. vnica, limit. 1. sub nu. 79. vers. item non est, & n. 80. C. si de mom. poss.*

7 Secus est, si de facili posset recuperari, quia tunc non daretur appellatio, quare si partes litigantes essent sub eodem principe adeo potenti, quod de facili posset mittere executioni sententiam ferendam in petitorio, sine dubio non haberet locum hæc extensio, & denegaretur appellatio, *Contar. ead. limit. 1. sub nu. 81. vers. verum quia,* & pro hoc facit, quod refert, & sequitur Barthol. Soccin. *in l. 2. fideiussor, sub numer. 9. vers. in gl. ibi, ff. qui satisd. cog.* dicens, quod idoneus fideiussor dicitur etiam ille, qui est in tutissimo loco, puta in turri; vel castello; positis sub custodia ipsius fideiussoris, dummodo adsit superior cuius mandato possit facile fieri executio etiam in illo tutissimo loco.

Secus etiam est, quando is, qui mitteretur in possessionem, daret idoneam fideiussionem de restituendo fortilitium in euentum, quod condemnaretur ad restituendũ, *Contar. in ead. limit. 1. num. 84. vers. cessaret.*

Declara hanc subextensionem, vt relinquatur arbitrio iudicis quando adsit, vel non adsit difficultas reparabilitatis ob potentiam eius, qui mittitur in possessionem, *Contar. in l. vnica, limit. 1. num. 100. vers. crederem.*

8 Extende III. vt admittatur appellatio ad effectum suspensiuum, vt, loquendo in casu, quo damnum non potest reparari, nisi cum magna difficultate, scribunt Maran. Osasch. & Menoch. quos citaui *supra num. 5.*

Confirmatur hæc extensio, quia si admitteretur appellatio solum ad effectum deuolutiuum, nulla constitueretur differentia inter sententiam, quæ posset reparari, & sententiam quæ non posset reparari; siquidem appellatio

tio deuolutiua admittitur a qualibet sententia diffinitiua lata in possessorio ordinario, *vt in pluribus retuli membr. præcedenti n.16.* & consequenter tam hæc prima sublimitatio, quam eius extensiones essent superfluæ.

Contra hanc extensionem, & in specie contra Marantam tenet Couar. *pract.qq.cap.23.sub num.8. vers.secunda conclusio,* dicens, quod hoc grauamen potest breui manu reparari per appellationem deuolutiuam coram iudice ad quem, cum appellatio deuolutiua permittatur, *vt dixi supra,* & consequenter non debet retardari executio. Sed contra Couar. defendendo Marantam scribit Osasch. *quem citaui supra n.5.*

Corroboratur hæc contraria opinio, quia, tenendo illam alteram communem opinionem, quam latè retuli *d. membr.præced.nu.19.* quod appellatio sit prohibita etiam ad effectum deuolutiuum à sententia lata in caussa possessoria, cessat confirmatio adducta pro extensione, & satis esset, quod grauamen, quod non potest reparari in petitorio, posset reparari per appellationem deuolutiuam, quæ non admitteretur, nisi deficeret reparabilitas in petitorio.

Non discedo ab extensione. Primo, quia cum in praxi recepta sit opinio, quod appellatio deuolutiua concedatur etiam à sententijs, quarum grauamen potest reparari in petitorio, *vt retuli memb.præced.num.16.& num. 22.* debemus, vt aliquam constituamus differentiam, tenere quod, vbi grauamen non potest reparari in petitorio, concedatur appellatio etiam suspensiua, alias non solum hæc extensio redderetur falsa, sed tota hæc prima sublimitatio redderetur superflua. Secundo, quia cum condemnato in possessorio deficiat via reparandi se in petitorio, & possessorio meliores forsan non habeat probationes in secunda instantia, quam habuerit in prima, æquum est, vt hæc via, quæ sibi superest appellandi, liberalior concedatur ad vtrumque effectum.

9 Exemplifica I. eandem sublimitationem in sententia lata in iudicio possessorio ad fauorem domini fundi contra eum, qui in eo ædificauit, seu fecit impensas, quia, cum ei pro dictis impensis competat solum ius retentionis, *leg.33.si in area in vltimis verbis, ff. de condic.indeb.* ideoque competat ei solum ius ad condicendam possessionem, seu detentationem, casu quo fundum, non recuperatis expensis, tradidisset domino, *l.40.qui exceptionem, §.si pars ff.eod.* & nullum ius habeat circa proprietatem dicti fundi, sequitur, quod dari debeat ei appellatio à sententia lata in iudicio possessorio, *Bart.in l.2.sub n.3. vers. quæro quæ est ratio, ibi, exemplum.ff.de appel.recip.Capic. decis.34.in caussa magnifici Andreæ, n.5.& alij, quos citat, & sequitur Contar. in l.vnica, limit.1.n.17. vers. quæ conclusio, et sub n.19. C.si de mom.poss.* adde quæ scripsi *n.18. exempl.6.*

10 Declara istud exemplum vt habeat locum in eo, qui in re aliena expendit bona fide tanquam in re propria, quia iste, cum non impenderit animo obligandi dominum illius rei, * habet solum ius retentionis, vt dixi, secus, si impenderit scienter animo repetendi, quia isto casu, si rem restituat, poterit adhuc petere expensas condictione indebiti, quasi plus soluerit, & ideo non datur ei appellatio in possessorio, *Contar.d.limit.19.in fine vers.intellige, et n.20.* is, quoque, qui impensas fecisset auctoritate iudicis, poterit eas condicere, *Tiraq.de retraict.conuent.§. 7.gl.1.n.8. declar.4.*

11 Exemplifica II. in sententia lata contra eum, qui ex contractu se obligauit tradere possessionem, quia is à sententia, qua condemnatur ad eam tradendam, potest appellare, *vt retuli, et sequutus sum membr. sequenti nu.78.et sequentibus versicul.exemplifica vndecimo.*

12 Exemplifica III. in casu, quem posui *membr.seq.n.124. vers.contra.*

13 Exemplifica IV. quando quis prius egit iudicio petitorio, & in eo succubuit, & sententia transiuit in iudicatum, & postea agit possessorio, quia si contra eundem feratur sententia in possessorio, poterit ab ea appellare, ex quo non habet remedium in petitorio, cum sententia in eo lata transiuerit in iudicatum, sicque possessio non est momentanea, *Bal.in l.vnica, sub num.1.Cod.si de momen. poss. Dec.consil.28.col.2. sub n.2.ibi, si autem actum, Osasch.decis.25. mortuo intestato, sub n.11.ibi, hoc etiam in casu, Contar.in l.vnica, limit.1.n.75. vers.rursus, Cod.si de momen possess.et Ruginell. tract.de appell.§.2. c.3.n.772. vers. secundum exemplum.*

14 Extende hanc exemplificationem, vt procedat, etiam si sententia lata in petitorio non transierit in rem iudicatam, quia Ang. Aret. *in l.2.sub num.12.ibi, egi petitorio, ff.de appell. recip. Vestr.in prax.lib.7. cap.3. n.8. vers.addo alios casus. Caball.ad Constitut.March.lib.6.c.2.in verbo, ciuili, sub n.2. in fine, et n.3.limit.3.et Marches. tract. de commiss.part.2. in commiss.appell.c.2.n.45.fol.38.* dum scribūt eum, qui succubuit prius in petitorio, posse appellare à sententia, quæ contra eum fertur in possessorio, non exprimunt, quod sententia qua fuit condemnatus in petitorio, transierit in rem iudicatam.

15 Declara eandem exemplificationem, eiusque extensionem, vt procedant in casibus, in quibus sententia lata petitorio non præiudicat possessorio, iuxta ea, quæ latè discurrendo per oppositiones, & distinctiones, colligit Alexand. *in l.12.§.nihil commune, sub n.8.vers.glos.plurib. mod. et versic.ex hac prima, et sub n.9.vers.sed contra, ibi, Bar.dicit, et sub n.10.et seqq.ff.de acq.poss.*

Secus est in casu, in quo sentētia lata in petitorio præiudicat possessorio, hoc est, quando petitorium præualet, & absorbet possessorium, quia tunc exemplificatio, & extensio reddunt vanæ, & ventosæ, vt loquendo in alijs terminis, dicit Put. *decis.82.in vna Sabinen.n.1.lib.1.*& consequenter frustra quæritur de appellatione à sententia, ad quam deueniri non potest.

16 Qui sint casus, in quibus petitorium absorbet possessorium; seu sentētia, lata in petitorio, obstat volenti agere possessorio, est articulus perplexus, in quo Alex. *in d. §.nihil commune, n.10.in fine,* post relatam quandam longam Bartoli distinctionem, inquit passum esse difficilem: Ergo summatim loca & distinctionum capita indicabo, quia non est præsentis indaginis, vt ad ea accedamus. Aliqui distinguendo aiunt, quod sententia, lata super petitorio pro reo, eo quod actor non probauerit intentionem suam, non præiudicat eidem actori volenti agere possessorio quia talis sententia non tribuit ius; secus est, si fuerit lata, eo quia reus probauerit se dominum, quia tunc præiudicat, vide Contar. *in l.vnica, q.duodecima, n.1. et seqq.C.si de momen.poss.* & latius Menoch. *tract.de retinen. poss. rem.3. quæst.105. num.845. et sequentibus.* Sed contra hanc distinctionem vide, quæ refert Alexandr. *in d.§.nihil commune, sub n.9.vers.sed Bart.iterum opponit, et nu.10.* vbi recenset subdistinctionem inter possessorium, quod sapit causam proprietatis, & possessorium, quod non habet admixtam caussam proprietatis, rursus subdistinguit, & demum *n.11.vers.sequitur, et n.12.et seqq.* diffusè prosequitur: vide etiam Put. *decis.82.in vna Sabinen.lib. 1.* vbi ait, fuisse resolutum, quod petitorium absorberet possessorium, & quod executio sententiæ latæ super possessorio, quamuis transijsset in rem iudicatam, non erat facienda, vide etiam Contar. *dict.quæstio.12.n.7.et 8.*

17 Exemplifica V. quando creditor agit, hypothecaria contra tertium possessorem, quo casu, quia possessio videtur perpetuo duratura apud creditorem, datur appellatio, *vt retuli, et sequutus sum memb.seq.n.86.& seqq. vers. exemplifica 13.& n.96.ver.extende secundo.*

18 Exemplifica VI. in iudicio possessorio, in quo reus con-

condemnatus habeat solum remedium retentionis, quia tunc potest appellare, *Bartol. in l.secunda column.2.nu.5. ibi, sed si actor succubuerit, Angel. Aret. sub numer.12.ff.de appell recip.vel non, Bal in l.2.col.vlt.& num.22.vers.vlt. quæritur, C.de episc.audien.& in l.vnica, col.penult.sub nu. 14.vers.quæro quid si non agitur, C.si de momen.poss. Nicell. tract.de concor.gloss.concord.6.fall.6.sub num.30.in fi.vers. decimoseptimo, & nu.31.fol.192.Dec.cons.28.col.2. num.2. ibi, nam tunc demum, Osasch.decis.25.mortuo intestato, sub num.11.ibi, similiter dicimus, Rebuff.tract.de sent. exec.art. 9.glos.5.nu.11.tom.1.fol.41.Menoch.tract.de adipisc.posses. rem.4.quæst.100.num.865.& 866.fol.54.* & de opinione * communi, à qua non sit recedendum in iudicando, testatur Nicell. *sub d.nu.31.*

Ratio, qua mouentur isti Doctores, est, quia iste, qui detinet rem, puta vti colonus, vel aliter loco possessoris, vt in casu legis 27. *Aquilius, ff.de donat.* non potest reparare damnum in petitorio, quia petitorium non speratur; quod non est in iudicio possessorio; quia reus potest reparare damnum in petitorio; vnde euenit, quod quãuis in iudicio detentorio agatur de minori præiudicio, quam in possessorio, tamen in detentorio detur appellatio, *vt dixi*, & non in possessorio, *Bar. vbi supra, & Bald. in d.l.vnica, sub num.14.vers. quæro quid si non agitur, C.si de mom.poss.* & latè *Contar.in ead.l.vnica, limit.21.num.1. & sub num.tertio, & sequentibus* dicens, quod in iudicio detentatorio datur appellatio ea ratione, quod ibi nullum petitorium speratur, & sic detentoribus, si denegaretur appellatio, nullum superesset remedium, quo damnum illatum respectu detentionis posset in alio iudicio reparari.

19 Infero extendendo, quod ob eandem rationem potest appellari à sententia lata in actione ad exhibendum, *Bar. vbi supra*, dicens posse appellari, quando deuenitur ad æstimationem, *Bald.in l.vnica, sub nu.15. vers.quæro quid si agatur, in fine, C.si de mom.poss.* dicens, quod actio ad exhibendum sapit naturam realis iudicij, cum in ea iuretur in litem, & ideò, inquit, potest appellari. *Nicell. tract.de concord.gloss.concord.6.fall.6.moder.13.sub numero 27.fol. 192.Osasch.decision.25.mortuo intestato, numer.vndecimo, & Contar.in dicta l.vnica, limitat.4.numero 20.vers.supradictæ.* Imò secundum Bald.*consil.300.statuto cauetur, sub numero quarto, versicul.tertio quæritur lib.1.in impressis de anno* 1543. datur appellatio etiam in actione ad exhibẽdum, quæ est præparatoria ad iudicium possessorium.

Declara hanc illationem, vt sit vera in duobus casibus.

Primus casus est, quando reus condemnatur ad interesse, eo quia non exhibuit rem, ad quam exhibendam fuerat condemnatus, vt puta, si dolo desierit possidere, quo casu propter interesse subiacet periculo iuramenti in lite, quod periculum est graue periculum petitorij, & ideo datur appellatio, *Spec.tit.de appell.§.in quibus, n.12. vers.sed nunquid, ibi, si vero Contar.in l.vnica, oppos.4. numero 2.4.& 5.& latius limitat.14. numero 22. & 24. C.si de mom.poss.Io.de Amic.consil.147. super dubio num.3. ibi, item in actione, & Ruginel.tract. de appell.§.2.c.3.nu.695. vers.24.in fine.*

† Et semper appellationi locus est quoties exhibitio est magni præiudicij, *l.fin.§.iussus, ff.de appell.*

Secundus casus est, quando exhibitio trahit secum, rẽ ipsam esse restituendam petenti exhibitionem, *Spec.d.§. in quibus, sub nu.12.versus finem, ibi, item appellare, Contar. d.oppos.4.sub num.5.& d.limit.14. num.23.& Ruginell.d. §.2.cap.3.sub num.695.*

Verum licet doctrina istorum duorum casuum sit vera, tamen videtur inepta, quia aliud est appellare à sentẽtia lata super actione ad exhibendum; aliud appellare à sententia lata super interesse, prout tacitè aduertunt Cõtar.*dict.limit.14. numero 24.& Io.de Amic.vbi supra*, & à sententia lata super exhibitione, quæ secum trahit restitutionem.

21 Demptis ergo his duobus casibus, firmo conclusionẽ in contrarium, quod à sententia lata in actione ad exhibendum, non potest appellari, quando scilicet condemnatus habet facultatem exhibendi, & agitur de sola exhibitione, quia tunc non appellatur, cum tale iudicium nõ debeat dilationum mora differri, *Spec.d.§.in quibus, num. 12.vers.sed nunquid*, quem refert, & sequitur Maran.*in suo spec.par.6.act.2.princip.in verbo, & quandoque appellatur, limit.25.numero 331. Io.de Amic.d.cons.147. numero tertio, Contar.d.limit.14.num.21.vers.intellige, & sub numer. 24.& 25.& d.oppos.4.num.3.* vbi inquit, si non appellatur in possessorio, quod est maioris præiudicij, multo minus admittenda est appellatio à præcepto, seu sententia de exhibendo.

22 Ostendo istam conclusionem in tribus casibus, in quibus cum actio ad exhibendum sit præparatoria ad aliud iudicium, ideoque in eo agatur de modico præiudicio, non appellatur.

Casus primus est, quando petitur exhiberi rem, vt cognoscatur à testibus, vt ponit Contar. *d.limit.14. numero 27.* quem refert, & sequitur Ruginell. *d.§.2. cap.3.sub numero 695.*

Casus secundus est, quando hæres non cauet de restituendo legatum, seu fideicommissum, quod est relictum in diem, vel sub conditione; quo casu legatarius, seu substitutus potest agere ad exhibendum, vt ad se transferatur possessio: nam isto casu dicitur iudicium possessorium momentaneum, *Contar.d.limitat.14.sub num.31.& 32.et Ruginell.vbi supra.*

Casus tertius est, quando agitur ad exhibendum, vt in hæredem transferatur possessio, vt is detrahere possit falcidiam per interdictum quorum legatorũ; quo casu quia agitur de modico præiudicio, & quia non grauatur, non datur appellatio, *Contar.d.limit.14.num.34.& Ruginell.d. §.2.cap.3.sub n.695.*

23 Exemplifica VII. eandem sublimitationem, positam supra num.1. in possessore mere naturali, seu possessore facti, & detentore, quia is potest appellare à sententia contra se lata, vt benè refert, & sequitur Contar.*in leg.vnica, limit.21.numero 1.3.6.& seqq.Cod.si de momen.posses.* & ex eo & alijs retuli, & sequutus sum *supra sub num.18. vers.ratio.*

24 Extende hanc exemplificationem, vt procedat etiam in conductore ad longum tempus; & moueor, quia licet in eum transferatur vtile dominium, & naturalis possessio, & censeatur propriè, & verè possidere, *vt latè refert, & sequitur Tiraq.in tract.de retract.lignag.§.1.gloss.14.nu. 79.vers.quæstionis, fol.156.* & ex eo refert, & sequitur Contar.*in d.limit.21.num.27.& 28.vers.limita modo*, tamen is non potest reparare damnum possessionis in petitorio, quia ei non competit iudicium proprietatis, & licet ei competat iudicium vtilis dominij (quicquid sit hoc vtile dominium) tamen est consecutiuum ad possessionem, quia est longa possessio; & ita teneo, quicquid senserit Contar. *vbi supra*, dum limitando, scribit, quod isto casu non procedit opinio Baldi.

SEXTÆ LIMIT. MEMB. IX.

SVMMARIA.

LIMITATIO, quod non appellatur in possessorio, sublimitatur, vt non procedat, quando possessorium habet mixturam, num.1.& seqq.

¶ *Extẽditur primo eadem sublimitatio, vt procedat in mixtura contenta in sententia, nu.6. Declaratur hac extensio mul-*

multipliciter, n.8. vsque ad num.19. inclusiuè.
Exemplificatur I. hæc extensio in sententia lata super manutentione possessionis, & super dominio, n.20.
Exemplificatur II. quando quis condemnatur ad liberè dimittendam possessionem, num.21.
Exemplificatur III. in sententia quæ habet annexam condemnationem fructuum, seu interesse, n.22. & seqq. in quibus explicatur vsque ad num. 33. — Ampliatur primo in fructibus futuris, num.34. — Ampliatur secundo etiam si condemnatio fructuum non sit per caput separatum. n.35. & seqq. — Ampliatur tertio, vt possit appellari a sententia, eo quia non continet mixturam &c. n.38. Restringitur eadem quarta exemplificatio, n.39.
Extenditur secundo in mixtura, quæ procedit in processu ex mutuo consensu vtriusque partis, n.42.
Exemplificatur I. quando reus conuentus super possessione excipit de proprietate, & iudex, veluti exceptione non obstante, condemnat reum, n.42. Declaratur, & subdeclaratur, n.43. & seqq.
Exemplificatur II. in casu opposito, quando iudex, veluti exceptioni obstante, absoluit reum, n.46.
Extenditur tertio in mixtura, quæ procedit ex natura rei, iuncta dispositione legis n.48.
Exemplificatur I. in sententia lata super remedio legis, si quis in tantam n.49.
Exemplificatur II. in sententia lata super remedio legis, si meminerint, n.50.
Exemplificatur III. in bonorum possessione contra tabulas, cæterisque alijs possessionibus ordinarijs, & quid in bonorũ possessionibus extraordinarijs, & quid in possessione tradita a colono, stante statuto, &c. vsque ad num.56. inclusiuè.
Exemplificatur IV. in possessorijs iuris. n.57. & seqq. in quibus explicatur, quæ sint possessoria iuris, & quæ possessoria facti, vsque ad n.59.
Exemplificatur V. in sententia lata super interdicto vnde vi, numero 60.
Exemplificatur VI. in sententia lata ad restituendam possessionem ed effectum prosequendi societatem, n.61.
Exemplificatur VII. in missione in possessionem bonorum iure hæreditario ex testamento, tertio possessore petente, reuocari missionem in possessionem, &c. n.62.
Exemplificatur VIII. in sententia lata super possessione, & nullitate sententiæ, seu contractus, num.73. et seqq. in quibus explicantur, & ampliantur duo casus principales, vsque ad n.75. inclusiue.
Exemplificatur IX. in sententia lata super petitione hæreditatis, n.76.
Exemplificatur X. in sententia, quæ possessor ob mendacium priuatur possessione, num.77. Contrarium est verum, ibidem.
Exemplificatur XI. in sententia, quæ vigore contractus, seu pacti condemnat ad tradendam possessionem, num.78. & seqq. in quibus ponuntur restrictiones.
Exemplificatur XII. in sententia lata contra hæredem super falsitate testamenti, n.84. & 85.
Exemplificatur XIII. in sententia lata super actione hypothecaria, n.87. & seqq. & n.91. Aliud est in Saluiano interdicto, num.88. & seqq. — Ampliatur hæc exemplificatio loquens de appellatione à sententia lata in actione hypothecaria, num.95. & 97. — Restringitur, n.98. & seqq. in quibus ponuntur illatio, & subrestrictiones, vsq; ad nu. 107. inclusiuè.
Exemplificatur XIV. in sententia lata super possessione, cui repugnat ius commune, nisi ostendatur titulus, &c. n.108. Contraria opinio est verior, n.109. & 110. Ampliatur hæc opinio contraria, n.111. & 112.
Exemplificatur XV. in sententia lata super agnitione possessionis bonorum, n.113.
Exemplificatur XVI. in sententia lata super possessione, proueniente ex beneficio statuti &c. n.114. & seqq. vsq; ad finem membri, in quibus ponuntur illatio, & duplicatæ limitationes, & ampliationes.

1 SVblimita II. eandem sextam limitationem, positam supra initio ipsius limitationis, & *membr.3. num.3.* vt non procedat in possessorio, quod habet mixturam petitorij, quia tunc datur appellatio, *Bal. in l. vnica, num 8. vers. quæro quid si possessorium, & sub n.16. vers. quæro quid in condictione, in fine, ibi, item quia, C. si de mom. poss. Nicell. tract. de concord. gloss. concord.6. fall.6. sub n.27. vers. decimo quarto, tom.18. fol.192.* & possunt addi, quæ latè scribit Contar. *in d. l. vnica, limit.2. & limit.24. & Rot diuers. dec. 356. domini erant, sub n.6. part.1.* & quod ita teneant omnes * Doct. testatur Bal. *cons.331. statuto cauetur, sub nu.4. lib. 1. in impressione de anno* 1543. Et quod in possessorijs mixtis detur appellatio ad vtrumque effectum, deuolutiuum scilicet, & suspensiuum, refert, & sequitur Ruginel. *tract. de appell. §.2. cap.3. n.708. vers. prout etiam.*

2 Ratio huius sublimitationis est, quia caussa proprietatis vti maior trahi ad se caussam possessionis vti minorem, *Bal. in d. l. vnica, num.8.* vel vt ex Guid. de Suz. & alijs refert, & sequitur Contar. *in d. l. vnica, limit.2. in princip. num.19. & 20.* quia vbi agitur petitorio, & possessorio simul, caussa possessionis venit accessoriè ad caussam proprietatis, & ideò sequitur naturam petitorij, quod est principale.

Confirmatur hæc sublimitatio, quia statutum, prohibens appellationem ab interlocutoria, non intelligitur de interlocutoria mixta, & quæ habet vim diffinitiuæ, vide *infra lib.47. membr. ... n. ...*

3 Pro declaratione huius sublimitationis, in qua Doctores, vt explicarent, quæ mixtura sit appellabilis, complicarunt distinctiones, modo superfluas, & modo contrarias adeo, vt difficiliorem reddiderint mixturæ explicationem, præmittendum est, quod & si possessorium

4 concurrat cum petitorio examine iudiciali quatuor modis: *Primo* per modum cumulationis: *Secundo* per modum mixti iudicij: *Tertio* per modum exceptionis: *Quarto* per modum mutuę petitionis, & reconuentionis, vt considerat Bald. *in l.3. incerti, num.17. vers. item quædam sunt, in fine, C. de interd.* quem refert, & sequitur Contar.

5 *d. limit.2. §.4. numer. 12.* † tamen mixtura, prout reddit caussam appellabilem, consideratur solum in sententia, vt explicaui *infra num. 6. & seqq.* & hæc mixtura sententię est triplex.

Prima mixtura est illa, quę stat principaliter, & expressè in sententia sine vllo partium, aut iuris ad miniculo.

Secunda mixtura est illa, quæ stat consecutiuè, ad sententiam, & oritur in processu caussæ ex mutuo partium consensu, tacito, vel expresso.

Tertia mixtura est illa, quæ expresè, vel virtualiter stat in sententia vigore legis, aut statuti, aut contractus harum trium mixturarum secundam, & tertiam considerat etiam Contar. *in l. vnica, limit.2. §.7. in princ. C. si de mom. poss.* dicens, quod prius explicauit iudicia, quæ habent annexam caussam proprietatis facto, & voluntate litigantium, & deinde in eo §. explicat ea, quæ lege, vel statuto mixta sunt, & omittendam censeo distinctionem, quam facit in *d. l. vnica, lim.24. n.12.* dicens, quod illa limitatio 24. differt à limitatione 2. principali, quia in ea agitur particulariter de mixtura iudicij possessorij, in limit. vero 24. agitur tam de mixtura petitorij, quam de mixtura alterius actionis, puta, personalis.

6 Extende I. nunc eandem sublimitationem, vt habeat locum in prima mixtura, nempe, quando sententia iudicis continet principaliter, & expresè mixturam possessorij, & petitorij, quia tunc datur appellatio à sententia; imò

imò tota facultas & impotentia appellandi procedunt non à mixtura contenta in libello, seu articulis, & probationibus, sed à mixtura, contenta in sententia, *Corn. consi. 10. præsupposito statuto, nu. 3. versus finem, & num. 4. libr. 4.* quem referunt, & sequuntur Rot. *diuers. decis. 34. conclusũ, num. 5. 8.* & apertius *num. 9. par. 2.* dicens, à sententia, manifestè lata in possessorio, nõ posse appellari, licet vtrumque, petitorium scilicet, & possessorium fuerit intentatum in petitione, & articulis, subdens rationem, quia non appellatur ab articulis, seu petitione, sed à sententia, & cum non pronũtiauerit super deductis in articulis, & petitione, debeat appellari ab omissione, & latius Contar. *in l. vnica, lim. 2. §. 5. sub num. 11. vers. aliquando, & nu. 12. & seqq. Cod. si de momen. possess.* dicens, quod respectu concedendæ, vel denegandæ appellationis à sententia lata in iudicio possessorio non considerantur libellus, aut probationes factæ super dominio, quia non à libello, aut probationibus datur appellatio, sed à sententia; Vnde, inquit, licet in libello, vel articulis accumuletur petitorium cum possessorio; tamen, si iudex pronuntiet super possessorio tantum, non erit admittenda appellatio: & quod sit attendenda sola sententia demonstrat vlterius nu. 15. & 17. dicens, quod in casu contrario si esset intentatum solum possessorium recuperandæ, & sententia per iudicem extraheretur ad constitutionem legis, *si quis in tantum,* posset appellari.

7 Oppono contra istam extensionem, quia ad agnoscendam iurisdictionem iudicis circa quantitatem controuersam non est inspiciendus exitus controuersiæ per sententiam, sed est inspiciendus libellus, & petitio, quia non quid debeatur, sed quid sit petitum inspicitur, DD. communiter *in l. penult. cum quædam, §. vltimo, ff. de iurisdict. omn. iudic. Vant. tract. nullit. rub. qual. senten. & process. numero 70. versic. & notabis vnum, fol. 424. & Gail. in practi. obseruat. libr. primo, obseru. 10. numero 7. in fine, & obseru. 31. num. 2.*

Confirmatur hæc oppositio, quia ius metimur ex parte actoris, *vt ex Bal. retuli, & sequutus sum supra memb. 7. sub n. 128. vers. explica.*

Confirmatur secundo ex his, quæ scripsi *infra num. 17. vers. declara sexto,* vbi dixi, non dari appellationem à sententia continente summam appellabilem, quando in petitione fuerunt separatim positæ summæ inappellabiles, quia attenditur petitio, & *nu. 81. vers. restringe tertio,* vbi dixi, esse inspiciendum modum agendi.

Retenta extensione, quæ est vera, & seruatur.

8 Declara primo, restringendo eandem extensionem, vt non procedat in sequentibus casibus, quia in eis magis attenduntur ea, quæ sunt extra sententiam, quam ea, quæ sunt expressa in sententia.

Primus casus est, quando sententia est lata simpliciter super aliquo remedio possessorio, quod habet indiuisibiliter admixtam caussam proprietatis, iuxta ea, quæ scribit Contar. *in l. vnica, lim. 2. §. 9. sub num. 2. ibi, aliud iuris, C. si de mom. poss.*

Secundus casus est, quando sententia est generalis, quia tunc restringitur ad prosecuta, *l. 2. licet. C. de iud. Franch. in cap. 64. dilecto, sub nu. 107. quæst. 48. de appell. & Contar. d. l. vnica, limit. 24. num. 42.* adde quæ scripsi *supra memb. 6. sub n. 59. & 60.* Tertius casus est, quando sententia potest recipere diuisionem iuxta formam petitionis, quia tunc sententia regulatur à petitione, & idcirco quot sunt capita in petitione, tot censentur sententiæ, vt patet ex his, quæ scripsi *infra nu. 17.* Quartus casus est in appellatione actoris, prout declaraui *infra n. 14.* vbi videas.

9 Declara secundo, vt sententia sit inspicienda in verbis dispositiuis, & non in verbis enuntiatiuis, *Rot. coram Caputaq. in vna Anagnin.* (spoli), quam referunt, & sequuntur Rot. *diuers. decis. 34. conclusum, numer. 12. versic. sententia, par. 2.* & Contar. *in dicta l. vnica, limit. 2. §. 5. num. 19. C. si de momen. poss.* Quare si verba sententiæ, in quibus exprimitur creditum, & hypotheca, non stent dispositiuè, sed enuntiatiuè, non faciunt sententiam appellabilem, *Rot. diuers. d. decis. 34. num. 11. in fine, versic. quia omissis,* quia non omne verbum iudicis in sententia prolatũ vim sententiæ obtinet, *Contar. d. limit. 2. §. 5. nu. 19. & Rot. d. decis. 34. sub nu. 12. versic. & non omne verbum.*

Verba sententiæ, quando dicantur stare dispositiuè, declarat Rot. *ead. decis. 34. sub num. 12. vers. tunc autem.*

10 Restringe hanc declarationem vt non procedat, quãdo verba enuntiatiua sunt prolata per modum caussæ de præsenti, & enũtiatum fuit plenè cognitum, vt puta si iudex pronuntiet, spoliatum esse restituendum, quia sententia, virtute cuius agens de spolio fuit spoliatus, est nulla: nam, si de nullitate sit plenè cognitum, sententia dicetur lata etiam super nullitate, & sic poterit appellari, *Contar. in l. vnica, lim. 24. n. 45. 46. & 47. C. si de mom. poss.* & quod verba enuntiatiuè emissa per modum caussæ de præsenti inducant dispositionem in sententia, ideoque si iudex pronũtiet malè appellatum, eo quia sententia sit nulla, sententia disponat super nullitate, scribit Bal. *in l. 65. emptor, §. ancilla, in princip. ff. de rei vendicat. in 2. lectura, & Contar. vbi supra.*

11 Declara tertio, vt ad cognoscendum, an sententia sit appellabilis, debeamus considerare ea, quæ sunt expressa in sententia, & non ea, quæ colliguntur ex sententia, quia, cum sententia transeat in rem iudicatam quoad ea, quæ sunt expressa, in sententia, & non quoad ea, quæ non sũt expressa, habemus ex hoc certum argumentum, quod censetur lata quoad expressa, & non quoad non expressa; vnde si iudex ad quem confirmet expresse sententiam iudicis à quo, & ab hac sententia confirmatoria non appelletur, & ideò faciat transitum in rem iudicatam, non potest amplius, is, contra quem est confirmata, dicere de nullitate sententiæ confirmatæ, ex quo confirmatoria est expressa, & trãsiuit in rem iudicatam; quamuis etiam iudex ad quem summariè tantum, & incidenter cognouerit de nullitate, *Franch. in capit. 63. dilecto. quæst. 48. sub numero 107. & 108. de appellat.* adde quæ scripsi supra *quæst. 11. numer. 115. & 116.* Secus est si tacitè confirmauerit, puta, quia pronunciauerit solum, esse male appellatum, sed non pronunciauerit, esse bene iudicatum; quo casu tacitè solum confirmat sententiam latam; & ideo poterit appellans dicere de nullitate sententiæ, tacitè cõfirmatæ; quamuis sententia, quæ tacitè eam confirmauit pronunciando, fuisse male appellatum, transierit in iudicatum, eo quia ab ea non fuerit appellatum, *Franch. eod. cap. dilecto, sub nume. 108.*

Confirmatur primo hæc declaratio, quia interlocutoria expressa magis excludit à facultate appellandi, quam interlocutoria tacita, *vt ex Paul. de Cast. & Lancellot. retuli & sequutus sum supra q. 12. nu. 86. & 87. vbi videas.*

Confirmatur secundo, quia sententia est stricti iuris, & non intelligitur, nisi quatenus verba ex propria significatione important, *Cas. de Grass. decis. 3. alias 23. fuit resolutum, nu. 9. de restit. in integr.*

Subdeclara hanc declarationem, vt sit vera, quando id, quod colligitur tacite ex sententia, non infertur necessario ex sententia; secus si inferretur necessario, & quia fuerit de eo plenè cognitum, quia tunc appellabilitas pẽderet etiam ex eo, quod de necessitate colligeretur ex sententia, quod probo multipliciter.

12 Primo, quia verba sententiæ non tantum operantur quatenus inferunt, sed etiam quatenus ex ipsis necessario infertur, *Contar. in l. vnica, limit. 24. n. 35. C. si de mom. poss. & sentiunt Dec. consil. 348. de duobus, versus finem, num. 6.* dicens, quod verba sententiæ debent strictè interpretari, & ex verbis sententiæ plus inferri non debet, quam ex eis

necessario inferatur, & Crauet. *consil.174. nobilis Guido, num.2.* dicens, quod etiam in materia stricti iuris, puta in sententia, qui vult consequens, censetur velle omne necessarium antecedens.

Secundo, quia si iudex condemnat reum, conuentum de spolio, ad restituendam possessionem, veluti exceptione dominij non obstãte, reus potest appellare, *Bal. et alij, quos citaui infra nu.42.* & tamen sententia super dominio non est expressè lata, sed solum tacitè.

Tertio, & confirmo primum, quia quando, vno expresso, sequitur necessario tacitum, illud tacitum habetur pro expresso etiam in sententia, *vt retuli, et sequutus sum infr. nu.70. vers. confirmatur*, vbi omnino videas.

Quarto, quia sicut potest appellari ab interlocutoria expressa super competentia; ita etiam potest appellari ab interlocutoria tacita super competentia, *vt retuli, et sequutus sum supra memb.7. num.47. et 51.*

Nec obstat, quod iudex appellationis, pronunciando malè, seu benè appellatum, in necessariam cõsequentiam intelligatur absoluere, vel condemnare, *vt retuli, et sequutus sum supra qu.11. sub n.112.* & consequenter censeatur tacitè confirmare, vel infirmare sententiam, & tamen hęc tacita confirmatio, seu infirmatio non habet vim sententiæ, *per ea, quæ scripsi nu. præced.*

Quia respondeo, quod hæc tacita confirmatio, seu infirmatio non infertur necessario, cum possit iudex pronunciare malè appellatum, eo quia non fuerit appellatũ in tempore, vel omissa sint alia requisita ad appellationem, & ideo non censetur in necessariam consequẽtiam confirmare sententiam.

13 Declara quarto, vt mixtura petitorij contenta in sententia non cõsideretur duobus casibus. Primus casus est, quando petitorium stat accessoriè, *iuxta ea quæ retuli, & sequutus sum infra nu.83. versic. secus, & sub n.109. & 110. versic. contrariam*. Secundus casus est quando de causa proprietatis, seu petitorij non fuit plenè cognitum, sed solum summatim, *iuxta ea, quæ scripsi d. num.110.* & quæ, loquendo de cognitione nullitatis, retuli & sequutus sum *infra num.69. & seqq.*

14 Declara quinto, præsupposito statuto, quod mandet, à certa summa infra non posse appellari, & loquendo de appellatione actoris, vt ad cognoscendum, nũ actor possit appellare, non sit consideranda quantitas, ad quam condemnat sententia, sed sit consideranda quantitas, ad quam iudex omisit condemnare ex quantitate petita: Quare si residuum summæ petitæ, ad quam iudex omisit condemnare, constituat summam appellabilem; vtputa, statutum mandat, à scutis decem infra non posse appellari, & actor petijt scutos viginti duos, & iudex condemnauit reum ad scutos nouem; vel actor petijt scutos duodecim, & iudex cõdemnauit ad scutum vnum, actor vtroque casu poterit appellare. Et ratio est, quia sententia nõ grauat actorem in ea summa, ad quam condemnauit reũ, sed grauat in ea summa, ad quam non condemnauit, quæ est summa appellabilis, quia excedit summam scutorum decem; vnde potest appellare ab omissa condemnatione.

15 Secus est, si residuum summæ petitę non constituat summam appellabilem, vt puta si actor petierit scutos quindecim, & iudex condemnauerit ad scutos nouem, seu petierit scutos centum, & iudex cõdemnauerit ad scuta nonaginta quatuor, quia cum scuti sex, ad quos omisit condemnare, non constituant summam appellabilem, actor non potest appellare, cum non sit grauatus in summa appellabili.

Ratio totius subdeclarationis est, quia appellatio non datur, nisi propter grauamen, *per ea, quæ scripsi supra q.5. sub num.94. versic. ratio*, sed grauamen quoad actorem nõ consistit in sententia, prout cõdemnat, sed consistit prout omittit condemnare. Ergo appellabilitas quoad actorem debet considerari in summa, ad quam iudex omittit condemnare, & non in summa, ad quam condemnauit, & sic isto casu non est vera doctrina, quam ex Rot. retuli, & sequutus sum *supra sub nu.6.*

16 At, loquendo de appellatione condemnati, constituo contrariam conclusionem, videlicet, attendendam esse quantitatem, ad quam sententia condemnat, & non quãtitatem omissam ex quantitate petita; Quare si actor petijt scutos centum, & iudex condemnat reum ad scutos nouem, vtique reus non potest appellare, quia summa, in qua potest reus prætendere se grauatum, non est appellabilis, & ita procedat declaratio, quam posui *supra nu.6.* dum dixi, attendendam esse sententiam; Habet enim locum respectu appellationis interponendæ, à condemnato, & ita sæpissime obseruari, & scio fuisse obseruatum ab alijs Prætoribus Ciuitatis Lucensis, qui ad excludendos reos ab appellatione condemnant ad summam inappellabilem, quando ex iusta caussa possunt arbitrando diminuere pœnam.

Quæ possent disputando deduci contra istam declarationem omitto, quia, cum hæc declaratio habeat vndique magnam æquitatem, ab ea nullatenus potest in praxi recedi.

Subdeclara postremam conclusionem huius declarationis, dum dixi appellationem condemnati non esse admittendam, si summa, ad quam est condemnatus, non est appellabilis, vt hoc procedat, quando est vnica sententia: sed, quando sunt plures sententiæ conformes, quæ constituunt rem iudicatam, & vna ex ipsis sententijs excedit summam aliarum, sed id, in quo excedit, de per se consideratum non est summa appellabilis, nam quid poterit adhuc ab illa summa excedente appellare, ex quo est cõiuncta, & terminata cum alia summa, & sententia, quæ fuit appellabilis, vide *infra lim.43. num....*

17 Declara sexto, vt si ego locauerim tibi domum pro tribus annis, & annua pensione scutorũ nouem pro quolibet anno; & in fine triennij petiero à te integram pensionem triennij, videlicet scutos viginti septem, distinguendo in petitione scutos nouem pro primo anno, & alios nouem pro secundo, & reliquos nouem pro tertio anno, & iudex vnica sententa condemnauerit te ad integram summam scutorum 27. & statutum disponat, prout disponit in foro Capitolino, quod in caussis, non excedentibus valorem scutorum decem, non detur appellatio, tunc censentur tot sententiæ, quot sunt anni, & pensiones distinctę in petitione, & ideò à dicta sententia non dabitur appellatio, sed mandabitur executioni pro integra summa scutorum 27. vt ex Rebuff. *tractat. de sentent. execut. art.16. gloss.5. n.2. tom.1. fol.417.* loquente de locatione seruitij famuli, refert & sequitur Carauit. *super ritu. 257. nu.10. q.3.*

Confirmatur hæc declaratio, quia quot sunt termini, & solutiones, tot sunt actiones, & ideò tot sunt necessariæ præscriptiones actionũ pro annuis pensionibus, seu præstationibus, quot sunt pensiones, *vt referunt, & sequuntur Foller. tractat. de censib. in verbo. census, num.105. & seqq. tom.6. part.2. fol.416. & Vurgin. de Boe. tract. de interd. vti possid. cap.18. nu.67. tom.3. par.2. fol.321.*

18 Declara septimo, vt qualitas sententiæ non attẽdatur, quando caussa iam est effecta appellabilis, quia tunc non amplius consideratur qualitas sententiæ, sed attenditur solum qualitas caussæ iam factæ appellabilis, *per ea, quæ retuli, & sequutus sum infra limitat.47. princip. memb.1. sub num.111. & seqq. vers. tamen, & nu.116.*

19 Declara octauo vt si sententia contineret mixturam, ideoque non esset conformis libello, qui esset super simplici possessione, possit reo esse consultum non solum via appellationis propter mixturam appellabilem, sed etiam

possit

possit ei esse consultum via nullitatis, quia sententia non conformis libello est ipso iure nulla, vt in his terminis refert Contar. *in l. vnica, limit. 2. §. 5. n. 21. C. si de momen. poss.* Et quod sententia ferri non possit super eo, quod non est petitum, scripsi *supra quæst. 11. sub n. 33. versicu. contraria.* Et quod sententia debeat esse conformis libello, & petitioni, quia iudicis officium non se extendit vltra petita, scribit. Pæt. *in pract. Capit. lib. 2. cap. 15. numer. 9.* & quod debeat esse conformis libello in tribus, in re in caussa, & in actione, scribit Bal. *in l. 1. num. 11. versic. extra. oppono. C. si plur. vna sent.* & quod debeat esse conformis conclusioni ipsius libelli, retuli, & sequutus sum *supra lib. 1. c. 51. sub num. 25.*

Pro vlteriori explicatione huius declarationis, dum dixi, posse dici de nullitate sententiæ, vide quæ scripsi *supra q. 11. num. 33. & hac ead. lim. membr. 7. n. 129. & infra lim. 21. num. ...*

His absolutis, pro firmiori doctrina, vsu, & praxi accedo ad exempla.

20 Exemplifica primo eandem primam extensionem positam *supra n. 6.* in sententia, qua iudex pronuntiat. Titiũ esse possessorem & dominus talis prædij, & vti possessorem esse reintegrandum, seu manutenendum, quia ab hac sententia, cum contineat mixturam appellabilem, potest aduersarius appellare; quamuis in libello, petitione, & articulis actum esset mero possessorio retinendæ, seu recuperandæ possessionis, *per ea, quæ scribunt Bal. in consil. 367. ad euidentiam, in fine, versicu. præterea si in sententia, lib. 1. & Contar. in l. vnica, limit. 2. §. 5. n. 17. versicu. prout e contra, & n. 18. & 20. C. si de mom. poss.* dum scribunt, quod si in sententia exprimitur petitorium, potest ex hac adiectione appellari.

21 Exemplifica secundo in sententia, qua quis condemnatur ad liberè dimittẽdam possessionem, quia tunc sententia dicitur continere mixturam cum petitorio, & ratio est, quia non potest dici liberè dimissa, quæ per petitorium potest auocari, Rot. *diuers. decis. 356. domini erant varij, n. 3. part. 1.* & adde quæ scripsi *infra n. 78.* Qua ratione datur appellatio etiam in actione hypothecaria, quia possessionem, quæ traditur creditori, non potest debitor recuperare in petitorio, *iuxta ea, quæ scripsimus infra nu. 86. & seqq. versic. exemplifica decimo tertio.*

22 Exemplifica tertio, quando sententia habet annexam condemnationem fructuum, seu interesse, quia tunc datur appellatio, *Bart. in l. fin. §. iussus, in fin. n. 4. ff. de appellat. & relat.* Bal. loquens de condemnato ad interesse *in l. vnica, column. 2. num. 9. versic. sed pone,* & Salyc. *in fine,* loquendo de fructibus, & interesse, *C. si de mom. poss.* dicens, quod si quis in possessorio est condemnatus ad interesse, vel ad fructus, sed iniustè, potest ab ista condemnatione interesse appellare, quia istud damnum non est reparabile in caussa proprietatis, & sic non est momentaneum, *Nicell. tractat. de concord. gloss. concord. 6. fallen. 6. moder. 2. sub n. 26. f. 191. Aufr. ad Capell. Tholos. dec. vlt. sub n. 2.* & est exemplificatio communis, & canonizata à constit. Ægidiana inter constitutiones Marchiæ *lib. 6. cap. 2.* in quibus casibus appellatio non valet, *in fine.*

23 Explica istã exemplificationem, vt condemnatus quoad possessionem, & quoad fructus, seu interesse possit appellare, & suspendere executionem quoad condemnationem fructuum, seu interesse; secus quoad possessionem, & hæc sit prima opinio, quam tenent Rip. *in cap. sæpe, col. vltima vers. tertia fuit, ibi, & propter hoc, sub n. 102. de restit. spol. fol. 36. Afflict. decis. 77. fuit satis, sub num. 8. & 9. Maran. in suo spec. par. 7. act. 2. princ. in verbo, & quandoq; appellatur, nu. 309. versicu. quarto notabiliter, fol. 505. Rol. à Vall. consil. 77. viso & benè, n. 13. lib. 2. Couar. pract. qq. c. 23. num. 8. in fine, vers. idem erit, fol. 524. vol. 2. Vrsil. in annot. ad Afflict. decis. 269. indices, sub n. 1. Menoch. tract. de adipisc. poss. rem. 4. q. 100. declarat. 7. n. 869. & 870. Contar. in l. vnica, limit. 1. n. 28. versic. quibus tamen, & sub num. 36. versic. cum igitur. C. si de mom. poss. Crescen. decis. 5. alias 120. doctrina, de appellat. f. 142.* & Vestr. *in prax. lib. 7. c. 3. sub n. 8. versic. addo alios casus, f. 195.* dicens, quod non audiretur in appellatione quoad fructus, nisi prius paritum fuerit sententiæ quoad possessionem; quod etiam refert, & sequitur Marches. *tract. de commiss. part. 2. in commiss. appell. c. 2. sub n. 60. f. 41.* illud addens, ne per appellationem se confoueret in spolio, seu possessione, & Ruginel. *tract. de appel. § 2. cap. 3 num. 723. vers. hinc domini,* & in hanc sententiam potest etiam allegari Cæsar. Barz. *in Bonon. decis. 45. petitæ, numero 1. & 2.* dum in suo casu scribit, quod licet sententiæ continerent etiam condemnationem fructuum, nihilominus respectu possessionis non dabatur vlterior appellatio, cum omni casu separationem reciperent, *& Rot. diuers. decis. 43. in caussa Romana fructum 50000. inter, in princ. part. 1.* dum refert ille auditor, quod, lata sententia in Saluiano interdicto ad fauorem dominæ Magdalenæ, in qua domina Portia erat condemnata ad damna, & interesse, & fuerat pro parte dictæ dominæ Portiæ appellatum, caussa appellationis fuit sibi commissa super articulo condemnationis damnorum, & interesse.

Comprobatur hæc explicatio ex *l. 11. si idem, ff. de iurisd. omn. iud.* vbi si iudici sit data iurisdictio infra certam summam, & actor petat plures summas, consideratur quęlibet summa de per se.

24 Secunda opinio contraria; quod enim detur appellatio à tota sententia; videtur de mente omnium, quos citaui *supra n. 22.* in exemplificatione. Nam ipsi non distinguunt, & sentiunt, quod appellatio, quæ alias non daretur, admittatur propter condemnationem fructuum, & ità apertè tenet Salyc. quem ibidem citaui, & licet Crescen. & Contar. citati *supra in eandem explicatione* dicant, doctrinam Salyceti fuisse damnatam in Rota, quia Bal. quem citat, non dicit, posse appellari à tota sententia, licet etiam Rip. citatus *supra in explicatione* audacter affirmet, quod Bald. hoc non dicit, tamen videtur esse de mẽte Baldi, hancq; opin quod detur appellatio à tota sententia, approbabit *d. constit. Ægidiana, in constit. March. lib. 6. c. 2. in fine,* quod ibi notat Gasp. Caball. *in verbo fructuum, n. 2. fol. 369.*

25 Confirmatur primo hæc opinio contra explicationẽ, quia quando vnica actione petuntur plures summæ separatim, quarum nulla de per se constituit summam appellabilem, & coacervatæ constituunt, capiuntur coacervatæ, quare cum ad Principem non appelletur, nisi caussa excedat 20. libras auri, & vna actione petitæ sint plures summæ, quarum nulla per se excedit, sed omnes coacervatæ excedunt, capiuntur coacervatæ, vt possit appellari ad Principem, *l. 10. si quis separatim, §. si quis cum vna, & ibi Gl. in verbo & poterit, & Petr. de Bellap. n. 1. ff. de appel. & relat.* & in casu statuti, quod à decem scutis infra non possit appellari, si actor vnica actione ex caussa venditionis vini petat octo, & ex caussa venditionis frumenti petat sex, dabitur appellatio, quia omnes summæ vnica actione exempto sunt petitę, *Luc. Pat. in pract. Capitol. lib. 4. c. 6. n. 4.*

26 Immo hoc videtur indistinctè verum, quia appellatio dicitur materia fauorabilis, vt in suo casu cõsiderat Alex. *consil. 113. viso themate, num. 6. in fine, lib. 5.* Nam appellatio est species defensionis, *vt retuli, & sequutus sum quæst. preced. num. 4.* sed in materia fauorabili fit coacervatio summarum, vt habeantur pro vna summa appellabili, secus in materia odiosa, latè Alex. *d. consil. 113. sub num. 3.* dicens, quod si extaret statutum, quod bannitus in centum possit impunè offendi, & vnus ex vna caussa sit bannitus in quinquaginta, & ex alia in alijs quinquaginta, non pote-

rit offendi, & de communi opin. testatur Clar. *lib. 5. recep. senten. §. homicidium, vers. sed quæritur.* vbi eam declarat.

27 Confirmatur secundo, quia si in iudicio possessorio contineantur duæ caussæ inter se complicatæ, quarũ vna respuat appellationem, & alia admittat, & sententia feratur super vtraque caussa, conceditur appellatio à tota sententia, & sic ab vtraque caussa, *Contar. in l. vnica, limit. 2. in princip. n. 45. C. si de mom. poss.* Imò conceditur appellatio, etiamsi non sint adeo complicatæ, quin vna ab alia possit separari, vt ex *Rota refert, & sequitur Contar. in d. l. vnica, limit. 24. n. 20. & 21.*

Tertia opinio; quod imò prorsus sit prohibita appellatio etiam à condemnatione fructuum, & interesse, suadetur tribus argumentis.

28 Primo, quia si non potest appellari à sententia lata super principali, eo quod transierit in rem iudicatam, minus poterit appellari à sentẽtia lata super accessorio, puta super condemnatione expẽsarum, *Ant. de Butr. in cap. 23. Quintauallis, sub num. 58. vers. sed est dubium de iureiur.* dicens, quod is, qui succubuit in reductione ad arbitrium boni viri, & ideo incurrit pœnam, non euadit illam pœnã, quamuis velit docere de iniquitate sententiæ, nisi, docendo de iniquitate sentiæ, intendat solum docere, quod habuit iustam caussam petendi reductionem: nam non ad alium finem admittitur ad docendum de iniquitate sententiæ, ex quo sentẽtia de principali obstat in accessorio, etiamsi velit ostendere nouam caussam iniquitatis, quia nouiter reperti, &c. & subdit, quia non appellatur à sententia expensarum, *Alexand. in l. 20. patris, sub num. 4. ff. de vulgar. & pupill. substit. Boss. tractat. crimin tit. de appellat. num. 10. & Contar. in l. vnica, limit. 1. num. 24. C si de mom. poss.* & mul ta cumulat disputando Rugiel. *tract. de appel. §. 12. gloss. 2. c. 5.*

29 Secundo, quia articulus incidens, & accessorius regulatur secundum suum principale; quare si caussa principalis est summaria, omnes eius articuli sunt summarij, *Marsf. sing. 17. accessorium, n. 2. Natt. consil. 121. in caussa possessorij, num. 12. lib. 1. Carpan. ad stat. Mediol. c. 25. nu. 18. fol. 35. & Contar. in d. limit. 1. n. 25.* quia accessorium sequitur naturam sui principalis, *c. 42. accessorium, de reg. iur. in 6.*

30 Tertio, quia fructus sequuntur naturam iudicij possessorij, quando veniunt accessoriè ad illud, *Contar. in d. lim. 1. sub num. 25. vers. in hunc quoque.*

31 His vtcumque vrgentibus, communiter tenetur prima opinio, idest explicatio, quod possit appellari solũ quoad fructus, interesse, & expensas, à qua communi non est recedendum in iudicando, quia habet æquitatem, & est fauorabilis ad decurrendas lites.

32 Ad adducta pro secunda opinione respondeo, coacernationem summarum posse fieri, quando proficiscuntur ex vnica caussa, seu actione, vt *loquuntur Doctores pro ea citati supra num. 25.* secus est si proficiscantur ex diuersis caussis; Quare licet quis vnica sententia cõdemnetur pro vna caussa ad aliquam summam inappellabilem, & pro alia caussa ad aliam summam, quæ simul coaceruatæ faciant caussam appellabilem, tamen non poterit appellare, *Rebuff. tract. de senten. execut. art. 13. vers. quæro quid si quis, tom. 1. fol. 409.* quem refert, & sequitur Carauit. *super rit. 257. n. 11. & 12. qu. 4.* quia, vt aiunt, tot sunt sententiæ, quot sunt capita: Vnde in Regno Frãciæ non fit coacernatio summæ principalis & expensarum ad impediendã executionem; sed vtraq; summa consideratur separatim, *Rebuff. d. tract. de sentent. execut. art. 16. gl. 7. n. 3. tom. 1. fol. 419.* & similiter in Regno Neap. licet feratur sententia, quæ contineat sex, vel octo ducatos, vel aliam summam non excedentem duas vncias; infra quas non licet appellare, & contineat etiam condemnationem expensarum, quibus computatis summa excedat duas vncias, tamen non poterit appellare, quia attenditur summa negotij principalis, & pro ea datur executio, *Carauit. super d. rit. 257. n. 4. in fine, vers. secundo, & num. 5.* & adde quæ scripsi *supra n. 17.*

Ad reliqua poterit quisque ex suo ingenio facile respondere.

33 Praxis Dominorum de Rota in appellatione à sententia lata in caussa possessionis momẽtaneæ, & condemnationis fructuum & expensarũ est, vt appellanti dent apostolos refutatorios quoad possessionem; quo verò ad fructus, & expensas deferunt appellationi, *Contar. in l. vnica, limit. 1. nu. 29. in fine, & nu. 30. C. si de momen. poss.* seu deferunt appellationi quoad fructuum, & expensarum condemnationem, quo vero ad possessionem exequuntur, *Marches. tractat. de commiss. part. 1. de commiss. in poss. salu. &c. cap. 21. num. 32. & 33. fol. 236. in 2. impress.*

34 Amplia primo eãdem tertiam exemplificationem sic explicatam, vt procedat etiam respectu fructuum futurorum, quia si quis ita mittatur in possessionem, vt interim lucretur fructus, potest aduersarius appellare, *Ang. consil. 253. visis statutis, sub num. 2. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, limit. 8. nu. 113. fol. 505. Mynsing. in sing. obseru. cent. 6. obseru. 13. quod pro regula nu. 8. Achil. Pers. tract. de adipis. poss. n. 343. vers redeundo, fol. 269. & Rugin. tract. de appell. §. 2. c. 3. sub n. 649. versic. appellabitur quoque in fine.*

Cõfirmatur hæc ampliatio, quia si per primum decretum acquireretur misso in possessionem ius quærẽdi fructus, daretur appellatio, *vt retuli, & sequutus sum supra memb. 4. num. 126. vers limit. 2.*

35 Amplia secundo, vt procedat non solum quando sententia continet condemnationem fructuum seu interesse per capitulum separatũ, quo casu facilius admittitur appellatio quoad fructus tantum, quia non obstat connexitas, & inseparabilitas sententiæ, sed procedit etiam quando sententia vnico capitulo condemnat in possessione, & fructibus, quia adhuc poterit appellari solum quoad fructus, & non quoad possessionẽ; nam Rip. Afflict. Maran. Rol. à Vall. Crescen. & alij citati *supra nu. 23.* dum tenent, posse appellari quoad fructus, nullam faciunt vim, an cõdemnatio sit per capitulum separatum, sed solum in eo, quod damnum non est reparabile per sententiam in petitorio.

Contra istam ampliationem; quod enim appellatio detur limitare quoad fructus, seu expensas, & non quoad possessionem, quando sententia est lata per capitula separata; videtur sentire Vestr. *libr. 7. cap. 3. sub nu. 8. versic. addo.* quem refert, & sequitur Rugiell. *tract. de appell. §. 2. cap. 3. sub num. 723. vers. ratione,* dum ait, quod admittitur appellatio, si sententia condemnet non solum ad possessionem, sed etiam ad fructus per capitula distincta; faciant enim vim, quod condemnatio sit facta per capitula distincta, & aperte Contar. *in l. vnica, lim. 1. sub numero 30. vers. primus, & num. 31. & 32. vers. ex quibus, & n. 33. & seqq. C. si de mom. poss.* & apertius Marches. *tract. de commiss. par. 2. in commiss. appell. num. 59. et 60. fol. 41.* secus autem quando sententia super possessione, & fructibus est vnico capituli, & orationis contextu lata, quia tunc propter connexitatem, & vnitatem datur appellatio à tota sententia, sicque etiam quoad possessionem, *Contar. d. limit. 1. num. 33. et Marches. vbi supra,* dicens, quod isto casu debet admitti appellatio à tota sententia quoad vtrumque effectum.

Non videtur discedendum ab hac opinione, quia cum hac distinctione reducuntur ad concordiam constitutio Aegidiana citata *supra sub numero 24.* quæ disponit, vt possit appellari à tota sententia, & illa communis opinio recepta à praxi, quod possit appellari solum quoad fructus.

In hac controuersia multa prolixe scribit Contar. *d. limit. 1.*

mit.1.à num.23. vsque ad num.73.C.si de momen.poss. & in effectus *num.34.& seqq.* concludit, dari appellationem quoad fructus, sed non quoad possessionem, quia fructus sunt separati à possessione, postea *n.46.& seqq.* limitat istam conclusionem, vt non procedat, si vna cum iudicio possessorio concurrat petitio fructuum æque principaliter debitorum, vt puta, cum quis promisit fructus nascituros ex aliqua re; nam isto casu fructus veniunt principaliter ex quo sunt promissi per stipulationem, nec isto casu inquit, possunt peti accessoriè, cum non veniant ex natura actionis propositæ pro re principali, & sic firmat, quod, si caussa fructuum sit æque principaliter cum caussa possessionis non denegatur appellatio etiam à capitulo possessionis.

36 Concludo, recedendum non esse ab ampliatione, quia connexitas, seu separatio non consideratur in verbis, aut in structura orationis, quicquid senserint Vestr. Rugin. Cont. & Marches. *citati sub n.præcedenti, vers.contra.* sed consideratur in rebus, seu ex parte rerum; quare licet sententia propter vnitatem chartæ, & temporis sit vna; tamen, si sit lata super diuersis articulis; seu caussis, & actionibus sunt plures sententiæ, *Abb.in cap.6. cum dilectus, num.3. vers.nota quod sententia, de caus.poss.& propr.* & è contra licet sententia contineat plura, & diuersa capitula, tamen, si sint connexa, reputantur vnum capitulum, & vnica sententia, vt, loquendo in alijs terminis, scribunt Franch. Card. Alex. & Dec. quos retuli, & sequutus sum *supra q.10. n.6.* & facit quod scripsi supra *sub nu.8.* & quod in re facti non debeat valere ars verborum, sed debeat attendi connexitas rerum, scripsi *lib.præcedenti c.11. n.375.*

At fructus, & expensæ sunt res separatæ à possessione, quia essentiali differentia, & ratione ab ea separantur; nam præiudicium, quod per sententiam infertur possessioni, potest reparari in iudicio petitorio, vt retuli, & sequutus sum *supra membr.3.sub n.6.vers.secunda, & n.7.* sed præiudicium, quod infertur expensis & fructibus, non potest reparari in petitorio, testibus his, quos citaui, & sequutus sum *supra n.22.* Ergo substantiali differentia separantur in materia appellandi.

37 Probatur etiam separatio fructuum, & expensarum ex eo, quod sententia absolutoria lata super re principali non præiudicat quo ad fructus, cum sint diuersi à re principali, & potest stare, quod debeat restitui res, & non debeant restitui fructus, & aliud est vendere rem, aliud vendere fructus, & aliud perceptionem fructuum, *Contar.in l. vnica, limit.1.n.34.35.& 36.C.si de momen.possess.* & quod fructus, & expensæ sint separati à sorte principali, patet ex eo, quod si summa principalis contenta in sententia, non sit de per se appellabilis, seu commissibilis in Rota, non efficitur appellabilis aut commissibilis per cumulationem fructuum, & expensarum; quia non cumulantur, *Marches. tract.de commiss.part.1. in commiss. appellat. sup. diuers.c.28.n.30.fol.300.in 2.impress.*

38 Amplia tertio notabiliter vt à sententia possit appellari non solum, eo quia contineat mixturam, vt hucusque dixi, sed etiam eo quia non contineat mixturam, si eam continere debuisset, & sit omissa; quare sit iudex omiserit condemnare victum ad fructus, expensas, & interesse petita in libello, poterit victor appellare ab hac non condemnatione, per ea quæ scripsi *supra n.14. & infra limit. 21.n.33.& sub n.34.vers.primus.*

Confirmatur hæc ampliatio, quia si vnus det libellum super possessione, & alius det libellum super proprietate, & iudex debeat vtrumque terminare vnica sententia, & tamen terminet vnum solum sententia quidem est valida, *vt retuli, & sequutus sum supra membr.7.n.129.* sed poterit appellari, vt declarat Contar. *in l.vnica, limit.2.§.5. n.29.& 30.C.si de mom.poss.& dixi vbi supra.*

Contra hanc confirmationem vide, quæ scribit & tenet Papien. *in pract. in form.appellat.ab interloc.in gl vlt.in fine, sub n.12.versic.amplius quæritur, f.384.* & cogita.

39 Restringe eandem tertiam exemplificationem positam *supra nu.22.* vt non procedat in possessorio recuperandæ quoad fructus pendentes, quia, non obstante appellatione, fiet executio etiam in fructibus, quia sunt pars soli, *Afflict.decis.77.fuit satis, in fine, & Contar.in l.vnica, limit.1.n.68 & 69.C.si de momen.poss.* etiam si fructus essent maturi, *Contar.sub dict.n.69.*

40 Aduerte primo, quod quamuis condemnatus de spolio ad restituendos fructus perceptos possit appellare, *vt dixi*, tamen non potest audiri in petitorio, nisi prius restituerit fructus perceptos vna cum expensis testibus ijs, quos citaui, & sequutus sum supra *memb.7.n.121.*

41 Aduerte secundo, quod, & si condemnatus possit appellare à condemnatione fructuum, tamen ista appellatio non impedit iudicem à quo, vt non possit taxare fructus, quia taxatio non est noua condemnatio, sed est duntaxat prioris declaratio, quæ declaratio potest fieri, non obstante appellatione, *vt refert & sequitur Guid. Pap. tract.de appell.quæst.116.n.78.fol.60.*

Pro & contra istam aduertentiam vide quæ, loquendo de taxatione expensarum, scripsi & firmaui *supra q.3.nu. 54.& 55.* & ad illa me hic remitto.

42 Extende II. eandem sublimitationem, positam *supra n. 1.* vt habeat locum in secunda mixtura, nempe quando ex tacito, vel expresso consensu vtriusque partis iudex cognoscit etiam super proprietate, quia dabitur appellatio.

Exemplifica primo hanc extensionem, quando reus, conuentus possessorio iudicio, excipit de dominio, & iudex, veluti exceptione non obstante pronunciat contra reum ad restituendam possessionem, quia causa sapit petitorium propter exceptionem, & ideo datur appellatio, *Bal.in l.vnica, columm.penult.n.14.versic.quæro quid in possessorio.C.si de momen.possess.* quem referunt, & sequuntur Contar. *ibidem limit.2.§.4.n.4.& 5.Vestr.in prax.lib.7. c.3.sub n.6.ibi, idem si petitorium, & Aufr.ad Capell.Tholos.decis.vltim.sub n.2.ibi, idem nisi.*

Oppono contra istam exemplificationem, quia sic esset in potestate rei facere causam appellabilem: posset enim semper opponere exceptionem dominij, quod est absurdum, cum debeamus metiri ius ex persona actoris, & non ex persona rei, *Bald.quem retuli, et sequutus sum supra membr.7.sub n.128.versic.explica,* esset etiam in potestate iudicis, qui, pronunciando super exceptione, faceret causam appellabilem.

Respondeo huic oppositioni, non esse in potestate rei, nisi quatenus à iure ei conceditur: quare vel reus offert incontinenti docere de dominio, & tenetur iudex admittere exceptionem; vel non offert incontinenti docere, & tunc iudex non tenetur eam admittere, *iuxta ea, quæ retuli, & sequutus sum in alio proposito supra quæst.11.n.68.et seqq.* Et licet metiamur ius ex persona actoris quoad intentionem fundandam respectu libelli, ac etiam respectu iuris ex persona agentis: tamen quantum ad condemnationem moderandam inspicitur factum ex persona rei, prout etiam ex parte rei metiri debemus ius defendendi, & excipiendi: Quare si via exceptionis admissibilis iudicium alias possessorium merum de sui natura reddatur mixtum, vtique victo hoc casu non erit deneganda appellatio, *Contar.in l.vnica, limit.2.§.4.n.8.9.& 10.C.si de mom.poss.* Nec est nouum, quod iudex potest ita sententiam, proferre, vt faciat causa appellabilem, que de sui natura, & attenta petitione, non erat appellabilis, *iuxta ea, quæ retuli, & sequutus sum supra n.6.*

43 Declara istam exemplificationem, vt respectu rei caussa efficiatur appellabilis si, iudex debeat admittere exce-

ptionem, & nihilominus, veluti illa exceptione non obstante, pronunciauit contra reum, quia tunc reus condẽnatus poterit appellare, & ita loquitur Bald. si eius verba non vulgari trutina ponderentur, *in d.l. vnica, n.14. C. si de mom. possess.* prout nos admonet ibidem Contard. *limit.2. §.4. num.4. & 5. & sub num.7. versic. altera.* & ita eundem Baldum intellexit Dec. *cons.28. num.6. vers. tertio non obstat*, & ratio illa etiam reddi potest, quia iudex, nõ admittendo, peruertit ordinem, à qua peruersione ordinis datur appellatio, *vt retuli, & sequutus sum supra membr.7. n.128.* & loquendo generaliter *num.113.*

44 Subdeclara primo illatiuè hanc declarationem vt non procedat in sequentibus casibus, quia in eis non datur appellatio.

Primus casus est, quando exceptio non erat admittenda, quia tunc licet iudex pronunciet, veluti illa exceptione non obstante, tamen caussa non efficitur appellabilis, *Contar. d.lim.2. §.4. num.6. versic. hæc contrarietas*, & sentit apertè Dec. *vbi supra, & dixi dict. memb. septimo, sub num. 128. restr.2.*

Secundus casus est, quando iudex non pronuntiat cõtra exceptionem dominij oppositam à reo sed illam solũ dilatat, & differt, quia tunc ex mente Baldi sic profundius considerata per Contar. *dict. limit.2. §.5. num.18. versus finem*, non dabitur appellatio.

45 Tertius casus est, quando iudex non reprobat expressè exceptionem dominij oppositam à reo, quia tunc non datur appellatio. Et ratio est, quia possunt hęc duo simul stare, quod actor iustam caussam foueat in possessorio, & tamen reus sit dominus. Vnde, nisi iudex expresse reprobet exceptionem dominij, remanet ius rei inuulneratum, & consequenter, cum non expressa reprobatio ei non noceat in petitorio, non debet posse appellare, *Contard. ead. limit.2. §.6. num.1. in vltimis verbis, & nu.2.* Nam quæ non sunt expressa in sententia, sed colliguntur tacitè, non habent vim sententię, & ideò non conceditur appellatio, *per ea, quæ dixi supra n.11.*

Subdeclara secundo, vt non procedat, quando iudex non exprimit, neque ex actis colligitur, quod reprobet seu reijciat exceptionem, eo quia non sit vera, quia, si hoc non exprimit, neque colligitur ex actis, præsumitur in dubio quod reijciat, eo quia non sit probata, & isto casu non datur appellatio, *Contar. in dict. l. vnica, limit.2. §.6. numero 4. & 9.* secus est si reijciat expresse seu ex actis colligatur, quod reijcit, eo quia non sit vera, quia tunc tangeret negotium principale, & præiudicaret, & ideo daretur appellatio, *Contar. eod. §.6. numero 4. & sequentibus.*

Quicquid sit de veritate istarum subdeclarationum in appellabilitate proficiscente ex mixtura cõtenta expresse vel tacitè in sententia) aduerte, quod, si ex expressa vel tacita reiectione exceptionum admittendarum resultet inordinatus processus, dabitur ex hoc capite appellatio, *vt retuli, & sequutus sum supra memb.7. num.128.* &, loquendo generaliter, *num.113.* & idem si ex tacita reiectione necessario colligeretur præiudicium in petitorio, quia tunc habetur pro expressa, *iuxta ea, quæ in alijs terminis scripsi supra sub num.12. & infra num.70.* Et idem si à tacito grauamine posset appellari, sicut ab expresso ita, quod tacita pronuntiatio transiret in iudicatum, sicut expressa, quia ex hoc etiam capite posset appellari, *vt in alijs terminis scripsi supra memb.7. nu.51.* Vnde prima subdeclaratio in secundo, & tertio casu, & secunda subdeclaratio licet possint esse tutæ in appellabilitate proficiscẽte ex mixtura, tamen non sunt tutæ in appellabilitate proficiscente ex his alijs capitibus.

46 Exemplifica à secundo eandem extensionem in casu opposito, quando scilicet iudex reum absoluit, veluti exceptione ab ipso opposita obstante, quia tunc poterit actor appellare etiamsi exceptio fuerit ipso actore consentiente admissa, *vt refert & sequitur Contar. dict. limit. 2. §.6. nu.31. C. si de moment. possess.*

Ratio huius exemplificationis est duplex.

Prima ratio est, quia, si actor non posset appellare ab hac sententia possessorij, remaneret exclusus etiam à petitorio, quia obstaret ei sententia, *secundum Bal. quem refert & sequitur Contar. vbi supra.*

47 Secunda ratio est, quia actor appellat ad effectum deuolutiuum, *vt dixi supra memb.4. sub nu.38. vers. vel breuius*, sed ad effectum deuolutiuum datur appellatio etiam in possessorio momentaneo, *vt retuli, & sequutus sum supra memb.7. num.16.* & quod appellatio detur actori, quia appellat à pronuntiatione negatiua, vide quæ scripsi *supra d. memb.4. num.38. vers. restringe tertio.*

48 Extende III. eandem secundam sublimitationem positam *supra num.1.* vt habeat locum in mixtura, quæ procedit ex natura rei, mediante dispositione legis, aut statuti, aut contractus.

49 Exemplifica primo hãc extensionem in sententia lata super remedio *legis 7. si quis in tantam. C. vnde vi*, à qua sententia dari appellationem late scripsi, & declaraui *supra memb.6 nu.55.* quia est possessorium mixtum, *vt scribunt Contar. & Rugin. quos citaui ibidem.*

50 Exemplifica secundo in sententia lata super remedio *l.6. meminerit. C. vnde vi*, quando agitur etiam ad priuationem, quia tunc datur appellatio, *vt retuli & sequutus sum supra memb.6. num.14.*

51 Exemplifica tertio, quando petitur decerni bonorum possessionem contra tabulas, caussa cognita, quia tunc datur appellatio à sententia, *Bald. in l. vnica, col. penul. nu. 18. versic. sed quid si petitur, C. si de mom. poss. quem ibidem refert & sequitur Contar. limit.15. sub nu.7.* & quod si quis petat sibi decerni bonorum possessionem decretalem, & apparet contradictor, & iudex super ea pronuntiet, possit à pronuntiatione appellari, scribit Salyc. *in d. l. vnica, versus finem, q.7. sub. num.6.* quem refert & sequitur ibidẽ Contar. *in 2. oppositio. sub nu.2. & 6.* & quod in bonorum possessione contra tabulas sit necessarius libellus, scribit Spec. *tit. de libell. concept. §. non dicendum, vers.30. num.22. in fine, lib.4. fol.24.*

Ratio huius exemplificationis est, quia bonorum possessio contra tabulas est possessio ordinaria, quæ confert ius in proprietate, & in possessione, *Petr. de Bellap. in l.1. num.16. vers. habetis, C. qui admit. fol.115.* & ideo sententia lata contra petentem hanc bonorum possessionem præiudicat ei in petitorio, vt *dixi infra num.54.*

Hæcque bonorum possessio contra tabulas dicitur possessio ex testamento, *vt dixi infra, sub nu.53.* non quia nitatur testamento, immo contra testamentum, sed tamẽ dicitur ex testamento, quia non habet locum, nisi facto testamento, *Glos. vlt. in l.5. certum est, in verbo. non vrgentur, C. vnde legit.* & vnde cognati.

52 In quibus casibus detur hæc bonorum possessio cõtra tabulas, vide Glos. hic proxime supra citatam, quæ ponit tres casus.

Infero primo ex hac ratione posse appellari etiam in bonorum possessione secundum tabulas, quia est possessio iuris, & facti, *Cyn. in l.1. in 4. oppos. Cod. de bonor. possess. secun. tabul. & Contar. in d. oppos.2. num.1. & 6. & d. limit. 15. sub num.9.* iunctis his, quæ scribit *num.1. & sequentib.* Nam quod hæc possessio secundum tabulas sit etiam ipsa possessio ordinaria, quæ conferat ius in proprietate & possessione, scribit Pet. de Bellaper. citatus, *sub num. præcedenti, vers. ratio.*

53 Infero secundo, posse appellari in cæteris possessionibus ordinarijs, *Contar. in l. vnica, limitat.15. num.9. ibi, vlt. limita. iunctis, num. præcedentibus, C. si de mom. posses.* Et ratio est, quia tribuũt ius in proprietate, & in possessione,

vt

vt retuli, & sequutus sum infr. hoc eod. num.

Hęc possessionis ordinariæ in vniuerso sunt sex, duæ enim sunt ex testamento, altera secundum tabulas, & altera contra tabulas, & reliquæ quatuor sunt ab intestato: Vnde liberi: Vnde cognati: Vnde legitimi: Vnde vir & vxor, *Gl. vt in l. 5. certum est, in verbo, non vrgentur, C. vnde legit. & vnde cog. Pet. de Bellap. in l. 1. sub n. 16. C. qui admit. fol. 115. & Contar. vbi supra.* Nam istæ etiam quatuor, quæ sunt ab intestato, tribuunt ius in proprietate, & in possessione, *Petr. de Bellap & Contar. supra proximè citati.*

Et dicuntur possessiones iuris, quia in eis habetur respectus ad ipsam vniuersitatem, non autem ad ipsas res particulares: quare bonorum possessor dicitur etiam si nihil sit corporale in bonis defuncti ad instar hæreditatis, quæ consistit in iuris intellectu, non autem in corporibus hæreditarijs, vnde petitio bonorum possessionis ęquiparatur petitioni hæreditatis, vt hæc omnia scribit Contar. *in leg. vnica, limitat. 15. num. 4. 5. et 6. Cod. si de moment. poss.*

54 Ratio generalis, quare à sententia lata in his possessionibus ordinarijs detur appellatio, est, quia si is, qui petit bonorum possessionem, si repulsus per sententiam iudicis ad instantiam legitimi contradictoris, talis sententia prę iudicat ei in petitorio, & in bonorum possessionis hæreditatis petitione, ad quam non admittitur propter denegatam bonorum possessionem, *Salyc. in l. 9. post sententiam, n. 3. C. de sent. & interl omn. iud.*

Infero tertio ex eadem ratione posita supra, *sub num. 51.* contrariam conclusionem in possessionibus extraordinarijs, nempe in eis non dari appellationem, *Contar. in l. vnica, limit. 15. n. 10. & seqq. C. si de moment. poss.* Et ratio est, quia istæ possessiones extraordinariæ non conferunt ius in possessione, & proprietate, *Petr. de Bellaper. in l. 1. sub num. 16. vers. habetis, Cod. qui admit. & Contar. dict. lim. 15. sub n. 10.*

Restringe declarando istam illationem, vt possessiones extraordinariæ secundum Petr. de Bellap. *in l. 1. sub num. 16. qui admitt.* sint quatuor: Prima est possessio carboniana: Secunda est possessio, quæ datur ventris nomine: Tertia, quæ datur gratia agnoscendæ litis, *Gloss. vlt. in l. 5. certum, in verbo, non vrgentur, C. vnd. legit. & vnd. cogn. & Petr. de Bellapert. vbi supra*, & quia istæ non tribuunt ius in proprietate, sed in possessione tantum, *Gloss. Petr. de Bellapert. & Contar. supra citati*, ideò in eis vera est illatio, quod non appellatur; & quod in Carboniana non detur appellatio, latè contra Baldum insistit Contar. *dict. limit. 15. num. 13. & sequentibus.* Quarta possessio extraordinaria dicitur illa, quæ datur, quoties ex nouis legibus datur hæreditas ex testamento, vel ab intestato, ideoque dicitur extraordinaria, quia non habet certam sedem ex testamento, vel ab intestato, *Gloss. & Petr. de Bellap. supra citati*, & quia ista confert ius in proprietate, & possessione, *vt scribit Petr. de Bellapert. & est de mente Glossæ supra citatæ*, ideò in ea datur appellatio, sicut in cæteris ordinarijs, & ideo Gloss. supra citata hanc speciem possessionis adijcit sex speciebus possessionis ordinariæ; Quare in hac quarta possessione non est vera illatio.

Ratio quare in istis tribus speciebus possessionis extraordinarię non detur appellatio ea etiam reddi potest, quia sunt possessionis facti, & non possessiones iuris. *Contar. d. limit. 15. n. 25. vers. adde quod*, & in possessionibus facti non dari appellationem scribit etiam Cyn. *in l. 1. sub n. 1. in 4. oppos. C. de bon. poss. secund. tab. fol. 353.*

55 Infero quarto, attenta hac ratione, quod si conductor alienauerit prædium conductum, & locator agat ad possessionem, & non ad proprietatem, & feratur sententia pro locatore agente, non poterit reus appellare, stante statuto, quod conductor alienando, vel tradendo, non priuet dominum possessione, quia licet videatur possessio iuris municipalis, tamen est possessio facti, *Bal. cons. 330. statuto cauetur. in prin. & sub n. 1. & n. 7. in fine, & num. 8. lib. 1.* quem referunt, & sequuntur Contar. *in l. vnica. limit. 15. num. 8.* & in alio proposito *lim. 2. §. 2. num. C. si de mom. poss.* dicens, quod Bal. in d. cons. multa sub obscurè allegauit, & Rugin. *tract. de appell. §. 2. cap. 3. sub n. 682. vers. 17. et num. 683.*

Quamuis Bal. multum se fundet in eo, quod statutum suum loquebatur cum clausulis, (absque lite) & (statim) quibus clausulis excludi appellationem scripsimus, *q. præced. lim. 1. n. 34. 42. & 57.*

56 Ratio huius illationis est, quia titulus locationis non probat dominium inter contrahentes, sed solam possessionem, & inter alios neutrum probat: Præterea titulus locationis non ordinatur ad aliud, quam ad aliqualem possessionem, seu detentionem cum facultate percipiendi fructus quamdiu soluatur pensio, *Bal. d. cons. 330. sub n. 1. & 2. & n. 7. in fine.*

57 Exemplifica quarto generaliter in omnibus possessorijs iuris, quia in eis datur appellatio, *Cyn. in l. 1. sub n. 1. in 4. oppos. C. de bonor. possess. secundum tab. & ex Bald. Salyc. et alijs retuli, & sequutus sum infra, n. 85. & 112.*

58 Nota obiter vnum singularissimum modum explicandi possessoria iuris, & possessoria facti, quod possessorium iuris vocatur bonorum possessio, & possessorium facti possessio bonorum, *vt scribunt Azor. in sum. C. tit. de bonor. poss. et n. 1. fol. 106 Cyn. in l. 5. certum, n. 4. C. vnde legit. fol. 356. & Contar. in l. vnica, limit. 15. n. 1. in fine, & n. 2. C. si de moment. possess.* Quare bonorum possessio significat merum ius hæreditatis, & possessio bonorum significat merum factum possidenti, & tamen quilibet diceret, hæc inter se non differre nisi in peruersione modi loquendi; quia dicere solemus, quod tantum distat iste locus ab illo, quantum ille ab isto.

59 Confirmatur hoc notabile ex eo, quia aliud est iusta agere, & aliud iustè agere, *vt benè scribit Arist. in Ethic. lib. 2. c. 4. & ibi interpretes*, & tamen quilibet diceret, quod sunt idem.

60 Exemplifica quinto in sententia lata super caducitate ex interdicto vnde vi; sed de hac exemplificatione pro & contra vide quæ scripsi *supra memb. 6. n. 2. & 3.*

61 Exemplifica sexto, quando iudex sententiat, aliquem esse restituendum ad possessionem ad effectum prosequendi societatem initam, quia dabitur appellatio propter mixturam: nam complicatur aliquid vltra possessionem; & ideo iudicium non remanet merum possessorium, sed efficitur mixtum, *Contar. d. l. vnica, limit. 24. n. 12. in fine, et n. 13. & 15. & n. 17.* vbi quod duæ caussæ simul complicatæ habentur pro vna, maximè quando respiciunt vnicum effectum, *& n. 18.* vbi quod quando vnum propter alterum vtrobiq; tantum vnum.

62 Exemplifica septimo, quando quis est missus in possessionem bonorum defuncti, tanquam hæres ex testamento, & tertius possessor petijt, prædictam immissionem reuocari, & in hoc iudicio reuocationis disputatur etiam de meritis testamenti, videlicet de eius nullitate, tam ex capite prçteritionis filij, quam ex eo, quod testator fuisset manifestus vsurarius, & fertur sententia tam super reuocatione possessionis, quam super nullitate dicti testamenti, quia ab ista sententia datur appellatio, *secundum Bal. quem refert & sequitur Contar. in l. vnica, lim. 24. n. 1. & 2. C. si de mom. poss.*

Ratio secundum eosdem est, quia licet à sententia respectu possessionis non daretur appellatio, tamen respectu nullitatis testamenti datur, & ideò dabitur à tota sententia, quia, vt scribit Contar. *ead. limitat. 24. num. 19. in fine, et 20.* debet reputari tota caussa appellabilis, quia sic fauorabilius est, & ideo in dubio appellationi deferendum.

Verum

Verum iſta ſexta, & ſeptima exemplificationis continent potius mixturam primæ & ſecundæ extenſionis poſitarum *ſupra num.6. & 42.*

63 Exemplifica octauo, quando quis petit ſe mitti in poſſeſſionem rei, alicui traditæ, attenta nullitate contractus, & contra tertios poſſidentes vigore ſententiæ nullæ, ſeu contractus nulli; nam poteſt quis ita petere, & iudex ex officio tenetur, nullitate inſpecta, reformare ſententiam, & reſtituere poſſeſſionem etiam contra tertios extraneos poſſeſſores occupantes prętextu ſententiæ nullæ, *vt ſcribit Franch. in capitul. 63. dilecto, numero 35. & ſeqq. verſic. adde etiam, de appellat.* & vbi iudex pronuntiauerit ſuper nullitate contractus, ſeu ſententiæ, & ſimul ſuper articulo poſſeſſionis, condemnatus poterit appellare propter nullitatis mixturam, quæ habet materiam appellabilem, *vt ſcribit Contar. in l. vnica, limit. 24. numero 11. C. ſi de momen. poſſeſſ.* Vnde ſi iudex pronuntiat, ſu-
64 per ſpolio & ſuper nullitate laudi, poteſt condemnatus appellare, ſecus ſi ſuper ſpolio tantum, *Put. Contar. & Marcheſ. quos allegaui ſupra memb. 6. n. 64.* & adde ampliatiuè, quæ ſcripſi *ſupra n. 10.*

65 Declara vlterius hanc exemplificationem, diſtinguendo duos caſus principales.

Primus caſus eſt, quando quis in petitorio iudicio ſuper negotio principali obtinet tres ſententias conformes fauorabiles, vel vnam, à quo non fuerit appellatum, ſicque habet rem iudicatam, cuius vigore fuit miſſus in poſſeſſionem, & aduerſarius, excluſus propterea à facultate appellandi, *per ea, quæ dixi ſupra lim. 1. numero 1. & ſeqq. & numero 71.* adit ſuperiorem per viam nullitatis, iuxta praxim, quam recenſui, *ead. lim. 1. numero 46. & 55.* eiuſq; medio intentat actionem ſpolij, & petit, ſe reintegrari ad poſſeſſionem, *per ea, quæ ſcripſi ſupra memb. 6. numero 65.* vbi videas, & iudex, aditus ſuper nullitate, ſentētiat, iudicem nulliter, & de facto procedendo, ſpoliaſſe, & ideò ſpoliatum eſſe reintegrandum ad poſſeſſionem: & iſto caſu concludo, quod aduerſarius poteſt tam deuolutiuè, quam ſuſpenſiuè appellare, & in his terminis quādo ſententia, de cuius nullitate agitur, eſt lata ſuper petitorio, procedit exemplificatio, quia, reſciſſa ſententia lata ſuper petitorio, vulneratur petitorium, à cuius vulneratione poſſe appellari nemo eſt, qui neget.

66 Confirmatur reſolutio huius primi caſuis, quia poſſeſſio iſto caſu fuit tradita via appellabili. Ergo via appellabili, debet adimi, quia nihil tam naturale eſt, quam diſſolui eodem genere, quo colligatur, *l. 36. nihil tam naturale, ff. de reg. iur.* & præſertim quando poſſeſſio eſt data à vigore rei iudicatæ trium conformium; quo caſu iudex aditus ſuper nullitate ſententiæ poſſet, ſpreta appellatione, adimere poſſeſſionem, datam ex iudicio trium iudicum, ſequerentur tria abſurda: Primum, quod vnius teſtis præferretur tribus, cum ſententia vnius præualeret ſententiæ trium, & conſequenter illis iudicibus, & parti fieret iniuria, & ex iniurijs turbatur quies, ſine qua, Reſp. non benè valet: Secundum, quod imbellis vinceret fortem, quia imbellis eſt vnus contra tres: Tertium, quod illa praxis dicēdi de nullitate poſt rem iudicatam, cui eſſet obuiandum, quia, cum ſit ſuſpecta de calumnia, eſt mala praxis, *vt ſcribunt Doctores, quos citaui ſupra limit. 1. ſub numero 55. verſ. hanc praxim.* augeretur ac facilius in dies ſumeret vires.

67 Contra ſolutionem huius primi caſus oppono, quia attendi debet, quod principaliter agitur, & non quod ſtat acceſſoriè, ſeu conſecutiuè, & in conſequentiam, *l. 4. ſi quis in cauſſam, & ibi exornat Iaſ. numero 3. & ſeqq. ff. ſi cert. pet. per Tiraq. in rubrica ſeu tract. res inter alios, &c. verſic. ſed hęc multis, & verſic. ſic & ſemper, & ſeqq. colum. 1. & 4. fol. 104. & ſcripſi lib. præc. c. 2. n. 173. et ſub n. 296.*
69 *verſic. ratio.* & ſolemus dicere, quod clauſulæ acceſſoriæ non mutant, non alterant, neq; ampliant diſpoſitionem principalem, *Natt. conſil. 372. in quæſtione, n. 14. & 16. lib. 2. & latiſſimè in conſ. 582. verba inueſtituræ, numero 1. & ſeqq. vſq; ad numero 9. lib. 3. Becc. conſ. 24. cum magnificus, n. 21. & conſ. 111. & ſi perlectis, n. 25. et conſil. 88. cum feudum, n. 50. vbi declarat, et Contar. in l. vnica, lim. 2. §. 1. n. 2. C. ſi de mom. poſſ.* & adde quæ ſcripſi *lib. præc. cap. 2. numero 623.* Et quod in caſu, quo nullitas continetur acceſſoriè in ſententia, victus non poſſit appellare, quia tunc ceſſat ratio mixturæ ſeu complicationis cauſarum, ſcribit Contar. *in d. lim. 24. ſub numero 38.* Et quod appellabilitas ſētentiæ pendeat ab eo, quod principaliter agitur, & non ab eo, quod venit incidenter, ſcribit Paul. de Caſtr. *conſil. 39 quod à ſententia, uerſ. ex quibus tollitur, lib. 1.* vide etiam ſupra *mem. 4. n. 119. uerſ. intellige.*

Sed principaliter agitur de poſſeſſione, quia non agitur de poſſeſſione, vt cognoſcatur, ſeu declaretur ſuper nullitate, ſed agitur de nullitate, vt cognoſcatur ſuper poſſeſſione.

Ergo à ſententia, qua iudex pronuntiat, dicentem de nullitate eſſe reintegrandum, quia fuit ſpoliatus à iudice nulliter procedente, non poteſt appellari.

Hæc oppoſitio retorquetur, tum quia ex nullitate ſeu non nullitate ſententiæ pendet ſpolium, & non è contra, & ſic nullitas eſt principale; tum quia nullitas in caſu, de quo agimus, debet probari plenè, & euidenter, & ſic eius cognitio præiudicat, & non poteſt reparari in alio iudicio, ſecus eſſet quando ſufficeret ſummaria, & ſemiplena probatio, *vt dixi ſupra memb. 4. n. 119. & clarius infra, n. 109. in fine, & n. 110. & ſeqq.*

Retenta reſolutione huius caſus.

69 Amplia eam vt procedat etiamſi iudex aditus ſuper nullitate, ſeu ſuper ſpolio pronuntiarit ſolum ſuper ſpolio, & reintegratione poſſeſſionis, quia adhuc diceretur pronuntiaſſe ſuper nullitate, vt in ſimili ſcribit Bal. *in l. 2. ſi cum pater, numero 3. verſic. nota ergo. C. ſi aduerſ. rem. iud.* dicens, quod ſi ego in libello dicerem (*ego de facto te mancipaui*, dico emancipationem nullam eſſe, qui iudex fuit incompetens, quare peto declarari, te remanſiſſe in mea poteſtate, & emancipationem nullam eſſe) ſatis erit, quod iudex alterum pronuntiet, vel te in poteſtate eſſe, vel emancipationem nullam, quia vtrumque includitur de neceſſitate, hancque ampliationem diuerſis motiuis tenuit Rot. quam citat Contar. *in l. vnica, lim. 24. ſub n. 22. C. ſi de mom. poſſ.*

70 Confirmatur primo hæc ampliatio generali ratione, quia quando vno expreſſo ſequitur neceſſario tacitum, illud tacitum habetur pro expreſſo, quare licet ſententia non ſit lata ſuper toto eo, quod fuit petitum, ſed ſolum ſuper vna parte, & licet ſententia debeat proferri expreſſe & de ſcripti recitatione, & ideo impoſſibile ſit, quod tacita valeat, tamen iſto caſu ſententia eſt valida, quia ſi condemnauit reum in parte, in alijs dicitur tacitè abſoluiſſe, & quia hæc tacita abſolutio ſequitur neceſſario ex eo, quod eſt expreſſum, habetur pro expreſſa, *Bal. in l. 1. n. 3. verſ. oppono dicitur hic, C. ſi aduerſ. rem. iud.* Et quod ideò declaratio expreſſa ſuper contumacia non ſit neceſſaria, quia iudex, interponendo primum decretum, videtur tacitè pronuntiare ſuper contumacia, ſcribit Franc. Aret. *in l. 35. exitus, in fine, ff. de acqu. poſſ.*

71 Huiuſque confirmationis veritas latè fulciri poteſt ex his, quæ ſcribunt Alex. *in rub. ſub numero 2. verſus finem, et numer. 3. verſ. ad idem, C. qui admit. ab bonor. poſſeſ. Felyn. in c. 6. inter delictos, n. 1. de fid. inſtrum. et Contar. in l. vnica, lim. 24. numero 28. et ſeqq. et quæſt. 15. verſ. et quod ſi C. ſi de momen. poſſeſſ.* dum ſcribunt, quod ſi quis petat condemnari reum ad reſtitutionem alicuius rei, & iſta condemnatio ad reſtituendum non poſſit fieri, niſi reſciſſo prius contractu, cenſebitur per eundem petita prius contractus

reſciſſio;

rescissio: & petens vti læsus restitui sibi rem, quam vendidit, censebitur prius petijsse restitutionem in integrum ad rescindendam venditionem: & agens rei vendicatione ad recuperandum aliquid censetur petere à iudice, vt eum declaret esse dominum, quia petito consequenti, censetur petitum antecedens, & ideò sustinetur libellus.

Confirmatur secundo, quia alia lex videretur magis imposita verbis, quam rebus.

72 Contrariam opinionem, quod enim non censeatur pronuntiasse super nullitate, sed solum super spolio, & ideò non detur appellatio, tenuit Rota *in alia decisione*, quam citat, & sequitur idem Contar. *ead. limit. 24. n. 39.* & motiuis contrariæ decisionis citatæ pro ampliatione respondet, *ead. limit. 24. num. 22. in fine, num. 23. & seqq. vsq; ad n. 38. inclusiuè.*

73 Comprobatur hæc contraria opinio, quia quod sententia sit appellabilis, vel non appellabilis pendet ab expressis in sententia, & non ab ijs, quæ tacitè colliguntur ex sententia, *per ea, quæ scripsi supra n. 11.* vbi videas.

Hanc opinionum, & decisionum contrarietatem nititur sub varijs distinctionibus reducere ad concordiam, Contar. *ead. lim. 24. n. 40. & seqq.*

Verum ego, omissis hic illis distinctionibus, motiuis, & solutionibus adductis à Contar. quia si veritatem dicere debeo, plus implicant, quam explicent, vt tu, si videris, fateberis, non discedo ab ampliatione, & illis distinctionibus supra, & infra aptioribus locis vsus sum, prout materia requisiuit.

74 Secundus casus est, quando quis agit iudicio possessorio, siue sit adipiscendæ, siue retinendæ, siue recuperandæ, & obtinet sententiam fauorabilem & aduersarius appellat deuolutiuè tantum, & in causa appellationis obtinet, declarari sententiam iudicis à quo nullam, & ipsum appellantem vti spoliatum esse reintegrandum ad possessionem: & isto casu concludo contra exemplificationem, quod condemnatus non potest appellare nisi deuolutiuè, prout potuit appellare aduersarius condemnatus in prima instantia, sicut *dixi memb. præced. num. 21.* tum quia si sententia, super cuius nullitate pronuntiatur, versata est solum super mera possessione, necesse est, vt etiam nullitas ipsius ad aliud se non extendat, & consequenter sententia lata super nullitate nihil habebit commune cum proprietate, tum quia, vt seruetur æqualitas si non licuit condemnato in prima appellare suspensiuè, non debet licere condemnato in secunda.

75 Amplia resolutionem huius casus, vt procedat etiamsi nullitas sententiæ sit deducta, & intentata principaliter, quia militant eadem rationes.

76 Exemplifica nono in petitione hæreditatis, quia à sententia lata super ea datur appellatio, ex quo continet petitorium, *Rip. in l. fin. n. 10. ff. quor. bon. Maran. in suo Spec. p. 4. dist. 7. sub n. 9. ibi, quod secus, fol. 131. Iof. Cumia super rit. Sicil. c. 38. n. 190. folio 205. & Contar. l. vnica, limit. 2. §. 1. n. 10. & §. 2. n. 1. & seqq. C. si de mom. poss.* & benè probatur ex his, quæ scripsi *infra n. 114.*

77 Exemplifica decimo in sententia, qua, reo negante se possidere, & conuicto de mendatio, transfertur possessio in actorem, qui eum fecerat interrogari in iudicio, an possideret, *iuxta l. vlt. ff. de rei vendic.* quia ab ista sententia datur appellatio, *secundum Barbat. quem citat, sed non sequitur Contar. in l. vnica, q. 14. n. 3. C. si de mom. poss.* Et faciunt pro hac exemplificatione duo: primum quia translatio possessionis in casu huius exemplificationis infert maius damnum, quam alia quamuis translatio possessionis *vt ostendit M. Ant. Cucch. tract. de mentien. circa poss. n. 224. 226. 335. & 336.* secundo, quia hęc translatio possessionis fit in pœnam.

Contraria sententia est vera, quam latè astruit Contar. *d. quest. 14. num. 4. & seqq.* & ego iam absolui supra *membr. 4. num. 132. & seq.* vbi videas.

78 Exemplifica vndecimo, quando agitur ad possessionē ex contractu præambulo, quia tunc potest appellari, *vt scribit Bal. cons. 210. punctus infrascripti, in fine, num. 5. lib. 5. & in l. vnica, colum. 10. vers. & nota ibi, & si quis promisit, C. si de moment. possess.* dicens, quod si quis promisit mihi tradere nudam possessionem, & iudex sententiet, eam mihi tradi, potest condemnatus appellare; quia nullum superest ei petitorium contra pactum. Idem inquit, est si possessorium in stipulatione deductum sit, & idem si quis petat se inuestiri se feudo, quia agit ex contractu, *Nicell. tract. de concord. gloss. concord. 6. fall. 6. moder. 6. sub n. 26. fol. 191. Maran in suo spec. par. 6. & act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, limitat. 11. num. 316. fol. 506. Osasch. decis. 25. mortuo intestato, sub num. 11. ibi, appellari idem potest. Marches tract. de commiss. par. 2. in commiss. appell. cap. 2. num. 49. fol. 39. Gasp. Cabal. ad constitut. March. lib. 6. cap. 2. in verbo, ciuili, num. & limitat. 7. fol. 371. Contard. in leg. vnica, limit. 1. num. 76. versic. aliud exemplum, & latè limit. 14. num. 1. & seq. Cod. si de moment. possess. & Rot. diuers. decis. 356. domi erant varij num. 8. par. 1.* De condemnato ad liberè dimittendum possessionem, quod possit appellare etiam ex eo, quod continet mixturam, vide supra, *numero 21.*

79 Restringe primo hanc exemplificationem in eo, quod dixi, dari appellationem à sententia, qua pronunciatur, aliquem debere inuestiri de feudo, vt non sit vera, quando hæc sententia inuestituræ fertur ad fauorem filij, qui peteret inuestituram per vtile interdictum quorum bonorum, *Bald. vbi supra, quem refert, & sequitur Contar. in l. vnica, limit. 14. num. 2. vers. vltimo infert notans num. 4 in fine*, ex ista restrictione, totam vim consistere in modo practicandi.

80 Restringe secundo, vt non procedat, quando creditor mittitur in possessionem rei, quam debitor, constituit se possidere nomine creditoris, quia tunc debitor non potest appellare, *Paul. de Castr. in cons. 43. videtur lib. 1.* vbi prius adducit obstantia, & postea *n. 4. versic. breuiter*, firmat istam restrictionem.

Ab hac restrictione videtur discrepare Bald. *in cons. 210 punctus, in fine, n. 5. lib. 5.* dicens, quod si emptor fuerit missus in possessionem rei emptæ vigore contractus, in quo venditor dederit licentiam emptori vi posset propria auctoritate capere possessionem, venditor potest appellare, & huic Baldi opinioni videtur adhærere Contar. *in l. vnica, limit. 14. n. 7. ibi sed an deneganda sit, & n. 8. ibi, quæ sanè opinio. C. si de mom. poss.*

In hac discrepantia ego distinguerem: aut creditor agit vigore constituti ex remedio *legis fin. Cod. de acquir. poss.* & dico, quod debitor non potest appellare, *per ea, quę scripsi supra memb. 6. n. 48. iuncto num. 42. & seqq.* & ita procedit restrictio, & consilium Pauli de Castro: Nam debitor, nolens tradere possessionem, videretur spoliare creditorem, *per ea, quæ scripsi d. memb. 6. n. 37. 38. & 49.* & creditor non agit de spolio, seu alio interdicto possessorio, sed agit actione hypothecaria: & tunc datur appellatio, *per ea, quæ scripsi infra n. 86. 87. & 91.* Et idem si ageret ex contractu, & in vim contractus: & ita procedit consilium Baldi, & hæc distinctio confirmatur ex seq. restrictione.

81 Restringe tertio, & generaliter cum declaratione, vt exemplificatio procedat, & sit vera duobus casibus.

Primo, quando agitur immediatè ex ipso contractu, non intentando aliquod remedium possessorium ordinarium, *Contar. d. limit. 14. sub num. 2. ibi primum, & num. 6* quia tunc possessorium substantiatur ex contractu, & sic est inspiciendus modus agendi *Contar. sub d. num. 6. ibi, limitatio autem.* Et licet in eo agatur etiam de possessione, tamen, quia principaliter agitur ex contractu, dicitur posses-

possessorium saltem mixtum cum proprietate, à quo mixto possessorio dari appellationem scripsi, & declaraui supra *initio huius membri n.1.& seqq.*

82 Secundo, quando de validitate,& inualiditate contractus plenè cognoscitur,& sic dicitur negotium principale quia tunc etiamsi non sint immediatè actum ex ipso contractu, sed sit actum immediatè ex interdicto possessorio, tamen dabitur appellatio,quia est possessorium mixtum.

83 Secus si agatur immediatè aliquo interdicto possessorio, quia tunc licet accessoriè, seu in consequentiam deducatur contractus, tamen non datur appellatio, *Contar. d.limit.14.numero 3.* sicut dicimus in simili de possessorio adipiscendæ, seu alio simili, in quo accessoriè ad possessionem deducatur titulus seu proprietas, quia tunc nihilominus remanet merum possessorium, *vt retuli, & secutus sum lib.praced.capitul.7.numero 112.versic.declara, & versic. exemplifica*, & ideo in eo non datur appellatio, *Contar.in d.l.vnica, limit.2.§.1. numero 8. 9. & sub numero 17.versic.tamen, & num.18.C.si de mom.poss.* Dummodo tamen de ipso contractu non sumatur inter partes maior cognitio ea, quæ requiritur ad consequendam possessionem; Alias enim, si de eo plenè discuteretur,efficeretur possessorium mixtum, à quo daretur appellatio, *vt dixi hic supra*.

84 Exemplifica duodecimo,quando caussa possessoria habet complicatam caussam falsitatis, quia tunc appellatio admittitur,& suspendit non solum sententiam latam super falsitate, sed impedit, ne interim peti possit bonorum possessio secundum tabaulas, *l.1.& ibi Bal.& Salyc. Cod. de bon. possess. secundum tab.* vbi scriptus hæres in testamento petijt se mitti in possessionem bonorum secundum tabulas, & proximior se opposuit, accusando testamentum de falso,&,lata sententia contra hæredem, quod testamentum erat falsum, hæres scriptus appellauit, & proximior volebat possessionem bonorum ab intestato, quæ ei denegatur propter appellationem interpositam in causa falsi, *Bald.in l.9. post sententiam,col.2. numero 6. versic.opponitur quia,C.de sent.& interloc.omn.iudic.Nicel. tract.de concord.glos.concord.6.fall.6.sub numero 26.moder. 3.fol.191.& Rot. diuers.decis.323. domini dixerunt numero 2.parte 1.*dicens,quod in caussa spolij admittitur appellatio, si habeat complicatam causam falsitatis instrumenti, constituens regulam, quod vbicunque sunt duæ causæ complicatæ,quarum altera admittit appellationem,& altera non admittit, tunc semper admittitur in vtraq;Et quod in caussis complicatis appellatio admittatur à tota sententia scribunt Ruginel.*tract.de appell.§.2.c.3.nu.204.* & Couarru quem citaui *supra n.27.*

85 Ratio huius exemplificationis est, quia in possessorio iuris, cum includat caussam proprietatis admittitur appellatio,& suspenditur executio,*Cyn.in d.l.1.sub numero 1. in 4.oppos.Bal.col.2.numero 4.vers.opponitur.Salyc.numero 3.ibi,oppono ab extra,& Ias.not.3.numer.4.Cod.de bon.poss. secund.tab.idem Bald.in l.vnica,colum.penul.n.17.vers.quæro an a sententia,& numero 18.in fine,C.si de mom.poss.Nicell.tract.de concord.gl.concord.6.sub num.34.versic.vigesimo fol.192. Contar.in l.vnica, lim.15,numero 1.& latius in oppos 2.numero 1. & 3. C.si de mom.poss. & Vestr.in pract. lib.7.c.3.sub num.6.in fine,ibi, idem denique, & n.7.* exemplificans possessionẽ iuris in possessione decimandi, collectandi,& si quæ similia sunt,in quibus non satis est probare actus possessorios, sed amplius desideratur iuris adminiculum vt, loquendo de possessorio iurisdictionis, retuli etiam,*infra n.109.exempl.14.*& vide quæ scripsi *supra n.58.& seqq.*

Sed possessorium in casu huius exemplificationis est possessorium iuris, *Cyn. Bald. & Salyc. supra citati*: Ergo,

86 Exemplifica decimotertio in sententia lata ad fauorẽ creditoris, agentis actione hypothecaria ad auocandum pignus, quia poterit aduersarius appellare, *Bart.in l.1.in fine principij numero 4.ff.de salu.interd. Bald.in l.vnica, colum.penul.numero 15. versic. quæro quid si agatur hypothecaria, & Salyc.q.& nu.6. vers.quæro an à sententia C. si de mom.poss.clarè Corn.cons.190.ad euidentiam,colum.2.num. 1.in fine ibi,his præsuppositis lib.1. Aret.in §.item Seruiana, colum.6.sub n.18. & Ias.colum.16.nu.94. & 95.vers.& ex ista differentia instit.de action.fol.mihi 40. Nicell. tract.de concord.gl.concor.6.fall.6.num.27. moder.13. fol.192. Neguf.tract.de pign.parte 8.memb.1.n.1. & 2.tomo 7.parte 1. fol.252.Rol.à Vall.cons.14. quoniam n.5.lib.1. Osasch.decis. 25.mortuo intestato n.11.Contar.in l.vnica lim.14.n.8 C.si de mom. poss. Rot. diuers. decis.43. in caussa Romana fructuum 50000.inter sub n.3.parte 1.*

87 Ratio huius exemplificationis est, quia iudicium hypothecariæ,seu seruianæ est petitorium, *Bar.in l.1.sub nu. 1.vers quæro quid differt,C.de praced.& salu.interd. Ias.& Neguf.vbi supra,& Rot.diuers.d.decis.43.numero 3.parte 1.*

* *et communiter* * omnes, & dicitur petitoriũ,quia in hypothecaria auocatur possessio ratione iuris hypothecæ,*Bar. Ias.& Neguf. in locis supra proxime citatis*; sicq;possessio datur loco pignoris,vt sit perpetuo remansura penes creditorem,donec sibi satisfactum fuerit de credito,*Rota diuers.decis.356. domini erant varij n.2. & seqq.parte 1.* Vnde, cum in actione hypothecaria bona dentur loco pignoris, ideoq;creditor possit obtinere, vt pignus distrahatur,in necessarium antecedẽs discutiendum prius est de crediti validitate, in qua discussione debitor auditur, opponendo, quod non constat de credito, & sic de necessitate deuenitur ad petitorium, *Rot.d.decis.43.n.4.vers.nequam obst.ibi,quia in actione par.1.*Et quod in actione hypothecaria principaliter deducatur dominium, scribit Socc.*cons.112.viso processu n.22.lib.4.*& adde quę explicaui,*infra n.91.*

88 Secus est saluiano interdicto,quia,cum in eo agatur de mero possessorio, reus condemnatus non potest appellare,*Bar.Corn.Aretin.Ias.et Neguf.in locis supra proxime citatis,Rol.à Vall.d.cons.14.num.4.lib.1.et cons.77.viso et bene num.11.lib.2.Menoch.tract.de adipisc.poss.rem.3. quæst. 53.n.186.Ioan.Bapt.Pont.tract.de spol.lib.4.c.3.numer.40. vers.eadem inquam ratione f.305. Contar.d.lim.14.nu.10. et 17.Lancell.tract.de attent.parte 2.capit.12.de attent.et innou.appell.lim.25.princ.numero 11.fol.372.Marches.tract. de commis.parte 2.in commis.appell.cap.2.ad finem, fol.44. Rot.diuers.dict.decis.43.in caussa Romana fructuum 50000. inter sub numero 3. parte 1. & decis. 34. conclusum sub num.2. & num.3. parte 2.et Caputaq.decis.141. seu 28.sententia lata n.1.p.3.*& de communi* testatur Gomes. quem

* refert & sequitur Menoch.*vbi supra*, & ex Menoch. refert & sequitur Rugin.*tract.de appel.§.2.c.3.sub numero 671.in 10. casu.*

† Quod tamen non haberet locum si saluianum cumularetur cum hypothecaria nisi fuisset pariter executa ipsa sententia Grat.decis. Marches. 52. & 204. Veral. decis. 106.par.3.

89 Ratio huius differentiæ est, quia siue creditor agat directo interdicto saluiano, quod datur locatori contra conductorem prædij rustici pro adipiscenda possessione rerum mobilium tacitè obligatarum pro pensione, seu asiictu, & inductarum in prædium de scientia domini earum,iuxta textum, *in l.1.ff.de salu.interd.et C. de præcar.et sal.interd.*& prout declarant Ias.infra proximè citatus, & clarius Neguf.*trac.de pign.parte 8.memb.8.membr.1.num. 4.tomo 6.par.1.fol.252.*siue agat interdicto vtili,quod scilicet non ex verbis legis, sed ex mente legis datur locatori prædij vrbani contra inquilinum, & etiam cuilibet creditori contra debitorem pro adipiscenda possessione bo-

ne bonorum debitoris, creditori obligatorum; item siue dicta bona obligata existant apud ipsum debitorem, eaque velit extrahere, siue existant apud tertium, *vt scribit idem Neguſ.d.memb.1.num.5. verſ. & quando, & membro 3.num.19.in 7.concluſ.fol.257. & Ruginel. tract. de appell. §.2.cap.3.num.671.in 10.caſu fol.121.* semper satis est creditori docere de possessione debitoris, *vt scribunt Bar. in l.1.num 3.ff.de ſalu.interd.& in l.1.verſus finem, C.de præced,& ſalu.interd.Paul.de Caſtr.in l.41.rem alienam, ſub n.10.ff.de pign act.Socc.conſ.112.viſo processu, num.6. libr.4. Rol.à Vall.conſil.14.quoniam, ſub num.6.ibi, ſecundo quia, lib.1.*& est omnium communis * opinio, quare aut agit contra ipsum debitorem, & sufficit probare, quod ipse possidet: aut agit contra tertium possessorem, & sufficit probare quod debitor possidebat tempore obligationis, vel postea, *per ea, quæ ſcribit Neguſ.d.par.8. memb.3. num. 19.*& quod Doctores * omnes transeant in hoc, quod sufficiat probari possessionem, testatur, & (loquendo de saluiano interdicto directo, quod datur contra conductorem, & eius hæredem, quia sufficit probari possessionem conductoris, cum ipse conuentus non possit referre quæstionem dominij) sequitur Iaſ.*in §.item ſeruiana, num.91. verſ.in ſecundo, fol.59.* Et licet loquendo de vtili saluiano interdicto, quod datur contra tertium extraneum possessorem aliter sentiat idem *Iaſ.d.n.91.in fin.et n.92.*dicens, quod ipse credit non sufficere, quod creditor probet de possessione principalis conductoris, quando tertius possessor non habet caussam à principali conductore, vel habet caussam onerosam, tamen testatur, quod omnes * Doctores sequuntur contrariam opinionem, quod sufficiat probare solam possessionem.

90 Ratio rationis, quare sufficiat probare possessionem coloni, seu inquilini, vel debitoris, est, quia in saluiano interdicto agitur solum de quasi pignore, vel quasi hypotheca in sola possessione debitoris pignorantis, & non de pignore, vel hypotheca super ipsa re, quia hoc saluianum interdictum non fundatur in proprietate, vel dominio rei, sed fundatur, vt dixi, in possessione pignorantis, vt declarant Corn.*conſil.190. ad euidentiam, paulo poſt principium, lib.1.Neguſ.d.memb.1.n.6.in 3.differentia, et Contar. d.limit.14.n.14.*Et quod in saluiano interdicto bona non dentur retinenda loco pignoris, & ideo non possit missus in possessionem bonorum deuenire ad rerum distractionem, quia in eo non discutitur de validitate crediti, scribit Rot.*diuerſ.deciſ.43.in cauſſa Romana fructuum.50000. inter ſub n.4.p.1.*

91 At in actione hypothecaria non solum est probanda possessio, sed in ea venit etiam agendum de dominio rerum obligatarum, nam vel agitur contra ipsum debitorem, & tunc in primis est probandum, quod ipse possidebat illam rem specialiter obligatam tempore obligationis, sed si sit obligatio generalis sufficit probare, quod eam rem possederit post contractam obligationem, vt declarat Neguſ.*tract.de pignor.part.8.memb.3. ſub n.6.fol. 326.*& vltra possessionem debet etiam actor allegare in libello, & positionibus dominium debitoris, quæ allegatio sufficit, quia ex possessione resultat præsumptiua probatio dominij adeo, quod non tenetur actor aliter probare de dominio, sed si actor non allegaret dominium, succumberet, vt benè declarat Neguſ.*d.n.6.*Et hæc quando agitur contra ipsum debitorem: vel agitur contra tertium, & tunc similiter debet probari possessio, *vt eſt dictum ſupra*, & debet etiam probari dominium, seu quasi dominium ipsius debitoris, *vt ſcribunt Aret.in §.item Seruiana, ſub num.18.Inſtit.de actionib.Alexand.conſil.98. viſo et conſiderato, num.6.ibi, præterea, lib.2.* & de opinione * communi testatur Socc.*dict.conſil.112.ſub num.7.ibi, nam inter alia lib.4.* & quod sit * magis vera opinio testatur Neguſ.*d.par.8.memb.3.num.8.et 9.fol.256.* quem refert & sequitur Contar.*in l.vnica, limit.14.num.12.C.ſi de momen.poſſ.* & cum hac distinctione intelligas Rolan. à Val. *d.conſil.14.quoniam, n.6.lib.1.*& Caputaq.*deciſ.141.ſeu 28 ſententia lata num.3.et 4.p.3.* dum paucis verbis assignant differentiam.

92 Secus etiam est, quando intentatur remedium *leg. fin. Cod.de acquir.poſſeſſ.* contra tertium possessorem, *iuxta ea, quæ ſcripſi ſupra membr.ſexto, n.48.* quia est remedium possessorium, in quo non agitur de dominio, sed solum de possessione momentanea.

93 Contra hanc decimamtertiam, exemplificationem in eo, quod dixi non dari appellationem in saluiano interdicto, tenet Sarmien.*in act.de reddit.eccleſ.p.3.cap.2. n.23. verſ.tamen, vt ego exiſtimo,* dum firmat, non posse agi saluiano, nisi prius causa debiti principalis non summariè, sed plenissimè, non vnica, sed tribus sententijs terminata fuerit, quod repetit *num.25.verſ.nunc autem,* concludens, non posse deueniri ad executionem in Saluiano, nisi prius de debito sufficienter constet, & non dici sufficienter constare, nisi per rem iudicatam; Vnde *n.26.prope finem, verſic.negari tamen non poteſt, et n.27.* tenet in Saluiano interdicto non posse appellari, non ratione Saluiani, quod est possessorium, sed ratione quæstionis incidentis de debito, cui fit præiudicium in proprietate.

Confirmatur hæc opinio, quia in actione hypothecaria datur appellatio ex eo, quod non agitur de possessionem momentanea, sed de possessione perpetuo duratura, donec ipsi creditori sit satisfactum de eius credito, *vt retuli, et ſequutus ſum ſupra n.87. iuncto n.86.*

94 Sed in vtili interdicto saluiano creditor petit se mitti in possessionem perpetuo duraturam, donec sit ei satisfactum de credito, vt patet ex libelli, seu monitorij formula, quam iuxta Curiæ stylum retuli *ſupra memb. 4. ſub n.3. verſ.huius*, & iudex etiam sic eundem mittit in possessionem, vt passim videbis in sententijs apud notarios Curiæ, de hac sententiæ formula loquitur Rot. *diuerſ.deciſ.43. in cauſſa Romana, ſub num.3.verſ. nec vrget et verſ. neque obſtat par.1.et deciſ.34. concluſum fuit, n.2. in fin. et num.11. verſus finem, verſ. quia omiſſis par.2.* Ergo appellatio est concedenda etiam in Saluiano, cum in eo non agatur de possessione momentanea, sed de possessione duratura, donec, &c.

Nec obstant differentiæ, quas Doctores communiter assignant inter actionem hypothecariam, & Saluianum interdictum.

Quia eas reprobat Iaſ.*in §.item Seruiana, n.96.Inſtit.de action.*

Non discedo ab exemplificatione, quod à sententia, lata supra Saluiano interdicto, non detur appellatio: & moueor tum quia Sarmienti fundamentis respondet Rot. *diuerſ.d.deciſ.34.ſub num.13. verſ.vltimo non obſtat, et n.15.et ſeqq.p.2.* & confirmationi satisfacit eadem Rot. *diuerſ.d.deciſ.34 ſub n.3.verſ.nec vrget et verſ. neque obſtat. p.1.* Et differentiam inter actionem hypothecariam, & Saluianum interdictum patet ex his, quæ retuli *ſupra n.87 et ſeqq.* tum quia (quicquid possit dici disputando) hæc opinio est communis, & eam passim, sublata omni disputatione, seruant iudices Rom.Curiæ.

Nec dicas, quod attenta hac opinione & praxi, vt creditor, agendo saluiano interdicto, consequatur creditum suum, sicut si ageret actione hypothecaria, & debitori detur appellatio in hypothecaria, & non in Saluiano, actio hypothecaria redditur inutilis, & vana, tanto magis, quod in hypothecaria debet probare dominium, & in Saluiano, sufficit probare possessionem.

Quia respondeo, dari casum, in quo, creditori non competit Saluianum interdictum, sed competit actio hypothecaria, & sic non redditur vana, & casus est iste quãdo debitor hypothecauit rem, quæ erat in suis bonis

sed

sed eam non possidebat,& sic obligauit,ius proprietatis, & non ius possessionis,quo casu creditor non potest agere Saluiano interdicto,quia saluianum non datur,nisi pro possessione obligata, *Paul.de Castren.in l.41.rem.alienam, n.6.vers.finem, ibi, & si dicatur fatuus est ff. de pign.act.& latius Neg.tract.de pign.p.8. memb.3. n.19.vers. & si quispiam tomo 8.p.1.fol.257.*vbi explicat.

Vlterius in actione hypothecaria potest deueniri ad venditionem pignoris,secus in saluiano interdicto, vide *supra sub n.87.*

95 Amplia primo nunc eandem decimamtertiam exemplificationem,vt sicut tertius possessor potest appellare à sententia lata ad fauorem actoris in actione hypothecaria *per ea, quę dixi supra;*ita quoque possit appellare actor à sententia lata ad fauorem tertij possessorijs,quia militat eadem ratio petitorij;& dominij;imò tanto magis in appellatione actori;*per ea, quæ scripsi supra memb.4.n.38.restr.3.* ex quo appellatio actoris habet solum effectum deuolutiuum ad quem effectum conceditur appellatio etiā in causa momentaneæ possessionis, *vt retuli, & sequutus sum supra memb.7.n.16.*

96 Amplia secundo, vt procedat, etiam quando creditor agit hypothecaria contra principalem debitorem ad adipiscendam possessionem pignoris,quia debitor condemnatus potest appellare.Et ratio est,quia hypothecaria est iudicium petitorium, & in ea non agitur de possessione momentanea,sed de possessione duratura, donec ei sit satisfactum de credito *vt dixi supra,n.87.*& retinet hanc naturam,quamuis agitur contra principalem debitorem, vt motiuat Contar.*in l.vnica, limit.14.num.19. vers.posset tamen,C.si de mom.poss.*licet ipse, relictis illis rationibus, *sub eod.n.19.ibi,non est tamen.*videatur adhærere sequenti opinione contrariæ.

Contrariam opinionem; quod enim debitori, principali denegetur appellatio, quando conuenitur à creditore ad restituendum pignus,& ipse debitor contradicit, eo quia intendit statim soluere debitum, & tamen iudex pronunciat pignus esse restituendum quia debitor tunc non poterit appellare, & ratio est, quia soluendo, potest statim possessionem recuperare, *Archid. in c.ei qui §.de possessione 2.quæst.6. Abb.in c.15. cum ad sedem colum.pen. sub num.30.de restit.spol.*dicens, quod si iudex præcipiat debitori, vt restituat pignus creditori agenti per hypothecariam, & debitor appellet, non auditur eius appellatio,quia agitur de modico præiudicio, & de possessione momentanea, quia creditor, soluto sibi credito, statim debet relaxare debitori pignus *Maran.in suo spec.par.6.act.2.principali,in verbo,& quandoque appellatur numero 318.vers.decimooctauo fol.506. Osasch.decis.25. mortuo intestato sub numero 7. & numero 11. & Contar.d.limit.14. numero 18 vers.limita quod, & sub d.numero 19.ibi, non est tamen.*Ne tu labores in inueniendo citatam Archidiaconi auctoritatem, vide eum *in capitul. vlt. sub numero.16. versic.in gl.1.2.quæst.6.* quem Archid. malè refert Contar.*in dict.l. vnica, in rationibus decidendi in 2. ratione numero 34. uers. idem iuris* & Couarru. male refert & sequitur Ruginell. *tract.de appel.§.2.c.3. num.655. uers.qui Contar. fol.119.*

97 Non recedo ab ampliatione, quia illa solutio debiti, facienda à debitore, importat proprietatem, & etiam tertius possessor posset, efferendo solutionem, retinere pignus.

98 Restringe primo nunc differentiam illam,in qua supra *numero 88.& seq.*dixi à sententia lata in saluiano interdicto non dari appellationem, vt hoc procedat, quando de locatione,vel aliter de credito liquidè,& clarè constat per instrumentum, vel alia notoria via ita, vt nisi reus doceat de solutione, nulla remaneat dubitatio super credito, *Menoch.tractat.de adipiscend.possess.rem.3. quæst.33. numero 188.in fine,& num.180.& 190.*

99 Secus est,cum is,qui experitur saluiano interdicto,non habet apparentem probationem, sed ei opus est solemniter probare suam intentionem, quia isto casu dabitur appellatio, & in his terminis, potest procedere opinio Sarmienti contra exemplificationem,posita *supra numer. 39.*prout explicat Menoch. *dict.quæst.33.sub numero 190. & 191.*

100 Confirmatur hæc restrictio, quia licet in remedio legis *fin.Cod.de edic.diu.Adrian.tollen.* nō detur appellatio, quando producitur testamentum, non cancellatum, & non abolitum,& is qui agit,est in eo descriptus hæres:tamen secus est, cū venit disputandum de viribus testamēti, *vt scripsi supra memb.4. numero 35.* & similiter licet in remedio legis *fin.Cod.de acquir. possess.* non detur appellatio per ea,quæ scripsi *supra numero 92.*tamen dabitur, si sit disputandum de validitate contractus & constituti, quia tunc possessorium efficitur mixtum, *Contar.in l.vnica, in ampliat.numero 95.vers. vltimo intellige, C.si de mom.poss. & Ruginell.tract.de appellat.§.2.cap.3. numer.669.vers.ad hoc remedio.*

101 Restringe secundo, vt non procedat, quando iudex pronunciat in fauorem creditoris tanquam ius præcedentis etiam super petitorio,puta,quod reus condemnatus ad restitutionem possessionis retinendæ in caussam pignoris & hypothecę,donec,& quousque fuerit creditori integre solutum, quia tunc licet fuerit intentatum saluianum interdictum, tamen reus potest appellare, *Corn. consil.190.ad euidentiam num.2.lib.1.& Contar.in l.vnica, limit.14.num.17.vers.intellige modo,C.si de mom.possess.* Et ratio est euidens,quia hæc sententia habet formam sententiæ, quæ fertur super actione hypothecaria, *vt aduertit Contar.vbi supra,*Et patet ex his,quæ scripsi *supra numero 78.*& à sententia super hypothecaria posse appellari scripsi *supra n.86.*

102 Restringe tertio,vt non procedat,quando is,qui rem hypothecauit,erat verus dominus,& possessor illius rei, quia isto agens saluiano interdicto habet retinere possessionem in caussam pignoris, & hypothecæ donec sibi satisfactum fuerit de credito; & consequenter licet sententia feratur super possessorio adipiscendæ,tamen censetur lata tanquam res fuerit hypothecata à vero domino, & possessore, & sic sententia generat condemnato præiudicium non solum in possessorio, sed etiam in petitorio, in quo etiam verba sententiæ verificantur, & licet præiudicium non sit præcisum, sed quale quale, tamen caussat appellabilitatem etiam de iure ciuili, *Corn.consil.190. ad euidentiam, sub numero 2.ibi, non enim est dubium lib.1. Contar.in l.vnica, limitat.14. sub numero 17.ibi,intellige item,C.si de momen.possess. & Ruginell tractat.de appellat.§. 2.capitul.3.sub numero 671. versic.& quando.*

103 Declara hāc restrictionem,vt procedat,quando agens saluiano interdicto dixit in libello, quod illa res erat in bonis debitoris, & possidebatur per eum tanquam sua, quia; isto casu actor diceretur intentasse, actionem hypothecariā,& interdictum saluianum, *vt explicant Paul. de Castr.in l.41.rem.alienam versus finem, sub num.10.ff.de pign.act.& Neguś. tractat.de pignor.parte 8.membr.3. sub n.26. vers.aduerte to.6.par.1.fol.259.*

104 Et consequenter licet isto casu iudex proferat simpliciter sententiam super possessione retinenda, donec creditori fuerit integre solutum creditum, & non dicat, possessionem esse retinendam in causa pignoris & hypothecæ,tamen dicetur lata super actione hypothecaria, quia sententia generalis recipit interpretationem à libello, & prosequutis, *vt dixi supra memb.6.num.60. & hoc eod.memb.sub nu.8. vers.secundus,*& ita procedat,quod scribunt Doctores citati in restrictione.

105 Secus

105 Secus est, quando agens dixisset in libello, quod res possidebatur tempore obligationis, & non dixerit, quod erat in bonis, quia isto casu diceretur intentasse solum Saluianum, *vt explicat Paul. de Castr. & Negus. supra proximè citati*, & consequenter isto casu à sententia lata super possessione retinenda, donec creditori fuerit solutum creditum, non posset appellari, quia, sumpta interpretatione à libello, diceretur lata super interdicto Saluiano, in quo non dari appellationem scripsi *supra n.87*.

106 Infero obiter ex prima parte huius declarationis, quod actio hypothecaria, & Saluianum interdictum possunt in eodem libello simul cumulari, quia petitorium potest intentari simul cum possessorio adipiscendæ, *Paul. de Castr. in dict. l. 81. remed. alienam, versus finem, sub n. 10. ff de pign. act. & Negus. d. par. 8. memb. 3. sub n. 26. & scripsi supra, quæst. 11. sub n. 30. vers. nec obstat.* Et procedit libellus, quia non sunt remedia contraria; quare licet actor, qui cumulauit vtrumque, non probet, rem fuisse in bonis, & sic non probet in hypothecaria, sic tamen probet, ipsum possedisse tempore obligationis, obtinebit in Saluiano interdicto, *Paul. de Castr. & Negus. supra proximè citati, & Rot. diuers. decis. 34. conclusum fuit, num. 8. & vers. & in terminis, p. 2.*

107 Subrestringe eandem tertiam restrictionem, sic declaratam, vt non procedat in casu, quo actor, qui simul intentasset hypothecariam, & Saluianum interdictum, suspendisset postea petitorium, quia isto casu sententia lata simpliciter super possessione retinenda donec fuerit solutum debitum, diceretur lata in solo Saluiano, & sic esset inappellabilis, *Rot. diuers. d. decis. 34. sub n. 3. & 4.* & ratio est, quia isto casu, stante suspensione petitorij, non potest sumi interpretatio à libello.

Hæcq; suspensio petitorij potest fieri, etiam stante commissione, vt procedatur simul super petitorio & possessorio, *Rot. d. decis. 34. n. 7. vers. imò prædicta*.

108 Et praxis suspendendi petitorium, vt aliquando vidi in facto, est, vt principalis compareat citra, &c. vel procurator, & dicat: *Ego declaro, quod intendo in iudicio agere solo iudicio possessorio, & si quid in eo factum fuerit, quod concernat petitorium, declaro, id solum fuisse ad effectum coadiuuandi, & colorandi ipsum iudicium possessorium, quare petitorium ex nunc suspendo, & pro suspenso habui, & habeo, & per quemcumque actum faciendum in hac caussa non intendo ab hac suspensione recedere, nisi de hoc fecero expressam mentionem, & ita expressè protestor.*

Exemplifica decimoquarto in sententia lata super possessione, cui repugnat ius commune, nisi ostendatur aliquis titulus; puta si agatur de possessione iurisdictionis, quia tunc dicitur habere mixtam proprietatem, & ideo datur appellatio, *Osasch. decis. 25. mortuo intestato, num. 10. in fine. Gasp. Caball. ad constit. March. lib. 6. cap. 2. in verbo, tituli, limit. 2. num. 2. fol. 370. & Marches. tract. de commiss. par. 2. in commiss. appell. cap. 2. n. 44. limit. 2. fol. 38.* Et quod in possessorio iurisdictionis desiderentur iuris adminicula, & ideo sit mixtum possessorium, scribit Bal. *in l. vnica, num. 7. versus finem, colum. 2. C. si de mom. poss.* & pro ista exemplificatione faciunt, quæ scripsi *lib. praced. c. 7. num. 31. vers. restringe quarto*, vbi dixi, non dari mandatum de retinenda possessione in corporalibus, nisi ostendatur titulus, & satis probatur ex his, quæ scripsi *supra n. 85. vers. confirmatur*.

109 Contrariam opinionem; quod appellari non possit; tenent Rota, *vt per Achil. de Grass. decis. 20. alias 246. appellationi in possessorio, de appell. fol. 112.* dicens, non appellari dummodo titulus allegetur solum pro colore, &c. *& Contar. in l. vnica, limit. 2. §. 8. n. 21. in fin. vers. quibus, & n. 25. 27. 28. & 29. C. si de mom. poss.*

110 Confirmatur primo hæc contraria opinio, quia licet dominium incidenter, & limitatè deducatur respectu possessionis, tamen adhuc erit locus Ægidianæ, vt fuisse resolutum in Rota scribit. Put. *decis. 292. in caussa Placentin. in fin num. 6. lib. 2.* Et quod ostendens titulum ad consequendam possessionem principaliter petitam, non dicatur agere possessorio mixto, sed possessorio simplici & mero, ideoque in eo non detur appellatio, latè deducit *Contar. d. limit. 2. §. 1. numero 2. & seqq. & num. 32.* ostendens, quod possessorium caussæ beneficialis, & matrimonialis, quamuis contineat caussam proprietatis, tamen non desinit esse merum possessorium, & latius in *d. §. 8. num. 14.* dicens, quod possessorium in causa beneficiali non est sui natura mixtum, sed tamen dicitur mixtum, quia in eo commiscetur quædam iustificatio, seu color ipsius possessionis, quod non facit iudicium possessorium desinere esse merum possessorium; Aliud enim est intentare petitorium, & aliud possessorium iustificare ex titulo, vbi natura requirit, vt in caussa beneficiali.

Confirmatur secundo, quia interdicta quorum bonorum, & quorum legatorum sunt simpliciter possessoria, & non mixta, quamuis in eis probari debeat titulus hæredis, *Rot. diuers. decis. 34. conclusum fuit num. 16. in fine, & n. 17. par. 2.*

Confirmatur tertio, quia in omni possessorio, quantumuis summario, prius legitimari debet persona, & ideo licet in caussa possessoria incidenter deduceretur caussa illegitimatis, per hoc tamen non efficitur locus appellationi, *Put. decis. 278. in causa Anagnina, num. 3. & 5. lib. 2.*

Ratio omnium est, quia sententia, lata super possessorio, in quo ex necessitate actor fuit coactus docere summatim de titulo ad colorandum possessionem, non parit exceptionem rei iudicatæ in proprietate, idest in iudicio petitorio, *Bellam. in c. 5. pastoralis, sub n. 13. de caus. poss. et propr.* Ergo iudicium in effectu non est mixtum: Ergo damnum potest reparari in petitorio: Ergo, si potest reparari, non datur appellatio.

Retenta hac opinione.

111 Amplia primo eam, vt habeat locum etiam si ageretur possessorio alicuius castri, seu territorij, qua appellatione castri venit iurisdictio, ideoque, vendito castro, venit iurisdictio cohærens castro, *Contar. d. §. 8. numer. 30. et seqq.*

112 Amplia secundo, vt habeat locum etiam in feudo, in quo non datur appellatio à sententia lata super possessorio, Contar. *d. §. 8. n. 34.*

113 Exemplifica decimoquinto, quando sententia est lata super agnitione possessionis bonorum, an sit iure agnita, nec ne, quia ab eiusmodi sententia potest appellari, *Bald. in l. vnica colum. penult. sub num. 17. vers. sed si quæstio sit. C. si de moment. possess. Nicel. tract. de concord. gloss. concord. 6. fallent. 6. sub num. 30. vers. decimosexto fol. 192. Osasch. decis. 25. mortuo intestato, sub num. 11. vers. similiter sit lata.* Ratio est, quia in eo agitur de possessione iuris, in qua datur appellatio, *vt retuli, et sequutus sum supra n. 85. vers. ratio.*

114 Exemplifica decimosexto in possessione prouenientes ex beneficio statuti, disponentis, possessionem defuncti ipso iure transire, & continuari in hæredem; quo casu licet sententia feratur ad fauorem hæredis, tamen dabitur appellatio, quia, cum istud statutum sit correctorium iuris communis, debet intelligi propriè, & strictè de eo, qui probat se hæredem, & sic possessorium est mixtum iure dominij, *Bald. consil. 330. statuto cauetur, num. 4. ibi, tertio quæritur, lib. 1. in impressis de anno 1543. et Rot. diuers. decis. 34. conclusum, num. 20. in fine, vers. quo vero, et numer. 21. et 22. part. 2. Menoch. tractat. de apidiscen. poss. remed. 4. num. 859. et 860. et Ruginel. tract. de appellat. §. 2. cap. 3. sub num. 683. vers. vel si statuto, et clarius numer. 744. vers. quando agitur,* & latè examinat, probat, & sequitur Contar. *in l. vnica, limitat. 2. §. 2. num. 1. et seqq. C. si de moment.*

Ii possess.

possess. & quod hæres debeat probare se verè hæredem, scribit *Bal.consil.141. præmissis, vers.tertio est præmittendũ n.3.lib.1.* loquens de statuto Mediolani, & tu habes stat. Vrbis *lib.1.c.147.*& probando se hæredem, probat se dominum, quia hæres dicitur ab herus, qui est dominus, *Paul.de Castr.in l.29 gallus §. etiam n.4. ff.de lib.& posth. & Contar.in d.lim.2.§.1.sub n.3.vers.finge.*

Ratio ergo huius exemplificationis erit triplex.

Prima, quia in eiusmodi possessorio concurrit necessario mixtura dominij, *vt dixi.*

Secunda est ratio, quia dum agit, vt declaretur hæres, agit instar eius, qui agit petitione hæreditatis, vt deducit Contar.*in d.lim.2.§.2.sub num.3.ibi,quia agens & n.4.* sed in petitione hæreditatis datur appellatio, *vt scripsi supra n.76.*Ergo datur etiam in casu huius statuti.

115 Tertia, quia hæc possessio, quæ ex dispositione statuti continuatur in hæredem, est ficta, impropria, & ciuilissima, vt aduertit Contar. *in d.l.vnica,limit.2. §.sub num.14. 16.& 17.in fine.* Ergo, cum sit ficta, & impropria, non debet comprehendi in lege, quæ prohibet appellationem in caussis possessorijs, *Contar.d.§.2.num.13.in fin.14.15.& 21.in fine.*

Contra hanc exemplificationem obscuris allegationibus loquitur Tiraq. *tract.de mort.saisit.leuif.par.6. declar. 6.n.1.fol.118.*

Retenta exemplificatione.

116 Nota obiter pro maiori intelligentia huius exemplificationis, quod de iure communi possessio defuncti non transit in hæredem, *Tiraq.tract.le morte saisit leuif.in præfat.declar.3.n.2.& 3.fol.65.Gabr.& Io.Bapt.Pont.quos retuli,et sequutus sum lib.preced.c.9. n.1239.* etiã si is, qui est hæres, esset filius, *Aret.in §.sui autem, Instit.de hæred.qual. et differ.et latè Tiraq.d.declar.3.n.5. et seqq.et n.10.et dixi d.n.1239.* quia existentia sui hæredis facit quem suum hæredem, sed non possessorem, *Bald.in l.sub n.2.vers.item ex hoc C.de edict.diu.Adr.toll.*

117 Amplia primo hoc notabile, vt procedat etiam si hæres adeat hæreditatem, quia per hæreditatis aditionem non dicitur adipisci possessionem, rerum hereditariarum; Natt. quem citaui, & sequutus sum *lib.preced.capitul.9.sub num.1240.*

118 Amplia secundo, etiamsi hæres ipso iure acquireret dominium, quia adhuc possessio ipso iure non transiret in hæredem, *Maran.in suo spec.parte 4.distinct.7. nu.3.vers.et præsuppono.*

119 Amplia tertio, vt neque transeat possessio ciuilis, quamuis adita hæreditate, transeant in hæredem iura hæreditaria, & possessio ciuilis consideretur, vt ius, *Natt. quem citaui,et sequutus sum, vbi supra.*

120 Infero ex vltima ratione assignat pro exemplificatione, quod hæredi antequam apprehendat actualem, & corporalem possessionem rerum hæreditariarum, non competit remedium recuperandæ possessionis aduersus eum, qui possessionem apprehendit, hæreditate iacente, quia possessio illa impropria, & ficta continuata in hærede virtute statuti, non comprehenditur in lege, quæ loquitur de propria, & vera possessione, *Ios.Cum.in ritib.Sicil.cap. 40.ampl.4.sub num.92. fol.256.* & esse magis communiter receptam, & secundum eam decisum esse in Rota, & dubium esse in practica obtinere contrarium, ostendit, refert & sequitur Contar.*in l.vnica, limitat.2.§.2.numero 17. versic.vnde nimirum, et vers.et secundum.* Quare debet isto casu hæres agere remedio adipiscendæ, *Contar.d. num.17.*

Contrariam opinionem tenent multi, quos refert sequitur Menoch.*tract.de recuper. possess.remed.1. qu.et 37. num.397.et seqq.vers.contrariam,et tract.de retinen.possess. remed.3.n.59.in fine,* hancque opinionem vltimo loco refert Ios. Cum.*super ritib. Sicil.capitul.38. sub numero 373. fol.222.* qui ex hoc posset videri parum constans, cum apertè loco supra proximè citato teneat contrarium.

121 Declara primo eandem illationem, vt non procedat in statuto, & stylo, de quibus scripsi *infra n.127.*

122 Declara secundo, vt non procedat in spolio commisso contra defunctum, dum viueret, quia hæres potest non solum in vim prædicti statuti continuantis possessionem, sed etiam de iure communi, circumscripto statuto, agere possessorio recuperatorio, & interdicto vnde vi ex persona defuncti spoliati contra spoliatorem, quia hæc vti remedia in rem scripta transeunt in hæredem, *Franch. Becc.consil.75.remedium canonis num.9.et 13.in fin.vers.ex quibus,et num.14. lib. 1.* Sed debet heres duo probare, primum, se esse hæredem spoliati, *Contar.in l.vnica, limit. 2.§.1.numero 3,versic.finge C.si de mom.possess.* secundum, quod defunctus fuerit spoliatus dum viueret, *Becc.d.cons. 75.sub num.14.et 17.et Contar.d.§.1.numero 6.et 7.* alias si spolium fuisset commissum post mortem, & ante adeptam possessionem competere solum interdictum adipiscendæ, *Contar.in d.§.1.num.7.* Et quæ dico de interdicto vnde vi, habent locum etiam in remedio *can. reintegranda 3.quæst.1.* competit enim hæredi pro spolio commisso contra defunctum, *Contar.d.§.1.num. 23.et Becc.d.consil. 75.numero 17.*

123 Restringe hanc declarationem, vt non procedat in turbatione commissa contra defunctum, dum viueret, quia hæres non potest agere interdicto vti possideris pro illa turbatione commissa contra defunctum, *Ioan. Fab.in §.retinendæ sub numero 9. vers.sed quæritur, versus finem, Instit.de interd.* dicens, quod aliquis non potest agere interdicto retinendæ, nisi possessionem realem habuerit, quamuis prædecessor, vel author suus habuisset, quod postea limitat, vt non procedat de stylo Curiæ Franciæ in succedentibus vniuersaliter ratione sanguininis, *Alex.in l.23.cum heredes, sub num.9.vers.gloss.super verbo non pertinet, ibi, excepto illo effectu ff.de acquir.poss.* dicens, quod heres dicitur possidere quantum ad hunc effectum, vt possit agere contra turbantem, *et Menoch. tract.de retin. poss.rem.3.q.6.n.56.*

Oppono contra hanc restrictionem, quia interdicta sunt origine personalia, in rem tamen scripta, *l.1.in fine ff. de interd.*& dicuntur personalia, sed in rem scripta instar actionum personalium in rem scriptarum, quæ ab origine sunt personales, eo quia nascuntur ex contractu, vel quasi, ex maleficio, vel quasi, sicut cæteræ personales, tamen quia semper comitantur possessorem rei, sicut actiones reales, ista ratione dicuntur in rem scriptæ, *Ias.in §. omnium autem numero 6. & 7. vers.personales. Instit.de action.* Ergo sicut interdictum vnde vi, aut aliud recuperatorium transit in hæredem, eo quia est in rem scriptum, vt retuli, & sequutus sum num.præcedenti, ita etiam interdictum vti possidetis, cum sit etiam ipsum in rem scriptum.

Resp. differentiam esse inter interdictum recuperatorium, & interdictum manutentorium, quia in recuperatorio, possessio est penes reum, & ideo hæres spoliati bene potest agere recuperatorio, quamuis non sit adhuc adeptus possessionem, sed in manutentorio possessio debet esse penes actorem, sed nos loquimur, quando hæres nondum adeptus est possessionem, & tamen vult agere ex persona defuncti, quasi possessio defuncti transierit in ipsum hæredem, & certè non potest, quia possessio defuncti, non transit in hæredem sine actuali apprehensione, testibus his, quos citaui, & sequutus sum *supra n.116.*

Extende primo hanc restrictionem, vt, procedat etiam si hæres adeptus sit possessionem, quia nihilominus, cum alia sit possessio defuncti, & alia possessio hæredis, non competit hæredi interdictum vti possidetis pro turbatione possessionis, commissa contra defunctum, *Menoch.*

vbi

vbi supr. qui videtur clarè loqui in his terminis, dum considerat aliam esse possessionem defuncti, & aliam possessionem hæredis.

Extende secundo vt procedat etiam stante statuto, quod possessio defuncti intelligatur continuata in hæredem, & adhærco fundamento, & rationi illationis positæ supra *n.* 120.

Quamuis Menoch. *d. tract. de retin. poss. remed. 3. qu. 6. n. 59. decl.* 1. inhærendo opinioni, quam tenet contra illam illationem, teneat etiam contra extensionem.

Subrestringe eandem restrictionem, eiusque extensiones, vt non procedant de stylo Curiæ Franciæ, vide *infra num.* 128.

124 Limita primo eandem exemplificationem positam *supra n.* 114. vt non procedat in casu, quo reus conuentus fatetur, quod actor est hæres, & perseuerat in ista confessione, quia talis confessio facit notorium, & ideò vndique excludetur ab appellatione, quia prout hoc iudicium respicit proprietatem, & ideò potuisset appellare, non potest propter eius confessionem, quæ facit notorium, & prout respicit possessionem, non potest, quia in possessorijs non datur appellatio, *Bal. consil.* 33. *super prædicto, lib.* 1. *& Rugin. tract. de appell.* §. 2. *c.* 3. *n.* 686. *vers.* 20. *& n.* 746. *vers. vel si ageretur.*

Contra hanc limitationem scribit, & videtur residere Contar. *in l. vnica, lim.* 2. §. 2. *num.* 25. *in fine, & num.* 42. *C. si de mom. poss.*

Non discedo à limitatione, cum petitorium absorbeat possessorium.

125 Limita secundo, vt non procedat, quando iudex in sententia non declarat, eum esse hæredem, sed declarat solum, esse possessorem; nam Bal. citatus supra in exemplificatione loquitur, quando quis in sententia fuit declaratus hæres, & possessor, quo casu ait posse appellari, secus ergo si non fuerit declaratus hæres, *Rot. diuers. dec.* 34. *conclusum fuit, sub n.* 22. *vers. accedit etiam, p.* 2.

126 Limita tertio, vt non procedat quando statutum diceret, quod possessio defuncti continuetur in hæredem scriptum, quia tunc illa possessio nititur quodammodo remedio legis *fin. C. de edict. diu. Adr. toll.* & consequenter denegatur appellatio, si credimus Ruginello *tract. de appl.* §. 2. *c.* 3. *n.* 245. *vers. nisi statutum, fol.* 128.

127 Limita quarto, quando statutum diceret, quod censeatur continuata vera possessio ita, vt possit hæres vti omni remedio possessorio & spoliatorio, prout disponit cap. *Regis Ferdinandi, n.* 43. *fol.* 205. & recenset Ios. Cumia *in rit. Regn. Sicil. c.* 38. *num.* 372. *et* 37. quia tunc non potest appellari, *Rugin. tract. de appell.* 2. 2. *c.* 3. *n.* 747. *vers. vel tertio,* & in casu huius statuti competere hæredi remedium spolij scribit Cumia *vbi supra, & c.* 40. *ampl.* 4. *num.* 90. *& seqq. fol.* 255.

128 Limita quinto, vt non procedat de stylo curiæ Franciæ, quia ibi hæredes se dicunt saisitos, & turbari in possessione, & ratio styli est, quia fingitur, transferri veram possessionem, præsertim, decreta bonorum possessione, vnde possunt agere ad recuperandam possessionem, & hoc seruat Curia Franciæ in succedentibus vniuersaliter ratione sanguinis, de quo stylo Franciæ testantur Io. Fab. *in* §. *summa, num.* 2. *& in* §. *retinendæ, sub num.* 9. *vers. sed quæritur. Instit. de interd. & latius Guid. Pap. decis.* 552. *in materia possessorij, num.* 1. *& sequentibus, & numero* 3. *vers. circa primum,* quem referunt, & sequuntur Rebuff. *tractat. de materia possessorij, artic.* 2. *gloss.* 3. *num.* 10. *&* 11. *tom.* 3. *fol.* 262. *& Menoch. tract. de retinend. poss. rem.* 3. *q.* 6. *num.* 59.

LIMITATIO VII.

SVMMARIA.

ALIMENTORVM sententia non admittit appellationem, n. 1

¶ *Extenditur I. etiam si sententia sit super parte alimentorum, num.* 2.

Extenditur II. in singulis casibus, in quibus alimenta decernuntur ad sustentandam litem, n. 3.

Extenditur III. in sententia lata super pensione, n. 5.

Extenditur IV. in subsidio charitatiuo, n. 6.

Extenditur V. in alimentis præstandis clerico suspenso, n. 7.

Extenditur VI. in frumento pro annona ad vsum militum, num. 8.

Extenditur VII. etiam si alimenta non expressè, sed virtualiter comprehendantur in caussa, n. 9.

Extenditur VIII. in alimentis, quibus aluntur ingenia, n. 10.

Extenditur IX. vt appellatio prohibeatur etiam ab interlocutoria, n. 11.

Ratio cur in alimentis denegetur appellatio, n. 12. *& in quib. caussis ob eandem rationem denegetur appellatio, n.* 13.

¶ *Declaratur I. vt sententia alimentorum admittat appellationem, quando est lata super alimentis præteritis, n.* 14. *& quæ dicantur alimenta futura, num.* 15.

Declaratur II. vt sententia alimentorum admittat appellationem, quando alimenta debentur iure actionis, n. 16. *& seqq. in quibus reijcitur declaratio, & datur distinctio.*

Declaratur III. vt agens ad consequenda alimenta possit appellare, n. 19. *& seqq.*

Declaratur IV. vt appellatio denegetur ad effectum suspensiuum, secus ad effectum deuolutiuum, n. 27.

1 LImita VII. in sententia lata fauore alimentorum, à qua non dari appellationem scribunt Martin. de Fan. relatus à Specul. *infra citato, Bart. & Ang. Aret. in l. fin. n.* 1. *ff. de appell. recip. rursus Bart. in l.* 14. *in ela sub num.* 5. *ff. de alim. & cibar. leg. & tract. de alim. n.* 47. *ibi, quæro an à sententia, fol.* 129. vbi prius ait, posse appellari, & deinde in contrariam sententiam allegat Dom. Franc. Tig. de Pisi. Socc. *in reg.* 24. *appellatio in qualibet caussa, fall.* 21. *Nicell. tract. de concord. gloss. concord.* 6. *fall.* 6. *num.* 35. *Rebuff. tract. de appell. art.* 7. *glos.* 2. *num.* 19. *versic. octauo, tom.* 3. *fol.* 503. *Surd. tract. de alim. tit.* 8. *priuil.* 60. *n.* 5. & de veriori opinione testatur *sub n.* 8. hæcque limitatio videtur bene probari ex *d. l. fin. ff. de appell. recip.* dum appellationem denegat in his, quæ celeritatem desiderant, & in Curia Capitolina denegatur ex dispositione statutorum *lib.* 1. *c.* 85. *de exec. instrumentorum.* Nam illud statutum disponit de executione alimentorum illud idem, quod disponit de executionem instrumentorum, aliorumque documentorum, ex quibus debeatur aliquid sub nomine, & occasione dotis; & loquendo de instrumentis, & alijs quibuscunque documentis dotalibus; disponit, quod, præmissa citatione, statim atque exhibita fuerint mandentur executioni, nullaque contra dicta instrumẽta exceptio opponi possit præter exceptionem falsitatis, solutionis, siue satisfactionis, quas exceptiones disponit posse admitti, & probari infra decem dies, quibus elapsis, & exceptione non probata, disponit, instrumentum dari executioni realiter & personaliter, quæ verba tollunt appellationem, *vt ostendi limit. seq. n.* 4.

Non desunt, qui tenuerint contrarium, nempè, quod in caussa alimentorum possit appellari, vt testantur Spec. *tit. de appell.* §. *in quibus, sub n.* 11. *vers. sed nunquid quando iudex lib.* 2. *fol.* 185. *& Tiraq. tract. de priuil. piæ caussæ priu.* 153. *fol.* 47.

In hoc articulo Doctores varijs vsi sunt distinctionibus, & Vital. *tract. de clausul. vers. sed an iuri alimentorum, sub num.* 10. *ibi, sed quæritur an à sententia, tom.* 18. *fol.* 487.

*colum.*3. obscurè; & intricatè loquitur, allegando, quod Dom.Frenc.Tig.dicit, quod indistinctè potest appellari; & tamen, Bart. quem citaui pro limitatione, allegat eum, quod non possit appellari.

Ego non discedo à limitatione, quam tamen infra suis locis multipliciter declarabo.

2 Extende primo hanc limitationem, vt sit vera etiam in sententia lata super parte alimentorum, puta super vestibus, vino, vel frumento, quia ab ea non potest appellari, *Surd.d.priuil.60.sub numero 12.versic.& procedit*, & *numero* 13.

Nota pro intelligentia huius extensionis imo totius huius septimæ limitationis, quod alimentorum appellatione veniunt cibaria, vestitus, & habitatio, quia sine his corpus ali non potest, *Rebuff.tract.de sent.prouis.art.1.gl.2.sub n.1.tomo 1.fol.248.& latè Ios.Cum.videndus in ritib.Sicil.c.38.nu.71.& seqq.fol.193.* & an & quando medicamenta veniant appellatione alimentorum, vide eundem Rebuff.*d.art.1.gl.4.n.1.fol.256.*

3 Extende secundo eandem limitationem, vt procedat in omnibus casibus, in quibus alimenta decernuntur ad sustinendam litem, quia sententia, qua decernuntur, dicitur sententia prouisionalis; nam sicut bonus medicus prouidet infirmo, & pater filio, ita & bonus iudex, qui subditorum dicitur pater, debet illis prouidere, *Rebuff.tract.de senten.prouis.in præfat.sub num.12.vers.ob id, & numer.20, quæst.2.tomo 1.fol.225.& 226.* Quare sententias, quæ feruntur super alimentis præstandis, sæpe Rebuff.*in d.tract.* prouisiones vocat, vt videbis *sub numero seq.* Sed a sententia prouisionali non datur appellatio suspensiua, *Rebuff.d.tract.de senten.prouis.in præfatione numero 16.fol.225.* dicens, quod sententia prouisionalis in hoc superat sententiam diffinitiuam, vt, non obstante appellatione, exequi possit, *& num.142.fol.246.* dicens, quod in casibus in quibus à iure prohibetur appellatio, iudex debet per modum prouisionis pronunciare & exequi sine præiudicio appellationis, *& tract.de senten.& execut.art.vlt.gl.1.n.12.in fin.cas.6.tomo 1.fol.429.* dicens, quod omnes casus prouisionales exequi possunt.

Casus prouisionales, in quibus alimenta decernuntur ad sustinendam litem, occurrunt plures.

4 Primus casus est, quando ligant liberi, quia interim pater cogi debet ad præstandum illis alimenta, ne interim lite pendente, fame pereant; quare siue agat filius contra patrem, siue pater contra filium, cogitur pater eum interim alere, & sic per prouisionem fit diminutio ex bonis vescendi pupilli caussa; hæcque prouisio super alimentis facienda est etiam, cum filius agit de successione bonorum patris, *vt rescribit Rebuff.tractat.de senten.prouis.art.1.gloss.2.numero 1.& 2.tomo 1.fol.248.* & quia est sententia prouisionalis, *vt scribit Rebuff.vbi supra, & eod.tract.in præfat.n.92.* vbi ponit etiam hunc casum, & postea *sub nu.142.* ait se posuisse illos casus prouisionales, tanquam frequentiores; & à sententia prouisionali non appellari retuli ex eodem, & sequutus sum *numero præcedenti*. Ergo, &c.

Secundus casus prouisionalis est in alimentis præstandis monacho, accusante Abbatem suum, si monachus aliunde non habeat, quia Abbas voluntariè non aleret aduersarium, *Rebuff.d.tract.de senten.prouision.in præfat.nu.103.fol.239.* hæc enim sententia est prouisionalis, *Rebuff.vbi supra, iuncto, n.36.fol.229.* & à sententia prouisionali non datur appellatio suspensiua, sed fit executio sine præiudicio appellationis, *Rebuff.quem retuli, & sequutus sum n.præcedenti.*

Tertius casus prouisionalis est in alimentis præstandis canonico regulari, litiganti contra suum superiorem, & cuilibet alteri religioso, qui pro vtilitate monasterij accusaret, vel reformationem monasterij peteret; secus si propriam caussam prosequeretur, *Rebuff.d.tract.de sent.prouis.in præfat.n.106.& 170.*

Quartus casus est in alimentis præstandis vxori litiganticum marito, & obtinenti sententiam pro validitate matrimonij, à qua sententia si maritus appellet potest vxor, pendente appellatione, petere à viro alimenta, licet ea non petierit in prima instantia, vt fuisse resolutum in Cons.Neap. testatur Afflict.*decis.152.fuit dubitatum*, quem refert & sequitur Lancell.*tract.de attent.par.2.c.12.de attent.& innou.appell.pend.lim.24.princ.num.1.fol.371.* Et quod prouisio alimentorum possit peti tam ante litem contestatam, quam postea, possit peti, & decerni etiam in caussa appellationis refert, & sequitur Rebuff.*trac.de senten.prouis.in præfat.num.25.& 26.vers.sexto dubitari tomo 1.fol.227.*

Quintus casus est in alimentis præstandis ei, qui accusatur de crimine, pro quo confiscantur bona, quia est sententia prouisionalis, *Rebuff.tractat.de senten.prouis.in præfat.num.113.tomo 1.fol.241.* & à sententia prouisionali non datur appellatio, *Rebuff.quem retuli, & sequutus sum n.præcedenti.*

Sextus casus est in alimentis præstandis mercatori extero, cuius bona sint in aliquo loco arrestata, quia pendente lite, debet ali ex illis bonis, *Rebuff.d.tract.de senten.prouis.in præfat.n.116.tomo 1.fol.242.*

Reliquos casus, in quibus litiganti subministrari debent alimenta, inuenies apud Rebuff. *d.tract.de sent.prouis.in præfat.lib.1.*

5 Extende tertio eandem septimam limitationem, vt procedat etiam in pensione, si sit reseruata pro alimentis, quia tunc non licebit appellare, *Gig.tract.de pension.q.95.n.3.tomo 15.par.1.fol.364.& Ruginell.tract.de appell.§.7.c.3.n.277.*

Immo solutio pensionis, quando est ritè imposita, nunquam retardatur propter litem, sed condemnatur illius debitor per modum promissionis, & sufficit quoad hoc, si appareat, fuisse impositam à Papa, & videatur prima facie ritè imposita, licet petantur reformari, vel allegetur resignationem esse falsam, aut quid simile, de quo non posset ex tempore apparere; vnde Papa, quando committit pensionis caussam, solet dicere (Cognoscat N. sine pensionis retardatione,) *Rebuff.tract.de sent.prouis.in præfat.nu.125.tom.1.fol.243.*

6 Extende quarto, vt procedat in subsidio charitatiuo imposito per Episcopum pro suis alimentis, *Gig.d.q.95.n.4.fol.364.* nisi tamen Episcopus indebitè arbitraretur, *Ruginell.d.c.3.n.278.*

† Ideò dilatio data in casu alimentorum non prodest, quia à tale debitũ dilationẽ non patitur. *P.Surd.dec.323.*

7 Extende quinto, vt procedat in alimentis præstandis clerico suspenso à beneficio, quia est sententia prouisionalis, *Rebuff.d.tract.de sent.prouis.in præfat.n.110.* & à sententia prouisionali non datur appellatio, *Rebuff.quem retuli, & sequutus sum supra sub n.3.*

8 Extende sexto, vt habeat locum quando agitur de conuertendo frumentum in vsum militum in subsidium annonæ, quia isto casu appellatio non permittitur, *l.fin.ff.de appell.recip.vel non.*

9 Extende septimo, vt procedat etiam si agatur de alia caussa, quam de caussa alimẽtorum; & ideò alimenta non petantur, sed tamen ita virtualiter, & consecutiuè in ea comprehendantur, vt ipsa caussa videatur pro alimentis quia tunc non denegatur appellatio, vt puta, si agatur de caussa mercedis pauperis, vel de dote per ea, *quæ scripsi limit.seq.n.8.& n.3.& seqq.*

10 Extende octauo, vt habeat locum etiam in alimentis, quibus aluntur ingenia, vide *lim.præced.memb.2.sub n.36.versic.extende.*

11 Extende nono, vt appellatio prohibeatur non solum à sen-

à sententia diffinitiua in caussa alimentorum, sed etiam ab interlocutoria, *vt scripsi infra sub n.13. illat.3.*

12 Ratio huius limitationis, eiusq; extensionum est, quia, si res dilationem non recipiat, non permittitur appellare, *l.fin.ff.de appell.recip.Gl.in c.25.qua fronte, in verbo, decedat, & Abb.n.15.vers.secunda ratio, de appell.*

13 Infero primo ex ista ratione, quod faber, condemnatus ad recedendum à contrada scholarium, non potest appellare, quia studium dilationem non patitur, *Rebuff. tract.de priuil.schol.6.tom.18.fol.34.& Rugin. tract.de app. §.2.c.3.n.282.*

Amplia hanc illationem, vt procedat contra quemlibet, qui turbaret scholarem, ne posset studere, quia, si is turbator expellatur non potest ab expulsione appellare, quamuis ipse etiam esset scholaris, *vt ex Bal. retuli, & sequutus sum limit.praecedenti, memb.2. n.36.* quia hoc priuilegium conceditur scholari studenti, & non scholari impedienti studium, & ideò non potest dicere, quod priuilegiatus non vtitur priuilegio contra priuilegiatum.

Infero secundo, idem esse in caussa, Doctoris legentis, quia non admittitur appellatio, *vt ex Albens.consil.744. n.13.lib.3.refert & sequitur Rugin.tract.de appell. §.2. c.3. n.283.in fin.& ex Contar.retuli, & sequutus sum limit. praeced.memb.2.n.36.*

† Idem seruatur in caussis criminalibus, quando publicè interest pœnas accelerari, & delinquentes statim puniri, *l.constitutiones, ff.de appell.Cart.de exequut. sent.cap.ban.*

Infero tertio, minus posse appellari ab interlocutoria, quia quando appellatio prohibetur propter celeritatem, ita intelligitur prohibita ab interlocutoria, sicut à diffinitiua, vt loquendo de interlocutoria in caussa possessoria, retuli, & sequutus sum *limit.praeced.memb 7. n.37. subrestr. 1.* quia ratio prohibitionis ita militat in diffinitiua, sicut in interlocutoria, & ideò æqualiter in vtraque intelligitur prohibita, vt in alijs terminis retuli & sequutus sum *d. memb.7.n.33.* & consequenter, qui res celeritatem desiderat appellatio intelligitur prohibita potius in caussa, quã à sententia, & quando appellatio est prohibita in caussa, ita intelligitur prohibita à sententia diffinitiua, sicut ab interlocutoria, *vt retuli, & sequutus sum d.memb.7. sub n. 35.vers.tamen.*

Reliquas illationes omitto, quia longum esset recensere omnes casus, quia celeritatem desiderant.

14 Declara primo restringendo eandem septimam limitationem, vt procedat solum quoad alimenta futura, in quibus prohibetur appellatio suspensiua, non autem deuolutiua, *Caputaq.decis.39. appellatio super alimentis, par. 1.& decis.145. seu 32.sententia lata super alimentis, par.3. Lancell.tractat.de attent.par.2. cap.12. de attent.& innou. appell.pend.limit.24.princip.num.7.to.5.fol.372.et Contar. in l.vnica, limitat.3.sub nu.54.& seqq. versic.ad hæc, C.si de mom.poss.*

Secus quoad alimenta præterita, quia à sententia super eis lata potest appellari, *Rot.diuers.decis.764. dominium præsupposito, sub num.3.vers.& licet, & num.4. par.1. Lancell.d.lim.24.sub num.8.fol.372.Surd.tract.de aliment tit.8 priuil.60.sub num.14.vers.intellige, & n.15.& 16.* qui alios citat, & vltra eos adde Guid.de Suz.quem refert Io.Andr. *in addit.ad Spec.tit.de appell.§.in quibus, sub n.11.versic.sed nunquid in verbo, aliorum,* hanc eandem declarationem, testando de communi * opinione, recenset Contar. supra citatus.

Confirmatur hæc declaratio tum ex his, quę scripsi *lib. praeced.c.5.n.49.* vbi ex sententia Iasonis, & aliorum scripsi, quod in alimentis præteritis cessat ratio pietatis, & consequenter cessant priuilegia, quæ conceduntur solum pro alimentis præsentibus, & futuris, tum ex his, quæ scripsi *infra limit.17.n.2.*

15 Subdeclara istam declarationem, vt alimenta futura dicantur non solum ea, quæ currunt post latam sententiã, sed etiam ea, quæ currebant ante sententiam à die motæ litis, *Rot.diuers.d.decis.764. num.5. Caputaq. decis.24. alimenta, par.1. Lancell.d.limit.24.num.8.fol.372.Surd.d.priuil.60.n.15.in fine, & num.16.& Rugin.tract.de appell. §.2. c.3.n.273.*

16 Declara secundo restringendo, vt procedat quando alimenta petuntur officio iudicis, quia tunc non datur appellatio; secus quando alimenta petuntur iure actionis, quia tunc datur appellatio, *Specul. tit.de appellat.§.in quibus, n.11.versic.sed nunquid quando, lib.2. fol.185. Bar. & Ang.Aret.in l.fin.n.1.ibi pro hoc facit, ff.de appell.recip. Vitall.tract.claus.in verbo, an iuri alimentorum, sub n.10.ibi, sed quaeritur, to.18.fol.487. col.3.circa medium, Contar.in l. vnica, in ampl.n.141.C.si de mom.poss. Lancell. tract. de attent.par.3.c.28.sub n.65.& seqq.fol.447. Osasch. decis.25. mortuo intestato, n.20.Cordub.in l.si quis à liberis, §. si vel parens, n.28.ff.de liber.agnos.& Surd.tract. de alim. titul.8. priuil.60.sub n.21.vers.3.& n.22.& Gul.de Cun.quem citat Bar.Vital.supra allegati.* Et cum hac declaratione videtur transire Rot. *diuers.decis.764 dominium, n.1.p.1.*

17 Verum ego, reiecta hac declaratione de alimentis petitis officio iudicis, & de petitis iure actionis, distinguerẽ duos casus principales; Primus casus est in alimentis præteritis; & in isto dico dari appellationem indistinctè, *vt scripsi sub num. 14. vers. secus.* Secundus casus est in alimentis futuris; & in isto subdistinguo: Aut enim adest inopia petentis alimenta; & concludo generaliter non dari appellationem; siue alimenta petantur officio iudicis, siue iure actionis, quia tunc inopia excludit dilationem: Aut non adest inopia, & concludo, dari appellationem, siue petantur officio iudicis, siue petantur iure actionis: & hanc distinctionem videntur sentire Ioan. Andr. *in addit.ad Spec.tit.de appell.§.in quibus, sub num.11.in verbo, aliorum, lib.2.f.185.* dum recensendo plura, refert ex Guid. de Suz. quod potest appellari in alimentis præteritis, secus in futuris, & deinde subdit, quod in isto secundo mẽbro potest procedere distinctio prędicta, quam ego intelligo esse eam, an alimenta petantur officio iudicis, vel iure actionis; demum scribit, posse appellari, quando is, pro quo lata est sentẽtia aliunde se alere potest, alias, inquit, æquum est, quod appellans interim illi præbeat alimenta, & ex Io.And.referunt, & sequuntur Alex. *in addit.ad Bar. vbi supra, & Bal.Nouell.tract.de dot.par.9.priuil.7.sub n.2. tom.2. fol.252.* Quare licet alimenta petantur iure actionis, vt puta, quia sint legata, tamen, si sint legata alicui inopi, isque ea petat, non dabitur appellatio, *Bald.Nouel. vbi supra;* Et hoc est, quod sub obscura, & non omnino vera distinctione sentiunt Bar.& Rot. *diuers. citati n.praecedenti, & Surd.d.priuil 60.num.22.versus finem,* dum scribunt, in alimentis, quæ petuntur officio iudicis propter inopiam, non dari appellationem, secus in alimentis, quæ petuntur iure actionis, quia non petuntur propter inopiam: nam hæc distinctio decipitur in eo, quod sentit, alimenta, quæ petuntur iure actionis, non peti propter inopiam, quod non est absolutè verum, quia, *vt ex Bald. Nouel.dixi supra,* etiam alimẽta debita iure actionis possunt deberi inopi; Processit autem hæc deceptio ex eo, quod petitio alimentorum ex officio iudicis non habet locum, nisi in alimentis futuris, non autem in alimentis præteritis; vnde si filius, qui debebat ali à patre, se aliundè aluerit, non potest illa alimenta repetere à patre, quia sibi debebantur officio iudicis, *Bart.in l.18. libertis quos, n. 3.versic.hæc lex, ff.de alim.& cibar.leg.apertius.Aiaxah.in l.8.de alimentis, C.de transact.& Surd.tractat de alim.tit.9. quaest.4.num.7.* secus est in alimentis, quæ debentur iure actionis, quia illa quamuis præterita sint, vt puta, quia is cui alimenta ex testamento debebantur, aliunde se aluerit, tamen repeti possunt, *Alex.sud.vbi supra.* sicque

à sententia diffinitiua in caussa alimentorum, sed etiam ab interlocutoria, *vt scripsi infra sub n. 13. illat. 3.*

12 Ratio huius limitationis, eiusq; extensionum est, quia, si res dilationem non recipiat, non permittitur appellare, *l. fin. ff. de appell. recip. Gl. in c. 25. qua fronte, in verbo, decedat, & Abb. n. 15. vers. secunda ratio, de appell.*

13 Infero primo ex ista ratione, quod faber, condemnatus ad recedendum à contrada scholarium, non potest appellare, quia studium dilationem non patitur, *Rebuff. tract. de priuil. schol. 6. tom. 18. fol. 34. & Rugin. tract. de app. §. 2. c. 3. n. 282.*

Amplia hanc illationem, vt procedat contra quemlibet, qui turbaret scholarem, ne posset studere, quia, si is turbator expellatur non potest ab expulsione appellare, quamuis ipse etiam esset scholaris, *vt ex Bal. retuli, & sequutus sum limit. præcedenti, memb. 2. n. 36.* quia hoc priuilegium conceditur scholari studenti, & non scholari impedienti studium, & ideò non potest dicere, quod priuilegiatus non vtitur priuilegio contra priuilegiatum.

Infero secundo, idem esse in caussa, Doctoris legentis, quia non admittitur appellatio, *vt ex Albens. consil. 744. n. 13. lib. 3. refert & sequitur Rugin. tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 283. in fin. & ex Contar. retuli, & sequutus sum limit. præced. memb. 2. n. 36.*

† Idem seruatur in caussis criminalibus, quando publicè interest pœnas accelerari, & delinquentes statim puniri, *l. constitutiones, ff. de appell. Cart. de exequut. sent. cap. ban.*

Infero tertio, minus posse appellari ab interlocutoria, quia quando appellatio prohibetur propter celeritatem, ita intelligitur prohibita ab interlocutoria, sicut à diffinitiua, vt loquendo de interlocutoria in caussa possessoria, retuli, & sequutus sum *limit. præced. memb 7. n. 37. subrestr. 1.* quia ratio prohibitionis ita militat in diffinitiua, sicut in interlocutoria, & ideò æqualiter in vtraque intelligitur prohibita, vt in alijs terminis retuli & sequutus sum *d. memb. 7. n. 33.* & consequenter, qui res celeritatem desiderat appellatio intelligitur prohibita potius in caussa, quã à sententia, & quando appellatio est prohibita in caussa, ita intelligitur prohibita à sententia diffinitiua, sicut ab interlocutoria, *vt retuli, & sequutus sum d. memb. 7. sub n. 35. vers. tamen.*

Reliquas illationes omitto, quia longum esset recensere omnes casus, quia celeritatem desiderant.

14 Declara primo restringendo eandem septimam limitationem, vt procedat solum quoad alimenta futura, in quibus prohibetur appellatio suspensiua, non autem deuolutiua. *Caputaq. decis. 39. appellatio super alimentis, par. 1. & decis. 145. seu 32. sententia lata super alimentis, par. 3. Lancell. tractat. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 24. princip. num. 7. to. 5. fol. 372. et Contar. in l. vnica, limitat. 3. sub nu. 54. & seqq. versic. ad hæc, C. si de mom. poss.*

Secus quoad alimenta præterita, quia à sententia super eis lata potest appellari, *Rot. diuers. decis. 764. dominium præsupposito, sub num. 3. vers. & licet, & num. 4. par. 1. Lancell. d. lim. 24. sub num. 8. fol. 372. Surd. tract. de aliment tit. 8 priuil. 60. sub num. 14. vers. intellige, & n. 15. & 16.* qui alios citat, & vltra eos adde Guid. de Suz. quem refert Io. Andr. *in addit. ad Spec. tit. de appell. §. in quibus, sub n. 11. versic. sed nunquid in verbo, aliorum,* hanc eandem declarationem, testando de communi * opinione, recenset Contar. supra citatus.

Confirmatur hæc declaratio tum ex his, quę scripsi *lib. præced. c. 5. n. 49.* vbi ex sententia Iasonis, & aliorum scripsi, quod in alimentis præteritis cessat ratio pietatis, & consequenter cessant priuilegia, quæ conceduntur solum pro alimentis præsentibus, & futuris, tum ex his, quæ scripsi *infra limit. 17. n. 2.*

15 Subdeclara istam declarationem, vt alimenta futura dicantur non solum ea, quæ currunt post latam sententiã, sed etiam ea, quæ currebant ante sententiam à die motæ litis, *Rot. diuers. d. decis. 764. num. 5. Caputaq. decis. 24. alimenta, par. 1. Lancell. d. limit. 24. num. 8. fol. 372. Surd. d. priuil. 60. n. 15. in fine, & num. 16. & Rugin. tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 273.*

16 Declara secundo restringendo, vt procedat quando alimenta petuntur officio iudicis, quia tunc non datur appellatio; secus quando alimenta petuntur iure actionis, quia tunc datur appellatio, *Specul. tit. de appellat. §. in quibus, n. 11. versic. sed nunquid quando, lib. 2. fol. 185. Bar. & Ang. Aret. in l. fin. n. 1. ibi pro hoc facit, ff. de appell. recip. Vitall. tract. claus. in verbo, an iuri alimentorum, sub n. 10. ibi, sed quæritur, to. 18. fol. 487. col. 3. circa medium, Contar. in l. vnica, in ampl. n. 141. C. si de mom. poss. Lancell. tract. de attent. par. 3. c. 28. sub n. 65. & seqq. fol. 447. Osasch. decis. 25. mortuo intestato, n. 20. Cordub. in l. si quis à liberis, §. si vel parens, n. 28. ff. de liber. agnos. & Surd. tract. de alim. titul. 8. priuil. 60. sub n. 21. vers. 3. & n. 22. & Gul. de Cun. quem citat Bar. Vital. supra allegati.* Et cum hac declaratione videtur transire *Rot. diuers. decis. 764. domini, n. 1. p. 1.*

17 Verum ego, reiecta hac declaratione de alimentis petitis officio iudicis, & de petitis iure actionis, distinguerẽ duos casus principales; Primus casus est in alimentis præteritis; & in isto dico dari appellationem indistinctè, *vt scripsi sub num. 14. vers. secus.* Secundus casus est in alimentis futuris; & in isto subdistinguo: Aut enim adest inopia petentis alimenta; & concludo generaliter non dari appellationem; siue alimenta petantur officio iudicis, siue iure actionis, quia tunc inopia excludit dilationem: Aut non adest inopia, & concludo, dari appellationem, siue petantur officio iudicis, siue petantur iure actionis: & hanc distinctionem videntur sentire Ioan. Andr. *in addit. ad Spec. tit. de appell. §. in quibus, sub num. 11. in verbo, aliorum, lib. 2. f. 185.* dum recensendo plura, refert ex Guid. de Suz. quod potest appellari in alimentis præteritis, secus in futuris, & deinde subdit, quod in isto secundo mẽbro potest procedere distinctio prędicta, quam ego intelligo esse eam, an alimenta petantur officio iudicis, vel iure actionis; demum scribit, posse appellari, quando is, pro quo lata est sentẽtia aliunde se alere potest, alias, inquit, æquum est, quod appellans interim illi præbeat alimenta, & ex Io. And. referunt, & sequuntur Alex. *in addit. ad Bar. vbi supra, & Bal. Nouell. tract. de dot. par. 9. priuil. 7. sub n. 2. tom. 2. fol. 252.* Quare licet alimenta petantur iure actionis, vt puta, quia sint legata, tamen, si sint legata alicui inopi, isque ea petat, non dabitur appellatio, *Bald. Nouel. vbi supra;* Et hoc est, quod sub obscura, & non omnino vera distinctione sentiunt Bar. & Rot. *diuers. citati n. præcedenti, & Surd. d. priuil 60. num. 22. versus finem,* dum scribunt, in alimentis, quæ petuntur officio iudicis propter inopiam, non dari appellationem, secus in alimentis, quæ petuntur iure actionis, quia non petuntur propter inopiam: nam hæc distinctio decipitur in eo, quod sentit, alimenta, quæ petuntur iure actionis, non peti propter inopiam, quod non est absolutè verum, quia, *vt ex Bald. Nouel. dixi supra,* etiam alimẽta debita iure actionis possunt deberi inopi; Processit autem hæc deceptio ex eo, quod petitio alimentorum ex officio iudicis non habet locum, nisi in alimentis futuris, non autem in alimentis præteritis; vnde si filius, qui debebat ali à patre, se aliundè aluerit, non potest illa alimenta repetere à patre, quia sibi debebantur officio iudicis, *Bart. in l. 18. libertis quos, n. 3. versic. hæc lex, ff. de alim. & cib. leg. apertius Aiaxah. in l. 8. de alimentis, C. de transact. & Surd. tractat de alim. tit. 9. quæst. 4. num. 7.* secus est in alimentis, quæ debentur iure actionis, quia illa quamuis præterita sint, vt puta, quia is cui alimenta ex testamento debebantur, aliunde se aluerit, tamen repeti possunt, *Alex. sud. vbi supra.* sicque

Ii 3 cum

eum alimenta, quæ petuntur officio iudicis sint alimenta futura, quæ debentur ei, qui aliunde se alere non potest; & alimenta præterita sint ea, quæ possunt peti iure actionis, & respectu alimentorum præteritorum non consideretur inopia, Doctores formarunt hoc membrum dictionis, quod alimenta, quæ petuntur iure actionis, non petuntur propter inopiam, quasi iure actionis non petantur nisi alimenta præterita, quod vt dixi, non est verum, quia etiam alimenta futura possunt peti iure actionis, & deberi, vt dixi, pauperi inopi; sicque Bar. & cæteri bene sentiunt, sed male explicant.

Confirmatur hæc distinctio ex his, quæ scribit Surd. quem retuli, & sequutus sum *lib. preced. cap. 5. nu. 51.* dum firmat, quod ita potest procedi tempore feriato in caussa alimentorum, quæ debentur officio iudicis, sicut in caussa alimentorum, quæ debentur iure actionis, dummodo debeantur pauperi, quia, vt inquit, priuilegium alimentorum non consistit in modo, quo debentur, sed in paupertate eius, cui debentur.

18 Et ex his confutatur doctrina Gulielmi de Cum. quam refert & sequitur Contar. *in l. vnica, in ampliat. num. 141. C. si de momen. poss.* dicens, quod si alimenta petantur officio iudicis, non potest appellari, quia, inquit, iudicium est possessorium; nam ex sola quasi possessione filiationis debentur alimenta, & ita non potest appellari: secus, inquit, si petatur iure actionis, quia tunc iudicium est petitorium, & ideo potest appellari.

19 Declara tertio restringendo, vt non procedat quando sententia est lata contra eum, qui petit alimenta, quia is potest appellare à sententia negatiua, *Ang. in l. fin. sub nu. 1. ff. de appellat. recip. quem referunt, & sequuntur Contar. in l. vnica, limit. 17. n. 19. C. si de moment. poss. Surd. tract. de alimen. tit. 8. priuil. 60. num. 24. in fin. vers. postremo, & nu. 25. & seq. signanter, numer. 32. in fine, & Rugin. tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 68.*

20 Confirmatur primo hæc declaratio, quia potest appellari à pronunciatione, qua est dictum annonam non esse distribuendam in vsum militum, *Ang. in d. l. fin. sub n. 1. quem referunt et sequuntur Contar. vbi supra, & Ruginel. d. c. 3. n. 70.* & tamen non posset appellari, si pronuntiatio esset affirmatiua de distribuenda annona militibus, vide supra *n. 8. extens. 6.*

21 Confirmatur secundo, quia & si non detur appellatio à sententia lata super dote ad fauorem mulieris, tamen si feratur contra mulierem potest mulier appellare, *vt retuli, & sequutus sum lim. seq. n. 7.*

22 Confirmatio tertio, quia à decreto ad fauorem hæredis de immittendo ipsum in possessionem non datur appellatio, *per ea, quæ scripsi limit. præced. memb. 4. num. 6.* & tamen à decreto lato contra hæredem de non immittendo potest hæres appellare, *vt dixi supra eod. membr. 4. nu. 38. restr. 3.*

23 Contra istam declarationem facit vulgata lex naturalis; quod quisque iuris in alium statuerit, eodem iure ipse vti debet, *ff. quod quisque iur. Contar. in l. vnica, in qq. Ægid. quæst. 4. n. 3. C. si de mom. possess.* & actori non debet licere, quod reo denegatur, *c. 32. non licet actori. de reg. iur. in 6. & l. 42. non debet, ff. eodem.* Quare si non licet appellare in caussa conuentionis, eo quia caussa fit commissa, appellatione remota, neque licebit in caussa reconuentionis, *c. 2. & ibi Glos. & Abb. de mut. petit. Franch. in cap. 53. pastoralis, sub num. 7. vers. decimo operatur de appellatio. Contar. in d. l. vnica, limit. 17 n. 5. & 6.*

24 Confirmatur primo hæc contraria opinio, quia si quis impetret rescriptum, per quod remoueatur appellatio intelligitur remoueri etiam quoad impetrantem, *d. cap. 2. Felyn. in rubr. de rescript. n. 2. Contar. in dict. l. vnica, limit. 17. n. 9. C. si de mom. poss.*

25 Confirmatur secundo, quia, prohibita appellatione in vno ex correlatiuis, censetur prohibita etiam in altero, Magon. *decis. Lucens. 58. in caussa Vincentii, num. 6. & decis. 62. stat. statutum, nu. 8. & Ruginel. tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 30.*

26 Non discedo à declaratione, quia quando appellat actor à sententia negatiua appellatio habet solum effectum deuolutiuum, ad effectum potest appellare etiam reus à sententia affirmatiua.

27 Declara quarto, vt appellatio in caussa alimentorum possit denegari solum quoad effectum suspensiuum, & sic non datur appellatio, quia non retardatur exequutio, secus quoad effectum deuolutiuum, quia ad hunc effectum datur appellatio, *Contar. in l. vnica, limit. 3. n. 54. & 57. C. si de mom. poss. tract. de alimen. tit. 8. priuil. 60. sub nu. 16. vers. secundo, & n. 19. Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 12. de atten. & innou. appell. penden. limit. 24. num. 6. & 7. fol. 372.* & dixi supra *lib. 1. cap. 97. sub nu. 52.* & ita seruari in Regno Franciæ scribit Rebuff. *tract. de appell. art. 7. glos. 2. numer. 19. & 20. tom. 3. fol. 504.* Quare in alimentis futuris, in quibus denegatur appellatio, non denegatur, nisi quoad effectum suspensiuum, sed quoad effectum deuolutiuum conceditur, *vt ex Caputaq. & retuli, & sequutus sum supra n. 14. declar. 1.*

Ratio huius declarationis est, quia quando appellatio est prohibita ad finem, vt celeriter deueniatur ad executionem, extra illum finem cessat prohibitio, quasi mandetur executio, sed non prohibeatur appellatio, vide supra *limit. 1. princ. sub n. 14. versic. confirmatur.*

LIMITATIO VIII.

SVMMARIA.

PIÆ *caussæ sententia non admittit appellationem, num. 1.*
Extenditur quando quis condemnatur ad reddendas rationes loci pii, n. 2.
Infertur primo, non appellari in caussa dotis, n. 3. & seqq. in quibus extenditur, & restringitur.
Infertur secundo, non appellari à sententia lata in caussa mercedis, n. 8. & seqq.
Infertur tertio, non appellari à sententia, quia quis datur tutor, seu curator, n. 11. Contrarium, n. 12.

1 LImita VIII. in sententia lata in caussis pijs, quia ab ea non datur appellatio, *Alex. in addit. ad Bart. in l. 14. mela, in verbo appellatio, ff. de alim. & cib. leg.* dum vltimo loco refert, non appellari, & Nicell. *tract. de concord. glofs. concor. fall. 9. n. 39. tom. 18. fol. 192.* dicens, quod caussa pia concernit hęc tria; primum, circa alimenta; secundum, circa animam; tertium circa miserabiles personas; quorum omnium, inquit, ratio finalis non est dissimilis, ideo, arguendo à simili, posset idem dici.

Ratio huius limitationis potest esse, quia, quod est pium, est celeriter executioni mandandum, sed quod requirit celerem executionem, non recipit appellationem, *l. fin. ff. de appell. recip. vel non.* Ergo.

Contrariam opinionem nempè quod etiam in caussis pijs possit appellari, tenet Franch. *in rubr. sub n. 2 vers. tertio præmitte, de appell. in 6.* & ita videtur residere Tiraq. *tract. de priuil. caus. pia, priuil. 153.* licet desinat sub verbo, Cogita. vide F. *in ampl. n. 10.*

Retenta limitatione,

2 Extende eam, vt sicut non appellatur à sententia lata in caussa pia, ita etiam & multo minus appelletur à sententia, qua quis condemnatur ad reddendas rationes alicuius loci pij, vide *infra limit. 29. n. 1.*

3 Infero primo, confirmando hanc limitationem, quod in caussa dotis, quæ dicitur pia, denegatur appellatio, *Bal. Nouell. tract. de dot. par. 9. priuil. 7. num. 1. tom. 9. f. 242.*

Assuet.

Afflict.decis.261.est ritus,sub numer.1.vers.quæ autem,& Osasch.decis.25.mortuo intestato,numer.20. & scripsi supra lib.1.c.97.sub num.25.ibi exemplifica secundo.

4 Extende primo hanc illationem,vt hic in Vrbe procedat etiam ex dispositione statut. Vrbis lib.1.cap.85.dum illud statutum mandat,quod instrumēta dotalia, & quæcunque alia documenta, ex quibus aliquid debeatur sub nomine,& occasione dotis,statim,atq; exhibita fuerint, citato debitore mandentur executioni, & nulla possit opponi exceptio præter quasdam,ibi enumeratas, & illis oppositis,& non probatis infra decem dies, disponit,dicta instrumenta mandari realiter, & personaliter executioni: Vnde in hoc statuto pondero tria; primum,quod loquitur de quibuscunque documentis, & sic etiam si nō adsit instrumentum; secundum,quod pondero, sunt illa verba,quod statim mandētur executioni, nam illa dictio (*statim*) tollit appellationem, vt retuli, & sequutus sum *quæst.præced.lim.1.numer.59.*& similiter illa verba,quod mandentur executioni,tollunt appellationem, *vt retuli, & sequutus sum ead.q.præcedenti lim.1.num.29.*Tertium, quod pondero, sunt illa verba, quod nulla possit opponi exceptio, quæ verba similiter indicant prohibitionem appellationis, *vt retuli,& sequutus sum ead.q.præced.lim.1.num.38.*

Immo hoc statutum disponit non solum contra principales debitores, sed etiam contra tertios possessores, etiam non habētes caussam ab eis, dummodo probetur, quod illæ res obligatæ possiderentur à debitore tempore obligationis.

5 Extende secundo, vt habeat locum in fructibus dotis, quos esse soluendos, non obstante reclamatione, fuit determinatum in Cons.Neapol.*vt refert Afflict.decis.93.si fuit actum,quem refert,& sequitur Lancell.tract.de attent. par.2.cap.12.limit.24.princip.in fin.num. decimo,fol.372.* quia inter dotem,& eius fructus nulla est differentia,cum sicut dos datur, vt ex ea alatur vxor, & sustineātur onera matrimonij; ita etiam debentur dotis fructus pro alimētis, & pro sustinendis oneribus matrimonialibus, & in dote non dari appellationem scripsi *num.præced.*& in alimentis scripsi limit.præcedenti; qui fructus debētur marito à die moræ, & hoc non habet difficultatem per ea, quæ allegat Vrsill.*in annot. ad Afflict.decis.284.an soluto, num.1.& seqq.*Et in Vrbe est statutum, quod pro quolibet centenario, & anno taxentur ad rationem septem cū dimidio post moram non solutæ dotis marito promissæ, *vt in stat.c.137.lib.1.*& in Ciuitate Neapol. ad rationem duorum tarenorum pro qualibet vncia, *Afflict.decis.93. si fuit actum.*

Sed nunquid hæres mariti possit petere fructus dotis, quos omisit petere maritus, sunt opiniones; nam quod non possit,vide Gomes. *in §.actiones autem,num.6 in fin. Instit.de action.fol.44.*Contrarium, quod possit, vide Vrsil.ad Afflict.*d.decis.284. num.5.* Et quando non debeantur marito, eo quia censeantur ab eo remissi, & donati, vide Ias.*in l.34.quæ dotis,num.19.& seqq.ff.solut.matrim.* Ego enim nihil determino.

Subextende hanc extensionem, vt habeat locum etiam in fructibus,soluendis viduę,soluto matrimonio,casu,quo heredes mariti ad eos condemnari possent donec dotem non restituerent, quia etiam illi fructus haberent naturam alimentorum,in quibus an & quando possit admitti appellatio dixi,*supra in plurib. numer. & præsertim limit. præced.*

Sed an, & quando de iure communi debeantur viduæ fructus dotis,vide Lup.*tract.de vsur.§.4.sub nu 22.& 23. tom.7.fol.119.Afflict.decis.284.an soluto, num 1. & seqq.* & Vrsil.*in annot.ad eum,nu.6.& seqq.* & Crauet.*cons.182. quando fœmina, sub nu.7.*

Hæc difficultas cessat hic in Vrbe, quia post iudicialē interpellationem per viduam factam, debentur ex tunc ad rationem septem cum dimidio pro centenario, vt in Vrbis stat.*lib.1.cap.137.* Cessat pariter in Ciuitate Neap. quia ex consuetudine debentur ad rationem septem pro centenario, *Afflict.d.decis.284.in princip.* Sed quod hoc statutum Vrbis,& consuetudo Neapol.non valeant, vide Roch.Curr.*in c.fin.11.post præfat.num.19.de consuet. inter tract.diuers.tom.2.fol.349.*

6 Extende tertio, vt appellatio denegetur non solum in caussa dotis, *vt dixi supra num.3.*sed etiam in caussa, quæ descendit à dote præterita, vel futura; concurrente paupertate mulieris; quare si dos reparatur à vidua, vt possit se maritare, vel inde se alere, vel petatur à puella, vt inde possit nubere & feratur sententia ad fauorem mulieris; non poterit aduersarius appellare suspensiuè, sed deuolutiuè tantum, *Bal.Nouel.tract.de dot.par.9.priuil.7. num.3.tom.9.fol.141.*

7 Restringe eandem illationem,vt non procedat in sententia lata contra mulierem,quia ipsa potest appellare, *Surd.tr.de alim.tit.8.priuil.60.sub n.25.& Bald.Nouel.tr. de dot.par.9.priuil.7.versus finem,sub nu.3.tom.9.fol.142.* Quod clarè sentit etiam *num.1.*dum ait non posse appellari à sententia lata in fauorem mulieris.

8 Infero secundo,confirmando eandem limitationem, quod sententia, lata in fauorem petentis mercedem, est inappellabilis,si is sit pauper non in genere,sed eo respectu,vt eo non habeat vnde se alat,*Rot.diuers.decis.764.domini cum præsupposito,in princip.& num.3.par.1.* quod refert,& sequitur Ruginel.*tract.de appell.§.2.cap.3.nu.280.* Et hæc illatio caret difficultate,quia, præsupposita tanta paupertate, merces habet rationem alimentorum futurorum, cum ex illa mercede habeat se alere.

Confirmatur hæc illatio ex his, quæ scripsi *libr.præcedenti,capit.5.numer.71. versic.septimus,* vbi dixi, quod in caussa salarij debiti famulo pauperi potest procedi tempore feriato in honorem Dei, ex quo illud salarium succedit in locum alimentorum, quorum caussa dicitur pia.

9 Amplia hanc illationem,vt procedat etiamsi non constet de paupertate famuli, seu operarij petentis mercedem,quia adhuc denegabitur appellatio. Et ratio est duplex. Prima, quia scriptum est in iure diuino: *non morabitur opus mercenarij tui apud te vsque ad mane,Rebuff.tr. de sentent.prouis.artic.3.gloss.7. numer.1.tom.1.fol.289.*& alia loca eiusdem sacræ scripturæ, vide *lib.præced. cap.5. num.63.* & ob mercedem Neptuni, & Apollini retentam in constructione murorum Troiæ successit illius demolitio,*vt retuli d.cap.5.num.63.*Vnde forsan euenit, quod & ij,qui procuratoribus,& Aduocatis patrocinij mercedē, seu verius,honorarium non soluunt,quandoque succumbant in caussa, aut illius finem, consumpto iam caussæ valore,vix tertij hæredes videant. Secunda ratio est,quia operarij paupertas, vti qualitas naturalis, præsumitur, *Beninc.tractat.de pauper,& eius priuil.quæst.6.numero 1. tom.18 fol.164.*nam diuitiæ inferunt mutationem, quæ non præsumitur,nisi probetur, *Mascard. tract.de probat. conclus.1154.numer.1.& seqq.libr.3.* sed quilibet nascitur pauper,& nudus, *Infantem nudum cum te natura creauit,* teste Catone, & maximè præsumitur paupertas in famulis,& operarijs, qui vt plurimum ex sudore vultus viuūt: Quare ex Regijs constitutionibus Franciæ executio sētentiæ, qua quis condemnatur ad soluendum salarium famulis,seu operarijs,fit non obstante appellatione,nulla habita consideratione, an mercede indigeant ad se alendum,vel non indigeant. *Rebuff dict.artic.3.gloss.7.num.1. & 2.* Et Signatura iustitiæ hic in Curia, quando agitur de mercede promissa, vel de mercede inter eum, qui est solitus locare operas suas, & eum, qui est solitus conducere,non solet rescribere in commissione appellationis nisi

nisi cum clausula (*sine praeiudicio legitimæ executionis*) aut (*sine retardatione executionis*) præsertim quando sententia est lata in tribunali Reuerendissimi Domini Gubernatoris Vrbis, *Marches. tract. de commis. p. 1. in commiss. appel. in caus. merced. capitulo decimo nono, num. 22. & 23. fol. 216. impress.*

10 Quod † si agatur de mercedibus non conuentis, neque inter solitos locare, & conducere, Signatura solet rescribere, & committere caussam cum clausula (*si quid exequendum*) *Marches. d. c. 19. n. 24.* Et vbi agatur de mercede non conuenta, sed inter solitos locare, & conducere, & Signatura sentiat, iudicem à quo excessisse in taxatione mercedis, solet in aliqua parte dare executionē, & in alia appellationi simpliciter deferre, aut aliter suo arbitrio sub diuersis temperamentis rescribere, *Marches. d. cap. 19. n. 25.* Et cum hac ampliatione, nulla habita ratione, an petens mercedem sit pauper, videtur transire Magon. *in Floren. decis. 12. dominus, n. 11.*

11 Infero tertio, quod à sententia, qua quis datur tutor, seu curator, non appellat, *l. 1. §. si quis, ff. quan. appell. sit, Rebuff. tract. de senten. prouis. artic. 3. glos. 2. n. 1. tom. 1. f. 276. & tract. de appel. artic. 7. glos. 2. n. 18. vers. septimo. tom. 3. f. 503. & Ruginel. tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 246.* nam qui dare tutorem, seu curatorem est actus pius, ideò potest dari etiam tempore feriato in honorem Dei, *vt scripsi lib. præcedenti, c. 5. n. 102. & 163.*

12 Hæc illatio non est vera, quia text. *in d. §. si quis.* non prohibet appellationem, sed ait, quod non oportet appellare, eo quia debet is prius intra tempora præstituta allegare excusationem, quæ si fuerit repulsa, tunc, inquit, appellabit, quia antea frustra appellaret, & pendente appellatione, interim pupillo dabitur curator, *Rebuff. d. art. 3. glos. 2. sub n. 1.*

In caussis decimarum an, & quando liceat appellare, vide *infra limit. 18.*

LIMITATIO IX.

SVMMARIA.

Executiua excludunt appellationem, num. 1. & seqq. in quibus multipliciter comprobatur hæc limitatio.

¶ *Ampliatur I. hæc limitatio, vt si agatur in foro, vbi statutum concedat paratam executionem instrumentis, denegetur appellatio, etiam si instrumentum sit celebratum in loco, vbi non extet eiusmodi statutum n. 9.*

Ampliatur II. vt procedat in obligationibus, quibus in ducatu Mediolanensis partes paciscuntur, vt debitor possit conueniri coram executoribus in forma Cameræ, &c. n. 10.

Ampliatur III. vt appellatio denegetur non solum obligato in instrumento, sed etiam ratificanti, sed hæc ampliatio explicatur distinguendo duos casus, n. 11. & seqq.

Ampliatur IV. vt habeat locum etiam si instrumentum, seu obligatio Cameralis non essent liquida, quia adhuc daretur executio parata, nu. 24. & seqq. in quibus declaratur multipliciter.

Ampliatur V. vt non possit appellari ab interlocutoria, numer. 43.

¶ *Sublimitatur I. eadem limitatio, vt non procedat, quando fuit actum via ordinaria, quia tunc datur appellatio, n. 44. — Ampliatur hæc sublimitatio, vt actor non possit relinquere viam ordinariam, & agere via executiua, n. 45. — Et quid si actor vellet reficere expensas, n. 46. — Et quid si reus fuerit contumax. n. 47. — Et quid si actor potestatus esset, quod sibi reseruabat viam agendi executiuè, nu. 48. — Et quid si in instrumento extaret pactum, quod creditori liceret variare, n. 49.*

Sublimitatur II. vt non procedat in creditore agente, quia is test appellare à denegata executione, n. 50.

Sublimitatur III. vt non procedat quoad effectum deuolutiuum, quia ad huc effectum datur appellatio, numer. 51. — Extenditur primo hæc sublimitatio etiamsi obligatus renunciasset appellationi, n. 56. — Extenditur secundo in Regno Franciæ, num. 57. — Extenditur tertio, vt actor à reuocatione executionis possit appellare non solum deuolutiuè, sed etiam suspensiuè, n. 58. — Subextenditur, vt etiam reus possit appellare suspensiuè, si in prima instantia fuerit absolutus, & deinde in secunda condemnatus, & ampliatur ibid. — Extenditur quarto etiam si caussa appellationis à sentētia Auditoris Cameræ fuerit commissa, quia, non facta mentione de obligatione Camerali, commissio operatur solum effectum suspensiuum, n. 59.

Sublimitatur IV. vt non habeat locum in mandato de extendendo obligationem Cameralem secundum dicta testium, num. 60.

Sublimitatur V. quando reus opponit exceptionem admissibilem, & iudex non admittit, quia à non admissione potest appellari, n. 61.

Sublimitatur VI. quando in appellatione exprimitur iusta caussa appellandi n. 62.

Sublimitatur VII. quando instrumentum seu obligatio Cameralis veniret probanda per testes, num. 63. & seqq. in quibus dantur declarationes, & exempla declarationum, vsque ad finem.

1 Limita IX. vt non procedat in executiuis, quia in eis non appellatur. *Nicell. tract. de concord. glos. concor. 6. fall. 8. n. 37. to. 18. f. 192.* & non est opus ad hanc limitationē probandam plura allegare, quia satis probatur ex allegatis in sequētibus duabus limitationibus, quę sunt synonymæ, seu omnino connexæ cum ista: & ex dictis hac eadem limitatione, *n. seq.*

Comprobatur hæc limitatio multipliciter.

Primo, quia in his, quæ celeritatem desiderant, & ideo expedienda sunt sine dilatione, non admittitur appellatio *l. fin. ff. de appell. recip. Maran. in suo spec. par. 6. act. 2. princip. in verbo. & quandoque appellatur. limitat. 24. num. 330. f. 507.* & quæ sint ista, quæ celeritatem desiderant, habes *in d. l. fin.* & ponit Spec. *tit. de appell. § in quibus vers. octauo. n. 10.*

Sed ista dicuntur executiua. Ergo in executiuis non datur appellatio.

Secundo, quia à sententia, quæ fecit transitum in iudicatum, eo quia non fuerit appellatum vel eo quia sint tres sententiæ conformes, non datur appellatio *per ea, quæ scripsi supra limitat. 1. n. 1. & 65. & seqq.* Sed res iudicata est materia executiua. Ergo in executiuis non datur appellatio.

Tertio, quia in caussis mercatorum, quando agitur de literis cambij, vel priuatis scripturis non admittitur appellatio, si credimus Ruginello, *tract. de appellat. §. 2. c. 3. n. 93. cum Soc. Iun.* quem citat *in consil. 138. n. 8. lib. 3.* non loquatur simpliciter, sed in terminis statuti. Sed eiusmodi caussæ sunt executiuæ. Ergo in executiuis non admittitur appellatio.

Quarto, quia ab obligatione formæ cameræ non datur appellatio, *Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. sub n. 17. vers. amplius. ibi, quam theoricam. Galles. ad form. oblig. camer. p. 3. rubr. de liquid. in fine. n. 20. tom. 6. part. 2. fol. 361. & in rubr. seq. reliqua de processu, n. 44. fol. 363.* & latius & distinctius *seq. in qq. process. inciden. n. 7. & seqq. fol. 364.* dicens, admitti appellationem solum ad effectum deuolutiuum, non retardata exequutione. *Lancell. tract. de attent. part. 2. c. 21. de attent. & innou. appell. pend. limit. 53. princip. in fin. num. 59. tom. 5. fol. 384. Tess. Fossan. decis. 26. instrumenta num. 11. fall. 5. Marches. tract. de commiss. par. 2. in commiss. appell. c. 2. num. 27. & 28. fol. 33. & cap. 5. num. 7. & seqq. & numer. 10. & seq. fol. 87. & seqq. & Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3.*

cap. 9. num. 127. & 130. Sed obligatio Cameralis est executiua, quia habet executionem paratam, *vt late prosequutus sum supra lib. 1. cap. 62. num. 17. q.* Ergo in executiuis non datur appellatio.

5 Ratio, quare ab obligatione formæ Cameralis non admittatur appellatio, est, quia licet obligatio Cameralis non habeat executionem paratam vigore alicuius statuti, vel consuetudinis, tamen habet eam, & non admittit appellationem, quia componitur ex materia, quæ de iure communi est exclusiua appellationis: Primo enim componitur ex confessione iudiciali debitoris, & deinde ex præcepto facto contra ipsum debitorem confessum, vt loquendo de guarantigia, & de praxi Curiæ Romanæ, scribit Paul. de Castr. *in l. 56. post rem iudicatam num. 9. ff. de re iud.* & loquendo de obligatione forma Cameræ scribunt Galles. *in tract. ad form. Camer. oblig. par. 1. quæst. num. 31. & seqq. tom. 6. par. 2. fol. 351. Vestr. d. cap. 3. sub num. 17. & 18. & Ruginell. d. §. 2. cap. 3. num. 120.* & latius explicaui *supra lib. 1. cap. 62. num. 17.* & qui condemnatur ex propria confessione non appellat, *Alb. Gemin. Felyn. & alij quos citaui, & sequutus sum supra limit. 4. num. 35.* & quia notarius, coram quo debitor in instrumento confitetur debitum non habet administrationem, & ideo potest dubitari de viribus confessionis, *vt dicit Paul. de Castr. vbi supra*, & consequenter magis dubitari potest de viribus præcepti, quum faceret, formula Cameralis obligationis obseruabat, vt hæc omnia fierent coram ipso Auditore Cameræ, vt patet ex formulis, quas recenset Galles. *dict. p. 1.* & ex his, quæ scripsi *dict. cap. 62. sub num. 17.* Secundo componitur ex susceptione præcepti ad soluendum, vt patet ex his, quæ scripsi *d. cap. 62. sub num. 17.* & apertius ex ipsa Cameralis obligationis formula, quæ olim fuit, & est etiã hodie in vsu; vnde licet confessus posset, allegando confessionem esse erroneam, appellare à præcepto, seu sententia, *Gloss. Bal. Ant. de But. Card. Alexand. Dec. & Galles.* quos citaui, & sequutus sum supra *limit. 4. sub num. 47. responsio* tamen, suscipiendo præceptum, non potest appellare, quia per susceptionem, seu acceptationem præcepti dicitur renunciare iuri appellandi, vt ex *Franc. Cardin. Alex. Felyn. & Dec. retuli & sequutus sum supra limit. 2. numer. 35. & 37.* quia accipiendo præceptum acquiescit præcepto, & confessus acquiescens sententiæ non potest amplius appellare, *Ang. Aret. & Card. Alex. quos citaui, & sequutus sum dicta limit. 4. numer. 36. extens. 6.* Tertio componitur ex susceptione censurarum, & mandati exequutioni, vnde sic obligatus habetur, ac si esset iudicialiter confessus, vel de debito constaret per rem iudicatam, *Hier. Gabr. consil. 67. cessio. num. 8. lib. 1. quem post Turrett. refert, et sequitur Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 98.* Quarto componitur ex pacto, & expressa renunciatione, qua debitor iureiurando promittit, & renunciat appellationi, & iuri appellandi, quod pactum, & renunciatio tollit appellationem, vt late scripsi, & declaraui supra *limit. 2. numer. et seqq.* & hoc pactum est valde vtile, quia, cum hodie illa praxis constituendi procuratores ad confitendum, & accedendi ad Auditorem ad confitendum recesserit ab aula, & solum fictissime seruetur, quando obligatio Cameralis est concepta cum clausula constitutionis procuratorum; quo casu citatur debitor ad confitendum, confiterique videndum, & actor in termino citationis obtinet, mandari confiteri, & nulla fit cõfessio; & quando est concepta sine dicta clausula, & ideo est cõsensum in mandatum, citatur ad videndum relaxari mandatum; quod si non sit consensum in mandatum, citatur ad videndum decerni, & nulla interuenit vera, vel ficta confessio, posset propterea dubitari non solum, an esset concedenda executio parata, cum deficiat confessio, *vt ex Paul. de Castr. retuli sup.* sed etiam posset dubitari, quod processus esset notoriè iniustus.

6 Quinto, & vltimo comprobatur, quia à præcepto executiuo, vbi ex vi statuti detur parata executio, denegatur appellatio, *Moder. tract. de process. execut. p. 4. c. 2. sub num. 18. et seqq.* sed ille casus executiuus. Ergo, &c. & quod statuta communiter concedant instrumentis publicis executionem paratam, scribit Paul. de Castr. *in l. 56. post rem iudicatam, sub numer. 3. ff. de re iud.* & ergo latius ostendi *supra lib. 1. cap. 16. num. 1. et seqq.*

7 Ratio, quare non detur appellatio ab exequutione publicorum instrumentorum, potest esse, quia videtur grauamen modicum præiudicij, cum possit reparari in iudicio petitorio, vel in causa appellationis deuolutiuæ, nam admittitur appellatio deuolutiua, vt considerat Cæsar. Barzius *in Bonon. decis. 41. egerat. sub num.* nec videtur solutum, quod creditori auferri potest pattca, quæ cumulat Contar. *in l. vulea, in vltima ratione decidendi, num. 5. et seqq. C. si de mom. poss.* & potuit de facili auferri, quia debitori reseruatur in alio iudicio omnes exceptiones, & defensiones, *vt dixi infra sub num. 91.*

8 Ratio melior potest esse, quia quando lex, seu statutum dat instrumento, seu laudo executionem, tunc appellans videtur in effectu appellare ab executione, & appellatio ab exequutione regulariter non admittitur, præsertim quoad effectum suspensiuum ideoque posse, pẽdente reductione, peti exequutionem laudi, si laudum ex forma statuti habeat exequutionem paratam, argumentatur Lanc. *tract. de attent. par. 2. c. 16. de attent. redact. num. 37. et 38. fol. 393.* & quod ab exequutione non detur appellatio latius prosecutus sum *limit. 1. seq.*

9 Amplia I. hanc limitationem præsertim in hac quinta, & vltima comprobatione, vt si agatur in foro, vbi extat statutum, quod concedat paratam executionem instrumentis publicis, tunc denegatur appellatio, etiam si instrumentum publicum sit celebratum in loco, in quo non extet hoc statutum, de concedenda parata executione instrumentis publicis, quia statutum, quod instrumenta publica habeant exequutionem paratam, respicit ordinatoria, non decisoria iudicij, *Ben. de Barz. de guarentig. part. 1. quæst. 8. tom. 6. part. 2. fol. 343. et alij quos refert, et sequitur Cæsar. Barz. in Bonon. decis. 41. egerat, sub num. 2. versic. ad secundum, et num. 13. et 14.* & patet ex eo, quod prohibitio appellationis quoad effectum suspensiuum respicit ordinatoria, *vt retuli, et sequutus sum libr. prac. cap. 9. num. 461. in fin. et q. seq. numer. 3. et seqq.* & statutum in ordinatorijs ligat etiam exteros, *vt retuli, sequutus sum, dict. cap. 2. sub n. 651.* & quod exteri, & index gaudeant beneficio statutorum in ordinatorijs scribit Cęs. Barz. *d. decis. 41. num. 14. et 15.* & quod liget quamlibet personam, dixi *d. c. 2. num. 525.*

10 Amplia II. vt procedat in obligationibus, quibus in ducatu Mediolanensi contrahentes paciscuntur, vt debitor possit conueniri coram Executoribus, in form. Cameræ, & fortius si paciscantur, vt possit ita conueniri, ac si esset debitor ipsius Cameræ, quia eiusmodi obligatio, & pactum recipit robur ex ordine Senatus Mediolanẽsis, edito anno 1580. & relato per Ruginell. *tractat. de appel. §. 2. capit. 3. sub num. 121. vers. verum si forte*, & denegatur tunc debitori appellatio, *Ruginell. d. c. 3. num. 159. iunctis num. 115. et seqq.*

Ratio huius ampliationis est, quia debitor, quia ita paciscitur, in effectu, & virtualiter renunciat iuri appellandi, quia fisci debitores, qui exiguntur ab Executoribus Cameræ Mediolani, non possunt appellare, *per ea, quæ scribit Ruginell. d. §. 2. cap. 3. num. 95. & seqq. & num. 132. et quæ scripsi infra limit. 7.* Ergo debitor, paciscendo, vt possit conueniri coram Executoribus in forma Cameræ, renuntiat appellationi, prout in simili hic in Vrbe, qui se obligat in forma Cameræ, censetur renuntiare iuri appellandi, ex quo formula Cameralis obligationis componi-

ponitur ex pacto, & renuntiatione appellationis, *vt dixi supra n. 5.* Vnde licet in obligatione non sit extensum illud pactum, seu renunciatio, sed simpliciter debitor se obligauerit in forma Cameræ cum clausula (& cætera) tamen hæc clausula extenditur ad renuntiationem appellationis.

An tamen partes possint se submittere iurisdictioni illorum Executorum Cameræ Mediolani, hoc non disputo.

11 Amplia III. vt appellatio denegetur non solum obligatio in instrumento, sed etiam ratificanti instrumentum, seu obligationem Cameralem, sed pro exacta declaratione distinguendi duo casus principales.

Primus casus est, quando ratificans fuit prius ab eo, qui actum gessit, obligatus in instrumento, licet ad eum obligandum nullum præcesserit mandatum: & isto casu concludo, quod ratificans potest executiuè conueniri, ac si ipsemet expressis verbis se obligasset, vt tenuit Rot. de qua Mohed. *decis. 8. alias 288. de procur.* & ideo non poterit appellare ad effectum suspensiuum.

12 Confirmatur hæc conclusio, quia ratificatio æquiparatur mandato, *cap. 10. ratihabitionem. de reg. iur. in 6. l. fin. C. ad senatusc. maced.* & æquiparatur mandato speciali, *leg. 27. quod si de speciali ff. de minor. 25. an Mandos. tractat. de inhibit. quæst. 33. num. 3. fol. 92. & Surd. dec. 231. capitulum num. 11.*

13 Secundus casus est, quando actus non fuit gestus nomine ratificantis, sed fuit gestus nomine eius, qui actum ipsum gessit: & isto casu possunt adduci opiniones.

Negatiua enim opinio, quod contra ratificantem non possit agi executiuè, deducitur multipliciter.

Primo, quia neq; in instrumento, neq; in ratificatione est obligatus executiuè. Ergo.

14 Secundo quia ratum quis habere non potest, quod suo nomine gestum non est, *c. 9. ratum. de reg. iur. in 6.* Ergo, cum contractus obligationis non sit gestus nomine ratificantis, non potest ratus haberi.

15 Neque valet responsio ad hoc argumentum, quod non potest ratificare ad sui commodum, & alterius præiudicium, sed quoad suum præiudicium potest ratificare actũ etiam suo nomine non gestum, vt ex pluribus retuli, *supra qu. 12. n. 80. vers. declara istam.*

Quia huic responsioni replicatur, quod & si quis, ratificando sibi præiudicet, tamen non potest conueniri ex illo actu ratificata tanquam si ipse, aut alius eius nomine fecisset illum actum, *Cyn. in l. vnica, nec si maior. num. 1. C. si in communi eadem, quæ caussa, in integr. restitut. postul. fol. 95. & clarius Bart. in leg. 1. §. sed etsi cum quis. sub nu. 2. ibi tu vero dicas aliter. ff. de vi arm.* dum scribunt, quod si tu pignorasti, rem meam nomine tuo, & ego ratifico pignus, tamen non possum conueniri actione pignoratitia, *Dec. consil. 282. viso puncto. sub numer. 3. Osasch. decis. 138. anno sub numer. 18. vers. non obstat.* & è conuerso neque poterit actione pignoratitia agere, *Cyn. & Bar. vbi supra,* non enim illa ratificatio transfert actum in ipsum ratificantem, quare remanet suum præiudicium in eo, quod si vellet vendicatione agere repelleretur, eo quod ratificauit.

Tertio, quia via exequutiua datur solum pro his, quæ expressè leguntur in instrumento obligationis Cameralis *Rot. diuers. decis. 741. domini dixerunt. n. 11. par. 1.* & non competit pro his, quæ veniunt ex interpretatione iuris, *Galles. de oblig. Camer. rubr. de vi instr. oblig. Camer. num. 14. & 15 fol. 360. Rot. diuers. decis. 132. licet agentes nu. 8. vers. quinto non obstat. p. 2. & decis. 741. domini dixerunt. n. 12. p. 1.* idque tunc procedit, quando id, quod venit ex interpretatione iuris, deducitur per modum agendi, *Rot. dictis decis. 741. sub n. 12. vers. quia id verum est. & decis. 132. nu. 15. & seqq.*

Sed ratificans non est obligatus, in instrumento obligationis Cameralis, & potest solum intelligi obligatus ex interpretatione iuris, quia ratificando, videtur approbare, & deducitur per modum agendi. Ergo non potest agi via executiua.

16 Confirmatur primo hoc argumentum, quia instrumentum mandatur executioni in his, quæ in instrumento continentur, non in his, quæ tacitè aguntur, cum hæc non debeantur iure actionis ex eodem instrumento, sed officio iudicis mercenario, *Corn. cons. 141. in hac consultatione sub n. 6. lib. 3.*

17 Confirmatur secundo, quia in tacita reconductione non dicitur reuocata via executiua, quare licet is, qui conduxit vsque ad certum tempus sub obligatione Camerali, vel alio instrumento, habente executionem paratam, si finita illa locatione, continuet, censeatur reconducere sub eisdem pactis, & conuenientibus, tamen non remanet obligatus in forma Cameræ, seu alia forma habente executionem paratam, *Galles. ad form. Camer. oblig. rub. de vi instr. oblig. Camer. n. 18. fol. 360. & Canar. tract. de execut. instr. q. 44. n. 82. tom. 5. fol. 44.*

18 Quarto, quia prohibitio appellationis, & processus exequutiuus exorbitant a iure communi, ergo in dubio est respondendum potius pro appellationis amissione.

19 Affirmatiua opinio, contraria præcedenti, probatur ex his, quæ scribit Gram. *decis. 103. illustr. n. 11. & 12.* dicens, quod etiamsi illa comitissa obligasset non nomine Don Artalis, sed nomine proprio, ratificando postea Don Artalis, obligatur, & habetur perinde ac si ab initio se obligasset, neque, inquit, obstat quod id, quod non est gestum nomine meo, ratum habere non possim, quia illud procedit quoad commodum ipsius ratificantis, sed quoad præiudicium suum potest quis ratificare id, quod non est gestum nomine suo.

20 Retenta priori opinione negatiua, quæ est vera quicquid scripserit Gram. qui non omnino declarat, & potest eius doctrina procedere in casu sequentis limitationis.

Limita eandem opinionem negatiuam, vt non procedat, quando quis vltra ratificationem declarat, obligationem, quam ratificat, fuisse factam de suo ordine, & mãdato, & ideo de se eam ratificare quia tũc posset exequutiuè conueniri, ac si ipsemet ab initio contraxisset illam obligationem, & ratio est, quia tunc ratificat actum suo nomine gestum etenim fuisse eius nomine, seu de eius mandato gestum, probatur eiusmet confessione, quæ est maior quocunq; publico instrumento *Bal. cons. 192. proponitur. sub n. 8. vers. sed superest. libr. 2. Crauet. cons. 61. dominus sub nu. 3. & cons. 217 num. 9. in fine,* & ideo succedit quod scripsi supra in primo casu.

Confirmatur primo hæc limitatio, quia tantum est dicere, ego ratifico istam oligationem, quia fuit facta de meo ordine, & mandato, quantum dicere, ego me obligo ad hęc omnia, quæ continentur in isto instrumento, quod propterea ratifico, & sic adest obligatio.

Confirmatur secundo, quia ratificando, & confitendo non venit ex interpretatione iuris, sed ex sua propria confessione, & sic cessat tertium argumentum adductum pro contraria opinione.

21 Extende declarando hanc limitationem, vt procedat etiam quando quis ratificando diceret, quod obligatio, seu instrumentum, quod ratificat, fuit factum ab illo contrahente, vti suo institore, seu agente, quia est idem, ac si diceret, fuisse factum de suo ordine, & mandato.

22 Subextende istam extensionem, vt maximè procedat, quando vltra verbalem ratificationem accederet etiam ratificatio in facto per aliquem actum positum, puta recipiendo ad sui vtilitatem, & soluendo, vel aliter adimplendo obligationem, quia tunc tanto magis posset contra sic ratificantem exequutiuè procedi, prout

istum

istum casum habui in facto & obtinui coram Reuerendissimo A.C.& reó appellante, ac recurrente ad Signaturam iustitiæ, fuit commissa caussa appellationis sine præiudicio legitimæ exequutionis.

23 Confirmatur primo hæc subextensio, quia eo ipso, quod institor contrahit, & infert in apothecam domini, ipso domino præsente, & sciente, tenetur ac si ipsemet contraxisset, *Bar.cons.79.quidam vendidit,sub num.3.ibi, præterea multum facit, lib.1.*

Confirmatur secundo, quia non solum interuenit ratificatio simplex, quo casu procederet, quod scripsi *supra sub num.15.vers.quia huic*, sed interuenit solutio, & agnitio debiti; confitendo actum esse gestum ad sui vtilitatem, quo casu videtur ad se transferre obligationem contractam.

Confirmatur tertio, quia nos videmus, quod institores, & factores possunt contrahere, & obligare banchũ, apothecas, seu mensam talis, & tunc ille talis potest conueniri, ac si obligasset, licet sit obligatum eius banchum, & non ipse expresse, *per ea, quæ scribit Rot.diuers.decis. 132.licet agentes,num.13.& sub num.23.par.2.*

24 Amplia IV. vt habeat locum etiamsi instrumentum, seu obligatio cameralis non essent liquida, sed venirent liquidanda, quia adhuc creditor non cogeretur agere via ordinaria, sed posset agere via executiua, &, facta liquidutione, haberet paratam executionem, *Bart.in l.1. versus finem num.17.ibi,& per hoc.ff.de leg.2.* dum scribit, quod si in instrumento sit promissum interesse, vel quid aliud incertum, potest illius instrumenti peti executio ex forma statutorum, sicut contineret certam quantitatem, & postea, inquit, in iudicio declarabitur quantitas, *& in l.2.numero quinto, versic.sed quæro, & num.6.iunctis quæ scribit numer.2.Cod.de sent.quæ sine cert.quantit.* dum scribit, quod in his casibus, in quibus valet sententia incerta, vt puta, super petitione hereditatis, tutelæ, vel negotiorum gestorum & similium, pro quibus datur actio generalis: item super petitione interesse, pro quo datur actio singularis sententia, super eis lata, licet sit incerta, habet executionem paratam, facta liquidatione: nam actor petet mandari executioni sententiam, in qua talis est condemnatus ad interesse, seu ad præstandam indemnitatem; & incontinenti faciet articulos ad probandã quantitatem interesse, nec est necessaria libelli oblatio, nec litiscontestatio, & sic procedetur summarie secundum formam, *leg.à diuo Pio.§.si super rebus, ff.de re iudic.* sicut etiam, inquit, in sententia lata in iudicio vniuersali, in qua quis est condemnatus ad restituendam hæreditatem simpliciter, quid enim sit in hæreditate declarabitur in executione, & subdit, & ista est practica hodie, quod instrumenta, quæ sunt guarintigionata, vel confessata, mãdentur executioni, sicut sententia diffinitiua, quare, si instrumentum non est liquidum, peto executionem summarie, & facio articulos ad probandum, & hoc, quod dicit Bartol. non esse necessariam contestationem litis in liquidatione sententiæ incertæ, facienda per testes retuli, & sequutus sum *inf.n.36.vers.semper.Bar.in l.4.cum testamento.in fi.C.de testam.man.* dicens, quod licet instrumẽta guarantigiata, quæ habent conditionem re vera purificatam, sed in iudicio nondum probatam, dicantur instrumẽta pura, & non conditionalia, tamen non potest procedi ad executionem facti, donec liqueat iudici, *Ias.in l.1. n.29.vers.tertia concl.& nu.30.& 31.ff de eden.* dum declarando Bartolũ, sed non in omnibus sequendo, scribit, quod secundum Bar. in petitione hereditatis procedit libellus, quo peto, me declarari hæredẽ, & aduersarium cogi ad restituendam hereditatem, & postea in executione examinabitur de ipsis rebus; Vnde inquit, nota quod potest peti executio sententiæ non liquidæ, & postea fiet liquidatio in executione, & ex hoc notet etiam illationem; quam facit Bart. ad statuta, concedentia executionem paratam instrumentis publicis, quod si in instrumento promisisti mihi satisfacere de damnis, & interesse, possum petere executionem talis instrumenti, quamuis interesse non sit liquidum, quia satis est, quod postea in processu liquidetur, *Alexand.consil.188.viso processu,nu.1.lib.2.* dicens, quod talia instrumenta non habent executionem paratam, nisi prius sint liquidata, *Bened.de Barz. tract.de guarintig.par.1.quæst.2. in pluribus locis, & particulariter ibi, sed non debet iudex, fol.340.Galles. ad form. camer.obligat.par.3.cap.de liquidatione,num.6.vers.tertia. q.fol.361.& eadem par.3.cap.de vi instrumenti obligationis Cameralis,numer.2.& 4.fol.359.* & quod non concedatur captura pignorum, nisi prius sit facta liquidatio, & sequitur Moder. *tract.de proces.execut. par.3. cap.1.numer.32. vers.cæterum*, referens, quod doctores, quos citat, tenent executionem non tantum pro sorte, sed etiam super interesse non solum per partem peti, sed etiam per iudicem expediri, & rectè decerni posse, quia sufficit secundum eos, interesse postea liquidari in processu, & termino executiuo antequam capiantur pignora; & licet postea ipse Moder. *sub num.32. quem retuli num.26.vers.contra*, tenendo contra istos Doctores, dicat, super interesse nõ liquidato non posse procedi, tamen ex hoc tanto magis confirmat, quod Doctores scribunt, & ipse sequitur, quod non possit deueniri ad actum executionis, & certè
* hæc est communis, * opinio, quæ non habet contradicẽtem, præter Paulum de Castro, quem bene probat vuarru. *vers.restit.lib.2.cap.11.num.1.vers.cæterum*, quinimo in tantum admittunt omnes, quod non possit deueniri ad actum executionis ante factam liquidationem, vt aliqui de quibus dicimus *infra seq.declar.* voluerint, quod neque peti possit executio, nisi prius fuerit facta liquidatio.

Infero ex dictis in hac ampliatione, verum non esse, quod scribit Moder. *tract.de process. execut. par.3.cap.1, sub num.33.& 34.& cap.5.num.25.* dicens, quod si quantitas non est liquida, iudicis officium est remittere creditorem super eo, quod non est liquidum ad ordinarium processum, videlicet oblato libello & lite demum contestata, & expectata demum sententia diffinitiua, & tunc dabitur, inquit, exequutio.

25 Declara primo eandem ampliationem, vt licet iudex non debeat concedere executionem instrumenti, nisi prius sit liquidatum iuxta prædicta, tamen debet admittere actorem ad petendam executionem, & debet condemnare reum ad damna, seu interesse, vel quid simile, *Bart.in locis citatis in præcedenti ampliatione, Benedict.de Barz.d.par.1.q.2.ibi, sed tamen,fol.341.* quem refert, & sequitur Galles. *d.cap.de liquidatione,nu.6.in fine,fol.361.* &
* quod hæc opinio sit communis * testatur Iah. *in d.l.sub n. 31.ibi, ego etiam, & nu.32.in vltimis verbis, vers.tenendo communem,ff.de eden.* & de communi etiam testatur in ad. Bar.Paris. quem citat Moder. *tract.de process.execut. part.3.cap.1.nu.32.in fine.*

26 Confirmatur hęc declaratio ex stylo, quia citamus aliquem, vti heredem, ad soluendum, &c. & illo opponente nihil fieri, nisi legitimatis personis nos legitimamus personas, & deinde procedimus ad vlteriora in petitione executionis, facta ante legitimatione personarum, quæ legitimatio est liquidatio instrumenti, quare Bened. de Barz. *d.q.2.in fine, vers.venio ad quintum, tom.6.par.2.fol. 341.* & Mod. *tract.de process.execu.par.4.c.1.sub nu.118.* scribunt, quod reus potest opponere exceptionem instrumenti non liquidi, sicque præsupponunt petitionem executionis ante liquidationem, & tamen nullum dicunt verbum, quod debeat postea, facta liquidatione, renouari petitio.

Contra istam declarationem, quod imò executio petĩ non

non possit, tenent Bal. *in l. 1. in 2. lectura, colum. 4. vers. non obstat. in fin. ff. de leg. 2.* dicens, verius esse, quod debeat prius peti declaratio, quam petatur executio Ias. *in d. l. 1. sub n. 31. ibi, ego etiam teneo & sub n. 32. ibi, vnde tutius. ff. de eden.* dicens, tutius esse, quod ante omnia fiat liquidatio per iudicem, citata parte, quantum sit damnum, vel interesse, & postea, facta liquidatione, procedat ad executionem, & Mode. *d. par. 3. c. 1. sub n. 33.* dicens, hanc opin. Iasonis esse communem, * quod videlicet super interesse nondum liquido non debeat procedi ad decretum paratæ executionis, de qua, inquit cum hodie agatur, hodie constare debet, & non aliter.

27 Confirmatur hæc contraria opinio; quia in obligatione Camerali nunquam deuenitur ad executionem, nisi præcesserit liquidatio: Aut enim obligatio Cameralis est sine censurarum, & mandati susceptione, & tunc in primis requiritur liquidatio, quia cum obligatio Cameralis non habeat vim executiuam, nisi vigore præcedentis confessionis, *vt scripsi supra n. 5.* & confessio per procuratorem fieri non possit non liquidato prius negotio, super quo est facienda confessio, remanet indubitabile, quod ante omnia, & separatim per se est facienda liquidatio, *Galles. ad form. Camer. oblig. par. 3. cap. de liquidatione, n. 7. & 8. to. 6. par. 2. fol. 361. & cap. quæst. post process. inciden. n. 12. 33. & 34. fol. 361. & 364.* immo ante factam liquidationem deficit mandatum procuratori, & iudici iurisdictio, *Galles. d. n. 34.* Aut obligatio Cameralis est cum susceptione censurarum, & tunc vsus habet, quod; producto, vel repetito instrumento, adducitur probatio super liquidatione, & ea perfecta, petitur relaxari censuras, & mandatum exequutiuum, *Gales. d. cap. de liquidatione, num. 12. fol. 361.* sicque liquidatio vbique præcedit executionem obligationis Cameralis.

Non discedo à declaratione.

28 Neque obstat opinio contraria, quia respondeo, quod potest procedere in executione facti, nam cum quis petit executionem generaliter super aliquo iure vniuersali; vt puta super hæreditate vel super alio debito velato, quam nos vocamus executionem iuris, iudex potest eam decernere, quamuis non sint liquidatæ res hæreditariæ; seu quantitas velata, at cum is, qui obtinuit decerni executionem, vult venire ad executionem particularem super tanto seu, super certa re, quam vocamus executionem facti, tunc debet liquidari, citata parte, &, non facta liquidatione, non debet deueniri ad actum executionis.

29 Minus obstat confirmatio sumpta ex his, quæ scribit Galles. *de obligatione Camerali*, non enim placet, præsertim in primo membro, dum ait, quod obligatio Cameralis habet vim à confessione, quod hodie non est verum, cum habeat potius vim ex pacto, & conuentione partiũ, *vt scripsi supra sub n. 5.* & dato, quod haberet vim à confessione, *vt dicit Galles.* tamen posset procurator confiteri, extare damna, & interesse non determinata quantitate, & consequenter Auditor posset condemnare, & decernere executionem ex illa confessione.

30 Declara secundo, extendendo eandem ampliationem, vt parata executio detur etiam si in promissione adsit pactum, quod si apparuerit, non deberi tantum, quantum promittitur, debeat solum illud, quod apparuerit, esse debitum; vt puta; si promittis scutos mille cum pacto, quod si, facto calculo apparebit, deberi minorem quantitatem, illa sola minor quantitas debeatur; tamen, calculo etiam non facto, dabitur executio parata pro quantitate expressa scutorum mille, & deinde fiet liquidatio, *Galles. ad form. cam. oblig. post terc. par. cap. de vi instrumenti obliga. camer. versic. secunda consideratio, n. 3. tom. 6. par. 2. fol. 359.*

31 Infero generaliter ex hac declaratione, quod si tu promiseris mihi aliquid in genere, & simpliciter ex caussa iam inesse deducta tempore contractus, vt puta, promiseris mihi satisfacere de omnibus damnis illatis, pro quibus obligaueris omnia tua bona dando mihi facultatem capiendi eorum possessionem propria auctoritate, etiam liquidatione non facta, ergo potero eam capere, non aliter liquidatis damnis, quia sic est conuentum inter nos ex caussa, iam in esse deducta tempore contractus. *Bar. in l. 3. creditores in 2. lectura, quæst. 3. n. 16. versic. respondeo, C. de pign. & Galles. ad form. camer. obligat. par. 3. cap. de liquidatione, n. 10. tom. 6. par. 2. fol. 361.*

32 Secundo est, si promittatur ex caussa nondum in esse deducta, vt puta, si tu promiseris mihi non contrafacere sub pœna scutorum mille, pro quibus obligas omnia tua bona, dando etiam mihi licentiam capiendi eorum possessionem propria auctoritate, quia licet tu contraueneris, tamen ego non possum ingredi possessionem, nisi prius liquidauero, quod tu contraueneris, *Bar. in d. l. 3. creditores q. 3. n. 14.* concludens, quod si non præcesserit aliqua liquidatio iudicis, vel partis, non potest sustineri illa lex, & Galles. *d. cap. de liquidat. num. 11. versic. quod si, fol. 361.*

33 Restringe hanc illationem in ista vltima parte, dum dixi, requiri liquidationem iudicis, vt non procedat, quando liquidatio deducitur in notorium per ipsum exercitium ita, quod actoris intentio est fundata, nisi per aduersarium probetur aliud, vt quando capior in ipso loco, in quo est prohibitum morari, quia isto casu non requiritur liquidatio iudicis, *Bar. d. l. 3. quæst. 3. sub n. 14. ibi, quandoq; debitum.*

34 Declara tertio, vt quamuis instrumentis executiuis detur executio parata, etiam non facta liquidatione, *vt retuli, & sequutus sum supra n. 24. & seqq.* tamen liquidatio facienda ante executionem, facta, *iuxta ea, quæ scripsi supra n. 28.* admittit omnes exceptiones, admissibiles de iure communi in negotio liquidationis, sicut si ageretur via ordinaria, quia negotium liquidationis est diuersum, & non habet priuilegium executiuum, *Galles. ad form. Camer. oblig. par. 3. c. de liquidat. n. 3. tom. 6. p. 2. fol. 361.*

35 Tempera hanc declarationem, vt quamuis aduersus liquidationem possint opponi omnes legitimæ exceptiones iudicij ordinarij, vt dixi, & in earum discussione requirantur citatio partis, & legitimæ probationes, *vt dixi infra nu. 41. et 42.* tamen non est necessarius ordo iudicij ordinarij, & ideo requiruntur libellus, contestatio litis, & alia similia, sed proceditur summariè, &c. vt loquendo de liquidatione sententiæ incertæ, & de liquidatione instrumenti, scribit Bar. *in l. 2. n. 5. vers. sed quæro. & n. 6. de sent. quæ sine cer. quant. quem referunt. & sequuntur Felyn. in c. 16. sicut. sub n. 4. versus finem de sent. & re iud. et Gall. & d. c. de liquid. n. 5. fol. 361. & ego supra sub n. 24.*

Quamuis idem Bar. *in l. 3. creditores, q. 3. nu. 15. vers. sed qualiter. C. de pignor. in 2. lectura,* scribat, liquidationem esse faciendam, parte citata solenniter, libello oblato, & lite contestata.

36 Declara quarto illatiuè ex tertia præcedenti declaratione, quod etsi instrumentis executiuis detur executio parata, etiam non facta liquidatione, vt dixi tamen ab excessu liquidationis dabitur appellatio per ea, quæ, loquendo de appellatione ab excessiua taxatione in re iudicata, scripsi *im. seq. n. 28. & n. 55. & seqq.* & quod à sententia super liquidatione instrumenti possit appellari scibit Rugin. *tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 549. in verbo liquidatio.*

† Idem seruatur de sententia liquidationis interesse ita *Moscatell. in prax. lib. 2. p. 4. glos. poterit. n. 13.*

37 Extende hanc declarationem, vt sit vera etiam in obligatione Camerali, quia in eo, quod est excessus, deficit res iudicata, & deficit instrumentum: quia alias non esset excessus.

38 Nec

38 Nec obstat, quod Gallesf. *ad form. Camer. oblig. part. 3. c. 3. qu. post proces. inciden. num. 12. tom. 6. p. 2. fol. 364.* quem etiam citaui, *supra sub num. 24.* scribat, quod cum de natura obligationis Cameralis sit, vt non procedatur ad executionem, nisi prius interuenerit liquidatio, & deinde confessio, non potest considerari excessus, ex quo iudex dat executionem dumtaxat pro summa per partem, seu eius procuratorem confessata.

Quia respondeo dupliciter. Primo, quod ille vsus, seu stylus confitendi debitum hodie non seruatur, & dato, quod seruaretur, est quædam confessio imaginaria, vt scripsi *sub num. 5. ibi, quarto componitur.* Secundo respondeo, quod etiam confessus potest appellare, si exprimat iustam caussam, *vt retuli, & sequutus sum supra, limit. 4. princip. num. 47.*

39 Subdeclara eandem declarationem, vt semel tantum, & non bis liceat appellare, Felyn. *in cap. 15. quoad consultationem, nu. 20. vers. nihilominus primam opin. versus finẽ, ibi, scias etiam quod vbi appellatur ab executione excessiua, de sentent. & re iudic. & Vestr. in prax. libr. 7. cap. 3. sub nu. 12. versic. imò, ibi, admonio tamen fol. 197.* vbi alios citat, & ita seruatur hic in Curia, quãtumuis liquidatio sit magna, quia liquidatio venit in executione, & ab excessu executionis semel tantum potest appellari, *vt retuli, & sequutus sum limit. seq. num.*

40 Liquidatio quibus probationibus fieri possit, vide Bened. de Barz. *tract. de guarintig. part. 1. quæst. 2. versic. ad secundum, fol. 341. & Gallesf. ad form. Camer. oblig. part. 3. cap. de liquidatione sub numer. 2. & 4. fol. 361. vterque est in tom. 6. part. 8.*

41 Quod in liquidatione requiratur citatio partis vide eundem Bened. de Barz. *d. qu. 2. vers. modo hoc fol. 341.* & Gallesf. *d. c. de liquidat. n. 2. fol. 361.*

42 Nunquid requiratur declaratoria iudicis super liquidatione, vide eosdem Bened. de Barz. *dict. q. 2. vers. descendo,* & Gallesf. *d. cap. de liquid. sub nu. 13. & 15. fol. 361.* mihi enim placet opinio contra comunem quam videtur amplexus Gallesf. *vbi supra,* videlicet, quod nõ sit necessaria, reiecta distinctione Barzij, nam eo ipso, quod iudex procedit ad vlteriora, videtur interlocutus, cum in istis executiuis nõ requiratur solemnitas iuris positiui, qualis est solemnitas pronunciationis super liquidatione, Gallesf. *d. cap. de liquidat. n. 9. fol. 361.*

43 Amplia V. vt neque possit appellari ab interlocutoria, seu alia pronunciatione, tum quia obligatio in forma Cameræ habet paratam executionem, & ideo celeritatem desiderat, quo casu appellatio ita censetur prohibita à diffinitiua, sicut ab interlocutoria, cum ita per appellationem ab interlocutoria, sicut per appellationem à diffinitiua impediretur celeritas, vt in caussis possessorijs scripsi *supra limit. 6. princip. mem. 7. num. 37.* tum quia appellatio est prohibita in instrumentis publicis, & obligationibus formę Cameræ, & sic in tota causa, & non restrictiuè in decretis diffinitiuis, vide pro hac ampliatione *supra limit. 6. memb. 7. n. 35. vers. comprobatur secundo.*

44 Sublimita I. eandem limitationem, vt non procedat, quando iudicium, quod poterat instrui via executiua, fuit instructum, & terminatum via ordinaria, quia tunc dabitur appellatio per ea, quæ loquendo de obligatione formæ Cameræ, & testando, se ita obtinuisse in Signatura iustitiæ, scribit Contar. *in l. vnica, limit. 14. num. 5. C. si de mom. poss.* & ex eo refert & sequitur Rugin. *tract. de appel. §. 2. cap. 3. n. 163.* & quod si iudex in aliquo casu potuisset ex dispositione statuti procedere ad executionem absq; condemnatione, & tamen non processerit, sed pronuntiauerit, & condemnauerit, possit tunc reus appellare, eo quia iudex non est secutus viam statuti, scribit Alex. *cons. 113. viso themate, sub nu. 9. vers. plus dicit. versus finem, ibi, accedit quia, lib. 5.*

45 Amplia hanc sublimitationem, vt sit adeo vera quod actor, qui cœpit agere via ordinaria, non possit illam mutare, & agere executiuè, quia ad hanc mutationem non admittetur, & ideò causa remanebit appellabilis.

Ratio huius ampliationis est quia actor, qui poterat ad sui electionem agere via ordinaria, vel via executiua, si cęperit agere via ordinaria, nõ potest eam deserere, & agere via executiua, *Gallesf. ad form. Camer. obl. ad 3. partic. qu. 2. sub num. 4. tom. 4. part. 2. fol. 353 Cæs de Grass. decis. 2. alias 191. plures, nu. 2. de sent. excomm. fol. 303. Iacob. Cancer. var. resol. part. 1. capit. 17. de appell. nu. 34. vers. item, & late Moder. tract. de process. execut. part. 3. cap. 5. sub nu. 30. in fine, vers. cæterum, & num. 31. & seq. & scripsi supra lib. 1. cap. 62. in fine, & cap. 76 sub num. 9. quæs. 2.* quia habens duas vias, quam elegit illa sibi patere debet, *Bal. in l. 1. sub num. 2. C. de execut. rei iudic. & Paul. de Castr. consf. 78. super eod. n. 3. vers. præterea in fine, libr. 1.* & ita tenent communiter * omnes.

Confirmatur hæc ratio, quia si creditor, qui potest ex conuentione, vel ex dispositione statuti ingredi possessionem debitoris propria auctoritate, aduertit iudicem, sibi præiudicat, vt eam amplius propria auctoritate ingredi non possit, quia via, quam elegit, sibi patere debet, *per ea, quæ scribit Bald. in dict. leg. 1 sub numer. 2. C. de execut. re iud. & in l. 2. sub num. 29. versic. decimo quæro. C. de seruit. & aqu.* & in terminis Osasch. *decis. 34. ex actis, num. 18. & decis. 163. alia sæpe, numer. 17. Menoch. tract. de adipisc. possess. rem. 5. quæs. 23. numer. 157. & Iacob. Cancer. variar. resol. part. 1. cap. 17. de appellat. numer. 35.* Quare dominus, qui potest propria auctoritate expellere certo casu emphyteotam, & ingredi possessionem, si adiuerit iudicem, non poterit deinde, lite pendente, vti illa facultate, *Lancell. tract. de attent. part. 2. cap. 4. de attent. lit. pend. ampl. 1. numer. 2. tom. 5. fol. 318.* & intentata via ciuili, non potest, ea pendente, intentari criminalis, *idem Lancell. eod. capit. 4. limit. 23. numer. 24. fol. 335.* & secundum vnam opin. facta petitione, vt reuocetur sententia, tanquam iniusta, & reuocentur attentata post appellationem, & contestata lite super hac petitione, si postea reuocatio attentatorum ex officio, non auditur ex quo fuit electa via ordinaria, *Guid. Pap. tractat. de appellat. quæst. 13. sub numer. 18.* licet alleget in contrarium, *sub num. 19. tom. 5. fol. 58.*

Contrariam opinionem (quod enim possit, relicta via ordinaria inchoata, transiri ad viam summariam) tenent Bal. *in l. 3. si miles, ibi, & ideo est argumentum, ff. de milit. test. & Maran. in suo spec. par. 4. distinct. 9. sub n. 204. vers. contrarium tenet, fol. 178.*

Comprobatur hæc contraria opinio ex eo, quia licet creditor habens hypothecam ex instrumento publico, proptereaque valens agere vigore statutorum executiuè tam contra bona, quam contra personam debitoris, egerit realiter, & fuerit missus in tenutam bonorum vigore suæ hypothecæ, tamen potest adhuc agere personaliter, faciendo carcerari debitorem, quia quando quis habet plura remedia, eligendo vnum, non præcludit sibi viam ad aliud, *Neguf. tract. de pignorat. part. 8. memb. 3. sub numer. 27. versic. postremo to. 6. par. 1. fol. 258. & Iacob. Cancer. d. cap. 17. numer. 38. versic. circa prædicta,* & quod in executiuis possit actor relinquere viam inceptam, & ad aliam recurrere, refert & sequitur Caputaque *decis. 50. attentare non dicitur iudex. numer. 5. par. 1.* & quod coram eodem iudice plures viæ executiuę simul competentes, possint simul, vel successiuè intentari, etiamsi iam vno modo facta sit executio, & hoc sit indubitatum, & idem sit, si contingat, has diuersas vias intentari coram diuersis iudicibus scribit Gallesf. *form. Camer. oblig. part. 2. qu. ad tert. partic. q. 2. num. 2. tom. 6. part. 2. fol. 353.* & quod in executiuis non possit opponi litis pendentia, scribunt

Neuiz.consil.4.de vultu in fine,sub numer.12. vers.et dicit, Franc.Becc.consl.17.in caussa,nu.3.in fine,lib.1. Mandos.tr. de inhib.q.121.nu.6.tom.5.fall.113.et Lancell.tr.de attent. par.2.c.4.limit.2.n.50.et 76.vers.quinto similiter,fol.326. et limit.15.numer.4.fol.330. & dixi supra *lib.1.cap.22.sub numer.29.et 30.*& quod missus in possessionem ex primo decreto possit antequam sibi acquiratur possessio per lapsum anni petere debitum, scribit Dec.*consil.12.præsertim,num.3.*

Retenta ampliatione.

Restringe primo eam, vt nõ procedat, quando actor, renuntiando actioni,seu iudicio moto, reficeret reo ante omnia expensas factas in caussa, quia tunc posset, relicto illo iudicio,agere via executiua, *Rebuff.tract.de liter.oblig. artic.6.glos.3.sub numer.7.vers.contrarium videtur, tom.1. fol.138.Moder.tract.de process.execut. part.3.cap.5.nu.36. in fine,& nu.37.& Iacob.Camer. var,resol.c.17.de appell. sub num.37.*

Ratio huius restrictionis est, quia actor potest refectis expensis mutare, & emendare libellum, & actionem, seu iudicium,*per ea,ex Bar.Bal.& alijs retuli,& sequutus sum supra q.11.sub n.33.vers.ad adducta, & n.36.*

Contraria sentẽtia videtur verior ex duplici fundamẽto.

Primo, quia vbi partes expressè consenserunt, quod iudex seruet ordinem iudiciarium, non possunt postea, inuito iudice, qui ordinatè incępit procedere, pœnitere, vide *supra q.12.n.87.* Ergo licet refectio expẽsarum operaretur idem,quod consensus rei,tamen adhuc,inuito iudice,non possunt recedere ab ordine inchoato.

Secundo,quia si actor potest,inuito reo,renuntiare instantiæ quando processus est nullus,& iudex admittit illã renunciationem, eo quia videt, quod propter libelli ineptitudinem, aut similem processus nullitatem debet sequi absolutoria ab obseruatione, *vbi scribit Alex.consil. 112.super eo.num.1.lib.5.* Et certum est, quod renuntiãdo tenetur reficere expensas,*per ea,quæ dixi d.q.11.sub n.33. vers.ad adducta, et nu.36* Ergo in casu opposito quando processus est validus non potest renuntiare, etiamsi velit reficere expensas, immò licet quando processus est nullus,seu per empta est instantia possit refectis expensis renouare acta ordinatoria, *vt scripsi supra q.15.num.311.et 348.*tamen debet renouare acta ordinatoria iudicij ordinarij, & non executiui.

Ego vellem, quod in praxi seruaretur restrictio, tum quia in re ambigua adhærere debemus opinioni,quę decurrat lites, tum quia adductis contra restrictionem potest responderi; nam ad primum respondeo,esse plusquã verisimile, quod is,qui potest facili,& breui via consequi suum non procedat difficili, & longa, nisi per inscitiam, & per errorem, qui error excludit consensum, & sic cessat primum fundamentum. Ad secundum respondeo iudicium iudicis admittentis renouationem iudicij refectionem expensarum, eo quia videt nullitatem iudicij instituti, posse decipi, quia nos videmus, post latas sententias multum disputari super nullitate processus, & sententiarum, & consequenter non est tuum fundamentum, quod eo casu solo iudex admittat mutationem iudicij.

Declara limitando eandem restrictionem,vt non procedat, quando reus in processu ordinario, probasset aliquid,quod vulnerasset vim instrumẽti,etiam si probasset aliquam exceptionem, quæ in via executiua non fuisset admittenda, quia tunc actor non posset amplius executiuè agere, stante vulneratione instrumenti.

47 Restringe secundo,vt non procedat quando reus fuisset contumax, quia tunc actor, quamuis expresse intentauerit iudicium ordinarium, poterit illud relinquere, & agere iudicio executiuo, & reus non posset allegare pendentiam litis ordinariæ, quia si reus fuit contumax,deest eius expressus consensus, qui est necessarius, *Galles. ad form.Camer.obl.ad tert.par.q.2.n.7.to.6.par.2.fol.353.*

48 Restringe tertio,vt non procedat quando actor agendo, via ordinaria, protestaretur quod reseruat sibi facultatem agendi via executiua, *Iacob. Cancer.tr. var.resolut. par.1.c.17.n.36.vers.prædictam,& dixi supra lib.1.cap.76. sub nu.9.q.2.ibi contraria opinio.* & facit quod scribit Dec. *consl 146.sub nu.8.& 9.*

49 Restringe quarto, vt non procedat quando in instrumento adesset pactum, quod creditori liceret variare de vna via ad aliam,*Vrsill.in annot. ad Aff ict.decis.326. fuit vocatum sub n.2.Iacob.Cancer.d.cap.17.n.37.& scripsi supra lib.1.cap.76.sub n.8.ibi, contraria opinio.*

50 Sublimita II.vt non procedat respectu petentis executionem,quia is à non concessa executione potest appellare per ea, quæ collectiuè *scripsi supra limit.7. numer.19. 20.21.& 22.*vbi videas,quia res est clara, & non indiget alia auctoritate,& ita seruatur sine controuersia,& quod creditor semper possit appellare, si ei denegetur petita executio vigore obligationis Cameralis, refert licet non videatur figere pedes, *Rugenell.tract.de appell. §.2.cap.3. num.157.*

Quæ possent motiuari contra hanc sublimitationem habes, *limit.seq.nu...sub limit.3.*

51 Sublimita III.declarando, vt quod initio limitationis dixi,non dari appellationem, procedat quoad effectum suspensiuum, se ad effectum deuolutiuum datur appellatio, vt,loquendo in obligatione Cameralis, retuli, & sequutus sum supra *sub numer.4.*& patet ex his, quæ scripsi supra *limit.primo, nu.14.vers.confirmatur,* & nos videmus passim, quod Signatura iustitiæ caussam appellationis ab obligatione Camerali committit cum clausula (sine præiudicio legitimæ executionis) quod etiam notauit *Galles.ad form.Camer.oblig.part.3.cap. quæst. post process.inciden.num.10.fol.364.*& pluribus non insisto, quia hoc cuilibet caussidico, quantumuis tyroni, est notum hic in Curia.

52 Ratio huius sublimitationis est, quia obligatus executiuè, vt puta in forma Cameræ, non potest opponere, nisi tres exceptiones, de quibus dixi, *supra lib.1.cap.62. nu.17.vers. finem,* & eas debet probare incontinenti per publica instrumenta, tum quia conuenit, vt sicut actor, volens agere executiuè pro obligatione Camerali, debet eam probare non per testes,sed publico instrumento,ita etiam reus,volens impedire illius executionem, debet nõ tantum opponere exceptionem admissibilem, sed debet non etiam eam incontinenti probare publico instrumẽto,vt ostendit *Moder.tr.de process.execut.par.4.c.2.n.12. et seqq.*si exceptio nõ sit admissibilis, reijci debet etiamsi incontinenti posset probari, *Galles.ad form. Camer.oblig. par.1.c.q.ad quart.partic.num.15.& seqq.fol.355.& part. 3.q.post process.inciden.nu.9.fol.364.*tum etiam, quia quãdo executio instrumenti fieri realiter, & personaliter ad voluntatem creditoris,non admittitur alia exceptio, quã ea, quæ momento probari possit forsan per aliud publicum instrumentum. *Anton.de Canar.tract.de execut.instr. qu.9.sub num.19. tom.5.fol.41.* reliquæ ergo exceptiones, quæ non sunt admissibiles, vel si sint admissibiles non possunt incontinenti probari reseruantur reo instantia post executionem,*Moder.de tract.de process. execut.par.4. cap.2.nu.16.vers.ideoque*, neque hæc reseruatio continet iniustitiam, *Moder.d.p.4.cap.1.sub n.31.* Ergo ex necessitate debet admitti appellatio deuolutiua, vt reseruatæ exceptiones audiantur.

53 Non obstat,si diceres, quod cum obligatio Cameralis componatur ex susceptione præcepti ad soluendum, cẽsetur obligatus renunciasse etiam appellationi deuolutiuæ per ea,quæ scripsi *infra num....*

Quia respondeo,longè efficaciorem esse renunciationem

nem, quæ fit per susceptionem præcepti post discussam, & terminatam causam ea, quæ fit caussa non discussa, & ideo ficto quodamodo, & erronee, cum vere nullum procedat hodie præceptum iudicis.

54 Minus obstat, si diceres, hanc appellationem deuolutiuam esse superfluam, eo quod condemnato consultum sit, vt possit solutum repetere per condictionem indebiti iuxta illud vulgatum *(solue et repetere)* ad tradita per Gallesi. *ad form. camer. oblig. par. 3. c. quæst. post. proces. inciden. sub n. 2. f. 363. & Moder. trac. de process. execut. p. 1. sub n. 31.* quæ facultas repetendi solutum videtur etiam facundior, cum appellatio possit interponi solum vsque ad decem dies, & facultas repetendi duret vsque ad triginta annos:

Quia respondeo, viam appellationis breuiorem esse via repetitionis.

55 Aduerte obiter, dum in ratione huius sublimitationis dixi, quod reus debet incontinenti per publicum instrumentum probare exceptionem, quæ sit de illis tribus; quia satis erit, si probaret per confessionem actoris, cum paria sint, probare per instrumentum, vel per confessionem, Moder. *dict. par. 4. cap. 2. n. 12.* Vnde si reus daret metas positiones ad probandum pactum de non petendo, actor non obtineret mandatum, nisi prius responderet positionibus.

56 Extende primo eandem sublimitationem, vt appellatio deuolutiua concedatur etiam si instrumento renunciatum sit appellationi, & iuri appellandi, & ita videmus passim seruari, quia in formula obligationis Cameralis, semper extenditur clausula renuntiationis appellationis, & tamen passim datur appellatio deuolutiua, & ratio potest esse, quia renunciatio est strictissimæ naturæ *vt scripsi lib. praced. c. 5. sub numer. 163. vers. comprobatur.* & ideo satis est, quod renunciatio verificetur in appellatione suspensiua.

57 Extende secundo, vt habeat locum in Regno Franciæ, vbi etsi in materia prouisionali, & executiua non detur appellatio suspensiua, tamen admittitur appellatio deuolutiua, quare iudex à quo non obstante appellatione, & sine eius præiudicio exequitur sententiam, & appellans post factam executionem prosequitur suam appellationem, *Rebuff. tract. de appellat. in præf. num. 73. & 74. tom. 3. fol. 481.*

58 Extende tertio, declarando eandem sublimitationem positam *supra sub n. 51.* vt si reus condemnatus in prima instantia soluerit, & appellauerit, & in caussa appellationis deuolutiuæ iudex ad quem reuocando sententiam iudicis à quo, absoluerit, & condemnauerit actorem appellatum ad restituendum, quod sibi à reo fuit solutum; actor sit condemnatus poterit appellare non solum ad effectum deuolutiuum, prout potuit reus in prima instantia sed etiam ad effectum suspensiuum: Et ratio differentiæ est, quia sententia, qua fuit condemnatus reus nitebatur obligationi, seu instrumento habenti executionem paratam; at sententia, qua condemnatur actor, non solum non nititur, sed vulnerat obligationem, seu instrumentum.

Confirmatur hæc extensio, quia quamuis reo condemnato denegetur appellatio, quando res celeritatem desiderat, tamen non denegatur actori à sententia negatiua, vt loquendo in prima instantia, & in missione in possessionem, scribunt Ang. Iacob. à S. Georg. Zucchar. Tiraq. Duen. & alij quos citaui *supra limitat. 6. memb. 4. num. 38. restr. 3.* sed hæc secunda sententia, lata à iudice ad quem, virtualiter est negatiua, dum absoluit reum, & mandat restitui solutum, quia virtualiter declarat, reum non esse obligatum: ergo actor potest appellare: vnde nota, quod doctrina Angeli, & aliorum, quam, loquendo de appellatione à sententia in prima instantia, dixi esse vanam *dict. membr. 4 sub n. 38. vers. vel breuis*, loquendo de appellatione à sententia in secunda instantia, dico esse seriosam, & notabilem.

Contraria sententia, quod possit appellare solum ad effectum deuolutiuum, suadetur multipliciter.

Primo, quia actori non debet licere, quod reo denegatur, *iuribus citatis supra limit. 7. numer. 23.* & in iudicijs seruanda est æqualitas per ea, quæ scripsi *supra numer. 52.* Sed reo non licet appellare suspensiuè. Ergo neq; licebit actori.

Secundo quia caussa, aliquo modo effectu appellabilis, debet eodem modo remanere appellabilis, *per ea, quæ scripsi infra limit. 47. memb. 1. sub n. 116.*

Tertio, quia sententia iudicis ad quem potius est superior, quam inferior sententia iudicis à quo: ergo sicut sententia iudicis à quo habet executionem paratam, ita etiam debet eam habere sententia iudicis ad quem.

Quarto, quia sententia lata in materia executiua videtur habere naturam sententiæ latæ in mero possessorio, *per ea, quæ scripsi supra num. 7.* Sed à sententia, lata in mero possessorio contra actorem in secunda instantia, quæ sit reuocatoria primæ actor non posset appellare suspensiuè, *per ea, quæ scripsi supra limit. 6. membr. 9. nu. 74. vers. secundus casus*, Ergo &c.

His non obstantib. non recedo ab extensione, quæ seruatur in praxi, & adducta in contrarium cessant, quando militat ratio differentiæ, prout militat in casu huius extensionis.

Subextende eandem extensionem, vt habeat locum etiam in casu contrario, quando scilicet reus in prima instantia fuerit absolutus, sicque fuerit vulneratum instrumentum executiuum, seu obligatio Cameralis, & actor appellauerit, & in caussa appellationis iudex ad quem, reuocando sententiam absolutoriam, condemnauerit reum, quia reus poterit appellare suspensiuè, prout etiam sentit Rot. *diuers. decis. 123. licet agentes, numer. 11. in fine. vers. in primis iuncto pro intelligentia initio eiusdem decisionis part. 2.* dum tacitè admittendo motiuum, quod obligatio Cameralis vulneretur per sententiam iudicis, respondet, quod in casu suo vulneratio erat restricta ad mandatum executiuum relaxatum, & propterea non erat extendenda obligationem Cameralem, & scribit apertè Marchesi. *tract. de commiss. part. 1. de commiss. appell. à Camer. oblig. cap. 16. num. 19. fol. 169. in 2. impress.* dicens, quod si est pronunciatum contra obligationem habentem formam Cameræ, & succumbens appellat committitur caussa appellationis, quia caussa per illam vulnerationem est effecta ordinaria, & appellabilis, & debet is intelli vt loquatur de appellabilitate suspensiua, quia deuolutiua habeat locu metiam in obligatione Camerali non vulnerata.

Amplia hanc subextensionem, vt procedat etiam in sententia reuocatoria lata ab Auditore Cameræ, vti iudice ordinario appellationum à sententijs latis in partibus, quia & si ipse in vim suarum facultatum sit iudex priuatiuè cum clausula annullatiua contra obligatos in forma Cameræ, & ideo possit auocare eiusmodi caussas coram alio pendentes, & non teneatur aliquam rationem habere sententiæ latæ ab alio iudice *iuxta ea, quæ scripsi supra lib. 1. cap. 21. sub num. 18.* quia iurisdictio sic priuatiuè concessa non potest à partibus prorogari, *Capic. decis. 9. in caussa vertente. numero 15. & 16.* & consequenter videatur iudicare, vt in prima, & non vt in secunda: tamen dico, quod adhuc seruatur in praxi, quod ab eius sententia reuocatoria possit suspensiuè appellari, quia obligatio Cameralis diceretur vulnerata per sententiam iudicis de partibus, cum eius facultates annullatiuæ videantur restringi in Curia, vt in eisdem facultatibus, *numero quinto*.

Intellige eandem subextensionem, vt instrumentum

vulneretur quando caussa cognita super meritis, puta in prima instantia vt in terminis subextensionis, reus absoluitur, & ita videtur clare sentire etiam Rot. *dict. decis. 132. sub numer. 12. versic. deinde*, secus est quando reuocatur mandatum vti nullum, reseruato iure melius agendi, quia isto casu non dicitur vulneratum instrumentum, & ideo à mandato, quod denuo valide decernetur, non dabitur appellatio suspensiua, *per ea, quæ firmauit Rot. dict. decis. 132.*

59 Extende quarto, declarando eandem sublimitationem vt procedat etiam si caussa appellationis à sententia, lata ab Auditore Cameræ, fuerit commissa per speciale rescriptum Signaturæ iustitiæ, quia si in commissione non sit facta mentio specialis de obligatione Camerali, commissio operaretur solum effectum deuolutiuum: quare Auditor Cameræ, non obstante commissione, & sine illius reformatione procederet ad vlteriora, *Mandos. tract. de inhibit. qu. 93. sub nu. 2. tom. 5. fol. 107.* & ita colligitur ex ipsius Auditoris Cameræ facultatibus *num. 5. versic. ita vt quascunquam & num. 27. vers. non obstantibus*.

Subextende hanc extensionem, vt procedat etiam si iudex commissarius inhiberet, quia nihilominus pars, & Auditor Cameræ possent ad vlteriora procedere, cum iudex delegatus non habeat maiorem facultatem ea, quæ sibi data est in commissione, sed commissio, vt dixi, non se extendit ad effectum suspensiuum: ergo iudex non habet facultatem inhibendi: & ita seruatur.

Confirmatur hæc subextensio ex his, quæ tenuit Rota, de qua Achil. de Grass. *decis. 33. alias 259. attentata noluerunt, de appell. fol. 118.* dicens, quod si in signatura dicebatur (quatenus caussa non sit instructa, citet, & inhibeat) & sententia erat lata, potuit ille iudex à quo exequi, non obstante inhibitione iudicis commissarij.

Restringe non eandem sublimitationem, vt nō habeat locum, quando debitor post motam litem & multo magis, quando post decretum mandatum executiuum comparet in actis, & confitendo debitum suscipit in se mandatum executiuum, quia tunc denegabitur etiam appellatio deuolutiua, & ratio est, quia suscipiēdo mandatum, renuntiat appellationi, *vt retuli & sequutus sum supra limit. 2. princ. sub num. 28. vers. pone primo, & numer. 35.* sed cōdemnatus vigore obligationis Cameralis habet solum ius appellandi deuolutiuè, *vt dixi supra num. 22.* Ergo renunciando iuri appellandi, dicitur renunciari appellationi deuolutiuæ, quia renunciatio trahitur ad ius, cui possit adaptari.

Amplia hanc restrictionem vt habeat locum etiam si caussa appellationis reperiretur commissa cum clausula solita (*sine præiudicio legitimæ executionis*) quia, si deinde reus suscipiat terminum, censetur renunciare appellationi deuolutiuæ, quia susceptio termini post decretum mādatum, seu post motam litem inducit renunciationem appellationis præsertim interpositæ, *per ea, quæ retuli, & secutus sum supra limit. 2. sub num. 9. & 26.*

60 Sublimita IV. vt non habeat locum in mandato de extendendo obligationem Cameralem secundum dicta testium, quia ab hoc mandato datur appellatio, *vt scribit Galles. ad form. Camer. obl. part. 3. capit. de præambulis ipsius processus, numer. 8. in fine, fol. 358.* & datur ad vtrumque effectum, *vt scribit Castrac. tract. de societ. cap. 40. num. 12. quem refert & sequitur Ruginell. tract. de appell. §. 2. cap. 3. num. 141.*

† Quod habet locum, etiam declaratum fuerit super ipsis deductis, nempè eum non teneri. *Macabr. consil. 60. num. 10.*

61 Sublimita V. & non habeat locum quando reus opponeret aliquam exceptionem admissibilem ex his, quæ possunt opponi contra obligationem in forma Cameræ, & iudex eam expressè, vel tacite reijceret, quia tunc reus posset appellare vti ab excessu executionis, *per ea, quæ retuli, & sequutus sum limit. seqq. numer. 34. & seqq. exempl. 3.*

62 Sublimita VI. quando in appellatione exprimitur iusta caussa appellandi, quia tunc potest appellari etiam ab executione, *vt retuli & sequutus sum limit. seq. nu. 19.*

63 Sublimita VII. vt non procedat, quando obligatio Cameralis, seu aliud instrumentum probaretur per testes examinandos, quia huiusmodi obligatio probata per testes non habet executionem paratam, *Ias. in l. fin. n. 20. in fine, Co. de edict. diu. Adr. toll. Felyn. in c. 16. sicut, sub nu. 4. ibi & vide, de sent. et re iud.* loquens de guarentigia, *Foller. in tract. de contract. cens. in verbo, tanquam nu. 57. fol. 159.* dicens, quod statuta concedunt executionem paratam instrumentis, & non negocijs, ideoque inquit, si census probetur per testes, non potest agi executiuè etiamsi testes deponerent, fuisse confectum instrumentum de illo censu, *Moder. tract. de process. execut. par. 3. c. 1. n. 22. et c. 5. sub n. 26. & par. 4. c. 2. nu. 12. vers. porro, & Galles. ad form. Camer. oblig. par. 3. c. de præambulis ipsius processus, versic. quæritur, sub n. 3. et vers. pro euidentiori, nu. 4. & 8. fol. 358.* & quod hæc sublimitatio sit vera in casibus, in quibus testes nō possunt examinari ante contestationem litis, scribit Achil. Personal. *tract. de adipisc. poss. sub num. 169. vers. & hac ratione, tom. 3. par. 2. fol. 253.*

Contrariam opinionem, quod enim, si instrumenta habeant ex forma statuti executionem paratam, & examinentur testes, qui deponant, contrahentes se obligasse, & promisisse in forma guarentigiæ, seu alterius instrumēti habentis executionem paratam, & eorum dicta redigantur in scripturam, detur parata executio, licet non fuerit confectum instrumentum, tenuit Ang. *in l. fin. sub n. 4. C. de edict. diu. Adr. toll.*

Comprobatur hæc opinio, quia remedium executiuum ex *l. fin. C. de edict. diu. Adr. toll.* datur non solum publico instrumento testamenti, sed etiam depositionibus testium, post mortem testatoris publicatis, vt ex magis

* communi opinion. retuli, & sequutus sum *supra limitat. 6. memb. 4. num. 9.*

Hanc Angeli opinionem reprobant Alex. *in d. l. fin. nu. 21.* & Ias. *numer. 20.* quos refert & sequitur Mod. *d. c. 5. num. 26. in fine.*

64 Infero ex hac sublimitatione, quod & si census & obligatio in forma Cameræ possint probari per testes, vt sētiunt Foller. *vbi supra*, & clarè Galles. *ad form. Camer. obl. par. 3. c. de præambulis ipsius processus vers. pro euidentiori, n. 1. et seqq. et n. 4. tom. 6. par. 2. fol. 358.* quia nec instrumētum publicum, nec alia scriptura est necessaria in obliga-

* tione Camerali secundum communem opin. quam refert & sequitur Galles. *d. vers. pro euidentiori, n. 3. fol. 358.* quem se remittit Stracc. *tract. de assecur. gl. 37. n. 1. in fine fol. 381.* tamen ita probati non habent viam executiuam, sed erit agendum via ordinaria.

Ratio est, quia vbi examinantur testes, requiritur contestatio litis, & vbi requiritur cōtestatio litis, non potest procedi executiuè, *Galles. d. vers. pro euidentori, num. 4. fol. 358. Moder. tract. de process. execut. par. 3. c. 1. numer. 15. & seqq.* & dixi supra *lib. 1. c. 38. sub nu. 27.*

65 Declara primo, restringendo hanc sublimitationem, vt non procedat in casibus, in quibus contestatio litis non est necessaria, quia tunc dicta testium deponētium, quod partes se obligauerunt in forma talis instrumenti, habētis executionem paratam, habent eandem vim executiuam, quam haberet ipsum instrumentum, *Felyn. in c. 16. sicut, sub nu. 4. ibi, nisi essemus in casu de sent. & re iud. Galles. ad form. Camer. oblig. part. 3. c. de præambulis ipsius processus, vers. pro euidentiori nu. 4. in fine, & n. seq. fol. 358. et Achil. Person. tract. de adipisc. poss. sub num. 169. vers. et hac ratione, tom. 3. par. 2. fol. 253.*

66 Exemplifica primo hanc declarationem in negotijs decimalibus, vsurarijs, & matrimonialibus, quia, cum in ijs non requiratur litis contestatio, obligatio Cameralis probata per testes haberet executionem paratam *Gallesf. vbi supra*.

67 Exemplifica secundo, quando contingeret examinari testes senes, valetudinarios, absfuturos, aut tales, qui, etiam lite non contestata, possent examinari ad futuram rei memoriam, *Gallesf. d. verf. pro euidentiori num. 7. f.* 358. de quibus testibus multa scripsimus *lib. præced. c.* 8. *num.* 120. *& seqq.*

68 Exemplifica tertio in liquidatione sententiæ incertæ, quia potest liquidari per depositiones testium, lite non contestata, & consequenter fuit consultum, quod is, qui eam fecit liquidari, poterat iustificare capturam facta de debitore per scripturam dictarum attestationum, dato quod statutum disponeret, quod captura liquidaretur per instrumentum, *Felyn. in d. c.* 16. *sicut sub n.* 4. *paulo supra finem, de sent. & re iud.*

69 Exemplifica quarto demum in omnibus caussis summarijs, in quib. non requiritur litis contestatio de quib. caussis vide supra *lib.* 1. *cap. vlt.*

70 Declara secundo restringendo, vt non procedat, quando super negocio gesto extaret instrumentum obligationis in forma Cameræ, seu aliud instrumentum, habens executionem paratam, sed venirent examinandi testes pro liquidatione ipsius instrumenti super aliquo præambulo, seu connexo, emergente ad ipsum instrumentum, quia, tunc vt patebit in seqq. exemplis, poterit procedi executiuè.

71 Exemplifica primo hanc declarationem quando testes venirent examinandi super recognitione scripturæ instrumenti executiui, vt puta, quando instrumentum obligationis Cameralis non est factum in tribunali Auditoris Cameræ, vel est confecta solum apocha, quo casu licet pro liquidatione instrumenti examinarentur testes super recognitione iuxta formulam citandi, de qua scripsi supra, *lib.* 1. *c.* 96. *n.* 32. tamen proceditur executiuè.

72 Exemplifica secundo, quando testes venirent examinandi pro legitimanda persona actoris, vt puta qui sit socius, aut cessionarius, creditoris, *iuxta ea quæ scribit Gallesf. ad formul. Camer. obliga. par. in qq. primam partem, &c. n.* 1. *&* 2. *t.* 6. *p.* 2. *f.* 352. vel è conuerso venirent examinandi pro legitimanda persona rei, vt puta, quia sit hæres debitoris, quia in primis debet actor legitimare personam, cum instrumentum non dicatur liquidum contra personam in eo nominatam, donec non sit prius probatum, discussum, quod ille est hæres, vel socius, & similis, & postea illud instrumentum habebit executionem paratam, iuxta ea, quæ scribunt Alex. *conf.* 188. *viso processu n.* 1. *lib.* 2. & Boer. *decis.* 10. *cessionarius*.

73 Exemplifica tertio, quando producitur aliquod instrumentum publicum corrosum, vel corruptum in aliqua parte substantiali, quæ tamen pars probetur per testes, quia nihilominus datur eius instrumenti executio parata. *Bal. in l. fin. quæstionem n.* 13. *verf. sed quid si scriptura. C. de fideicomm. lib.* 6. *f.* 147. dicens, quod scriptura priuata, solemnis tamen, & confirmata per viuam vocem testium est exequibilis, *Gallesf. ad form. Camer. oblig. p.* 3. *c. de præambulis ipsius processus, n.* 3. *tom.* 6. *p.* 2. *fol.* 356.

74 Cōtra hanc exemplificationem, obstant duo. Primum, quia obligatio Cameralis, seu aliud instrumentum non habet executionem, paratam, quando probatur per testes iuxta ea, quæ scripsi *supra nu.* 63. Secundum, quia pro testamento in aliqua sui parte vitioso non datur missio in possessionem *ex l. fin. C. de edict. diu. adr. toll.* quamuis illud testamentum testibus comprobetur, quia vbi iudiciū est ita summarium, vt oculata fide, seu per solam apparentem probationem iudicandam sit probationes testibus suppleri non possunt *Zuccar. quem refert & sequitur Menoch. tract. de adipisc. poss. remed.* 4. *quæst.* 84. *sub nu.* 704. 705. *&* 706. *extens.* 2. & tamen, si instrumentum testamēti nullatenus sit factum, sed ipsum testamentum probetur testibus datur remedium executiuum *dicta l. fin. C. de edic. diu. adr. toll.* vt retuli, & sequutus sum *supra limit.* 6. *princ. memb.* 4. *n.* 9.

Ratio diuersitatis est, quia scriptura, habens apertum vitium, testibus adiuuari non potest, quoniam illo infirmatur patenti vitio, quod, si occultum foret, non obesset, *Menoch. d. remed.* 4. *qu.* 14. *sub n.* 97. *ibi, verum huic considerationi. & n.* 98. *&* 99. *f.* 27.

Retenta exemplificatione.

75 Restringe primo eam, vt non procedat in summarijs, quæ requirunt idoneam figuram instrumenti *Butr. in auth. si quis in aliquo. C. de eden. quem refert et sequitur Bal. in d. l. fin. quæstionem sub n.* 13. *verf. contrariam. C. de fideicommiss.*

76 Restringe secundo, vt non procedat quando instrumentum caret solemnitate, puta quia careat indictione, quia testes non possunt supplere indictionem sicque eorum depositio non operatur ad solemnizandum instrumentum, *Bal. in d. l. fi. questionem n.* 12. *verf. quæro pone. C. de fideicomm.* vel qui careat anno domini, quia talis nullitas instrumenti, cum sit patens, non indiget probatione, ideoque impedit executionem obligationis Cameralis, *Gallesf. ad form. Camer. oblig. par.* 1. *q.* 3. *n.* 3. *tom.* 6. *p.* 2. *f.* 351.

77 Exemplifica quarto, quando testes venirent examinādi super liquidatione conditionis, sub qua est concepta obligatio, vel tacitè inest, vt in dotis promissione, in qua inest tacita conditio, si sequatur matrimonium *l.* 4. *item quia.* 5. *huius ff. de pact. l.* 8. *dotis. fructus. in fine cum duabus ll. seqq. l.* 11. *plerumque. §. si ante. l.* 18. *in rebus l.* 41. *præmittendo & l.* 49. *tali. ff. de iure dot. Constan. Roger. tract. de dot. in* 3. *viden. sub n.* 5. *&* 6. *fol.* 339. *Bal. Nouell. eod. tract. p.* 6. *priuil.* 76. *n.* 1. *in fine fol.* 214 *Mantic. tract. de coniect. vltim. volunt. lib.* 11. *tit.* 22. *n.* 11. Et quod in contractibus dubiū non sit, promissionem intelligi factam sub conditione, si sequatur matrimonium, scribit idem Nouell. *eod. priuil.* 76. *sub n.* 2. *in* 3. *casu, ibi, nam in contractibus.* & quod extraneus dotans repetat dotem per condictionem ob causam, si nuptiæ non sequantur, scribit *ead. p.* 6. *priuil. sub nu.* 1. *fol.* 116. & quod si nuptiæ non sequantur, dos repetatur, scribit Iacob. Butrig. *tract. de dot. num.* 24. *fol.* 448. & quod legatum, relictum pro dote sub conditione, si contrahatur matrimonium, testatur, & sequitur esse magis communem * opinionem *conf.* 42. *consideratus, sub num.* 2. *ibi, aut dicimus. lib.* 7. cum dos regulariter non sit sine matrimonio *l.* 3. *ff. de iur. dot. Mantic. d. lib.* 11. *tit.* 22. *numer.* 6. quia hæc conditio poterit probari etiam per testes, & probata, dabitur executio, tanquam liquidato instrumento.

Ratio in omnib. istis exemplis potest esse, quia testes in eis non examinantur super negotio principali, cum de eo constet per publicum instrumentum sed examinantur super connexis, & præambulis, & ideo non potest dici, quod antequam examinentur debeat fieri contestatio litis super negotio principali, & sic, cessante litis contestatione, cessat difficultas seu ratio, de qua dixi supra sub num 64.

LIMITATIO X.

SVMMARIA.

Executio sententiæ non recipit appellationem, n. 2. *& seqq.* — *Declaratur, n.* 6. — *Extenditur, n.* 7.

¶ *Sublimitatur* 1. *hæc limitatio, vt non procedat in pronunciatione de exequendo instrumentum, quia ab hac pronūciatione*

tione datur appellatio num.8. vbi tamen firmatur opinio contraria extenditur, subextenditur, & restringitur vsque ad n.18.inclusiue.

Sublimitatur II. quando in appellatione exprimitur iusta causa appellandi, num.19.

Sublimitatur III. vt non procedat in pronunciatione negatiua de non exequendo, nu.21.

Sublimitatur IV. vt non procedat in appellatione deuolutiua loquendo de executione instrumentorum, nu.22.

Sublimitatur V. vt non procedat quando peruertitur ordo executionis, n.23.& seqq. in quibus declaratur.

Sublimitatur VI. in executionis excessu, quia ab eo potest appellari num.28. & seqq. in quibus explicatur, quot modis possit interuenire excessus, dantur exempla excessus, & declarantur, & exponuntur multa de iurisdictione executorum, & ad quos sit ab eis appellandum vsque ad finem limitationis.

1 Limita X. vt non procedat in exequutione sententiæ, quia ab ea non datur appellatio, *l.5. ab exequutione, & ibi Bald. & Salyc. in princ. Cod. quor. appellat. non recip. Rom. cons.41. in præsenti consultatione, nu.1. Vestr. in pract. lib.7.c.3.n.9. vers. sed & inter alios, Bened. de Barz. tract. de guarantig. par.2.q.13. fol.346. Gabr. in concl. lib.2. tit. de appell. concl.4. in princ. Rot. diuers. decis.100. ex nouem, n.12. in fi. vers. & primo par.1.* Et hoc est, quod Spec. *in tit. de exeq. sent. § nunc dicendum, nu.7. vers. quid si ab exequutore, et §. breuiter, vers. fin. principij, ibi hinc est. Abb. in c.15. quod ad consultationem, nu.10. vot. vlt. & num.24. de sent. & re iud. Alex. cons.95. visis processibus, sub nu.4. libr.2. & cons.113. viso themate, n.10. lib.5. Maran. in sua spec. p.6. act.2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, nu.259. limit.7. fol.497. Asin. in prax. iudicior. §.3. cap.18. nu.1. fol.187. Lancell. tr. de attent. par.2. cap.16. de attent. reduct. & c. nu.38. fol.393. & Ruginell. tract. de appell. §.2. cap.2. n.58. vers. non appellari ab executore, fol.52.* & textus ipsi *in cap.43. nouit ille, de appell. & in l.4. ab exequutore, & ibi Bartol. & alij ff. de appel. & relat.* scribunt, ab exequutore non dari appella-
2 tionem: & quod à mandato de exequendo inter easdem personas, inter quas fuit lata sententia, & datum mandatū
* appellatio nō admittatur, scribit ex communi * opinione Caputaq. *decis.40. appellatio non admittitur, p.1.* & quod ab exequutore sententiæ non detur appellatio, scribunt Guid. Pap. *tr. de appel. q.92. n.59. fol.60.* & Rebuff. *tr. de appell. art.7. gl.2. n.15. vers.5. tom.3. fol.503.*

3 Ratio est, quia (si quod est grauamen) iudex illud infert, non is, qui iudicis mandatum exequitur, Crauet. *cons.273. nobilis domine, colum.3. nu.1. vers.2. quia & versic. nec*
4 *obstat,* vbi bene explicat, & Rebuff. *vbi sup.* actus enim tribuitur ordinanti, & non exequenti, *Rot. diuers. decis.167. n.2. par.1. Surd. tr. de alim. tit.7. q.38. num.52. & decis.8. & noua. n.23. & 24 & decis.292. Annibal. nu.9.* & exequutor
5 est veluti causa instrumentalis, quæ secundum Aret. *in §. cum autem impubes, nu.6. in fine, Instit. de adopt.* non disponit, & frustra statuta darent executionem paratam instrumentis; si permitterent, quod appellatio ab eorum executione suspenderet executionem.

6 Declara istam limitationem, vt procedat in exequutione rei iudicatæ, vel instrumenti, vel quid similis, à quo nō detur appellatio, quia tunc exequutio nō in plus grauat, quam grauet res iudicata; vel instrumentum, quod mandatur exequutioni; vnde sicut non appellatur a re iudicata, seu ab instrumento, ita etiam nō appellatur ab eorum exequutione per ea, quę in pronunciatione de exequēdo retuli, & sequutus sum *infra sub num.8. vers. contrariam,* & tamē in pronunciatione de exequendo, vel non exequendo poterat esse maior difficultas.

Secus est in exequutione ante latam sententiam interlocutoriam, vel diffinitiuam, vt cum iudex, inchoando ab exequutione, facit, aliquem capi, & detineri, vel ponit aliquem intenutam bonorum, quia tunc non solum potest appellari, sed potest appellari etiam post lapsos decem dies, *Paul. de Castr. consil.334. visa appellatione, num.4. lib.1. Alexandr. consil.113. viso themate sub num.10. ibi, tamen quando nulla præcessit sententia, lib.5.* dicens, posse appellari, quando non est lata aliqua sententia super eo, in quo petitur exequutio.

Secus etiam est in executione sententiæ appellabilis, quia tunc sicut potest appellari à sententia, ita à fortiori potest appellari ab illius exequutione, cum exequutio inducat innouationem, & efficiat grauamen sententiæ.

7 Extende hanc decimam limitationem, vt in tantum sit prohibita appellatio ab executione sententiæ, quod appellans punitur pęna quinquaginta librarum auri, *l.5. ab executione, in fine, C. quorum appell. non recip.*

Ratio autem, quare appellans ab executione puniatur in quinquaginta libris auri, & appellans temere in caussa appellabili puniatur solum in expensis, & appellans in casu inappellabili puniatur multa viginti librarum auri, *vt notat Rebuff. tractat. de appellat. artic.9. glos. vna, num.3.10. & 11. tom.3. fol.507.* est, quia maior videtur temeritas, pertinacia, & culpa in appellatione ab executione, quam à sententia, *Rebuff. dict. gl. vna, num.8. et 9. fol.507.*

8 Sublimita I. eandem limitationem, vt non procedat in pronunciatione de exequendo instrumentum, quia licet ab exequutione instrumenti sit prohibita appellatio, vt dixi, tamen à pronunciatione de exequendo instrumentum, cum iudex pronunciat instrumentum esse exequendum, dabitur appellatio. *Rom. in dict. consil.41. sub num.1. Aug. cons.112. quidam petijt, quem refert, & sequitur Felyn. in cap.15. quoad consultationem, nu.13. in fine, & n.14. & 15. vers. limita 1. de sent. & re iud.* dicens, quod propterea cauti aduocati nunquam petunt pronunciari super exequutione instrumenti, ne appelletur à pronuntiatione, sed solum petunt realiter exequi, *Sal. in l. exequutione, sub num.3. ibi, or attende. C. quor. appell. non recip. & Alex cons.113. viso themate, sub n.10. lib.5.* dum ex Salyc. refert. & sequitur, quod ab ista pronuciatione datur appellatio, quando nulla pręcessit sentētia, quia tunc cessat ratio illa, in contrarium, videlicet, ne res protrahatur in infinitum, quod etiam recenset Nicol. *tract. de concord. gl. concord.6. fallen.47. nu.88. fol.195.* Alios plures congerit, sed non sequitur Gabr. *in concl. lib.2. tit. de appel. concl.6. nu.1.*

Ratio huius sublimitationis est, quia pronunciatio de exequendo est interlocutoria, habens vim diffinitiuæ, cum non expectet post se aliam sententiam *testibus Salyc. Alexand. Felyn. Capic. & alijs, quos retuli & sequutus sum infra limit.47. princ. memb.1. num.191. versic. exemplifica vndecimo,* & ab interlocutoria, quæ habet vim diffinitiuæ datur appellatio, *vt dixi ead. lim.47. memb.1. numer.171. versic. sublimita 4.* & quia cessat ratio processus in infinitum, *vt dixi.*

Confirmatur hæc sublimitatio à simili, quia licet à sētentia excommunicationis non detur appellatio, tamen datur a declaratoria incursus in eam, *vt scripsi infra limit. 22. princip. n.36. vers. sublimita secundo.*

Contrariam opinionem, quod non possit appellari, tenet Ant. de Canar. *tract. de execut. instr. q.46. nu.83. tom.5. fol.44.* & quod à pronuntiatione de exequendo rem iudicatam, vel aliam materiam executiuam non detur ap-
* pellatio refert & sequitur ex communi * opinione, & obseruantia Palatij Rot. *diuers. decis.100. ex nouem, num.13. p.1.* & plures, qui loquuntur indistinctè, & testantur de communi opinione, refert & sequitur Gabr. *in conclus. lib.2. tit. de appell. conclus.4. sub num.1. vers. contrariam,* & de
* magis * communi, *num.2.*

Com-

Comprobatur hæc contraria opinio, quia instrumentum habẽs executionem paratam, & res iudicata æquiparantur in tantum, quod ab eorum executione non datur appellatio, *per ea, quæ dixi supra in ista limitatione*, & hanc æquiparationem facit etiam Bened. de Barz. *tract. de guarentig. parte 2. quæst. 13. fol. 346.* Imò in instrumento est aliquid amplius quoad hunc effectum, quam in sententia, *sicut aduertit Anton. de Canar. tractat. de exeq. instru. quæst. 41. sub n. 79. fol. 44.* Ergo sicut à pronunciatione de exequendo rem iudicatam non datur appellatio per ea, quæ firmaui *in seq.* ita etiam est dicendum in pronuntiatione de exequendo instrumentum, & certè nulla ratio diuersitatis potest assignari.

9 Reiecta hac opinione contra sublimitationem.

Extende eandem opinionem, vt procedat in pronuntiatione de exequendo rem iudicatam, quia ab ea non datur appellatio, *Spec. tit. de exeq. sent. §. penult. versic. sed secundum eum quæritur, numero 5. in fine, & numer. 6. lib. 2. fol. 181. Odofr. quem referunt & sequuntur Cyn. in l. 5. ab executione, numero 2. vers. quæritur circa, C. quor. appellat. non recip. Ioan. Andr. in addit. ad Spec. titul. de appellat. §. in quibus numero 6. vers. & scias in verbo pronuntiatione, & Bar. in l. 4. ab exequutore, sub num. 1. ibi quod non placet, ff. de appel. & relat.* hoc etiam tenent Bal. *in l. 14. si cum exceptione, §. hæc autem actio, ibi, adde ex ratione, & versic. item nota ex ista gl. quod met. caus. & apertè in d. l. 5. ab executione, vers. modò quæro, num. 4. Felyn. qui alios citat, in capit. 15. quoad consultationem, sub num. 14. ibi, in contrarium, de sent. & re iud. Lancell. tract. de attent. parte 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 50. princ. num. 120. fol. 380.* Et quod hæc opinio sit verior, testatur Ant. de Canar. *tract. de exeq. instrum. q. 46. numero 83. fol. 44.* & hanc esse

* communem* testantur, & sequuntur Corn. *consil. 71. super primo, num. 5. ibi, & licet sit dubium, lib. 1. Alex. consil. 95. visis processibus, versic. quod autem à sententia, numero 4. & seqq. lib. 2.* dicens ab ista communi opinione non esse recedendum in iudicando, *Dec. cap. 43. nonnit. sub num. 6. ibi, sed tamen, de appell. Maran. in suo Spec. parte 6. act. 2. princ. in verb. & quandoque appellatur, limit. 7. num. 260. fol. 479. Rebuff. tract. de sent. execut. art. 7. glos. 13. num. 16. fall. vlt. tomo 1. fol. 376. & Capic. decis. 1. num. 17.* quem retuli & secutus sum *supra lib. 1. cap. 97. numero 56. in fine.* Et quod

* hæc sit magis communis* opinio, refert, & sequitur Grauat. *in annot. ad pract. Vestr. lib. 7. cap. 3. sub numero 43. fol.*

* *207.* & hanc communem* opinionem canonizat obseruãtia Palatij, de qua obseruantia testatur Rot. *diuers. decis. 100. ex nouem numero 13. parte 1.* & quod à sententia de exequendo non detur appellatio, est opinio communis,

* & magis communis, quam refert, & sequitur Gabr. *in concl. lib. 2. de appellat. concl. 4. sub numero 1. & 2. vers. contrariam, & vers. & maxime.* Et quod non liceat appellare à pronuntiatione de exequendo, refert, & sequi videtur communem, veriorem, & seruatam esse opin. Addition. *ad pract.* Papiens. *in form. appellat. à sent. diffin. in gl. coram vobis, in verbo in executione fol. 407.*

Rationes huius extensionis sunt plures.

10 Prima, ne res protrahatur in infinitum, *Cyn. in d. l. 5. ab exequutione sub n. 2. seu, vt sit finis litium, Io. Andr. Felyn. & Rebuff. vbi supra n. præced.*

11 Secunda ratio, est, quia quando duæ sententiæ ita se habent, quod secunda est exequutiua primæ, tunc si non potest appellari à prima, neque poterit appellari à secunda, *Bal. in d. §. hac autem actio, quem refert, & sequitur Felyn. vbi supra, Capic. d. decis. 1. numero 17. & Contar. in l. vnica, limit. 19. numero 16. C. si de mom. possess.* seu quia executio est pars sententiæ, seu declaratio, à qua non appellatur, nisi propter excessum, *Bal. in d. l. ab exequutione, num. 4.* Vnde, si non sit appellatum à pronunciatione, articulos esse admittendos, non poterit postea appellari ab ipsa admissione, *Castr. in l. 4. ab exequutione, nu. 2. ff. de appellat. quem refert & sequitur Ruginel. tract. de appell. §. 2. cap. 3. numero 85. & 167.* quia secunda est exequutio primæ, & prima est, quæ grauat, non autem secunda, *idem Ruginell. qui alios citat, d. c. 3. n. 168.*

Tertia, & est eadem cum præcedenti, quia qua ratione non appellatur ab exequutione, videlicet, quia non plus grauat, quam sententia, eadem ratione non appellatur à pronunciatione, *Felyn. & Rebuff. vbi supra.*

13 Quarta, quia, prohibito aliquo, censetur prohibitum omne id, per quod deuenitur ad illud, *Alex. d. cons. 95. n. 5. & dixi lib. prac. c. 9. n. 885. & 886.*

14 Quinta, & vltima ratio, est, quia si diceremus, posse appellari à pronunciatione, & non ab exequutione, facilè sequeretur quod lex esset imposita verbis, & non rebus contra *l. 2. C. comm. de leg. & c. 35. commissa de elect. in 6.* hancque rationem considerant Io. Andr. citatus *supra sub numero 9. Alex. d. cons. 95. numero 4. in fine,* hacq; ratione *supra lib. 1. c. 97. numero 59.* confutaui cautelam eorum, qui arbitrati sunt, quod si decreto torturæ, si interponatur cum reus est in pede tonduli, non admittatur appellatio, ex quo appellaretur ab exequutione, secus si interponatur prius; etenim est cautela nugatoria, & fabulosa, quasi tortura magis torqueat, magisq; grauet, si decretum interponatur prius, quam si interponatur coniunctim, aut postea.

Contra istam extensionem tenent Glos. *1. in l. 4. ab exequutione, ff. de appell. et relat. et in l. 5. ad exequutione, et ibidem Bart. sub numero 1. et Salyc. sub numero 2. et 3. C. quor. appell. non recip. Spec. tit. de appell. § in quibus num. 6. vers. et scias Socc. reg. 26. appellare ab exequutione num. 5. et reg.*

* *25. fall. 2.* & hanc esse communem* opinionem testatur Soc. *vbi supra,* & Alex. sibi non multum constans *in consil. 113. viso themate numero 9. in fine, et 10. lib. 5.* & hanc opinionem in effectu videtur sequutus Rom. *cons. 41. in præsenti consultatione numero 1.* dum censet, vlterius non esse exprimendam caussam in appellatione, ex quo talis pronunciatio habet naturam diffinitiuæ, & decipitur (parcat mihi) doctissimus Fely. *in cap. 15. quoad consultationem sub numero 18. ibi, oportet exprimere de sent. et re iud.* dum scribit, quod Rom. hic citatus tenet per modum fallentiæ, esse exprimendam caussam in appellatione; Nam Rom. dicit hoc in appellatione ab exequutione, sed in appellatione à pronunciatione de exequendo non se declarat, nisi quod videtur sentire contrarium, videlicet nõ esse exprimendam, & quod teneat. Rom. *in l. 5. in princ. in 4. colum. ff. de verbor. obligat.* & testetur se bis ita obtinuisse in Rota, refert, & sequitur Addit. ad Abb. *in d. cap. quoad consultationem sub numer. 30. in verbo, appellatione, in fine.* Et ratio huius contrariæ opinionis est ea, quam adduxi supra *sub n. 8. vers. ratio.*

In hac contrarietate Io. de Anan. *cons. 26. in caussa, colum. 1. versus est cõciliatione,* quæ non placet Rebuffo *trac. de sent. execut. art. 7. gloss. 2. sub n. 16. vers. cõciliat. tom. 1. fol. 376.* & multo minus placet mihi, ideo eam non recenseo, *Guid. Pap. decis. 574. an iudex, sub num. 3. versic. sed an possit appellari, & num. 5. versic. sed à tali.* modo ait, modo ibiq; non constans, eam opin. quam num. 3. ponit primã, num. 5. ponit vltimam. *Maran. Ios. Cumia, & Ruginell. quos citaui infra limit. 47. prin. p. sub n. 191. versic. contra vtramque* contra id, quos retuli, & sequutus sum, *supra num. octauo, versic. contrariam.* dicunt pronunciationem de exequendo instrumentum esse diffinitiuam, & de exequendo rem iudicatam esse interlocutoriam meram.

15 Ergo non discedo ab extensione, quia est vera, & seruatur in praxi.

Subextende primo eam, vt procedat siue exequtio sententiæ petatur per actionem, in facto, siue officio iudicis, quia neutro casu datur appellatio, *Ant. de Canar. dict. quæst.*

quæst. 46. numero 84. fol. 44.

16 Subextende secundo, vt procedat, siue teneamus huiusmodi pronunciationem esse interlocutoriam meram, siue interlocutoriam habentem vim diffinitiuæ, quia semper habet eandem naturam, vt non grauet, &, cum non grauet, non admittit appellationem; an tamen sit mera interlocutoria, vel habeat vim diffinitiuæ, vide quæ scripsi *infra limit. 47. memb. 1. n. 191.*

17 Subextende tertio, vt citra dubium procedat in executorialibus decretis vigore trium sententiarum conformium, quia tunc non cadit disputatio an executoriales sapiant interlocutoriam, aut diffinitiuam, & an ab illis possit appellari, vel suspendant seu extingnãt iudicatum; veniunt enim ad executionem illarum trium conformiũ, nec appellatio aliqua, vel exceptio admittenda erit. *Mandos. tract. de commiss. in commiss. 23. executorial. in verbo, citatione præcedente, q. 4. versus finem fol. 130.*

18 Restringe eandem extensionem, vt procedat dummodo ista pronunciatio contineat solum illud idem grauamen, quod continebatur in prima, id est, continebatur in sententia, à quo non potest appellari, secus quando ex pronunciatione de exequendo inferretur nouum grauamen, quia tunc ab ista pronunciatione daretur appellatio per ea, quæ loquendo de appellatione à tribus sententijs diformibus, scripsi *supra limit. 1. num. 31. & seqq. & n. 44. & 45.* quicquid forsan dubitauerit Gabr. *in conclus. lib. 2. tit. de appell. concl. 4. in fine*, dum scribit, quod à sententia de exequendo non datur appellatio, maximè quando nihil noui inducit, quasi sentiat, quod neque detur si aliquid noui induceret, in quo non benè sentiret.

19 Sublimita II. eandem limitationem vt non procedat quando in appellatione exprimitur iuxta caussa appellãdi, quia tunc potest appellari etiam ab exequutione. *Rom. cons. 41. in præsenti consultatione sub n. 1.*

Pro intelligentia huius sublimitationis vide, quæ scripsi *infra sub n. 63. & seqq.*

20 Sublimita III. vt non procedat in pronunciatione negatiua de non exequendo, quia ab ea potest appellari, per ea, quæ de pronunciatione contra hæredem scripsi *supra limit. 6. princip. memb. 4. num. 38. versic. restringe tertio*, & de pronunciatione contra eum, qui petit alimenta *supra limit. 7. princip. num. 19. vers. declara tertio*, & de pronunciatione contra creditorem petentem exequutionem vigore obligationis Cameralis *limit. præced. n. 50. sublim. 2.* & quod à pronunciatione de non exequendo detur appellatio scribunt *Gloss. 1. in d. l. 5. ab exequutione, C. quor. appell. non recip. & Bar. & Salyc. citati supra sub n. 14. vers. contra.* quorum doctrinam licet nos reprobemus in decreto affirmatiuo de exequendo, tamen sequimur in decreto negatiuo de non exequendo.

Contrariam opinionem tenet inaduertenter Bal. *in d. l. ab exequutione, sub num. 4. Cod. quor. appell. non recip.* firmans, à decreto de exequendo, seu non exequendo non dari appellationem, & ex Anton. de Butr. refert, & sequitur Bal. Nouel. *tract. de dot. p. 6. priuil. 2. in fine, tom. 9. f. 193.* dicens, quod sicut non potest appellari à decreto de exequendo, ita etiam non potest appellari à decreto de non exequendo, & quod ita pluries vidit seruari de facto in Ciuitate Perusij, stante statuto, quod à sententia lata super executione instrumenti guarentigiati contra debitorem non possit appellari.

21 Confirmatur hæc contraria opinio, quia statutũ, quod instrumentum dotis habeat executionem paratam, procedit non solum quando maritus agit contra socerum, vel alium, qui dotem in instrumento promisit, sed etiam quando vxor, seu socer ex eodem instrumento repetit à marito, vel eius hæredibus dotem datam, etiamsi in instrumento dotis receptę per maritum non aliter promittatur restitutio ipsius dotis in casu soluti matrimonij, Bal. Nouel. *d. par. 6. priuil. 2. num. 11. versus finem, vers. in fideiussore.* Et ratio est, tum quia promissio restitutionis tacitè subintelligitur, & venit ex naturâ contractus, *Bald. Nouel. vbi supr.* tum etiam quia maritus, & vxor sunt correlatiua, & in correlatiuis statutum in vno extenditur ad alium, *idem Nouel. eod. priuil. 2. in fine, sub n. 12.*

Non recedo à sublimitatione, cuius vtilitas non est in prima, sed est in secunda instantia, *vt dixi limit. præced. sub n. 58. vers. confirmatur.*

Neque obstat confirmatio adducta hic supra pro contraria opinione, quia habet differentes terminos & diuersam rationem.

22 Sublimita IV. loquendo de executione parata concessa publicis instrumentis, seu alijs caussis, requirentibus celeritatem, vt propterea in istis censeatur prohibita appellatio solum quoad effectum suspensiuum, sed non quoad effectum deuolutiuum, quia ad istum effectum datur appellatio ab exequutione, sicut refert, & sequitur Ant. de Canar. *tract. de exeq. instit. q. 47. n. 86. fol. 45.* & satis scripsi *limit. præced. n. 51. & seqq.* vbi videas.

23 Sublimita V. vt non procedat in executione peruersa, id est, quando peruertitur ordo, qui debet seruari in executione ex dispositione *l. 15. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iud.* quia ab illa peruersione ordinis potest appellari, *vt ex Asin. retuli, & sequutus sum lib. præced. c. 1. n. 59.* & sentiunt Doct. infra citati sine controuersia.

Ratio quare possit appellari est duplex. Prima, quia non speratur alia diffinitiua, in qua possit reparari hoc grauamen. Secunda, quia committitur excessus in exequendo, & ab excessu exequutionis datur appellatio; quare si nuntius habet in mandatis, vt ponat se possessione vnius rei, & ipse ponit se in possessione alterius rei, potest appellari, *vt retuli, et sequutus sum infra numero trigesimo secundo.*

24 Extende istam sublimitationem, vt hoc grauamen in tantum sit appellabile, vt, etiam appellatione non interposita, exequutio sit nulla, *Ioan. de Imol. in d. §. in venditione, Felyn. in c. 15. quoad consultationem, sub n. 12. vers. remedia, ibi, dic contra, de sentent. & re iudic. Afflict. decis. 358. in caussa inter, n. 1. & seqq. et Maran. in suo Spec. p. 6. actu 3. et vlt. princip. sub n. 9. fol.*

Contra istam extensionem, quod enim exequutio non sit nulla, ideoque sit necessaria appellatio, tenuerunt Bar. Abb. & alij, quos refert, sed non sequitur Ias. *in d. §. in venditione, n. 19. ibi, iuxta istam gl.* testans hac videri magis communem, quam etiam sequitur Luc. Pæt. *in pract. capit. lib. 8. cap. 2. num. 11.* & hanc communem sequuta est etiã Rot. vt testantur Put. *decis. 318. in vna Tiburtina, lib. 2. fol. 410. & Mohed. decis. 7. alias 185. castri Tiburtini, de sent. & re iudic.* qui eam tenent in casu magis dubio, videlicet, etiam si executor peruerteret ordinem executionis sibi commissæ in motu proprio Pontificis; hanc eandem opin. sequitur Asin. à me relatis *d. c. 1. n. 59.* & tenet alij, quos citat Contar. *in l. vnica, limit. 18. num. 26.* & ante eum latius Gabr. qui tamen eam non sequitur, nisi fœdere concordiæ in *suis conclus. tit. de execut. rei iud. conclus. 2. sub num. 1.*

25 Declara primo concordando, vt hæc opinio communis contra extensionem sit vera, quando iudex procedit sine interlocutoria, peruertendo ordinem *dicti in venditione*, secus si interloqueretur, faciendam esse executionem contra ordinem dicti, §. quia isto casu executio esset nulla, & non indigeret appellatione, & sic procedit extensio, *Alex. in d. §. in venditione, versus finem, num. 38. in fine, & Ias. sub d. num. 19. & Contar. d. limit. 18. num. 27* licet Gabr. *in concl. lib. 2. tit. de execut. rei iud. concl. 2. n. 2.* quem ipse Contar. citat pro ista concordia, aliter loquatur. Inquit enim, executionem esse nullam, quando iudex in sententia iussit, fieri executionem iuxta ordinem dicti §. inchoando

choando à mobilibus, & executio fit postea contra dictum ordinem.

26 Declara secundo, vt præfata communis, seu magis communis opinio, quæ tenet, executionem non esse nullam, procedat in iudice, non autem in nuntio, qui exequendo excederet fines mandati, testibus Alex. *cons. 5. in causa & lite, sub numero 3. vers. nec obstat, ibi, posito autem quod opinio, lib. 2. & Gabr. d. concl. 2. numero 3.* & quod si sententia iudicis mandet nuntio Curiæ, quod faciat executionem pro certo debito, seruata forma iuris, & nuntius exequatur contra ordinem iuris, executio sit nulla, & sit retractanda, scribit Afflict. *decis. 358 in causa inter, sub numero 1. & 2.*

Contra hanc declarationem, quod enim communis opinio procedat indistinctè tam in iudice, quàm in executore, tenet Rot. *vt testatur Put. d. decis. 318. in fine*, & quod in Regno Franciæ in forensi iudicio seruetur, vt si iudex committeret nuntio, vt venderet bona, & ipse gratificaret in illis bonis, quos vellet, tunc, & in similibus casibus appellatur à commissione, & ab alijs, quæ sequuta fuerunt scribit Rebuff. *tract. de sent. execut. art. 7 gloss. 12. n. 18. versic. in forensi, tomo 1. fol. 376.*

27 Declara tertio, vt in caussis, in quibus proceditur, sola facti veritate inspecta vigore iuris municipalis, executio non reuocetur etiam si non sit seruatus ordo *dicti §. in venditione, Grauat. in annot. ad prax. Vestr. lib. 8. capitul. vlt. sub numero 27.*

Declara quarto, vt ab inuersione ordinis possit appellare is cuius fauore est datus ordo, quia is diceretur grauari, siue sit debitor, siue sit creditor, *per ea, quæ scribunt Doct. in l. 15. à diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. & Abb. in cap. 15. quoad consultationem, numero 27. de sent. & re iud.*

Infero primo subdeclarando, quod creditor potest appellare ab executione, quæ fiat in rebus immobilibus, omissis mobilibus, & moueor, quia fauore creditoris inductum est, vt executio fiat prius in mobilibus, *vt sentit Felyn. in d. c. quoad consultationem, sub numero 12. versic. remedia, versus finem.* Quod si dicamus, inductum esse fauore debitoris, dicendum esset, quod debitor posset appellare.

Subinfero vltra omnes, quod si teneamus, inductum esse fauore debitoris, & executio fiat super mobilibus iuxta ordinem dicti §. in venditione, & debitor opponeret, vt fieret super stabilibus, & iudex nihilominus ad instantiam creditoris procederet in executione mobilium, debitor posset appellare, quia quilibet potest renunciare fauori suo, &, quod est inductum in fauorem, non debet retorqueri, in odium quod autem sit inductum in fauorem debitoris patet, quia lex vltimo loco concedit, vt executio possit fieri in personam.

Infero secundo, quo ab executione, quæ fiat in vna specie rerum, & fiat in re debitori magis damnosa, debitor potest appellare, & moueor, quia executio, quę fiat in vna specie rerum, debet, fieri semper in re minus debitori dãnosa, siue executio fiat in mobilibus, *Gloss. in d. §. in venditione, in verbo, animalia, Bart. numero 5. Felyn. d. cap. quoad consultationem, sub numero 12. Maran. in suo Spec. parte 6. in 3. & vlt. act. numero 11. fol. 521. Luc. Pet. in pract. capitol. lib. 8. c. 2. n. 10.* & de opinion. commun. * testatur. & sequitur Ias. *in d. §. in venditione, n. 10.* siue fiat in stabilibus, *Bart. Ias. & Maran. vbi supra.*

Quamuis multa possent allegari in contrarium ex his quæ recenset Alex. *in d. §. in venditione, n. 4.*

Infero tertio, quod si iudex inciperet executionem à nominibus debitorum, creditor posset appellare, quia esset grauatus, vt ex mente Abbatis refert, & sequitur Felyn. *dict. capitul. quoad consultationem, numero 12. in fine.*

28 Sublimita VI. (& est similis quintæ præcedenti) vt non procedat in executione excessiua, idest, in excessu, quia ab eo datur appellatio, *l. 5. ab executione, & ibi Bal. in princip. & Salyc. num. 1. C. quor. appellat. non recip. Spec. tit. de execut. sent. §. breuiter, versic. sed secundum eum, ibi, sed ipse respondet, sub numero 6. Roman. in consil. 41. in præsenti consultatione, num. 1. Abb. cap. 15 quoad consultationem, sub num. 10. not. vlt. num. 27. in fine, de sent. & re iud. Ant. de Canar. trac. de execut. instrum. quæst. 46. sub num. 85. tom. 5. fol. 44. Nicel. tract. de concord. gl. concord. 6. fall. 8. numero 37. fol. 192. Guid. Pap. tract. de appell. quæst. 92. num. 19. tom. 5. fol. 60. Maran. in suo Spec. parte 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, limit. 7. num. 259. fol. 497. Vestr. in pract. lib. 7. cap. 3. sub num. 9. vers. sed & inter alios, fol. 196. Rot. diu. decis. 100. ex nouem, num. 17. vers. quarto parte, Contar. in l. vnica, quæst. 24. tertius, non appellet, num. 8. vers. declara, & num. 36. & latè limit. 19. ratione excessus, num. 1. & seqq. C. si de mom. poss. intelligatur.* Et quod in nullo casu sit prohibita appellatio ab excessu, executionis, ascribit Cæsar Barzius *in Bononien. decis. 55. dominus, numero 6.* & quod nulla sit caussa in mundo, in qua non possit appellari ab excessu modi, refert, & sequitur Rebuff. *tract. de sent. execut. art. 7. gloss. 12. sub num. 4. alleu. 1. tomo 1. fol. 378.* & communiter omnes in diuersis locis, prout de communi * opin. testatur Gallesi. *ad form. Camer. obligat. quæst. post prætest. in idem, sub num. 11. tomo 6. parte 2. fol. 364.* & quod ab executore excedente modum possit appellari, vide *limit. seqq. 6.*

Ratio est euidens, quia licet quis consentiat sententiæ, tamen non intelligitur consentire excessu modi, vel formæ in exequendo, *Rebuff. vbi supra*, & sic in excessu cessant omnis res iudicata, & omnis obligatio exequutiua.

29 Extende hanc sublimitationem, vt procedat etiam in eo, qui iurasset non appellare, *testibus Ias. consil. 15. & Phanut. tract. de in lit. iur. parte 3. c. 3. sub n. 5. fol. 392. quos refert, & sequitur Contar. in l. vnica, lim. 19. sub n. 2. & n. 6. si de mom. poss.*

30 Explica hanc sublimitationem, vt excessus, possit interuenire tot modis, quot modis, potest aliquid dici plus, *Bal. in l. 14. si cum exceptione, §. hæc autem actio, dr. & tot modis dicitur, ff. quod met. caus.* & de modis, seu speciebus excessus, vide Gloss. *in l. 3. ab exequutione, in verbo excedat, & ibi Bar. nu. 4. C. quor. appellat. non recip. Spec. tit. de exec. sent. §. nunc dicendum, num. 7. versic. quid si ab exequutore, Bal. in marg. in verbo, appellari potest à iuramento delegato, & alios infra citatos.* Et quod excessus possit committi tribus modis; *primo* ratione rei, *secundo* ratione temporis, *tertio* ratione exceptionum, quæ possunt de iure opponi contra exequutionem, & fuerint reiectę, refert & sequitur Cæsar Barzius *d. decis. 55. n. 11.*

31 Exemplifica primo excessum executionis, quando fit missio in possessionem rei magnæ, cum sufficeret missio in possessionem rei modicæ, *Gloss. in d. l. ab exequutione, in verbo excedat, & ibidem Salyc. sub n. 5. ibi, & dicitur excedere modum Contar. in l. vnica, limit. 19. nu. 21. C. si de mom. poss.* & quod, si seruientes velint capere pignora maioris valoris, quam sit debitum, possit debitor eis resistere, refert Rebuff. *tract. de sent. execut. art. 7. glos. 14. sub num. 4. tomo 1. fol. 379.* Quare exceditur si fiat exequutio pro maiori quantitate ea, quæ continetur in sententia, *Gloss. & Rebuff. vbi supra, Vestr. in prax. lib. 7. c. 3. sub nu. 9. versic. sed & inter alios, fol. 196.* & comprobatur ex tex. *in §. plus autem, Instit. de act.* vbi qui pro 10. sibi debitis petit 20. dicitur plus petere.

32 Extende hanc exemplificationem, vt idē sit quādo exequitur in alia re, quam fuerit iudicata, *Rebuff. dict. art. 7. glos. 14. n. 3. vers. secundo, to. 1. fol. 379.* vel quando nuncius habet in mãdatis, vt ponat me in possessionē vnius rei, & ipse me ponit in possessionē alterius rei, *Contar. vbi supra.*

33 Exem-

33 Exemplifica secundo quando exequutio fit ante tempus, puta ante quadrimestre post latam sententiam, *Glos. Salyc. & Vestr. vbi supra, & Rebuff. d. art. 7. gl. 14. num. 1. to. 1. fol. 379.* & de hoc quadrimestre locutus sum etiam *supra lib. 2. c. 62. n. 18.* & quod petens ante tempus dicatur plus petere, petat ex *d. §. plus autem, Instit. de action.* & hic in Curia diceretur excessus, quando creditor exequeretur ante lapsum terminum susceptum à reo.

Extende istam exemplificationem, vt procedat, quando pendente in integrum restitutione post sententiam, vel literis super supplicatione impetratis, & durante earum comprobatione, quam interiuationem dicunt, vellet exequi, quia tunc prohibetur, & ideò licita esset appellatio, *Rebuff. tract. de sentent. exec. art. 7. gloss. 12. num. 8. fall. 5. tom. 1. fol. 374.*

34 Exemplifica tertio in exequutore, seu iudice, qui exequitur, spreta exceptione, quæ deberet admitti etiam in exequutione, vt puta, quia exequitur contra personam, quæ non tenetur in plus, quam facere potest, *iuxta ea, quæ scripsi lib. præcedent. cap. 7. num. 256.* Nam quod possit appellari ratione excessus, quando iudex non admittit exceptiones, quæ sunt aptæ ad impediendam exequutionẽ, scribunt Glos. & Vest. citati *supra sub numer. 31.* & Cæsar Barzius citatus *supra sub num. 30. Bart. in d. l. 5. ab exequutione, sub num. 4. C. quor. appell. non recip. Abb. in c. 15. quoad consultationem, sub num. 24. versus finem, & num. 25. de sentent. & re iud. Rebuff. tract. de sentent. execut. art. 7. gl. 12. num. 2. vers. potest tamen, & gl. 14. numer. 9. fol. 373. & 380.* dicens, quod si quis se opponat contra executionem, & executor non admittat illam oppositionem, tunc pars potest appellare, quia executor excedit modum, & *Contar. in l. vnica, limit. 19. num. 6. C. si de moment. poss.* dicens, quod & si statutum prohibeat appellari in caussis instrumenti guarintigiati, tamen potest appellari, si iudex reijciat legitimas exceptiones, *& q. 24. num. 1. & 10.* dicens quod si tertius citatus ad opponendum, quare sententia non debeat exequi, compareat cum sua exceptione, & iudex eam reijciat, potest appellare ab excessu, *& Greg. Tolos. tract. de appell. lib. 2. cap. 1. num. 14. & seqq.* in quibus ponit multos casus exceptionum, quibus non admissis, ait posse appellari.

35 Declara hanc exemplificationem vt sit vera quando is, qui excipit, offert, se velle incontinenti probare exceptionem, quia si non offerret incontinenti se probaturũ, non esset admittenda appellatio, *Contar. in d. l. vnica, lim. 19. n. 23. ibi, intellige modo, C. si de mom. poss.* quia cum in huiusmodi iudicijs summariè procedatur, non admittuntur exceptiones requirentes altiorem indaginem, *Contar. d. lim. 19. n. 24.*

36 Subdeclara hanc declarationem, vt prædicta oblatio de probando incontinenti exceptionem debeat fieri iudici, & non mero exequutori; quia si fieret exequutori, non iustificat appellationem, cum exequutio non teneatur recipere probationem, *Dec. in c. 70. interposita, num. 7. ibi, secundo idem esset, de appell. & Contar. d. limit. 19. n. 24. in fin. & n. 25.*

37 Pro absoluta intelligentia huius subdeclarationis distinguo tres species executorum.

Prima species sit executor merus, & loquendo de isto, concludo, quod iste non debet admittere aliquam exceptionem, *Abb. in cap. 5. de cætero, num. 1. & firmius sub numer. 3. ibi, & certè glossa ista, Felyn. numer. 4. versic. secunda conclusio, de sent. & re iud.* dum scribunt, quod executor merus ad lites, datus post liquidatam materiam exequutionis, vt nuncius datus ad possessionem tradendam, nullam exceptionem audit, rursus Felyn. *in cap. 28. pastoralis, §. quia vero sub numero decimo septimo, versic. exequutor merus, de offic. & potest. iud. deleg.* & quod hi, qui sunt strictè, & meri exequutores, & puri facti, vt nuncij, qui delegantur ad actum exequutionis, nullam admittant exceptionem, quia in hoc processit omnis cognitio, tam respectu sententiæ, quam respectu exequutionis, concludit Ant. de Butr. *d. c. de cætero, sub n. 3. ibi, dic quod quidam,* & de isto exequutore loquitur etiam Bar. *in l. 15. à diuo Pio, n. 10. ff. de re iud.*

38 Restringe conclusionem positam in hac prima specie, vt non procedat si exceptio nullitatis sententiæ sit notoria, quia executor quamuis merus potest eam audire, & cognita nullitate sententiæ, potest spreta sententia, denegare executionem, *per ea quæ scribit Rom. consil. 51. attentis his, n. 1. et terminis Felyn. in d. c. 5. de cætero, sub n. 4. versi. secunda conclusio, de sent. et re iud. et addit. ad Abb. in eodem cap. sub n. 2. rursus idem Felyn. in dict. §. quia vero, sub n. 17. versic. fall. 1.*

39 Reliquas restrictiones ponit per modum fallentiarum Felyn. *sub d. numero 17.* tu poteris eas apud eum videre.

40 Secunda species dicitur merus executor, seu minister exequutoris, cuius officium est vilissimum, & nõ dignum elegantia iurisdictionis, & dicitur apparitor, qui nullam habet iurisdictionem, *Rebuff. tract. de sent. execut. art. 7. gl. 12. num. 19. vers. quæro si mandetur, to. 1. fol. 376.* & loquendo de isto, concludo, quod doctrinæ supra citatæ non procedunt in eo, quia iste nullam penitus potest audire exceptionem, quia est exequutoris minister, qui non habet, neque videt sententiam, seu decretum, sed solum habet mandatum ab exequutore sententiæ; executor autem sententię remanet is, qui decreuit mandatum, vel is, cui delegatur executio sententiæ, qui propterea debet habere sententiam.

41 Infero ex hac conclusione, quod si isti executores, id est, birruarij, satellites, & barigelli excedant modum, vel inordinate exequãtur, potest reus recurrere ad iudicem, qui mandatum relaxauit, vt corrigat excessum; quod si reus, omisso isto recursu ad eundem iudicem, velit appellare, dico remittendum esse ad iudicem exequentem, qui mandatum relaxauit, quia recursus dari non debet per saltum, & cessat remedium extraordinarium, vbi extat ordinarium.

42 Tertia species dicitur exequutor mixtus, in quo considero tres casus principales.

Primus casus est in executione, quam lex committit iudici in defectum iurisdictionis, vt puta, quando sententia est lata à delegato, vel ab arbitro, qui suas sententias exequi non possunt: & loquendo de isto casu, concludo, quod habet omnem cognitionem, quæ requiritur in exequutione, *Bar. in l. 15. à diuo Pio, num. 5. ibi, quandoque est prius, ff. de re iud.* & ab hac conclusione non discedunt in effectu Anton. de Butr. & Abb. *in cap. 3. de cætero, de sent. et re iud.* alter *sub num. 3. ibi, quidam sunt exequutores mixti recipientes,* & alter *sub num. 4. vers. secundo membro principali.*

43 Infero ex hac conclusione, quod eiusmodi exequutores possunt non solum cognoscere, & determinare omnes exceptiones, concernentes exequutionem, sed possunt etiam cognoscere, & pronunciare super nullitate sententiæ & actus, vt apertè scribit Ant. de Butr. & sub verbo, *credo, Abb. in locis supra proximè citatis;* Commissarius enim isto casu, vt inquit Abb. succedit loco iudicis, & ideo quicquid potuisset opponi coram eo, poterit opponi coram isto executore.

44 Subinfero, quod delegatus executorialis, cui Signatura iustitię committit hic in Curia executionem alicuius sententiæ, potest cognoscere, & pronunciare super nullitate sententiæ, quia signatura regulariter dat commissionem executorialem, quasi iurisdictio iudicis, qui sententiam tulit, expirauerit, & ideo eam exequi non possit, vt scripsi *supra q. 11. sub n. 172. et 173. vers. ratio,* & hanc subillationem seruant Prælati Romanæ Curiæ.

45 Re-

45 Restringe eandem conclusionem, dum dixi, quod delegatus non potest exequi suam sententiam, vt hoc sit verum in delegato ordinarij, secus in delegato Principis, quia delegatus Principis potest, si vult, exequi suam sententiam, vel committere ordinario, vt exequatur, dummodo infra annum, vt retuli, & sequutus sum *supra q.11. sub numero 163. versic. ratio*, & ordinarius, cui delegatus Principis committit executionem suæ sententiæ, non potest cognoscere de iustitia, vel iniustitia sententiæ ipsius delegati, *capit.28. pastoralis §. qua vero de off. & potest. iud. deleg.* neque de nullitate, quia delegatus Principis posset, *vt dixi*, eam exequi, & ideo non committit eo, quia deficiat sua iurisdictio, & hoc in delegato extra Curiam; at delegatus in Curia non potest exequi, neque committere vide *supra q.11. sub n.172. & 173.*

46 Secundus casus est, quando is, ad quem recurritur pro executione sententię, est superior, vt puta si pro executione sententiæ latæ ab Archidiacono recurratur ad Episcopum, vti superiorem: & loquendo in isto casu concludo, quod iste superior poterit à fortiori cognoscere, vt posse executor, de quo scripsi in præcedenti conclusione, *spec. tit. de exeq. sent. § nunc dicendum, sub num.5. vers. vt autem, lib.2. fol.179. Ant. de Butr. cap. de cætero sub numero 3. versus finem ibi, si autem est illius superior & Abb. sub num.4. vers. secundo membro, ibi, & idem videtur quando inferior de sent. & re iud.* & licet præfati Doct. videantur loqui nō in Archidiacono, sed in Archiepiscopo, prout ad literas extensas loquitur Anton. de Butr. in libro meo, tamen id est errore typographi, quia est legendum, *de Archidiacono*.

47 Tertius casus est, quando committitur executio sententiæ in auxilium iurisdictionis post latam sententiam, vt puta, quādo vnius iudex requirit alium iudicem pro exequutione sententiæ, vel quando à statutis Ciuitatis committitur alicui exequutio sententiarum, & in isto casu distinguendo duas species cognitionum.

Prima cognitio est circa res, in quibus debet fieri exequutio; & dico, quod exequutor habet istam cognitionē. *Bal. in d.l.15. à diuo Pio, sub numero 6. ibi nam quedam ff. de re iud.* quem refert, & sequitur Abb. *d. capitul. de cætero sub num.5. ibi, quandoque committitur*, & consequenter habent cognitionem de modo exequendi, & potest admittere exceptiones, modificantes exequutionem, Ant. de Butr. *eod. cap. de cętero sub numero 3. ibi, item possunt cognoscere.* & ideò potest cognoscere, quando possessor dicit, quod illa capta non est illius condemnati, *Rebuff. tractat. de sent. execut. art.7. glos.12 sub numero 19. vers. si vero to.1. fol.376.*

48 Secunda cognitio est super exceptionibus, quæ opponuntur post sententiam; & in istis rursus distinguo.

Quædam enim exceptiones respiciunt merita caussæ principalis, & de istis non potest cognoscere, *Bart. in d.l. à diuo Pio nu.7. & Abb. d.c. de cętero sub num.4. ibi, quędam est cognitio*, dicens, quod exequutor debet remittere ad priorem iudicem.

49 Quædam exceptiones respiciunt solam exequutionem & non infringunt sententiam, vt exceptio, ne quis cogatur vltra quam facere potest, & similes; & de istis potest cognoscere, *Bart. in d.l. à diuo Pio numero 8. & Abb. d. capitul. de cætero sub numero 4. ibi, quędam sunt exceptiones quę solum.*

50 Quædam exceptiones, directò veniunt contra sententiam, & eam impugnant, vt exceptio nullitatis, vel prætextu falsorum instrumentorum; & de istis non potest cognoscer, nisi ad finem, vt supersedeat, & remittat ad superiorem, non autem vt super illius pronunciet, *Bar. in sępe citata l. à diuo Pio, numero 9. ff. de re iud. Innoc. in dict. cap.5. de cętero sub numero 2. ibi veritas est quod nunquam de sentent. & re iud.* & ibidem Anton. de Butr. *sub numero 3. vers. vltimo resedit ibi, quędam est exceptio falsitatis.* dicens, quod potest probationes recipere, vt superiorem instructum reddat, & interim supersedeat, si aliquid inueniat, quod eum moueat, sed nunquam debet iudicare, *& ibidem Abb. sub numero 4. versus finem, vers. quędam sunt exceptiones, quę de directo.* Et quod iudex, qui sentētiā exequitur, non possit cognoscere exceptionem, quæ tangat negocium principale, vt pote, an sententia sit iniusta, habendo respectum ad ius litigatoris, quia potest solum cognoscere quid sit pronunciatum, non quid esset pronunciandum, refert & sequitur Rebuff. *d. art.7. gl.12. sub n.19. vers. si autem tomo 1. fol.377.*

Extende hæc omnia, quæ dixi *supra in tertio casu, num.47. & seqq.* vt habeant locum etiam in iudicibus de partibus, quibus pars præsentat mandatum executiuum, relaxatum ab Auditore Cameræ, seu ab alio Papæ delegato, quia si actor coram eo citet aduersarium condemnatum ad videndum subhastari, & deliberari pignora, poterit iste iudex cognoscere ea omnia, quæ dixi *sub d. numer.47. & seqq.*

51 Sed nunquid iste executor possit cognoscere de nullitate sentētiæ? Respondeo, Bar. *vt audiuisti hic supra*, tenet, quod non. Contrarium tamen, nimirum, quod possit, parte vocata, cognoscere de nullitate sententiæ, & de alijs exceptionibus à iure permissis, & inde iudicare, an sentētia sit exequenda, vel non, tenet Guid. Pap. *decis.574. an iudex sub num.1.* testans, se sic vidisse seruari in Curia illius Parlamenti. Sed Ioan. Fab. *in l. satis C. ad leg. Corn. de fals.* tenet hoc esse verū, quādo iste executor esset superior iudicis requirētis pro executione. At Rebuff. *tract. de sent. execut. art.7. glos.12. sub numero 19. vers. si autem tom.1. fol.377.* arbitratur, hoc esse verum, si is per viam appellationis cognosceret, alioqui, inquit, vix posset cognoscere, & annullare, nisi esset Curia suprema, quæ super alias iurisdictionis volat, vel nisi appareat de iniustitia ex tenore sententiæ.

52 Exemplifica quarto eandem explicationem, positam *supra num.30.* in eo qui malè interpretatur suam sentētiā, quia ab ista interpretatione datur appellatio, *Glos. in l.5. ab exequutione in verbo excedat, in fine, & ibidem Bart. in fine, num.6. C. quor. appellat. non recip. Salyc. in l. fin. num.1. in fine, C. quand. pronoc. nō est necess. Rebuff. tract. de senten. execut. art.7. glos.14. num.8. fol.380.* est enim executor mixtus, à quo potest appellari, *Rebuff. eod. art.7. gl.12. n.11. fall.8. tomo 1. fol.374. & Greg. Tolos. trac. de appell. lib.2. c.11. sub n.1.*

Casus huius exemplificationis est, cum Tholosæ quis fuerit condemnatus ad soluendum decem aureos, & executor fuerit interpretatus de aureis solis, quia est mala interpretatio, cum de consuetudine intelligantur, de aureis paruis æstimatis 27. solidis turonem, cum dimidio, *Rebuff. vbi supra.*

53 Sed an, & quando iudex possit suam sententiam interpretari, & declarare, vide Bart. qui copiosè distinguit *in l.4. ab exequutore num.5. vers. veniamus ff. de appell. & relat. & Gabr. in suis concl. lib.6. tit. de reg. iur. concl.3. illat.6. nu.14. & seqq.*

54 Exemplifica quinto in eo, qui, exequendo sententiam, & rem iudicatam, liquidat etiam sententiam, quia cum illa liquidatio non sit facta in sententia, executor excedit, addendo sententiæ liquidationem, à qua liquidatione, vti à re noua, datur appellatio, vt tenebant sex ex Dominis Rotæ, secundum relationem, quam facit D. Robusterius vnus ex eis in *Rot. diuers. decis.100. ex nouem nu.1. et 2. par.1.* & tenet etiam Cæsar Barzius *in Bononiens. decis.55. dominus n 7.*

55 Restringe declarando istam exemplificationem, vt nō procedat quando liquidatio non mutat substantiam rei iudicatæ, & consequenter non inducit nouum grauamen, quia

quia tunc non potest appellari, *Rot.diuerf.dicta decif.100. n.28.p.1.*& dicitur non mutare substantiam,& non continere nouum grauamen, quando continet declarationem interpretatiuam sententiæ,non augentem, neque minuẽtem, *Rot.eadem decif.100.n.14.* huicq; restrictioni sunt affinia ea,quæ scribit Gabr.in *concl.lib.6.de reg.iur, concl.2. n.1.3.& seqq.*& quæ scripsi *supra limit.1.n.48.& infra limit.22.n..*

56 Exemplifica sexto in eo, qui excedit modum taxationis expensarum, quia etiam à taxatione expensarum propter excessum datur appellatio *Bar.in l.4. ab exequutore,n.13.verf.sed iuxta prædicta,ff.de appell.& relat.Salyc. in d.l.fin.num.1.in fine,C.quan.prouoc. non est necess. Felyn. in c.15.quoad consultationem,num.16.limit.2.de sentent.& re iud.Ias.in l.11.properandum,§.sin autem, sub n.25. verf. sed nunquid,Cod.de iud.Maran.in suo Spec.p.6. act.3. princ. in verbo,post omnia aduertatur,n.22.fol.522.& Guid. Pap. tract.de appell.q.96.n.60.fol.60.*

57 In foro Capitolino ex dispositione statutorum *lib.1. c. 173.de appellatione ab expensarum taxatione*, appellans à taxatione expensarum non auditur, nisi summam iudicatam, aut pignora plus valentia penes personam idoneam infra triduum deposuerit, etiam quod appellatus non requisiuerit.

58 Declara primo istam exemplificationem, vt condemnatus non possit appellare à tota taxatione,quia esset rescindere pronunciatum, & appellare potius ab exequutione ipsa,quam ab excessu,*secundum Bald.in l.3.terminato,colum.4.verf.pone,quod num.17.C.de fruct.& lit. expens. & in margar. in dicto verbo appellari potest à iuramento. Lanfr.in cap.quoniam contra,col.penult.quem refert, & sequitur Nicel.tract.de concord.glos. concord.6. fall.32. n.74. fol.194.*Et quod non possit appellari ab ipsa liquidatione fructuum, seu expensarum, sed ab excessu liquidationis, exprimendo certam excessus quantitatem loco caussæ, aut quamuis aliam caussam veram,& iustam, scribit Rot. *diuerf.decif.100. ex nouem,n.30.verf. non obstat quod à liquidatione,p.1.* Quare cum præsupponamus,non posse amplius appellari à sententia, in qua adest condemnatio ad expensas, quia vel transierit in rem iudicatam, vel adsint tres conformes, non poterit appellari à tota taxatione, quia esset appellare à sententia, & propterea potest appellari solum ab excessu,

Contra istam declarationem sentit Innoc. *in dicto cap. super eo n.4.* dicens quod is, contra quem fit taxatio prudenter facit,si appellet propter grauamen taxationis,si in nullo credit se teneri.

Distingue concordando. Aut de condemnatione expensarum, seu fructuum extat res iudicata, vt puta cum quis fuit condemnatus, per tres sententias conformes in expensis,seu fructibus, & tunc procedit declaratio, quod non possit appellare à tota taxatione,seu liquidatione, & ita bene intrant quæ scribit Bald. *in dicto verbo appellari*. Aut non extat res iudicata super expensis, seu fructibus, sed is, qui vult exequi rem iudicatam, seu is, qui protulit tertiam sententim conformem, vult addere condemnationem, & liquidationem expensarum, & tunc procedit opinio contraria, quod possit appellare à tota condemnatione, & taxatione expensarum, quia est nouum grauamen, & executor excedit, *vt dixi supra numero 54.*

59 Declara secundo illatiuè ex præcedenti, vt non satis sit appellare ab excessu exequutionis, sed requiratur expressio excessus,id est quantitatis excessæ alias appellatio non tenet secundum ea,quæ scribunt Innoc.*in cap.vlt. super eo num.4.in verbo.taxatione,de his quæ vi met.cauf.fiunt, Bal. in l.3.terminatio,colu.4.verf.pone quod, num.17.C.de fruct. & lit. expens. & in marg. in verbo appellari potest à iuramento.Abb.in cap.15.quoad consultationem,colum.fin.num. 33.verf.vnde non puto,& Felyn.num.18. ibi, oportet exprimere,& num.19. in fine, de sentent.& re iud.Franch. in d.c. 44.sæpe,quæst.12.n.59.de appellat. Dec.in cap.43.nonit.n. 13.& 14.de appell.Nicell.tract.de concord.6.fall.32.n.74. fol.194.Rot.diuerf.decif.100.ex nouem num.30.par.1.*quam retuli,& sequutus sum num.præcedenti, *Rebuff. tractat.de sentent.execut.artic.7.gloss.12.num.12.verf. non valeret, t.*

60 *1.folio 357.* & † quod caussa sit exprimenda nominatim, & non per relationem ad acta, scribit Rot. *d.decif.100. num.18.*

61 Contra eandem declarationem scribit extare * communem opinionem Vestr.*in practic.libr.7. cap.3. num.12. verf.imo non defuerunt, fol.197.& lib.8.cap.vlt.sub numer. 17.verf.& licet,*dicens,satis esse, quod exprimatur excessus in genere, & hoc esse vtile, quia si exprimitur nominatim,appellatio non suspenderet exequutionem, nisi in excessu nominatim expresso, & ita ait seruari in Roman. Curia.

62 Non discedo à declaratione, tum quia eam censeo esse veriorem, *vt testatur Felyn. d. cap. quoad consultationem, num.19.in fine, verf. nihilominus*, tum quia tenetur com-
* muniter, prout de opinione communi testatur, & sequitur Hier.Manfred. *tractat. de attent. part. 8. num. 32. tom.5. fol.238.* dicens, errare Vestrum, qui asserit, contrariam esse communem, & ex Hier. Manfred. refert & sequitur Cæsar Barzius *in Bonon. decif.55. dominus, numer.10.*

63 Declara tertio,vt appellatio ab excessiua exequutione habeat vim suspendendi exequutionem, stante quod in appellatione est expressa caussa,videlicet, excessus,sed suspensio aliter fit in immobilibus, & aliter in mobilibus, nam in immobilibus suspenditur simpliciter: in mobilibus vero & fructibus rei immobilis fit sequestratio, & ita sequestratæ debent remanere apud sequestrum appellatione pendente,sed si nulla exprimitur caussa, aut exprimitur iniusta tunc,appellatione non obstante,fit exequutio,*Abb.in c.15.quoad consultationem,col.fin.n.31.verf.vlterius de sent.& re iud.*

64 Subdeclara hanc declarationem, vt in appellatione ab excessiua executione expressio sola excessus non suspendat executionem, sed requiratur vlterius aliqualis probatio excessus, seu caussæ allegatæ, & hoc propter præsumptionem, quam appellans habet contra se; quare Signatura ad obuiandum fraudibus, quæ fierent in expressione caussarum, non solet stare assertioni partis de excessu executionis, sed vult aliquid gustare de grauamine committat caussam appellationis suspensiuæ, *Rot.diuerf.decif. 100.ex nouem. n.19.verf.quinto,p.1.& Rugin. tract. de appell.§.2.c.3.n.181.*

† Notandum tamen est non esse necessariam caussæ expressionem vbi ea,forma,& facie ipsius sententiæ appareret de grauamine. *Lancell.de attent.appell.pend.lim.15.*

Et in quibus casibus sit necessaria caussæ expressio,habes apud *Bart.in l.ab executore n.2.de appell.Capic.decif.1. num.19.*

65 Restringe hanc subdeclarationem,vt Signatura de stylo satis æquo caussam appellationis à liquidatione fructuum, & expensarum committat, & retardet executionem absque aliquo fumo de grauamine, vt supremus Princeps reficiat grauamen, quod parti fuit illatum in condemnatione incerta, quæ de iure in iudicijs particularibus,& generalibus fieri non potest, *Rot. d.decif.100. sub n.31.p.1.*

66 Declara quarto, vt si appellatio ab excessu commisso in exequẽdo interponatur post decem dies datos ad appellandum, non audiatur appellans per viam appellationis,*Abb.in d.cap.quoad consultationem, sub n. 10. not.vltimo,ibi,opp.dicitur hic,& Bal.in margar.ad Innoc. in verbo, appellari potest à iuramento*, dicens, quod à taxatione expen-

pensarum, lapsis decem diebus, non appellatur.

67 Declara quinto, vt à iudice, excedente modum in exequendo, debeat appellari semper ad superiorem, sed diuersimode: quare sunt distinguendi duo casus.

Primus casus est, quando ipsemet iudex exequitur, & tunc clarum est, quod appellatur ad superiorem suum proximum: idem est, si exequitur, mediante aliquo nuncio, & nuncius exequitur, prout habet in mandatis, non excedendo fines, quia similiter appellatur ad superiorem ipsius iudicis, qui commisit exequutionem, & non ad ipsum iudicem committentem, qui est superior nuncij, *Abb. in d. cap. quoad consultationem, num. 28. vers. sed quaro ad quem appellabitur, de sent. & re iud. & Rebuff. tractat. de sentent. execut. art. 7. gloss. 13. sub numer. 3. vers. fallit. tom. 1. fol. 378.*

Secus est, si nuntius, seu exequutor grauat, excedendo fines mandati, quia tunc appellabitur ad iudicem, qui mandauit, *Abb. vbi supra, & Rebuff. dicto art. 7. gloss. 13. numer. 1. tom. 1. fol. 377.* quare si iudex, datus à Papa ad exequendam rem iudicatam, committat nuncijs, & executoribus executionem meri facti, & isti excedant, erit recurrendum ad ipsum iudicem datum ad exequendum: Nec dicatur, quod isto casu non est necessaria appellatio, ex quo eo ipso quod excedit fines mandati, actus est nullus quia istam obiectionem soluit Abb. *eod. cap. quoad consultationem, numero 24. vers. venio ad gloss. vltim. & numer. sequentibus.*

68 Secundus casus principalis est, quando iudex qui tulit sententiam, requirit iudicem alterius territorij, in quo sita est res, super qua debet fieri exequutio; & isto casu distinguo. Aut grauat iudex, qui est requisitus pro executione; & dico, quod tunc appellatur ad superiorem ipsius iudicis requisiti, quia ipse grauat, *Rebuff. d. artic. 7. gloss. 13. numer. 4. vers. idem dico fol. 378.* Et quod si iudex territorij exequitur, appelletur ad eius superiorem, & non ad superiorem iudicis, qui implorauit eius officium, quia is, qui exequitur, exequitur iure proprio, & non, vt delegatus, quia exequutio est mixti imperij, quod regulariter non potest subdelegari, scribit Abb. *d. capit. quoad consultationem, num. 28. in fin. & num. 29.* Aut grauat iudex requirens, vt puta, quia requirit eum, vt exequatur sententiam in immobilibus, cum deberet requirere eum, vt exequeretur in mobilibus; & tunc appellatur ad superiorem iudicis requirentis, quia ipse grauat, *Rebuff. vbi supra.* Nam dicitur implorasse non eius officium, sed auxilium facti, quo casu appellatur ad superiorem implorantis: vnde, si requisitus præstat solam familiam, & sic non excedit fines auxilij petiti, appellatur ad superiorem iudicis, qui petit auxilium, quia ipse grauat; quare si Potestas præstat familiam Episcopo exequenti, & illa familia excedit modum, appellatur ad Archiepiscopum, quia Episcopus dicitur excedere, & non Potestas. Secus est si imploraret auxilium iuris, vt puta, quod Episcopus pro executione sententiæ latæ à Potestate procedat ad excommunicationem, quia tunc appellatur ad superiorem Episcopi, *Abb. dict. c. quoad consultationem, sub num. 29. & Rebuff. d. art. 7. glos. 13. n. 5. versic. idem dicunt, fol. 378.* Et hoc mihi placet, licet Abb. ibidem censeat, posse appellari etiam ad superiorem Potestatis.

69 Nota duo singularia in appellatione ab executione excessiua. Primum, quod semel tantum licet ab ea appellare, *Felyn. in c. 15. quo ad consultationem, num 20. vers. nihilominus primam opin. versus finem, ibi, scias etiam quod vbi appellatur ab executione excessiua, de sentent. & re iud. Dec. in cap. 43. nouit. num. 15. de appell. Nicell. tract. de concord. gloss. concord. 6. fall. 32. num. 74. in fine, fol. 194. & Rebuff. tract. de sentent. execut. art. 7. gl. in fine, num. 20. tom. 1. fol. 377.* Quod est etiam dispositum per Bullam Pij IV. reformationis Signaturæ, editam anno 1562. Kal. Ianuarij, in illis verbis, *quodque ab excessiua taxatione expensarum semel tantum appellatio committatur, & duæ sententiæ habeant vim trium,* & facit ad hoc, quia duæ conformes faciunt rem iudicatam super liquidatione, *vt Vestr. in pract. lib. 7. c. 3. sub num. 12. retuli, & sequutus sum supra.* Nec potest in contrarium allegari, quod scribit Ruginell. *tractat. de appellat. §. 2. cap. 3. num. 81. fol. 75.* dum refert, & sequitur, quod, si iudex approbet taxam expensarum ab alio factam, poterit ab ista approbatione appellari; idenim est, si approbet taxationem factam à notario, secus si approbet tanquam iudex appellationis taxam factam per 70 iudicem à quo. Secundum † notandum est, quod ad appellandum ab excessiua executione non sufficit mandatum simplex ad appellandum, sed debet esse speciale ad appellandum ab executione excessiua, *Dec. d. ca. nouit. sub n. 15. & 16.*

Reliqua, quæ desideras in hac limitatione, habes limit. seq. quia altera alterius materiam continet.

LIMITATIO XI.

SVMMARIA.

AB executore non datur appellatio, num. 1. Declaratur in executore mero, num. 2. Subdeclaratur quis sit merus executor, num. 4. 5.

¶ *Sublimitatur I. hæc limitatio, vt non procedat in executore excedente modum, quia ab eo potest appellari n. 6. & seqq. in quibus declaratur, & exemplificatur.*

Sublimitatur II. quando disputaretur de potestate exequendi num. 10.

Sublimitatur III. in executore mixto, n. 11. & seq. in quibus declaratur, & infertur.

Sublimitatur IV. quando allegatur & probatur transactio facta post sententiam, n. 16.

1 LImita XI. non liceat appellare ab executore, *cap. 43. nouit. ille & ibi Franch. & Card. Alex. num. 1. et 3. de appell. Spec. Abb. Alex. & alij, quos retuli. et sequutus sum limit. præced. in princip.* Et hæc limitatio fraternizat, seu infertur ex præcedenti, vt patet ex his, quæ scripsi in ea in principio.

2 Declara hanc limitationem esse veram in exequutore mero, qui nullam habet cognitionem, sed tantum exequutionem, *Gloss. in d. c. 43. nouit. iste in verbo ab executoribus, et ibi in summario, Io. Andr. Ant. de Butr. et Abb. de appellat. et Ruginell. tract. de appell. §. 2. c. 2. n. 58. et 59. vers. sed istud.*

† Et si executor citaret, & alia faceret, quæ tendunt ad iustificandum eius executionem non propterea efficitur mixtus, *Felyn. in c. dudum, n. 22. versic. secunda conclusio, de præsumpt.*

Quare reus, qui torquetur de mandato iudicis, non potest appellare à ministro, qui torquet, sed à decreto torturæ, lato à iudice; Item captus à birruario, & satellite ex decreto iudicis non potest appellare à captura, quam facit birruarius, sed bene à captura illi demandata.

3 Ratio huius declarationis est duplex. Prima est illa, quam scripsi *limit. præced. num. 3. et 4.* Secunda ratio est, quia si appellaretur ab exequutore, appellaretur ad eundem iudicem grauantem, quia iudex superior mediatus exequutoris est ille, qui commisit & delegauit executionem, & appellatio debet fieri gradatim, non omisso medio *testibus ijs quos citaui et sequutus sum supra q. 7. num. 1.* & ideò à delegato ad delegantem, *vt dixi supra q. 8. n. 14. et seqq.*

4 Subdeclara primo, vt merus exequutor dicatur is cui post latam sententiam, & post habitam causæ cognitionē super exceptione iudex commisit nudam executionem

facti, vt in commissione, quæ fit nuntio, scribit Bar. in l. 15. à diuo pio num. 10. *vers. quandoque post sententiam ff. de re iudic.* quem refert, & sequitur Abb. *in c. 5. vers. 3. membro principali de sent. & re iud.*

5 Subdeclara secundo, vt exequutor merus dicatur etiam is, qui ex abundanti, & non ex aliqua necessitate citat, aliaque facit, quæ tendunt ad iustificandam exequtionem, *Felyn. in c. vlt. dudum n. 22. vers. secundum conclusio de præsumption.* quem referunt, & sequuntur Contar. *in l. vnica, lim. 2. §. 1. in fine n. 44. C. si de mom. poss.* & Ruginell. *tract. de appel. §. 2. c. 2. sub n. 59. vers. sed istud.*

6 Sublimita I. hanc limitationem, vt non procedat in exequutore, excedente modum, quia ab eo potest appellari, quamuis sit exequutor merus, *c. 43. nouit. de appell. & ibi in summario Ioan. Andr. Ant. de Butr. Abb. & Francb. idem Ant. de Butr. in cap. 15. quoad consultationem, num. 8. vers. nota quod ab exequutore, & Abb. sub numero 27. in fine, de sent. & re iud. Rebuff. tract. de sent. execut. art. 7. gloss. 12. n. 4. fallen. 1. tomo 1. fol. 373. & tract. de appell. art. 7. glos. 2. num. 15. vers. quintus, tomo 3. fol. 503. Asin. in prax. iudic. §. 31. c. 18. lim. 6. & Ruginell. tract. de appel. §. 2. c. 2. num. 64. vers. declara.*

Ratio est quia in eo, quo quis excedit, desinit esse executor, *Greg. Tholos. tract. de appell. lib. 2. cap. 1. num. 2. vers. quod maxime.*

Contra hanc sublimitationem oppono, quid vel executor facit, quod habuit in mandatis, sine excessu, & tunc non potest appellari per ea, quæ dixi *supra in limitatione*, vel facit, excedendo fines mandati & tunc, quod agit, non valet, & sic non est necessaria appellatio, hancque oppositionem reformat Glos. *in d. capitul. quod consultationem, & Ant. de Butr. numero 15. & Abb. num. 24. vers. venio, ad glos.*

Huic oppositioni respondent præfati Doct. in locis citatis, quos tu poteris videre.

7 Declara primo hanc sublimitationem, vt non dicatur propriè appellatio, sed recursus ad superiorem, *Rebuff. tract. de sent. execut. ar. 7. gloss. 12. sub nu. 10. vers. notandum est, tomo 1. fol. 374.*

Declara secundo ad quem appelletur ex his, quæ scripsi *lim. præcedenti, num. 67. declar. 5.*

8 Exemplifica primo hanc sublimitationem quando executor aliquid dolosè egerit, vel quando pars dolo sententiam obtinuerit, *Rebuff. tract. de senten. execut. art. 7. glos. 12. numero 5. fall. 2. tomo 1. fol. 373. Asin. in praxi iudic. §. 31. c. 18. lim. 7. & Rugin. tract. de appellat. §. 2. cap. 2. sub numero 64. vers. 5.*

9 Exemplifica secundo: quando executor aliquid iniuriosè agit, vt puta, si lectos captos, & dolia capta exequutionis causa, malitiosè fregerit, *Rebuff. dicto art. 7. glos. 12. n. 7. fall. 4. Asin. dicto §. 31. c. 18. lim. 12. & Ruginell. d. c. 2. sub n. 64. vers. 6.*

Exemplifica tertio, quando faceret executionem in rebus prohibitis, vt puta in libris, breuiario, & similibus, *Rebuff. dicto art. 7. glos. 14. numero 5. fol. 379.* vel in bobus aratorijs, aliisque instrumentis necessarijs ad agriculturam, *Rebuff. tract. de liter. oblig. art. 2. gloss. 1. n. 101. & seqq. tomo 1. fol. 98. Asin. in prax. iudic. §. 31. cap. 2. limit. 33. fol. 183.* & nos de hoc habemus bullam satis notam Pij V. adde quæ scripsi *supra lib. 1. c. 96. n. 43.*

Exemplifica quarto, quando quis esset cōdemnatus ad dandum decem, vel equum, & executor capit similiter equum, quia aufert debitori electionem, quam habet de iure, & sic excedit, *Rebuff. art. 7. gl. 14. n. 6. fol. 379.*

Reliqua exempla habes *lim. præcedenti, n. 30. & seqq.*

10 Sublimita II. quando disputaretur de potestate exequendi, quia tunc posset appellari ab exequutore, si credimus Ruginello *tract. de appell. §. 2. c. 2. sub n. 64. vers. quarto, si disputatur.*

Hæc sublimitatio est de materia præcedentis, quia, cum dubitatur de iurisdictione, necessario infertur dubitatio de excessu, quia eo ipso quod quis procedit sine iurisdictione dicitur excedere, & in his terminis procedit Rot. *decis. 45. alias 346. si appelletur de appell. in nou.* sed tamen appellatio suspensiua non admittitur, nisi doceatur de excessu, *Rot. vbi supra*, & facit quod scripsi *supra lim. præcedenti, numero 64.*

11 Sublimita III. vt non procedat in exequutore mixto, quia ab eo potest appellari, *Ant. de Butr. in capitul. 43. nouit. num. 6. ver. opp. quod ab exequutoribus de appellat. Ruginell. tractat. de appellat. §. 2. cap. 2. numero 60. vers. secus vero.*

Ratio huius sublimitationis est, quia exequutor mixtus non tantum exquiritur, sed etiam cognoscit de rebus, & de exceptionibus, prout latè declaraui *lim. præced. n. 43.* & quando exequutor grauat in non admittendo exceptionem potest appellari, *vt dixi infra n. 13.*

12 Declara hanc sublimitationem, vt executor mixtus dicatur is, qui citat, aliaque facit ex necessitate actus, vel quia est datus cum clausula (vocatis vocandis) & ideo debet adhibere causæ cognitionem, *Felyn. in c. 5. de cætero n. 10. ibi quid de clausula, de sent. & de re iud.*

13 Infero primo ex eadem sublimitatione, seu eius ratione, quod si executor mixtus non admittit exceptiones admittendas, vel admittit non admittendas poterit à non admissione, seu admissione appellari *Ant. de Butr. in cap. 15. quoad consultationem, sub numero 16. versic. quandoque executor, de sent. & re ind.* & adde quæ scripsi *lim. præced. numero 34.*

14 Infero secundo, quod si is peruertat ordinem datum *in l. à diuo pio, §. in venditione, ff. de rei iud.* poterit appellari per ea, quæ scripsi *lim. præced. n. 23. vers. sublimita quinto*, vel si malè interpretatur sententiam, *iuxta ea, quæ scripsi eadem lim. præced. n. 52.*

15 An executor, qui excedit, teneatur parti de dolo vel actione iniuriæ, vide Dyn. quem citat Guid. Pap. *tract. de appel. q. 92. n. 59. fol. 60.* & quod faciat litem suam, scribit Dec. *in c. 43. nouit. n. 10. ibi & non solum, de appell.*

16 Sublimita IV. quando pars allegaret transactionem factam post sententiam, & illam statim probaret, quia tunc executor, si exequeretur grauaret, & ideò posset appellari, *Rebuff. tract. de sent. execut. art. 7. gloss. 12. n. 6. fall. 3. tomo 1. fol. 373.* dicens idem esse, quando pars renuntiasset sententiæ, vel esset expresse facta nouatio.

Reliqua quæ in ista limitatione forsan desideras, habes in limit. præc. quia vna est de materia alterius.

LIMITATIO XII.

SVMMARIA.

Sententia lata de consilio sapientis est inappellabilis, n. 1.— Contraria opinio est vera, n. 2.

¶ *Extenditur multipliciter hæc contraria opinio, Primo etiam si sapientis fuerit electus de consensu partium.— Secundo etiam si partes consenserint, formato dubio, n. 2.— Tertio si etiam iudex teneatur sequi consilium sapientis, nu. 3.— Quarto etiam quando partes post redditum consilium requirunt iudicem vt ferat sententiam, n. 4.— Quinto etiam si partes consenserint de stando sententiæ, n. 5.— Sexto etiā si consilium esset apertum, n. 6. & seqq. in quibus declaratur.— Septimo etiam si partes requirant iudicem vt ferat sententiam secundum formam consilij, nu. 9. Octauo etiam si partes scirent tenorem consilij, n. 10.*

¶ *Restringitur multipliciter eadem contraria opinio, num. 11. & seqq.*

Limita

1 LImità XII. quando partes consentiunt, vt feratur sententia de consilio sapientis, quia tunc ab illa sententia non appellatur secundum vnam opin. quam refert Nicell. *tract. de concord. glos. concord. 9. fall. 11. num. 45. to. 18. fol. 192.*

2 Contraria opinio est vera, quia potest appellari, *Bar. in l. 1. §. quæsitum est in fine, n. 7. & ibi Alex. in addit. ff. de appell. §. idem Bar. in l. 23. ex consensu, in fine princip. sub n. 3. ff. eod. & in l. 26. si conuenerit, versus finem, n. 5. ibi, sed an tunc, ff. de re iud. Abb. in c. 14. causam quæ, num. 4. vers. facit enim iste textu, & Felyn. n. 2. vers. non prohibentur, de sent. & re iud. Franch. in c. 68. intimasti, n. 1. in fine, & Dec. in fine, n. 19. de appell. Catald. tract. de synd. num. 165. vers. primus, tom. 7. fol. 359.* hancq; esse communem opin. testatur, & sequitur Socc. *cons. 24. visis ac diligenter, sub numer. 1. lib. 1.*

* Rationes huius contrariæ opinionis sunt plures quas ordinatè deducit Catald. *dicto tract. de synd. sub n. 165. to. 7. fol. 359.*

Extende primo eandem contrariam opinionem, vt procedat etiam si sapiens, seu consultor fuerit electus de consensu partium, *Nicel. dict. trac. de concord. glos. concord. 6. fall. 73. sub n. 119. vers. quartus actus est, fol. 196.* Et quod

* hæc sit communis opinio, vt possit appellari etiam à sententia lata de communi partium consensu testatur, & sequitur Alex. *in d. l. si conuenerit, versus finem, num. 13. vers. item in quantum,* quem refert, & sequitur Marchel. *tract. de commiss. appell. pend. sup. diuers. c. 28. n. 46. fol. 302. in 2. impress.* & quod possit appellari etiam à sententia arbitri electi de communi partium consensu, retuli, & sequutus sum *lib. praced. c. a. n. 337. vers. ista ratio,* & possit appellari à sententia iudicis delegati de partium consensu electi, refert, & sequitur Pac. Scal. *tract. de consil sapient. lib. 4. cap. 15. tom. 3. p. 1. fol. 349.*

Extende secundo, vt procedat etiam si partes consenserint puncto formato, quia adhuc dabitur appellatio, *Franch. in c. 68. intimasti, n. 7. col. 3. ibi ex his notabiliter infertur, de appell. & Rugin. tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 250.* & faciunt quæ de relatione ad Principem scripsi *q. praced. limit. 1. n. 149. versic. extende secundo.*

3 Extende tertio etiam si iudex ex forma statuti teneatur sequi consilium sapientis, *Franch. in eod. cap. intimasti, n. 8. & Pac. Scal. supra citatus.*

4 Extende quarto, vt procedat etiam quando post redditum consilium partes requirunt iudicem, quod ferat sententiam, non tamen exprimunt nec dicunt, quod ferat sententiam secundum formam consilij sapientis, sed simpliciter requirunt super prolatione sententiæ, nam isto casu poterit condemnatus appellare, *vt scribit Catald. dicto tract. de synd. n. 166. vers. secundus casus, fol. 359.*

5 Extende quinto, vt procedat etiam si partes consenserint expresse de stando sententiæ secundum consilium latum, vel ferendum, & sententia feratur prorsus secundum consilium, quia adhuc datur appellatio, *Bar. in d. l. 26 si conuenerit, in fine, ff. de re iudic. Felyn. in cap. 14. causam quæ, num. 2. vers. nam prohibetur, de sent. & re iud. Socc. dicto cons. 24. num. 3. vers. vlterius, lib. 1. Nicell. tract. de concord. gloss. concord. 6. fall. 102. sub num. 142. fol. 197. & Pac. Scal. tract. de consil. sapient. lib. 4. cap. 15. tom. 3. par. 2. fol. 349.* & adde quæ scripsi supra *limit. 2. sub num. 73. exempl. 6. vers. contra.*

Ratio secundum eosdem Bar. & Felyn. supra citatos est, quia potest stare, quod pars consentiat dari talem sententiam, & benè etiam detur, & tamen non acquiescerit, quia speret obtinere in causa appellationis ex nouis probationibus, quas in prima instantia non potuit facere.

Ratio melior est, quia in tali promissione de stando sententiæ subintelligitur tacita conditio, si consilium iustum fuerit, *vt retuli, & sequutus supra dicta limit. 2. sub n. 73. vers. contra.*

Extende sexto, vt procedat, etiamsi consilium esset apertum, & partes consentirent, vt secundum illud feratur sententia, quia adhuc possent appellare, *Bart. Felyn. Scal. vbi supra, & Socc. dicto cons. 24. visis, ac diligenter, n. 4. quæ conclusio, lib. 1.*

7 Declara primo limitando hanc extensionem, vt sit vera in sententia diffinitiua, sed non interlocutoria, quia in ea pars non potest sperare victoriam ex nouis probationibus, cum interlocutoria reuideatur ex eisdem, & ideò consilium erat apertum, & notum parti non videtur posse appellari, *Felyn. dicto c. 14. causam quæ, sub num. 2. de sentent. & re ind.* & quod interlocutoria reuideatur ex eisdem actis, vide quæ scripsi *supra quæst. 11. num. 89. art. 4. dub. 8.*

Contra istam declarationem facit quia satis est, quod possit sperare meliorem informationem faciendam in iure, multi sunt casus, in quibus sententia interlocutoria potest reuideri ex nouis probationibus, de quibus casibus dixi supra *d. q. 11. n. 92. & seqq.*

8 Declara secundo limitando, vt procedat, quando partibus esset non solum apertum votum, seu sententia, sed esset eis notus tenor voti, & sententiæ, & promitterent stare illi sententiæ, seu voto, quia tunc pars, quæ sic promittit, non posset appellare, *Scal. dicto tractat. de consil. sapient. lib. 4. cap. 19. versic. cæterum si lata sententia, tom. 3. p. 1. fol. 350.* & sentit Socc. *d. cit. cons. 24. sub num. 4. vers. quæ conclusio, lib. 1.* dum scribit possit appellari dummodo partes non habuerint notitiam consilij; nam isto casu posset dici, relationem seu consilium sapientis esse factum, partibus consentientibus, & approbantibus, quo casu non dari appellationem, scribit Nicel quem retuli, & sequutus sum *infra n. 12.*

9 Extende septimo eandem communem opin. vt procedat etiam, quando potest redditum consilium clausum iudici vtraque pars requirit ipsum iudicem vt ferat sententiam secundum formam dicti consilij, quia cum partes, seu pars ignoret quid sit in illo consilio, datur appellatio, &, iudex non debet sequi illud consilium, si sit iniustum, alias tenetur in syndicatu, quia intelligitur requisitus a partibus sub conditione, si illud sequi debeat; & dato quod fuisset requisitus sine ista conditione, tamen solum iusta pendenti concedendus est assensus, *Catal. d. trac. de synd. n. 167. & 168. vers. tertius casus.*

10 Extende octauo, vt procedat etiam si partes, quæ requirunt iudicem vt ferat sententiam secundum formam consilij, scirent quid continetur in dicto consilio, sed tamen ignorarent, an illud consilium esset iustum, vel iniustum, vt puta, quia sint imperiti literarum, quia isto casu est opus appellare, & iudex non tenetur sequi iniustum consilium, *Catald. sub dicto numer. 168. vers. alius casus.*

11 Restringe primo nunc eandem commun. opin. positam supra *num. 2.* vt non procedat, quando partes promisissent stare consilio sapientis, qualecunque esset, *Bal. in l. 41. fiat pactum, §. qui prouocauit, colum. 10. vers. item ex prædictis, ff. de pact. quem referunt, et sequuntur Franch. in c. 68. intimasti, in fine, n. 12. in fine, & Dec. in fine, num. 20. de appell. Alex. in l. 26. si conuenerit, versus finem, sub n. 13. ff. de re ind. et Felyn. in c. causam quæ, num. 2 in fine, vers. limita, communem, de sentent. et re ind.* quia vt dixi *Bald. vbi supra,* qui promittit parere sententiæ quæcunq; fuerit videtur renunciare appellationi, *Nicell. tractat. de concord. gloss. concord. 6. fall. 102. n. 142. to. 18. fol. 197.* & in hanc sententiam videtur iuisse Catal. *tract. de synd. n. 169. vers. 4. casus, fol. 360.* Quæ enim videtur postmodum dicere in contrarium, sunt extra casum appellationis. Et quod dicatur tacitè renunciare obligationi, quando quis obligat

se velle stare sententię alicuius, quia talis obligatio habet vim renũciationis appellationi factæ, scribit Lancel. *trac. de attent. & innou. appell. pend. ampl. 2. prim. n. 14. & 15, to. 5. fol. 351. in fine.* Et quod dicatur tacitè renuntiasse appellationi, qui ante sententiam promittit simpliciter parere mandatis iudicis, seu iurat parere, promittitur satisfacere sententiæ, soluere iudicatum, vel ratam habere sententiam, scribit Ruginell. *tract. de appell. §. 9. gl. 1. c. 1. n. 25. vers. tacitè quoque fol. 243.* & de validitate huius promissioni, seu obligationis, vide *supra lim. 2. n. 73.*

Contra hanc restrictionem: quod adhuc possit appellari, tenent Socc. & Pac. Scal. quos citaui, *supra lim. 2. n. 75. vers. amplia.*

12 Restringe secundo, vt procedat quando relatio consultoris, seu consilium sapientis esset facta de voluntate partium, quia tunc non daretur appellatio. *Nicel. de concord. 6. fall. 73. sub num. 119. vers. 4. est actus fol 196.* Quod intelligo, quando fit de partiũ voluntate, eo quia approbant illud consilium: & faciunt quæ scripsi *supra numer. 8. declar. 2.*

13 Restringe tertio, vt non procedat, quando partes habentes certam notitiam de tenore consilij, & quod non est iustum, consentiunt tamen quod iudex sententiam ferat secundum formam dicti consilij, quia tunc non possunt appellare, quia partium consensus purgat illam iniquitatem consilij, *Catal. tract. de syn. sub nu. 168. ibi certè si partes tomo 7. fol. 360.*

14 Restringe quarto declarando vt non procedat in pronunciatione qua committitur causa consilio sapientis, quia à tali pronunciatione affirmatiua non appellatur, secus sicut pronunciaretur negatiuè, causam non esse committendam, quia possit appellari *Scal. tract. de versic. sap. lib. 3. c. 1. vers. preterea quid magis est tomo 3. p. 1. f. 342. & Rug. tra. de app. §. 2. c. 3. n. 191. f. 84.*

15 Tempera hanc restrictionem, vt licet non possit appellari à pronunciatione affirmatiua, tamen à formatione puncti transmittendi ad consultatorem sapientem cautè appellabit pars, quæ in ea se videt lædi, & vbi prius contradixerit, *Pac. Scal. dicto lib. 3. c. 9. ibi, & quando pars ex huiuscemodi puncti explanatione læditur to. 3. par. 1. fol. 343.*

A sententia lata secundum consilium, & responsionem Principis, an, & quando possit appellari, dixi *quæst. præcedenti lim. n. 130. & seqq.*

16 Restringe quinto, vt non procedat post lapsos decem dies, datos ad appellandum, quia quamuis sententia feratur de consilio iurisperitorum, tamen, nisi appelletur infra legitima tempora, transit in rem iudicatam, sicut trãseunt aliæ sententiæ, *Abb. in c. 4. proposuisti sub n. 11. vers. tertio circa hoc, ibi omnia hæc militant etiã in sententia lata ad consilium sapientis probat. Pac. Scal. tract. de cons. sapien. lib. 4. c. 21. versic. verior namque semper tomo 3. p. 1. fol. 350. Io. Bapt. Lup. trac. de vsur. in 2. comment. ad l. 2. C. de pract. inter empt. & vend. §. 5. sub num. 41. vers. similiter, & vers. sed aduertendum tomo 7. fol. 134. & Thess. Foss. decis. 25. sententia lata, sub nu. 3. vers. Butr. ibi, imo vt ingenuè fateor. & vers. qua tamen ibi, quamuis contraria*, & ego ita vidi practicari; & opinio contraria in praxi non admitteretur, *teste Lup. d. vers. sed aduertendum.*

Contrariam opinionem, quod enim sententia lata ex consilio sapientis non transeat in rem iudicatam; tenent Ant. de Butr. *dicto ca proposuisti. Franch. in c. 68. intimasti in fine n. 12. de appel. Rom. conf. 228. pro plena n. 16. Dec. consil. 278. non leuis, in fine n. 12. Maran. in suo spec. 3. par. 6. partis prim. in verbo, & demum fertur sententia n. 130. fol. 448.* & nos sequuti videmur *supra lib. 1. c. 97. sub n. 131.* & hanc o- * pinion. communem * fatentur ijdem Luc. Scal. & Thess. Fossanen. *in locis supra citatis*, licet eam non sequantur, & * esse communem *, & ab ea propterea non esse in iudicando, aut consulendo recedendum, testatur Dec. *vbi supra.*

Confirmatur hæc opinio contraria, quia sententia lata à iudice, adhibito iudicio artificium, seu aliter peritorum in aliquo negotio, non transit in rem iudicatam secundũ * communem * opin. nam, si non transit lata ex consilio sapientis, multo minus transit ista, vide Lup. *dic. §. 5. nu. 41. Maran. in dicto verbo & demum fertur sententia n. 131. fol. 448.* & quæ scripsi *dicto c. 70. sub n. 131.*

Non recedo à restrictione, quæ est vera, & seruatur in praxi.

Declara eam prout declarant Thess. Fossanen. *dicta decis. 25. sub num. 3. vers. Butr. versus finem*, & Scal. *dicto lib. 4. capitul. 21.*

17 Subrestringe omnes has restrictiones, & omnem aliam in qua diceremus sublatum esse appellationem, vt non habeant locum in reductione ad arbitrium boni viri, data enormi læsione, quia nulla est inuenta verborum ars, per quam possit tolli reductio ad arbitrium boni viri, vide quæ scripsi *lib. præcedenti c. 2. n. 443. & 448. et lim. seqq. n. 11. & supra q. 12. n. 174.*

LIMITATIO XIII.

SVMMARIA.

Arbitri sententia non est appellabilis, n. 1.

¶ *Sublimitatur hæc limitatio multipliciter. Primo in sententia arbitri electi ex necessitate statuti, n. 3.— Secundo in sentẽtia arbitri electi ex dispositione iuris communis, n. 4.— Tertio de iure canonico, n. 7.— Quarto in sententia arbitri, qui habuit facultatem procedẽdi solum de iure n. 9.— Quinto in statuto, & c. n. 10.— Sexto in reductione, quia licet non possit appellari, tamen potest peti reductio ad arbitrium boni viri, n. 11.— Septimo in sententia lata super reductione n. 12.— Octauo quando compromissum est factum sine pœna n. 13.— Nono de consuetudine n. 14.*

1 Limita XIII. in sententia arbitri, quia ab ea non appellatur, *l. & ibi Cyn. Bal. Salyc. Paul. de Castr. C. & alij de recep. arbt. Glos. Bar. Abb. Alex. M. Ant. Blanc. & alij quos citaui libr. præced. capitul. 2. numero 36. 520. in fine, & 529.*

2 Extende hanc limitationem, vt non possit appellari etiam si partes pacto expresso conuenerint vt possit appellari ab iniqua sententia, *Cyn. in dicta l. Cod. de recep. arbitr. Spec. tit. de appell. §. in quibus n. 16. versic. quid si conuenit lib. 6.*

Contrarium tenuerunt Hug. & Dyn. *in l. 26. si conuent. in prin ff. de re iudic.* quos reprobat Cyn. supra citatus.

Conciliatur hæc contrarietas, vt extensio procedat, loquendo de appellatione propriè sumpta quia cum per appellationem transferatur iurisdictio, de iudice à quo in iudicem ad quem appellatio non potest hoc facere in arbitro, cum is non habeat iurisdictionem; vnde in appellatione ab arbitrio non considerantur fatalia, desertio, & transitus in rem iudicatam, quia deficit fundamentum iurisdictionis: opinio vero Hugutij contra extensionem procedat, loquendo de appellatione impropriè, videlicet, vt possint pacisci de appellando ad effectum vt istud pactum saluet appellantem à pœna compromissi, *Bal. in dict. l. 1. sub numero 4. versic. item multæ ibi, quærit hic. Ant. de Butr. in c. 23. quintaualliis, col. 7. sub numero 36. vers. ad primum, ibi, idem si voluntate partium de tureiur. & Laufr. de Orian. tract. de arbit. diuis. 7. q. 38. nu. 68. tomo 3. parte 1. fol. 221.* & ab hac concordia forsan non discedit Socc. *in reg. 17. appellare à sententia arbitri, fall. 5.* dum vltimo loco allegat eos, qui tenent hanc conciliationem.

Vana est hæc conciliatio, si teneamus, quod appellatio, ea præsertim ratione locum non habeat in sententia arbitri,

bitri, quia non sit sententia iurisdictionalis, & non producat actionem, *iuxta ea, quæ scripsi lib. præcedenti, cap. 2. n. 317.* nam, attenta hac ratione, licet pactum saluet à pœna, tamen non saluat à defectu iurisdictionis.

3 Sublimita I. eandem limitationem, vt non procedat in arbitrio, electo ex necessitate statuti, qui dicitur arbiter necessarius, quia sententia eius dicitur propriè sententia, & ab ea appellatur, *Bald. in l. 32. diem proferre, §. stari autem, ff de recep. arbit. Socc. reg. 24. appellare in qualibet causa, fall. 19. in fine. Anton. de Butr. Alex. M. Ant. Blanc. & alij, quos citaui, & sequutus sum lib. præced. c. 2. sub n. 529. vers. ad secundum.*

Contrariam opinionem tenuerunt aliqui, quos citant *Socc. reg. 17. appellare à sententia arbitri, fallent. 4. & Ias. §. omnium, sub num. 11. ibi infertur. Instit. de action.* & facit pro hac opinione text. *in cap. 33. à iudicibus, 2. quæst. 6. à iudicibus, quos communis consensus elegerit, non liceat prouocare.*

4 Non discedo a sublimitatione, quia est vera, & communis, ad textum in cap. à iudicibus, respondeo, quod appellatio potest considerari propter iniquitatem personæ, & propter iniquitatem sententiæ; propter iniquitatem personæ non potest appellari; secus propter iniquitatem sententiæ, quia licet reprobare dicta, sed non personam, *Glos. 1. in dicto cap. à iudicibus*, & quod à sententia, lata à iudice, quem partes communiter elegerunt, possit appellari, scribit Guid. Pap. *tract. de appell. q. 70. num. 49. tom 5. fol. 59.*

5 Sublimita II. vt non procedat in arbitrio electo ex dispositione iuris communis, quia ab eius sententia potest appellari, *Bar. in l. 1. §. interdum, in fine, sub num. 8. ff. à quib. appell. non lic. Ant. de Butr. in cap. 23. quintauallis, sub num. 38. versic. ad primum, ibi, dic si arbiter est iuris, de iureiur. Socc. in reg. 17. appellare à sententia arbitri, fall. 3. Maran. in suo Spec. p. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, n. 272. fol. 500.* & quod ab arbitrio iuris detur appellatio, scribit M. Ant. Blanc. *tract. de compromiss. qu. 10. vers. contrarium, tom. 3. p. 1. fol. 204.*

Ratio est, quia arbiter iuris dicitur habere iurisdictionem, sicut iudex, *vt retuli, & sequutus sum lib. præced. c. 2. n. 5. & seqq.*

6 Declara restringendo hanc sublimitationem, vt non procedat in tertio arbitrio, qui eligitur inter alios duos discordantes, quia & si eligatur ex necessitate, & dispositione iuris communis, *l. 19. si vnus, §. vlt. ff. de recep. arbitr.* tamen ab eius sententia non potest appellari, si compromissum sit voluntarium, quicquid in contrarium sentiat *Socc. dict. reg. 17. fall. 6.* dicens, quod à sententia tertij arbitri electi loco duorum arbitrorum potest appellari, quia eligitur ex necessitate iuris, & licet alleget Io. Andream, allegantem *in addit. ad Spec. tit. de arbit. §. sequitur, vers. sed nunquid*, tamen ego, adhibita diligenti lectione hoc in meo libro non potuit inuenire.

7 Sublimita III. vt non procedat de iure canonico, quia de hoc iure potest appellari etiam à sententia arbitri, *Bal. in l. 1. sub num. 4. in 3. oppos. C. de recep. arbit. Alex. cons. vlt. abunde num. 7. lib. 6.* & hanc esse communem opinionem referunt & sequuntur Socc. *in reg. 17.* appellare à sententia *arbitri, fall. 12. & M. Ant. Blanc. tract. de compromiss. qu. 10 n. 9. lim. 6. to. 3. p. 1. fol. 204. & retuli lib. præced. c. 2. num. 337. & seqq.*

8 Hæc sublimitatio non est tuta, tum quia Glos. 1. *in cap. 33. à iudicibus & in verbo ordinarij in fine, 2. q. 6.* in qua se fundant omnes loquendo generaliter, tenet contrarium; tum quia hoc contrarium tenent alij, quos citant Socc. & M. Ant. Blanc. supra allegati, & Bal. *in l. 53. si seruus plurium §. fin. ibi, & procedit hac quæstio, ff. de leg. 1.* loquitur de reductione ad arbitrium boni viri, & non de appellatione, & Paul. de Castr. *in d. l. 1. n. 2. C. de recep. arbit.* ait, quod de iure canonico appellatur à sententia arbitri, sed non est propriè appellatio, vnde inquit, [videtur quod fatalia, cõstituta in vera appellatione, non habeant locum ea, vide *lib. præcedenti c. 2. n. 340. in secunda responsione.*

9 Sublimita IV. vt non procedat in arbitrio assumpto cum clausula, vt possit pronunciare solum de iure quia tunc ab eius sententia potest appellari, *Socc. in reg. 17. appellare à sententia arbit. fal. 2.* nam isto casu appellatio nõ remouetur propter pœnam appositam compromisso iuxta ea, quæ scripsi *lib. præced. cap. sub n. 362. & seqq. & n. 373.* & consequenter cessante prouisione hominis, habebit locum prouisio legis, vt possit appellari, *per ea quæ dixi eod. c. 2. n. 431.*

10 Sublimita V. quando extaret statutum, quod sententia arbitri, seu arbitratoris mandentur exequutioni, sicut sententiæ iudicum quia tunc potest appellari, *Socc. de reg. 17. fall. 7.*

11 Sublimita VI. vt non procedat in reductione ad arbitrium boni viri, quia reductio peti potest, *vt explicaui limit. seq n. 2.*

12 Sublimita VII. eandem limitationem, vt licet non possit appellari à sententia arbitri, tamen si fuerit petita reductio coram iudice, & is iudex protulerit sententiam appellari, vt ex magis communi opinione refert, & sequitur Menoch. *consil. 217. existimauerim, numer. 29. & 30. lib. 3.*

Vide in hac sublimitatione, quæ scripsi *limitatione sequenti, n. 3. vers. sublimita in fine.*

13 Sublimita VIII. vt non procedat quando compromissum fuit factum sine pœna, quia tunc ex sententia arbitri oritur actio, & exceptio, & ideo debet ab ea posse appellari, *vt scribit Rebuff. tract. de arbitr. & arbitr. art. 1. glos. 9. n. 3. vers. secundus casus to. 3. fol. 208. & latius sequutus sum lib. præced. c. 2. n. 379. & 380.*

Pro intelligentia huius sublimitationis, vide omnino quæ scripsi *eod. c. 2. n. 407. & seqq. & n. 431. & seqq.*

14 Sublimita IX. vt de generali consuetudine possit appellari, siue compromissum sit cum pœna, siue sine pœna, & ita vidi seruari passim, & seruatur in Regno Franciæ; *vt testatur Rebuff. dicta gloss. 9. n. 2. fol. 208* & sic attenta ista sublimitatione, subuertitur omnino hæc decimatertia limitatio.

15 Pœna apposita in compromisso, an, & quando sit soluenda ab eo, qui appellat à laudo, seu sententia, vide *limit. sequenti, n. 7.*

Reliqua, quæ forsan desideras in hac limitatione, habes in sequenti.

LIMITATIO XIV.

SVMMARIA.

Arbitratoris sententia non est appellabilis, num. 1. vbi etiam extenditur dupliciter.

¶ *Sublimitatur hac limitatio tripliciter. Primo in reductione ad arbitrium boni viri, n. 2. — Secundo in sententia iudicis aditi super reductione, n. 3. & seqq. in quibus declaratur, et declaratio restringitur vsq; ad n. 14. — Tertio de consuetudine, n. 15.*

1 Limita XIV. in sententia, seu arbitramento arbitratoris, quia ab eo non datur appellatio *testibus Socc. Alex. & Boer. quos citaui, & sequutus sum n seq.*

Extende hanc limitationem, vt procedat etiam de iure canonico, *Bal. in rubr. n. 5. vers. sed nunquid de iure canonico C. de appell.* & de opinione communi testatur, & sequitur Abb. *in cons. 77. in quæstione qua, col. vlt. ibi, vltimum dubium est, lib. 2.* quem refert, & sequitur Addit. *ad pract. Papien. in form. libell. quo ag. ad pœn. compr. in glos. nec reductio*

sub num.9.in verbo contrarium in fine,fol.461.

Contrariam opinionem, videlicet, posse de iure canonico,appellari,tenent Bart.*in l.vlt.col.2.n.6. ibi eadem ratione dico ff.de appell.& recip.& Rom.conf.261. super eo n. 5.vers.superest.*

Hanc contrarietatem in decisam reliquit Alex. *in l.1. colum.penult.sub n.16.ibi, potest etiam aliter responderi ff.de leg.2.*

Ego non discedo ab extensione,

3 Sublimita I.hanc limitationem, vt non procedat in reductione ad arbitrium boni viri, quia reductio potest peti,*Socc.reg.24.appellatio in qualibet caussa fall.11. Alex, conf.106,viso themate numero 5.lib.3.Boer.decis.284.& dic. secundum sub num.17.vers.contrarium tamen.*& ita intrantes loquitur etiam Rom. *conf.265.in casu proposito*, & satis hæc sublimitatio patet ex his,quæ scripsi *lib.preced.c. 2.num....*

Extende primo hanc sublimitationem, vt quis possit petere reductionem ad arbitrium boni viri, non obstante, quod renunciauerit reductioni, quia talis renunciatio non tollit, quin possit eam petere super dolosa læsione, *Card.Alex.in capitul.63. dilecto sub numero 85.quest.13.fallen.3, de appellat.* & quod nulla plenitudo verborum tollat reductionem ad arbitrium boni viri,data læsione enormi, refert, & sequitur Felyn. *in capitul.14. causam quæ numero 3. in fine, versic. de eo qui de senten.& re iudic.* & quod non valeant cautelæ, datæ à Cæpol. scribit Rebuff. *vbi supra*, & quod si feratur laudum, seu arbitrium ex dolo,possit appellari, vel haberi recursus ad superiorem, non obstante statuto, vel pacto,scribit Contar.*in l.vnica limitat.10. numero 4.versic.idem in laudo, C. si de mom.poss.adde* quæ scripsi *lib.præcedenti capit.2.num. 443.& 446.*

Extende secundo, vt procedat etiam si compromittẽs promiserit, & iurauerit stare mandato arbitratoris, quia adhuc arbitramentum posset reduci, quia promissio intelligitur,si iustum fuerit arbitrium,*vt ex Spec.& March. Ant.Bauer.retuli, & sequutus sum supra limit.2.numer.74.* Et quod quis, allegando dolum arbitri, seu arbitrorum, possit recurrere ad arbitrium boni viri, non obstante, quod medio iuramento renunciauerit recurrere, quia nõ tenetur seruare iuramentum contra bonos mores, scribit Rot.*decis.2.alias 211.nota quod quis sub num.1.de arbitr.in antiq.* & quod non possit renunciari reductioni ad arbitrium boni viri,etiam si renuntietur cum iuramento scribit Rebuff. *tract.de arbit.& arbit.art.1. glos.8.num.13.14. & 15.tomo 3.f.205.* & quod quis possit appellare propter excessus,quamuis iurauerit non appellare, dixi *supra lim. 10.n.29.*

De absolutione à iuramento petenda antequam petatur reductio ad arbitrium boni viri,vide *lib.preced.c.2.sub n.368.vers.aduerte.*

3 Sublimita II. vt quamuis ab arbitramento, seu laudo nõ detur appellatio, sed solum reductio ad arbitrium boni viri, vt dixi tamen si pro ista reductione adeatur iudex ordinarius,& is moderetur laudum arbitratoris,seu cõfirmet, vel infirmet, datur appellatio, *Bald.in l.1.,vers.extra quæritur numero 10.Cod.ne lic.tert.pronoc.Alexan. in l.sub numero 14.vers.extra glos.ibi deinde bar. & sub numer.18. vers.finem,ibi,item quia iste procedit,& nu.19. si de legat.2. Felyn.in cap.16. super his numer.13.limitat.7. vers.contrariam sed de accusat.Ant.de Butr. in capit.23. quintauallis, colum.13.sub numero 37.ibi, nunquid autem de iureiur.* sed postea inconstanter loquitur; hancq;sublimitationem tenuit Bapt.de S.Blas.*tract.de arbitr.& arbitrat. quest.penultim.quest.99.num.82.83.versus finem,fol.309.* licet ipse videatur transire per spinas, multum hæsitando, & quod

* hæc sit communis* verior,& æquior opinio,testatur Alex. *consil.106.viso themate colum.2.numer.6.versic.sed contrariũ lib.*& ex Alex. refert & sequitur Boer. *dicta decis.284. sub numero 18,versus finem ibi,ideo opus est appellatione,*&

* quod magis sit communis* opinio ex Villalob.*inter communes opiniones lib.9. vers. reductio refert* Addition. ad pract.Papien.*in for.libell.quo agit ad pœn.comprom.in glos. nec reductio sub n.9.in litera A.in verbo contrarium fol.461. & sequitur Menochius conf.217.existimauerim n.29.& 30. lib.3.& Lanc.tract.de attent.parte 2.c.16.de attent.reduct. & c.n.29.30.& 31.in fine,fol.393.*eandem sublimitationẽ confusè, & inconstanter posuit Nicellus *tract.de concord. glos.concord.6.fallen.12.numero 46.folio 192.*contentus relatione, & nuda allegatione Doctorum, hancque sublimitationem sequor obiter libro *præcedent. capitul.2. sub numero 456.* & quod seruetur in Regno Franciæ testatur Addition.ad Alex,*dicto conf.106. sub numero 6. litera B.in verbo appellatio.* & quod sententia lata per iudicem reductionis detur appellatio maximè quando sententia est lata ad fauorem eius, qui petijt reductionem, refert,

* & sequitur ex magis* communi opin. Magon *in Lucen. decis. 37. libro numero quarto*, hancque opinionem veriorem, & ab ea consulendo, & iudicando recedendum non esse existimat Couar.*var.resolut.libr.2.capit. 12.sub numero 5.versic.secundo veriorem.fol.183.*hancque opinionem esse veram,& approbatam in Regno Franciæ testatur Rebuff.*tractat.de arbitr.artic.1.glos.9.num.8.tom. 3.fol.209.*

Contrariam opinionem, quod non possit appellari, tenẽt Rusticanus *in q.petitum fuit Io.And.in add.ad Spec. tit.de appell.§.in quibus sub num.16.vers.quid si conuenit in verbo priuaturum Bar.in l.1.in fine, num.18. vers.sed quæro ff.de leg.2. Bal.in marg. ad Innoc.in verbo appellari non potest ab arbitrio Salyc.in l.77. si societatem sub n.27. ff.de pro soc.*vbi adducit septem argumenta,*Abb.in dicto cap.quintauallis num.40 vers.nec quæro de notabili versus finem, & in conf.38.n 2. uers.item facit quia lib.1. Franch.in cap.63. dilecto q.10.uersus finem lim.4.n.39.in fine de appel.Papien. in pract.form.libell.quo ag.ad pœn. compromiss.in gl.nec reductio nu.9.uers.sed pone fol.461.Guid.Pap.tract.de appell. quest.71.sub n.49.fol.59.Anguiss.conf.76.de ritibus sub nu. 23.& 24.lib.1.* dicens quod sicut non potest appellari à sentẽtia arbitratoris, ita neque à sententia iudicis subrogati loco arbitratoris,*Lanfr.de Orian.tract.de arbitr.diuis. 7.q.22.num.54.in fine,vers.reor.& num.55.fol.220.*dicens quod hanc sequentur in iudicando, licet postea *sub num. 59.in fine*, perplexus dicat, quod quis non peccaret in Spiritu sancto,si teneret opinionem affirmatiuam,vel negatiuam,ponens electionem in iudice, quam opinionem velit sequi,& sic confusus,meo iudicio,cedit difficultati; Couar.etiam *dicto cap.12. sub num.5. vers. tandem* scribit in hac controuersia eo ventum esse, vt pares sint vtriusq; partis defensores, & vtraque opinio communis censeatur, postea tamen subdit, quod si authorum numerus, & eorum æstimatio, ac professionis nomen

* consideranda sint, hæc opinio contraria est magis*communis.

Alij vero,videlicet Bal.*in l.vnica col.2.sub numero 5.ibi, item dicendum est C.de his quæ pœn.nom. Rom.conf.261. super eo quod sub num.3.in 3.opin.in effectu.Alex.d.conf.106. num.15.Boer.d.decis.284. sub nu.18.ibi, tamen Bal.& Addition.ad pract. Papien. in d.glos.nec reductio sub num.9. in verbo contrarium,*concordant distinguendo,quod si iudex excedit,lędendo in magna quantitate,tunc procedit opinio affirmatiua,quod possit appellari,si vero excedit in modico, tunc procedit opinio contraria negatiua, quod ab eo non possit appellari; Quare Bald.*in d.l.n.5.in fine*, subdit exprimendam esse qualitatem lesionis in appellatione,alias,ea non expressa,appellatio tanquam indistincta non tenet, & ita cum Bald. videtur residere etiam Socc.*in regul.24.appellatio in qualibet causa,fall.15.in fine,* dicens,

dicens, ita seruari in practica, & ab ista distinctione non videtur in fine discrepasse Ant. de Butr. *vbi supra*, quod vi detur aduertisse etiam Abb. *supra* citatus dicens quod Anton. de Butr. transit in contrariam sententiam.

Ego non discedo à sublimitatione, quia tenetur communiter, & seruatur in praxi, vt dixi.

5 Declara hanc sublimitationem, vt si partes litigantes sint diuersi fori, seu arbitrorum, vel arbitratorum vnus sit clericus, & alter laicus, debeat pro reductione adiri iudex ipsius rei, qui petit reductionem, quia arbitramentum est quædam transactio, & sic si reus conqueritur de ista transactione, videtur quasi super exceptione sibi cõpetenti prouocare, & à fortiori si conqueritur actor debet sequi forum rei, *Bar. in l. 77. societatem §. arbitrorum n. 19. ff. pro soc.* quem refert, sed non sequitur Franch. *in rubr. num 44. versic. vltimo quæritur, de appellat.* sicque adeundus semper est is iudex, qui esset adeundus, si, nullo facto compromisso, lis ordinariè promoueretur; Finge ergo quod ego petij à te scutos 1000, & arbitri tulerunt laudum de scutis 400. certe ego volens petere reductionem, debeo eam petere coram tuo iudice, quia tu es reus idem dico si arbitri tulerunt laudum de scutis 1000. petitis, & tu vis petere reductionem, debes eam petere coram tuomet iudice ordinario, quia coram eo egisset actor tuus aduersarius, vide pro hac opin. Thesaur. Fossan. *decis. 14. reductio n. 1. & 5.* vbi plures citat, & testatur de * opin. communi.

Contrariam opinionem tenuit Ang. quem sequitur Franch. *dicta rubr. de app. sub num. 45* & adde omnino quæ scripsi *supra q. 8. sub n. 102. vers. infero tertio*.

In hac controuersia circumferuntur, quinque opiniones, quas collegit Fossan. *d. decis. 14.* ex quibus ego pro nunc aliquam non eligo.

6 Declara secundo, vt pendente reductione non possit procedi ad exequutionem laudi, seu arbitramenti, nam omissis multis, quæ recenset Vital. *tract. de claus. nil nouari pendente recursu num. 1. & seqq. tom. 18. fol. 382.* omissa etiam varietate opinionum, quas recenset Lancell. *tract. de attent. part. 2. cap. 16. de attent. reduct. & c. num. 2. & sequentibus fol. 393.* non posse procedi tenuerunt Bald. & Abb. quos referunt, & sequuntur Franch. *in cap. 63. dilecto q. 10. versus finem, limit. 4. num. 39. de appell. & Maran. in suo spec. part. 6. in 2. act. princ. sub nu. 122. fol. 473.* dicens hanc esse veriorem opinionem, & ex Maran. referi, & sequitur Lancell. *tract. de attent. dicto cap. 16. de attent. reduct. & n. 5. 6. & 10. fol. 393.* dicens esse veriorem, æquiorem, & frequentiori * calculo approbatam, & quod hac opinio seruetur in praxi, & de stylo curiarum, testatur Boer. *decis. 284. & dic. secundum sub n. 26.* quem similiter refert & sequitur Lancell. *vbi supra*.

7 Extende hanc declarationem, vt maximè procedat quoad pœnam conuentionalem soluendam ab eo, qui contrauenerit compromisso, quia is non tenetur ad eam, nisi postquam arbitrium fuerit cõfirmatum, & moueor, quia si arbitramentum contineat enormem læsionem, illa promissio non contraueniendi non ligat, & non tenet per ea, quæ dixi supra *sub n. 2. extens. 2.* & quod de iure non tenet nequit pœnæ vinculo alligari *Rot. & alij, quos cito supra lib. 1. cap. 57. sub num. 6.* Quare cum sit permissus ad arbitrium boni viri, non debet quis penam soluere antequam confirmatum sit arbitrium, *Rebuff. tractat. de arb. & arbitr. art. 1. glos. 8. num. 20. tom. 3. fol. 205.* & ita dispositum esse per constitutiones gallicas ostendit Rebuff. *d. tract. de arb. & arbitr. art. 1. glos. 1. n. 1. fol. 193.* & ita videtur de mente Bartoli *in l. 60. Iulianus numer. 7. ff. de condit. indeb.* & Abbatis *in cap. 22. quintauallis num. 34. de re iureiur.* dum scribunt, quod incidit in pęnam si succumbat, non probãdo iniquitatẽ laudi: & ita video passim seruari; imo, etiã confirmato laudo, non video has pęnas exigi.

Quamuis contra hanc extensionem teneat Lancel. *tract. de attent. part. 2. cap. 16. de attent. reduct. & c numer. 35. vers. 3. fol. 393.* dicens pęnam conuentionalem appositam in compromisso posse exigi, pendente reductione.

8 Explica hanc extensionem, vt confirmato laudo non audiatur appellans ab eo, nisi prius soluerit pęnam *Reb. d. tract. de arb. & arbit. ar. 1. glos. 9. n. 8. fol. 209*

Soluta autem pœna, audietur appellans, & vbi declaratur, benè appellatum, erit restituenda omnis pecunia soluta pro pęna, *Rebuff. eod. tract. de arbitr. glos. 1. numer. 1. fol. 193.*

9 Restringe primo eandem declarationem, vt non procedat, pendente reductione à sententia confirmatoria laudi seu arbitramenti, quia ea pendente posset procedi ad exequutionem, *Franch. in cap. 63. dilecto quæst. 10. versus finem, limit. 4. n. 39. in fine, de appell. & Boer. quos citat. sed non sequitur Lancel. d. cap. 16. n. 28. & seqq.*

10 Restringe secundo, vt non procedat, quãdo inter partes actum esset, quod etiam pendente, reductione, posset ad laudi exequutionem procedi, *Lancel. eod. c. 16. n. 33. & 34. vers. secundo fol. 393.*

11 Restringe tertio, quando laudum ex forma statuti haberet exequutionem paratam, vide quæ pro, & contra istam limitationem scribit Lancell. *d. cap. 16. numer. 37. & seqq.*

12 Restringe quarto, quando ex forma statuti haberet exequutionem paratam, etiam parte reclamante, *Lancellot. d. c. 16. n. 51.*

13 Restringe multis alijs modis, quos ponit Lancell. *d. c. 16. n. 41. & seqq.*

14 Subdeclara restringendo eandem declarationem, vt procedat, pendente reductione, prout loquitur declaratio; secus autem pendente tempore ad petendam reductionem, quia interim potest deueniri ad executionem laudi, *vt retuli & secutus sum lib. præcedente, c. 2. n. 470.*

Quamuis contrarium, vt neutro casu possit deueniri ad executionem, teneat Socc. *cons. 27. visis sub n. 34. & 35. lib. 4.* quem refert, sed non ponit pro constanti Lancell. *d. c 16. n. 25.*

Declara tertio, vt iudex aditus super reductione non debeat arbitramentum reuocare, nisi ex considerabili damno, seu læsione, & non ex parua, quia non debet iudicare, sicut in causis appellationum à sententijs iudicum, *Couar. resolut. lib. 2. capit. 12. sub numer. 5. vers. tertio illud. fol. 184.*

15 Sublimita III. vt non procedat de consuetudine, quia hodie cuilibet grauato, seu oppresso patet via appellandi, siue sit grauatus sententia, siue arbitramento; benè verum est, quod iudex ad quem non debet ita esse facilis ad reuocandum arbitramentum, sic ad reuocandum sententiam, *Couar. supra proxime citatus.*

Quia arbiter videtur fraternizare cum iudice habente liberum arbitrium, de quo dixi *in sequenti limitatione* ideo potest hæc limitatio aliqua mutuo accipere à sequenti, hæc hic omissa viderentur.

LIMITATIO XV.

SVMMARIA.

Arbitrio libero iudicis commissa causa, non datur appellatio num. 1.

Extenditur I. etiam in arbitrio simplici, num. 2. Contrarium firmatur ibidem.

Extenditur II. quando causa est commissa conscientiæ iudicis, num. 3. Restringitur multipliciter hæc extensio, num. 5. & seqq.

1 Limita

1 LImita XV. in sententia lata à iudice habente liberum arbitrium, quia ab ea non datur appellatio, *Felyn. in cap. 16. super his lib. 1. nu. 8 & seqq. de accus. Menoch. tract. de arbitr. iud. lib. 1. q. 70. num. 13. vers. hæc regula Simoncel. tractat. de decr. lib. 1. tit. 1. numero 8. tom. 6. part. 2. fol. 291. Magon. in Lucen. decis. 42. statuto. sub nu. 21. vers. quia quid Farinac. in qq. crimin. lib. 1. quæst. 17. n. 30. vers. amplia igitur & Ruginell. quos alios citant, tract. de appell. §. 9. glos. 2. q. 54. n. 43. vers. secus tamen & seq.* vbi loquuntur de pleno arbitrio, & de mero arbitrio.

2 Extende primo hanc limitationem, vt habeat locum etiam in sententia lata à iudice, habente simplex arbitrium, quia ab ea non dari appellationem scribit Spec. quem citat Rot. *decis. 47. alias 353. si auditor num. 3. de appell. in nou.* & ita videtur sentire Marches. *tract. de commiss. par. 1. de commiss. appell. in rom. cu. cap. 6. nu. 53. & 55. fol. 74. in 2. impress.* dum scribit, quod clausula (*tuam conscientiam oneramus*) operatur vt negocium censeatur remissum arbitrio boni viri, & tollit appellationem, *& in commiss. appell. ab interlocutor. cap. 22. n. 54. f. 251.* dicens quod in arbitrarijs non datur appellatio; & hanc opinionem sequitur Menoch. *d. q. 70. sub n. 6. vers. contrariam. & num. seqq.* & præsertim *num. 11.* vbi testatur, esse crebriorem;
* poteris in materia videre etiam Nicel. *tr. de concord. glos. conc. 6. fall. 16. n. 50. fol. 193.* licet is eo loci non multum fideliter citet neque multum bene loquatur.

Contra hanc extensionem; quod enim in arbitrijs detur appellatio, scribunt Franch. *in cap. 5. cum sit Romana n. 11. vers. & aduerte. in finem, de appell.* dicens, quod si male arbitratur, posset appellari etiam in commissis suo arbitrio, *& in cap. 19. cum parati sub num. 36. vers. 2. quæritur. versus finem, de appell. Guid. Pap. tract. de appel. sub numer. 95 ibi, si iudex in ciuili vel in criminali tom. 5. fol. 61. Simon. tract. de decret. lib. 1. tit. 1. num. 8. tom. 6. part. 2. fol. 291. Magon. decis. 42. sub n. 21. Rebuff. tract. de conge. port. vers. vltimo si episcopus. fol. 103. Couar. var. resolut. lib. 2. c. 12. n. 5. vers. secundo aduersus fol. 183.* hancque esse regulam patet ex his quæ scribunt Felyn. *d. c. super his num. 7. & Ruginell. tract. de appell. d. §. 9. glos. 2. sub nu. 43. vers. sed de re vera.* & hanc esse communem testantur ij, quos refert Prosp. Farin. *d. q. 17. num. 28. vers. contrarium* & sequitur cum distinctione *n. 29. in fine,* & ego scripsi *supra lib. 1. c. 97. sub n. 62. paulo supra finem;* Et quod possit recurri ad iudicem, quando executor, datus in testamento ad maritandas pauperes virgines, malè arbitratur, scribit Bal. *in au. præt. suc. n. 4 C. vnde vir & vxor.*

3 Extende secundo, vt sicut non datur appellatio ab eo, cui causa est commissa secundum suum liberum arbitriū, ita etiam non detur ab eo, cui est commissa cum clausula (tuam conscientiam oneramus) *Franch. in rubr. n. 11. ibi, pro quo in simili de appell. Felyn. in d. cap. super his num. 11. limit. 4. appellatio in qualibet causa fallent. 13. Nicel. tract. de concord. glos. conc. 6. fal. 22. num. 63. tom. 18. fol. 193. Rebuff. tract. de appell. art. 3. glos. vna numer. 2. & 3. tom. 3. fol. 489.* quem retuli & sequutus sum *supra nu. 86. vers. infero Tiraq. de retract. lignag. §. 4. glos. 1. num. 11. Greg. Tolos. tract. de appel. lib. 3. cap. 15. num. 1. & seqq. fol. 347. Marchs. d. commiss. appell. in rom. cur. cap. 6. num. 53. & 55. fol. 74. in 2. impress.* dicens, quod grauato poterit subueniri per Papam impetrando quod iudicatum corrigatur & quod clausula (*tuam conscientiam oneramus*) operatur, vt negotium censeatur remissum arbitrio boni viri, & quod tollit appellationem & demum vide congesta per Lancell. *tract. de attent. part. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 10. princip. n. 1. & seqq. & num. 10. fol. 367.* vbi quod
* secundum omnes * non potest appellari quoad effectum suspensiuum, & *Ruginell. tract. de appellat. §. 2. capit. 2. numero 67. versicul. dabitur appellatio.* & quod executor vltimarum voluntatum, cuius conscientia est onerata, possit per ordinarium non per viam iustitiæ, & appellationis, sed per viam officij superioris misericorditer implorati discuti, vt reddat rationem distributionis, deducit, & tenet Felyn. *in c. 15. significasti. il primo, sub num. 4. ibi, nam prima dicit de homicid.*

4 Ratio est, quia Deus solus est superior conscientiæ; vnde non potest ad alios inferiores appellari, *Franch. vbi supra & Greg. Tholos. d. cap. 15. num. 3. vers. item secundo & sub n. 5.*

Reliquas extensiones, seu casus, in quibus non appellatur à sententia iudicis, cuius arbitrio causa est commissa, colliges ex his, quę latè cumulat Felyn. *in d. c. super illis sub n. 8. & seqq.*

5 Restringe primo, declarando eandem extensionem, quod quamuis denegetur appellationi, & ideo iudex à quo non teneatur deferre appellationi; tamen potest recurri ad superiorem per viam suppulicationis, *Gl. in clem. 1. in verbo oneramus de iure patr. & Ias. in §. sed ista n. 136. vers. vltimo non omitto. Instit. de act.* & coram eo poterit probari contrarium, *Tiraq. in loco supra proxime citato,* & superior, aditus per viam supplicationis, emēdabit, quod iudex à quo malegessit *Glos. in d. verbo oneramus. et Felyn. in c. 16. super his sub n. 11. limit. 4. de accus.*

6 Restringe secundo eandem extensionem, vt non procedat, quando non est simpliciter onerata conscientia iudicis, sed appositum est aliquod verbum respiciens iustitiam, puta, *ad iudicium tuæ conscientiæ,* vel simile, quia tunc posset appellari, *Lanc. d. limit. 10. princ. num. 11. fol. 367.*

7 Restringe tertio, quando causa esset magni præiudicij &c. vide Lancell. *d. limit. 10. n. 13. vers. tertio. fol. 387.* & Ruginell. *tract. de appell. §. 2. cap. 2. sub n. 67. vers. dabitur appellatio.*

8 Restringe quarto demum, vt licet in his, quæ relinquuntur conscientiæ alicuius, non admittatur appellatio, tamen, si daretur enormis læsio in declaratione, facta secundum conscientiam, poterit implorari officium iudicis, vt reducat, & emendet, quod esset malè gestum, *Franch. in rubr. sub n. 11. de appell.*

9 Aduerte obiter circa eandem extensionem, quod ille, cuius conscientiæ aliquid committitur tenetur iurare, quod ita dictat sua conscientia; alias non est sibi stādum, seu non valet, quod agit, *Ias. in eod. §. sed ista nu. 121. vers. nota etiam Inst. de act. & Rebuff. tract. de appell. art. 3. glos. vna n. 4. tom. 3. fol. 489.*

Hanc aduertentiam non video vsu receptam, & ratio quare non sit vsu recepta potest sumi ex his, quæ scribit Greg. Tholos. *trac. de appell. lib. cap. 15. sub n. 5. vers. ego dubito.*

LIMITATIO XVI.

SVMMARIA.

Sindicatoris sententia si is sit proprius Rector, non est appellabilis, n. 1. & seqq. in quibus extenditur.

¶ Sublimitatur multipliciter hæc limitatio. Primo quando officialis condemnatur ex alia causa seu negotio, quam ex causa pertinente ad officium, quia daretur appellatio, n. 5. & seqq. vbi inferuntur multa. Secundo de consuetudine regni Franciæ, n. 8. Tertio quando sententia non fertur à proprio Rectore, seu iudice, sed fertur à syndicatorib. n. 9. Quarto in sententia interlocutoria, n. 10.

1 LImita XVI. in sententia lata à Rectore contra suum officialem pro delicto commisso in officio, quia ab ea non appellatur *l. 3. nulli & ibi Bart. Bal. Paul. de Castr. & Salyc. C. quor. appell. non recip. & c. 41. ei qui §. nulli quoque. 2. q. 6. Socc. reg. 24. appellatio in qualibet causa fal. 18. Ias.*

Iaſ. in l. 10. qui iuriſdictioni ſub nu. 9. fall. 8. ff. de iuriſd. omn. iud. Maran. in ſuo ſpec. p. 6. actu 2. princ. in verbo & quandoque appellatur limit. 12. nu. 301 fol. 504. Nicell. tract. de conc. gl. conc. 6. fal. 13. n. 47. fol. 193. Rebuff. tr. de appel. ar. 7. gl. 2. n. 13. verſ. tertius to. 3. fol. 503. & Greg. Tholoſ. tract. de appell. lib. 5. cap. 2. num. 2.

2 Extende primo hanc limitationem, vt procedat etiam de iure canonico *ſecundum ea quæ allegant Fran. in rubr. nu. 22. ibi & inter cætera, de appell.*

3 Extende ſecundo vt procedat, etiam ſi ſententia ſit lata ſuper delicto graui, quia dummodo delictum ſit commiſſum in officio, & condemnetur à proprio iudice, non poteſt appellare, cũ *l. 3. nulli* & Doctores citati *ſupra n. 1.* dum ſcribunt, cum non poſſe appellare, loquantur generaliter nulla conſtituta differentia, an ſit condemnatus pro delicto leui, vel graui.

Subextende hanc extenſionem, vt maximè procedat quando officialis eſſet legitime conuictus, & condemnatus de barataria, commiſſa in illo officio, quia tunc non appellat, *Salyc. in dicta leg. nulli Cod. quorum appellat. non recip. quem refert, & non impugnet. Par. de Put. tract. de ſynd. in verbo. appellatio ſub nu. 18. tom. 7. fol. 243. & tenet aperte Nicell. tract. de concor. gl. conc. 6. fall. 115. num. 149. tom. 18. fol. 197.*

4 Extende tertio, vt maximè procedat quando Rector officialem aliquem, puta notarium, nuntium apparitorẽ, vel alium executorem inferiorem, aſſumptum ſine iuriſdictione, qui malè ſe gereret in officio, remoueret, quia is non poſſet à remotione appellare, *Par. de Put. in dicto verbo appellatio, ſub nu. 17. & latius Proſp. Far. in qq. cri. q. 101. n. 85. & ſeqq.*

Extende quarto, vt multo minus poſſit appellare is, qui condemnatur ad reddendas rationes ſuę adminiſtrationis, vide *infra limit. 29. num. 1.*

5 Sublimita I. nunc vt procedat quando condemnaretur ex alia cauſa, ſeu negotio, quam ex cauſa pertinente ad officium, quia tunc quamuis condemnaretur à proprio Rectore, ſeu Poteſtate, tamen poſſet appellare, & moueor, quia ſicut ſtatutum, habilitans contractus, initos cum filijsfamilias, qui ſunt mercatores, habet locum ſolũ in contractibus, initis ex cauſa mercaturæ, *vt retuli & ſequutus ſum lib. præcedenti c. 11. n. 150.* & ſtatutum de adhibenda plena fide Theſaurario, non habet locum quando non agitur de re pertinente ad officium theſaurariæ, *teſtibus his, quos citaui, & ſecutus ſum dicto cap. 11. num. 151.* ita etiam lex, tollens appellationem officiali, condemnato à proprio Rectore, habet locum ſolum, quando condemnatur de reſpectante ad officium.

6 Infero in primo ex hac ſublimitatione, quod officialis, condemnatus ciuiliter ſuper proprij patrimonij negotio quod apud proprium iudicem inchoaſſet, poteſt appellare, *dicta l. 3. nulli C. quor. app. non recip.*

7 Infero ſecundo, quod quamuis *d. l. 3. nulli*, loquatur quando negotium eſt, inchoatum apud proprium iudicem, tamen poterit appellare, etiam circumſcripta inchoatione, quia ſatis eſt, quod non agatur de re ſpectãte ad officium, & in his terminis, nullatenus conſiderata inchoatione, ſed ſolum conſiderato hoc, quod non agatur de re ſpectãte ad officium, intelligit illam l. Iacob. de Rauen. quem refert, & ſequi videtur Par. de Put. *trac. de ſynd. in verbo app. ſub n. 16. verſ. in qu. tom. 7. fol. 242. Proſp. Far. in qq. crim. q. 101. ſub n. 87.*

Infero tertio, quod ſi officialis ſit cõdemnatus de adulterio, vel de alio delicto non dependente ab officio, poteſt appellare, ſicut ſi non eſſet officialis, *Gloſſ. 1. in d. l. nulli C. quor. appell. non recip.*

8 Sublimita II. vt non procedat de conſuetudine Regni Franciæ, quia admitteretur appellatio, *Rebuff. tr. de appel. art. 7. gloſ. 2. num. 13. tom. 3. fol. 503.*

9 Sublimita III. vt non procedat quando non condemnatur à proprio Rectore, ſeu Poteſtate, cui in officio inſeruiebat, ſed condemnatur à ſyndicatoribus deputatis, * vt moris eſt, quia tunc poteſt appellare ſecundum communem, & magis tutam opinionem, de qua teſtatur, & ſequitur Put. *trac. de ſynd. verbo appell. ſub num. 18. tom. 7. fol. 243.* & ita videtur de mente Bartoli, & aliorum, dum appellabilitatem dicunt remotam eſſe à ſentẽtia proprij iudicis, prout loquitur in *d. l. 3. nulli* Maior enim militat, ratio pro ſententia lata à proprio iudice, quam pro ſententia lata à ſyndicatoribus.

Contrariam opinionem, quod non poſſit appellare, confuſè poſuit Nicell *tract. de concord. gloſs. concor. 6. fall. 26. num. 68. fol. 194.* & videtur de mente Cyni *in d. l. nulli.* dum indiſtinctè ſcribit, denegari appellationẽ, quia præſumitur contra officiales condemnatos. Et hanc opinionem videtur ſine ſcrupulo amplexus Lancell. *tr. de attent. par. 2. c. 12. de attent. & innouat. appellat. pendent. limit. 20. princip. numer. 1. & ſeqq. tom. 5. fol. 370.* hæcque opinio eſt approbata in Regno Neapol. Maran. *in ſuo ſpecul. part. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellat. limit. 20 nu. 204. folio 486. & limita. 13. numer. 302. fol. 504. & Par. de Put. tract. de ſynd. in verbo appellat. verſus finem, ſub n. 17. f. 243.* dicens quod licet capitulum, editum à Rege Roberto, euanuerit eius morte, quia fuerat ad eius beneplacitũ, tamen inquit, obſeruatur in Regno & ideo non appellatur, ſed fit exequutio, & poſtea ſupplicatur, niſi eſſet exequutio irretractabilis, quia tunc non fieret exequutio, ſed ſupplicaretur tanquam ſi eſſet facta exequutio. Hæc eadẽ opinio eſt approbata in conſtitutionibus Marchiæ *lib. 6. cap. 2. fol. 365.* & in Ducatu Mediolani, ſi credimus Paridi de Put. *vbi ſupra* hancque opinionem eſſe in terminis iu* ris communis magis communiter receptam ſaltẽ quoad effectum ſuſpenſiuum, ſcribit Proſ. *Farinac. in qu. crim. qu. 101. lib. 19. n. 89.*

Quicquid ſit in puncto iuris & quicquid ſit municipalibus legibus ſtatutum, officiales condemnati appellant, & recurrunt ad Curias ſupremas, à quibus ſtatim impetrant inhibitiones, & aduerſarij earum moderationem non obtinent, quia officiales vt plurimum allegant odia, & perſecutiones, & dant aliquem fumum iniuſtitiæ; immò ſub hoc perſecutionis, & odij prætextu quandoque, non expectat à ſententia, diſcedunt, & præſentant Curiæ ſupremæ, & ibi promittunt ſtare iuri, & iudicatum ſoluere, & Curiæ ſupremæ id quãdoque ex iuſtis cauſis admitti; vnde ſubditi, qui ſolent quodam animi calore ſyndicatus tempore cõtra officialem præſentem irruere, poſtea, eo abeunte, ſublataque eius præſentia, frigeſcunt, & querelas deſerunt, niſi ageretur de re graui, & querelantes eſſent potentes.

Cæterum vbi ſeruanda, eſſet hæc contraria opinio, præcipue ſeruari debere in crimine barattarię, quia ęquiparatur crimine læſæ maieſtatis, *Bald. in auth. nouo iure C. de pęn. iud. qui mal. iud. quem refert, & ſequitur Nicel. tr. de concor. gl. concord. 6. fallen. 115. nu. 149. fol. 197.*

Sed in crimine læſæ maieſtatis prohibetur appellatio etiam à ſententia non lata in ſyndicatu, ſecundum aliquos, quos citaui *ſupra limitat. 4. numero 78.* Ergo tanto magis intelligitur prohibita in crimine barattariæ à ſententia lata in ſyndicatu, quia ſi non ſufficit vnum, debent ſufficere duo.

10 Sublimita IV. vt non procedat in ſententia interlocutoria ante diffinitiuam, quia ab ea poteſt appellari, ſecũdum ea, quæ deducunt, & firmant Parid. de Put. *tr. de ſynd. in verbo an ſtante à nu. 1. vſque ad nu. 6. fol. 243. & Lancell. tr. de attent. part. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 20. princip. nu. in fine, & nu 4. fol. 370.* & faciunt quæ ſcripſi *ſupra lib. 1. cap. 97. ſub nu. 98.*

Rationes, & confirmationes huius ſublimitationis habes

bes late à me congestas, loquendo de interlocutoria in causa possessoria, *supra limita.6.memb.septimo,numer.28.& seqq.*

Contra hanc sublimitationem valdè vrgent ea, quæ scripsi *d.limit.6.memb.7.nu.32.& seqq.* vbi plenam habebis satisfactionem.

Cæterum si non omnino tibi satisfactum erit, dico, quod, quiquid possit dici disputando, si seruaretur hæc sublimitatio, limitatio esset vana, quia sententia diffinitiua non potest ferri, quin prius feratur aliqua interlocutoria, & officiales libentius appellant ab interlocutoria, quam velint expectare sententiam diffinitiuam.

De quibus sint officiales syndicandi, & aliqua in ea materia, vide *infra quæst.19.rem.4.*

LIMITATIO XVII.

SVMMARIA.

Fiscalis causa non admittit appellationem, num.1.& seqq. in quibus extenditur.

¶ *Sublimitatur I. vt non procedat quando agitur de pœnis, num.4.*

Sublimitatur II. quando allegatur exemptio, num.5.

Sublimitatur III. in Regno Franciæ, num.6.

Sublimitatur IV. quando debitor non est plene conuictus, num.7.

Sublimitatur V. in Curia, stante actuale deposito, nu.8.

1 LImita XVII. in sententia, lata ad fauorem Fisci, seu Cęsaris super tributis, seu debito fiscali, quia ab ea non datur appellatio, *l.4.abstinendum, & leg.vltim.Cod. quor.appell.non recip.Glos.1.in capit.26.tua nobis in verbo. tributa de decim.Spec tit.de appel.§.in quibus, versic.4.non appell.num.4.& 5.Angel.Aret.in l.6.sciendum, nu.4.ff.de appel.recip.Soc.reg.24.appel.in qualibet causa,fol.3.Nicel. tract.de concor.gl.concord.6.fall.17.num.50.in fine, to.18. fol.193.Maran.in suo spec.p.6.act.2.princ.in verb. & quandoque appellatur limit.11.n.300.fol.504.Reb.tr.de app.art. 7.gl.2.nu.14.vers.4.t.3.fol.503. Prosp.Farinac.in qq.crim. q.101.lim.15.n.70.& Rug.tr.de appell.§ 2.c.3.sub n.95.& seqq.& nu.131.*

2 Extende istam limitationem, vt procedat etiam in collectis, & publicis fructionibus impositis ab vniuersitate ratione onerum præsentium, quia cum in illis immineat damnum publicum, proceditur executiuè, & datur executio parata, reiecta appellatione; secus tamē est, si agatur de collectis impositis ratione onerum præteritorum, quia cum in illis non immineat damnum publicum, non datus executio parata secundum ea, quæ adducit Osasch. *decis.86.quæsitum fuit an collecta numero 3. & sequentibus & num.8.* quem refert & sequitur Lancell. *tract.de attent. par.2.cap.12.de attent.& inou.appel.pen.limit.24.princip. num.8.in fine, & num.9.fol.372.*

3 Declara hanc extensionem, vt procedat quando quis non reperitur descriptus in æstimo, seu collecta, quia tunc procederet distinctio inter onera præsentia, & onera præterita; secus est quando reperiretur descriptus, quia tunc distinctè cogitur sine appellatione soluere, *Osasch.dict.decis.86.numero quinto, & sub numer.7.ibi aut constat.*

4 Sublimita I. explicando eandem limitationem, vt procedat quando sententia fertur contra debitorem fiscalē, vel debitorem patrimonij Principis, & sic ex causa publici, vel priuati ærarij, prout loquuntur iura, & Doctores citati *supra numero 1.in limitatione*, & agitur de damno euitando; secus quando agitur de lucro captando, vt est in pęnis, quia tunc condemnatus appellat, vt ex Andr.de Iser.in constitut.intentionis refert, & sequitur Maran. *in suo spec.par.6.act.2.princ.in verbo, & quandoque appellantur limit.11.nu.300.fol.504.* & adde quæ scripsi *supra hac ead.quæst.in ampl.10.num.23.*

5 Sublimita II. vt non procedat quando is à quo exigitur tributum, allegat exemptionem, quia tunc admittitur appellatio, vt loquendo in decimis, dixi *limitat.seqq. num.2.*

6 Sublimita III. vt non procedat in Regno Francię, quia ibi recipitur appellatio, sicut in alijs, *Rebuff.tr.de appellatione art.7. glos.sub n.14.tom.3.fol.503.*

7 Sublimita IV. declarando, vt appellatio denegetur, si debitor sit apertè & manifestè conuictus *l.4.abstinendum Cod.q. quor.appell.non recip.* alias posset appellare, *Angel. Aret.in l.6.sciendum, num.4.ff.de appell.recip.*

8 Sublimita V. seu potius declara, vt non procedat quādo appellans hic in Curia faceret actuale depositum, quia tunc facto actuali deposito, & dummodo non adsit confessio, & agatur de aliquo debito Cameræ Apostolicæ, & ciuiliter ex aliquo contractu, datur appellatio iuxta Bullas, quas considerat Farinac. *in qq.crim.q.101.limit. 15.numer.80.* & iuxta ea, quæ nos diximus *infra limit.48. num.41.vers.sublimita secundo,* & adde quæ scripsi *supra q.8.num.151.*

LIMITATIO XVIII.

SVMMARIA.

DECIMARVM sententia est inappellabilis, num.1.

¶ *Sublimitatur multipliciter hæc limitatio. Primo quando allegatur exemptio, vel legitima compositio, nu.2. — Secundo in sententia lata inter duas Ecclesias, num.3. — Tertio quando collector decimarum excedit modum, nu.4. — Quarto in effectu deuolutiuo, num.5. — Quinto in Regno Franciæ, num.6.*

1 LImita XVIII. in sententia lata pro soluendis decimis, quia ab ea non datur appellatio, *c.26. tua nobis in fine de decim.Spec.tit.de appel.§.in quibus vers.4. num.5.ibi, si ergo non appellatur Socc. regul.24. appellatio in qualibet causa, fall.3.& 22.Maran in suo spec. part.6.act.2.princip. in verbo, & quandoque appellatur, limitat.15.numer.304. Nicell.tract.de concord.gloss.concord.6. fall.53. numer.92. fol.195.Rebuff.tract.de appell.artic.7.gloss.2.num.14.vers. quartus, tom.3.fol.503.& Gregor. Tolos.tract. de applic.2. cap.9.num.2.*

Ratio huius limitationis est duplex. Prima quia causa decimarum est causa pia, *vt sentit Franch.in rubr.num.2. vers.tertio præmittit. de appell.in 6.* & dicit apertè *Tiraq. tract.de priuil.piæ causæ, priuil.153.fol.47.* & in causis pijs denegatur appellare, *vt scripsi supra limit.8.nu.1.* Secunda ratio est, quia decimæ sunt tributa animæ, *cap.66.decimæ 16.q.1.Glos.in dict.cap.tua nobis in verbo, tributa de decim. Specul.vbi supra* sed in tributis non appellatur, *per ea quæ dixi limit.præced.* Ergo, &c.

Contrariam opinionem, quod possit appellari, tenent Glos.Franch.& Tiraq.supra proximè citati.

Non recedas à limitatione, quia decimæ sunt tributa animæ, vt dixi, & Glossæ supra citatæ, dicenti cōtrarium, bene respondet Abb. *in d.cap.tua nobis num.9.* ostendens, quod procedit per falsa fundamenta.

Sublimita I. declarando istam limitationem vt procedat quando is à quo petuntur decimæ allegaret, consuetudinem, seu præscriptionem vel aliam similem iniustam causam ex his quas reiecit textus *in d.cap. tua nobis* quia tunc appellatio non admittitur, secus autem si allegaret exemptionem habitam à Papa, seu legitimam cōpositionem, quia tunc, si non audiretur in ista alligatione, sicque grauaretur, posset appellare, *Io. And.in d.cap.tua nobis. numer.*

numer.7.& ibid. Ant. de Butr. vers. secundo opp. numer.7.& Abb. nu 9. & ita potest procedere, quod ex Anguis. *cons.* 27. refert & sequitur Ruginel. *tract. de appell. §.2. sub numer.256.*

Sublimita II. vt non procedat in sententia lata inter duas ecclesias contendentes de iuro decimandi, *vt declarand. Io. Andr. & Ant. de Butr. in d. cap. tua nobis, vterque n.7. in fine.*

Sublimita III. quando collector decimarum excederet modum, quia ab excessu potest appellari, *Dec. in cap.43. nouit. n.10. de appellat. & faciunt quæ dixi supra limit.10.n. 28. & limit.11.n.6.*

Sublimita IV. vt non procedat quoad effectum deuolutiuum; quare debitores decimarum condemnati non admittuntur ad appellandum, donec soluerint, *Rebuff. tract. de decim. q. vlt. n.21. vers. decimonono fol.63.*

Sublimita V. vt non procedat in Regno Franciæ, quia in eo admittitur appellatio sicut in alijs, *Rebuff. tract. de appell. art.7. glos.2. sub nu.14. tom.3. fol.503. & Greg. Tolos. tract. de appell. lib.2. c.9. sub n.2.*

Sed hæc sublimitatio est vera quando sententia est prolata à iudice ecclesiastico, secus si sit prolata à iudice seculari per modum prouisionis in casu priuilegiato, quia reciperetur appellatio, sed ea non obstante, fieret executio *Rebuff. tract. de decim. q. vlt. sub n.21. fol.63.*

LIMITATIO XIX.

SVMMARIA.

Nullitas sententiæ non est appellabilis, num.1. Contraria firmatur opinio, quod à sententia nulla possit appellari, n.2.

Extenditur I. hæc opinio contraria etiam si sententia sit nulla ex defectu iurisdictionis, sub n.2.

Extenditur II. etiam si sit euidenter nulla, n.3.

Extenditur III. etiamsi alias à sententia esset prohibita appellatio, n.4.

Extenditur IV. in Regno Franciæ, n.6.

Extenditur V. vt procurator ad appellandum possit appellare à sententia nulla n.7.

Extenditur VI. vt appellatio sit necessaria ad omnes effectus appellationis, præter ad vnum, n.8. & seqq. in quibus explicantur singuli effectus.

1 Limita XIX. in sententia nulla; quia ab ea non appellatur, *l.12. si constat, ff. de appell. & l. vnica, C. qui pro sua iurisdict. dar. & c. Socc. reg.24. appel. in qualibet causa, n. 14. Alex. cons.59. viso titulo, col.3. & vlt. n.8. & sub nu.17. ibi, & per consequens lib.4. Maran. in suo Spec. par.6. act.2. princip. in verbo & quandoque appellatur, limit.33. n.352. f.509. Rebuff. trac. de appel. art.7. gl.2. n.32. vers.17. tom.3. fol.595. & Greg. Tholos. tract. de appel. lib.2. c.16. n.12.*

Confirmatur hæc limitatio, quia lex reijcit appellationes superfluas, *vt scripsi infra limit.21.* & non vtitur superuacuis remedijs, *Franch. in cap.63. dilecto sub numer.15. q. 7. de appell. & Greg. Tolos. d. cap. numero 4. vers. ratio, fol. 218.*

Sed appellatio à sententia nulla non est necessaria; & ideo est superflua, vt patet ex iuribus citatis & scribunt Iac. de Aren. *in l.6. eos, sub num.3. C. de appellat.* & Paul. de Castr. *in d. l.12. si constat, n.1.* qui admonent propterea iudicē ad quem, vt debeat pronuntiare, sententiam esse nullā, & ideo appellationē fuisse superfluam, seu non necessariam, *Spec. tit. de appel. §. in quibus, nu.18. vers. decimo octauo, lib.2. fol.186. Rot. decis.29. alias 434. nota vtrum, versus finem, sub n.5. de sent. & re iud. in ant. q. Nicell. tract. de concord. gloss. concor.6. fall.33. num.64. tom.18. fol.194. & Marches. tract. de commiss. part.2 in commiss. super nullit. c.1. sub num.14.* & quod à sententia nulla superuacuo appelletur, quia appellatio tendat ad rescissionem, & quod nullum est rescindi non potest, & tēdat etiam ad suspendendum, & respectu sententiæ nullæ non inueniat quid suspendat, scribunt Franch. & Greg. Tholos. *supra proxime citati:* Ergo à sententia nulla non potest appellari.

2 Contrariam opinionem; quod enim possit appellari à sententia nulla, tenent Innoc. & Io. Andr. quos refert, & sequitur Franch. *in d. cap.63. dilecto q.7. sub num.15. de appell.* & esse communem * opin. scribit Raph. Cuman. *in l. 19. si expressim, ff. de appell. & relat.* quem aufert Alex. *cons.59. viso titulo sub num.16. ibi, ad confirmationem, lib. 4.* & de communi * opinione testatur, & sequitur Brederod. *tract. de appell. part.1. tit.12. col.38. sub litera D. vers. contrarium,* & probatur ex *d. l. si expressim, in illis verbis vnde si quis &c.* vbi dicitur, quod appellatio fuit deserta lapsu fatalium, ergo præsupponit appellationem tenuisse, quia priuatio præsupponit habitum, & tamen illa sententia erat nulla.

Non discedo ab hac opinione contraria, quia est vera, communis, & seruatur.

Non obstant iura & confirmatio adducta pro limitatione, quia respondeo, verum esse quod appellatio non est necessaria à sententia nulla, si consideremus solum effectum transeundi in rem iudicatam; nam siue appellatio nullatenus interponatur siue interposita deseratur, sententia tamen non transit in iudicatum; & attentato hoc solo effectu, appellati superflua non esset admittenda; & quamuis hæc nullitatis exceptio satis tueatur eum, contra quem est lata sententia nulla; tamen quia in appellatione considerantur alij effectus non inutiles, & hos effectus non potest consequi, nisi is, qui appellat à sententia, quantumuis sentētia sit nulla, ideo lex considerans, quod is sola nullitatis exceptione est tutus, tollit necessitatem appellandi, & considerans, quod nullitas sententiæ non habet alios effectus, quos habet appellatio, non tollit facultatem appellandi; quare iura tollunt necessitatem, non facultatem appellandi, *Franch. in d. c.63. dilecto, q.7. n.16. in fine,* & quo res clarior fiat, effectus istos posui *infra n.5.*

Extende primo eandem communem contrariam opin. vt procedat etiam si sententia esset nulla ex defectu iurisdictionis, quia adhuc posset ab ea appellari, vt contra Cum. *in d. l. si expressim. colum.9. in princip. ff. de appell. & relat.* latè firmat Franch. *in d. c.63. dilecto. quæst. 7. numero 16 vers. secundo aduerte de appell.* & Brederod. *d. tit.12. col.39. in fine, & colum.40.* vbi respondet contrarius.

3 Extende secundo, vt procedat etiam quando sententia esset euidenter nulla, vt contra eundem Cuman. vbi supra tenent *Franch. in d. cap.63. dilecto q.7. sub n.16. vers. alia & secunda limitatio de appell. & Breder. de tit.12. col. 40. vers. alia & secunda.*

4 Extende tertio, vt in tantum possit appellari à sententia nulla, quod à sententia, à qua sit prohibita appellatio, puta à sententia lata in causa possessoria, possit appellari, si allegetur sententiam esse nullam, *vt ex Menoch. Bero. & Grat. impugnatiuè refert Contar. in l. vnica, limit.7. n. 9. C. si de mom. poss.*

Confirmatur primo hæc extensio, quia licet ab aliqua sententia sit prohibita appellatio, tamen si illa sententia sit euidenter seu notoriè iniusta, non intelligitur pohibita, *testibus Bal. Abb. & Maran. & alijs, quos citaui, & sequutus sum supra limit.6. memb.7. n.79.*

Sed notoria iniustitia, & nullitas æquiparantur, *vt dixi lib. præcedenti cap.3, num.292.* immo nulla est maior iniusta, quam nullitas, *vt ex Innoc. in cap.63. dilecto de appell. referunt & sequuntur Bellam. decis.343. appellans in fine, ex Contar. in d. limit.7. numer.13.* Vnde iniustitia regulariter non reddit sententiam ipso iure nullam, sicut reddit nullitas,

tas, *Contar. ead. limit. 7. num. 15. vers. quod etiam*.

Ego sicut potest appellari à sententia notoriè iniusta, ita etiam poterit appellari à sententia nulla.

Confirmatur secundo, quia à sententia lata in causa possessoria est prohibita appellatio, *vt late prosequutus sum supra limit. 6. num. 1. & seqq.* & tamen si sit lata sine causæ cognitione potest ab ea appellari, *vt retuli, & sequutus sum d. limit. 6. memb. 4. nu. 116.*

Sed sententia lata sine causæ cognitione est nulla; ergo à sententia, à qua sit prohibita appellatio, potest appellari, si sit nulla.

5 Contrariam opinionem, quod à sententia, à qua prohibita sit appellatio, sit prohibita etiam si illa sententia dicatur nulla, tenet Contar. *dict. limit. 7. numer. 6 & seqq.* vbi propterea admonet, cauendum esse à citatis hic in extensione.

Comprobatur hæc contraria opinio, quia, remouendo principale fundamentum, & confirmationem extensionis, dum dixi, notoriam iniustitiam, & nullitatem æquiparari, dico, distinguendos esse duos casus æquiparationis.

Primus casus est, quando adæquantur inuicem, & tūc, quod est plus in vno, communicatur alteri & è conuerso, quod est plus in altero, communicatur illi vni, vt declarat *Bar. in l. 1. nu. 1. ff. de leg. 1.* & hoc modo non sunt æquiparatæ nullitas, & notoria iniustitia.

Secundus casus est; quando vnum adæquatur alteri, & tunc illud plus, quod est in illo altero, communicatur illi vni, sed non è conuerso, quia, quod est plus in illo vno, non communicari illi alteri; vnde si nobiles æquiparentur popularibus, nobiles habent id, quod habent nobiles, & quod habēt populares, sed populares non habēt id, quod habent nobiles, *Bartol. in d. l. 1. nu. 2. & 3.* & hoc secundo modo notoria iniustitia æquiparatur nullitati, quia notoria iniustitia habet in se nullitatem, & ideò dicens iniustum, & probans nullum, habent intentum, *Contar. in leg. vnica, limit. 7. num. 12. & seqq. C. si de momen. poss.* sed non è contra, quia nullitas non includit iniustitiam, *Contar. in d. limit. 7. numer. 12. & limit. 9. numer. 41. vers. succurritur.* Vnde agens de nullitate excommunicationis, & non probans nullitatem, sed iniquitatem, non debet absolui propter defectum in modum agendi secundum communem opinionem quam refert Contar. *d. limit. 9. num. 41.* & si tu opponas de nullitate, & probas de iniquitate, iudex non potest pronuntiare sententiam iniquam, quia iniquitas non est deducta in iudicio *secundum Innoc. & Ant. de Butr.* quos refert, & sequitur And. Barbat. *in addit. ad Bald. in l. 1. numer. 2. versic. ex hoc pono, C. ne lic. tert. prouoc.* & tamen, si est dictum de iniquitate, & probatur nullitas, potest iudex pronuntiare sententiam nullam, *Andr. Barb. vbi supra*, & facit quod retuli ex Contaren. *hic supra ibi vnde agnus*.

His vtcumque vrgentibus; & quicquid enixe scripserit Contar. supra citatus, vt defenderet hanc contrariam opinionem, ego non discederem ab extensione, quia habet æquitatem, & bona fundamenta.

6 Extende quarto, vt in Regno Franciæ non solum liceat, sed debeat appellari à sententia nulla, quia sine appellatione non audiretur dicens de nullitate, *Rebuff. trac. de appell. artic. 7. glos. 2. numer. 32. versic. 17. tom. 3. fol. 505. & Gregor. Tholos. tract. de appell. lib. 2. cap. 16. num. 5. vers. quamobrem.*

7 Extende quinto, vt procurator constitutus ad appellandum possit appellare etiam à sententia nulla, sicut intra dentes contra Fulgos. sentit Dec. *in cap. 63. dilecto sub nu. 20. & seqq. de appell.*

8 Extende sexto declarando, vt appellatio etiam à sententia nulla sit necessaria ad quosdam effectus, & ad vnum effectum sit superflua, & prius explico effectus, ad quos est necessaria, & deinde effectum, ad quem est superflua.

Primus effectus est vt deuoluat cognitionem causæ ad iudicem appellationis, *Iacob. de Aren. in d. leg. eos, sub numer. 3. col. 3. C. de appellat. fol. 48. Paul. de Castr. in d. l. si constat, sub num. 1. ff. eod. Franch. in c. 63. dilecto, q. 9. sub nu. 19. vers. præmissis, de appell. Alex. d. cons. 59. sub nu. 1. & 9. ibi, nec his obstat. Dec. in d. c. 63. dilecto, n. 23. ibi, & certè appel. Nicol. tract. de concord. glos. concor. 6. fall. 23. n. 64. fol. 194. Greg. Thol. tract. de appell. lib. 2. c. 16. sub n. 4. versic. ratio, & nu. 6. vers. notat. & Breder. tract. de appell. par. 1. tit. 12. col. 41. vers. his præmissis.*

9 Ex isto effectu oritur alius, nempe, quod licet iudex ordinarius possit cognoscere de nullitate suæ sententiæ, & eam reuocare; tamen quando fuit ab ea appellatum, amplius non potest, quia illius cognitio, & reuocatio tunc spectat ad iudicem appellationis, *vt retuli, & sequutus sum infra qu. 19. rem. 1. conclus. 6. numer. 2. & seqq.* vbi videas.

10 Secundus effectus est, vt, deuoluta cognitione, possit iudex appellationis pronuntiare super nullitate, & non nullitate prout reperiet sententiam, & reperta ea, valida poterit pronuntiare etiam super eius iustitia, vel iniustitia, *Alex. d. cons. 59. viso tit. nu. 9. in fin. nu. 11. & sub num. 21. lib. 4.* imò poterit etiam sententiam nullam confirmare, si apparet iusta, & etiā reformare ex noua causa, *Alex. cons. 59. sub nu. 1. & 3.* adde quæ scripsi *supra §. 1. num. 114. & seqq.* vbi latius habes materiam.

Ratio huius effectus est; quia in appellatione venit nullitas incidenter, *vt retuli, & sequutus sum infra qu. 19. rem. 1. concl. ... num...*

Restringe hunc effectum, vt non sit verus, quando in appellatione est reseruata facultas dicendi de nullitate, quia tūc appellatio non operatur, vt iudex appellationis possit cognoscere de nullitate, & ideò si de ea cognosceret, & pronuntiaret, pronuntiatio esset nulla, quia non esset conformis libello, cum in eo non solum non sit deducta nullitas, sed sit remota, *Alex. dict. consil. 59. num. 10. vers. sed quando nullitas.*

Declara hāc restrictionem, vt iudex appellationis isto casu videns, sententiam esse nullam, non debeat pronuntiare simpliciter malè appellatum, quia etsi superfluè, & ideò malè videatur appellasse is, contra quem lata est sententia nulla, *vt scribunt Iac. de Aren. Paul. de Cast. & alij, quos citaui supra sub n. 1. vers. sed appellatio.* tamē, ita pronuntiando, videretur confirmare illam sententiam nullā, *vt scribit Bald. in l. 19. si expressim, q. 2. sub nu. 2. ff. de appell.* sicque inferret præiudicium parti appellanti; neq; debet pronuntiare malè appellatum, eo quod sentētia sit nulla, vt non benè arbitratur Iacob. de Aren. *vbi supra*; quia sententia non esset conformis libello, & ideò esset nulla, & insurgeret controuersia expensarum, quia appellatus diceret appellāti; *da expensas, quia malè appellasti*, & appellans replicaret, *da tu eas, quia ego obtinui*, nam ideò male appellaui, quia sententia tua est nulla, vt cōsiderat Iac. de Aren. sup. cit. Vnde dicerem, quod iudex debeat pronuntiare bene appellatum, & moueor, quia etiam à sententia nulla potest appellari, *vt retuli, & sequutus sum supra sub num. 1. vers. contrariam*, & sic cessat fundamentum, quod dicatur malè appellare is, qui appellat à sententia nulla.

11 Tertius effectus est, vt deuoluat non solum causam nullitatis, sed etiam causam ipsius negotij principalis in tantum quod, iustificata appellatione à sententia nulla, iudex appellationis cognoscet de causa, & negotio principali; vnde appellatio deuoluit ad iudicem appellationis tam causam & articulum appellationis, quam etiā totius negotij principalis, & sic, si sententia erit nulla vitio actorū substantialium, ipse denuo cognoscet negotium principale à principio, & omnia ex integro fient: si verò senten-

tia

tia est nulla ex vitio solius sententiæ, ipse reformabit sententiam ex primis actis, *Franch. in c.63. dilecto, q.9. nu.20. vers. secundo operatur, de appellat. Breder. tr. de appell. p.1. tit.12. colum.41. vers. secundo operatur*, adde omnino quæ scripsi *supra q.11. nu.122. & 133. & seqq.*

12 Quartus effectus est, vt operetur vitium attentatorum si quid fuerit innouatum, appellatione pendente, *Franch. d.c.63. dilecto, q.9. vers.3. appellatio. n.21. de appell. & Breder. tr. de appell. par.1 tit.12. col.42. in princ.* nam nullitas deducta per viam appellationis assumit sibi naturam ipsius appellationis, & consequenter operatur, vt omnia attentata reuocentur, *Franch. vbi supra.*

13 Quintus effectus est, vt impediat executionem, omnēque aliam innouationem, *Franch. d.c. dilecto, nu.22. versic. quarto operatur, de appellat. & Breder. d. tit.12. col.43. litera B. vers.4.* & iste effectus deducitur ex præcedenti.

14 Sextus effectus est, vt si sententia esset nulla ex defectu mandati, vt puta, quia procurator, contra quem est lata sententia, fuerit falsus procurator, tunc appellatio interposita à principali sanaret nullitatem ex defectu mandati, quia principalis, appellando à sententia, videtur ratificare gesta per procuratorem, sicque tollitur falsitas procuratoris, *l.3. §. falsus, ff. rem rat. hab. & scribunt Bart. in l.19. si expressim, in princip. ff. de appell. & relat. Card. Alex. in d.c.63. dilecto, q.9. n.62. & Guid. Pap. tract. de appell. q.5. n.14. fol.58.* sed non sanaret alias nullitates: quia non intelligitur ratificata pro valida quoad alias inualiditates & nullitates, *Card. Alex. & Guid. Pap. in locis supra proximè citatis*; Quare licet appellatio confirmet factum procuratoris, tamen non confirmat factum iudicis, *Franch. in dict. cap.63. dilecto, q.8. sub n.17. & Breder. tract. de appell. par.1. tit.12. col.40. versus finem.*

Aduerte primo, quia quod appellatio produceret istū effectum, etiam si interponeretur post lapsos decem dies, quod tamen pro nunc non firmo.

15 Aduerte secundo limitando istum effectum in prima parte, dum dixi, ratificari, & sanari sententiam, quæ est nulla ex defectu mandati, quia hoc non est verum, quãdo appellans in sua appellatione protestaretur de nullitate sententiæ, & causam nullitatis cum appellatione vellet prosequi, quia valeret protestatio, & non validaretur sententia, *Guid. Pap. d. q.5. n.14. fol.58.*

16 Septimus & vltimus effectus sit, vt impediat, ne sententia transeat in rem iudicatam, & considerato isto solo effectu, dico, appellationem à sententia nulla esse omnino superfluam, & ideo reijciendam, & considerato isto effectu procedit limitatio, per ea, quæ respondendo latius explicaui supra *sub nu.2.* & hic non repeto.

LIMITATIO XX.

SVMMARIA.

STATVTVM generale non admittit appellationem etiam si sit iniquum, num.1. Contraria opinio, num.2. vbi retenta limitatione, declaratur.

¶ Sublimitatur I. in sententia lata vigore statuti iniqui, n.3.

Sublimitatur II. in statuto condito in præiudicium vnius personæ, seu aliquarum personarum, numer.4. & seqq. in quibus extendendo, subextendendo, & inferendo, latè explicatur.

Sublimitatur III. in sententia, qua pronuntiatur, statutum esse in viridi obseruantia, num.12.

Sublimitatur IV. in sententia intemperatiua statuti, n.13.

Sublimitatur V. declarando, vt quamuis à statuto iniquo non detur appellatio, tamen eius iniquitas non transit in rem iudicatam, num.14.

Declaratur ad quem sit appellandum, num.15.

1 Limita XX. in statuto generali, quia non posset quis ab eo appellare, etiam si diceret, esse iniquum, *Bart. in l. vlt. sub nu.3. ff. de appell. recip. Bal. in l.6. quisquis, nu.2. vers. est & alius, C. quor. appell. non recip. Socc. in regul.20. appellare à statuto, & reg.24. appellatio in qualibet causa, fall.16. Dec. in cap.29. consuluit, il 3. n.20. & seqq. vers. prædicta conclusio, de appell. Nicel. tr. de concord. glos. concor.6. fall.24. n.66. fol.194. Greg. Tholos. tr. de appell. lib.2. c.22. n.1. & 3. Breder. tract. de appell. part.1. col.522. sub litera A.* Et quod non possit appellari à statuto, seu edicto facto per iudicem, ne portentur gladij, vel arma, refert, & sequitur Guid. Pap. *tr. de appellat. q.48. nu.39. fol.59. Breder. ead. par.1 colum.523. littera B. & Ruginel. tr. de appell. §.2. cap.3. num.83.*

Ratio huius limitationis est, quia de statuto vniuersali non potest quis conqueri, sicut nec à dispositione iuris appellatur; Licet ergo statutum durum sit, tamen seruari debet, quia licet statutum non habeat æquitatem in his, quæ sunt iuris positiui, sufficit quod habeat voluntatem, & auctoritatem statuentium: nam tali casu in statutis stat pro ratione voluntas, *Dec. in d.c. consuluit, nu.22. & seqq. vers. nam de statuto vniuersali, de appell.*

2 Contrariam opinionem, quod enim possit appellari à statuto iniquo, seu aliter inualido, tenent Couar. *in regul. possess. par.2. §.4. sub n.7. tom.1. fol.500. Rot. diuers. decis.41. in causa Bononien. sub nu.13. & 14. par.2. & Ruginell. tr. de appell. §.2. cap.3. n.889. & seqq.*

† Datur appellatio etiam à statuto confecto in præiudicium particularium personarum. *Rot. decis.50. par.2. n.3.*

Retenta limitatione.

Declara eam, vt procedat quando statutum est conditum à non recognoscente superiorem, quia tunc quamuis sit iniquum, tamen si sit generale non potest appellari, *testibus Bar. Bal. & alijs, quos citaui nu. præced.* Statutum enim generale quamuis durum sit, tamen seruari debet, Dec. quem citaui, & sequutus sum *dicto num. præcedenti, in fine*, quod ego intelligo verum esse quando duritia statuti non continet in se euidens peccatum, quia, si contineret euidens peccatum, Papa esset superior, qui posset adiri, vt in alijs terminis retuli & sequutus sum *quæst. præced. limit.1. nu.126. & seqq.*

Secus si sit conditum à domino recognoscente superiorem, præsertim si sit conditum in fauorem ipsius domini, & etiam si sit conditum in fauorum Reipublicæ, sed contra libertatem, *vt explicat Couar. in locis supra proximæ citato.*

3 Sublimita I. vt dato, quod à statuto iniquo non posset appellari, eo quia sit statutum generale, & conditum à potestate habente, & legi parendum sit, quantumuis sit aspera, tamen poterit appellari à sententia, lata vigore ipsius statuti iniqui, *Socc. d. reg.20. appellare à statuto, fall.1. Brederod. tr. de appell. par.1. col.522. sub litera A. & Ruginel. d. §.2. cap.3. nu.889.*

Et licet Socc. *vbi supra*, ponat multos casus per modū fallentiarum, in quibus ait posse appellari, tamen eos nō recenseo, quia omnes sunt falsi, vel inutiles, quia si sententia est lata vigore statuti iniqui, non potest dari casus, in quo sententia non contineat iniquitatem, & ideò non sit appellabilis.

4 Sublimita II. vt non habeat locum in constitutione, seu statuto particulari, conditio in præiudicium particularis personæ, quia quantumuis sit conditum à Principe non recognoscente superiorem, & sic deficiat superior, qui est de substantia appellationis, & à sententia Principis lata inter priuatos, eadē ratione nō liceat appellari per ea, quæ arguendo, & dubitãdo, scribit Rot. *diuers. dec.50. dubitaui in causa Bonon. n.2.3. & 4. par.2.* Tamen veritas est, quod potest appellari, *vt latè refert, & sequitur Rot. d. dec.50. n.6. & seqq. & nu.17. Greg. Tholos. tract. de appel. lib.2.*

 cap.22.

c.22.sub n.4.versus finem, Breder.tract.de appell.par.1.col.520.litera C,& Ruginell.eod.trac.de appel.§.2.c.3.nu.891, & quod à statuto facto contra certam personam possit appellari, scribit *Bar.in l.vlt.sub n.3.ff.de appell.recip.*

5 Exempla seu casus huius sublimitationis ponunt *Dec.in c.29. consuluit, il 3.n.17.& 18. de appellat. & Brederod, vbi supra.*

Ratio huius sublimitationis est, quia hoc statutum cõtinet iniquitatem, & non est propriè statutum, quia natura legis, seu statuti est, quod sit commune, *Dec.in dicto cap.consuluit, n.25.in fine, & n.26.* & præsumitur Princeps malè informatus, & circumuentus, *Rot.d.decis.50.n 9.& 12.* sicque erit appellatio à Principe male informato ad eundem Principem.

6 Extende primo hanc limitationẽ, vt procedat etiam si statutum sit conditum per verba generalia, quia quantumuis statutum sit prima facie generale, tamẽ si in veritate est contra vnã personã, vt sæpè accidit, potest per superiorem corrigi, *Bar.in l.fin.sub n.3.ff.de appell.retip.& Greg.Tholos.tract.de appellat.lib.2.c.22.in fine, sub n.4.* genus enim, quod in vna tantum specie potest verificari, habetur pro specie, & non pro genere, & ideò potest appellari, *Brederod.dicta.p.1.col.520.sub litera D.*

7 Extende secundo eandem sublimitationem, vt procedat etiam si statutum non sit conditum in præiudicium vnius solius personæ in indiuiduo, quo casu diceretur potius præceptum, quam statutum, *Rot.d.decis.50.n.17.* sed etiam si esset conditum in præiudicium multarum personarum, vt puta vnius quarterij ciuitatis, quia adhuc diceretur conditum in præiudicium particularis personæ, & ideò posset appellari, *Rot.d.decis.50.n.15.& seqq.* loquens de statuto cogente homines accedere ad molendina ciuitatis in præiudicium dominorum, qui habent molendina extra ciuitatem, *Breder.tract.de appell.par.1.colum.521.lit.A.*

8 Subextende primo hanc extensionem, vt non solum possit appellari ab eiusmodi statuto; sed etiam à sententia lata secundum tale statutum, *Brederod.tractat. de appell.p.1.col.521.littera D.* & facit prima sublimitatio posita *supra n.3.*

9 Subextende secundo, vt grauatus possit non solum appellare, sed etiam opponere exceptionem doli contra agentem, si actor participauerit de dolo: alias non, *Brederod.vbi supra.*

10 Tempera eandem secundam extensionem, eiusque subextensiones, vt non procedat, quando statutum esset factum ex aliqua iusta, & rationabili causa quia tunc non posset ab eo appellari, *Dec.in cap.29.consuluit, n.27. vers. secundo conclusio prædicta, de appell.& Rot.d.decis.50. dubitaui in causa Bononien.n.20.in fine, vers.alterum, & n.21. part.2.*

11 Infero, exemplificando hoc temperamentum, quod per reformationem ciuitatis potest pronuntiari, aliquem esse rebellem, *Dec.d.cap.consuluit, il tertio, nu.28.* Et quod ideò in odium Domus de Columna fuerit factum *cap. vnicum, ad succedendos, de schismat.in 6.* scribit Breder.*d. p.1.col.522.in fine*, & quod propterea in feruore tempore rebellium fuerit ordinatum per consilia communis, quod eorum vxores essent, & intelligerentur exbannitæ, & ab hoc statuto non posset appellari, & non dicatur nullum, quia expedit publicæ vtilitati, & contra publicam vtilitatem non procedit appellatio, & statutum etiam post factum emanans, & contra certam personam ex causa, sit validum, scribit Bred. *d. part. 1. col. 523. sub littera C, & D.*

12 Sublimita III. eandem limitationem, vt non procedat in sententia, qua dictum sit, statutum esse in viridi obseruantia, quia à tali pronuntia datur appellatio, *vt ex Cauagn.ad decret. Montisferrat.decret.15.§.4. casu 64.refert, & sequitur Ruginel.tract. de appell.§.2. c.sub n.891.in fine.*

13 Sublimita IV. vt non procedat in sententia interpretatiua alicuius statutis, quia à mala interpretatione alicuius statuti permittitur appellatio, *vt ex Rebuff. in l.quod iussit. in præfat.n.171.ff.de re iudic.refert, & sequitur Ruginell.d. §.2.c.3.n.507.*

14 Sublimita V. declarando, quod etsi à statuto non detur appellatio, tamen iniquitas, seu iniustitia statuti nunquã transit in rem iudicatam; vnde quandocunque ex interuallo citra remedium appellationis potest peti retractatio iniqui statuti, *Franch.in c.29.consuluit.il 3.in fine, n.5. de appell.*

15 Declara easdem sublimitationes, in quibus dixi, posse appellari à statuto, vt appellandum sit ad eum qui potest corrigere tale statutum, *Dec.in dicto cap.29.consuluit.nu. 19 ibi, & talis appellatio, de appell.* & reliqua ad hanc declarationem vide *supra quæst.12.n.156.& seqq.vers.limita quarto.*

LIMITATIO XXI.

SVMMARIA.

Expensarum omissa condemnatio non recipit appellationem; fructus in lite principali appellauerit, n.1.& seqq.

¶ *Extenditur I.hæc limitatio in condemnatione omissa, sed tamen manca, & non sufficienti, n.5.& 6.*

Extenditur II. etiam si victus in lite principali renuntiaret appellationi interpositæ, n.7.& seqq.

Extenditur III. etiam si victus omittat prosequi appellationem, & c.n.10.

Extenditur IV. etiam si victus non appellat, sed solum dicat de nullitate, n.11.

Extenditur V. etiam si diceretur, expensas esse separatas à negotio principali, n.12

Extenditur VI. tanto magis, si diceretur expensas esse connexas, n.13.& seq.

Sublimitatur I. eadem limitatio, quando iudex absoluisset expressè victum ab expensis, quia tunc victor posset appellare, n.15.

Contraria firmatur opinio, n.17.

Sublimitatur II. in Curijs Franciæ, quia licet victus appellauerit, tamen debet appellare etiam victor ab omissa condemnatione expensarum, n.18.

Sublimitatur III. quando victus appellasset in parte, & partibus contra se facientibus, n.19 & seqq. in quibus multa de stylo & praxi Romanæ Curiæ vsq.ad n.24. inclusiuè.

Contra sublimitationem adducitur conflictus quatuor opinionum, n.25.& seqq.

Resolutio firmatur duabus inspectionibus, n.29 & seqq.

Sublimitatur IV. quando victus non appellat, n.33.& seqq. in quibus agitur an, victo non condemnato, neque absoluto ab expensis, possit victor appellare, & firmatur affirmatiua vsque ad n.35. inclusiuè, & n.36. & seqq. in quibus agitur, an expensæ possint iterum peti, si non fuerit appellatum, & an & quando iudex possit post sententiam condemnare ad expensas, & ad quas expensas victus sit condemnandus vsq; ad n.55. inclusiuè.

Infertur ex hac limitatione, quod à condemnatione expensarum datur appellatio, n.56.

Ampliatur, declaratur, & extenditur, n.57.& seqq.

Limitatur multipliciter, n.65.& seqq.

1 Limita XXI. vt non procedat in sententia, à qua victus appellauit, quia licet iudex omiserit eum condemnare ad expensas, tamẽ, cum appellauerit victus, non potest victor appellare, *l.fin.et ibi Doct.C.quan.prouoc.non est necess.Spec.tit de appellat.§.in quibus, sub n.23.vers.34. quem citant, & sequuntur Rot.decis.47.alias 353.si auditur,* sub

sub n.3.de appell.in non. licet videatur loqui obscure; quia lectio est aliquantulum corrupta; *& Felyn.in c.11.significauerunt,nu.1.verf.est enim, & sub nu.3.limit.3. de except. Rebuff.tr.de appell.art.7 gl.2.nu.34.versic.19.to.3.fol.505. Nicell.tr.de concord.gl.concor.6.fall.29.num.71.fol.194.& Marches.tr.de commiss.par.2.in commiss.appell.c.3.n.63.& 64.fol.60.*& in terminis huius limitationis debet intelligi Socc.qui nimis generaliter loquutus *est in reg.42.appellatio in qualibet causa,fallen.23.*

Ratio huius limitationis est, quia frustra appellat victor,cum in causa appellationis, quam introducit victus, possit obtinere condemnationem expensarum, *vt scribunt ijdem supra citati*, & satis colligitur ex *d.l.fin.*

2 † Et quod lex non deferat secundæ appellationi, quia est appellatio superflua, cum appellatio facta ab vno in parte sententiæ deuoluat totum, quando sententia continet vnum negotium,seu vnum capitulum,scribũt Franc. Alex. Card.Dec.quos citaui,& sequutus sum *supra q.10.sub nu.5.verf.prima conclusio*, & iudici non debet ex superfluis appellationibus iniuria inferri, *Franch.in cap.7 si duobus, sub n.4.verf.secundo hoc fuit statutum de appell.*

Neque obstat, si dicatur,quod capitulum expensarum est separatum, quia respondeo, quod adhuc deuolutum est totum negotium, *vt retuli, & sequutus sum infra num. 12.verf.extende quinto.*

3 Infero primum effectum ex ista limitatione,quod si iudex ad quem sententiaret, victorem bene appellasse,talis sententia non valeret,quia caret fundamento, *Bald.in d.l. fin.nu.1.C.quan.prouoc. non est necess.*

4 Infero secundum effectum, quod fatalia debent computari ex die, quo appellauit victus, qui fuit primus in appellando, & non ex die, quo appellauit victor, *Bald. vbi supra.*

5 Extende primo eandem limitationem,vt procedat nõ solum quando iudex nullatenus condemnauit victum in expensis,sed etiam quando condemnatur,sed insufficienter, *d.l.fin.Cod.quan.prouoc.non est necess.* in illis verbis,vel minus quam oportuerat,& ita sentiunt Abb. *in d.cap. significauerunt,sub n.7.ibi, aduerte hæc decertatio.*& Felyn. *ibidem sub num.2.limit.1.*& ita intelligi debet, *vbi supra*,& est corrigendus in illa dictione,sed pro eo,debet enim legi, seu pro eo, & in hunc sensum. Rot.& Abb. *vbi supra*, citant eum,& alias loqueretur contra dictam l.fin.quæ in hoc est clara,& ita teneas, quicquid scribat Salyc. *in d.l. fin.sub num.1.verf.quæro iudex* dum constituendo differentiam inter limitationem, & extensionem, dicit, quod in casu huius extensionis officium iudicis est corroboratum sententia.

Comprobatur hæc extensio,quia si iudex condemnet aliquem in quinque,& ab alijs quinque absoluat, & reus condemnatus appellet à condemnatoria, & postea appellet etiam actor ab absolutoria, hæc posterior appellatio est superflua,& ideò non admittitur, *Bal.in d.l.fi.nu.5. verf.quæro de talis,& Salyc.sub nu.2.C.quan.prouoc.non est necess.Franch.in c.7.si duobus,sub nu.4. verf.circa primum, & Dec.n.53.& 54.de appell.* Et quod si vtraque pars velit appellare ab eodem actu, appellatio non debet admitti, refert,& sequitur Ruginell.*tr.de appell.§.2.capit.3.nu.10.* & quod hæc appellatio sit superflua, sentit etiam *Spec.in tit.de appell.in principio,nu.13.verf.sed pone peto.* dicens, quod si peto centum ab aduersario meo, & iudex condemnat eum in quinquaginta,& ille appellat,& non ego, tamen,inquit,si ex eadem causa petij centum,potero coram iudice appellationis petere integrè, secus, inquit,si ex diuersis causis non connexis.

Et licet Imol.*in d.cap.si duobus in principio*,tenuerit cõtra hanc comprobationem, dicendo quod vtraque pars potest appellare, quia potuit esse grauata.

Tamen Imol.non benè in hoc loquitur, *teste Franch.in eod.cap.si duobus,sub nu.4.verf.2.hoc fuit statutum.*

Extẽde secundo, vt procedat etiam si victus renuntiaret appellationi,quia nihilominus victor posset per viam appellationis,quam interposuit victus, procedere super omissa condemnatione expensarum, *Cyn.in d.l.fi.in vltimis verbis,n.3.& Bal.nu.4.verf.modo quæro nunquid. Cod. quand.prouoc.non est necess. Spec.tit.de appell.§.in quibus, verf.34.n.24.ibi,quid si victus,libr.2 fol.186. Abb.in c.11. significauerunt,sub n.7.& Felyn.sub n.5.verf.considera etiã de except.Card.Alex.in c.60.interposita.§.ille denique,sub n.7.fall.8.de appell.Nicel.tr.de concor.gl.concor.6.fall.29. sub nu.71.fall.194.& Marches.tr.de commiss.appellat.c.3. n.65.fol.60.*Et quod isto casu etiam si resdicatur integra, non possit appellans renuntiare appellationi ad incommodum appellati, quia est casus, in quo appellatus fuit exclusus à facultate appellandi propter appellationem aduersarij, qui eum præuenit in appellando, scribunt Ant.de Butr.*in d.§.ille denique,sub nu.4.* & Abb.*n.4.in finem,ibi,aut res est integra,& nu.5.*

Ratio est,quia alia lex deciperet appellatum;imò strãgularet eum,dum infra legitima tempora excludit eum à facultate appellãdi,eo quia appellauerit eius aduersarius, & post legitima tempora excludit, eo quia appellatio esset deserta;& multo magis deciperet,si concederet,vt aduersarius posset,renuntiando appellationi, ei præiudicare, *Io.Andr.in addit.ad Spec.tit.de appell.§.in quibus,n.24. in verbo,in fine dictæ additionis,lib.2.fol.186. Ant.de Butr. d.§.ille denique sub n.4.& Abb.n.4.in fine,& nu.5.& 6.*& considerauit etiam Felyn.citatus *nu.seq.* & sic in casu huius extensionis appellatio dicitur effecta communis vtrique parti etiam re integra, & sic etiam appellato dicitur ius acquisitum, & consequenter non potest vnus renuntiare in præiudicium alterius,*Spec. & Abb.vbi supra,& adde quæ scripsi lib.præcedenti cap.3.n.216.& 217.*

An & quando appellans in alijs casibus extra casum huius extensionis possit, vel non possit in præiudiciũ appellati re integra,vel non integra,renuntiare appellationi,vide *sup.limit.2.n.94.& seqq.& n.99.& seqq.*

6 Subextende hanc extẽsionem,vt procedat etiam si appellans renuntiaret antequam cepisset vti appellatione per ea,quæ scribit Felyn.*in d.c.11.significauerunt,sub n.5. verf.considera etiam de except.*dicens, quod si teneremus aliter in hoc proposito esset apertã via fraudandi victorem,instruendo victum vt appellaret,& postea, lapso decendio,renũtiaret appellationi antequam inciperet prosequi,sicque,inquit,excluderet victorem à spe consequẽdi expensas,& licet Felyn.teneat hanc subextensionẽ sub verbo (forte) tu tamen eam teneas liberè, quia eandem fraudis rationem,quam considerat Felyn benè considerant Io.Andr.Ant.de Butr.& Abb.quos retuli, & sequutus sum *num.præced.*

10 Extende tertio,vt procedat etiã si victus omittat prosequi appellationem,& desinat illam desertari,quia nihilominus desertio illa non nocet victori,dummodo expẽsas petierit ante desertionem causæ, secus si eas non petierit ante desertionem, quia postea, causa deserta in negotio principali,non audiretur petens illas, *Felyn.d.c.significauerunt,sub nu.7.verf.demum circa,de except.*

11 Extende quarto,vt procedat etiam si victus non appellet,sed solum dicat de nullitate sententiæ, quia nihilominus iudex potest in illa instantia nullitatis cognoscere omissam condemnationem expensarum,& ad eas condẽnare, si victus succumbat in nullitate sententiæ, *Bald.in l. fin.nu.2.quem ibi refert, & sequitur Salyc. sub nu.2.versic. quæro pars victa.C.quor.appell.non recip. Felyn.in d.cap.significauerunt,sub n.7.verf.demum citra, & Addit.ad eum, sub num.3.limit.3.litera A.de except.*

12 Extende quinto, vt procedat etiam si teneamus, capitulum expensarum esse diuersum à negotio principali,

quia adhuc simplex appellatio partis victæ deuoluit totum negotium, & ideò victor appellat ab omissa condẽnatione expensarum secundum ea, quæ disputando & respondendo contrarijs, scribit, & firmat Franch. *in cap. 7. si duobus, n. 6. vers. circa tertium casum, & breuius sub num. 9. vers. 3 quæritur, & vers. sed certè in hoc et ibid. Card. Alex. et Dec. de appell. quos & sequutus sum supra q. 10. n. 8.* quia tunc appellatio deuoluit totum, quod satis etiam senserunt *Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. sub n. 29 vers. amplius quia, & n. 30. & Luc. Pat. in pract. capitol. lib. 5. c. 1 num. 19. vers. quod si fortè, & n. 20. & 21.* dum, constituendo differentiã inter appellationem simplicem, & appellationem cum clausula *(in parte & partibus)* scribunt, quod appellationi simplici potest adhærere etiam appellatus & eam prosequi in capitulis facientibus contra ipsum appellatum, nõ autẽ appelationi cum clausula *(in parte & partibus)* suntque necessario intelligendi, vt hanc differentiam constituant, quoad sententia continet capitula separata, non autem quando capitula sunt connexa, tunc appellatus potest inhærere appellationi etiam si sit appellatum cum clausula *(in parte & partibus)* vt retuli & sequutus sum *infra n. 25. vers. prima opinio.*

13 Extende sexto, vt à fortiori procedat si capitulũ expẽsarum esset connexum negotio principali, quia quando sententia continet plura, & diuersa capitula connexa, appellatio super vno deuoluit totum etiam super alijs capitulis connexis, *Franc. Card. Alex. & Dec. quos citaui, & sequutus sum supra q. 10. n. 6. vers. 2.*

14 Sebextende hanc extensionem, vt procedat etiam si appellatio non esset simplex, sed esset limitata in eo capitulo, quod facit contra appellantem, quia adhuc deuoluere, tur totum negotium, *vt retuli & sequutus sum infra sub n. 30. vers. casus primus.*

15 Sublimita I. nunc eandem limitationem, vt non procedat quando iudex absoluisset expresse victum ab expensis, quia tunc posset victor appellare etiam si appellasset victus, & non appellando, illa absolutio transiret in rem iudicatam, & consequenter iudex appellationis non posset amplius ad eas condemnare, *Ant. de Butr. in cap. 11. significauerunt. num. 7. vers. oppono quod, col. 1. Felyn. sub num. 2. limit. 1. de excep. & Couar. pract. qq. cap. 27. sub nu. 5. vers. cæterum.*

16 Confirmatur hæc sublimitatio, quia potest vtraque pars appellare ab eadem sententia, *dicto c. significauerunt, & ibi Glos. in verbo absoluit, & Abb. sub numen. 7. & 6. Raynutius, & c. 18. Raynaldus, de testam. idem Abb. in c. si duobus, numero 1. & 20. vers. vltimo hic quæro, & sub n. 54. ibi, est ergo, & sub n. 63. ibi. vltimo non obstante, de appell.* & probatur ista confirmatio ex sublimitationibus sequentibus.

Contrariam opinionem, nempe, appellationem victoris non esse necessariam, tenent Salyc. *in d. l. fin. in summario,* & apertius Abb. *in dicto c. significauerunt, sub nu. 7. versus finem, ibi, sed ego non video,* & inducitur ea ratione, quod si victus est condemnatus ad expensas in decem, cum deberet condemnari in quindecim, videtur ab illis quinque absolutus, & tamen victor non potest appellare, si appellauit victus *per ea, quæ dixi supra n. 5. vers. extende primo.* Ergo, inquit Abb. sicut non potest appellare, eo casu, in quo adest absolutio in quinque quia sufficit appellatio victi, ita etiam est dicendum, quando adest absolutio in omnibus expensis.

17 Confirmatur hæc opinio contraria, quia si petitis centum, iudex condemnet in quinquaginta, & in alijs quinquaginta absoluat, sufficit appellatio condemnati, *vt ex Bal. Salyc. Franc. & Dec. retuli, & sequutus sum supra n. 6. vers. comprobatur.*

Omissis quæ possent hinc inde dici disputando, ego non recederem ab hac contraria opinione, quia appellatio simplex vnius deuoluit totum negotium sententiæ, etiam si sententia contineat capitula separata, *vt retuli, & sequutus sum supra n. 12. vers. extende quinto.*

18 Sublimita II. vt non procedat in Curia Franciæ, quia ibi victor debet appellare etiam si victus appellauerit, alioqui iudex non supplebit nisi per appellationem partium, *Rebuff. tract. de expens. damn. & inter. art. 3. glos. vna, nu. 15. in fin. tom. 3. fol. 447.* Et quod de stylo Curiarum Franciæ sit opus vtramque partem appellare, siue super vno articulo, seu capitulo separato ab alijs, siue super vno solum, vel coniuncto appellatum fuerit per vnum ex ipsis tantum, alias non reformabitur, nisi in parte, à qua appellatum fuit, si reformari debeat, testantur Boer. *decis. 73. videtur, quod sub n. 8. vers. licet,* & Rebuff. *tract. de appell. in præfat. n. 26.* quem formaliter retuli *supra limit. 1. princ. n. 53. restringe primo.* & de eadem Galliæ consuetudine testatur Gregor. Tolosan. *tract. de appell. lib. 5. in fine, fol. 520.*

19 Sublimita III. vt non procedat quando victus non appellasset totaliter; sed solum in parte & partibus contra se facientibus; nam isto casu posset etiam victor appellare ab omissa, seu manca condemnatione expensarum, *Abb. in c. 11. significauerunt, n. 7 in fine, & n. 8. & Felyn. limit. 2. n. 3. de except. idem Abb. in c. 10. cum Ioannes, col. vlt. sub n. 17. ibi, adde etiam ad prædictam, de fid. instrum. Nicell. trac. de concord. glos. concord. 6. fall. 29. n. 71. f. 194. & Marches. tract. de comm. p. 2. in commiss. appell. c. 3. n. 66. & 67. f. 60.* Nam si sententia contineat plura capitula, quod tunc possit appellari ab vno, refert, & sequitur Guid. Pap. *trac. de appell. q. 61. n. 46. f. 59.* & quod si à sententia continente diuersa capitula separata, pars vna appellet limitare, illa appellatio valeat pro illa parte, & capitulo limitato, & pro reliqua parte, & capitulo, in quo non est appellatum, sententia transeat in rem iudicatam, quia quot sunt res separatæ, tot censentur esse sententiæ, scribit Franch. *in c. 7. duobus. n. 8. vers. 2. quæritur. de appell.* Et quod idem sit, si appellatum sit non expresse & limitatè ab aliquo certo, & expresso capitulo, sed cum clausula *(ab ea parte quæ facit contra appellantem,)* scribit ibid. *n. 9. vers. 3. quæritur. & n. 10.* & quod tot sint sententiæ, quot sunt eius capitula, ideoque condemnatus possit ab vno capitulo appellare, & in alio consentire, nec talis appellatio sit diuisim interposita prosit aduersario quoad capitula nõ connexa, sed solum quoad connexa, scribit Papiẽs. *in pract. in form. appell. à sent. diffin. in glos. occasione cuiusdam sub n. 4. f. 308.* & hanc esse communem * opin. testatus, & sequutus sum *supra q. 10. sub n. 8.*

20 Ratio huius sublimitationis est, quia appellatio non efficitur communis, nisi prout, & quatenus extat, & sic non potest effici communis, nisi in illis capitulis, in quibus est appellatum, & non in alijs, quia quod nullatenus est, non particulare, nec commune, quia nullius entis nullæ sunt qualitates, & consequenter causa appellationis non deuoluitur ad iudicem ad quem, nisi in capitulis, à quibus est appellatum, *Abb. in d. cap. cum Ioannes, sub nu. 17. Imol. col. 8. vers. sed forte istud dictum de fid. instrum. & Felyn. vbi supra,* adde quæ scripsi *supra limit. 1. princ. nu. 54. vers. restringe secundo.*

Hinc redditur vtilis ista praxis appellandi in partibus: nam sic excluditur appellatus, ne possit vti appellatione appellantis in capitulis facientibus contra ipsum appellatum, *Abb. Imol. Franc. & Felyn. vbi sup. Vestr. in pra. lib. 7. c. 3. sub n. 29. vers. amplius quia & n. 30. f. 103. Luc. Pat. in pract. c. lib. 5. c. 1. n. 19. vers. quod si forte, & num. 20. & 21. Marches. d. c. 3. sub n. 76. f. 61. & Contard. in l. vnica, q. 2. sub n. 5. vers. quibus. & nu. 6. & 7. C. si de mom. poss.* dicens fuisse resolutum in Rota, quod licet quis in possessorio appellauerit à sententia, quatenus contra, tamen quia talis appellatio poterat verificari respectu expensarum tantũ, ideo non potest colligi, quod consẽserint; vt eius quoque aduer-

aduersarius posset appellare quoad totam causam; nam vt inquit, licet alias appellatus possit adhærere appellationi, tamen id non procedit quando appellans, appellauit, quatenus contra, etiam si desuper sit sequuta commissio causæ, & ita, inquit, fuit resolutum in Rota. *Achill. de Grassis decis. 8. appellauerat de appellat. fol. 207. & decis. 1. alias, 227. appellationi, eod. fol. 104.*

Quare aduersarius, qui videt aduersarium sic conditionaliter, & diuisim appellasse, caute tunc ipse quoque sub eadem formula appellabit, *vt admonent ijdem Abb. & Felyn. supra citati.*

Aduerte tamen obiter quod similitudo producendi instrumentum in parte & partibus, qua vtitur Felyn. *in d. c. significauerunt, sub nu. 3. limit. 2. & sub n. 5 vers. aduerte etiam de except.* non est bona, quia is, qui appellat à sententia, quæ continet plura capitula separata, est in libera potestate appellandi à toto, vel à tanto, & ideo potest sic diuisim appellare: at is, qui producit instrumentum, non potest illud acceptare in aliqua parte, & in aliqua respuere, quia etsi instrumentũ contineat capitula separata, tamen est vnicum instrumẽtum, & habet à iure fidem indiuisibilem, quam pars non habet potestatem diuidẽdi per ea, quæ scripsi *lib. præcedenti cap. 11. nu. 53.*

23 Hæc praxis appellandi in parte, & partibus contrarijs, seu nociuis, non solum est vtilis per ea, quæ scripsi, sed hic in Curia fuit etiam ex necessitate inducta, quia cum iudices à pluribus annis ceperint pronuntiare, prout in schedula, seu habere terminum pro seruato, & ferre semper instet decimus dies antequã schedulam sententiæ subscribant, seu aperiant terminum, & interim miseri litigantes non possint scire, an sententiam subscribant fauorabiliter, vel contra, non possunt aliter schedulam appellationis dare, quam cum clausula conditionali (quatenus contra) vt si contigerit, sententiam subscribi fauorabiliter, appellatio non censeatur interposita, & consequenter cõdemnatus, qui non appellasset, non possit vti tali appellatione, prout hæc omnia refert Vestr. *in prax. libr. 7. c. 3. sub nu. 29. vers. amplius quia & sub nu. 30.* Et quod appellatio sic limitata non iuuet non appellantem, & ideo nõ possit instare pro reuocatione attentatorum, refert, & sequitur Lancell. *tr. de attent. p. 2. c. 12. de attent. & innouat. appell. pend. lim. 44. princ. fol. 376.* Et quod hęc praxis pronuntiãdi prout in schedula seruetur in Curia, & de iure fieri possit, tenet Bal. quem refert, & sequitur Contar. *in l. vnica, q. 22. n. 1. C. si de moment. poss. & nos supra q. 15. sub n. 297.* & de hac praxi habendi terminum pro seruato, & appellandi conditionaliter scripsi etiam *supra qu. 12. num. 8. & qu. 14. nu. 9. & 10.*

Et quia ex lite lites; si iudex ordinarius non pronuntiet infra decem dies *iuxta ea, quæ scripsi d. q. 12. n. 8. & qu. 14. nu. 11. in fine,* requiritur noua schedula appellationis, vel illius repetitio, *vt dixi ead. q. 12. n. 38. versus finem*, dubitatur, an sufficiat repetitio sub simili formula (*appello prout in schedula alias in actis data, quã repeto, & peto de nouo in actis inseri*) & quidem Vestr. *dicto c. 3. sub n. 28. fol. 202. dicit*, quod Palatium non consueuit admittere hanc appellationem pro appellatione data in scriptis.

Verum ego crederẽ, eiusmodi repetitionem sufficere, quia non potest negari, quin appellatio sit in scriptis, sed solum esset illa appellatio denuo legenda coram iudice per ea, quæ dixi *sup. q. 6. n. 1.* tamen stylus Romanæ Curię seruat, vt notarius semper scribat (*coram Domino, &c.*) & ita ego iudicarem, quia nescio videre quid importantiæ habeat denuo transcribere illam schedulã, vel illam repetere; nam sicut repetitio instrumenti alias producti operatur idem quod ipsa productio, ita etiam dicendum est schedula appellationis, & remouendæ sunt istæ subtilitates, quæ habent naturam cauillationis.

24 Eadem praxis maiori necessitate fuit excogitata propter causas commissarias in Vrbe, vbi de stylo iudices delegati, producta citatione ad sententiam, habent terminũ pro seruato, qui terminus durat per annum, imò durat donec is remanet iudex, & quandocunque is ferat sentẽtiam, scribitur sub illa die, qua fuit citatus ad sententiam, & habitus terminus pro seruato, vt *latius declaraui d. qu. 14. num. 10.* vbi videas.

In foro tamen Capitolino non seruatur ista praxis, quia iudices in eo foro nunquam habent terminum pro seruato.

25 Contra hanc tertiam sublimitationem, adduco conflictum quatuor opinionum, quarum prima, tertia, & quarta discordant à sublimitatione.

Prima opinio est illa, quam, ex Franch *in c. 7. si duobus col. 4. nu. 7. vers. sed quæritur primo de appell.* loquente non in articulo expensarum, sed generaliter de sententia continente vnum capitulum, seu plura connexa, deducũt Fel. *in c. 11. significauerunt, sub n. 5. vers. aduerte etiam de excep.* & Vestr. *d. lib. 7. c. 3. n. 30.* dicẽs, quod appellatio in aliquo ex connexis deuoluit totum negotium, & posset propterea appellatus, vti commissione appellantis; ad hoc quod scribit Io. Andr. *in add. ad Spec. tit. de app. §. 1. col. vlt. vers. sed pone. n. 13.* dicens, quod si, ego petij à te centum, & iudex condemnauit te solum ad quinquaginta, & ab alijs quinquaginta absoluit, & tu appellãs, ego inhærendo tuæ appellationi, potero à iudice appellationis obtinere sentẽtiam contra te etiam pro alijs quinquaginta, & sic pro omnibus centum, dummodo omnia centum sint petita ex vna causa, secus si ex diuersis causis non connexis; quare inquiunt Franch. & Felyn. *vbi supra*, non potest appellans ita limitate appellare, vt non deuoluat negotium in alijs capitulis connexis, & quod in casu, de quo loquitur Io. And. supra citatus, reputetur vnum negotium, & non plura, patet ex eo, quod scribit Ant. de Butr. *in d. cap. 7. si duob. sub n. 6. in fine*, quem idem referunt Abb. *in fine, num. 20. & Franch. sub num. 4. vers. 2. hoc fuit statutum de appell.* dicens, quod si, petito fundo, fuit condemnatus reus in dimidio, & vterque propterea appellat ad diuersos iudices, appellatio vnius præualebit, quia est vnicum negotium, sicque inter duos iudices appellationis erit iudex ille, qui est superior, quare erit ecclesiasticus, & non secularis; & ratio est, quia connexa reputantur vnum capitulũ, & non diuiduntur per ea, quæ in alio casu scripsi *lib. præced. cap. 11. num. 346.* Et quod ideò appellatio ab vno capitulo efficiatur communis quoad alia capitula connexa, sicut quando esset vnicum capitulum, à quo esset appellatum, refert & sequitur Dec. *in d. c. 7. sub duobus n. 55. de appell.* Hier. Gabr. *consil. 38. sententia lata, num. 1. & seqq. lib. 1.* & quod propterea, in casu prædicto quãdo reus fuit condemnatus ad medietatem fundi, & ab alia medietate absolutus, & actor appellat à sententia, quatenus contra, huiusmodi appellatio suspendat totam causam, & deuoluat in tantum, quod etiam pro illa parte, in qua non appellãuit, sententia non potest exequutioni mandari, scribit Bar. *cons. 150. cum prædicta, n. 1. lib. 1.* quem referunt & sequuntur Boer. *decis. 73. videtur quod n. 6. vers. sed quando* & Lancell. *tract. par. 2. cap. 12. de attent. & innouat. appell. pend. limit. 2. sub nu. 25. et 26. fol. 361.* & ad hoc facit, quod scripsi *infra lim. 47. mem. 2. n. 1. & seqq.* vbi videas.

Sed sic est, quod materia expensarum dicitur connexa negotio, seu articulo principali, maximè quãdo victus est absolutus ab expensis, vel est condẽnatus in minori summa expensarum, quam deberet condemnari: Ergo, si victus appellauit victor non potest appellare.

26 Secunda opinio colligitur ex his, quæ dicit Fely. *d. c. significauerunt, sub n. 5. vers. aduerte, etiam ibi, cogitabam tamen,* vbi, defendendo Abbatem, sustinendoque dictã tertiam eius sublimitationem, positam *supra, num. 19.* scribit capitulum expensarum expressum per absolutionem,

vel omissum nō dici connexum negotio principali, quia inquit, illa dicuntur connexa, quæ continent idem factū inseparabiliter, sed negotium principale, & negotium expensarum non sunt eiusmodi; imo se habent, vt principale, & accessorium separabile, *vt dixi inf. n.* Ergo &c.

27 Tertia opinio erit, quod relinquitur arbitrio iudicis, an is, qui obtinuit in negotio principali absoluto victo ab expensis, possit super absolutione expensarum inhærere appellationi victi, qui appellauit in parte, & partibus contrarijs. Et ratio huius opinionis est, quia variæ sunt opiniones de connexis, & separatis in tantum vt secundum vnam opinionem, quæ videtur satis recepta, relinquatur arbitrio iudicis, quæ dicantur connexa, vt patet ex his, quæ scripsi *lib. præced. c. 11. n. 362. & seqq. & n. 376.* & in terminis appellationis scribit Hier. Gabr. *cons. 38. sententia lata n. 5. in fine, lib. 1.*

28 Quarta opinio erit cum distinctiones. Aut enim appellatio est interposita, quatenus contra, & tunc, loquendo secundum stylum Signaturæ iustitiæ, videtur dicendū contra sublimitationem, quod omnia censeantur connexa iuxta ea, quæ refert *Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. sub n. 30.* dicens, quod eiusmodi appellatio non restringit appellationem magis ad vnam, quam ad aliam partem, sed est conditionalis, vt si sententia feratur in totum fauorabilis ipsi appellanti, appellatio habeatur pro non apposita, quasi dicat Vestr. quod è conuerso, si non sit in totum fauorabilis, appellatio censeatur simpliciter interposita, & consequenter deuoluat totum negotium vna cum absolutione expensarum ad iudicem appellationis: Aut victus appellat expressè ab aliquo capitulo, & istum casum Vestr. videtur prætermittere, sed ex rationibus, quas considerat, videtur adhuc concludendum idem, quod in præcedenti; nam supposito, quod sententia contineat plura capita separata, & quod vterq; litigator appellauerit, vnus ab vno, & alius ab alio capitulo, & quisque ad iudicem suum, tamen Signatura nunquam, vel raro diuideret istas appellationes, quia licet fuerint forsan à principio inuicem separata, tamen postea, cum cumulantur vnico iudicio, & vnica sententia, censentur vnicum negotium, vt scribit idem Vestr. *in loco supr. proximè citato.* Et quod quamuis vtraque pars appellauerit, & capitula sint separata; tamen causa omnium capitulorum cognosci debeat coram eodem iudice appellationis, scribit Dec. *in c. 7. si duobus. num. 59. & seqq. ver. secundus casus. de appell.* quem retuli etiam *supra q. 10. n. 9. in fine.*

Et licet Abb. *in d. cap. si duobus. in fine*, quem pro hac opinione citat Vestr. vbi supra, loquatur in casu, quo sit appellatum à sententia, quatenus contra, & contrarium dicat in casu isto, quo vtraque pars appellauit distinctè ab articulo separato; licet etiam Dec. loquatur inconstanter, & titubando, & contra Abbatem teneant apertè Franch. & Card. Alex. quos citaui *d. q. 10. num. 9.* & dato etiam, quod opinio communis, quam ex eodem Dec retuli *d. n. 9.* sit in contrarium.

Tamen ego non recederem ab hac quarta opinione, vt causa omnium capitulorum etiam separatorum debeat cognosci coram eodem iudice appellationis, si vtraque pars appellauerit.

29 Pro clariori, & breuiori resolutione omnium istarum opinionum, & determinatione huius tertiæ sublimitationis, in qua videmur abundè loquuti, adhibeo duas inspectiones.

Prima inspectio est, quando est appellatum à sententia, quatenus contra, & sententia subscripta est in omnibus ad fauorem appellantis, & in hac inspectione concludo, quod appellatio illa habetur pro non opposita, etiam si super ea esset secuta commissio causæ, ideoque appellatus non potest adhærere illi appellationi, *testibus Vestr. vbi supra, Achill. de Grass. decis. 1. alias 227. appellationi. de appellat. fol. mihi 104. & Marches. tract. de commiss. p. 2. in commi. appell. c. 3. sub n. 67. fol. 61.*

30 Secunda inspectio est, quando sententia non subscribitur in omnibus: & in hac distinguo duos casus.

31 Casus primus est quando sententia continet plura capitula connexa, seu vnicum capitulum tantum; & isto casu concludo, quod appellatio porrigitur ad omnia, & consequenter efficitur communis, *vt ex Franc. Felyn. Vestr. & alijs retuli, & sequutus sum in prima opinione*, & ita procedat illa prima opinio, de qua *sup. n. 25.* & adde quod scripsi *supra lim. 2. n. 99. in fine.*

Connexa dicuntur ea, quæ sunt inseparabilia, & diuidi non possunt, *Alex. de Neuo in c. 7. si duobus n. 13. vers. quid si appellans. de appel.* quem refert & sequitur Fulu. Pacian. *tract. de probat. lib. 1. c. 26. n. 40 & n. 94. ver. 6. limitatur.* vbi eum declarat; tu vide quæ latè scripsi *lib. præced. c. 11. nu. 362. & seqq.*

32 Casus secundus est, quando sententia continet capitula separata: & concludo, quod non efficitur communis in separatis, quia in eis cessat appellatio, & appellatio vnius non prodest alteri, Franch. quem retuli, & sequutus sum supra in ista sublimitatione, & ita procedat sublimitatio de qua supra *num. 19.* quod si vtraque pars appellet, dico vtriusque appellationem cognoscendam esse coram eodem iudice appellationis, quamuis capitula sint omnino separata, *vt dixi supr. n. 28.*

Separata in hoc proposito dicuntur ea, quæ sunt separabilia, & possunt diuidi, licet sint connexa, *Fulu. Pacian. vbi supra*, vide quæ scripsi *d. c. 11 n. 370. & seqq.*

33 Sublimita IV. eandem sublimitationem, vt non procedat, quando victus non appellat, quia tunc cessat casus limitationis, & consequenter victor potest, & debet procul dubio appellare ab expensarum absolutoria; alias sententia transiret in rem iudicatam, Felyn. *in c. 11. significauerunt. sub n. 3. limit. 3. de except. & Marches. tract. de commiss. p. 2. in commiss. appell. cap. 3. sub n. 68. f. 61.*

34 Amplia hanc sublimitationem, vt procedat etiam quando expensarum nulla est facta absolutio, seu condemnatio, sed sunt silentio omissæ, quia adhuc victor potest appellare, *Spec. tit. de appell. §. in quibus. ver. trigesimo quarto. sub n. 25. ibi, sed quid sit Rot. decis. 47. alias 353. si auditor. in fine, ff. de appell. in nou.* dicens quod ita seruatur in Curia, *Ant. de Butr. in 2. c. significauerunt, sub n. 7.* dicens quod licet de hoc fuerint variæ opiniones, veritas tamen est, quod potest appellare, *& ibidem Abb. n. 9. ver. sed circa & Felyn. limit. 3. sub n. 3. versus finem, de excep. & Guid. Pap. tractat. de appell. q. 55. sub n. 42. fol. 59.*

Contra istam ampliationem oppono, quia expensæ litis debentur plerumque officio iudicis mercenario, *Ias. in l. 11. properandum. §. siue autem alterutra. ver. tene contra n. 34. C. de iud. & Asin. in prax. §. 32. cap. 2 ampl. 39. n. 8. fol. 202.* sed ab eo quod potest fieri officio iudicis, si non fiat, nō appellatur, *Spec. tit. de off. omn. iudic. §. impedit. ver. quid si iudex. n. 1. in fine, & nu. 2. lib. 1. fol. 57. Abb. in d. cap. significauerunt, num. 19. & Felyn. in c. 12. exceptionem, ver. item dum n. 2. de except.*

Hoc in articulo, seu ampliatione diuersi diuersa dicunt etiam ex citatis in easideo pro resolutione considero tres casus principales.

Primus casus est, quando expensæ sunt petitæ, & isto casu, omissa difficultate de qua *infra n. 38.* an sententia sit valida, concludo quod potest appellari, *Spec. citatus supra in ampliatione, & Abb. in d. c. significauerunt, nu. 10. in vltimis verbis, & Rebuff. tract. de expens. damn. & interess. art. 3. glos. vn. n. 15. tom. 3. fol. 447. Contar. in l. vnica, lim. 1. n. 59. ver. amplia modo. Cod. si de mom. possess.* Et certè hæc est opinio communis, * quia multi etiam in casu seq. qui est magis dubius, tenent idem.

Contraria opinio, videlicet, quod non possit appellari, sua-

ri, suadetur dupliciter. Primo, quia iudex quando non condemnat victum ad expensas, neque absoluit causa expressa, tenetur resarcire de suo, *Rebuff. tractat. de expens. damn. & inter. artic. 1. glos. vna, numero 6. ver. 1. regula tomo 3. fol. 438.* & ex alijs refert, & sequitur Asin. *in prax. §. 32. capit. 2. ampl. 39 numero 5. & 6.* Et hoc est remedium ordinarium; ergo cessat remedium appellationis. Secundo suadetur ex his, quæ scripsi *supra sub hoc eod. numer. ver. contra*.

Non discedo à prima opinione, quæ est communis, & seruatur.

Non obstat, quod dicebam, posse agi ex remedio ordinario contra iudicem, qui omisit condemnare; quia respondeo, hoc non esse verum, cum pars potuisset appellare, *Rebuff. dicto tract. de expen. dam. & inter art 3. gl. vna, n. 16. tomo 3. fol. 447.* & sic retorquendo dico appellationem esse remedium ordinarium.

35 Secundus casus est, quando expensæ non fuerunt petitæ; & isto casu videtur dicendum, quod victor non possit appellare per ea, quæ post *Bald. in d. l. fin num. 3. ver. quæro an per solam*, adducit Abb. *in d. c. significauerunt numero 10.* referens ex communi* opinione, quod vbicumque iudex potest ex officio suo aliquid facere, & illud non facit, non potest propterea appellari, qui non grauat, si non interponit officium suum non petitum, ideoque si omittit condemnare victum ad expensas non petitas, non tenetur eas de suo resarcire victori; quare, cum ad officium iudicis spectet condemnare ad expensas non petitas sequitur, quod ab earum omissione non possit appellari: addit Abb. alium rationem, videlicet quia iudex appellationis non iudicat, nisi super petitis, & coram eo non potest aliquid de nouo peti; & quod isto casu victor non possit appellare etiam victo non appellante, sentit, & defendit Felyn. *in d. c. significauerunt limit. 4. num. 4.* hocq; argumentum confirmatur, quia non grauatus non appellat, *testib. Bal. Franch. & alijs, quos retuli, & sequutus sum supra q. 5. numero 94.* sed iudex non tenetur sententiare super expensis non petitis, quia non tenetur impartiri officium suum, nisi petentibus, *Rebuff. tract. de expens. damn. & inter art. 1. gl. vna num. 12. tomo fol. 447.* Ergo si non condemnat, non grauat.

Contrariam opin. quod adhuc possit appellare, tenent Rot. & Ant. de Butr. quos citaui *num præcedenti vers. amplia.* & Ang. & Salyc. quos citat Felyn. *vbi supr.* & hanc esse veriorem opinionem in puncto iuris, testatur Imol. citatus à Felyn. *vbi supra*.

Quicquid possit dici disputando, ego in praxi non recederem ab ista opinione contraria, quia iudex potest condemnare ad expensas factas post litem contestatam quamuis petitæ non sint, *Ant. de Butr. tract. de not. art. 4. sub num. 5. in fine, seqq. tomo 4. fol. 35. Rebuff. dicto tract. de expens. & c. art. 3. glos. vna, sub numer. 16. tomo 3. fol. 448. & Couar. pract. qq. cap. 27. num. 5. vers. 7.* Vnde licet actor vel incuria, vel bona fide omiserit petere in libello condemnationem expensarum, eo quia sperabat fore, vt reus, monitus lite conaretur satisfacere actori, vel lis cito terminaretur, tamen non debet omittere iudex, qui nouit perfidiam rei, & omittendo non faceret in lite, quod facere deberet, & consequenter male vteretur arbitrio, faceretq; iniustitiam, à qua etiam in arbitrarijs licita est appellatio, neque est necessaria petitio partis in eo, quod iudex ex debito iustitiæ tenetur facere; vnde stat. vrbis *libr. 1. capitul. penult. de expensis litis*, hac forsan considerata ratione mandant, vt victus victori reficiat expensas, etiam quod in sententia omissa sit earum condemnatio.

36 Tertius casus est, quando non appellauit infra decem dies, supposito quod potuisset appellare; & isto casu dubitatur, nunquid expensas, quarum condemnatio fuit omissa; possit iterum petere, in quo dubio licet Spec. Rot. Ant. de Butr. & Abb. supra citati nullum faciant verbum; tamen ex infrascriptis videtur negatiuè resoluendum, quod eas vlterius petere non possit.

Primo, quia ab ista omissione, saltem quando expensæ fuerunt petitę, datur appellatio, *vt ex Spec. Rot. & alijs retuli supr. numero 34.* & iam supponimus, licuisse appellari; ergo præsupponitur sententia diffinitiua, seu habens vim diffinitiuæ, quia alias non potuisset appellari: ergo obstabit res iudicata.

37 Secundo probatur *ex l. 3. terminato Cod. de fruct. & lit. expens.* vbi Doct. notant, quod post latam diffinitiuam sententiam in negotio principali non possunt postea peti expensæ, si in sententia non sint reseruatæ, id est, non sit facta condemnatio, & apertius ex *l. 4. si deposita C. depos.* vbi depositarius, condemnatus ad sortem principalem tantum, potest exceptione rei iudicatæ submouere actorem petentem vsuras, & in proprijs terminis quod victus, non condemnatus ad expensas, censeatur ab eis absolutus scribit Asin. *in prax. §. 32 cap. 2 lim. 22. fol. 214.* & ideo iudex amplius eum condemnare non potest, nisi condemnet eodem die, *Asin. dict. capitul. 2. limit. 33. numero 1. folio 215.*

38 Contraria opinio suadetur ex eo, quia in illo articulo; an sententia, quæ non definit totum negocium deductum in libello, sit valida, distinguitur, vt si libellus contineat vnicum capitulum, puta, quia petuntur decem, & iudex condemnat simpliciter sine dictione taxatiua ad quinq; sententia est nulla, *per ea, quæ scribunt Bart. in l. 1. sub num. 1. & 2. Bal. num. 3. & seqq. ver. oppono dicitur, & Salyc. nu. 4 ver. stat. igitur C. si aduersus rem iudic.* & fusius, & distinctius Abb. *in cap. 31. cum inter. col. penult. & vlt. sub nu. 24. ver. si vero libellus continet, & de sent. & re iud.* & clare Rebuff. *tract. de sent. execut. art. 7. gloss. 10. numer. 5. tomo 1. fol. 367.* & hanc esse opin. communem* testantur & sequuntur Salyc. & Abb. *vbi supra*. Secus est quando libellus continet genus resolubile in diuersas, & certas species, seu continet capitula diuersa, & separata, quia tunc sententia tenet super expressis, & alijs iudex non videtur absoluere, nec condemnare, *Bart. Salyc. Abb. in locis supra proxime citatis, & Marches. tract. de commiss. parte 1. de commiss. appell. super. diuers. cap. 28. num. 27. fol. 300. in 2. impres.* Et quod legitimè cumulato petitorio, & possessorio ita vt vtrumque debeat vnica sententia terminari, tamen sententia, quæ vnicum terminet, sit valida, retuli, & sequutus sum *supra limit. 6. membr. 7. numero 129.* & quod omissa condemnatione super fructibus, sententia lata super condemnatione negotij principalis non censeatur absoluisse nec condemnasse quoad fructus, scribit Rot. diuers. quam citaui, & sequutus sum *infra sub n. 40.*

Sed expensæ, quamuis petantur in libello dato super negotio principali, sunt res separata, vt in alio proposito scripsi *supr. d. lim. 6. memb. 9. sub num. 36. ver. at fructus.* & ideo à sententia lata in possessione momentanea vna cum condemnatione expensarum denegatur appellatio quoad possessionem, & conceditur quoad expensas, *vt retuli, & sequutus sum d. memb. 9. sub n. 22. ver. explica, & n. 31. & seqq.* Ergo licet omittantur in sententia, tamen sententia remanet valida, & super expensis non dicitur lata, & consequenter possunt iterum peti.

39 Et in indiuiduo quod sentētia lata super negotio principali, omissis expensis etiam petitis, sit valida, quia pronunciatio super expensis non est de substantia sententiæ diffinitiuæ, scribit Bal. *in l. 1. num. 6. ver. & sic non obstat C. si aduers. rem iudic.* seu quia expensæ sunt accessorium, & sententia lata super principali, omisso accessorio, est valida, *Felyn. in d. cap. 13. cum inter nu. 15. fallen 9. & 10.* & quod expensæ sint accessorium, scribit Ant. de Butr. quem citaui *d. memb. 9. n. 28.* Et quod licet iudex non condem-

nauerit

nauerit super fructibus petitis, tamen sententia sit valida, scribit Bal. *in l. cum propria numer. 4. ver. sed pone C. si quis alteri vel sibi &c.* Et quod si est omissa condemnatio expensarum, lapsus decendij non obstet victori, quia grauamen illud illatum ex omissione iudicis non transit in rem iudicatam, refert dubitatiuè Felyn. *in c. 11. significauerunt, sub n. 3. lim. 3. de execut.*

Non obstat primum argumentum adductum pro contraria parte, de appellatione, quę non potest stare sine sententia, quia respondeo, posse appellari à quocunque grauamine illato, quod per diffinitiuam reparari non potest; sed non pronuntiare super expensis petitis est grauamen, quod non potest reparari per diffinitiuam, ex quo diffinitiua est lata; ergo debet posse appellari; quare si reus opponat aliquam exceptionem releuantem, & petat à iudice pronunciari, & iudex procedat ad vlteriora, non aliter pronuntiando potest appellari.

40 In hac controuersia pro resolutione distingue duas species expensarum.

Prima species sunt expensæ, quæ debentur officio iudicis, idest, quæ fiunt post contestatam litem; & in istis concludo veram esse primam opinionem negatiuam, quod amplius peti non possunt, & hoc est, indistinctè verum siue expensæ non fuerint petit, vt loquendo generaliter de ijs, quæ veniunt accessoriè, vt fructus, damna, & interesse, scribit Innoc. *in c. 11. grauis versic. item si agitur petitione hæreditatis de restit. spol.* & loquendo de damnis, & fructibus in iudicio spolij, scribit Papien. *in prac. in form. libell. in cauf. spol. poss. in gl. simul sub num. 2. & gl. vlt. sub nu. 2. fol. 811.* siue fuerint petitæ, vt, loquendo in terminis relatis scribit Innoc. *vbi supra*, & loquendo de fructibus petitis in causa spolij, scribunt Bald. *in d. l. 5. cum propria nu. 4. ver. sed pone C. si quis alteri vel sibi* dicens, quod si iudex non condemnauit in fructibus petitis valet sententia, & iterum peti non possunt, quando veniebant officio iudicis mercenario, *Boer. decis. 18. circa primum sub numer. 1. & Rot. diuers. decis. 807. quoad primam sub numer. 3. & 4. parte 1.* dicens, quod quamuis iudex, non condemnando ad fructus perceptos, videatur absoluisse, hoc tamen, inquit, non prouenit ex eo, quod iudex pronuntiauerit, sed ex eo, quod, cum fructus petantur officio iudicis mercenario, non possunt peti, terminato negotio principali, quia nulla adest actio, cui officium iudicis possit inseruire.

41 Limita hanc conclusionem, dum dixi quod officium iudicis expirat post latam sententiam, & quod ideo non potest fieri amplius condemnatio expensarum, vt non procedat in sententia lata contra attentatem super reuocatione, attentatorum, quia licet iudex omiserit in sententia condemnationem expensarum; tamen poterit post sententiam ex interuallo condemnare ad expensas, *Rot. decis. 1. alias 13. si iudex reuocet vt lit. pend. innon. & decis. 1. alias 474. nota si attentata de offic. iud. in antiq. Mil. in repert. in verbo. iudex qui reuocauit 1. fol. 175.* quos etiam refert, & sequitur Lancell. *tract. de attent. c. pen. num. 44. fol. 456. & c. vlt. sub n. 108. fol. 462.*

42 Amplia primo hanc limitationem, vt possit condemnare non solum eadem die, sed etiam post lapsos decem dies, & sic postquam sententia transierit in iudicatum; imo, si sententia non transierit in iudicatum eo quia ab ea fuerit appellatum, non potest iudex condemnare ad expensas, testibus ijsdem Doctoribus, quos citaui, & sequutus sum *infra num. quarto.*

43 Amplia secundo vt condemnatio expensarum omissa in possessorio possit per viam attentati reparari in petitorio, *Bellam. decis. 72. lata sententia Felyn. in c. 11. significauerunt sub nu. 7. ibi, scias etiam quod sententia de except. & Lancell. tract. de attent. par. vlt. cap. 30. de priuil. attentat. n. 145. fol. 456.*

44 Restringe eandem limitationem, vt non procedat si à sententia, qua reuocantur attentata, fuerit appellatum quia tunc iudex non potest condemnare ad expensas, *Rot. d. decis. 1. alias 13. ibi, intelligo prędictam conclusionem vt lit. pend. in non. Mil. vbi supra, & Lancell. d. c. vltim. num. 109. fol. 462.*

45 Secundam species sunt expensæ, quæ debentur iure actionis, id est, sunt debitæ ante contestationem litis, vt puta ex instrumento; Et in istis concludo, quod possunt iterum peti etiam post latam sententiam, *Ias. in §. actionum. Institut. de action. numero 52. & 53. fol. 83.* & post rem iudicatam illius sententiæ, *Couar. pract. qq. capit. 27. num. quinto versus finem, vers. sed & vera lib. 2. fol. 536.* Et quod etiam fructus, qui debentur iure actionis, possint peti, quamuis iudex eos omiserit in sententia, scribit Rot. *diuers. d. decis. 807. num. 6. versic. vnde quando.* Et quod fructus, qui veniunt principaliter, vt in interdicto vnde vi, possint peti etiam post sententiam scribunt Abb. *in d. c. 11. grauis num. 20. in fine, & Boer. d. decis. 18. sub num. 2.* & quod damna, & cœtera accessoria, contingentia ante libellum, vel litis contestationem, possint peti in alio nouo iudicio, sed ante annum, scribit Papien. *in d. gl. simul. sub n. 2. fol. 811.*

46 Redeundo vnde discessi ad ampliationem tertiæ sublimitationis, positam *supra nu. 34. & seq.* in quibus firmaui conclusionem, quod possit appellari ab omissa condemnatione expensarum.

Extende nunc eandem conclusionem, vt possit appellari etiam à iudice appellationis, si non condemnauerit in expensis, quia grauatur pars, si fuerint petitę, & iudex non condemnet, *Rebuff. tract. de appell. art. 9. gl. vna, nu. 27. ver. & nisi tomo 3. fol. 509.*

47 Declara primo subextendendo hanc extensionem, vt iudex appellationis debeat condemnare non solum ad expensas causæ appellationis, sed etiam ad expensas causæ principalis, *Rebuff. d. art 9. gl. vna, n. 28. ver. imò iudex tom. 3. fol. 509.*

48 Amplia primo hanc declarationem, vt in tantum iudex appellationis debeat condemnare etiam ad expēsas causæ principalis, vt si, confirmando sententiam condemnauerit simpliciter victum ad expensas, intelligatur condemnasse non solum ad expensas causæ appellationis, sed etiam ad expensas causæ principalis, *Fely. in c. 11. significauerunt, nu. 7. ver. demum circa, de except. Dec. in c. 26. reprebęsibilis col. 3. ver. in gl. in verbo propriũ n. 22. de appel. Put. decis. 246. in vna Cæsaraugust. lib. 2. et Rebuff. d. gl. vna, n. 29.*

49 Tempera primo hanc ampliationem, vt non habeat locum, quando apparet, victum habuisse iustam causam litigandi coram primo iudice, quia isto casu non censeretur condemnatus ad expensas coram illo factas; nam quando verba sententiæ sunt apta comprehendere, plura vel pauciora, vel habere effectus diuersos, nunquam trahuntur ad illum sensum, per quem iudex videatur facere iniustitiam, & ideo verba sententiæ restringuntur, & limitantur ex actis *Felyn. vbi supra*, & quod decreta iudicum sint interpretanda, vt non trahantur ad intellectum iniquum, scribit Crauet. *cons. 5. tria sunt n. 14.* & quod sint interpretanda ita, vt non mereantur reprehendi à sapientibus, scribit idem Crauet. *ibidem, & cons. 3. iudex habens, sub nu. 12.* quia lex debet interpretari, vel legislator non mereatur reprehendi à sapientibus, *Bal. cons. 87. per statutum lib. 4.*

Hoc temperamentum non seruatur in Rota, quę semper condemnat in expensis, vt testatur Put. *dicta. decis. 246. in fine, &* multo minus seruaretur in Curijs, Franciæ per ea, quę dixi *infra n. 54. in fine.*

Tempera secundo, vt non procedat quando iudex qui tulit sententiam in causa principali, absoluisset ab expensis, *Put. vbi supra.*

Tempera

Tempera & tertio, vt non procedat, quando iudex appellationis pronuntiat solum super desertione appellationis, vide *supr. q. 11 n. 161. in fine*.

50 Amplia secundo, vt iudex appellationis in tertia instantia, reuocando alias duas sententias conformes latas in prima, & secunda, teneatur condemnare victum non solum ad expensas coram se factas in tertia instantia, sed etiam ad expensas factas in instantijs præcedentibus, quamuis in illis reportauerit sententias fauorabiles, & ita iudicatum fuisse in Senatu Parisiensi testatur Rebuff. *trac. de appell. art. 9. gl. vna, n. 30. tom. 3. fol. 509.*

Contrariam tamen videtur dicendum de iure communi *per ea, quæ scripsi infra sub n. 54 ver. ratio, & n. 55.*

51 Declara secundo nunc restringendo eandem extensionem, & eius ampliationes positas *supra n. 46. & seqq.* vt sint veræ, quando expensæ sunt petitæ; secus est quoad expensas non petitas coram iudice à quo, quia iudex appellationis non tenetur pronuntiare super non petitis, & coram eo non potest aliquid de nouo peti, *Abb. in cap. 11. significauerunt, n. 10. & 11. de except. quem latius citaui, & sequutus sum supra sub n. 35.* vnde non debet admittere impertinentia ad causam, neque nouum capitulum, *Guid. Pap. tract. de appell. n. 2. fol. 57.* & debet cognoscere solum de eo, de quo cognouit iudex à quo, *vt latè explicaui sup. q. 11. n. 17. & seqq.*

Imò hæc declaratio videtur adeo vera, vt neque sufficiat, expensas fuisse petitas, sed requiratur etiam, quod iudex à quo super eis iudicauerit, alias iudex appellationis non possit se intromittere in expensis, in quibus non iudicauit iudex à quo, *Dec. in c. 26. reprehensibilis, sub n. 22. et 23. de appell.*

Vlterius non satis est, fuisse iudicatum; sed requiritur etiam, quod fuerit appellatum, alias iudex ad quem non esset iudex, *Rebuff. d. art. 9. gloss. vna, num. 32. vers. intellige, fol. 509.*

52 Contraria opinio, nempè, quod iudex appellationis possit condemnare etiam ad expensas non petitas coram iudice à quo, suadetur ex eo, quia sicut poterat iudex à quo pronuntiare super expensis ortis post litis contestationem, quamuis petitæ non essent, *vt ex Ant. de Butr. Rebuff. & Couarr. retuli, & sequutus sum sup. sub numer. 35. ver. quicquid.* de omnibus enim, quæ obueniunt post contestatam litem, & sic de damnis, interesse, & alijs accessorijs potest iudex ex officio cognoscere, & iudicare, quamuis in libello petita non sint, & sine partis petitione, *Papien. in pract. in form. libell. in caus. spol. poss. in glos. simul. n. 2. fol. 810. & 811.* Quare fructus percepti post contestatam litem veniunt restituendi, quamuis petiti non sint, *Dec. in l. 3. edita num. 44. C. de eden. Pont. tract. de spol. libr. 4. c. 2. n. 26. tom. 14. fol. 304.* & maximè quando agitur de recuperanda possessione, *Alex. cons. 92. viso & opportune, n. 27. lib. 5.* ita etiam debet posse pronuntiare iudex appellationis *per ea, quæ dixi d. q. 11. n. 17.*

53 Ego non discedo ab hac contraria opinione.

54 Declara tertio restringendo, vt procedat quando iudex appellationis infirmat primam sententiam ex eisdem actis, secus si ex nouis, quia tunc non debet condemnare ad expensas secundæ instantiæ, *Rot. decis. 10. alias 291. licet sententia, de dol. & contum. in nou. & in antiq. decis. 340 seu 2. expensæ litis, num. 3. p. 1. & decis. 140. seu 290. sententia quando p. 3.*

Ratio est, quia appellatus, cum haberet sententiam pro se in prima instantia, habuit iustam causam litigandi, & cum non debet condemnare ad expensas, *Rebuff. tract. de expens. damn. & inter. art. 1. gloss. vna n. 39. tom 3. f. 441.*

Contrarium seruatur in Regno Franciæ; quia licet quis obtinuerit sententiam in prima instantia, tamen si succumbat in caussa appellationis, condemnatur in expensis, vt testatur Rebuff. *d. glos. vna, n. 40.* vbi non distinguit, an succumbat ex nouis, vel ex eisdem actis.

55 Declara quarto restringendo, vt non procedat, quando is, qui condemnatur in tertia instantia fuisset victor in prima, & secunda, quia tunc esset excusandus ab expensis tertiæ instantiæ, in qua succumbit, *Rebuff. tract. de app. art. 9. gl. vna, in fine, ver. maximè, to. 3. fol. 511.*

Subdeclaranda forsan erit hæc declaratio, vt procedat, quando succumberet ex nouis actis, secus si ex eisdem actis *per ea, quæ dixi num. præcedenti.*

56 Infero obiter ex tota hac vigesima prima limitatione, quod sicut datur appellatio ab absolutoria expensarum, *vt retuli, & sequutus sum supra n. 15. ver. sublimita* primo. Ita debet à fortiori dari à condemnatoria expensarum, *vt ex Franch. Dec. & alijs retuli, et sequutus sum supra lim. 1. num. 45.*

Oppono contra hanc illationem, quia iudex à quo potest, non obstante appellatione interposita à condemnatione expensarum, taxare expensas, *vt retuli supra qu. 3. num. 54. lim. 2.* Ergo non datur appellatio, nempe suspensiua, quia, si daretur, iudex à quo non posset procedere ad taxationem.

Huic oppositioni respondeo, quod opinio vera, quam ibidem secutus sum *sub n. 55.* est in contrarium.

57 Amplia hanc illationem, vt possit appellari etiam à taxatione expensarum, *Ias. in l. 11. properandum, §. siu autem alterutra sub num. 25. not. 2. ver. sed nunquid à taxatione expensarum, C. de iud. et Io. de Amic. cons. 147. super dubio, num. 7.*

Contrariam opinionem; nempè à taxatione expensarum non appellari; tenent Bart. *in l. fin. not. 2. n. 2. C. quor. appell. non recip. et Asin. in prax. iud. §. 32. c. 21. n. 1. et seqq. et n. 4. fol. 220.*

Pro concordia, vera, & clara resolutione procedam, declarando ampliationem.

58 Declara primo, eam esse veram quando appellatur à taxatione excessiua, quia tunc potest appellari, *Bart. in l. 4. ab executione, n. 13. ver. sed iuxta prædicta quæro, ff. de appell. et relat. Bal. in l. 3. terminato, sub n. 8. vers. modo ego quæro et num. 17. ver. pono quod C. de fruct. et lit. expens. et in margarita ad Innoc. in verbo appellari potest à iuramento. Maran. in suo spec. p. 6. in 3. et vlt. actu, in verbo: post omnia aduertatur etc. num. 22. fol. 522. Caualc. super tit. 298. num. 22. Asin. in d. §. 32. c. 21. n. 2. et Rugin. tract. de appell. §. 2. c. n. 912.* Et ita procedat ampliatio.

Secus si non appellatur ab excessu, sed appellatur simpliciter à taxatione, quia tunc non potest appellari, & ita procedat opinio contra ampliationem.

59 Extende primo hanc declarationem in prima parte, dum dicimus, posse appellari à taxatione excessiua, vt procedat etiam si non sit appellatum à sententia lata super negotio principali, neque à sententia condemnationis expensarum, quæ propterea fecerint transitum in rem iudicatam; quia adhuc poterit appellari à taxatione expensarum, si iudex, taxando, modum excesserit, *Franch. in cap. 44 sæpe num. 56. q. 10. de appell.* quod sentiunt ibidem Innoc & Abb. à me citati *num. seqq.*

60 Extende secundo, vt licet quis sit condemnatus ad expensas vigore obligationis cameralis, tamen, si illæ expensæ taxentur vsque ad summam appellabilem, dabitur appellatio ab excessiua taxatione.

61 Extende tertio, vt procedat etiam in excessiua taxatione expensarum, quæ debentur ratione interlocutoriæ, quia licet ab illa interlocutoria non sit appellatum infra decem dies, & ideo minus possit appellari à condemnatione expensarum, ex quo illa condemnatio expensarum est executio illius pronuntiationis, seu interlocutoriæ, *vt retuli, et sequutus sum inf. n. 65. ver. limita primo* tamen poterit appellari ab excessu taxationis, *Innoc. in d. c. sæpe, sub n. 3. ver. item nota, et Abb. ad finem sub n. 25. de appell.*

62 Ex-

62 Extende quarto, vt procedat etiam si victus fuerit verus contumax in sententia, & etiam in condemnatione expensarum, quia nihillominus potest appellare ab excessu taxationis, sed debet in appellatione exprimere certam quantitatem excessus, alias appellatio non teneret, *Franch.in d.c.44.sæpe,n.58.& 59.q.12.de appell.*

63 Extende quinto, vt procedat etiam in expensis contumacialibus, quia & si contumax non antea possit audiri, quam refecerit eas, *vt retuli,& sequutus sum infr.n.67.ver. limita secundo*, tamen ab earum taxatione excessiua poterit appellare, *Bal.in l.3.terminato, n.17.ver. pone quod victus,C.de fruct.& lit.expens.& Ias.in l.13.sancimus,n.17.q.5.in fine,C.de iud.*

Comprobantur hæ omnes extensiones, quia in nullo casu intelligitur prohibita appellatio ab excessu, & nulla causa est in mundo, in qua non possit appellari ab excessu, nam potest appellari etiam si cum iuramento sit promissum non appellare, *vt retuli, & sequutus sum supr. lim. 10.sub n.28.& 29.*

64 Declara secundo, vt maximè sit vera; quando condemnatio seu taxatio expensarum fuit facta in ipsa sententia diffinitiua, quia isto casu taxatio est diffinitiua, cum sit pars diffinitiuæ, *Franch.in c.60.cum cessante,n.53. vers.decimoseptimo sententia, de appell.* & ideò poterit appellari simpliciter absque eo, quod appelletur ab excessu.

65 Limita primo nunc eandem illationem, positam *supra n.56.* vt non procedat, quando iudex protulit interlocutoriam, & in ea non condemnauit ad expẽsas, sed postea, elapsis decem diebus, condemnat addictas expensas, quia condemnatus non potest tunc appellare à condemnatione dictarum expensarum ratione illius interlocutoriæ, quia talis condemnatio est executio illius sententiæ interlocutoriæ, vnde, non appellando ab illa interlocutoria, videtur acquieuisse in totum, *Innoc.in d.c.sæpe, sub num.3. vers.item not. Abb.ad finem sub n.25.& Franch sub n.55.q.9.de appell.& Asin.in prax.iud.§.32.cap.20.in fine,sub n.3. ver.non est etiam fol.220.*

66 Sublimita hanc limitationem, vt non procedat, quando condemnatus habuisset iustam causam litigandi in illa interlocutoria, quia tunc quandocunq; condemnetur ad expensas potest à tali condemnatione expensarum appellare, *vt scribunt iidem Innoc.Abb.Franch.& Asin.citati n.præcedenti.*

67 Limita secundo, vt non procedat in expensis contumacialibus, quia contumax, volens audiri, debet eas reficere, & ideo ab illarum condemnatione non potest appellare, *Carau.in rit.298.not,n.21.22& 23.& Rugin.tract. de appell.§.2.c.3.n.914.vers.in contrarium,& n.915.et 919 et seqq.* quod etiam hac ratione ostenditur.

† Et hoc adeo verum est, vt si contumacij, postea vincat, in negotio principali abtineatq; aduersarium in expensis condemnari non tenebitur aduersarius ipsas expensas contumaciæ reficere *ita Marsil.in C.patre vel marito,num. 201.ff.de q...*

Is, cui denegatur audientia, non appellat, *Spec.Franch. Nicel.Rebuff.& alij, quos retuli,& sequutus sum q. præced. lim.1.n.30. ver.tertio illa.*

Sed contumax non auditur, sicq; ei denegatur audientia, nisi refecerit expensas, *l.13.sancimus,& ibi Ias.n.5.not. 4.C.de iudic.* vbi ponit regulam, *Dec.in cons.34.pro tenui facultate,col.pen.n.6.* adeo quod si vnus denarius deficeret non debet audiri, *Ias.in d.l.sancimus, sub n.7. extens.8. Dec.vbi supra,& Achil. Person.tract.de adipisc.poss.n.73.in fine,tom.3.p.2.fol.248.* nec sufficeret depositum, *Ias.in d.l. sancimus, num.13.& 14.ver.3. Dec. vbi supra, & Achil. Person.d.tract.de adipiscend.num.74.* Ergo contumax non appellat.

Imo contumax potest condemnari ad expensas fine noua citatione, *Gemin.in c.1.§.quod si appellator sub n.2. vers.nota quod contra,& Franch.n.2.not.3.de appell. in 6.*

Adde si placet doctrinam Salyceti, quam refert, & sequi videtur Asin.*in prax.iud.§.32. cap.20.sub num.3. vers. verum.*

68 Amplia primo hanc limitationem vt habeat locum etiam in eo, qui tarde producit instrumentum solutionis, aut alterius tenoris releuantis producẽtem à petitis, quia cum sit contumax in productione non debet audiri, nisi refusis expensis, *Dec.cons.241.scripsi alias,num.1. Mars. in pract.crim.§.opportunè.n.91.Rebuff.tract. de expens.damn. et inter.art.4.n.4.vers.notandum est, tom.3.fol.449. Io.Redin.tract.de maiest.princip.in verbo,sed etiam per legitimos. num.141. tom.16.fol.165. Asin. in prax. iudic.§.32. cap.2. ampl.46.fol.203.et dixi supra lib.1 c.73.sub num.2.vers.minus obstat quod tarde*, & in pulchro casu, licet non loquatur de tempore reficiendarum expensarum, *Cassad.decis. 3. sæpe,num.1.et seqq.de appell.* dicens, fuisse conclusum in Rota, quod condemnatus, & passus fieri executionem, quæ non fuisset facta, si produxisset appellationem, quam fecerat, tenetur ad omnes expensas executionis, quia appellatus, & iudex exequentes in nihilo peccarunt, ignorantes appellationem, subdens inter alia, quod quis potest habere iustam causam litigandi vsque ad certam partem iudicij, & vsque ad certam non, quod, inquit, est menti tenendum propter expensarum refectionem, & demum notat, quod omnes expensæ, quæ fiunt ob contumaciam alterius partis, indistinctè præstantur, qualemcumque causam litigandi habuerit is, cui præstantur.

69 Amplia secundo in clerico, qui tarde post latam sententiam allegat priuilegium sui clericatus, quia, cum fuerit contumax in ista allegatione, non debet audiri, nisi prius refecerit expensas, *Bellam.decis.226. in causa, de for. compet.fol.59.Cassad.d.decis.3.n.5.Dec.d.cons.241.Gramm. vot.18.in causa nobilis, sub n.14.versic. restat.Luc.Præt. in pract.capit.lib.2.cap.1.sub n.12.vers.sed & eo casu. Vrsil.in annot.ad Affl.decis.2.n.4. Asin.in prax.iud.§.32.c.2. ampl. 61.num.1.fol.205.& scripsi d.lib.1.c.73.sub n.2.vers.minus obstat.*

70 Et in casu clerici tarde producentis, seu allegantis priuilegium clericatus quomodo teneatur ad expensas &c. vide Aufr.*tractat.de potest.secul.reg.2.sub num.23.tom.16. fol.290.* qui declarat, clericum non teneri ad expensas, si iudici constet de clericatu ex ipsamet citatione, vt quia citabatur vti clericus, *et Foller. in pract.crim. in verbo, audiantur excusatores,n.38 et fol.60.* & Vide stat Vrbis *lib.1. cap.61.*

71 Et quod clericus inquisitus debeat facere expensas circa acta, quæ fiunt in remissione coram iudice laico, ac etiam pro seruientibus, qui habent ducere ipsum clericũ, & pro copia processus transmittendi ad iudicem ecclesiasticum, credit ex veriori opinione, relatis prius tribus opinionibus, Carau.*tit.235.sub n.13.versus finem*, quem totaliter refert, & sequitur Asin.*in prax.iud.§.32. c.2.ampl.61.n.2.et seqq.fol.205.*

72 Limita tertio, vt non procedat in condemnatione expensarum facta in vltima sententia, quæ inducit rem iudicatam, quia sicut non potest appellari ab illa vltima sententia, quia est res iudicata, ita etiam non potest appellari à condemnatione expensarum, contenta in illa sententia, cum condemnatio expensarum isto casu veniat accessoriè, & vti executio rei iudicatæ, & in his terminis videtur posse procedere doctrina, quam ex Ant. de Butr. Alex.Bos.Contar.& Rugin.retuli *supra lim.6. memb.9.n. 28.et num.29.et 30.* vbi videas. Et ratio est, quia cum quis condemnatur per tres conformes, necessario debet condemnari ad expensas propter notoriam eius temeritatẽ in litigando, & in notorijs non datur appellatio *iuxta ea, quæ retuli,et sequutus sum supra lim.4.princip.*

Con-

Confirmatur hæc limitatio, quia à condemnatione expensarum ratione interlocutoriæ non datur appellatio, quando non datur ab ipsa interlocutoria, quia fecerit transitum in rem iudicatam, vide *supra n.56*,

73 Imo praxis & vsus Curiæ Romanæ non solum admittit hanc limitationem, vt non detur appellatio, sed admittit, vt iudex executor possit sine alia condemnatione taxare expensas rei iudicatæ, & pro illis relaxare mandatum executiuum, vt patet ex his, quæ scribit Vestr. *in prax.lib. 8,cap.vlt.num.14.versic.his peractis*, vbi, nullo facto verbo de condemnatione facienda pro expensis, aut de appellabilitate, scribit, vsum Palatij esse, vt post seruatos terminos id commissione rei iudicatæ fiat citatio ad videndum taxari, & moderari omnes, & singulas expensas habitas, & factas, & literas executoriales decerni &c. quasi Vestr. clarè supponat pro istis expensis, quæ veniunt accessoriè ad rem iudicatam, minus necessariam esse condemnationem, sed solum taxationem, quia expensæ in re iudicata veniunt vti executio, & accessorium inseparabile.

Contrariam opinionem, nempe posse appellari quãdo iudex, qui profert tertiam, seu vltimam sententiam cõformem, adijcit condemnationem expensarum tenent Ang. *in l.1.n.1.C.ne lic.in vna & ead.cau.ter.pronut.* Franch. Dec. Maran. Couar. Contar. & Thess. Fossan. quos citaui, & sequutus sum *supra lim.1.prin.n.45*.

Comprobatur hæc opinio, quia licet à sententia lata super momentanea possessione non detur appellatio *per ea, quæ late scripsi supra limit.6. membr.1. numero 1. & membr.3.* tamen datur à condemnatione expensarum, *vt retuli, & sequutus sum eadem limit.6.membr.9.numero 22.31.& 33.*

Ego non discedo ab hac contraria opinione,

Tempera hanc contrariam opinionem, vt non procedat de stylo Romanæ Curiæ, seu verius de iure statutorum Vrbis, *lib.1.c.penult.* quia, cum illo camandetur refici expensas, quamuis earum condemnatio sit omissa, non potest appellari à statuto *per ea, quæ dixi supra lim.20.n.1.* Vnde requiritur sola taxatio, & ita procedit praxis & vsus Curiæ, de quo supra *vers. imo.*

LIMITATIO XXII.

SVMMARIA.

Excomunicationis sententia non admittit appellationem, n. 1.& seqq.

¶ *Infertur I. extendendo limitationem, quod appellatio non impedit, quin is, contra quem est lata sententia excommunicationis, possit denuntiari excommunicatus, numero 4.& 5.*

Extenditur primo hæc illatio, vt possit denuntiar non solum ab excommunicatus ordinario, licet is sententiam excommunicationis non tulerit, sed etiam à delegato, & c.nu.6.

Extenditur secundo, vt possit etiam aggrauari, n.7.

Extenditur tertio, vt possit etiam priuari fructibus sui beneficij, numero 8. Subextenditur hæc extensio, numero 9. & seqq.

Restringitur eadem illatio, n.12.& seqq.

Infertur II. extendendo, quod multo minus potest appellari ab absolutione excommunicationis, n.20.

Infertur III. extendendo, quod non potest appellari à sententia, quia dicitur, excommunicatum esse absoluendum præstita cautione, numer.23.& seqq. in quibus extenditur, & restringitur.

¶ *Sublimitatur I. eandem limitatio, vt non procedat ad effectum deuolutiuum, quia ad huc effectum datur appellatio, n.34.& 35.*

Sublimitatur II. vt non procedat in declaratoria incursus in excommunicationem, num.36.& seq.

Sublimitatur III. vt non procedat in præcepto facto sub pœna excommunicationis, n.47.& seqq.

Sublimitatur IV. quando sententia excommunicationis continet patentem errorem, n.53.

Sublimitatur V. in sententia lata post appellationem, numero 54.& seqq.

Sublimitatur VI. in sententia interdicti respicientis temporalia, num.60.

1 Limita XXII. in sententia excommunicationis, seu interdicti, quia trahit secum executionem, ideoque per appellationem non suspenditur, *capit.53.pastoralis.§. verum quia de appell. Spec.tit.de appell.§.in quibus, sub nu. 16.versic.17.lib.2.fol.186. Dec.in c.26.reprehensibilis n.20. de appell. Nice.tract.de concord.gl.concord.6. fall.31. num. 73.fol.194. Maran.in suo spec.parte 6.act.2.princip.in verbo & quandoque appellatur li.32.num.351. fol.509. & latius lim.5.num.178.& seqq.fol.484.& Farinac.in qq.crimin.q. 101.lim.13.num.66.& 68.* & est limitatio communi*, quæ probatur ex textu *in cap.40. per tuas de sent.excom.& ca. 29. is cui eod.tit.in 6.* & quod effectus suspensiuus non habeat locum in sententijs censuræ, ideoque appellatio in eis non suspendat iudicatum, sicque excommunicatus etiam appellatione pendente remaneat excommunicatus, scribit Franch. *in rubr.n.32.ibi, sed aduerte, & in c.37. ad hæc quoniam nu.1.& seqq. & in d.c.53. pastoralis §.verum n.1.not.1. de appellat.*

Contraria opinio; nempe admittendam esse appellationem etiam suspensiuam; suadetur duplici argumento,

2 Primo, quia per appellationem suspenditur effectus sententiæ, etiam si sententia sit talis, quæ trahat secum executionem, in tantum, quod & si sententia sit capitalis, & vltimi supplicij, in qua condemnatus ad mortem fit seruus pœnæ, tamen per appellationem suspenditur effectus sententiæ, & ideo interim integer est status appellantis, & similiter licet prælatus sit depositus, tamen per appellationem suspenditur effectus sententiæ, & ideo potest interim exercere suam iurisdictionem, *vt late retuli, & sequutus sum supra quæst.3.numero 75.& 74. & seqq.numero 72. & seqq.* Vnde non bene ratiocinantur, qui dicunt, sententiam excommunicationis non suspendi per appellationem, eo quia sententia trahit secum executionem.

Secundo, quia licet ab interlocutoria non detur appellatio, *per ea, quæ dixi infrà lim.47.n.1.* tamen datur, si contineat grauamen irreparabile, *vt retuli, & sequutus sum ead.lim.47. sublimit.2.n...*

3 Sed sententia excommunicationis dicitur continere grauamen irreparabile, quia continet executionem, vt pronuntiatum fuisse testatur Rebuff. *tract.de sent.execut. art.10.gl.1.sub n.6.versus finem tomo 1.fol.403.* Ergo potest ab ea appellari.

Non discedo à limitatione.

Ad primum argumentum respondeo, speciale esse in sententia censuræ, vt trahat secum executionem, & sententiæ effectus per appellationem non suspendatur, & ratio specialitatis est, quia sententiæ censurarum sunt medicinales, & veniunt principaliter ad corrigendum, vnde, ne prætextu friuolæ appellationis impediatur correctio, fuit inducta ista specialitatis in eis, *Abb. in capitul.44. sæpe sub numero 15.ibi, sed saluando de appellat.* & quod sint medicinales, & non transeant in rem iudicatam, scribit ibidem Franch. *numero 33.* & quod à correctione non detur appellatio, retuli, & sequutus sum *infra limit.26.illat. 2.* Quod si hæc ratio specialitatis non placeret, vide Abb. *in cap.pastoralis, §.verum quia num.7. & seqq. vsque ad nu. 14.de appellat.* vbi conatur recensere duodecim, seu tresdecim rationes.

Ad secundum poteris tu facile ex prædictis respondere.

4 Infero primo extendendo eandem limitationem vt licet is, contra quem est lata sententia excommunicationis appellet, tamen is, non obstante appellatione, potest denuntiari excommunicatus, *cap.53.pastoralis* §.*verum quia de appell. Spec. et Maran. in locis citatis supra numero 1. et idem Spec.eod.tit. de appell.in* §.*nouissimè sub num.1. cas.5. Franch.in capit.13. peruenit.not.4.num.6.et cap.56. vt nostrum, sub numer.4.vers.in gl.in ver.reuocamus*, de appell.et *latius Lancell. tract. de attent. parte 2. cap.12. de attent.et innou.appel.pend.lim.21.princ.n.1. et firmiter n.5.in fine, et n.6. et seqq.fol.370.*

Ratio est, quia denuntiatio est consecutiua, & accessoria ad excommunicationem, ideo, etiam interposita appellatione ab excommunicatione, potest fieri, *Lancell.d.c.12.lim.40.princip.n.6.fol.375.*

5 Subinfero, quod sicut excommunicatus potest post appellationem denuntiari excommunicatus, vt sic euitetur, etiam poterit excommunicatus petere se denuntiari, & declarari absolutum, & non ligatum, vt sic non euitetur, *Abb.in c.54 sollicitudinem, not.2.sub n.1.et Franch.not.2.n.2.de appell.*

6 Extende primo nunc eandem primam illationem, vt excommunicatus possit, appellatione pendente, denuntiari excommunicatus non solum ab ordinario ipsius excommunicati, quamuis ipse non tulerit sententiam excommunicationis, *vt ex Innoc.refert, et sequitur Abb.in c.53.pastoralis* §.*verum, qui num.22.ver.extra glos.quæro, et Franch.num.28. quæst.7. de appell.et Lancel.dicta limit.21. princip.num.9.in vltimis verbis, fol.370.* sed possit denuntiari etiam a delegato, nisi delegatus detulerit appellationi, aut superior appellationem receperit, quia his casibus delegatus non posset denuntiare, *Abb.et Franch. in locis supra proxime citatis, et Lancell.dicta lim.21.nu.18.et seqq. et n.28.et fol.370.et 371.*

7 Extende secundo, vt possit non solum denuntiari excommunicatus, sed possit etiam aggrauari neque aggrauatio reuocabitur, per viam attentati, *Rot.decis.59.alias 424.ex eodem facto, versus finem, de appellat.in nou.Mil.in repert.in verbo attentata post executionem sententiæ, fol. mihi 29.et Lancell.dicto capitul.12. limitat.21. numero 13. fol.370.*

Intellige hanc extensionem vt sit vera, quando aggrauatio non excedit fines excommunicationis, alias hæc extensio non procederet, per ea, quæ dixi *infra num.12. restr.prima.*

8 Extende tertio, vt iudex possit etiam pendente appellatione priuare interim excommunicatum fructibus sui beneficij, & distributionib.quotidianis, *Maran.in suo spec. par.6.act.2.princ.in verbo, et quandoque appellatur limit.5. nu.179.fol.484. et Lancell.tract.de attent.par.2. cap.12.de attent.et innou.appell.pend.lim.21.princ.num.1. et fusius limit.22.n.1.et seqq.to.5.fol.370.et 371.* Nam excommunicato debent subtrahi fructus, siue redditus sui beneficij quantumcunq; dicatur excommunicatio iniusta, & quantumcunque ab excommunicatione pendeat appellatio; nec debet expectari euentus causæ, quia, cum sit interim excommunicatus, & denegetur sibi communio, ab ecclesia, est eidem deneganda omnis vtilitas ab ecclesia proueniens, *Abb.in cap.53. pastoralis* §.*uerum not.ult.n.6. et Franch.not.ult.n.4.de appell.* & adde quæ scripsi *supra q.3.effectu 4.n.76.*

9 Subextende primo hanc extensionem, vt procedat etiamsi in sententia excommunicationis nihil dictum sit de fructibus, *Abb.in d.cap.53.pastoralis* §. *uerum sub num.17.ibi not.bene gl.de appell.et Maran.d.limit.5.numer.179. fol.484.*

10 Subextende secundo eandem extensionem, vt procedat etiamsi excommunicatus non haberet aliud, vnde viueret, quia adhuc ei in nullo esset prouidendum, sed, vti male meritus, debet publica egestate laborare, secundum ea, in quibus residet Gloss. *in dict.capitul.53. pastoralis* §.*verum*, *& ibidem Abb.numero 16.de appellat.* esset tamen ei prouidendum, ne fame periret, ideoque ei facienda est eleemosyna si tanta esset necessitas, vt fame posset perire, secus si non esset tanta necessitas, *Abb.d.n.16.in fine.*

11 Subextende tertio, vt excommunicatio inducat non solum priuationem fructuum beneficij, vt dixi supra sed possit etiam inducere priuationem ipsius beneficij, si excommunicatus, contemnendo excommunicationem, perseueraret in ea post annum, sed non antea, *Franch.in d.c. pastoralis* §.*verum, q.2.n.23.de appell.*

Sed tu de eo, qui perseuerat per annum in excommunicatione, poteris videre ea, quæ scripsi *supra lib.1.capit.98.num.36.*

12 Restringe primo nunc eandem primam illationem, & in specie secundam eius extensionem, vt non sint veræ, quando excommunicatus per denuntiationem in plus ligaretur, vt puta, quando quis declaratur excommunicatus, vti incendiarius *iuxta cap.19.tua nos de sent.excomm.* vbi postquam quis est declaratus excommunicatus vti incendiarius non potest absolui ab alio, quam à Papa; licet ante declarationem non esset necessaria absolutio Papæ, & sic per denuntiationem, & publicationem in plus ligatur, & consequenter, appellatione pendente à sententia excommunicationis, non potest deueniri ad denuntiationem, *testibus Imol. & Franch.quos refert & sequitur Lancell.tract.de attent.par.2.c.12.limit.21.princ.n.14.15.& 16.fol.370.*

13 Restringe secundo, vt non procedat in sententia excommunicationis lata sub conditione, quia hoc casu, si à tali excommunicatione appelletur ante impletam conditionem, non posset deueniri ad denuntiationem ea ratione, quia talis appellatio suspendit excommunicationẽ, & interim ille non est excommunicatus: ergo non poterit denuntiari; quod procedit etiamsi postea impleatur conditio, Lancell.*dict.limitatio 21.numero 30. & seqq. fol.371.*

14 Restringe tertio in delegato, qui detulisset appellationi, vel superior appellationem admisisset, quamuis delegatus ei non detulisset, *Lancell.quem retuli supra n.6.vers. extende primo.*

15 Restringe quarto quando quis fuisset excommunicatus ignoranter; nam si talis a die notitiæ appellet appellatione pendente, non potest fieri denunciatio, seu publicatio, *Franch.in cap.53.pastoralis* §.*verum quia, quæst.5.n.26. de appell. & Lancell. tract.de attent.par.2.c.12. Limit.21. princ.n.19.ver.secundo lim.fol.370.*

16 Restringe quinto declarando, vt illatio procedat, quãdo constat excommunicatione, quia tunc, non obstante appellatione, potest denunciari excommunicatio prius lata secus est quando est dubium de excommunicatione, & sic quando non constat de excommunicatione quia isto casu appellatio impedit denunciationem, seu publicationem excommunicationis, cum iudex velet eam facere super facto non notorio, *Franch.in c.13.peruenit.not.4. numero 6.de appell.*

17 Declara obiter, vt excommunicatus debeat denunciari in publico, vt euitetur, *Abb.in cap.53. pastoralis* §.*verum numero 3. & Franc.not.2.de appell.* Et quod Christi fideles non teneat vitare excommunicatos, nisi fuerint nominatim denuntiati, retuli, & sequutus sum *lib.preced.cap.9. numero 235.*

18 Subdeclara, vt excommunicatus sit euitandus etiam si non sit denunciatus, dummodo non sit occulte excommunicatus; quare denũtiatio fit solũ propter ignorantes excom-

excommunicatum, cum alias non sit necessaria, quia excommunicatio trahit secum executionem, nec amplius ligat cum denunciatione quam sine denuntiatione, *Abb. & Franch. citati numer. præcedenti*.

19 Aduerte etiam obiter ex ista subdeclaratione, quod per denunciationem excommunicationis non probatur necessario excommunicatio, quia per denunciationem quis non ligatur, & ipsa denunciatio potest esse iniusta: vnde necessario non infertur quod denuntiatus sit excommunicatus, nisi aliter constet de ipsa excommunicatione, *Abb. d. c. pastoralis, n. 5. & Franch. not. 3. num. 3. idem Franch. in c. 55. dilectis not. vlt. sub n. 13. de appell.*

20 In foro secundo excedendo hanc eandem vigesimamsecundam limitationem, quod multo minus potest appellari ab absolutione excommunicationis *Guid. Pap. tractat. de appell. q. 110. n. 74. fol. 60. Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 12. & de attent. & innou. appell. pend. in præfat. nu. 106. lim. 3. tomo 5. fol. 348. & lim. 21. princip. in fine. sub num. 36. fol. 371. & Ruginell. qui alios citat, tract. de appel. §. 2. c. 3. n. 6.* & quod absolutio facta iudice à quo post interpositam legitimam appellationem, valeat, & appellatio non suspẽdat talem absolutionem, scribit Franch. *in c. 25. qua fronte n. 29. & 35. in fine, de appell.* & dixi *supra q. 3. n. 35. vers. infero nono*.

21 Subinfero, quod præsertim non potest appellari à sententia, qua dictum sit, excommunicatum, præstita cautione, esse absoluendum, *Card. Alex. in c. 25. qua fronte nu. 10. ibi, nota vltimo de appel. & Rugin. d. §. 2. c. 3. n. 7.*

22 Pro intelligentia huius subillationis debes scire, quod absoluendus ab excommunicatione debet in absolutione præstare iuramentum de parendo mandatis ecclesiæ, *cap. 20. ad hac de appell.* hoc ex consuetudine potius, quam de iure, *c. 21. quæstioni, eod. tit.* sed licet absolueretur sine isto iuramento, tamen absolutio non esset nulla, sed esset iniusta, *Franch. in d. c. quæstioni, sub n. 1.*

23 Extende primo, exemplificando eandem illationem vt sit vera non solum, quando appellatio subsequitur absolutionem, sed etiam quando præcedit absolutionem, quia neutro casu appellatio suspendit absolutionem, & eius effectum, & sic appellatio in tantum non admittitur ab absolutione excommunicationis, vt & ipsa absolutio possit fieri, pendente appellatione à sententia excommunicationis *vt ostendit Lancell. citatus n. seqq.* & quod absolutus ab excommunicatione remaneat absolutus, non obstante appellatione aduersarij interposita ab absolutione, refert & sequitur Lancell. *tract. de attent. parte 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. in præfat. numero 105. lim. 3. tomo 5. fol. 348.* & patet ex casu relato *infra n. 26. vers. extende secund.*

24 Pro faciliori intelligentia huius extensionis, sciendum est, absolutionem posse dupliciter contingere, *Primo*, quãdo actor obtinuit, excommunicari reum, & instat, eundẽ denunciari, & publicari, & reus instat absolui ab excommunicatione, & iudex absoluit, & actor appellat ab absolutione: talis, inquam appellatio non suspendit absolutionem; *Secundo*, potest contingere, quando quis est excommunicatus, & instat pro absolutione, & aduersarius replicat, non esse absoluendum, & quatenus absoluatur appellat, & sic isto casu appellatio præcedit absolutionem, & hunc casum ponit etiam Lancell. *tract. de attent. parte 2. capitul. 12. de attent. & innou. appell. pendent. limit. 23. princip. sub numero 2. fol. 371.* vel pone in isto secundo casu alia exempla quis est excommunicatus, & petit absolutionem ab eodem iudice, qui eum excommunicauit, aduersarius opponit, quod, cum offensa sit manifesta, absolutio concedi non debet, etiamsi excommunicatus vel præstaret cautionem de parendo iuri, *iuxta capitul. 24. ex parte de verb. signif.* iudex reijcit oppositionem, & aduersarius appellat, nihilominus iudex, non obstante appellatione absoluit, *Dec. in capit. 25. qua fronte, sub numero 17. de appellat.* vel quis est excommunicatus pro manifesta offensa, & ad hoc vt vere possit absolui, debet impendere aliquam satisfactionem; vnde cum excommunicatus petit absolutionem, & aduersarius excepit, non esse absoluendum, nisi impensa satisfactione, & iudex reijcit hanc exceptionem, & iste aduersarius appellat, nihilominus iudex à quo potest, pendente hac appellatione, eum absoluere, & talis absolutio valet, quia sicut excommunicatio etiam iniustè lata ligat ita etiam absolutio, licet sit iniusta, soluit quia excommunicatio, & absolutio paribus ambulant passibus, imo à fortiori solui absolutio, quia est fauorabilior, *Franch. in d. c. 25. qua fronte sub numero 38. vers. 4. quæritur de appel. & Lancell. d. lim. 23. n. 4. 5. & 6.* & quod sit fauorabilior patet ex eo, quod excommunicationis sententia non potest ferri post interpositam appellationem, vide *infra num. 54. vers. sublimita quinto*, & tamen potest ferri sententia absolutionis, *vt dixi hic supra, & infra*, & quod iudex à quo possit absoluere, pendente appellatione, scribunt Abb. Franch. Dec. & Lancell. quos retuli, & sequutus sum *supra q. 3. n. 39. vers. infero nono*.

25 Declara istam extensionem, vt quamuis absolutio, lata post appellationẽ legitimam, non sit nulla sed valeat, tamen vti iniusta, & remedio appellationis potest rescindi, *Franch. d. c. qua fronte q. 4. n. 35. in vltimis verbis*.

26 Extende secundo eandem illationem, vt quamuis excommunicatus pro manifesta offensa, vel contumacia nõ debeat absolui, nisi prius satisfaciat, sicut quando quis esset excommunicatus propter rem iudicatam, aut in executione instrumenti habentis executionem paratam; tamen, si fuerit absolutus, nulla satisfactione nullaq; citatione præcedente, absolutio est valida, licet si iniusta, *Franch. in d. cap. 25. qua fronte, quæst. 4. numero 35. & sub num. 38. vers. sexto. limita de appell.* & quod absolutio teneat, & non suspendatur per appellationem etiam si forma absolutionis non fuerit obseruata, & ideò nihil in præiudicium absolutionis possit innouari, refert, & sequitur Lancell. *d. c. 12. lim. 21. princip. numero 36. & 37. fol. 371. & d. limit. 23. sub numero 6. vers. ampliari, & num. 7. fol. 371.* dicens, quod cum reformatores fuissent excommunicati, & postmodum absoluti iudicialiter ab Auditore Cameræ, & eorum aduersarius appellasset ab eiusmodi absolutione, & pretẽderet, non fuisse seruatam formam absolutionis ob defectum omissæ, cautionis, ideoq; affigendo cedulones contra dictos reformatores procurasset illos denunciari excommunicatos, & reformatores instarent pro remotione dd. cedulonum, quia nihil poterat innouari per appellationem in præiudicium absolutionis, cum absolutio etiam iniusta liget, vt dixi.

27 Confirmatur hæc extensio, quia sicut tenet excommunicatio, non seruata forma data à iure, ita etiam tenet, & valet absolutio, non seruata forma data à iure, *Franch. in dicto cap. qua fronte, num. 38. vers. sexto limita. & sub num. 43. vers. vltimo dubitatur de appell.* quia excommunicatio, vel absolutio non subijcitur alicui formæ, *Franch. ibid. numero 41.*

28 Declara restringendo hanc extensionem, vt procedat quando non seruatur forma tradita à iure, secus est quando forma esset data ab homine in rescripto, quia si Papa, vel Legatus de latere, seu alius ordinarius committeret alicui potestatem absoluendi à sententijs censuræ, dato certo ordine, tunc absolutio, prætermisso illo ordine, non solum esset iniusta, sed esset etiam ipso iure nulla, & idem dicendum esset in excommunicatione, si ferretur ex potestate data ab homine, *vt refert, & sequitur Franch. in d. c. qua fronte numero vigesimonono, lim. 6.*

29 Restringe primo eandem illationem, vt non habeat locum quando excommunicatio, vel absolutio ferretur

à non habente iurisdictionem, quia esset nulla, *Franch.in d.c.qua fronte n.40.de appell.*

30 Restringe secundo, vt non procedat quando absolutio fuisset obtenta per vim, vel metum, quia esset ipso iure nulla, *Franch.eod.c.qua fronte, versus finem, n.45.*

31 Restringe tertio, vt non procedat in casu præcedentis declarationis, positæ *supra n.28.*

32 Restringe quarto declarando, vt absolutio à sententia excommunicationis dari non debet his duobus casibus.

Primus est, quando quis, præcedente legitima appellatione, fuit excommunicatus, & sic nulliter, & vellet hanc excommunicationem reuocari, petendo se absolui, & denuntiari non ligatum & cognitio huius absolutionis fieri non posset, nisi cognitio de iniustitia causæ principalis; tunc enim talis absolutio dari non debet, *cap.54. solicitudinem, & ibi Franch.sub n.5.vers.in gloss.2. de appell. Lancell.tract.de attent.par.2.cap.12.lim.23.n.7. in fine, & n.8. fol.371.*

33 Secundus est, quando fuisset appellationi renuntiatum, & peteretur absolutio remedio attentatorum, quasi ista absolutio sit reuocatio actus excommunicationis post, & contra legitimam appellationem latæ, *Bellam.decis.660.si contra quem refert. & sequitur Lancell.dicta lim.23.num.9. fol.371.*

34 Sublimita I. nunc declarando limitationem, vt appellatio admittatur ad effectum deuolutiuum, in tantum quod superior, ad quem est appellatum, potest excommunicatum absoluere, nec tenetur illum absoluendum remittere ad iudicem à quo; potest tamen remittere, si vult, *Spec. tit. de appell.§.in quib.vers.sed dices, n.17.fol.186. lib.2. & Farin.in qq.crim.q.101.n.68.* & probatur *in c. 40. per tuas de sent.excom.*

35 Declara istam sublimitationem, vt procedat quando superior cognoscit de toto negotio per viam appellationis, quia tunc ipse superior potest eum absoluere, vel remittere absoluendum, secus si ad eum esset reclamatum per viam querelæ, quia tunc debet remittere ad diœcesanum, qui excommunicauit vt eum absoluat, *Spec. citatus num.præced.*

36 Sublimita II. vt procedat quando fertur sententia excommunicationis, secus quando fertur declaratoria, hoc est, declaratur incidisse in excommunicationem, quia ab ista declaratoria datur appellatio, quæ suspendit declaratoriam, *Felyn.in cap.10.cum non ab homine, columu.penult. vers.& nota quod sub n.duodecimo, de iudic. Dec.in cap.26. reprehensibilis, num.21.de appell. Mar.in.in suo spec.p.6.act. 2.princ.in verbo & quandoque appellatur lim.5. num. 180. fol.484. Put.decis.271. Papæ. num.1.& 4.lib.3.Rot.diuers. decis.100.ex nouem, num.3.& 31.in fine par.1.* loquens generaliter in qualibet declaratoria, *Lancell.tract.de attent. par.2.cap.12.de attent.& innou.appell pend. lim.21. princ. num.21.vers.3.& num.22.fol.371.& Farin. in qq. crim. q. 101. n.67.*

Comprobatur primo hæc sublimitatio, quia licet à pena iuris non detur appellatio, tamen datur à declaratoria incursus in eam, *Franch.Felyn.& alys quos retuli, & sequutus sum lim.seq. n.3.*

37 Comprobatur secundo, quia à sententia super declaratione iuris potest appellari, & ideò in ea currunt fatalia, deseritur appellatio, & sententia lata super iure transit in rem iudicatam, *Franch.in c.44.sæpe, n.9.& 10.not.5.de appell.* & tamen à sententia iuris excludit omnem prorsus appellationem retuli, & sequutus sum *lim.seq.*

Comprobatur tertio, quia licet is, qui condemnatur diffinitiuè vigore fictæ confessionis præcedentis non possit appellare, stante statuto, quod contumax habeatur pro confesso, & conuicto, iuxta ea, quæ secundum vnam opinionem, de qua remissiuè dixi *supra q.5.sub n.86. vers. secundus casus*, tamen potuit appellare à declaratoria, quia fuit reputatus pro confesso, *vt retuli ead.qu.5. sub n. 91.vers.restringe, & vers.seqq.* vbi videas.

Confirmatur quarto, quia licet à notorio non detur appellatio, tamen datur à declaratione notorij, *vt scripsi supra lim.4.n.65.*

38 Ratio quare à sententia excommunicationis non detur appellatio, & detur à declaratoria incursus, non est ea, quam assignat Lancell. *d.lim.21.n.22.fol.371.* dicens, à declaratoria excommunicationis incursæ benè dari appellationem, licet ab excommunicatione non detur, quia (sit cum sua pace dictum) hæc ratio videtur omnino eadem cum dicto; ea igitur est ratio, quia sententia excommunicationis non est ferenda ab homine, nisi his duobus concurrentibus; primo quod præcesserit monitio, *cap.26 reprehensibilis, & c.61.cum speciali, de appell.& cap.48. sacro de sent.excom.Spec.tit.de teste, rubr. de testium compulsione, num.6.Franch.in cap.quinto cum sit romana, §.præterea, sub num.secundo vers.in gloss.fin. de appellat. et dixi lib. præced. cap. decimo num.114.* secundo quod adsit contumacia, quia ab homine pro delicto, etiam si notorium sit, excommunicatio ferri non potest, sed solum pro contumacia, *Franch.dicto §.præterea num.tertio.* Vnde cum feratur super re manifesta, & re de præsenti, habet naturam sententiæ latæ super notorio, quod idem est, quando excommunicationis sententia fertur ab ipso iure, secus est in declaratoria super incursu, quia fertur super re de præterito, in qua facilius potest errari, & hac de causa dicimus non appellari à notorio, sed appellari à declaratoria notorij.

39 Contrariam opinionem, nempe à declaratoria super incursu excommunicationis non dari appellationem, sensit Addit.ad Rot. *decis.2.alias 49. si feratur, n.5. de dol. & contum.innou.* dicens, quod si appelletur à declaratione iudicis, qui pronuntiat, & declarat, aliquem incidisse in sententiam excommunicationis, is debet, etiam pendente appellatione, euitari tam in actibus iudicialibus, quam in extraiudicialibus, & sic, vt ponderat Lancel. *tr.de attet. p.2.c.12.de attent.et innou.appell.pend.lim.21. sub n.23. et 24.* appellatio à declaratoria non suspendit excommunicationem, illiusque effectum: si non suspendit; ergo non datur appellatio suspensiua, de qua agimus.

Confirmatur hæc opinio contraria, quia sicut non potest appellari ab executione instrumenti, & ab executione rei iudicatæ per ea, quæ dixi *supra lim.9.& 10.vtrobiq; n.1.et seqq.* ita etiam non potest appellari à declaratione, seu pronuntiatione de exequendo per ea, quæ dixi *d. lim. 10.sub n.8.vers.contrariam.*

40 Non recedas, si placet, à sublimitatione, quæ communiter tenetur.

41 Nota illatiuè ex hac sublimitatione, quod pendente appellatione à declaratoria incursus in sententiam excommunicationis, non potest declaratus denuntiari excommunicatus, & sic appellatio impedit publicationem *Franch.in c.53.pastoralis, §.verum quia q.6.n.27.de appell. et Lancell.d.c.12.lim.21.n.21.fol.371.*

42 Extende primo hoc notabile, vt procedat siue declaratoria feratur super excommunicatione lata ab homine, siue à iure, Franch. *vbi supra*.

43 Extende secundo, vt sicut sententia excommunicationis lata post interpositam appellationem redderetur nulla, ita etiam denuntiatio esset nulla, si fieret post interpositam appellationem, nisi factum esset notorium, *Franch.in d.cap.pastoralis, §.verum quia, q.6 sub num.27.de appell.*

44 Restringe primo eandem secundam sublimitationem, vt non procedat in declaratoria censuratum ob non paritionem rei iudicatæ, quia talis declaratoria censetur pars exequutionis rei iudicatæ & ideo non datur appellatio,

latio, *Contar. in l. vnica, lim. 19. numero 19. in fine, & nu. 20. C. si de mom. poss. &* Lancell. *tract. de attent. parte 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. lim. 21. princip. numero 27. fol. 371.* referēs ex resolutione Rotæ per eum citatæ, quod appellatio isto casu non suspendit sententiam, & effectum declaratoriæ.

45 Restringe secundo, vt non procedat in declaratoria incursus in excommunicationem, aliasq; censuras contra obligatum in forma cameræ, quia appellatio à declaratoria isto casu non suspendit denuntiationem, & publicationem faciendam, *Gallesi. ad formul. camer. obligat. in 2. parte 3 princip. in cap. reliqua ad process. numero 43. iunctis his, quæ scribit numero 38. & seqq. fol. 363. quem refert, & sequitur Lancell. d. lim. 21. numero 26. fol. 371.* Vnde in casibus harum restrictionum potest denuntiari, non obstante appellatione.

46 Ratio huius restrictionis, assignatā à Gallesi. non placet Lancellotto *vbi supra:* ego dicerem, rationem esse, quia appellaret ab executione, à qua non appellari scripsi *supr. lim. 10. num. 1. & seqq.* Sed declaratio est pars executionis obligationis cameralis: ergo à declaratione non potest appellari; vnde is, qui non appellauerit infra decem dies à sententia appellabili, non potest appellare deinde a citatione, qua iudex eum monet ad videndum se declarari, & denuntiari, quia illa citatio est actus executionis, *Lancell. d. c. 12. lim. 50. princ. n. 118. & 119. fol. 380.*

47 Sublimita III. vt non procedat in præcepto facto sub pœna excommunicationis, quia ab eiusmodi præcepto potest appellari iudicialiter, & extraiudicialiter, & appellatio suspendit in tantum, quod si iudex excommunicaret, excommunicatio esset nulla, *c. 52. dilecti de appell. & ibi Abb. not. 1. numero 2. idem Abb. in c. 18. consuluit numero octauo vers. ex his eod. tit. de appellat. Ang. cons. 88. & Maran. in suo spec. parte 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur lim. 5. numero 181. fol. 484.* Et quod possit appellari à sententia ferenda, & sic à comminata excommunicatione, & appellatio suspēdat, refert, & sequitur Farin. *in qq. criminal. quæst. 101. numero 70.* Et quod à comminatione iudicis, executiua grauaminis iam illati de præterito, puta quando iudex præcedit parti, vt aliquid daret, vel faceret sub pœna excommunicationis, possit appellari, scribit Franch. *in cap. 60. cum cessante not. vlt. sub numero 6. de appel.*

48 Contra istam sublimitationem motiuat Spec. *tit. de appell. §. in quibus vers. sed dices, sub n. 17. ibi, dicunt etiam* scribens, quod si Episcopus præcepit aliquid alicui, qui dicat, se ad id non teneri, & appellat à præcepto, & Episcopus nihilominus excommunicat, talis sententia tenet, dummodo verum sit, quod ille tenetur.

Retenta sublimitatione.

49 Exemplifica eam; iudex facit tibi præceptum, vt soluas Titio centum infra mensem sub pœna excommunicationis latæ sententiæ; tu certè potes à talis sententia appellare, *Card. Alex. in cap. 63. dilecto filio numero nono vers. & per istum textum de appellat.*

Amplia eādem sublimitationem, vt habeat locum cum in qualibet sententia censuræ ecclesiasticæ, lata sub conditione, quia suspenditur, si ante conditionis euentum appelletur, *Franch. in cap. 40. præterea in summario, et num. 4. vers. vltimo tenementi de appell.*

50 Declara primo obiter eandem sublimitationem, quod licet quis, non appellando, & non parendo præcepto facto sub pœna excommunicationis, sit excommunicatus, tamen non erit excommunicatus, si per impotentiam nō paruerit præcepto, *Franch. in c. 21. quæstioni n. 4. vers. vltimo nota de appell.*

51 Declara secundo, vt excommunicatus sub conditione non dicatur excommunicatus antè euentum conditionis; quare si iudex dixerit; excommunico te, nisi solueris creditori infra mensem, tu interim ante lapsum mensis non eris excommunicatus. *Franch. in c. 40. præterea not. 3. nu. 3. vers. conclude de appell.*

52 Declara tertio, vt si iudex excommunicauerit debitorem, nisi satisfecerit creditori infra mensem, & creditor proroget terminum debitori, is non incidit in excommunicationem, quia videtur satisfecisse, licet non soluerit, & sententia iudicis, lata in fauorem creditoris, intelligitur cum conditione, nisi creditor velit maius tempus dare, & parte remittente, Deus etiam remittit, *Franch. in d. cap. 40. præterea sub n. 5. vers. in gloss. 1. de appell.* cum quo ego pertranseo, licet Innoc. Host. & Ioann. Andr. ibid. *sub n. 8.* teneant contrarium.

53 Sublimita IV. quando sententia excommunicationis contineret intolerabilem, & patentem errorem, vt puta, si diceret, *excommunico te, quia facit eleemosynam, aut quid simile,* quia tunc potest appellari, *Farinac. in qq. crim. q. 101. numero 69.*

54 Sublimita V. vt non procedas in sententia excommunicationis lata post interpositam legitimam appellationem, quia tunc excommunicatio, non sortitur effectum suum; & ideo clericus excommunicatus post interpositā legitimam appellationem potest, pendente appellatione, absq; aliqua irregularitate celebrare, & prosequi officium suum in diuinis, *Franch. in c. 16. ad præsentiam, nu. 3. 4. & 5. de appell. Lancell. tract. de attent. parte 2. c. 12. de attent. et innou. appell. pend. lim. 26. n. 5. fol. 373.* & communicans cum excommunicato post interpositam legitimam appellationem non incurrit excommunicationem, neque literis sperioris denuntiantis excommunicatum, vt euitetur, tenetur obedire, si probabiliter constat, quod fuit excommunicatus post legitimam appellationem, *Franch. in c. 55. dilectis not. vlt. n. 12. 13. et 24. de appel.* imò quod excommunicatio lata post legitimam appellationem sit nulla, notat Franc. *in c. 25. qua fronte, nu. 29. et in c. 44. sæpè sub n. 3. ver. in gl. in vers. rata de appell.* Et quod appellatio, præcedens sententias censuræ, suspendat earum effectus, & eas nullas reddat, scribit idem Franch. *in cap. 37. adhæc quoniam n. 2. in fine eod. titul. et in cap. 52. dilecti filij n. 2. de appell.* Et quod sententia censuræ, vt est excommunicatio, suspensio, vel interdictum; si proferatur post appellationem, sit ipso iure nulla scribit Franch. *in c. 1. dilecti n. 3 not. 3. de appell.* Et quod excommunicatio lata post appellationem legitimam sit nulla, scribit Franch. *in d. c. ad præsentiam sub n. 3.*

55 Amplia hanc sublimitationem, vt sententia excommunicationis, seu censuræ lata post legitimam appellationē sit nulla, etiam si appellatio fuerit extraiudicialis, *Franc. in c. 1. n. 3. not. 3. et in c. 53. dilecti filij n. 2. de appel.* dans cautelam, vt ille, qui timet excommunicari à suo Prælato, vel alio superiori etiam extraiudicialiter procedente, appellet à tali futuro grauamine.

56 Tempera eandem sublimitationem, vt non procedat quādo iudex est datus cum clausula (*appellatione remota*) quia tunc iudex potest excommunicare etiam probabiliter appellantem; quando illa appellatio non reperitur expressè approbata à iure in illo casu sicq; excommunicatio, lata post appellationem à iudice dato cum præfata clausula, non est nulla, *Abb. in cap. 53. pastoralis sub numero 9. versus finem, et Franch. num. 7. vers. 2. septimo operatur de appellat.*

57 Declara primo obiter eandem sublimitationem, vt dicens se excommunicatum post appellationem, debeat hoc probare, *Rebuff. trac. de nomin. quæst. 14. nu. 23. fol. 187.*

Declara secundo, vt si in puncto, & momento simul concurrant excommunicatio, & appellatio, præsumitur, quod excommunicatio præcesserit, sicque appellatio redditur sine effectu suspensiuo in foro conscientiæ quia in isto foro semper præsumitur pro validitate

excommunicationis;at in foro iudiciali presumitur,quod præcesserit appellatio,quia debet fieri benigna interpretatio, *Franch.in c.40.præterea,n.18.de appell.* adde quæ in alio proposito scripsi *sup.q.3.num.4. & supra hac ead.q.in ampl.n.60.ampl.17.*

58 Exemplifica primo hanc declarationem in casu, quo iudex legebat sententiam excommunicationis, & pars antequam iudex proferret verbum (*excommunico*) appellauit, vel e contra dum pars appellabat, exprimendo suam appellationem,iudex excommunicauit eam, *Franc. in d.c. præterea,n.19.q.6.& Gemin.in c.1.n.9.vers.sed pone de appell.in 6.*

Neque dicas, quod in dubio debet præsumi pro sententia,quia respondet Gemin.*dicto cap.1.n.9 in fine*, hoc esse verum vbi constat de iurisdictione excommunicantis.

59 Exemplifica secundo, quando iudex diceret, excommunico te, si appellas, seu si appellaueris, quia tunc excommunicatio sequitur appellationem, *Franch. in d.cap. præterea,n.17.q.5.*

60 Sublimita VI. vt non habeat locum in sententia interdicti,respicientis temporalia,item beneficium,pontificalia,& vsum pallij, quia appellatio, suspenderet effectum sententiæ interdicti quoad ista, *vt retuli, & sequutus sum supra q.3.n.67.& 68.*

LIMITATIO XXIII.

SVMMARIVM.

Pœna imposita à iure non admittit appellationem, n.1.& 2. vbi redditur ratio.

Declaratur, num.3.

1 Limita XXIII. in sententia, qua est imposita pœna iuris,quia ab ea non potest appellari, *l.242. si qua pœna,ff.de verb.signif.Roman.sing.216.à pœna legis,& ibi Addition.Franch.in c.13.peruenit,in fine,n.14. & in c.29. consuluit,n.4.de appell.Felyn.in c.10.cum non ab homin.col.penult.vers.& no.quod sub n.12.de iudic.& in cap.2. præterea lim.4.sub n.6.de spons.Dec.in c.60.cum cessante,n.30 de appell.Nicell.tract.de concord.gloss.concord.6.fall.36.n.78.fol.194.Cornaz.in Lucen.decis.193.in causa,N.sub n.5. vers.6. & Far.in qq.crim.q.101.lim.12.n.65.*

2 Ratio est, quia ius neminem grauat, hincque dicitur, quod iuris executio non habet iniuriam, ideoque cum neminem grauet, non potest appellari; ex quo causa immediata appellationis est ipsum grauamen, *vt hæc omnia scribit Franch.in d.c.29.consuluit,n.3.in fine, & n.4.*

3 Declara hanc limitationem, vt sit vera quoad partem sententiæ, quæ est iuris, quare non potest condemnatus dicere (*ego appello ab hac pœna imposita à iure*) secus est quoad eam partem sententiæ, quæ respicit factum, processum, & declarationem iudicis super illo facto, & processu, quia ab ista declaratoria iudicis datur appellatio, *Rom.Franch.Felyn.Nicell.& Cornaz.vbi supra,Capic.decis.1.num.19.* Vnde condemnatus non rectè appellaret, si diceret (*appello ab ista pœna*) sed debet dicere (*appello,quia non sum culpabilis; vel quia non fuit probatum me incidisse in pœnam*) *Felyn.vbi supra.*

Comprobatur hæc declaratio ex his, quæ dixi limit. *præced.n.36.& 37.*

LIMITATIO XXIV.

SVMMARIVM.

Sortis sententia non est appellabilis.

1 Limita XXIV. in sententia lata iudicio sortis, quia ab ea non appellari scripsi,& declaraui *q.præced. lim.6. n.1.& seqq.*

LIMITATIO XXV.

SVMMARIVM.

Futurum grauamen non est appellabile.

1 Limita XXV. vt non procedat in grauamine futuro, quia ab eo non potest iudicialiter appellari, sed solum à præterito,vel præsenti,vt latè declaraui *supra q.5.n.101.& seq.*vbi videas.

LIMITATIO XXVI.

SVMMARIVM.

Visitationis decreta, seu sententia non admittunt appellationem.

¶ *Extenditur I.vt habeat locum in his,quæ procedunt ex ipsa visitatione, n.2.*

Extenditur II.etiam in his,quę Episcopus non agit in actuali visitatione n.3.

Extenditur III. etiam si is, qui appellat, allegaret exemptionem,n.4.

Extenditur IV.in sententia interlocutoria,n.5.

Extenditur V.vt etiam appellatione, seu querela interposita ad Sedem Apostolicam, seu emanata inhibitione, possit procedi ad executionem, n.6.

¶ *Infertur I. eum, cui Episcopus in visitatione facit præceptum de residendo,non posse appellare,n.7.*

Infertur II. Monachum non posse appellare à correctione Abbatis,n.8.

Ampliatur primo hæc illatio in correctione Episcopi contra clericum, n.9.

Ampliatur secundo in censuris Romanorum n.11.

Restringitur eadem illatio, vt non procedat in correctione excessiua,n.12.

Declaratur,exprimendam esse causam grauaminis, n.13.

Et ad quem sit appellandum, n.14.

1 Limita XXVI. in visitatione, quā facit Episcopus præsertim ad correctionem morum quia ab ea non dari appellationem disponit Sacrum Concilium Tridentinum *c.10.sess.24. de reform. & scribunt Lancell. tract.de attent. p.2.c.12.de attent.et innou.appell.pendent.lim.18. princip. n.6 fol.370.Rugin.tract. de appell.§.2.c.3.n.46.et Marches. tract.de commiss.p.1.de commiss.appell.extr.Rom.cur. c.6.n.78.fol.78.in 2.impress.*

Ratio huius limitationis est, quia quando agitur de cultu diuino,& aliquid decernitur fauore ecclesiæ, & ipsius cultus diuini,tunc ne interim diminuatur,vel pereat, ab illo decreto vti à decreto per modum prouisionis,non datur appellatio suspensiua,*Rebuff.tract.de sentent. prouis. in præfat.n.37.& sub n.38.in fine,tom.1.fol.229.*

Sed in visitatione agitur de cultu diuino, & fauore animarum.Ergo &c.

2 Extende primo hanc limitationem,vt neque detur appellatio in his, quæ ex ipsa visitatione procedunt,*Sacr. Conc.Trid.vbi supra,et notat Marches. citatus num.præced.*

3 Extende secundo,vt appellatio prohibeatur non solum in his, quæ ordinarius agit in actuali visitatione, & ideo certum est,fuisse decreta in ipsa visitatione,sed prohibeatur etiam in his, quæ an fuerint gesta in ipsa visitatione non constat,nisi per assertionem ordinarij,qui dixerit,ea fieri ratione visitationis;vnde si ab istis appelletur, & Episcopus,appellatione non obstante,exequatur,non dicatur attentata,*Lancell.lim.18.n.8.in fine,et n.9. fol.370.*

4 Ex-

4 Extende tertio, vt procedat etiam si is, qui appellat allegaret, seu allegasset exemptionem, quia nihilominus appellatio non impediret, aut suspenderet executionem eorum, quæ ab Episcopo in visitatione mandata, decreta, aut iudicata fuerint.

Verum tamen est, quod si Episcopus procedat in exemptis, seu alias priuilegiatis contra eorum priuilegiata datur appellatio, *Marches. tract. de commiss. par. 1. de commiss. appell. extr. Rom. cur. cap. 6. n. 78. fol. 78. &* vbi apparuerit de exemptione, seu priuilegio, illa gesta reuocarentur, *Manfr. tract. de attent. appell. pend. lib. 2. concl. 50. fol. 248. & Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 12. lim. 18. nu. 2. & seqq. fol. 369.*

5 Extende quarto, vt in causis visitationis, & correctionis, siue habilitatis, & inhabilitatis, nec non criminalibus, ab Episcopo, seu illius in spiritualib. Vicario generali ante diffinitiuam sententiam ab interlocutoria, vel alio quocunq; grauamine non appelletur; quare Episcopus, seu Vicarius appellationi huiusmodi tanquam friuolæ deferre non tenetur, sed ea, ac quacunque inhibitione ab appellationis iudice emanata, nec non omni stylo, & consuetudine, etiam immemorabili contraria non obstante, poterit ad vlteriora procedere, vt disposuit Sacrum Concilium Trident. *c. 1. versus finem sess. 13. de reformat.*

Nec dicas, hanc extensionem esse superfluam, quia cum Concil. Trident. *eod. c. 1. in fine*, permittat, posse appellari ab interlocutoria quando non potest appellari à diffinitiua, *& in c. 10. sess. 24.* de reformat. prohibeat simpliciter appellationem in his, quæ spectant ad visitationem, & sic prohibeat appellationem à diffinitiua necessario admittit posse indistinctè appellari ab interlocutoria.

Quia respondeo, quod Sacrum Concil. Tridentinum non disponit, posse appellari ab interlocutoria quando non potest appellari à diffinitiua, sed mandat, tunc seruari statuta sacrorum canonum, & sacri canones, & ratio euidens statuunt, quod si appellatio prohibeatur, eo quia res celeritatem desideret, tunc appellatio intelligatur prohibita tam à diffinitiua, quam ab interlocutoria, vt retuli, & sequutus sum *supra lim. 6. memb. 7. n. 37. iuncto nu. 33.* sed in visitatione agitur de cultu diuino, in quo requiritur celeritas, *vt dixi supra sub n. 1. versic. ratio ergo &c.* & sic dispositio Concilij Tridentini d. c. in fine operatur in causis criminalibus.

6 Extende quinto, vt non solum appellatio interposita ad superiorem mediatum, sed etiam appellatio, aut querela interposita ad Sedem Apostolicam, & etiam inhibitio non impediat, an suspendat executionem eorum, quæ Episcopus mandat, decernit, aut iudicat in his, quæ spectat ad visitationem, aut morum correctionem, *Concil. Trid. d. c. 10. in fine, sess. 24. de reformat.*

7 Infero primo ex eadem limitatione, quod si Episcopus in visitatione faciat alicui præceptum de residendo in ecclesia, ille non poterit appellare ab illo præcepto, nisi alleget aliquam rationabilem excusationem, *Franch. in c. 28 peruenit, il secundo, not. vlt. n. 5. de appell.* vide Concil. Trid. *sess. 23. c. 1. in fine, de reform.*

8 Infero secundo, quod à correctione, quam facit Prælatus regularis, puta Abbas in subditum monachum, non datur appellatio, *c. 3. ad nostram, & ibi Franch. n. 3. et Card. Alex. in pr. & n. 10. vers. vltim. nota, Dec. n. 1. de appell.* Et quod à correctione, seu disciplina ecclesiastica non appelletur, & ideo religiosus non possit appellare à pœna imponenda secundum regulam, suam, seu secundum statuta sui ordinis, cum ea statuta sint eis leges factæ, scribit *Franch. in c. 26. reprehensibilis, not. 3. n. 9. de appel.*

9 Amplia primo hanc secundam illationem, vt habeat locum etiam in correctione, quam facit superior contra subditum secularem, id est, contra clericum secularem, quia neq; is potest à correctione appellare, *Rebuff. tract. de appell. art. 7. glos. 2. n. 24. vers. 11. tomo 3. fol. 504.* & quod hæc amplatio sit recepta etiam per leges Regni Franciæ, scribunt Rebuff. *vbi supra*, & Greg. Tholos. *tract. de appel. lib. 2. c. 10. n. 7. vers. in Gallia, fol. 156.* dicēs, quod si presbyteri, vel alij viri ecclesiastici appellarint tanquam ab abusu ad Parlamentum ratione disciplinæ, & correctionis potest non obstante appellatione iudex ecclesiasticus corrigere suum subditum, & postea is appellans potest, si vult, prosequi appellationem; adde Concil. Trid. *sess. 22. c. 1. de reform.*

Contrariam opinionem, nempe, quod clericus secularis possit appellare à correctione iudicis ecclesiastici, tenent *Spec. tit. de appell. §. in quibus autem casibus, num. 14. ver. 11. à correctione lib. 2. fol. 185.* vbi contra Innocētium distinguit, vt persona regularis non appellet à correctione secularis autem appellet, *Maran. in suo Spec. par. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoq; appellatur, nu. 334. limit. 27. fol. 507. & Greg. Tholos. d. c. 10. n. 6. ver. explicat, fol. 155. & Rugin. tract. de appel. §. 2. c. 3. n. 229. in verbo correctio.*

10 Ratio huius opinionis contrariæ potest esse, quia maior est potestas Abbatis in monachos, quam Episcopi in clericos suos, & monachus tenetur magis obedire suo Abbati, quam Episcopo, *Franch. in c. 3. ad nostram, sub nu. 2. ver. vltimo nota de appel. & Maran. d. lim. 27. n. 335.* Vnde prælatus regularis potest corrigere subditum ipse solus absque capitulo, *Franch. in d. cap. ad nostram, not. vlt. n. 2. & Dec. nu. 13. & apertè num. 16. idem Franch. in c. 26. reprehensibilis, n. 12. & Card. Alex. nu. 16. de appell.* sed Episcopus solus sine consilio sui capituli non posset suos clericos punire, licet de consuetudine possit quærere sibi hoc ius *Franch. in d. c. ad nostram, not. vlt. n. 2. & in d. c. 26. reprehensibilis, sub n. 12.*

Ego non discedo ab ampliatione, dummodo Episcopus corrigat mores, vel castiget per modum visitandi; Et ratio est, quia in visitatione, vel agitur per modum prouisionis, & sic remanet ius integrum, vel agitur, de re, quæ aut nullum, aut paruum infert præiudicium, & requirit etiam celerem executionem, cum agatur de cultu diuino, & vtroque casu erit prohibita appellatio suspēsiua: quod si ageretur de re grauis præiudicij, & non per modum prouisionis, vtique erit semper licita appellatio, tanquam ab excessu, quia quæ grauia sunt nō possunt in visitatione diffinitiuè terminari, sed solum per viam prouisionis, quia si determinentur diffinitiuè, omissis solemnibus iudicij, daretur visitationis excessus, à quo potest appellari, *vt dixi infra n. 12.*

11 Amplia secundo illationem, vt habeat locum etiam in censuris Romanorum, quæ sine prouocatione à censoribus irrogabātur, vt ex Plut. & alij refert, & sequitur Greg. Tholos. *tract. de appellat. lib. 2. cap. 10. num 5. versic. poterit esse, fol. 155.*

12 Restringe eandem illationem, vt non procedat, quando correctio haberet excessum, quia tunc daretur appellatio, *Spec. d. §. in quibus autem casibus, sub num. 54. Franch. in capitul. 31. de priore, sub numero 2. ver. in glos. 1. ibi; fallit quando modus, de appell. Card. Alex. in d. c. 3. ad nostram, nu. 3. versic. nota secundo, & Dec. num. 1. & seqq. de appel. Maran. d. lim. 27. sub numero 333. Greg. Tholos. d. c. 10. numero 1. & apertè num. 8. ver. assertur tamen, fol. 156. & Rugin. d. §. 2. c. 3. numero 229.* & de excessu Prælati in visitatione vide multa congesta à Panuin. *tract. de visitat. p. 1. q. 10. per totam, fol. 189. & seqq.*

Ratio huius restrictionis est, quia nulla est causa, in qua possint prohiberi appellatio ab excessu, vide *supra lim. 10. sub numero 28.*

13 Declara primo eandem restrictionem, vt in appellatione debeat exprimi causa grauaminis, siue ad correctionem procedatur in iudicio, siue extra iudicium, siue ante sententiam, siue post sententiam *Franch. in capit. 3.*

ad nostram, sub n.4. de appell. Et ratio est, quia quando ius resistit appellationi, nisi in certo casu, tunc appellans debet exprimere illum casum vt sic appareat appellatum in casu concesso, *Franch. eod. cap. ad nostram, n.3. in fine.*

14 Declara secundo, vt appellatio ab excessu, quando Abbas est nimis seuerus in corrigendo, sit interponenda ad capitulum, hoc est debet tunc adhiberi capitulum, *Franc. in c.26. reprehensibilis, n.13. & Dec. n.3. de appell.*

LIMITATIO XXVII.

SVMMARIA.

CAPITVLI maior pars quod fecit, non admittit appellationem, num.1.

Sublimitatur I. vt non procedat, quando appellatur ex rationabili causa, n.2.

Sublimita II. in Regno Franciæ, n.3.

1 Limita XXVII. in eo, quod facit maior pars capituli, quia ab eo non appellatur, cap.1. de his quæ fiunt à maiori par. capit. *Spec. tit. de appell. §. in quibus, sub n.18. in fine, ver. vigesimo, lib.2. fol.186. Ant. de Butr. in c.46. constituti, sub n.14. vers. quaero quid mouit papam de appell. Rebuff. tract. de appell. art.7. gloss.2. n.33. ver. decimo octauo, to.3. fol.505. & Rugin. d.c.3. n.47. fol.73.*

2 Sublimita hanc limitationem, vt non procedat, quando appellatur ex rationabili causa, vt habetur *in d.c.1.*

3 Sublimita II. vt non seruetur in Regno Franciæ, Rebuff. citatus *supra n.1.* dicens, quod etiam in his passim in illo Regno appellatur.

LIMITATIO XXVIII.

SVMMARIVM.

Contractus non admittit appellationem, num.1.

1 Limita XXVIII. in contractu, quia ab eo non datur appellatio, Bald. *in l.1. sub num.1. in 3. oppos. C. de recept. arbitr. Nicell. tract. de concord. glos. concord.6. fall.80. n.125. fol.196. Rugin. tract. de appell. §.2. c.3. n.49. & scripsi lib. preced. c.2. sub n.327.*

LIMITATIO XXIX.

SVMMARIVM.

Administrator, seu tutor condemnatus ad reddendas rationes non appellat, n.1.

Et quid in sententia, quia interdicitur bonorum administratio, nunquid sit appellabilis, n.2.

1 Limita XXIX. in sententia, qua administrator loci pij condemnatur ad reddendas rationes suæ administrationis, quia licet is appellet, tamen cogitur eas reddere, non obstante appellatione, vt referunt, & sequuntur Lancell. *tract. de attent. p.2. c.12. de attent. & innou. appell. pend. lim.19. princ. n.1. & 2. tom.5. fol.370. & Rugin. tract. de appell. §.2. c.3. sub n.56. ver. idem.*

† Idem seruatur cum quis est condemnatus ad reddendas rationes administrationis alicuius loci pij, vel vniuersitatis, *vt per Ang. in §. œconomos, in finem, Auth. de sanctis Episc. Salyc. in l. abstinendis, C. quando de appell. recipiend.*

Et quod executio sententiæ, qua tutor, seu eius hæredes condemnantur ad reddendam rationem tutelæ non suspendatur per appellationem, scribit Borguin. *tract. de tut. & curat. n.113. tom.8. p.2. fol.340.*

2 Infero ex hac limitatione non appellari à sententia, quia inter dicitur administratio bonorum, quia interdicere administrationem bonorum, & cogere ad reddendas rationes administrationis videntur simul ambulare, & vnum sequi alterum, vnde, interdicta bonorum administratione, prohibita est alienatio, *l.10. Iulianus, ff. de curat. fur.* Iulianus scribit eos, quibus per Prætorem bonis interdictum est, nihil transferre posse ad aliquem, quia in bonis non habent, cum eis diminutio sit interdicta.

Confirmatio hæc illatio, quia alienatio, facta ab eo, cuius bona propter delictum ipso iure confiscantur, ideoq; est etiam ei interdicta bonorum administratio, & ipso iure nulla, vt ex communi * opinione, refert & sequitur Clar. *recept. sent. lib.5. §. fin. q.78. vers. cæterum post.*

Contrariam opinionem, nempe posse appellari à sententia, qua interdicitur bonorum administratio, scripsit, nulla facta difficultate, *Rebuff. tract. de sent. prouis. articul.3 gloss.4. sub n.1. tom.1. fol.283.*

Bene verum est, in Regno Franciæ prohibitam esse appellationem, *vt scribit Rebuff. vbi supr. & eodem tract. in præfat. n.124. cas.25. fol.243.* & in Ducatu Mediolani, vt refert Rugin. *tract. de appell. §.2. c.3. n.56.*

LIMITATIO XXX.

SVMMARIVM.

DAMNI infecti sententia de præstanda cautione non est appellabilis, n.1. & seqq. in quibus agitur de sententia primi decreti, & de interlocutoria.

1 Limita XXX. in sententia, qua iudex mandat caueri de dãno infecto, quia ab ea non datur appellatio, *Paul. de Castr. in l.1. num.1. ff. de damn. infect. Ang. Aret. in l. fin. sub num.5. ver. in gloss.1. ff. de appell. recip. Nicell. de concord. gloss. concord.6. fall.83. n.128. fol.197. Rugin. tract. de appell. §.2. c.3. num.281.* & quod hæc opinio sit verior, * testatur Rip. *in d. l.1. sub n.5. et probatur ex d. l.1. ff. de damn. infect. cum res damni infecti celeritatem desiderat, etc. iuncto textu in dict. l. fin. ff. de appell. recip. vel non,* si res dilationem non recipiat, non permittitur appellare.

2 Confirmatur primo alia via hæc limitatio, quia si iudex mandat domino domus, seu alterius ædificij minantis ruinam, vt caueat damni infecti, & is non caueat, vicinus, cui imminet periculum, & ideo cautionem petijt, mittitur in possessionem illius rei ex primo decreto, *l.15. si finita, §. ex hoc edicto, & §§ seqq. ff. de damn. infect.* & scribit Menoch. *tract. de retin. poss. rem.1. q.7. n.53. & 54.*

3 Sed hoc primum decretum est sententia interlocutoria, *vt scribunt Rip. in d. l.1. sub num.5. ibi, vnde videtur, ff. de damn. infect. Dyn. Bar. Felyn. & Contard. quos citaui, & sequutus sum supra lim.6. memb.4. n.124.* & à sententia interlocutoria non appellatur; testibus his, quos citaui, & sequutus sum *infra limit.47.* & in specie, quod ideò non appelletur ab isto primo decreto de iure ciuili, quia non absorbet ius partis scribit Bart. *in dict. l. si finita, §. sed si forte, sub n.7. & latius in l.2. q.6. n.18. ff. de appell. recip. & scripsi supra d. memb.4. n.123.* Ego à fortiori dicetur interlocutoria illa iussio de cauendo damni infecti, cum ordinetur ad hanc missionem ex primo decreto, ideoque ab ea tanto minus licet appellare.

4 Confirmatur secundo, quia à sententia lata super possessione momentanea non appellatur iuxta ea, quæ scripsi *supra limit.6. princip. memb.3. num.3.* ergo neque appellatur à primo decreto, per quod transfertur nuda detentatio, quæ est minoris præiudicij, *Bart. in d. quæst.6. num.18. & Rip. in d. l.1. sub num.5. ver. confirmatur, ff. de damn. infec. & scripsi supra d. limit.6. memb.4. sub num.123. versic. prima ratio.*

6 Contra istam limitationem tenuerunt Rom. *sing.782.*

and.

an à sententia. dicens, quod licet non detur appellatio in his, quæ celeritatem desiderant, fallit tamen in causa mixti imperij, & damni infecti, & Alex. *in d.l.prima, sub nu.6. versic.ex quo, ff.de damn. infect.* motus ea ratione, quia non potest propter dilationem appellationis pati periculum ille, qui petit caueri de damno infecto, quoniam, inquit, si aduersarius frustratoriè appellauit, dato quod, appellatione pendente, domus rueret, tenebitur appellans ad emendationem damni, ac si cauisset de damno infecto: & in hanc contrariam opinionem posset forsan allegari, Spec. *in tit.de offic.omn.iud.* §.1. *iudicis officium, sub num.4.vers. sed an in eisdem, lib.1.fol.55.* dum breuiter more suo scribit vltimo loco, quod alij dicunt posse appellari.

In hanc discordia Bart. *in l.4.dies cautionis*, §.*si intra diem. & in* §. *hoc autem iudicium*, *vtrobique in fine, ff.de dam infect.* nihil determinat. At Rip. *in d.l.1.n.5.versus finem, ff.de damn.infect.* distinguendo concordat, vt liceat appellare, quando cautio fuit petita principaliter, sed nō liceat appellare à primo decreto, seu missione in possessionem ex primo decreto, & ita censet concordandas esse opiniones: Sed parcat mihi, ipse in hac concordia est partialis, quia adhæret opinioni contra limitationem; siquidem controuersia non est de primo decreto, sed de cautione, in qua nullam adducit concordiam.

Ego non discedo à limitatione, & retorqueo rationē, qua mouetur Alex quia si cautio habetur pro præstita, ergo per appellationem non suspenditur effectus sententiæ de cauendo, præterea effectus huius sententię est, vt si iussus cauere non caueat, detur possessio ex primo decreto, sed iste effectus datur etiam quod iussus cauere appellet ergo non datur appellatio suspensiua.

LIMITATIO XXXI.

SVMMARIVM.

Demolitionis sententia, &c.non est appellabilis, n.1.

1 Limita XXXI. in sententia de demoliendo ædificatum post nunciationem, quia ab ea non appellatur, *l.1.* §. *sed si is, ff.de nou.oper.nunt.* quia ex illo textu colligitur, quod ei, qui contempsit edictum Prætoris ædificando post nuntiatum nouum opus, denegatur audientia, vt notat Ias. *in illo* §. *n.1.& 2.*& is, cui denegatur audientia, non appellat, *teste Ias.vbi supra, & latè scripsi, et declaraui q. præced. limit.1. num.30.et 31.* & apertè in terminis scribit Lancell. *tract.de attent.part.3.c.28.num.78.tom.5.fol.447.* quem refert, & sequitur Rugin. *tract.de appell.*§.*2.c.3.nu.262.fol.91.*

LIMITATIO XXXII.

SVMMARIVM.

Quorum bonorum sententia lata contra hæredem putatiuum etc.non est appellabilis. 1

1 Limita XXXII. in sententia lata contra hæredem putatiuum, qui succubuit in actione interdicti quorum bonorum, quia non potest appellare ratione expēsarum factarum ab ipso in rebus euictis, *Ang. Aret. in l.2.ante sententiam. numer.17.ver. vlterius quærit, ibi, ex quo infertur, ff.de appell.recip.et Ruginell.tract.de appell.*§.*2. capit. 3.n.297.* quod est notatu dignum, si est verum, quia alias à sententia lata in iudicio possessorio ad fauorem eius, qui est dominus fundi, contra eum, qui in eo ædificauit, datur appellatio ratione expensarum, vt scripsi & declaraui *supra limit.6.memb.8.n.9.et* 10.vbi videas.

LIMITATIO XXXIII.

SVMMARIVM.

Electionis, seu nominationis sententia ad officium, quod est publicum auctoritate, non est appellabilis, n.1.
Secus si sit publicum auctoritate, et vtilitate, n.2. et seqq.

1 Limita XXXIII. in sententia lata super nominatione, seu electione ad munus, seu officium quod auctoritate est publicum, sed vtilitate priuatum quale est munus tutelæ, seu curæ, quia ab hac sententia non datur appellatio, *l.1.*§.*si quis, ff. quan.appellat.sit.Spec.tit.de appell.*§.*in quibus n.9.ver.septimo, lib.2.fol.185.Bal.in l.4.si pater, in fine, n.4.C.si pend.appel.mors, & c.Maran.in suo spec.p. 6.act. 2.princip. in verbo, & quandoque appellatur, n.324.lim.26, fol.506. Rebuff.& Rugin.quos citaui sup.limit.8. n.11.*

* Hæc limitatio etsi communiter * tenetur, mihi tamen videtur limitatio de vento, cum possit appellari post reiectam excusationem, *vt dixi d.limit.8.n.12.*

2 Sublimita declarando hanc limitationem, vt non procedat quando officium, seu munus est publicum actoritate, & vtilitate, quia tunc potest appellari, estque appellandum infra decem dies, *testibus Spec.Bal.Maran.& Rebuff.in locis sup.proximè citatis.*

3 Infero primo ex hac sublimitatione, quod electus ad consulendum potest appellare, Bal. *vbi supr.*

4 Infero secundo, quod nominatus in rectorem, seu in scabinum poterit appellare, *Rebuff.tract.de nomin.q.1.nu. 20.fol.119.*

LIMITATIO XXXIV.

SVMMARIVM.

IVRAMENTVM, cuius virtute lata est sententia, &c.excludit appellationem, n.1.
Ampliatur primo etiam si condemnatus vellet per rei euidentiam probare contrarium, n.2.
Ampliatur secundo in iuramento relato, n.3.
Ampliatur tertio in sententia lata contra nolentem iurare, num.4.
¶ *Sublimitatur primo, quando iudex reijcit legitimas exceptiones nolentis iurare, n.5.*
Sublimitatur secundo in sententia lata in causa matrimoniali, num.6.
Sublimitatur tertio in iuramento necessario, n.7.
Extenditur, & restringitur hæc sublimitatio, n.8.& 9.

1 Limita XXXIV. in sententia lata virtute iuramenti prestiti à reo, vel ab actore de mutuo eorum consensu, altero eorum deferente, quia à tali sententia non datur appellatio, *l.5.non erit.*§.*dato, ff.de iureiur.& l.12. generaliter*, §.*sed iuramento. & ibi Doct. C. de rebus cred.* quis enim referendus est ad appellationis veniens auxilium in his, quæ ipse facienda procurauit, *& paulo post in* §.*fine autem*, cum nimis crudele est parti quæ hoc detulit, propter hoc ipsum, quod iudex eius petitionem secutus est, superesse prouocationem. *Maran.in suo Spec. part.6. actu 2.princip.in verbo, & quandoque appellatur.limit.26. n.332.fol.507.Menoch.cons.217. existimauerim, sub n.7.& seqq.n.21.& seqq.lib.3.Seraph.tract.de priuil.iuram.priuil. 102.nu.1.& seqq. Ruginell. tract.de appell.*§.*secundo c.3.in verbo iuramentum. n.512.& seqq.* & in terminis huius limitationis quando iuramentum est omnino voluntariū, procedunt ea, quæ scribit Osasch. *decis. 61. actor iumentum.in princ.& n.1.et seqq. vsque ad n.5.*

2 Amplia primo hanc limitationem, vt procedat etiam si con-

si condemnatus vellet per euidentiam rei probare contrarium eius, quod est iuratum, quia adhuc non posset appellare, *Seraph.dicto priuil.102.limit.2. sub numer.13.* quia dato iureiurando; non aliud quæritur, quam an iuratum sit, remissa quæstione, an debeatur, *d.l.non erit. §.dato.*

Ego non firmo pedes in hac ampliatione, quia Boer, *decis.306.confitens in vltimis verbis* scribit, quod sentētia potest retractari, si pars confiteatur se deierasse, & tamen probatio per euidentiam rei superat confessionem.

3 Amplia secundo, vt procedat in sententia lata virtute iuramēti relati, quod is, cui fuit sponte delatum, seu oblatum, retulit oblatori deferrenti, & is iurauit, quia aduersarius non poterit appellare, *Maran.in suo spec.part.6.act.2.pr.in ver.& quandoq; appellatur, lim.26.n.332.fol.507.*

Contrariam opinionem; nempe posse appellari, tenet Seraph. *tract.de priuileg.iuram.priuil.102.limit.3.nu.14.* dicens, quod si is, cui refertur iuramentum, iurauerit, poterit is, qui retulit, appellare, quia videtur ex necessitate retulisse.

Pro concordia potest distingui, vt ampliatio sit vera, quando relatio iuramenti est facta antequam iudex approbauerit delationem iuramenti ideoque nondum mādauerit iurari, vel referri, quia tunc, referendo sine iussu iudicis, relatio videtur voluntaria; opinio vero contra ampliationem sit vera, quando refert ex iussu iudicis mādatis iurari, vel referri, quia attento iussu iudicis, non dicitur relatio voluntaria; sed necessaria, *Osasch.decis.61. actor.num.7.& sub num.8 ver.& hac ratione, nu.9.& 10.* & magis subueniendum est facienti actum ex necessitate, quam facienti ex voluntate, vt retuli, & sequutus sum *supra limit.2. numer.36.*

Ego adhæreo simpliciter ampliationi, siue retulerit suo motu proprio, siue accedente iussu iudicis.

Non obstat, quod si is, cui defertur iuramentum, nolit iurare, necessitetur aut soluere, aut referre iuramentum, *l.9.delata, C.de reb.cred.* sicque relatio iuramenti dicatur necessaria, & non voluntaria, quia respondeo, considerādam esse illam liberam facultatem iurandi, quæ est principalis, & non illa relatio iuramenti, quæ venit in consequentiam necessariam quando non vult iurare, nec soluere semper enim consideratur quod principaliter agitur non quod venit in consequētiam, *iuxta ea, quæ scripsi lib. præcedenti, c.2.n.173.* Vnde licet homo, non eligendo viā quæ ducit ad cęlum, in necessariam consequentiam, ducatur ad inferas; tamen dicitur ex propria voluntate, & nō ex necessitate duci ad inferos, quia consideratur illa propria, voluntas, & liberum arbitrium eligendi viam, quæ ducit ad cęlum.

Accedat, quod is, cui defertur iuramentum, si iudex mandat iurari, vel referri, potest allegare rationabiles causas non iurandi, neque referendi, quas causas si iudex reijcit, & procedit ad sententiam, poterit appellare, *vt dixi infra num.5.* sicque euitatur necessitas.

Præterea actor, deferendo iuramentum reo, eo quia non habet probationes, dicitur deferre ex necessitate, & inopia probationum, & tamen hæc necessitas non consideratur.

4 Vlterius magis deneganda videtur facultas appellandi ei, qui iuramentum retulit, quia is fuit in maiori facultate eligendi.

Amplia tertio, vt procedat etiam in sentētia, qua reus, cui fuit delatum iuramentum, fuerit condemnatus ad soluendum, eo quia noluerit iurare, neque iuramento referre, quia tunc cogitur soluere *l.9.delata, Cod.de reb.cred.* cum habeatur pro confesso, & conuicto, qui non appellat, per ea, quæ scripsi *supra quæst.5.sub num.86. versic.secundus casus,* & possunt allegari Menoch.& Rugin.citati *in seq.subampl.*

Subamplia hanc ampliationem, vt procedat in casu contrario, quando reus retulerit iuramentum actori, & actor noluerit iurare, quia actor habebitur pro confesso, & conuicto, vnde is a sententia lata ad fauorem rei non poterit appellare, *Menoch.cons.217.existimauerim, sub nu.19.lib.3.& Ruginell.trac.de appell.§.2.cap.3.n.514.versus finem, ibi, alterum vero.*

5 Sublimita I. eandem limitationem, vt non procedat, quando is, cui defertur iuramentum, allegat rationabiles causas, & exceptiones, quare non teneatur iurare, & iudex, ijs reiectis, præcipit iurari, vel referri, quia tunc, is potest appellare ab illo præcepto, & a reiectione exceptionum, *l.12.generaliter, §.sed iuramento, vers.ipse autem Cod.de rebus cred.Menoch. dicto tract.de appellat. §.9.glos.2.sub numer.42.versic.appellari,* nam licet quis non possit appellare ab aliquo actu, tamen si alleget exceptiones legitimas, ne deueniatur ad illum actum, potest appellare, vt in alio casu retuli, & sequutus sum *supra limitat.10. numer.34.*

Reliqua circa interlocutoriam iudicis in delatione iuramenti decisiui habes *infra limit.47.memb.1.num.*

6 Sublimita II. non procedat in sententia lata in causa matrimoniali, quia cum talis sententia, non transeat in rem iudicatam poterit ab ea appellari, quamuis fuerit decisa per iuramentum, *Seraph.tract.de priuil.iuram.priu.102.num.8.limit.1.* & quod sententia lata in causa matrimoniali non transeat in rem iudicatam, dixi *supra qu.12. num.81.& lib.1.cap.97. sub num.131.* & hæc sublimitatio potest constitui generaliter in omnibus sententijs, quæ non transeunt in iudicatum, de quibus sententijs locutus sum *d.q.12.num.81. & d.cap.97.sub num.131.*

Contra hanc sublimitationem facit, quia licet sententia non transeat in iudicatum, tamen in ea potest prohiberi appellatio, vt in casu, quo lapsi sint decem dies ad appellandum, *scripsi d.q.12.nu.81.* vnde sublimitatio non videtur fundata in bona ratione; quia possunt hæc duo simul stare, quod sententia non transeat in iudicatum, & quod ab ea non possit appellari.

Pro resolutione declara, vt si in causa matrimoniali agatur de peccato, seu interesse animæ, possit saltem per viam querelæ agi contra sententiam, quamuis latam vigore præstiti iuramenti decisiui per ea, quæ dixi *d.qu.12. n.81.* si vero agatur de interesse pecuniario, seu aliter ciuili, non poterit appellari, neque querelari.

7 Sublimita III. vt non procedat in sententia lata virtute iuramenti necessarij, quia ab eiusmodi sententia potest appellari, *Menoch.cons.217.existimauerim, sub numer.25. lib.3.* & quod detur appellatio, quādo iudex defert alteri ex litigantibus iuramentum ob defectum probationis, scribunt Greg.Tholos. *tract.de appell.lib.2.c.13.numer.3. ver.quando vero,* & Ruginell. *tract.de appell.§.2.capit.3. num.522.*

† Quod tamen intelligendum est quando agitur de admissione probationis facienda per iuramentum, *Seraph. priuil.iuram.74.num.171.*

Et quod possit appellari quando iuramentum defertur a parte parti auctoritate legis, vel statuti, vt in iuramento in litem, scribit Seraph. *trac.de priuil.102.num.15. limit.4.*

Iuramētum necessarium dicitur illud, quod iudex inopia probationum defert parti, vt declarat idem Menoch. *eodem cons.217.num.6.& 26.* dicens iuramentum in litem dici iuramētum necessarium, quia iudex illud defert parti ex necessitate legis, & quod eiusmodi iuramentum dicatur necessarium, patet ex his, quæ scripsi *lib.præced.c.8. num.377.*

Dicitur etiam necessarium illud, quod defertur in supplementum plenæ probationis, *Maran. in spec.p.6.act.9. num.2.fol.404.*

8 Extende hanc sublimitationem, sed cum distinctione, vt possit appellari non solum à sententia lata post iuramentum, vt dixi, sed possit appellari etiam ab illa interlocutoria, qua iudex mandat, admitti probationem iuratiuam; non tamen potest appellari à delatione ipsius iuramenti, quæ est exequutio admittēdæ probationis, quia ab exequutione non datur appellatio, *Seraph. tract. de priuil. 102. num. 6. & 7.*

Contrariam de stylo Cameræ Imperialis vide *supr. qu. 12. num. 161. ver. limita 7.*

9 Restringe eandem sublimitationem, vt non procedat si statutum mandet in aliquo casu stari iuramento, vt puta in causa damni dati, quod stetur iuramento damnum passi, quia tunc non poterit appellari à sententia lata vigore illius iuramenti, & multo minus quando statutum mandaret, probationem in contrarium non admitti, per ea, quæ scribit Seraph. *tract. de priuil. iuram. priuileg. 103. numer. 16. & seqq. & num. 19.* nam, cum in casu huius statuti non possit probari contrarium, sed sit standum iuramento, non datur appellatio per ea, quæ in alio casu scribit Nicel. *tract. de concor. glos. concord. 6. fol. 81. nu. 126. fol. 196.* neque potest appellari à statuto, *Nicel. vbi supra*, & scripsi supra *limit. 20.*

Ego adhæreo huic restrictioni in secundo casu quādo statutum mandat non posse probari contrarium; secus in primo casu quando mandat simpliciter stari iuramento, quia isto casu statutum corrigit ius commune in hoc, quod habilitat illam probationem, & vult ei stari tanquā perfectæ & plenæ probationi, vnde non debet extendi vt corrigat etiam in hoc, quod prohibeat appellationem.

10 Iurare nolens de calumnia an appellet, vide lib. præcedenti, *c. 1. num. 105.*

Absolutione, seu relaxatione iuramenti an liceat appellare, vide Ruginel. *tr. de appel. §. 2. c. 3. n. 528.*

LIMITATIO XXXV.

SVMMARIA.

CALCVLATORIS relatio, seu sententia vigore relationis lata non est appellabilis, num. 1. & seqq.

Restringitur cum declaratione, num. 5. & 6.

Subrestringitur, num. 7.

1 Limita XXXV. in sententia lata à calculatoribus, seu à iudice iuxta eorum calculum, quia videtur habere executionem paratam, secundum ea, quæ scribunt Bart. *in l. 2. instar. num. 3. ibi, quæritur vtrum, C. de iur. fisc. lib. 10.* dicens, quod computatio, seu assignatio, in qua tabularij, notarij, seu calculatores assignant, aliquem remanere debitorem fisci, vel non remanere, habet vim sententiæ, ita vt ex ea possit fieri executio, & ex ea oriatur actio tanquam ex re iudicata, si fuerit approbata à Procuratore Cæsaris, seu à iudice; & deinde *num. 10. ver. quæro quid.* ait, quod calculatio facta inter priuatos à calculatore, electo à iudice valet, & facit plenam fidem; & minus obscurè Ang. *in l. 2. aduersus, Cod. de vsur. & fruct. leg.* dicens, quod iudex debet partem compellere ad solutionem faciendam secundum relationem calculatoris, & apertè Corn. ibidem, quem infert, & sequitur Neuiz. *cons. 94. opponitur, num. 18.* dicens, quod statur calculo facto de commissione iudicis, & quod facit non solum probationem, sed habet executionem paratam.

2 Confirmatur primo hæc limitatio, quia calculator electus de consensu vtriusque partis ad calculandum, & reuidendum rationes, cēsetur esse arbitrator, sicut dicimus in agrimensore, vt scribit Alex. *cons. 21. consideratis nu. 8. ver. nunc descendo ad tertium, & num. 12. lib 7.* & ideo potest non solum calculare, sed etiam discernere, quę expensæ, & debita sint admittenda, & quæ non, *idem Alex. cod. cons. 21. nu. 11.* quem refert, & sequitur Strac. *tract. de mercat. par. 2. sub num. 67. tom. 6. par. 1. fol. 292.* & quod isti calculatores, qui dantur inter partes, habeant iurisdictionē, & ex simplici datione, quod habeant videre rationem, & calculare, videantur habere licentiam ferendi sentētiam, & condemnandi alterum alteri, & quamuis stylus communis, quem seruare cautius est, obseruet, vt calculatores habeant solum videre, & referre iudici, dando ei relationem in scriptis, & iudex pronuntiet, tamen si contingeret vt ipsi iudicarent, quod possit sustineri, scribit Paul. de Castr. *in l. 49. si cui libertas, numer. 3. ff. de condit. & demonstrat.* quem refert, & sequitur Strac. *dict. part. 2. sub nu. 66. vers. solent, & nu. 67.*

Sed à sententia, seu laudo arbitratoris non datur appellatio per ea, quæ scripsi *supr. limit. 14. nu. 1.* & licet detur reductio ad arbitrium boni viri, tamen pendēte tempore ad eam petendam, potest procedi ad executionem, vt scripsi *dicta limit. 14. nu. 14.* & posset procedi etiam in illis casibus, in quibus locutus sum *dicta limit. 14. nu. 9. & seqq.* Ergo &c.

3 Confirmatur secundo, quia calculatio, facta à calculatore communiter electo, est quædam transactio, vt ostendit Alex. *d. cons. 21. nu. 9. 10. & 12.*

Sed à transactione, cum sit contractus, non datur appellatio per ea, quæ scripsi *supra limit. 28.*

4 Contra hanc limitationem videtur consuluisse Hier. Gabr. *consil. 43. eiusdem num. 3. & præcedentibus, lib. 1.* vbi etsi admittat, calculatores aliquando esse arbitros, & aliquando arbitratores, tamen, inquit, eorum relationem non prius nocere, quam fuerit approbata, & confirmata per sententiam, quæ transierit in iudicatum, & allegat eundem Bartol. quem nos citauimus pro limitatione *supra num. 1.* & quod à petitorum relatione possit appellari, scribit Marches. *tract. de commiss. art. 1. cap. 22. nu. 54. fol. 251.*

Retenta si placet limitatione.

5 Declara eam distinguendo, vt procedat quando relatio calculatorum esset approbata per sentētiam iudicis; quia isto casu, aut ante sententiam pars reclamauit ab illo calculo, seu contradixit, & tamen iudex relationem confirmauit, & isto casu à sententia iudicis confirmantis laudum, seu arbitramentum non datur appellatio, seu reductio suspensiua per ea, quæ scripsi *supra limit. 14. nu. 9* aut non reclamauit infra decem dies, & ideò emologauit, & acceptauit, & tunc tanto minus potest appellari à sentētia confirmatoria, & ita intelligo Maran. *in suo spec. part. 6. mem. 9. sub nu. 70. fol. 354.*

Secus quando non est approbata, quia tunc sicut de consuetudine potest appellari à sententia arbitratoris, *vti scrisi sup. limit. 14. nu. 15.* ita etiam & à fortiori poterit appellari à calculo calculatorum.

6 Extende hanc declarationem, vt procedat etiamsi calculatores sint electi ex forma statutorum, quia licet hi dicantur iudices, & appellatio ab earum sentētia sit nulla, nisi in ea sint expressæ caussæ grauaminum, *vt scribit Angel. consil. 130. visis*, & in appellatione requiratur expressio causæ, quando alias iudex illi appellationi non teneretur deferre iuxta ea, quæ scripsi *supra limit. 4. sub n. 55.* tamen de consuetudine adhuc daretur appellatio, *vt dixi supra limit. 14. nu 15.*

7 Restringe eandem declarationem, vt non procedat in calculatoribus æstimatoribus, seu exæquatoribus, quorum officium est singulorum bona describere, censere, atque in æstimum referre, de quibus calculatoribus, & bonis in æstimo ponendis & collectandis, plura scribit Io. Fer. Mont. *in vsus feud. lib. 6. c. 5. ver. & eam ob causam, & seq. fol. 121. et 122. tom. 1. par. 2.* & ordinatè Nicol. Festas. *trac. de æstim. & collect.* qui exæquatores, seu calculatores execu-

executiuè procedunt, *vt refert, & sequitur Nicol. Festal. dicto tract. de æstim. & collect. par. 3. cap. 1. num. 7. & seqq. to. 12. fol.* 180. & in his calculatoribus procedit etiam doctrina, quam ex Bart. adduxi *supr. n.* 1. & pro hac restrictione bene facit, quod scripsi *sup. limit. 17. nu. 1. & seqq.*

LIMITATIO XXXVI.

SVMMARIVM.

Friuola appellatio reijcitur à qualibet sententia, n. 1.

Ampliatur I. vt appellans friuolæ ab interlocutoria, non possit appellare à diffinitiua, n. 2.

Ampliatur II. vt iudex, deferens friuolæ appellationi, peccet, n. 3.

Declaratur I. vt si detulerit, liget sibi manus, n. 4.

Declaratur II. quæ appellatio dicatur friuola, n. 5.

1 Limita XXXVI. quando appellatio est friuola, quia appellatio friuola est prohibita à quauis sententia, & illi neque iustitia defert neque iudex deferre debet, *c. 5. cum appellationibus friuolis, et ibi Gloss. Anch. Gemin. Franch. & cæteri de appell. in 6. Bart. Marau. et alij, quos citaui et sequutus sum supra lib. 1. c. 97. n. 84. et 100.*

2 Amplia primo hanc limitationem, vt sit adeo prohibita ab interlocutoria, vt is, qui manifestè friuolè appellauerit ante sententiam diffinitiuam, sit priuatus iure appellandi post sententiam, à qua alias sibi licitum fuisset appellare, *Rot. decis. 58. alias 412. si appelletur manifestè. nu. 4. de appell. in nou.* & de alijs pœnis impositis contra appellantes in casu, in quo non potest appellari, vide Rebuff. *tract. de appel. art. 9. glo. vna, nu. 3. et seqq. tom. 3. fol* 507. & quæ scripsi *supra q. 2. num. 52. et q. 5. sub nu. 28. restr. 4. et hac ead. q. limit. 6. memb. 4. n. 7. limit. 10. n. 7.*

Restringe hanc ampliationem, vt de consuetudine non seruetur, quia friuolè appellans, punitur solum in expensis, *vt scribit Paul. de Castr. in l. 5. ab executione, n. 6. ibi, et sic nota. C. quor. appellat. non recip.* & quod ita sit de iure canonico, scripsi *dict. quæst. 2. sub n. 52. vers. sed quicquid,* & quod pœna pecuniaria, imposita contra appellantem, non sit in vsu scripsi *dicta q. 5. sub n. 28.* & quod non sit in vsu contra appellantem, neque contra iudicem scripsi *d. limit. 6. memb. 4. sub n. 7.*

3 Amplia secundo, vt iudex non solum non teneatur deferre appellationi friuolæ, sed si deferat, peccet, *Ang. Aret. tract. de malef. in verbo presente dicto Cato, num. 19. Card. Alex. in c. 31. de priore, sub n. 3. de appellat. Guid. Pap. tract. de appell. q. 120. sub n. 19. f. 61. Rol. à Val. cons. 73. si vidissem, sub n 26. lib. 3. Clar. recept. sent. lib. 5. §. fin. q. 94. in fine principij Masuer. in addict. ad pract. Papien. in form. appel. à sēt. diffin. in glos. corā vobis in prima addit. in verbo, cōtumace, in fine, fol. 407. & Lancell tract. de attent. p. 2. c. 12. ampl. 4. princip. n. 12. fol. 352.* & debet puniri, vt dixi *supra q. 11. sub n. 4 subillatione 1.*

4 Declara primo sublimitando eandem limitationem, vt quamuis iudex non debeat deferre, & deferendo, delatio sit iniusta, tamen abdicat à se iurisdictionem, *Ang. in l. 21. quoniam indices, sub n. 4. C. de appel. & apertius Franch. in c. 5. cum appellationibus, §. si vero. not. 2. n. 1. in fine, sub n. 11. de appell. in 6.* quare appellatio sortitur effectum suum, & ligat manus iudicis, *Franch. in c. 59. vt debitus, n. 28. vers. vltimo pone, de appel. & Lancel. tract. de attent. par. 2. c. 12. limit. 6. princ. n. 20. fol. 364. & dixi sup. limit. 6. memb. 7. nu. 88. & infra limit. 47. memb. 1. n. 42.* Et quod licet appellatio sit nulla, eo quod sit interposita sine expressione alicuius rationabilis causæ, vel sine scriptis, aut sine petitione apostolorum tamen si iudex à quo detulerit appellationi friuolæ, & nullæ, abdicet à se omnem iurisdictionē, & deuoluatur ad iudicem ad quem refert, & sequitur. Franch. *in locis supra proximè citatis.* & quod appellatio, emissa ad Papam siue expressione causæ, & sine scriptis admissa per iudicem à quo, deuoluat negotium ad superiorem, scribūt Rot. *decis. 54. alias 385. si appelletur ab electione, de appel. in noui. idem Franch. in c. 1. sub n. 10. de appell. in 6. & Cōtar. in l. vnica, q. 1. n. 51. et 52. C. si de mom. poss.* Et quod in prędicta appellatione possit procedi, inuito etiam appellante, siue fuerit appellatum ad Papam, siue ad Archiepiscopum, siue ad delegatum ab eis, referunt, & sequuntur Gemin. *in d. c. 1. §. post hoc, n. 14. vers. sed pone quod iudex, et Franch. sub nu. 7. limit. 2.* & adde quæ scripsi *supra limit. 6. membr. 7. n. 87. 88. 89. & seqq.*

5 Declara secundo, quæ dicatur appellatio friuola ex his, quæ scripsi *supra q. 2. n. 48. & seqq.* vbi *n. 49.* dixi, relinqui arbitrio iudicis, quæ appellatio dicatur friuola.

6 Nota illatiuè ex hac declaratione, quod, si verum est relinquit arbitrio iudicis, quę appellatio dicatur friuola, friuolæ redduntur tot Doctorum controuersiæ an, & quando appellatio sit admittenda, & cōsequenter subuertitur tota hæc decimaseptima quæstio, in qua de eiusmodi controuersijs agimus; quia appellatio friuola reijcitur, & quæ sit appellatio friuola relinquitur arbitrio iudicis; ergo quæ appellatio sit admittenda, & quæ non admittenda, remanet sub arbitrio iudicis.

Aduerte, quod appellatio non dicitur friuola, nisi sit manifestè friuola, vide supra *d. q. 2. n. 50.* & vbi à lege, vel à communi Iurisperitorum sententia est declaratum, quæ appellatio sit friuola, & quæ non friuola, cessat arbitrium iudicis.

LIMITATIO XXXVII.

SVMMARIVM.

LEGATVM, seu fideicommissum relictum in testamento, an recipiat appellationem, n. 1. & 2.

1 Limita XXXVII. in legato, seu fideicommisso, quia hæres, contra quem agit legatarius ex testamento, si appellet, non defertur appellationi, immo caueret debet de eo restituendo, *Spec. tit. de appell. §. nouissimè, sub n. 1. cas. 2. lib. 2. fol. 198. Vital. tract. de clausul. in claus. nil nouari generalis est, sub n. 1. vers. item fallit cum hæres, tom. 18. fol. 380. et Lancel. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. et innou. appellat. pend. limit. 34. princ. n. 1 f. 374.* & quod legatarius possit agere executiuè, & habeat executionem paratam, tenent multi, quo citat, & sequitur Franc. Becc. *cons. 17. in casu presenti, n. 5. in fine, vers. verum, et num. 6. lib. 1. et ex eo Masuer. in addit. ad pract. Papien. in form. product. instr. in glos. exhibens et producens, vers. cui adde. sub hoc * asterisco, fol. 330.*

2 Contrariam opinionem, nempe pro legato non posse agi executiuè, tenuerunt multi, quos etiam citat Becc. *dicto cons. 17. num. 1. et seqq.* vbi de communi opin. * & eam sequutus est Senat. Pedemon. *vt testatur Thess. Fossan. decis. 26. instrumenta, nu. 10. vers. declaratur, et ego amplexus sum supra lib. 1. c. 62. sub n. 9.*

Neque obstat auctoritas Speculatoris, & aliorum qui scripserunt, non esse deferrendum appellationi; quia respondeo, quod intelligunt, non esse deferendum appellationi quoad prestationem cautionis, hoc est heres quamuis appellet, & appellatio pendeat, tenetur tamen cauere, *Lancell. vbi supra.*

LIMITATIO XXXVIII.

SVMMARIVM.

PERICVLVM moræ excludit appellationem, n. 1. et seq. in quibus ponuntur exempla.

Amplia-

Ampliatur hæc limitatio, vt periculum moræ possit excludere etiam processum, nu.6.
Declaratur eadem limitatio, num.7.

1 LImita XXXVIII. quando periculum est in mora, quia tunc iudex à quo potest, non obstante appellatione, procedere ad exequutionem, *Nicel. tract. de concord. glos. concord.6. fall.72. nu.117. fol.196. Asin. in prax iudic. §.31. cap.2. limit.2. num.7. fol.177. Lancell. tract. de attent. par.2. cap.12. limit.43. num.1. fol.376. Contar. in l. vnica, in 4. rat. decidendi, num.4. & in 5. rat. deciden. num.1. C. si de momen. poss. & Rugin. tract. de appell. §.2. cap 3. num.628.* Et quod appellatio suspensiua sit prohibita etiam de iure canonico, quando imminet periculum inter contendentes de possessione, retuli & secutus sum *supra limit. 6. memb.2. num.4.* & quod iudex propter periculum moræ, possit, nõ obstãte appellatione, procedere ad executionem in causa capitali, scribit Boer. quem citaui, & sequutus sum *sup. q.13. sub num.110.*

Confirmatur hæc limitatio duplici argumento, Primo, quia vbi periculum est in mora, recedimus à regulis ordinarijs, *Lanceil. dicta limit.43. num.13.* Secundo, quia vbi periculum est in mora, requiritur celeris executio, & vbi requiritur celeris executio, remouetur appellatio suspensiua, *vt retuli, & sequutus sum supra limit.7. num.12. & limit.30 num.1.*

Sed quo res clarior fiat, accedamus ad exempla.

2 Exemplifica primo hanc limitationem quando excõmunicatus est in periculo mortis, quia si is petat absolutionem a iudice, qui excommunicauit, offerendo cautionem, & aduersarius replicet, non esse absoluendum, & appellet, vt habes casum à me relatum, *supra limit.22. sub n.24.* tamẽ iudex potest, non obstante appellatione absoluere, *vt ex Abb. Franch. Dec. & Lancell. retuli, & sequutus sum supra q.3. nu.39. & 40.* nam excommunicatio accelerat mortem, *vt ex Abb. Franch. & Dec. retuli, & sequutus sum supra q.3. n.41.* cum homo propter peccatum præsumatur citius mori, *Glos. in cap.25. qua fronte, in verbo decedat. de appell.*

3 Exemplifica secundo, quando essent examinandi testes absfuturi, seu aliter suspecti de morte propter senectutem seu infirmitatem, quia iudex à quo potest eos examinare, non obstante appellatione, *vt retuli, & sequutus sum lib. præced. cap.8. n.105. & seqq. ad eum.*

4 Exemplifica tertio, quando imminet bellum, seu pestis (*libera nos Domine*) quia ij, quibus præcipitur custodia ciuitatis, & portarum, non possunt à precepto appellare, etiamsi allegarent priuilegium, nisi statim illud ostenderẽt, vel alias esset notorium, *Rebuff. tract. de senten. prouis. in præfat. n.100. to.1. fol.239.*

5 Exemplifica quarto, vt ædificia farciantur, pendente lite super hæreditate, vel re sequestrata, vt reparationes necessaria fiant, *Rebuff. in d. præfat. n.127 fol.44.*

Reliqua exempla poteris per te ipsum facilè inuenire, & excogitare, & aliqua sumere ex his, quæ scripsi *supra limit.7. nu.1. & nu.13. & seqq.*

6 Amplia hanc limitationem sic exemplificatam, vt si periculum sit adeo imminens, vt quælibet mora sit nocitura, possit tunc iudex non solum exequi, reiecta appellatione, sed possit exequi etiam non formato processu, quẽ poterit fabricare post factam executionem, *vt ex Barrol. refert, & sequitur Boer. decis.259. iudex condemnauit nu.5. versic. tunc enim punire, quem refert, & sequitur Lancell. tract. de attent. par.2. c.12. de attent. & innou. appell. pend. ampl.4. num.17. vers. secundo. tom.5. fol.352.* & iudicis sententia, illiusque executio posset iustificari ex post agitatis, & productis, *Boer. eadem decis.259. num 4. vers. in contrarium,* vt in simili proposito scribit *Bald. in l.21. bello in fine, ff. de excus. tut. fol.27.* dicens, quod si quis fuerit mortifere vulneratus, & Potestas credens eum mortuum, decapitauerit percussorem, & vulneratus tandem est mortuus, sententia, inquit, potest iustificari ex morte subsequuta, si apud naturam, & iudicem causæ cognitorem certum erat, vulneratum fuisse omnino moriturum.

Sed cessante periculo moræ, iustificatio, quæ fieret ex post facto, non sufficeret, *per ea, quæ scripsi supra lib.1. cap.97. num.181.* Vnde extra casum imminentis periculi non placet dictum Baldi supra relatum.

7 Declara eandem ampliationem, vt iudex post factam executionem teneatur statim scribere iudici appellationis, quare appellationem non receperit, *vt retuli, & sequutus sum supra quæst.13. num.111.*

LIMITATIO XXXIX.

SVMMARIVM.

FACTVM proprium non recipit appellationem, nu.1.

1 LImita XXXIX. vt ab eo, quod quis procurauit fieri, non possit appellare, *Spec. tit. de appellat. 8. in quibus, num.23. versic. trigesimotertio, lib.2. fol.186. Nicell. tract. de concord. glos. concord.6. fall.63. numer.104. fol.195. Greg. Tholos. tract. de appell. lib.2. cap.27. nu.1. & Ruginel. tract. de appell. §.2. cap.3. num.394. in verbo factum,* & satis probatur ex textu, cuius verba retuli, *supra limit.34. sub nu.1.* Et quas consequẽtias habeat ista limitatio ponunt idem Doctores supra citati.

LIMITATIO XL.

SVMMARIVM.

BREVIORES, seu paruæ causæ non admittunt appellationem, num.1. & 2.
Declaratur I. qualitatem causæ quandoque considerari in sententia, & quandoque in petitione, n.3.
Declaratur II. quæ causa dicatur minima, n.4. & seq.
Declaratur III. an plures summæ minimæ faciant vnam magnam, num.15.
Sublimitatur I. eadem limitatio, vt non procedat quoad effectum deuolutiuum, num.16.
Sublimitatur II. de iure canonico, num.17.

1 LImita XL. vt non habeat locum in causis minimis, & breuioribus, quia in eis non datur appellatio de iure ciuili, *authent. nisi breuiores, Cod. de sentent. ex peric. recit. canonizata in capit.28. anteriorem, 2. qu.6.* & notant communiter * omnes Canonistæ *in cap.11. de appellationibus, Maran. in suo spec. part.6. act. secundo, in verbo, & quandoque appellatur, limit.21. numer.326. fol.507. Rebuff. tract. de sentent. execut. art.12. glos.1. num.5. tom.1. fol.407. Carauit. super rit.257. numer.1. fol.142. Ruginell. tract. de appell. §.2. cap.3. num.604. in verbo modicum,* & communiter omnes in diuersis locis.

† Et tamen appellabitur respectu expensarum, secundum Carauit. *rit.257. nu.5.*

2 Ratio huius limitationis est, quia non expedit publicæ vtilitati, vt admittatur appellatio, in qua plus expẽditur, quam sit valor totius causæ, *Rebuff. Carauit. & Ruginel. in locis supra proximè citatis,* & quod leges in non admittendis appellationibus in causis breuioribus non tantũ considerarint bonum animæ, quantum cõsiderarunt bonum publicum, scribit Card. Alex. *in d. c. appellationibus, n.1. in fine,* nunquam enim facienda est expensa, quam res non patitur, *Franch. idem, in fine.*

3 Declara primo eandem limitationem, vt causa magna, vel minima aliquando consideretur respectu summæ

mæ contentæ in sententia, & aliquando respectu summæ contentæ in petitione, prout in simili, loquendo de summis minimis inappellabilibus ex forma statutorum, declaraui *supra limit.6.mem.9.n.14.15.& 16.* vbi videas.

4 Declara secundo, quæ causa dicatur minima, & quæ magna, quia sunt variæ opiniones.

Prima opinio est, quod causa minima, modica, seu breuior dicitur illa, quæ non excedit summam duorum aureorum, de qua opinione memini *supra lib.1. cap.53.sub num.15.*

Secunda opinio est, quod causa minima dicatur illa, quæ est decem aureorum quas duas opin. adducit Glos. *in u.cap.de appellationibus.*

Tertia opinio est, quod causa modica, seu minima dicatur illa, quæ non sufficit ad sumptus iudiciales, & hac in opin. videtur residere Glos. supra citata, dum eam vltimo ponit hancque esse veriorem regulam; vt breuiores causæ dicantur illæ, in quibus plus in scripturis, itineribus, ac litigando erogatur, quam sit summa principalis, scribit Marches. *tract.de commiss.par.1.commiss.2. auocat. caus.c.1.n.9.fol.68.in fine,& 69.*

Hæc opinio est substantialis, sed tamen est generica, & ideò non est adæquata; quare valet dicere: valor huius causæ est maior quam sint sumptus iudiciales, ergo in cæ datur appellatio, sed hodie non valet contra sumptus iudiciales sunt maiores, quam sit valor causæ, ergo non datur appellatio.

Vtinam ius dicentes considerarent mysterium huius tertiæ opinionis; viderent enim, quod etiam causæ magnæ sæpè sunt minime, & consequenter quod etiam in causis magnis deneganda esset appellatio; si quidem hodie tantus est opinionum conflictus, tanta intellectuum varietas, tot excogitantur cauillationes, & imposturæ à principalibus, à procuratoribus, & causidicis, tanta est negligẽtia iudicum, tanta quandoque inscitia, adeo eorum frigescit charitas in dirimendis litibus, vt sæpè audiamus, maiores fieri expensas, quam sit valor causæ: ò tempora, ò mores: non imponitur finis liti, nisi alter ex pauperibus litigantibus reducantur ad mendicitatem.

Quarta & vltima opinio est, quod relinquatur arbitrio iudicis, quæ causa dicatur magna, & quæ modica, & minima, *Bart.in d.authentica nisi breuiores,n.1.* dicens, hanc esse veram opinionem, quod inspecta qualitate personarũ relinquatur arbitrio iudicis; hancque opin. referunt & sequuntur Franch. *in c.11.de appellationibus, sub n.2.versus finem,& Card.Alex.nu.5.de appell. & Carauit.d.rit.257. sub n.1.* & esse communem * testantur, & sequuntur Bal. *in d.auth.nisi breuiores,num.5. vers.alij dicunt: C.de senten.ex breu.recit.* dicens, reliqua arbitrio iudicis, inspecta qualitate personarum, & quantitate litis, *Ias.in l.31.admonendi,nu.223.ibi, sit etiam in simili.ff.de iureiur. Menoch.de arbit.iud.lib.2.cent.1.cas.72.nu.10. Asin.in prax.§.3.cap.31. n.32.Ios.Cumia super rit.Sicil.cap.38.num.52.* & quod in hoc non possit dari regula, quæ sint causæ maiores, & quę sint minimæ, aut Curia Romana dignæ, & consequenter arbitrio Signaturæ committendum sit iuxta præfatam communem opin. scribunt Marches. *tract.de commiss.par.1.commiss.2.auoc.caus.cap.1.sub n.10.fol.69. & dixi d.c.53. sub n.15.*

Infero ex hac quarta opinione, quod causa, quæ inter pauperes potest esse magna, inter diuites potest esse parua, *vt scribit Lanfr.de Orian.tract.de testib.n.29. tom.4.f.181.* & exemplificant Ias. *in plena repetit. l.31.admonendi, num.212.ibi.quæ autem dicatur causa magna, ff.de iureiur. Vulp.tract.de promiss.de non offend. q.79.n.12.tom.11.p.11.f.415.& Asin.d.§.3.c.31.sub n.32.* Et quod causa vnius bouis in rustico non sit parua quia fortè ille bos est maior pars fortunarum suarum, & idem de causa vnius procelli, quia procellus est rustico oculus suus, scribit & refert Bal. *in d.auth.nisi breuiores,num.2.& 3.* & ex eo referunt, & sequuntur Corlett. *tract.de minim.sub n.8.vers.decimotertio tom.18.fol.270.et Asin.vbi supra,et nos quoque d.c.53. nu.15.versus finem,* & quod causa de procello dicatur magna causa inter rusticos, & pauperes personas, notat etiam Franch. *in loco supra proxime citato.*

6 Aduerto tamen, quod si causa, vertens inter diuitem, & pauperem, sit parua respectu diuitis, & magna respectu pauperis, iudicabitur magna, vel parua, prout magis expediet pauperi: cum enim paupertas per se ipsa sit satis oppressa, & onerosa, *vt scripsi supra lib.1.capit.97.sub nu.147.* indiget subleuatione, vt pauper in hoc habens electionum per ea, quæ de fauore paupertatis scribit Beninc. *tract.de pauper.et eius priuileg.quest.4.num.8.et seqq. tom.18.fol.142.* facit etiam, quia miserabiles personæ trahuntur iuxta ea quæ scripsi *supra quæst.7. numer.114. et seqq.* & ideo si fuerit condemnatus pauper, debetur ei appellatio, sed si sit condemnatus diues, non debetur diuiti appellatio.

7 Hæc aduertentia quamuis sit vera, & iuridica, tamen in praxi eam non obtineres, quia priuilegia paupertatis iudices hodie male obseruant: Curia pauperibus clausa est, dat census honores: In pretio pretium nunc est, dat census honores: Census amicitias, pauper vbique iacet & retuli, *supra lib.praced.cap.97.sub n.147.* Quare, vt inquit Senec. *declam.1.lib.2.vers.magnum.* nunc facilius est paupertatem laudare, quam ferre, & diuitiæ sunt, quæ in omnibus præualent, & absorbent omnia priuilegia; nam, vt inquit Senec. vbi supra, Senatorium ad gradum census ascendere facit: census Romanum equitem à plebe discernit: census in castris ordinem promouet: census in foro iudex legitur, concludendum est, quod licet paupertas habeat multa bona, tamen possumus dicere cum Glos. quã citat Aret. *tract.de malef.in verbo, che hai adulterato.nu.9.in fine,* à tali paupertatis bono libera nos Domine.

8 Explica eandem illationem vt etiam arbitrio iudicis relinquatur, quis dicatur pauper, vt, relatis opinionibus, videtur tenere Menoch. quem retuli, & sequutus sum *supra lib.1.cap.100.num.8.in fine,* & loquendo in materia indifferenti communem * esse opinionem, quod relinquatur iudicis arbitrio, qui dicatur pauper, referunt, & sequuntur Beninc. *tract.de pauper.et eius priuileg. quæst.6. num.17 vers.ceterum licet.tom.18. fol.147. et Mascard.tractat.de probat.concl.1154.sub n.7.vers.quoniam igitur.et n. octauo lib.3.*

9 Verum, re hic diligentius perpensa, præmitto, quod variæ circumferuntur etymologiæ, & definitiones paupertatis, de quibus scripsit Beninc. *d.tract. de pauper. & eius priuil.quæst.1.n.28.et seqq.fol.139.* variæ etiam recensentur species paupertatis, quarum tres posuit Beninc. *vbi supra q.2.n.1.et seqq.fol.140.* quas etymologias, & definitiones indicasse, sufficiat.

10 Hoc præmisso, pro resolutione, & absoluta intelligentia huius explicationis, ac etiam ad vsum pium, dico, quod sicut tria sunt genera bonorum; quædam enim dicuntur bona fortunæ; quædam bona animi; & quædam bona animæ: ita etiam tripliciter quis potest dici pauper.

Primo modo dicitur pauperis, qui caret pecunia, & bonis fortunæ, vt sentit Menoch. vbi supra, & tenet opinio vulgi, & secundum eiusdem vulgi opinionem carere dicitur, cum illa non habet, siue illa cupiat, siue non cupiat.

Ad secundum veram Philosophorum opin. non dicitur simpliciter pauper is, cui bona fortunæ deficiunt, sed is, qui plus cupit, sicut scitè docet Senec. *in epist.lib.1.epist.2. versus finem.fol....* non quidem parum habet, sed qui plus cupit, pauper est, &c. *& epist.1.versus finem.* non puto pau-

to pauperem, cui quantulumcumque superest, *& ep.16. vers.fin.lib.2.* si ad naturam viues, nunquam eris pauper, si ad opiniones, nunquam eris diues: exiguum natura desiderat, opin. immensum, *id.Senec. t.2.in prouerb in lit.Q. fol....* quis est pauper? qui sibi videtur diues, *& rursus*, quis plurimum habet? is, qui minimum cupit, *item*, quid refert quantum habeas, multo illud plus est, quod non habes.

12 Secundo modo dicitur pauper is, qui indiget ratione, quia ratio dicitur bonum propriũ hominis, vt modo adducam, & is dicitur pauper, qui non habet in bonis, seu nõ habet in bona; Senec. *in ep.lib.10.ep.77. f. Omnia suo bono constat, vitem fertilitas commendat, sapor vinum, velocitas ceruum, quam fortis dorso iumẽta sint quæris, quorũ hic vnus est vsus sarcinam ferre: in cane sagacitas prima est, si inuestigare debet feras, cursus, si consequi, audacia, si mordere, inuadere, in homine optimum quid est, ratio, hac antecedit animalia, Deo sequitur: ratio ergo perfecta propriũ hominis bonum est, cætera illi cum animalibus satisque communia sunt, valot & leones, velox est, & equi etc. hæc ratio perfecta virtus vocatur, &c. nauis bona dicitur non quæ pretiosis coloribus picta est, nec cui argenteum, aut aurum rostrum est, necquẽ opibus regis pressa est, sed stabilis, & firma, & iuncturis aquam excludentibus spissa, ad ferendum incursum maris solida, gubernaculo parens, velox, & non sentiens ventum: Regula nõ quã formosa, sed quam recta sit, quæritur: ergo in homine quoque nihil ad rem pertinet quantum aret, quantum fœneret, à quam multis salutetur, sed quam bonus sit.* Vlterius, qui est bonus, est sapiens, & qui est sapiens, non potest lędi, & sapienti nihil deest. Senec. lib.2. de tranq. vit. c.7. fol... *Sapiẽs non potest lædi, non potest quis ei iniuria facere: validius debet esse quod lædit eo, quod læditur; non est autẽ fortior nequitia virtute: non potest ergo lædi sapiens, illud. n iam nõ es admonendus, neminẽ bonum esse, nisi sapientem:* & secundum eundem Senec. ibid, *c.8. nec prodesse quidem quisquã potest, & sapienti nihil deest, quod accipere possit loco muneris, etc.*

13 Tertio dicitur pauper is, qui caret gratia Dei, & ideò non intrabit in regnum cęlorum: hic verè est pauper, miserabilis, & deplorandus.

Ex quibus habes etiam cognoscere, qui dicatur diues, quia contrariorum est eadem disciplina.

14 Subdeclara restringendo eandem secundam declarationem, seu eius quartam opinionem, de qua supra *sub num.4.* vt non procedat quando per constitutiones, & leges municipales prouisum est, à qua summa infra non liceat appellari, eo quia causa, quæ non excedit valorem illius summæ, sit modica, quia tunc cessat omne arbitriũ iudicis, tam respectu quantitatis causæ, quam respectu qualitatis; quę constitutiones sunt laudabiles, quia oportet, rectè positas leges omnia determinare, & quam paucissima committere iudicantibus, vt ex Aristot. refert, & sequitur Bald. *in auth nisi breuiores, in fine, C. de sent. ex peric. recit.* & ex eisdem retuli *lib. prac. c.11. nu.297.*

Comprobatur hæc subdeclaratio, quia isto casu videtur priuilegiata causa, & quando est priuilegiata causa, tunc etiam personæ priuilegiatæ est prohibita appellatio vt retuli, & sequutus sum *sup. lim.6. prin. memb.3. n:32.33. et seq.* in quib. dixi, tam fisco, quam minori, & alteri personæ priuilegiatæ intelligi prohibitã appellationẽ à sententia lata in causa possessoria patet etiã ex eo, quod ab interlocutoria ęq; prohibetur appellatio diuiti, & pauperi.

Exemplifica eandem subdeclarationem in constitutionibus & legibus municipalibus, editis pro tribunali Vicariæ Papæ, pro foro Capitolino, alijsque locis, de quibus scripsi *in sequentibus limitationibus* 41.42.43. *&* 44.

25 Declara tertio, an modicitas causæ possit considerari in pluribus summis minimis, quæ simul vnitæ faciãt summam magnam ex his quæ scripsi *sup. limit.6. memb.9. nu. 17. & infra limit.43. nu.3.*

16 Sublimita I. eandem limitationem, vt non procedat quoad effectum deuolutiuum, quia ad hunc effectum non retardata executione, admittitur appellatio, etiam à sententia modicæ summæ, vt, loquendo de ritu Neapol. prohibente appellari in causis, non excedentibus valorẽ duarum vnciarum, scribit Carauit. *super rit.257. nu.1. in fi. & n.2. & seq.* dicens, quod in Regno vidit tribus modis seruari: primo expediri prouisiones, quod veniant acta tantum, & non ligari manus iudicis à quo; secundo cõmitti causam eidem officiali, qui nomine ipsius iudicis ad quẽ, reassumptis actis, prouideat de iustitia cum consilio alterius Doctoris, partibus non suspecti: tertio inhiberi in forma, non obstante quod causa non sit appellabilis: Et ratio huius tertij modi est, quia communiter in omnibus appellationibus appellantes dicunt de nullitate ex eisdem actis; quo casu executio supersedetur; verum tamen est, inquit Carau. quod transmisso processu iudicis ad quem, & facta apertura, iudex appellationis dat terminum suo arbitrio competentem duorum forte, vel trium dierum ad discutiendum nullitates processus; quibus discussis, & viso, quod non militant, prouidetur, quod eis non obstãtibus exequatur sententia iudicis à quo, literis inhibitorialibus expeditis non obstantibus; & datur terminus ad probandum in causa principali; si verò militant nullitates, tũc iudex ad quẽ assignat terminum in causa ad probandũ, tacitè interloquendo nullitates subsistere sub hac, vel simili forma (visis actis & discussis nullitatibus allegatis, fuit datus terminus in causa ad probandum.)

17 Sublimita II. vt non procedat de iure canonico, quia secundũ ius canonicum ita potest appellari in causis minimis, sicut in magnis, *c.11. de appel. & ibi Glos. Abb. Frãc. Præpos. & cæteri Canonistæ, Maran. Rebuf. & Carau. in locis citatis sup. in limit.* & quod de iure canonico possit appellari à quolibet grauamine, etiam minimo, scribit Franch. *in rubr. sub nu.17. ibi, sed de iure canonico, de appell.* & quod de iure canonico possit appellari pro omni causa grauaminis quantumcunq; minima, dummodo exprimatur rationabilis causa illius grauaminis, scribit Franch. *in c.53. pastoralis, sub n.3. ibi, operatur ergo primo, eod. tit. de appell.*

Ratio huius sublimitationis est, quia appellatio nõ est fundata super quantitate grauaminis, sed super iniustitia sentẽtiæ, iniquitate iudicij, & ideo potest appellari etiam in causis minimis, quia iniustitia, & iniquitas ita possunt accidere in minimis, sicut in maioribus, *Glos. in d. cap. de appellationibus, & ibid. Abb. nu.2.*

18 Nec dicatur, quod de minimis non curat Prætor; ideo. quę pro modica re, seu modica læsione non datur restitutio in integrum, *iuxta ea, quæ retuli infra qu.19. rem.2. nu. 15.* ergo neque debet dari appellatio.

Quia respondeo dupliciter. Primo, quod restitutio in integrũ datur etiam pro minima re, si non præiudicetur maiori rei, vt dixi loc. cit. sed in casu nostro non pręiudicatur maiori rei: Ergo. Secundo respondeo, quod restitutio in integrum est remedium extraordinarium, & ideò difficilius conceditur, quam appellatio, quæ est remediũ ordinarium, & sic Prætor non curat de minimis in restitutionibus, secus in appellationibus, *Franch. in c.11. de appellat. sub nu.2. vers. nota quod in materia, de appellat.*

19 Tẽpora hãc limitationẽ, vt ius canonicũ permittat istã appellationẽ tanquã licitam, non autem tanquam expedientẽ, quia non expedit viro probatissimo appellare in minimis negotijs. expedit. n. pro paruo incõmodo à strepitu iudiciorũ abstinere, & ob hanc causã Apostolus suadet pati iniuriã, & fraudẽ potius, quam in iudicio cũ fratre, idest, cũ Christiano contendere, *Abb in d. c. appel. n.5. vers. fin.* & breuius ibidem Card. Alex. *sub n.1. de appellat.*

20 Quid dicendum, quando summa minima est mixta cum summa magna, an tunc detur appellatio à toto sententia, vide *infra limit.43. num.4.*

LIMITATIO XLI.

SVMMARIVM.

Vicarij S.D.N. sent. lata infra duc.5. non est appellabilis, n.1.

1 Limita XLI. illatiuè ex limitatione præcedenti, vt non appelletur in causis à quinque ducatis auri de camera infra inclusiuè corā Vicario S. D. N. quia in causis nō excedentibus præfatam summam prohibetur litigatoribus quæuis etiam non friuola appellatio, & ius dicendi de nullitate processus, vt recenset Vestr. *in prax. lib. 2. c. 16. n. 4. et ex eo Ruginel. tract. de appell. §. 2. c. 2. n. 35.* & habetur in facultatibus, concessis Vicario per Papam Paulum Episcopo Burgi. S. Sepulchri anno Domini 1542. tertio nonas Nouembris. De hac limitatione vide quæ scripsi *infra q. 19. rem. 3. n. 13. et seqq.*

Adde quæ scripsi *infra limit. 43. n. 3. et seqq.*

LIMITATIO XLII.

SVMMARIVM.

Senatoris, vel Collateralium sententia lata infra scutos decem est inappellabilis, n. 1.

Ampliatur, n. 2. et 3.

Restringitur, n. 4. et 5.

1 Limita XLII. illatiuè ex præcedenti limitat. quadragesima, vt non appelletur in causis à decem scutis infra coram Senatore, & eius Collateralibus, quia eiusmodi causæ, omni prorsus appellatione remota, terminari debent ex dispositione statutorum Vrbis *lib. 1. c. 96.*

2 Amplia primo hanc limitationem, vt habeat locum non solum in causis pauperū, & miserabilium personarū, vt ex constitutione Pij III. refert Luc. Pæt. *in pract. capitol. lib. 4. c. 6. nu. 1.* sed etiam in causis diuitum, & personarum non miserabilium, ex stat. Vrbis *dicto c. 96.* & hæc extensio seruatur in praxi, vt patet ex his, quæ scribit Marchesi. *tract. de commis. p. 1. commis. 2. auoc. caus. c. 1. sub n. 7. fol. 68.* dicens, quod licet causa decem scutorum, habito respectu ad pauperrimam personam; dicatur magna, tamen non erit talis, vt in ea Signatura rescribat.

3 Amplia secundo, vt sit prohibita non solum appellatio suspensiua, sed etiam deuolutiua, quia Statutum dicit, omni prorsus appellatione remota.

4 Restringe primo eandem limitationem, vt habeat locum solum in causis, quæ cognoscuntur coram Senatore, vel eius Collateralibus, secus in causis, quæ cognoscuntur coram alijs iudicibus, *Luc. Pæt. d. lib. 4. c. 6. n. 1. in fine,* & satis colligitur ex ipso stat. *d. c. 69.*

5 Restringe secundo, vt non habeat locum in annuis præstationibus, & solutionibus, in quibus controuerteretur fundamentum, à quo oritur obligatio præstationis, quia isto casu diceretur agi de tota summa, ex qua oritur obligatio præstationis, ideoque, si tota summa excederet decem scutos, daretur appellatio, licet præstatio annua esset vnius scuti: secus si controuerteretur solum de ipsa prestatione non vti annua, sed illa tantum, quia si non excederet summam decem scutorum non daretur appellatio, *Luc. Pæt. d. c. 6. n. 2. et 3.*

Pro maiori explicationem huius limitationis adde, quę scripsi limit. *seq. n. 3. et seqq.*

LIMITATIO XLIII.

SVMMARIVM.

SVMMA, seu quantitas inappellabilis, in qua Signatura non rescribit, quæ sit, n. 1. et 2. vbi cuius quantitatis reciperentur olim appellationes.

¶ *Extenditur, et declaratur multipliciter hæc litatio, nu. 3 et seqq.*

1 Limita XLIII. illatiuè ex præcedenti limitatione quadragesima in causis non excedentibus valorem ducatorum sexdecim auri de camera, quia earum appellationes ex pontificia constitutione, & recepto stylo Signatura non committit, *Marchesi. tract. de commiss. p. 1. commis. auoc. caus. c. 1. n. septimo in fine, fol. 60.*

Aduerte primo, quod valor ducati de camera non est semper idem; vnde in casu occurrenti esset videndum quanti valeat die appellationis.

2 Aduerte secundo obiter, quod appellationes olim ex cōstitutione Iustiniani Imper. *in Auth. de app. et intra quæ temp. deb. app. col. 4. canonizata in c. 28. anteriorum. 2. q. 6.* vno tantum casu recipiebantur in hac regia Vrbe. videlicet quando ab Imperatore erat datus iudex illustris, vel dux, vel erat delegatus spectabilis à principe; in cæteris autē causis, si non excedebant summam decem librarum auri appellationes in regia hac Vrbe, non recipiebantur; Verba illius textus sunt sequentia; *Ideoq; sancimus, si quando ex Ægyptiaco tractu, vel adiuncta ei vtraq; Lybia prouocatio speratur vsque ad decem librarum auri quantitatem, nō in hanc regiam Vrbem eam venire, sed ad Præfectū Augustalem, qui audiat, et causam dirimat vice Sacri Cognitoris, nulla ei penitus post diffinitiuam sententiam appellatione porrigenda; similiq; modo quoties in Asia diœcesi, vel Pōtica tale aliquid emerserit vsq; ad prædictam quantitatem decem librarum auri, appellationes ad viros spectabiles, comite forte, vel pro cōsules, vel prætores, vel moderatores, quibus specialiter easdem lites peragendas deputauimus remittantur, &c.* & postea subdit. *Si autem vel illustres sint dati a nobis indices (quibus apices dignitatum super spectabilitatem sunt) vel duces, qui omni modo spectabilitate decorati sunt, vel hi, qui a Principe delegati sunt, speciabilem habeant dignitatē, eorum appellatione sub quacūque quantitate in hanc regiam Vrbe ad competentes antiquo more iudices referuntur, &c.*

3 Extende primo hanc limitationem, vt procedat etiamsi in eodem libello non petatur vnica tantum summa, seu partita inappellabilis, sed petātur plures partitæ inappellabile, & iudex vnica sententia & capitulo condemnauerit ad vnam integram quantitatem omnium partitarum, quæ constituant summam appellabilem, quia dummodo sint partitæ separatæ, & sint petitæ, separatim ex diuersis causis, non dabitur appellatio, *Rebuff. tract. de senten. execut. art. 13. glos. 1. vers. quæro quid & vers. tamen. to. 1. f. 409.* Et ex eodem, & Carau. apertius loquentibus retuli & sequutus sum *supra limit. 6. memb. 9. n. 17.*

Subextende hanc extensionem, vt procedat etiam si omnes particulæ essent vnico orationis contextu cumulatæ in vnica summa, & non per capita separata, quia nihilominus si in effectu sint separatæ deneganda videtur appellatio *per ea, quæ scripsi infra n. 7.*

Contrarium, nempe dari isto casu appellationem sentit, loquendo de constitutione Regni Franciæ, Rebuff. *vbi supra,* & suadetur, præsertim quando vnica petuntur actione, *ex his, quæ scripsi supra limit. 6. mem. 9. n. 25. & 32.*

4 Extende secundo, vt procedat etiam si cum partita, seu summa inappellabili esset mixta, alia partita appellabilis, quia adhuc posset, denegata appellatione, dari executio quoad partitam inapellabilem, dummodo sint separatim petitæ, sicut in sentētia, quæ condemnet ad possessionē, & ad fructus, dari appellationē quoad fructus, & non quoad possessionē dixi *sup. lim. 6. mem. 9. n. 23. vers. explic. et n. 31.*

5 Subextende hanc extēsionem, vt procedat, siue istæ partitę sint cumulatę in prima sententia, siue in vltima sentētia conformi, quæ faciat rem iudicatam, quia adhuc ista vltima sententia habebit omnimodam executionem, nēpe quoad summam appellabilem, quia habet rem iudicatam, & quoad summam inappellabilem, quia est summam inappellabilis: nam sicut à sentētia quæ condēnat ad possessionem, & ad fructus, quasi duæ sint sentētiæ, datur appellatio quoad fructus, & denegatur quoad possessionē, vt dixi, ita etiam sentētia, quæ continet diuersas partitas, videtur plures sententiæ; Vnde si tu peteres scutos nonaginta ex vna causa, & scutos decē ex alia, quæ constituunt scutos centū, & iudex in prima instantia condēnet reum in scutis nonaginta, & secundus iudex in causa appellationis confirmet sentētia, & tertius in causa appellationis condemnet in centum petitis, vtique tu habebis, *vt dixi* omnimodam executionēm per rationes prædictas.

5 Declara primo restringendo easdē extensiones & subextensionem, vt non sint veræ quando peteretur vnica sum-

summa appellabilis, sed iudex condemnaret summam inappellabilem, quia in terminis huius declarationis sunt cõsiderandi plures casus.

Primus casus est, quando libellus continet vnicum negotium, seu vnicam summam, puta scutos 25. & iudex cõdemnat ad scutos 15. & isto casu dico, quod licet ista sententia sit vndiq; inappellabilis, considerata summa contenta in sententia, *iuxta ea, quæ scripsi supra limit. 6. memb. 9. n. 6. 15. & 16.* & practicetur, vt hęc sententia de consuetudine sustineatur pro valida, præsertim stãte statuto, seu constitutione, quod non attẽdatur aliæ nullitates, quam hæ tres; nullitas ex defectu iurisdictionis; ex defectu mandati; & ex defectu citationis, & in his terminis tuto procedunt quæ scripsi *d. memb. 9. n. 15. & 16.* tamen circumductis consuetudine & statuto, hæc sentẽtia est nulla, nisi haberet taxatiuam, *vt retuli & sequutus sum sup. lim. 2. n. 38.* & consequenter quamuis condemnatus sit tutus exceptione nullitatis absque remedio appell. tamen ex hoc solo, quod sententia est nulla, potest appel. licet à sentẽtia valida nõ potuisset, testib. his quos citaui *sup. lim. 19. n. 4.*

7 Secundus casus est, quando libellus, seu sententia continet diuersas summas, seu res vnico tamen cõtextu orationis; & isto casu dico, quod in effectus res sunt separatæ vt consideraui *sup. lim. 6. memb. 9. n. 35. & 36.* & ideò sententia, quæ condemnat in parte, & in parte omittit, erit, valida etiam de iure communi, *vt dixi supra limit. 21. sub num. 38.* & consequenter si ea res, seu quantitas, ad quam condemnat, est, inappellabilis, non poterit condemnatus appellare; sed si pars, seu summa omissa, sit appellabilis, poterit actor appellare, vt apertius declaraui *supra limit. 6. memb. 9. nu. 14. & seqq.* vbi videas.

Declara secundo, vt non detur appellatio suspensiua, sed deuolutiua esset concedenda per ea, quæ dixi *supra limit. 4. nu. 91. & limit. 40. nu. 16.*

Verum Signatura nullatenus solet rescribere.

LIMITATIO XLIV.

SVMMARIVM.

Neapoli à qua summa infra non detur appellatio, num. 1.

1 Limita XLIV. illatiuè ex præcedenti quadragesima limitatione in Regno Neap. in causis, quæ non excedunt valorem duarum vnciarum, & sunt ciuiliter intentatæ, quia in eis non datur appellatio, tanquam causa sit minima & breuior ex dispositione ritus 257. item causa duarum vnciarum, *& ibi Carauit.* & licet Maran. *in suo spec. p. 6. actu 2. princ. in verbo & quandoque appellatur, sub num. 326. limit. 21. in fine, fol. 507.* dicat, se nunquam vidisse seruatum istum ritum, tamen Carauit. *d. rit. 257. sub numer. 1.* testatur esse in viridi obseruantia in omnibus Curijs Regni.

Praxim huius limitationis retuli *supra limit. 40. nu. 19. vers. sublimita 1.*

In Ducatu Mediolanensi à libris decem infra, quando sententia est lata absque consilio sapientis, & à libris viginti quinque infra quando est lata cum consilio sapientis, non appellatur, *Rugmell. tract. de appell. §. 2. cap. 3. sub n. 605. vers. de iure statutorum.*

LIMITATIO XLV.

SVMMARIVM.

Funerales expensæ non recipiunt appellationem, nu. 1.

¶ *Ampliatur in expensis infirmitatis, nu. 2. & 3.*

1 Limita XLV. in sententia lata pro solutione funeraliũ, à qua non debet dari appellatio, quia expedit publicæ vtilitati, ne cadauera iacent insepulta, & homines fętore inficiantur, vnde illico procedendum est, & Reipublicæ non minus interest, mortuos humari, quam viuentes seruari, quare si hæredes nolint præstare expẽsas pro funere, iudex per modum prouisionis debet eos condẽnare, salua repetitione, si opus sit, quæ repetitio fieri poterit actione funeratitia, *late Rebuff. tr. de sentent. prouis. in præfatione, nu. 39. & seqq. cas. 2. vsque ad n. 68. tom. 1. fol. 229.* vbi scribit de ista actione funeratitia, & quales debeant esse expensæ pro funere.

2 Amplia hanc limitationem, vt habeat locum in expensis infirmitatis, & hæc ampliatio procedit tam contra infirmum, quam contra hæredes infirmi, quia istæ expensæ æquiparantur expensis funeralibus, *Rebuff. dict. tract. de sent. prouis. in præfat. n. 95. & 96. casu 7. to. 1. f. 238.*

3 Subamplia eandem ampliationem, vt medicus possit petere salarium, quamuis valetudinarium, medicinas sumere nolentem, curauerit, quia non auditur infirmus perire volens, & quod dico de medico, dico de quolibet alio, qui infirmum curauerit, *Rebuff. dict. tract. de sent. prouis. in præfat. nu. 96.*

LIMITATIO XLVI.

SVMMARIVM.

Inuentarij conficiendi sententia non est appellabilis, nu. 1.

1 Limita XLVI. in sententia de conficiendo inuẽtarium, a qua non dari appellationem suspensiuam, scribunt *Rebuff. tract. de sentent. prouis. art. 3. gl. 3. numer. 1. & seqq. tom. 1. fol. 280. & Ruginell. tractat. de appellat. §. 2. cap. 3. in verbo inuentarium, num. 508.* & suadetur *ex §. hinc nobis, Authentic. de hæredit. & falc.* in illis verbis, fiat igitur inuentarium ab hærede &c.

2 Quæ personæ teneantur conficere inuentarium, congessit Rebuff. *d. gl. 3.*

XLVII. LIMIT. MEMB. I.

SVMMARIVM.

Interlocutoria sententia non est appellabilis, nu. 1. & seqq. in quibus ampliatur.

Exemplificatur primo in citatione, à qua non datur appellatio, num. 5. & seqq in quibus restringitur, & restrictio extenditur vsque ad n. 25.

Exemplificatur secundo in dilatione nimis breui, n. 26.

Exemplific. tertio in absolutoria ab obseruatione iudicij, n. 27.

Infertur ex hac limitatione, iudicem à quo posse procedere, non obstante appellatione, & gesta non reuocari per viam attentati, & ponuntur extensiones, & restrictiones, quæ plene declarant hanc illationem vsque ad num. 72.

Sublimitatur I. hæc limitatio, vt non procedat de iure canonico, quia de isto iure potest appellari ab interlocutoria, n. 73. & seqq. in quibus habentur rationes, extensio, & illationes vsque ad num. 80.

Restringitur num. 81. & 82.

Sublimitatur II. in interlocutoria cuius grauamen nõ est reparabile per appellationem à diffinitiua, nu. 83. & seqq. in quibus declaratur, & extenditur vsque ad nu. 89.

Exemplificatur hac sublimitatio multipliciter.

Primo in interlocutoria, esse respondendum libello, vel &c. num. 90 et seq.

Secũdo in interlocutoria, esse proced. ad vlteriora, n. 94. e seq.

Tertio, quando iudex concedit reo tantam dilationem, quæ excedit tempus instantiæ, n. 100.

Quarto in denegatione copiæ, n. 101.

Quinto in admissione tertij ad impediendam executionem, non docto de eius interesse, n. 102.

Sexto in non admissione exceptionis litis pendentiæ, n. 103.

Sept. in nõ admiss. seu admissione cõparentiũ in causa, n. 104.

Octauo interlocutoria super competentia, seu incompetentia iudicis, nu. 105.

Nono quando pronunciat, deferendũ esse appellationi, n. 106

Decimo quando post oppositam exceptionem pronunciat, non esse procedendum ad vlteriora, nu. 108. & seqq. in quibus discutitur pulcher casus.

Vndecimo in interlocutoria, articulos esse, vel non esse admittendos, n. 137. & seqq.

Duod. in interlocutoria lata super cõparatione literarũ, n. 142

Decimotertio in decreto de torquendo, n. 143. & seqq.

Decimoquarto in decreto capturæ, n. 156. & seqq.

Decimoquinto in interlocutoria de non admittenda appellatione, n. 166.

Decimosexto in qualibet interlocutoria, lata post sententiam diffinitiua, n.167.
Sublimitatur III. in interlocutoria, quę tangit negotium principale, n.168. & seqq.
Sublimit. IV. in interlocutoria habente vim diffinitiuæ, n.171
Exemplificatur multipliciter.
Primo in sententia lata super reuocatione attentatorũ, n.172
Secundo in interlocutoria super incompetentia, n.174.
Tertio quando iudex pronuntiat, reum debere iurare, vel referre, n.176. & seqq.
Quarto in mulcta, n.182.
Quinto quando iudex pronuntiat, hæreditatem non fuisse additam &c, n.183.
Sexto quando pronunciat, non posse tertio appellari, n.184.
Septimo quando pronũtiat, appellationẽ esse desertam, n.185
Octauo in præcepto de soluendo contra confessum seu conuictum, num.187.
Nono in absolutoria, lata rebus stantibus, n.189.
Decimo in interlocutoria de non procedendo ad vlteriora ob exceptionem peremptoriam, n.190.
Vndecimo in interlocuturia super executione instrumenti, n.191. & seqq.
Duodecimo in interlocutoria, qua contumax declaratur pro confesso, n.196.
Decimotertio quando iudex pronunciat, debitorem esse admittendum ad cessionem bonorum, n.197.
Decimoquarto quando pronuntiat, causam esse, vel non esse compromittendam, n.198.
Decimoquĩto quãdo pronũtiat, rẽ posse alienari, seu etc. n.201
Decimosexto in sententia conseruationis indemnitatis n.202
Decimoseptimo in explanatione puncti trasmittendi ad consilium sapientis, n.203.
Decimooctauo in secundo decreto, n.204.
Decimonono in absolutoria ab obseruatione iudicij, n.205.
Vigesimo quando iudex pronunciat, minorem ætatem esse probatam vel non probatam in causa restitutionis in integrum, n.206.
Vigesimoprimo in interlocutoria, quæ non expectat aliam sententiam, num.209. & seqq. in quibus ponuntur illatio, & illationis extensio.
Sublimitatur V. in interlocutoria, quæ ingerit difficultatem circa causæ decisionem, n.215.
Sublimitatur VI. quando iuris præsumptione constat de grauamine interlocutoria, n.216.
Sublimitatur VII. in appellatione cum expressione rationabilis causæ, n.217. & seqq.

1 LImita XLVII. in sententia interlocutoria ante sententiam diffinitiuam, quia ad ea regulariter non datur appellatio de iuri ciuili.

Amplam huius limitationis materiam vt facilius tradam, limitationem diuidam in tribus membris.

Primum membrum erit; *an ab interlocutoria detur appellatio,*

Secundum: *an appellatio, quæ debeat admitti ab interlocutoria, suspendat tot in causam.*

Tertium: *expedita causa appellationis ab interlocutoria, qui iudex debeat procedere in causa principali.*

Accedendo ad primum, nunquid à sententia interlocutoria detur appellatio, constituo limitationem, quod ab ea regulariter non datur appellatio de iure ciuili *l. 14. apertissimi, Cod. de iud.* cum post litem contestatam neque appellare posse ante diffinitiuam sententiam iam statuimus, & *l.7. ante sententiæ, & ibi Gloss. in verbo discussore, Cyn. Bar. & Paul. de Castr. omnes num.1. C. quor. appell. non recip. Spec. tit. de appellat. §. in quibus, ver.14. sub num.15. Bar. in l.2. num 2. ff. de appell. recip. vel non, Bald. in l.9. arbitro, sub num.4. ver. tu ergo scias ff. qui satisd. cog. Papien. in Tract. in form. appellat. à sentent. diffin. in glos. coram vobis, sub nu.9. ver. quæritur vltra fol. 405. Franch. in rub. sub numero ibi, secundo est premittendum, de appell. Socc. in reg. 24,* appellatio in qualibet causa fall.1. *Nicell. tract. de concord. gloss. concord. 6. fall.10 n.40. fol.192. Carau. rit.264. num.6. Vestr. in prax. lib.7. c.3. sub num.1.* & quod hæc sit communis conclusio, scribit Franch. *in cap.12. super eodem il secondo, not. 2. de appell.* & quod hæc sit regula scribunt Bal. *vbi supra, Maran. in suo spec. par.6. act.2. princip. in verbo & quandoque appellatur lim 14. num.303. & 306. folio 504. Crauet. in annot. ad pract. Vestr. lib.3. cap.10. n.6. & Afin. in prax. §.1. c. num.26. fol.6.* & sentiunt omnes, citati *infra n.73.* dum ad differentiam iuris ciuilis scribunt, quod de iure canonico potest appellari ab interlocutoria: & hæc est limitatio, quæ non solum est communis, * sed caret contradictione: Imò potissimum signum ad cognoscendam sententiam interlocutoriam est, quando ab ea non datur appellatio, *vt refert Contar. in l. vnica, in secunda ratione decidendi, n.1. C. si de mom. poss.*

Interlocutoria sententia quæ dicatur, in quot species diuidatur, & quæ sint earum differentiæ, & quomodo cognoscantur dixi *c. præced.*

2 Amplia primo istam limitationem, vt habeat locum etiam in causis criminalibus, *Franch. in rubr. sub n.17. vers. 2. est præmittendum, de appell.*

3 Amplia secundo, vt habeat locum etiam in causis carceratorum, *Franch. vbi supra.*

4 Amplia tertio, vt habeat locum etiam in foro Capitolino, quia statuta *lib.1. c.171.* prohibent appellari ab interlocutorij, quæ alias per diffinitiuam, seu in ipsa diffinitiua possunt reparari.

5 Exemplifica primo istam limitationem in citatione valida, à qua non potest appellari de iure ciuili, tum quia ante sententiam non potest appellari, tum quia tale grauamen potest reparari per appellationem à diffinitiua, *Bart. in l.2. q.2. num.12. versus finem, ff. de appell. recip. vel non, quem refert, & sequitur Bellam. in c.12. super eod. q.13. n.16. de appell. & Rugin. tract. de appell. §.2. c.3. n.184.*

6 Restringe primo hanc exemplificationem, vt non sit vera de iure canonico, quia potest appellari à qualibet interlocutoria, *vt dixi infr. n.73.*

7 Restringe secundo, vt neque procedat de iure ciuili in sequentibus casibus.

Primus casus est in citatione peremptoria, quæ contineet nimis breuem terminum, quia tunc citatus dicitur in ea grauatus, & ideo potest appellare, *cap.1. & ibi Glos. & Abb. n.7. vers. venio ad glos. & n.8. vers. sed circa prædicta. & latius n.12. vers. secundo principaliter, de dilat.* qui scribunt, solam citationem peremptoriam sine breuitate termini, vel breuitatem termini sine peremptorio non sufficere ad appellandum, *Caputaque, decis.38. la prima, appellatio interposita, par.1. fol.15.* dicens, appellationem esse legitimam, quando in citatione peremptoria sine expressione causæ abbreuiantur dilationes, requisitæ à iure *Gregor. Tholos. tract. de appell. lib.1. c.11. sub n.2. vers. si quis vocetur, fol.86.* & ita intelligas Bart. *in d. l.2. q.2. num.12. ff de appell. recip. & Bellam. in d. c.12. super eod. q.13. n.16. de appell. & Rebuff. tract. de sentent. execut. art.7. gl.5. n.4. tom.1. fol.262.* dum simpliciter scribunt, appellari à citatione, quæ continet terminum breuem.

Restrictio in hoc primo casu non videtur tuta, quia Abb. *dicto n.12. refert,* Quod Bonaguida, & Archid. scripserunt, quod Curia adhuc non daret literas appellationis, & quod litera, super hoc facta, à Cãcellario fuit dilaniata.

Sed Bald. *in l.2. vers. sed hic quæritur, num.8. C. de episcop. aud.* quem refert, & sequitur Ang. de Aret. *in l.2. num.29. vers. sexto addit, ff. de appellat. recip.* loquens de termino comparitorio, distinguit, quod si citatus verisimiliter timet de grauamine, si non comparet in termino, puta quia ille iudex procedit de facto, & ex arbitrio sibi concesso, sicut exequutores Cameræ, & isto casu, inquit, potest appellari: aut de hoc non timet probabiliter, & tunc non potest appellare.

8 Secun-

8 Secundus casus est in citatione ad locum non tutum, seu suspectum, quia isto casu potest citatus appellare, vt ex sententia Canonistarum, & Innocentij *in c.2. praeterea n.3. de dilat.* refert Bart. *in d.l.2.n.12.q.2.ff.de appell.recip. vel non*, & ex Bart. referunt Bellam. *d.c.12. super eo.qu.13. n.16. de appell.* vt Guid. Pap. *tract. de appell. q.79. sub n.52. fol.59.* & quod isto casu possit citatus appellare coram honestis personis, scribit Bald. *in l.2. sub n.7. vers. venio ad citationem, C. de episcop. audien.* sed aduerte, quod Innoc. quem citant, non loquitur de appellatione.

Contraria opinio, nempe quod non possit appellare de iure ciuili à citatione verbali, suadetur, quia vel in ipsa citatione exprimitur aliquid, propter quod citatus non tenetur comparere, & tunc citatio est nulla, vel nō exprimitur aliquid tale, & tunc vel iudici est notum, quod citatus non tenetur cōparere, & similiter citatio est ipso iure nulla, vel iudici non est notum, & tunc citatio valet, & nullo ex his casibus posse appellari, scribunt Bar. & Bellam. *supr.* citati, & quod ei, qui est citatus ad locū notorie non tutum, non sit necesse appellare, & sequitur Franch. *in c.47. ex parte tua, sub n.10. ver. in glos.1. de appell.*

9 Imo, quando citatio est nulla, citatus minus tenetur venire ad iudicem ad petendum, sibi assignari locum tutum, sed tamen prudenter faciet, si mittat excusatorem, *Innoc. in d.c.2. sub n.3. de dilat.* seu si appellet coram honestis personis, inserendo causam quare nō comparet, quāuis & si non appellet, si locus est notorie suspectus, non teneatur comparere, nec de suspicione loci appellare, *Bal. in l.2. sub n.7. vers. venio ad citationem, C. de episcop. aud.* & quod, si est notorium, locum non esse tutum, citatus non teneatur comparere, quia citatio est notorie iniusta, & ideo non arctet citatum, scribit Franch. *in d.c.47. ex parte tua. sub nu.10. vers. in glos.1. de appellat.*

10 Imo amplius si locus est notorie non tutus, minus tenetur citatus mittere ad allegandum de loco non tuto, sicque in casu isto notorium excusat non solum ab onere probandi, sed etiam ab onere allegandi, *vt refert, et sequitur Franch. subdicto num.10.*

Demum esto millies, quod hæc citatio grauet, tamen quia citatus potest, comparendo, vel mittendo procuratorem, ex sola comparitione reuocare grauamen, frustra daretur ei appellatio, *Bal. in l.2. sub n.7. vers. venio ad citationem, C. de episc. aud. et Rebuff. tr. de sent. execut. ar.7. gl.5. n.1. tom.1. fol.361.* & facit quod scripsi *sup. q.5. nu.88.*

Hunc articulum latè examinant Abb. *in d.c.2. num.16. vers. nunc veniam, de dilat. & Franc. d.c.47. ex parte tua, n.13. & seq. vers. sed vlterius*, quos poteris videre, si placet.

11 Retenta prima opinione, quod possit appellare?

Intellige eandem opinionem, vt sit vera quando locus nec personæ, nec causæ est tutus, quia tunc potest appellare, secus est si esset tutus causæ & non personæ, quia tūc posset mittere procuratorem, & cessabit omnis suspitio, *vt ex Ang. de Perus. refert, & sequitur Ang. de Aret. in l.2. n.25. ff. de appell. recip.* & hoc est, quod sentit Rebuff. *tr. de sent. execut. art.7. gl.5. n.5. fallen.3. tom.1 fol.362.* dum ait, quod potest appellare quando nec per se, nec per procuratorem potest comparere.

12 Extende primo eandem opinionem sic intellectam, vt procedat etiam de iure ciuili, quādo quis citatur citatione reali, hoc est, personaliter ducitur ad locum suspectū; nam potest tunc etiam de iure ciuili appellare, *secundum Bar. quem refert, & sequitur Bellam. in locis sup. proximè citatis, et Bal. in l.2. vers. canonistæ dicunt, C. de episcop. aud.*

Extende secundo, vt citatus ad locum non tutum possit statim appellare, etiam si non opponatur exceptio, & etiam si iudex ignorauerit, locum non esse tutum, quia sufficit grauamen re ipsa, licet iudex ex alio grauare non intendat, vt ex textu *in c.47. ex parte tua de appell.* bene notat Franch. *ibidem sub num.13. versic. sed quantum*, vbi ex Imol. refert, hunc esse stylum Rom. Curiæ, quia dat literas super appellatione, absque eo, quod sit opposita exceptio de loco non tuto.

Verum si opposita fuerit exceptio de loco non tuto, non deberet statim appellare, sed deberet expectare, an iudex reijceret exceptionem, vel non, secundum Imol. quem similiter refert Franch. *vbi supra.*

13 Extende tertio, etiamsi locus sit notorie non tutus; quia etsi isto casu citatus non teneatur cōparere, *Franch. in cap.47. ex parte tua nu.13. in fine, versic. quando autem, de appell. & alij, quos retuli, & sequutus sum supr. lib.1. cap.32. n.26. & dixi lib. praeced. c.9. nu.1774.* & citatio ipsa sit ipso iure nulla, *vt ex Bart. & Bellam. retuli, & sequutus sum supra in secunda opin. & ex Afflict. retuli, & sequutus sum dicto lib.1. cap.32. num.32.* & processus ipse sit nullus, ex quo citatio non arctat citatum ad locum notorie non tutum, *Franch. in dicto capit.47. ex parte, numer.14. versic. sed quaeritur primo*, & ideo appellatio non sit necessaria, quia à sententia nulla non appellatur, *secundum Socc. Alex. Maran. & Rebuff. quos retuli supr. limit.19. num.1.* vel saltem non est necesse appellare, vt in casu huius extensionis scribit Franch. quem retuli, & sequutus sum *supra sub num.8. vers. contraria.*

Tamen potest appellari, quia licet appellatio non sit necessaria, tamen non prohibetur secundum ea, *quae scripsi d. limit.19. sub n.1. vers. contra.*

14 Subextende primo hanc extensionem, & dicta in ea, vt habeant locum etiam quando locus non est notorie non tutus, sed tamen est notum iudici, quia tunc habēt locum omnia prædicta, vt in sequenti subextensione.

15 Subextende secundo, vt procedant in quacunque alia citatione, quæ exprimeret aliquod iniustum, seu inhonestum, quod multipliciter potest euenire, vt ostendit Innoc. *dicto cap.2. nu.3. de dilat.* qui non facit differentiam, an citatio sit ad locum non tutum, vel contineat aliquod iniustum; quia citatio est nulla, quoties in ea exprimitur aliquid, propter quod apparet manifeste, quod citatus non tenetur comparere, vel iudici est notorium, quod citatus non tenetur ire, *Bar. in l.2. q.2. princ. sub nu.12. ff. de app. recip. vel non. Bellam. in c.12. super ead. qu.13. sub num.15. de appell.* ideoque si carceratus citetur pro alia causa potest allegare impedimentum, & eo allegato, non potest contra eum procedi ad condemnationem, & si fuerit processum, cōdemnatio non valebit, *Affl. decis.182. quia regia, numer.7.* & quod si citatus ad sententiam legitimè impeditus non comparet, & iudex, certificatus de impedimento, sententiam nihilominus ferat, illa sententia sit nulla tenuit Rot. quam refert, & sequitur Lancell. *tract. de attent. par.2. cap.12. de attent. & innou. appell. pend. ampl.15. princ. num.31. tom.5. fol.355.* & quod si iudex, habens notitiam, procedat, processus sit ipso iure nullus scribunt Bar. Ias. & Vant. quos retuli, & sequutus sum *supra libr.1. cap.97 sub nu.40. vers. contrarium*, & ex Bar. Bal. Ias. Clar. & Odd. retuli, & sequutus sum *libr. praeced. c.9. num.1909. vers. secundus effectus*, & consequenter sicut potest appellari, à sententia nulla, ita etiam potest appellari à citatione nulla, quia citatio est sententia interlocutoria, non tamen appellatio est necessaria.

16 Extende quarto, vt multo magis possit appellari, quando non constabat notoriè, quod locus non esset tutus, quia tunc processus tenet nisi appelletur, *Franch. in capit.47. ex parte tua, sub numero decimoquarto, versic. sed quaeritur primo, de appellat.* vbi quod licet citatus sit passus violentiam ita, quod non potuerit comparere ad tribunal iudicis, & aduersarius fecerit sibi claudi ostia pàlatij, ita, quod non potuerit habere accessum ad iudicem, tamen, inquit, valeret processus, & sententia, nisi appelletur, & remedio appellationis veniat irritanda.

Aduerte circa hanc quartam extensionem, quod licet non fuerit appellatum, tamen poterit peti restitutio in integrum, *vt retuli, & sequutus sum lib.praced.cap.9.num.* 1908.

17 Extende quinto, vt possit appellari etiam si ex propria culpa citati locus non sit tutus, quia licet procedat ex propria culpa, tamen potest allegari locus non tutus, *Franch.in d.c.47.ex parte tua,n.20.in fine, & n.21. vers.3. vide de appell.*& adde quæ scripsi *supr.lib.1.c.32.n.30.*

18 Confirmatur primo hæc extensio, quia licet inimicitia iudicis processerit ex culpa, & facto proprio ipsius partis, quæ allegat ipsum iudicem suspectum, tamen potest pars illum, vti inimicum allegare suspectum, & recusare. *Franch.in d.c.47.ex parte tua,num.22. & latius in cap.61. cum speciali,q.19.sub n.44.ibi,sed certè quoad casum nostrum,de appell.*

Confirmatur secundo, quia licet metus non appellandi processerit ex propria culpa, tamen excusat, *vt retuli, & sequutus sum sup.q.6.n.15.ampl.1.*

19 Extende sexto, vt procedat etiam si citato offerretur saluus conductus, quia adhuc citatus non tenetur comparere, *Ang.de Aret.in l.2.num.26. ff. de appell.recip. Franch.in d.c.47. ex parte tua,n.24. vers.in ea gl.de appell. Felyn.Masc.& Gail.quos retuli & sequutus sum supr.libr.1. c.32.n.27.*

20 Restringe primo declarando hanc extensionem, vt procedat, quando locus non est tutus propter inimicitias capitales, quia tunc cautio saluiconductus est fragilis. *Franch.vbi supr.& ex Boss.Clar.& Masc.retuli,& sequutus sum lib.praced.c.9.n.1775.*

Secus est, quando est tutus propter guerras generales in patria, quia tunc tenetur comparere; si alij consueuerunt tute accedere cum literis saluiconductus, *Franch.vbi sup.Rot..Affl.Masc.& Marches.quos retuli,& sequutus sum supr.lib.1.c.32.n.28.*

21 Restringe secundo, vt non procedat, quando locus nō esset tutus propter bannum datum, quia tunc, concesso saluoconductu, tenetur comparere, *vt retuli,& sequutus sum lib.præced.c.9.sub n.1774.versus finem,& lib.1.c.32.n.29.*& ita sæpissimè obseruaui, dum essem Pretor Ciuitatis Lucensis.

22 Declara primo pro maiori intelligentia huius secundi casus positi *supr. n.* 8. locum non tutum dici tribus ex causis.

Prima propter proprias inimicitias, *Franch.in c.47. ex parte tua n.18.ver.1. vide de app.* & ad hanc causam tendunt quinta extensio, & prima restrictio, positæ *supr.n.17. & 20.*

Secunda propter inimicitias propriæ Ciuitatis, Franch.vbi supra, & ideo si Guelfus citatur ad locum, in quo regnant Gibellini, vel è contra, locus dicitur non tutus, *Franch.in d.cap.47.ex parte tua, sub numer.20. ver.3. vide appell.*

Tertia propter pestem, & intemperiem aeris, *Franch. in d.cap ex parte tua num.23. ver. vltimo quæritur de appell.Hier.Prenidel.tract.de pest.& eius priuil. rubr.de iudic, numero 1.& seqq. tom.18.fol.176. in fine,& 17. Glos.Affl. Gail.& alij,quos retuli, & sequutus sum supr.lib.1.cap.32. num.33.*

23 Declara secundo, vt exceptio loci non tuti possit allegari per quemcumque absque alio mandato, & satisfactione, vt disputando concludit Franch. *in cap.47.ex parte tua,n.15.q.2.in fine,ver.concludite ergo, de appell.* hancque opin.vti veriorem, & communem * sequutus sum *lib. præced.cap.9. n.1912.* & poteris videre in isto passu quæ in vtramque partem allegat Gabr. *in conclus. lib 2. tit.de except. concl.3.*

Et hæc satis, reliqua aliqua huius materiæ habes *d.c.9. n.1775.& 1915.*

24 Tertius casus est, quando citatur non citandus, quia tunc potest appellari à citatione, *Guid.Pap.tract.de appellat.q.49.sub num.39. tom.5. fol.59* & quod si iudex delegatus, cognoscendo contra expressum in rescripto, velit citare non expressum, possit appellare, scribit Greg.Tolosan.*tract.de appell.lib.1.c.11 sub n.2.vers.si quis vocetur, fol.86.*

25 Quartus casus est in citatione per edictum, à qua posse appellari, quando iudex ciuilis citat per edictum extra casus positos *in clem.1.de iud.* quia dicitur grauare partē, sentit Bart.*in extrauag. ad reprimendum, in verbo, per edicta,* dicens, quod si citaret in casibus non permissis posset per iudicem appellationis infringi processus, & Ruginel. *tract.de appell.§.2. c.3. n.184.vers.* eodem modo, vbi refert, & sequitur, quod a citatione per edictum, & ab omissione citationis potest appellari.

Contra istum quartum casum motiuat Imol. *in l.4.§. prætor ait.sub n.15 ff.de damn.infect.* dicens, quod hoc fortè non est verum, quia, si iure permittente, iudex ciuilis facit citationem per edicta extra casum dictæ clem. ex quo ius ciuile id sibi permittat, non dicitur grauare partem, *Alex.in addit.ad Bartol.in l.2.vers.secunda principaliter,n.12.in verbo,appellare à citatione,ff.de appell.recip.vel non,* citat eundem Imol.sed, nihil determinando, remittit se ad id, quod scribit *in d.§.prætor ait,* vbi tamen nihil scribit de materia appellationis.

26 Exemplifica secundo in interlocutoria, qua iudex præfigit dilationem breuiorem ea, de qua *in l.1. C.de dilat.* quia tunc non datur appellatio, *Bart.in l.2.sub num.24.q. 2.ff.de appell.recip.quem refert,& sequitur Bellam.in c.12. super eo,quæst.2.sub num.22, de appell.* & apertius idem Bart.*ibidem q.3.princ.n.22.* dicens, non posse appellari, quia non grauatur; nam si non potest probare in prima dilatione, petet secundam; vel tu dic, rationem esse, quia in abbreuiando iudex habet arbitrium, *vt retuli,& sequutus sum lib.præced.c.3.n.49.*& quod totum tempus instantiæ sit constitutum in arbitrio iudicis, dummodo non excedat instantiam præfixam a iure, scribit Bart. *d.l.2.q. 2.num.24.in fine,ff.de appell.recip. vel non,* quem Bellam. *d.c.12.super eo quæst.20.n.22.in fine de appell.* refert, & sequitur in omnibus, adeo quod de verbo ad verbum eum transcripsit in illa lectura, & potuisset se expedire vnico verbo, dicendo, approbo omnia, quæ Bart. dixit *in d. l. 2.*

Contra istam exemplificationem; quando dilatio, seu terminus ad probandum est nimis breuis, scribit Bald.*in l.2.n.8.vers.sed hic quæritur, in fine C.de episc.aud.* dicens, quod in probationibus stat tota virtus causæ, ideoque ille, qui nimis arctatur, potest appellare; quia tale grauamen est aptum ad inferendum sibi plenum præiudicium.

27 Exemplifica tertio in absolutoria ab obseruatione iudicij, lata propter lapsum instantiæ, seu propter ineptum libellum, seu quia non fuit plenè probatum, quia est mera interlocutoria, *vt scribunt Papiens.Ias.Maran.et Gail.quos retuli,& sequutus sum supra lib.1.cap.93.sub num.4. Felyn. in rubr.sub n.16.versic.sententia absoluens, versus finem, de sent.et re iud.* referens, & sequens, quod est mera interlocutoria omni respectu, & Contar.*in l.vnica,lim.26. n.2. et 4.in fine,C.si de mom.poss.*& quod sententia ab obseruatione iudicij sit interlocutoria, pulchrè ostendit Franch. *in cap.60.cum cessante,num.60.ver.vigesimo quarto,de appel.* & ideò non datur ab ea appellatio, *Contar. dicta lim.26. num.1.et 2.*

Secus si sit lata ex alia causa, quæ concernat merita causæ, vt puta, absoluo te, quia fuisti alias absolutus, quia præscripsisti, transegisti, vel quia, lite pendente, satisfecisti, vel, absoluo te ab obseruatione iudicij, & pronuntio, actorem non esse vlterius audiendum, ex quo sæpius

fuit

fuit contumax, nam eiusmodi absolutio dicitur diffinitiua, seu habens vim diffinitiuæ, vt ex eisdem retuli, & sequutus sum *d.c.93.sub nu.4.* & quod si absolutoria imponeret finem controuersiæ, & de cætero agi non posset, puta, si iudex absoluat reum, quia soluerit, vel quia occisus, seu vulneratus potuerit impunè offendi, his, & similibus casibus dicatur definitiua, scribit Franch. *dict.c.cum cessante, num.60.in fine,* & ita intelligas doctrinam, quam refert, & sequitur Felyn. *sub dicto numer.16.ver. sententia absoluens,* & propterea datur appellatio, *Contar.d.limit. 26.num.3.& 4.& sub num.5.* & ita intelligas Bart. *in l.2. ante sententiam, ver. quinto quæro, nu.17.ff.de appell.recip. vel non, Bellam.cap.12.super eo, quæst.16.num.16 versus finem, & qu.17.num.18.de appell.* & alios quos refert, & sequitur Ruginell. *tract.de appell.§.2.cap.3.numer.5.fol.72.* dum scribit, ab absolutoria ab obseruatione iudicij dari appellationem, vide eundem Ruginel. *§.1.c.2.in ver.absolutio n.40.& seqq & n.43.* vbi ponit distinctionem, quam non refero.

Contra primum membrum huius exemplificationis oppono dupliciter. Primo, quia illa absolutio (propter ineptitudinem libelli) est interlocutoria habens vim diffinitiuæ, *Crescent.decis.6.alias 132.sententia, nu.1.& seqq. de appell.* & quod absolutoria ab obseruatione iudicij sẽper habeat vim diffinitiuæ, scribit Grauat. *in annotat.ad pract.Vestr.lib 3.cap.10.nu.6 versus finem, fol 69.* quia absolutoria ab obseruatione iudicij non sperat aliam sententiam post se, *Maran.in suo spec.3.par.6.par.prin. in verbo, & demum fertur sententia, sub numer.42.fol.438.* Secundo oppono, quia ab obseruatione iudicij potest appellari etiam si sit mera interlocutoria, quia vbi interlocutoria sit talis, vt post se non speretur alia diffinitiua, potest appellari, *Papien.in pract.in form.libell.act. real.in gloss.per vestram.sub num.3.fol.84.*

Quando, & quomodo possit perueniri ad absolutionẽ ab obseruatione iudicij in causis ciuilibus, vide *supr.lib.1. c.93.num.3.vers.his cognitis.*

De absolutione ab obseruatione iudicij in causis criminalibus, qualiter, & quando in eis feratur, vide *supra lib. 1.c.94.n.1.in fine, & nu.3.& cap.95.per totum.*

De absolutionis sententia in causis criminalibus vide *infr.limit.49.*

28 Infero ex hac quadragesimaseptima limitatione, quod iudex à quo potest procedere, pendente appellatione ab interlocutoria, & procedendo, non dicitur attentare, & ideò non efficitur locus attentatorum reuocationi, *cap. 7.non solum, ver.illa vero quæ post appellationem, de appell. in 6.Lancel.tract.de attent.par.2.c.12, de attent. & innou. appell.penden.limit.1.num.1.& seqq.fol.358.* Et quod in materia attentatorum commissorum appellatione pendente, hæc sit regula, vt siue appellatio sit iudicialis, siue extraiudicialis, dummodo appellatio non sit à sententia diffinitiua, nunquam reuocentur attentata ante omnia, nisi primo iustificetur veritas causę appellationis, scribũt *Rot.dec.44.alias 344.licet in causa, nu.1. de appellat.innou. Franch.ex illo textu in cap.49.significantibus, numer.8 ibi, vltimo tene menti, & nu.10.de appellat. & Rebuff.tr.de appell.art.16.gloss.1.numer.14.tom.3.fol.525.* & probatur ex *d.cap.non solum.*

29 Extende primo hãc illationem, vt multo magis possit procedere, pendente termino ad appellandum, & ideò gesta post sententiam interlocutoriam, pendente ad appellandum, non sunt attentata, *Lancell.tractat.de attent. part.2.cap.11.de attent.penden.temp.ad appel.limit.3.num. 30.fol.345.& c.12.de attent.& innou appellat. pend.limit. 2.nu.30.in fine, fol.361.*

30 Extende secundo eandem illationem, vt iudex à quo possit non solum procedere, pendente appellatione, seu termino, vt dixi, sed possit etiam reuocare ipsam interlocutoriam, & reuocando eam, annullaret processum, qui medio tempore esset factus à iudice appellationis, *Lancellot.dict.a limit.1.numero 15.& seqq.fol.358.* & quod iudex possit reuocare interlocutoriam, scribunt Anton.de Butr.Abb.Card.Alexand.Dec.Ias.& Rip.quos retuli, & sequutus sum *infr.quæst.19.rem.1.concl.6.num.3.ver.confirmatur.*

31 Subextende primo, vt possit non solum reuocare ipsã interlocutoriam, sed possit postea reuocare ipsam reuocationem, & sic deinceps, præsertim iuxta stylum Auditoris Cameræ, qui vtitur hac extensione, & subextensione etiam in decretis diffinitiuis, seu habentibus vim diffinitiuorum, reponendo modo vnum, & modo alterum; is enim, contra quem Auditor Cameræ interloquitur, solet appellare, & Auditor Cameræ solet tunc eum reponere, & aduersarius appellatus solet appellare à repositione, & Auditor Cameræ solet eundem reponere à repositione, prout de hoc stylo Auditoris Cameræ mentionem feci *supra lib.1.cap.97.sub num.105.versic.sed iudex, & infra quæst.19.rem.1.concl.6.sub num.32.ver.confirmatur* & iuxta ea, quæ de reuocatione interlocutoriæ scribunt Rot. *decis.12.alias 392.si auditor.de probat.in nou.* & loquendo de vsu Rom.Curiæ, Vestr. *in prax.libr.8.c.pen.vt lit.pend. nu.6.fol.251.& Gallesi.ad form.camer.oblig.rubr.reliqua de processu.nu.29.tom.6.p.2.fol.362.& Lancel.dicta limit.1.n. 13.& 14.tom.5.fol.258.* de qua re late nos *infra d.qu.19. rem.1.concl.6.nu.3.& seqq.*

Contra hanc subextensionem oppono dupliciter.

Primo, quia secundum aliquos, quos retuli *infra dicto rem.1.concl.6.nu.63.ver.infero,* iudex bis tantum, & non vltra potest interlocutoriam reuocare.

32 Secundo, quia tam crebra mutatio, & reuocatio non est laudabilis, præsertim in personis ecclesiasticis, *clem.cũ illustr.de renuntiat.* & in personis grauibus, vt sunt iudices, *Rip.in l.14.quod iussit, num.1.ff.de re iud.& in omnibus cap. 21.quod semel, de reg.iur.in 6.* variatione enim nutriuntur lites, augentur expensæ, & labores, & efficitur tandem, vt lis ab importuna sollicitudine litigantium potius, quam à iure pendere videatur.

33 His oppositionibus potest responderi, quod sapientis est mutare consilium in melius, *vt scribunt Franch.in cap. 60.cum cessante, not.3.sub num.3.& Dec.not.5. numer.20. de appellat.* vnicuique enim licet errorem suum corrigere, *Dec.eod.not.5.num.19.* & melius est seipsum corrigere, quam expectare, quod ab alijs corrigatur, *Dec.eod.not.5. numer.22.*

34 Subextende secundo, vt in tantum possit reuocare, quod possit appellantem citare ad audiẽdam reuocationem, & vbi appellans citatus non compareat, & iudex reuocet in termino interlocutoriam, possit ex tunc liberè in causa procedere, ac si appellatio interposita non esset, *c.10.si à iudice, in fine, de appell.in 6.*

35 Subextende tertio, vt possit interlocutoriam reuocare non solum ante diffinitiuam sententiam, sed etiam post diffinitiuam sententiam, quando illam interlocutoriam ferret cum ipsa diffinitiua, vel post, & induceret innouationem, *vt retuli, & sequutus sum supra qu.3.num.24.ver. infero quarto.*

36 Declara istam extensionem, & subextensiones iuxta ea, quæ scripsi *infra num.41.& 42.*

37 Restringe primo eandem illationem, positam *supra num.28.* dum dixi, iudicem à quo posse procedere, non obstante appellatione, vt hoc non sit verum quando in appellatione exprimitur iusta causa appellationis, iuxta septimam sublimitationem, quam posui *infra nu.217.& seqq.* vbi videas.

38 Restringe secundo, vt non procedat quando iudex ad quem canonicè inhibuisset, quia tunc gesta, appellatione pendente, veniunt reuocanda tanquam attentata ante omnia,

omnia, absque eo quod aliter primo iustificetur causa appellationis, *c.7.non solum.ver.illa vero de appell.in 6.Franch.in c.49.significantibus.n.9. de appell. & Lancell.tract.de attent.par.2.cap.12.de attent.& innou.appell.pend.limit.1.n.45.in fine, & n.46.fol.359.& n.101.ver.8.fol.360.* nam, sequuta inhibitione, non potest iudex à quo vlterius procedere, adde quæ scripsi *supr.lib.1.c.97.sub n.53.ibi, dico ab appellatione, & supra limit.4.n.26. & limit.6. memb.7. n.102.*

39 Restringe tertio, vt non procedat in sententia excommunicationis, & censurarum lata post interpositam appellationem ab interlocutoria, quia non tenet, ex quo fuit lata appellatione pendente, *Lancell.d.limit.1.n.47. & 48.fol.359.& n.90.vers.6.fol.360.*

40 Restringe quarto, vt non habeat locum in gestis post appellationem interpositam in electione ecclesiarum cathedralium; quicquid enim post d.appellationem fit in huiusmodi electionibus irritum est, & hoc procedit non solum in appellatione ab interlocutoria iudiciali, sed etiam in appellatione extraiudiciali, *Lancell.d.limit.1.nu.49.fol.359.*

41 Restringe quinto, vt non procedat quãdo iudex à quo detulisset appellationi, quia per delationem suspendit, seu abdicat à se iurisdictionem, *Bar.in l.4.eius qui,q.2.sub nu.5.ff. de appell.recip. & in l.40.intra vtile,vers.quæro de aliquibus, sub nu.2.ff.de minor.25.ann.Soc.cons.38.pro decisione,col.7.num.11.lib.1.Felyn.in c.17.qualiter & quando, il primo, fallen.4.nu.14.de accusat.Maran.in suo spec.par.6. act.2.princ.in verbo, & quandoque appellatur,limit.2.num.209.f.487.Lancell.d.limit.1.n.50.& n.66.& seqq.fol.359. & scripsi supr. lib.1.c.97.sub num.53. & sup.limit.6. princ. memb.7.numer.87.& seqq.& præsertim n.99.* & adde quæ scripsi *sup.limit.36.n.4.*

Declara, vt abdicet exercitium iurisdictioni, sed non iurisdictionem, vide *supr.q.11.n.168.*

Extende primo hanc quintam restrictionem, dum dixi, quod iudex, deferendo appellationi, abdicat à se iurisdictionem, vt procedat tam in delegato, quam in ordinario, *Franch.in c.5.cum appellationibus. §.si vero.n.1.not.2. de appell.in 6.*

42 Extende secundo, vt in tantum abdicet à se iurisdictionem, vt neque grauamen, seu interlocutoriam possit reuocare, *Abb.in c.60.cum cessante.n.15.cas.5. Franch.n.14.limit.5.Card. Alexand. sub n.40. fallen.6.& Dec.fallen.6.n.50.de appell.Gemin.in cap.4. vt super.sub n.6.vers.sed quæro an iudex ibi, in contrarium. de appell.in 6..Alex. in l.14. quod iussit.fallen.3.n.16. Ias.sub nu.36.vers. limita quando. ff. de re iud. Felyn. in cap 17. qualiter & quando. il primo, fallen.4.numer.24.de accus.& Lancell.dicta limit.1.numer.20.ibi, 2. nisi fol. 358.* & quod iudex post traditionem apostolorum delatoriorum non possit reuocare grauamen, refert, & sequitur Gemin. *in c.1.§.in quib.nu.4.vers. quæro an iudex,de appell.in 6.*

Subextende primo hanc extensionem, vt procedat etiam si vellet reuocare grauamen ante tempus tradendorum apostolorum, quia licet non tradiderit apostolos, tamen sufficit, quod detulerit appellationi, nam Bart.& cæteri, citati nu. præcedenti in restrictione quinta, loquuntur simpliciter in eo, qui detulit appellationi.

Nec obstat, quod Gemin. *c.1.§.in quibus.n.4.& c.4.vt super. num.6.vers.sed quæro an iudex. de appell.in 6.* dicat, quod potest reuocare ante tempus tradendorum apostolorum.

Quia respondeo, hoc esse verum, supposito, quod iudex alias non detulerat.

Subextende secundo, vt procedat post tempus dandorum apostolorum, quia denegatio, vel non datio apostolorum habet vim delationis quoad suspendendam iurisdictionem iudicis, vt, si eum non priuet iurisdictione, priuet saltem exercitio ipsius, & consequenter processus, quem postea faceret, esset nullus, vt refert & sequitur Gemin. *in c.4.vt super.nu.6.vers.sed quæro an iudex. de appell. in 6.* & adde quæ scripsi *sup.q.13.n.46.et 49.* & ideo, denegatis apostolis, vel non datis, non potest reuocare grauamen.

43 Extende tertio, vt neque de partium consensu possit grauamen reuocare, *Rot.decis. 18. alias 70. si iudex det et decis.49. alias 363.ex hoc insurrexit. de appell. innou.* quas citat etiam Lancellot. *tract. de attent.part.2. capit.12. de attent.et innou.appell.pend.limit.1.n.72. vers.quarto f.359.* & quod vbi fuerit appellatum ante sententiam diffinitiuam, & iudex à quo detulerit appellationi, non possit etiã de communi consensu appellantis, & appellati rediri ad priorem iudicem, scribit Abb. *in c.70.interposita.§.ille denique sub n.4. vers. sed vt clare habeas. de appell.* & tenuit Rot. supra citata.

Contra hanc extensionem tenent Franch. *in c.5. cum appellationibus. §.si vero.sub n.5. de appell.in 6. idem Franch.in c.60. cum cessante.sub numer.14. limit.5. ver.secundo aduerte.et Dec. fallen.6.sub num.51.ibi, in hoc tamen contrarium. et Card. Alex.sub n.40.fallen.6. de appell.* qui testatur hanc esse opin. communem. * & eam extendit, vt sufficiat consensus appellantis; & in hac opinione contra extentionem videtur residere idem Lancell. *d.limit.1.sub num.74.*

Retenta hac opinione contra extensionem.

44 Amplia primo eam, vt habeat locum in ordinario, prout subrestringendo retuli, & sequutus sum *inf.n.50.*& scribunt ij, quos citaui in seq. proxima ampl.

Amplia secundo vt habeat locum non solum in ordinario, sed etiam in iudice delegato, & arbitro, Franch. *vbi supra* & quod de communi consensu appellantis, & appellati possit rediri ad iudicem à quo, siue is sit ordinarius, siue delegatus, scribit idem Franch. *in cap.70.interposita.§.ille denique, sub n.17. vers.aliquando et sexto de appell.* reprobata *Rot.d.decis.49.in fine, de appell.innou.* quæ admittit hanc ampliationem solum in ordinario, & non in delegato.

45 Amplia tertio, vt re integra possit reuocare, & causam reassumere, etiam accedente solo consensu appellantis, *Franch.in d.c.60.cum cessante.n.15 limit.5 ibi, amplius per prædicta.de appell.*

46 Extende quarto etiamsi res esset integra, *Lancell. ead. limit.1.n.74.* Nam licet iudex reuocaret grauamen, tamẽ non recuperat iurisdictionem abdicatam, *Paris.cons.106. Bonifacius,in fine n.25.lib.4.*

Contra hanc quartam extensionem adducit & videtur residere idem Lancellot. *sub eod.nu.74.* & faciunt vrgenter, quæ scribit idem Lancell. quem retuli, & sequutus sum *infra n.50.vers.subrestringe secundo.*

47 Extende quinto, vt postquam detulit non possit delationem reuocare, neque causam reassumere, & quod non valeat processus, alias legitimè agitatus per iudicem, qui detulit appellationi, cum eius iurisdictio sit deuoluta ad superiorem, scribit generaliter, non faciendo mentionem, an detulerit appellationi à diffinitiua, vel ab interlocutoria, *Abb.in c.55.dilectis.num.12. et Franch.num. 7.not. 7.de appell.* & quod non possit amplius delationem reuocare etiam si res sit integra, refert & sequitur Gem. *in c.5. cum appellationibus.§.si vero n.6. vers.sed pone quod iudex, & Franch. sub num.4.vers.in gl.in verbo remittenda.de appell.in 6.*& quod non possit reuocare delationem etiam si detulisset appellationi friuolæ scribit Lancellot. *d.limit.1.sub n.80.ibi,decimo.fol.359.*

Restringe hanc extensionem, vt non procedat, quando sunt plures iudices, quorum alter non detulit, quia tunc is, qui detulit, potest se pænitere, vide *supra quæst.13. sub numero 23.vers.declara quarto.* Et quod si duo iudices pro-

protulissent interlocutoriam, quorum vnus detulerit appellationi, is possit suam delationem reuocare antequam alius detulerit, scribit Lancellot. *tract. de attent. parte 2. c. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 1. n. 88. vers. quinto fol. 359.*

Extende sexto vt delatio adeo deuoluat iurisdictionem ad superiorem, vt deuoluat etiamsi appellationi deficerent aliqua solemnia, & iurisdictionem à se abdicet etiamsi delatio sit iniusta, *vt retuli, & sequutus sum supra lim. 36. sub n. 4.*

48 Declara extendendo quando iudex dicatur detulisse appellationi, prout declaraui *supra lim. 6. princ. memb. 7. n. 91. & seqq.* vbi videas.

49 Subrestringe primo eandem quintam restrictionem, vt non procedat quando iudex ad quem remitteret ei causam, quia tunc poterit procedere, *Rot. decis. 8. alias 70. si iudex & decis. 49. alias 363. ex hoc sub numero 4. de appell. innou. Fel. in capit. 17. qualiter & quando il primo, fall. 4. numero 14 de accusat. & Lancell. ead. limit. 1. numero 81. fol. 359* delatio enim iudicis à quo non operatur contra iudicem ad quem, vt remittere non possit, si velit, *Franch. in c. 5. cum appellationibus, §. si vero, sub numero 4. vers. in glo. in verbo remittenda de appell. in 6.* adde quæ scripsi *infra memb. 3. numero 34.* quod si iudex ad quem receperit appellationem, & eam non remittat, non potest procedere, etiam si vtraq; pars contentiret, quod procederet, vide *supra limitat. 2. sub n. 105. vers. confirmatur.*

50 Subrestringe secundo, vt non procedat in iudice ordinario, vel alio, qui possit adiri per viam querelæ, quia si ab eius interlocutoria appelletur, & is deferat, possunt tamen partes, re integra, corã eo comparere, & procedere & valebit processus, *Rot. d. decis. 49. alias 363. ex hoc, versus finem, sub numero quarto ibi, prima tamen opinio, de appell. in nou. Card. Alex. in capit. 60. cum cessante, sub num. 40. fallen. 7. in fine, ibi, hę tamen duæ limitationes, de appellat. Lancell. d. lim. 1. num. 81. in fine & 82. fol. 359.* Et licet Lancell. nihil dicat de delatione, tamen sic est intelligendus, quia procedit, limitando quartam regulam quam posuit *supra ibidem num. 66.* & in hoc videtur residere Gemin. *in capit. 5. cum appellationibus, §. si vero, num. duodecimo, vers. sed dubium, in fine, & Franch. sub numero quinto de appell. in 6.* quem retuli, & sequutus sum *supra sub num. 43. vers. contra & sub num. 44. vers. amplia secundo,* & quod iudex ordinarius possit reuocare interlocutoriam postquam detulit appellationi, scribit Franch *in cap. 60. cum cessante sub nu. 14. lim. 5. vers. sed aduerte primo de appel.*

51 Subrestringe tertio, vt non procedat, quando iudex admisisset appellationem cum clausula (si & in quantum) vide quæ scripsi *supra lim. 6. prin. memb. 7. n. 100. vers. subrestringe primo.*

52 Subrestringe quarto, vt licet iudex post delationem non possit procedere ad vlteriora in causa, tamen potest præfigere terminum ad prosequendam appellationem, *vt refert, & sequitur Gemin. in capitul. 1. §. in quibus sub numero 4. versic. quæro an iudex de appellat. in 6. & ex Franch. retuli, & sequutus sum supra quæst. 14. sub numero septimo vers. huic oppositioni.* Et quod possit, pendente appellatione, præfigere terminum ad prosequendum appellationem, etiamsi non incontinenti, sed ex aliquo interuallo id faciat, scribit Lancell. *d. limit. 1. num. 86. & 87. fol. 359.*

53 Prosequor restrictiones, omissas supra *n. 41.*

54 Restringe sexto, vt non procedat, quando iudex à quo, debite requisitus, non dedit apostolos; tunc enim post requisitionem, & non dationem apostolorum non potest vlterius procedere, & procedendo, processus est irritus, *vt ex Lancell. retuli, & sequutus sum supra quæst. 13. nu. 59 vers. confirmatur secundo.* vbi videas.

55 Extende hanc restrictionem, vt neq; possit grauamen seu interlocutoriam reuocare, *Card. Alex. in capitul. 60. cum cessante, sub numero 40. fall. 7. de appellat. & Felyn. in cap. 17. qualiter & quando, il primo fall. 4. numer. 14. in fine, de accusat.*

56 Subrestringe primo eandem restrictionem, vt non procedat, quando esset appellatum viua voce, quia ad hoc, vt procedat restrictio debet esse appellatum in scriptis, vide *supra quæst. 13. sub n. 46. subdecl. 2.*

57 Subrestringe secundo, vt procedat solum in delegato, & non in ordinario, quia ordinarius potest reuocare illam interlocutoriam *Card. Alex. loco suppr. oximè citato.*

58 Restringe septimo, vt non procedat, quando interlocutoria mandata esset exequutioni, quia tunc eam amplius reuocare non posset, *Bar. in l. 4. quod iussit numero 16. vers. quæro an inuitis, Alex. numero 24. fall. 9. Socc. numero trigesimo, vers. tertia conclusio, & numero trigesimo secundo, & Rip. sub numero vigesimonono, fall. 10. & latius numero trigesimotertio, vers. declara istam conclusionem, ff. de re iud. Franch. in capitul. 60. cum cessante, lim. 9. numero vigesimo, Card. Alex. sub num. 40. fall. 12. & Dec. in fine numero sexagesimo de appellat. Rom. consil. 226. vltra prædicta in princ. Fel. in rub. sub numero decimoquinto, vers. non obst. gl. de sent. & re iud. & in cap. 17. qualiter, & quando, il primo, fall. 5. numero decimoquinto, colum. decima de accusat. Ias. in l. 5. serui electione numero decimotertio, ff. de leg. primo, Lancell. d. lim. 1. numero vigesimotertio ibi, quarto quando, fol. 358.* Brederod. *tract. de appell. p. 1. tit. 3. col. quinquagesimo octauo, lim. 8. colum. quinquagesimonono, Menoch tract. de retin. poss. remed. vlt. quæst. 21. numero quinquagesimo sexto, & quinquagesimoseptimo. fol. 130.* dicens, quod iudex qui iusserit, alterum ex contendentibus esse in possessione, & alteri inhibuit per modum summarijssimi iudicij, cum pararentur partes ad rixam, non potest interlocutoriam reuocare, tum quia hæc causa celeritatem desiderat, tum quia exequutionem secum traxit, & de communi * opinione testantur Card. Alex. Rip. *in locis supra proxime citatis.*

59 Pone casum huius restrictionis; quando is, qui non est procurator, comparet tanquam procurator, & auersarius opponit contra eius mandatum, & tamen iudex pronuntiat, eum esse legitimum procuratorem, & consequenter, stante ista pronuntiatione, lis cum eo, vt legitimo procuratore, contestatur; quia isto casu post litis contestationem, quæ est executio illis pronuntiationis, iudex non potest illam pronuntiationem reuocare, *Socc. in dict. l. quod iussit, numero 56. vers. ex quibus, ff. de re iud. & Franch. in d. capit. cum cessante, limitat. 9. sub numero 20. de appell.*

60 Pone alium casum, quando iudex interlocutus est, dandum esse fideiussorem, & ita datus est, quia non potest hæc interlocutoria reuocari, nisi de partium consensu, *Franch. citatus n. præcedenti.*

Alios nonnullos casus vide apud eundem Franch. *vbi supra.*

61 Extende primo hanc restrictionem, vt procedat siue fuerit executioni mandata à iudice, *Card. Alex. & Lancellott. in locis supra proxime citatis,* & ita in effectus residet Franch. *eod. capit. cum cessante, limit. 9. numero 20. versus finem.*

62 Extende secundo, vt procedat etiamsi esset talis interlocutoria, quæ secum traheret executionem sine facto hominis, sed ex ipsa lege, quia iudex non posset eam reuocare, *Alex. in d. l. quod iussit fall. 9. num. 24. & Ias. sub num. 32. ibi, amplia etiam ff. de re iud. Card. Alex. d. cap. cum cessante sub num. 40. fall 13. de appell. & alij,* quos refert & sequitur Tiraq. *in l. si vnquam in verbo reuertatur, n. 309. vers. & in simili. C. de reuoc. donat.*

63 Ad maiorem huius extensionis cognitionem, & praxim do aliqua exempla.

Pri-

tis;vide hunc errorem *infra mem.3.n.28.& 29.*

76 Secunda ratio est,quia,si reparatio grauaminis differatur ad causam appellationis à diffinitiua,posset euenire, vt interim grauato periret facultas probandi grauamen, supposito,quod de iure liceret probare grauamen, etiam aliunde,quam ex actis, sicq;ius ciuile præberet causam, vt grauamen esset irreparabile ; at sancta æquitas iuris canonici,ne sequi possit ista irreparabilitas grauaminis, admittit, posse appellari ante diffinitiuam sententiam, *Paul.de Castr.in l.2.n.4.ff.de appell.recip vel non, & Contar.in l.vnica, oppos.3.numero 7. versus finem, C.si de momen.poss.*

77 Tertia ratio, quare ius ciuile non admittat appellationem,& ius canonicum admittat,est, quia de iure ciuili instantia durat triennio ; ideoq;si posset appellari à qualibet interlocutoria, sæpe eueniret inconueniens, vt antequam terminarentur appellationes ab interlocutoria,expiraret instantia causæ principalis,cui inconuenienti cum ius canonicum occurrerit, statuendo instantiam perpetuam, ideò permittit appellari ab interlocutoria, vt considerant Bald.*in d.l.2.numero quarto, versic.quæro modo,C.de episc.aud.Franch.in d.cap.super eo numero decimosexto, de appellat.Rebuff.tractat.de sent.execut.art.10. gloss.1.sub numero primo, tomo 1.fol.404. & fusius Asin.in prax.§.primo,cap.tertio numero vigesimoquarto, in fine, & numero vigesimoquinto, fol.6.* vbi testatur de opin.commun. & quod instantia de iure canonico duret perpetuo, scripsi *lib. præced. capitul.2. numero sexcentesimo octuagesimoseptimo, & supra quæst.15. numero ducentesimo septuagesimo quinto.*

Hæc ratio non videtur tuta, si esset indistinctè verum, quod pendente lite super interlocutorijs, non curreret instantia causæ principalis per ea, quæ scripsi *dicta quæst.15. numero 316.* quia si cessaret consideratio inconuenientis.

78 Extende istam sublimitationem, vt liceat non solum semel,sed bis appellare, sicut à diffinitiua,quia in hoc interlocutoria non differt à diffinitiua : quare à quolibet articulo licet bis appellare,*Abb.in cap.39.directa in fine, versic.in gloss.in verbo appellare,numero octauo,& Franch. sub numero quinto, ibi, sic ergo super quolibet articulo, de appell.vide reliquos Doct.in eod.capitul.* Et hoc est,quod sentit etiam Bal.*in l.1.sub numero 5. versic.nota litteram, C.ne liceat vna ead.caus.tert.prouoc.* dicens, quod ille titulus habeat locum etiam quando appellatur ab interlocutoria.

79 Infero primo ex hac sublimitatione,quod in terris Ecclesiæ potest indifferenter appellari ab omni grauamine, *Franch.in cap.7.si duobus,§.denique,num.6.not.2.de appell.* quia,vt inquit *ibidem,n.1.not.1.* in terris de temporali iurisdictione Ecclesiæ, data discordia inter leges, & canones,debent seruari canones ; quod diximus *etiam lib.præced.c.2.n.693.*

Hæc illatio hodie non seruatur, quia regula Cancellariæ,& sacrum Concil.Trid.quæ citaui *n.seq.* disponunt,ab interlocutoria non posse appellari.

80 Infero secundo,quod hæc facilitas admittendi appellationem à singulis interlocutorijs præberet causam,vt lites essent magis immortales, prout de immortalitate litium in Romana Curia testatur Paul. de Cast. *in l.principales §.quod obseruari,numer.15.in fine C.de iureiur.propt.calum.et in l.7.ante sententiæ numero primo C.quor. appell.non recip.* de qua litium immortalitate scribit etiam Spec. *in tit. de appell.§. nunc breuiter versic, item iusta causa n.4.* quem citant etiam Boer. ad finem suarum decisionum, *in tract. de auct.mag.cons.sub numero 8.*& Contar.*in l.vnica, oppos.3. num.8. C.si de mom.possess.* & nos citauimus *supra lib.1. cap.vlt.in princ.*dicens,in quadam Anglicana decimarum causa, quæ tunc coram eo pendebat fuisse disputatum vltra triginta quatuor annos priusquam deueniretur ad litis contestationem.

Sed aliter scribit Bellam.quem citaui *hac ead. lim. infra mem.3.n.28.& 29.*dicens,non esse locum ecclesiasticum in mundo,vbi lites,ita bene & celeriter terminentur, sicut in Romana Curia.

81 Restringe primo declarando eandem sublimitationem vt procedat quando in appellatione ab interlocutoria exprimitur iusta causa,quia tunc est,quod ius canonicum admittit appellationem ab interlocutoria, *capit.62. cum causam in fine,capit.63. dilecto versus finem, & apertius in cap.59.vt debitus de appell.& clem.appellanti.eod.tit.Franch.in cap.18. consuluit il secundo, numero primo & tertio vers. amplius etiam de appell.* & quod tam de iure ciuili, quam de iure canonico requiratur expressio causæ in appellatione ab interlocutoria, scribit Marches.*tractat.de commiss.par.2.in commiss.appell.cap.1. numero quadragesimoquinto fol.12.*Ergo cum ita sit, male Pet. de Bellaper. & Cyn.citati *supra num.74.* obloquuti sunt contra ius canonicum.

82 Nota illatiuè,quod si hęc restrictio est vera,confutatur sublimitatio, quia etiam de iure ciuili admittitur appellatio ab interlocutoria, si in appellatione exprimatur iusta causa,vt sentit Bar.*in l.7.ait prætor.num.3.vers.item nota, ff.de minor.vigintiquinq;ann.* dicens, quod de iure ciuili nunquam appellatur ab interlocutoria, nisi exprimatur iusta causa appellationis, & Marches.*vbi supra,* & latè explicat Ang. Aret.*in leg.secunda, sub numero sexto ff.de appel.recip.*& hoc notabile confirmatur ex eo,quia ius ciuile reijcit appellationem in notorijs, vt retuli & sequutus sum *supra lim.4.n.1.& sequentib.*& tamen admittit,si in ea exprimatur iusta causa, vt *retuli eadem lim.4.numero decimoquinto rest.1.& retuli,& secutus sum num.47.& 93.* Similiter reijcit appellationem in quibusdam delictis, *vt retuli ead.lim.4.num.76.* & tamen admittit, si exprimatur rationabilis causa, *vt retuli & sequutus sum ibidem nu.84.* Reijcit etiam appellationem in iudicio momentaneæ possessionis,*vt scripsi supra lim.6.mem.3.n.3.*& tamen admittit si exprimatur iusta causa, *vt dixi ibid.num.103.& seqq.*Ergo sicut in his reijcit,& admittit,si exprimatur iusta causa,ita etiam dicere debemus in appellatione ab interlocutoria.

83 Restringe secundo, vt non procedat de iure canonico hodierno,quia etiam constitutiones pontificiæ prohibēt appellationes à mera interlocutoria, *vt retuli supra quęst.7.n.90.in fine,*& regula Cancellariæ,*vt retuli supra lib.1.c.97.sub n.53.versus fin.*& sacrum Concilium Tridentinum, *c.20.sess.24.de reform.*

84 Sublimita II.loquendo etiam de iure ciuili,vt non procedat quando grauamen interlocutoriæ non potest reparari per appellationem à diffinitiua,quia tunc appellatur etiam ab interlocutoria,*vt ex Cyn.Bar.Paul.de Castr.Frāch.& alijs retuli,& sequutus sum supra lim.6.princ.mem.7.n.29 vers.secunda ratio.*dixi etiam supra *lib.1.c.97.sub nu.59.versus finem,& n 81.*

Confirmatur hæc sublimitatio ex his,quę dixi *supra dicta lim.6.princ.mem.8.n.1.*

85 Declara quando interlocutoria dicatur continere grauamen irreparabile,prout ampliando,& extendendo declaraui *supra d.lim.6.mem.7.sub n.39.vers.subdeclara,& n.quadragesimo,& pluribus sequent.*

86 Extende primo eandem sublimitationem, vt procedat etiam si possit reparari, sed cum magna difficultate, seu non sine magno præiudicio, *per ea,quæ ex Bar. Menoch. Maran.& alijs retuli & sequutus sum supra limit.6. memb.8. num.3.*

87 Extende secundo,vt in tantum possit appellare, vt iudex à quo non possit procedere vlterius, appellatione pendente,& procedendo possit ei impune resisti,*vt refert & se-*

& sequitur Lancell.tractat.de attent.p.2.c.12. de attent.& innou.appell.pend.lim.1.n.100.ibi tertio,fol.360.

Aduerte, quod hæc extensio possit procedere quando agitur de exequutione pœnæ corporis afflictiuæ, puta mortis,vt in isto casu loquuntur Angel. *in l.29.addictos, n.3.C.de appell.& Felyn.in cap.27. quærenti, sub n.6. vers. idem si tertius de off.& potest. iud. deleg. quos & alios citat Lancell.vbi supra:*secus ergo si contineat aliud genus grauaminis pecunia redimibilis. Vlterius adhuc ergo nunquam docerem istam praxim,nisi plusquam notoriè constaret de iusta & legitima appellatione, quia alias esset praxis periculosa.

88 Extende tertio, vt in tantum possit appellari ab interlocutoria trahente secum grauamen irreparabile per appellationem à diffinitiua, vt lex, seu statutum,quod contrarium statueret, esset iniquum,quia præstaret occasionem iudicibus perperam interloquendi, per ea, quæ scribit Feder.de Sen.*consil.66.cum secundum,* quem refert, & sequitur Franc.Becc. *consil.31. quod appellari, sub numero secundo.*

89 Extende quarto, vt habeat locum etiam in foro Capitolino,quia statuta Vrbis *lib.1.c.171.* prohibent appellationem ab interlocutorijs,quæ alias per diffinitiuam, seu in ipsa diffinitiua reparari possunt: ergo in alijs, quæ non possunt reparari,permittunt.

90 Exemplifica primo istam sublimitationem in interlocutoria, quia iudex pronuntiat esse respondendum libello,vel esse procedendum super eo,non obstantibus oppositis ex aduerso:aut non esse respondendum,seu procedēdum, illis obstantibus, quia pars grauata potest appellare;nam si pronuntiatio sit negatiua, non esse respondendum,seu non esse procedendum,potest appellari,quia nō speratur alia diffinitiua, si vero pronuntiatio sit affirmatiua,esse procedendum,seu respondendum, adhuc potest appellari, quia grauamen litigandi illatum non potest tolli per appellationem à diffinitiua,*Bart. in leg. secunda, q.4.numero 16.ff.de appell.recip.vel non,& Bellam. in cap. 12.super eo quæst.16. sub numero decimosexto de appell.* & quod grauamen vexationis, & fatigationis non sit reparabile cum appellatione à diffinitiua, & quod interlocutoria tacita,vel expressa,producens aliam fatigationem post se, sit appellabilis, secus si post se non produceret aliam fatigationem,vt puta, quia iudex ante adiudicationem elegit æstimatores,scribit & declarat Felyn.*in cap.21. suborta,sub numero quarto colum.quarta, de sent. & re iud.* & quod, si iudex admittat libellum ineptum, reus possit appellare,ex quo cogitur procedere super facto, quod nō potest reparari,scribunt *Bald.in l.2.q.5. numero vndecimo C.de episc.aud. Felyn. vbi supra & Guid. Pap. decis 75. sed circa numero tertio ibi,sed, quid si iudex,* & similiter potest appellari,si libellus sit obscurus,*Bald.dict.leg.secunda,n.12. Guid.Pap.tract.de appell.quæst.60. numero 45.fol.59. dicta decis.75.sub numero tertio Rugin.tract. de appell.§. secundo cap.3.numero quinquagesimo septimo*, & quod reo petente declarari libellum ab actore, & actore non declarante, possit reus appellare, quia licite appellatur ab incertitudine libelli,scribit Franch.*in cap.49.significantibus in summario,& numero tertio* nam reus potest petere ab actore, quod sibi demonstretur digito, & ad oculum locus, vel fundus petitus, eo, quia non est bene certus ex demonstratione,tacta in libello,*vt refert,& sequitur Franch. eod. cap.significantibus,n.7.*& ista exemplificatio procedit non solum de iure canonico, sed etiam de iure ciuili, *testibus Bar.& Bellam. supra citatis.*

91 Extende primo istam primam exemplificationem, vt habeat locum etiam in inquisitione male formata, id est, in casu,quo non debet formari,secus si reus diceret, esse malè formatam,eo quod ipse est innocens, *Bald. dict.leg. secunda,quæst.4.numero 10.C.de episcop.aud.quem citat & sequitur Ang.Aret.in l.2. n.31.vers.octauo addit. ff. de app. recip.vel non.*

92 Extende II.vt habeat locum etiam in foro Capitolino, si ante hanc interlocutoriam, & litis contestationem fuerit opposita aliqua exceptio impediens litis ingressum, quia, si iudex grauet partem in aliqua ex dictis exceptionibus, potest pars grauata appellare, seruata tamen forma,*vt in statu Vrbis,lib.1. c.171.*

93 Declara istam extensionem, vt appellans non audiatur,nisi facto deposito,vide supra *lib.1.c.97 sub n.53.vers. sed tu ciuis.*

94 Exemplifica secundo, & fraternizat cum præcedenti, quando iudex iniustè pronuntiat, esse procedendum ad vlteriora,quia potest appellari, *vt scribunt Bart. & Paul. de Castr.in l.4.eius qui numero primo & seqq. ff.de appellat. recip.vel non,idem Bar.in leg.2. ante sententiam vers. quinto quæro,num.17.ff.eod.*dicens posse appellari,si exceptio, quæ opponebatur,erat legitima, cum tale grauamen non possit reparari per appellationem à diffinitiua; si enim iudex cogit me litigare tempore,quo nō debeo,talis molestia non poterit tolli per appellationem à diffinitiua, quia continet grauamen, consistens in facto cohærensq; personæ,*Bellam.c.12.super eo,quæst.16.n.16.in fine,& clarius quæst.17.numero decimooctauo de appell.Fulu.Paccian. tract.de probat.lib.1.cap.58.sub num.40.vers. sed ab hoc & num.41.& 42.& Rugin.tract.de appell.§.2. c.3. num.299.* & quod grauamen dicatur irreparabile in diffinitiua, quando est talis interlocutoria,quæ compellit ad factum, videlicet,vt procedere teneatur, vel aliud facere; quia, cum factum infectum esse non possit, ideo illud grauamē censetur irreparabile,scribit Rebuff.*tract.de sent.exec.artic.10.gl.1.numero tertio vers.secundo to.1.fol.403.*& quod grauamen dicatur irreparabile,quando continet factum, quia,cum infectum fieri non possit, habetur pro irreparabili,scribit Lancell.*tract.de attent. par.2. c.12. de attent. & innou.appell.pend.lim.1.num.96.fol.360.*& quod ideo, quando iudex pronuntiat, nullam de exceptionibus propositis esse admittendam,possit ab hac interlocutoria appellari,scribit Spec.*tit.de appell.§. in quibus num. 30. vers. cæterum,lib.2.fol.187.*& quod si admittatur,vel reijciatur exceptio peremptoria,possit appellari,quia sit interlocutoria habens vim diffinitiuæ,scribit Maran. *in suo spec. in 3.par.6.par. in verbo & demum fertur sententia,n.44. versus finem,fol.438.*

95 Amplia hanc exemplificationem,vt habeat locum tam si iudex post oppositam exceptionem dilatoriam, quam si post oppositam peremptoriam pronuntiet,esse procedendum ad vlteriora, quia etiam à pronuntiatione super ipsis exceptionibus lata datur appellatio; nam quod in exceptione dilatoris appelletur,scribit Ang. Aret. *in leg. 2.numero 36.vers.quæro si opponatur, ff. de appell.recip.* & patet primo, quia si iudex pronuntiet super competentia iudicis,datur appellatio,vt retuli,& sequutus sum *supra limit.6. princip.memb.7.num.47.vers.exemplifica secundo,et num.50.* Patet secundo in pronuntiatione super legitimitate procuratoris, à qua dari appellationem retuli, & sequutus sum *d.lim.6.memb.7. num.67. ver. exemplifica tertio.*Patet tertio in pronūtiatione super legitimitate tutoris,à qua pronuntiatione dari appellationem retuli,& sequutus sum *eadem limit.6.memb.7. num.68.vers. exemplifica parto.* Patet quarto in pronuntiatione super exceptione præscriptionis,quia si iudex,ea non obstante, pronuntiauerit esse procedendum,datur appellatio,vt deducit Contar.*in l.vnica,lim.2.§. quarto n.16. & seqq. & clarius n.15.& seqq.C.si de mom.poss.*dicens,quod si sit opposita exceptio liquida præscriptionis,vel statim liquidabilis,impedit litis ingressum,& ideo si iudex procedat,reiecta ista exceptione, poterit appellari: similiter in exceptione peremptoria,quod si iudex, ea non obstante, pronuntia-

nuntiauerit esse procedendum, detur appellatio, innuit idem Contar. *in d.§.4.n.13 in fine*, loquens de exceptione præscriptionis, peremptoriè opposita, quod enim exceptio præscriptionis sit peremptoria scribunt Glos. Ant. de Butr. & Abb. quos retuli, & sequutus sum *memb. seq. nu. 5. vers. exemplifica secundo*.

96 Subamplia eandem ampliationem, vt procedat etiam in tacita interlocutoria, reijciente exceptiones, procedêdo ad vlteriora, nam sicut potest appellari, quando iudex expressè pronuntiat, esse procedendum ad vlteriora, non obstante exceptione opposita, ita etiam potest appellari, quando procedit ad vlteriora, neglecta exceptione opposita, quia ab ista tacita pronuntiatione super exceptione potest appellari; sufficit enim, quod tacitè reijciat, procedendo ad vlteriora, licet iudex nihil loquatur verbo sed solum facto compellat; quia non minus est facere, quã dicere, *Franch. in c. 67. ex parte M. not. 5. n. quarto & octauo de appell.* hæcq; est communis* opin. quam, loquendo in terminis iuris communis, refert & sequitur Galles. *ad form. cam. par. 3. capit. de liquid. sub num. 18. fol. 361.* quod etiam à tacita reiectione exceptionis, quę resultat ex processu ad vlteriora, licitum sit appellare non minus, quam ab expressa interlocutoria, quæ ferretur super ipsa reiectione.

97 Et maximè poterit appellari ab ista pronuntiatione, de procedendo ad vlteriora, quando oppositas exceptiones reseruaret in fine litis, vt scribunt Abb. *cons. 14. indiuiduæ trinitatis vers. secundo probatur num. 2. lib. 1. Fulu. Paccian. tract. de probat. lib. 1. cap. 58. n. 50. Ruginell. tract. de appel. §. 2. c. 3. n. 303. & ex Felyn. retuli, & sequutus sum supra lib. 1. c. 102. n. secundo.*

† Hoc tamen non habet locum quando exceptio legitimo tempore proposita non fuerit, *cap. super eo. 2. vers. sin autem de appell.*

98 Ratio est, quia de emergente præiudiciali, & de negotio principali simul tractari non potest, quia esset confundere, & inordinare processum; quæ confusio, & inordinatio processus non potest reparari per appellationem à diffinitiua *Bald. in auth. habita. n. 38. vers. quæro nunquid ab ista circa medium Codic. ne fil. pro part.* & alij, quos refert & sequitur Becc. *cons. 31. quod appellari sub numer. 2.* & pro hac ratione adde quæ scripsi *supra lim. 6. memb. 7. numero 113. restr. 12.*

99 Declara extendendo exemplificationem, de qua *supra n. 94.* & eius ampliationem, & subampliationem, vt non solum detur appellatio, vt dixi, sed casu, quo iudex procederet ad vlteriora, non adhibita causæ cognitione super exceptione opposita, processus sit nullus, *vt retuli, & sequutus sum supra limit 6. princip. memb. 7. sub num. 60. vers. confirmatur.* tutius tamen est ad tollendum omne dubium vt interponatur appellatio à processu ad vlteriora, quia eo ipso quod aliquid reperitur productum, seu oppositum in actis præsumitur, quod iudex illud viderit, & cognouerit, *Franch. in c. 67. ex parte M. sub n. 10. versus finem col. vlt. de appell.*

100 Exemplifica tertio in interlocutoria, quia iudex procedit reo tantam dilationem, quæ excedit tempus instantię, quia hoc grauamen est irreparabile, & ideo potest ab ea appellari, *vt retuli supra q. 15. sub numer. 67. vers. contra tamen.*

101 Exemplifica quarto, quando iudex denegat copiam, quia potest ab illa negatione copiæ appellari, *vt dixi sup. lib. 1. c. 100. n. 9.*

102 Exemplifica quinto, quando iudex admittit tertium ad impediendum exequutionem, qui tamen non probauerit suum interesse, quia à tali admissione potest appellari, *vt dixi supra lim. 6. mem. 4. n. 107. vers. amplia primo.*

103 Exemplifica sexto in non admissione exceptionis litis pendentiæ, seu præuentionis, quia si, opposita præuentione, iudex nihilominus procedat, potest is, qui eam opposuit, appellare, *vt retuli, & sequutus sum supra lib. 1. c. 12. num. 71.*

104 Exemplifica septimo in non admissione, seu admissione procuratoris, seu tutoris, vel alterius comparentis, quia à tali pronuntia datur appellatio, vide *supra lim. 6. mem. 7. n. 67. & seqq.*

105 Exemplifica octauo, quando iudex pronuntiat se competentem, vel incompetentem, vide *supra d. lim. 6. mem. 7. n. 47. & seqq.*

106 Exemplifica nono, quando iudex pronuntiat, deferêdum esse appellationi, quia à tali interlocutoria potest appellari, *vt refert, & sequitur Asin. in prax. §. 31. cap. 18. lim. 4. & ex eo refert, et sequitur Ruginel. tract. de appel. §. 2. c. 3. n 74.*

107 Extende hanc exemplificationem, vt habeat locum etiam in reiectione appellationis; quare si iudex ad quem respuat appellationem, incontinenti poterit appellari, *Bar. in l. 1. in fine, sub num. 3. C. quor. appell. non recip. & alij, quos citaui, & sequutus sum infra n. 166.* vbi videas.

108 Exemplifica decimo in sententia, qua iudex ob exceptionem oppositam pronuntiat, non esse procedendum ad vlteriora, quia datur appellatio; nam habet etiam vim diffinitiuæ, *vt retuli, et sequutus sum infra n. 190.*

109 Extende primo istam exemplificationem, vt sicut potest appellari ab interlocutoria, de non procedendo, ita etiam possit appellari ab interlocutoria; reuocatoria, quę mandat, procedi; quare si iudex appellationis, reuocando interlocutoriam iudicis à quo de non procedendo ad vlteriora, pronuntiet, procedendum esse ad vlteriora, poterit appellari, & hoc etiam in terminis capitulorum Rotæ Ciuitatis Lucensis, & multo magis in terminis iuris communis, maximè autem quando in eadem interlocutoria sunt reseruatæ exceptiones in fine causæ.

Sed huius extensionis occasione, & pro eis praxi, & integra explicatione recenseo casum, quem, dum essem Prętor Ciuitatis Lucensis, habui in facto super ista extensione casus est iste. Reus ante litem contestatam opposuerat coram iudice, actorem non esse audiendum, & consequêter non esse procedendum ad vlteriora: iudex; viso quod exceptio de qua reus opponebat, erat de impedientibus litis ingressum, pronuntiauit non esse procedendum ad vlteriora; actor appellauit ad Rotam Lucensem ex dispositione capitulorum Rotæ *cap. 29.* Rota Lucensis admisit appellationem: ex tribus illius Rotæ Auditoribus (hoc enim numero constat vnus confirmauit sententiam iudicis à quo, & reliqui duo infirmarunt, pronuntiantes, esse procedendum ad vlteriora, reseruatis exceptionibus in fine causæ: reus ab ista infirmatoria, lata à duobus, appellauit ad Illustrissimos DD. Antianos, quia appellationem admiserunt in forma, & causam appellationis delegarunt; & iudex delegatus seruatis seruandis, tulit sententiam.

Fuit dubitatum, an sententia delegati esset nulla ex defectu iurisdictionis, eo quia ab hac interlocutoria non potuerit appellari; & quia iudex delegatus Auditorem primarum causarum, qui spreuerat eius inhibitionem, condemnauit in scutis 500. & in illis remanebat bannitus, & ideo suppositus periculo vitæ iuxta illius Reipub. leges contra condemnatos, & bannitos, & causa inter partes excedebat valorem scutorum forsan 30000. Excellentissimum Consilium generale delegauit mihi cognitionem huius dubij cum relatione (vt eius sapientis mos est) facienda eidem Excellentissimo Consilio.

Retuli, sententiam non subiacere nullitati, & potuisse appellari, & fundamenta, quibus motus fui, sunt plura, quæ hic pro confirmatione huius extensionis ordinate referam.

110 Primum fundamentum est, quia dictum Rotæ *cap.29.* loquendo de sententijs, a quibus fuit appellatum in prima instantia, ait. Si verò fuerint infirmatæ seu reformatæ in totum, vel pro parte à duobus ex eis tantum tunc infra tempora à statutis permissa possit appellari à dicta sententia infirmata, & à partibus infirmatis, seu reformatis tantum ad Illustrissimos Antianos. Ex quibus verbis cõstat, quod, si sententia primi iudicis fuerit per viam appellationis reuocata à duobus ex Dominis Auditoribus Rotæ, datur facultas appellandi parti, contra quam fuit reuocata: cum ergo in casu relato sententia primi iudicis fuerit per viam appellationis reuocata à duobus tantum, sequitur, quod potuerit à reuocatoria appellari.

111 Secundum fundamentum est, quia sicut res non alienabilis, & semel alienata contra prohibitionem testatoris, remanet alienabilis, *l.37.pater, §.quindecim, et ibi Doct. ff.de leg.3.Ias.in l.1.sub num.63.versic secundo iuxta ibi, pro qua omissis, ff.de off.eius cui, & c.Curt.Iun. tract.de feud. p.2. quæst.4.princ.ver.secundo adducunt, num.5. tom.10. part.2, fol.53.Fab.de Mont.tract.de empt.& vend.quæst.4.princip, quæst.23. versic.quinta conclusio, sub num.42.fol.51.Cassad. decis.8.fuit etiam, sub num.1.de rescript.Rol.à Vall.cons.1.n. 85.lib.1.Redoan.tract.de rebus eccl.non alien.q.ub.33. cas.6. n.1.& seqq.& ad litteram sub num. 4. fol.455. Menoch. de arb.iudic.q.54.num.24.Lancell.tract.de attent.par.2.c.4.de attent.lit.pendent. num.485.fol.312.*& communiter * omnes in diuersis locis, *vt dixi lib.præced. cap.2. num.644.* & sicut etiam causa, semel effecta compromissibilis, remanet compromissibilis, si sit facta compromissibilis ex necessitate legis, seu statuti, *vt ex Bal. Rom.Socc.Alex. Dec.& alijs retuli, & sequutus sum dict.c.2 n.646.*

112 Ita etiam causa, semel effecta appellabilis, remanet appellabilis *Paseth, consil.129.in causa nobilium, in fine, n. 11.& 12.*& in terminis alimentorum Pontan.*tract.de aliment. cap.19.num.6.& 7.fol.455.Lancell.tractat.de attentat. part.2.cap.12.limit.25.num.18.fol.271. in vltima impressione de anno 1598. & Rugin.tract.de appell.§.2. cap.3. num.279.* Et quod causa, quæ fuit facta appellabilis, remaneat appellabilis etiam si deuenerit ad casum, in quo ab initio non potuisset esse appellabilis, vt puta, quia tu promiseris stare vnicæ sententiæ, & non appellare, & quia tu reportasti sententiam fauorabilem, appellauit tuus aduersarius, & in causa appellationis obtinuit sententiam reuocatoriam tuæ, vtique tu etiam possis appellare, bene tenuit Rot.*diuers.decis.844.montis regalis, n.3.p.3.lib.3.fol. 217.*& quod ideo, si reus fuerit absolutus in prima instantia, vulnerato instrumento executiuo, & actor appellauerit, & in secunda instantia iudex ad quem tulerit sententiam reuocatoriam, condemnando reum possit reus appellare, quamuis si fuisset condemnatus in prima instantia, non potuisset, scripsi *supra lim.9. sub n.58.ver. subextende.* Quod idem dicendum erit in cæteris causis, in quibus reus condemnatus non appellat, quia, si is fuerit prius absolutus, & deinde condemnetur, poterit appellare, quare si iudex pronuntiet contra actorem ad fauorem rei, alimenta non esse præstanda, seu dotem nõ esse soluendam, & actor appellet, & in causa appellationis pronuntiet cõtra reum, alimenta esse præstanda, seu dotem esse soluendam, vtique poterit ex prædictis etiam reus appellare, quare si sententia lata in prima instantia reuocetur, in secunda, is, qui obtinuit in prima, poterit appellare à reuocatoria, *vt innuit Pontan, dicto c.19.in fine.*

113 Comprobatur primo hoc secundum fundamentum, quia causa semel effecta summaria semper remanet summaria; *vt retuli & sequutus sum sup.q.11. sub num 17. ver. confirmatur.* Quare licet vidua in medio litis nubat, tamen causa, quæ erat summaria, eo quia erat causa viduæ, remanet summaria, & non mutatur, *l.19.cum quædam puella, ff. de iurisd.omn.iud.Ios.Cumia super ritibus Sicil.cap.45. num. 2. fol.287.* & causa summariè commissa ad instantiam actoris, potest etiam reus vti eodem rescripto, & eodem modo procedere, *Rot.decis.32.alias 104.appellans, sub n. 1.de appell.innou.*

114 Comprobatur secundo, quia tantum operatur propositum in proposito, quantum oppositum in opposito, *l.fin.§.& ibi Bar.in summario, ff.de leg 3.Instu.de hæred.instit.§.si plures in fine, & de action.§.plus autem, rursus Bar. Ioan.Roy, & Rot.diuers.quos retuli, & sequutus sum lib.præced.c.11.n.97.*

115 Sed commissa causa in prima instantia, appellatione remota, si nihilominus deinde committatur causa appellationis simpliciter, intelligetur similiter commissa, appellatione remota, prout erat commissio primæ instantiæ, *Lancell.tract.de attent.par.2.cap.12.de attent. et innou. appell.pend.lim 8. princip.sub num.7. versic.4. videtur tom. 5.fol.365.* Ergo in opposito, si causa in prima instantia efficiatur appellabilis ex qualitate sententiæ latæ à iudice, vt in casu nostro, debet esse etiam appellabilis in secunda instantia.

Non dicatur, quod hoc fundamentum non procedit, quando causa fuit facta appellabilis de voluntate partis *per ea, quæ dixi infra n.124.& 125.* quia respondeo, quod in casu relato fuit facta appellabilis ex necessitate legis, cum actor, lege permittente, potuerit appellare, etiam reo inuito, *vt patet ex his, quæ scripsi supra sub n.109. vers. sed huius, & infr.n.120.in fine,* hæcque responsio satis confirmatur ex his, quæ de causa semel compromissa scripsi *lib.præced.c.2.n 637.645.& 646.*

116 Neque obijcias, quod causa ad certum effectum, seu modum effecta appellabilis, ad eundem, & non ad alium debet remanere appellabilis per ea, quæ in simili *dixi sup. limit.6.memb.9.n.47.* sed absoluto reo, causa ex parte actoris efficitur appellabilis solum ad effectum deuolutiuum, quia non inuenit quid suspendat; ergo, si condemnetur deinde reus in secunda instantia, debet reus posse appellare solum ad effectum deuolutiuum, & non ad effectum suspensiuum, cum ad hunc effectum non fuerit facta appellabilis; quia respondeo hanc obiectionem non esse absolutè verum; siquidem appellatio, sicut cætera instrumẽta, operatur plus, & minus secũdum subiectam materiam benè dispositam, vnde appellatio ex parte rei condemnati in materia appellabili habet vtrumq; effectum, deuolutiuum scilicet, & suspensiuum, & tamen, si deinde absoluatur reus, appellatio actoris habebit solum effectum deuolutiuum, quia non inuenit quid suspendat: similiter si reus condemnetur in materia executiua cogitur soluere, & admittitur solum appellatio deuolutiua, & tamen si deinde condemnetur actor ad restituendum actor poterit appellare etiam suspensiuè, *vt scripsi sup.lim.9. n.58.* Vnde apparet, obiectionem non esse omnino veram: erit autem vera in casu, de quo loquutus sum *dicto memb.9.n.74* quia in eo habet idoneas rationes, quas ibi poteris videre.

Minus obstaret argumentum, de quo *in seqq. n.1.* quia ibidem est solutio.

117 Tertium fundamentum est, quia quando supponimus vnicam sententiam ad fauorem actoris, & nullam ad fauorem rei, & agitur de re, in qua ius regulariter reijcit appellationem, tunc nulla vrget æquitas, vt appellatio rei admittatur, cum nihil habeat contra sententiam latam: at quando supponimus, quod reus fuerit absolutus, & actor appellauerit, suadet æquitas, vt reus quoque possit appellare à sententia, lata ad fauorem actoris, *per ea, quæ scribunt Cassad.decis.1.de sequest.poss.Vestr.in prax. lib.7. c. secundo, sub num.7. Rot.diuers. decis.634. Martinus num.2. & decis.844. montis regalis, num.4. par.3.lib.3.* dum aiunt, quod licet actori, qui obtinet sententiam fauorabilem, concedatur sequestrum contra reum condemnatum in petitorio, tamen inquiunt, si reus ante actorem obtinuerit

nuerit sententiam absolutoriam in petitorio in prima instantia, sequestrum actori non conceditur, quia illa sententiæ presumptio, ob quam decernitur sequestrum, eliditur à sententia contraria, antea lata, quod etiam scripsi *supra lib.3.c.38.sub n.18.*

118 Quartum fundamentum est, quia licet à sententia lata super articulo inappellabili non detur appellatio, tamen dabitur, si habeat connexitatem cum articulo appellabili, *per ea, quæ scripsi supra limit.6.membr.9. numero 24.25.& 27.*

119 At in casu nostro interlocutoria de procedendo ad vlteriora, à qua non datur appellatio, habet correspectiuitatem ad interlocutoriam de non procedendo, à qua datur appellatio, quæ correspectiuitas causat inter eas connexitatem, quia correspectiua dicuntur connexa, *vt scripsi lib.preced. c.11. num.367.* & in materia appellationis scribit Hier. Gabr. *cons.48.sententia lata, sub num.secundo, libro primo*, & quæ dicantur connexa relinquitur arbitrio iudicis, *vt retuli dicto c.11.n.376.* & in materia appellationis scribit Gabr. *dicto cons.38. n.5.in fine, & nu.6.* ergo potuit appellare.

120 Quintum fundamentum est, quia licet interlocutoria de non procedendo ad vlteriora, præsertim fundata in exceptione peremptoria, habeat vim diffinitiuæ *vt scripsi infra num.190.* & ideo sit appellabilis, *per ea, quæ scripsi infra n.171.* & sit fortior, ex quo à iudice, qui etiam tulit, remoueri non potest, *testibus his, quos citaui & sequutus sum infra quæst.19.rem.1.conclus.6.num.19.26.& seqq.* & interlocutoria de procedendo ad vlteriora non habeat vim diffinitiuæ, sitque mera interlocutoria, ideoque appellabilis, & minus fortis, ex quo potest ab eodem iudice remoueri, *vt retuli, & sequutus sum ead.quæst.19.rem.1.concl.6. num.3.* tamen, si reuocet, ac lædat sententiam de non procedendo, quæ habet vim diffinitiuæ, ideoque est appellabilis, necesse est, vt tanto magis ipsa de procedendo sortiatur similem naturam sententiæ habentis vim diffinitiuæ, quia validius debet esse, quod lædit eo, quod læditur *vt scribit Senec. quem citaui supra limit.40.numero 12.* & facit quod scripsi *supra limit.6.memb.9.sub num.66.in primo & secundo absurdo*; Vnde dicimus, quod licet aliquis iudex appellationis sit inferior iudice à quo, tamē dum per viam appellationis reuocat sententiam iudicis à quo, necesse est, vt in eo actu sit superior, sicut retuli & sequutus sum *supra quæst.2.num.26.* & quod vnus iudex possit vno respectu minor, retuli & sequutus sum *ead.quæst.2. numero 27.*

121 Sextum fundamentum est, quia statutum debet intelligi strictè, quo minus corrigat ius commune, ita vt si statutum possit intelligi, vt contrarietur iuri communi in duobus, vel in vno solo, semper intelligatur, vt contrarietur in vno, vide quæ scripsi *lib.præcedenti capit.8. numero 410.& 411.*

Sed ius commune permittit appellationem etiam quādo iudex primarum causarum pronuntiat, procedendum esse ad vlteriora, *vt scripsi supra n.94.*

Igitur lex municipalis, seu statutum Lucēse, quod, corrigendo ius commune, prohibet, appellari ab interlocutoria de procedendo ad vlteriora, debet restringi, vt non habeat locum quando talis interlocutoria stat reuocando contrariam negatiuam, habentem vim diffinitiuæ; multo minus quando talis sententia reuocatoria reseruaret etiam exceptiones peremptorias in fine litis, quia tunc tripliciter corrigeret ius commune.

Contraria opinio, nempe à sententia de procedendo ad vlteriora non appellari, quamuis sit reuocatoria sententiæ de non procedendo, suadetur dupliciter.

122 Primo ex stat. Lucensi, *lib.quinto c.5.* in illis verbis, ab interlocutorijs vero ante diffinitiuam sentetiam latis in causis ciuilibus non possit appellari, seu de nullitate dici, præcludentes ante diffinitiuam sententiam potentiam appellandi, & de nullitate dicendi, vbi diffinitiua sententia speraretur sed grauamine & interlocutoriarum tum nullitatis quam iniustitiæ volumus posse reparari in appellatione à diffinitiua. Ex quo statuto remouetur grauamina, quę considerant Bartol. & alij, quos citaui *supra numero 94.* Pro quo statuto adduco simile statutum in *capitul.45.libr.primo in illis verbis.* & si pronuntiauerit se iudicem competentem, à tali pronuntiatione non possit appellari, sed si quod grauamen illatum esset, possit reparari in appellatione à diffinitiua, &c. & si declaratum fuerit, primum iudicem non fuisse competentem, processus coram eo factus non valeat ipso iure, & quicquid occasione talis processus ab incompetenti iudice solutum, & exactum foret à tali conuento, vel in ius vocato, possit quandocunq; per eum, vel eius heredes repeti, &c. *adduco etiam capit.31. Rotæ,* de recursu ab interlocutorijs. *in illis verbis:* si autem sententia diffinitiua expectetur, tunc siue sententia duorum fuerit infirmatoria sententię præcedentis, siue non infirmatoria, nullus vlterius recursus admittatur.

Igitur in casu, de quo agimus, non solum non datur appellatio, sed neq; recursus, cum interlocutoria de procedendo ad vlteriora, expectet post se sententiam diffinitiuam.

123 Secundo, quia ratio, vt possit appellari à pronuntiatione de non procedendo cessat in pronuntiatione de procedendo etiam si ista de procedendo reuocet aliam de non procedendo: ergo debet cessare possibilitas appellandi *per ea quæ scribit Put. decis.480. Ant. de burg. per totam, lib.secundo.* vbi Comites de Marsicano intentarunt spolium contra Liuiam, quæ fuit absoluto, à qua absolutoria appellarunt Comites, & in causa appellationis reportarunt sententiam fauorabilem reuocatoriam; appellauit Liuia, & causa appellationis fuit commissa cum clausula (& si quid exequēdum erit exequatur) & orto dubio, an Liuia potuerit appellare, stante superuenientia Ægidianæ constitutionis, quæ prohibuit appellationē in iudicijs possessorijs, scribit fuisse resolutū, quod Liuia non potuerit appellare, & consequenter, quod secunda sentētia; contra ipsam lata, erat exequenda ex dispositione dictæ Ægidianæ, & sic ex de hac decisione apparet, quod licet à prima sententia absolutoria, lata ad fauorem rei, potuerit appellare actor, tamen à secunda reuocatoria

124 lata ad fauorem actoris, non potest reus appellare, † & similes decisiones adducit Contar. *in l. vnica, quæst. quarta sub numero quarto versicul. contrariam, & numero quinto & seqq. inter qq. Ægidianas, & quæst.13. petitorium quid sit sub numero 106. Cod. si de mom. poss.* vbi recenset decisionem repertam *in libr. secundo decisionum Pereg. sub titul. de Ægidiana*, sub his verbis (*In vna Romana seu Veliterna confinium fuit dubitatum, an esset locus Ægidianæ; fuerat enim lata prima sententia, à qua fuerat appellatum, & quia non erat oppositum de Ægidiana, iudex appellationis tulerat secundam sententiam, à qua cum appellaretur fuerat datum de Ægidiana, & dictum, causam non esse appellabilem, & licet diceretur, quod causa, semel facta appellabilis, duraret appellabilis ad materiam l. pater §. quindecim ff. de leg. tertio, & l. peto, §. fratre ff. de leg. secundo, tamen dixerunt Domini, semper tentum fuisse in Rota, quod poterat dari de Ægidiana, tam in prima, quam in secunda sententia &c.*

125 Quæ decisiones dum dicunt, causam effectam appellabilem eo, quia pars non opposuit de Ægidiana, non remanere appellabilem, bene confirmatur ex eo, quod licet ego semel passus sim, me per rescriptum apostolicum trahi vltra duas dietas tamen iterato vocatus vltra duas dietas possum excipere, & si necesse fuerit appellare, *vt retuli supra limit.6. membr. septimo sub numero 86. versic. confirmatur.* etiam post litem contestatam, *Franch.*

in capit.47.ex parte tua numero quinto versicul. primo quod
126 *si aliquis de appell.* † Item licet quis citatus comparuerit tempore feriarum, & non exceperit, tamen poterit excipere in alijs citationibus, *vt retuli,& sequutus sum lib.praeced. c.5. n.168.* Item licet quis voluntariè semel compromiserit, tamen non potest iterato cogi ad compromittẽdum, *Marc. Ant. Blanc.Spec.& alij,quos declarando retuli lib.praeced.c.2.sub n.637.*

127 His non obstantibus vera est extensio, & firma remanet resolutio,posita *supr.n.109.& seqq.*& adducta in contrarium soluo.

Ad primum de statuto, & capitulis Rotæ deductis *sup. n.123.*respondeo tripliciter.

Primo respondeo, quod illud statutum , & capitula procedunt in mera interlocutoria,& non interlocutoria, quæ habet vim diffinitiuæ, quia ista , cum æquiparetur sententiæ diffinitiuæ, *vt retuli,& sequutus sum supra quaest. quarto n.56.*recipit appellationem, *vt dixi infra n.171.* & ideo ab interlocutoria primi iudicis de non procedendo fuit appellatum ad Rotam, *vt retuli supra sub n.109* quod non fuisset,nisi ab habente vim diffinitiuæ daretur appellatio ; hæcq;responsio quoad cap. 31. capitulorum Rotæ procedit absq;difficultate, quia illud cap.expressis verbis loquitur de mera interlocutoria.

128 Secundo respondeo,quod sicut, sublata appellatione, non intelligitur sublata,si iudex procedat inordinatè,per ea,quæ loquendo in caussa possessoria, scripsi *supra limit. sexta,membr.septimo nu.113.& seqq.& nu.128.& 130.& seqq.* ita etiam statutum , tollens appellationem ab interlocutoria,non tollit,quando iudex procedat inordinate, seu peruertit ordinem.

129 Sed hæc interlocutoria, quæ mandat procedi ad vlteriora, reseruatis exceptionibus peremptoris in fine litis, peruertit ordinem,non solum loquendo de iure communi, sed etiam de iure municipali Lucensi, si exceptio, quæ fuit reseruata in fine causæ, sit de exceptionibus,quas statuta Lucensia *capitul.24.43. 45. 55. 58. & alijs libr. primo & capit.23. libr.quarto,* mandant, posse opponi ad impediendum litis ingressum,& iudicem debere super eis pronuntiare.

Ergo ab eiusmodi interlocutoria potuit appellari.

130 Tertio respondeo,quod illud statutum , præcludendo potentiam appellandi ab interlocutorijs ante diffinitiuam sententiam,eo quia earum grauamen possit reparari in appellatione à diffinitiua est conforme dispositioni iuris ciuilis ; sed de iure ciuili ; grauamen interlocutoriæ , mandantis procedi ad vlteriora, non potest reparari in appellatione à diffinitiua , *testibus Bartol. Paul.de Castr. Bellam,& alijs, quos citaui & sequutus sum supra nu.94.* & maximè quando interlocutoria reseruat exceptiones in fine causæ, *testibus Abb. Felyn.& alijs,quos citaui et sequutus sum supra num.97.* Ergo statutum non habet locum in ista interlocutoria.

131 Nec dicatur,quod statutum disposuit, omnium interlocutoriarum grauamina posse reparari in appellatione à diffinitiua: quia respondeo , quod hoc statutum est impossibile,quia disponit,esse,quod non potest esse, veluti , quod cæcus videat, surdus audiat, & similia; nam Doctores concorditer scribunt , non omnium interlocutoriarum grauamen posse reparari per appellationem à diffinitiua.

132 Neque replicetur, quod statutum disposuit, grauamẽ interlocutoriæ posse reparari per annullationem processus,& refectionem expensarum;quia respondeo,quod adhuc,prohibendo appellationem,videretur iniquum , *vt scripsi supr.n.88.*

Et tandem, si tu diceres, quod huic iniquitati prouidit dispositio capituli 31.capitulorum Rotæ,concedendo recursum; ego replico , quod ista prouisio habet locum in interlocutorijs meris, in quibus loquitur; & quicquid possit dici disputando de hac tertia responsione , satis superq;sufficiunt aliæ duæ antecedentes.

133 Ad secundum,sumptum ex decisione Putei,respondeo dupliciter.

Primo respondeo , quod illa decisio est contraria decisionibus,quas citaui *sup.n.112.& 117.* à quibus recedendum non est,quia melioribus nituntur rationibus; nam decisio Putei fundatur ea ratione , quod constitutio Ægidiana fuerit condita pro causis futuris & pendentibus,ordinando, quod possessorium terminetur vnica sententia, nisi notoriè constet de iniquitate,seu grauamine dictæ sẽtentiæ,& licet dicta constitutio, inhibens appellationem, diceretur respicere ordinatoria , in quibus regulariter attenditur tempus conditæ constitutionis, tamen, si constitutio non est noui iuris inductiua,sed alterius confirmatoria porrigitur etiam ad pendentia per appellationem, adeo quod , si confirmatio fiat priusquam constet de iniquitate sententiæ,esset omnino seruanda constitutio confirmatoria , non obstante appellatione interposita;secus tamen , si iam constaret de iniquitate primæ sententiæ , quæ per secundam sit reuocanda, quo casu secunda non reciperet appellationem ; & quia in casu dictæ decisionis fuerat lata prima sententia, & ab ea appellatum ante conditam Ægidianam constitutionem,& dicta sententia fuerat nulla , seu fuerat detecta iniqua;ideo Ægidiana ex duplici capite non poterat effectum suum consequi in prima sententia: primo, quia illa causa dicebatur decisa , & non pendere per appellationem,& sic respectu dictæ primæ sententiæ causa non pendebat ; secundo , quia prima sententia erat detecta iniqua , vnde Ægidiana poterat sortiri effectum solum in secunda , quę considerabatur vt prima , hancque : Putei rationem substantialiter refert , & sequitur Ioan. Baptista Pontan. *tractat.de spol. lib.4.capitul.3.sub numero 43.tomo 14.fol.305.*& summa ac neruus huius rationis consistit in hoc , quod cum prima sententia absolutoria , lata pro reo , esset detecta nulla & iniqua , remanebat solum secunda ; quæ erat pro actore contra reum,& ideo ista erat executioni mandanda;quæ ratio (sit illius Rotæ pace dictum)confutatur dupliciter: primo,quia iudex appellationis,qui dicit, sentẽtiam iudicis, à quo esse nullam, seu iniquam, non est sanctus Ioannes Euangelista; vnde si iudex pronuntiet super nullitate sententiæ , & simul super articulo possessionis , condemnatus potest appellare propter nullitatis mixturam , *vt scripsi supr.limit.6.memb.9.sub num.10.63.& 64.* Secundo, quia sic esset in arbitrio iudicis excludere condemnatum à facultate appellandi; nam licet is, qui conuenitur executiuè , si, vulnerata obligatione camerali , absoluatur, & in causa appellationis interpositæ ab actore condemnetur , possit appellare etiam suspensiuè in vim illius primæ sententiæ,qua fuit absolutus, *vt retuli, & sequutus sum supra lim.9.sub n.58. ver.subextende.* tamen iudex ad quem, vt eum excluderet ab hac facultate appellandi,posset prætendere,illam sententiam absolutoriam esse iniquam, seu nullam, sicq;vt excluderet, posset semper habere pro nulla sententiam iudicis à quo ; quod est absurdissimum.

134 Secundo respondeo, quod data ista Putei decisione pro vera , nos sumus in casu diuerso, quia in casu decisionis sententia erat detecta nulla,& iniqua,& ideo illius sententiæ nulla erat habenda consideratio: at in casu nostro illa sententia, de non procedendo ad vlteriora , non erat detecta nulla , seu iniqua , & ideo iudex ad quem reseruabat cognitionem illius in fine causæ , dum reseruabat exceptiones oppositas , vnde cum remaneat illa prima sententia, cessat applicatio decisionis Putei.

135 Minus obstat decisio,quã allegat Contar,quia respõdeo,illam decisionem procedere, quando is,qui appellauit à

uit à prima ſententia, appellauit non ex neceſſitate legis, id eſt, lege permittente, ſed ſolum ex tacito conſenſu aduerſarij appellati, qui potuiſſet, dando de Ægidiana, impedire appellationem, & non dedit, quia iſto caſu ſi rurſus velit appellare, à ſecunda confirmatoria, poterit tunc appellatus dare de ægidiana, de qua non dedit in prima, & impedire appellationem, quia cauſa, ſemel effecta appellabilis ex voluntate partis, non remanet appellabilis ex neceſſitate legis, iuxta ea quæ, loquendo de cauſa ſemel compromiſſa ex voluntate partium, ſcripſi *lib. praecedenti com. 637. 645. & 646.* & in his terminis procedunt quæ ad confirmationem deciſionis ſcripſi *ſup. n. 125.*

At nos ſumus in caſu, in quo à prima ſententia, de non procedendo fuit appellatum non ex voluntate appellati, ſed ex neceſſitate legis, quæ deferebat illi appellationi, vnde, retorquendo illam deciſionem, dico, quod in caſu noſtro debet remanere appellabilis etiam ex neceſſitate legis.

Et his ſit abſoluta extenſio, & caſus illius poſitus *ſupra num.* 109.

136 Extende ſecundo, vt habeat locum quando iudex non verbis, ſed facto pronuntiat, de non procedendo, quia tunc à tarditate, ſeu denegata iuſtitia poteſt appellari, vt dixi, & declaraui *ſup. hac ead. q. 17. n. 46. ampl. 16.*

137 Exemplifica vndecimo in pronuntiatione, de admittendis articulis, quia poteſt ab ea appellari, vt obſcure loquendo ſentit Rot. *deciſ. 8. alias 97. iudex admittendo, de teſtibus innou.* dicens, quod ſi pars fuit citata ad dicendum contra, non grauatur poſtea in ipſa admiſſione articulorum, ex quo ſemel ſuas exceptiones dedit, ſed tamen, inquit, poterit appellare ab admiſſione, vti à repulſione ſuarum exceptionum, & Paul. de Caſtr. *in l. 4. ab executione, n. 2. ff. de appell. & relat.* dicens, quod ſi iudex pronuntiat, articulos eſſe admittendos, & poſtea admittit, ſi non fuit, inquit, appellatum à pronuntiatione, qua pronuntiauit eſſe admittendos, non poterit appellari ab admiſſione, quia fit per modum executiuum, & *Rugin. tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 85. & 167.*

† Si articulorum copia fuerit denegata vel articuli reiecti fuerint appellari poteſt. Item ſi iudex admiſerit articulos impertinentes, quia grauata appellari poteſt. *Caſtr. l. ab executore n. 2. ff. de appell.*

Confirmatur hæc exemplificatio, quia ab admiſſione teſtium inhabilium datur appellatio, cum contineat grauamen, *vt ſcripſi ſupra lim. 6 memb. 7. num. 41.* ergo multo magis dari debet ab admiſſione articulorum impertinentium, cum admiſſio articulorum ſit veluti ſententia, & examinatio teſtium ſuper illis ſit veluti executio, quæ eſt minus appellabilis, *vt ſcripſi infr. n. 140.*

138 Amplia primo hanc exemplificationem, vt poſſit appellari etiam à tacita admiſſione, *vt ſcripſi lib. praecedenti c. 7. ſub n. 67.*

139 Amplia ſecundo, vt multo magis poſſit appellari à pronuntiatione negatiua de non admittendis articulis, *Paul. de Caſtr. vbi ſup.* qui æqualiter loquitur de admiſſione, & de non admiſſione: & quod à non admiſſione poſſit appellari, retuli & ſequutus ſum *ſup. lim. 6. memb. 7. n. 45.* & hæc ampliatio non habet difficultatem, quia magis grauat, & concurrit eadem confirmatio, quod ſicut poteſt appellari à non admiſſione teſtium, vt retuli, & ſequutus ſum *dicta lim. 6. memb. 7. n. 43. ampl. 1.* ita etiam poteſt appellari à non admiſſione articulorum.

Subamplia hanc ampliationem, vt poſſit appellari à tacita reiectione, ſeu non admiſſione, *Rugin. d. §. 2. c. 3. n. 166* & non habet difficultatem.

140 Reſtringe primo eandem exemplificationem, vt non procedat in ipſa admiſſione articulorum poſt interlocutoriam de admittendis articulis, quia niſi fuerit appellatum ab interlocutoria, non poteſt appellari ab admiſſione, cum admiſſio ſit executio interlocutoriæ, à qua exceptione non dari appellationem retuli, & ſequutus ſum *ſup. lim. 10. n. 12.* & facit quod ſcripſi *de delatione iuramenti ſupra lim. 34. ſub n. 8.*

141 Reſtringe ſecundo, vt non procedat, quando articuli, ſeu capitula, quæ admittuntur, ſunt omnino impertinentia, quia circa probationes omnino impertinentes non cadit appellatio, quia ibi non emerſit læſio cum ipſo iure ſint nullæ *vt ex Bar. & Bal. retuli, & ſequutus ſum ſup. lim. 6. memb. 7. num. 46.* & maximè procedit hæc reſtrictio, quando iudex admittit cum clauſula (ſaluo iure impertinentium, & non admittendorum) *Rugin. tr. de appell. §. 2. c. 3. n. 169. fol. 82.*

142 Exemplifica duodecimo in interlocutoria, lata ſuper comparatione literarum facienda, vel non facienda, quia poteſt ab ea appellari, *vt refert & ſequitur Rugin. d. cap. 3. num. 185. in fine, fol. 84.* & ratio eſt, quia ex comparatione literarum reſultat, vel non reſultat probatio; vnde admittere, vel non admittere comparationem literarum eſt admittere, vel non admittere facultatem probandi, à qua admiſſione, & non admiſſione poſſe appellari diximus ſupra in pluribus locis.

143 Exemplifica decimotertio in decreto de torquendo, quia continet grauamen irreparabile in diffinitiua, & ideo poteſt ab eo appellari, *vt ſcribunt Ang. Aret. in l. 2. numero 3. verſic. nota quod ff. de appell. recip. Franch. in cap. 12. ſuper eodem il ſecondo not. 2. num. 2. de appell. Rebuff. tr. de ſent. execut. art. 10. gloſſ. 1. n. 1. verſic. vnde ſi quis, tom. 1. fol. 402. in fine, Guid. Pap. deciſ. 75. ſed circa ſub num. 2. Par. de Put. Marſ. Carau. & plures alij, quos citaui, & ſequutus ſum ſupra lib. 1. c. 97. n. 58. verſus finem, & n. 81.* Vnde praxis erit, vt, cum quis fuerit citatus ad ſubeundum tormenta, ſeu purgandum indicia, compareat, & appellet, *Ang. Aret. vbi ſupra*; quæ practica citandi ſeruatur in locis, in quibus poteſt deueniri ad torturam etiamſi ſit impoſita pœna pecuniaria, vt in Ciuitate Lucenſi, quia tunc reus, præſtita fideiuſſione de ſtando iuri &c. auditur extra carceres; ſecus eſt, quando agitur de pœna corporis afflictiua, quia tunc non auditur niſi in carceribus; & ideo non aliter citatur, ſed ducitur ad locum tormentorum, & ibi examinatur, & interponitur decretum, à quo debet appellari, cum eſt interpoſitum.

144 Amplia primo hanc exemplificationem, vt procedat etiam ſi non ſit ſequuta inhibitio ſuperioris, quia nihilominus manus iudicis à quo ſunt alligatæ, *Lancell. tract. de atten. par. 2. cap. 12 de attent. & innou. appell. pend. lim. 1. n. 92. ſub lim. 7. & n. 98. tom. 5. fol. 360. Addit. ad Rot. Maran. & alij, quos retuli, & ſequutus ſum d. cap. 97. ſub n. 81. in 7. difficultate.*

145 Amplia ſecundo eandem exemplificationem, vt procedat non ſolum in decreto de torquendo, ſed etiam in comminatione de torquendo, *vt retuli, & ſequutus ſum d. c. 97. n. 82.*

146 Amplia tertio, vt habeat locum etiam ſi eſſet appellatum à decreto torturæ pro habenda præciſa reſponſione; vide quæ ſcripſi *d. c. 97. n. 82.*

147 Amplia quarto, vt in tantum iudex non poſſit procedere, pendente appellatione, vt ei, & miniſtris, volentibus procedere ad executionem, ſpreta appellatione, poſſit impune reſiſti, *vt retuli, & declaraui ſupr. n. 87.*

148 Limita primo eandem exemplificationem, vt non procedat, quando appellatio eſſet friuola, ſeu calumnioſa, quia tunc poteſt reijci, *vt retuli, & ſequutus ſum d. c. 97. num. 84.*

149 Limita ſecundo, vt non procedat, pendente termino ad appellandum, quia iudex poteſt, eo pendente ante interpoſitam appellationem procedere ad executionem decreti de torquendo, *vt dixi eod. c. 97. ſub num. 57. & 58.*

Confirmatur hæc limitatio, quia etiam interlocutoria super competentia continet damnum irreparabile, ideoque ab ea potest appellari, *vt ex pluribus retuli, & sequutus sum supra limitat.6.membr.7. numero 47.* & tamen iudex potest, pendente termino ad appellandum ab ea, procedere in causa, *vt retuli, & sequutus sum dict.capit.97.sub numero 58.*

Confirmatur secundo, quia idem dicimus, pendente termino ad appellandum ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ, *vt ex Franch.& Lancellot.retuli, & sequutus sum infra n.213.*

150 Contra hanc limitationem in puncto iuris tenent Lancellot.*tract.de attent par.2 cap.11.de attent.pend.temp.ad appell.num.33.tom.5.fol.345.Franc.Marc.decis.907 sententia lata in principio, Gomez.& Moder.quos citaui supra li.1.c.97.sub n.57.*

151 Quicquid possit dici in puncto iuris, de consuetudine seruatur limitatio, *vt scribunt ijdem Franch. Marc.d.decis.907.n.2.Lancell.d.n.33.in fine,& Moder.quem retuli,& sequutus sum d.c.97.sub n.57.*

152 Limita tertio, vt non procedat secundum plures leges municipales, constitutiones, & consuetudines, quæ non admittunt appellationem à decreto torturæ, de quibus omnibus satis scripsi *supra lib.1.capitul.97.numero 87. ver.si loquamur vsque ad numero* 100. de his etiam constitutionibus,& consuetudinibus prohibentibus appellationem in causis criminalibus scripsi *lim.seq.* ideo hic pluribus non insisto.

153 Declara hanc limitationem in statu Lucensi, vt non procedat, quando pro delicto veniret imponenda pœna pecuniaria, & à sententia diffinitiua est permissa appellatio; quia tunc potest appellari à decreto detorquendo: secus si agatur de delicto, pro quo sit imposita pena corporalis, quia tunc sicut non potest appellari à sententia diffinitiua; ita neque ab interlocutoria detorquendo; similiter si veniat imponenda pœna pecuniaria, sed tamen in eo casu sit prohibita appellatio à diffinitiua, ex *stat.lib.5.capit.5.*

154 Exemplifica eandem exemplificationem, vt quamuis possit appellari à decreto de torquendo tamen à contrario decreto, de non torquendo, nō potest appellari, *Ang. Aret.in l.2.n.8.ff. de appell.recip.*& alij, quos retuli, & sequutus sum *supr.lib.1.c.97.sub n.183.ibi,nec mireris.*

155 Restringe hanc exemplificationem, vt non procedat in decreto de non torquendo iudicis appellationis, qui reuocauerit decretum de torquendo, quia ab isto dabitur appellatio *per ea, quæ scripsi supra sub n.109.& seqq.*

Iniusta tortura quomodo operetur exemptionem à iurisdictione iudicis, vide *infr. memb.3.sub n.3.ver.amplia.*

156 Exemplifica decimoquarto in decreto capturæ, quia potest ab eo appellari, *Bald.in l.2.si clericus. q 2. num.7. Cod.de episc.aud. Franch. in capit.2.super eodem il secondo, not.2.num.2.in fine, de appell.Ruginel.tract. de appell.§.2.c.3.num.172.* Et quod si quis appellet super carcere, admitti debeat appellatio, quia grauamen est irreparabile in definitiua, scribit Rebuff.*tract.de sent.execut.art.10 glos. 1.numero 2.ver.vnde si quis tomo 1.fol.402.in fine,*& quod stare in carcere sit maior pœna, quam laborare in agro, vel in alio opere publico,& carcer sit mala mansio, ideoque sit permissa appellatio, scribit Franch.*eod cap.13.super eo num.2.& 3.*

157 Extende primo hanc exemplificationem, vt pariter possit appellari à decreto, quo iudex declarat, aliquam esse iustè detentum, dummodo appellet infra decem dies, *vt scripsi supra q.12.n.146.*

158 Extende secundo, vt possit appellari à præcepto iudicis interloquentis, aliquem, vti suspectum de fuga, esse capiendum pro executione instrumenti guarintigiæ, vel sententiæ, *Ang Aret.in l.2.numero 5.versic.nota secundum ff.de appellat.recip.& Ruginell.tract.de appell.§.2.capit.3. numero 174.*

159 Contraria opinio suadetur dupliciter. Primo, quia in his, in quibus desideratur celeris executio propter moræ periculum, denegatur appellatio suspensiua, *per ea, quæ scripsi supra lim.7.nu.12.& seqq.* Secundo, quia captura contra suspectum de fuga potest decerni, etiam appellatione pendente, *vt retuli, & sequutus sum supra q.3.n.27.* Ergo si ipsa captura potest decerni, non obstante appellatione interposita; à fortiori decreta non impeditur per appellationem per ea, quæ de absolutione ab excommunicatione scripsi *supra lim.22.n.23.*

160 Restringe primo eandem exemplificationem, vt non procedat in decreto capturæ, in captura, & carceratione vigore rei iudicatæ, seu instrumenti habentis executionē paratam, realem, & personalem, quia ab isto capturæ decreto,& carceratione non datur aliqua appellatio, cum sit executio rei iudicatæ, seu pars rei iudicatæ, à qua non appellari scripsi *supra limit.10.num.1.et seqq. et limit.1.n.1.et seqq.*

161 Restringe secundo declarando, quod quamuis carceratus possit appellare à captura,& carceratione, tamen iudex à quo non tenetur illum ex carcerare,& dimittere, sed debet retinere, non obstante appellatione; considerando duos casus.

Primus casus est, quando quis dum carceratur, appellat à carceratione: & in isto casu Bald. *in l.2.ver.sed incidenter sub num.6. C.de episc.aud. quem citat & sequitur Ang. Aret.in l.2.num.27. ff.de appell. recip.et in tract. de malef. in verbo præsente dicto Caio num.16. versic.quæro an appellatione.* concludit non esse relaxandum, donec sibi mandetur per iudicem ad quem, quia in appellatione ab interlocutoria non est prohibita innouatio, donec sit prohibitum per superiorem; quod idem in effectu scribit Guid Pap.*tract.de appell.q 30.num.29.tomo 5.fol.58.* dicens, quod si est appellatum ab interlocutoria, custodietur per iudicem à quo donec iudex ad quem pronuntiet, an fuerit bene, vel male appellatum, & vbi pronuntiauerit, bene appellatum, poterit petere carceratum, vel mandare, vt seruetur in carcere iudicis à quo vsque ad aliud suum mandatum, & Lancell.*tract.de attent.par.2. capitul. 12.de attent.et innou.appell.pend.lim.33. princ.num.4.folio 374.* qui scribit, non obstante appellatione à captura, & carceratione, esse detinendum in carceribus, quia isto casu licitum, inquit, est innouare, appellatione pendente.

162 Secundus casus est quando condemnatus de crimine,& detentus in carceribus appellat à condemnatione, & stante appellatione, petit se relaxari à carceribus; & isto casu certum est, non esse relaxandum, *Spec. titul.de appellat.§.nouissimè sub numero primo versicul.tertio si condemnatus lib.2. fol.198. Vital.tractat. de clausul.in claus. nil nouari generalis sub numero 1. versicul. item fallit quando condemnatus tom.18.fol.386.et Lancell.d.limit.33.n.1.et seqq.fol.374.*

Ratio est, quia isto casu potest, appellatione pendente, fieri innouatio, vnde reus non potest dare fideiussorem, quin sit in custodia vsq; quo veniat ad eum, ad quē appellauit, *Spec. & Vital. in locis supra proximè citatis, & Maran.& in suo spec.par.6.in 2.actu prin.n.189.limit.10.f.485.* dicens, quod iudex à quo potest isto casu innouare, detinendo condemnatum, qui appellauit.

Verum hæc ratio est inepta, & decipiuntur, dum arbitrantur, per non excarcerationem fieri innouationem, siquidem est totum oppositum, quia relaxatio, seu excarceratio esset innouatio, *vt aduertit Lancell.d.limit.33.n.3.& 4.fol.374.*

Sed nunquid carceratus, & condemnatus diffinitiue, sit mittendus ad carcerem iudicis appellationis vna cum actis causæ, habes *infra q.20.n.*

163 Ad-

163 Aduerte tamen, quod ſi carceratus pro delicto, in quo non ſit impoſita pœna corporalis, appellat à ſententia, debet, præſtita fideiuſſione, relaxari, vide *l.6.eos.§.ſuper his Cod.de appell.* & ita intelligas Lancell. *dict.limit.33. numero primo & ſub numero tertio, ibi, præterea, dato.fol.* 374. & ita ſæpius vidi ſeruatum in ciuitate Lucenſi. Quod tu intelligas, verum eſſe, quando poteſt appellari à ſententia.

164 Carceratus infra quantum tempus poſſit appellare, vide *ſupr.q.12.n.144.& ſeqq.*

165 Carceratus appellans an debeat interim remanere carceratus apud iudicem à quo, vel debeat remitti ad iudicem appellationis vna cum toto proceſſo, vide quæ ſcripſi *infra q.25.n.26.*

166 Exemplifica decimoquinto in interlocutoria, qua iudex à quo pronuntiat, appellationi non eſſe deferendum, ſeu appellationem non eſſe admittendam, ſeu aliter reijcit appellationem, quia tunc poſſe appellari ſcribunt Franch. *in capit 61. cum ſpeciali.§. porro. numero octauo in fine, verſicul.& ſcias. de appell.& Capic. deciſ.34. in cauſa magnifici Andreæ numero quinto in vltimis verbis, num 6. & 7.* & idem quando iudex appellationis reijcit, poſſe à tali reiectione appellari, ſcribunt Ang. de Peruſ. *in l.primo.in fine, Cod.quor.appe l.non recip. Natt.conſ.529.iudex eccleſiaſticus num.30. & Contar.in l.vnica, quæſt.1. an cauſæ appellationis, &c. ſub num. 30. verſicul. poſſent tamen, Cod.ſi de momen.poſſ.* & loquendo ſimpliciter, & non in iudice à quo, neque in iudice ad quem ſcribit Bart. *in d.l. in fine, C.quor.appell.non recip.* Et licet Ang. Natt. & Contar. ſupra citati allegent eum, dum loquuntur in iudice appellationis, & ita apertè dicat Natt. tamen Franch. *vbi ſupr.* allegat eum, loquendo in iudice à quo, & ratio huius exemplificationis eſt, quia parat plenum præiudicium, & non reparabile, *Ang.de Peruſ. & Contar. vbi ſupra,* & poſſe appellari etiam de iure ciuili, ſcribit idem *Ang.loco citato.*

Amplia primo hanc exemplificationem vt poſſit appellari etiam ſine expreſſione cauſæ, *Ang.de Aret.in l.4. eius qui.n.9.ff.de appell.recip.vel non.*

Amplia ſecundo, vt præſertim appellandum ſit quando iudex, qui reijcit appellationem ab interlocutoria, declarat, appellationem eſſe friuolam, quia tunc, niſi reiectus appellaret à reiectione, excluderetur etiam à facultate appellandi à diffinitiua, *Card. Alex. in c.59. vt debitus. numero vndecimo ver. & ſic habetis. de appellat.* & facit quod ſcripſi *ſupr.limit.36.n.2.*

Declara primo eandem exemplificationem, vt ſi iudex reijciat etiam appellationem, interpoſitam à reiectione appellationis, non teneatur reiectus vlterius appellare ab iſta ſecunda reiectione, quia eſſet appellatio ſuperflua, & daretur proceſſus in infinitum, quem lex reſpuit, vt in reſtitutione in integrum ſcribit Abb. *in c.vltim.ſub n.5.de reſt.in integr.*

Declara ſecundo, vt iudex poſſit, non obſtante appellatione a reiectione, procedere ad vlteriora, ſi notorium ſit, appellationem eſſe reijciendam, *per ea, quę ſcripſi ſupra q.11.num.11.* quamuis cautius facere, ſi non interloquendo ſuper admiſſione, vel non admiſſione appellationis, procederet ad vlteriora.

167 Exemplifica decimoſexto in qualibet interlocutoria, lata poſt ſententiam diffinitiuam, quia ab ea poteſt appellari, tum quia grauamen non eſt reparabile in diffinitiua, quia iam eſt lata, tum etiam quia, ſi appellatio eſt prohibita ante ſententiam, poſt ſententiam cenſetur permiſſa, quia quod vno tempore eſt prohibitum, alio tempore videtur conceſſum, *Rebuff.tract.de ſent.execut.art. 10.gloſ.1.n.10.verſ.& ideo, tom.1.fol.404.* tum etiam quia habet vim diffinitiuæ, *vt ſcripſi infra n.209.*

Aduerte quod, demptis aliquibus exemplificationibus, nempe decimatertia, decimaquarta, & quando admittuntur teſtes, reliquæ quatuordecim non bene applicantur in iudicio momentaneę poſſeſſionis: *per ea, quæ late ſcripſi ſupra limit.6. memb.7.nu.38.& 39.& ſignanter num.48.*

168 Sublimita III. in interlocutoria, quę tangit factum principale, ſeu ſubſtantiam negotij principalis, quia tunc poteſt ab ea appellari, quaſi contineat grauamen irreparabile, *Rebuff.tract.de ſenten.execut.art.10.gloſ.1. n.4.tom.1.f. 403 & Contar.in l.vnica.limit.5.n.7.verſ.limita ſecundo, C. ſi de momen.poſſeſſ.*

Explica hanc ſublimitationem, vt interlocutoria dicatur tangere negotium principale, quando decidit articulum, à quo dependet tota cauſa, a qua interlocutoria poteſt appellari, *Paul.de Caſtr.in l.2.numer.1.in fine, ff.de appell. recip.* Et quod liceat appellare ab interlocutoria, quæ decidit articulum ſubſtantialem cauſæ, refert, & ſequitur Maran. *in ſuo ſpec.in 3.part.6.par.princ.in verbo, & demum fertur ſententia, ſub numer.44.verſ.tertia concluſio, fol.438.*

169 Exemplifica iſtam ſublimitationem, ſeu explicationem in interlocutoria, qua iudex ante diffinitiuam ſententiam ferendam ſuper reſtitutione in integrum pronuntiat, ætatem minorem eſſe probatam, quia tunc poteſt ab iſta interlocutoria appellari, ex quo totam fere cauſam determinat, *Gloſ.1.in fine in l.40.intra vtile, ff de min.25.ann. Matheſ.ſing.39.Contar.d.lim 5.num.8.& 14. & Ruginell.tract.de appell.§.2.c.3. numero 292.* ſeu cum pronuntiatur negatiuè, ætatem non eſſe probatam, *Maran.vbi ſupra, & Ruginel.d.c.3.num.596* pro corroboratione huius exemplificationis, adde quæ ſcripſi *ſupra limit.6.memb.7.ſub n.74.verſ.contra, & infra ſub num.206. & ſeqq.*

Ratio huius exemplificationis eſt duplex. Prima, quia hæc interlocutoria tangit negotium principale, imo cau-
170 ſam fere totam determinat; *Contar. vbi ſupra.* † Secunda, quia interlocutoria lata ſuper ætate in cauſa petitæ reſtitutionis in integrum habet vim diffinitiuæ, *Iaſ.in l. 14.quod iuſſit, limit.9 ſub num.10.& Rip.ſub numer.27.ff. de re iud.* & quod interlocutoria, qua iudex pronuntiat, aliquem non eſſe minorem, habeat vim diffinitiuæ, refert, & ſequitur Maran. *in ſuo ſpec.in 3.part.6.par.princ.in verbo, et demum fertur ſententia, n.44.verſ.tertia concluſio, f.438.*

Nota ex his rationibus, quod hæc ſublimitatio fraternizat cum ſeq.

Reſtringe hanc ſublimitationem, vt non procedat in cauſa momentaneæ poſſeſſionis, vide ſupra *limit.6 mem. 7.num.74.*

171 Sublimita IV. vt non habeat locum in interlocutoria, quæ habet vim diffinitiuæ, quia ab ea datur appellatio, *Matthesil.ſing.39.nu.1.Veſtr.in prax.lib.7.c.3.n.4. Aſin.in prax.iudic.§.31.c.18.lim.2.fol.188.& Ruginel.tract.de appell.§.2.c.3.nu.487.in verbo, interlocutoria, & ſcripſi ſupra lib.1.cap.97.ſub nu.44.* & ſeruatur in tribunali Auditoris Cameræ, *vt ſcripſi d.lib.1.cap.22.ſub nu.2.* & ſeruat etiam Signatura iuſtitiæ, ad quam dum recurrimus, vt committat cauſam appellationis, ſemper in commiſſione exprimere debemus, appellatum eſſe à diffinitiua, vel ab habẽte vim diffinitiuę, vt patet ex formula commiſſionis apud Mandoſ. *tract.de commiſſ. in commiſſ.17. appellationis prima inſtantia.*

Confirmatur primo hæc ſublimitatio ex ſequentibus exemplificationibus.

Confirmatur ſecundo ea ratione, quia interlocutoria habens vim diffinitiuæ regulatur ſecundum naturam diffinitiuæ, *vt ſcribunt Mandoſ.d.commiſ.17.in verbo, ſeu vim diffinitiuæ haben.fol.96.& Lancellot. tract.de attent.par.2. cap.12. limit.1.princ.num.52.& 53.fol.359.& ex alijs retuli,*

tuli, & sequutus sum d.capit.97.sub num.44. & patet in diuersis casibus ex his, quæ scripsi supra qu.4.num.2.12.37. in fine, & 56.

172 Exemplifica primo in sententia, lata super reuocatione attentatorum, quia licet sit Interlocutoria, tamen habet vim diffinitiuæ, Rot.decis.11.alias 85.si à sententia, de appell.innou. Franch.in cap.60.cum cessante, nume.45.vers. nono sententia, de appellat. Rip. in l.14.quod iussit, sub n.28. ibi, ex hac fallentia, ff.de re iudic. & Achil. de Grass.dec.31. alias 257.attentata reuocanda, num.1.de appell. & ideo ab ea potest appellari, vt ex Mandos. & Lancell.tract.de attent.par.3.cap.28.num.43. & seqq.vers. secundo quæritur, fol.446.in fine, refert & sequitur Ruginell. tract. de appell. §.2.cap.3.numer.86. hancque exemplificationem seruari reiecta opinione contraria scripsi supra limit.6.memb.6. sub num.75. & eam vidi, & video seruari in Curia Romana, retardata etiam executione: poteris tamẽ tu pro maiori satisfactione videre, quæ in articulo huius exemplificationis latè scribit Lancell. dicto cap.28.numer.43.46. & seqq.num.49. & seqq.nu.77. & 91.fol.447. & 448. & opinionem negatiuam limita, vt per eundem ibidem nu.99. & vide omnino eundem sub numer 150. & 151.fol.449. & quod appellatio non retardet executionem vide eundem dicto cap.28.num.17.fol.446. vbi de opin. comm. quæ tamen fallit in multis casibus, quos enumerat numer.31. & seqq.eod.fol.446.

173 Nota obiter ex ista exemplificatione, quod & si considerato modo agendi, reuocatio attẽtatorum sit plus priuilegiata, quam possessorium recuperandæ, quia reuocatio attentatorum fit absque libello, & ex puro, & mero officio iudicis, sed in possessorio recuperandę est necessarius libellus, & litiscontestatio, vt scribit Franch. in c.18. consuluit, il secundo sub numero septimo, & 8.de appellat. & quod in reuocatione attentatorum procedatur ex mero officio sine libello, & contestatione litis, &, quãdo agitur possessorio, requiratur litiscontestatio, scribit Herculan. tract. de attent.cap.21.num.9.tom.5.fol.268. tamen considerata facultate appellandi, plus est priuilegiatum possessorium recuperandæ, quia in eo non datur appellatio, testibus Bar. Glos. Salyc. Maran. Rolan. à Vall. & alijs, quos retuli, & sequutus sum supra limit.6.memb.3.n.35. & mem. 6.nu.1. & à reuocatione attentatorum datur appellatio, vt dixi nu.praced.

174 Exemplifica secũdo in interlocutoria, qua iudex pronuntiat se incompetentem, nam per talem pronuntiam abdicat à se iurisdictionem, & ideò vim diffinitiuæ habet, Ias.in l.14.quod iussit, sub nu.25.vers. secundum exemplum ibi adde vltra, ff.de re iudic. Maran. in suo spec.in 3.part.6. part.princ.in verbo, & demum fertur sententia, nu.43.vers. secunda conclusio, in fine, fol.438. & Luc.Pet.in pract.Capitol.lib.5.cap.7.num.9.

Ratio huius exemplificationis secundum Maran. vbi supra est, quia omnis interlocutoria, per quam finitur officium iudicis, dicitur habere vim diffinitiuæ.

175 Extende hanc exemplificationem, vt procedat etiam in interlocutoria affirmatiua, cum pronuntiat, se esse cõpetentem, quia dicetur similiter interlocutoria, habens vim diffinitiuæ, vt scribit idem Ias.dict.sub num.25.in fine, ibi, eodem modo sententia, vel saltem continet damnum, quod non potest reparari per appellationem à diffinitiua, vide quæ latè scripsi supra limit. 6.memb.7. numer.47. & seqq.

176 Exemplifica tertio eandem sublimitationem in interlocutoria, qua iudex pronuntiat, reum debere iurare, vel referre iuramentum, sibi ab actore delatum, quia hæc interlocutoria habet vim diffinitiuæ secundum ea, quæ scribit Osasch.decis.8.actor oblato, sub num.4.vers. non obstat, & numer.5. & ideò ab interlocutoria, qua iudex pronuntiat, sibi non videri esse deferendum, cum debeat videri, potest appellari, sicut appellatur in omnibus arbitrarijs, in quibus agitur de præiudicio diffinitiuo, Bal.in cap.vlt. iuramentum, sub numer.3.versic.adde tertium, de iureiur.

177 † & quod pronuntiatio, quia iudex dicit, neutri parti litigantium esse deferendum iuramentum litis decisiuũ, & ipsarum pars petierit, quod aduersarius aut iuret, aut referat, habeat vim diffinitiuæ, refert & sequitur ex Bald. vbi supra Thom.Triuis.decis.4. in vna Iustinopolitana, sub num.17.lib.1.

178 Infero confirmando hanc exemplificationem, quod iudex non potest reuocare interlocutoriam, qua mandat iurari, vel referri, quia non potest reuocare interlocutoriam, quæ habet vim diffinitiuæ, iuxta ea, quæ scripsi infra qu.19.rem.1.concl.6.num.19.22. & seqq. Et quod promittens stare iuramento, seu dicto alicuius, non possit promissionem etiam ante declarationem reuocare, tenent Alex.cons.130.difficultas, in fine.nu.6.lib.1. & Ias.in l.17. iusiurandum, sub numer.6.versus finem, ff.de iureiur. qui declarat, hoc esse verum, nisi superuenerit iusta causa reuocandi, vt puta, quia is, cui est promissum, sit effectus vnus ribaldus, & Osasch.dict.decis.8.sub num.3. & sub numer.4.versic.nec obstant, vbi ait ex communi * conclusione, non posse reuocari, nisi superuenerit iusta causa reuocandi, vt puta, inquit, si superuenerint probationes, & sub num 8.

179 Extende primo istam illationem, vt procedat, etiamsi iuramentum nondum sit præstitum, sed solum sit acceptatum, quia non poterit iudex, seu is, qui detulit, reuocare sine iusta causa delationem acceptatam, per ea, quæ scribit Osasch.dict. decis.8.numer.1. & seqq. secus si superuenerit iusta causa, per ea, quæ scribunt Ias. & Osasch. supra citati.

Extende secundo, vt tanto minus possit reuocare, si is, cui fuit delatum, seu relatum, iurauerit, quia tunc sententia dicitur mandata executioni, & negotium ipsum dicitur iuramento diffinitum, Osasch.dict.decis.8. sub num.2. 5. & 8. & quod si promitto stare simplici tuo dicto, vel iuramento, non possim id reuocare postquam tu declaraueris, sentit Bar. quem refert, & sequitur Tiraq.in l.boues, §.hoc sermone, nu.26.vers.15.ff.de verb.signif.fol.210. dum scribit, quod possum reuocare antequam declaraueris, & hæc extensio non habet controuersiam, quia est sequuta declaratio.

180 Extende tertio, vt citra omne dubium non possit reuocare sententiam, latam virtute iuramenti litis decisiui, etiamsi haberet arbitrium, quia non potest tollere ius quæsitum parti ex iuramento præstito, quod habet maiorem vim, quam res iudicata, Menoch.de arb.iudic.libr.1. q.50.n.1. & seqq. vsque ad num.4.

181 Restringe hanc extensionem, dum dixi, quod iudex, etiamsi haberet arbitrium, non potest tollere ius quæsitum ex iuramento decisiuo, vt non procedat, quando Princeps committeret iudici, vt causam illam iuramento decisam, referret Senatui, seu sibi, sola facti veritate inspecta, quia tunc censeretur sublata efficacia iuramenti, per ea, quæ scribit Alciat.cons.301.hac in Castellini, sub num.5. vers.secundo respondeo, & num.6. & seqq. vsque ad finem, in quibus ostendit in primis, quod veritas potest sumi duobus modis, primo prout est, & sic est immobilis, secundo prout præsumitur, & sic dicitur apparere ex actis probatis; & deinde ostendit, quod licet iudex, cui commissa est causa, sola facti veritate inspecta, debeat attendere veritatem isto secundo modo, scilicet, prout est probata in actis, ne alias detur iudicibus materia, & facultas delinquendi, & per illam clausulam intelliguntur solum sublatæ rigorosæ solemnitates iuris ciuilis, vt dicit num.4. tamen quando ista facultas cognoscendi, sola facti veritate inspecta, datur ei, qui habet referre in Senatu, debet referre eo modo, quo solet iudicare ipse Senatus, qui clarum

rum est, quod iudicat, inspecta veritate primo modo, nullo habito respectu ad acta, quæ veritati, & conscientiæ Senatus repugnant; denum concludit, quod si Princeps sciret, iuramentum fuisse præstitum, & nihilominus committeret causam, intelligeretur, quod voluisset rescindere rem iudicatam, ac si apposuisset clausulam (nō obstante) & ex Alciat. refert, & sequitur Menoch. *dict. quæst.* 50 *nu.* 40 *& seqq.* de qua re vide, quæ scripsi *supra libr.* 1 *.cap.* 97. *sub num.* 151.

182 Exemplifica quarto in interlocutoria, qua quis mulctatur, quia habet vim diffinitiuæ, vt scribunt Maran. *in suo spec. in 3. part. 6. part. princip. in verbo, & demum fertur sententia, sub num.* 31 *&* 32. *& num.* 42 *in fine, fol.* 437. *&* 438. *& Natt. cons.* 92 *motiuum, num.* 2. *libr.* 1. *& dixi supra lib.* 1. *c.* 99. *sub num.* 6. quare ab impositione mulctæ, & eius excessu potest appellari, *Farin. qui alios citat, in q. crimin. qu.* 101. *ampl.* 7. *num.* 16. & ego ex Bart. & alijs retuli, & sequutus sum *supra lim.* 6. *princip. memb.* 4. *num.* 128. & adde, quæ scripsi *supra limit.* 3. *num.* 19.

183 Exemplifica quinto in sententia, qua declaratum sit, hæreditatem non fuisse aditam, stantibus probationibus, & reseruato iure latius probandi, quia ab ea potest appellari, *vt refert & sequitur Ruginell. tract. de appell. §.* 2. *cap.* 3. *nu.* 55. nam hæc interlocutoria definit articulum, à quo potest pendere victoria, & amissio causæ.

184 Exemplifica sexto in sententia, qua pronuntiatur, non posse tertio appellari, quia est interlocutoria, habēs vim diffinitiuæ, *Io. Monach. in c.* 16. *cupientes, de elec. in* 6. *quem refert, & sequitur Bal. in l. vnica, n.* 7. *vers. quæro an sententia, C. ne lic. vna eademque causa ter prouoc.* qui tamen volunt in appellatione esse exprimendam causam.

Confirmatur hæc exemplificatio, quia sententia super eo, quod perimit appellationem, & sic super potentia appellandi, vel non appellandi, est interlocutoria, habens vim diffinitiuæ, *vt refert, & sequitur Frāch. in cap.* 60. *cum cessante, nu* 42. *vers.* 6. *sententia, & in c.* 65. *sua nobis, not.* 4. *sub nu.* 5. *de appell.*

185 Exemplifica septimo in sententia, qua iudex pronuntiat, appellationem esse desertam, quia est interlocutoria, quæ habet vim diffinitiuæ, *Bal. in l.* 2. *q.* 14 *num.* 20. *versic. vlterius quæro, C. de episcop. aud. Franc. in cap.* 8. *ex ratione, sub nu.* 68. *ibi, quo ad secundum dic. de appell.* vbi corrupte legitur (*habet verum diffinire*) cum debeat legi (*habet vim diffinitiuæ*) prout idem Franch. ibidem refert, & sequitur *sub n.* 80. *versic. circa nonum,* & aperte *sub num.* 81. licet loquatur de interlocutoria desertionis sententiæ diffinitiuæ, & aperte *in cap.* 60. *cum cessante, nu.* 44. *vers.* 8. *sententia, eod. tit. de appell. Felyn in rubr. de sent. & re iudic. n.* 11. *vers. & si dic tur, & vers. et est alia limitatio. Mysing. in sing. obseru. cent.* 3. *obser.* 36. & quod sententia, lata super desertione appellationis, habeat vim diffinitiuæ, & concernat merita, refert, & sequitur Thess. Follanen. *decis.* 122. *tertio prouocare, num.* 12. *vers. quinto dicentur,* & quod habeat vim diffinitiuæ, scribit Maran. *in suo spec. in* 3. *par.* 6. *par. princ. n.* 42. *versus finem, fol.* 438. & quod possit appellare, quia habet vim diffinitiuæ, & grauat, & non speratur alia diffinitiua, & ita obseruetur, scribit Angelus Aret. *in leg.* 2. *versus finem, numer.* 42. *ff. de appellat. recip.* & sentit etiam Matthel. *sing.* 39. *nota quod ab interlocutoria, num.* 3.

Et quod ab ista interlocutoria detur appellatio, scribunt Angel. Aret. *vbi supra,* Card. *Alex. in dict. cap.* 8. *ex ratione, num.* 47. *vers. quarta est quæstio, et Franch. sub num.* 80. *vers. circa nonum membrum, Maran. in suo spec. part.* 6. *act.* 2. *in verbo, et quandoque appellatur, limit.* 19. *versic. et quod possit, numer.* 201. *fol.* 486. *Mysing. vbi supra, et Gail in pract. obseru. lib.... obseru.* 138. *num* 4. *et* 5. vbi de communi * opinione, quam ex eo refert, & sequitur Ruginel. *tract de appell. §.* 2. *c.* 3. *n.* 265. imo quod possim appellari sine expressione causæ, refert & sequitur Ang. Aret. *in l.* 4. *eius qui, n.* 9. *ff. de appell. recip.*

† Quod etiam habet locum in desertione instantiæ *Rot. Brun. decis.* 96.

Contra hanc exemplificationem (quod enim sententia desertionis sit interlocutoria) scripserūt plures, quos citant Doctores in materia, & præsertim Card. Alex. infra citatus, & alij sunt, qui dicunt, esse diffinitiuam, & sic colliguntur tres contrariæ opiniones.

In hac contrarietate circumferuntur etiam distinctiones.

Prima distinctio est: aut sententia super desertione fertur in causa appellationis interpositæ ab interlocutoria, quæ non erat super exceptione peremptoria; & tunc cum prima sententia sit mere interlocutoria, & appellatio pendeat super interlocutoria, sententia desertionis fiet mere interlocutoria: aut appellatio pendebat super diffinitiua, vel super interlocutoria, lata super exceptione peremptoria, vel litis finitæ; & tunc, cum prima sententia sit diffinitiua, vel pariat effectum diffinitiuæ, quando est super exceptione peremptoria, sequitur in necessariam consequentiam, quod sententia desertionis, ex quo imponit finem negotio, sit diffinitiua, Cardin. Alexand. *dicto capit. octauo, ex ratione, sub numero* 45. *versicul. circa secundam quæstionem, & versicul. sed pro concordia de appellat.*

Secunda distinctio est: aut est pronuntiatio super desertione appellationis ab interlocutoria; & tunc dicitur interlocutoria, habens vim diffinitiuæ, *Rebuff. tract. de appell. art.* 5. *glos. vna, num.* 44. *vers. sed si super, tom.* 3. *fol.* 500. aut est pronuntiatio super desertione appellationis à diffinitiua; & tunc dicitur sententia diffinitiua, *Rebuff. d. gl. vna, num.* 43.

Tu reprobando hanc secundam distinctionem, dic, quod sententia, lata super desertione appellationis à diffinitiua, dicitur interlocutoria, habens vim diffinitiuæ, *vt scribunt aperte Franch. in dict. cap.* 8 *ex ratione, sub num.* 81. *vers. sed quæritur primo, & in cap.* 60. *cum cessante, num.* 44. *versic. octauo sententia, de appell. & Felyn. in rubr. num.* 11. *vers. & est alia limitatio, de sent. & re iudic.* & sententia lata super desertione appellationis ab interlocutoria, dicitur interlocutoria, & non habet vim diffinitiuæ, *Franch. sub d. numero* 81. *& Felyn. sub dict. numero* 11. *versus finem,* dicens, sic esse intelligendos Bal. Rot. & Aegid. Bellam. *in locis per eum citatis,* & ita tu intelligas Rot. *diuers. decis.* 300. *domini resoluerunt, sub numero* 7. *parte* 2. dum ait, dici interlocutoriam, si pronuntiatur desertio appellationis ab interlocutoria, secus si pronuntiatur deserta appellatio à diffinitiua.

Retenta exemplificatione.

186 Extende eam, vt sicut interlocutoria lata super desertione appellationis, habet vim diffinitiuæ iuxta prædicta ita etiam interlocutoria, qua pronuntiatur, appellationē non esse desertam, *Franch. in capit.* 65. *sua nobis, not.* 4. *sub num.* 3. *de appell.*

Declara eandem exemplificationem, vt quamuis habeat vim diffinitiuæ, tamen quo ad iudicem censetur interlocutoria, vnde si auditor pronuntiat super desertione appellationis, & ab hac pronuntione appellatur, & interim doceatur de diligentia appellantis, poterit iudex reponere, quia remansit iudex. *Rot. decis. nona, alias* 74. *si auditor. de appellat. in nouat.* imo si causa appellationis ab hac pronuntiatione, appellationem esse desertam, fuerit commissa, & coram iudice commissario doceatur de prædicta diligentia, potest & debet remittere causam iudici à quo, vt ipse in causa appellationis, quam per errorem pronuntiauit desertam, vlterius procedat, quia etsi illa pronuntiatio habeat vim diffinitiuæ, quoad hoc, quod clem. *appellanti.* non habeat locum, & etiam

quoad

quoad obseruationem terminorum; tamen quoad iudicem, vt possit eam reuocare remanet interlocutoria, *Rot. decis.12.alias 89.si à pronuntiatione,n.1.eod.innou.*

In foro Capitolino an & quando detur appellatio, & quomodo Procedatur, pronuntiata deserta causa, vel non deserta causa appellationis, habes in statut.*lib.1.c.174.*

187 Exemplifica octauo in præcepto, quod iudex facit in confessum, seu conuictum, vt soluat, sicq; facit cum causæ cognitione, quia est sententia diffinitiua, vel saltem habet vim diffinitiuæ, cum interueniat causæ cognitio, dato libello, & sequuta litis contestatione, *Rot.decis.7.alias 541. vtrum præceptum,de litis contest.in antiq.*& in istis terminis intelligi debet Rot. *decis.1.an præceptum,de sent.& re iudic.in antiquior.* dum ait, quod præceptum de soluendo est eiusdem effectus, sicut sententia, *Matthesil.sing.39.nota quod ab interlocutoria, n.5.* & ita latius videtur declarare Maran.*in suo spec.in 3.part.6.par.princ.in verbo,*& demum fertur sententia,*quæst.3.n.27.& 28.f.435.*vbi quod habet vim diffinitiuæ etiamsi sit factum in confessum, oretenus conuentum, nullo dato libello.

188 Secus est, quando facit præceptum sine causæ cognitione, quia eiusmodi præceptum non habet vim diffinitiuæ, *Franch.in cap.60.cum cessante, sub n.10.ibi,sed aduerte quia tunc de appell.& Maran.d.nu.27.* & maxime si sit factum cum clausula iustificatoria (si senseris te grauatum, compareas) quia tunc, citato comparente, soluitur in vim simplicis citationis, *Maria. Socc.tract.de citat.art 21. sub n.1.Alex.Ias.Paris. Maran.Vestr.Grauat. Alex.Stiat. Luc. Pæt.& Addit.ad pract.Papien. quos retuli, & sequutus sum supra, lib.1.c.57.num.17.vers.& prima.* vbi videas etiam, quid sit reo non comparente.

189 Exemplifica nono in absolutoria, lata, rebus stantibus, prout stant, quia habet vim diffinitiuæ, seu in quam est mixta, *vt retuli supra limit.1.n.26.vers.contra.*

Contra istam exemplificationem; nam quod sit propriè diffinitiua, præsuppositis dilationibus, sentit Thes. Fossan. quem citaui, & sequutus sum *d.lim.1.n.26.*& probatur eo, quia imponit finem negotio principali, neque obstat clausula (*stantibus rebus prout stant.*) quia omnis sententia virtualiter habet in se istam clausulam, siquidē certum est, quod iudices proferunt sententias, stantibus actis, vnde dicimus, quod iudex debet iudicare secundum acta & probata.

190 Exemplifica decimo in interlocutoria de non procedēdo ad vlteriora propter exceptionem peremptoriam, quia habet vim diffinitiuæ, vt bene ostendit Felyn. *in rubr.sub numero 9.vers. secus quando, de sent.& re iud.*& potest ab ea appellari etiam ex eo, quia interlocutoria, per quam quis excluditur ab agendo, dicitur trahere secum executionem, & ab interlocutoria, quæ trahit secum executionem, potest appellari, *Bal.in l.9.arbitrio.sub numero 4.vers.tu ego scias, ff.qui satisd.cogan.*sed interlocutoria, de non procedendo, ad vlteriora, excludit ab agendo. Ergo, &c.

191 Exemplifica vndecimo in interlocutoria, quæ fertur super executione instrumenti, quia dicitur interlocutoria, habens vim diffinitiuæ, *Rom. cons.41.in præsenti, in princ.Alexan.in l.5.stipulationum, num.4.ff.de verb.oblig. Felyn.in cap.15.quo ad consultationem,n.13.vers.à pronuntiatione, de sent.& re iud.& Iacob.Cancer.var.resolut.par. 1.cap.17. de appell. n.30.* & in materia indifferenti scribit Felyn.*in rubr.sub num.4.col.4.in fine,ibi,quod autem dictum est,eod.tit.de re indic.*& quod pronuntiatio de exequendo sententiam sit interlocutoria, habens vim diffinitiuę, scribunt Salyc.*in l.5.ab executione, n.3.ibi, & est ratio.& sub num.quarto, C.quor.appell.non recip.Alex.cons.72. in causa & lite, n.1.lib.7.Capic.dec.1.n.21.Mandos.tract.de commiss.in commiss 23. executoriali, in verbo, citatione præcedente,q.3.versus finem, fol.130.* & quod decretum executorialium sit interlocutoria, habens vim diffinitiuæ, tenuit Rot. *diuers.decis. 208.in causa Salamantin. sub n.1.p. 3.lib.2.decis.218.eadem die,versus finem,n.5.& decis.228. eadem die,sub num.1.ead.p.3.lib.3.*huicq; opinioni videtur adhærere Asin.*in prax.iudicior.§.31.c.15.in fine.*

Contra hanc exemplificationem; quod enim sit interlocutoria tenent Bal. *in d.l.ab executione, num.2.vers.secundo modo,in fine,C.quor.appell.non recip.Ang.consil.115. primo inquiramus*, allegatur etiam ab omnibus (sed male meo iudicio) Corn. *cons.221. in hac consultatione, versus finem.nu.4.vers.ad secundum, lib.4.* quia is refert & sequitur, non esse meram interlocutoriam, *Boer.decis.68.quidam nobilis,in fine n.7.Menoch.trac.de recuper.poss.remed. 8.q.6.n.85. Luc.Pæt.in pract. Capitol.lib.3.c.2.sub n.31.et 32.* & quod si mera interlocutoria, tenet Crauet. *cons. 273.nobilis domine,col.3.sub n.1.vers.nec obstat.*

Contra vtramq; opinionem tenet Maran. *in suo spec.p. 6.actu 1. in verbo, et demum fertur sententia, sub n.24.fol. 435.* quem referunt, & sequuntur Iof. Cumia super ritib. Sicil.*c.19.n.122.et 123.* & Ruginel.*tract.de appell.§.1.c.2. sub n.11.vers.ideo Maran.f.31.*distinguens: aut loquimur de executione instrumenti, seu guarintigiæ, quam iudex pronuntiat esse exequendam; & tunc secundum eos & Alex. *infra* citatos neutra opinio erit vera, quia non erit sententia interlocutoria habens vim diffinitiuæ, neque erit mera interlocutoria, sed erit diffinitiua, vt tenuerunt Alex.*cons.50.visis actis,num.11.versicu.præterea,lib.2.*sibi met contrarius, cum aliter scribat *in d.l.stipulationem, nu. 4.* vbi loquitur de executione instrumenti, *Maran.in d. verbo, et demum fertur sententia,sub n.24.fol.435.Iof.Cum. super ritib.Sicil.c.19. n.122.f.122.et Ruginel.vbi supra.*; aut loquimur de executione sententiæ, quam iudex pronuntiat esse exequēdam; & tunc secundum Maran. Iof. Cum. & Ruginel *in locis supra proximè citatis*, erit mera interlocutoria, & sic isto casu erit vera secunda opinio, prò qua adduci etiam potest Vestr.*in prax.lib.7.c.3.nu.11.ibi, altera est*, dicens, quod omnis pronuntiatio iudicis post latam diffinitiuam est mera interlocutoria, non habens vim diffinitiuæ.

Quid dicendum?

Concludo primo, exemplificationem sicq; primam opinionem esse indistinctè veram, ad cuius opinionis veritatem ostendendam considero tres casus.

Primus casus est: quando sententia de exequendo grauat, vt puta, quia non est liquida, vel est appellabilis, puta quia non sunt lapsi decem dies ad appellandum; vel instrumentum, habens executionem paratam, nondum est liquidatum: & isto casu non possumus dicere, quod sit interlocutoria, eo quia ipsa non grauet, sed grauet sententia, seu statutum, mandans exequi instrumentum, quia executio est illa, quæ grauat, & sic cessat ratio, qua Crauet.*d.cons.273.* mouetur ad tenendum, quod sit interlocutoria; neque potest dici diffinitiua, quia est executio sententiæ diffinitiuæ, seu instrumenti, quod æquiparatur rei iudicatæ, *vt retuli,et sequutus sum supra lim.10 sub nu. 8.versicul.comprobatur*, ergo remanet, vt sit interlocutoria, habens vim diffinitiuæ.

192 Secundus casus est; quando instrumentum, seu res iudicata est turbida, vt puta, quia altera pars introduxerit causam appellationis, & prætendat, non extare rem iudicatam: & isto casu, quia iudex, mandando sententiam executioni, virtualiter pronuntiat, appellationem vel esse nullam, vel esse desertam, merito habet vim diffinitiuæ, vt bene aduertit Rot. *diuers.dictis decis.208.& 228.* vbi clarius.

193 Tertius casus est; quando sententia ad exequendo nō grauat, vt puta, quia est executio rei iudicatæ & liquidæ, vt in casu, de quo loquitur Crauet. & dico, adhuc habere vim diffinitiuæ, quia possunt reo competere nouæ defensiones,

ſiones, & etiam antiquæ quæ poſſunt opponi etiam poſt ſententiam, vt ſcribit Salyc. *in d.l.ab executione, n.3. verſus finem,* quem refert, & ſequitur quoad hoc, licet nõ quoad conceſſionẽ appellationis ab interlocutoria de exequẽdo, Felyn. *in d.c. quoad conſultationem, num.14. in princ. & verſus finem, ibi, cum iſtis concordat, & ibi, non obſtat ratio.*

194 Declara reſtringẽdo iſtam exemplificationem, vt quã uis in primo, & ſecundo caſu detur appellatio; tamen nõ dabitur in iſto tertio, quamuis etiam in iſto dicatur habere vim diffinitiuæ, *teſte Felin. vbi ſupra,* qui in hoc reprobat Salyc. vt dixi; quare non tenet ſemper hæc conſequentia: habet vim diffinitiuæ: ergo eſt appellabilis; qua conſequentia decipiuntur illi, qui eundem Doctorem allegunt pro, & contra, ſicut Ruginel. *d.§.1. cap.2. ſub n.111.* allegat pro vtraque opin. Felynum *vbi ſupra,* eo quia vno loco dixerit, habere vim diffinitiuæ, & alio loco dixerit ſub eodem num. ab ea non dari appellationem: poſſunt enim hæc ſimul ſtare, quia interlocutoria, habens vim diffinitiuæ, quandoque regulatur, vt diffinitiua, & quandoque vt interlocutoria, ſicut ex Abb. *cap.28. peruenit, il ſecondo, num. octauo, verſ. nota hoc dictum, de appell.* refert, & ſequitur idem Felyn. *ead. rubr. de ſent. & re iud. ſub numero quarto.*

195 Concludo ſecundo contra Alex. Maran. & eius ſequaces, ſententiam de exequendo inſtrumentum non eſſe vnquam diffinitiuam, quia fertur, lite non conteſtata, & ante conteſtationem litis non poteſt ferri diffinitiua, habet tamen vim diffinitiuæ, *vt dixi infra q.19. rem.1. concl. 6. num.* 24.

196 Exemplifica duodecimo in ſententia, qua contumax declaratur pro confeſſo, & conuicto, *vt late ſcripſi, & explicaui ſupra quæſt.5. ſub numero 91. verſicul. comprobatur primo, & verſic. ſeqq.* in quibus videas, & adde quæ ſcripſi *ſupra limit.3. num.10.*

197 Exemplifica decimotertio in ſententia, qua debitor admittitur ad bonorum ceſſionem, quia ab ea poteſt appellari, vt reſolutum fuiſſe in Signatura de communi omnium voto refert Marcheſ. *tr. de commiſſ. par.1. in commiſſ. dilat. mor. c.2. num.42. fol.142. in fine,* quem refert ſequitur Ruginell. *tr. de appell. §.2. capit.3. nu.183.* & in admiſſa appellatione conſuluit *Pariſ. conſ.80. in hac cauſa & controuerſi* 49. *verſ. nec iſtis habet lib.1.*

198 Quamuis Ruginel. *eod. tr. §.6. gl.7. c.2. nu 44. caſ.40.* ſibi parum conſtans dicat non dari appellationem.

Ratio quare detur appellatio eſt, quia ſunt plures caſus, in quibus debitor redditur indignus ceſſione bonorum: vnde ſi in aliquo ex his caſibus admitteretur ad ceſſionem bonorum, creditor grauaretur, & conſequenter deberet admitti ad appellandum; & ratio quare hæc ſententia habeat vim diffinitiuæ eſt, quia non fertur ſuper negotio principali, ſed ſuper vno articulo, qui non expectat aliam diffinitiuam.

Exemplifica decimoquarto in ſententia, quod cauſa debeat, vel non debeat compromitti, quia ab hac ſententia poſſet appellari refert, & ſequitur M Ant. Blanc. *tract. de compromiſſ. qu.5. num.8. tomo tertio, parte prima fol.177.* vbi de communi opinione, & quod poſſit appellare, quãdo partes coguntur facere compromiſſum, ſcribit Rebuff. *tract. de ſentent. execut. artic. decimo, gloſſ.1. numero ſexto, verſicul. quinto tomo primo. folio* 403. & quod iſta interlocutoria habeat vim diffinitiuæ, ſcribunt Franch. *in cap.60. cum ceſſante, nu.58. verſ. vigeſimoſecundo, de appell. & Blanc. vbi ſupra.*

Ratio poteſt eſſe multiplex: Prima quia ab interlocutoria poteſt appellari, quãdo grauamen per eam illatum non poteſt reparari per appellationem à diffinitiua, & dicitur non poſſe reparari, quando alia diffinitiua ſuper eo non eſt ferenda; ſed de faciendo, vel non faciendo compromiſſo vlterius non eſt cognoſcendum; igitur grauamen remaneret ſine reparatione: Secunda ratio, quia iſta ſententia habet vim diffinitiuæ; Ergo &c. Blanc. *vbi ſupr.* Tertia, quia huiuſmodi interlocutoria meretur exequutionem, & ideò poteſt appellari, *Rebuff. & Blanc. in locis ſupra proxime citatis, & Grau. in ann. ad pract. Veſtr.*

199 *lib 3. cap.10 ſub numer.6. fol.68. in fine,* † & quod ab interlocutoria, quæ incontinẽti debet mandari exequutioni poſſit appellari, ſcribit Guid. Pap. *deciſ.75. ſed circa, nu. 2. verſus finem.* Et ratio huius rationis eſt, quia, ſi incontinenti debet mandari exequutioni, dicitur continere grauamen irreparabile, *Rebuff. vbi ſupra.*

200 Reſtringe iſtam exemplificationem, vt non procedat, quando iſta pronuntiatio ſit ſuper cauſa inappellabili, vt puta, quia ſtatutũ diſponat, laudum arbitrorum ſtatim mandari executioni, quia tunc ſicut non poteſt appellari à ſententia diffinitiua, ferenda ſuper negotio principali, ſic etiam non poterit appellari ab iſta præparatoria ad illam per ea, quæ, ſic argumentando, conſuluit corrupte tamen, & ideò obſcurè in libra meo, *Anchar. conſ.78. ex verbis, ſub nu.2. ibi, ego contrarium,* quem refert, & ſequitur Ruginel. *tr. de appell. §.2. cap.3. num.205.*

De materia rationis huius reſtrictionis vide quæ latè ſcripſi *ſupra limit.6. memb. ſeptimo, numero vigeſimo octauo, & ſeqq.*

201 Exemplifica decimoquinto in decreto, quo iudex pronuntiat, rem poſſe, ſeu potuiſſe alienari, ſeu minorẽ debere reſtitui in integrum, quia ab eiuſmodi decreto datur appellatio, *Ruginel. tr. de appell. §.2. cap.3. nu.681.* qui & ſi hanc exemplificationem non probet, tamen poteſt probari, quia ſi poteſtas alienandi procedat ex eo, quia iudex pronuntiet, minorem ætatem non eſſe probatam, datur appellatio, *vt ſcripſi ſupra ſub num.169.* & ſimiliter dabitur appellatio, ſi pronuntiet, alienantem eſſe maiorem, & ideò denegãdam eſſe reſtitutionem in integrum, quia à denegata reſtitutione in integrum datur appellatio, vt ſentiunt Spec. *tit. de reſtit. in integr. §. quis autem, ſub nu.5. ibi, item ſi ſemel, lib.2. fol.206* & Abb. *in c. vlt. num.1. not.2. de reſtit. in integr.* & ſcribit idem Rugin. *eod. cap.3. n. 596.* & eſſe communem opinionem teſtatur, & ſequitur Odd. *tract. de reſtit. in integ. qu.16. num.12. & 13.* & poteſt probari *ex cap. fin. de in integr. reſtit.* Nam, licet ſi interlocutoria, tamen definit totum negotium, *Rip. in rubr. num. 11. ff. de re iud.* & ſimiliter poteſt appellari à decreto, quo iudex pronuntiat, minorem eſſe reſtituendum, quia ſicut poteſt appellare minor à denegata reſtitutione, *vt ſcribunt Spec. Abb. & alij, quos citaui hic ſupra,* ita etiam debet poſſe appellare eius aduerſarius à conceſſa reſtitutione, quia quod vni conceditur, alteri nõ debet denegari, *per ea quæ ſcripſi ſupra limit.7. num.23. & ſeqq.* & hoc quando materia non eſt executiua, *per ea, quæ dixi dicta limit.7. n.1.12.19. & ſeqq.* & quod in cauſa reſtitutionis in integrum per viam iuſtitiæ detur appellatio, ſcribit ſimpliciter Marcheſ. *tract. de commiſſ. par.2. de commiſſ. reſt. in integr. c.1. nu.32. fol.189.* & ita ſeruatur paſſim.

202 Exemplifica decimoſexto in ſententia conſeruationis indemnitatis, à qua poſſe appellari refert, & ſequitur Ruginell. *tract. de appellat. §.2. capit.3. ſub numer.123. verſic. ſententia.*

203 Exemplifica decimoſeptimo in explanatione puncti, tranſmittendi ad conſilium ſapientis, quia pars, quæ ſe prætendit læſam in puncti formatione, ſeu explanatione, quam facit iudex, poteſt appellare, *Pac. Scal. tract. de conſ. ſapien. libr.3. cap 9. tom.3. par.1. folio* 343. quem refert, & ſequitur Brederod. *tract. de appellat. parte 1. tit.9. colum. 16. ſub litera A.* dum ait, tutius eſſe appellare, quam contradicere.

204 Exemplifica decimo octauo in ſecundo decreto, quia & ſi ſit interlocutoria, tamen, quia habet vim diffinitiuæ, & abſorbet ius partis, datur ab eo appellatio, *vt retuli, &*

et sequutus sum supra limit.6.memb. 4.n.130.vers.diximus, vbi vide.

205 Exemplifica decimonono in absolutoria ab obseruatione iudicij, lata ex causa, quæ concernat merita, quia datur appellatio, *vt retuli & sequutus sum supra sub num. 27.exempl.3.vers.secus*, vbi vide.

206 Exeplifica vigesimo in interlocutoria, qua iudex in causa restitutionis in integrum pronuntiat, minorem ætatem esse probatam, vel non probatam, *ut retuli, & sequutus sum supra n.169. & 170.*

207 Exemplifica vigesimoprimo, & vltimo in omni interlocutoria, quę non expectat aliam sententiam post se, quia interlocutoria dicitur habere vim diffinitiuæ, quando non expectat aliam sententiam post se, seu quando per illam expirat iudicis officium, *Franch.in cap.60.cum cessante,num.9.ibi, sed tamen limita primo, de appell.& retuli & sequutus sum infra q.19.rem.1.concl.6.num.37.vers. limita primo*, & quod omnis interlocutoria, quæ non sperat aliam sententiam post se, dicatur habere vim diffinitiuæ, quia videtur facere effectum, quem facit diffinitiua, cum imponat finem instantiæ, scribit Maran. *in suo spec. in 3.part.6.part.princip.sub numer.42.vers. prima conclusio, f.438.*

208 Infero ex hac sublimitatione posita *supra num.* 171. quod iudex à quo regulariter non potest vlterius procedere super illo articulo, à quo est appellatum, quia sententia diffinitiua, & interlocutoria, habens vim diffinitiuæ æquiparantur, *vt retuli & sequutus sum supra nu.* 171. sed, pendente appellatione à diffinitiua non potest procedere, per ea, quæ scripsi *supra q.3.num.*48.ergo neque, pendente appellatione interlocutoria, habente vim diffinitiuæ, *per ea, quæ scripsi supra lib.1.c.97.n.48.vers.sed pendente.*

209 Extende subinferendo, vt ea, quæ iudex gesserit, pendente appellatione ab interlocutoria, habente vim diffinitiuæ, veniant reuocanda vti attentata, *Lancell. tract.de attent par.2.c.12.limit.1.princip.num.51.& seqq.vsq;ad n. 57.exclusiuè f.359.*

210 Intellige hanc extentionem, vt sit vera quoad ea, quę iudex faceret super illo articulo, à quo est appellatum, *Alex.consil.89.diligenter,sub n.9.versic.tamen his,lib.1.* secus quoad alia, quia illa aut sunt connexa, aut sunt separata, & est recurrendum ad ea, quæ scripsi *memb.seq.*

211 Nec obstat, quod Rota *decis.65.alias.461.si appelletur, versus finem,de appell.in nou.* dicat, quod appellatio ante diffinitiuam non impedit, neque suspendit iurisdictionem iudicis à quo, quia respondeo, hoc esse simpliciter verum in appellatione à mera interlocutoria; at in appellatione ab habente vim diffinitiuæ erit verum quoad negotium principale, seu alios articulos extra articulum, à quo fuit appellatum.

212 Restringe eandem illationem, & extensionem, vt non procedant, pendente termino ad appellandum, quia iudex potest, pendente termino ad appellandum ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ, procedere ad vlteriora, *Franch.in cap.10.super eo,n.7.vers.secundo aduerte, de appellat. & Lancell.tractat.de attent.par.2 c.11. de attent.pend.temp.ad appell.n.30.vers.tertio, & n.31.tom.5.f. 345.& c.12.de attent.& innou.appell pend.lim.2.sub num. 30.& 31.fol.361.*& ita etiam firmaui *d.c.97.num.49.vers. contrariam,& n.57.& n.60.versus finem.*

Confirmatur hæc restrictio ex his, quæ de termino pendente ad appellandum ab interlocutoria, quæ continet grauamen irreparabile, scripsi *supra n.149.& seqq.*

213 Amplia hanc restrictionem, vt procedat, etiamsi articulus sit connexus cum causa principali, ratione cuius grauaminis ipsa pars habeat appellare, *Franc.vbi supra, et Lancell.d.c.11.n.32.fol.345.*

214 Modera eandem quartam sublimitationem, vt non procedat in foro Capitolino, quia in eo non potest appellari ab interlocutorijs, etiam vim diffinitiuæ habentibus, quæ alias per diffinitiuam, seu in ipsa diffinitiua reparari possent, sic disponentibus statut. Vrbis *lib.1.c.171.*

215 Sublimita V. & fraternizat cum præcedenti, vt non habeat locum, quando interlocutoria ingerit difficultatem circa causæ decisionem, quia tunc ab illa interlocutoria potest appellari, vt est in casu, de quo loquitur Bal. quem retuli, & sequutus sum *quæst.præced.lim.1.n.143.& hac ead. quæstio.limit.6. membr.8. n.3.in fine;* nam talem potest ingenerare difficultatem, vt habeat vim sententiæ diffinitiuæ.

216 Sublimita VI. vt non procedat, quando de grauamine, quod infertur per interlocutoriam, constat iuris præsumptione, vt puta, quia iudex mandat, rem aliquam sequestrari, qui tunc potest appellari, etiam non expressa causa, *Bal.in l.6.minoribus, n.5.versus finem,vers.sed in appellatione,& num.6.vers.item,sequestratio,C.de his quib.vt indign.* dicens sequestrationem esse regulariter prohibitam, ideoque in re tam aperta superuacuam esse expressionem causæ, & Franch.*in cap.59. vt debitus, q.11.n.22. & Card. Alex.sub n.41.versicul.stat ergo regula,fallen.3.de appell.& rursus idem Franch. in c.1.sub n.7.vers. quarto limita, de appell. in 6.* vbi de appellatione à sequestro, & à tortura.

De materia huius sublimitationis an & quando possit appellari à sequestro vide *supra limit.6. memb.2. num.14. & seqq.* & an & quando non requiratur expressio causæ in appellatione à sequestro vide *supra quæst.4.num.34. & 35.*

217 Sublimita VII. quando in appellatione exprimitur, & probatur iusta causa appellandi, quia tunc debet admitti appellatio, *vt patet ex his, quæ scripsi supra n.* 81. *& 82.* & loquendo in causa possessoria, *supra limit.7. memb.7. nu. 103.& seqq.* & quod in appellatione à mera interlocutoria debeat nominatim exprimi causa grauaminis, late deduxi *supra q.4.n.30 & seqq.*

218 Declara primo hanc sublimitationem, quando expressio causæ, seu grauaminis in appellatione ab interlocutoria sufficiat per relationem ad acta ex his, quę scripsi *d.q.4.n.31.& seqq.*

219 Declara secundo, vt iustificatio appellationis ab interlocutoriam coram iudice appellationis non possit fieri ex alia causa, quam ex expressa in appellatione, vide *supra quæst.11.num.87.et seqq.* & quid si sint expressæ plures causæ, vide *ibid.n.90.*

220 Declara tertio, vt sufficiat, causam, expressam in appellatione, fuisse probabilem, quia tunc, si iudex, appellatione non attenta, tulerit sententiam, illa sententia erit ipso iure nulla, *Lancell.tract.de attent.p.2.c.12.lim.1.princ. n.45.f.359.*

Contrarium est verum, vide *supra quęst.11 .n.63 .et seqq.*

221 Declara quarto, vt si quis opposuerit legitimam exceptionem, & obtulerit incontinenti illius probationem, & iudex nihilominus noluerit illam exceptionem admittere, & ideo is, qui eam opposuit, appellauerit ab ista interlocutoria, seu non admissione, eiusmodi appellatio coram iudice appellationis dicetur satis iustificata eo ipso, quod iudex à quo noluit admittere exceptionem, vt retuli, & sequutus sum *d.q.11.n.68.* & operabitur hæc appellatio deuolutionem negotij, & reuocationem attentatorum, *vt scripsi ead.q.11.n.70.*

XLVII. LIMIT. MEMB. II.

SVMMARIVM.

APPELLATIO ab interlocutoria, lata super articulo, cum quo est connexa tota causa, suspendit in totum iurisdictionem

nem iudicis à quo,num.1. — Extenditur primo & exemplificatur interlocutoria,lata ante contestatam litem, nu. 2.& 3. — Extenditur secundo, & exemplificatur multipliciter in interlocutoria, lata post contestatam litem, numer.4.& seqq. — Declaratur primo, qualis debeat esse connexitas articuli, vt suspendatur tota iurisdictio, num. 10. — Declaratur secundo qualis sit hæc suspensio, quæ causatur ex connexitate, ibidem. — Infertur, quod processus, factus in causa principali pendente appellatione ab interlocutoria, lata super articulo connexo, non dicitur attentatus,num.11.

Appellatio ab interlocutoria, lata super articulo, qui non est connexus causæ principali,suspendit iurisdictionem in illo articulo,& non in tota causa,n.12.& seqq. — Exemplificatur multipliciter, nu.16.& seqq. — Inferuntur plura, nu.23.& seqq. — Limitatur nu.27.& seqq.

1 SEcundum membrum (*an appellatio,quæ debet admitti ab interlocutoria mera, vel interlocutoria habente vim diffinitiuæ, suspendat non solum articulum interlocutoriæ, à qua est appellatum, sed totã causam*) diuido in duos casus.

Primus casus est: quando interlocutoria habet connexitatem cum causa principali, hoc est, articulum, diffinitus per interlocutoriam, est connexus cum tota causa, licet videatur distinctus; & isto casu concludo, quod appellatio ab illa interlocutoria, seu articulo suspendat iurisdictionem in tota causa, *Ant.de Butr.in c.10. super eo, num.1. de appellat.Alex.consil.89.diligenter, sub n.9. verf. tamen bis,in fine,lib.1.Boer.decis.73.videtur,num.6.versic. sed vna,Paris.cons.66.videtur,sub nu.13.ibi,nec in casu nostro,lib.1.& Lancell.tr.de attent.part.2.c.12. de attent. & innou.appell.penden.limit.2.n.25.in fine,& num.26 iunctis ijs,quæ tradit n.13.fol.361.* idque sentit etiam Ant.de But. *in cap.29. dilectus filius,sub num.8. versic.nota quod quoad negotium,de rescript.*& hoc est indubitatum,si causa principalis est ita connexa illi articulo, vt sine eo decidi non possit, *Abb.d.c.10.super eo, nu.2.de appell.* & hæc est conclusio communis.

Confirmatur hæc conclusio, quia capitula connexa reputantur vnum ratione connexitatis,*vt scripsi supra q. 10,num.6.*

2 Extende primo hanc communem conclusionem,vt sit vera in appellatione ante litem contestatam, *Glos. in d.c. super eo,in verbo appellationem, & Ant.de Butr. & Abb. sub n.2.& Franch.nu.1.de appell.*

3 Exemplifica hanc extensionem, quando opponitur, rescriptum esse subrepetitium, vel iudicem esse excommunicatum,quia si iudex, interloquendo, grauet poterit appellari, & appellatio suspendet iurisdictionem in tota causa, *Abb.d.c.super eo,sub nu.2. & Franch.sub nu.1.* idem quando proponitur,actorem esse excommunicatum, vel procuratorem non habere legitimum mandatum, & similia, *Franch.vbi supra.*

4 Extende secundo in appellatione post litem contestatam, *Glos.Ant.de Butr.Abb.& Franch.sup.proximè citati.*

5 Exemplifica hanc extensionem in exceptionibus peremptorijs, quæ opponuntur post contestatam litem, vt puta, si opponatur exceptio pacti de non petendo, vel consanguinitatis contra petentem vxorem, & similes, *Abb.d.c.super eo,nu.2.in fine.*

6 Exemplifica secundo in exceptione præscriptionis, & demum in alia qualibet simili peremptoria, sine qua negotium principale expediri non potest, *Glos.in d.c super eo,in verbo,sine illa, Ant.de Butr.& Abb.vterque sub nu. 3.de appell.*

7 Exemplifica tertio,quando reus, nolens respondere libello, seu positionibus, fuit propter contumaciã declaratus excommunicatus,seu reintrusus, & is appellauit ab excommunicatione, & Auditor appellationis inhibuit Auditori à quo, & nihilominus Auditor à quo procedit quia totus processus erit nullus, nam licet prædicta reintrusio videatur articulus separatus à negotio principali, tamen quia reintrusio fuit facta occasione, & ratione negotij principalis, quia noluit libello respondere, & litem contestari in causa principali, appellatio ipsa suspendit iurisdictionem in tota causa, *Rot.decis.31.alias 193.si ab excommunicatione, de appellat. in nouat.* quam referunt, & sequuntur Franch. *in capit.sexto, ad hæc,sub numer.1 de appellat.& Lancell.tract.de attent.par.2.c.12. de attent.& innouat.appellat.penden.limit.2. sub num.24. & 25 fol.361.*

8 Contra hanc tertiam exemplificationem declarando, & impugnando Rot.*in d.decis.31.latè scribit Dec.cons.33. sub nu 4.& seqq.*quem refert,& sequitur aliasque adducit auctoritates Lancell.*dicta limit.2.num.28.fol.361.*

Præterea esto,quod in casu, de quo loquitur Rot.*dict. decis.31.*fit suspensa iurisdictio in tota causa,tamen id nõ euenit eo, quia adsit connexitas in illo casu, sed eo, quia intercessit inhibitio, vt considerat Lancell. *d.limit 2.sub nu.28.ibi,quod si ab ea*,quare, sublata inhibitione, illa decisio non procederet.

Vlterius,vt considerat Lancell.*d.limit.2.sub num* 28.in casu,de quo num. seq. appellatio, quæ interponitur à remissione causæ, interponitur occasione causæ, quæ pendebat coram secundo iudice appellationis, & tamen non suspendit causam principalem.

9 Exemplifica quarto in casu, quo appellatur ab aliquo grauamine ante diffinitiuam, & committitur causa appellationis, & iudex,cui est commissa, inhibet iudici à quo, & deinde,seruatis seruandis, pronuntiat, bene processum per iudicem à quo, & male per partem appellatum, & ideò causam remittit eidem iudici, à qua causæ remissione pars iterum appellat, & causa appellationis ab hac causæ remissione iterum alteri iudici committitur,qui iudici primo,à quo fuit primum appellatum,non inhibet, & ideò ille primus iudex, non obstante appellatione interposita à remissione culpæ, procedit in negotio principali, quia isto casu & si processus sit validus, *vt scribit Rot.decis.1.alias 138.si appelletur, de offic.deleg.in nou.& decis.65.alias 461.si appelletur,de appel.in nou.quas refert,& sequitur Lancell.tract.de attent.par.2.c.12.limit. 2.princ.sub n.28.folio 361.& limit.29.nu.1.fol.373.*tamen validitas processus pendet à futuro euentu, quia si vltimus iudex appellationis pronuntiabit,bene appellatum, & male iudicatum,reuocabitur totus processus primi iudicis, factus post appellationem, *vt dixi Rot. d.decis.65. versus finem,& latius scripsi n.seqq.decl.2.*quæ reuocatio, & annullatio processus non haberet locum, nisi essemus in connexis, *per ea,quæ dixi dicto n.seqq.declar.2.*& quod Rot.*d. decis.65.* habeat locum connexis, sentit Lancell. *d.limit.2.nu.40 fol.362.*

10 Declara primo nunc,connexitatem hanc, quæ operatur suspensionem totius causæ, tripliciter considerari.

Primo, quando causa principalis est ita connexa articulo, vt non possit determinari sine illo articulo, vt est casus *in dict.cap.super eo, & ibi Ant.de Butr. num.1.Abb. numero secundo,& Franch.in principio,& numero primo de appellat.*

Secundo,quando articulus,seu exceptio, super qua iudex interloquitur, est præiudicialis, quia de exceptionibus præiudicialibus prius est cognoscendum,& definiendum,quam de ipsa causa principali, *Franch.in c.super eo, sub n.1.vers.in gl.de appell.*

Tertio quando sententia, lata in vno, parit exceptionem rei iudicatæ etiam in alio, *Lancell. eadem limit.2.nu. 27.in fine,vers.sed quia,& num.28.fol.361.* exceptio enim processus pendentis non obstat iurisdictioni,nisi vbi obstat exceptio rei iudicatæ,*Bal.in cap.1.versus finem, nu.7.*

versic. vltimo, extra de controuersi. feud. apud par. terminan. vbi ponit casum: ego intuli alicui duo vulnera eodem loco, & tempore, & in ead. rixa, & accusor de vno coram Potestate, & de alio coram Capitaneo; peto me remitti ad Potestatem, & accusator vult me remitti ad Capitaneum, determinat Bal. remitti debere ad eum, qui præuenit, ne diuersitas iudicium perplexitatem inducat, colligendo regulam, quod exceptio perplexitatis impedit processum iudicum.

Declara secundo, vt hæc suspensio, causata ex connexitate, non operetur simpliciter reuocationem processus quoad articulos connexos, sed conditionaliter, & ex futuro euentu, quatenus scilicet iustificetur appellatio, & ideo pronuntietur, bene appellatum, & male iudicatum, quia tunc omnia gesta reuocantur, *vt late explicat Franch. in cap. 10. super eo, num. 8. & sub n. 9. vers. sed aduerte, & vers. seqq. de appell.* in quibus loquitur de articulis connexis, & in his terminis Lancellot. declarat Rot. quos citaui *num. præced. in fine*, & suadetur ea ratione, quia si articuli sunt separati, tunc licet iudex appellationis pronuntient, bene appellatum, & male iudicatum, tamen processus, factus super articulo separato, à quo non fuit appellatum, non irritatur.

11 Infero ex his, quæ dixi *supra n. 9. in 4. exempl. & ex hac 2. declar.* quod licet iudex appellationis, iustificata appellatione, reuocet interlocutoriam, à qua fuit appellatum, tamen processus, factus coram iudice à quo, pendente illa appellatione, non reuocatur per viam attentati, quia iudex à quo potuit procedere, *vt ex Ant. de Butr. refert, & sequitur Franch. in d. cap. 10. super eo, nu. 3. vers. in gl. in verbo terminari in fine, & latius sub n. 8. seu 9. vers. nec obstat quod iustificata.*

Confirmatur hæc illatio, quia si secundus iudex appellationis in casu, quem retuli *supra num. 9. in 4. exempl.* pronuntiauerit, bene appellatum, tunc reuocatur, quod fecit iudex à quo, *vt dixi n. præced. decl. 2.* secus autem si pronuntiauerit, bene iudicatum, quia tunc stabit processus iudicis à quo, qui non impeditur per malam appellationem, nec appellatio ante diffinitiuam habet impedire, vel suspendere iurisdictionem iudicis; secus est in appellatione à diffinitiua, *Rot. decis. 65. alias 461. si appelletur, de appell. in nou.* ergo cum reuocatio, & annullatio processus pendeat à futura sententia iudicis appellationis, ille processus non dicitur attentatus, quia si esset attentatus, reuocaretur in primis, & ante omnia priusquam iudex appellationis procederet in causa appellationis, *vt scripsi supra quæst. 3. n. 47. & 48* at reuocatur post iustificatam causam appellationis, quia eius iurisdictio non erat suspẽsa; & consequenter non dicitur attentatus, per ea quæ scripsi *memb præcedenti, num. 28.*

Nec obstat quod Lancell. *tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 2. princip. n. 39. fol. 362.* referat, & sequatur ex Alex. quod reuocantur tanquam attentata.

Quia resp. quod contrarium est verum, vt patet ex adductis *nu. præced.* vltra quod Lancell in hoc loquitur parum accuratè, & Alexan. quem citat, non loquitur de attentatis.

Limita primo hanc illationem, vt, dum dicimus quod processus non reuocatur tanquam attentatus, non procedat, quando iudex appellationis inhibuisset, quia tunc iudex à quo non posset procedere, *per ea, quæ dixi infra, num. 27.*

Limita secundo, quando iudex à quo detulisset appellationi, & iudex appellationis causam ei non remitteret, quia tunc iudex a quo non posset procedere, *per ea, quæ scripsi memb. seq. in fine, & adde quæ scripsi infra nu. 29.* & hæc de primo casu, posito *supra n. 1.*

12 Secundus casus est; quando interlocutoria, seu articulus interlocutoria decisus non habet connexitatem cum causa principali; & isto casu concludo, quod appellatio ab illo articulo non suspendit iurisdictionem in tota causa, sed solum in illo articulo, *Ant. de Butr. in cap. 10. super eo, num. 1. & 2. quem refert, & sequitur ibidem Franch. sub num. 3. & vberius sub num. 8. vers. sed aduerte quia, de appell. Dec. cons. 33. viso puncto, sub num. 4. in secundo præsupposito, ibi, secus si articulus, & Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend limit. 2. n 13. & seq. fol. 361.* Et quod communis * conclusio videatur esse, quod; si appelletur in vno articulo separato à causa principali, non suspendatur in totum iurisdictio in causa principali, scribit Dec. *in cap. 51. bonæ memoriæ. n. 35. ibi, nunquid si appellatur, & sub n. 36. de appell.*

13 Confirmatur primo hæc conclusio, quia quando sunt distinctæ, & diuersæ causæ, tunc licet sit appellatum ab vna, tamen non retardatur processus in alia, *Rot. decis. 31. alias 193. si ab excommunicatione, in fine, de appell. in nou. et latius Lancell. vbi supra,* & quod appellatio non suspendat iurisdictionem iudicis à quo, nisi in illa causa, in qua fuit appellatum, & non in alijs, scribit Franch. *in c. 22. præterea, not. 2. n. 1. et cap. 24. proposuit, not. 1. de appell.* Nam si appellatur ab vno articulo separato à causa principali, non propterea censetur appellatum à tota causa, nec suspenditur iurisdictio in tota causa, *Paris. cons. 66. videtur, n. 6 in fine lib. 2.*

Confirmatur secundo, quia arbiter, pronuntiando super vna causa, seu super vno articulo, non perdit iurisdictionem in alia causa, seu in alio articulo, *Ædig. Bellam. cons. 18. quem refert, et sequitur Lancell. d. lim. 2. n. 16. in fine, et 17. tom. 5. f. 361.*

14 Contra conclusionem huius secundi casus, quod enim iudex à quo non possit procedere, etiam si causa principalis possit expediri sine articulo appellationis, sentit Glos. *in d. c. 10. super eo, in verbo terminari, in fine, de appell.* multa etiam cõtra eandem conclusionem adducit, & firmat Abb. *eod. c. super eo, num. 4. et seqq. vers. his autem præmissis, et nu. 9. in fine, vers. ex quibus omnibus,* dicens, quod siue articulus, in quo fuit appellatum, sit connexus causæ principali, siue non, nunquam potest iudex procedere ad vlteriora, quia, vt dicit *d. num 9.* appellatio ab interlocutoria, si est legitima, suspendit iurisdictionem iudicis à quo respectu totius causæ, siue causa principalis sit connexa articulo appellationis, siue non, & in hanc opinionem contra conclusionem videtur fuisse Franch. *in cap. 1. sub num. 4. et in capit. 51. bonę momoriæ, num. 30. et 31. vers. prima quod licet, de appell.* quem citaui *super q. 2. nu. 37.* dum scribit simpliciter, quod appellatio iudicialis etiã in vno articulo suspendit iurisdictionem iudicis quoad totam causam, nec considerat, an articulus sit connexus, vel non.

Non recedas in puncto iuris à conclusione, quia Glossæ, & Abb citatis in contrarium bene respondet Franch. *in d. c. super eo, sub nu. 9. vers. sed aduerte,* quem ibidem refert, & sequitur Dec. *cons. 33. a nobis citatus sup. n. 12. vers. secundus casus,* licet idem Dec. *in d. c. bonæ memoriæ,* similiter à bonis citatus, *in d. vers. secundus casus.* reprobet eundem Franch. aliter ibidem loquentem.

Praxis tamen seruat contrarium, & ratio huius praxis est duplex.

Prima ratio est, quia, cum relinquatur arbitrio iudicis, quę dicantur connexa, *vt retuli, et sequutus sum lib. præced. cap. 11. num. 376.* expedit appellato, vt non prosequatur causam coram iudice à quo, quia de facili iudex appellationis inclinabit pro connexitate articulorum, vt aquam trahat molendinum, sicque annullabit totum processum.

Secunda ratio est, quia is, qui appellauit ab aliquo grauamine, potest iudicem, procedentem in negotio principali, allegare suspectum, quamuis interlocutoria sit separata

parata à negotio principali, vt scripsi, sed non sequor *memb. seq. n. 4.*

15 Retenta tamen conclusione, quæ vt dixi, est verior in puncto iuris.

Extende eam, vt præcipuè procedat in appellatione extraiudiciali, quia appellatio extraiudicialis suspendit solum ea, quæ geruntur post appellationem, & contra ipsam appellationem, alia vero, quę non sunt contra ipsam appellationem, non suspendit, quia appellatio extraiudicialis non suspendit facultatem competentem ipsi parti in alijs: satis enim est, quod defendat appellantem, ne opprimatur in eo, à quo appellauit; quare attentata post appellationem extraiudicialem, sed non contra ipsam appellationem, non dicuntur grauare ipsum appellantem, ex quo non sunt contra eius appellantionem, *Franch. in cap. 1. sub num. 4. vers. vltimo tenementi, et clare, ac fusius in cap. 51. bonæ memoriæ, n. 29. versicul. decimo tertio dubitatur, & nu. 31. de appell.* & adde quæ scripsi *supra q. 2. n. 36.*

16 Exemplifica primo eandem conclusionem in condemnatione expensarum ratione contumaciæ, à qua condemnatione si condemnatus appellet, appellatio non impendit processum in causa principali, *Ant. de Butr. in d. cap. super eo, sub n. 3. in quarto exemplo, Abb. sub num. 3. & Franch. sub numer. 2. vers. sed sunt aliquæ, de appell. Dec. in cap. 51. bonæ memoriæ, numer. 36. ibi, vnde si appellatur à condemnatione expensarum, de appell. & cons. 33. viso puncto, sub num. 4. in 2. præsupposito, & Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 2. nu. 8. fol. 360.*

17 Exemplifica secundo in exceptione, quæ concernit executionem, qualis est exceptio, modificans executionem, quæ exceptio competit certis personis, ne possint conueniri, nisi in quantum facere possunt, quia appellatio interposita ab interlocutoria, lata super ista exceptione, non impedit exceptionem causæ principalis, *Ant. de Butr. d. cap. super eo, sub num. 3. ibi, de exceptionibus autem, Franch. sub num. 2. & Lancell. d. limit. 2. num. 6. fol. 360.* & de hac exceptione loquutus sum *lib. præced. cap. 7. num. ...*

18 Exemplifica tertio, quando vxor obtinuit sententiam pro validitate matrimonij contra maritum, & maritus appellat, quia nihilominus potest, appellatione pendente, procedi ad instantiam mulieris super præstatione alimentorum, quæ vxor peteret, quia hoc non est de processu causæ, *Affl. decis. 152 fuit dubitatum, num. secubdo, in fine,* & de hoc casu scripsi *supra limit. 7. princip. num. 3. & sub n. 4. versic. quartus casus.*

19 Exemplifica quarto in exceptione compensationis, vt si petenti debitum opponatur exceptio compensationis, & ea non admittatur, & ideò reus appellet, & nihilominus appellatus petat, procedi super negotio principali, quia poterit procedi, *Ant. de Butr. d. c. super eo, sub n. 3. & Abb. similiter, n. 3. in fine, & Franch. sub n. 9. vers. quartus & vltimus.*

20 Exemplifica quinto, si appelletur, quod Titius non recipiatur in testem, quia est criminosus; nam hæc appellatio nihil obstat, quin alij testes recipi possint, & in causa principali procedatur, cum articulus appellationis videatur separatus à causa principali, ideò causa principalis non intelligitur suspensa, *Dec. in c. 51. bonæ memoriæ sub n. 34. de appell.*

21 Exemplifica sexto in appellatione, & litis pendentia in possessorio, quia non suspendit, neque impedit executionem in petitorio, nec è conuerso, cum hæc sint omnino diuisa, *Lancell. d. limit. 2. numero 18. ibi, pariter etiam, & numero seqq. fol. 361. & clarius, & apertius capit. 4. de attent. lite pend. limitat. 2. principali, num. 8. & seq. fol. 325.* vbi scribit, quod si inter aliquos sit lis super possessione beneficij, & ordinarius per mortem collitigantis, aut alias illud beneficium conferat, collatio non dicitur attentata, & sic ordinarius non dicitur attētare, quia collatio beneficij respicit ius, & proprietatem beneficij, de qua non est lis, sed est lis super possessione, in qua ordinarius nihil innouat.

22 Declara istam exemplificationem, vt non procedat, quando ius possessionis posset excludi incontinenti per probationes de dominio receptas in petitorio, quia tunc appellatio in petitorio impediret executionem in possessorio, vt puta, tu obtinuisti sententiam in petitorio, à qua ego appello, & in appellatione doceo de meo dominio; interim tu obtines aliam sententiam in possessorio, à qua ego non appello, tu vis huius sententiæ executionem, dico quod appallatio interposita super petitorio impedit executionem super possessorio, & sic appellatio operatur effectum suum in causa separata; quia exceptio dominij potest incontinenti probari, cum sit probata in petitorio, *Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 12 lim. 2. principali in fine, n. 41. & 42. fol. 362.*

23 Infero, quod vbi sententia continet plura capita separata, si appelletur ab vno, in reliquis sententia transibit in rē iudicatā, & mittetur executioni quia tot capita: tot sententiæ in separatis, vt consuluit *Paris. cons. 66. videtur, n. 3. & seqq. vers. istis tamen non obstantibus, lib. 1.* licet enim ea omnia capita sint diffinitiua vnica scriptura, & vnico contextu prolationis sententiæ, tamen tot sunt sententiæ, quot sunt capitula, *Paris. d. cons. 66. n. 4.* vide etiam, quæ scripsi *supra quæst. 4. n. 23. & 24.*

24 Subinfero primo, quod appellari debet ab omnibus capitibus sententiæ, si volumus totam sententiam suspendere, aut saltem à sententia simpliciter, *Paris. d. cons. 66. n. 5. & 9.*

25 Subinfero secundo, quod fatalium tempus, quod non currit, pendende causa attentatorum, iuxta ea, quæ scripsi *supra quæst. 15. n. 65. & seqq.* curret in causa, seu articulo separato, ad quem non extenditur appellatio, quare si vnus in eadem sententia fuerit pluribus condemnatus ex diuersis causis, & in appellatione sit ea aduersarijs vnius nomen expressum, talis appellatio quoad non nominatum non impedit, quo minus circa vitium attentati possit fieri executio, ea potissimum ratione, quia appellatio est in vna causa, executio autem est in alia, *vt refert & sequitur Lancell. tract. de attent. p. 2. c. 12. de attent. et innou. appell. pend. limit. 2. n. 20. et seqq. fol. 361.*

26 Subinfero tertio, quod etiam inter easdem personas, si sententia contineat capitula separata, non committuntur attentata, nisi respectu illius capituli, seu summæ, a qua fuit appellatum, *Lancell. d. limit. 2. sub numero 17. fol. 361.* Quare si inter partes litigetur super diuersis prætensionibus, videlicet super diuersis pecuniarum summis, super quibusdam iocalibus, & super quibusdam expensis, & tam summæ pecuniarum, quam iocalia, quam etiam expensæ fuissent distinctæ, & separatim in singulis quantitatibus in sententia taxatæ, & pro eis relaxatum mandatum exequutiuum, & à dicta sententia fuerit appellatum sub ista forma, (appello ab excessiua taxatione iocalium, siue bonorum, & excessiua etiam expensarum taxatione) & commissa appellationis causa, illius vigore emanauerit inhibitio, & post inhibitionem vigore dicti mandati fuisset facta exequutio pro summis dictarum pecuniarium, non dicitur attentatum, quia appellatio dicitur interposita respectu iocalium, & expensarum, non autem respectu pecuniarium, Rota, quam refert, & sequitur Lancell. *d. limitat. 2. sub numero 22. fol. 361.*

Separatas alias quasdam causas, quæ possent videri connexæ, & ideo haberent difficultatem, ponit in materia attentatorum, *Lancell. d. tract. de attent. p. 2. c. 20. de attent.*

tent. post inhibit, limit. 5. princ. sub numer. 2. & seqq. tom. 5. fol. 414.

27 Limita primo nunc conclusionem huius secundi casus, vt non procedat, quando vltra appellationẽ interpositam super articulo separato iudex ad quem inhibuisset in tota causa, quia tunc illa inhibitio suspendere iurisdictionem in tota causa, & sic etiam quoad alium articulũ separatum, ideoque processus post eiusmodi inhibitionẽ factus esset ipso iure nullus, *Alex, cons. 89. diligenter, sub n. 9. vers. quantum vero, lib. 1. & videtur de mente Rotæ decis. 1. alias 138. si appelletur, de offic. delegat. & decis. 65. alias 461. si appelletur, de appell. in nou.* quæ in casu, quem retuli *supra n. 9.* scribit indistinctè, quod processus valet dummodo vltimus iudex appellationis non inhibuerit, quas decisiones Rotæ refert, & sequitur Lancell. *tr. de attent. par. 2. c. 12. limit. 29. n. 2. fol. 373.*

Contra istam limitationem tenent Franch. *in cap. 10. super eo, colum. 2. vers. secundus casus, nu. 5. de appell. quem refert, & sequitur Lancellot. tract. de attent. part. 2. cap. 12. limit. 2. princip, num. 35. fol. 361.* motus ea ratione, quia iudex ad quem non potest inhibere, nisi constet, negotium ad eum esse deuolutum, sed per appellationem ab vno articulo separato non deuoluitur negotium principale, neq; alius articulus separatus; ergo iudex ad quem non potest inhibere, & inhibendo, non dicitur canonice inhibere, & consequenter inhibitio non canonice facta nullum operatur effectum quoad causam principalem, sed solum quoad articulum: in quo fuit appellatum.

Non obstat Rot. exaduerso citata, quia respondeo, quod habebit locum in articulis connexis, *vt ex mente Franchi innuit Lancellot. dict. capit. 12. limit. 2 princ. num. 40. fol. 362.*

28 Retenta tamen, si placet, limitatione.

Declara eam, vt sit vera, quando euidenter constat, quod inhibitio est facta super tota causa, & ideò comprehendit etiam alios articulos, & personas separatas, in quibus non est appellatum, *per ea, quæ scribunt Dec. consil. 33. viso puncto, in fine, ibi, quia etiam adhuc, & Lancell. tr. de attent. part. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. penden. limit. 2. num. 35. in fine, & 36. folio 361.* secus si sit dubium, an sit inhibitum etiam quo ad alios articulos separatos, Lancell. *vbi supra.*

Verum huic declarationi obstat ratio adducta num. præced. contra limitationem vers. contra.

29 Limita secundo, quando iudex detulisset; sed de hac limitatione vide supra *limit. 6. princip. memb 7. numer. 99. versic. extende vndecimo, & supra hac eadem limit. quadragesimaseptima, membr. præcedenti num. 41. vers. restringe quinto.*

30 Limita tertio, vt non procedat in appellatione interposita à sententia delegati, quia illa interposita in vna causa suspendit iurisdictionem etiam in alijs causis, Rot. *decis. decimaquinta, alias 163. nota quod vbi, de appellat. in antiq.*

Contra eandem limitationem, & in specie contra Rotæ decisionem tenent Franch. *in capit. 6. adhæc, numer. 2. versic. vltimo nota, de appell. & Gemin. in cap. 3. Romana, §. cum vero, eod. titul. in 6.* quos citat & sequitur Lancell. *tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 2. princip, num. 32. & 33. tom. 5. fol. 361.*

XLVII. LIMIT. MEMB. III.

SVMMARIA.

1 *INTERLOCVTORIAE grauamine iustificato coram iudice appellationis, qui propterea pronuntiet, bene appellatum, tota causa remanet cognoscenda coram eodem iudice appellationis, num. 1. & seqq. in quibus infertur, iudicem, qui grauauit in vna causa, posse allegari suspectum in alijs. — Non tamen potest allegari suspectus ob solam appellationis pendentiam, numer. 4. — Iudex appellationis cognoscit totam causam, siue sit ordinarius, numero 5. — Siue sit delegatus, nu. 6. & seqq — Et nunquid iudex appellationis possit, omisso articulo appellationis de consensu appellati, cognoscere negotium principale, num. 9. & seqq. — Iudex appellationis, quando non cognoscat negotium principale etiam quod pronuntiet, bene appellatum, num. 14. & seqq.*

Interlocutoriæ grauamine non iustificato coram iudice appellationis, qui propterea pronuntiet, male appellatum, causa redit ad iudicem à quo, num. 19. & seqq. in quibus restringitur multipliciter.

1 TErtium membrum (post terminatam causam appellationis ab interlocutoria coram iudice ad quem quis iudex debeat procedere in causa principali, an iudex à quo, vel ipse iudex ad quem) diuido in duo casus principales.

Primus casus est; *quando iudex ad quem pronuntiat, bene fuisse appellatum, & male iudicatum.*

Secundus casus est: *quando pronuntiat, male appellatum, & bene iudicatum.*

In primo casu, quando pronuntiat, bene appellatum; concludo quod causa remanet cognoscenda coram ipso iudice appellationis, quia tunc eam non remittit iudici à quo. *Cyn. in l. per hanc, quæ est vltima quæst. 7. sub num. 11. ibi, si autem pronuntiet, & in fine dictæ l. quæst. 8. sub numer. 12. ibi, nam si iudex appellationis, Cod. de tempor. & reparat. appellat. fol. 472. Bart. in l. 4. eius, qui quæst. 6. num. 10. ff. de appell. recip. Franch. in c. 35 accepta, sub num. 1. de appellat. Stephan. tract. de signat. litera iustit. clausula & cum negotio principali & c. sub numer. 2. fol. 327. in paruis*, & de hoc est textus expressus in iure canonico *in capit. 59. vt debitus, versus finem, & ibi Gloss. in verbo, alioquin. Abb. num. 8. Card. Alex. num. 12. Dec. numer. 21 not. 8. de appell.* Et quod iustificata appellatione per appellantem, causa principalis non possit remitti ad iudicem à quo, inuito appellante, scribit Franch. *d. cap. vt debitus, nu. 46. versic. secundo quæritur.*

2 Ratio huius conclusionis est, quia iudex, qui semel grauauit, redditur suspectus parti, quam grauauit, *Franch. vbi supra vtrobique, & Dec. d c. vt debitus, nu. 21. not. 8. & sub num. 70.* Nam iudex, qui semel grauauit, est suspectus de iteratione grauaminis, *Contar. in leg. vnica, oppositione tertia, numero septimo, versus finem, Cod. si de momentan. possess.* Pro qua suspicione Cardin. Alexand. *in capit. 24. proposuit, not. 2. sub numer. 10. de appell.* adducit hos duos versus.

Qui semel est læsus fallaci piscis ab hamo.
Omnibus æra cibis semper inesse putat.

3 Infero ex hac ratione, quod, cum iudex, qui grauauit, reddatur suspectus, poterit allegari suspectus etiam in alijs causis omninò separatis per ea, quæ scribit Franch. *in cap. 24. proposuit, sub numer. 4. de appellat.* dicens, quod, probato grauamine iudicis, habet locum recusatio, & sola appellatio non causat suspicionem, nisi constet, iudicem grauamen intulisse, seu iudex grauamen fateatur, aut de eo notorie constet, & rursus *in capit. 36. postremo; sub numer. 20. versic. vigesimoseptimo, quando à iudice, eod. tit. de appell.* dicens, quod si iudex grauauit, tunc est suspectus tam in illa causa, in qua grauauit, quam in qualibet alia.

Amplia primo hanc illationem, vt maximè procedat in grauamine torturæ, quia, si quis fuerit iniuste tortus, illa iniusta tortura adeo operatur exemptionem à iurisdictione torquentis, vt ipse tortus vna cum tota ipsius domo possit declinare iurisdictionem illius iudicis, &

& totius familiæ tam in causis criminalibus, quam in causis ciuilibus, *Ang. Aret. in l. 2. num. 4. ff. de appell. recip.*

4 Amplia secundo, vt ex sola appellationis interpositione in causa, seu articulo, grauamine etiam non probato, possit recusari vti suspectus in alijs causis, quia aliqualis iniuria videtur inferri iudici, a quo appellatur, vt considerat Franch. *in cap. 6. ad hæc, sub numer. 3. versic. sed Imola, de appell.* & multi prouocantur ad indignationem contra appellantem, vt considerat idem Franch. *in cap. 24. proposuit, sub num. 4.* & multi iudices damnati & corrupti, odio prosequuntur appellantes, *vt scribit Rebuff. tract. de appell. in præfat. sub n. 35. vers. ratio, tom. 3. fol. 478.* & Barones carcerant appellantes ad superiores, *vt notat Capic. quem retuli supra, q. 8. n. 114.* & aliqui iudices adeo indignantur, vt pars grauata timeat appellare *vt scripsi supra, q. 6. n. 8. & seqq.* vnde propter talem indignationem posse dubitari, ne iudex vellet se vlcisci, vt considerat Franch. *in d. c. proposuit, sub n. 4.* & consequenter debet posse recusari, vti spectus.

Contrariam opinionem, nempe quod sola appellationis pendentia non sufficiat, nisi constet, iudicem grauamen intulisset, tenet Ioan. Andr. *in d. c. 6. ad hoc*, quem ibidem refert, & sequitur in effectu Franch. *sub n. 3. & in d. c. proposuit, sub n. 4.* & quod Doctores transeant communiter * cum hanc contraria opinione Ioannis Andreæ scribit *in d. c. ad hæc, sub n. 3.* & quod appellans non possit habere suspectum iudicem, a quo temere appellauit, scribunt Gloss. *in c. 59. vt debitus, in verbo, rationabiliter, Abb. sub n. 32. in fin. et Card. Alex. n. 25. vers. glos. in verbo rationabiliter, de appell.* quia, *vt dicit Abb. vbi supra*, iudex discretus non prouocatur ex appellatione, & hæc opinio est vera, & seruatur, *l. vnic. ff. apud eum, a quo, etc.* vbi Ang. Aret. notat, quod sententia etiam iniuriosa non eximit a iurisdictione in alijs causis.

5 Extende primo nunc, conclusionem huius primi casus esse veram in iudice ordinario appellationis, in quo loquitur textus *in d. c. 59. vt debitus, de appell. Staph. d. clausula, et cum negotio principali etc. n. 2. in fin. fol. 327.* & sentiunt apertè omnes infra citati Doct. & de hoc non dubitatur.

6 Extende secundo, vt habeat locum etiam in iudice delegato, quia, si ei sit delegata causa appellationis ab interlocutoria, & pronuntiet, bene appellatum, remanet iudex in tota causa, *Innoc. in d. c. vt debitus, n. 5. in verbo, alioquin, de appell.* hancque opin. relatis prius contraria opinione Vincentij, & distinctione Ioannis Andr. vti communem, * & veriorem referunt, & sequuntur ibidem Abb. *num. 34. vers. sed quæritur*, & Dec. *sub numer. 69. vers. non tamen, et* * *num. 70.* & esse communem, * licet de iure non videatur vera, testatur Card. Alex. *sub num. 29. vers. sed quid in delegato, ibi imò, hic dicit*, & in ista extensione videtur residere etiam Franch. *in d. cap. vt debitus, n. 49. versic. sed dubitatur*, & quod ista opinio seruaretur in practica testatur Imol. relatus à Franch. *vbi supra*.

7 Comprobatur hæc extensio, quia archiepiscopus habet limitatam iurisdictionem in causis subditorum sui suffraganei, Card. Alex. *sub d. n. 29. et scripsi infra quæstion. 19. remed. 1. concl. 6. n. 85.* & tamen is, si fuerit bene appellatum, potest cognoscere etiam de causa principali, *Card. Alex. vbi supra*: Ergo non stat fundamentum sequentis contrariæ opinionis.

8 Ratio huius extensionis est, quia licet causa principalis dicatur causa principalis, tamen, quando iudex appellationis pronuntiat, male iudicatum, causa non remittitur iudici a quo, quia expedit, vt remaneat coram iudice appellationis, qui cœpit gustare de causa, & habet acta, & ne causæ continentia diuidatur; qua consideratione attenta, illa causa principalis fungitur officio accessorij, ex quo debet sequi causam appellationis ab interlocutoria, vt considerant *Abb. d. c. vt debitus, sub n. 34. et latius Dec. sub n. 69. et seqq.*

Contra istam extensionem tenuerunt illi, quos citant Abb. Franch. Card. & Dec. supra allegati, & illis addo Staph. *tract. de liter. iustit. in clausula, et cum negotio principali, etc. n. 3. f. 327. in paruis.*

Confirmatur hæc contraria opinio, quia alias stylus superflue adderet in pede commissionis illam clausulam, quæ communiter apponi solet in commissionibus appellationis ab interlocutoria; videlicet, *vna cum toto negotio principali*; sicut considerat Staph. *in loco supra proximè citato*, dicens, hanc clausulam habere effectum in casu legitimæ appellationis, quia alias sine ista clausula delegatus, quamuis pronuntiaret, bene esse appellatum, tamen non cognosceret negotium principale.

9 Retenta extensione, quæ communiter tenetur, & seruatur, præsertim in Curia Romana, etiam quod in commissione non sit opposita præfata clausula.

Declara easdem extensiones, constituendo vnam notabilem differentiam inter eas, vt in prima extensionem ordinarius appellationum, qualis est Papa Legatus, & similis qui potest adiri via querelæ, seu non habet iurisdictionem limitatam, possit de consensu apppellati, omisso etiã articulo appellationis ab interlocutoria, cognoscere, & procedere in causa, & negotio principali: *Innoc. c. 59. vt debitus, numero 4. in verbo, remittat, Abb. numero 35. vers. extra glos. Card. Alex. sub numer. 28. versic. alius etiam, de appell. Franch. in capit. 1. §. post hęc, sub numer. 9. versicul. an tamen, de appell. in 6.* & hanc esse opin. communem * testantur ijsdem Abb. & Card. Alex. *in locis supra proximè citatis.*

Secus est secunda extensione, quia licet appellatus consentiat, imo appellatus, & appellans consentiant, vt iudex delegatus, omisso articulo appellationis ab interlocutoria, procedat in causa, & negotio principali; tamen delegatus non poterit procedere in negotio principali, nisi prius cognouerit articulum grauaminis, pronuntiaueritque bene appellatum, quod idem procedit in archiepiscopo, quem, nisi pronuntiet, bene appellatum, non posse procedere in negotio principali, testantur ijdẽ Abb. *d. c. vt debitus, sub numer. 35. Card. Alex. sub numero 28. ibi, in archiepiscopo autem, & Dec. numer. 81. vers. tertia conclusio, de appell.* Et quod iudex delegatus possit de consensu partium cognoscere de negotio principali, quando prius cognouerit articulum appellationis, & consensus partium ante determinatum articulum appellationis operetur solum, quando iudex appellationis potest adiri via querelæ, & requiratur adhuc vtriusque partis consensus, scribit Franch. *in capit. 1. §. post hæc sub numero 2. not. 2. de appell. in 6.* & quod si auditor Rotæ de consensu partium procederet super toto negotio, non iustificato prius grauamine, adhuc liceret partibus redire ad iudicem a quo, refert, & sequitur Staph. *tract. de signat. liter. iust. clausula, & cum negotio principali, sub nu. 3. f. 327. in paruis.*

Ratio huius declarationis in prima extensione est, quia, quod iudex appellationis cognoscat de iustitia appellationis est introductum solum in fauorem appellati, scilicet, vt si non est iusta causa, appellans condemnetur in expensis, & ad priorem iudicem remittatur, & quilibet potest renuntiare iuri, & fauori pro se introducto, *Innoc. d. cap. vt debitus, sub n. 4. versicul. remittat, & Abb. sub n. 35.* nec appellans potest tunc conqueri, quia habet intentum; appellauit enim vt se eximeret a iudice, *Abb. vbi supra, & Dec. ibidem sub num. 74 versus finem*, ideoque ei conquerenti posset obijci illud; *quod quæris, intus habes, Abb. vbi supra, Gemin. in capit. 1. §. post hoc, sub num. 10. vers. sed nunquid, ibi, appellato ergo petenti, de appell. in 6.*

Et ratio est, quia quisque ipsorum potest, inuito aduersario, obtinere id, ad quod ipse aduersarius iam tendebat, *Gemin.d.n.10.in fine*, seu quia quis, appellando, intendit, quod tota causa deuoluatur ad iudicẽ appellationis, nec potest appellans allegare litis pendentiam coram iudice à quo, cum ipse appellando, declinet eius iurisdictionem, imo appellando, efficitur contumax coram iudice à quo, & contumax non potest allegare litispendentiam, seu præuentionem iudicij illius iudicis, coram quo est contumax: præterea ille, qui facto suo procurat conueniri coram aliquo iudice, non potest opponere de litispendẽtia coram alio iudice, *Franch.in dict.c.59.vt debitus, n.49. vers.secundo quæritur, de appell.& in d.c.1.§.post hæc, nu.9. vers.an tamen. de appell.in 6.*

10 Ratio eiusdem declarationis in secunda extẽsione est, quia iudex non debet excedere limites iurisdictionis sibi datæ, etiam si partium consensus accederet, quia partes non possunt dare iurisdictionem, quam non habent, quia *mal da, chi non ha, dice la campana di S.Pietro*, vt scribit Bar. *in l.15.si vniuersæ. C.delegat.* quẽ refert etiam Gram. *cons.17. Andreas, n.3.versus finem, fol.307. in consil.ciuilib.* & propterea iudex criminalis, qui habet limitatam iurisdictionem in caussis criminalibus, si sententiam ferret in causa ciuili, sententia esset nulla, etiam si illam ferret ex tacita, vel expressa partium prorogatione secundum magis communem opinionem quam refert, & sequitur Crescen. *decis.5. alias 167. actum fuerat, sub num.3.& 4. de iudic.* & ex eo referunt, & sequuntur Farinac. *in qq.crim. qu.1. num.65.* & Marches. *tract.de commiss. part.2. de commiss.auocat.caus.cap.4. sub num.40. fol.466.* & quod iurisdictio iudicis maleficiorum non possit prorogari ad caussas ciuiles, scribit etiam Tiraq. *in rubr.res inter alios acta, nu.14. versic.cui proxime, fol.105. colum.2.* sed sic est, quod delegatus in causa appellationis ab interlocutoria, & similiter archiepiscopus in caussis appellationum subditorum sui suffraganei habent limitatam iurisdictionem, vt in archiepiscopo retuli, & sequutus sum *supra nu.7. versic. comprobatur.*

11 Et quod Metropolitanus in subditos sui suffraganei, etiam ipsis volẽtibus, nisi suffraganei consensus accedat, nullam habeat iurisdictionem, scribit Rot. quam retuli, & sequutus sum *infr.qu.19.concl.6.n....* & quod non sufficiat partium consensus in casu dictæ secundæ extẽsionis, quia agitur etiam de interesse iudicis à quo, ne ab eo sine causa recedatur, scribit Dec. *in d.c.vt debitus, n.80. vers.secunda conclusio, in fine, de appell.*

12 Contra istam declarationem tenet aperte Franch. sibi non constans *in d.c.1.§.post hæc, not.4. sub n.2. ibi, sed certè etiam si appelletur, de appell.in 6.* dicens, quod etiam si appelletur ad eum, qui potest adiri per viam querelæ, tamẽ, inquit, non potest cognoscere de causa principali, omisso articulo appellationis, nisi de consensu vtriusque partis, quia alias, inquit, casus, in quo iudex appellationis decidit interlocutoriam, non differret à casu, in quo non decidit, cum vtroque casu posset de consensu solius appellati cognoscere de negotio principali, hancque eandem contrariam opinionem, & contra vniuersam declarationem motiuat, & sentire videtur Dec. *in d.c.vt debitus, sub num.74. vers.extra gl.& nu.77. vers.in contrarium,* vbi contra ipsam declarationem primæ extensionis ait, non sufficere consensum appellati, sed requiri etiam consensum appellantis, vt ordinarius appellationum, qui potest adiri etiam via querelæ, possit, omisso articulo appellationis, cognoscere de negotio principali, quia textus *in c.1. de appell.in 6.* in quo est fundata declaratio, loquitur, quando accedit partium voluntas.

Tamen ego non recederem à communi opin. quod sufficiat consensus appellati, vt dixi in declaratione, licet enim textus *in d.cap.1.* loquatur de consensu, seu voluntate partium, tamen restringitur ad consensum appellati tantam, quia appellans non habet, de quo conqueratur, dummodo prius reuocetur grauamẽ, *Abb.d.c.vt debitus, n.36.& Franch.sub num.49. vers.secundo quæritur, ibi, concludo ergo quod etiam inuito.*

Licet pariter Dec. *eod.cap.vt debitus, sub num.80. versic. secunda conclusio.* contra eandem declarationem primæ extensionis tueri conetur aduersus Abb. quod solus Papa ex quadam prærogatiua possit de voluntate partium cognoscere super negotio principali, omisso articulo appellationis, quia Papa potest etiam caussam auocare ab ordinario.

Tamen ego non recedo à communi opinione, quam retuli, & sequutus sum *supra numer.9. vers.declara*, nempe quod possint etiam Legatus, & alij inferiores, qui possent adiri via querelæ.

Contra eandem declarationem, dum sentit, quod archiepiscopus, alijque similes iudices ordinarij appellationum, qui non possunt adiri via querelæ, sed solum via appellationis, non possint cognoscere de negotio principali, omisso articulo appellationis, etiam accedente cõsensu solius appellati scribit (sibi in hoc parum constans) Franch. *in c.59. vt debitus, q.5. sub n.51. versus finem, de appell.* dicens, quod poterit de consensu solius appellati, inuito etiam appellante, cognoscere de causa principali omisso articulo appellationis, ex quo militant eędem rationes, adductæ *supra n.9.& 10.*

Contra eandem declarationem secundæ extensionis, nempe, quod delegatus Papæ possit cognoscere de causa principali, omisso articulo appellationis, sicut potest ipse Papa, quia in causa delegata repræsentat vices Papæ, refert, & sequitur idem Franch. *d.c.vt debitus, versus finem qu.6. nu.52.*

Non recedo à declaratione, per ea, quę retuli, & sequutus sum *sup.nu.9.& 10.* & præsertim, quando iurisdictio non esset prorogabilis, quo casu concordat etiam Frãch. vt iudex appellationis non possit cognoscere.

13 Subdeclara restringendo eandem declarationem in secunda parte supra *numer.9. vers.secus*, dum dixi, quod archiepiscopus non potest procedere super negotio principali, omisso articulo appellationis, etiam accedente cõsensu appellati, restringe inquam, vt non habeat locum, quando iudex a quo detulit appellationi ab interlocutoria, quia tunc archiepiscopus, & quilibet alius iudex appellationis posset procedere, quia per delationem transfunditur iurisdictio in superiorem, *vt scribunt Abb. in sępe citato c.59. vt debitus, sub n.35. ibi, sed in alijs superioribus, & Dec. nu.82. vers.tertia conclusio. de appellat.* & vide quæ scripsi *supra memb.1. nu.41. restr.5.*

14 Limita primo nunc eandem conclusionem, positam *supra sub nu.1.* vt non habeat locum, quando iudex a quo esset mutatus, vel aliter remota esset suspicio tempore, quo iudex appellationis pronuntiaret, fuisse bene appellatum, quia ipse iudex appellationis non procederet, sed causam remitteret ad tribunal à quo, quia, cessante causa, seu ratione suspicionis, cessaret etiam effectus suspicionis, *Dec.d.cap.vt debitus, n.21.& 22. not.8. de appell.* & ita ego vidi seruari.

15 Limita secundo, quando iudex à quo pronuntiaret, non esse procedendum, vel esse supersedendum, & pars appellat, & iudex ad quem pronuntiat, esse procedendũ, quia potest remittere causam ad iudicem à quo, *cap.11. significauerunt, in fine, de except.* & ratio est, vt refert, & sequi videtur Franch. *in capit.59. vt debitus, sub num.46. vers.secundo quæritur, de appellat.* vt grauamen reparetur per eius oppositum, ideò fit remissio; sed Gloss. vlt. *in dict. cap.significauerunt*, dat aliam rationem, videlicet quia voluit appellans.

16 Limita tertio, declarando eandem conclusionem, vt

vt non procedat, quando appellatum esset à pronuntiatione, lata super exceptione incompetentiæ, seu alia ad impediendum processum,& iudex appellationis pronuntiaret,fuisse bene appellatum quia nihilominus iudex appellationis non potest procedere in caussa principali,neque illam potest remittere, sed debet supersedere in caussa,quia cum ipse succedat in locum iudicis à quo, & pronuntiet,iudicem à quo esse incompetentem, ipse etiam dicitur incompetens argumento textus *in cap.7. olim, de except.& ibi Abb. sub numero* 7. & scribit limitando eandem conclusionem,Dec.*in d.cap.59.vt debitus,num.23.limitat.2.*

17 Limita quarto eandem conclusionem, vt non habeat locum in Curia Lucensi, quia ibi licet Rota pronuntiet, bene appellatum, & male iudicatum, tamen caussa principalis adhuc remittitur ad iudicem à quo, quia si remaneret in Rota, & vnus ex tribus discordaret, non adesset iudex ordinarius appellationis; quod si omnes essent concordes,esset res iudicata,quia sunt tres Auditores appellationum à sententijs Auditoris primarum caussarum,& sententia illorum trium reputantur tres sententiæ conformes.

Et licet hæc limitatio videatur dura, cum iudex, qui grauauit,sit suspectus,vt retuli,& sequutus sum *supra n. 2. versic. ratio*, & Princeps non possit dare iudicem suspectum.*Martin.Lauden. quem citaui supra quæst. præcedenti lim.1.n.118.versic.contra.*Tamen,quia communis opinio est,quod Princeps possit dare iudicem suspectum,*vt retuli d.n.118.& 119. extens.9.* præsertim si suspicio sit leuis, ideo de hac limitatione dubitandum non est, cum sit limitatio introducta à Principe Lucensi.

18 Limita quinto, vt non habeat locum in caussa appellationis ab excommunicatione; nam excommunicatus potest remitti absoluendus ad iudicem,à quo appellauit. Et ratio est, quia excommunicatus appellans grauari non potest,imo est eius fauor,*Franch.in cap.35.accepta, n.1.in fine, lim.2. de appell.* sed quando excommunicatus sit remittendus absoluendus ad diœcesanum,qui excommunicauit,dixi *supra lim.22.n.35.* Et hæc de primo casu posito *supra sub n.1.*

19 In secundo casu; quando iudex appellationis pronuntiat, malè esse appellatum, & benè iudicatum, concludo caussam remitti ad iudicem à quo,quia non apparet grauamen, & caussa in prima instantia debet terminari coram iudice à quo,*Cyn.in l.per hanc,quæ est vltima,q.7.sub n.11.C.de tempo.& reparat.appell.fol.472.Bart.in l.40.intra vtile,in princ.ff.de minor.vigintiq.ann.& in l.4.eius qui, q.6.num.10.versic. si vero pronunciaretur.ff.de appell.recip. Franch.in c.35.accepta,sub n.1.de appell.Dec.in c.59.vt debitus,not.7. n.18.& 19.de appell.& Guid.Pap.tract. de appell.concl.9.num.7.fol.57.et Couar.pract.qq.c.9.n.5.in fine, versic.quibus.*

20 Extende hanc conclusionem,vt procedat etiam si caussa appellationis sit delegata cum toto negotio principali, quia adhuc debet caussam remittere,*Dec.d.c. vt debitus,n.18.& 19.not.7.& Vestr.in prax.lib.3.c.9.sub num.11.vers. nunquam tamen.*

Ratio est, quia commissio negotij principalis intelligitur facta quatenus bene fuerit appellatum, Dec. *vbi supra*, neque propterea dicetur commissio superflua, quasi istud sit à iure dispositum, quia respondeo, quod delegatus sine ista clausula non posset procedere in negotio principali,etiamsi pronuntiaret, bene fuisse appellatum, secundum Staphil.quem retuli, sed non sum sequutus *sup. sub num.8.vers.confirmatur,& Vestr.d.libr.3. c.9. sub n.11. vers.nunquam tamen, ibi, nec propterea dixero*, & rescriptum,quod tollit disputationem,non est superfluum.

Contra hanc extensionem adducit motiuando,& quasi residendo Franch.*in dicto c.59.vt debitus, n 45. vers. in gloss.penult.de appell.*dicens,quod princeps,committendo negotium principale, videtur adimere iurisdictionem ab illo iudice,coràm quo causa primo pendebat,& ideo causa debet remanere coram iudice delegato, etiamsi non iustificetur appellatio, quia alias commisio negotij principalis nihil operaretur, & ita scribendo relinquit cogitandum.

Retenta extensione.

21 Restringe primo eandem conclusionem, vt non procedat,appellato nolente caussam remitti, cum enim appellans appellando dixerit, se grauatum, & adiuerit iudicem appellationis, non potest recusare iudicem, quem ipse elegit,*Bar.in d.l.eius qui,q.6.n.10.in fine.*

22 Subrestringe declarando,vt possit procedere, quando iudex appellationis potuisset adiri etiam per viam querelæ, sicque non habet iurisdictionem limitatam, secus si habeat iurisdictionem limitatam, vt habent delegatus, & archiepiscopus, quia isti, etiam accedente consensu partium, non possunt procedere in negotio principali, non iustificato grauamine, *per ea, quæ latè scripsi supra n.9. & sub n.10.vers.ratio eiusdem.*

29 Restringe secundo, vt non procedat de stylo Curiæ Romanæ in caussis,quæ deferuntur de partibus, quia siue iudex pronuntiet,benè appellatum, siue pronuntiet, malè appellatum, regulariter caussa non remittitur iudici à quo,*testibus Staph.tractat.de signat.liter.iustit.clausula,& cum negotio principali, sub num.3. versic. audiui tamen, fol. 327.in paruis,Vant.tract.nullit. rubr. de nullit. ex defectu. iurisd.n.69.70.& 71.fol.388.& Vestr.in prax.lib.3.c.9. sub n.11.ibi,quamobrem vsu receptum est,*& vide quæ scripsi *supra lib.1.c.66.sub n.30.*

24 Ratio est,quia caussa semel commissa in Curia, inde regulariter amplius non extrahitur,*Rot.decis.1.alias 38 in addit.de elect.in nou decis.48.alias 387.de rescript.in antiq. & decis.3.alias 11.fuit dubitatum,decis.43.alias 321. si appellatus,de appellat. in nou. & Auctor practicabilium Rot.e Rom.ad finem secundæ partis decisionum aduersorum,rubr.de caussis,num.1.fol.164.& Franch.in cap.56. vt nostrum, nu. 12.versic.postremo quæritur,de appellat.et Couar.d.cap.9.n. 5.versic.primum,*& retuli,& sequutus sum *d. cap.66. in fine sub n.30.*

25 Nisi extrahatur per rescriptum,& ex certa scientia Papæ,*vt scribunt Mohed.decis.12.alias 320. in eadem caussa, n.1.de sent.& re iud.fol.151.Couar. in loco proxime citato,* & quod caussa non possit extrahi sine consensu Papæ refert,& sequitur Put.*dec.240.in vna Bononien. n.2. & 3. in fine,& n.4. lib.2.*

26 Ratio rationis est multiplex. Prima,ne diuidatur continentia caussæ,*l.nulli,C.10.de iud.& cap.1.de sequestr.poss. & fruct.* Secunda,vt remoueatur omnis suspicio,licet enim appellans non possit habere suspectum iudicem, a quo temere appellauit, & sola appellatio non causet suspicionem,nisi constet, iudicem grauamen intulisse, quia iudex discretus non prouocatur ex appellatione, *per ea, quæ retuli supra n.4.versic.contrariam,*tamen non omnes iudices sunt ita discreti, & multi prouocantur ad indignationem contra appellantem,*vt retuli supra sub d.num.4.* Tertia,

27 † quia postquam Papa manum apposuit, non conuenit, vt extrahatur de Curia,*Rot.d.decis.3. alias 11. fuit dubitatum,versic.& ideo stylus curiæ,de appell.in nou. & Vant. d. rubr.de nullit.ex defect.iurisd. n.70. fol.388.* quia propter appositionem manus Papæ, & auocationē caussæ a quocunque,æquum est,quod inferior de cætero in huiusmodi caussa non se intromittat,*Rot.d.decis.3.vers. quibus etiam*

28 *rationibus*. Quarta, † quia non est locus in mundo ecclesiasticus,vbi caussæ ita bene,& celeriter terminentur,sicut in Rom.Curia,& hoc facit copia peritorum, quæ ibi est, & disertissimus modus caussas audiendi, consulendi, & decidendi, qui in ea habetur, *vt testatur Bellam. decis.37.*

vbi

vbi appellatur, *in fine*, quem refert, & ſequitur Vant. *d.rubr.de nullit.ex defec.iuriſd.numero 71.verſic.& hic ſtylus,fol.88.*

29 Sileant ergo Petr.& Cyn.quos confutaui *ſupr. memb.1. num.74.& ſeqq.* dum arbitrantur, Curiam Romanam nō remittere cauſſas,quia velit habere maiorem Curiam;ſeu quia reſpiciat extorſionem pecuniæ; taceant etiam ij, qui teſtantur,immortales eſſe lites in Rom.Curia, quorum memini *ſup.memb.1.num.80.* immortalitatem enim hanc non ſtylo, aut imperitiæ, aut negligentiæ iudicium Rom. Curiæ adſcribant, ſed potius cauſſarum grauati, litigantium abſentiæ, & nimiæ locorum diſtantiæ; bene verum eſt, quandoq;plus æquo in Romana Curia dilatari lites,eo quia ob multiplices iuriſdictionem ſpecies ſæpe litigantes per viam inhibitionum,non grauetur,eorumq; moderationum,reaſſumptionumq;cauſſarum,& ſimilium ſe diutius torquent,& quandoque ob multiplices cauſidicorum cauilationes, & ſubterfugia, quorum aliqui non ſolum hic in Curia, ſed etiam alijs in locis ſunt adeo rixoſi, vt nunquam quieſcant, prout de quodam procuratore recenſet Rebuff.quem citat Contar.*in l.vnica, oppoſ. 3.num.9.C.ſi de mom.poſſeſſ.* dicens, ſe vidiſſe quendam procuratorem rixoſum ſeptuageſies appellaſſe in cauſſa ſexaginta ſolidorum, & cauſſam protelaſſe vſq;ad viginti annos,& aliqui fuerunt, qui Dei timore contempto, abſentibus principalibus, per quandam quaſi colluſionem lites faciebāt immortales, dum actoris procurator litem proſequi non curabat, vt aduertit Contar. *d.oppoſ.3.numero 10.*

30 Infero ex hac ſecunda reſtrictione, ſeu illius ratione corroborando,eam, quod ſi Papa delegauerit cauſſam vni ſub nomine proprio,& iſte delegato poſtea moriatur, nihilominus ordinarius non poterit ſe intromittere de illa cauſſa, quia licet delegatio per mortem delegati ſit conſumpta, tamen ſolus Papa habet de illa cognoſcere, & diſponere, quia cauſſa, quæ ſemel intrat Curiam Rom.non exit amplius, niſi Papa remittat eam, *Franch.in capit.56.vt noſtrum,num.12.verſic. poſtremo, de appellat.*

31 Reſtringe tertio,vt non procedat,quando in commiſſione adeſt clauſula (*vna cum toto negotio principali*) vel clauſula(*quam, & quas*) quia iſtæ clauſulæ, ſi cauſſa committatur in Curia, operantur indiſtinctè hunc effectum, vt cauſſa non redeat ad iudicem a quo, ſiue fuerat appellatum in partibus:ſiue in Curia, *ſecundum ea, quæ refert, & ſequitur Menoch.tractat.de commiſſ.parte 1. de commiſ. appellat.ab interloc.cap.22. num.22.fol.347.& parte 2.de commiſſ.ſanat.nullit.cap.1.num.40.in fine, & ſeqq.fol.335. in 2.impreſſ.*

32 Reſtringe quarto,vt non procedat de ſtylo ſacri Palatij, quando Auditor Cameræ tulit ſententiam interlocutoriam,a qua appellatur,& cauſſa appellationis committitur alicui Auditori ſacri Palatij, quod cognoſcat, an ſit male appellatum, quia non propter hoc remittit ei cauſſam, ſi pronuntiat hoc ſimpliciter, tacendo omnino de remiſſione facienda, quia tunc partes impetrant, commiſſionem fieri Auditori, Rot.*deciſ.63.alias 612.dic.quod vbi auditor,de appell.in antiq.& deciſ.3.alias 11.fuit dubitatum,verſus finem,de appel.innou.*

Ratio etiam huius reſtrictionis eſt, quia cauſſa ſemel facta rotalis,remanet rotalis.

33 Subriteringe hanc reſtrictionem,vt non procedat,quādo iudex à quo eſſet Coauditor, ſeu Cardinalis,quia tunc ad hos remittunt cauſſæ,in male appellatum, *Rot.d.deciſ. 3.in fine de appell.innou.*

35 Reſtringe quinto diſtinguendo,& declarando:Aut iudex à quo detulit appellationi; & tunc licet iudex ad quē pronuntiet, male eſſe appellatum, & bene iudicatum, tamen iudex à quo non poteſt amplius procedere, niſi iudex ad quem per expreſſam pronuntiationem cauſſam ad eum remittat, *Franch.in cap.59. vt debitus,num.47. verſ.tertio quæritur, & Card.Alex.ſub num.28.verſic.gl. in verbo alioquin.de appell.*& ita ſentire videntur textus, *in d.cap.vt debitus*, in illis verbis, *Illam ad inferiorem remittat.Gloſſ.in eod.cap.in verbo alioquin, ibi, & remittit partes*, & apertè Dec.*num.20.* dicens, quod cauſſa debet expreſſe remitti, Additionator ad Rot.*deciſ.alias 11.fuit dubitatum, in fine,ibi, aut iudex à quo detulit appellationi, de appel.innou.*Non tamen cogitur remittere, ſed poteſt remittere, ſi vult,*Franch.ſub d.num.47.& Card. Alex.ſub d.num.28.verſic.habes ſecundo.*Imò iſto caſu iudex à quo poteſt ſine alia remiſſione procedere, etiam quod ei fuerit facta inhibitio pendente appellatione, quia inhibitio erat acceſſoria appellationis,& acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis, merito, deficiente appellatione, corruit inhibitio *Card. vbi ſupra, & Addition.ad Rot.vbi ſupra,& ad Rot. deciſ.1.alias 138.ſi appelletur, n.3.de offic. deleg.in nou.* ideoque poterit procedere etiam non reuocata,ſeu non aliter moderata inhibitione,quia ſatis intelligitur reuocata, cum fuerit pronuntiatum, male fuiſſe appellatum,*Franch.in d.c.59.vt debitus,ſub n.47.q.3.verſ. quid autem, verſus finem,de appell.* & multo magis diceretur remota inhibitio, quando iudex appellationis cauſam remitteret,*Rot.deciſ.1.alias 138.ſi appelletur,in fine,de offic.deleg.innou.& deciſ.65. alias 461.ſi appelletur, verſus finem,de appell.innou.*

35 Reſtringe ſexto, quando Princeps delegaret cauſam appellationis,& ipſum negotium principale: quia propter vim illius copulæ(&)delegatus cognoſcet negotium principale,quamuis ab interlocutoria fuiſſet male appellatum *Couar.pract.qq.c.9. ſub n.1.concl.3.*

LIMITATIO XLVIII.

SVMMARIA.

CRIMINALES cauſſæ tam de conſuetudine,quam de iure municipali non recipiunt appellationem,n.1.et ſeqq.in quibus oſtenditur,quod hæc conſuetudo eſt fundata in iure naturali,& in iure communi.— Extenditur hæc limitatio multipliciter.— Primo etiam ſi reus ſit ſolum teſtibus conuictus,n.9.& ſeqq.— Secundo in reo confeſſo, n.12.— Tertio in reo confeſſo,& conuicto, n.14.& ſeqq.— Quarto in reo abſente, n. 18.— Quinto in ſententijs Reuerendiſſ.D. Gubernatoris Vrbis, eiuſq;Locatenentium, n.19.— Sexto etiam ſi pœna partim veniret applicanda fiſco,& partim parti,n.20.vbi declaratur.— Septimo in fiſco,n.21.

¶ *Sublimitatur I.eadem limitatio, vt ſtatutum non poſſit tollere appellationem, niſi ſit conditum à non recognoſcente ſuperiorem, n.22.& 23.*

Sublimitatur II.vt non procedat in reo, qui non ſit plene, et clare conuictus,n.24.

Sublimitatur III. vt ſtatutum tollat neceſſitatem deferendi appellationi,ſed non potentiam,num.25.& 27.vbi declaratur.

Sublimitatur IV.in reo,qui ſe conſtituit in carceribus,attento motu proprio Pij IV.n.28.& ſeqq.in quibus ampliatur, & declaratur.

Sublimitatur V.in cauſſis criminalibus pecuniarijs, n.34.& 35.vbi declaratur.

Sublimitatur VI.in Regno Franciæ,n.36.& 37.

1 LImita XLVIII.in cauſſis criminalibus,quia in eis de iure municipali,& conſuetudine generali fere totius orbis Chriſtiani,præſertim in dominio Imperatoris, in Hiſpania,Flandria,alijſq;locis,non conceditur appellatio *iuxta ea, quæ ſcripſi ſupra lib.1.c.97.n.62.63.87.93.& 95.* & maxime in cauſſis criminalibus, in quibus agitur de

pœna

pœna corporali, *vt testatur Couar. pract. qq. c. 23. n. 5 in fine, vers. vsus*, & quod à iure, à statuto, & à consuetudine possit prohiberi appellatio in caussis criminalib. patet ex his, quæ scripsi *infra n. 9*.

Nec obstat, quod Ang. *tract. de malef. in verbo præsente dicto Caio, num. 25. Franch. in rubr. sub nu. 24. versic. sed tamen dubitatur, de appell. Guid. Pap. tract. de appell. num. 93. versic. quæro si per statutum, fol. 61. Couar. dicto cap. 23. sub num. 5. versic. vsus tamen, vol. 2. fol 521.* à quibus non videtur discedere Flam. Cartar. *tractat. de execut. sent. capt. bann. cap. 1. sub num. 99. & 100.* scribant, appellationem præsertim in criminalibus statuto tolli non posse, eo quia appellatio respicit defensionem, quæ est de iure naturali.

Quia respondeo dupliciter.

Primo respondeo ex his, quæ scripsi *q. præcedenti, lim. 1. n. 22. & seqq.* vbi videas.

2 Secundo respondeo, quod hoc statutum, seu verius consuetudo non deuiat à iure communi, & consequenter neque à iure naturali, imo est fundata in iure communi, quia in caussis criminalibus iudex secundum communem consuetudinem ideo exsequitur sententiam intra decem dies, datos ad appellandum, quia communiter non damnatur quis ad mortem, nisi fuerit sponte confessus, vel ita in facinore depræhensus, & ita testibus, & argumentis conuictus, vt vix ipse denegare audeat, *Abb. in c. 2. num. 2. & 3. versic. nam in ciuilibus, de sentent. & re iud.* vel saltem hæc limitatio est fundata in iure Canonico, quod reijcit appellationem rei confessi, *vt scribit Card. Alex. in cap. 61. cum speciali, §. porro, num. 14. vers. item aduertendum est, de appell.* Quare iudices maleficiorum, quamuis habeant hæc statuta, & consuetudinem, tamen nunquam, aut raro condemnant inquisitum de re graui, quin habeant prius eiusdem veram, vel fictam confessionem; veram autem confessionem quandoque habent spontaneam, & quandoque tormentis extortam, & perseueratam, & licet reus sit aliquando indicijs, & testibus conuictus, tamen adhuc confessionem solent tormentis extorquere, sed in hoc male faciunt, *vt dixi supra lib. 1. c. 78. sub num. 13. vers. contraria, & cap. 97. sub num. 180. vers. vel si tortura ad effectum.* quia licet torqueant sub simulato prætextu, quod intendunt scire complices, seu alia delicta, *iuxta ea, quę latè scripsi d. c. 97. num. 180.* tamen vel faciunt apparere in actis de interrogatione facta super delicto confessato, & tunc non benè faciunt, tum quia possent facere præiudicium fisco, *vt scripsi in d. cap. 97. sub n. 180. vers. si de tortura ad effectum*, tum quia tortura non debet inferri nisi super eo, in quo deficiunt probationes, vt retuli, & sequutus sum *d. c. 78. sub n. 13.* vel non faciunt apparere in actis, & tunc adhuc non bene faciunt, tum quia de quo interrogant, debet apparere in actis, tum quia superflue torquent, vt dixi; fictam autem confessionem habent, quia si reus sit absens, & citatus non compareat, reputatur pro confesso, seu pro confesso, & conuicto, & quandoque etiam pro vero contumace, secundum varias leges municipales, & generalem consuetudinem, de quibus scripsi *d. c. 97. n. 29. & seqq. & n. 24. & 38. & c. 96. sub n. 20.*

Sed reus propriè confessus, loquendo etiam de iure ciuili, non appellat, secundum ea, quæ latè distinguendo, & concordando scripsi supra *lim. 4. num. 30. & seqq.* minusve appellat contumax verus, *per ea, quæ late scripsi supra lim. 3. n. 1. & seqq. & supra q. 5. n. 86.* neque appellat fictè confessus, & conuictus, nisi cum distinctione, de qua supra *d. lim. 4. sub n. 60. vers. quid dicendum.*

Et dato, quod deficiat tam vera, quam ficta confessio,
3 sed reus testibus solum conuincatur; tamen appellatio videtur ei adhuc deneganda etiam de iure communi, & de iure naturæ, quia in notorijs non admittitur appellatio, *iuxta ea, quæ scripsi d. lim. 4. n. 1.* sed in caussis criminalibus præsertim grauibus reus nunquam potest condemnari, nisi appareat, quod sit notorius delinquens, cum requirantur probationes luce meridiana clariores, & tales, vt certiores haberi non possint, vt ex pluribus retuli, & sequutus sum *supra lib. 1. cap. 63. sub num. 1. versic. verum, & cap. 71. sub num. 3. versic. quid ergo, & c. 97. num. 170.* Vnde priusquam reus condemnetur requiruntur multa. Primo, quod iudici constet de corpore delicti per rei euidentiam, si qualitas delicti euidentiam recipiat, *vt scripsi d. c. 71. sub n. 3. versic. quid ergo, & cap. 42. n. 6.* Imò debet constare, quod sit scelere commissum, *iuxta ea, quæ scripsi eodem lib. 1. c. 83. num. 3. 5. & 6.*
4 † Secundo debet iudex inuestigare caussam delicti, quia delictum, seu maleficium non præsumitur commissum sine aliqua caussa, *M. Ant. Blanc. tract. de iudic. & tort. num. 255. fol 273.* ideòque falsitas non præsumitur commissa sine caussa, *Becc. cons. 78. in caussa inquisitionis, num. 27. & consil. 102. inquiritur de falso, num. 25. & 26. lib. 1.* quare non præsumitur commissa sine caussa alicuius commodi, *secundum ea, quæ scribunt Fulgos. consil. 173. in caussa inquisitionis, Socc. consil. 277. visis, col. 1. in fine, ibi, & super hac varietate, lib. 2. Mar. consil. 77. num. 7. Crauet. cons. 75. accusatur, num. 13. & Rol. a Vall. cons. 11. omisso multiloquio, num. 56. lib. 3.*
5 † Et periurium non solet committi sine aliqua caussa, aut animo lucrandi aliquid, aut euadendi aliquam pœnam, seu incommodum, *Crauet. cons. 65. sorores, n. 9. in fine*, &
6 † dolus non præsumitur, cessante lucro, & maxime quando committitur aduersus personam non maleuolam, *Corn. consil. 63. excellentissime, versic. & ex quo, num. 9. lib. 3. quem refert, & sequitur Crauet. consil. 6. plura videnda, num. 22. consil. 80. Aymo, n. 13. vers. tertio dolus, & cons. 9. accusatur, n. 29. vers. quinto dolus*, ideoq; si quis sponte fateretur delictum, esset inuestiganda causa, quia confessio de per se non est verisimilis, ideoq; esset suspecta de falsitate scripturæ, aut de fatuitate confitentis, cum quilibet sanæ mētis abhorreat quod vitam adimit.
7 † Tertio debet iudex ipse omni studio inuestigare defensionem rei, iuxta ea, quæ scribunt Boss. *tract. crim. tit. de fauor. defens. n. 6. Rol. à Vall. cons. 47. n. 9. 12. & 13. lib. 3. Cartar. tract. de exec. sent. capto bann. in præfat. n. 50.* Quarto debet concedere plures dilationes, quam in ciuilibus, *vt dixi lib. præced. c. 4. n. 40.* Quinto debet vltro concedere copiam etiam non petitā. Sexto non debet recipere renunciationem defensionis; quæ omnia claro nobis argumento sunt, quod reus non condemnatur, nisi appareant probationes, vndique illustratæ, quæ ostendant reum notorium, & consequenter hæc limitatio est fundata in iure communi, & in iure naturæ, *vt dixi*, quia natura nihil frustra operatur, & frustra concederetur defensio ei, cui nullam competere defensionem notoriè constat.

8 Nec obstat, si diceres, statutum, & consuetudinem reddi superflua.

Quia respondeo, multa statuta, & consuetudines hodie introduci ad tollendas disputationes, & ad interpretationem iuris, quod pateretur controuersiam, quare dicimus etiam, quod verba satis dicuntur operari, quando tollunt dubitationem, etiam si exprimant id, quod tacitè inerat, *vt refert, & sequitur Becc. cons. 34. in qq. æstitione in fine, sub n. 32. lib. 1.*

9 Extende primo igitur istam limitationem vt procedat etiamsi statutum, seu consuetudo denegaret appellationem reo, solum testibus conuicto; nam quod consuetudo in multis locis deneget appellationem reo, qui est solum testibus conuictus, refert Flam. Cart. *tract. de execut. sent. capto bann. cap. 1. n. 99.* & quod criminalibus non admittatur appellatio quando est à iure, vel à consuetudine prohibita, scribit Rebuff. *tract. de appell. art. 1. gloss. 2. num. 16. tom. 3. fol. 485.* & quod appellatio possit tolli per statutum, ostendit Alber. de Ros. *tract. de statut. p. 4. q. 53. sed quid si verbis, num. 3. versus finem, & num. 4. tom. 2. fol. 74.*

& quod

appellatio, *vt retuli, & sequutus sum q. præced. lim. 1. n. 107. & sub n. 114.*

23 Amplia hanc sublimitationem, vt procedat in his, qui de facto non recognoscunt superiorem, quia sicut hi possunt dare iudicem, appellatione remota, *vt scribunt Dec. consil. 534. procedendo, n. 1. in fine, & Rol. à Vall. d. consil. 29. n. 18. & 20.* posset hoc statutum condere.

Reliqua, quę possunt contingere circa materiam huius sublimitationis, poteris tu resoluere ex his, quæ scripsi *d. q. praced. lim. 1. n. 110. & seqq. & n. 126. & seqq. & supra q. 7. num. 54.*

24 Sublimita II. declarando, vt quamuis statutum prohibeat appellari in caussis criminalibus, præsertim, quando venit infligenda pœna corporis afflictiua, seu vltimi supplicij, tamen non habet locum nisi reus sit plenè, & clarè conuictus de crimine cum omnibus illis qualitatibus, & circumstantijs, de quibus scripsi *supra num. 3. & seqq.* & hoc ex triplici ratione; prima statutum ita debemus interpretari, vt non mereatur repræhendi à sapientibus, vt retuli, & sequutus sum *supra q. 2. n. 28.* sed si hoc statutum tolleret appellationem reo non conuicto de crimine, aut crimine etiam non probato, mereretur non solum repræhendi, sed diceretur statutum conditum non à Principe, sed à tyranno, barbaro, & Scytha, imò non diceretur conditum ab homine, quia non dicitur homo, qui non vtitur ratione, sed dicitur vna bestia, quia homo est animal rationale. Secunda ratio est, quia appellatione prohibita à statuto, non intelligitur prohibita, si sententia sit euidenter iniusta, seu iniqua, vide supra *lim. 6. memb. 7. num. 79. & 80.* Tertia ratio est, quia & si statutum, quamuis durum, sit seruandum, vt dixi supra *n. 11.* tamen secus est, quando duritia continet euidens peccatum, quia tunc posset recurri ad Papam, *vt dixi supra limit. 20. sub num. 2. vers. declara.* sed statutum hoc contineret euidens peccatum, quia daret viam, vt iudices possent committere homicidia, dum possent condemnare etiam innocentes: Ergo.

Declara hanc sublimitationem, vt quamuis iudex non debeat condemnare reum, & multo minus condemnationem exequi, denegata appellatione, quando non est plenè, & clarè conuictus, vt dixi, sed debeat potius illum torquere, tamen est introducta praxis, vt, si indicia sint valdè vrgentia, seu, vt vocant indubitata, reus possit, considerata qualitate indiciorum, condemnari ad pœnam arbitrariam, quæ ordinaria tantum sit minor, quantum illa indicia distant à plena probatione, vt retuli, & sequutus sum *supra lib. 1. c. 65. n. 5. & cap. 93. sub n. 1. vers. sed prædictum.* Et quamuis iudex non debeat vnquam ex indicijs, quantumuis vehementibus, condemnare ad pœnam corporalem, per ea quæ refert, & sequitur Prosp. Farin. *in qq. crim. q. 86. limit. 11. n. 78. & seqq.* & poteris videre eundem *in q. 40. n. 15. q. 47. n. 82. & seqq. & d. q. 86. n. 110. & seqq. & n. 35. & seqq. & scripsi supra d. c. 65. nu. 5.* nisi iste, qui condemnat, habeat iura Principis, *Farin. d. q. 86. n. 78. & seqq.* tamen iudices hoc etiam male seruant, & (quod peius est) statutum, quod condemnatus ad pœnam corporalem non appellet, seruant etiam in eo, quem ex indicijs, arbitrata corporali pœna, condemnant, quasi reus quoad illam pœnam, quæ sit mitior ordinaria, sit notorius delinquens.

Et hacque praxi condemnandi ad pœnam arbitrariā oritur difficultas; an in casu, quo consecutiuè ad pœnam veniat interesse partis, debeat reus condemnari etiam ad illud interesse saltem proportionabiliter, sicut fuit condemnatus ad pœnam: & prima facie videretur dicendum, quod sic, primo quia minores probationes sufficiunt in re pecuniaria, cum agatur de minori præiudicio, & ideò potest iudicari ex præsumptionibus, *cap. 2. afferte, de præsum.* Secundo, quia si quis fuerit condemnatus ad mitiorem pœnam, eo quia prouocatus vulnerauerit, seu occiserit, tenebitur ratione excessus arbitrio iudicis ad interesse partis, *Gomez. var. resol. tom. 3. cap. 3. de homic. n. 38. versus finem.* Ergo sicut quando pœna est arbitraria propter prouocationem, debet condemnari in aliquo ad arbitrium iudicis, ita etiam erit, quando est arbitraria propter imperfectas probationes.

Contrarium tamen suadetur ex eo, quia condemnatio ad pœnam toleratur ob publicam vtilitatem; & ideo est veluti ex priuilegio, & contra regulas iuris communis: igitur hæc tolerantia non debet trahi in consequentiam; vt possit condemnari etiam ciuiliter, *ad tradita per Anch. cons. 308. probata, sub n. 2. vers. secunda ratio, Cornel. consil. 300. num. 3. versus finem, lib. 3.* quos refert & sequitur Bertaz. *cons. crim. 17. licet contra, num. 10. & 11.* dum scribunt, quod licet mulier, inquisita de adulterio, & contumax habeatur pro confessa, & ideò possit condemnari in pęnam adulterij, tamen non potest condemnari ad amissionem dotis ad fauorem mariti, ad quam posset condemnari, si adulterium esset verè probatum; & facit, quod scripsi *sup. lib. 1. cap. 97. sub num. 126. vers. tertio,* & quod iudex possit condemnari reum ad restitutionem, vel damna partis solum, quando condemnat per veras probationes, secus si per fictas, & sic in contumaciam, scribunt Clar. *recep. sent. lib. 5. §. fin. quæst. 2. vers. & hæc quidem,* & Prosp. Farinac. *in qq. crim. quæst. 1. num. 66. lim. 2.* immo secundum Bald. quem citat, & sequitur Rol. à Vall. *cons. 30. viso processu, num. 18. & 19. lib. 1.* si condemnetur per testes, & non ex propria confessione, non potest condemnari ad interesse partis.

In hac controuersia Clar. *d. versic. & hæc quidem, versus finem,* quem citat, & sequitur Prosp. Farin. *d. n. 66. in fine,* testatur, se vidisse simul vtramq; condemnationem proferri etiam contra contumacem, si pœna criminalis, & restitutio rei debeantur ex eadem lege, quia non debet diuerso iure censeri.

25 Sublimita III. declarando, vt quamuis statutum prohibeat, posse appellari, tamen intelligi debet cum clausula, nisi iudicialiter videatur, quia tollit necessitatem, sed non facultatem deferendi appellationis, vnde potest deferre, & deferendo, sunt sibi ligatæ manus; quia & si iudex non debeat deferre appellationi in notorijs, tamen si deferat, sunt ligatæ eius manus, *vt dixi supra limit. 4. n. 27. 57. et 95.* Quare summi Pontifices in eorum motib. proprijs, quos citaui *infra n. 28. et seqq.* nihil determinant circa admittendas, vel non admittendas appellationes, quando rei sunt in carcere, prout aduertit etiam Flam. Cart. *tractat. de execut. sentent. capt. bann. c. 2. sub n. 98.* quasi voluerint, quod dependeat ab arbitrio iudicis, & Signaturæ, qui cōsiderent, an reus condemnatus sit ita de crimine conuictus, vt alia ei defensio non supersit.

26 Ratio huius sublimitationis est, quia & si reus confessus, & conuictus non possit appellare per ea, quæ scripsi *supra limitatio 4. num. 3. et sequentibus*, tamen potest appellare si exprimat rationabilem caussam; si sit confessus metu tormentorum; si probationes non sint claræ, vt scripsi *supra limit. 4. num. 15. 17. & 23.* Licet etiam confessus regulariter non appellet, per ea quæ scripsi *eadem limit. 4. n. 30. et seqq.* tamen quibusdam casibus potest appellare, *vt scripsi ibidem n. 45. 47. 55. 59. 60. et 67.* Licet demum in notorijs sit prohibita appellatio, *vt scripsi d. limit. 4. n. 1. et seqq.* tamen aliquando permittitur, *vt scripsi ibidem, num. 92. et 93.* & ideo iudex à quo potest deferre, vt dixi supra.

27 Declara istam sublimitationem, vt hæc facultas deferendi appellationi, quam habet iudex à quo, vel iudex ad quē, non sit libera, sed regulata, & ideo in casibus, in quib. à iure, vel ex communi iurisperitorum interpretatione, appellatio clarè reijcitur, ipse non debet illam admittere

qui

qui autem sint casus, in quibus debet reijci, vel admitti, habes in hac limitatione, & supra limit.4. ad quam te remitto.

28 Sublimita IV. vt attento motu proprio Pij IV. licet dudum, sub dato Romæ Kal. Iunij, & publicato die 26. Maij 1565. circa principium, in illis verbis, *aut si sententia esset in pœnam capitis condemnatoria, non admitteretur appellatio, ne aliter audiretur reus, nisi in carceribus constitutus*, non procedat in condemnato in contumaciam: quia is, & si vigore statutorum habitus fuerit pro confesso, & conuicto, & si condemnatus etiam in pęna corporis afflictiua, tamen si ante annum comparuerit sponte, seq; in carceribus constituerit, audietur appellans, prout notauit etiam Flam. Cart. *tract. de exec. sent. capt. bann. capit. 1. num. 98.*

29 Nec obstant Pij II. seu verius Pij V. literæ seu bulla generalis contra homicidas, bannitos, & alios facinorosos, ex supernæ, sub datum Romæ anno Domini 1566. tertio nonas Iulij, quibus, confirmando Pij II. literas recenset, quod disponebant super formalibus verbis, *Vt quæcunque appellationes, interpositæ, vel interponendæ ab huiusmodi vel alijs sententijs, siue grauaminibus contra homicidas latis vel à processu, contra eos facto, & si lis, vel instantia super eis penderet, & inhibitiones vigore ipsarum emissæ forēt per Auditorem Cameræ, vel alium quemcūque ordinariū vel delegatum essent nullæ, & inualidæ, nec ad vlteriora super his, & ipsarum vigore procedi posset, aut deberet, quinimo lites, & caussæ huiusmodi censerentur auocatæ, extinctæ, & inualidæ, nec Potestates, seu officiales, quibus inhibitum foret, mandatis, inhibitionibus, litis pendentis censuris, & pœnis in eis contentis astringerentur, imò tenerentur, & deberent ad executionem sententiarum latarum procedere, posset tamen in casibus à iure, vel à statuto permissis appellari ad Gubernatorem Ciuitatis &c.*

Quia respondeo, quod Pius V. loquitur de appellatione absentium, quos nisi sint in carceribus prohibet appellare, & loquitur solum de appellatione homicidarum; nā recensendo literas Pij II. ait, quod *statuerat, & declarauerat, quod omnes illi qui pro delicto huiusmodi forent condemnati, aut alias de ciuitate aliqua, seu districti ipsius banniti, non possent ad ciuitatem, seu districtum huiusmodi quocunque tempore, seu in eis, vel eorum altero moram trahere, etiam habita pace ab heredibus, & consanguineis, seu filijs ipsius occisi, nec Legatus etiam de latere, aut Gubernator, qui pro tempore foret, vel quiuis alius posset auctoritate apostolica, seu ex officio suæ legationis aliquem homicidam, seu bannitū rebannire, &c.* quæ verba, & dispositio conueniunt reo absenti, & non reo constituto in carceribus, quare, si reus sit in carceribus, eædem literæ Pij V. ex diuerso allegatæ num. præcedēti in fine permittunt, posse appellari, in illis verbis, *Posset tamen in casibus à iure, vel à statuto permissis appellari &c.* casus enim in iure appellabiles sunt, quando reus in carcere, etiamsi esset condemnatus de homicidio, dummodo non sit verè, & notoriè homicida, & ita prædictas constitutiones reperi post hæc à me scripta consideratas fuisse à Prospero Farin. *in qq. crim. q. 101. limit. 10. n. 59.*

Minus obstat appellationis prohibitio, contenta in motu proprio Pij IV. Quia respondeo, quod restringit ad pęnas pecuniarias, vt apparet ex eius verbis, quæ formaliter retuli *infra sub n. 34.*

31 Amplia primo hanc sublimitationem, vt procedat debeat in toto statu ecclesiastico, quia & si in statu Ecclesiastico sint seruandæ constitutiones Marchiæ, & illæ *lib. 4. cap. 10.* (quarum verba retuli *supra lib. 1. c. 97. sub nu. 29.*) mandent, vt is, qui non comparet, habeatur pro vere contumace, & verus contumax non audiatur appellans, per ea quæ dixi *supra lim. 3. n. 1. & seqq.* tamen seruatur dispositio motus proprij supra citati, ideoq; bannitus comparens ante lapsos decem dies poterit appellare.

32 Amplia secundo, vt in tantum possit appellare is, qui se cōstituit in carceribus, vt appellatio interposita prius quam se constituerit sit valida, dummodo sit interposita infra decem dies à die latæ sententiæ; & ipse se constituat infra eosdem decem dies, vel saltem ante annum assignatum à motu proprio, quia licet illa appellatio non valuerit ab initio, ex quo appellans perseuerabat in contumacia, & quod ab initio non tenet, tractu temporis non conualescat, tamen satis est, quod se constiterit in carceribus; quia illa constitutio, si fuerit secuta infra decem dies, vel habebit effectum reiteratæ appellationis, quia plus est appellare facto, quam verbis, vel facilè reconualidabit appellationem, quod si constitutio in carceribus sequatur post decem dies, tunc fauore defensionis, & aplationis æquum est, vt retrotrahatur ad tempus habile, nempe interpositæ appellationis.

33 Declara eandem sublimitationem, eiusq; ampliationes, quod & si reus, qui se constituit in carcere, possit appellare, tamen, appellatio non semper deuoluit ad superiorem: aut enim reus condemnatur in carcere, & tunc appellatio, quæ veniret admittenda, deuolueret ad superiorem: aut condemnatur in contumaciam, & isto casu appellatio de communi consuetudine non deuoluit, quia potest audiri ab eodem iudice, qui eum condemnauit, & sic, cum habeat remedium magis opportunum, & magis ordinarium, debet cessare remedium appellationis deuolutiuæ, quæ est minus ordinarium, per ea quæ scripsi *supra quæstio quinta, num. 88. & 89.* quamuis, si se constitueret ante lapsos decem dies, non esset tutum dicere, quod non possit deuolutiuè appellare ad superiorem, si voluerit.

34 Sublimita V. vt non procedat in caussis criminalibus pecuniarijs, quia in eis, facto actuali deposito, admittitur appellatio, sicut in ciuilibus ex dispositione motus proprij Pij IV. incipien. *at si cuncta*, sub datum Romæ die 10. Aprilis 1562. & hoc, si condemnatus habeat tot facultates, vt illud facere possit, alias deponere tenetur medietatem, seu etiam minorem summam arbitrio Gubernatoris dummodo hoc casu præstet cautionem in forma depositi de soluendo residuum, vt habetur in motu proprio eiusdem Pij IV. postea edito, incipien. *licet dudum, sub datum Romæ Kal. Iunij, & publicatio die 26. Maij 1565.* & notant Marchesi. *tractat. de commiss. parte 2. in commiss. appellat. cap. 2. num. 35. fol. 36.* & Farin. qq. crim. *quæst. 101. lim. 22 num. 102.* alias non facto deposito, est prohibita omnis appellatio, & declarata nulla quælibet commissio caussæ, vt in dicto motu proprio, *at si cuncta*, & hęc sublimitatio habet locum in toto statu ecclesiastico, vt aduertit Farin. *vbi supra*, sed non in terris Baronum, nisi in caussis appellationum, introductis per viam recursus ad Papam, seu Auditorem Cameræ, *Farin. in d. quæst.* 101. *numero* 104. verba prædicti motus proprij confirmatorij sunt hæc, *Ordinauit quod nullæ appellationes, & prouocationes in caussis criminalibus seu mixtis, ac fiscum, & Camerā Apostolicam quomodolibet concernentes, non facto deposito pœnę, in qua delinquentes, aut illi, qui pro delinquentibus ipsis fideiussissent, vel ex contractu quoquomodo condemnandi venirent, aut eatenus condemnati fuissent, recipi, et admitti possint, sed appellationes, & prouocationes in caussis huiusmodi interpositas, & in futurum interponendas, ac appellantes ipsos reijci debere, illas, ac quæcunque rescripta, & commissiones similium caussarum ad cuiusuis instantiam per quemcunque ad commissiones Signaturæ iustitiæ signandas deputatum etiam per se successores suos Rom. Pont. eatenus signatas, & in futurum signandas, non facto d. deposito, nullius fore, & esse roboris, vel momenti, sed illis non obstantibus ad vlteriora in caussis ipsis vsque ad pœnarum prædictarum effectualem executionem procedere debere mandauit; Et insuper*

super quod nullæ commissiones fiscum, & Cameram Apostolicam quomodolibet concernentes per quemcumque a se & Sede Apostolica ad commissiones in Signatura iustitiæ signandas, vt præfertur deputatum, nec etiam per se, & successores suos prædictos signari possent, nisi fisci, & Cameræ præfatæ Procuratore, & Thesaurario Prouinciæ, de cuius interesse ageretur, si in Romana Curia præsens foret, citatis, & aliter signatæ, nullius roboris, vel momenti essent.

35 Declara istam sublimitationem, vt procedat, si reus non sit propria confessione confessus, quia, si est sic confessus, non retardatur executio ex quauis appellatione interposita, vide *supra n.13.*

36 Sublimita VI. vt non procedat in Regno Franciæ, quia ibi deferendum est appellationi etiam in criminalibus, *vt retuli, & sequutus sum supra quæst. 13. sub 109.* etiam si agatur de crimine hæresis, & maiestatis, & falsæ monetæ, dummodo non sint condemnati à supremis iudicibus, à quibus non licet appellare, *Rebuff. tractat. de appellat. articul. septimo gloss. 2. num. 12. tom. 3. fol. 503. & retuli supra limitat. 4. sub numero 78. versus finem, & sub numero 83.*

37 Amplia hanc sublimitationem, vt in Regno Franciæ appellatio recipiatur etiam in criminibus notorijs, *Rebuff. d. gloss. 2. num 23. vers. decimo, fol. 503.* vnde etiam depræhensus in ipso maleficio, & confessus potest appellare, *vt retuli d. q. 13. sub n. 110. ibi, sed hodie.*

Imo in Regno Franciæ etiamsi appellatio videretur iniusta, tamen, ea pendente, iudex non debet procedere ad executionem, teste Rebuff. quem citaui, & sequutus sum *dicta quæstio 13. num. 109.* & refert etiam Lancellot. *tract. de attent. par. 2. cap. 12. limitat. 6. princip. n. 2. 23. & 25. fol. 364.* nisi periculum esset in mora *Boer. & Lancell. quos citaui, & sequutus sum d. quæst. 13. sub n. 110. & n. 111.* vbi dixi, quid debeat facere iudex, qui exequitur propter moræ periculum.

De appellatione à decreto torturæ, vide *in lim. præced. memb. 1. n. 143. & seqq.* & de appellatione à decreto de non torquendo, vide *ibidem n. 154. & 155.*

De appellatione à sententia banni, vide *supra q. 5. n. 84. & seqq. lim. 5.* & de sententia, lata contra contumacem bannitum, vide *ibidem sub n. 86. & seqq.*

De appellatione à sententia lata super delictis exceptis, vide *supra lim. 4. n. 76. & seqq.*

De appellatione à sententia lata contra delinquentem notorium, & contra delinquentem confessum, & conuictum, seu contra confessum, vide *d. lim. 4. per totam.*

LIMITATIO XLIX.

SVMMARIA.

Absolutoria sententia in caussis criminalibus, non est appellabilis, num. 1. — Extenditur multipliciter — Primo in curia Romana, in Regno Neap. & c. n. 2. — secundo in omnibus locis, in quibus prohibetur appellatio sententijs latis in caussa criminali, n. 3. — Tertio in absolutione ab obseruatione iudicij n. 4. — Quarto in omnibus decretis, & c. n. 5. — Quinto absoluto reo propter peremptam instantiam accusator non potest amplius accusare, n. 6. & seqq. in quibus subextenditur, & restringitur.

¶ *Declaratur I. vt quamuis appellatio sit prohibita, tamen procurator fiscalis potest recurrere ad Signaturam, vt appellationem admittat, eiusque caussam committat, & quid in Regno Neap. num. 10. & seqq. in quibus declaratur & restringitur.*

Declaratur II. quando habeat locum in Regno Neap. n. 13.

Declaratur III. vt de iure communi fiscus possit appellare, num. 14.

1 Limita XLIX. vt non procedat in sententia absolutoria, lata pro reo quia ab ea iuxta laudabilem consuetudinem hactenus in Curia seruatam non admittitur appellatio fisci ex dispositione bullæ 74. Pij IV. reformatio tribunalis auditoris cameræ, *vers. minus etiam, fol. 755.* prout aduertit etiam Farin. *in qq. crim. q. 101. num. 32.* Et quod fiscus non appellet a sententia absolutoria pœnæ corporis afflictiuæ refert etiam ex d. motu proprio Marchel. *tract. de commiss. p. 2. in commiss. appell. c. 2. sub num. 35. fol. 36.*

2 Extende primo istam limitationem consuetudinariam, vt habeat locum non solum in Curia Romana, sed etiam in Regno Neap. & in tota Italia, *vt refert Farin. d. q. 101. num. 32.* Et quod in Regno Neapolitano non detur appellatio, scribunt Maran. *in suo spec. part. 6. act. 2. princ. in verbo, & quaudoque appellatur, n. 328. limit. 22. fol. 507. Carau. super rit. 258. num. 1.* & fuisse decisum in Cons. Neap. refert, & sequitur Gramm. *dec. 14. in caussa magnifici Pyrri. in fin.* & in hoc vigore rituum, quos citat Carau. *vbi supra.*

3 Extende secundo, vt habeat locum in omnibus locis in quibus statuta prohibent appellationem in caussis criminalibus, quia eam intelliguntur prohibere etiam fisco, *Magon. in Lucen. decis. 58. in caussa Vincentij, per totam Farin. d. q. 101. num. 34. & Ruginell. tractat. de appell. §. 2. c. 3. num. 8.*

4 Extende tertio, vt multo magis habeat locum in absolutione ab obseruatione iudicij ex hucusque deductis, seu rebus stantibus prout stant, quia hæc absolutio non est omnino diffinitiua; Vnde, si non datur appellatio à sententia absolutionis, quæ est omnino, & absolutè a diffinitiua, à fortiori non dabitur ab ista, quæ est minus præiudicialis, seu minus grauat.

Aduerte obiter, quod si absolutio sit simplex & non dicat, quod absoluit diffinitiuè, neque ab obseruatione iudicij, seu ex hactenus deductis, tunc talis censebitur absolutio, qualis colligitur ex actis, *vt retuli, & sequutus sum supra lib. 1. c. 95. n. 4. in fine.*

5 Extende quarto, vt habeat locum in omnibus decretis, quæ nō tractant de absolutione, sed de alijs fisco præiudicialibus, vt puta si decernatur, inquisitum esse remittendum ad suum domicilium, vel quid simile, quia fiscus non poterit appellare, *Carau. d. rit. 258. sub n. 2.* vbi testatur, ita seruari.

6 Extende quinto, vt si fuerit absolutus ab obseruatione iudicij propter peremptam instantiam, tunc accusator non possit denuo accusare, *Bald. in l. 16. abolitionem, ibi, & nota hic casum, C. ad l. Iul. de adult. Salyc in l. 11. properandum, §. vlt. in princ. sub num. 51. ibi, in criminali vero illi, & Alex. ibidem, n. 3. vers. item nota, C. de iud. Ioan. de Anan. in c. 14. licet, n. 9. vers. nunquid autem ille, de accus. Maran. in suo spec. p. 5. princ. in verbo, & omnia fiant durante instantia, n. 48. vers. limita tamen hoc, fol. 245. & Capic. decis. 206. in caussa & c. cum per iudicem, n. 3.*

7 Subextende primo hanc extensionem, vt procedat, etiam si accusator vellet reficere in primis expensas, *Salyc. in l. 1. C. vt intra cert. temp. quem refert, & sequitur Maran. vbi supra,* sed ego id non inueni.

8 Subextende secundo, vt procedat etiamsi procederetur per viam inquisitionis, *vt dicit Capic. dicta dec. 206. sub num. 1.*

9 Restringe declarando eandem extensionem, vt procedat, quando ex negligentia accusatoris perijt instantia, quia tunc non admittitur ad iterato accusandum, secus si perijt ex negligentia iudicis, quia tunc posset de nouo accusare, vt sentire videtur Salyc. *in d. l. properandum, §. vlt. num. 51. in fin.* & apertè ex eo Capyc. *d. decis. 206. sub num. 4.*

10 Declara primo hanc limitationem, vt quamuis appellatio

latio sit prohibita, tamen hic in Curia Romana procurator fiscalis potest adire Signaturam, & dare commissionẽ appellationis, citato prius reo absoluto, alias commissio sine citatione esset nulla, & Signatura eius arbitrio reijciet, vel committet causam appellationis, vt disponitur in bulla 85. Pij IV. reformatio ordinariorum, almæ Vrbis, *vers. & cum ad signaturam*, *fol. 779.* Similiter in Regno Neap. licet fiscus non possit appellare, tamẽ potest reclamare ad Dominum Proregem, qui, cognita aliqualiter iniustitia absolutionis, seu decreti, potest prouidere indẽnitati fisci, vt, recensendo casum in facto, scribit *Carau. d. rit. 258. sub n. 2. versus finem, & n. 5.* & vbi Aduocatus fiscalis alicuius Regiæ Audientiæ senserit, fisco illatum esse præiudicium de aliqua prouisione expedita à Magna Curia, vel quia Magna Curia reuocauerit aliquod decretum, latum à Regia Audientia, potest dare supplicationẽ Præsidenti sacri Consilij, qui ordinabit, vt ipsa Magna Curia det relationem sacro Consilio, quod, habita relatione, & audito Aduocato fiscali Regiæ Audientiæ, qui supplicauit prouidebit, reuocando, aut reformando, quod fecit Magna Curia, vel remittendo ad eandem Magnam Curiam, prout iuris fuerit, *Carauit. d. rit. 258. n. 5.*

11 Subdeclara hanc declarationem, vt quamuis fiscus hic in Curia possit appellare per viam Signaturæ, vt dixi, tamen, si adsit instigator apertus, vel secretus, prosecutio appellationis non habebit locum, nisi instigator dederit prius cautionem de reficiendo expensas tam prioris, quam vlterioris instantiæ in euentum succumbentiæ, vt disponitur *in ead. bulla 85. Pij V. vers. non prosequatur, fol. 779.* & quod si pro suo interesse ciuili instigator, qui in prima instantia adhæsit fisco, voluerit appellare à sententia absolutoria, passim detur sibi commissio, apposita tamen clausula in commissione, *seruata forma supradicti motus proprij*, & non alias, seu, *præstita cautione in euentum succumbentię de reficiendo expensas per appellatum factas in omnibus instantijs*, scribit *Marches. tract. de commiss. par. 2. de commiss. appell. c. 2. sub n. 29. 169. 170. 1285.*

12 Restringe istam subdeclarationem de præstanda cautione, vt procedat, reo petente cautionem, & non aliter, *per ea, quæ scribit Mars. in pract. crim. §. nunc videndum n. 2. & seqq. quem citaui lib. præc. c. 1. nu. 59.* aduertit Prosp. Farin. *in qq. crim. q. 101. n. 33.*

13 Declara secundo eandem limitationem, vt in Regno Neap. habeat locum, quando proceditur ex mero officio, seu per denuntiationem, prout in his terminis loquũtur *rit. 258.* & notat in eo Carau. *sub n. 1.* Marã & Gramm. citati *supra nu. 2.* quia tunc non adest pars offensa, & querelans, quæ possit appellare; sed adest solum fiscus, cui ille ritus 258. noluit appellationem dare, secus est, quando proceditur ad instantiam partis, quia tunc idem Carau. *vbi supra, & in rit. 59. not. 4. sub n. 16.* videtur tacitè innuere, quod pars possit appellare.

14 Declara tertio, vt non procedat in locis, in quibus non exstant consuetudo, seu leges municipales, quia de iure communi fiscus non prohibetur appellare, sic post Innoc. Abb. & Par. de Put. referunt, & sequuntur Carau. *super rit. 258. n. 1. in fine, & n. 2. & Prosp. Farin. in qq. crim. q. 101. n. 30. 31. & 35. ampl. 11.*

Et cum, scribendo hanc quadragesimamnonam limitationem de prohibita appellatione à sententijs absolutorijs, annum ætatis meæ quadragesimum octauum absoluerim, & quadragesimumnonum attingerim, quæstionem hanc decimamseptimam hac quadragesimanona absoluam limitatione.

QVÆSTIO XVIII.

ARGVMENTVM.

Diuersorum statutorum de appellatione quod eorum iudex sequi debeat.

IVDEX appellationis sequi debet statuta iudicis à quo in ordinatorijs, pertinentibus ad processum eiusdem iudicis à quo, n. 1.— Infertur, quod iudex appellationis in controuersia, an sit admittenda appllatio à sententia iudicis à quo, debet sequi statuta eiusdem iudicis à quo, num. 2. & seqq. in quibus extenditur, subinfertur, & declaratur, vsque ad num. 12.

Iudex appellationis sequi debet sua propria statuta in ordinatorijs pertinentibus ad suum processum, n. 13. & seqq.

Iudex quilibet in decisorijs debet sequi statuta loci litigantium, n. 17.

1 PRæsuppositis pluribus statutis diuersis, seu contrarijs; vno in loco iudicis a quo, alio in loco iudicis ad quẽ, alio in loco actoris, alio in loco rei, & alio in loco contractus: dubitatur, quod ex istis iudex appellationis debeat sequi.

Distinguo duos casus principales.

Primo casus est in ordinatorijs: & in isto firmo duas conclusiones.

Prima conclusio est, quod respectu processus, facti coram iudice à quo, & respectu omnium, quæ sunt de illius processu iudex appellationis debet attendere statuta ipsius iudicis à quo, & in his termini, bene loquuntur Bal. *in marg. ad Innoc. in verbo, iudex appellationis sequitur, Alex. cons. 164. circa dubitationem, num. 1. & 2. & in terminis numer. 8. lib. 6. Guid. Pap. tract. de appellat. quęstio 52. sub num. 40. tom. 5. fol. 59. Rebuff. tract. de appell. art. vlt. gl. vna, num. 44. tomo 3. fol. 538. Nat. cons. 553. cum quidam, num. 10. & Contar. in l. vnica, in qq. Ægidian. q. 6. num. 8. C. si de mom. poss.* dum per diuersa verba concorditer scribunt, quod iudex appellationis debet sequi statuta iudicis à quo.

2 Infero primo, comprobando, explicando & attingendo scopum nostrum, quod, orta controuersia de admittenda appellatione, & productis statuto iudicis, qui tulit sententiam, prohibente appellari, & statuto iudicis ad quem, permittente appellari; erit attendendum statutum iudicis, qui sententiauit, & ideo denegabitur appellatio, & moueor triplici fundamento, quorum vnum dependet ab altero.

Primo, quia appellationis admissio, seu non admissio est de appendicijs illius instantiæ, cuius est sententia, à qua appellatur, & ideo subiacet statuto illius loci, in quo est lata sententia, *Rot. diuers. decis. 330. resoluerunt domini, numero 1. & 2. parte 2.* Vnde appellatio interponitur coram iudice à quo, *vt retuli & sequutus sum supra quæst. 6. numero 1.* Similiter etiam apostoli petuntur ab eodem iudice, qui potest etiam præfigere terminum, *vt retuli, et sequutus sum supra, q. 13. numero 43. et 44.* & propterea regestum primæ instantiæ continet in se appellationem, *Achil. de Graff. decis. 4. alias 230. appellatio est de appendicijs, de appellat. fol. 206.* Adde quos citaui *supra quæstio 5. sub numero 12. versic. ratio.* Ergo debet attendi statutum iudicis quo.

3 Secundo, quia statutum de appellatione est ordinatorium, *vt scribunt Arch. in capit. 18. non ita, 2. q. 6. Abb. in cap. 10. ecclesia S. Mariæ, in prima repetit. sub numer. 25. de const.* quos retulit, & sequutus sum *lib. praced. cap. 2. nume. 456.* dum scribunt, quod clericus, litigans coram iudice seculari, non potest appellare ante latam sententiam, nisi

nisi in casibus, in quibus iura ciuilia admittunt appellationem ante sententiam, quod latius refert & declarat Dec. *in eod. cap. ecclesia S. Mariæ, num. 151. vers. ex præmissa, & n. seqq. post Franch. in c. 7. si duobus, §. denique, numer. 3. & 4. de appellat. & Aret. in cap. 11. quod clericis, num. 9.*
4 *& 10. de for. comp.* † Et è conuerso laicus, litigans in foro ecclesiastico, potest appellare à quolibet grauamine, *Franch. in dicto §. denique, nu. 2. versic. quid autem si laicus,*
* & esse communem * omnium opinionem refert, & sequitur Contar. *in d. l. vnica, limit. 4. num. 6.* Et quod statutum disponens, quod debeat appellari infra quinque dies, aut quod instantia caussæ appellationis duret per duos menses, respiciat ordinatoria, scribit Franch. *in d. cap. si duobus §. denique n. 5. de appell.* & quod statutum, tollens vnam appellationē, seu minuens appellationes, dicatur respicere ordinatoria, non autem decisoria, scribit Rot. *diuers. decision. 452. domini concluserunt n. 6. par. 1.* loquens de statuto Romano, mandante, duas conformes habere vim trium, licet Rot. ibidem in casu dicti statuti aliter deciderit propter verba expressa dicti statuti, sequens decisionem coram Binario 3. Februarij 1571. quam etiam refert, & sequitur Marchesf. *tract. de commiss. par. 2. de commiss. restitut. in integr. capit. 2. c. 3. sub num. 150. fol. 417. in principio in 2. impress.* licet ipse, referendo eam, dicat, quod habet mixtum decisorium, & nihil intersit, an appellatio tollatur in totum, vel secunda, & ego sequendo eandem Rot. diuers. scripsi *d. cap. 2. n. 461. versic. quinto.* Et quod appellatio sit de ordinatorijs iudicij, & propterea in ea sit attendendus stylus fori, in quo litigatur, tenuit, & sæpius Rot. vt testatur Achil. de Graff. *dec. 12. alias 238. appellationem esse, numer. 1. de appell. fol. 108.* quam refert, & sequitur Marchesf. *tract. de commiss. par. 1. de commiss. appell. sup. diuers. c. 28. n.*
5 *5. fol. 208. in 2. impress.* † & quod articulus; an caussa sit appellabilis, vel non, respiciat ordinatoria, & ideo in eiusmodi articulo debeant attendi iura, & statuta in quibus iudicium agitur, dixit Rot. *diuers. decis. 181. in caussa Parmen. sub num. 6. par. 3. lib. 2.* & quod articulus; an sit appellationi deferrendum; respiciat ordinatoria iudicij secundum opinionem magis communiter * receptam, & consequenter litigantes in Rota, etiamsi in temporalibus nullo modo essent subiecti Papæ, ligentur constitutione Ægidiana, scribit Contar. *in l. vnica, in qq. Ægid. q. 6. sub n. 6. & 7. C. si de mom. poss.*

Sed statutum ordinatorium ligauit eos, qui litigatunt in foro ipsius statuti ordinatorij, *vt retuli, & sequutus sum libr. prac. c. 2. n. 651. & 652.* Ergo, &c.

6 Tertio (& omnia tendunt ad idem) quia in possibilitate appellandi attenditur stylus, & ordo sui tribunalis, *Bal. in l. 1. vers. extra quæritur, n. 10. C. ne lic. ter. prou. Alex. in l. 1. sub n. 14. vers. extra gl. ibi, deinde Bar. & sub num. 18. versus finem, ibi, item quia iste procedit. & num. 19. ff. de leg. 2. & Felyn. in c. 16. super his, n. 13. lim. 7. vers. sed contrarium, de accusat.* & suum tribunal dicitur illud, à quo seu in quo fit appellatio.

7 Extende primo hanc illationem, vt omnino locum habeat in appellatione ab interlocutoria, quia in ea attenditur stylus, & statutum iudicis à quo, prout in his terminis, loquendo de appellatione ante diffinitiuam sententiam, scribunt Arch. Abb. & Dec. citati *supra numero tertio, & Franch. in cap. 7. si duobus, §. denique sub num. 4. de appell.*

Ratio est, quia grauamen interlocutoriæ potest reparari in diffinitiua, & ideo eius appellatio respicit ordinatoria, *vt refert, & sequitur Cæsar. Barz. in Bononien. decis. 41. egerat. n. 16.*

8 Extende secundo, vt habeat locum, quando appellatio prohibetur quoad effectum suspensiuum tantum, vt in executiuis, quia talis prohibitio appellationis respicit ordinatoria, eo quod remanet ius saluum in meritis, *Cæs. Barzius dicta decision. 41. egerat. n. 16.*

9 Extende tertio, vt habeat locum in appellatione à diffinitiua lata super possessorio; quare si à sententia, lata Bononiæ super possessorio, appelletur ad Curiam Romanam, in qua prohibetur appellatio per Ægidianam, appellatio erit admittenda, quia non attenditur Ægidiana; sed attenditur statutum Bononiense, quo appellatio permittitur, *Rot. diuers. decis. 330. resoluerunt, vsque ad numero 3. parte 2.*

Ratio est, quia appellatio in possessorio respicit ordinatoria, cum grauamen illatum in possessorio possit reparari in petitorio, vt considerat Put. *dec. 480. Antonius de Burgos. n. 6. in fine, et n. 7. lib. 2.* & est de mente Decij *in c. 10. cum ecclesia, n. 158. ibi, ex quo inferri videtur, de constit.* dicens, quod appellatio tunc respicit decisoria, quando appellatur à grauamine irreparabili, alias secus.

10 Subinfero ex eadem illatione, inhærendo huic extensioni, quod in casu opposito, quando statutum loci, vbi iudicauit iudex à quo, admittit appellationem, & statutū loci, vbi iudicat iudex ad quem, prohibet appellatio erit admittenda ob easdem rationes, quas adduxi *supra num. 2. & seqq.* Quare si in loco, mediate subiecto Sedi Apostolicæ, in quo seruetur ius canonicum, fuerit à sententia, lata super possessorio appellatum ad Curiam Romanam debet in ea recipi appellatio, quę tamen à sententia, lata in Curia, non reciperetur, *Contar. in l. vnica, in qq. Ægidian. q. 6. sub numero 7. versic. & ad prædictam, C. si de mom. possess.*

Infero secundo, quod dum agitur coram iudice appellationis de processu facto coram iudice à quo, an bene, vel male processerit, iudex appellationis debet considerare solum, an seruauerit statuta, & stylum tribunalis, vbi iudicauit, *Alex. cons. 164. circa dubitationem, nu. 3. & seqq. & n. 8. lib. 6.*

11 Declara primo restringendo eandem primam illationem, & subillationem, vt procedant, quando appellatio prohibita non imponit finem liti principali; quare si sit prohibita ab interlocutoria, remanet appellatio a diffinitiua, si sit prohibita à diffinitiua ad effectum suspensiuum tantum, remanet appellatio ad effectum deuolutiuum; si sit omnino prohibita à diffinitiua in possessorio, superest petitorium; in his enim appellationibus procedunt quæ scripsi.

Secus si appellatio imponat finem liti, & negotio principali, quia tunc appellatio non respicit ordinatoria iudicij, sed decisoria, *vt scribunt Franc. in c. 7. si duobus, §. denique, sub num. 4. de appel. Socc. cons. 195. circa primum, col. 2 sub num. 2. ibi, ergo potest concessa, & ibi, ex quibus omnibus, lib. 2. Aret. in c. 11. quod clericis, num. 10. de form. compet. quem refert, & sequitur Dec. in cap. 10. ecclesia S. Mariæ. n. 154. sub vers. ex præmissa, ibi, secus videtur, de constit. & vtrumque Gozad. cons. 76. quæritur si potestas, numero 15. & alij, quos citat Contar. in l. vnica, lim. 4. nu. 7. & 8. C. si de mom. poss.* & consequenter isto casu debet iudex appellationis sequi statutum loci contractus, si in eo loco statutum disponeret de appellatione super illo contractu per ea, quæ loquendo de consuetudine, scribit Alexan. *consil. penult. 217. viso quodam, sub n. 5. vers. fortius, lib. 7. & quæ scripsi lib. praced. cap. 2. n. 653. vers. cæterum, & num. 655.* sed si non agatur de contractu, aut statutum loci contractus de eo non loquatur, tunc debet sequi statutum loci litigantium, vt in consuetudine decisoria ex communi * opinione refert, & sequitur Alex. *vbi supra,* & sic debet sequi statutum rei conuenti, quod erit statutum domicilij, aut originis.

12 Declara secundo, restringendo, vt non habeat locum in stat. Vrbis *lib. 1. cap. 178.* quia licet ordinent circa numerum appellationum, & sententiarum, quæ faciunt rem iudicatam, tamen illud statutum non vult ligare

nisi eos, qui sint vel ciues, vel incolæ, vel districtuales, vnde exteri litigantes in Curia, qui non sint ciues, nec incolæ, nec districtuales, non ligantur illo statuto; quia & si statutum de numero appellationum sit ordinatorium, ideoque liget etiam exteros, *vt dixi supra n.3. & seqq.* tamen hoc non est verum in dicto statuto Vrbis, quia apertè disponit contrarium.

Confirmatur hæc declaratio, quia, si hoc statutum esset ordinatorium, haberet locum solum in suo foro, nempe Capitulino, & non tribunali Auditoris Cameræ, Rotæ ceterisque tribunalibus Vrbis, *per ea quæ scripsi lib. præced. c. 2. num. 651. & seqq.* sed hoc statutum debet seruari in omnibus Curijs, vt disponitur in eo, & ideo etiam in tribunali Rotæ, Rot. *diuers. decis. 452. domini concluserunt, in princip. & in fine, par. 1.* Ergo non retinet naturam statuti ordinatorij, quia, si eam retineret, esset seruandum solum in foro Capitolino, *vt considerat Rot. d. decis. 452. in fine, num. 6.*

13 Secunda conclusio est, quod respectu processus faciendi coram iudice appellationis, & respectu omnium, quæ erunt de illius processu, iudex appellationis debet sequi sua propria statuta, & non statuta iudicis à quo, *Alex. cons. 164. circa dubitationem, in vlt. verbis, lib. 6.* & fundamenta huius secundæ conclusionis sunt prorsus eadem, quæ adduxi pro prima præcedente conclusione, vnde appellatione à sua sententia debet sequi statuta sua, quia illa appellatio est de appenditijs suæ instantiæ, & de ordine sui processus; quare si ex Ciuitate Bononiæ sit à sententia lata super possessorio appellatum ad Curiam Romanam, & in Curia Rom. reformetur, seu confirmetur illa sententia, vtiq; ab ista, lata in Curia, non poterit appellari propter Ægidianam.

14 Confirmatur primo hæc conclusio, quia si à laudo arbitratoris fuerit petita reductio ad arbitrium boni viri coram iudice, & is iudex reformauerit arbitramentum, poterit à sententia reformatoria appellari, quia attenditur stylus iudicis à quo, quamuis à laudo arbitratoris non poterit appellari, per ea quæ scripsi *q. præced. limitat. 14. num. 3.*

15 Confirmatur secundo, quia, si per statutum sit assignatum vnum tempus Capitaneo, & aliud Potestati, & in aliquo casu Potestas sit substitutus Capitaneo, debet Potestas iudicare secundum ordinamenta Potestatis, & non secundum ordinamenta Capitanei, *Bal. in l. 5. certum est, sub n. 22. vers. item dubitatur, versus finem, C. vnd. legit. & vnd. cogn.* quem refert, & sequitur Socc. *cons. 195. circa primum, sub n. 1. & vers. sed permissis, lib. 2.* dicens, quod subrogatus non tenetur seruare statuta eius, in cuius locum subrogatur, sed propria.

16 Contraria opinio, nempe, dari appellationem, suadetur hoc vnico argumento, quia caussa semel effecta appellabilis præsertim ex necessitate legis remanet appellabilis, vt firmaui *quæst. præced. limit. 47. memb. 1. sub n. 109. & seqq.* Ergo debet posse appellari etiam à sententia iudicis ad quem, & præsertim quando iudex appellationis reuocat sententiam primi iudicis, quo casu à reuocatoria videtur omnino concedenda appellatio, *per ea, quæ dixi dicta lim. 47. memb. 1. n. 109. & seqq.*

17 Respondeo huic argumento, quod non procedit, quando vterque iudex habet leges locales, quia tunc vnusquisque seruat legem loci, iuxta illud (*Dum eris Romæ Romano viuite more*) secus quando leges diuersæ non sunt ratione locorum.

Et hæc de primo casu posito *supra n. 1.*

18 Secundus casus principalis est in decisorijs: & in isto casu breuiter concludo, quod si agatur de aliquo contractu, & de illo contractu loquatur statutum loci, vbi fuit factus contractus, quilibet iudex debebit sequi dispositionem statuti illius loci contractus; quod si non agatur de aliquo contractu, seu statutum loci contractus de illo non loquatur, iudex debet sequi statutum rei conuenti; quare, si appellatio sit omnino prohibita ita vt sit decisoria, iudex debet seruare statutum rei, vt hæc omnia scripsi *supra num. 11.*

PARS SECVNDA.

QVÆSTIO XIX.

ARGVMENTVM.

De remedijs, deficiente appellatione.

QVI appellationis destituitur auxilio, multis subuenitur remedijs quorum primum ex nostro ordine erit nullitas, cuius materiam, vt facilius explicem, procedam per conclusiones.

Prima conclusio, *Quid sit nullitas.*

Secunda conclusio. *Duæ sunt species sententiarum, a quibus licet non possit appellari, potest tamen dici de nullitate.*

Tertia conclusio. *Nullitas potest intentari dupliciter.*

Quarta conclusio. *Nullitas deducta per viam actionis non impedit executionem.*

Quinta conclusio. *Nullitas deducta per viam exceptionis non impedit executionem.*

Sexta conclusio. *De Nullitate potest agi coram eodem iudice, & coram superiore.*

Septima conclusio. *Facultas agendi de nullitate durat vsque ad triginta annos.*

XIX. QVÆST. REM. I. CONCL. I.

SVMMARIVM.

Quid sit nullitas, num. 1.

NVllitas est ius, & commune auxilium ad irritandum, seu irritum nuntiandum actum, de quo quæritur, competens, *Vant. tractat. null. in princ. rub. quid sit nullitas, fol. 371.* & vocatur non solum commune auxilium, sed etiam remedium; & defensio, *Vant. vbi supra num. 7. vers. quod autem*; vel est iuris remedium, legum tutamen, pœna temerariorum, auxilium commune, & vera defensio oppressorum, ob publicam vtilitatem introducta, *vt ex Rimin. refert, & sequitur Rugin. tract. de appell. §. 3. c. 1. n. 1.*

Declara, esse auxilium, seu remedium ordinarium, quia competit, siue deficiat, siue non deficiat appellatio, & ideo potest intentari etiam cum ipsa appellatione, *vt explicaui infra concl. 3. n. 4.*

XIX. QVÆST. REM. I. CONCL. II.

SVMMARIVM.

NVLLITAS potest deduci aduersus sententias inappellabiles, num. 1. & seqq. in quibus dantur duæ species eiusmodi sen-

sententiarum, & in vtraq; specie afferuntur exempla, impugnaturq; & defenditur concl. vsque ad n. 13. inclus.

Declaratur I. conclusio, vt procedat in nullitate, quæ deducitur principaliter, secus in ea, quæ stat accessoriè ad appellationem, quia ista non potest opponi contra sententiam in appellabilem, n. 14.

Declaratur II. restringendo, vt non procedat in sententia lata in possessorio summarijssimo, n. 17. Contrarium, ibidem.

Declaratur III. vt non procedat in Gallia, n. 18.

Declaratur IV. an & quando nullitas possit deduci contra sententiam Principis, n. 19. & seqq.

Declaratur V. vt non procedat, quando est prohibita etiam nullitas, n. 33.

1 DVæ sunt species sententiarum, quæ & inappellabiles sint, potest tamen dici de eorum nullitate.

Prima dicitur inappellabilis ex natura caussæ.

Secunda dicitur inappellabilis propter excellentiam iudicis, qui eam tulit.

Capio primam, quæ est inappellabilis ex natura caussæ, & aduersus eam posse dici de nullitate quatuor ostendo exemplis.

2 Exemplifica primo in re iudicata, seu tribus sententijs conformibus, a quibus non potest appellari, *l. vnica, C. ne lic. in vna eademq. caus. & ibi Glos. Cyn. Bar. Bald. Salyc. & Paul. de Castr. & alij, quos retuli, & sequutus sum supra q. 17. lim. 1. n. 1.*

Et tamen potest dici de earum nullitate, *testib. Huber. de Bob. Io. de Deo, Spec. Vant. & Contar. quos retuli, & sequutus sum ead. q. 17. lim. 1. n. 55.*

3 Exemplifica secundo, quando cumulatis simul appellatione, & nullitate, deseritur postea appellatio, quia nihilominus remanet nullitas, *vt retuli, & sequutus sum supra q. 17. lim. 2. n. 126. & seqq.* Quare licet caussa appellationis, & nullitatis accessoriæ ad eam sit deserta, tamen non dicetur deserta caussa nullitatis principaliter deductæ, seu deducendæ, *Corn. cons. 323. animaduertens, n. 4. in fin. & n. 5. lib. 4. & latius declaraui d. lim. 2. n. 131.*

4 Exemplifica tertio in sententia, lata in iudicio possessorio momentaneo, a qua non potest appellari, *testib. Spec. Bar. Nicell. Ossasch. Lancell. & alijs, quos retuli, & sequutus sum supra q. 17. lim. 6. memb. 3. n. 3.*

Et tamen potest dici de eius nullitate, *Bald. in l. 1. not. 2. num. 3. C. ne lic. tert. prou. idem Bal. in l. vnica, col. penult. n. 12. vers. quæro nunquid sententia, & Salyc. qu. 5. n. 5. C. si de momen. possess. Abb. cons. 55. in caussa quæ, paulò supra num. primum, lib. 2. Paul. de Castr. in l. 6. quisquis, C. quorum appel. non recip. Ias. in l. 1. n. 6. vers. & per hoc semper, ff. de iust. & iur. Vant. tract. null. rubr. quis poss. dic. de null. sub n. 34. vers. & propterea, fol. 376. Caball. ad constit. March. lib. 6. c. 2. in verbo, ciuili, limit. 5. n. 5. fol. 370. Achil. Person. tract. de adipisc. possess. n. 338. vers. & si hoc, fol. 269. Ios. Cumia super rit. Sicil. c. 38. sub n. 118. fol. 204. Marches. tract. de commiss. p. 2. in commiss. appell. c. 2. n. 47. lim. 5. fol. 39.* & de receptissima * opin. testatur Contar. *in d. l. vnica, lim. 7. n. 9. & n. 1. & seqq. C. si de mom. poss.*

Extende hanc exemplificationem, vt procedat etiam si nullitas non sit euidens, neque resultet ex actis; Doctores enim, quos viderim, dum aiunt, posse dici de nullitate huius sententiæ, non requirunt, quod nullitas sit euidens, quia esse euidens, vel non euidens consideratur solum, quando agitur de retardanda executione.

5 Quicquid scripserint Caball. & Marches. supra proxime citati.

6 Exemplifica quarto in sententia, lata in caussis criminalibus, a qua & si prohibita sit omnis appellatio, & sententia habeatur pro re iudicata, tamen iudex, constito sibi de nullitate sententiæ, debet eam reuocare, aut saltem supersedere, & consulere Principem, *vt late declaraui sup. lib. 1. c. 97. n. 184.* & hæc de prima specie caussarum inappellabilium, posita *supra sub n. 1. vers. capio primam.*

7 Capio secundam, quæ est inappellabilis propter excellentiam iudicis, & aduersus eam posse dici de nullitate, multipliciter ostendo.

Primo, quia prohibita appellatione, non censetur prohibita nullitas, *Grauat. qui alios citat, in annot. ad prax. Vestr. lib. 8. cap. 1. num. 24.* Sunt enim duo remedia iuris ad inuicem separata, ideoque prohibitus appellare non censetur prohibitus dicere de nullitate, *Franch. quem citaui, & sequutus sum supra q. 17. lim. 2. num. 125. Vant. tract. null. rubr. quis poss. dic. de null. n. 33. vers. nunquid autem, et n. 34. in fine, vers. siue igitur, & seqq. fol. 376. & March. tract. de commiss. p. 2. de commiss. super null. cap. 1. sub num. 1. fol. 123.* & lex, tollens appellationem, vti exorbitans, debet strictè intelligi; & ideo non debet extendi ad nullitatem; quæ est diuersa, *Vant. vbi supra.* Et quod constitutio, prohibens appellare, non prohibeat agere de nullitate, refert, & sequitur Rebuff. *tract. de appell. art. 1. gloss. 2. n. 19. vers. quarto, tom. 3. fol. 485.* & renuntians appellationi non dicitur renuntiare nullitati, quæ stat principaliter, vide *supra d. limit. 2. n. 125.*

8 Secundo, quia difficilius admittitur remedium contra sententiam in appellabilem ex natura caussæ, quam contra sententiam inappellabilem propter excellentiam iudicis, quare remedium supplicationis non admittitur contra sententiam inappellabilem ex natura caussæ, *testibus Ias. Maran. Ios. Cumia, Boss. Rol. a Vall. & Achil. Person. quos retuli, & sequutus sum infra rem. 3. nu. 7. vers. quartus casus*, & tamen admittitur contra sententiam inappellabilem propter excellentiam iudicis, *testibus ijsdem Ias. Maran. Rol. à Vall. Achill. Person. et Boss.* quos retuli, & sequutus sum *d. rem. 3. sub n. 2. vers. in primo.*

Ergo cum nullitas admittatur contra sententiam inappellabilem ex natura caussæ, *vt dixi supra n. 1. et sequentibus*, à fortiori admittitur contra inappellabilem, propter excellentiam iudicis.

9 Tertio, quia regulariter potest dici de nullitate cuiuslibet sententiæ, *vt scribit Ias. in l. 1. n. 6. vers. et per hoc semper, ff. de iust. et iur.*

Quarto, & attingo in terminis, quia a sententia præfecti prætorio non datur appellatio, *Glos. Azo, Spec. Archid. Salyc. Nicell. Guid. Pap. & alij, quos retuli, et sequutus sum supra q. 16. lim. 9. n. 1.*

10 Et tamen potest dici de nullitate sententiæ latæ à præfecto prætorio, seu a quouis etiam maximo Magistratu, *Vant. tractat. null. rubr. an qualibet sententia etc. num. 3. et num. 1. in fine*, etiam si sit sententia Cardinalis Legati Sedis Apostolicæ, *Vant. ibidem num. 5. et 6. fol. 378.* & quod exceptio nullitatis militet etiam aduersus sententiam Principis, & retardet illius executionem refert & sequitur Lancellot. *tract. de attent. par. 2. cap. 17. de attent. null. pend. ampl. 5. num. 59. fol. 396.* & tamen non dari appellationem a sententia Principis dicit text. *in l. 1. ff. a quib. appell. non lic.* & testantur Az. Spec. Archid. Franch. Ias. & alij, quos retuli, & sequutus sum *supra d. quæst. 16. limitat. 1. num. 1.*

11 Argumentor contra vniuersam hanc secundam conclusionem, quia a quo remouetur genus, remouentur necessario eius species, *Euer. de locis argum. in loco, a genere ad speciem, n. 1. fol. 67.*

12 Sed appellatio veluti genus quoddam comprehendit etiam nullitatem, *Vestr. in prax. lib. 8. cap. 1. n. 1.* & est nomen generale, *vt scribit Rugin. tract. de appell. post præfat. tit. de appell. n. 2. fol. 11.* & quod sub simplici appellatione includatur nullitas, & iniustitia, scribit Alex. *cons. 59. viso titulo, sub num. 9. ibi, quia respondeo, lib. 4.* ideoque ei, cui committitur caussa appellationis, censeri commissam etiam caussam nullitatis incidentis declarat Card. Alex.

in c.63.dilecto,n.54.& 55.de appel.eumque,qui renuntiauit appellationi, censeri renuntiasse etiam nullitati, quæ tacitè inest appellationi,retuli,& sequutus sum concl. seq. n.14.vers.infero tertio.

Ergo,prohibita appellatione, siue ex natura causæ, siue propter excellentiam iudicis, intelligitur prohibita etiam nullitas.

13 Huic argumento resp.dupliciter. Primo, quod appellatio est genus quoddam æquiuocum, quod potest sumi in genere, prout continet etiam nullitatem, & potest sumi in specie,prout continet solam appellationem, vt aduertit etiam Vestr.eod.c.1.nu.2.sicut in simili dicimus de prouocatione,de adoptione,de cognatione,& de iure ciuili,quæ posse sumi in genere,& in specie ostendi singulatim supra q.1.n.9.& seqq.sed in odiosis verba sunt stricte, & potius in specie,quam generaliter intelligenda,& prohibitio appellationis est odiosa: ergo &c. & quod verbũ appellare sit æquiuocum scripsi supra d.q.1.num.3.Secundo respondeo,quod appellatio continet eam nullitatem, quæ stat accessorie ad appellationem, & in ea concedo argumentum; sed non continet eam, quæ deducitur de per se, & principaliter, & de hac intelligimus in conclusione, & ita sentit Bart.in l.19.si expressim, numero 3.vers. videndum est,ibi, nec obstat. ff.de appellat. & aperte declarauit.Vant. tract. nullit.rubr. quis possit dicere de nullit.nu. 36.fol.376.

14 Firmata hac secunda conclusione in vtraque specie sententiarum inappellabilium.

Declara primo eam in vtraque specie, vt procedat, quando nullitas opponitur principaliter, & de per se, Paul.de Eleaz.in clem.1.de iudic. Bald. Salyc. Caballin.Achil. Person.Marchesf.& Contaren.quos retuli,& sequutus sum supra numero 3.versic. & tamen potest, & ita declarauit etiam supra qu.17.limit.6.membr.2.sub num.31,versic. subdeclara.

Secus si nullitas stet incidenter,& adhærenter appellationi,sitque eius accessoria, quia ista transit sub prohibitione appellationis,Bal.Salyc.& Caball.hic remissiue citati,& Vant.tract.null.rubr.quis poss.dic.de null. sub num.36. fol.376.Achil.Person.tr.de adipisc. poss. sub num 338.vers. sed ibi,fol.269.& Contar. in l.vnic.limit.7.nu.6.vers.nullitas enim,& sub num.9.ibi,& eorum opinio, C.si de momen. poss.& est opinio communis omnium; Vnde si sit renuntiatum appellationi, censetur renuntiatũ etiam nullitati, inclusæ adhærenter in ipsa appellatione, & deserta causa appellationis,censetur deserta causa nullitatis, quæ inhærebat appellationi, vt ex Franch.Rip.& alijs retuli,& sequutus sum dicta limitat.secunda, sub num.131.

15 Ratio est in promptu, tum quia accessorium sequitur naturam sui principalis, ideoque remota appellatione, censetur remota nullitas, quæ stat accessorie ad appellationem,Vant.d.rubr.quis poss.dic.de null.sub num.36. tum quia alias via esset aperta ad illudendam legem prohibẽtem appellationẽ,quia non alias posset cognosci de nullitate,nisi vna cum appellatione, quando nullitas stat adhærenter appellationi,sicque cognosceretur causa appellationis,Contar.d.limit.7.sub n.9.

16 Nullitas quando dicatur deduci principaliter, & quãdo incidenter,declaraui,concl.seq.num.3.& seqq.

17 Declara secundo restringendo, vt non procedat in sẽtẽtia,lata in possessorio summarijssimo,quia de eius nullitate dici non potest, cum in eo nullus requiratur ordo, Menoch.tr.de retinen.poss.rem.vlt.q.18.sub n.52.

Contra hanc declarationem, quod enim possit dici de nullitate sequestri in possessorio summarijssimo, retuli, & sequutus sum supra quæst.17.limit.6.memb.2.numer. 28.& 30.

Nec dicat Menoch. posse dici de nullitate sequestri, quando iudex sequestrat in casu,quo constat, alterum ex concedentibus esse in possessione, aut nullum subesse timorem scandali; secus autem quando,caussa cognita,decreuit,aliquem eorum esse in possessione.

Quia respondeo, quod etiam isto casu potest euenire, vt decernat,esse in possessione eum, quem constat non esse in possessione,& in summa nõ potest dari ratio,quare iudex possit magis nulliter procedere sequestrando, quam non sequestrando.

18 Declara tertio restringendo, vt non procedat in Gallia,quia,cum ibi non agatur de nullitate,nisi per appellationem,vt scribit Rebuff.tract.de appell.art.1.glos.2.num. 19.versic.quarto,tom.3.fol.485.sequitur,quod remota appellatione, sit sublata nullitas; sed tu aduerte, quod in Gallia facilius admittitur appellatio, vt patet ex his, quæ scripsi supra quæst.17.limit.6.membr.2.numer.41.& limit. 48.numer.36.& 37.& ideo potest semper appellari, quãdo sententia est nulla, eo quia tunc continet notoriam iniustitiam, & sic per viam appellationis est deducenda nullitas.

19 Declara quarto eandem conclusionem in secunda specie, dum supra sub n.10.dixi, posse dici de nullitate etiam aduersus sententiamPrincipis,quia sunt distinguendi duo casus principales.

Primus casus est quando nullitas consistit in defectu iuris naturalis,vt puta,quia sententia sit lata, sublatis defensionibus,vel non adhibita causę cognitione;& isto casu conclusio,quod possit dici de eius nullitate, erit vera indistincte, secundum ea, quæ scribunt Afflict.decis.283. diu est,nu.7.vers.fuit per totum,& Vant.tract.null. rubr.an qualibet sententia &c.nu.13.quando autem,& nu.19.vers. & quod fol.378.

20 Extende istum casum, vt habeat locum, etiam si Princeps procedendo expresserit, quod vult vti plenitudine potestatis, quia nihilominus potest eius sententia impugnari, Vant.d.n.13.

21 Infero primo ex isto casu, quod sententia Principis, carens citatione,redditur inualida, vt ex comm.Doctor. opinione refert, & sequitur Vant.d.rubr.an qualibet sentent.&c.n.14.vers.idcirco, ideoque talis nullitas impedit executionem sententiæ latæ à Consil. Neap.sub nomine Regiæ Maiestatis,vt ex voto totius Consil. Neap. refert, & sequitur Affl. citatus supra sub n.19.

Ratio est manifesta,quia citationis effectus,seu citatio est de iure naturali,& de iure diuino,& respicit defensionem, & ideo citationis defectum Principis supplere non potest; quare citatio requiritur etiam in sententia Principis, vt ex pluribus retuli,& sequutus sum supra lib.1.cap. 88.ampl.1.num.2.

22 Infero secundo, quod iniusta, & inualida est sententia Principis,quæ est lata sine caussæ cognitione,vt refert,et sequitur Vant.d.rubr.an qualibet sententia &c.numero decimoquinto, fol.378.

Ratio est, quia discussio, & cognitio caussæ est de substantia iudicij, vt scripsi dicto capit.88. ampl.2.numero 2.versus finem,& Princeps non potest sumere iudicium sine substantia iudicij, quia non potest facere impossibilia.

23 Infero tertio, quod inualida est sententia Principis, si deficiat mandatum procuratoris, quia deficeret consensus partium, quem consensum Princeps supplere non potest. Vant.ead.rubr.an qualibet sententia, &c.num.16. fol.378.

Ratio est eadem cum præcedenti, quia actor, & reus sunt de substantia iudicij, vt retuli, & secutus sum supra lib.1.cap.2.num.5.

24 Infero quarto, quod inualida esset sententia, quam Imperator ferret contra Episcopum, seu Cardinalem, vel Præsbyterum, seu alium clericum, quia priuilegium fori, concessum clericis, est de iure diuino, vt scripsi supra lib.1.

lib.1.c.11.n.44.verſ.ratio, ideoque Regem, ac imperatorem non poſſe cognoſcere cauſas clericorum, retuli & ſequutus ſum *d.c.11.n.32.& 34.*

25 Subinfero ex iſta illatione, quod neque ſententia Papæ, lata ſuper re omnino temporali contra laicum, eſſet valida, ſi poſſet dari caſus, in quo ille laicus nullatenus eſſet ſubditus Papæ in iuriſdictione temporali, eo quia de iure diuino diuiſa eſſet iuriſdictio, *iuxta ea, quæ ſcripſi ſupra q. 8. ſub n.100.verſ.prima ratio.*

26 Aduerte obiter, quod nullitas ex defectu iuriſdictionis habet facilius locum in ſententia, lata à ſeculari, quam in ſententia lata ab eccleſiaſtico, quia iuriſdictio eccleſiaſtica, vti maior, & amplior iuriſdictione ſeculari, poteſt facile prorogari ad iuriſdictionem, quam habet habitu, *vt ſcripſi dicto lib.1.c.11. n.10. & ſub n. 12.* Quare licet Epiſcopus non ſe intromittat in caſibus, qui abſolutè ſpectāt ad forum ſeculare, tamen ſi laicus coram eo conuentus non declinat eius iuriſdictionem, ſed proſequatur litem, coram eo, proceſſus, & ſententia, quam Epiſcopus ferret, eſſe valida, *vt ſcribit Io. de Graſſ. tract. de arbor. iudic. in 1. princ. n.9. tom.3.p.1.fol.23.* Et hæc de primo caſu, poſito *ſupra n.19.*

27 Secundus caſus eſt, quando nullitas conſiſtit in defectu iuris poſitiui, & tunc ſubdiſtingue tria membra.

Aut conſtat, quod Princeps in procedendo vti voluerit plenitudine poteſtatis, vt puta, quia hoc expreſſit, & tunc proceſſus, eiuſq; ſententia non poteſt impugnari de nullitate, proueniente ex defectu iuris poſitiui, *Vant. tract. null. rubr. an quælibet ſententia &c. num.13. verſ. quando autem, fol.378.* Et in his terminis clare procedit, quod ſcribit Afſl. *dec.283. diu eſt, verſus finem, ſub num.7.* licet, ipſe loquatur ſimpliciter non habita conſideratione, an voluerit, vel noluerit vti plenitudine poteſtatis.

Ratio eſt manifeſta, quia princeps eſt ſolutus legibus, *vt ſcribit, & exornat Vant. d.rubr. an quælibet ſententia etc. num.7. & ſeqq. verſ. et dubium facit.* Et ciuilis ratio ciuilia corrumpere poteſt, *Vant. ead. rubr. ſub numer.13. fol. 378.*

28 Aut conſtat, quod Princeps noluerit vti plenitudine poteſtatis, & recedere à diſpoſitione iuris communis, & tunc poteſt contra eius proceſſum, & ſententiam opponi etiam nullitas, procedens ex defectu iuris poſitiui, *vt ſentit Vant. ead. rubr. an quælibet ſententia &c. n. 12. verſ. primo caſu, fol.378.* & ſic procedit concluſio.

29 Aut non conſtat de eius voluntate, ſed ſumus in dubio, & tunc poſſe eius proceſſum, & ſententiam impugnari de nullitate, procedente ex defectu iuris poſitiui, late oſtendit Vant. *d.rub. an quælibet ſententia etc. n.20. et ſeqq. verſ. ſi vero, et n.25. verſ. idcirco, f.379.*

30 Ratio eſt, quia in dubio non præſumitur, quod Princeps voluerit vti plenitudine poteſtatis, ſicut etiam dicimus, quod certa ſcientia non præſumitur in Principe, ſed debet de ea legitimè conſtare, *Vant. ead. rubr. num.20. et 21.*

31 Limita, quando actus per Principem factus, peccaret in totum quoad formam iuris, quia tunc ad effectum, vt iſte actus valeat, præſumetur, quod Princeps voluerit vti plenitudine poteſtatis, ac iuri contrario derogare ſecundum Felyn. quem refert, ſed non omnino ſequitur Vant. *ead. rub. n.29. verſ. in præmiſſis, f.378.* relinquens cogitandum.

32 Extende hæc omnia, quæ dixi de Principe iſto ſecundo caſu, vt habeant locum etiam in Ciuitate, ſeu alio Domino non recognoſcente ſuperiorem in terris, ſuis, vt ex communi opin. refert, & ſequitur Vant. *d. rubr. an quælibet ſententia etc. num.10. verſus finem, ibi, et quod dicitur, fol.378.*

33 Declara quinto, vt non procedat, quando etiam nullitas eſt prohibita à lege, vel à ſtatuto, quia tunc de ea dici non poteſt, *Franch. in c.63. dilecto, n.125. q.42. de appell.* & adde, quæ ſcripſi *infra concluſ.4. num.45.47. et 48.* & explica hanc declarationem ex his, quæ ſcripſi *ead. concl.4. n.49.56. et ſeqq.*

XIX. QVÆSTIONIS. REM. I. CONCL. III.

SVMMARIA.

NVLLITAS ſententiæ poteſt dupliciter deduci, n.1. et 2.
Nullitas duobus modis deducitur principaliter, et qui ſint hi duo modi, n.3. 4. et ſeqq.
Nullitas quatuor modis deducitur incidenter, numero 11. et ſeqq.

1 NVllitas ſententiæ dupliciter deduci poteſt, principaliter ſcilicet, & incidenter, ſeu adhærenter appellationi. *Bar. in l.19. ſi expreſſim, num.12. verſ. nunc aliqua videamus, ff. de appell. et relat. Franch. in c.63. dilecto, num.8. quæſtio.3 et Card. Alex. n.16. verſ. ſecunda eſt quæſtio principalis, de appell. Vant. tract. nullit. rubr. quot, et quibus mod. nullit. etc. n.1. fol.379. Lancell. tractat. de attent. p.2. capit. 17. de attent. nullit. pendent. n.7. verſ. redeundo ad primam fol.395.* & quod condemnatus poſſit proponere dupliciter querelam de nullitate, videlicet in modum agendi, vel in modum excipiendi, ſcribit Papien. *in pract. in form. appell. à ſent. diffin. in gloſ. fuiſſe et eſſe nullam, n.1. et 3. fol.409.* & ita communiter * omnes in diuerſis locis.

2 Contra hanc concluſionem oppono; quia imo de nullitate poteſt agi quinque modis. *Primo* per viam appellationis, quando ſcilicet appellatur à ſententia, quia eſt nulla. *Secundo*, quando appellatur ſimpliciter, quo caſu nullitas venit acceſſoriæ, & incidenter in appellatione. *Tertio*, quando nullitas intentatur æque principaliter cum appellatione, dicendo, ſententiam eſſe nullam, & ſi quæ eſt appello. *Quarto*, quando nullitas intentatur de per ſe principaliter. *Quinto*, quando nullitas intentatur per viam exceptionis, *vt ſcribunt Franch. in c.63. dilecto, n. 148. et Card. Alex. n.91. verſus finem, verſ. in contrarium, de appell. et Luc. Pet. in practic. Capit. lib.6. c.1. n.1.*

Reſp. quod omnes hi quinque modi reducuntur ad duos principales, de quibus dixi in concluſione, vt patebit ex infra dicendis.

Retenta concluſione.

Extende eam, vt procedat etiam ſi ſententia, ſeu alius actus ſit nullus ipſo iure, quia adhuc poterit de eius nullitate principaliter agi, *Franch. in d.c.63. dilecto, num.9. q.4. de appell.*

3 Principaliter nullitas deducitur duobus modis.

Primus modus eſt; quando deducitur ſeparatim & de per ſe, & in hoc concordant omnes, ſed ſub diuerſis verbis; nam nullitatem deduci principaliter, quando agitur, petendo principaliter pronuntiari ſententiam nullam, ſcribit Bar. *in d.l. ſi expreſſim, numero 12. in fine.* Quando nullitas ſola allegatur, petendo ſententiam pronuntiari nullam, ſcribit Papien. *in d. gl. fuiſſe, et eſſe nullam, ſub nu.3. ibi, alio modo, fol.409.* Quando intentatur agendo, ſiue petendo, vt ſententia declaretur nulla abſque eo, quod alia petitio actoris, ſiue rei præcedat, ſcribit Card. Alex. *d. cap. dilecto, numero 16.* Siue quando mouetur de per ſe ſeparatim ab appellatione, vt loquitur *num.94. verſ. quinto modo, et ſub num.97. verſ. ſed quæſtio elegans.* Quando intentatur ſola, & à quouis alio remedio ſeparata per modum agendi (ad eam nobili iudicis officio implorato) an iudicium deducitur, ſcribit Vant. *d. rub. quot et quib. mod. etc. num.2. verſ. principaliter, fol.379.* quando de ea agitur per viam principalis petitionis, ſcribit Contar. *in l. vnica, lim. 7. num.7. C. ſi de momen. poſſ.* Quando deducitur, petendo reſcriſſionem alicuius actus, nulla facta appellationis men-

mentione, quo casu omnes fatentur, nec quisquam hactenus dubitauit dici principaliter deductam, scribit Couar. *pract. qq. capit. 24. sub numer. 7. versic. est igitur, in vltimis verbis*. Quare Bald. *in l. tale pactum, §. qui prouocauit, quæst. 12. sub numer. 11. ff. de pact. fol. 141.* rectè, quærit, an nullitas possit de per se sine appellatione intentari coram superiore.

4 Secundus modus est, quando nullitas deducitur expressim vna cum appellatione, vt puta (dico sententiam nullam; & si quæ est appello) qui dicitur æque principaliter deducta, *Card. Alex. in cap. 63. dilecto, sub num. 42. & 43. vers. dicite ergo, & sub num. 92. vers. tertio modo, de appell. Ias. in l. 1. sub num. 7. ibi semper, putaui, ff. de iust. & iur. Euer. de loc. argument. in loco à natura copulæ, numer. 4. ibi primo enim, Couar. pract. qq. cap. 24. num. 6. in fine versic. est igitur, & numer. 7. fol. 525. Vant. tract. nullit. rubr. quot & quibus mod. nullitas &c. num. 11. & 12 versic. prout etiam iuncto, num. 9. tom. 4. fol. 379. Achil. Person. tract. de adipisc. poss. sub num. 338. vers. sed ibi, fol. 269. & Contar. in l. vnica, limit. 7. numer. 2. versic. verum hic, Cod. si de momen. possess.* qui tres postremi referunt & sequuntur, esse opin. communem, & quod de nullitate dicatur principaliter agi, quando venit incidenter ad appellationem interpositam sub prædicta formula, scribit Papien. *in pract. in for. appell. à sent. diffin. in gl. fuisse, & esse nullam, sub num. 3. fol. 409.* & quod, commissa causa appellationis, & nullitatis, causa nullitatis veniat æque principaliter, tenuit Rot. de qua A. M. Pap. *in addit. ad Rot. decis. 23 alias 237. voluerunt, nu. 9. de rescript. in nou.*

Et quod consuetudo admittat eiusmodi appellationẽ, testatur, & consuetudinem esse iuridicam ostendit Bart. *in l. 19. si expressim, q. 3. sub nu. 4. ibi, dicendum est breuiter, & num. 5. ff. de appell. & relat.* & quod libellus, *dico sententiam nullam, & si qua est, appello*, procedat, tenent communiter Scribentes, *vt testantur Papien. in pract. in form. appell. à sent. diffin. in gl. & in quantum sit aliqua, sub nu. 3. vers. insuper apud scholasticos, fol. 411. Card. Alex. d. cap. dilecto, num. 34. vers. sed nunquid procedet.* Et quod appellatio & nullitas, licet sint diuersa remedia, & videantur incompatibilia, tamen possint eadem commissione, & libello cumulari secundum magis veram opinionem, testatur, & sequitur Vestr. *in prax. libr. 8. cap. 3. num. 5. vers. nec videatur.* Et ideo nos passim videmus in Curia commissiones appellationis, appellationum, nullitatis, & nullitatum, &c.

5 Extende primo hunc secundum modum, vt procedat non solum in nullitate sententiæ, vt dixi, sed etiam in nullitate cuiusuis alterius actus, quia poterit nullitas æque principaliter intentari, & cumulari cum alio remedio, vt puta, dico testamentum patris mei nullum, eo quod non fuit rite, & solemniter factum, & quatenus aliquod apparuerit, dico illud tanquam inofficiosum debere rescindi, *Vant. d. rubr. quot & quibus mod. nullitas &c. num. 5. vers. principaliter, fol. 379.*

Idem etiam dicimus, si quis ita libellum daret: dico, quod tale instrumentum ex defectu talis solemnitatis est nullum, & inualidum, & quatenus sit validum, dico, me ex eo vltra dimidiam iusti pretij fuisse deceptum, ac propterea illud rescindi, & rem meam mihi restitui, aut illius pretium suppleri debere, *Vant. vbi supra numer. 6. & 7. fol. 379.*

Ratio, quare sustineatur hæc cumulatio nullitatis, & appellationis, seu alterius remedij, est, quia vtrumque remedium censetur deductum conditionaliter, & disiunctiue, & nulla insurgit perplexitas, *Vant. d. rubr. quot & quibus mod. nullitas &c. n. 8. vers. sustinetur, fol. 379. & Vestr. in prax. lib. 8. cap. 1. sub n. 5. vers. nec videatur*, sicut in simili sustinetur cumulatio nullitatis, & restitutionis in integrum, *Bar. in l. 19. si expressim, n. 9. vers. quæro quid in causa restitutionis, ff. de appell. & relat. Bal. in l. 3. edita, nu. 86. q. 7. C. de eden. in 2. repetit. & Bellam. dec. 298. de consuetudine*, quia possunt intentari simul, non simpliciter, & copulatiue, sed conditionaliter, & disiunctiue, *Bald. vbi supra*, & quod ista duo remedia, nullitatis, & appellationis possint cumulari sine repugnantia, ostendit Bart. *in d. l. 19. si expressim, n. 7. vers. circa tertium.*

6 Extende secundo, vt non solum possint simul cumulari, sed possint etiam simul, & semel cognosci, *Vant. d. rubr. quot & quibus mod. nullitas &c. num. 14. vers. & ne dum, fol. 379.* dicens, quod vtraque caussa, videlicet, nullitatis, & iniustitiæ potest eodem tempore, ac simul, & semel instrui, & super vtraque probationes admitti, & Vestr. *vbi supra*.

7 Intellige hanc extensionem, dummodo contrarietas, vel repugnantia non resultet, sicut intelligit, & explicat idem Vant. viden. *d. rubr. quot & quib mod. nullitas, etc. sub nu. 14. vers. quod intellige, et nu. 15.*

8 Extende tertio, vt in tantum possint simul cumulari, vt cumulans non teneatur, etiam parte petente, alteram eligere, *Vestr. in prax. libr. 8. cap. primo, sub num. 5. versic. nec videatur*.

9 Declara hunc secundum modum, vt in caussis seu sententijs in appellabilibus remaneat nullitatis opposito sola, & appellatio nullum operetur effectum, ac si non fuisset interposita, seu cumulata, sicque iudex nullitatis pronuntiabit solum super nullitate, quia non est in potestate partis facere sententiam appellabilem, quam lex fecit inappellabilem, *Contar. in l. vnica, limit. 7. num. 10. vers. et licet, C. si de momen. poss.*

An, & quando currant fatalia appellationis, dum disputatur de nullitate sententiæ, vide *supra qu. 15. nu. 91. et seqq. et num. 262.*

10 Incidenter nullitas deducitur quatuor modis.

Primus modus est, quando appellatur simpliciter à sententia diffinitiua, non aliter expressa nullitate sententiæ, quia tunc causa nullitatis includitur in appellatione, & stat in ea accessoriè, & incidentur, *Franch. in c. 63. dilecto, nu. 54. q. 19. et Card. Alex. nu. 92. vers. secundo deducitur, de appell. Vant. tr. null. rubr. quot et quib. mod. nullitas etc. num. 18. vers. dicetur, fol. 379. et Vestr. in prax. lib. 8. c. 1. sub nu. 1. ibi, addo quod etiam*, dicens, quod nullitas sub verbo appello censetur non principalis, sed incidenter, & accessoriè ad appellationem introducta.

11 Infero primo ex isto primo modo, quod iudex appellationis potest, examinando appellationem, cognoscere etiam de nullitate, quam vbi viderit adesse, poterit declarare sententiam nullam, & eam reformare, vt late retuli, & sequutus sum *supra q. 11. nu. 114.* & adde quæ scripsi *supra qu. 17. limit. 19. sub num. 8. 9. et 11.* & bene probatur ex *l. 42. quadam mulier, ff. fam. hercisc. et ex l. vlt. Carmelia, ff. de iure patr.*

12 Amplia hanc illationem, vt habeat locum etiam in commissario, cui sit commissa causa appellationis, prout loquitur Vant. *in loco supra proximè citato.*

13 Infero secundo, quod prohibita appellatione ab aliqua sententia, censetur prohibita etiam nullitas, quæ adhæreat accessoriè appellationi, quia nullitas deducta via appellationis assumit naturam ipsius appellationis, *Contar. in l. vnica, limit. 7. num. 6. versic. nullitas, C. si de momen. possess.* seu, & clarius, quia accessorium sequitur naturam sui principalis.

14 Infero tertio, quod si quis renuntiat appellationi, intelligitur in consequentiam renuntiasse nullitati, inclusæ in ipsa appellatione, *vt retuli, et sequutus sum supra qu. 17. limit. 2. sub num. 131. vers. secus*, & ideò, deserta causa appellationis, dicitur deserta etiam causa nullitatis, quę accessoriè stabat inclusa in ea, *vt retuli, et sequutus sũ supra q. 15. n. 101. & dicta limit. 2. sub n. 131. vers. & ideo.*

Secus

Secus est, quando nullitas stat principaliter cum appellatione, quia tunc renuntiatio appellationis non se extendit ad nullitatem, vide *supra d. limit. 2. numer. 125. & seqq.*

15 Infero quarto, quod licet appellans doceret, sententiam esse notoriè nullam, tamen non obtinebit, nisi iustificet appellationem, probando se appellasse infra legitima tempora, & cætera formalia appellationis, *& sequutus sum supra q. 12. n. 59.*

16 Limita primo dicta in hoc primo modo, eiusque prima illatione, vt non procedant, quando appellans reseruasset sibi ius dicendi de nullitate, quia tunc non includeretur in appellatione, & consequenter iudex appellationis non potest cognoscere de nullitate, vel validitate sententiæ, & ideo sententia, quam ferret super nullitate, vel validitate sententiæ, non valeret, tanquam non conformis libello, *iuxta ea, quæ congerit Alex. cons. 59. viso titulo. n. 10. & seqq. vers. sed quando, lib. 4.*

17 Limita secundo, vt dicta in isto primo modo non procedant in appellatione ab interlocutoria, quia illa appellatio non includit nullitatem, *Franch. in c. 63. dilecto, n. 54. q. 19. de appell. Vestr. in prax. lib. 8. c. 1. sub n. 1. ibi, secus vero in appellatione ab interlocutoria, & Grauat. ibidem in annot. ad eum, n. 20. qui alios citant.*

Appellatio a sententia nulla quot, & quos effectus producat, vide *supra q. 17. limit. 19. n. 8. & seqq.*

Appellari an possit a sententia nulla vide *d. limit. 19. n. 1. & seqq.*

18 Secundus modus est, quando vna partium petit iterum pronuntiari, dicens, sententiam primo latam esse nullam, *Bar. in l. 19. si expressim, sub n. 12. vers. nunc aliqua, ff. de appell. & relat.* seu petit denuo pronuntiari, quia prima sententia est nulla, *Salyc. in l. 6. si præses, sub numer. 6. vers. si vero hoc, C. quom. & quan. iud. Card. Alex. in cap. 63. dilecto, num. 17. vers. secundo modo, de appell. & Affl. decis. 283. diu. est, n. 2.* seu petit principaliter, quod iterum sentietur; sicque, quæstio nullitatis veniret incidenter, *Bart. in dicta l. expressim, sub num. 14. ibi, ego dico*, seu petit ab eodem iudice, iterum pronuntiari in caussa, & deducit nullitatem incidenter, *Abb. in c. nono, in litteris, num. quinto, de offic. et potest. iudic. deleg.* seu petit sententiam ex eisdem actis reformari, habita prima pro nulla, quia reformatio intentatur, principaliter, & nullitas incidenter, *Felyn. in c. 40. per tuas, sub nu. 8. ibi, sed est alia distinctio, de sent. excomm. & Vant. tract. nullit. rubr. coram quo possit & c. num. 7. vers. si tractabimus, f. 374.* seu cum petitum fuerit, quod, cassata, seu habita prima sententia pro nulla, ex integro super negotio principali pronuntietur, ac sententia prædicta reformetur, *Vant. tract. null. rub. quot & quib. mod. nullitas & c. num. 1. vers. incidenter, fol. 379.* Et quod deducens nullitatem per viam caussæ, vt puta, quia appellata sententia quia est nulla, dicat deducere nullitate incidenter, scribit Cotar. *in l. vnica, limit. 7. sub n. 9. versus finem, ibi, qui vero deducit, C. si de mom. poss.* & de hac nullitate, quando quis appellat à sententia, quia est nulla, loquitur Card. Alex. *d. c. dilecto, sub n. 91. versus finem, vers. in contrarium.*

19 Tertius modus est, cum ille, contra quem petitur executio sententiæ, excipit de nullitate sententiæ, *Bar. in d. l. si expressim, sub n. 12. vers. nunc aliqua, ff. de appell. & relat. Papien. in pract. in form. appell. a sent. deffi. in gl. fuisse & esse nullam, sub num. 3. ibi, excipiendo vero, fol. 409. Card. Alex. in c. 36. dilecto, sub n. 16. vers. secunda est quæstio. & nu. 93. vers. quarto modo, de appellat. & latius Vant. tract. nullit. rubr. quot & quib. mod. nullitas & c. n. 20. vers. cognoscitur, f. 379.* vbi ponit exempla.

20 Extende hunc tertium modum, vt idem sit, quando nullitas deducitur in replicatione, quia replicatio sortiretur naturam exceptionis, & consequenter nullitas in ea deducta diceretur incidenter deducta, *Vant. vbi supra.*

21 Exemplifica hanc extensionem: Tu petis restitui tibi domum iure dominij, seu quasi dominij: ego excipio, quod tu mihi eam vendidisti, seu alio contractu in me transtulisti; tu replicas de illius contractus nullitate, *Vant. d. rubr. quot. & quib. mod. nullitas & c. sub n. 20. fol. 379.*

Exemplifica etiam: Tu petis a me centum vigore obligationis cameralis: ego excipio, quod obtinui decretum, seu sententiam absolutoriam, tu replicas, quod sententia est nulla.

Quartus modus est, quotiescunque agitur de nullitate notoria, quia notoria nullitas habet naturam, vt indistinctè intelligatur deducta incidenter, *vt retuli infra nu. 27. vers. comprobatur secundo.*

XIX. QVÆST. REM. I. CONCL. IV.

SVMMARIA.

NVLLITAS deducta agendo non impedit executionem, n. 1.
Extenditur I. hæc conclusio in nullitate aduersus tres sententias conformes, n. 3. & seqq.
Extenditur II. in nullitate aduersus vnam, seu duas sententias, quæ transierint in iudicatum, n. 6.
Extenditur III. in nullitate aduersus instrumentum, seu obligationem executiuam, n. 7. & 8. vbi declaratur.
Extenditur IV. etiam si caussa nullitatis sit commissa sine clausulis præseruatiuis executionis, n. 9.
Extenditur V. si caussa nullitatis pensionis, sit commissa sine retardatione pensionis, n. 10.
Extenditur VI. etiamsi commissio caussæ nullitatis non reformetur, n. 11.
Extenditur VII. etiamsi iudex, cui committitur caussa nullitatis, inhibeat, n. 12. Contrarium, n. 13.
Extenditur VIII. in nullitate aduersus vnicam sententiam, & appellabilem, quia si nullitas deducatur sine appellatione, non impedit executionem, num. 19. & 20. vbi declaratur.
Extenditur IX. etiamsi nullitas dicitur notoria, n. 21. Contraria opinio est vera, n. 25. & seqq.
Extenditur X. etiamsi executio esset irretractabilis, num. 73. Contrariam, n. 74. & seqq. in quibus ampliatur.
Extenditur XI. in nullitate aduersus sententiam interlocutoriam, n. 84.
Extenditur XII. in nullitate aduersus testamentum, numero 85.
¶ *Restringitur I. eadem conclusio, vt non procedat in nullitate notoria, quia hæc impedit executionem, n. 86.*
Restringitur II. quando iudex superior inhiberet, n. 87.
Restringitur III in nullitate aduersus sententiam, latam in possessione momentanea, n. 89. Contrarium, ibid.
Restringitur IV. de consuetudine Florentina, n. 90.
Restringitur V. in Regno Neap. & c. n. 91.
Restringitur VI. in nullitate deducta per viam appellationis, num. 92.
Restringitur VII. quando nullitas postea deducitur per modum exceptionis, n. 94.
Restringitur VIII. in nullitate caussata ex aliquo iusto impedimento, n. 95.
Restringitur IX. in nullitate ex defectu iurisdictionis, numero 96.
Restringitur X in nullitate, caussata dolo partis, n. 97.
Restringitur XI. in nullitate respectu tertij, n. 98.

1 NVllitas deducta per viam actionis non impedit executionem, *Rot. decis. 3. alias 280. licet per viam, ibi, tamen huiusmodi executio, de except. in nou. Bal. in l. 1. sub nu. 1. C. ne lic. in vna eademque caus. tert. prou. Ang. in l. 1. num. 5. ff. nil. nou. appellat. pend. Franch. in cap. 63. dilecto, n. 32. q. 10. ibi, sed interim pendente lite, & Card. Alex. nu. 66. vers. secundum*

secundum principale,& in specie numer.72.& 73. versicul. secundum est membrum, vbi conciliat Bartolum contrariantem,& *n.74.fall.1.de appell.Vant.tract.null.rub quos, & quib.mod.null.&c.sub num.29.vers.secundo quando,fol.* 380.*Vital.tract. de clausul. in clausula nil nouari nullitate pendente,in princ.& num.1.tom.18.fol.381.& Contar.in l. vnica,limit.7.sub n.17.& 19.C.si de mom.poss.* Et quod isto casu nullitas non operetur effectum suspensiuum, vt sententia non præsumatur iusta,scribit Rebuff. *tract.de sent. prouis.art.1.gl.9.n.7.tom.1.fol.262.* dicens, quod,nullitate processus pendente, solet exequi sententia &c.hancque opinionem latè prosequitur,& defendit Lancell.*tr.de attent.par.2.c.17.de attent.nullit.pend.n.17.vers. secunda sit opinio*, & eam esse veriorem, & communiorem testatur *ibid.nu.32.fol.395*.

Ratio huius conclusionis est, quia cum nullitas, quæ proponitur agendo, requirat telam ordinariam iudicij, & executio debeat fieri summarie, illa via ordinaria non potest excludere executiuam, *secundum Bald.in d. l.1.sub numer.primo,C.ne lic.&c.*vel quia,cum nullitas in iudicio ordinario desideret,& expectet sententiam,quæ declaret sententiam nullam,non potest statim impedire executionem sententiæ; quia esset dare executionem sententiæ, priusquam ipsa sententia ferretur contra regulas iuris, *Vant.dicta rubric.quot, & quibus modis nullitas, &c.num. vigesimonono, versus finem, folio 380.quem referunt,& sequuntur Contar.in dicta limitat.7.sub numer.19. versic.alij vero,& Lancell.tract.de attent.par.2.c.17. de atten.nullit. pend.nu.18.in fine,& num.19.fol.395.& sub nu.59.limit.1. & num.60.fol.396.*

2 Contrariam opinionem,nempe,quod si condemnatus præueniat,petendo, sententiam declarari nullam,& mādari actori,quod lite pendente,nullam faciat nouitatem, impediatur executio, tenent & esse magis communem testantur Paul.de Castr.*in l.4.§.condemnatum,num.3.ff.de re iud.& Couar.pract.qq.cap.24.sub num.6.vers.tandem in hac, ibi,quandoque principaliter,fol.526.*Et quod hæc opinio seruetur Florentiæ, quia festinanter dant libellum super nullitate antequam sit implorata executio, & faciunt inhiberi tam iudici, ad quem pertinet executio, quā etiā parti,ne lite pendente super nullitate,procedatur ad executionem,testatur idem Paul. de Castr. *in auth. qua supplicatio,sub num.3.C.de precib.imper.offer.* quem referunt, & sequuntur Dec. *consil.103.in caussa possessionis,in princ. Rip.in d.§.condemnatum, sub num.28. Contar.d.limit.7.nu. 23.& Lancell d.c.17.de attent nullit.pend. sublimit.6.num. 83.fol.397.* Et pro hac contraria opin. multos cumulat, sed non sequitur idem Lancellot. *eod. c.17.nu.8.in fine,& nu.9.& seqq.vsque ad nu.17.fol.395.*

Hanc Pauli de Castr.opinionem Rip.vbi supra intelligit, concurrentibus quibusdam, sed Ripam impugnat Lancell.*d.c.17.num.85.*

Contra eandem Castrensis opinio.dat cautelam Contar.*d.limitat.7.numero 24.versicul.tamen etiam*, quam tu poteris videre, quia cum mihi non satisfaciat, eam non refero.

Præsupposita sine veri præiudicio hac contraria opinione Castrens. si duo sint aduertenda.

Primo aduertendum est,quod hæc opinio non procedit,nisi cum hoc præsupposito, quod prius sit intentata nullitas, quam petita executio,quia illa præuentio operatur suspensionem executionis:secus ergo si sit prius petita executio, quia tunc nullitatis obiectio eam non retardaret, & cum hoc grano salis loquuntur Paul. de Castr.& eius sequaces, & ita procedit practica Florentina.

Secundo aduertendum est,quod & si nullitas opposita cum præuentione impediat executionem, maximè quādo intercessit præceptum, seu inhibitio, tamen, si executio adhuc fuerit facta, non reuocabitur per viam attētati ante omnia,sed solum cum fuerit pronuntiatum, sententiam esse nullam,*Paul.de Castr.in d.§.condemnatum,sub n. 3.*Et hoc,quando non intercessit inhibitio superioris,qui cognoscit de nullitate,clare scribit Couar.*d.c.24.sub n.6. vers.tandem ibi,quod si nouatio*,sed si intercessit inhibitio, tunc vide,quæ scripsi *infra num.12.*

In foro Capitolino nullus admitti potest ad dicēdum principaliter de nullitate sententiæ latæ super executionibus facti, seu sententiarum, quibus mandatur executio instrumentorum etiam dotalium, apocharum,testamentorum,& vltimarum voluntatum,sententiarum,& laudorum;nisi dicens de nullitate infra triduum deposuerit sūmam iudicatam, aut pignora æquiualentia, &c.vt disponitur *in stat.Vrbis lib.1.c.170.*

Retenta tamen simpliciter conclusione, quæ videtur magis communis.

Infero ex ea,quod pendentia litis super nullitate principaliter intentatæ non impedit executionem, & consequenter executio, quæ fit, non dicitur attentata, neque potest reuocari per viam attentati, sed debet expectari finis negotij, & demum, sequuta victoria super nullitate, tunc est, quod omnia interim innouata, & inde sequuta veniunt officio iudicis reuocanda, *Franch.in c.63.dilecto, sub nu.32.quæst.10.de appellat.*Et quod,pendente iudicio nullitatis principaliter intentatæ, possit fieri executio, late probat Lancell.*tract.de attent.part.2.c.17.de attent. nullit.pend.num.17.& seqq.vers.secunda sit opinio, tomo 5. fol.395.*

3 Extende I.hanc eandem conclusionem,vt procedat in nullitate deducta aduersus tres sententias conformes, quia,nisi prius sint plenariæ mandatæ executioni, non potest dici de earum nullitate,*clem.1.vt calumnijs,de sēt. et re iud.Bald.Franch. Vant.et alij, quos retuli, et sequutus sum supra qu.17.limit.1.num.58. et 59.*& adde quæ scripsi *concl.seqq.nu.16.*

Infero ex hac extensione, quod non solum pendentia nullitatis non retardat executionem trium sententiarum conformium,sed ipsa pēdentia executionis retardat processum nullitatis, cum exceptio nullitatis non cognoscatur, nisi sententiæ conformes sint prius plenariæ executioni mandatæ, *vt retuli, et sequutus sum d.lim.1.num.59.*

4 Subextende primo hanc extensionem, eiusque illationem, vt habeant locum etiam in nullitate aduersus duas sententias conformes, quæ vigore statuti facerent rem iudicatam, quia etiam in eis procedit, *clemen.vt calumnijs, supra citata,vt retuli,et sequutus sum supra qu.17.lim. 1.num.67.*

5 Subextende secundo vt habeant locum, etiam in nullitate aduersus tres interlocutorias conformes, quia dict. clem.*vt calumniis*, habet locum etiam in sententijs interlocutorijs, *Rot.decis.17.alias 417.nota causa de sent. et re iud.in antiq.Couar.pract.qq.c.25.sub nu.3.versic.quinto, et Gabr.in concl.lib.2.tit.de execut.rei iud.concl.1.ampl.8.nu 15.et vers.et tenendo.*

Quicquid in contrarium scripserit Crauet. *consil.183. regula quod appellatio, in fine,nu.5.*

De nullitate incidenter deducta, an impediat executionem, habes in seq. concl.

6 Extende II. vt procedat etiam in nullitate aduersus vnam, seu duas sententias, quæ transierint in iudicatum ob non interpositam appellationem,quia nullitas contra eas opposita non operatur effectum suspensiuum, Vestr. *in prax.lib.8.cap.1.sub numer. septimo,ibi,secus vero si nullitas,et ibi,et isto casu quando nullitas*, dicens, quod pendentia executionis non retardat processum in causa nullitatis, ita vice versa causa nullitatis (licet Signatura det commissionem: vt in ea procedatur) non operatur effectum suspensiuum,vt interim non possit ad executionem procedi.

Nota

Nota differentiam inter hanc secundam, & primam extensionem, quod in casu primæ extensionis caussa nullitatis non solum non impedit executionem sententiæ, sed ipsa executio sentẽtiæ impedit caussam nullitatis donec ipsa executio sit plenariè consumata, *vt dixi supr. n. 3.* sed in casu huius secundæ extensionis caussa nullitatis non impedit, neque impeditur.

7 Extende III. vt habeat locum eitam in nullitate aduersus instrumentum, seu aliam scripturam, habentem executionem paratam ex forma iuris communis, vel ex dispositione statutorum, vel ex consuetudine, aut ex conuentione partium, quia nullitas non retardat executionem, & ideò licet ad instantiam debitoris, præueniendo creditorem, committatur caussa nullitatis alicui iudici, tamen creditor potest petere executionem instrumenti coram ordinario, qui potest procedere ad executionem, etiam si delegatus, cui commissa est caussa nullitatis, inhibuerit ei, & creditori, ne, nullitatis caussa indecisa pendente, procederent, & executio instrumenti valebit, nec reuocabitur via attentatorum, sed solum via iniustitiæ, si debitor obtinuerit in causa nullitatis, *Ant. de Canar. tract. de execut. instr. q. 52. num. 91. tom. 5. fol. 45. & Galles. ad form. cam. oblig. par. 3. rub. de vi instr. oblig. cam. in fine, n. 26. tom. 6 par. 2. fol. 360.* quos refert, & sequitur Lancell. *tract. de attent. p. 2. c. 20 de attent. post inhib t. limit 5. princ. n. 3. tom 5. fol. 414.* & quod nullitas, ordinariè agendo, non suspendat contractum, scribit Franch. *in c. 63. dilecto, num. 32. ibi, sed interim, de appell.*

8 Declara hanc extensionem, vt si nullitas sit euidens, tunc possit debitor illam opponere coram iudice ordinario executore, & retardabit executionem, *vt retuli, & sequutus sum concl. seq. n. 30. vers. extende tertio.*

9 Extende IV. vt procedat etiam si causa nullitatis sit commissa absque aliqua ex infrascriptis clausulis, quibus Signatura solet rescriberet in commissionibus nullitatum, videlicet (*parito iudicato*) (*sine præiudicium trium conformium*) (*sine præiudicio rei iudicatæ*) (*sine præiudicio legitimæ executionis* (*non retardata legitima executione*) quia adhuc executio non retardaretur, *per ea, quæ ex Rot. refert, & sequitur Lancell. tract. de atten. par. 2. cap. 17. de attent. nullit. pend. lim. 1. sub n. 61. & 62. fol. 396.* dicens, quod declaratoria Auditoris Cameræ pro pensionibus decursis, pro quibus agebatur executiuè, pendente caussa nullitatis pensionis vigore commissionis specialis, eidem A. C. antea præsentatæ, erat valida, tum quia de nullitate non constabat incontinenti, tum quia cum nullitas esset opposita coram eodem iudice, & is nihilominus processisset ad vlteriora, videtur eam reiecisse, & rursus, & clarius *num. 92. vers. decimotertio, fol. 397.* vbi, relatis rationibus, quæ faciunt contra hanc extensionem, recenset decisionem Rotæ facientem pro ista extensione, quam decisionem allegat etiam *sub d. n. 61. & 62.* ipse tamen vltimo loco non omnino acquiescit huic extensioni; pro eadem extensione adduco Vestr. quem retuli, & sequutus sum extensione præced. dicentem, quod licet Signatura committat caussam nullitatis, tamen non operatur effectum suspensiuum executionis.

Contra hanc extensionem videntur sentire Staphil. & Vant. *infra citati*; nam Staph. *tract. de signat. liter. iustit. rubr. de sanat. contract. inualid. sub n. 10. vers. hinc est, & n. 11. & 12. fol. 287. in paruis.* quem sequitur Marches. *tract. de commiss. part. 2. de commiss. super nullit. cap. 2. sub n. 8. & 9. fol. 141.* scribit quod vbi agitur de nullitate, & petitur super ea procedi non debet addi in signatura clausula (*sine præiudicio rei iudicatæ*) quia, si sententia est nulla, non potest dici iudicatum, sed debet addi (*sine præiudicio trium sententiarum*) & postea subdit, quod alij aliter dicunt, quia etiam sententiæ nullæ demandantur executioni, & deinde, relatis his duabus opinionibus, subdit, posse distinguit, quia aut ex parte eius, qui petit procedi super nullitate, nihil est probandum, vt quia dicit, quod non fuit citatus, & tunc procedit prima opinio, quia isto casu non potest dici iudicatum, & exceptio huiusmodi nullitatis impedit executionem idem, inquit, quando in caussa nullitatis est aliquid probandum, sed potest incontinẽti probari: Aut, inquit, probatio facienda super nullitate habet altiorem indaginem; & isto casu potest procedere secunda opinio, quia tunc, non obstante exceptione nullitatis, sententia potest executioni demandari, & consequenter isto casu debet in Signatura addi clausula (sine tamen præiudicio rei iudicatæ) quod, inquit, procedit quando executio nondum est facta, alias, si est facta, & aliquid petitur contra eam, non debet in commissione dici (sine præiudicio rei iudicatæ) quia iam est facta executio, sed dicitur (sine præiudicio legitimæ executionis) idem, inquit, si nondum est facta, sed est cœpta: ex quibus, vt vides, sentit Staph. quod executio non retardetur, cum apponitur aliqua ex his clausulis, sicq; à contrario sensu retardatur, cum non apponitur, *& Vant. tract. null. rub. quoties & intra quod tempus, &c sub n. 5. vers. ideirco, fol. 383.* dum scribit, quod dicens de nullitate est audiendus, cum, opposita nullitate ex defectu iurisdictionis aduersus tres sententias conformes, summarie de exceptione, & de non calumnia cœperit constare; subdens, quod Signatura rarissimè solet rescribere absque prędicta clausula (sine prę. iudicium trium conformium) ne prætextu dictarum nullitatum debitæ executiones impediatur.

Confirmatur hæc opinio contra extensionem, quia Signatura superflue rescriberet cum præfatis clausulis, si etiam sine illis executio non retardaretur.

Non recedas ab extensione.

10 Extende V. vt maxime procedat, quando in commissione caussæ nullitatis reseruationis pensionis, siue illius reductionis ad instantiam rectoris beneficij grauati adiecta est clausula (sine retardatione pensionis) quia tunc executor prius datus à Papa in literis reseruationis annuæ pensionis non impedit, quominus compellere possit, latè pendente, illam debitorem ad soluendum pensionẽ, cum eius auctoritati, stante dicta clausula, derogatum non videatur; *Gig. tract. de pension. q. 69. sub n. 4. & 5. tom. 15. par. 1. fol. 355.* quem refert, & sequitur Lancell. *tract. de attent. par. 2. cap. 17. de attent. nullit. pend. n. 61. f. 369.*

11 Extenee VI. vt procedat, etiam commissione caussæ nullitatis non reformata, quia reformatio commissionis non est necessaria, sed est ad bene esse, & ad faciliorem expeditionem, vt in casu præcedẽtis extensionis in commissione caussæ nullitatis pensionis resoluisse Rotam, refert Lancell. *d. c. 17. n. 92. paulo supra finem, fol. 397.*

Confirmatur hæc extensio, quia etiam Auditor Cam. potest exequi mandatum relaxatum vigore obligationis cameralis, non aliter reformata appellationis commissione, in qua non sit facta mentio obligationis cameralis, *vt scripsi supr. q. 17. lim. 9. n. 59.*

Contra hanc extensionem recenset aliqua fundamenta Lancell. *d. num. 92. lim. 13.* quibus ipse recedit ab hac extensione, præterquam in casu illius decisionis, in quo nullitatis causa erat remissa cognoscenda arbitrio iudicis, &c.

Non recedas ab extensione.

12 Extende VII. vt procedat etiamsi iudex, cui commissa est caussa nullitatis principaliter intentatæ, inhiberet, quia adhuc sententia posset mandari executioni, & mandata non reuocaretur vti attentata, *Rot. dec. cis. 3. alias 280. licet, de except. in nou. & scribunt Franch. in c. 63. dilecto, n. 38. q. 10. lim. 3. Card. Alex. sub nu. 74. fallen. 3. de appellat.* vbi licet referant, quod missa per superiorem inhibitione, inferior non possit exequi sententiam, tamen postea sequuntur contrarium, *Vestr. in prax. lib. 8. c. 1. sub num. 7. versus*

versus finem,ibi,quod procedit etiamsi iudex causæ inhibuisset,Vant.tract.nullit.rubr.quot.& quib.mod.nullitas, *&c. numer.30.fol.380.* quem refert,& sequitur Contar. *in leg. vnica,limit.7.sub numero 19.versic.alij vero, Cod.si de momen.possess.*dicens,hanc opinionem præualuisse,& seruari in practica.

Contrariam opinionem; quando caussa nullitatis est commissa sine clausulis, de quibus *supra num.9.extens.*4. seu sumus in iudice ordinario appellationum, & nullitatum,qui inhibeat;quod enim his casibus inhibitio impediat executionem,dubitando scribit Vant.*d.rubr.quot.& quib.mod.nullitas, &c.nu.30.in fine.*dicens (quamuis forsan impediretur,si inhibitio emanaret simpliciter, & absque clausulis,& declarationibus) & sentit Lancell. *tract. de attent.par.2.cap.12.de atten. & innou. appell. pendent. limit.25.princ.numer.16 & 17.fol.372.*quem retuli, & sequutus sum *supra quæstion.17.limit.6. memb.3.numer.25.* dicens,quod,sequuta inhibitione iudicis ad quem, non potest iudex à quo exequi sententiam latam in causa possessorij,& apertè in terminis nostris, citatis prius iisdem auctoritatibus allegatis hic in extensione, alijsque superadditis,scribit, & firmat *eod.tract.de attent.part.2.capit.17.de attent.nullit.pend.numer.63.& sub numer.64.ibi,ego tamen simpliciter, folio 396.* & hanc contrariam opinionem sequitur Couar. *pract.qq.cap.24.sub numer.6.versic. tandem, versus fin.*& facit quod scripsi *inf.n.88.*vbi vide.

Ratio huius contrariæ opinionis est, quia vel causa est in Curia,& tunc facilis est aditus ad Signaturam pro remedio iustitiæ, vel est in partibus, & tunc non est aperienda via inferioribus,vt inhibitiones negligantur, *Lancell.eod.c.17.n.66.*

13 Nos in Curia seruamus hanc opinionem contrariam; quare instamus coram iudice, vt velit moderari suam inhibitionem, quo renuente moderari, recurrimus ad Signaturam iustitiæ, vt rescribat pro commissione causæ sine præiudicio executionis.

Amplia eam, vt procedat etiam si causa nullitatis esset commissa cum clausulis, de quibus *supra numer.9.* iuxta casuum contingentias, quia adhuc inhibitio iudicis delegati impediret executionem, vt videtur firmare Lancell. *dict.cap.17.sub numer.64.ibi,ego tamen simpliciter,numer. 66.in fine,*& videtur sentire Gig. *tractat.de pensione, dict. quæst.69.in fine,fol.355.*dicens,quod executor litterarum pensionis, cui sit inhibitum, non videtur posse procedere, quamuis iudici, qui inhibuit, sit commissa causa nullitatis pensionis cum clausula (*sine retardatione pensionis.*)

14 Ratio huius ampliationis est, quia Signatura iustitiæ non iudicat, sed delegat causas, & delegando, vtitur verbis, quæ partium iura non lædant; quare aut nos supponimus nullitatem euidentem,ac notoriam; & tunc iudex delegatus poterit inhibere, quamuis causa sit ei commissa cum clausula (*sine præiudicio trium conformium*) aut (*sine præiudicio rei iudicatæ*) vel (*sine præiudicio legitimæ executionis*) quia,attenta notoria nullitate,non dicuntur tres conformes, quia sententia nulla non dicitur sententia;non dicitur res iudicata,quia sententia nulla non trã. in rem iudicatam, neque esset executio legitima, quia non extat iudicatum; quoties enim nullitatis probatio contra sententiam offertur in promptu,potest negari esse iudicatum,*Oldr.consil.106.quod litera,in fine,& Staphil. tr.de signat. liter. iustit.rub.de sanatione contractus inualidi, sub numer.10. & 12.fol.287.& 288.*sicque executio venit retardanda, quamuis sit rescriptum cum prædictis clausulis,quia non verificantur verba, apposita in clausulis: aut non supponamus nullitatem euidentem; & tunc iudex delegatus non debet inhibere, quamuis commissio causæ sit simplex sine clausula (*sine præiudicio legitimæ executionis.*)

Comprobatur hæc ratio, quia; quæcumque clausula ponatur in commissione sub quacumque verborum forma,nunquam prætextu talis amplæ commissionis iudex poterit reijcere exceptionem acquisitam parti,quantuncunque sit de rigore iuris inducta, *Ias.in l.78.si sic legatũ, num.38.ibi,item diligenter,ff.de legat.1.* & dixi supra,*lib.1. cap.53.num.35.versus finem:*Ergo,cum nullitatis notoriæ exceptio competat ad impediendam executionem, per ea, quæ scripsi *infra nu.25.& seqq.*non intelligitur sublata ex clausula (*sine præiudicio legitimæ executionis*) posita in rescripto.

15 Contra hanc ampliationem; quod enim,attentis præfatis clausulis, non impediatur executio, quamuis iudex ad quem inhibuerit; tenet Vant. *d.rub.quot & quib.mod. nullitas,&c.sub n.30.fol.380.*

16 Confirmatur primo hæc opinio cõtra ampliationem, quia licet iudex, cui causa appellationis à sententia, lata super possessorio momentaneo,est commissa cũ clausula (*sine præiudicio legitimæ executionis*) inhibuerit iudici à quo,tamen iudex à quo potest, non obstante appellatione,& inhibitione, procedere ad executionem citra vitiũ attentatorum,vt ex eodem Lancell.qui propterea posset videri sibi parum constans,retuli, & sequutus sum *supra q.17.lim.6.memb.3.num.24.*

17 Confirmatur secundo, quia si commissio causæ nullitatis sit signata(*prout de iure,*) tunc non obstante inhibitione iudicis,potest procedi ad executionem, vt ex Rot. refert & sequitur idem Lancell. *eodem c.17.num.67.vers. hæc tamen,fol.396.*

18 Ego non discedo ab hac opinione contra ampliationem,quia supposito, quod Signatura committat simpliciter causam nullitatis,& quod iudex delegatus inhibeat, & quod propterea is, cui est inhibita executio, recurrat ad Signaturam,vt remoueat obstaculum inhibitionis, Signatura remouendo illud,non rescribit aliter,quam cum præfata clausula (*sine præiudicio legitimæ executionis*) ergo cum ab initio committit causam cum hac clausula,dicitur ab initio remouisse.

Non obstat ratio,adducta pro ampliatione, quia respondeo, quod Signatura iudicat ea, quæ sunt necessaria ad delegationem causæ,& ad formam delegandi.

19 Extende VIII. vt procedat, etiamsi nullitas deducatur aduersus vnicam tantum sententiam, & appellabilem, quia nihilominus, si deducatur principaliter, & sine appellatione,illa de sui natura non impedit executionem, tum quia communis conclusio est, quod nullitas principaliter intenta sine appellatione non impedit executionem, *testibus Bal.Rot.Franch.& alijs,quos retuli,& sequutus sum supra nu.1.*tum quia illæ rationes, quas adducunt Franch.*in cap.63.dilecto,nu.31.& 32.vers. circa tertium, quæst.10.de appell.& clarius Lancell.tract.de attent.par.2. capit.17.numer.17.& seqq.tom.5.folio.395.* ad ostendendum, quod nullitas, principaliter intentata, non impedit executionem, benè applicatur in terminis huius extensionis.

20 Declara hanc extensionem, vt non procedat in duobus casibus.

Primus casus est, quãdo nullitas deducitur ante lapsos decem dies, quia tunc, si habuit iustam causam dicendi de nullitate, fatalia appellationis interim non currunt, *testibus Cyn.Franch. & alijs, quos retuli, & sequutus sum supra quæst.12.nu.169.limit.11.*neque ad prosequendum, *teste Franch. quem retuli & sequutus sum supra q.15.num. 92.& seqq.*

Secundus casus est generalis, vt donec superest tempus ad appellandum, vel ad prosequendum, non possit fieri executio.

21 Extende IX. vt procedat etiamsi nullitas diceretur esse notoria ex actis, quia adhuc executio trium sententiarũ confor-

conformium non retardaretur, *Bal. in l. 1. sub num. 1. ibi, si vero non agitur, C. ne lic. vna ead. cauſ. etc.* vbi notando differentiam inter nullitatem quæ proponitur agendo, & nullitatem, quæ deducitur excipiendo, inquit, si vero non incipitur, sed agitur de nullitate, tunc indiſtinctè procedit libellus, tamen per ipſum non retardatur executio, & dicit (*indiſtinctè*) quia in nullitate per modum excipiendi diſtinguit, an ſit nullitas euidens, vel non; eandemque extenſionem, loquendo de nullitate euidenti contra tres ſententias, tenent ij, quos citaui *concluſ. ſeqq. ſub num. 27. verſ. contra.*

Hæc extenſio ſequentibus probatur argumentis.

22 Primo, quia clem. 1. *vt calumnijs, de ſent. & re iud.* prohibendo, condemnatum per tres ſententias conformes nullatenus admitti ad agendum de nullitate ipſarum, vel alicuius ex eis, donec fuerint plenarie executioni mãdatæ, loquitur de nullitate per modum agẽdi, eamque prohibet cum dictione (*nullatenus*) quæ eſt vniuerſalis.

Secundo, quia fortius operatur exceptio, quam petitio, & ideò licet debitor per viam principalis petitionis coram Epiſcopo petat declarari, aliquod inſtrumentum eſſe vſurarium, tamen non impedit illius executionem; ſecus eſt ſi coram iudice ſeculari conuentus opponat, excipiendo de vſuraria prauitate contra inſtrumentum, & petat ſe remitti ad iudicem Eccleſiaſticum, quia tunc impedit executionem ſecundum aliqua, quæ intra dentes refert Card. Alex. *in cap. 63. dilecto, ſub num. 72. verſ. ſecundum eſt membrum, de appellat.* & facilius admittitur exceptio, quam actio, vt multis comprobaui *infra num. 50. &*

23 *ſeqq.* † & ideò executio facilius impeditur exceptione, nullitatis, quam actione nullitatis, *Staph. tract. de ſignat. liter. iuſtit. rubr. exceptio ſola plus operatur ad impediendam executionem quam actio nullitatis &c. fol. 289. in paruis, & Lancell. tr. de attent. par. 2. c. 17. de attent. nullit. pend. ſub n. 98. fol. 397. in fin.* & quod nullitas, deducta per viam exceptionis, impediat executionem, ſcribunt Rot. & Vant. & ſentiunt Alex. & Rip. quos omnes citaui *concl. ſeq. ſub n. 1. verſ. contrarium, & nu. 2.* ſecus autem ſi ſit deductam per viam actionis, *Rot. Bal. Ang. Franch. Card. Alex. & Vant. quos retuli, & ſequutus ſum ſupra nu. 1.*

Sed nullitas, deducta per modum exceptionis, impedit executionem trium conformium, quãdo ipſa nullitas eſt notoria, & non alias, *Rip. Gabr. & Couar. quos retuli, & ſequutus ſum concl. ſeq. nu. 27.*

Ergo, vt remaneat aliqua differentia, ſequitur, quod nullitas deducta, agendo, non impediat executionem, etiamſi ipſa nullitas ſit notoria.

24 Tertio, quia nullitas per modum agendi ſcorſum, & principaliter deducta eſt actio ordinaria, *vt ſcribit Bal. in l. 1. nu. 1. in fine, C. ne lic. in vna eademque cauſa, &c.* & ideò neceſſe eſt, quod cognoſcatur iuris ordine, ac tela iudiciaria ſeruatis, *vt ſcribit Vant. tr. nullit. rubr. quot & quib. mod. nullitas, &c. nu. 24. verſ. & pro maiori, fol. 379. & nu. 39. & nu. 46. verſ. ſed ſi nullitas, fol. 380.* quia nullitas in iudicio ordinario principaliter propoſita deſiderat ſentẽtiam, *vt ex Vant. Contar. & Lancell. retuli, & ſequutus ſum ſupra ſub n. 1. verſic. ratio*, & requirit ſententiam diffinitiuam, *vt ſcribit Vant. d. rubr. quot & quib. mod. nullitas, &c. nu. 26. fol. 379.* & quod introducta nullitate æque principaliter, ſit neceſſaria litis conteſtatio, & plenaria terminorum obſeruatio, iuxta naturam cauſæ, ſcribit Veſtr. *in prax. lib. 8. cap. 1. ſub n. 12. ibi, quod ſi nullitas, fol. 230.* ergo non poteſt impedire iudicium executiuum rei iudicatæ, præſertim vigore trium conformium.

25 Contraria opinio; his non obſtantibus; eſt vera; nam quod nullitas notoria, quamuis ſit deducta agendo, impediat executionem trium conformium, tenet Franch. *in cap. 63. dilecto nu. 22. verſ. quarto operatur, & nu. 27. verſic. adde & limita, ibi, niſi nullitas eſſet euidens, de appel.* & ſentit apertè Veſt. *in prax. libr. 8. cap. 1. ſub nu. 7. ibi, mitigaretur, tamen, fol. 228.* dum ſcribit, quod volens agere de nullitate auditur, & ſic limitatur *d. clem. vt calumnijs*, ſi alleget nullitatem euidentem, & in promptu, *& n. 9. fol. 229.* & ſentiunt cæteri omnes alij, limitantes dictam clem. vt non procedat in nullitate notoria, prout inter alios limitat Contar. *in l. vnica, lim. 7. nu. 63. verſ. verum, C. ſi de momen. poſſ.* dicens, quod lex, prohibens dici de nullitate ad impediendam executionem trium conformium, nõ procedit, quando nullitas eſt certa & notoria, præſertim ex actis, & ita, inquit, limitatur text. *in d. clem. vt calumnijs.* Quinimo in eandem contrariam opinionem poſſunt allegari cęteri alij, qui limitando dictam clem. loquuntur de exceptione nullitatis notoriæ, vt inter alios loquitur Gabr. *in concl. lib. 2. tit. de except. concl. 4. nu. 1.* dicens, veriorem, & magis communem opin. eſſe, vt *d. clem.* limitetur, vt non procedat in exceptione nullitatis notoriæ; nã

* tam ipſum, quam alios limitantes dictam clem. & loquẽtes in limitatione de exceptione nullitatis notorię interpretari debemus, vt capiant exceptionem pro actione, propter ſubiectam materiam rei limitatæ, quia limitatio extrahitur ex limitato; ſed limitatum, nempe clem. vt calumnijs, eſt de nullitate per modum agendi: Ergo limitatio etiam debet eſſe de nullitate per modum agendi, vel (& melius) debemus eos interpretari, vt loquantur de exceptione in genere, quæ compræhẽdit etiam actionem; nam etiam excipiens dicitur agere, prout hanc genericam naturam in terminis eiuſdem clem. vt calumnijs conſiderat Rip. *in l. 4. §. condemnatum, ſub num. 15. fallen. 2. ff. de re iud.* quare idem Gabr. *ead. concl. 4. nu. 1.* memor forſan, quod in iſto articulo exceptio, & actio poſſunt promiſcuè ſumi, eandem veriorem, & magis communem

* opin. loquentem de exceptione nullitatis notoriæ, poſtea *numer. 2. verſic. tenendo*, nullo diſcrimine conſiderato declarat eam, vt procedat, quando intentans nullitatem præuenit, & tamen nos ſcimus, quod intentare nullitatem, præueniendo, non eſt excipere, ſed agere, & in terminis non eſſe faciendam differentiam, an nullitas intentetur per viam principalis petitionis, vel per viam exceptionis ſed ſolum, quouis modo intentetur, conſiderandum eſſe, an requirat, vel non requirat altiorem indaginem, ſcribit Socc. *conſ. 78. licet, ſub num. 4. ibi, reſpondeo ad hoc dupliciter lib. 3.*

Multi tamen, conſiderantes forſan, quod poſſet fieri aliqua ſcrupuloſa differẽtia inter nullitatem per modum agendi, & nullitatem per modum excipiendi, loquuntur ſimpliciter de nullitate, Vitall. *in tractat. de clauſul. in clauſul. nil nouari nullitate pendente, n. 2. fol 381.* inquit, quod ſi ſententia, quę allegatur nulla, puta ſententia banni appareat nulla, tunc nihil debet innouari, *Caputaq. deciſ. 266. ſeu 6. nullitas ex eiſdem, part. 2.* inquit, nullitas ex eiſdem actis reſultans impedit executionem, & facit, vt quis audiatur abſque paritione rei iudicatæ.

26 Comprobatur primo hæc opinio, quia ratio, quare clem. vt calumnijs, prohibet nullitatem aduerſus tres ſẽtẽtias conformes, eſt, vt occurrant calumnijs litigantium, quæ ratio ceſſat, quando nullitas eſt notoria, vt in terminis huius opin. conſiderauit Veſtr. *d. lib. 8. cap. 1. ſub num. 7. ibi, & communis ratio, fol. 228.* Et in terminis eiuſdem clem. loquendo de nullitate euidenti, in promptu, ſeu notoria, aduertunt Oldr. *conſil. 106. quod litera, verſus finem, ſub numero quinto, Bald. in l. 1. ſub num. 2. verſic. ex hoc, C. ne lic. in vna eademque, &c. Franch. in cap. 63. dilecto, num. 27. in fine, verſic. adde & limita primo, de appellat. Alexan. conſil. 77. in cauſſa & lite, ſub num. 12. verſic. nec ad hoc, ibi, ſed quando ſunt latæ, lib. 2. et Rip. in d. §. condemnatum, ſub nu. 15. fallen. 2.* Sed etiam nullitas, quæ proponitur agendo, poteſt eſſe notoria: Ergo etiam in ea ceſſabit prohibitio dictæ clem.

27 Comprobatur secundo, quia nullitas, quæ resultat ex eiusdem actis, & processu, & de se patet, intelligitur incidenter deducta in iudicio, quasi reus dicat, sententiam contra se latam esse nullam, ideoq; petat, eam reformari, *Afflict.decis.283.diu est, n.2.vers. & ista nullitas*, quem refert, & sequitur Vant.*tractat. nullit.rubr. coram quo possit, & c.n.13.vers.& est aduertendum,fol.374.& rubr.quot & quibus modis nullitas, & c.n.21.fol.379.* quæ forma dicendi de nullitate conuenit nullitati, quæ incidenter deducitur, *vt retuli, & sequutus sum concl.præced.n.18.vers. secundus modus.* Sed nullitas notoria deducta incidenter impedit executionem, *vt retuli, & sequutus sum conclus. seq n.23.vers.limit.primo.*

28 Comprobatur tertio, quia, quod est notorium nunquam comprehenditur in dispositione exclusiua, *Contar. in l.vnica,lim.9.n.17. vel potius, C.si de momen.poss.* quia notorium non subiacet regulis iuris, *Contar. ead.limit.9. num.16.*

Comprobatur quarto, quia in notorijs non requiritur ordo, seu processus, *testibus Ant.de Butr.Spec.Gand.& alijs, quos remissiuè retuli, & sequutus sum lib.præced.c.9. n.39.40.& n.47.& seqq.præsertim n.51.* & in nostra specie limitando scribit Vestr. *in prax.lib.8.c.1.sub n.12. versus finem,ibi,quod tamen perpetuum non est,fol.230.* Si non requiritur processus: ergo non potest dici quod eius processus retardetur pendentia executionis.

Soluo nunc adducta in contrarium pro extensione.

Ad primum adductum supra *n.22.* respondeo, quod prohibitio illius clementinæ non se extendit ad nullitatē notoriam, *per ea, quæ dixi supra n.26.& seqq.* Nec obstat ponderatio illius dictionis (nullatenus) quia illi ponderationi respondet Oldr.*d.consil.106.sub numer.5.* quem refert,& sequitur Vestr.*d.lib.8.c.1.sub num.7.ibi,mitigaretur tamen.*

Ad secundum adductum supra *n.23.* resp. negando illud assumptum; quando nullitas est notoria, tum quia in ea, siue deducatur principaliter, siue incidenter, cessat ratio prohibitionis, *vt ostendi supra n.26.* tum quia nullitas notoria semper sumitur vti deducta incidenter, *vt dixi n. præced.*

Ad tertium adductum supra *num.24.* nego similiter assumptum; hæcq; negotio probatur ex his, quæ dici *hic supra in quarta comprobatione.*

29 Firmata hac opinione contra extensionem, pro absoluta eius intelligentia, & eorum omnium, quæ dicturus sum de nullitate notoria, adhibe duas declarationes.

Declara primo, nullitatem notoriam in genere sumptam, prout est manifesta, & euidens, diuidi in tres species.

Prima species est, quando ex parte eius, qui eam proponit, nihil est probandū, vt loquēdo de exceptione nullitatis, scribit Bar. *in l.4.§.condemnatum, num.2.ibi,breuiter dic,ff.de re iud.* quem referunt,& sequuntur Vital. *trac. de clausul.in claus.nil nouari nullitate pendente, n.6.versus finem,tom.18.fol.382. & Staph.tract.de signat.liter. iustit. rub.de sanat.contract.inualidi.numer.11 in fine, & 12.fol. 288.in paruis,* & de hac possunt intelligi, *vt loquantur Rot. Card. Alex. Vant.Gabr. & Lancell.* quos vltra citatos retuli, & sequutus sum *concl. seq.n.23. vers. limita primo.*

30 Secunda species dicitur, quando potest incontinenti probari, seu paratas habet probationes, ideoque non requirit altiorem indaginem, & de hac loquuntur Bar. Socc. Vital. Staph. & Contar. quos retuli, & sequutus sum *concl.seq.n.34.versic.extende quarto.*

31 Tertia species dicitur, quando requirit altiorem indaginem, & de hac specie loquuntur Bar. *in eod.§.condemnatum,n.3.ibi,quandoq; est aliquid probandum,Vital.d.trac. de claus.in clau. nil nouari nullitate pendente, sub n.7. ibi, quandoq; vero,fol.382.& Staph.d.rub.de sanatione contractus inualidi,sub nu.12.ibi, aut probatio facienda,fol.288.* & de hac loquuntur etiam Franch. Card. Alex. Alex. idem Vital. Moder. Lancellot. Guid. Pap. Boss. Clar. & Prosp. Farin. quos retuli, & sequutus sum *infra n.75.vers. amplia 2.& Rip.Vant.& idem Lancell.quos retuli,& sequutus sum concl.seq.n.44.*

Hac adhibita declaratione.

32 Amplia primo nunc eandem opinionem firmatam *supra n.25.& seqq.* vt habeat locum in prima specie nullitatis notoriæ, quia illa impedit executionem sententiæ, vt pluribus ostendam exemplis.

33 Exemplifica primo hanc ampliationem in nullitate, apparente ex defectu citationis; hæc enim nullitas cum ex parte eius, qui eam proponit, nihil sit probandum, impedit executionem, *vt scribunt Bar.in l.4.§.condemnatum, n. 2.ibi,breuiter dic,ff.de re iud. Vital.tract.de claus.nil nouari nullitate pendente,n.6 versus finem,to.18 fol.382.& Staph. tract.de signat.liter.iustit.rubr.de sanatione contractus inualidi, n.12 ibi, quia aut.fol.288.in paruis,* quos etiam citaui, & sequutus sum *concl.seq.n.23.* & dicitur nullitas euidens ex actis, quia defectus citationis probatur per acta ipsius caussæ, quia id, quod ibi non apparet, dicitur non factum, *Vant.tract.null.rub.de nullit.ex defec.citat.n.14. vers.consueuit, fol.407.* & quod dicatur nullitas euidens ex actis, scribit Rot. *diuers.* quam retuli, & sequutus sum *numer. seq.* & quod appareret ex actis, dicitur euidens, & notorium, idem Vant.*rubr. quis possit dicere de nullitate, nu. 51.vers.insuper,fol.377.* seu euidens, & notoria nullitas dicitur quando apparet ex actis,*Contar.in l.vnica,limit.7.n. 57.versic.euidens autem, C.si de mom. poss.* quia acta inducunt notorium, *Rip.in d.§.condemnatum, nu.15 in vltimis verbis;* hæcque nullitas ex defectu citationis impedit executionem sententiæ, etiam si sit sententia Principis, vt, loquendo de sententia Consilij Neap. retuli,& sequutus sum *supra concl.2.n.20.illat.1.*

34 Comprobatur hæc exemplificatio, quia nullitas ex defectu citationis, vti resultans ex actis, nunquam quibusuis verbis statutum excludat, seu reijciat nullitates; censetur exclusa, *Rot.diuers.decis.666.proposita, n.2.in fine,& 3.par. 1.* & quod nullitas ex defectu citationis, cum proueniat ex defectu iuris naturalis, non comprehendatur in statuto, excludente nullitates, quia huic nullitati derogari non potest; scribunt Anch. *cons.211.de iure communi, sub n.4. Franch in c.63. dilecto,n.128.& seqq q.42.lim.3.& Card. Alex. sub n.87.fall.3.de appell. & Rugin.tract.de appell.§. 12.gl.2.c.4.n.10.lim.8.*

† Qui quidē defectus iuris naturalis est omnino insanabilis cū talis nullitas sit etiā de iure diuino, *vt latè Felyn.in c.ex parte,n.10.de off.deleg.l.de vnoquoque.ff.de re ind.*

35 Intellige hanc exemplificationem, vt habeat locum tam si citatio sit omissa, quam si sit nulliter facta, *Franch.in d.c.63.dilecto, numer.129.versus finem,q.42 lim.3.&* ita video seruari; secus si defectus consistat in ordine, vel in falsa caussa, *Rugin.tract.de appell.§.4.c.2.sub n.104.vers. quod intelligendum.*

36 Exemplifica secundo in nullitate, apparente ex defectu mandati, quia cum ex parte eius, qui eam proponit, nihil sit probandum, impedit executionem, *vt scribunt Bar.Vital.& Staph.quos retuli, & sequutus sum supra num 33.* Et quod hæc nullitas ex defectu mandati sit adeo potens, vt impediat executionem trium sententiarum conformium, refert,& sequitur Marches.*tract.de commiss.part.2.in commiss.sanat.nullit.c.2.n.4. fol.339. in secunda impressione.* Et quod hæc nullitas dicatur euidens ex actis, & consequenter notoria, probatur ijsdem medijs, quibus vsi sumus in nullitate ex defectu citationis in præcedenti exemplificatione, & sententia, quæ laboret isto defectu, dicitur inualida, etiam si sit sententia Principis, *vt scripsi supra concl. 2.n.23.*

37 Com-

37 Comprobatur hæc exemplificatio, quia nullitas ex defectu mandati non includitur in statuto, reijciente exceptiones, *Vant.tract.nullit.rubr.de nullit.ex defect.inhabilit. seu mand.nu.2.fol.399.* & quod, sublatis per Principis rescriptum generaliter omnibus nullitatibus, non censeatur sublata ista ex defectu mandati, nisi specificè fuerit sublata, scribit Marches.*d.c.2.num.5.*

Intellige primo istam exemplificationem, vt paria sint deficere mandatum, vel personam comparentem esse inhabilem, *per ea, quæ late scribit Vant.d.rubr.de null.ex def. inhab.seu mand.& c.fol.399.*

Intellige secundo, vt procedat, quoad impediendam executionem sententiarum; quare si excommunicatus impetrauerit iudicem delegatum, & ab eo obtinuerit vltimam sententiam fauorabilem, eiusque peteret executionem, poterit impediri, etiamsi haberet tres sententias conformes, *Felyn.in cap.12.exceptionem, numer.46.versic. quid autem, de except.& Couar.pract.qq.cap.25. num.4.in fine, vers.hinc sane.*

Secus est si non agatur de executione petenda ab ipso excommunicato, sed agatur de validitate commissionis in Curia, quia licet sit impetrata ab excommunicato, seu alio non habente mandatum, tamen valet, *vt retuli, & sequutus sum supra q.5.sub n.7.subdecl.& sub n.74.vers.contra.* Et quod sententia lata pro excommunicato valeat, refert & sequitur Felyn.*d.c.exceptionem, sub n.46.*

38 Exemplifica tertio in nullitate, apparente ex defectu iurisdictionis; hæc enim nullitas impedit executionem sententiæ, vt late prosequutus sum *conc.seq.nu.43.* etiamsi ageretur de executione trium sententiarum conformiũ, *vt ex Mars.Dec.Rip.Gabr.Natt.Couar.Lancell.Crescen.& Marches.retuli, & sequutus sum d.concl.seq.n.45.*

39 Hæc nullitas dicitur euidens ex actis, quia inprimis iudices ordinarij saltem à principio debent ostendere literas, quibus creati sunt iudices, vt scribit Van. *tr.null.rubr. de nullit.ex defect.iurisd.num.15.vers.ideoque fol.386.* quæ literæ registrantur apud acta, seu libros solitos patentes, & consequenter ex ipsis literis apud acta registratis constabit, an is, qui sententiam tulit, sit iudex, seu an iudicauerit de re pertinente ad suam iurisdictionem. Similiter iudices delegati absque dubio debent fidem facere de eorum potestate, *Van.vbi supra, num.16.vers.& de iudice,* & stylus Vrbis est, quod semper rescriptum, seu commissio delegatoria sit penes notarium causæ.

De hac nullitate vide quæ copiosè scripsi *conclus.seqq. n.43.& seqq.*

40 Exemplifica quarto in nullitate, apparente facie sententiæ, nam ea nullitas sententiæ magis quam quæuis alia dicitur euidens ex actis, *Contar.in l.vnica, limit.7.num.66. vers.& multo magis, C.si de mom.possess.*

41 Comprobatur hæc exemplificatio, quia licet statutum præcise prohibeat dici, vel opponi de nullitate, tamen non censetur sublata nullitas, quæ apparet ex facie sententiæ, vide *infra num.56.*

42 Exemplifica quinto in nullitate prouueniente ex non seruatis terminis substantialibus, quia sententia lata, non seruatis terminis substantialibus, est notoriè nulla, & nullitate insanabili, quia termini sunt de substãtia, vt firmaui *lib.præced.cap.3.sub numer.289.& 290.* & dicitur nullitas euidens ex actis, quia termini sunt de processu, & de actis & quod nullitas proueniens ex defectu substantiæ actus, vel inobseruatæ formæ statuti impediat executionem sententiæ, quamuis statutum præcipiat sententiæ executionem, non obstante quauis nullitate, bene deducit Card.Alexand.*in cap.63.dilecto, sub num.87 qu.14. fall.4. de appellat.* licet concludat hanc exemplificationem esse multum periculosam, & restringere totam istam materiam, & adde quæ scripsi *conclus.seqq.sub num.50.vers.1.*

43 Subamplia eãdem primam ampliationem positam *supra nu.32.* vt habeat locum non solum in nullitate notoria aduersus executionem sententiæ, prout in ea locuti sumus, sed etiam in nullitate notoria aduersus executionẽ instrumenti, quia, si ex parte eius, qui nullitatem proponit, nihil est probandum, vt puta quia instrumentum non est publicum, vel caret annis Domini, indictione, vel testibus, aut subscriptione notarij, vel obligatio in instrumento deducta est nulla, vtique impediretur executio instrumenti, *Ant.de Canar.tract.de execut.instrum.qu.11. num.21.tom.5.fol.41.* quæ subampliatio innititur doctrinæ Bartoli, & aliorum, quos retuli, & sequutus sum *supra sub numer.29.vers.prima,* adde quæ scripsi *conclus.seq.sub num.50.*

44 Infero ex eadem prima ampliatione, posita *supra nu.32* quod statutum, reijciens nullitates, non intelligitur reijcere nullitatem notoriam, quæ potest statim ex actis probari, *testibus Franch.in c.63.dilecto, sub nu.152.quæst. 54.ibi, ex quibus omnibus, Card.Alex.sub n.71.fallen.1.de appell.Felyn.cap.9.inter cæteras, col.6.declar.6.sub num.4. de sent.& re iudic.Vant. tractat.nullit.rubr. quis poss.dic.de null.sub numer.51.vers.& quod nullitas, fol.377.Natt.consil. 120.magnifice, num.14.Rot.diuers.decis.666. proposita, nu. 3.par.1.Contar.in l.vnica, limit.7.num.64.vers.quæ conclusio, Cod.si de momen.possess.Ant.de Canar. Rol.à Val.Flam. Cartar.& Moder.quos retuli, & sequutus sum supra libr.1. cap.97.num.34.& 192.& dixi lib.præced.cap.3.num.293. vers.respondeo.*

45 Restringe hanc illationem, vt non sit vera, si statutum præfigeret terminum ad dicendum de nullitate, quia, termino illo elapso, non posset agi de nullitate etiam euidẽti, & notoria, *Natt.d.consil.120.n.15. Rol.à Vall.consil.83. videtur, sub num.16.versic.secundo respondetur, lib.1.Lancellot tract.de attent.part.2.capit.17.de attent. nullit.pend. limit.5.num.129.130.131.& seqq.fol.398. & Contar.ead. limit.7.num.67.versic.quæ tamen,* hancque restrictionem veriorem esse testatur, & sequi videtur Gabr.*in conclus. libr.2.tit.de except.conclus.quarto num 3.& 5.* & qui Doctores tenuerint hanc restrictionem latius recenset Ruginell.*tract.de appellat.§.4.cap.2.nu.1.& seqq.& signanter num.46.*

† Qui plusquam triginta Doctores pro hac parte tenentes adducit.

Ratio huius restrictionis est, quia permittens, labi terminum præfixum à statuto ad dicendum de nullitate, cẽsetur ita iuri suo renuntiare, vt super eiusmodi nullitate amplius audiri non possit, *Lancell.d.c.17.de attent.null. penul.nu.129.et seqq.fol.398.*

Contra hanc restrictionem: quod enim nullitas notoria possit opponi etiam post lapsum terminum præfixũ à statuto, tenent Vant. *tract.de nullit.rub.quis possit dicere de nullitate, nu.54 iuncto num. 52.vers.talis, fol.377.Gabr. sibi forsan parum constans in conclus.lib.6.tit.de statut.conclus.3.nu.16.versic.contrarium,* & ita sub longa & implicita distinctione tenet Franch *in c.63 dilecto nu.146.et seq. vsque ad numer.152. ibi, ex quibus omnibus concludendum videtur de appellat.* dicens, quod si nullitas esset manifesta aliquo modo ex his, de quibus egit *eod. capit.num.125.et seqq.quæst.52.* statutum non intelligeretur de illis nullitatibus, de quibus egit per octo limitationes, & postea *in fine dicti nu.152.in vltimis verbis,* ait, ita se consuluisse illo anno in Ciuitate Cremonæ, & ex eo refert, & sequitur Card.Alex.*in eod.cap.dilecto, num.91.in fine, vers.in contrarium,* licet non bene referat, quia ipse Card.Alex. non loquitur de nullitatem manifesta, sed solum de nullitate per modum excipiendi, vel per modum agẽdi, & pro hac parte contra restrictionem multa adducit argumenta, multosque congerit Doctores Ruginel. *d.c.2.num.47.et*

seqq.& num.81. & *scripsi supra lib.1.c.50.num.6.*

In hac controuersia Rot.de qua Cæs.de Graff. *decis.1. fuit dictum. n.6.& 8.vers.secunda. de constitut.f.2.* videns difficultatem, cum hinc inde sint doctrinæ, & decisiones per eum allegatæ, ad inuicem pugnantes, maturius super ea cogitandum tunc decreuit.

Ego, omissa conciliatione, quam adducit Ruginel.*eod. cap.2.n.82.vers.quid igitur.* pro faciliori explicatione non discedo à restrictione, quam tamen extendendo, & subrestringendo explicabo.

Retenta igitur restrictione pro vera.

46 Extende primo eam, loquendo simpliciter de nullitate, sine qualitate, an sit notoria, vel non, vt procedat tam in nullitate, quæ deducitur per modum agendi, quam in ea, quæ deducitur per modum excipiendi, quia si statutum prohibeat nullitatem post certum terminum, illo elapso, nec agendo, nec excipiendo potest dici de nullitate, *Paul.de Castr.cons.288. ac primum sub n.2.vers.circa secundum.ibi, sed postquam statutum.lib.1.Card.Alex.in c.63. dilecto.num.91. versus finem, ibi, in contrarium.de appellat. Crauet.cons.179.in caussa appellationis.sub n.4.ibi, addo circa præmissa.& Lancell.tract.de attent.part.2.cap.17.de attentat null.pend. n.128. & seqq.limit.5. f.398.* & quando statutum vtitur verbo, dicere, Ruginel. *tract.de appell.§.4.cap.2.n.37.& 96.vers.quintus casus.*

Contra hanc extensionem videtur tenere Franch. *in d. c.dilecto, sub num.150.vers.his sic præmissis, quæst.54.de appell.* dicens, quod ad hoc vt intelligatur sublata exceptio per statutum, est necesse, quod expresse dicat, agendo, & excipiendo; & pro hac opinione contra extensionem adducit quinque argumenta, sed non sequitur Card. Alex. *in d.c.dilecto, sub n.90.vers.sed nunquid.*

47 Subextende eandem extensionem, vt habeat locum quando statutum prohiberet dici de nullitate, quia, cum verbum (*dicere*) sit generale, aptum comprætēdere etiam exceptionem, dicitur prohibita nullitas etiam per modum exceptionis, *Ruginell.supra proximè citatus.*

Contra hanc subextensionem sentit Franch. quem loquēte de statuto, vtēte verbo, dicere, retuli *infra sub n.49.*

48 Extende secundo, vt procedat, si cœptum sit dici de nullitate; & dicens de ea permiserit labi tempus, quia tunc censetur tacitè renuntiasse iudicio nullitatis, siue nullitas sit notoria, siue non, *Caph.cons.202. moniales.nu.18.lib.2.quem referunt, & sequuntur Lancell. d.cap.17.nu.131.& 132.fol.398.& Contar.in l.vnica, limit.7.sub n.67. vers. quod maximè.* Et quod si quis dixerit de nullitate infra tempus præfixum a statuto, sed non fuerit sequuta declaratio iudicis super nullitate infra tempus præfixum à statuto, intelligatur exclusus non solum à via agendi, sed etiam à via excipiendi, & sit, ac si non dixisset, quia suum dicere non habuit effectum, & quod sit clarum, & indubitatum apud omnes, testatur Paul. de Castr. *cons.288. ad primum.sub n.2. vers.circa secundum. lib.1.* dicens se de hoc nunquam vidisse dubitari.

49 Subrestringe primo eandem restrictionem positam *supra n 45.* vt non procedat, quando statutum loquitur verbis, quæ sonant in modum agendi, vtputa, quia dicat (*non possit pars, quæ succubuit, appellare, vel nullā dicere*) & maxime si statutum subderet (*appellans, vel nullam dicens, debeat postea producere libellum in scriptis*) quia tunc statutum non includit nullitatem per modum excipiendi, & maximè si statutum diceret, quod post certum tempus non possit agi de nullitate, seu denegetur actio, *Franch.in c.63.dilecto, n.150.vers.his sic præmissis, quæst.54.de appell. & contar.in l.vnica, limit.7.n.67.in fine, vers.intellige. C.si de mom.poss.*

50 Ratio huius subrestrictionis est, quia statutum, prohibens agi post annum, non comprehendit excipientē post annum; *Contar.ead.limit.7.n.68.vers.statutum,* quia statutum, loquens in agente, non habet locum in excipiente, *Ruginell.d.§.4.cap.2.sub n.77.vers. vndecimum, & signanter n.78.83.& 84.* & differentiam esse, an nullitas deducatur agendo, vel excipiendo, testatur Alex. quem retuli, & sequutus sum *concl.seq.sub n.2 vers.confirmatur.*

51 Ratio generalior est, quia licet actio de nullitate sit temporalis, tamen exceptio nullitatis erit perpetua, *vt*
52 *retuli, & sequutus sum infra concl.7. num.4.* † Vnde licet actio aliquo casu sit annalis, tamen exceptio in eod. casu erit perpetua, *vt scripsi et declaraui lib.præced.cap.8.sub n.183.*

† Alia ratio est quia maiori æquitate posset exceptio quam actio. *l.qua æquitate, ff.de doli except.*

53 Confirmatur quia ius, quod deducitur per modum defensionis, debet esse perpetuum, *vt refert, et sequitur Ruginel.d.cap.2.sub n.55.* sed exceptio sapi nuturam defensionis. Igitur.

54 An, & quando hæc subrestrictio in casu statutis prohibentis post certum terminum appellari vel sententiam dici nullam, intelligatur prohibere, etiam nullitatem per viam agendi, vide Franch. *in d.cap.dilecto.n.151.ibi, si vero quæratur an nullitas de appell.* vbi suppositis quinque modis agendi de nullitate, à me ex eo relatis concl. *præced.n.2.* scribit, non posse agi in illis primis tribus modis; secus in quarto modo, & postea restringit, vt possit agi, se nullitas sit manifesta aliquo ex modis, de quibus scripsi *supra n.56.et seqq.*

55 Explica extendendo eandem subrestrictionem, vt statutum, quod post certum terminum prohibet agi nullitate, intelligatur etiam prohibere, ne possit replicari de nullitate, quia replicatio habet naturam actionis, *Put.decis.301.Iulius n.8.lib.2.& contar.in l.vnica, limit.7.n.68.in fine, vers.rursus.& n.69.C.si de mom.possess.* & quod replicatio respectu temporis reguletur secundum naturam actionis, quia durat tanto tempore quanto durat actio, referunt, & sequuntur *Dec.in c.9 si autem n.28.& 29.vers. tertia conclusio. de rescript. & Rot. diuers. decis. 132. licet agentes, n.20.in fine, vers.non obstat.& nu.21.& 22.vers.si quidem, par.2.*

56 Non obstat, quod concl. præcedenti n.20. dixerim, quod replicatio sortitur naturam exceptionis, quia resp. quod hoc est verum quoad alia, in quibus replicatio habet naturam exceptionis, sed non quoad tempus, quia in hoc habet naturam actionis, *Dec.d.c.si autem, n.29.& Rot. diuers.d.decis.132.n.22.*

Subrestringe secundo, vt non procedat quando nullitas apparet ex tenore sententiæ, quia hæc nullitas non censetur exclusa à statuto, excludente nullitates, *Franch. in c.63.dilecto.nu.137.& seqq.quæst.42. limit.8. de appell. & Dec.cons.8. viso puncto.sub n.7. in 2.responsione;* quare hæc nullitas potest opponi etiam post lapsum tempus, quia licet partes possint renuntiare nullitati sententiæ, & renuntiatio teneat, tamen possunt adhuc dicere de nullitate, quæ apparet ex tenore sententiæ, *Felyn.in cap.4.de causis.sub n.7.in 4.conclus.fallen.1.de offic.& potest iud.deleg.quem refert, & sequitur Lancell.tract.de attent.par.2. cap.17.de attent.null.pend.numer.133.& 136.in fine, fol. 398.*

Amplia hanc subrestrictionē, vt procedat etiam quando nullitas caussatur ex ineptudine libelli, & modi agendi, quia, cum talis nullitas censeatur patens per relationem sententiæ ad libellum, non intelligitur exclusa per statutum, *Franch.in cap.63.dilecto, n.127.quæst.42.limit.2. et Card. Alex.sub n.87.fall.2.de appell.*

57 Subrestringe tertio in nullitate, caussata ex perplexitate, seu repugnantia, *Franch.in cap.63.dilecto.q.42.limit.1. num.126.in fine, et Card. Alex.sub n.87.fall.1.de appell.Felyn.et Lancell.in fallen.et sublimit.2.citati, num.præcedenti;* quare sententia, quæ continet repugnantiam, est ipso iure

iure nulla, *l.149.ubi repugnantia, ff. de reg. iur. Anch. consil. 372. pro decl. sub n.5. ibi, ex quibus concluditur, Alex. consil. 124. in causa & litis, in fine, nu.14. versic. posset etiam, lib.2. & Vant. tr. nullit. rubr. de null. ex defect. process. sub nu.101. vers. & propterea, in fine, to.4. fol.418.* imò perplexitas magis vitiat, quam impossibilitas, *Cravet. cons.79. quorundam numer.5. vers.1. ratione*, vnde fatuus esset iudex, si diceret in sententia (excommunico te, vel absoluo te,) *Gloss. in cap.101. si is qui, in verbo, cogi. 11. quæstio 3.* & hæc nullitas tolli non potest per statutum, quia lex ad tollendum naturalem sensum actus nullam habet potestatem, *Card. Alex. vbi supra.*

58 Subrestringe quarto, quando nullitas causaretur dolo aduersarij, *Anchar. cons.211. de iure communi, n.2. Franch. in d. capit. dilecto, nu.136. limit.7. & Cardin. Alex. sub nu.7. fallen.7. de appell. Felyn. & Lancell. in fallen. & subl.3. citati supra, num.56.*

59 Subrestringe quinto, vt non habeat locum in nullitate proueniente ab incompetentia iudicis, *Franch. in d.c.63. dilecto, nu.135. limit.7. de appell. Felyn. & Lancell. in fallen. & sublimit.4. citati supra num.56.* & quod non habeat locum in nullitate proueniente ex defectu potestatis, & iurisdictionis, quia de ea potest opponi etiam post lapsum tempus præfixum à statuto ad dicendum de nullitate, consuluit Becc. *consil.40. viso compromisso, sub num. quinto, vers. præmissis tamen, & nu.6. & 7.* iunctis his, quæ scribit *sub numer.4. versic. nam ad hoc, lib.1.* & hanc subrestrictionem sequitur Gabr. *in conclus. lib.6. tit. de statut. conclus.3. numer.17. vers. sed contrarium*, & quod possit excipi de iudicis incompetentia, quamuis statutum prohibeat excipi de omni genere nullitatis, scribit Rugiuell. *tractat. de appell. §.4. cap.2. num.131. versic. conclusio,* & quod retardetur executio, scribit Lancell. *dict. cap.17. sub num.136. fol.398.*

Subrestringe sexto in nullitate, proueniente ex defectu iuris naturalis, quia statutum excludens nullitatem, non intelligitur de tali nullitate, *Franch. in d.c.63. dilecto, num. 128. & 129. limit.3. & Card. Alex. sub n.87. fall.3. de appel. & adde, quæ scripsi supra nu.34.*

Subrestringe septimo in nullitate, proueniente ex capite alterius statuti, vt declarant idem Franch. *d.c.63. dilecto, n.131. limit.4. & Card. Alex. sub n.87. fallen.5.*

Subrestringe octauo in nullitate procedente ex defectu potestatis, & iurisdictionis, vt puta quia sententia sit lata contra iam decisa, vel super re non comprehensa in compromisso, *Franch. in d.c. dilecto, nu.132. & seqq. limit. 5. & Card. Alex. sub nu.87. fall.6.* & adde, quæ scripsi *infra concl.7. nu.3.* De nullitate, & exceptione ex defectu iurisdictionis ad impediendam executionem sententiæ, vide quæ latè scripsi *concl. seq. num.43. et seqq.*

Et hæc de prima ampl. posita *supra, nu.32.*

60 Amplia secundo eandem opinionem firmatam *sup. nu. 29.* vt habeat locum in secunda specie nullitatis notoriæ, quando scilicet non apparet euidenter ex actis, sed tamē potest incontinenti probari; de qua secunda specie dixi *supra num.30.* quia eiusmodi nullitas impedit executionem, *Bar. Socc. Vital. Staph. & Contar. quos retuli, & sequutus sum concl. seqq. nu.34.*

Ratio huius ampliationis est, quia exceptio nullitatis, seu alia legitima exceptio excluditur propter præsumptā malitiæ fraudem, quæ præsumptio cessat in probatione, quæ offertur incontinenti, *Dec. cons.424. proponitur, sub n. 6. Vant. & Contar. in locis infra proximè citatis,* & quod tollatur suspicio calumniæ, si pars velit incontinenti probare, refert, & sequitur idem Contar. *ead. lim.7. infra citata, n.46. vers. vbi tamen.*

61 Exemplifica hanc secundam ampliationem, quando de nullitate constaret per instrumentum publicum; quare habens instrumentum in manibus, ac illud absque alia dilatione ostendens, diceretur incontinenti probare, *vt referunt, & sequuntur Dec. d. cons.424. sub num.7. Vant. tr. nullit. rubr. quis possit dicere de nullitate, sub nu.54. versic. intellige præmissa, fol.377. & ex Vant. refert, & sequi videtur Contar. in l. vnica, limit.7. nu.65. vers. idque verum est. C. si de momen. poss.*

62 Et quod; si nulla exceptio probanda sit admittenda contra instrumentum publicum, habens executionem paratam, nisi ea, quæ momento probari possit; admittatur ea, quæ possit probari per aliud instrumentum publicum, supponit, admonendo eum qui exceptionem opponit, vt sit cautus & offerat eam incontinenti probare, *Ant. de Canar. tractat. de execut. instrum. quæst.9. in fine sub num.19. tom.5. fol.41.*

63 Comprobatur hæc exemplificatio, quia instrumentum inducit notorium, inducit rem certam, facit rem manifestam, dicitur probatio probata, probatio patens, euidens, euidentissima, *vt ex Abb. Ias. Soccin. Dec. Dilect. Menoch. & Bal. retuli, & sequutus sum libr. præced. capit.7. num.152.*

64 Extende hanc exemplificationem, vt procedat, etiamsi opponatur aliquid validi contra instrumentum, quia & si probatio per instrumentum sit euidens, quando cōtra instrumentum, nihil opponitur, vel si quid opponitur, incolorate opponitur, *vt refert, & sequitur Contar. in l. vnica, limit.9. nu.29. vers. idemque, & vers. tamen, C. si de mom. poss.* & instrumentum non dicatur liquida probatio quamdiu potest impugnari, & non faciat liquidam probationem ante conclusionem in causa, & res efficitur dubia eo solo, quod instrumenta negantur, & probatio per instrumentum super causa proprietatis non impediat restitutionem possessionis, quando allegatur aliquid contra instrumentum, *per ea, quæ scripsi dicto cap.7. num. 156. & 157.*

Tamen in casu huius ampliationis sint exemplificatæ satis est, quod oppositio, & impugnatio instrumenti possit infra tempus executionis discuti, *per ea, quæ dixi num. seqq.*

65 Pro explicatione huius secundæ ampliationis, quando nullitas dicatur probari incontinenti, circumferuntur plures opiniones.

Prima opinio est, quod nullitas dicatur probari incōtinenti, si probetur intra illud tempus, infra quod solet examinari executio, *secundum Bar. in l.4. §. condemnatum, n.4. ff. de re iud. quem citant Franch. in cap.63. dilecto, n.29. vers. sed circa prædicta, q.10. & Card. Alex. sub nu.70. vers. sed operæ pretium, de appell. Vestr. in prax. lib.8. c.1. sub n.7. circa medium, ibi, & in proposito illa nullitas,* hancque vti * frequentem, communem, & æquam opinionem sequitur Moder *tr. de process. execut. par.4. c.2. sub nu.10.* vel, & clarius, illæ exceptiones dicuntur non posse probari incontinenti, & requirere altiorem indaginem, quæ non possunt examinari intra tantum tempus, intra quātum processus principalis expediretur, etiamsi tales exceptiones non opponerētur, *Ant. de Canar. tr. de execut. instr. qu.9. sub num.19. tom.5. fol.40.*

66 Infra quantum tempus executio examinetur, vide Felyn. *in c.38. veniens, il secondo sub num.15. et latius ibidem Aret. sub nu.24. de testib.* qui duo postremi testantur, hoc non esse in iure determinatum

Secunda opinio est quod nullitas dicatur posse probari incontinenti, si possit probari infra triduum *vt ex Bal. et Laud. Rom. refert Card. Alex. d.c.63. dilecto, nu.70. versi. sed operæ pretium, de appell*

67 Tertia opinio est, quod de consuetudine debeat probari infra decem dies, vt testatur idem Franch. *in dict. c. 63. dilecto, sub numer.29. quæst.10. versic. sed circa prædicta, de appellat.*

Quarta opinio est; quod relinquatur arbitrio iudicis,

Contar.in l.vnica,limit.7.n.56.in fine, C.si de mom.poss.Moder.tract.de process.execut.part.4.c.2.nu.6. hæcque opinio
* est communis, * & seruatur in praxi. *vt testatur Aret d.c.veniens.sub n.24.& 26.de testib.*

Comprobatur hæc opinio etiam ex mente eiusdem Bar. supra citati secundum considerationem, quam facit Card.Alex. *vbi supra*, quia quando executio fit in eadem re, in qua est facta condemnatio, tunc nulla fit discussio executionis: ergo tunc, cum non habeamus aliquod tempus discussionis executionis à quo possit regulari tempus probandæ nullitatis, dicemus, tempus esse arbitrarium; huiusq; comprobationis motiuum ad impugnandam eiusdem Bartoli opinionem considerant *in d.cap. 38. veniens, il secundo de testib. Abb.sub n.11. Aret.sub nu.25. & Felyn.sub n.15.*

Sed huic considerationi, & motiuo, defendendo Bartolum, respondet Rip. *in l.4.§.condemnatum.sub n.32. ibi, tu aduerte quod.ff.de re iudic.*

68 Retenta hac quarta opin. quod relinquatur arbitrio iudicis.

Limita primo eam, vt non procedat, quando executio ex forma statuti potest fieri realiter, & personaliter ad voluntatem creditoris, qui tunc non admittitur alia exceptio, nisi ea, quæ momento probari posset forsan per aliud publicum instrumentum, *vt retuli supra q.17. limit. 9.sub n.52.*

69 Limita secundo, vt hoc arbitrium iudicis non debeat esse effrænatum, sed regulatum, vt declarat Moder. *tract. de process.execut.p.4.c.2.n 8.in fine, & n.9.* Quare in casibus, in quibus à iure, vel consuetudine, vel Iurisconsultorum communi opinione est determinatum certum tempus, cessat arbitrium iudicis *per ea, quæ in alio articulo retuli, & sequutus sum supra q.14.n.35.*

Et hæc de secunda ampl. posita, *sup.n.60.*

70 Amplia tertio eandem opinionem positam *sup. nu.25.* vt in duobus casibus procedat etiam in tertia specie nullitatis notoriæ, quando scilicet requirit altiorem indaginem; quam tertiam speciem posui *sup.n.31.*

Primus casus est, quando opponitur contra executionem irretractabilem, *vt ex Franch.Card.Alex.& alijs retuli, & sequutus sum infra n.75.vers. amplia secundo*, etiam si esset executio trium sententiarum conformium, *vt ex Rip.& Lancell.retuli, & sequutus sum infra n.76.*

Secundus casus est, quando prouenit ex defectu iurisdictionis, *vt retuli, & sequutus sum concl.seq.n.44.*

In reliquis casibus extra hos duos regulariter non retardat executionem, Bar. *in l.4.§. condemnatum.n.3. ibi; quandoque est aliquid probandum ff.de re iud.Vital.tract.de claus ul.in claus. nil.nouari nullitate pendente, sub numer.7. ibi. quandoque vero per illum.f.382. Staph.Couar.Rip.Lancell.& Ant.de Canar.quos retuli, & sequutus sum concl.seq. num.4.*

Nec dicatur, quod, cum hæc nullitas, seu alia exceptio requirat altiorem indaginem, non potest dici notoria. Quia respondeo, dari etiam notorium, quod requirat altiorem indaginem, *vt patet ex his, quæ scripsi supra nu.31. iuncto vers.declara.sub n.29.*

Et hæc de prima declar. posita sup.n.29.

71 Declara secundo eandem opinionem firmatam *supra n.25.& seqq.* vt non singulæ illæ tres species nullitatis notoriæ, quas posui *supra sub n.29.30.& 31.* retardent quālibet executionem, sed retardant cum seq. distinctione.

Aut enim agitur de executione trium sententiarum conformium, & tunc executio retardatur solum prima specie nullitatis notoriæ, quæ est manifesta, & euidens ex actis; nec sufficit ea nullitas, cuius probatio aliter, quam ex actis, incontinenti offerretur, *Rip.Couar.Gabr.& Lancell.quos retuli, & sequutus sum concl.seq.n.6.*

Imo non sufficit, quod sit euidens ex actis, sed requiritur etiam, quod aliqua probatione, vel probabili exceptione non reuocetur in dubium, vel non recipiat dispu-
72 tationem iuris, *vt retuli d.concl.seq.sub n.6.* † quia nullitas quę potest reuocari in dubium, verè non est notoria, quāuis appareat ex actis, *Felyn, in c.9.inter cæteras.declaratione 6.sub n.4.ibi, soleo quædam alia.de sent.et re iud.* & quod nullitas velata, quæ potest habere dubitationem, & disputationem, non dicatur notoria, scribit Contar. *in l. vnica, limit.7.n.61.vers.facitque C.si de mom.poss.* notoria enim nullitas non patitur disputationem, *Caph.cons.202. moniales n.16.lib.2.* & similiter iniustitia euidens, quæ potest impedire executionem, non debet habere aliquod probabile dubium, quia, si haberet, non diceretur euidēs, *Contar.in d.l.vnica.lim.9.n.9. & 10.vers.debet igitur.* quia euidens iniustitia dicitur, illa, quæ constat ex actis, quæ non habent disputationem, seu offuscationem, *Cōtar.ead. lim.9.n.34.vers.ex quibus.* & ideo licet exceptio notoria possit opponi, non obstante statuto, tamen intelligitur, quando exceptio est ita notoria, vt non habeat disputationem, *Contar.ead.limit.9.sub n.33.vers.sed hæc adiuuat.* multa enim dicuntur notoria, quæ non sunt notoria, *c.14. consuluit.il primo, de appell.& scribunt Iacob.de Aren.trac. de bannit.n.14.Felyn.d.cap.inter.cæteras.declar.6.Dec.cons. 402.in caussa illustrissim.sub num.11.& cons.483. pro resolutione.sub n.27.Rol.à Vall cons.53. quod legitimè.n.34.lib. 2.Clar.recep.sent.lib.5.§.fin.quæst.9.vers.item quæro.versus finem, Natt.cons.275.visis motiuis.n.3.lib.2.Capiciq.decis. 248.alibi 250.seu vnica, notoria.n.1.p.2.& dixi lib.præced. c.8.n.340.*

Aut agitur de executione vnius sententiæ inappellabilis, seu instrumentis habentis executionem paratam, & tunc executio retardatur non solum nullitate euidenti, & notoria ex actis, sed etiam ea nullitate, quæ aliter quam ex actis potest incontinenti probari, *vt retuli, & sequutus sum concl seq.n.5. & apertius n.34.* & in specie, quod probatio per instrumentum impediat, *dixi supra n. 61.& seqq.*

Aut agitur de executione irretractabili, & tunc executio impeditur non solum nullitate notoria, & euidenti ex actis, & ea, quæ potest aliunde, quam ex actis incontinenti probari, sed etiam ea, quæ requirit altiorem indaginem, etiam si esset executio trium sententiarum, *vt dixi infra sub n.75.ampl.2.& n 76.*

Idem etiam est, quando executio impugnatur ex defectu iurisdictionis, quia hæc nullitas, etiam quod requirat altiorem indaginem, impedit executionem, *vt retuli, & sequutus sum concl.seq.n.44.*

73 Extende X. vt procedat etiamsi executio sit irretractabilis, quia adhuc nullitas, deducta principaliter per modum agendi, non impedit executionem, nisi is, qui eam deducit, offerat se incontinenti probaturum, attenta clem.vt calumnijs. de senten. & re iud. quæ loquitur generaliter, & militat eius ratio, videlicet calumniæ præsumptio.

74 Contra hanc extensionem tenent Franch. *in cap.63.dilecto, n.28.& 73.q.10.limit.2.* & Card. Alex. *sub n.74.fall. 2.de appell.* dicens, quod pendentia nullitatis etiam principaliter intentatæ est potens ad impediendam executionem irretractabilem, *Ang.tract.de malef. in verbo, præsente dicto Caio, n.24.vers.sin autem non appellauit. in fine, & ibi August.Vant.tract.nul.rubr. quot & quib.mod. nullitas etc sub n.31. 380. Vestr.in prax.lib.8. c.1.sub n.9 ibi, rursus finge.fol.229.Lancell.tract.de attent.part.2.c.17.de attent. null.pend.n.75.sublimit.3.f.397.& nu.52.& 53.& nu.95.*
* *& seqq.* testans vtrobiq; de opinione communi, * &, loquendo de exceptione nullitatis, *Rip.in l.4.§.condemnatum, n.21.fall.4.restr.1.ff.de re iud.Couar.pract.qq.cap.25. num.2.in fine, vers. secunda, fol.529. & late Card.Alex.d. cap.dilecto, sub numer.71.fall.5.& sub d.num.74.fall 2.&*

Lancell.

Lancell.d.cap.17.sub 98.& loquendo de exceptione innocentiæ, Moder.*tract.de process.execut.parte 4. cap.1.num. 129.fall.30.*

Confirmatur hæc opinio, quia in simili dicimus, quod licet à sententia lata in possessorio momentaneo non detur appellatio, per ea, quæ dixi *supra q.17.lim.6.n.1.& memb.3.n.3.* tamen si sententia inferat damnum, quod reparari non possit in petitorio, datur appellatio, vt retuli & sequutus sum *ead.lim.6.mem.8.n.1.& seqq.* & impedit executionem.

Firmata hac contraria opinione.

75 Amplia primo eam, vt habeat locum non solum in executione criminali, & capitali, vt multi Doctores loquuntur, & præsertim Vital.*tract.de clauf. in clau. nil. nouari nullitate pendente, sub n.4.fol.381.* sed etiam in qualibet executione irretractabili, etiam in ciuilibus, quia etiam in ciuilibus potest considerari irretractabilitas, *Lancell.d.c.17.n.76.& 77.fol.397.*

Amplia secundo, vt procedat etiam si nullitatis exceptio requireret altiorem indaginem, seu aliunde quam ex actis veniret probanda, quia nihilominus impediret executionem, *Franch.in c.63.dilecto num.28.q.10 limit.2.& Card. Alex. sub num.71.fall.5. de appell. Alex.cons.17.requisitus col.3.num.6.libro 1.* dicens, quod quando periculum aliter reparari non potest, exceptio nullitatis admittitur, vbi alias non admitteretur *& Addit.ad eum, Vital. tract.de clausul. in clauf.nil.nouari nullitate, pendente, sub num.4.tomo 18.fol.381. Moder.tractat. de process.execut. par.4.cap.1.fall.30.num.131.iuncto num.129.fol.773.Lancell.tract.de attent.par.2. cap.17. de attent.null.pend.num. 95.& 96. fol.397.* Et licet præfati omnes loquantur de nullitate per modum exceptionis, tamen isti alij loquuntur simpliciter de pendentia nullitatis, quod impediat executionem, *Guid.Pap.tract.de appell.92. verf.si autem, intra fol.61.*& esse communem opinionem referunt, & sequuntur Boss. *tract. crim.tit.de nullit.aduersus sententiam, sub n.4.Clar.recept.sent.lib.5.§.fin.quæst.94.versic.scias autem Lancell.d.c.17.de attent.null.pend. ampl.3.n.54.et 55. iunctis num.52.et 53.fol.396.et Farin.in qq.crim.q.101. n. 111.sublimit.5.*

Confirmatur hæc ampliatio, quia si nullitas esset notoria, tunc impediret executionem, siue executio esset irretractabilis, siue non; item siue nullitas deduceretur per viam exceptionis, siue per viam principalis petitionis, vt patet ex his quæ scripsi *supra numero 25. et concl. seq. numero 23.*

76 Amplia tertio, vt procedat etiam aduersus tres sententias conformes, *Rip.in l.4 §.condemnatum n.21.fall.4. rest. 1.ff.de re iud.et Lancell.tract.de attent.par.2.c.17.de attent. null.pend.n.98.fol.397.*

77 Limita nunc eandem contrariam opinionem, retentâ contra extensionem *sup. num.74.* vt non procedat, quando iudex videt, nullitatem calumniosè animo solum retardandæ executionis deduci, quia tunc potest, non obstante allegata nullitate, procederet ad executionem *Ang. tract. de malef.in verbo præsente dicto Caio, sub numero 24. verf.sin autem fol.264.Vestr.in prax.lib.8.c.1.sub num.9.ibi rursus finge, fol.229.Boss.tract.crim.tit.de nullit.aduers.sent. num.4.in fine.* & ita sentit Clar. *lib.5, recept.sent.§.fin.qu. 94.vers.scias autem,* dum dicit, quod, pendente caussa nullitatis non calumniosæ, suspenditur bannum, Card. Alex, *in cap.64.dilecto, sub num.71.fall.5 ibi, quod tamen intelligite, de appell.Lancell.tract.de atten.parte 2.cap.17.de attent.null.pend.num.56. folio 396.* & facit quod scripsi *rem. seq.num.89.*

78 Ratio in omni materia, & circumscripta irreparabilitate, est, quia iudex, videns seu vehementer suspicans, exceptionem calumniosè opponi caussa morandæ litis, potest eam spernere, nec debet curare de appellatione, quia illa non prodest, nisi probetur veritas caussæ, iuxta ea, quæ scribunt Innoc. *in cap.7.post electionem num.3.in verbo, quæ institutio de concess.præben.Bal.in l.2. peremptorias col.6.in fine, not.4.n.42. C.sentent.rescin.non poss. Anchar. cons.158.ex narratis col.penult.sub num.19.ibi, vbi si iudex. Dec.in c.9 licet causam, num.43.not.6 de probat. Marsil.in pract.crim.§.opportunè, n.82.in fine, et num.88.Staphil.tractat.de signat. liter. instit.rubr. exceptio sola plus operatur etc.n.3.fol.290.in paruis, et Io.Redin. tract.de maiest.princ. seu in princ.Instit.imperatoriam etc. versic.sed etiam per legitimos tramites etc.num.135.et 137. tomo 16.fol.165.*& loquendo de exceptione nullitatis ad retardandam executionem, Rip.*in l.8.§ condemnatum fall.1.num.14.ff de re iud.*& late Lancell. qui plures cumulat, & sequitur *d.c.17. lim.4.n.121.et seqq.fol.398.*& quod si allegetur nullitas ex iniusta caussa & calumniosè, tunc pendentia nullitatis non impediat executionem, quia non sunt attendendæ friuolæ defensiones, scribit Vital. *tractat.de clausul. in clauf.nil. nouari nullitate pendente, numero 2. et 3.tomo 18.fol.381.*

Confirmatur primo hæc ratio, quia in simili dicimus, quod licet restitutio in integrum impediat executionem, *vt retuli, et secutus sum rem.seq.n.64.* tamen non impedit, si sit calumniose petita, *Paris.Vestr. Vital.Lancel.et alij, quos retuli, et sequutus sum eod.rem.seq.n.85.*

79 Confirmatur secundo, quia licet actus facti, lite pendente, dicantur attentati; tamen hoc non est verum quando lis fuit calumniose, in fraudem, aut dolose instituta, *Lancel.tract.de atten.par.2.c.4.de attent.lite pendente, lim. 4.princ.n.1.et seqq tomo 5.fol.327.*

Contra istam rationem in terminis nostris, quando agitur de executione irretractabili refert, & sequitur Marf. *sing.686 calumniose petita versus finem,* dicens, quod vbi agitur de præiudicio irreparabili non repellitur ex quacunque præsumptione calumniæ.

Non recedas à ratione, quæ est sancta, & vtinam iudices præsertim Rom Curiæ eam obseruarent.

80 Extende hanc limitationem, vt procedat etiam si nullitas deduceretur per viam exceptionis prout in terminis huius extensionis loquitur Card. Alex. citatus *supra num.77.*

81 Exemplifica eandem limitationem, quando fuit per rei euidentiam facta recognitio cadaueris, seu alterius delicti, reus est confessus, & conuictus, habuit terminum ad se defendendum, fuit citatus ad sententiam, & notoria est iudicis iurisdictio, & competentia, vt puta, quia sententia est lata ab Auditore Cam. & nihilominus reus dicit, sententiam esse nullam, quia isto casu non debet audiri, sed debet procedi ad executionem nisi in specie alleget nullitatem quæ incontinenti cognoscatur, & ita & in dubitabiliori casu seruatur, & seruaretur.

Ratio huius exemplificationis est, quia confessio iudicialis, quam in exemplicificatione supponimus, sanat omnes nullitates, omnesq; defectus processus, *vt ex Innoc. Bar. Alex. Neuiz. et alijs retuli et sequutus sum sup. q.11.n 139.* merito nullitatis oppositio, vti euidenter, & notoriè calumniosa, est reijcienda.

82 Intellige hanc limitationem, vt eius vsus, & experientia fiant, & innitantur discrimini, & periculo ipsius iudicis, qui si postea facta executione appareret de sententiæ nullitate, posset puniri, & iuxta qualitatem casus incurrere periculum, prout in iudice, qui propter moræ periculum, spreta appellatione, procedit ad executionem, scripsi *supra q.13.n.111.verf.aduerte.* quare iudex sit cautus, quia ex futura pronuntiatione super nullitate pendebit eius periculum.

83 Comprobatur notabiliter ista intelligentia, quia, si, pendente caussa nullitatis banni, occidatur bannitus, stante statuto,

statuto, quod bannitus possit impune occidi, & sequatur sententia contrabannum, quod esset nullum, tunc ille, qui occidit bannitum, punirerur, vt homicida, alias secus, & sic quoad hoc inspicitur veritas, non sola litispendentia, & hæc comprobatio procedit, etiam si nullitas allegata contrabannum non esset euidens, *Franch. in c. 63. sub n. 37. q. 10. lim. 2. de appell.*

84 Extende XI. vt maximè procedat in nullitate, quæ intentatur aduersus sententiam interlocutoriam, quia quod fiet, nullitate pendente, non dicitur innouatum quia sicut appellatio regulariter non facit attentata, quando sententia est interlocutoria, ita & pendentia nullitatis non facit attentata, Rot. quam refert, & sequitur Lancell. *trac. de attent. p. 2. c. 17. de attent. null. pend. n. 91. vers. 12. tom. 5. fol. 397.*

85 Extende XII. vt procedat etiam in nullitate, quæ proponitur contra testamentum, nam, si propono testamentum nullum, non impeditur aditio hæreditatis ex eo, *Vant. tractat. null. rubr. quot & quibus mod. nullitas &c. n. 29. vers. secundo quando, fol. 380.*

86 Restringe I. nunc eandem quartam conclusionem positam supra n. 1. vt non procedat quando nullitas est notoria, quia tunc impedit executionem, *vt firmaui supra n. 25. & seqq. vers. contraria opinio.*

87 Restringe II. vt non procedat, quando iudex superior, coram quo est introducta caussa nullitatis, inhibet inferiori, ne sententiam exequatur, vide *supra n. 12. vers. contrariam.*

88 Infero extendendo hanc restrictionem, quod si creditor coram iudice seculari petat executionem vigore obligationis cameralis, seu guarintigiæ, quæ habent executionem paratam, & debitor proponat coram iudice ecclesiastico per viam actionis, quod contractus est vsurarius, & ab eo obtineat, iudici seculari inhiberi, non potest iudex secularis vlterius procedere, *Card. Alex. in cap. 63. dilecto, sub n. 72. vers. secundum est membrum, versus finem, ibi, tamen Federicus, de appell. Alex. in l. 4. §. condemnatum, sub n. 17. & 18. & Rip. num. 29. ff. de re iud. & Vital. tract. de clausul. in claus. nil nouari nullitate pendente, n. 4. & 5. tom. 18. fol. 382.* licet omnes loquantur intra dentes, & aliquid dicant solum, quod potest inhibere, & sub pœna excommunicationis, vt super executione supersedeat, sed aiunt, quod non deberet inhibere, quia nullitatis allegatio non retardat executionem.

An Episcopus possit inhibere, parte non citata, vide quod non communem opinionem, quam retuli, & secutus sum *supra lib. 1. c. 97. sub n. 53.* sed declara, eam esse veram, quando iurisdictio iudicis secularis non est suspensa, secus si sit suspensa, quia tunc potest inhibere, parte etiam non citata, *Vital. tract. de clausul. in clauss. nil nouari nullitate pendente, sub n. 6. tom. 18. fol. 382.*

89 Restringe III. vt non procedat in nullitate deducta contra sententiam latam in possessorio momentaneo, quia licet sit deducta principaliter, tamen impedit executionem sententiæ secundum communem opinionem quam refert, & sequitur Lancell. *tract. de attent. p. 2. c. 17. de attent. null. pend. n. 58. & 90. fol. 397.*

Contra hanc restrictionem tenet in effectu Contar. *in l. vnica, lim. 7. num. 17. & 19. vers. alij vero, C. si de momen. poss.* vbi testatur, quod hæc opinio negatiua præualuit; & quia ego nil magis considerabile reperio in nullitate aduersus sententiam latam in possessorio, quam in nullitate aduersus alias sententias, ideo censeo hanc restrictionem esse superfluam.

90 Restringe IV. vt non procedat de consuetudine, Florentina, quia ibi, dato libello super nullitate ante petitam executionem sententiæ, retardatur executio, *vt testantur Paul. de Castr. Dec. Couar. & Lancell. quos retuli supra n. 2. vers. contrariam.*

91 Restringe V. vt non procedat in Regno Neapol. quando nullitas deducitur aduersus decretum affirmatiuum, habens executionem paratam, quia allegatio nullitatis impedit executionem ex dispositione pragmaticæ incipientis, magnæ curiæ vicariæ ritum, quam citat Affl. *decis. 356. fuit dubitatum, n. 1.* & ex eo refert Lancell. *tract. de attent. p. 2. c. 17. de attent. null. pend. sublim. 7. n. 86. fol. 397. & n. 139. & 140. fall. 7. fol. 198.*

Et quid seruetur de stylo Curiæ Delphinatus, & iure regio in Hispania, vide eundem Lancell. qui citat. *d. c. 17. n. 87. & 141. fall. 8. fol. 398.*

92 Restringe VI. vt non procedat, quando nullitas deducitur simul cum appellatione, seu per viam appellationis, quia tunc, quamuis nullitas dicatur principaliter deducta, impedit executionem sententiæ *Vant. tract. null. rubr. quot & quib. mod. nullitas &c. num. 34. vers. prout etiam, fol. 380. Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 17. de attent. nullit. pend. sublim. 2. num. 68. fol. 397. & Contar. in l. vnica, limit. 7. nu. 53. vers. cautius, & num. 54. C. si de moment. poss.* Ideoq; attentata, nullitate pendente, esse isto casu reuocanda scripserunt Couar. *pract. qq. cap. 24. sub num. 7. vers. sed & si verum, Contar. d. num. 54. & Lancell. d. num. 68.* & quod deducta nullitate per viam appellationis, interim nihil possit innouari, & attentata sint nulla, & veniant reuocanda via, & priuilegio attentatorum, refert, & sequitur Franch. *in c. 63. dilecto, sub num. 32. ibi, ex quibus omnibus tene menti, q. 10. de appell.*

Ratio est, quia nullitas acquirit vires ab appellatione, ideoque est potentior, quam si esset deducta sine appellatione, *Vant. & Contar. vbi supra,* seu quia assumit naturam appellationis Lancel. *vbi supra.*

93 Hæc restrictio licet verissima sit, tamen quia nullitas non suspendit, vt nullitas, sed vt appellatio, hæc restrictio euanescit, cum sit appellatio, quæ suspendit, & impedit, ideoque, data caussa inappellabili, nullitas non impediret executionem.

94 Restringe VII. quando is, qui nullitatem principaliter intentauit, postea dat de nullitate per modum exceptionis, quia tunc, excipiendo, impedit executionem sententiæ, seu instrumenti, *vt ex Io. de Imol. & Alex. refert, & sequitur Socc. cons. 78. licet, sub num. 4. ibi, & si dicatur, lib. 3.* quod scribunt etiam Franch. *in cap. 63. dilecto, sub num. 37 quæst. 10. vers. sed aduerte, & Card. Alex. sub num. 74. fall. 1. de appell. Corn. cons. 298. in hac consultatione, sub numer. 3. vers. nec obstat, ibi, cum itaq. lib. 3.* dicens, quod licet nullitas fuerit principaliter deducta, & nullitatis deductæ caussa pendeat, tamen, inquit, si coram eodem iudice adito super executione sententiæ, opponatur nedum exceptio litis pendentiæ super nullitate, sed etiam exceptio nullitatis, offeratque excipiens se incontinenti probaturum nullitatem sententiæ, cuius executio petitur ab aduersario, erit inquit, excipiens admittendus ad probandam nullitatem, & supersederi debet in executione, *et Contar. in l. vnica, lim. 7. n. 20. vers. ego tamen, C. si de mom. poss.*

Quamuis contra hanc restrictionem motiuet, & alleget Lancell. *tract. de attent. p. 2. c. 17. de attent. nullit. pend. vers. nono, sub n. 88. fol. 397.*

95 Restringe VIII. vt non procedat in nullitate procedente ex eo, quod quis fuit condemnatus, dum erat absens ex iusta, rationabili, & necessaria caussa, vt puta, caussa Reip. vel dum alio erat legitimo impedimento detentus, puta, impedimento infirmitatis, quia talis nullitas impedit executionem sententiæ, eaq; nullitate pendente, nihil est innouandum, *Innoc. in c. 31. cum in iure, sub numer. 2. vers. alij dicunt, de offic. et potest. iud. deleg. Lancell. dict. c. 17. de attent. null. pend. sublim. 4. n. 78. et seqq. fol. 397.*

Declara vt ista restrictio possit procedere, supposito, quod iudici antequam ferret sententiam, fuerit notificatum impedimentum, quia tunc sententia est nulla, *vt retuli*

tuli & declaraui supra q.12.sub n.142. vers primus casus . vel quod iudex aliter esset certus de impedimento, *vt retuli,& sequutus sum supra lib.1. c.97.sub n.45. vers.contrarium.*alias si iudex ignorauerit impedimentum , sententia mero iure tenet, *vt retuli,& sequutus sum dicta q.12 sub n. 142. vers.prima conclusio.*& ideo competit solum remediũ restitutionis in integrum , *vt retuli , & sequutus sum lib. præced.c.9.n.1908*.

96 Restringe I X. vt non procedat in nullitate ex defectu iurisdictionis , quia eam posse allegari , & deduci , late ostendi *concl.seq.n.43.lim.3.*

97 Restringe X.vt non procedat, quando nullitas proponitur ab eo,qui,dum esset absens, fuit condemnatus dolo aduersarij per falsa instrumenta , quia eiusmodi nullitas impedit executionem sententiæ,*l.75.si pater §.Marcellus, ff.de iud. Ang.in l.4. §.condemnatum ff.de re iud. Socc.reg. 122.exceptio nullitatis n.4.*& titubando , & non figendo pedes , refert Card. Alex. *in c.63.dilecto sub n.71.fall.3.de appellat.*

Contra hanc restrictionem , quod enim debeat de absentia, & falsitate incontinẽti doceri,alias,si requireretur altior indagio,non supersederetur in executione , sentit Bar.*in d.§.condemnatum sub n.1. & 2.* dum allegando dictum §.*Marcellus*,distinguit postea,quod executio impeditur, si possit incontinenti probari, & ita expresse tenet Vital. *tract. de claus.in claus. nil nouari nullitate pendente, n.8.in fine fol.382.*

Pro concordia Rip.*in eod.§.condemnatum,n.26.restr.3.* quem sequitur Lancell. *tract.de attent.par.2. c.17. de attent.nullit.pend.num.81. sublimit.5.& n.107.f.387.* distinguit, vt si exceptio falsitatis iuuetur aliqua coniectura , tunc procedat restrictio alioquin procedat opinio contra restrictionem:tu cogita.

98 Restringe XI.vt non procedat respectu tertij , quia is potest opponere nullitatem, & impedire executionem , etiam trium sententiarum conformium , *Rot. decis.13. alias 441.nota vtrum latis de sent.& re iud.in antiq. Felyn. in c.38 veniens il secondo, n.17.not.3.de testib. & c.17 cum super col.penul.n.18.vers.item nota de sent.& re iud. Vant. trac.nullit.rub.quis possit dicere de nullit.n.19. vers.quintimo fol.376.Rot.diuers.decis.320.fuit sub n.1.par.1.& Gab.cons. 28.quando,n.42.lib.2.*& de communi*opin.testatur, & sequitur Couar.*pract.qq.c.15.n.9. vers.hinc apertissimè.* & quod tertius possit opponere nullitatem, & audiatur pro suo interesse, licet reus, qui succubuit in illis,non possit , refert , & sequitur ex Card. testante de communi opin. Felyn.*in c.17.qualiter & quando il primo , lim.2. nu.13.de accusat.*

99 Declara ampliando hanc restrictionem , vt procedat etiam quod nullitas sit talis , quæ si opponeretur a principali,qui est tribus sententijs condemnatus,non impediret earum executionem,quia nihilominus opposita a tertio impedit, *Rot d.decis.13.de sent.& re iud in antiq.Vant. d.rubr.quis possit dicere de nullitate , nu.18. vers.tertio ampliando f.376.*& de magis communi*opinione testatur, & sequitur Alex.*cons.84.in caussa quæ vertitur nu.8.ibi, vnde videmus in fine.lib.3.*

100 Subrestringe eandem restrictionem,vt non procedat, quando sententia de sui natura , vel ratione scientiæ præiudicat tertio,quia tunc, si principalis non possit dicere de nullitate , tertius etiam dicere non poterit ; nam sic etiam in appellatione retuli,& sequutus sum *supra q.17.limit.6.mem.4.n.71.*& hoc est, quod sub obscuriori sermone sentit Couar.*d.c.5.sub n.9 vers.ego.vero.*

Confirmantur hęc vndecima restrictio,& dicta in ea ex his,quæ de appellatione tertij ad impediendam executionem, quamuis principales appellare non possint, late retuli,& sequutus sum *dicta lim.6.mem.4.n.41.& seqq.*

XIX. QVÆSTIONIS. REM. I. CONCL. V.

SVMMARIA.

NVLLITAS deducta excipiendo non impedit executionem sententiæ, n.1.& seqq.

Extenditur I.hæc conclusio,quando nullitas non est euidens, n 4.& seqq.

Extenditur II.in nullitate calumniose opposita,n.7.

Extenditur III.quando nullitati est renuntiatum, num.8.& seqq.in quibus subextenditur, & restringitur.

Extenditur I V. quando nullitas proponitur coram subdito eius,qui sententiam tulit, n.13.

Extenditur V. quando statutum disponit , posse procedi ad executionem &c.n.14.& 15.vbi restringitur.

Extenditur VI.in nullitate aduersus tres sententias conformes,n.16.& 17.

Extenditur VII. etiam si executio petatur actione iudicati , num.18.

Extenditur VIII.quando nullitas, quæ obijcitur contra executionem instrumenti,fuisset disputata in negotio principali,n.19.

Extenditur I X. vt procedat in nullitate,quæ opponitur contra instrumentum, quod alias habuerit executionem, &c. num.20.

¶ *Limitatur I.eadem conclusio , vt non procedat in nullitate notoria,quia impedit executionem,n.23.& seqq.in quibus extenditur.*

Limitatur II. quando executio est irretractabilis,n.41.

Limitatur III.in nullitate ex defectu iurisdictionis,nu.43.& seqq.in quibus extenditur.

Limitatur IV.in nullitate ex defectu consensus, n.63.

Limitatur V.in nullitate per viam appellationis incidenter , num.64.

1 SIcut nullitas deducta principaliter , & per viam petitionis non retardat executionem sententiæ,ita etiam non retardat nullitas deducta per viam exceptionis , *Card. Alex.in cap.63.dilecto n.71. vers.facite ergo regulam negatiue de appellat. Corn.cons.208.in hac consultatione nu. 2.vers.sed his non obstantibus,& num.3.lib.3. Socc.reg.122. exceptio nullitatis Rip.in l.4.§.condemnatum n.15.fall.2.ff. de re indic.folio 36.& Couar.pract.qq.c.25. numero 1. & 2.* nam etiam sententiæ nullæ possunt mandari executioni secundum aliquos, vt dicit Staph. quem citaui *concl.præc. sub n.9.vers.contra.*

Confirmatur hæc conclusio,quia nullitas,principaliter deducta,non retardat executionem , *testibus Rot Bal.& alijs* , quos retuli , & sequutus sum *conclus. præcedenti numero 1.* sed quoad impediendam executionem non est differentia inter nullitatem , quæ deducitur principaliter, & nullitatem, quæ deducitur per viam exceptionis, *teste Socc.quem retuli , & sequutus sum conclus.præced. sub num.25.*

Contrariam opin.nempe, quod nullitas, deducta incidenter per viam exceptionis , impediat executionem rei iudicatæ , tenent Rot.*decis.3.alias 280.licet per viam de except.innou.* & Vant.*trac.nullit.rubr.quot.& quibus modis nullitas etc.numero 32.versic. sed si nullitas iuncto num. 27.vers.quando autem fol.380.is enim num.24.et seqq.*volens ostendere differentias inter nullitatem, quæ intentatur principaliter , & eam , quæ intentatur per viam exceptionis,ponit etiam istam,quod nullitas,principaliter intentata,non impedit executionem , sed ea,quæ intentatur per viam exceptionis impediat , vide eum *numero 29. & 32.*

2 Confirmatur hæc opinio contraria,quia clem. vt calũnijs,quę prohibet nullitatem aduersus tres sententias cõformes,

formes, loquitur de nullitate per modum agendi: ergo nõ compræhendit nullitatem per viam exceptionis, *Alex. in cons.77. in caussa & lite sub num. 12. ibi potest etiam aliter respondert lib. 2.* quam differentiam dubitando considerauit etiam Rip. *in dicto §. condemnatum numero 15. fall. 2.* estque differentia considerabilis, quia facilius admittitur exceptio, quam actio, *vt dixi conclus. præcedenti sub numero 22. vers. secundo quia, & numero 23. & numer. 50. & seqq.*

3 Retenta conclusione, quæ est vera, communis, & seruatur in practica.

Respondeo primo ad Rot. & Vant. quod ipsi loquuntur de nullitate, quæ potest probari incontinenti, & non requirit altiorem indaginem, sicque non loquuntur in terminis conclusionis, sed in terminis limitationis, de qua *infra numero 23.* & ideo Vant. non accuratè loquutus est, quia volens ostendere differentiam, ostendit conuenientiam.

Respondeo secundo ad hanc confirmationem, quod verbum (*agere*) positum in d. clem. stat large, prout significat etiam (*excipere*) & quia in d. clem. est expressa ratio, ideo ex tali ratione expressa licita est extensio etiam in correctorijs, vt respondendo ad motiuum per verbum (forte) scribit Rip. *in d. §. condemnatum sub num. 15. fall. 2.* quem etiam citaui *concl. præced. sub n. 25.*

4 Extende I. declarando eandem conclusionem, vt procedat, quando nullitas non est euidens, nec potest statim, seu incontinenti probari, & ideo requirit altiorem indaginem, quo casu ea non impediri executionem scribunt Bar. *in l. 4. § condemnatum num. 3. ibi, quandoque est aliquid probandum iuncto num. 2 ff. de re iud. Bal. in l. 1. sub num. 1. C. ne lic. in vna ead. caus. & c. Vital. tract. de claus. nil nouari nullitate pendente numero 4. & sub num. 7. tomo 18. folio 381. & 382. Staph. tract. de signat. liter. iustit. rubr. de sanatione contractus inualidi, sub num. 12. ibi, aut probatio fienda fol. 288. in paruis, late Conar. pract. qq. cap. 25. in princip.* & ex comm. *opinione referunt, & sequuntur Rip. *in d. §. condemnatum num. 20. fall. 4. ff. de re iud.* & Lancell. qui plures de ead. communi testantes cumulat. *in tract. de attent. par. 2. cap. 17. de attent. nullit. pend. num. 94. ibi, nihilominus quando exceptio nullitatis folio 397.* & ita loquendo de exceptione probanda contra instrumentum habens executionem paratam, scribit Ant. de Canar. *tract. de execut. instr. q. 11. sub nu. 21. ibi, quandoq; est aliquid probandum tomo 5. fol 41.*

5 Pro intelligentia huius extensionis, quando nullitas dicatur requirere, seu non requirere altiorem indaginem distingue duos casus.

Primus casus est, quando nullitas obijcitur aduersus vnicam sententiam, vel contra publicum instrumentum, habens executionem paratam; & isto casu dico, quod nullitas dicitur requirere altiorem indaginem, quoties de ea non constat ex actis, vel saltem non potest aliunde incontinenti probari; nam omnes Doctores, dum dicunt, exceptione nullitatis impediri, retardarique executionẽ, loquuntur de exceptione nullitatis notoriæ, apparentis ex actis, *vt ex Bar. Rot. Card. Alex. Staph. Vant. Gabr. & Lancel. retuli, & sequutus sum infra num. 23. lim. 1.* vel saltem incontinenti probabilis, *vt ex Bar. Socc. Vital. & Contar. retuli, & sequutus sum infra n. 34.*

6 Secundus casus est, quando nullitas obijcitur aduersus tres sententias conformes, & isto casu ad hoc vt nullitas non dicatur requirere altiorem indaginem, debet habere has duas qualitates, Prima qualitas est, vt habeat euidentiam ex actis, quia non sufficit, quod excipiens offerat, se incontinenti eam probaturum aliter, quam ex actis, *Rip. in l. 4. §. condemnatum sub n. 15. ff. de re iud.* seu non sufficit, quod offeratur cum probatione, statim, & incontinenti, vt aiunt, assumenda, *Conar. pract. qq. c. 25. sub n. 2. vers. primum igitur ibi, ex quibus*, seu quod excipiens offerat nullitatem incontinenti verificare, *Gabr. in concl. lib. 2. tit. de execut. rei iud. conclus. 1. numero 10. vers. tenendo*, & quod pendente nullitatis exceptione, etiam incontinenti probanda aduersus tres conformes, fiat executio, firmat ex mente omnium Doctorum, dicens esse limitationem veram, & tenendam Lancell. *tract. de atten. parte 2. cap 17. de attent. null. pend. num. 113. lim. 3. folio 398.* Secunda qualitas est, vt quamuis habeat euidentiam ex actis, tamen hoc non sufficit, sed requiritur vlterius, quod aliqua probatione, vel probabili exceptione in dubium non reuocetur, alias executionem trium conformium non retardari censuit Rip. *d. §. condemnatum sub numero 17. ibi, quam sententiam* quem referunt, & sequuntur Gabr. *in conclus. dicto titul. de executio. rei iud. concl. 1. numero nono.* dicens quod si nullitas obiecta recipit disputationem iuris, nõ impedit executionem, & Contar. *in l. vnica, lim. 7. nu. 58. vers. quod tamen C. si de mom. poss.* & quod nullitas, constans ex actis, non retardet executionem trium sententiarum conformium, quando contra nullitatem datur aliqua exceptio releuans, scribit Achil. de Grass. *decis. 2. alias 214. clementinam de sent. & re iud. folio 99.* & quod exceptio altiorem censeatur requirere indaginem, quando continet iuris subtilitatem, & quando prolixiorem habet tractatum, refert, & sequitur Lancellot. *dicto capit. 17. de attent. null. pend. numero 111. & 112. vers. declara fol. 398.* & adde omnino, quæ ad hoc cumulaui *concl. præced. numero 71. in fine, & numero 72.*

Sed hanc secundam qualitatem male iudices seruant in practica; volunt enim omni modo prius cognoscere nullitatem apparentem ex actis, quantum longa sit disputatio, & plus æquo retardetur executio.

7 Extende II. vt maxime procedat, quando iudex aliqua probabili caussa suspicatur, nullitatis exceptionem per calumniam, vel caussa morandæ solutionis fuisse deductam, quia tunc potest, nullitatis exceptione non attenta, procedere ad executionem, *vt late retuli, & sequutus sum concl. præced. num. 79.* imo procedit hæc extensio, etiam si ageretur de executione irretractabili, *vt retuli, et sequutus sum ead. concl. præced. n. 77.*

8 Extende III. vt maxime procedat, quando excipiens de nullitate iam renũtiasset huic exceptioni nullitas, quia tunc executio non retardatur, *Rip. in l. 4. §. condemnatum n. 18. & 19. fall. 3. ff de re iud. & Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 17. de attent. nullit. pend. lim. 5. n. 128.* & quod possit per pactum renuntiari nullitati scribunt Franch. *in c. 63. dilecto sub n. 116. & 117 q. 50. et Card. Alex. sub n. 84. vers. sed nunquid, ad app.* dicens, hanc esse veritatem, *et Felyn. in c. 4. de causis concl. 4. n. 7. de offic. et potest. iud. deleg.* Et quod nullitatis exceptio non retardet executionem obligationis Cameralis, quando in ipso contractu promissum esset non opponere eius nullitatem, scribit Galles, *ad form. cam. oblig. par. 1. q. 3. n. 6. to. 6. p. 2. f. 352.*

9 Contra hanc extensionem facit, quia nullitas non caussatur nisi ex aliquo defectu substantiali sententiæ, sed substantialia iudicij non possunt partium consensu remitti, testibus ijs, quos retuli, & sequutus sum *lib. præced. capit. 8. num. 454.*

10 Tenendo extensionem, quæ est vera, respondeo huic argumento, quod licet pacto partium non possit confirmari sententia nulla in vim sententiæ, tamen intelligitur confirmata in vim qualis qualis conuentionis, quia possunt pacisci, quod valeat in vim pacti per ea, quæ scribunt Franch. & Rip. *in locis supra proxime citatis*; Quare non sequitur consequentia: non possunt confirmare sententiã nullam: ergo non possunt renuntiare nullitati, *Franch. & Card. Alex. vbi supra.*

11 Subextende hanc extensionem, vt procedat, etiam si tacitè renuntiasset, vt puta quia permiserit labi terminũ præfixum

præfixum à statuto ad dicendum de nullitate; eo enim lapso, non auditur excipiens de nullitate, testibus iis, quos retuli, & sequutus sum *concl. præcedenti n.45. & seqq.* vbi late prosequutus sum, etiamsi nullitas esset notoria.

12 Restringe eandem extensionem, vt non procedat in sequentibus casibus, quia in eis potest dici, & excipi de nullitate, non obstante renuntiatione.

Primus casus est, quando ex tenore sententiæ apparet error iuris expressus, Franch. *in d.cap.63.dilecto, n.118.limit.1.& Card. Alex.n.85. fall.1.* & adde quæ scripsi *concl. præced.sub n.56.*

Secundus casus est, quando nullitas resultat ex repugnantia, *Franch.& Card. Alex. vbi supra fall.2.* quæ enim contradictionem implicant, etiam apud Deum reputantur impossibilia, & ideo sententia, quæ habet repugnantiam, non habet materiam exequibilem, & consequenter renuntiatio nullitatis est vana, quia non potest operari; adde pro intelligentia, quæ scripsi *concl. præced. n.57.*

Tertius casus est, quando nullitas causatur ex dolo iudicis, vel partis, *Franch.& Card. Alex. vbi supra fall.3.* vide etiam concl. præced. *n.58.*

Quartus casus est, quando nullitas procedit ex defectu potestatis, *Franch.& Card. Alex. vbi supra, fall 4.* & adde quæ scripsi *concl. præced. n.59.& seqq.*

13 Extende IV. vt maximè procedat, quando nullitatis exceptio proponeretur coram iudice, qui esset subditus illi, qui tulit sententiam, de cuius executione agitur, quoniam hic subditus præcisè cogitur exequi, non obstante exceptione nullitatis, *Innoc. in cap.31. cum in iure, sub n.3. ibi, si autem subdito, de off.& potest. iud. delegat.* dummodo non sit controuersia de iurisdictione, *vt loquitur ibidem*, vide Lancell. *tract. de attent. par.2. cap.17. de attent. nullit. pend. limitat.6. numero 137.& 138. fol.398.* & adde quæ scripsi *concl. seq. nu. 78.* ideoque cum delegatus apostolicus præcipit ordinario, vt suam sententiam executioni mandet, cogitur ordinarius præcisè ad executionem sententiæ, & non potest querelam aliquam admittere contra sententiam, sed si suspicabitur sententiam nullam propter aliqua verisimilia, debet consulere iudicantem, & supersedere quousq; secundum mandatum recipiat, *Vital. tract. de clausul. in clausul. nil nouari nullitate pendente, num.7. tom.18. folio 382.* Nam inferior, videns iussionem superioris esse iniustam, potest credere eam fuisse per importunitatem, vel subreptitie obtentam, ideoque potest expectare secundam iussionem, *Auth. vt null. iudic. collat.9.* de qua secunda iussione, & quod miseri Prælati non debeant tantum timere literas Papæ, vt non audeant reclamare, si eas videant iniustas, quia reclamando potius seruiunt Papæ, quam deseruiant, latè, multa cumulando, scribit Alber. *tract. de agnosc. assert. cathol. q.22. n.2.& seqq. tom.11. par.2. fol.73.*

Qualis tamen debeat esse reclamatio, & vsq; ad quantum tempus debeat expectari secunda iussio, & quid si superior non rescribat, dicam forsan alibi.

14 Extende V. vt maximè procedat, quando rescriptum Principis, seu statutum disponeret posse procedi ad executionem, nullitatis exceptione non obstante, *Lancell. tr. de attent. par.2. cap.17. de attent. null. pend. lim.9. n.143.& 144. fol.398.*

15 Restringe hanc extensionem, vt non procedat in casibus de quibus egi *concl. præced. num.56.& seqq. vsque ad n.60.* exclusiuè, & ita restringit Lancell. *eod. c.17. sub n.145.*

16 Extende VI. vt maximè procedat in exceptione nullitatis aduersus tres sententias conformes, quia ea non obstante, datur executio, *vt bene ostendunt, & sequuntur Rip. in l.4.§. condemnatum, num.15. fallent.2. ff. de re iud. Couar. pract. qq. cap.25. num.1. vers. huic vero, fol.528. & Gabr. in concl. lib.2. tit. de execut. rei iud. concl.1. num.1.& seqq.* Et quod exceptio nullitatis contra tres sententias conformes opponi non possit, scribit, sic constituendo regulam, Socc. *reg.121. exceptio nullitatis.*

17 Sed quid si nullitas sit notoria, vide infra *n.27.& 29. iuncto n.23.*

18 Extende VII. vt procedat etiam si exceptio nullitatis opponatur contra petitam actionem iudicati; licet ergo is, qui petit executionem sententiæ actione iudicati, debeat dare libellum, & litem contestari, quia tamen summariè proceditur, reijcitur exceptio, quæ requirit altiorem indaginem, vt verius reprobata contraria opinione, credit Rip. *in l.4.§. condemnatum, num.27. restrict 4. ff. de re iudic. fol.36.* quem refert, & vti rectè loquutum sequitur Lancell. *tract. de attent. p.2. c.17. de attent. nulla. pend. num.107. sublim.4. fol.398.*

19 Extende VIII. loquendo de executione instrumenti, vt habeat locum, quando nullitatis exceptio, quæ obijceretur aduersus instrumenti executionem, fuisset cognita, & disputata in negotio principali ante executionem, vt puta, quia in productione instrumenti fuerit disputatum super validitate mandati, seu processus propter ferias, &c. nunc in executione denuo opponeretur eadem nullitas, *Lancell. tract. de attent. p.2. c.17. de attent. null. pend. limit.2. n.151. fol.398.*

20 Extende IX. vt procedat in nullitatis exceptione, quæ opponeretur aduersus instrumentum, quod alias executionem habuisset, vt puta, quia sit instrumentum annuarum præstationum, quæ per plures annos solutæ fuerint, quia debitor, conuentus postea ad soluendam aliam præstationem, non potest ad retardandam solutionem, seu executionem allegare nullitatem, *Lancell. tract. de attent. p.2. c.17. de attent. null. pend. lim.11. n.150. fol.398.*

21 Comprobatur hæc extensio, quia licet disputetur de validitate, & nullitate instrumenti seu priuilegij, cuius virtute quis est in possessione, seu quasi possessione, aut in vsu alicuius rei, tamen non est interim priuandus commodo possessionis, seu vsus, *Lancell. tract. de attent. par.2. c.17. de attent. null. pend. lim.13. num.152.& 153. fol.300.* dicens, sic tacitè sensisse Dominos de Rota, dum; in dubio, an possessio capta per Beatricem, lite pendente, diceretur attentata, & ipsa ad illa excusanda inter cæteras rationes fundaret se in instrumento concordiæ, in quo erat certum capitulum, quod possessio posset capi citra vitium attentatorum; Domini tenuerunt in casu illo non constare de attentatis.

22 Reliquas extensiones collige ex his, quas firmaui concl. præced.

23 Limita I. nunc hanc eandem quintam conclusionem positam supra num.1. vt non procedat in exceptione nullitatis, quæ sit euidens, & notoria ex actis, seu non requirat aliam probationem, seu altiorem indaginem; quia huiusmodi exceptio impedit executionem, vt scribunt Bar. *in l.4.§ condemnatum, sub n.2.& 3. ff. de re iudic. Bal. in l.1. sub num.1. vers. sed quid si altera, ibi respondeo in exceptione, C. ne in vna eademque caus.& c. Rot. decis.3. alias 280. licet, de except. in nou. Card. Alex. in cap. 63. dilecto, n.71. fallen.1. de appell. Staph. tract. de signat. litterar. iustitiæ, rubr. de sanatione contractus inualid. sub num.12. fol.288 in paruis; Vital. tract. de clausul. in clausul. nil nouari nullitate pendente, numero 6. versus finem, folio 382. Contar. in l. vnica, limit.7. numero 56. vers.& pro complemento, C. si de mom. possess.* & hanc esse communem* opin. referunt, & sequuntur Vant. *tract. nullit. rubr. quot & quib. modis nullitas, & c. n.32. vers. sed si nullitas, fol.380. Gabr. in conclus. lib.2. tit. de execut. rei iudic. conclus.1. sub num.8. vers. contrarium, & n.10.& Lancell. tract. de attent. p.2. cap.17. de attent. nullit. pend. n.93. fol.397.*

Confirmatur hæc limitatio, quia si nullitas notoria etiam per viam actionis intentata impedit executionem, *vt retuli, & sequutus sum supra concl. præced. num.25.* a fortiori

tiori impediet intentata per viam exceptionis, argumento eorum, quæ scripsi *ead.concl.præced.sub num.22. vers. secundo & n.23.*

Ratio huius limitationis est illa, quam retuli, & sequutus sum *concl.præced.n.26.*

24 Exemplifica multipliciter hanc limitationem, prout, loquendo de nullitate per modum agendi, exemplificaui *concl.præced.nu.33. & seqq. vsque ad n.42.inclusiuè, iuncto numero 25.*

25 Nullitas quando non requirat altiorem indaginem, & ideo dicatur notoria, & quando non notoria, vide in *concl.præced.n.29. et seqq.*

26 Extende primo eandam limitationem, vt procedat etiam si iudex vehementer suspicaretur, exceptionem nullitatis esse calumniosam, quia imo ipsa iudicis suspicio videretur calumniosa cum non possint simul stare, quod nullitas sit ita notoria, & sit suspecta de calumnia; notorium enim excludit quamcunque contrariam præsumptionem, etiam iuris, & de iure, *Rip.in l.4.§.condemnatum nu.16.ff.de re iud.fol.36.* & facit quod scripsi *concl.præced. sub n.60.vers.ratio.*

Secus tamen posset euenire in nullitate, cuius probatio offerretur incontinenti, per ea, quæ dixi *infra numero 35.*

27 Extēde secundo, vt habeat locum etiam aduersus executionem trium sententiarum conformium, vt distinguendo concludi Rip. *in l.4. §. condemnatum.sub num.15. ibi,tu clarius distingue ff. de re iud.* & ex communi* opin.referunt, & sequuntur Gabr. *in concl.lib.2.tit.de execut.re iud.concl.1.sub n.8.vers.contrarium et n.29.vers.tenendo,et tit.de except.concl.4.n.1. et Couar.pract.qq.c.25. numer.2. vers.primum.*

Comprobatur hæc extensio, quia si impedit nullitas notoria per modum agendi, *vt retuli, et sequutus sum conclus.præced.n.25.* à fortiori impedit nullitas per modum excipiendi, *per ea, quæ scripsi conclus.precedenti n.22.in fin. vers.secundo quia et n.23.*

Contrariam opinionem, nempe, quod nullitas etiam notoria non impediat executionem trium conformium, tenent Imol. Card. & Rom. quos citant, sed non sequuntur Rip. *sub dicto n.15.ibi contrarium tenent.* & alij, quos cumulat, sed non sequitur Gabr. *d.concl.1.n.8.ampl.4.* & in hanc sententiam videtur inclinasse Card. Alex. *in cap. 63.d.lecto sub numer.71. in secunda fall.vers.&c.et ideo, de appellat.* dum, considerando dictum Glossæ *in clem. 1. in verbo pendere de sent.et re iud.* ponit casum, in quo nullitas est notoria, quia fuerat pronuntiatum, bene appellatum ab interlocutoria, & consequenter inde apparebat, iudicem à quo nulliter processisse ad sententiam diffinitiuam, & nihilominus ait illa Glos. quod exceptio huius nullitatis non retardat executionē trium conformiū vnde ipse Card. occasione huius Glossæ, inhærendo Petro de Anch. scribit, esse speciale in casu trium sententiarum conformium, vt nullitas notoria non retardet executionem; secus quando ageretur de executione vnius sententiæ, quæ transijsset in rem iudicatam, vel de executione instrumenti guarentigiati.

28 Confirmatur hæc contraria opinio, quia dispositio dictæ Clem. *vt calumnijs,* loquens de executione trium sententiarum conformium est specialis; sed nulla haberet specialitatem, si nos admitteremus, quod exceptio nullitatis notoriæ impediat earum executionem, si quidem exceptio, quę non sit notoria non solum non impedit executionem trium conformium, sed neque impedit executionem vnius sententiæ, & sic nulla remaneret differentia, seu specialitas in re iudicata trium conformium, *Lud.Rom.sing.291. clem.vt calumnijs.* quem refert, sed non omnino sequitur Rip. *dict.§. condemnatum. sub num.15.*

Non discedo ab extensione:

29 Ad Glos. citatam *supra sub num.27.* in qua Card. Alex. videtur facere fundamentum, respondeo, quod illa Glos. præsupponit eum, qui habuit tres fauorabiles sententias diffinitiuas, appellasse a pronuntiatione, qua iudex dixit, fuisse bene appellatum ab interlocutoria, quo casu nullitas, causata ex ista pronuntiatione, est obfuscata, quia est suspensa per istam appellationem sicq; non est notoria; vnde non est mirum, si non impedit executionem. Vel responde cum declaratione, quam habes *infra numero 50. et 52.*

30 Extende tertio, vt habeat locum etiam aduersus executionem publici instrumenti habentis paratam executionem, quia, si pro parte opponentis nullitatem nihil est probandum, talis exceptio impedit executionem, siue nullitas respiciat instrumentum, vt puta quia instrumentum non est publicum, vel caret anno domini, vel testibus &c. siue nullitas respiciat contractum, & obligationem principalem, *Galles.ad form.camer. oblig.par.1.q.3.nu.3.et 4.tom.6.par.2.fol.351. et ex Ant.de Canar.retuli, et sequutus sum concl.præced.n.43.*

31 Declara primo hanc extensionem, vt tunc dicatur nihil esse probandum, quando nullitas apparet ex inspectione instrumenti, vel potest incontinenti probari, *vt refert, et sequitur Galles.d.q.3.n.4.*

32 Declara secundo restringendo eam, dum dixi, quod nullitas notoria contractus, seu obligationis impedit executionem contractus, quia hoc non procedit, quando contractus, seu obligatio inualida sustineretur propter appositum in ea iuramentum, vt puta si donatio, quæ inter virum, & vxorem non valet, sit iurata; si contractus prodigi, cui sit bonis interdictum; item si contractus pupilli, pubertati proximi, sint iurati, quia licet sint inualidi, tamen, quia sunt iurati, proceditur ad executionem, non obstante nullitate contractus, seu obligationis, *vt refert, & sequitur Galles.ad form. camer.oblig.par.1.q.3. n.5.tomo 6.par.2. fol.351.*

33 Declara tertio restringendo, vt nullitas obligationis principalis non annullet obligationem fideiussoriam accedentem, quando nullitas obligationis principalis est inducta aliquo fauore speciali, quia tunc licet tollatur principale, tamen remanet accessorium: quare licet obligatio minoris, non seruata forma statuti, sit nulla, tamen obligatio fideiussoris remanet valida, *Paris.cons.16.circa præsentem num.110.& seqq.lib.2.quem refert, & sequitur Galles.d.quæst.3.n.7. & Crauet.tract.de indemnitatib.mulier. num.19.vers.quarto principaliter tomo 6.par.2. fol.282.* & maximè quando fideiussor se obligat vt principalis, *Paris. & Galles. vbi supra.*

34 Extende quartò, vt extra casum præcedentis secundæ extensionis habeat locum, etiam si nullitas non sit notoria ex actis, sed tamen possit incontinenti probari, quia adhuc impediet executionem instrumenti, seu vnius sententiæ innapellabilis, *Bart.in l.4.§.condemnatum sub num. 3.ibi, si vero incontinenti.ff. de re iud.* dicens, quod si exceptio nullitatis possit incontinenti probari, impediret executionem, quia in executione sententiæ debet adhiberi cognitio summaria, *Socc. in reg.122. exceptio nullitatis fall.1. Vital.tract.de claus.in claus.nil nouari nullitate pend. n.7.in fine, & n.8.tomo 18.fol.382.Staph.tract.de signat.liter.iustit.rubr.de sanatione contractus inualidi, sub n.12. ibi, idem quando fol.288.in paruis Contar.in l.vnica,lim.7.n.56 & 57.& nu.65.vers.et pro complimento euidens.idq; C.si de mom.poss.et Galles.quem citaui, et sequutus sum supra sub n. 30.* & adde quæ scripsi conclus.præcedenti *n.60.et seqq.* & cum hac extensione residet meo iudicio Franch. *in c.63. dilecto, sub n.26.q.10.vers.circa secundum de effectu suspensionis de appell.* & pro hac extensione adde, quæ scripsi *supra n.5. vers.primus casus.*

35 Re-

35 Restringe hanc extensionem, vt non procedat quando iudex suspicatur, exceptionem nullitatis (quamuis eius probatio offeratur incontinenti) esse calumniosam, & oppositam causa morandæ solutionis, quia iudex tunc potest adhuc procedere ad executionem, *Rip. in l. 4. §. condemnatum num. 14. fall. 1. ff. de re iud.* & adde quæ scripsi *co* ... *præced. n. 78.*

36 Declara primo, vt hæc suspicio debeat esse talis, vt ex ea iudici constet de calumnia excipientis de nullitate, *Franch. in d. c. dilecto sub num. 26. vers. tu intellige.* quare suspicio debet esse vehemens, quia leuis non sufficit, *Contar. in l. vnica, lim. 7. sub num. 46. vers. posset tamen, & num. 48. vers. regulariter C. si de mom. poss.* in summarijs tamen & executiuis, in quibus agitur de sola possessione, leuior calumniæ præsumptio sufficit, *Contar. dicta lim. 7. n. 49. & 50. vers. verum.*

37 Cæterum, nisi constet de calumnia per coniecturas, indicia, & argumenta, iudex non potest de ea suspicari, quando offertur probatio incontinenti de nullitate, *per ea, quæ scripsi concl. præced. sub n. 60. vers. ratio.* & quod requirantur coniecturæ, quæ militent contra oblatam incontinenti probationem, scribunt Rip. *in dict. §. condemnatum, num. 14 in fine,* & Contar. *d. lim. 7. sub num. 46. vers. posset.*

39 Declara secundo, vt, si de calumniæ suspicione non appareat in actis, iudex sit cautus, vt faciat redigi apud acta ea, quę calumniæ suspicionem inducunt, quia alias sibi non crederetur, *Contar. d. lim. 7. sub num. 50. & 51. vers. quod si.*

40 Extende quinto, vt nullitas notoria patens ex actis intantum possit opponi à parte, & opposita impediat executionem, vt iudex etiam ex officio debebat illam opponere sine partis allegatione, & illam discutere, *Ancb. cõs. 211. de iure communi sub num. 4. vers. vlterius aduertendum, & Vant. tract. nullit. rubr. quis possit dicere de nullitate, nu. 57. vers. & ne dum. fol. 377.* & ita seruatur, nullitas enim, resultans ex actis, & notoria, non indiget aliqua propositione, seu allegatione, sicq; limitatur illud, quod dicimus, notorium releuare ab onere probandi, sed non ab onere allegandi, nam debet intelligi de alio notorio; quam de notorio resultante ex actis, *Vant. d. rubr. quis possit dicere de nullitate, nu. 52. & 53.* & quod notorium releuet etiam ab onere allegandi, quando apparet ex actis, scribit Dec. *in c. 59. vt debitus n. 11. & 12. de appell.*

41 Limita II. quando executio sententiæ esset irretractabilis, quia tunc nullitas, tam agendo, quam excipiendo impedit executionem, *vt late retuli, et sequutus sum concl. præced. n. 47. vbi vide.*

42 Amplia, & sublimita hanc limitationem, prout ampliaui, & limitaui *concl. præcedenti, n. 75. et seqq. et num 77. et seqq.*

43 Limitatur III. quando exciperetur de nullitate proueniente ex defectu iurisdictionis, quia hæc exceptio impediret executionem, cum non censeatur exclusa ab executione sententiæ, *Card. Alex. in capit. 63. dilecto sub nu. 71. fallen. 6. de appel.* & clarius Rip. *in l. 4. §. condemnatum. nu. 23. restrict. 2. ff. de re iud. Vant. tractat. null. rubr. quot. et quib. mod. nullitas etc. num. 33. fol. 380. Lancell. tract. de attent. par. 2. c. 17. de attent. nullit. penden. n. 100. sublimit. 2. fol. 398.*

Ratio huius limitationis est triplex. Prima, quia exceptio nullitatis ex defectu iurisdictionis negat, sententiam esse latam, quia sententia non potest ferri, nisi à iudice habente iurisdictionem; sed quantumuis sit prohibita exceptio in aliquo actu, nunquam intelligitur prohibita negatio, seu exceptio, qua negatur actus, *testibus Bar. et Ant. de Canar. quos retuli, et sequutus sum infra sub n. 50. versic. primus.* Et hoc est, quod sentit Gloss. fin. *in clem. vnica, de sequestr. poss. et fruct.* dicens, quod potest opponi nullitas, per quam negatur iurisdictio. Secunda ratio est, quia sequeretur absurdum, vt quilibet iurisdictionem non habens valeret sententiam proferre, *Ruginel. tract. de appell. §. 12. glos. 2. cap. 4. sub num. 1.* & quod alias sequeretur absurdum, vt quis posset habere tres sententias à tribus personis priuatis nullam iurisdictionem habentibus scribit *eod. tract. §. 4. cap. 2. n. 137. in fine, & 138.* Tertia ratio est, quia hæc nullitas est notoria, vt dixi *concl. præc. nu. 39. vers. hæc nullitas.* sed nullitas notoria non est exclusa, & retardat. Ergo &c.

44 Amplia primo hanc limitationem, vt procedat etiam si exceptio istius nullitatis requireret altiorem indaginem, quia nihilominus impediret executionem, *vt scribunt Rip. Vant. & Lancell. in locis proxime citatis, numero præcedenti.*

45 Amplia secundo, vt procedat etiam si ageretur de executione trium sententiarum conformium, vt deducitur ex Glos. *fin. in clem. 1. de sequestr. poss. & fruct.* & scribũt Mars. *in pract. crim. §. oportune numero 28. Dec. cons. 8. viso puncto sub n. 7. Rip. in l. 4. §. condemnatum sub num. 24. restrict. 2. ampl. 3. ff. de re iud. Gabr. in concl. lib. 6. de statut. conclus. 3. num. 9. ampl 7. Vant. tract. nullit. rubr. quis possit dicere de nullitate, nu. 37. fol. 376. Natt. cons. 271. concurro in sententiam n. 4. Couar. pract. qq. cap. 25. n. 4. folio 529. Lancell. trac. de attent. par. 2. c. 17. de attent. nullit. pend. nu. 101. fol. 398. Crescen. decis. 22. alias 6. lib. 2. tres sententiæ de senten. & re iudic. Marches. tractat. de commiss. par. 2. de commiss. super nullit. c. 2. n. 11. in fine, & seqq. folio 142. & seq.* quod idem scribit *in 2. impressione, c. 1. n. 78. in fine, folio 338.* & quod d. Gloss. fin. *in clem. 1. de sequestr. poss. & fruct.* sit communiter approbata testatur, & sequitur Vant. *dict. tract. nullit. rubr. quoties & intra quod tempus &c. sub num. 5. vers. idcirco fol. 383.*

46 Amplia tertio, vt procedat etiamsi lex diceret, executionem faciendam, non obstante nullitatis exceptione, *Rip. in l. 4. §. condemnatum sub num. 23. restrict. 2. ff. de re iud. fol. 26.* adde quæ scripsi *concl. præcedenti n. 59. substric. 5. & substric. 8.*

47 Amplia quarto, etiam si excipiens promisisset cum iuramento non allegare nullitatem, quia nihilominus poterit allegare nullitatem prouenientem ex defectu iurisdictionis, *Franch. in cap. 63. dilecto nu. 120. & seq. q. 50. lim. 4. & Card. Alex. sub nu. 85. fall. 4. de appell. & alij, quos referunt, & sequuntur Vant. tract. null. rubr. quis possit dicere de nullitate, sub n. 37. ibi, etiam si quis iurasset fol. 376. & Gabr. in concl. lib. 6. tit. de statut. ampl. 5. n. 7.* hancque ampliationem amplexus est etiam Lancell. *tract. de attent. p. 2. c. 17. de attent. nullit. pend. n. 104. fol. 398.*

Contrariam opinionem videtur firmare Rip. *in l. 4. §. condemnatum n. 24. restrict. 2. ampl. 1. ff. de re iud. fol. 36.* dicens, quod sicut is, qui in specie cum iuramento permisisset non allegare nullitatem iurisdictionis, non esse audiẽdus, veniendo contra proprium iuramentum, ita, inquit, non debet audiri is, qui generaliter promiserit nõ dicere de nullitate, quia iuramentum habet, inquit, vim specialis renuntiationis.

Confirmatur hæc contraria opinio, quia actus nullus sustinetur iuramento, & ideo nullitas in actu iurato non impedit executionem illius actus, vide *supra n. 32.* & de efficacia iuramenti, & necessaria illius absolutione vide quæ scripsi *lib. præcedenti, c. 2. n. 117. & 118.*

Retenta hac contraria opinione.

48 Extende eam, vt procedat non solum quando constat, quod renuntians nullitati sciebat iurisdictionis defectum, sed etiam quando est dubium, an sciuerit, quia adhuc non poterit allegare nullitatem; nam cum cõtrahens teneatur scire conditionem eius, cum quo contrahit, præsumitur, quod sciuerit conditionem eius, qui sententiam erat laturus.

Nec obſtat, ſi dicatur, quod pacto priuatorum non poteſt dari iuriſdictio; *Rip. in l.4.§. condemnatum, ſub n. 24.ff.de re iud.* & dixi *lib.præced. c.2.ſub n.4.& hic ſupra q. 17.limit.47.memb.3.num.10.* Et quod neque poteſt tolli ſubſtantialis ordo iudicij, ita vt ſententia valeat, teſtibus ijs, quos retuli, & ſequutus ſum *eod. libr. præced. cap.8. numer.454.*

Quia reſpondeo, quod ſententia valebit in vim pacti, & in vim pacti mandabitur executioni; vel dic, quod licet partes non poſſint validare ſententiam nullam, tamen poſſunt paciſci, quod mittatur executioni, per ea quæ ſcripſi *ſupra ſub n.8. extenſ.3.*

49 Reſtringe eandem contrariam opinionem, vt non ſit vera, quando conſtat, quod is, qui iuramento renuntiauit nullitati, ignorabat incompetentiam, ſeu defectum iuriſdictionis, quia tunc poterit opponere de nullitate; nam iuramentum non extenditur ad ignorata, quia in ignoratis, & incogitatis deficit conſenſus, *Bar. Iaſ. Rol. à Vall. Neuiz. Natt. & Rom. quos in alio caſu retuli, & ſequutus ſum lib.præced. c.2. n.139. & n.424.* & iuramentum non ſupplet conſenſum, *Tiraq. in l.ſi vnquam, in præfatione, n.148. verſ.hanc poſteriorem, C.de reuoc.donat. fol.40. & tractat.de legibus connub. in verbo, experſ.gloſ.7. n.154. verſ.quod tamen, fol.331.*

50 Amplia quinto declarando vniuerſam limitationem, diſtinguendo duos caſus principales.

Primus caſus eſt, quando allegatur omnimodus defectus iuriſdictionis, eo quia nunquam data fuerit iuriſdictio in cauſa & iſto caſu dico, quod hæc nullitas ex defectu iuriſdictionis nunquam videtur excluſa, quia cum ſententia, lata a priuato ſine aliqua iuriſdictione, careat prima ſubſtantia, nullatenus eſt ſententia, & lex, ſeu ſtatutum excludens exceptionem ab aliquo actu, ſemper admittit exceptionem, quia negatur penitus actus, *Card. Alex. in c. 63. dilecto, ſub n.71. fall.6. & ſub n.87. q.14. fall.4. de app.* & quod ſtatutum, prohibens opponi de nullitate, non habeat locum in nullitate, quæ procedit ex defectu totalis iuriſdictionis, declarat Pariſ. *Conſ.109. omiſſo, n.3. & 4. lib. 4.* & quod ſtatutum, prohibens poſſe opponi exceptiones contra inſtrumentum publicum, non tollat exceptionē, quod illud non eſt inſtrumentum publicum, & conſequēter poſſit opponi contra ſolēnitates inſtrumenti, vt ſunt, anni domini, indictio, ſubſcriptio notarij & ſimilia, ſcribit Bar. *in l.1.§.et paruit, ſub n.3. verſ.iſta gl. ff. quod vi aut. clam.* quem refert, & ſequitur Ant. de Canar. *tract. de exec. inſtr. q.11. verſus finem, ſub n.22. to 5. fol.41.* Quare concordant iſto caſu omnes * Doctores, quod nullitas poſſit opponi, & oppoſita impediat executionem ſententiæ, & iſto caſu procedant limitatio, & extenſio, quas ſcripſi *ſupra n.43. et ſeqq.* in quibus dixi, quod nullitas ex defectu iuriſdictionis impedit executionem, etiam ſi cognitio nullitatis requireret altiorem indaginem, & etiamſi ageretur de executione trium ſententiarum conformium.

51 Secundus caſus eſt, quando non allegatur omnimodus defectus, cum iudex habuerit iuriſdictionem in illa cauſa, ſed tamen allegatur defectus iuriſdictionis, eo quia protulit ſententiam tempore, quo iuriſdictio erat ſuſpenſa, & iſto caſu ſunt adhibendæ duæ conſiderationes.

Prima conſideratio eſt; an nullitas opponatur aduerſus tres ſententias conformes; & in iſta conſideratione ego concluderem, nullitatis exceptionem non eſſe admiſſibilem ad retardandam executionem trium ſententiarum conformium, *Gloſſ. Card. Alex. & alij citati num. ſeq.*

52 Exemplifica primo hunc ſecundum caſum in hac prima conſideratione, quando vna ex tribus ſententijs diffinitiuis, & conformibus fuit lata, pendente appellatione ab aliqua interlocutoria, & in cauſa appellationis a dicta interlocutoria fuit pronunciatum, bene appellatum; quo caſu & ſi ex iſta pronuntiatione, quod ſit bene appellatum ab interlocutoria, conſtet de nullitate illius ſententiæ diffinitiuæ, quæ fuit lata, pendente appellatione ab interlocutoria, tamen non obſtante hac nullitate, tres ſententiæ mandantur executioni, *vt latius retuli, & explicaui ſupra numero 27. verſ. contrarium,* quia iſte defectus iuriſdictionis ſuperuenit ex accidenti; nam iudex bene habebat iuriſdictionem, ſed ex accedenti amiſit, & ideo hæc nullitas non retardat executionem trium ſententiarum conformium, Card. Alex. *d.cap.63. dilecto ſub num.71. fallent. 7. ibi, aut opponitur de appell.* & Couar. (quamuis is in meo libro ob ineptam impreſſionem confusè, ac ſibi contrarius videatur loqui) *pract. qq. cap.25. ſub numero 4. verſ.7. verſus finem, ibi, at vbi iudex iuriſdictionem ab initio habuit,* & ita apertè ſentit Alex. *conſ.77. in cauſa & lite ſub num.9. verſ. nec obſtat ſi contrarium lib.2.* vbi reſpondendo motiuo, declarat, dictam Gloſ. quæ oſtendit, non admitti nullitatem ex defectu iuriſdictionis aduerſus tres ſententias conformes, procedere quando defectus iuriſdictionis oritur poſt latam ſententiam; & ita intelligas Ripam *in l.4. §. condemnatum, num.25. limit.1. ff. de re iu-*

53 *dic.* dum allegat eandem, Gloſ. ſupra citatum † & à fortiori dico hic obiter quòd ſicut nullitas detecta ex eo, quod eſt pronunciatum fuiſſe appellatum ab interlocutoria, non impedit executionem, ita à fortiori non impedit pendentia cauſæ appellationis ab interlocutoria, *Gabr. in concluſ. lib.2. titul. de execut. rei iudic. concluſ.1. ampl.3. num.6.*

54 Exemplifica ſecundo, quando vna earum trium fuiſſet lata tempore feriato in honorem Dei; quo caſu licet ſententia ſit nulla per ea, quæ ſcripſi *lib. præced. cap.5. num.17. & ſeqq* & in terminis retuli, & ſequutus ſum *eod. lib. præced. c.3. n.288. & 289.* & nullitas dicatur apparere ex ſe, nullo alio extrinſecus probato, *vt retuli, & ſequutus ſum concl. ſeq. n.114.* tunc eiuſmodi nullitas non eſt releuans contra rem iudicatam trium ſententiarum conformium ſecundum doctrinam Cardinalis Alex. Rip. & Couar. *in locis ſupra proximè citatis*, dum ſcribunt, quod exceptio defectus iuriſdictionis qui ſuperuenit ex accidenti, ſeu nullitas non impedit, ſi iudex, qui ſententia tulit, non carebat omnino iuriſdictione, licet eſſe ſuſpenſa, vel exceptione elidibilis, & Pariſ. *conſ.109. omiſſo n.9. lib.4.* dicens quod vbi iudex habebat iuriſdictionem; ſed illa poterat elidi, exceptio talis defectus iuriſdictionis non totalis non poteſt opponi in cauſa ſtatuti, prohibentis oppoſitionem nullitatis.

Confirmatur hæc amplificatio, quia licet vna ſententia ſit nulla, tamen ſi fuerit duabus alijs valide confirmata, remanent tres ſententiæ conformes, *vt retuli ſupra q. 17. limit.1. num.24.* ſimiliter licet ſententia ſit nulla, ſi tamen fuerit valide confirmata, & iſta confirmans fecerit tranſitum in iudicatum, non poteſt amplius queri de nullitate ſententiæ confirmatæ, *Additionat. ad Alex. conſ.77. in cauſa & lite, ſub num.8. in verbo defectu in fine lib.2. & Pariſ. ſupra proximè citatus* & adde quæ ſcripſi *ſup. qu.11. num.120.*

Contra hanc exemplificationem inſurgo, qui Card. Alex. & alij, à nobis citati ſupra *num. 52.* loquuntur in caſu, quo ſententia fuit lata valida, ſed poſtea, ſuperueniente ſententia ſuper appellatione interpoſita ab interlocutoria, redditur inualida, imo ſupra *ſub num.29. verſ. non diſcedo* dixi quod eo caſu fuerat denuo appellatum à ſententia, lata in cauſa appellationis ab interlocutoria, quæ appellatio ſuſpendebat effectum ſententiæ, & conſequenter nullitas ſententiæ erat ſuſpenſa: ſimiliter Rip. & Pariſ. citati ſupra hoc eodem numero in exemplificatione, loquuntur in caſu ſequenti exemplificationis, quando iuriſdictio non deficiebat, ſed poterat exceptione elidi, qui caſus eſt ſimiliter omnino diuerſus,

uersus, quia si iurisdictio non fuit elisa, remansit, sicq; cessat defectus iurisdictionis.

Ego non audeo recedere ab ista exemplificatione, quia licet casus, in quo loquuntur Doctores citati, habeat particularem rationem, tamen exempla non restringunt regulam; magna est virtus trium sententiarum conformium, & aliud est deficere semper & omnino iurisdictionem, & aliud deficere quandoquid seu suspensam esse.

55 Exemplifica tertio, quando duo, pluresue iudices habent iurisdictionem cumulatiuam, qualem habet in causis ciuilibus Senator vrbis, & duo Collaterales, quia si in causa processerit Collateralis, cui erat præuentio non fuerit opposita, nihilominus Collateralis, reijciendo expressè, vel tacitè præuentionis exceptionem, processerit ad vlteriora processus, & sententia non possunt impugnari de nullitate, quia licet Collateralis iurisdictio in illa causa esset elidibilis per exceptionem præueutionis, tamẽ is habebat iurisdictionem. *Paris.cons.*109 *sub n.*4.*&* 5.*lib.* 4. quem refert & sequitur Couar. *pract.qq.c.*25. *sub nu.*4. *vers.septima prope finem, fol.*530. & ita sentit Rip. *in d.l.*4. §.*condemnatum n.* 25.*ff.de re iud.*

Imo in casu huius exemplificationis cessat nullitas, quia, præuentione non opposita, processus est validus, *vt ex Innoc. Ang. Vant. Afflict. & alijs retuli. & sequutus sum supra lib.*1. *cap.*12.*num.*67. sicque cessat defectus iurisdictionis; opposita autem præuentione si iudex præuentus non desistat, potest appellari, *vt retuli, & sequutus sum eod.c.*12.*num.*71. & erit iusta caussa appellandi, *vt scribit Ant.de Butr.in cap.*9.*cum M.Ferariensis sub n.*59.*vers.primus de constitut.* alias non appellando, processus remanet validus, quia iudex, procedendo ad vlteriora, videtur tacitè pronuntiasse, se esse competentem, à qua tacita pronuntiatione debet appellari, per ea quæ scripsi supra *libr.* 1.*c.*101.*sub nu.*17.*&* 18.*& supra quæst.*12.*nu.*84.*&* 85.*& quæst.*17.*lim.*6.*mem.*7.*nu.*47. & ideo si iudex, allegatus suspensus, procedat, & pars non appellet, processus tenet, vt scribit Rot. quam citaui *d.cap.*101. *sub num.*16. *vers.contrariam.*

56 Exemplifica quarto, quando constant de commissione causæ, directa iudici, qui tertiam tulit sententiam, quia dicitur constare de fundamento iurisdictionis, & ideo licet non appareat, commissionem fuisse illi iudici præsentatam, tamen sententia est executioni demandanda; cum enim constet de principio iurisdictionis, & de sententia dicuntur verificata extrema, quibus verificatis, media præsumuntur, *Crescen.decis.*22.*alias* 7.*lib.*2.*tres sententiæ de sent. & re iud.* quem referunt, & sequuntur Lancell. *tract.de de attent.par.*2.*cap.*17.*de attent.nullit.pend.n.*103. *fol.*398.*Ruginel.tract.de appell.*§.4.*c.*2. *sub n.*144.*& Marches.tract.de commiss.par.*2. *de commiss.sanat.nullit.c.*1.*nu.* 79.*fol.*388.*in secunda impress.* addens, quod si peteretur sanatoria, non esset deneganda.

† Sciendum tamen est, cum solum posse allegare nullitatem, in cuius fauorem actus fuit inductus, *Glos.et DD.in l.* 2.*C.de iure emphy.*

57 Secunda consideratio est, an nullitas opponatur contra executionem vnius sententiæ, seu instrumenti, habentis executionem paratam; & in hac consideratione ego, vt aliqua remaneret differentia inter tres sententias conformes, & vnicam sentẽtiam, seu instrumentum, dicerem, nullitatem ex defectu iurisdictionis posse opponi, quamuis iurisdictio non omnino, & non ab initio defecerit, & in terminis huius considerationis potest procedere secunda appellatio, & opinio contra secundam limitationẽ quas non figendo pedes, recenset Gabr. *in conclus.libr.*6. *de statut.concl.*3.*n.*4.*et sub n.*11. dicens, posse dici de nullitate ex defectu iurisdictionis, quamuis iudex, qui sententiam tulit, non esset omnino incompetẽs, quia non caruerit ab initio iurisdictione: sum expeditus ab hac quinta ampliatione, posita *sup.n.*50.

58 Amplia sexto, vt procedat etiam si statutum prohiberet, posse dici de nullitate, quia nihilominus exceptio iurisdictionis, seu potestatis nunquam videtur à statuto exclusa, *Franch.Card. Alex.quos citaui, et sequutus sum concl. præceden.n.*59.*subrestric.*5.*et* 8.*et alij*, quos abundanter refert, & sequitur Alex. *in cons.*77.*in causa et lite sub n.*8.*et* 9.*lib.*2.& post eum latè Gabr. *in conclus.lib.*6. *tit.de statut. conclus.*3.*nu.*1.& quod statutum disponens, quod in executione sentẽtiæ nulla exceptio possit opponi, non intelligatur de exceptione, proueniente ex defectu iurisdictionis iudicis iudicantis, scribit Franch. *in c.*7.*si duobus col.*6. *n.*20. *de appell.*

59 Declara vt, si statuto sit prohibita nullitas præter aliquam, vt puta, præter nullitatem iurisdictionis, tunc illa debeat expressim allegari, quia allegãdo simpliciter nullitatem, non admitteretur, *Tiraq.trac.de pœn.temp.in præfat.n.*60.*vers.sequitur etiam fol.*8.*et Contar.in l.vnica, lim.* 7.*sub n.*69.*vers.item intellige, et numer.*70.*C.si de mem.poss.* vbi tamen declarat, hoc esse verum, si aduersarius opponat; alias, eo non opponente, admitteretur simplex allegatio nullitatis.

60 Amplia septimo, vt in tantum exceptio nullitatis ex defectu iurisdictionis possit opponi, vt iudex eam attendere debeat, etiam parte non opponente, *Gail in pract.obseru.lib.*1. *obseru.*123. *n.*2. nullitas enim ex defectu iurisdictionis dicitur notoria, euidens ex actis, & ideo potest opponi à iudice, etiam parte tacente per ea quæ Anch. & Vant. retuli, & sequutus sum *supra numero* 40.*vers.extende quinto.*

61 Amplia octauo, vt nullitas ex defectu iurisdictionis possit allegari etiam si extet confessio eius, qui nullitatem allegat, sicut scribit Card. Alex. *infra citatus*, quia & si confessio sanet omnes defectus processus, vt ex Bar. Alex. Ias. & alijs retuli, & sequutus sum *conclus.præcedenti, n.*71.*vers. ratio.* etiam si nullitas proueniret ex defectu citationis, & ideo executio relaxata contra confessum non reuocatur tanquam nulla ex defectu citationis, *Rot.diuers.decis.*151. *Faustinus num.*5. *par.* 2. & etiam si nullitas proueniret ex eo, quòd sententia sit lata post instantiam, seu quia non fuerit seruata forma mandati, vt *scribit Card. Alex.infra citatus.*

62 Tamẽ si nullitas processus prouenit ex defectu iurisdictionis, confessio partis confitentis intentum aduersarij non iustificat processum, *Card. Alex.c.*63.*dilecto sub num.* 6.*de appell.*

63 Limita I V. vt non procedat in nullitate proueniente ex defectu consensus, & habilitatis personæ contrahentis, quia talis nullitas potest opponi, & opposita impedit executionem contractus, etiam si in ipso contractu promissum sit non opponere nullitatem, *Galles.ad form.cam. oblig.par.*1.*q.*3.*n.*6.*par.*2.*fol.*352.

64 Limita V. vt non habeat locum in nullitate, quæ deducitur, per viam appellationis incidenter, & accessoriè ad ipsam appellationem, *iuxta quæ scripsi supra concl.*3.*n.*11. quia hæc nullitas impedit executionem sententiæ, & ea pendente, nihil est innouandum, sed omnia vti attentata venirent reuocanda, *vt scripsi concl.præced.n.*92.*et* 93. vbi vide.

XIX. QVÆSTIONIS. REM. I. CONCL. VI.

SVMMARIA.

*NVLLITAS eorum, quę fiunt extra iudicium deducitur coram ordinario, n.*1.

Nullitas sententiæ interlocutoriæ ante diffinitiuam deducitur coram eodem iudice, qui interlocutoriam tulit, num. 2.

— Extenditur hoc quinque modis. — Primo vt nullitas deduci non possit coram superiore, num.3.— Secundo, vt idem iudex possit contrariam interlocutoriam ferre, nu.4. — Tertius, vt ipse solus possit eam, vti nullam reuocare, n. 5.— Quarto, vt neque iudex, ad quem esset appellatum, possit de nullitate cognoscere, num.6.& seqq. in quibus restringitur.— Quinto, vt etiam iudex delegatus possit cognoscere de nullitate intrlocutoriæ n.12.

Infertur, quod sicut iudex potest cognoscere de nullitate, ita etiam potest reuocare, num.13.— Ampliatur hæc illatio multipliciter, num.14.& seqq.— Subinferuntur multa, n. 23.& seqq. — Limitatur eadem illatio nouem modis. — Primo, vt non procedat in interlocutoriæ habente vim diffinitiuæ, n.26.& seqq. in quibus sublimitatur, & exemplificatur.— Secundo interlocutoria, quæ post se non expectat aliquam diffinitiuam, n.37.& seqq. in quibus exemplificatur, & sublimitatur. — Tertio in interlocutoria super incompetentia, num.15.& seqq. in quibus extenditur, & sublimitatur,— Quarto in interlocutoria bis confirmata, n.61.& seqq.— Quinto in interlocutoria appellata, n. 66.— Sexto in interlocutoria executioni demandata, n.67 — Septimo, quando iudex non dat Apostolos, num.68.— Octauo quando iudex ad quem inhibuisset., n. 69.— Nono in interlocutoria lata simul cum diffinitiua, n.70.

Regula prima est, quod nullitas sententiæ diffinitiuæ potest principaliter sine appellatione cognosci tam ab eodem iudice ordinario, qui sententiam tulit, quam à superiore, n. 73.& seqq in quibus, an & quando inferior possit cognoscere de nullitate.— Declaratur decem modis hæc regula. — Primo, qui sint iudices ordinarij in Romana Curia, n.79 — Secundo, ordinarios esse Primates, Archiepiscopos &c. numero 80.— Quarto, Episcopus, & Vicarius reputantur vnus, numero 82.— Quinto, successor, & prædecessor reputantur vnus, num.83.— Sexto qui sit superior, qui potest adiri via nullitatis sine appellatione, num.84.& 85. — Septimo procedit regula in nullitate principaliter deducta, secus si incidenter, numero 86.& 87.— Octauo non procedit in nullitate aduersus sententiam latam pro apertione testamenti, &c. numero 88.— Nono non procedit, quando in sententia versantur sordes iudicis &c. n.89.— Decimo procedit in iudice ordinario non autem in delegato, num.60.& seqq. in quibus ampliatur, et limitatur multipliciter hæc eadem decima declaratio loquens de delegato.

Regula secunda est, quod qui cognoscit de nullitate sententiæ diffinitiuæ, pooest, vbi sententia fuerit reperta nulla, eadem reuocare, n.109.et seqq. in quibus declaratur.

De nullitate sententiæ potest agi coram eodem iudice, & coram superiore: hæc conclusio habet innumerabiles declarationes, & fallentias; ego materiam quo faciliori possum ordine explicabo; assumendo in primis duas inspectiones.

1 Prima inspectio est de nullitate eorum, quæ fiunt extra iudicium, puta, contractuum, testamentorum, & similium; & concludendo, nullitatem hanc per modum agendi esse deducendam coram iudice loci ordinario competente, *Vant. tract. nullit. rubr. coram quo possit et debeat etc. num.1. vers. ex quorum fol.374. et Mynsing. in sing. obseru. cent.5. obseru.92. illud n.3.* & quoniam hoc non habet dubium, *test. eod. Vant. vbi supra* & non respicit scopum nostrum, non insisto.

2 Secunda inspectio est de nullitate eorum, quæ aguntur in iudicio, & hanc, quæ respicit scopum nostrum, diuido in duos casus principales.

Primus casus est in nullitate ante sententiam diffinitiuam, vt puta, quia intentetur nullitas alicuius decreti, seu sententiæ interlocutoriæ.

Secundus est in nullitate post sententiam diffinitiuam, de quo egi infra numero 73.

¶ Capio primum casum in sententia interlocutoria; & concludo, eius nullitatem esse deducendam coram eodem iudice, qui interlocutoriam tulit, ne diuidatur continentia causæ, *Franch. in cap. 63. dilecto sub num.67. vers. tertio limit. et Card. Alex. num.59. ibi, sed quid de interlocutoria de appellat.* & quia iudicandum est ex eisdem actis, *Vant. tract. nullit. rubr. coram quo possit, et debeat etc. sub n. 2. vers. aut agimus, fol.374. et Mynsing. in sing. obseru. cent.5. obseru.92. n.4.*

3 Extende primo hanc conclusionem, vt in tantum nullitas sententiæ interlocutoriæ sit deducenda coram eodem iudice, vt coram superiore deduci non possit, *Card. Alex. in c.63. dilecto, sub n.58. ibi, aut loquimur in ordinario, de appell. et Vant. eadem rubr. coram quo possit et debeat etc. sub n.2. vers. et quod isto casu.*

4 Extende secundo, vt is qui eam tulit, possit non solum cognoscere de eius nullitate, sed possit etiam contrariam ferre per ea quæ scripsi *infra num. 19. et sub num. 109. vers. amplia.*

5 Extende tertio, vt in tantum possit cognoscere de eius nullitate, vt eam ipse solus, & non alius possit vti nullam reuocare, *Felyn. in c.9. in literis n.4. in fine vers. primo tandem declara, et n.5. de off. et pot. iud. del.*

6 Extende quarto, vt in tantum iudex, qui tulit interlocutoriam, & non alius debeat cognoscere de eius nullitate, vt neq. iudex ad quem fuerit appellatum, possit de ea cognoscere *Vant. d. rubr. coram quo possit etc. sub n.6. vers. et graue esset, ibi, si vero nullitas, fol.374. et Mysing. in sing. obseru. cent.5. obseru.92. illud, sub n.4.* & quæ appellans ab interlocutoria non possit dicere de nullitate coram iudice ad quem, scribunt Guid. Pap. *tract.2. de appell. q.67. n. 48. fol.59. Franch. Vestr. et Grauat. quos citaui, et sequutus sum supra conclus.3. n. 17.* & quod nullitas interlocutoriæ non possit per se moueri coram superiore, scribit Bal. *in l.3. aduersus sub num.1. C. si aduers. rem. iud.* quem refert, & sequitur Rip. *in l.14 quod iussit, num.70. vers. quarto intellige, ff. de re iud.* & quod non possit adiri superior sed solum is, qui iudicauit scribit Franch. *in d. c.63. dilecto sub n. 67. q.27. lim.3.*

7 Restringe primo hanc extensionem, vt non procedat, quando nullitas interlocutoria deduceretur expressè simul cum appellatione, quasi per modum causæ, tanquam grauamen pro iustificatione appellationis interpositæ, quia isto casu posset iudex ad quem de ea cognoscere ex quo est annexa, & inseparabilis ab appellatione, *Franch. d. cap.63. dilecto, sub n.54. vers. secundo intellige q. 19. Card. Alex. sub num.59. ibi, sed quid de interlocutoria, de appell. et ex alijs refert, et sequitur Vant. tract. nullit. rub. coram quo possit etc. n.4. vers. si nullitas, et Mysing. sing. obser.92. illud, sub n.4.*

8 Intellige hanc restrictionem, vt procedat dummodo in causa appellationis iustificetur illa nullitas, quæ fuit adducta pro grauamine, quia non sufficeret probare aliam nullitatem, *Franch. vbi supra.*

9 Restringe secundo, vt non procedat in nullitate, quæ incidenter proponitur, quia hæc nullitas, siue respiciat interlocutoriam, siue diffinitiuam, proponi debet coram eodem iudice, coram quo pendet causa, siue sit iudex causæ principalis, siue causæ appellationis, *Papien. in practic. in form. appell. à sent. diffin. in gloss. fuisse et ess. sub numero 7. fol.410.*

10 Restringe tertio, vt non procedat, quando appellatur ab interlocutoria, lata per modum attentati, quia tunc potest de eius nullitate per modum attentati cognoscere iudex ad quem, *Franch. eod. c. dilecto, n.54. q.19. et Card. Alex. n.59. in fine, de appell.*

11 Extende quarto, vt etiam delegatus possit cognoscere de nullitate suæ interlocutoriæ, ex quo nondum dici-

dicitur functus officio suo, *Card. Alex. in c. 63. dilecto sub n. 58. q. ibi in interlocutoria autem de appell.* & sentit aperte Vant. *tract. null. rubr. coram quo possit, & c. nu. 3. vers. in omnibus fol.* 374. dicens, quod in omnibus præterquam in diffinitiuis potest & debet tam ordinarius, quam delegatus iterum facere, quod minus rite fecit.

Subextende hanc extensionem, vt habeat locum etiam in interlocutorijs habentibus vim diffinitiuę, & si tamen earum prolatione non expiret iurisdictio iudicis delegati, quia isto casu delegatus poterit de illarum nullitate cognoscere ea ratione quia non dicitur expirasse eius iurisdictio, *Card. Alex. supra citatus.*

12 Declara eandem extensionem, vt licet iudex delegatus possit cognoscere nullitatem suæ interlocutoriæ, tamen eo omisso, nullaque etiam appellatione interposita, potest per viam simplicis querelæ adiri superior, qui delegauit, *Bal. in l. 3. aduersus n. 1. in fine, C. si aduers. rem. iud. Franch. in c. 63. dilecto n. 67. in fine vers. secundo intellige q. 27. de appell. & Rip. in l. 14. quod iussit sub n. 70. vers. quarto intellige ff. de re iud.*

13 Infero ex hac conclusione sic extensa, quod iudex sicut potest cognoscere de nullitate suę interlocutoriæ, ita etiam potest eandem interlocutoriam, quam ipse tulit, reuocare, *Ant. de Butr. in c. 60. cum cessante sub n. 10. vers. ad primum ibi, de interlocutoria autem Abb. n. 10. vers. quoad primam. Franch. n. 7. & 8. vers. si vero quæritur Card. Alex. n. 40. sit ergo regula, & Dec. n. 32. vers. quoad primum de appell. Ias. in l. 14. quod iussit n. 1. & Rip. n. 14. vers. regula est ff. de re iud.* & pro hac illatione adde, quæ scripsi *supra q. 17. lim. 47. mem. 1. n. 30. & seqq.*

14 Amplia primo hanc illationem, vt is, qui interlocutoriam tulit, possit non solum eam reuocare, sed possit etiam contrariam ferre, *vt dixi supra n. 5.*

15 Amplia secundo, vt non alius, quam ipse possit interlocutoriam, vti nullam reuocare, *vt scripsi supra n. 6.*

16 Amplia tertio, vt iudex possit interlocutoriam reuocare, etiam parte non petente, *Socc. in l. 14. quod iussit nu. 24. & 25. vers. ex hoc & docte. Ias. n. 30. ff. de re iud.*

17 Amplia quarto, vt in casu, quo reuocatio, interlocutoriæ non est prohibita, iudex possit reuocare inuitus etiam & contradicentibus ambabus partibus, *Franch. in cap. 60. cum cessante n. 4. not. 6. de appel.*

18 Amplia quinto, vt possit reuocare, etiamsi ab ea fuerit appellatum, *vide infra n. 28. & 59.*

19 Amplia sexto, vt possit reuocare, etiamsi in deterius reuocet, *Ias. in d. l. quod iuss. sub n. 5. ampl. 4.*

20 Amplia septimo, vt possit eam reuocare quandoq; vsq; ad sententiam diffinitiuam, *Ias. in d. l. quod iussit sub num. 5. ampl. 5. & Socc. num. 23. & 24* quia interlocutoria quoad iudicem non transit in rem iudicatam, *Glos. in capit. 3. Romana §. si vero in verbo, interlocutoriam de appellat. in 6. Franchius in c. 39. directè sub n. 6. conclus. 4. & cap. 60. cum cessante nu. 7. de appell.* & dixi supra *quæst. 12. nu. 95. & 96.* vbi declaraui.

21 Amplia octauo, vt possit eam reuocare, etiam non refectis expensis, quas fecerit is, qui interlocutoriam obtinuerat, & cuius præiudicium postea reuocatur, *Alex. in d. l. quod iussit n. 20. fall. 5. & Ias. n. 9. ampl. 9.* vbi testantur, & * sequuntur esse communem * opinionem, quam ego sequor cum distinctione, vt sit vera, si is, qui obtinet reuocari, non fuerit in culpa, aut negligentia, quare lata fuerit interlocutoria, secus si is fuerit in negligentia, seu culpa, & moueor ex eo, quia tunc ratione negligentiæ sapiunt naturam expensarum contumacialium, quas negligens debet reficere, *vt late scripsi supra q. 17. limit. 21. numero 67. & seqq.*

22 Amplia nono, vt etiam iudex delegatus possit suam interlocutoriam reuocare, *Glos. & Bar. in l. 14. quod iussit n. 8. q. 2. Alex. n. 4. vers. pro expeditione Socc. n. 7. ibi contrarium. Ias. n. 19. in fine, vers. in prima parte, & Rip n. 10. not. 1. & sub n. 14. ff. de re iud. Abb. in c. 60. cum cessante n. 3. not. 2. Franchius n. 3. vers. secundo tenementi, & Dec. nu. 15. not. 2. de appell.* & quod hæc sit regula, quilibet possit reuocare interlocutoriam, etiamsi sit iudex delegatus, scribit Felyn. *in c. 17. qualiter & quando nu. 6. vers. venio igitur, & in finem, ibi, & etiam habet locum de accus.*

Amplia decimo in executore mixto, *Rip. in d. quod iussit sub n. 14. ampl. 3.*

Amplia vndecimo, vt etiam arbiter possit interlocutoriam reuocare, *Rip. in d. l. quod iussit n. 14. ampl. 1.*

Amplia duodecimo, vt possit non solum reuocare interlocutoriam, sed etiam ipsam reuocationem, hacque ampliatione præcipuè vtitur Auditor Cameræ in materia executiua, *vt scripsi supra quæst. 17. lim. 47. memb. 1. numero 31.*

23 Subinfero primo, corroborando exemplis eandem illationem, quod iudex potest reuocare, & mutare primum bannum, quia interlocutoria, *Ias. in d. l. quod iussit n. 2. vers. secundo adde.* & adde quæ scripsi supra *lib. 1. c. 97. nu. 38. & 106. & supra q. 5. n. 91.*

24 Subinfero secundo, quod potest reuocare taxationem expensarum, *Iason. in l. quod iussit num. 6. ampl. 6.* etiam si eas taxauerit, præcedente iuramento partis, *Franch. in c. 60. cum cessante num. 24. lim. 11. & numero 53. vers. decimoseptimo de appell. & Asin. in prax. iud. §. 32. cap. 7. num. 1. et seqq. fol. 217.*

Tempora hanc sublimitationem, vt nõ procedat, quãdo taxatio est facta cum ipsa sententia diffinitiua, quia iudex non potest eam reuocare, *Franch. d. n. 53.* cum etiam illa taxatio sit diffinitiua, *vt ex eod. Franch. retuli et sequutus sum supra q. 17. lim. 21. n. 64.*

25 Subinfero tertio, quod potest reuocare secundum decretum, id est missionem in possessionem ex secundo decreto, *Ias. in d. l. quod iussit numero 7. et num 33. ibi, adde fortius ff. de re iud. adde infra numero 49.* quia hoc secundum decretum est sententia interlocutoria, *vt retuli et sequutus sum supra q. 17. limit. 6. memb. 4. sub numero 130. vers. ratio.*

Subinfero quarto, quod potest reuocare sententiam excommunicationis iniustè latam, *Ias. in d. l. quod iussit n. 8. ampl. 8. et Rip. sub nu. 14. ampl. 7.* & adde quæ scripsi *supra lib. 1. c. 97. n. 196.*

Reliquas sublimitationes, quæ possunt esse innumerabiles possunt esse interlocutoriæ, colliges ex his, quæ scripsi *supra quæst. 17. limita 47. memb. 1.* vide etiam *infra numero 54.*

Adde quæ scripsi supra *d. lim. 47. mem. 1. n. 34. et 35.*

26 Limita primo nunc eandem illationem, positam *supra n. 13.* vt non procedat in interlocutoria, habente vim diffinitiuæ, quia iudex qui eam tulit, non potest eam reuocare, *Glos. in cap. vlt. in verbo inanes de appell. in 6. Ant. de Butr. in capit. 60. cum cessante sub nu. 10. vers. ad primum ibi fallit primo, et Franch. num. 9. ibi, sed tamen limita de appellat. Alexand. in l. 14. quod iussit numero 17. fall. 4. Socc. num. 16. not. 9. Ias. sub num. 10. limita. 9. et Rip. n. 27. fall. 8. ff. de re iudic. Felyn. in capit. 17. qualiter et quando num. 7. fall. 1. de accusat. Rom. cons. 358. in præsenti. Capic. decis. 1. numero 27. Thom. Triuis. decis. 4. in vna iustinopolit. numero 28. vers. vltra quod lib. 1. Lancell. tractat. de attent. par. 2. c. 12. lim. 1. num. 18. 53. fol. 359. Brederod tract. de appellatione p. 2. tit. 3. col. 53. vers. sed tamen litera B.* & quod ita te- * nent omnes * testatur & sequitur Abb. *in cap. cessante num. 11. vers. hæc regula fallit.* quem ibidem refert & sequitur Dec. *n. 36. vers. primo conclusio.* de qua communi sententia sentit etiam Felynus *in d. capit. qualiter et quando sub numero octauo ibi, et est communis,* dicens, communem esse sententiam, quod interlocutoria, habens vim diffinitiuæ, reguletur, prout diffinitiua, & testatur expresse, &

& sequitur Gail. *in pract. obseruat. lib. 1. obseru. 130. num. 5 in fine*, & ego sequutus sum supra *libro primo capitulo 97. sub n. 105. vers. contrariam*, & in specie, quod delegatus non possit eam reuocare, quia facilius extinguitur iurisdictio delegati, quam iurisdictio ordinarij, Decius eodem capitulo cum cessante, *num. 15. & 16. not. 2.*

37 Contraria opinio, nempe quod possit eam reuocare, suadetur dupliciter.

Primo, quia sententia lata super desertione appellationis habet vim diffinitiuæ, & est interlocutoria solum ad effectum, vt possit reuocari, *Thess. Foss. decis. 122. tertio prouocare sub num. 12. vers. quinto dicentur*, & si iudex potest reuocare absolutionem ab obseruatione iudicij, & interlocutoriam, non esse ad vlteriora procedendum, & appellationem esse desertam, quæ tamen habent vim diffinitiuæ, *Magon. Lucen. Vincentius num. 20.* & multæ sunt interlocutoriæ, habentes vim diffinitiuæ, quæ non transeunt in rem iudicatam quoad iudicem, & possunt reuocari, *Achil. de Graff. decis. 31. alias 257. attentata reuocanda num. 2. de appell. fol. 117. & Mandos. tract. de commiss. in 17. commiss. appell. in 1. instant. in verbo, seu vim diffinitiuæ habeant. fol. 96.* & adde quæ scripsi supra *q. 17. lim. 47. memb. 1. sub n. 186. vers. declara.*

38 Secundo quia Doctores, tractantes quæ interlocutoriæ possint à iudice reuocari, sunt in diuersis opinionibus, quas hic summatim referam, & nunquam considerant, an interlocutoria habeat, vel non habeat vim diffinitiuæ, sed solum, an habeat, vel non habeat qualitates, de quibus in eorum opinionibus, nunc à me referendis.

Prima ergo opinio fuit Azonis, qui tenet, quod omnis interlocutoria, quæ non continet, aliquid dari, vel fieri, potest reuocari; sicque sententia momentaneæ possessionis, quæ continet, aliquid dari, vel fieri, non potest reuocari, & consequenter omnis interlocutoria, per quam deciditur incidens, vel emergens, potest reuocari; hancque Azonis opin. recensent Glos. *in l. 14. quod iussit, in verbo, prætor. Bar. n. 9. vers. quæro de qua sententia. Alex. n. 5. vers. vlterius potest quæri, & Ias. sub n. 19. vers. in tertia parte, ff. de iud. & Card. Alex. in c. 60. cum cessante, n. 39 vers. circa reuocationem de appell.*

Secunda opinio fuit Hugonis, qui tenet quod interlocutoria, lata super aliquo incidenti, vel emergenti, non possit reuocari, sicque in hoc est de directo contrarius Azoni, licet cum eo concordet, quando interlocutoria continet, aliquid dari, vel fieri; hancque Hugonis opinionem recensent etiam Glos. *in d. l. quod iussit in verbo prætor. Bart. sub d. numero 9. ibi, alia est opin. Alex. sub numer. 7. ibi, secunda est principalis opinio, & num. 11. vers. in eadem, & Ias. sub n. 21. vers. sic. secunda principalis opinio, ff. de re iudic. & Card. Alex. d. c. cum cessante, sub n. 39. vers. secunda fuit opinio.*

Vlterius hæc secunda opinio, quæ fuit Hugonis, tenet quæ reliquæ interlocutoriæ, quæ sunt ad præparandam, vel ordinandam litem, possint reuocari, vt puta quando iudex iubet partibus, seu parti, quod adsit idibus, vel calendis decembris, *Glos. Bart. Alex. Ias. & Card. Alex. in locis supra proximè citatis.*

39 Pro intelligentia huius secundæ opinionis sciendum est, quod incidens, & emergens dicitur tripliciter. Primo dicitur incidens, quod venit ad decisionem incidentis; vnde interlocutoria, qua pronuntiatur, esse vel non esse seruum, dicitur lata, quando pronuntiatur, quod testis debeat admitti, vel non admitti, *Alex. in d. l. quod iussit, sub num. 12. vers. secunda opinio, & Rip. num. 13.* Secundo (& verius) incidens propriè dicitur illud, quod respicit merita causæ, sicque habuit originem ante litem motam, vt si opponatur exceptio pacti de non petendo, transactionis, aut compensationis: emergens vero propriè appellatur illud quod respicit processum, & sic non habuit causam vestitiorem ante iudicium, vt si dicatur, dilationem esse, vel non esse dandam, & testem esse vel non esse repellendum, quæ dicuntur emergentia, quia emergunt de nouo in causa, *Alex. in ead. l. quod iussit, sub num. 6. vers. tamen in quantum, Ias. num. 35. vers. in ea gl. & Rip. d. num. 13. & Rebuff. tract. de expens. damn. & inter art. 2. glos. vna, num. 10. tom. 3. fol. 445.* Tertio (& copiosius) incidens quæstio dicitur illa, quæ adiacet alteri, & venit adminiculatiuè, *Bal. consil. 331. super prædicto, lib. 1. Contar. in l. vnica, limit. 2. §. 1. num. 25. C. si de moment. poss.* seu vt dicat *num. 27.* dicitur illa, quæ mouetur per viam exceptionis, vel replicationis, seu triplicationis, & concernit negotium principale, ita quod, decisa principali quæstione, in consequentiam censetur tacitè etiam illa decisa, & ideò non est necesse, quod decidatur expressè: dicitur etiam incidēs quæstio quodam præambulum, per quod deuenitur ad sententiam diffinitiuam, vel, vt dicit *num. 28. vers. differunt*, dicitur illa, ex qua pendet substantia, vel defectus actionis intentatæ, & petitionis, & vt dicit *n. 29.* dicitur incidens, quia incidit ipsum factum principale: emergēs vero quæstio est illa quæ concernit processum, & eius ordinem, vel an personæ sint legitimæ, vel an sit danda dilatio, & hæc emergens examinantur seorsim à principali, & super eis est pronuntiandum, quia de his cognoscitur, & non terminantur vna cum principali, sicut terminantur incidentes, *Contar. d. §. 1. sub n. 28.* & emergens dicitur ad decisionem litis *Contar. eod. §. 1. sub n. 27.*

30 Emergens exceptio, & incidens exceptio in quo differant, explicat Fulu. Pacian. *tract. de probat. lib. 1. c. 58. n. 1. et seqq.*

Incidens emergens, dependens, annexum, & connexum in causis quid significent explicant Mandos. *tract. de commiss. in 2. commiss. caus. benefic. in verbo, incidentibus, dependentibus, emergentibus, annexis & connexis, fol. 17. & sequentibus.*

In Regno Franciæ secundum communem vsum loquēdi incidens, & emergens confunduntur, & vnum sumitur pro altero, *Rebuff. de art. 2. gloss. vna, n. 11. tom. 3. fol. 445.* & sic etiam confunduntur apud nos.

Principalis quæstio quæ dicatur, vide Bal. *d. cons. 331. in principio, & Contar. d. §. 1. sub n. 27.*

Tertia opinio fuit Glossæ *in l. 2. C. sent. rescin. non poss.* quæ tenet indistinctè, omnem interlocutoriam posse reuocari, hancque tertiam opinionem recensent ijdem Bart. *in d. l. quod iussit, sub num. 9. ibi, tertia est opinio, & Alex. supra n. 11. vers. tertia fuit opinio, ff. de re iud. & Card. Alex. in cap. 60. cum cessante, sub n. 39. vers. tertia fuit opinio, de appell.* hancque opin. tenent Canonistæ *secundum Bart. vbi supra*, & sequitur Ias. *in d. l. quod iussit, n. 22. in vltimis verbis ibi, breuiter conclude & num. 23.* dicens quod regula illius l. generaliter procedit, sicut est generaliter posita, quod quælibet interlocutoria regulariter potest reuocari, & mutari, siue contineat, aliquid dari, vel fieri, vel quiete possideri, sicque reprobat primam opin. siue sit decisiua incidentis, vel emergentis, sicque reprobat secundam opinionem.

Has tres partes opiniones, & quamlibet earum reprobant Bar. *in d. l. quod iussit, sub num. 9. vers. sed certè ego puto, & Card. Alex. d. cap. cum cessante, sub n. 39.* dicens, quod prima opinio communiter * reprobatur quia etiam in sententijs, quibus iubetur, aliquid dari, vel restitui, admittitur reuocatio, & quæ secunda similiter reprobatur, & quæ tertia opinio est contra textum *in cap. significantibus, & c.*

Quarta, & vltima opinio est Bartol. in d. l. quod iussit, *sub num. 9. vers. certè ego puto*, qui procedit, sic distinguēdo: quædam est interlocutoria, qua lata, iudicis officium nō finitur, & ista indistinctè potest reuocari: quædam est inter-

interlocutoria, qua lata, iudicis officium finitur; & hæc non potest reuocari; quod ex Bartol. refert, & sequitur Franch. *in capit. 60. cum cessante, numer. 11. limita 2. de appellat.* hancque opinionem videntur cæteri communiter sequuti, vt testatur & sequitur Alexan. qui multa pro eius corroboratione recenset *in dict. l. quod iussit, numero 12. versic. Bartol. hic.* & ab ea non recedit Ias. superius citatus pro tertia opinione, quia subdit, illam opin. esse intelligẽdam, & limitandam secundum Bart. & alios, nisi sit talis interlocutoria, qua lata, finiatur officium iudicis.

Ex quibus opinionibus apparet, quod facultas reuocandi interlocutoriam non pendet ab habere, vel non habere vim diffinitiuæ.

31 Retenta tamen limitatione, posita supra *num. 26.* quæ est communis.

32 Sublimita primo, declarando eam, vt procedat, quãdo hæc interlocutoria, habens vim diffinitiuæ, fertur super articulo principali, quia tunc illa sententia, lata super eo, non potest retractari, cum per eam sit finitum iudicium, secus si sit lata super articulo incidenti, *Felyn. in rubr. sub n. 4. ibi, hoc intelligit, de senten. & re iud. & in c. 17. qualiter & quando il primo, sub n. 8. vers. secundo limita, col. 6. versus finem, de accus.* & ex eo retuli, & sequutus sum *supra lib. 1. cap. 87. sub n. 105. vers. confirmatur etiam.*

Exemplifica primo hanc interlocutoriam super articulo principali, quando iudex pronuntiat, instrumentum esse executioni mandandum, quia hæc interlocutoria habet vim diffinitiuæ, *vt retuli, & sequutus sum supra quæst. 17. limit. 47. memb. 1. numer. 191.* & dicitur prolata super principali deducto, & per eam finitum iudicium: neque potest dici propriè diffinitiua, quia vbi deficit litis contestatio omittunturque alia solemnia iudicij, non potest ferri sententia, quæ sit propriè diffinitiua, *Bart. in l. 18. titia numer. 4. ibi, vnde pro declaratione, ff. de accus.* quem refert & sequi videtur Rip. *in rubr. sub num. 14. ibi, vel aliter respondetur, ff. de re iudic.* etiam si per confessionem liqueat de causa, *Abb. in cap. 28. peruenit sub num. 8. de appell.* nam cum ante litis contestationem causa principalis non dicatur deducta in iudicium, iudex non potest super ea pronuntiare, *ad tradita per Bal. in auth. qui semel nu. 5. Cod. quom. & quando iud. & alios, quos refert & sequitur Andr. Gail. in pract. obseru. lib. 1. obseru. 74. num. 14. & obseru. 75. num. 4.* quem retuli, & sequutus sum *supra libr. 1. cap. vlt. q. 7. sub num. 8.* & faciunt, quæ dixi *eod. libr. 1. c. 97. num. 15.* & ideò secundum decretum est interlocutoria, cum fiat lite non contestata, *Ias. quem citaui, & sequutus sum supra num. 25.*

Contrariam opinionem, nempe, quod iudex possit reuocare interlocutoriam, qua pronuntiauit, instrumentum esse executioni mandandum, tenent Rip. *in d. rubr. ff. de re iudic. num. 13* & Luc. Pæt. *in pract. Capitol. lib. 3. cap. secundo, num. 31. & 32.* moti ea ratione, quod sit interlocutoria.

Confirmatur hæc opinio contraria ex ipsa practica & stylo Auditoris Cameræ, qui passim decernit mandata executiua, & eadem reuocat, & postea confirmat, seu reuocat reuocationem, reponendo modo vnum, & modo alterum, sicut retuli etiam *supra qu. 17. limit. 47. membr. 1. sub n. 31. & infra nu. 371.*

Non discedo, loquendo in puncto iuris, ab exemplificatione, tum quia habet vim diffinitiuæ, vt firmaui *supra quæst. 17 memb. 1. sub nu. 191. versic. concludo,* quod etiam tenuisse videmur *supra lib. 1. cap. 97. num. 107. vers. minus obstat,* tum quia licet aliqui quos citaui *d. limit. 47. mem. 1. sub num. 191. vers. contra,* dicant esse interlocutoriam; tamen non tenet indistinctè consequentia, quod ideò possit reuocari; nam si interlocutoria est talis, vt ea finiatur officium iudicis, tunc non potest reuocari, siue eam dicamus habere vim diffinitiuæ, siue non patet ex his, quæ retuli *supra numer. 30. versus finem, vers. quarta & vltim.*, in praxi tamen hæc exemplificatio apud nos in processu executiuo, & coram iudicibus ordinarijs non seruatur.

Exemplifica secundo, quando iudex post oblatum libellum facit preceptum contra confessum, seu conuictum de soluendo, quia hoc præceptum habet vim diffinitiuæ, & non potest reuocari, *Rip. in l. quod iussit, numer. 3. versic. quandoque et tertio, ff. de re iudic.* & quod iudex non possit reuocare præceptum, quod fecit parti, quod soluat, quia est interlocutoria lata officio iudicis mercenario, seu proposita actione, quæ interlocutoria, non expectat aliam sententiam post se scribit *Franch. infra proximè citatus.*

33 Sublimita secundo declarando, vt procedat, quando talis interlocutoria est lata officio iudicis mercenario, seu proposita actione, quia tunc iudex dicitur functus officio suo, & ideò illam reuocare non potest, *Franch. in capit 90. cum cessante, sub numer. 90. ibi, sed tamen limita primo, de appell. & Felyn. in cap. 17. qualiter & quando el primo sub num. 8. vers. sed aduerte, ibi, secundo procedit fallentia. de accusat.*

Secus si petitur aliquid officio iudicis nobili, puta super decretis interponendis, *Franch. vbi supra.*

34 Sublimita tertio, vt procedat, quando illa interlocutoria, habens vim diffinitiuæ, expectat post se aliam sententiam diffinitiuam, quia tunc potest reuocari, *Alex. in l. 14. quod iussit, fallen. 4 sub nume. 7. vers. dicebat, & Soccin. num. 68. & 69. ff. de re iud. Maran. in suo spec. par. 6. actu. 1. in verbo & demum fertur sententia, num. 46. fol. 438.* quos retuli, & sequutus sum *supra lib. 1. cap. 97 sub nu. 105. vers. non obstant.*

35 Sublimita quarto, vt non procedat quando ab interlocutoria, habente vim diffinitiuæ, est appellatum, quia tũc etiam si per illam interlocutoriam expirasset iurisdictio iudicis, tamen potest eam reuocare, quia per appellat. videtur remanere iudex, & non videtur expirata iurisdictio vt in pronuntiatione super desertione appellationis dixit Rot. *decis. 12. alias 89. si à pronunciat. de appell. in nouis* quam referunt & sequuntur Ant. de Butr. *in capit. 60. cum cessante num. 12. ibi, ex his deciditur, col. 4. Abb. sub nu. 12. ibi hoc tamen. Card. Alex. sub num. 40. fallen. 2 ibi, item hoc verum de appell. Franch. in cap 8. ex ratione sub n. 82. vers. secundo quæritur vers. sed tu limita & Card. Alex. num. 48. vers quinta est quæstio, ibi, hoc tamen limitabis eod. tit. de appell. Felyn. in capit. 17. qualiter & quando fall. 2. limit. 2. sub num. 8. col. 7. de accus. & Capic. decis. 1. nu. 27. & 29,* quem refert & sequitur Lanc. *tract. de attent. par. 2. c. 12. de attẽt. & inn. appel. pend. limit. 1. princip. n. 18. fol. 358.* hancq; sublimitationem tenet etiam Socc. *citatus infra vers. sed licet,* & tenui *supra lib. 1. cap. 97 sub num. 61.*

Confirmatur hæc limitatio, quia si sit lata interlocutoria appellabilis, & ab ea sit appellatum, iudex potest eam reuocare, vt retuli, & sequutus sum *infra nu. 59. vers. sublimita tertio.*

Contra hanc sublimitationem de directo tenent, Bal. *in cap. 60. cum cessante, num. 9. de appell. dicens,* quod iudex non potest reuocare, si sit appellatũ, *Ios. Cal. & Imol. quos refert, & sequitur Alex. in l. 14. quod iussit, sub nu. 29. vers. sed 10. eald. de re iud.* dicens, quod ista opinio videtur forte verior, & auctoritatibus, quæ adducuntur in contrariam, respondet, & ad hunc locum se remittit idem Alex. *in ead. l. quod iussit, fall. 4. sub n. 17. ibi, item subdit,* vide eum, quia admonet esse menti tenẽda, quia, inquit, sunt passus notabiles, & putat ab alijs non esse, vt ab ipso discussos.

Sed licet Alexand. credat, se passum hunc bene discussisse, tamen contra eum, defendendo sublimitationem scribit ibidem Soccin. *numer. 47. & seqq. vers. tertia difficultas.*

At

At Rip. *in eadem l. quod iussit. sub n.* 18. declarat. 2. citatis Rot. & aliquibus alijs pro sublimitatione postea, nemine citato, eam impugnat, dicens, eam sibi non videri tutam, & ideò super ea esse cogitandum.

Retenta sublimiatione.

36 Intellige, eam esse veram etiam in delegato, prout in delegato loquuntur Franch & Card. Alex. citati supra in sublimitatione.

37 Infero etiam ex ea ortam esse cautelam, & stylum in tribunali Auditoris Cameræ, vt is, contra quem Auditor Cam. decernit mandatum, seu aliam profert interlocutoriam habentem vim diffinitiuæ, Appellet, & Auditor Cam. eum reponat, & aduersarius appellet à responsione, & Auditor Cam. reponat à repositione, quia, attenta hac sublimitatione possit Auditor Cam. appellantes reponere à decretis habentibus vim diffinitiuarum sententiarum prout hanc vim habere videntur omnia decreta, seu mandata, quæ decernit executione non contestata litè iuxta ea quæ retuli, & sequutus sum supra *num. 32. vers. exemplifica.* & hæc de prima limitatione posita supra *numer. 26.*

38 Limita secundo eandem illationem positam *supra nu.* 13. vt non procedat, quando interlocutoria non expectat post se aliquam diffinitiuam, vt puta, quia iudex pronuntiat, aliquem non esse audiendum, quia tunc per talem pronuntiationem expirat officium iudicis, & ideo iudex non potest hanc interlocutoriam reuocare, *Franch. in cap. 66. cum cessante. sub n. 11. limit. 2. & Card. Alex. sub num. 40. vers. sit ergo regula de appell.* hæcque limitatio videtur de mente Bartoli, & aliorum, quos retuli *supra n.* 30. *versus finem vers. quarta.* dum tenent interlocutoriam, qua finitur officium iudicis, non posse reuocari; immo secundum Breder. *tract. de appellat. p. 2. tit. 3. col. 53. vers. sed tamen litera B.* interlocutoria ista, quæ non expectat post se aliam sententiam, non potest reuocari, quia dicitur habere vim diffinitiuæ, quod etiam ex Franch. retuli, & sequutus sum *supra q. 17. limit. 47. memb. 1. n. 209.*

39 Comprobatur ista limitatio, quando iudex pronuntiat aliquem non esse audiendum, quia eiusmodi interlocutoria trahit secum executionem sine facto hominis, *Iaf. in l. 14. quod iussit. sub n. 32. ibi amplia etiam, ff. de re iudic.* sed iudex non potest reuocare interlocutoriam, cui datur executio à lege sine facto hominis, *Alex. Iaso. & Card. Alex. quos retuli, & sequutus sum supra q. 17. limit. 47. memb. 1. n. 62. vers. extende secundo, Ergo &c.*

40 Exemplifica primo eandem secundam limitationem in interlocutoria, quia iudex pronuntiat, non esse procedendum ad vlteriora, quia tunc dicitur finitum officium iudicis, seu dicitur finita iurisdictio iudicis, vel dicitur functus officio suo, & consequenter non potest reuocare, *Bar. in d. l. quod iussit. sub num. 9. vers. certè puto & Rip. nu. 17. vers. ex ista fallentia. ff. de re indic. Franch. in cap. 60. cum cessante, limit. 2. numer. 11. de appellat. Felyn. in cap. 17. qualiter & quando il primo, sub num. 8. fallen. 2. col. 7. de accus.* quando enim interlocutoria est lata officio iudicis nobili, seu, proposita actione, & non expectat post se aliã sententiam, tunc non potest reuocare, *Franch. d. cap. 60. cum cessante, sub n. 9. vers. sed tamen limita primo.*

41 Exemplifica secundo quando pronuntiat, absoluendum esse reum ab obseruatione iudicij, *Felyn. vbi supra, & Franch. d. cap. 60. cum cessante. sub num. 11. limit. 2. de appell.*

Intellige hanc exemplificationem in delegato, & arbitro; secus in ordinario, *Franch. Felyn. in locis citatis. & adde supra n. 27. vers. primo quia.*

42 Exemplifica tertio, & est exemplum clarum, quando delegatur vnus articulus incidens, vel emergens, vt puta, an sententia sit exequenda, vel testes sint examinandi, quia cum is delegatus definiendo pronuntiauerit super illo articulo, non potest illam pronuntiationem amplius reuocare, quia functus est officio suo, *Rip. in d. l. quod iussit. n. 21. lim. 2. ff. de re iud.*

43 Intellige hanc exemplificationem, vt in delegato procedat, etiam si interloqueretur conditionaliter, cum intimatione nisi ad primam diem, quare licet iudex executorialis decernat, & relaxet mandatum executiuum, nisi ad primam diem, cum intimatione, & reus in termino intimationis compareat & aliquid alleget, tamen delegatus non potest illum reponere, & ita vidi seruatum.

44 Amplia primo eandem limitationem, vt maximè procedat quando iudex pronuntiat, se esse incompetentem, de qua ampliatione, sequutus morem aliorum, formaui sequentem particularem limitationem infra num. 51. vide ibi.

45 Amplia secundo, vt interlocutoria in prædictis exemplis reuocari non possit etiam de partium consensu; de hac ampliatione vide infra num. 53.

46 Declara eandem limitationem, sic exemplificatam, esse veram, quando iudex, aditus actione proposita, pronuntiauit, quia tunc talis pronunciatio dicitur facta officio iudicis mercenario, & consequenter dicitur functus officio suo, ideò interlocutoriam reuocare non potest, quia est eadem ratio, quæ in diffinitiua, *Bart. in l. 14. quod iussit, num. 20. vers. quæro quid in sententia. Alex. num. 37. vers. vlterius quærit, Socc. num. 66. vers. ex dictis, ff. de re iud. Cardin. Alex. in c. 60. cum cessante. sub n. 40. vers sit ergo regula, de appell.*

47 Subdeclara hanc declarationem esse veram in interlocutoria, lata ex causa, quæ concernat merita causæ, vt puta, pronuntio, te non esse audiendum, seu non esse procedendum ad vlteriora, aut tuum aduersarium esse absoluendum ab obseruatione iudicis, quia obstat pręscriptio, transactio, vel absolutio alias habita, quia eiusmodi interlocutoriæ dicuntur habere vim diffinitiuarum, & ideo ab eis datur appellatio, *vt retuli, & sequutus sum supra q. 17. memb. 1. sub numer. 27. vers secus.* & consequenter, attentis etiam limitatione, de qua *supra n. 26.* & dictis ea, non potest iudex eas reuocare.

Secus si sit lata ex causa, quæ non concernat merita causæ, vt puta, quia libellus est ineptus, vel quia instantia est finita, quia isto casu non dicitur iudicis iurisdictio, seu officium finitum, cum solutis parti expensis, possit dari nouus libellus, & inchoari noua instantia; eodem modo si iudex pronuntiauit, non esse procedendum in causa, eo quia non fuit satisdatum de iudicio sisti, vel de iudicato soluendo, quia hæc pronuntiatio non finit officium iudicis, cum possit satisdari, & in causa procedi, vt motiuanda contra Bar. scribit Iaf. *in d. l. quod iussit, num. 24. vers. aduerte circa primum,* & Rip. *n. 17. versic. ex ista fallentia, ff. de re iud.*

Contra vtramque partem huius subdeclarationis oppono, & primo contra primam, quia Alex. & Socc. quos retuli, & sequutus sum *supra n. 34. sublimit. 3.* tenet quod iudex, qui pronuntiauit, exceptionem pacti obstare, potest illam pronuntiationem reuocare, ex quo post se expectat aliam diffinitiuam.

Cotra secundam partem, defendendo Bartolum, & respondendo motiuo scribunt ijdem Iaf. *vbi supra,* quod præfatæ interlocutoriæ, contentæ in hac secunda parte subdeclarationis, trahunt secum executionem, quia faciunt, vt non speretur amplius diffinitiua in illa causa, & ideo, inquit, non potest reuocari, sicut quando esset facta executio per hominem, & Rip. *vbi supra* dicens, quod Bart. non facit illationem, quod iudex non possit reuocare præfatas interlocutorias, quia sit finita iurisdictio, sed quia iudex functus sit officio suo, quæ ratio, inquit adaptatur etiam ad casum, quando iudex pronuntiauerit libellum ineptum, & in eo non esse procedendum,

quia

quia tunc iudex quod illud iudicium dicitur functus officio suo.

48 Sublimita eandem secundam limitationem positam supra num. 37. vt non procedat, quando iudex aditus implorato eius nobili officio pronuntiat, quia tunc potest pronuntiationem, idest, interlocutoriam reuocare, vt cum dat tutorem cum interponi decretum super alienatione rei minoris, quia tunc non finitur officium iudicis nobile, & ideo poterit, eo denuo implorato, adiri, vt, causa cognita, reuocet, *Bar. in d. l. quod iussit, sub num. 20. vers. quæro quid in sententia, ibi, si vero iudex.* quem ibidem referunt, & sequuntur Alex. *sub numero 37. vers. vlterius quærit. Socc. num. 66. & 70. vers. secunda conclusio, & num. 71. vers. tertia conclusio, Ias. sub num. 49. vers. septimo quærit ibi secunda conclusio, ff. de re iud. Felyn. in capit. 17. qualiter & quando il primo, fallen. 1. limit. 1. sub numero. 8. vers. sed aduerte quia ista fallentia, de accusatione,* & ex Franchio retuli, sequutus sum *supra numer. 33. in vltimis verbis.*

49 Exemplifica hanc sublimitationem in interlocutoria, quam iudex profert, interponendo secundum decretum, quia illam interlocutoriam, vt plolatam nobili iudicis officio, posse reuocari, scribunt Alex. *in d. l. quod iussit, sub numero 37. vers. diligenter nota, Iason. ampl. 7. numero 7. & sub numero 49. vers. septimo quærit. ff. de re iudic. Cardin. Alexand. in cap. 60. cum cessante, sub numero 40. versic. sit ergo regula, fallentia 1. de appellatione, & Contar. in d. l. vnica, in secunda ratione decidendi, numero 43. vers. intellige tamen, C. si de momen. possess.* & quod in ista videatur
* communis* opinio scribit, impugnando eam, Iasonius *in d. limitat. quod iussit, sub numero 34. ibi, sed aduerte.* dicens, quod cum habeat vim diffinitiuæ non debet posse reuocari.

50 Declara hanc exemplificationem esse veram in iudice ordinario, secus in delegato, quia is non potest secundum decretum reuocare; *Alex. in d. l. quod iussit, n. 19. vers. imò alias. ff. de re iudic.*

51 Limita tertio, seu potius exemplifica secundam limitationem positam *supra num.* 38. quamuis iudex pronuntiat, se esse incompetentem, quia tunc dicitur finitum eius officium, seu dicitur functus officio suo, & ideò non potest illam pronuntiationem reuocare, *Abb. in cap. 60. cum cessante, sub num. 11. & 12. ibi, exemplum Franchij. limit. 2. num. 11. & Card. Alex. sub num. 40. fallentia 2. de appellatione, Felyn. in cap. 17. qualiter & quando, il primo, sub n. 9. fallen. 2. col. 7. de accusatione. Guid. Pap. tract. de appellatione, q. 80. num. 53. tom. 5 fol. 59. Bar. in repetitione l. 2. ex quacunque, sub n. 13 ff. si quis in ius voc. non ier. & in l. 14. quod iussit, sub n. 9 versic. sed certè ego puto.* quem sequuntur om-
* nes* vt testantur ibidem Iason. *n. 25. vers. secundum exemplum, & Rip. n. 16. vers. limita primo, ff. de re iud* Quare est limitatio communis.

Ratio secundum præcitatos Doct. est, quia per hanc interlocutoriam totaliter extinguitur iurisdictio iudicis.

52 Extende primo hanc limitationem, vt in tantum non possit reuocare, quo si reuocet, nulliter reuocet, & non sit necesse appellare à reuocatione, sed poterit agi de nullitate dictæ reuocationis *Guid. Pap. in loco citato num. præcedenti.*

53 Extende secundo, vt delegatus reuocare non possit etiam de consensu partium, *Ias. in d. l. quod iussit, n. 26. vers. istam conclusionem, in fine, ff. de re iudic.* & ita sentit Franch. *in c. 60. cum cessante, sub n. 11 lim. 2 de appellatione,* si non oscitanter legatur.

54 Extende tertio, vt procedat etiam in interlocutoria, qua pronuntiauit, se esse competentem, quia habet vim diffinitiuæ, & ideò eam reuocare non potest *Ias. in l. 14. quod iussit, sub n. 25. vers. secundum exemplum. in fine, ibi eodem modo. ff. de re iud.*

Contra istam extensionem, quod enim possit eam reuocare, tenent. Bar. *in repetitione l. 2. ex quacunque sub n. 13. versus finem, ibi. si autem iudex pronuntiat se iudicem esse Ias. sub n. 38. vers. secundo limita quando ipsemet ibi, an autem index. ff. si quis in ius voc. non ier. & firmat Rip. in d. l. 14 quod iussit. n. 20.*

55 Sublimita primo eandem limitationem, vt procedat in delegato, qui eam reuocare non potest, secus est in iudice ordinario, quia is potest eam reuocare, *Alex. in l. 14. quod iussit, n. 27. fallen. 12. ff. de re iud. Franch. in cap. 8. ex ratione. n 82. vers. secundo quæritur. & Card. Alex. n. 48. vers. quinta est quæstio. de appell. idem Franch. in cap. 60. cum cessante. sub n. 11. limit. 2. vers. secundo aduerte. & Card. Alex. sub n. 40. fallen 2. & Dec. n. 43. ibi, prædicta limitatio. de appell.* & in hac sublimitatione residet Bar. *in repetit. l. 2. ex quacunque. sub num. 13. ff. si quis in ius voc. non ier.* dicens, quod si iurisdictio sibi competit in veritate, potest reuocare, & simpliciter *Ias. sub n. 38. vers. secundo limita quando ipsemet. ibi, an autem iudex. in fine.*

Contra hanc sublimitationem, nempe quod neque ordinarius possit reuocare, vrgent motiua Alex. *vbi supra,* quibus non satisfaciunt responsiones Felyni, ideoque in hac contraria opinione, citatis etiam pro ea Rom Marg. Socc. & Bal. videtur residere *Ias. d. in l. quod iussit, sub n. 26. versic. istam conclusionem. ff. de re iud.* & aduerte quod lectura Iasonis in libro meo est corrupta, quia verba, (*reprobata aliter hic*) sunt legenda (*reprobat Alex. hic*) in hac eadem contraria opinione videtur residere Felyn. *in cap. 17. qualiter & quando il primo, sub num. 9. fallen. 2. vers. sed illam fallentiam, de accus. & Rip. in d. l. quod iussit. numer. 18. vers. declara modo,* dum hanc vltimo referunt loco.

Non recedo à sublimitatione, tum quia eam defendit
* Dec. *vbi supra,* tum quia tenetur * communiter.

56 Infero ex hac sublimitatione, quod iudex ordinarius potest reuocare interlocutoriam, qua pronuntiatur, causam appellationis esse desertam, *Franch. in d. cap. ex ratione. num. 82. & Card. Alex. nu. 48. de appell. & scripsi supra num. 27.*

57 Sublimita secundo, vt procedat si iudex pronuntiauit, se esse incompetentem super negotio principali, quia tunc non potest reuocare, secus si super aliquo dependente à principale, quia non expirat iudicis officium, *Alex. d. l. quod iussit, fallen. 12. n. 28. vers. item limita. & Rip. n. 19. declar. 3. ff. de re iud. Felyn. in c. 17. qualiter & quando il primo, sub n. 8. limit. 3. col. 7. de accus.*

58 Infero notabiliter ex ista sublimitatione, quod si iudex laicus, coram quod discurreretur emergenter articulus filiationis, & in isto articulo veniret discutienda causa matrimonij, & iudex laicus remitteret causam iudici ecclesiastico, posset remissionem reuocare, *vbi supra* dicens, se ita consuluisse.

59 Sublimita tertio, vt non procedat, quando à tali interlocutoria fuit appellatum, quia tunc poterit reuocare, *Dec. in cap. 60. cum cessante. sub n. 41. & 42. ibi, ista limitatio procedit. de appell. Ant. de Butr. Abb. Frãch. Card. Alex. Felyn. Capic. Lancell. & Socc. quos retuli, & sequutus sum*
* *supra n. 35.* Et quòd hæc sit * communis testatur, & sequitur, respondẽdo contrarijs, Dec. *vbi sup.* & quòd si sententia interlocutoria sit appellabilis, & sit ab ea appellatum, possit iudex eam reuocare, scribit Bar. *in l. 14. quod iussit, n. 12. vers. quæro vtrum, ff. de re iudic.* & quod iudex possit reuocare interlocutoriam, non obstante, quòd ab ea sit appellatum, scribit Franch. *in d. cap. cum cessante not. 6. nu. 5. de appell.*

Nec obstat, si dicatur, quod iudex à quo non potest, pendente appellatione, aliquid innouare.

Quia respondeo, quod potest reuocare grauamen illatum, quia tendit ad faciliorem exitum appellationis, *vt refert,*

refert & ſequitur Lancell.tract.de attent.part.2. cap.12.de attent.& innouat.appellat.pend.limit.4. princ. num.7.tom. 5.fol.363.

Contra hanc ſublimitationem titubando tenent Rip. *in d.l.quod iuſſit,ſub num.18.declar.2.ibi, iſta declaratio*,& ſentiunt Ioan.Calde.Imol.& Alex. quos citaui ſupra *ſub n.35.verſ.contra hanc.*

Non recedo à ſublimitatione, quia eſt communis, & procedit etiam in delegato,*vt notaui ſupra nume.36.verſ. intellige*.

60 Sublimita quarto,vt procedat in ordinario, ſeu delegato, principaliter dato ad deciſionem cauſæ, ſecus in executore, acceſſoriè dato pro executione gratiæ, *Felyn. in cap.17. qualiter & quando il primo,ſub num.10.limit.4. colum.8.de accuſat.& Rip.in d.l.quod iuſſit,ſub num.19.declar.4.ff.de re iud.*

61 Limita quarto eandem illationem poſitam ſupra nu. 13 quando interlocutoria eſt bis confirmata, quia tunc ſicut ad ea non licet amplius appellare,ita etiam non poteſt reuocari,*Abb.in cap.60.cum ceſſante,numer.13.caſ.3. Franch.n.12.limit.3.Card.Alex.ſub n.40.fallen.3. & Dec. n.45.fallen.3.de appell.Felyn.in c.17. qualiter & quando, il primo,fallen.3.n.10.col.8.de accuſ.Alex.in l.14.quod iuſſit, fall.6.n.21.& Rip.fall.6.num.25.ff.de re iud.* dicens, quod hæc limitatio nullum habet dubium.

Neque in hac limitatione intelligo de confirmatione, quam idem iudex,dum partes appellant ſolent facere per viam depoſitionis,de qua loquitur *Galleſ. ad form.Camer. oblig.part.3.rubr.reliqua de proceſſu, nu.27.& ſeqq.tom.6. part.2.fol.362.* ſed intelligo de confirmatione facta per viam appellationis à iudice ad quem.

62 Ratio huius limitationis eſt, quia licet interlocutoria reſpectu iudicis ſit de illo genere ſententiarum, quæ non tranſeunt in rem iudicatam, de quibus ſententijs locutus ſum *ſupra lib.1.c.94.ſub n.131.*tamen, quando confirmata,tranſit in rem iudicatam, & quoad partem, & quoad iudicem, *Ant.de Butr.in c.6.fraternitatis, ſub nu.32.verſ. nota mirabilem,de frigid.& maleſ.et Franch.in cap.60.cum ceſſante.ſub nu.12.limit.3.de appell.*

63 Infero ex hac limitatione,quod iudex poteſt bis tantũ, & non vltra reuocare interlocutoriam quia bis tantum poteſt appellari,*Bart.in dict.l.quod iuſſit numer.17. verſic. quæro an iudex,Socc.num.60.& 61.ff.de re iud.Rebuff.in l. vnica,not.1.numer.6.C.de ſentent.quæ pro eo &c. fol.356.* hancque eſſe communem & magis communem opinion. & Canoniſtas eam ſequi teſtatur *Iaſ.in dict. l.quod iuſſit, n.43.verſ.quarto quærit.& num.46.in fine*, & ex eo refert Tiraq.*in l.boues,§.hoc ſermone,num.45.verſ.at ſunt,in fine, ff.de verb. ſignif.*

Contra iſtam illationem, & erit ſecunda opinio; nẽpe quod iudex poſſit ſæpius,& millies reuocare interlocutoriam,tenuerunt Ang.& alij,quos referunt idem Iaſ.*in d.l. quod iuſſit,ſub num.43.verſ.vnde ſecunda*, & Tiraq.*d.§.hoc ſermone,num.43.verſic.& in hac.*hancque opin.contra illationem ſeruat Auditor Cameræ, vt recenſet Galleſ.*d. rub.reliqua de proceſſu,nu 27.& ſeqq. & ſcripſi ſupra q.17. limit.47.memb.1.num.31.*

Contra eandem illationem, & contra ſecundam opinionem; & erit tertia opinio; nempe quæ iudex poſſit ſemel tantum ſuam interlocutoriam reuocare; tenuit Petr.de Bexu.*in dict.l.quod iuſſit, vt refert ibidem Ieſ.ſub d. numer.43.verſ.tertia fuit*, & ex eo Tiraq. *d.§.hoc ſermone, numer.45.verſic.at ſunt*, hancque opin. comprobat Iaſ.*in d.l.quod iuſſit,num.44.& ſeqq.*dicens,quod eſt ſuſtentabilis in puncto iuris.

Non recedas ab illatione, à qua,quia eſt communis, minus videtur recedere ipſemet Iaſ. *d.nu.46. in fine.*

64 Extende eandem limitationem, vt procedat etiam quando ſemel tantum fuit via appellationis confirmata, quia tunc ſine noua appellatione non poteſt amplius reuocari: Vel enim loquimur in iudice à quo, & is non poteſt, tum quia reuocatio haberet in ſe notoriam iniuſtitiam,cum iam fuerit confirmata,ſicut de ea, quæ bis fuerit confirmata, ait Abb.& ex eo refert, & ſequitur Felyn. *in locis citatis ſupra num.61.*tum quia per appellationem, & deuolutionem illius articuli ipſe non eſt amplius iudex in illo articulo: & maxime quia in eo grauauit: immo eo ipſo quod detulit appellationi,ſeu eo ipſo quod cauſa eſt deuolutiua, non poteſt illam reuocare, teſtibus ijs, quos remiſſiuè citaui,& ſequutus ſum *infra num.66.*Vel loquimur in iudice ad quem, & is ſimiliter non poteſt eam reuocare,quia,cum pronũciauerit in illo articulo, ipſe functus eſt officio ſuo,& ideò ſuccedunt ea,quæ ſcripſi *ſupra n.51.& n.30.verſus finem*,& maximè ſi confirmauit,quo caſu de iure communi redit ad iudicem à quo, *vt retuli & ſequutus ſum ſupra q.17.limit.47.mem.3.n.19.*& conſequenter expirauit eius iuriſdictio.

65 Sublimitationes quaſdam huius limitationis poteris, ſi placent,videre apud Felyn.*in c.17.qualiter & quando,il primo,fall.3.ſub n.10.de accuſat.*

66 Limita quinto, quando pars appellat ab interlocutoria,& iudex appellationi defert, quia poſtquam appellationi detulerit, non poteſt interlocutoriam reuocare; hanc limitationem, eiuſque extenſiones, citatis Bartol. Soccin.Felyn.Maran. & alijs latè poſui *ſupra limitat.47. memb.1.n.41.& ſeqq.verſ. reſtringe quinto.* ideò hic non repeto.

67 Limita ſexto, quando interlocutoria eſſet executioni demandata, qui tunc iudex non poteſt illam reuocare; hanc limitationem, eiuſque extenſiones poſui *ſupra dict. limit.47.membr.1.numer.58.& ſeqq.* in quibus latè explicatur.

68 Limita ſeptimo,quando iudex, debitè requiſitus, non daret Apoſtolos;vide *ſupra q.13.nu.59. & q.17.limit.47. memb.1.n.54.& ſeqq.*in quibus explicatur.

69 Limita octauo,quando iudex ad quem inhibuiſſet, vide *ſupra qu.17.limit.47.memb.1.numer.69.& ſeqq.*in quibus explicatur.

70 Limita nono, quando interlocutoria fertur ſimul cum diffinitiua ſuper negotio principali, quia tunc iudex dicitur functus officio ſuo,& ideo eam reuocare nõ poteſt, *Rip.in l.14.quod iuſſit,limit.4.n.23.ff.de re iudic.*

71 Adde pro declaratione quod ſcripſi *ſupra qu.17.limit. 47.memb.1.num.35.*

72 Reliquas limitationes,ſeu caſus, in quibus iudex non poteſt interlocutoriam reuocare,non proſequor, tu poteris videre apud Doct.*in l.quod iuſſit, ff.de re iud.& in c. 60.cum ceſſante,de appellat.* vbi Franch.*numer.8. & ſeqq. verſ. ſecundo limita. vſque ad num.31.* poſuit quatuordecim limitationes,& Card.Alexand.*num.40.* congeſſit viginti duas fallentias,ſeu limitationes, & de illis forſan intellexit Socc *in d.l.quod iuſſit,ſub numer.50.verſic.ſecunda concluſio*, dum inquit, poſſem etiam ponere vigintiduas limitationes;vide etiam Felyn.*in cap.17.qualiter et quando,il primo,de accuſatione*, & vide quæ ſcripſi *ſupra quæſt. 17.limit.47.memb.1. nu.30.et ſeqq.* & hæc ſufficiant circa primum caſum, poſitum *ſupra num 2.*

73 ¶ Capio ſecundum caſum in ſententia diffinitiua,poſitum *ſupra ſub d.num.1.*& in hoc firmo duas regulas, & de ſecunda ſcripſi *infra num.109.*

Prima igitur regula eſt,quod ſi nullitas deducitur principaliter, ſeu ſimpliciter ſine appellatione, prout intentari poſſe retuli, & ſequutus ſum *ſupra concluſ.3.numer.3. verſ.principaliter*, poterit ea intentari vel coram iudice ordinario, qui ſententiam protulit,vel coram ſuperiore, *Bart.in l.19. ſi expreſſim,ſub num.14. ff.de appellat.et relat. et in l.4.ſi vt proponis,ſub num.3.ibi,aliud C.quom.et quan. iud.ad electionem eius, qui eam intentat, Abb.in capit.9.in litteris,*

literis, versus finem, num.6. ibi, aut deducitur nullitas, & Felyn. nu.4. vers. quis dicatur autem de offic. & potest. iud. deleg. & in cap.40. per tuas, sub n.8. de sent. excomm. Franch. in cap.63. dilecto, sub n.65. quæst.27. versic. non obstat. l. vbi cœptum. & Card. Alex. sub n.58. q.8. versus finem. ibi, aut principaliter, de appellat. & ita intelligas Papien. *in pract. in form. appell. à sent. diffin. in glos. fuisse & esse sub nu.7. fol.* 410. & de commun.* opinione testatur, & sequitur Vant. *tract. null. rubr. coram quo possit, & c. num.7. & 8. fol.374.* & quod possit iudex ordinarius à quo cognoscere de nullitate scribit Guid. Pap. quem retuli, & sequutus sum *supra quæst.17. limit.2. in fine*, & quod possit adiri vel ipse ordinarius, qui sententiam tulit, vel eius successor, scribit Franch. supra proximè citatus.

74 Infero ex hac regula, quod inferior, quamuis sit iudex ordinarius, non potest cognoscere de nullitate sententiæ latæ, à suo superiore, *Franch. in d. cap.63. dilecto, n.68. & 69. quæst.28. & Card. Alex. n.60. de appellat.*

Ratio huius illationis est, quia nullitate venit tractanda rescissio sententiæ, quæ, vt loquendo in restitutione in integrum, retuli & sequutus sum *rem. seq. sub num.31. vers. ratio.* rescindi debet à superiore.

75 Restringe primo hanc illationem, vt non sit vera quando nullitas est notoria, vel manifesta, apparens per inspectionem ipsius sententiæ, quia tunc nullitas se ipsam demonstrat, & habet vitium patens, ideoque non requiritur solemnis declaratio, & ordinarius posset isto casu cognoscere de nullitate processus, seu sententiæ delegati Apostolici, quamuis delegatus Apostolicus sit maior quocunque ordinario, *Franch. d. cap. dilecto, n.70. quæst. 28. & Cardin. Alex. sub n.60. ibi, quod limit. & Vant. tract. nullit. rubr. coram quo possit & c. sub nu.13. versic. & est aduertendum, in fine, f.374.*

76 Restringe secundo quando nullitas incidenter opponeretur per viam exceptionis contra executionem sententiæ, quia de ea posset cognoscere is, coram quo opponitur, quamuis sit inferior eo, à quo lata est sententia, *Franch. d. cap. dilecto, n.71. limitat.2. & Card. Alex. sub d. n.60. ibi item limitabis, de appell.* & quod de nullitate, quæ opponitur excipiendo, & sic incidenter, cognoscatis, coram quo opponitur, siue iudex causæ principalis, siue causæ appellationis, scribit Papien. *in pract. in form. appellat à sent. diffinit. in glos. fuisse & esse, sub n.3. sub n.7. iunctis simul. fol.* 409. & 410.

77 Extende hanc restrictionem, vt procedat etiam si sententia esset matrimonialis, lata à iudice ecclesiastico, quia adhuc iudex secularis posset cognoscere per viam exceptionis de nullitate dictæ sententiæ, *Franch. d. c. dilecto, q.28. n.73.*

78 Subrestringe has duas restrictiones, hancque extensionem, vt quamuis coram executore sententiæ, latæ à suo superiore, possit nullitas illius sententiæ opponi, tamen ille executor non debet, nec potest pronuntiare super illa nullitate; sed debet huiusmodi incidentem quæstionem remittere ad superiorem, & interim, si ei constet de nullitate, debet in executione supersedere, *vt refert, & sequitur Vant. tract. nullit. rubr. coram quo possit, & c. n.22. fol.375.* Quare exceptio nullitatis opposita coram inferiore eo, qui sententiam tulit, non impedit executionem, & ideò si Papa mandet, sententiam latam exequi, & coram executore opponatur, quod sententia est lata per falsos testes, vel per fraudem, non potest ipse cognoscere, sed debet remittere ad Papam. *Contar. in l. vnica, limit.7. n.36. & 37. C. si de momen poss.* & adde omnino, quæ retuli, & sequutus sum *concl. præceden. n.13. vers. extende quarto.*

79 Declara primo tunc eandem regulam positam *supra num.73.* vt iudices ordinarij, quos dixi posse cognoscere de nullitate sententiæ diffinitiuæ, & eam vti nullã reuocare, & iterum sententiare, sint hic in Curia Camerarius, Auditor Cameræ, Gubernator Vrbis, Vicarius, Senator, Mareschallus, & Auditor contradictarum, quos idcirco posse eorum sententias nullas reuocare, & ex integro pronuntiare, scribit Vant. *tract. nullit. rubr. coram quo possit, & c. n.18. vers. idcirco, f.374.*

Confirmatur hæc declaratio, quia quod Auditor contradictarum, & Auditor Cameræ habeant iurisdictionem ordinarum, scribunt Goffr. & Hostien. *in summ. de offic. ordinar. n.2. Glos.1. in clem. auditor. de rescrip. Spec. tit. de offic. ordinar. §.1. sub n.2. & 3. lib.1. partic.1. fol.39. Vant. vbi supra*, & quod Auditor Cameræ, & Auditor contradictarum sint ordinarij iudices non à se ipsis, sed à Papa substituti, scribit Vestr. *in prax. lib.3. sub n.4.* & quod Auditor Cameræ habeat iurisdictionem ordinariam, scribunt etiã Glos. *in clem. ne Romani, §. eo tamen prouiso in verbo expirare, de elect. & elect. potest. Franch. in c.4. personas. sub nu. 7. vers. vltimo quantum, de appell. Mandos. tract. de monitor. q.44. n.3. tom.3. par.2. fol.67. & Marches. tractat. de commiss. par.2. de commiss. restit. in integr. c.2. n.49. fol.212.* & retuli & sequutus sum *supra lib.1. cap.22. nu.5.* Et quod Camerarius habeat iurisdictionem ordinariam, scribunt Glos. *in d. §. eo tamen prouiso in verbo expirare. Hostiens. Spec. & Vant. in locis supra proximè citatis.* Et quod Vicecancellarius habeat iurisdictionem ordinariam, scribunt Hostiens. & Spec. *vbi supra.* Mareschallus quod habeat iurisdictionem ordinariam, scribunt Glos. *in d. §. eo tamen prouiso in verbo expirare, Spec. d. tit. offic. ordinar. §.1 sub n. 3. Vant. vbi supra, & Vestr. in prax. lib.2. cap.14. n.2.* Vicarius Domini Papæ quod sit ordinarius, scribunt Ant. de Præt. *vbi infra*, & Vant. Vestr. Marches. *vbi supra*, Gubernator Vrbis, & Senator qui sint iudices ordinarij, scribit Vant. *de rubr. coram quo possit & c. sub n.18. vers. idcirco.* & de Gubernatore Vrbis sentit etiam Marches. *loco citato.* Quod Præsidentes Cameræ Apostolicæ, Gubernator Vrbis, & Vicarius sint ordinarij iudices, non à se ipsis, sed à Papa substituti, scribit Vest. *d. lib.3. c.3. sub n.4.* & nos de singulis scripsimus *supra lib.1.* in eorum distinctis capitibus.

Contra hanc declarationem oppono, quia, *vt refert Archid. in cap.15. experientiæ sub n.3. ibi, sed quicquid dicant* 11. *qu.1.* Papa VIII. publicè interlocutus fuit, quod in Curia Romana nullus est ordinarius, nisi Papa, & licet Archid. non dicat nomen illius Papæ, tamen fuit Bonifacius VIII. vt dicunt Glos. 1. *in clement.3. auditor. de rescrip.* & Staph. & Gomes. *infra citati*; hancque opinionem Archidiaconi sequuntur Ant. de Præt. *tract. de iurisd. episc. c. 6. n.47. tom.3. part.2. fol.367. Granut. theor.21. ordinarium. num* 14. Marches. qui posset forsan. videri inconstanter loquutus *d. c.2. numer.47. versus finem, fol.212. & Staph. tract. de signat. liter. instit. in princ. seu præludio, sub n.7. & 8. fol.268. in impressis Romæ de anno 1587 Gomes. in compen. vtriusque signat. vers. prima quia propter. fol.506. & 507.* Et quod in dubio, si aliud non appareat, vera sit hæc Archidiaconi opinio, quia hæc plus consistunt in facto, quam in iure, scribit Card. quem refert, & sequitur Staph. *sub d. num.7.*

Comprobatur hæc opinio contraria, quia ille dicitur iudex ordinarius, qui habet certam administrationem respectu territorij, sed præfati iudices Romanæ Cur. deputantur personis: ergo non sunt iudices ordinarij, *Staph. d. tract. de signat. liter. in præludio n.8. f.278.*

Non recedas à declaratione, quia, quicquid possit dici disputando, in facto reputantur ordinarij.

80 Declara secundo, vt ordinarij dicantur Primates, Archiepiscopi, & similes, habentes in ecclesiasticis iurisdictionem ordinariam à Papa, *Spec. tit. de offic. ordin. §.1. n.1. lib.1. partic.1. f.39.* & Primates, & Patriarchæ non differunt, nisi quantum ad sonum vocis, *Hostien. in summ. tit de offic. ordin. numero 2. vers. quis possit constituere ordinarium.*

81 Decla-

81 Declara tertio, vt Duces, Marchiones, Comites, & similes, qui habent iurisdictionem vnius Prouinciæ, vel loci ab Imperatore, dicantur iudices ordinarij, *Spec. citatus num. præcedenti.*

82 Declara quarto vt Episcopus, & Vicarius non reputentur duo ordinarij, sed vnus ordinarius; ideoque vnus poterit cognoscere nullitatem sententiæ, latæ ab altero, *Franch. in cap. 63. dilecto, quæst. 28. num. 72. de appell.* vnde Episcopus restituit aduersus sententiam, latam à Vicario, *vt retuli & sequutus sum rem. seq. num. 33. vers. subdeclara secundo,* & è contra secundum aliquos, quos citaui *eod. seq. num. 34. in fine.*

83 Declara quinto similiter, vt successor, & prædecessor reputentur vnus iudex, ideoque successor restituit aduersus sententiam, latam a predecessore, *vt ex Spec. retuli & sequutus sum remed. seqq. num. 32. versic. subdeclara primo.*

84 Declara sexto superiorem, coram quo potest intentari nullitas principaliter de per se absque appellatione, dici eum, qui habet omnimodam iurisdictionem, & non limitatam, *Felyn. in cap. 9. in literis versus finem, vers. ad dictum de offic. & potest. iud. deleg. & Vant. tract. nullit. rubr. coram quo possit, & c. num. 20. versic. insuper fol. 375.* Quare lata sententia ab Episcopo; potest illius sententiæ nullitas principaliter deduci coram Papa, seu coram Legato, *vt declarat Card. Alexand. in cap. 63. dilecto, num. 58. versus finem ibi, ideo archiepiscopus de appellat.* & sentit apertè Franch. & idem Felyn. citati *nu. seq.* & probatur ex textu *in cap. 1. de offic. leg.* vbi habetur, quod etsi Archiepiscopus Centauriensis non poterat metropolico iure audire causas de episcopatibus, nisi ad eum per appellationem deferentur; tamen quia etiam legationis iure pręerat, poterat legationis obtentum vniuersas causas Prouinciæ per appellationem, vel querimoniam in sua audientia introductas cognoscere. Et quod dico de Papa, seu Legato, qui eius vices gerit in Prouincia, seu legationi commissa; idem dico de quolibet alio Principe supremo, Vant. *vbi supra.*

85 Secus est si is superior habeat limitatam, ac restrictam iurisdictionem ad causas appellationum, quia is non poterit cognoscere de nullitate sententiæ principaliter deductæ; vnde Archiepiscopus qui habet iurisdictionem limitatam solum in causis appellationum, non potest sine appellatione cognoscere de nullitate sententiæ, latæ ab Episcopo, *Franch. in capitulo primo, §. post hæc, sub numer. septimo, vers. sed aduerte, de appellatione in 6. & in cap. 63. dilecto, sub numer. 67. vers. secundus casus de appell.* dicens quod non potest adiri Archiepiscopus per viam querelæ, seu nullitatis sententiæ Episcopi, & ibidem Cardin. Alex. *num. 58. versus finem,* & Felyn. *in cap. 9. in literis, versus finem, vers. secundus casus est, de offic. & potest. iudic. delegat. Couarr. pract. qq. capit. 9. sub num. 2. versic. secundo constat,* & quod iudex appellationum, qui non potest adiri per viam querelæ, sed solum per viam appellationis, non possit cognoscere de causa nullitatis principaliter intentatæ, prætermisso appellationis articulo, scribit Rip. *in l. 14. quod iussit, sub num. 69. ff. de re iudic.* & hanc esse magis * communem opin. testatur, & sequitur Vant. *d. rub. coram quo possit, & c. num. 20. vers. insuper versus finem, fol. 375.* & quod habeat iurisdictionem limitatam *dixi supra quæst. 17. limit. 47. memb. 3. num. 7.*

Hinc est quod statuta, seu nouæ reformationes statutorum Vrbis *libr. 1. capit. 166.* Capitaneo appellationum dant expresse iurisdictionem cognoscendi causas nullitatum, quia sentiebant, quod de iure communi, vti iudex appellationum, non erat iudex nullitatum, quæ principaliter intentantur.

Contra istam declarationem in secunda parte tenent Abb. *in d. cap. in literis, in fine, de offic. & potest. iud. delegat.* & Felyn. sibimet contrarius, qui eum refert, & sequitur *in cap. 40. per tuas, versus finem, de sent. excom.* & Abbati videtur adherere Franch. *in cap. 63. dilecto, qu. 20. sub nu. 24. de appellat.*

Ratio quæ mouentur Abb. est quia remedium nullitatis est ęquipollens remedio appellationis, & vt remouendo motiuum Felyn. *vbi supra,* licet Archiepiscopus non possit adiri via querelæ, potest tamen adiri via nullitatis, qua re non tenet consequentia à querela ad nullitatem; in multis enim casibus subleuat querela, in quibus non subleuabit nullitas.

Non recedas à declaratione, tum quia est communis; tum quia ratio Abbatis non concludit, & contra eum tenet in specie idem Franch. *in d. cap. 63. dilecto, sub num. 67. versic. secundus casus,* & Felyn. est sibimet contrarius non solum in dicto, vt dixi, sed etiam in ratione; nam in cap. *in literis,* prout eum retuli, & sequutus sum *infra rem. 3. n. 31.* scribit paria esse dicere de nullitate, vel adire per viam querelæ dixi quod ratio Abbatis nō concludit: nunc hoc dictum ostēdo, quia appellatio est remedium separatum à nullitate, & differt ab ea in pluribus, & primo quia appellatio potest interponi solum infra decem dies, & interposita impedit executionem; at nullitas potest interponi etiam post lapsos decem dies, & interposita nō impedit executionem testibus ijs, quos retuli, & secutus sum *supra concl. 4. & 5. vtrobique num. 1.* & ideò non æquipollet: nam etiam restitutio in integrum posset secundum doctrinam Abbatis dici remedium æquipollens appellationi, quia tendit ad eundem finem, ad quem tendit appellatio, & solet impedire executionem, & tamen non valet consequētia à nullitate ad restitutionem, teste eodem Abb. quem retuli *remed. seq. nu. 61. vers. ad secundum,* dum scribit, quod Archiepiscopus non potest restituere in integrum aduersus sententiam Episcopi, quia non potest Archiepiscopus adiri, nisi per viam appellationis.

86 Declara septimo, dum dixi, nullitatem posse intentari electiuè, vel coram eodem iudice ordinario, qui sententiā tulit, vel coram superiore, esse veram in nullitate, quæ intentatur principaliter, seu simpliciter, prout loquuntur Bar. Abb. Felyn. Card. Alex. & Vant. citati *supra in conclusione, num. 73.* & My sing. citatus *num. seq.*

87 Secus si nullitas veniat incidenter, vt puta quia petam, iterum sententiari & reformari sententiam ex eisdē actis habita prima pro nulla, quia isto casu cognoscet idem iudex, qui sententiam tulit, & non superior, *Bart. in l. 19. si expressim sub num. 14. ibi, ego dico, ff. de appell.* quem referunt, & sequuntur Abb. *in cap. 9. in literis num. 5. ibi, sed ipse, Bar. de offic. & potest. iud. de leg. Franch. in cap. 63. dilecto sub num. 65. quæst. 27. vers. sed certe, ibi non obstat, l. vbi cœptum, & Card. Alex. sub nu. 58. versus finem, ibi, vnde Bart. de appel. et Mysin. in sing. obser. cent. 5. obs. 92. illud, n. 5. & 6.* dicens, quod si prætendens sentētiam nullam, petat principaliter eam reformari ex eisdem actis, tacita prima pro nulla, iudex, qui sententiam tulit, debet cognoscere, ex quo principaliter agitur de reformatione, & incidenter de nullitate; & quod hæc sit distinctio, quæ communiter * tenetur, testantur, & sequuntur Felyn. *in cap. 40. per tuas, sub num. 8. ibi, sed est alia distinctio de sentent. excommun. et Vant. tract. null. rub. coram quo possit & c. numer. 7. versic. si tractabimus, fol. 374.*

Contra hanc declarationem, & præsertim contra secundam partem videtur tenere idem Bart. *in l. 4. si proponis num. 3. versus finem, C. quom. & quand. illud. & c.* dicens quandoque sibi placuisse opinionem, quod si petatur, pronuntiari sententiam nullam, & iterum iudicari, debeat id peti coram eodem iudice: at modo inquit, cum diligenter inspexerim, non videtur mihi fortè verum, & puto, inquit, quod indistinctè possit adiri superior, vt pronunciet sententiam nullam, & iudicet.

Tu, latius explicando, præmitte quod quinque modis potest

potest dici de nullitate, quos quinque modos habes *supra conclus.3.numer.2.* hoc præmisso, concludo, in illis primis tribus modis, quos habes, *d.concl.3.num.2.* nullitatem, ex quo habet annexionem, & dependentiam cum appellatione, cognoscendam esse coram iudice appellationis, quia illa nullitas deuoluit, sicut ipsa appellatio, *Franch.in cap.63.dilecto num.149.qu.54.de appellat.* Quare si deducatur nullitas cum appellatione dicendo (*appello quia sententia est nulla*) iudex appellationis habet cognoscere de nullitate, & non ipse iudex ordinarius qui tulit sententiam, *Franch.d.cap.dilecto, quæst.9.num.19.& sub d.num.149.quæst.54. Guid.Pap.tract.de appell.quæst.46.num.37. & quæst.82.numer.54.fol.59.et Contar.in l.vnica, limit.7.num.21.C.si de momen.poss.* & multo magis si appellarem simpliciter à sententia, quia tunc etsi in illa appellatione contineatur accessoriè, & incidenter nullitas, tamen appellatio deuoluit cognitionem omnimodam, & sic etiam nullitatem ad iudicem appellationis, etiam si ille iudex appellationis haberet limitatam iurisdictionem, prout haberet Archiepiscopus, *Franch.in cap.1.§.post hæc sub num.7.vers.sed aduerte, de appell.in 6.* In penultimo autem modo, quando deducitur principaliter, & de per se concludo, eam posse cognosci, vel ab ordinario met, qui sententiam tulit, vel à superiore, *vt sentiunt Bart.et alij citati, supra num.86.et Franch. sub d.num.149.* In vltimo vero modo, quando deducitur per viam exceptionis concludo, quod potest cognosci coram quocunque ageretur de executione sententiæ, & sic coram eodem, & coram alio, etiam si sit inferior, *vt retuli et sequutus sum supra num.9. et 76.* Addo alium modum, quando nullitas deducitur incidenter, petendo principaliter, sententiam reformari ex eisdem, quia sententia lata est nulla, *vt latius scripsi supra conclus.3.num.18.* & in isto modo concludo, de nullitate agendum esse coram eodem iudice, qui tulit sententiam, *vt dixi hoc num.vers. secus.*

Tempera nunc, quod dixi, non iudicem ordinarium, qui tulit sententiam, sed iudicem appellationis cogniturum esse nullitatem, deductam inhærenter appellationi sub formula (*appello, quia sententia est nulla*) seu (*dico sententiam nullam, si qua est, appello*) vt non procedat hoc, quando appellatus renuntiaret sententiæ nullæ inuito etiam appellante, & peteret, ex eisdem actis sententiam iterum ferri per ordinarium, qui eam tulit; quia isto casu posset ordinarius iterum sententiare, & appellans non posset contradicere, quia habet, quod quærebat; volebat enim, declarari sententiam nullam, & ita iudex à quo fecit, reassumendo causam in eo statu, in quo eam dimisit, *Feder.de Senis, consil.243. si à sententia, & latius Franch.in dict.cap.63.dilecto, numer.124.qu.41. de appell.*

88 Declara octauo, vt non procedat in nullitate aduersus sententiam, latam ad aperiendum testamentum, seu mittendum hæredem in possessionem ex testamento scripto, quia de eius nullitate potest dici solum coram eodem iudice, *Paul.de Castr.in l.6.quisquis, Cod. quor. appell.non recip.*

89 Declara nono eandem regulam, dum dixi, nullitatem posse poni, vel coram eodem iudice, vel coram superiore, esse veram, quando in sententia, de cuius nullitate agitur, non versantur sordes, aut malitia, & iniquitas iudicis; secus si versentur, quia quando sententia est nulla propter iniquitatem, seu turpitudinem iudicis, indistinctè agendum est de nullitate coram superiore, *Bar.in sæpè citata, l.si expressim, sub num.14.ibi, aut sententia est nulla, ff.de appell.Franch.in cap.63.dilecto, num.65.quæst.17. vers. sed certè, & Card. Alex.sub numer.58.ibi, vnde Iacob. Butr.quæst.8.de appell.Felyn.in c.9.in litteris, sub n.5.vers. quarta declaratio, de off.& potest iud. deleg. & clarius in c.40.per tuas, nu.8.ibi, & difficultas, de senten.excommun.& Vant.tract.null.rubr. coram quo possit, &c.num.10 & 11. vers.& quod iudex, fol.374.* & licet Abb.*in d.cap.in literis, sub num.4.* dicat, hanc distinctionem non esse communiter traditam à legistis: tamen, quicquid tunc temporis esset hodie ita communiter scribunt, & qui tunc temporis non scripserunt, vel non scribunt, omittunt, sed non negant.

Ratio secundum Franch.*in dict.cap 63.dilecto, num.67. versic.hoc præmisso est*, quia vitium iudicis transfert iurisdictionem in suum superiorem: vel, *vt ait Vant. vbi supra*, quia non est verisimile, quod idem iudex pronunciet, ac declaret id, in quo versatur sua turpitudo, & propterea non debet suæ iniquitatis cognitor fieri, sed debet iri ad superiorem: vel secundum Cardin. Alexand.*vbi supra*, quia licet iudex possit cognoscere de exceptione opposita contra iurisdictionem suam; tamen non potest cognoscere de exceptione, quæ sigillat personam iudicis, ita quod iurisdictionem non habeat, puta de exceptione infamiæ, vel excommunicationis, & similium, de quibus nos loquuti sumus, *supra libr.1. capit.101. numer.29.*

Sed an hæc iurisdictio cognoscendi de nullitate transferatur in superiorem, qui non potest adiri via querelæ, sed solum via appellationis, qualis est Archiepiscopus, Franch. supra citatus titubat.

90 Declara decimo, restringendo eandem regulam, vt procedat in iudice ordinario, prout loquitur ipsa conclusio, & loquuntur Bart.*in l.19.si expressim, sub num.14.ff.de appellat.& relat.Abb.in cap.9.in literis, num.6.iuncto n.4. ibi, in ordinario dicit, & Felyn.num.4.iuncto num.3. versic. quid de ordinario, de offic.& potest.iud.deleg. Cardin. Alex. in c.63.dilecto, sub num.58.q.8.versus finem, ibi, aut principaliter, de appell.& Vant. tract.nullit. rubr. coram quo possit &c.num.7.& 8.fol.374.*

91 Secus est in iudice delegato, quia is postquam diffinitiuam tulit sententiam dicitur functus officio suo, siue benè, siue malè pronunciauerit; & ideò de validitate, vel inualiditate, aut nullitate sententiæ amplius iudicare, vel cognoscere non potest, *l.4.si vt proponis, et ibi Bar.nu.1.et 3.Bal.n.7.et 9.et Salyc.sub nu.3.C.quom.et quan.iud.Innoc. in cap.1.de sentent.et re iud.Bart.in d.l.19.si expressim, nu.14.versic.quæro coram, ff.de appell.et relat. Franch. in cap.63.dilecto, nu.64.qu.27 et Card. Alex. sub num.58.qu.8.de appell.Felyn.in cap.17.qualiter et quando, il primo, fall.8.n.38.de accus.Vant.tract.nullit.rubr.coram quo possit, etc.nu.14.vers.si autem iudex, fol.374.* & quod hæc sit conclusio, ponit Rip.*in l.14.quod iussit, n.63.ff.de re iud. Mynsing.in sing.obseru.cent.5.obser.92.illud, num.7.* Et quod iudex delegatus ad vnam causam non possit sententiam à se latam reuocare, quamuis sit notoriè nulla, retuli & sequutus sum *supra lib.1.c.97.num.190.* & quod si inutiliter iudicauerit, non possit iterum iudicare, scribit Tiraq.*in l.boues, §.hoc sermone, in limitationibus, declar.4.nu.40.ff.de verb. sign.fol.229.*

92 Amplia primo hanc declarationem in secunda parte, vt procedat etiam in eo, qui habet iurisdictionem ordinariam in cognoscendo, & delegatam in definiendo, qualis est Auditor Rotæ, *Rip.in d.l.quod iussit, sub nu.63.ff.de re iudic.* & quod Auditores Rotæ habeant iurisdictionem ordinariam in procedendo, & delegatam in definiendo, ideoque suas sententias diffinitiuas reformare non possit, quamuis nulliter sententiauerit, retuli & sequutus sum *supra lib.1.c.26.sub nu.3.*

93 Amplia secundo, vt habeat locum etiam in delegato Principis, quia is non potest reuocare sententiam, quam nulliter protulit, *Felyn.in c.9.in litteris, fallen.1.vers.contrarium, sub num.1.de offic.et potest. indic.deleg.et capit.17. qualiter et quando, il primo, sub num.39.vers.sed aduerte, de accus.* & hanc esse communem opin. reprobata opinione

Angeli, testatur, & sequitur Rip. in d. l. quod iussit, sub n. 63. ampl. 2. ff. de re iud. & de communi * testatur etiam Dec. in d. cap. 9. in lit. fallen. 1. sub n. 14.

94 Contra hanc ampliationem tenent Ang. in l. 55. iudex n. 7. ff. de re iud. Boer. decis. 6. iudex delegatus, n. 3. & seq. quē refert & sequi videtur Vant. null. rub. coram quo possit, etc. sub n. 14. vers. quod intellige, in fine, f. 374. hancque opinionem videri benigniorem, & secundum eam fuisse iudicatum, testatur Boer. d. decis. 6. num. 6. eamq; conatur tueri Dec. d. c. in literis, n. 15. & seq.

Non discedo ab ampliatione, quæ est communis.

95 Explica eandem declarationem, hasque duas ampliationes, vt de nullitate sententiæ delegati debeat cognoscere superior, Bart. in l. 19. si expressim, n. 14. versic. quæro coram, quo iudice, ff. de appellat. & relat. & quod debeat cognoscere delegans, & non delegatus, scribit Cardin. Alexan. in cap. 63. dilecto, sub n. 58. q. 8. de appell. & quod eundem sit ad inuicem delegantem, vel alium superiorem iudicem, scribit Vant. tract. nullit. rub. coram quo possit, &c. n. 14. vers. si autem iudex, fol. 374.

96 Amplia tertio, vt habeat locum etiam in arbitro, quia si nullam tulerit sententiam, dicitur functus officio suo; & ideò iterum pronunciare non potest, Lanfr. de Orian. tr. de arbitr. diuis. 7. q. 1. sub numero 2. tom. 3. part. 1. fol. 215. quem & alios, testando etiam de communi * opin. refert & sequitur Dec. in c. 9. in lit. fallen. 3. sub nu. 26. de offic. deleg.

97 Contra istam ampliationem, loquendo in arbitris ex necessitate legis, seu statuti, facit, qui eiusmodi arbiter dicitur iudex ordinarius, Blanc. tract. de compromiss. quæst. 9. princip. de senten. &c. sub num. 90. vers. dicas, fol. 202. & ex eod. Blanc. & Surd. retuli & sequutus sum lib. præced. cap. 2. sub num. 5. & 6. At iudex ordinarius potest iterum pronuntiare, vt retuli & sequutus sum infra numer. 109. Ergo &c.

Retenta ampliatione.

98 Restringe eam, vt non procedat in arbitratore, quia is potest suam sententiam, quæ sit ipso iure nulla, corrigere, denuo sententiando: secus si non sit ipso iure nulla, sed veniat annullanda ope exceptionis, quia tunc non posset, Lanfr. de Orian. d. diuis. 7. quæstio. 1. sub numer. 1. fol. 215

99 Limita primo nunc eandem declarationem in secunda parte, vt non procedat in delegato ad vniuersitatem caussarum, quia is potest reuocare sententiam nullam, cum æquiparetur ordinario, Bal. in l. 4. si vt proponis, n. 13. vers. quæro quid si est delegatus. & Salyc. sub n. 3. vers. quæro igitur. C. quom. & quan. iud. Felyn. in cap. 17. qualiter & quan. il 1. n. 40. vers. secundus casus, de accus. & in c. 9. in literis, sub n. 1. fall. 2. de offic. & pot. iud. deleg. Vant. tract. nullit. rub. coram quo possit, &c. num. 17. vers. cæteri, fol. 384. Rip. in l. 14. quod iussit, num. 64. vers. fallit. 1. ff. de re iud. ex scripsi lib. 1. c. 66. sub n. 7. & c. 97. n. 188.

Contra istam limitationem motiuat, & non determinat post Imol. quem citat Dec. in d. c. 9. in literis fallen. 2. sub n. 18. ad n. 21. de offic. & potest. iud. deleg.

Non recedas à sublimitatione.

100 Limita secundo in delegato, qui nulliter iudicauit per errorem facti, quia is potest sententiam reuocare, & iterum sententiare secundum doctrinam, quam tradit Innoc. in c. 1. de sentent. & re iud. dicens, quod si delegatus, cui mandata est prouisio, prouidit alicui de præbenda non vacante, credens ignoranter, probabili errore ductus, eam vacare, poterit iterum prouidere: secus, inquit, est si prouidit de præbenda, quæ de iure verè vacabat, sed non de facto, quia eam alius occupauerat de facto, & prouisus, execrans l. tes, noluit eam acceptare, quia delegatus dicitur functus officio suo, & ideò non potest vlterius prouidere, & Innocentij sequaces adducit Tiraquel, in l. boues. §. hoc sermone. limit. 1. num. 41. versi. sed quod dictum est, f. 230. quasi Innocen. sic eius doctrina à nobis explicata, dixerit, delegatum posse iterum facere, si error nullum reddat id, quod ipse fecit, secus si error non reddat nullum.

Contra istam limitationem: nempe quod delegatus non possit reuocare sententiam, quam nulliter tulit, quāuis errauerit vel in facto, vel in iure, tenent ipsemet Innoc. in c. 9. in literis. nu. 2. vers. si autem sit delegatus. de offic. & potest. iud. deleg. & alij. quos refert & sequitur Felyn. in cap. 17 qualiter & quando. il primo cas. 4. n. 45. versi. sed aduerte. de accus. hancque opin. tenet etiam Bal. in l. 4. si vt proponis. sub nu. 11. versic. opponitur. & videtur. Cod. quom. & quand. iud quem ibidem refert, & sequitur Salycet. n. 5. & vtrumque refert, & sequitur Rip. in l. 14. quod iussit. sub n. 65. fallen. 2. ff. de re iudic. vbi respondet ad Innocen. supra allegatum. Et quod hæc opinio contraria sit verior, testatur, & sequitur Felyn. in d. cap. 9. in literis. fallen. 4. sub n. 2. de offic. & potest. iud. deleg. hancque contrariam opinionem, nimirum quod in sententijs, alijsque iudicialibus actibus, siue sit erratum in facto, siue in iure, non tolleretur reuocatio, sequutus videtur Tiraq. in d. §. hoc sermone. limit. 1. num. 42. & limit. 21. num. 6. versi. quid quod sunt. fol 243.

Quid dicendum?

Respondeo, vtramque opin. esse veram in casu suo, quia alius est casus, de quo Innoc. loquitur in d. cap. 1. & alius est, de quo loquitur in d. cap. in literis. Quare male Bal. & eius sequaces adducunt Innocentium pro ista secunda limitatione: loquitur enim Innocen. in delegato ad prouidendum de beneficio, sicque in extraiudicialibus, respicientibus gratiam, sicut aduertunt Felyn. Rip. & alij; At, cum loquitur de sententijs, in d. cap. in literis. Apertè tenet, delegatum non posse iterum sententiare, quare & Felyn. in d. cap. literis, numer. 2. ex his duobus casibus format diuersas fallentias, videlicet quartam, & octauam.

Retenta hac contraria opinione.

101 Infero, quod licet delegatus condemnet reum, credens, eum fuisse citatum, & in hoc erret, quia non fuerit citatus, tamen non potest vlterius condemnationem reuocare, Bal. Saly. & Rip. in locis proximè citatis, n. præcedenti vers. contra.

102 Limita tertio, vt non procedet quando delegatus protulit sententiam contra formam rescripti, seu mandati, quia tunc non dicitur functus officio suo, & ideò poterit iterum sententiare, Cyn. in l. 4. si vt proponis, sub nu. 1. Bald. num. 11 versic. opponitur, & videtur, C. quom. & quan. iud. Abb. in c. 9. in literis. sub nu. 4. ibi, ego putarem, de offic. & potest. iud. deleg. Franch. in c. 63. dilecto, sub nu. 64. quæst. 27. ibi, tu intellige. de appell. & sentit Vant. tract. nullit. rubr. coram quo possit, &c. sub nu. 14. vers quod intellige, fol. 374. & plures, alios congessit Tiraq. in l. boues, §. hoc sermone, limitat. 1. sub n. 51. versic. declara septimo, & n. 52. ver. & ita quidem, ff. de verbo. signif. & esse communem * opinionem testantur, & sequuntur Card. Alexan. d. cap. 63. dilecto, n. 58. quæst. 8. Felyn. in cap. 17. qualiter & quando, il primo, cas. 3. num. 41. & 43. versic. sed tamen. de accusat. et in c. 9. in literis, fallen. 3. sub num. 1. versic. pro ista ratione. ibi, sed dicatis sic. de offic. et potest. iud. deleg. & esse communem * testatur, sed non sequitur Rip. in l. 14. quod iussit, fall. 3. nu. 66. ff. de re iud.

103 Confirmatur hæc limitatio, quia etiam arbiter, qui laudum, seu sententiam protulit contra formam compromissi, potest iterum pronuntiare, l. 25. quid tamen in princ. ff. de recept. nam si de omnibus. poterit mutare, nō dum enim dixit sententiam, Abb. Franch. et Card. Alex supra proximè citati, Felyn. in d. c. 17. qualiter & quando, il primo, cas. 3. nu. 41. de accusat. et Tiraq. in l. boues, §. hoc sermone, limit. 1.

sub

sub numero.51.versic. declara septimo, ff.de verbor. signif. fol.231.

Contra hanc limitationem motiuat, non determinando, Dec. *in c.9.in literis, fall.3.numer.22.& seqq.de offic.& potest.iud.deleg.* dicens, probabilem videri opinionem eorum, qui tenent, non procedere æquiparationem ab arbitrio ad iudicem, adducendo multas differentias, seu rationes differentiæ; contra eandem limitationem, nouum adducendo motiuum, & respondeo motiuis Decij, insurgit sed sine certa determinatione Rip *in dict. l.quod iussit, fallen.3.sub num.66.*

Retenta limitatione, à qua non discedas.

104 Exemplifica primo eam, quando rescriptum, seu cōmissio mandat, vt iudex, cui delegatur causa, cognoscat de omnibus simul, & is non iudicat de omnibus simul, quo casu dicitur iudicare non seruata forma mandati, vt, loquendo in arbitro dicit textus, cuius verba retuli *num. præced.* & scribit Salyc. *in l.4.si vt proponis, oppos.4.sub nu. 3.C.quo.& quan.iud.*

105 Intellige primo eandem limitationem, vt procedat quando euidenter ex ipsius sententiæ tenore apparet, sententiam esse latam contra formam mandati, vt in casu adductæ exemplificationis, secus si non appareat euidenter ex tenore ipsius sententiæ, quia tunc non dicitur lata contra formam rescripti, & consequenter non potest delegatus eam reuocare.

Probatur hæc intelligentia, qui alias sequerentur duo absurda: Primum, quod communiter sententia iniusta delegati esset ipso iure nulla, quia communiter Papa, delegando causam rescribit cum clausula (& iustam faciat) vt notaui *libr. præced.c.2.num.465.* Ergo sententia lata à delegato diceretur contra formam mandati, & consequenter esset ipso iure nulla eo ipso, quod esset iniusta, sicut ratiocinabitur Dominus Ottonis Cardinalis Portuensis, cuius opinionem improbat Felyn. *in cap.9.in literis, fallen.3.sub numer.1. vers. pro ista ratione de offic.& potest.iud.deleg.& in c.17. qualiter & quando, il primo fallen.8.cas.3.numer.42.vers.sed tamen aduerte, de accus.* Secundum absurdum esset, quod delegatus posset iterum pronunciare.

106 Intellige secundo, vt non sufficiat, euidenter ex tenore ipsius sententiæ apparere, sententiam latam esse contra formam rescripti, sed requiritur etiam, quod si lata contra formam substantialem mandati, & studiosè mandatam, alias si illa forma respiceret ius, & fauorem litigātium, & ipsi, seu alter eorum, videns inordinatè procedi, non excipit, & non appellat, processus, & sententia tenet secundum doctrinam, quam dat Innocen. *in capit.21.prudentiam, sub num.9.vers.& ideo dicimus de offic.& potest. iud.deleg.* quem refert, & sequitur Felyn. *in cap.17.qualiter & quando, il primo, fallen.8.cas.3.in fine, vers.non obstat, sub nu.43.de accusat.*

107 Comprobatur hæc intelligentia, quia licet sententia lata in causa proprietatis, non terminata prius causa spolij dicatur lata contra formam iuris, tamen si spoliatus non exceperit, & non appellauerit, processus, & sententia tenent, *vt late retuli, & sequutus sum supra, q.17.limit. 6.memb.7.num.127.*

108 Limita quarto, vt non procedat, quando iudex delegatus non iudicauit super toto, sicque non est perfectè functo suo, quia tunc illud, quod nulliter pronunciauit, potest reuocare, & iterum pronunciare, *Bartol.in l.4 si vt proponis, nu.3.C.quom.& quan.iud.& Mynsing. in sing.obseru.cent.5.obseru.92. illud sub nu.7.*

An iudex delegatus, qui detulit appellationi possit reuocare grauamen, & alia attentata pendente appellatione, *vide supra q.3.nu.38.vers.restringe iunctis, num.præcedent.36.& 37.*

Adde, si placet, vndecimam declarationem, quando Instantia est perempta, quo casu posse adiri iudicem superiorem super nullitate, etiam incidenter deducta, de qua locutus sum *supra n.87.* scribit Franch. *in c.63.dilecto, sub num.65.q.27.in limit.de appell.* dicens, quod isto casu non obstabit, *l.vbi cœptum.*

Et hæc de prima regula posita *supra nu.73.*

109 Secunda regula est, quod superior, qui sit aditus super nullitate sententiæ, poterit non solum cognoscere nullitatem sententiæ diffinitiuæ, sed vbi cognouerit, quod sētentia est nulla, poterit eam reformare, seu aliam ferre, & iterum pronunciare, *Bar.in l.19.si expressim, sub nu.14.& 15.ff.de appell.& relat.& in l.4.si vt proponis, nu.3.in fine. C.quom.& quand.iud.Abb.in cap.9.in literis, versus finem, sub nu.6.& Felyn.nu.4.vers.quis dicatur, de offic.& potest. iud.deleg.& in c.40.per tuas, sub n.8.de sent.excomm.* & est * opinio communis *vt retuli & sequutus sum supra q.11.n. 122.extens.5.*

Ratio est, quia sicut appellatio deuoluit totam causam ad superiorem adeo, quod ipse potest sententiam reformare, ita etiam nullitas principaliter intenta deuoluit totam causam adeo, quod iudex nullitatis potest primam sententiam reformare, *Bart. Abb.& Felyn. in locis supra proximè citatis.*

Amplia primo hanc regulam, vt etiam ipsemet iudex ordinarius, aditus super nullitate suæ sentētiæ, possit eam non solum reformare, & reuocare, sed possit contrariam ferre; quare si primo tulerit condemnatoriam, poterit postea ferre absolutoriam, *Felyn.in cap.9.in literis, sub nu. 5.declar.2.de offic.& potest.iud.deleg.& in cap.17. qualiter & quando numer.37.fall.8.de accus.& Tiraq.in l.boues, §. hoc sermone limit.1.declar.4.num.40.ff.de verbo.signif.fol. 229.* Et quod iudex ordinarius possit tam ante decem dies, quam postea reuocare sententiam nullam à se latam, retuli, & sequutus sum supra *libro primo. capit.97. numer.187.*

Amplia secundo, vt procedat etiam in delegato, cui Princeps delegauerit causam nullitatis sententiæ ab alio latæ, quia is etiam, cognito, quod sententia est nulla, poterit procedere in negotio principali, & aliam ferre sententiam: Rationes huius ampliationis sunt plures. Prima ratio est, quia nullitas principaliter intentata coram iudice superiore, qui possit adiri via querelæ, deuoluit totā causam, sicut deuoluit appellatio, *vt dixi, nu.præced. vers. ratio.* Ergo cum ad Principem, qui potest adiri, via querelæ sit deuoluta tota causa, & is causam nullitatis deleget, intelligitur delegasse totam causam; quia idem dicimus, quando ad eum est deuolutiua causa per viam appellationis, & is delegat causam appellationis. Secunda ratio est, quia delegatus Papæ potest cognoscere sicut posset ipse Papa, *vt ex Franc. retuli supra qu.17.limit.47. memb.3.sub num.2.versus finem, vers.contra.* Tertia ratio est, quia sic videmus in causa restitutionis in integrum: nam ea delegata, iudex delegatus, vbi restituerit in integrum, procedit etiam in negotio principali, *vt retuli, & sequutus sum conclu seq.num.132.*

110 Declara primo eandem regulam, vt is superior possit cognoscere de nullitate principaliter deducta, & reformare sententiam, qui potest adiri per viam querelæ, secus si possit adiri solum per viam appellationis, vide *supra num.84.& 85.*

111 Declara secundo, vt iudex, aditus super nullitate principaliter intentata, debeat prius cognoscere, & pronūciare super nullitate, tanquā super iudicio principaliter deducto, & postea super meritis causæ principalis, vt distinguendo scribunt Bart. *in l.4.si vt proponis, nu.6.vers.quæro vtrum, C.quom.& quan.iud.Salyc.in l.6.si præses, nu.6.vers. quæro an iudex C.eod.Bald.in l.tale pactum, §.qui pronūtiauit, q.12.sub nu.11.versus finem, ibi, & an teneat processus, ff.de pact.fol.141.& Card.Alex.in cap.63.dilecto, num.67.*

vers. sed nunquid, de appell. Et ita tu intelligas Vestrium *in prax. lib. 8. cap. 1. n. 11. vers. introducta iam caussa.* & Lancell. *tract. de attent. p. 2. c. 17. de attent. nullit. pend. n. 13. 35. & 36. versic. ad quintum, f. 395.* dum scribunt, quod nullitas habet effectum suspensiuum quoad seipsum, vt is, qui cognoscit de nullitate, non possit interim procedere in negocio principali: adde omnino, quæ scripsi *supra quæstio. 11. n. 127. restrict. 1.*

Effectus huius declarationis est, quod processus super negotio principali non teneat, si prius non sit pronuntiatum super nullitate, *Bald. vbi supra.*

112 Subdeclara primo hanc declarationem esse veram, parte instante, quando scilicet is contra quem proceditur opponit non procedi in negotio principali, nisi sit prius definitiuus articulus nullitatis: secus si iste non opponat, sed permittat procedi super negotio principali, quia tunc posset procedi super negotio principali, omisso articulo nullitatis: quare sit cautus is, contra cuius rem iudicatam committitur caussa nullitatis, vt opponat non procedi in negotio principali, nisi terminato prius articulo nullitatis, Vest. *vbi supra,* quia licet iudex non debeat peruertere ordinem, tamen si peruertat, parte non contradicente processus tenet, vt scripsi *supra q. 17. limit. 6. memb. 7. n. 127.*

113 Subdeclara secundo, vt sit vera, quando nullitas est principaliter intentata, quia tunc est, quod sententia super nullitate debet præcedere reformatoriam, *Bar. d. l. si vt proponis. in fine. sub n. 6. ibi, dixi quod debet. Salyc. d. l. si præses sub n. 6. ibi, sed cognito de nullitate. & Cardin. Alex. vbi supra,* & adde quæ scripsi *supra quæstio. 11. n. 127. vers. restringe primo.*

Secus si nullitas sit intentata incidenter, vt puta petendo principaliter, sententiam ferri de nouo, quia prima est nulla, quia tunc super hac nullitate incidenter intentata, non est necessaria aliqua pronuntiatio, *Bar. Salyc. & Card. Alex. in locis supra proxime citatis,* vel si non agitur, sed excipitur de nullitate, *Bal. in d. §. qui pronuntiauit. sub n. 11. q. 12. versus finem,* quia vtroq; casu nullitas dicitur deducta incidenter, *vt retuli & sequutus sum supra nu. 18. & 19. vers. secundus. & vers. tertius.* potest tamen pronunciare, si vult, *vt dicit Card. Alex. d. c. 63. dilecto. num. 67. in fine, de appell.* sed hic reminiscaris, quod hæc nullitas incidenter intentata venit cognoscenda solum ab eodem iudice ordinario qui sententiam tulit, *vt scripsi supra nu. 87. vers. secus.*

114 Subdeclara tertio, vt non procedat, quando nullitas sententiæ apparet manifeste nullo probato extrinsecus, vt puta, quia est lata die dominico, vel præsente procuratore, & condemnatus est dominus, vel quia aliter apparet nulla, quia tunc iudex poterit de nouo iudicare sine alia cognitione, quia notum est sibi ex dicta sententia, *Bar. in d. l. si vt proponis. sub n. 6. vers. quandoque nullitas. & Salyc. in d. l. si præses. sub nu. 6. rursus idem Bar. in l. 62. cum quærebatur. n. 2. vers. quæro si secundo. ff. de re iud.* vide omnino, *supra q. 11. n. 120. art. 4. dub. 10.*

XIX. QVÆST. REM. I. CONCL. VII.

SVMMARIA.

NVLLITATIS actio, & replicatio præscribitur 30. annorum, num. 1.

Limitatur hoc multipliciter.— Primo, vt nō procedat, quando agitur de periculo animæ n. 2.— Secundo quando nullitas est notoria, & declaratur per tres casus. n. 3.— Tertio in nullitate per viam exceptionis, n. 4.— Quarto, quando statutum aliter disponit, n. 5.— Quinto in instantia nullitatis, n. 6.

1 FAcultas agendi de nullitate sententiæ non durat nisi vsque ad 30. annos. *Bal. in l. 11. data opera col. 14. num. 90. vers. sed quid si bannitus. C. qui accus. non poss. & Salyc. in l. 6. si præses. num. 6. versus finem, C. quom. & quand. iud. Card. Alex. in c. 63. dilecto. q. 15. prin. sub n. 96. & Franch. q. 5. num. 10. de appell.* vel vt inquit Bal. *loco citato,* durabit, donec durat actio, *Rebuff. tract. de appellat. art. 1. gloss. 2. n. 19. vers. quarto tom. 5. fol. 485. Vant. tract. nullit. rubr. quoties & intra quod tempus &c. sub n. 8. vers. si vero nullitas. fol. 383.* dicens, quod si nullitas deducatur principaliter in iudicio per modum agendi, competit officium iudicis nobile, quod eatenus durabit, quatenus durant reliquæ actiones personales, videlicet triginta annis, sicq; inquit, intra illud tempus triginta annorum remedium nullitatis proponi debebit: hancque esse veram conclusionem testatur, & sequitur Maran. in *suo spec. part. 6. act. 1. princ. in verbo. & demum fertur sententia. num. 154. fol. 449.* quem retuli, & sequutus sum *supra lib. 1. capit. 79. sub num. 131.* Et quod hoc officium iudicis duret tanto tempore, quanto durata actio personalis, scilicet triginta annis, scribit Papien. *in prac. in form. appell. à sent. diffin. in gloss. fuisse & esse nullam. numer. 5. fol. 409.* Et quod actio ordinaria dicatur iudicis officium, scribit, loquendo de nullitate principaliter intentata, Bal. *in l. vnica. num. 1. in fine, C. ne lic. in vna eademq. caus. &c.* & quod agens principaliter de nullitate, non agat iure actionis, sed solum officio iudicis, cum non sit materia habilis ad producendum in hoc actionem, scribit Papien. *in d. gloss. fuisse et esse nullam fol. 409.*

Amplia hanc conclusionem, vt habeat locum in nullitate, quæ deducitur replicando, quia quoad tempus sequitur naturam actionis, *per ea quæ retuli. & sequutus sum supra concl. 4. n. 55.*

2 Limita primo declarando eandem conclusionem vt non procedat in caussis, in quibus vertitur animæ periculum, quia in eis perpetuo agi, diciq; potest de nullitate, *Vant. d. rubr. quoties & intra quod tempus, &c. sub n. 8. vers. quod remedium fol. 383. Maran. d. verbo, & damum fertur sententia. n. 154.*

Limita secundo, vt non habeat locum in nullitate notoria, quia illa perpetuo reddit actum nullum ipso iure, & quæ ipso iure sunt nulla, tractu temporis non conualescunt, *Vant. in loco supra proximè citato.*

Confirmatur hæc limitatio, quia de nullitate ex defectu iurisdictionis, seu mandati potest agi, vsque ad mille annos, *Vant. d. rub. quoties & intra quod tempus, &c. sub n. 8. vers. quod remedium.*

Declara hanc limitationem, distinguendo tres casus.

Primus casus est: quando actus, seu sententia est nulla, ex eo, quod per inspectionem ipsius actus apparet, non interuenisse ea, quæ in ipsius actus celebratione erant necessaria ad validitatem ipsius actus: & isto casu dico, quod potest agi de nullitate vsque ad mille annos, quia nulla temporis diuturnitate potest præsumi, quod interuenerit id, quod ex inspectione actus apparet, non interuenisse, & iste casus propriè procedit, quando deest solemnitas intrinseca, *vt scripsi lib. præced. cap. 11. num. 687. & sequentib.*

Secundus casus est: quando actus est nullus ex eo, quod non apparet, interuenisse id, quod vel in ipsius actus celebratione, vel postea requiritur ad validitatem actus, puta, consensus superioris in alienatione, seu transactione rei ecclesiasticæ, & isto casu dico, quod non potest agi de nullitate, nisi vsque ad triginta annos, quia elapsis triginta annis, iste consensus, & similes solemnitates extrinsecæ, quæ possunt adhiberi etiam post factum, tanto temporis spatio præsumuntur interuenisse, *vt late in alijs terminis retuli, & sequutus sum dict. c. 11. n. 682. & sequentib. & n. 679. & sequentib. & n. 690.*

Tertius

Tertius casus est (& est declaratio istius secundi) quando constat, solemnitatem interuenisse ex inspectione ipsius, vt puta, quia in præscriptione ostenditur titulus, in rei ecclesiasticæ transactione ostenditur consensus superioris, sed imperfectus, & inualidus: & isto casu dico similiter, vt in primo, quod perpetuo agi potest de nullitate, etiam post lapsos triginta annos, quia nullitas est manifesta: & ideò melius est non ostendere titulum, seu consensum, quam ostendere nullum, & inutilem, quia non ostendo, præsumitur validus, at vbi ostenditur inualidus, non potest stare præsumptio: vide quæ scripsi *dist.cap.11.num.691.& seqq.* iunctis quæ scripsi *num.679. & seqq.*

4 Limita tertio, vt non procedat in nullitate per modũ excipiendi, quia de ea potest perpetuo opponi per viam exceptionis, quia ea, quæ ad agendum sint temporalia, ad excipiendum sunt perpetua, *Franch.in cap.63.dilecto, sub nu.10.q.5.& sub nu.150.vers.his sic præmissis, q.44.de appell.Vant.vbi supra, & ex* Felyn. refert & sequitur Gram. *in ciuil.consil.165.in caussa vniuersitatis, sub num.1.& 2.*& sentit Crauet.*cons.153.vltra iam scripta,n.5.* dicens, quod de nullitate saltem per viam exceptionis potest perpetuò dici vsque ad triginta annos.

5 Limita quarto, quando statutum, seu consuetudo aliter disponeret, *Franch.in c.63.dilecto, sub nu.10.q.5.de appell.* & de statuto, præfigente terminum ad dicendum de nullitate, vide quæ scripsi *sup.concl.4.n.46.& seqq.*

6 Limita quinto declarando vt quamuis de nullitate possit dici vsque ad triginta annos: tamen causæ nullitatis instantia, durat solum triennio, *vt retuli, & sequutus sum sup.q.15.sub num.102.art.3.cas.2.& num.261.art.11. ampl.9.*

Videretur congruum, vt post nullitatis remedium agerem de notoria iniustitia, sed id non facio, tum quia sententia, quæ alias sit inappellabilis, fit appellabilis, si notoriam contineat iniustitiam, *vt retuli, & sequutus sum supra qu.17.limit.6.memb.7.nu.79.*& consequenter superest remedium appellationis, tum quia, cum notoria iniustitia, & nullitas fraternizent, & æquiparentur, *vt dixi d.qu.17.limit.19.sub n.4.vers.sed notoria,* quæ dixi de nullitate, multum applicari possunt notoriæ iniustitiæ.

XIX. QVÆSTIONIS. REM. II.

ARGVMENTVM.

De restitutione in integrum.

SVMMARIA.

RESTITVTIO in integrum datur aduersus sententiam inappellabilem, siue sit inappellabilis ex natura causæ, siue sit inappellabilis propter excellentiam iudicis,nu.1.& seqq. — Extenditur sex modis. — Primo etiam si à statuto esset sublata facultas appellandi, & dicendi de nullitate, numer.6.— Secundo etiam si esset sublata facultas excipiendi &c.num.7.— Tertio datur etiam ecclesiæ aduersus sententiam latam in possessione momentanea,num.8. — Quarto datur cuilibet contradictori,nu.10. — Quinto quando ex aliquibus signis potest videri, quod possessio inferat enormissimum damnum, num.11.& seqq.in quibus ampliatur etiam si damnum sit modicum. — Sexto datur non solum aduersus sententiam, sed etiam aduersus omissas probationes, &c.nu.18. — Subextenduntur extensiones, loquentes de minore,num.20.& seqq. — Restringitur & declaratur eadem conclusio,nu.24.& 25.

Duplex est species restitutionis in integrum, nu.26.& 27.

¶ *Quilibet iudex ordinarius potest restituere in integrum, prout de iure,num.28.— Declaratur multipliciter — Primo, vt is iudex ordinarius possit restituere, qui habet administrationem,n.29.et 30.— Secundo, vt possit restituere aduersus id, quid ipse, vel eius prædecessor, seu æqualis fecit, n.21.& seqq.in quibus subdeclaratur.— Tertio, vt iudex ordinarius, qui habet administrationem, possit restituere tam incidenter, quã principaliter,n.45.— Inferuntur duo — Primum, quod delegatus non potest restituere nu.44.& seqq.in quibus limitatur.— Secundum, quod iudex appellationum non potest restituere principaliter, n.53.et seqq. & 62.& 63.in quibus declaratur.*

¶ *Restitutio in integrum impedit executionem rei iudicatæ, numer.64 — Ampliatur multipliciter — Primò, vt sola petitio restitutionis impediat, num.65.& 66. — Secundo impedit etiam missionem in possessionem ex l.fin. quando offeruntur probationes in promptu nu.67.— Tertio etiam si probationes non sint in promptu, n.68.& seq. — Quarto, quando executio est irretractabilis, num.73.& seqq. in quibus exemplificatur, et subampliatur. — Quinto, in possessione momentanea,n.76. — Sexto etiam si caussa restitutionis aduersus tres sententias sit commissa cum clausula (si quid exequendum) nu. 77.& 78.— Septimo in restitutione ad appellandum,nu.79.& 80. — Octauo in restitutione, cuius causa committitur à Signatura, num.81. — Nono ampliatur remissiue, num.83.*

¶ *Limitatur multipliciter. — Primo si restitutio petatur calumniose,n.85.& seq.in quib.extenditur, & secunda extensionis dantur exempla. — Secundo, quando Signatura dat restitutionem cum termino ad docendam de læsione, quia, termino, elapso, & non docto de læsione, non suspenditur executio,num.115.— Tertio quando Signatura dat restitutionem cum clausula (partito iudicato) numer.116. — Quarto in restitutione contra publicum instrumentum stante statuto, quod non possit aliquid opponi, numer.117. — Quinto in caussis beneficialibus n.118.& seq.— Sexto in restitutione gratiosa, nu.131.*

Interlocutoria super restitutione in integrum ex accurata Romanæ Curiæ praxi omittitur, & quare,n.132.& seqq. in quib. declaratur.

1 RESTITUTIONIS præludia, nempe *quid sit restitutio in integrum: in quo ab alijs remedijs differat: an detur, si competat remedium appellationis, & similia,* satis exposuerunt, qui de ea solemnes ediderunt tractatus; vnde, illis omissis, accedo ad rem nostram, procedendo per quatuor conclusiones.

Prima conclusio. Restitutio datur tam aduersus sententiam inappellabilem ex natura causæ, quam aduersus sententiam inappellabilem propter excellentiam iudicum.

Secunda conclusio. Quilibet iudex ordinarius potest restituere in integrum, prout de iure.

Tertia conclusio. Restitutio in integrum impedit executionem.

Quarta conclusio. Concessa à Signatura restitutione in integrum prout de iure, iudex restitutionis, caute agit, non pronunciando super ea.

2 Concludo I. igitur, restitutionem in integrum dari aduersus sententiam inappellabilem ex natura causæ, quam aduersus sententiam inappellabilem propter excellentiam iudicum, quia, prohibita appellatione à statuto, vel à lege communi in aliquo casu, non intelligitur prohibita restitutio in integrum, *Odd.tract.de restit. in integr.qu.15.sub num.31.& 32.art.2.& latius sub num.44.vers. sed contra,* vbi latè de magis communi sententia, & patet ex *l.1.C.si aduers.rem iud.* & per totum illum titulum *vt scribit Odd.d.tract.de restit in integr. par.2.qu.68.sub num.42. vers.pro qua art.6.*

Quod restitutio in integrum detur aduersus sententiam inappellabilem ex natura causæ, exorditur Vestr. in

*in prax.libr.8.cap.3.in princ.& num.*1. idque probatur in triplici sententia.

Primo in sententia, lata super momentanea possessione, à quo minori non dari appellationem scribūt ij, quos retuli, & sequutus sum *supra q.17.limit.6.membr.3.numer.*33. Et tamen aduersus eam datur ei restitutio in integrū, vt egregiè disputando firmat Gloss vlt. *in l.vnica, in verbo, reformationem, C.si de momen.possess.* quam ibidem referunt & sequuntur Bar. *in fine, Bal.colum penult.num.*13. *vers.quæro nunquid ecclesia, Salyc.q.3.sub nu.*4. & Contar. *limit.8.num.*1.*& seqq.& sub nu.*23.*vers.cæterum, ibi, contrarium Papien.in pract.in form.appell.à sent. diffin.in glos. coram vobis sub numer.9. vorf quæritur vltra fol.*405. & de

* communi & receptiori opinione testantur Benint. *decis.*79.*mota lite, n.9.Menoch. tr.de retinen.poss.rem.3.q.107.n.*851.*fol.*110.*& Odd.tr.de restit.in integr.par.*1.*q.68.sub nu.*42.*vers.sed contra, art.6.*

3 Secundo in sententia, quæ transiuit in rem iudicatam, à qua quis non potest appellare, & tamen potest petere restitutionem in integrum, *vt ex d.l.1.C.si aduers.rem iud.* scribit *Soc.cons.299.capio primum, num.4.versus finem, ibi, præterea à sententia, lib.2.*

4 Tertio in sententia lata contra contumacem in non respondēdo positionibus, ideoque declaratum pro confesso, quia ab ista sententia non datur appellatio, & tamē conceditur restitutio in integrum, *vt retuli & sequutus sum lib.præceden.cap.7.sub num.546.*

5 Quod restitutio in integrum detur etiam aduersus sententiam inappellabilem propter excellentiam iudicis, patet, quia à sententia Principis non dari appellationem scripsi *supra quæst.16.limit.1.num.*1. & tamen datur restitutio in integrum. *Abb.in cap.5. tum ex literis, not.2.numero* 2. dicens, quod potest peti restitutio in integrum aduersus sententiam Papæ, & latius *num.17. vers.extra gl. de restit.in integr.* dicens cum distinctione, quam tu poteris videre, quod aduersus sententiam Principis potest peti restitutio in integrum, & ad Abb. se remitti Foller. *in addit.ad Maran.in spec.par.6.actu 2.princip. sub num.109. fol.*471.

6 Extende primo hanc cōclusionem, vt procedat etiam in casu, quo statutum tolleret remedium appellandi, & remedium dicendi de nullitate, quia adhuc eo casu concederetur restitutio in integrum, *Soccin. dict.consil.299. numero.4.versic. sed duo faciebant difficultatem libr.2. & Contar.in l.vnica, limit 8.num.15. vers.idque verum est, C.si de momen.poss.*

7 Extende secundo, vt procedat etiam si tolleret ius excipiendi, & dicendi se grauatum, & remedium recurrendi, quia adhuc posset peti restitutio in integrum, *Soccin.d. consil.299.num.5.& seqq.quem refert & sequitur Contar. vbi supra.*

8 Extende tertiò, dum dixi, dari restitutionem aduersus sententiam latam in possessione, vt detur etiam ecclesiæ; *Contar.in l.vnica, limit.8.sub numer.12 vers. & ex his, & num.13 C.si de momen.poss.* & quod ecclesiæ sit concedenda restitutio in integrum, resoluit, adductis in vtramque partem argumentis, Goffr. quem refert, & sequitur Contar. *ead.limit.8.nu.23. vers.cæterum.*

9 Comprobatur hæc extensio, quia ecclesiæ competunt omnia priuilegia, quæ competunt minori in materia restitutionis in integrum, *Odd.tract.de restitut.in integr.par.1.quæst.3.sub num.16.vers.sed contra, & num.17.* vbi, quod ecclesia restituitur iure minoris, & de opinione com-

* mune.

10 Extende quarto, vt ex iusta causa concedatur cuilibet contradictori, sicut, loquendo in possessione adipiscenda, scribunt Papien. *in practic.form.libell. quo petit.hæred. ex testa.in gl.quatenus ex officio, in fin.fol.887.* & alij, quos refert, & sequitur Achil. Person, *tract.de adipisc. poss.num.*348.*vers. & quamuis fol.*270. & in possessione *ex l.fin.C. de edic.diu.Adr.toll.Menoch.de adipisc possess. rem.4.num.*906.*quæs.*103. & generaliter in possessione momentanea Soc. *d.consil.299.sub n.4.lib.2.Menoch.d.q.103.nu.907.& Achil.de Grass.decis 5.alias 83.restitutionem, nu.1.de in integr.restit.fol.42.in fine.*

11 Extende quinto, vt concedatur restitutio in integrum quando ex aliquibus signis potest videri, quod per possessionē infertur enormissimum damnum, quo casu Rot. de qua Achil.de Grass. *vbi supra*, tenuit dari restitutionē in integrum, non obstante, quod Soc. *consil.266.in caussa quæ vertitur, num.26.lib.2.* dixerit, contentionem de possessione non esse contentionem magnæ caussæ, etiam si agatur de possessione magnæ rei.

12 Amplia hanc extēsionem, vt concedatur etiam quando damnum, quod infertur, non est enormissimum, quia adhuc datur restitutio in integrum, *Contar.in l.vnica, lim.8 n.24.vers.hæc decis. C.si de mom.possess.*

13 Confirmatur primo hæc ampliatio, quia restitutio cōceditur etiam pro modica læsione, seu pro modico damno, vt in restitutione minoribus concedenda scribunt Cin. *in l.1.ibi, ad contraria sic respondetur, fol.99.Bald.nu.2.Cod.si aduers.vendit.pignor.fol.149. & alij citati à Gabr. in conclus.libr.secundo, tit.de restit.in integr. conclus.1.sub num.1.vers.tamen*, quibus addo Couar. *variar.resolut.lib.1.cap.3.sub num.11 ibi, quamobrem pro modica læsione, volum.1.fol.24.& Contar.in l.vnica, limit.8.numer.25.C.si de momen.possess.*

14 Confirmatur secundo, quia restitutio in integrum datur etiam pro minimo damno, si ex tali restitutione non sequatur rescissio contractus magnæ rei, seu summę, sed sequatur solum rescissio ipsius modici damni, *Dec.in c.8.maioribus, sub num.3.de praben. Gabr. d.concl.1.in fin. num.4.* & explicat apertius Contar. *d. limit.8.sub num.25. ibi, vltra quod restitutio*, dicens, quod restitutio datur etiā pro minimo in re, quæ absolutè de se sit minima, & nullam connexitatem, vel mixturam habeat cum re, vel maiori summa.

15 Contra hanc ampliationem, quod enim restitutio in integrum non detur, nisi propter enormissimum damnum, sentit Rot. de qua Achil.de Grass. *d.decis.5.de in integr.restitut.*

Nec obstant duæ confirmationes supra adductæ.

Ad primam enim; quod restitutio concedatur pro modica læsione; respondeo, quod contrarium tenent Spec. *tit.de restitut.in integr.§.1.num.37. vers.& scias, lib.2.fol.208.* & Dec. *cap.59.vt debitus, not.2.n.8.de appellat.*

* & hanc esse communem opinionem quod pro modica læsione non concedatur, testatur Dec. *in d.cap.8.maiorib. n.3.vers.primum de præbena.* quam communem, & magis communem refert, & sequitur Gabr. *d.conclus.1.sub nu.1. & in fine, dicti nu.1.vers.tenendo.*

Ad secundam; quod concedatur etiam pro minimo damno; patet responsio ex præcedenti responsione: si enim non conceditur pro modica, multo minus concedetur pro minima, & quod pro minimo damno non detur restitutio, scribunt Bald. *in l.1.nu.2.vers.opp. & videtur, Cod.si aduers.vendit.pignor.* dicens, quod pro minimo damno non receditur à iure communi, & Odd. *tract.de restit.in integr. part.1.qu.4.sub nu.102. vers. qui in minima læsione, & sub num.104.vers.conclusio firma*, & sentiunt sine scrupulo illi omnes, qui tenent, restitutionem non dari pro modica læsione.

Videtur hæc contrarietas conciliari ex *l.4. ff.de restit. in integr. scio illud à quibusdam obseruatum, ne propter satis minimam rem, vel summam, si maiori rei, vel summæ præiudicetur, audiatur is, qui in integrū restitui postulat*: Aut igitur non præiudicatur maior rei, seu summæ, & datur restitutio; Aut præiudicatur, & non datur.

In

In hac multiplici opinionum varietate varij varia loquuntur; inter omnes tamen diligentius loquuti hucusque videntur Couar. *var. resol. lib. 1. c. 3. sub num. 11. vers. ego sane. & num. 12. fol. 24. & 25.* & Odd. *tract. de restit. in integr. d. q. 4 nu. 96. & seqq. art. 12.* qui, vt rem claram separet à dubia, distinguit tres casus, & tres inspectiones, quas poteris videre.

16 Ego tamen, intuens ex omnium dictis posse læsionem diuersimode considerari, eandemq; vno respectu dici magnam, alio modicam, & alio minimam, adeo quod in ea non potest dari certa doctrina; quia ex eo, quod multiplici subiacet expositioni, certa non potest haberi resolutio; quo factum est, vt qui eam explicauerint, inuoluerint, & veluti ansam soluentes, nodum ligarunt, vt loquitur textus in *cap. 24. cum olim. de verb. signific.* breuiter dico quod in effectu restitutio in integrum côceditur propter læsionem arbitrio iudicis, quia arbitrio iudicis relinquitur, quæ læsio dicatur magna, seu enormis de effectum, vt concedi debeat, restitutio in integrum, vt testantur Alex. *consil. 67. videretur. n. 2. lib. 5.* dicens, quod secundum arbitrium iudicis, attenta qualitate personarum, erit iudicandum, quod dicatur grande damnum, *addit. ad Bal. in l. C. si aduers. vendit. pignor. Couar. var. resol lib. 1. c. 3. sub n. 11.* * *vers. ego sanè. circa medium, fol. 24.* & de communi * opin. testantur & sequuntur ij, quos refert, & sequitur Odd. *d. tract. de restit. in integr. q 4. sub n. 122. in 6. opin.* hancque * communem * opin. loquendo de læsione, propter quam datur reductio laudi ad arbitrium boni viri, retuli, & sequutus sum *lib. praeced. c. 2. n. 450.* Ergo siue dicamus, restitutionem in integrum concedi propter enormem læsionem, siue propter modicam, siue propter enormissimam, semper recurrendum erit ad arbitrium iudicis, quia eius arbitrio committitur, *vt dixi*, quæ læsio dicatur talis, & qualis, sicut ratiocinando aduertit etiam Odd *d. q. 4. art. 12 n. 106. vers. ego puto.*

17 Iudex vero in hoc arbitrio debet in primis considerare, vt dixi, qualitatem personarum, quia, vt dicit Glos. *in l. 52. sed & si suscepit. in §. si libertis. in verbo modica. ff. de iudic.* Comitissa Matilda, donando cuidam ecclesiæ quasdam terras, quæ extendebantur in viginti milliaria, dixit, quod illi ecclesiæ concedebat aliquantulum terræ; nam, vt rationem reddit Franch. *in cap. 11. de appellationib. sub num. 2. versus finem, de appell.* modicum erat respectu donantis. Debet etiam iudex considerare qualitatem negocij, & quantitatē læsionis: Nam si agatur de aliquo contractu, seu negocio, in quo precia rerum non sint omnino certa, tum quia res vno tempore magis, quam alio valeant, tum quia diuersa sit bonitas, & qualitas rerum, diuersaque subsint pericula, tunc læsio modica non dicetur læsio; quia etiam prudentes viri in eiusmodi contractibus, & negocijs se inuicem lædunt: Si agatur de pignore, quia expedit hominibus habere creditum, & inuenire pecuniam sub pignore, non dicetur læsus, qui daret maius pignus, nisi sit læsio valde enormis. Si agatur de euidenti damno, & nulla subsit compensatiua vtilitas, tunc modica læsio æstimabitur læsio, vt puta, cum quis clare debet habere decem à banco, & exigit nouem. Si agatur de contractu scutorum mille, tunc læsio scutorum viginti poterit esse modica, vel minima: & tamen, si ageretur de contractu scutorum sexaginta, esset læsio magna: Si vndequaque læsio sit minima, vt puta, quia agatur de vno nummo æneo, vel de vno ouo, tunc indistinctè denegaretur restitutio in integrum, quia minimum, & nihil æquiparantur, ideoque minima læsio non diceretur lesio, sicut leuis febricula non dicitur febris, & vulnusculum non dicitur vulnus, & similia, de quibus scripsi *supra lib. 1. cap. 24. sub num. 5.* Quæ cum ita sint, apparet clare, quod restitutio in integrum, concedenda propter lesionem, relinquitur arbitrio iudicis, & consequenter frustratoria est illa distinctio de electione enormissima, enormi, magna, & modica; sufficit enim læsio quæ, vt dixi, si minima sit, non dicitur læsio.

18 Extende sexto, vt minori concedatur restitutio in integrum non solum aduersus sententiam, sed etiam aduersus omissam probationem, sicque ante sententiam, *Bal. consil. 208. præmissis. sub num. 1 lib. 1 Contar. in l. vnica, limit. 8. n. 13. vers. idque procedit. C. si de mom. poss.* & quod minor restituatur aduersus omissam probationem, etiam post latam diffinitiuam sententiam, scribit Bald. *vbi supra*, & quod restituatur aduersus conclusionem in causa, & omissas probationes, scribit Odd. *tract. de restit. in integr. q. 65. sub n. 80. & seqq. art. 12.*

19 Amplia hanc extensionem, loquentem in minoribus, vt habeat locum etiam in maioribus, *Odd. ead. q. 65. num. 65. art. 12.*

20 Subextende primo eandem extensiones, loquentes de restitutione, concedenda minori annis vigintiquinque, vt habeant locum etiam stante statuto, quod maior annis decem & octo possit validè contrahere absque authoritate alterius personæ, quia nihilominus minori vigintiquinque annis, & maiori decem & octo dabitur restitutio, *Odd tract. de restit. in integr. par. 1. q. 15. sub numer. 81. vers. in contrarium artic. 9. & Contar. d. limit 8. nu. 14. vers. ex eodem.*

Ratio huius subextensionis est, quia statutum, corrigens ius commune in vno, non debet extendi, vt corrigat in alio, de quo non loquitur iuxta ea, quæ retuli, & sequutus sum *lib. praeced. cap. 8. n. 410. & 411.* sed hoc statutum corrigit ius commune quoad validitatem contractus, cum de iure communi contractus, factus à minore sine interuentu curatoris, sit ipso iure nullus, præsertim si sit contractus alienationis rei immobilis, vel mobilis, quæ seruando seruari possit, *iuxta ea, quæ retuli, & sequutus sum lib. praeced. cap. 1. num. 276. 286. 288 311. & alijs num.* Ergo statutum non debet extendi, vt censeatur etiam prohibere restitutionem in integrum; quia sic corrigeret ius commune etiam quoad restitutione in integrum; nam de iure communi conceditur restitutio, præsupposita validitate contractus, *vt retuli, & sequutus sum eod. cap. 2. num. 273. 316. & 370.* imo secundum Rot. *diuers. decis. 180. circumscriptis. nu. 2. part. 1. & Odd. d. q. 15. sub n. 81. vers. in contrarium & latius quæst. 17. sub num. 62.* quando contractus est de per se nullus, cessat restitutio in integrum.

21 Subextende secundo, vt procedant etiam si statutum, seu lex haberet minorem pro maiori in aliquo actu, seu simpliciter pro maiori in omnibus; quia nihilominus restitueretur ex capite minoris ætatis secundum com- * munem * opin. quam refert & sequitur Odd. *d. q. 15. sub n. 75. vers. sed contra art. 9.* Et ratio est eadem, quam adduxi in præcedenti; videlicet, quia statutum habilitat minorem ad contrahendum, sed non per hoc tollit ei restitutionem in integrum, quæ datur in contractu valido, *vt dixi.*

22 Subextende tertio, vt procedat etiam si statutum disponeret, quod minor haberetur pro maiori in omnibus, & per omnia, quia adhuc concederetur ei restitutio in integrum secundum Affl. & Mathes. quos refert, & sequitur Odd. *tract. de restit. in integr. q. 15. sub num. 75. il 2. vers. contrarium in hoc. fol. 149*

Ratio huius subextensionis est, quia censetur habilitatus in omnibus, & per omnia ad contrahendum sine solemnitatibus, sed non per hoc erit sublata restitutio in integrum, quæ datur minori, quia ius commune quando dispensat, seu habilitat minorem, vt possit contrahere, remouet solemnitates requisitas in contractibus minorum, sed non remouet restitutionem in integrum: ergo idem dicendum est in statuto, vt recipiat interpretatio

tationem à iure communi, & illud non corrigat vltra id, in quo expressè corrigit.

23 Comprobatur hæc ratio, quia licet statutum disponat, quod ætas annorum 18. intelligatur ætas perfecta & legitima, prout disponit statutum Florentiæ, tamen non erit ætas legitima quoad alienationem bonorum immobilium, *Odd.d.q.15. num.75.vers. limitatur tamen, & Simoncel.tract.de decret.tit.8. inspect.3. num.24. & 26. tom.6. p.* * *2.fol. 320.* vbi de receptiori, & * veriori opin. reddens eandem rationem, quod cum statutum prædictum possit verificari in contractibus, & obligationibus, in quibus agitur de minori præiudicio, non debet extendi ad contractum alienationis rerum immobilium, ad hoc, vt ius commune minus lædatur, quam possibile sit.

Contra hanc subextensionem tenent Boer. *decis.350. minor 14.annorum sub num.4. paulo supra finem*, loquens de statuto Florentinæ, & consuetudine Biturigensi, & alij, quos citat, sed non sequitur Odd.*d.quæst.15. num.75. il 2. vers.limitaturque*, quibus addo Contar.*in l.vnica, limit.8. num.17.vers.limita tamen, C.si de mom.possess.* & habemus statutum Vrbis, sic loquens, quod citaui *lib.præced. cap.2. num.546.*

Quid in statuto disponente, & abbreuiante ætatem, vt puta, quod minor ætas, quæ de iure communi est 25.annorum, fit annorum 20. vide Odd. *d.qu. 15. n.78.*

Et quid de alijs statutis, quæ vtuntur diuersis verbis, vide eosdem Odd.*d.q.15.num.84. & seqq. & Contar. d.limit.8. n.19.& seqq.*

24 Retenta eadem conclusione, posita *supra n.8.* quod detur restitutio in integrum aduersus sententiam inappellabilem, latam super momentanea possessione.

Restringe eam, vt non procedat in sententia, lata in possessorio summarijssimo, in quo fuit propter imminens periculum armorum, & rixæ prouisum, quis deberet esse actor, & quia reus, quia in eo non detur appellatio, neque restitutio in integrum, *Beninten.decis.79. mota lite, num.8. Menoch.tract.de retinend.poss.remed.vlt.q.20.num. 54.& 53.* vbi loquitur etiam si restitutio peteretur à minore, *& Contar.in l.vnica, lim.8.n.22.vers.intellige, C. si de mom.poss.*

25 Declara, imponendo finem huic primæ conclusioni, quod licet detur restitutio in integrum, tamen ab ipso decreto de restituendo, datur appellatio, *vt retuli, & sequutus sum supra q.17. lim.47. memb.1.n.167.*

26 Antequam deueniam ad secundam conclusionem præmitto duo.

Primum, quod restitutio in integrum est duplex: prima, quæ dicitur Gratiæ; secunda, dicitur Iustitiæ, *vt admonent.Spec.titul.de restit.in integr.§.1. num.34.vers. in summa, lib.2.fol.208. & Odd tract.de restit. in integr. par.1. q. 1. num.99. & 100. art. 15.* de qua duplici specie restitutionis latè, & ordinatè tractat idem Odd. *in 1. & 2.part.* & ideo nos hic in Curia videmus, quod Summus Pontifex habet Signaturam gratiæ, & Signaturam iustitiæ, separatas, ita, vt vna non se intromittat de altera, de qua duplici Signatura scripserunt eruditissimi viri Ludou. Gomes. *in compendio vtriusque signat. Mandos. tractat.de commiss. & de signatur. grat.* & alij Moderniores passim, & nos aliqua notauimus *supra libr.1. cap.64. numer.3. & seqq. & num. 18. & seqq.* & de restitutione in integrum, petenda aliquando in Signatura gratiæ, & aliquando in Signatura iustitiæ scripsit Marches. *tractat. de commiss. par.2. de commiss. restitut. in integr. cap.1. num.4.6.29. & seqq. fol.188.& seq.in prima impress. sed in secunda impress. part.2. de commiss.restitut.in integr.in princ. sub numer.10. fol.367.& clarius num.58. & seqq. fol. 381.* & aliquas differentias inter vnam, & alteram notat *num.63. & seqq. fol.382.*

27 Secundum, quod restitutio in integrum gratiosa est petenda à Principe, & non ab inferiore, quia facere gratiam, est Principis, & non iudicis, *Odd.d.tract.de restit.in integr.p.1. q.32. num.29. in fine, & n.30. & 40.& p.2. qu. 92.in princ.*

28 Concludo II. quod, his sic præmissis, quilibet iudex ordinarius potest concedere restitutionem in integrum, quæ est iustitiæ, & prout de iure, *l.17.in caussa, §. fin.cum l. seq.ff.de minor.& l.fin. & ibi Bart. & alij, C.vbi, & apud quem, Spec.tit.de restit.in integr.§. videndum restat in princ. & n.4.vers. et nota quod ordinarius, lib.2. fol.209. Maran. in suo Spec.par.5. in verbo, et omnia fiant durante instantia, num.36. fol.244.Odd.tract.de restit.in integr.q.32.sub num. 28. vers.in contrarium, art.3. Luc.Pæt.in pract. Capitol. lib. 7.c.1. num.3.vers.hic igitur, et P.Gregor.Tolos.tract. de appell.lib.1.cap.8. sub n.7. vers.sic quilibet,* & hæc est conclusio vera, & communis * & quod restitutio in integrum concedi debeat à Prætore Ciuitatis scribit Bertach. *tractat.de episc.lib.4.par.5. num 68. tom.13. part. 2. fol.350.* & quod peti possit coram magistratibus, vt coram Prætore olim, & Præside, scribit Gregor. Tolos. *d. cap. 8. numer.7.*

29 Declara primo hanc conclusionem, vt in proposito iudex ordinarius dicatur is, qui habet etiam administrationem iurisdictionis, alias, si non habet administrationem, non potest restituere in integrum, quamuis habeat iurisdictionem ordinariam, *Spec.tit.de restit.in integr.§. videndum restat. num.2. vers sed nunquid, lib.2.fol.208. Bar.in l. fin.n.8.C.vbi, et apud quem.* dicens, quod propterea chartularij non possunt restituere in integrum, *Abb.in cap.9. caussa restitutionis, sub n.7. de rest.in integr.* & de communi * opinione testatur & sequitur Odd.*tract.de restit.in integr. q.32.sub num.46. vers.contrarium, art.5.* & qui iudices in Romana Curia sint ordinarij, dixi *rem. præced. conclus.6. num.79.*

30 Subdeclara, vt iudices ordinarij, habentes administrationem, dicantur ij, de quibus scripsi *d.rem.præcedenti, concl.6.n.79.80.& seqq.*

31 Declara secundo, vt ordinarius possit restituere in integrum aduersus id, quod ipse, seu prædecessor, vel eius æqualis, seu inferior fecit, seu coram ipsis factum est, sed non contra id, quod fecit eius superior, seu coram superiore factum est, *Spec.tit.de restit. in integr.§. videndum restat.num.4. vers.et nota quod ordinarius, Abb. in c.9. caussa restitutionis, num.7.ibi, et generaliter cum quæritur, de restitut.in integr.Io.Ferrar. tract.de appell.lib.4.c.7.n.301. vers. interim eorum, tom.5. fol.79.* & quod possit restituere aduersus propriam sententiam firmat, & ampliat Odd. *tractat.de restit.in integr.q.32.sub num.131. vers. contra et n. 132.et seqq.art.17.* & quod possit restituere aduersus sententiam iudicis sibi æqualis, firmat Odd.*ead.quæst.32.sub num.152.vers in contrarium artic.20.* & quod iudex minor non possit restituere in integrum aduersus sententiam maioris patet ex *l.18. minor autem magistratus ff. de min. 25.ann.* quam citat etiam Greg.Tolos. *tract. de appell. lib. 1. cap.8. n.7. in fine, vers.primo minor.* & de opinio, com* muni * testatur, & sequitur Odd.*tract.de restit. in integr. q. 32.sub n.143.vers.sed contra, art.19.*

Ratio huius declarationis quare minor non possit restituere aduersus sententiam superioris est, quia in restitutione in integrum venit tractanda rescissio sententiæ, quæ rescindi debet a superiore, *Abb.in c.5. tum ex literis, not.3. num.3.de restit.in integr.* etenim non solum imperij necessitas in Rep.bene composita, sed ipsamet natura in functione iudiciaria ordines obseruandos ostendit, ne cum inferior in superiorem vsurpet, iudiciorum auctoritas dissipetur, *Io.Ferrar.d.c.7. n.301.*

Nota primo illatiuè ex hac declaratione, quod ordinarius non potest restituere in integrum aduersus sententiam Principis, *Odd.tract.de restit. in integr. q.32. num.35. art.3.*

art.3.& Greg.Tholos.tract.de appell.lib.1.c.8.sub n.8.vers. item contra.

Nota secundo, quod ordinarius non potest restituere aduersus sententiam, latam à delegato Principis, sed solus ipse Princeps poterit restituere, *Abb.consil.87. dico vnum sub numero 1. lib.1. Odd.d.q.32. numero 34. & sub numero 154.vers.in contrarium art.21.& Greg.Tholos.d.capit.8.sub numero 8.vers.alius casus.* & de opinione* communi Odd. *d.num.34.*

Quare neq; Episcopus, neque Archiepiscopus, neque Legatus generalis Papæ potest restituere aduersus sententiam latam à delegato Papæ, *Abb.vbi supra.*

Praxis tamen circa hoc secundum notandum est, quod non ipsemet Princeps restituat, sed quod deleget caussam restitutionis, *Abb.vbi supra.* & ita passim videmus seruari hic in Curia.

32 Subdeclara eandem secundam declarationem, vt prædecessor ordinarius, & successor ordinarius reputentur idem iudex, vel saltem sint æquales, ideoque successor potest restituere in integrum contra factum à suo prædecessore. *Spec. titul.de restitut.in integr.§. videndum restat.num.4.*

33 *Subdeclara secundo, vt æquales dici possint Episcopus, & Vicarius, quia Episcopus potest restituere in integrum contra sententiam latam à suo Vicario, *Abb.in c.5.tum ex literis num.3.in fin.de restit.in integr. Franch.in c.66 dilecti q.9.sub num.44.de appell.& in cap.3.Roman.sub num. 5.vers.quid autem ibi, sed an possit supplicari, & Gemin.sub num.6. vers.quæro an Episcopus eod.tit.in 6. Bertach.tract. de Episc.lib.4.par.7. quæst.27.numero 37.tomo 13.parte 2. fol.358.Maran.in suo Spec.parte 6.act.5. princip.in verbo, & quandoque appellatur numero 382.fol.513.& Odd.tract. de restit.in integr. quæst.32.num.156. vers.& conclude art. 22.* ideo vnus potest etiam cognoscere de nullitate sententiæ latæ ab altero, *vt dixi rem. præcedenti conclus. 6. numero 82.*

34 Vicarius tamen non potest restituere contra sententiam Episcopi, *Abb.vbi supra*, quem vltimo loco refert, & ideo sequi videtur Bertach.*d.n.37.in fine*. cum minor in maiorem nullam habeat Iurisdictionem vt latè *Bertachini tract.de episc.lib.4.p.7.q.27.n.27.*

Contra hoc tenet Maran.& Odd. supra citati, & Franch.*in d.capit.66. quæst.15. numer.48. vers.sed aduerte qui contrarium.*

35 Subdeclara tertio, vt sicut inferior non potest restituere in integrum aduersus sententiam latam à suo superiore, ita etiam non possit restituere contractum, in cuius celebratione interuenerit auctoritas iudicis maioris, *Odd. ead.q.32.n.145.vers.amplia art.9.*

36 Extende, & limita vna cum Odd.*d.art.19. numero 146. & seqq.*

37 Nota ex hac subdeclaratione, quod si Episcopus interposuit decretum in actu alienationis rei ecclesiasticæ, & ecclesia reperitur læsa, non potest inferior Episcopo concedere restitutionem in integrum, *Ias.in l.ait prætor §. si maior n.13.ff.de minor.*

38 Subdeclara quarto, vt iudex ordinarius à quo possit restituere ante diffinitiuam sententiam aduersus id, quod coram ipso factum est, vt puta aduersus omissas probationes, &c. vt declarat Bald.*cons.208. præmissis sub n.1.lib. 1.* & quod aduersus id, quod male actitatum est in primo iudicio, debeat peti restitutio in integrum coram iudice à quo, refert & sequitur Odd. *tract.de restit.in integr.q.32. n.126.art.16.*

39 Amplia hanc subdeclarationem, vt coram iudice à quo sit petenda restitutio in integrum aduersus lapsum temporis ad appellandum, *Bart.in l.5.præses num.6. vers. finem, C.de appell.& consult.Franch.in c.8.ex ratione sub n. 57. vers.circa primum breuiter ibi, aut nullo modo fuit appellatum & Card.Alex.q.8.princip.n.34. de appellat. Abb. in c.vlt.beneficio, n.6.ibi, quis autem de restit.in integr.Vestr. in prax.lib.8.cap.3.num.13.vers.quod si fol.245.et alij, quos refert, et sequitur Odd.d.quæst.32.num.127.vers.exemplum artic.16.*

Ratio est, quia si non est appellatum, causa non est deuoluta ad iudicem appellationis, & consequenter coram iudice à quo petenda est restitutio in integrum, *Abb. Franch.et Vestr.vbi supra.*

40 Explica hanc ampliationem, vt Signatura eam seruet, quando datur commissio simplex restitutionis in integrũ aduersus lapsum tempus ad appellandum, quia tunc committeret iudici à quo; secus autem, quando datur commissio restitutionis in integrum, & appellationis, prout passim videmus dari commissiones appellationis, appellationum, & restitutionis in integrum, quia tunc Signatura non delegat iudici à quo, sed alteri iudici propter mixturam appellationis, & quod restitutio in integrum possit peti, & cumulari in commissione caussæ appellationis, & nullitatis, testantur Bellamer.*decis.298.de consuetudine folio 65.*& latius Marches.*tractat.de commis.par.2.de commis restitut.in integr.c.1.n.55.et seqq.fol.194.* & ita passim videmus.

41 Subdeclara quinto, vt iudex ad quem possit restituere aduersus id, quod est gestum coram ipso, & ideo aduersus omissas probationes post latam sententiam ipse restituet *Bal.d.cons.208.sub num.1.lib.1.* & demum restituet aduersus totum illud, quod male gestum, vel omissum est in secunda instantia, *Odd.d.quæst.32.sub nu.127. vers.secundus casus art. 16.* & restituet etiam aduersus non prosecutionem appellationis, coram se deuolutæ, *Bart.in l.5.præses, num 6.et Bald.sub num.5.et alij, C.de appellat.et consult. Franch.in cap 8.ex ratione sub num.57. vers.circa primum, et Card.Alex.q.8.princ.numero 34.de appel.Abb.d.c.beneficio sub num.6.de restitut.in integr.* & Vestr.*in prax.lib.8. capit.3.sub numero 13 vers.quod si*, dicens, quod Signatura eidem committeret caussam restitutionis, & non iudici à quo.

42 Ratio, & bene secundum Card.Alexan. *vbi supra est*, quia ille iudex dat restitutionem in integrum, qui est iudex competens in actu, in quo causata est læsio.

43 Declara tertio eandem conclusionem, vt ordinarius, habens administrationem, possit restituere in integrum, tam incidenter, quam principaliter, nam quod possit incidenter, non potest cadere in dubitationem, quia quilibet iudex, coram quo, caussa agatur, potest restituere in integrum incidenter, vt retuli, & sequutus sum *infra sub n. 45. vers.imo.* & quod possit etiam principaliter non inueni adhuc Iurisperitum, qui reuocauerit in dubium, sed omnes præsupponunt, dum quærunt solum an delegatus possit restituere in integrum principaliter.

44 Firmata iam, ac declarata conclusione, quod ordinarius restituat in integrum aduersus sententiam suam, vel sui æqualis, aut inferioris, infero multa.

Infero primo, quod delegatus, cum non sit ordinarius, non restituit in integrum, *Bart.in l.fin.sub num.4.ibi, si veto petitur, C.vbi et apud quem.* dicens, quod si petitur restitutio principaliter contra sententiam latam in illa caussa non potest restituere delegatus, *Franch.in cap.66.dilecti, q.10.numer.49. vers.hinc est quod delegatus de appell.Card. Alex. in c.8.ex ratione q.8.princip. sub n.34.ibi, circa quæstionem eod.tit.de app.*& ita distinguendo scribunt * communiter omnes.

45 Limitatur primo declarando hanc illationem, vt sit vera quoad restitutionem principaliter intentandam, sic enim loquuntur Bart. Franch.& Card. Alex. *in locis supra proxime citatis.*

Secus si intentetur incidenter, quia incidenter potest intentari etiam coram iudice delegato, Bar. *in d.l.fin.sub num.4.*

num.4. verſ. oppono quod ibi , *quandoque delegatur cauſſa principalis C.vbi & apud quem Abb.in capit.9.cauſſa reſtitutionis,ſub num.3.not.3.de reſtit.in integr.Franch.in c.8.ex ratione num.57.verſ.circa primum breuiter in fine,& Card. Alex.q.9.princ.ſub num.34.de appell.Odd.tract.de reſtitut. in integr.q.32.num.55.verſ.aut loquimur art.6.*& communiter* omnes,& ita intelligas Maran.*in ſuo Spec.parte 5.in verbo,& omnia fiant durante inſtantia nu.36.fol.244.* dum ſimpliciter ſcribit, quod quilibet delegatus poteſt reſtituere in Integrum.

Imo reſtitutio incidenter poteſt intentari coram quocunque iudice, qui cognoſcit de cauſſa principali, *vt loquitur Luc.Pæt.in pract.Capitol.lib.7.cap.1.num.4.*Quare poteſt intentari coram ordinario, non habente adminiſtrationem, *Abb.in d.cap.9. cauſſa reſtitutionis ſub num.7. ibi,ordinarius autem.*ſeu coram iudicibus minimis, videlicet cartularijs, id eſt, notarijs,& ſimilibus, qui habent iuriſdictionem ſine adminiſtratione , *Odd.tract.de reſtit.in integr.quæſt.32. num.49.limit.2.art.5. iunctis num.45. & 46.*& coram quocunque iudice etiam pedaneo , *Iaſ.in l. ait Prætor.§. ſi minor.num.14. ff.de minor.* & coram arbitris ſecundum commun.* opinionem, de qua teſtatur , & ſequitur Odd. *ead.q.32.ſub num.75. verſ.in contrarium art.8.*

46 Ratio eſt in promptu, quia mandatum iuriſdictionale ampliatur ratione incidentiæ , ſicut etiam mandatum procuratorium ratione incidentiæ extenditur ad ſpecialiter non commiſſa, *Abb.c.9. cauſſa reſtitutionis not.3. ſub numero 3.*

47 Quando reſtitutio dicatur peti principaliter, & quando incidenter,vide Veſtr.*in prax.lib.8.c.3.n.19.verſ.cæterum fol.248.* & latius Luc. Pæt.*in pract.c.lib.7.c.1. num.5. verſ.prius igitur.*vbi verſus finem dicit,ſe multum laboraſſe priuſquam intelligeret.

48 Hæc cognitio,quando reſtitutio dicatur peti principaliter, & quando incidenter eſt neceſſaria non ſolum eo , quia iudex delegatus poſſit reſtituere ſolum incidenter , ſed etiam eo,quod in reſtitutione, principaliter petita , requiruntur libellus,litiſconteſtatio,& alia ſolemnia iudicij ordinarij,vt declarant Franch.*in cap.8.ex ratione num. 58.verſ.de ſecundo autem de appell.Luc. Pæt.in pract.capit. lib.7.cap.1.num.5.verſ.prius igitur:& clarius Veſtr.in prax. lib.8 cap.3.nu.19.verſ.cæterum vbi fol.248.* At in reſtitutione,petita incidenter,proceditur ſummariè ſine libello, & ſine conteſtatione litis , *vt ſcribunt ijdem Franch.Luc. Pæt.& Veſtr.in locis hic citatis.*quod eſt etiam diſpoſitum per ſtatuta Vrbis *lib 1.c.50.*

49 Sublimita hanc limitationem in eius ſecunda parte , in qua diximus , quod iudices , inhabiles ad reſtituendum principaliter , ſunt habiles ad reſtituendum incidenter , vt hoc non procedat, quando reſtitutio tenderet contra aliquem actum , factum coram ſuperiore, quia neque incidenter poſſent reſtituere *ſecundum Odd.d. quæſt. 32. numero 76. et 77.* dum declarat doctrinam Bartoli.

50 Limita ſecundo,vt non procedat in delegato Principis quia is poteſt reſtituere in integrum,*Odd.tract.de reſtit.in integr.q.32.n.53.et 54.art.6.*

51 Contrariam opinionem,nempe,quod non poſſit reſtituere,tenet Abb.*conſil.87.dico vnum ſub n.2.lib.1.*concludens in effectu, delegatum Papæ poſſe reſtituere cum incidit cauſſa reſtitutionis priuſquam fructus ſit omnino officio ſuo,& clarius in *c.9.cauſſa reſtitutionis ſub n.7.ibi , delegatus uero a principe de reſtit.in integr.*dicēs, quod poteſt reſtituere in integrum, ſi veniat incidenter in cauſſa ſibi commiſſa,alias non.

52 Limita tertio,vt non procedat in delegato,cui cauſſa reſtitutionis in Integrum committitur ab ordinario, habēte adminiſtrationem,quia is in vim ſpecialis delegationis poteſt reſtituere in integrum,*cap.9.cauſſa reſtitutionis de in integr.reſt.* quare paſſim hinc in Curia Signatura iuſtitiæ committit cauſſas reſtitutionis in integrum, prout de iure,& delegatus procedit.

53 Infero ſecundo, quod iudex appellationum, qualis eſt Capitaneus in foro Capitolino , non poteſt reſtituere principaliter in integrum, tum quia non eſt ordinarius , cum habeat limitatam iuriſdictionis, *vt ſcribit Luc.Pæt.in pract.Capitol.lib.7.cap.1.ſub num.4.verſ.ex hoc tu patrone.* tum quia non habet aliquam adminiſtrationem,*Gloſ.in d. c.9. cauſſa reſtitutionis in verbo , non habent.& Abb. ſub principio,ibi,item pone exemplum de reſtit.in integr.& Odd. d.q.32. art.5.num.46. verſ.exemplificant.* Vnde in confirmatione huius illationis nos videmus , quod in Curia Capitolina reſtitutionis in integrum petuntur coram Senatore,& Collateralibus, qui ſunt iudices ordinarij; & in Curia Lucenſi pluries vidi,reſtitutiones in integrum peti coram Auditore primarum inſtantiarum, & nunquam coram alijs Auditoribus Rotæ, qui ſunt iudices appellationum, & praxis , ſeu conſuetudo eſt optima legum interpres.

54 Comprobatur hæc illatio, qui iudex appellationum, qualis eſt Archiepiſcopus , non poteſt adiri alia via, quam via appellationis, eius enim iuriſdictio eſt ita reſtricta ad cauſſas appellationum, vt in ſubditos ſui ſuffraganei nullam habeat iuriſdictionem,etiam ipſis volentibus, niſi accedat conſenſus ſuffraganei, vt in alio propoſito ſcribit Rot. *dec.3. alias 11. fuit dubitatum verſ.de exceptione in addit. de appell. innou.* & ideo via nullitatis principaliter intentandæ adiri non poteſt,*per ea,quæ ſcripſi rem.præced.concl.6.n.85.* Ergo neq;poteſt adiri via reſtitutionis principaliter intentandæ.

55 Contra hanc illationem vrgent ſex argumenta.

Primum, quia delegatus ad vniuerſitatem cauſarum habet regulariter naturam iudicis ordinarij, *vt retuli, & ſequutus ſum rem.præced.concl.6.num.99.*ſed iudex cauſſarum appellationum eſt delegatus ad vniuerſitatem cauſſarum; ergo ceſſat primum fundamentum , cui innititur Luc.Pæt.dicens, Capitaneum appellationum non poſſe reſtituere,quia non eſt ordinarius.

56 Secundum,& confirmo magis hoc primum, quia delegatus ad vniuerſitatem cauſſarum poteſt reſtituere, *Bar. in l.fin.n.4.ibi,quandoq;delegatur vniuerſitas C.vbi & apud quem, & Abb.in cap.9.cauſſa reſtitutionis ſub n.7.ibi poteſt addi & tertius caſus de reſtit.in integ.*

57 Tertium, quia licet Capitaneus, ſeu iudex appellationum non diceretur ordinarius,ſed delegatus,tamen non eſt delegatus ab ordinario,ſed à Principe, qui delegatus à Principe,attenta opinione, Oddi,quem citaui *ſupra n.50. poteſt reſtituere.*

58 Quartum, quia appellatione non interpoſita infra legitima tempora,ſicque cauſſa non deuoluta ad iudicē appellationis, poteſt nihilominus is adiri,non tanquā iudex appellationis, ſed tanquā ſuperior iudice à quo,&,vti coram ſuperiore, poteſt peti reſtitutio in integrum aduerſus non interpoſitam appellationem, ſeu lapſum tempus ad appellandum,*Card.Alex.in cap.8.ex ratione ſub numero 34.quæſt.8.princip.ibi,tamen ſi pars de appell.*qui dicit, caſum eſſe de Brocha in *l. 1. C.ſi ſæpius in integr. reſtit.fuer. poſtul.& ex Card. Alex.refert, & ſequitur Odd. tractat.de reſtit.in integr.q.32.in fin.num.130.verſ.limitatur prædicta* vbi loquendo generalius, ſcribit, quod coram iudice ad quem poteſt peti reſtitutio in integrum aduerſus male geſta coram iudice à quo,ſi talis reſtitutio petatur coram eo , non tanquam iudice ad quem , ſed tanquam ſuperiore.

Quintum, quia illa praxis petendi reſtitutionem corā Collateralibus , alijſque iudicibus ordinarijs primarum inſtantiarum videtur potius introducta, vt remaneat iudex

dex appellationum, quam quod sit de necessitate; nam si restitutio in integrum petatur coram iudice ordinario primarum instantiarum, isque pronunciat, esse vel non esse concedendam restitutionem, statim potest grauatus adire iudicem ordinarium appellationum; at si petatur restitutio in integrum coram iudice appellationum, isque pronuntiet, & à pronuntiatione contingat appellari, deficiet iudex appellationis, vel saltem deficiet primus iudex appellationis, quia secundus erit primus, sed non tenet consequentia: est vtile: ergo est necessarium.

59 Sextum, quia, si iudex appellationum, qualis est Archiepiscopus, qui non potest adiri via querelæ, confirmet sententiam iudicis à quo, executio sententiæ petitur coram ipso iudice appellationum confirmante, *vt retuli, & secutus sum super quæst.71.sub num. 162.* & potest executio coram eo peti non solum officio iudicis, sed etiam intentando actionem iudicati, vel in factum ex ipsa sententia, quæ tamen actio regulariter intentatur coram ordinario à quo, vel coram superiore, qui possit adiri per viam querelæ, *Franch. in c.3. Romana, §. fin. cum autem, sub n.3. limit. 2. de appellat. in 6.* Ergo apparet, quod saltem in his, quæ caussantur ex sua sententia, potest adiri tanquam superior, qui potest adiri etiam via querelæ, & consequenter potest in his coram eo peti restitutio in integrum principaliter.

60 His non obstantibus, non est recedendum ab illatione, quæ tenetur communiter, & seruatur in praxi; & ad argumenta in contrarium potest responderi.

Ad primum, & secundum respondeo, quod delegati ad vniuersitatem caussarum possunt restituere in integrum in casibus, qui tunc de vniuersitate caussarum eius delegata, quia in illis caussis habent iurisdictionem generalem, & ideo in illis caussis possunt adiri in prima instantia per omnes vias, nempe per viam agendi super negocio principali, per viam nullitatis, querelæ, & restitutionis in integrum; at iudices appellationum habent iurisdictionem limitatam ad caussas appellationum, vt *dixi supra num.52.*

61 Ad tertium respondeo, quod contrariam opin. tenet Abb. quem citaui *supra sub n.51.*

Ad quartum respondeo, quod *l. 1.* in qua se fundat Card. Alex. loquitur in Imperatore, sicut notat in ea Bar. sicque loquitur de superiore, qui potest adiri etiam sine appellatione, & consequenter potest adiri etiam via restitutionis in integrum, vt explicat Abb. *in c. vlt. in fin. de restit. in integ.* vbi declarando Bartol. *in l.5. præses, in fin. C. de appell. & consult.* inquit, aut est talis superior, qui potest adiri sine medio appellationis, & procedit opinio Bartoli, dicentis posse etiam coram eo peti restitutionem in integrum aduersus omissam appellationem; qui est talis, qui non potest adiri sine appellatione, vt est Archiepiscopus respectu subditorum Episcopi, & procedit opinio contraria, vt is non possit restituere.

Ad quintum respondeo, quod facile est ordinariè, vt à iudice appellationum iudicante in prima instantia appelletur ad iudicem ordinarium primæ instantiæ, prout in foro Capitolino à Capitaneo appellationum in prima instantia, appellatur ad Senatorem, *vt scripsi sup. q.8. num. 140.* Et in Rep. Lucensi ab vno ex Auditoribus Rotæ iudicante in prima instantia, vti Consultore, seu Syndico, appellatur ad reliquos duos Auditores Rotæ, & ad Iudicem primæ instantiæ.

Ad sextum respondeo, quod contra Franchum tenet Arch. quem ipse citat.

62 Declara primo eandem illationem, vt iudex appellationis possit restituere incidenter, *vt retuli, & sequutus sum supra, n.41.*

63 Declara secundo, vt non procedat in iudice appellationum, qui possit adiri etiam via querelæ, quia, cum is non habeat iurisdictionem limitatam, potest restituere in integrum etiam principaliter, per ea, quæ scripsi *supra num.61. iuncto n.58.* nam cessat limitatio iurisdictionis, quæ obstaret, ne posset restituere, *vt dixi supra n.53. & 54.* & bene applicantur, quæ de nullitate scripsi *rem. præced. concl.6. n.84. & 85.* vbi vide.

64 Concludo III. quod restitutio in integrum impedit executionem rei iudicatæ, *l. vnica, C. de restit. in integr. postul. & c. tit. de restit. in integr. §. vlt. n.1. lib 2. fol.210. Ias. in l.4. §. condemnatum, sub n.26. ff. de re iudic. Rebuff. tract. de appell. art. 6. gl.1. n.32. tom.3. fol.526.* & quod hęc sit regula, scribit Vestr. *in prax. lib.8. c.3. sub n.15. vers. at visis, ibi, nihilominus crediderim. Lanc. tract. de att. par.2. c.18. de attentis restit. in integr. pend. n.10. & seqq. tom 5 fol.400. Odd. tract. de restit. in integr. q.43. num.2. vers. regula, art.1.* & esse

* communem opinio, testantur, & sequuntur Couar. *pract. qq. c.25. n.7. vers. duodecimo fol.532. Luc. Pet. in pract. Capit. lib.7. c.11. n.20. vers est igitur, Mohed. decis.2. alias 177. in caussa Sengobien. de restit. in integr.* & esse magis commu-

* nem testatur, & sequitur Afin. *in prax. § 31 c.2. ampl.38. limit.5. sub n.1. & 2. fol.178.* Et hæc conclusio in foro Capitolino procedit etiam ex dispositione statutorum Vrbis, *lib. 1. c. 50. de caussis restitutionis, &c.* quia dum mandans inhibens sine præiudicio duarum conformium, & rei iudicatæ, quando restitutio in integrum petitur principaliter post cœptam, seu petitam executionem, tacitè disponunt quod, si sit petita restitutio in integrum ante cœptam, seu petitam executionem, inhibeatur simpliciter; & licet contra hanc tacitam dispositionem possem multa vrgentia allegare ex his, quæ, loquendo de re iudicata, retuli, & sequutus sum *infra n.95. exempl.1.* tamen, quia ita praxis interpretatur illud statutum, non insisto.

65 Amplia primo hanc conclusionem, vt sola restitutionis petito impediat executionem, textus est *in rubr. C. in integr. restit. post, ne quid nou. fiat. Put. decis.285. die prima Iunij, 1545. num.1. lib.2. fol.392. Lancell. tractat. de attent. par.2. cap.18. de attent. restit. in integr. pend. ampl.2.*

* *num.22. fol.400.* & de opinione communi testatur idem Put. *decis.456. in vna Iacen. sub n.1. lib.2. fol.491.* & quod hæc ampliatio sit indubitabilis, scribit Odd. *d. qu.43. sub num.19.*

Confirmatur hæc ampliatio ex seq. subampliatione, & ampliatione.

66 Subamplia hanc ampliationem, vt non solum petitio restitutionis in integrum impediat executionem, sed etiam arreptio itineris, vel missio nuncij ad Papam ad petendam restitutionem in integrum, *Lancel. d.c.18. ampl.5. n.45. Odd. d.q.43. num.6. & Contar. in l. vnica, lim.8. num.52 vers. amplia, C. si de moment. poss.* seu ad alium superiorem competentem, *Lancel. eod. c.18. num.46. Odd. & Contard. vbi supra.*

67 Amplia secundo, vt maximè procedat, quando quis per modum exceptionis deducit restitutionem in integrum, & probationes offert in promptu, quo casu impediri executionem de mittendo in possessionem *ex l. fin. C. de edict. diu. Adr. tollend.* concedit etiam Menoch. *tract. de adipisc. poss. rem.4. qu.103. num. 912. in tertio casu*, & hæc ampliatio in foro Capitolino seruatur etiam ex dispositione statutorum Vrbis, *lib.1. c.50.* dummodo is, qui incidenter petit restitutionem, suam intentionem iustificet intra decem dies vtiles, vel ad summum intra quindecim.

68 Amplia tertio, vt procedat etiam si petens restitutionem, non habeat probationes in promptu addocendum de læsione, sicque restitutio in integrum requirat altiorem indaginem, quia nihilominus impediet executionem

* secundum communem opinionem, de qua contra Bart. testantur Ias. *in l.4. §. condemnatum, sub n.26. ibi, sed Ioan. de Imol. & Rip. sub num.30. ibi, contrarium tenet Imol.* & signanter

* gnanter ibi,& tunc procedat communis* opinio contra Bar.*ff.de re iud.Paris.consl.*100. *contractus, n.*81.*ibi,quæ distinctio lib.*1.*Beninten.decis.*85. *dubitabatur, num.*16.*in fine Lancell.d.c.*18.*nu.*19.*&* 20. *& Odd.tract.de restit.in integr.q.*43.*n.*63.*vers.sed contrariam.*

Confirmatur hæc ampliatio,tum quia rubr *C.in integr. restit. &c.*non requirit aliud , quam restitutionem esse postulatam,imò sola arreptio itineris ad petendam restitutionem in integrum impedit executionem,vt *dixi supra*
69 *n.*66.† tum quia probationes de læsione nō sunt necessariæ ad petendam restitutionē,sed sunt necessariæ ad obtinendam restitutionem , *vt patet ex his,quæ scribunt Vestr. in prax.lib.*8.*capit.*3.*versic. addo pro breuiori,sub numero* 8. *fol.*244. *&* Lancell. *tractat. de attent.parte* 2.*capit.*14. *de atten.pend.restit.in integr.ad appell.num.*3.*& seqq.fol.*386. & quæ diximus nos *lib.praced.cap.*2.*num.*487.non enim de petitione restitutionis , sed de concessione restitutionis agunt Vestr.& Lancellot.& egimus nos,quando diximus,requiri saltem quales quales summarias probationes de læsione ; quare ad vsum totius praxis Curiæ Romanæ considero sex actus : *Primus* est quando, parte citata , vel non citata,damus alicui Referendario commissionem restitutionis in integrum , narrando in ea læsionem , & iustam caussam:& in isto actu certum est , quod non requi-
70 ritur aliqua probatio . † *Secundus* actus est,cum postea , si casus postulet , informamus Signaturam , puta , quia contendimus de forma commitendi : & in isto actu ad facilitandam Signaturam debet is , qui petit restitui , docere , non tamen in forma iudicij de aliquo fu-
71 mo læsionis.† *Tertius* actus est,cum ipsa Signatura informata,& iustitia suadente caussam restitutionis in prophanis committit per hæc verba:Placet de restitutione prout de iure , *Staph.tractat.de signat. liter.iust.clausula , & per breue sanctitatis vestræ , n.*17.*versic.in propbanis vero folio* 311.*in paruis,quem refert,& sequitur Vestr.in prax.lib.*8.*c.*3.*sub nu.*13.*vers quod si non beneficiali,fol.*245. *Quartus* actus est,quando is,ad cuius instantiam commissa est vt supra caussa restitutionis , instat coram iudice delegato , vt restituat in integrum ; & in isto actu debet is omnino coram eo docere de læsione summariè,& semiplenè,vt restitutionem petitam concedat,& ita procedant, quæ Vestr. & nos scripsimus supra *in locis citatis n.*69. & donec iste iudex cognoscit, an sit, vel non sit concedenda restitutio, debet supersederi in executione, *Contar.in l.vnica , lim.*8. *num.*58.*C.si de mom.poss.*& quod caussa restitutionis in integrum commissa prout de iure impediat executionem donec de ea discutiatur , scribit Marches. *tract.de commiss. par.*2.*de commiss.restit.in integr.c.*1.*n.*61.*fol.*196. *Quintus* actus est,cum iudex , constito sibi summarie de læsione , interloquitur, restitutionem esse concedendam: & in isto actu post latam interlocutoriam tanto magis erit supersedendum in executione . *Sextus* actus est , cum, obtenta restitutione in integrum, proceditur ad annullationem , seu rescissionem sententiæ , aut alterius actus præiudicialis;& in isto actu debet restitutus plene docere de læsione & de alijs iustis caussis, quibus ille actus , seu sententia debeat rescindi,vt breuiter inuenit Vestr.*in prax.d.lib.*8.*cap.*3.*sub num.*8. hæcque eadem praxis, quam in tribunali Signaturæ considerauimus , potest accommodari alijs tribunalibus, & iudicibus ordinarijs,quia si coram eis petatur restitutio in integrum, debet coram eisdem , vt eam concedant, probari aliqualiter læsio; quicquid dicat Benint.*decis.*85.*dubitabatur,num.*4.*& seqq.& num.*9.*in fine* ,
* testans,magis,communem * opinionem esse,vt de læsione debeat plene constare , quando petitur restitutio in integrum,& quicquid magis in specie sub distinctione scribat Odd.*tract.de restit.in integr.q.*36.*art.*10.*num.*71.72.*&* 73. Nam,*teste Vestr. vbi supra,*Palatium non desiderat plenam probationem;qua læsione probata, restitutionem concedent , eaque concessa, tunc plene erit probanda læsio ad effectum, vt rescindatur actus,aduersus quem concessa est restitutio.

Et ex his apparet , veram non esse distinctionem Bartoli *in l.*4.*§.condemnatum,n.*3.*in fine,ibi,& idem si petatur restitutio ff.de re iudic.* & reijciendam quoq;esse conciliationem,quam adducit Odd. *tract.de restit.in integr.q.*43.*art.*4.*sub n.*63.*vers.quantum vero* .

72 Restringe hanc ampliationem,vt non procedat,quando restitutio deduceretur per modum exceptionis post petitam executionem de mittendo in possessionem ex *l. fin.C.de edic.diu.Adr.toll.*quia tunc non impediret executionem,si restitutio requirat altiorem indaginem, *Menoch.tract.de adipisc.poss.rem.*4.*q.*103.*n.*910.*et* 911.in secundo casu,qui mouetur duplici fundamento ; primo auctoritate Bartoli; secundo ea ratione , quod hæc missio in possessionem requirat celeritatem.

Contrarium credo verum , quia vtrumque fundamentum corruit; nam contra Bart. quem ipse citat habemus
* opin.* communem,quam retuli,& sequutus sum *supra nu.* 68.& contra rationem celeritatis,quam considerat,adduco,quod etiam res iudicata, & quicquid fit,eo ipso, quod habet executionem paratam , dicitur celeritatem desiderare,m tamen restitutio in integrum petita,etiamsi altiorem indaginem requirat , impedit illam executionem , vt
* ex commun.* opinione sequutus sum *sup.dicto n.*64.*et* 68. item licet restitutio deducatur post petitam executionem tamen executio ; dummodo non sit facta ; impeditur , *vt sequutus sum infra n.*110.*et* 111.

73 Amplia quarto , vt magis procedat quando executio esset irretractabilis, vt in caussis capitalibus, vel alias esset magni præiudicij , vt ex Vital. *tract.de clausul.in claus.nil. nouari in integrum restitutione pendente sub nu.*4. *tomo.*18. *fol.*382.deducit,& tenet Lancell.*tract.de attent.par.*2.*cap.*18.*de attent.restit.in integr.pend.num.*40.*et seqq.ampl.*4.*fol.* 400.*et n.*134.*et seqq.et ex eo et alijs Odd.tract.de restitut.in integr.quæst.*43.*n.*17.*et* 98.Et quod restitutio in integrum impediat executionem , quę est irretractabilis, sequitur Bened.de Barz.*tract.de guarentig.par.*3.*cap.*21.*ibi, limitatur nisi,tomo* 6.*par.*2.*fol.*349.& quod executio irreuocabilis non possit fieri pendēte restitutione in integrum, scribit Ant.de Canar.*tract.de execut.instr.q.*21.*sub n.*48.*ibi* , *secundo vero casu*.

74 Exemplifica hanc ampliationem, quando debitor vigore instrumenti potest carcerari , quia si is citatus petit restitutionem in integrum,impedit carcerationem,*secundum Bal.Paulum de Castr.et alios,quos refert Carauit.super rit.*166.*quæst.*4. *num.*52.*et* 53. quibus adde Anton.de Canar.*d.quæst.*21.*num.*48.*versus finem,fol.*42.*Vital.tractat.de clausul.in claus.nil nouari restit.in integr.pend.sub numero* 6. *fol.*382. *Alex.in l.*4.*§.condemnatum,numero.*29. *versicu et per istam,ff.de re iud.et Vestr.in prax.lib.*8.*capit.*3.*sub num.* 16.*et* 17.

Contra hanc exemplificationem tenent ij , quos sequitur Beninten.*decis.*85.*dubitabitur,sub n.*17.& vigore illius rit.tenet etiam Carauit.*super.d.rit.*166.*sub nu.*53. nisi de ipsa restitutionis caussa possit statim , & in ipso instanti constare.

75 Subamplia hanc ampliationem , vt procedat etiam si contra petentem restitutionem in integrum militaret aliqua pręsumptio calumnię , quia adhuc retardaretur executio,*Abb.in cap.*6.*suscitata,num.*8.*de restit.in integr.Vestr.d.cap.*3.*sub num.*16.*versic.addo quod fol.*247.*Lancell.d. cap.*18.*num.*41.*ampl.*4. & sentit aperte Vital. *vbi supra,*& quod stante irretractabilitate executionis,seu difficultate retractionis executio impediatur etiam vbi alias non
* impediretur, sequitur ex communi* opinione Odd. *tract. de restit.in integr.q.*43. *sub num.*98. & ita tacitè disponunt statuta Vrbis *lib.*1.*cap.*50.*de caussis restitutionis,etc.*in illis verbis,

verbis, *si executio irretractabilis non sit*.

Declara restringendo eandem ampliationem, & subampliationem, vt possint procedere in restitutione per viam iustitiæ, vt scribit Odd. *tractat. de restit. in integr. q. vlt. n. 5.*

Secus in restitutione per viam gratię nondum obtenta à Principe, vt quia bannitus supplicaret Principi pro gratia, & interim incideret in fortiam Curiæ, quia, non obstante supplicatione data, decapitaretur, *Odd. d. q. vlt. sub num. 3. & Flam. Cart. tract. de execut. sent. capt. bann. c. fin. sub n. 407.*

Quicquid possit dici in puncto iuris communis, hæc ampliatio, & subampliatio in caussis capitalibus non seruatur; quare licet condemnatus ad mortem peteret restitutionem in integrum, tamen antequam illam obtineret committi, sententia mandaretur executioni; præsertim attentis motu proprio, de quo *supra quæst. 17. limit. 48. numero 34. in fine*, vbi quod nulla commissio signetur, &c. & statuto Lucensi *lib. 4. capit. 55.* quo prohibetur etiam supplicatio, &c. vide quæ scripsi *rem. seq. sub num. 9. versic. confirmatur*.

76 Amplia quinto, vt etiam in possessorio momentaneo restitutio in integrum impediat sententiæ executionem, *Lancell. eod. cap. 18. num. 47. ampl. 6. fol. 401.* & quia hæc ampliatio non habet aliquod singulare, ideo distinctiones, quas, considerando tres casus, facit Menoch. *tract. de adipisc. poss. rem 4. quæst. 103. a n. 908. vsque ad n. 913. exclusiue*, & ex eo refert Lancell. *d. c. 18. num. 48.* aut non sunt magis necessarię in executione sententię latæ super possessione, quam in executione alterius sententiæ, sicut ante nos per diuersa verba aduertit Odd. *d. q. 44. sub n. 12. vers. sed in hac.*

77 Amplia sexto, vt procedat etiamsi caussa restitutionis in integrum aduersus tres sententias conformes sit commissa cum clausula (*& si quid exequendum fuerit, exequatur,*) quia si iudex, qui sententiam tulit, exequatur, executio vti attentata, erit reuocanda, præsertim si iudex caussę restitutionis in integrum inhibuisset, *Lancell. d. c. 18. n. 54. ampl. 10. fol. 401.* quem sequitur Odd. *d. q. 43. nu. 7.* & ita vidi seruari in praxi, quia iudex, cui est commissa caussa restitutionis, transportatis coram eo actis à parte, quæ instat pro executione, cognoscet ex eisdem, an sit procedendum ad executionem, & ideò interim suspenditur executio, imò si coram eo producantur noua iura, tunc stylus obseruat, vt ad executionem procedere non valeat sine noua commissione executoriali, qui tamen stylus mihi non probatur.

78 Subamplia hanc ampliationem, vt procedat, si caussa restitutionis in integrum committatur cum clausula (*Procedat ad legitimam executionem*) Odd. *d. q. 43. n. 8* dicens, se ita accepisse à practicis Vrbis curialibus.

Contraria opinio, nempe quod executio non suspendatur, suadetur ex eo, quod clausula (*sine præiudicio legitimæ executionis,*) & clausula (*procedat ad legitimam executionem*) videntur importare idem, per ea, quæ in alijs terminis considerat Rot. *diuers. decis. 100. ex nouem, sub num. 12. vers. tres vero, & sub n. 20. vers. sexto, in fine, part. 1.* Sed clausula (*sine præiudicio legitimæ executionis*) non retardat executionem, *Rot. diuers. sub d. num. 20.* &, loquendo in commissione nullitatis, Staph. *tract. de signat. liter. iustit. rubr. de sanatione contractus inualidi, n. 12. in fine, vers. consequenter, & n. 13. fol. 288. in paruis*, dicens, quod si executio est facta, aut saltem cœpta, rescribitur cum præfata clausula, & cum mysterio, inquit, additur verbum, *legitime* quia si executio non sit ritè, & legitimè facta, sed contra dispositum iuris, vel formam sententię, non meretur solitum fauorem, ideoq; quatenus de facto processerit, potest de facto reuocari, etiam parte non citata, *& dixi supra q. 17. lim. 9. n. 51.*

In hac controuersia stylus Romanæ Curiæ seruat hanc distinctionem: Aut caussa restitutionis committitur cum clausula (*sine præiudicio legitimæ executionis*) & tunc iudex, qui sententiam tulit, exequitur, non obstante, quod caussa restitutionis in integrum sit commissa, & quod iudex, cui est commissa, inhibuisset, *per ea, quæ scripsi remed. pręced. concl. 4. num. 5. & seqq.* Aut committitur cum clausula (*procedat ad legitimam executionem*) seu cum clausula (*si quid exequendum fuerit exequatur,*) & tunc quia executio spectat ad iudicem, cui est commissa caussa restitutionis, & in is non debet procedere ad executionē, nisi caussa cognita, dicimus, quod restitutio retardat executionem *vt scripsi supra sub n. 77.* quia hæ duæ clausulę habent eandem vim.

79 Amplia VII. vt procedat etiam in restitutione in integrum ad appellandum, quia pendentia petitæ restitutionis impedit executionem sententiæ, *Benint. decis. 85. dubitabatur, sub nu. 14. Lancell. tract. de attent. parte 2. c. 18. de attent. restit. in integ. pend. nu. 26. ampl. 7. fol. 401. & Odd. tract. de restit. in integ. q. 42. sub n. 33. vers. in contrarium, & q. 43. n. 16. ampl. 10.*

Quare executio, & alia gesta, pendente ista restitutione, regulariter dicuntur attentata, & vti talia veniunt reuocanda, *Lancell. tract. de attent. parte 2. c. 14. de atten. pēd. restit. in integ. ad appel. n. 17. & seqq. fol. 387.* quem refert, & sequitur Odd. *d. q. 42. sub n. 33. vers. in contrarium.*

80 Declara hanc ampliationem vltra alias communes declarationes, vt is, qui obtinet committi caussam restitutionis in integrum ad appellandum, prout de iure, non debeat tanquam restitutus appellare infra decem dies à die præsentatæ commissionis, sed debet prius, docto de suo bono iure, propter quod sit restituendus ad appellandum, restitui ad appellandum, & cum fuerit restitutus, tunc debet infra decem dies à die obtentæ restitutionis appellare; *Vestr. in prax. lib. 8. c. 3. n. 18. ibi, qua in re memor eris, & Lancell. d. capit. 14 sub num. 11 fol. 386. & cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. lim. 50. princip. nu. 109. vers. 11. fol. 379.*

81 Amplia octauo notabiliter, vt antonomastice procedat, quando caussa restitutionis committitur à Signatura, quia tunc executio duplici ratione retardatur: prima, quia restitutio de per se retardat, *vt dixi supra in conclusione, n. 64.* secunda; quia caussa restitutionis commissa à Signatura, dicitur commissa à Papa, qui, auocando ad se caussam, censetur primo iudici, & partibus inhibere, vt *scribunt Rot. decis. 3. alias 11. fuit dubitatum, paulo post principium, ibi, sed pone quod committitur, de appellat. innou. Mil. in repert. in verbo, executio sententiæ contra quam, fol. 126. in fine, Ant. de Canar. tract. de execut. instrum. quæst. 21. in fine, tomo 5. fol. 42. & Lancell. tract. de atten. par. 2. c. 18. versus finem, n. 140. fol. 402.*

82 Subamplia hanc ampliationem vt procedat etiam, quando Legatus committit caussam restitutionis, *Ant. de Canar. vbi supra, & Lancell. dict. c. 18. in fine, n. 142.*

83 Nota hinc tu Curialis, duplicem posse dari rationem quare praxis Romanę Curiæ caussam restitutionis in integrum postulet delegari à Signatura, & non petat corā ordinarijs, demptis tribunali Camaræ Apostolicæ, & Curia Capitolina, in quibus Signatura iustitiæ non solet rescribere, nisi prout notaui *supra q. 8. n. 153. 155. & 156.* Prima ratio est, vt euitemus illam difficultatem, an omnes Curiæ Romanæ iudices sint delegati, iuxta ea, quæ scripsi *supra n. 79.* qui non possunt restituere, *per ea quæ dixi sup. nu. 44.* Secunda ratio est, quia plus impedit restitutio coram Principe, vt dixi hic supra *n. 81. & 82.*

Amplia nono, vt ampliat Lancell. *d. c. 18.* qui ponit vsq; ad decem ampliationes, quas ex eo refert, & sequitur Odd. *d. q. 43. art. 1. vsque ad n. 19.* qui constituit ampliationes in numero tresdecim.

85 Limita primo nunc eandem conclusionem, vt non procedat, quando restitutio in integrum petitur calumniosè, seu adest suspicio, quod petatur calumniosè, quia tunc non impedit executionem, *c.6.suscitata, et ibi Abb.num.8. de in integr.restit.Paris.consi.109.omisso,num.18.lib.4.* hancque esse communem * limitationem testatur, & sequitur Vestr.*in praxi lib 8.cap.3.sub num.15.versic.at visis,* & ita distinguendo, & declarando scribunt Vital. *tract. de clausul.in clauf.nil nouari restitutione in integr.pendente,num.4. fol.382.Lancell.tractat.de attent.par.2. cap.4. de attent.lit. pend.lim.4.princip.num.4.tom.5.fol.327. et c.18. de attent. restit.in integr.pend.num.55.versic.primo quando, num.58. et seqq.fol.401.Odd.tract.de restit.in integr q.43.num.69.et seqq.* & clarè sentit Rot.de qua Mohed.*decis.2.alias 177.in caussa Sagobien.in fine,de restit.in integr.* dicens,quod restitutio impedit executionem, si cessat suspicio calumniæ, & esse opin. communiter * receptam testatur, & sequitur Contar.*in l.vnica,limit.8.sub num.50.vers.sed an victo,C.si de moment.*

86 Infero ex hac limitatione, quasi subuertendo conclusionem, eiusdemque ampliationes, quod materia huius sextæ conclusionis reducitur multum ad arbitrium iudicis; quia calumnia consistit in animo, & quæ consistunt in animo, probantur coniecturis, indicijs, argumentis, & præsumptionibus, vt sequutus sum *lib.præced. cap.11. num. 846.* Sed quibus præsumptionibus probetur, & quibus non probetur calumnia in eo, qui petit restitutionem in integrum, non est determinatum in iure: Ergo relinquitur arbitrio iudicis, sicut eandem illationem in litteris compulsorialibus deduxi *eod.cap.11.num.847.versic.infero,* quia debet iudex considerare, an petantur calumniosè, *vt dixi eod.c.11.n.840.in fine, & 841.* & ideo an literæ remissoriales debeant concedi, remitti arbitrio iudicis, dixi *eod.lib.præced.c.8. n.822.* quia debet is considerare an petantur calumniosè, *vt dixi eodem c.8.n.823.* & quod in casu restitutionis in integrum remittatur arbitrio iudicis, quando adsit, vel non adsit præsumptio calumniæ, sequitur Contar.*d.limit.8.num.64.vers. quæ autem,iunctis num.53.& 50.* & ex Cassad.deducit, & tenet Anton. Bard. *tract.de temp.vtil.c.5.sub n.2.versic.& hoc idem,tom.5.fol. 214.* & ex Bal.in addit. ad Spec.refert, & non impugnat Benint.*decis.85.dubitabatur, n.14. in fine,* hancque esse securiorem sententiam testatur, & sequitur Odd. *d.q.43. n. 76.in fine,& n.77.*

87 Subinfero, ex hac illatione facilè potuisse oriri varietatem opinionum, quas recenset Lancell.*d.c.18.n.3.& seqq. fol.400.* & varietatem decisionum Rotæ, de qua locutus sum *infra sub n.98.* eius enim varietatem ex hoc processisse, quod aliquando arbitrata est, cessare calumniam, & aliquando non cessare, scribit Cassad.*decis.1.restit.sub n.3. de restit.in integr.10.*

88 Retenta limitatione.

Extende primo eam, vt maximè procedat quando calumnia est manifesta, quia tunc certius executionem non impedit, *Vital.tract.de clausul. in clauf.nil nouari restit. in integr.pend.num.4.to.1.fol.382.Lancell. tract.de attent. p. 2.cap.18.de attent.restit.in integr.pend.n.58.versic. aut calumnia,fol.401.& Odd.de restit.in integ.q.43. n.69.*

89 Subextende primo hanc extensionem, vt procedat etiam si ageretur de executione irretractabili, seu magni præiudicij, vt sentit Lancell.*d.c.18. ampl.4. n.42. fol.400.* dicens, quod retardatur executio, nisi manifestè appareat de calumnia.

Comprobatur hæc subextensio ex his, quæ scripsi *remed.præced.n.77.& seqq.iunctis n.præced.73.versic.contra, & seqq.*

90 Subextende secundo, vt procedat etiamsi petens restitutionem in integrum offerat, se incontinenti probaturum læsionem, & caussam restitutionis, *Vital. d. clauf.nil nouari restit.in integr.pend.n.4.Lancell.d.c.18.n.59.& Odd. d.q.43.n.72.*

91 Restringe declarando istam subextensionem, vt procedat, quando ita esset manifesta calumnia, vt per oblationem probationis incontinenti non cessaret, secus si cessaret, aut obscuraretur, quia tunc posset impediri executio, præsertim si ageretur de executione irretractabili, *Vital.d.clauf.nil nouari restit.in integr.pend.sub n.4.ibi,attamen hoc secundo casu.*

92 Subextende tertio, vt executio fiat, nulla etiam præstita cautione de restituendo in casu victoriæ ei, qui restitutionem petit, *Lancell.d.c.18.n.58.vers.aut calumnia, fol. 401.& Odd.d.q.43.n.70.*

93 Intellige eandem extensionem, & eius subextensiones, vt relinquatur arbitrio iudicis, quæ calumnia dicatur manifesta, & quæ non manifesta, quia manifestum, & notorium subalternantur, *per ea, quæ dixi supra lib.1. c.77. n.1.* Sed quid sit notorium, relinquitur arbitrio iudicis, vt remissiuè dixi *lib.præced.c.8.num.344.& 345.* sicque magis confirmamus illationem positam *supra n. 86.*

94 Extende secundo, vt procedat etiam si calumnia esset præsumpta, & non manifesta, quia adhuc fieret executio, *Corn.consi.111.liceat videatur, sub num.4.ibi, sed quando imminet aliqua præsumptio, lib.1. Vital.tract.de clauf.in clauf. nil nouari restit.in integ pendent.sub n.4. fol.382. Luc.Pet. in pract.Capitol.lib.7.c.1. n.26. versic.3. limitatur, Lancell. tract.de attent.p.2.c.18 de attent.restit.in integr.pend.n.61. vers.aut calumnia non est manifesta, & sub n.63. fol.401.* & esse communem * opin.testatur, & sequitur Odd. *tract. de restit in integr.q.43.art.5.n.76.*

Declara hanc extensionem, vt isto casu petens executionem teneatur ad instantiam partis idoneæ cauere de restituendo in casu succumbentiæ, *c.6.suscitata,de in integ. restit.*

Amplia hanc extensionem, vt, cautione ante executionem non præstita, executio sit nulla, vt loquendo in supplicatione, scribit Rebuff. *tract.de supplic. in præfat.n.38. tom 1.fol.510.*

Subdeclara primo restringendo, vt non teneatur cauere, nisi quando est suspectus de dilapidatione, vel est adeo pauper, vt non sit soluendo, *Rot. decis.6.alias 435. fuit dubitatum,num.2.de restit.in integr.in nou.* quam citant, & sequuntur Ant.de Butr.*in d.c.suscitata,n.22.in fine, versic. secundo limitant.de restit.in integr.* & testando de vsu Palatij, Vestr.*in prax.lib.8.c.3.sub n.15.*

Quamuis Abb.*in d.c.suscitata, n.9.in fine,* teneat indistinctè declarationem, reiecta ista subdeclaratione.

Subdeclara secundo, vt pars admittatur ad cautionem iuratoriam, si dicat, se non inuenire aliam, vt loquendo in supplicatione, refert, & sequitur Rebuff.*tract.de supplic.in præfat. sub n.38.tom.1.fol.510.*

95 Exemplifica primo eandem secundam extensionem, quando sunt latæ tres sententiæ conformes, quo casu petens restitutionem in integrum, præsumitur calumniosè eam petere, argumento textus *in clem.vt calumnijs, de sent.et re iud.* Nam sicut is, qui dicit, de nullitate sententiæ aduersus tres conformes, præsumitur esse in calumnia ad impediendam executionem, *Rip. in l 4. § condemnatum, sub n.15.versus finem, ff.de re iud.* ita etiam petens restitutionem aduersus tres conformes: & quod oriatur præsumptio, seu oriantur indicia contra eum, qui petit restitutionem aduersus plures sententias, quæ transierint in rem iudicatam, scribit Corn.*d.consil.111.sub num.4.lib.1.* & quod ex tribus conformibus resultet præsumptio calumniæ contra dicentem de nullitate, seu petentem restitutionem in integrum, scribit Lancell. *d. cap.18. num.64.& seqq. fol. 401.* & contra petentem restitutionem in integrum scribunt Ant.Bard. *tractat. de tempor.vtil. cap. 5. sub num.2. versic.& hoc, tom.5. fol.214.* & Odd. *tractat. de*

reſtit.in integr.quæſt.43.ſub num.55. verſic.ſecundo adducitur,& quod, latis tribus ſententijs conformibus,reſtitutio detur miſerationis gratia,ſed tunc,parito prius iudicato, ſcribit Rot.*diuerſ.deciſ.778. in cauſſa Toletan.in fine,parte 3.lib.3 fol.206.* Et quod reſtitutio in integrum non impediat executionem trium ſententiarum conformium, ſed ſententia debeat exequi,tenet Rot.*diuerſ.deciſ.884.Romana deciſ.parte 3.lib.3.fol.224.*

96 Et quod minor,ſeu eccleſia non poſſint petere reſtitutionem in integrum contra tres ſententias conformes,niſi facta plenariè executione,tenet Bal. *in l.vnica, numer.16. verſic.ſed nunquid contra ſententiam. C.ne lic.vna eademq; cauſ.tert.prouoc.*quem refert,& ſequitur Alex.*in l.4.§.condemnatum,ſub nu.27.fall.2.ibi, tamen puto opin.ff.de re iud.* hancq;opin. Baldi ſequuta eſt etiam ſępe Rota, vt teſtantur Caſſad.*deciſ.1.reſtitutio num.3.de reſtit.in integr. Pariſ. conſil.109.omiſſo,num.17.lib.4.& Lancell.d.cap.18.numer. 85.fol.401.*hanc eandem opin.ſequuti ſunt Ant.de Canar. *tract.de execut.inſtrum.q.21.ſub numero 50. tomo 5.fol.42. Couar.pract.qq.c.25.ſub nu.7.verſ.duodecimo,ibi,mihi vero potius placet opinio Alexandri,fol.531.& Ant.Bard.d.c.5. n.2.verſic.ſed talis, fol.214.* & quod Rota frequentius ſequuta ſit iſtam opin.teſtatur Marcheſ. *tractat.de commiſſ. parte 2.de commiſſ. reſtitut.in integr.cap.1.ſub num.41. fol. 191.in prima impreſſione,& ſimiliter parte 2.de commiſſ.reſtit.in integr.in princ.ſub n 83.ibi,tamen Rota,fol.383. in ſecunda impreſſione*, hancq;opin.videtur in effectu ſequutus Aſin.*in prax.§.31.capit.2.ampl.38.lim.5.numero 4. verſic. verum,& numero 5.in fine,fol.178.* dum hanc vltimo loco adducit opin.

97 Confirmatur hæc opinio,quia quando contra excipiẽtem ſunt latæ tres ſententiæ conformes,tunc reſultat præſumptio calumniæ,quæ eſt iuris,& de iure,contra quam non admittitur probatio, *Rip.in l.4.§.condemnatum,n.15. in fine,ff.de re iud.*

98 Contrariam opin. nempe; quod minor, & eccleſia poſſint petere reſtitutionem in integrum aduerſus ſententiam ſecundæ appellationis, & ſic petendo,impedire executionem trium ſententiarum;tenuit, reprobata opinione Baldi, Salyc. *in ead.l.vnica,in fine num.8. C.ne lic.in*
* *vna eademq;&c.* & hanc eſſe communiorem*teſtatur, & ſequitur Luc.Pæt.*in pract.Capitol.lib.7. c.1.ſub num.22.* &
* vti veriorem, & magis communem * ſequitur Lancell. *tract.de attent.par.2 cap.18. de attent.reſtit.in integr.pend.*
* *n.93.fol.401.*& magis communem*affirmat Odd. *tractat. de reſtit.in integr.q.43.art.3.ſub numero 55.verſ.ſed in contrarium*, hancq;affirmatiuam opin.tenuit Capel. Tholoſ. *deciſ.54.ſi latæ ſint*,& videntur ſequuti Gabr.*in concl.lib.2 tit.de execut.rei iud.concl.1.ampl.9.ſub n.17.verſ.contrariũ*, dum hanc vltimo refert loco,& Veſtr.*vbi ſupra*,& Mil. *in repert.in verbo,executio trium conformium, circa medium, fol.127.* hancq;opinionem ſequuta eſt etiam aliquando Rota,*vt teſtantur Caſſad.d.deciſ.1.ſub n.3.ibi,aliquando vero, de reſtit.in integ.Veſtr.in prax.lib.8.c.3.ſub.nu.15.verſ. at viſis,& Luc.Pæt.d.cap.2.n.21.verſus finem,& coram.D. Orandino Caputaq.deciſ.330.ſeu 5.executio ſententiæ, nu.3. par.1.* Vnde Rota variauit,vt patet ex allegatis *ſupra num. 96.*& teſtantur ipſamet Rot.*diuerſ.deciſ.346.nu.8.par.1.*& Caſſad.Veſtr.& Luc.Pæt.ſupra citati,& memini ſup.*l.1.c. 97.ſub n.131.verſic.non obſtat quod Rota.*

Ratio huius co[...]ariæ opinionis eſt,quia minor, qui petit reſtitutionem in integrum, vult ſe iuuare ætatis beneficio,& non ſententiæ impugnatione, qua vult ſe iuuare is,qui dicit de nullitate ſententiæ, ſicque non valet illatio à nullitate,& clement. vt calumnijs,*de ſent.& re iud.* non poteſt trahi ad reſtitutionem in integrum,*Salyc.in l. vnica,in fine.*

Confirmatur hæc opinio, tollendo fundamentum, iactum ab Alex. citato pro alia opinione. Inquit Alex. quod nullitas eſt remedium de iure communi, & tamen tollitur, ne impediat executionem trium ſententiarum conformium: ergo,inquit, multo magis debet tolli remedium reſtitutionis in integrum, quod eſt extraordinarium, quia facilius tollitur remedium ſpeciale, quam commune.

Sed hoc Alexandri fundamentum non eſt verum, quia, licet appellatio ſit remedium iuris communis, & reſtitutio ſit iuris ſpecialis, tamẽ appellatio à ſentẽtia lata ſuper poſſeſſione momentanea tollitur, & non tollitur reſtitutio in integrum, Caſſad.*d.deciſ.1.ſub num.3.* dicens, quod ſic deſtruitur motiuum Alexandri,eoque deſtructo,remanet fundamentum Salyceti, quod,inquit, ſonuit in aures meas.

In hac opinionum contrarietati aliqui,rei forſan difficultate deterriti, nihil videntur determinaſſe, inter hos ſunt Rip.*in l.4.§.condemnatum,ſub num.31.verſ.ſed an petito ff.de re iud.fol.36.*qui, relata vltimo loco opinione Baldi, ſeu Alexandri, relataq;reſponſione eiuſdem Alex. ad Salyc.ſubdit, quod certè reſponſio Alexandri non concludit,Benin.*deciſ.85 dubitabatur,ſub n.14.ibi,& licet aduerſus*, videtur eſſe nudus relator opinionum ſine determinatione.

Alij diſtingunt; aut reſtitutio in integrum petitur eo prætextu quod ſententiæ ſint iniuſtæ;& tunc eſt vera prima opinio,id eſt exemplificatio:aut petitur eo prætextu, quod victus ſit læſus, vel imprudentia ætatis vel iuſto errore, & ignorantia, & ſic non pretextu alicuius defectus, ſeu iniuſtitiæ ipſius ſententiæ,& tunc opinio contraria eſt verior,æquior,& ſeruanda in practica, *Odd.d.q.43.nu.57. verſ.ego igitur.*

Alij vero diſtinxerunt quod prima opinio habet locum quando adeſt preſumptio fraudis, ſecunda vero, quando nõ adeſt,huicq;diſtinctioni videtur adhæſiſſe Rota, vt refert Caſſad.*d.deciſ.1.ſub num.3.* & mentionem facit etiam Veſtr.*in d.c.3.ſub n.15.*& recenſet eam Odd.*d.q.43.n.55.in fine,& 56.*

Alij conſiderarunt, an damnum ſeu executio ſit reuocabilis,id eſt,retractabilis,vel non retractabilis, *Odd.d.nu. 56.verſ.alij dicunt.*

99 Ego non recederem ab opinione Baldi negatiua; tũ vt aliquando ſit litium finis, & ne tot ſententię, cum tanto diſpendio, & labore, & tempore habitę, ludibrio ſint, vt bene aduertunt Caſſad.*d deciſ.1.ſub n.3.de reſt.in integ.* & Benin.*d.deciſ.85.ſub nu.14.* tum quia petitio reſtitutionis aduerſus tres conformes pręſumitur calumnioſa,*vt ſcripſi ſupra n.95* tum quia vt plurimum, qui citantur pro contraria opinione,loquuntur in caſu,quo remoueatur ſuſpicio calumniæ.

Retenta exemplificatione.

100 Infero primo ex ea, quod Signatura, delegando cauſſam reſtitutionis, aduerſus tres ſententias, reſcribit cum clauſula(*parito iudicato*) ſeu (*ſine præiudicio rei iudicatæ*) *Marcheſ.tract.de commiſſ.parte 2.de commiſſ.reſtit.in integ. c.1.n.62.fol.196.*

101 Infero ſecundo,quod licet Signatura delegando cauſſam reſtitutionis in integrum contra tres conformes, reſcriberet ſolum cum clauſula(*prout de iure*) & hęc clauſula ſoleat apponi, quando executio venit retardanda, donec diſcutitur an reſtitutio ſit danda,*vt ſcribunt Lancell.tract. de attent.parte 2.c.18.n.126.lim.11.fol.402.& Marcheſ.d. c.1.n.61.*tamen iſto caſu iudex,cui delegat,non debet impedire exequutionem, quia ſic eſt de iure in tribus conformibus.

Nec obſtat, quod Princeps, committendo cauſſam reſtitutionis,dicatur ad ſe auocare negotium,& conſequenter inhibere tacitè primo iudici & partibus, *vt retuli, & ſequutus ſum infra n.118.lim.5.*

Quia reſp.quod committit, & auocat cum clauſula

(*prout de iure*) quæ operatur, vt non retardet executionem, quando sunt latæ tres sententiæ conformes.

102 Extende primo eandem exemplificationem, vt procedat, etiam si petens restitutionem allegaret propriam negligentiam, & non defectum sententiæ, quicquid sentiat Salyc. loquens de minore, & quicquid post Mynsing. *in suis obseru. cent.3. obseru.* 84. distinguendo dixerit Odd. quem citaui supra *sub n.98. versic. alij distinguunt*.

103 Extende secundo, vt procedat, tam in caussa prophana, quam in caussa ecclesiastica, vel spirituali, seu criminali, aut mixta, *Marches. tract. de commiss. p.2. de commiss. restit. in integr. c.1. sub n.62. fol.196.*

104 Extende tertio, vt quæ dixi de tribus sententijs conformibus, habeant locum etiam in duabus conformibus, attento statuto, quod duæ conformes habeant vim triũ, & faciant rem iudicatam, *Ant. de Canar. tract. de exec. instrum. q.21. n.50. ibi, & propterea si latæ, fol.42. Paris. consil. 109. n.17. in fine, & 18. lib.4. Lancell. tract. de attent. p.2. c. 18. de attent. restit. in integr. pendent. n.94. fol.401. Odd. tr. de restit. in integr. q.43. n.61. vers. prædicta omnia, et Luc. Pet. in Pract. Capit. lib.7. c.5. n.24. vers. et vnum notabis.*

105 Restringe primo eandem exemplificationem, vt non procedat, quando executio esset irretractabilis, & moueor ad hanc restrictionem, quia licet non cesset præsumptio calumniæ, tamen retardatur executio sententiæ, quando executio esset irretractabilis, seu grauis præiudicij. *Vital. Lancell. Odd. et alij, quos retuli, et sequutus sum supra n.73. ampl.4.*

Vide quæ scripsi *supra sub n.75. vers. declara*.

106 Restringe secundo vt non procedat, quando læsio esset euidens ex actis, quia tunc sicut nullitas sic euidens retardat executionem trium sententiarũ, *vt late comprobaui rem. præced. concl.4. n.25. et seqq.* ita etiam debet isto casu retardare restitutio in integrum, quia, constando de euidenti læsione, apparet etiam de notoria iniustitia, quæ de per se obstat executioni.

107 Exemplifica secundo eandem secundam extensionem posita *supra num.94.* in restitutione in integrum aduersus sententiam, latam à Principe, quia restitutio non retardat illius executionem, *Alex. in l.4. §. condemnatum, n.27. fallen. 1. & Rip. num.30. in fine, ff. de re iud. Vital. tractat. de clausul. in claus. nil nouari. restit. in integr. pend. n.6. fol.382. Luc. Pet. in pract. Capit. lib.7 cap.1. num.25. versic. secundo principaliter, Couar. pract. qq. c.25. sub num.7. vers. duodecimo, ibi, item quia sententia principis, fol.531 Lancell. tract. de attent. p.2. c.18. de attent. restit. in integr. pend. num.101 & seqq. lim.5. fol.402.* & hanc esse magis communem testatur Odd. *tract. de restit. in integr. q.43. sub n.51. versic. in contrarium*, & sequitur cum distinctione sub *eod. n. vers. ego puto*.

Ratio secundum Alexand. vbi supra est propter præsumptionem sententiæ, id est, Principis, seu, *vt dicit Cou.* propter summam eius auctoritatem, vel, *vt dicit Vital.* quia ex persona pronuntiantis est præsumptio contra petentem restitutionem in integrum.

108 Exemplifica tertio in restitutione in integrum aduersus lapsum fatalium in caussis beneficialibus, quia Signatura consueuit rescribere cum magno temperamento, nempe cum clausula (*partito iudicato*) *Staph. tract. de signat. liter. iustit. claus. & per breue sanctitatis vestræ, & c sub nu.8. fol.310. in parius, Io. B. ipt. Ferret. cons.43. n.7. & Odd. tr. de rest. in integr. q.71. n.62. lim.2. & sub n.63. versic. sed tu aduerte*, & dixi infra *n.128. & 121.*

109 Exemplifica quarto in restitutione in integrum, quæ postulatur post petitam ab aduersario executionem, quia tunc restitutio nõ retardat executionem, *Bened. de Barz. tract. de guarentig. par.3. q.21 tom.6 par.2. fol.348. in fine, Rip. in l.4. § condemnatum, sub n.30. ff de re iud. Cas. de Gras. decis.1. alioqui 21. n.14. de restit. in integr. fol.34. Lancell. tr. de attent. par.2. c.18. de attent. restit. in integr. pend. n.116. limit.6. fol.402.* Et quod restitutio, principaliter petita, per modum agendi post iam requisitam executionem sententiæ de immittendo in possessionem ex remedio *l. fin. C. de edic. Diui Adr. toll.* non impediat executionem, scribit Menoch. *tract. de adipisc. poss. rem.4. q.103. sub num. 908. in primo casu*. Et quod si victus post petitam executionem excipiendo petat, se in integrum restitui, non impediat executionem, nisi allegetur ratio patens, per quam ex actis, vel incontinenti possit apparere de læsione, scribit Contar. *in l. vnica, limit.8. sub n.59. vers. vltimo intellige, ibi, aliud iuris, C. si de moment. poss.* quod idem sentit Menoch *d. q.103. n.910. in secundo casu*, dicens, quod si restitutio deducta per modum exceptionis post petitam executionem requirat altiorem indaginem, non impedit executionem.

Ratio secundum Barz. *vbi supra*, est, quia cum executio cognoscatur summariè, & restitutio in integrum, petita per modum conuentionis principaliter, requirat processum ordinarium, & plenariam cognitionem, non conuenit, vt in iudicio executiuo admittatur iudicium ordinarium ad retardandum executiuum, hæcque ratio in nullitate fuit a nobis exposita *rem præcedenti conclus.4. sub n.1. vers. ratio huius conclusionis*, sed hæc ratio non est tuta, per ea quæ dixi *supra n.67. ampl.2.*

Ego vero dico, quod ratio huius exemplificationis est, quia, qui tarde petit restitutionem in integrum post petitam, & multo magis post factam executionem, præsumitur esse in calumnia, per ea, quæ de producente tarde accusationem, seu alias scripturas retuli, & sequutus sum *supra lib.1. cap.73. sub num.2. vers. non obstat, & versic. minus obstat*.

110 Contra hanc exemplificationem: quod enim restitutio in integrum impediat etiam executionem iam petitam, dummodo non sit realiter facta, hoc est, consumata, aut saltem cœpta, scribunt Benintend. *decis. 85. dubitabatur, sub num.15. & Lancell. d. c. c.18. n.117. fol.402.* & de executione iam facta loquuntur Ant. de Canar. *tractat. de execut. instr. q.21. sub n.48. fol.42. tom.5.* & Odd. *tract. de restit. in integr. q.43. sub n. 89.* & quod restitutio debeat esse petita, antequam sit cœpta executio, alias si petatur post cœptam executionem, non supersedeatur, scribit Luc. Pet. *in pract. Capit. lib.7. c.1. n.23. vers. hæc limitatio*, & quod diligentia procuratoris in impetranda executoriali, & præsentatione illius in actis priusquam aduersarius obtineat commissionem restitutionis in integrũ nihil prosit, quia opus est, vt ante restitutionis commissionem, si non consumata, saltem cœpta sit executio, alias non impeditur executio, scribit Marches. *tract. de commiss. p.2. de commiss. restit. in integr. c.2. n.41. & seqq. & præsertim n.44. in fine, fol.213.*

111 Retenta hac contraria opinione, quæ est vera, & seruatur in praxi.

Extende eam, vt neque satis sit, commissam esse executionem a iudice, quia si nondum est realiter facta, non dicitur executio facti, sed executio iuris, quæ impeditur, superueniente petitione restitutionis in integrum, *Benint. ead. decis.85. sub n.16. ibi, propterea si daretur casus. Lancell. eod. c.18. n.118. & Marches. d. c.2 sub n.44. fol.213.*

112 Infero ad vsum praxis Romanæ Curiæ, quod si victus obtineret commissionem restitutionis in integrum post factam, seu saltem cœptam executionem, non facta mentione in commissione de executione iam facta, seu cœpta, poterit victor dare aliam commissionem reformatoriam, & obtinebit reformari commissionem aduersarij cum clausula (*partito indicato*,) vel (*sine retardatione*,) seu (*sine præiudicio vlterioris executionis*) *Marches. tractat. de commiss. par.2. in commiss. de restit. in integ. c.3. sub num.43. fol.213.*

113 De-

113 Declara eandem contrariam opinionem, vt executio dicatur facta, & ideo non retardetur, quando instrumentum seu sententia, continens annuas solutiones, fuisset iam alias pro præteritis solutionibus demandata executioni, quia si postea debitor peteret restitutionem in integrum, non retardaretur executio, *Lancell.d.c.18.n.132.limit.13.fol.402. quem refert, & sequitur Odd.d.q.43.sub n.91.*

114 Restringe eandem contrariam opinionem, & sequere exemplificationem in foro Capitolino ex dispositione statutorum Vrbis *lib.1.c.50. de caussis restitutionis, &c.* quia disponunt, quod si, iam cœpta, seu etiam petita executione, petatur principaliter restitutio in integrum, & inhiberi, concedatur inhibitio, & concessa intelligatur sine preiudicio duarum conformium, & rei iudicatæ.

115 Limita secundo eandem conclusionem, quando Signatura, committendo caussam restitutionis, mandat præfigi terminum ad probandum, & docendum de læsione, & caussis, ex quibus prætendit sibi competere restitutionem, quia tunc, licet Signatura commiserit caussam restitutionis, prout de iure tamen, elapso dicto termino, & debet exequi sententia, *Vant.tract.nullit rub.quoties, & intra, quod tempus, &c.sub numero septimo, vers.in eadem curia, fol.383. Lancell.tract. de attent.par.2.capit.18 de attent.restit.in integr.pend.limit.3.n.96.& seqq.fol.401. Odd. d. quæst.43.num.37. limit.10. & Marcb. tract. de commiss. par.2.de commiss.super nullit.capit.2.num.10.fol.141.*

Dupliciter autem contingit, vt Signatura de hoc termino rescribat, videlicet, vel in ipsa commissione restitutionis in integrum, vel postea ad instantiam eius, contra quem caussa restitutionis in integrum fuit commissa; & est aduertendum, quod si caussa restitutionis fuerit alteri, quam iudici à quo commissa, & ille iudex delegatus inhibuerit iudici a quo, debet tunc iudex delegatus, elapso illo termino, & nihil, quod releuet, docto moderari inhibitionem, qua moderata, iudex a quo exequitur, *Vestr. in prax.lib.8.capit.3.sub num.17.ibi, quamobrem solemus, fol.247.* quem referunt, & sequuntur Lancel. & Odd. supra citati.

116 Limita tertio, quando Signatura delegat caussam restitutionis in integrum cum clausula (*parito iudicato*) quia tunc executio non retardatur, *testibus Odd. tract. de restit. in integr. quæst.43.num.29.art.1.limit.8.& Lancell.infra citato*: nam hæc clausula importat, vt orator dimittat possessionem, restituat fructus perceptos, & soluat expensas, *Staph.tractat.de signat.liter.iustit.clausula, & per bene sanctitatis vestræ, &c.numero 9.fol.310. in paruis. Vestr.in prax.lib.8.cap.3.sub numer.10.vers.alia vero, fol.244. Lancell.d.capit.18.num.127.& 128.fol.402. & Marches.tract. de comm.parte 2.de restit.cap.1.sub num.62.fol.196.* & quibus casibus soleat Signatura restituere cum hac clausula, dixi *supra sub n.100.illat.1.& nu.107.112. et infra numero 118.et seqq.*

117 Limita quarto in restitutione contra publicum instrumentum, & stante statuto, quod contra publicum instrumentum non possit aliquid opponi, quia tunc non potest contra instrumentum peti restitutio in integrum, *Bened.de Barz.tract.de guarentig.par.3.q.21. versus finem, to.6.par 2.fol.349.quem refert, et sequitur Lancell.d.c.18.n.121.et seqq.lim.9.fol.402.*

118 Limita quinto regulariter in beneficialibus, quia in eis est duplex stylus, diuersus à prophanis. Primus est, quod Signatura non committit in beneficialibus caussam restitutionis in integrum, sed ipsa Signatura gratiose restituit, *Vestr.in in prax.lib.8.cap.3.nu.9. vers.in hac restitutionis specie, fol.244. et Odd. tract.de restit.in integr.quæst. 43.num.34.vers.cuius distinctionem*, in prophanis Signatura non concedit restitutionem, sed committit caussam restitutionis, *Staphil.tract.de signat.literar. iustit.clausula, et per breue sanctitatis vestræ, etc.num.17. vers.in prophanis, fol.311.in paruis, Vestr.in prax.lib.8.cap.3.num.13.vers. quod si non beneficiali, fol.245.et Odd.dicta quæst.43.sub num.34.fol.393.* Secundus stylus est, quod Signatura in caussis beneficialibus regulariter non restituit cum clausula (*prout de iure*) sed cum clausula (*parito iudicato*) vt apparet in sequétibus exemplis: At in caussis prophanis committitur caussam restitutionis cum clausula (*prout de iure*) sicut eandem diuersitatem ex eod. Staph. refert Luc. Pæt. *in pract.Capitol.lib.7.c.1.n.21.in fine, et n.22.*

119 Ratio huius diuersitatis potest esse, quia in beneficialibus agitur de re quę non est in bonis nostris, sed solum est commissa administrationi nostræ, & dependet tota à superioris gratia, & is, qui eam committit, magis ecclesiæ, quam homini cui beneficium datur, prouidere intendit, vt loquendo de non concedendis remissorialibus, retuli, & sequutus sum *lib.præced.c.8.num.776.limit.6.* & quia, committendo caussam restitutionis in integrum prout de iure, executio retardaretur in præiudicium ecclesię, & committendo cum clausula (*parito iudicato*) pars videtur grauari, ideò Signatura adhibet temperamentum, concedendo ei restitutionem, non prout de iure, sed gratiose sine alia disputatione, vt aduertit etiam Odd. *d.quæst.43.sub n.34.* sic enim vtrique consultum est, *iuxta ea, quæ dixi d.c.8.num.777.*

120 Amplia hanc limitationem, seu verius hunc stylum, vt procedat etiam si caussa restitutionis in integrum pendeat, in eaq; latæ sint due sententię conformes, sed tamen suspensę per appellationem, quia isto casu adhuc executio rei iudicatæ non impeditur, *Caputaq.decis.330.seu 5.executio sententiæ, n.1.et 5.par.1.*

† Hoc tamen non habet locum in minore, & in ecclesia, *vt tenent DD. in c.sciscitata de in integ. rest.et in l.4.§.condemnatum, ff.de re iud.*

121 Exemplifica primo hanc limitationem, seu proprius, secundum stylum, in ea positum de caussis beneficialibus, quando petitur restitutio in integrum aduersus rem iudicatam, quia, etiam quod non sit res iudicata trium sententiarum, datur restitutio cum clausula (*parito iudicato*) *Staph. tract.de signat.liter. iust.clausula, et per breue sanctitatis vestræ, etc.sub num.octauo, et nono, fol.310.in paruis quem referunt, et sequuntur Vestr.in prax.libro octauo, cap. 3.sub num.9. vers.in hac restitutionis specie, fol.244.et Lancell.trac.de attent.par.2.c.18.de attent.restit.in integ.pend. num.128.fol.402.* quę clausula quid importet ex eisdem retuli, & sequutus sum *supra num.116. limit.3.* Et quod solum in beneficialibus res iudicata debeat executioni demandari, non obstante restitutione in integrum à maiore postulata, & ita sit de mente omnium, & seruetur in practica, testatur, & sequitur Caputaq; *dict.decis.330.n. 2.part.1.* & quod in beneficialibus procedat decisio, quā ex Staph. adducit Io.Bapt.Ferret. cons.43.num.7. dicens, quod Signatura in Rom. Curia commissiones petitæ restitutionis in integrum aduersus lapsum fatalium non signat, nisi cum clausula (*parito iudicato, & constito de bono iure*) & tunc committitur prout de iure, declarat Odd. *tract.de restit.in integr.quæst.71. art.6.n.62.vers.limitat.secundo, & sub n.63.vers.sed tu.*

Contra hanc exemplificationem; quod enim lata vnica sententia, quæ transitum fecerit in iudicatum, non detur restitutio cum clausula (*parito iudicato*) quia sit minus dura, sed detur cum clausula (*prout de iure*) aduersus lapsum fatalium, bis tenuit Rota, dicens sic restitutum esse audiendum etiam antequam soluat expensas, quia pendente articulo restitutionis, omnia conquiescunt, *vt testatur Rot.diuers. decis.778. in caussa Toletan. part.3. lib.3. fol.206.* quam citat, & sequitur Marchesan. *tractat.de commiss.part.2.de commiss. restitut.in integr.cap.1.sub nu.70.& 71.fol.199.*

122 Retenta si placet exemplificatione.

Declara eandem exemplificationem loquentem de re iudicata vnius sententiæ, vt sit vera, quando sententia fuerit lata, parte, seu procuratore præsente, secus si parte, seu procuratore citato per contradictas, quia tunc restituitur cum clausula (*refectis dumtaxat expensis*) in quibus suum aduersarium non comparendo defatigauit, *Staph. eodem tract. clausula, & per breue sanctitatis vestræ &c. n. decimo et vndecimo, vers. sed hoc habet locum, folio 310. in paruis, et Vestr. d. lib. 8. c. 3. num. 10. vers. alia vero clausula, fol. 244.* Et quod procuratore, seu parte citata per contradictas, detur cum clausula (*refectis expensis*) refert ex eod. Staph. & non impugnat Marches. *d. cap. 1. num. 67. fol. 197.* & quod isto casu restitutus prout de iure non teneatur parere iudicato, tenuit, sequendo Staphileum, Rot. *diuers. decis. 1318. die 2. Decembris, et decis. 1459. Peregrinus, par. 3. lib. 3. fol. 272. & 280.*

123 Contra hanc declarationem, & specialiter contra Staph. tenuit Rota, *vt refert, et sequitur Caputaq. decis. 256 seu 1. dictum Staphilei, par. 1. et decis. 188. Staphilei dictum, p. 3.* dicens, quod licet sit lata vna sententia per contradictas, quæ transiuit in rem iudicatam, tamen non datur commissio cum clausula (*refectis expensis,*) sed cum clausula (*parito indicato,*) quia Rota semper vult, quod pareatur iudicato, quando non est aliqua nullitas resultans ex eisdem actis, vel de qua possit incontinenti doceri.

124 Retenta hac opinione contra declarationem, retentaque etiam, si placeret disputando, declaratione.

Intellige, vt hæc opinio, seu declaratio intret, quando condemnatus per contradictas fuit citatus personaliter saltem à principio, alias, si domi dumtaxat, vel per edictum, seu contradictas fuerit citatus, non restituitur, quia potest appellare, & Signatura daret commissionem appellationis eo, quia verisimiliter potuit non habuisse notitiam citationis, *Staph. d. tract. de signatur. liter. inst. clausula, et per breue sanctitatis vestræ, etc. sub n. 11. fol. 310. in paruis, et apertius Vestr. d. lib. 8. cap. 3. numero decimo, in fine, et n. 11. et Marches. tract. de commiss. p. 2. de commiss. restit. in integr. c. 1. sub n. 67. versus finem, fol. 197.* quia tempus ad appellandum contra fictum contumacem non currit nisi à die scientiæ.

125 Exemplifica secundo multo magis quando adest res iudicata trium sententiarum, *Staph. dict. clausula, et per breue sanctitatis vestræ, etc. n. 8. versus finem, ibi, quæ restitutio, fol. 310.*

126 Extende hanc exemplificationem, vt procedat etiam si omnes tres sententiæ sint latæ in contumaciam, quia Signatura adhuc non restitueret, nisi cum clausula (*parito indicato*) propter nimiam partis contumaciam, *Staph. d. clausula, et per breue sanctitatis vestræ, n. 12. vers. sed si per contradictas, fol. 310. et Vestr. d. c. 3. sub n. 11. vers. et prædicta, fol. 245.*

Contra hanc extensionem; quod enim sit danda restitutio solum cum clausula (*refectis expensis*) primæ, secundæ, & aliquando tertiæ instantiæ, quia eadem sit ratio, si sit lata vna sententia, vel sint latæ plures sententiæ, censuit Marches. *tract. de commiss. p. 2. de commiss. restit. in integr. c. 1. n. 69. vers. si vero per contradictas, fol. 198.*

Ego non recederem ab extensione.

127 Subextende hanc extensionem, vt procedat etiam si duæ tantum sint sententiæ, *Staph. et Vestr. in locis citatis n. præcedenti.*

128 Sublimita primo nunc declarando eandem quintam limitationem, seu proprius secundum stylum in ea positum, vt non omnino procedat, quando petens restitutionem narrat paupertatem, quia tunc Signatura restituit cum clausula (*placet, dimissa possessione tantum, & reseruatis fructibus, & expensis in fine litis, constito de oratoris paupertate,*) *Staph. tract. de signat. liter. instit. clausula, & per breue sanctitatis vestræ, &c. sub n. 12. & 13. & fol. 310. & Vestr. d. c. 3. n. 12. vers. quod si is.*

129 Sublimita secundo, vt non procedat, quando orator, petens restitutionem in integrum, allegat, quod ipse misit in termino procuratorem ad prosequendum, sed procurator decepit eum, & non iuit, quo casu, quia malitia procuratoris non debet domino imputari, Signatura consueuit etiam in his beneficialibus dare restitutionem cum clausula, (*prout de iure*) *Staph. de clausula, & per breue sanctitatis vestræ, & c. n. 14. in fine, & n. 15. fol. 311. & Vestr. eod c. 3. n. 12. versus finem.*

Contra sublimitationem videtur tenuisse Rot. *diuers. decisio. 156. in caussa Calaguritan. num. 4. & 5. p. 3. lib. 2. fol. 41.* dicens quod licet procurator constitutus recesserit à Curia, & substituerit duos alios procuratores, qui nunquam voluerint comparere, ideoque fuerit decretus processus per contradictas, & lata sententia, quæ transierit in rem iudicatam, tamen principalis non obtinuit restitutionem in integrum, quia mala electio fuit in culpa, *& decis. 439. petebatur, sub num. 2. & seqq. ead. p. 3. lib. 3.* dicens, quod sola negligentia procuratoris in non appellando non probat iustam caussam restitutionis in integrum etiam si probaretur paupertas procuratoris, quia imputandum est Domino, qui debebat eligere diligentiorem procuratorem, & clarius Cassad. *decis. 5. regula iuris, n. 1. de appell.* dicens, quod si deseritur appellatio dolo, aut negligentia procuratoris, dominus non restituitur in integrum.

130 Quid dicendum? Distinguo: Aut loquimur de negligentia procuratoris, & isto casu tenent omnes pro regula, quod non detur restitutio, *Card. Alexand. in cap. octauo, ex ratione, numero 17. vers. quarta species, de appell. Rot. diuers. & Cassad. in locis supra proximè citatis*, & non dissentiunt Staph. & Vestr. *citati supra*, quia loquuntur in sequenti membro: Aut loquimur de dolo procuratoris, & hoc casu stat controuersia. Nam Staph. & Vestr. supra citati tenent, quod detur restitutio, & idem sub verbo dubitatiuo scribit Rot. *diuers. d. decis. 439. num. 4.* Contrarium tamen tenet Cassad. *vbi supra*. Rursus in casu, quo non detur restitutio, distinguunt. Vel procurator est soluendo, & non dabitur restitutio, quia poterit agi ad interesse contra procuratorem, *per ea, quæ dixi supra quæst. 10. num. 135. & 136. art. 3. cas. 5. & num. 327. & 328. art. 11. cas. 5.* & vide *supra quæst. 12. num. 124. & seqq.* Vel non est soluendo, & datur restitutio, *Card. Alex. vbi supra, & Cassad. d. decis. 5. sub num. 2. & 3. & dixi in locis hic citatis*, sed hæc distinctio non admittitur in beneficialibus, quia in illis restitutio non datur, siue procurator sit soluendo, siue non sit soluendo, *Rot. decis. 27. alias 313. nota quod vbi procurator, de appell. in antiq. Cassad. ead. decis. 5. sub num. 3. & seqq.* quem refert, & sequitur Marches. *tract. de commiss. p. 2 de commiss. restitut. in integr. c. 1. sub n. 12. & 13. fol. 186.* quia caussæ beneficiales non recipiunt æstimationem, *Cassad. & Marches. in locis supra proxime citatis*. Et quod caussæ beneficiales non recipiant interesse pecuniarum, seu extimationem, retuli & sequutus sum *supra q. 12. n. 133 vers. extende tertio*. Et quod in spiritualibus non possit agi ad interesse, quia in spiritualibus non cadit interesse, scribit Rot. *decis. 8. alias 104. nota quod vbi, num. 2. de procurator. in antiqu.* Vt autem detur restitutio, opus est, vt quis aliquid amittat, nisi restitutio concedatur: ergo, cum in beneficialibus non habeat locum ista consideratio, sequitur, quod in eis non detur restitutio. Contrarium, impugnando dictam Rotæ *decis. 27.* & dubitando, & sequendo Cardinalem, scribit Felyn. *in c. 1. n. 7. vers. cæterum, vt lit. non contest.* & ex eo refert, & sequitur Nicell. *tractat. de concord. gloss. concord. 6. fall. 18. sub n. 55. ibi, subijcit tamen, & n. 56. tom. 18. fol. 193.* Tu cognita, & vide, quæ scripsi *supra q. 12. n. 124. & seqq.*

131 Li-

131 Limita sexto in restitutione gratiosa, concessa ex mera gratia Principis, quia restitutio non retardat executionem, *Corn. conf. 111. licet videatur, n. 3. in vltimis verbis, & num. 4. lib. 1.* quem refert, & sequitur Benintend *decis. 85. dubitatur. sub n. 11. & 12.* dicens, respondendo contrarijs, quod in casu suo restitutio in integrum non impediebat executionem, quia erat petita vigore specialis rescripti, & iura specialia, inquit, sunt minus efficacia, quam iura communia, hancque limitationem videtur sentire Anch. *in c. 6. suscitata, n. 4. in fine, vers. sed pro maiori, & n. 5. de restit. in integr. Ias. in l. 5. si quis aduersus, n. 2. in prima differentia, & versus finem in 5. differentia, & clarius in auth. quæ supplicatio, not. 3. n. 4. C. de precibus imper. offer. & Odd. tract. de restit. in integr. quæst. 43. n. 30. & 31.*

Ratio huius limitationis est duplex.

Prima, quia restitutio gratiosa est species supplicationis, vt sentiunt præcitati Doctores, qui loquuntur de supplicatione; sed supplicatio non retardat executionem, testibus his, quos citaui, & sequutus sum *rem. seq. n. 27.* Ergo idem dicendum est de restitutione gratiosa, quia quicquid prædicatur de genere, prædicatur de eius specie, *Bart. in l. Celsus, num. 3. ff. de vsucapio. & ibidem Balb. n. 31. vers. nunc venio, inter tract. diuers. de præscript. fol. 114. tom. 17.* & dixi *supra lib. 1. c. 49. n. 1.*

Secunda ratio, quia Princeps non præsumitur velle tollere ius quæsitum, ideoque quod non tollit expresse, non dicitur sustulisse: Sed restituendo in integrum in casu, quod de iure non concedatur restitutio, tollit hoc vnum, quod restitutus possit agere, ergo non tollit hoc aliud, quod impediat executionem.

132 Concludo IV. quod vbi Signatura caussam restitutionis in integrum delegauerit, prout de iure, iudex delegatus, præmissa debita cognitione circa caussas petitæ restitutionis, ad fugiendam occasionem appellationis ex accurata, & obseruata diu praxi in Romana Curia, non solet expresse pronunciare super petita restitutione in integrum, quia ab hac pronunciatione daretur appellatio, *vt retuli, & sequutus sum supra quæstio. 17. limitat. 47. mem. br. 1. numer. 169.* sed sine alia pronunciatione procedit ad vlteriora, vt declarant Vestr. *in prax. lib. 8. cap. 3. numer. 17. fol. 247.* & Cæl. de Graff. *decis. 3. alioqui 23. fuit resolutum, numer. 13. de restit. in integr. fol. 37. & dec. 110. alioqui 4. quæ est vltima, numer. 1. & 2. de appell. folio 157.* dicens, hunc stylum seruari in hac materia sine controuersia.

133 Declara primo, vt ista praxis contineat quamdam laudabilem deceptionem, seu illusionem ad tollendam materiā appellandi, seu ad illaqueandum litigatorem, vt omittat appellare; sed non tamen tollit appellationem, quia nulla ratio suadere potest, vt quis possit appellare à verbis, & non à facto; esset enim imponere legem verbis, & non facto, quod est absurdum: vide pro ista declaratione, quæ loquendo de appellatione ab executione, scripsi *supra lim. 10. n. 14.*

134 Declara secundo, vt relata praxis non possit accommodari restitutioni in integrum ad appellandum, quia tunc necessario iudex restitutionis, priusquam procedat in negotio principali, debet non solum ipse apertis verbis restituere, sed ipse restitutus debet à die restitutionis in integrum appellare infra decem dies, *vt ex Vestr. & Lancell. retuli, & sequutus sum supra numer. 80. vers. declara.*

XIX. QVÆSTIONIS. REM. III.

ARGVMENTVM.

De restitutione, querela, reclamatione, reuisione, & recursu.

SVMMARIA.

Prohibita appellatione propter excellentiam iudicis, conceditur supplicatio apud eundem iudicem, n. 1. 2. et 3.

Sublata appellatione de iure communi ex natura caussæ, prohibetur etiam supplicatio, n. 4. et seqq. et n. 7.

Extenditur I. quando appellatio est sublata à iure communi, et à statuto, n. 8.

Extenditur II. etiam si sit sublata à solo statuto, n. 9.

Extenditur III. vt supplicatio aduersus rem iudicatam trium conformium sit prohibita sub pœna, n. 10.

Extenditur IV. quando appellatio est sublata ob desertionem, num. 11.

Extenditur V. vt supplicatio sit prohibita contumaci, nu. 12.

Restringitur I. in minoribus, et caussis matrimonialibus, n. 13.

Restringitur II. in tribunalis Reuerendiss. Gubernatoris, et Illustriss. Vicarij, quando valor caussæ est in appellabilis, n. 14. secus si sit appellabilis, n. 16. et 17.

Restringitur III. in actibus extraiudicialibus, n. 19.

Restringitur IV. in grauamine ex tarditate iudicis, n. 20.

Restringitur V. in supplicatione gratiosa, n. 21.

Restringitur VI. in supplicatione via nullitatis, n. 22.

In caussa supplicationis admissæ proceditur, sicut in caussa appellationis, n. 24. et seq. Supplicatio tamen non suspendit executionem, n. 27. Neque potest reiterari, n. 28.

Princeps non debet esse facilis in admissione supplicationis contra rem iudicatam, n. 29.

Supplicatio, querela, reclamatio, recursus, et reuisio promiscue vt plurimum sumuntur, num. 30. et seqq. Differunt tamen, n. 34.

Tertium remedium est recursus, seu supplicatio, cuius præludia scripsi Rebuff. *tract. de supplicat. in præfat. tom. 1. fol. 503.* ego, illis omissis, remedium hoc sequentibus expediam conclusionibus.

Prima. Sublata appellatione, conceditur supplicatio, seu recursus.

Secunda. Admissa supplicatione, proceditur in ea, sicut in caussa appellationis.

Tertia. Princeps non debet committere caussas, & negotia iam determinata.

Quarta. Quæ dicuntur de supplicatione, possunt applicari querelæ, reclamationi, recursui, & reuisioni.

1 Concludo I. igitur, quod, sublata appellatione, conceditur supplicatio, seu recursus, *vt scribunt Paris. conf. 54. in isto iudicio, sub n. 39. ibi, respondetur alias. lib. 3. Rol. à Vall. conf. 94. præsupposita, n. 1 et seqq. lib. 1. et conf. 38. de duobus, n. 3. in fine, versi. secūdo facit, et n. 4. et 5. lib. 2. Menoch. tract. de arbit. iudic. qu. 70. n. 22. et 24. lib. 1. Contar. in l. vnica, q. 8. n. 4. et 8. versi. quinimo, C. si de momen. poss.* & communem esse opin. quod, sublata appellatione, non sint sublata alia remedia iuris, testatur, & sequitur Vant. *tract. nullit. rubr. quis pos. dic. de nullit. sub n. 33. tom. 4. fol. 376.* & quod supplicatio propriè non fiat, nisi ab illis, à quibus non potest appellari, scribit Gem. *in cap. 3. Romana, sub n 6. vers. quæro an episcopus, de appell. in 6.*

2 Declara hanc conclusionem distinguendo duo membra principalia.

Primum membrum est, quando appellatio à sententia est prohibita propter excellentiam iudicis, qui sententiam tulit.

Secun-

Secundum membrum est, quando appellatio est prohibita ex natura,& intuitu causæ.

In I.membro, quādo appellatio est prohibita propter excellentiam iudicis, concludo supplicationem concedi apud eundem iudicem, *vt scribunt Ias.in auth. quæ supplicatio,sub nu.6.not.5.C.de præcib.imper.offer. Maran.in suo Spec.part.6.act.2.princ.in verbo, & quandoque appellatur, n.12.13.et 14.fol.462.latè Rebuff.tr.de supplic in præf.n.27. & seqq.to.1.fol.508.Rol.à Vall.cons.38. de duob.nu.1.2.& sub n.16.lib.2. Achil.Person.tr. de adipisc. poss.sub nu.350. vers.& supplic.to.3.par.2.fol.270.Boss.tr.crim.tit. de suppl. aduers.rem.iud.sub n.1.fol.314.Io.Cumia super ritib.Sicil.c. 74.not.4.num.42.fol.375.& c.43.n.14.fol.283.Contar.in l. vnica,qu.8.num.20.versi. nec his obstat C.si de mom.possess.* * & est omnium communis opinio.

3 Ratio huius conclusionis est,quia etsi propter excellētiam iudicis præsumatur iustitia sententiæ, & ideò ab ea nullatenus liceat appellare,tamen, cum possit euenire, vt pars dolo aduersarij, aut propria negligētia fuerit impedita in producēdo iura sua,vel erratum sit in facto,debet iterum per viam supplicationis audiri, *Paul.de Castr.in l. 5.si quis, sub n.2.C.de præcib.imper.offer.*

Infero ex hac ratione ad vsum praxis,quod supplicans non debet conqueri de Principe,seu alio iudice,quia supplicatio non teneret; quare debet allegare propriam negligentiam, vel circumuentionem aduersarij, & petere proprij erroris veniam,*Rebuff.tr.de supplicat. in præfat.n. 74.tom.1.fol.517.Rol. à Val.d.cons.38.n.18. & 19.lib.2.& cons.94.præsupposita, sub num.4.libr.1.& Achil. Person.d. tract.de adipisc.possess.sub num.349.vers.& aduerte,tom.3. par.2.fol.270.& Greg.Tholos.tract.de appellat.lib.1.cap.6. sub num.2.fol.35.& 36.*nec debet conqueri de errore iuris,quia Senatores,alijque supremi iudices, à quorum sententijs prohibetur appellatio,non solent errare in iure,quia sicut Princeps cēsetur habere omnia iura in scrinio pectoris,*Rebuff.d.tract.de supplic.in præfat.numer.11. & 70.fol.515.& Greg.Tolos.d.cap.6.num.3.& 4.* & dato, quod errarent in iure, tamen supplicatione, & in sententia ferenda super supplicatione debet dici fuisse erratum in facto, *Rebuff.d.num.70.in fine,& num.81.* turpe enim admodum esset, quod aperiretur error iuris in istis, qui dicuntur habere iura in scrinio pectoris; Quare Philippus Macedonis Rex cum dormitabundus iniuria condemnasset, quendam Machetem, isque ad Philippum recurrisset, Philippus, cognito errore, sententiam non rescissit; sed pecuniam, ad quam Machetem condemnauerat, persoluit, *vt ex Plutar.recenset Rebuff.in d.præfat.nu. 51.fol.512.*

Declara, vt, causa commissa cum clausula, quæ tollat appellationem; supplicatio non interponatur ad eundē iudicem,sed ad superiorem,qui delegauit, *vt scripsi supra q.17.limit.15.nu.5.iuncto nu.3.*& quod caussa commissa, appellatione remota, possit supplicari, scribit Rebuff.*tr. de supplic.in præfat.num.91.tom.1.fol.519.*

De vsu huius supplicationis, & de probando errore in Curijs Franciæ, vide Rebuff.*tract.de supplic. in præfat.nu. 16.et seqq.tom.1 fol.506.* & Greg.Tholos. *tract.de appell. lib.1.cap.6.num.8.*

4 In secundo membro, quando appellatio est prohibita de iure communi,ex natura,& intuitu causæ,seu materię, licet Doctores,quos citaui *infra n.7.*communiter scribāt, censeri prohibitam esse etiam supplicationē,tamen ego, vt certiorem habeamus resolutionem, considero plures casus,in quibus omnibus, & si prohibita sit etiam supplicatio, tamen differenter est prohibita.

Primus casus est, quando appellatio non est omninò prohibita, sed est prohibita solum respectu eiusdem tribunalis,vt puta,ne à Vicario appelletur ad Episcopum,à Locumtenente ad Gubernatorem, seu Vicarium sanctissimi: & isto casu certum est, quod ad idem tribunal, seu eosdem iudices est prohibita etiam supplicatio,& recursus;& ratio est duplex: prima,ne vna via prohibitum alia veniret concessum, & sic fieret fraus, *Gemin.in c.3.Romana,sub n.6.vers.quæro an Episcopus,de appell.in 6.*Secunda ratio est,quia cum supersit facultas appellādi ad superiorem,cessat supplicatio, quæ est remedium subsidiarium, *Rebuff.tract.de supplic.in præf.nu.12.tom.1.fol.505.* & pro maiori intelligentia huius casus vide, quæ scripsi *supra q. 8.num.78.79.& 80.*

5 Secundus casus est,quando appellatio est prohibita ad effectum suspensiuum, sed non ad deuolutiuum; & isto casu concludo idem, quod in præcedenti, quia,cum supersit remedium appellandi, quod est ordinarium, frustra desideratur remedium supplicationis, quod est subsidiarium, quod, quamuis concederetur, non suspenderet executionem, testibus his, quos sequutus sum *infra numer.27.*

Verum in caussis executiuis Curia seruat praxim, vt idem iudex, dummodo sit ordinarius, quod fecit, & decreuit etiam diffinitiuè, possit suspendere, & deinde sæpius reuocare,& cōtrarium decernere, *vt dixi supra rem. 1.concl.6.nu.37.& qu.17.limit.47. memb.1.nu.31.*etiam si mandatum decreuisset per subscriptionem scedulæ; quia & si,subscribendo scedulam, videatur magis functus officio suo,& cum deliberatione animi statuisse,vlterius non audire, tamen dummodo executio non sit consummata, & actum sit via executiua, poterit quandocunque supersedere, & etiam reuocare, quia iudex in executiuis est executor cum iurisdictione, qualis est Auditor Cameræ in obligatione Camerali, qui, donec executio sit consumata,semper potest audire, quæ emergunt in ipsa executione, *iuxta ea,quæ scripsi supra q.17. limit.10.n.42.*ita, vt si debitor ante consummatam executionem ostenderet instrumentum solutionis,vel pacti de non petēdo, posset Auditor supersessoriam concedere,& cognita solutione, aut alia satisfactione,parte citata, mandatum etiam subscriptum reuocare: quasi nūquam sit functus officio suo, nisi executio sit consumata, præsertim si teneamus illam opinionem,quod sententia, mandans exequi instrumentum, est interlocutoria,cum feratur sine libello, & lite non contestata, *iuxta ea,quæ scripsi supra quæst.17.limit. 47.memb.1.sub num.191.versic.contra hanc,& num.195.* Et hęc praxis videtur vtilior,quam supplicatio formalis, quia ista noua cognitio cum supersessoria suspendit, & non habet instantiam à lege.

6 Imò Auditor Cameræ posset reuocare etiam decreta sui Locumtenentis,quia Auditor Cameræ habet in facultatibus,vt possit iudicare per suos Locumtenentes; vnde si potest reuocare ipse Locumtenens,*vt dixi,*debet posse etiam Auditor,cum reputentur vnus iudex, vt loquendo de Episcopo,& Vicario, scripsi *supra rem.1.conclus.6.nu. 82.*& reuocando,potest auocare causam à Locumtenente,qua auocata, Locumtenens non debet vlterius in ea procedere,per ea quæ sic dicimus de Vicario,& Episcopo,qui potest reuocare interlocutoriam Vicarij, *vt scripsi supra qu.8.sub numer.73.* & potest auocare causam ab eo, *vt dixi ibidem,num.57.*sed non ita de facili possit Locumtenens reuocare decreta Auditoris, per ea, quæ loquendo de restitutione in integrum, scripsi de Vicario *rem.præced. num.33.& 34.* Laudabiliter tamen Auditor Cameræ abstinet se ab eiusmodi reuocatione decretorum sui Locumtenentis, sed vrbane agendo,quando notoria esset iniustitia, eam significat Locumtenenti,vt ipsemet moderetur, & reuocet; quod raro potest contingere, quia Papa non assumit ad Locumtenentis officium, nisi insignem iurisperitum, qui sit literis, & moribus valde conspicuus,cum sit assumptus à Papa eo magis Auditor cum illo vrbane agit, & ne alias, orta inter

eos

eos dissentione, neruus iustitiæ, & ecclesiasticæ disciplinæ confundatur.

Restat vnum aduertendum, quod etsi Auditor Cameræ, seu eius Locumtenens, alijque Iudices possint, procedendo in executiuis, reuocare decreta, & mandata de exequendo; tamen actor potest ab ista mandanti reuocatione appellare, quia ista reuocatio est negatio executionis, sed actor potest appellare à pronuntiatione negatiua, *vt dixi supra quæst.17.limit.9.num.50.& sub num.58.& limit.10.n.21.* Nam appellatio actoris habet solum effectũ deuolutiuum, ad quem effectum potest etiam reus appellare; sed non solet actori expedire appellatio, nisi cum nulla superest amplius spes, quod iudex sit executionem concessurus, quod est, cum is per schedulam reum diffinitiuè absoluit, quo casu dicitur vulnerasse obligationem executiuam, & caussam factam esse appellabilem, *vt scripsi d.lim.9.sub n.58.vers.sub extende.*

Tertius casus est, quando appellatio est prohibita eo, quia condemnato reseruatur ius in alio iudicio, vt in possessione momentanea, in qua condemnato non datur appellatio, quia superest ei recursus ad petitorium: & isto casu intelligitur prohibita etiam supplicatio, *Rebuff.tract. de supplicat.art.3.gloss.vnica, tom.1.fol.534. Contar.in l. vnica, q.8.sub n.14. vers.contraria, C.si de momen.possess.& Greg. Tholoss.tractat.de appell.lib.1.c.6.sub n.19.cas.4.* nam quoties superest aliquod remedium ordinarium, cessat supplicatio, quæ est remedium extraordinarium, *Rebuff. & Contar.vbi supra, & dixi supra n.4. & 5.in 1. & 2.casu.*

Hac ratione prohibetur etiam supplicatio ab interlocutoria, cuius grauamen possit reparari per appellationem à diffinitiua, *Rebuff.in d.præfat.n.66.fol.515. & art.1. glos.26.fol.528. & glos.12.fol.525. & Greg.Tholos.tract.de appell.lib.1.cap.6.sub n.16.cas.10.*

7 Quartus casus est, quando appellatio est prorsus, & omni respectu prohibita: & isto casu firmo eandem conclusionem, quod, prohibita appellatione ex natura caussæ, censetur prohibita etiam supplicatio, *vt scribunt Ias.in auth.quæ supplicatio, not.5.sub num.6.C.de præc.imper.offer. Maran.in suo spec.par.6. act.2.princip. in verbo, & quandoque appellatur, n.14.in fine, fol.462. Boss.tract.crimin.tit.de supplicat.aduers.rem iudic. sub n.1.fol.314. Ios.Cumia super ritib.Sicil.c.74.not.4.n.40. fol.375.* & loquendo in iudicio possessorio, scribit Rol. à Vall.*cons.38.de duobus, n 10.& seqq.n.16.& sub n.20.ibi, sed in casu isto, libr. secundo,* quem sequitur Achil.Personal *tractat.de adipiscend.possess. num. 350.vers.& quamuis, tom.3.part 2.fol.270.* & quod aduersus sententiam inappellabilem ex natura caussæ non possit victus supplicare Principi, nisi per viam gratiosam, & alias audiri non debeat scribit Contar. *in l. vnica, quæstio.8.numero 16.vers. aliud iuris, iunctis, quæ scribit numeris præcedentibus, & numer.20.& 21.Cod. si de momen. possessione,* & quod prohibita appellatione de iure communi, respectu caussæ, vt puta, quia sint latæ tres sententiæ conformes, vel quia sit expressè, vel tacite renuntiatum appellationi, intelligatur tunc prohibita etiam supplicatio, scribit Paul.de Castr.*in l.quinta.si quis, sub num. tertio, C. de precibus imper. offer.* & de magis communi

* opin.testatur, & sequitur Contar. *ead.quæst.8. n.20.21.& 22.* & quod in possessorio summarijssimo, quando contenditur, quis sit in possessione, denegetur etiam supplicatio, scribit Menoch.*tract.de retinen.poss.rem.vlt.q.19.n. 53.fol.130.*

Contra hunc casum (dum dicimus, supplicari non posse aduersus rem iudicatam trium conformium, neque aduersus sententiam, cuius appellationi sit renuntiatum) tenet Rebuff. *tract.de supplicat.in præfat.n 61. et sub n.64.et 73.in fine, tom.1.fol.514.* dicens, quod solet recipi supplicatio, & quod in literis debet exprimi tertia sententia, & quod Princeps potest ex æquitate recipere supplicationem, & dispensare contra ius, subdens, quod etiam si quis renuntiauerit appellationi, potest supplicare, quia renuncians vni remedio, non perdit aliud.

Ego non discedo à conclusione huius quarti casus, quia sententia Rebuffi potest procedere in supplicatione ex mera gratia, quæ semper potest patere, quoties Principi placet, & non in supplicatione per viam iustitiæ.

8 Extende primo conclusionem huius quarti casus, vt multo magis procedat, quando appellatio est prohibita & à iure communi, & à statuto, vt in casu, de quo loquitur Achil.Person. *d n.350.vers.et quamuis,* vbi de opin.com-
* muni.

9 Extende secundo, vt procedat etiamsi appellatio sit prohibita à solo statuto, quia, dummodo sit prohibita intuitu causæ, non poterit supplicari, *Paul.de Castro in l. 5.si quis aduersus, in fine C.de præc.imper.offer. Dec in cap. 53.pastoralis, n.38.ibi, secus si à statuto, de appell.et Ios.Cumia d.cap.74 num.40.* dicens, non posse supplicari, quando appellatio est prohibita de iure communi, vel statutario, ita etiam clare sentit Boss.*tract.crimin.tit.de supplicat.aduers.rem.iudic.sub num.1.* dum scribit contra sententiam criminalem in Ducatu Mediolani non posse supplicari, quia ab ea est prohibita appellatio ex ordinibus illius Ducatus, & tamen clarum est, quod ordines illi sunt leges municipales.

Confirmatur hæc extensio, quia in criminalibus de iure communi licita est appellatio, *vt sequutus sum suprà q. 17 n.23.et seqq* & tamen quia ex legibus, seu consuetudinibus localibus, lata sententia, statim deuenitur ad executionẽ, & sic statuto tollitur appellatio, non potest supplicari, *Rebuff.tract.de supplicat.in præfat.n.71.& 90.tom. 1.fol.516.& Greg.Tholos.tract.de appell.lib.1. cap.6.sub n. 11.in 2.differ.& sub n.16.cas.7.*

* Nec aduersatur huic confirmationi, quod in criminalibus dentur supplicationes tendentes ad consequendam gratiam delicti.

Quia respondeo, quod in supplicatione gratiosa petitur venia delicti, & sic ante iudicatum, at nos loquimur de supplicatione, quæ tendit ad iustitiam, & in qua allegatur error facti, & ista est, quæ in criminalibus non admittitur, Rebuff. *vbi supra.*

Minus aduersatur extensioni, quod Dec. *consil.533.in ridicas puto, numero 2. Rol.à Vall.dicto cons.38.num.7.in fine, & 9. & sub n.20. vers.ad secundum, libr.2.Menoch.tractat.de arbitrar. iudic quæstio.70. numero 24.libr.1. Achil. Person. tractat de adipiscend. possess.numero 350. vers. & quamuis, folio 270. & Contar. in l.vnica, quæstio.8.numero nono, C. si de momen. possess.* testando omnes de communi

* opin. præter Achil. & Contar. scribant, quod, prohibita appellatione à statuto, non censetur prohibita supplicatio.

Quia respondeo, quod id est verum, quando statutum non prohibet appellationem intuitu causæ, secus si prohibet intuitu caussæ; vt puta, quia mandet, seruari aliquam solemnitatem in appellatione, alias censeri tacitè rennutiatum appellationi, quia isto casu censetur prohibita etiam supplicatio, & decipitur, qui arbitraretur appellationem posse à iure communi solo prohiberi intuitu caussæ, & non à statuto, imo statutum dicitur ius commune illius loci, in quo extat, *vt dixi lib.præcedent. c. 2.n.523.*

10 Extende tertio, vt aduersus rem iudicatam trium conformium supplicatio sit prohibita sub pœna, *vt retuli, et sequutus sum supra, quæst.17.limit.1.n.14.extens.7.*

11 Extende quarto, vt neque possit supplicari aduersus sententiam, quæ ob non prosecutam, seu non interpositam appellationem transierit in iudicatum, quia tunc appellans dicitur tacitè renuntiasse appellationi, & acquieuisse sententiæ; vnde, si acquieuit sententiæ, non debet vlterius

terius contra sententiam audiri, vide *supra sub nu.7.*

12 Extende quinto, vt habeat locum in sententia lata cōtra verum contumacem, quia is sicut non potest appellare, ita neque potest supplicare, *Rebuff. tract. de supplic. in præfat. sub n.64. ibi, ideo quando remouetur appellatio, tom. 1. fol. 514. Dec. & Maran. quos sequutus sum supra quæst. 17. limit. 3. nu. 7. vers. extende quarto.* Et ratio est, quia contra contumacem omnia iura clamant, Ergo etiam iura supplicationis.

Casus, in quibus supplicatio non conceditur habes cōgestos apud Rebuff. *tr. de supplic. in præf. nu. 55. & seq. tom. 1. fol. 513. & seqq.* vbi discurrit partim de iure communi, & partim secundum constitutiones Franciæ sexdecim casus, quorum vnum, nempe in criminalibus, retuli *supra sub nu. 9. vers. confirmatur.*

13 Restringe primo eandem conclusionem, vt non procedat in minoribus, & in caussis matrimonialibus, quia beneficio ætatis, aut fauore matrimonij potest supplicari, etiamsi appellatio esset prohibita de iure communi, vt referunt, & sequuntur Ias. *in auth. quæ supplicatio sub nu. 6. not. 5. C. de prec. imper. offer.*

Confirmatur hæc restrictio, prout loquitur in causa matrimoniali, quia & si sententia, lata in causa matrimoniali, possit, sicut quælibet alia sententia, transire in rem iudicatam ad effectum, ne ab ea vlterius possit appellari, *iuxta ea, quæ retuli, & sequutus sum supra qu. 12. numer. 81.* tamen quoad alia remedia non transit in rem iudicatam, & ideò potest reuideri, & retractari per viam querelæ, *vt sequutus sum d. qu. 12. numer. 81.* & posse supplicari scripsi *supra q. 17. limit. 1. n. 15.* alias si trāsiret in rem iudicatam, etiam quoad alia remedia, errassent Doctor. qui dicunt, eam non transire in rem iudicatam, & consequenter non differret ab alijs sententijs.

14 Restringe secundo in tribunali Reuerendissimi Gubernatoris Vrbis, & Illustrissimi Vicarij Sanctissimi, quia ex tenore facultatum & inueterato stylo, si non valor causæ non contineat summam appellabilem, de qua scripsi *supra quæst. 17. limit. 43. numero primo,* à Gubernatoris Locumtenente in ciuilibus datur recursus ad Gubernatorem, & à Vicarij Locumtenente ad Vicarium; & quid seruetur in Regno Neapol. retuli *d. quæst. 17. limit. 40. sub numer. 16.* Et ratio est, quia cum appellatio sit prohibita propter exiguum causæ valorem, ne scilicet maiores sint sumptus litis in transportatione actorem, & in sportulis, quam sit valor rei litigatæ, prout de facili contingeret hic in Curia, si committeretur causa appellationis, siue suspensiue, siue deuolutiue, *vt scripsi supra quæst. 17. limit. 40. num. 1. & 2.* & per viam recursus censent istæ expensæ, debet concedi recursus, vt condemnatus non remanet grauatus.

15 Secus est, si summa sit appellabilis, quia tunc etsi coram Gubernatore agatur de mercede, tamen dabitur appellatio saltem deuolutiua, habita consideratione, de qua *supra qu. 7. limit. 8. num. 8. & seqq.* cum etiam in alimentis detur appellatio deuolutiua, *vt scripsi d. qu. 17. limit. 7. num. 27.* vnde, cum supersit remedium appellationis, frustra postulantur recursus, & supplicatio, quæ sunt remedia subsidiaria.

Secus etiam est in tribunali auditoris Cameræ, & in Curia Capitolina, quia in istis tribunalibus, etiam quod summa sit inappellabilis, non datur recursus, nisi in executiuis eo modo, de quo scripsi *supra numero 5. & 6.* & in Curia Capitolina excipe sententias Consulum, & officialium artium, quia si ab eis prohibita sit appellatio per eorum approbata statuta, Conseruatores cognoscunt de earum iniustitia per viam querelæ ex dispositione statut. Vrbis *lib. 1. cap. 15.*

16 Infero primo ex hac restrictione, quod à sententia Locumtenentis Vicarij potest peti recursus non solum a summa quinque ducatorum infra, à qua erat prohibita omnis prorsus appellatio, *vt retuli supra quæst. 17. limit. 41. num. 1.* sed etiam à summa infra sexdecim ducatos, de qua scripsi *supra limit. 43. num. 1.* Secus est si summa excedat sexdecim ducatos, quia tunc potest appellari, tam deuolutiuè, quam suspensiuè, etiam si summa non excedat sexaginta ducatos auri de Camera, quia & si in ista summa possit Vicarius cognoscere, iudicare, & fine debito terminare, summarie, simpliciter, & de plano sola facti veritate inspecta, manu regia, sine confectione regesti, & sicut ei videbitur, vt habetur in Vicarij facultatibus, quas citaui *supra quæst. 17. limit. 41.* tamen non per hoc est sublata, appellatio saltem deuolutiua, per ea quæ scripsi *d. qu. 17. limit. 40. numer. 16.* quicquid sit de suspensiua, in qua, consideratis illis clausulis (*manu regia,*) & (*prout ei videbitur*) posset dubitari, *per ea, quæ scripsi supra qu. 16. limit. 1. sub num. 64. confirm. 1. & num. 65. & q. 17. limit. 15. num. 1. & seqq.*

Infero secundo, quod Reuerendiss. Gubernator Vrbis non potest concedere recursum, etiam in causa mercedis, si eius valor excedat summam sexdecim ducatorum, de qua scripsi *supra d. limit. 43. n. 1.* quia facultates sibi datæ à Sixto V. dum disponunt, quod recursus detur in causis nō appellabilibus, & in quibus de iure datur, non possunt habere locum, nisi in causis à sexdecim infra.

17 Nec obstat, quod secundum aliquos modernos in tribunali Gubernatoris vigore indultorum, ei concessorum sit prohibita appellatio in causa mercedis, & sic propter excellentiam iudicis, & fauore causæ, quia respondeo, hoc non esse verum, quia si summa sit appellabilis dabitur saltem ad effectum deuolutiuum, habita cōsideratione, de qua *in d. qu. 17. limit. 8. num 8. & seqq.* Nam aduertendum est, quod & si Gubernator in causis mercedum, & salarij procedat in manu regia, *vt scripsi supra lib. 1. cap. 23. num. 3.* & modo rigoroso, non audiendo citatos, nisi facto actuali deposito à decem scutis petitis infra, & à decem supra, præstita fideiussione idonea in forma depositi, *Paul. Granut. theor. 12. Ioannes, sub nu. 15. & March. tract. de commiss. part. 1. capit. 19. de appell. in caus. merc. numer. 23. fol. 216. in secunda impressione,* tamen non propterea intelligitur denegata appellatione saltem deuolutiua, *vt scripsi supra.*

18 Extende hanc illationem, vt procedat etiam si is, contra quem petitur recursus, non contradiceret, sed pateretur in eo procedi, quia adhuc sententia, quam Gubernator, siue deputatus ab eo ferret, esset nulla, vel ex eo quia contineret repugnantiam, *iuxta ea, quæ scripsi supra rem. 1. concl. 4. num. 57.* cum idem iudex non possit ferre duas sententias contrarias, quæ se mutuo conquassent, vel esset nulla eo, quod esset lata sine iurisdictione; nam Gubernatori data est iurisdictio per viam recursus, quando causa est inappellabilis: ergo extra hunc casum non habet iurisdictionem per viam recursus, etiam partibus cōsentientibus, *per ea, quæ de iurisdict. episcopi. scripsi rem. preced. num. 54.*

19 Restringe tertio in actibus extraiudicialibus, quia licet in eis post lapsos decem dies non possit ex dispositione iuris communis appellari, tamen potest agi per viam querelæ, quia actus extraiudiciales nunquam transeunt in rem iudicatam, & ideo possunt quandocunque etiam post decem dies retractari, sed non per viam appellationis, *testibus Franch. & Lancell. quos retuli, & sequutus sum supra qu. 17. nu. 41. declar. 3.*

20 Restringe quarto, quando quis grauatur tarditate iudicis non procedentis ad expeditionem, quia ab ista tarditate non potest grauatus appellare, sed potest recurrere per viam querelæ ad superiorem, *vt retuli, & sequutus sum supra quæst. 17. in ampl. nu. 56.*

21 Restringe quinto in supplicatione per viam gratiæ ad

Prin-

Principem, quia licet appellatio sit prohibita quouis modo, tamen in quolibet casu potest Principi supplicari per viam gratiæ, *Contar. in l. vnica, q. 8. num. 16. 17. 24. 28. & sub numer. 41. C. si de momen. possess.* & de ista supplicatione intelligendi sunt Gemin. *in cap. 3. Romana, sub num. 6. vers. quæro an episcopus, & Franch. sub numer. 5. vers. quid autem si episcopus, de appell. in 6.* dum scribunt, quod supplicatio non fit, nisi ad Principem, quia, cum sit contra ius, & in præiudicium alterius, nullus inferior Principe posset illam admittere.

Et ideo Maran. *in suo spec. part. 6. act. 2. princ. in verbo. & quandoque appellatur, sub num. 13. fol. 462. Rol. à Vall. cons. 94. præsupposita, numer. 15. lib. 1. & cons. 38. de duobus, numer. 17. lib. 2. Ios Cum. super. ritib. Sicil. cap. 43. numer. 2.* & Achil. Person. *tract. de adipisc possess. num. 349. tom. 3. part. 2. fol. 270.* describunt, supplicationem esse quandam precum porrectionem, factam Principi, per quam ex quadam benignitate, & gratia restituit supplicantem aduersus sententiam, contra quam non competit remedium ordinarium appellationis; licet Rebuff. *tract. de supplic. in præfat. num. 9 tom. 1. f. 505.* & Greg. Tholos. *tract. de appell. lib. 1. cap. 6. n. 2. f. 35.* reprobata hac descriptione, aliter definiant.

22 Restringe sexto, quando is, qui supplicat seu recurrit, vult dicere sententiam nullam, & in hac sententiæ nullitate fundat supplicationem, quia licet sit prohibita appellatio, tamen potest dicere de nullitate sententiæ tam coram eodemmet iudice, qui sententiam tulit, quam coram superiore, qui tamen possit adiri per viam querelæ, vt sequutus sum *supra rem. 1. concl. 6. numer. 1. & seqq.* vbi habes hanc materiam nullitatis, sed dico, quod inepte intentat nullitatem per viam supplicationis, quia nullitas est remedium iuris ordinarium, & præsefert nullitatem sententiæ; vnde si competit remedium ordinarium nullitatis, cessat remedium supplicationis; quæ est remedium extraordinarium, & præsupponit sententiam validam, *Rebuff. tractat. de supplicat. in præfat. numero 13. tom. 1. folio 505.*

23 Contra vniuersam hanc primam conclusionem oppono, quod restitutio in integrum, & supplicatio sint vnum, & idem, *per ea, quæ scribit Paul. de Castr. in l. 5. si quis, num. 2. in fine, C. de precib. imper. offer. & quæ dixi infra num. 27.* & consequenter non sunt duo diuersa remedia; vnde & nos hic in Curia videmus, supplicationem non esse in vsu.

Huic oppositioni respondet formaliter Odd. *tract. de restit. in integr. quæst. 1. num. 68. & seqq. & quæst. 32. num. 29.* Tu dicas, quod & si supplicatio, & restitutio in integrum gratiosa multum inter se conueniant, *vt dixi infra sub d. n. 27.* tamen restitutio in integrum non gratiosa, & supplicatio habent inter se multas differentias, quarum duas solum hic recenseo; primam, quod supplicatio petitur infra decem dies, & tunc petenti datur cautio; vel infra annum, seu biennium, *vt scripsi infra sub numero 27. subdeclar. 1.* At restitutio in integrum potest impetrari intra quadriennium, *l. fin. C. de tempor. in integ. restit. late Odd. trac. de restit. in integrum quæst. 19.* secundam, quod restitutio retardat executionem, sicut appellatio, *vt scribit Affl. decis. 341. lata est sententia, sub nu. 4. & scripsi rem. præced. n. 64.* sed supplicatio nunquam retardat executionem, *testibus his, quos secutus sum infra sub d. n. 27.* hancq; differentiam notat etiam Contar. *infra citata quæst. 8. num. 40. & 41.* & quod restitutio in integrum pinguius prouideat, quam supplicatio, scribit Contar. *in l. vnica, quæst. 8. in fine, n. 43. C. si de momen. possess.* Et quod restitutio in integrum differat a querela, & a supplicatione, scribit Greg. Tholos. *tract. de appell. lib. 1. c. 6. 7. & 8.* in quibus egit de istis tribus, tanquam de remedijs separatis, *& in cap. 7. n. 10.* & scribit differentias inter supplicationem, & querelam, *& in c. 8. n. 9.* scribit differentias inter querelam, & restitutionem in integrum, ex quibus tu cognosces quantum distet supplicatio à restitutione in Integrum.

24 Concludo II. quod, admissa supplicatione, proceditur in ea, sicut in causa appellationis: nam vbicunque statutum permittit recursum ab aliqua sententia, semper talis recursus debet regulari secundum quod regulatur appellatio, quantum ad tempus exercitij, & determinationis causæ, *Franch. in cap. 63. dilecto, quæst. 56. sub n. 168. de appell. Mars. in pract. crim. §. opportune, numer. 65. Menoch. tract. de arbitr. iudic. quæstion. 70. in fine, nu. 27. lib. 1. & Contar. in l. vnica, quæstion. 8 num. 36. versicul. item quod causa, C. si de momen. possess.* & quod supplicatio, & appellatio à pari procedant, nisi in casibus, in quibus reperitur expressa differentia, qui casus sunt quinque, scribunt Capic. *decis. 28. in causa magnifici Ioannis Philippi, versus finem sub nu. 11. & Rol. à Vall. cons. 94. præsupposita, n. 9. vers. sed premissis, lib. 1.*

25 Infero primo ex hac conclusione, quod sicut in appellatione, ita etiam in supplicatione potest supplicans non deductum deducere, & non probatum probare, *Rol. à Vall. d. cons. 64. præsupposita, num. 10. lib. 1. & Contar. in l. vnica, quæst. 8. n. 37. vers. rursus non est omittendum, C. si de momen. poss.*

Contrarium seruatur in Regno Franciæ; debet enim causa reuideri omnino ex eisdem actis; vnde, qui vult supplicare, non debet repetere acta a notario, quia, repetendo, diceretur renuntiare supplicationi, *Rebuff. trac. de supplicat. in præfat. sub n. 72. & n. 80. tom. 1. fol. 516. & num. 17. fol. 506. & Greg. Tholos. tract. de appell. lib. 1. cap. 6. sub n. 11. differ. 6.*

Hæc contrarietas conciliatur, quia illatio procedit in supplicatione, generice sumpta, prout continet etiam querelam, at opinio contraria procedit in supplicatione, sumpta in specie, vide *infra n. 34* vel hæc opinio contraria procedit de iure regio Franciæ.

26 Infero secundo, quod instantia causæ supplicationis durat, quantum durat instantia causæ appellationis, quia regulatur secundum naturam appellationis, & in hoc non reperitur differentia, *Rol. à Vall. d. cons. 94. sub n. 5 ibi sciendum est an instantia, sub n. 15. ibi, condescendo ad secundum, & signanter n. 22. & seqq. vers. sed his non obstantibus.* Sed quantum duret in Regno Franciæ, vide Rebuff. *tract. de supplicat. in præfat. num. 75. & seqq. tom. 1. fol. 517 & Greg. Tholos tract. de appell. lib. 1. c. 6. sub n. 10. vers. tempus.*

27 Restringe primo eandem conclusionem, vt non habeat locum quoad vim suspendendi executionem, quia in hoc habent diuersam naturam, nam appellatio impedit executionem, imò suspendit, & extinguit iudicatum, *vt sequutus sum supra quæst. 3. n. 82.* sed supplicatio non retardat executionem, *Paul. de Castr. in l. 5. si quis, nu. 3. C. de precib. imper. offer. Affl. decis. 231. dicit regia, nu. 2. & decis. 341. lata est sententia, n. 2. Capic. decis. 28. in causa magnifici Ioannis Philippi, in fine, sub n. 11. & Contar. in l. vnica, q. 8. n. 41. vers. nam regulariter, C. si de momen. poss.* quia supplicatio est illa species restitutionis in integrũ, quæ dicitur gratiosa, *vt secutus sum rem. præced. sub n. 131.* quæ gratiosa restitutio non retardat executionem, *Anch. Ias. Corn. & Benint. quos sequutus sum d. n. 131.* Ergo neque retardat supplicatio, vide *rem. præced. n. 75. vers. secus.*

Amplia primo hanc restrictionem, vt etiam ad fauorem eius, qui supplicat, fiat executio in capitulis, in quibus non supplicat, *Rebuff. tract. de supplicat. in præfat. n. 39. tom. 1. fol. 510.* dicens, ita fuisse iudicatum in Senatu Parisiensi.

Amplia secundo, vt executio sit facienda etiam pro expensis, contentis in secunda, *Rebuff. dicto tract. de supplicat. in præfat. n. 40.*

Quamuis contrarium dicat Affl. *d. decis. 231. n. 2. in fine.*

Declara

Declara eandem restrictionem, vt executio fiat, præstita tamen prius cautione de restituendo in casu retractationis, *Affl. dicta decis. 231 sub n. 2. Greg. Tholos. tract. de appell. lib. 1. c. 6. n. 9. & Rebuff. d. tr. de supplic. in præf. nu. 38. tom. 1. fol. 510.* alias executio erit nulla, *Rebuff. ibid.* qui tamē testatur, in Regno Franciæ cautionem hanc non præstari, quod replicat *sub nu. 89.*

Subdeclara primo, vt hæc cautio sit præstanda, si supplicetur infra decem dies, secus si postea, *Greg. Tholos. vbi supra, Rebuff. in d. præf. sub nu. 89. differ. 6. fol. 519.* Imò supplicans post lapsum biennium, nullatenus auditur, *Rebuff. in ead. præfat. n. 56. & seqq. fol. 513.*

Subdeclara secundo, vt admittatur cautio iuratoria, si dicat, se aliam non inuenire, *Rebuff. sub eod. nu. 38. & Greg. Tholos. eod. cap. 6. sub nu. 14.*

Tempera eandem restrictionem, vt non sit vera in supplicatione, seu recursu apud Vicarium, & Gubernatorē, de quibus scripsi *supra num. 14.* quia ille recursus retardat executionem; nam recurrens statim citat ad dicendum contra recursum, & videndum inhiberi; & notarij, nullo etiam facto verbo cum iudice, reproducta citatione, ponunt decretum, quod inhibuit. Et in Camera Imperiali quod reuisio suspendat executionem, notat Greg. Tholos. *tr. de appell. lib. 1. c. 6. nu. 11. in fine, & cap. 9. sub num. 6. vers. statuitur.*

28 Restringe secundo, vt non habeat locum quoad facultatem vlterius supplicandi, quia licet possit bis appellari, *vt scripsi supra qu. 16. limit. 1. num...* tamen semel tantum potest supplicari, *Paul. de Castr. in l. 5. si quis, n. 3. C. de precib. imper. offer. Affl. decis. 231. dicit regia, in fine, Guid. Pap. decis. 345. à sententia, num. 1. & Rebuff. tract. de euocat. art. 2. num. 125. fol. 453. & tr. de supplic. in præfat. num. 43. 69. 88. & 102. fol. 511. tom. 1.* Sed si in causa supplicationis fuerit correcta sententia, & altera pars diceret, fuisse erratum in causa supplicationis, audiretur etiam ipsa semel per viam supplicationis; quare vna pars potest semel solum supplicare, sed vtraque pars potest bis supplicare, *Guid. Pap. d. decis. 345. numer. 2. & Rebuff. d. tract. de supplicat. num. 44.*

An, & quando supplicari debeat infra decem dies, sicut appellari, vide Lancell. quem ad hoc citaui *supra quæst. 12. num. 83. ampliat. 7. & supra hoc eod. rem. sub numero 27. sub declar. 1.*

Quæ, & quot sint differentiæ inter appellationem, & supplicationem, vide apud *Rebuff. tract. de supplic. in præf. num. 84. & seqq. tom. 1. fol. 518.* vbi ponit decem differentias, quas sequitur Gregor. Tholos. *tract. de appell. lib. 1. cap. 6. num. 11. & seqq.*

29 Concludo III. quod Princeps non debet esse facilis in admittendis supplicationibus aduersus res iudicatas, *Rebuff. tract. de supplicat. art. 1. glos. 15. fol. 526. Rol. à Vall. cons. 38. de duobus, sub num. 12. lib. 2. Achil. Person. tract. de adipisc. possess. sub num. 350. vers. & male tom. 3. par. 2. fol. 270. & Contar. in l. vnica, quæst. 8. num. 32. C. si de mom. possess.* & facit, quod scripsi *supra quæst. 17. limit. 1. num. 2. extens. 1.* & hoc bene seruat Princeps Lucensis, qui rem semel decisam non amplius committit. Et in Curijs Franciæ nemo admittitur ad supplicandum, nisi prius deponat 240. libras Parisienses pro mulcta in casu, quo succumberet, *Rebuff. tract. de supplic. in præfat. sub num. 19. tom. 1. fol. 507. et art. 5. glos. vnica, fol. 534. & Greg. Tholos. tract. de app. lib. 1. cap. 6. sub num. 10.*

Quos effectus producat supplicatio vide apud Rebuff. *tract. de supplic. in præfat. num. 96. & seqq. tom. 1. fol. 120.*

30 Concludo IV. quod secundum Doctores infra citatos ea, quæ dixi de supplicatione possunt multum applicari querelæ, reclamationi, recursui, & reuisioni; quare de supplicatione, & de querela promiscue loquitur Achil. Person. *tract. de adipis. possess. num. 349. versic. vel & licet & sub num. 350. vers. & supplicatio, et num. 351. tom. 3. par. secunda, fol. 270.* Vel dic, quod ea, quæ dixi supra *in primo*

31 *remed. de nullitate*, habent locum in querela, † quia paria sunt dicere de nullitate, & adire per viam querelæ, *Felyn. in cap. 9. in literis, sub num. 5. declar. 4. vers. & nota de offic.*

32 *& potest. iud. deleg.* † Item quæ dixi de supplicatione habent locum in reclamatione; nam de supplicatione, & reclamatione, sumendo vnam pro miscue pro altera, loquuntur Maran. *in suo spec. part. 6. act. 2. princip. in verbo, & quandoque appellatur, nu. 12. fol. 462.* & Ios. Cum *super*

33 *ritib. Sicil. cap. 43. nu. 27. fol. 284.* † Item habent locum in recursu; nam de supplicatione, & recursu promiscue loquitur Lancell. *tract. de attent. par. 2. cap. 19. de attent. pend. recur. nume. 4. & 17. tom. 5. fol. 403. & sæpe nos supra.* Item habent locum in reuisione causæ: nam de supplicatione, & reuisione causæ promiscue loquūtur Lancell. *d. cap. 19.* & Ios. Cum. *d. cap. 43 num. 7. & 9.*

34 Verum hæc conclusio, & promiscuus vsus loquendi de istis remedijs potest procedere, sumēdo supplicationem in genere, sed sumpta in specie differt aliqualiter ab istis; nam querela, & supplicatio habent multas differentias, quas congessit Greg. Tholos. *tract. de appell. lib. 1. cap. 6. n. 10. & seqq.* quarum duæ, quæ mihi principaliores videntur, sunt istæ: prima, quod supplicatio fundatur in errore facti, commisso à iudice, at querela fundatur in errore partium, vel in circumuentione aduersarij, *Greg. Tholos. d. cap. 6. numer. 10. in prima differen.* secunda differentia est, quod causa supplicationis reuidetur solum ex eisdē actis, *vt dixi supra sub num. 25.* At querela reuidetur etiam ex nouiter repertis, & ex nouis productionibus, *Greg. Tholos. d. cap. 6. sub num. 11. in 6. differ.* Similiter reuisio differt ab istis; quare Greg. Tholos. *d. lib. 1. capit. 9.* de ea separatim tractat, & *ibi num. 2.* ait, quod iudicatum in vna Curia suprema reuidetur in alia Curia suprema, & reuisio ad differentiam supplicationis retardat executionem, *vt dixi supra sub num. 27. vers. tempera.*

Pluribus nō insisto super hoc tertio remedio, quia hic in Curia non est in vsu, præter recursum apud Vicarium & Gubernatorem, *vt explicaui supra num. 14. & seqq.*

XIX. QVÆSTIONIS. REM. IIII.

ARGVMENTVM.

De Syndicatu.

SVMMARIA.

Sublatis vijs agendi contra partem, remanet via agendi in syndicatu contra iudicem, nu. 1. et 2. et contra Ciuitatem, quæ ipsum elegit, num. 3.

De Italiæ consuetudine officiales non syndicatur, nisi de dolo, aut barattaria, num. 4. Et ita seruatur Franciæ, num. 5. In Republ. Lucensi, num. 6. In Vrbe nullatenus syndicantur, num. 8. Et quid si pars potuisset appellare, et non appellauit, num. 9.

De dolo, et Barattaria sindicari debent etiam in causis, eorum conscientiæ commissis, num. 7.

1 QVartum remedium est syndicatus, quo contra iudicem post depositum officium agimus de iniquitate, & iniustitia sententiæ, ad interesse; quare licet grauatus non appellauerit à sententia, & ideò fecerit transitum in rem iudicatam, neque dixerit de nullitate, neque petierit restitutionem in integrum, nec alio vsus sit remedio, tamen si passus est iniustitiam habet regressum contra iudicem male iudicantem, *Rebuff. tractat. de appell. in præfat. num. 23 tomo 3. fol. 477.* quod sentit etiam Bar. *in l. 1. numer. 6. ff. de appellat. et relat.* dum ait, quod licet pars possit

poſſit appellare nihilominus habet regreſſum contra iudicem, male iudicantem, & latius ibi Alex. *addit. ad eum*,

2 † Et quod grauatus, etiam non appellando in caſu appellabili, habeat regreſſum contra iudicem, & etiam ſi appellauerit, & ſententia fuerit confirmata per iudicem ad quē, ſequitur *Rip. in l. 14. quod iuſſit, ſub n. 32. ibi, iſtam concluſionem, ff. de re iud.* & quod ſi appellans non eſt proſecutus appellationem, aut non appellauit, poſſit nihilominus agere contra iudicem de iniqua ſententia ad intereſſe, quia licet ſentētia tranſeat in rem iudicatam quoad partes, tamen non tranſit quoad iudicem, ſequitur Franch. *in capit. 44. ſæpe nu. 42. & ſequentib. verſicul. extra gloſſ. quæritur, de appell.* & quod is, qui nullo modo appellat, non prohibeatur agere contra iudicem, ſequitur, & defendit ibidem Dec. *num. 21. & ſeqq.* & quod appellans, qui appellationem deſeruit, poſſit nihilominus agere contra iudicem, qui male iudicauit, ſequitur, & teſtatur de opin.

* communi * *n. 20. verſ. extra gloſ. quæritur*, & quod poſſit agi contra iudicem etiam ſi latæ eſſent tres ſententiæ cōformes, ſed tamen iſto caſu magna præſumptio iuſtitiæ inſurgat pro iudice, & ideo videatur excuſatus in ſyndicatu, ſcribit *ſub n. 24. & 25.* & quod iudex habens arbitrium, faciat litem ſuam, ſi non ſeruauerit cōſuetudinem, ſequitur Alex. *vbi ſupra.* & demum quod vbi à ſententia non poteſt appellari, iudex faciat litem ſuam, & contra eum poſſit agi, etiam ſi ſententia fuerit confirmata, ſed contra iudicem confirmantem, & non contra primum iudicem, vide Alexan. *vbi ſupra*.

3 Amplia hoc remedium, vt ne dum iudex teneatur in prædictis caſibus, ſed etiam Ciuitas ipſa, quæ ipſum elegit, *Dec. in d. cap. 44. ſæpe, n. 26. ibi, & ad ſupradicta, de appell.*

4 Reſtringe hoc remedium, eiuſq; ampliationem, vt non ſeruetur in Statu Eccleſiaſtico, neque in alia parte Italiæ, quia de generali conſuetudine officiales non ſyndicantur, niſi de dolo, & barattaria, *Clar. lib. 5. recept. ſent. quæſt. 73. verſ. item iudex*, & non de iniquis ſententijs, *Hier. Giacob. in conſ. ſyndic. num. 46. impreſſo in fine præcitati libri Iulij Clari.*

5 Extende primo hanc reſtrictionem, vt procedat etiam in Regno Franciæ, quia ibi Magiſtratus ſunt tuti extra tres caſus, ſcilicet, doli, fraudis, & concuſſionis; ideo, qui non appellauerit in Francia, nō aget, niſi dictis tribus caſibus, *Rebuff. tract. de appell. in præfat. n. 24. tom. 3. fol. 477.*

6 Extende ſecundo in Rep. Lucenſi, in qua & ſi in capitulis Rotæ, *cap. vlt. 63.* ſtatutum ſit, quod Dominus Prætor, cæteriq; officiales ſyndicentur etiam de imperitia, & de iniuſtitia, etiam ſine culpa leui, & leuiſſima, tamen in practica ſeruatur eadem conſuetudo, vt ſyndicentur ſolum de dolo, & barattaria, quia eſſet magna confuſio, & intricatio.

7 Subextende has duas extenſiones, vt de dolo, & barattaria debeant ſyndicari etiam in cauſis, quas debeant definire ſecundum eorum conſcientiam, vel in quibus non dabatur appellatio; immo in his præcipuè debent poſſe ſyndicari de dolo, & barattaria, cum grauato defecerint alia remedia.

8 Extende tertio hic in Vrbe, in qua officiales non ſolum non vexantur in ſyndicatu de iniuſtitia ſententiæ, ſed nullatenus ſyndicantur, quia habemus Papam præſentem; ad quem poſt quilibet grauatus recurrere; hacq; extenſio ſeruatur etiam in iudicibus Capitolinis, qui etſi ex diſpoſitione ſtatutorum Vrbis, *lib. 1. cap. 13. & 14.* debeant ſtare ſyndicatui: tamen de conſuetudine non ſyndicantur.

9 Extende quarto, vt maximè procedat, quando pars potuit appellare, & non appellauit, quia appellatio eſt remedium ordinarium, vide *ſupra quæſt. 17. lim. 21. num. 34. in fine, verſic. non obſtat.* & quod omiſſio appellationis à ſententia purget omnem iniquitatem ipſius ſententiæ, quia ſi non appellatur intra decem dies, ſententia tranſit in rem iudicatam, & de cætero de iniquitate, & iniuſtitia ſententiæ dici non poteſt, ſcribit Franch. *in rubr. in fine, ſub n. 4. de appell. in 6.*

Contra hanc extenſionem ſtant vrgenter, quæ ſcripſi *ſupra ſub n. 1.* quia adducta hic in extenſione procedunt quoad ipſas partes, ſed non quoad iudicem.

Ratio huius reſtrictionis, & eius extenſionum eſt, quia alioqui nulli velent iudicis officium ſubire, timentes illud ſibi fore damnoſum, Rebuff. *d. tract. de appell. in præfat. ſub num. 24. tom. 3. fol.* 177. & contra iudices non dari commiſſiones de ſpolio, quia non inuenirentur iudices, dixi *ſupra q. 17. limit. 6. memb. 6. n. 78.* nec debet contra eos dari facilis aditus, cum ſint poſiti, quaſi ſignum ad ſagittam, & non poſſint omnibus placere, imo cum ex officio teneantur litigantes plurimos quotidie increpare, in carcerem, & exilium mittere, mulctare, condemnare, ac nonnunquam pœna mortis punire, ſæpiſſime in multorum odium incurrunt, & inſidias patiuntur. Quare eleganti ſſime Cic. pro Flacco: *O conditiones miſeras adminiſtrandarum Ciuitatum, & Prouinciarum, in quibus diligentia plena ſimultatum eſt, negligentia vituperationum: vbi ſeueritas periculoſa eſt liberalitas ingrata, ſermo inſidioſus, aſſentatio pernicioſa, frons omnium familiaris, multorum animus iratus, iracundiæ occultæ, blanditiæ apertæ, venientes Prætores expectant, præſentibus inſeruiunt, abeuntes deſerunt.* prout hæc omnia in alio propoſito recenſet Simancli. *de cath. inſt. tit. 64. de teſtib. n. 30. fol. 220.*

Iudex, finito officio, à quo ſyndicari debeat, vide *ſupra q. 15. n. 308.*

QVÆSTIO XX.

ARGVMENTVM.

De tranſportationem, & expenſis actorum.

SVMMARIA.

Tranſportatio actorum, quæ iuſtificant validitatem appellationis fieri debet ab appellante, n. 1. & 2. Extenditur, n. 3. Reſtringitur, n. 4. & ſeqq.

Tranſportatio totius proceſſus facti in prima inſtantia, ſi agitur intra fatalia, debet fieri regulariter ab appellante, n. 7. & 8. Declaratur, ſubdeclaratur, extenditur, & ſubextenditur, n. 9. & ſeqq. vſq; ad n. 18. incluſiuè: Et quid de tranſportatione proceſſus poſt lapſa fatalia, & cauſa deſerta, n. 19. & ſeqq.

Is tenetur probare in cauſa appellationis, qui tenetur in prima inſtantia, n. 23.

Tranſportatio actorum in cauſa appellationis ab interlocutoria a quo debeat fieri num. 24.

Acta facta coram iudice incompetenti, a quo ſint tranſportanda coram competenti, num. 25.

Carceratus appellans an ſit remittendus ad iudicem appellationis, num. 26. & ſeqq.

Expenſæ regeſti facti ante latam ſententiam ſoluuntur ab eo, qui facit regeſtum fieri, n. 30.

Regeſtum in prima inſtantia non eſt neceſſarium, n. 31.

Notarius an ſine præcepto iudicis poſſit partibus dare regeſtum, n. 32. & ſeqq. & n. 40.

Notarius tenetur ſaltem infra menſem tradere copiam actorum, n. 35.

Appellatus an, & quando teneatur ad expenſas regeſti facti ad inſtantiam appellantis, & e conuerſo, num. 36. & ſeqq. vſq; ad n. 39. incluſiuè.

Condemnatus ad ſoluendam mercedem regeſti non appellat, num. 41.

Notarius de consequendam mercedem regesti potest agere etiam contra procuratores, n.42.
Regestum transportatum remanet in officio notarij, n.43.
Expensæ regesti taxantur etiam appellatione pendente, nu.44.
Regestum debet continere omnia acta vtriusq; partis, nu.8, 9. & 45. & etiam appellationem, n.46.

QVæstionem hanc duobus absoluam articulis. Primo, *A quo producenda sint acta in secunda instãtia.* Secundo, *Cuius expensis confici debeat regestum, & quomodo procedatur ad consequendam eius mercedem.*

ARTICVLVS I.

Pro resolutione primi articuli, in quo Doctores variant, *vt aduertit Guid. Pap. tract. de appell. q.1. n.8. to.5. fol.57.* distinguo quinq; casus principales.

1 Primus casus est de actis, quæ iustificant validitatem appellationis: & in isto casu concludo, quod appellans tenetur eã producere; is enim debet docere, se appellasse infra legitima tempora in scriptis, petijsse Apostolos, &c. *Bar. in l.1. ff. si tut. vel curat. & in l.7. hi qui ad ciuilia, sub n.3. ibi quandoq; quæritur, & Paul. de Castr. nu.3. nu.4. C. de appell. & consult. Ant. de Butr. in c.6. in præsentia, nu.16. de renunt. Guid. Pap. d. nu.8. Capel. Tholos. decis.342. item condemnatus, sub num.1. Vant. tract. nullit. rubr. à quo, & quib. mod. sub num.20. ibi, debet itaq; appellator, tom.4. fol.383.* & esse communem opin. testatur & sequitur Gabr. *in concl. lib.2. tit. de appell. concl.5. sub n.1.* & adde quæ scripsi *supra quæst.12. n.24. & 40. declar.2.* Quare praxis, admittendo hanc conclusionem, seruat, vt is, qui vult sententiæ executionem post lapsum tempus ad appellandum, citet aduersarium ad docendum de legitima appellatione, &c. *vt scripsi supra q.11. sub n.200. vers. aut.*

2 Infero corroborando eandem conclusionem, quod si procurator appellauit, tenetur fidem facere de mandato, quia est pars appellationis, *per ea, quæ scripsi supra q.6. sub num.34.*

3 Extende eandem conclusionem, vt in tantum sit vera, quod appellanti non sufficeret docere de nullitate, seu grauamine, & iniustitia sententiæ, quia nisi doceret de legitima appellatione, non posset in causa appellationis obtinere, *Io. Andr. Franch. & alij, quos sequutus sum supra q.12. n.59.*

4 Restringe primo eandem conclusionem, vt non procedat, quando sententiam, cuius exhibitio esset necessaria ad iustificandam appellationem in tempore, & qualitate haberet appellatus, & eam non posset appellans aliunde habere, quia tunc appellatus cogeretur eam exhibere, vt cum distinctione quorundam casuum sequitur Gabr. *d. concl.5. n.5. & seqq. vsque ad n.13.*

5 Restringe secundo, quando appellatus solus instaret declarari appellationem nullam, quia tunc ipse tenetur fidem facere de appellatione, *Anch. in clem. consultationem, n.. & not.13. de elect.*

Nec obstat, quod appellans debeat docere de legitima appellatione, *vt dixi supra numero 1.* quia respondeo, hoc esse verum ad obuiandum, ne detur executio sententiæ, sed non est verum ad fundandam intentionem aduersarij.

6 Restringe tertio, quando prosequitur solus appellatus, qui intendit, causam esse deuolutam ad Curiam quia tunc is tenetur probare de legitima appellatione, *Ant. de Butr. in c.6. in præsentia, sub n.16. de renunt.*

7 Secundus casus principalis est de reliquis actis, factis in prima instantia circa iustitiam, & iniustitiam, id est, circa merita causæ, & hunc casum diuido in duo membra.

Primum membrum est, quando agitur inter fatalia pro confirmatione, vel infirmatione sententiæ: & in isto possunt adduci opiniones.

Prima opinio distinguit: Aut vnus tantum prosequitur, & tunc si vult obtinere, debet ipse probare: Aut vtraque pars prosequitur; & tunc quædam est probatio per modum abnegatiuum, vt dico, videas acta, quibus apparet, sententiam fuisse latam, me non citato, vel non adhibita causæ cognitione; & ista probatio incumbit appellanti, conquerenti de sententia, siue sit reus condemnatus, siue sit actor contra reum absolutum: quædam vero est probatio per inductionem testium, & instrumentorum super nouis, vel antiquis articulis; & tunc ille habet probare in causa appellationis, qui debebat probare in prima, *Bar. in l.1. ff. si tut. vel cur. appell. & in l.7. hi qui ad ciuilia, sub n.4. C. de appell. & consult. Guid. Pap. tractat. de appell. q.1. nu.9. tom.5. fol.57. Capel. Tholos. decis.342. item condemnatus, & latius Ant. de Butr. in d. cap. in præsentia, sub n.16. de renunt.*

Secunda opinio est, quam tenuit Papien. *in pract. in form. appell. à sent. diffin. in gloss. & in quantum, sub num.6. ibi, secundo casu, fol.412.* qui considerat acta concernentia processum, & acta concernentia merita negotij principalis, & firmat, quod si vnus solus prosequitur causam appellationis, is teneatur producere acta concernẽtia processum, siue is sit appellans, siue appellatus; si vero vterque prosequitur, tunc inquit, appellans debet producere sententiam, & acta concernentia processum, cætera vero acta concernentia merita causæ debet, inquit, producere appellatus, sicut facere habuit in principali causa, dummodo, inquit, intentio appellantis non sit fundata de iure communi, alias si sit fundata, tenetur appellatus omnia probare.

Tertia opinio est, quam refert, & sequitur Foller. *in pract. crim. can. in miscellanea n.27. vers. alias fuit, fol.326.* dicens, quod si reus condẽnatus appellauit, actor appellatus debet ostendere, sententiam esse iustam; si vero, inquit, reus fuit absolutus, & actor ideo appellauit, tenetur actor appellans probare iniustitiam sententiæ ostendendo, quod in prima instãtia probauit eius intentionem, & sic secundum istam opinionem actor originarius semper tenetur probare, & cum hac opinione videtur transire Guid. Pap. *tractat. de appellat. numero 10.* dicens, quod quod actor originarius, qui habet probare in prima instantia debet producere acta coram iudice appellationis siue sit appellans, siue appellatus, hancque opin. testatur seruari in Curia Parlamenti Delphi. quando est appellatum à diffinitiua: verum tamen est, quod attentis his, quæ scribit *numero 9. in fine*, videtur se restringere ad productionem actorum, quæ consistunt in testibus, instrumentis.

8 Quarta opinio est, quod appellans teneatur transportare, & producere omnia acta primæ instantiæ coram iudice appellationis, adeo, quod non sufficeret transportatio partis actorum, & processus, sed requiritur productio omnium actorum etiam facientium contra appellantem, *Vant. tract. nullit. rubr. à quo, & quibus, &c. sub numero 20. & 21. tomo 4. fol.383.* alias iudex appellationis non potest iudicare ex primis actis, nisi producantur, & si iudicaret, non visis, peruerteret ordinem iudicij, & non recte faceret, *Bal. in l.2. is apud quem, numero 5. vers. ex quo nota, C. de eden.* & licet æquum statueret, tamen non æquus statueret, per ea, quæ de iudice non audiente vtramque partem, scripsi *supra lib.1. capit. nil.88. sub numer.1.* sicut etiam dicimus, quod iudex procedens ad actum, non visa relatione citationis, nulliter procedit, etiam quod postea superueniat, *vt sequutus sum eod. lib.1. cap.48. sub numero primo*, & sententia iudicis, lata, non visis actis, non valet, etiam si sententia esset bona, & recte lata, secundum acta, *Bar. in d. l.2. num.5. vers. tertio modo, & Cassad. decis.2. n.10. de ap-*

de appell. & secunda sententia lata coram secundo iudice, non reproductis actis primæ instantiæ, dicitur nulliter lata, *Cas. de Grass. decis. 37. alioqui 9. opponebatur, nu. 5. de caus. poss. & propr. fol. 52.* & dicitur ipso iure nulla, *Gabr. in conclus. lib. 2. tit. de appell. concl. 5. in fine*, & hanc opinionem, quod appellans debeat producere acta principalia, siue sit actor originarius, siue non, seruat stylus Curiæ Arelatensis, *vt testatur Guid. Pap. tract. de appell. sub n. 10. tom. 5. fol. 58.* & nos eam seruamus ex dispositione Sacri Concil. Trident. *sess. 24. de reformat. cap. 20. §. preterea, fol. 221.* quo aperte disponitur, vt appellans teneatur proprijs sumptibus coram iudice appellationis transferre omnia acta.

Contrariam opinionem; nempe, appellantem non teneri ad trasportandum acta facientia in fauorem appellati, tenent Ang. Aret. *in l. 1. nu. 6. versic. nam secundum, ff. si tut. vel cur. appell.* dicens, esse opinionem valde iniquam, quia inquit, absurdum est, appellantem suis sumptibus producere acta, quæ faciant pro aduersario, & contra se, *Card. Alex. in cap. 59. vt debitus, versus finem, col. vlt. sub n. 52. ibi, sed ista opinio, de appell. Aufr. ad Capel. Tholos. decis. 342. num. 4. Rot. Bononiensis, vt testatur Cesar. Barzius. decis. 37. magnificus, num. 1. & seqq.* dicens, quod quando appellans instat, pronuntiari male, vel nulliter iudicatum, & bene appellatum, sufficit ipsi appellanti producere sententiam iudicis à quo, loco grauaminis, & appellationem coram eo interpositam, nec aliter tenetur docere de iniquitate sententiæ circa merita, quæ iustificare debet actor in prima, ac secunda instantia, cum semper, & omni instantia intentionem suam iustificare debeat, cum actor nunquam desinat esse, in quacunque instantia reperiatur, & quia non præsumitur pro sententia, neque pro rectitudine, & iustitia ipsius sententiæ, stante appellatione, ideo ipsa sententia non probat sine actis, & processu, quando non appareat de actis, & processu, sententia dicitu ipso iure nulla, quare sufficit appellanti probare hæc tria, primum se appellasse; secundum ex causa legitima; tertium infra legitima tempora, & secundum probatur ex causa, quæ allegatur in appellatione; hanc eandem opin. videtur sequuta Rot. Rom. vt scribit Caputaq. *decis. 128 seu 15. sententia non probat. par. 3.* dicens, quod illi, qui petit, reuocari sententiam, sufficit quod producat appellationem: & seruari de consuetudine, & practicari testantur Aret. & Aufr. supra citati, & seruari Mediolani vigore constitutionum, vt quilibet teneatur producere acta sua, scribit Ruginel. *tract. de appell. §. 10. gl. 10. sub n. 25. vers. sextus.*

† Sed tamen de iure canonico appellans debet deferre omnia acta, *vt per Conc. Trid. sess. 24. in decreto de reform. cap. caussæ omnes alias sententia iudicis appellationis dicetur nulla*: ita post allegatos ab auctore Maresc. *variar. resol. lib. 2. c. 43.*

9 Retenta hac quarta opinione, quod appellans teneatur transportare processum, & omnia acta.

Declara primo eam, vt non teneatur præcisè, ita quod possit cogi ad transportandum, sed solum causatiuè, vt alias, nisi transportet, iudex non valeat reuocare sententiam iudicis à quo, & elapsis fatalibus, sententia transeat in iudicatum, & ad hos duos effectus requiritur transportatio actorum in appellante.

10 Declara secundo, restrigendo, vt non procedat, quando appellatus instaret pro confirmatione sententiæ iudicis à quo, quia tunc ipse appellatus transportabit processum, *vt scribunt Vant. tract. null. rubr. à quo & quibus, &c. sub num. 20. vers. & præmissa, & n. 21. f. 383. & Caputaq. d. decis. 128. in fine, part. 3.* dicens, quod petens confirmationem sententiæ debet producere processum, & ad hoc facit textus *in Auth. de his, qui ingrediun. ad appell. vers. illud quoque, coll. 5.* in illis verbis, *& ita potiantur victores sententijs, si eas rectè habere mostrauerint.* & ibi Glos. *in verbo, monstrauerint*, Et hæc declaratio seruatur.

Ratio est, quia ille tenetur ad expensas actus, qui instat pro illo actu, *vt sequutus sum lib. praced. cap. 8. nu. 851. & seqq.*

Nec obstat, quod Concil. Trid. citatum, *supra sub nu. 8.* mandet, quod appellans teneatur transportare omnia acta, quia respondeo, quod Concilium respexit, quod frequenter euenit, sed frequenter appellans prosequitur causam, ne sententia transeat in rem iudicatam; ceterum casum hunc, quando appellatus vellet prosequi, omisit, quasi clare decisum à iure communi, quod is teneatur transportare processum.

11 Subdeclara primo has declarationes, vt si iudex appellationis tulerit sententiam, non transportatis actis, sententia sit nulla, *per ea, quæ scribunt Bar. Bal. & Cassad. quos sequutus sum supra n. 8.* & loquendo in actis probatorijs, tenuit Rot. die 13. Februarij 1609. in vna Anconitana pecuniaria coram R. P. D. Sacrato.

12 Amplia hanc subdeclarationem, vt in causis ecclesiasticis procedat etiam ex dispositione Sacri Concil. Trid. citati *supra sub n. 8.* & nota obiter hanc ampliationem, vt scias, dispositionem Sacri Concil. non habere locum in causis prophanis, *teste Rot. supra citata.*

13 Subdeclara secundo, vt sententia sit nulla, quando acta non transportata sunt talia, vt de sui natura sint apta reddere sententiam nullam, vel iniustam; secus si non sint talia, vt puta, quia non sint transportata interrogatoria testium, actus conclusionis in causa, vel aliqua citatio non necessaria.

14 Subdeclara tertio, vt nullitas sententiæ ob non integrã actorum, & processus transportationem allegari non possit ab eo, qui processum, & acta vti integra transportauit, quia sic posset venire cõtra factum proprium, quod non licet, *testibus his, quos in alio proposito sequutus sum lib. praced. c. 9. sub n. 1124. & 1478.* & audiretur contrarius, dum prius professus, est processum esse integrum, & nunc non esse integrum.

15 Declara tertio, vt si appellatus ad retardandum appellantem, ne prosequatur causam appellationis, opponat, acta non esse integre transportata, teneatur id probare, * vt ex communi* opin. sequitur Crauet. *tract. de antiq. tẽp. par. 2. n. 55. tom. 17. fol. 146.* & in terminis huius declarationis latè Rot. *diuers. dec. 64. fuit resolutum, n. 3. in fine, & nu. 4. et 7. par. 2. & Marches. tract. de commiss. par. 2. in commiss. deuolut. caus. c. 11. n. 11. in fine, & 12. in secunda impressione, fol. 592.*

16 Extende primo hanc declarationem, vt maximè procedat, quando copia processus esset à notario intitulata (*Copia omnium actorum*) & ita practicatur.

17 Extende secundo, vt procedat etiam si ex lectura processus appareat aliquid deficere, quia adhuc appellato incumbit onus probandi, extare alia acta non transportata, *Rot. diuers. in dissimilibus termis d. deci. 64. sub n. 8. vers. quinimo.*

18 Subextende hanc extensionem, vt maximè procedat, quando acta, quæ diceret, non esse transportata, essent fauorabilia appellanti, quia verisimile est, quod si extarent, illa fecisset transportari cum alijs transportatis.

Ad euitandas disputationes, & lites praxis est, vt cum appellatus videt aliqua acta sibi fauorabilia non esse trãsportata, citet appellantem coram iudice appellationis ad videndum mandari corrigi extractum, & iudex in termino citationis mandabit corrigi.

19 Secundum membrum est, quando agitur post lapsa fatalia, & sic post desertam causam appellationis: & in isto membro, loquendo de iure, videtur omnino concludeudum, non fore necessariam aliam productionẽ actorũ

ſed ſufficere ſolum inſtrumentum ſententiæ. Primo, quia, ſicut appellans debet docere de appellatione, & de alijs neceſſarijs, quæ appellationem iuſtificent, *vt dixi ſupra n. 1.* ita etiam debet docere, ſe proſecutum eſſe infra legitima tempora. Secũdo, quia per deſertionem cauſæ extat res iudicata, & ſit præſumptio iuris, & de iure, *vt ſcripſi ſupra lib. 1. c. 97. ſub n. 131. verſ. ſententia*, & in alio propoſito *lib. prac. c. 7. n. 209.* & quod in caſu, quo ſententia tranſiuit in rem iudicatam, præſumatur pro ſententia, ſi contrarium non probet appellans, ſcribit reſpondendo Papien. *in pract. in form. appell. à ſent. diffin. in gloſ. & in quantum, ſub numero ſexto, verſus finem, folio* 412. & res iudicata cognoſcitur ex ipſius data ſine alio proceſſu. Tertio, quia inſtrumentum rei iudicatæ habet executionem paratam, *vt ex pluribus retuli, & ſequutus ſum d. libro primo, capite 62. numero duodecimo*, & ideò ſufficit producere inſtrumentum ſententiæ ſine proceſſu, *vt refert, & ſequitur Vãt. d. rub. à quo, & quibus, &c. numero decimo.* Demum quod hæc ſit vera reſolutio, quod ſententia poſt biennium poſſit exequi, etiam actis non productis, referunt, & ſequuntur Vant, *tract. nullit. d. rubr. a quo & quibus, numero decimo, verſicu. ſatis, folio* 382. & Afin. *in prax. §. 31. cap. ſecundo, ampl. 8. fol.* 170. vide etiam Gramm. *conſ. ciuil. 15. n. 6. fol. 298.* qui teſtatur de communi * opin.

20 Contrarium ſeruat ſtylus hic in Curia; vbi enim cauſa appellationis commiſſa deſeratur, qui vult executionem rei iudicatæ, tenetur traſportare omnia acta coram iudice ad quem; & ratio eſt, quia ſententia non probat ſine proceſſu, *Caputaq. deciſ. 128 par. 3.* & ratio ſecundum Caputaq. poteſt eſſe, quia condemnatus poteſt dicere, ſe nõ fuiſſe citatum; & quamuis iſte ſtylus ſit bono zelo inductus, vt ſcilicet euitetur retractatio executionis, quia melius eſt in tempore occurrere, quam poſt exitum cum magna vtriuſque partis impenſa vendicare, tamen eſt valde oneroſus pauperibus litigantibus, qui non valentes ſatisfacere notarijs, quandoque maiorem expenſam petentibus pro extractu, quam ſit valor totius litis, cauſam diu fluctuantem, poſtea in portu vident ſubmergi: vnde appellans à turbida obligatione camerali, valde apud Signaturam iuſtitię contendit vt reſcribat cum clauſula (*ſi quid exequendum exequatur*) & appellans à ſententia mixta in momentanea poſſeſſione, vt reſcribat cum clauſula (*quatenus Ægidianæ locus ſit,*) quia cum hæ clauſulæ retardent non ſolum executionem, ſed eius cognitionem transferant in iudicem ad quem cum tranſportatione actorum, vt apud nos ex inueterato ſtylo notiſſimum eſt, appellatus quandoque ob inopiam reluendi acta, & faciendi vlteriores expenſas litis, cauſam miſere perire definit, quod non eſt, ſi Signatura reſcriberet cum clauſula (*ſine præiudicio legitimæ executionis,*) vel (*non retardata executione,*) quia tunc iudex à quo poteſt exequi, etiam non obſtante inhibitione iudicis ad quem, *Lancell. tract. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 25. princip. num. 31. fol. 373.*

21 Remedium tamen poſſet eſſe, vt appellatus, qui videt cauſam appellationis deſertam, det commiſſionem in Signatura iuſtitiæ, petendo, quod reſcribat iudici, cui fuit commiſſa cauſa appellationis, vt ſeruatis quatuor terminis, ſolitis ſeruari in articulo executiuo, ſeu vnico termino illorum quatuor loco præfixo, inhibitionem ſuam, ſi modo inhibuiſſet, moderetur, & cauſam ad iudicem à quo remittat hocque remedium eſt affine diſpoſitioni iuris communis, *Veſtr. in prax. lib 8. cap. vlt. num. 9. verſus finem, verſic. & ſi appellationis, fol.* 268. Quatuor autem termini, de quibus feci mentionem, ſunt iſti: ad docendum de appellatione, ac eius legitima proſequutione, primo pro prima: ſecundo pro ſecunda; tertio pro tertia: & quarto denique pro quarta dilationibus, ſicut enarrat idem Veſtr. *eod. cap. vlt. num. 7. in fine, & num. 8. fol. 265. & apertius ſub n. 13. verſ. & ſi commiſſio fol. 269.*

22 Vel remedium ante deſertionem poſſet eſſe, ſi daretur commiſſio, vt terminus ad tranſportandum acta appellanti aſſignetur, quo elapſo, & ipſis non tranſportatis, iudici ad quem mandetur, vt moderetur ſuam inhibitionẽ: nam multi malitioſi, commiſſa cauſa appellationis, poſſidendo, non curant tranſportare acta, ſed inhibitione ſequuta, ſilent; ideo datur præfatum remedium; *Marcheſ. tractat. de commiſſ. parte 2. commiſſ. deuolut. cauſ. ad Rom. cur. capitul. 11. numero 15. fol. 592. in ſecunda impreſſione.*

23 Tertius caſus eſt de actis, & probationibus faciendis, puta per teſtes: ſed certe iſte caſus non eſt de dubio, & reſolutio eſt facilis; nempe quod is tenetur probare in ſecunda inſtantia, qui tenebatur in prima ad obtinendam victoriam, *vt ſcribunt Bar. in l. 1. ibi, quædam eſt probatio, ff. ſi tut. vel cur. & in l. 7. qui ad ciuilia, numero 4 in fine, & n. 5. C. de appellat. & conſult. Capel. Tholoſ. deciſ. 342. verſus finem, & Guid. Pap. tract. de appellat. q. 1. ſub n. 9. in fine, & n. 10. fol. 57.*

24 Quartus caſus eſt in ſententia interlocutoria: & iſto caſu ſecundum Papien. *in pract. in form. appell. à ſent. diffin. in gloſſ. & in quantum, ſub n. 6 ibi, primo caſu, fol. 412. Guid. Pap. tract. de appell. quæſt. 1. ſub n. 10. fol. 58. & Aufr. in addit. ad Capel. Tholoſ. deciſ. 342 item condemnatus, nu. 5.* qui * etiam teſtatur de communi,* appellans tenetur producere, & oſtendere ſe ex iuſtis cauſis appellaſſe.

Tu vero dicas, non eſſe conſtituendam differentiam inter appellationem à diffinitiua, & appellationem ab interlocutoria in caſu propoſiti dubij; quare ea omnia, quæ dixi in primo, & ſecundo caſu, procedunt etiam in iſto; quia appellatio ab interlocutoria non differt ab appellatione à diffinitiua, niſi in tertio caſu, quem poſui *ſupra nu. 23.* nam ſuper interlocutoria non ſolet procedi, niſi ex actis iam factis.

25 Quintus eſt caſus, quando acta ſunt tranſportãda corã iudice competenti, eo quod iudex, qui proceſſit eſt incompetens, puta quia vnus ex litigatoribus erat clericus, & iudex erat laicus: & iſto caſu diſtinguo duas facti ſpecies.

Prima eſt, quando clericus oppoſuit de clericatu, oſtẽdendo literas clericatus, & nihilominus actor, & iudex voluerunt procedere; & in iſta non eſt dubium, quod clericus non tenetur tranſportare acta, nec ad quicquam tenetur, quia dummodo appareat quod oppoſuit, & oſtendit clericatum, fruſtra producitur proceſſus.

Secunda ſpecies eſt, quando clericus non oppoſuit de clericatu, & ſi oppoſuit, non exhibuit literas clericatus: & in iſta diſtinguo; aut loquimur de actis ordinatorijs, ſeu deciſorijs; & iſta acta non ſunt producenda, quia ſunt nulla, tanquam facta coram iudice incompetenti, & ideo fruſtra producerẽtur: Aut loquimur de actis probatorijs, vt puta, quia ſunt producta iura, quorum copia eſt denuo producenda, & dico, quod tenetur clericus, quia is fuit in culpa iſtarum expenſarum, non deducendo, & non oſtendendo clericatum, & ſic fuit in præſumpta calumnia, vt de fatigaret aduerſarium, *vt ſequutus ſum ſupra lib. 1. c. 73. ſub num. 2. verſ. minus obſtat, & ſupra q. 17. limit. 21. nu. 69. & ſeqq.*

26 Pro intelligentia, dum egi, à quo ſint producenda acta coram iudice ad quem, aduerte, quod ſub nomine actorum, & proceſſus poteſt comprehendi carceratus: vnde ſi carceratus præſertim pro cauſa ciuili appellet, orietur dubitatio, an carceratus debeat remitti iudici ad quem; in qua dubitatione varij varia ſcripſerunt; Nam Rot. *deciſ. 34. alia 381. nota quod criminoſus, de appell. in antiq.* ſcribit, quod criminoſus condemnatus debet remitti ad iudicem, ad quem appellauit, quia etiam male poſſet iudex cauſam terminare in abſentia accuſati, quia etiam in ta-

in tali causa non admittitur procurator: Sed sacra Congregatio Episcoporum, die 13. Octobris 1600. inter alia, vt refert quædam moderna praxis Archiepisc. *Cur. Neap. cap.88.n.43.* statuit, vt causa appellationis pendente, appellans in eodem, quo reperitur carcere, permaneat, quoad iudex ad quem, visis actis, & causa cognita, aliter decernat, & tunc si à iudicis ad quem decreto, vim diffinitiuæ habente fuerit appellatum, nihil mandare, aut pro sui decreti executione attentare poterit, donec per iudicem superiorem aliud fuerit ordinatum.

Ego pro clariori intelligentia distinguo duo membra.

Aut enim est appellatum ab interlocutoria: & isto membro dico, quod non debet remitti, sed debet remanere carceratus iudicis à quo, donec discutiatur articulus appellationis, quo discusso, si iudex ad quem pronuntiet, male appellatum, iudex à quo prosequitur processum; si vero iudex ad quem pronuntiauerit, male iudicatum, & bene appellatum; tunc potest iudex ad quem petere, sibi remitti carceratum, vel ad suum mandatum faciet seruari in carcere primis iudicis, *Guid. Pap. tract. de appellat. q.30. sub n.29. tom.5. fol.58.*

Aut est appellatum à diffinitiua: & concludo, quod potest carceratus petere se remitti, ex quo tota iurisdictio est deuoluta ad iudicem ad quem, & carceratio dicitur de processu, *Guid. Pap. vbi supra, Ang. Aret. tract. de malef. in verbo, præsente dicto Caio, &c. sub numero decimosexto, & Henric. Bouer. in sing. in verbo, carcer numero tertio*, & ideò Diuus Paulus, appellans Cæsarem, fuit ad eum remissus, *vt scribunt. Henric. Bou. vbi supra, & alij, quos citaui supra quæstione decimasexta, in ampliat. nu.6.* Et quod hæc conclusio seruetur in praxi, testatur Ang. Aret. *sub d.n.16. in fine*: adde quæ scripsi *supra quæstione 17. limit.47. memb.1. sub n.162.*

Confirmatur hæc conclusio secundi membri, quia si contingat, sententiam confirmari, executio sententiæ pertinet ad iudicem confirmantem, vt retuli, & sequutus sum supra *q.11.n.172. & seqq.*

Contra hanc conclusionem argumentatur Aret. vbi supra, quem tu poteris videre, & August. ad eum, qui, quasi retorquendo confirmationem, ait, quod potest esse, quod appellans deserat appellationem, & sic executio pertinebit ad iudicem à quo.

Retenta conclusione, a qua non discedo.

27 Declara primo eam, vt procedat, quando iudex appellationis esset in eodem territorio; secus autem si esset in alieno territorio, quia isto casu non remittitur, sed remanet sub custodia iudicis à quo, *August. de Ang. vbi supra.*

28 Declara secundo & melius, distinguendo duos casus. Primus casus est, quando nondum constat, ad quem debeat pertinere executio; & isto casu remanet sub custodia iudicis à quo, donec constet. Secundus est, quando constat: & isto casu si confirmatur sententia, posset remitti: idem si venirent explicandi aliqui actus personales, quia tunc debet remitti, & explicitis illis acti, remittitur iudici à quo, *August. ad Ang. tract. de malef. in verbo, præsente dicto Caio, & sub n.16. fol.263.*

Appellans à captura, seu à carcere, an debeat relaxari, vide *supra q.17. limit.47. memb.1. num.161.* & an condemnatus de crimine, vide *eod. memb.1. n.162.*

29 Quid erit dicendum, si quis fuerit prosequutus confictam appellationem, quam nunquam interposuit, & in disceptatorio examine reportauit victoriam coram ordinario, vel delegato, nunquid valet sententia?

Resp. quod Bal. *in cap. super literis, sub nu.28. versi. pone de rescrip.* sequutus Io. And. tenet, quod valeat; vnde, inquit, non oportet, quod qui vincit in causa appellationis, ostendat processum primæ causæ quod dicit esse not. dignum. Tu cogita.

ARTICVLVS II.

Ad secundum articulum, *Cuius expensis sit conficiendum regestum, seu extractus, & quomodo procedatur ad consequendam eius mercedem.*

Agendo resolutiuè, distinquo duos casus principales.

30 Primus casus est de regesto, quod aliqua pars facit fieri ad suam particularem commoditatem, vt ipse, & suæ causæ patroni possideant negotium, & studere valeant punctis, & articulis; & isto casu firmo duas breues conclusiones.

Prima conclusio est, quod expensæ huius regesti sunt soluendæ ab eo, ad cuius instantiam fit regestum, & hoc non habet difficultatem.

31 *Secunda* conclusio est, quod hoc regestum, si fiat ante secundam instantiam, non est necessarium pro expeditione causæ, quia iudex primæ instantiæ potest habere acta à suo notario.

An requiratur præceptum iudicis contra notarium, de conficiendo regestum, vide *n. seqq.*

32 Secundus casus est de regesto, quod fit ad prosequendam causam appellationis coram iudice appellationis; & in isto firmo septem breues conclusiones.

Prima conclusio est, quod etiam illud regestum fit ad instantiam partis, & præcedente monitione, seu præcepto iudicis appellationis contra notarium, vt illud conficiat,

33 † quia actorum editio, iudice mandante, & non aliter à notario facienda est, *Bal. & Paul. de Castr. in l.2. num.2. & Dec. num.24. C. de eden. Maran. in suo spec. par.6. act.10. in verbo, actorum editio, &c. num.55. ver. limita hanc, f.418. & Grauat. in annot. ad prax. Vestr. lib.7. c.1. n.20. & scripsi supra lib. 1. c.100, n.8.* nam illa editio facta de mandato iudicis habet vim publicationis, quæ addit robur, & fidem, & dicta testium sine iudicis iussu pandi non debent, *per ea, quæ alibi, fauente Deo, dicturus sum.*

34 Verum, quicquid sit in puncto iuris, hoc præceptum iudicis contra notarium post latam sententiam non est necessarium, nisi contra notarium recusantem tradere copiam actorum.

Minus etiam est necessarium ad augendam fidem, quia probatio processus pendet a subscriptione, & authenticatione notarij, & non à præcepto iudicis; quare in Ciuitate Lucensi vterque procurator, actoris scilicet, & rei dat Prætori separatam, & integram copiam processus manu copistæ notarij confectam sine aliquo Prætoris præcedente præcepto.

Nec obstat, si dicatur, quod copia actorum, edita sine auctoritate iudicis, non facit fidem, quia exemplis actorum originalium danda erit fides, si fuerint exemplata auctoritate iudicis, *vt dicit Anch. in c.1. sub n.6. not.9. de appell. in 6.*

Quia respondeo, quod auctoritas iudicis requiritur, quando copia est exemplanda ab alio notario, *vt retuli, & sequutus sum lib præced. cap.11. n.603. & 604. & n.656.* secus est, quando copia exemplatur ab eodem notario, qui fecit originale, vel ab eius successore in officio, quia tunc auctoritas iudicis non est necessaria, *per ea, quæ sequutus sum. d. cap.11. sub num.524. & 525.* & licet in prædictis locis non sim loquutus de copia actorum, tamen non est constituenda differentia, *per ea, quæ scripsi eod. c. 11. n.32.*

35 Declara primo vt notarius habita congrua mercede, teneatur copiam actorum appellanti quanto citius ad minus intra mensem exhibere, qui notarius, si in differenda exhibitione fraudem fecerit, ab officij administratione arbitrio ordinarij suspenditur, & ad dupli pœnam, quanti ea lis fuerit, inter appellantem, & pauperes loci distribuendam compellitur, & eadem pœna esset

puniendus iudex,qui esset conscius,& particeps,sic disponente Sacro Concilio Trid.*cap.20. versus finem sess.24. de reform.*

Declara secundo, vt regestum debeat esse subscriptum à notario,*Rebuff.tract.de appell.art.17.glos.vna, numero septimo,tomo tertio,fol.*529. quod ego nunquam vidi seruatum in tribunale D.Prætoris Lucensis,cum ei detur copia processus confecta manu copistæ, non aliter à notario subscripta, quia Prætor habet notam manum copistæ sui tribunalis.

36 Declara tertio, vt licet appellans teneatur satisfacere notario de congrua mercede pro copia actorum transportandorum ad iudicem appellationis,tamen si appellatus comparuerit, & vti voluerit illis actis, cogetur ipse quoque subire expẽsas copiæ transportatæ pro sua portione,ex dispositione Sari Concilij Tridentini *d.cap.20.§. præterea,sess.*24. Et in Camera Imperiali fuisse decisum, quod si vna ex partibus appellantibus, quæ nulla produxerit acta, velit prosequi appellationem, teneatur soluere dimidiam mercedem actorum productorum ab altera parte, licet dicat, se non opus habere actis, & sufficere esse producta, testatur Mynsing. *in sing obseru.cent.1. obseru.*21.

37 Subdeclara primo hanc declarationem in eo, quod diximus,appellatum,volentem vti actis transportatis,teneri pro sua rata ad expensas, vt non procedat, quando ex loci consuetudine seruaretur, vt hoc onus integrum pertineret ad appellantem, quam consuetudinem Sacrum Concil.Trid.supra citatum relinquit in suo robore.

38 Subdeclara secundo,vt ad expensas regesti,facti ab Archiuista hic in Curia ad instantiam vnius partis teneatur etiam altera pars pro rata sua,siue velit vti,siue non, nullo etiam præuio monitorio,dummodo causa sit commissa; & ita practicatur passim.

39 Secunda conclusio est,quod in tribunalibus ordinariorum is,qui vult confici regestum, eodem tempore facit coram iudice delegato fieri monitorium contra notariũ de conficiendo regestum, soluta sibi mercede,pro qua ei datur harra,& contra partem,si adsit,ac etiam cõtra procuratorem, vt infra triduum satisfaciat de rata mercedis debitæ notario,cum clausula iustificatoria (*si quis senserit, &c.*) qui sic monitus si compareat infra triduum assignatum, & neget monitorium, dicendo se nolle vti regesto, protestando idcirco, quod non intendit teneri ad aliquam impensam regesti, vel adducendo aliam exceptionem,tunc illud monitorium resoluitur in vim simplicis citationis, & ideo cogi non potest ad soluendum ratam mercedis;quod si compareat post lapsum triduum vel nullatenus compareat solet actor nomine depositi ratam mercedis, debitæ à reo monito, consignare notario, & vbi eam non consignet, posset à notario cogi ad soluendum, seu deponendum, & notarius debet eidem,sic deponenti,seu soluenti facere suamet manu fidem,seu scedulã receptionis depositi, seu solutionis,cuius scedulæ vigore potest idem actor agere contra reum coram quocunque iudice ordinario ad recuperationem ratæ mercedis solutæ.

40 Nota primo circa hanc conclusionem, quod hoc monitorium contra notarium sit casu, quo propter amicitiam,aut ob aliam causam posset contingere,vt recusaret confectionem regesti;alias, *vt dixi supra n.*34. hoc monitorium contra notarium non esset necessarium. Et coram iudice delegato solet etiam fieri monitorium contra reum eo,quod fit simul contra notarium,quem ad conficiendum regestum à iudice delegato celerius, quam à proprio eius iudice cogi arbitramur; quod si actor vellet illud facere coram alio ordinario posset, quia est causa mercedis:& licet reus sit monitus coram iudice delegato, tamen deinde regulariter citatur ad soluendum coram Reuerendiss.Gubernatore Vrbis,quia is in causis mercedum procedit manu regia, vt *dixi q.præced.rem.3. sub nu.*17.coram quo,producta fide monitorij non negati,datur parata executio,

41 Nota secundo,quod reus, condemdatus ad soluendam mercedem regesti,non auditur appellans; quia si non negauit monitorium, videtur illi acquieuisse, & debitum tunc dicitur notorium, & videtur quasi obligatio penes acta,quæ habet executionem paratam, *vt dixi supra lib.1. c.62. n.2.* & quod in causa huius mercedis detur executio parata,scribit Vestr.*in prax.lib.7.c.1.sub n.2.*Et quod in executiuis,seu habentibus paratam executionem non detur appellatio,scripsi *supra q.17.lim.9.*

42 Tertia conclusio est,quod notarius ad consequendam mercedem regesti potest agere contra principales,&, eis absentibus,quasi in subsidium, cogere eorum procuratores, *Rot.decis.23.alias 303.licet procuratore,de procur.in nou.*quam sequitur Vestr.*d.lib.7.c.1.sub n.2.*

43 Quarta conclusio est, quod hoc regestum factum, & transportatum à notario demandato iudicis habeat plenam fidẽ, & remanet in officio notarij qui illud videndũ interim commodat partibus, & procuratoribus,habita tamen ab eis semper fide, eorum manu scripta de receptione,ad effectum,vt illud reportent in officio.

44 Quinta conclusio est,quod expensæ regesti taxantur, etiam appellatione pendente, & etiam contra hæredem defuncti,*Lancell.tract.de atten.par.2.c.12.de attent. & nou.appell.pen.lim.11.princ.n.12.& 13. fol.*367.

45 Sexta conclusio est,quod hoc regestum debet continere omnia acta,*vt late declaraui supra n.8. & 9.*

46 Septima conclusio est,quod regestum primæ causæ debet continere appellationem, quia appellatio est de appenditijs primæ,*vt sequutus sum supra q.5.sub nu.12.vers. ratio,& q.18.n.2.versus finem.*

Laus Deo, B.Virgini Mariæ, & omnibus Sanctis.

FINIS.

IN-

INDEX EORVM OMNIVM,

Quæ in isto sunt tractatu locupletissimus.

Quæ hoc sequuntur signum ¶ sunt extra appellationis materiam.

Appel-

interim

Clarissimus.

Clausula.

In

A de-

ad

Em-

Appel-

Tertius

Ex-

Capi-

Mutato

Si

Gubernator Vrbis.

Gulielmus Durandus.

Hæreditas.

Hæres.

Hæreticus.

Homicidium.

Homo.

Honesti viri.

A sen-

Quando

in

potest

Pauper

¶ In

Non

mu.ti-

Prin-

Renun-

in

Dici-

¶ Ex-

In

Terminus.

lanti

Vicepræfectus.

Vicesgerens.

Vidua.

Virgo.

Violentia.

Visitatio.

Vade

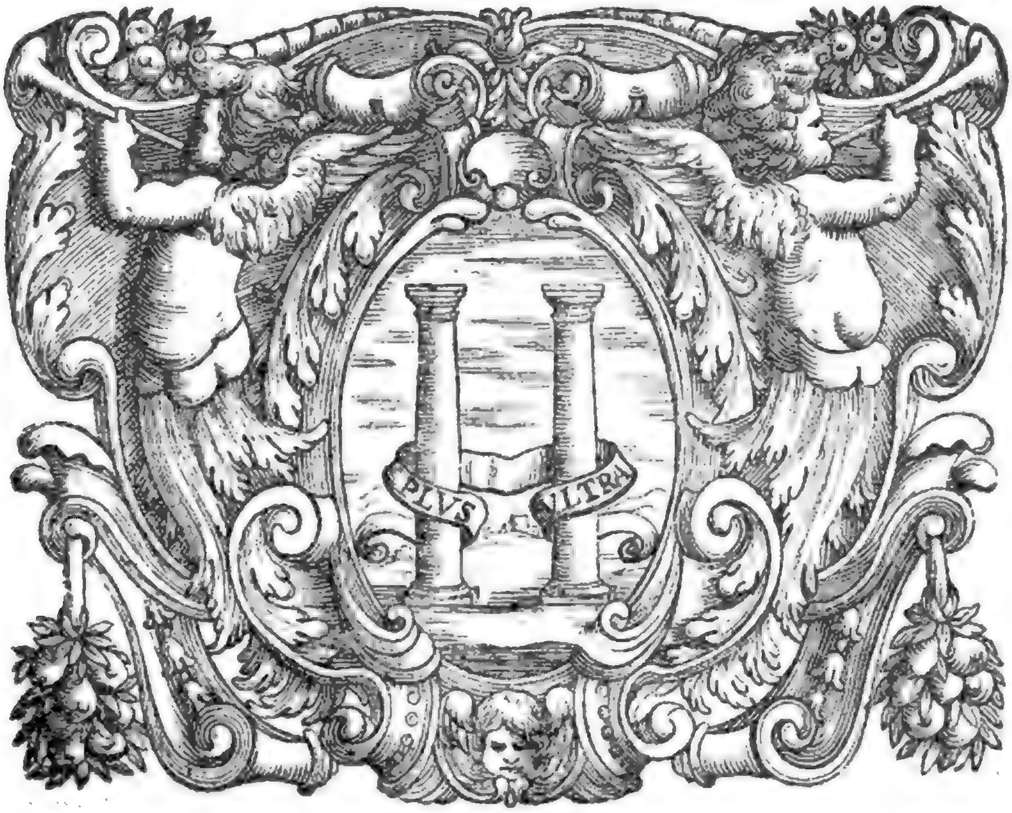
FINIS.

DECISIONES
SACRÆ ROTÆ ROMANÆ,
Ex diuersis Authoribus collectæ.

IN TRACTATV
DE
APPELLATIONIBVS
SIGISMVNDI SCACCIÆ
ALLEGATAE.

Quæ antea ab eodem Authore non fuerunt prælibatæ, eiq; plurimæ successerunt posthumæ, & amplius non impressæ.

Cum Indice sententiarum, & Conclusionum locupletissimo.

VENETIIS, Apud Bertanos. M. DC. LXVII.

SVPERIORVM PERMISSV.

AD LECTOREM.

EN habes (amantissime Lector) Iurisconsultissimi tui Sigismundi Scacciæ, perutilem Tractatum de Appellationibus, olim non tanto studio impressum, nunc verò summa quę fieri potuit diligentia, & fide, priusquam iterum Typis incuderetur, mendis ferè omnibus repurgatum, ac in quam pluribus locis, nouis, ac per necessarijs additamentis sparsim adauctum, & locupletatum in lucem prodire curaui. Et ne aliquid imposterum desiderari posset, quod ad plenam perfectionem præsentis operis deesse videretur; pro illius Coronide omnes Decisiones, vna cum earum singularibus, tam Sacræ Rotæ Romanæ, quam Diuersorum, ad eandem materiam pertinentes, non anteà ab eodem operis Authore prælibatas, vel eidem sanè posthumas, colligere non prætermisi, quæ summo studiosorum hominum desiderio, iamdiù expetitæ, atquè efflagitatæ nunc lucem aspiciunt. Etenim in omnibus rebus natura fert, vt initio minus perfectè prodeant, progressu verò temporis, ingenio hominis perficiantur. Tu igitur nostra industria, nostraq; cura, quæcumque est fruere, gratoque animo quæ in tuum iurisque studiosorum omnium vsum proferuntur, excipias. Perlege, Fruere, Vale.

INDEX

INDEX
LOCVPLETISSIMVS RERVM,

Et verborum omnes Decisiones tam Sacræ Rotæ Romanæ, quam diuersorum ad præsentem Tractatum de Appellationibus annexas Complectens.

Prior numerus decisionem significat, secundus numerum summariorum.

A

A 2 *Atten-*

INDEX.

Appel-

INDEX.

Executio

Posses-

Sen-

FINIS.

DE-

DECISIONES SACRÆ ROTÆ ROMANÆ IN TRACTATV DE APPELLATIONIBVS ALLEGATAE.

CARDINALI LVDOVISIA.

Romanæ Mercedis.

Veneris 16. Martij 1612.

SVMMARIVM.

1 *Tot censentur sententię, quot summæ, & capitula in ea contenta, & n.6.*
Et potest sententia valere quoad vnum caput, licet non quoad alia, & num.6.
2 *Commissio post præsentationem est communis.*
Commissio an, & quando censeatur effecta communis, plenè num.7.
Et an requiratur citatio ad dicendum contra, ibidem sub n.7.
Commissio postquam est effecta communis, suffragatur vtraque parti, & vigore illius potest procedi aduersus appellantem etiam per contradictas, & n.8.
3 *Appellatio, & restitutio petita in parte, & partibus, quatenus contra, non retardat executionem illius partis, in qua fuit pro appellante iudicatum.*
4 *Approbare censetur sententiam, quando quis non appellat.*
5 *Compensatio crediti illiquidi non intrat cum eo, quod est liquidum.*

DECISIO I.

FVit dictum sententiam Rotalem esse exequendam in parte respiciente fauorem Bartholomæi, qui cum sit lata in diuersis summis, quæ diuersis ex causis prætende-
1 bantur debitæ, † censetur tot sententiæ, quot summæ, & capitula in ea contenta l. etiam, §. ex causa, ff. de minor. glos. in cap. 1. in verb. eadem de ord. cognit. Angel. & Ias. in l. scire debemus, ff de verb. oblig. Barbat. cons. 10. columun. pen. in fin. vers. & ideo dicimus lib. 1. Paris. cons. 66. num. 4. lib. 1. Et propterea non obstat restitutio in integrum commissa ad instantiam Bartholomæi, quia fuit petita in partibus, in quibus fuit contra ipsum iudicatum,
2 & propterea, † licet post præsentationem commissio fuis-
3 set facta communis, attamen † non habet retardare executionem illius partis, in qua fuit pro ipso iudicatum, cùm sint summæ, & causæ omnino distinctæ nullam connexitatem inuicem habentes, quo casu neque etiam appellatio in vna interposita, in alia suspenderet. Boer. decis. 37. num. 4. Lancell. de attent. lit. pend. limit. 1. num. 12.
4 præsertim quia illi de Signoribus non reclamando, † sententia videntur illam approbasse, iux. not. in l. fin. C. de sent. quæ in cert. quant. lib. 1. & ibi glos. in verb. obtempera C. de postul. Non obstat, quod opponitur de condemnatione expensarum ad fauorem de Signoribus quia quoad illas pendet restitutio, & non sunt liquidæ, &
5 propterea † neque etiam intrat compensatio cum eo quod est liquidum ad fauorem Bartholomæi, & essent potius compensandæ cum illis, quæ ex aduerso deberentur pro rata victoriæ.

EODEM.

CARPENTORATEN. BONORVM.

Veneris 19. Decembris 1611.

SVMMARIVM.

1 *Exequi debet sententia ab eo Iudice à quo fuit lata.*
2 *Procedit, si executio sit petita officio Iudicis nobilis, secus si esset intentata actio in factum, seu rei iudicatę, quę potest coram quocunque Iudice intentari.*
3 *Actio in factum, seu rei indicatę an requirat libellum, & contestationem litis.*
4 *Summariè in ea proceditur.*
5 *Citatio est necessaria etiam, vbi proceditur summariè, & iuris ordine non seruato.*
6 *Citatio requiritur in executione, quando est mutata persona Iudici.*
Citatio, an & quando requiratur in executione sententię transactæ in iudicatum, vide latè n.11.
7 *Liquidatio præcedere debet executionem, aliàs executio est nulla.*
8 *Relatio facta ab vno mensuratore tantùm est nulla, si duo fuerunt deputati.*
9 *Periti relatio est nulla, quando est facta parte non citata, & quando partes non interuenerunt in examinatione negotij, & n.12.*
10 *Appellatio ab excessu semel conceditur, & executio interim facta est attentata.*

DECISIO II.

CVm hæc causa proponeretur 4. Nouembris præteriti super mandato de manutenendo, cui esset dandum, Rota ordinauit, vt videretur super nullitate executionis sententiarum; super qua dato particulari dubio 19. Decembris informante tantùm Antonio fuit pro nullitate resolutum. Si enim aduersarij incumbunt executioni primo loco factę per Vicelegatum illa sustineri non potest, nam tertia sententia, cui parendum fuit vigore clausulæ (*parito indicato*) non fuit ab ipso Vicelegato, sed à
1 quodam Iosepho Suarez lata, vnde † ab ipso, non ab alio debebat executioni demandari, cap. quoad consultationem, de re iud. l. properandum, §. fin autem reus. C. eod. tit. DD. in l. à diuo Pio, §. sententiam, vbi Ias. num. 3. ff de
2 re iudic. cum alijs per Surd. cons. 204. num. 1. quod † procedit, si fuit petita executio officio Iudicis nobili, licèt secus, si esset attentata actio in factum, seu rei iudicatæ, quæ potest coram quolibet alio Iudice intentari, l. fin. in fin.

Cod

Cod.de præscrip.long.temp.Felyn.cap.postulasti,n.11.de form.comp.Surd.ibi,n.7. Et vbi coram Vicelegato fuisset intentata actio iudicati, Vicelegatus nulliter processisset
3 partem non citando,licet † enim magna sit inter Doctores dissensio, an vbi proponitur hæc actio requiratur libellus,& contestatio litis cum plena causæ cognitione, vt per Neuiz.cons.4.n.1. & cum duobus seqq.& n.11. & 12.
4 attamen negari non potest quin isto casu,† in quo saltem summariè proceditur ex traditis ibi per Neuiz. nō fuisset
5 necessario citatio, † quæ requiritur etiam vbi summariè proceditur, & iuris ordine non seruato, latè Gabr.de ci-
6 tat.concl.1.n.36.& pluribus seqq.† citatio requiritur in executione,quando est mutata persona Iudicis,ex cumulatis per Gabr.d.concl.n.123.Nulla est etiam dicta execu-
7 tio,quia facta† fuit non præcedente liquidatione, quæ tamen præcedere debuit, glos. in l.1.vbi Bartol.n.2.& 5.C. de sent.ex breu.recitand.Bal.in l.1.sub n.4.vers.quædā opponuntur,C.de iur.& fact.ignor.cum cumulatis per Surd. cons.248.n.13. Si autem Querelì nituntur possessione,vigore mandati, vltimo loco relaxati, illa pariter est nulla ex prædicto defectu,quòd non fuit facta à Iudice,qui illud relaxauit, & quia non præcesserant liquidationes, & detractiones,nec data cautio in forma depositi iuxta formā sententiæ,cuius vigore fuit facta executio. Neque sustine-
8 ri potest prætensa allegata liquidatio , quia † ex duobus mensuratoribus electis,vnus tantùm retulit,& ob id rela-
9 tio est nulla , iux. notata in l. si in tres, ff. de arbit.est † etiam nulla quia non fuit facta parte citata,nec partes interuenerunt in examinatione negotij, Crescen.decis.2.n.
10 2.de arbitr. Executio etiam est attentata,quia † facta pendente appellatione ab excessu, quæ semel conceditur, l. ab executione C.quorum appell. non recip. cap. quoad consultationem,& ibi DD.de re iud. Quia tamen illi de Querelis non informarunt forsan aliquo errore capti, Domini ordinarunt, quod causa iterum proponatur, & audiantur.

EODEM.

Salutiarum Iurispatronatus.

Lunæ 1.Iulij 1602.

SVMMARIVM.

1 *Possessio instrumentalis capta,existente alio in possessione,et eo non expulso,est nullius momenti.*
2 *Iudex priuat possessione absque expulsione.*
3 *Hoc est verum,si ritè, & rectè procedit, secus autem si nulliter.*
4 *Clausula*(vocatis)*facit executorem mixtum. Contrarium aliàs tenuit Rota,vt n.9.*
5 *Executor, quando adest possessor debet assumere partes Iudicis.*
6 *Possessor non tenetur dimittere suam possessionem ad simplex verbum executoris.*
7 *Ab executoris sententia datur appellatio.*
8 *Sequestro non est locus quando possessio alterius colligantis est clara,sed inhibendum est alteri ne molestet possessorem.*

DECISIO III.

DAndum est mandatum de manutenendo monialibus de quarum possessione constat ex resolutione in hac causa facta 27. Nouemb. 1600. non obstante prætensa
1 possessione Francisci, quia fuit † instrumentalis existentibus in possessione, & non expulsis monialibus , & ob id nullius momenti, l.si colonus , & ibi notat.ff.de acquir. possess. Dec.cons.103. sub num.1.vers. sed tamen his non obstantibus. Caput.decis.333. par 2. Cæs.de Graff. decis. 5.in princ.de caus.possess.& propr. Nec refert, quòd au-
2 thoritas † Iudicis sufficiat pro expulsione ad trad. per Ang.in l. qui vniuersas,§ item cùm prætor.in fin.ff.de ac-
3 quir.poss.quia id verùm,si Iudex ritè,& rectè † procedat, secus autem si nulliter Socc.in c.quoniam,§.quod si super num.125.ante med.vers.secus autem in Iudice, vt lit.constet.Sarnen.in reg. de annal.q.45. num.3. fuit dictum in vna Spoletana domus 19. Decem.1580. coram R. P. D. meo Decano in vna Lucana Cappellaniæ 17. Iunij 1599. coram R.P.D.meo Pamphilio, & in pluribus alijs. Nulli-
4 tas autem est clara,quia † executor literarum erat mixtus propter clausulam(*vocatis vocandis,*) Card.cons.63. in princ.Rot.decis.32.de rescript.in antiq.& 30.eod.tit.in nou.Abb.in c.exhibita,num.6.de Iud.Felyn. in c.de cætero,n.10.de re iud. & quia cùm moniales essent† in posses-
5 sione,debuit executor partes Iudicis assumere,Felyn.in
6 cap.fin.nu.24. de præsumpt. † non enim tenebantur moniales ad simplex verbum executoris possessionem dimittere. Achil.decis.4.num.12. de sent. excomm.fuit dictum in vna Piscień.seu nullius 11.Febr.1578. coram Sanctiss. & propterea † cum à sententia huiusmodi executio-
7 nis fuisset appellatum,prout licuit appellare, Card.d.cōs. 63.Felyn.in d.cap.de cætero,n.10.in fine, executio,& immissio,post appellationem fuit nulla,cap.per tuas,de sent. excom.c.licet eod.tit.in 6.Lap.alleg.2.n.5.& 7. Ægid.de-
8 cis. 707. † Nec est locus sequestro cùm possessio monialium sit clara,sed est inhibendum Francisco, ne eas molestet. Bal.cons.244.lib.3. cum alijs in alia Decisione in hac causa facta adductis.

EODEM.

Florentina Iurispatronatus de Ricasolis.

Veneris 28. Aprilis 1606.

SVMMARIVM.

1 *Attentata possessio iuxta stylum Rotæ est sequestranda.*
2 *Attentata est possessio quæ est capta post appellationem. An hoc procedat,quando est capta possessio vigore tituli obtenti ante motam litem, n.13.*
3 *Attentata est possessio capta ab instituto pendente appellatione interposita ab institutione.*
4 *Maximè quando Iudex per sententiam in iudicio pronunciat.*
Distinguendum est,quando iudicialiter proceditur,& quando extraiudicialiter primo enim casu possessio,& institutio est attentata secundo verò casu non, num.13.
5 *Subrogata possessio est attentata,sicut erat attentata possessio illius,in cuius locum fit subrogatio,& n.15.*
6 *Possessio subrogata est eadem cum prima.*
7 *Constitutio prohibens appellationem in materia præsentationis,& institutionis intelligi debet, quatenus extra iudicialiter procedatur.*
8 *Verbum*(videbitur)*intelligitur de arbitrio regulato.*
9 *Appellatio in dubio potius admitti, quam reijci debet.*
10 *Appellatio ratione mixturæ permittitur.*
11 *Delegatus Apostolicus non tenetur seruare stylum,& constitutiones loci vbi fit iudicium,sed stylum, & leges Curiæ Romanæ; vnde eius iurisdictio profluit: Declara prout sub numero 16.*
12 *Attentatorum reuocatio licet post conclusionem in caussa peti non possit, tamen id procedit in illa instantia secus in alia.*
13 *Possessio quatenus per viam attentatorum non esset sequestranda,potest sequestrari per viam nullitatis.*

DECI-

DECISIO IV.

DOmini non dubitarunt de legitimatione personæ D.Hieremyæ, quæ est prima pars dubij. Quoad secundam partem censuerunt possessionem D. Horatij es-
1 se attendendam, † & iuxta stylum Rotæ sequestrandam,
2 † talis enim fuit penes Marium Fanum, qui illam acceperat post appellationem interpositam, c.non solùm, de
3 appell. l.6.cap.2. vt lit.pend. eod.l.6.† Quod obtinet locum etiam in possessione capta ab instituto pendente appellatione interposita ab institutione, vt fuit dictum in vna Neapolitana Cappellaniæ de mense Decemb. Anni 1562. coram Oradino, & in vna Calaguritana portionis
4 de Amerita 27 Iunij 1575. coram Cantuccio.† Quod sine scrupulo procedit quando, vt in casu nostro, Iudex ex processu ordinato procedendo pronuntiat aliquem esse instituendum, quo casu indubitatè permissa est appellatio, quæ causat attentata, Gem.in c.auaritiæ, num.7.post med.vers.tertius, quando fit ordinato iudicio, de elect.in 6.Lancell. de attent.2.p.c.4. in præfat.n.613. & seq. Guidop.decis.104. dixerũt Domini fuisse dictum in Aurien. Parochialis coram R. P. D. meo Lancellotto, de anno
5 1598.† Possessio autem Marij Fani fuit mediante subrogatione gratiosa continuata in D.Horatium cum suo vitio, & ita adhuc est attentata, vt dixit Rota coram Reuerendiss. Perusino, in vna Cremonen. Cappellæ 24. Ianuarij
6 1590. Possessio enim subrogata est eadem cum prima, † vt fuit dictum in illa Barcharen. de Padrinello, coram R. P.D. meo Sacrato neque ab attentatis excusat constitutio posita in reformationibus Curiæ Archiepiscopalis Florentiæ, sub rub. de caus. summar. & executiuis, quæ videtur tollere appellationem quoad effectum suspensiuũ. Nam omissa discussione validitatis dictæ constitutionis; visum fuit Dominis illam non suffragari D. Horatio: Constitutio enim hæc emanauit, vt in ea legitur, ad tollendas tergiuersationes eorum, qui abutuntur remedio appellationum, & ita videtur prodita ad cohibendas ap-
7 pellationes friuolas, & alias de iure improbatas.† Et propterea cùm de præsentationibus loquitur, poterit intelligi, quatenus in eis extraiudicialiter proceditur, prout regulariter proceditur, vt in simili constitutione dixit Rota in Calaguritana de Ollaxar. 22 Martij 1604. coram R. P.D. meo Decano, in qua etiam dicitur hanc interpretationem fuisse prius factam in alijs causis. Rursus in constitutione statuitur, vt quando ex causarum circumstantijs (quod summo studio dicit aduertendum) iudici videbitur, non admittat appellationes, vel admittat ad effectum tantum deuolutiuum. Vnde non simpliciter tollit constitutio effectum suspensiuum, sed remittit arbitrio
8 iudicis, † & quidẽ à iure regulato, vt denotat verbum illud (*videbitur*,) Bart. in extrauag. ad reprimendũ, in verb.
9 videbitur, † qui Iudex, vt benè deducitur in dicta Calaguritan. de Ollaxar, debet esse propensior erga appellationem, quam erga sententiam, & executionem. In casu autem isto nullæ adsunt circumstantiæ, nec aliqua ratio propter quam potuerit moueri Iudex ad impediendum effectum appellationis, imò multæ rationes suadebant contrarium, quia Iudex à quo nõ fuit cõtentus de sola, & nuda institutione Marij Fani, sed vlterius procedendo pronũciauit narrata in literis esse vera, ac DD. Nereo & Hieremyæ perpetuum silentium imposuit, & ingressus
10 fuit petitorium; † ex qua mixtura dabatur appellatio, quando ex sola institutione fuisset deneganda, ad cumulata per Contar. in l.vnica, in 2. limit. C.de mom. poss. fuit dictum in Elnen. hæreditatis 27. Iun. 1603. coram Reue-
11 rendiss. Rhodien. & sæpiùs in alijs.† Tandẽ quicquid statuat constitutio, eam non debuit attendere executor, qui habebat iurisdictionem delegatam, Bal. in c.licet, in fin. vbi etiam Felyn.n.4. circa med. de off.ord. idem Bald. in materia appellationis loquẽs, in l.4.n.5. C.si aduers.vẽd. Non enim tenebatur seruare constitutiones, & stylũ Florentiæ, & Curiæ Episcopalis sed ius, & stylum, quem seruat Romana Curia. Put.decis.127.lib.1.Ferrer. cons.190. n.4.cum alijs allegatis per informantes. Quæ dicuntur de renunciatione attentatorum ex eo, quod de illis non fuerit oppositum ante conclusionem in causa, non placuerunt Dominis, quia vltra quod dicitur hoc in facto non verificari, sed quod fuit oppositum, & datum dubium super attentatis, cuius disputatione pendente mortuus est
12 Marius Fanus: † Quod dicitur reuocationem attẽtatorum non posse peti post conclusionem in causa procedit in illa instantia, secus in alia. Lancell. de attent.3.p c.23. n.50. & seqq. fuit dictum in Bononien. attentatorum 24.
13 Octob.1588. coram Illustriss. Card. Mantica.† Et vbi cessaret remedium attentatorum, esset succursum via nullitatis, vt in Calaguritana beneficij d.l.Burg.7.Maij 1574. corã Illustriss. Card. Seraphino: Nec est verũ, quod quando possessio reuocatur per viam nullitatis nõ sit locus sequestro, & in cõtrariũ est dec. Cæs. de Grass. 2. de appell.

EODEM.

Rauenaten. Census.

Veneris 16. Decembris 1605.

SVMMARIVM.

1 *Clausula* (sine præiudicio legitimæ executionis) *præseruat executionem Iudicis, à quo, & latè n.4.*

2 *Sententia quando liquidat debitum est appellabilis. Etiamsi aliàs materia esset executiua, & n.5.*

3 *Sententia, continens rescissionẽ transactionis, dicitur continere complicationem negotij principalis, quæ præbet legitimam causam appellandi.*

6 *Sententia an, & quando dicatur continere mixturam, & sub n.6.*

DECISIO V.

DVbitaui an sentẽtia Locumtenentis Vicelegati Romandiolæ sit exequenda, intelligendo non de condemnatione respectu fructuum decursorũ vsque ad diem transactionis, in quibus signatura rescripsit cum clausu-
1 la, sine præiudicio legitimæ executionis, † quæ præseruat executionem iudicis à quo; sed respectu decursorum à die transactionis citra, circa quos fuit rescriptum cum clausula (*si quid exequendum*) & Domini dixerunt non esse locum executioni, quia Iudex pronunciando fructus esse soluendos iuxta formam instrumenti census, non autem secundùm tenorem transactionis ex duobus fecit
2 sententiam suam appellabilem. † Primò, quia quodammodo liquidauit debitum quo casu datur appellatio,
3 Galesf. ad for. cam. in q. de liquid. n.17. cum n.seq.† Secundò, quia propter rescissionem transactionis sententia continet complicationem negotij principalis, quæ præbet causam legitimam appellandi. Bal. cons.141.n.7.lib.1. & sæpius tenuit Rota, immo non continet solùm complicationem, sed etiam expressam implicationem, quia quoad fructus decursus vsque ad diem transactionis condemnat debitores censuum ad solutionem eorumdem ad rationẽ octo pro centenario iuxta conuenta in transactione, quo verò ad decursus post transactionem condemnat ad rationem decem pro centenario, vt cantat instrumentum census, cùm tamen in transactione non minus reducantur census futuri, quam præteriti, & non potest transactio esse vno casu valida, alio non.

EODEM.

Calaguritana beneficij de Cuatz.

Veneris 18. Maij 1612.

SVMMARIVM.

1 *Æqualitas in Iudicio est seruanda, & ideò vno admisso ad probandum etiam aliter admitti debet, & n.7.& seq.vbi plura inferuntur.*

Appellare sicut licet actori, ita etiam licet debere reo, & num.7.

Ægidiana sicut non comprehendit personas Ecclesiasticas in eorum praiudicium, ita nec etiam in eorum fauorem, & num.8.

Debitor qui fuit executiuè, & per vnicam sententiam condemnatus,& exactus,an possit vnica sententia fauorabili obtenta repetere solutum, & quid seruetur in materia obligationis Cameralis,& n.10.

2 *Reo non debet denegari,quòd fuit actori concessum.*

3 *Ideò probationis admissæ ad fauorem actoris à fortiori admitti debent ad fauorem Rei.*

6 *Appellans sicut potest vti nouis probationibus, ita etiam appellatus debet posse vti nouis defensionibus.*

5 *Appellatio est communis vtrique collitiganti.*

6 *Procedit etiam,si appellatus intra decem dies non adhæserit appellationi.*

Clausula (si quid exequendum) *non potest iustificari ex nouiter deductis,& n.11.*

Fallit,si debitor fecit nouas probationes,& n.12.

DECISIO VI.

FVit resolutum ad fauorem Martini esse locum nouo examini in partibus ad beneficia curata, quia cum Rot.admiserit aduersarium ad nouum examen in Curia,
1 † vtique non potest ipsi etiam denegari admissio propter æqualitatem seruandam, c.nouit.de Iud.& c.in iudi-
2 cijs de reg.iur. in 6. Quod † enim fuit actori concessum, non debet reo denegari, c.non debet.de reg.iuran.in 6.l.
3 non debet.ff.eod.l.fi.Cod.de fruct. & lit.expen.† & probationes, quæ fuerunt ad fauorem actoris admissæ,à fortiori debent admitti ad fauorem rei, Dec.cons.162.ante fin. vers. præterea aduertendum, præsertim quia illud examen petitum à Martino tendit ad impugnandum illud, quod ex suo nouo examine in causa appellationis prætendit Michael appellans, vult enim ex eo, quod ipse sit approbatus ad beneficia curata præferri Martino,qui vnà cum ipso fuerat approbatus tantùm ad simplicia, & sub isto prætextu Martino auferre beneficium, vnde meritò Martinus ad elidendam istam intentionem vult ipse etiam approbari in nouo examine ad curata. Sicut
4 autem appellans,† potuit vti nouis probationibus, ita appellatus debet posse vti nouis defensionibus, Abb. in c.2.n.3.in fi. de mut.petit.Nec facit,quòd Martinus non
5 appellauerit,quia † sufficit illi appellatio aduersarij, quæ
6 communis est l.ampliorem. C.de appell. Et quod † dicitur, eum non adhæsisse appellationi infra decem dies, non facit, quia contraria loquuntur in tertio adhærente appellationi; secus autem in collitigante, cui statim atque aduersarius appellauit fuit virtus appellationis à iure communicata.

EODEM.

Calaguritana de benef. de Cuacri.

Veneris 1. Iunij 1611.

SVMMARIVM.

1 *Oppositores plures quando dicantur iudicialiter procedere.*

2 *Appellari potest à relatione examinatorum, quod declaratur prout sub n.4.*

3 *Attentata est præsentatio, & collatio facta post interpositam appellationem oppositorum.*

DECISIO VII.

MIchaele Ruiz tantùm informante resolutum fuit præsentationem cum alijs inde secutis esse attentatam, † quia ex oppositione editorum, comparitione
1 plurium, qui non solùm de sua naturalitate, & alijs incumbentibus docuerunt,sed etiam se vicissim pro legitimis oppositoribus habuerunt,& ex multis actis inter ipsos factis apparet fuisse iudicialiter processum,& cùm dicti oppositores fuissent remissi ad examinatores Synodales, cumque ex ipsis tres tantùm Michael, & Martinus aduersarius, & Martinus Ruiz fuerint approbati,&
2 ad simplicia beneficia tantùm, † cùmque Michael aliàs ad curata beneficia approbatus appellasset à relatione examinatorum,prout appellare potuit,vt fuit sæpius decisum, signanter autem in Calaguritana beneficij de Olliuari 28.Ianuarij 1604.coram R.P.D.meo Decano,in Calaguritana beneficij de Haro coram R.P.D.meo Lancellotto 8. Iunij 1608. & in Calaguritana beneficij de Turre coram Reuerendissimo Atrebaten. 15.Februarij
3 1610. sequitur † præsentationem, & collationem post appellationem factas esse attentatas. l.1. & tot. tit. ff. nil nou.appellat.pend.cap.non solùm,de appellat.in 6.

EODEM.

Rauennaten. Bonorum.

Lunæ 6. Februarij 1612.

SVMMARIVM.

1 *Mutare quis sibi præsumitur causam possidendi ex superueniente titulo etiam absque aliqua animi declaratione,& de hac materia latius,n 15.*

2 *Possessione quis non priuatur ex immisione nulla.*

3 *Rauennæ Statutum reducit appellationem ad terminos iuris Canonici.*

4 *Appellatio admittitur de iure Canonico in possessorio.*

5 *Attentata est executio facta pendente termino ad appellandum.*

6 *Sententia lata pro die,pro qua non aderat citatio,est nulla.*

7 *Sententia lata, prout in cedula,sustinetur,& latiùs de hac conclusione,n.16.*

8 *Non procedat, quando constat tunc temporis nullam fuisse scriptam,exhibitam,aut publicatam sententiam.*

9 *Sententia sine executione non priuat possessione.*

10 *Possessio non transfertur ex sola voluntate, & iussu Iudicis.*

11 *Suspicio sola sufficit, vt non sit fides adhibenda scripturæ, vbi ciuiliter agitur, & plura de hac conclusione sub num.17.*

12 *Pro spoliato quando quis se habet,non potest petere manutentionem.*

13 Pro-

13 *Procurator non potest facere actum aliquem ex quo prin-*
cipalis habeat se pro spoliato, nisi constet de speciali man-
dato.
14 *Pro spoliato quis non censetur se habere, quando in primis*
petit manuteneri, & quatenus opus sit reintegrari.

DECISIO VIII.

Resolutum fuit Iacobæ esse dandum mandatum de
manutenendo, quia constat de eius possessione tem-
pore motæ litis ex libello, & positionibus partis aduersæ,
& quia cùm vsque ad obitum Lucretiæ sororis possedis-
set cum d. Lucretia bona, de quibus agitur pro indiuiso,
1 superueniente morte cæpit insolidum possidere, † præsu-
mitur enim ex superuenienti titulo mutasse causam pos-
sidendi absq; aliqua animi declaratione, Achil. decis. 4.
ad fin. de caus. poss. & propr. Cresc. decis. 3. num. 3. de
resti t. spol. & fuit sæpissimè resolutum, & propterea illi
danda est manutentio, quam non habet impedire im-
2 missio Zambellettis concessa, † quia cùm sit nulla, & at-
tentata non priuauit Iacobam sua possessione ciuili, Paul.
de Castr. in l. fin. num. 11. & Alex. numer. 16. C. de edict.
Diu. Adr. toll. fuit dictum in vna Gerun. beneficij 21. Iunij
1602. coram R. P. D. meo Coccino in Romana Saluiani
de mense Decembris proximè præteriti coram R. P. D.
meo Sacrato, & sæpissimè in alijs. Quòd autem immissio
3 sit attentata, patet, † quia cùm Statutum Rauennæ redu-
4 cat appellationem ad terminos iuris Canonici, † quod
illam concedit in possessorio, Sal. in l. vnic. in 6. oppos. C.
si de mom. poss. Feder. de Sen. cons. 76. Dec. cons. 28. sub
num. 4. versic. secundò respondetur. Cur. iun. cons. 168. n.
5 39. Executio † facta pẽdente termino ad appellandũ, imò
post appellationem interpositam, est attentata, vt fuit in
terminis resolutum in Rauennaten. attentatorum 20.
Maij 1611. coram R. P. D. meo Coccino. Quòd autem
6 nulliter fuerit processum, ostenditur, † quia sententia fuit
lata absque citatione, cùm fuerit lata die 1. Decembris,
pro qua die nulla aderat citatio, & quamuis die 30. Octo-
bris, & sic per mensem, Vicelegatus parte citata, vel præ-
sente pronuntiauerit prout in cedula, attamen dixerunt
7 Domini, † quòd licet modus pronunciandi per cædulam
soleat sustineri, Bal. in l. 3. num. 12. C. de sent. quæ sine
cert. quant. profer. & in l. 1. ad fin. C. de sent. ex breu. recit.
8 id non † procedit, quando constat tunc temporis nullam
fuisse scriptam, & exhibitam, aut publicatam sententiam,
Paris. cons. 49. numer. 9. lib. 3. Paleot. decis. 350. Accedit,
quod non constat sententiam fuisse executam, & ob id
9 Iacoba non amisit possessionem: Sententia † enim sine
executione nõ priuat possessione, Cassad. decis. 7. de caus.
10 possess. & prop. quia † sola voluntas, & iussus Iudicis
nõ sufficit pro ea trasferenda, Paleot. decis. 215. Instru-
mentum autem captæ possessionis, quod datur non caret
maxima suspicione falsitatis ex congestis per informan-
11 tes, † quæ suspicio sufficit; vt non sit fides adhibenda,
vbi ciuiliter agitur, Archid. & alij in c. memoriam 19. di-
stin. Dec. qui alios congerit in cap. porrecta. sub num. 1.
vers. tertio illud dictum. de confirm. Aym. cons. 134. num.
26. Caputap. decis. 298. lib. 1. in manuscript. Non obstant,
quæ deducuntur pro parte illorum de Zambellettis ad
ostendendum repositionem, quam fecit Locumtenens
Prouinciæ de persona Iacobæ in eius anteriori possessio-
ne, fuisse nullam; quia Iacoba non fundat se in possessio-
ne sibi tradita à d. Locumtenente, neque ex ea petit ma-
nutentionem, sed ex ea, quam habebat tempore motæ
litis. Non obstat, quòd ipsa obtinuerit sententiam super
reintegratione, & restitutione possessionis, & propterea
12 † habendo se priùs pro spoliata non possit modò pete-
re manuteneri, quia sententia fuit à procuratore obten-
13 ta, † ex cuius facto non potuit declarari animus Iacobæ
admittendi possessionem ciuilem, & habendi se pro spo-
liata; hoc enim requirebat speciale mandatum, vt fuit re-
solutum in causa Barchinonen. confinium 19. Decembris
1605. coram R. P. D. meo Sacrato. Accedit, quod procu-
rator non petijt, nec voluit reintegrationem, nisi quate-
14 nus opus esset, † petijt enim manuteneri, & quatenus
opus esset, reintegrari, vnde cùm non esset necessaria re-
integratio, neque etiam procurator illam voluit, & Iaco-
ba non approbauit, neque vsa fuit dicta sententia, prout
neque fundat suam possessionem in ipsa, vnde illi non ha-
bet obstare. Quæ dicuntur per informantes pro Zam-
bellettis circa intellectũ Statuti Rauennaten. præferentis
agnatos in successione ab intestato, respiciunt petitoriũ.

EODEM.

Pampilonen. Beneficij de Tolosa.

Veneris 16. Nouembris 1607.

SVMMARIVM.

1 *Res iudicata excluditur stante nullitate sententiæ.*
2 *Conclusio in causa circumducitur per productionem iu-*
rium, & per decretum iudicis subsequens.
3 *Circumducitur etiam per productionem Commissionis fa-*
ctam pro parte aliorum litis consortium.
4 *Collatio est nulla, quando est facta infrà decem dies datos ad*
appellandum, etiam si posteà non fuerit appellatum, &
sub n. 5.
Attentata an dicantur gesta pendente termino ad appellan-
dum, si postea non fuerit appellatum, & n. 5.
6 *Appellatio non potest tolli etiam per Constitutionem Syno-*
dalem.

DECISIO IX.

1 Fvit resolutum † non constare de re iudicata propter
nullitatem secundæ sententiæ, l. 4. §. condemnatum de
re iud. l. ea, quæ & l. vt proponis. C. quomodo, & quan
2 do iud. Nullitas apparet, quia † fuit lata nulla præuia ci-
tatione, & conclusio præcedens fuerat circumducta per
productionem iurium, & decreta iudicis subsequentia,
Felyn. in cap. cùm dilectus, n. 17. de fid. instrum. Rota de-
cis. 1. de testibus in antiq. Aufr. ad decis. Tolos. 14. fuit di-
ctum in vna Toletana Vicennij decimarum coram Buba-
lo, in & Clodien. Prioratus 21. Iunij 1596. corã Orano fuit
enim post huiusmodi conclusionem non solùm exhibi-
tum mandatum procuræ præsentatorum, quod Iudex
mandauit communicari alteri parti, sed etiam Procura-
tori eorumdem præsentauit quandam commissionem
aliorum præsentatorum, qui pariter appellauerunt à sen-
tentia lata per Ordinarium Pampilonen. & Iudex man-
dauit tradi copiam dictæ commissionis cum termino ad
dicendum contra ad primam diem, in quibus terminis lo-
quitur decisio Clodien. Et quod ex aduerso dicitur, Com
missionem non fuisse admissam tollitur ex facto; quia ad-
3 est decretum admissionis. Non facit, † quòd Commissio
fuit præsentata pro parte aliorum prætendentium, & sic
non videatur terminus circumductus quoad Petrum;
quia Iudex voluit simul, & semel contra omnes procede-
re, prout fit, quando tertius venerit ad causam, hinc est,
quòd tulit sententiam non solũ contra Petrum, sed etiam
contra alios; vnde non est dicendum, quòd voluerit con-
clusionem reuocari quoad omnes. Prima sententia non
impugnatur, sed collatio eius vigore facta, quam Domi-
4 ni dixerunt per viam nullitatis reuocandam, † quia fa-
cta fuit infra decem dies datos ad appellandum, etiam
quòd postea non fuisset appellatum, Cęs. de Graff

decis. 2. de appell. & fuit resolutum in Pampilonen. de Janzi 2. Martij 1592. coram Illustriss. Cardinali Mantica, & in Aurien. Parochialis 1. Iulij 1596. coram R.P.D. meo
5 Decano. Non obstat † Constitutio Synodales, quia per eam non potest tolli effectus appellationis, vt fuit latè deductum coram me in Florentina iurispatronatus de Ricasolis 28. Aprilis 1606.

EODEM.

Maceraten. executionis rei iudicatæ,

Veneris 16. Martij 1607.

SVMMARIVM.

1 *Acta in diuersa causa non sunt trasportanda.*
2 *Acta coram arbitris, à quibus fuit appellatum, sunt transportanda.*
3 *Iura nō exhibita parte citata nō possunt dici de actis et n. 4.*

DECISIO X.

1 FVit resolutum pro informante non fuisse † necessariam trasportationem actorum à coram Laurentino Locumtenente Gubernatoris Maceratæ, quia illa nihil aliud continent, nisi sæpiùs iteratam petitionem reuocationis sequestri, & reductionis ad viam iuris, quæ nihil habent commune cum causa, quæ tractata fuit in Rota coram R.P.D. meo Lancellotto inter matrem, & filios, in qua solum agebatur de interpretatione legati, an importarent integrum vsumfructum, vel restringeretur ad alimenta ex consuetudine Bulgari, & quia causa erat in Roma introducta per viam appellationis à sententia arbi-
2 trorum, † satis fuit producere acta facta coram prædictis arbitris, cap. cupientes. vers. cum omnibus de elect. in 6. & fuit sæpius dictum.

Minus facit, quod coram eodem Laurentino reperiantur quædam allegationes iuris, quia concernunt reuocationē sequestri, & sic sunt aliena à iudicio, de quo agitur
3 prout alia acta, † vltra quod non sunt exhibita parte citata, & propterea nullatenus dici possunt de actis, Guid, Pap. decis. 241.

EODEM.

Cremonen. Iurispatronatus.

Mercurij 26. Februarij 1603.

SVMMARIVM.

1 *Possessio attentata est sequestranda.*
2 *Executorem mixtum facit clausula*, constito, *& clausula*, dummodo non sit alteri ius quæsitum.
3 *Ab executore mixto datur appellatio.*
4 *Et si vlterius procedat, executio est attentata.*
5 *Attentatorum priuilegio renuntiatum censetur quando attentans fuisset admissus ad probandum bonum ius, & illud probauit.*
6 *Hoc procedit, quando passus attentata patitur sententiam transire in iudicatum.*
7 *Non autem procedit, quando ille, qui passus est attentata, dedit de attentatis, & causam super eis commisit.*
8 *Attentata si non ad instantiam partis, saltem ex officio Iudicis sunt reuocanda.*
Hoc procedit etiam si constaret de non iure petentis reuocationem, n. 12.
9 *Attentans non debet gaudere commodo vitiosæ possessionis.*
10 *Clausula (*appellatione remota*) intelligitur, quando Iudex, seruata forma Commissionis procedit, & partem non grauat.*
10 *Clausula (*sine retardatione exequutionis literarum Apostolicarum*) solum operatur, vt Iudex ad quem non, præstet impedimentum Iudici, à quo, sed non operatur quòd si Iudex à quo attentat, non sint attentata per Iudicem ad quem reuocanda, de quo latè n. 13.*

DECISIO XI.

1 DOmini dixerunt constare de attētatis, † & propterea auocandam, & sequestrādam esse possessionē iuxta obseruantia Rotæ, Cassad. decis. 3. nu 7. de restit. spol. Caput. decis. 157. p. 3. fuit dictum in vna Mediolanen. Parochialis 27. Iunij 1587. corā Illustrissimo Platto, & sæpius in alijs, nam de attentatis non videtur dubitandum, quia Ordinarius Cremonen. non erat merus, sed mixtus Exe-
2 cutor † propter clausulam (cōstito de Iurepatronatus, ex fundatione, & dotatione) & dummodo non sit alteri ius quæsitum, & cum narratiua, quòd erat præsentatus à me-
3 dietate Patronorum, & † ab eius sentētia dabatur appellatio, vt fuit dictum in illa Alerien. Attentatorum 20. De-
4 cemb. 1593. coram R.P.D. meo Decano; † & propterea executio facta, pendente termino ad appellandum, est attentata, Ant. Ang. Decis. 3. Chissan. decis. 1. fuit dictum in vna Toletana Cappellaniæ coram Oradino 9. Iulij 1567. & in causa Tebesina Beneficij 26. Iunij 1595. coram Illustrissimo Blanchetto, & Decisio, quæ allegatur in contrarium in causa Ipporregien. coram Bubalo, fuit sæpe alle-
5 gata, & reiecta in his terminis. † non obstat, quòd quādo attentans fuit admissus ad probandum de suo bono iure, & illud probauit, videatur tacitè renunciatum priuilegio
6 attētatorum, † quia vltra quod hoc videtur procedere in eo, qui patitur sententiam transire in iudicatum, vt per Cæsar. de Grass. decis. 2. de appellat. & in his terminis lo-
7 quitur Decisio Crescētij ex aduerso allegata, † non habet etiam locum, quando ille, qui passus est attentata, dederit de attentatis, & causam super eis commisit, quia tunc licet patiatur discuti de bono iure, nihilominus est super illis attentatis audiendus, Lancell. de attent. lit. pend. limit. 16.
8 n. 14. † Et in omnem euentum, si non ad instantiam partis saltē ex officio Iudicis veniret executio reuocanda, & sequestranda possessio. Lancell. vbi supra num. 22. Cassad.
9 Decis. 3. n. 3. de restit. spoliat. † vt attentans non gaudeat commodo vitiosæ possessionis, Archid. in c. quę res, n. 9. vers. Ex quibus iuribus, n. 11. q. 1. Non obstat clausula (*ap-*
10 *pellatione remota*) † quia intelligitur quando Iudex procedit seruata forma Cōmissionis, & partem non grauat,
11 c. pastoralis, & ibi Doct. de appell. † Nō etiā obstat clausula (*sine retardatione executionis literarum Apostolicarū*) posita in Commissione appellationis, quia hoc operatur, vt Iudex ad quem non det impedimentum Iudici à quo, sed non efficit quod non possit dare de attentatis si committatur, quòd apertè probatur ex ipsa Commissione, in qua conceditur expressè facultas reuocandi attentata.

EODEM.

Hispalen. Matrimonij.

Veneris 9. Decembris. 1605.

SVMMARIVM.

1 *Causa, quando est commissa appellatione remota, nihil refert habere, vel non habere sententiam pro se, nec quod illa sit valida, vel in valida.*
2 *Matrimonialis causa indiget celeri expeditione.*

DECI-

DECISIO XII.

Domini dixerunt esse locum arbitrio ad effectum, vt ad vlteriora procedatur, & ad discussionem negotij principalis; propterea noluerunt attendere prætensas
1 obiectas nullitates, † quia cùm causa sit commissa appellatione remota, & vnica sententia terminanda, parùm refert, si D. Lucretia habeat, vel non habeat sententiam pro se; & si sit valida, vel inualida. Idem statuerunt quoad attentata, tùm quia visa sunt satis turbida, tùm, quia, in om-
2 nem euentum respiciunt alimenta, & † agitur causa matrimonialis, quæ indiget celeri expeditione.

EODEM.

Romana hæreditatis de Bonellis.

Veneris 21. Octobris 1605.

SVMMARIVM.

1 *Legitimatio non procedit sine filiatione.*
2 *Filiatio probanda est ab eo, qui asserit se filium siue agat, siue conueniatur, præsertim, quando agitur de aliqua hæreditate.*
3 *Legitimatio personæ opponi potest in qualibet parte iudicij, & omissa reddit processum nullum.*
4 *Appellatus potest adhærere appellationi interpositæ ab aduersario appellante, de quo etiam vide sub n.9.*
5 *Etiam si appellatio fuerit interposita limitatè in parte, & partibus propter connexitatem, & sub n.9.*
6 *Connexa quando sunt plura capitula, pro vno tantùm habentur.*
7 *Connexa articula dicuntur, quando vnum pendet ab alio.*
8 *Capitula plura reputantur vnicum, quando vnum est propter aliud.*

DECISIO XIII.

Domini perstiterunt in resolutis, iudicantes causam non posse cognosci, omissa discussione legitimatio-
1 nis, † & per consequens etiã filiationis, sine qua legitimatio non procedit, Rol. qui alios refert cons.89. num.39. lib.1. & plenius Menoch. cons.581. num.4. cùm præsertim, vt in commissione dicitur fuerit adhibitum votum Rotæ propter difficultates, quæ contingere possunt cir-
2 ca legitimationem, † & filiatio probanda est ab eo, qui asserit se filium, siue agat, siue conueniatur, præsertim quando prætendit consequi hæreditatem, vt filius, Paris. post Ang. & alios, quos allegat cons.12. num.240. & seq. lib.2. Ista enim concernunt legitimationem personæ Ale-
3 xandri, † quæ opponi potest in qualibet parte iudicij, & omissa reddit processum nullum, l. si quæramus, de testam. fuit latè deductum in causa Ciuitatis Castellanæ Molendini 26. Nouembris 1599. coram R. P. D. meo Lancelloto. Non obstat, quod prætendatur res iudicata ex eo, quod pro parte Lauræ, & litis consortum non fue-
4 rit appellatum, † quia possunt adhærere, & prosequi appellationem interpositam ab aduersario, iux. not. in l. ampliorem. C. de appell. in c. si duobus, eod. tit. Rot. De-
5 cis. de appellat. in nou. & licet appellatio † fuerit limitatè interposita in parte, & partibus, adhuc tamen possunt dictæ sorores appellationi adhærere propter connexitatem Capitulorum sententiæ, Franch. in d. cap. si duobus num.5. Felyn. in cap significauerunt, sub num.5. vers. aduerte etiam, & vers. cogitabam tamen, & ibi latè Paris.
6 n.22. de except. Boer. decis.73. n.6. † Ad istum enim effectum plura capitula connexa pro vno tantùm capitu-

Scaccia de Appellatione.

lo habentur, Salyc. in d. l. ampliorem, sub num.2. Dec. in d. c. si duobus. num.55. Quod autem simus in connexis,
7 dicebant Domini non esse dubitando, † cùm omnia pendeant ab articulo filiationis, & legitimationis, Aym. cons.232. num.1. & 2. latè Menoch. de Arbit. cas.95. num.
8 15. & seq. † imò vnum reputantur, quando vnum est propter aliud, l. Iulianus, ff. de condem. & dem. Bellam. cons.4. in fin facit, quod habetur in decis. Rot.13. sub nu.2. vers. quartò quando de prob. in nou. à dicto enim articulo pendet assignatio legitimæ matris testatoris facta sororibus excluso Alexandro. Nec facit, quod dicitur illam fuisse legatam ipsi matri, quia fuit legata quatenus deberetur. Hinc etiam pendet iustitia immissionis in possessionem bonorum fideicommisso subiectorum, vt benè deducunt informantes pro sororibus; quicquid ex aduerso dicatur. Ex quibus fuit resolutum Lauram, & litis consortes esse audiendos super prætensa filiatione, & legitimatione.

EODEM.

Perusina, seu Ciuitatis Castelli Dotis.

Lunæ 30. Ianuarij 1612.

SVMMARIVM.

1 *Pro Apostolis si appellans non reddit intra terminum iuris sententia transit in iudicatum, & n.12.*
Et nullum impedimentum, nec negligentia procuratoris excusat, & n.13.
Sufficeret tamen commissio causæ infra terminum iuris, & n.14. vbi vide declarationem.
Pro Apostolis non est necesse redire, quando iudex detulit appellationi, & n.15.
2 *Res indicata quando patitur nullitatem circa iustitiam non est exequenda.*
3 *Emphyteotica an æstimentur in tertia parte minus, quàm libera, an verò in sexta parte.*
4 *Æstimatio bonorum dotalium in dubio facit emptionem, & venditionem de qua materia latè, n.16.*
5 *Non procedit quando apparet æstimationem fuisse factam ad alium effectum, puta, ad dignoscendum valorem bonorum.*
6 *Dilatione pendente cessat mora, & non debentur vsuræ dotales.*
7 *Fructus dotis debentur ex sola mora irregulari, in qua constituitur debitor dotis ex sola sustentatione onerum matrimonij.*
8 *Marito an soluto matrimonio debeantur vsuræ lucri dotis. Et quòd non debeantur etiam si super sint filij, & numer.17.*
9 *Maritus tenetur pro rata lucri concurrere ad expensas funeris vxoris.*
10 *Testis deponens de impensa funeris etiam non interrogatus tenetur reddere rationem cùm non cadat sub sensu.*
11 *Valor non probatur per testes, nisi reddat rationem.*

DECISIO XIV.

Domini dubitarunt de validitate sententiæ ad fauorem D. Tiberij de Vbaldis latæ; defectus enim terminorum substantialium appositus in facto non subsistit
1 minus etiam quòd fecerit † transitum in iudicatum, quia Domini Buffalini appellantes, qui obtinuerunt dari terminum iuris, non redierunt pro Apostolis infra dictum terminum, clem. quamuis, de appellatio. Rot. decis.34. eodem tit. in antiq. neque causa commiserunt, Crescent. decis.2. de appellat. Noluerunt tamen Domini illis conce-

2 dere executionem † propter multas difficultates, quas
patiebatur circa iuſtitiam, & præſertim circa liquidatio-
nem crediti Domini Tyberij, nam quoad valorem bo-
norum Venazzani, à quo præcipuè pendet dicta liquida-
tio, videbatur non benè probari; licet enim Abbas Flo-
rentius illum æſtimauerit in ſcut.1500. attamen videtur à
dicta æſtimatione receſſum per actum, qui datur in Sum.
mario Tyberij num.5. Vltra quòd partes non benè con-
cordãt ſuper eo, an omnia bona Venazzani ſint emphy-
3 teotica. Non caret etiam ſcrupulo, quòd bona † emphy-
teotica ſint æſtimanda in tertia parte minùs, quàm æſti-
marentur, ſi eſſent libera, prout prætendit Tyberius, cùm
alias Rota in Bononienſ. de Ballis 19 Martij 1607. coram
R.P.D. Marquemontio dubitauerit an ſufficeret diminu
tio ſextæ partis. Altera fuit difficultas circa fructus dotis
conſtante matrimonio, quia aut Tyberius eos prætendit,
vti effectus dominus bonorũ, & in hoc Domini nõ erant
concordes, aliqui enim putabant illum fuiſſe dominum
4 propter æſtimationem † quæ in dubio facit venditionem
in dote, l.1. cum gl. l. quoties, & in l. interdum, C. de iur.
dot. l. ex conuent. Cod. de pact. Alij autem contrarium
5 ſentiebat, quia illud non procedit, † quando apparẽt æſti-
mationem fuiſſe factam ad alium effectum quam inducẽ-
dæ venditionis, puta cognoſcendi valorem bonorum,
Iaſ. poſt Cyn. Bald. & Salyc. in d. l. ex conuent. ſub num.4.
verſ. limita iſtam regul. Couarru. pract. q c 28. ſub num.2.
verſ. ſed ex contrario; hic autem dicebat fuiſſe factam ad
effectum ſciendi eorum valorem, nempè vt cognoſcere-
tur reſiduum, quod erat ſupplendum, vt in terminis eſt
decio Ferrarienſ. Societatis 20. Decemb. 1591. coram Il-
luſtriſſ. Cardinali Millino, ſed præſuppoſito, quod bona
non tranſijſſent in dominum, an fructus ratione dotis
promiſſæ illi deberentur, adhuc erat inter DD. opinionũ
diuerſitas, aliquibus exiſtimantibus ex eo, quòd fuerunt
promiſſi fructus, ſi & quatenus Iulius deficeret in ſolutio-
ne, & Tyberius non fecit inſtantiam, vt æſtimarentur, non
dicitur Iulius defeciſſe in ſolutione, ignorans an, & quid
ſoluendum eſſet pro reſiduo, imo ſecundùm ipſos vide-
6 tur data dilatio, quamdiu fieret æſtimatio, & † propterea
dilatione pendente, ceſſat mora, & non debentur vſuræ
dotales, d. l. lecta, §. ſed cùm ſortis, ff. ſi cert. pet. gl. in l. ſi
cum exceptione, in verb. triplici. ff. quod met. cauſ. latè
Surd. de alimen. tit.1. q.42. nu.50. cum pluribus ſeqq. Qui
7 autem exiſtimabant fructus deberi mouebantur † ex mo-
ra irregulari, in qua conſtituitur debitor dotis ex ſola ſu-
ſtentatione onerum matrimonij gl. in l. de euictione. vbi
Bart. Alex. n.12. Socin. n.9. & ſeq ff. ſolut matrimon. Bald.
conſil.94. in princip. lib.1. Caſtrenſ conſil.11. num.4. verſ.
quatenus autem, lib.1. Iaſ. in l. ſi donaturus. §.1. n.16. ff. de
condit. ob cauſ. Altera fuit difficultas, an ſoluto matrimo-
8 nio Tyberio † deberentur vſuræ lucri dotis, in qua Do-
mini videbantur conuenire, quod non deberentur, quia
tunc ceſſant onera matrimonij, Innoc. in c. ſalubriter. in
9 fin. & ibi Abb. ſub nu.4. verſ. ſicut etiam. de vſur. † Expen-
ſa etiam funerum, quæ exprimitur ſcutorum 200. non
caret difficultate, quia illa ponitur tota in debito Buffa-
linorum, cum tantum debuiſſet pro rata lucri dotis con-
currere maritus, l. in eum. ff. de relig. & ſumpt fun. Vltra
quòd vnus ex Dominis dicebat non probari expenſam
aſcendere ad dictam ſummam, quia pro ea videtur tan-
tùm benè deponere primus teſtis, ſecundus autem non
10 reddit rationem, † quam tamen debuiſſet etiam non
interrogatus reddere, cùm hoc non ſit de ijs quæ ca-
dunt ſub ſenſu, Bald. conſil. 286. numero 3 li.2. Alex.
conſil.148. numero 4. lib.2. † agitur enim de valore pro-
bandi quo caſu teſtis ſemper debet reddere rationem,
Rimin. ſen. conſil.138. num.31. Caſſad. deciſ.19 ſub num.
3. ſuper reg Quæſtio ſuper canonibus ſolutis pendet
ab eo, an bona eſſent in dominio Tyberij, quia tunc
onus illos ſoluendi ad ipſum ſpectaſſet, & Buffalinis
qui illos ſoluerunt, eſſent reſtituendi. Sunt etiam aliæ
difficultates excitatæ per informantes propter quas Do-
mini denegarunt executionem, poterunt tamen ſuper eis
de nouo audiri informantes pro Domino Tyberio.

E O D E M.

Pampilonenſ. Beneficij de Nuarte.

Mercurij 13. Iunii 1606.

S V M M A R I V M.

1 *Annus ad expediendam cauſam iuxta regulam de annali incipit currere à die executę citationis.*

2 *Regulæ de annali requirenti expeditionem cauſæ infra annum ſatisfit inſtruendo cauſam; ita vt expediri poſſit infra annum, & n.6.*

3 *Procedit ſiue ſit in ſtatu, vt ſententia ferri poſſit pro reo, ſiue actore.*

4 *Inſtructio ſola cauſæ infra annum ſufficit, etiam ſi non fuerit concluſum in cauſa ad effectum, vt cenſeatur ſatisfactum regulæ de annali.*

5 *Tempora impedimentorum ſunt deducenda in computatione anni dati in regula de annali ad finiendam cauſam, prout etiam ſunt ſubducenda in materia appellationis, & num.7.*

7 *Noua iura poſſunt quandocunque produci ad corroborationem probationis antiquæ, nec non ad elidendas probationes contrarias factas, & latè ſub n.9.*

D E C I S I O XV.

ROta cenſuit Bartholomæo de Nuarte non obſtare
regulam de annali, quia citatio fuit executa die 23.
1 Aprilis 1601. † certum eſt autem annum ad expediendam
cauſam currere à die executæ citationis, Guidob. deciſ.7.
Put. deciſ.2. ſuper hac regula, & fuit ſæpè deciſum; vnde
cum a dicta die vſque ad diem 15. Decemb. 1601. Bartho.
lomæus fecerit ſuas probatione examinando 27. teſtes,
2 † cauſa ſatis erat inſtructa, ita vt expediri poſſit, quod
ſufficit, & ſatisfecit regulæ; prout fuit deciſum in Egitta-
nienſ. Canonicatus 18. Martij 1578. coram fel. record.
Clem. VIII. in Hiſpalen. Beneficiorum 10. Ianuarij 1603.
coram R. P. D. meo Iuſto, aut enim teſtes probabant in-
ſtitutionem Bartholomæi, & cauſa poterat ad eius fauo-
rem expediri, aut non probabant, & poterat expediri
3 contra ipſum pro Ioanne, ſiue † enim ſententia feratur
pro reo; ſiue pro actore ſemper eſt ſatisfactum regulæ,
vt fuit dictum in vna Burgenſ. 13. Ianuarij 1586. coram
Cantuccio, & in illa Hiſpalenſ. Beneficij Non obſtat,
quòd Bartholomæus non obtinuerit concludi in cauſa
4 † quia vltra quòd ſola inſtructio citra concluſionem
in cauſa ſatisfacit regulæ, vt dixit Rota in vna Pãpilonenſ.
Beneficij de Aſtéſa 2. Iunij 1553. coram Capiſucco. Capu-
taquen. deciſ.305. cauſa tunc dicitur, l.1. in manuſcript. id
prouenit facto Ioannis, qui obtinuit terminos, & dilatio-
nes ad faciendum ſuas probationes, quæ etiam fuerunt
iteratò conceſſæ, & cum pluribus prorogationibus, qui-
bus pendentibus quieſcebat officium iudicis, l. ſiue pars.
C. de dilat. & ſic propter impedimenta præſtita à Ioanne
non potuit peti concluſio, & nihilominus ſubducto tem-
pore impedimẽtorum dictarum dilationum, vt benè cal.
culant informãtes pro Bartholomæo, concluſio facta fuit
5 infra annũ, quod ſufficit, † quia clarum eſt tempora im-
pedimentorum eſſe ſubducenda, Sarnen. ſuper hac reg. q.
14. n.71. & 76. Peregr. deciſ.98. fuit dictum in illa Hiſpa-
lenſ. & alijs pluribus. Nec facit, quòd Bartholomæus

ſe op-

se opposuerit conclusioni ex aduerso petitæ. quia nimis propere petebatur; cùm adhuc superessent nouem menses ad causam instruendam: vltra quòd Iudex tunc decreuit non esse locum conclusioni causæ concedendo terminum vtrique parti ad probandum, & sic etiam in fauorem partis aduersæ, quæ dederat articulos, conclusio non fuit sortita effectum. Non obstat, quòd impedimenta prouenerint facto Bartholomæi volentis priùs expediri suis examen; quia post examen Bartholomæi remanserunt aduersario quatuor menses, intra quos potuit commodissimè facere suas probationes. Non obstat, quod postmodum pro parte Bartholomæi fuerint noua
6 iura producta, † quia id factum fuit potius ad corroborationem probationis antiquæ, & ex abundanti, quia illa sufficiebat pro iustificatione gratiæ, & ad elidendum contrarias probationes posteà factas; & nihilominus, vt dictum est, satis erat, quod causa ista fuisset instructa, quòd si non pro ipso, saltem contra ipsum ferri potuisset sententia.

EODEM.

Calaguritana beneficij de Cuacci.

Mercurij 1. Februarij 1612.

SVMMARIVM.

1 *Ab examinatorum relatione datur appellatio.*
2 *Examen nouum est modus detegendi iniquitatem, & iniustitiam examinatorum.*
3 *Maximè procedit, quando non fuerunt descriptæ interrogationes, & responsiones primi examinis.*
4 *Item quando non fuit lapsum tantum tempus vt scientia per nouum studium acquiri potuerit.*
5 *Appellatio a iudice Ordinario in materia electionis ad Parochiales ita demum admittitur si sit irrationabile, & latiùs n.6.*
6 *Appellatio huiusmodi non admittitur ad effectum suspensiuum, sed solum ad effectum deuolutiuum, & numero 7.*
7 *Appellatio ad effectum suspensiuum admittitur à sententia Metropolitani, & n.8.*

DECISIO XVI.

1 Domini steterunt in decisis, quia † à relatione examinatorum datur appellatio, vt fuit resolutum in Calaguritana beneficij 21. Februarij 1611. coram R. P. D. meo Coccino Decano, & in hac causa 1. Iulij præteriti;
2 ad docendum † autem de grauamine est locus nouo examini, qui est modus attendendi inquitatem, & iniustitiam examinatorum, & ita fuit factum in causa Conchens. Be-
3 neficij de Valde Iudios, quod tanto † magis procedit in casu illo in quo non fuerunt descriptæ interrogationes, & responsiones, aut saltem non fuerunt transmissæ, & productæ, ita vt cū ex ipsis apparere non possit de grauamine, si aliunde doceri non posset manis esset facultas appellandi. Præsumptionem habilitatis, quæ per nouum stu-
4 dium acquiri potuisset, excludit † breuitas temporis quindecim mensium in circa, quod tempus totum fuit multis occupationibus, & curis plenum, ita vt Michael illis implicatus, & distentus non facilè valuerit literarum studijs incumbere, vt latiùs in decisione deducitur. Decisio Rauennatens. coram Illustrissimo Cardinali Arrigonio, &
5 aliæ allegatæ loquuntur in alijs terminis, videlicet, † quando appellatur à iudicio Ordinarij, à quo secundùm Constitutionem Pij V. ita demum datur appellatio, si sit irrationabilis, quia aliàs pro eo præsumitur, à relatione autem examinatorum est permissum simpliciter, & absolutè appellare.

ANNOTATIO.

De quo dixi supra ad decis. 515.
Vide supra ad decis. 157.
6 Ab electione † facta ab Ordinario in Concursu ad Parochialem non datur appellatio, nisi quando constat de doloso, & irrationabili iudicio Ordinarij, Rota decis. 40. sub n. 1. par. 1. in rec. & decis. 654. n. 4. par. 4. in nouiss. Marescot. variar. lib. 1. c. 52. n. 23. & 24. & de ista irrationabilitate & dolo liquidè constare debet, Marescot. d. cap. 52. n. 24. & benè considerat Rota d. decis. 40. sub n. 1. Et appellatio
7 † admittitur solùm ad effectum deuolutiuum, non suspensiuum; vt disponit Constitutio Pij V. super prouisione Parochialium. vers. hæc tamen. Garz. d. c. 2. nu. 246. quod est verum respectu appellationis interpositæ ab electione Ordinarij, secùs autem respectu appellationis à sententia
8 Metropolitani, † seu alterius Iudicis Appellationis reuocatoria prælectionis, Ordinarij, Rota decis. 537. per totam par. 1. in recent.

Oliuerius Beltraminus.

EODEM.

Beneuentana Parochialis.

Veneris 30. Martij 1607.

SVMMARIVM.

1 *Subrogato gratiose est danda immissio in possessione beneficij litigiosi, quando constat de obitu defuncti in possessione, & de clericatu.*
2 *Deserta causa appellationis non censetur deserta causa nullitatis æquè principaliter commissa, & n.3*
Declara, dummodò constet de aliqua nullitate, secus si nulla adsit nullitas, n.4.
Incompatibile beneficium eo, super quo lis pendet, obtinens censetur renuntiare liti, dummodò, assecutio sit valida.

DECISIO XVII.

1 Domini dixerunt † Marinello dandum esse mandatum de inmittendo vigore subrogationis gratiosæ, quā habet ad possessionem defuncti, de cuius obitu in possessione, constat, prout etiam de Clericatu Marinelli, quòd sufficit, cum simus in beneficio litigioso, Put. decis. 495. lib. 2. Mohed. decis. 11. vt. lit. pend. fuit dictum in Legionen. Prioratus 14. Maij 1584. & in Lucana Maiusculatus 13. Octobris 1586. coram Orano, & in alijs pluribus. Non obstat, quòd lis videatur extincta per desertionem
2 † quia licèt sit deserta causa appellationis; tamen non fuit deserta causa nullitatis simul, & æquè principaliter commissa, Bartol in l. si expressum, numer. 10. ff. de appellat. Bald. in l. tale pactum, §. qui procurauit, numer. 12. ff. de pact. Ruin. consil. 34. numer. 10. lib. 1. & in his terminis dixit Rota in Placentina Parochialis de Malpartida 6. Nouembris, & 12. Decembris 1602. coram bo. mem. Lit-
3 ta. Non obstat, † quòd Marinellus videatur renunciasse liti per assecutionem alterius incompatibilis, iuxta gloss. in clem. gratiæ in verb. renunciare de rescript. cum concord. quia esset videnda talis assecutio, si sit valida, & quomodo se habeat, & interim non esset retardanda immissio.

ANNO-

ANNOTATIO.

Seraph.decis.1485.nu.1.Rota decis.512.sub num.3.& decis. 591.num.4.par.2. in rec. & censetur commissa causa nullitatis æquè principaliter eo ipso, quòd reperitur commissa non solùm causa appellationis, sed etiam causa nullitatis, ita fuit dictum in Toletana decimarum 5. Iunij 1613. coram Cardin.Sacrato, verùm, conclusio firmata in decisione, quòd deserta causa appellationis non cen-
4 seatur deserta causa nullitas, † procedit quando constat de aliqua nullitate, secùs autem, si non constat de aliqua nullitate, ita fuit dictum in Cæsaraugustana pensionis 13. Martij 1619.coram R.P.D.Coccino Decano, & in Ciuitatis Castelli bonorum 15. Martij 1621. coram R. P. D. Verospio, vbi dicitur constare debere notoriè de nullitate, & ideo quando re vera nō adesset aliqua nullitas, tunc eo magis de plano procederet, quòd deserta causa appellationis, censeretur etiam deserta causa nullitatis, vt est optima decis. Achil. 15. de rescript.

Rot.decis.160.sub numer.4.par.2. in rec. vbi fuit consideratum, quòd si per essecutionem secundi incompatibilis censetur renunciatum primo, multò magis liti super primo, cùm faciliùs amittatur actio, quàm res ipsa, & plenè Paris. de resign.lib.1. quæst.1.num.20.vbi dicit hoc procedere, dummodò possessio secundi fuerit pacifica, & non aliàs.

Oliuerius Beltraminus.

S. R. ROMANÆ COLLECTIS à Prosp. Farinacio.

VEROSPIO. P. I. T. II.

Hieracen. prætensi Iuris patronatus.

Mercurij 14. Maij 1614.

SVMMARIVM.

Attentata post appellationem reuocanda sunt, n.1.
Attentata pendente termino ad appellandum reuocanda sunt, etiam quod non fuerit appellatum, n.2.
Appellatio datur à sententia institutionis Iuris patronatus numero 3.

DECISIO XVIII.

1 Reuerendissimus Dominus Episcopus Hieracencum instante suo procuratore fiscali super libertate beneficiorum, de quibus agitur, pronunciasset, causa per viam appellationis interpositæ per Principem Hieracen. prætendentem in eisdem beneficijs Iuspatronatus deuoluta fuit ad Metropolitanum, qui præuia dictæ sententiæ reuocatione non solum pendente termino ad appellandum, sed post appellationem etiam interpositam ad institutionem & immissionem deuenit. Vnde per me dato dubio dicto procuratore fiscali tantum Informante, fuit resolutum, constare de attentatis, quæ veniant reuocanda, cum institutio, & inde sequuta pendente termino ad appellandum, & post appellationem fuerunt attentata, & per consequens reuocanda, c.non solum de appell.in 6. c.post appellationem, 2.qu.6.glo.in c.dilectus in verbo, exequendam de appellat. Rot.diuers.decis.6. num.1.& 2. par.2. Lancell.de attentatis par.2.cap.11.num.14.& 16. in fine.

2 Quod procederet etiam si non fuisset appellatum, quia tanquam gesta pendente termino saltem, per viam nullitatis essent reuocanda.Cæsar.de Grass.decis.2.num.5. de appellat.Lap.alleg.1.Mohed.decis.150.n.2.Et fuit dictum in vna Cremonen. Iurispatronatus 26. Februarij 1607. coram Reuerendissimo Bononien.

3 Nec potest in dubium reuocari, causam ad effectum attentatorum fuisse appellabilem, ex quo Metropolitanus iudicialiter ad institutionem per diffinitiuam sententiam processit, à qua propterea dabatur appellatio. Lancell.de attent.cap.12.lim.40.num.10. & lim.49.nu.4. Et fuit dictum in Florentina Iuris patronatus de Ricasolis 28. Aprilis 1606. coram Reuerendissimo Bononien. & coram me in vna Gerund.Beneficij 26.Nouemb.1612.

EODEM

COCCINO.

Romana Computorum.

Mercurij 20. Nouembris 1613.

SVMMARIVM.

Peritorum de consensu partium electorum relatione standum omnino est, n.1.
Iudex semel approbatus allegari non potest suspectus noua non superueniente causa, n.2.
Appellatione friuola non obstante Iudex suspectus allegatus ad vlteriora procedere potest, n.3.

DECISIO XIX.

1 Dubitaui cuinam calculo esset standum, & Domini censuerunt esse standum calculo bonæ memoriæ Alexandri Ruspoli, non autem Olgiati, quia istud Olgiati est particulare, & ab eo fuit recessum per generalem deputationem Ruspoli, vt videret super omnibus ad l.pacta nouissima.C.de pact.& propterea cum Ruspolus fuerit deputatus de consensu partium, non potest ab illius relatione recedi, nisi doceatur de errore, ad text.in l.hac edictali, §.his illud ibi, quos vtraq; pars elegerit. C.de secun.nup.Fel.in c.proposuisti, num.6. de probat quod eo magis placuit Dominis stante legalitate bo mem. Ruspoli, qui etiam sibi adiunxit extraiudicialiter D.Cęsarem Rodianum, legalitate, & peritia nemini secundum.

2 Neque releuat, quod Domini Herrera, & Costa allegarunt suspectum Dominum Ruspolum, quia cum non superuenerit noua causa recusandi post consensum præstitum, ista allegatio redditur friuola. Castr. consil.442. nu. 4.lib.2.Bero.in cap.quoniam contra, num.154. versi.sed arbitror.de probat vt fuit latè deductum in causa Romana Drogariæ. 12. Decembris 1611. coram R. P. D. Caualerio.

3 Minus etiam facit, quod iudex mandauit referri non obstante appellatione interposita à non admissione recusationis, quia benè iudex fecit procedendo, cum dicta appellatio fuerit friuola ex prædictis, & talem quoq; illam cognouerit Signatura, quæ noluit eam admittere.

4 Non obstat, quod non fuerit citatus tutor pupilli ad relationes faciendam, quia sufficit, quod fuerit citatus D. Octauius, vel procurator rationis bancariæ, quia satis est, quod fuerit legitimè constitutus.

5 Reseruarunt tamen Domini videre, an Domini Herrera, & Costa probauerint, relationem continere aliquos errores, quia eorum consensus non tollit, quin dare possint de erroribus, si adsunt.

EODEM.

EODEM.

REMBOLDO.

Romana de Cincijs.

Veneris 13. Iunij 1614.

SVMMARIVM.

Absolutus in vna parte censetur condemnatus in alia, numero 2.

Iudex appellationis condemnatus, seu absoluens in vna parte sententiæ latæ à primo Iudice, an & quando censeatur condemnasse, & absoluisse in alia numero 2. & per totam decisionem.

Clausula sublata, &c. apposita in vna conditione, non trahitur ad aliam diuersam conditionem, n. 3.

Numerus pluralis non potest verificari in numero singulari, num. 4.

Sententia in parte reformata non censetur in reliquis confirmata, quando diuersæ sunt commissiones, & petitiones, num. 5.

Relegato ad tempus bona confiscari non possunt, n. 6.

DECISIO XX.

1 CVm superioribus annis Iacobus, & Bernardus de crimine Parricidij inquisiti, & Iacobus quidem capitis pœna mulctatus, Bernardus verò ad perpetuas triremes, & ambo in pœnam confiscationis omnium bonorum, & hæreditatis Francisci eorum patris, siue ablationis, tanquam ab indignis condemnati fuissent, filij, & hæredes prædicti Iacobi primum, nec non Bernardi intra legitima tempora à pœna prædictæ confiscationis, siue ablationis coniunctim appellarunt, causamque appellationis huiusmodi Reuerendissimo, tunc temporis Vrbis Gubernatori per speciale rescriptum Sanctissimi signatum committi obtinuerunt. Deinde appellauit etiam separatim ab alijs Bernardus à pœna perpetuarum triremium sibi imposita, & ad eundem fel. rec. Clementem VIII. recursum habuit, qui causam appellationis, & recursus huiusmodi eidem Domino Gubernatori, cui causa confiscationis, & ablationis commissa reperiebatur ad minus partium dispendium in vim Chirographi commisit, & ex tunc quamcumque sentētiam vigore huius Commissionis ferrendam cum clausula sublata, & decreto irritanti confirmauit. Vtroque iudicio sic pendente filij, & hæredes Iacobi totam hæreditatem Francisci certa pecuniarum soluta summa per viam compositionis à fisco sibi vendicarunt.

2 Post hæc insurrexerunt tres aliæ familiæ de Cyncijs, & prætendentes bona confiscata ad ipsos spectare vigore antiqui fideicommissi obtinuerunt causam contra prædictos filios, & hæredes Iacobi in Rota committi Reuerendiss. Bononien. Cumque interea Bernardus per sententiam iudicis à prædicto D. Gubernatore deputati à triremibus liberatus, & speciali Sanctissimi D. N. gratia etiam ad Vrbem restitutus fuisset, & ad prædictam causam inter familias ad Cincijs, & filios Iacobi vertentem vti tertius pro suo interesse admissus. Dubitaui in locum d. Reuerendiss. Bononien. suffectus, an si obstet clausula sublata in commissione, vt dixi, apposita; Siquidem Informantes pro filijs Iacobi prætendebant, quod cum Bernardus condemnatus fuerit non solum in pœnam triremium, sed etiam confiscationis omnium bonorum, & iudex appellationis in eo tantum quo ad triremes condemnatus, & transmissus fuit, malè iudicatum, dictamque pœnam triremium in pœnam exilij arbitrio Gubernatoris commutandam pronunciauerit censetur in reliquis priorem sententiam confirmasse, Butr. in cap. cum inter num. 26. versic. prædicta, & ibid. Imol. num. 12. versic. idem aduerte. Felyn. num. 13. de sent. & re iud. Bart. in l. 1. nu. 1. C. si aduers. rem. iud. & l. 1. C. si plures vna sent. Natt. consil. 484. num. 20. Alex. cons. 49. num. 1. & 2. lib. 7. Rot. decis. 22. de appell. in antiq. eoque magis, quia vsus fuit dictione taxatiua tantum, Abb. d. c. cum inter. colum. penult. in princ. versic. tertius casus, & ibi Felyn. num. 11. vers. fallit quinto. Bald. in d. l. 1, num. 3. in fi. C. si aduers. rem iudicatam. Atque hinc inferebant, quod sicuti Bernardo obstaret clausula sublata respectu commutationis pœnæ corporalis, ita etiam pariter ei obstat respectu pœnæ confiscationis, cum vtraque eadem sententia comprehendatur, & vigore vnius commissionis ab eodem iudice emanauerit.

3 Verum is non obstantibus Domini contrariam sentētiam amplexi sunt. Nam dicebant, quod ex ipsamet serie facti supra relati luculenter apparet, diuersas adfuisse commissiones, & priorem quidem, in qua nulla legitur clausula sublata, appellationem à pena confiscationis, alteram verò, in qua adest d. clausula, appellationem Bernardi à pena corporali tantum continere: Vnde cum certi iuris sit, clausulam in vna commissione appositam non extendi ad aliam omnino diuersam, ex allegatis per Rum. cons. 70. nu. 17. lib. 5. quem refert, & sequitur Gabr. de claus. conclus. 3. n. 84. in 4. limit. non videbatur vllo modo obstare Bernardo d. clausula sublata, quin absque alia præuia oris aperitione appellationem à pena confiscationis prosequi possit.

4 Neque prædictis refragari putabant, quod Pontifex videtur voluisse vtramque causam vnica, & posteriore quidem commissione comprehendere, & præsertim, dum in ea mandauit fiscū, & alios de Cincijs, qui in causa confiscationis tantum, non autem penæ corporalis interesse habebant citari, quia placuit responsio quod, scilicet ex lectura ipsiusmet commissionis apparet illā fuisse restrictam ad causam appellationis à solo Bernardo ratione penæ corporalis interpositæ, nam licet in ista posteriori fiat mentio etiam prioris commissionis, atque hinc Pontifex motus sit ad committendum eidem Gubernatori etiam causam appellationis à pena corporali, nihilominus hanc solam comprehendi in ista posteriori commissione apertè demonstrant verba ibi. Et ideo cum minori partium dispendio, hæc etiam causa appellationis recursus, atque grauaminis respectu Bernardi ad triremes condemnati facile à te pariter cognosci poterit, atque terminari, &c. & ibi causam, & causas appellationis recursus, grauaminis in integrum restitutionis, quæ verba, cum sint singularis numeri non possunt ambabus appellationibus diuerso tempore, & à diuersis personis interpositis conuenire l. vbi numerus, ff. de testib. cum alijs congestis per Surd. decis. 210. numer. 9. Et dum Papa voluit etiam alios de Cincijs in hac causa citari, ideo fuit, quia cognitio causæ penæ corporalis erat absque dubio præiudicialis alijs de Cincijs respectu bonorū, quæ ad illos per fiscū peruenerant. Nam si Bernardum a crimine Parricidij absolui contigisset, eo ipso detegebatur iniusta confiscatio, & iure merito reuocanda, cum confiscatio præsupponat delictum, sine quo sustineri non potest.

5 Rursus visum fuit Dominus, quod dato etiam, quod clausula sublata de vna commissione influeret in aliam adhuc tamen non obstaret Bernardo respectu pœnæ cōfiscationis, eo quia articulus confiscationis videtur fuisse potius per iudicem appellationis omissus, & super pena corporali tantum pronunciatum. Regula enim, quod sententia in parte reformata censetur in reliquis confirmata, vltra alias limitationes, quas patitur, & doctè prosequitur

sequitur in sua allegatione D. Farinacius, fallit, quando ex ab initio sunt diuisæ, & limitationes, quæ loco positionũ habentur separatæ, vt post Innoc. & alios benè declarat Felyn. in alleg. c. cùm inter. de re iudic. tunc enim iudex potest super vno articulo pronunciare reliquis omissis. Quod etiam in proposito casu euenisse aperte colligitur ex ipsamet sententia, ponderando præsertim narratiuam ipsius, quæ multum confert ad cognoscendum quid contineatur in ea, & quod taxatiua tantum videtur potius adiecta pronunciationi iudicis, quam liberationi, & absolutioni, vt optimè aduertit idem D. Farinacius in supradicta sua allegatione, & quod denique in d. sententia nulla prorsus facta fuit mentio confiscationis bonorum, sed pęnæ corporalis tantum.

6 His aliqui ex Dominis addebant, quod quatenus articulus confiscationis esset comprehensus in sententia iudicis appellationis censeretur potius in ea Bernardus à d. confiscatione absolutus. Nam dum iudex declarauit Bernardum non meruisse, nisi pęnam exilij arbitrio Gubernatoris, tacitè videtur indicasse pęnam confiscationis male fuisse appositam. Sententia enim prout iuris est, declarari debet, & de iure non possunt bona publicari relegato ad tempus l. bona. in princ. ff. de iur. fisci l. relegatorum, §. ad tempus vbi Bart. & alij ff. de interdic. & releg. Verum in hoc Domini noluerunt pro nunc pedes figere. Iudicarunt enim particulari inspectione dignum, & Bernardo pro victoria præsentis dubij satis, super quæ esse superius deducta, cum quibus Domini vnanimiter transierunt.

EODEM.

DVNOZETTO.

Salernitana Contributionis.

Lunæ 12. Maij 1614.

SVMMARIVM.

Appellatio interposita coram Notario per dimissionem schedulæ appellationis, non dicitur legitima, quia appellari debet coram iudice, & non coram Notario, n. 1.

Notarius quilibet de stylo Curiæ in absentia Notarij causæ potest rogari de actibus iudicialibus ad referendum eidem causę Notario, n. 2.

Restitutio in integrum non impedit executionem rei iudicatæ, de qua notoriè constat in actis, n. 3. & 4.

DECISIO XXI.

1 Domini censuerunt constare de re iudicata, quæ sit exequenda, cùm à sententia lata in Rota non fuerit intra legitimum tempus appellatum, & ita transitum fecit in iudicatum, nec potest dici appellatum, fuisse, licet procurator Monialium schedulam appellationis vltima die termini, in manibus Notarij dicatur dimisisse. Debuit enim appellare coram iudice, & non coram Notario, prout de iure requiritur, ca. vt debitus, de appellat. c. cordi eodem tit. lib. 6. Vestr in prax. cap. 3. numer. 27. & 57. lib. 7.

2 Nec excusationes allegatæ à dicto procuratore Monialium visæ sunt Dominis releuantes, cum notoriè sit liber accessus ad Iudices, quorum benignitas, & facilitas omnibus Informantibus aditum præbet, & ex stylo Curiæ, quilibet in absentia Notarij causa, potuit rogare de dicta appellatione ad referendum. De iustitia verò sententiæ, stante decisione coram R. P. D. meo Vbaldo facta, Domini non dubitarunt.

3 Et licet causa restitutionis mihi commissa reperiatur, propterea executio non potest impediri, quia constat ex reuolutione actorum, & ex processu fuisse acceptatam pro parte Abbatis, & Monachorum rem iudicatam. Nam die 16. Aprilis anni 1613. fuit præfixus terminus Monialibus ad docendum de appellatione, eiusq; legitima prosecutione, ad effectum executionis sententiæ cum intimatione, deinde 22. eiusdem mensis, & 10. Maij sequentis, citatus fuit dictus procurator Monialium, ad taxationem expensarum, & relaxationem mandati, seu literarum executorialium tam pro sua, quam pro omnibus contentis in dicta sententia.

4 Quo posito fundamento non retardatur executio petita per commissionem restitutionis in integrum. Castren. in authen. quæ supplicatio. numer. 3. vers. vel dic melius. C. de precibus Imper offer. Ripa in l. 4. §. condemnatum. num. 30. versi. aliquando petitur restitutio. ff. de re iudi. Put. decis. 28. lib. 2. Rota diuers. decis. 346. num. 6. p. prima, fuit dictum in Bonon. de Ballis 19. Martij 1607. coram Reueren. D. Lug. dunen. & latissimè ac doctissimè coram R. P. D. meo Pamphilio in Ferrarien. Bonorum 26. Iunij 1613. Ex his vna tantum parte informante, cum procurator Monialium sæpe citatus informare neglexit, ita fuit decisum.

EODEM.

BVRATTO.

Barchinonen. Parochialis.

Veneris 29. Nouembris 1613.

SVMMARIVM.

Appellatio datur ab electione facta in concursu ad beneficia, tam ad effectum deuolutiuum, quam ad suspensiuum, num. 2. & 3.

Clericus in concursu ad beneficium admissus non recipitur, quando constat de irrationabili electione per rem indicatam, n. 4.

Spolium excluditur, vbi constat de non iure agentis, & de dominio rei conuenti per rem iudicatam, aliter secus, n. 5.

Constitutio appellationem admittens semper intelligenda est, ne permissa appellatio tollatur, n. 6.

Exequutio vltimæ sententiæ spectat ad iudicem, qui illam protulit, n. 6.

Intellectus ille semper vitandus est, per quem resultat absurdum num. 7.

Appellatio non datur à sententia, quæ celeritatem desiderat, & è contra, n. 8. & n. 12. Vbi de materia.

Verba Constitutionis, vbi sunt clara, non est vlterius disputandum, n. 9.

Casus omissus in Constitutione remanet in dispositione iuris communis. Declara, vt n. 10.

Constitutionis mens magis attendenda, quam verba. n. 10.

Ratio generalis reddit totam legem generalem, n. 11.

Extensio datur ex identitate rationis scriptæ in constitutione, n. 12. in fine.

Extensio datur ex identitate rationis, quando illius ratio est tantum vnica, quæ propterea habetur pro expressa, numero 13.

Beneficij concursus, quando fit, considerandi sunt vltra doctrinam, mores, prudentia, & alia ad Ecclesiam gubernandam opportuna, n. 14.

Ordinarius præsumitur instructus de vita, & moribus concurrentium ad beneficia, & de alijs vltra doctrinam requisitis, num. 14.

Electus in concursu ad beneficium ab Ordinario habet præsumptio-

ptionem pro se, nisi clarè doceatur de dolo, & irrationabilitate iudicij Ordinarij, n. 14.
Causa semel effecta appellabilis semper est appellabilis, numero 15.
Extensio de casu expresso ad casum similem non expressum in Constitutione conceditur, nu. 16
Præsumptio oriens ex sententia iudicis, an censeatur sublata per contrariam sententiam, n. 7.

DECISIO XXII.

1 PRæuio concursu ad Parochialem Sancti Stephani Granullorum Barchiononen. Diœcesis de mense Augusti anni præteriti vacantem electus fuit ab Ordinario Balthasar Mir, & ad Sanctissimum Dominum Nostrum pro collatione obtinenda remissus. Cum vero Fráciscus Domenech à dicta electione ad Metropolitanum Tarraconensem prouocasset, præuio nouo examine fuit electio primi iudicis reuocata, & ipse habilis declaratus, Mir verò inhabilis, à qua pronuncia Mir appellauit, & cum instaret eius supplicationem licet post Metropolitani sententiam signatam expediri, Domenech verò aliam per eum porrectam ad sui fauorem signari vigore literarum Metropolitani, Reuerendissimus D. Datarius transmisit ad me dubium in Rota proponendum, an esset relaxanda supplicatio signata ad fauorem Balthasaris, vel potius signanda porrecta per Franciscum. Quod resolutum fuit pro Balthasare.

2 Nam supplicationem Francisci non esse signandã Domini dixerunt, quia cum à sentẽtia Metropolitani Tarraconen. sit expresse cõcessa appellatio ex Cõstitutione fel. record. Pij V. super collatione Parochialium edita in vers. Et si quis à sententia, quæ intelligitur, tam quoad effectum deuolutiuum, quam suspensiuum. Gratian. consi. vltim. num. 16. & 17. lib. secundo. Paris. consil. 28. numero vigesimo secundo, & seq. lib. quarto. Rot. decis. 330. num. 4. par. 2. in nouiss. cum tamen sufficeret illam non prohiberi ad hoc, vt diceretur permissa. cap. omnis. can. ad Romanam. 2. quæst. 6. l. & in maioribus. & ibi glo. C. de appell. glo. vulg. in l. qui restituere, ff. de rei vendicat. sequitur ea pendente nihil innouari posse, c. venientes 19. de iureiur. cap. postoralis. 28. §. præterea, vers. nos autem de offic. deleg. tot. titul. ff. nil nou. app. interp.

3 Et si Bulla voluisset tollere appellationem suspensiuam à sententia Metropolitani, id expressisset, prout fecit in appellatione ab electione Ordinarij in versic. hæc tamen appellatio, ad tex. in l. vnic. §. sin autem ad deficientis C. de caduc. tollend.

4 Nec sufficiunt illa verba, constito de prioris eligentis irrationabili iudicio, eoque reuocato parochialis per eundem iudicem appellationis conferatur, seu conferenda remittatur, de quibus in vers. Vt autẽ. Quia clausula, cõstito, non refertur ad cognitionem, & reuocationem faciendam à Metropolitano, neque illi dirigitur. Vnde intrat conclusio, non posse dici constare de irrationabili iudicio, nisi per rem iudicatam. Ægid. decis. 103. Rot. decis. 79. n. sexto, & septimo, par. 2. diuersor. Facit tex. in l. furti. vbi glo. in versic. inter famosos, & Doctor ff. de his, qui not. infam.

5 Sicut licet dicatur constare de non iure agentis, & de dominio rei conuenti ad excludendum spolium per sententiam in petitorio, vt post Angel. Imol. Alexand. Socin. & Ias. Rip. in l. naturaliter, §. nihil commune, nu. 35. & 39. ff. de acquir. possess. qui de communi. Afflict. decis. 303. n. 1. Cæs. de Grass. decis. 141. alias 1. num. 7. de locat. Tamen hoc non procedit nisi vbi ista transiuit in iudicatam, quia tunc solum dicitur constare de non iure actoris, & iure rei conuenti. Bero. in c. literis, num. 4. versic. secundo quia. de restit. spoliat. Imol. in l. 1. num. 8. ff. de noui oper. nunc. Ias. consil. 9. num. 1. vers. item cum, lib. 3. Rota coram Robusterio in Cæsaraugustana Parochialis 16. Ianuarij 1589.

6 Vnde facultas Metropolitano concessa conferendi, vel remittendi pro institutione, post rem iudicatam est intelligenda, ne tollatur appellatio permissa ex eadem Constitutione, iuxta not. per Cyn. Angel. & Salicet. in l. ita nobis. C. ad legem Iuliam. de adult. & ne contrarietas in eadem Constitutione inducatur Abb. in c. gratum n. 2. & in c. super quæstionum in 3. notab. de offi. deleg. ita vt operetur Metropolitanum, vti Sedis Apostolicæ delegatum exequi posse suam sententiam reuocatoriam electionis Ordinarij in iudicatum transactam, cum alias executio spectaret ad iudicem, qui vltimam sententiam ferret. Bart. in l. à Diuo Pio, num. 15. vers. quæro, & reuoco ff. de re iudic. in l. præcipimus §. officijs, num. 1. in 2. notab. & num. 2. C. de appell. quem omnes sequuntur. Franc. in ca. Romana, §. fin. n. 31. versic. aliquando sententia diffinitiua, de appellat. Et sufficere debet, constitutionem hoc operari contra ius commune, licet posset etiam aliud. Grat. consil. 13. numer. 43. libr. 2. Gozzad. consil. 19. numero 5.

7 Eo magis, quia si aliter intelligeretur, resultaret hoc absurdum, executiones, & immissiones, iuxta varietatem sententiarum variari debere, modo pro electo ab Ordinario, modo pro electo à Metropolitano, seu iudice appellationis, & ideò intellectus iste vitandus est l. Saluius Aristo ff. de legat. præst. Rot. decis. 700. numer. 5. part. 2. diuersor.

8 Neque inconuenit, appellationem suspensiuam esse denegatam ab electione Ordinarij, & tamen concessam à sententia Metropolitani, seu iudicis appellationis reuocatoria, cum electio Ordinarij celeritatem desideret, & sic vigeat in ea ratio tollendæ appellationis suspensiuæ l. fina. ff. de appellat. recip. l. quisquis. C. quorum appell. non recip. cap. final. 2. quæst. 6. quod non est in sententia reuocatoria Metropolitani, sicuti ratione celeritatis nõ datur appellatio ab immissione hæredis scripti, dicta l. fin. ff. de appell. recip. d. l. quisquis, vbi Bartol. Bald. Salyc. & Castr. C. quorum appell. glo. in l. fin. in ver. missus, & ibi Bar. nu. 21. C. de edict. Diu. Adr. toll. & tamen datur, quando iudex pronunciat denegando immissionem, iuxta opinionem Angel. dicta l. quisquis, num. 3. quam se in sacris audientijs practicasse testatur Iacob. de Sanct. Georg. dicta l. final. n. 56. C. de edict. Diui Adr. toll. vbi Zuccard. num. 433. cum alijs per Menoch. remed. 4. adipisc. poss. quæst. 100. numero 876. Lancellot. de attent. par. 3. c. 28. numer. 89. Surd. de alimen. titu. 8. priuileg. 60. num. 26. in fi. & 27. quia scilicet cessat ratio celeritatis. Menoch. vbi supra. versic. ea est ratio, & eadem ratione fit eadem distinctio in sententia super alimentis, ad tradita per Surd. dict. priuil. 60. numer. 10. 25. & 33. versic. ideo non est curandum.

9 Supplicationem Balthasaris relaxandam dixerunt, moti ex d. Constitutio. versic. hæc tamen appellatio, cuius verba clarissima, & præcisa sunt, quod appellatio interposita ab electione Ordinarij interim non impediat, aut suspendat, quo minus electio per illum facta debitæ demandetur executioni. Et vlterius, quod prouisus ab eadem Ecclesia causa huiusmodi appellationis pendente non amoueatur, non est itaque vlterius quærendum. l. Gallus. §. si eius. vbi notat. Bald. in 2. not. ff. de liber. & posthum.

10 Non obstat, quod constitutio loquatur pendente causa appellationis ab electione Ordinarij, ibi, hæc tamen appellatio, & ibi, causa huiusmodi appellationis pendente. Ideoq; secus dicendum videatur ea finita, prout est per sententiam. l. 1. versic. recepta autem appellatio. ff. nil no. appellat. interp. vel casus iste dicatur omissus, & sic in iuris

tis communis dispositione relictus, ad vulgat.l. commodissimè.vbi Bar.ff.de liber.& posthum. prout ita Constitutionem intellexisse videtur Rota in causa Derthusen. Parochialis coram bonæ memoriæ Gipsio. 30. Martij 1584. Nam Domini respiciendam esse magis dixerunt mentem Constitutionis,quam verba,cum ex lege veniat, quod sumitur ex mente,l.nominis, & rei §. verbum & ibi Alciat. ff. de verborum significationib. l. cum mulier.la prima.ff.soluto matrimonio.Bart.in l. contra in princip. ff.de legat.quæ est verbis præferenda.l.non dubium.C.de leg.Bart.in d.l.contra.num.primo.etiam vbi est illis contraria.Dyn.in cap.final.de regul.iuris.in 6. Oldrad. consi. 103.num.5.

11 Ratio autem, ob quam Summus pontifex sustulit suspensionem executionis electionis Ordinarij,duplex reddi potest.Vna secundum Informantes pro balthasare, ne parochiales diu in suspenso maneant in maximum animarum periculum,de qua in versic.insuper.Quæ licet videatur apposita in capite distincto, negari tamen non potest huic etiam conuenire, ratio enim generalis reddit totam legem generalem.l.regula.§.cum quis. vbi Bart.in 2.notab.ff.de iur.& fact. ignoran. & in quacunque parte sit, numero secundo. Quæ ratio diutinæ vacationis tollẽdæ fuit maximè præ oculis habita,dum voluit Summus Pontifex concursum, & alia iuxta formam præscriptam ab Ordinario infra sex menses expediri, alias collationes ad ipsum deuolui.Vnde non mirum, si ab electione, tanquam celeritatem requirente, non detur appellatio suspensiua ex præallegatis.

12 Et hæc ratio celeris collationis parochialium consideratur etiam per canones, vt in cap. si Apostolica, 32.de præbend. damnosa est enim Ecclesiarum vacatio. capit. quam sit de elect.in 6.Rebuff.in concor.rub.de collation. §. si quis verò verb. ad alium superiorem. versic. nec. refragatur. Et militat etiam lata reuocatoria, ideo constitutio disponens non retardari electionem per appellationem habet locum,ne dum in prima, sed in qualibet alia appellatione ob hanc rationis identitatem,ne vacatio protelétur.Compostel.in cap.1.col.2.versic. Vnde etiam dicimus.de electio. in 6. dicens ita seruasse Innocent. & ibi Archid.colum. 3.in fin.versic.propter hoc.Ioan.And. colum.1.num.4.versic.plus dicit. Gemin.col.2.numer.4. post med.versic.imò plus. Anchar.sub n.3. vers.& sic exponas.Franch.sub num.5.versic.ad hoc,dicens,quod Doctores sequuntur gloss.in Clem.3.in verb.occansione.eodem titu.vbi Cardin. sub num.5.versic. quinto quæro. Anchar.sub num.4. Imol.num.40. versic. quinimo plus dicit.Vital.& Barbat.num.32. & in hac Bulla. Moder.super reg.8.glos.6.num.216. & seq.cumque hæc ratio scripta sit in constitutione, casus dicitur comprehensus per illius identitatem absq;alia extensione, gloss.in cap.1. de tempor.ordinan.in sexto.Oldrad.consil.185.in fine.Calder.consilio primo vt lit.pend.Bald.in l.illud, post nu.6. C.de sacrosanct.eccles.

13 Vel si secundum Informantes pro Francisco negetur rationem esse prædictam, quæ expressæ legitur, sed dicatur esse præsumptionem pro electione Ordinarij, tum ista tantum reddi posset,habetur pro expressa,iuxta gl in l.quamuis.vbi Bald.in princ.versic.& cum vna sola.C.de fideicomm.& ibi Adden.Castr.num.4.Ias.num.6.adeo vt ab ea,tanquam vnica licita sit extensio etiam in correctorijs.Castren.in l.si verò,§.de viro num.1. versi.idem si ratio.ff.solut.matrim.Adden.ad Bald.in auth.quas actiones litera E,& ibi Ias.num.22.C.de sacrosan. eccles.idem Ias. in d.l.quamuis, num.7.vers.2.C.de fideicom. cum concord.per Surd.decis.174.num.12.& 13.& decis.192.num. 15.& 16.

14 Et hæc præsumptio est adeo vehemens,vt non tollatur ex sententia reuocatoria Metropolitani,quia cum in electione ad Parochiales ex dispositione Sacri Concilij Tridentini,sessio.24.de reform.cap.18.versic.peracto,vltra doctrinam,sint etiam considerandi mores, prudentia, & alia ad Ecclesiam gubernan.opportuna, quia ratione dignior non simpliciter dicitur ille,qui doctior sit vel sanctior,sed is, qui iuxta munus, cui præficiendus, est aptior eius ministerio apparet, & hic est præferendus, vt ex sententia Diui Thomæ tradit Couarr. in reg. peccatum 2.p. §.7.sub num.4. versic.dignior vero.& dixit Rota in Beneuentana. Parochialis.13. Iunij 1590. coram bo. mem. Orano,& in Rauennaten. Parochialis.2. Decemb.1594. coram Illustriss.Arigonio,in Nullius Parochialis, seu cõcursus 4. Decemb.1611. coram R. P. Bononien. Ex quo censuit sacra Congregat.Illustriss. Cardinalium. Concilij interpretum præferendum eum,cuius mores noti,probatique sunt ei,cuius vita ignoratur,licet doctiori. Ordinarius præsumitur instructus de vita,& moribus concurrentium,& alijs vltra doctrinam requisitis tanquam eius diœcesanorum.Cardin.in Clem.1.numero 20.versic.sic autẽ. vbi Anch.nu.7. vers.& hoc ideo de sequestr. poss.& fruct. Veral.decis.406.par.2.Put.decis.395.num.2. lib.3.& consideratum fuit in terminis huius Bullæ in dictis Rauennaten.coram Illustrissimo Arigonio, & Nullius coram Reuerendiss. Bononien. Metropolitanus verò per nouum concursum non potest certior fieri, nisi de doctrina, & sic cessat in eo præsumptio, vel saltem non æque viget. Et adeo præsumitur pro iudicio Ordinarij,vt debeat clare doceri de dolo,& irrationabilitate illius,vt tenuit Rota in Camerinen.Concursus 19.Decembris 1603.coram Reuerendiss. Attrebaten. & in Sabinen. Concursus 6. Aprilis 1609. coram Reuerendiss. D.meo Damasceno. Et si quælibet ex prædictis rationibus de per se sufficit, tanto magis simul iunctæ, exemplo duorum vinculorum,quæ magis stringunt.c.1.de treug.& pac. cum similibus.

15 Præterea etiam si constitutio esset restricta ad primã appellationem, tamen cum à reuocatoria sententia detur appellatio, quoad vtrumque effectum, vt firmatum fuit, perinde est illa interposita, ac si essemus in casu verbis expresso,ante scilicet latam reuocatoriam,quę habetur pro extincta inspecto præsenti statu,iuxta text.in l. 1.in fine,& ibi glos.ff.ad Turpill.l.2. versic.cæterum, ff.de pen. Bald.in rubr. C.de appellat. numero 2. & leg.ita demum numero 2. C. de procur. Roman. post Imol.in l.1. num.30. vers. quo ad secundum vbi Alexand. numero 2. Ias.numer.9.Rip.numer.10.ff.de re iudic.de communi Felyn.in rubr.de appellat.sub num.1.colum.4.vers. & adde, & in cap. pastoralis 18. numero 14. versic.conclusio sit de offic.deleg.vbi Adden.de communi dicit veram.Alex. consi.36. n.6.lib.4. & communem consil.188. nu.10.lib.2.

16 Et ideo licet verba constitutionis videantur restricta ad appellationem ab electione Ordinarij, tamen non excluderentur casus similes gloss.in l.ob æs.in ver.alienum. in princ.& ibi Salyc.C.de præd.minor.& in l.serui nomine. vbi Bar.num.3. ff.de vsucap.glos. vulg.in l.illud in verb.alia causa, & ibi Bart.in princip.C. de sacrosanct. eccles. præsertim in hac materia fauorabili diutinæ vocationis tollendæ. Bart.in d.l.illud num.3. Bald. numer. 6.in fine Castr.num.4. versic.hic est vna. Bart. in d.l.serui nomine, num.3. vel qui veniunt in necessariam expressorum consequentiam, ex quibus cessant dicta de casu omisso.

17 Neque etiam potest dici sublata, vel elisa præsumptio electionis Ordinarij per contrariam sententiam, iuxta doctrinam Card.in Clem.1.q 4.num.13.de sequestr.poss. & fruct. Nam in quæstione ibi posita per Cardinalem non minor militabat præsumptio pro secunda sententia quam pro prima pro possessione lata, sed eadem, cum vtraque esset lata in curia,vt ipse inquit, imò in terminis d.Clem.

d.Clem.ipsa prima sententia est,quæ parit sequestrum. Cassad.decis.1.eod.tit.sed in casu nostro negari, non potest, quin maior sit præsumptio pro electione Ordinarij,à qua non datur appellatio suspensiua, quam pro sententia Metropolitani, à qua datur quo ad vtrumque effectum. Et ideò sententia, quæ habet maiorem præsumptionem, habet aliquem effectum executiuum non obstante alia contraria,prout in terminis eiusdem Clem.primæ sententiæ lata in curia pro actore operatur effectum appositionis sequestri, quamuis adsint contrariæ in partibus pro possessore,& hoc ratione maioris præsumptionis pro ea, vt ibi explicant Doctores.

18 Prædictis ergo non obstat allegata decisio Dertusen. coram bon.mem.Gipsio vti simpliciter fundata in verbis restrictiuis,non considerata constitutionis ratione,& in qua Domini prius sustulerunt præsumptionem pro electione Ordinarij,quam resoluerunt fuisse gratificatoriam & iudicium Ordinarij fuisse suspectum, vt in decisione præcedenti de mense Decembris 1581.& per sententiam reuocarunt. Vnde considerarunt, quod nisi apponeretur sequestrum, facilè aperiretur via fraudibus contra mentem,& verba dictæ constitutionis, in versic.nos, ad quorum ibi,personis minus dignis, &c.Neque colligitur fuisse appellatum à secunda sententia lata in curia, quæ omnia cessant in casu nostro,in quo præsumptio viget manifestè pro electione Ordinarij. Adest eadem ratio exequēdi,& sententia reuocatoria non potest haberi in aliqua consideratione, tanquam extincta præsentaneo statu cōsiderato per appellationem. Et ita conclusum vtraque parte informante.

VBALDO. P. I. T. I.

Mantuana Bonorum.

Veneris 20. Maij 1611.

SVMMARIVM.

Decretum, in quo iudex pronunciat procedendum esse ad vlteriora,in examine dicitur interlocutoriam,& ab eo interposita appellatio non causat attentata, n.1.

Appellatione ab interlocutoria non obstante,potest iudex a quo recipere testes ad perpetuam rei memoriam, n.2.

Testes quos iudex examinari mandat, & eorum dicta poni ad partes dicuntur examinati non ad publicationem.

Sed ne probationes pereant, eosque examinare ad perpetuam rei memoriam etiamsi examinatio petatur ab Actore,num. 3.& 4.

DECISIO XXIII.

1 CVm Iudex delegatus ad recipiendum testes ad perpetuam rei memoriam pro parte D.Æmiliæ,fuisset interlocutus procedendū esse ad examen,prout processit, à quo decreto fuit appellatum ad A. C. & demum tota causa ad Rotam esset deuoluta, prætendebatur dictum examen fuisse attentatum,& reuocandum.Quare dato de hoc particulari dubio, Domini resoluerunt non constare de attentatis,quæ veniant reuocanda,quia tale decretum, per quod iudex pronunciauit procedendum esse ad vlteriora in examine videtur fuisse interlocutorium, c.significantibus,de nou.oper.nunc.Franc.in cap.cum cessante n. 49. de appell. vnde appellatio ab eo interposita non causauit attentata,cum adhuc non esset inhibitum, c.non solum.de appell.in 6.Guid.Pap.decis.136.n.10.Berous cons. 106. nu.9 lib.3 Lancell.de attent.appell.pend.lim.1.nu.6. Maran.de ordin.iud.par.6. in verbo. Et quandoq;appellatur, n.172.

2 Et in specie,quod non obstante appellatione ab interlocutoria possit iudex à quo, recipere testes ad perpetuā rei memoriam, tradit Felyn. in c.quoniam frequenter, sub num.4. vers.& vt intelligas, vt lit.non const. Marsil. sing.258.incipit plura, Maran.vbi supra n.206. Menoch. de recuper.remed.17.n.40.Lancell.dicta lim.1 n.7.& 8.& limit.38.num.1.& 2.& limit.43.num.3.& seqq.Vestr.in prax.lib.6.cap.2.n.4. Roland.consil.23.num.19.libro 3. & adducunt ad hoc Felyn. Marsil.& alij, Rotam decis.2. de testib.in antiq.quæ tamen loquitur de Iudice ad quem quod possit tales testes recipere, non autem de Iudice à quo, vt etiam aduertit Lancellot. dicta limit. 43. num.7.

3 Atque prædicta eo facilius videbantur procedere in hoc casu, in quo iudex non attulit parti præiudicium irreparabile, cum oppositiones, factas, pro parte D.Caroli contra dictum examen non reiecerit, sed reseruauerit suo loco, & tempore discutiendas, immo mandauerit dicta testium poni ad partes,ex quo apparet, fuisse illos testes examinatos non ad publicationem, sed ne probationes perirent, quo casu licet eos examinare etiam si examinatio petatur ex parte actoris, Bart.in l. in lege Aquilia si deletum sub numero 1.in primo casu ff. ad leg. Aquil. Corn.consil.172.numero 1.libro 2.quia parti non preiudicat,& saluæ sunt sibi exceptiones, & contra personas,& contra dictam testium. Rolan.dicto cons.23.sub num.22. libr.3.& tales testes ad partem positi habentur pro non examinatis. Vestr.in prax.lib.6.cap.2.numero 24. Surd. cons.311.num.74.lib.3.& omni casu poterant dicti testes suo tempore repeti, si superuiuerent. Lancell.dicta limit. 38.n.4.

4 Ex quibus cessant,quæ ex aduerso adducuntur,de grauamine illato ex dicto decreto,cum potuerit Do.Æmilia statim agere via ordinaria, & testes formiter inducere vnde non videbatur sibi fuisse concedendum remedium extraordinarium examinandi ad perpetuam rei memoriam,Ioan.And.in cap.significauit,num.16.& ibi Addent. in litera cap.de testibus, vbi etiam Felyn.num.6. vers.secunda conclusio,cum alijs allegatis, cum ex prædictis appareat,nullum fuisse parti illatum grauamen. Vltra quod dicebatur ex potentia,& oppositionibus aduersarij nunquam potuisse deueniri ad litis contestationem. Ideoque iustam fuisse datam occasionem D. Æmiliæ petendi dictum examen ad perpetuam rei memoriam, Lanfranc. in capitul quoniam contra conclus.8. de prob. Gail. pract. obseru.libro primo, obseru.92. numero 12. Cætera quæ opponebantur circa nullitatem, & iniustitiam dicti decreti, non videbantur esse præsentis inspectionis, in qua solum agitur de attentatis. Et ita decisum.

EODEM.

CAVALERIO.

Fauentina Successionis.

Veneris 20. Iunij 1608.

SVMMARIVM.

Sententia transit in iudicatum, quando appellatio non fuit interposita à legitima persona,& quando non fuit reditum pro Apostolis n.1.

Sententia contra sententiam, quæ prius non fuit reuocata, non valet. Declara dummodò fuit oppositum de prima sententia. Item declara, nisi secundus iudex exprimat se pronunciere. vt in prima, n.2.

Hæreditatis petitionis iudicium requirit rei conuenti possessionem.

nem, Declara, vt numero 3.
Confessio facta in precibus plenè probatè contra supplicantem, num.4.
Possidere dolo desiens tenetur interdicto, Quorum bonorum, potestq; conueniri, ac si possideret, n.5.

DECISIO XXIV.

1 PLacuit Dominis decisio alias in hac causa facta sub die 24. Nouembris 1604. coram Illustrissimo Domino meo Cardinali Mellino, in qua determinatum fuit constare de re iudicata, quia appellatio non fuit interposita à persona legitima, & quia non fuit reditum pro Apostolis, vt latius in dicta decisione, à qua non putauerunt esse recedendum.

2 Quo verò ad nullitates, quæ opponebantur, non visæ sunt releuantes. Nam quo ad primam, dum dicebatur sententiam Rotalem esse nullam, tanquam latam contra aliam sententiam latam in partibus ea non reuocata, & ideò videtur sententia contra sententiam. l.1. C.quand. prouoc.non est necess. Cassad.decis.1. num.4. de sequestr. possess.& fruct. Gabr.consil.54. numero 8.lib.1. Bona visa fuit responsio, non constare in actis fuisse oppositum de sententia lata in partibus, vt dicit ibidem Gabr. & Pedemont, decis.1.num.49. & fuit dictum in vna Perusina executionis 26. Martij 1593. coram R. P. D. meo Decano. Præterea Illustrissimus Dominus meus Cardinalis Pamphilius, qui sententiam protulit, expressit in ea, se pronũciare in prima instantia, & ideò non tenebatur aliam sententiam reuocare. Gbriel.vbi supra, numero quinto, & 8. vbi refert Felyn. in cap. inter monasterium. de senten. & re iudic.

3 Minus visa fuit obstare secunda prætensa nullitas deducta ex eo, quod cum fratres Sancti Dominici non possiderent, non videntur potuisse condemnari in iudicio petitionis hereditatis, quod requirit rei conuenti possessionem. Bart. in l. vltima, num.5. C. de edict. Diui Adr. tollen. Ang. Aret. in §. quadrupli numero 55. Instit. de action. Menoch. de adipiscend. remed.4. numero 47. Quia vt benè dicitur in decisione Illustrissimi Mellini, cum sententia non contineat condemnationem in certis bonis, sustinetur respectu eius portionis, quæ à Monastero possidetur, & postea in executione declarabitur, l. regulariter, & lege licet minimam, vbi Bald. ff. de petit. hæredit.

4 Quod autem fratres possideant hæc bona, constat ex ipsorum confessione in præcibus insertis in Breui Clemẽtis VIII. fel. record. per quod causa committitur Episcopo Cesenaten. vbi fatentur fratres se fuisse immissos, & ad præsens reperiri in possessione omnium, & singulorum bonorum hereditariorum. l. cum precum. C. de liber. caus. & quod talis confessio Syndici præiudicet monasterio. Dec.cons.293.n.4 Roland.cons.70 n.4.vol.1. Natt.cons. 141.n.22.

5 Nec etiam visum fuit obstare, quod dicebatur, confessionem hanc fuisse erroneam, vt dicitur apparere ex eo, quia Bartholomea postea egit contra alios tertios possessores ex quo resultare videtur, quod non fratres, sed illi Tertij possiderent. Quia non propterea sequitur, quod fratres non possiderent aliquam portionem. Et potuerunt etiam bona hæreditaria possidere, quo casu tenentur interdicto, quorum bonorum. l.1. ff. eodem. Paria enim sunt possidere, aut dolo desijsse possidere cap. pro possessore de regul. iur. in 6. l. qui dolo l. parem. ff. eodem titul. & ideo potuerunt conueniri petitione hæreditatis, ac si possiderent. l. nec vllam. §. vltimo. leg. etiam §. Item si quis ff. de petit. hæred. Pretium enim in tali casu succedit loco rei, l. si & rem. ff. eod. l. vltima, §. vltimo. ff. de legat.2. Alexand. consilio 124. num.10. lib.4. & fuit dictum in vna Romana Palatij 8. Martij 1577. coram bonæ mem. Lauretano. Quæ tanto magis procedunt, cum Bartholomæa protestata fuerit, se agere contra alios sine præiudicio iudicij inchoati contra fratres Sancti Dominici.

6 Quo verò ad secundam partem dubij, super quibus bonis sit facienda executio, Domini dixerunt, esse particulariter videndum.

EODEM.

REMBOLDO.

Argentina Commendæ.

Mercurij 14. Maij 1614.

SVMMARIVM.

Appellatione decreta sententia executioni demandanda est, numero 1.
Auctoritatem in facto proprio quis interponere non potest, numero 2.

DECISIO XXV.

1 DOmini dixerunt, inhibitionem non fuisse à Rota sine fraude extortam, quoniam tacitum fuit, appellationem à sententia bonæ mem. Gipsij contra Præceptorem, & Conuentum Insulæ Viridis Argentinen. in Rota lata fuisse desertam ob non prosecutionem ipsius per plures annos, & insuper pro parte magni Prioris Alemani Commendatarij commendæ, de qua agitur, fuisse obtentam commissionem executorialem Reuerendissimo Domino Bononien. directam, atque in vim illius iam ante aliquot annos executoriales relaxatas, quę si expressa fuissent, vtique dictam inhibitionem vigore Commissionis prædictæ appellationis non concessisset. Deserta enim appellatione sententia est executioni demandanda capit. cum sit Romana, & ibi Francus. numero decimo quinto, versic. sed certè de appellation. late Modern. de attentat. secunda par. capit. duodecimo, ampliatione prima numero trigesimo tertio, & sequen. & propterea censuerunt Domini, dictam inhibitionem iure merito esse moderandam, ad tradita per Modern. vbi supra cap. 21. lim.7. & 12.

2 Et quia agentes pro magno Priore, & Moderno Commendatario instabant pro relaxatione nouarum executorialium, eo quod aliæ à Reuerendissimo Domino Bononien. iam relaxatæ directæ reperiuntur felic. recordat. Rodulpho Secundo Roman. Imperat. qui interea, Deo ita volente, diem obijt extremum, ideo facto, per me verbo in Rota memorialium die septima mensis Iulij præsentis anni Domini mandarunt nouas executoriales relaxari illasque Sacræ Cæsareæ Maiestati, nunc gloriosè regnanti dirigi, non obstante prætensa concordia inter magnum Priorem, & Conuentum dictæ Insulæ Viridis inita. Tum quia de dicta Concordia nunquam hactenus sufficienter fuit doctum, tum quia visum fuit Dominis, quod magnus Prior non potuisset in facto proprio authoritatem suam interponere Clem.2. & ibi Doct. de rebus eccles. non alienan. & executoriales alias relaxatæ remanent iustificatissimæ ex decisionibus, & sententia bonæ mem. Gipsij, contra quas nihil, quod releuet, deducitur. Et ita fuit decisum, &c.

EODEM.

EODEM.

PIROVANO.

Calaguritana de Branteuilla.

Veneris 9. Maij 1614.

SVMMARIVM.

Idonei æqualiter in examine reperti duo, si vnus eorum consequitur beneficium, non potest dici grauatus, nec à collatione potest appellare, n.1.
Appellationi censetur renunciatum, quando petitur id, quod in sententia pronunciatum est, n.2.
Appellatio à decreto examinis eorum, qui ad beneficium idonei vel non idonei reperti fuerunt, debet esse expressa, & tacita non sufficit, cum huiusmodi decreta habeant vim interloquutoriæ, n.3.
Appellatio à collatione beneficij non extenditur ad decretum factum ab examinatoribus, n.4.
Ordinarius ex duobus præsentatis ad beneficium æquè idoneis iudicatis in examine, potest vni potius, quam alteri gratificari, & vni, & non alteri beneficium conferre, neq; in hoc dicitur aliquem grauare, n.5. & n.7.
Citatio non est necessaria, vbi si quis citatus esset, nihil opponere poterat, nu.6.

DECISIO XXVI.

1 Visum est Dominis collationem factam ad fauorem Gasparis non fuisse nullam, neque attentatam, præcesserat enim relatio examinatorum, in qua tam Gaspar, quam Franciscus fuerunt renunciati idonei æqualiter ad simplicia, & exinde beneficiati vtrunque præsentarunt ordinario, iuxta formam Motus proprij Sanctæ memoriæ Clementis Papæ VIII. & procuratores tam dicti Gasparis, quam Francisci institerunt pro collatione, & ideo siue extraiudicialiter siue iudicialiter prætendatur fuisse processum, quia cessabat grauamen propter rationẽ æqualitatis, nõ videbatur remediũ appellationis posse deseruire. Osasch. decis. 61. num. 3. Surd. cons. 334. numero 1. vol. 3.

2 Et eo minus propter approbationem relationis ex instantia facta pro collatione vigore præsentationis, quæ sola sufficeret ad remouendum omnem appellationis effectum Crescen. de procurat. dec. 1. Crau. consil. 158. num. 3. Menoch. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 94. Surd consil. 104. num. 1. qui omnes affirmant, appellationi esse renunciatum, quando aliquid petitur vigore prioris sententiæ, vel decreti.

3 Nec responsio data pro Francisco, quod scilicet eadem die, qua petijt sibi fieri collationem petierit fieri nouum examen, quia simpliciter petijt sibi fieri collationem, & ad abundantiorem cautelam etiam fieri nouum examen, quæ reiteratio necessaria non erat pro substantia iudicij gratificationis coram Ordinario, neque quo ad ipsos beneficiatos, cum Franciscus in paritate cum Gasparo fuerit præsentatus, ex quibus sequitur, quod cum à sententia examinatorum non fuerit appellatum, nec decennium ad appellandum prodesse possit Francisco, tam propter approbationem, quam etiam ex eo, quod similia decreta, tanquam habentia naturam interloquutoriæ requirunt ad effectum, de quo quæritur, expressam appellationem, vt fuit resolutum in Calaguritana beneficij de Zurbano. 29. Octobris 1608. 4. Nouembris 1609. 13. Ianuarij 1611. coram bon. mem. Penia, vt inde processus ad institutionem, & collationem dici non possit attentatus. Scaccia de Appellatione.

4 Et quamuis postea fuerit appellatum à collatione, & alijs decretis, effectus tamen illius appellationis non trahitur ad relationem examinatorum, nec ad electionem examinatorum, tanquam ad actus iam approbatos, & ratificatos, sed sustinetur, quo ad actum collationis, quatenus de iure sit admittenda.

5 Cæterum, nec eam esse admittendam Domini existimarunt, quia non datur considerabile grauamen pro Gasparo pro sustinenda appellatione, dum Ordinarius potuit eligere idoneum omissis illis idoneis, & in hac parte gratificationis iudicium exercere, vt fuit firmatum in Rauennaten. Parochialis mensis Decembris 1591. coram Illustrissimo Domino meo Cardinali Arrigonio.

6 Et propterea cessant omnes nullitates, quæ opponuntur contra eandem sententiam respectu omissæ citationis, & celeritatis ad iudicandum. quia hæc omnia fuerunt sublata in supradictis Calaguritan. de Zurbano, in quibus fuit dictum, citationem non esse necessariam, quia contra gratificationem nihil poterat opponi, & iudicium contentiosum cessauerat, & factus erat locus voluntariæ iurisdictioni.

7 Vltimo pariter non videtur obstare defectus iurisdictionis Prouisoris non habentis facultatem conferendi iure deuoluto, cap. fin. vbi DD. de offic. Vic. in sexto. Quia ex facto fuit sublata difficultas, dum renunciantur pares, quo ad identitatem, & pares præsentantes, & Prouisor non se adstringit ad ius deuolutum, sed addit clausulam, & alids omni meliori modo, ex quibus patet respectu subiecti processus, sequutum fuisse magis iudicium gratificationis, quam iuris deuoluti, & voluisse omni meliori modo valere, quod sufficit. Et ita fuit resolutum.

VBALDO. P. I. T. I.

Augusten. Hospitalis.

Lunæ 21. Februarij 1611.

SVMMARIVM.

Sequestratio possessionis regulariter prohibita est, nu. 2.
Sequestratio possessionis conceditur in nonnullis casibus, de quibus, n.3.
Possessio probata per instrumentum alio non existente in possessione suffragatur ad quoscunque effectus, n.4.
Iudex ritè, & rectè procedens, potest per sententiam sua possessione possessorem priuare, n.5.
Possessio etiam naturalis perditur per immissionem factam à Iudice, & per violentam expulsionem, n.5.
Iudex seu exequutor habet præsumptionem pro se, quod ritè processerit, n.6.
Iudicem non ritè processisse, qui allegat, probare debet, numero 6.
Negatiua, vbi est fundamentum intentionis actoris, illa probari debet ab ipso actore, n.7.
Possessio iunior præsumitur clandestina, n.8.
Sequestratio possessionis non datur, vbi constat de possessione vnius ex partibus, n.8.
Possessor non tenetur docere de iure suo, sed ei sufficit vincere de non iure actoris, n.9.
Sequestrum possessionis non conceditur ad instantiam alicuius, qui non docet de iure suo, n.9.
Tertius non attentat, nec vitium litigiosi afficit, nisi partes litigantes, n.10.
Princeps nunquam dicitur attentare, n.11.
Vitium litigiosi, & attentatorum tollitur per sententiam, quæ

fecit transitum in iudicatum, numero 12.
Appellatio debet interponi coram iudice à quo, & non coram iudice ad quem, n. 13.
Appellatio interposita à non legitimo procuratore appellanti non suffragatur, n. 13.
Appellatio non suffragatur tertio appellanti pro suo interesse nisi de prætenso interesse doceat, nu. 14.
Inhibitio obtenta in vna causa non præsumitur attentata in alia, n. 15.

DECISIO XXVII.

1 FVit lata sententia per Vicarium Episcopi Augusten. contra Bernardum Gonnellam, quia illum priuauit regiminæ, & administratione Hospitalis Beatæ Mariæ de fontibus tinctis, alias ei commissa, de quo vti vacante per dictam priuationem fuit à Sede Apostolica prouisus D. Rodulphus Ausodius Canonicus Augusten qui vigore literarum Apostolicarum fuit etiam in possessionem immissus, sed Andreas Tillicinus, tanquam resignatarius Bernardi appellauit à dicta sententia priuatoria, tam nomine Bernardi, quam pro suo interesse, & literis etiam ipse Apostolicis expeditis eiusdem Hospitalis possessionem accepit. Quamobrem lite inter Rodulphum & Andream exorta, & pluribus sententijs latis in partibus, tandem causa in Rota introducta fuit dubitatum, an in dicto Hospitali esset apponendum sequestrum, & Domini vtraque parte informante negatiuè responderunt.

2 Fundamentum præcipuum fuit, quia sequestratio regulariter est prohibita præsertim lite pendente, l. vnica, Cod. de prohibit. seques. pecun. vbi gloss. Bald. numer. 2. Curt. num. 7. Salycet. num. 4. & alij DD. cap. 2. vbi gloss. in verb. sequestrari, & ibi Abb. num. 7. & sequentibus de sequest. poss. & fruct. glos. in l. si fideiussor, §. vltimo vbi Ias. numero 27. ff. qui satisd. cog. DD in cap. locupletari de reg. iur. in 6. & in cap. examinata de iud. Speculator, in titul. de sequestr. poss. & fruct. & numero 1. Paris. cons. 41. num. 17. & seqq. lib. 1. Alciat. cons. 37. num. 8. lib. 6. Iacob. de Aren. in tract. de sequestr. nu. 21. Angel. eod. tract. num. 2. & 4. Curt. eod. tractat. num. 6. Prosdoc. de Comitu in tractatu de differ. iur. Can. & ciu. numero 41. Foller. in tractatu de contract. censuali in verbo disponit, numero 2.

3 Et permittitur tantum in nonnullis casibus, qui enumerantur per gloss. & DD. in d. c. secundo de sequestr. poss. & fruct. & alijs locis citatis, quibus additur vnus casus in Clem. vnica de sequestr. poss. & fruct. vbi Card. Vital. & alij, Vestr. in praxi Rom. Cur. lib. 7. c. secundo, n. 1. & sufficit, dicere hunc casum non esse de illis, arg. l. patre furioso, ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris, l. obligationum §. placet ff. de act. & oblig. & in terminis sequstri. Paris. dict. cons. 41. n. 22.

4 Constat enim de possessione Rodulphi per publicum instrumentum, quam alio non existente in possessione certum est, suffragari ad quoscunque effectus, vt fuit sæpè decisum, & signanter in vna Hipporegien. Cappellaniæ 3. Martij 1478 coram Cantuccio, quæ est decis. 62. num. 1. par. 2. in impres. & Cosentina Parochialis 22. Iunij 1594. coram bo. mem. Card. Pamphilio.

4 Neque obstat, quod Bernardus eo tempore esset in possessione, & sic instrumentalis possessio Rodulphi non videatur suffragari, quia præterquam quod per annum antea fuerat priuatus per sententiam Ordinarij Augusten. dicto Hospitali, & eius possessione, à qua sententia non fuit appellatum, saltem legitimo tempore, & modo, vt infra dicetur, fuit etiam responsum talem possessionem à Rodulpho fuisse captam authoritate Executoris Apostolici, qui ritè, & iustè procedens, quatenus immisit Rodulphum in possessionem potuit priuare Bernardum possessione dicti Hospitalis, si quam habuisset, l. iustè possidet, vbi Bar. ff. de acquir. possess. Ang. in l. clam possidere §. qui ad nundinas numer. 2. in fin. & ibi Ias. nu. 20. Claud. de Seysell. & alij, ff. eod. tit. & idem Ang. in l. qui vniuersas, §. item cum Prætor. in fin. eod. tit. vbi dicit immissionem in possessionem factam auctore prætore idem operari, quod operatur violenta expulsio, per quam perditur omnis possessio, tam naturalis, quam ciuilis. Rot. decis. 802. nu. 6. & 7. par. 1. diuers. & d. decis. 62. num. 3. & 4. par. 2.

6 Neque obstat, quod dicitur executorem nulliter processisse non citato Bernardo, & sic non priuasse eum sua possessione, quia fuit responsum, vel quod præsumitur pro exequutore, quod ritè processerit, l. ab ea. in secundo responso ff. de probat. l. 2. ibi, quod non arbitramur, C. de offic. ciu. iud. Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 10. Surd. alios adducens decis. 106. num. 9. & cons. 39. num. 7. lib. 1. vel quod Rodulphus allegat suam possessionem, auctoritate executoris captam, per viam exceptionis ad excludendum intentionem aduersarij, qui est actor, & petit, apponi sequestrum super Hospitali, tanquam eius possessio sit vacua, & illa capta per Rodulphum sit nulla, non citato Bernardo, prætenso tunc possessore. Vnde ipse aduersarius, qui est actor, tenetur docere executorem nulliter processisse, vel transportare acta integra, ex quibus appareat, prætensus defectus citationis non autem Rodulphus tenetur ostendere cum validè processisse. Abb. in c. conquerente, num. 8. in fine de restit. spoliat. Surd. dicto cons. 39. num. 7. & seqq. lib. 1. & fuit latè deductum in causa Asculana prædij 27. Nouembris 1609. & 1. Martij 1610. coram R. P. D. Sacrato in causa Anconitana Spolij, de anno præterito, coram Domino meo Ludouisio.

7 Cum enim negatiua sit fundamentum intentionis actoris, illam tenetur probare, l. in illa vbi Bart. num. 5. ff. de verbor. obligat. & in l. ergo, numero 2. ff. ex quibus caus. maior. & in l. 2. numero 10. Cod. de iur. emphyt. Gab. in tit. de probat. conclus. 6. numero 1. Cæsar. de Grass. decis. 1. numer. 1. qui fil. sint legit. & in terminis fuit dictum in vna Lamacen. beneficij 21. Iunij 1596. coram Reuerendissimo Pacen. cuius copia data fuit, & quod non transportatis integris actis per allegantem defectum citationis non sit probata negatiua tenet post Corn. & Crauet. in terminis Rota decis. 636. numero 2. & 3. parte 1. diuers.

8 Cum igitur constet de possessione Rodulphi auctoritate Iudicis capta, & possessio Tillerij, tanquam iunior præsumatur clandestina, & vitiosa, cap. licet causam vbi DD de probat. Alex. cons. 110. n. 1. libro primo, & consil. 76. n. 8. lib. 2. & consil. 88. numer. 4. lib. 5. Rolandus cons. 9. n. 30. lib. 3. Rota decis. 27. num. 7. & decis. 506. num. 5. par. 1. diuers. & decis. 19. num. 1. part. 2. quam nec etiam ipse Tillerius ausus est defendere pro bona, & valida, merito Domini censuerunt denegandum esse sequestrum, quod non habet locum, vbi liquido constat de vnius ex partibus possessione. Bald. in l. quidam existimauerunt in fine, & ibi Ias. num. 4. vers. istud vltimum limitatur ff. si cert. petat. Idem Bald. in d. l. vnica sub num. 2. versic. & alia est C. de prohibita sequestratione pecuniæ. Dec. in l. final. numero 7. C. de edict. Diui Adr. tollen. Curt. sen. cons. 60. incipit, super, per tot. Mars. singulari 543. incipit, maleficijs, numero 3. Capic. decis. 96. num. 11. Plot. in tract. de in lit. iur. §. 3. numero 47. Menoch. de interd. retinendæ remed. vltimo, numer. 45. Conrad. ad l. vnicam C. si de momen. poss. fuin. 16. numer. 12. & fuit dictum in vna Bobien. Iuris patronat. 12. Ianuarij 1598. coram Domino meo Decano.

9 Quod eo magis habet locum in isto casu, in quo sequestrum

strum petitur à Tillerio, quia adhuc non docuit de bono iure suo, sed solum illud petit ex non iure Rodulphi rei, & possessoris, qui tamen non tenetur docere de iure suo, sed sufficit ei vincere ex non iure actoris, l.cogi.C.de petit.hæred. l.final. C.de rei vendicat. & in his terminis denegandum esse sequestrum fuit resolutum in dicta Lamacen.beneficij.coram Reuerendissimo Pacen. præsertim cum Rodulphus habeat duas sententias Canonizatorias suæ gratiæ, & reprobatorias gratiæ aduersarij vnam ab ordinario Hipporegien. alteram à Nuncio Apostolico Taurinen.

10 non obstat, quod prætenditur prouisionem Sedis Apostolicæ in fauorem dicti Rodulphi, & possessionem ab eo captam esse attentatam, quasi captam lite pendente, vel post interpositam appellationem, & ideo reuocandam iuxta decisionem 10.vt lite pendente innou.quia fuit responsum, quod aut attentata prætenduntur ex persona ipsius prouisi,& non adsunt, quia ipse nunquam fuit in lite, quæ erat inter Bernardum Ordinarium Augustensem, coram Metropolitano, & certum est, quod tertius non attentat, nec vitium litigiosi afficit,nisi partes litigantes, cap. Romana §. in aliam de appellat.in 6. Oldrad. consil.299. numero 3. Rota decis.3. vt lite pendente in nou. & decis.2. eod. titul. in antiq. Sarnen. de triennalib.quæst.4.numero 3.Felyn in cap.exceptionem. in 5.fall.de except.Mohed.decis.10.vt lite pendente, & decisione 21. de caus.poss. & propriet. Put.decisio. 74. num.2.lib.2.Lancell.de attent.tit.de attent.num.3.& 4. & sequentib.

11 Aut prætenduntur ex persona Pontificis prouidentis, & pari modo attentata non adsunt, quia Princeps non attentat. Ægid.decis.794. in fi.Rota decis.641. n.12.par. 1.diuers.& eius auctoritas tollit vitium litigiosi, iuxta Clem.1. in fi. vt lit.pend. Mohed.decis.9. alias 292.eod. titul.præsertim facta mentione litis, vt hic, ex qua videtur Papa voluisse disponere de beneficio, etiam vti litigioso. Rota decis.70. de rescript.in nou. Achil. decis.9. eod.tit.

12 Accedit,quod sententia priuatoria transiuerat in iudicatum,cum non esset à Bernardo, nec ab eius procuratore appellatum in tempore, & sic stante re iudicata non poterat dici possessio à Rodulpho capta lite pendente, quia res iudicata tollit vitium litigiosi,& attentatorum. Lancell.de attent.2.par.in tit.de attentatis lite pendente, n.213.& seq.

13 Non obstat appellatio interposita à Tillerio, tam suo, quam Bernardi nomine,quia respondebant Domini eam pati multos defectus,tum quia non fuit interposita coram Iudice, à quo, sed ad quem, contra dispositionem text.in c. vt debitus de appellat. vbi DD. tum quia non constat de legitimo mandato Bernardi ad appellandum eius nomine, l.2.§.1.ff.appellandum sit, l.1. ff.de appellat.recipiendis.

14 Nec Tillerius docuit de aliquo suo interesse, vt erat necessarium, quatenus proprio etiam nomine appellauit, vt per Contard.ad l.vnicam, C. si de moment.poss. limitat. 23. numero decimotertio, & sequent. Tum quia non fuit interposita intra decendium authent. hodie, C.de appellat.cap.Romana.§.si verò,&c.non solum, & vtrobique gloss. & DD. eod. titul. lib. 6. Et licet per Informantes pro Tillerio fuerit ad hæc replicatum, tamen videbantur Dominis, quæ dicebantur, requirere altiorem indaginem, & posse discuti in negotio principali.

15 Non obstat inhibitio emanata à Metropolitano, postquam dicitur capta possessio à Rodulpho, quia illa fuit in diuersa causa, nempè in causa, priuationis Bernardi, ratione ipsius delicti, & ideò non potuit causare attentata respectu Rodulphi,qui non erat in illa causa,vt supra dictum est.Lancell.de attent.post inhibitionem,lim.5.Vltra quod illa inhibitio Metropolitani,tanquam inferioris non potuit impedire executionem literarum Apostolicarum. Alciat.consil.48. num.8.lib.6. Lancellot.vbi supra, lim.20.

16 Non obstat c.cum vos,de officio ord.quia ille tex.procedit ob specialem rationem,quia Ecclesia carebat pastore,ideò interim deputatur Oeconomus,vt ibi. Sed in hoc casu Hospitale,non caret Rectore, cum de eo fuerit prouisus Rodulphus à Sede Apostolica,& ille cœperit possessionem,vt dictum est.

17 Demum non obstat sententia Metropolitani, quia ad effectum sequestrandi requiritur sententia lata in Curia contra possessorem. Clem.vnica de sequest. poss. & fructuum. Et fuit dictum in dicta Bobien.Iuris optan.coram D.meo Decano. Ex quibus Domini censuerunt non esse apponendum sequestrum, &c.

PAMPHILIO. P. I. T. II.

Placentina Archipresbyteratus.

Veneris 4. Iulij 1614.

SVMMARIVM.

Attentata lite, & appellatione pendente, reuocanda sunt num.1.

Appellatio non datur à collatione parochialis ad effectū suspensiuum. Declara, vt n.2.

DECISIO XXVIII.

1 PRo Informante nempè constare de attentatis, ita vt sit locus sequestro,quia à sententia ordinarij, qui declarauit Comitem Ricardum esse instituendum,pro parte Comitis Ranutij fuit appellatum,& propterea institutio, quæ illius vigore emanauit, lite, & appellatione pendente,vna cum possessione subsequuta est attentata, cap. non solum de appellat.in 6.c.2. vt lit.pend. eod.lib. Rot. decis.10.vt lit.pend.innou.cum similibus,& consequenter sequestranda. Cassad.dec.3.nu.6. de restit.spol.Caputaq. decis.157.par.3.

2 Non obstat,quod agatur de Parochiali,in qua non admittitur appellatio ad effectum suspensiuum ex dispositione Concil. Trid.sess.24. c.18. versic.in omnibus de reform.& ex Bulla Pij V.de conferend.Parochialibus. Quia placuit responsio, quod Concilium, & Bulla loquuntur quando facto concursu, appellatur à mala electione, non autem quando prout in casu isto agitur inter præsentatos,vel patronos laicos, super pertinentia iuris patronatus,& appellatur ab institutione facta ad præsentationem alicuius ex patronis, quo casu possessio, per appellationem suspendi debet,vt de appellatione interposita à præsentato habente plures voces patronorum, tenuit Rota in causa Compostellana Parochialis 3. Iunij 1583. coram bo.mem.Cardin. Plato,& faciunt tradita in causa Lucana plebis 18.Iunij 1571. coram bo.mem. Cardin.Lancelloto, cum alijs relatis coram me in causa Toletana Parochialis 7.Iunij 1609.Et ita decisum &c.

EODEM.

BVRATTO.

Senen. Bonorum.

Veneris 4. Iulij 1614.

SVMMARIVM.

Attentata appellatione pendente, & post inhibitionem, reuocanda sunt, n.1.
Rescriptum subreptitium non est ipso iure nullum, sed ope exceptionis annullandum est, numero 2. Declara, vt numero 3.
Rescriptum auocatorium causæ à Rota si subreptitium est redditur ipso iure nullum, n.4.

DECISIO XXIX.

1 FVit dictum, constare de attentatis commissis per Venturam in capienda possessione bonorum, de quibus agitur, vigore sententiarum ad eius fauorem latarum, pendente appellatione Monialium, deinde in Rota commissa, atque inhibitione ab hoc Tribunali expedita, & in partibus in præsentia eiusdem Venturæ præsentata, quæ propterea veniunt in primis & ante omnia reuocanda, ad regulas vulgares, & ex facultate in vltimo rescripto à Ventura impetrato attributa.

2 Non obstat, possessionem fuisse captam in vim mandati Archiepiscopi Florentini delegati pro exequutione sententiarum ad fauorem Venturæ latarum super successione ab intestato sororis Domitillæ excluso Monasterio, ex quo rescripto Apostolico tributa fuit iurisdictio, cum non fuerit coram eo iudice oppositum de obreptione, & litis pendentia in Rota. Innocent. in c. cum M. Ferrariensis in fin. de constit. Et rescriptum subreptitium non sit ipso iure nullum, sed ope exceptionis annullandum, c. cæterum, c. ad audientiam, il secondo cum ibi notatis de rescript. latè Paris. cons. 134. num. 17. & seq lib. 4.

3 Nam id posse forsan procedere Domini dixerunt, nisi rescriptum fuisset auocatorium causæ a Rota, quia tunc est ipso iure nullum. Bisign. decis. 13. de rescrip. Cassador. decis. 1. eod. tit. & decis. 2. num. 6. de appellat. Vestr. in praxi lib. 3. c. 9. nu. 3. Mandos. commis. 7. in princ. Rota apud bon. mem. Cardin. Seraph. decis. 763. num. 6. Et in Vrgellen. Archidiaconatus de Andorra, 13. Aprilis 1592. coram bon. mem. Penia, in qua fuit dictum, possessionem captam vigore Breuis obtenti non facta mentione litis in Rota pendentis esse prorsus nullam.

4 Mouit etiam DD. quod commissio pro exequutione sententiarum fuit clam extorta, postquam reiecta fuerit similis commissio in Signatura, Monialibus etiam tunc informantibus, proposita, & ita conclusum.

ORTHEMBERGO. P. I. T. I.

Romana Dotis de Trincijs.

5. Martij 1608.

SVMMARIVM.

Deserta causa appellationis ob non prorogata fatalia expirat iurisdictio iudicis ad quem. Declara vt non per hoc non possit cognosci de causa nullitatis, & notoriæ iniustitiæ, nu. 1. & 2.
Iniustitia æquiparatur nullitati, & nunquam transit in iudicatum, n.3.
Rei iudicatæ censetur renunciatum ab eo, qui patitur disputari super iustitia sententiæ n.4.

DECISIO XXX.

1 FVit resolutum sententiam esse confirmandam. Nam de iustitia, & validitate constat ex duabus decisionibus coram R.P.D. meo Ludouisio factis. Nec placuerit nullitates, quæ contra eam fuerunt appositæ, quarum prima est, quod fuerit lata deserta causa appellationis ob nō prorogata fatalia, quo casu expirat iurisdictio. Clem. si appellatione, & ibi glo. in verb. appellationis de appellat.

2 Fuit enim responsum, quod deserta causa appellationis adhuc durat causa nullitatis, & notoriæ iniustitiæ, æquè principaliter commissa, cuius instantia durat per 30. annos. Andr. Gayl. obseru. 135. n. 6. lib. 1. fuit dictum in Salamantina Abbatiæ, 14. Ianuarij 1545. coram Peregrino, quæ est diuers. 33. n. 6. lib. 3. par. 3. & in Placentina Parochialis de Malpartida 6. Nouembris 1602. & in eadem 1. Decembris 1603. coram bo. mem. Litta. Quare stante notoria iniustitia, sententia potuit reuocari etiam post lapsum fatalium in causa appellationis. Marsil. sing. 473. & fuit decisum in Corduben. Statutorum. Vener. 21. Iunij 1585 coram bon. mem. Gypsio.

3 Nec obstat res iudicata. Nam Rota prout alia suprema Tribunalia non attendit res iudicatas, quando constat de illarum iniustitia etiam, quod non sit notoria, & ratio est, quia iniustitia æquiparatur nullitati, & nunquā transit in iudicatam. Felyn. in c. super literis n. 15. de rescript. Cæsar. de Graff. decis. 2. n. 7. de solut. & fuit dictum in Bononien. de Principis 8. Nouembris 1577. & in Gadicen. Statutorum 19. Nouembris 1580. coram Illustris. Cardinali Seraphino, quarum prior est decis. 311. n. 2. par. 2. altera 644. par. 1. diuers.

4 Constat autem de iniustitia sententiæ, quia fundatur in Statuto populi Romani confirmato per Pium Quintum, quod postea fuit reuocatum per noua Statuta Vrbis, composita auctoritate Gregorij XIII. quam iniustitiam, cum creditores passi fuerint detegi non obijciendo de prima sententia ad impediendum litis ingressum, sed tolerauerint discussionem super prima sententia opponendo contra iura generalia declarando velle stare simplici copiæ, & disputando dubia super meritis, videtur renunciasse rei iudicatæ Put. decis. 202. lib. 2. nec non appellationi ab vlteriori processu, quo casu non solum confirmari, verum etiam infirmari potest. Felyn. in c. inter monasterium, num 23. de sent. & re iud. & Aret. in cons. 73. n. 4. vers. præterea. Dec. in l. res iudicata, num. 4. ff. de reg. iur. & fuit dictum coram me in Valentina Mercedis, Lunæ 6. Iunij 1605. Ideoq; causa grauaminis fuit nulla, friuola, & calumniosa, & merito R.P.D. Ludouisius dedit refutatorios. Put. decis. 400. n. 2. lib. 3.

BVRATTO P. I. T. II.

Boianen. Beneficij.

Veneris 6. Iunij 1614.

SVMMARIVM.

Possessio capta per procuratorem æquiparatur possessioni captæ per principalem, n.1.
Possessio instrumentalis sufficit ad concessionem mandati de manutenendo quando possessio est vacans, n.1.
Possessio capta pendente termino ad appellandum dicitur attentata, n.2.
Appellandi termino durante omnia attentata reuocantur, etiam quod in dicto termino non fuerit appellatum, nu. 2.

Appella-

Appellare debet quis à sententia contra eum lata, infra decem dies à die sententiæ, non autem à die notitiæ, quando fuit personaliter citatus, & sic fuit verus contumax. Declara, vt num.3.
Litigiosi vitium non inducitur per litem in Summarijssimo possessorio, n.4.
Litigiosi vitium non inducitur in causa beneficij, in qua non principaliter agitur, cuius esset beneficium, sed tantum agitur de iure præsentandi inter patronos, n.5.
Attentata lite pendente non sunt reuocanda, quando attentat litem ignorabat, n.6.

DECISIO XXXI.

1 Dixerunt Domini, manutentionem dandam Paulo Claudio, qui vti prouisus ab Ordinario per obitum Caroli de Niuersa vltimi possessoris de mense Septembris 1612. defuncti, mediante speciali procuratore 12. eiusdem mensis constituto possessionē adeptus fuit, vt ex instrumento 13. Martij 1613. Quæ idem operatur, ac si per ipsum Paulum capta fuisset, ad l. 1. §. per procur. & l. communis seruus ff. de acquirend. possess. & licet instrumentalis sufficit, cum possessio esset vacans ad vulgarem, l. prædia, & ibi not. glo. & Doctor. ff. eod. & quotidie in Rota practicatur, & tanquam anterior possessione Caraccioli est præferenda, cap. licet causam. cum ibi not. ff. de rescript.

2 Non obstat, quod Caracciolus vti præsentatus fuerit immissus in vim sententiæ Metropolitani latæ citato Paulo, & ideo videatur amissa possessio, & quæsita Caracciolo, ad l. iuste possidet. ff. de acquir. possess. quia cum fuerit capta possessio pendēte termino ad appellandum, nullius est roboris, tanquam attentata, c. non solum, de appellat. in 6. Et licet non fuerit intra decendium appellatum, reuocatur tamen per viam nullitatis, licet non per viam attentatorum, vt Rota passim seruat, teste Cæs. de Graff. decis. 2. num. 4. & 5. de appell. qui ita decisum refert, in Calaguritana Beneficij de Burgo 7. Maij 1574. coram bo. mem. Card. Seraph. inter impress. diuers. 406. num. 3. par. 1. Put. decis. 27. in fin. in nou. impress. lib. 1. & datur prius possidenti manutentio, vt fuit dictum in Ferrarien. Bonorum de Tassonis 26. Iunij 1613. coram R. P. Domino meo Pamphilio.

3 Nec dicatur, Paulum Claudium vti personaliter peremptoriè citatum dici verum contumacem, & sic appellare non posse, vel saltem ex obseruantia Rotæ, nisi appellauerit intra decendium à die sententiæ. Felyn. in cap. quo ad consultationem num. 28. de sentent. & re iudic. Vestr. in praxi lib. 7. c. 3. num. 21. Quia cum fuerit citatus in Ciuitate Neapolis, & sic in alieno Territorio, non videbatur contumax, nisi quo ad effectum, vt possit dari immissio in possessionem beneficij, non autem quo ad alios effectus contumaciæ. Soccin. in cap. sanè, num. 14. de foro compet. Vltra quod sententia potest etiam dici nulla, tanquam lata à iudice appellationis, cōtra sententiam latam in prima instantia, non solum illa non reuocata sed nec de ea facta mentione. Cassad. decis. 1. num. 4. de sequest. possess. & fruct. & tenuit Rota in Perusina Dotis 9. Aprilis 1607. coram bonæ mem. Pegna.

4 Minus obstat, quod etiam possessio Pauli fuerit attentata stante lite de anno 1607. inter prætensos patronos, & appellatione à sententia Ordinarij per Laudulphum, vnum ex præsentatis coram Metropolitano introducta, ad text. in cap. 2. vt lite pendent. in sexto, & in Clement. prima, eodem titul. & vtrobique Doct. Nam pro responsione dicebatur non constare, litem prædictam, fuisse talem, ex qua beneficium fuerit effectum litigiosum, immo decretum Ordinarij fuerit in Summarijssimo possessorio, & sic non potuit induci vitium litigiosi. Alber. in auth litigiosa, n. 1. in fin. & ibi Bald. & Angel. in princ. C. de litig. Cassad. decis. 6 nu. 2. de rescript. Neque impediri Ordinarius quem conferret. Cassad. decis. 4. in princip. vt lite pendent. Franc. in c. 2. in 2. & 3. notab. eod. tit. in 6. Mandos. in reg. 47. de subrog. q. 13. n. 4. vers. & quod beneficium. de communi Lancellot. de attent. p. 1. c. 3. n. 94. 95. & 135.

5 Neque in omnem casum constare videbatur, actum fuisse principaliter in ea lite, cuius esset beneficium, quia erat super iure præsentandi inter patronos, quæ non facit beneficium litigiosum. Et licet deinde prætendatur etiam inter præsentatos litigatum super titulo, non tamen constat, vt dixi hoc fuisse principaliter. Quod si fuit incidenter, beneficium non remansit litigiosum. Archidiac. in d. cap. 2. in verbo litigatur, vbi Franch. n. 3. vt lite pendente, de communi Lancellot. dicto cap. 3. num. 130. Quæ erunt plenius discutienda, vbi agetur de gratia Veterani, qui beneficium ex hoc capite litis a Sede Apostolica impetrauit, iterim vero non deneganda manutentio Paulo.

6 Nec etiam visa fuit attentata collatio Ordinarij ex eo, quod fuerit facta decima quinta Septembris 1612. cum tamen die duodecima præcessisset præsentatio Caraccioli coram Vicario, qui mandauerat apponi edicta, quia collatio facta fuit ab Episcopo in Vrbe commorante, quem non constat habuisse notitiam præsentationis, & decreti, prout dicitur actum factum lite pendente ab ignorante litem non esse attentatam. Late Lancellot. de attent. p. 2. cap. 4. limitat. 27. Et ita omnibus Informantibus conclusum fuit.

EODEM.
COCCINO.
Tullen. Parochialis.
Mercurij 28. Maij 1614.

SVMMARIVM.

Possessio per instrumentum dicitur probata, alio non existente in possessione, n. 1. Declara, vt n. 5.
Possessione quis priuatus non censetur per mandatum à iudice relaxatum nulliter. n. 2.
Absens condemnari non potest, nisi saltem fuerit per edictum citatus. n. 2.
Clericus ob non residentiam priuari non potest, nisi expectatus per sex menses. n. 2. Declara, vt n. 4.
Appellatio nunquid detur à sententia priuationis beneficij, ob non residentiam, ad effectum suspensiuum. n. 3.

DECISIO XXXII.

1 Visum fuit Dominis Desiderio dandum esse mandatum de manutenendo. Constat enim de eius possessione tempore litis motæ §. hodie. institut. de interdict. ex instrumento, quod alio non existente in possessione, sufficit l. prædia. vbi Bartol. num. 1. de acquir. possess.

2 Neque obstat, quod Desiderius fuit priuatus sua possessione, per ordinarium Tullen. & tradita possessio Nicolao, quia obiectum procederet, si ordinarius validè processisset, secus autem quando nulliter. Doctores in l. clam possidere. §. qui ad nundinas. ff. de acquir. possessione, prout processit in isto casu. Nam cum ageret contra absentem ad priuationem ob non residentiam, requirebatur trina citatio per edictum in loco beneficij, & postea tenebatur expectare per sex menses. c. ex tuæ. de cleric.

cleric.non resid.& fuit tale deductum in causa Terdonen. Præposituræ 1.Decemb.1600. corā me.quæ quidem expectatio per sex menses hic non adest,cum ordinarius in continenti processerit.

3 Minus facit, quod à sententia priuationis non datur appellatio ad effectum suspensiuum, iuxta dispositionem Sacri Concilij Tridentini, sessione.23. c.1 de reformat.& adest constitutio Pij V.n.64.Quia prædicta sententia fuit executioni demādata,& propterea si iudex nulliter processit,& Desiderius non habuit se pro spoliato, potest in causa appellationis petere manutentionem,vt in causa Nolen. Beneficij,coram me.

4 Neque prædictis resistit textus in c.ex parte,il primo, de cleric.non resident.quasi in casu illo non expectentur sex menses, quia in casu illius textus Decanus ab fuerat per decennium, & propterea eius nō residentia erat notoria, & mandatum de priuando processit à Papa, cui licuit præsumere Decanum habuisse dignitatem pro derelicta,quod tamen non licet inferiori,vt notat Abb.ibidem,n.4.& 6.qui num.7.in fine.dicit,ipsos inferiores debere seruare formam dicti cap. ex tua.de cleric.non resident.

5 Non obstat,quod Desiderius habuerit se pro spoliato, vt patet ex sententia Ordinarij Lingonen.ibi,nos dictum Desiderium redintegrauimus, & restituimus in personā, qualitates,beneficia,ac bona ab ipso ablata,&c.quia est aduertenda series facti. Desiderius enim antè sententiam priuationis fuerat excommunicatus per Ordinarium Tullen.& causa super ista excōmunicationis fuerat commissa Ordinario Lingonen. non autem causa super priuatione, & ideo ista sentētia per prædicta verba tollit effectus,quos parit excommunicatio,non autem videtur approbare,quod Desiderius habuerit se pro spoliato ob sentētiam priuationis, quia talis causa non fuerat introducta coram ipso Ordinario Lingonen.Et eodem modo respondetur ad narratiuam commissionis Rotalis, quæ narrat dictam sententiam Ordinarij Lingonen.

6 Quę dicuntur de recursibus habitis ad iudices laicos, placuit Dominis, quod Desiderius obtineret absolutionem,prout obtinuit,& sic cessat omnis difficultas,&c.

CARDINALE BONONIENSI. P. I. T. I.

Nullius, Canonicatus.

Lunæ 4. Decembris 1600.

S V M M A R I V M.

Appellare non licet ab electione facta ab Episcopo in concursu plurium ad Parochialem Ecclesiam, nisi constet, quod Episcopus dolosè,& irrationabiliter elegit, & iudicauit.n.1.

Clausula constito est conditionalis, & conditione non probata concessio locum non habet,n.1.

Episcopus in electione non facit, vt magis idoneus in concursu ad Parochialem,habeat præsumptionem pro se,n.1.

Concursus quando fit plurium examinatorum ad Parochialem Ecclesiam quæ qualitates sint attendendę, & quæ ponderandæ,n.2.

Imbecillitas oculorum nunquid operetur, vt in concursu ad Parochialem sit præferendus ille,qui magis videt,n.3.

Concursus vbi fit plurium examinatorum ad Parochialem sufficit,quòd Episcopus eligat idoneum etiam quod alter sit magis idoneus,n.4.

D E C I S I O XXXIII.

1 CVm vacasset Parochialis Ecclesia Sancti Alexandri Terræ Durantis, & in concursu idonei reperti, & approbati fuissent inter alios Iacobus Michelonus,& Benedictus Sauinus, Episcopus Semproniensis deputatus à Sacra Congregatione Concilij Tridentini elegit Iacobum vt magis idoneum, cui Abbas dictæ Terræ Durantis, ad quem ius conferendi spectat, Parochialem contulit. Benedictus à prætensa mala electione appellauit, & causam appellationis obtinuit committi Reuerendissimo Vrbis Vicario, qui decreuit nouum concursum, in quo cum Iacobus non comparuisset fuit Benedictus examinatus,& idoneus declaratus, & postea tulit sententiam, in qua declarauit bene fuisse appellatum ab Electione facta per ipsum Semproniensem, & collationem Iacobo factam reuocandam dictumque Benedictum esse ad Abbatem reuocandum, qui ei collationem faciat de edicta Parochiali. Fuit ab hac sententia appellatum pro parte Iacobi, & Causa coram me in Rota introducta, in qua cum dubitassem an sententia Vicarijs esset confirmanda,Domini vnanimiter responderunt,esse reuocandam. Cum enim ex constitutione Pij V. non concedatur simpliciter appellatio à iudicio Episcopi, sed tunc demum quando dolosè, & irrationabiliter iudicat, vt probant verba constitutionis expressa aliàs ad hoc ponderata in vna Rauennatensi Parochialis 2.Decembris 1592. coram Illustrissimo Domino Cardinali Arrigonio, & de nulla apparet irrationabilitate, & dolo Episcopi Semproniensis, quæ tamen liquidatio constare deberet,cum in dicta Bulla ponatur in conditione (ibi) constito de Prioris eligentis irrationabili iudicio. l.locus, & ibi not. ff.de condit.& demonstrat. Alex.in l.Imperator. sub n.4. 5.& ff.de leg.1. Dec. in rubr.de probat.num.153. & fuit dictum in vna Pampilonensis Beneficij 17. Mensis Maij 1577.coram Illustrissimo Domino Cardinali Blanchetto. Pro iudicio enim ordinarij præsumitur. cap.in præsentia.de renunciat.quod etiam colligitur ex dicta Constitutione,& fuit dictum in illa Rauennatensi,& quod de ordinario dicitur censuerunt Domini habere locum etiam in Episcopi Semproniensis subrogato propter litem inter Archiepiscopum Vrbinatem,& Abbatem Castri Durantis super iure instituendi concursus ad l.si eum,§.qui iniurarum,ff.si quis caut.

2 Non obstant qualitates cōsideratæ in Benedicto,quia illæ solæ non faciunt illum digniorem pro obtinenda Parochiali,quia intelliguntur cæteris paribus, & potuerunt præponderari qualitates,quæ concurrebant in persona Iacobi,quod esset Philosophus,Pęnitentiarius,Examinator Synodialis, & Doctor,quæ qualitas Doctoratus magna est,l.magistros.C.de profess.c.quanto.de magistr. & cuius ratione esset præferendus,vt fuit dictum in vna Ciuitatis Castelli Parochialis. coram bon. mem.Orano. 16.Iunij.1589.Vltra quod aliàs in Vrbe in concursu Benedicto aduersario,& alijs concurrentibus,fuit ad Canonicatum electus. Cum enim Episcopus eum elegerit,dicendum est cognouisse maiores qualitates in ipso concurrentes circa mores prudentiam, & alia, quæ vltra scientiam præ oculis habere debet in huiusmodi electione tam in iure communi. c. cum in cunctis. de election. quam ex dispositione Sacri Concilij Tridentini.cap.18. sess.24. sufficit enim quod possint in electo concurrere maiores qualitates ad excludendum dolum, quod satis est in hac materia,vt dicitur in illa Rauennatensi.

3 Imbecillitas oculorum, quæ obijcitur Iacobo non est talis, quæ reddat illum inhabilem ad curam, nec facit, quod Benedictus melius videns sit illi præferendus,non obstat quod Benedictus rexerit Ecclesiam Parochialem, quia hoc respicit illius sufficientiam, sed non concludit, quod in concursu veniat præferendus,vt fuit dictum in Beneuentana Parochialis 23.Mensis Iunij 1590.coram bo.me.Orano.

4 Dixerunt etiam aliqui ex Dominis sufficere,quod eligatur

gatur idoneus, & dignus, omisso etiam magis idoneo, & digniori. c.cum nobis, de elec.c.nisi cum pridem.§. pro defectu.de renunciat.c.fina. de presbyt. non baptiz.cum alijs bene adductis per Couarr.in regula peccatum.in secunda parte.§.70. numer.3.& 4.de reg.iur in 6.quia alias omnes electiones essent litibus, & controuersijs suppositæ,& in pluribus, præsentatis fuit decisum in vna Fauentina Iuris patronatus coram Reuerendissimo Domino Perusino octaua Mensis Iunij 1588. & in terminis nostris fuit etiam dictum in illa Causa Rauennatensi sæpius allegata. Et ita fuit decisum.

PIROVANO. P. II. T. II.

Toletana, seu Almerien. Decimarum.

Luna 15. Decembris 1614.

SVMMARIVM.

Iudex Appellationis potest cognoscere nedum super articulo super quo primus iudex pronunciauit, sed etiam super alio deducto in prima instantia, n.1. & 2. vbi præsertim quando vnus articulus venit in necessariam cognitionem, dependentiam, & connexitatem alterius.
Tertius habens interesse in causa omnino admittendus est n.3.
Iudex non potest causarum continentiam diuidere. n. 4.
Præscribi an possit ius exigendi decimas, perpetuo debitas numer.5.
Actore non probante reus absoluitur, & è contra.num.5.
Reus excipiens, & exceptionem suam non probans, actore plene probante suam intentionem condemnari debet, n.5.
Clausula cum omnibus incidentibus, dependentibus, emergentibus, annexis, & connexis, ac toto negotio principali adeò ampliat iurisdictionem iudicis, vt dubitandum non sit, quin totum negotium sit commissum.n.6.
Appellationis causa admittit probationes nouiter repertas, quia in ea habet locum Regula non deducta deducam, & non probata probabo.n.8.

DECISIO XXXIV.

1 POst resolutionem factam super irreleuantia primæ nullitatis specificatæ coram Nuncio, proposui disputationem super secunda, quæ deducebatur ex eo, quia fuerit sententiatum per Cantorem Granaten. Iudicem secundæ Instantiæ, nedum super Decimis, anni 1596. prout fuerat petitum, sed etiam super iure perpetuo Decimarum in futurum exigendarum, quod nunquam fuerit petitum,& de quo iudex pro sua iurisdictione cognoscere non poterat. Et Domini eam pariter non releuare censuerunt. Visum est enim de hoc iure perpetuo exigẽdi Decimas nouennas actum fuisse in iudicio primæ instantiæ, & potuisse agi, ac sententiam Prouisoris comprehendere nedum virtualiter, sed expresse condemnationem Decimarum in futurum, ad fauorem Ecclesiarum, & proinde deuoluta causa per viam appellationis ad Cantorem Granaten. deuoluisse etiam cognitionem articuli proprietatis Decimarum, tanquam non diuersam ab articulo pronunciato, & in hac parte iurisdictionem iudicis appellationis non deficere. Franc. in cap. vt debitus.n.5.in 8.notab.de appellat. Dec. in capitulo bonæ mem.sub n.19. versiculo, & ad hoc bene facit. eodem titulo de appellat. Vant. de nullit. ex defectu. iurisdict. ordin. numero 86. Surd.decis. 175.numero 1.& sequentibus.

2 Et quod actum fuerit in illo iudicio de iure perpetuo Decimandi, satis patet ex monitorio transmisso Alphonso Garciæ, & consortibus instante Martino Guizano conductore redditus Ecclesiastici septem nouennarum pro condemnatione, & solutione Decimarum, anni 1596. & item ex responsione incolarum de Seron facta Monitorio, in qua dixerunt, quod persoluerunt Decimas illis, ad quos illæ de iure pertinent, & spectant, nempe D. Marchioni de Villena Domino Status de Seron, ex quibus etsi incolæ non reuocauerint in dubium Decimas ab eis deberi, cum tamen opposuerint de pertinentia iuris Decimarum, & cognitio esset necessaria, tanquam de articulo præiudiciali ad causam exactionis, l.fundum, l. fundi, ff.de except. Crauet. cons. 280. num.1. Anchar.cons.62. num.1. latissimè Menoch.cons. 301.n.26.& seqq. sequitur dicendum fuisse actum tam de iure perpetuo proprietatis Decimarum, quam de iure eas exigendi propter necessariam cognitionem, dependentiam, & connexitatem, vt dicunt Boer. q.73.n.4.Zabarell.consil.29.incip.Iudex,n.5.& plenius Menoch.de arbit.casu 95.n.5.& 16.

3 Potuit etiam, vt dicebam, agi in hoc iudicio de proprietate iuris Decimandi, quia Bernardus Oeconomus Generalis Ecclesiarum venit ad causam defensurus conductorem,& allegauit ius Ecclesiarum, qui propter præiudicium, quod sibi euenire poterat, si conductor succubuisset, omnino erat in iudicio admittendus, c.vlt.vt lit. pend.in 6.Couar.pract. q.cap.13.n.22. vers. contrarium verò.Felyn.in cap.cum super,n.15.de re iud.Ioseph.Lud. dec.Perus.26.n.25.Surd.decis.60.n.6.

4 Demum sententia Prouisoris comprehendit hoc ius perpetuum Ecclesiarum exigendi Decimas tam virtualiter, quam expresse, virtualiter, quia causa huius tertij comparentis dicitur conuexa cum causa, & iure Conductoris, & ob id sententia super iure Conductoris infert ad determinationem iuris Oeconomi, & Ecclesiarum, ex quo non potuit à iudice diuidi continentia causæ, sed vtrumque simul debuit terminari, l.nulli. C.de Iudic.& ita in specie firmarunt Andr. Gail. lib.1. pract. obseru.c. 70.n.2.& Menoch.cons.488.n.4.lib.5.

5 Expresse autem dum declarat Oeconomum probasse suam actionem, & incolas non probasse eorum exceptionem, & proinde condemnandos ad soluendum suas Decimas nouennas, tanquam Christianos originarios, cessante enim probatione pertinentiæ decimarum inde resultabat ius liberum, & perpetuum Ecclesiarum exigendi Decimas cum non sint temporales, sed perpetuo debitæ Ecclesijs, ita vt contra eas nullo modo possint præscribi, Rebuff.de decim.quæst.13. num.43. & sæpe fuit resolutum, & exinde bene consequitur condemnatio, quia sicuti actore non probante reus est absoluendus,l.qui accusare.C.de edend.l. ei qui dicit, ff.de proba. Caputaq.decis.11.p.1.ita reo non probante suam exceptionem postquam actor plenè probauit, debet condemnari, l.1.& 2.ff. de excep.Cæs. de Grass.decis.2.num. 10.de prob.Crauet. cons.226.n.8. Rot.decis.628. n 3.p. 1. diuers. si igitur actum fuit coram Prouisore de iure perpetuo,& potuis agi,& sententia comprehendit,& determinat ius perpetuum exigendi Decimas, sequitur dicendum sententiam Cantoris Granaten. non laborare vitio nullitatis ex defectu Iurisdictionis, quia, vt dicebam, ad eum deuoluta est cognitio articuli, super quo fuit pronunciatum.

6 Accedunt etiam clausulæ rescripti appellationis amplissimæ, ibi, vna cum omnibus suis incidentijs, dependentijs,& emergentijs, annexis, & connexis, ac toto negotio principali, quæ adeo ampliant Iurisdictionem Iudicis ad quem, vt ambigendum non videatur, quin totum negotium principale sub ea comprehẽdatur. Franc. in cap.vt debitus,num.45.de appellat.Mohed.decis.6. de appell.Caputaq. decis.152.part.1. quod etiam fuit resolutum in causa Mediolanen. Cappellæ de Valdamo.3.Iulij,&

lij,& 6.Nouemb.1595.& in Cæsaraugustana Pecuniariæ 15. Iunij 1601. coram bo.mem. Cardinali Pamphilio,& Surd.decis.175.n.9. dicens idem procedere,siue sit bene, vel male appellatum propter stylum Curiarum, cui inhærendum est.

7 Et ex prædictis patet responsio ad obiecta Marchionis,cum neque secundum quid nullitas prædicta sit releuans per suspensionem negotij principalis in partibus, ex eo quod fuerit petitum in primis pronunciare super nullitate,& non fuerit pronunciatum,quia detecto,quod vere nullitas non subsistat potest iudex in negotio principali procedere vt fuit firmatum in tertia conclusione præcedentis decisionis, neque simpliciter erat releuans, quia verè non defuit iurisdictio, atteto tam iure deuoluto,quam ampliato,vigore clausularum rescripti appellationis.

8 Nec obstat, quod Cantor Granaten. iudex secundæ instantiæ dixerit in sua sententia. Et visis nouiter coram nobis deductis,& probatis per partes,&c.quia data iurisdictione bene intrat conclusio,non probata probabo,nō deducta deducam, etiam pro comprobatione iuris deducti, cogniti per iudicem à quo, nec iudex declarando, aut limitando priorem sententiam videtur inferre nouum grauamen,tribuens nouum ius appellandi,Couarr. pract.quæst.c.25.n.6.vers.at si tractemus. Anch.consil. 417.n.2. quinimo potest declarare id,quod fuerat omissum à Primo Iudice,Rot.decis.23.de re iudic.in nou.maximè cum proueniant, vt in præsenti, à necessario antecedenti, nempe à declaratione proprietatis Decimarum,quæ post se exigit condemnationem solutionis in perpetuum,secundum earum propriam naturam. Et ita fuit resolutum.

EODEM.

BVRATTO.

Ferrarien. pecuniariæ.

Veneris 14. Martij 1614.

SVMMARIVM.

Statutum prohibens appellationem, seu nullitatem,& restitutionem in integrum dicitur respicere decisoria iudicij, & non ordinatoria.n.2.

Statuto respiciente decisoria iudicij forenses gaudere non debent.n.2.

Æqualitas maximè in iudicijs seruanda est,num.3.

Appellare vbi licuit, vel non licuit vni ex partibus, ita & alteri parte licere,vel non licere debet.n.3.

Appellatio à nouo grauamine non deducto in primis sententijs, concedenda est.n.4.

DECISIO XXXV.

1 Latis Ferrariæ duabus sententijs ad fauorem Ceciliæ relictæ, quondam Ioannis Mariæ Baroni Veneti, contra Riccios, & litis consortes,super prioritate,& potioritate pro recuperatione eius dotis, in quibusdam orizijs, seu illorum pretio,per dictos conuentos eidem Ceciliæ restituendæ, ac alijs duabus super illarum exequutione vti conformium,& ex dispositione statuti, rem iudicatam facientium, Claudius pupillus de Banizatis, contra cuius authores fuerant in dictis sententijs reseruata iura condemnatis, pro releuatione, seu indemnitate, timens, ne per exequutionem sententiarum omne damnum in se retorqueretur, obtinuit in signatura sanctissimi, commissionem causarum præditarum in Rota, cum clausula de procedendo ad legitimam exequutionem ad fauorem hæredum Ceciliæ, pendente lite,defunctæ,& dato dubio, an esset locus exequutioni, fuit,nemine pro hæredibus prædictis Informante, negatiuè resolutum.

2 Quia licet ex statuto, lib.2.cap.66.à sententia in causa appellationis lata,siue in totum confirmatoria primę, siue in parte, pro parte, in qua illi conformis est non liceat appellare, de nullitate dicere, vel restitutionem petere: tamen cum videatur respicere decisoria, Franc.c.si duobus col.mihi 16.in fin. versic. sed statutum de appell. Aret.in c.quod clericus,numer.11. & seq.de for. compet. Socin.cons.195. n.2.lib.2. Dec.in c.Ecclesia Sanctæ Mariæ,num.157.de constit. Gozad.cons.76. num.15. non potest illo gaudere Cæcilia Forensis,licet Ferrariæ fuerit litigatum, cum in diuisorijs, non attendatur locus iudicij, Bald.in l.1.numer.58.& 59.C.de summa Trinit. Alex. cons.164.num.3.in 6.Marzar.cons.9.numer.9. & in hoc ipso statuto Ferrariæ Deci.consi.97.in princ.vol.1.crim. Tantoque.

3 Minus locum habere debet, quod nec contra Ceciliam, seruatum fuit, quæ secundo prouocauit, licet prius per duas conformes succubuisset, vnde si deinde duas pro se fauorabiles reportauit, aduersarijs quoque permitti debet appellatio, vt in iudicijs seruetur æqualitas, cap. non licet.de reg.iur.in 6. l.final.vbi Bald.C. de fruct. & lit. expens.idem Bald.consil.486. col.2. vers.4. pone. lib.2.& eo casu, quo licet vni ex partibus appellare. vel non,debet licere, vel non alteri. c.secundo.de mut.petit. Ruin. consil.85. in fin.vers. sicut ergo. lib.5. Bertazol. d. cons.15.in prin.& cons.469.num.13.vol.2.crimin.

4 Præterea certum est, secundam sententiam declarare pondus, valorem, & quantitatem oriziorum ad quam quilibet ex reis conuentis, teneretur, quod in prima factum non fuerat. Vnde ab hac liquidatione tanquam nouum grauamen inferente, permitti debet appellatio, Rota diuers.dec.103.in prin.par.1.Ex quibus resolutum fuit, locum non esse vlteriori exequutioni sententiarum, &c.

PAMPHILIO P. II. T. I.

Beneuentana Domus.

Veneris 4. Maij 1612.

SVMMARIVM.

Executio facta pendente termino ad appellandum reuocanda est.num.1.

Legatarius pro consequutione legati, via exequutiua agere non potest.num.2.

Appellari potest de iure canonico à quocunque grauamine etiam in possessorio.num.3.

Appellare, licet in remedio executiuo, quod datur pro vltimis voluntatibus.num.4.

Appellationis prohibitio vigore Ægidianæ non habet locum, quando agitur de rebus Ecclesiæ. n.5. Vbi etiam quod sufficit Ecclesiam esse actricem,licet reus sit laicus.

Ægidiana non habet locum stante nullitate, & iniustitia sententiæ,n.6.

Sententia dicitur nulla defectu citationis,quando quis est citatus generaliter ad comparendum,& non specifice ad sententiam.num.5.

Stylus non præsumitur,ideo probandus per allegantem, num.7. in fine.

Legatæ rei identitas concludenter probanda est antequam legatarius in illius possessionem immittatur,n.8.

Sententia sine actis non attenditur in Rota, quæ semper gustare

stare solet de illius iustitia. numero 9.
Appellationi renuntiare quis non potest in praeiudicium siue fideiussoris, seu defensoris. num. 10.
Nullitas executionis non sanatur per subsequentem actum. num. 10.

DECISIO XXXVI.

1 Dixerunt Domini exequutionem esse reuocandam, quia fuit facta pendentente termino ad appellandum. c. non solum. de appell. in 6. Guido Pap. decis. 74. in princip. Caes. de Grass. decis. 2. num. 5. de appellat. Modern. de attent. pend. term. ad appellan. p. 2. c. 11. in princip. & per tot.

2 Nec obstare, quod sententia fuerit lata in possessorio, ex quod fuit actum via executiua, quo casu, neque de iure ciuili, neque vigore Ægidianae, licet appellare, quia praeter id, quod secundum opinionem quam seruat Rota pro legato non competit via executiua, vt fuit pluries resolutum, & signanter in causa Hortana domus 24. Ianuarij 1605. coram R. D. meo Bonon. & in causa Romana spolij. 9. Iunij 1606. coram Illustriss. Card. Lancellotto.

3 Fuit etiam dictum de iure Canonico, quod in ciuitate Beneuentana est seruandum, dari appellationem à quocunque grauamine etiam in possessorio. Clem. 1. in fin. de sequestr. poss. & fruct. c. cum ad sedem, vbi latè. Abb. de restit. spoliat. Afflict. decis. 269. nu. 2. Couarr. pract. q. cap. 23. num. 8. versic. prima conclusio.

4 Et in remedio exequutiuo, quod datur pro vltimis voluntatibus, Contard. in l. vnic. nu. 6. limit. 3. C. de mom. poss. fuit dictum in causa Mediolanen. legati 30. Octobris 1585. coram bon. mem. Cardinale Pamphilio quod procedit etiam ad effectum suspensiuum. Contar. in d. l. vnic. limit. 3. n. 2. C. de mom. poss. & fuit dictum in causa Imolen. Legati. 24. Maij 1595. coram Orano, & in causa Rauennaten. Attentatorum. 20 Maij 1611. coram R. P. Domino Coccino.

5 Quo vero ad Ægidianam fuit responsum, illam non habere locum in casu isto, ex quo agitur de rebus ad Ecclesiam spectantibus, vt fuit dictum in causa Romana Saluiani interdicti. 12. Iunij 1589. coram Bubalo, & in dicta Imolen. Legati. 24. Maij 1595. coram Orano. Et ad hunc effectum sufficit, quod Ecclesia sit actrix, licet reus sit laicus, metimur enim ius ex parte actoris, Hond. consil. 20. n. 12. vers. 2. dicimus, & num. seq. lib. 2. qui refert plures decisiones Rotae, & fuit dictum in dicta Romana Saluiani interdicti 12. Iunij 1589. coram Bubalo.

6 Praeterea fuit dictum, Ægidianam non habere locum stante nullitate, & iniustitia sententiae. Corn. consi. 10. nu. 2. vers. nisi forte diceretur. lib. 4. Nat consil. 172. num. 4. & in specie de Ægidiana. Contard. in d. l. vnic. limit. 9. n. 22. Put. decis. 4. de Ægid. & fuit dictum in causa Romana Saluiani. 14. Decemb. 1598 coram Illustriss. Cardin. Lancell. & in Senogall. Spolij. 10. Ianuar. 1600. coram bon. memor. Pacen.

7 Nullitas autem clara deducitur ex defectu citationis ad sententiam, quae fuit simpliciter ad comparendum, non autem specifice ad sententiam, prout requiritur. Gloss. in Clem. saepe, verb. ad id, vbi Cardin. num. 9. Imol. num. 81. de verbor. signif. Rot. decis. 17. num. 2. de re iudic. in nou. & fuit decisum in causa Aretina Cappellaniae 5. Martij 1610. coram Illustriss. Cardinale Lancellotto. Nec videtur posse sustineri ex contrario stylo illarum partium pro Ecclesia allegato, quia non probatur prout probari deberet ab Ecclesia, quae illum allegat, Soccin. cons. 46. n. 51. vers. & ideo lib. 4. Dec. cons. 402. n. 11.

8 Iniustitia vero ex eo colligitur, quia praeterquà, quod vt dictum est, pro legato non competebat via executiua fuit dictum non fuisse in actis probatam identitatem rei legatae prout plene, & concludenter probari debet, antequam ad immissionem deueniri possit. Corn. cons. 144. n. 11. lib. 4. Aym. consil. 198. n. 4. Menoch. cons. 507. n. 4. lib. 6.

9 Minus obstare ea quae de notorio bono iure Ecclesiae dicebantur ex sententia lata in iudicio criminali, quae transiuit in rem iudicatam, & quod propterea appellatio, tanquam friuola in casu isto non esset admittenda, quia fuit responsum non constare de iustitia dictae sententiae. ex quo est sine actis, & tamen de eis constare deberet cum Rota non soleat attendere sententias aliorum iudicum nisi gustata illarum iustitia, maximè quod dicta sententia fuit lata in iudicio criminali, in quo agebatur principaliter de falsitate.

10 Nec demum obstare, quod Mariella contra quem fuit lata sententia appellationi renuntiauerit, quia non poterat illi renuntiare in praeiudicium authoris, & defensoris sui, quia ante renuntiationem venerat ad causam, & iudicium in se susceperat ex trad. per Felyn. in c. ex parte, il 2. n. 5. de rescript. & in omnem euentum, executio fuit facta ante renuntiationem, quae propterea non potest suffragari ad euitandam nullitatem iux. decis. Caes. de Grass. 2. nu. 5. de appell. & fuit dictum in causa Pampilonen. beneficij. de Tholosa. 16. Nouemb. 1607. coram Reu. D. meo Bonon. & alias saepe.

EODEM.

BVRATTO.

Terulen. Vicariae.

Veneris 28. Februarij 1614.

SVMMARIVM.

Institutio non dicitur diffinitiua, vel diffinitiuae vim habens, nisi quando fuit facta vocatis vocandis, & cum causae cognitione. num. 1. & num. 2. vbi quod idem est de institutione denegata.
Confirmatio facta sine contradictione, & causae cognitione non habet vim diffinitiuae, sed dicitur actus extraiudicialis, num. 1.
Argumentum ab oppositis valet, n. 2.
Verba iudicis sine causae cognitione prolata non habent vim diffinitiuae, praesertim vt faciant iudicatum, num. 2.
Incontinenti facta dicuntur fieri absque causae cognitione, numero 3.
Iudicium non dicitur, vbi non adest Iudex, & pars. n. 3.
Appellatio admittitur à quocunque grauamine etiam extraiudicialiter illato. n. 4.
Sententia, seu pronunciae natura non potest ex facto vnius partis immutari. num. 4.
Causa non potest per partes de ordinaria effici summaria. numero 4.

DECISIO XXXVII.

Dubitaui, an constaret de tribus conformibus ad fauorem Episcopi Terulensis super concursu faciendo ad Vicariam Sancti Andreae, & DD. negatiuè responderunt. Non enim habuerunt pro diffinitiua, vel vim diffinitiuę habente ad effectum, vt inter alias duas diffinitiuas super concursu faciendo subsecutas computari posset, responsionem datam 14. Nouembris 1600. à Vicario praesentationi coram eo factę nomine Portionariorum de Ioanne Cedrilla, quod non poterant praesentare nisi pręuio examine, & approbatione per examinatores Synodales, iuxta Sacr. Concil. Trid. dispositionem. Neque aliam

aliam 5. Iulij 1601. alteri præsentationi per obitum d. Codrillas, quod erat paratus præsentationem admittere seruata forma Concilij.

1 Nam sicut institutio non est diffinitiua, nec diffinitiuæ vim habens, nisi quando facta fuit vocatis vocandis, & cum causæ cognitione, sed interlocutoria, gloss. in cap. fin. in verbo inanes. de elect. in 6. quam sequuntur ibi Anchar. num. 4. versic. quinto quæro, & Franch num. 7. Lambert. de iur. patron. art. 4. nu. 6. q. 11. principalis secundæ par. secundi libri, prout etiam confirmatio facta sine cōtradictione, & causæ cognitione, non habet vim diffinitiuæ. Sed est actus extraiudicialis. Innoc. in cap. constitutis. il secundo column. 3. in princ. versic. illud tamen. de appellat. & ibi Butr. numero 9. vers. Intelligerem autem. & n. 17. versic. oppono, quod iustificetur circa fin. Abbas n. 14. vers. sed contra prædicta. Imol. n. 9. vers. In ea glo. circa fin. Bellam. n. 10.

2 Ita idem dicendum est de Institutione denegata arguendo ab oppositis. Et facit ratio verba iudicis sine causæ cognitione prolata, non habere vim sententiæ, & præsertim, vt faciant iudicatum, L. ex stipulatione. Vbi gloss. in verbo potuit, & Bartol. in principio. & in 2. notab. C. de sentent. & interloc. & est tex. in l. interlocutio 4. C. commin. epistol. &c.

3 Responsiones autem prædictæ emanarunt in continenti post præsentationem, & sic absque causæ cognitione. Bar. in d. l. ex stipulatione in fine, nemine vocato, & à Vicario nomine Portionariorum adito, non vti iudice, quod constet, sed vti habente facultatem instituendi præsentatum ab eis, & non interueniente Procuratore mensæ Episcopalis, & sic contradictore, adeo vt nec etiam possit dici iudicium. c. Forus. de verb. signific.

4 Neque obstat, quod Portionarij appellauerint à prædictis responsionibus, quia non exinde infertur eas fuisse diffinitiuas, vel illarum vim habuisse, cum ab omni grauamine etiam extraiudicialiter illato detur de iure Canonico appellatio. ex not. per Doctor. in d. cap. constitutionis. il secundo. de appellat. Neque possit pronuntiæ natura ex facto alicuius partis immutari, prout dicitur de natura causæ, quam partes non possunt de ordinaria summariam efficere. Cardin. in clemen. sæpe. nu. 13. quæstione 12. de verborum signific. Maranta in suo Speculo par. 4. dist. 9. n. 213.

EODEM.

MANZANEDO.

Calaguritata de Amuzzio.

Veneris 25. Maij 1612.

SVMMARIVM.

Appellatio interposita post decem dies non dicitur legitima, num. 1.
Tempus ad appellandum contra verum contumacem currit à die sententiæ, non autem à die scientiæ, n. 1.
Sententiæ notitia arguitur ex receptione alicuius rei vigore sententiæ, num. 2.
Appellatio debet fieri coram iudice. num. 3.
Paria sunt non appellare, vel minus legitimè appellare. numer. 3.
Apostolorum petitio est de substantia appellationis, n. 3.

DECISIO XXXVIII.

1 DVbitaui, an constaret de legitima appellatione, & de illius legitima prosequutione. Et Domini negatiuè quo ad vtramque partem dubij responderunt Cum appellatio fuerit interposita post decem dies. Vnde non fuit legitima, c. Romana. §. si vero. de appellat. Nec obstat, quod processum fuisset per contradictas, & sic in contumacia. Vnde decem dies essent computandi à die habitæ notitiæ sententiæ. Quia respondetur, quod cum personaliter fuissent citati beneficiati, & œconomus fabricæ, & decuriones Populi, & alij Ciues ad prosequutionem causæ, non comparendo fuerunt effecti veri contumaces, quo casu decem dies ad appellandum currunt à die sententiæ, non vero scientiæ, prout Rota obseruat, vt in decis. 16. circa finem de dol. & contum. in nou. Felyn. in cap. frequenter. numero 19. in fin. vt lit. non contest.

2 Vltra quod videbatur, quod verisimiliter potuissent habere notitiam d. sententiæ de anno 1605. propter intimationem executorialium, & propter receptionem summæ Ducatorum 809. quos habuerunt vigore d. sententiæ, & de quibus dederunt quietantiam Rectores, Beneficiati, & Capitulum d. Ecclesiæ. nec non Prætor, decuriones, & reliquæ personæ Regiminis d Loci. Nec non D. Maria Saenz de Venero Vidua quondam Ioannis de Varcitia, & Martinus de Ayala, Dominus domus de Saoria, & multi alij incolæ d. loci pro se, & nomine fabricæ Ecclesiæ, & vti illius administratores.

3 Vlterius quia prædicta appellatio non fuit facta coram iudice, prout fieri debuit, ad text. in cap. vt debitus honor. ibi coram eodem iudice, & cap. fin. de appellat. c. appellatio. eodem tit. in 6. Specul. eodem tit. §. qualiter, num. 8. Soccin. consil. 45. num. 1. lib. 1. Vnde habetur, ac si interposita non fuisset, cum paria sint non appellare, vel minus solemniter appellare. vt fuit dictum coram Domino meo de Vbaldis, in vna Mediolanensis, de Alepardis. 16. Ianuarij præsentis anni. Tum etiam quia nec Apostoli fuerunt petiti, qui sunt de substantia appellationis, Rot. decis. 50. n. 3. de appellat. in nou. Ex quibus sic fuit resolutum.

EODEM.

MANZANEDO.

Conchen. Decimarum del Campillo.

Lunæ 17. Decembris 1612.

SVMMARIVM.

Attentata non causantur per appellationem ab interloqutoria, nisi subsequuta inhibitione iudicis ad quem. num. 1.
Attentata non dicitur sententia lata post appellationem ab interlocutoria, si iudex ad quem non inhibuit. num. 1.
Appellatio dicitur deserta, si appellans non petijt Apostolos. num. 2.
Appellationis renunciatio inducitur per reditum ad iudicem à quo. num. 2.
Attentata non causantur ex appellatione nulla. n. 3.

DECISIO XXXIX.

1 PRoposito dubio, an sententia de partibus sit attentata. Domini amplexi fuerunt negatiuam, cum ex ea attentata prætenderentur, quia fuerat lata post appellationem interpositam pro parte Capituli à quodam decreto à Prouisore. Conchen. facto super decimis consignandis Tertiario deputato pro parte D. Episcopi, quæ appellatio à prędicto decreto interposita visum fuit, non potuisset operari, quod dicta sentētia sit attentata. Tum quia tale decretum fuit quædam simplex interlocutoria, à qua

1 qua licet de iure Canonico detur appellatio tamen illa non causat attentata, nisi subsequuta inhibitione iudicis ad quem, iuxta text. in c. non solum. de appellat. in 6. Ratio est, quia non suspendit iurisdictionem iudicis à quo, & sic talis sententia post d. appellationem non dicitur attentata. Verall. decis. 34. p. 1. Lancell. de attent. 2. p. c. 11. limit. 1. n. 1. & 24.

2 In nostro autem casu non apparet emanasse vllam inhibitionem a iudice ad quem, immo nec iudicem à quo cõstat appellationi expresse, vel tacitè detulisse vlterius, quia nec appellans petijt Apostolos, nec pro illis fuit reuersus. Vnde appellatio fuit saltem deserta. cap. 1. Vbi gloss. in verbo Apostolos, & cap. ab eo de appellatio. in 6. Clement. quamuis, eod. tit. l. eos. §. Apostolos. Vbi Bar. C. eod. tit. Maran. de ordin. iudiciar. 6. p. in verb. & quandoque appellatur. n. 208. & Rolan. decis. 50. de appellat. in nou. & fuit resolutum in vna Perusina de Vbaldis. 13. Iunij 1588. coram bon. mem. Cardinale Pamphilio, & in causa Foroliuien. de Torellis. 7. Nouemb. 1607. coram Reuerendiss. Lugdunen. & in Romana Pecuniaria. 27. Iunij 1611. coram Domino meo Vbaldo. Tum etiam quia idem Procurator, qui appellauerat, postea redijt ad eundem iudicem à quo. Vnde inducitur renuntiatio appellationis ad notata in cap. Gratum de offic. deleg. Put. decis. 380. lib. 1.

3 Tandem facit, quod prædicta appellatio fuit omnino nulla, cum fuerit interposita. 27. Augusti, & decretum fuisset factum septima eiusdem: Vnde appellatio venit post 20. dies elapsos à decreto, & sic post tempora data ad appellandum, & ex eo non potuit causare vitium attentati in sententia postea emanata. c. non solum. & ibi gloss. in verbo, infra decennium de appellat. in 6. Lancell. vbi supra, p. 2. c. 12. limit. 50. n. 1. & 47.

VEROSPIO. P. II. T. II.

Brixien. Canonicatus.

Veneris 21. Maij 1615.

SVMMARIVM.

Attentata dicitur possessio capta intra decem dies datos ad appellandum. n. 1.
Exequutor datus in forma dignum dicitur mixtus. n. 2.
Appellatio datur à sententia mixti exequutoris. n. 2.
Exequutor gratiæ certo modo impetratæ dicitur mixtus. n. 2.
Citatus in iudicio dicitur fuisse in causa. n. 3.
Attentata, vt non purgentur propter bonum ius attentantis, bonum ius debet esse clarum per rem iudicatam, vel partis confessionem. n. 4.
Possessio Canonicatus non capta capitulariter non suffragatur. numero 5.

DECISIO XL.

1 CLaudius Barbisonus impetrauit à Sanctissimo Canonicatum, de quo agitur, vti deuolutum ex prætextu, quod Augustinus Francisci Coradellæ coadiutor in habitu clericali non incideret, & præsentatis à dicto Barbisono literis suę prouisionis in forma dignum, & cum clausulis si ita est, ac dummodo non sit alteri ius quæsitum, Vicarius Brixien. pronunciauit illas esse mandandas exequutioni. Verum Constantinus Manerba, qui prætendebat in possessione dicti Canonicatus existere, tanquam ab Episcopo Brixien. per obitum Coradellæ prouisus, ab huiusmodi sententia infra legitimum tempus appellauit, sed appellatione non obstante Vicarius contulit Claudio Canonicatum, eiusque possessionem illi tradidit. Vnde cum instaret Constantinus in Rota pro attentatorum reuocatione, Claudius obtinuit à Sanctissimo mihi rescribi, vt constito de ipsius bono iure procederem in causa reiectis arbitrio Rotæ attentatis, quo stante propositi dubium, an intraret arbitrium, & Dominis placuit, vt Canonicatui sequestrum apponeretur. Nam quo ad Claudij possessionem, illa capta fuit infra decem dies ad appellandum, & propterea dicitur attentata. c. non solum. de appell. in 6. Clem. 2. vt lit. pend.

2 Nec potest controuerti, quin daretur hic appellatio, cum Vicarius Brixien. esset mixtus exequutor vti datus in forma dignum, & per hoc ab eius sententia super literarum Apostolicarum exequutione poterat appellari. Felyn. in cap. fin. n. 17. & 33. ad fin. versic. quarto aduerte. de præsumpt. Put. decisione 202. p. 1. diuers. Seraphin. decis. 817. in princ. part. 1. Cum præsertim ageretur de exequutione gratiæ, certo modo impetratæ. Seraph. decis. 1471. n. 1.

3 Non obstat Constantinum, qui non erat in causa, dare non potuisset de attentatis. Quia cum fuerit ille citatus ad instantiam Claudij, bene dicitur fuisse in causa. Clem. 2. vt lit. pend. Rot. decis. 42. n. 22. par. 2. Lancell. de attent. lit. pend. in præfatione. n. 28.

4 Nec valet dicere, sequestrum non esse decernendum ob prætensum bonum ius Claudij attentatis, cum eius prouisio, tanquam de beneficio affecto sustineatur. Nam ad hunc effectum illius bonum ius debet per rem indicatam, vel partis confessionem apparere. Ægid. decis. 103. Rot. decis. 3. de restit. spol. in nouis. Lancell. de attent. par. 3. c. 24. q. 1. num. 65. de quibus in præsenti casu non constat.

5 Quo vero ad Constantini possessionem, illa pariter non suffragatur, tanquam non capta capitulariter in Ecclesia Cathedrali, vt requirebatur. Cassad. decis. 8. de cau. possess. & propr. Put. decis. 20. lib. 2. Than. decis. 35. Vltra quod ista possessio fuit visa Dominis etiam turbida, quia propterea sequestrum esse apponendum censuerunt.

EODEM.

BVRATTO.

Foroliuien. Fideicommissi.

Luna 16. Iunij 1614.

SVMMARIVM.

Attentata cessant, cessante appellatione. n. 1.
Iudex deferendo appellationi abdicat à se iurisdictionem illam transferendo in iudicem ad quem. n. 1.
Attentata non possunt considerari respectu iudicis, qui post delationem appellationi nihil innouauit. n. 1.
Attentata non possunt considerari respectu partis, quæ ignorauit, quod iudex detulerit appellationi. n. 2.
Sententia interlocutoria exequutioni demandata non potest per iudicem in præiudicium partis appellatæ reuocari, n. 2.
Appellationis relationi consentire videtur pars appellata per impetrationem commissionis causæ appellationis. n. 3.
Attentata non possunt causari à procuratore absque speciali mendato. num. 3.
Filius quando possidet, est legitimus contradictor ad impediendam immissionem fideicommissarij ratione legitimæ sibi debitæ, nisi tamen fideicommissarius velit concedere retentionem pro legitima. n. 4.
Hæres petens se immitti contra fideicommissarium excluditur, quando quarta, quam vult detrahere, est certa, quia sufficit illam sibi à fideicommissario restitui. n. 4.
Fideicommissario potest concedi immissio pro indiuiso, quando

hæres debet detrahere legitimam, & Trebellianicam.nu.5.
Attentata in terminis Ægidianæ non causantur ex iniustitia, nisi sit notoria.n.5.

DECISIO XXXXI.

1 Conclusum fuit pro non attentatis, quia possessio fuit capta in vim mādati pro fideicommissarijs expediti, vigore sententiæ Rotalis super immissione ad eorum fauorem latæ. Et ideo intrat Ægidiana prohibens appellationem, qua sublata cessant attentata ex vulgar. Et licet post expeditum, ante tamen exequutum mandatum fuerint Oliuerijs appellantibus dati reuerentiales, tamen ex hoc non fuit effecta causa appellabilis, nec causata attentata, quia iudex, qui per delationem abdicauit solum à se iurisdictionem illam transferendo in iudicem ad quem, c.cum appellationib.§. si vero. Vbi Doctor. de appell. in 6. Maran. in suo Spec. 3. par. 6. par. principalis. quæst 2.n.146. cum allegatis per Lancel. 2. par. c.12. de attent appell. pend. limitat. 6. & limitatt. 1. nu. 66. & seq. nihil vlterius innouauit.

2 Et ideo possessionis adeptio respectu iudicis non fuit attentata, nec respectu partis, quæ delationem ignorauit, & cui post expeditum mandatum iudex dando reuerentiales præiudicare non potuit, cum expeditio mandati sit interlocutoria executioni demandata, quam iudex in præiudicium partis appellatæ reuocare non potuit, gloss. vlt. ad fin. in l.1 §. fin. ff. de præt. stipul. Vbi Bart. n.4. Castren. num. 2. versic. Tertio modo. Roman. consil. 326. in prin. Ias. in l. quod iussit. n.32. ibique Rip. nu. 33. dicens, glossam illam ab omnibus approbatam, ff. de re iudicat.

3 Non obstat commissio causæ appellationis interpositæ pro parte Elisabethæ, & Armellinæ impetrata per appellatos, ex qua videntur consensisse delationi, ad notat. per Lancell. d. par. 2. cap. 12. n. 27. cum seq. Quia fuit obtenta per procuratorem generalem ad lites, qui non potuit sine speciali mandato actum facere, ex quo causarentur attentata. Rot. decis. 81. alias 7. vt lit. penden. in nouis. cum alijs per Lancell. de attent. par. 1. c. 1. num. 13. & seqq.

4 Minus facit prætensa iniustitia sententiæ ex eo, quod cum esset detrahenda legitima iuxta decisionem factam 9. Maij 1611. coram R.P.D. Pamphilio non potuerit dari immissio, pro duabus ex tribus partibus pro indiuiso ne appellantes inuiti inciderēt in communionem. Quia licet filius sit legitimus contradictor, quando possidet ad impediendam immissionem ratione legitimæ sibi debitæ. Zuccar. in l. fin. n. 429. & 430. C. de edic. Diui Adrian. tollen. Menoch. de adipiscend. remed. 4. num. 642. & 643. Tamen sicuti hæres petens se immitti contra fideicommissarium possidentem vt detrahat quartam, excluditur, quando quarta est certa, quia sufficit illam sibi à fideicommissario restitui. Corn. consilio 232. num. 15. libro quarto. Zuccard. dict. l. fin. n. 428. Menoch. d. remed. 4. n. 641. Surd. decis. 333. n. 7. in 4. vol. consil. Ita non potest impediri immissio fideicommissarijs volentibus concedere retentionem pro legitima.

5 Et hanc opinionem vti valde æquam seruat Rota cōcedendo immissionem fideicommissario pro indiuiso non obstante detractione legitimæ, vel Trebellianicæ, vt in Interamnen. de Paradisis. 1. Iulij 1607. coram R.P.D. meo Pamphilio, & in Celenaten. de Aldinis. 24. Iunij 1614. coram R.P.D. meo Decano. Et ita excluditur prætensa iniustia, quæ deberet esse notoria ad causandum attentata, vt sunt verba eiusdem Ægidianæ. Et latè declarat Contardus de momentanea possess. limitat. 9. ratione notoriè iniustitiæ. Cessat etiam motiuum non præstitæ cautionis refectionis melioramentorum, quia illa fuit præstita in partibus ante adeptam possessionem. Et ita conclusum non constare de attentatis.

EODEM.

DUNOZETTO.

Salernitana Contributionis.

Veneris 14. Nouembris 1614.

SUMMARIUM.

Paria sunt non appellare, & minus legitimè.n.1.
Appellatio debet fieri coram iudice.num.2. Vbi etiam de Stylo Rotæ, & nu.3. Vbi quid sit agendum vbi Notarius non vult adire iudicem.
Fallit vbi iudicis presentia haberi non posset.n.3.
Rota non attendit nec exequitur sententias aliorum Tribunalium, nisi con[s]tito de earum iustitia.n.4.
Sententia, quæ non iustificatur ex actis, non transit in iudicatum n.4.

DECISIO XLII.

1 PRoposito dubio vtraque parte informante, an constet de re iudicata sententiæ Rotalis alias sub die 12. Maij præteriti informante solum Monasterio resoluto, Domini steterunt in decisis, nempe constare de re iudicata, eodem fundamento in decisione deducto, quod per Procuratorem Monialium non fuerit legitimè appellatum, cum paria sint non appellare, & minus legitimè, vt fuit etiam dictum in vna Mediolan. iuris patronatus 16. Ian. 1612. coram R. P. D. meo Vbaldo, & in Calaguritana de Amoneo 25. Maij eiusdem anni coram Reuer. P. D. meo Manzanedo.

2 Fuit etiam minus legitimè appellatum ex quo appellationis schedula fuit dimissa in manibus Notarij vltima die termini, cum tamen coram iudice appellari debuisset, nedum ex dispositione Iuris Cæsarei, & Canonici, l. 1. §. dies, ff. quando appellan. sit, canonizata in c. biduum 11. q. 6. c. vt debitus, de appellat. c. cordi, eod. tit. lib. 6. clem. 1. eod. tit. glos. in c. appellatio. in verbo Iudici. & ibi post alios Franc. sub n. 3. eod. tit. cum alijs per Mandos. in add. ad Lap. alleg. 38. in verb. in præsentia. Sed etiam ex stylo huius, & aliorum Vrbis Tribunalium, vt attestantur Primarij Curiæ Procuratores, non placeret Dominis hunc stylum laudabilem iuri conformem immutari, essetque res periculosi exempli, si Notarijs facultas daretur recipiendi appellationes interiectas in absentia Iudicum.

3 Vnde nō visum fuit hoc casu esse locum doctrinæ Bal. in auth. quæ supplicatio, n. 3. C. de precibus imper. offer. quā sequitur Alex. in add. ad Bar. in l. 1. §. libel. in litera g. ff. de appell. & alijs allegatis per Informantes pro Monialib. Nam vt declarat Grauat. in add. ad Vestr. lib. 7. cap. 3. n. 58. vers. cæterum Bald. Et dicta doctrina procedit, vbi iudicis præsentia haberi non posset, & idem tradit post alios, Guid. Pap. decis. 436. n. 64. vers. in absentia tamen iudicis, Mandos. ad Lap. in d. allegat. 38. in versic. siquis. Hoc vero casu ne dum non fuit probatum non potuisset haberi accessum ad iudicem, sed ex facto constare de contrario, cum eadem die, qua Procurator dimisit schedulam penes Notarium adierit Iudicem, & licet Notarius noluisset adire iudicem, tamen ob id Procurator non excusaretur, quia alius poterat adhiberi, qui rogaretur de dicta appellatione ad referendum iuxta stylum Curiæ, vt fuit dictum in alia decis. Nec obstare visum fuit Dominis, quod dicebatur pro parte Monia-

Monialium Sententiam Rotalem ex duplici capite laborare vitio nullitatis, quia scilicet reuocauerat sententiam vltimo loco in hac causa extra Rotam latam, quæ transitum fecerat in rem iudicatam etiam parte opponente, deinde, qua integra acta non fuerunt coram R. P. D. Vbaldo transportata.

4 Responsum enim est quo ad primum caput, tritum esse, Rotæ Tribunal non attendere, nec exequi sententias extra Rotam latas prætextu rei iudicatæ, nisi constito de earum iustitia, quod tantum abest vt constet, quin potius coram bo. memor. Illustriss. Card. Pamphilio, die 21. Iunij 1599. fuit dictum, d. Sententiam extra Rotam latam esse reuocandam, deinde coram R. P. D. Vbaldo fuit resolutum, non constare de bono iure Monialium. Vnde intrat iuris regula, sententiam nullam, vel iniustam, quæ non verificatur ex actis non transire in rem iudicatam. Quo ad secundum caput attinet, visum fuit non verificari in facto. Verum antequam ad executionem huius rei iudicatæ procedatur, existimarunt Domini, ex solita benignitate Moniales super decisione facta coram R. P. D. Vbaldo sine præiudicio iurium partium iterum posse audiri. Et ita decisum.

EODEM.

MANZANEDO.

Nouarien. Canonicatus.

Lunæ 22. Iunij 1615.

SVMMARIVM.

Narratiua vacationis ob priuationis sententiam, quæ transitum fecit in iudicatum ob non interpositam appellationem, seu illus non prosequutionem debet iustificari per exhibitionem sententiæ, vna cum processu. n. 1.

Appellatio quo ad effectum suspensiuum non datur à sententia priuationis ob non residentiam, nisi tamen iudex nulliter, & iniustè processerit. n. 1.

Sententia lata contra mortuum est nulla. n. 2.

Clausula præterquam per obitum solet apponi in odium impetrantium. n. 2.

Possessor, qui non produxit titulum, potest se iuuare possibilitate alterius tituli. n. 3.

In beneficialibus datus multiplicatio titulorum. n. 3.

Valor non probatur per arrendamenta. n. 4.

Testis de suo iudicio deponens non probat. n. 4.

DECISIO XLIII.

1 PRo non iustificatione gratiæ Marchetti Domini responderunt. Primo, quia narrauit Canonicatum, de quo agitur, vacare ob priuationem Benedicti Eurghi factam ab ordinario seruatis seruandis per sententiam diffinitiuam, quæ transiuit in iudicatum ob non interpositam appellationem, seu illius non prosequutionem, & tamen hæc vacatio, in qua illius gratia fundatur, nullatenus apparet iustificata, cum non exhibeatur sententia, nec processus desuper fabricatus, ex quo apparere possit de prædictis, & præsertim, quod non fuerit appellatum, iux. decis. Mohed. 11. de præbend. Nam licet à sententia priuationis ob non residentiam non detur appellatio ad effectum suspensiuum cap. relatum, & cap. conquerente, de cler. non resid. Concil. Trid. sess. 24. cap. 1. de reformat. Tamen id intelligitur, quando fuit ritè, & rectè lata, iuxt. dec. Seraph. 1346. per totum. Qualis an sit illa ordinarij, discerni non potest, cum non detur processus, vt supra deductum est.

Scaccia de Appellatione.

2 Immo ex testibus examinatis datur maximus fumus, quod de tempore sententiæ priuationis latæ dictus Benedictus esset mortuus. Vnde sententia diceretur lata contra mortuum, & sic non posset excusari à vitio nullitatis. l. secunda. ff. quan. sent. sine app. rescin. l. de qua re §. cum absentem. ff. de re iudic. Caputaq. decis. 140. part. 3. Ex qua morte Benedicti, si de illo tempore certificaretur, sequeretur etiam Canonicatum vacare per obitum, nō autem per priuationem, prout Marchettus narrauit, à qua vacatione per obitum fuit expressè ille exclusus propter clausulam præterquam per obitum apponi solitam in odium impetrantium Rot. decis. 624. n. 5. part. 3. lib. 3. Moder. Hisp. ad reg. 8. Glos. 23. numer. 33. & seq.

3 Secundo principaliter non iustificatur gratia in eo, & quod narrauit Seram fuisse ab Episcopo prouisum, nec alium legitimum titulum haberi. Cum enim Sera non produxerit aliquem titulum Episcopi, & sic reus, & possessor ad excludendum Marchettum actorem, potest se iuuare possibilitate alterius tituli, quia in beneficialibus datur multiplicatio titulorum, vt fuit dictum in vna Cæsaraugustana de Maella. 8. Nouembris 1599. coram bon. mem. Cardinale Pamphilio, & in alia Casalen. Canonicatus 29. Nouembris 1613. coram me, qua possibilitate stante, non potest dici iustificata narratiua, quod Sera alium titulum non haberet.

4 Vltimo visum fuit DD. non iustificari valorem Canonicatus narratum per non excessum 80. Ducat. cum testes aliqui se referant ad arrendamenta, quæ non probant. Ruin. cons. 35. n. 36. lib. 1. Ferret. cons. 354. nu. 16. & alij dicant nihil scire, alij vero loquantur de suo iudicio, Curt. iun. cons. 144. n. 3.

EODEM.

BVRATTO.

Valentina Cappellaniæ.

Veneris 14. Nouembris 1614.

SVMMARIVM.

Possessio capta pendente termino ad appellandum dicitur attentata, & priuilegio attentatorum est reuocanda. n. 1.

Attentatorum reuocatio debet peti coram iudice appellationis, cuius fuit læsa maiestas, nec per alium fieri potest. nu. 2. & num. 3.

Ampliat etiam stante commissione cum facultate reuocādi attentata, quia intelligitur prout de iure, & hi non nisi per iudicem appellationis.

Commissio debet intelligi prout de iure. n. 3.

Executio facta pendente appellatione non reuocatur tanquam attentata appellatione deserta, si executio fuit directa. nu. 3.

Attentatis renunciasse dicitur, qui passus est discuti de iustitia sententiæ. n. 4.

Appellatio nulla non causat attentata. n. 5.

Restitutio in integrum non datur aduersus rem indicatam post lapsum quadriennij. n. 6.

Executio facta ante obtentam restitutionem in integrum non reuocatur tanquam attentata. n. 6.

DECISIO XLIV.

1 LIcet possessio Cappellaniæ capta per petrum pendente termino ad appellandum à Sētentia Ordinarij Palētini ad eius fauorem lata subsequuta Andreæ eius aduersarij legitima appellatione fuerit attentata c. non solum. de appellat. in 6. Et ibi gl. & priuilegio attentatorum

rum reuocanda.Franc.ibi.n.7.Seraph.decis.1583.n.1. Tamen contrarium concluserunt Domini in præsenti casu.

2 Primò, quia dicta reuocatio attentatorum pendente tempore ad appellandum erat peten. sicut etiam attentatorum post appellationem coram Metropolitano iudice appellationis, dicto. c.non solum ibi, Ante omnia per appellationis iudicem, &c. vt post Io.And.notat ibi Franc.& in 2. notab.& Gemin.5. n.4. Et sic per iudicem cuius fuit læsa maiestas Rot. decis.10.n.4. vt lit.pend.in nouis. Et est decis. Illustrissimi Cardinalis Lancellot.in Vlixbonen. Beneficij.24. Nouembris 1597. cum allegat. per Lancell.de attent.qui de communi,2.p.cap.27.n.32. & seqq.præsertim n.35.& 36.

3 Non obstat commissio cum facultate reuocandi quęcunq;attentata,quia intelligitur prout de iure. Cresc.decis.1. de rescript. Et sic non nisi per iudicem appellationis. Secundo, quia post rem iudicatam non est locus reuocationi attentatorum. Executio enim facta pendente appellatione illa deserta conualescit, quando exequutio est directa, vt beneficij controuersi possessionis adeptio. Sublata enim appellatione tollitur suspensio iudicati iam inducta,& executio firma manet, & licet male facta non reuocetur, cum de nouo fieri deberet, & firmato principali, videlicet sententia, firmatur accessorium,quod est ipsa exequutio, vt Io. Monach. quem refert Io. Andr.& vtramque Franc.cap.licet.num.4.versi. quod autem.de sent. excomm.in 6.Anch. c.non solum,nu.7. de appellat. Milis in verbo exequutio facta pendente. Lancell. de attent.appell.penden.2.p.c.12.ampl.1.num.14.& seqq Ad quod facit optimè tex.à contrario sensu in l.cum ex causa,ff.de appellat.quem adducit Monach. d.c.licet.num.1. vers.Sed quæro in principio.

4 Et inde etiam cum Andreas non dederit de attentatis coram iudice appellationis, sed eo non contradicente Petrus obtinuerit sententiam confirmatoriam primę,videtur tacitè renuntiasse attentatis,& ab eis exclusus.Bar. in l.1.§.Sed,& si is,cui,num.2.ff.de nou. oper.nunc.Paris. cons.41.volum.1.Lancell.2.par.cap.12.de attent.appell. pend.n.3.limit.24.

5 Vnde cum Andreas non appellauerit à sententia Metropolitani confirmatoria primæ, prætensa enim appellatio est interposita coram Notario illam intiman. non autem coram iudice,ideo est nulla.c.vt debitus.de appellationibus. Nec causat attentata. Lancellot.d.c.12.limit. 59.n.184.

6 Et quatenus fuisset legitimè interposita, fuit deserta ob lapsum, nedum biennij,sed etiam quinquennij, Et sic non potest iuuari commissione causæ restitutionis in integrum. l final. C.de temp.in integrum rest. cap.1. de restitutione in integrum. Vltra quod exequutio facta ante obtentam restitutionem in integrum non reuocatur tanquam attentata.Lancell.d.cap.12.limita.50.n.25. Ex quibus dixerunt Domini, non applicari huic casui decis. Cæsar. de Grass.2. de appellat. Et propterea recedendum esse à decisis.

LVGDVNEN. P. II. T. I.

Aurien Parochialis de Pao.

Lunæ 11. Decembris 1606.

SVMMARIVM.

Appellatio vnius ex consortibus alteri prodest.n.1.
Amplia et iamsi appellationi postea renunciet.n.1.
Promissio de stando vnicæ non excludit ipso iure, sed ope exceptionis.n.2.
Exceptio non admittenda si fuit admissa nocet.n.2.
Nullitatis causa, vbi est commissa auditor cognoscens de nullitate potest cognoscere de negotio principali,et reuocare priorem sententiam iniustam.n.3.
Liti super beneficio renunciasse censetur collitigans, qui assequutus fuit incompatibile.n.4.
Recursus, vbi potuerunt haberi à pluribus non probant contra certum aliquem,nisi in illis sit nominatus.n.5.
Processus per contradictas factus post mortem procuratoris nō intimata prius morte procuratoris principali nullus est. n.6.
Contrarium vero scilicet id non seruari in praxi.n.6.
Citatio partis nō est necessaria in subrogatione Auditoris, n.7.

DECISIO XLV.

1 FVit conclusum, sententiam Rotalem esse validam,neque obstare allegatas nullitates Nam quo ad defectū iurisdictionis, qui deducebatur, ex quo respectu Ludouici causa, nec fuerat commissa, nec committi potuerat, cum ipse ad remissoriam obtinendam se obligasset de stando vnicæ, fuit responsum sufficere, quod causa fuerit commissa per Franciscum, quia cum in vna eademque causa fuisset lata sententia contra Franciscum, & Ludouicum, atque contra ambos declarata libertas beneficij, ad quod vterque eorum, licet à diuersis patronis fuerat præsentatus, appellatio vnius alteri profuit. cap.sententia ibique Franc. & alij de appell. l. si quis separatim. §. vlt.ff.eod tit.l.1.& 2. C.si vnus ex plurib.appell.Bart.in l. quoties C.si plur.vn.sent.Put.decis.459.lib.2.

2 Neque obstat prædictum pactum de stando vnicæ, quia cum huiusmodi pacta, & promissiones, non excludant aliquem ipso iure.sed tantum ope exceptionis. l. si vnus.§.pactus.ibique Bartol num.18.& seq.& Bal.n.2.de pact. quādo Ludouicus in iudicio appellationis per Frāciscum interpositæ,comparuit cum Processu remissoriali.Alphonsus debuerat excipere Ludouicum non esse audiendum. Idque cum non fecerit,sequitur, quod detecta primæ sententiæ iniustitia ob probationem iuris patronatus ea etiam, quæ prius admittenda non fuissent, si tamen fuerint admissa,suum operantur effectum.Abb.in c. 1.n.8.circa finem.de confir.vtil.vel inutil.sicuti passim dicitur exceptionem non esse admittendā,nocere tamen si fuerit admissa.latè Alex. cons.77.n.13.vol.2. Et Iason.in l.patre furioso,n.28.de his,qui sunt sui,vel alieni iuris.Idque in casu,de quo agitur eo magis videtur admittendū, quia promissio de stando vnicæ fuit facta ad habendum remissoriam. Ideoque intelligenda videtur, quatenus promittens potuisset vti remissoria,Ludouicus autem in prima instantia vti non potuit remissoria,quia causa fuit expedita. Equidem post plures dilationes ad illam producendam concessas, sed tamen ante illius productionē.

3 Non obstat, quod instantia esset deserta per non prorogationem fatalium. Nam fuit responsum, sententiam non esse latam super appellatione,quæ forsan erat deserta,sed super negotio principali,& super iniustitia prioris sententiæ, quod fieri potuit vigore commissionis, quæ vltra clausulam,quam & quas & cum toto negotio principali, continet etiam expresse clausulam nullitatis, quo casu Auditor cognoscens de nullitate, potest cognoscere de negotio principali, & reuocare priorem sententiam cōstito de eius iniustitia, vt tradit Imol.in l.si expressim. de appell. Et tenuit Rota coram Oradino in causa Tarusina Pensionis. Mercurij 10.Maij 1570.In qua etiam,vt hoc casu appellatio erat deserta.

4 Non obstat, quod Frāciscus, qui causam commisit cēseatur renunciasse liti per essequutionem beneficij incōpatibilis, cum Parochiali,de qua agitur.Glos.in Clementina gratię,in verbo renunciare, de rescript. Nam quicquid sit de ista pacifica essecutione, de qua in actis non constat, huiusmodi renunciatio non potuit obstare Ludouico,

douico, cui, vt dictum est, fuerat ius quæsitum per causæ commissionem, Felyn.in c.cum super num.8.de re iudic. Rota decis. 52. de appellat. in nou. Gabr.cons.38.num. 5.lib.1.qui alios allegat.

5 Non obstant recursus habiti ad iudices laicos, ad Rot. decis.7. de re iud. in nou. quia hoc casu non probantur. Et vbi probarentur potuerunt fieri per patronos laicos. Dum autem recursus haberi potuerunt à pluribus, non probant contra certum aliquem nisi in illis esset nominatus, vt fuit dictum in causa Pampilonen. Prioratus de Arguidas, coram R.P.D.meo Ludouisio 5.Martij 1603.

6 Non obstat, quod post obitum procuratoris Alphonsi fuit processum per contradictas non intimata principali prius morte procuratoris, ad decis. Bellam. 494. Nam fuit dictum illam decisionem in praxi non seruari. Vltra quod ille Procurator Alphonsi fuit constitutus dum esset absens, nec vnquam comparuit, nec constat, quod mandatum acceptauerit, ideoque intrare posset alia decis. Bellam.680.

7 Postremo non obstat, quod in subrogatione Auditoris non fuerit citatus Alphonsus, vel eius Procurator, quia nec Alphonsus, nec aliquis pro illo aderat, qui citari potuisset. Et notum est in istis subrogationibus, quæ pendent a natu R.P.D.mei Decani, non esse necessariam citationem.

CAVALERIO. P. II. T. II.

Pistorien. Beneficij.

Luna 23. Iunij 1615.

SVMMARIVM.

Appellatio dicitur deserta ex illius non prosequutione infra annum.n.2.

Deserta non dicitur causa, nec lis dicitur extincta per desertionem causæ, nisi super desertione fuit lata sententia, eaque exequutioni demandata.

DECISIO XLVI.

1 IN Decisione alias in hac causa facta die 10. Ianuarij præteriti dicebatur, quod cum duraret adhuc lis, non obstante Cessione Laurentij Ghibellini propter superexistentiam Petri Biscontij alterius Collitigantis, nō poterant patroni (pendēte lite) præsentare Lazarum, prout præsentarunt, & propterea non fuit necesse Andreæ Sanctino subrogato in iuribus Laurentij, & Petri facere mētionem de præsentatione Lazari, tanquam nulla, & inualida ex deductis in decisione. Hoc fundamentum impugnabatur ab Informantibus pro Lazaro qui dicebant, imò litem fuisse extinctam, quia post præsentationes factas à diuersis patronis de Laurentio, & Petro, Laurentio fuit ab ordinario institutus, & vigore huiusmodi institutionis fuerat etiam immissus in possessionem Parochialis, de qua agitur.

2 Ab hac autem præsentatione, & institutione, licet Petrus appellasset, tamen non fuerat prosequutus appellationem intra annum. Vnde ob eius desertionem, & non prorogata fatalia dicta institutio transierat in iudicatū, & sic lis fuerat extincta. Rot.decis. 10. n.3. vt lit.pend.in nou. & consequenter præsentatio Lazari non fuerit attentata. Rot.dec.1.de appell.in nou. Verum respondebatur non iustificari ea, quę dicebantur de institutione, & immissione Laurentij. Præterea addebatur nō posse dici litē extinctā per solā desertionem, nisi adsit etiā sentētia. Rot. d.decis.10.n.3. quæ fuerit plenariè exequutioni demandata. Sarn. in reg. de Annal.q.44.in princ.per totū

Scaccia de Appellatione.

Mohed.dec.3. n.3. vt lite pend. Fuit dictū in Salmantina. Cappellaniæ del Vote.§.Iulij 1593.corā bo.me.Cardinale Pāphilio. Et ex his resolutum standū esse in decisis, &c.

MANZANEDO. EOD.

Illerden. Portionis.

Lunæ 16. Iunij 1614.

SVMMARIVM.

Appellatio dicitur deserta, vbi instantia fuit perempta, & fatalia, non fuerunt prorogata.n.1.

Instantia perempta videre debet solum pronunciare super peremptione instantiæ, & desertione appellationis. num.1.

Sententia nulla, & iniusta non transit in iudicatum.n.2.

Acta, quæ non fuerunt producta non debent transportari. n.3.

Actorum releuantia excusat à transportatione.num.4. Contrarium.n.5. Licet ibi postea firmetur prima opinio.

Testes dicuntur falsi, quando deponunt contra confessionem partis.n.6.

DECISIO XLVII.

1 PRoposui dubium an sententiæ Rotales venirent confirmandæ, & affirmatiuam Domini fuerunt amplexi, cum de dictarum sententiarum Iustitia satis constet ex decisionibus in prima, & secunda instantia factis, coram Domino meo Pirouano.22. Aprilis 1613.& coram Domino meo Buratto.11.Decembris eiusdem anni. Quo vero ad nullitates, in quibus potissime pro parte Domini Ludouici fundamentum fiebat illas non obstare visum fuit. Prima enim desumpta ex eo, quod sententia per Dominum meum Pirouanum fuisset lata perempta instantia, cum fatalia non fuissent prorogata, & sic appellatio esset deserta, clem.si appellatum, de appell.quo casu partes iudicis sunt tantum in pronunciando super peremptione instantiæ, & desertione appellationis, l.1.& secunda.C.vt infr.cert.temp.Crauet.cons.270.n.7.ex qua nullitate inducebant alias duas nempe ex examine testium coram eodem Domino Pirouano, & productione iurium coram ipso in eadem sic perempta instantia.

2 Quibus fuit responsum dictas nullitates non intrare, non enim docetur de dicta desertione, nec fuit vnquam oppositum de illa præsertim in causa appellationis coram Domino meo Pirouano. Vltra quod stante probatione iuris patronatus laicorum, vt in prædictis decisionibus fuit dictum, quod sententia Auditoris Cameræ super reseruatione fundata fuit deserta iniqua, & nulla, & non potuit transire in iudicatum, & sic nec appellatio ab illa interposita potest dici deserta, nec instantia perempta, & Dominus meus Pirouanus potuit tanquam suffectus in locum bo.me.Penię, pronunciare prout in prima, stante clausula commissionis quam, & quas. Et quamuis in eadem commissione adsit clausula parito literis arbitrio Rotę cum fuerit disputatum arbitrium, & resolutum pro sequestro dictæ clausulæ, parito amplius non operatur tanquam iam sortita suum effectum, & remansit iurisdictio Domini mei Pirouani firmata ad hoc, vt posset procedere ad vlteriora, prout processit. Quibus stātibus cessant aliæ nullitates examinis, & productionis iurium coram eodem D.Pirouano.

3 Alia nullitas desumebatur ex eo, quod non fuerat trāsportatus actus dimissionis possessionis factus per Ioannem Respondebat autem, quòd prædictus actus non potuit transportari coram Domino meo Buratto, quia nunquam fuit productus prius, sed solum in hac vltima instantia coram me.

4 Ad illud verò, quod acta facta coram Auditore Cameræ non fuerunt integre transportata in Rota, nempe processus compulsorialis fabricatus coram eodem Auditore Cameræ, fuit responsum, quod omnia acta Auditoris Cameræ fuerunt posita in actis statim commissa causa in Rota coram bo.me. Penia, & cum illis fuit disputatum dubium, an intraret arbitrium, & alia postea. Vltra quod ille processus compulsorialis non continet, nisi probationem obitus Martini in mense Aprilis, quod cōfessus fuit Ioannes in Monitorio, cuius confessione stante satis apparet declara irreleuantia prædicti processus compulsorialis, quæ excusare videtur ab illius non transportatione.

5 Et quamuis in illa Mauricen. officij pęnitentiariæ 21. Iunij 1591. coram bon. mem. Blanchetto fuerit dictam irreleuantiam actus non esse admittendam pro excusatione non transportationis illius, nam cum transportatio sit inducta à lege, non potest omitti, nec excusari per irreleuantiam, nihilominus in alijs decisionibus, prout in vna Albanen. Beneficiorum 4. Nouembris 1609. coram Illustrissimo Lancelloto, & in alia Placentina de Malpartida 4. Martij 1611. coram Reuerendissimo Bononien. Rota ex capite irreleuantiæ excusauit, non transportationem actus irreleuantis, ac ex eo censuit intrare arbitrium pro sanatione nullitatis nō transportationis actorum, quod & videtur æquitati consonum, nec præsumitur quod lex exposcens actorum transportationem, intellexerit de superfluis & non releuantibus, vltra quod ad maiorem cautelam in casu nostro iste processus compulsorialis fuit transportatus in secunda instantia, coram Domino meo Buratto. Ad aliam nullitatem, quod supradicta iura producta non essent in forma probanti fuit responsum originalia fuisse exhibita, & recognita coram Domino meo Buratto.

6 Tandem opponitur contra testes, quatenus videntur testificasse illud ius patronatus esse ex dotatione, & fundatione, & sic contra confessionem partis nempe iuratos, qui confessi fuerunt esse ex priuilegio, & indulto Apostolico, vnde non videbantur attenden. iuxta DD. in l. 2. §. creditum. ff. si cert. pet. Aym. consil. 171. num. 10. Verall. decis. 283. num. 6. & seq. p. 3. Sed respondebatur iuratos non se restrinxisse ad priuilegium, & sic non exclusos fuisse ex donatione, & fundatione prout esse resolutum fuit. Vltra quod illa confessio procedit ex eo, quia Paulus Tertius confirmauit reformationem istius Ecclesiæ, & in particulari illud ius patronatus, & in literis productis, de quibus etiam fit mentio in dicta decisione, coram Domino meo Pirouano non tamen ex eo negarunt ius patronatus istud esse ex fundatione, & dotatione. Ex quibus sic resolutum fuit.

LVGDVNEN. P. II. T. I.

Abulen. Cappellaniæ.

Veneris 9. Decembris 1605.

SVMMARIVM.

Sententia dicitur transisse in indicatum, quando post terminum præfixum ad dicendum de appellationis prosequutione exequutioni mandata fuit num. 1.

Lis, seu iudicium non incipit à commissione causæ, seu decreto citandi, sed à citatione. n. 1.

Lis non inducitur per citationem ad videndum compulsari. numer. 1.

Tempus prosequendæ appellationis non currit impedito, nu. 2. vbi quod non sufficit impedimentum in vna parte anni, quando in alia parte eiusdem anni non fuit facta diligentia.

Impedimentum debet probari ab allegante. num. 2.

Appellatio, vt non dicatur deserta ex prosequutione causæ sufficit qualibet diligentia. n. 3.

Sententia transit in iudicatum, quando fuerunt lapsa fatalia appellationis num. 4.

Fatalia currunt etiam pendente iudicio attentatorum, quando in illo appellans succubuit. n. 4.

Appellatio admittitur à collatione Ordinarij, num. 5.

Appellatio admittitur à denegata institutione. n. 5.

Gratia sufficit, quod de facto iustificetur. n. 6.

Dic verum, ad effectum euitandi obreptionem, quæ oritur ex narratis, secus, quando subreptio consistit in eo, quod fuerat aliquod tacitum. n. 6.

Narratiua litis non sufficit pro expressione rei iudicatæ. n. 6.

Rei iudicatæ renunciatum non censetur, quando fuit actum pro illius confirmatione. n. 7. maximè si illa fuit per easdem, non autem per nouas probationes confirmata.

Rei iudicatæ renunciatum non censetur ex eo, quod quis dicit malè appellatum.

Commissio nullitatis non impedit, quin sententia transeat in iudicatum, nec impedit quo minus appellatio per lapsum fatalium deseratur, quando re vera non adest nullitas. n. 8.

Nullitatis actio durat vsque ad 30. annos. n. 8.

DECISIO XLVIII.

1 FVit dictum constare de re iudicata sententiæ latæ à Nuncio, quandoquidem ea mandata fuit exequutioni, postquam in termino præfixo, & prorogato, Franciscus non docuit de diligentijs factis in prosequenda appellatione. Rot. decis. 13. & 25. de appellat. in nou. Federic. de Sen. consil. 28. n. 2. Et quamuis appellationis causa commissa forsitan fuisset: Tamen non fuit intra annum exequuta citatio aduersus Petrum, ad dicendum contra commissionem causæ. Cum enim iudicium incipiat non à commissione causæ vel à decreto citandi, sed à citatione. glos. in §. final. instit. de pęn. temp. lit. Et in rubr. ff. de in ius vocand. ad constituendum iudicium appellationis non sufficiebat commissio. Achil. decis. 11. de appellat. Verum etiam citatio ad causam erat necessaria. Bald. in l. final. §. illud. C. qui satisd. cogan. Castrens. in rubr. de in ius vocand. Neque Franciscus iuuari potest citatione ad videndum compulsari, vt tenuit Rota in quadam Arboren. Canonicatus coram Accorambono, quæ est 106. p. 3. diuer.

2 Non obstat, quod stantibus impedimentis tempus non curreret Francisco ad decis. 25. in fine. vers. quod intelligo, de appellat. in nou. & decis. Put. 151. num. 6. & sequent. libro secundo. Quia cum impedimenta deducuntur, ex quo citatio, & inhibitio, cum in Hispaniam mitterētur, ablatę fuerunt à Piratis, esset necesse probare, quod Tabellarius, qui de mense Februarij dicitur deperditus, prędictas citationem, & inhibitionem habuisset, vt in simili casum dictum in Collen. Pensionis 9. Iunij 1604. coram Reuerendiss. Patre Domino meo Coccino. Pręterea probata etiam illa deperditione potuerat Franciscus, ex tunc alias expedire, & exequi facere, vsque ad mensem Iunij, quo tempore Nuncij sententia fuit demandata exequutioni. Vnde non sufficit probatio impedimenti in vna parte anni, quando in alia eiusdem anni parte non fuit facta diligentia. Put. decis. 154. num. 5. lib. 2.

3 Non refragatur decisio Illustrissimi Seraphini 17. Nouembris 1599. In qua fuit dictum Franciscum excusari à desertione causę propter impedimenta allegata. Nam illa procedit, quatenus desertio fundaretur tantum in non prosecutione causę intra tempus pręfixum, quia ex casu quęuis diligentię sufficeret. Cassad. decis. 4. de appellat. numer. 1. Vestr. in prax. lib. 7. cap. fin. Verum in hac

in hac causa desumitur res iudicata, præcipuè ex quo intra annum nulla fuit exequuta citatio.

4 Accedit, quod fatalia lapsa fuerunt, nec vnquam prorogata, authent. ei, qui & l. fin. C. de temp. appellat. eorumque tempora concurrerunt etiam pendente Iudicio attentatorum, quia in illis Franciscus succubuit, Rot. decis. 115. in fin. de appellat. in nouis. cumulat Modern. de priuileg. attent. numero 49. & 93. Vbi Franciscus forsan excusaretur propter probabilem causam procedendi super attentatis. Tamen subducto etiam tempore, quo de illis fuit actum, adest lapsus fatalium, nempe à die sententiæ, & appellationis, quæ fuit de mense Octobris 1595. vsque ad productionem Processus, in Rota de mense Februarij 1598.

5 Non obstat, quod Nuncius de causa beneficiali cognoscere non possit. Patet enim contrarium ex facultatibus illis concessis, sicut, quod dicitur illum non potuisse ad se causas auocare ab ordinarijs, obstante Concil. Trid. Tollitur ex facto, quia constat causam deuenisse ad Nuncium per viam appellationis interpositæ à collatione spreto patrono, facta ab Episcopo Abulen. Potest enim appellari à collatione ordinarij. Vestr. in prax. lib. 3. c. 7. in princ. & à denegata Institutione, Lambertin. de iure patron. 2. per. lib. 2 quæst. 11. ar. 5.

6 Subreptio gratiæ Francisci non potest euitari eo prætextu, quod lis de facto pendebat, & sufficit iustificatio gratiæ de facto. Ægid. decis. 116. in fine Nam id verum est, ad effectum euitandi obreptionem, quæ oritur ex narratis, subreptio autem gratiæ Francisci consistit in eo, quod is non narrauit rem iudicatam, cum pro ea narratiua litis non sufficiat, vt fuit resolutum in causa Auximana Molendini 14. Nouembris 1578. coram Robusterio.

7 Non obstat, quod videatur renunciatum rei iudicatæ per prosequutionem causæ in Rota. Nam cum fuerit actum pro confirmatione sententiæ Nuncij, id absque renunciatione rei iudicatæ fieri potuit. Augustin. inter decis. impress. 1434. par. 3. diuers. Et ex eo, quod quis dicit malè appellatum non renunciat rei iudicatæ. Clem. si appellationem de appellat. Accedit, quod per easdem, non autem per nouas probationes sententia fuit confirmata, vt fuit consideratum in vna Valentina Mercedis, coram Reuerend. Patre Domino meo Ortemberg. 20. Decembris 1604.

8 Non obstat Commissio Nullitatis, quia quando re vera non adest nullitas, illa Commissio non impedit, quin sententia transeat in rem iudicatam, nec impedit etiam quo minus appellatio per lapsum fatalium deseratur, quamuis ipsa nullitatis actio duret vsque ad 30. annos.

Non obstant, quæ dicuntur de iniustitia sententiæ Nūcij. Nam illa sententia fuit confirmata duabus sententijs Rotalibus, & coram Reuerendissimo Rodien. 20. Iunij 1603. fuit dictum, constare de tribus sententijs conformibus iustis, & validis, saltem quo ad non ius Francisci, & antea coram Illustrissimo Seraphino 17. Maij 1600. fuerat dictum, nec esse agendum de iure Petri, cum illi reo, & possessori, sufficeret obtinere ex non iure Francisci. Atque ex his fuit conclusum constare de re iudicata ad effectum de quo agitur. Idque eo magis, quia in hac causa coram R. P. Domino meo Lancellotto causa ex alio capite fuit detecta nulla, & subreptitia gratia noua, qua nunc Franciscus experitur.

ANDREA. P. II. T. II.

Anconitana Computorum.

Veneris 27. Martij 1615.

SVMMARIVM.

Appellatione pendente nil innouandum, n. 2.
Inhibitio Rotalis, siue iusta, siue iniusta est timenda. n. 1.
Iudices inferiores non debent iudicare de viribus iudicum superiorum, n. 2.
Obligatio Cameralis vulneratur per consensum in iurisdictionem alterius iudicis, n. 3.

DECISIO XXXXIX.

1 DOmini omissis alijs circa nullitatem, & iniustitiam sententiæ, quæ non percutiebant dubium principale, constare de attentatis censuerunt. Cum enim sententia Illustrissimi Legati ad fauorem Comitis lata fuisset die 20. Februarij 1612. & eadem die interposita appellatio, causaque commissa in Rota sub die 21. Martij eiusdem anni, & exinde relaxata citatio cum inhibitione in forma & in partibus exequuta sub die 18. Martij 1613. nulli dubium est, quod attentata excusari non possunt, tum ratione generalis regulæ, nil nouari, appellatione pendente, quam tritam, & quasi pro adagio vsurpatam firmat Lancell. de attent. 2. p. cap. 12. in præfat. num. 83. & seq. Quam etiam vigore inhibitionis, quæ cum fuerit Rotalis, siue iusta, siue iniusta, est timenda. Rot. decis. 26. in fi. de appel. in antiq. Put. decis. 395. lib. 2. Verall. decis. 23. p. 2. Cæsar. de Graff. decis. 3. n. 10. eod. tit. Lancell. vbi supra 2. par. cap. 20. amplia 11. nu. 2. cum alijs adductis in vna Romana iuris nominandi 5. Nouembris 1613. coram Reu. P. D. meo Dunozetto.

2 Et ratio est, quia si sumus in Curia duo sunt remedia in promptu, videlicet reformatio commissionis adeundo signaturam, vel moderatio inhibitionis ab ipsomet. Auditore facta. Si vero in partibus, tunc non est aperienda via inferioribus iudicibus, vt de inhibitionibus superiorum iudicent, & eas facile negligant. Achil. decis. 29. nu. 6. de appellat. Put. dicta decisione 395. in fine, lib. 2. Lancell. dicta secunda parte, cap. 12. limit. 1. numero 110. & latius ampliat. 11. nu. 4. in fi. & num. 5. & sæpius fuit in Rota resolutum.

3 Neque obstare, quod videretur agi de obligatione Camerali, quia ommisso, quod etiam in casibus, in quibus non datur appellatio stante inhibitione Rotali procedit dicta Regula, vt plures cumulat Lancellot. d. ampliat. 11. num. 9. & sequ. fuit responsum, quod per sententiam Vicarij Ariminen. in quem Comes consenserat, dicta obligatio Cameralis fuerat vulnerata. Rota decis. 132. ante numerum primum, par. 2. diuers. cum alijs per Moder. super. reg. 8. gl. 6. n. 202.

LVGDVNENSI. P. II. T. I.

Dertusen. Decimarum.

Lunæ 3. Martij 1608.

SVMMARIVM.

Sententia delegati dicitur nulla ex defectu iurisdictionis, si de delegatione non constet, numer. 1.
Delegatus debet esse certus de sua iurisdictione, alias nulliter agit. n. 2.

Rescriptum

Rescriptum vti stricti iuris non porrigitur ad personas in eo expressas, n.3.
Appellatio admittitur ab interloquutoria continente grauamen irreparabile, n.4.
Sententia lata pendente termino ad appellandum, est attentata. num.4.
Derogatio cap. nuper. de decim. raro conceditur, n.5.
Communicationes priuilegiorum non extenduntur ad ea, quæ non solent concedi, vel saltem cum magna difficultate, & in quibus agitur de præiudicio tertij, n.5.

DECISIO L.

1 DOmini dixerunt, sententiam Guardiani Sancti Francisci esse infirmandam vti nullam, attentatam, & iniustam. Nullitas resultat ex defectu iurisdictionis, quia dictus Guardianus processit vti conseruator, cum tamen in toto processu non constet de aliqua conseruatoria illi directa c. cum in iure, & ibi DD. de offic. deleg. l. vnic. C. de mand. Princ. latè Vant. de nullit. ex defect. iurisd. num.16. & seq.

2 Nec obstat, quod prima citatio per eum decreta habeat relationem ad mare magnum, & alia Priuilegia Apostolica, & signanter ad quoddam Priuilegium Sixti IV. Incipiens. Regimini Vniuersalis Ecclesiæ, in quo dicitur adesse Clausulam, Et nihilominus cuilibet in dignitate Ecclesiastica constituto, &c. Quia cum huiusmodi priuilegia nunquam fuerint in actis exhibita, dictus Guardianus nunquam fuit certus de sua iurisdictione, & quicquid egit, nulliter egit. c.2. & ibi Felyn. n.1. & Dec. in primo notab. de offic. deleg. in nou. Fuit dictum in causa Abulen. Pensionis 11. Maij 1687. coram R.P.D. me Sacrato. Vbi aliæ decisiones allegantur.

3 Idque tanto magis procedit, quia post dictam citationem procurator Monasterij B. Mariæ redemptionis captiuorum, ad cuius fauorem lata est sententia ad probandam iurisdictionem dicti Conseruatoris, & exemptionem monasterij à solutione decimarum produxit tria tantum priuilegia Nicolai V. Sixti IV. & Greg. XIII. in quibus nulla mentio de Conseruatore, præterquam in Bulla Nicolai Quinti, quæ dat Conseruatores ad fauorem Ordinis Sanctissimæ Trinit. Redemptionis captiuorum Abbates Sancti Facũdi de Viles, ac Sancti Marci. Vnde cum rescripta vti stricti iuris non porrigantur ad personas in illis non nominatas, & non comprehensas, C. P. G. de offic. delegat. illud priuilegium non concessit dicto Guardiano iurisdictionem.

4 Hinc etiam influunt attentata, quia cum his stantibus procurator Capituli Dertusen. opposuisset de incompetentia iurisdictionis, & Guardianus pronũciasset se competentem, appellauit dictus Procurator, & bene cum illa interlocutoria contineret grauamen irreparabile. gloss. & Doctor. in authentica habita. Vbi Bolognet. num. 289. dicit communem C. ne fil. pro patr. Bal. conf. 277. num.3. libr.1. Ias. in l.2. num.38. ff. si quis in ius vocat. non ier. Dec. conf. 360. in princ. & num.3. Guid. Pap. decis. 11. in princ. latè Rolan. conf. 33. per tot. lib.8. & propterea cum nihilominus dictus Guardianus datis refutatorijs processerit in causa, & super negotio principali pronunciauerit sententiam fuit attentata. c. non solum. de appellat. in 6. l. appellat. C. eodem tit. Lancell. de attent. appell. pend. in præfat. num.75. & seqq. Denique sententiæ iniustitia non potest euitari. Nam cum peterentur à monasterio decimæ ex prædio, quod tunc de recenti fuerat acquisitum Guardianus male pronunciauit monasterium esse exemptum vigore concessionum Apostolicarum, quia ex priuilegijs supradictis, quæ sola legũtur in processu primum Nicolai V. non loquitur de decimis. Secundum Sixti IV. habet expressam clausulam salua super dictis decimis moderatione Concilij Generalis, & sic non comprehendi prædia acquisita. c. nuper. de decim. Vltimum autem Priuilegium, quod fuit concessum à fel. record. Greg. XIII. nullam etiam de decimis facit mentionem.

5 Itaque licet in illo Priuilegio contineatur communicatio priuilegiorum, in qua maximè sententia fundata est, vt patet ex illius lectura. Tamen dicta Communicatio non pertinet ad exemptionem à solutione Decimarum, seu ad derogationem d. cap. nuper. quia huiusmodi exemptio, & derogatio, raro, & vix conceditur, atque huiusmodi communicationes, seu adæquationes non extenduntur ad ea, quæ non solent concedi, vel saltem cum magna difficultate conceduntur. Et in quibus agitur de præiudicio tertij, ad not. per Doct. in l.1. ff. de legat. 1. Vbi Ias. num.21. & 22. Soccin. iun. conf. 43. & 49. Alciat. numer. 4. Et ita in alijs similibus decimarum causis fuit sæpius in Rota decisum, vt in Valentina 28. Nouembris 1603. coram R.P.D. meo Lancellotto. In qua hic articulus fuit latè discussus. Deinde in Tolletana 16. Nouembris 1605. coram Reu. P. D. meo Iusto, & in Mediolanen. 10. Aprilis 1606. coram Reuer. P. D. meo Coccino. Atque ex his, &c.

EODEM.

MANZANEDO.

Bergomen. Præeminentiarum.

Veneris 16. Iunij 1606.

SVMMARIVM.

Attentata dicuntur omnia actitata appellatione pendente. numero 1.
Attentata excusantur ex consensu partis non solum expresso; sed etiam tacito. n.1.
Attentata non committuntur absq; dolo n. 1.
Dolus non committitur contra consentientem, n.1.
Appellare non potest non habens mandatum. n.2.
Legitimatio personarum est necessariam in quolibet iudicio. numero 2.
Sententia à quo non est appellatum, transit in iudicatum, et exequutioni demandatur, n.3.
Appellatio non datur à sententia lata super mandato de manutenendo. n.3.
Declara procedere, quando proceditur in possessorio manutentionis per decretum, secus vero quando per viam sententiæ definitiuæ. n.4. vbi adducitur ratio.
Attentata cessant, vbi est phohibita appellatio. n.3.
Appellatio interposita ab vno ex collitigantibus prodest alijs; num.5.
Appellatione interposita per vnum ex pluribus condemnatis, et illa pendente, non potest fieri executio contra alios, qui non appellauerunt, numero 5. Vbi quod talis executio etiam respectu consortium dicitur attentata, & venit reuocanda.
Fallit primo, quo ad eos consortes, qui sententiæ acquieuerunt; numero 6.
Fallit secundo, quando sunt diuersæ personæ litigantes respectu diuersi iuris, nec est vna, ac eadem causa defensionis omnium numero 6.

DECISIO LI.

1 DOmini dixerunt, executoriales esse attentatas quo ad Parochum Sueri tantum, quia iste appellauit, legitimè, à sententia Vicarij Cremen. Vnde appellatione pendente executoriales, & reliqua actitata inducunt attentata.

tentata.c.non solum de appell.in 6.quantum vero attinet ad Parochos vtriusque Cereti alti, & inferioris non censuerunt adesse attentata, quia Parochus Cereti alti expressè acceptauit prędictam sententiam, illique acquieuit ex quo resultat illius expressus consensus, quin & tacitus sufficiebat ad excusanda attentata ex Crescent. decis. 2.vt lit.pend. Lancellot.de attent.2. par.cap.4. limit.6. numero 2.cum sequentib.& cap.12. limit.42.numer.12. post Panormitan.& Card.in cap. constitutus de appellat. & ratio est, quia cum in attentatis requiratur dolus, ex decisio 5.alias 25.de restitut.spoliat.innou ille non committitur contra consentientem, vt in regula scienti. de reg.iur.in 6.

2 Quantum vero attinet ad Parochum Cereti inferioris, pro quo Bigoninus appellauit, cum ille non haberet mādatum à dicto Parocho, non potuit dici legitima persona ad appellandum. Verall.decis.36. num 6.par.1. Et fuit dictum in vna Ariminen. Bonorum 29. Nouembris 1602. coram D.meo Litre, praecipuè cum in quolibet iudicio, quantumuis Summario requiratur legitimatio personarum, ex Menoch.qui plures citat, de recuper remed.15 q. 24.n.272.cum sequent.

3 Ex quibus constat, Rectores vtriusq; Cereti à prædicta sententia non appellasse, vnde illa transiuit in rem iudicatam, & executioni potuit mandari. cap.quo ad consultationem.de re iudic.& cap. cum Ecclesia. de appellat.c. Romana §.si vero eod.titu.lib.6.auth.hodie.C. de appellat.Bart.in l.si cui ad ciuilia, & in l.litigatoribus per illum textum. C. eodem & per consequens executoriales quo ad præfactos duos Parochos non fuerunt attentatæ, secus vero, quo ad Parochum Sueri, circa quem potest esse difficultas cum sententia fuerit lata super mandato de manutenendo, à qua tanquam in iudicio possessorio regulariter est prohibita appellatio.ad tex in c.fin.§. de possess. 2.q.6.l.1.C.si de moment.possess.dicit communem. Dec. consi.28.num.5.Vnde appellatione prohibita non dantur attentata ad text.& ibi notant omnes.in dicto cap.non solum de appellat.in 6.ibi exceptis casibus, in quibus iura post sententiam prohibent appellare. Roland.alijs citatis consi.77.numero 20 libro 2. Lancellot.vbi supra, part.2. capit. 12. limitat. 25. numero 1. cum sequentibus, & dicit magis communem Benintend. decisio. 17. numero quinto.

4 Prædicta tamen procedunt, quando proceditur in possessorio manutentionis per decretum, secus vero quando per viam sententiæ diffinitiuæ, vt in nostro casu. Tunc namque intrat appellatio, vt notat Benintend.d. decis. 79.per totam.& Contard.de mom.poss.limitat.3.numer. 48. quam distinctionem amplexa fuit Rota in vna Valentina Decimarum.27. Octobris 1598.coram Illustrissimo Cardinale Seraphino, tunc Rotæ Auditore, ea ratione, quia quando per decretum datur manutentio, decretum illud quantum ad iudicem, nunquam transit in rem iudicatam, ita vt retractari non possit ab eodem iudice, quoties altera pars docuerit de sua possessione, quod secus est, quando proceditur, per viam sententiæ diffinitiuæ, qua lata iudex functus ex officio suo, & illam non potest reuocare, vnde non mirum si ab illa detur appellatio, & per consequens ab ista sententia potuerunt isti Parochi appellare, & cum constet tantum de appellatione Parochi Sueri, quo ad illam executoriales fuerunt attentatæ, ex supradictis.

5 Quibus non obstat, quod appellatione interposita ab vno ex collitigantibus prodest alijs, ex text.in capit.vna sententia, de appellat.l.si quis separatim.§. final.ff.de appellat.& l.1. & l.final. Cod.si vnus ex pluribus, & vtrobique Doctores. Tradit Lancellotto vbi supra 2. par.capit. 12.de attentat.appellat.penden.ampliat.11.dicens, quod si appellatio fuerit interposita per vnum ex pluribus cōdemnatis illa pendente, non potest fieri executio contra alios, qui non appellauerunt, secundum Imol.in d.l.si qui separatim, §.final. Bartol.& alios ibi relatos, quin vt ibidem, numero 4.traditur, talis executio etiam respectu consortium dicitur attentata, & venit reuocanda, vt tenuit Rota in vna Anconitana attentatorum 26. Iunij 1566. coram bonæ memoriæ Oradino. Vnde videbatur appellationem interpositam per Parochum Sueri profuisse alijs parochis collitigantibus, ita vt illa pendente non solum respectu parochi Sueri executio fuerit attentata, quin & respectu cæterorum Parochorum collitigantium.

6 Respondetur namque, quod prædicta quo ad Parochum Cereti alti non procedunt, cum ipse prædictæ sententiæ acquieuerit, vt tradit Guido Pap. de appellatio. quæstio.120. versic.sed fallit primo. & Lancellot. dicta ampliat. 11. numero 10. quin tam quo ad Parochum Cereti alti, qui sententiæ acquieuit, quam quo ad Parochum Cereti inferioris, qui non appellauit, prædicta non procedunt, vt benè deducit Dominus Fabius Carandinus ex eo, quod sint diuersæ personæ litigantes respectu diuersarum Parochiarum, & non sit vna, & eadem causa defensionis omnium, cum Rector Sueri prætendat se Præpositum illius Ecclesiæ, & sibi subditos esse Rectores vtriusque Cereti, & sic fuisse per sententiam tantum in Rota coram Domino meo Ludouisio in causa vertente inter dictum Præpositum illius Ecclesiæ.& dictum Archipresbyterum ex alia, qua declaratum fuit, dictum Præpositum non teneri in Sabbatho Sancto accedere ad Ecclesiam Clusoni, & ibi benedictioni fontis baptismalis assistere, & à dicto Archipresbytero oleum Sanctum recipere. Immo dictas functiones baptismales dicto Præposito in sua Ecclesia, cum assistentia dictorum Rectorum vtriusque Cereti explere licuisse, & licere. Vnde cum huiusmodi Rector Sueri prætendat se Præpositum suæ Ecclesiæ, & in ea prædictas Præeminentias habere, quæ defensio est diuersa ab illis, quibus vtuntur Parochi vtriusque Cereti, qui nullatenus prædictam superioritatem prætendunt, sequitur, quod data inter ipsos collitigantes diuersitate defensionum appellatio vnius, nempè Præpositi Parochi Sueri non profuit alijs Parochis collitigantibus, & dispositio textus.in dicto capit. vna sententia.& dicta l.si qui separatim §.final.& in dicta l.final. C si vnus ex pluribus, procedit, quando eadem causa defensionis omnium existit, vt expresse in dicto cap. vna sententia.in fin.notatur.& ibi gloss.& Abb.numero 4.vers quinto requiritur. & Doctores. & Felyn.in cap.cum super numero 5.versic.3.vbi de senten.& re iudic.per text.in l.si quis separatim, §.final.versic.cęterum.ff.de appellat.Bald.in l.1. C.si vnus ex pluribus.notatque Guido Papæ, vbi supra, dicta quæst.120.numero 96. versic. Tertio fallit.& Lancellotto dicta ampliat.11.numero 12. An vero hic transitus sententiæ in rem iudicatam quo ad dictos Parochos vtriusque Cereti obsuerit Præposito parocho Sueri, quo ad subiectionem, quam prætendit à dictis Parochis vtriusque Cereti, sibi, & non Archipresbytero deberi, & an isto respectu parochus Cereti inferioris appellationem non interponendo potuerint præiudicare Præposito Parocho Sueri, ita vt etiam hoc eodem respectu executoriales sint attentatæ, particulariter esset videndum.

MARTINI ANDREÆ.

Ariminen. Fructuum.

Veneris 13.Iunij 1614.

SVMMARIVM.

Appellatione pendente nihil est innouandum, n.1.

Inhibitio

Inhibitio Rotalis, siue iusta, siue iniusta causat attentata, numero 2.

Pars contra quam, vt appellatum in Curia habet duo remedia in promptu, vnum reformationis commissionis per signaturam: aliud moderationis inhibitionis, n. 3.

Appellatione emanata in partibus, & sequuta inhibitione Iudex procedens facit attentata sub, n. 3.

Regula appellatione pendente, nihil est innouandum, procedit etiam in casibus in quibus non datur appellatio, stante inhibitione Rotali, n. 4.

Obligatio Cameralis vulneratur per sententiam, n. 5.

DECISIO LII.

Domini omissis alijs circa nullitatem, & iniustitiam sententiæ, quæ non percutiebant dubium principale, constare de attentatis censuerunt. Cum enim sententia Illustrissimi Legati ad fauorem Comitis lata fuisset die 20. Februarij 1612. & eadem die interposita appellatio, causaque commissa in Rota sub die 21. Martij eiusdem anni, & exinde relaxata citatio cum inhibitione in forma, & in partibus exequuta sub die 18. Martij 1613. nulli dubium est, quod attentata excusari non possint, tam ratione generalis regulæ, nil nouari, pendente appella-
1 tione, quam tritam, & quasi pro adagio vsurpatam, firmat Lancellot. de attent. 2. par. cap. 12. in præfat. nu-
2 mero 83. & seq. Quam etiam vigore inhibitionis, quæ cum fuerit Rotalis, siue iusta, siue iniusta, est timenda. Rot. decis. 26. in fin. de appellat. in antiq. Put. decis. 395. lib. 2. Verall. decis. 23. par. 2. Cæsar. de Grass. decis. 3. numero 10. eod. titul. Lancellot. vbi supra 2. par. capit. 10. amplia. 11. num. 2. cum alijs adductis in vna Romana iuris nominandi 5. Nouembris 1613. coram Reuer. P. D. meo Dunozetto.
3 Et ratio est, quia si sumus in Curia duo sunt remedia in promptu, videlicet reformatio commissionis adeundo signaturam, vel moderatio vel inhibitionis ab ipsomet Auditore facta. Si vero in partibus, tunc non est aperienda via inferioribus iudicibus, vt de Inhibitionibus superiorum iudicent, & eas facile negligat Achil. decis. 29. n. 6. de appell. Put. dicta decisione 395. in fine lib. 2. Lancellot. dicta secunda par. cap. 12. lim. 1. n. 110. & latius amplia. 11. n. 4. in fi. & n. 5. & sæpius fuit in Rota resolutum.

Neque obstare, quod videretur agi de obligatione Camerali, quia ommisso, quod etiam in casibus, in quibus non datur appellatio stante inhibitione Rotali procedit dicta Regula, vt plures cumulat Lancell. d. ampliat. 11. n. 9. & sequ. fuit responsum, quod per sententiam Vicarij Ariminen. in quem Comes consenserat, dicta obligatio Cameralis fuerat vulnerata. Rota decis. 132. ante numerum primum, par. 2. diuers. cum alis per Moder. super, reg. 8. glos. 6. n. 202.

EODEM.

Vercellen. Parochialis.

Veneris 20. Maij 1616.

SVMMARIVM.

Executor datus ad conferendum in forma iuris per vacationem ob simoniam est mixtus, & tenetur tanquam Iudex procedere cum causa cognitione, nu. 1.

Clausula vocatis vocandis importat causæ cognitionem. numero 2.

A sententia executoris mixti datur appellatio, & capta possessio aliaque interea facta sunt attentata, & nulla, numero 3. & 7.

Executor datus super cognitione, criminis ad effectum priuandi & conferendi dicitur mixtus, & potest dubitari, an beneficium sit litigiosum, n. 4.

Beneficium non est litigiosum, ergo non datur appellatio à sententia executoris non sequitur, n. 5.

Lis super priuatione facit beneficium litigiosum, n. 6.

A sententia in crimine simoniæ non datur appellatio, nu. 8. Verum in ordine secus in beneficis, n. 9.

Appellatio datur à collatione stante priuatione ex simonia sub numer 8.

Simoniacus Notarius, vel confessus, vel ocultus respectu ordinis non appell. n. 9.

Confessio cedentis non nocet cessionario facta post cessionem, numero 10.

Collitigans potest appellare, & appellatione pendente nihil est innouandum, n. 11.

Ad reuocandum attentata potius contemptus iudicis, quam interesse partis attenditur, n. 12.

Ad impediendum reuocationem attentatorum, debet notoriè constare de non iure partis, vel per eius confessionem, vel per rem iudicatam, n. 13.

DECISIO LIII.

1 Cum executor in gratia Nicolai datus ad conferendum istam Parochialem in forma iuris per vocationem ob Simoniam esset mixtus, & propterea teneretur assumere partes Iudicis, & procedere, cum causæ cognitione iux cons. Card. 63. & dec. in terminis bo. memoriæ. Card. Seraph. 1045. num. 1. Stante maximè clausula vocatis vocandis, quæ importat causæ cognitionem vocatis ijs quorum interest iudicialiter procedendo cap. exhibita, & ibi Panorm. num. sexto. Felynus num. 4. & comm. alij
2 de iudic. idem Felyn. in cap. dudum num. 13. de præsumpt. & in cap. de cætero, num. 10. de re iudic. Rota decis. 30. de rescript. in nou. cum alijs per Modern. de clausula in vltima inpress. clausul. 196. numero secundo, & in puncto Card. vbi supra in principio d. cons. & Seraphinus dicta decis. 1045. num. 1. versic. Præsertim stante clausula. & decis. 1056. num. secundo. Domini pro certo habuerunt,
3 quod à sententia talis mixti executoris daretur appellatio, & consequenter mandatum de immittendo, & illius vigore sequuta immissio captaque possessio pro parte Nicolai, post appellationem Bocchetti fuerint nulla, & attentata capitulo venientes in fine de iure iurando, cap. non solum. in principio de appellat. in sexto, Puteus decis. 30. num. 1. libro primo Mohed. decis. 11. num. secundo de præben. Guidob. decis. 104. Rot. dec. 616. num. 2. par. 1. & decis. 6. num. 1. par. 2. diuers. Moder. vbi supra, num. 4. in fin. vers. stante hac clausula, & in indiuiduo huiusmodi gratiæ in forma iuris tradit Cardin. d. cons. 63. nu. primo versicul. Et hoc præsupposito. Seraph. dicta decis. 1045. numero 2.

Nec obstat exceptio, quod beneficium non esset litigiosum, quia non agebatur super titulo beneficij, sed de
4 priuanda persona beneficiati propter crimen, Sarnen. in regula de subrog. collitig. quæst. 7. nu. 2 vers. Tamen aduertendum est, & in reg. de annal. quæst. 42. in princ. Bisignet. decis. vltima in fine de reiud. Rebuff. in prax. de infir. resign. glos. 12. n. 19. vers. sed an possit, Ferret. consilio 13. num primo in fin. versic. Nec ex eo cum allijs allegatis. Quia omisso, quod Nicolaus ad præscriptum suæ gratiæ, non solum petijt Bartolomæum priuari, sed
5 etiam in euentum priuationis d. beneficium sibi conferri, & assignari, quo casu dubitari potest, an illud fuerit effectum litigiosum, iux. terminos glos. in capitulo 2. verbo
6 finita in fin. & ibi Franc. num. fin. vt lit. pend. in 6. Ferret. cons. 110. num. 7. duplicato infra consil. 192. num 11. Put. decis. 496. numero 2. & seq. lib. 2. cum alijs per Lancellot. de

de attentat.1.parte,cap.3,num.126.& deductis in Placentina Canonicatus 26.Nouembris 1593. coram bo.mem. Orano,& in Terdonen.præpositura 26. Octobris 1601. coram Reuerendissimo Domino meo Decano,in proposito
7 non rectè sequitur beneficium non fuit effectum litigiosum, ergo non dubitatur appellatio à sententia executoris, quia licet non esset lis super beneficio tamen erat lis super priuatione Bocchetti,& cum ipse fuerit priuatus in sententia quæ declarauit gratiam Nicolai esse iustificatam,bene potuit appellare,& cessat difficultas ex tenore gratiæ Cum enim vigore clausulæ vocatis dicto Bartholomeo,& alijs,qui fuerint vocandi Iudex iudicialiter producere teneretur , vt supra dictum fuit in necessarium consequens ab eius sententia dabatur appellatio , dicto capitulo exhibita in fin. de iudic. & in vltra allegatos supra tradit per hanc rationem , Felyn.ibi , numero 5. Lancellot.de attent.2.par.cap.11.num.30.Modern.supra reg 8. glos.9.§. primo in annot. num.226.& est casus expressus,& decisus in dicto consl.Card.63.& dicta decis.Seraph.1045.

9 Quod autem hic ageretur de Crimine Simoniæ in quo à sententia lata non datur appellatio. Visum fuit non subsistere, tum quia vt supra dictum est,appellatio dabatur à collatione,vt in terminis respondet Seraphinus vbi supra num.5. Tum quia obiectum procedit, quando Simoniacus est notorius,vel confessus, non quando est occultus . Simonia fuit commissa respectu tantummodo ordinis , non autem prout in casu isto prætenditur super beneficio iuxta distinctionem Anan. in cap.sicut. ap.fin. versiculo forte potest dici de Simonia, quam sequuta est Rota in dicta decisione Seraph.1045. num.5. versiculo Præterea Farinacius quæst.crimin. quæst.101. limitatione 3.nu.47. versic. Vide tamen , hic autem non constat de huiusmodi notorietate ex actis, neque de Confessione Bocchetti resignatarij.

Non obst.constaret de confessione cedentis , & resignantis,qui fassus fuit in iudicio se resignasse ad fauorem Bocchetti,vt liberaret Nepotem à vexatione criminali , ita veniendo cum Domino illius loci, quia confessio cedentis non nocet cessionario , quando fuit facta post ces-
10 sionem, seu resignationem, Afflict.decis.165. numero 5. Verall.decis.185. in princ. parte 1. & in terminis Simoniæ , Alciat.consil.2.numero 2.lib.1. Modern.de confiden.quæst.68.numero 22.Seraphin.decis.1029. numero 3.& 13.

Minus etiam faciebat, quod Bocchettus non esset possessor beneficij quasi propterea cessaret illius interesse, Nam satis illud apparebat ex litteris apostolicis resignatis,& sufficit, quod esset collitigans ad effectum, vt posset
11 appellare, & appellatione pendente nihil esset innouandum dicto capitulo, non solum de appellatione in 6. cum alijs allegatis, & in omnem euentum hæc exceptio non
12 impedit reuocationem attentatorum, cum non tam partis interesse quam contemptus Iudicis attendatur , Rot.decis.5. num.5.vt lit.pend.in antq. Cassador.decis.3. n.6.de rest.spol.Veral.decis.57.par.1.

Nec placuerunt deducta super non Iure Bocchetti ad excludendam reuocationem Attentatorum, quia ad istũ effectum debet notoriè constare de non iure per confessionem partis,vel per rem iudicatam,Lancell.de attentat. 3.par.cap.24.q.1.nu.65.& seq.Vbi allegat plures decisiones , & fuit dictum in Cæsaraugustana dismembrationis 23. Ianuarij 1610. coram Reuerendissimo D. meo Damasceno.

Ex quibus ita conclusum vnanimiter possessionem esse attentatam.

EODEM

Firmana Altaris.

Lunæ 19. Iunij 1616.

SVMMARIVM.

Commissio cum clausula, parito iudicato, vt conditionalis , & non tribuit iurisdictionem antequam pareatur,nu.1.& 9.
Iuramentum de stando sententiæ intelligitur , si est iusta , numero 2.
Iuramentum non debet elidi,sub prætextu enormissimæ læsionis vel notoriæ iniustitiæ,n.3.
Iuramenti proprij nemo debet esse iudex,n.4.
Procurator non potest remittere ius principali quæsitum , numero 5.
Vt vnus actus alteri præiudicet debent esse incompatibiles , numero 6.
Parere quis debet prius rei iudicatæ , quam audiatur , numero 7.
Appellatio non datur ab vltima trium conformium,n.10.
Arbitrium relaxat aliquid de rigore, n.11.
Clausula,parito iudicato,intelligitur de sententia iusta,& valida,num.8.
Per clausulam, parito iudicato, censetur data iurisdictio conditionalis,num.9.

DECISIO LIV.

Resolutum fuerat sub die 11. Ianuarij præteriti coram me, Ricchardum non esse audiendum, & cum assiduis importunitatibus, & lacrymis, nec sine colore boni iuris, iterum causam proponi obtinuisset hodie 20. Iunij 1616. illa reproposita Domini in decisis vnanimiter persliterunt eisdem fundamentis , de quibus in decis. Tum quia illi obstabat exceptio periurij ; Tum quia causæ fuerat
1 commissa cum clausula parito iudicato , quæ est conditionalis, & non tribuit iurisdictionem antequam pareatur ex latè deductis in decisione.Nec ad excludendum Periurium visa fuerunt releuare ea,quę deducebantur circa iniustitiam sententiæ cum iuramentum de stando vnicæ sit intelligendum de vnica sententia quatenus sit iusta ad Rom.cons.334.numero 7.Nam vltra quod illius iusti-
2 tia ex tot decisionibus bene probabatur supposita etiam tali iniustitia debuisset nihilominus Ricchardus antequam ageret petere absolutionem à iuramento, nec sub prætextu enormissimæ læsionis, vel notoriæ iniustitiæ iu-
4 ramentum eludatur,cum non debet quis esse Iudex proprij iuram. Gram.consil.30. num.32.lib.1. & in term.fuit dictum in Roman.legit.de Vrsin.20. Maij 1588. coram Bubalo.

Non etiam obstabat quod pars remiserit hanc exceptionẽ obtinendo reformati Commissionẽ rest.in integr. vt staret cum claus.Parito,quia quicquid sit, an pars possit remittere periurium in casu isto non potest dici remis-
5 sum per d.reformationem.Tum quia fuit obtenta à Proc. qui non poterat remittere ius principali quæsitum ex al-
6 leg. in dec. Tum quia d.reformatione non est contraria exceptione periurij , vt simul cum ea sit incompatibilis, prout est necesse vt ex vno actu,alteri præiudicetur.l.hęc verba 124.ff. de ver. sign. Si quidem reformatio fuit obtenta, vt Riciotto obstaret non solum exceptio periurij,
7 sed etiam rei indicatæ, cui deberet parere antequam audiretur, & tunc etiam opponi posset de periurio, vnde non videbant Domini quomodo possit dici talem exceptionem ei fuisse remissam.

8 Quo vero ad aliud fundamentum de claus. Parito iud. dum

dum dicebatur prout sup. esse intelligendam de sententia iusta, & valida, ex Rom. d. cons. 334. num. 7. & late deduc. in Fauent. Monast. 22. Iun. 1607. coram Penia, visum fuit non obsistere.

9 Quia per talem clauf. censetur data iurisdictio conditionalis, nec ante purificatam conditionem iudex potest in causa se intromittere, nec cognoscere de iustitia, vel iniustitia sententiæ, vnde non potest pars audiri super iustitia nisi prius constito de paritione, iuxta decis. Put. 429. lib. 1. cum alijs adductis in dec. & cons. Rom. loquitur in casu in quo sententia non fecerat transitum in iudicatum, quia per appellationem fuerat suspensa, vel legitur in toto illo consilio, non autem vbi prout hic adsunt

10 tres conformes, à quarum vltima non datur appellatio, l. 1. C. ne lic. 3. prouoc. sed exequutioni mandari debet, Clemen. vt calumnijs. de re iudic. ad cuius præscriptum in commissione restitut. in integr. fuit apposita d. clausula, Parito iudicato, Lancellot. de attentat. 2. parte, capit. 18. num. 142.

Decisio autem Fauentina, intelligitur vbi reperitur co-

11 niuncta dicta clausula cum clausula Arbitrio, quæ relaxat aliquid de rigore clausulæ Parito. Et nihilominus ille casus fuit specialis, in quo sanctissimus per eius memoriale ita ordinauerat.

Ex quibus Domini dixerunt esse standum in decisis.

EODEM

Romana deuolutionis Domus.

Lunæ 22. Iunij 1615.

SVMMARIVM.

Facta intra terminum ad appellandum, sunt attentata, & veniunt reuocanda, n. 1.

Verum nisi doceatur causam esse inappellabilem, sub n. 1.

Ægidiana prohibet appellationem in possessorio, n. 2.

Ægidiana habet locum in Curia propter confirmation. Pontif. sub n. 2.

Fallit vbi agitur de re Ecclesiastica in foro Ecclesiastico, numero 3. & 4.

Appellatio de iure Canonico, datur in re Ecclesiastica in quacunque possessorio, ad vtrumque effectum deuolutiuum, et suspensiuum, sub n. 3.

Vt constet de bono iure attentatis, vt non sit locus purgationi debet esse, vel confesso partis, vel res iudicata, numero 5.

Immissio in possessionem, & associatio pendente termino ad appellandum, tanquam attentata est reuocanda, nu. 6.

Attentata imprimis, & ante omnia sunt purganda, nu. 7.

Attentatorum iudicium est priuilegiatum, & praiudiciale, numero 8.

DECISIO LV.

CONstare de attentatis, fuit resolutum, quia mandatum de Immitten. & associan. ad fauorem Lampadij Rectoris, fuit relaxatum per Dominum Locumtenentem Illustris. Cardinalis Vicarij die 3. Iulij 1612. & associatio, seu immissio fuit exequuta die 5. eiusdem mensis, atque ita intra tempora, & decem dies datos ad appellandum quo fit vt nisi doceatur Lampadium versari in casu non

1 appellabili actus ille exequutionis, attentatus dicatur, & veniat reuocandus, c. non solum, vbi glos. in verb. Innouata, Ioan. Andr. & Dominic. num. 6. Anchar. num. 10. de appellat. in 6. Lancellot. de attent. 2. part. cap. 11. num. 17. & seq. vbi firmat hanc regulam, Mohed. decis. 11. num. 2. de præben. Seraphin. decis. 983. numer. 12. & in terminis mandati de associando, & immittendo, fuit dictum in Regien. bonorum 20. Decembris 1613. coram Reuer. P. D. meo Dunozet.

Nec ad euitandum huiusmodi attentata, Lampadius se tueri potest Ægidiana constitutione, quę prohibet appel-

2 lationem in possessorio, quæ constitutio ligat etiam in Curia propter confirmationem Pauli Tertij, Rot. decis. 120. num. 2. par. 1. quia dicta constitutio non habet locum

3 vbi prout hic agitur de re Ecclesiastica, & in foro Ecclesiastico, quo casu est locus appellationi ad vtrumque effectum, quia de iure Canonico, datur appellatio in quocunque possessorio. Abb. in cap. cum ad sedem, num. 30. de restit. spol. Dec. cons. 28. num. 4. ad fin. versic. De iure enim Canonico, Put. decis. 293. num. 5. lib. 2. Beninten. decis. 79. num. 1. Rota in Camerinen. iurispatronatus 15. Nouembris 1599. coram Reuerendis. D. meo Damasceno, & in dicta Regien. bonorum coram R. P. D. meo Dunozet. & quod Ægidiana non procedat in bonis, & rebus Ec-

4 clesiæ, & in foro Ecclesiastico tradit Seraph. decis. 424. & fuit sæpissime resolutum, & in specie in dicta Camerinen. & in alia Romana Saluiani interdicti 1. Iun. 1609. coram Reu. P. D. meo Manzanedo, & latius in Romana domus de Scapuccijs 19. Ianuarij 1611. coram Reu. P. D. meo Decano.

Minus etiam releuat non esse locum purgationi attentatorum vbi notoriæ constat de bono iure illius; qui attentauit prout constare prætendit Lampadius Rector de bono ipsius iure, & de malo Busotti; nam vltra, quod vnus

5 ex DD. contrarium sentiebat circa prætensum bonum ius Rectoris, ad hunc effectum requiritur confessio partis, vel res iudicata, Lancellot. de attent. par. 3. capit. 24. q. 1. numero 65. vbi allegat plures decisiones, & idem fuit dictum in Nucerina hæreditatis 15. Nouembris 1595. coram bon. mem. Iusto, & in Cæsaraugustana dismembrationis 23. Ianuarij 1610. coram Reuerend. D. meo Damasceno.

6 Igitur cum dicta associatio, & immissio facta per Reu. P. D. Locumtenentem fuerit nulla, & attentata, & de huiusmodi attentatis fuerit oppositum coram R. P. D. Roccio, & protestatum expresse ipsum Rectorem non posse audiri nisi purgatis attentatis summ. num. 1. sequitur manifeste sententiam dicti D. Roccij ex hoc capite fuisse nullam, quia omnes iuris regulæ clamant, quod in primis, &

7 ante omnia purgentur attentata, cap. ex parte, il secondo de appellat. capit. non solum, & ibi Doct. eodem titulo in 6. Lancellot. de attentat. part. 3. capit. 30. num. 168. Et

8 ideo dicitur hoc iudicium attentatorum priuilegiatum, quia non potest procedi in negotio principali ante eorum purgationem, Put. decis. 51. lib. 3. Verall. decis. 56. par. 1. Fab. decis. 48. in princip. par. 3. lib. 3. cum alijs adductis in dicta Nucerina hereditatis, & Cæsaraugustana dismembrationis, Ex quibus ita consuerunt DD. constare de attentatis.

EODEM.

Bononien. de Capacellis.

Veneris 27. Nouembris 1615.

SVMMARIVM.

Acta omnia sunt transportanda, alias sententia est nulla, nu. 1.

Acta de partibus sunt transportanda, quando influunt quocunque modo in causam pendentem in curia, n. 2.

Acta primę instantiæ sunt transportanda, vt Iudex appellationis possit instrui de iustitia vel iniustitia sententiæ, n. 3.

Concil. Trid. sess. 24. cap. 20. quod omnia acta sint transportanda non habet locum in prophanis, n. 4.

Acta-

Actorum transportatio, quæ non concernunt merita causæ, nec impugnant iniustitiam sententiæ non est necessaria de iure communi, n.5.
Sententia debet esse conformis libello, n.6.
Clausula, quam, & quas, in commissione apposita comprehendit petitorium, & possessorium, n.7.
Clausula, & quam, & quas, in commissione facit, vt sustineatur sententia in possessorio, quamuis libellus fuerit in petitorio, sub num.6.
Commissa causa appellationis à sententia super petitorio in prophanis tribuit solum iurisdictionem in petitorio, n.8.
Fallit, quando est commissa causa cum clausula (quam, & quas) num.9.
Petitorium non potest suspendi in causa appellationis super possessorio, n.10.
Fallit cum est commissa causa cum clausula quam, & quas, sub num.10.
Per clausulam quam, & quas, intelligitur agens deduxisse omne ius suum, nec se arctasse magis ad vnam causam, quam ad aliam, sub n.10.
Reconuentionis causa debet terminari in eadem sententia conuentionis, alias sententia est nulla, n.11.
Iudici, quando liquet de iustitia in conuentione prius quam de reconuentione potest ferre sententiam super conuentione omissa reconuentione, n.12.
Sententia lata ex instrumentis non productis, & non recognitis est nulla, n.13.
Protestatio non facta in tempore non releuat, n.14.
Non constito de identitate bonorum retardatur immissio, n.15.
Ob releuantes exceptione retardatur immissio, ibi.

DECISIO LVI.

Contra sententiam Rotalem opponebatur de multiplici nullitate, & iniustitia, quibus tamen non obstantibus eam esse confirmandam maior pars Dominorum censuit.

Prima erat nullitas, ob non integram transportationẽ actorum ex quo non fuerant transportata acta coram Rangono, cum tamen, acta omnia sint transportanda non solum attentata dispositione Concilij Tridentini, sess.24.c.20. sed etiam iuris communis, aliter sententia est
1 nulla Bart. in l.2.n.5.& communiter alij, C. de eden. Felyn. in c. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, n.16. ad fin. vers. Et idem si acta de constit. Vant. de nullit. rubr. à quo, & quib. mod. n. 21.& seq. Cæs. de Grass. decis.9 n.5. de caus. poss.& propr. & fuit dictum in Vrbeuetana Legati 5. Decemb. 1603. coram bo. mem. Litta.

Non obstabant hæc acta non fuisse facta coram iudice à quo, sed coram Rangono Iudice secundæ instantiæ, quia
2 nihilominus acta de partibus sunt transportanda quando influunt quocunque modo in causam pendentem in curia vt fuit decisum in Bracharen. Parrochialis 8. Martij 1602. coram Iusto, & quod in hac materia solum debeat attendi, an acta in causam influant, dictum fuit in Romana de Cincijs 1. Iunij 1607 coram Reuerendiss. Bononien.

Dicta autem acta coram Rangono influere in causam ex eo constabat, quia relationes peritorum factæ coram ipso, erant de appendicibus iudicij facti coram Martinello primo Iudice, cum illi periti fuerint electi in prima instantia, licet tunc relationem non fecerint, vnde non est
3 dubium, quod ex illa iudex appellationis instrui poterat de iustitia, vel iniustitia sententiæ, quæ est ratio cur acta primæ instantiæ transportari debeant, Castr. cons. 117. n.2. lib.1. Vant. vbi supra nu.21.& fuit dictum in Placentina administrationis S. Sacramenti 1. Decembris 1597. coram Gipsio.
4 Verum fuit responsum, quod decretum Concilij, vbi supra, non habet locum in causis prophanis non Ecclesiasticis, vt sacra Congregatio illius Interpres sæpius declarauit; & Rota sequuta fuit in Romana Lignorum 28. Iunij 1603. coram Reuerendiss. Domino meo Damasceno, & in Perusina liquidationis fructuum 21. Maij 1610. coram R. P. D. meo Decano, & in Romana Domorum 10. Iunij. 1611. coram Reuerendissimo Bononien. De iure autem
5 communi non est necessaria actorum transportatio, quæ non concernunt merita causæ nec impugnant iustitiam sententiæ, Castren. dicto consil. 117. numero 1. & dixit Rota in dicta Romana Lignorum; Præfatę autem relationes solum pertinent ad causam transactionis inter Iuliam, & Hyppolitam, quę nihil commune habet cum hac causa in quo Hieronymus egit vigore fideicommissi, & primogenituræ Ioannis Baptistæ & Tanarini vti primogenitus ab eis vocatus, & super qua dicta sententia lata fuit, & sic tanquam super re diuersa non fuit necessaria illarum transportatio, sed satis fuit transportare acta in hac causa facta, vt fuit dictum in Conchen. limitum 17. Iunij 1596. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, & in Albanen. successionis 20. Maij 1602. coram Reuerendissimo Bononien.

6 Secunda nullitas ex eo deducebatur, quia sententia nõ erat conformis libello, nam in prima instantia fuit intenta tum petitorium, & in causa appellationis fuit pronunciatum in possessorio, sed hæc nullitas cessabat ex clausula
7 quam & quas in commissione apposita, quæ compræhendit, tam petitorium, quam possessorium, Mohedan. decis.6. ante num.1. versic. Insuper de rescript. & fuit pluries resolutum, & signanter in Cæsaraugustana præceptoriæ 16. Martij 1607. cora bon. mem. Iusto, & in Nucerina Iurispatronatus 14. Maij 1612. coram Reu. P. D. meo Caualerio.

Prout etiam cessabat id quod dicebatur non potuisse, dictam sententiam ferri in possessorio stante quod in Ro-
8 ta fuerat commissa causa appellationis interpositæ à sententia lata super petitorio, cum simus in prophanis, in quibus huiusmodi commissio tribuit iurisdictionem tantummodo in petitorio, non autem in possessorio, Castr. 278. num. 2. in fin. & seq. lib. 1. vbi respondit ad rationem quod petitorium habet in ventre possessorium; quia in casu Castren. non erat commissa causa cum clausula quã,
9 & quas cuius vigore vtrumque censetur deductum vt supra dixi, & potest procedi prout in prima, Seraphin. decis.1327. numero 3. Barz. decis. Bonon. 47. num.38. Rot. decis.74. par.3. lib.2. diuers. cum aliis adductis in Alerien. beneficii 12. Maii 1614. coram Reu. P. D. meo Buratto, & in istis terminis fuit dictum in Perusina fideicommissi 6. Februarii proximè præteriti coram Reuer. P. D. meo Decano.

Vnde etiam corruebant late hic deducta per informãtes pro Claudio super eo, quod petitorium suspendi non
10 potuit in causa appellationis, Rom. cons.381. cum aliis allegatis, quia totum hoc prouenit ex natura clausulæ quam, & quas per quam apparet, quod agens à principio non se arctauit magis ad vnam causam, quam ad aliam, sed omne ius suum à principio deduxit Rota in causa Romana Donationis quinquaginta millium 29. Maii, & 30. Iulii 1580. coram fel. rec. Clem. viij. & in Romana Pecuniaria, siue Societatis 26. Iunii 1606. coram Reuerendis. Bononien. quo casu prosequutio ex vno capite non tollit aliud, Seraph. decis.630. n.3. par.1.

Tertia nullitas, aut saltem notoria iniustitia fundabatur in eo, quod in eadem sententia non fuit terminata etiam causa reconuentionis cap.1. in fin. & ibid. Abb. n.4. Socin. in 6. notab. de mut. pet. Sed placuit responsio, quod contra Hieronymum non fuit motum aliquod iudicium reconuentionis, sed solum contra Hyppolitam eius matrem, quæ in ista causa nihil habet agere, sed solum in causa transactionis inter ipsã, & Iuliam. Et nihilominus obie-

12 ctum cessabat in casu isto, in quo Iudici prius liquit de possessorio, quod propterea omissa reconuentione solum potuit terminari, Abb. vbi supra n.9. vers. nam si longe prius. Socc. in cap.2. num.17, eodem vers. Nam si longe dicto tit.

13 Iniustitia verò (omisso articulo principali super Primogenitura) deducebatur. Primo ex non productione instrumentorum, & non recognitione illorum in partibus, sed fuit responsum hoc cessare, quia postea in Curia fuit facta noua productio in actis, & debita cognitio, Nec suffragari protestationem D. Riuani, quod non fieret reco-
14 gnitio, nisi sibi intimato. Quia emanauit post audientiam, sub qua cadebat citatio, & postquam iam fuerat facta legitima recognitio dictorum instrumentorum. Bart. in l. fin. §. Item si prædixerit, ff. de naut. caup. stab. Hond. cons. 24. n.45. lib.2. Surd. dec.246. n.4.

Secundo opponebatur non fuisse probatam identitatem bonorum Ioannis Baptistæ, & Tanarini prout nec fuisse factas detractiones, quæ competebant Iulię, quibus
15 casibus retardatur immissio tam de iure communi, quam iuxta laudabilem huius S. Tribunalis consuetudinem, & stylum, Quæ exceptiones, quia visæ fuerunt releuantes, ideo fuit resolutum, vt supra sententiam esse confirmandam, nisi obstent exceptiones identitatis bonorum, & detractionum, de quibus erit particulariter videndum.

EODEM.

Elboren. Promissionis.

Veneris 15. Aprilis 1616.

SVMMARIVM.

A mandato de manutenendo non datur appellatio, quoad effectum suspensiuum de iure canon. n.1.

Perpetuo in Rota seruatum, n.2.

Verum cum Iudex processit per decretum secus, si per diffinitiuam, n.3.

A mandato de manutenendo per viam diffinitiuæ datur appellatio ad vtrumque effectum de iure canonico, n.4.

Iudicem processisse per modum diffinitiuæ, quomodo constet, 5.

A sententia diffinitiua in iudicio possessorio ordinario datur appellatio, n.6.

Gesta post interpositam appellationem sunt attentata, & ideò reuocanda, n.7.

Diffinitiuam pronunciari, & dici interlocutoriam non possunt simul stare, n.8.

DECISIO LVII.

1 Licet à mandato de manuten. in summarijssimo possessorio, non detur appellatio, quoad effectum suspensiuum etiam de iure Canonico, Benint. decis.79. nu.2. & seq. Menoch. de retin. rem. vlt. n.49 Lancell. de attent.2. par. c.12. lim.25. n.28. Guttier. cano. quest. lib.1. c.34. num. 96. & 109. Ioseph Ludouic. decis. Perus.20. num.11. Card. Seraph. dec.1295. num.3. Vbi quod ita perpetuo fuit in
2 Rota obseruatum, hoc tamen intelligitur quando Iudex
3 processit per decretum, secus verò quando prout in
4 nostro casu per viam sententiæ diffinitiuę. Tunc enim intrat regula quod à tali sententia in possessorio de iure Canonico licet appellare, quoad vtrumque effectum suspensiuum, & deuolutiuum, Clem.1. vbi Card. in 1. opposit. de sequestr. poss. & fruct. Abb. in cap. cum ad Sedem numero 30. de rest. spoliat. Couarr. pract. cap.23. nu 8. versic. Prima conclusio, Guttierez. dicto. cap.34. n.95. Beninten. vbi supra num.1. Ioseph Ludouic. dicta decis.20. numero 19. Vbi quod hæc opinio de iure Canonico nullum habet contradictorem, & in terminis ita distinxit Rota in Bergomen. Præeminentiarum 16. Iunij 1606. & in Aquilegien. Pensionis 21. Maij 1610. coram Reu. P. D. meo Manzanedo.

5 Quod autem isto casu Iudex processerit per viam sententiæ diffinitiuę patet ex tenore dictæ sententiæ, quæ fuit promulgata per cedulam, Christi nomine inuocato, & in dispositiua dicitur bene appellatum, & malè iudicatum, & ipsemet Iudex in delatione quam fecit illam, vocat sententiam diffinitiuam, vt nullius dubitationi locus esse
6 videatur quin dicta sententia dicatur lata in iudicio possessorio ordinario, à quo datur appellatio saltem de iure Canonico ex supradictis.

7 Hinc Domini censuerunt constare de attentatis, quæ veniant reuocanda, quia literæ exequutoriales mandata, aggrauatoria censurarum, & declaratoriæ, fuerunt relaxata post interpositam appellationem à diffinitiua, cap. non solum de appellat. in 6. Contard. de mom. limit.73. nu.48. & fuit dictum in illa Bergomen. & in terminis censurarum tradit Lancell. dicto cap.12. ampliatione 8. & 3. par. c.20. nu.13. & 14.

Non obstat quod quamuis fuerit cęptum declarari per cedulam, & per præambulum Christi nomine inuocato, nihilominus pronuncia fuit interloquutoria, quia non videntur posse hæc simul stare, quod diffinitiuè pronun-
8 cietur, & quod interloquutoria dicatur ad tex. in l. vbi repugnantia, ff. de reg. iuris.

Nec placuit Dominis, quod dicebatur non esse amplius necessariam aliquam reuocationem, postquam Didacus fuit absolutus à censuris, nec fuit deuentum ad aliam exequutionem, quia interest Didaci, quod omnia declarentur attentata, vel pars eis renunciet, reficiendo etiam expensas, si quæ factæ fuerunt. Et ita conclusum.

EX DECISIONIBVS P. FARINACEI respicientibus materiam Criminalem. Tom. I.

CORAM CARD. SERAPHINO.

Auersana Beneficij.

Lunæ 5. Iulij 1593.

SVMMARIVM.

Exequutor datus ad conferendum beneficium in forma iuris per vacationem ob simoniam contractam, dicitur mixtus exequutor, n.1.

Exequutor mixtus tenetur assumere partes iudicis, et procedere cum causæ cognitione, n.2.

Exequutor mixtus censetur deputatus per clausulam, vocatis &c. n.1.

Appellare licet à sententia lata per exequutorem mixtum. numero 1.

Exequutoris mixti potestas est tantum contra contradictores de facto, non autem contra contradictores de iure. n.1.

Exequutor mixtus si pendente tempore ad appellandum à sua sententia processerit ad illius exequutionem, dicitur attentare, & omnia per ipsum gesta sunt nulla, numero 1. in fine.

Appellare regulariter non licet à sententia simoniæ, declara quia datur tamen appellatio à sententia collationis beneficij vacantis propter simoniam, lata à mixto exequutore; declara secundo, vt non detur appellatio, quando simoniacus est notorius, vel confessus, vel si est occultus, simonia est respectu ordinationis; secus quando est occultus, & simonia est super beneficio, quia tunc datur appellatio, n.2.

Clausula,

Clausula, conscientiam tuam oneramus, apposita in deputatione mixti exequutoris ad conferendum beneficium propter simoniam, refertur tantum ad identitatem prouisi Apostolici, & non ad alia, n.3.

DECISIO LVIII.

1 DOmini concordes fuerunt, vt detur mandatum de manutenendo Ioanni Andreæ, de cuius anteriori possessione constat, non obstantibus turbationibus Michaelis, cuius possessio est attentata; quia exequutor datus ad conferendum in forma iuris per vacationem ob simoniam contractam, dicitur mixtus exequutor, & tenebatur assumere partes iudicis, & procedere cum causæ cognitione, cap. exhibit. de iud. Abb. & Felyn. in c. dudum, num. 24. de præsumpt. & fuit resolutum in vna Neapolitana Sancti Andreæ de mense Februarij 1569. coram bo. mem. Finetto, præsertim stante clausula, vocato Io. Andr. c. licet vbi glo. de præben. in 6. Rot. decis. 30. de rescript. in nou. Felyn. vbi supr. n. 23. & à sententia illius licuit appellare, cum nō teneatur possessor ad verbum mixti exequutoris derelinquere ius suum, cum eius potestas sit tantum cōtra contradictores de facto, non autem contra contradictores de iure. Franc. in capit. 1. numero 6. & Gemin. numer. 11. de concess. præb. in 6. Staphil. in tractat. de liter. grat. in tit. de vi, & effect. claus. §. competenter, nu. 7. Reb. de for. noui proui. in verbo, contradictores. Put. decis. 271. lib. 3. Achil. cap. 4. de sentent. excommun. & fuit dictum in causa Piscien. seu nullius Capellaniç de anno 1578. coram Sanctiss. D. N. & ideo cum exequutor pendente tempore ad appellandum, processerit ad immissionem in possessionem omnia gesta sunt nulla, & attentata & reuocanda, Lap. alleg. 1. Mohed. decis. 150. & fuit dictum in vna Nolana, 3. Maij 1589. coram R. P. D. meo Penia, & Ioannes Andreas, qui nunquam habuit se pro spoliato, manutenendus est.

2 Non obstat, quod à sententia in crimine simoniç lata, non detur appellatio, quia à collatione datur, vt supra dictum est. Præterea licet à sententia super simonia non detur appellatio, vt per Felyn. in c. sicut. il 1. de sim. Maran. in Spec. tit. & quandoque appellatur, num. 298. tamen hoc intelligendum est, quando simoniacus est notorius, vel confessus, vel si est occultus, simonia est respectu ordinis; secus, quando est occultus, & simonia est super beneficio; tunc enim datur appellatio ita declarat Ioan. de Anan. in d. c. sicut circa finem.

3 Non obstant illa verba, conscientiam tuam oneramus, quia referuntur tantum ad idoneitatem prouisi Apostolici, & ita conclusum.

EODEM

IVSTO.

Assisien. Canonicatus.

5. *Iunij* 1595.

SVMMARIVM.

Appellans si intra terminum iuris sibi datum pro Apostolis, non redierit, facit transire sententiam in rem indicatam, nu. 1. & in addit. lit. A. vbi de materia.

Appellans si non commisit causam infra biennium, sententia contra ipsum lata, transit in iudicatum, n. 1.

Apostolos petens si terminum iuris habuerit, debet pro illorum responsione redire infra triginta dies, n. 1. & in addit. lit. B. vbi an isti dies triginta currant à die sententiæ; An vero à die appellationis.

Scaccia de appellatione.

Fatalia non currunt, subsequuta transactione, declara, vt nu. 2

Adulterium probatur ex confessione adulteræ, & depositionibus testium, n. 3.

Papa assertionis de crimine alicuius creditor, nu. 2. concurrentibus tamen adminiculis, de quibus ibidem.

Papa præsumitur motus ex rationabili causa, n. 3.

DECISIO LIX.

1 SEntentia A. C. lata de Anno 1575. transiuit in rem iudicatam, de qua constare decisum fuit, cum licet fuerit appellatum, attamen Laurentius non redijt *a* pro Apostolis, postquam habuit primum terminum iuris, à quo numerantur triginta dies, l. Iudicibus, *b* C. de appell. cap. ab eo de appellat. in 6. vbi habetur, quod qui non redijt, censetur appellationi renunciasse. Præterea nō commisit causam infra biennium. Et hoc modo etiam inducitur res iudicata Authen. ei qui. C. de temp. appell. Clem. si appellatio, de appellat. Dec. cons. 346. Et dictum fuit coram Reu. P. D. meo Litta in vna Romana Pecuniaria 17. Maij proximè præteriti.

2 Non obstant nullitates & iniustitia, quæ opponitur aduersus sententiam Commissarij quia de ea non tractatur, sed de sententia Auditoris Cameræ, quia pronunciatum fuit, Motum proprium Pij Quinti non esse subreptitium Prout. nec etiam obstat concordia, quæ & si impediat cursum temporis Clem. quamdiu. de appellat. Nihilominus deberet constare de concordia ante rem iudicatam, quia nullibi dicitur, quod restituat aduersus eam, quinimò ex actis constat de contrario. Nam sententia Auditoris Cameræ lata fuit anno 1575. Sed causa fuit commissa in Rota anno 1597. quo anno de mense Martij fuit facta, vel tractata concordia. Et sic post rem iudicatam. Et de paupertate, quæ impedit rem iudicatam, nullibi constat.

3 De notoria autem iniustitia sententiæ Auditoris Cameræ dici non potest, cum fundetur in confessione adulteræ, in dictis testium, & in alijs: & adsit præterea motus proprius Pij Quinti, vbi dicit, satis apertè & clarè sibi cōstitisse de d. Laurentij crimine; & Papa præsumitur motus ex causa rationabili Abb. in cap. cum venissent cum ibi allegatis sub numero 8. de iud. præsertim cum ad sententiam Commissarij non se referat, sed asserat sibi constitisse; vnde non obstant, quæ dicuntur aduersus rem iudicatam.

ADDITIONES.

a Non redijt. Regulariter si appellans quando Iudex dedit terminum iuris, non redierit in d. termino pro responsione Apostolorum, censetur appellationi renunciasse, Clementina. quamuis rigor. de appellat. & notant Doct. in c. personas extra eod. Boer. consil. 43. incipiente videtur num. 2. seqq. & num. 17. vbi testatur ita fuisse iudicatum Lancell. de attent. cap. 12. lim. 50. num. 297. & seqq. vbi ex Boer. in loco præcitato, & alijs per eum relatis, hanc regulam ampliat duobus modis. Limita eandem regulam duobus alijs modis. Primo, quando in d. termino iuris causa fuit commissa, absque eo quod pro responsione Apostolorum appellans redierit. Crescen. decis. 75. incipiente appellanti, sub rubr. de appellat. in manuscrip. idem Lancellot. d. capit. 12. ead. limitat. 50. numero 204. & ampl. 1. numero 24. & in præfat. eiusd. cap. 12. numero 55. seqq. vbi præsertim hanc limitationem procedere affirmat, quando in vim d. Commissionis fuerit inhibitum. Limita secundo, quando Iudex petenti sibi de Apostolis responderi, non respondeat, sed taceat, vel etiam dicat, quod audiuit: Tunc enim habetur pro negante: & propterea non tenetur amplius pro illi redire, &

non redeundo appellatio non deseritur, vt per eundem Lancell.d.capit.12.in præfat.num.54.Pract. Corrad.in titul. de appellat. numero 15. & 17. fol. mihi 205. cum alijs allegatis per eos, ad quam materiam, Iudicis scilicet non respondentis petenti sibi de Apostolis responderi, vide Lancell.c.12.lim.1.n.60.& sequentibus.

b Triginta dies. Terminus iuris triginta dierum est; sed an currat à die sententiæ, an vero à die appellationis, est controuersia inter Doct. Nam Hostien.in c.cordi. de appell.in 6.& Cardin.in Clem.quamuis nu.5. eod.tit.à die appellationis currere asseruerunt, & hanc Host. sententiam in palatio seruandam esse, dixit Rota decis.5.alias 29.fuit dubitatum. de appellat.in nouis, contrariam tamen sententiam quod immo terminus iste currat à die sententiæ, non autem à die appellationis, magis communiter receperunt esse post alios, quos recensent antiquiores. Guido Pap.in tract.de appell.quæst.27. ad med. Mysinger.obser.36. incipiente quando aliquis centur.4. Nicol.Grauat.in addit.ad Vestr.lib.7.cap.3.rub.de appellatione,&c.n.65.Michael Crass.in commun.opin.lib.2.cap. fin.quæst.9. Lancell.de attent.cap.13.n.3. Dummodo tamen appellans sententiæ notitiam habuerit, aliàs non à die sententiæ, sed à die scientiæ terminus prædictus currere incipiet, ex relatis per Vestr. & Crass.in locis præallegatis.

Fam. Cent. V.I.D.Gales.

EODEM.

ORANI.

Bononien. Attentatorum.

Veneris 19. Nouembris 1595.

SVMMARIVM.

Contumax fictus dicitur ille, qui citatus est ad sententiam, domi, dimissa copia, etiam statuto sic permittente citationem fieri posse, n.1.in princ.

Appellare quis potest etiam post decem dies à die habitæ notitiæ à sententia contra ipsum lata, quando fuit citatus domi, dimissa copia, nu.1.post principium, & in addit.lit.A.vbi de materia.

Appellare, quis potest post decem dies à die scientiæ, quando est fictus contumax, etiam quod citationis habuerit notitiam, & protestando comparuerit in iudicio, nisi etiam sciuerit sententiam fuisse latam, n.1. versic.vnde nihil.

Attentata pendente termino ad appellandum etiam post decem dies à die latæ sententiæ sunt reuocanda ad fauorem ficti contumacis, n.2.

Iudex à quo si ante exequutionem suæ sententiæ admisit appellationem dando reuerentiales, dicitur abdicasse à se iurisdictionem; & propterea non potest isto casu ad exequutionem procedere, n.2.versic.Maximè cum Iudex.

Inhibitione Iudicis ad quem, pendente, nihil innouari potest à Iudice à quo, n.2.in fine.

Citatio ad sententiam, an sufficiat domi, dimissa copia, vide in addit.lit.A.

DECISIO LX.

1 Licet statuto Bononiensi fuerit pro parte D. Aloysij in eo satisfactum, quo voluit, per binos Nuncios citationem ad sententiam, domi, dimissa copia, fieri, nihilominus haud amplius operatur, quam quod sententia in vim repetitæ citationis lata, valida sit; non autem quod D. Angelus citatus propterea dicatur verus contumax, & non fictus: ita quod non potuerit post decem dies a appellare, à die habitæ scientiæ a sententiæ latæ. Rot.decis.2.de dol.& contuma.in nou.vnde nihil etiam releuat, quod Procurator D. Angeli habuerit scientiam citationis, comparendo in iudicio & protestando, quia ad effectum, vt non possit appellari à die scientiæ, non sufficit quod habuerit scientiam citationis, nisi etiam sciuerit sententiam fuisse latam. Felyn.in cap.quoad consultationem, numero 24.de re iudic. Natt.cons.51. numer.1.cum relat.per Modern.de attentat.2. par.cap.12. limit.50.nu. 158.& seq.

2 Quare Domini persistendo in resolutis, dixerunt, immissionem in possessionem, & sequestrum in vim præfatæ sententiæ obtentum, non posse ab attentatis excusari. Rot.decis.51. de appellat.in nou. Modern. de attent.d.c. 12.limit.50. num.128.Maximè, cum Iudex à quo, ante exequutionem admiserit appellationem, dando Angelo reuerentiales; per quas abdicauit à se iurisdictionem; Ideoque non potuit procedere ad exequutionem; Multo autem minus, si liqueret superuenisse inhibitionem Iudicis, cui appellationis causa fuerat commissa. Franc.in c. dilectus de appellat.

ADDITIO.

a Scientiæ. Notabilis est ista decisio, volens, tempus ad appellandum currere a die scientiæ, etiam quod statutum permittat citationem ad sententiam fieri domi, dimissa copia: sic & idem crederem quando eadem citatio domi, dimissa copia, sufficeret de stylo, & consuetudine, prout hodie sufficere testantur Mohed. decis.161. Put.decis.15. de Iudic.Peregr.decis.51.in manuscript.

Et quod citatus domi possit a die notitiæ appellare eo, quia reputatur fictus contumax, & non verus, voluit etiam Rota decis.2.alias 49.si feratur, de dolo, & contumacia in nouis, & decis.46. alias 500. si feratur de appell. in antiq.prout eas refert Lancell. de attent.c.12. lim.50.nu. 143.Ad idem vide Crot cons.7.Vestr.in prac.lib.7.cap.3, n.21.Capyc.decis.139.per tot.vbi de materia.Vant.in tit. de nullit.ex defect.Citationis n.92.Peregrin decis.31.lib. 1.Cæphal.cons.241.nu.55.& seq.vbi ampliat, etiam quod fuerit actum manu Regia & ordine omisso.

Fam. Cent. I.V.D.Gales.

EX TOMO II.

ROBVSTERII.

In materia Iurisdictionis Bonorum Status Ecclesiastici.

SVMMARIVM.

Donatio facta à Principe Ecclesiastico in fauorem alicuius, non impedit quin illa non obstante donans retineat pœnes se prioritatem ex suprema potestate prouenientem ad effectum cognoscendi causas appellationum, licet secus sit in donatione facta à Principe seculari, n.2.

Dominus supremus in suis terris habet duplex ius, vnum tanquam Dominus particularis, aliud tanquam vniuersalis, & supremus Princeps, & concedendo vnum, remanet aliud. n.3.

Dominus supremus quando dat alicui supremam potestatem nō tantam dat alijs, quantam pœnes se retinet, cum illam det cumulatiuè, non autem priuatiuè, n.3.

Verba quantumuis vniuersalia, & prægnantia restringuntur ex passiua interpretatione ad id quod iuris est ac probabile, & verisimile, n.3.

Verba vniuersalia, & prægnātia nō cōprehēdūt insolita, vel excessiua, nec id quod à sapientibus reprehendi possit, n.3.in fine.

Iurisdictio secularis, potest ex causa remunerationis absq; magna regni læsione in alium priuatiuè transferri, n.4. vbi declaratur hæc conclusio.

Ecclesia

Ecclesia Sedis Apostolicæ difficiliùs transfert in alium priuatiuè quoad se supremum iurisdictionem, quam facit secularis potestas, n.4.

Actus quilibet perficitur ex potestate, & voluntate, numer.4. in fine.

Donatio, seu concessio omnimodæ iurisdictionis, & superiotatis An sit fauorabilis, vel odiosa, n.5. & 12.

Feudum differt à concessione, & donatione. n.6. vbi declaratur hæc conclusio.

Iurisdictio suprema cognoscendi causas appellationum non præscribitur. n.7.

Imperium merum, & mixtum, & alia regalia non veniunt in simplici concessione iurisdictionis, vel omnium iurium numero 8. Declara nisi aliud suadeatur ex verbis inuestituræ, & insolitis concedi ex causa remunerationis, & qualitate personarum, ibidem.

Ius creandi magistratus est de regalijs Principis, sub n.8.

Iurisdictione omnimoda concessa cum mero, & mixto imperio, censetur tantummodo concessa facultas cognoscendi primas causas, et primas instantias non autem causas appellationum nisi nominatim fuerint expressæ caussæ appellationum nu.9. quod quando verum sit n.10. & seq.

Regalia censentur concessa in generali concessione, quando in ea aliqua species regalium fuerit excepta, n.11.

Exceptio extenditur ad casus sui natura, vel probabile coniectura similes, n.11.

Dispositio quando est fauorabilis verificatur vltra primam vicem, n.12.

Appellationum causæ veniunt in generali concessione iurisdictionis, quando sumus in terris in quibus adsunt diuersa tribunalia, declara vt n.13. & seq.

Oseruantia seu vsus subsequutus declarat, & interpretatur concessionum præcedentem, n.13.

Consuetudo irrationabilis, & contra bonum publicum non est seruanda, n.14.

Territoria dicuntur de iurisdictione illius Domini, intra cuius limites posita sunt, n.15.

Ius canonicum attendi debet in terris Ecclesiæ, n.15. in fine.

Verba vbi non sunt omnino clara non potest in eis fieri fundamentum, n.16.

Princeps superior potest se intromittere in causis eorum, qui ad ipsum recurrunt, & supplicant omisso medio, nu.17. & seqq. vbi præsertim de iure canonico, & in terris Ecclesiæ.

Appellare, an & quando liceat ad superiorem omisso medio, n.17. & seqq. vbi etiam declaratur, quod vigore Ægidianæ constitutionis.

Constitutiones Ægidianæ vigore Bullæ Pauli III. seruandæ sunt in omnibus terris immediatè Ecclesiæ subiectis, non autem mediatè, n.18.

Appellare, an liceat de iure canonico, ad Papam omiso medio & quando. n.19. & seqq.

Papa non debet se intromittere, nec inferiorem Dominum impedire in primis causis, vel in secundis instantijs, quando illas inuestituras expressè concessit, n.22. vbi declaratur.

Concessiones omnes referuntur ex passiua interpretatione, ad ordinem iuris, & ad id quod iuris est, n.22.

Appellare, quando liceat ad Papam omisso medio in prophanis, num.23.

Appellare quando liceat à sententia sindicatus, n.24. & in additione litera, A.

Appellare an liceat officiali condemnato pro delicto commisso in officio in additione litera, A, vers. & facit.

Auditor Cameræ potest cognoscere causas eorum, qui ad ipsum recurrunt omisso medio, n.24. & in additione litera, B. vbi de materia.

Appellatione sublata non censetur sublata supplicatio, vel recursus, num.24. in fine, quod quando verum sit in Additione litera, C.

Appellatio, recursus, supplicatio, querela, seu reclamatio, quomodo inter se differant, & an valeat argumentum de vno ad aliud; & de forma procedendi in causa supplicationis, & recursus in additione litera; C. vers. penult. & seq.

Scaccia de appellatione.

DECISIO SEV VOTVM. LXI.

1 Proposita quæstio, An scilicet appellatio, seu recursus Benedicti Carosij deuoluerit causam criminalem ad Sedem Apostolicam, ita quod inferior se in ea intromittere non possit, in casu de quo agitur, plures virtualiter continet difficultates: Prima, An vigore donationis fel. recor. Clementis VII. fuerit totaliter concessa suprema potestas, quam Sedes Apostolica vti vniuersalis Domina Patrimonij Beati Petri habebat in istis locis donatis; Secunda. An fuerint concessa aliqua regalia, quandoque concedi solita, saltem omnimoda Iurisdictio, cum mero, & mixto Imperio; Tertia, an sit concessa facultas cognoscendi de primis causis tantum, non etiam, de secundis, & sic de primis appellationibus; Quarta, An ista loca posita in districtu Beati Petri, vt prefertur donata dicantur amplius de temporali Iurisdictione Ecclesiæ, ita quod attendi debeat ius Canonicum in appellationibus ad Sedem Apostolicam omisso medio interpositis. Quintò, An Sedes Apostolica posset absque inferioris Domini iniuria de causis primarum appellationum omisso medio se intromittere. Vltima, An huiusmodi causa sit ad Sedem Apostolicam legitimè deuoluta ita quod inferior de iure se intromittere non posit, in casu de quo agitur.

2 Ad primam respondetur negatiuè, quoniam vt inquit Io. Andr. in addit. ad Specul. de iurisdict. omn. iud. in addit. magn. ante fin. & sequitur Alber. Ang. Rim. & alij in l. 1. in fine de officio, eius cui mandata est iurisdictio, quicquid sit in donationibus, Principum secularium factis in fauorem Ecclesiæ, quæ habent primæua iura, in donatione tamen facta per Ecclesiam Romanam ad fauorem aliorum illa non obstante semper ipsa Ecclesia retinet superioritatem ex suprema potestate prouenientem, & potest de causis appellationum cognoscere, dictam superioritatem exercere, idem tenent Alber. in l. final. C. de iurisd. omn. iudic. & ferè omnes in l. imperium præsertim Io. Baptista de S. Seuerino quæst. 14. versicul. item dicunt, & quæst. 15. post med. Gaspar. Valla. num. 30. vers. tertio principaliter limitatur. Io. Bologn. nu. 43. vers. & nota de iurisd. omn. iud. Martin. Laudens. in tract. de princip. notab. 115. & de Castel. & Castr. notab. 22. Bald. in l. à procuratore, col. 1. & 2. C. mandat. Flor. de S. Petro in l. 1. §. 1. ff. si vsusfructus petatur, Lucas de Penna in l. 1. num. 18. versic. vel dicas plenius, C. de priuileg. Scholar. & in l. contra publica num. 8. in fine, versic. & contra videtur de re militari, & in l. 1. num 5. versic. sed pone de veteran. lib. 12. Paris de Puteo in tract. sindicatus sub rub. de excesib. Baron. num. 12. cum seq. Rot. in antiq. de consuetud. decis. 10. circa finem, Matth. de Afflict. in constit. Neapol. incip. ea quæ ad decus sub tit. quod nullus Prælatus, n. 22. cum pluribus seqq. & num. 27. Iacob. de S. Georgio in inuestitura feudali in ver. de Castro Rubei Montis n. 4. Ægid. Boss. tract. de regalijs, n. 23. & 25. Ias. cons. 161. in fine primi dubij in secundo. Socin. iun. consil. 98. num. 31. in 3. Calcan. cons. 102. col. 1. & 2. Pedemont. decis. 102. nu. 11. cum seqq. latè Couarr. pract. quæstio cap. 4. col. 1. ferè per totam Roland. à Valle cons. 4. præsertim nu. 134. vsque 144. lib. 2.

3 Pro qua opinione facit, quod supremus Dominus habet duplex ius in terris suis, alterum tanquam Dominus particularis illius loci, alterū vti vniuersalis, & supremus Princeps totius status, & concedendo vnum, remanet aliud supremū, vt per Io. Andr. Alber. Lucā de Penna, Calcan. Pedem. & alios supra allegatos, & quando dat supre-

mam potestatem, non tantam dat alijs, quantam penes se retinet, cum illam det cumulatiue, non priuatiue, capit. dudum, §. nos igitur de præbendis in 6. cum alijs per Grammat. decis. 50. Dec. consil. 3. num. 3. Roland. cons. 1. num. 134. cum seq. & verba quantumuis vniuersalia, & prægnantia restringuntur ex passiua interpretatione, ad id quod iuris est, ac probabile, & verisimile l. 1. §. lex Falcidia. ff. ad leg. Falcid. l. obligatione generali. ff. de pignor. glos. in l. tale pactum. ff. de pact. cum alijs per Calcan. cons. 102. ante med. Ant. Gabr. de reg. iur. conclus. 12. nec comprehendunt insolita, vel excessiua, nec id quod à sapientibus reprehendi possit, l. Saluius Aristo. ff. de legat. præst. l. ex pacto in princip. ff. de vulg. & pupill. cum alijs per Aym. cons. 3. num. 23. per tot. & cons. 5 num. 14. & consil. 192. n. 3. Soc. iun. cons. 1. num. 128 & cons. 8. n. 22. & consil. 15. n. 9. in primo, quæ omnia multo magis applicantur ad donationem de qua agitur, cum in ea nulla fiat mentio de regalijs, nec appareat, quæ iura tunc remanerent Sedi Apostolicæ.

4 Non obstat, quod suprema iurisdictio secularis possit ex causa remunerationis, absque magna Regni læsione, in aliud priuatiuè transferri ad trad. per Claud. Seisel. in spec. feud. sub tit. qui feudum dare possunt in 8. limit. de regalijs, & late cumulat Menoch. cons. 2. num. 63. cum seq. in princ. quoniam non agimus de superioritate seculari, sed ecclesiastica. Sedis Apostolicæ quæ difficilius priuatiuè transfert vt in extrauag. vnam sanctam de maior. & obed. Io. Andr. in capit. cum instantia numero 9. & ibi etiam Abb. & alij de cens. Felyn. in cap. cum non liceat ante finem. & ibi etiam Paris. numero 42. cum seq. de præscript. Bal. in tract. præscriptionum 2. par. 5. par. princip. quæst. 2. præcipuè, num. 5. cum seq. Præterea quæstio nostra non est de potestate, sed de voluntate. Duo sunt enim quæ perficiunt actum, potestas, & voluntas, l. nolle, vbi Bald. de acquir. hæred. cum alijs per Aym. de antiq. temp. par. 1. nu. 94. & ex supra allegatis patet quod Sedes Apostolica, non intendit ex clausulis quod prægnantibus comprehendere, & absolutè transferre plenitudinem potestatis.

5 Non obstat, quod huiusmodi donatio sit fauorabilis, & latè interpretanda, quoniam Curt. iun. & alij in l. imperium præsertim. Bolog. nu. 41. post princ. de iurisd omn. iudic. id non simpliciter admittunt propter læsionem ordinariæ iurisdictionis, & præiudicium subditorum, & idem Claud. in l. fin. de const. princ.

6 Non obstat, quod ista concessio sit donatio, non feudum, vt per Oldr. consil. 159. numero 3. Alex. consil. 34. numero 11. in 5. Dec. consil. 498. col. 3. Ruyn. consil. 38. num. 2. in princ. quoniam, & si dici possit quod donatarius sit maior Dominus cap. imperialem de prohibit. feud. alien. non ideo est maximus, & supremus, & quo minus suprema iurisdictio remanet penes Sedem Apostolicam.

7 Non obstat allegata præscriptio, nam vltra quod non probatur, dico, quod non potest probari aliqua præscriptio in casu isto quæ releuet, nam hæc suprema iurisdictio vt ad Supremum Principem appelletur ab inferiore, qui vt ad supremum Principem appelletur ab inferiore, qui non inficiatur se illi esse subiectum nullo vsu, nullove modo auferri potest, ideo non potest præscribi, ne ad Sedem Apostolicam appelletur, Bald. in auth. quas actiones. nu. 14. versic. tertio quæritur, & vers. ex ijs apparet. C. de sacrosanct. Eccles. & in l. si aquam. num. 22. ver. 6. quæritur. C. de seruit. & aqua. Oldr. cons. 172. nu. 3. cum seq. & cons. 244. n. 4. & cons. 214. n. 1. cum seq. Bald. de præscript. in 2. par. 5. par. princ. q. 1. & 2. Siluan. cons. 96. n. 17. Couarr. pract. quæst. cap. 4. col. 1. & in reg. possess. par. 2. §. 2. n. 8. in princ. & vers. ex his vero de reg. iur. in 6.

8 Ad secundum affirmatiuè respondetur, nam licèt iurisdictione, vel omni iure simpliciter concessis, non veniat merum, & mixtum imperium, nec alia regalia solita concedi, Alber. in l. fin. in fine. C. de iurisd. omn. iud. Martin. Lauden. in tract. de princip. notab. 115. & de Castr. num. 22. & plenè not. d. l. imperium. tamen vbi adsunt tam prægnantia verba prout hic, & verisimiliter ad alia quam regalia referri non possunt, tunc venit merum, & mixtum imperium, & omnimoda iurisdictio, & sic ius creandi magistratum, quod est de regalijs, cap. 1. quæ sint regalia, vt in regalijs, quæ quandocunque concedi solent ex causa remunerationis, & qualitate personarum, considerant. Oldr. cons. 252. numero 7. & 8. & in fine, & Cuman. consil. 162. colum. 1. & 2. Paul. Castr. consil. 62. circa fin. versic. 5. lib. 1. Soccin. iun. consil. 280. numero 39. lib. 2. vbi quod per verba tam prægnantia veniunt regalia, Seisel. in Specul. feud. sub tit. qui feudum dare possunt in pluribus limitationibus, Ias. consil. 45. colum. 2. versic. & moueor, lib. 1. Aym. cons. 294. num. 2. vers. sed magis in terris.

9 Ad tertiam respondetur, quod circumscripta obseruãtia de erectione duorum tribunalium res videtur clara, quod concessa omnimoda iurisdictione cum mero, mixto imperio ex interpretatione iuris censetur concessa facultas cognoscendi primas causas tantum seu primas instantias, non autem secundas, & sic appellationes primas, iuxta l. boues §. hoc sermone de verb. signif. & ibi latè in limitationibus, & ampliationibus, Andr. Tiraq. & Ant. Gab. de legib. & constit. conclus. 2. per. tot. & hoc communiter tenent Doctores, vt colligitur ex Ang. in d. l. 1. in fine de officio eius, cui mandata est iurisdictio, Iacob. de S. Georgio in dicta sua inuestitura feudali, in verb. cum mero & mixto imperio, numer. 9. inquiens nisi nominatim in concessione exprimatur causę appellationum non veniunt, vt refert, & sequitur Ægid. Boss. in sua tract. de princ. & priuil. euis num. 281. cum plur. seqq. Martin. Lauden. de princ. not. 115. de Castro notab. 22. Guido Pap. quæst. 518. in fin. & quæst. 551. numer. 4. Aym. cons. 209. num. 9. Albert. Brun. cons. 47. numer. 7. & consil. 102. col. 1. & 2. Ant. Capic. in inuestitur. feud. in verb. causæ appellationum, fol. 15. cum aliis per Couarr. d. capit. 4. num. 6. cum seq. pract. quęst. & idem sentiunt omnes supra in quæstione prima citati, ex quibus patet clarè hanc esse communem opinionem, vt attestantur Brun. & Couarr. vbi supra.

10 Non obstat Curt. iun. cons. 2. & in tract. de feud. primæ vlt. q. 12. vbi tenet, quod concessa omnimoda iurisdictione cum mero, & mixto imperio censetur concessa cognitio causarum primarum appellationum, & idem videntur tenere Paris. cons. 8. nu. 31. in princip. quoniam Aym. d. cons. 209. in specie reprehendit, Curt. iun. & Paris. & Couarr. d. c. 4. num. 6. Calcan. d. cons. 102. col. 2. & Alber. Brun. d. cons. 102. colum. 1. & 2. saluari tamen possunt vbi reperiuntur duo tribunalia, vnum pro Locumtenente ad vniuersitatem causarum aliud pro ipso Domino feudi, quia verba non sunt ita clara, quominus possint recipere interpretationem, ex vsu subsequuto, vt dicetur alioquin, vbi adsunt diuersa tribunalia impossibile est, quod ad se ipsum appelletur, l. à proconsulibus. C. de appell. cap. 3. de consuet. in 6.

11 Non obstat Ias. consil. 161. in fine primi dubii, Menoch. consil. 2. num. 73. in princ. Rub. Alex. cons. 50. num. 1. Podem. decis. 102. num. 9. Paris. d. cons. 8. numer. 31. in princ. quoniam vt dictum est communis opinio est in contrarium, & isti non percutiunt casum de quo agimus, quoniã ipsi faciunt fundamentum in casu excepto, tenentes quod vbi aliqua species regalium excipitur, aliæ censentur concessæ, Dec. cons. 197. col. penul. Decian. cons. 124. numero 11. in 3. & adhuc talis ratio est periculosa cum opinio communis fundetur in regula, l. boues §. hoc sermone, vt per

per Aym.consf.209. n.2.& exceptio extendatur ad casus sui natura, vel probabili coniectura similes, c. qui ad agendum de procurat. Clem. non potest eodem titu. Dec. in l. 1. de reg. iur. & in c.1. de confir. vtil. vel inut.

12 Non obstat, quod in fauorabilibus, vel vbi verba sunt prægnantia non habet locum regula, l. Boues. §. hoc sermone, quoniam vt dictum est, neque concessio huiusmodi potest dici simpliciter fauorabilis, cum tendat in præiudicium vassallorum, quorum valde interest vt potius subijciantur supremo principi, quam inferiori Domino, neque adsunt aliqua verba vniuersalia respectu numeri, seu vnitatis tribunalium, sed tantum quoad qualitatem, vel naturam iurisdictionis, vt considerari possit prægnantia verborum.

13 Verum cũ præsupponatur in istis terris adesse diuersa tribunalia, vnum pro ipso Domino alterum pro Vicario, seu Locumtenente, credo bene posse dici, quod res ista non sit ex verbis ita clara, An voluerit Princeps dare etiam primam vel etiam secundam cognitionem, quominus possit esse locus declarationi interpretatiuè ex vsu subsequuto, vt in simili Bart. & alij in l. ab exequutore. n. 7. de appel. Aret. consf. 84. n. 5. Socin. consf. 141. col. 1. & 2. in 2. propter quam obseruantiam dici potest, quod vigore dictæ concessionis censetur data ista potestas cognoscendi de secundis causis, & sic de primis appellationibus, & etiam in hoc Doctores in l. imperium. de iurisd. omn. iud. post Bald. in c. 1. nu. 9 de capi. qui curiam vendidit. Iacob. de S. Georg. in d. inuestitura feudali verb. dictiq; vasalli. n. 3. cum seq. in fine remittunt se ad consuetudinem, & obseruantiam.

14 Non obstat, quod non valet quæuis consuetudo vti irrationabilis, & contra bonum publicum, vt ad se ipsum appelletur d. c. 3. de consuet. in 6. quoniam verum est, vbi est vnũ, & idẽ tribunal, secus vbi sunt diuersa tribunalia, Guido Pap. dec. 518. & 551. Brun. d. consf. 102. colum. 2. prout nec etiam obstant tot Doctores dicentes non esse datam hanc potestatem, quia intelligo, vbi non adest specialis concessio harum causarum, vel aliqua obseruantia ex constitutione diuersorum tribunalium in contrarium, prout dicitur hic adesse.

15 Ad quartum respondetur, quod cum ista loca sint in districtu Patrimonij B. Petri, dicuntur de temporali iurisdictione Ecclesiæ, quamuis omnimoda iurisdictio sit alteri concessa, nam quoad territorium Sedes Apostolica habet fundatam intentionem eo ipso, quod illud est intra limites suos, quamuis iurisdictio omni modo, cum mero, & mixto imperio sit alteri data, quia ex vno non infertur ad aliud, Bald. in d. l. à procuratore, col. 2. C. mandat. & fuit plenè dictum in Salamantin. de Medina del Campo, & in alia Colleñ Volaterrañ seu Nullius cum enim id solum probetur ex aduerso, quod ista loca sint inferiori Domino principaliter, & de per se donata, & non accessoriè, vti vnirentur alteri territorio, vel magnæ dignitati, remanent ista loca sub iisdem legibus, quibus prius regebantur, Bart. in l. si conuenerint, §. si nuda in fine de pignor. actio. Alex. consil. 151. num. 5. in 2. de communi. Felyn. in cap. translata, col. 4. vers. & eius dictum de constit. & ideo cum simus in territorio Ecclesiæ debet attendi ius canonicum. c. si duobus §. denique, & ibi Abb. Franc. Dec. & alij, & in c. dilecti 3. de appell. Calder. consf. 18. de constit. & notatur in c. Ecclesia S. Mariæ eod. tit.

16 Non obstat, quod ista loca sint vnita, & accessoriè applicata contractui fundi, vt in donatione ibi, & illorum, vt Comes fundorum, quoniam prædicta verba referri possunt ad alia loca proximè expressa magis, quam ad ista, & cum verba non sint omnino clara non potest in eis fieri fundamentum, Oldr. & alij per Aym. consil. 29. col. 2. & de antiqu. temp. par. 1. num. 80. & si qua in eis erat dubitatio illa fuit sublata ex obseruantia subsequuta, ex qua apparet, quod ista loca, vti de territorio Romanæ Ecclesiæ mediatè subiecta fuerunt habita, tenta, reputata, & tractata, vt præsupponitur esse notorium, & quamuis nuper contrauertatur inter isto magnos Dominos, quis ipsorum sit Dominus, tamen vt præsupponitur nunquam fuit quæstio de Territorio Beati Petri, & sufficit ad illum effectum, quod Ecclesia sit in possessione dicti territorij vsque ad limites Regni Neapolitani, quamuis non sit discussum de iuribus ipsius, Innoc. & alij in c. transmissa, & in c. nihil de electione, Achil. de Grass. de success. d. vnic.

17 Ad quintam respondetur, quod quandocunque laici de istis locis in primis appellationibus legitimis omisso medio eorum Domini inferiores appellant, vel supplicant, aut alias recursum habent ad Sedem Apostolicam, potest ipsa Sedes ex superioritate, quam retinuit iure suo, & absque alicuius iniuria de dictis causis primarum appellationum cognoscere, & suam iurisdictionem exercere, quia de iure canonico, quod seruandum est in istis terris Sedes Apostolica potest cognoscere omisso medio de primis appellationib. & recursibus, non solum inter Ecclesias, & personas ecclesiasticas, & de re spirituali, vel ecclesiastica, sed etiam inter laicos, & de rebus prophanis, quamuis de iure ciuili, nisi adsit constitutio non liceat omisso medio ad secularem Principem appellare, d. c. si duob. §. denique, vbi post Abbatem, & alios Franc. n. 11. cum seq. Dec. n. 6. & in d. c. cum dilecti. 3. n. 25. cum seqq. de appell. Marant. in Specul. de ordin. iudic. ver. appellatio. num. 358. cum plurib. seqq. Couarr. pract. quæst. cap. 4. col. 2. cum seq. & ideò quoniam omisso medio veniunt ad Sedem Apostolicam non possunt inferiores Domini se intromittere latè post alios Io. de Neuiz. consf. 44. n. 10.

18 Non obstat Ægidiana constitutio sub tit. quod non appelletur ad Papam omisso medio, quoniam licet ex confirmatione Pauli III. Ægidianæ constitutiones sint extendæ ad terras immediatè subiectas Ecclesiæ, non tamen ad alias mediatè subiectas, prout sunt illę, vt patet ex præmissis, & ex lectura d. confirmationis, & quotidie ita practicatur.

19 Non obstat, quod quando pars opponit, prout hic etiam de iure canonico non potest appellari ad Papam omisso medio. c. si delegatus, vbi Franch. & alij de offic. deleg. in 6. cum alijs per Rotam dec. 387. circa medium, quoniam verum est, quod de iure canonico in aliquibus casibus non liceat appellare ad Papam omisso medio, vt per Dec. in c. cum te. col. 1. de appell. & in casibus, in quibus non licet appellare omisso medio, si pars opponat tunc Papa non se intromittit, secus regulariter vbi de iure canonico admittitur ista appellatio omisso medio, & ita declarant Marant. & Couarr. in locis supra citatis, vnde cum versemur in casu regulæ, & non in casu alicuius limitationis verum erit, quod licita est appellatio ad Papam omisso medio, & inferiores non possunt se intromittere.

20 Non obstat obseruantia, quę allegatur in contrarium, quoniam & si verum esset, quod isti Domini cognouissent de primis, & de secundis causis nihil ex hoc inferri ad casum de quo agimus, in quo hoc non negamus, sed dicimus, quod cum ista loca sint de Territorio Diui Petri in eo est attendendum ius canonicum, & non ius ciuile, quo attento regulariter licita est appellatio omisso medio ad Sedem Apostolicam, nec in hoc datur, nec dari potest obseruantia in contrarium quæ percutiat illum casum, prout percutere dicitur, vt possit releuare, vt post alios latè Aym. consf. 197. cum seq.

21 Non obstat, quod non admittitur appellatio omisso medio à potestate seculari ad Ecclesiam vt in aliquibus Prouin-

Prouincijs fieri consuluisse dicunt Guido Pap. Rebuff. & alij relati per Couarr. pract. quæst. d. c. 4. quoniam verum est, vbi concessio facta per Ecclesiam personis secularibus, ita facta sit, vt vel sit specialiter in hoc prouisum, vel territorium etiam est ab Ecclesia totaliter alienatum simul cum iurisdictione, ita vt Ius ciuile ibi seruari debeat, & non ius canonicum, quamuis etiam Couarr. referat etiam plures Prouincias, videlicet Hispaniæ, & Neapolim, in quibus cautum est per constitutionem expressam, vt ad Regem omisso medio appellari possit.

22 Non obstat, quod sicut Papa non debet se intromittere, nec inferiorem Dominum impedire in primis causis, vbi illas in inuestitura concessit. Bal. in l. 2. n. 35. & 43. de rer. diuis. Io. Fab. de Attiliano tut. in princ. n. 8. Ægid. Boss. in tract. de Principe, & priuil. eius n. 284. cum seq. Iacob. de S. Georgio in quæstionibus feudalibus positis post tract. de Roidis n. 42. ita nec in alijs instantijs, quando illas concessit Capic. in inuest. feud. verb. cognitione primarum causarum fol. 127. Curt. iun. consil. 2. in princ. quoniam respondetur, quod istæ omnes concessiones referuntur ex passiua interpretatione ad ordinem iuris, & ad id, quod iuris est. cap. causamq; de rescript. Gemin. consil. 47. col. 2. & benè Calcan. d. cons. 102. colum. 2. præsertim vbi possunt aliquid operari, & Alex. in l. fin. §. in computatione. n. 9. de iure deliber. intelligendę itaq; sunt istæ concessiones secundum ordinem iuris, videlicet nisi partes habeant recursum ad Papam in casibus à iure permissis.

23 Non obstat quod ita demum appellatur ad Papam omisso medio, quando sumus in rebus spiritualibus, vel Ecclesiasticis, sed non quando sumus in prophanis, & in iudicibus laicis, à quibus non appellatur, nisi in defectum iustitiæ, Franc. in d. c. duobus, §. fin. numer. 14. Boss. de for. compet. num. 166. & seq. Menoch. de arbit. iud. q. 70. num. 21. cum seq. Curt. iun. cons. 2. in princ. & n. 6. Ant. Capic. in d. inuestitura vers. appellationum causæ fol. 15. nam verum est, quod etiam à Iudice seculari non recognoscente superiorem, & à quo alias non potest appellari, potest nihilominus, ad Ecclesiam appellari ex causa iniustitiæ, sed adhuc etiam dicitur, quòd sicut valet appellatio ab inferiori omisso medio in spiritualibus, & ecclesiasticis, ita in prophanis, & inter laicos, vbi sumus inter subditos iurisdictione temporali, Ecclesiæ prout sumus nos, vt patet ex præmissis.

24 Ad vltimum respondetur, quod licet Doct. in l. nulli quor. appell. non recip. vario modo loquantur de senten-

A tia alta in sindicatu *a* vbi quis non est verè conuictus, vel sententia non est corporis, vel honoris afflictiua, vt animaduertunt Paris de Put. in tract. sindicat. in verb. appellatio n. 16. & 17. & in pract. Crimin. in prin. n. 79. vers. octauus casus. Antonius Vicellius de concordantijs, gl. fallent. 20. nihilominus ad effectum de quo agitur, vt de causa criminali cognosci possit in curia per R. P. D.

B *b* A. C. sufficit, quod iste habuerit recursum, ad Sedem Apostolicam, vel supplicauerit, & sublata appellatione,

C non est sublata supplicatio, vel recursus, *c* Ias. in l. si quis aduersus, C. de precib. imper. offer. Neuizan. cons. 44. & cons. 3. Menoch. de arbitr. iud. cas. 70. num. 21. cap. 23. intelligendo tamen, vt causæ pecuniariæ remaneant apud Iudicem à quo, & illius sententia in istis, exequutioni demandetur.

A D D I T I O

A De sententia lata in sindicatu. Regulariter appellari non potest, sicut per tex. in l. nulli. C. quorum appellationes adnotauit ibidem Alber. num. 1. à quo dissentire non videtur Paris de Put. in tract. sindic. in verb. appellatio, num. 18. col. fin. in prin. vers. & idem tenet ibi Alber. fol. mihi 119. vbi licet supra affirmauerit veriorem, & magis communem Doctorum opinionem esse, quod à sententia sindicatorum possit appellari, eam tamen ex Alber. & Salyc. in d. l. nulli videtur declarare, nisi officialis, seu potestas esset legitimè de delicto, & barattaria conuictus, Carer. in pract. crimin. in tract. de appellat. vers. octauus casus est nu. 1. Viu. opin. 423. num. 1. vbi de communi Lancel. de attent. par. 2. c. 12. limit. 20. nu. 1. & seqq. vbi quod pendente appellatione in causa sindicatus fit exequutio, & ad hoc plures allegat concordantes, Et pro hac opinione extat constitutio Marchiæ, quæ omnes dirimit controuersias lib. 6. cap. 2. vbi generaliter cauetur, quod à sententia sindicatus non datur appellatio, & ibi addent in verb. sindicatu alios refert de iure concordantes Doctores, & rationem reddit.

Et facit, quia nec pariter admittitur appellatio, quando officiales sunt condemnati pro delictis commissis in officio secundum Bellapert. in dict. l. nulli. in princ. & ibi etiam Cyn. n. 1. reddens rationem, quia scilicet iura præsumunt isto casu contra officiales, quod re vera deliquerint, si in aliquo fuerint condemnati, Alber. num. 1. in fine, versicul. item hac lex, Salycet. n. 1. vbi pariter, & hanc conclusionem admittit, quando officialis fuit conuictus de barattaria, seu alio delicto commisso in officio, & ita etiam declarat Bal. ibidem tenentem contrariam, & reprehendentem Cyn. volentem etiam in officio delinquentem posse appellare, quando non est conuictus cum non sit verum (prout Cyn. videtur asserere) quod semper contra officialem condemnatum sit præsumptio, quod deliquerit. Verùm si de delicto conuictus est tunc condemnatus non appellat per illum tex. vt ibi per eum Bellam. in c. ei. qui §. nulli quoque. il secundo. num. 1. 2. q. 6. vbi videtur tenere, quod officialis conuentus, siue ciuiliter, siue criminaliter pro delicto in administratione commissio non auditur appellans, quod, & idem dixit ibi Io. de Turrecrem. num. 2. in fin. versic. item nota, & latius ibid. prosequitur Præpos. in prin. & num. 1. Specul. in tit. de appell. §. in quibus, n. 4. Paris de Put. in trac. sindic. in verb. appellatio. cap. 1. num. 16. & seqq. in discursu, vbi in hoc benè refert antiquorum Doctorum dicta, Carer. in prac. in tract. de appell. vers. octauus casus est, n. 6. & 7. vbi infert, ad officialem condemnatum de barattaria, & qui mundas non habuit manus, Amed. in tract. sind. num. 236. vers. an autem. Viu. opin. 423. n. 1. vbi de comm. opin.

Et licèt, quod immo officiales in sindicatu condemnati possint appellare expresiè voluerit Bart. in d. l. nulli, vers. 2. in eo, & ibi etiam Ang. num. 1. vers. & hoc intellige, & Paul. de Castr. numer. 2. C. quor. appel. Paris de Put. de sindic. in verbo appellatio. c. 1. n. 16. & seqq. vbi relatis, & ponderatis dictis Doctorum in d. l. nulli, & alibi concludit veriorem esse opinionem, quod officialibus in sindicatu condemnatis non sit deneganda appellatio, Amad. in tract. sindic. num. 236. vers. an autem à sententia lata, vbi dixit, quod lectura, & intellectus, Bart. ad l. 1. nulli valdè conuenit.

Tu tamē in ocurrenti casu non recedas à proposita limitatione, quæ sine dubio magis communiter recepta videtur saltem quoad effectum suspensiuum, & quando in aliquo loco adsunt specialia statuta prout in Statu Ecclesiastico habemus supradicta constitutionem Marchiæ Tunc res omni prorsus caret difficultate secūdum Amedeum in tract. sindicat. post n. 237. versic. aduertè tamen quia communiter, & num. 238. vbi relatis, & reprobatis contrarijs hanc defendit conclusionem, benè verum est, quod plures sunt casus, in quibus etiam à sententia sindicatus datur appellatio, seu saltim supplicatio, vel recursus de quibus lectorem remitto, ad tradita per D. meum Farinac. in sua pract. crim. part. 2. tit. de varijs, & diuersis

diuersis quæstion. quæst. 101. numer. 93. & 94.

B Auditor Cameræ. Et hinc nota tu procurator in Curia fundari practicam, vt etiam in prima instantia, quando subditi Baronum, & feudatariorum Ecclesiæ suspectos habentes suos Dominos recurrunt ad Vrbem, & Auditorem Cameræ offerentes se etiam in carceribus constituere, si delicti qualitas hoc exposcit, non debet idem A. C. ipsis sic confugientibus, & recurrentibus suas aures denegare, sed libenter eos suscipere, & eorum causas cognoscere, ac terminare, & ita semper obseruatum vidi, præsertim tempore, quo D. meus Farinacius fuit per quinque annos Locumtenens dicti tribunalis, & ego eram illius pariter substitutus Locumtenens.

C Supplicatio, vel recursus. Appellatione prohibita an, & quando censeatur prohibita supplicatio, recursus, aut quærela, est materia, quæ patitur multas ampliationes, & limitationes, ideò ad eam videas Cæpol. caut. 80. num. 2. Paris. cons. 54. num. 39. lib. 3. Corset. singul. verb. quærela. 12. Marsil. sing. 88. n. 288. & 295. Diaz. reg. 719. Natt. Foller. cons. 17. n. 11. in prac. crim. in verb. pœnis debitis feriantur. n. 83. Benint. decis. Bonon. 78. Rolan. cons. 38. per tot. lib. 2. Menoch. de arbitr. q. lib. 1. q. 70. nu. 18. & seqq. Contar. de mom. possess. q. 8. Rol. cons. 94. lib. 1. Plot. inter cons. diuers. 130. nu. 64. & seq. lib... Lancell. de attent. c. 29. in discursu. Menoch. in l. fin. C. de edict. diu. Adrian. tollen. n. 93. 895. & seqq.

Et de pluribus differentijs inter appellationem recursum, supplicationem, quærelam, seu reclamationem, videas per Menoch. de arbitr. quæst. d. quæst. 70. num. 18. & seqq. lib. 1. Contard. de momen. poss. d. quæst. 8. num. 11. Lancell. de attent. d. c. 19. num. 1. & seqq. Roland. cons. 94. num. 1. & seqq. lib. 1. vbi in specie an valeat argumentum de supplicatione ad appellationem, & è contra, & an verum sit, quod recursus habeat vim appellationis, & quod illius loco succedat, vide Lancell. d. c. 19. num. 7. & n. 21.

Quomodo autem sit procedendum in causa reuisionis concessæ per supplicationem, seu recursum videas Benintend. d. decis. Bonon. 78. Menoch. de arbitr. d. q. 70. num. 27. vbi quod causa recursus regulatur secundum appellationem, quoad tempus exercitij, & determinationis, quod, & idem voluit Lancell. d. c. 18. nu. 11. & seq. vbi alios refert concordantes, sed an in causa supplicationis possint adhiberi nouæ probationes habeatque locum regula non deducta deducam, vide Rol. d. cons. 94. sub n. 1. & seq. Contar. d. q. 8. nu. 37. & Menoch. de arbit. quæst. lib. 1. q. 72. per tot. quę autem sit format alis supplicationis ponit Rol. cons. 38. num. 19. & 20. lib. 2. & ante cum Prob. in c. 1. n. 20. de restitut. in integr. lib. 6. vbi quod debet continere causam grauaminis, & quanto tempore duret instantia supplicationis videas per Rol. d. cons. 94. & per Contar. d. q. 8. num. 36. & ante istos per Rom. cons. 325. num. 14. & per Marsil. sing. 84. incipiente stante, &c. & an supplicatio, seu recursus debeat interponi infra decem dies, in quibus interponitur appellatio, dic quod sic ad tex. vbi notant omnes in auth. quæ supplicatio. C. de precib. imper. offeren. cum alijs de quibus per Lancell. de attent. cap. 12. limit. 50. numer. 56. & seqq. vbi declarat tribus modis, sed vide Contard. de moment. possess. d. q. 8. num. 35. vbi quod immo ista supplicatio, potest quandocumque offerri, & quod à sententia lata in hac causa reuisionis per supplicationem, vel recursum non detur vlterior appellatio voluit idem Contard. d. q. 8. num. 39.

EODEM.

LANCELLOTTI IVN.

Romana Saluiani Interdicti.

Lunæ 14. Decembris 1598.

SVMMARIVM.

Appellare licet vigore Ægidianæ non liceat à sententia in causa possessorijs non tamen prohibetur dici de nullitate sententiæ, n. 1.

Inhibitio Rotalis siue iusta, siue iniusta timenda est, & ideò sententia lata post inhibitionem nulla reputatur, num. 2. & 3. vbi hoc ampliatur etiam non cognito, An inhibitio fuerit canonica, nec nè.

Inhibitio etiam emanata vigore commissioni subreptitiæ timenda est, & causat attentata, n. 4. vbi præsertim quando in commissione adest clausula, quam, & quas, n. 6. & 8.

Inhibitio per contrauentionem causę attentata parti intimata etiam quod non fuerit intimata iudici, n. 5.

Mixtum non continetur, sub simplici, n. 6.

Inhibitio non causat attentata, quando is ad cuius instantiam emanauit redijt ad iudicem inhibitum, n. 7.

DECISIO LXII.

1 CVm causa appellationis à sententia per R. P. D. Vice Auditorem Cameræ lata in Saluiano ad fauorem Excellentissimi D. Philippi fuisset mihi commissa cum clausula, vt constito, quod esset locus Ægidianæ, vel alias exequutioni sententiam prædictam exequetur, Dubitaui, An esset locus exequutioni quo dubio die 2. Decembris proposito, nihil fuit firmatum, sed iterum die 14. eiusdem mensis, causa maturè discussa, DD. negatiuè responderunt, & circumscriptis meritis causæ, super quibus pro parte Illustrissimi Cardinalis non fuerat informatum, moti fuerunt ex capite nullitatis ipsius sententiæ, quo stante, non intrat Put. decis. 4. de Ægid. A. August. de prohib. appell. n. 6.

2 Et quamuis plures nullitates deductæ fuissent ab informantibus, tamen omnes Dominis visæ fuerunt turbidæ, vna excepta, à qua processus saluari non potuit, resultans ex eo, quia sententia lata fuit post inhibitionem Rotæ, quæ siue iusta, siue iniusta est timenda, Rot. decis. 26. de appell. in antiq. Put. decis. 295. lib. 2. itaut omnia post eam gesta vti attenta veniant reuocanda, Caputaq; decis. 93. par. 2. cum simil.

3 Quod procedit etiam non cognito An inhibitio emanata fuerit canonica, ne sub clipeo cognoscendi An inhibitio fuerit iusta, vel nè contemnantur inhibitiones, prout esse de stylo Rotæ testantur, Achil. decis. 7. de attentat. in manuscript. & 29. de appellat. in impress. Accorambon. decis. 53. lib. 3 Mandos. de inhibit. quæst. 20. fuit dictum coram R. P. D. meo Pamphilio in causa Toletana fructuum 16. Maij 1586.

4 Et licet in hoc casu fuisset commissa causa appellationis à sententia nondum lata, nihilominus etiam si rescriptum sit subreptitium, & nullam tribuat iurisdictionem, adhuc tamen inhibitio eius vigore emanata causat attentata, iuxta obseruantiam Rotæ secundum quam bis fuisse resolutum coram Puteo refert Pereg. dec. 94. lib. 1. incipit fuit conclusum relata inter impressas decis. 373. lib 3. Achil. decis 7. de attent. & d. decis. 29. de appell. quicquid alias Rota antiqua tenuerit, vt in decis. 58. de appell. in nouis, & apud Ægidium decis. 239. maximè quia in commissione aderat clausula, quam, & quas cuius vigore

vigore poterat Iudex procedere, prout in prima etiam si nulla præcesserit sententia, nec appellatio, Peregr. d. decis. 94. & totum negotium principale commissum censebatur, Sarnen. de infirm. quæst. 34. n. 4. additio ad decis. Rotæ 23. n. 3. de rescriptis in nouiss.

5 Non obstant ea, quæ in contrarium opponebantur. Et primò quod inhibitio non fuerit iudici intimata, quia sufficit intimationem fuisse factam parti iuxta dictam decisionem Ant. August. 373. incipit Thomas. lib. 3.

6 Secundò non obstat regula Cancellariæ 36. expresse prohibens appellationes ante diffinitiuam sententiam illasq; vna cum commissionibus, & omnibus inde sequutis annullatis, quia cum illa regula loquatur in casu simplici non debet extendi ad casum mixtum, quando non solum causa appellationis, sed etiam negotium principale committitur, vt in termini huius regulæ tradit Sarnen. de impetr. benef. vacan. per obit. fam. Cardin. q. 15. in fine.

7 Tertiò non obstat decisio Peregrini 136. lib. 2. secundum, quam inhibitio non causat attentata, quando is ad cuius instantiam emanauit, rediisset ad Iudicem inhibitum quia hoc tollitur ex facto, cum nullus actus coram Iudice inhibitio factus fuerit, licet enim à sententia lata fuerit iterum appellatum, & alia commissio non deuoluebat causam appellationis, & nullitatis huius sententiæ, & licet in termino citationum ad sententiam procurator Illustrissimi Cardinalis comparuerit, tamen semper appellauit, & de nullitate protestatus fuit.

8 Demum non obstat decisio coram Illustrissimo Cardinali Platto in causa Romana de Ruspolijs 10. Maij 1589. tum quia in illa commissione, cuius vigore fuerat inhibitum, non aderat clausula, quam & quas, tum quia illa est fundata in decisionibus Rotæ antiquis, quæ ex supra deductis apparet pluries fuisse à Rota moderna reprobatas, tum quia hoc modo aperiretur via contemnendi inhibitiones Rotales, quod non est ferendum: Nã iudices in curia existentes facilè possunt adhibere remedium curando, vel quod moderentur inhibitiones, vel quod adeatur signatura pro reformatione commissionum, iudices verò de partibus non debent iudicare super iustitia, vel iniustitia inhibitionum Rotalium quas facilè negligerent, vt dicit Achill. d. decis. 7. de attentat. in manuscript. Et ex his fuit conclusum pro nullitate sententiæ.

DECISIONES R. R. COLLECTÆ A P. Farinacio ex Opero posthumo. P. I.

CORAM MANZANEDO.

Pistorien. Beneficij.

Lunæ 14. Decembris 1615.

SVMMARIVM.

Res iudicata adesse dicitur vbi non docetur de interposita appellatione, n. 1.

Appellatio quatenus contra recipitur ex vsu palatij, ibid.

Appellatio dicitur circumducta, vbi non pronunciatur in termino, in quo appellatio producta fuit, ibid.

Appellatio dimissa in actis penes Notarium, non autem interposita coram iudice, appellanti non prodest, n. 2.

Mandati defectus vbi à parte non opponitur, non nocet quando reuera adest mandatum, etiam quòd non sit productum, n. 3.

Mandatum Procutoris coniecturis probatur, n. 4.

Procuratoris mandatum præsumitur in eo, qui in manibus habet plures scripturas ad causam facientes, ibid.

Mandatum præsumitur in eo, qui sportulas deposuit, & alias expensas fecit in lite, ibid.

Citatus vbi quis fuit tanquam Procurator non potest ampliùs contra ipsum excipi de defectu mandati, n. 4. in fine.

DECISIO LXIII.

1 Constare de re iudicata Domini dixerunt, cùm non doceatur de appellatione saltim intra legitima tẽpora interposita, cap. Romana. §. si verò, de appellat. in 6. Rot. decis. 30. de appell. in nou. Lancell. de attent. appell. penden. limit. 50. n. 37. Seraph. decis. 422. num. 5. licet enim die 8. Aprilis præteriti fuerit data Notario schedula appellationis sub formula, quatenus contra, quæ recipitur ex vsu palatij, iuxta Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. num. 29. in fine. Put. decis. 102. num. 2. lib. 3. Rota diuers. decis. 391. n. 3. par. 3. lib. 3. Tamen, quia non fuit pronunciatum sub termino, infra quem fuerat appellatum, sed die 29. eiusdem mensis appellatio remansit circumducta, & inutilis, proinde ac si interposita non fuisset & ideo erat de nouo interponenda in termino alterius citationis ad sententiam, sub quo fuit pronunciatum.

2 Vltra quod dicta schedula appellationis fuit dimissa tantummodo in actis penes Notarium, non autem interposita coram iudice à quo, prout requiritur ad text. in cap. vt debitum, de appellat. Rota decis. 50. de appell. in nou. Grammat. decis. 36. n. 76. Cephal. cons. 185. n. 5. Vestr. vbi supra, n. 29. Lancell. loco citato, n. 184.

3 Non obstat defectus mandati eius, qui obtinuit sententiam, & in caussa comparuit, quia adest mandatum ad lites, & cùm contra illud nihil vnquam fuerit oppositum, non potest hodie agi de illius defectu, iuxta decision. Mohed. 1. de procurat.

4 Maximè, quia concurrunt plures coniecturæ in casu nostro, ex quibus illud probatur. Gozad. cons. 11. num. 13. Cæs. de Grass. decis. 2. num. 5. de reb. Eccles. non alienan. Rota diuers. decis. 18. num. 1. par. 1. & decis. 32. num. 2. par. 2. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 7. tit. 6. num. 1. Ille enim, qui comparuit, habebat plures scripturas ad causam facientes, quas in actis produxit Ias. in l. 1. sub num. 12. vers. item vltra. C. de procur. Cassad. decis. 3. sub num. 5. vers. & si apud aliquem. de procurat. Caputaq. decis. 185. n. 3. par. 2. Item in huiusmodi causa sportulas deposuit, & alias expensas fecit. Rot. diuers. decis. 2. de caus. possess. & propriet. in antiq. Socin. cons. 86. num. 3. lib. 3. Gabr. de procur. conclus. 1. num. 6. & tandem vti Procurator fuit semper citatus per partem aduersam, & sic approbatum pro tali. Surd. decis. 104. num. 12. Menoch. de adipiscend. remed. 4. n. 611. Ex quibus ita resolutum, &c.

EODEM.

MANZANEDO.

Ciuitatis Ducalis nullitatis vnionis.

Lunæ 12. Decembris 1614.

SVMMARIVM.

Appellatio interposita à Procuratore non habente mandatum non suffragatur; nec impedit sententiam transire in iudicatum, num. 1.

Appellatione interposita, si ea prosequuta non fuerit, illa remanet deserta, ibid. in fine.

Vnio non effectuata habetur pro reuocata per regulam reuocatoriam Leonis XI. & Pauli V. etiam quod haberet clausulas amplissimas præseruatiuas, n. 2.

Vnio quod non habuerit effectum præsumitur a iure, & ideo qui contrarium dicit, probare debet, & quomodo, n. 3.

DECI-

DECISIO LXIV.

1 COnstare de re iudicata quæ veniat exequenda, Domini dixerunt; licèt enim a sententia in hac causa lata fuerit in tempore appllatum, tamen non constet de mandato illius qui appellauit, appellatio reditur inutilis, perinde ac si interposita non fuisset, Caputaq. decis. 35. n. 6. part. 1. Achill. decis. 10. de appellat. Lancell. de attent. p. 2. cap. 12. limit. 50. num. 22. ita vt intret res iudicata, vt fuit resolutum in vna Fauentina successionis 24. Nouembris 1604. coram Illustrissimo Mellino, & 20. Iunij 1608. coram Domino meo Caualerio; maximè quia appellatio non fuit prosequuta, & sic remansit deserta. Crauet. consil. 103. n. 1. Rota decis. 1. de appellat. in nou. & decision. 76. eodem tit. in antiq. Sarnen. in regula de trienn. quæst. 54. n. 2.

2 De iustitia verò Iunæ dubitari non potest, cùm vnio per Capitulum prætensa tanquam non effectuata remanserit reuocata per regulam reuocatoriam vnionum Leonis XI. & S. D. N. Pauli V. etiam quòd illa haberet clausulas amplissimas, & præseruatiuas & derogatorias ad futuras regulas, vt fuit resolutum in vna Toletana Cappellaniæ 23. Ianuarij 1608. coram D. meo Pamphilio.

3 Quòd autem vnio non fuerit effectum sortita, vltra quod tanquam quid facti non præsumitur. l. in bello. §. factæ ff. de cap. & postlim. reuers. deducitur ex eo, quod non fuerit facta post cessum, vel decessum, præsentis Rectoris vnionis effectus est suspensus donec ille viuit. Calder. consil. vlt. n. 2. de reb. cred. non alien. Mandos. sup. d. regula quæst. 5. Et ita resolutum.

EODEM.

PIROVANO.

Ferrarien. Decimarum.

Veneris 12. Decembris 1614.

SVMMARIVM.

Sententia lata sine citatione parte præsente valet, numero 1. etiam Procuratore non monito ad comparendum, & intelligendum quę gerebantur contra suum principalem, numero 2.

Sententiam nullam parte non opponente iudex confirmare potest, num. 3.

Scriptura vna, quando est contraria alteri scripturæ, neutri creditur, n. 4.

Relato magis standum quàm sententiæ, ib. in fine.

Citatio incerta, & ambigua, & de qua non constat qua die fuerit executa, non valet, n. 5.

Argumentum ab antecedenti, & subsequenti, necessariò validum est in iure, ib. in fine.

Actus vt sustineatur, verba semper fauorabiliter interpretanda sunt, ibid.

DECISIO LXV.

1 FVit resolutum sub die 11. Ianuarij præteriti non constare de causis restitutionis in integrum per Serenissimum Mutinę Ducem petitę, nisi obstet defectus citationis ad sententiam, de quo particulariter erat agendum. Hodie proposita disputatione super parte reseruata, Domini dixerunt non adesse defectum citationis. Nam si quæratur de prima sententia lata per Locumtenentem Cardinalis Legati, citatio ad sententiam non deficit, quia lata reperitur Galuano Procuratore Serenissimi Ducis præsente, quo casu alia citatione opus non est, vt dicunt Angel. & Imol. in l. de vnoquoque ff. de re iud. & post alios latissimè Gabr. de citat. concl. 1. num. 396. Vant. de nullit. ex defect. cit. n. 17. & est tex. in l. etiam §. 1. vers. parte præsente, vel euocata, ff. de minor.

2 Nec requiritur quod ex processu constet Procuratorem fuisse monitum, vt intelligeret, quæ gerebantur in præiudicium sui principalis, secundùm opinionem Bart. in l. furioso ff. de re iud. & aliorum, qui eum sequuntur, quod refert idem Gabr. versic. prima tamen, numer. 398. quia Ias. Alex. Imol. & alij relati per Capicium in decis. 1. num. 37. intelligunt Bartolum, quando appareret Procuratorem esse præsentem in Curia ad alium effectum: interim autem donec contrarium non probatur, tenet sententia, quia præsentes præsumuntur scire actum gerendum, & pro decretis, & sententijs audiendis adistere, & hanc partem sequuta est Rota in Conchen. decimarum 4. Decembr. 1600. coram bo. mem. Cardin. Pamphilio, inhærendo prædictæ decisioni Capicij.

3 Præterea alia etiam ratione sustinebatur validitas prædictæ sententiæ, ex quo de nullitate dictum non fuit coram Iudice appellationis, qui propterea potuit parte non opponente sententiam nullam confirmare, & viam iterum dicendi de nullitate præcludere. Cæs. de Grass. decis. 9. numero 8. & 11. de caus. possess. & propriet. Gabr. consil. 48. numero 1. Rota in Almerien. decimarum coram me 23. Iunij 1614. vbi latissimè fuit firmata hæc conclusio.

4 Non obstat quòd dies sententiæ sit incerta, cùm ex processu legatur Montanum pronunciasse die 26. Iunij 1610. & ex alia fide Notarij actuarij constet sententiasse die 22. Decembris eiusdem anni, ac demum ex processu compulsato appareat eodem die 22. Decembris Iacobum Spinulam eandem sententiam protulisse, qua contrarietate attenta neutri scripturæ standum videatur. Quia fuit responsum cessare incertitudinem, & contrarietatem ex quo postquam Montanus tulit sententiam, prout in schedula, & dicto die 26. Iunij in actis ea non fuit dimissa, & per consequens tanquam relata ad id, de quo non apparet, non meretur nomen sententiæ. Secunda verò de die 22. Decembris non ex processu, sed ex fide Notarij actuarij legitur prolata, quæ fides cùm se retulerit ad processum, & processu exinde in forma probanti transportare appareat non à Montano, sed à Spinula fuisse pronunciatum, visum est illi magis, quam fidei esse stadum, l. esse toto. ff. de hæred. instit. Dec. cons. 563. n. 6. Rota diuers. par. 1. decis. 121. n. 6.

5 Si verò secundo loco agatur de sententia Prętoris Ferrariæ iudicis appellationis, & illa apparat lata præuia citatione ad audiendam sententiam, & legitimè exequuta in personam Galuani Procuratoris Serenissimi Ducis; nec visum est obstare quod ex relatione Nuncij non constet, qua die fuerit exequuta citatio ad sententiam, & relatio nuncij incerta, & ambigua non releuat, cùm citatus non sit certus de hora comparendi, vt in terminis visus est firmare Spec. titul. de cit. §. sequitur videre, numero 10. versic. facta igitur citatione, ideo cum citatio fuerit decreta die 26. Martij pro die secunda iuridica, & potuerit exequi eadem die, nuncius verò die 27. retulit se citasse Galuanum, non expresso tempore citationis, dies ad audiendam sententiam cadere poterat sub 28. & tamen sententia fuit lata die Iouis 29. eiusdem mensis Martij, & sic verisimiliter extra terminum datum ad audiendam sententiam. Prædicta enim æquiuocatio ex facto fuit sublata, quia citatio fuit decreta sub die 26. de sero, in quo terminus iuris pro citatione non supererat; relatio autem fuit facta die 27. in mane, quia inter decretum citationis, & relationem nuncij vnicus terminus dabatur, & conse-

consequenter benè adaptatur terminus ad secundum iuris cadens in die 26. in quo sententia fuit lata, & hæc ipsa probatio ab antecedenti, & subsequenti necessario non est noua in iure, vt benè probat Euerard. in sua centur. legal. in loco A concessione antecedentis, maximè cum agatur de sustinendo actu, pro quo semper solet sumi fauorabilis interpretatio, Seraph. decis. 1115. Cresc. decis. 1. num. 1. de caus. poss. & propr. Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 35. Surd. decis. 233. n. 16. Et ita fuit resolutum,

E O D E M.

P A M P H I L I O.

Mediolanen. Legati.

Mercurij 30. Octobris 1585.

S V M M A R I V M.

Agi regulariter non potest executiuè, sed tantum ordinariè, n. 1
Legatum peti potest via executiua, n. 2. declara vt n. 5.
Agens via ordinaria non potest redire ad viam executiuam, num. 3
Appellari potest de iure Canonico à quocunque grauamine etiam in possessorio, & in casibus, in quibus aliàs de iure ciuili non appellatur, n. 4.
Sententia quæ ob lapsum fatalium fecit transitum in iudicatum exequi potest absque alio, n. 6.
Fatalia non currunt Mediolani, pendente causa in Senatu, numero 6.

D E C I S I O LXVI.

1 FVit per Dominos resolutum in casu de quo agitur, ordinariè, non autem executiuè esse procedendum, ex regula l. minor 25. annorum, cui fideic. cum ibi not. per Bart. & alios, ff. de minor. Ang. ibi sequuntur Paul. de Castr. & Alex. in l. ait Prætor, §. si videtur, ff. de re iud. latè Boer. decis. 295. n. 5.

2 Et quamuis Angelus in §. illud, num. 57. in auth. de hæred. & falcid. illam limitetur in legato pio quo voluit posse executiuè procedi, ac Angel. sequuntur Iason in l. final. n. 6. C. de edict. Diu. Adr. tollen. Soc. cons. 103. in princ. lib. 3. Dec. in l. in testamentis, num. 6. de reg. iur. Natt. consil. 206. num. 4 lib. 1. cum alijs allegatis per Moder. de interpret. vlt. volunt. lib. 5. interpræt. 2. dub. 3. n. 1489. vbi testantur hanc esse communem opinionem.

3 Hanc tamen limitationem dixerunt Domini non procedere in hoc casu, tum quia in partibus fuit ceptum agi via ordinaria, & lata sententia diffinitiua, inde non potest modò redire ad viam executiuam, cui ordinariè agendo censetur renuntiasse, ca. vt qui duas, de elect. in 6. via enim quam elegit, sequi poterat, l. si mulier, §. fin. ff. quod met. caus. auth. qui semel. C. quomodo, & quando iud. Dec. cons. 46. col. 1. Aym. cons. 74. num. 8. bene Moder. de obligat. in forma Cameræ, p. 34. num. 3. & in proprijs terminis Guil. de Bened. in cap. Ramutius, in vers. & absq; liberis il 2. in tit. de legat. & fideicom. n. 197. extra de testam. Boer. dicta decis. 295. n. 12.

4 Tum etiam attenta dispositione iuris Canonici, quod in hoc casu est inspiciendum, secundum quam datur appellatio a quocunque grauamine, etiam in possessorio, & in casibus, in quibus alias de iure ciuili non appellatur. Clem. 1. in fin. de sequestr. poss. & fruct. cap. cum ad sedem, vbi late Abb. de rest. spol. Curt. iun. cons. 168. n. 39. Afflict. decis. 169. n. 2. Couar. pract. quæst. c. 23. n. 8. & in remedio executorio, quod datur in vltimis voluntatibus, ex l. fin. C. de edict. Diu. Adr. tollen. fuit resolutum 7. Iunij proximè præteriti, in vna Spoletanâ bonorum coram R.P.D. Blanchetto.

5 Et tanto magis quia opinio Angeli maximam patitur difficultatem, vt apparet ex not. ab Alexand. in l. si cum dotem, §. eo autem tempore, sub num. 6. vers. 4. limita. ff. solut. matrim. Dec. & alijs addit. in l. fin. numer. 16. & Iauard. num. 136. C. de edict. diu. Adrian. tollen. Ripa in d. l. ait Prætor. §. si iudex, n. 6. qui tenet contrariam opinionem, quam etiam latè comprobant Moder. de adipisc. poss. rem. 3. n. 693.

6 Quòd sententia in partibus lata ob lapsum fatalium fecerit transitum in iudicatum, l. fin. C. de temp. appell. & sic saltem ex hoc capite fit locus executioni, l. 4. fine executione, ff. de re iud. non placuit Dominis stante stylo ciuitatis Mediolanen. quòd pendente causa in Senatu fatalia non currant, quia non repugnat iuri communi, cap. ex insinuatione, ibi, à proceribus dirimi, extra de appell. & cap. ex ratione, vbi Dec. num. 6. eodem tit. postquam verò fuit auocata, & introducta in Rota, semper fuerunt prorogata fatalia,

E O D E M.

D A M A S C E N O.

Toletana Cappellaniæ.

Veneris 10. Decembris 1609.

S V M M A R I V M.

Declaratoria censurarum, & excommunicationis datur contra non parentem litteris Apostolicis, & earum exequutorialibus, n. 1. Vbi tamen quòd hoc procedit, quando seruatis terminis substantialibus non docetur de paritione.
Appellatio datur à declaratoria excommunicationis conditionaliter lata, nisi infra tot dies paruerit pendente d. termino, declara vt n. 2.
Appellare non licet ab exequutione rei iudicatæ, ibid.
Appellare non licet à declaratoria excommunicationis lata pro exequutione rei iudicatæ, ibid.
Absurdum vt euitetur semper facienda est interpretatio, ibid.
Appellatione prohibita à sententia, non censetur prohibita appellatio à sententia interloquutoria, declara vt n. 3.
Restitutio in integrum petita post cœptam exequutionem, & post decretas & relaxatas exequutoriales, exequutionem non impedit, n. 4.

D E C I S I O LXVII.

1 CEnsuerunt Domini dandam esse declaratoriam, quia de renitentia Capituli in parendo mandatis Rotalibus, immo potius Apostolicis, constat nedum ex eo quod intimatis sibi litteris exequutorialibus, & seruatis terminis substantialibus non docetur de paritione, iux. not. per Felyn. in c. ad probandum, num. 6 de re iud. Crescen. decis. 1. de sequestr. possess. Mohed. decis. 1. de sent. excom. Verùm etiam de dicta renitentia apparet ex actibus positiuis in facto relatis pro parte Iosephi, qua renitentia stante ritè proceditur ad censuras Ecclesiasticas. glos. in c. duo, verb. videbatur 96. distinct. Abb. in cap. 1. num. 10. de iud. vbi etiam Rip. num. 29. latè Couarr. in c. alma mater, par. 1. relect. § 9. num. 3. vers. quintò hic aperitur; iste enim est vnus ex præcipuis modis, quibus sancta Mater Ecclesia consueuit renitentes deducere ad viam salutis, c. dilecto, vbi glos. in verb. Ecclesiastico, Gemin. num. 3. Franc. num. 2. & in 4. notab. de sent. excomm. lib. 6.

2 Non obstat quod censuræ non fuerint simpliciter fulmina-

minatæ contra Capitulum, sed conditionaliter, nisi infra tot dies paruerit, quo termino pendente licuit Capitulo appellare, & inde suspendere effectum censurarum, c. præterea il 2. vbi latè scrib. de appell. quia ille text. non loquitur de censuris latis pro executione rei iudicatæ, quo casu cum materia de sui natura non sit appellabilis, l. ab executore, vbi scrib. ff. de appell. appellatio interposita nihil operatur, vt dicit in specie Gemin. cons. 99. num. 1. in fin. & facit, quia in qualibet materia illa semper est capienda interpretatio, per quam absurdum euitetur, l. non absurdum, vbi scrib. ff. de bon. libert. Absurdum autem esset dicere, quod Papa per dictum textum voluerit quòd iudicium semel terminatum, denuò mediante appellatione interponenda à censuris ferendis pro executione rei iudicatæ reuiuiscat, & per nouas instantias protrahatur, contra regulam, l. certi iuris, C. de iud. Hinc videtur quòd licet ponatur regula, quòd liceat appellare à declaratoria incursus censurarum, limitatur tamen si declaratoria est lata vigore executorialium, & rei iudicatæ. Lancell. de attent. p. 2. c. 12. lim. 21. n. 27.

3 Non obstat quòd declaratio incursus censurarum sit interlocutoria, & consequenter per commissionem Rotalem prohibentem appellationem non censeatur prohibita appellatio ab interloquutoria. Abbat. in c. Pastoralis, n. 6. de appell. cum concord. quia allegata procedunt quando est prohibita appellatio à sententia, ea ratione quod suo nomine sententiæ in materia stricta non venit interloquutoria, secus si simpliciter, & indefinitè sit prohibita appellatio, vt in hoc casu, ita distinguit Abb. quem alij sequuntur, loco supra citato, & in omnem euentum conclusio esset intelligenda de alia interloquutoria, quam illa quæ venit pro exequutione rei iudicatæ super negotio principali, quia alias esset per indirectum tollere omnem efficaciam rescripti auferentis facultatem appellandi.

4 Minus facit quòd Capitulum in actu executionis implorauerit beneficium restitutionis in integrum, quod non censetur sublatum per prohibitionem appellationis: nam præter quòd euentus Signaturæ Sanctissimi docuit, quod ista exceptio non poterat retardare virtutem executorialium Rotalium, in omnem casum ista restitutio debebat fieri ante cęptam executionem, alias non habuit vim retardandi. Rip. in l. 4. §. condemnatum, n. 30. ff. de re iud. Put. decis. 285. lib. 2. Cæs. de Graff. decis. 1. num. 14. de restit. in integr. Cępta autem dicitur exequutio ex ipso quod sunt decretæ, & relaxatæ executoriales, vt tenuit Rota in vna Carthagin. Decanatus 18. Decembris 1587. coram bo. mem. Bubalo.

Minus facere visum fuit quod dicitur ad Capellanos, non autem ad Capitulum spectare tradere possessionem, quia contraria obseruantia visa fuit probari, ex multis in facto relatis pro parte Ioseph.

EODEM.

DAMASCENO.

Calaguritana de Branteuilla.

Lunæ 2. Iulij 1604.

SVMMARIVM.

Attentata post appellationem censentur nulla, & reuocanda veniunt, n. 1.

Appellare quis potest, & quando à denegatione prorogationis termini dati pro subijciendo se examini, n. 1.

Appellare licet de iure Canonico à quocunque grauamine, concurrente rationabili causa, n. 1.

Appellare licet etiam de iure ciuili à grauamine interloquutorio, quod non potest per definitiuam sententiam reparari, n. 1. in fine.

Iudex non admittendo probationem de sui natura releuantem, dicitur grauare; & ab hoc grauamine licitum est appellare, num 2.

Sententia interloquutoria dicitur habere vim diffinitiuæ, quando per illum terminatur negotium, de quo agitur, n. 3.

Appellare licitum est ab interloquutoria habente vim diffinitiuæ, absque eo, quod vlla causa exprimatur in appellatione, n. 3. in fine.

Appellatione prohibita ab aliqua constitutione, non inde censetur prohibita appellatio à pronunciatione iudicij super dicta constitutione, n. 4.

Appellare licitum est à sententia iudicis declaratoria super facto notorio, n. 4.

Appellatio nunquam censetur prohibita, nisi expressè dicatur, num. 5.

DECISIO LXVIII.

1 EXamen, prouisio, & possessio, omnia hæc visa fuerunt nulla, quia attentata, c. ad audientiam, ibi denuncies, non tenere de appell. c. 2. ibi eo ipso irritum habeatur, vt lit. pend. in 6. Attentata autem, quia post legitimam appellationem, c. non solum, de appell. in 6. Post legitimam verò appellationem ex duobus. Primò, quia licuit Ioanni per suum Procuratorem appellare à denegatione prorogationis termini pro subijciendo se examini, cum expresserit causam rationabilem, propter quam non poterat in tempore sibi assignato comparere ad dictum examen; nempe quia fuit sibi prohibitus ingressus in ciuitate Caluatensi propter suspectum pestis in loco de Angusiana, à quo ipse Ioannes veniebat, concurrente autem rationabili causa, de iure Canonico à quocunque grauamine datur appellatio, c. vt debitus, de appell. Card. in Clem. vnica in 1. not. de dolo, & contum. Quinimo quia sublato examine, Ioannes propter constitutionem S. D. N. super collatione beneficiorum istius Diœces. remanebat inhabilis ad beneficium, de quo agitur, licuisset etiam de iure ciuili appellare, cum grauamen esset tale, quod non poterat per diffinitiuam sententiam reparari, l. 2. vbi Bart. & alij, ff. de appell. recip. vel non.

2 Non obstat, quòd Ioannes coram Iudice, à quo non iustificauerit ea, quæ allegauit de peste, & sua mora in loco de Angusiana, immo quod nec adhuc de prædictis constet, nisi per simplicem fidem, quæ de iure non facit fidem, quia ad hunc effectum sufficit oblatio, quam fecit Ioannes de illis probandis: eo enim ipso, quòd Iudex non admisit probationem de sui natura releuantem, apparet de grauamine, etiamsi nihil aliud iustificetur, c. interposita, de appell. Bart. in l. eius, num. 8. versic. sed est recurrendum, ff. de appell. recipiend.

3 Secundò, principaliter licuit Ioanni appellare à pronuntia, quam fecit Iudex, quòd solus Petrus erat admittendus, Ioannes verò & alij cum eo oppositores pro illa vice habendos pro exclusis. Hæc enim pronuntiatio habuit vim diffinitiuæ, cùm per illam terminaretur negotium concursus, l. 1. de re iud. gloss. in l. qui restituere. verb. restituere, ff. de rei vendic. & ideò tanquam a diffinitiua nulla fuit necessaria expressio causæ, vel aliæ solemnitates, de quibus in d. c. vt debitus. Ita DD. in l. scio, ff. de appell. Card. in d. Clem. vnic. de dolo, & contum.

4 Non obstat, quod ordinarius processerit tanquam deputatus exequutor constitutionis S. D. N. super collatione beneficiorum istius Diœces. Quam quidem constitutionem idem S. D. N. mandat firmiter, & inuiolabiliter obseruari, omni & quacunque appellatione, recursu, seu

Scaccia de Appellatione. F

seu alio remedio ordinario, vel extraordinario semper semotis, quia Ioannes non appellat ab ipsa constitutione, sed à facto iudicis, in exequendo dictam constitutionem, quod potest, non obstante, quod constitutio de sui natura sit inappellabilis, quia non impugnatur ipsa Constitutio, sed factum iudicis, qui potuit decipi. Card, in Clem. 1. §. si quis autem, quest. 11. num. 10. de sequest. possess. Achil. decis. 4. num. 7. de sent. excomm. sicut in simili contingit in facto verè notorio, in quo licet de iure non detur appellatio, c. cum sit Romana, de appell. tamen à sententia iudicis declarantis, factum esse notorium benè datur appellatio. Abb. cons. 100. n. 3. in fin. par. 1. Fel. cap. fin. n. 43. de rescrip.

4 Non obstat Constitutio synodalis, per quam mandatur, quod præsentato à maiori parte statim debeat fieri collatio, & tradi possessio, quia ista difficultas fuit sublata per decisiones factas in duabus causis Calaguritanis coram R. P. D. meo Decano, in quibus fuit dictum; per d. Constit. non tolli beneficium appellationis, cùm per illam hoc expressè minimè caueatur per gloss. in l. qui restituere, verbo restituitur, in fin. ff. de rei vend. faciunt not. per Alex. cons. 113. n. 1. & 2. lib. 5.

EODEM.

DAMASCENO.

Calaguritana beneficij de Fuen. maior,

Lunæ 22. Aprilis 1613.

SVMMARIVM.

Auditor Rotæ poterit absque commissione prouidere de beneficio coram eo præsentatum, n. 1.

Approbatus idoneus ad beneficium curatum ab examinatoribus, si solus approbatus fuerit, admitti debet ad beneficium, super quo fuit examinatus, ibid.

Examinatores non coguntur ex pluribus examinatis plures approbare, sed sufficit, quod vnum tantùm approbauerint, si vnum solum, idoneum reperierint, ibid. & per totum.

Si verò dictio est aduersatiua præcedentium, n. 2.

Clericus præsumitur idoneus ad beneficia simplicia, ibidem, in fine.

Appellatio datur à relatione examinatorum, n. 3.

DECISIO LXIX.

1 FVit resolutum beneficium præuia noua præsentatione coram me fienda per beneficiatos de partibus esse adiudicandum Andreæ, iuxta form. Clem. auditor. de rescript. Quòd autem Andreas sit solus præsentandus, & illi adiudicandum beneficium, fuit per DD. resolutum, quia ipse solus fuit per examinatores synodales approbatus ad curata, vnde illi soli debetur beneficium vigore motus proprij Clementis PP. VIII. quæ approbatio minimè visa fuit vitiari, ex eo quòd examinatores non retulerint etiam super alijs oppositoribus examinatis, vt in hac eadem causa fuit dictum 13. Februarij 1612. coram bon. mem. Penia, quia Domini diligentiùs ponderatis verbis Clementis VIII. existimarunt quòd quando examinatores reperiunt vnum tantùm idoneum ad curam animarum, quòd illum solum possit approbare, nulla de alijs facta mentione, verba enim Breuis sunt ista, & absoluto examine omnes idoneos respectu scientiæ ad curam animarum exercendam in d. examine repertos quotquot fuerint, licet ætas in eis desit, referre teneatur, &c. si verò nullus inter oppositores ad curam animarum exercendam idoneus existat, vt præfertur, referant omnes quotquot ex dictis oppositoribus ad beneficium simplex, & sine cura obtinendum idoneum iudicauerint, &c.

2 Ex quibus verbis duo colliguntur, primum, quòd examinatores non tenentur facere mentionem nisi de idoneis, ibi, omnes idoneos, &c. referre teneantur, eo enim ipso, quòd Papa istos tantùm excludit, cæteros videtur excludere, ad l. cùm prætor. de iud. cum concord. Secundum est, quòd examinatores non teneantur facere mentionem de existentibus in secundo gradu idoneitatis, nempe de idoneis ad beneficia simplicia, donec adsit idonei in primo gradu, nempe ad curam animarum, vt colligitur, ibi, si verò nullus, &c. dictio enim, si verò, est aduersatiua, l. si verò, ff. mand. l. si verò, ff. solut. matrim. l. si ita scriptum, in princ. & ibi Bart. in 2. ff. de liber. & posth. Bald. cons. 412. num. 1. lib. 1. Abb. cons. 63. in fin. lib. 1. vnde non obstat, quòd Thomas saltem esset idoneus ad simplicia, prout est istud, de quo agitur, cùm ad simplicia quilibet Clericus præsumatur idoneus. Abb. in cap. fin. num. 5. vers. vlt. noto. Felyn. num. 1. de præs. Lambert. de iur. patr. part. 1. lib. 2. art. 2. quæst. 10. princ. num. 3. Rota in causa Caputen. beneficij 16. Iunij 1600. coram me, quia, vt dictum est, examinatores non tenebatur facere mentionem de idoneis ad simplicia, donec extabat aliquis idoneis ad curata.

3 Voluerunt autem Domini fieri nouam præsentationem à beneficiatis antequam deueniatur ad adiudicationem, quia, vt alias fuit resolutum coram bon. mem. Penia in decis. supra alleg. præsentatio, & institutio factæ in partibus de persona Andreæ fuerunt attentatæ tanquam factæ post appellationem interpositam pro parte Thomæ à relatione examinatorum, quæ appellatio fuit illi de iure licita, vt Rota censuit in causa Calaguritana portionis de Amarita 27. Iunij 1575. coram Cantuccio relata inter diuers. impress. decis. 6. num. 1. part. 2. in Neapolitana Capellaniæ de mense Decembris 1562. coram Oradino, & alijs in decision. dicti Peniæ relatis. Et ex hoc quòd fiat noua præsentatio, cessat obiectum attentatorum, de quibus in prædicta decis. D. Peniæ, quia attentata subsequuta non vitiant anteriorem relationem ad fauorem Andreæ.

EODEM.

BVRATTO.

Romana excessus legati.

Mercurij 16. Nouembris 1616.

SVMMARIVM.

Sententia quando dicatur lata in iudicio exequutiuo, seu potius ordinario, n. 1.

Appellare licet à sententia lata in iudicio ordinario, etiam quòd agens potuerit Cameralem obligationem exped... ibidem.

Via exequutiuæ renunciatum censetur per electionem viæ ordinariæ, n. 2.

Legatarius pro consequendo legato non potest intentare viam exequutiuam, ibidem.

Appellatio nunquid detur à sententia lata in causa alimentorum, saltim ad effectum suspensiuum, n. 3. & 4.

Paupertatis qualitas probanda est per eum, cuius intentionis est fundamentum, n. 4.

DECISIO LXX.

1 A Sententia A. C. lata ad fauorem Azeuedi legatarij alimentorum bon. memor. Cardin. Dezæ super aug-

augmento æstimationis coquinæ, & habitationis sibi in vrbe, dum in ea moram traxerit, per DD. hæredes præstan. ab obitu D. Cardinalis, fuit ex parte dictorum hæredum appellatum, causaque in Rota commissa cum clausula, si quid exequendum, &c. Dubitaui an dicta sententia esset exequenda? Et negatiuè Domini responderunt. Illa enim est appellabilis, quia fuit via ordinaria monitorij, & seruatis terminis substantialibus petitum, & declaratos dictos hæredes teneri, & obligatos esse ad solutionem dictæ annuæ præstationis, quæ verba non faciunt iudicium exequutiuum sed, ordinarium, & appellabile, etiam in obligatione Camerali, vt declarauit Rota in Cæsenaten de Cacciaguerris 9. Maij 1598. coram Peregrino.

2 Ideoque videtur renunciatum viæ exequutiuæ, quatenus illa competijsset ad text. in c. vt quis dicas, de elect. in 6. Coller. plures allegans, de process. exequutiu. par. 3. c. 5. num. 35. & seqq. Rot. decis. 551. num. 5. lib. 3. par. 3. diuers. in Mediolanen. legati 30. Octobris 1585. coram bo. mem. Cardinali Pamphilio in Romana pecuniaria 28. Iunij 1593. coram bo. mem Litta. Et in Perusina pecuniaria 28. Nouemb. 1612. coram R.P.D. meo Manzanedo. Et sic etiam cessat, an pro legato competat via exequutiua: in qua tamen Rota tenet negatiuam, contra Ang. in §. illud auth. de hæred. & falcid. vt in Vrbeuetana legati 6. Martij 1595. coram bo. mem. Card. Blanchetto in Romana legati 5. Maij 1599. coram Corduba, & in Romana spolij 9. Iunij 1606. coram Illustrissimo D. Cardinali Lancellotto, & comprobat Menoch. de adipiscend. remed. 4. numero 644.

3 Nec obstat, quod dicta sententia lata fuerit pro alimentario, ideoque non detur appellatio saltem suspensiua ex priuilegio alimentorum, vt latè post alios Surd. de alimentis tit. 8. priuileg. 60. num. 5. quia imò contrarium est verius in proposito, tam respectu decursorum à die mortis dicti Cardinalis vsque ad litem motam, quia dicuntur præterita. Alberic. qui dicit communem, in l. si iudex, num. 4. ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. Ias. in l. de alimentis, n. 5. in fine Cod. de transaction. & ibi Dec. num. 10. vers. & pari ratione. Aret. consil. 97. num. 3. Pontan. de alimentis cap. 19. num. 3. latè Surd. d. priuileg. 60. num. 15. Caputaq. decis. 24. num. 2. par. 1. Rota decis. 764. numer. 4. par. 1. diuers. & in Anconitana alimentorum 4. Decembris 1585. coram bon. mem. Orano, quam etiam respectu decursorum, & decurrendorum à die litis contestatæ, quia fuerunt petita iure actionis, & non iudicis officio, nec propter inopiam, vt tenent Gul. de Curt. in l. 2. ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. Specul. in tit. de appellat. §. in quibus autem, num. 11. vers. tu dic, & ibi Ioan. Andr. in verbo aliorum. Bart. in l. fin. num. 1. ff. de appellat. recipien. Aret. d. consil. 97. num. 3. versic. 2. ratio. Lancellot. de attent. cap. 28. num. 67. Contard. ad l. vnic. C. si de mom. possess. ampliat. 141. Surd. vbi supra, num. 22. & 23. Caputaq. decis. 39. par. 1. Rota d. decis. 764. num. 1. & 2. part. 1. in dicta Anconitana alimentorum coram Orano, & in Perusina legati 30. Octobris 1585. coram bon. mem. Gipsio, & latè Barzar. decis. Bonon. 69. numero 17. versic. certè illa opinio, & numero 18. 19. & 20. & 32. qui etiam à num. 22. vsque ad 33. sigillatim ad omnia contraria respondet.

4 Et tanto magis, quia non constat de inopia legatarij, & quod non habeat vnde se alat; immò ex deductis, videtur de contrario apparere. Nam ipse à die obitus dicti Cardinalis vsque in præsens ex dicto eius testamento consequutus fuit menstruam prouisionem scutorum nouem, nec ostendit illam non sufficere pro suis alimentis. Quod tamen cum sit fundamentum suæ intentionis ad excludendam appellationem suspensiuam, ad quod ista qualitas paupertatis necessariò requiritur, Bar. in d. l. fin. numero 1. ff. de appellat. recip. Bald. nouell. in l. 1. numero 485. versic. circa primum tamen, ff. solut. matrim. Surd. vbi supra, & Collect. de alimen. lib. 3. cap. 15. num. 3. ei incumberet onus præcisè proban. gloss. in l. si vero, §. qui pro rei, in verbo dubitetur versic. aut vult. excusari, ff. qui satisd. cog. cum cumulatis per Couarr. var. resolut. lib. 2. cap. 6. num. 2. & Menoch. præsumpt. 25. numero 14. lib. 6. & faciunt tradita per Rot. decis. 48. numer. 3. & 4. part. 2. diuers. & in Romana grani 11. Aprilis 1614. coram me. Et in terminis, quod in hoc casu onus probandi paupertatem spectet ad alimentarium, Bart. d. decis. 69. numero 21. 34. 35. & 36. Ideoque bene intrat appellatio suspensiua, etiamsi actum fuisset pro alimentis principaliter. Surd. d. priuileg. 60. numero 24. versic. sed hæc initia, & consequenter non est locus executioni. Et ita decisum, &c.

EODEM.

BVRATTO.

Colimbrien. Matrimonij.

Veneris 2. Decembris 1616.

SVMMARIVM.

Metus mortis, vel cruciatus corporis inducitur ex solo armorum terrore, & sic ex assistentia alicuius armati, num. 1. Vbi ampliatur hæc conclusio, etiam quòd non adsit vsus armorum, et etiam quod arma sint deposita, quando possunt de facili reassumi.

Matrimonium metu contractum dicitur ex terrore armorum, et præsentia alicuius armati, n. 1. & 2.

Matrimonium dicitur metu factum ab eo qui iacens in lecto cum puella, & repertus à consanguineis, puellam in matrimonium duxit, n. 3.

Metus cadens in constantem virum, qui sit, coniecturis, & præsumptionibus probatur, de quibus statur arbitrio iudicis, num. 4.

Matrimonium metu contractum dicitur nullum, etiam quòd præcesserint voluntaria sponsalia de futuro, n. 5.

DECISIO LXXI.

1 EXistimarunt Domini standum esse in decisis 19. Decembris 1614. matrimonium vltimum respectu D. Emanuelis fuisse meticulosum, & sic nullum. Et inter cætera fundamenta visa fuerunt satis clara. Primo, assistentia Philippi generi D. Blanchæ de tempore contracti matrimonij, & ante & post armati esse, & archibusio. Nam solus terror armorum inducit iustum mortis, vel cruciatus corporis metum, l. 3. §. qui armati, & ibi gloss. in verbo armorum, & Bart. in §. armis in 1. notab. ff. de vi, & vi armat. gloss. magna in l. 1. versic. item nunquid. C. vnde vi, quam vidisse indistinctè seruari dicit ibi Alber. numero 14. & cum ea transire communiter Doct. testantur. Salyc. numero 5. versic. item dubitari potest. & latè Hippol. Rimin. in l. vt vim num. 61. 83. 87. & 101. & ibi Bolognet. num. 27. ff. de iustit. & iur. qui metus non cessat ex non vsu armorum. Immo nec ex illorum depositione quando possunt de facili reassumi & exerceri. gloss. in d. §. qui armati, in versic. si deiecerint, vers. aut conuenissent, & ibi Odofred. & Ang. in princ. & num. 3. Bart. in d. §. armis in 2. notab. Monter. decis. Aragon. 45. numero 19. & in specie nostra Corn. consil. 41. numero 11. lib. 2. Alex. consil. 98. num. 3. vers. & hoc procedit. lib. 3. & cons. 21. num. 3. inter matrimonialia, Grat. consil. 38. num. 10. in fine, & cons. 43. n. 12. & 13.

lib.2.Io.Franch.de Ponte,consf.49, n.18. vers.tam etsi, & latè Ferret.cons.311.n.1.& pluri.seq.

3 Et ideo huiusmodi armorum terrorem ad annullandum matrimonium inter cætera præcipuè considerant Alex.d.cons.98.num.3.& cons.156, num.4. & 5. lib.1.Paris.cons.60. num.15. vers.ex quo enim,volum.4.Corn.d.cons.41, n.10.& seqq.Ferret.d.cons.311.sub num.6. vers. ex quibus applicatis.Grat.d.cons.43. num.12. Io. Franc. de Ponte d.cons.44.n.8. & 18.in princ.& Rota in Hispal. matrimonij 8.Iunij 1607. coram Illustr. D.Cardinali Ludouisio cum pluribus per Sanchez de matrim. lib.4. disp. 5.num.5.& per Menoch.præsumpt.4 num.8.lib.3.Et in proposito visum fuit Dominis tanto magis considerabilis,cùm vltra Philippum, vt supra,armatum, adstiterint etiam duo filij Blanchæ, & multi famuli, & ancillæ, licet inermes: Emanuel verò esset solus inermis,& nudus in lecto, nec alio vllo modo propriæ saluti posset consulere, quam matrimonium contrahendum, prout tunc fuerat requisitus.

3 Secundò, deprehensio Emanuelis in lecto iacen. cum Blancha à dictis eius filijs & Philippo genero,de quorum honore agebatur. Nam hæc pariter inducit iustum mortis,vel cruciatus corporis metum, etiamsi iure quis non possit occidi,l.nec timorem, 7. §. proinde ff. quod met. caus.& ibi glos. in verbo,non iure, & Bald. in addit. vers. non occidi iure, & Ang.in princ.& n.1.Azor.in rubr.C. de his quæ vi,&c.n.5. vers.Nam si adulter.Odofred.in l.3. n.2.vers.sed si aliquis deprehenditur, ff. quod met. caus. Monter.d.decis 45. num.18. & ita in specie annullandum matrimonium inter alia ponderat Alex. d. cons.98. n.4. Alex de Neuo post d.cons.Alex.num.2.lib.3.Cepol.cons. 3. in 2.coniect. iuncto num.18. vers.2. etiam coniectura. Vbi nititur hoc fundamentum in facto vitare, Paris. d. cons.60. n.19. &c.Ioan.de Franc. de Ponte d. cons.44. n. 9.10.& 11. & Menoch.de præsumpt 4. num.7. iusta enim causa timendi est quando quis iniuriam, vel offensam illis fecisset,à quibus nunc videt se posse offendi, vt in puncto Alex.d.cons.98. num.5. vers.& iusta causa,& vers. Nam D.Hieronymus,& Paris.cons.58.n.65 vers.addens etiam, lib.4.

4 Sed quamuis etiam prædicta necessariò non concluderent metum probabilem, & in constantem virum cadentem,nihilominus in omnem casum retenta illa conclusione, quod committatur arbitrio iudicis, quando ille dici possit cadens in constantem virum, de qua per glos. Innoc.& Doct.in c.cum dilectus,quod met.caus.Nauarr.de communi in Manual.c.22 num.11.vers.quod vera,& alios in d.Hispalen.23. Iunij 1608. coram eodem Illustrissimo Domino Card. Ludouisio, Domini arbitrati sunt de illo etiam constare ex coniecturis, præsumptionibus verisimilitudinibus, & alijs facti circumstantijs cumulatis in decis.videlicet inimicitia filiorum Blanchæ, & Philippi eiusdem generi cum Emanuele,tractatus eorumdem de ipsum compellen. ad matrimonium contrahen. verbaque per eos ante illud contractum prolata, & quia fuit celebratum in villa à ciuitate distante,in domo,cubiculo, & lecto ipsius Blanchæ de media nocte, & sic hora valdè intempestiua; parochus verò vocatus fuit sub falso prætextu infirmitatis eiusdem D.Blanchæ, posteaque coactè retentus,& Philippus armatus, vt supra, imperiosè dixit Emanueli, quod ibi coram parocho D.Blancham duceret in vxorem, & demum Emanuel quamprimum potuit è lecto recessit, vt de his omnibus vltra alios testes benè deponit idem parochus hinc inde examinatus, & postea cum summo manè discessisse etiam de dicta domo statim ægro animo cum suis amicis, & Episcopo Colimbrien. & postmodum iudicialiter coram iudice oppidi de Formosellæ conquestus fuit de matrimonio per metum contracto, vt deponunt quamplures testes in veteri summario Emanuelis num.14.& in nouo,num.1.

5 Nec obstare visum fuit, quod matrimonium dici debeat voluntarium tanquam contractum post sponsalia de futuro spontanea & iurata, per duas decisiones, iux. doct.Butr.in c.requisitus,n.3. & Præpositi n.2.vers.dolui D.Anton.de sponsal. Quia cum constet metum in illo interuenisse, sponsalia voluntaria præcedentia nihil operantur,sed matrimonium remanet nullum,vt in dict.cap. requisiuit, declarant Abb. num. 2. vers. per hoc infero, & Alex.de Neuo num.2.Ias.in Titia, num.5.vers.tertio amplia,ff.de verbor. oblig.Fortun.Tarz. in repetit.cap.1. n. 121, vers. contra a ratione,de pact.Ferrer.cons.171.n.6, & per totum,Couar.in epit. de sponsal. in princ. eod. tit, par.1, cap.4. num.6. Gabr. cons. 186. n.12. lib.2. Card. Mantic.de tacit. & ambig. lib.3. tit.17. num.9. & fuit dictum etiam in alia decisione in fine,quod procedit etiamsi metus ex propria culpa interuenerit. Tex.in d. cap.veniens,il 2.& ibi expressè glos.fin. vers. & est sic, de spons. & Ias.in d.l.Titia,n.5. vers. notabiliter, Monter. d. decis. 45. n.21. vers. Nec obstat. Alij verò, qui in contrarium adduci solent, procedunt quando iudex remedijs iuris communis cogeret adimplere sponsalia,non autem quando pars de facto,prout hic, incuteret metum qui cadere possit in constantem virum,vt per tex.in d.c.veniens il 2, & post Hostiens.& alios ibidem, declarat Sanchez vbi supra,lib.4.disp.13.n.9. vers.ad primum.

6 Cætera quæ pro D. Blancha deducebantur, visa fuerunt,vel respectiuè non indigere, vel esse sublata in alia decisione,à qua ideo Domini non recesserunt, &c.

EODEM.

CAVALERIO.

Gerunden. præeminentiarum.

Mercurij 27. Ianuarij 1616.

SVMMARIVM.

Sententia lata sine citatione partis est nulla, n.1.

Citatio ad sententiam debet esse certa,& specifica, n.1. & 2.

Citatio ad videndum mandari ad vlteriora procedi non dicitur sufficiens ad sententiam, n.2. Vbi idem citatione facta ad videndum fieri quancunque ordinationem, seu prouisionem.

Conclusio in causa habet vim citationis ad sententiam in partibus Hispaniæ, n.2 in fine.

Citatio incerta, & absque expressione alicuius diei est nulla, num.4.

Citatio vaga ad sex dies ad sententiam non valet,ibid. in fin.

DECISIO LXXII.

1 Domini censuerunt sententiam Metropolitani esse infirmandam, vti nullum, & inualidam ex defectu citationis ad sententiam,clem. pastoralis,de re iud.Ces.de Grass.decis.11.n.2,eod.tit.quæ debet esse certa, & specifica,gloss.in clem,sæpe,in vers.ad id, de verb. signif. Rot. decis.17. de re iudic. in nou. & debet præcisè fieri Rom. cons.369. n.8.& ibi adden.

2 Talis autem citatio deficiebat in casu proposito, in quo ostendebatur tantummodo quædam citatio, seu intimatio,quod iudex mandabat processum regulari, & regulatum ad se deferri, quo viso prouidebatur, quid iuris fuerit, & rationis, quæ non visa fuit posse dici citatio ad sententiam,vt in simili aliàs Rot. non censuit sufficere citationem ad videndum reproduci preces, videndum pronunciari se iudicem competentem, & mandari ad vlteriora procedi, tenuit aliàs Rota eadem ratione in vna Cæse-

Cæsenaten.bonorum 4.Martij 1602.coram bo.me.Iusto, & de alia citatione,ad videndum fieri quemcunque ordinem in Mediolanen.decimarum 27.Ianuarij 1592.coram bon.mem.Card.Pamphilio,& de alia citatione ad videndum fieri prouisionem,quæ de iure locum haberet in Salamantin. decimarum 4. Decembris 1600. coram eodem Iusto,quas omnes ipse recenset in d.Cæsenaten. & licet in partibus Hispaniarum sufficiat conclusio in casu, tanquam habens vim citationis, vt in Toletan.admissionis fenestræ 2.Iunij 1582.coram bon.mem.Bubalo,& in Atrien. dismembrationis 29. Martij 1597. coram Penia, & alias sæpiùs resolutum, tantùm ex verbis huius citationis DD.non putabant posse induci conclusionem vllam necessariam ad hunc effectum.

3 Nec obstare dixerunt, quod sententia de qua agitur non esset diffinitiua, sed reuocatoria attestatorum, quæ videtur potius interlocutoria, quia placebat responsio sententia super attentatis saltem habere vim diffinitiuæ. Rot.decis.1.vt lit.pend. in nou. Ægid. decis.148.& 786. Menoch.de recup. remed. vltim. numero 51. Quæ tanto magis visa fuerunt procedere in hac sententia, in qua iudex mandauit Capitulum restituere omnia in pristinum, & reddere distributiones Archidiacono, quibus eum priuauerat,& damna,& expensas, vt per Vestr. lib.8. cap.4.num.22.

4 Insuper talis prætensa citatio visa fuit etiam nulla tanquam,& incerta,& absque expressione alicuius diei.Cardin.Seraph.decis.597. num.6. & licet tales citationes sustineantur pro prima die, Put. decis.207. lib.2. Seraphin. decis.857.n.23.& aliquot seqq.Cæs.de Graff.decis 9. n.6. de sent. & re iud. & dictum fuit in Casalen. domus 17. Aprilis 1612.coram R.P.D.meo Vbaldo, tamen ibi aderat clausula,& successiuè, &c. & dd. decisiones loquuntur in citatione ad videndum intrare testes, quæ est minoris præiudicij,quam citatio ad sententiam, qua omissa dicitur tolli naturalis defensio, vt in Mantuana bonorum coram D.meo Vbaldo, & in Zamoren. pecuniaria 20. Martij 1609. coram me. Et in omnem euentum nullibi cauetur citationem vagam sustineri ad sex dies, prout in hoc casu factum fuit, in quo prætensa citatio emanauit die 11. Iulij, & sententia fuit lata die 17. eiusdem mensis. Et ex his fuit resolutum pro nullitate sententiæ, &c.

CORAM LITTA. P. II.

Tullen. bonorum,& attentatorum.

Lunæ 6. Nouembris 1600.

SVMMARIVM.

Appellationi, vbi iudex detulit, etsi deferre non debebat, non potest suam sententiam exequi, n.1.per tot.

DECISIO LXXIII.

1 Domini vna parte tantùm informante resoluerunt constare de attentatis, ex eo quod cum iudices de partibus tanquam delegati ab Episcopo Tullen.condemnassent Dominicum Bridart, & Ioannem illius nepotem ad resarciendum Alberico Bricchio hæredi Nicolai fratris francos 250000. monetæ, illarum partium, & a dicta sententia, & condemnatione pro parte illorum de Bridart fuisset appellatum ad sedem Apostolicam, & prædicti iudices dictæ appellationi simpliciter in reuerentiam D.S. Alberici detulerint, non potuerunt propterea ex post defectu eorum iurisdictionis, quæ ex tunc cessauit, procedere ad exequutionem dictæ condemnationis, absque noua delegatione,seu remissione iudicis ad quem. Ita gloss. in cap. cum appellat. §. si vero, ibi, in verbo remittenda,de appellat. in 6. vbi Pet.de Anch. sub numero 1. inquit, 3. not. quod iniusta delatio iudicis à quo, defert totius causæ cognitionem ad superiorem, quod est verum, etiamsi ob reuerentiam superioris detulerit; & Archid. ibi sub num. 3. dicit quòd postquam appellatio à iudice est recepta, quantumcunque alias iu legitima esset, ex quo tamen eam recipit, & Apostolos partibus dedit,tam partes, quam causam principalem, & accessoriam à manu sua dimisit, & ad superiores remisit examen,vnde non firmant omnes scribentes; quo fit, vt cum postea dicti Iudices vlterius processerint ad dictæ condemnationis exequutionem non minus nulliter, quam etiam attendendum præcessisse videntur, cap.non solum, de appell.in nou.

EODEM.

MANZANEDO.

Pistorien. Beneficij.

Lunæ 4. Decembris 1615.

SVMMARIVM.

Res iudicata dicitur probata quoties non constat de appellatione intra legitima tempora interposita, num.1.

Appellationis schedula sub forma quatenus contra recipitur ex vsu palatij, n.2.

Appellationis schedula quatenus contra remanet circumducta, & inutilis, si non fuit pronunciatam sub illo termino, & citatione, & venit de nouo interponenda in termino alterius citationis ad sententiam, n.3.

Appellationis schedula debet interponi coram iudice, nec sufficit dimitti in manibus Notarij in actis, n.4.

Mandato ad lites, si in causa non fuit oppositum, non potest amplius dari de illius defectu post latam sententiam, n.5.

Mandatum præsumitur ex coniecturis: ea sunt habere scripturas ad causam in manibus, facere plures expensas, & depositare sportulas, n.6.

Procurator dicitur approbatus, si per partem aduersam vti talis fuit semper citatus.

DECISIO LXXIV.

1 Constare de re iudicata Domini dixerunt, cùm non doceatur de appellatione saltim intra legitima tempora interposita, cap.Romana,§.si verò de appellat.in 6. Rot.decis.30.de appell.in nou. Lancell. de attent. appell. pendent.lim.50.n.37.Seraph. decis.422.n.5.

2 Licet enim die 8.Aprilis præteriti fuerit data Notario schedula appellationis sub formula,quatenus,contra quæ recipitur ex vsu palatij,iuxta Vestr. in praxi, lib.7.cap.3. num.19. in fine.Put.decis.102. n.2. lib.3. Rot.diuers.decis.391. num.3.p.3.lib.3.

3 Tamen quia non fuit pronunciatum sub termino infra quem fuerat appellatum, sed die 29. eiusdem mensis, appellatio remansit circumducta, & inutilis, perinde ac si interposita non fuisset, & ideo erat de nouo interponenda in termino alterius citationis ad sententiam, sub quo fuit pronunciatum.

4 Vltra quod dicta schedula appellationis fuit dimissa tantummodo in actis penes Notarium, non autem interposita coram iudice à quo prout requiritur, ad text.in c. vt debitus,de appellat. Rot. decis.50. de appellat. in nou. Grammat.decis.36.n.76. Cephal.cons.185.n.5. Vestr. vbi supra, n.27. Lancell.loco cit. n.184.

5 Non obstat defectus mandati eius qui obtinuit sententiam, & in casu comparuit, quia adest mandatum ad lites, & cùm contra illud nihil vnquam fuerit oppositum, non potest hodie dari de illius defectu, iuxta decis. Mohed. 1. de procuratorib.

6 Maximè, quia concurrunt plures coniecturæ in casu nostro, ex quibus mandatum præsumitur. Gozadin. consil. 11 num. 13. Cæs. de Grass. decis. 2. n. 5. de reb. Eccles. non alienan. Rot. diuers. decis. 187. n. 1. par. 1. & decis. 32. par. 2. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 7. tit. 6. num. 1. ille enim qui comparuit, habebat plures scripturas ad causam facientes, quas in actis produxit, Iasl. l. 1. num. 12. vers. item vltra, C. de procurat. Cassad. decis. 3. sub num. 5. vers. & si apud aliquem, de procurator. Caputaq. decis. 185. num. 3. par. secunda.

Item in huiusmodi causa sportulas deposuit, & alias expensas fecit. Rot. decis. 2. de caus. possess. & propr. in antiquis, Socin. cons. 86. num. 3. lib. 3. Gabr. de procur. concl. 1. num 6

7 Et tandem vti Procurator fuit semper citatus per partem aduersam, & sic approbatus, Surd. dec. 104. num. 12. Menoch. de adipisc. rem. 4. num. 611.

Ex quibus ita resolutum.

EODEM.

VBALDO.

Romana Dotis.

Lunæ 27. Februarij 1615.

SVMMARIVM.

Appellatio si fuit interposita intra decem dies, & causa appellationis intra annum commissa, non potest dici deserta, n. 1.

Rescripti verba strictè sunt intelligenda, & si in rescripto mandatur dari cautionem, non est necessarium fieri depositum, vel sequestrum, etiamsi alias ex forma statuti fieri deberet, num. 2.

Rescripti verba si sunt dubia, opus est pro declaratione iterum adire signaturam Principis, n. 3.

Recursu pendente, maximè citata parte, nullum currit tempus ad inducendam desertionem, num. 4.

Fatalia non currunt pendente causa in consistorio Principis, ib. in fine.

Diligentia per partem adhibita excludit omnem desertionem causæ, n. 5.

Statutum vrbis inducens desertionem, nisi seruetur certa forma in appellatione, tanquam ordinatorium, non habet locum extra forum Capitolinum, n. 6.

Desertio causæ in dubio semper excluditur, & in dubio pronuncietur pro non desertione, n. 7.

DECISIO LXXV.

1 Relaxato mandato Rotali ad fauorem D. Annæ Proyde pro consequutione, seu restitutione suæ dotis, & exequendo super domo, & vinea per D. Vincentiam Buriam detentis, fuit pro parte Vincentiæ appellatum, & signatura causam appellationis commisit cum rescripto, data cautione iuxta formam statuti vrbis; quæ cautio cum ad formam à statuto præscriptam præstita non fuisset, prætendebatur pro parte Annæ, appellationem fuisse desertam; vnde dato super hoc, & proposito dubio, Domini negatiuam partem amplexi sunt; fuit enim appellatum intra decem dies, & causa appellationis intra annum commissa. auth. hodie, C. de appellat. auth. ei qui, C. de tempor. appellat. cap. cum sit Romana, de appellat. Seraph. decis. 565. numero 3.

2 Nec videtur obstare quod non fuerit satisfactum rescripto de quo supra, per quod mandabatur, vt per Vincentiam appellantem daretur cautio iuxta formam statutorum vrbis; quia statutum lib. 1. cap. 169. mandat, vt in causa executionis instrumenti dotalis debeat intra triduum a die repræsentationis appellationis computandum, fieri depositum, vel sequestrum alias appellatio sit deserta: vnde cum rescripti verba, quæ sunt strictè intelligenda, gloss. in cap. significante, in fin. de rescript. Abb. in c. Rodulphus num. 1. eod. tit. loquantur de cautione, non videbantur extendenda ad propositum, vel sequestrum.

3 Vel saltim negari non potest, quin saltem dubium esset, quomodo essent intelligenda verba rescripti, itaut esset opus pro declaratione iterum adire signaturam cap. cum contingat, de rescript. cap. cum venissent, de iud.

4 Et cùm ante lapsum tridui, & die sequenti post præsentatam in actis commissionem appellationis fuerit per Vincentiam citata parte habitus recursus ad signaturam, vt in eius summario num. 10. Dominis visum fuit dicto recursu pendente, nullum cucurrisse tempus ad inducendam desertionem Luc. de Penn. in l. 2. num. 21. post med. vers. ex quo enim negotium, C. de naufrag. lib. 11. Afflict. super constit. Regn. rubr. 39. num. 6. lib. 1. Maran. in Specul. 5. part. num. 38. vt in simili dicitur fatalia non currere pendente causa in consistorio Principis, l. cùm anterioribus, §. si tamen, C. de tempor. appell. Lancellot. de attent. c. 12. in præfat. n. 40.

5 Et hoc eo magis, cùm Vincentia adhibuerit ex parte sua omnem diligentiam, vt signaturæ declaratio quanto citius haberetur, vt constat ex actibus, de quibus in dicto eius summario num. 10. & seqq. quæ diligentia omnem excludit desertionem, cap. ex parte, cap. dilectus 2. de rescript. Vestr. in prax. lib. 7. cap. fin. n. 5.

6 Quibus accedebat quòd prædictum statutum non videbatur habere locum extra forum Capitolinum, vel quia ordinatorium, iuxta decis. Achill. 12. n. 1. de appell. Gemin. cons. 73. in principio, vel quia loquitur post repræsentationem appellationis, de qua tractatur in præcedenti capitulo 168. & fit coram Capitaneo appellationis, vt ibi.

7 Vel saltem si hoc esset dubium, ratione istius dubietatis mulier videretur excusanda, ne incideret in desertionem, contra quam alias in dubio est pronunciandum. Castr. in l. 1. n. 3. in fin. ff. si quis caut. Cassad. decis. 4. in fin. de appell. Rota diuers. decis. 100. num. 7. par. 1. & decis. 32. n. 3. p. 2. Vestr. d. cap. fin. num. 11. & fuit nouissimè dictum in vna Clusina postæ 13. Februarij præsentis, coram R. P. D. meo Buratto. Ex quibus fuit conclusum non constare de desertione, &c.

EODEM.

COCCINO.

Calaguritana beneficij de Luna.

Mercurij 7. Februarij 1618.

SVMMARIVM.

Iudicialiter agi dicitur, quando partes citatæ fuerunt, n. 1.

Appellandi termino durante facta collatio beneficij dicitur attentata, ibid.

Appellatio vnius ex consortibus lites prodest etiam adhærentibus, ibid.

Nullitas sententiæ intentari potest etiam quòd ab ea non fuerit appellatum, ibid. in fine.

Inter-

Interloquutoria sententia habens vim diffinitiuè, æquiparatur diffinitiua, num.2.

DECISIO LXXVI.

1 CVm ad prouisionem beneficij de quo agitur, actum fuerit iudicialiter, vt patet ex tenore processus, quia oppositores fuerint citati, & facti similes actus iudiciales, vt fuit consideratum in causa Calaguritana de Olliuari 28. Ianuarij 1604. coram bo. mem. Penia, sequitur collationem factam Andreæ pendente termino ad appellandum esse attentatam cap. non solùm, de appellat. in sexto cum aliqui ex oppositoribus appellauerint, licèt non ipse Franciscus, quod videtur sufficere, cùm illis d. Franciscus adhæreat. Imol. in leg. si quid separatim, §. fin. numer. 4. ff. de appellat. Lancell. de attent. appell. pend. ampl. 11. num. 6. & fuit dictum in causa Calaguritana iurisdictionis de Zurbano 24. Maij 1604. coram bon. mem. Penia, & in alia Calaguritana beneficij de Yurre 15. Februarij 1610. coram Reu. Attrebaten. & in alia Calaguritana beneficij de Suaza 1. Iulij 1611. coram Illustrissimo Ludouisio, vel saltim cùm non fuerit appellatum per Franciscum dicta collatio debet reuocari per viam nullitatis. Lapus alleg. 1. num. 11. vers. concludit. Præpos. in cap. sæpe contingit, num. 19. de appellat. Cæs. de Grass. decis. 2. num. 5. eodem tit. de appellat. & in puncto fuit resolutum in dicta causa Calaguritana de Ollauari, & prius in alia Calaguritana beneficij 18. Aprilis 1603. coram Illustrissimo Lancellotto.

2 Non obstat quòd dicatur de mera interlocutoria, quia nihilominus ad effectum de quo agitur, est habenda ratio huius interlocutoriæ, cùm habeat vim diffinitiuæ, quia facta relatione deuenitur ad collationem. Felyn. in capit. quod ad conclusionem, n. 20. vers. non obstat arg. & vers. nam per prædicta, de re iud. prout non subsistit, quod nõ constet de possessione aduersarij, quia de eo constat ex eius confessione, & sufficit quòd collatio fuerit facta pendente termino ad appellandum, &c.

EODEM.

DECANO.

Romana pecuniaria de Cæsarinis.

Lunæ 14. Maij 1618.

SVMMARIVM.

Clausulæ apposita in prima commissione censentur repetitæ in alijs commissionibus durante eadem causa num. 1.
Nullitatum sanatoria commissio non datur post latam sententiam, suffragatur etiam in causa appellationis, num. 2.
Appellatio conseruat omnia in eodem statu, in quo erant ante sententiam, ita vt ex ea nullum ius parti acquisitum censeatur, ibid.
Appellationis causa operatur, vt in ea non deducta in prima instantia deduci possunt, num. 3.
Protestationem Rota admittere solet, si & in quantum, sed non solet mandare afficere absque causæ cognitione, ib. vbi etiam quòd hæc sunt decreta interloquutoria, quæ possunt quandocunque reuocari.
Protestationes fieri non possunt à Procuratore non habente mandatum, ibid.

DECISIO LXXVII.

1 REsoluit decretum A.C. esse nullum, quare in Signatura gratiæ fuit rescriptum R.P.D. meo Dunozetto quod reijceret nullitates constito de bono iure, & facta obligatione per Dominos de Cæsarinis de restituendo pecunias, quod cùm ipsi coram d. D. Dunozetto non adimpleuissent, ipse tulit sententiam reuocatoriam A.C. Causa deinde ad me deuoluta dubitaui, an in causa appellationis Domini de Cæsarinis possent facere prætensam obligationem? & Domini affirmatiuè responderunt, quia dubitari non potest clausulas oppositas in prima commissione censeri repetitas in alijs, cùm durat eadem causa. Callad. decis. 8. numer. 5. de rescr. Aegid. decis. 41. Non enim repugnant naturæ iudicij, nam videmus in simili quòd cautiones, quæ debent præstari pro validitate iudicij, iuxta titulu m, qui satisdare cogantur, & similes, possunt etiam præstari appellatione pendente, vt per Lancellot. de attent. appellat. penden. lim. 10. nu. 5. & cap. 12. limit. 15. nu. 1. & propterea idem dicendum est de istis cautionibus, quæ ponuntur in rescripto Principis, cùm recipiant interpretationem à iure, cap. cum dilectus de consuet.

2 Non obstat quòd commissio sanatoria non datur post sententiam, cùm Papa non intendat præiudicare parti, quia in casu de quo agimus sanatoria non fuit concessa post latam sententiam, sed ante, & ideò suffragatur etiã in causa appellationis, vt patet ex prætensis, & quia appellatio operatur quod causa sit in eodem statu, in quo erat ante sententiam, leg. sciendum, ibi, omnia in eodem statu, ff. de appellatione recipiend. l. appellatione, Cod. de appellat. Lancellot. de attent. capit. 12. in præfat. num. 89. & seqq. vbi numer. 118. probat. quòd appellatio tollit effectum scientiæ, ita vt non censeatur acquisitum ius parti.

3 Minus etiam obstat quòd rescriptum contineat clausulam, constito de bon. iure, & tamen apparet ex decisionibus Rotalibus saltem respectu fructuum, quia bonum ius deduci potest in secunda instantia, & intrat conclusio non deducta deducam, & non probata probabo, de qua in l. per hanc. C. de temp. appellat. Nec afficit protestatio facta, in qua petitur dari cautionem, & iudex mandaue afficere, quia Rota admittit protestationes, si & in quantum, nec solet mandare afficere absq; causæ cognitione, & ita sunt decreta interloquutoria, quæ possunt quandocũque reuocari ad l. quod iussit, ff. de re iudicata. Insuper non constat demandato illius, qui fecit protestationem, quod requiritur ad protestandum. Surd. decis. 215. n. 2. & seqq. verum certissimum est huiusmodi decretum, & tanquam interloquutorium, & quia Rota solet admittere protestationes, si & in quantum, non afficere in hoc casu, ex supradictis. Et ita fuit resolutum, &c.

EX PAVLO RVBEO AB ANNO 1626. vsque ad Annum 1630.

PIROVANO.

Toletana Habitus.

Mercurij 10. Iunij 1626.

SVMMARIVM.

1 *Acta debent transportari tam vigore Concil. Trident. quam etiam ex dispositione iuris communis.*
2 *Iudicium ferri non debet, non visis actis.*
3 *Appellans, vel appellatus ad viteriora procedere volens liberatur ab obligatione transportandi acta, si præfixum fuerit impedimentum, ne ea transportentur.*
4 *Impedimentum, quando dicatur præfixum nè acta transportentur, vide num. 6.*
5 *Compulsum non datur sine originalibus.*

6 Reli-

6 *Religio Hierosolymitana obsequens semper fuit Sedi Apostolicæ, & illius mandatis, & literis paret.*
8 *Concil. Trident. sess. 24. c. 20. non arctat appellantem quærere acta transportando ab alio, quam à Notario Iudicis à quo.*

DECISIO LXXVIII.

QVæsitum fuit an constet de sufficienti actorum transportatione, itaut sit procedendum ad vlteriora, & affirmatiuè fuit resolutum.
1 Nam, & si acta debeant † transportari tam vigore Concilij Trident. Session. 24. capit. 20. de reformatione, quam
2 etiam ex dispositione Iuris communis, ne feratur iudicium, † non visis actis contra l. 2. C. de eden. & de actis coram quocumque Iudice Ecclesiastico sit intelligendum; prout hæc omnia latissimè fuerunt firmata in Leodien. fideicommissi de Steuard. coram D. meo Decano 3. Iulij 1623. & dictum fuit in Maioricen. Pœnitentiariæ 21. Iunij 1591. coram bona memoria Card. Blanchetto, & in Placentina Administrationis Sacramentorum prima Decembris 1567 coram Cardinali Lancellotto Seniore. Attamen vera est etiam huius conclusionis limitatio appel-
3 lantem, † vel appellatum ad vlteriora procedere volentem liberari à prædicta obligatione, si præstitum fuerit impedimentum, ne acta transportare possit. Bald. in cap. quoniam frequenter, §. porrò num. 2. vt lit. non contest. Seraph. decis. 1305. num. 7. Rota in Tullen. Coadiutoriæ 17. Februarij, & in Abulen. Parrochialis 14. Aprilis 1614. coram bona memoria Cardin. Sacrato, & in Panormitana Archidiaconatus 15. Iunij coram D. meo Buratto de dicto anno 1614. coram Papa Gregorio XV. decis. 341. n. 2. vbi. adden. alias decisiones referunt.

Impedimentum autem Antonio præstitum transpor-
4 tationi † actorum visum fuit concludenter probari ex eo quod ex processu appareat literas compulsoriales fuisse expeditas, & præsentatas in partibus coram Sebastiano Godouer in Iudicem assumpto, & exinde Didacus de Gongera, & Raphael Ortiz exequutores cuiusdam mandati de transportando acta præsentis causæ ad Curiam Militen. per supremum Magistrum relaxati, accesserunt ad domum Raphaelis Rufini Secretarij, penes quem acta originalia extabant, & ille non obstantibus literis & iurisdictione Iudicis Compulsoris asportarunt, & eis sublatis nulli dubium, quod impedimentum ineuitabile rema-
5 neat: Quia sine † originalibus non datur compulsum, & quod fuerit etiam causa immediata propter quam minimè præstitum fuerit, quod præstare debebat optimè probatur, quia alio remedio Antonio succursum non erat quam per literas compulsoriales, quorum effectus, cum per Antonium omni meliori modo, etiam per censuras fuerit tentatus dubitari non potest de diligentia in præstando quod præstare non debebat, atque ita sem-
6 per intrat † impossibilitas remouendi impedimentum, & diligentia ad illud remouendum, quæ sunt præcipua requisita ad hunc effectum põderata per Menoch. de arbit. iud. cas. 118. n. 8. & recepta per Rotam in dicta decisione Tullen. Coadiutoriæ 17. Februarij 1614. coram bo. mem. Card Sacrato.

Non obstat quod impedimentum possit remouri ex
7 quo religio † Hierosolimytana obsequens semper fuit Sedi Apostolicę & illius mandatis & literis pareat, vt propterea acta à curia Melitensi debeant transportari.
8 Quia Concilium sess. 24. cap. 20. † non arctat appellantem quęrere acta transportanda ab alio, quam à Notario iudicis à quo, cui si impedimentum probatur præstitũ ad remotiora remedia non erit recurrendum in odium occupantium acta, ne tamen Religioni aliquot inferatur præiudicium si forsan parata esset exhibere acta asportata. Domini ordinarunt vt Oratori eiusdem Religionis dum pendent vacationes generales communicarem Rotę resolutionem; prout feci. Et ita, &c.

EODEM.

DVRANO.

Terulen. Prætensæ erectionis beneficij.

Lunæ 5. Iunij 1627.

SVMMARIVM.

1 *Gesta post inhibitionem Rotalem omnia sunt attentata, & ideò veniunt reuocanda.*
2 *Inhibitio Rotalis siue sit iusta, siue iniusta, est timenda.*
3 *Si enim simus in Curia facile est adire signaturam pro remedio,*
4 *Si verò in partibus non est aperienda via inferioribus cognoscendi de viribus inhibitionis.*
5 *Gesta omnia post interpositam appellationem, sunt attentata.*
6 *Sententię executio non est retardanda, quando est lata in tertia instantia.*
7 *Sententia lata in iudicio summarijssima non facit numerum.*
8 *Executio trium conformium post inhibitionem Rotalem est attentata.*

DECISIO LXXIX.

FVit resolutum ad fauorem Beneficiatorum; sententiam Nuncij Hispaniarum, & alia omnia inde sequu-
1 ta † post inhibitionem Rotalem esse attentata, & ideò reuocanda ad l. primam. §. 1. ff. de nou. oper. nunc. Cap. significantibus extra de appell. Lancell. de attent. post inhibit. ampl. 6. n. 2. Caputaq. decis. 93. par. 3.

Neque obstat, quod per dictos Beneficiatos esset introducta causa appellationis coram Nuntio, antequam per eosdem committeretur in Rota, & concederetur inhibitio, nulla etiam facta mentione litis, nec præuia auo-
2 catione; quia † inhibitio Rotalis siue iusta, siue iniusta est
3 timenda. Si enim † simus in Curia facile est adire signaturam pro remedio, si verò in partibus vt hic, non
4 † est aperienda via inferioribus cognoscendi de viribus inhibitionis. Achil. decis. 29. de appellat. Greg. XV. decis. 435. & ibi Add. num. 4. Rot. decis. 519. num. 10. par. 1. recent.

Et in omnem casum, ex quo à dicta sententia Nuntij fuit legitimè appellatum, relaxatio executorialium, executio earumdem, declaratoria, interdictum inuocatio Brachij secularis, præceptum cessationis à Diuinis, & alia
5 † omnia in executionem dictæ sententiæ sequuta, fuerunt attentata, c. non solum, de appellat. in 6. Lancellot. de attent. par. 2. cap. 12. in præfat. in fin. Rot. decis. 598. num. 1. par. 1. recent.
6 Non obstat si dicatur, quod executio † non erat retardanda, ex quo Nuntij sententia fuit lata in tertia instantia quia vltra quod, non est verum; quia immò fuit lata in
7 secunda, cum † prima ordinarij Terulen. fuerit dumtaxat, super Summarijssimo possessorio retinendæ, etiam execu-
8 tio † trium conformium post inhibitionem Rotalem, est attentata. Lancell. de attent. post inhibit. ampl. 6. n. 3. Rot. apud Greg. XV. dicta decis. 435. numero 3. & alibi sæpius. Et ita &c. vtraq; &c.

EO-

EODEM.

Ab Anno 1631. Vsque ad Annum 1634.

COCINO DECANO.

Ianueñ separationis Thori.

Die Veneris 5. Maij 1632.

SVMMARIVM.

1 *Clausula postea quam fuit commissa in Curia censetur ad illam, causa deuoluta, & habet vim peremptorij ad totam causam, præcedente intimatione, absque alia citatione, & num. 2. vbi quid seruetur de stylo Rotæ.*
3 *Principalis censetur habuisse notitiam appellationis interpositæ, si eius procurator producat mandatum in actis illius causæ.*
4 *Priuati non possunt dare iurisdictionem non habenti.*
5 *Citationis nullitas saluatur ex scientia citati, & nu. 65.*
6 *Appellationis admissio, quando habeat vim peremptorij, et num. 8. 17.*
7 *Causa censetur prophana etiam, quod sit spiritualis, dum non agitur super titulo beneficij.*
9 *Appellans ad Papam tenetur prosequi causam in Curia, vel ad eam transmittere procuratorem cum sufficienti mandato.*
10 *Iudex à quo, quando non possit procedere ad executionem suæ sententiæ.*
11 *Appellationi, quando per Iudicem, aut per partem non defertur, tunc non dicitur causa deuoluta ad Curiam, vt in ea possit tractari.*
12 *Termini sola præfixio ad prosequendam appellationem habet vim peremptorij.*
13 *Causæ beneficiales de sui natura per appellationem sunt tractandæ in Curia.*
14 *Appellans habet annum ad prosequendam appellationem, & ex causa biennium.*
15 *Et post hoc tempus pars amplius non auditur, nisi ex causa, saltem per viam restitutionis in integrum.*
16 *Iudex potest ex causa abbreuiare terminum appellationis, à lege præfixum.*
18 *Appellationis termini præfixio est tantæ considerationis, vt ex ea solùm causetur deuolutio, & edictum peremptorium absque alia dilatione.*
19 *Alij contrarium sentiunt, maximè quando appellatio interposita est à diffinitiua.*
20 *Notitia alicuius rei, quando ad aliquem non peruenit, ipse diuinare non potest.*
21 *Clem. causam, de appel. expressè induxit intimationem appellationis.*
22 *Iudex delegatus non potest procedere contra absentem absque noua citatione.*
23 *Et quando est citatus, & non comparet, tunc incipit illius contumacia, & non antea.*
24 *Iudex appellationis semper est certus, Iudex verò delegatus semper est incertus.*
25 *Causa, siuè per appellationem, siuè per citationem, siuè ex speciali mandato sit in Curia, partes sunt citandæ ad totam causam, & singulos actus, vsque ad diffinitiuam sententiam exclusiuè.*
26 *Clem. vt causam, de appellat. quare emanauerit.*
27 *Causam deuoluens ad Curiam Romanam, cum plena notitia principalis, tenetur intra mensem iter arripere ad Papam.*
30 *Causæ beneficiales citò debent expediri, ne ex diuturna vacatione damnum sentirent Ecclesiæ.*
31 *Text. in cap. 1. de elect. in 6. procedit tantùm in beneficialibus, & num. 32.*
33 *Rot. decis. 1. de elect. innou. & aliæ plures in quibus terminis loquantur.*
34 *Decisiones Rotæ vbi faciunt mentionem de Clem. causam, de appellat. omnes debent intelligi de causis beneficialibus, & spiritualibus, hoc est matrimonialibus.*
35 *Statutum in causis beneficialibus, censetur idem statutum in causis matrimonialibus, quando agitur de fœdere matrimonij.*
36 *Clem causam, de appellat. non habet locum, nisi quando agitur super titulo beneficii.*
37 *Causa matrimonialis, quando æquiparetur causa beneficiali.*
38 *Appellatio ad Curiam, vt teneat, requiritur; vel quod sit interposita parte præsente, vel quod interuenerit intimatio, & num. 43*
39 *Appellans iuxta formam cap. vt circa, de elect. in 6. quid seruare teneatur.*
41 *Forma inducta ad certum effectum, potest sperni, dummodò habeamus effectum.*
42 *Forma, quando respicit ordinem, & substantiam actus debet seruari, & eius omissio vitiat actum.*
44 *Speculator in §. qualiter, de appell. numer. 11. quando procedat.*
45 *Appellationis scientia debet esse plena, & certa, itaut æquipolleat præsentiæ, & intimationi.*
46 *Vital. in Clem. causam, §. intimatio de appellat. numer. 33. declaratur.*
47 *Appellationis scientiam, non præsumitur quis habuisse, ex constitutione procuratoris, si non adsit clausula restrictiua ad causas deuolutas.*
48 *Nam restrictiua ista, inducit scientiam per necesse, & vide num. 49. 50. & 51.*
52 *Causa non censetur deuoluta ad Curiam, nisi ad appellatum, eius notitia certa, & plena intra tempus præfixum peruenerit.*
53 *Appellationis scientiam non præsumitur, quis habuisse, si constituerit procuratorem, antequam sententia lata sit.*
54 *Causa deuoluta ad Curiam, postquam est commissa, tunc sufficit partis scientia quoquo modo probata, dummodo sit plena, & certa.*
55 *Et vnus ex modis probandi istam scientiam, est quando nulliter citatus constituit procuratorem ad illam causam.*
56 *Ægid. decis. 364 declaratur.*
57 *Procurator habens generale mandatum si compareat in aliqua causa, censetur deducere illud mandatum ad speciem, & num. 58.*
59 *Scientia certa requiritur ad effectum sanandi nullitatem citationis, & num. 68.*
60 *Achill. decis. 16. de dol. & contum. intellectus.*
61 *Crescent. decis. 10. numer. 1. & 5. de dol. & contum. declaratur.*
62 *Procuratoris constitutio generalis est ambigua, & indifferens, itaut ex hoc non potest argui scientia appellationis, nisi aliud concurrat.*
63 *Rot. decis. 1. de procurat. innou. & aliæ declarantur.*
64 *Card. Seraph. decis. 1441. numer. 4. in quibus terminis loquatur.*
66 *Rot. decis. 500. num. 2. coram Cardin. Caualer. intellectus.*
67 *Rot. decis. 736. num. 1. par. 2. in recent. declaratur.*

DECISIO LXXX.

IN Decisione in hac causa facta 16. Februarij huius anni † fuit resolutum, quod sententia Rotalis lata contra separationem Thori ad fauorem D. Marchionis cum inde secutis, erat nulla, ex duplici fundamento. Primò, quia processus fuit nullus, cum Iudex non haberet iurisdictionem

nem procedendi per edictum, vt processit, & sic non precedente legitima citatione, non potuit postea processus agitari per contradictas, & quatenus Iudex habuisset talem facultatem; nihilominus processus ex alijs capitibus, non fuit legitimè factus. Secundò, quia citatio prætensi procuratoris non sustinebatur, siue attendamus citationem factam Cabellæ, cum acceptauerit mādatum ad effectum substituendi tantum, siue attendamus citationem factam Lactantio substituto à dicta Cabella, cum nunquam substitutionem acceptauerit ex latè deductis in dicta decisione. Ad euitandum huiusmodi fundamenta, duo principaliter deducebantur, Vnum, quod fuit lata sententia in partibus super separatione Thori ad fauorem D. Marchionissæ, a qua procurator D. Marchionis appellauit ad Papam, & prætenditur, quod dicta appellatio fuerit intimata procuratori D. Marchionissæ, quæ sola intimatio
1 absque alia citatione, postquam causa † fuit commissa in Curia facit, vt ad illam censeatur causa deuoluta, & habet vim peremptorij ad totam causam, & operatur, quod cōtra appellatum potuit procedi absque alia citatione.
2 Clem. causam de elect. vel ex vrbanitate, † secundum stylum Rotæ, per contradictas, vt per Put. decis. 371. in fin. lib. 2. in correctis. Alterum, quod non sit curandum, an Cabella & Lactantius fuerint legitimè citati, cum ex alio capite citatio per edictum etiam nulla, suffragetur, vt potuerit procedi per contradictas, ex quo D. Marchionissa post dictam citationem per edictum, cōstituit Cabellam procuratorem, qui licet non fuerit specialiter constitutus
3 ad istam causam, sed generaliter, † hoc sufficit, cum produxerit mandatum in actis istius causæ, ex quibus præsumitur scientia D. Marchionissæ, citationis nulliter executæ. Achill. decis. 10. de dol. & contum. Caualer. decis. 500. n. 2. Rot. decis. 130. nu. 1. par. 2. recent. cum alijs pluribus allegatis.

Neque dicatur nullitatem citationis factę per edictum minimè potuisse saluari ex scientia Dominæ Marchionissæ, cum Iudex non haberet iurisdictionem procedendi illo modo; priuati † enim nō possunt dare iurisdictio-
4 nem non habenti. Verall. decis. 97. n. 2. & 164. n. 1. & seqq. par. 1. Achil. decis. 2. n. 4. & 5. super Reg. de trienn. Mandos. in reg. de annal. q. 33. nu. 2. Lancell. de attent. lit. pendent. in præfat. num. 142. vers. 4. intelligo; quia hoc procederet, si Iudex nullam haberet iurisdictionem, sed cum haberet iurisdictionem procedendi de iure ordinario, licet citatio per edictum esset nulla ex defectu iurisdictio-
5 nis procedendi illo modo, tamen nullitas † illius citationis saluatur ex scientia D. Marchionissæ, quæ operatur, vt iure ordinario, Iudex potuerit procedere, cum iurisdictionem haberet, quam non reassumebat ex scientia dictæ D. Marchionissæ, sed ex commissione signata manu Papæ.

His tamen duobus non obstantibus Domini persistetunt in resolutis, ex rationibus deductis in dicta decisione 16. Februarij præteriti. Et pro dilucidatione primi
6 oppositi, quando admissio † appellationis habeat vim peremptorij, ita vt possit procedi absque alia citatione, & ex vrbanitate per contradictas; Distinguendum est inter causas prophanas, & inter causas beneficiales, quando agitur super titulo beneficij, & matrimoniales, quando pariter agitur de fœdere coniugij, de quibus infra dicetur; Vtroque enim casu iura diuersimodè disponunt; Et
7 quantum attinet ad casum nostrum, in quo causa † censetur prophana, etiam quòd sit spiritualis, cum non agatur super titulo beneficij. Verall. decis. 99. par. 1. Bellam. decis. 617. vel non comprehenditur ad hunc effectum sub causis matrimonialibus, vt suo loco demonstrabitur, licet Iudex admiserit appellationem, & præfixerit terminum ad faciendum fidem de introductione appellationis,
8 non tamen ista sola admissio habet † vim peremptorij, vt potuerit ex vrbanitate procedi per contradictas, sed solum operatur, vt causa dicatur esse in Curia, vt loquendo de appellatione ab interlocutoria, & diffinitiua declarant Franc. in cap. Nicolao 64. num. 1. vers. sed quæritur primò, & vers. aliquando, & quinto, & apertius Præpositus sub num. 6. de appellat. idem Franc. in cap. interposita, §. eidem not. 2. num. 2. eodem tit. de appellat. sed
9 solum Marchio appellans † tenebatur prosequi causam in Curia, vel ad eam transmittere procuratorem, cum sufficienti mandato ad prosequendum, Præpositus vbi supra, & si de prædictis fidem non fecisset, Iudex à quo,
10 potuisset procedere ad executionem suæ sententiæ, † licet appellatio non censeretur deserta. Franc. in cap. personas n. 3. & 4. vers. 5. statuit, & vers. septimo aliquando, de appellat. Cardinalis, n. 2. Abb. n. 11. Alex. de Neuo, nu. 38. in fi. Dec. n. 3. Cardin. in cap. ex insinuatione, in fin. de appell. Rot. decis. 13. n. 2. de appellat. in nouis. Marant. in prax. vers. & quandocunque appellatum, nu. 205. vers. sed primus est terminus. Add. ad Rot. decis. 25. col. 2. nu. 3. de appellat. innou. Feder. de Sen. consil. 28. Et si appellationi
11 † non fuisset delatum per Iudicem, aut per partem, causa non esset deuoluta ad Curiam, vt in ea posset tractari, Franc. in cap. interposita, 70. §. eidem, not. 1. nu. 1. eod. tit.
12 de appell. Nec etiam sola † præfixio termini ad prosequendum appellationem, habet vim peremptorij, ita vt possit procedi per contradictas, sed solum ex ista præfixione termini, appellans tenetur impetrare, vel mittere procuratorem ad impetrandum in Curia Iudicem appellationis, qui cognoscat in partibus, non in Curia. Præpositus vbi supra. Franch. in d. c. interposita, §. eidem, n. 1. de
13 appellat. Nisi tamen causa † esset beneficialis, quæ de sui natura per appellationem sunt tractanda in Curia, Franc. in d. cap. Nicolao, num. 4. in fin. ibi, & intellige prædicta de alijs causis, quam beneficialibus, Præpositus numero 6. ibidem.

Ad effectum igitur peremptorij ad totam causam, vt potuisset procedi in causa absque alia citatione, & ex vrbanitate per contradictas, duo copulatiuè requirebantur; Primum, quod Iudex, seu pars appellata detulisset appellationi, seu illam approbasset; Secundum, quod Iudex appellanti terminum ad prosequendam appellatio-
14 nem præscripsisset; licet enim † appellans ad prosequēdam appellationem habeat annum, & ex causa biennium, c. cum sit Romana 5. de appellat. & post hoc tempus non
15 auditur nisi ex causa, saltem per viam † restitutionis in integrum, d. c. cum sit Romana, & c. ex ratione eod. tit.
16 Potest tamen Iudex ex causa abbreuiare dictum † terminum, prout etiam potest pars appellata, c. reprehensibilis, 26. c. sæpe, 44. cap. oblatæ, 57. cap. personas, 4. eodem tit. de appellat.

Et tunc quando ista duo simul iuncta concurrunt ha-
17 bent vim peremptorij † ad totam causam, adeò quod absque alia citatione possit procedi ad instantiam vnius ex partibus contra absentem, tanquam contumacem per contradictas, vt habetur extra de appell. in c. personas, 4. ibi, appellationi suæ prolixum terminum præfixerit, & in cap. reprehensibilis 26 ibi, competens ad prosequendam appellationem terminus præfigatur, & in capit. sæpe 44. ibi, post terminum appellationis edicti peremptorij vires obtineat, & in c. ex insinuatione, 50. ibi: appellationi terminum non præfigens, & ibi: & hunc terminum appellationi præfixit, & in c. oblatæ 57. ibi: quando certus terminus ab appellante, vel Iudice appellationis præfigitur, & ibi: si verò non sit aliquis terminus à Iudice, vel appellāte, præfixus, & in c. Nicolao 64. ibi: si vobis constiterit d. Abbatem, & Conuentum appellationi suæ terminum præfixisse, & in cap. 1. de appell. in 6. ibi: tempore prosecutionis indulto, & quicquid dubitatiuè dixerit, Alex. de Neuo in d. c. sæpè, de appellat. num. 32. 54. 57. vers. sed aduertè, hoc expresse tenuerunt ibidem Franc. nu. 7. & 13.

Bellam.

Bellam.num.18.Abb.num.22.Butr.num.22.Imol.nu.19. & in d.c.Nicolao, de appellat.Abb.num.5. Bellam.nu.2. & 3.Butr.num.8.Rot.decis.32.num.5. & seqq.de appell. in nou.Specul.de appell.§.qualiter, nu.25.26. & 27.& est
18 tantę considerationis † termini prefixio, vt aliqui voluerint, quòd ex ea sola causetur deuolutio, & edictum peremptorium absque alia delatione, vt per Imol.in cit.c. Nicolao,n.2.& 14.Butr.ibid.n.3. licet alij ibidem contra
19 teneant, maximè † quando appellatio interposita est à diffinitiua. Specul. de appell.§.qualiter,n.25.Franc.in d. c.sæpè, num.30.

Sed admisso,quòd omnia prædicta fuissent adimpleta, quòd tamen factum non fuit, adhuc D.Marchio non potuit procedere per contradictas contra D.Marchionissam absentem ex duplici capite. Primò, quia ipsi Marchionissæ non fuit, vt pro parte D.Marchionis supponebatur, notificata appellatio, vt infra demonstrabitur, &
20 propterea nō dicitur habere † vim citationis iuris, cum non teneatur appellatus diuinare,vt singulariter aduertit Archid.in c.1.de elec.in 6.nu.5.in fin.vers. sed tu hoc intellige,qui hoc probat ex iure antiquo, cum de tempore suo nondum emanauerit,clem.causam, de elec.de qua
21 statim dicetur,quæ † expresse induxit intimationem appellationis,& hoc dictum sequitur Monach. ibid.num.8. Ancar.num.6.Io.Andr.num.14.in princ.& idem notauit Ægid.decis.25.in fin.quæ incipit,Licet consensus Secundo,quia cum causa non cognosceretur per Summum Pōtificem, sed à Iudice per ipsum deputato, non poterat di
22 Iudex procedere † contra absentem absque noua citatione, quia absens non poterat diuinare coram quo deberet comparere, & propterea debuisset citari à d.Iudi
23 ce,& † tunc si non comparuisset, incepisset illius contumacia,& non ante. Innoc.in c.per tuas il primo, per illū tex.in verb.contumacia,de appell.ibi: & non aliter, quia in nulla culpa est absens, cum non sciat hunc Iudicem, secus autem dicemus in Iudice, ad quem appellatum est, quia ibi terminus præfixus ab homine habetur pro peremptorio,& ibi: Ratio diuersitatis † est, quia semper
24 certus est Iudex appellationis,Iudex vero delegatus semper incertus est.Hostien. ibid.per ead. verba nu.1.2.& 3. Io.And.n.3.Ancar.nu.3.Abb.antiquus,nu.1.qui licet distinguat inter causam commissam in Curia,& extra; tamen mittat eadem ratio in vtroque casu, præsertim in nostro, cum appellator,& appellatus essent extra Curiā. Henric.Boich.nu.11.Bellam.n.4.Alex.de Neuo in d.cap. sæpè,num.40.vers.tertia limitatio.de appell.& hinc Rot. in dec.8.nu.2.de testib.in antiq.dixit, quod siuè causa sit
25 per appellationem,† siue per citationem,siue de speciali mandato in Curia, partes sunt citandæ ad totam causam, & singulos actus, vsque ad diffinitiuam sententiam exclusiuè,& cum non agatur de causa beneficiali,quę de sui
26 natura † in causa appellationis est tractanda in Curia,vt supra dictum fuit, valdè arridet ad propositum id, quod dicit Io. Andr. in cap.1.num.6. de appellat.in 6.in illis verbis: Hæc Curia non seruat,quod cogat partes,ibi prosequi causas quæ de sui natura non sunt in Curia, etiam si altera pars id petat: Vndè oportet de gratia id impetrare à Papa, vt pars citetur ad Curiam super causa,quæ de sui natura non est in Curia,& idem dicit Anchar.nū. 6.col.2.ad fin.vers.quod non tenet.Franc.in §.post hoc, n.4.& Gemin.in d.§.n.11.ad medium Bellam.in d.c. Nicolao,n.3.

In causis verò beneficialibus est conclusio fundata in c.1.de elect.in 6.cum quo concordat text.in c.cupientes, eod.tit.vt aduertit gloss.ibid.in princ.in verb.arripere,
27 & in clem.† causam eod.tit.quæ emanauit ad declarationem d.c.1.& c.cupientes, vt dicunt glos.in d.c.1.§.1.in ver.infra mensem,de elect.in 6.Card.in d.clem.causam,n. 4.in fin.& n.5.ver.quinto quæro, Imol.nu.12.& 40. Barbatia col.2.ad medium, & col.3.post principium, Vital. num.36.& seqq.& in § intimatio,num.39.quod appellatio iudicialis, vel extraiudicialis interposita ad Papam,
28 vel in præsentia † partis,vel eius procuratoris specialis, vel vtriusque aut alteri eorum intimata infra mensem à die interpositionis appellationis, vel saltem post mensem, quando commodè fieri poterit, porrecto appellato tenore appellationis authentico, si petitum fuerit, vel perlecto illius tenore secundum formam dictæ clem. vel alias deducta ad plenam, & certam notitiam ipsius principalis,deuoluit causam ad Romanam Curiam,& opera-
29 tur, vt † non arripiente appellante iter ad Papam intra mensem, iuxta d.c.1.de elect.in 6.vel appellatio iuxta d. clem.causam,potest contra contumacem procedi absque alia citatione,vt probatur in dictis iuribus,& notat ibidē gloss.& DD.de elect.Rot.decis.1.de elect. in nou.Specul. de appell.§.qualiter,n.9.& seqq.& n.21.& 23.ad medium & in dictis iuribus datur breuior terminus ad inducendā
30 deuolutionem, † & expeditionem causæ in beneficialibus, quam antea contingerat, nè ex diuturna vacatione damnum sentirent Ecclesiæ. Ioann.Monac.in d.c.1.nu.1. de elec.in 6.Io.Andr.num.13.col.2.post principium.Hostien.num.3.11 12.& 17.Gemin.num.10. Rot.decis.4.de dol.& contum.in nou.& debent ad hunc effectum seruari alia, de quibus in cap.1.de elect.in 6.& in cap.vt circa de elect.in 6.

Prædicta autem non suffragantur D.Marchioni ex duplici fundamento: Primò, quia habent solum locum in beneficialibus, quando agitur de titulo beneficij, & ex identitate rationis in matrimonialibus, quando agitur de fœdere matrimonij, non autem, quando agitur super separatione Thori. Secundò, quia nec fuit seruata forma dictæ clemen.causam. Quod autem prædicta habeat solū
31 locum in beneficialibus, † & ita procedere,tex.in c.1.de elect.in 6.dicunt ibidem Hostien.n.21.& 22.Archid.n.2. vbi quod sic seruat curia, & n.4.& 5.& n.6. Io.Andr.n.3. & 13.Gemin.n.4.in fin.& seqq.& num.10.ad fin.Monac, num.9.in fin.& seqq.Franc.n.1.& in terminis dictæ clem. causam. Anchar.ibidem num.2.vers.nota quod illud capitulum. Vital.num.40. Barbat.col.3.in princ.& col.8.in fin. Ægid.decis.222.in princ. Seraph.decis.1123.nu 2.&
32 quod in beneficialibus procedat etiam † tex.in cap.1.de appellat.in 6.dicit ibidem Hostien.n.21. Et in beneficialibus quando agitur de titulo beneficij, loquuntur decisiones Rotales. † Rot.in nou.decis.1.de elect.& ibi Ad-
33 den.& decis.22.de rescript.& 4.de dolo,& contum.& 10. 13.17.18.21.22.23.26. de appellat. nec non addit.ad decis.32.n.4.in litera A.& de dol.& contum.decis.1.3.5.11. 33.num.3.39.58.83. & 18.numer. 2. & de procuratoribus decis.1.num.primo,col.2.in fin.& de re iud.decis.70.n.1. & in antiquis in tit.de appellat.decis.36.43.53.54.56.64. Verall.decis.35.& 100.par.1.& decis.392. part. 2. Fattol.
34 dubio duodecimo, & generaliter vbi decisiones † faciunt mentionem de dict.clem.causam,& alijs iuribus supra ponderatis,ad effectum deuolutionis debent intelligi de causis beneficialibus, & spiritualibus, hoc est matrimonialibus, vt aduertit Achill. decis.5.numer. 3 de appellat.

Et quod prædicta etiam ex identitate rationis exten-
35 dantur ad causas matrimoniales † tantum, quando agitur de fœdere matrimonij, dicunt;Monac.in cap.1.nu.10. de elect.in 6.Hostien.num.21.& quamuis glos.in d.cap.1. & Gemin.num.4.Archid.nu.6.generaliter dicant, quod prædicta extendantur ad causas matrimoniales; tamen sunt etiam ipsi intelligendi, quando agitur de fędere matrimonij,non autem de separatione Thori,& hoc eadem ratione. Nam sicuti dicta clem. causam de election. &
36 alia iura † non habent locum, nisi quando agitur super titulo beneficij, hoc est super fędere coniugij spiritualis,

vt

vt supra probatum fuit ita etiam non debent habere lo-
cum, nisi agatur de fœdere coniugij matrimonialis, cum
37 in istis † terminis causa matrimonialis æquiparetur be-
neficiali, & ideò statutum in vna, debet censeri statutum
in alia, etiam contra iuris communis regulas, glos. in l. si
quis seruo alieno, in verbo, corrumpi, & ibi notat Bartol.
C. de furt. & in l. quod verò contra, ff. de legib. & in l. vt tã-
tum, §. 1. ff de seru. corrupt. Hart. Picton. obseru. 192. n. 13.
& sic iura prædicta non fauere huic causæ, in qua agitur
de separatione Thori.

Quod verò in omnem euentum non fuerit seruata for-
ma dictæ Clem. causam de elect. satis patet, quia appella-
tio non fuit interposita in præsentia D. Marchionissæ
principalis, aut eius procuratoris specialis, nec alteri eo-
rum fuit intimata infra mensem, iuxta formam præscri-
ptam in dicta clem. causam; nec sufficit, quòd, si procura-
tor D. Marchionissæ non fuit præsens appellationi, sal-
tem comparuit in eadem audientia paulò post, & con-
tradixit dictæ appellationi, quod videtur sufficere, vt in
his terminis, Specul. de appell. §. qualiter, nu. 11. quia etsi
ex hoc constet de scientia dicti procuratoris, illa tamen
38 non sufficit, nisi sit vno ex duobus modis supradictis, †
vel per præsentiam quando interponitur appellatio, vel
per intimationem sibi factam; quod clarè probatur, nam
dum in §. insinuatio, dicitur sufficere etiam, quod ad ap-
pellatum plena, & certa notitia infra tempus prædictum
peruenerit, dicit glos. ibidem in verb. appellatum non
sufficere, quod scientia deuenerit ad procuratorem, ibi:
Non repetit de procuratore, per quod videtur, quod hoc
casu, vbi non per modos prædictos (scilicet si procurator
non fuit præsens, aut illi appellatio non fuit intimata)
non sufficiat procuratorem sciuisse, & glossam sequuntur
Cardinalis in d. §. intimatio, n. 4. Imol. num. 78. Vital. nu.
39 30. 37. & seqq. & videmus in simili, † quod si quis appel-
lat, iuxta formam cap. vt circa, de elect. in 6. pro forma
requiritur, vt iuret duo, videlicet, quòd credit obiecta
esse vera, & quod credit illa posse probare, & si non
iurauit specificè, appellatio corruit. Oldrad. cons. 304.
in princ. & etiam numer. 3. vertic. constat enim, vbi quod
40 non sufficit attestatio in † genere per Notarium facta,
si dicat prædictis omnibus interfuit, quia debet distinctè
de vtroque iuramento attestari. sequitur. Aym. in consil.
88. numero 19. Et quamuis posset replicari, quod præ-
sentia procuratoris, dum appellatur, & intimatio appel-
lationis illi facienda requiratur ad effectum scientiæ, &
ideò sufficit, quod aliunde scientiam habuerit, forma
41 enim inducta † ad certum effectum potest sperni, modo
habeamus effectum ex adductis per Cardin. Mantic.
de tacit. & ambig. lib. 2. titul. 4. numero 45. quia hæc for-
ma non fuit inducta respectu procuratoris ad effectum
scientiæ, sed respicit ordinem, & substantiam, & ideò
42 omissio istius † formę facit corruere actum. Dec. in
capit. de appellationibus, numero 13. & sequen. eodem
tit. de appellat, maximè, quia ista competunt de iure ex-
traordinario cõtra dispositionem iuris communis. Dec.
dicto loco, num. 28 Et quod ista respiciant ordinem, &
substantiam probatur, quia tex. in d. clemen. causam so-
lùm diponit sufficere, quòd appellatio interponatur præ-
sente principali, vel Procuratore, aut quod alteri eorum
intimetur, dum verò agitur de plena, & certa notitia lo-
quitur de plena, & certa notitia principalis tantum, er-
43 go firma remanet dispositio, quod in Procuratore †
requiratur præsentia, dum appellatur, vel sit intimatio
ipsius appellationis, l. Imperator. ff. de postul. l. statu li-
ber. §. Stichum. de legat. 2. & sic prædicta respectu Procu-
ratoris respiciunt ordinem, & substantiam non autem
44 effectum. Vnde dictum † Speculat. est intelligendum dum
loquitur de scientia Procuratoris, quod loquatur cumu-
latiuè ad scientiam principalis, modo de qua in dicta
clem. non autem simpliciter, quod sola scientia Procura-
toris sufficiat.

Nec scientia D. Marchionissæ dictæ appellationis pro-
batur, ad hunc enim effectum, vt dicitur in text. debet
45 † esse plena, & certa, & vt dicunt gl. & DD. debeat esse
talis, quæ æquipolleat præsentiæ, & intimationi, vt decla-
rat glos. ibi in ver. intimatio, & in ver. plena, & certa,
ibi. Nota quod non sufficit talis, qualis, &c. & plena dicit,
vt totius appellationis, & omnium obiectorum in illa
notitiam habuerit, &c. certa dicit, vt indubitatum sibi sit,
vel esse debeat sic appellatum, &c. quam glos. ibidem se-
quuntur, Cardinalis in §. intimatio, num. 1. & 5. Imol.
num. 11. & 79. Barbat. col. 5. in fin. & col. 15. Vital. in §.
quod si in princ. & num. 10. & in §. verum, num. 1. & in §.
intimatio, num. 13. & 24. & in §. idemq. num. 4. Anchar.
num. 10. Verall. decis. 35. num. 7. par. 1. Rot. decis. 26. de
appell. in nou. Scientia autem, quę deducitur ex consti-
tutione Procuratoris generalis longè post appellatio-
46 nem, non videtur sufficere, nam etsi † Vital. in d. clem.
causam, §. intimatio, num. 33. dicat, ad hunc effectum
scientiæ sufficere solam constitutionem Procuratoris po-
stea factã, siuè sit specialis, siue generalis, modo adsit in
mandato clausula restrictiua ad causas deuolutas, Rot.
decis. 1. de procur. in nou. vers. secundo non obstat deci-
sio, & in antiq. decis. 33. eodem titulo, & 13. de rescript.
Cassad. decis. 2. in fin. eodem titulo. Tamen ista constitu-
47 tio Procuratoris generalis, † nihil potest operari, cùm
in illius constitutione non adsit clausula restrictiua ad
causas deuolutas, sed sit mandatum simpliciter generale
ad omnes suas causas, cum facultate comparendi coram
Iudicibus Ecclesiasticis, restrictiua enim illa, ad causas
deuolutas, inducit permeesse scientiam, cum mandatum,
48 † etsi generale, sit restrictum ad causas deuolutas, & hinc
Verall. in decis. 252. num. 1. & 4. parte 1. videtur require-
re vltra constitutionem Procuratoris aliquid aliud rele-
uans, & Doctores ex alijs etiam inferunt ad scientiam, vt
49 si † appellatus consuluerit Aduocatum super tali appel-
latione, vt dicit glos. in d. §. intimatio in ver. plena, & ibi
Imol. num. 79. Vital. num. 36. Gugliel. de Monte Laudusio
50 num. 23. vel si † idem principalis confessus fuerit, appel-
lationem fuisse interpositam, Verall. dec. 35. num. 7. gloss.
in d. clem. causam, §. intimatio. ver. plena, & ibi Imol nu.
79. Vital. n. 35. Cardinalis, n. 6. Gugliel. de Monte Laudu-
sio nu. 23. vel quando appellatio præsentatur alicui præ-
sente appellato. Achill. decis. 16. de appell. quando de ap-
51 pellatione fuit habita † relatio à persona, cui appellans
credere tenebatur, Vital. vbi supra, n. 6. vel quando appel-
lati amicus, vel appellantis id appellato significauit. gloss.
vbi supra, quod tamen negant ibidem Vital. numer. 36. &
Imol num. 79. in fin. nisi talis amicus insinuauerit dictam
appellationem, cum traditione copiæ in forma authen-
tica, nec sola fama sufficit.

Sed in hoc casu cessat omnis difficultas, quia secundum
terminos d. clem. si sententia non feratur parte, vel Procu-
ratore præsente, debet alteri eorum, intra mensem ab in-
terpositione illius appellationis, vel saltem post lapsum
eiusdem mensis, quamprimum commodè fieri poterit inti-
52 mari, & in tertio casu disponitur, quod causa † non cen-
seatur deuoluta ad Curiam, nisi ad appellatum eius plena
ac certa notitia infra tempus prædictum aliter peruene-
rit, & ibi glos. in §. intimatio, ver. prædictum, explicat
verbum, tempus, scilicet mensis, & postquam commodè
fieri posset, sed sic est, quod cum D. Marchionissa existe-
ret in Ciuitate Ianuæ, nec probetur aliquod impedimen-
tum, intimatio potuit fieri intra mensem, & propterea
53 etiam infra mensem requirebatur scientia, quæ etsi † in-
duceretur ex constitutione Procuratoris non suffraga-
tur, cùm fuerit facta, longè ante sententiam, cum dicta
sententia fuerit lata 5. Martij 1625. & mandatum fuerit
datum

datum 25. Februarij 1623. & sic non applicatur glos. in dict. clem. causam, in d. §. intimatio, ver. tempus, & ibi Cardinalis, numer. 7. Imol. num. 11. 76. in fin. & 80. Rota decis. 1. num. 1. de elect. in nou. & ibi add. in litera C. Vestr. in prax. lib. 6. cap. 6. num. 7. post medium. Felyn. in cap. cum contingat, num. 7. de rescript. Aegid. decis. 59. num. 2.

Quantum attinet ad secundum principale obiectum. An probetur scientia D. Marchionissæ, ex eo, quod post commissam causam in Rota constituit Procuratorem generalem. Pro resolutione huius articuli dixerunt Do-
54 mini sufficere † scientiam quoquo modo probata, dummodò tamen sit plena, & certa, vt ex clem. causam, de elect. deducit Vestr. in prax. lib. 5. cap. 2. numer. 3. in fin. & lib. 7. cap. 1. num. primo, & vnus modi probandi istam scientiam plenam, & certam, est, quando
55 nulliter † citatus constituit Procuratorem ad illam causam, & tunc processus agitatus, cum dicto Procuratore tenet Rot. decis. 11. de dol. & contum. in nou. Achill. decis. 7. nu. 3. de dol. & contum. Sarnen. in compend. vtriusque Signaturæ, num. 68. Staphil. de literis grat. fol. 145. à tergo, secundum antiquam impressionem, & tit. comm. an detur, &c. num. 2. fol. 278. secundum paruam modernam impressionem. Lancell. de attent. lit. pend. in præfat num. 132. secundum vltimam impressionem, Seraph. dec. 1366. Verall. decis. 252. par. 1. Crescent. decis. 6. de caus. possess. & propriet. Vant. de nullit. tit. quib. mod. sent. nulla repar. nu. 123. Aegid. decis. 238. qui sic etiam est intelligendus in
56 dec. 364. † dum loquitur de Procuratore legitimè constituto post citationem, qui comparuit, & fuit dictum in causa Landen. deuolutionis 23. Maij 1594. coram bo. mem. Corduba.

Insuper dixerunt Domini sufficere, quod post citationem constituatur Procurator generalis, qui compa-
57 reat † in causa, hoc tamen non simpliciter, sed tali modo, vt mandatum generale, quod est indifferens, scilicet, quod potest spectare ad istam, & aliam causam, censeatur deductum ad speciem, vt inquit Seraph. in decis. 654. numer. 3. quæ quidem deductio ad speciem non potest inferri in casu, de quo agitur, ex sola productione facta
58 per Cabellam procuratorem † constitutum, cum productio non fuerit facta, vt causam defenderet, sed ad effectum substituendi Lactantium, qui cum nunquam acceptauerit substitutionem, & cum D. Marchionissa haberet aliam causam in Rota super alimentis, non potest ex isto mandato, & productione prædicto modo, facta absque alio actu induci plena, & certa scientia D. Marchionissæ, introductionis litis in Rota super separatione Tho-
59 ri, quæ quidem plena, & certa scientia † requiritur ad effectum sanandi nullitatem citationis, vt supra deductum fuit. Hinc decisiones admittentes, quod sufficiat mandatum generale ad præsumendam scientiam, videntur aliquid vlterius requirere, vt illud mandatum
60 generale censeatur deductum ad speciem; nempè † Achill. decis. 16. de dol. & contum. loquitur de Procuratore ge-
61 nerali comparente, cùm protestationibus, Crescent. † decis. 10. num. 1. & 5. de dol. & contum. loquitur de procuratore, qui causam defendit, & merito quidem, quia cum
62 constitutio Procuratoris † generalis, sit ambigua, & indifferens, vltra productionem mandati debet declarari per aliquos actus, & sine difficultate, quando Dominus constituens habet aliam causam, prout in casu isto, qui quidem actus declarant scientiam Domini, vt not. per Cassador. decis. 1. in fin. num. 1. & 2. de procur.
63 Rot. † verò in nou. decis. 1. de procur. & ibi addit. numer. 5. & in antiq. decis. 23. de rescript. & 33. de procur. & Cassad. decis. 2. eodem tit. in fin. nihil faciunt ad punctum, loquuntur enim de Procuratore constituto antè commissam causam, cum restrictiua ad causas deuolutas tantùm, ex hoc enim constat clarè, quod ille est legitimus Procurator, quia illa causa est deuoluta, nec adest alia causa, qui nullatenus sunt termini nostri, Seraph. de-
64 cis. 1441. num 4. † non loquitur de Procuratore generali, aut speciali, sed quatenus loqueretur de generali, ibi Procurator comparuerat ad effectum excipiendi de nullitate dictarum citationum, & propterea ex illa comparitione dando de nullitate constabat de notitia, & ideo
65 stante † notitia defectus nullitatis citationis tollebatur, & allegat Mysinger. & Lancell. & sic in casu illo vltra productionem mandati, aderat protestatio, quod cita-
66 tiones erant nullæ, Caual. decis. 500. n. 2. † ponit obiectũ de constitutione Procuratoris specialis, vel generalis post citationem, & dicit in casu suo non obstare, quia constistitutio Procuratoris fuit facta, longè ante citationem, quare obiectum de Procuratore speciali, & generali simpliciter factum, debet tamen intelligi sano modo, Rota
67 verò dec. 736. n. 1. par. 2. in recent. † non firmat, quod sola cõparitio Procuratoris generalis sufficiat absque alio actu, imò ex tenore decisionis apparet, quod aliquid egerat ille Procurator, & secundum distinctionem prædictam, decisiones non sunt contrariæ, vt putant Addentes ad san. me Greg. decis. 27. n. 14. sed omnes sunt veræ in casu suo, & in omnem euentum, cùm Procurator generaliter fuerit constitutus, & D. Marchionissa haberet aliam causam in Rota super alimentis ex illa sola productione ad effectum prædictum, nullatenus potest declarari indif-
68 ferentia mandati, itaut inferatur † ad scientiam certam, & plenam citationis, quę, vt dictum est, ad saluandam nullitatem citationis requiritur.

Et ita conclusum vtraque parte informante.

* Est decis. 104. supra in hac eadem parte, & vide ibi in fine. Apostilla, in qua citantur aliæ decisiones in hac causa.

EODEM.

PIROVANO.

Senen. Coadiutoriæ.

Die Veneris 25. Iunij 1632.

SVMMARIVM.

1 *Acta præsumuntur integrè transportata.*
2 *Productio, quando dicatur facta verbaliter.*
3 *Acta producta verbaliter, non egent transportatione.*
4 *Contradictor legitimus, non dicitur is, ad aliquid impediendum, dum non tangitur suum ius.*
5 *Aetas annorum 21. non est legitima ad Subdiaconatum.*
6 *Beneficium requirens aliquam qualitatem in accipiente, sufficit, quod ista habilitas interueniat intra annum etiam à die adeptæ possessionis pacificè.*
7 *Beneficium requirens literaturam in Clerico, requiritur, quod ista qualitas interueniat de tempore examinis, & non post, vide num. 9.*
8 *Appellari potest à reprobatione examinatorum.*
10 *Pars non est citanda, quando examinatur quis, ad effectum obtinendi aliquod beneficium.*

DECISIO LXXXI.

Causa iterum * super eisdem proposita, dictum fuit, standum esse in decisis quoad secundam partem, & quoad primam recedendum.

Visum enim fuit gratia Crescentij in omnibus narratis esse iustificatam, prout in decisione causæ fuit firmatum.

Neque obstant, quæ replicantur de non integra transporta-

portatione Actorum, cum deficiant Indulta, & alia in
productione specificata.
1 Quia regula est contra † dantem de non integra transf.
portatione, nisi contrarium probauerit, Crau. de antiq.
temp.par.2.num.55.Rot.decis.59. num.1.coram Papa
Gregorio XV. Contrarium autem probatum dici non
2 potest eo ipso, quod non docetur de productione † reali
per verba, tenoris, vel facto producit vel animo reha-
bendi, vel Instrumentum incipit sic &c.quibus circum-
3 scriptis, productio † remanet verbalis, quæ in transpor-
tatione non est necessaria, Rota decis.561.n.10.par.1.re-
cent.& Add. ad supradictam decis.59. coram Papa Gre-
gor.XV.latissimè comprobant.

Non obstat falsitas narratiuæ seruitij Ecclesiæ Coa-
diuti per 35.annos, nec obstare gratiam, Perinde valere,
ac si expressum fuisset per 27.annos, cùm non fuerit facta
mentio litis, dum adhuc penderet.

Quia cum sanatio, & seu reualidatoria non tangat ius
4 Capituli ex quo non est † legitimus Contradictor, quan-
do Canonicatus non vacant, vt in præsenti, tunc non est
necessaria litis mentio, Innoc.in cap.mandatum, num.7.
de rescript.Rota coram Papa Gregorio XV. decis. 221.
numero 4. & coram bo. mem. Card. Caualerio in decis.
450.num 3.

Denique non obstat, quod Crescentius, non habeat
5 ætatem sufficientem ad Subdiaconatum, † tanquam natus
anno 1610.11. Augusti, & gratia est expedita de anno
1630.26.Augusti, itaut vix attigerit annum vigesimum
primum.

6 Quia sufficit, quod habilis fuerit † ad faciendum se pro-
moueri intra annum etiam à die adeptæ pacificæ posses-
sionis, cap.commissa de elect. in 6.c.si pro Clericis pau-
peribus de præben.eod.lib.6. Abb.in c.cum in cunctis, §.
inferiora n.10.de elect.de qua habilitate respectu tempo-
ris hodie dubitari non potest.

Recesserunt autem Domini à prima parte, quia con-
stat Crescentium fuisse examinatum, & approbatum,
quatenus Canonicatus non habeat annexam præbendã
Theologalem, vel Curam animarum, & ideò, cum non
appareat Canonicatum habere dictas qualitates, examẽ
suffragatur.

Non obstat, quod idem Coadiutor fuerit examinatus
de mense Septembris præteriti in partibus, fueritq; re-
probatus; vnde ad nouum examen de mense Maij sequẽ-
7 tis in Curia non debuisset admitti, cum habilitas † requi-
ratur de tempore examinis, non autem post. de quo tem-
pore potuit addiscere, c.si eo tempore cum glosa in ver-
bo, effectus, de rescript.in 6.

Quia, & si ista qualitas litteraturæ sit talis, quæ possit
superuenire, nec inferatur ex tempore præsenti in præ-
teritum, vt dicit Menoch.de præsumpt.24.n.5.lib.1.atta-
8 men quando reprobatus statim † appellauerit, & Iudi-
cem adiuerit, & se obtulerit examini, non est, quod ei im-
9 putetur, etiam † si examen sequatur ex interuallo, Rota
decis.527.num.3. coram Papa Gregor.XV. & 968.num.
7.coram bo. mem. Seraphino, in quibus ponderatur
tempus quod consumitur in obtinenda citatione, cum
Inhibitione in compulsandis Actibus, in itinere de parti-
bus ad Curiam, antequam deueniatur ad secundum
examen.

Nec releuat, quod postremum hoc examen factum
10 fuerit absque partis citatione: quia partem † non esse ci-
tandam apertè senserunt, Innoc.in cap.finali in fine de
translat.Prælat.Felyn.in cap.fin.num.36.de præsumpt.&
ratio est, quia huiusmodi clausulæ magis sonant in moni-
tionem, quam in conditionem, vt aduertit idem Felyn.
n.18. vt propterea magis sit satisfaciendum conscientiæ
Executoris, quam parti opponenti in actu extraiudiciali.
Et ita &c.

* Causa hæc fuit proposita sub die 24.eiusdem mensis, &
anni, & est decis.138.supra in hac eadem parte.

EODEM.

VEROSPIO.

Beneuentana Attentatorum.

Die Lunæ 26. Iunij 1614.

SVMMARIVM.

1 *Attentatum dicitur quicquid geritur post introductionem
causæ appellationis, & inhibitionem subsequutam, Non
obstante quacunque re iudicata, siue appellationis deser-
tione, n.2. Et quare, n.4.*
3 *Appellatione deserta, causa redit ad primum Iudicem.*
5 *Causa an sit deserta, cognosci debet à solo Iudice, cui, com-
missa fuit causa appellationis.*
6 *Iudex appellationis ex stylo Rom. Cur. super desertione
non pronunciat, sed vel moderando inhibitionem, declarat
causam esse desertam, vel procedendo ad vlteriora, decla-
rat illam durare.*
7 *Scientia partis non infert scientiam Iudicis ad effectum at-
tentatorum: sed declara, vt n.8.*
9 *Mandatum præsumitur in eo, qui iura produxit, et rubrica-
turam soluit.*
10 *Mandatum, quo Procurator vtitur nomine principalis, ex
æquitate debet suffragari parti, vt illa possit contra talem
Procuratorem exequi citationes, et inhibitiones, quæ exe-
quendæ essent contra principalem.*

DECISIO LXXXII.

RESponderunt Domini in dubio, quod hodiè propo-
sui, constare de Attentatis. Etenim actus carcera-
tionis Constantini, qui dicebatur attentatus, exequutus
fuerat ad instantiam Camillæ occasione mandati, quod
illa obtinuerat A. C. pro credito, quod habebat occasio-
ne suæ dotis contra hæreditatem Viti patris Constanti-
ni; Cum autem idem mandatum expeditum fuisset in
exequutionem sententiæ, à qua Constantinus appella-
uerat, non poterat non dici attentatum, tàm dictum
mandatum, quàm carceratio facta in illius exequutio-
1 nem, postquam introducta fuerat in Rota causa † appel-
lationis, & illius vigore sequuta fuerat inhibitio, vt habe-
tur in c.non solum, & notat.ibi glos. in fin.de appellat.
lib.6. Rot.dec.20. eod.tit.in nou.& decis.26. eod.tit.in
antiq.Cæs.de Graff.dec.6. n.5. de caus.poss.& propr. Et
quidem non obstante quacunque re iudicata, siue deser-
2 tione appellationis, propter † quam causa videretur re-
3 disse ad primum Iudicem, † iuxtà notata l.eos, C.de ap-
4 pellat.quia propter solam dubietatem articuli, † An cau-
sa esset deserta, poterat de eadem desertione cognoscere
5 solus Iudex, cui fuit commissa causa † appellationis, vt
notat Bart.in l.eos, n.8.& in l.properandum, §.illo.C.de
Iudic.Vital.in Clem.si appellationem, de appell. Mohed.
decis.9. eod.tit.& decis.3. de sent.& re iud.in fin. Quod
maximè procedere visum fuit, attento stylo Romanæ
Curiæ, quia cum in ea super desertione pronunciari non
6 soleat, † nisi quatenus, vel per moderationem inhibitio-
nis, vel per processum ad vlteriora tacitè declaratur, cau-
sam aut esse desertam, aut adhuc durare. Non poterat
Iudex datus super appellatione de causa iudicare, quin
etiam non cognosceret super ipsa desertione, vt aduertit
Vestr.in prax.lib.8. c.vlt.n.9.§.sed hodie, in fin.Felyn.in
c.ex parte 12.n.10.vers.secundò, declara de rescript.Rot.
decis.59.de appell.in nou.

Neque

Neque Domini dubitarunt, vtrum inhibitio, quæ probabatur hoc casu facta Procuratori Camillæ, afficere po-
7 tuerit Iudicem, à quo fuerat appellatum, † quia licèt ex scientia partis regulariter non inferatur ad scientiam Iudicis ad hunc effectum attentatorum, vt tradit Lancellot. de attent. lit. pend. par. 2. cap. 12. ampliat. 15. num. 26. post Franc. in c. si iustus metus 73. nu. 50. de appell. Hoc tamen
8 verum est, si ipse † Iudex actum fecerit ex suo officio, secus si ad partis inhibitæ instantiam, vt declarat idem Lãcellot. de attent. post inhibitionem, ampliat. 59. Lap. allegat. 38. & tenuit Rot. coram Greg. decis. 360. num. 2. & in Romana Saluiani 14. Decembris 1598. coram Card. Lancellot. Et visum fuit satis esse mandatum, quod præsumi debebat habuisse eumdem Procuratorem, cui fuit inhibitum, quia cum nomine Camillæ produxisset processum
9 factum in partibus, & soluisset illius rubricaturam, † ex ea iurium productione, & solutione, quam fecit, poterat idem mandatum præsumi ex his, quæ notat Iason in l. 1. n. 12. C. de procurat. Cassad. decis. 3. nu. 5. eod. tit. Roman. singul. 643. nu. 4. & cons. 446. num. 11. Et equum erat pro-
10 pterea, vt mandatum, quo ille vsus erat ad eam † productionem faciendam suffragari deberet Constantino, vt posset eumdem Procuratorem citare loco ipsius Camillæ, illique inhibere, vt firmauit Rota in his terminis in decis. 185. nu. 3. par. 2. recent. auctoritate textus in l. seruum quoque, §. æquum, ff. de procurat. & regulam ponit Capr. conclus. 62. num. 1.

Et ita &c.

EODEM.

DVNOZETTO.

Romana Vineis de Capocephalis.

Die Veneris 26. Ianuarij 1629.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio danda est ei, de cuius possessione constat de tempore motæ litis.*

2 *Possessio bene probatur ex confessione partis aduersæ.*

3 *Possessio capta pendente termino ad appellandum est nulla, & attentata.*

4 *Possessio attentata non est manutenibilis.*

5 *Appellatio in iudiciis possessoriis non datur ex dispositione Aegidianæ.*

6 *Aegidiana non intrat, quando sumus in re Ecclesiastica.*

7 *Decretum transit in rem iudicatam ob non interpositam à parte appellationem.*

8 *Decreto contra se lato, videtur quis acquieuisse, si ab eo non appellauit.*

9 *Manutentionem, quis petere non potest, si habuit se pro spoliato.*

10 *Pro spoliato ex acquiescentia alicuius decreti, contra se lati, vt non dicatur, quis se habuisse, sufficit, quod à die notitiæ reclamauerit, quando domi dimissa copia, & non personaliter ad illud fuerit citatus.*

DECISIO LXXXIII.

Censuit Rota Capocephalis, dandum esse mandatum de manutenendo in possessione Vineæ, de qua agitur, quia de eorum possessione tempore motæ litis visũ fuit constare, nedum ex depositione testis pro Strinis ex
1 aduerso examinati: † quæ sola sufficit ad effectum manutentionis, Menoch. de retinen. rem. vltim. numero 34. Rota coram Greg. XV. decis. 438. num. 2. verum etiam ex confessione eorumdem de Strinis desumpta ex positio-
2 nibus, seu articulis, † per ipsos exhibitis, Crauett. cons. 150. num. 5. Rota coram Greg. XV. decis. 458. nu. 4. & 5. & alias sæpissimè.

Non obstat possessio dd. de Strinis capta auctoritate Iudicis vigore decreti, seu mandati de immittendo, quia cum à d. decreto daretur appellatio possessio inde secu-
3 ta † pendente termino ad appellandum dicitur nulla & attentata, c. non solum, de appell. in 6. Rot. coram Greg. XV. decis. 503. num. 1. & decis. 618. num. 2. par. 2. recent. &
4 consequenter † non est manutenibilis, Rota decis. 225. n. 4. par. 2. recent. & in Rom. melioramẽtorum 1. Decemb. 1616. coram D. meo Vbaldo.

Quod autem à decreto prædicto daretur appellatio
5 patet, nam licet fuerit actum possessorio, ex interdicto † quorum bonorum, in quo ex dispositione Aegidianæ nõ datur appellatio, tamen cum ageretur de vinea emphyteotica Ecclesiastica, prout inter partes non controuer-
6 titur, † cessabat Ægidiana, & dabatur appellatio, Rot. decis. 32. nu. 2. par. 1. & decis. 472. par. 2. recent. & in Romana domus ad S. Honufrium 29. April. 1626. & 16. Martij 1627. coram R.P.D. Durano.

7 Minus obstat, quod † decretum prodictum ob non interpositam appellationem per dd. de Capocephalis tran-
8 sierit in iudicatum, & sic videantur acquieuisse, † & se
9 habuisse pro spoliatis, & propterea non possint nunc † petere manutentionem, quia respondetur, quod cum Capocephali non fuerint personaliter citati, sed tantum
10 domui dimissa † copia, satis est ad hoc vt non censeantur se habuisse pro spoliatis, quod à die habitæ notitiæ reclamauerint, & petierint manutentionem. Rot. coram Greg. XV. decis. 307. num. 12. & decis. 546. nu. 14. & decis. 555. num. 1.

Et ita vtraque, &c.

EODEM.

Ab Anno 1635. vsque ad Annum 1637.

CARILLO.

Aretina Capellaniæ.

Die Lunæ 19. Ianuarij 1635.

SVMMARIVM.

1 *Principalis citatus personaliter, si per se, vel per eius procuratorem, non compareat, merito proceditur per contradictas.*

2 *Citatio prima emanata vigore Commissionis, de iure potest, quandocumque reproduci intra annum.*

3 *Actorum transportatio non est necessaria, stante diuersitate causæ, & hoc tam secundum ius commune, quàm secundum Concil. Trid.*

4 *Sententia lata post recusationem Iudicis, suspecti est nulla.*

5 *Iudex, si fuerit allegatus suspectus non sufficit d. allegatio, nisi etiam fuerit appellatum ab vlteriori processu, prout requiritur.*

6 *In Iudicis iurisdictionem, si fuerit consensum per plures actus, non potest allegari suspectus, sine expressione causæ superuenientis post illos actus.*

7 *Sententia, non potest dici præcipitanter lata, si lis durauerit per mensem, & plus.*

8 *Subrogatio in beneficio debetur, si concurrant illa tria requisita, nempe Clericatus, Lis, & obitus in possessione.*

9 *Subrogatio in beneficio, si lis non est super titulo beneficii, nullatenus conceditur.*

10 *Beneficium, vt dicatur litigiosum ad effectum subrogatio-*

nis, sufficit, si duo sint præsentati ad idem beneficium, & vterque instat coram Ordinario super institutione obtinēda, & latæ fuerunt sententiæ desuper.

11 *Lis, si fuerit contestata per plures, & prosecuta, si postea aliqua acta fuerint facta ad instantia vnius tantùm partis, suffragatur etiam alteri collitiganti.*

DECISIO LXXXIV.

DOmini responderunt sententiam Rotalem R.P.D. mei Pirouani confirmandam esse, in qua pronunciatum fuit sententias latas contra Grazinium esse infirmandas, & mandatum de immittendo in possessionem Capellaniæ, de qua agitur dandum esse eidem Grazinio vigore subrogationis in forma dignum commissæ Vicario Aretino, & obtentæ in iuribus, & possessione Comitis Rotelli collitigantis, qui decesserat pendente lite in Rota, non obstantibus nullitatibus, & iniustitia contra dictā sententiam Rotalem oppositis.

Fundamentum fuit, quia prædicta sententia est valida, & iusta. De validitate constat ex commissione Rotali, & ex citatione cum inhibitione contra Franciscum Rotel-
1 lum personaliter † executa, vnde d. Rotello per se, aut per eius procuratorem non comparente meritò fuit processum per contradictas iuxta stylum de quo, Caput. decis. 262. part. 2. Vant. de nullitat. ex defect. iurisdict. delegat. num. 1. & 2.

Nec obstant nullitates oppositæ contra validitatem. Non prima quod citatio emanata vigore commissionis Rotalis non fuerit intra annum reproducta in actis, quia tollitur ex facto cum præsentata fuerit in partibus de mense Martij 1632. & reproducta in actis de mense Ia-
2 nuarij 1633. & † de iure potest intra annum quandocumque reproduci, nec dicitur circumducta, Vant. de nullit. ex defect. cit. num. 111. Vestr. in prax. libr. 4. num. primo, Rot. decis. 14. de dol. & contum. in nou. & dec. 21. de appell. eod. tit.

Non obstat secunda ex defectu transportationis actorum præcedentis causæ inter Comitem Rotellum, & Grazinium, quoniam sufficit integrè transportata esse acta facta super subrogatione in iuribus d. Comitis, nec erat necesse transportare acta præcedentia cum dicto Comite
3 persona diuersa, & super diuerso titulo agitata, quia† stāte diuersitate causæ cessat obligatio transportandi, tam ex dispositione iuris communis, quam Concil. Trid. Seraph. decis. 1305. Greg. XV. decis. 55 per tot.

Minus subsistit tertia nullitas deducta ex eo quod sententia Rotalis confirmet sententiam d. Decani Aretini,
4 quæ dicitur nulla ex duplici capite eo quia† lata fuit post recusationem Iudicis, causa suspicionis, & quia lata fuit
5 præcipitanter. Nam allegatio suspicionis non releuat, † cum non fuerit appellatum ab vlteriori processu, prout de iure requiritur, Ruin. cons. 61. n. 36. lib. 5. Curt. iun. cōs. 175 n. 2. Lancellot. de attent. cap. 4. limit. 2. num. 71. Rot. decis. 563. nu. 2. part. 1. diuers. Greg. decis. 466. num. 7. vbi
6 add. Imò cum fuerit † consensum in iurisdictionem dicti Decani per plures actus, non potuit allegari suspectus sine expressione causæ superuenientis post illos actus, Natt. cons. 532. n. 9. Bero. cons. 16. n. 27. Grat. discep. 100. nu. 31. & seq. Rot. diuers. decis. 2. nu. 2 part. 2. & coram Caualer. decis. 158. n. 2. Nec adest vlla præcipitantia, cum lis dura-
7 uerit coram dicto Iudice per mensem cum dimidio, † & ad illum effectum tempus attenditur à die deputationis, vt in specie tenet Rot. decis. 743. numer. 5. part. 2. recent. vbi defenditur sententia lata intra 30. dies à die deputationis.

Iustitia verò sentētiæ patet, quia in subrogatione pro-
8 bata fuerunt tria necessaria requisita, nempe clericatus, † lis, & obitus in possessione, quibus concurrentibus mandatum de immittendo concedendum est, & executioni mandatum, c. si quando de rescr. Garz. de benef. 6. part. c. 4. in princ. nu. 4. & 16. cum seqq. Greg. decis. 32. & decis. 103. vbi add. Seraph. decis. 990. per tot.

Præterea quia narrata in literis subrogationis fuerunt verificata, nempe Capellaniam esse beneficium simplex, & de iurepatronatus, & solitam obtineri per Clericos seculares, & valorem beneficij non excedere 24. ducatos, & idoneitatem Grazinij, vt latè constat ex decisione in hac causa facta coram D. meo Pirouano.

Neque obstat obiectum factum contra iustitiam dictæ sententiæ Rotalis, nempè quod lis quæ vertebatur contra Grazinium, & Comitem non fuerit super titulo bene-
9 ficij, † & ideò cessare vnum requisitum dictæ subrogationis, quia cum dicti Grazinius, & Comes, essent ambo præsentati ad d. beneficium, & vterque instaret coram Ordinario super institutione obtinenda, & latæ fuerint de su-
10 per sententiæ sufficit, † vt dicatur beneficium litigiosum ad effectum obtinendi subrogationem Sarn. in reg. de subrog. collit. quæst. 13. sub numer. 1. Garz. de benef. part. 11. capit. 3. §. 1. numer. 82. & 83. Seraphin. dict. decis. 990. numero 3.

Nec releuat, quod citatio vigore commissionis obtentæ pro Grazinio, & Monacis assertis patronis contra dictum Comitem, fuerit tantùm præsentata ad instantiam Monacorum, & non ad instantiam Grazinij, nam vltra quod ex attestatione Nuncij constat de contrario, tollitur difficultas, quia cum lis fuerit in partibus per Mona-
11 cos, & Grazinium cepta, & prosecuta, † euenit vt acta postea facta ad instantiam vnius patris tantùm, suffragētur etiam alteri collitiganti, vt latè probat Crau. cons. 45. n. 2. Rot. decis. 579. n. 1. & 3. par. 1. diu. & dec. 191. nu. 1. in fin. par. 2. Put. decis. 459. lib. 2. in correct.

Et ita decisum vtraque &c.

EODEM.

BVCCABELLA.

Maceraten. Fideicommissi.

Die Lunæ 10. Decembris 1635.

SVMMARIVM.

1 *Possessio ciuilis per silentium decennale amplius animo non retinetur, & num. 19.*

2 *In possessione, quis non debet manuteneri, si pro derelicta illam habuerit.*

3 *Iudex ritè, & rectè procedens potest possessores eorum anteriori possessione priuare, & illam in alios transferre, num. 4.*

5 *Hæredi proximiori ab intestato debetur immissio ex interdicto, quorum bonorum quod competit contra possidentes pro hæredibus, vel possessoribus, & num. 15.*

6 *Monitorij defectus, suppletur, ex eius certa notitia.*

7 *Articuli in iudicio summario deseruire possunt loco monitorii, & petitionis.*

8 *Procurator præsumitur habere mandatum si iura producat, & litem substineat.*

Mādatum procuræ præsumitur habuisse procurator ex pluribus, & notabilibus expensis in causa factis, nu. 8.

9 *Expensæ in litibus non solent fieri, sine mandato illius, cuius interest.*

10 *De Mandati procuræ defectu amplius dari non potest, si quis eumdem procuratorem, vt talem citauerit.*

11 *Minor, validè dicitur constituisse procuratorem, si id fecerit cum interuentu consanguineorum curatoris, & decreti Iudicis.*

12. Rati-

12 *Ratificatio gestorum per aliquem vti procuratorem, retrotrahitur, & mandato aequiparatur.*
13 *ante Sententiae executionem seruandi sunt quatuor termini substantiales adducendum de appellatione.*
14 *Appellatio in mero possessorio denegatur, & executio illius vigore retardanda non venit.*
16 *Sententia an sit lata in mero possessorio, attenditur eius tenor. amplia n.17.*
18 *Identitas bonorum probatur per duas demonstrationes.*

DECISIO LXXXV.

IACOBO de Leonardis Anno 1616. in Vrbe defuncto, DD. de Bidullis in vim sententiae A. Cam. super bonis, de quibus agitur immissionem obtinuerunt contra DD. de Archangelis, & litis consortes, eorumdemq. bonorum detentores, qui licèt ab initio appellassent causam tamen appellationis, tunc prosequi non curarunt, & non priusquam Anno 1631. eam committi petierunt cuius commissionis vigore Iudex praefatam sententiam A.C. cum omnibus inde sequutis confirmauit. Et cum Archangeli, & litis consortes causam appellationis in tertia instantia, cum facultate manutenendi quem de iure communi obtinuisset, & Iudex eisdem appellantibus mandatum de manutenendo concessisset, ac sententias reuocasset, Bidulli vltimo loco causam in Rota similiter cum facultate manutenendi, quem de iure commiserunt.

Ideo proposito pluries per me dubio. Cui sit dandum mandatum de manutenendo. Hodie DD. Bidullis dandum esse responderunt, nedum quia Archangeli, & litis consortes per taciturnitatem subsequutam à dicto Anno
1 1616. vsque ad Annum 1631. sicq. per decennium † & vltra ciuilem possessionem quam alias animo retinere po-
2 tuissent amisisse, & pro † derelicta habuisse censentur, ita ut in ea manuteneri non possint l. si de eo, §. si fortè ff. de acq. possess. Rip. in cap. cum Ecclesia Sutrina sub nu. 23. de caus. possess. & propriet. Put. decis. 279. lib. 4 Rot. decis. 427. num. 2. par. 3. recent. sed etiam quia ipsi Bidulli adepti sunt possessionem dictorum bonorum auctorita-
3 te Iudicis qui ritè, & rectè procedens † potuit Archangelos, & litis consortes eorum anteriori possessione priuare, Angel. in l. clam possidere §. qui ad nundinas nu. 2. in fin. ff. de acquir. possess. Rot. decis. 802. n. 7. par. 1. di-
4 uers. & decis. 341. num. 2. par. 3. recent. illamq. in † Bidullos transferre ex reg. in l. iustè possidet ff. de acquir. possess. de qua per Gabr. de rest. spoliat. conclus. 1. n. 108. & per Rot. in causa Eugubina beneficij 13. Iunij 1594. coram bo. mem. Cardinali Pamphilio.

Praesertim quia ex arbore, & testibus pro Bidullis examinatis apparet; quod Archangeli, & litis consortes sunt in tertio gradu Iacobo coniuncti Bidulli verò in secundo
5 sicq; proximores in vno gradu; Quibus propterea † de iure debetur immissio in bonis dicti Iacobi ab intestato defuncti ex interdicto quorum bonorum, quod competit contra possidentes pro haeredibus, vel pro possessoribus, iuxta l. primam, & ibi Bart. & alij ff. quorum bonorũ, l. 1. C. eod. tit. Menoch. de adipisc. remed. 1. n. 33. & 49. Peregr. de fideicom. art. 46. nu. 11. & 15. Rota curam Card. Caualer. decis. 386. n. 1. decis. 401. n. 3. & 4.

Non obstat, quod A. C. nulliter processerit ex defectu monitorij, quia vltra quòd illud fuit factum Archangeli
6 asseruerunt se de eo habuisse certam, notitiam, † quae supplet illius defectum, c. cum qui de reg. iur. in 6. Rot. decis. 11. de dol. & contum. in nou. & coram Reuerendiss. D. meo Decano dec. 10. n 3. & in causa Bononien. iurispatronatus coram Gipsio, quę est apud March. de commiss. par. 2. fol. 294. num. 3. Pro responsione ponderatum fuit, quod fuerunt ame sententiam dati hinc inde articuli,
7 † qui in isto iudicio summario possunt deseruire loco *Scaccia de Appellatione.* monitorij, & petitioni, Oldrad. cons. 244. in princ. Neuizan. cons. 30. nu. 12. Rota in causa Romana seu Interamnen. haereditatis 1. Iulij 1605. coram Eminentiss. Card. Pamphilio.

Minus obstat defectus mandati procuratorum; Nam quoad Bidullos illud deducitur ex quo Procurator ne-
8 dum iura produxit, † & litem diu substinuit, sed etiam
9 quia fecit in ea plures, & notabiles expensas, quae † sine mandato illius, cuius interest fieri non solent, Bart. in l. cum seruus ff. de verb. oblig. Put. decis. 27. nu. 1. lib. 2. Caputaq. decis. 190. n. 4. par. 1. Gregor. XV. decis. 44. n. 5. sed etiam quia idem procurator vti talis citatus fuit pro Ar-
10 changelis, qui propterea de defectu † mandati amplius opponere non possunt, Surd. decis. 104. n. 12, Rota coram Card. Seraph. decis. 1193. n. 1. Gregor. XV. decis. 180. Quo vero ad Archangelos, & litis consortes, quorum aliqui erant minores, mandatum bene substere visum fuit; tum
11 quia fuit factum cum interuentu † consanguineorum, curatoris, & decreti Iudicis, iuxta l quod pupillus: l. non eo minus C. de procurat. Rota coram Card. Seraph. decis. 1259. n. 2. tum etiam quia ipsi constituentes effecti maiores omnia antea gesta per Marcellum expresse ratifica-
12 runt, quae † ratificatio retrotrahitur, & mandato aequiparatur, c. ratihabitionem, de reg. iur. in 6. Couar. var. resol. lib. 3. & 16. n. 5.
13 Neque subsistit quod ante executionem † sententiae essent seruandi quatuor termini substantiales ad docendum de appellatione; Quia placuit responsio quod cum sententia A.C. vt in mero possessorio lata per Ægidianã
14 lib. 16. c. 2. denegaretur † appellatio, & executio illius vigore retardanda non erat, vt post Paris. cons. 108. nu. 23. lib. 1. cum alijs allegat tenuit Rota decis. 173. nu. 3. par. 1. recent. Quòd facilius procedit, cum dicta sententia fuerit lata non contra aliquem titulo particulari possidentem,
15 sed contra Archangelos possidentes pro † haeredibus seu pro possessoribus, contra quos interdictum possessorium quorum bonorum competit ex supradictis; Et quia licet emanauerit pro Bidullis vti proximioribus; Iudex tamen cognita incidêter proximitate ad effectum solius possessorij nihil de ea expressit in sententia quae propterea
16 dicitur † lata in possessorio ex ipsius tenore, qui ad istum effectum attenditur, Corn. cons. 10. n. 3. lib. 4 Seraph. dec. 452. n. 2. Nec dicitur continere mixturam, sicut si aliquid
17 de proximioritate, vel aliud expressisset, quod † cum petitorio complicationem haberet in quibus terminis loquitur Bald. cons. 141. & cons. 331. lib. 1. & fuit saepissimè decisum.

Quod autem bona de quibus agitur, & quorum possessio per Bidullos fuit vt supra capta, sint illa eadem, quae in haereditate Iacobi permanserunt satis constare visum fuit ex testamento aui qui Iacobum haeredem instituit, & bonae quae in eo specificauit conueniunt cum istis in plu-
18 ribus confinibus, & demonstrationibus, quarum † duae stante maximè inuentari per Bidullos de Anno 1616. facto ac etiam quòd Archangeli, & litis consortes eadem bona vti proximiores praetendunt sine difficultate sufficiunt, iuxt. l. forma in princ. & ibi glos. verb. vicinos, ff. de censib. cum alijs adduct. per Rot. decis. 277. nu. 4. & decis. 313. n. 2. in fin. par. 1. recent.

Praeterea fuit etiam per DD. ponderatum quod quicquid sit in casu isto. An A.C. ritè, & rectè processerit ad effectum denegandi manutentionem Archangelis, & litis
19 consortibus, sufficit quod ipsi post lapsum † decennium, & vltra ciuilem possessionem amiserint, & pro derelictâ habuerint ex supradictis, &c. Et ita vtraq; &c.

EODEM,

ROIAS.

Bononien. fideicommissi de Blanchis,

Die Lunæ 14. Ianuarij 1636.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio nec de iure ciuili datur in iudicio summariissimo manutentionis.*
2 *In sententiæ executionem gesta, non possunt dici attentata, si ab ea prohibita sit appellatio.*
3 *Statutum Bononiens. sub rubr. de appellat. §. præterea, disponit, quod in quocumque possessorio semel appelletur.*
4 *Statutum deferens appellationis in quocumque possessorio, non habet locum in remed. leg. fin. Cod. de edict. D. Adr. tollen.*
5 *Iudicium summariissimum possessorium est quasi quædam retentio.*
6 *Manutentio facilius datur, quam immissio.*
7 *Statutum laicale, nullo modo potest extendi ad personas Ecclesiasticas, nec ad causas illius fori.*
8 *Confirmatio statutorum facta à Sede Apostolica in forma communis si sit contra ius commune, nihil aut parum operatur.*
9 *Inferior non potest disponere contra ius.*
10 *Confirmatio non validat, quod est in se nullum.*
11 *Statutum iuri communi contrarium, licet à Papa sit confirmatum, nedum per Cardinalem Legatum declarari potest, dummodo tamen reducatur ad ius commune, sed etiam reuocari.*
12 *Ordo iudiciarius semper est seruandus iuxta stylum, et consuetudinem fori, vbi causa ventilatur.*
13 *Statutum laicorum deferens appellationi, cum sit ordinatorium, trahitur de foro, ad forum, & num. 14.*
15 *Sententia lata in possessorio per cedulam, est appellabilis.*
16 *Quod intelligit ad effectum deuolutiuum solum non autem suspensiuum.*
17 *Iudicium non alteratur per solam cedulam, nec sententia, quæ alias non est appellabilis fit appellabilis.*
18 *Iudicij natura, & substantia attendi debet, non autem textura verborum.*
19 *Sententia non ex eo dicitur diffinitiua, si Iudex dicat, per hanc nostram diffinitiuam sententiam, si sui natura est interlocutoria.*
20 *Sententia lata in iudicio possessorio, vt non dicatur diffinitiua, sufficit, vt ex verbis sententiæ non colligatur fuisse diffinitiuè pronunciatum.*

DECISIO LXXXVI.

SVper successione, & possessione bonorum Comitis Pirri de Blanchis orta lite & controuersia inter Moniales Sanctæ Mariæ Nouæ dicti Pirri hæredes, Comites de Blanchis prædicta bona tanquam subiecta fideicommisso Alexandri Senioris ad se spectare prætendentes, fuit per Auditorem generalem Legati Bononien. Dominis de Blanchis concessa immissio in præfatis bonis, & per Vicarium Archiepiscopalem pronunciatum Comites in possessione anteriori dictorum bonorum fore manutenendos, & ad illorum fauorem sequestra reuocanda, & alias prout in sententia, à qua interposita appellatione per Moniales causa in Rota introducta mihi commissa dubitaui, An gesta per Vicarium Archiepiscopalem essent attentata, & Domini negatiuè responderunt, ex eo
1 præcipuè quod in iudicio † summariissimo manutentionis, neque de iure ciuili datur appellatio suspensiua, l. vnica, C. si de momen. possessione, vbi communiter Doctores, neque de iure canonico, cap. fin. §. de possessione, 2. quæst. 6. latè Menoch. de retinen. rem. vltim. num. 48. & seqq. Scaccia de appellat. quæst. 17. limit. 6. membr. 4. numer. 1. Seraph. decis. 1245. numer. 1. Caualer. decis. 88. numer. 2. Rota decis. 287. numer. 7. part. 2. rec. & confirmatur ex Constitutione bon. memor. Cardin. Iustiniani olim Bononiæ Legati, quæ expressè prohibet appellationem à sententijs in summariissimo possessorio latis; Vn-
2 de gesta in executionem † sententiæ Vicarij prohibita appellatione dici attentata non valent. Paris. consil. 108. num. 21 lib. 1. Rolan. consil. 77. num. 20. lib. 2. Lancellot. de attent. cap. 12. limit. 25. à num. 1. vsque 10. Card. Caualer. decis. 42. num. 4.

Non obstat Statutum Bononiens. sub rubrica de ap-
3 pellation. §. præterea, disponens, † quod in quocumque possessorio semel liceat appellare; Etenim fuit responsum, quod cum Comites fuerint immissi in possessionem bonorum de quibus agitur per Auditorem generalem Legati Bononien. ex remedio, l. fin. C. de edict. Diu. Adr.
4 tollen. quo † casu prædicti statuti dispositio non suffragatur ex traditis per Menoch. de adipisc. rem. 4. num. 833. & seqq. Scaccia de appellat. quæst. 17. limit. 6. memb. 4. nu. 23. & fuit resolutum in Bononien. fideicommissi de Manzolis 16. Aprilis 1627. coram Reuerendissimo Domino meo Decano, & in Bononien. bonorum de Barzellinis 20. Nouembris 1634. coram Reu. P. D. meo Buccabella. Minus possit habere locum illius dispositioni summariis-
5 simo † manutentionis cum sit quasi quædam retentio, l. 1. §. vti possidetis, §. retinendæ instit. de interdictis, quæ
6 facilius datur † quam immissio, ex Surd. consil. 253. num. 22. Guidop. decis. 66. num. 4. Rot. decis. 295. num. 1. & 2. par. 2. diuers.

Vlterius fuit responsum, dictum Statutum tanquam
7 laicalem nullo modo posse extendi, † vt comprendat personas Ecclesiasticas, nec causas illius fori ex defectu potestatis statuentium, c. cum Ecclesia B. Mariæ vbi not. omnes de constit. Et licet opponatur quod sit confirmatum
8 à Sede Apostolica, cum tamen talis confirmatio † sit in forma communi, vt fuit resolutum in Bononien. successionis 9. Decembr. 1632. coram bo. mem. Vbaldo, parum aut nil operatur, cap. quia diuersitatem, vbi Abb. num. 9. de concess. præben. Castad decis. vnic. de confirm. vtil. vel inutil. Rot. in Ferrarien. de Tassonis 14. Iunij 1621. coram Vbaldo seniore; ideo cum dictum statutum tanquam à populo conditum Sedi Apostolicæ immediatè subiecto
9 non potest subsistere, cum inferior † nō possit contra ius disponere l. ille à quo, §. tempestiuum, ff. ad Trebell. l. nam magistratus, ff. de arbitr. hinc est quod de illo non sit curandum, etiam quod sit confirmatum in forma commu-
10 ni, quæ † confirmatio non validat quod in se nullum est, Molina, & ab eo citati lib. 2. de Hispanorum primogenijs cap 7. num. 7.

Tandem fuit responsum prædictum statutum per posteriorem Constitutionem Cardinalis Iustiniani fuisse
11 sublatum, cum statutum iuri † communi cōtrarium licet à Papa confirmatum nedum per Cardinalē Legatum declarari (quando tamen reducitur ad ius commune) sed etiam reuocari valeat, Felyn. in cap. quæ in Ecclesiarum, num. 5. versic. an declarationem, de constit. Ias. in l. omnino, num. 10. Cod. de testam. Marescot. variar. cap. 38. numer. 4. lib. 2. Villadiego de legatis quæst. 10. num 13. & in omnem casum difficultatem tolli ex statuto particulari Curiæ Archiepiscopalis, quod datur in summario Comitis num. 8. disponente quod à decretis, seu sententijs in summariissimo possessorio non admittatur appellatio;

quod

quod attendi debet, cum sententia fuerit lata à Vicario
12 Archiepiscopi, † semper enim ordo iudiciarius est seruandus iuxta stylum, & consuetudinem fori vbi causa fuit expedita iuxta doctrinam Bart.in l.consuetudinis, num. 39.C.quæ sit longa consuetudo, Vant.de nullit.ex defectu numero 57.Caualer.decis.553.num.5.Seraph.decis.1493. num.3. Rota post secundum volumen cons. Farin. decis.
13 305.sub num.8.non autem statutum laicorum deferens † appellationi, quod cum sit ordinatorium, Rota decis.452 num 6. par.4.& decis.330. sub num.4.par.2.diuers.cum
14 alijs in præallegata Bononien. de Manzolis, non † trahitur de foro ad forum, vt fuit dictum in d.Bonien.de Barzellinis coram D.meo Buccabella, & sæpè in alijs.
15 Nec facit quod sententia Vicarij lata † sit per cedulam, & sic appellationi locus sit.Rota decis.183 num 4.& decis.187.num.17.par.2.recent. quoniam vltra quod in hoc iudicio nil refert per tex.in d.l. vnica, ibi, sententia sortitur effectum, C.si de momen.poss.cap.fin.§.si de possessione 2.quæst.6. ibi lata sententia sortiatur effectum,
16 quoniam ad intelligendum est ad effectum † deuolutiuum dumtaxat, non autem suspensiuum vt declarat, Lancellot.de attent.par.2.cap.12.limit.25.num.1. & firmauit Rota apud Caualer.decis.42. & in Assisien. bonorum 27. Iunij 1627.coram Cardin. Virili; respondetur quod per
17 solam † cedulam non alteratur iudicium, nec sententia fit appellabilis ex latè deductis coram R. P.D. meo Episcopo Vrgelien in Firmana pensionis 23. Ianuarij 1627. registrata apud Modern.de iurepatronatus decis. 94. sub
18 num.31. vbi quod substantia, & natura Iudicij † non autem contextura verborum inspici debet, & in proposito benè Felyn.in cap.signif n.6.vers.similiter de rescript. ita docet quod licet Iudex dicat, per hanc nostram diffiniti-
19 uam sententiam, non † ex eo dicitur sententia diffinitiua, si sui natura est interlocutoria, quem sequuntur Cranett.cons.186.num.5.Magon.decis.Lucen.18. num.28. & seq. satis enim est quod ex verbis sententiæ non colliga-
20 tur fuisse diffinitiuè pronunciatum, † & in petitorio seruando requisita iudicij Ordinarij, vt materiam distinguendo respondit Rota apud Benintend.decis.79.per totam, & apud Seraph.decis.1259. n.3.

Ex quibus non constare de attentatis vtraque parte informante censuerunt Domini.

EODEM.

BVCCABELLA.

Leodien. Castri de Monbech.

Die Veneris 9. Maij 1636.

SVMMARIVM.

1 *Filij, si post mortem patris non existentibus liberis decesserint mater eis ex dispositione iuris communis ab intestato succedit.*
2 *Possessionis causam ex superueniente titulo censetur quis mutasse etiam absque alia declaratione.*
3 *Confessio contra confitentem plenè probat.*
4 *Confessio partis aduersæ sufficit ad effectum manutentionis.*
5 *Mandatum de euacuando per se præsupponit possessionem.*
6 *Litem, si quis ante suam mortem intentauerit, non est dubium quod in illius hæredes eadem lis, & instantia continuata dicitur, possunt illam prosequi, et obtinere manutentionem, quam actor, si viueret obtinuisset, n 7.*
8 *Appellationis causa si sit commissa cum clausula sine præiudicio legitimæ executionis, &c. licèt operetur, quòd Iudex à quo ad executionem suæ sententiæ procedere possit.*
9 *Non tamen impedit quin Iudex ad quem, postea detecta iniustitia, & nullitate sententiæ, ad illius executionis reuocationem deuenire valeat, etiam per viam manutentionis.*
10 *Sententia, si ex eisdem actis apparet notoriè iniusta, nunquam transit in iudicatum.*
11 *Manutentio etiam in gradu restitutionis in integrum datur.*
12 *In Feudalibus bonis fœminæ non succedunt.*
13 *In Feudis Leodiensibus ex particulari consuetudine admittuntur etiam fœminæ in defectu masculorum.*
Et hoc præsertim procedit si non agatur de feudo seruitium personale exquirente, aut tali, quòd per fœminam præstari non valeat.
14 *Petitorium ea, quæ respiciunt, petitam manutentionem impedire nullatenus possunt.*

DECISIO LXXXVII.

POst resolutiones super validitate renunciationis Adrianæ in hac causa factas, exceptione præcipuè fatuitatis, seu dementiæ eiusdem, non obstante, & post remissoriam vltimo loco super eadem exceptione cum retardatione, vel sine arbitrio Rotæ concessam; quia vtraque pars prætendebat in possessione Castri, & bonorum de quibus agitur manuteneri, dato desuper, ac hodie secunda vice proposito dubio, cui sit dandum mandatum de manutenendo? Domini pro hæredibus Cæciliæ responderunt. Quia de ipsius Cæciliæ possessione visum fuit sufficienter constare ex pluribus: Et præcipuè quia ex instrumento diuisionis anno 1565.facta inter filios Gulielmi Senioris, apparet quòd in portionem Valtheri obuenit Castrum cum alijs supradictis bonis de quibus fit etiã mentio in alio instrumento pactorum dotalium inter Valtherum, & Cæciliam initorum: ac etiam quia ex alijs ijsdem hæredibus deductis, constat; quod idem Valtherus decessit relictis duobus filijs, qui in infantili ætate post patrem decesserunt, ex quibus propterea Cæcilia mater † in eodem Castro, ac alijs supradictis bonis ab intestato, ex iuris communis dispositione, successit iuxta text.in Auth.defuncto, C.ad Senat.Concil. Tertul.ac in §. si igitur defunctus, in Auth.de hæred. ab intest. 1

Itaut causam familiaritatis, quàm alias iure familiaritatis ipsa Cæcilia habebat, statim post filiorum obitum
2 ex huiusmodi † superuenienti titulo, etiam absque alia declaratione mutasse censetur, l.non solum, §.1. ff de vsucap. Achill.decis.4. de caus. poss. & propriet. Rota decis. 143. num.4. part.2. diuers. & decis.245. num.4. coram Mantic. & decis.130. num.6. coram Reuerendiss.D.meo Decano.

Rursus quia non solùm concurrit in casu isto, quòd Godefridus in libello, & positionibus pro eius parte datis, petijt Cæciliam cogi, & compelli ad euacuandam seu
3 dimittendam possessionem eorumdem bonorum, † qua confessio contra ipsum confitentem possessionem, probat Glos.in l.ab emptione, verb.constituantur; & ibi Angel.n.4.ff. de pact.& in l.2. verb tradita, ff.de acquiren.
4 possess.etiam ad effectum manutentionis, † Rota decis. 802.num.1.par.1.diuers.& decis.525.n.2.p.2. rec. & dec. 432.num.1.coram Card.Caualer.& decis. 200.n.2.coram Greg.XV.

Verùm etiam quia in exequutionem dictæ petitionis idem Godefridus obtinuit contra Cæciliam relaxari mã-
5 datum de euacuando, quod similiter cum priuatio † præsupponat habitum per seipsum possessionem probat Roland.cons.32.num.52.lib.4 Rota coram Greg.XV.decis. 402.num.1.decis.458. n.2.& coram Card.Caualer. decis. 106.num.1.

Stante autem huiusmodi possessione Cæciliæ, quæ etiã mediante particulari commissione, dum ante eius obitum, introduxit litem in Rota tam in petitorio, quam in posses-

6 possessorio; non est dubium quod † illius hæredes, cum quibus eadem lis, & instantia continuata dicitur, l.hæres absens, in princ.ff.de iudic.cap.quia V. & ibi Doct. eod. tit.Soccin.cons.81. num.8. lib.1. potuerunt, ac possunt
7 post eius obitum, illam prosequi, † & obtinere manutentionem, quam eadem Cæcilia, si viueret obtinuisset, vt per Menoch.de retin.rem 3. num.62. & tenuit Rota dec. 315.in princ.par.4. diuers. & in causa Bononien. de Carnalibus 11.Ianuarij 1602.coram bon.mem. Card. Pamphilio, post Pacific.de Saluian.decis.88.n.3.& 4.ac in Anconitana predij 29.Nouemb.1630.& coram R.P.D.meo Verospio.

Non obstat, quòd causa appellationis fuerit aliàs commissa à Nuntio Colonien. Decano Sancti Ioannis cum clausula; citra præiudicium possessionis obtentæ, & citra retardationem vlterioris executionis: Quia placuit re-
8 sponsio quod licet huiusmodi clausula operetur, † quod Iudex a quo, ad executionem suæ sententię procedere possit, non tamen impedit, quin Iudex ad quem, si postea iniustitia, vel nullitas sententię detegatur ad illius executionis reuocationem deuenire valeat, etiam per viam ma-
9 nutentionis, † maximè quando, prout in casu isto, superuenit alia commissio signaturæ cum facultate explicita manutenendi, vt per Rotam coram Gregor.XV.decis.91. num.11.& 13. & in causa Romana vineæ 13. Iunij 1624. coram Reu.P.D.meo Merlino.

Nec visum fuit adesse pretensam desertionem; Quia ex deductis in facto apparet de appellationis debito tempore interpositione, & de illius prosecutione, vltra quòd
10 sententia ex hactenus deductis apparet ex iisdem actis † notoriè iniusta, quę propterea nunquam transit in rem iudicatam, Felyn.in cap.super litteris, num 15. de rescrip. Cæsar.de Grass.decis.2. num8.de solut.Rot.decis.49. n.5.
11 par. 4. diuers. & manutentio † datur etiam in gradu restitutionis in integrum, Cęs.de Grass.decis.4.de caus.poss.& propriet.Rota decis.111.num.8.par.1.recen.& coram Greg.XV. decis.458. num.8. & 10. & in qualibet instantia, c.cum teneamur, de appellat. Bero. cons.45. num. 2.lib.3.Seraph. decis.299.n.2. Rota decis. 404. num.3. p. 2.recent.

12 Ad id autem quod in bonis feudalibus † de iure non succedant feminæ, sed masculi ex c. vnic. de natur.success. feud.fuit responsum quòd in feudis Leodiensibus ex par-
13 ticulari † consuetudine admittuntur etiam feminæ in defectu masculorum, præsertim dum non agitur de feudo seruitium personale exquirente, aut tali quod per feminam præstari non valeat prout hanc consuetudinem approbauit Rota in causa Leodien.nominis, quæ est coram Caualer.decis.172.sub num.2.vers.constabat in feudis, & num 3. ac recent.decis.362. sub num.2. cum seq. part.2. Ac etiam in omnem euentum huiusmodi exceptionem
14 † respicere petitorium, & ideo petitam manutentionem impedire nullatenus posse, Rota coram Greg. XV. decis.549. num.6. & decis. 537. n.2. par.3. & decis.408. n. 5. par.4. recent.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit, &c.

¶ Infra in eadem causa adsunt duæ aliæ decisiones, hoc est sub diebus 29. Aprilis 1637.coram R.P. D. Carrillo, & 22. Martij 1638. coram eodem, sed hæc erit in sequenti volumine, & infra in Additione habetur alia decisio in eadem causa sub die 15. Decembris 1634. coram R. P. D. Pirouano.

EODEM.

MERLINO.

Gerunden. Iurisdictionis.

Die Veneris 24. Aprilis 1637.

SVMMARIVM.

1 *Precepto negatiuo quis dicitur sufficienter paruisse, præstando patientiam.*
2 *Preceptis Iudicis, si quis parendo, reseruet sibi ius &c. ex hoc non dicitur impugnare obedientiam.*
3 *Ius suum sponte deserere nemo cogitur.*
4 *Ab expensarum excessiua taxatione regulariter licitum est appellare.*
5 *Sententia per appellationem dicitur suspensa, & quodammodo tunc extinctum iudicatum, itaut paritionem, siue exequutionem non mereatur.*
6 *Contumacia, vbi non est concludenter probata, non est locus censuris.*
7 *A Sententia tertia non est licitum appellare.*
8 *Condemnatio ad expensas est pars sententiæ.*
9 *Clausula, omni meliori modo operatur, vt actus substineatur eo modo, quo validius substineri potest.*
10 *Appellatio in vim clausulæ, omni meliori modo, est interpretanda eo modo, quo magis, & melius appellanti expedit.*
Voluntas à potestate est metienda, num.10.
11 *A Sententia tertia super negotio principali non est permissum appellare, ideò si sit appellatum, censendum est ab excessiua taxatione expensarum fuisse appellatum.*
12 *Appellatio interposita ab omnibus grauaminibus, sub eis, & liquidatio expensarum comprehendi potest.*
13 *Appellationis specifica vim habet forma commissionis obtenta à Principe.*
14 *Clausula restitutionis in integrum aduersus quacumque præiudicialia apposita in commissione quid operetur.*
15 *A non Paritione sententiæ ob suspensum iudicatum quis excusatur, & n.16.*
17 *Fructus, vt quis faciat suos, non requiritur bona fide, sed sat est, quod absit mala.*

DECISIO LXXXVIII.

Censuerunt Domini constare de sufficienti paritione; quoniam sententiæ Rotales, & litteræ exequutoriales contra Beneficiatos Ecclesiæ S. Felicis relaxatæ duo capita continebant.

Primum non licere Beneficiatis se congregare, neque ius statuendi illis competere, sed priuatiuè ad Capitulum
1 spectare, & cum hoc sit præceptum † negatiuum, non autem positiuum, præstando patientiam, nullasq. Capitulo turbationes, aut molestias inferendo, Beneficiati sufficienter paruisse dicuntur, iuxta distinctionem desumptam ex Mohed. decis.9. de re iudic.& in recent. decis. 319. num.1. par.2. latè comprobatam in Leodien. Canonicatus S.Pauli 8. Aprilis 1622. coram me, & in hac eadem causa sub die 22.Iunij 1633. itidem coram me, ac sæpè in alijs, & nuper in Cæsaraugustana distributionum 28. Ianuarij 1636. coram Reuerendiss. D.D.meo Decano. Quamuis etiam in verbali paritionis oblatione Be-
2 neficiati sibi ius reseruauerint † tam in possessorio, quam in petitorio, per quam cautelam non impugnari obedientiam mandatis Rotalibus debitam, cum nemo
3 cogatur † ius proprium spontè deserere, censuit Rot. in Cæsaraugustana Canonicatus 15. Martij 1610. coram R.P.D.

R.P.D. meo Pirouano, & in recent. decis. 319. nu. 1. ad fin. par. 2. atque in Vicen. Canonicatus 10. Nouembr. 1623. coram me.

Alterum vero caput erat, eosdem Beneficiatos teneri ad refectionem expensarum, & licet hoc sit præceptum verè positiuum, actus positiuos ad sui implementum re-
4 quirens, tamen cum ab excessiua † expensarum taxatione fuerit appellatu, prout regulariter fieri potest Clem. appellanti, de appellat. Rot. decis. 636. sub num. 5. par. 2. recent. vtique suspensa dicitur sententia, & quodammo-
5 do † tunc extinctum iudicatum; adeo vt paritionem, siue exequutionem non mereatur, l. 1. §. fin. vbi Bart. num. 1. ff. ad Turpillian cap. pastoralis. §. præterea de offic. deleg. Lancellot. de attent. in præfat. num. 108. Rot. decis. 23. num. 2. de re iudic. in nou. & decis. 65. ad med. vers. sed vt ponitur de appellat. in nou. & consequenter cessat con-
6 tumacia, † quæ vbi non est concludenter probata, non est locus censuris, cap. nemo Episcoporum, c. certum 11. quæst. 3. Couar. in cap. alma mater. par. 1. §. 9. num. 1. Auila de censur par. 2. c. 5. disp. 1. dub. 8. Cassad. dec. 12. sub n. 2. de rescript. cum alijs.

Neque obstare visum fuit, quòd solum fuerit appellatum à tertia sententia Rotali, † contra dispositionem totius tt. C. ne liceat tertio prouocare, non autem fuerit expresè appellatum ab excessiua taxatione expensarum.

Quoniam cum in eadem sententia contineatur con-
8 demnatio ad expensas, & sic hæc † sit pars sententiæ, vtique ad hanc partem referri debet appellatio in vim clau-
9 sulæ omni meliori modo † quæ operatur vt actus sustineatur eo modo, quo validius sustineri potest, Felyn. in cap. cum super, num. 11. de offic. delegat. Dec. cons. 11. n. 20. Rot. decis. 229. n. 9. & decis. 342. nu. 13. par. 5. recent. & in terminis appellationis quod in vim dictæ clau-
10 sulæ sit interpretanda † eo modo, quo magis, & melius appellanti expedit, scripsit Negus. im. respons. 135. numer. 106. metiendo etiam voluntatem à potestate, cum enim a tertia sententia super negotio principali non es-
11 set permissum appellare, † solum ab excessiua taxatione expensarum Beneficiatos prouocare voluisse censendum est, argum. glos. in l. pero, in princ. ff de leg. 2. Crauet. cons. 76. num. 4. cum alijs per Surd. consil. 431. num. 41. & seqq. Præsertim attenta generalitate verborum, qua fuit appellatum, nempè ab omnibus grauaminibus, sub quibus,
12 † & liquidatio expensarum rectè comprehendi potuit, ex trad. per Crauett. consil. 308. numer. 6. Surd. decis. 265. numer. 30. Gonzal ad reg. 8. glos. 6. num. 30. Et ipsa commissio expedita super hac taxatione expensarum, atq; re-
13 cursus ad Principem habitus † in hoc casu vicem specificæ appellationis substinere videtur, Bald. in cap. sancimus sub nu. 3. tit. quo tempor. mil. inuestit. pet. deb. Scacc. de appellat. quæst. 17. rem. 3. num. 30. & 33. & fuit dictum in Seneñ. Canonicatus 15. Martij. 1624. coram bo. mem. Vbaldo. Atque in omnem casum suffragatur clausula restitutionis in integrum aduersus quæcumque præiudicia-
14 lia apposita in dicta commissione, quæ † eam vim habet, vt commissio sustineatur, & inhibitio afficiat, donec cognoscatur de iustitia sententiæ, l. vnica, C. de in integr. restit. post ul Lancell. de attent. restit. in integr. pend. ampl. 2. nu. 22. Rot. apud Cas. de Grass. decis. 1. n. 3. de restit. in integr.

Minus obstat, quod deinde signatura rescripserit pro moderatione inhibitionis in vim dictę appellationis obtentæ. Quia sat est de tempore intimatæ declaratoriæ Beneficiatis, appellationem, atque inhibitionem quoad ta-
15 xationem expensarum in suo robore permansisse, † ita ut à paritione ob suspensum iudicatum excusarentur, quia propter inhibitionem erat ab exequutione abstinendum, iuxta tradita per Lancell. de attent. post inhibit. ampl. 6. n. 2. Rot. coram sanct. mem. Greg. XV. decis. 435. n. 6. Vnde tunc non poterat considerari contumacia, seu
16 non paritionis defectus; & saltem non potest negari † quin ipsi Beneficiati habuerint aliquam causam coloratę excusationis non parendi, dum exequutorialia erat suspensa per commissionem, & inhibitionem subsequutam,
17 maximè ad effectum faciendi fructus suos, † pro quibus non requiritur bona fides, sed sat est abesse malam.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

¶ Plures Decisiones in hac causa annotaui supra ad decisionem 32.

EODEM.

CARILLO.

Tiburtina Hæreditatis.

Die Lunæ 22. Iunij 1637.

SVMMARIVM.

1 *Appellans, si intra terminum iuris, non redijt pro Apostolis, nec causa reperitur commissa infra d. terminum, sententia transit in iudicatum.*

2 *Appellationis causa, quando infra annum, & ex causa infra biennium non fuerit prosecuta, sententia transit in iudicatum.*

3 *Fatalia omnia, quin sint lapsa, & causa deserta remanserit, quando non possit dubitari.*

4 *Restitutionis in integrum causa peti, & terminari debet intra quadriennium à tempore quo lapsus fuit annus, vel biennium datum ad prosequendam appellationem.*

5 *Appellationis causa, quando non fuit prosecuta, tunc res iudicata venit omninò exequenda, non secus ac si à principio non fuisset appellatum.*

6 *Sententiæ validitas colligitur ex reuolutione actorum.*

7 *Procurator constitutus ad aliquam litem, quando reuocatur, debet intimari reuocatio parti, & procuratori constituto, alias si tanquam talis citetur, substinetur citatio in præiudicium constituentis, n. 8.*

9 *Citatio facta ad primam diem cadit sub prima die iuridica.*

10 *Citatio facta ad hodie per totam, tenet stante citatione personali.*

11 *Sententia, si sit lata eadem die, qua fuit præsentata Iudici inhibitio, vt actus substineatur, præsumendum est inhibitionem sententiæ fuisse subsecutam.*

12 *Termini non debent confundi, sed singula singulis referri.*

13 *Commissio si sit directa alicui cum praciso rescripto, vt quandam certam personam substituat, tunc pro eius deputatione non requiritur aliqua citatio.*

14 *Procurator, quod acceptauerit mandatum, quando dubitari non possit, amplia n. 15.*

16 *in Commissione, quando adest clausula, quam, & quas, tunc pronunciatio optimè sustinetur prout in prima.*

17 *Causæ merita non sunt amplius controuertenda stante sententia, & re iudicata.*

18 *Mentis sanę quilibet præsumitur ex præsumptione iuris. Mentis compotem quemcumque censeri, naturale est, numero 18.*

19 *Testator præsumitur sanæ mentis, nisi contrarium probetur, & allegants fauorem de tempore testamenti, vel alterius actus, incumbit onus probandi, & quidem concludentissimè.*

20 *contra Presumptionem iuris naturalis requiritur exactissima probatio.*

21 *Testes*

21 *Testes examinati in iudicio criminali, non probant in ciuili.*

22 *Testes examinati in iudicio criminali, vt probent in ciuili, debent in eo repeti cum interrogatorijs.*

23 *Ingenium imbecille vt quis habeat, vel imaginationem læsam, aut actus faciat non omninò conuenientes homini sanæ mentis, & nihilominus quod non sit in statu dementiæ, ista simul stare possunt, vide rationem, n. 24.*

24 *Homines sanæ mentis, etiam si ex accidenti faciant aliqua leuia, non reputantur dementes.*

25 *Testatoris dementia non releuat, nisi fuerit probata de tempore testamenti, & quidem concludenter.*

26 *Testes qui deponunt super furore testatoris debent interrogari, quę signa, quos motus, vel actus fecerit testator, vt ex illis percipi possit furor testatoris, vt ex illis percipi possit furor testatoris.*

27 *Testator an fuerit furiosus, id percipi non potest ex momento temporis, sed ex quodam discursu, & multitudine actuum.*

28 *Testibus deponentibus de dementia alicuius non creditur, nisi assignent rationem, licet non fuerint interrogati.*

29 *Testator pręsumendum est, quod fuerit sanę mentis, si fecerit testamentum prudenter, & benè ordinatum.*

30 *Et hoc sufficit ad eius validitatem, etiam si fuisset factum ab eo, qui aliquando habuit dilucida interualla.*

31 *Testator, quod fuerit mentis sanæ nulla maior coniectura dari potest, quam ea, quæ desumitur ex qualitate testamentariæ dispositionis.*

32 *Notario asserenti testatorem fuisse sanæ mentis, standum est, quando signa, & actus sani iudicij præcesserint.*

33 *Testamentum, quando est validum, cum omnibus solemnitatibus iuris conditum, consequenter hæredem in eo institutum dicitur fuisse validè, & ritè institutum.*

DECISIO LXXXIX.

POstquam Ioan. Baptista Zacconius sub die 5. Aprilis
1610. suum vltimum condiderat testamentum, in
quo hęredem vniuersalem instituerat Petrum Paulum
de Angelis, Franciscus Crucius, & alij venientes ab intestato
præuia porrectione quærelæ coram A. C. obtinuerunt
condemnari Notarium tanquam culpabilem, & de
iure punibilem, testamentumque ab eo stipulatum esse
falsum, ac vti tali nullam fidem in iudicio, nec extra esse
adhibendam, sed interposita appellatione ab ista sententia
per dictum D. Paulum hæredem institutum, fuit causa
commissa D. Cardinali Vicario, & Vicemgerens ab eo
deputatus Notarium absoluit à crimine falsi, ac testamentum
validum declarauit, vt in sententia ab eo prolata
summ. num. 4. A qua licet fuerit pro parte Crucij, &
aliorum appellatum, & per Iudicem fuerit terminus iuris
assignatus, tamen nihil fuit postea in causa actum nisi de
anno 1634. de quo tempore fuit causa commissa in Rota
super interesse ciuili dumtaxat. Quare cum pro parte
Petri Pauli fuerit obtenta alia commissio mihi directa
super præfixione termini ad docendum de appellatione,
eiusque legitima prosequutione proposui dubium. An
constaret de re iudicata, quæ veniret exequenda, & DD.
affirmatiuè responderunt.

Ratio resolutionis fuit; tum quia fuit appellatum à
sententia lata super validitate testamenti, & appellantes
1 intra terminum assignatum, † scilicet 30. dierum non redierunt
pro Apostolis, nec causam appellationis committi
curarunt, cap. ab eo in princip. vbi glos. de appell. in
6. clem. quamuis, §. similiter, eod. tit. Rot. decis. 57. n. 4. de
appell. in nou. vers. moneor. Mantic. decis. 92. num. 1. Crescent
decis. 2. n. 1. de appell.

Tum etiam quia causam appellationis non fuerunt
2 prosequuti intra † legitima tempora, hoc est intra annum,
& ex causa intra biennium. Nam 10. Iulij 1611. appellarunt,
& de anno 1634. commiserunt causam in Rota
quoad interesse ciuile itaut per 20. circiter annos si-
3 luerint. Vnde non potest dubitari, † quin sint lapsa omnia
fatalia, & causa deserta remanserit, Auth. ei qui. C. de
tempor. & reparat. appellat. cap. personas, cap. cum sit
Romana, de appell. Clem. sicut, eod. tit. Alex. cons. 164.
num. 2. Surd. cons. 139. Vestr. de stil. Cur. lib. 7. cap. fin. n.
8. Mantic. decis. 276. num. 2. Immo quod fuerit lapsum
omne tempus restitutionis in integrum aduersus lapsum
4 terminum ad prosequendam appellationem, † quia restitutio
peti, & terminari debet intra quadriennium à
tempore, quo lapsus fuit annus, vel biennium, l. fin. C. de
temp. in integr. restit. Clem. 1. de restit. in integr. glos. in
c. 1. verb. quadriennij, eod. tit. in 6. Morl. de integr. restit.
in pręlud. n. 15. & 16. cum seqq. Osasch. cons. 30. n. 62. Rota
decis. 13. n. 2. p. 2. recent.

5 Ex quibus res iudicata venit † omninò exequenda,
non secus, ac si ab initio prouocatum non fuisset, ex d. c.
cum sit Romana, l. 1. post rem iudicatam, ff. de re iudic. l.
2. C. de execut. rei iudic. Parlador. lib. 2. rer. quotid. c. fin.
par. 1. §. 1. n. 6. Mauson. de execut. lib. 1. ampl. 35. per tot.
Boer. decis. 295. num. 8. in fin. maximè cum proueniat ex
sententia valida & iusta.

6 Validitas detegitur ex reuolutione actorum, † in quibus
apparet concurrere omnia, quæ hunc effectum requirit,
Rot. apud Caputaq. vulg. dec. 260. par. 2. & decis.
204. par. 1. recent. non obstantibus nullitatibus ex aduerso
oppositis.

Non obstat prima nullitas deducta ex eo, quod fuerit
citatus Barattanus, quem prætendebatur nunquam acceptasse
mandatum procuræ, immo quod fuisset reuocatum,
quia acceptatio mandati procuræ clarè apparet in
comparitione facta in actis causæ per ipsum Barattanum
procuratorem constitutum, vt ex fide publica Notarij
7 data in responsionibus pro Petro Paulo, cui non † officit
reuocatio, cùm non fuerit sibi, nec procuratori constitutio
intimata, prout requirebatur, cap. insinuatione 3.
C. mandat. 13. de procur. Gonzal. in reg 8. glos. 63. n. 51.
Gratian. discept. forens. c. 18. n. 37. Ximen. Toletan. in
concordan. vtriusq. iur. par. 1. & 2. in tit. de procur. Vant.
8 de nullit. tit ex defect. mandat. & citatio † in præiudicium
constituentium sustinetur. Felyn. in cap. ex parte Decani,
n. 24. de rescript.

Nec obstat secunda principalis nullitas desumpta ex
citatione ad sententiam exequutæ ad hodie per totam
sub prima Iulij cum expressione ad p. d. & nihilominus
sententia fuerit prolata sub eadem die 1. Iulij. Quia ex lectura
ipsius citationis data in summario Crucij num. 3.
tollitur obiectum. Etenim cursor in pede eiusdem citationis
retulit illam fuisse exequutam contra fiscum sub
die 28. Iunij ad p. d. & sic ad oculum patet, quod illa ca-
9 debat sub † die prima Iulij, quæ fuit prima dies iuridica
ob festa SS. Apostolorum Petri & Pauli, & Commemorationis
S. Pauli præcedentia. Vnde contra eum vti in
causa principalem non potest dubitari, quin sententia
fuerit ritè, & rectè prolata; respectu verò fisco adhærentium
cursor retulit citationem fuisse exequutam sub ea-
10 dem die prima Iulij per tot. † sicut fieri potuit, stante
executione personali, Seraph. decis. 1115. in qua decisione
licet dubitaretur de validitate sententiæ ex alio capi-
11 te, scilicet quia fuerat lata eadem die, † qua Iudici erat
præsentata inhibitio, & Rota resoluit pro sustinendo
actus præsumendum esse inhibitionem fuisse sententiæ
subsequutam, tamen neque negari potest, quin in casu d.
decisionis sententia fuisset lata vigore citationis exequutæ
ad hodie per totam, & Rota pro eius validitate respondit,
vt ibi sub num. 2. vers. maximè cum citatio. Ideò
12 prædicti † termini citationum non debent confundi, sed
singulis singula referri, glos. in l. si negotium, verb. gestorum,

tum,C.de negot.gest.Surd.consf.376. n.20.Rot. dec.750. n.1. p.1.diuerf.

Minus releuat tertia nullitas ex defectu citationis pro deputatione Vicemgerentis, ex quo inferri prætenditur
13 non adfuisse iurisdictionem, quia cum commissio † fuisset directa D. Cardinali Vicario cum præciso rescripto, vt Vicemgerentem deputaret, nulla alia requirebatur citatio, Vicarius enim fuit in hoc merus exequutor, Rot. decis.191. n.7. p.2.recent. & in omnem euentum prædictis defectus tollerentur per seruationem terminorum substantialium postea factam citatis alijs procuratoribus
14 à Crucijs,& litis consortibus constitutis, de † quorum acceptatione non dubitatur ex traditis per Rot. in Toletana pensionis 10.Nouembr.1628. coram R.P.D. meo Dunozeto, maximè cum non fuerint producta iura de
15 † nouo,Rot.coram Reuerend.D.meo Decano,dec.319. n.8.& in Braccharen.de Garsei 27.Nouemb.1600, coram Sacrato.

Prout etiam potuit Vicemgerens pronunciare super validitate testamenti, eiusq; executione, tum quia sententia lata in prima declarauit testamento nullam fidem esse adhibendam, tum etiam quia in commissione ade-
16 rat † clausula quam, & quas, pro casu optimè sustinetur pronunciatio,prout in prima, Rot. decis.23. de rescript. in nou.Mart.de claus.p.1.claus.120.n.2.Marchesf.de commiss.p.2.& p.1.pag.200.n.59.pag.62.vbi decisiones Rotales refert,Seraph.decis.1241.n.2.& 3.Achill.decis.14.n. 1. & seqq. de rescript. & ex his dixerunt DD. nullitates prædictas non obstare.

Iustitia verò constat ex testamento nuncupatiuo facto à publico Notario rogato coram Vicario, & septem testibus, & alijs solemnitatibus iuris, cuius validitas non
17 potest amplius controuerti stante † dicta sententia, & re iudicata non obstante prætensa dementia testatoris, quia de ea non constat, & regula stat in contrarium, vt
18 quilibet † præsumatur sanæ mentis ex præsumptione iuris,siquidem naturale est vnumquemque censeri mentis compotem, l.nec codicillos,C.de codicill, Dec.in l.furiosum,n.30.C.qui testam.fac. poss. Honded. cons.78.n.53. lib.2.Menoch.præsumpt.181.n.7.lib.1.Caual.dec.366.n. 3. & fuit dictum in Meliten. testamenti 17. Februarij 1612. coram bo.mem.Manzanedo, vbi Rota firmat pro
19 indubitato testatorem sanæ mentis præsumi, † nisi contrarium probetur, & alleganti furorem de tempore testamenti, vel alterius actus, incumbit onus probandi, & quidem concludentissimè. Nam contra præsumptionem
20 iuris † naturalis requiritur exactissima probatio,l.fin.C. de testam.d.l.nec codicillos, C.de codicill. glos. in c.cum dilectus de success.ab intest.Bald.in l furiosum, C. qui testam.fac.poss.Spin.de testam.glos.10.in rubr.n.9.10.& 11. Anton.Gomez.in l.3.tauri,n.7.& 8.Rot.decis.525 n.1.p. 4.recent.& coram Reuerend.D. meo Decano decis.178. n.8.in fi.& n.9.

Nec releuant testes in iudicio criminali examinati,
21 quia vltra † quod tanquam examinati in iudicio criminali non probant in ciuili,Bald.in l.2.num.23.Alex.num. 26.C.de eden.Felyn.in cap. causam, quæ il 1.num.4. de testibus nec subsistit in facto, quod fuerint ritè, & rectè examinati, sed potius saluis exceptionibus contra eorum
22 dicta,& persona adducendis,† animo eos repetendi cum interrogatorijs,prout de iure debebat,Caual.in punct.d. decis.366. num.5. euacuatur eorum fides, ex quo benè
23 possunt stare simul,vt quis habeat † ingenium imbecille, vel imaginationem læsam, aut actus faciat non omninò conuenientis homini sanæ mentis, & nihilominus quod non sit in statu dementiæ, vt ex auctoritate Galeni lib.3. de loc.affect.firmat Menoch.cons.683.num.14. ad fin. & ratio est, quia prædicta omnia non excludunt vsum ra-
24 tionis, † seu intellectum, nec mentis alienationem inducunt, quandoque viri sanæ mentis, etiamsi ex accidenti faciant aliqua leuia,non reputantur dementes,Rot.d.decis.525.n.5.par.4.recent.& decis.178. num.18.19. & 21. coram Reuerendiss. D.meo Decano.
25 Et vlterius probatio dementię non releuat, † nisi probata concludenter de tempore testamenti,vt superius dixi, nec suffragatur aliqua probatio percutiens tempus antea, vel post testamentum, quoniam testis deponens
26 super furore debet interrogari quid vidit, † quæ signa, quis motus, vel actus fecerit testator, vt ex illis percipi possit furor,& dementia testantis, nam hęc accidentia
27 nō possunt percipi ex momento † temporis, sed ex quodam discursu,& multitudine actuum, Bald.in c.causamq; de testib.Aretin.in l.1.si cert.pet.col.3. Immo testibus de
28 dementia deponentibus non creditur, † nisi assignent rationem eorum dicti,licet non fuerint interrogati, Rot. decis.107.n.4.p.2.diuers.vbi plures DD.refert, & d.decis.525.n.3. p.4. recent. & coram Reuerendissimo Domino meo Decano d.decis.178.n.10.

Vnde cum ex qualitate testamenti resultent signa, & actus sanę mentis,ex quo testator reliquit plura legata locis,& causis pijs,omnes nepotes venientes ab intestato institutionibus particularibus, & legatis honorauerit dictumq. D. Petrum Paulum hæredem institutum de sua familia de Zacconibus vocari mandauerit, absque dubio
29 præsumendum est testatorem fuisse sanę † mentis cum fecerit testamentum prudenter, & rectè ordinatum, vt patet ex eius lectura summæ Petri Pauli n. 1. quod sufficit ad eius validitatem, etiamsi fuisset factum ab eo, qui
30 † aliquando habuisset dilucida interualla, quia nulla maior sanæ mentis coniectura datur, quàm illa quæ desumi-
31 tur ex qualitate testamentariæ † dispositionis, l.patronus, §.fin. ff.delegat.3. Bart in l.2. de bonor.possess. furios.& infant.delat.Bald.in l.furiosum, C.qui testam.fac. poss.Anton.Gom.in d.l.3.tauri,num.8. degum. text. in l. Titia,in fin.ff.de legat.3.Rota coram Caual. d.decis.366. num.7.& d. decis.525. num.7. par. 4. & recent. & in terminis in Romana hæreditatis de Gracchis 5. Decembr. 1618.coram bon. mem. Remboldo. Maximè quia Ta-
32 bellioni asserenti testatorem † fuisse sanæ mentis, prout hic, standum est, cum prædicta signa, & actus sani iudicij præcesserint,Spin.de testam.in d. glos.10. in rubr. numero 11.

Ex quibus vtraque parte informante responderunt DD.pro re iudicata quoad partem sententiæ,quæ fuit in Rota commissa super negotio ciuili,quia testamentum
33 est validum † cum omnibus solemnitatibus iuris conditum,& consequenter hæredem in eo institutum fuisset ritè,& rectè institutum.

¶ Aliæ decisiones in eadem causa habentur in sequenti parte, idest sub diebus 15. Martij 1639. & 16.Maij eiusdem anni coram eodem R.P. D.Carillo.

EODEM.

PIROVANO.

Oscen. Iurisdictionis.

Veneris 11. Decembris 1637.

SVMMARIVM.

1 *Contra ordinarios, cum habeant intentionem fundatam in iure super exercitio iurisdictionis in sua Diœcesi non est inhibendum,donec cognoscatur de iuribus prætendentium exemptionem,aut præscriptionem, n.2.*

3 *In Visitationis, & executionis piarum voluntatum materia,*

teria, plura in iure sancita sunt.
4 *Regulis non semper, & indistinctè inhærendum est.*
5 *Ordinarijs circa iurisdictionem non assistit ius contra Regulares, quod procedit etiam si Ordinarij sint Sedis Apostolicæ delegati, n.6.*
6 *Regulares superiorum vigilantiæ relinquuntur.*
7 *Titulus vigore priuilegij allegari potest.*
8 *in Possessione sua, quis turbari non debet, dum cognoscitur de eius releuantia.*
9 *Concilio Tridentino censetur derogatum, licet de Tridentino non sit facta mentio, stante derogatione Conciliorum.*
10 *Ordinarius, quando dicatur processisse vti piæ operis executor in casibus à iure concessis.*
11 *Ordinarij tanquam Sedis Apostolicæ delegati in casibus à iure concessis omnium piarum dispositionum, tàm in vltima voluntate, quam inter viuos sunt executores.*
12 *Ordinarius cessante negligentia non potest priuare exequutores testamentario suis facultatibus.*
13 *Appellatio de iure semper datur ad vtrumque effectum, scilicet deuolutiuum, & suspensiuum.*
14 *Iudex pro sua iurisdictione tuenda, & partium securitate, debet inhibere partibus instantibus.*

DECISIO LXXXX.

PAtres Societatis prætendentes se esse grauatos ex
processu, & sententia Ordinarij Oscen, appellarunt,
& causa ad Rota delata cum facultate inhibendi causa
cognita hodie fuit dubitatum, an esset inhibendum, &
Domini affirmatiuè responderunt.

Nam etsi vera sit conclusio, & per Rotam sæpè rece-
1 pta contra Ordinarios † nedum de iure communi haben-
tes fundatam intentionem in exercitio eorum iurisdi-
ctionis, cap. conquærente de off. Ordinarij, c. cum perso-
næ. de priuil. in 6. c. cum venerabilis, c. cum de Xenodo-
chijs de relig. domibus, sed etiam ex decretorum Triden-
tini dispositione, c.8. sess.21. cap.8. sess.22. cap.20. sess.25.
2 non esse inhibendum, donec † cognoscatur de iuribus
prætendentium exemptionem, aut præscriptionem; Ca-
putaq. decis.201 par.2. Toletana iurisdictionis, quæ est
396. par.1. & in eadem 493. par.2. recent. & Theatina iu-
risdictionis 501. ead par.2. & 515. par.3. recent.

3 Attamen quia tàm in materia visitationis, quàm † exe-
cutionis piarum voluntatum, vtroq; iure plura sancita
fuerunt, c. tua nobis de testam. clem.1. & vnica eod. tit.
clem.2. de relig. domib. & cap.8. sess.21. cap.8. sess.22. non
4 semper, & indistinctè regulæ † inhærendum est, sed viden-
dum quo iure Ordinarius processit contra Rectorem, &
alios executores, vel tanquam piæ operis exequutor, vel
tanquam Visitator.

Si de hac postrema parte materiam visitationis tan-
gente ageretur, & qui non est casus, nec Ordinarius, & seu
eius Vicarius ex tenore monitorij transmissi intendit vi-
sitare Collegium Patrum, quoad regimen & regularem
disciplinam, aut bonorum Ecclesiasticorum conserua-
tionem, tunc indistinctè esset inhibendum, quoniam
5 ius † non assistit Ordinarijs contra Regulares quinimo
in decretis supradictis excipiuntur propter regularem
obseruantiam, quæ in eorum Monasterijs viget, quo-
6 rum † Superiorum vigilantiæ relinquitur, & de iure
competit etiam quod Ordinarij sint Sedis Apostolicæ
delegati, Clem.2. vbi glos. in verbo alia, & ibi Vitalin.
in §. hoc igitur, numero 4. & seq. de statu Monac. & in
clem. quia contingit numero 73. de relig. domib. quæ iu-
ris assistentia eo minus Ordinarijs deseruire posset con-
tra Patres Societatis, habentes priuilegia Pauli Tertij,
Pij Quarti, & Gregori Decimitertij, cum clausulis am-
plissimis exemptionis ab omni superioritate, exemptio-
ne, & visitatione quorumcunque Ordinariorum, cum
7 susceptione sub protectione Sedis Apostolicæ cum †
quibus possunt allegare titulum, & à die datæ illorum
obseruantiam, & dum cognoscitur de releuantia in eo-
8 rum libertatis, † & exemptionis possessione turbari non
possunt; c. cum personæ, in fin. de priuil. in 6. & compro-
bant Anchar. ibid. num.12. Gemin. n.3. & 4. Franch num.
2. Hancq; declarationem sequuta est Rota decis. 491. nu.
4. & 5. 685. num.2. par.1. 382. nu.5. par.2. recent. Seraph.
decis. 595. num.3. & 1279. in fine, & idem fuit firmatum
in Lauretana iurisdictionis 12. Maij 1631. coram Episco-
po Vrgellen. & seruari debet, cum priuilegia Patrum post
Concilium Tridentinum superuenerint cum derogatio-
9 nibus † Conciliorum, quæ sufficiunt etiam quod de Tri-
dentino in indiuiduo mentio facta non fuerit, vt in causa
Sancti Angeli pensionis 16. Decembris 1594. coram
Card. Hieronymo Pamphilio 179. numero 6. par.2. re-
cent. & in Alerien. pensionis 20. Martij 1626 coram D.
meo Decano.

Rectius igitur existimarunt Domini inspecto tenore
10 monitorij dici posse Ordinarium † processisse vti piæ o-
peris exequutorem in casibus à iure concessis, cap. tua
nobis, de testam. clem. vnica, eod. tit. cap. quia contigit
de relig. domib. ad quæ iura, Concilium Tridentinum se
remisit in cap.8. sess.22. ibi, Episcopi etiam, tanquam Se-
11 dis Apostolicæ delegati in casibus à iure concessis † om-
nium piarum dispositionum tàm in vltima voluntate,
quàm inter viuos sint exequutores.

Cæterum quia iura prædicta prouident in casum ne-
gligentiæ abusus dissipationis, & dilapidationis bonorū
quicquid sit, an etiam in hoc secundo casu intrent priui-
legia Societatis; attamen de negligentia Rectoris Colle-
gij adhuc non constat, & eo minus aliorum exequutorū,
12 qui nominati fuerunt in testamento Ludouici, quos †
Ordinarius suis facultatibus priuare non potest, Bald.
cons.39. numero 2. lib.5. Castr. cons.456. numer.1. lib.2.
Alex. cons.106. num.6. lib.6. meritò cessante causa, &
culpa aliorum exequutorum ius in hac parte non assi-
stit Ordinarijs, ad sustinendum inordinatum proces-
sum, & grauamen dissimulari non potest propter,
13 quod de iure semper datur appellatio † ad vtrumque
effectum deuolutiuum, & suspensiuum, cap. non solum,
c. Romana, §. si autem de appellat. in 6. l. appellatio, ne,
C. eod. tit. & Iudex pro sua iurisdictione tuenda & par-
14 tium securitate † ne aliquid innouetur potest, & debet
inhibere partibus instantibus, Lancell. de attent. cap.4.
ampl.10. num.2. & cap.20. nu.7. & seqq. Menoch. cons.35.
num.14. lib.1.

Et ita conclusum fuit.

COLLECTÆ A VRATTO. EXT. I.

Pistorien. Beneficij.

Veneris 22. Aprilis 1616.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio non admittitur aduersus tres conformes tàm respectu negotij principalis, quam expensarum, & num. 2. Limita, vt num.4. & 5.*
3 *Sententia dicitur fecisse transitum in iudicatum, iuxta constitutionem Florentinam, in tit. de iudic. cap.16. si appellans infra bimestre non fecit fidem Iudicis à quo de commissione, & præsentatione rescripti coram Iudice ad quē.*
6 *Ordinatoria non decisoria iudicij respicere dicitur constitutio, quæ non tollit præcisè appellationem, sed præfigit terminum ad faciendam fidem de illius prosecutione, & nu.7.*

8 *In ordinatorijs seruantur statuta loci iudicij, non autem iudicis à quo.*
9 *Constitutio Florentina in tit. de iudic. cap. 16. habet locum in appellatione, à sententia à qua potest appellari ad Papam, & Archiepiscopum, non autem in appellatione interposita à sententia delegati à Papa.*
10 *Appellari non potest à sententia delegati à Papa nisi ad ipsum Papam.*
11 *Appellari potest à sententia Episcopi, vel suffraganei ad Papam, omisso medio.*
12 *Delegatus Apostolicus non comprehenditur sub constitutione loquente simpliciter de delegato, nisi de eo fuerit facta specialis mentio. Limita vt n. 14.*
13 *Delegatus attendit, & seruat stylum delegantis.*
15 *Confirmatio non extenditur ad casum, & personam in constitutione confirmata non comprehensam, nec comprehendit confirmantem, n. 16.*
17 *Sententia, licèt certa forma per constitutionem introducta, non fuerit seruata, non tamen dicitur fecisse transitum in iudicatum, si sit nulla, vel fuerit commissa causa restitutionis in integrum.*
18 *Appellatione deserta ex forma constitutionis, remanet tamen nullitas.*
19 *Fatalia non currunt, durante tempore nullitatis.*
20 *Appellanti de iure communi conceditur annus, & ex causa biennium ad prosequen. appellationem.*
21 *Appellans de iure communi non tenetur exhibere fidem præsentationis cõmissionis, seu prosecutionis appellationis.*
22 *Iudex à quo non potest præfigere terminum ad faciendam sibi fidem de præsentatione, seu prosecutione, præsertim parte non consentiente, sed contradicente.*
23 *Iudex à quo non potest præfigere terminum ad finiendam causam appellationis, nec ad faciendam sibi fidem de præsentatione cum cõminatione, quòd causa erit deserta, n. 24*
25 *Iudex, qui non detulit appellationi, non potest præfigere terminum ad illam prosequendam.*
26 *Constitutio recipit interpretationem à iure communi.*
27 *Constitutio debet strictè interpretari si sit correctoria iuris communis.*
28 *Appellatio ad Papam nunquam censetur sublata.*
29 *Remissoria denegatur ad probandam consuetudinem, quòd appellari non possit ad Papam.*

DECISIO LXXXXI.

EX duobus prætendebat Gabriel esse locum clausulæ parito iudicato, etiam quoad expensas, in quibus Landius fuerat condemnatus in tertia sententia Archidiaconi Florentini. Primò quia sicuti ab ea non erat per-
1 missa appellatio respectu negotij principalis iuxta clem. vt calumn. de re iud. ita nec respectu expensarum, Alex.
2 in l. patris, & filij, n. 4. in fin. vers. nec obstat alia, ff. de vulg. & pupill. Couar. pract. quæst. c. 25. n. 6. vers. tamen ex hoc
3 sequeretur, Card. Seraph. decis. 891. num. 5. & 6. Secundo, quia dicta tertia sententia fecit transitum in iudicatum, ex quo Landius infra bimestre non fecit fidem Iudici à quo de commissione causæ, & præsentatione rescripti coram iudice ad quem, iuxta constitutionem Florentinam in tit. de iudicijs, cap. 16. versic. interposita autem appellatione. Contrarium tamen Domini resoluerunt. Cessat enim primum motiuum: quia licet dicta tertia sententia vti conformis duabus antecedentibus respectu negotij principalis pro nunc dicatur inappellabilis, d.
4 clem. vt calumn. secus tamen est quoad expensas, quarum respectu illatum fuit nouum grauamen, Angel. in l. vnic. n. 1. C. ne lic. in vna eademque caus. 3. prou. Franch. in c. dilectæ 39. n. 4. vers. tertia conclusio, ex de appell. & alij per Thesaur. decis. 122. num. 7. tanto magis cum Landius in
5 prioribus sententijs ab eis fuerit absolutus, Couarr. dicto cap. 25. n. 6. vers. ego verò, vsque ad fin. Ad secundum ve-

rò motiuũ à DD. dixerunt, dictam constitutionem Synodalem ex pluribus non intrare. Et primo, quia nonrespicit decisoria, cum non tollat præcisè appellationem à
6 diffinitiua, & sic non extinguat ius partis quo ad procedendum, Franch. in c. si duobus, §. denique, n. 4. vers. sed statutum, de appell. Arez. in c. quod clericis, num. 13. vers. non videtur verum, & num. 14. de for. compet. quem sequitur Dec. in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ à num. 154. vsque ad 158. de constit. Contar. in l. vnic. limit. 4. num. 8. C. si de momen. poss. sed præfigit solum terminum ad faciendum fidem de appellatione, & illius prosecutione, & sic
7 loquitur de instantia Iudicij, & consequenter respicit ordinatoria, vt ex mente Calder. tradunt in d. c. quod clericis, Butr. col. 5. vers. & ideo dixit, & Abb. num. 10. vers. hoc satis voluit, Franch. in d. c. si duobus, §. denique, n. 5. Contar. dict. lim. 4. n. 7. vers. quia qualiter. Et ideo erat seruan-
8 da tantùm Florentiæ, & in eius diœcesi, non autem Pisis vbi fuerat commissa causa appellationis Landij: ibi enim erant seruanda eius Statuta, vel consuetudo: cum in ordinatorijs seruentur Statuta, & consuetudo loci iudicij, non autem iudicis à quo, l. 3. §. fin. & ibi not. Bart. ff. de testib. & notat. communiter in d. cap. quod clericis, & in d. cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ de constit. Et in specie Alex. cons. 164. n. 3. & n. 4. vers. & finaliter, & n. 7. vers. vult ergo ibi tex. lib. 6. Achill. dec. 13. de appell. Rot. decis. 182. n. 8. lib.
A 3. par. 3. diuers. A, Vel cum simus in Iudice delegato, sty-
9 lus delegantis, vt infra. Secundò, quia dicta constitutio procedit tantùm in causis pendentibus coram Iudicibus appellationum, iuxta dictas constitutiones deputatis, vt apertè colligitur ex eius lectura, loquitur enim in appellatione à sententia, à qua posset appellari nedum ad Papam, sed etiam ad Archiepiscopum, statuendo quid in vtroq; casu, scilicet appellationis ad Archiepiscopum, & appellationis ad Papam interpositæ sit obseruandum; & propterea non potest intelligi de appellationibus à sen-
10 tentijs delegatis à Papa, quia ab eo appellari non potest,
B nisi ad ipsum Papam B, c. cum te consulente 18. & c. super quæstionum 27. §. porro, & vtrobiq; not. de offic. deleg. Fulgos. cons. 167. col. 3. vers. causæ autem, Gozad. cons. 76. n. 6. sed est intelligenda de appellationibus interpositis ab Episcopis suffraganeis, vel eorum Vicarijs, à quibus
11 licèt regulariter appelletur ad Archiepiscopum, c. Romana, §. debet autem, & ibi Franch. n. 1. & alij de appell. in 6. Potest tamen etiam omisso Archiepiscopo appellari ad Papam, cap. ad Romanam, cum tribus sequentibus 2. quæst. 6. Specul. in tit. de appellat. §. nunc tractenus, in princip. vers. excipitur tamen, & n. 3. vers. vt autem in
C hoc articulo. Bisignet. decis. 21. num. 4. de appell. C, Ter-
12 tio, quia dicta constitutio non habet locum in delegatis Apostolicis, quales erant tam Iudex à quo, quam Iudex
D ad quem D, Nam licèt loquatur de delegatis, non tamen debet comprehendere Apostolicos, cum de illis expressam mentionem non faciat per ea, quę in puncto tradunt Fulgos. d. cons. 167. col. 2. vers. rursum & si nominatim, Gozad. d. cons. 76. n. 9. & seqq. & propè fin. vers. non ob-
13 stat. qui delegati attendunt, & seruant stylum delegantis, iuxta decis. Put. 122. lib. 1. comprobatam in Florentina iurispatronatus de Ricasolis 28. Aprilis 1606. coram
E Reuerend. Bonon. E Nec obstat, quòd cũ sit confirmata
14 à Sede Apostolica dicatur constitutio Papalis F, & ideo
F ab omnibus Iudicibus delegatis à Papa sit obseruanda, Rom. cons. 2. circa fin. vers. ad hæc omnia, Cresc. 1. num. 2. de constit. & Rota in terminis huius constitutionis in Collen. pensionis 9. Iunij 1604. coram Reuerendiss.
15 D. meo Decano. Quia confirmatio non extenditur ad casum, & personas in constitutione confirmata non comprehensas, Bald. in puncto in l. 3. num. 3. vers. sed quid si iste, C. si aduers. rem iudic. Corn. cons. 9. num. 5 vers. quia confirmata, volum. 3. Nec comprehendit con-

16 firmantem,idem Bald.in authent.quibuscunque, num.8. C.de sacrosanct.Eccles.Gozad.d.cons.76. num.14.Rom. autem d. cons. 2. non loquitur in appellatione à Iudice delegato, sed ab Ordinario : & decis. Cresc.facit potius pro hac parte, quia fundatur super consuetudine interpretatiua decennij,quæ disputatum fuit,an sufficeret;decisio autem Collen. non potest applicari , quia in eius causa fuerat per Iudicem admissa appellatio cum præfixione termini, & incidenter dicit, potuisse præfigi terminum ex constitutione illarum partium: & sic non colligitur, an loquatur in terminis supradictæ constitutionis,& delegati Apostolici. Quartò, quia prædicta consti-
17 tutio loquitur tantùm appellatione, quæ non solum fuit in hoc casu interposita, sed etiam fuit principaliter commissa causa nullitatis, & restitutionis in integrum, & super illis expressè pronunciatum:& ideo vel non comprehendit casum nullitatis,Guidopap.q.38.nec restitutionis in integrum,Glos.& Doct.in l.vnic.C. si de mom.poss. & de communi Odd.de restit.par.1.q.15.art.2.n.32.& 33. in fin.& art.3. num. 35. Vel deserta appellatione ex forma dictæ constitutionis,remansisset tamen nullitas,Bart. in l. si expressum, num.10. de appell. Bald. in l. tale pactum 41.§.qui prouocauit in repetit.sub n.26. vers. sed si expresse,ff.de pact.Franch.in repetit.c. dilecto 63. sub n. 114.& num.171.cum seq.de appell.Papaz.in addit.ad decis.23.num.9. de rescript.in nou.Ruin. cons.114. num.6, lib.4.Corn.in puncto similis constitutionis consil.323.n. 5.vers.nam per descriptionem lib. 4. cum alijs in Toletana decimarum de Verceal. 14. Martij præteriti coram
18 me.Vel demum durante tempore nullitatis non concurrissent fatalia appellationis,Bald.in l.contra maiores 16. n.4.vers.ecce aliam quæstionem , C. de inoffic. testam, Franch.in d.c.dilecto,q.6.num.12.vers.secundo modo,& num.13.versic. tertio modo, Put.decis.106 & 168. lib.2. in nouis. & fuit tentum in Regien. Prioratus 10. Ian. 1597. coram bo.mem.Penia , & in eadem 16.Decemb. 1602.coram D.meo Decano. Quintò tandem, quia de
20 iure communi tempus fatalium est annus, & ex causa conceditur etiam biennium,auth.ei qui, C.de temp. appell.c.cum sit Romana, de appell. vbi not. communiter scribentes, & appellans, non tenetur fidem facere Iudici
21 à quo de præsentatione,seu prosecutione appellationis, Abb.in c.personas,n.11.vers.dubitari tamen videtur, de appell.per tex.in c.si à Iudice,eod.tit.in sexto, Aufr. ad Capell.Tholos.dec.446.vers.vnde Sic. Nec Iudex à quo,
22 præsertim parte non consentiente, sed contradicente, potest præfigere terminum ad faciendam sibi huiusmodi fidem,& se præsentandum,Feder.de Sen.cons.28.vers.sed non videtur,Butr.in c.ex insinuatione , n.11.propè fin. vers.Feder.suo cons.Bero.in d.c.cum sit Romana, n.27. vers.præterea , de appell. Aufr. vbi sup.vers.& maximè quia.Et sicuti non potest præfigere appellanti terminum
23 ad finiendam causam appellationis, quia esset Superiori suo legem imponere,d.cap.ex insinuatione, de appellat, vbi Innocent.vers.certus est,Ioan.Andr.in princip. Butr. num.3. & num.11.in fin.vers.si quæris an possit , & alij communiter, Lap.in clem.1. num.10 eod. tit. & ibi Ancharan.num.4.vers.tertius terminus, Imol. num.13. in fin & Card.quæst.22. num.19. vers.est autem, nec potest præfigere terminum ad redeundum, qui est idem cum termino ad finiendum,Card.in d.clem.1. de appell. dicto
24 num.19. vers. & est quartus. Nec ad faciendam sibi fidem de præsentatione, cum comminatione,quod appellatio erit deserta, Anchar.in d.clem.1. num.4. vers. ego credo,Imol.num.14. versic hoc vltimum, & Card. n.20.
25 vers.Pet.de Anchar. Immo quando (prout in hoc casu) non detulit appellationi, nullum potest præfigere terminum,nec etiam ad prosequendam appellationem iuxta doctr.Innoc.in cap.fin.post princip.versic.item dicimus, de accusat.Rot.decis.16.alias 181.Nota quod Iudex, de appellat.in antiq Roman. singul. 167. vbi quòd ita tenetur in Consistorio Papæ, quem Felinus in d.cap personas,n.1.vers.sed omnes istæ cautelæ , eod.tit.Bero.in d. cap.cum sit Romana, num.17. versic.sed tamen, vbi dicit, hanc opinionem esse magis communem, & num.18. Apostill.ad Rom.d.sing.167. Et propterea dicta consti-
26 tutio recipit interpretationem à iure communi , vt intelligatur quando Iudex detulit appellationi, non autem
27 quando (prout hic) dedit refutatorios iuxta not. in l.2. de noxal. & vti in omnibus prædictis correctoria iuris communis strictè venit interpretanda, quod supradictos casus non comprehendat,Fulgos.d. cons.167. col.2. vers. sed & aliter respondetur. Corn. d.cons.323. n.4. vers. & dicta constitutio,vol.4.

Et ex his,vtraque parte informante, fuit resolutum, non constare de re iudicata quoad expensas.

EODEM.

Ferrarien. Pecuniaria.

Die Veneris 14. Martij 1614.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ duæ conformes Ferrariæ, ex dispositione statuti, rem iudicatam faciunt.*
2 *Statutum prohibens appellare, de nullitate dicere, vel restitutionem petere,dicitur respicere decisoria, non ordinatoria iudicij.*
3 *Statuto respiciente decisoria iudicij forenses gaudere non debent.*
Iudicij locus non attenditur in decisorijs.
4 *Æqualitas in iudicijs seruanda est.*
5 *Appellare vbi licet vni ex partibus, licere etiam debet alteri, vel non.*
6 *Appellatio à nouo grauamine non deducto in primis sententijs permitti debet.*

DECISIO LXXXXII.

Latis Ferrariæ duabus sententijs ad fauorem Cæciliæ relictæ quondam Ioannis Mariæ Baroni Veneti cõtra Riccios,& litis consortes super proprietate,& potioritate pro recuperatione eius dotis , in quibusdam Orizijs, seu illorum pretio per dictos conuentos eidem Cæciliæ restituendæ , ac alijs duabus super illarum exequu-
1 tione vti conformium, & ex dispositione statuti rem iudicatam facientium;Claudius pupillus de Banizatis,contra cuius auctores fuerant in dictis sententijs reseruata iura pro releuatione,seu indemnitate timens,ne per exequutionem sententiarum omne damnum in se retorqueretur,obtinuit in Signatura Sanctissimi commissionem causarum prædictarum in Rota, cum clausula, de procedendo ad legitimam exequutionem ad fauorem hæredum Cæciliæ pendente lite defunctæ, & dato dubio, an esset locus exequutioni,fuit, nemine pro hæredibus prædictis informante, negatiuè resolutum.

Quia licet ex statuto lib.2.cap.66. à sententia in causa appellationis lata, siue in totum confirmatoria primæ, siue in parte, pro parte, in qua illi conformis est, non liceat appellare, de nullitate dicere, vel restitutionem petere:tamen cum videatur respicere decisoria, Franc.cap. si duobus, col.mihi 16.in fin.vers.sed statutum, de appel-
2 lat.Aret.in cap.quod Clericus, n.11. & seq. de foro compet.Soccin.cons.195. n.2. lib.2. Decius in cap.Ecclesia Sanctæ Mariæ,n.157. de constit.Gozadin. cons.76.num. 15. non potest illo gaudere Cæcilia forensis, licet Ferra-

3 riæ fuerit litigatum: cum in decisorijs non attendatur locus iudicij, Bald. in l. 1. num. 58. & 59. Cod. de summa Trinit. Alex. cons. 164. num. 3. lib. 6. Marzar. cons. 9. num 9. & in hoc ipso statuto Ferrariæ, Dec. cons. 97. in princ. Hippol. Rimin. cons. 450. n. 9. lib. 4. Bertaz. cons. 15. in princ.
4 vol. 1. crimin. Tantoq; minus locum habere debet, quod nec contra Cæciliam seruatum fuit, quæ secundò prouocauit, licet prius per duas conformes succubuisset, vnde si deinde duas pro se fauorabilis reportauit, aduersarijs quoque permitti debet appellatio, vt in iudicijs seruetur
A æqualitas A, cap. non licet, de regul. iur. in 6. l. final. vbi Bald. C. de fruct. & lit. expens. idem Bald. cons. 486. col. 2.
5 vers. quarto pone, lib. 2. & eo casu, quo licet vni ex partibus appellare, vel non, debet licere, vel non alteri, c. 2. de mut. petit. Ruin. cons. 85. in fin. vers. sicut ergo, lib. 5. Ber-
B taz. d. cons. 15. in princip. & cons. 469. n. 13. vol. 2. crim. B. Præterea certum est, secundam sententiam declarare pondus, valorem, & quantitatem Oriziorum, ad quam quilibet ex reis conuentis teneretur, quod in prima fa-
6 ctum non fuerat; vnde ab hac liquidatione, tanquam nouum grauamen inferente permitti debet appellatio, Rot. diuers. decis. 100. in princ. p. 1.

Ex quibus resolutum fuit, locum non esse vlteriori exequutioni sententiarum, &c.

EODEM.

Reatina Beneficiorum.

Lunæ 2. Maij 1616.

SVMMARIVM.

1 *Contradictor legitimus, ad impediendam executionem literarum Apostolicarum, dicitur prouisus ab Ordinario existens in possessione.*

2 *Executorem mixtum faciunt literæ Apostolicæ in forma Dignum, cum clausulis, Vocatis vocandis, & Amoto, &c. adeo quòd ab eius sententia datur appellatio, & latè num. 8.*

3 *Appellationi postquam detulit Iudex non potest aliud gerere absque noua commissione, alias attentaret. Limita, vt num. 9.*

4 *Apostolis reuerentialibus datis, censetur in Curia datus terminus decem dierum ad causam committendam, quo elapso appellatio remanet deserta. Limita, vt n. 6.*

5 *Attentata non dicitur possessio capta post desertionem.*

7 *Clausula, Sine præiudicio executionis literarum Apostolicarum arbitrio Rotæ, adiecta in commissione operatur, vt executio iam facta non debeat reuocari.*

DECISIO LXXXXIII.

INterposita pro parte Herculis 8. Iulij 1610. appellatione à mandato de immittendo decreto sub die 5.
1 eiusdem mensis per Reuerendissimum D. Bononien. cui causa commissa erat cum facultate de nouo exequendi literas Apostolicas in forma, Dignum, à Io. Baptista expeditas, & datis per eum reuerentialibus, cum fuerit nihilominus die 29. dicti mensis deuentum ad executionem dicti mandati: in gradu appellationis dubitaui, an constaret de attentatis, quæ essent reuocanda; & Domini responderunt, gesta post appellationem esse reuocanda. Moti, tùm quia licet ageretur vigore literarum Apostolicarum, dabatur tamen appellatio, ex quo aderat prouisus ab Ordinario in possessione existens, qui titulum suæ prouisionis produxerat, & sic erat legitimus contradictor, Rot. in Elnen. beneficij S. Saluatoris 16. Decembris 1602. coram bo. mem. Penia in Paderbonen. Canonica-

tus 24. Nouembris 1608. coram Reuerend. D. meo De-
2 cano, & in alijs pariter, & ex quo literæ erant in forma, Dignum, cum clausulis, vocatis vocandis, & amoto, &c.
A A, quæ faciebant executorem mixtum, adeo vt possessori liceret ab eius sententia appellare, c. exhibita, vbi Abb. n. 6. & Felyn. n. 4. de iudic. Gonzal. super reg. 8 glos. 9. in annot. contra nullitat. n. 236. Rot. in Mediolanen. beneficij 10. Martij 1614. coram R.P.D. meo Andrea, & in terminis literarum in forma Dignum decis. 202. p. 1. diuers.
3 Card. Seraph. decis. 817. Tum etiam, quia cum Iudex dando apostolos reuerentiales appellationem admiserit, eo ipso, quamuis alias appellatio esset illegitima omnem iu-
B risdictionem exequendi à se abdicauit, B. itaut postea gesta absque noua commissione fuerint nulla, & attentata, cap. cum appellationi, §. si verò, de appell. in 6. Archid. n. 3. & ceteri Rot. decis. 49. n. 4. de appell. in nou. Roland. cons. 77. n. 2. lib. 2. Lancell. de attent. cap. 2. lim. 1. n. 67. & 69. & limit. 6. num. 20. & fuit resolutum in Tullen. bonorum, & attentatorum 6. Nouembris 1600. coram bo. me. Litta.
4 Nec obstare dixerunt, quod appellatio remanserit deserta tanquam non commissa intra terminum decem dierum, qui datis reuerentialibus in forma censetur in Curia datus a Iudice, Cassad. decis. 4. de appell. Lancellot.
5 d. cap. 12. in præfat. num. 59. 60. & 61. Ideoque possessio capta die 29. & sic post desertionem non posset dici attentata, cap. cum sit Romana, vbi Franc. in vltim. notab. de appellat. Rot. decis. 1. eodem tit. in nou. cum alijs per
6 Lancell. d. cap. 12. ampliat. 1. num. 27. 32. & 38. cum seq. Qua placuit responsio, quod cum non posset obtineri commissio, nisi in plena Signatura, quæ propter solitas ferias non fuerit nisi die 9. Augusti, satis fuit, intra terminum decem dierum porrigere commissionem in prima Signatura proponendam, & obtinere de more fidem Prælati, quodque deinde in prima Signatura obtenta fuerit commissio, prout in proposito factum fuit. Ex illis enim constat de diligentia infra debitum terminum adhibita, & de impedimento, quæ excludunt desertionem,
C Lancell. d. cap. 12. in præfat. num. 66. & 70. C, & sufficit quælibet diligentia, Vestr. in prax. lib. 7. cap. vlt. num. 5. sicuti dicitur, sufficere solam itineris arreptionem pro commissione appellationis obtinenda, quando Curia est absens, Rot. decis. 13. & decis. 25. in princip. de appellat. in nou. Ægid. decis. 719. Crescent. decis. 8. n. 4 eodem tit.
7 & Vestr. vbi supra. Minus obstare visum fuit, quod clausulæ, Sinè præiudicio executionis literarum Apostolicarum arbitrio Rotæ, adiectæ in commissione appellationis non sit locus ad reuocandam executionem iam factam, vt fuit dictum in Aquilana beneficij 28. Maij 1599. coram bon. mem. Penia, & in alijs Gonzal. super reg. 8. glos. 9. in annotat. contr. nullit. num. 296. Quia id proce-
8 dit quando iudex ritè, & rectè processit, secus quando
D nulliter, D, vt hic, sicuti declarauit Rot. in Gerunden. beneficij 21. Iunij 1602. coram Reuerend. D. meo Decano, & in Tarraconen. parochialis 4. Februarij 1604. coram bon. mem. Litta.

Et ita decisum, &c.

EODEM.

Lucana Iurispatronatus.

Veneris 1. Iulij 1616.

SVMMARIVM.

1 *Sententia ob non interpositam appellationem transit in iudicatum.*

2 *Appellatio interponi debet coram Iudice à quo, & n. 5.*

3 *Appellatio interposita in absentia Iudicis non valet, nisi constet, illius præsentiam haberi non potuisse, de quo etiam debet protestari.*

4 *Appellari debet in scriptis à diffinitiua, quando non appellatur incontinenti, tunc enim fieri potest viua voce.*

DECISIO LXXXXIV.

1 SEntentia Rotalis declarans, quod Laurentius præsen-
tatus ad Ecclesiam, de qua agitur, tanquam de iure
patronatus laicorum sit instituendus: & condemnans in
fructibus, & expensis Felicem prouisum ab Ordinario,
transiuit in iudicatum ob non interpositam appellatio-
nem, l. hi qui ad ciuilia, vbi not omnes, C. de appellat.
Glos. in cap. in præsentia, in verbo standum, circa me-
dium, de renunc. Nec obstat repetitio facta pro parte Fe-
2 licis in termino citationis ad sententiam cedulæ appella-
tionis datæ Notario in termino alterius citationis ad
sententiam circumductæ. Quia non fuit facta coram
Iudice, prout requirebatur, l. omnem honorem, C. quan.
prouoc. non est necess. cap. vt debitus 59. de appell. & in-
distinctè tenendum esse dicit Gloss. in cap. appellatio 9.
A in verb. Iudici, & ibi Apostill. de appellat. in 6. A, & ap-
3 pellatio interposita in absentia Iudicis non valet, nisi
constet illius præsentiam haberi non potuisse, de quo de-
bet fieri protestatio, iuxta tex. in d. cap. vt debitus, & in
cap. fin. de appellat. Soccin. cons. 45. num 1. lib. 1. Vestr.
in praxi lib. 7. cap. 3. num. 27. & ibi Adden. ad eum, &
fuit in specie nostra decisum coram R. P. D. meo Duno-
zet. in Salernitana contributionis 12. Maij, & 14. No-
uembris 1614. ad quæ latè Gratian. discept. forens. cap.
4 10. lib. 1. & cap. 260. num. 27. & 28. lib. 2. Nec per repeti-
tionem cedulæ dicitur interposita appellatio in scriptis,
prout interponi debet à diffinitiua, quando non appel-
latur incontinenti viua voce, Ægid. decis. 121. quæ est ea-
dem cum decis. 30 de appellat. in antiq. & Vestr. vbi su-
pra. Neque dubitarunt DD. de validitate sententiæ, cum
sit lata per Iudicem specialiter delegatum, & fuerint le-
gitimatæ personæ hinc inde interuenientes; & seruati
termini substantiales, parte ad singulos actus, & præser-
tim ad sententiam legitimè citata. Minúsque de iustitia,
quæ DD. visa fuit notoria ex tribus decisionibus R. P. D.
mei Manzanedi tàm super dicto iurepatronatus, quam
super eo, quod Laurentius fuit à veris patronis, & intra
legitima tempora præsentatus Et propterea fuit conclu-
sum, constare de re iudicata, quæ venit exequenda, solo
Laurentio informante, Felice tamen prius pluries cita-
to, &c.

ANNOTATIO.

A Appellatio coram Iudice à quo interponi debet, & ideo
5 non dicitur legitimè appellatum per dimissionem cedu-
læ apud notarium, Rot. decis. 396. num. 3. & decis. 594. n.
2. par. 2. recent. Card. Caualer. decis. 495. num. 2. & fuit
dictum in Neapolitana separationis thori 5. Maij 1625.
coram R. P. D. meo Pirouano, latè Scacc. de appell. lib. 3.
cap. 2. quæst. 6 per tot. nisi Iudicis præsentia haberi non
possit, vt firmatur in decisione, & tradit Scacc. d. quæst. 6.
num. 18. vbi quod hoc casu appellari potest coram Iudi-
ce, ad quem, vel etiam coram honestis viris, & num. 8. &
seq. quod idem procedat, quando condemnatus habet
iustum, vel probabilem metum Iudicis à quo, & super
hoc videndus est etiam Gratian. hic citat. discept. 10.

Ioannes Franciscus Ferentillius.

EODEM.

Barchinonen. Parochialis.

Veneris 29. Nouembris 1613.

SVMMARIVM.

1 *Appellare licet à sententia Metropolitani super concursu ad Parochiales habito tàm quoad effectum deuolutiuum, quam suspensiuum, & n. 38.*

2 *Appellatio vt permissa dicatur, sufficit illam nō prohiberi.*

3 *Appellatione pendente nihil innouari potest.*

4 *Prohibitum non censetur id, quod non est expressum, quando facilè exprimi potuisset.*

5 *Constare de irrationabili iudicio dici non potest, nisi per rem iudicatam.*

6 *Constare dicitur de non iure agentis, & de dominio rei conuenti, ad excludendum solum, per sententiam in petitorio, dummodo sententia in iudicatum transierit, & n. 40.*

7 *Facultas ex constitutione Pij V. Metropolitano concessa conferendi, vel remittendi pro institutione post rem iudicatam, quomodo intelligenda sit.*

8 *Sententiarum executio spectat ad iudicem, qui vltimam tulit.*

9 *Statutum, sufficit, quòd aliquid operetur contra ius commune, licèt posset etiam aliud operari.*

10 *Intellectus, ex quo resultat absurdum, semper vitandus est.*

11 *Appellatio suspensiua non datur ab electione Ordinarij, quia celeritatem desiderat, & n. 15. vbi quod prouisus ab eadem Ecclesia, appellatione pendente, amouendus non est, & n. 39.*

12 *Appellatio suspensiua non datur ab immissione hæredis scripti ratione celeritatis.*

13 *Appellatio ad effectum suspensiuum datur à sententia iudicis, in qua denegat immissionem hæredi scripto.*

14 *Appellatio ad effectum suspensiuum quando detur à sententia super alimentis.*

16 *Statuti determinatione extante, non est vlteriùs quærendum.*

17 *Appellatione recepta tandiù nihil innouandum, quamdiu causa finita non fuerit.*

18 *Casus omissus relinquitur dispositioni iuris communis.*

19 *Mens constitutionis attendenda magis, quam verba.*

20 *Mens verbis præferenda est, etiam vbi illis aduersaretur.*

21 *Appellatio suspensiua quare non detur ab electione Ordinarij.*

22 *Ratio generalis reddit totam legem generalem, & in quacunque parte sit, regulat totam dispositionem.*

23 *Vacatio Ecclesiarum damnosa est.*

24 *Constitutio Pij V. disponens, non retardari electionem per appellationem, habet locum nedum in prima, sed in qualibet alia appellatione.*

25 *Extensio datur ex identitate rationis scriptæ in constitutione.*

26 *Ratio habetur pro expressa, vbi vnica tantum assignari potest.*

27 *Extensio admittitur etiam in correctorijs, quando ratio habetur pro expressa.*

28 *Beneficij concursus quando fit, vltra doctrinam, considerandi sunt mores, prudentia, & alia.*

29 *Dignior ad beneficia curata quis dicatur.*

30 *Ordinarius præsumitur instructus de vita, & moribus concurrentium ad beneficia, & de alijs vltra doctrinam requisitis, & n. 41.*

31 *Electus ad beneficium ab Ordinario in concursu habet præsumptionem pro se, adeò vt debeat clarè doceri de dolo, & irrationabilitate ipsius Ordinarij.*

32 *Vin-*

32 *Vincula duo magis stringunt.*
33 *Sententia per appellationem, inspecto praesenti statu, habetur pro extincta.*
34 *Extensio de casu expresso ad casum similem non expressum licita est in statutis, praesertim in materia fauorabili.*
35 *Praesumptio oriens ex sententia iudicis an censeatur sublata per contrariam sententiam.*
36 *Sententia prima est, quae parit sequestrum.*
37 *Sententia lata in Curia pro actore, operatur effectum appositionis sequestri, quamuis adsint contraria in partibus pro possessore.*

DECISIO LXXXXV.

PRaeuio concursu ad parochialem S. Stephani Granullorum Barchinonen. Diœc. de mense Augusti anni praeteriti vacantem, electus fuit ab Ordinario Balthassar Mir, & ad Sanctissimum D.N. pro collatione obtinenda remissus. Cum verò Franciscus Domenech à dicta electione ad Metropolitanum Tarraconensem prouocasset, praeuio nouo examine fuit electio primi Iudicis reuocata, & ipse habilis declaratus, Mir verò inhabilis; à qua pronuncia Mir appellauit, & cum instaret, eius supplicationem, licèt post Metropolitani sententiam signatam expediri, Domenech verò, aliam per eum porrectam ad sui fauorem signari vigore literarum Metropolitani; Reuerendiss. D. Datarius transmisit ad me dubium in Rota proponendum, An esset relaxanda supplicatio signata ad fauorem Balthassaris, vel potiùs signanda porrecta per Franciscum; quod resolutum fuit pro Balthassare.

Nam supplicationem Francisci non esse signandam
1 DD. dixerunt; quia cum a sententia Metropolitani Tarraconen. sit expresè concessa appellatio ex constitutione fel. record. Pij V. super collatione Parochialium edita in vers. & si quis à sententia, quae intelligitur tam quoad
A effectum deuolutiuum, quam suspensiuum A, Grat. cons. vlt. num. 16. & 17. lib. 2. Paris. cons. 28. num. 22. & seq. lib. 4. Rota decis. 330. num. 4. par. 2. in nouiss. cum tamen suf-
2 ficeret, illam non prohiberi ad hoc, vt diceretur permissa, can. omnis, can. ad Romanam 2. quaest. 6. l. & in maioribus, & ibi glos. C. de appell. glos. vulg. in l. qui restituere, ff. de rei vendicat. sequitur, ea pendente nihil innouari posse, cap. venientes 19. de iure iur. cap. pastoralis 28. §. praeterea, vers. non autem de offic. deleg. tot. tit. ff. nil. nou. appell. interp. Et si Bulla voluisset tollere appellationem
3 suspensiuam à sententia Metropolitani, id expressisset, prout fecit in appellatione ab electione Ordinarij, in
4 vers. haec tamen appellatio, ad tex. in l. vnic. §. fin autem ad deficientes, C. de caduc. toll. Nec sufficiunt illa verba, constito de prioris eligentis irrationabili iudicio, eoque reuocato, Parochialis per eundem Iudicem appellationis conferatur, seu conferenda remittatur, de quibus in vers. vt autem, Quia clausula, Constito, non refertur ad cognitionem, & reuocationem faciendam à Metropolitano, neque illi dirigitur: vnde intrat conclusio, non posse
5 dici constare de irrationabili iudicio, nisi per rem iudicatam, Ægid. decis. 103. Rota decis. 79. num. 6. & 7. par. 2. diuers. facit tex. in l. furti, vbi glos. vers. inter famosos, &
6 Doct. ff. de his, qui not. infam. Sicuti licet dicatur constare de non iure agentis, & de dominio rei conuenti ad excludendum spolium per sententiam in petitorio, vt post Angel. Imol. Alexand. Soccin. Ias. & Rip. in l. naturaliter, §. nihil commune, num. 35. & 39. ff. de acquir. possess. qui de communi Afflict. decis. 303. num. 1. Caes. de Graff. decis. 141. alias 1. num. 7. de locat. Tamen hoc non pro-
B cedit, nisi vbi illa transiuit in iudicatum B, quia tunc solùm dicitur constare de non iure actoris, & de iure rei conuenti, Bero in cap. literis, num. 3. vers. secundò quia de restit. spol. Imol. in l. 1. num. 8. ff. de non. oper. nunc. Ias. cons. 9. num. 1. vers. item cum lib. 3. Rota coram Ro-
7 busterio in Caesaraugustam Parochialis 16. Ianuarij 1589. Vnde facultas Metropolitano concessa conferendi, vel remittendi pro institutione, post rem iudicatam est intelligenda, ne tollatur appellatio permissa ex eadem constitutione, iuxta not. per Cyn. Angel. & Salycet. in l. ita nobis, C. ad l. Iuliam de adult. & ne contrarietas in eadem Constitutione inducatur Abb. in cap. gratum, num. 2. & in cap. super quaestionum in 3. not. de offic. delegat. itaut operetur, Metropolitanum vti Sedis Apostolicae delegatum exequi posse suam sententiam reuocatoriam ele-
8 ctionis Ordinarij in iudicatum transactam, cum alias executio spectaret ad Iudicem, qui vltimam sententiam ferret, Bart. in l. à Diuo Pio num. 15. vers. quaero, & reuoco, ff. de re iudic. in l. praecipimus, §. officijs num. 1. in 2. notab. & n. 2. C. de appellat. quem omnes sequuntur Franch. in c. Romana, §. fin. num. 31. vers. aliquando sententia diffinitiua de appellat. & sufficere debet, constitutionem hoc operari contra ius commune, licet posset etiam
9 aliud Grat. cons. 13. num. 43. Gozad. cons. 19. num. 5. Eo magis, quia si aliter intelligeretur, resultaret hoc absurdum, executiones, & immissiones iuxta varietatem sententiarum variari debere modo pro electo ab Ordinario, modo pro electo à Metropolitano, seu Iudice appellationis, & ideo intellectus iste vitandus est, l. Saluius Aristo, ff. de leg. praest. Rot. decis. 170. num. 3. par. 2. diuers.
10
11 Neque inconuenit, appellationem suspensiuam esse denegatam ab electione Ordinarij, & tamen concessam à sententia Metropolitani, seu Iudicis appellationis reuocatoria, cum electio Ordinarij celeritatem desideret, & sic vigeat ratio tollendae appellationis suspensiuae, l. final. ff. de appell. recip. l. quisquis, C. quorum appell. non recip. cap. fin. 2. quaest. 6. quod non est in sententia reuocatoria Metropolitani; sicuti ratione celeritatis non datur ap-
12 pellatio ab immissione haeredis scripti d. l. fin. ff. de appellat. recip. d. l. quisquis, vbi Bart. Bald. Salycet. & Castr. C. quor. appell. glos. in l. fin. in ver. missus, & ibi Bart. num. 21. C. de edict. Diu. Adr. tollen. & tamen datur, quando
13 Iudex pronunciat denegando immissionem, iuxta opinionem Angel. d. l. quisquis, num. 3. quam se in sacris audientijs practicasse testatur Iacob. de S. Georg. d. l. fin. n. 56. C. de edict. Diu. Adr. tollen. vbi Zuccard. n. 433. cum alijs per Menoch. remed. 4. adipisc. possess. quaest. 100. n. 876. Lancell. de attent. p. 3. cap. 28. n. 89. Surd. de aliment. tit. 8. priuil. 60. num. 26. in fin. & 27. Quia scilicet cessat ratio celeritatis, Menoch. vbi supra, vers. ea est ratio, &
14 eadem ratione fit eadem distinctio in sententia super alimentis ad trad. per Surd. d. priuil. 60. n. 10. 25. & 33. vers. ideo non est curandum. Supplicationem Balthassaris re-
15 laxandam dixerunt, moti ex d. Constitutione, vers. haec tamen appellatio, cuius verba clarissima & praecisa sunt, quod appellatio interposita ab electione Ordinarij interim non impediat, aut suspendat, quo minus electio per illum facta debitae demandetur executioni: & vlterius quod prouisus ab eadem Ecclesia, causa huiusmodi appellationis pendente, non amoueatur; non est itaque vl-
16 terius quaerendum, l. Gallus, §. si eius, vbi not. Bald. in 2. not. ff. de liber. & posthum.

Non obstat, quod constitutio loquatur pendente causa appellationis ab electione Ordinarij, ibi, haec tamen appellatio, & ibi, causa huiusmodi appellationis penden-
17 te. Ideoq; secus dicendum videatur, ea finita, prout est per sententiam, l. 1. vers. recepta autem appellatio, ff. nil
18 nou. appell. interp. vel casus iste dicatur omissus, & sic in iuris communis dispositione relictus ad vulgat. l. commodissimè, vbi Bar. ff. de liber. & posthum. prout ita constitutionem intellexisse videtur Rota in causa Dertusen. Parochialis coram bon. mem. Gipsio 30. Martij 1584. Nam

19 Domini respiciendam esse magis dixerunt mentem constitutionis, quam verba, cum ex lege veniat, quod sumitur ex mente, l. nominis, & rei, §. verbum, & ibi Alciat, ff. de verb. signific. l. cum mulier la prima, ff. solut. matrim. Bart. in d. l. contra, num. 1. etiam vbi est illis contraria, Dyn. in
20 cap. fin. de regul. iur. in 6. Oldrad. cons. 103. num. 5. Ratio autem, ob quam Summus Pontifex sustulit suspensio-
21 nem executionis electionis Ordinarij, duplex reddi potest. Vna secundum informantes pro Balthassare, ne Parochiales diu in suspenso maneant in maximũ animarum periculum, de qua in vers. insuper; quæ licèt videatur apposita in capite distincto, negari tamen non potest, huic
22 etiam conuenire: ratio enim generalis reddit totam legem generalem, l. regulas, §. cum quis, vbi Bart. in 3. notab. ff. de iur. & fact. ignorant. & in quacunque parte sit, regulat totam dispositionem, Io. de Anan. cons. 4. num. 2. Quæ ratio diutinæ vacationis tollendæ fuit maximè præ oculis habita, dum voluit Summus Pontifex concursum, & alia iuxta formam præscriptam ab Ordinario infra sex menses expediri, aliàs collationes ad ipsum deuolui. Vndè non mirum, si ab electione tanquam celeritatem requirente non detur appellatio suspensiua, ex prællegatis. Et hæc ratio celeris collationis Parochialium con-
23 sideratur etiam per canones, vt in cap. si Apostolica 32. de præben. damnosa est enim Ecclesiarum vacatio cap. quam sit de elect. in 6. Rebuff. in Concord. rubr. de collatione, § si quis verò, verb. ad alium Superiorem vers. nec refragatur. Et militat etiam lata reuocatoria, ideo con-
24 stitutio disponens, non retardari electionem per appellationem, habet locum nedum in prima, sed in qualibet alia appellatione ob hanc rationis identitatem ne vacatio protelétur Compost. in c. 1. col. 2. vers. vnde etiã dicimus, de elect. in 6. dicens ita seruasse Innoc. & ibi Archid. col. 3. in fin. vers. propter hoc, Io. And. col. 1. num. 4. post med. vers. immo plus, Ancharan. vers. & sic exponas, Franch. sub num. 5. vers. ad hoc dicens, quod Doct. sequuntur glos. in Clem. 3. in ver. occasione eod. tit. vbi Card. sub n. 5. vers. quinto quæro, Ancharan. sub num. 4. Imol. num. 40. vers. quinimo plus dicit, Vital. & Barbat. num. 32. & in hac Bulla Modern. super reg. 8. glos. 6. num. 216. & seq. cumque hæc ratio scripta sit in constitutione, casus dici-
25 tur comprehensus per illius identitatem absque alia extensione, glos. in cap. 1. de tempor. ordinan. in 6. Oldrad. cons. 185. in fin. Cald. cons. 1. vt lit. pend. Bald. in l. illud, post n. 6. C. de sacrosanct. Eccles. Vel, si secundùm informantes pro Francisco, negetur, rationem esse prædictam, quæ expressa legitur, sed dicatur esse præsumptionem
26 pro electione Ordinarij, cùm ista tantùm reddi posset, habetur pro expressa iuxta glos. in l. quamuis, vbi Bald. in princ. vers. & cum vna sola, C. de fideicomm. & ibi adden. Castr. n. 4. Ias. num. 6. adeò vt ab ea tanquam vnica licita sit extensio etiam in correctorijs, Castr. in l. si vero, §. de
27 viro num. 1 vers. idem si ratio, ff. solut. matrim. Adden. ad Bald. in auth. quas actiones, litera E, & ibi Ias. num. 22. C. de sacros. Eccles. idem Ias. in d. l. quamuis num. 7. vers. 2. C. de fideicomm. cum concord. per Surd. decis. 174. num. 12. & 13. & decis. 192. num. 15. & 16. Et hæc præsumptio est adeò vehemens, vt non tollatur ex sententia reuocatoria Metropolitani, quia cum in electione ad Parochiales ex
28 dispositione Sacri Concilij Trid. sess. 24. de reform. cap. 18. vers. peracto, vltra doctrinam, sint etiam considerandi mores, prudentia, & alia ad Ecclesiam gubernandam
C opportuna C, qua ratione dignior non simpliciter dici-
29 tur ille, qui doctior sit, vel sanctior, sed is, qui iuxta munus cui præficiendus est, aptior eius ministerio apparet, & hic est præferendus, vt ex sententia Diui Thomæ tradit Couar. in reg. peccatum 2 par. §. 7. sub num. 4. vers. dignior verò, & dixit Rota in Beneuentana parochialis 13. Iunij 1590. coram bon. mem. Orano, & in Rauennaten. parochialis 2. Decembris 1594. coram Illustrissimo Arigonio, in Nullius Parochialis, seu concursus 4. Decembris 1610. coram Reuerendiss. D. Bononien. Ex quo censuit Sacra Congreg. Illustrissimorum Cardinalium Concilij interpretum præferendum eum, cuius mores noti,
30 probatique sunt ei, cuius vita ignoratur, licèt doctiori. Ordinarius præsumitur instructus de vita & moribus cõcurrentium, & alijs vltra doctrinam requisitis tanquam
D eius diœcesanorum D. Card. in clemen. 1. num. 20. vers. sic autem, vbi Anch. num. 7. vers. & hoc ideo, de sequestr. poss. & fruct. Verall. decis. 406. par. 2. Put. decis. 395. n. 3. lib. 3. & consideratum fuit in terminis huius Bullæ in dictis Rauennaten. coram Illustrissimo Arigonio, & nullius coram Reuerendiss. Bononien. Metropolitanus verò per nouum concursum non potest certior fieri, nisi de doctrina, & sic cessat in eo præsumptio, vel saltem non æquè viget. Et adeo præsumitur pro iudicio Ordinarij, vt de-
31 beat clarè doceri de dolo, & irrationabilitate illius, vt tenuit Rota in Camerinen. concursus 19. Decembris 1605. coram Reuerend. Attrebaten. & in Sabinen. concursus 6 Aprilis 1609. coram Reuerendiss. D. meo Damasceno. Et si quælibet ex prædictis rationibus de per se sufficit, tanto magis simul iunctæ, exemplo duorum vin-
32 culorum, quæ magis stringunt, cap. 1. de treg. & pac. cum simil. Præterea etiam si constitutio esset restricta ad primam appellationem, tamen cum à reuocatoria sententia detur appellatio, quoad vtrumque effectum, vt firmatum fuit, perinde est illa interposita, ac si essemus in casu verbis expresso, ante scilicet latam reuocatoriam
33 quæ habetur pro extincta inspecto præsenti statu, iuxta text. in l. 1. in fin. & ibi glos. ff. ad Turpill. l. 2. vers. ceterum, ff. de pen. Bald. in rubr. C. de appell. n. 2. & in l. ita demum n. 2. C. de procur. Rom. post Imol. in l. 1. n. 30. vers. quo ad secundum, vbi Alex. n. 2. Ias. n. 9. Rip. num. 10. ff. de re iud. de communi Felyn. in rubr. de appellat. sub num. 1. col. 4. vers. & adde, & in cap. pastoralis 18. n. 14. vers. conclusio sit, de offic. deleg. vbi Adden. de communi dicit veram Alexan. cons. 36. num. 6. lib. 4. & communem cons. 188. n. 10. lib. 2.

34 Et ideò licet verba constitutionis videantur restricta ad appellationem ab electione Ordinarij, tamen non excluderentur casus similes, glos. in l. ob æs, in ver. alienum in princ. & ibi Salyc. C. de præd. minor. & in l. serui nomine, vbi Bart. num. 3. ff. de vsucap. glos. vulg. in l. illud, in verb. alia causa, & ibi Bart. in princ. C. de sacrosan. Eccles. præsertim in hac materia fauorabili diutinæ vacationis tollend. Bart. in d. l. illud, num. 3. Bald. num. 6. in fin. Castr. num. 4. vers. hic est vna, Bart. in d. l. serui nomine num. 3. vel qui veniunt in necessariam expressorum consequentiam, ex quibus cessant dicta de casu omisso. Neq; etiam
35 potest dici sublata, vel elisa præsumptio electionis Ordinarij, per contrariam sententiam iuxta doctr. Card. in clem. 1. quæst. 4. num. 13. de sequestrat. poss. & fruct. Nam in quęstione ibi posita per Cardinalem non minùs militabat pręsumptio pro secunda sententia, quàm pro prima, pro possessione lata, sed eadem cum vtraque esset la-
36 ta in Curia, vt ipse inquit, imò in terminus d. clem. ipsa prima sententia est, quę parit sequestrum, Cassad. decis. 1. eodem tit. Sed in casu nostro negari non potest, quin maior sit pręsumptio pro electione Ordinarij, à qua non datur appellatio suspensiua, quam pro sententia Metropolitani, à qua datur quo ad vtrumque effectum: Et ideò sententia, quę habet maiorem pręsumptionem habet aliquem eff. ctum executiuum, non obstante alia contraria, prout in terminis eiusdem clem. primę sententia lata in Curia pro actore operatur effectum appositionis sequestri, quamuis adsint contrarię in partibus, & hoc ratione maioris pręsumptionis pro ea, vt ibi explicant Doctores.

Præ-

Prædictis ergo non obstat allegata decis. Dertusen. coram bo.mem. Gipsio, vti simpliciter fundata in verbis restrictiuis, non considerata constitutionis ratione, & in qua Domini prius sustulerunt præsumptionem pro electione Ordinarij, quam resoluerunt fuisse gratificatoriã, & iudicium Ordinarij fuisse suspectũ, vt in decisione præcedenti de mense Decembris 1581. & per sententiam reuocarunt. Vndè considerarunt, quod nisi apponeretur sequestrum, facilè aperiretur via fraudibus contra mentem, & verba dictæ constitutionis, in vers. nos, ad quorum ibi, personis minùs dignis, &c. Neque colligitur, fuisse appellatum à secunda sententia lata in Curia; quæ omnia cessant in casu nostro, in quo præsumptio viget manifestè pro electione Ordinarij, adest eadem ratio exequẽdi, & sententia reuocatoria non potest haberi in aliqua consideratione tanquam extincta præsentaneo statu considerato per appellationem.

Et ita conclusum vtraque parte informante.

ANNOTATIO.

A Quod à sententia Metropolitani, seu alterius Iudicis appellationis reuocatoria electionis prius factæ ab Ordinario in concursu ad Parochiales detur appellatio ad effectum deuolutiuum, & suspensiuum, notant etiam Guttier, canonicar.q.lib.2.c.11.num.25.& practic.q.lib.1.q.146. Garc.de benef.par.9.c.2.n.247. Beltramin. ad decis.538. Greg.XV.num.8. Gonzal.late ad reg.8. Cancell.gloss.6.à num.163. vsque ad num.222.

Licet non detur appellatio ab huiusmodi electione per
39 Ordinarium, nisi vbi constaret de doloso, & irrationabili eius iudicio, vt firmatum etiam fuit infra in Hieracen. iurispatronatus 20. Maij 1622. nu.4.& 5.& in Pampilonen. Parochialis de Leya 30. Ianuarij 1626. nu.2. adde Rotam decis.40. sub nu.1. par.1. recent. Marescot. variar. resolut. lib.1. cap.52. n.23.& 24. Gonzal. ad reg.8. in annot. ad gl. 9. num.209 Greg.XV. d.decis.538. ad fin vbi Adden. n.6. Quæ appellatio à mala Ordinarij electione admittitur solum ad effectum deuolutiuum, non autem suspensiuum; quia interim prouisus appellatione pendẽte à Parochiali amoueri non debet, vt ex d.constitutione Pij V. vers. hoc tamen, notant Garc. alijs adductis d.c.2. nu.236.& 246.&
B Beltram. loc.cit. num.8. Adde Seraph. decis.75. num.1. & decis.973. n.7.& fuit etiam dictum infra in Virdunen. Ab-
40 batiæ 22. Iunij 1615. n.11.& in Romana spolij domus de Ximenes 4 Maij 1620. coram Illustriss. Cardinali Caualerio, in qua hæc decisio, & dicta Virdun. canonizantur. Idẽ
C firmauit Rota in Fauentina parochialis 28. Iunij 1613.& 13. Ianuar. 1614. coram R.P.D. meo Pirouano, Beltra. in addit. ad dec.11. Greg.XV. sub lit. D. Adde Gonzalez su-
D per reg.8. Cancell. gl.4. n.117.125.& 132. Put. decis.331.
41 n.3. lib.1. in correct. Beltram. vbi proximè sub lit. B. Rota in d.Fauentina parochialis 28. Iunij 1613. coram R.P.D. meo Pirouano, & coram eodem in Amerina iurispatronatus 17. Nouemb. 1614. in qua hæc decisio allegatur, & infra in d.Regien. concursus 10. Iunij 1622. num.8.

Ioannes Franciscus Ferentillius.

EODEM.

Caietana beneficiorum.

Veneris 9. Februarij 1618.

SVMMARIVM.

1 *Possessio ad effectum manutentionis probatur ex confessione partis petentis immissionem, & amotionẽ aduersarii.*
2 *Possessio capta infra decendium ad appellandum, est attentata, ac nullius momenti, & ea non obstante, datur priori possessori manutentio.*
3 *Sententia continens priuationem dicitur continere mixturam, & est appellabilis.*
4 *Attentata, appellatione deserta, reuocantur per viam nullitatis.*
5 *Excommunicationis exceptio impedit manutentionem.*
6 *Fides adminiculata probat.*
7 *Irregularitas non priuat ipso iure, sed requiritur sententia declaratoria.*
8 *Irregularis antequam priuetur per sententiam facit fructus suos.*
9 *Possessio alterius non suffragatur non habenti causam ab eo.*
10 *Immissionem petens fatetur, se non possidere, & quando procedat.*

DECISIO XCVI.

INtroducta causa appellationis die 6. Februarij, anni præteriti interpositæ ab Angelo à sententia 30. Ianuarij per Vicarium Caietanum contra eum lata super priuatione beneficiorum, de quibus agitur, & illius collatione facta Ioanni Dominico in vim literarum suæ impetrationis certo modo, dubitaui, an dicto Angelo danda esset manutentio, & Domini affirmatiuè responderunt. Constare namque clarissimè visum fuit de eius possessione tempore motæ litis, nedum ex implicita confessione Ioannis Dominici, qui egit contra ipsum, petendo eum bene-
1 ficijs priuari, & realiter amoueri cum amotio supponat existẽtiam ad tex. in cap. ad dissoluen. de despons. impub.
A Et quod ex petita cõtra aliquem immissione A, & amotione resultet confessio possessionis eiusdem, fuit dictum in Rauennaten. Magazeni 17. Decembris 1604. coram Illustrissimo Cardinali Ludouisio, & in Roman. domorum de Roncionibus 4. Martij 1616. coram me. Sed ex acceptata collatione Vicarij, in qua Angelus asseritur vltimus, & immediatus beneficiorum possessor. Quæ adminiculantur ex alijs deductis per informantes. Non obstat possessio capta per Io. Dominicum vigore sententię, & collationis Ordinarij, quia tanquam infra decendium
2 ad appellandum fuit nulla, attentata, & nullius momenti, c.non solum, de appell. in 6. cum vulg. Et ea non obstante datur priori possessori manutentio, vt fuit sæpissimè decisum, & præsertim in Mediolanen. beneficij 10. Martij 1614. coram R.P.D. meo Andrea, in Virdunen. Vicariæ 1. Iulij 1616.& in Boianen. beneficii 6. Iunij 1614. coram me. Nec est dubium, quin sententia Vicarii esset appellabilis; tum quia ex forma literarum apparet mixtus exe-
3 quutor, tùm quia continet priuationem, & sic mixturam. Nec facit prætensa desertio appellationis; quia, vltra quod constat de diligentijs vltra mensem, non impedit reuocationem attentatorum via nullitatis, Cæs. de Grass. decis.2. de appellat. Et in specie quòd detur priori posses-
4 sori manutentio, fuit decisum in d.Boianen. beneficii 6. Iunij 1614.& 4. Decembr. 1615. coram me, & in aliis. Exce-
5 ptio excommunicationis Angeli promulgata per A.C. ob non solutionem pensionis debitæ cuidam Vrsolino, quæ impedit manutentionem, vt in Valentin. pensionis 31. Februarij 1600. coram Litta, & in alijs, cessabat ex facto, quia docebatur de absolutione concessa à Priore Annunciatæ Traiecti vigore specialis facultatis A.C expeditæ sub ea die, quæ in absolutione enunciatur. Et licèt de
6 absolutione constet ex fide prædicti Prioris, tamen ea fidem facit, tãquam adminiculis suffulta, Verall. decis.234. par.1. Rot. decis. vlt. par.1. diuers. vt in Mediolanen. decimarum 24. Maij præteriti coram R.P.D. meo Andrea. Nam vltra quod est sigillo Prioris, rogitu Notarij, testiũque subscriptione munita, & recognita; adminiculatur

ex dicta facultate absoluendi in dicta fide enunciata. Exceptio irregularitatis deducta ex quadam sententia de partibus, ab Angelo (vt supponitur) acceptata, nec etiam videbatur obstare, cum in sententia non priuetur beneficijs, & tamẽ irregularitas non priuet ipso iure, sed requi-
7 ratur sententia declaratoria, Nauar.conf.13.n.2.& conf. 41.n.4.de homicid.conf.69.& 91.nu.2.& 97.nu.14.de simon.cum alijs per Parif.de resignat.lib.5.qu.4.nu.182.& cum pluribus per Modern.de benef.par.11.c.10.n.47. Et
8 proinde ante priuationem possidet, & facit fructus suos, Felyn.in c.de quarta, n.33.extr. de præscript. cum relatis per Gonzal.super reg.8.glos.15.n.150.& latè Modern.de benefic.d.c.10.n.47. Nec denique obstare visa fuit possessio capta per quendam Commissarium: quia fuit merè instrumentalis non citato Angelo, nec habuit effectum, vt constat ex confessionibus Ioannis Dominici, qui petijt illum priuari, & amoueri, & se immitti ipso citato, & acceptauit collationem per priuationẽ Angeli vltimi possessoris, & eius vigore possessionem cepit. Ex quo etiam constat, Io.Dominicum tanquam non habentem causam
9 à d.Commissario dare non posse de illius possessione, Soccin.conf.59.sub n.11.vers.3.libr.4. Crauett.conf.258. sub num.12.vers.ex quibus.

Et ita decisum fuit vtraque parte informante, &c.

ANNOTATIO.

A Quod immissionem petens, fateatur se non possidere, &
10 ideo amittat vtramque possessionem naturalem, scilicet, & ciuilem dixi supra ad dec.160.sub lit.A, & semper quãdo quis simpliciter petit immitti, fatetur se non possidere, vnde amittit possessionem, si quam habet, quia licet etiam possidens intentare possit interdictum adipiscendæ, ad confirmationem suæ possessionis, vel adeptionem naturalis, dum habet ciuilem, & ideò hoc casu ex petitione immissionis resultare dici non possit ammissio prioris possessionis: tamen hoc procedit, quando expresse petitur confirmatio, vel immissio in naturalem, secus verò vbi petita est immissio simpliciter, tunc enim sequitur, quòd petens vult acquirere, & sic animo constituat se non possidere, & consequenter amittat possessionem, ita declarat Rota apud Cardin. Mantic, decis.20.num.5. & in Romana de Cincijs 1.Iulij 1624. coram R.P.D.Pirouano.

Io.Franciscus Ferentillius.

EODEM.

Pistorien. Beneficij.

Lunæ 16. Nouembris 1615.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata, pendente appellatione à pronuncia super competentia, est attentata.*
2 *Appellatio datur à pronuncia super competentia, siue expresse fiat, siue tacitè procedendo ad vlteriora, nu.3. limita, vt num.13.*
4 *Iudex, vbi opponitur de incompetentia, procedendo ad vlteriora censetur pronunciasse se competentem.*
5 *Citatio eius, qui commissionem obtinuit, sufficit ad inhibendum etiam ad effectum attentatorum.*
6 *Procurator præsumitur dominium suum in partibus intra tempus competens certiorasse.*
7 *Ignorantia supina nihil prodest.*
8 *Transportatio iurium necessaria est in causa appellationis.*
9 *Productio iurium facta, sine partis citatione, non sufficit ad probationem, & num.14. limita, vt num.15.*
10 *Productio iurium verbalis non sufficit ad probationem.*
11 *Productio iurium generalis non sufficit ad probationem.*
12 *Sententia lata infra breuem terminum est nulla. Limita, vt num.16.*
17 *Sententia quando dicatur infra breuem terminum lata, Iudicis arbitrio remittitur.*

DECISIO LXXXXVII.

Sententia Iudicis de partibus dicta fuit per Dominos attentata, & nulla, & ideo reuocanda. Attentata, quia cum pro parte Gabrielis fuissent oppositæ contra commissionem Apostolicam exceptiones subreptionis, obreptionis, & incompetentiæ, ac repetitæ in termino citationis pro assignatione termini, petita pro parte Rodulphi, iuxta formam Constitutionum Synodalium; & illis non obstantibus Iudex ad vlteriora processerit, assignando terminum, & committendo citationem ad sententiam; & ab hoc processu ad vlteriora, & sic à pronũcia super competentiam fuerit pro parte Gabrielis, mediante speciali procuratore appellatum, & de nullitate dictũ, cum expressione causarum, & à non delatione dictæ appellationis rursus appellatum toties quoties, &c. sequitur sententiam diffinitiuam exinde dicta appellatione pen-
1 dente fuisse attentatam, iuxta titulum ff.& Cod.nil innouat. appellat.pend & vulg cap.non solùm, de appellat.in
2 6. A pronuncia enim super competentia datur appellatio, Gloss.fin.in fin.vers.item quid si iudex, in auth.habita C.ne fil.pro patre, & ibi Cyn.numer.53. Bart.numer.8. Bald.num.70. subdens, dictam Glossam ab omnibus communiter approbari, & Angel.num.14. Idem Cyn.in l.2. num.12 & ibi Bart.in prima lect.num.10. & in repet. numer.14.ff.si quis ius vocat.non ierit, & latè idem Bart.in l.2.num.13.ff.de appell.recipien.& Bald. in l.2.numer.13. C.de Episcop.audiend. cum pluribus per Becc. consil.31.
A num.2.& seqq.& Rolan.conf.33.per totum, volum.4. A,
3 siuè expresse fiat, siuè tacitè procedendo ad vlteriora, Ruin.conf.117. num.18. vbi de communi lib.5. quem sequitur Becc.dict.consil.31.in fin. Præsertim quando opponitur de incompetentia, quia Iudex procedendo ad
4 vlteriora censetur pronunciasse se competentem, Franc. in c.si duobus, num.30. vers.ex quibus, de appellat. Dec. consil.107.in princ.vers.non obstat, quod Iudices, Gabr. lib.2.tit.de except.conclus.1.num.2.ampliat.1.& num.6. & de communi testatur Scacc.de appellat. libr.3.capit.2. quæst 17.limitat.6.memb.7.num.51. & 60.fol.mihi 580. Tantò magis, quia fuerat etiam proposita recusatio Iudicis vti suspecti, & repetita in termino citationis ad sententiam, licet sine expressione causæ, & iuramento, & allegata auocatione causæ facta per Signaturã 4.Iulij 1613. mediante commissione pro Gabriele porrecta, in qua idem index fuit allegatus suspectus tanquam familiaris Rodulphi: quamuis de illa tunc doctum non fuerit, prout doceri non potuit, quia commissio adhuc expedita esse non poterat. In Vrbe autem citata fuit pro Signatura pars Rodulphi, seu ille, qui obtinuerat primam commis-sionem, quod sufficit iuxta reformationem Sanctissimi in
5 titulo de Signatura Gratiæ & Iustitiæ, in princ.etiam ad effectum attentatorum. Lancell.de attentat.lit. pendent. par.2.cap.4.in præfat.numer.80.& fuit dictum in Lucana parochialis 4.Iulii 1601.coram bon.mem. Cardin. Pamphilio. Præsertim, quia stante (iuxta loci distantiam) competenti temporis interuallo, quo Rodulphus poterat certiorari, prout apparet, certioratum fuisse procuratorem Gabrielis, ex quo, (vt dictum est) allegauit coram Iudice de partibus diem præcisum auocationis, præsumi-
6 tur, dictam citationem ad illius notitiam peruenisse, iuxta consil.Roman.481.num. septimo, sæpius à Rota seruatum, vt in decis.396.num.3.part.1. & melius decis.131. num.

B num.7.part.2.diuerſ.& in dicta Lucana parochialis B, & tandem apparet, ipſum ſi non ſpreta Signatura, ſaltem non habita illi debita reuerentia, nimis properè feſtinaſſe pro ſententiæ prolatione; & ex prædictis prætenſa il-
7 lius ignorantia videtur ſupina, quæ nihil prodeſt ad text. in l.ſupina, & in l.regul.§.ſed facti ignorantia, ff.de iur.& fact.ignor.

Nullitas verò eſt euidens. Primò, ex defectu tranſpor-
8 tationis actorum, quæ eſt neceſſaria iuxta diſpoſitionem Sacri Concil.Trident.ſeſſ.24.capit.20.§.præterea, & fuit ſæpius reſolutum. Nec eſt attendenda productio facta 11.Iulij 1614.quia non ſolum (vt ex actis probatur) eſt
9 ſine partis citatione, Bartol.in l.Iudices, in quarto not.C. de fid inſtrum. Caſtrenſ.conſ.382.col.2. verſ.nec obſtat,
C quod Lazarus, lib.2.Cardin.Seraph.deciſ.697. num.8.C.
10 ſed etiam fuit verbalis, vt ex eius lectura, Roman. conſil. 156.num.3.verſ.clarum eſt enim. Et nimis generalis vi-
11 delicet, omnia, & ſingula acta, &c.Papien.in form.productionis inſtrumentorum in gloſs.& primò quidem, pag.mihi 85.Aufrer.ad Capell.Tholoſ.quæſt.199. verſic. ſecus ſi produceretur, Afin.in praxi iudic.§.22.capit.6. num.1.& 6. Secundò, quia dicta ſententia fuit lata poſt dictam prætenſam iurium productionem die 16.eiuſdem
12 menſis Iulii, & ſic infra breuiſſimum terminum quinque
D dierum D, ad text.in l.ſi finita, §.non autem ſtatim, ff. de damn.infect.l.2.& l.3.C.de ſentent.ex pericul.recitan, Bartol.in l.prolatam, num.10.Cod. de ſentent.& interlocut.&c.Put.deciſ.334.lib.primo, in nouiſs. cum aliis latè per Gabr.de ſenten.concluſ.6.numer.quinto, verſic.& hinc eſt. Tanto magis, quia eſt reuocatoria trium conformium, & Signatura commiſerat cauſam cum clauſula, parito iudicato; & ideò indigebat maturiori, & longiori cauſæ cognitione.

Et ideò fuit ita deciſum, &c.

ANNOTATIO.

A Adde Fulu.Pacian.in tractat.de probation.lib.1.cap.38. num.47.Gonzal.ad reg.8.Cancell. gloſs.9.in annot.§.1. num.196.Grauat.in addit.ad Veſtrum lib.3. capit.10.ſub num.6.verſic.ſimiliter quando quis Iudicem competentem, Cardin.Caualer.deciſ.2.num.8. limitatur tamen, vt
13 non procedat quando orta diſcordia inter duos Iudices Ordinarios, vel delegatos ſuperior, vel arbiter electi ſuper iſta diſcordia pronunciant, quis eorum ſit competens: quia ab hac pronuntiatione partes non poſſunt appellare; ita plures, quos referunt, & ſequuntur Ruginell. in tract.de appell.§.2.cap.3.nu.188.Scacc.d.memb.7.nu,
B 66.Vide infra deciſ.307.
C Productio iurium, parte non citata ad dicendum contra
14 nihil releuat Honded.conſil.75.num,34.lib.2.Greg.XV, deciſ.209.num.5.& ibi Beltramin.num.8. & hoc procedit etiam reſpectu inſtrumentorum, quæ ſunt rogata in actis eiuſdem Notarii cauſæ, quia requiritur ſaltem illorum repetitio cum partis citatione Greg. XV.deciſ.508.
15 num.6.Beltramin.loco cit. Limita quando tertius petit admitti ad cauſam, quia tunc ad docendum de eius intereſſe ſufficit productio iurium, etiam parte non citata ad dicendum contra, Rot.deciſ.109.libr.1. & deciſ.71.nu.4. lib.2.par.3.diuerſ.in Giennen.Cappellaniæ 8.Iunii 1605 coram Cardinali Lancellotto, & in Egitanien.commendæ 26.Aprilis 1624.coram bo.mem.Vbaldo Limita ſecundò, vbi pars comparuit, & ea præſente facta eſt productio, hoc enim ſufficit, licet non fuerit citata, cum citatio non fiat, niſi vt pars compareat; notat Caſtr.dict.
D conſ.382.ſub num.3.circa med. Sententia lata præcipitanter, & infra breuem terminum, eſt ipſo iure nulla, verùm hoc non procedit, quando infra illud tempus Iudex potuit eſſe de cauſa inſtructus Aym.conſ.179. nu.1. Menoch.alijs adductis, de arbit.iud.q.42. num.9. Verall.dec. 238.lib.1.in manuſcr. Rota deciſ.125. nu.2.par.2.recent. in Bononien.Portoni 8.Martij 1610. coram Reuerendiſſ. D.meo Patriarcha Pamphilio, quæ loquitur in termino ſex dierum, & in termino 13.vel 15.dierum. Rot.in Romana pecun.13.Februarij 1612. coram Cardinali Sacrato, & in Mediolanen.bonorum 11.Aprilis 1622.coram R.P.D.meo Pirouano; & hoc habet locum etiam quando breuitas temporis fuit talis, in qua Iudex adhibere potuit aliqualem cauſæ cognitionem, licet non plenam, vt notat Abb.in cap.ex literis, n.6.de reſtit.in integr.Put.deciſ. 4.de iudic.Verall d.deciſ.238.in manuſcription.Gabr.de ſentent.concluſ.6.num.19.Mantic.deciſ.84.in fine. Iudicis tamen arbitrio remittitur, quando ſententia dica-
17 tur infra breue tempus, & celeriter lata, Pariſ.conſil.79. num.14.lib.1.

Ioannes Franciſcus Ferentillus.

EODEM.

Toletana Decimarum de Verceal.

Lunæ 14.Martij 1616.

SVMMARIVM.

1 *Deſerta cauſa appellationis, durat cauſa nullitatis vſque ad 30.annos, ſi æquè principaliter fuerat commiſſa cauſa appellationis, & nullitatis.*

2 *Deſerta cauſa appellationis, deſeritur etiam cauſa nullitatis, ſi notorium eſt, non adeſſe nullitatem.*

3 *Remiſſoria conceditur, non obſtante quòd fuerint examinati teſtes ſuper aliis articulis, & eorum dicta publicata, ſi*
4 *articuli, qui de nouo dantur, contineant materias diuerſas nec comprehendantur expreſsè, vel tacitè ſcilicet de neceſſitate, vel facti, vel probationis, vel vtriuſque ſimul ſub primis, & num.7.*

4 *Remiſſoria non conceditur ad proban. titulum, quando fuerunt examinati teſtes ſuper præſcriptione, & illorum dicta dicicita, quia titulus cenſetur de neceſſitate tacitè articulatus.*

5 *Remiſſoria conceditur, ſi petatur ad probandum titulum, & primi articuli fuerunt ſolum formati ſuper poſſeſſione, & è contra.*

6 *Remiſſoria conceditur, licèt fuerint examinati alii teſtes, & eorum dicta publicata: ſi primi admiſſi fuerunt in poſſeſſorio, & poſtea porrigantur alij articuli diuerſi in petitorio.*

8 *Immemorabilis nunquam dicitur fuiſſe articulata, niſi articuli continuerint requiſita per Gloſ.in c.1.de præſcript.*

DECISIO XCVIII.

Placuit DD.reſolutio facta 4.Decembris præteriti coram R.P.D.Dunozetto pro conceſſione remiſſoriæ
1 non obſtan.in contrarium adductis. Nam primò quoad defectum iuriſdictionis ex capite (vt prætenditur) deſertæ appellationis, dixerunt, quod cum fuerint æquè principaliter commiſſæ cauſæ appellationis, & nullitatis, etiã ſi appellatio eſſet deſerta, nihilominus vſque ad 30.annos durat cauſa nullitatis, iuxta opinionem Bartol.in l.ſi expreſſim, num.14.de appell. cum plur. per Couar.pract.q. cap.24.in fin.Lancellot.de attent.nullit. pend.c.17.n.71. Put.deciſ.178.libr.2.in nouis, & fuit dictum in Elnen.decimarum 26.Februarij 1587.coram Orano, in Carthaginen.penſionis 13.Martij 1600. coram Illuſtriſs. D.Card. Lancellot.& in Placentina parochialis 1.Decembr.1603.
A coram bo.mem.Litta. A Nec obſtare viſum fuit, ſententias de partibus non eſſe nullas, & ſic eſſe etiam deſertam
2 cauſam nullitatis ad deciſ.Achill.15.de reſcript.& conſequen-

quenter cessare iurisdictionem;quia dicta decisio expressè,& in verbis loquitur, quando notorium est, nullitates non adfuisse,& procedit solum, quando constat notoriè de non iure committentis causam, vt declarauit Rota in Regien.Prioratus 16.Ianuarij 1597. coram bo.mem.Pe-
B nia. B & ideò cum de his non appareat, applicari non potest.

Secunda verò oppositio, quod remissoria petatur super eisdem articulis, super quibus testes fuerunt recepti, & (vt præsupponitur) publicati, continebant solū,quod Hospitale ex Regijs,&Pontificijs priuilegijs solitum erat percipere decimas ab eius arrendatariis,& eas non soluere de bonis non arrendatis,& semper in hac quasi possessione extitisse; articuli verò, super quibus hodie petitur remissoria,formiter continent immemorabilem cū quadragenaria de visu, & fama, & alijs requisitis per Glos.in c.1.de præscript.in 6.circa perceptionem dictarum decimarum,& exemptionem ab earum solutione,& etiam super eo,quòd predium de Verceal est extra limites Cathedralis Toletanæ:& ideò nō possunt dici comprehensi sub primis articulis,nec expressè, vt apparet indubitatum ex eorum lectura, nec tacitè scilicet de necessitate, vel facti, vel probationis,vel vtriusque simul,quia immemorabilis nunquam dici potest inclusa sub primis solam possessionem,& solitum simpliciter continentibus;& tamen ad ef-
3 fectum ne produci, & examinari possint noui testes post publicatas attestationes, requiritur, nouos articulos aliquo ex prædictis modis includi de necessitate sub primis iuxta doctr.Bart.in auth.at qui semel, n.24.C.de probat. Angel.in Authent.de test.§.quia verò,num.19.post med. vers.breuiter veritas est, Abb.ex mente Innocen.& Ioan. Andr.in c.fraternitatis,n.8.vers.sed breuiter, de testib.& ibi Imol.nu.9.vers.nouum autem, latè Soccin.nu.21.in 7. principali articulo,& Felin. nu.11.vers. illud autem nota, Anchar.in clem.2.nu.10.de test.& ibi Vital. nu.122.ante fin.versic.illud autem est,& Lanfranc.de Orian.in tract.
4 de test.nu.40. prout quando prius fuerunt inducti testes ad probationem præscriptionis, nec fuit probatus titulus; tunc enim, quia titulus etiam censetur de necessitate articulatus,ex quoad probationem prescriptionis est necessarius,non possunt amplius ad eius probationem noui testes admitti post publicatas attestationes,vt exemplificant Bart.in d.authent.at qui semel, d.nu.24.vers.exemplum,& ibidem Ang.num.3.& Sichard.nu.24.idem Ang. in d.§.quia verò,d.n.18.vers.tertio casu, Innoc.in d.cap. fraternitatis,vers.sed quidam dicunt,& ibi Ioan.And.nu. 92.Butr.nu.16.vers. per hoc deciditur, nu.13.& 14.Abb. d.nu.8.vers.exemplum,Card.num.3.vers.tertiam conclusionem,Imol.nu.9.post med.versic. vbi autem articulus, Bellam.num.8.& Soccin.d.num.21.vers.circa septimum, Ancharan.in d.clem.2.numer.10.vers.in primo de test.&
5 ibi Vitalin. nu.122.circa fin. & prout etiam quando primi articuli solùm fuerunt super possessione formati, non prohibentur testes de nouo induci super titulo, & è conuerso quando super titulo fuerunt inducti,possunt de nouo alij super possessione examinari, vt tradit Io.And in d.cap.fraternitatis ante num.21.vers.si verò,& ibi Felyn. d.num.11.vers.& in eo quod dicitur,tantò magis,quia in casu isto primi articuli videntur restricti ad probandam possessionem de tempore motæ litis,& sic per triennium ante annum 1605.ad effectum obtinendi manutentionē, super qua ad fauorem Hospitalis fuit à primo Iudice pronunciatum; hodie verò dantur alij articuli ad excludendam intentionem Illustriss. D.Cardinalis Archiepiscopi
6 in petitorio; & ideò cum testes fuerint ad finem diuersum ab eo, de quo modo agitur,examinati, non potest impediri quin alij testes super alijs, & diuersis articulis recipiantur,Bald.in d.authent. at qui semel,nu.5.Ex quibus etiam cessat consil.Roman.479.quia expressè loqui-
7 tur quando primi articuli continent tempus sufficiens ad præscriptionem, & sic secundi speciales erant sub primis generalibus comprehensi; & ita d.cons.intelligit Aym. consil.134.num.46. quem Gab.de test.conclus.21.nu.17.
8 Nec potest dici, immemorabilem fuisse articulatam in primis, cum in eis apposita legatur dictio, semper, quia non ideò continent requisita, de quibus per Glos.in d.c. 1.de prescript.in 6.sine quibus immemorabilis cessat,nec potest dici articulata.

Et ideò fuit conclusum, standum esse in decisis, &c.

ANNOTATIO.

A Quod deserta appellatione non sit deserta causa nullitatis simul,& æquè principaliter commissa,præter hic allegatos Seraphin.decis.1485.num.1. Scacc.de appellat.lib. 3.cap.2.quæst.17.limit.2.nu.126.Vestr.in prax.lib.8.c.1. Rota decis.512.sub num.3.& decis.591. num.4 par.2.recent.Greg.XV.decis.306.num.2. & ibi Adden. numer.3. Marches.de commiss.par.3. de commiss.sanator.nullit.§. 1.numer.9.& seqq.Gaill.variar.obseruat. lib.1. obseruat. 235.num.6.& fuit dictum in Ariminen. fideicommissi 31. Maij 1624.coram R.P.D. meo Merlino, & quod duret vsque ad 30.annos,fuit dictum in Elboren.iuris conferendi 24.Ianuarij 1614.coram bon.mem. Patriarcha Manzanedo; & in Romana pecuniaria 17.Iunij 1620. coram bo.mem. Dunozetto, & infra coram Domino meo decis 826.num.9.

B Rota in Ciuitatis Castelli bonorum 15.Martij 1621.coram Illustrissimo Domino meo Cardinali Verospio.

C Post publicatas attestationes, & didicita testificata conceditur remissoria,si articuli, qui de nouo dantur, contineant materias diuersas,vt hic, & infra decis.392. nu.3.& decis.827.num.4.latè Farinac.de testibus, quæst.75.n.92. & 136.& ad hunc effectum excludendi remissoriam sufficit, si articuli noui contineant eamdem materiam licèt sub diuersis verbis conceptam; non structura enim,& sonus verborum, sed substantia, & virtus articulorum attēdi debet, Aym.cons.134.num.47. Paris.cons.122.num.1. lib.1.Greg.XV.decis.497.num.3. Rota in Ianuen. pecuniaria 5.Iunij 1614.coram bon.mem.Vbaldo, & in Pampilonen.iuris visitādi 15.Martij 1624.coram R.P.D.meo Merlino,& infra decis.180.num.3.quando autem articuli dicantur noui, & quando antiqui, vel ab antiquis dependentes, tradunt Farinac.& alij ab eo cumulati d.qu. 75.à nu.29.vsque ad 32.

Io.Franciscus Ferentillius.

EODEM.

Palentina Capellaniæ.

Veneris 14. Nouembris 1614.

SVMMARIVM.

1 *Possessio capta, pendente termino ad appellandum est attentata,& priuilegio attentatorum reuocanda.*
2 *Attentatorum reuocatio petenda est coram Iudice appellationis, cuius fuit læsa maiestas.*
3 *Commissio intelligitur prout de iure.*
4 *Executio directa facta, pendente appellatione,illa deserta, non reuocatur.*
5 *Attentatis renunciasse, & ab eis exclusus videtur, qui intra terminum sibi præfixum, non dedit de attentatis coram Iudice appellationis.*
6 *Appellatio coram Iudice non interposita,nulla est.*
7 *Appellatio nulla non causat attentata.*

8 Re-

8 *Restitutio in integrum non datur aduersus rem iudicatam post lapsum quadriennij.*
9 *Executio facta ante obtentam restitutionem in integrum non reuocatur tanquam attentata.*
11 *Institutio facta pendente tempore ad appellandum, & possessio inde secuta, licet, non iustificata legitima appellatione, non reuocentur tanquam attentata, reuocantur per viam nullitatis.*

DECISIO LXXXXIX.

1 Licet possessio Cappellaniæ capta pro Petrum, pendente termino ad appellandum à sententia Ordinarij Palentini ad eius fauorem lata, subsecuta Andreæ eius aduersarij legitima appellatione, fuerit attentata, c. non solum, de appell. in 6. & ibi Glos. & priuilegio attentatorum reuocanda, Franch. ibi numer. 7. Seraph. decis. 1583. num. 1. Tamen contrarium concluserunt DD. in præsenti casu.

Primò, quia dicta reuocatio attentatorum pendente tempore ad appellandum erat petenda, sicut etiam attē-
2 tatorum post appellationem, coram Metropolitano Iudice appellationis, d. c. non solum, ibi, ante omnia per appellationis Iudicem, &c. vt post Io. Andr. notant ibi Frāc. & Anchar. in 2. notab. & Gemin. sub num. 4. & sic per Iudicem, cuius fuit læsa maiestas, Rot. decis. 10. num. 4. vt lit. pend. in nouis, & est decis. Illustrissimi Cardinalis Lancellotti in Vlixbonen. beneficij 24. Nouembris 1597. cum allegat. per Lancell. de attent. qui de communi 2. par. cap. 27. num. 32. & seqq. & præsertim num. 35. & 36 Non obstat commissio cum facultate reuocandi quæcumque attentata, quia intelligitur prout de iure, Cresc. decis. 1. de
3 rescript. & sic non nisi per iudicem appellationis. Secundò, quia post rem iudicatam non est locus reuocationis
A attentatorum A, executio enim facta, pendente appella-
4 tione, illa deserta, conualescit, quando executio est directa, vt beneficij controuersi possessionis adeptio. Sublata enim appellatione, tollitur suspensio iudicati iam inducta, & executio firma remanet, & licet male facta non reuocatur, cum de nouo fieri deberet, & firmato principali, videlicet sententia, firmatur accessorium, quod est ipsa executio, vt post Io. Monach. quem refert Io. And. & vtrūque Franch. cap. licet, num. 4. vers. quod autem de senten. excomm. in 6. Anchar. cap. non solum, n. 7. de appell. Milis in verb. executio facta pendente, Lancell. de attent. appell. pendent. 2. par. cap. 12. ampl. 1. n. 14. & seqq. Ad quod facit optimè text. à contrario sensu in l. cum ex causa, ff. de appellat. quem adducit Monach. dict. cap. licet, numer. primo, vers. sed quæro in principio. Et inde etiam cum
5 Andreas non dederit de attentatis coram iudice appellationis, sed eo non contradicente, Petrus obtinuerit sententiam confirmatoriam primæ, videtur tacitè renunciasse attentatis, & ab eis exclusus, Bart. in l 3. §. sed & si is cui, num. 2. ff. de nou. oper. nunc. Paris. cons. 41. num. 37. vol. 1. Lancell. 2. par. cap. 12. de attent. appell. pend. nu. 3. limit. 14.

Vnde cum Andreas non appellauerit à sententia Metropolitani confirmatoria primæ: prætensa enim appellatio est interposita coram Notario illam intimant. non
6 autem coram iudice, & ideo est nulla, capit. vt debitus, de appellat. nec causat attentata, Lancell. d. cap. 12. limit. 50. num. 184.

Et quatenus fuisset legitimè interposita, fuit deserta ob lapsum, nedum biennij, sed etiam quinquennij: & sic
8 non potest iuuari, commissione causæ restitutionis in integrum, l. fin. C. de tempor. in integr. restit. cap. 1. de rest. in integr. vltra quod executio facta ante obtentam restitutionem in integrum non reuocatur tanquam attētata, Lancell. d. c. 12. limit. 50. nu. 23. ex quibus dixerunt DD. non applicari huic casui decisionem, Cęsar. de Grass. 2. de appell. & propterea recedendum esse à decisis.

EODEM.

Forolinien. fideicommissi.

Lunæ 16. Iunij 1614.

SVMMARIVM.

1 *Attentata cessant, appellatione sublata, & num. 12.*
2 *Attentata considerari non possunt respectu Iudicis, qui post delationem appellationi, nihil innouauit.*
3 *Iudex deferendo appellationi abdicat à se iurisdictionem, & illam transfert in Iudicem, ad quem.*
4 *Attentata considerari non possunt respectu partis, quæ ignorauit, Iudicem appellationi detulisse.*
5 *Sententia interlocutoria executioni demandata nequit à Iudice in præiudicium partis appellatæ reuocari.*
6 *Appellationis delationi consentire videtur pars appellata per impetrationem commissionis causæ appellationis.*
7 *Procurator non potest, sine speciali mandato, actum facere, ex quo causarentur attentata.*
8 *Filius quando possidet est legitimus contradictor ad impediendam immissionem fideicommissariorum, ratione legitimæ sibi debitæ: nisi fideicommissarij velint retentionem pro legitima concedere.*
9 *Hæres petens se immitti contra fideicommissarium, excluditur, quando certum est, quid sit detrahendum, quia sufficit, illud sibi à fideicommissario restitui.*
10 *Fideicommissario conceditur immissio pro indiuiso, non obstante detractione legitimæ, & Trebellianicæ, & nu. 15.*
11 *Iniustitia notoria requiritur ad causandum attentata in terminis Aegidianæ.*
13 *Appellatio nulla non suspendit sententiam, nec causat attentata.*
14 *Attentata an dicantur gesta pendente termino ad appellandum, si postea appellatum non fuerit.*

DECISIO C.

Conclusum fuit pro non attentatis, quia possessio fuit capta in vim mandati pro fideicommissarijs expediti, vigore sententiæ Rotalis super immissione ad eo-
1 rum fauorem latæ. Et ideò intrat Ægidiana prohibens
A appellationem, qua sublata, cessant attentata A, ex vulgar. Et licet post expeditum ante tamen exequutū mandatum fuerint Oliuerijs appellantibus dati reuerentiales:
2 tam ex hoc non fuit effecta causa appellabilis, nec causata attentata: quia iudex, qui per delationem abdicauit solū
3 à se iurisdictionem illam transferendo in iudicem, ad quē cap. cum appellationibus, §. si verò, vbi Doct. de appell. in 6. Marant. in suo Spec. 3. par. 6. par. principalis. quæst. 2. num. 146 cum allegatis per Lancell. 2. par. c. 12. de attent. appell. pend. limit. 6. & limit. 1. n. 66. & seqq. nihil vlterius innouauit. Et ideò possessionis adeptio respectu iudicis non fuit attentata, nec respectu partis, quæ delationem ignorauit, & cui post expeditum mandatum iudex dan-
4 do reuerentiales præiudicare non potuit, cum expeditio mandati sit interlocutoria executioni demandata, quam iudex in præiudicium partis appellatæ reuocare non po-
5 tuit, Glos. vltim. ad fin. in l. 1. §. fin. ff. de prætor. stipul. vbi Bart. num. 4. Castrens. num. 2. vers. tertio modo, Roman. cons. 226. in princ. Ias. in l. quod iussit, nu. 32. ibique Rip. num. 33. dicens glossam illam ab omnibus approbatam, ff. de re iud.

Non obstat commissio causæ appellationis interposi-
6 tæ pro parte Elisabethæ, & Armelinæ, imperrata per appella-

pellatos, ex qua videntur consensisse delationi, ad notar. per Lancell.d. par.2.cap.12. num.27.cum seqq. Quia fuit obtenta per procuratorem generalem ad lites, qui non
7 potuit sine speciali mandato actum facere, ex quo causarentur attentata, Rot.decis.81.alias 7.vt lit. pend.in nouis, cum alijs per Lancell.de attent.par.1.cap.1.num.13.
B & seqq.B

Minus facit prætensa iniustitia sententiæ ex eo, quod cum esset detrahenda legitima, iuxta decisionem factam 9.Maij 1611.coram R.P.D.Pamphilio, non potuerit dari immissio pro duabus ex tribus partibus pro indiuiso, ne appellantes inuiti inciderent in communionem. Quia
8 licet filius sit legitimus contradictor quando possidet, ad impediendam immissionem ratione legitimæ sibi debitæ, Zuccar.in l.fin.n.429.& 430.C.de edict. Diu.Adrian. tollen.Menoch.de adipisc.rem.4. nu.642.& 643. Tamen sicuti hæres petens se immitti contra fideicommissarium possidentem, vt detrahat quartam, excluditur, quando
9 quarta est certa, quia sufficit illam sibi à fideicommissario restitui, Corn.consil.232.num.15. Zuccard.d.l.fin.n.428.Menoch.d.remed.4.num.641. Surd. decis.333.nu.6. in quarto volum.cons. Ita non potest impediri immissio fideicommissarijs volentibus concedere retētionem pro legitima. Et hāc opinionem vti valde æquam seruat Rota, concedendo immissionem fideicommissario pro in-
10 diuiso, non obstante detractione legitimæ, vel Trebellianicæ, vt in Interamnen.de Paradisis 1.Iulij 1607. coram R.P.D.meo Pamphilio, & in Cæsenaten. de Aldinis 24.
C Iunij 1611.coram R.P.D.meo Decano C, & ita excludi-
11 tur prætensa iniustitia, quæ deberet esse notoria ad causandum attentata, vt sunt verba eiusdem Ægidianæ, & latè declarat Contardus de moment.poss.limit.9. ratione notoriæ iniustitiæ. Cessat etiam motiuum non præstitæ cautionis refectionis melioramentorū, quia illa fuit præstita in partibus ante adeptam possessionem.

Et ita conclusum non constare de attentatis.

ANNOTATIO.

A Quòd appellatio interposita in casibus, in quibus non licet appellare, non causat attentata, quia illa cessant ap-
12 pellatione cessante, tradunt Rota Bononien. decis.76.n.1.diu. Cabed.decis.120.nu.5.par.1. Surd.de aliment.tit.8. priuileg.10.n.11.Roland.alijs citatis cons.77. nu.20.lib.2. Lancell.de attent.par.2.cap.12.limit.25.nu.1.& sequent. Surd.decis.160.n.54.Rota decis.183.sub n.3.in fin.par.2. recent.& fuit dictum in Taruisina feudi 15.Ianuar.1624. coram bo.mem.Remboldo, in qua hæc decisio allegatur:
13 & idem procedit, quando appellatio est nulla, quia non suspendit sententiam, nec causat attentata, paria enim sunt non appellare, vel nulliter appellare, ita Paris.108.n.26.vol.1. Surd.d.consil.160.nu.55.Rota decis.75.de appellat.in antiq. quæ loquitur etiam post præsentatam inhibitionem. Pari ratione, quamuis regulariter gesta pen-
14 dente tempore ad appellandum sint attentata, quando tamen appellatio non interponitur intra eundem terminum, non dicuntur attentata, Lancell.d.par.2.cap.11.nu.42.licet autem non reuocentur ex priuilegio attentatorum, reuocantur saltem per viam nullitatis, Seraph.decis.406.num.3.Rota decis.598.nu.2.& 618.num.2.par.1.recent.& decis.406.n.2.par.2.diuers.Greg.XV. decis.91.n.8.& decis.339.nu.4.& ibi Adden.n.6.& fuit dictum in Piscien.beneficij 20.Maij 1628.coram R.P.D.meo Vbaldo iuniori, & infra in alijs coram D.meo.
B Caputaque decis.184.part.2.Rota decis.705.sub numer.4.part.1.& decis.201.num etiam 4.part.2. recent.in quibus redditur ratio, quia attentata sapiunt delictum, & mandatum nunquam datum censetur ad delictum, nisi exprimatur.
C Quòd Rota soleat fideicommissario immissionem pro indiuiso concedere, non obstante detractione legitimæ, vel Trebellianicæ, quando quantitas est certa ratione loci, & quotæ fuit etiam dictum infra in Tudertina predij 1.Iunij 1615.in Recanaten.successionis 28.Iunij 1617.in fine, & in Spoletana fideicommissi 2.Decembris 1620. etiam in fine coram D.meo, & in Bononien. fideicommissi de Lambertinis 29.Maij, & 15.Nouembris 1624. coram bon.memor.Patriarcha Hierosolimitano, in Bononien. de Cataneis 27.Nouembris 1620. & 13.Februarij 1623. coram R.P.D.meo Pirouano, in Tusculana fideicommissi 4.Iunij 1618.in Bononien.fideicommissi de Manzolis 16.Aprilis 1627. & in Montis Falisci fideicommissi 21. Aprilis 1627. coram Reuerendissimo D.meo Coccino Decano, in quibus Rota hanc decisionem canonizauit, & sequitur Beltramin.ad decis.185.Greg.XV. num.4.

Io.Franciscus Ferentillius.

EODEM.

Clusina postæ puteoli.

Lunæ 13. Febrarii 1617.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio non est deserta, quando causa fuit commissa intra terminum decem dierum datum pro responsione de Apostolis reuerentialibus.*
2 *Commissio expediat ante prolationem sententiæ, non suffragatur, & num.19. Limita, vt nu.21.*
3 *Sententia transit in iudicatum, quando pars non prosequitur appellationem infra terminum à Iudice præfixum.*
4 *Commissionis præsentatio, & non impetratio attendenda est.*
5 *Clausula, quam, & quas, &c. comprehendit causam appellationis.*
6 *Clausula, quam, & quas, &c. comprehendit etiam causas mouendas, & futuras circa idem negotium, itaut impetrans specificare possit causas, quas vult.*
7 *Verba, habere potest, comprehendunt etiam ius de futuro.*
8 *Quomodolibet, dictio quid importet.*
9 *Rescripta delegatoria in dubio fauore supplicantis interpretationem recipiunt.*
10 *Commissio super futura causa valet, quando constat de voluntate Papæ concedentis.*
11 *Mandatum extenditur ad lites, & causas etiam futuras, quando constat de mente constituentes, vt si dicat ad omnes, & quascumque lites.*
12 *Clausula, quam, & quas, &c. operatur, vt procedi possit, prout in prima, non autem, vt in causa appellationis. Declara vt ibi.*
13 *Subreptio non vitiat rescriptum ipso iure, sed per exceptionem.*
14 *Subreptionis exceptio tanquam dilatiua opponi, & probari debet ante litem contestatam, & incontinenti.*
15 *Subreptionis exceptio vbi opposita non fuit ante litem contestatam, sententia subsecuta valida est.*
16 *Rescripta ad causas appellationis non sunt odiosa, nec requirunt illam subtilitatem circa expressionem, vel suppressionem veritatis, quæ in aliis desideratur.*
17 *Rota in dubio semper tenet pro non desertione causæ, & num.22.*
18 *Desertione non obstante, Rota appellantem audire consueuit, attenta qualitate, & grauitate causæ.*
20 *Commissio si fuit expedita eadem die, qua fuit appellatum, præsumitur, appellationem præcessisse.*

DECISIO CI.

NOn constare de re indicata Domini responderunt. Nam ex parte Excellentiss. Domini Ducis Sfortiæ
1 fuit appellatum à sententia Rotali diffinitiua, & appellabili, & commissio causæ appellationis producta parte citata infra terminum decem dierum datum pro responsione de apostolis reuerentialibus iuxta stylum, de quo per Cassador.decis.4.in princ.de appellat. Caputaq.decis.31.par.1. Lancellot.de attent.par.2.cap.12. in præfat. num.59. Vestr.in prax.lib.3.cap.5.num.4. & lib.7.capit. vlt.nu.6.Nec visum fuit obstare fundamentum Excellentissimi Domini Marchionis à Cornea appellati, quòd
2 commissio fuerit expedita per duos dies ante prolationem sententiæ, & sic non potuerit comprehendere causam appellationis nondum interpositæ, Bellam.decis.28. Cæsar.de Grass.decis.2.de rescript.Lancell.de attent.cap.
A 2.par.2. num.1. A cum alleg. ideoq.ex capite non prosequutæ appellationis infra terminum à Iudice præfixum
3 transiuerit in iudicatum, cap.personas, & c. cum sit Romana,& ibi omnes de appellat.cum supra allegat. Quia omisso an probetur expeditio commissionis ante ap-
4 pellationem ex sola annotatione diei à tergo dictæ commissionis C. vt dicitur,manu magistri Cursorum facta, & quæ fides in hoc sit adhibenda dictæ annotationi,præsertim cum agatur de inducen. desertione, ex quo in commissionibus appellationum in Curia interpositarum non apponitur data,& ideo præsentatio,(quæ cum hic facta fuerit eadem die interpositæ appellationis, præsumitur præcessisse)& non impetratio illarum attenditur, Rot. decis.2.nu.4.de except.in nou. Respondebatur, commis-
5 sionem habere clausulam ac quam,& quas orator contra aduersarium quomodolibet habet, & mouet, habereque & mouere vult & intendit, quæ non solum de per se comprehendit causam appellationis, Rota decis.34.alias 493. de rescript. & decis.11. alias 343. de offic.deleg.in nou. Mandos.de commiss. forma prima in verb.quam & quas, & Card. Seraph.decis.644. in fin.& vti concepta per verba futuri temporis etiam causas mouendas, Mandos.vbi supra, & sensit Cæs.de Grass.decis.2.num.4. & 5. de rescript. & futuras circa idem negotium, Rot.decis. 18. in addit.num.2. de rescrip. in nou.& in Calaguritana
7 beneficij de Ariola 17. Iunij 1594. coram bo.mem.Gipsio, ita vt impetrans specificare possit causas, quas vult Achill. decis.22. nmmero 2. de appellat. prout similia verba habere potest, comprehendunt etiam ius de futuro,Bart.in l.qui Romæ,§.duo fratres,num.19.vers.ad solutionem, & ibi Alexand. de communi nu.56. ff.de verb. oblig.Bero.consil.130.num.24.vol.2.Peregr.de fideicom.
8 art.52. sub num.32. ponderata præsertim dictione illa vniuersali quomodolibet; quam in simili considerant Bero.sub d.num.24. versic.sed in casu nostro, & Peregr. vbi supra n.33.quod tanto magis videtur dicendum,quia in dubio rescripta delegatoria fauore supplicantis in-
9 terpretationem recipiunt, Cassad.decis.6.numero 4.de rescript. Honded.cons.94.num.66. vol.1. Nec dubitari potest, quin valeat commissio super futura causa, quando constat de voluntate Papæ concedentis, Ioan. Andr.
10 ad Speculat.tit.de rescript.præsentatione §.fin.lit. D.vbi de commissione causarum contra debitores præsentes,& futuros,Butr.in cap.fin.num.21.de rescript & ibi Cardinalis num.67. in 6.oppos.Imol col.3.num.8. Barbat.nu. 38.Adden.ad Rot. decis.18. alias 148. eodem tit.in nou. Innoc. in cap. cum olim in princ. vers.nec absurdum de officit deleg. sicuti quando constat de mente constituen-
11 tis procuratorem, mandatum extenditur ad lites, & causas etiam futura, dummodo non requirant speciale mandatum,vt si dixerit ad omnes, & qualscunque lites, & causas,Rot.decis.1.num.1. vers.hoc verum de procur.in nou.Grauat.ad Vestr.lib.4.c.5.n.38. De tali autem mente Sanctissimi clare hic videtur constare,tum ex præfatis tum etiam quia dicta clausula, quam,& quas,non videtur posse referri ad appellationem interpositam cum de illa supra facta esset expressa mentio in commissione,ideoq; ad euitan.superfluitatem intelligenda est de appellatione interponenda.

Non obstat,quòd in vim dictæ clausulæ procedi possit
12 vt in prima,non autem vt in causa appellationis;Doctores enim ad hoc allegati loquuntur, vbi non constat de appellatione,vel illa est deserta, non autem negant procedi posse in causa appellationis vigore commissionis præcedentis cum dicta clausula, quam, & quas, appellatione deinde intra decem dies interposita,vt in hoc casu. Præterea dicebatur, quod vbi etiam commissio fuisset subreptitia, ex quo fuit impetrata ante appellationem tamen tribuebat iurisdictionem etiam respectu causæ fu-
13 turæ: quia subreptio non vitiat rescriptum ipso iure
B B, Cardin.in d.cap.fin.de rescript.num.4. sed per exceptionem, vt not.omnes in cap.cæterum, eod.tit.& præsertim de communi Butr.num.4. & Dec.num.24. & 35. Rot.decis.13.alias 362.num.2.de offic.deleg. innou.Menoch.de arbitr.cas.201.num.3. & 4. & Card.Seraph.dec. 313.n.7.& in commissione causæ appellationis,Innoc.in d.cap.ceterum, Gemin.in cap.ab eo, num.4.versic.ego crederem de appellat.in 6.Paris.cons.124.numero 19.20. & 22. volum.4. exceptio autem subreptionis tanquam
14 dilatiua opponi,& probari debet ante litem contestatã, Abb.in cap.ad audientiam il secondo, num.15.vers.quædam est de rescript Aym.cons.79 num.9.& incontinenti,Glos.in cap.ex parte in verb.tacitè,in fin.de testibus. Lap.allegat.112.num.2. Oldrad.cons.320.n.2. vers.sed si quis, quod tamen hic factum non fuit pro parte dicti Marchionis citati ad dicendum contra commissionẽ: &
15 ideo si esset subsecuta sententia, illa fuisset valida; vt in d.cap.fin.de rescript.not.Innoc.ante num.1.Ost.col.3.in princ.vers.valet tamen,Collect.numero 4.vers.sed quid si fiet,Card num.4.circa princ.Anchar.num.2.in 3.not.& Imol. n.16. maximè quia rescripta ad causas appellatio-
16 nis non sunt odiosa,cum impetrentur ad defendendum, nec requirant illam subtilitatem circa expressionem, vel suppressionem veritatis,quæ in alijs requiritur, Io.Andr. in cap.ex literis,col.2.in princ.vers.si verò,de offic.deleg. Felyn.in d.cap. cæterum in fin. vers.restringitur, de rescript. Quæ tanto magis DD. placuerunt attenta obser-
18 uantia Rotæ, quæ in dubio semper tenet pro non desertione, Cassad.decis.4.in fin.& decis.9.de appellat. Vestr. lib.3.cap.5.n.4.circa fin.& qualitate, & grauitate causæ,
18 ob quam Rotam solitam esse audire appellantem non obstante desertione, refert Lancell.de atten.par.2. cap. 13.in præfat.n.74.

Et ita decisum,&c.

ANNOTATIO.

A Marches.de commiss.par.1. de commiss.appell. diuers.§.
19 2.n.3.pag.1319. Scacc.de appell.quæst.3.num.3. & ideo licet inhibitio Rotalis siuè iusta siuè iniusta timenda sit; tamen inhibitionem vigore talis commissionis obtentam sperni posse, nec causare attentata, fuit dictum in Romana pecuniaria de Ruspolis 20 Maij 1589.coram Cardinali Platto apud Marches.d.par.1.pag.1217.num.2. & part.3.pag.43. contrarium tamen tenuit Rota in Romana Saluiani interdicti 4. Decembris 1598. coram Cardin. Lancellot. Iuniori quæ est decis.762. parte 4.di-
20 uers.reprobatis alijs contrarium asserentibus,& dixi supra ad decis.177.sub lit.A. Verùm si commissio reperiatur expedita eadem die,qua fuit appellatum,præsumitur

appellationem præcessisse, & sic pro validitate commissionis, & parti appellatæ contrarium asserenti incumbit
21 onus probandi, Marchesan.d.§.2.num.5. Scacc.d.quæst 3.num.4.limitatur tamen principalis conclusio, quando in commissione adest clausula, quam, & quas, eius enim vigore, sustinetur commissio, licet expedita, appellatione non interposita, vel interposita à sententia nondum lata, vt firmatur in hac decisione, & tradunt Marchesf.d.par.1. cap.5.de appellat.in Rom Cur.num.68. pag.201. Scacc. d.quæst.3.num.5.& 9. Marescott.var.resolut.lib.1. cap. 20.num.6.& 8. Rota d.decis.762. num.2.par.4. diuers.& hoc præcipuè procedit in Rota, de cuius stylo stante d. clausula, quam, & quas, potest Auditor cognoscere negotium principale, licet non adsit appellatio, vel sit nulla, Honded.alijs relatis consil.27.nu.63.lib.2.Cardin.Caual. decis.292.n.3.

B Rescripta ad lites non sunt ipso iure nulla, sed ope exceptionis annullanda, vt fuit etiam dictum infra decis. 405.n 8.& dixi supra ad decis.74.lit.A.

C Quod in dubio sit pronunciandum, appellationem non esse desertam, tradunt Castren.in l.1.num.3. in fin.ff.si quis caution. Tiraquel. qui alios citat in tract. le mort. saisit.par.6.num.10.in fin.Scacc.de appellat.q.17. lim.1. num.18.Rot.diuers.decis.32.num.3.part.2.& fuit dictum in Rom. dotis 27. Februarij 1617. coram bon. mem. Vbaldo.

Ioannes Franciscus Ferentillius.

EX TOM. II.

Romana spolij Domus.

Mercurij 15. Ianuarij 1620.

SVMMARIVM.

1 *Venditio dicitur approbata ex pretij petitione, & consequenter inducitur ratificatio translationis possessionis in emptorem, sine qua ad pretij solutionem cogi non potest.*

2 *Pretium rei venditæ si petatur nulliter, non inducit venditionis approbationem, secus si validè.*

3 *Possessio non censetur amissa, nisi acquiratur illi, in quem transfertur, vel nisi iuxta eum modum, ad quem restrictus fuit animus transferentis.*

4 *Appellationis desertio operatur, vt Iudex appellationis possit confirmare sententiam.*

5 *Appellationis desertio facit, vt censeatur appellans à sua impugnatione recessisse, prout potuit.*

6 *Spolij actio non competit ei, qui facto proprio à possessione cecidit.*

7 *Impugnatio ad vnum effectum facta, non debet quo ad alium operari.*

DECISIO CII.

Domini persliterũt denuo in sententia pro negatiua spolij iuxta resolutionem factam sub die 29. Ianuarij 1618.ex fundamento, quod Corneliæ actrici obstaret exceptio proprij consensus, & renunciationis resultantis ex sequestro pro scutis 30. in Curia Capitolina per ipsã vti Aurelij filij creditricem obtento penes Ruffinellum emptorem domus, de qua agitur, & tanquam debitorem eiusdem Aurelij venditoris in maiori summa pro residuo pretij d.domus; ex ea namque prætij petitione venditio fuit approbata, & consequenter inducta ratificatio
1 solutionem cogi non poterat, ex allegais in decisione. Quibus non obstare visa fuit replicatio, quod dictum sequestrum, & decretum de consignando subsecutum non habuerit effectum, cum dicta Cornelia eorum vigore nihil consequi potuerit, & propterea nullam hinc inductam fuisse approbationem venditionis domus, & renunciationem iuris recuperandi illius possessionem, Bald.in l.mater, n.8.vers.tu dic, quod glos.C.de rei vendic. Nam Bald loquitur in petitione pretij nulla, eo quia dominus
2 agere non poterat, cum suo nomine non esset facta vẽditio, & ideò quod nullum est, &c.& sic non applicatur casui nostro, cum petitio pretij per Corneliam vti creditricem venditoris facta fuerit valida, quia potuit agere contra debitorem debitoris, ideoq; tacita inde resultauit d. venditionis approbatio, iuxta glos.in d.l.mater, vers.non pro liberis, & ibi Butrig.col.1.& Salic.num.5 vers.tertio facit, vbi quod dicta glos.est communiter recepta. Nec visum fuit applicari tex.in l.si me in vacuam, ff.de acquir. possess. & l.cum fundum circa med. ff.de vi, & vi arm. cum allegatis, quia non dicitur ex dicta petitione, seu
3 sequestro amissum fuisse possessionem, in quibus terminis procedunt dd.iura, quod non censeatur amissa, nisi aquiratur illi, in quem transfertur, vel nisi iuxta eum modum, ad quem restrictus fuit animus transferentis, vt lo-
4 quitur Barbos. in l.si alienam, num.108.ff.solut.matrim. sed ex dicta petitione fuisse approbatam dictam venditionem, & translationem possessionis in Ruffinellum antea factam per Aurelium venditorem Similiter non obstare censuerunt, quòd decretum de consignando non fuerit purum, sed conditionale, data cautione de euictione, vnde dici non poterat Corneliæ facta solutio libera, & consequenter nec sequestrum suum sortitum esse effectũ, quia dicta conditio fuit acceptata per eandem Corneliã; nam die 17.Octobris 1597.Iudex relaxauit dictum mandatum de consignando cum dicta conditione data cautione, &c.illoque ad instantiam Corneliæ die 22.Aurelio intimo, ac pro illius parte facta protestatione, nihil fieri, nisi prius per ipsammet iurato de calumnia, quæ iurauit, & parti intimauit die 11. vt in process.fol.48.49. & 50.& sic in eodem consensu semper perseuerauit. Ad Bellam. decis.207. num.3.quod desertio operetur, ac si non fuisset appellatum in præiudicium appellantis, non appellati, responsum fuit, illam loqui, & procedere ad effectum, vt Iudex appellationis possit confirmare sententiam, hic vero agitur ad effectum, vt per eam desertionem censea-
5 tur, appellantem à sua impugnatione recessisse, prout potuit, l.pupillus meminisse, ff.de inof.testam. Rot.decis. 512.num.2.& 3.par.1.diuers.& sic cessasse omne impedimentum ex parte ipsius præstitum, itaut Cornelia appellata non prosequendo postea petitionem dicti pretij vi-
6 deatur sua sponte, & ex propria negligentia destitisse. Ideoque re amplius non integra, scilicet, post dictum consensum Ruffinelli ex d. desertione resultantem ipsam non potuisse ad contrariam viam remedij spolij confugere.iux.doctr.Bart.in l.nihil interest, §.cum filius, ff.de inoff testam.in decis.alleg. Considerabatur etiam, quòd Ruffinellus non denegauit, se pretium debere, sed tan-
7 tum institit, seu protestatus fuit, sibi caueri de euictione totius domus; vnde impugnatio ad vnum effectum facta non debet, quoad alium operari, Gabr.de regul. iur.conclus.1. numero 62. limitat.11. Cardin. Seraphin. decis. 1282. numero 4. & 5. imò potius consensit dictæ ratificationi Corneliæ emptionis ab ipso factæ ex dicti pretij petitione, faciendo se emptorem, pretijque debitorem.

Ex quibus Domini steterunt in decisis vtraque parte informante.

E O-

EODEM.

Regien. Concursus.

Veneris 10. Iunij 1622.

SVMMARIVM.

1 *Parochialis debet conferri approbatis ab examinatoribus.*
2 *Appellatio absque grauamine reijcitur.*
3 *Parochialis collatio præcedente concursu non potest dici irrationabilis, nisi constet clarè de dolo Episcopi.*
4 *Dolus Episcopi in collatione Parochialis non præsumitur, nisi probetur inhabilitas instituti, vel quod pateretur aliquam exceptionem.*
5 *Qualitas personarū in beneficij in collatione attendenda est*
6 *Dignior simpliciter non dicitur, nec est præferendus doctior, et sanctior, sed qui iuxta munus, cui præficiendus est, aptior illius ministerio appareat.*
7 *Episcopi iudicium habet præsumptionem pro se, & n. 10.*
8 *Episcopus præsumitur elegisse, & instituisse magis prudentem, & aptum ad gubernium.*
9 *Abiurans de leui non fit inhabilis ad beneficia, & dignitates Ecclesiasticas.*
11 *Dignior ex pluribus ad Parochialem concurrentibus ab Ordinario eligendus est, nec potest eligi dignus, omisso digniori.*
12 *Episcopi iudicium ad sustinendum sufficit, quòd in electo ad parochialem possint concurrere qualitates, quæ alijs digniorem reddant.*
13 *Episcopus potest, quem examinatores magis idoneum renunciarunt, reprobare, & alium eligere.*
14 *Episcopus potest, cui voluerit, gratificari, quando in concurrentibus qualitates sunt pares.*

DECISIO CIII.

Contra Federicum informantem Domini responderunt, non constare de irrationabili iudicio bon. mem. Reuerendiss. Rangoni Episcopi Regien. qui postponendo d. Federicum contulit Camillo parochialem Ecclesiam, de qua agitur; moti sunt autem. Primò, quia cum in concursu de super facto fuerit per examinatores Synodales approbatus Camillus, & reiectus Federicus, vt in fide dicti Episcopi in summario numero 1. & vt fatetur idem Federicus in appellatione coram eodem Episcopo interposita d. summario numero 2. Non poterat propterea dictus Episcopus ferre aliquod iudicium pro
1 Federico, nec alium eligere, quam Camillum a dictis examinatoribus approbatum, iuxta præscriptum, sacrosancti Conc. Trid. de reform. cap. 18. vers. peracto, & iuxta formam constitutionis sanctæ mem. Pij V. super collatione parochialium sub die 14. Kal. Aprilis 1566. Et consequenter illius iudicium non potest de aliqua irrationa-
2 bilitate redargui; & prætensa appellatio Federici dicitur friuola, & à nullo grauamine interposita, & ideo reijcienda, cap. vt debitus de appell. cap. quamuis de elect. in 6. Rot. decis. 58. num. 3. vers. & in casu, de appell. in nou. cum vulgar. Secundò, moti fuerunt DD. quia de dicta irrationabilitate dici non potest constare, nisi quando concur-
3 rit, & clarè apparet dolus ipsius Episcopi, vt colligitur ex dicta constitutione Pij V. tum in proœmio, ibi. Carnalitatis, aut alium humanæ passionis affectum, non rationes sequentes. Tùm etiam in dispositiua, ibi, constito de prioris eligentis irrationabili iudicio, & tenuit Rota in Rauennaten. parochialis 2. Decēbris 1592. coram bo. mem. Cardinali Arigonio, impressa apud Garz. de benef. par. 9. cap. 2. num. 250. & coram S.D.N. in Nullius parochialis, seu concursus 4. Decembris 1600. quæ est decis. 40. par. 1. in recent. & duplicata decis. 37. par. 2. in eisdem, & in Aquen. Parochialis 6. Aprilis 1612. coram R. P. D. meo Vbaldo, in Barchinonen. parochialis 29. Nouembris 1613. coram me, & in Cremonen. concursus 15. Ianuarij anni præteriti coram R.P.D. meo Manzanedo, & in alijs passim. Hic autem nullus videtur posse considerari dolus in dicto Episcopo, cum non probetur aliqua inhabilitas
4 Camilli, nec quod ille pateretur aliquam exceptionem. Et quam Federicus esset maior natu, Doctor in sacra
5 Theologia, Diœcesanus, & de nullo prouisus beneficio quæ qualitates sunt valde considerabiles, vt ex trad. per Abb. in c. 1. de maiorit. & obed. & per Dec. consil. 542. nu. 12. & 13. & in Panormitana Archipresbyteratus 3. Decembris 1618. coram me. Non tamen dici potest, illum debuisse præferri, cum in illis electionibus ad Parochiales ex supradicta dispositione Concilij in dicto §. peracto, vltra doctrinam sint quoque considerandi mores, prudentia, & alia pro regimine Ecclesiæ necessaria; ita vt dignior simpliciter non dicatur, nec veniat præferendus is, qui sit doctior, vel sanctior, sed qui iuxta munus, cui præficiendus est, aptior illius ministerio appareat, vt ex pluribus tenuit Rot. in dicta Rauennaten. coram Arigonio, & in dicta Nullius parochialis coram Sanctissimo, cum alijs in eadem Barchinonen. corā me, & in Pampilonen.
8 beneficij de los Arcos, 9. Decembris 1619. coram R.P.D. meo Vbaldo. Vnde cum Episcopus pro cuius iudicio
A præsumitur A, cap. in præsentia de renunc. elegerit dictū Camillum: dicendum, est maiores qualitates cognouisse,
9 in eo præponderare, quàm in Federico circa mores, & prudentiam, & alia pro gubernan. parochiali Ecclesia opportuna, vt dixit Rota in præcitatis decisionibus, & signanter in dicta Rauennaten. in qua omnibus cōtrarijs respondetur. Nec obstare visum fuit, quod prætendatur Federicum fuisse reiectum ex eo, quod de leui abiurauerit in Officio Sanctę Inquisitionis, cuius contrarium dicitur constare ex fide Inquisitoris Mantuani data in summario nu. 5. Quia hæc non fuit vnica causa reiectionis illius, vt patet ex respōsione Episcopi ad eius appellationē in dicto summario n. 2. ibi; (Immo fuit reprobatus pluribus forsan de causis animum eorum (idest examinatorū) mouentibus.) Nec ex supradicta fide Inquisitoris constare dici potest, ipsum Federicum de leui non abiurasse; fides enim hoc non dicit, sed solum quod ex actis Inquisitionis non apparet de aliquo decreto, ex quo constet. Federicum commisisse tale delictum, propter quod debeat iudicari inhabilis, aut quoquo modo impediri à consecutione alicuius officij beneficij, seu dignitatis Ecclesiasticę quę verba non excludunt dictam abiurationem de leui, cum per eam quis reddatur inhabilis ad huiusmodi be-
9 neficia, & dignitates Ecclesiasticas, Nauar. cons. 16. & 18. lib. 5. tit. de hæret. Paris. de resign. benefic. lib. 4. quæst. 3. n. 17. Sanch. in Summa lib. 2. c. 25. nu. 12. Farinac. de hæres. quæst. 192. n. 80. Et ideo ex hoc potius magis iustificata, & rationabilior apparet electio Episcopi in præferen. dictum Camillum, qui nec talem, nec vllam aliam exceptionem patiebatur.

Et ita resolutum.

ANNOTATIO.

A Pro iudicio Episcopi multū præsumitur quo ad electio-
10 nes per ipsū factas ad Parochiales, vt in hac decisione, &
11 supra dec. 22. n. 30. cum concordan. ibi adductis, lit. D. Et ideò licet in beneficijs curatis, nec etiā in foro exteriori sufficiat electio digni, omisso digniori; cum per Concil. Tridentinū, & Constit. Pij V. ex pluribus ab examinatoribus approbatis non detur Ordinario facultas eligendi, quem velit, sed quem magis idoneū iudicauerit, alias electio

Scaccia de Appellatione.

ctio esset nulla, vt aduertit Rota in Beneneutana Parochialis 13.Iunij 1590.coram Orano,& in Dertusen.parochialis 18.Decembris 1581.corā Gipsio in Tuden.parochialis 28.Aprilis 1603.coram Cardinali Sacrato, & in Vrbinaten.parochials 11.Februarij 1629.coram R.P.D. Verospio, & in alijs. Tamen super electi habilitate tam Concilium, quam d.constitutio plurimum deferunt iudicio Ordinarij: maiorem enim electi habilitatem non ex vna potius, quam ex alia qualitate dijudicandam volunt; sed quod dignior is reputetur, qui inspecta ętate, doctrina, prudentia, moribus alijsque qualitatibus vacantis Ecclesiæ administrationi aptior visus fuerit. Hæc autem soli Episcopo nota esse possunt, qui de suorum Clericorum Diœcesanorum qualitatibus præsumitur informatus, vt in hac decisione, & in alijs supra allegat. Et ideo ad
12 substinendum eius iudicium sufficit, quod possint in electo concurrere maiores qualitates, & quæ alijs digniorem reddant Rot.coram Greg.XV.decis.11. numero 6. & in Eugubina parochialis Sancti Vincentij 13. Ianuar.
13 1623. coram Remboldo. Neque ad illud redarguendum de irrationabilitate, aliquid facit, quod Ordinarius reprobauerit, quem examinatores magis idoneum renunciauerant; quoniam ad examinatores non spectat, iudicare de maiori aptitudine, sed id per Concilium; & constit. Pij V. relinquitur iudicio Ordinarij; adeo quod reiecto magis idoneo per examinatores renunciato, potest aliū ex concurrentibus, qui sibi magis idoneus videbitur eligere, vt per Garzias de benef.par.9.c.2.nu.108.& seqq.& fuit etiam dictum in allegata Eugubina Parochialis corā Remboldo; & quando in concurrentibus qualitates essent pares, est in arbitrio Episcopi, cui voluerit gratificari
14 vt Rota in d. Vrbinaten.parochialis coram R.P.D. Verospio, in qua alijs allegantur. Vnde optimè dixit Gonzal.ad reg.8.gloss.4.n.124. appellantes ab iniusta electione, & irrationabili Episcopi iudicio, difficile docere posse de grauamine, & electionem iam factam euertere.

Ioannes Franciscus Ferentillius.

EODEM,

Burgi S.Domini Ecclesiæ S.Iuliani.

Veneris 21. Iunij 1619.

SVMMARIVM.

1 *Attentata est præsentatio, institutio, & possessio tradita post appellationem interpositam, & inhibitionem præsentatam, etiam si pars tacitè, vel expressè appellationi renunciauerit, & n.3.*

2 *Attentata afficiūt tertiū, quando habet causā ab eo, qui est in lite, etiā si dictus tertius possideat cū titulo, et bona fide.*

4 *Appellationi renunciasse censetur pars rediens ad iudicem à quo appellauit.*

DECISIO CIV.

DIxerunt DD. constare de attentatis tam ex parte D.Casalis, qui vti patronatus præsentauit Angelicum ad Ecclesiam Archipresbyteralem, de qua agitur, coram Marescotto tanquam Præposito Ecclesiæ Sancti Laurentij, quam ex parte ipsiusmet Marescotti, qui eundem præsentatum instituit, ac in possessionem immisit. Nam de tempore dictæ præsentationis, & possessionis ad fauorem d. Anglerij pendebat lis in Rota super pertinētia iurispatronatus d. Præpositurae inter eundem Casalē, & Marescottum ab eo præsentatum ex vna, & DD. Marchiones Alexandrum, & Alphonsum de Pallauicinis, ac Dominicum de Scotia ab illis præsentatum ex altera, per appellationem à sententia Vicarij ad fauorem dd. Casalis, & Marescotti lata ipsius præsentibus per dd. DD. de Pallauicinis, & Dominicum sub die 29. Ianuarij 1617. interpositam, cuius vigore fuit postea inhibitum in forma, & resoluto sub die 28. Nouembris eiusdem anni, non intrare arbitrium pro reiectione attentatorum, fuit appositum sequestrum super d. Præpositura, eiusque posses-
1 sione. Et ideo lite huiusmodi nondum finita, sed adhuc indecisa pendente in Rota, etiam si pars tacitè, vel expressè renunciasset appellationi, non potuit citra attentatum procedi ad dictam præsētationem, institutionem, ac possessionis traditionem, Rot.decis.130.alias 20.si post inhibitionem, de appell.in nou. Didac.pract.quæst.cap.24. num.5.versic.4.hæc inhibitio, Boer.decis.256.nu.3. Lan-
A cell.de attent.post inhibit, ampl.2. A Non obstat, quod lis amplius non pēderet super Archipresbyterali, de qua agitur, cum extincta fuerit per sententiam Vicarij ad fauorem dicti Casalis, & Bireti primo præsentati in indicatum transactam ob non interpositam ex aduerso appellationem infra decendium. Quia quicquid de hoc sit, attentata hic deducuntur ex lite pendente non super Archipresbyterali, sed super Præpositura, cuius respectu licet Anglerius, qui in ea causa non fuit, sit tertius; sufficit tamen, quod habeat causam à dd. Casali, & Marescotto attentan. vt ex Abb. Imol. Franc. Præpos. & alijs in capit. bonæ de appellat. Rota decis. 1147. l.3.par.3.diuers. Lancellot.par.4.c.3.de attent. à tertio nu.16.& seqq. vbi n.20. ampliat. etiam si ille tertius possideat cum titulo, & bona fide.

ANNOTATIO.

A Et quòd gesta post appellationem, & inhibitionis præsē-
3 tationem sint attentata, & vti talia per iudicem ex officio reuocari possint, licet pars appellationi expressè, vel tacitè renunciauerit, Rot.decis.235.nu.7.par.1.& decis.79. num.2.par.2.recent. & in Barchinonen.beneficij Sanctæ Mariæ 15.Martij 1620.coram bo.mem. Patriarcha Manzanedo, in qua attentata declarata fuit sententia lata post præsentatam Iudici inhibitionem, licet pars postea corā
4 eodem Iudice comparuerit, quo casu tacitè appellationi, & inhibitioni renunciasse videtur Gab. tit. de appellat. conclus.2.n.1. Scacc.eod.tract.quæst.17.lim.2.n.14.& fuit dictum in Ferrarien decimarum 28. Iunij 1621. coram bo.mem. Vbaldo seniori.

Io.Franciscus Ferentillius.

EODEM.

Asten. fructuum.

Lunæ 5. Iunij 1621.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio dicitur deserta, si in termino iuris non fuerit redituum pro Apostolis.*

2 *Apostoli petendi sunt expressè infra 30. dies, nec sufficit, si fiat noua comparitio absq; speciali illorum petitione.*

3 *Terminus iuris datur pro commoditate Iudicis vt possit determinare, quam responsionem dare velit.*

4 *Præsentata obtenta intra iuris temrinum non excusat ab insertione appellationis ob non reditum pro Apostolis.*

5 *Præsentationes, quæ fiunt Regenti, solent subscribi.*

6 *Appellatio non dicitur deserta ob non reditum pro Apostolis, si intra terminum fuerit commissa causa appellationis.*

7 *Apostolos petendi tempus currit à die appellationis.*

8 *Desertionem causæ non excusat impedimentum superue-*

nienti

nienti infra 30. dies, si non fuit reditum pro Apostolis.

9 *Desertio non euitatur, si procurator fuit negligens in redeundo pro Apostolis.*

10 *Commissionis præsentatio coram Regente Cancellariæ non excusat à desertione, quando fuit datus terminus iuris, sed tantùm Iudex respondit reuerentiales.*

11 *Deserta non est causa, quando reperitur commissa infra terminum iuris, etiam si appellans non redierit pro Apostolis, dummodo Apostoli fuerint in appellatione petiti, numero 12.*

13 *Apostolorum petitio est de substantia appellationis.*

14 *Apostoli non sunt amplius petendi, si Iudex appellationis detulit.*

15 *Apostolos reuerentiales si dederit Iudex, censetur detulisse appellationi.*

16 *Apostoli reuerentiales in forma à Iudice dati, si appellationi locus non sit, videntur continere refutatorios, & operatur talis concessio effectum deuolutiuum tantùm, nec Iudex facit hoc modo causam appellabilem in præiudicium partis.*

17 *Iudex, qui dedit Apostolos, non potest exequi sententiam sed exequenda est per Iudicem ad quem, & si exequeretur, esse attentata.*

18 *Apostolorum loco in Hispanijs sufficit petere testimonium appellationis.*

DECISIO CV.

PRima pars dubij fuit per DD. resoluta, videlicet, constare de re iudicata: secunda verò reseruata. An scilicet constet de causis restitutionis in integrum. Nam licet à sententia Rotali fuerit intra debitum tempus appellatum, & Reuerendissimus D. meus Decanus Iudex, à quo, dederit terminum iuris, & interim quandocunque pro Apostolis: tamen pars appellans amplius non rediit infra 30. dies pro responsione, & Apostolis: & ideò dictæ appellationi videtur renunciatum, iux. tex. in verbis in capit. ab eo, de appellat. in 6. & in clemen. quamuis rigor, §. verum, eod. tit. & vtrobique scribentes Bart. in l. 1. numero 3. versic. quæro quid si Iudex, ff. de libell. dimiss. Rot. decis. 357. alias 41. fuit dubitatum de appell. in nou. Crecent. decis. 2. alias 63. de appell. Rot. decis. 144. in princ. p. 2. diuers. & in Ariminen. Canonicatus 17. Iunij 1597. coram Iusto, & Marant. Vestr. Lancell. & alij alleg. à Soccin. iun. cons. 31. in princ. vol. 3.

A A. Non obstat

2 prætensus reditus pro Apostolis 6. Augusti, & sic infra 30. dies, quia non sufficit noua comparitio, sed est necessaria specialis petitio Apostolorum, gloss. dicta Clem. quamuis, §. verum, in verb. nec petat. vbi Cardin. in princip. & num. 2. in fin. Imol. in 2. Anchar. in 6. Franch. in vlt. notab. Anchar. dicto cap. ab eo in 3. not. Archid. cap. 1. de appellat. in 6. col. 4. vers. & si petierit. Qui Apostoli non solum non fuerunt petiti, sed quod daretur alius terminus iuris ad redeundum, quæ petitio videtur contraria petitioni

3 responsionis Apostolorum, cum terminus iuris detur pro commoditate Iudicis, vt possit deliberare pro responsione danda, vt not. Doctor. in cap. ab eo, & in d. clem. quamuis rigor, & in d. §. verum, & ideò rectè fuit responsum per Reuerendissimum D. Decanum, non esse solitum concedi similem terminum; imò nec excusatur

4 appellans, si infra terminum obtineret præsentatam à D. Regente, nisi quando sunt dati reuerentiales, Rota in Perusina de Vbaldis coram Cardin. Pamphilio 17. Iunij 1576. Quæ dicuntur de diligentijs adhibitis, & de præsentata commissione Regenti Cancellariæ non iustificantur quia tales præsentationes subriscribuntur à Regente, prout quotidie practicatur, & latè per Lancell. de attent. appell. pend. 2. par. c. 12. in præfat. num. 63. & seq. Moder. Rom. de appellat. lib. 3. cap. 2. quæst. 14. n. 36. post Vestr. *Scacciæ de Appellatione*.

in praxi lib. 7. cap. vlt. num. 5. & 6. Marchesan de commiss. tit. de offic. Vicecanc. par. 1. cap. 4. n. 27. Et ideò non applicantur decisiones Rotæ 54. de appellat. in antiq. Caputaq. decis. 115. par. 2. Crescent. decis. 2. alias 63. Cassad. dec. 4. n. 1. de appell, quæ procedunt, quando pendente termino ad redeundum pro Apostolis fuit commissa causa appellationis.

Et ita conclusum vtraque parte informante.

ANNOTATIO.

A Rota decis. 178. par. 1. A 144. num. 1. par. 2. diuers. & dec. 420. nu. 2. par. 2. recen. in qua aliæ allegantur, latè Scacc. de appellat. lib. 2. quæst. 13. num. 24. & sequentib. sanct. mem. Greg. XV. decis. 573. num. 1. & Beltram. ibi num. 12. & fuit dictum in Leodien. parochialis 20. Maij 1622. coram bo. mem. Cardinali Caualerio, in Castren. pecuniaria 25. Aprilis 1627. coram R. P. D. Merlino, & in alijs. Tempus autem triginta dierum ad redeundum pro Apo-

7 stolis currit à die appellationis, Rot. decis. 5. de appellat. in nou. in fin. vbi quod Palatium ita seruat. Nec excusatur quis à desertione propter impedimentum infirmitatis

8 superuenientis in dicto termino, vt per Bald. in l. eos, §. Apostolos, in princ. C. de appellat. Boer. consil. 43. nu. 9. Lancellot. de attent. par. 2. cap. 14. num. 2. Vestr. in praxi lib. 7. cap. 2. num. 19. Crescent. decis. 7. de appellat. Rot. decis. 27. eod. tit. in antiq. & dicta decis. 144. num. 2. par. 2. diuers. & fuit dictum in Foroliuien. fideicommissi 21. Aprilis 1581. coram Cantuccio, in Salutiarum pensionis 14. Nouembris 1616. coram Illustrissimo Cardinali Verospio, quam sequuta est Rota in Meten. Canonicatus 21. Iunij 1628. coram R. P. D. Verospio.

Minus excusat procuratoris negligentia, quia sibi im-

9 putare debet, qui procuratorem negligentem elegit, vt his terminis dixit Rota in dicta Salutiarum pensionis coram Illustrissimo Cardinali Verospio, quam refert, & sequitur Beltram. ad d. decis. Greg. n. 13. & in alijs, quas adduxi infra ad decis. 585. litera A.

Nec etiam suffragatur præsentatio commissionis coram Domino Regente, quia illa suffragaretur quando fuissent dati reuerentiales, quo casu sufficit ostendere diligentiam pro causa committenda infra 30. dies, secus quando datus fuit terminus iuris, quia tunc appellans omnino tenetur redire pro Apostolis; Cassad. decis. 4. de appellat. & in hac decis. nu. 4. Rota in Forolouien. de Torellis impress. per Marches. de commiss. tom. 2. fol. 77. & in d. Castren. pecuniaria coram R. P. D. Merlino.

At si causa fuerit commissa intra terminum iuris, non est deserta, etiam si appellans pro Apostolis non redierit

11 Crescen. dec. 2. de appell. Caputaq. decis. 38. la 2. par. 1. & decis. 115. par. 2. Rota decis. 734. par. 4. diuers. & Beltramin. d. decis. Gregor. 573. n. 14. refert, ita fuisse resolutum in Ariminen. bonorum 22. Maij 1606. coram Pitta, & ita dixit Rota in Veneta sequestris 26. Iunij 1626. coram R. P. D. Durano. Quod intellige verum, si Apostoli fuerint

12 in ipsa appellatione petiti, vt ad declarationem dictæ decisionis, Caputaq. aduertit Rota in Legione in parochialis 1. Februarij 1589. coram bo. m. Comitulo, ea ratio-

13 ne, quod petitio Apostolorum est de substantia appellationis, vt per Grauatium ad Vestr. lib. 7. c. 3. nu. 63. in fin. Maran. in Specul. par. 6. tit. & quandoq; appellatur, n. 17. Rota decis. 41. de appell. in nouis & decis. 50. nu. 3. eod. tit. & fuit dictum in superius allegata Meten. Canonicatus 21. Iunij 1628. coram R. P. D. Verospio.

Et si Iudex appellationi detulit, non est amplius pro

14 Apostolis redeundum, Lancell. de atten. par. 2. c. 5. nu. 203. Seraph. decis. 565. n. 1. & fuit dictum in Compostellana parochialis 26. Iunij 1619. coram bonæ memoriæ Seleucien.

Prout si dederit Apostolos reuerentiales, quia defert
15 appellationi, & abdicat à se omnem iurisdictionem, cap. cum appellantibus, §. si verò, & ibi gloss. verb. remittenda Anchar. num. 1. in tertio not. de appellat. in 6. gloss. in c. 1. in verb. exhiberi eod. tit. & lib. Lancellot. de attent. appel. pend. lim. 6. num. 25. & limit. 53. & 55. Rot. decis. 5. de appellat. in nou. Gabr. consil. 35. num. 10. lib. 1. & fuit dictum in Romana damnorum, & interesse 10. Iunij 1591. coram Penia.

Limita quando sumus in casu non appellabili, quia
16 sub reuerentialibus in forma continentur etiam refutatorij, quatenus appellationi locus non sit, Cassad. decis. 7. num. 5. de appellat. Rot. decis. 61. eodem tit. in antiq. Vestr. in prax. lib. 7. cap. vlt. num. 2. Rota in Anconitana de Gozzis 1. Iulij 1592. coram Cardinali Pamphilio seniori, & hoc casu concessio reuerentialium non operatur effectum suspensiuum, sed solùm deuolutiuum. Benintend. decis. 17. fuit dictum in proximè allegata Romana damnorum, & interesse coram Penia, & in Vlixbonen. pensionis 23. Maij 1603. coram Cardinali Pamphilio seniori, Gabr. cons. 34. num. 5. lib. 1. vbi num. 3. ad fin. & se-
17 quentib. quod non facit causam appellabilem in præiudicium partis: imò Iudex, qui concessit reuerentiales in casu non appellabili, non potest exequi sententiam, sed exequenda est per Iudicem ad quem, vt in dicta Romana damnorum, & interesse, & si exequatur dicitur attentata, vt in Tullen. bonorum, & attentatorum 6. Nouembris 1600. coram Litta. In reliquis vide late ad materiam Scacc. de appellat. lib. 3. quæst. 13. & 14. per tot.

Notandum autem est, quod in Hispanijs de stylo illa-
18 rum partium loco Apostolorum sufficit petere testimonium appellationis, Seraph. decis. 1261. n. 2. & fuit dictum in Calaguritana beneficij de Querenna 28. Maij 1625. coram R. P. D. Durano.

Ioannes Franciscus Ferentillius.

EX TOM. III.

Cæsaraugustana electionis.

Lunæ 11. Decembris 1623.

SVMMARIVM.

1 *Sententia transit in iudicatum, si dato termino iuris pro responsione appellationis appellans non redijt pro Apostolis.*
2 *Sede Apostolica vacante iurisdictio dicitur finita, vel suspensa in iudicibus Romanæ Curiæ.*
3 *Iudex an possit respondere de Apostolis Sede vacante.*
4 *Sanctissimus D. N. Vrbanus VIII. fuit creatus Summus Pontifex die 6. Augusti 1623.*
5 *Impedimentum non excusat si eo cessante actus non fuit expeditus, vel non fuerunt adhibitæ diligentiæ, n. 6.*

DECISIO CVI.

Prima pars dubij visa fuit Dominis indubia; constare
1 videlicet de re iudicata: nam sententia Rotalis fuit lata 5. Iulij præteriti ad fauorem Capituli, seu Prioris, & trium Canonicorum Capitularium super confirmatione electionis de duobus alijs Canonicis facta, appellatio autem ex aduerso interposita sub die 12. eiusdem, & pro responsione datus fuit terminus iuris, & interim quandocunque infra quem pars appellans nunquam redijt pro Apostolis, & ideo appellatio fuit deserta, & sententia transiuit in iudicatum, iux. capit. ab eo, de appellat. in 6. Clem. quamuis eodem tit. Rot. decis. 54. eodem tit. in antiq. Caputaq. decis. 38. par. 1. Vestr. in prax. lib. 1. cap. 3. n. 37. fuit dictum in Firmana tutelæ 23. Maij 1622. coram R. P. D. Vbaldo, & per Rot. decis. 144. num. 1. par. 2. diuers. & in Cæsaraugustana dedicationis 28. Iunij præteriti coram Reuerendissimo Patriarcha. Non obstat prætensum impedimentum sedis vacantis superuentum 9. Iulij, propter quod allegatur superfluum fuisse reditum pro Apostolis, cum responsio esset actus iurisdi-
2 ctionis qui exerceri non poterat sede vacante cum iurisdictio esset finita, vel suspensa, vt post Speculat Bertach. & alios tradit Scacc. de appellat. lib. 3. cap. 2. quæst. 8. sub numero 160. versic. contra, & num. 162. in fin. Nam quia
3 omisso, An potuerit Iudex d. tempore respondere de Apostolis propter defectum iurisdictionis, ad not. per Rot. decis. 57. num 3. de appellat. in nou. cessat difficultas. Quia Sanctissimus D. N. fuit creatus die 6. Augusti, & sic intra terminum iuris, qui adhuc durabat, vsque ad diem 18. eiusdem mensis, & tamen non redijt pars pro Apostolis, vnde intrat conclusio, quod non sufficit probare impedimentum quando eo cessante actus nihilominus non fuit
5 expeditus, Caputaq. decis. 72. numer. 4. part. 2. Surd. consil. 223. sub numer. 26. lib. 2. Ex quibus etiam cessat aliud prætensum impedimentum defectus Præfecti Signaturæ, quia hoc nihil facit quo minus potuerit pars intra terminum redire pro Apostolis, sed solum faceret ad effectum, vt non potuerit expediri commissio appellationis intra mensem; & nihilominus pars debuisset probare, fecisse suam diligentiam, cum non sufficiat probare solum impedimentum, l. qui commeatus, vbi Bart. ff. de re milit. cum alijs per Caputaq. d. decis. 72. numero 6. Secunda vero pars dubij, An constet de causis restitutionis in integrum, fuit reseruata ad aliam inspectionē.

Et ita fuit decisum vtraque parte informante.

EODEM.

Gerunden. attentatorum.

Veneris 16. Maij 1625.

SVMMARIVM.

1 *Attentata non causat appellatio extraiudicialis, nisi possessio capta fuerit contra, & post appellationem, & numero 5.*
2 *Attentare non dicitur capiens possessionem post appellationem, nisi appellans possideat.*
3 *Attentatus non dicitur actus consequutiuus actui antecedenti appellationem, præsertim, si Iudex superior non incepit de appellatione cognoscere n. 4.*
5 *Achilis de Grassis doctrina decis. 32. & 34. de appellat. quando procedat.*

DECISIO CVII.

Vacante per obitum Præpositura eleemosynaria nuncupata in Ecclesia Gerunden. vsque de anno 1228. instituta, & de qua per Rotam decis. 50. de concess. præben. in antiq. Capitulum vt supponitur deputauit œconomum dictæ eleemosynariæ Matthiam, & Sacrista maior dictæ Ecclesiæ prætendens ad ipsum spectare illius deputationem, prout in euentum vacationis spectat nominatio Præpositi, vt legitur in particula fundationis pro eius parte data in summario num. 1. & admisit Rota dicta decis. 50. constituit procuratorem ad eleemosynas eius nomine administrandas summario nu. 2. & habita notitia deputationis factæ per Capitulum plures interposuit appellationes extraiudiciales, coram Capitulo, & Canonicis eorum sindico, & œconomo deputato. Quibus

bus non attentis Matthias prædictus vt dicitur possessionem dictæ eleemosynariæ adeptus fuit. Postea coram Vicario qui nihil respondit iterum appellato, & demum causa commissa in Rota dubitatum fuit an talis possessio esset attentata, & Domini negatiuè responderunt. Tum quia Capitulum non prouidit de œconomo vti Iudex sed vti pars prætendens vti iure suo. Tum quia præsupposito etiam quod constaret de aliqua appellatione extraiudiciali tamen possessio capta non potest dici attentata
1 cum duo requirantur. Primo, quod sit contra appellationem. Secundo, quod fuerit capta post appellationem, c. cum nobis, de elect. vbi Ioan. Andr. 2. col. versic. sed est scien. Zabarell num. 1. Franch. in cap. 1. num. 4. & in cap. bonæ num. 23. de appellat. & ibi Dec. num. 34. in 12. differentia, Achill. decis. 34. de appellat. numer. 2. Modern. Rom. de appellat. lib. 3. cap. 2. quæst. 17. lim. 47. memb. 2. Neutrum autem verificatur, non primum, quia prætensa appellatio non est interposita à traditione possessionis, sed ab electione œconomi. Non secundum, quia non iustificatur possessionem fuisse traditam, vel captam per deputatum à Capitulo post interpositam appellationem
2 possidente Sacrista, vel eius procuratore, quo casu non posse dari de attentatis in puncto, Abbat. d. cap. cum nobis, num. 4. & 7. vers. & ego. Et apprehensio possessionis
3 tanquam consequutiua ad actum electionis ante prætensam appellationem iam factam, non fuit attentata iuxta notat. per Innoc. in cap. constitutis il 2. num. 2. Anchar. in princip. Imol. ibid. num. 13. de appellat. Franch. d. cap. bonæ, nu. 3. eodem tit. Quod maximè procedit quando
4 (prout in proposito) Iudex superior non incœpit de appellatione cognoscere, vt in d. c. constitutis, notant ijdem Innocen. num. 4. Imol. num. 14. versic. & hæc dicit vera, & fuit decisum in Leodien. Abbatissatus 31. Maij 1606. coram bon. mem. Cardinali Sacrato, & in Cæsaraugustana portionis 3. Iulij eiusdem anni coram Reuerendiss. D. meo Decano. Nec obstare visa fuerunt tradita per Achill. decis. 32. & 34. de appellat. Quia procedunt solum quo
5 ad ea, quæ fiunt contra appellationem, vt declarat idem Achill. dicta decis. 32. num. 1. qui loquitur in appellatione interposita à Iudice, vt num. 2. vers. quia respondebatur, & ita etiam loquuntur Lancellot. & Modern. Roman. de appellat. ex aduerso allegati. Non autem quoad illa, quæ (vt supradicta possessio) sunt consecutiua ad actum de præterito, in quibus procedunt superius allegata. Præterea etiam aduertebatur, quod Achill. loquitur quando possessio aufertur ab appellante, non autem quando (prout in casu isto) possessio esset vacua, & transfertur vigore collationis, vt consideraui Abb. dict. cap. cum nobis dicto num. 7.

Ex quibus Sacrista tantum informante resolutum fuit non constare de attentatis.

EODEM.

Vrbeuetana attentatorum.

Veneris 16. Februarij 1626.

SVMMARIVM.

1 *Executio post supersessoriam, & inhibitionem Iudicis est attentata.*
2 *Carceratio post appellationem simpliciter admissam est attentata.*
3 *Attentata sunt quæ innouantur, iudicio in Rota pendente.*
4 *Inhibitio Rotalis iusta vel iniusta timenda est.*
5 *Inhibitio respicit futura, non præterita ideo gesta ante inhibitionem non sunt attentata.*
6 *Appellatio per Signaturam simpliciter admissa causat attentata, etiam si alias non esset admittenda, & haberi debet perinde ac si à principio admissa fuisset ad vtrumque effectum.*
7 *Appellatio simpliciter commissa per Signaturam, vbi agitur vigore obligationis Cameralis, operatur solum effectum deuolutiuum, si in commissione non adest specialis mentio obligationis Cameralis.*

DECISIO CVIII.

Introducto iudicio coram A. C. pro euictione census per Pantaleonem extincti mediante pretij restitutione facta Carolo, qui illam promiserat, & cui census obuenerat in portione sibi assignata à Francisco fratre d. censis emptore: & obtento per d. Pantaleonem decreto relaxationis mandati sub die 23. Augusti 1622. illoque expedito, antequam ad aliquam illius executionem deueniretur, Carolus obtinuit per eundem Iudicem sub die 22. Ianuar. 1623. mandari supersederi in executione illius; & dicta supersessoria non obstante die 2. Martij sequentis super quibusdam stabilibus d. D. Caroli mandatum prædictum exequutum fuit, & deinde d. Pantaleo prima Septembris obtinuit reuocari prædictam supersessoriam; à quo decreto pro parte Caroli appellato, & causa commissa in Rota, præsentataque in actis commissione die 20. Decembris 1623. cum facultate purgandi attentata, & cum die, die 7. Ianuarij 1625. Carolus fuisset in vim eiusdem mandati carceratus, & de ordine Signaturæ postea liberatus, prætendens tam exequutionem realem super dictis stabilibus factam, quàm eius carcerationem fuisse attentatas Dubitaui, an constaret de attentatis, quæ venirent reuocanda, & cum ex supra relatis appareat quod exequutio in bonis fuit facta post super sessoriam, & inhibitionem Iudicis excusari non potest ab
1 attentatis late Lancellot. de attent. post inhibit. ampl. 6. Rota decis. 435. Greg. XV. num. 3. in recent. 464. num. 1. 637. num. 3 & 5. & 715. num. 1. par. 1. Et cum pariter carceratio euenerit post interpositam appellationem quæ
2 fuit simpliciter admissa in Signatura satis clara resultant attentata, cap. non solum, de appellat. in 6. l. vnica, ff. nil nou. appellat. pend. Lancell. cap. 12. ampl. 19. num. 1. Rota decis. 360. num. 1. coram Gregor. XV. & decis. 545. nu. 10. coram eodem, & 598. num. 1. par. 1. recent. Et multo magis post præsentatam commissionem, & iudicium iam cœptum in Rota, quia ipso pendente nihil erat in-
3 nouandum tot. Tit. vt lit. pend. Lancell. vbi supra cap. 4. per tot. Rota in recent. decis. 478. numer. 3. 514. num. 3. 393. num. 1. par. 1. recent. cum concordan. Et sine dubio ea omnia quæ post inhibitionem Rotalem gesta fuerunt, nam iusta vel iniusta timenda est, Put. decis. 395. lib. 2. Caputaque decis. 93. par. 2. Cæs de Grass. decis. 6. n. 3. de caus. poss. & propr. & coram Greg. d. decis. 435. n. 4. & passim seruatur.

Et ita resolutum d. Carolo solo informante, parte pluries citata.

EODEM.

Neapolitana separationis thori.

Veneris 28. Iunij 1624.

SVMMARIVM.

1 *Vxori sæuitiam viri allegant onus probandi incumbit.*
2 *Seuitia viri ad effectum separationis thori, quæ est grauis, & ardua, plene, & concludenter probari debet.*
3 *Sæuitia viri ad inducendam separationem magna esse debet.*

4 Ma-

4 *Maritus potest vxorem leuiter, & moderatè verberare, præsertim cum causa.*

5 *Vxor verberata à marito solis pugnis, & alaphis non autem cum baculo, vel alio instrumento ad offendendum apto, non dicitur immoderatè verberata.*

6 *Verbera illata vxori à marito, an fuerit ad correctionem, vel animo doloso, & odio dignoscitur ex instrumento, cum quo illata sunt, nisi aliter constet.*

7 *Vxorem à marito dolosè percussam fuisse, non præsumitur, licèt cum baculo, & sanguinis effusione, nisi probetur.*

8 *Percussio facta cum pugno in naso vndè multum sanguinis exiuit, non est considerabilis.*

9 *Sæuitia viri in vxorem non inducitur ex vnico actu, sed inspicitur an adsit consuetudo, & frequentia.*

10 *Impetus primi non sunt in potestate nostra.*

11 *Vxor semper debet esse sub timore, & reuerentia viri.*

12 *Reconciliatio impedit thori separationem.*

13 *Chirurgus, & obstetrix deponentes de ijs, quæ ad eorum officium spectant plenè probant.*

14 *Testem inducens nihil potest contra eum obijcere.*

15 *Morbus contagiosus non sufficit ad thori separationem, sed solùm ad debiti negationem, & quando.*

16 *Clausula, quam, & quas, operatur, vt procedi possit prout in prima.*

17 *Appellatio interponi debet infra decem dies coram Iudice, aliàs sententia transit in iudicatum.*

18 *Sententia in causis matrimonialibus de sui natura non subiacent præscriptioni temporis, & rei iudicatæ; quia trahunt secum continuatum grauamen, fallit quando latæ sunt pro conseruatione thori, & simultanea coniugum habitatione, num. 19.*

20 *Separationis Thori causa sufficiens est odium capitale.*

21 *Metus iustus qui cadat in mulierem constantem, est causa sufficiens pro separatione thori.*

22 *Separationi thori est locus quando adest timor peccati, & agitur de inualiditate matrimonij, propter minorem ætatem vxoris quo casu est nullum, numer. 23. & essent paratæ probationes in incontinenti contra nullitatem, num. 25.*

Fallit quando super ætate fuit obtenta dispensatio Apostolica, & Iudex præuia cognitione super potentia ad copulam, & discretione, seu prudentia ad percipiendam connubij vim, illam exequi mandauit, num. 24.

26 *Separationi thori non est locus, pendente iudicio super nullitate à tertio allegata; sed interim coniuges in possessione coniugij sunt manutenendi.*

DECISIO CIX.

INtroducta de anno 1618. in foro Archiepiscopali Neapolitano causa separationis thori ad instantiam nobilis mulieris contra virum, & nulla per eam probata causa, lataque sententia viro fauorabili, & causa in gradu appellationis in Rota commissa, fuit de mense Nouembris 1622. eidem actrici concessa remissoria, tàm ad Ciuitatem Neapolis, quàm ad oppidum Madrid per eam petita, & lapsis solitis terminis etiam prorogatis, ac reportato processu Neapoli cum testibus examinatis, fuit repropositum dubium resolutum 26. Maij anni 1623. & dictum dictam Matronam teneri ad reuertendum & habitandum cum viro, prout prima vice conclusum fuerat; fundamentum fuit defectus probationum vtriusque causæ separationis propositæ, videlicet prætensæ sæuitiæ, nec non morbi contagiosi. Indubitata enim est conclusio
1 vxori alleganti sæuitiam viri, onus probandi incumbere. Paris. cons. 54. num. 14. lib. 1. Natt. cons. 616. in princip. & probationem requiri plenam & concludentem cum
2 causa sit grauis, & ardua, Paris. & Natt. proximè relati, & cumulat Farin. de delict. carn. quæst. 143. §. probatio leuitiæ, Rot. decis. 441. numer. 2. par. 1. recent. & coram fel. record. Greg. XV. decis. 294. num. 12. & in Romana separationis thori coram bon. mem. Cardinali Sacrato 28. Ianuarij 1613. in princ. imp. post consil. d. Farin. 157. in secundo vol. & fuit etiam dictum in hac causa dicta die 16. Maij. Prout etiam indubitatum est sæuitiam viri debere (ad inducendam separationem) esse magnam, Abb. in cap. ex transmissa per illum text. in princ. & num. 4. de
3 restit. spol. leuis enim verberatio est permissa, & præser-
4 tim cum causa, vt post glos. fin. in cap. quemadmodum de iure iur. notant ibi omnes Alex. consil. 113. num. 2 & 3. vol. 4. idem notant Doct. in cap. cum contingat, de for. compet. vbi post alios Felyn. num. 7. cum cumulatis per Farinac. dicta quæst. 142. num. 195. & seqq. & præsertim num. 198. & d. cons. 157. num. 4. lib. 2. & Rota post dictum vol. cons. decis. 371. num. 4. Triuis. decis. Ciuil. 45. numer. 14. & 15. In proposito autem non fuit visa DD. facta probatio alicuius verberationis, vel offensionis considerabilis, & sine causa. Nam testes examinati nihil deponunt de aliqua iniuria vel offensione illata exceptis 2. & 12. qui de visu de pugnis in faciem illatis cum effusione sanguinis, ex naso, de quibus etiam deponunt 9. & 13. de confessione tamen extraiudiciali eiusdem viri; & quicquid sit de personis dictorum testium; præsupposito etiam citra veri præiudicium quod probent in dicto, tamen non exinde resultat verberatio, vel offensa immoderata sufficiens ad thori separationem. Primò, quia non fuit cum baculo, flagellis, vel alio instrumento ad offen-
5 dendum apto, sed solis pugnis, & alaphis, & sic non potest dici immoderatè verberata, vt in specie consuluit Bertaz. cons. 228. num. 15. & 16. lib. 1. crimin. Farin. dicta
6 quæst. 142. num. 204. & ex instrumento dignosci an fuerit ad correctionem, vel animo doloso, & odio, Signor. cons. 63. num. 8. Rim. iun. cons. 174. num. 40. in fin. Farin. d. cons. 157. num. 9. nisi constet quod dolose percussa fuerit quod non præsumitur etiam si cum baculo, & sanguinis effusione, Guidop. de præs. num. 91. Surd. de alim. lib. 7. quæst. 16. num. 9. Rolan. consil. 27. num. 17. & seqq. lib. 5. Lud. Morot. cons. 41. num. 9. & 10. Et quod non sit con-
8 siderabilis percussio cum pugno ex qua exiuit sanguis de naso, quia ex illo de facili exit multum sanguinis, glos. margin. in cap. cum illorum 32. lit. F. de sent. excomm. vbi Host. num. 10. in fin. Abb. nu. 10. & alij Victor. in Summ. Sacram. tit. de Euchar. quæstio. 99. Secundò, quia non probatur aliqua alia iniuria durante matrimonio illata,
9 & ex vnico actu non inducitur sæuitia, sed inspicitur an adsit consuetudo, & frequentia; Card. cons. 9. in princ. & num. 9. 12. & 18. Bald. cons. 136. col. 2. lib. 1. Aldobr. d. cons. 71. num. 8. 9. 10. & seqq. Rol. cons. 27. num. 12. lib. 3. Sanchez de matrim. lib. 10. disp. 19. num. 16. versic. secundo existimo, Farin. dicta quæst. 142. num. 203. & 304. Rot. dicta decis. 371. num. 5. versic. & tanto minus, post secundum vol. cons. Farin. Tantò minus quia rixa inter dictos Coniuges orta fuit inter prandium in familiaribus sermonibus, & ex leuibus causis, quia vxor prætendebat virum deficere in obseruantia pactorum, & præsertim de retinendo eius nepotem in domo, & è conuerso maritus conquærebatur de nimia expensa in victu facta; & inde venerunt ad iurgia, vt deponunt 1. 11. 12. & 14. testes, & ita res habuit originem à leuibus causis, & sine fundamento, & potuit maritus ex primo impetu, qui non est
10 in potestate nostra moueri, vt considerat Bald. d. cons. 136. lib. 1. & Bertaz. d. cons. 288. num. 14. referens verba Bald. ex Arist. quod vxor semper debet esse sub timore, & reuerentia viri. Imo etiam probatur ex confessione
11 mulieris in quodam eius memoriali, quod maritus existimauit sibi per eam datam fuisse meritricam. Et quod vxor prædicta non reuocauerit ad animum, sed redijcet

ad

ad cohabitandum cum viro, si ipse recepisset nepotem in domo, vt prætendebat eum teneri iuxta conuentionem deponunt 13.& 14.testes, & inde etiam arguitur reconciliatio si quæ iniuria, vel offensio illata fuisset, quæ re-
12 conciliatio impedit thori separationem, Bertaz. d. consi. 228.num.12.vers.respectu verò, Rimin. iun. d. consi.174. numer.8. Minus etiam fuit probatus prætensus morbus contagiosus, nec quoad ipsum virum, nec quoad mulierem, & omissis testibus qui nihil penitus deponunt, qui sunt 3.11.14.15. & 16. vel de auditu à prima vxore dicti viri qui sunt 7.9. & 12. vel ex relatione, & assertione ipsius secundæ mulieris, & aliorum qui sunt 8.9. & 10. & alijs qui ignorant qualitatem morbi qui sunt 1. 2. & 6.

Cessat difficultas, quia ex depositionibus aliorum testium inter quos sunt Chirurgus, & obstetrix, constat etiam per ocularem inspectionem corporis, eum fuisse sanum, & ab omni morbo mandatum, vt deponunt ijdem
13 testes summario viri num.13. qui plenè probant, eisque standum est tanquam de visu, & peritis in arte, l.1.ff. de ventr.insp.l.septimo mense, vbi Bald in vlt.add.ff. de stat. hom.maximè cum pars nihil possit contra illos tanquam
14 à se inductus obijcere, l.si quis testibus, vbi Doct.C.de testib.Mantic,decis.274.sub nu.1. & fuit sæpissime dictum. Quo verò ad mulierem nihil penitus probatur, quod ex carnali commixtione, & commercio cum viro ipsa inciderit in morbum contagiosum, & testes aliqui nihil deponunt videlicet dicti 3.11.14.15.& 16.nec non 1.5.& 10. aliqui verò ex mulieris assertione videlicet 2.6.7 8.9. 12.13.& 17. & de auditu ab alijs videlicet dicti 7.9.12. & 13. Nec de huiusmodi prætenso morbo conquæsta fuit, dum amicabiliter tractabatur de reuersione ad matrimonialem cohabitationem Insuper dicebant DD.huiusmodi morbum non sufficere ad separationem, sed solum ad
15 debiti denegationem, quatenus tamen periculum mortis suæ personæ immineret, quod hic non probatur, Nauarr. in Manual. cap.22. sub num.23. vers. quarto coniugem, Io.Boscheus de miust.nupt.lib.2 num.14 Barbos.ad rubr. ff.sol.matrim.par.2. num.28. vers. quod etiam recipiendum, Claud.ad consi.Bertaz.consil.228.sub lit.D.cir.med. vers.his vtrinque. Neque visa fuit DD.releuans oppositio ex aduerso facta pendentiæ termini remissorialium cum constet de lapsu terminorum, & vltima prorogatio fuit facta cum clausula, sine retardatione, vt in summario mulieris num.... Non obstat nullitas sententiæ de partibus
16 ex defectu citationis, quia in omnem casum dum in commissione adest clausula, quam & quas pronunciari poterit, prout in prima, Achill. decis.17.de rescr. Seraph. decis.1241. numero 2. cum alijs in Bonon. de Capacellis 27. Nouembris 1615. coram bon. memor. Andrea, & Imolen. bonorum 21.Iunij 1619. coram me. Et ita resolutum, &c.

ANNOTATIO.

A Hanc decisionem D.mei cum sententia approbauit Rota coram R. P. D. Pirouano 5. Maij 1625. in qua resolutum fuit constare de re iudicata ob non interpositam appellationem intra decem dies coram iudice, cap.
17 vt debitus, de appell. Rot. decis.595.par.1.& 594. par. 2.recent.

Et conclusioni quod sententiæ in causis matrimonia-
18 libus de sui natura non subiaceant præscriptioni temporis, & sic rei iudicatæ, ex quo trahit secum continuatum grauamen, respondit quod ex quo sententia lata fuerat pro conseruatione thori, & simultanea coniugum habitatione non habet locum, Felyn. in cap.lator, n.3.de sent. &
19 re iud.Rom.cons.67.num 1.Angel.cons.310.col.3. versic. item non obstat.

B Sæuitia mariti non præsumitur, vt præter allegata cum hac decisione dixit Rota in Cæsenaten. separationis thori 12.Februarij 1618.coram bon.mem.Dunozetto seniore Ianuen. separationis thori Ven.31. Ianuarij 1625.coram Remboldo.

C Causa sufficiens pro separationis thori est odium capitale, §. minores, auth. de nupt. Doct. in cap. 1. vbi
20 Abb.num.4.Præpos.num.2.& Alex.de Neu. numer.4.de diuort. Item querela data super criminibus arduis, vt respondit Rota in Romana, seu Interamnen. separationis thori 11. Decembris 1602. & 27. Iunij 1603. coram Cardinale Pamphilio seniore, & alias recenset Rota in Romana separationis thori 1.Martij 1630.coram R.P.D. Merlino.

Ideo stante sæuitia viri ex qua vxor habeat iustum me-
21 tum, qui cadat in mulierem constantem, sufficit ad hunc effectum separationis thori, Præposit. in cap. causam, il primo, num.7.de offic. deleg. Gregor. decis.374. num.7. & 8.& non est locus cautioni, sed thori separationi, cap. ex transmissa, §.si autem capitali odio, & cap. litteras, §. si vero tanta, de restit. spol. vbi Abb. numer.7. Menoch. cons. 299. per tot.Barbos.in rubr.ff. solut. matrim.2. par. num.26.& 27.Guttier.quæst.can.quæst.24. num.7. lib.1. Aldobr.consil.71.numer.1.& seqq. Farinac. quæst.crim. 143.num.119.& cons.193. numer.4. post secundum vol. cons.Farinac.& latè fuit dictum in Toletana separationis thori 20.Nouembris 1596. coram Cardinali Pamphilio seniore, & in dicta Romana, seu Interamnen. coram eodem, quas refert, & sequuta est Rota in dicta Romana separationis thori coram R.P.D.Merlino.

Est etiam locus separationi thori quando adest timor
22 peccati, & disputatur de validitate matrimonij, cap. litteras, & ibi Canonistæ omnes, de restitut. spol. Gabr. concl.1.nu.168. eod. tit. Rota in Neapolitana matrimonij 30.Martij 1629.coram R.P.D.Merlino.

Et præcipuè quando de validitate dubitatur propter
23 minorem ætatem vxoris, quo casu matrimonium est nullum, cap.tua, de sponsal.cap.nobis, cap.de illis, il secondo, cap.fin.de despons.impub.c.vnico, §.idem quoque eod. tit.in 6.Rot.decis.246.n.8. par.4. diuers. Sanchez de matrim.lib.7.disput.104.n.1.& 4. & Rota in dicta Neapolitana coram R.P.D.Merlino.

Fallit conclusio quando super ætate fuit obtenta di-
24 spensatio Apostolica, & Iudex præuia cognitione super potentia ad copulam, & discretione, seu pendentia ad percipien.connubij vim (quæ requiruntur pro validitate matrimonij, c.fin. de despons. impub. Diuus Thomas super 4.sentent.distin.389.vnica, art.5.in corpore, Sanchez de matrim.lib.7. d. disp.104. numer.21. Rota decis.246. numer.3.par.4.diuersi) mandauit exequi dispensationem Apostolicam, vt in dicta Neapolitana coram Reuer.P.D. Merlino.

Secus autem dicendum esset si probationes circa nulli-
25 tatem essent paratæ, & ostenderentur in continenti, in quibus terminis loquitur text.in d.cap. litteras, vt bene declarat.Abb.in cap.laudabilem, nu.4.vers.sic.sed dic clarius, vt lit. pend & admisit Rota in dicta Neapolitana matrimonij, & fortius si alter ex coniugibus tanquam conscius impedimenti daret de nullitate matrimonij, & sic probabilis esset suspicio peccati, vt ponderauit Achill. decis. vnica de spons. & Rota in sæpius allegata Neapolitana, in qua nullitas allegabatur à tertio.

Et ideo resoluit, quod pendente iudicio super nullitate coniuges non erant priuandi quasi possessione coniugij,
26 & exercitio matrimoniali, d.cap.laudabilem, & ibi Abb. & alij idem Abb.in cap.2.numero 4. qui fil sint legitimi, Menoch.cons.446.numero 45. Sanchez de matrim.d. lib. 7.disput.2.num.15.versic.quod si opponas, & lib.2. disp. 41.numer.56.ad fin.vers.quod expressè, Franc.decis.130. num.4.

numer.4.Achill. d. decis. vnic. de sponsal. quæ emanauit in alia Neapolitana matrimonij, Put. decis. 248. lib.3. in corr. Gratian. discept. forens. cap. 850.numero 5. & fuit dictum in Parmen. seu Lunen. Sarzanen. separationis thori 18. Iunij 1628. coram Reueren. P. D. Ghislerio.

Ioannes Franciscus Ferentillius.

EODEM.

Cæsaraugustana electionis.

Veneris 8. Martij 1624.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura priuata carens testibus non probat.*
2 *Scriptura vt dicatur publica, quæ requirantur, remissiuè.*
3 *Appellatio etiam extraiudicialis debet in scriptis interponi.*
4 *Attentata vt inducantur ex appellatione extraiudiciali, non sufficit allegatio causarum, sed de earum veritate constare debet.*
5 *Electio facta post appellationem extraiudicialem venit irritanda, quando appellatio fuit legitima, appellatio iustificatur, vel fuit oblata probatio causarum in appellatione allegatarum.*
6 *In appellatione interposita ab electione Ecclesiarum Cathedralium, & Regularium, sufficit allegatio causarum probabilium.*
7 *Benedicti Duodecimi Constitutio circa præfixionem termini vnius mensis electioni celebrandæ, in Hispania in desuetudinem abijt.*
8 *Diuini cultus augumentum est fauorabile, ac pro eo facienda est interpretatio.*
9 *Absens eligi potest, si pro Ecclesiæ vtilitate expedire videtur.*

DECISIO CX.

DIxerunt Domini non constare de causis restitutionis in integrum aduersus sententiam Rotalem, reseruata tamen particulari inspectione articuli, an in electione duorum Canonicorum, de qua agitur, interuenerit maior pars Capituli. Nam prima causa restitutionis adducta, quod electio fuerit attentata, tanquam facta post, & contra appellationem per tres Canonicos se opponentes à futura electione interpositam cessat. Primò, quia non constat de dicta appellatione, & illa verba, quod dd. tres Canonici dicebant se appellare, & appellabant, & dabant suam cedulam appellationis coram Notario, seu Secretario Capituli, sunt simplex, & nuda, & verbalis illorum assertio, non autem interpositio apellationis. Neque constat de asserta exhibitione cedulæ, nec illius tenore. Et scriptura huiusmodi
1 di caret testibus, & sic non probat. Gemin. in cap.1. sub numero 15. post med. versic. tu dic. & ibi Franch. sub numero 11. de appellat. in sexto. idem Franch. in cap. vt debitus, sub numero 13. quæst. 5. eodem tit. in decretal.
2 Nec dici potest publica, cum in ea deficiat rogitus Notarij, & alia requisita, de quibus per glos. in l. generali, C. de tabell. lib. 10. & plenè per Rot. in Burgi S. Donini Præpositura 19. Decembris 1612. coram me. Se-
3 cundò, quia appellatio etiam extraiudicialis debuit interponi in scriptis, glos. in cap. cum causam, in vers. dummodo, in fin. de appellat. Abb. in c. bonæ, num. 10. propè fin. vers. conueniunt autem, eodem tit. Brederod. de appellat. par. 1. tit. 22. col. 2. in fin. Non constat autem de appellatione in scriptis; immo quod non fuerit in scriptis interposita resultat ex clausula illa; cum reseruatione de appellando in scriptis, vt in processu fol. 90. à tergo, iuxta cautelam, de qua per Bart. in l. cum procurator, §. si Dominus, num. 4. de oper. nou. nunciat. Tertiò, quia ad effectum, vt ex appellatione extraiudiciali inducantur atten-
4 ta, non sufficit allegatio causarum; sed de earum veritate constare debet, glos. in cap. non solum, de appellat. in 6. in verb. ante diffinitiuam, vers. est igitur necesse, quam sequuntur ibi Doct. vt per Apostill. ad eam, & eam in appellatione extraiudiciali loqui, dicit Abb. in c. cum nobis, num. 8. de elect. post Præpos. & Franch. attestantes de communi relatos per Didac. practic. quæstion. cap. 24. num. 5. & quod electio facta post appellationem extraiu-
5 dicialem non veniat irritanda, nisi quando appellatio fuit legitima, est tex. in c. considerauimus, & ibi glos. in verb. appellationem, de elect. & ibi Butr. num. 2. 3. & num. 5. quod ante iustificatam appellationem non reuocantur, Abb. in primo not. Compostellan. num. 4. in fin. Bellam. num. 3. Dec. in cap. dilecti, il 2. in princip. de appellat. vel saltem requiritur oblata probatio earundem causarum, Rot. decis. 44. de appellat. in nou. Nec applicatur,
6 quod hæc non sint necessaria in appellatione interposita ab electione Ecclesiarum Cathedralium, & Regularium, iuxta cap. si postquam, de elect. in 6. Butr. in d. c. bonæ, num. 15. propè fin versic. dicunt tamen, ibi, de appellat. cum alijs per Lancellot. de attent. par. 2. cap. 12. limitat. 3. num. 20. Rot. dicta decis. 44. num. 4. de appellat. in nou. Quia dispositio d. cap. procedit in electione Prælati, & in appellatione interposita ad Sedem Apostolicam, & in scriptis, & post electionem sequutam, quæ in proposito cessant. Secunda item causa adducta ex eo, quod in huiusmodi electione seruata non fuerit forma Constitutionis Benedicti Duodecimi circa præfixionem termini vnius mensis, diluitur ex deductis in alia decisione coram Re-
7 uerendiss. D. meo Decano: Vltra quod in Hispania prædictam Benedicti Constitutionem in desuetudinem abijsse testatur Trull. ollim eiusdem Ecclesiæ Canonicus, in tract. de Canon. regul. cap. 11. num. 1. in fin. Tertia, ob defectum trium præcedentium tractatum requisitorum, iuxta consuetudinem huius Ecclesiæ, sublata fuit in alia decisione Reuerendissimi D. mei Decani facta super denegatione Remissoriæ die 28. Iunij præteriti, in qua firmatum fuit de illis satis constare ex iuribus productis, & datis in summario Capituli 17. Iunij 1622. num. 1. & 2. & receptio 20. Martij 1623. Quarta demùm causa ratione prætensæ iniustitiæ dictæ electionis subsistere visa non fuit, quia immo illa fuit iustissima, cum ex ea augeretur numerus Canonicorum, & sic tenderet in maiorem Ec-
8 clesiæ decorem, ac Diuini cultus augumentum, quod est fauorabile, ac pro eo facienda interpretatio, Rot. coram fel. record. Greg. XV. decis. 483. n. 6.

Nec obstat quod electus fuerit absens, quia qualitas,
9 electi talis esse poterat, vt pro Ecclesiæ vtilitate magis conduceret illum etiam à longinquis partibus expectare, quam alium præsentem eligere. Vltra quod tunc de ista absentia oppositum non fuit, sed solum de tenuitate fructuum, & de Ecclesiæ de pauperatione, quæ in facto non verificabatur, quin etiam de contrario constabat, vt ex deductis in dicta decisione 28. Iunij præteriti.

Et ita resolutum vtraque parte informante prædicto articulo, vt supra reseruato.

EODEM.

Valentina beneficij.

Veneris 16. Ianuarij 1626.

SVMMARIVM.

1 *Collatio beneficij facta appellatione pendente, est attentata.*
2 *Collatio beneficij, ex quibus cognoscatur, quod sit iudicialiter facta.*
3 *Collatio beneficij quando iudicialiter facta fuit, ab ea datur appellatio.*
4 *Consuetudinem allegans, tenetur eam probare specialiter in casu, de quo agitur.*
5 *Sequestrum in beneficio apponendum est, vbi constat de attentatis.*

DECISIO CXI.

Collatio beneficij de quo agitur, per Vicarium ad fauorem Ludouici facta, ac eiusdem apprehensa possessio tanquam subsequutæ, nedum infra terminum ad appellandum, sed immo etiam post duplicatas appellationes pro parte Damiani præsentati, & Clauerij, ac Maioralium Artis Aurificum præsentantium à sententia primò dicti Vicarij super dicta Collatione lata, & deinde à reiectione huiusmodi appellationum quoad effectum deuolutiuum per eundem Vicarium facta interpositas, & intimatas, vt in summario num. 1. & 2. visæ fuerunt Do-
1 minis attentatæ, cap. non solum, de appellat. in 6. cum vulg. Cum etenim iudicialiter processum fuisset, vt appa-
2 ret ex comparitione plurium oppositorum, & ex citationibus, responsionibus, articulis interrogatorijs, examine testium, & alijs actis pro iustificatione huiusmodi oppositionum factis, de quibus in processu, Gemin. in cap. auaritiæ, num. 2. & ibi Franch. n. 5. de elect. in 6. Rot. coram felic. record. Greg. XV. decis. 515. num. 1. Et d. Vicarius ad d. Collationem vti Iudex, & per viam sententiæ deuene-
3 rit, non fuit dubitatum, quin ab ea appellatio daretur, Lambert. de Iurepatronatus lib. 2. par. 2. quæst. 11. princ. art. 4. n. 1. & 4. Lancell. de attent. cap. 12 limit. 3. in fin. & limit. 5. n. 4. & limit. 49. in fin. Gonzal. ad reg 8. glo. 9. in adnot. nu. 36. & seqq. Rot. decis. 266. lib. 3. par. 3. diuers. & decis. 598. n. 3. par. 1. recen. & in Calaguritana de Olluari 28. Ianuarij & 22. Martij 1604. coram bon. mem. Penia, & in Lunen. Sarzanen. Iurispatronatus 22. Iunij 1615 coram R. P. D. meo Remboldo, vt in copia data, & nuper in Brixien. Iurispatronatus 3. Aprilis 1623. coram R. P. D. Nauarro. De mandatis autem procuratorum, qui nomine dd. præsentati, & præsentantium appellarunt, doctum fuit per publica instrumenta cum specifica facultate ad appellandum, vt in summario sub d. n. 1. Prætensa verò consuetudo illarum partium non admittendi appellationes suspensiuas in collationibus beneficiorum, non probatur
4 deberet specialiter in hoc casu, quando ad collationem, seu institutionem iudicialiter proceditur, Oldrad. cons. 237. n. 3. cum alijs pluribus cumulatis per Surd. cons. 74. n. 13. & cons. 371. n. 2. Et ideo pro d. Damiano tantum informante responderunt Domini, constare de attentatis,
5 & sequestrum apponendum esse, Cassad. decis. 3. de restit. spol. Cæsar. de Graff. decis. 2. de appellat. & sæpissimè decisum fuit, &c.

CORAM PAVLO DVRANO.

EX TOMI. I.

Perusina Spolij.

Mercur. 27. Iunij 1629.

SVMMARIVM.

1 *Res Iudicata intrat, si appellatio non fuit interposita in scriptis, intra decem dies.*
Declara procedere in appellatione à diffinitiua ex interuallo, num. 7.
2 *Res Iudicata intrat si non fuit reditum pro Apostolis, licèt appellatum fuit intra terminum iuris.*
3 *Rursus intrat ob lapsum fatalium.*
4 *Transportatio integri processus fieri debet ab eo qui prætendit rem Iudicatam, itaut non sufficiat productio solius sententiæ.*
5 *Sententia non probat sine processu.*
6 *Appellatio viua voce, incontinenti interposita, sufficit de iure.*
8 *Appellatio ab interlocutoria debet esse in scriptis de Iure Canonico.*
9 *Terminus ad redeundum pro Apostolis durat, de iure, per triginta dies.*
10 *Appellatio prosequi potest intra biennium, in Curia.*
11 *Fatalium prorogatio, à quo tempore sit computanda.*

DECISIO CXII.

1 Dominus Persianus de Ansideis † prætendebat rem iudicatam, sententiæ ad eius fauorem latæ per Gubernatorem Perusiæ, con. DD. de Alphanis ex triplici capite: Primò, quia Alphani infra decem dies non appella-
2 runt in scriptis, iuxt. l. 1. §. fin. ff. de Appellat. † Secundò quia, quatenus appellauerint intra terminum, non redierunt pro Apostolis, c. ab eo de appellat. in 6. & Clem.
3 qualium eod. tit. Et demum † ob lapsum fatalium, Auth. ei qui, C. de temp. appellat. & cap. cum sit Romana, de appellat. Vnde dedi dubium. An constet de re iudicata: Et DD. hodie resoluerunt eam non probari.

Nam primum de appellatione non interposita in scriptis, cessat pœnitus, tum quia non constat, de sententia in processu actorum per Ausideum transportato, ex cuius reuolutione prætendit constare de non appellatione in scriptis; quinimò ex ea constat non adesse sententiam
4 in dicto processu; & clarum est † quod Ansideo qui prætendit rem iudicatam, incumbit onus transportandi integrum processum, itaut neque sufficiat productio solius sententiæ, Modern. de appell. q. 2. art. 1. num. 19. vers. con-
5 contrarium seruat: † Et hoc ex eo quia sententia non probat sine processu, Paul. de Castr. in l. qui ad ciuilia, ff. de appellat. Caputaq. decis. 128. part. 3. Tum etiam quia quatenus constaret de sententia, illa, vt vtrinque dicitur,
6 fuit lata die 15. Octobris 1626. † & tamen Alphani docent de appellatione, viua voce, incontinenti interposita; prout de iure, l. 2. & ibi gloss. ff. de appellat. Bart. in d. l. 1. §. fin. ff. eodem, Specul. eod. tit. §. qualiter autem in princip. lib. 2. Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. num. 28. Achill. decis. 2. in princip. de appell. & Put. decis. 102. num. 1. lib.
7 3. † Nec aduersatur, tex. in d. l. prima, §. fin. Quia procedit in appellatione à diffinitiua ex interuallo, vt ibi de-
8 clarat Bart. num. 4. † prout de iure canonico idem est in appellatione ab interlocutoria, à qua indistinctè appellandum est in scriptis, cap. 1. vbi glos. verb. Interlocutoria, de appellat. in 6. Franc. in c. vt de debitus, col. 11. vers. vltimò

vltimò pones, eodem tit. Vestr. vbi supra, Rot. decis. 54. de appellat. in nou. & apud Put. dicta decis. 102. vbi rationem differentiæ assignat inter appellationem à diffinitita, & interlocutoria.

Secundum quod non fuit reditum pro Apostolis; ex facto tollitur, tum quia vt dictum est, in processu non constat de sententia; tum etiam quia Aphani appellarunt, vt supra, die 15. Octobris, qua vt dicitur, fuit lata sententia, & Iudex dedit terminum iuris; die verò penultima eiusdem mensis, redierunt pro Apostolis, quos Iu-
9 dex eadem die penultima dedit, † & sic intra terminum iuris, qui durat per triginta dies, cap. ab eo, vbi Archid. de appell. in 6. l. Iudicibus, C. eod. Bart. in d. §. fin. num. 8. versic. quærit. glos. Specul. in tit. de Apost. in rubr. num. 15. versic. sed numquid libello, lib. 4. Marant. in Specul. p. 6. art. 2. num. 416. vers. 4. casus, Marches. de commiss. part. 2. c. 1. de Apost. petit. n. 28. & Rota decis. 80. de appell. in antiq.

Tertium de prætensa desertione ob lapsum fatalium, similiter non releuat, non docto de sententia; & in om-
10 nem casum cessat etiam ex facto, † quia durante adhuc biennio, quod passim datur in Curia, vt testatur Put. de-
11 cis. 385. lib. 1. † fatalia, vt apparet ex actis fuerunt prorogata ad sex menses, qui non sunt computandi, vt Ansideus prætendit, à die prorogationis, quæ facta fuit die 3. Iulij 1628. & sic per tres menses, & dies duodecim ante lapsum dicti biennij, quod currebat vsque ad diem 15. Octobris eiusdem anni, sed à die finiti biennij, Mandos. in tract. de Commiss. prorog. fatal. verb. lite & causa, Marches. eod. tit. cap. 1. §. 1. n. 58. & Put. dicta decis. 385. Et ita &c. vtraque &c.

EODEM.

Veneta Sequestri.

Veneris 26. Iunij 1626.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ conformes an, & quando dicantur ad effectum, vt intret res iudicata ex tribus conformibus.*

2 *Decretum, aut sententia in iudicio summario, in quibus iura partium non sunt plenè, & solemniter discussa, non præiudicant in iudicio plenario.*

3 *Res iudicata non intrat ex capite desertionis si appellatio fuit interposita intra decem dies, & fuerunt petiti apostoli, & datus terminus iuris, & intra illum causa commissa.*

4 *Amplia, etiam si non fuerit reditum pro Apostolis intra terminum iuris: quia sufficit, quod intra illum petiti fuerint, & quòd causa commissa fuerit.*

5 *Appellans à diffinitiua potest de stylo, non expectato responso, super apostolis impetrare iudicem, qui interim potest procedere in causa: & rationem habes, n. 6.*

7 *Clausula, quod orator amplius pro apostolis redire non teneatur, non est necesse, quod apponatur in commissione causæ, sed ponitur solum ad cautelam.*

8 *Commissio sufficit, quod intra terminum iuris perueniat ad bancum cursoris, etiam si non fuerit actu Iudici præsentata.*

9 *Afflict. in constit. Regn. tit. de appellat. rubr. 45. numer. 24. vers. decimo nota, declaratur.*

DECISIO CXIII.

Die 15. Maij præteriti dubitaui: An constet de re iudicata. Et cum ex duplici capite prætenderetur, nempe ex tribus conformibus, & ob desertionem, dicebant Domini caput ex tribus conformibus penitus care-
1 re fundamento: † Quia decretum reuocationis sequestris Illustriss. Patriarchæ Antiocheni, quod prætenditur esse computandum pro prima sententia, nec condemnationem continet, nec absolutionem, nec quicquam aliud his æquipollens. Et quamuis sententia D. mei Buratti, quæ prætenditur quod habenda sit pro secunda, confirmet dictum decretum quoad reuocationem sequestri; progreditur tamen vlterius, dum super meritis causæ declarat nullum ius Iosepho competere: & ideo in hac parte non potest dici conformis decreto: Et propter eandem causam quamuis vltima sententia D. mei Pirouani sit conformis sententiæ D. mei Buratti, non tamen decreto, iuxta latè tradita per Couarr: pract. quæst. cap. 25. nu. 5. & 6. Crauet. cons. 183. per tot. Et accedit quod decretum fuit super articulo reuocationi sequestri: in quo quando fuisset habita ratio de mente causæ principalis,
2 ea habita fuit incidenter, & summariè tantum. † Decretum autem, aut sententia in iudicio summario in quibus iura partium non sunt plenè, & solemniter discussa, non præiudicant, nec in eis potest fieri fundamentum in iudicio plenario, l. penult. ff. de his, qui sunt sui, vel alien. iur. & ibi glos. l. si quis à liberis, §. si vel parens, vers. meminisse, & ibi Bart. ff. de liber. agnosc. Vinc. de Franc. decis. 289. per tot. Barz. decis. 82. n. 25.

Quapropter fuit tunc difficultas restricta ad caput de-
3 sertionis; Quæ hodie fuit negatiuè resoluta: † Quia sententia Domini mei Pirouani fuit lata sub die 22. Decembris, & die 30. eiusdem mensis fuit ab ea appellatum, & petiti apostoli, & datus terminus iuris, & sic intra decem dies, Auth. hodie, de appell. cap. anteriorum 2. quæst. 6. & die 26. Ianuarij sequentis fuit mihi causa commissa, & sic intra mensem à die dati termini iuris.

Non obstat, quod non fuerit reditum pro apostolis
4 intra terminum iuris: † Quia sat est, quod à principio fuerint apostoli petiti intra dictum terminum, & causa in Rota commissa; quæ idem operantur, ac reditus pro apostolis ad effectum euitandi desertionem, Rot.
5 decis. 54. de appell. in antiq. † vbi quod de stylo appellans à diffinitiua, potest, non expectato responso super apostolis, impetrare iudicem, qui interim potest procedere
6 in causa. † Et ratio est, quia ex quo ius huiusmodi appellationi defert, & terminum statuit, cap. cum sit, de appellat. statim prosequi potest, cap. oblatæ, de appell. etiam responso non expectato, Rot. decis. 41. vers. nam ex quo ius, de appell. in nou. Cassad. decis. 8. & Crescent. decis. 2. eod. tit. Verall. decis. 38. par. 1. & decis. 115. part. 2. Rot. diuers. decis. 734. part. 4. Lancellot. de attent. par. 2. c. 13. n. 28. vers. & propterea, Adden. ad Greg. XV. decis. 573. num. 14.

Non obstat, quod in commissione non fuerit apposita clausula; Ita quod orator amplius pro apostolis redi-
7 re non teneatur, † Quia cum redire ad iudicem pro apostolis nihil aliud sit, quam reportare voluntatem iudicis in deferendo appellationi, cui lex ipsa iam defert: prædicta clausula non est necessaria, sed solùm ad cautelam, Lancellot. d. c. 13. n. 28. & 29.

Non obstat, quod commissio intra terminum iuris non fuerit iudici præsentata, nec pars citata ad dicen.
8 contra: † Quia sufficit, quod intra illud tempus peruenerit ad Bancum Cursoris, vt eam præsentet, ex quo satis de diligentia constare dicitur, Cassad. decis. 4. in princ. de appellat. Crescen. decis. 1. eod. tit.

Demum non obstat decisio Perusina de Vbaldis 17. Iunij 1576. coram Illustrissimo Cardinali Pamphilio, data per partem aduersam: Quia nullam mentionem facit de citatione ad dicen. contra, nec de præsentatione coram iudice; immo innuit sufficere quod intra iuris ter-
9 minum causa committatur. † Afflict. verò etiam ex aduer-

aduerso alleg. in constit. titul. de appellat. rub. 45. numer. vigesimoquarto, versic. decimo nota, loquitur secundum terminos illius constitutionis, non de iure communi, in quo versamur.

Et ita &c. vtraque &c.

EODEM.

Calaguritana Benef. de Guerenna.

Veneris 28. Maij 1628.

SVMMARIVM.

1 *Præsentatio, & collatio facta intra tempus ad appellandum, sunt attentata.*

2 *Item si fuerint facta post appellationem interpositam, & illa adhuc pendente.*

3 *Præsentatio, & collatio sunt actus extraiudiciales, & ideo non causat attentata, num. 4.*

5 *Fallit, si fuit actum iudicialiter, quia tunc causant attentata: & quando dicatur iudicialiter actum.*

6 *Comparitio extra terminum, quando non noceat.*

7 *Breue Clem. VIII. motu proprio emanatum, dat facultatem prorogandi terminum ad probandum datum oppositoribus contra præsentatum; & quid si prorogatio dicti termini fuerit petita, & denegata, num. 9.*

8 *Decretum Iudicis, quod quis non sit legitimus contradictor, habet vim diffinitiuæ.*

10 *Apostolorum loco sufficit fuisse petitum testimonium appellationis, ex stylo Hispaniarum.*

11 *Apostoli peti debent intra terminum 30. dierum de iure communi.*

12 *Collatio facta pendente termino ad petendum apostolos, & ante illorum petitionem, est attentata.*

13 *Attentata reuocari quando debeant per viam nullitatis.*

14 *Appellationes effectus tolli non potest per Constitutionem synodalem.*

DECISIO CXIV.

Domini dixerunt constare de attentatis; quia Ordinarius die 15. Aprilis 1625. declarauit pro legitimo oppositore Ioannem de Oro aduersarium, & diu sequenti dedit mandatum de præsentando eumdem: qui die 18. vigore dicti mandati fuit præsentatus, & 21. obtinuit collationem; Sebastianus vero appellauit die 16. eiusdem,
1 † Vndè videtur non posse dubitari, quin hæc omnia, cum inde sequutis fuerint attentata, tam facta intra tempus datum ad appellandum, capit. non solum, in princip. & ibi glos. & Franch. de appellat. in 6. Cæsar. de Grass. decis. 2. numer. quinto, de appellat. cum alijs per Addent.
2 ad Gregor. XV. decis. 251. numer. 14. † quam post appellationem interpositam, & sic appellatione pendente, l. 1. ff. nihil nouand. Rot. decis. 78. de appell. in antiq. & alibi passim.

Non obstat, quòd prædicta, ex quibus prætenduntur
3 attentata, nempè † præsentatio, collatio, & alia sint actus extraiudiciales, cap. concertationis 8. de appellat. in 6. & ibi Franch. num. 3. Gonzalez. in adnot. contra nullitat. n.
4 14. cum pluribus seqq. † qui propterea non causant attentata, Lancellot. de attent. part. 2. cap. 4. limit. 5. numer. 29. & fuit dictum in Lunen. Sarzanen. beneficij 13. Iunij 1625. coram me; Quia licet regulariter hoc sit verum,
5 † tamen in casu isto ex publicatione edictorum; & comparitione plurium oppositorum; qui fuerunt per Iudicem admissi, cum assignatione, & prorogatione termini ad probandum: nec non ex productione plurium iurium, ac intimatione decreti circa admissionem oppositorum eiusdem facta in vim motus proprij Clementis VIII. dubio procul fuit iudicialiter actum, iuxta requisita capit. forus, §. in omni quoque negotio, de verb. sign. Gonzal. vbi supra num. 38. & in puncto Greg. XV. decis. 515. nu. 1. & fuit dictum in Parmen. beneficij 30. Maij 1609. coram bon. memor. Iusto, & in Calaguritana Beneficij de Merilla 11. Februarij 1611. coram Reuerendissimo D. meo Decano.

6 Non obstat, † quod Sebastianus comparuerit extra terminum, Quia sufficit, quod re integra comparuerit,
7 & fuerit admissus, eiusque iura recepta, † ex quo in dicto motu proprio datur facultas prorogandi Gonzal. vbi supra nu. 180. cum seqq.

Non etiam releuat, quod Sebastianus non docuerit de
8 suo iure intra terminum, Quia † sufficit, quod Index declarauerit, illum non esse legitimum oppositore, quod decretum habet vim diffinitiuæ, vt in Calaguritana Beneficij de Luna 7. Februarij 1608. coram Reuerendissimo D. meo Decano, quæ est in impresis apud eumdem de-
9 cis. 407. num. 2. † & in omnem casum sufficit, quod petierit prorogationem, quæ ei fuit denegata, ex Gonzal. vbi supra num. 181.

Non obstat, quod apostoli non fuerint petiti, Quia
10 vltra quod † fuit petitum testimonium appellationis, quod sufficit loco apostolorum de stylo Hispaniarum,
11 Seraph. decis. 1261. nu. 2. † cum de iure communi dentur 30. dies ad illos petendum, l. Iudicibus, Cod. de appellat.
12 Grauat. ad Veltr. lib. 7. cap. 3. n. 63. † Sufficit ad effectum attentatorum, quod pendente dicto termino, & ante petitionem fuerit facta collatio, Lancellot. de attent. 2. par.
13 cap. 13. num. 19. † & in omnem casum intrat reuocatio per viam nullitatis, Gregor. XV. decis. 339. num. 6. & ibi Addictio.

Non obstat demum Constitutio Synodalis, Quia †
14 non est verum, quod illa tollat effectum appellationis, prout prætenditur ad aduerso, vt dixit Rot. in Calaguritana quartæ portionis de Zurbano 24. Maij 1604. coram bo. mem. Penia, & apud Greg. XV. decis. 339. in fin. &c.

Et ita vtraque &c.

EODEM.

Parmen. Pensionis.

Sabb. 23. Ianuarij 1627.

SVMMARIVM.

1 *Remissoria conceditur in prophanis data releuantia articulorum, & deficiente calumnia.*

Amplia, vt sufficiat releuantia vnius ex articulis, nu. 8.

2 *Appellare quis potest à decreto de procedendo ad vlteriora in petitorio, si prius fuerit protestatus de cognoscenda causa in possessorio.*

3 *Confessio procuratoris, vt præiudicet principali, debet esse omnino certa.*

4 *Clausula, quam, & quas, operatur, vt possit procedi tanquam in prima.*

5 *Transportatio sententiæ non est necessaria, quando non agitur de confirmatione vel infirmatione illius.*

6 *Amplia procedere etiam in causis fori Ecclesiastici, & sic in terminis Concilij Trident.*

7 *De iure constare dici non potest, quousque constare potest de non iure.*

DECISIO CXV.

Die 25. Maij anni præteriti fuit resolutum dandam esse remissoriam Dominico Mariæ Amitæ ex fundamen-

damentis, de quibus in decisione desuper extensa, quæ cũ hodie reuideretur, Domini perstiterunt in decisis: quia
1 articuli sunt releuantes, & materia est prophana, nec adest calumnia ex aduerso prætensa, sed potius fumus de contrario, ex testibus datis.

Neque obstat prætensus defectus iurisdictionis, ex defectu transportationis actorum, ex quo Dominicus non transportauit sententiam, cuius meminit in commissione; quia vltra responsiones datas in prædicta decisione, placuit Dominis, quod dicta confessio, saltim ad effectum integræ transportationis, verificatur in decreto iudicis, à quo, quod fuit transportatum; iudicio enim introducto in partibus per D. Nicolaum Aduersarium super nullitate pensionis, Dominicus protestatus fuit, se velle manuteneri in possessione, seu quasi exigendi dictam pensionem; & iudex nihilominus decreuit, procedendum esse ad vlteriora in causa nullitatis.

2 Vnde à dicto decreto † potuit appellari, Rot. decis. 383. numero octauo, apud Seraphin. prout ab eo Dominicus appellauit; in cuius appellationis executionem, præsumendum est, impetratam fuisse pro parte Dominici commissionem, non autem ad iudicem grauantem redijsse.

3 Et in omnem casum, vt prætensa † confessio procuratoris præiudicet, debet esse, omninò certa, itaut recipere nequeat aliam interpretationem, Rot. decis. 685. num. 3. part. 1. diuers. Cum itaque illa possit, quoad effectum in decreto prædicto verificari, non potest Dominico nocere, maximè stante dicta appellatione, ac reuocatione dictæ confessionis: & præsertim cùm appareat de verisimili errore procuratoris, cui dictum decretum causam dedit.

Non obstat, quod reuocata confessione, cesset fundamentum commissionis, quæ fuit impetrata sub narratiua quod fuerat à decreto diffinitiuo appellatum, quia procedit eadem responsio, vt narratiua verificetur in decreto procedendi ad vlteriora; & ita intellexit Signatura, dum in ea fuit de hoc per Nicolaum oppositum, quæ nihilominus causam remisit ad Rotam.

Et remouetur omnis difficultas ex clausula, quam, &
4 quas, † cuius vigore potest procedi tanquam in prima, Seraph. decis. 1241. num. 2. Rot. decis. 731. num. 5. part. 2. recent. & apud Pacif. de Saluian. decis. 72. numer. 7. Vnde quamuis etiam hoc casu acta sint integriter transporta-
5 ta; cum tamen † non agatur de sententiæ confirmatione, vel infirmatione, illius transportatio; tanquam irreleuans non fuit necessaria, Greg. XV. decis. 508. num. 10. & Rot. in Auinionen. bonorum 22. Maij 1626. coram me: quod
6 † procedit etiam in causis fori Ecclesiastici, & sic in terminis Concilij, vt fuit dictum in Illerden. pensionis 16. Iunij 1624. coram Illustrissimo Patriarcha Hierosolymitano.

Non obstat prætensa iustitia carcerationis; quia ad-
7 huc de ea non est pronunciatum, † & ideo non potest dici constare de iure, quousque potest constare de non iure, Ægid. decis. 103.

Nec obstat demum allegata calumnia, dum articulatur de tempore prætensi metus, D. Nicolaum fuisse Vicarium Episcopi: inde enim non insurgit calumnia, quia Dominicus prætendit hoc posse probare vel verè, vel apparenter; ex quo Nicolaus gerebat omnia negotia Episcopatus: Et in omnem casum sufficit releuantia vnius ex arti-
8 culis, Seraph. decis. 1364. num. 3. & apud Greg. XV. decis. 124. num. 3. & decis. 403. num. 6.

Et ita vtraque &c.

EODEM.

Mantuana Iuris pascendi.

Lunæ 26. Martij 1629.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio, licet admissa fuerit cum clausula, si & in quantum, tamen censetur simpliciter admissa, quando à sententia dabatur appellatio quo ad vtrumque effectum.*
2 *Statutum laicale non intrat in re Ecclesiastica quamuis agatur inter laicos, & ad hoc vt intret est necessaria particularis dispositio Superioris, nu. 3.*
4 *Appellationes ad Sedem Apostolicam tolli non possunt per constitutiones particulares in contrarium.*
5 *Appellatio censetur admissa quoad vtrumque effectum, si Signatura causam appellationis simpliciter commisit.*
6 *Attentata sunt, gesta ante appellationem per Papam simpliciter admissam, & ideò reuocari debent.*
7 *Continuans non attentat.*
8 *Attentata vltima purganda sunt.*

DECISIO CXVI.

Domini censuerunt esse confirmandam sententiam Rotalem D. mei Virilis, qua fuit declaratum omnia gesta in hac causa post sententiam Iudicum ab Episcopo Mantuano deputatorum, latam die 17. Aprilis 1626. & post appellationem per D. de Valentibus ab ea interpositam die 29. prædictorum mensis, & anni, esse nulla, & attentata; Quia de validitate non hæsitabatur, Iustitia autem visa fuit clara, ex rationibus, & fundamentis deci-
1 sionis desuper factæ 26. Iunij 1628. coram eodem, † vbi quod à d. sententia dabatur appellatio quoad vtrumque effectum, & ideò quod licet illa non fuerit admissa, nisi si & in quantum, tamen simpliciter admissa censetur, ex doctrina Bald. in l. edita n. 98. in secunda lectura, Cod. de edend. Roman. cons. 501. nu. 3. Mart. de clau. par. 1. claus. 136. nu. 1 & Seraphin. decis. 499. num. 2. cum allegatis in decisione in hac causa facta.

Neque obstat quòd appellatio non fuerit prosequuta intra quindecim dies, vt disponit statutum Mantuanum.
2 Quia illud vti laicale non intrat in casu nostro, cum versemur in lite super emphyteusi Ecclesiæ, quamuis inter laicos, Abb. in cap. inter alia num. 16. de immun. Eccles. Grat. cons. 110. nu. 36. lib. 1. Rot. in Rom. Domus de Scapuccis 19. Ianuarij 1611. coram Reuerendis. D. meo Decano, quæ in impress. post. Pacif. de Saluian. est decis. 238. & fuit dictum in romana Domus ad S. Honuphrium 29. Aprilis 1626. coram me.

Non obstat etiam Breue Clementis Octaui, nec quòd Congregatio super Cõsultationibus Episcoporũ, impartita fuerit licentiam Episcopi mantuanis recipiendi in sua curia d. statutum, quia vltra quod in ijs, quæ data sunt pro parte Communitatis Campitelli sub numer. 8. solum enunciantur duæ litteræ Congregationis Episcoporum,
3 quid autem contineant istæ litteræ, ibi non legitur, † cùm tamen sit necessaria particularis dispositio, vt communiter notant DD. in cap. Eccles. S Mariæ de constit. Quidquid sit, nec Breue, nec prætensæ litteræ tollunt appellationes ad Sedem Apostolicam, cap. dudum de præben. in 6. & rot. decis. 196. part. 2. diuers. cum alijs optimè deductis in prædicta decisione D. mei Virilis. Et in omnem casum ex subiecta materia, tam Breui, quã litteris, obstat defectus voluntatis, ex ipsomet statuto dum præfigit terminum octo dierum in criminalibus, & quindecim in ciuilibus ad docendum corã Iudice à quo de prosecutione appel-

appellationis, quod propterea non potest comprehendere appellationes interpositas ad Curiam Romanam, quia per indirectum idem esset, quod illas penitus tollere, cùm penè impossibile sit quod intra tam breue tempus possit in curia causa committi, & in Ciuitate Mantuana doceri de causa appellationis commissa in Curia, & sic de illius prosecutione, ad text. in cap. erit autem lex 4. distin. cum vulgar.

Præterea dicebant Domini ex hoc vno prorsus tolli
5 omnia supradicta: † nam ex quo causa appellationis per Signaturam fuit simpliciter commissa, etiam quod alias intrarent statutum, & litteræ supradictæ, perinde haberi debet, ac si ab initio illis circumscriptis appellatio habuisset vtrùmque effectum, ex doctrina glos. in l. appellatione, in verbo deliberationis, & ibi Bald. C. de appellat. Io. Andr. in capit. si à iudice de appellat. in 6. Ias. in l. 1. nu. 1. C. de bon. poss. secund. tab. & in terminis Rot. in Rom. Domorum de Zasconis 17. Maij 1621. coram bon. mem. Vbaldo, & in Vrbeuetana bonorum 26. Ianuarij, & 27. Mart. 1624. coram eodem, & in Rom. Domus 27. Octo-
6 bris 1625. coram Reuerendissimo D. meo Decano: † Et in d. casu omnia gesta ante appellationem per Papam simpliciter admissam, essent attentata, & vti talia essent reuocanda, resoluit Rot. in Leodien. Dominij de Hollonia 25. Iunij 1627. coram me.

Demum quæ dicebantur, quod d. Communitas, & li-
7 tes Consortes continuarunt possessionem, † & continuãs non attentat: nec non quod Domini de Valentibus primo attentarunt: ad rem non faciunt, quia non quæritur an possessio sit attentata, sed solum an attentata sint acta iudicialia, facta post sententiam, & appellationem, vt supra interpositam, quæ prorsus diuersa sunt a possessione, cum possit vnum sine alio stare: Prætensa vero attentata Dominorum de Valentibus, quando adsint non tollunt quin postea Communitas, & litis consortes attenta-
8 uerint; † Vltima autem attentata sunt purganda, cap. fin. de ordinat. cognit. & Rota decis. 27. in fine, de appellat. innou. cum alijs in dicta decisione in hac causa facta allegatis.

Et ita decisum vtraque parte informante, &c.

EODEM.

Ferrarien. Attentatorum.

Lunæ 7. Maij 1629.

SVMMARIVM.

1 *Attentare est delictum.*
2 *Attentata probari debent concludenter.*
3 *Attentata sunt mandatum, & possessio capta pendẽte adhuc termino appellationis.*
4 *Appellari non potest à decreto emanato vigore duarum conformium.*
5 *Statutum Ferrariæ prohibet appellationem à duabus conformibus.*
6 *Appellatio suspensiua non datur à Decreto de exequendo.*
7 *Clausula, vocatis vocandis, & Clausula, constito de duabus conformibus, in commissione apposita, faciunt Executorem mixtum, & quando secus, num. 9.*
8 *Appellatio datur a Decreto executoris mixti, itaut extra vitium attentatorum non possit deueniri ad executionem. Declara, vt num. seqq.*
9 *Executor reducitur ad instar aliorum Iudicum per clausulas vocatis vocandis, & constito de duabus conformibus, quando Decretum illius est appellabile de sui natura, alias secus.*
10 *Sententiæ duæ, conformes dicuntur, si secunda contineat vnum caput confirmatorium primæ sententiæ, licet contineat etiam aliud caput separatum, de quo in prima sententia mentio non fit, dicuntur enim conformes in eo capite, in quo concordant.*
Sententiæ approbari, & exequi separatim possunt in capite, & in quo sunt conformes.
11 *Sententiæ tot esse dicuntur, quot sunt capita sententiæ, inter se diuersa.*
12 *Sententia lata contra defunctum est nulla.*
Fallit si lata fuerit contra illius Procuratorem, & Dominum litis effectum, contra quem procedi potest, & sententia proferri, num. 14.
13 *Statutum de exequendis duabus conformibus intelligitur de sententijs validis.*
15 *Continuans non attentat.*
16 *Possessio probatur ex instrumento adeptæ possessionis.*
17 *Iudex nulliter, aut iniustè procedens non priuat possessione.*
18 *Monitio Iudicis facta partibus, dicitur vera citatio.*
19 *Appellatio datur à Sententia reintegratoria.*
20 *Executio excessiua est nulla.*

DECISIO CXVII.

D. Virginia vti hæres Cæsaris Palmiroli eius Patris, obtinuit per duas sententias, vnam Locumtenentis ciuilis, aliam Rotæ Prætoris Ferrariæ, D. Violantem eius sororem, seu eius procuratorem condemnari ad sibi restituendum duo prædia, de quibus agitur, Quæ sententiæ virtute Decreti emanati, & mandati relaxati die 28. Nouembris 1623. in vim specialis commissionis, cum clausulis vocatis vocandis: Et constito de duabus conformibus, &c. fuerunt executioni demandatæ per V. Legatum Ferrariæ, cum possessione subsequuta ad fauorem Do. Virginiæ die 2. Decembris eiusdem anni. Cùm autem D. Comes Alphonsus filius, & hæres Violantis prætenderet etiam nomine proprio, executionem prædictam fuisse attentatam, obtinuit comiti causam Rotæ Ferrarien. cum expressa facultate reuocandi dicta prætensa attentata, quæ vti talia, Rota prædicta declarauit esse reuocanda: A cuius sententia cùm Virginia appellasset, & D. Comes, Vice versa, etiam dicta bona possidere prætenderet, fuit tandem de consensu partium causa in Rota mihi commissa in statu, & terminus, &c. Vnde hodie de ordine rotæ dubitaui. An constet de attentatis prætensis per dictum Comitem Alphonsum, An verò Virginiæ sit dandum mandatum de manutenendo; Et quoad pri-
1 mam Dubij partem fuit negatiuè resolutum, † Quia cum attentare sit delictum; Lancellot. de attent. in præfat. nu.
2 102. Bellam. decis. 18. numer. primo, † debent attentata concludenter probari, ad tex. in l. meritò ff. pro Soc. cap. super his, vbi Felyn. nu. 17. de accusat. & rota decis. 411. n. 1. part. 2. recent. Quæ tamen non probantur per d. Alphonsum.

Neque obstat si dicatur Decretum V. Legati fuisse ap-
3 pellabile, & quod † mandatum, & possessio inde sequuta fuerint pendente termino ad appellandum, quæ ideò vi-
4 dentur attentata, c. non solum, & ibi glos. de appell. in 6. † Quia cum decretum emanauerit in vim duarum confor-
5 mium, non potuit ab eo appellari: † Tu ex statuto Ferrariæ prohibente appellationem à duabus conformibus:
6 Tum etiam quia † de iure à Decreto de exequendo non datur appellatio suspensiua, l. ab executore ff. de appellat. concl. 4. n. 1. in fi. Surd. consl. 358. n. 2. Moder. de appellat. q. 17. limit. 10. n. 9. Rota decis. 620. nu. 2. part. 1. recent. & alibi sæpius. Et tandem quia alias dicta Commissio seu rescriptum Papæ V. Legato directum, quo mãdauit exequi duas sententias conformes, esset superfluum, quia eius virtute non posset fieri executio.

EODEM.

Perusina Fideicommissi de Meniconibus.

Mercur. 20. Febrarii 1630.

SVMMARIVM.

1 *Attentata est possessio capta pendente appellatione.*
2 *Appellatio datur à sententia lata in possessorio, ex rem. l. fi. C. de Edict. Diu. Adrian. etiam in foro Ecclesiastico, iuxta veriorem opinionem.*
3 *Attentata sunt, gesta vigore sententia, tam ante appellationem quàm post; si Signatura commisit simpliciter causam appellationis.*
4 *Causa commissa censetur super omnibus contentis in sententia, stantibus clausulis, rebusque alijs &c. & Clausula. Quam & quas &c.*

DECISIO CXVIII.

FVit resolutum constare de attentatis, quæ veniunt reuocanda, Quia Vicarius Illustrissimi Cardinalis Episcopi Perus. die 9. Iunij tulit sententiam, super immissione, ex remed. l. fin. C. de edict. Diu Adr. toll. ad fauorem D. Octauiani Meniconi, à qua fuit appellatio interposi-
1 ta die 28. sequenti: vnde cum die 22. eiusdem mensis, † & sic post appellationem, possessio, vigore sententiæ capta fuerit, attentata, non possunt excusari, l. 1. ff nihil innou. Grat. cons. 123. num. 9. libr. 1. Bero. cons. 116. nu. 10. lib. 3. Rota decis. 78. de appellat. in antiq. & apud Seraph. decis. 530. in princ. & alibi sæpius, Lancellot. de attent. part. 3. cap. 26. de probat. attent. num. 15.
2 Neque obstat † quod non detur appellatio à sententia lata in possessorio, ex remed. l. fin. etiam in foro Ecclesiastico: Quia contraria opinio est verior, de qua per Contard. de momentan. possess. limit. 3. n. 6. quam etiam Rota passim fuit sequuta, vt in Rauennaten. Attentatorum 20. Maij 1611. coram Reuerendiss. D. meo Decano, in qua aliæ Decisiones allegantur.

Non obstat etiam quod Perusiæ, in foro Ecclesiastico locum habeat Ægidiana, vt prætenditur, Quia quicquid de hoc sit, tollitur, prout etiam omnia alia tolluntur, †
3 ex quo Signatura commisit causam appellationis simpliciter, quo casu non est aliud inuestigandum, sed indistinctè, tam antea, quam post appellationem, vigore sententiæ facta, sunt attentata, & nulla, Cardin. in Clemen. prima, quæst. 8. prope fin. de re iudic. Glos. in l. appellatione, in verb. deliberat. & ibi Bald. Cod. de appell. Ioan. Andr. in c. si à Iudice, de appellatione in 6. Lancellot. de attent. parte secunda, c. 12 limitat. 6. num. 27. cum sequentibus, & parte tertia, capit. 24. quæst. 31. num. 9. Et in terminis, Rota in Romana Domorum de Zacconis, 17. Maij 1621. & in Vrbeuetana Bonorũ 26. Ianuar. & 27. Martij 1624. coram bon. memor. Vbaldo; Et in longè fortioribus terminis, in causa Leodien. Dominij de Hellonia 25. Iunij 1627. coram me.

Tandem non obstat prætensus defectus iurisdictionis, ex quo sententia Vicarij fuerit lata super immissione, &
4 Commissio cantant de melioramentis, † Quia cùm adsit clausula rebusque alijs &c. tam in narratiua quam in dispositiua: nec non clausula: Quam, & quas &c. non potest dubitari quin commissa fuerit causa super omnibus contentis in sententia, vt in specie dixit Rota in causa nullius de Carrettis 13. Nouembris 1587. coram Comitulo, impress. apud Marchesin. de Commiss. part. prima, cap. 5. fol 231.

Et ita decisum vtraque, &c.

Scaccia de Appellatione.

EODEM.

Florentina Iurispatronatus de Insigliaccis.

Luna 3. Iulij 1628.

SVMMARIVM.

1 *Attentata est immissio sequuta intra terminum datum ad appellandum, & num. 6.*
2 *Appellatio non datur à collatione Parochialis ad effectum suspensiuum.*
3 *Declara id procedere in Parochialibus, quæ prouidentur per concursum, non autẽ quando agitur inter Patronos, aut præsentatos, & appellatur ab institutione facta ad præsentationem vnius ex Patronis.*
4 *Attentata est possessio capta, postquam causa appellationis fuit à Papa simpliciter commissa.*
5 *Appellatio datur à sententia lata super subreptione Commissionis causæ. & sic super incompetentia Iudicis.*

DECISIO CXIX.

FVit resolutum, possessionem Parochialium S. Mariæ, & S. Andreæ vnitarum, captam per Stephanum de Bonfantibus die 15. Septembris 1627. vigore mandati de immittendo, Ordinarij Florentini, fuisse attentatam: Nã ex quo ab institutione dicti Ordinarij facta die 26. Nouembris 1626. de d. Stephano vti præsentato ab Horatio tàm nomine proprio, quam procuratorio aliorum familiæ de Iansigliaccis, fuit appellatum die 27. eiusdem men-
1 sis: † immissio postea sequuta, fuit attentata, cap. non solum, & ibi glos. de appell. in 6. cum vulgar.
2 Neque obstat, quòd agatur in parochiali, † in qua appellatio non admittitur, nisi ad effectum deuolutiuum, iuxt. Sac. Concil. Trid. sess. 24. c. 18. vers. in omnibus de re-
3 for. & ex Bulla Pij V. de conferen. parochialibus, † Quia Sacrum Concilium, & Bulla disponunt in parochialibus, quæ prouidentur per concursum, non autem, prout in casu nostro, quando agitur inter patronos, aut præsentatos, & appellatur ab institutione facta ad præsentationem vnius ex patronis, prout in puncto sic distinguit, Rota decis. 656. nu. 2. part. 1. recent. vbi etiam aliæ Rotæ Decisiones recensentur.

Et tantò magis dicebant Domini, dictam possessio-
4 nem fuisse attentatam, † quia causa dictæ appellationis ab Ordinario interpositæ, fuit per Signaturam vtraque parte Informante simpliciter commissa vni ex Iudicibus Synodalibus Florentiæ; Vnde quamuis non constet, Ordinarium fuisse inhibitum seu habuisse notitiam de ista Commissione, satis est, quod Papa causam simpliciter commiserit ad effectum, vt possessio postea capta, sit attentata; vt fuit in terminis resolutum in Romana Domorum de Zauonibus 17. Maii 1621. coram bon. mem. Vbaldo, & in Leodien. Dominij de Hollonia 25. Iunii 1627. coram me.

Neq; obstat, quòd Iudex Synodalis declarauerit Commissionem fuisse subreptitiam, itaut, remoto obstaculo Commissionis, Ordinarius potuerit procedere ad im-
5 missionem, † Quia nihilominus Ordinarius hoc facere non potuit sine vitio attentatorum, tùm vigore appellationis ab eodem Ordinario, vt dictum est interpositæ; tùm etiam quia à Sententia Iudicis Synodalis super subreptione lata, & sic super incompetentia dabatur appellatio, Bart. in l. 2. nu. 10. vers. quæro vtrum à Sententia, ff. si quis in ius vocatus non ierit, Bellamer. in capit. super 10. num. 16. de appellat. Vndè cum fuerit postea appellatum, possessio deinde per Stephanum capta fuit attẽtata;

etiam vigore dictæ appellationis à Iudice Synodali interpositæ,glos.in d.cap.non solum, de appellat.in 6.
Et ita vna tantum parte informante, &c.

EODEM.

Corduben. Cappellaniæ.

Lunæ 15. Ianurij 1629.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio non datur à mero Executore. Declara vt n.2.*
2 *Appellatio conceditur quoad vtrumque effectum à sententia mixturam continente.*
3 *Possessio capta pendente termino ad appellandum est attentata.*
4 *Appellatio si non fuit interposita intra terminum iuris, medio tempore gesta non reuocantur.*
5 *Declara quod licet non reuocentur ex priuilegio, & per viam attentatorum, reuocantur tamen per viam nullitatis ex officio Iudicis.*
6 *Possessio attentata, est sequestranda de stylo Rotæ.*
7 *Recursus ad Iudices Laicos quando non præiudicent.*

DECISIO CXX.

PEndente lite coram Ordinario Corduben. super Capellania, de qua agitur inter Ioannem Baptistam à Patrono præsentatum,& Ioannem Sanchez, Laurentium Paz, aliosque oppositores; Io.Baptista præfatus, narrata lite, obtinuit à Papa de ea prouideri, vt in litteris Apostolicis desuper emanatis, & Exequutor earum vigore,die octaua Februarij 1622.pronunciauit, ei Cappellaniam competere,& esse debitam collatione,& possessio, ne etiam eadem die sequutis; lata deinde sentētia per ordinarium ad fauorem Laurentij,& commissa mihi appellationis causa,dubitaui. An possessio vt supra per Io:Baptistam capta sit attentata, & fuit affirmatiuè resolutum,
1 quia etiam dato,quòd † exequutor iuxta formā litterarū esset merus,à quo non datur appell. c.nouit. de appell.l. ab exequutore,ff.eod.tamen cum explici è pronunciauerit,Cappellaniam esse debitam, & cōpetere Io.Baptistæ,
2 & sic formaliter super petitorio,† eius sententia continebat mixturam, à qua propterea de iure dabatur appellatio quoad vtrumque effectum Bald. consil.141. num.7. lib.1.Contard.in l.vnic.in 2.lim.C.de mom.poss.Seraf.decis.603.num.1.& Rota apud Greg.XV. decis.232.num.3. & in impress.apud Pacif.de Salu.decis.229. nu.4.& decis.
3 242.& 243. Vnde † cùm possessio fuerit capta eodem die,quo fuit lata dicta sententia exequutoris, & sic pendente termino ad appellandum, fuit attentata.c.non solùm vbi glos.de appell.in 6.Seraph.decis.1045. n.4.& Rota decis.592.nu.1.p.2.recent.
4 Non obstat, † quòd postea intra terminum iuris non fuerit appellatum, quo casu medio tempore gesta non reuocantur,glos.in d.cap.non solum, Felyn.in cap. quod ad consultationem num.26.vers.quinta conclusio de re
5 iudic.Lancellott.de attentat.2. cap.11.numer 50. † Quamuis non reuocentur ex priuilegio, & per modum attentatorum, in quo sensu loquuntur glos.& DD.supracitati, tamen reuocantur per viam nullitatis ex officio Iudicis, vt distinguit Lancellot. ibidem num.51. Put. decis.27.num.6.libr.1.Cæsar.de Grass decis.2. num.4.& seqq.de appellat. Rot.decis.406.numer.2. part.1.diuers. & decis.513.num.8.part.1. recent. & apud Greg.XV. decis.339.numer.4.vbi etiam Additio nu.6.Ex quibus etiam
6 Domini censuerunt, † possessionem esse sequestrandam iuxta stylum Rotæ,de quo attestantur decis.2. circa fi.de restit.spoliat.in nou.Cassad. decis.3.in fin.eod.tit. Caputaque decis.70.par.1.& decis.157.p.3. & Rot.apud Greg. XV.decis.10 num.1.
7 Non obstant † prætensi recursus ad Iudices Laicos, quia cum potuerint haberi ab alijs collitigantibus, non probant contra Ioannem Sanchez, qui non fuit in illis nominatus,Rot.decis.29.nu.5.p.3.recent. & apud Greg. XV.decis.96.n.3.Nec mandatum fisci Regij in personam illius pro executione recursuum,probatur ab eo acceptatum, qui consequenter vigore dicti mandati non probatur cooperasse in dictis recursibus, clem.en 1.à contrario sensu,cum ibi notat.de procur.Paul.de Castr. in l.absenti num.4.& seqq.ff.de donat. Bart.cons.37. An procurator constitutus, Hiero.Laur.decis.Auen.69.n.4.& Rot.decis. 8.de procur.in nou.
Et ita decisum vtraque &c.

EODEM.

Leodien Dominij de Hollona.

Veneris 25. Iunij 1627.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum relaxatum pendente termino ad appellandum est, attentatum.*
2 *Executio facta appellatione pendente, est attentata.*
3 *Sententia continens mixturam admitti appellationem; non obstante, quòd causa fuerit commissa* appellatione remota.
4 *Attentata sunt,gesta medio tempore post appellationem interpositam, dum fuit habitus recursus ad Signaturam, & discutiebatur, an appellatio esset admittenda nec ne.*

DECISIO CXXI.

1 DOmini dixerunt † constare de attentatis, & apponendum esse sequestrum; ex quò mandatum non solùm fuit relaxatum pendente termino ad appellandum, cap. non solùm, in princip. & ibi gloss.& Franch.de appellat. in 6.gloss.in leg.1.ff.nihil innou.appellat. pendent. Alexandr. consil.99.num.3.lib.5.Guid.Papa, decis.74. Cæ-
2 sar.de Grass.decis.2.num.5.de appellat. † Sed etiam executio facta post appellationem interpositam, & sic appellatione pendente, dict l.1.ff.nihil innou. Bero. consil. 116.numer.10.libr.3. Rot.decis.78.de appellat. in antiq. Lancellott.de attentat. part.3.cap.26. de probat.attent. num.15.
Neq; obstat,quòd in Commissione, vigore cuius prætenditur sententiam fuisse latam, adsit clausula appellatione remota, quia Commissio fuit,restricta ad spolium: quæ ideò non suffragatur in casu nostro, in quo fuerunt etiam reuocatæ tres aliæ sententiæ super petitorio latæ:
3 † Vndè ratione mixturæ datur appellatio; non obstante dicta clausula, Bald.in l.vnica nu.8.C.de moment. possess. & consil.141.num.7.lib.1. Henric.Boich. in cap. cum ad sedem,& ibi Bellam.de restit.spoliat.Bero.cons.52.num. 7.& cons.110.num.8.lib.3.Contard de moment. possess. limit.2.rationem mixturæ numer.27.& 29.& fuit dictum in Mediolanen.Parochialis 10.Maij 1624.coram R.P.D. meo Merlino.
4 Et cessat difficultas, Quia † ex quò Papa commisit causam appellationis simpliciter, omnia medio tempore gesta, nempè dum habitus fuit recursus ad Signaturam, & discutiebatur, an appellatio esset admittenda, nec ne, sunt censenda attentata; perinde ac si ab initio fuisset appellatio admissa, glos. in l.appellatione in verb. deliberationis,& ibi Bald.C.de appellat. Ioann. Andr.in
capi-

capitul. si à Iudice de appellat. in 6. Iaf. in l. 1. num. 1. Cod. de bonor. possess. secund. tabul. & in terminis Rot. in Romana domorum de Lauonis 17. Maij 1621. coram bo. me. Vbaldo, & in Vrbeuetana Bonorum 26. Ianuarij, & 27. Martij 1624. coram eodem, & in Romana Dominus 27. Octobris 1625. coram Reuerendiss. Domino meo Decano.

Et ita vtraquè, &c.

EODEM.

Romana Executionis Laudi.

Merc. 13. Iunij 1629.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio de iure ciuili non suspendit executionem in iudicio possessorio.*
2 *Ægidiana in terris Ecclesiæ, appellationes à possessorijs interpositas, reducit ad terminos Iuris Ciuilis.*
3 *Appellatio suspensiua datur à Laudo, iuxta statutum Vrbis cap. 178. lib. 1. Fallit, si Laudum, emanauit ex compromisso vallato iuramento, & obligatione Camerali, n. 5.*
4 *Ægidiana non intrat in Laudo, quod ex statuto admittit appellationem suspensiuam. Intellige, vt n. seq.*
6 *Immissio datur Creditori in bonis debitoris ex instrumento guarentigio.*
7 *Executio præscribitur spatio 16. annorum, ex statuto Vrbis c. 158. lib. 1 Fallit, quando cessat præsumptio satisfactionis, in qua dictum statutum si fundat, n. 15.*
8 *Executio præscribitur spatio 30. annorum.*
9 *Præscriptio statutaria non procedit in actione reali.*
10 *Hæreditatis petitio est actio realis.*
11 *Item actio familiæ erciscundæ.*
12 *Per Laudum non nouatur actio primæua.*
13 *Item nec per sententiam.*
14 *Laudum quando fertur super actione reali, ex eo oritur etiam actio realis vtilis.*
16 *Præscriptio incohoari non potest stante mala fide.*
17 *Præscriptio interrumpitur per interpellationem iudicialem.*
18 *Relutio bonorum hæreditariorum facta ab hærede, non operatur nouam acquisitionem ad fauorem ipsius, sed bona permanent in eadem causa & qualitate.*
19 *Statutum præferrens Consanguineos in emptione rerum patrimonialium, procedit etiam in patrimonialibus venditis, & postea redemptis in vim pacti redimendi.*
20 *Bona recuperata per hæredem grauatum, in vim pacti de retrouendendo, censentur hæreditaria, & veniunt in restitutione fideicommissi.*
21 *Heredes tenentur conseruare in pristinam causam res hæreditarias redemptas, alioquin de mala fide argui possunt.*
22 *Hæres præsumitur in dubio soluisse Creditoribus de proprijs pecunijs, non autem de hæreditarijs.*
23 *Iudex mandans deponi pecunias, soluendas cui de Iure, perinde habetur ac si in specie mandasset illas solui cui debentur.*
24 *Depositum fieri debet, si creditor recuset recipere.*
25 *Depositum sufficit fieri ante executionem.*
26 *Executio si suspensa fuit de consensu partium, durante earum voluntate, & sine præiudicio quorumcunque, iurium censentur reseruata iura primæua perinde, ac si suspensio nunquam facta fuisset.*

DECISIO CXXIII.

ALexander, & Angelus de Petronijs, mutuas prætensiones circa hæreditatem, & bona quondam Tiberij eorum Patrui, compromiserunt in Bernardinum Bisciam, & Coronatum de Incoronatis quorum Laudo stare promiserunt sub Iuramento, & Camerali Obligatione; Qui Arbitri in Laudo lato, inter alia declararunt per dictum Angelum circa decem dies à notificatione Laudi computandos esse acceptanda, seu dimittenda prædium apud Pontem retortum, & aliud apud Turrim Vagni; pro scutis 35. & prædium in loco, vulgo. Campo di S. Valentino pro scutis 100. pro quolibet rubro respectiuè: prædictis autem decem diebus elapsis, & non facta per Angelum acceptatione, dicta tria prædia esse debere Alexandri pro eisdem pretijs; Effluxit decendium nulla facta per Angelum declaratione, nec dimissione prædiorum ab eo detentorum; Vndè introducta lite per Alexandrum super Laudi executione, R. p. d. Alterius, ab A. C. deputatus, mandatum de immittendo in possessionem dictorum prædiorum Paulo, & fratribus de Petronijs Alexandri hæredibus concessit; A quo Lelius Angeli hæres appellauit; Et commissa mihi causa, Dubitaui, iuxta formam Commissionis; An sit locus Ægidianæ, Et fuit affirmatiuè resolutum; Quia mandatum emanauit
1 † in Iudicio possessorio, in quo de Iure ciuili appellatio non suspendit executionem, l. vnica C. de mom. poss. Soccin. Iun. cons. 182. num. 15. lib. 2. Parif. cons. 108. n. 13 lib. 1. Vndè cùm de mandati validitate, non possit dubitari cùm habeat omnia iuris requisita, de quibus Caputaque
2 decis. 260. par. † consequenter intrat Ægidiana, quæ in Terris Ecclesiæ, remoto Iuris Canonici obstaculo, appellationes à possessorij interpositas reducit ad terminos Iuris Ciuilis, Parif. vbi supra, Benintend. decis. 17. in fine Caputaq. decis. 223 lib. 1. Seraphin. decis. 603. in princip. Rota in Romana Saluiani Interdict. 26. Nouembr. 1605. coram bo. m. Patriarcha Manzanedo, quæ est decis. 150. & 324. n. 1. p. 2. recent.
3 Neque obstat † quod data fuerit immissio vigore Laudi, à quo datur appellatio suspensiua, iuxta statutum
4 Vrbis cap. 178. lib. 1. † ideo non intrare Ægidianam, vt
5 in simili Rota decis. 248. apud Pacif. d. tract. de Saluia. † Quia cessat in præsenti, ex quo Laudum emanauit ex compromisso, cum Iuramento, & obligatione Cam. quod habet executionem paratam, Io. de Anan. cons. 50. num. 8. Rota post Zacch. de oblig. Cam. decis. 152. num. 2. Vbi autem est parata executio, multo magis dari debet immissio: maximè in præsenti, postquam dictus Lelius fuit citatus ad relaxandum prædia in executionem Laudi, & eo renitente, causa fuit discussa, & tandem Iudex
6 mandauit immitti † prout datur Creditori in bonis debitoris ex Instrumento, guarentigio, Bar. in l. à Diuo Pio §. si super rebus, num. 1. ante fin. ff. de re iud.

Non obstat etiam quòd executio Laudi fuerit petita post annum 45. ex quo Laudum fuit de anno 1581. & immissio petita de anno 1627. † & sic intrare tam præscri-
7
8 ptionem 16. annorum stat. Vrbis cap. 158. lib. 1. † quam etiam præscriptionem legalem 30. annorum; cuius temporis spatio executioni præscribitur Abb. in c. fin. n. 30. de præscript. Felyn. in c. inter Monasterium, de re iud. Parif. consil. 111. num. 58. lib. 1. Anto. Gom. ad l. Taur. 63. n. 1. versic ex quo inferas, & Achil. decis. 5. num. 1. de præscript.
9 Quia respondetur quòd † præscriptio statutaria non procedit in actione reali, vt in simili Roman. consil. 201. num. 2. Felyn. in c. fin. num. 6. in princip. de præscript. Couar. lib. 2. var. cap. 14. num. 1. Maresc. variar. resolut. cap. 67. & num. 27. lib. 2. Seraph. decis. 69. num. 9. & Rot. decis. 727. num. 5. par. 1. & decis. 454. num. 2. par. 4. diuers. Dicta autem tria prædia vti spectantia ad hæreditatem Ti-
10 berij fuerant prius petita actione reali, nempè † petitione hæreditatis; quæ actio realis est, l. sed & si lege, §. petitio, & ibi Bar. de petit. hæredit. l. 1. & l. fin autem §. sed & ibi

ibi Bart.de petit.hæredit.l.1. & l.fin autem §. sed & is ff.
11 de re vend.aut † actione fam. ercisc. quæ etiam est realis
12 §.quædam instit.de act.& ibi Ias.num.19.† Et per Laudum non nouatur primæua actio,Bar.in l.1.num.7. C.de
13 Iud.† Prout nec per sententiam Afflict. decis.93.num.3.
14 † Quinimò,quando Laudum,vt hic,fertur super reali,ex eo oritur etiam actio realis vtilis Bart. in l.ne in arbitris
15 num.5.C.de arbitr. Et tollitur penitus difficultas, † quia præscriptio statuti fundatur in præsumptione satisfactionis,quæ ideò non intrat vbi constat de contrario, vt verbis expressis idem statutum dicit,Rota d.decis.727.num. 5.part.1.diuers.& Seraph.d.decis.692.num.4. hic autem versamur in claris quòd dicta, tria prædia, vigore Laudi, in casu sequuto, spectantia ad Alexandrum, fuerint per Angelum,& eius hæredes retenta, non solùm ex litis sustentatione,sed etiam expressa confessione.

Minùs intrat præscriptio 30. annorum; Quia vltra quod de anno 1583. fuit desuper lis contestata cum An-
16 gelo; † qui propterea vti in mala fide constitutus nunquam potuit præscriptionem inchoare, cap.fin.de præscript.c.mala fides de reg.iur.in 6.Ancharan.cons.5.n.6.
17 † illa fuit interrupta per formalem interpellationem iudicialem,factam de anno 1608. l.fin. C. de præscript. 30. vel 40. annorum,vbi Bart.& Doctor. Franc.Marc.quæst. 327.par.2.Andr.Gail.obser.74. lib.5.Seraph. decis.926. num.1.& 2.
18 Non etiam † releuat quòd prædia controuersa ante Laudum desierint esse de hæreditate Tiberij; ex quo illa Angelus reluit in actu deliberationis, quæ instabatur per creditores, qui ideò videtur sibi, non autem hæreditati acquisiuisse, Quia cum reluerit seu redemerit vigore statuti Ciuitatis Castellanę non dicitur noua acquisitio, sed semper prædia fuerunt in eadem causa,& qualitate,l.voluntate,§. creditor quoq; ff.quibus mod.pign.vel hypot. solu. ibi, in pristinam causam res redit resoluta venditione,l.peculium 4.§. si ære alieno,& ibi glos.verb. manent, ff.de pecul.arg.tex.in l.si vnus, §.quod & in specie, ff.de pact.& l.filio,quem pater, ff.de lib.& posthum. Bart.in l. in diem,num.2.ff.acq.plu.arc.Dec.cons.53.& cons.88. n.
19 3.† vbi quod statutum præferens consanguineos in emptione rerum patrimonialium;habet locum in patrimonialibus venditis, & posteà redemptis in vim pacti redimendi appositi in contractu venditionis,idem Dec.cons. 238. num. 5. vbi quod bona recuperata per hæredem
20 grauatum in vim pacti de retrouendendo sunt apud hæredem tanquam hæreditaria, & ideò veniunt in restitutione fideicommissi, Tiraq.de retract.§. 19.glos.2.num.5, & §.32.glos.1. num.29. Vinc.de Franc. decis.39.num.1. & decis 84. num.11. Et rationem assignat, Dec. d. cons. 88.num.3.vers.sicut ergo; Cui alia accedit, quod alioquin daretur occasio debentibus restituere colludendi cum Creditoribus, patiendo viliori prætio rem distrahi, vt posteà eodem pretio recuperata sit, & non hæreditati
21 acquireretur;† cùm tamen hęredes, rem redemptam in pristinam causam conseruare teneantur, alioquin de dolo,& mala fide argui possunt,ad l.Paulus 60. ff.de fideiussor.& facit Text.optim.in l.1.C.de dol.

Non obstat prętereà, si dicatur decretum fuisse iniustum,dum Iudex iussit deponi scuta 135.per Angelum Creditoribus soluta in actu reluitionis, consignanda postea cui de iure,qui potiùs mandare debuit Angelo solui, seu restitui tanquam soluta Creditoribus de proprijs
22 eius pecunijs, † prout in dubio pręsumitur,non autem hęreditarijs;l.& magis de solut.& l.cum pecuniam, ff.de neg.gest.& not.Bart.in l.2.per illum text.C.pro soc.& in l.si patres, C.comm.vtri.Iud.Bald.in l.pen. C. si quis alt. vel sibi & Dec.d.cons.238.num.5.Crauett.cons.129. nu-
23 mero 2.† Quia dum Iudex mandauit deponi soluenda cui de iure, perindè est, ac si iusserit deponi soluenda dicto Angelo, cui de iure; vt dictum est, debent restitui, Paul.de Castr.cons.11.num.2.vers. sed dicet aliquis lib.1. & Rota in Romana restitutionis in integrum 16. Iunij
24 1628.coram me.† Quia tamen Angelus,seu eius heredes contendebant non esse locum restitutioni prediorum ex causis supradictis, & sic virtualiter certo certius, ac in consequentiam necessariam recusabant dicta scuta 135. recipere,meritò Iudex ordinauit illa deponi, non autem realiter solui,l.acceptam,C. de vsur.& l.Creditor, C.de pignor.Bart.in l.qui solidum in princip.ff. de leg.2. Cum Alex.& Castr.in l.qui Romæ,in princip.ff.de verb. oblig. Dec.in l.quidam ęstimauerunt,num.2. ff. si cert.pet. latè Crau.cons.1. pro gener. n.210. & latiùs n.256. & Vrsill. ad Afflict.decis.205.n.8.

Vnde nihil facit quòd non fuerint soluta nec deposita prætia terrarum determinata in Laudo, Quia vltra quod intrat eadem responsio, nempè quòd dum Angelus, seu eius hęredes recusant prędia consignare, iuxta formam laudi, non debuit præcedere depositum pro iu-
25 stitia decreti,† in omnem casum sufficit,vt illud fiat ante executionem,vt in puncto distinguit, & resoluit Cancer. var.resol.c.8.n.27.lib.3.
26 Demùm † non obstat quòd fuerit suspensa executio Laudi de consensu partium quòad dicta tria prędia, Quia suspensio fuit facta solum durante partium voluntate,& sine preiudicio quorumcunque iurium, & non recedendo à dicto Laudo, nec à Iudicio iam cepto; Vnde iura primæua sunt reseruata, perindè si suspensio nunquam facta fuisset,Paris.cons.5.num.4.lib.1.& Put. decis. 34.lib.2.

Et ita decisum vtraque,&c.

EX TOM. II.

Lunen.Sarzanen. Capellaniæ.

Merc.3. Iunij 1630.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio datur de iure ab Institutione: illa tamen non admittitur, quando causa fuit commissa, appellatione remota.*
2 *Absolutoria,quando, & quomodo sit concedenda, ad fauorem possessoris.*
3 *Præsentandi quasi possessio sufficit quoad petitorium adiudicationis beneficij,ad fauorem præsentati,quicquid sit inter Patronos,quoad petitorium Iurispatronatus.*
4 *Petitorij suspensio non releuat, si illa fuerit posteà in tempore reuocata.*

DECISIO CXXIII.

PEr duas decisiones conformes, vtraque parte Informante emanatas,die vltima Maij 1627. & 24. Ianuarij 1628.fuit resolutum; Hieronymum Furlanum esse instituendum, vti pręsentatum à maiori parte Patronorum,existentium in quasi possessione pręsentandi, quarum vigore fuit ei data institutio, & possessio per viam
1 Decreti: † à qua institutione,licet de iure daretur appellatio, quia tamen causa fuit commissa, appellatione remota,non fuit admissa. Quapropter hodie in relationibus Memorialium idem Hieronymus possessor petijt cau-
2 sam expediri ad eius fauorem, † per viam absolutorię in forma, cum impositione perpetui silentij super petitorio, quòad obtentum dicti beneficij, & adiudicationis Capellę: Et Domini etiam vtraque parte per Memorialia informante, attento quòd bonum ius fuit plenè discussum,& de eo constat ad fauorem dicti Hieronymi, ex dedu-

deductis in dictis duabus Decisionibus; quódque post illas elapsi sunt iam duo anni, & alia pars nihil deduxit; ordinarunt causam, super dicta absolutoria, prout fuit petitum, expediri in forma, & iuxta stylum de quo, Rot. decis. 3. de re iud. in nou. & Cassad. decis. 1. num. 1. & decis. 2. in princ. eodem titulo.

Neque obstat obiectum in Memoriali ex aduerso factum, videlicet quod non possit causa expediri, nisi prius desuper disputato dubio; maximè cum Hieronymus su-
3 spenderit petitorium, † Quia, quicquid sit inter Patronos, quoad petitorium Iurispatronatus, disputatio dubij super petitorio adiudicationis, quòad præsentatos est superflua, cum ex Decisionibus desuper emanatis claré constet de quasi possessione præsentandi eorum qui Hieronymum præsentarunt; quę quasi possessio sufficit quoad petitorium adiudicationis, capitulo consultationibus
4 cum vulg. de Iurepatr. † quòd verò suspensum fuerit petitorium, nihil releuat, cum postea suspensio fuerit in tempore reuocata.

Et ita &c.

EODEM.

Gerunden. Cappellæ.

Lunæ 21. Februarij 1633.

SVMMARIVM.

1 *Arbitrium regulatur prout de Iure.*
2 *Sententia notoriè nulla non est exequenda, sed ab ea datur appellatio, quoad vtrumque effectum.*
3 *Per contradictas procedi non potest, existente in curia, Procuratore, qui protestatus fuit nihil fieri, nisi ipso citato.*
Amplia procedere, etiam si protestatio procuratoris facta fuerit ante executum monitorium, n. 5.
4 *Lis non dicitur mota ante executum monitorium.*
6 *Lis introducta dicitur ex parte actoris per solam relaxationem monitorij ab eo obtenti.*
7. *Amplia hoc adeo verum esse, vt Actor exinde nihil agere possit in praiudicium d. monitorij sine vitio attentatorum, licet secus sit respectu Rei, nisi post executum monitorium.*

DECISIO CXXIV.

FRanciscus Auinyo obtinuit sibi à Sanctissimo prouideri de Cappella, de qua agitur, tanquam de reseruata, & desuper literas in forma Breuis, de capienda possessione nomine Cameræ, expediuit, & intimari fecit Gabrieli prætenso Cappellano dictæ Cappellæ, quas A.C. declarauit non esse iustificatas. Obijt deinde Gabriel, & idem Franciscus subrogari obtinuit in iuribus d. Gabrielis, & litterarum subrogationis vigore, monitorium expedire fecit contra Raphaelem Bernò prætensum modernum Cappellanum, quo reproducto sententiam declaratoriam contra illum, per contradictas reportauit, non citato Petro Procuratore dicti Raphaelis, qui multò prius in actis comparuit, & mandatum procuræ exhibuit, cum protestatione nihil fieri, nisi ipso in quolibet actu citato: causa autem mihi commissa in gradu appellationis à d. sentetia declaratoria, cum clausula vt procederem, ac si fuisset rescriptum Parito Breui, Dubitaui hodie: An intret arbitrium: Et Domini illud intrare, pro non executione responderunt: Ratio resolutionis fuit.
1 † Quia arbitrium regulatur prout de Iure, Rot. dec. 547. num. 1. par. 1. recent. & coram Gregor. XV. decis. 189.
2 num. 3. † De Iure autem; sententia notoriè nulla, qualis fuit illa, de qua agitur per contradictas lata, non est exequenda, sed ab ea datur appellatio, quoad vtrumque effectum, c. inter cæteras, & ibi Ant. de Butr. & Abb. de sent. & re iud. Alex. consil. 106. num. 27. l. 3. Natt. cons. 51. n. 21. Put. decis. 107. lib. 3. in correct. Quòd autem dicta sententia fuerit notoriè nulla, visum fuit Dominis cla-
3 rum, & indubitatum, Quia † cum adesset, in Curia Procurator Raphaelis, qui fuit in actis per multos dies ante protestatus, vt supra, non poterat procedi per contradictas, sed debebat ille in quolibet actu citari, glos. in cap. inter quatuor in verbo citari, vbi DD. de maior. & obed. Rot. decis. 179. n. 1. par. 1. & decis. 486. n. 2. in fin. p. 2. recent. Greg. XV. decis. 430. n. 7.

Neque obstat vnicum fundamentum Francisci, videlicet quod comparitio, & protestatio d. Procuratoris fue-
4 runt factæ ante executum monitorium, † & sic ante litem
5 motam, Clem. 2. vt lit. pendent. † Quia vltra quod monitorium fuit pluries executum, & dictæ comparitio, & protestatio Procuratoris fuerunt factæ post primam intimationem monitorij; in omnem casum sufficit quod post relaxatum monitorium ad instantiam actoris, etiam quod illud non sit adhuc executum Reus comparrat ad effectum, vt audiri debeat, ex quò lis ex parte actoris, qui
6 impetrauit monitorium, † & quoad ipsum, statim dicitur introducta per solam relaxationem monitorij, Menoch. de arbitr. cas. 201. num. 5. Lancellott. de attent. par. 2. cap.
7 4. impress. num. 36. Cassad. decis. 6. super reg. Cancell. † Adeo vt actor exindè nihil agere possit, in præiudicium d. monitorij, sine vitio attentatorum, licèt secus sit respectu Rei, nisi post executum monitorium, Roman. cons. 330. n. 2. ante fin. vers. illud autem, Lancell. vbi supra, Rot. decis. 6. vt lit. pend. in nou. & decis. 42. n. 19. & seqq. par. 2. diuers.

Et ita decisum &c.

EODEM.

Ventimilien. Cappellæ.

Veneris 9. Decembris 1633.

SVMMARIVM.

1 *Attentata est possessio, capta appellatione pendente.*
2 *Executor fit mixtus, si litteræ Apostolicæ sint in forma Dignum, & cum clausula, Dummodo à data præsentium non sit alteri ius quæsitum, & cum clausula, Amoto, &c. & ab eius sententia datur appellatio suspensiua, Et executio ea pendente facta est attentata.*
3 *Clausula, sine præiudicio executionis litterarum Apostolicarum non impedit reuocationem attentatorum.*
4 *Sequestrum opponi debet, constito de attentatis.*

DECISIO CXXV.

CArolus Pirrus obtinuit à Sede Apostolica prouideri de hac Cappellania, cum derogatione Iurispatronatus, sub narratiua vacationis apud Sedem. Et cum ab executore fuerit in possessionem immissus, expulso Michelangelo Sperono, prouiso ab Ordinario, non obstante appellatione intra legitima tempora ab eo interposita. Dubitaui hodie, An constaret de attentatis & An esset apponendum sequestrum: Et Domini affirmatiuè responderunt.

Attentata enim visa fuerunt clara: Quia sententia ab Executore, lata fuit 9. Iulij, & appellatio fuit interposita 17. eiusdem mensis: Possessio vero capta fuit 6. Augusti
1 subsequentis, & sic appellatione pendente, † Et propterea fuit manifestè attentata, tot. tit. nihil innou. appell. pend.

pend.Rot.decis.10. de appell.in antiq.Seraph.dec.1045. num.4.

Nec dicatur Litteras Apostolicas non admittere appellationem suspensiuam, Quia imò,
2 † cùm sint in forma Dignum, & habeant in ventre clausulam dummodo de tempore datæ præsentium non sit alteri ius quæsitum, & clausulam amoto,&c. executor erat mixtus, & ab eius sententia dabatur appellatio suspensiua; Et consequenter executio, illius vigore facta appellatione pendente, fuit attentata, Stafil.de Lit.Grat.tit. de nou.for. mandat. num.3.Scacc.de appell.quæst.12.limit.11.num.11.Gonzal.ad reg.8.in ad not.nullit. & attent. num.236. Seraph. dict. decis.1045. num.4. Gregor.XV. decis. 91. numero 2.& 3.

3 Non obstat † quòd in Commissione fuerit à Signatura apposita clausula sine præiudicio executionis Litterarum Apostolicarum; Quia dicta clausula non impedit quin de Iure non sit locus executioni nec possit deueniri ad reuocationem attentatorum, Mart. de claus.159. num.4. Seraph. decis.845. num.2. & 3. Greg. XV. decis. 91. num.11, & ibi Add. num. 13. & in Bertinorien. Canonicatus 6. Martij 1626. coram bo.mem. Patriarcha Manzanedo.

4 Stantibus † autem attentatis, locus est sequestro, Cassad.decis.3.in fin.de restit. spoliat. Caputaq. decis.7. par. prima,& decis.153. par.3. & fuit sæpissimè decisum.

Et ita vtraq; &c.

EODEM.

Ventimillien. Benefitij.

Ven.17. Martij 1637.

SVMMARIVM.

1 *Attentata est possessio capta appellatione pendente.*
2 *A sententia Executoris Mixti datur appellatio suspensiua;& ideò possessio capta ea pendente est attentata, num. seqq.*
3 *Executor Mixtus quando dicatur.*
4 *Possessio attentata est sequestranda.*
5 *Possessio Instrumentalis,capta alio non possidente, est manutenibilis.*
6 *Possessio posterior,& attentata non est manutenibilis.*

DECISIO CXXVI.

IN Decisione in hac causa facta sub die 9. Decembris
1 1633. fuit resolutum: † Possessionem Cappellæ, de qua agitur, captam per Carolum Porrum prouisum Apostolicum, fuisse attentatam; ex quò idem Carolus immissus fuit in possessionem dict.Cappellæ, vigore sententiæ latę per Executorem Litterarum Apostolicarum, pendente adhuc appellatione interposita pro parte Michaelis Angeli Speroni aduersarij. Qui fuit de eadem
2 Cappella prouisus ab Ordinario Ventimilien. † A qua
3 sententia, cum daretur appellatio suspensiua, ex quò † Executor erat Mixtus, stantibus Litteris in forma Dignum,cum clausulis Dummodo datæ præsentium, Amoto,&c.non potuit, ea pendente capi possio, citra vitium attentatorum,Stafil.de Litt.Grat.tit.de nou.form.mand. n.3.Gonz.ad reg.8.in annot.nullit.n.330.Greg. decis.91. n.2.& 3.cum alijs in dicta decis.alleg.Sed quia in eadem
4 decisione dictum fuit † præfatam possessionem vti attentatam esse sequestrandam,Ideò reproposui hodie causam super eisdem; Et DD. quò ad attentata per Carolum commissa, steterunt in Decisis, ex eisdem rationibus in decis.deductis;Quo verò ad sequestrum,recesserunt à decisis, & firmarunt dudum esse mandatum de manutenendo prædicto Sperono; Quandoquidem ex hodie datis constitit de illius Instrumentali possessione capta sub die
5 10. Septembris 1631. † Quæ Instrumentalis possessio, cùm capta fuerit, alio non possidente de eo tempore, manutenibilis est vulg.l.prædia,ff.de acqu.poss. Rot.dec. 661.n.1. p.1.recent.Caual.decis.487. n.1.& 2.

Neque obstat possessio Caroli, capta 4.Augusti 1632.
6 † Quia vti posterior, & attentata, ex prædictis, non est manutenibilis,Rot.diu.decis.19.n.1.p.2.& p.4.decis.164. n.1.& 7.Reu.D.Decanus decis.492. n.3.

Quæ dicuntur de affectione huius Cappellæ;& de præuentione Papæ in conferendo, respiciunt petitorium, & ideò non sunt discutien.in hoc summarijssimo manutentionis Iudicio.

Et ita vtraque parte informante fuit resolutum.

EODEM.

Perusina fructuum.

Ven.2.Maij 1631.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio viua voce sufficit, quando illa interponitur in continenti post latam sententiam,& apud acta: nec requiritur quòd sit in scriptis.*

DECISIO CXXVII.

COmmissa mihi causa appellationis quò ad excessiuam liquidationem dumtaxat à sententia liquidatoria,in hac causa,lata per R.P.D.meum Dunozet,qua fructus, de quibus agitur fuerunt liquidati in scutis 997. n.73. Domini die 9.Decembris 1630. resoluerunt. Non constare de excessu, & deinde reproposita causa super eisdem 27.Ianuarij 1631. fuit recessum à decisis, & resolutum: Constare de excessu: fundamentum fuit, quod dicti fructus, iuxta Decretum Eminentissimi D. Cardinalis Pamphilij, debuerunt liquidari contra Dominos de Bontempis à die appellationis interpositæ à Dominis de Oddis, quæ cum fuerit præsuppositum quod esset interposita sub die 2.Aprilis 1613.fructus autem liquidati, non solum à dicta die,sed etiam per sex annos ante; scilicèt ab anno 1607. propterea excessus visus fuit indubitatus.

Concessa autem Dominis de Oddis noua audientia: dubitaui cui decisioni sit standum, & an causa sit expedienda& Domini recesserunt ab vltimo loco decisis, & resoluerunt standum esse in decisis primo loco;& sic non constare de excessu; cum enim hodie clarè constiterit Dominos de Oddis appellasse die 2. Maij 1607. corruit penitus supradictum fundamentum secundæ decisionis, & stat firmum illud, cui nititur prima decisio, iuxta modum præscriptum in dicto Decreto Eminentissimi D.
1 Cardinalis Pamphilij: † & non obstat,quòd appellatio interposita dicta die 2.Maij non fuerit in scriptis, sed viua voce; quia cum fuerit appellatum incontinenti post latam sententiam,& apud acta, non fuit opus appellare in scriptis,sed sat fuit viua voce appellare, l.2. vbi notatur, ff.de appell.Vestr.in prax.lib.7.c.3.n.28. Achill.dec. 2. n.1. de appell.

Ex quibus,stantibus supradictis, fuit etiam resolutum causam esse expediendam ad fauorem DD. de Oddis, iuxta primam,& tertiam decisionem.

Et ita vna tantùm &c.

CO-

CORAM IACOBO CAVALERIO.

Licien. Beneficiorum.

Mercurij 6. Iunij 1607.

SVMMARIVM.

Manutentio datur possessori anteriori, num. 1. etiam quod sit Instrumentalis possessio alio non existente in possessione, num. 2.

Possessio posterior praesumitur clandestina, n. 3.

Possessione quis priuatur per decretum Iudicis, n. 4.

Possessione, vt quis priuetur ex decreto Iudicis debet esse rite, & rectè factum, n. 5.

Appellatio à decreto de quo non constat, & Commissio talis appellationis non valet, n. 6.

Litterae Apostolicae, contra quarum executionem fuit pronunciatum non possunt exequi per Iudicem ad quem, aliàs possessio earum vigore capta vti in casu appellabili est attentata, n. 7.

Appellari potest à pronuncia Iudicis per quam declarat se competentem, n. 8.

Exequutor dicitur mixtus stante clausula, vocatis vocandis, & ab eo potest appellari, n. 9.

Manutentio datur pro ciuili possessione saltem animo retenta, num. 10.

DECISIO CXXVIII.

Domini dixerunt esse dandum mandatum de manutenendo Iacobo Antonio, & Vinc. Mariae. Moti sunt.

1 Quia constat de eorum possessione † anteriori, Paris. cons. 112. num. 73. vol. 1. Felyn. in c. licet causam, num. 8. vers. Tertia causa, de probat. Couarru. pract. qu. cap. 17. vers. duodecimo, in hac controuersia, num. 6. & ita tenuit Rot. in vna Ceruien. bonorum 20. Nouemb. 1578. coram Brauo, & coram Cantuccio in vna Rom. Cappellaniae S. Mariae Magdalenae Vener. 24. Februar. 1576.

2 Et licet esset instrumentalis, tamen cum capta fuerit alio non existente in possessione, † est manutenibilis, vt fuit dictum in vna Rom. de Benefacere, Merc. 11. Decembr. 1574. coram Illustriss. Card. Blanchetto, & in vna Calaguritan. Thesaurariae 14. Maij 1576. coram D. de Grassis, Bart. & Alex. in l. quamuis, §. 1. ff. de acquir. poss. & idem fuit resolutum in vna Calaguritan. Beneficij 11. Decemb. 1591. coram Illustriss. D. meo Cardinale Pamphilio.

3 Non obstat possessio Ioannis Andreae, quia est posterior, & ideò censetur † clandestina, c. licet causam, de probat. Menoch. de retin. rem. 3. n. 726. & fuit dictum in superius cit. Rom. Cappellaniae.

4 Non obstat, quod sit capta auctoritate Iudicis, qui priuat possidentem. Ang. in l. clam possidere, §. qui ad nundinas, num. 2. in fin. quem ibi sequitur Imol. ante n. 2. & Rom. n. 3. ff. de acquir. poss. Quia id procedit quando

5 Iudex ritè, & rectè processit aliàs secus, Ang. in l. qui vniuersas, §. item cum praetor, in fin. ff. de acquir. poss. & Rota tenuit in vna Ipporeg. Cappellaniae 3. Martij 1578. coram Cantuccio bon. mem. & fuit dictum in vna Meliten. Prioratus 17. Iun. 1603. coram D. meo Coccino.

Quod autem Ordinarius Neritonen. nulliter processerit in hoc casu, patet, quia commissio sibi directa erat subreptitia, nam Ioannes Andreas obtinuerat committi d. Ord. Neritonen. causam appellationis sub falso pretextu, quod Ordinarius Liciensis executor suarum litterarum declarasset, eas non esse executioni demandandas de quo

6 decreto non constat, & consequenter appellatio, † & sic neque commissio subsistit, Caes. de Grass. decis. 2. num. 1. & seq. de rescript. Ostien. & Felin. & alij, quos refert, & sequitur Cassad. decis. 1. de rescr.

Accedit, quòd etiam si commissio fuisset bona, & constaret de decreto praecedente Liciensis, non tamen poterat Neritonensis procedere ad executionem litterarum

7 Apostolicarum, quae per tale † decretum remanserant vulneratae, & consequenter ista possessio fuit attentata, cap. non solum, de appell. in 6. Dec. in cons. 200. n. 1. Lancell. de atten. c. 12. in praefat. n. 83.

8 Non potuit etiam Neritonen. procedere post appellationem interpositam † à pronunciâ, qua declarauerat se Iudicem competentem, potest enim à tali pronuncia appellari Bart. in l. 1. n. 13. ff. de appell. recip. Rol. cons. 33. n. 2. & per tot. lib. 4.

Stante igitur validitate appellationis non poterat Iudex sine vitio attentatorum procedere ad traditionem possessionis toto tit. ff. Nil nouari appell. penden.

9 Confirmantur praedicta, quia idem Neritonen. stante clausula, vocatis vocandis, † erat mixtus executor, à quo licet appellare, cap. exhibita de iudic. Oldrad. cons. 227. num. 2. & seq. & sic non poterat ad executionem suae sententiae procedere, & possessionem tradere, ad not. in l. 1. in fin ff. ad Tertull. & in l. si causa cognita, C. de transact.

10 Et talis executio non priuauit Iacobum Ant. & Vinc. Mariam sua possessione saltem ciuili † cuius retentio sufficit ad manutentionem, iuxta not. per Ias. in d. § qui ad nundinas, num. 62 Menoch. de retinen. remed. 3. num. 22. & in d. Rom. Cappellaniae superius relata coram Cantuccio.

Et ex his fuit resolutum esse dandum mandatum de manutenendo Iacobo Antonio, & Vincentio Mariae, &c.

EODEM.

Seguntina Canonicatus.

Sabbathi 23. Ianuarij 1610. in Rota Martiniana.

SVMMARIVM.

Arbitrium regulatur à iure, n. 1.

A mandato de manutenendo non datur appellatio de iure ciuili, aut Canonico, n. 2.

Mixturam non continet manutentio, si fit mentio fructuum, qui veniunt in iudicio manutentionis intentato, n. 3.

DECISIO CXXIX.

R. P. D. meus Lancellotus, relaxauerat mandatum de manutenendo Franciscum in possessione Canonicatus, & percipiendi fructus, redditus, & distributiones quotidianas ad dictum Canonicatum spectantes, & pertinentes. Cùm autem pro parte Capituli Seguntini fuisset appellatum, & causa mihi commissa cum clausula, non retardata executione d. mandati arbitrio Rotae; Dubitaui, An intraret arbitrium. Et Domini responderunt non intrare, quia clausula. Arbitrio, intelligitur prout de iure,

1 & à iure † regulatur, Bart. in extrauag. ad reprimendum in verb. videbitur, vers. Tertio casu, Cesar. de Graff. decis. 8. n. 2. de sentent. & re iudic.

2 De iure autem à mandato de manutenendo non datur appellatio saltem ad effectum suspensiuum, † non solum de iure Ciuili, vt in l. vnica, C. si de moment. poss. fue. appell. vbi Contar. limit. 3. n. 48. sed etiam de iure Canonico, c. vlt. §. de possessione, 2 q. 6. vbi Gratianus registra-

gistrauit, & canonizauit d.l.vnica, Beninten.decis.79.n. 6.Menoch.de retin.rem.vlt.n.48.& 49.

Nec visum fuit Dominis obstare, quod dicebatur, mandatum, relaxatum à D.meo Lancellotto, esse relatiuum ad decisionem Rotalem præcedentem, in qua fiebat mentio fructuum,& distributionum; Vndè videbatur continere mixturam, cuius ratione non esset appellatio deneganda.

Quia benè respondebatur, fructus, & distributiones expressas in decisione, & mandato non induxisse vllam
5 mixturam, † sed mandatum,& decisionem loqui, & esse intelligenda tantummodo de illis fructibus, & distributionibus, quæ veniunt in interdicto retinendæ,& in consequentiam possessorij summarijssimi, vt fuit alias dictum in vna Licien.Redecimæ 14.Octobris 1588.coram bon.mem.Illustrissimo Seraphino,&c.

EODEM.

Cremonen. Pensionis.

Lunæ 6. Iunij 1611.

SVMMARIVM.

Litteræ Apostolicæ vulneratæ per sententiam non habent executionem paratam,& proceditur ordinariè,n.1.
Litteræ Apostolicæ vulnerantur per sententiam latam contra libellum,continentem petitionem iuxta literas,n.2.
Sententia censetur conformis libello, n.2.
Sententia dicitur diffinitiua, quæ potest transire in iudicatum, & perimit totum negotium, etiam si sit absolutoria, & parit ius,num.3.
Causa semel effecta appellabilis semper durat appellabilis, numero 4.
Appellare si licet actori,licet etiam reo, vt seruetur æqualitas num.4.
Æqualitas in iudicio seruanda est,num.4.

DECISIO CXXX.

Ex tribus oppositionibus, quæ fiebant contra executionem literarum Apostolicarum pensionis,Duæ visæ fuerunt non subsistere, & placuerunt Dominis responsiones datæ in decisione facta super hoc eodem dubio die 15. Aprilis proximè præteriti, à qua Domini quo ad præmissa noluerunt recedere.

Tota difficultas reducebatur ad illud, quod hæ literæ
1 Apostolicæ fuerunt vulneratæ † per sententiam absolutoriam ab A. C. latam contra pensionarium, iuxta decisiones allegatas in Roma census 17. Iunij 1580. coram bo.mem. Lauretano, & in Anconitana Assecurationis prima Iulij 1602.coram R.P.D.meo Coccino.

Nec satis fecit responsio data in decisione, quòd fortasse dicta sententia absolutoria fuerat lata ob inhabilitatem, & incapacitatem pensionarij, vel alia de causa; Quia antea emanauerat monitorium super solutione
2 pensionis iuxta formam litterarum, † & illius vigore fuit lata illa sententia, quæ censetur conformis libello, c.licet Heli di Simon.Surd.decis.295.num.20.Aymol.cons.231. num.7. cuius libelli loco deseruit monitorium. Mandos. de monit.q.38.

Et licèt dicta sententia fuerit absolutoria, fuit tamen
3 diffinitiua, diffiniens totum negotium, & perimens ius, potuit transire in iudicatum,& facere ius, ita vt non posset super illo iure, in processu deducto, amplius agi,Couar.var.resol.lib.1.c.1 num.8.Neuiz.cons.19.n.15.Curt. Iun.in l.edita,n.157.C.de eden.

Quare Domini putabant, dictam sententiam vulnerasse executionem litterarum, ea potissimum ratione, quia per eam causa fuerat effecta appellabilis ad fauorē pensionarij,qui appellauit,vnde debebat etiam remane-
4 re † appellabilis ad fauorem alterius partis, quia causa semel effecta appellabilis, semper remanet appellabilis, ad seruandam æqualitatem iudicio, cap.non licet,&c.in iudicijs de reg.iur.in 6. & in dicta decis. Anconitana Assecurationis,per doctrinas in ea allegatas.

Ex quibus Domini concluserunt; Non esse recedendum à decisis, sed in hac causa esse procedendum via ordinaria,&c.

EODEM.

Lucana Iurispatronatus.

Veneris 30. Martij 1612.

SVMMARIVM.

Appellationi renunciare videtur, qui non redit pro Apostolis, num.1.
Restitutio in integrum non datur sine læsione,aut iniustitia sententiarum,ex qua læsio resultat,num.2.
Restitutio in integrum sine læsione non datur, etiam Fisco, aut Ecclesiæ,aut minori,num.3.

DECISIO CXXXI.

In præsenti dubio, an sit locus executioni sententiarum Rotalium,vel restitutioni in integrum, Domini, vna tantùm parte informante, resoluerunt, esse locum executioni, nec eam posse impediri per petitam restitutionem in integrum. Dicebant enim, constare de re iudicata, quia, licèt Promotor curiæ Episcopalis appellauisset ab vltima sententia lata per R.P.D. meum Manzanedum, & habuisset terminum iuris, tamen non redijt pro Apostolis, vnde sententia transiuit in iudicatum,
1 quia appellans non † redeundo videtur appellationis interpositæ renunciare, Clemen.quamuis vbi glos.in ver. videtur,& Doct.communiter de appell.

Neque ex eo, quod fuit commissa causa restitutionis in integrum, visum fuit, executionem esse retardandam, cum, termino præfixo, & elapso, non fuerit doctum,neque doceri possit de aliqua causa restitutionis, nempe
2 de læsione, † sine qua restitutio non conceditur, l.nam postea, §.si minor, ff.de iure iur.l.minoribus, C.de in integr.restit.Salyc.in l.1.n.9. C.si aduer.rem iudic.Odd.de restit.in integ. part.1.quæst.4. art.1. Cessat enim omnis iniustitia,quæ solet esse potissima causa læsionis, & consequenter restitutionis in integrum, per plures decisiones Rotales coram R.P. D. meo Coccino in quibus resolutum fuit constare de iure patronatus familiæ de Antelminellis; Ecclesiam non recuperasse libertatem, neque crimen perduellionis, de quo fuerat condemnatus pater Lucretiæ, eidem Lucretiæ nocere super iurepatronatus.

Minus Domini putabant obstare, quod dicebatur, Fiscum gaudere priuilegio Ecclesiæ, vel minoris, & propterea, esse restituendum,quia, stante iustitia sententiarum Rotalium, Promotor Fiscalis Curiæ Episcopalis
3 non ostendit aliquam læsionem,sine qua, † nec Ecclesia, nec minor restituitur, l.cum & minores & leg. vlt.Cod. si aduer. rem iud. capit. 1. de integr. restitut. Bero. consilio 102. numero 33. lib. tertio, cum alijs supra allegatis.

EO-

EODEM.

Bononien. Affictus.

Veneris 14. Decemb. 1612.

SVMMARIVM.

In iudicio Manutentionis sufficiunt leuiores probationes, nu.1.
Residuum in condemnatione ad soluendum, denotat, alia fuisse soluta, num.2.
Locatori contra conductorem pro affictibus datur manutentio, num.3.
Quæ non negatur, nisi vbi sunt tres conformes, n.4.
Appellatio suspendit effectum sententiæ, n.
Manutentio peti potest in qualibet instantia, n.5.

DECISIO CXXXII.

FActa fuit resolutio pro Informante, videlicet D. Budriolo dandum esse mandatum de manutenendo in quasi possessione exigendi affictus ab illis de Canonicis, conductoribus; Constat enim ex testibus examinatis super primo, ipsum exegisse pensiones pro primo anno nempe 1609 & sic ante motam litem: Vnde non videtur, ei posse denegari manutentio, §. retinendæ instit. de interdict. Quibus etiam accedunt solutiones factæ, lite pen-
1 dente, & nihilominus in hoc interdicto † summarijssimo sufficiunt leuiores probationes, Dec. cons. 56. nu. 1. Alex. consil. 103. num. 3 lib. 7. cum alijs adductis per Menoch. de retin. remed. vlt. num. 34. Nec visum fuit obstare, quod dicebatur, Budriolum non esse in quasi possessione exigendi totum, & integrum affictum, vnde non videretur ei simpliciter concedenda manutentio, quia, cum D. Vicelegatus Bononiæ condemnauerit Stephanum ad soluendum libras 1848. pro residuo liberarum 11000. pro affictibus duorum annorum, apparet ante motam litem,
2 fuisse solutas libras 9152. illud enim verbum, † Residuum, significat, reliquum fuisse solutum, l. si ex pluribus, vbi glos. in ver. reliquum, ff. de solutio. Alex in l. 2. num. 4. C. de hæred. instit. Natt. cons. 102. n. 2. lib. 1.

Quod autem hoc interditum competat locatori con-
3 tra † conductorem sentit Pract. Papiens. in forma libelli quo agitur ad fictus præstationem, in versic. 6. super solutione, nu. 5. Specul. in tit. de Emphyt. §. 1. n. 80. vers. 63. Bero. consil. 119. num. 5. lib. 3.

Non obstant moderationes, de quibus in sententijs
4 Vicelegati, quia, stante appellatione interposita, † earum effectus fuit suspensus, præsertim, cùm non constet de causa, nec de quantitate reductionis, l. sciendum, ff. de appellar. recip. Alex. consil. 93. num. 1. post med. lib 4. Et donec adsit liquidatio per tres conformes non dicitur facta liquidatio, nec impeditur manutentio, Rot. diuers. decis. 269. n. 7. par. 2. Alex. dict. consil. 93. n. 1. cum alijs supra allegatis.

Minus visa fuit obstare litis pendentia super nullitate contractus, quia respicit petitorium, nec impedit iudi-
5 cium hoc summarijssimum, manutentionis, quæ † in qualibet instantia peti potest, Cæsar. de Graff. decisio. 4. de caus. possess. & propr. Fuit dictum in Mediolanen. Pensionis 11. Decembris 1600. coram bon. memor. Illustrissimo Pamphilio, &c.

EODEM.

Nepesina Laudi.

Lunæ 10. Martij 1614.

SVMMARIVM.

Dos soluto matrimonio desinit esse dos, & fructus non debentur, num.1.
Clausula, quam, & quas, comprehendit causam appellationis, et negotium principale, n.2.
Clausula, quam & quas, operatur, vt iudex possit cognoscere, etiamsi non adsit appellatio, vel sit minus legitima, n.3.
Appellationi non censetur renunciatum per susceptionem termini factam compulsiuè, quæ restringitur ad effectum deuolutiuum, n.4.
Laudum latum, tanquam à Perito non transit in iudicatum, cum possit per peritiores reuideri, n.5.
Semper datur recursus à laudo, non obstante qualibet renuntiatione, n.6.
Instantia causæ reductionis ad arbitrium boni viri, durat quantum instantiæ causæ principalis, n.7.

DECISIO CXXXIII.

INstante D. Gieronima iterum proposui dubium, alias resolutum contra ipsum die 27. Nouembris præteriti, videlicet, An exceptio rei iudicatæ obstaret Cerebellis, & Rota respondit affirmatiuè, inhærendo decisioni, alias factæ, cuius fundamenta, licet apud aliquos ex Dominis pateretur difficultatem in ea parte, quæ respiciebat nullitatem laudi, in quo arbiter non videbatur esse secutus votum Consultoris, quia videbatur posse saluari, & laudum cum voto conciliarij; Nam votum, dum in eo dicebatur, non deberi fructus dotales, intelligendum erat de fructibus dotis Hieronymæ, non autem de fructibus dotis Violantis, quos arbiter, deberi pronunciauit.

Verùm non propterea laudum saluari poterat ab iniustitia, dum condemnabat Cerebellos, ad soluendum fructus dotis Violantis, iam mortuæ, per cuius mortem, soluto matrimonio, non amplius fructus debebantur,
1 cū dos desierit esse † dos ad tradita per Affiict. decis. 284.

Præterea dicebatur, quod aut prætenditur res iudicata pro Hieronyma contra Cerebellos decreti A. C. ex capite non interpositæ appellationis, Aut quia fuerit appellationi renunciatum per susceptionem termini.

Quoad primum, dicebatur, tolli ex facto, quia à decreto A. C. fuit appellatum die 27. Iulij 1601. & commissa causa nullitatis, & reductionis ad arbitrium boni viri, cum
2 clausula quam & quas, &c. quæ † comprehendit causam appellationis, & negotium principale, Honded. cons. 27. num. 44. & seq. lib. 1 & de stylo Rotæ, stante dicta clausu-
3 la, Auditor † potest cognoscere negotium principale, etiam quod non adsit appellatio, vel sit nulla in vim Innocentianæ, vt attestatur Staph. Papaz. Lancell. & alij relati per Honded. num. 63.

Minus videtur posse dici, fuisse appellationi renunciatum per susceptionem termini, quia, cum fuisset actum vigore obligationis Cameralis & in vltima commissione directa Illustriss. Card. Millino adesse clausula, sine præiudicio legitimæ executionis, talis renunciatio in omnem
4 euentum † erat intelligenda quoad effectum suspensiuum tantum, non autē quoad deuolutiuum; præsertim, cum hæc susceptio termini sonaret in partem, non autem in agere, & terminus fuisset susceptus per compulsionem, ad allegata copiosè per Gabr. de appellat. concl. 2. limit. 9. & concl. 3. n. 8. & 10.

Neque videbatur, posse prætendi res iudicata ex laudo, eo quia ab eo non fuit reclamatum, seu petita reductio ad arbitrium boni viri, nam laudum fuit latum ad consilium sapientis, & super æstimatione terrarum, quin etiam facta fuit per ipsum arbitrium, vti petitum, ideo ta-
5 li laudum nunquam † potest transire in iudicatum, quia per peritiores reuideri, & retractari potest, Afflict. decis. 33. n. 6. vbi Vrsill. n. 4. Butr. in cap. proposuisti, num. 8. & ibi Felyn. nu. 10. vers. 4. conclusio de probat. Rom. cons. 228. n. 15. & seq.

Nec obstare visæ sunt clausulæ illæ, de non reclamando, cum renunciatione reductionis sub quacunq; verbo-
6 rum multitudine, quia non propterea impediunt† recursum ad nota. per Felyn. in cap. causam quæ, num. 3. in fi. de sent. & re iud. Contar. ad l. vnic. limit. 10. n. 4. C. si de momen.

Hinc dicebatur, etiam cessare obiectum desertionis
7 causæ, quia instantia causæ reductionis durat † quantum instantia causæ principalis, Lanfran. de Orian. in tract. de arb. sect. 7. q. 21. n. 53.

Statutum Vrbis lib. 1. c. 176. quo cauetur, A sententijs arbitrorum, & arbitratorum appellari debere intra decem dies, dictum fuit, non intrare, quia cum in eo præfigatur instantia trium mensium ad finiendum causam, videtur respicere ordinatoria, & sic habet locum tantum in foro Capitol.

Tandem non visum fuit, posse euitari iniustitia d. laudi, dum in eo condemnantur Cerebelli ad soluendum illa scuta 200. vltra pretium æstimatum contra expressam conuentionem partium in instrumento, vt scilicet illud plus; non nisi post annum à die æstimationis solui deberet.

Ex quibus, & alijs adductis Domini steterunt in decisis, &c.

E O D E M.

Æsina Pecuniaria.

Lunæ 9. Iunij 1614.

S V M M A R I V M.

Obligatio Cameralis habet executionem paratam, n. 1.
Appellatio non datur ad effectum suspensiuum à decreto de exequendo, num. 2. si præsertim non continet plus, quam mandatum, n. 3.
Exceptio de iure tertij in executiuis non admittitur, n. 4.
Exceptio simulationis non retardat executionem obligationis Cameralis, n. 5.

D E C I S I O CXXXIV.

Promiserat Antonius, mediante legitimo procuratore, ad hoc specialiter constituto, soluere Papirio mercatori in Ciuitate Anconæ scuta 3000. intra spatium mensium 22. pro pretio mercium cum obligatione Camerali, ex quibus soluit ad bonum computum scuta 1180. Mortuo Antonio, egit Papirius pro residuo vigore obligationis Cameralis coram A. C. contra Alexandrum eius filium, & hæredem, & obtinuit mandatum executiuum contra bona hæreditaria Antonij, quod postea executioni demandari fecit contra Franciscum filium, & hæredem eiusdem Alexandri, ad effectum deponendi; Fuit ab huiusmodi decreto appellatum, & causa commissa in Rota Illustriss. D. meo Millino, tunc Auditori, cum clausula, si quid exequend. Dubitatum fuit coram me, vti subrogato, An d. mandatum sit exequendum, & Domini affirmatiuè responderunt; Satis enim constare videbatur de iustitia mandati ex publico Instrumento, cum
1 obligatione Camerali, quod habet † executionem paratam, Castrens. cons. 260. num. 4. par. 1. & in l. post rem iudicatam, in fin. ff. de re iudic. Cephal. cons. 439. num. 16. Thesaur. decis. 26. n. 11. fuit resolutum in Romana Executionis Landi 26. Iunij præteriti coram Reu. P. D. meo Vbaldo.

Nec obstare dicebatur, quòd à d. decreto fuerit appel-
2 latum, quia à decreto de exequendo † non datur appellatio, ad effectum suspensiuum, l. ab executore, ff. de appel. l. ab executione, C. quorum appell. non recip. & hæc est communis opinio, & obseruantia Palatij, vt fuit dictum in Regien. S. Thomæ 10. Decembris 1576. coram bo. mem. Oriolen. quæ est relata inter impressas diuers. 100. nu. 13. part. 1. & in Fauentina de Pasijs 28. Nouemb. 1603. coram Reuerendissimo D. meo Decano, præser-
3 tim cum in decreto nihil plus contineatur, † quam in mandato Roma. cons. 45. num. 3. dicitur in dicta Regien. n. 15. & in Mantuana Bonorum 17. Ianuarij 1611. coram R. P. D. meo Vbaldo.

Minus obstabat, quòd dicebatur, creditum hoc spectare ad Fassitellum, quia in instrumento non legitur eius nomen, & in omnem euentum, hoc esset excipere de Iure tertij, quæ exceptio in executiuis non admittitur, ad ef-
4 fectum impediendi executionem † ad tradita per Menoch. cons. 585. num. 37.

Ad allegatam decoctionem Papirij placebat responsio, quod non probabatur: nam assertum Instrumentum, quod ad eam probandam allegabatur, erat inter alios actum, & in omnem euentum cessabat omnis difficultas, quia decretum de exequendo non erat simplex ad fauorem Papirij, sed vt pecuniæ deponerentur ad effectum consignandi, cui de Iure; Vnde per tale decretum consultum est, tam creditoribus Papirij, quam Fassitelli, quatenus pecuniæ spectent ad ipsos.

Allegatus excessus excludebatur, quia promissio erat de soluendo in moneta Papali, & solutio scutorum 1180. fuit facta in moneta Veneta, quæ non æquiualet monetæ Papali, & ideò residuum erat vltra scuta 1820 & propterea in quietantia fuit opposita clausula, sine præiudicio consequendi valorem paulorum.

Tandem ad allegatam exceptionem simulationis, respondebatur, exceptionem hanc tanquam requirentem altiorem indaginem non admitti ad retardandam exe-
5 cutionem † Instrumenti obligatione Camerali vallati, vt in puncto Gallesi. ad formul. oblig. Camer. p. 4. q. 2. num. 3. versic. simulationis ergo.

Placuerunt etiam Dominis responsiones datæ per Informantes ad singulas coniecturas, pro simulatione adductas.

Ex quibus conclusum fuit, mandatum esse exequendum, ad effectum deponendi pecunias, & eas consignandi, cui de Iure iuxta formam decreti Auditor. Cam. &c.

E O D E M.

Terdonen. Beneficij.

Veneris 20. Iunij 1614.

S V M M A R I V M.

Manutentio datur possidenti, non obstante sententia priuatoria beneficij, à qua fuit appellatum, n. 1.
Appellatio à sententia priuatoria Beneficii tunc solùm non datur, quando priuatio est propter non residentiam, num. 2.
Beneficia præsumuntur simplicia non curata, & asserenti esse curatum,

curatum, incumbit onus probandi, num. 3.

Beneficij status non mutatur, ex quo aliquis illud possedit, vt tale, num. 4.

Negatiua est probanda per eum, qui in illa se fundat, num. 5.

DECISIO CXXXV.

RESolutum fuit pro informante, videlicet Petro Paulo dandum mandatum de manutenendo; Constabat enim ex publico Instrumento de eius possessione instrumentali, capta die 2. Martij 1609. quæ alio non existente in possessione est manutenibilis, Seraph. decis. 1605. num. 2. fuit dictum in Hipporegien. Cappellaniæ 3. Martij 1568. coram bon. mem. Lauretano, quæ est 62. part. 2. diuers. & pluries resolutum.

Nec visa fuit obstare sententia priuationis contra ipsum lata per Vicarium de mense Ianuarij 1613. quia cum ab ea fuisset appellatum, & per appellationem sen-
1 tentia † fuerit suspensa, non potest dici, Petrus Paulus priuatus sua possessione, & si quid post appellationem actum fuit in eius præiudicium, fuit attentatum, cap. non solum de appellat. in 6. in fortioribus terminis in sententia executioni de mandata, etiam ante appellationem tenuit Rota in Tullen. Parochialis 28. Maij præteriti coram Reuerendissimo D. meo Decano.

Minus videbatur posse applicari Constitutio Pij V. felic. mem. prohibens appellationem à sententia priuationis beneficij, quæ est 64. inter constitutiones d. Pontificis in Bullario, quia est restricta tantùm vbi priuatio, fit ob
2 non residentiam; † At in casu proposito sententia priuationis lata fuit ex eo, quod Petrus Paulus subreptitiè impetrauerit beneficium, non exprimendo, illud esse curatum.

Dabatur etiam de notoria iniustitia eiusdem sententiæ, vnde resultabat etiam nullitas, quia non probabatur, Beneficium hoc esse curatum: Nam præsumptio est pro Petro Paulo, cum regulariter omnia beneficia præsumantur
3 simplicia, † & non curata, Ægid. decis. 675. Staph. de liter. Gratiæ, sub Rubr. de ætat. & qualitat. Benefic. sub n. 1. & ideò asserenti, esse curatum, incumbit onus probandi, Rebuff. in praxi, sub titulo seculare Beneficium quotuplex, num. 11. Præsertim cum hoc beneficium de anno 1552. fuerit collatum, nulla facta mentione de cura Ioanni Antonio Lugano, qui illud postea resignauit Petro Paulo, in quo statu fuit gubernatus post quadraginta annos.

Et, licet Petrus Paulus illud acceptauerit cum onere
4 exercendi curam, non propterea † eius statum immutare potuit ad notat. in c. cum de beneficio de præb. in 6.

Quæ dicebantur de non publicatione resignationis, iuxta formam constitutionis Gregorij Decimitertij fel. mem. neque visa fuerunt obstare, tùm, quia hæc negatiua
5 est probanda † per illum, qui in ea se fundat, Bart. in l. illa, n. 5. ff. de verb. oblig. Dec. cons. 649. n. 9. Tùm etiam quia hæc omnia de non publicatione, & de statu beneficij respiciunt petitorium.

Sed interim non visum fuit, posse denegari Petro Paulo mandatum de manutenendo, &c.

EODEM.

Tullen. Matrimonij.

Lunæ 17. Aprilis 1617.

SVMMARIVM.

Sponsalia probantur ex reciproca promissione, n. 1.

Sponsalia post contracta, siue iurata sint, siue non potest pars ad matrimonium cogi sub censuris, num. 2.

Si causa iustà subest, non contrahendi, post sponsalia, supersedetur in censuris, & remittitur Iudicis arbitrio, n. 3.

Diffamatio impudicitiæ est iusta causa recedendi à sponsalibus, num. 4.

Probationes non sunt angustandæ, num. 5.

Probationes, post elapsum terminum probatorium, non admittuntur, & illis censetur renunciatum, num. 6.

Probationes in causa matrimoniali admittuntur, etiam post lapsum terminum probatorium, n. 7.

Appellari debet à denegatione probationum, aliàs censetur renunciatum, num. 8.

Probationibus postquam fuit renunciatum, si de nouo petantur, videtur petitio calumniosa, n. 9.

Causa odij videtur iusta, ad recedendum à sponsalibus, non tamen quando pars iniuriata petit executionem, n. 10.

DECISIO CXXXVI.

FVerant in partibus latæ duæ sententiæ pro effectuatione sponsaliorum in fauorem Catharinæ contra Nicolaum, vna ab Ordinario Tullen in prima, altera verò à Metropolitano Treuerensi in secunda instantia; Deinde causa commissa in Rota, dubitaui, An sententiæ essent confirmandæ, & post plures propositiones huius dubij, tandem Domini responderunt, esse confirmañ. Nam satis videbatur constare de sponsalibus, ex depositionibus quatuor testium pro parte Catharinæ examinatorum nempè 2. 3. 4. & 5. qui vno ore deponunt, fuisse præsentes, & audiuisse Nicolaum dicentem Catharinæ, Da mihi tuum monile pro confirmatione promissionum matrimonialium à me antea factarum, & ipsam illud, quod collo gestabat accepisse, & in eius brachio posuisse, dicendo, illud tibi dono pro legalitate matrimonij, ipsumq; Nicolaum illud accepisse, &, cùm Catharina ab ipso petijsset, quid sibi reciprocè daret, respondisse ei, habes meam fidem; quid amplius velles? ego mallem cum quingentis dæmonibus damnari, quam meam fidem frangere, & aliam, quàm eam desponsare. Ex quibus ver-
1 bis † reciprocæ promissiones probari sponsalia non videbatur dubitandum Sanch. de matrim. lib. 1. disput. 5. n. 1. & seq. vbi, quod etiam sufficit tacita repromissio per aliqua signa, & disp. 16. nu. 5. & disp. 22. per tot. ex his autem resultat promissio de nubendo, in qua consistunt sponsalia, l. 1. & seqq. ff. de sponsal.

Stantibus igitur huiusmodi sponsalibus, videbatur Dominis, quod essent confirmandæ sententiæ de partibus, in quibus Nicolaus condemnabatur ad contrahen-
2 dum † sub pœna excommunicationis, cùm regula stet pro Catharina, quod scilicet sponsalia, siue sint iurata, siue non, sint effectuanda per contractum matrimonij iuxta tex. in c. sicut, in c. ex literis, il secondo, & in cap. requisiuit, de sponsal. Card. Seraph. decis. 1112. n. 1. & 2.

Et, licèt ab hac regula recedatur, quando allegatur aliqua iusta causa non nubendi, quæ remittitur arbitrio Iu-
3 dicis, qui arbitrari debeat, An sit procedendum † ad coactionem, vt ex pluribus allegatis in d. decis. 1112. nu. 4. & in decis. 1258. vbi in margine plures decisiones allegantur, & in specie decis. 497. par. 1. diuers. & fuit dictum in Vlixbonen matrimonij 7. Ianuarij 1599. coram bo. mem.
4 Litta, &, licèt etiam allegata † causa diffamationis impudicitiæ, & inflationis proposita per Nicolaum videretur iusta, ad effectum receden. à sponsalibus, iuxta text. in c. quemadmodum de iur. iur. Vnde videbatur, quod Iudex grauasset Nicolaum, dum in sententia condemnauit ipsum ad contrahendum, nulla habita ratione articulorum additionalium, quos dederat, & sic denegando ei proba-
5 tiones, quæ nunquam sunt denegandæ, vel angustandæ † ex adductis per Surd. decis. 153. n. 25.

Tamen respondebatur, talem exceptionem non fuisse per Nicolaum oppositam in tempore, sed post lapsos omnes terminos probatarios, & post conclusum in causa, vnde non poterant amplius admitti probationes, qui-
6 bus censebatur † renunciatum, c. auditis de procurat. c. cum dilectus, vbi Fel. in prin. de fid. instrum. Maran. in Spec. part. 6. vers. & etiam concl. & not. in l. admonendi, ff. de iur. iur.

Neque visum fuit obstare, quod dicebatur, hæc non
7 procedere in causa † matrimoniali ex traditis per adden. ad Vestr. lib. 4. cap. 4. num. 25. versic. item regula, & hoc fauore matrimonij, Io. Andr. in cap. ad hoc, numero 18. vt lit. non contest. & ibid. Felyn. num. 2. Nam præterquam quòd aliqui ex Dominis dubitabant, An hæc limitatio esset extendenda ad causam sponsaliorum; Respondebatur etiam, partes ipsas habuisse causam pro conclusa, dum Nicolaus non solùm non appellauit à dene-
8 gatione probationum, & ab vlteriori † processu, quod tamen erat necessarium, vt per Cardin. Seraph. decis. 383. num. 8. sed ipsimet Nicolaus, & Catharina personaliter, vna cum ipsorum Procuratoribus comparuerunt coram Iudice, & ius fieri petierunt, & statim Iudex in fauorem Catharinæ actricis sententiam tulit, & promulgauit, vt apparet ex processu de partibus, fol 72. & sic fuerat re-
9 nunciatum vlteriori † probationi Capell. Tholos. decis. 148. & propterea videntur postea fuisse calumniosè petitæ nouæ probationes ad protelandam expeditionem causæ, Rot. diuers. decis. 322. par. 3. neque constat, huiusmodi probationes fuisse de nouo petitas coram Iudice secundæ instantiæ.

Demum non visa fuit obstare allegata causa odij Catharinæ contra Nicolaum, ex querela, contra ipsum por-
10 recta super prætensa diffamatione, quæ ratio † odij considerata fuit in d. decis. Seraph. 1112. n. 5. quia non visa fuit sufficiens ad inducen. odium capitale, præsertim cum ipsamet Catharina, quæ se prætendebat iniuriatam, agat hodie pro executione sponsalium, & sic videatur remisisse omnē iniuriam, & nihilominus in illo iudicio iniuriarum declarauerit, se nunquam habuisse intentionem offendendi reputationem honorem, & famam Catharinæ, quam declarationem Iudex declarauit, esse sufficientem addendo, quod Nicolaus tenet Catharinam pro filia bonæ vitæ, & honoris.

Et ideo conclusum fuit pro confirmatione sententiarum, &c.

E O D E M.

Romana Spolij Domus,

Lunæ 10. Decembris 1618.

S V M M A R I V M.

Arbitrium non intrat pro sananda sententia ex defectu intimationis nulla, n. 1.

Intimatio, quam Iudex mandauit fieri, debet omnino exequi, et reproduci, n. 1.

Appellatio inducit scientiam sententiæ in appellante. n. 2.

Appellatio interposita ab vno, suo nomine, non inducit scientiam decreti in alio, n. 3.

Agens ante diem non est audiendus, aliàs fit iniustitia debitori, num. 4.

D E C I S I O CXXXVII.

Strictè ad duas nullitates, in commemoratione expressas, Domini non censuerunt intrare arbitrium.

Prima erat, quia iudex adiudicauerat Dario, & Angelę coniugibus domum pro concurrenti quantitate dotis, ipsis promissæ ab Octauio; Residuum verò deponi mandauerat ad effectum consignan. alijs Creditoribus cum intimatione, quæ intimatio non fuerat facta Octauio. Altera erat, quia dicebatur, coniuges egisse ante diē, & durante termino conuento, cum autem arbitrium reguletur à iure, Barr. in extrauag. ad reprimendum in verbo videbatur, & pluries Rota tenuit, Domini non
1 credebant, de iure talem nullitatem posse sanari, † cum intimatio de iure esset necessario facienda, & interim Iudicis officium conquiesceret, itaut omnia gesta ante d. Intimationem sint nulla Put. decis. 168. lib. 1. & etiam reproduci debebat, ad effectum euitandæ nullitatis, vt in casu subhastationis est decisio Cardin. Seraph. 1190. num. 9. & in his terminis dictum fuit in Romana domorum, de Roncionibus 17. Iunij 1615. coram R. P. D. meo Buratto.

Neque visus fuit posse tolli hic defectus ex appellatio-
2 ne, postea interposita à d. decreto adiudicationis, † ex qua videbatur induci præsumpta scientia illius, ex deductis in Romana viridarij 14. Decembris 1612. coram R. P. D. meo Verospio, quia respondebatur, quod id benè procederet, si appellatio fuisset interposita ab ipso Octauio, cui erat intimatio facienda, siue ab ipsius procuratore, qui suo nomine comparebat, & citabatur in causa, sed hæc appellatio fuerat interposita per vn. ex Octauij Creditoribus, licet esset etiam procurator aliorum creditorum, qui omnes citabantur pro suo interesse; Vnde non videbatur, hanc appellationem ab alio inter-
3 positam posse † supplere defectum intimationis, faciendæ ipsi Octauio principali debitori, & inducere in ipso præsumptionem notitiæ d. decreti, quæ notitia præcipuè requirebatur, vt in d. decisione Put. ad effectum præsertim, vt intimatus posset deducere, si quid releuans habebat & Iudex possit reponere, vel supersedere in executione decreti, vt in d. Romana de Roncionibus consideratur.

Quo verò ad alteram, nullitatem, quod fuerit actum ante diem, videlicet ante triennium concessum ad soluen. dotem, Domini censebant pertinere potius ad iniustitiā,
4 † quam ad nullitatem; Nam dos fuerat ab initio promissa simpliciter, & pro ea obligata domus, sed exercitium huius obligationis, & hypothecæ fuerat dilatum, & actio erat orta ante diem, sed elidebatur per pactum, §. præterea debitor instit. de except. l. cedere diem cum ibi not. ff. de verb. signif. Vnde fuit actum potius inefficaciter, & iniustè, quam nulliter, cùm fuerit exactum ante diem, stante etiam latitatione, vel decoctione debitoris. Et super hoc non videbatur posse peti, vel interponi arbitrium, de quo in Commissione.

Et ita conclusum, &c.

E O D E M.

Romana expensarum,

Mercurij 20. Februarij 1619.

S V M M A R I V M.

Res iudicata inducitur ex sententia ritè, & rectè lata, quando non fuit legitimè appellatum, n. 1.

Appellatio non dicitur legitimè interposita, si dimittatur solùm cedula coram Notorio, n. 2.

Appellatio in dubio non iudicatur deserta, num. 3.

Debet tamen esse causa rationabilis, n. 4.

Restitutio in integrum retardat executionem rei iudicatæ, nisi prius fuerit petita executio, num. 5.

DE-

DECISIO CXXXVIII.

1 RESolutum fuit, constare de re iudicata, † sententiæ Rotalis, cum fuerit ritè, & rectè lata, & seruatis omnibus requisitis de Iure, de quibus per Caputaqu. decis. 260. part. 2. Iustitia autem satis visa fuit apparere ex decisionibus in causa factis coram R.P. D. meo Pamphilio.

Neque visa fuit obstare appellatio interposita, quia
2 non fuit coram Iudice, sed per dimissionem † cedulæ apud Notarium, quod non sufficit, c. vt debitus de appellat. Clem. 1. eod. tit. & fuit in puncto resolutum in Calaguritana de Amulio 25. Maij 1611 coram R.P.D. meo Manzanedo, & in Salernitana Contributionem 12. Maij 1614. R.P.D. meo Dunozet. Paria autem sunt non appellare, & minus legitimè, vel solemniter appellare, vt in Mediolanen. de Aliprandis 16. Ianuarij 1612. coram Reuer. P.D. Vbaldo, & in dicta Calaguritana.

Minus refragari videbatur, quod dicebant informan-
3 tes pro fratribus de Gotor, Rotam † in dubio solere pro non desertione appellationis iudicare per Doctr. Paul. de Castr. in l. 1. n. 3. in fin. ff. si quis caut. vt refert Cassad. dec. 8. de appell. in fin. & Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. n. 27. qui loquuntur in casu, quando in termino citationis ad sententiam pars comparuit coram iudice in vltimo momēto decendij, & non inuenit Iudicem; Nam responsum fuit in casu proposito, rem aliter se habere: nam in termino primæ citationis ad sententiam, Procurator fratrum interposuit quidem appellationem coram Iudice, sed sub illo termino non fuit lata sententia, & emanauit alia citatio ad sententiam, sub cuius termino fuit pronunciatum, & in hoc termino pars non comparuerit coram Iudice, sed appellationem interposuit coram Notario, qui sunt
4 † termini valde diuersi à decisione Cassad. & à Casu Vestr. licet ibidem Vestr. moneat vt iterum redeatur ad Iudicem, vers. admoneo tamen, &c.

Deducebatur etiam pro fratribus, fuisse commissam
5 causam restitutionis in integrum, † quæ retardat executionem rei iudicatæ, l. vnic. C. in integr. restit. postula. ne quid noui fiat. Sed respondebatur, fuisse prius petitam executionem, quam restitutionem in integrum, quo casu petita restitutio non retardat executionem, iuxta opinionem, quam semper Rota sequuta est, vt in Ferrarien. Bonorum 26. Ianuarij 1613. coram R. P. D. meo Pamphilio.

Insuper opponebatur, sententiam Rotalem fundatam esse in scripturis priuatis Aduocatorum, Copistarum, & Birruariorum asserentium, sibi fuisse satisfactum à Bartholomæo de suis honoraris, & mercedibus, cum tamen non fuissent recognitæ, parte opponente, & quod propterea nullam fidem faciebant: Verum responsum fuit, Rotam non se fundasse in dd. scripturis, sed in coniectura desumpta ex necessitate expensarū, quę in litibus fieri solent, & ex diuturnitate litis, vt apparet ex decisionibus factis.

Cæteris placuerunt responsiones datæ per Informantes, &c.

EODEM.

Tropien. Iurispatronatus.

Lunæ 9. Maij 1622.

SVMMARIVM.

Attentata sunt gesta post interpositam appellationem in casu appellabili, etiam si non fuerit admissa, num. 1. & 2.

Scaccia de Appellatione.

Sententia, condemnatoria ad certam rem in specie, continet mixturam, & ab ea datur appellatio, n. 3.

DECISIO CXXXIX.

RESolutum fuit pro informante nempè constare de attentatis, itaut sit locus sequestro: Sententia enim pro institutione Iacobi fuerat lata per Vicarium Tropien. die 6. Octobris anni 1621. & eadem die interposita, & admissa appellatio, & Iacobus die 8. sequenti fuerat immissus in possessionem; Vnde, cum à d. senten-
1 tia super institutione daretur appellatio, Lambert. de Iurepatr. lib. 2. par. 2. quæst. 11. princ. art. 5. num. 1. Non videbatur dicta sententia posse ab attentatis excusari, tanquam executioni demandata, non solùm intra tempus
2 datum ad appellandum, † sed etiam post interpositam, & admissam appellationem, c. non solum, de appellat. in 6. Rot. decis. 406. num. 2. part. 1. diuers. Cæsar. de Grass. decis. 2. num. 5. de appellat. Et ideò possessio erat seque-
3 stranda † iuxta stylum Rotæ, Cæsar. de Grass. decis. 2. n. 1. Caputaq. decis. 57. in fin. par. 1. & decis. 157. part. 3. Cassad. decis. 3. in fin. de restit. spol. Rot. decis. 616. in fin. par. 1. diuers. & alias passim.

Et ita decisum, &c.

EODEM.

Perusina Hæreditatis de Veglis.

Mercur. 16. Nouembris 1622.

SVMMARIVM.

Appellatione pendente nihil innouandum, alias attentatur, num. 1.

Continuans, non obstante inhibitione, non attentat. n. 2.

Continuans post inhibitionem, si possessio est turbida, vel mutat modum possidendi, attentat, n. 3.

DECISIO CXXXX.

RESolutum fuit, constare de attentatis: Nam à mandato de manutenendo per Calidoniam obtento ab A.C. seu Iudice ab eo deputato, fuit per Balthassarem, & Octauianum de Veglis appellatum, & causa appellationis fuit in Rota commissa simpliciter, & absque vlla clausula præseruatiua iurisdictionis Iudicis, à quo, & cum facultate manutenendi eum, qui de iure. Vnde non visum
1 fuit quod Calidonia potuerit postea † agere contra colonos bonorum per Balthassarem, & Octauianum petitorum appellatione pendente, cap. non solum, de appellat. in 6. Lancellot. de attent. part. 2. cap. 12. num. 134. in fine.

Nec visum fuit posse excusari attentata ex eo quod
2 Calidonia continuauerit † suam possessionem, Lancell. de attentat. cap. 4. lim. 1. n. 2. Cardin. Seraphin. decis. 432. n. 4. Non obstante etiam inhibitione, Lancellot. dict. limitat. 1. num. 11. Rota coram S.D.N. decis. 203. n. 3. & ibi adden. n. 7.
3 Responsum enim fuit, hoc non procedere, † quando, sicut in casu præsenti, possessio à Signatura habita fuit pro turbida, quæ propterea etiam rescripsit cum facultate manutenendi eum qui de iure, Lancellot. dict. limit. 1. numero 12. & 101. Vltra quod, cum actum fuerit iudicialites pro executione mandati, non videbatur continuata possessio eo modo, quæ erat ante litem, & appellationem, & sic neque videbatur applicari regula, quod qui continuat non attentat; Nam intelligitur de continuante eo modo, quo ante possidebat, gl. magna circa medium

in d.cap.non solum,Lancell d.limit.1.numero 92. Et ita,&c.

EX ALEXANDRO SPERELLO.

SVMMARIVM.

1 *Delegatio facta Vicario Episcopi an transeat in successorem.*
2 *Appellatio de iure Canonico datur in possessorijs.*
3 *Synodalis Constitutio an, & quando appellationem tollere possit.*
4 *Appellatio in possessorijs potest per statutum & consuetudinem tolli.*
5 *Delegatus an, & quando stylum curiæ delegantis seruare debeat.*
6 *Appellationis prohibitio ad effectum suspensiuum respicit ordinatoria.*
7 *Possessorium adipiscendæ causam petitorij annexam habens remanet merum possessorium.*
8 *Possessorium terminari potest prætermisso petitorio absque illius suspensione.*
9 *Appellatio ratione mixturæ datur etiam in possessorio.*
10 *Immissio datur sine retardatione, appellatione quoad fructus effectum sortiente.*
11 *Appellatio in possessorijs non expressa causa nõ admittitur. Quæ causa debet esse manifesta, & apparens, n.13.*
12 *Exprimenda necessariò non veniunt in generali nominatione.*
13 *Causa in appellatione exprimenda, debet esse manifesta, & apparens.*
14 *Executio facta pendente appellatione in possessorio sine causæ expressione interposita, non est attentata.*
15 *Executio intra decendium facta, si postea appellatio fiat deserta, non dicitur amplius attentata.*
16 *Appellationem deserere, & non appellare paria sunt.*
17 *Desertionis defectus retrotrahitur.*
18 *Appellationem deserens dicitur sententiam approbare.*
19 *Appellante non redeunte in tempore pro Apostolis, causa deserta remanet.*
20 *Appellanti non currit tempus si culpa iudicis non redijt pro Apostolis.*
21 *Protestatio tamen impedimenti requiritur, & quidem geminata, & n.25.*
22 *Et quid si aliunde impedimentum exoritur.*
23 *Impedimentum non excusat absque protestatione si actus in tempore continuo non erat gerendus.*
24 *Appellans, si ob iudicis absentiam non redijt pro Apostolis, non excusatur nisi protestetur.*
25 *Doctrinæ paucæ in puncto plus valent, quam mille à remotis.*
26 *Impedimentum vt excuset, quæ sint probanda, & num.39. in fin.*
27 *Episcopus an & quando in causa commissaria, in qua Vicarius præuenit, adiri possit.*
28 *Causa duobus in solidum commissa, altero præueniente, an & quando alter adiri possit.*
29 *Alternatiua cuilibet in solidum dispositionem tribuit.*
30 *Episcopus absente Vicario an adiri possit in causa eidem Vicario commissa.*
31 *Delegatus ante præsentatam commissionem non recipit exercitium iurisdictionis.*
32 *Impedimenti tempus non computatur in termino.*
33 *Protestatito in notorio impedimento non est necessaria. Declara vt num.seqq.*
Notorium sat est allegari in informationibus iuris. Declara vt num.seqq.
De Notorio potest Iudex se extraiudicialiter informare, Declara vt num.seqq.
34 *Notorium facti transeuntis probandum est.*
35 *Notorium probandum ad effectum decidendi causam, debet ex actis verificari.*
36 *Notorium alterius ciuitatis plenè probandum est.*
37 *Clausula statum, & merita an, & quando operetur specificatam narrandorum enunciationem.*
38 *Clausula prout iuris totam commissionem respicit, & limitat.*
39 *De Apostolis non debet esse sollicitus appellans à diffinitiua, à qua datur appellatio.*
40 *Apostolos sæpe vnico contextu petere, an, & quando sufficiat.*
41 *Attentata etiam post desertionem possunt per viam nullitatis reuocari, & n.seq. Declara vt n.43. & seqq.*
42 *Appellare nulliter, & non appellare paria sunt.*
43 *Executio directa etiam attentata, post causæ desertionem non reuocatur.*
44 *Executio quæ dicatur directa, & quæ obliqua.*
45 *Attentata nec per viam nullitatis reuocantur, si tempore commissionis causa erat deserta.*
46 *Desertione resultante ex actis, nullus est ad attentata regressus.*
47 *Attentatorum cognitio quando facienda sit ordine iuris seruato, & libello porrecto.*

DECISIO CXXXXI.

D. Io. Christophorus Sanseuerinus præfectus militum fuit à D. Vicario Parmensi delegato Apostolico in possessionem quorumdam bonorum emphyteoticorũ aduersus D.Cap.Robertum etiã Sanseuerinum intra decendium datum ad appellandum actualiter immissus. Cum autem parti appellanti idem Iudex terminum iuris ad redeundum pro Apostolis dederit, ille rediuit non nisi termino elapso.

Causa in secnnda instantia mihi tunc Vicario Regiensi commissa cum facultate reuocandi attentata prout de iure, & altercantibus partibus tam super dictorum attentatorum reuocatione quam super desertione causæ appellationis. Ad fauorem dicti D. Io. Christophani pronuntiaui ex tribus. Primo quia causa non erat appellabilis saltem quoad effectum suspensiuum. Secundo quia quatenus appellabilis, non fuit ritè appellatum. Tertio estò fuisset bene appellatum, appellationis causa deserta remanserat.

Quoad primum caput præsupposita Iurisdictione dicti D. Iudicis à quo, non obstante, quod non sibi, sed alio Vicario antecessori dicta causa commissa fuerit: nam
1 † licet secundum com. opin. delegatio facta à Papa Vicario Episcopi, per obitum vel remotionem ipsius ab officio non transeat in Vicarium successorem, estò sub nomine officij facta fuerit, cum Vicarius propriè non dicatur successorem habere vt per Butr. Abb. Felyn. Dec. Mant. & Bero. in c. quoniam Abb. de officio deleg. Id tamen de consuetudine minimè seruatur, præsertim quoties delegans habuit respectum ad Tribunal Episcopi, vt in casu nostro Card. in Clem. 2 numer.6. in fin. de rescript. Gamb. de officio, & potest, legat à later. lib.8. num. 97. Prax. Archiep. Neapolit. cap.85. numer.1. secundum primam impressionem Sbrozz. de offic. Vicarij lib. 3. quæst. 49. Paris. de resignat. lib 1. q 11. Sanchez de matrim. lib.8. disp.27. num.41. & seq. Put. decis.487. lib.2. per tot. vbi ita fuisset iudicatum in Romana Curia affirmat Cucc. Inst. Iuris Canon. Rub. de Vicario n.12. & seq. lib. 1 Capr. concl.37. n.32. & latissimè omnium, Gabr. concl.32. numer.7. & 8. cum seq. vsque ad fin. lib. 2. vbi hanc opinionem esse veriorem, & æquiorem affirmat, Rot. decis.12. numer.3. & per tot. par. 2. diuers. vbi quod contraria opinio est rigorosa, & vsu non recipitur.

Et sic

Et sic data sententia validitate, duxi causam hanc esse in-
2 appelabilem; † quamuis enim de iure canonico in causis possessorijs admittatur appellatio, Bart.in l.2. colum.3. C.de appellat.Mench.de recuperand.remed.15. numero 641. Lancellot.de attentat.appellat.pendent.limit.25.in princip.& num.18. Gratian.discept.cap.483. Bald.decis. 245.Greg.XV.decis.335.numero 18 & decis.456. cum alijs per Rot.in Æsina bonorum 10. Iunij 1633. D. Verospio. In curia tamen Ecclesiastica Parmen. adest peculiaris constitutio Synodalis sub tit.47.prohibens appellationem in causis Summarijs, & possessorijs ad effectum suspensiuum, illamq;ad effectum dumtaxat deuolutiuum
3 admittens, † quæ quidem constitutio valet & seruanda est, Rot.decis.641.par.4.diuers.quæ citat aliam decis.535. par.3. & Lancellot.de attentat par.2.lib.13. limitat.48. qui loquuntur de consuetudine, & statuto, & in terminis de constitutione Synodali prohibente appellationem fuit dictum in Pamphilonensi Parrochialis 16. Iunij 1597. coram Litta.

Cui rationi non obstat primo,qud imò dicta cõstitutio Synodalis effectum appellationis tollere minimè possit, vt per Greg.decis.339. in fin.& quod huiusmodi Consti-
* tutiones contra Canones non valeant nisi fuerint auctoritate Summi Pontificis confirmatæ, ex doctrina Felyn. in c.quod super his num.4.num.11. versic.dixit etiam mirabiliter de maiorit. & obed. quia respondebam in dicta decisione Gregorium se remittere ad latè deducta in Florentina Iurispatronatus de Ricasolis 28 Aprilis 1606. quæ est decis.ipsius 251. quia non dicitur simpliciter dictam Constitutionem esse nullam, licet eius validitas reuocetur in dubium; sed tantum dicitur eam in materiam præsentationum, (de qua materia in vtraque decisione agitur)intelligendam esse quatenus extraiudicialiter agatur;non autem si iudicialiter,& non obstante dicta doctr. Felyn.pro validitate similis Constitutionis fuit tentum in dicta Pamphilonen.Parochialis coram Litta, & in Calaguritana de Ollauaritan. 22. Martij 1604. coram Penia in fine, & sic cum habeamus supradictas decisiones claras pro validitate dictæ Constitutionis non est
4. iudicanda nulla † præsertim quia communi calculo tenent DD. appellationem in causis possessorijs tam per statutum,quam per consuetudinem tolli posse. Alber.de Rosat.tract.de statut.par.5. quæst.53. versic.sed quid si verbis, num.3.vers.fin.& num.4 to.2. Breder.& ab eo citati in tract.de appellat.par.1. tit.10. col.22. litt.B. & sub litt.D. Scacc.de appellat.quæst.17.limit.48 num.9. Lancellot.d.limit.48.A.Aug.decis.9. incipit vacante, Rot.in Tolet.Cappellan.9.Iulij 1567. coram Oradino, & in vna Astoricen.S.Augustini,coram Sarmiento 10.Deceb. 1563.& in Mutinen. Iurispatr.27. Nouembris 1619. coram bon.mem.Remboldo,vbi tamen in fine quoad consuetudinem contrarium resoluitur Constitutio autem Synodalis nulli dubium, quin sit statutum Ecclesiasticum.

5 Non† obstat,secundo delegatum Principis prout erat Vicarius Parmen. teneri ad seruandum stylum Curiæ delegantis, & sic ius, & stylum, quem seruat Romana Curia non autem Constitutionem Synodi Parmen. Ferret.cons.190.numero 4.Put.decis.127.num.1.in terminis Greg.decis.251.numero 11.Rot.decis.74.par.4.diuers.& in Toletana decimarum de Fateden.5.Maij 1589. coram Penia, & in Pistorien.beneficij 22. Aprilis 1616.coram Buratto.

Id enim procedit in decisorijs, in quibus re vera delegatus consuetudinem delegantis seruare tenetur; at contra in ordinatorijs, loci consuetudinem seruare debet, l. testium,de testib.in fin.Bal.in l.1.num.4.ne filius pro patre,& in l.1.num.2. C.de exequut.rei iud. Roland.consil. 48.num.3.& seq.vol.3. Contard.in l.vnica lim.4. vbi latè C.si de moment.poss. Surd.cons.204. sub num.9. vers.secundo moueor, Beltram.ad d.decis.Greg.251.num.16.& fuit actum in Papien. Bonor. 14. Februarij 1578. coram Card.Lancell.& in d.Toletana decimarum coram Penia
* Scacc.de com.de Iudic.lib.2.cap.2.num.652. Greg.decis. 352. num.7. vbi Beltram. alios adducit Prax. Archiep. Neap.cap.25.n.13. statutum autem auferens appellationem à sententia ex quia non sequitur finis litis, est ordinatorium, non decisorium, Put.decis.mihi 480.in vltima impressione 469. num.4. 6.& 7. par.2. vbi secus si auferet appellationem à sententia super petitorio, cuius præiudicium in alio Iudice reparari nequit; tunc enim ibi decisorium sequitur Fenzon.ad stat. Vrbis c.180. num.31. & seq.& de materia vide Crauett.de Antiq. temp.par.4. num.33.

6 Et quod prohibitio † appellationis quoad effectum suspensiuum de qua hic agitur, ordinatoria Iudicij respiciat,Cęsar.Barz.in Bonon.decim.41.n.16. Scacc.latè plura cumulans de appellat.lib.3. c.2.q 17.lim.9 n.9.& q.18. nu.3.cum seqq.vsque ad n.8. & in puncto quod statutum tollens appellationem in causis possessorijs sit ordinatorium,Puteus loco cit.

Non etiam refragatur, quod imò cumulatum fuerit petitorium cum possessorio ex plurimis verbis libelli à
7 scribentibus pro D. Capitaneo Roberto ponderatis. † Nam præterquam quod possessorium adipiscendæ de quo agitur, habere potest annexam causam petitorij, Sarnen.super reg.quæst.66. in fin. Greg.XV. decis.213. num.3.& decis.335.num.6. & fuit resolutum in Leodien. Canonicatus 7.Iunij 1596. coram tunc Decano, & 23. Iunij 1507.coram Gipsio, & in Conchen. Parochialis 11. Decembris 1602.coram Penia. Ex qua connexione non desinit esse merum & simplex possessorium, Bero. quæst. 93.num.7. & 8. cum alijs latè per Contard.in l.vnic.in 2. limitat. cap.1. num.9. & 18. C.si de moment. possess. Gregor.XV.dicta decis.335.num.6. Respondetur quod dato esset etiam intentatum petitorium, cum tamen quoad prædia controuersa D. Vicarius Parmensis sententiauerit dumtaxat super possessorio,appellatio non admittitur; cum vulgata sit Iuris conclusio, Iudicem
8 † posse possessorium solum diffinire prętermisso petitorio etiam absque illius suspensione,Bart.in l.naturaliter, §.nihil commune, in 4.quæst.num.36. de acquir.possess. Innocen.in cap.suborta, & ibi Butr.num.4. & 11. Imol. num.2. Abb.num.7. & Felyn.in princ.de re iudic. Alex. consil. 117.numero 3.lib.2.Ægid.decis.506. Capic.decis. 86.n.6. Curt.Iun.asserens à doctrina Bart.neminem dis-
* crepare,cons.123.n.27.lib.2.& communiter ab omnibus recipi testatur Rota Bartolum sequens decis. 34. num.5. & seqq.vsq;ad 11.par.2.vbi latè contraria diluit. Scacc. de appellat. quæst.17. lim.6.memb.7. num.129. Vltra quod ad cognoscendum an adsit mixtura necnè, non tenor libelli sed sententiæ inspici debet iuxta consil. Corn.10. nu.3. lib.4. sæpius à Rota canonizatum præsertim in Assisien.bonor.2. Iunij 1627.vers.8. non constat curam bo.mem.Cardin.Virili. vbi plures aliæ decisiones referuntur.

Minus refragabatur quod cum Iudex à quo in eadem sententia condemnauerit Robertum etiam in magna quantitate fructuum perceptorum, quoad illos dicatur
9 continere petitorium; † ac proinde ratione mixturæ ab vtroque capite, & sic à tota sententia detur appellatio, in terminis Bart.in lege fin.num.4. de appellat. Bald.in l.vnica,colum.2.numero nono,versic.sed pone. Salycet. in fin. Nicell. de concord. glos. concord.6. fall.6. mod. 2.sub numero 26.fol.191. Gregor.d.decis.251. numero 10. qui tamen loquitur simpliciter de sententia petitorij,& possessorij, Scacc.de appellat.quæst.17.limitat.6.
10 membr.9.numero 22. versic.explica. Quia † in terminis nostris

nostris recepta est contraria opinio scilicet immissionem sine retardatione dandam esse; quo verò ad fructus appellationem sortiri effectum; Marant.par.6. act.2.princip.in verbo,& quandoque appellatur,num.309. Couar. pract.qq.cap.23.num.8.in fin.versic.idem erit, Menoch. de adipiscend. remed.4. quęst. 100. declarat.7. num.869. & 870. Contard.in d.vnica limit.1.num.28. Vrsil.in annotat.ad Afflict.decis.269.sub num.1.Vestr.in Prax.lib.7. cap.3.sub num.8.versic.addo alios casus, Marches.de commiss.parte secunda, in commiss.appellat.cap.2.sub num.60. Ruginell.de appellat.§.2. cap.3. numero 723. Afflict.decis.77.sub numero 8.& de stylo Romanę Curię testantur Contard.in dicta lege vnica, limitat.prima, numero 29.Marches.parte 1.de commiss.in possess.Salu. interd.cap.21.numero 32.& 33.Scacc.de appellat.quęst. 17.lim.6.memb.9.n.33.siue sententia contineat commixtionem separatim, siue vnico capitulo cum connexio non consideretur in verbis,& structura orationis,Scaccia & relati,dicto membro nono, n.36.

Quoad secundum caput, quod nempe non fuerit rite
11 appellatum probatur, quia in† ipsa appellatione non fuit expressa causa, quę de iure Canonico in possessorijs specificè exprimi debet ad hoc,vt appellatio admittatur, Bald.in dicta l.vnica, num.6.& ibi Salicet.nu.1. Contard. limit.3.numero 27.C.si de moment.possession.Menoch. de adipiscend.remedio 4. num.840. ante medium, & nu. 844. Couar.pract.quęst.cap.23. numero 8. Auffrer.ad Capell. Tholosan.decisione vlt.num.5. Acchill. Personalis de adipiscen. numero 345. Zuccard. in lege final. numero 441. versic.hanc fallentiam, C. de edict. Diu. Adr.tollen. Roman.cons.324.num.4.& 6. Rubr. Alex. consil.51. ad fin.versic.item satis est, quod ius Canonicum, Bald.consil.141. colum.2. post med. versic.& ad eundem tamen,numero primo lib.primo, consil.217. in fine, versic.aduertendum, num.9.lib.2.consil.203. ad fin. versic. praeterea expresè, lib.quarto. Gratian.disceptat. foren.cap.183. num.10. Scacc.de appellat.quęst.17. limitatione 6.memb.7.numero 14.& 105. Farinac.& per eum relati de delict. & pœn. dicta quæst. 21. numero 120.qui hanc doctrinam vniuersaliter tradunt in quocumque casu, quo appellatio specialiter permittitur.

12 Nec sufficiens fuit † generalis causæ expressio per illa verba,sentiens se grauatum. Ea enim quę necessario sunt exprimenda in generali nominatione non veniunt lege
13 Pomponius de procurat.† quę adeo vera sunt,vt causa expressa debeat esse manifesta,& apparens,vt notat Bald. dicto consil.141.Menoch.de adipiscen.rem.4. quęst.100. sub num.840.Contard.in lege vnica limitatione tertia, sub numero 33.C.si de moment.possess. vbi dicit Ius Canonicum non attendere, an grauamen in sententia possessorij illatum possit reparari, vel non in alio iudicio; sed an aliquo modo de grauamine constet in actis,
14 † ita vt exequutio facta pendente eiusmodi appellatione non retractetur vti attentata, Geminian.in capitulo non solum, de offic. delegati, in sexto, Addent. ad decis. Tholos.quæst.vltima, numero 4. & Iudex à quo deferre eo casu appellationi non debet, imò statim exequi idem ibi numero 5. cum per eum relatis vsque ad finem.

Tertium caput, in quo versatur Cardo pręsentis causæ,est quod data,non tamen concessa,attentatorum existentia appellationisque validitate, ea tamen in nulla habetur consideratione vbicumque deserta remanserit cau-
15 sa appellationis † ita vt exequutio iudicati facta intra decendium per causę desertionem non possit amplius dici attentata, Surd consil.160. numerò 58. Vant.in tit. quoties,& intra quod temp.num.48. Lancell.de attent. appellat.penden. in præfatione num.287. & cap.12. ampliat.1. numero 8. & limit.14. per tot. Marescot.variar. resolut.lib.2.cap.120.numero 63 Ægid.decis.420.Guid. Pap. decis.213. numero 6. & multi alij per Lancellot.d. ampliat.1.numero 8. Rot.decis.prima de appell.& apud prima de appellat.& apud Seraph.decis.777.numero 1.& in Regien. prioratus 16. Decembris 1602. coram Reu. P. D. Decano.Per desertionem enim res deuenit ad eum statum, à quo potuit habere efficax principium, Surd.
16 d.consil.160. Rota in d.decis.1. † pariaque sunt non appellare, vel appellationem interpositam deserere argum. l.furt.§.1. de eis qui not.infam.l.fin.§.illud C. de tempor. appellat. ibi tanquam si ab initio non fuisset prouocatum, Ias.d.l.præsens, in fin.ff.de re iud.& ideo tali casu sententia mandatur exequutioni, non secus atque si appellatum non fuisset,d.l.fin.§.illud,l.si contra maiorem, vbi Bar.C.de appellat.Ang.Imola, Castr.Alex.& Ias.in dict.l.præsens, ad idem est glos.in l.2.in versic. executionem,C.de temp.appellat.Cardin.in clem.si appellatione, in 1.quæst.de appellat. & dicit Bal.in l.eos,num.7.versic. est,& alia,C.de appellat.& fingitur retrò nunquam fuisse appellatum, Decian.respons.24. numero 100. lib.1.& consil.181.num.29.& consil.223.num.14 Honded.consil. 4.num.9.volum.1.Ruginell.de appellat.§.9. glos.1.cap.1. numero 3.& seq.& §.11.glos.1. cap.2.numero 21. Barz. decis. Bonon.51. per tot.Surd.consil.129. numero 10.vbi
17 probat effectum desertionis retrotrahi quoad omnia,& dixit in cons.223.numero 14. Afflict.in Constit.appellationum tempor.num.52.Raudens.cons.15. num.5.vol.1.
18 Franch. decis.501. num.1. † & denique appellationem deserens dicitur facto suo sententiam à qua appellauit confirmare leg.hi qui, & ibi Castrens. num.8. C.de appellat.l.fin.in fin.C.de sententijs,quę sine certa quantitate.Rota decis.119.num.30.par.2.nouissimè, Mastrill.decis.166. numero 11. Surd.d.cons.223. Maximeque hæc procedunt in casu notoriæ ex actis desertionis, vt præcitati Doctores affirmant; eiusmodi autem est ea,de qua agitur ex eo,quod procurator dicti D. Roberti appellauerit à sententia delegati die 21.Februarij,cui eadem die fuit à dicto Iudice assignatus terminus iuris ad redeundum pro apostolis & sic terminus 30. dierum, quo termino durante nullatenus comparuit, sed per alios plu-
19 ries dies distulit,†propter quod causam esse desertam, immo desertissimam manifesti iuris est,l.iudicibus C.de appellat.cap. ab eo eodem tit.in sexto, clemen. quamuis rigor.de appellation.Doctores in cap.personas, eod.tit. Bald.in l.eos, §.apostolos,C.de appellation,Boer.consil. 43.numero tertio, & seqq.& num.17.Surd.consil.223. num.11. & seqq. Lancellot.dict. parte 2.cap.12. in præfat num.53.& limit.50.num.189.Mynsing.centur.3.obseruat.22. numero 5. Scacc. de appellat. lib.2. quæst.13. numero 24. Marant. de ordine Iudic.6. par.in verbo, & quando appellatur,num.208.Crescent.decis.2.de appell. & fuit resolutum in Barchinonen. Canon. 12. Februarij 1574.coram Lancellotto in Perusina de Vbaldis 13.Iun. 1588. coram Cardin. Pamphilio in Foroliuiens. de Torellis coram Cardin.M.Montio 7. Nouembris 1607. in Romana pecuniaria 27. Iunij 1611. coram Reuer. P. D. Vbaldo in Conchen.decim.17.Decembris 1612.coram Reu. P. D. Manzanedo in Perusina seu Ciuitatis Castelli dotis 30. Ianuarij 1612. coram Gregorio XV. ita vt impedimentum superueniens appellantem non excuset, Rota decis.144.numero 2.parte secunda, diuersor.& fuit dict.in Salut.pensionis 14.Nouembris 1616. coram Eminentiss. Card. Verospio, & in dicta Perusina, seu Ciuitatis Castelli dotis, & in Assisiensis Canonicatus 5. Iunij 1595.coram Iusto,quæ est decisione 108.numero primo ex impressis post primum volum. consil. Farinac. vbi Addentes bifariè limitant, & docent quando d. terminus incipiat,

Contra

Contra hanc rationem obijciebatur Primo Vicarium intra dictum terminum Iuris ex improuiso Parma Romam, concessisse ac proinde per eum stetisse quominus Procurator redierit pro apostolis, ita vt succederet vul-
20 gata Iuris conclusio † tempus non currere appellanti, quando stat per Iudicem, & non per appellantem, glos. & Doctores, in cap. ex ratione de appellationib. & in l. C. de tempor. appell. Castrens. cons. 334. visa appellat. num. 8. vers. circa vlt. lib. 1. Butr. in d. c. ex ratione de appellat. sub num. 6.

Sed hæc obiectio facili eliditur negocio, tum quia nullo modo constat in actis, de absentia Vicarij in dicto termino, immo nec quidem in processu allegata reperitur; tum etiam quia quatenus absencia iuridicè probata
21 fuisset, adhuc non releuasset, cum Procurator nec diligentias adhibuerit, nec protestatus fuerit, quæ protestatio necessaria erat ad hoc vt impedimentum suffraga-
* retur alleganti, vt firmant communi calculo Doctores, & est text. expressus in cap. fin. de appell. & in cap. iustus vbi notant Doctores de appellat. & in l. cum quidam, eod. tit. Corn. cons. 192. colum. 2 versic. 2. videtur volum. 3. Soccin. consil. 45. num. 1. vol. 1. & cons. 39. num. 32. lib. 4. Ruin. consil. 113. num. 9. volum. 4. consil. 85. num. 4. volum. 5. vbi dicit esse necessariam protestationem, & requiri pro forma, Cephal. cons. 185. num. 6. & cons. 708. num. 43. & seqq. Alex. consil. 164. num. 6. versic. vnde dicit, Ioan. de Imola lib. 2. Surd. consil. 228. num. 8. & se in facto obtinuisset affirmant Imol. Domin. & Ant. de Butr. in cap. cupientes, §. qui si per viginti, & ibi per glos. in ver. propositam de electionib. in 6. & hanc partem in practica tutiorem videri attestatur, Ias. in l. de pupillo, §. si quis ipsi Prætori col. 4. versic. verum quia multa iura de noui operis nunciat. & refert Cæphal. dicto consil. 708. Maranta in praxi part. 6. versicul. & quando appellatur, numero 219. & seq. vbi reddit optimam huius propositionis rationem, quia leges non tam considerant Iudicis defectum, quam diligentiam appellantis, & sequitur Gail. pract. obseruat. lib. 1. obseruat 143. Boer. decis. 40.
* vbi de communi Thesaur. decis. 10. num 12. & ab omnibus ferè esse receptam testatur Afin. in prax. §. 2. capit. 6.
* ante finem, & vsu receptam esse affirmat, Mynsing. centuria 2. obseruat. 2. quæ opinio adeo vera est, vt vnica protestatio non sufficiat ad excusandum, sed repetita debeat esse. Franch. in cap. ex ratione sub num. 46. ibi, sed tu teneas in casu nostro de appellat. Marant. in prax. d. verbo, & quando appellatur, num. 230. & facta instanter, & instantissimè Gramm. vot. 31. sub num. 12. Thesaur. d.
* decis. 10. numero 12. & secundum hanc opinionem tanquam communem fuisse iudicatum in Senatu pedemontano, testatur Osasch. decis. 12. sub num. 5 & n. 11. in fin. & sequitur Ios. Cumia super ritib. Sicil c. 88. nu. 68. versic. 2. intelligendum.

22 Non † obstat DD. in contrarium adducti, tum quia loquuntur in casu, quo impedimetū exoritur ex alia causa quã ex persona Iudicis, secus autem quando ex Iudicis persona procedit, vt distinguit Cæph. contrarias opiniones concilians dicto consil. 708. num. 51. affirmans id Iasonem tradidisse in d. §. si quis ipsi prætori, & esse de
23 mente aliorum quos refert. † Tum etiam quia scribentes ex aduerso adducti loquuntur de actu, qui faciendus non erat in tempore continuo, vt sunt dies dati ad accipiendum apostolos, quia tunc necessaria est protestatio ad hoc, vt impedimentum excuset; terribilis est distinctio Minsing. obseruat. centuria 3. obseruat. 39. quam antea etiam tradidere glos. in cap. fin. de appellat. Abb. cons. 200. lib. 7. Zabar. consil. 128. num. 4. Dec. cons. 356. colum. fin. & Card. consil. 128. dubio 2. elidens iura, & auctoritates in contrarium allatas, quæ vel indefinitè loquuntur, vt Carpan. & Soccin. & sic in hanc distinctionem adducuntur, iuxt. Bart. in l. 3. §. prætor ait de damn. infect. & Ceph. in præcit. cons. 708. vel loquuntur in terminis temporis vtilis.

24 Et in nostris præcisis terminis nempe in tempore ad accipiendum apostolos assignato, protestatione opus esse ad hoc, vt impedimentum propter absentiam Iudicis excuset textus est notabilis in l. vnica, iunct. gloss. in verbo contestetur de lib. dimiss. & affirmat, in puncto pract. Maran. d. par. 6. vers. & quando appellatur, numero 420. Ægid. concl. 343. Grauat. ad Vestr. cap. 3. num. 71. & seq. lib. 7. Marius Anton. lib. 2. resolut. cap. 11. num. 16. cum
25 seq. Surd. cons. 223. num. 11. † quare plus valent illę doctrinæ in puncto, quam mille à remotis, quæ in contrarium possent afferri Caualcan. decis. nu. 13. p. 4. Gramat. voto 198. n 4. & cum in terminis suis indiuiduis nullum habeant contradictorem, habent vim legis, & tanquam leges sunt obseruandæ, vt post Castren. Ias. & alios notat. Caualc. decis. 44. n. 39. par. 1.

Respondetur insuper absentiam dicti Iudicis delegati, etiam vbi legitimè probata foret, non solum non excusare à protestatione, sed per se solam nec legitimè impedi-
26 mentum probare; † quia ad illud probandum duo copulatiuè requiruntur, prius quod impedimentum sit tale, vt remoueri minimè potuerit l. sed, & si prætor ex quibus causis maio. vbi Bartol. & in l. quibus diebus vidi Soccin. 3. notabili de condi, & demonstrat. Dec. l. 1. in fin. Cod. de bonorum possess. contra tabul. & consil. 677. num. 4. Gozad. consil. 38. num. 11. Socc. Iun. cons. 76. num 79. lib. 1. Crauett. cons. 270. num. 3. ita vt qui facilè impedimentum remouere poterat non dicatur impeditus l. qui potest de regul. iur. cap. fin. de elect. Felyn. in c. ex transmissa in princ. de præscript. Vasq. controuers. c. 60. lib. 5 num. 10. Seraphin. decis. 1206. num. 1. posterius est vt impedimentum, fuerit causa immediata, propter quam minimè præstitum fuerit, quod præstari debebat l. qui commeatus de re milit. DD. in l. 2. §. quod diximus si quis cautionibus vbi Alex. num. 6. & Ias. num. 5. Grauett. cons. 151. num. 22. & cons. 179. num. 6. Decius cons. 454. num. 6. & & cons. 552. num. 7. Boer. quæst. 40. num. 4. Vant. de nullit. sent. ex defect. Iurisdict. ordin num. 166. vers. & erit, & de vtroque simul Menoch. de Arbitr. casu 118 num. 7. cent. 2. Bart. in d. l. qui commeatus Afflict. decis. 29. & fuit dictum in Tullen. Coadiutoriæ 17. Febr. 1614. coram bo. mem. Card. Sacrato, & in Romana de Marescot 20. Mart. 1615. coram eod.

Quod verò impedimentum fuerit causa immediata, propter quam minimè præstitum fuerit, quod præstari debuerat tunc probatum censetur, quando ille qui facere tenebatur, accinxit se, deueniendo ad actus proximos Bart. quem alij sequuntur in l. 2. §. quod diximus num. 2. si quis caut. vbi ponit exemplum de illo qui allegat se impeditum venire non potuisse propter tempestatem maris, qui debet insuper probare se accessisse ad litus maris, quem refert, & sequitur Rota in d. Tullens. Coadiutoriæ, & sic debet vltra impedimentum reale probare suam diligentiam Rubr. in l. non solum §. morte num. 450. de operis noui nunciat Becc. cons. 104. num. 13. Alex cons. 49. num. 5 lib. 2. Natta cons. 258 num. 6. Surd.
* cons. 369 num. 42. Card. Alb. in lucubr. ad Bart. ad l. quibus n. 2. de condit. & demonstr. vbi communiter ab omnibus hoc esse receptum testatur Mascar. & in numeri relati per eum de prob. concl. 885. n. 9. Caputaquen. dec. 72. n. & 6. par. 2. Surd. decis. 4. n. 3. & 203. n. 17. & probatio ista debet esse clara, & liquida Rota in Placentina Parochial. coram Bubalo, & in alia coram Lancellotto quas refert, & sequitur coram Gregorio XV. decis. 501. num. 1. & seqq.

In casu verò nostro vtrumque deficit. Nam hoc posterius requisitum non adest, quia procurator non se accinxit,

38 tionaliter,† accedente clausula prout Iuris, quę totam commissionem respicit, & limitat Seraph.decis.896. nu. 4.Rot.in recent.p.2.decis.208.num.3. & fuit dictum in Romana S.Thomę 4.Februarij 1608.coram Scotto, & inducit dispositionem conditionalem ita vt si de Iure concedendum sit quod petitur habeatur pro concesso, sin minus habeatur pro denegato Matth. Brun. consil. 17.sub num.5.Surd.cons.379. num.34. Seraph.decis.530. num.5.Beltram.ad Greg.XV.decis.378.num.4. Parum etiam vrgebat quod cum d. Procurator in ipsa appellationis interpositio,ne instanter,& instantissimè petijsset Apostolos, non videbatur necessarium pro eis habendis
39 redire,† eo quod cum agatur de appellatione à diffinitiua,à qua de necessitate Apostoli sunt dandi,non multum de eis curandum sit postquam lex ipso Iure defert appellationi sine aliquo Iudicis facto Rota decis.41. alias 357. vers.nam ex quo de appellat. in nou. Cassad.decis.4. in princip.eod.tit. Vestr.in prax.lib.7.cap.3.in vltimis verbis, & latè in cap.vltim.num.1. & 2. Franch. in cap.44. sępè sub num.30.vers.in eadem glos.ibi statum, & Card. Alex.cons.35.de appellat.& propterea cum Iudex ex debito teneatur deferre non habetur in consideratione, an deferat, Put.decis.103. sub num 1.& 2.lib.3.quando
40 præsertim fuerunt sæpè petiti vno contextu, † quasi per talem petitionem videatur iuri satisfactum, ita vt appellans non teneatur amplius redire ad Iudicē glos. in Clem. quamuis vbi etiam Zabarel. num.3. de appellat. Cassad, decis.8.appellauerat num.10. vers.adde clemen.quamuis eod. titul. licet petitio facta fuisset simul cum appellatione(prout in hoc casu)Zabarel.vbi supr.in fi.vers.6.quęro. Quia hoc facilè tollitur ex supra latè deductis, cū nō sufficiat Apostolorum petitio sed necessaria sit eorum acceptatio in termino præfixo,alias si qui comparere tenebatur,in dicto termino non comparuit tunc quia censetur appellationi renunciasse causa dicitur deserta,vt supr. satis superque dictum est, & allegata in contrarium non negant hanc diligentiam adhibendam esse,vt est videre vnicuique legenti.

41 Denique † non afficit quod dicebatur data causæ desertione, adhuc locum esse attentatorum reuocationi, si non remedio eorum proprio ac priuilegiato, saltem remedio nullitatis,& iniustitiæ; eorum præsertim quæ in termino decendij ad appellandum commissa sunt, lite etiam deserta,quoad hoc enim durat officium Iudicis ad quem c.cum venissent, & ibi Ant.de Butr. de eo qui mit. in possess.Mil.in verb.attentata DD.in c.sępè, & præsertim Franch num.30. propè finem, & Præposit.num.37. de appellat.Lancellot.de attentat.dicta ampliat.1.num.2. vbi pluribus cumulatis, hoc tanquam regulam ampliat, limitat, & de stylo Rotæ esse affirmat Marescot. Variar. lib.2.cap.121.num.46.& seqq. & fuit resolutum à Rota, vt apud Grass.decis.2. de appellat.& in d.Calaguritana portionis 27.Iunij 1575. coram Cantuccio in alia Beneficij de Burgo 7 Maij.1574 coram Seraphino, vt in eius decis.224.sub num.1.& 2. & in diuers.par.1. decis.406.
42 quę procedunt etiam si non fuisset appellatum intra † decendium, cum paria sint non appellare, vel nulliter appellare, ita fuit decisum in Mediolanen. Iurispatronatus 17. Ianuarij 1612. coram Reuer. P. D. Vbaldo, in Boian. Beneficij 6. Iunij 1614 coram Reuer. P.D.Buratto,in Hieracens. pratens. Iurispatronat. 14. Maij 1614 coram Card. Verospio in Cremonen.iurispatronat.26.Feburarij 1607.coram Gregorio XV.& quod dicitur non reuocari attentata lite deserta, est verum per viam attentatorum, secus per viam nullitatis ita declarat,& huic tacitæ obiectioni respondet, Seraph.d.dec. 224.num.3.

43 Respondebam† enim id procedere quando executio, quæ prætenditur attentata, est obliqua, secus vero si directa, nam hoc casu post causæ desertionem amplius de attentatis per viam nullitatis non agitur, Mill. in verbo executio facta pendente fol.130. post Ioan. And.in cap. licet in glos.penult.num.30.de excommunicat.in sexto,
44 † vbi declarat, quæ dicatur directa executio, & quę indirecta;vt directa sit illa per quam traditur possessio, vel soluitur id quod est iudicatum, & in directa,qua mediāte potest perueniri ad traditionem, vel solutionem iudicati:quem refert, & sequitur Lancellot. de attent.appell. penden.par.2.cap.12. ampliat.1.num.14.& seqq. & fuit resolutum à Rota in Placentina Cappellaniæ 14 Nouembris 1614.coram R.P.D.Buratto, vbi agitur de possessione Capellaniæ capta pendente termino ad appellandum, redditurque ratio cur hæc executio non reuocetur per hoc remedium,quia sublata appellatio tollitur suspēsio iudicati iam inducta,& executio firma manet, & licet male facta, non reuocatur, cum de nouo fieri deberet, & firmato principali, videlicet sententia, firmatur,& accessorium, quod est ipsa executio Io. Monac. qui refert Io. Andr.& vtrumque Franc.in cap.licet num.4. ver. quod autem de sent. excommunicat.in 6. cum alijs inhibi per Rotam allegatis.

45 Præterquam quod † obiectum procederet si causa super reuocatione attentatorum commissa fuisset ante desertionem,nam illa postea superueniente, adhuc ex capite nullitatis in vim commissionis pręcedentis attentata reuocari possunt. Secus autem si tempore commissionis, iam causa erat deserta prout in casu nostro tunc enim non potest amplius dari de attentatis, quia videtur illis renunciatum, vt per Lancellot.d.ampl prima num.17.& 18.Crescent.decis.7.de sent.& re iudic.& fuit tentum in vna Neapolitan. Capellaniæ de Sylicgijs mense Decembris 1562.coram Oradino.

46 Quod † præsertim procedit, quando desertio constat ex actis, tunc enim post eam nullus est ad attentata regressus Guid. Papa decis.213. numero 6. & consil. 66.numero 3. Lancellot.& relati d.amplia.1. numero 8. ratio est, quia petenti hoc casu attentatorum reuocationem obstat doli exceptio Rota decis.1.num.3.de appell. in nou.

47 Et† quando etiam locus fuisset,eorum tamen cognitio fieri debebat ordine Iuris seruato, & porrecto libello Viu.commun. opin.lib.2.opin.30. incipit attentata in 3. ampliat.Lancellot.latè dicta ampliat.1.n.20. Petr.de Beninten.decis.40. in fin.& fuisset tentum in vna Barchinonen. Monasterij coram Iusto 13. Martij 1558. testatur idem Lancellot. dicto loco.

EODEM.

SVMMARIVM.

1 *Formula citationis contra eum, qui declarandus est excommunicatus.*
2 *Excommunicatio nulla quomodo differat ab iniusta, & remissiue.*
3 *Excommunicandus est personaliter citandus.*
Fallit si malitiosè latitat,n.34.
Vel si citatio deuenit ad eius notitiam, n.37.
4 *Nec sufficit præsumpta scientia citationis.*
5 *Citatio legitima necessaria est etiam quando constitutio excommunicat ipso facto.*
6 *Per comparitionem extinguitur prima citatio, ita vt reus sit ad singulos alios actus citandus.*
7 *Excommunicatio lata post appellationem est ipso iure nulla.*
Nisi appellatio fuerit friuola,n.39.
Vel causa non expressa,n.40.
Vel à Iure lata,n.41.

Vel

Vel nisi feratur declaratoria, n.42.
Vel nisi quando factum sit notorium, n.43.
Vel nisi quis fuerit verus contumax.
8 *Ab excommunicatione non datur appellatio suspensiua.*
9 *A sententia declaratoria datur appellatio ad vtrumque effectum.*
Riccius in decis.203.n.3.par.3.reprahenditur.
10 *Etiam in summarijs testes examinandi sunt parte citata.*
11 *In probando notorio facti transeuntis, iuris ordo seruandus est.*
12 *Excommunicatio nulla nullum operatur effectum, siue quo ad Deum, siue quo ad Ecclesiam.*
13 *Excommunicatio quando dicatur lata contra iustitiam legalem, & quando contra commutatiuam.*
14 *Monitio trina, vel vna pro tribus praecedere debet excommunicationem, vel saltem bina, alias est valida, sed iniusta & iudex punitur.*
Nisi agatur de periculo animarum, n.51.
Vel censura ferantur pro defensione violatæ iurisdictionis n.12.& sequenti.
Et modo agatur de excommunicatione ab homine ferenda, secus si lata est à Canone, n.54.& 57.
15 *Excommunicatio non est pracipitanter ferenda, sed cum debito dierum interuallo.*
Nisi vbi facti qualitas aliter suadet. n.58. vel vbi est periculum in mora, n.60.
Terminus prædictus est Iudici arbitrarius. n.59.
16 *Ignorantia excusat à contumacia, & excommunicatione.*
17 *In excommunicatione ab homine ferenda requiritur contumacia inexcusabilis.*
18 *Excommunicatio est cum magna circunspectione, & ob peccatum mortale ferenda.*
19 *Scire quis non dicitur, si scit actum, & illius qualitatem ignorat.*
20 *Scientia explicita, & indiuidua omnium qualitatum requiritur in præiudicialibus.*
21 *Præsertim si agitur de incursu pœna.*
22 *Scientia est probanda ab eo, qui se fundat in ea.*
Ignorantia de iure præsumitur.
23 *Excommunicatio non potest ferri ex indicijs indubitatis, multo minus ex præsumptione.*
24 *Pœna ordinaria non infertur ex indicijs indubitatis, sed extraordinaria.*
25 *Iudex laicus retinere potest captum in loco immuni absq; eius mandato.*
Contrarium est verius. n.61.
26 *Excommunicatio lata ex falsa causa est iniusta: immo etiam nulla secundum Theologos, secus iuxta Canonistas.*
27 *Curia secularis capit reum, quem Episcopus in casibus exceptis tenuit tradere.*
Dummodo super hoc præcesserit cognitio Episcopi, numero 65.
28 *Dolo facit, & frustra qui petit quod statim restituturus est.*
29 *Frustratorium actum nemo facere tenetur.*
30 *Iudex ex officio tollere debet actus inutiles.*
31 *Circuitus inanes abhorret lex.*
Nisi aliquid operentur, nec sint omninò inutiles 66.
32 *Extrahens reum ab Ecclesia an sit excommunicatus, vel excommunicandus.*
Suarez de relig. tom.1. tract.2. lib.5. cap.13. numero 7. & Duard. in Bulla Cœna lib.2. cap.15. quæst.16. numero 21. reijciuntur.
33 *Clausula, sublata omnem extraneam interpretationem tollit.*
34 *Excommunicari potest malitiosè latitans, quamuis personaliter non citatus.*
35 *Nuntio testificanti de his, quæ ad eius officium pertinent credendum est.*
36 *Citationis copiam acceptare recusans, habetur pro citato.*
37 *Citatus ad domum potest excommunicari, si citatio ad eius notitiam peruenit.*
38 *Procuratorem mittens ad respondendum, præsumitur habuisse notitiam citationis.*
44 *A Declaratione notorij datur appellatio licet non detur ab ipso notorio.*
45 *Notorium facti permanentis non est iuris ordine probandum.*
46 *Contumax verus non appellat.*
47 *Appellans iniustè censetur protestari, se nolli amplius comparere.*
48 *Appellans minus rectè ab interlocutoria, dicitur verus cōtumax.*
49 *Monitus ante sententiam, vt desistat à facto publico, vel notorio non appellat.*
50 *Appellans friuole non est vlterius citandus.*
51 *Quādo agitur de periculo animarum procedi potest ex probationibus receptis lite non contestata.*
52 *Censuræ pro defensione violatæ iurisdictiodis ferri possunt non seruatis seruandis.*
53 *Et sine Canonica monitione. dummodo precedit citatio, vel præceptum.*
54 *In declaratoria censuræ à Canone latę non requiritur trina monitio.*
55 *Citatio iudicialis, in declaratoria absque alia monitione sufficit.*
56 *Differentia inter excommunicationem ab homine ferēdam, & declaratoriam.*
57 *Denunciatio non est noua censura.*
60 *Monitio canonica vbi periculum est in mora remittitur; non tamen præceptum conditionatum.*
61 *Iudex non restituens extractum absque eius ordine; incidit in pœnis Gregorianæ constitutionis, Suarez de statu religioso to. primo lib.3. c.13. in fin. reijcitur.*
62 *Reus per vim, ac metum exiens, vel aufugiens ab Ecclesia, etiam si extra eam capiatur, restituendus est.*
63 *Affectus etiam, non sequuto effectu, si deuentum fuit ad actum proximum, punitur in violatione immunitatis Ecclesiæ.*
64 *Confessio coram Iudice incompetenti est nulla, si iurisdictio non erat prorogabilis.*
65 *Extractus ab Ecclesia an & quando restituendus sit, etiam si constet commisisse crimen exceptum.*
67 *Spoliatus in primis, & ante omnia, est restituendus.*
68 *Extractus si nouum delictum committat, prius est Ecclesiæ restituendus, postea puniendus. Contra Gramma decis.52.*

DECISIO CXXXXII.

SAtellites D. Iudicis laici, absque tamen illius mandato, extraxerunt ab Ecclesia quendam iam pridem vti assassinum in curia laicali inquisitum, & in contumaciam condemnatum. Cumque idem Iudex renueret illum loco sacro restituere, sub quibusdam prætextibus, infra dicendis & potius se iactaret velle in personam carcerati sententiam condemnationem exequi, fuit à curia Episcopa-
1 li † citatus ad illum Ecclesiæ restituendum; alias ad comparendum legitimè infra terminum sex horarum, & dicendum causam, quare non deberet declarari incidisse in excommunicationem latam in constitutione Gregorij XIV. super immunitate Ecclesiæ, alijsque Summorum Pontificum, ac Sacr. Conciliorum constitutionibus contra violatores Ecclesiasticę immunitatis & ad deducendum quidquid vult, & potest infra dictum terminum, quare

quare declarari non debeat; quo termino elapso, si nihil legitimè deduxerit, hora immediatè sequenti compareat ad videndum se declarari excommunicatum, & pro excõmunicato publice denuntiari, cedulonosque decerni, & affigi per loca solita, & consueta ciuitatis pro vlterius non monito, nec citato, nisi si & quatenus opus fuerit: iuxta formulam traditam à Genuens. in Praxi Archiepiscop. cap. 29. n. 20.

Cumque Nuntius Curiæ Episcopalis ad eiusdem Iudicis laici conspectum admissus non fuerit, sed à famulis eiectus, citationem ipsam in ædibus eiusdem dimisit, qua propter statim Iudex ipse ex persona cuiusdam Procuratoris interposuit appellationem. Et quia nihilominus deuentum fuit contra ipsum ad sententiam declaratoriam iterum appellauit. Vnde dubitatum fuit in curia Archiepiscopali nunquid eadem sententia declaratoria contra Iudicem laicum detinentem reum absque suo ordine extractum ab Ecclesia, esset ritè, & rectè lata.

Ex parte vero eiusdem Iudicis dicebatur dictam sen-
2 tentiam multifariè esse nullam, & iniustam; † quomodo autem excommunicatio nulla differat ab iniusta, vide per Menoch. de arbitrar. Iudic. cap. 542. per totum.

3 Nulla † autem dicebatur primo ex defectu legitimæ citationis, quæ debet personaliter exequi, vt ad hunc effectum afficiat citatum, cumque reddat verum contumacem, prout requiritur, vt excommunicari quis possit. Innocentius communiter receptus in cap. fin. de eo qui mittitur in poss. Felin. in cap. cum sit Romana, num. 13. de appellat. Couarru. in cap. alma mater part. 1. §. 9. num. 4. Leon. in Thesau. for. Eccl. par. 2. cap. 17. nu. 27. Genuen. in prax. Archiep. cap. 29. num. 12. Cassad. decis. 2. num. 4. tit. de pension. Bellamer. decis. 186. & 188. Acchill. de Grass. de dolo & contum. decis. 7. numero secundo Mohed. vt lit. pend. decis. 7. Rota decis. 2. de rescript. & decis. 1. numero quarto de ferijs in nouis, & decis. 202. lib. 3. part. 3. diuer. & in Alexanen. pensionis. 20. Februarij 1606. coram Marcomontio. Guttier. lib. 2. Canonic. qq. cap. 16. numer. 15. Menoch. de arbitr. Iud. cent. 6. cas. 541. num. 4.

4 Ita † vt nec quidem sufficiat scientia præsumpta ipsius citationis, Cassad. decis. 12. in fin. de rescript. Acchil. decis. 5. de cit. & decis. 7. de dolo, & contum. Tiraq. de retract. lignag. §. 9. glos. 2. num. 4. Rot. dec. 90. num. 1. par. 1. recent.

5 Adeo † vt legitima citatio necessaria sit, etiam quando lex vel constitutio excommunicat ipso facto, Dec. in cap. peruenit, il primo de appellat. Nauarrus in Manuali cap. 27. numer. 10. & lib. 5. consiliorum, tit. de sent. excomm. cons. 10. num. 4. plurimos refert, & sequitur Couarr. in cap. Alma mater, parte 1. §. 9. num. 5 circa finem, Auila de censuris part. 2. cap. 5. disp. 1. dub. 5. conclus. 2.

6 Rursus ex alio capite videbatur obstare defectus legitimæ citationis, quia nimirum iudex dici non poterat contumax, ex quo statim miserat procuratorem, per quam comparitionem extincta fuit prima citatio, l. post edictum de Iudic. Suar. de Paz. tom. 2. part. 1. cap. 3. per totum, & præcipuè n. 9.

Et sic circunducta prima citatione, iterum ad singulos actus ipse citandus erat. l. de vnoquoque, de Iudic. & in terminis Gemin. videndus in cap. fin. de dolo & contumacia, quod tamen nequaquam factum fuit, vt ex processu apparet.

7 Secunda † nullitas dicebatur resultare ex eo, quia excommunicationis sententia lata fuit post primam appellationem occasione citationis interpositam; excommunicatio enim lata post appellationem est ipso iure nulla; Achill. de Grass. decis. 4. de sent. excomm. Genuen. in Praxi Archiep. cap. 28 sub num. 2. vers. declara 60. prout etiã ex secunda appellatione, interposita post sententiam declaratoriam, dicebatur constare de nullitate affixionis
8 cedulonorum. † Quamuis enim ab ipsa sententia excommunicationis iam lata non detur appellatio suspensiua, cap. Pastoralis, §. verum, & ibi glos. & DD. de appellat. (vbi in textu affertur ratio quia huiusmodi sententia cẽsuræ, secum trahit executionem) Io. Andr. in cap. is cui n. 4. de sent. excommun. in 6. cum alijs latè congestis per Antonium Gabr. comm. conclus. lib. 6. tit. de regulis Iuris conclus. 3. num. 59. & per Farinac. q. 101. limit. 13. nu. 66. & 68. & per Scacc. in tractatu de Appellationibus, quæst. 17. limit. 22. num. 1. quibus addo Rotam. decis. 3. num. 1. parte 2. in recent. Suarez de censu. disput. 3 sect. 16. num. 5.

9 A † sententia tamen declaratoria datur appellatio ad vtrumque effectum, ita vt interim impediatur denuntiatio, ex quo inuoluit factum, super quo Iudex decipi potest, cap. peruenit il primo de appell. Franch. in cap. Pastoralis, §. verum quia num. 27. de appell. Felyn. in cap. cum non ab homine, num. 12. de Iudic. Capic. decis. 1. n. 19. Ricc. decis. 102. n. 1. & 2. par. 3. Scacc. de appellat. q. 17. limit. 22. num. 36. Rot. diuers. decis. 100. ex nouem n. 3 & 31. in fine parte prima diuers. & d. decis. 3. sub num. 1. parte 2. recentior. Achill. decis. 4. de sent. excom. Puteus decis. 271. lib. 3. Suarez dict. sect. 16. num. 6. Vgolin. de censuris tab. 1. cap. 20. §. 2. num. 10. Auila de censur. par. 2. disp. 5. dub. 11. concl. 2.

Maximè in casu nostro, in quo grauamen prætendebatur euidens, ex breuitate temporis ex horarum contra tex. in cap. constitutionem de sent. excomm. in 6. vt infra latius dicetur.

Ac proinde tali appellatione pendente dicebatur non potuisse appellantem denuntiari excommunicatum per cedulonorum affixionem, vel alio quouis modo, Franc. in cap. Pastoralis 53. §. verum quia nu. 27. de appellat. Lancellot. de attent. part. 2. cap. 12. de attent. & innou. appell. pend. limit. 21. n. 21. Scacc. de appellat. quæst. 17. limit. 22. num. 4. qui dupliciter extendit hanc propositionem; & successiuè prætendebatur præceptum fieri D. Vicario Episcopali à curia metropolitana vt cedulonos amoueret, & eidem Iudici laico ingressum Ecclesiæ permitteret, vt in simili fuisse ordinatum cuidam Vicario, refert Riccius decis. 102 parte 3.

Tametsi appellatio non præcesserit sed subsequuta fuerit declaratoriam, quicquid secus censerit Ricc. in decis. 203. n. 3. par. 3. qui loquitur contra communem DD. theoricam & contra Felyn. ab eo citatum.

Tertia nullitas videbatur insurgere ex eo, quia testes pro informatione curiæ Ecclesiasticæ contra iudicem fuerint examinati parte minimè citata, nec habiti fue-
10 runt pro ritè, & rectè examinatis, & sic nulliter † quia in quocunque iudicio, etiam summario in examine testium requiritur partis citatio, Clem. sæpe de verb. signif. vbi DD. & alibi passim.

Etiam si daretur, extractionem, de qua agitur, fuisse
11 notoriam, † cum in probando notorio facti transeuntis, iuris ordo seruandus sit, & sic per testes iuratos, & parte citata examinatos, Io. Andr. ad specul. in tit. de Notor. crim. §. iam de notorio verb. testis quoque, Bald. in cap. 1. §. damna. de Pace. constant. Imol. Gemin. & Franch. in cap. 1. de offic. deleg. in 6. cum alijs, quos referunt & sequuntur Viuius commun. opin. in verbo notorium quamuis, vers. immo iudex, Mascard. de probation. conclus. 1103. numero 12. Farinac. de delictis & pœnis quest. 21. numer. 91. & seqq. vbi innumeros concordantes congerit.

12 Cum † igitur ex præmissis excommunicatio lata videatur nulla, nullum quoque dicebatur operari effectum, & nec

nec quoad Deum, nec quo ad Ecclesiam, fusè Sayrus de censuris lib. 1. cap. 16. n. 42. Auila de censuris parte 2. c. 6. disp. 1. dub. 1. ante finem. Guttier. lib. 2. Canon. qq. cap. 4. num. 36. Salzedo in addit. ad Diaz. in pract. can. crim. cap. 35. verb. est etiam.

13 Quo † vero ad caput iniustitiæ (vt omittam distinctionem glosę in cap. Episcopus. §. si ergo, & in cap. non debet, §. cum ergo 11. q. 3. & in cap. sacro, in ver. iusta fuerit extr. de sententia excomm. dicentis tripliciter excommunicationem dici iniustam, nempe ex causa, ex animo, & ex ordine) sententia excommunicationis in hac facti specie videbatur esse tam contra iustitiam legalem, quam contra iustitiam commutatiuam: contra legalem quidem quia substantialis iuris ordo seruatus non fuit; contra commutatiuam verò, quia deficit causa iusta, vt per Suar. de censur. disp 4. sect. 7. n. 2.

14 Quod † autem sit iniusta contra iustitiam legalem, suadetur quia non fuit præmissa trina canonica monitio, vel vna pro tribus, pro vt requiritur, cap. sacro extra de senten. excommun. & cap. Romana eodem tit. in 6. & vtrobique DD. & est communis opinio, vt, pluribus relatis, testatur. Couar. in cap. Alma mater, §. 9. num. 5. de senten. excommun. innumeros etiam congerit, Sayr. de censuris libro primo, cap. duodecimo, num. trigesimo secundo

Adeo, vt si Iudex sine monitione præsumpserit excōmunicationis sententiam fere, quantumuis ex iusta causa, sit per mensem ab Ecclesiæ ingressu interdictus, & arbitraria pœna plectendus, tex. expressus in cap. sacro in principio extra de sentent. excommun. & ex præscripto Concilij Tridentini, requiritur saltem bina monitio, vt expressis verbis cauetur in cap. 3. sess. 25. de reformatione.

Ex hac enim omissione tametsi censura non sit nulla, est tamen iniusta, vt probat text. in cap. Romana Ecclesia de senten. excommun. in 6. vbi cauetur, ne Judices ferant sententias excommunicationis sine competenti monitione, & sic contra præsumpserint iniustas nouerint illas esse: Et sic quamuis non dicat nullas, dicit tamen iniustas, vt ibi ponderat Glos. in verbo iniustas, quam ibi, & alibi Doctores communiter recipiunt. Nauarrus in Manuali cap. 27. nu. 8. Couarruuias, qui plurimos congerit, & de communi testatur in dicto capitulo Alma mater, §. 9. n. 7. Auila de censuris parte 2. capite quinto, dubio nono, Menoch. de arbit. iud. lib. secundo, censur. 6. cas. 542. nu. 18. & tradit Sayrus de censuris lib. 1. cap. 12. vbi ponit regulam cum suis ampliationibus, & limitationibus.

Eiusmodi verò non erat monitio d. Iudici missa, in 15 qua † non fuit assignatus terminus competens, cum alii quo dierum interuallo, sed præcipitanter sententia lata intra angustias sex horarum, contra textum in cap. constitutionem de senten. excommun. in 6. & ibi Doctores communiter. Soccin. sen. in cap. perpendimus, num. 112. de sentent. excommun. Nauarr. in Manual. cap. 27. num. 11. Couarru. in dicto cap. Alma mater, §. 9. n. 5. Sayr. cum per enim congestis dicto cap. 12. n. 33. & dixit Rota in terminis sex horarum in Leodien. Abbatię conuen. 6. Nouembris 1620. coram bon. memor. Card. Sacrato in fine. Hinc Diuus Gregorius lib. 12. epistolarum epist. 26. redarguit Mauritium Episcopum, quod nimis festinus fuerit in quadam excommunicatione ferenda. Cuius Sancti Doctoris verba ita cantant. Frequenter me admonuisse vos recolo, vt in proferenda sententia esse præcipites nullatenus debeatis &c.

Contra iustitiam commutatiuam etiam videbatur sententia tanquam ex falsa causa lata, primo quidem, quia non constabat in processu dictum Iudicem habuisse no-16 titiam extractionis ipsius Rei factæ ab Ecclesia, † ignorantia vero excusat ab excommunicatione, quia fertur tantum ob contumaciam, cap. nemo 11. quæstio tertia cum alijs per me congestis in decis. 29. numero.... quæ contumacia non cadit in ignorantem, lege qui ignarus 17 ff. locat. facit capit. secundo de constitut. in 6. † licet hoc maxime procedat in censuris ab homine ferendis, in quibus inexcusabilis contumacia requiritur, cap. sacro, capit. contingit, il secundo de sentent. excommunic. cap. Romana, ver. sed nec: eod. tit. in 6. capit. reprehensibilis, & ibi Doctores extr. de appellation. Soccin. senior. in capit. perpendimus, numero 67. & 91. de sentent. excommunic. Couarruuias in cap. Alma mater 1. parte, §. nono, numero quarto, & tradunt omnes summistæ, quos recenset, & sequitur Sayrus de censuris libro primo, capit. 12, numero quinto, & cap. 9. numero 32.

18 Nec † sunt ferendæ nisi cum magna circunspectione, vt cauetur in Concilio Tridentino sessione 25. cap. 3. de reformat. & non nisi ex magna causa continente peccatum mortale, quod aliter corrigi nequeat, vt colligitur ex pluribus locis Sancti Euangelij relatis à Sayr. de censuris lib. primo, cap. 9. n. 1. & 2. vbi plurimos Theologos, & Canonistas congerit.

Nec videbatur sufficere scientia quam Iudex laicus habebat extractum illum in suis reperiri carceribus, quod negari non poterat, ex quo, illum iam constituerat; quia requirebatur explicita scientia illius qualitatis, de qua 19 agitur, captum scilicet fuisse in Ecclesia, † scire enim quis non dicitur, si scit actum, & ignorat qualitatem, glos. in cap. consultationis, in verbo, sciuerit de appellatio. in 6. Borgn. decis. duodecima, num. 37. Mascard. de probat. lib. tertio, conclus. 1293. num. decimotertio. Alex. cons. 20. nu. 9, lib. quarto. Marsil. sing. 38. vers. emptio Tiraq. de retract. lignag. glos. 2. num. 30. & rursus de legibus conub. glos. octaua, num. 183. cum alijs per Rot. in Romana de Marescottis 29. Ianuarij 1618. coram Cardinali Sacrato.

20 Et † est regulare, vt in omni materia preiudiciali requiratur scientia, explicita, & indiuidua omnium qualitatum, dicto cap. consultationi, & ibi Doctores, cum alijs per Alexand. in consil. 154. numero quarto, volum. 1. & latius per Surdum decis. 565. num. octauo, cum sequenti. Rota in Bononien. fideicommissi de Pancratij 17. Nouembris & 15. Decembris 1889. coram Gipsio, & in Romana de Marescottis 20. Martij 1605. coram Cardin. Sacrato Cardin. Caualerius in decis. 489. numero secundo, & tertio, in qua causa scripsi, & obtinui ego qui tunc Iunior aduocationi in Alma Vrbe vacabam.

21 Maximè † verò quando agitur de incursu pœnæ, vt per Rot. inter impressas à Pacif. in calce eius tractatus de Saluian. interdict. decis. decimaseptima, in fin. vbi fuit dictum, quod quando non agitur de incursu pœnæ, licet agatur de alio præiudicio, ex scientia partis resultat presumptio scientiæ totius quę est pulchra limitatio ad precedentem conclusionem.

Porrò cum dictus Iudex, haberet presumptionem iuris 22 pro se, † ex quo in dubio quis præsumitur actum ignorare; fiscus Episcopalis, qui in illius scientia se fundat, illam probare debebat, glos. per illum text. in lege verius, ff. de probat. & lege vltima in fin. ff. pro suo text. in cap. præsumitur extr. de regulis iuris, & tradunt plurimi relati à Mascardo, qui latè materiam explicat in tractat. de probat. tom. 2. conclus. 879. n. 1. & sequentibus.

Quin etiam si adesset præsumptio scientiæ, sufficeret 23 † quia censuræ infligi non possunt ex præsumptionibus, vt per Nouarium in tractatu de priuilegijs miserabilium personarum, priuileg. 4. numero 1. Immo nec ex indicijs indubitatis dicit Riccius decis. 87. per totam parte 3.

dictus

24 ductus ex regula generali, † quod ex indicijs indubitatis nemo plecti possit pœna ordinaria sed tantum extraordinaria, vt post alios tradit Clar. in §. fin.quæstione 20. vers.scias tamen, Menoch.de arbitrar. Iudicum, cas.279. Gramm.decis.42. Ios. Ludou.conclus.45. Mascard.de probat.conclus.1223.n.10.

Secundo contra iustitiam commutatiuam,& ex falsa
25 causa dicebatur lata eadem sententia, † quia vbi ab alio quis per vim vel deceptionem extractus fuit ab Ecclesia, absque scientia vel participatione Iudicis, vtique Iudex potest illum capere, & retinere, nec tenetur restituere; cum extra locum sacrum illum inueniat, & ibi incipiat exercere iurisdictionem suam, & ideò non violat immunitatem, neque tenetur restituere: benè teneretur ipse extractor, sed si id non potest,est per accidens, & satisfaciet restituendo expensas & damna. Ita tradit Franch. Suarez tom.1. de statu religionis lib.3. capitul. 13. in fine.

Cum igitur Iudex non teneatur restituere, vtique ex-
26 communicatio lata dicitur ex falsa causa; † quando autē causa non est vera & realis,vel nō sufficienter probata,
* communis schola Theologorum tenet excōmunicationē esse nullam, & iniustam, & quamuis quoad nullitatem Canonistæ non videantur consentire,vt post alios videri potest apud Suar.de censuris disputat 4.sectione 7.n.4.5. & 6.tamen nullius etiam Canonista negat talem excommunicationem esse iniustam, vt fusè per Sayr. cum per eum congestis de censuris lib.primo, cap.17. numero 4. 7.& infra.

Tertio dicebatur contra iustitiam commutatiuam, quia tam per sententiam latam in contumacia,quam per propriam eiusdem Rei capti confessionem constat illum esse assassinum, & sic sumus in crimine ab ipsa Constitutione Gregoriana excepto; vnde esto captura à birruarijs facta nulla fuerit;in quo actu Iudex non participauit: retentio tamen videtur iusta. & sic quod male captus
27 bene fuerit retentus, † ex nonnullorum sententia qui opinati sunt Curiam Ecclesiasticam in similibus casibus, velit nolit, teneri eundem ad Ecclesiam confugientem tradere Iudici seculari petenti, alias ordinario eum tradere recusante posse ministros laicos illum propria authoritate extrahere, ponderando illa verba eiusdem constitutionis, nisi, eo casu, vt aduertunt Genuen. in Praxi Archiepiscop.capit.22.sub num.5.versic. & hoc hodie, Marius Ital. in tractat. de immunit.Eccles.lib.primo, capitulo sexto, §.secundo, numero 80. & sequenti, Farinacium eodem tractatu numero 366.(quod tamen est contra mentem Sacr. Congregationis.)

28 Et † sic perperam Ecclesia videtur petere eum, quem statim restitutura est, lege dolo, ff.de doli mali, except. lege 1. in princip.ff. quorum legatorum, Bart.in lege si socer.§.lucius,num.2.ff.solut.matrimon. Rota decis.770. sub num.1.part.2. recentior. Et frustra expectamus id, cuius euentus nihil operatur, lege aliquando, §.fin.ff. ad Velleian.l.cum hæres, §. 1. ff. de acquir. hæred.l.apud Iulianum, §.final. & lege ille à quo in princip.ff. ad Trebellian. Crauett. consilio 685. numero 9. Cephal. consilio 370. numero 109. Beccius consilio 17. numero 4. Surd. decis. 184. numero 8. Neuiz. consilio 51. numero 18. Magon. decis. Lucens.41.num. 2. & decis. 17. sub numero 5.

29 Et † nemo tenetur facere actum frustratorium, lege 2. in fin. ff. si quis in ius vocat. non ierit. Bartol. in sua quæstione 18.Pupillos in fine princ.sub num.3.versic. 4. sic.

30 Imò † iudex ex officio tollere debet actus inutiles, & frustratorios. Roman.cons.67. in fin. vbi plenè Mandosius in addit.

31 Præsertim † quia lex abhorret inanes circuitus, Clem. auditor de rescript. Bald.cons 100. circa fin.lib.4. Tiraquel.de retract.conuenct.ad fin.tituli num.61. Dec.cons 408.Afflict.dec.8.n.4.ad fin.Rota decis.770.sub n.1.par. 2.recentiorum.

His tamen minimè refragantibus dixi cedulonos ritè & rectè affixos fuisse, & sententiam declaratoriam à quocunque vitio nullitatis, & iniustitiæ fuisse immunem, ac propterea confirmandam esse, vti fundatam in Bulla Gregoriana, alijsq;canonibus, & constitutionibus satis claris,& expressis.

32 Quamuis† enim ante tempora Gregorij Decimiquarti,extractio,& omnis immunitatis Ecclesiasticæ violatio interdicta esset sub pœna excommunicationis ferendæ, capit.minor,capit.si quis contumax, capit.quisquam 17. quæst. 4. cum similibus; per eiusdem tamen Pontificis Constitutionem determinatur, vt violatores, & quomodocunque præter vel contra illius formam attentantes, ipso facto omnes excommunicationes, & censuras, incurrant, quæ à iure contra violantes immunitatem, aut libertatem Ecclesiæ statutæ sunt, vt ibi legitur in §. quod si quis, ibi, declaramus eum ipso facto censuras, & pœnas incurrere, quæ contra libertatis iuris & Immunitatis Ecclesiasticæ violatores, per Sacros Canones, Conciliorum generalium, nostrorumque Prædecessorum constitutiones sunt promulgatæ, quamobrem hodie extrahentes non sunt excommunicandi, sed veniunt dumtaxat declarandi excommunicati: vt per Genuen. in Praxi Archiepiscop. c. 22.numero primo, Marius Ital.tractatu de Immunitate Ecclesiastica lib.primo, capit.sexto, §.secundo, numero vigesimonono, & sequenti. Alexand. Peregr. eodem tractatu capit. decimoquinto, numero quinto, Farinac. de Immunitate Eccles. numero 313. vbi ait hoc esse verius, & ita ego in omnibus causis Ecclesiasticis praticari vidi.

Quarè saluandi sunt secundum priora tempora, Suarez de relig.tom.primo, tractatu secundo,lib.tertio, cap. decimotertio,numero septimo, circa finem, & Duard.in Bulla Cœnæ lic.secundo, cap. decimoquinto, quæst.16. numero vigesimoprimo, dicentes probabile esse, vt dictę censuræ non incurantur nisi postquam extrahentes requisiti, vt extractum restituant, id implere renuerint. Nam immo cum etiam attentantęs aliquid præter, vel contra formam dictæ constitutionis, ipso facto excommunicentur, certè hodie dicta opinio est improbabilis tanquam expressis verbis Constitutionis repugnans.

33 Præsertim† stante clausula, sublata, quæ omnem prorsus extraneam interpretationem excludit, Dec.consil.61. num.2.l.1.Aymo.cons.201.num.43.Put.decis.50.num.5. lib.1. Farinac.cons.76. num.14. & millies decidit Rota Romana, vt ex Marta in d. tractat.de Clausul. in cla.sublata. & in terminis huius Bullæ aduertit peregr. de Immunitate Ecclesiastica cap. 10. num. 44. & hinc omnia fundamenta supra in contrarium adducta attenta d. Bulla corrunt.Sed quod magis est,etiam secundum tempora antiqua corruerent.

Non enim obstat defectus citationis personalis, regulariter ad hunc effectum requisitę: id enim non est per-
34 petuò verum † & signanter fallit,ad rem nostram, quoties excommunicandus dolo latitat, vel subter fugit citationem personalem, vel alio modo absentia est malitiosa,tunc enim sufficit citatio ad domum, vel per edictum, vt est tex. in Clemen. causam circa finem de elect. & post alios, quos citat, tradit Gail. in practic. obseruat.
* lib. 1. obseruat. 55. numero. 2. vbi testatur de commun. Scacc.de Iudic.lib.1.cap.45.sub n.21. Tiraq.de retract.§. 9.glos.2.num.7. & in terminis censurarum. tradunt. Genuen.

nuen.in Prax.Archiepisc. Neapol.cap.29.num.12. Couarru.in cap.Alma Mater, part.1.§.9.num.4.vers.primo casus.Sayr.de censuris lib.1.cap.12.num.12. & 36. Suarez de censur. disputat. 3. sect.11. numero 6. Vgolinus de censur.tab.1. cap. 18. §.1. Bonacci.etiam de censur. disputat.1.quæst.1.puncto 9.sub.n.9. ver.primus casus, * vbi testatur de commun.opin.Alter.de censuris disput.3. lib.3.cap.3 versic.excipiuntur; & ratio est in promptu, quia nempe dolosus non permittens se citari,non debet ex hoc dolo commodum reportare,sed habendus est perinde ac si personaliter citatus fuisset, l.dies cautioni, §. toties, ff. de damn.infect.& tradunt Gaill.& Scacc. locis citatis.

In casu verò nostro constat, Nuntium non fuisse admissum ad præsentiam ipsius Iudicis,immò reiectum, 35 & sic Iudicem latitasse vt ex relatione ipsius Nuntij, † cui credendum est, tanquam testificante de his, quæ ad suum officium pertinent l. 1. §. cura carnis,vbi Bald.ff.de offic.præfect.vrb.latè Roman.cons.497. num.5. Tiraqu. cum per eum congestis de retract.lignag.§.8. glos.9. numero 10 & 11. Franch.& Dec.in cap.cum parati, de appellat.Gratian,discept.forens.tom.quarto, capit.697. num. 13.

36 Sic † in simili dicimus quod quando cittatus noluit copiam citationis acceptare, idem est ac si ei tradita fuisset ad l.iure ciuili, & ibi Socc.de cond. & demonstr. latè Tiraq.de retract.§.1.gl.1.n.9. & in terminis citationis Rota decis.11.de dolo & contumacia in nou.Lancell. de Attent.par.2.cap.4. de attent.lit.pend.numero.106. & seqq.

37 Prout † nec eadem conclusio procedit quoties citatio quocunque modo deuenit ad notitiam citati, quia notitia citationis ad domum, æquiparatur citationi personal. Felyn.in cap.cum sit,de Appellat. Tiraq.de retract. §.9.glos.2.num.16. Couarru.d.§.9.num.4.versic.tertius casus.Tiraqu.de vtroque retract.tit.1.§.9. glos.2.num.4. Genuen.d.cap.29.num.12. Leo.Thesau.for.Eccles.part. 2.cap.17.numero 33. Antonin.var.resol.lib.1.resol.71. numero 9.Vgollinus de censur.tabula 1. cap.18.§.1. in fine,Sayr.de censur.lib.1.cap.12.numero 14. Suarez eodem tract.disp.3. sect.11.numero 6. & ita post Vasquez, & alios tradit Bonaccina de censuris disp.1. quæst.1.sub numero 9.versic.tertius est. Alterius loco citato Castad. decis.6. numero 11. de caus.possess & propr. Rot.decis. 11.de dol.& contum.in nou.& in Lunen. Sarzanen. coram Cardin. Seraphino relata in decis.90. num.2. par 1. recent. vbi dictum fuit citationem personalem, aut certam scientiam, & indubitatam notitiam esse necessariã; quibus addo eandem Rotam in Bracaren. Archidiaconatus 10. Maij 1625. coram Coccino, & ratio est, quia certus certior fieri non potest, cap. eum qui de reg.iuris in 6.

38 Quod † autem Iudex habuerit certam, & indubitatam notitiam citationis manifeste pat t ex eo, quod misit Procuratorem ad appellandum ab eadem citatione, vt in puncto aduertunt Felyn.in dicto cap.cum sit Romana num.15.de appell.Ægid.decis.538. Ro.d.decis.11.de dolo & contum. in nouis, & fuit etiam consideratum in d. decis.90.n.3.par.1.recentior.

Non pariter subiacet nullitati d sententia, quia lata post interpositam appellationem,id enim procederet in 39 appellatione legitima, † secus in friuola, quæ non annullat excommunicationem postea latam, vt post alios tradit Marant.Soccin.in ca.nulli, n.40.de senten.excommunicationis.Vgolinus de censuris tab.1.cap.13.§.18.n. 13. plurimos refert & sequitur Sayr. de censu.lib.1. cap. 16.n.27.

Friuola verò fuit eiusdem Iudicis appellatio,tum quia interposita à citatione legitima, transmissa à Iudice Ecclesiastico, ad quem solum spectat cognitio, an quis sit excommunicandus, vel veniat declarandus, Concil. Trident.sess.25.cap.3.ver.nefas autem, de reform. Tum etiã quia fuit interposita vel ad denegandam, vel ad protrahendam obedientiam, quæ propterea veniebat reijcienda, cap.cum appellationibus de appell.in 6. Verall. decisio.328.n.2.par.prima, Rota in Verdunen. Iurisdictionis 23.Iunij 1600.coram Penia.

40 Tum † & tertio quia in ea nulla fuit expressa causa, prout in hac materia requiritur ad hoc, vt appellatio non sit friuola, Mar. Socc. in cap. à nobis 28. numero 39. & in cap.sacro 48.numero 166. de sentent. excommun.

41 Quinimò † etiam si appellatio non fuisse friuola, non tamen in casu nostro potuisset suspendere effectum sententiæ postea latæ,ex quo agimus de excommunicatione lata à iure,seu per viam statuti,à qua minimè appellatur, Anchar.in cap.quicunque,n.3. de senten. excomm in 6. arg.l.si qua pœna, ff.de verb. signif. sententia enim iuris semper præsumitur iusta, arg.capitul. erit autem lex, dist.in.4.

Prout nec etiam terret appellatio à declaratoria interposita;per quam dicebatur impediri affixionem cedu-42 lonorum, Tum † quia hodie à declaratoria non datur amplius appellatio ad effectum suspensiuum iuxta nouas ordinationes Eminentissimorum Dominorum Cardinalium Congregationis super Controuersijs Iurisdictionalibus.

43 Tum † etiam quia sumus in facto notorio, in quo procedi potest ad denuntiationem, appellatione non obstãte,Franch.in cap.Pastoralis, §.verum quia, num 27.de appellat.post Ioan. And. Lapum Imol. & Gemin.ab eo relatos,Lancell.de attent.par 2.cap.12.limit.2.n.30.tit. de attent. appellat. penden. & fatetur Ricc. ex aduerso citatu. decis.102. n.6. par.3. & admittit Scacc.de appellat. quæst. 17. limitat. 23. sub primo 37. ver. confirmatur 4.

44 Tametsi † à declaratione Notorij detur appellatio, vt per eundem Scacc.d. quæst.17. limit.4. num.65. vbi plurimos congerit. Vnde cautela est vt condemnatus non dicat appello ab ista pœna; sed appello quia non sum culpabilis, vel quia non est probatum me incidisse in istã pœnam, Bald.in l.1.C.ne ex delict.defunct.colum 6.sequitur Felyn.in c.cum non ab homine sub numero 12. de Iudicibus.

Nec agebatur dumtaxat de notorio facti transeuntis, 45 neque de ipsa extractione, † sed de notorio facti permanentis, nempe de retentione, quod notorium non est iuris ordine probandum, cap tua nos & ibi Innoc.num.2. ad fin.de cohab. clericor.& mulier.cap.3. de testibus cogen.cap.euidentia, de accusat.glos.& Bart in l.1.C.qui & aduers.quos. Cæphal.consil.82 numero 52. Capella Tholos.decis.590.numero 1. Soccin.iun.consilio 65.numero tertio, lib. primo. Menochius de recuper. possess.remed.15. numero 264. Farinacc. cum per eum congestis in tit. de delict. & pœn. questio 21. numero 81. & 88.

46 Tum † & tertio quia sumus in vero contumace, qui de iure non appellat,l.properandum,§.sin autem, C.de Iudic.l.1.C.quando appellatio non recipiat.Rota decis.16. alias 364.num 1.de dolo, & contumacia, Marant.in suo specu.par.6.memb.2.num.19. & actu 2.princ.in verbo, & quandoque appellat.num.41. & num.289. Dec.consil. 34.numero 1.& seqq.Capic.decis.139.numero 2.Scaccia cum per congestis tract. de appellat.quæst.17. limitat.3. numero 1.& seqq.vbi rationem reddit, & latè materiam * prosequitur, & est communis opinio, quam sequuta fuit Sacra Congregatio Eminentissimorum Cadinalium negocijs Episcoporum, an Regularium præpositorum

corum in Decreto approbato à felicis recordat. Clem. VIII. impresso in terminis nostris à Genuen. in Prax. Archiep.cap.88. in additio.in fin.num.47. cuius etiam meminit in cap.28. id addit.num.9. quam etiam(eo non citato)rescripsit. Secac.loco supra relato, n.1. & Belletus disqui.cleric.tit.de fauore Clericorum. Canonis §. quinto,n.26.

47 Quod† autem d.Iudex fuerit verus contumax, ex eo suadetur, quia à citatione,vel interlocutoria iniustè appellauit, & sic censetur protestasse se nolle amplius corã illo Iudice comparere, cap.eum qui de dolo, & contum. in 6.clemen.1.eodem tit.

48 Et† in indiuiduo quod is,qui minus ritè ab interlocutoria appellauit dicatur verus contumax Matthesil. in sing.29.& ibi adden. Lancell.in tract.de atten. tit.de senten.in caus.atten.feren.par.3.c.28.n.52.& est textus in d. clem.1.de dolo,& contum.

49 Quarto quia retentio eius, qui ab Ecclesia fuerat extractus erat notoria, & publica, & Iudex laicus commonitus fuerat, ideo ei non licebat appellare textus est rotundus,in cap.cum speciali 61.§.porrò de appell.vbi redditur optima ratio.

Cessat etiam tertia nullitas,quæ dicebatur resultare ex
50 quo testes examinati fuerunt parte non citata, † Tum quia friuolè appellans non est alterius citandus nisi, appellationi renuntiet. Put.decis.282. & ex textus omninò videndus in cap.eum qui de dolo & contum. in 6. & in Clemen.1.eod.tit.Gemin.consil.102.n.2.& 3.Vantius de Nullit.tit.quib.mod.sent.null.repar.possess.numero 112. Ant.Gabr.in tit.de citat.conclus.1.num.413. Marant.in Prax.par.6. actu 2. num.mihi 172. Matthesil.in sing.29. numero 14.

51 Tum † etiam quia quando agitur de periculo animarum(vt in casu nostro)procedi potest ad declaratoriam contra contumacem vel absentem, etiam ex testibus receptis lite non contestata tex. notab. in cap. quoniam frequenter, §.porrò, vt lit.non contest. & ibi Marian. Soccin.in fall.58.iuncta fall.8.Præposit.in c.de accusationibus 3. quæst. 9. & in terminis excommunicationis tradunt Genuen.in Prax.Archiepisc.cap.29.num.20.Bellet. disqui. Cleric. tit. de fauore Clericorum, Canon.§. 5. numero 25.

52 Tunc† & tertio quia quando censuræ feruntur pro defensione violatæ iurisdictionis, & ad resistendum executioni de facto, subsistunt etiam si de facto relaxentur non seruandis; est textus in cap.repræhensibilis, vbi glos.in ver.proferatur, & Abbat.num.13. extr.de appellat.glos. c.in sacro, verb. iusta de sentent. excommun. & in cap. primo,verb.sine ordine,vbi etiam Abbat. numero 3. extr.de excess.prælat.plenè Sayrus de censuris lib.1.cap.12. numero 26.

53 Et† potest Iudex Ecclesiasticus pro violata iurisdictione sine monitione ad excommunicationem procedere text.in capitulo dilecto de sent. excommun.in 6. & post Innoc.& Ioan.Andr.tradit Lapus alleg.73. n.3. ver.item quando,vbi Adden.littera 1. Marian. Soccin.in cap.perpendimus,n.22.de sent.excommun. Genuen.cum per eũ relatis in Prax.Archiep.cap.18.n.2.& c.30.sub n.4. Ricc. in Prax.fori Eccles.par.3 resol.21.Sayr.de censur.lib.1.c. 12.num.20.Farinad.in tract.de Iustitia interdicti par.4.in. 3.obiectione,ver.hoc enim,Menoch.de Arbit. Iud.centur.6.cas.543.n.29.

Et quamuis Gouarruuias in cap. Alma Mater par.1.§. 9.sub num.6.ver.hinc denique, pluribus pro hac sententia citatis,illam non probet; & in effectu contrarium expresè senserit Abbas(licet soleat pro hac sententia citari)in cap. venerabili num.3. de censibus post Hostiẽsem; quem citat. Nihilominus cum hoc casu execommunicatio feratur dumtaxat ad hoc vt ille desistat à violentia, vel à contradictione,ac resistẽtia;vtique non versamur in terminis, in quibus iura requirunt monitionem, ac proinde illa non est necessaria; sed benè debet fieri præceptum sub aliquo breui termino peremptorio, vt si intra illum non pareat,vel desistat, statim ipso facto censura incurratur,vt egregiè philosophatur, Suarez de censuris disputatione 3. sectione 8. num. 10. idemque tenuit Alterius de censuris disputatione 3. lib.3. c.1.solutione vltima,vers.solent, & subdit Suarez eo loci terminum illũ tantum debere esse,quantum ad deliberandum, & humano modo agendum moraliter sufficiat,quod iuxta causę. & negotij qualitatem Prælati prudentiæ remittitur.

Et sic cessat etiam id, quod dicebatur sententiam; de qua agitur fuisse contra iustitiam legalem,ex quo non præcessit canonica monitio; quæ, vt dicebam non est necessaria vbi censuræ feruntur pro iure suo tuendo.

54 Sicut† etiam cessat idem obiectum vbi, vt in casu nostro,excommunicatio lata est à Canone.Trina enim monitio præmittenda est,& requiritur in excommunicatione ab homine ferenda,non autem in lata à Canone, vel statuto legitimè promulgato. Ipsa namque lex,quæ ita maturè censuram hanc indixit, quotidiè admonet subditos ne prohibitum crimen committant, vel rem lege vetitam agant;ideo alia specialis monitio necessaria non est, vt probatur in cap.si qui suadente 17. qu.4. vbi glos.& in cap.2.de constit.in 6.tradunt Doctores in cap.sacro de sentent.excommun.& in cap.1.eodem tit.in 6. Iaon. Lupus in cap.per vestras, §.18. num 19. de donat.inter virum & vxorem.Couarruuias in cap. Alma Mater part.1. §.9. sub num.5.ver. Trina vero Soccin.in cap. perpendimus num. 262. de senten.excommun. Menoch. de arb. Iudi.cas.541.num.7. & cas.543. num. 26. & ex Theologis Victoria in summ. in tractatu de excommun.num.6. Soto in 4.dist.22.quæst.1.art.2. conclu.3. Suarez de censur. disputatione 3.sectione 8.num.3. & disput.18.sect.3. nu. 28.& sequentibus.Alterius de censuris disp.3.lib.3.cap.1. circa princip.& est textus expressus in cap. reprehensibilis extr.de appellation. & ibi notat glos. & Abb. num. 6. & 7.

Et tamen in hac facti specie canonica monitio ex vrbanitate præmissa fuit, quæ quamuis paucarum horarum spatio fuerit coarctata,non tamen est repræhendenda,
55 † quia in hoc casu,in quo agitur de censura iam à Canone lata declaranda, requirebatur vnica citatio, non in vim monitionis,nec propter emendationem, vel nouam contumaciam expectandam, sed propter iudiciarium ordinem seruandum,vt bene considerat, Suarez de cens. disput.3.sect.10.sub num.17.in fin.& licet neminem alleget tamen ante eum quod scilicet hoc casu non requiratur monitio,sed citatio in formando processu pro iustificatione facti tradunt Couarru. & Socc. quos refert & sequitur Menoch.de arbi.Iudi.lib.2.centur.6.cas.541.num. 7.& rursus casu 543.numer.27.& seq.vt plurimos congerit,& benè declarat.

Cuius tamen citationis omissio redderet declarato-
56 riam nullam, † vnde obiter aduertendum est hanc resultare notabilem differentiam inter excommicationem ab homine ferendam, & declaratoriam censuræ à canone latæ:vt nempe in illa canonicę monitionis omissio regulariter reddat sententiam iniustam non autem nullam; in ista verò omissio citationis reddat sententiam nullam, Imol.in cap.extirpandæ col.6.in princip.præbend.egregiè Aretin.in consil.163.sub num.10.& sequenti, Felyn. in cap. Rodulphus, numero 11. ver. nihilominus de rescript. Couarru.in capit.Alma Mater par.1.§.9. numero 5. ver.etenim, Gigas de pension.quæst.78. numero 5. Menoch.consil.9.num.10. & in tract.de arbitr. Iudic.cas. 542.nu.19.& seq.vbi post Aretin. rationem discriminis reddit.

57 Ratio † autem cur in denunciatione non requiratur trina monitio, ea esse potest, quia denuntiatio non est noua censura, neque amplius ligat vt dicitur in cap. pastoralis §. verum de Appell.

58 Vltra † quod etiam in sententia excommunicationis ferenda, non semper in canonica monitione sunt necessaria aliquorum dierum competentia interualla quæ præcipiuntur in cap. constitutionem, §. fin. de sententia excommun. in 6. Nam vt ibi statim Summ. Pontifex subiungit, id obseruandum est nisi facti necessitas aliter suaserit moderanda, quandoque enim res celeritatem desiderat, vt inquit ibi glo. ex l. 1. ff. de damn. infect. & tradunt ibi Doctores communiter.

59 Hinc † firmant scribentes eundem terminum pro facti, & rerum qualitate esse iudici arbitrarium, Hostien. in c. repræhensibilis num. 2. de appellat. Bellet. disqui. cleric. tit. de fauore Clericorum. Canonis, §. 4. sub num. 39. Tiraqu. in l. si vnquam verb. susceperit liberos, nu. 265. Cod. de reuocat. donat. Suar. de censur. disputat. 3. sectio. 9. n. 4. Sayr. de censuris cap. 12. nu. 36. Bonaccina de cens. dip. 1. puncto 9. n. 7.

Vnde cum in casu nostro esset periculum in mora nimirum ne Iudex laicus, qui iam mentem suam propalauerat, suspendi faceret reum extractum, non modo excusabilis fuit monitio cum termino sex horarum ex vrbanitate assignata ad resipiscendum, sed imò illa temporis breuitas fuit necessaria, & si Vicarius expectasset dierum curricula, malè fecisset, & potuisset illud vulgatum contingere, dum Romæ consulitur Saguntum expugnatur.

60 Et signanter quod † vbi periculum est in mora, etiam in excommunicatione ab homine ferenda, non modo tempus canonicæ monitionis angustiari possit, sed etiam omnino ommitti, tradunt communiter Doctores, & notat glo. in cap. medicinalis verb. temerarius de sentent. excommun. in 6. Felyn. in cap. cum sit Romana num. 21. de appellation. & in cap. sacro num. 4. Nauarr. in capit. cum contingat in 5. caus. nullit. num. 1. de rescript. Bellet. disquis. Cler. tit. de fauore Clericorum. Canonis §. 1. num. 33. Suarez de censur. disput. 3. sectione 10. num. 7. vbi aduertit id intelligi de canonica monitione, non autem de ea, quæ in præcepto conditionato includitur, sine quo nulla ferri potest excommunicatio, vt ibi per eum post Nauarr. loco supra citato; & hoc est in effectu, quod voluit dicere Sayr. de censur. lib. 1. cap. 12. num. 18. dum inquit, quando quis est commissurus delictum, vel alias Periculum est in mora, præmittendam esse saltem vnicam monitionem, idemque tradit Bonacc. de censuris quæst. 1. puncto 9. sub numero 5. in fine, vbi testatur de communi opinione, & ibi num. 7. post alios firmat dictum terminum posse esse minus vno die pro qualitate negotij & periculi; Alterius de censuris disp. 3. lib. 3. cap. 4 vers. secundus casus. vbi post Nauar. quem citat inquit tunc saltem præmitti debere præceptum sub comminatione si hoc fecerit, vel omiserit.

Nec pariter eadem sententia redargui potest, tanquã contra iustitiam commutatiuam sub prætextu quod Iudex Laicus ignorauerit Reum ab eo detentum fuisse ab Ecclesia extractum, quia immò, de scientia constat tum ex testibus in Curia Episcopali examinatis, tum etiam ex notificatione sibi ab eadem Curia facta, & sic sumus in scientia vera, & explicita, & consequenter cessant omnia in motiuis adducta, Prout non poterat declaratoria dici contra iustitiam commutatiuam ex alio capite, nempe quod ex mente Suarez, Iudex laicus non restituens extractum absque suo ordine non incurrat in d.

61 Bullam Gregorianam, † quia (pace tanti viri) Suarez loquitur sine lege & sine ratione, ciusque opinio est peregrina & reijcienda, & contra verba & mentem Bullæ; contra verba quidem, quia Bulla est directa non solum contra ipsos extrahentes, sed contra alios quauis dignitate præfulgeant, & sic etiam contra detinentes. Rursus censuræ in ea latæ sunt contra attentantes aliquid contra vel preter formam ipsius Bullæ, quæ verba sine dubio compræhendunt ipsos non restituentes. Contra mentem quidem, quia intentio Constitutionis est, vt Ecclesia spoliata libero homine, omninò sit restituenda, & vbi restitutio non fieret sub prætextu quod Iudex non mandauerit extractionem, vtique Constitutio redderetur elusoria, multaque scandala orirentur, quæ omnes rationes, ac aliæ latius deducuntur ex Genuen. in Praxi Archiep. cap. 22. num. 6. & 7. qui propterea in puncto tenet d. Constitutione ligari etiam Iudicem laicum renuentem restituere extractum absque eius scientia à satellitibus vel etiam à consanguineis occisi. Idemque tenuit Mar. Italia in tract. de Immunit. Eccles. lib. 1. cap. 6. §. 2. num. 38. & seq. Alex. Peregr. de immun. Eccles. cap. 14. num. 10. Bonac. to. de legib. disput. 3. quæst. 7. §. 6. nu. 8. & hæc commun. opinio in iudicando, & consultando tenenda est alias tota Ecclesiast. Immunitas destrueretur.

62 Prout † etiam quoties Ecclesia spoliata fuit libero homine per vim compulsiuam, vel etiam quando Reus per metum aufugit, timens in ea capi si postea extra eam capiatur restituendus est, vt post alios firmat Farinac. de Immun. Eccles. sua num. 53. quod nota, quia post hæc scripta habui de facto in Ciuitate Genuæ, cum enim quidam Bannitus confugisset ad templum Diuæ Mariæ de Vineis, ibiq; crumenam cuidam suffurari tentasset deprehensus à populo omnibusque contra eum irruentibus territus, è templo exiuit & in satellites incidit, à quibus coniectus in vincula, ego illum eidem Ecclesiæ restitui mandaui per prædictas doctrinas, non obstantibus oppositionibus fisci serenis. Reipubl.

63 Et † hæc omnia adeò vera sunt, vt stante verbo illo, attentare, de quo in Constitutione, Doctores velint, vt in odium violantium Ecclesiasticam immunitatem contra regulas communes puniatur affectus, etiam non sequuto effectu, dummodo ad actum proximum deuentum fuerit. Mar. Ital. de immunit. Eccles. cap. 6. §. 2. num. 60. Alex. Peregr. eodem tract. cap. 16. num. 39. Id quod etiam de iure ciuili statutũ fuit à Leone Imperatore in l. præsenti, C. de his qui ad Ecclesiam confugiunt, vt obseruant Menoch. in tractat. de arbit. Iudic. cas. 369. nu 68. Farinacc. quæst. 28. numero 4. Mar. Ital. loco supra citato numero 55. & ante eum Alex. Ambrosi. de immun. Eccles. capit. 15. numero 6.

64 Denique † non obstat quod versemur in crimine excepto, & de eo constet etiam per confessionem extracti: quia vltra quod eiusmodi confessio nulla est, & inefficax, tanquam facta coram Iudice incompetenti. Oldrad. cons. 157. in fin. Feder. de senis consil. 135. factum tale est quidam ex Bannitis, Alex. consil. 13. sub numero 10. lib. 1. maximè in hac materia in qua iurisdictio Iudicis laici nõ est prorogabilis, quo casu dicta regula est verissima iuxta distinctionem Bolognini in addit. ad cons. Io. de Anan. 12. n. 8. ver. & si diceretur.

65 Etiam † si notoriè constet ipsum captum commisisse crimen exceptum, adhuc enim seruanda est forma Bullæ, vt scilicet Episcopus super dicta qualitate cognoscat vt patet euidenter ex illis verbis Bullæ, Nisi cognito primum per Episcopum, seu ab eo deputatum, an ipsi verè crimina superius expressa commiserint, & ita firmant Genuen. in Praxi Archiep. d. cap. 22. sub num. 5. Decian. in tract. crimin lib. 6. cap. 27. num. 34. Remigius de immun. Eccl. q. fin. Cabal. resol. crimin. centur. 2. cas. 194. num. 12. Guazzin. in tract. defens. reorum defens. 1. c. 30. n. 3. & seqq. Giurb. cons. 20. sub num. 17. cum per eum relatis, Mastrill. decis. 169. nu. 12. Mar. Ital. de immun. Eccles.

l. 1. c.

l.1.cap.6.§.2.num.13.& seq.Vbi quod si Iudex laicus aut fiscus petat terminum probandi delictum commissum esse de numero exceptorum nihilominus ei negari debet, & ante omnia facienda est restitutio,etiamsi per confessionem ipsius extracti id appareat, vt latius per eum; ex quibus patet restitutionem non esse actum frustatorium, nec circuitum inanem, sed ex ea conseruari Ecclesiarum reuerētiam,& Iurisdictionis Ecclesiasticæ authoritatem: alias Iudices seculares in hac materia sibi ius di-
66 cerent,& immunitas Ecclesiastica periret;† & sic circuitus non potest dici inutilis, ac propterea non est vitandus, Card.in Clem.Auditor, quæst.14.n.16.de rescript. Dec. in l.cum fundus, §.seruum tuum, n.5.ff.si cert.peta. & alij passim.
67 Vltra † quod regula est satis trita, & vniuersalis, spoliatum in primis, & ante omnia esse restituendum, cap. conquerente &c. item cum quis de resti. spol.l. si quis ad se fundum,C.ad l.iul.de vi public.cum vulg.

Etiam à Iudice nulliter procedente, vt in casu nostro,
* Bart. & scribentes commun. in l. iustè possidet ff. de acquir.poss.Aym.in cons.140.n.2.& 3.& cons.124.num.4.
68 Verall.decis.112.part.2.Vnde † cauendum est a Gamadum in decis. 52. ait delinquentem nulliter vel indebitè ab Ecclesia extractum, si interim aliquod delictum commiserit, puta quia in resistendo birruarijs illos percussit, prius esse puniendum pro isto nouo delicto, & postea Ecclesiæ restituendum,quia immò totum oppositum est verum, cum Ecclesia spoliata in primis & ante omnia sit restituenda, vt nominatim cum reprobando ita firmat, Mar. Ital.de immun.Eccles.lib.1.cap.6.§.2.n.42. & seqq. & ibi num.45. ostendit nullum fuisse delictum birruarijs iniustè capientibus resistere, quod impunè fieri potest vt tradunt Doct. ab eo congesti, quibus addi possent innumeri, quos consultò ad prolixitatem vitandam prætereo.

EODEM.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio conceditur fisco à sententia remissionis rei ad locum immunem,vnde fuerat extractus.*
Contrarium est verius,n.3.
2 *Appellatio prohibita reo, censetur etiam denegata fisco,& actori.*
3 *Statutum denegans reo appellationem in causa capitali, procedit etiam in fisco.*
4 *Fiscus non appellat à sententia lata super remissione rei ad locum immunem.*
5 *Gambacurt. de Immun. Eccles.lib.6.cap.17.confutatur.*
6 *Fiscus de generali consuetudine non appellat.*
7 *Recursus in causis violatæ Immunitatis Ecclesiasticæ non conceditur.*

DECISIO CXXXXIII.

PRætendebat curia secularis Genuensis, quendam ab Ecclesia oppidi Recchi extractum, tanquam proditorem homicidam eidem esse consignandum. Verum, cum ego tunc eiusdem Vrbis Vicarius Archiepiscopalis pronunciassem non constare de eiusmodi qualitate, ac propterea illum esse Ecclesiæ restituendum; fiscus Serenissimæ Reipublicæ appellationem interposuit; quam ego cum ad effectum suspensiuum admittere denegas-
1 sem, iterum vrgebat pro admissione † afferens in terminis doctrinam Gambacurt. in tract.de Immun.Eccles. lib.6. cap.17.per totum, vbi contendit iure denegatam fuisse reo appellationem per Gregorium XIV. in sua Cōstitutione super immun. Eccles. fisco vero, vel actori nequaquam, eo quia reus præsumatur tali casu per calumniam appellare fiscus vero vel actor non ita, vt ibi latius per eum.

Cæterum ea doctrina minimè attenta, steti in decre-
2 tis; † est enim regula satis trita, vt quoties reo interdicitur appellatio, censeatur, & fisco,vel actori prohibita,vt seruetur in iudicijs æqualitas, quæ si ad alicuius fauorem labefactanda esset, profectò, potius ad rei, quam ad fisci fauorem id fieri deberet,vt pluribus comprobat Magon.
3 decis.Lucens.58.per totam,† vbi rationibus,& auctoritatibus ita firmat in materia statuti prohibentis reo appellationem in causa capitali,per quod fuit decisum,etiam fisco censeri prohibitam, vt ibi latius per eum,quem sequitur Baiar. in addit. ad Clar.q. 94.n.36. & Farinac. q. 101.n.34.
4 Et † in terminis nostris præcisis, quod fiscus à sententia super remissione rei lata appellare nequeat, tenet Alex.Peregrin.de immun.Eccles.cap.16.num.33. & Diana resolut. moral.tract.1.resol.38. in fine p.3.Vbi quamuis referat Farrinaccium; tanquam contrarium tenentem de immunit.cap.22.n.372.ille tamen hoc nullatenus dixit,imò ibidem n.369.in suis originalibus scriptis hanc nostram sententiam firmauit, vt constat ibi ex Summario, licet in nigro, forte typograforum errore,id non reperiatur.
5 Non † obstat auctoritas Gambacurtæ, quia præter quam quod ob similes non benè fundatas sententias fuit eius tractatus à Sac.Congregatione Eminentissimorum Cardinalium ad indicem deputatorum, sub die 3.Iulij 1623.prohibitus donec expurgaretur,vt patet ex catalogo librorum prohibitorum; ipse ea vnica ratione mouetur, quod probabiliter timeri possit reum calumniosè appellare ad euitandum, vel saltem prorogandum, aut mitigandum vltimum supplicium, sibi pro admisso crimine imminens:hanc autem præsumptionem non cadere in fisco, vel actore illi adhærente, eo quod nihil inde lucri consequatur, nec reo damnum magnum causetur, cum sibi suæ defensiones, & appellationes in causa principali coram Iudice laico agitandæ, integræ maneant; hæc autem ratio multipliciter euerti potest.

Primò, quia maximam continet fallaciam,præsupponit enim simul & semel, & statim lata ab Episcopo super immunitatis articulo sententia, reo imminere vltimum supplitium,ac proinde ad illud vel euitandum,vel prorogandum, per calumniam appellaturum. Et vice versa nō imminere, sed ipsi remedia defensionum, & prouocationis à sententia in causa principali ferenda integra manere, ac propterea concessa fisco laico appellatione non, nisi diuturnioris carceris tedio grauari, & sic variatis, suppositis,argumentum suo marte subuertitur.

Secundò. Quia estò verum esset primum præsuppositum,vt ideo prohibita esset reo appellatio, quia præsumeretur interposita ad euitandam, vel protrahendam mortem,consequentia tamen inde desumpta, vt propterea liceat fisco, & actori appellare; est contra iuris regulas æqualitatem in iudicijs nutrientes, & aduersatur,Doctorum traditioni firmantium, etiam in casu prohibitæ reo appellationis à sententia capitali in causa principali lata,& statim exequenda censeri prohibitam fisco in casu absolutionis,vt ex Magon.Baiar.& Farinac.supra relatis.

Tertiò.Quia ratio Gambacurtæ supponit semper immunitati controuersiam incidere in causis capitalibus; cum tamen sæpenumero pro leuibus causis disputari cōtingat, an reus fuerit in loco immuni, vel in prophano captus,itaut quandoque plus incommodi illi afferat carceratio diuturna, resultans ex altercationem & competentia iurisdictionum,quam sententia condemnatoria in causa principali;vnde cum in his terminis cesset dicta ratio, vel decendium esset in leuibus causis concedendam esse

esse reo appellationem à sentētia in qua ordinarius pronunciat illum tradendum esse Curiæ seculari, non item in grauibus, quod esset absurdum intollerabile, & contra ipsam Gregorianam Constitutionem, vel fatendum est Gambacurtæ discursum non esse iurisdicum.

Quartò. Denique, quia ille præsupponat calumniosas appellationes, & cauillationes, non nisi ex parte rei prodire posse; cum tamen nos, qui in tribunalibus versati sumus sæpe comperiamus illas oriri etiam ex parte fisci, vel actoris. Constitutio itaque Gregoriana satagens nè per huiusmodi remissionis emergentem articulum nimium differatur principalis causa, prudentissimè appellationem hinc inde prohibere voluit. Sed quoniam magis dubium erat an reus posset appellare; cum regula generalis stet pro ipso; ideò satis fuit appellationem eidem prohibere, quia si non conceditur reo, qui semper (ni prohibeatur) appellat; multo fortius censetur prohibita fisco,
6 † qui etiam in casibus, in quibus reo conceditur appellatio, de generali consuetudine non appellat, vt per Ios. Ludou. decis. lucens. 1. n. 41. & seqq. & per Farinac. quæst. 101. num. 32.

Et sic prouisio facta in casu magis dubitabili, procedit à fortiori in casu minus dubio, & consequenter non erat fisci appellatio per me admittenda.

Cum autem subinde Ministri Serenissimæ Reipublicæ petijssent saltem concedi recursum illudque denegandum censuerim,
7 † non ignarus à Sac. Congregatione super controuersijs Iurisdictionalibus sub die 6. Iunij 1629. Vicarium Liciensem monitum fuisse vt in futurum se abstineat concedere terminum & recursum in causis violatæ Immunitatis Ecclesiasticæ: & nihilominus, quasi alijs præpeditus negocijs, cum causæ expeditionem ob reuerentiam per aliquot dies protelassem, proposito dubio sub fine anni 1634. eadem Sacra Congregatio resoluit, iure meritò per me appellationem fuisse reiectam, ideoque reum statim esse Ecclesiæ restituendum, quod & executioni demandassem, nisi ille interim, fracto carcere, fugam arripuisset.

Post hæc scripta cum humanitate S.D.N. Vrbani Papæ Octaui, Sanctitatis suæ colloquio dignatus fuissem, & casu in hanc materiam sermo incidisset; dixit hanc sententiam verissimam esse; ac proinde in emendato Codice Gambacurtæ, Beatitudinis suæ iussu præfatam contrariam opinionem fuisse deletam.

LAVS DEO.

SIN-

SINGVLARIA SPECTANTIA AD MATERIAM APPELLATIONIS,

Selecta ex Tractatu Nouiſs. Theodoſij Rubei I.C. Romani.

De Appellatione Iudiciali.

ROtæ ſtylus eſt vt Appellatio fiat, & fieri debeat coram Iudice, & non coram Notario, per dimiſſionem cedulæ penes ipſum Notarium prout de iure ciuili, & Canonico requiritur, l.1.§. ſi dies, ff. quando appellat. ſit canonicata in cap. biduum 2. q. 6. & ita fuit dictum in Salernitana Contributionis, Lunæ 12. Maij 1614. coram Dunozetto, eſt deciſ. 1595. in recent. par. 1. incipit, Domini cenſuerunt conſtare num. 1. & 2. Vbi etiam addit quod non placeret Dominis hunc ſtylum laudabilem iuri conſonum immutari, & quod eſſet res periculoſi exempli, ſi Notarijs facultates darent recipiēdi appellationes interiectas in abſentia Iudicum. Et doctrina Bald. in Auth. quæ ſupplicatio, n. 3. C. de precib. Imper. offer. vt procedat quando non poteſt haberi præſentia Iudicis.

Rota obſeruat de ſtylo, quod verus contumax ad appellandum admittatur infra decendium computandum à die prolationis ſcientiæ, non autem à die ſcientiæ. Rot. deciſ. 364. alias 16. in fin. de dol. & contum. in nouis incipit cum iura clamitent. vt dicitur in Valentina Canonicatus & Sacriſtiæ. Lunæ 15. Iunij 1615. coram Buratto, incipit commiſſa mihi eſt deciſ. 728. parte 2. in recent. num. 5. vbi in fine dicitur ita etiam fuiſſe coram ipſo reſolutum.

In Rota quotidie practicatur quod appellatio à decreto de manutendo non ſuſpēdit eius effectum, & executionem, quod probatur ea ratione concludentiſſima, quia hoc decretum trahit ſecum executionem, vt benè aduertit Menoch. de retinend. remed. vltimo numero 57.

Rota ſolet in dubio iudicare pro non deſertione appellationis per Doctrinam Paul. de Caſtr. in l.1. numero 3. in fin. ff. ſi quis caut. Caſſador. deciſ. 8. numero 10. in fin. de appellat. incipit, Appellauerat quidem quia in re dubia exiſtente per inclinationem in hanc partem nihil detrahitur de Iuribus partium, immo videtur tendere ad illorum vtilitatem, & maiorem veritatis indagationem. Quam opinionem ſecutia eſt eadem Rota in vna Romana expenſarum, Mercurij 20. Februarij 1619. numero 3. coram Cardin. Caualerio, incipit reſolutum fuit conſtare, quæ eſt deciſ. 495. inter eius impreſſ.

Rotæ obſeruantia eſt quod à decreto de exequendo non detur appellatio ad effectum ſuſpenſiuum, l. ab executore, ff. de appellat. ead. Rot. in vna Fauentina de Paſijs 28. Nouembris 1603. coram Coccino Decano, deciſ. 312. n. 2. incipit promiſerar Antonius.

In Rota ſæpe fuit deciſum quod quis appellare poteſt à relatione examinatorum. Rot. coram felic. recordat. Gregor. XV. deciſ. 515. numero 2. incipit Michael Ruiz.

Rotæ ſtylus eſt, quod appellanti detur biennium ad proſequendum, & finiendum dummodo infra annum aliquis actus fiat prout ſeruatur, & ponit, Faſtell. dub. 37.

In deciſione Rot. Rom. in vna Mediolanen. Parochialis Lunæ 22. Iulij 1587. coram Card. Plato eſt deciſ. 31. in eius lib. in manuſcript. incipit Iterum cauſam. Vbi dicitur quod Iudex procedens ad executionem ſententiæ poſt decem dies latę non dicitur attentaſſe, etiam ſi pars ignoraſſet ſententiam contra ſe latam, nam licet eo caſu decem dies incipiant currere à die ſcientiæ non à die ſētentiæ, geſta tamen poſt decem dies à die ſententiæ non reuocantur per viam attentatorum ſeu nullitatis, ſed iniuſtitiæ, ita Lancellotto de attentat. cap. 11. numero 13. par. 2.

De appellatione Extraiudiciali.

Appellatus cui fuit intimata appellatio extraiudicialis per assertum procuratorem, si inueniat causam commissam in Curia, potest procedere per audientiam contradictarum, & obtinere absolutionem sine conditione expensarum. Crescen. decis. 90.

Appellato nihil agente non dicitur etiam deuoluta appellatio in præiudicium appellantis vbi intimatio est malè facta. Peregr. 3.

Requiritur speciale mandatum, vt appellatio extraiudicialis deuoluat, sed sufficit ad acceptandum beneficia, & pro his appellandum à quocunque grauamine. Peregr. 56.

Appellatione extraiudiciali legitimè intimata, & causa commissa, est hæc quæ impedit triennalem possessionem nisi post desertionem triennio sit possessum, Mohed. 104.

Sufficit publicare instrumentum appellationis extraiudicialis in valuis Ecclesiæ, licet non dicat se legisse, nec requiritur affixio nisi cum proceditur per edictum. Cass. 1. de appell.

Mensis ad intimandum currit non solum ad personalem, sed etiam ad alias intimationes, Cass. ad. 10. de appellat.

Appellatio extraiudicialis intimata non inducit litem ad effectum subrogationis ante immissionem. Put. 10. de appellat.

Appellatio extraiudicialis legitimè intimata facit beneficium litigiosum, & deuoluit, secus si non intimetur, idem fortasse si non committatur causa, Put. 18. de appell.

Substitutus procurator appellans, & intimans substitutionem, cum insertione mandati substituentis non deuoluit causam. Put. 16. de procur.

Commissio ad effectum deuolutionis non probatur per inserta. Peregr. 14.

Ab Interlocutoria.

Licitum est appellare à sententia absolutoria ab obseruatione iudicij, quia non est merè interlocutoria, sed mixta. Crescent. 132. Gom. 1. 83.

Si appellatur ab interlocutoria, & reponatur cum intimatione, ante intimationem potest iudex procedere ad diffinitiuam. Io. P. d. 221.

Subdelegatus deferens appellationi, abdicat à se & à delegato iurisdictionem. Mon. 321.

Non potest renuntiari regulæ de non appellando ab interlocutoria, quia est introducta ad fauorem publicum. Gom. in reg. 111.

Ab interlocutorijs Vicarij potest appellari ad Episcopum. Put. 15. de appell.

A Vicario foraneo ad Episcopum, vel Archiepiscopum licet appellare. Mod. 133. Gom. 1. 27.

De prohibita appellatione.

Fugiens effractis carceribus appellare non potest. August. 13.

Appellatio à die notitiæ non prodest ei qui fuit personaliter citatus. Io. Put. 3.

A sententia absolutoria in spolio non licet appellare vbi est locus Ægidianæ. Aug. 3. 44.

Procurator eius qui cessit liti non potest appellare, præsertim si sciuit cessionem. Cæs. 2.

Tertius veniens in tertia instantia, in eodem statu, & terminis, non potest appellare à tertia sententia. Put. 60. de iud.

De desertione appellationis.

Si non prorogentur fatalia deseritur appellatio, sed prorogari possunt etiam parte non citata. Crescent. decis. 231. Cass. 7. de appellat.

Fatalia, non currunt contra mortuum, vel subrogatum. Cresc. 111.

Neque contra impeditum facto iudicis, licet non protestetur. Crescent. 235. Si sententia non subscribatur, vel concordia tractetur non currunt fatalia. Aug. 2. 77. 3.

Neque currunt fatalia suspenso petitorio, neque pendente remissoria. Cass. 9. de appell.

Habens facultatem prorogandi fatalia non potest sæpius prorogare, nisi dicatur toties quoties. Mohed. 172.

Mortuo appellato appellans tenetur prorogare fatalia, quamuis habeat subrogationem quousque expediat causam contra interesse putantes. Mod. 190.

Infirmitas non excusat à prorogatione, vel non appellatione, cum possit constituere procuratorem, dolus tamen procuratoris, est iusta causa restitutionis, sed prius requiritur sententia. Cas. 5. de appell.

Paupertas magna, & infirmitas, vel mors procuratoris non excusat, sed dat causam restitutioni. Cass. 6. de appellat.

Deserta appellatione iudex à quo exequitur. Moh. 36.

Deserta appellatione sententia confirmari potest non infirmari, sed iudicari potest appellationem esse desertam. Mohed. 293.

Procurator non potest expresè renuntiare appellationi, vel desertioni. Moh. 89.

Vltima die termini etiam de nocte potest appellari. Gom. 2. 21.

Aliquid debet fieri infra annum vt habeat biennium. Cass. 4. de appell.

Sententia nulla excusat à lapsu fatalium si esset pro appellante. Aug. 3. 9. 458. si sit notoriè nulla. Put. 9. de appel. Si ante præsentatam commissionem appellatio deseratur commissio nullam tribuit iurisdictionem, necesse dicitur renunciatum rei iudicatæ per iura producta coram eo iudice. Aug. 3. 529.

Si cedula appellationis à diffinitiua detur post decem, licet fuerint dati reuerentiales deseritur. Put. 5. de appellat. Creditur Notario dicenti prout in cedula quam facto dedit. Put. 11. de appell.

Si Iudex non reperiatur sufficit diligentia in domo, & petere testimoniales à notorio dimissa ei cedula appellationis Put. 17. de appell.

Non creditur Notario copistæ attestanti postquam discessit ab officio per fidem de petitione Apostolorum. Put. 5. de re iud.

Communia de Appellationibus.

Auditor cui commissa est causa appellationis, cum clausula quam, & quas super negotio principali, potest omissa causa appellationis procedere. Mohed. decis. 162. Put. dec. 56. de iud.

Collatio facta intra decem dies, à die priuationis, cum potuit appellare licet non appelletur est nulla. Mohed. decis. 154.

Archiepiscopus ex consuetudine potest habere Vicarium appellationum in diœcesi suffraganei. Mohed. decis. 153.

Appellatio domini directi non prodest prætendenti habere inuestituram ab eo. Moh. 14.

In causa appellationis potest pronuntiari vt in primo etiã non producto processu si in commissione id dicatur, vel si sit clausula, quam, & quas super beneficio, vel vna cum negotio principali. August. decis. 370.

Appel-

Appellans si donec de appellatione, & sententia potest obtinere reuocationem, maximè si fuit præfixus terminus ad docendum de actis. Aug. decis. 649.

Si committatur causa appellationis eidem qui pronuntiauit de consensu partium sufficit consensus procuratorem, vel expressus, vel declaratus per aliquem actum positiuum. Cass. decis. 3.

Dum non constat de mandato appellantis, vel de appellatione, rectè proceditur ad executionem, & tenetur ad expensas interim factas appellare. Cassad. decis. 3. de appellat.

Potest appellari coram honesta persona non reperto iudice à quo intra decem dies etsi non redeat pro apostolis. Cassad. decis. 8. de appell.

Appellatus non potest procedere in Curia contra appellantem per contradictas. Put. decis. 8. de appellat.

FINIS.

Ad Laudem Dei Omnipotentis, & Santissimæ eius genitricis, ac B. eiusdem Deiparæ Sponsi Ioseph, cuius Festum hodie celebratur. 19. Martij 1642.

Industria Nicolai Galliardi Iur. Vtr. Doctoris.